מסכת

בבא

בתרא

עם פרש"י ותוספות ופסקי תוספות [illegible] על [illegible] ההלכה לפי [illegible] מקדם

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] יע"א

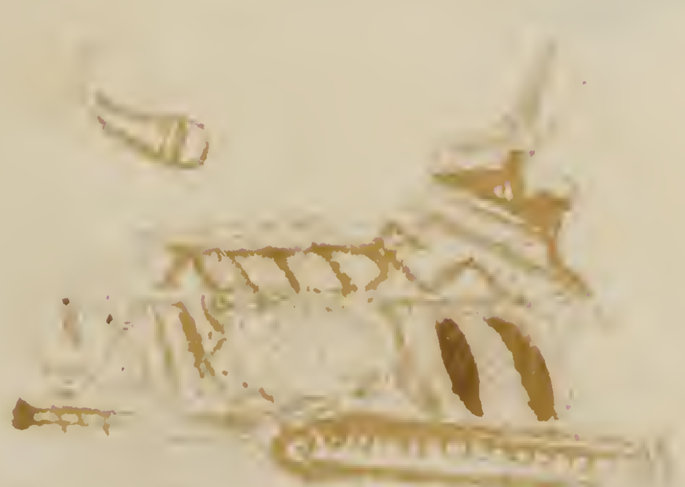
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

השותפין

שרצו לעשות מחיצה בחצר בונין את הכותל באמצע מקום שנהגו לבנות גויל גזית כפיסין לבינין בונין הכל כמנהג המדינה בגויל זה נותן שלשה טפחים וזה נותן שלשה טפחים בגזית זה נותן טפחיים ומחצ׳ וזה נותן טפחיים ומחצ׳ בכפיסין זה נותן טפחיי׳ וזה נותן טפחיי׳ בלבינין זה נותן טפח ומחצ׳ וזה נותן טפח ומחצה לפיכ׳ אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניה׳ וכן בגינ׳ מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו אבל בבקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונ׳ ועוש׳ חזית מבחוץ לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו ואם עשו מדעת שניהם בונין את הכותל באמצע ועושין חזית מכאן ומכאן לפיכך אם נפל הכותל המקו׳ והאבני׳ של שניהם : גמ׳

פיש להן חצר בשותפות וכתי שניהן פתוחין לתוכו דכל חצרות שסתו חכמים לפני הכתים הן ורו׳ תשמישן
בגויל זה נותן חלקו חצי מקום עובי הכותל
ית בפיסים
חא : הכל
חס מנהג
חבירו כול
ולא גזית :
פחים כו׳
שהם טפחי׳
כפיסים ד׳
לפיכך
בכיון חייבו
שניהם אם
שניס רבי׳
מר כל
ז׳ דתשמי קין
הנזק יות
פל הכותל
בגמרא :
ן את ם
קום שנהגו
אבל
ן : מקום
מפרש מאי
בחוץ מפר׳
זית מבחן
יה׳ עשיוהו

[illegible] בזיקין חדא ומסכתא היא מר׳ בהגוזל קמא וכפר׳ קמ׳ דעבוד זרה ואפי׳ לא הוי חדא מסכת צריך לפרש למה כשנית מסכתא זו אחר בבא מציע כדאשכח דדיי תלמודא בריש מסכת שבועות מכדי תנא ממכות סליק מאי שנא דקתני שבועות וכן בכמה מקומות והא דלא מדי כתדי מפכתו אין סדר למסכ׳ היינו לענין מחלוקת ואח״כ סתם משום דר׳ לא שנה לתלמידיו כסדר המסכתו ופעמי׳ שנה האחרונה קודם הראשונה ואורי׳ דהיינו טעמא משום דקאי אהך פירקא דלעיל הבית והעלייה של שני שנפלו חולקין בעצים וכו׳ וקרי להו התם רבנן שותפי׳ וקתני נמי שתי גנות זו על גב זו וירק דכ״ייס דהוי ענין שותפות :
בכפיסין מפרש בגמרא ארחי׳ וקשיא ר״י והכתיב וכפים מעץ יעננה משמע שהוא של עץ ואומ׳ ר״י דשמא היו מכיחין עצים מלמעלה ומלמטה :
בגדיל זה נות׳ ג׳ טפחי׳ כו׳ והא דלא ק קאמר בגויל ו׳ טפחים משום דלא בעי למימ׳ וכל א׳ ואת אמאי אצטרי׳ למיתני מד׳ גויל וגזית כיון דתנן הכל כמנהג המדינה כמו שנהגו כן יעשו

מין׳ בגויל לא יעשו וכן כולם אלא בשיעור המפרש ומי׳ אם נהגו לעשות פחו׳ מו׳ יעשה דאפי׳ אם נהגו וה כלומר בגמ׳ וא״ת ומאי בעי בגמ׳ הכ׳ כמנהג המדינה לאתויי מאי נמשכי לאיתויי אתרא דנהיגי לא לאתויי כמנהג כל המקומות כמו שנהגו וכר׳ נר׳ת דקא כהוצא ודפנא אבל פחות מכאן לפי׳ נהגו ונוכיח מכאן דיש מנהגים שאין לסמוך עליהם אפי׳ ה כא דתנן הכל במנהג המדינה : **לפיכך**
תנ וכו׳ פי׳ לפי שבונין הכותל בעל כרחם או משו׳ דהקנו זה לזה לעשו׳ גודא לניטנא קמא׳ [illegible]
ושהקנו זה לזה ולישנא בתרא משום היזק ראייה וא״ת ומאי איריא משום דבונין הכותל [illegible]
של שניהם אפי׳ נפל ׳רשותא דחד מנייהו כיון דאין חזית לא לזה ולא לזה כדפריך בגמ׳ [illegible]
וה ולא לזה ואי הוה דהאיך דנפל לרשותו מאי פריך הא צריך לעשות חזית שלא יפול לרשות אחר [illegible]
דינן בהשואל נבי מה יף פרה במחוד וכן כרים הבית והעלייה וליחזי ברשות דמאן קימא וליהוי [illegible]
מציו בראיה היינו משום דהתם מתחילה מכורר היה הדבר וברשות אחד מהן נולד הספק אבל הכא ספק ואם היו באין לחלוק בעוד שהכותל קיים היו חולקין בשוה מספק אפי׳ לרבנן דסומכוס דבית להו מולקין הכא מודו כיון דליכא הכא חזקה לזה יותר מזה הילכך אפילו נפל לרשות דחד מנייהו לא זהא דלא אמר׳ הכא כל דאלים גבר כמו בזה אומר של אבותי התם הוא דליכא דררא דממונא אבל דממונא ומתר׳ ר׳ דהיינו הך דפריך בגמ׳ פש״ט כדפי׳ בקו׳ דאפי׳ לא פסיק לן דיכא דמתני׳ שמתחילה ה בעל כרחי׳ היו חולקין האבני׳ בשו׳ ואפי׳ דנפל לרשות דחד מנייהו כדמוכ׳ גבי בקע׳ ומשני׳ לא צריכ׳ מנייהו [illegible] וטהו ברשותו הרבה מהו דתימ׳ כיון דשהו ברשותו הרב כיהמכי׳ שעשאה כולו ׳זינו דליבעי יס והיה [illegible] משום דשהו הרבה ואע״ג דאמרינן ברי׳ הבית והעליי׳ דשותפי לא קפדי אהדדי הכא מיירי רגילו דאשו משום דמשתפי׳ כיבהו לא יקפידו עד עולם ולא דמי לנודרו׳ דאין להם חזקה לפי שאין ידוע הכא לא היו [illegible] כל כך ברשותו קמ״ל כיון דמעיקרא על שניהם היה לעשות לא מהי׳ [illegible]
מקום עדים הוא דלא [illegible] שהדי שלא עשאה לבדו כיון שהיה יכול לדחוק את חבירו בדין שהיה עושה
[illegible] בהולם׳ שעשאה כמינו דאי בעי אמר לקחתים והאי שיכוייא היכן אלא מאבנים [illegible]

נמ׳ סברוה מאי מחיצה גוד׳ כדתנן
מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור
חזרה ונפרצה אומר לו גדור נתייאש
הימנה ולא גדרה הרי זה קידש וחייב
באחריותה מעמא דרצו הא לא רצו אין
מחייבין אותו אלמ׳ היזק ראי׳ לאו שמי׳
היזק ואימא מחיצה פלוגתא כדכתיב
ותהי מחצת העדה וביון דרצו בונין את
הכותל בעל כרחו אלמא היזק ראייה
שמיה היזק א״ה האי שרצו לעשות
מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה אלא
מאי גודא בונין את הכותל בונין אותה
מבעי ליה איתנא אותה הוה אמינא
בטסיפס בעלמ׳ קמ״ל כותל : בונין

אחריתי ועוד אור״י דבפרק
קמא דפסחים איכא סברוס
אע״ג [illegible] קאי ומסיק
[illegible]כי :

ברתני׳ מחיצת הכרם
[illegible] שנפרצה יש
ספרים דגרסינן דתנן ואומר
רבי׳ תם שאינה משנה בשום
מקום ואם תאמר א״כ היכי
פריך מינה בהגוזל קמא דר׳
מאיר דדאין דינא דגרמי
ואם היתה משנה הוה אתי
שפיר דסת׳ משנה רבי מאיר
היא ואומר ר״ת דמשמע ליה
דאתיא כר׳ מאיר מכח מתני׳
דכלאים דמייתי התם המסכ׳
נופו על גבי תבואתו של
חבירו קידש חייב באחריותו
והיא סתם משנה היא הילכ׳
היא כמי דקתני קידש רבי
מאיר היא ואין להאריך כאן
יותר : אומר לו גדור פי׳ לבעל הכר׳ והוא
המזיק דארבע אמות שאמרו להרחיק הוא כשביל עבוד׳
הכרם כדאמרי׳ בפרק שני לקמן ואפי׳ ר׳ יוסי דקאמר
לקמן על הניזק להרחי׳ [illegible] עצמו [illegible] לקמן מודה
ר׳ יוסי בנירי דילי׳ ואו״רי דלהכי קתני אומ׳ לו גדור וג׳ קתני
חייב לגדור לפי שצריך להתרו׳ בו ואם לא התרו בו לגדור
אינו חייב באחריותו ולהכי נקט כמי תרי זימני כפרצה
אומ׳ לו גדור אף פעם שנייה כשנפרצה צריך
להתרותו שאינו סבור להיות חייב לגדור כל שעה וכפרצה

כדתנן בפרק
בכתים זה שום לג[illegible]
אילנותיו [illegible]
זרעיו מכאן [illegible]
תנן בפרק כתוי [illegible]
אדם אילן סמוך לשד[illegible]
אלא אם כן הרחי[illegible]
ארב׳ אמות כדי עבו[illegible]
דבהכי הוי כלאים :
ונפרצה אומר לו לגד[illegible]
התבואה אם הוסי[illegible]
וליסב׳ דקרא נקט פ[illegible]
וטעמא דרבו לבכו[illegible]
מדעת שניהן הוא
חכמים שיכנו בין ש[illegible]
פריך כשרבו מאי ה[illegible]
בהו אבל לא רבו ש[illegible]
שהיה אחד אומר ל[illegible]
במסיפס של יתד[illegible]
תקועים בארץ כמ[illegible]
כייפינן ליה ואינזה יכול לומ׳ לו איכי חפץ שתר[illegible]
פלוגתא חלוקת חצר שהשוו דעתם לחלוקה ו[illegible]
היה בה שמונה אמות כדי לזה וכדי לזה שאין [illegible]
לכוף את חבירו לחלוקה להכי תנא שרבו שכי[illegible]
לחלוקה בונין כותל אבנים על כורחם ואם בא
[illegible] חנא מסיפס בעלמא אין
לו משום היזק ראייה : הוה אמינא במסיפס
איירי מתניתין דאיהו נמי מחיצה איקרי ורבו
אחלוק׳ קאי ובשאין בה דין חלוק קמ״ל כותל ור[illegible]
משום כותל דאי לא רבו פלגי לה במסיפס :

פעם שלישית מספקא לרי׳ אם צריך להתרותו כל שעה או שמא סגי בתרי זימני ואין צריך להתרות בו יותר
ור״ת מפרש דלהכי נקט תרי זימני לאשמועינ׳ שאם יש תוספת מאתים בין מה שהוסיף בפרצה ראשונה ובין
שהוסיף בפרצה שנייה דאין מצטרפין לאסור וראשונה ראשונה בטלי והארכתי בהגוזל קמא ובפרק כמה אם
נתייאש הימנה ולא גדרה דווקא נתייאש אבל לא נתייאש ועוסק כל שעה לגדור אע״פ שהוסיף מאת
כדתנן במסכ׳ כלאי׳ הרואה ירק בכרם ואמר כשאגיע לשם אלקטנו הוסיף מאתים מותר לכשי[illegible]
[illegible] הוסיף מאתים אסור אלמא כשהוא מחזר אחר לקיטתו אפי׳ הוסיף מאתים מותר והטעם יש לפר׳ מש[illegible]
[illegible] צריך כלאים דומיא דזריעה דניחא ליה : חייב באחריותו אע״ג דהיזק שאינו ניכר לא שמיה הי[illegible]
[illegible] הא חשיב היזק ניכר שהרי ניכר הוא שהוא כלאים כשר ואת הנפנים בשדה ומטמא אע״פ שרואין השרץ ע[illegible]
לא חשיב היזק ניכר דמי יודע אם הוכשרו אבל אין לומר דהכא נמי הוי היזק שאינו ניכר וקנסינן [illegible] כמטמ[illegible]
יהא כל אחד הולך ומטמא טהורותיו של חבירו דהכא ליכא למיחש להכי שבעל הכרם נמי מפסיד ועוד [illegible]
במזיד דוקא היה לו להתחייב : ואימא מאי מחיצה פלוגת׳ פי׳ רי׳ משום דעל לשון גודא יש כמ[illegible]
במשנה לפי׳ כ״דוח לפ׳ מחיצ׳ פלוגת׳ אע״ג דבכל מקו׳ הוי מחיצ׳ גוד׳ : ביון דרצו בונין את הכותל בעל כ[illegible]
לה בשאין בה דין חלוקה ותימה לרי׳ דאמאי נקט נגבא דמתניתי׳ באין בה דין חלוקה וקתני רבו לא ליתני
בשיש בה דין חלוקה ותירץ דקמ״ל דס״ד דבשאין בה דין חלוקה דמצי למימר כי איתרצי לך לחלוק ע[illegible]
גוד׳ אבל ע״מ לעשו׳ גוד׳ לא איתרצי לך ויש ספרי׳ דמקשין ומתרץ כן בשלהי שמעתין : הדרה אמינא במ[illegible]
[illegible] סירוס ורבו דקתני אמסופס ואף על גב דבלאו רבו נמי עושין מסיפס בעל כורחם כדמוכח בתמוך דקאמר מה[illegible]
[illegible] לא במסיפס הייכו מסיפס גרוע אבל כי רבו עושין אם פס מגויל וגזית כמנהג המדינה ומיקרי מסיפס לפי
[illegible] כדפירש בערוך ואינו מגין מהיזק ראייה אלא כמו לפי שאינו גבוה [illegible] כדמוכח לקמן גבי גג הסמ[illegible]
[illegible] אין עושה לו מעקה גבוה י׳ ופריך לימא לי׳ [illegible] להיזק ראייה ד׳ אמות כעינן ואי לבתפ[illegible] כנגב כמ[illegible]
[illegible] אחלוקה קאי ותימה דהא אסיק דמחיצה הייכו גודא ואי פלוגתא לחצות מיבעי ליה
[illegible] בעלמא הא שמעינן ליה מסיפא דקתני אבל בומן שנכ[illegible] לפי פתו מכאן
[illegible] והוא מני למימר במסיפס בע״מא הא בהדיא קתני [illegible] גזית וגויל :

בונין את הכותל באמצע : פשיטה
לא צריכה דקדים חד ורצייה לחבריה
מהו דתימ' כצי אמר ליה כי איתרצי
לך באוירא בתשמישרא ל"א איתרצאי
לך קא משמע לן והיזק ראי' לאו שמי'
היזק סי' גינה כותל כופין וחולקין
חלונות דרב נחמן תא שמע וכן בגינה
וכו' גינה שאני כדר' אבא דאמר ר' אבא
אמר רב הונא אמר רב אסור לאדם
לעמוד בשדה חבירו בשעה שהי' עומד
בקמותה והא וכן קתני אגויל וגזית הא
שמע כותל חצר שנפל מחייבין אותו
לבנות עד ד' אמות נפל שאני ודקארי
לה מאי קארי לה סיפא איצטריכא ליה
מד' אמות ולמעלה אין מחייבין אותו
תא שמע כופין אותו לבנות בית שער
ודלת לחצר שמע מינה היזק ראי' שמי'
היזק דרבי' שאני ודיחיד לא ת"ש
אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע'
אמות לזה וארבע אמות לזה הא יש בה
כדי לזה וכדי לזה חולקין מאי לאו
בכותל לא במסיפס בעלמא תא שמע
החלונות בין מלמעלן בין מלמטן ובין
מכנגדן ארבע אמו' ותני עלה מלמעלן
כדי שלא יציץ ויראה מלמטן כדי שלא
עמוד ויראה מכנגדן כדי שלא יאפיל
...קא רב... ...בע דאמר רב
...אמר ...נג הסמוך לחצר
...שין לו מעקה גבוה ארבע' אמות
...אמר ליה בעל ...החצר
...רי קביה לי תשמיש
...לך השמישך

ניחא ... יהו למבריה ביקש מכו לחולקה במחיצ'
והני ... מני אמ' ליה כשנתרציתי לך במחיצ' מחיצה
נתרציתי ולמעוטי כא.יר' כגון של נסרי' שהי' דק והיזק
ראיה אין בה או תמשוך עובי הכותל בחלקך חוץ מדב'
עט אבל לבנו' כותל אבני'
: למעוטי כמי תשמישתא לא
נרציתי : אסור לאדם
לעמוד כו' שלא יזיקנו בעין
רעה : והא וכן קתני
משמע תרווייהו חד שמא
לא גינה וחצר : מחייבי'
אותו והכא לא קת' רצו אלא
... כורחו : נפל שאני שכב'
נרצו הראשוני' בכותל :
דקארי לה מאי קארי לה וכי
לא ידע דנפ' שאני : סיפא
איצט' ליה כלו הוא הדין כמי
ועיקר' והאי דקת' נפל משו'
סיפא לאשמועינ' דיות' מד'
אמו' אין מחייבין אותו אע"פ
שהראשון היה גבוה יותר לא
מחייבין ליה : כופי' אותו כל
אחד מבני החצ' ליתן חלקו
בבניין בית השער שבונים
בכותל כנגד השע' שגיל שבית
עושים כאותו הרף פתח קט'
הבר מפני היזק ראיי' בני
הרבים שלא יראו
...: היזק' דרבי' שכל
הרבים מסתכ'
...ים אין האחד
...לחלו :
השותפין
...יד ה
...בין
...ה

ברביה את הכותל באמצע פשיטא את
פרק כמו כל הנך פירכי דלקמן
לעשות גודא כך הקנה זה כמו זה יפסיד דכא
למ"ד פלוגתא איצטריך למימר שלא דרשות י
יש לו לשי"ע כבנין
אבל אין לו' לב ות
בשביל כך : דתא
וכן בגינה לקמן מסק
וכן בגינ' שתם במין
לגדור דמי הילכ' די
דהיזק ראיה שמיה
גיבה שאני
...ד
ומהאי טעמי
לגדור בבקע
גינ' שמגדלין בה י
וכל שעה היא עוי
אבל בקע אינה י
אלא מדם אחר
מיחייב לגדור
בשעה שעומד
ולמ"ד פלוגתא כ
דאפילו בחבר של
שכן בגינה ולא הא
תו למיתני וכן כגי
דאיצטריך וכן בגינה
משום גויל ו...
נפל שאני שהורס
דבר שבנע ...
למדו ליזהר זה מזה
דקארי לה מ...
לה כל...
דנפל שאני ...דרב'
להוכי' ...קתני
דבעלמא לא ש...
הזיקא הר...
ולא...
משמע דאיירי באכ...
שיוכה גרסות הק...
מקום אינה היזק
דומכי דדחק' ר...
להתם באחרי לק...
אע' ...ה...
...ר...

[ש]אין בה דין חלוקה אע"ג דקא
היזק הפ' מאי קמ"ל כמאי
[...] לישמעינן כיש בה דין חלוק'
[א]פילו באין זה דין חלוקה

דאטעמא מינך דברי הנכע אבל קנר ה[...] נתירוי
קבוע תשמישתי לכל אחד בחלקו כל שע ול[...]י בה מילי
דנכע : כיון דרצו לחלוק ולקמן פריך מאי איירי רצו אפי
לא רצו הרי הן יכולין לכו' זה את זה : בונין כותל של אבני
: גודא כותל אבנים ובחנר

ראיצטריך כינך לישנא אחרינא אמרי לה
סברוה מאי מחיצה פלוגתא דכתי' ותהי
מחצת העדה וכיון דרצו בוני' את הכותל
בעל כורחן אלמא היזק ראיה שמי' היזק
אימ' מאי מחיצ' גור' כדתנן מחיצת הכרם
שנפרצה אומר לו גדור חזרה ונפרצה
אומר לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה
הרי זה קידש וחייב באחריותה וטעמא
דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמ'
היזק ראיה לאו שמיה היזק אי הכי בונין
את הכותל בונין אותה מבעי ליה אלא
מאי פלוגתא אי הכי שרצו לעשו' מחיצ'
שרצו לחצות מבעי ליה כדאמרי אינשי
תא נעביד פלוגתא ואי היזק ראי' שמיה
היזק מאי איריא רצו אפילו לא רצו נמי
אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משנתינו
בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו מ
מאי קמ"ל רבי לית ביה דין
חלוקה כי רצו פלגי תנינא איבתי

שיש בה דין חלוקה ועל כרח'
חולקים : וטעמ' דרצו שהתנו
לחלוקה בכותל אבנים הא לא
רצו אין מחייבין אותו אלא
משכס בעלמא : כדאמרי
אינשי כו' תירוצ' הוא : שאין
בה דין חלוקה ח' אמות לא
יחלוקו : ובכתבי הקדש ספר
תורה שהוא בכרך אחד וכן
נביאים וכתובים הכתובים
בגליון כס"ת : קנין דברי הנ'
ואין חליפין קונין אלא דבר
הנקנה או מכר או מתנה או
שעבוד קרקעות שהקנין חל
עלין או מטלטלין : ברוחו' זה
בורר לו חלק מזרחי וזה בורר
לו חלק מערבי וקנו מידם
ומעתה נקנה חלק מזרחי לזה
ואין לזה חלק בו וכן השני
לחבירו : והחזיק בחלקו רפק
ביה פורתא וקרקע נקנה
בחזקה אחרי אסר רבנו במס'
חזקה : ארית

בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפי' פחות מכאן
חולקים אי מהתם הוה אמינא אפי' במסופס בעלמא קמ"ל
[...]כותל וליתני הא ולא ליתני הך סיפא איצטריכא ליה וכתבי
[...] ששניהם רוצים לא יחלוקו וכי רצו מאי הוי ליהדר ביה
[...]ר רבי יוחנן בשקנו מידו כו' ל"א ארא שמעי' ב[...]
[...]ואג' דלא רצו אי אשמעי[...]
[...]ית אמרת [...]
[...]וקו מאי לאו א[...]
[...]ה ובכתבי הק[...]
[...]ין חלוקה אי [...]
[...]קנו מידו [...]
[...]ות רב אשי אמר [...]
[...] שנהגו לבנות כו' [...]
[...]חיב כל אלה אבנ[...]

ארחי לבנים ליבני אמר ליה רבה בריה דרבא לרב אשי ממאי דגויל אבני דלא משפיא נינהו והאי טפח יתירה למורשא דקרנותא דילמא פלגא דגזית הוא והאי טפח יתירא לביני ארבי הוא כדקאמרי׳ כפיסין ארחי לבינים ליבני והאי טפח יתירא לביני אורבי אמר ליה וליטעמיך כפיסין ארחי מנלן אלא גמרא גמירי לה גויל נמי אבני דלא משפיא גמ׳ גמירי לה איכא דאמרי א״ל רב אחא בריה דרב אויה לרב אשי ממאי דהאי כפסין ארחי ניגהו והאי טפח יתיר׳ דביני ארבי דילמ׳ מאי כפסין אבני דלא משפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא כדקאמרינן גויל אבני דלא משפיין גזי׳ אבני דמשפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא אמר ליה וליטעמיך גויל אבני דלא משפיין מנלן אלא גמ׳ גמירי לה הכ׳ נמי גמרא גמירי לה אמר אביי ש״מ כל ביני אורבי טפח הם בטינא אבל בריבסא בעי טפי למיפרא דבגזית כל ארבע אמות גובה אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהוא גבוה תלתין אמהתא ולא הו׳ פותיא אלא שית פו ... טפח יתירא קאי ובמקדש שני מ״ט לא עבוד אמה ... כתלתין קאי טפי לא קאי וכנלן דהוה גבוה טפי דכתיב בכוד הבית תא ... ון מן הראשון רב ושמואל ואמרי לו ורבי ... חד אמר בבנין וחד אמר בשנים איתה להא וניעבדו תלתין אמין בבנין ואידך ניע ... יד פרוכת ... אמהתא נמי אגב תקרא ומעזיבה קאי כלא תקרא ומ ... קאי ולעביד מאי דאפשר בבנין ולעביד אידך פרוכת גמירי אי בולה בבנין אי בולה בפרוכת אי בולה בבנין בולה בפרוכת ממשכן איבעיא להו הן כסדן או די ... רן אמר רב נחמן בר יצחק ... מרנרא הן נסירן ואי סירן ... תנייה לשיעורי אלא ל ... וסידן ... הנבלא סידן וכיון דלא הוי מ ... והא קתנ ... טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה תתנ ... הי לא איצטו ... חק ... ש

הרב׳ חני לבינה והלבינה ג׳טפחים והאריח טפח ומחצה ועובי הכותל אריח מכאן ואריח מכאן וטפח באמצע שנותן שם מים לחברו : ליבני לבינים שלימות לבינה לעובי הכותל : למורשא דקרנתא דאשי האבני׳ כנגדו׳ לחוץ שאינן חלוקות ולהבי בעי רוחב טפח יתירא : לביני אורבי בין דימוס שמכאן ובין דימוס שמכאן ונותן טיט באמצע : הב׳ אימא לביני דלא משפיין : ש״מ בו וכפקא מיב׳ למקבל עליו לבנות כותל לחבירו : בריכם׳ אבני׳ דקות נוט׳ם בין שני הדימוסות : למימרא דבגזית כו׳ כל ד׳ אמות גובה אי הוה פותיא ה׳טפחי׳ קאי ואי לא לא קאי בדתנן במתני׳ בגזי׳ זה נותן טפחיי ומחצ׳ וזה נותן טפחי׳ ומחצה וקתני שיפא מחייבים אותן לבנותו עד ארבע אמות ולפי חשבון זה לגובה אמה צריך עשרה טפחים רוחב : והא אמה טרקסין דבנין שלמה דגזית הוה דכתי׳ אבני הגזית והוי שלשי׳ אמה קומתה ואין עוביה אלא אמה להבדיל בין ההיכל לקדש הקדשי׳ : דאיכא טפח יתירא ומשום האי טפח פותיא מני לאגבוה טובא ואין צריך לתת לכל ד׳ אמות ה׳טפחי׳ רוחב : בבנין שהיה גובהו ק׳ אמות בדתנן במסכת מדות : בשנים בית ראשון עומד ד׳ מאו׳ ועשר ובית שני ד׳ מאות ... ארבע׳ אגב תקרה ומעזיבה ה ... ה היתה תלויה עליו ... של טיח שנכסד על ... בצד המשא מעמיד הכותל שלא יטה לצדדין ה היכך במקדש שני שלא היה כותל ל׳ מגיע לעלייה לא יוכל לעמוד : הן וסידן או הן בלא סידן ... ארי דמתניתין עם עובי הט׳ קא חשיב להן או דילמא מקום ... הוא בפותיא לבד ט״ח ... והלבינה ... ומחצ ה׳ שמא חני טפ ... חשיב : חזי לאיצטרופי של זה ושל זה מצטרפין לטפח : הקורה

ארבע אמות גבוה אפותיא דה׳ קי׳ וקשיא לרבינו תם הא לבי׳ בג׳ טפחים והא קא חזינן דקאי בגזית ויתירן דהכי קאמר טפי לא קאי בשפס בני אדם לבנו רבים כשכונים טרקסין : גלי וסין הוי ש׳ מפסיק וסוגר שכתבו בשיטי בארון שהיה הקדשים טרקסין שאותה אמה מקודשת פני׳ שם שתי פר ביומא : דאיכ׳ טפח י׳ דאגב תקרה טפי כדאמרי׳ אמר ... קמא : מנ זוטרתי ואם מכלל דאיכ׳ דיקא הוא ז אין פחות ... אם כן ככד של ג׳ טפחי׳ למיתני ... ותו לא ומתני׳ בקטנ׳ הואיל

הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריח
והאריח חצי לבינה של ג' טפחים התם
ברכרבתא דיקא נמי דקתני של שלשה
טפחים מכלל דאיכא זוטרא ש"מ אמר
רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא
עד דבני בי כנישת' אחריתי איכ' דאמרי
משום פשיעותא ואיבא דאמרי משום
צלויי מאי בינייהו איכא בינייהו דאיכא
בי כנישתא אחריתי מריכר ומר זוטרא
סתרי ובנו בי קייטא בסיתווא ובנו בי
סיתווא בקייטא אמ' לי' רבינא לרב אשי
גבו זוזי ומנחי מאי אמר ליה דילמא
מתרמי להו כלתא דמצוה ומפיק להו
דמי ליבני שריגי ליבני והדרי הודרי מאי
אמ' ליה זמנין דמתרמי להו פריון שבויים
מזבני ויהבי להו אי הכי אפי' בנו נמי אמ'
ל' דירתיה דאינשי לא מזבני ולא אמרן
אלא דלא חזי בה תיוהא אבל חזא בה
תיוהא סתרי ובני בי הא דר' אשי חזא בה
תיוהא בי כנישתא דמתא מחסיא סתריה
ועייל לפורייה להתם ולא אפקיה עד
דתקין ליה שפיכי ובבא בן בוטא
היכי אסביה עצה להורודוס
למיסתריה לבית המקדש והאמר רב
חסדא לא לסתור איניש בי כנישתא עד
דבני בי כנישתא אחריתי איבעי' אימא תיוהא חזה ביה אי בעית אימא
שאני דלא הדרא ביה מיכר שמואל אי אמר מלכותא עקרנא טורי
עקר טורי ולא הדר ביה הורודוס עבדא דבית חשמונאי הוה נתן
עיניו באותה תינוקת יומא חד שמעיה לבת קלא דאמר כל עבדא
דמריד השתא מצלח קם ... קטילנהו

קורה שאמרו לענין הכשר מבוי : ג' טפחים האמורה
ג' טפחים דקתני מתניתין גבי לבינה כדקתני זה נותן
טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה הן כולא סידן קאמר
דהא לבינה לחודה ג' טפחים : התם ברכרכתא ומתני'
בזוטרתא דעם סידן לא הוו
אלא עשרה טפחים : משום
פשיעותא דילמ' מתרמי אונס
ופשעי ולא בנו אחריתי :
משום צלויי כל זמן שבנין :
בי קייט' בי סיתווא בי הכנס'
היה להם בימות החורף כמוך
בכתלים רחבים וחלונות
מועטין מפני הצנה ובימות
הקיץ בי' הכנס' אחר שאויר
שולט בו : גבו זוזי לצורך
בית הכנסת החדש ומונחים
ביד הגבאי מי איכא למיחש
לפשיעות' או לא : שרגי לבני
מסודרים הלבנים זה על גב
זה ומזומנים לתתן בבנין :
הדרי הודרי מסופי' ומתוקנין
והיטי' הנג קיברוכם : בי
בנו נמי בי כנישתא חדתא
לא נסתרוה לעתיקה דילמא
מתרמי פדיון שבויים ומזבני
לי' : ולא אמרן דלא ליסתרוה
לעתיקא אלא דלא חזו ביה
תיוהא ביקוע שיהא מזומן
ליפול : עייל לפורייה התם
כדי שלא יתייאש בבנייני
שהחמה והגשמים מצערין
אותו : שפכי מרזבין : היכי
אסביה עצה להורודוס כ
כדאמרינן לקמן בשמעתין
ובתוכה היא ביוסיפון ...
גוריון

בי קייטא בי שתא הוי כמו איכא תיוהא
ושרי : אע"ג דבנייה כמי פי' עד שיתפללו
בה ולא שתי בתי כנסיות היו ב' מקומות
של קייטא ושל סיתווא איירי כגון דחזו בה תיוהא ועוד
נרא' כיון דיש שם בית הכ"נ
אחר אין לחוש אם לא יבנו
זאת והא דקאמר דאיכא
דוכתא לצלויי הייכו שאין בית
הכנס' ועוד מחמת קור וחום
אין לחוש שמא יפשעו או
בזמן גדול כל כך אין לחוש
עכ"ה : דעיילה
לפורייה להתם ותימה והא
אמר' בתי כנסיות אין ישנים
בהן לא שינת קבע ולא שינת
עראי ואין לתרץ משו' דבבבל
ואמר רב אשי בפרק בתרא
דמגילה בתי כנסיות של בבל
על תנאי הן עשויות ופ"ה התם
נפקא מינ' לענין הא דקתני
לעיל בתי כנסיות אין אוכלין
בהן ואין שותים בהן ואין
נכנסין בהן בחמה מפני החמה
ונכנסים מפני הגשמים ובשל
בבל מותר דהא קאמר התם
בתר הכי רבינא ורב אדא
הוו קיימי ושיילי שמעת' מרבא
אתא זיקא דמטרא עלייהו
ועיילי לבי כנשתא ולא משום
מטרא אלא משום דשמעתא
בעיכן צילותא ושתא והלא
בית הכנס' של בבל הי' והיו
יכולין ליכנס בה מפני המטר
וי"ל דלאו [illegible] בכנסת
עיילה לפורייה [illegible] בסמוך
לבית הכנס' [illegible]
בנינין ליטן שם ולוול ...
דאמרי' בערבי פסח ושמואל
... ליה לקדושי בבי כנישת'
לאפוקי אורחים ידי חובתן
לכלי ושתי וגנו בבי כנשתא
זה דאמרי' דעל תנאי הן
עשויין מפרש ר"י לענין שאם
ארבו יעשו מהן מה שירצו
בד מקולות ראש כדאמרינן
התם :

כל דאמר מבית חשמונאי אתינא עבדא הוא וכן הוא דהכי כמי אמר שמואל כפ' ... יוחנן ומכלן חשה
... אמרנו לאבריהם אתינו אתה ... אחרו לו ... [illegible]

והדר ליה כלילא דיילי אנקה מתרגמינן ילא והוא סרץ סקורין הרכון וסערו קשה כמחטין ועשה לו עטרה מעורת
סביבות עינו : הסתא מיהא אכא ואת סביכו כאן ואין סומע : הככי מחלל את מקדשי סיפיה דקרא מחמד עיניכם
מסתפינא ממלכותא כפופים היו למלכות רומיים : מתמלכין נוטלין רשות : אי זיינך עלך ספרך כאן אם כתגאית
בכלי מלחמתך סהרגת בית אדוניך ספר יוחסין סלך כידינו הוא סאתה עבד : לא רבא כו' לא מנך ולא בן מלך :

קלוכייא מתעבד כעסה כן
חורין מאליו : סיסא סיס
ירוק סקורין כ״יס : ומרמרא
סיס לבן : כחלא סיס כבוע
בעין כחול : אדוותא דימא
גלי הים : כעכם דכיא לקמיה
מפרס עונסו : מלכי יספר
עלך ענתי תיטב בעיניך :
במיחן ענייין בחנינת עניים
: ככן תהא ארכא לשלותך
לשלומך : כולא מטא כל
החלום סל פורענו' כא עליו :
לסוף ירחין תרי עשר כסכי'
גמתו תלה לו סניס עשר
חדש : בהונא

קטלינהו לכולהו מרותיה ושיירה לההיא ינוקתא כי חזת ההיא ינוקתא דקא בעי לבינסבא סליקת לאיגרא ורמרה קלא אמר' כל מאן דאתי ואמר מבי' חשמונאי קאתינא עבד' הוא דלא אישתייר' מנייהו אלא ההיא ינוקתא וההיא ינוקתא נפלה מאיגר' לארעא טמנה שבע שנין בדובשא איכא דאמרי בא עליה איכא דאמרי לא בא עליה אמרי לה בא עליה הא דטמנה ליתובי ליצריה ואמרי לה לא בא עליה האי דטמנה כי היכי דנאמרו בת מלך נסב אמר מאן דריש מקרב אחיך תשי' עליך מלך רבנן קם קטלינהו לכולהו רבנן שבקיה לבבא בן בוטא נשקל עצה מיניה אהדר ליה כלילא דיילי נקרינהו לעיני' יומא חד אתא ויתיב קמיה אמר חזי מר האי עבדא בישא מאי קא עביד א״ל מאי אעביד ליה א״ל נלטייה מר א״ל גם במדעך מלך אל תקלל א״ל האי לאו מלך הוא א״ל וליהוי עשי' בעלמא וכתיב ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר אם לי' והא כתיב ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך אמר ליה מסתפינא דילמא איכא איניש נכן דאזיל ולימא ליה השתא אמ' ליה השתא ליכא איניש נכן דאזיל ולימא ליה דאנא ואת יתיבנא א״ל כתיב כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר א״ל אנא הוא אי הוי ידענא דזהירי רבנן כולי האי לא הוה קטלינא להו השת' מאי תקנתיה דההוא גברא א״ל הוא כבה אורו של עולם דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב ונהרו אליו כל הגוים איכא דאמרי הכי אמר ליה הוא סימא עינו של עולם דכתי' והיה אם מעיני העד' ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם א״ל מסתפינא ממלכותא א״ל שדר שליחא וליזיל שתא ולעכב שתא ולהדר שתא אדהכי והכי סתרי' ובנייה עבד הכי שלחו ליה אם לא סתרת אל תסתור ואם סתרת אל תבני ואם [illegible] עבדא בישא בתר דעבדין מתמלכין אם זיינך עלך ספרך כאן לא רבא ולא בר רבא [illegible] קלני' בית עבד כאי רבא מלכותא כאי משמע דהאי רבא לישנא דמלכותא דכתי' אנכי היום רך ומשוח מלך ואי מהכא ויקראו לפניו אברך אכרי כי שלא ראה בבניין הורודוס לא ראה בניין נאה מימיו במאי בנייה אמר רבה באבני שישא ומרמרא א״ר באבני כוחלא שישא וכרכרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דנקביל סירא סבר למחפיי' בדהב אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כי אדוותא דימא ובבא בר בוטא היכי עבי' הכי והאמ' רב יהודה ואמ' רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי מפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכד נצר שנאמר להן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאך בצדקה פרוק ועוויתך במיחן עניין די תהוי ארכא לשלותך וגו' וכתיב כולא מטא על נבוכד נצר מלכא וכתיב ולקצת ירחין תרי עשר ונומר איבעית אימא שאני עבדא דאיחייב במצוות ואיבעית אימא שאני בית המקדש דאי לאו מלכות לא מתבני ודניאל בנרן דאיענש אילימא משום דכתיב ויקרא אסתר להתך ואמר רב התך זה דניאל הניחא למאן דאמר שהתבוראו מגדולתו אלא למאן דאמר שכל

קטליבהו לכולהו רבנן
לאו דוקא
לכולהו דהא הוו בני בתירא
שהיו נשיאים בשעלה הלל
מבבל כדאמרי' בפסחים בפ'
אלו דברים והלל היה בפני
הבית מאה שנה כדאמרינן
בפ"ק דשבת ומלכות הורודוס
היה בפני הבית ק"ג שנים
כדאמרי' בפ"ק דע"ז : שכל

דכרי מלכות נחתכין על פיו לפי תרגום אחשורוש כפשם הרבה שנהרג דכתיב את דברי אסתר ולא כתיב התם התך לפי שהיה משיב דברים בין אסתר למרדכי
כו איכו תופס
מגילה והתך
גרם לפי שאין
ל הקלקלה :
תני וכן בגינה
תם כו' ושיפא
ו כן אכל סתם
שלא כהגו לגדו'
חייבין אותו :
מוץ קתני קשי'
דמטיכן לי ימל
חוץ לחוזה ומ"מ
ם כן מחוי הוה
למיתני
ליה חבריה ושדי
יה אע"ג דלעיל
רע ידיע כהונא
לאפוקי

בהונא לולבי דקלים : ודפנא ענפי ען שקורין לור ופר שלו קורין בי"ש : פשיטא דהאבנים של שניהם דאפי' לא פסק לן תנא דמתני' הא למדינו שמתחלה בין שניהם עשאוה על כורחך הן חולקין כשוה האבני' שהרי כרשו שניהם מונחים ויד מי מהם תגבר : הג"ה כפי' ר"ח קא משמע דלא כעינן ראיה אלא שותף מפיק מיניה בלא ראיה ואיהו דטעין דדיליה כינהו עליו הראיה וכל כה"ג הכי דייניכן ליה וזה הדין מפורש עוד כמו כן בפרק הבית והעלייה בתחלתו איכא תימא בשותפין כי האי גוונא הכותי אבנים ברשות חבירו לא קפדי וחזקת רשות לאו כלום הוא שמעינן מינה דכל כי האי גוונא דמילתא דידיעא בשותפתא לתרווייהו אע"ג דמנחי ברשותא דחד מנייהו לא יכיל למיטען דידי' כינהו דברשותי מנחי דקיימ' לן שותפין לא קפדי אהדדי ע"כ : השתא סתם גינה אמרת לא אע"פ שהיזק ראייה קמ"ה : אמר אביי כו' האי מקום שנהגו לגדור דקתני מתנית' ן אבקעה קאי : אי הכי מאי אבל בבקעה הא מינה שלין והכי איבעי למיתני אבל מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו : מכפייה לקרנא לבר ראשי הכותל יכוף לצד חבירו וכל חזות לשון קנה הוא וכן שנינו בתמיד גבי מערכה וחזיתה מזרח ראשי הגיזרין וכו' חזיתה מול מזרח דמלכי' ראשי הגזר מוסכין זה מול זה : ונעביד מאכרא בופה ילגדי' ן ראשי הכותל שמחבר כראשו אבנים וט"ט ומעבהו : דידי ודידיה הוא כדקתני מתני' בפשוטין אותה בין שניהם עושין חזית מכאן ומכאן : השתא נמי גייז נמי להיות כפופה שניה לצדו ואומר דידי ודידיה הוא ולא עשינו חזית : לצאין לצד שלו ולקמיה פריך הא מבחוץ

שבל דברי מלכות נחתכין על פיו מאי איכא למימר דשדיוהו לגובא דאריוותא : חבל כמנהג המדינ' : חבל לאתויי מאי לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא : לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהן : פשיט' לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו אי נמי דפנינהו חד לרשותא דידי' מהו דתימא ניהוי איהך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל : וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבים אותו : הא גופא קשיא אמרת וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו הא סתמא אין מחייבין אותו אימא סיפא אבל בקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין הא סתמא מחייבין אותו השתא סתם גינה אמרת לא בקעה מיבעיא אמר אביי הכי קאמר וכן סתם גינה וכמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו א"ל רבא אי הכי מאי אבל אלא אמר רבא הכי קתני וכן סתם גינה בבקו' שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה כמקום שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו : אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית : מאי חזית אמר רב הונא אכפיה ליה לקרנא לבר ונעביד מלגיו עביד חבריה ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ליה חבריה ואמר דידיה הוא ניזווא מידע ידיע איכא דאמרי אמ' רב הונא אכפיה מלגיו וניעביד מלבר גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי לייף ליה חבריה ואמ' דידי ודידיה הוא ליפופא מידע ידיע והא מבחוץ קתני קשיא רבי יוחנן אמר נישעייה באמתא מלבר וניעביד מלגיו עביד חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי מקפיל ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא קילופא מידע ידיע הוצא אמר רב נחמן סינופי ירכי מלבר ונעביד בלגיו עביד נמי חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השת' נמי גייז ושדי ליה ואמר דידי ודידיה הוא משריק לידה טינא בקליפ' ליה קילופ' מידע ידיע אביי אמר הוצא לית ליה תקנתא

אלא

תני : ולייף תחבר חזית אחרת לצדו : נישעייה באמתא מלבר יהא שם בטיט אמה כרחם הכותל מבחוץ : ומקו' לי' מקלפו : הוצא אם עשו מחיצת בסרים כיכד יעשו חזית : סינופי ירכי לכי ראשי ההוצים יסב לצד שדה חבירו ובאריה חוכם ההוצים בשיכלה האחד ויתן את חבירו ויכפנו מכחוץ : הג"ה ירכי כדאמרינן לעיל טפח יתיר ... חבות הרי' העומדי' למיזי ...

אלא בשטרא אם עשאה האחד יביא עדי' ויחתמו לו ואם עשאוה שנים יעידו עדים יחתימו דסבירא ליה קפולא דשיכא מעילוי הוכא לא ידיע : ולא יעשו חזית לא ליה ולא לזה והרי סימן שלא עשאה הא' משלו שאו עשאה ליה עוש' חזית מבחוץ : ועבי' דידיה עושה חזית מבחוץ : ותקנתא לרמאי בתמיה וכי מפני תקנת רמאין איכפל תנא למיתני הא מתניתין : רישא דקתני ועושה חזית מבחוץ לאו תקנתא משום רמאי הוא דלא לימא חבריה כל שניהו הוא : תנא דינא הואיל ובקעה אין מנהג לגדור אין יכול לכופו אלא הוכס לתוך שלו ובונה ואיידי דתנא דינא תנא תקנתא ועושה חזית משום רמאי : אלא סיפא דינא לא תני דהא פשיט' דאם עשו מדעת שניהם תעשה משל שניהם ובולה משום תקנתא הוא דתנייה : מתני' : המקיף את חבירו משלש רוחותיו שקנה שלש' שדות סביב שדה חבירו לשלשת מבריה וגדר את שלשתן ונמצא שדהו של אמצעי זה מוקף משלשה רוחותיו אין מחייבין אותו לתת כלום כדאמרינן דסתם בקעה מקו' שנהגו שלא לגדור הוא הג"ה תימה ולי נראה [illegible] מסו' דאכתי לא מהני מידי שהכל יכולים ליכנס [illegible] רביעי אבל אם גדר [illegible] מחייבי' אותו כדאמרי' [illegible] ואף על גב דאמרי' [illegible] דסתם בקעה מקו' שנהגו [illegible] נגדור הוא הני מילי בין [illegible] לבקעה וכותל גבוה

לאפוקי מדאביי ואביי סבר דשפיר איכא ליה למיתני תקנתא לרמאי : אם עמד וגד' את הרביעית לא גרסינן אם עמד ניקף דהא לכולהו ניסבי דגמר' קאי אמקיף כר מלישנא בתרא דקאמ' מקיף וניקף איכא ביניהו והא דדייק בפרק כיצד הרגל טעמא דניקף הא מקי' פטו' היינו להבוא ליסנא : דמי קני' בזול וא"ת מאי שנא משדה שאינה עשויה ליטע דאם בשעת חכרו שלא ברשות אמרי רב ושמואל בהשואל שמי' לו וידו על התחתונה ואומר ר"י דשאני הכא דמני אמר ליה לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא ומכל מקום דמי קנים בזול יהיב ליה דאכ' שהדי דאם היה מונאם כל כך בזול היה גודר בהם : שביריה ושליטים לא אומ' ר"י דהיינו טעמא דאין לך אדם שלא היה [illegible] חס [illegible] לרביעי' על מנת שהיה גוד[ר] מארב' רוחותיו ובקונט' פירש לפי שהכר ינא מן השלשה מבית דין זכאי וקנת קשה / [illegible] גם ברביעי' ינא זכאי עד שפה האחרון : ורבי

אלא בשטרא : ואם עשו מדעת שניהם : אמר ליה רבא מפרזקיא לרב אשי לא יעשו לא לזה ולא לזה אמ' ליה לא צריכא דקדים חד מנייהו ועבד דידיה ואי לא עביד חבריה אמר דידי הוא א"ל ותנא תקנתא לרמאי קא משמ' לן א"ל רישא לאו תקנתא לרמאי הוא אמ' ליה האי מאי בשלמא רישא הנא דינא ומשום דינא תנא תקנתא אלא סיפא דינא קתני דקתני תקנתא אמר רבינא הכא בהוצא עסקינן ולאפוקי מדאביי דאמר הוצא לית ליה תקנתא אלא בשטרא קא משמע לן דבחזית סגיא :

מתני'

המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונ' ואת השניה ואת השלישי' אין מחייבין אותו ר' יוסי אומ' אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל גמ' אתמר רב הונא אמר הכל לפי מה שגדר חייא בר רב אמר הכל לפי דמי קנים בזול תנן המקיף את חבירו מש"ש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השני' ואת השלישי' אין מחייבין אותו הא רביעי' מחייבין אותו אימא סיפא רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעי' מגלגלין עליו את הכל בשלמא לרב הונ' דאמר הכל לפי מה שגד' היינו דאיכא בין

בהמות משום הוא דלא בעינן דליכא היזק ראייה אבל בשביל היזק בהמות שלא יכנסו לשדה כרי' [illegible] דור נד' אלו שפרה ספקים המובע מליכנס הבהמות : הכי גרסינן רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית גרסינן ניקף הג"ה וכן בפירוש ר"ח ו[illegible] אניקף מפרשינן לה לקמן תוספות והכי מוכח בפרק שני דבבא קמא והלשון מוכיח דקתני אם עמד ולא קתני אם [illegible] מכלל דלאו בההוא דגדר השלש מיירי : ת' מו' סמ' ע"כ : מגלגלין עליו את הכל לתת חלקו בשלשת הר[וחות] [illegible] סוכו' דכיון דגדר את הצד הפתוח גלי דעתיה דניח' ליה במאי דגד' חבריה : [illegible] לפי מה שגדר בכל יציאות שהוצי[א] [illegible] הראשון יחזיר לו מחצה : דמי קנים דאמר ליה לדידי סגי לי בגדר קנים [illegible] אפשי בהוצאה של גדר אבנים : הכי גרסינן תנן המקיף את חבירו משלש רוחותיו וכו' אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו איזו סיפא ר' יוסי אומר כו' : וגדר את הראשונה כו' אין מחייבין אותו דהא לא אהני ליה מידי שהרי גלוי הוא מכד רביעית הא אם גדר עוד מקי' את הרביעי' מחייבי' אותו דאהני ליה : אימא סיפא ר' יוסי אומר כו' דאמר [illegible] לרב הונא דאמר הכל לר' יוסי כמה שגדר הוא היינו דאיכא בין תנא קמא לרבי יוסי דתנא קמא דלא [illegible] הכל סבר דמי קנים של הוצא דמחייבין אותו ורבי יוסי סבר כו' דהא ליכא למימר דתנא קמא דוקא [illegible] הרביעית הוא דמחייבין אותו אבל אם גדר ניקף לא דכל שכן הוא השתא היכא דלא גלי דע[תיה] [illegible] מחייב ליה כל שכן היכא דגלי ולרבי יוסי כמי הא [illegible]

בין תנא קמא לרבי יוסי תנא קמא סבר דמי קנים בזול אין ומה שגדר לא ור' יוסי סבר הכל לפי מה שגדר אלא לחייא בר רב דאמר הכל לפי דמי קנים בזול מאי איכא בין ת"ק לרבי יוסי אי דמי קנים בזול לא קיהיב ליה מאי קיהיב ליה ראשונה ושנייה ושלישית איכא בינייהו תנא קמא סבר רביעית הוא דיהיב ליה אבל ראשונה שנייה ושלישית לא יהיב ליה ור' יוסי סבר ראשונ' ושנייה ושלישי' נמי יהיב ליה איבעי' אימא מקיף וניקף איכא בינייהו דתנא קמא סבר טעמא דעמד ניקף דמגלגלין עליו את הכל אבל עמד מקיף אינו נותן לו אלא דמי רביעית ור' יוסי סבר לא שנא ניקף ולא שנא מקיף אם עמד וגדר מגלגלין עליו את הכל ואיבעי' אימא מקיף וניקף איכא בינייהו תנא קמא סבר אכ גדר מקי' את הרביעית נמי יהיב ליה ור' יוסי סבר אם עמד ניקף וגדר את הרביעית הוא דיהיב ליה דגלי דעתיה דניחא ליה אבל אם גדר מקיף לא יהיב ליה מידי ואיבעית אימא דמי קנים בזול איכא בינייהו תנא קמא סבר אגר נטרא אין דמי קנים בזול לא ור' יוסי סבר אפי' דמי קנים בזול רוניא אקפיה רבינ' מארבע רוחותיו א"ל הב לי מה דגדרי לא יהיב ליה הב לי לפי דמי קנים בזול לא יהיב ליה הב אגר נטרא לא יהיב ליה יומא חד הוה קא גדר דיקלי אמר ליה לאריסיה זיל שקול מיניה קיבור דאהיני אזל לאתויי רמא ליה קלא אמר ליה גלית דעתך דמינח ניחא לך לא יהא אלא עיזא עלמא מי לא בעיא נטירותא אמר ליה עיזא בעלמא לאו בלוי בעיא אמר ליה ולא נגרא בעיא דמיכלי לה אתא לקמיה דרבינא אמר ליה זיל פייסיה במאי דאיפיים ואי לא דיינא לך דינא כרב הונא אליבא דרבי יוסי רוניא זבן ארעא אמיצרא דרבינא בעא רבינא לסלוקיה משום דינא דבר מיצרא אמר ליה רב ספרא בריה דרב ייבא לרבינא אמרי אינשי ארבעה

דרבי יוסי סבר אם עמד ניקף וגדר את הרביעי' אף על גב דעד השתא היה מחמיר כדמשמע' ליסכא דמגלגלי' עליו את הכל להך ליסנ' לא הוי הכי דלשון אם עמד משמע ניקף : הגהה כתוב בספרים אבל מקיף לא יהיב ליה אלא דמי רביעי' וקשה קצת דמכלן דיהיב ליה אפילו דמי רביעי' דילמא לא יהיב ליה כלל וכן משמע בפרק כיצד הרגל דקאמר טעמא דניקף הא מקיף פטור משמע מיכה זה נהנה וזה לא חסר פטור ודחי שאני התם דאמר לי לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא ומיהו יש לדחות דהך לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא הייכך פטור מלסייע לארבע רוחות אבל לרביעית יסייע דאין לך אדם שלא יסייע לרביעית שיהיה גדור מארבע רוחותיו :

ואי לא דיינא לך כרב הונא ואליבא דרבי יוסי קשה היה כראה שלא להפחידו היה אומר כן מדלא קאמר ואי לא מגבינא לא פדרנא מינך אני ואחנא לך בשילוא דלא תבעי ... ואף על גב דבלולב ... בזול אמר שמואל להכהו ... מזכה ... וטעמא זבינייכו ... ולא דרשינן לכו ... נעי למימר התם דלהפחיד ... היה אומר כן הכא נראה ... דכי סבירא ליה כדפירשתי ועוד מדקאמר ליה זיל פייסיה ... דאי לא דאיפיים ... דין דלין שיה לו ליתן ... אם בשביל שמכר תמרים : ארבעה

יהיב ליה אגר נטרא דבר מועט שהיה צריך לו בכל שנה כשהיא בקמותיה : דתנא קמא רביעית יהיב ליה אם נדרה מקיף אבל דמי לא יהיב ליה שככר יצא מהם זכאי בבית דין ימים רבים ולא הוה נדרה ניקף לרביעי' ליה מידי כדפירשתי ידי כו' מהם : ול שכ' נדרה ניקף ולא מגלגלי' עליו למי ק והיכו : מקיף וניקף איכא דתק אית ליה דר' דגדר ניקף אבל ר' ליה דתק כגדר מקיף לא שנא ניקף ולא ש כי נדר לרביעי' מחייב דהא תנא קמא במק' ודייקינן ממילתיה הכ' מחייבין אותו וכולי שכ כשגדרה ניקף דגלי ד ורבי יוסי סבר דווקי' ניקף דגלי דעתיה אבל מקיף לא : רוניא רבינא ארבע שדותיה' לרבינא שביבותי' א' מפריש של רוניא וגדרן הב לי מאי דגדרי כרב אליבא דר' יוסי דאמר לפי מה שגדר דהכי קיי' כדמוכח לקמן : יומ הוה גדר רוניא היה תמרים מדקל שבשדה קיבורא דאהיני אשכול תמרים משל רוניא וכפני רמא ביה קלא נער בו ר באריסיה דרבינא : א"ל נ אדעתיך שתכיבין יהיו עליך וניחא לך בשמירתן לא יהא אלא עיזי בעלמא לא בעית כו' כלומר אי איכך ירא מן הגנבים לא אתה לשומרן מן העזים : ולאו נכרא בעינן לאכל להזיק לנטור בהן ירט מתרגמינן אכלו וכן בל לשו הכרוזה בתרים יהונתן : פייסיה כמאי דאיפיים טוב לך שביאות התפייס כלנ' בשיר ... ככך וזה ופייסיה ... ואי לא דייכנא לך כר' יוסי כו' ... דהכי הילכתא וכן פסק ר' תנחום : ...

ארבעה לצלא וארבעה לצללא :

מתני' כותל חצר שנפ' מחייבין אותו לבנותו עד ארבע אמות בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן מארבע אמו' ולמעלן אין מחייבין אותו סמך לו כותל אחר אף על פי שלא נתן עליו את התקרה מגלגלין עליו את הכל בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן :

גמ' אמר ריש לקיש הקובע זמן לחבירו ואמר לו פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע כזמנו אביי ורבא דאמרי תרויהו עביד איניש דפרע בגו זימניה זימנין דמתרמו ליה זוזי אמר איזיל איפרעיה כי

קמ"ש ארבעה לצלא וד' לצללא אכי שמעתי צ"א רצען
... וצללא רצען עשיר וכך אמר לו ארבע ככרות צריכין
רצען עני לאכלות ביתו כמו שצריכין לעשיר וזה עני
... וצריך לו השדה לפרנס וכשם שאתה אומ' לו הסתלק
מעלי כדיבא דבר מגרא משו'
... בית היסר והטוב כך אכי
... אמר לך עשה יסר וטוב לעני
ואל תסלקהו ו"מ ד
... עור קרי צלא ולא הרצען
... ואמרינן בעלמא מאי דרגש
... סא דצלא ואומ' אכי רזניא
... צן היה וכותן עודות ל
... דכין לעשות מהן מנעלים
... כרן בשוק וכך אמר לו רב
... ר' לרביב' העני הזה שכרו
... ם שהוא צריך ליתן שכר
... ד' לעבדנין דאמרי אינשי
... בע' זוזי לצורך מקח העור
... בעה זוזי לשכר העבדנין
... ם בצלא לפיכך עשה ישר
... ותיפי לו שדה זו לפרנס'
... וני כראה ד' לצלא ד'
... ת צריך לעבדן עני וד'
... א כמו כן ד' לצור' עבדן
... ומפל הוא כנגד רזניא
... לו שדה א' בתוך שדיהו של רביב' כדאמ' לעי' דרביב'
... יה מארבע רוחותיו ועכשיו קנה לו שדה אבל מגר
ומפסיק שדה רבינא בין שדותיו ואמר ליה רב
... לרבינא שיעשה הישר והטוב להניח לרוניא אותה
... ו יהיו לו שנים שכמו שצריך שמירה לשני שדות נס
... חד ומכמה דברים יציאת האחד מרובה כיציאת
כמנה רוניא משתכר : מתני' מחייבין
בנותו עד ארבע אמות דבהכי שני להיזק ראייה :
... שכתן אם אמר האחד לאחר שכבאו אכי עשיתיו
... לא רבה זה לסייעני ותובעו אכי היציאה וזה אומ'
... קי : עד שיביא התובע עדים שתבעו ולא נתן
לחובה עליו לסייעו ומשכם זה נכל נלוי לא היה
... ו אלא היה נועק עליו בעדים : סמך לו כותל
... זר שכבאו האחד למעלה מארבע אמו' הרבה ולא
... חר לסייעו כהגבהתו סיך השני כותל אחר כנגד
כדי לסכך ולתת עליו תקר' מכותל לכותל אע"פ
עליו עדיין התקרה : מגלגלין עליו את הכל
... תיה דביאה ליה בהגבהה דהאיך :
... ס כל הראשון ותבעו לדין לאחר שסמך
... הראשון ואומר תן לי חלקך במה שבניתי
... ולקי איכו נאמן אלא בעדים שאמר
... י שיחייבוהו כל איכו עשוי ...
... זן לחבירו במלוה שהלוהו ...

... ו כראה ... שיפרע ... שחייב
... לוה או ... קבע ...
... אתיקכו בעדים ...
... לו למד ...

ארבעה בצלא כו' לפי' הקונט' מק...
מרקמין כדין ועוד דקאמ...
לסלוקי משמ' שטעה רביב' ועוד מה שייך כ...
אי משו' דאיירי לעיל ברביב' ורוניא א"כ ליי...
דהמקבל רוני' ...
הוה והכך תרי ...
דשמעתין לית...
ועוד דצלא הוא...
מאי דרגש ערס...
רת דוכן ארס...
דרבינא היינו ...
שדו' דאקפיה ...
והיה רבינא מז...
ורוני' מרוח אח...
כהמקב' הכי א...
דקדים חד מיי...
דוכן זבן מכ...
רבינא לסלוק...
מגרן מג' כד...
מרוח אחר ...
אמרי אינשי ...
לעור גדול כ...
ארבע זוזי וד...
כלומר צריך...
כמו מן הב...
בקטן כמו בגדול הכא כמי מאי טעמא ...
משו' שיהו כל שדותיו סמוכין שיוכל לא...
ולכך הוא מגרן מרוח אחת כמו אתה מ...
אברהם פירש דהך ארעא דזבן רוניא ...
היינו אמגרא דאותן שדות שהיה כו...
כדאמרינן רוניא שתלא דרבינא הוה ו...
לרבינא אע"פ שאין לרוניא בגוף הקרקע...
הואיל שהוא עובדם הרי הוא מגרן כמ...
ארבעה בצלא נותנים ד' זוז על העור ו...
לצללא לאומן המעבד את העור : ...
ולמעלה אין מחייבין אותו כו' בחזק' של...
דידעי' דקדים חד וארביה לחבריה והיה...
ליסכא אין מחייבין אותו ולכך הוי בחזק...
צריך להעמיד בשעשה חזית ...
כתן תקרה מגלגלין עליו ...
חסר פטור מ"מ כיו...
... ביה ובין משמע ...

בי היכי דלא ליטרדן בזימני׳ תנן בחזקת שנתן עד שיביא ראי׳ שלא נתן היכי דמי אילימא דאמר ליה פרעתי׳ בזמני פשיט בחזקת שנתן אלא לאו דאמר ליה פרעתיך בתוך זמני אלמא עביד איניש דפרע בתוך זמני׳ שאני הכא דכל שפה ושפה זמניה הוא תא שמע בחזקת שלא נתן עד שיבי׳ ראי׳ שנתן היכי דמי אילימא דאמ׳ ליה פרעתיך בזמני אמאי לא אלא לאו דאמר ליה פרעתיך בתוך זמני אלמא לא עביד איניש דפרע בגו זמניה שאני הכא דאמר מי יימר דמחייבו לי רבנן רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי באביי ורבא מר בר רב אשי עבד בריש לקיש והילכתא כר״ל ואפילו מיתמי ואף

אילימא דאמר ליה פרעתיך בזמני כשהשלמת את נוכחי ארבע אמו׳: פשיטא דכאמן שהרי זו טענת מכה לי בידך והלא אומר אין לך בידי כלום: אלא לאו דאמר ליה פרעתיך בתוך זמני קודם שהשלמת לארבע אמות: תא שמע מסיפא בחזק׳ שלא נתן כו׳: אילימא דאמ׳ ליה פרעתיך בזמני בשגמרתי את כותלי וידעתי כמה נתחייבתי לסייע בהגבהתך: מי יימר דמחייבו לי רבנן הילכ׳ אפי׳ אמ׳ פרעתי׳ בזמני לא מהימן: ואפי׳ מיתמי אם את הלוה בתוך זמנו נוכה חובו מן היתומים בלא שבועה ולא חיישינן דילמא פרעיה: אם

בי היכי דלא לטרדן בזימנ׳ תימ׳ דבפ״ש בכו תנן בכו׳ בתוך שלשים יום בחזק׳ שלא נפר ואומר ר״י דהת׳ לא שייך האי טעמ׳ דלא ליטרדן בזימנ׳ דהוי ממון שאין לו תובעין מיהו קשה לר״י מפרק השואל דאמרי׳ בעו מיניה מרבי ינאי שוכר אומר נתתי ומשכי׳ אומר לא נטלתי על מי להביא ראייה אימת אי בתוך זמנו תנייה׳ את בתוך שלשי׳ יום בחזקת שלא נפד׳ והשתא היכי מדמי לה לבכור דהתם לא שייך למימר לא ליטרדן ולכך צריך לומר דבכור במי לא כא טירדא דמצוה שצריך מיד ליתן דזריזין מקדימין ומפרש ר״י טעם אחר דהכא כיון דחייב לו ואיתרמי ליה זוזי פורע לו תוך הזמן דלא ליטרדן אבל גבי בכור דאבתי לא איחייב כלל עד לאח׳ שלשי׳ יום ושמא ימות בתוך ל׳ ויפטר וכן שוכר שמא יפיל ביתו של משכי׳ ויפטר שוכר לגמרי דלא עדי׳ מיניה ומיהו קשה לפי זה הא דפריך לר״ל מכותל חצר ששפ׳ ודייק מיני׳ דעביד איניש דפרע בגו זמניה לאביי ורבא כמי תיקשי דמודו התם דלא עביד איניש דפרע דשמא לא יבנה זה את הכותל ומיהו בכמה מקומות יכול לומר וליטעמיך ולא קאמר:

אילימא דאמר לי פרעתיך בזמני פשיטא וא״ת אמאי פשיטא הא כיון דאין אדם פורע תוך זמנו ואכן שה[illegible] שזה עשה הכותל איצטריך לאשמועינן דאין צריך לפורעו בעדים וי״ל דאפי׳ למ״ד גבי מלוה חבירו בעדים צריך לפרעו בעדים התם משום דלא הימניה מעיקרא אבל הכא ליכא שום הוכחה דלא הימניה הלכך פשיט׳ דאין צריך לפורעו בעדים: **ואפילו** מיתמי ואע״ג דאמור רבנן הבא ליפרע כו׳ נראה דביתומים גדולים מיירי אבל בקטנים לא גבי אפי׳ תוך זמנו לא מיבעי׳ לרב פפא דמפר׳ טעמ׳ דאין נזקקין משו׳ דפריע׳ בעל חוב מצו׳ ויתמי לאו בני מיעב׳ מצו׳ [illegible]ין אלא אפילו לרב הונא בריה דרב יהושע דמפרש טעמא משום צררי לא גבי מיתומים קטנים אפי׳ תוך זמנו דאין [illegible]עדים שלא בפני בעל דין דקטנים חשיבי שלא בפניו כדמוכח בריש פרק הגוזל בתרא ואפי׳ נתקבל העדות [illegible]מני למימר דחיישינן לצררי אפי׳ תוך הזמן בקטנים בדאשכחן גבי אמנ׳ בפר׳ השולח דתנן אין האלמנה [illegible]ימים אלא בשבועה וטעמא משום שמא התפיסה הבע׳ צררי אע״פ שהוא תוך הזמן ומיהו מאלמנ׳ אין [illegible]רי אפי׳ בגדולים משום דאית לה בתנאי בית דין כדאמרי׳ בהכונס דחיישינן טפי לצררי [illegible]
[illegible]ין דאיתנהו בתנאי בית דין אימור צררי אתפסינהו והא דפריך בפ׳ השולח מאי [illegible] דאיצטריך לאשמועינן אלמנה דאפילו תוך הזמן מ״מ כיון דאכלת בתנאי בית [illegible]יה מדלא קאמ׳ הכא א

[illegible]קטנים אלא אם בן ריבית אוכלת כהן כו׳ דלא מיירי בקטנים שא דווקא [illegible]לים איבמי נקט הכיא דהב׳ ליפרע לאשמועינן דנבי אפי׳ בלא שבועה [illegible]דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ולא קאמר איכא ב[illegible]
[illegible]פתא [illegible] בשמעתין בהדי דלית להו חזקה דריש לקיש [illegible]גא דבר אחד או שנים כדאמרינן בהמני׳ גבי [illegible]משום צררי לא גבי מיתומים קטנים אפי׳ [illegible]רב שקיבל עליו לזו ולא לזו ולא משני הכא [illegible]רב פפא דהא במסקנא משני בשחי[illegible] [illegible]רב אסי דקאמר אלא אם [illegible]משנה כנוס עניין לכר[illegible] [illegible]יקי׳ להו חזק׳ דר״ל או [illegible]אי פליג אר״ש לקיש [illegible]

נח דרך כוני כירה חשוכה להכי' לס
ן החשוב שבה כעין גינה קטנה לאני'
יפה המרחם לעניי' וגם אין רשו' זה'
אינו עשוי ליכנס לתוכו : אבל

'כל היקף
נייה רחב
מנ':לאאין
'השתמש :
סמכה על
יחה בתוך
: לטעון
עות עד
יומין לא
י' סכור
! ולימי'
ואי
לכתר
דסבקים
י הוה ליה
איכא
במעו'עד
ג לקבוע
כי'והילכ'
חזקה דל'
ןא דלא
ן יומין
מא הוא
: זו לגורך
סכ'עשאם
כנגד זה
פין וזה
וסך מעק'
י שיהיה
תו של זה
כהדי'לגגו
יהאי פלג'
כא דקדי'
ייה לחצי
דין ואהכ
שות כ
איל והתחי'
זה כגג וזה
: אוזיכק'
דאי לא
ת דין על
ו זה רוצה
וה רוצה

האי כשורא דמיטלטלת' אומר ר"ת דאמתניתין קאי דעד שלשים יום לא הוי חזקה והוי כחזקת שלא כתן מכאן ואילך הוי כחזקה שכתן ואתי שפיר דנקטיה הכא ולא כחזקת הבתים : **עד** שבעה יומי לאו דווקא שבעה דבשמיני עברת לא יוכל לסתור ·

ואי חבריה בטינא לאלתר הוי חזקה ואומר רבינו שמואל דחזקות דלעיל לאו דשלש שנים אלא לאלתר כדאמרינן הכא : **בשני** צדי רשות' הרבים אומר ר' דוקא בשני צדי רשות הרבים שאין האח' מרגיש בחבירו כשעולה כנגגו שיזהר ממנו מדאמרי' בסמוך אבל בין גג לגג לא :

מהו דתימא מצי אמר ליה שקול אוזינקא כו' ואם תאמר והיכי הוה ס"ד דמצי למימ' ליה הכי דאטו משום דקדם זה ועשה הורע כוחו ויכול לדוחקו זה לעשות כל הכותל ויש לומר דס"ד כיון דאם לא קדם זה הוה מצי אמ' שקול אוזינקך וזיל ועשה כל הכותל או הב לי אוזינקא ואעשה אני הכל וכרויח כיון שהינו שלא כנטרך להעדיף השת' נמי מצי למימ' ליה הכי קמ"ל דלא מצי אמר ליה כיון שכבר עשה זה ולא אמר לו קודם : ושתי

אבל בתרביץ אפדני לא ורב נחמן דידיה אמר אפי' בתרביץ אפדני אבל רחבה שאחורי הבתים לא ורבא אמר אפילו רחבה שאחורי הבתים אמר רבינא האי כשור' דמטללת' עד תלתין יומין לא הוי חזקה בתר תלתין יומין הוי חזקה ואי סוכה דמצוה היא עד שבעה יומין לא הוי חזקה בתר שבעה יומין הוי חזק' ואי חבריה בטינא לאלתר הוי חזקה אמר אביי ב' בתים בשני צידי רשות הרבים זה עושה מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו וזה שלא כנגד זה ומעדיף מאי איריא ברשות הרבים אפי' רשות היחיד נמי רשות הרבי' איצטריכא ליה מהו דתימ' נימא ליה סוף סוף הא בעית לאיצנועי מבני רשות הרבי' קמ"ל דא"ל רבי' בימם' חזו לי בליל' לא חזו לי את בליליא נמי חזית לי רבו' בי קאימנ' חזו לי כי יתיבנא לא חזו לי את כי יתיבנא נמי חזית לי רבים כי מעיינו חזו לי כי לא מעיינו לא חזו לי את ממילא נמי חזית לי אמר מר זה עושה מעקה לחצי גגו וזה עושה מעקה לחצי גגו זה שלא כנגד זה ומעדיף פשיט' לא צריכא דקדים חד מנייהו ועבד מהו דתימא נימא ליה אידך שקול אוזינקא ועבדיה את כוליה קמ"ל דא"ל את מ"ט לא עבדת משום דמיתרע אשית' אנ' נמי מיתר' ליה אשתאי אמ' רב נחמן אמ' שמוא' גג הסמוך לחצר חבירו עושה לו מעקה גבוה ארבע אמות אבל בין גג לגג לא ורב נחמן דידיה אמר אינו זקוק לארבע אמות אבל זקוק למחיצת עשרה למאי אי להזיק ראייה ארבע אמות בעינן אי לנתפ' עליו כגנב במסיפס בעלמא סגיא אי לגדיים וטלאים בכדי שלא יזדקר בב'... ראש סגי לעולם לניתפס עליו כגנב במסיפס מצי

א דבית דין עושה פשרי' ביניהם לעשות כל א' חצי מעקה או האחד יעשה כולו וחבירו יחזיר לו שכר ל הששא דקדים יכול לטעון אידך אילו לא קדמת אותי הייתי עוש' כולו כנגני אבל לאכאין לא עבידנ' אחר פועלין בשביל דבר מוע' : תו' : לא תתרע אשיתאי מכוב' הכנין שמשכבידי על חומת טיט ... נוהג ד' אמות משום היזק ראייה : אבל בין גג לגג לא נריך כדאמרי' בשמעתין קמייתא חצר וגג... קה... ולא ידענא כהי עדנא דסלקת דאצטנע מכך : אין זקוק לו בין גג לגג לד' ... כתפס ... יכנס לפנים מן המחיצה לשם גניבה נכנ' ; מצי

מצי משתמיט ליה בכחיצת י׳ לא מצי
משתמיט ליה מיתיבי אם היה ח
חצירו למעלה מגגו של חבירו אין נ
נזקקין לו מאי לאו אין נזקקין לו כלל
לא אין נזקקין לארבע אמות אבל
נזקקין למחיצת עשרה איתמר שתי
חצירות למעלה זו מזו אמר רב הונא
תחתון בונה מכנגדו ועולה ועליון בונה
מכנגדו ועולה ורב חסדא אמר עליון
מסייע מלמטה ובונה תניא כוותיה
דרב חסדא שתי חצירות זו למעלה מזו לא יאמר העליון הריני בונ׳
מכנגדי ועולה אלא מסייע מלמטה ובונה ואם היתה חצירו למעלה
מגגו של חבירו אינו זקוק לו הנהו בי תרי דהוו דיירי חד עילאי וחד
תתאי איתחבס תתאי אמ׳ ליה לעילאי תא נסתריה ונבנייה אמר ליה
אנא שפיר קא דאירנא א״ל איסתרי׳ אנא ואיבנייה א״ל לית לי דוכת׳ ז
למידר ביה אמ׳ ליה אנא מוגר לך דוכתא א״ל לא טרחנא אמר ליה
לא קא בהדר ליה א״ל שוף אבריס ועול שוף אכרס ופוק אמר רב
חמא בדינא קא מעכב והמ׳ דרא מטו כשורי דמטה מי׳ אבל מטו
כשורי למטה מי׳ מצי אמר ליה לכטה מירשותא דידי הוא ולא
משעבד לך והמ״ד דלא אתנו גבי הדדי אבל אתנו גבי הדדי סתרי ובנו
ובי אתנו בהדי הדדי עד כמה אמרו רבנן קמיה דרבה משמיה
דמר זוטר׳ בריה דרב נחמן דאמ׳ משמיה דרב נחמן כאותה ששנינו
רומו כחצי אורכו וכחצי רחבו אמ׳ להו רבה לאו אמינא לכו לא
תיתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמ׳ רב נחמן בדדיירי אינשי
וכמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע כי היכי דעיילי אסוריתא
דמחוזא והדר ההוא גברא דהוה בני אשיתא אהורי כווי דחבריה
אמר ליה קא מאפלת עלי אמר ליה סכרנא לך הכא עבידנא לך
כווי לעיל מאשיתאי אמר ליה קא מרעת לה לאשיתאי אמר ליה
סתרנא לך לאשיתך עד דוכת׳ דכווי ובנינא לה ועבידנא לך כווי ב
בבנינא לעיל מאשיתאי אמר ליה אשיתא מתחא עתיקא ומלעיל
חדתא לא קיימא אמר ליה סתרנא לה עד לארעא ובנינא [...] ו
ועבידנא לך כווי בנווה אמר ליה חדא אשיתא חדתא בכוליה ביתא
עתיקא לא קיימא אמר ליה סתרנא לה לכולה ביתא ובנינא ליה
בווי בבנייני׳ אמר ליה לית לי דוכתא למידר ביה אמר ליה אגירנא
לך דוכתא אמר ליה לא טרחנ׳ אמר רב חמא בדין קא מעכב ה
היינו

שתי חצירות זו למעלה מזו ואם תאמר ותחתו׳ למה יסייע לעליו׳ למכי מטי לארבע אמות ולא יוכל התחתון לראות בחצר העליון יבנה העליון ואומר ר״ת כגון שחצר התחתו׳ איכו כמיך אלא אבל חצירו של עליון ומצד אחר הוא גבוה כחצר העליון שיוכל לראות שם ור״ת׳ דהתחתון מזיק לעליון כי קאי עליון כדאמרינן לעיל כי קאימנא חזית לי ולכך צריך לסייע עד ארבע אמות בחצר העליון :
שוף אבריסך פ״ה שחה קומתך ולר״י נר׳ סוף לשון סיפסוף שמתחכך בארץ : בוקי סריקי אבטיס רקי׳ מתרגמינן גוברין סריקין : הייכו

מני [...] אבל [...] קרקע. התם גבוה מחברתה [...] לעשו׳ מח

[...] אינו יכירו למעלה מגגו של [...]
[...] גבוה מחברתה הבית אין זקוקין כ[...]
[...]ון דנג לא קביע׳ תמי
בוח הוא ליזהר משכינ[...]
ירואיהו : זו למעל[...]
קרקעי׳ האח׳ גבוה׳ מחבירת
: זה בונה מכנגדו ועולה
התחתון בונה משלו מלמטה
עד שמגיע לגובה קרקעו׳ של
חבירו ואחר כך מתחיל זה
לסייעו ונותן חלקו מכנגד
ומעלה ולא יהא עליון נכנס
בספלות קרקעיתו של תחתו׳
: דהוו דיירי חד עלאי וחד
תתאי בשחלקו האחין בשל
בית וזה עלייה : איתבס
תתאי נטבעו הכתלים
התחתונים בארץ עד ששפל
תקרת העלייה ואין התחת
יכול ליכנס בתוכו אלא אם
שוחה . תא לבנייה ו
ונסתור את כל הבית ונבנ[...]
: איבנייה אנא משלי:: א
ליה עליון לית לי דוכ
דדיירנא ביה : לא
מתדר לי איני יכול
בביתי מפני עלייתך :
אבריסך שחה קומתך
ברישך : כשורי קורו׳ הב
: אבל אתנו אהדדי בשת
אם תשפל העלייה ישה
הבית ויבנוהו : עד כמה
תשפל העלייה ויכוף
העליון לסתור ולבנות :
כאותה ששנינו בהמוכ׳ פירו׳
המקבל עליו מחבירו לבנו׳
לו בית עושה רומו וכחצי
אורכו וחצי רוחבו כבנין
ההיכל שהיה אורכו ארבעים
ורוחבו עשרים וגובהו שלשים :
אסורייתא חבילות קנים
ארוכין : והדר מחזיר פניו
לכל צדדין : סכרנ[...] הכ[...]
אסתום לך ח[...]
ושיט ואפת׳ לך כ[...]
בגובה כותלך חלונות
שיאירו לך בביתך :
אשיתאי בשתפת בה ח[...]
תבוע החומה מחמ׳ הכ[...]
שתב[...]לך הב[...]ל מראש
[...]יע למקום
[...]עשה לך [...] לא קיי
טיט החדש כ[...]
היטב שיבש כבר :

היינו הך והא תו למה לי הא קמשמ' לן דאף על גב דלא משהמש אלא תיבנא וציבי בעלמא חנהו כי הנהו תרי אחי דפלגי בהדי הדדי חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרביצא אזל ההוא דמטייה תרביצ' וקא בני אשיתא אפום דאיספליד' אמר ליה קא מאפלת עלי אמר ליה בדידי קא בנינא אמ' רב חמא בדין קאמ' ליה א"ל רבינא לרב אשי מאי שנא מהא דתניא שני אחין שחלקו אחד מהן נטל שדה כרם ואחד מהן נטל שדה לבן יש לו לבעל הכרם ארבע אמות בשדה לבן שעל מנת כן חלקו אמר ליה התם דעלו להדדי אבל הכא מאי דלא עלו להדדי וכי בשופטני עסיקי' דהאי שקיל שקיל תרביצא ולא עלו להדדי אמר ליה נהי דעלו כשורי והודרי דמי אוירא לא עלו להדדי ולימ' ליה א פלגת לי השתא משוית לי אידרונא אמ' רב שימי למא פלג ליה מי לא תניא האומר בית כור עפר אני מוכר לך אף על פי שאינו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי בית כור פרדס אני מוכר לך אף על פי שאין בו רמונים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי פרדס כרם אני מוכר לך אף על פי שאין בו גפנים הגיעו שלא מכר לו אלא שמ' והוא דמתקרי כרם מי דמי התם מצי אמר ליה מוכר ללוקח שמא זבני לך הכא מצי אמ' ליה ארעתא דהכי פלגי דדאירנא ביה כי היכי דדוו אבהתן אמרו ליה מר ינוקא ומר קשישא בני דרב חסדא לרב אשי נהרדעי

דאע"ג דקא משתמש בה בניי ותיבני ואין הוא עצמו דר בתוכו מני אמר ליה לא מניחא דאטרח להוציא העצים והתבן: אספלידא טרקלין יפה: תרביצא גינה שבנגד הטרקלין שהיתה אוירה לתוכו: כדנפשאי ככינא בשלי אני בונה ואתה אין לך עלי חזקת אורה של שלשה פנים דהשתא הוא דפלגינן: ארבע אמו' לעבודת הכרם שבין קורסין אותה בשווריו: בעל הכרם דמים של כרם בעי: וכי שוטה זה כנגד גלוי דמי' זדר אפל דא כתתי ז כעלמא על פי ידא לא כור לפי המסכן ידעי

היינו הך וא"ת והא אשמועינן בהאי עובדא דחדתא אעתיקא לא קאי דלא שמעינן מההוא דלעיל ולעיל איצטריך לכדאמרינן וה"מ דלא מטו כשורא למטה מי' וכו' וי"ל דמילתא דפשיטא היא דחדתא אחדתא וכולה עתיקה לא קאי ומשום הא לא הוה צריך לאתויי האי עובדא: **איספלידא** פי' טרקלין יפה וכערוך פירש מערה כדמתרג' מפני שאול במערה באיספליד' ואור' דאיספלידא דהכא אי אפשר להיות מערה מדקאמר כהי דעלו להדדי בכשורי והודרי ובמערה ליכא כשורי והודרי ועוד מדקאמר מעיקרא איספלידא והשתא אידרונא ובמערה ליכא אורה כלל ומפרש ר"י דאיספלידא דהכא הוי אכסדרא שיש בה אורה גדולה שפרוצה מרוח אחד כדאמרינן בלא יחפור עולם דומה לאכסדרא וכו' וכן מוכח בהקומץ רבה דאמ' אביי אזיכא להו לאיספלידי דבי מר דאי' להו פנימי ולית להו מזוזה ופריך מתניבי בית שער ואכסדרא ומרפסת חייבין במזוזה: **אמר** ליה כדידי קבנינא פ"ה אתה אין לך עלי חזקת אורה של שלשה פנים ותימה שהיה יכול להאפי' עליו שלא יהא לו בטרקלין אורה כלל ועוד דמאי קאמר באוירא לא עלו אהדדי פשיט' דעלו כמי באוירא דבית בלא אורה אינו שוה כלום ומפרש ר"ת שמאספלידא היה יכול לראו' לשדותיו דרך התרביצא וקאמר מאפלת עילוי היינו שהיה מעכבו שלא היה יכול לראות שדותיו וקרי לה כמי אידרונא שלא היה יכול להביט למרחוק וכן מפרש הריא דלקמן אין שם חלונות זה על זה ומיהו קשיא לר"י דמאי קפרי' מ"ש מהא דתניא כו' התם ודאי יש לו ד' אמות לפי שהם צורך לעבוד' הכרם אבל הכא זה לא היה צורך האיספליד' מש' הכי בדין קאמר ליה ונרא' לר"י דודאי היה מאפיל עליו האורה שלא יהא בו אורה גדול' כאשר נרי' לאכסדר' אבל עדיין היה בו אור גדול והא דקאמ' ומכנגדו מרחיק ד' אמו' שלא יאפיל שלא יאפיל לגמרי עד שלא יהא ראוי להשתמש יפה ומשום הכי קרי ליה אידרונ' משום דלגבי אכסדר' אידרונא ו[הש]תא כמי אתי שפיר דלא עלו להדדי באוירא שהוא צורך האכסדרא: **דהוא** דקרו ליה בית כור וכגון יודע שי[ש] לו קרחא שקרוי בית כור דאם לא כן הרי הטעהו ואפילו אם רואה בשעת מכירה שאין שם בית כור סבור הייתי שהיתה שם לי בית כור וא"ת ונימא דדמים מודיעים ואם נתנו לו דמי בית כור אפילו קרי ליה ישלים לו בית כור שלם [illegible] דמי[illegible] כגון דאוזיל גבי ואינו נותן לו אפי' דמי לתך ואי קרו ליה בית כור [illegible] [illegible]זר הגיעו ואי לא קרו ליה בית כור חייב לתת לו בית כור שלם א"כ דלא אוזיל גבי וכגון דהיתי [illegible] בית כור שלם ולעמוד במקחו [illegible]

[illegible] ינוקא הוא הגד[illegible]

[illegible] חסדא מכו[illegible]

נהרדעי לטעמייהו דאמר רב נחמן אמ' שמואל האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמת המי' זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן ורב אמר יש להן ההוא שטרא דיתמי דנפיק עליה תברא אמר רב חמא אגבויי לא מגבינן לי' ומיקרע לא קרעינן לי' אגבויי לא מגבינן ליה דנפק תברא עלי' מיקרע לא קרעינן ליה דילמא דכי גדלי יתמי מייתו ראיה ומרעי ליה א"ל רב אחא בריה דרבא לרבינא הילכת' מאי א"ל כבולהו הילכת' כרב חמא לבר מתברא דסהדי בשקרי לא מחזקינן מר זוטר' בריה דרב מרי אמר בהא נמי הילכתא כרב חמא דאם איתא דתברא מעליא הוא איבעי לי' לאפוקי' בחיי אבוהון ומדלא אפקיה ש"מ זופי זייפיה: מתני' כופין אותו לבנו' בית שער ודלת לחצר רשב"ג אומ' לא כל החצרות ראויו' לבית שער כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים ובריח רשב"ג אומר לא כל העיירות ראויות לחומ' כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר יב"ח חדש קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד: גמ' למימרא דבית שער מעליותא היא והא ההוא חסידא דהוה רגיל אליהו דהוה משתעי בהדיה עבד בית שער ותו לא משתעי בהדיה לא קשיא הא מגואי הא מבראי ואב"א הא והא מבראי ו[לא] קשיא הא דאי' ליה דלת הא דלי' ליה דלת ואב"א הא והא דאית [ליה ד]לת ולא קשיא הא דאי' ליה פותחת הא דלית ליה פותח' ואב"א [הא והא ד]אי' לי' פותחת ולא קשי' הא דפותח' דידי' מגואי הא דפו[תחת דידיה מבראי: ר]שב"ג אומר לא כל חצירות ראויות לבית שער [...] שאינה סמוכה לרשות הרבי' אלא ראויה ל[...]: כופין אותו לבנות לעיר כו': [...] לא כל העיירות ראויות לחומ' [...] ושאינה

נהרדעי לטעמייהו רב חמא מנהרדעא הוה כדאמר' פ"ק דסנהדרין אמר מאן נהרדעי רב חמא ושמואל נמי נהרדעי הוא כדאמר שמואל נהירין לי שבילי דרקיע כשבילי דנהרדעא: אין להם דרך זה על זה וטעמא מפו' דפסיק שמואל בפ' המוכר את הבית כר' עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר ולפיכך אין להם דרך זה על זה שלא שייר לעצמו כלום כל אחד בחלק חבירו והוא לו כמוכר ואע"ג דאמ' המוכר בית ושייר חצר מכר לו נסאת הדרך למ"ד מוכר בעין יפה מוכ' לא דמי דהכא כולם מוכרין וכל אחד מכר ולא שייר לעצמו כלום בחלק חבירו והוה ליה כמוכר חצר ושייר בית דצריך ליקח לו דרך מבעל החצר: ולא סולמות זה על זה פי' בקו' אם נטל זה בית וחצר וזה נטל עלייה אין לקבוע סולם בחצירו של זה לעלות לעלייתו וקשה לר"י דהיינו ולא דרך זה על זה ונראה לר"י כגון שלקח זה בית וזה עלייה וחצר אין לו לסמוך הסולם בכותל של זה לעלות בעלייתו: ואב"א כעית אימא הא והא מבראי ולא גרסינן הא והא מגואי ד[...] דמגואי אין צריך לחלק בין אית ליה דלת ללית ליה ובין אית ליה פותחת ללית ליה דבכל ענין הוא רע כיון שאין יכול לבא עד פתח החצר [...]בר הא דאי' לי' דלת כו' [...]תאי דהא במתניתין [...] כופין אותו לבנות [...]תאי דגרסינן [...] דלת הוי [...] דלא [...]ת

נהרדעי לטעמייהו רב חמא דמן נהרדעא הוה ליה הא איהו כה כדדרו אלבהתי ולכם כך לטעמייהו דנהרדעאי דאמר שמואל דהוא האחין שחלקו ונטל זה שדה לצפון וזה לדרום רגיל להיות לו ליכנ[ס] לתוך זו אין יכול לו[מר] עליך: ולא חלונות סתים אורו: ולא ס[ולמות] נטל זה בית וחבר[ו] עלייה אין לו לקב[וע] בחצירו של זה לעלו[ת] לעלייתו: ולא א[מת] להכילו מן הנהר דרך של זה לתוך שלו: [...] מוכר שהוא פרוע לא מרעי ליה לשוכר ש[...] שקר: מתני' כו[פין] את בן החצר שאינו [רוצה] לסייע את בני החצר להן בית שער לפני הפתח יושב שם כדי [שלא יראו] את בני רשות הרבי[ם] בחצר: ודלת לסגור כנועלו לו: לא כל ה[חצרות] ראויות לבית שער כ[...] אי זו היא הראויה: כלפני העיר לפי [...] כעול: גמ' ולא [...] בהדיה לפי שמפסיק [...] הנועקים ואין קולם נ[שמע]: מגואי לחצר גרישות הי[...] שדלת החצר נטול והעב[...] וכי שער שבפני' מפסי' [...] מבראי אינו מפסיק [...] סתרי ככנם לתוכו וכשה[...] דלת עסקינן: פותחת ד[...] מאבראי העני פותחה ו[...] פותחת שירדו"א בלעז של עץ ויתמיד המפתח [...] שלוכי

ושאינה סבוכ׳ לספר אינה ראויה לחומה ורבנן זימנין דמיקרי וארחי גייסא בעא מיניה רבי אלעזר מר׳ יוחנן כשהן גובין לפי נפשו׳ גובין א״ר לפי שבח ממון גובין א״ל לפי שבח ממון גובין ואלעז׳ בני קבע בה מסמרות א״ר בע׳מיני׳ ר׳אליעזר מר׳ יוחנן כשהן גובין לפי קירוב בתי׳ הן גובין א״ר לפי ממון גובין א״ל לפי קירוב בתים גובין ואלעז׳ בני קבע בה מסמרו׳ ר׳ יהודה נשיאה רמא דשורא ארבנן אמ׳ ליה ר״ל רבנן לא צריכי נטירותא דכתי׳ אספרם מחול ירבון אספרם למאן אילימא לצדיקים השתא כולהו ישראל כתיב בהו כחול אשר על שפת הים צדיקים עצמם מחול ירבון אלא הכי קאמר אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבון וקל וחומר ומה חול שמועט מגין על הים מעשיהם של צדיקים שהם מרובים לא כל שכן שמגינים עליהם בי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר לי׳ מאי טעמא לא תימא ליה מהא אני חומה ושדי כמגדלות אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו ת״ח ריש לקיש סבר לה כדדרש רבא אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיו׳ ובתי מדרשות רב חנן בר רב הסדא רמא כרגא ארבנן אמר ליה רב נחמן בר יצחק עברת אדאורייתא ואנביאי ואכתובי אדאורייתא דכתיב אף חובב עמים כל קדושיו בידך אמר משה לפני הקב״ה רבונו של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כל קדושיו בידך והם תוכו לרגליך תני רב יוסף אלו תלמידי חכמי׳ שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינ׳ למדינה ללמוד תורה ישא מדברותיך לישא וליתן בדיבורותיו של מקום אנביאי דכתי׳ גם כי יתנו בגוים אתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרי׳ ואמ׳ עולא פסו׳ זה בלשון ארמי נאמ׳ אי תנו כולהו עת׳ אקבצם ואם מעט מהם יחילו ממשא מלך ושרי׳ אכתובי דכתי׳ מנדה בלו והלך לא שליט למרמ׳ עליהם ואמ׳ רב יהוד׳ מנדה זו מנת המלך בלו זו כסף גולגלתא והלך זו ארנונא רב פפא רבא

בריא

שאינה סמוכה שמסובבה להלן מרפסות הרבים : בשהן גבי׳ לחומת העיר : קבע בה מסמרות היזהר בדין כן ולא תזוז ממנה : קרוב בתים בית הקרוב לחומה צריך לחומת העיר יותר מן הרחוק : גמא דשורא אדרבנן שטיל הוצאת חומת העיר על החכמים כמו על שאר בני אדם : חול שהוא מועט ממעשיהם של צדיקי׳ מגין על הים והוא הן לחומה כדכתיב אשר שמתי חול גבול לים : אילו תלמידי חכמים אלמא אין צריכין חומה : זו כנסת ישראל בזמן שהן לעכין חומה ונודרי׳ עצמן מליסמע כאומו׳ : שאתה מחבב עמי׳ שאתה מגדיל להם פנים להמשילם על בניך : כל קדושיו של ישראל בידך הם לשומר׳ : בלשון ארמי נאמר יתנו תרגום של שנו כמו ושננתם מתרגמינן ותינינון : אם כולם וכן רובן יהיו שונין ועוסקים בתורה בשינלו בגוי׳ ; עת׳ אקבצ׳ בקרוב אקבצם : ויחלו מעט וגו׳ ואף אם מועטין הן השונין בגוים יחלו ממשא מלך ושרים יהו בטילי׳ מלשא משא מלך ושרים שחלו במו לא יחל דברו : מנדה בלו והלך וגו׳ דריוש צוה את פחות עבר הנהר על אבשי כנסת הגדולה : מנת המלך מנחת מסים שהן מטילי׳ תמיד על בני המדינה : ארנונא פיסורי תבואות ובהמו׳ מידי שנה בשנה : בריא

לפי שבח ממון הן גובין כיון דאין בה סכנ׳ נפשו׳ לא אזלי׳ אלא בת׳ ממון והכי נמי אמ׳ בהגוז׳ בתרא שיירה ההולכת במדבר ועמד עליה גיים מחשבין לפי ממון דליכא סכנת נפשות כיון דאין הגיים באו רק בשביל ממון ואף על גב דאמ׳ בפ׳ כן סורר דהבא במחתר׳ נידון על שם סופו ומפרש רבא טעמא בגמרא משום חזקה דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו כו׳ אפילו הכי אין מחשבין אלא לפי ממון כיון דהגיים כרגונו אינו בא על הכפשות דאם לא יעמדו נגדם לא יזיק לגופם הילכך לא חשיב סכנת נפשו׳ לפיכך אם עמדו עליהם לסטים ונתפשרו עמהם גובין לפי ממון אבל היכ׳ דתעו במדבר אמרי׳ בת׳ דמחשבינן אף לפי הנפשות משום כיון דתעו איכא סכנת נפשות :

לפי קירוב בתים הן גובין פירש ר״ת ונותנים עניים קרובים יותר מרחוקים וכן עשירים קרובי׳ יותר מעט ר״ם רחוקים אבל עשירים רחוקים נותני׳ יותר מעניים קרובים דלפי שבח ממו׳ נמי הן גובין :

אילימא לצדיקים כו׳ דבהכי מיירי קרא דלעיל מיניה כתיב ולי מה יקרו ריעך ומה עצמו ראשיהם וכתיב בתריה אספרם מחול ירבון :

לא שלים למירמ׳ עלייהו לפי שהיו עסוקים במלאכ׳ שמי׳ בבנין בי׳ המקד׳ הכי נמי אין להטיל מס על לומדי תורה : והלך זו ארנונא פירוש בקונט׳ עיסור בהמות ותבואה כו׳ ור״ח פי׳ ארוחת דורון לשלטון העובר ממקום למקום שכותבי׳ לו כל עיר ועיר ארוחה ופירושו מלשון ויבא הילך לאיש עשי׳ :

ח

בריא

בריא פתיא פרא להסיר נכשושית רחוב העיר:
כבלב וכעורב כמו שפי' הקונט' והיינו דכתי' נותן לבהמה לחמה לבני עורב וגו' כהמה בני כלב:
איפרא הורמיז פרא דמשמעות הלשון הן מאת המקום איפרא כמו אפירין כמטייה לרבי שמעון הורמיז שם המקום כי היא דשפ אחד דיכי ממוכו מפלגא דידך ולעיל דהורמיז כזיין מפלגא ולתת' דהורמין כב"ן הורמין כמו נילתא:

בריא חדתא יציאת בריית בור מים היו לשתו': לא מדר
לא ימצאו בו מים והפסדתם מכם ויתמי לאו בכי מ
מיכהו דלימחלו: לאינגלי נפא לשערי חומות העיר ל
כהן דלתות אגלי דלתות כמו טרוקי נגלי נפה סתימה
מנא אחר הנפה כאילו מניאות: לכרייא
אפירת בור לשתות מים שם הכלי המוכן שם
תמיד לשתות בו עוברי ד
קורהו פתיא: אפי' מ
שהכל צריכין למים:
נפקי בכלוזא שאין הן ע
יוצאין בהכרזה לחפור
שוכרי' פועלי': ככלב וכ
שהם הקבה עליהם שכא' י
צדיק דין דלים לפי שה
מזונותיו מועטין לפיכ' ש
אכילתו במעיים שלשת י
ובני עורב כתיב לבני ע
אשר יקראו לפי שהעורב
אכזרי על בניו הקבה מז
להן יתושין מתוך פיה
ואוכלין: דמי כלילא עם
למלך קיסר: אתו עמי הא
לקמיה דרבי: דליוה לפ'
מאל המלך דמי הכני ושלו
מעליהן: שדיוה אכוו
הטילה פחות המלך על
הכוכבים: החמרת והגמ
שיירא של חמרים ושל גמלי'
הרי אילו בסקילה כדין שה
יחידים: יתבי מתא כשלשי
ובני עיר הנדחת כתי' יושב
העיר: לכל מילי ומקמי הכ
לא יהיב מידי עם בני העיר
שלשי' יום לתמחוי כיון ששהו
שם שלשים יום נוכה הימנ
נכאי מאכל תמחוי לעניים
לקופה לצדקה: לכסות עני
העיר: לקבורה לקבור עני
העיר שהיא יגאה יתירא:
לשורא לתיקון החומ': לפר
פרש הרוכב שכיבות הט
לשומרה ולידע מה היא
בריכה: לטרוזינא שומר
זיין של בני העיר ויושב בב
אצל השער: שבי

בריא חרתא איתמי א"ל רב ששא בריה דרב אידי לרב פפא ודילמא לא בידויל א"ל מישקל שקילנא מינייהו אי מדוויל מרוי ואי לא מהדרנא לה ניהליהו א' רב יהודה הכל לאגלי נפא אפי' מיתמי אבל רבנן לא צריכי נטירותא הכל לכריא פתיא אפילו מרבנן ולא אמרן אלא דלא נפקי בכלווא אבל נפקי בכלווא רבנן לאו בני מיפק בכלווא ניניהו רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמ' יכנסו בעלי משנה בעלי תלמוד בעלי הלכ' בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דחק ר' יונתן בן עמר ונכנס א"ל ר' פרנסני א"ל קריתה לאו שניתה לאו א"כ במה אפרנסך א"ל פרנסני ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק יתיב רבי וקא מצטער אמ' אוי לי שנתתי פתי' לעם הארץ אמר לפניו רבי שמעון בר ר' שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנו' מכבוד תור' מימיו בדק ואשכח אמ' ר' יכנסו הכל רבי לטעמיה דאמר רבי אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי כלילא דשדו אטבריא ארתו לקמיה דר' ואמרי ליה ליתבו רבנן בהדן א' להו לא אמרו ליה ערקינן ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמיה דרבי אמרי ליה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא ערקי' ערוקו ערקו פלגיהון פש כובס שדיוה אכוב' ערק כובס פקע כלילא אמר רבי ראית' שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו': ורמינהי החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודח' עמה הן בסקילה וממונן פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הם בסייף וממונן אבד אמ' רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא ברתניא המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהה שם שני' עשר חודש אסו' ליהנות ממנו פחו' מכאן מות' מיושבי העיר כל שנשתהא שם ל' יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מות' ליהנות ממנו: ולכל מילי מי בעינן שנים עשר חדש והתניא שלשים יום לתמחוי שלש' חדשי' לקופה ששה לכסות תשע' לקבורה שני' עשר לפסי העיר אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן כי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תנן וא"ר אסי א"ר יוחנן הכל לפסי העיר ואפי' מיתמי אבל מרבנן לא רבנן לא צריכי נטירותא אמ' רב פפא לשורא ולפרשא ולטרזינא אפי' מיתמי כללא דמילתא כל מילתא דאי' להו ר' אה מיניה אפילו מיתמי רבא רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל ב' יהודה אין פוסקין צדקה על היתומי' אפי' לפריון שבוים א"ל אנא לאחשובינהו קא עבידנא איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דר' יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה

יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצור
רבה אמר ליה אביי מרתני רב שמואל
בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומי'
ואפילו לפדיון שבוים שמע מיניה פריון
שבוים מצוה רבה היא אמר ליה רבא
לרבה בר מריה מנא הא מילתא דאמור
רבנן פריון שבוים מצוה רבה הוא א"ל
דכתיב והיה כי יאמרו אליך אנא נצא
ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות
למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב
לרעב ואשר לשבי לשבי ואמר ר' יוחנן
כל המאוחר בפסו' זה קשה מחבירו חרב
קשה ממות א"א קרא וא"א סברא איבעי'
אימא סברא האי קא מינוול והאי לא קא
מינוול ואיבעי' אימא קרא יקר בעיני ה'
המותה לחסידיו רעב קשה מחרב א"א
קרא א"א סברא האי קא מצטער
והאי לא קא מצטער איבע' אימא קרא טובים היו חללי חרב מחללי
רעב שבי כולהו איתנהו ביה : תנו רבנן קופה של צדקה נגבית
בשנים ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים שאין עושים שררות על
הציבור פחות משני' ומתחלקת בשלש' כדיני ממונות תמחוי נגבית
בשלשה ומתחלקת בשלשה שנגביה וחלוקה שוי' תמחוי בכל יום
קופה מערב שבת לערב שבת תמחוי לעניי עו"ם קופה לעניי העיר
ורשאין בני העיר לעשות קופה תמחוי ותמחוי קופה ולשנותה לכל
מה שירצו ורשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים ועל
שכר פועלים ולהסיע על קיצתם אמר מר אין עושין שררות על
הציבור פחות משנים מנא הני מילי אמר רב נחמן אמר קרא והם
יקחו את הזהב וגו' שררות הוא דלא עבדי הא הימוני מהימן מסייע
ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא מעשה ומינה רבי ב' אחין על
הקופ' מאי שררות' דאמ' רב נחמן אמ' רבה בר אבוה לפי שממשכנין
על הצדקה ואפי' בערב שבת איני והא כתיב ופקדתי על כל לוחציו
ואמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב ואפילו על גבאי
צדקה לא קשיא הא דאמיד הא דלא אמיד כי הא דרבא אכפיה

וכו' [illegible] איתנהו ביה שהן [illegible] הגוי לעשות בו כל חפצו
אם למו' אם לחרב אם לרע[ב] [illegible] מפני שהוא כדיני ממונו'
[ו]לתת לכל אחד [illegible] [עני]ים התלויין בו : שנגבויו
וחילוקו שוה בכל יום מידי יום ביום כדקתני לקמיה לפיכ'
אין גבויו בשני' שלא יצטרכו
לטרו' ולכך את השלישי לחלק :
לעשות קופה תמחוי לחלק
[לעניי] עולם אם ירבו עליהן :
להתנות על המידות להגדיל
את השיר או להקטין : ועל
השערים שער חיטי' והיי' שלא
ימכר' שנ' זו יותר מכך וכך
דמים : להסיע על קנתם
לקנוס את העובר על קינת
דבריהם להסיע מדת דין
תורה : הא הימוני מהימן
יחיד להיות גיזבר : שני אחי'
לגבי הממונות כחד דמו :
מאי שררותיה דקופה ד
דקאמר שלא לפי שאין עושין
שררה על הציבור כו' : אפילו
בערב שבת לפי שיש פתחון
פה לבעל הבית לומר טרוד
אני : ופקדתי וגו' אלמא
אסור למשכן : אמיד עשיר :
ונבאי

יתיב רב יוסף וקא מעיין בה וכו' ואית
ליה כיבוש קכ"ה תשברנה וגו' כ
בפירקין וי"ל דקבלה משום שלום מלכו' כדעבד רב
ובי היכי דפלגינהו רבא לאומות העולם ה"נ פדה
יוסף שבויי אומו' העול[ם]
לא צריכי' להכי הלכ[ה]
הקו' דרב יוסף קבלו
משום שלו' מלכות וכיון
לו ליתן למצוה רבה ל
אי אפשר לחלקם לעניי
דאמור לנכות דעת
ואפי' דעתו של גוי א
המחלקים לעניים א
נינכת דעת דאיכא ב
ישראל דנילין לפרנ[ס]
גוים כדאמ' בהניזקי'
עניי גוי' עם עניי ישר'
דרכי שלום והא דקבל
טייעא דכדב שרג' לבי
בכ"ק דערובין אע"ג ד
ה"ה שלו' מלכו' התם ק
משום דהוי בקי בן
איש איש לרבות גוי' ש
נדרים ונדבות כישרי
פריון שבויים מ
וקא דא
בני העיר אין מוכרי[ן]
תורה אלא ללמוד תור[ה]
אשה ולא קתני פדיון
שמא מילתא דפשיט[א]
ו"א איצטריך למיתני
ומתחלקת ב
שהיא כדיני
ואית מקשי שעמא כמ
נגבית בב' ופר"ח לפי
ידוע כמה כל כל אחד
כמה יתן : ולשנות
לכל מה שירצו כרא
דיכולים לשנותו אפי'
פרשת הא"ף על גב ד
בערכין בפר' קמא ה
דנדב שרגא לבי כניש
לשנותה לדבר הרשות
במי התם האומר פ
לצדקה עד שלא בא
הגבאי מותר לשנותה
ליד הגבאי אסור
הכא שבני העיר
אותה שאני לשנך
לשנותה אפילו לדבר
ואפילו באת ליד הגבאי וכן היה ר"ת כופה לתת מעות הקופה לשומרי העיר לפי שעל דעת בני העי' ותני אות

אבפיה לרב נתן בר אמי ושקל מיניה
ארבע מאה זוזי לצדקה והמשכילים
יזהירו כזוהר הרקיע וגו' המשכילים
יזהירו כזוהר הרקי' זה דיין שדן דין אמת
לאמתו ומצדיקי הרבי' ככוכבי' לעול' ועד
אלו גבאי צדקה במתני' תנא והמשכילים
יזהירו כזוהר הרקיע זה דיין שדן דין אמת
לאמתו וגבאי צדקה ומצדיקי הרבים
ככוכבי' לעולם ועד אלו מלמדי תינוקו'
כגון מאן אמר רב כגון רב שמואל בר
שילת דרב אשכחי' רב שמואל בר
שילת דהוה קאי בגינת' אמר ליה שבקתי'
להמנותך אמר ליה לאו הא האידנא
תליסר שנין דלא חזית לי' והשתא נמי
דעתאי עלייהו ורבנן מאי אמר רבינא
ואהבי כצאת השמש בגבורתו ת"ר גבאי
צדקה אינן רשאין לפרוש זה מזה אבל פורש זה לשער וזה לחנות
מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של
צדקה ולכשיבא לביתו יטלם כיוצא בו היה נושה בחבירו מנה ופרעו
בשוק לא יתננו לתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של צדק' ו
ולכשיבא לביתו יטלם ת"ר גבאי צדק' שאין להם עניי' לחלק פורטין
לאחרי' ואין פורטי' לעצמן גבאי תמחוי שאין להם עניי' לחלק' מוכרי'
לאחרי' ואין מוכרי' לעצמן מעו' של צדקה אין מונין אותן שתי' שתי'
אלא אחת אחת אמ' אביי מרי' לא הוה יתי' מר אציפי דבי כנישת' כיון
דשמע' להא דתני' ורשאין בני העיר לעשו' קופ' תמחוי ותמחוי קופ'
ולשנותה לכל מה שירצו הוה יתיב אמר אביי מריש הוה עביד מר
תרי כיסי חד לעניי דעלמא וחד לעניי דמתא כיון דשמע' להא דאמ'
ליה שמואל לרב תחליפא בר אבדימי עביד חד כיס ואתני עלה
איהו נמי עביד חד כיס ואתני עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא
צריכנ' כיון דכל דקא אתי אדעת' דידי אתי מאי דבעי' עבידנ' כי
הנהו טבחי דאתנו עבינא בהדי הדדי דכל מאן דעביד ב
ביומא דחבריה ניקרעוה למשכיה א"ל חד מינהו עבד ביום' דחברי'
קרעו למשכי' אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי איתיבית
רב יימר בר שלמיה לרבא ולהסיע על קצתם לא אהדר ליה רבא
אמ' רב פפא שפי' עבד דלא אהדר' ליה מידי הני מילי היכא דליכא אדם
חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לא כל כמינהו דמתני
מחשבין בצדקה עם גבאי צדק' ולא בהקדש עם

אבפיה לרב נתן ואת והא בפ' כל הכשר אמרי' כל
מנות עשה שמתן שכר בצדו' אין ב"ד
של מט' מוזהרי' עליה וגבי צדקה כתיב כי פתוח תפתח את
ידך לו וכתיב כי בגלל הדבר הזה יברכך ואר"ת דהאי
כפיי' בדברים כמו כפיי' רב
לרב יהודה בפ' בערה ש
שנתפתת' ועוד תירץ דהכא
קבלו עליהם שיכופו אותם
הגבאי' ולר"י נר' דבצדק' כופין
משום דאית ביה לאו דכתיב
בה לא תאמץ את לבבך ולא
תקפוץ וגו' ולר"יבבה נראה
דהא דאין ב"ד מוזהרין על
מצות עשה שמתן שכרה בצד'
היינו דאין נענשין וכן משמ'
בירושלמי דהמוכ' את הספינ'
והיא דכל הכשר דלא הוה
נקי' אבוה וכתיה ואמ' להו
וכקוה הפ' איככם מוזהרין
להכריחו עד שיעשה כדאמ'
מצו' עשה דאם אל עשה
סוכה ולולב ואיכו עוש' מכי'
אותו עד שתצא נפשו כדא'
בכתובת: דין אמת
לאמתו את לאפוקי דין
מרומה א"ענ שהעדי' מעידין
אותו אין מחתכי' אותו כיו'
שיודעים שמשקרים כדדרשינן
בסנהדרין לאמתי של' יטו
את הדין: ומצדיקי
הרבי' וגו' של מלמדי תינוקו'
אומר ר"י דצריך לומ' דרקיע
מזהיר טפי מכוכבי' דהא
בס"פ אלו עוברין משמע
גבאי צדקה עדיפי ממלמדי
תינוקו' דאמרי' לא מצא בת
תלמיד חכם ישא בת גבאי
צדקה לא מצא בת גבאי צ
צדקה ישא בת מלמדי ת
תינוקו' ואריכ' דמצא
בפרקי דר' אליעזר דרקיע
דהאי קרא והמשכילי' יזהירו
כזוהר הרקי' היינו רקיע שעל
ראשי החיו' שמזהיר יותר
מכוכבי' שאורו כאור החמ' והאי
דקא' ורבנן מאי אמר רבינא
ואוהביו כצאת השמש היינו
חמה של עתיד לבא שהוא ש
שבעתים כאור שבעת הימים

וגבאי צדק' המשכילים א"ל ק"ל מהו צריך: אלא מדין הגונין
מצדיקי רבי' הן מלמדי' ומכניסין אותן כדרך טובה:
שבק מר להמנותי' שהיית נוהג להמנות ולעמוד כאמונה ולמלמד
וליושב על גנה תמיד: דעתי' נהתם לתינוקו': רבנן
מאי תלמידי חכמי' העוסקים
בתורה תמיד מאי כתי' בהו:
לפרוש זה מזה מפני החשד
שלא יאמרו זה הגונב שנתן
דעתו לגנוב: אבל זה פורש
לחנות וזה לשער זה לגבות
מיושבי השער וזה: לגבות
מיושבי החנות ובלבד ש
שיראו שניהן כאחד: לא
יתנם לתוך כיסו שלא יאמרו
מעו' של צדקה הוא גונב:
פורטין פרוטות שגבו לוקחין
דינרי כסף לפי שהפרוטו' של
נחושת מתעפשו': ואין פורטין
לעצמם פן יחשדום שפורטין
בזול: אין מונין את שנים
שני' פן יאמרו שני הוא מטיל
ואינו מונה אלא אחד: אציפי
דבי כנישתא מחצלו' של בית
הכנסת משום דזבני' ניה
ממעות הקופה: ואתני

תיב אלא כגיוכרי
יהפועלים מרנקין
ן לכתפים ולחמרים
ור לעמוד על המשכון

דאת על פי שאין ראיה לדבר דזייה גמורה איכי
דשאני התם שהיו נדיקים גמורים :
איך פותחין לעני העובר ממקום למקום מככר
כפונדיון כו׳ הככר עולה שתה כינים דנא מהן מחנה
לאכוולי והו׳ מזון שתי סעודו׳
כדתניא כפר׳ כיצד משתתפי׳
וקשה לרי׳ דבפרק כל כתבי
משמע שהוא רגילות דאיכא
סעודה בהדיה דקאמר התם
דכי אזל מלוויכא ליה׳ בהדיה
סעודה דכי אזיל לאו בריקני
אזיל ואם כן למה נותנין לו
שתי סעודות די לו בסעודה
אחת הביא סעודה דאיכא
בהדיה יאכל מיד וסעודה
שנותנין לו עכשיו יוליכו עמו
ונראה לרי׳ דאין מחלקין
תמחוי בלילה לפי שאינן
יכולין להבחין למי נתנו ולמי
לא נתנו וכן משמע מדקאמר
לן נותנים לו פרנס לינה
ומפרש דהיינו פורייא וכי׳
סדיא אבל ככר אין נותנין
לו ולכך נותני׳ לו ב׳ סעודות
שיאכל אחת בלילה ואחת
למחר ושלישית דכי אזיל לאו
בריקם אזיל ושמא דבעינן
שלא ילך ריקם דאינו דומה
מי שיש לו פת בסלו למי שאין
לו ולא יהא רעב כל כך אבל
אין לפרש דהטעם שמא לא
יגיע בין היהודי׳ ויהא לו מה
לאכול דאי חיישינן להכי היה
ליתן לו שלש סעודות כי גם
בלילה לא יתנו לו כלום אף
כשיגיע בין היהודים שאין
מחלקין תמחוי בלילה ואין
לומר דלעולם מחלקין ולכך
נותנין שתים דחיישינן שמא
לא יגיע בין היהודים שתי
פעמי׳ איכמי לא חיישינן אלא
לפעם אחת והשנייה נותנין
כדי שיהא לו פת בסלו דאם
כן היכי קאמר התם דמלווינן

ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר
שנאמר ולא יחשבו את האנשים א
אש׳ יתנו את הכס׳ על ידם לתת לעושי
המלאכה כי באמונה הם עושים אמר
רבי אלעזר אף על פי שיש לאדם גזבר
נאמן כתוך ביתו יצור וימנה שנאמר
ויצורו וימנו אמ׳ רב הונא בודקין למזונו׳
ואין בודקין לכסות אי בעית אימא קרא
ואי בעית אימא סברא א״א סברא האי
קא מבזי והאי לא קא מבזי אי בעי׳ אימא
קרא הכא כתיב הלא פרוש לרעב
לחמך בשין כתיב פרוש והדר הב ליה
והכא כתיב כי תראה ערום וכסיתו כי
תרא׳ לאלת׳ ור׳ יהוד׳ אמ׳ בודקין לכסות
ואין בודקין למזונות אי בעיה אימ׳ קרא
ואי בעית אימא סברא אי בעית אימא
סברא הכא איכא קיום נשמה הכא ליכ׳
קיום נשמה אי בעית אימא קרא הכא
כתי׳ הלא פרוס לערב לחמך פרוס והב
ליה לאלתר והכא כתיב כ
כי תראה ערום וכסיתו כי ירא׳ לך תנ׳
ותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקין
אחריו פרנסוני אין בודקין אחריו תנן
ממקום למקום מככר בפונדיון מארב׳
סת לינה מאי פרנס׳ לינה אמר רב פפא
לו מזון שלש סעודות תנא אם היה
ן לו ההוא ענייא דהוה מחזיר על ה
ב פפא לא אזרקק

יש לחוש שמא לא יגיע בין היהודים היה לו ליתן שתים לכך נראה כדפרי׳ :
ו׳ פירו׳ בשבת בנהרים אותן שתי סעודות שנתן לו אתמול בערב שבת אכל ליל שבת
ות שנותנין לו בשבת יאכל אחת בשבת בסעודה שלישית ואחת למוצאי שבת ושלישי׳
ן ואין להאריך וקשה לר׳ שבא הא דתנן במסכת פיאה ומייתי לה בפרק כל כתבי מי
יטול מן התמחוי ואמאי הא אחת יאכל מיד ואחת בלילה ואם כן כי אזיל ריקם
ות קאמר היינו בלא אותה שיש לו לאכול מיד ואם תאמר שבת אמאי נותנין לו שלשם
היא דקתני רישא כל מי שיש לו מזון י״ד סעודות לא יטול מן הקופה ופריך כפר׳ כל
זיין אי רבי מדקא שיתסר הויין ומשני הא מני רבי עקיבא היא ... עשה שבתך
שבא דבשביל סעודו׳ שבת אין לו להתחיל וליטול אבל בשבכר צריך ליטול נוטל גם כן
ת שבת :

לא

לא אזדקק ליה אמר ליה רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזדקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה נימות אלא והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נזקקין לו אמר ליה אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת אמר רב אסי לעולם אל ימנע עצמו מליתן שלישית השקל בשנה שנאמר והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אסי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות : סימן גדול מקרב משה : אמר רבי אלעזר גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית אמר להו רבא לבני מחוזא במטותא מינייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא ואמר רבי אלעזר בזמן שבית המקדש קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין בית המקדש קיים אם עושין צדקה מוטב ואם לאו באין אומות העולם ונוטלים בזרוע ואעפ"כ נחשב להן לצדקה שנאמר ונוגשיך צדקה אמר רבא האי מילתא אמר לי עולא משנש ארחתיה דאימיה משמיה דרבי אלעזר מאי דכתיב וילבש צדקה כשריון לומר לך מה שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול רבי חנינא אמר מהכא וכבגד עדים כל צדקותינו מה בגד זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול אמאי קרו ליה עולא משנש ארחתיה דאימיה דבע מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב ששת מנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם אמר לו הואיל ומטמא בגדים מטמא אדם אמר ליה דילמא בחיבורים שאני תדע דהא הסט נבילה דמטמא בגדי אדם אמר ליה ואי ס"א שרץ דמטמא אדם מנלן לא...

קופה כדתניא אין נותנין לו מן הקופה כיון שמחזיר על הפתחים ואמר ליה רב סמא אי מר לא איזקיק ליה לתת לו כ"ל מן הקופה כל שכן שגם אחרים לא יתנו לו ומסיק הא דתניא אין נזקקין לו מן הקופה היינו כדי סעודה אבל דבר מועט יתנו לו : שנאמר והעמדנו עלינו מצות ואע"ג דהאי קרא גבי בית אלהינו כתיב דהיינו בדק הבית כ"ש צדקה : מבירך למנור בימי ספרו שמטמא אדם פשיטא לן דמטמא כדתנן בר"פ מסכת כ"ים אבו' טמאות השרץ ושכבת זרע ונבילה וטמא מת ומנור בימי ספרו כו' הרי אלו מטמאים אדם וכלי במגע וכלי חרס באויר ולכך בעי מנלן דמטמא דהא כתיב ורחץ במים וטהר משמע דבאותה טבילה נטהר ושוב לא יטמא : תדע דהא הסיט נבילה מטמא בגדים ואינו מטמא אדם לאו משום דטומאה בחיבורי שאני כ"ש דאינו מטמא אלא בגדים שהוא לבוש וקשה לר"ים דכתיב כפ' ויהי ביום השמיני מוכח שמטמא אפילו כלים בחיבורין אע"ג דלא שייך בהו לבישה ואינו ממעט מבגדים אלא אדם וכלי חרס שנגעו בהן אלא ודאי מטמא בגדים בשעת שמסיט אפילו אין לבוש בהן וכן משמע מדקאמר אלא מעתה שרץ דמטמא אדם מנלן לאו משום דמטמא בגדים מטמא אדם כמו כן ואי קרי חיבורים בגדים שהוא לבוש מאי פריך מטר דלא שייך ביה לבישה התם ודאי ילפינן אדם מבגדים וכראה לר"ים דלא גרס ודלמא טומאה בחיבורין שאני אלא הכי גרס ודלמא טומאת בגדים שאני תדע דהא מסיט נבילה דמטמא בגדים ואינו מטמא אדם ולא גרסינן מ"ט לאו משום דטומאה בחיבורים שאני דלא מהדר אלא מ"ט חילוק בין טומאת בגדים לטומאת אדם [illegible] משמע

ושית הכדה
סנועק תמי
כמו אריד כשיקי : ע
כ
ב
נדי
נדה
רס
מסי
בדמתר
וכן מעד
מקים נדקה
נדיקים לבגד
ספרו בסכעי
טהרת הציפורים
קרבנותיו כשלם
איתקש למת לטמ'
: הואיל ומטמא
כיוס השביעי
בגדיו : ס
כגון בגדי לבושו
כמוהו אבל שאר
כאן וכן אם יגע ב
מטמא : תדע שכן
נבילה כתיב ביה
נבלתה יכבס בגדיו
אשכחן דלהוי אב
לטמא אדם ושאר כו
שכ' זרע מטמא
בגד וכל עור אשר
שכבת זרע...

בהדיא כתיב ביה או איש אשר יגע בכל שרץ אלא מהכא שכבת זרע דמטמא אדם מנלן לאו משום דהוא ואיל ם ומטמא בגדים מטמא אדם אמר ליה שכב' זרע נמי בהדיא כתיב ביה או איש לרבו' את הנוגע אהדר ליה בבריחותא חלש דעתי' דרב ששת א תיק רב א אחדבוי בר אמי ואיתיקר תל'מודי' אתיא אימיה וקא בכיה קמיה צווחא צווח ו'לא אשגח בה אמר לי' חזי להני חדי דמצית מיניהו בעא רחמי עליה ואתסי ודאתן עלה מנא לן כדתניא רבי שמעון בן יוחי אומר נאמר בבוס בגדים בימי ס ספורו ונאמר בבוס בגדים בימי חלוטו מה להלן מטמא אדם אף כאן מטמא אדם אמר רבי אלע'זר גדול העוש' צדקה בסתר יותר ממשה רבינו דאלו במשה רבינו כתיב כי יגרתי מפני האף והחמה ואלו בעושה צדקה כתיב מתן בסתר יכפה אף ופליגא דר' יצחק דאמר ר' יצח' אף כופה חמה אינו כופה שנאמ' ושחד בחיק חמה עזה אע"פ ששוחד בחיק חמה עזה איכא דאמרי אמר ר' יצחק כל דיין שנוטל שוחד מביא חמה עזה לעול' שנאמר ושחד בחיק חמה עזה ואמר רבי יצחק כל הנותן פרוט' לעני מתבר' ... ברכות והמפייסו בדברים מתברך ב"יא ברכות הנותן פרוטה לעני מתברך בו' ברכו' ד... א פרוס ונומר ועניים מרודים תביא בית ונומר כי תראה ערו' וגו' וכתיב אז יבקע כשח' ... ארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך וכתיב אז תקרא וה' יענה ה' ... ויאמר ... ני וגו' והמפייסו בדברים מתברך באחד עשר ברכות שנאמר ותפק לרעב נפשך ו... ענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלה כצהרים ונחך ה' תמיד והשבי' בצחצחות נפש' ועצ... חליץ והייתה כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו ובנו ממך חרבות עולם מוכדי דר ודור תקומם וקורא לך גודר פרץ משובב נתיבות ל'שבת ואמר ר' יצחק מאי דכתיב ... דקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אל'א לומר לך כל ה... צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הכ... בוא ממציא לו בני אדם המהוגני' לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהן שכר ו אפוקי ... דרש רבה מאי דכתיב ויהיו

י דקוה מנ' ל ...יא לבגדי דבימי ספרו ... לבוס פרץ הן וטומאת מגע ... ותי' ליה: אי לרבות הנוגע

...ונו ד... א בגדים דהבא לא... א אלא דטסיפא מיטים... ...כי תני' במסכת נדה ...יין לרבות הנוגע בשכבת ...ע"ל או איש וגו' : הוה ...ד' לי רב אחדבוי לרב ...ת בבדיקות' לפי שהיה רב ...ת בכסל בתשובותיו: ...פתתק רב אחדבוי שעשה ...נס : אתיא אימיה דרב ...ת צווחה קמיה שיתפלל ...לו : להני חדיי הדדים ...לל חדיי תדנו' של תוה : ...מכית מנייהו שינקת מהן : ...אתן עלה ואחרי שבא ל ...דינו שאלה זו לקבע' בגמר' ...כלן דמטמא אדם : בימים ...גדים בימי ספרו והיה ...יום השביעי יגלח את כל ...ערו וגו' ואמר ביבוס ...גדים למעלה ביום טהרת ...ציפורים כשיבא מטמאת ...אלט ובבס המטהר את ...גדיו : אף וחימה שני ...גוכים קשים הן ליפרע מן ...חוטאים : אף על פי ...שחד בחיק שהוא עושה ...דקה בסת' חימה עזה עדיין ...יא בתוקפה ור' אליעזר ...בר דהאי שוחד בהי' ארישא ...קאי ושוחד בחיק יכפר חמה ...עזה : ותפק לרעב נפש' הוא ...פיוס דברי ניחומים : ימצא ...צדקה משמע יבא לידי עניות ...מה... בני אדם שיעשו לו ...ויהי

אתיא אומיה וקא בכיה קמיה פר"ח דהיינו... דרב אחדבוי ולדידיה קרי עולא מסנג... אורחא' דאימיה שנרם לאמו להתבזות לפני רב ששת ביתה מנקתו של רב ששת לכך אמ' חזית הני חדיו מינייהו : מה בגדים האמור בימי כו' כבמה דברים אמו... חלוטו אימי ספרו ול... מה קשה והיינו טעמ... דלגמרי לא מני למי... כתיב וטהר דמשמע מכמו שהיה מתחלה דאקא להך מילתא ב... שבן שוין דאין אדם ... מקבלין טומאה אלא ... בטומאה : גדול ... צדק' בסתר ממשה רבי... ...ית' משכך חימה ממשה... בתפילתו ואע"ג דמשה עשה צדקה בסתר שמא ... שעה כבר שפך אותו זמ... דמה איכו כופה ת... דבשילהי נדרים א... דחמה משה בו... והמפייסו בדב... ...מח כ"א יש מגיהין והנותן ... לעני והמפייסו משום ד... ליה דקראי איירו בנות... צדקה דכתב ותפק לחמיך ונפש נענה ת... ואין מלת' היא דכפש תשביע היינו תשביע כ... שתפייסנו בדברים וע"כ גרסי ליה דלהיא גירס... ליה למימר מתברך ב"ו ו' דלעיל והכי א'א : ואיזו

ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהן אמר ירמיה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין כדי שלא יקבלו עליהן שכר רבי יהושע בן לוי אמר כל הרגיל לעשות זוכה הווין לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה דכתיב ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי הגד' דכתיב הכא ו וכבוד וכתיב התם כבוד חכמים ינחלו תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצל אנו בהן מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל טרנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא אם אלהיכם אוהב עניי' הו' מפני מה אינו מפרנסן אמר לו כדי שניצל אנו בהן מדינה של גיהנם אמר לו זו שמחייבתן ל לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועס עליו ואתם קרויים עבדים שנ' כי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר' עקיבא אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והשקהו וכששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרויין בנים דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרויים בנים וקרויים עבדי' בזמן שאת' עושין רצונו של מקו' אתם קרויין בני' ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקו' אתם קרויין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר הלא פרוש לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרוש לרעב לחמך: דרש רבי יהודה ברבי שלום כשם שמזונותיו של א לן מראש השנה כך חסרונו של אדם קצובין לו מראש השנה זכה הלא פרוש לרע זכה ועניים מרודים תביא בית כי האדבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחי דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה פש גבייהו שיבסר דינ כמא מעליו כא דכיפורי שדרו דבי קיסר נקטינהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי ל שבסר דינרי נבייכו שקלינהו מנייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי ד ליה ואמאי לא אמר לן אמר להו אמינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הות ס אישתמיט כרעיה בעי למיפל חלש דעתיה אמר השתא בן איחייב מאן דסני לן

כמחלל

זיו מוכשלים לפניך אף זי עניתות היה מקלל שהיו ס כפשו: ימנא ס וכתיב גבי חכמה כי מוצאי מצא חיים: בעל אגדה מתוך שהן דרשנין ומושכין את הלב הכל מכבדי אותם: לבעל הדין רשע אם גוי: להנצל אנו בהן כו' שהצדקה מצלת מגיהנם כדאמרינן לקמן בשמעתין: שמזונותיו של אדם שכר ש שיתפרנס ממנו: חסרונותיו הפסד שעתיד להפסיד: זכה למזל טוב יתן אותו חסרון לעניים: חזא חלמא כמוצאי יו' הכפורי': דבעו מחס' שבע מאה דינרים באותה שנה: שקל צדקה מינייהו כל השנה היה כופן בדברים ונוב' מהן צדקה: פש גבייהו ערב ראש השנה שכם' דינרי שלא נתנו לצדקה שבע מאה ד דינרי: לא תדחלו להפסיד יותר: אמאי לא תימא לן מתחילה שכך חלמת והיינו נותנין כולן: השתא בן אם נפלתי: איחייב מאן דסני לי כאדם שתולה קללתו בחבירו:

מחללי

שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו דדמו לסקילה
פרקליטי' מליצי יושר: כי אספתי את שלומי מאת העם הזה
ת: מפעפעו מרככו: הגוף סובלו כל הגוף מלא רוח: ואני בצדק
בתפילה ואחר כך אחזה פניך בתפיל': אשבע בהקיץ תמונתיך כשה' הקיצה אשבע תמונתיך: מלוה ה' חונן דל החונן דל

מהו השנוס את הימנו ...
בעם מלוה להקב"ה וכתי' עבד לוה לאיש מלוה: ואיזו היא צדקה המצלת מדינ' של גיהנם כלומ' איזה מן המקראו' הללו מדבר מדין של גיהנם: אותו שכתוב בו לא יועיל הון ביום עברה: נותנה ואינו יודע למי נותנה כדמסיים בסיפא יתננה בכיס של גבאי צדקה: דרב עוקבא ודרבי אבא ב במסכת כתובות מר עוקב' הוה שדי לעניא דשבבותיה כל יומא ארבעה זוזי בציגור' דדשא הרי שהעני אינו יודע ממי נוטלה והוא יודע למי נותנה רבי אבא הוה צייר בסודריה ושדי לאחוריה נ ומפניא נפשיה לבני עניי שהעני נוטלה ויודע ממי נוטלה ואינו יודע למי נותנה: לדבר

במחללי שבתו' ובעובדי עבודה זרה אמר ליה חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר כל המעלים עיניו מן הצדקה כאלו עובד ע"ז כתיב הכא השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתיב התם יצאו אנשים בני בליעל מה להלן ע"ז אף כאן ע"ז תני' אמר רבי אלעזר בר' יוסי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין עושין בין ישרא' לאביה' שבשמים שנאמ' כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה החסד והרחמים וגו' חסד זו גמילות חסדים רחמים זו צדקה תניא אמר רבי יהודה גדול' צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדק' כי קרוב' ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשי' נבראו בעול' הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה אש מפעפעו אש קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלי' אותו עבים קשים רוח מפזרתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפיגו יין קשה שינה מפקחתו ומיתה קשה מכול' וכתי' וצדקה תציל ממו' דרש ר' דוסתאי בר' ינאי בוא וראה שלא במדת הקב"ה מדת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו ואת"ל מקבלין ממנו ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך ... הקב"ה אינו כן אדם נותן פרוטה לעני זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני ... מצלי אמר כתיב אני בצדק אחזה פניך: מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמי' שמקיצים שינה מעיניהם בעול' הזה והקב"ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא אמר רבי יוחנן מאי דכתי' מלוה ה' חונן דל אילמלא מקרא כתוב אי איפשר לאומרו כביכול עבד לוה לאיש מלוה אמר רבי חייא בר אבא אמ"ר יוחנן כתיב לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתיב לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינ' של גיהנם ואי זו היא שמצילתו מדינה של גהינם ההוא דכתיב ביה עברה דכתיב יום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה נותנה ואינה יודע למי נותנ' נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה נותנ' ואינו יודע למי נותנה לאפוקי מדמר עוקבא נוטלה ואינו יודע ממי נוטל' לאפוקי מדרבי אבא ואלא היכי ליעביד ליתיב לארנקי של צדקה מתיבי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים ר' אליעז' אומר יפזר מעותיו לעניי' רבי

דאי דך היא שמצל' ממיתה משונה נותנה ואינו יודע למי נותנ' ואם תאמר אדרבה זאת שהיא מצוה רב' היה לה להציל מדינה של גיהנם שהיא רע' בינת' ואומ' ר"י דרוב דברי' אינן עומדין לאדם בעולם הזה אלא לאחר מיתה ובעול' הזה אין עומדו' לאדם אלא מצות גדולות פ כדתנ' אלו דברים שאדם אוכל מפירותי' בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא לכך קאמר דאפילו ממיתה משונה דהוי בעולם הזה מ מצלת: אלא

ורבי יהושע אומר ישמח אשתו לדבר
מצוה רבי אלעזר בן יעקב אומר לא יתן
אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא
א״כ ממונה עליה כר׳ חנניה בן תרדיון א״ל
כי קא אמרינן דממני עלה כר׳ חנניה בן
תרדיון אמר רבי אבהו אמר משה לפני
הקב״ה ריבונו של עול׳ במה תרום קרן
ישראל אמר ליה בכי תשא ואמ׳ ר׳ אבהו
שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה
של צדקה אמר להן צאו וראו בה פיר׳
דוד אבא פיזר נתן לאביונים צדקתו
עומדת לעד קרנו תרום בכבוד ר׳ אבא
אמר מהכא הוא מרומים ישכון מצודות
סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים
מה טעם מרומי׳ ישכון מצודות סלעים
משגבו משום דלחמו נתן ומימיו נאמני׳
ואמר רבי אבהו שאלו את שלמ׳ איזהו
העולם הבא אמר להם כל שבנגד זקינו בכבוד כי הא דרב יוסף
יה דרבי יהושע חלש ואינגיד א״ל אבוה מאי חזית אמר ליה עול׳
פוך ראיתי עליונים למטה ותחתוני׳ למעלה א״ל בני עולם ברור
ית ואנן היכי איתינן כי היכי דהשבינן הכא חשבינן התם ושמעתי
היו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל
רי׳ יכול׳ לעמו׳ במחיצתן מאן נינהו אילימ׳ ר׳ עקיב׳ וחביריו משום הרוגי מלכו׳ ותו לא פשיט׳ דהא
יכא תורה ומעשים טובים בלאו הכי נמי לא אלא הרוגי לוד תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי
תלמידיו בניי מהו שאמ׳ הכתו׳ צדק׳ תרומ׳ גוי וחס׳ לאומי׳ חטא׳ נענה ר׳ אלעז׳ ואמ׳ צדק׳ תרומ׳ גוי
לו ישראל דכתי׳ ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וחס׳ לאומים חטאת כל צדקה וחס׳ שאומו׳
עולם עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא להתגדל בו שנאמר די להוון מהקרבין לאלהי
שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי ודעביד הכי לאו צדקה גמורה היא והתניא האומר סלע זו
צדק׳ בשביל שיחיו בניי או׳ בשביל שאזכה לעול׳ הבא זה צדיק גמור לא קשיא כאן בישרא׳ כאן
אומות העולם נענה רבי יהושע ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתי׳ ומי כעמך ישרא׳ גוי
חד וחסד לאומי׳ חטאת כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין חטא הוא להן שאין עושין
לא כדי שתמשך מלכותן שנאמר להן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאך בצדק׳ פרוק ועוויתך
מיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותך וכתי׳ כולא מטא על נבוכד נצר מלכא וכתי׳ ולקצת ירחין
ין עשר וגו׳ נענה רבן גמליא׳ ואמ׳ צדק׳ תרומם גוי אלו ישראל דכתי׳ ומי כעמך ישרא׳ וחסד
אומים חטאת כל צדקה וחסד שאומו׳ העולם עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא להתיהר
וכל המתיהר נופל בגיהנם שנאמר זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא
גיהנם שנאמר
יום

נדבר ... לפני ... : ... לו בכי תשא אם באתה
לשאת דאשו בגבבה קח מו׳ ה כופר לדקה : ובנגד
זקניו בכוד אותם שה ולקים להם בכוד בעולם הזה מחמת
חכמת זקנתם : עליונים למטה אותם שהם עליונים כאן
מחמת עושרן ראיתי שם
שהם למטה : ותחתוני׳ למעל׳
ראיתי עניים שהם בזיונו
שפלים וגם ראיתים חשובים
: ואכן בעלי
תורה היאך אתינן ה״אך יש
חשיבותינו : כי היכי דאיתינ׳
הכא חשובים ונכבדים הכי
אתינן התם : הרוגי מלכות
ותו לא כלומר הך מילתא
לאו׳ הוא דהוה בהו שנהרגו
על השם ותו לא הוה בהו :
הרוגי לוד לולייכוס ופפוס
אחים שהרגם טורנוסרופוס
הרשע בלודקיא כדאמרי׳
במסכת תענית על ידי גזיר׳
שנגזרה על ישראל להשמיד
על שנמצא׳ בת המלך הרוגה
וחשדו את ישרא׳ עליה ועמדו
אחים הללו ואמרו מה לכם
על ישראל אנחנו הרגנוה
: הרי זה צדיק גמו׳
על דבר זה ומחשבה זו : כאן
בישראל וכאן באומות ישרא׳
דעתן לשמים בין יחיה בין לא
יחי׳ אינו מהרה׳ אח׳ מיד׳ הדין
אבל גוי אינו נותן אלא על
מנת כן ואם לאו מתחר׳ : יום

אלא יהא כן ממונה עליה כרבי חנינא בן תרדיון פי׳
נאמן כמותו אבל צדיק כמותו אין להצריך
...ם נבאי׳ דבימי האמוראי׳ לא הוו צדיקי׳ כמותו ולהכי נקט
רבי חנניא׳ בן תרדיון משום מעשה שבא לידו דאמרי׳ פ״ק
...ע״ז מעות פורים נתחלפו לי
במעות של צדקה וחלקתים
לעניי׳ וכן בפ׳ במה טומנין
...אמר תפילין צריכין גוף נקי
כאלישע לא צדיק כאלישע
... שא גוף נקי ם ודע לזה׳
... לא ישן בהם שלא יפיח בהם
...אמר ולא נקט אלישע א״א
... איתרחיש ביה ניסא :
עליונים למט׳ ותחתוני׳
למעלה פר״ח
אמרו הגאונים שקבלה ביד׳
... מפי רב דעולם הפוך
... שרא׳ שמואל דהו׳ יתיב
... דרב יהודה תלמידים
... דמיתה בשמואל בפ״ק
... אם יונא׳ גבי הכי איתת׳
... ונוחה קמיה דשמואל
... אשגח בה א״ל רב יהודה
... ליה למר אותם אונכו
... עקת דל וגו׳ : ניחא

יום עברה היום הזה כיום הדין מש... מנוחה .פניה : המודעי מהר המודעית היה : ויבא ויעש ה׳ כאשר דבר כי חטאתם לה׳ וגו׳ כבוזר אדן קאמר ליה ליו ... השטיה מגלה את ישראל לבבל : כיבש קצירה תשברנה כשתבלה זכות שבידם ויבש לחלוחית מעשה צדקה שלהם או ישבלו : לא סיימוה קמיה דרבי אמי דלעניי אומות העולם אלקן רבא והיך דאמרן לעיל דשדרה כמי אפרה הורמיז למנוה רבה משום שלום מלכות קבלינהו ולא אפשר לו לחלקן לעניי גוים

יום עברה היום ההוא אמ׳ רבן גמליאל עדיין אנו צריכים למודעי רבי אלעזר המודעי אומר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתי׳ ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין חטא הוא להן שאין עושין אלא להרף אותנו בו שנא׳ ויבא ויעש ה׳ כאשר דיבר כי חטאתם לה׳ ולא שמעתם בקול׳ו והיה לכם הדבר הזה נענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לישראל ולאומים חטאת אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו נראין דברי ר׳ נחוניא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל ולאומות חטאת בכלל דהוא נמי אמר מאי היא דתני׳ אמר ר׳ חס רבן יוחנן בן זכאי כשם שהחטאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומו׳ העול׳ם איפרה הורמיז אמיה דשבור מלכא שדרא ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו שדרתינהו קמיה דרבא וקבלינהו שמע ר׳ אמי איקפד אמר לית ליה ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמי נמי משום שלום מלכות דאבעי ליה למפלגינהו לעניי אומות העולם ורבא נמי לעניי אומות העולם יהבינהו ורבי אמי דאיקפד הוא דלא סיימוה קמיה תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדק׳ פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו רבי פרנסני אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלו׳ אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסי הרי אשה ושבעה בניה מתים עמד ופרנס׳ משלו לימי׳ חלה ונטה למו׳ אמרו מלאכי השרת לפני הקב״ה רבונו של עולם אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבע׳ בניה ימות בשני׳ מועטות הללו מיד קרעו לו גזר דינו תנא הוסיפו לו עשרי׳ ושתים שנה על שנותיו ת״ר מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו שהיו בשני בצורת והברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם אמר להם אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקו׳ שאין היד שולטת בו שנאמר צדק ומשפט מכון כסאך אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות שנאמר אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו אבותי גנזו אוצרות ממון ואני גנזתי אוצרות נפשות שנאמר פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנאמר ולך תהיה צדקה אבותי גנזו לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא שנאמר והלך לפניך צדקך וכבוד ה׳ יאספך : ואם קנה בת בית דירה הרי הוא כאנשי העיר : מתני׳

דאסיר לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של גוי אבל במעות המתחלקות לעניים אין גניבת דעת דאינהו נמי ידעי שישראל רגילים לפרנס עניי גוים כדאמרינן במסכת גיטין מפרנסין עניי גוים עם עניי ישרא׳ מפני דרכי שלום : אתה אמרת כו׳ מתורתך למדנו לפיכך נברא אדם יחידי לומר לך כל המקיים נפש אחת כאילו קיים עולם מלא וכתיב קול דמי אחיך דמו ודם זרעיותיו אף כשאתה מקיים וחי אחיך עמך מעלה עליך חייו וחיי זרעיותיו שמדה טובה לעולם מרובה ממדת פורענות : מונבז המלך בנה של הילני המלכה מזרע חשמונאים : כשאמת מארץ תצמח אף משמי׳ נשקף הצדק לשלם גמול נשקף מביט כמו נשקפה ותייבב כלומר זכות הצדקה מביט ומסתכל למטה : מכון כסאך גניתו תחת מכון הכסא : שעושה פירות והקרן קיים לעולם הבא והפירות אוכל בחיין שנאמר כי פרי מעלליהם יאכלו : אוצרות נפשות שנא׳ ולוקח נפשו׳ חכם בהאי קרא : מתני׳

ויעש כדבר ה׳ כי חטאתם וגו׳ ואותה שעה עשה צדקה שהי׳ בר׳ כשיקבלו להקב״ה א״כ שהיה מתיר את ירמיה מן הזיקים כדכתיב התם : ונ״א דרבא

את השדה עד שיהא בה תשעה קבין וכו׳ אף
על גב דבכל דהו׳מקרי שדה כדאמרינן בפר
ומר בקידושין אין לי אלא בית זרע חומר שעורים מניין
ות שאה וחצי סאה תרקב וחצי תרקב ת״ל שדה מכל
ם היכי חשוב שדה לטרו׳
ו׳ולזרוע בפחות מתשעה
ן והא דאמרינן בסוף
בות אמר ההוא מיכלא
י חביבא יאות משכחיתו
עייכו בית סאה הבית לי
ן ממנה משא ממנה עבור
קטנית כו׳ התם היה
וס המתברך ביותר :
הכא

מתניתין דלא כרבן שמעון בן גמליאל
דתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם
קנה בה קרק׳ כל שהו הרי הוא כאנשי
העיר והא תניא רבן שמעון בן גמליאל
אומר אם קנה שם קרקע הראויה לבית
דירה הרי הוא כאנשי העיר תרי תנאי
ואליבא דרבן שמעון בן גמליאל :
מתני׳ אין חולקין את החצר עד שיהא
ד׳ אמו׳ לזה וד׳אמו׳לזה ולא את השדה עד שיהא בה תשע׳קבין
ותשעה קבין לזה ר׳יהודה אומ׳ עד שיהא בה תשעה חציי קבין
ותשעה חציי קבין לזה ולא את הגינה עד שיהא בה חצי קב לזה
י קב לזה רבי עקיבה אומר בית רובע ולא את הטרקלין ולא את
ורן ולא את השובך ולא את הטלית ולא את המרחץ ולא את
הבד ולא את בית השלחין עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה זה
לל כל שיחלק ושמו עליו חולקין ואם לאו אין חולקין אימתי
ן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפי׳ פחות מכאן
וקו וכתבי הקדש אף על פי ששניהם רוצים לא יחלוקו :
גמ׳ אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ארבע אמות שאמרו
ן משל פתחים תניא נמי הכי אין חולקין את החצר עד שיהא בה
ונה אמות לזה ושמונה אמות לזה והא אנן תנן ארבע אמות
וארבע אמות לזה אלא שמע מינה כדרבי אסי שמע מינה
בא דרמי להו מירמא תנן אין חולקין את החצר עד שיהא בה
ע אמות לזה וארבע אמות לזה והתניא שמונה אמות לזה
ונה אמות לזה אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן ארבע אמו׳ שאמרו
ן משל פתחים אמר רב הונא חצר מתחלקת לפי פתחיה ורב
רא אומר נותנין ארבע אמות לכל פתח ופתח והשאר חולקין
וה תניא כותיה דרב חסדא פתחין שבחצר יש להן ארבע אמות
ל אחד ואחד היה לזה פתח אחד ולזה שני פתחין זה שיש לו
ח אחד נוטל ד׳ אמות וזה שיש לו שני פתחין נוטל שמונה אמות
אר חולקין בשוה היה לזה פתח רחב שמונה אמות נוטל
ונה אמות כנגד הפתח וארבע אמות בחצר : ארבע
ת בחצר מאי עבידתייהו אמר אביי הכי קאמר נוטל שמונ׳אמות
רך החצר וארבע אמות ברוחב החצר אמר אמימר האי פירא
פלי יש לו ארבע אמות לכל רוח ורוח ולא אמרן אלא דלא
ור ליה פיתחא אבל מייחד ליה פיתחא אין לו אלא ארבע אמות
י פתחו אמר רב הונא אכסדרא אין לה ד׳ אמות טעמא

זורעים בו שאר זרעים לפיכך אפילו בפחות מכאן יש בו
דין חלוקה : אפילו בפחות מכאן יחלוקו משום דבעי
למיתני וכתבי הקדש אע״פ
ששניהם רוצים לא יחלקו תני
רישא יחלוקו : כתבי הקדש
כ״ד ספרים והיו רגילי׳ לכותבן
בגיליון כש״ת שלנו לפיכ׳גנאי
הדבר לחותכן : גמ׳ חוץ
משל פתחים חצר של שנים
ושני בתים פתוחין לתוכה
ולפני הפתח ארבע אמות
נורך הבית הן לפרק משאו
מעל חמורו וחוץ מאותן ארב׳
אמות צריך שיהא ארב׳אמות
לשאר תשמישין : חצר
מתחלקת לפתחיה היתה לו
חצר ובה שני בתים אחת מהן
פתוחין לו שני פתחין לחצר
ולבית השני אין פתוח לחצר
אלא פתח אחד וחלק כבשיו
על פיו ונתן האחד לראובן
בנו והשני לשמעון וחצר לא
חילק אם באו לחלוק את
החצר זה שיש לו שני פתחים
נוטל שני חלקים בחצר ואחיו
נוטל חלק אחד : נותן לכל
פתח ד׳ אמות ברוחב החצר
להלן מן הפתח כנגד הרוחב
כפי רוחב הפתח : ה״ק נוטל
שמונה אמות באורך החצר
דהיינו כנגד רוחב הפת׳: וד׳
אמות ברוחב החצר להלן מן
הפתח כנגדו : האי פירא
דסופלי מי שיש לו חפירה
בחצר שנותנין בה גרעיני
תמרים למאכל בהמה יש לה
ארבע אמות בחצר לכל ם
סביבותיה : דלא מייחד לה
פיתחא שלא היה לו פתח
אבל חפירה אלא דרך פתח
ביתו שהוא יוצא ונכנס בו
היה לו דרך לצאת לחצר ולילך
אחר החפירה שלפני סוף
ביתו ומשתמש :
אבל מייחד לה פיתחא שהיה
לו פתח לסוף ביתו אצל
החפירה ודרך אותו פתח
היה רגיל להשליך הגרעינין
וליטלן אין לו בחצר בשביל
החפירה אלא ארבע אמות
שלפני אותו הפתח :

אכסדרה שיש לה פתח לחצר : אין לה ארבע אמות בחלוקת החצר : טעמא

הבא

טעמ' מאי משו' פירוק משאו הכא איפש' דעייל לגואי ומפרק מתיב רב ששת אחד שערי בתים ואח' שערי אכסדראו' יש להן ארבע אמות כי תניא ההיא באכסדרא דבי רב אכסדר' דבי רב פשיט' אידרונא מעליא הוא אלא באכסדרא רומייתא תנו רבנן בית שער אכסדרא ומרפסת יש להן ארבע אמו' היו ארבעה או חמשה בתים פתוחין למרפסת אין להן אלא ד' אמות בלבד בעא מיניה ר' יוחנן מר' ינאי לול של תרנגולין יש לו ד' אמות או אין לו ד' אמות א"ל טעמ' מאי משו' פירו' משאו הכ' מטפס ועול' ה מטפ' ויורד בעא מיני' רבא מרב נחמן בית חציו מקורה וחציו אינו מקור' יש לו ד' אמו' או אין לו ד' אמו' א"ל אין לו ד' אמו' ל"א מבעי' קירויו מלגיו דאיפש' דעייל ל' גואי ומפרק אלא אפילו קירויו כלפי חוץ איפשר דעייל לגואי ומפרק בעא מיניה רב הונא מרבי אמי אחד מבני מבוי שבקש לחזו' פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו או אין מעכבין עליו אמר ליה בני מבוי מעכבין עליו אכסניא לפי בני אדם מתחלקת או לפי פתחים מתחלק' אמר ליה לפי בני אדם מתחלקת תניא נמי הכי זבל שבחצר מתחלק לפי פתחים אכסניא לפי בני אדם אמ' רב הונא אחד

מבני מבוי שבקש

אפשר דמעייל לגואי ומפרק : אכסדרא דבי רב דפנות סביב לה אלא שמוקפת מ חלונות : אכסדרא רומייתא מוקפת דפנות נמוכות שאין מגיעות לתקרה : בית שער בית קטן שלפני פתח טרקלין וקורין לו פורק' בלעז : מרפסת אלוייר והרבה פתחי עליה פתוחין לו וכולן עולין דרך סולם אחד שקורין דגריי"ד : אין להן אלא ארבע אמות בין כולן אבל רגלי הסולם : לול של תרנגולין בית קטן שמגדלין בו תרנגולין ויש לו פתח לחצר : יש לו ארבע אמות בחצר או לא : מטפס ועולה התרנגול מטפס וטורח ועולה דרך ראש הכותל לתוך הלול : בית חציו מקורה בו' ופתוח לחצר : יש לו ארב' אמות בחצר או לא : לא מבעיא קרויו מלגיו והחצי שאינו מקורה לצד החצר דאין לו ארבע אמות בחצר דהא אפשר דמעייל חמור במשאו ומפרק שם שאין' דרך לתת כלים בחצי שאינו מקורה שא אפי' קרויו לצד החוץ וגילויו לצד פנים נמי אין לו ארבע אמות דהא אפשר דמעייל חמור עד הגילוי ומפרק : למבוי אחר כגון בי' שבין שתי מבואות : בני מבוי מעכבין בני מבוי האחר שאינו רגיל אנשים : אכסני' חיל של מלך המוטל על בני העיר לתת להן אכסני' בבתיהם : או לפי בני אדם הדרים בבית : מתחלקת לפי פתחיה לזבל שדות לפי שדרך הפתחים השליכו שם עד שנעשית אשפה : שבקש

איפשר דמעייל לגו ומפרק פ... אכסדרא אין לה דפנות כלל כסוף פ' כל גגו' כי לית ליה לשמוש פי תקרה כ... אית ליה פירוש באכסדרה שאין לה דפנות כ... לשמוש פי תקרה ... בכל ארבע מ... קאמר שמואל ובבקעה דאין מ... אלא בד' אבל ב... דהיינו אם יש ב... אמרי' בג' פי תק... דסתם אכסדרה ... מחיצות כדאמר דעולם הזה לא... דומה ורוח ש... מסובבת ובסוף ... גר' כי לית ליה אית ליה פירוש ... כי אם ג' מחיצו... פי תקרה ברב... כשיש קנת גם ... אמרי' פי תקו... דבי רב יש לה ... גמורות והרבי... אמות ואכס... הרביעית אי... עשרה טפחי... גבוה רביעית פחות מעשר...

בעא מרב... בפרק הנזקי... קרי בבהני... דאפי' רבי א... חשיבי דארב... כייפי לרב הו... בעא מיניה ו... לחוד ורב א...

אכסניא רבינו חננאל... פירש שחני... הזבל איך מ...

מבני מבוי שביקש לסתום כנגד פתחו ו... להקיף מחיצות סביבות ארבע אמות ש... פתחו וקשה לרבי יצחק דלא מצינו שיהי... במבוי אלא בחצר ונראה לרבי יצחק כפירוש רבינו חננאל כגון שיושב בסוף המבוי אבל נגד הסתום ור... פתחו כל רוחב המבוי והשתא קאמר רב הונא שמעכבין עליו בני המבוי אף על פי שהם חיצונים לפי ש... הדרך פירוש רגל בני אדם שיכולין לומר בני המבוי כשיש רבים במבוי יכולים ליכנס עד סוף המבוי תרבה עלינו בני אדם הדורכי' עלינו במבוי ואף לחצרות יצטרכו ליכנס מרוב דוחק ומצינו לשון מרבה בענין זה דתנן לקמן בחזקת הבתים לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפים ומפרש מש... שמרבה עליהם את הדרך דהיינו רגל בני אדם ובתוספתא בפ"ק דמכילתי' תניא יש לו חנות ברשות לפותחו לחצר השותפים יכולים לעכב על ידו מפני שמרבה עליהם את הדרך :

ופנימית משתמשת עם כולן והחיצונות נ..
פי' לעצמה שאין אחרת משתמשת
חיצונה משתמשת לעצמה דלעיל אין פירושו כמו זה ...
לעצמ' שאינ' משתמשת עם אחרו': פרץ פנימיו מטמא ... עם החצרות הפתוחות למבוי זו אצל זו לא דרכו וסתמו

שבקש לסתום כנגד פתחו בני מבוי מעכבין עליו שמרבה עליהן את הדרך מיתיבי חמש חצרות פתוחו' למבוי כולן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה והשאר משתמשות עם השניה והשניה משתמשת לעצמה ומשתמשת עם החיצונ' נמצאת פנימית משתמשת לעצמה ומשתמשת עם כל אחת ואחת תנאי היא דתניא אחר מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו היה סתום ובקש לפותחו אין בני מבוי מעכבין עליו דברי רבי שמעון בן אלעזר שאומר חמש חצרות הפתוחו' למבוי כולן משתמשות במבוי חצרות מאן דכר שמייהו הסורי מחסרא והכי קתני ובן חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשה לעצמה וכו' דברי ר' רבי שמעון בן אלעזר אומר חמש חצרות הפתוחות למבוי כולן משתמשות במבוי: אמר מר היה סתו' ובקש לפותחו אין בני מבוי מעכבין עליו: אמר רבא לא שנו אלא שלא פרץ את פצימיו אבל פרץ את פצימיו בני מבוי מעכבין עליו א"ל אביי לרבא תניא דמסייעא לך בית סתום ולא פרץ פצימיו יש לו ד' אמות פרץ את פצימיו אין לו ארבע אמות בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מבואות המפולשות לעיר אחרת ובקשו בני העיר לסותמן בני אות' העיר מעכבין עליהן ולא מבעיא בי ליכ' דרב' אחרינא דמעכבי אלא אפי' בי איכ' דרב' אחרינא נמי מעכבי משום דרב יהודה אמר רב דאמ' מצר שהחזיקו בו רבי' אסור לקלקלו כדרב דאמר רב גידל רבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו בררו אמר רב ענן אמר שמואל אות המפולשין לרשות הרבים ובקשו בני מבואות להעמיד להן דלתות בני רשות הרבים מעכבין עליהן סבור מינה

כל סביביו פי' הקו' כל סביביו ד' אמות כקבר ואין נרא' לר' שמשון כיון דמסיימי מתניתין וליכא למימר שמא יעלה על הבית ויאהיל עליו לית לן למימר שיטמא ארבע אמות סביביו כדמוכח בפרק משום מלאכ' גבי חבר הקבר העומד בתוכה טהור ה"מ חבר הקבר דהסיימו מתניתין אבל בעלמ' תפים לכך נרא' לו לפרש כגון שיש זיזין הרבה בולטין מן הבית מכל צד ויש כאן פותח טפח בכל אחד וכשלא פרץ פנימיו אע"פ שסתמו איכו מטמ' תחת הטפ' זיזין שסתמו של מת עומד לצאת דרך פתח אבל פרץ פנימיו וחזר וכאן כשאר כותל ואין כאן פתח כלל מטמא כל סביביו דכל זיז וזיז איכא לספוקי דשמא דרך תחת אותו זיז יצא מן הבית ויש ליישב פי' הקו' דבית כמי לא מסיימי מתניתה דאע"ג דליכא למיחש שמא יעלה על הבית מ"מ איכא למיחש שמא יגע בכותלי' דקבר הטמא במגע אפילו מן הצד כדמוכח בספרי בפרש' פרה אדומה או בקבר זה קבר סתום או איכו אלא פתוח אמרת קל וחומר ומה אהל שהו' מקבל טומאה איכו מטמא אבל הצדדין כשהוא פתוח קבר שאיכו מקבל טומאה כו דין שלא יטמא מכל דדין כשהוא פתוח משמע זהוא סתום מטמא הף נע כו מן הצד: מיצר החזיקו בו רבים אסור ו היינו כשהחזיקו כ אבל אם באין להחזיק רשו' יכולין למחו' בידם פיורא וליתי' כדמוכח המכי"ת: ולא

מבואות סתומין הן בסופן ואחד מקבותיו פתוח לרשות הרבים: כולם משתמשות למבוי עם החיצונה כנגדה שהרי לכולם יש דרך במבוי לצאת דרך ראשו לרשו' הרבי' וכל שיש לו דרך יש לו תשמיש שאינו מעכב דרך המבוי: והחיצונה משתמשת לעצמה כנגדה ברוחב המבוי אבל לא כנגד חברותיה שאין לה ש עליהן דרך: משתמשת לעצמה לבדה קשיא לרב הונא דאמ' כולן מעכבין ואפי' החיצונים מעכבין על הפנימיים: היה סתום שהיה לו מקדם פתח פתוח לו וסתמו ולאחר זמן נמלך לפותחו: כולם משתמשין במבוי בכל המבוי ואפילו חיצון על הפנימי: שלא פרץ פנימיו כשסתם פתחו לא שלק מזוזתו ומשקופו ומפתנו דגלי דעתיה דלא סילקה לכפסיה וסופו לפותחו לאחר זמן: בית סתום שהיה לו פתח לחצר וסתמו: יש לו ד' אמות בחלוקת החצר אם באו לחלוק כאלו הוא פתוח: אינו מטמא סביביו אלא כנגד הפתח אם מת בתוכו: פרץ את פנימיו הרי הוא כקבר וחכמים שיערו את סביבות הקבר ד' אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות על הקבר ויאהילו ולאו ת אדפתייהו: לעיר אחרת לדרך עיר אחרת: ובקשו בני העיר שהמבואות בה לסותמן מאחריהם: בני אותה העיר האחרת מעכבין עליה שכבר הוחזקו לעבור דרכן באותן המבואות: בני ר"ה מעכבין עליהן משום דכי דחקי בני ר"ה מבתלקי לתוך המבואות:
הני

הגי

הני מילי בד' אמות כדרבי זירא אמר רב נחמן ד' אמות הסמוכות לרשות הרבים כרשות הרבים דמיין ולא היא התם לעניין טומאה אבל הכא זימנין דדחקי בני רשות הרבים ועיילי טובא : ולא את השדה עד שיהא בה תשעת קבין לזה ותשעת קבין לזה כו' : ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה בבבל מאי אמר רב יוסף כי רדו יומא מאי כי רדו יומ' אי יומא זרעא תרי יומא כרבא לא הוי אי יומא כרבא יומא זרעא לא הוי אי בעית אימא יומא דזרעא ובאתרא דבריב ותני ואי בעית אי' יומא כרבא ובהדורי דוולא אמר רב נחמן כי דאלו יומא פרדס אמר אבוה דשמואל בית שלשת קבין תניא נמי הכי האומר לחבירו מנת בכרם אני מוכר לך סומכוס אומר לא יפחות מג' קבין אמר רבי יוסי אין אלו אלא דברי נביאות בבבל מאי אמר רבא בר קנסא תלת אציאתה בני תליסר גופני כי חיכי דרפיק גברא ביומא אמ' רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמי' אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמ' אף על פי שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנ' ונביא לבב חכמ' מי נתלה במי הוי או קטן נתלה בגדול אמ' אביי הרע

לעניין ס[illegible] יומא [illegible] : ולא היא שאפי' רגו[illegible]ס לפנים אחרו ב' אמות מעכבין עליהן : כי רדו יומא כי[illegible] חרישת יום אחד לא מתרגמי' לא תרדי : הג"ה כי רדו יומא מאי אי יומ' זרעא תרי יומי כרבא לא הוי ואי יומא כרבא יומא דזרעא לא הוי אי בעית אימא יומא ד דזרעא באתרא דבריב ותני אי בעית אי' ביומא דכרבא באהדורי אי יומא זרעא בשעת הזרע היא בות' לחרוש שכבר נחרשה בשע' הכיר ואי האי כי רדו יומא דקאמרת ביומא דזרעא קאמרת תרי יומי כרבא לא הוי כלומר בשעת הכיר הילך ישכור שוורים אין בו כדי מלאכת שני ימים ויש בו יותר מכדי מלאכת יום אחד ואי יומא כרבא של שעת הכיר קאמרת לא הוי יומא זרעא והילך ישכור שוורים בשעת הזרע : אי בעית אימא יומא דזרעא ודקא קשי' לך תרי יומי כרבא לא הוי באתרא דכרבי ותני בשעת הכיר איכא ביומא דזרעא תרי יומי כרבא : ואי בעית אימא יומא כרבא ודקאמרת לא הוי יומא ד דזרע' בהדורי עסקי' שהארץ קשה ויש בה מעלות ומורדות ויש טורח בשעת הזרע בשעת הכיר : לישנא אחרינ' איפכא גרסינן אי בעית אימא יומא כרבא ודקשי' לך יומא דזרעא לא הוי באתרא דבריב ותני בשעת הזרע אחת קודם ל לזריעה ואחת לאחר הזריעה לכסות הזרעים ואי בעית אי' יומא זרעא ודקאמרת תרי יומא כרבא לא הוי בהדורי עסיקינן שיש טור' גדול בשע' הכיר ויומא זרעא הוי תרי יומי כרבא ולשון זה הגון : דולא אם יש להן בור שממנו משקין שדה : כי דלו יומא עד שיהא בו כדי להשקות שדה כדי פעולת יום לזה וכדי פעולת יום לזה משום שכ' פועל : פרדיסה כרם : ג' קבין לכל אחד לפי חשבון סאתים בחצר המשכן : אין אלו אלא דברי נביאות בלא טעם : אוניתא כל י"ג גפנים קרי אוניא : דרפיק עודר : נטלה נבואה כו' משום דאמר ליה לעיל אין אלו אלא דברי נביאות שקרא דברי חכ' נבואה נקט לה להא מילתא : אטו חכם לאו נביא הוא וכי אין חכם ראוי להיות נביא דקאמרת נטלה מן הנבי' ונתנה לחכמים מכלל דמעיקרא לא היתה נבואה לחכמים : הכי קאמר אף על פי שנטלה מן הנביאים שאינן חו' מן חכמים לא נטלה : ונביא יש לו לבב חכמה :

פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה פירש ר"י בר מרדכי דבאתרי' דר' יהודה היה הקרקע חשוב וטוב והיה חשוב לטרוח בתשעה חצאי קבין ואע"פ שלא היה בו כדי חרישת יו' ראוי היה לטרוח אבל באתריה דת"ק אמא לא היה קרקע טוב כל כך שיהיה חשוב לטרח בפחות מתשעה קבין והשתא בעי בבבל מאי שאין הקרקע טו' כל כך ואינו ראוי כשיעור השני במשכותינו : הג"ה אי בעית אימא בכרבא וזרעא ובהדורי פי' בית חרישת יום ושפיר הוי יומ' לזרעא דבשיבא לזורעה הורש ובחזירתו עוד מוסף המחרישה על הקרקע וזורע וזהו בהדורי ואי בעית אימ' יומא דזרעא יד ודקאמרת לא הוי תרי יומי כרבא בריב יומ' ופלגא והדר תני ובריב עד דשלים יומא : דוולא פל"א ארץ שמשקין אותה בדלי בעינ' לכל אחד ארץ שדולין לה יום אחד וקשה לר"י דאם כן הוה ליה למיתני בבבל מאי כדבעי' באינך ע"כ נראה כפ"ה : אמר רבי יוסי אין אלו אלא דברי נביאות לא לשבח קאמר אלא כלומר שאומר בלא טעם וכי האי גוונא בסוף אלו מומין גבי יתרת שאין בה ציפורן מטמ' במגע ובמשא אבל לא באהל וקאמר עשו דבריהם כדברי נביאות מה בפסח אי אבר הוא ליטמא באהל ואי לא אבר הוא לא לטמא כלל וכן י"ל בסוף פרק בינד מעברין אהקיא בחני העיר דקאמר מה לי כו' : אטו חכם לאו נביא היא וא"ת בפ' בן סורר דקאמר משחרב בית המקדש ניטל טעם ביאה וניתן לעוברי עביר' תקשי ליה נמי אטו קודם שנחרב לא הוה להו טעם ביאה לעוברי עביר' הא מפיק ליה מדכתיב מים גנובים ימתקו כדפריך הכא וי"ל דאיכא לשנויי התם כדמשני הכא ניטל טעם בי ומעוברי עבירה לא ניטלה ולא חש להקשות בכל מקום כל

המריעין לו לא כמהרה מטיבין לו וכשעלתה
מרובה דקאמר רב אחא גופיה לעולם אין
מטיבין לו א״כ למימר דמתחלה אמר לא כמהרה מטיבין
ליה מכפה שיחזירוהו לגדולתו ולבסוף אמר אלא החזירוהו
רב אמר לעולם אין מטיבין
חלק בכור וחלק
פשוט יהבינן ליה אחד מכרא
דפשיטא לן כיון דנוטלין מדכתי׳
שנים מקרא חלק בכורה
לחלק פשוט :
מיצרא דבי נשי׳ אי
דגר׳ בתר הכי
אחוותא אם כן כי נשי
ממיו ולא היו לאחיו
כי אם בנות ואי דגר׳
אף אם כן כי נשיא
יינו אבין : כגון

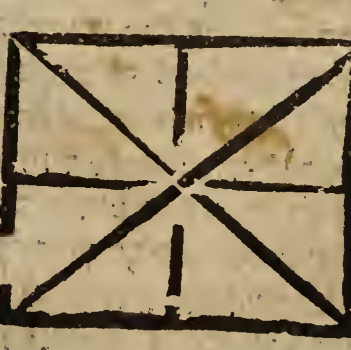
זן חכמים : ... כוותיה
... כי חד מזלא נינהו שהרי רבי עקיבא חבש
... ולאו טעמא ... מילתא ... דאמר
... אין זהו כסות שמכוון לירד כארובה ... וקרה בעלמא
אלא סברת הלב היא הבאה
לו כנבואה וזכה להסכים
להלכה למשה מסיני :
בר ישתקא שוק רשות הרבי׳ :
דמליך השתא במתא מחסייא
שעתיד להיות ראש הישיבה
עכשיו במתא מחסייא :
טביומי חתים כשמותם
באיגרת חותם שמו טביומי :
קיימא לי שעתא מזל : שררה
זוגא דרבנן לגביה דמר בר
רב אשי לאימלוכי ביה ליטול
עצה ורשות להמליך את רב
אחא : פתח ותנא דרשה
ונעשה ראש הישיבה : כל
המריעין לרבו׳ כלומר הואיל
ונדחה השע׳ לא ימליכוני עו׳ :
איש נבוב כשהוא חלול בלא
כרס מליאה : ילבב כמה
לבבות שאינו מסכים לדעת
שלימה : ינובב בתולות לב
אטום בבתולות עושה נבוב
וחלול : פשיטא חלק בכור
וחלק פשו׳ שני חלקי׳ שהבכור
נוטל אחד משום בכורה ואחד
משום פשיטות יהבינן ליה
אחד מכרא זו אצל זו שהרי
שניהם חלקו הן והרי הן כחלק
אחד : יבם מהו במייבם
את אשת אחיו דקם תחתיו
לנחלה ונוטל שני חלקין מאי
מי מצי אמרי ליה הואיל ומכח
אחריכא קאתית לא יהבינן
להו כיהלך אחד מכרא זו אצל
זו אי לא מעלית נבן כדמי :
הבכור אשר תלד ביבם
קמשתעי דמנוה בגדול לייבם
אשר תלד פרט לאיילונית
והכי מדרש קרא יבמה יבא
עליה ונומר והיה הבכור
איזה מן היבמין יבא עליה
הבכור אשר תלד כגון
שהיבמה בת וולדות היא פרט
לאיילונית : דזכן ארעא
אמצרא דבי נשא קנה קרקע אצל שדה אבית : בי מטא למיפלג עם אחיו בנכסי אביו :

תרע דאמר גבר רבא מילתא ומתאמרא משמי׳ דגברא רבא אחרינא כוותיה אמ׳ רבא ומאי קושיא ודילמ׳ הרוייהו בני חד מזלא נינהו אלא אמר רבא תרע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא משמיה דרבי עקיבא בר יוסף כוותיה אמר רב אשי ומאי קושיא דילמא להא מילתא בר מזליה הוא אלא אמר רב אשי תרע דאמר גברא רבא מילהא ומתאמרא הלכ׳ למשה מסיני כוותי׳ ודילמ׳ כסומה ארובה ולאו טעמ׳ קאמ׳ א״ר יוחנן מיו׳ שחרב בי׳ המקד׳ ניטלה נבוא׳ הנביאים ונתנה לשוטים ולתינוקות שוטים מאי היא כי הא דמר בר רב אשי הוה קאי ברסתק׳ דמחוזא שמעיה להוא שוטה דקאמ׳ ... מתיבתא דמליך השתא במתא מחסיא טביומי חתים אמר מאן ... ם טביומי ברבנן אנא שמ׳ מינה לדידי קיימא לי שעתא קם אתא ... תא אימנו רבנן לאותבי לרב אחא מרפתי ברישא כיון דשמעו ... תא שדור זוגא דרבנן לגביה לאימלוכי ביה עכביה ... הדר שדור ... דרבנן אחרינ׳ עכביה גביה עד דמלו בי עשר׳ כיון דמלו בי עשרה ... הוא ודר׳ לפי שאין פותחין בכלה פחות מעשרה קרי רב אחא ... שית כל המריעין לו לא כמהר׳ מטיבין לו תנוקת מאי היא כי הא ... ת רב חסדא הוה יתבה בכנפיה דאבוה הוו יתבי קמיה רבא ורמי ... חמא אמר לה מאן מינייהו בעית אמרה ליה תרוייהו אמר רבא ... א בתרא וכן הות אמר רבי אבדימי דמן חפה קודם שיאכל אדם ... תה יש לו שתי לבבות לאחר שאוכל ושות׳ אין לו אלא לב אחד ... אמר איש נבוב ילבב וכתיב נבוב לוחות ומתרגמינן חליל לוחין ... רב הונא בריה דרב יהושע הרגיל ביין אפילו לבו אטום כבתולה ... מפקחו שנאמר ותירוש ינובב בתולות אמר רב הונא בריה דרב ... שע פשיטא חלק בכור וחלק פשוט יהבינן ליה אחד מצרא יבם ... אמר אביי היא היא מאי טעמא בכור קרייה רחמנא רבא אמר ... קרא והיה הבכור הויתו כבכור ואין חלוקתו כבכור ההוא דזבן ... נא אמצרא דבי נשיה כי קא פלינו אמר ליה פלינו לי אמצראי

אמר רבה כגון

כגון זה כופין על מדת סדום מתקיף לה
רב יוסף אמרי ליה מעלינן ליה כי
נכסי דבי בר מריון והלכתא כרב יוסף
תרי ארעתא אתרי נגרי אמר רבה כגון
זה כופין על מידת סדום מתקיף לה רב
יוסף זמנין דהאי מדויל והאי לא מדויל
והלכת׳ כרב יוס׳ תרתי ארעת׳ אחד נגרא
אמ׳ רב יוסף כגון זה כופין על מדת סדום
מתקיף לה אביי מצי אמר בעינא דאפיש
אריסי והלכתא כרב יוסף אפושי אריסי
לאו מילת׳ היא׳ חד גיסא נגרא וחד גיסא
נהר׳ פלגין לה בקרנזול : ולא את
הטרקלין כו׳ : אין כהן כדי לזה וכדי
לזה מהו רב יהודה אמר אית דינא דגוד
או אגוד רב נחמן אמר לית דינא דגוד
או אגוד אמ׳ ליה רבא לרב נחמן לדידך
דאמרת לית דינא דגוד או אגוד בכור

...ה לא חסר : אמרי ליה : מעלי
הסוכרת בקרקעותיו של בר מריון
...ה לב יום כשד׳ בי׳ הבעל שיבולין
...נברכת ומשאר השדות : תרי ארעתא
...ת השלי...ן
אחין לחלוק
אחת יש לה
...מנו וזה קנה
מהן ורוצה
...מוכה לשלו :
...דהא לקרקע
...יש לה יאור
האי מדוויל
דרך היאורים
שהן כמשכין
ופעמים שזה
...ם ואומרי׳ לו
...יה׳ דלאו מידת
...תן לכו מעילוי
...תי ארעתא יש
...חד נגרא ואחד
...עו אצל האחת
...ת סדום דכיון
...ו ניכהו שתיהן
...וא לאפושי אריסי
...א לך שתי שדות
ואת מכאן כדי
אריסין ותה׳ שדה
...דת יפה
: חד גיסא נגרא וחד גיסא נהרא שדה
...ש שיש נהר על פני מזרח׳ ונגר על פני צפונ׳ :
קרנזול לפי שהנהר טוב מן הנגר והשמ...ך למים
...חוק ואם תחלקנה מן הצפון כמנא כל הנהר
...כי אין לו אלא חצי נגר בצפונו ופעמים שהוא
תחלקנה מן המזרח למערב יהיה לאחד חצי
פני מזרחו ונגר על פני צפונו ולשיני אין לו
נהר במזרחו לפי׳ יחלקוה לשמונה חלקים שיהא
...שוה סמוך לנהר ולנגר ואשר ירחק מזה
...ה : בזה
...דגוד או איגוד
...ה לחלוק או׳ לזה
...׳ לחלוק או קוץ
קנה לך חלקי או
דמים ואתן לך
...אי אפשי ב
...ך : לית דינא
לומר לו לא שלך
...לא שלי אמכור אלא שותפין נהיה בה : עבד

כגון זה כופין על מדת סדום תימ׳ לר׳ לרבה אמאי
איצטרי׳ קרא בבכור דיהבינן ליה אחד מברא
ואומר ר׳ לפי שלא נתן לו הכתוב כח אלא כשני אחין
ואלו היו שני אחין רוצים להשתתף לא כפינן לשלישי לתת
חלקם ביחד ועוד דבכו׳ מתנה
קרייה רחמנא כדאמרי׳ בי״ש
נוחלין דכתי׳ לתת לו פי
שנים ואין לכוף את הנותן
ולאביי נמי אי לאו דקרייה
רחמנא בכור ה״א יקוס על שם
אחיו כאלו הוא ואחיו קיימין
ור״יבנא מפ׳ דהא דאמר רבה
כופין לא מדין תורה קאמר
דבדין היה יכול למחות שכנגדו
דאיכ קפידא ברוחות כדאמ׳
בבמה דוכתי׳ ועו׳ הא דכופין
על מדת סדום בזה נהנה וזה
לא חסר היינו בשכבר דר ב
בחצר חברו שאינו מעלה לו
שכר אבל הא פשיטא שיכול
למחות בו שלא יכנס לדור
בביתו אפי׳ בחצר דלא קיימא
לאגר ובגרא דלא עביד למיגר
דהוה זה נהנה וזה לא חסר
אלא מתקנת חכמים קאמר
הכא דכופין והשתא אין צ
להקשות כלל אמאי איצטריך
קרא בבכור : מעלינן
ליה בנכסי דבר מריון פירוש
הקו׳ בשדה בי׳ הבעל איירי שיבולין לומ׳ שפעמי׳ מתברכות
משאר שדות ובתרתי ארעת׳ אתרי נגרי׳ לא שייך למימר
מעלינן כיון שצריך להשקותו אין מתברכת זו יותר מזו
ואין כר דגס אות׳ שצריך להשקותם מתברכות אחד מהם
פעמים יותר שפעמי׳ אחת לוקה בשידפון ואח׳ איגה לוקה
ופר״ת מעלינן כנכסי דבר מריון לא ניתן לך זכות שיש
לנו בשדה זו אם לא בדמים יקרים כמו בני מריון שהיו
עשירים ולא היו מוכרים קרקעותיהם אלא בדמים יקרים
ותרתי ארעת׳ אתרי ניגרי לא קאי אעובד׳ דהוא נגרא
בדפי׳ בקו׳ אלא מילתא באפי נפשיה כלומר שתי שדות
שיש לכל אחת נגר ורוצה האחד שיחלקו כל אחת לשתים
שיקח חצי שדה זו וחצי שדה זו אמר רבה כופין על מדת
סדום ויטול כל אחד שדה שלם כדי שיהא כל אחד חלקו
אחד מנרא וכן יש לפר׳ תרתי ארעתא אחד נגרא שהנגר
מפסיק בין שתי השדות ואם יחלקו כל שדה לשתים לא
לא יהיה חלקו אחד מנרא והשתא בהכי לא שייך למימר
מעלינן בנכסי דבי בר מריון דאטו אם האחד רוצה לחלוק
לעשרים כאמר שיחלקו משום מעלינן ולשון מעלינן נמי
איכו מתיישב לפ״ה : חד גיסא נגרא וחד גיסא
נהרא פירש רבינו חננאל שדה אשר מזרחה וצפונה
נהרא ומערבה ולדומה מוסף נינרא חולקים אותם בקרנזול פירוש חולקין אותה באלכסון
מקרן מזרחית צפוני׳ לקרן מערבי׳ דרומית ויהיה לכל אחד נד אחד ניגרא ונד אחד נהרא
וכל היכא דמשיך נהרא או ניגרא קרוי חד גיסא :
אית דינא לגוד או אגוד נראה לר׳ דאפילו בדמים יקרים הרבה יותר משוויו יכול
לומר לו או גוד או אגוד ואין נראה לר״יבנא דאם כן יוכל לסלק אחד את חבירו
ר׳ ידי עילוי דמים בחצר שאין בה דין חלוקה : בכור

בכור ופשוט שהניח להן כו' ותימה דאמאי נקט בכור ופשוט ולא נקט פשוט ופשוט [illegible] ליה שיעבוד לזה יום אחד ולזה יום אחד אבל בכור ופשוט קשיא ליה אם יעבוד הבכור יותר מפני שנים שאם יש עיר רחוקה מהלך יום אחד שמשתכרין בה הרבה שיש שם ס[illegible] שהות אלא יום אחד לא יוכל לילך שם והבכור שיש לו שני ימים יכול לילך שם ומשתכר יותר כך חולקין ור"י מפרש דלהכי נקט בכור ופשוט משום דאם כמי שהיה כשור לשור לחר[ישה] דכ"ע השכר לאמצע אף שאין לזה כי אם מנה [illegible] מאתים ולהכי פריך כיצד יע[שו] דעכשיו אין הבכור נוטל פי שנים ומשני דעובד לזה יום אחד ולזה שני ימים ולא דמי לשור לחרישה ועומד לחרישה דהתם הוי השכר לאמצע משום דמעיקרא אדעתא דהכי נשתתפו אבל גבי בכור ופשוט לא שייך האי טעמא כל אחד נוטל כפי חלקו :

לישא שפחה אינו יכול ואף על גב דאמ' בהבא על יבמתו דהכל מודים בעבד שאין לו קיום לא קיים פריה ורביה והכא כמי אם ישא שפחה לא קיים כיון שהוולד מתייחס אחריה ואפי' שבת לא קיים כדמשמע התם דשו[illegible] תלוי בפריה ורביה מ"מ אור"י לא כופין לרבו לעשותו בן חורין משום פריה ורביה אם היה יכול לקיים אפי' שבת כל ד[illegible] כיון שהוא אנוס : **שנאמר** לא תוהו בראה וגו' הא דלא מייתי קרא דפרו ורבו אור"י בר מרדכי משו' דשב[illegible] יכרה ש"ך אפילו בכד עבדות וחציה שפחה וחציה בת חורין דלא כפו את רבה לשחררה אלא משום שנהגו בה מנהג הפקר הא דלא כפו אותו משו' שבת דשתא אפי' כשתעשה בת חורין לא תקיים משום דלא מפקדה אפרי' ורביה כדאמר בהבא על יבמתו דאיתתא לא מפקדא אפריה ורביה אבל עבד כשיהיה בן חורין ע"כ יקיים ור"י מפר' דלכך לא נקט קרא דפרו ורבו משום דפטור הוא מאותה מצוה כיון שהוא אנוס. וכדי שיתחייב בה לא כפינן לרבו לעשותו בן חורין דאם כן בכל העבדים נכוף רבם לשחררם כדי שיתחייבו בכל המצות ולכך נקט קרא לא תהו בראה משום שהוא מצוה רבה ומשום הכי כפינן וכפ' בתרא דמגילה נמי מייתי האי קרא משום הכי אההיא דאין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה ללמוד תורה דאמר מר גדול תלמוד תורה שמביא לידי מעשה לישא אשה נמי לא תהו בראה אלא לשבת יצרה :

כופין את רבו ואם תאמר אמאי כופין ליתי עשה דפרו ורבו וידחה לא תעשה דלא יהיה קדש ויש לומר דבכי האי גוונא דמיעקר לאו לא מקיים עשה דמשעת הערא' קא עקר ללאו ועשה [illegible] ואומר רבינו יצחק חדא דבעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה עד גמר ביאה ועוד דהיא אסורה ליכנס לו דלגבי דידה ליכא עשה ועוד אפילו מפקדא אפשר לה כאחר ועוד כיון דאפשר לקיים שכינס על ידי כפיה לא דחי ואם תאמר והיכי כופינן לשחררו והא אמרי' בפרק השולח דכל המשחרר עבדו עובר בעשה וכי תימא מצוה שאני וכי אומרי' לו לאדם עמוד וחטא כדי שיזכה חבירך כדאמרינן בריש שבת והא דשחרר רבי אליעזר עבדו בהשולח שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה התם משום דרבי אליעזר גופיה עשה מצוה בכך שהשלים המנין והא דאמרי' נמי בפר' בכל מערבין דניחא ליה לחבר למיעבד איסור זוטרא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה התם משום דקא שכיך עם הארץ איסורא על ידו של חבר דקא מאכיל ליה טבל משום מצוה רבה שרי אף על גב דעובר בעשה כדאמרינן ריש תמיד נשחט אין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטרת ונרות ופסח ומחוסר כפורים דערבי פסחים ומפרש התם משום דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה אלמא קעבר כהן אעשה דהשלמה כדי שיקיים מחוסר כפורים מצות פסח ואת' אמאי כופין ימכור עצמו כעבד עברי לי"ד כבק דקידושין מוכר את עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית ואף על גב דאין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג כדאמרינן בפרק האומר בקידושין הא בבית שני נוהג יובל כדפירש רבינו תם בהשולח גבי הלל תקן פרוזבול ואומר רבינו יצחק דאין זו תקנה דאסור למכור עצמו כעבד עברי כדאמרינן בפ"ק דקידושין אוזן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים ונומר ואם תאמר וישא חציה שפחה וחציה בת חורין והכי דאיכו יכול לקדשה דאתי צד עבדות ומשתמש בצד חירות ת"מ ישכבה בלא קידושין כדאמרינן לישא שפחה כו' משמע דאי הוה מותר בשפחה לא כפינן לרבו אף על גב דאין קידושין תופסין בשפחה מכל מקום היה נושאה בלא קידושין ויש לומר דהשתא נמי אתי צד עבדות ומשתמש בצד חירות ולא דמי לפרדה דאמרי' בפרק אותו ואת בנו דמרביעין עליה מיניה ולא אמרי' דאתי צד חמור ומשתמש בצד סוס דהתם כלאים כתיב דמשמע שני מינים דומיא דשור וחמור דהרים' ופרדה ומינה מין אחד הוא ומטעם זה מותר לרכוב עליה ואם תאמר וישא ממזרת דצד עבדות מותר בממזרת כדתנן

בכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד ובהמה טמאה כיצד עושין אמר ר' שאני אומר עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים מיר' היכי מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל בית שמאי אומר תקנתם את רבו את עצמו לא תקנתם לישא שפחה אינו יכול לישא בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר לא תוהו בראה לשבת יצרה אלא [illegible] את רבו מפני תיקון העולם ועושין אותו בן חורין וכותבין שטר חצי דמיו וחזרו בית הלל להודות כדברי בית שמאי שמע מינה ד[illegible] דינא דגוד או אגוד שאני

עבד הו' [illegible] אפשר לחולקו [illegible] נקט בכור ופשוט מילתא להיות שותפי וחזרו בית הלל וטעמא דמפני [illegible] הא לאו משום פריה לא כייפינן ליה ולא [illegible] למימר ליה אקין דמי לך כחלקך :

כדי לגול בדי לגול מאי אי כדי לגול עמוד קשי' הקף אי כדי לגול הקף קשיא עמוד אמר רב נחמן בר יצחק לצדדין קתני רב אשי אמר כי תניא ההיא בספ' תור' כדתני' כל הספרי' נגללין מתחילתן לסופן וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך א"ר אליעזר בר' צדוק כך היו כותבי ספרים שבירושלם עושין לספריהם ת"ר אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו שאלו את רבי שיעור ספר תורה בכמה אמ' להן בגויל ששה בקלף איני יודע רב הונא כתב שבעין ספרי דאורייתא ולא איתרמי ליה אלא חד רב אחא בר יעקב כתב חד אמשכי דעיגלי ואיתרמי ליה יהבו ביה רבנן עינייהו ונח נפשיה אמרו ליה רבנן לרב המנונא כתב רבי אמי ארבע מאה ספרי תורה אמר להו דילמא תורה צוה לנו משה כתב אמרו ליה רבנן לרבי זירא נטע רבי ינאי ארבע מאה כרמי אמ' להו דילמא שתים כנגד שתי' ואחת יוצאה זנב מתיבי ארון שעשה משה אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו באמה בת ששה טפחי' והלוחו' אורכן ששה ורחבן ששה ועוביין שלש' מונחות לארכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתיירו שם שלש טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו שם שני טפחי' שבהן ספר תורה מונח שנ' אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה מאי אין בארון רק מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ס"ת שמונח בארון פירנסתה ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוכלות בארון ששה טפחי' נשתיירו שם ג' טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתיירו שם שני טפחים שלא יהא ס"ת נכנס ויוצא כשהוא דחוק דברי ר"מ ר' יהודה אומר באמה בת ה' טפחי' והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועוביין שלשה מונחות

גול קש"ד חד שיעורא יהיב ליה לתחילתו וסופו : ...זהן לספרי תורה : לא אורכו יותר על הקיפו צריך ...חס הכתב לפי עובי הקלפים לכשינמ"ר יהא הוס ...ף את עוביו כמדת אורכו : שיעור ספר תור' בכמה מבעיא להו : בגויל עב והיקיפו גדול צריך טפחים זו היא מידה נגזר כששה טפחים ככתב בינוני : ולא מי ליה ארכו כהקיפו : ...תור' צוה לנו משה מורש' ...מאות פעמי' אבל ד' ...ספרי תור' לא כת' דאין אדם אחד לכתו' כולי' ...תים כנגד שתים שתי' ...כנגד שתים ואחת ...זכב בכך קרוי כרם ...לחזור עליו מערבי ב ...הלכה במסכת סוטה : באמה בת ששה טפחים ...ת לטעמיה דאמר כל האמות ...יו בבינוניות : לארכו של ארון זו אצל זו : אוכלות תופסות כך לשון המשנ' אוכל בדרום אמה אחת גבי יסוד המזבח ואף בלשון מקרא כי אוכלת אתיקים מגבה בספר יחזקאל : צא מה' טפח לעובי שכתלים שהדי מבחוץ נמדד אמתים וחצי ארכו : ספר תורה שכתב משה כמו שנא' ויכתוב משה את התור' וגו' : אין ורק שני מיעוטין הן : שכהן ס"ת מונח ארכו לרחבו של ארון : פירנסתה ארון לאורכו כלומר מלאת כו' חללו לאורכו ופירשת בורכי מידתו : ששה טפחי' כמדת רוחבו : כדי שלא יהא ס"ת כו' כלומר לא היה צרי' להיות רוחבו כל כך אלא בשביל ס"ת המונח אורכו לרוחב הארו' שלא יהא נכנס ויוצא בדוחק : ר' יהודה אומר מידת הארון באמה של ה' טפחים היתה רבי יהודה לטעמיה דקאמר אמת כלים באמה בת חמשה :

מונחות

בגדיל ו' טפחי' בקלף בכמה גויל הוא עור שלם שלא ניתקן כלל ש"א שהשירו את השער וכותבים בו במקו' שער ולהכי קרי ליה גויל שאינו מתוקן כדאמרי' לעיל גויל אבני דלא משפיין ופעמין חותכין אותו לשנים דרך עוביו ואותו שכלפי שער קרוי קלף ואותו של צד בשר קרוי דוכסוסטוס ולשון דוכסוסטוס הוי פירושו מקום בשר דבלשון מדי קורי' לבשר סוסטוס ודוך הייכו מקו' כמו דוך פלו' וכותבין על הקלף לצד בשר כדא' בפר' המוציא ועל דוכסוסטוס לצד שער נ וכשכיהם במקום אחד דשם הוא טוב לכתו' ושלכו דין קלף יש להם ולא דין דוכסוסטים ולכך אכו כותבי' עליהן תפלי' שאין כשרים על דוכסוסטוס אלא על הקלף כדא"מ בהמוציא יין : דילמא תורה צוה וכו' ואו' ר"ת דאותו פסוק קרוי תורה כדאמרי' בפ"ק דסוכה קטן היוד' לדבר אביו מלמדו תורה מאי תורה תור' צוה לנו משה : שלא יהא ס"ת יוצא ונכנס כשהוא דחוק וא"ת והלא לא היו מוציאין אותו מן הארון דהא אסור ליכנס בבית קדשי' ה הקדשי' וביום הכפורי' שקרא ובעשור לא אשכחן בסדר יום שהיה מוציאו וי"ל דלצורך כדי לתקן שרי ליכנס בבית קדשי' הקדשים כדאמרינן בעירובין וה"נ יכולים ליכנס שם כדי לתקן ספר תור' שלא יתעפש ויתקלקל וגם משחרב משכן שילה עד שבנה שלמה בית המקד' היו יכולין להוציאו מן הארון ולעיין בו : אצבע ומחנה לכותל זה כר"נ'ת דלא גרסי' ומחנה שלא אצבע לכותל זה דלאי גרסי' ומחנ' תיקשי שבי' עשר טפחים כשנים עשר היכי יתבי כ בדפרי' לקמן שלא אצבע גרסי' ובזוטרתי דהויין ששה בספ' : שכן

מונחות לאורכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שני' עשר טפחי' נשתייר שם חצי טפח אצבע לכותל זה ואצבע לכותל זה פירנס ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוכלות בארון שש' טפחי' נשתייר שם טפח ומחצה צא מהן חצי טפח אצבע ומחצה לכותל זה ואצבע ומחצה לכותל זה נשתייר שם טפח שבו עמודי' עומדי' שנ' אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו' תוכו רצוף אהבה וארגז ששיגרו פלשתים דורון לאלהי ישרא' מונח בצדו שנ' ואת כלי הזהב אשר השיבו לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחת אותו והלך ועליו ס"ת מונח שנ' לקוח את ספר התור' הזה ושמתם אותו מצד ארון ברי"ת מצד היה מונח ולא בתוכו ומה אני מקיים אין בארון רק שני לוחות שברי לוחות שמונחים בארון ואי ס"ד ס"ת הקפו ו' טפחי' מכדי כל שיש בהקפו ג' טפחים יש בו רוחב טפח וכיון דלאמציעתו נגלל נפיש ליה מתרי טפח רווחא דביני ביני בתרי פושכי היכי יתיב אמר רב אחא בר יעקב ספר עזרה לתחלתו הוא נגלל ואכתי תרי בתרי היכי יתיב אמר רב אשי דכריך ביה פורתא וכרביה לעי' ור' יהודה מקמי דליתי ארגז ספר תורה היכא הוה יתיב דפא הוה נפיק מארון ויתיב עילויה ספר תורה ורבי מאיר האי מצד ארון מאי עביד ליה לעולם בגויה ומן הצד ורבי מאיר עמודים היכא הוו קיימי כבראי ורבי מאיר שברי לוחות דמונחין בארון מנא ליה נפקא ליה מדרב הונא דאמר רב הונא מאי דכתיב אשר נקרא שם שם ה' צבאות יושב הכרובים עליו וגומ' מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון ואידך ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן אמר רבי שמעון בן יוחאי מלמד שהשם וכל כינויו מונחין בארון ואידך נמי מיבעי ליה להכי אין הכי נמי אלא שברי לוחות דמונחין בארון מנא ליה נפקא ליה מדתני רב יוסף דתני רב יוסף אשר שברת ושמתם מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחים בארון ואידך ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש דאמר ריש לקיש אשר שברת אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה

שבו עמודים עומדים כראה לרבינו תם דסימן להעמד' ישראל היה ולא עשאום של זהב אלא להזכי' מעשה העגל דאין קטיגור נעשה סניגור וכן אמרי' ביומא דמשום הכי לא היה כהן משמש לפני ולפני' ביום הכפורים בבגדי זהב משום דאין קטיגור נעשה סניגור והתם פריך והא הוה ארון שהיה של זהב והיה לפני ולפנים ומשני מכפר קאמר' והני עמודים נמי הוו כמו מכפר שהם עשוים סימן להעמדת ישראל והוא שיסד הפייט תבנית אות יוסף ע עמודיו עשה כסף כלומ' כשני תבנית אות יוסף סימן של יוסף דהיינו עגל דיוסף נקר' שור שכלמ' בכור שור הדר לו לכך עמודיו עשה כסף ולא זהב אלא להזכי' מעשה העגל: הדר בתרי היכי יתוב משא שעם עמודים היה היקיפו ששה שאם היה הקיפו בלא עמודים א"כ נפיש ליה משני טפחי בהדי עמודים: ודרבי מאיר עמודיו היכא הוו קיימי אע"פ שיש ריוח הרבה לרבי מאיר בכל האורך לבד מנגד ספר תורה פשוט היה לו שהיו מונחים בכל ראש הארון שספר תורה מונח והר"ם תירץ מדקאמר תלמוד שיהא ס"ת יוצא ונכנס בריוח אלמא דפשיטא ליה שלא הניחו אותו ריוח כי אם בשביל ס"ת: ולמאן

מונחות לאורכו של ארון מושלו' על רוחבו ולא על א... אצבע לכותל זה שהטפח ארבע אצבעות ולמאן ד... אצבע ומחצה באצבע קטנה קאמר שהטפח ארבע ב... נחמש באצבע ושם בקטנה : שם עמודים עומדים ש עמודי כסף כמין עמודי ספר תור' שוכבים לאורכו והלוחות ביניהן שנ' עמודיו עשה כסף וגו' : מונח שם בצדו של ארון ועליו ספר תור' מונח ולקמיה פרי' מעיקר' היכא הוה מונח שברי לוחות מונחים תחת הלוחות : יש בו רוחב טפח וזה שהקיפו ששה טפחי... עוני רוחבו שני טפחים : רווחא דביני וביני אויר שבין עמוד לעמוד : ובתרי פושכי היכי יתיב דקתני נשתיירו שם שני טפחים ששם ספר תורה מונח : ספר עזרה ספר שכתב משה וכו קורין בעזרה פרשת המלך בהקהל וכהן גדול ביום הכיפורים : לתחילתו הוא נגלל אין ל... שא עמו אחד ונגלל מתחילתו לסופו : דכריך ביה פורתא שאינו גוללו כולו ומניח בו מקצת וכורכו לעצמו ומניח אותו הכרך על הספר מ מלמעלה : וכורכיה לעיל וכורכו למעלה על היקף : דמנח ליה מגד אצל הכותל ולא בין שני הלוחות : היכי קיימי כיון דמנרי טפח מכאן וטפח מכאן כרוחב הארון שלא יהא ספר תורה יוצא ונכנס בדוחק העמודים היכ מכחי הלא ימעטו את החלל שם שם תרי זימני כתיבי ללוחות ושברי לוחות : אשר שברת קרא יתירא הוא למסמכיה לושמתם לדרשא

יישר

יושר בוחך ששברת תנו רבנן סדרן של נביאים יהושע שופטים שמוא' מלכים ירמיה יחזקאל ישעיה שני עשר מכדי הושע קדים לישעיה דכתיב תחל' דבר ה' בהושע וכי עם הושע דבר ר' תחלה והלא ממשה ועד הושע כמה נביאים היו אלא אמ' ר' יוחנן שהי' תחל' לארבע' נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן הוש' וישעי' עמו' ומיכה ליקדמי' להושע ברישא כיון דכתיב' נבואתי' גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכרי' ומלאכי סוף נביאי הוו חשיב לי' בהדיהו ולכתבי' לחודי' וליקדמי' איידי דזוט' מירכ' מכדי ישעי' קדי' מירמי' ויחזקאל ליקדמיה לישעי' ברישא כיון דמלכי' סופיה חורבנ' וירמי' כולי' חורבנ' ויחזקאל רישיה חורבנא וסופי' נחמת' וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניא' ומגיל' אסתר עזרא ודברי הימים ולמ'ד איוב בימי משה היה ליקדמיה לאיוב ברישא אתחולי בפורענותא לא מתחלינן רות נמי פורענו' הוא פורענו דאי' ליה אחרי' דאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שרוהו להקדוש ברוך הוא בשירות ובתשבחו' ומי כתבן משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקין שבתורה שמואל כתב ספרו ושופטים ורות דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים על ידי אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם ועל ידי משה ועל ידי הימן ועל ידי ידותון ועל ידי אסף ועל ידי שלשה בני קר' ירמיה

יסר' אך ללמדך שהוא מן הדברים שעשה משה רבינו ע"ה מ' עתו והסכימה דעתו לדעת המקום : שנתנבאו באותו הפרק בימי אותם המלכים עוזיה יותם אחז יחזקיה בארבע נביאים הללו כתוב כן חוץ ממיכה שלא היה בימי עוזיהו אבל היה בימי יותם אחז יחזקיה : חגי זכריה ומלאכי סופם של נביאים שהן היו בבית שני בשנת שתים לדריו' האחרון : ישעיה קדים לירמיה ויחזקאל שהרי ישעיה בימי עוזי' וירמיה בימי יאשיה ושנ' נתנבאו בירוש' ויחזקאל ...ה בימי צדקיה : רות תילים איוב כו' רות קדמה בימי השופטים תילים דוד אמרו והוא קדם לאיוב כמאן דאמר בימי מלכת שבא היה ואחר כך שלשה ספרי שלמה משלי קהלת שניהם ספרי חכמה שיר השירים נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו קינות ירמיה אמרן שהו' אח' שלמה דניאל אחר ירמיה בימי נבוכד נצר בגול' אסתר אחריו בימי אחשורוש עזרא בימי דריוש השני שעמ' אחר אחשורוש : למ'ד איוב בימי משה היה לקמן : רות מי פורענות הוא רעב וגלות ...מיתת אלימלך ובניו : אית ליה אחרית סוף פורענות נהפך לאחרית ...קוה שיצא דוד ממש : ...רשת בלעם נבואתו ומשליו ...על פי שאינן צורכי משה ...תורתו וסדר מעשיו : שמונה ...פסוקים מן וימת משה עד ...סוף הספר : שמוא' כתב ספרו ...ספר שופטים שכולם קדמו ...ועמד וכתב ספרן ומה ...שהיתה לישראל בימיהם וכן ...שהייתה בימי השופטים : ...עשרה זקנים כת'בו דברי' ...מרו זקני' הללו שהיו לפניו ...שהיו בימיו כגון אסף ...ן וידותון מן הלויים ה... ...משוררי' : ע"י אדם הראשון ...גולמי ראו עיניך גלי מה ...וייעץ אדם הראשון ...ן : ע"י מלכי צדק כא' ...

ולמאן דאמר איוב בימי משה היה ואת' מאי קאמר ולמאן דאמר והא האי תנא גופיה סבר ד בימי משה היה דקתני סיפא משה כתב ספר איוב וי"ל דהכתי לא ידע סיפא דברייתא :

בפורענותא לא מתחלינן וא"ת והכתיבה מיד אחר רות וי"ל ואומר ר"י משום שאחרית של רות היה אחרית שיצא ממנה דוד שריוהו להק' בשירות ותושבחות לכך כתב אחר כך מיד אותן שירות והו' אחרית שלה וא"ת ולמ"ד מעולי גולה היה לכתבי' לאיו' לבסו' ואומ' ר"י דמשום הכי כתבו בהדי תילים ומשלי לפי שהו' מעניין אחד כתובים מעין שירה ומקראות קצרים ובנגון אחד דבימיהם היה ניגון כדאמרי' ויקראו בספר תורת אלהים מפורש ושום שכל מאי ושום שכל פסוקי טעמי והא דלא כתבו אחר משלי משום שלא רצה להפסיק בדברי שלמה ור"ת מפרש דלכן כתבו בהדי תילים משום דאמרי' לקמן דוד כתב ספרו על ידי עשרה זקנים ואיוב נמי כתב על ידי ארבע זקנים צופר ובלדד ואליפז ואליהוא והשתא אתי שפיר שלא כתבו אחר משלי :

פורענות דאית ביה אחרי' וא"ת איוב נמי אית ביה אחרית וי"ל דהאי אחרית דרו' אחרית דכל ישר' ועוד דהיכא למ"ד לקמן דלא כפל הקב"ה שכרו אלא לטורדו מן העולם :

ועל ידי שלמה וע"י בני קרח לפי הספרים דג' שלמה נ"ל דאסף הו' משלש בני קרח והוא אביאסף ולספרי' דל"ג שלמ' לא הוי אסף אביאסף אלא אסף היה מן הלוי' המשוררי' וא"ת ולהכהנ דלא גר' ליה אמאי לא חשיב ליה הא כתיב לשלמה אלהים משפטי' וגומ' וי"ל דדוד אמרן והתפלל על שלמ' תדע דכתי' בסוף המזמו' כלו תפלו' דוד ואת לספ' דגרסי שלמ' הכתי' כלו תפלו' דוד וי"ל לפי ש... דוה' דכתיב במי שיר המעלות לשלמ' דוד כיון ...

טו

ירמיה כתב ספרו וספר מלכים · וקנות חזקיה וסיעתו כתבו : ימשק סימן : ישעיה משלי שיר השירים קהל' אנשי כנסת הגדולה כתבו : ק'נ'ר'ג' סימן : יחזקאל ושני' עשר רניאל ומגיל' אסתר עזר' כתב ספרו ויחוס של רברי הימים עד לו מסייע ליה לרב דאמ' רב יהודה אמר רב לא עלה עזרא מבבל עד ש שיחס עצמו ועלה ומאן אסקיה נחמיה בן חכליה אמר מר יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה תניא כמאן דאמר שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן דתניא וימת שם משה עבד ה' איפש' משה מת וכת' וימ' שם משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר' יהוד' ואמרי לה ר' נחמיה אמר לו רבי שמעון איפשר ספר תורה חסר אות אחת הכתיב לקוח את ספר התורה הזה אלא עד כאן הק'בה אומר ומשה כותב מכאן ואילך הק'בה א אומר ומשה כותב ברמע כמו שנאמר להלן ויאמר אליו ברוך מפיו יקר' אלי את הדברים האלה ואני כותב על הספ' בריו כמאן אזלא הא דאמר רבי יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן לימא רבי יהודה היא ודלא כרבי שמעון אפי' תימ' ר' שמעון הואיל ואישתני אשתני : יהושע כתב ספרו והכתיב וימת יהושע בן נון עבד ה' דאסקיה אלעזר והכתיב ואלעזר בן אהרן מת דאסקי' פנחס שמואל כתב ספרו והכתיב ושמואל מת דאסקיה גד החוזה ונתן הנביא דוד כתב ספר תילים על ירי עשרה זקנים וליחשו' נמי איתן האזרחי אמר רב איתן האזרחי זה הוא אברה' כתיב הכא איתן האזרחי וכתי' התם מי העיר ממזר' צדק קא חשיב משה וקא חשי' הימן והאמר

ירמיה כתב ספרו וספר מלכים והא דלא כתב ישעי' דהיה קודם ירמיה ספר מלכים לפי שהרג ולא הי' בסוף מלכים ממנשה ואילך ואפי' ספרו לא כתב : חזקיה וסיעתו כתבו ישעיה לפי שחזקי' גרס להם לעסו' בתור' נקר' הדבר על שמו אבל הוא לא כתבו שהרי מת קודם לישעי' דמנש' כמו הרג לישעי' : עד לו פי' ר'ת עד פסוק ולו אחים בני יהושפט ומסייע לרב שיח' עצמו ועלה שיח' עצמו כתב לפני זה הפסוק וקש' לפירושו דהוה ליה למימר עד ולו כו'ו : פ'ה דיחזקאל לא כתב ספרו לפי שהיה בחוצ' לארץ וקשה דהא ירמי' נמי בחוצה לארץ היה שהלך למצרים ו ונתנבא שם כמה נבואות ולא מניכו שחזר יותר לארץ ישר' : שמונה פסוקי' שבתור' הר' משולם היה מצריך מכאן לקרוא לאחד אותן ח' פסוקין שלא יקרא עמו שליח צבור ואין נראה לר'ת דהא כל התורה כולה נמי אחד קורא כדתנן במגילה קראוה שנים יצאו ואמר בגמ' תנא מה שאי' כן בתורה ואומר ר'ת דיחיד קורא בלא הפסקה שלא יקראו שנים זה ד' פסוקי' וזה ד' ומה שנוהגים עתה לקרות שנים בתורה אומר ר'ת כדי שלא יתביישו מי שאינו יודע לקרות בעצמו כענין שמצינו במסכת ביכורים דתנן כל מי שיודע לקרות קורא בעצמו ושאינו יודע לקרות מקרין לפניו במכעו מלהביא בכורי' התקינו שיהיו מקרי' את מי שיודע לקרות ואת מי שאינו יודע לקרות והא דאמרי' ב במגילה ר' שמואל בר רב י יצחק על לבי כנישתא וחזא חזנא דקאים וקורא ולא קאי בר איניש תחתיו א'ל אסור כשם שנתנה תור' ע'י סרסו' כך אנו צריכי' לנהו' בה ע'י סרסו' אע'ג דמשמע שחזן עומ' אצל הקור' לא שיקרא עמו אלא שיעמוד ויקרא אות' שיש להם לקרות התורה כדי שתנתן תורה ע'י סרסור ועוד אומר ר'י דיכול להיות שקנת מסיי' לו בכתת והא דמשמ' במגילה ... יקראו שנים ... יהם

חזקיה וסיעתו בני דורו שהאריכו ימים אחריו כתבו ישעיה שהרגו מנשה ולא כתב ספרו שלא היו הס' אים כותבי' ספריהן אלא לפני מותן משלי קהלת דכתיב בספ' משלי אשר העתיקו אנשי חזקיה וגו' ועל שיחזקיה גרס להן לעסוק בתור' כדאמרינן בחלק נעץ חרב על פתח בית המדרש כו' נקרא הדבר על שמו : אנשי כנסת הגדולים חגי זכריה ומלאכי זרובבל ומרדכי וחביריהם כתבו יחזקאל שנתנבא בגולה ואיני יודע למה לא כתבו יחזקאל בעצמו אם לא מפני שלא ניתנה נבואה ליכתב בחוץ לארץ וכתבו' אלו לאחר שבאו לארץ וכן ספר דניאל שהיה בגולה וכן מגילת אסת' ושני' עשר מתוך שהיו נבואותיהם קטנות לא כתבום הנביאים עצמם איש איש ספרו ובאו חגי זכריה ומלאכי וראו רוח הקד' מסתלק שהיו הם נביאי' אחרונים ועמדו וכתבו נבואותיהם וצירפו נבואות קטנות עמם ועשאום ספר גדול שלא יאבדו מחמת קטנ' : עד לו עד שייחס עצמו : מסייע ליה כו' עד שייחס עצמו שכתב דברי הימים עד שייחס בו את עצמו : ומאן אסקיה מי סיימו : תני' כמאן דאמר כו' הך דקתני לעי' יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה אתיא כ האי תנא דלקמיה דאמר כו' יהושע כתבו דתני' פלוגתא דתנאי בהאי וימת שם משה כו' : כמו שנאמר להלן כו' אכולה מילתא קאי דקאמ' הקב'ה אומר ומשה כות' כמו שמצינו שהנביאי' כותבין מ' רכם : יחיד קורא אותן כלו' אין מפסיקים בהן : לימ' ר' יהודה היא דאמר לא כתב משה לפיכך נשתנו מש' התור' ודלא כר' שמעון : הואיל ואישתנו לכתוב בד' אישתנו : ואימא יעקב כו' ל' גרסי' לה : ל'א במתנות דלא דגרסי' במגילה דעשר' זקני' ד חשיב אברהם ואיתן האזרחי ולא קאחשיב אסף דקסבר אסף משלשה בני קרח הוא

והאמר רב הימן זה משה כתיב הכא הימן וכתיב התם בכל ביתי נאמן הוא תרי הימן הוו משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב מסייעא ליה לרבי לוי בר לחמא דאמר רבי לוי בר לחמא איוב בימי משה היה כתיב הכא מי יתן איפוא ויכתבון מלי וכתיב התם ובמה יודע איפוא ואימא בימי יצחק דכתי' מי איפוא הוא הצד ציד ואימא בימי יעקב דכתיב אם כן איפוא זאת עשו ואימא בימי יוסף דכתיב איפוא הם רועים לא סלק' דעתך דכתיב מי יתן בספר ויוחקו ומשה הוא דאיקרי מחוקק דכתיב וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון רב' אמ' איוב בימי מרגלים היה כתיב הכא איש היה בארץ עוץ איוב שמו וכתיב התם היש בה עץ מי דמי הכא עוץ התם עץ הכי קאמ' להו משה לישראל ישנו לאותו אדם ששנותיו ארוכות כעץ ומגין על דורו כעץ יתיב ההוא מרבנן קמיה דרבי שמואל בר נחמני ויתיב ו אמר איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה אמר ליה עליך אמר א איש היה בארץ עוץ איוב שמו אל אלא מעתה ולרש אין כל כי אם כבשה קטנה אחת שר קנה וגו' מי הוה א"א משל בעלמא הכא נמי משל בעלמא א"ל אם כן שמו ושם רו לכה ר' יוחנן ור' אלעז' דאמרי תרויהו איוב מעולי גולה היה ובית מדרשו בטבריה היה מתיבי ז שנותיו של איוב משעה שנכנסו ישראל למצרים עד שיצאו אימא כמשעה שנכנסו ישראל מצרים ועד שיצאו מתיבי שבעה נביאים נתנבאו לאומות העולם ואלו הן בלעם ואביו ואיוב ליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליהו בן ברכאל הבוזי אמר ליה ולטעמיך אליהו ברכאל לאו מישראל הוה אלא אינבוי אינבוי לאומות העולם הכא נמי איוב אינבוי אינבי אומות העולם אטו כולהו נביאים מי לא אינבוי לאומות העולם התם עיקר נבואתייהו ישראל הכא עיקר נביאותייהו לאומות העולם: מיתבי חסיד היה באומות עול' ואיוב שמו ולא בא לעול' אלא כדי לקבל שכרו הבי' הקדו' ברוך הוא עליו יסורין התחי' חרף ומגדף כפל לו הקדוש ברוך הוא שכרו בעולם הזה לטרדו מן העולם הבא תנאי היא תניא רבי אלעזר אומר איוב בימי שפוט השופטים היה שנאמר הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו איזה דור שכולו

ו'נבי ויקכם מכל האדם מאיתן האזרחי ..וכן הך דהימן זה משה אהימן דהבו' קרא ..'ניב ביה הימן וכלכל וגו': תרי הימן הוו ..ימן האזרחי הימן אחרינא הוה: ששכותו ..וב שהאריך ימי' רבים משל היה ללמוד תורה ..ת למקטרגים על מידת אין אדם נתפס על ..איש היה אלמא הוה מעתה ולרש אין כל וסיפיה דקרא ותהי ..בת: מי הוה מש' דכתיב ..הי: אימא כמשעה ..נסו כו' מאתים ועשר ..תיב ויוסף את כל אשר ..וב למשנה אף שנותיו כפלו דכתיב ויחי איוב ..רי זאת מאה וארבעי' שנה ..דנו שהיה בן שבעי' כשבאו ..רין עליו הרי מאתיי' ועשר ..ולם מעולי גולה היה: ..נבאו לאומות העולם אלמ' ..היה: אליהוא על כורחך ..יחסיה קרא בשמו ושם ..ין ושם משפחתו ישר' הוה. ..ית דאמ' משפחת רם היינו ..רהם: שכולו

איוב לא היה ולא נברא האי לא סבר כרים לקיש דאמר בב"ר איוב לא היה שבאו עליו יסורין ולמה אמר הכתוב שבא עליו להודיעך כחו של אינ' שאלו באו עליו היה יכול לעמו' בה' דאי סב' האי אמור' דאיו' היה בעולם אם כן מאי קאמ' שמו ושם עירו למה טובא איבעי' לאשמועינן מי הוא אותו גבר שהיה יכול לעמוד באותן יסורין: בלעם ואבינ כדאמרי' במגיל' כל ששמו ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא: אימא כמשעה שנכנסו ישראל למצרים וא"ת ומאי קמ"ל קרא כתיב ויוסף ה' את כל אשר לאיוב למשנה ואיוב אחרי אותו מעשה חיה ק"מ שנה וא"כ היה בן שבעי' קוד' לכן וי"ל דס"ד דלא בכפל שא בעושר ויופי של בנות אבל בשנים לא: אליהו לא מישראל הוה משמע דפשיטא דאליהו בן ברכאל מישר' הוה לכך נר' דבפ"ק דע"ז דאמרי' יבא בלדד השוחי וצופר הנעמתי ויעידו בהן בישראל שקיימו כל התור' כו' לג' התם ואליהוא בן ברכאל ונראה דשמעתא דהתם סבר כמ"ד איוב בימי יעק' הוה דהא אמ' לקמן דממשה ואילך לא שרתה שכינה על אומו' העולם: דור

שכולו הבל הטובים שבהן לא היו כלום כדאמרינן לקמן שהכפשט היה לו: כתחון פה לשפו כימי מלכת שבא היה וכא גם גדול מכשדים עליו: וחכמים אומרים בימי מלכות כשדיים כי משבא גדול עליו: וכולהו הכי תנאי כו' מסקנא דתירוצא הוא דתרן לעיל תנאי היא הי ליה גני הוה והכי תנאי דהך מתני' כולהו סבירא להו דישראל הוה כר מיש אומר' דאמרי כי

שבולו הבל הוי אומ' זה דורו של שפו' השופטים ר' יהושע בן קרחה אומ' איוב בימי אחשורוש היה שנאמר ולא נמצא נשים יפות כבנות איוב בכל הארץ איזה דור שנתבקשו בו נשים יפות הוי אומר זה דורו של אחשורוש ואימא בימי דוד דכתיב ויבקשו נערה יפה התם בכל גבול ישראל הכ' בכל הארץ ר' נתן אומ' איוב בימי מלכת שבא היה שנאמר ותפל שבא ותקחם וחכמים אומרי' איוב בימי כשדים היה שנ' כשדים שמו שלשה ראשים: ויש אומרים איוב בימי יעקב היה ודינה בת יעקב נשא כתיב הכא כדבר אחת הנבלות תדברי וכתיב התם כי נבלה עשה בישראל וכולהו תנאי סבירא להו דאיוב מישרא' הוה לבר מי' אומרי' דאי סלקא דעתך מאומו' העול' הוה בתר דשכי' משה מי שראי שכינה על אומות העולם והא אמר מר בקש משה שלא תשרה שכינה על אומות העולם ונתן לו שנאמר ונפלינו אני ועמך וכתיב נגד כל עמך אעשה נפלאות אמר רבי יוחנן דורו של איוב שטוף בזמה היה שנאמר הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו וכתיב שובי שובי השולמי' שובי שובי ונחזה בך אימ' בנבואה דכתיב חזון ישעיה בן אמוץ אם כן למה זה הבל תהבלו למה לי ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב ויהי שפוט השופטים דור ששופט את שופטיו אמר לו טול קיסם מבין עינך אומ' לו טול קורה מבין עיניך אמר לו כ' אמר לו סבאיך מהול במים אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומ' מלכת שבא אשה היתה אינו אלא טועה מאי מלכ' שבא מלכות' דשבא ויהי היום ויבאו בני האלהי' להתיצ' על ה' ויבא גם השטן בתוכם ויאמר ה' אל השטן מאין תבא ויען השטן וגו' אמר לפניו רבונו של עול' שטתי בכל העולם כולו ולא מצאתי נאמן כעבדך אברהם שאמרת לו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ואפילו הכי בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה לא הרהר אחר מדותיך ויאמר ה' אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגומ' אמר רבי יוחנן גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם דאלו באברהם כתיב כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובאיוב כתיב איש תם וישר ירא אלהים וסור מרע מאי וסור מרע אמר רבי אבא בר שמואל איוב וותרן בממונו היה מנהגו של עולם חצי פרוטה ל לחנווני איוב ויתרה משלו ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלהים הלא אתה סכרת בעדו ובעד ביתו וגו' מאי מעשה ידיו ברכת אמר ר' שמואל בר רב יצחק כל הנוטל פרוט' מאיוב מתברך מאי ומקנהו פרץ בארץ אמר עסי בר חנינ' מקנהו של איוב פרצו גדרו של עול' מנהגו של עולם זאבים הורגים העזים מקנהו של איוב עזים הורגים את הזאבי' ואולם שלח נא ידך ונגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך

ויאם

דור ששופט את שופטיו תימה לר"י דאמרי' בפ"ק דתמור' כל האשכולות שעמדו לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר לא היה בהם שום דופי: בפ' ר"ח נר' וכולהו תנאי ואמוראי מודו דאיוב ישראל היה ולר"י כר' דל"ג ואמוראי דרב' ע"כ סבר לפי' דלאו מישראל הוה דקאמר לעיל הכי אמר להן משה למרגלים ישנו לאותו אדם ששנותיו כעץ כו':

ויש אומרים איוב בימי יעקב הוה הכי יש אומרי' לאו היינו ר' נתן דהא פליגי עליה: בכנתלא

ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך רק
אליו אל תשל' ידך וגו' ויהי היום ובניו ובנותיו
אוכלי' ושותי' יין בבי' אחיה' הבכו' ומלא' בא אל
איוב ויאמר הבקר היו חורשות וגו' מאי הבקר
היו חורשות והאתונות רועות על ידיהן אמ' ר'
יוחנן מלמד שהטעימו הקב"ה ברוך הוא לאיוב
מעין העולם הבא עוד זה מדבר וזה בא ויאמ'
אש האלהים וגומר עוד זה מדבר וזה בא
ויאמר כשדים שמו שלשה ראשים
ויפשטו על הגמלים ויקחום וגו' עוד זה מדבר
וזה בא ויאמר בניך ובנותיך אוכלים ושותי' יין
בבית אחיהם הבכור והנה רוח גדולה באה
מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויפול
על הנערי' ויק' איוב ויקרע את מעילו ויגז את
מטן אמי וערום אשוב שמה ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך
תפלה לאלהים ויהי היום ויבואו בני האלקים להתיצב וגומר
ען השטן את ה' ויאמר משוט וגו' אמר לפניו רבונו של עולם
עבדך אברהם שאמרת לו קום התהלך בארץ לארכ' ולרחב'
ור שרה לא מצא מקום לקוברה וכ' א' הרהר אחר מדותיך
זל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגוכר ועודנו מחזי' בתומתו
חנן אילמלא מקרא כתוב אי איפש' לאומרו כאדם שהסיתין
נתעה עולה ומרגיז נוטל רשו' ונוטל נשמה מכאן שנהנה
זר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו ואולם שלח
זם לא על פניך יברכך ויאמ' ה' אל השטן הנו בידך רק אר
ה' ויך את איוב וגומר אמר רבי יצחק קשה צערו של שטן יותר
ו' רבו שבור חבית ושמור את יינה אמר ריש לקיש הוא שטן
א שטן כתיב ויצא השטן מאת פני ה' הוא יצר הרע כתיב החם
ת נפשו שמו הוא מלאך המות דכתי' רק את נפשו שמו' אלמא
ינה לשם שמי' נתכוונו שטן כיון דחזייה להק"בה דנטי' דעתיה
ליה לרחמנותיה דאברהם פנינה דכתיב וכעסתה צרתה גם
חא בר יעקב בפפוניא אתא שטן נשקיה לכרעיה בכל זאת לא
ופתיו לא חטא בלבו חטא מאי קאמ' אמר ארץ נתנה ביד רשע
מי הוא אמר רבא בקש איוב להפוך קערה על פיה אמר ליר
שטן בתנאי ארץ נתנה ביד רשע ר' אליעזר אומר בקש איוב
יהושע לא דבר איוב אלא כלפי שטן על דעתך כי לא ארשע
אין לפטור את כל העולם כולו מן הדין אמר לפניו רבונו של
ית בראת חמור פרסותיו קלוטות בראת גן עדן בראת גיהנם
בראת

והאתונות רועות על ידי הבקר דרים ליה לקרא שאוכלת
חני' מתלש המעכה שקרע כוסס כשעתו: מעין העולם
הבא כדכתיבהרה ויולדת יקריו הריון וליד' כיו' את הכי
דרשינן ליה במסכת שבת: הכי גר' במתניתא תנא יורד
ומתעה ועולה ומרגיז נוטל רשות ונוטל נשמה והכי פ
יורד למטה ומתעה את הבריות לחטוא עולה למעלה
ומרגיז את המלך בהלשנותו נוטל ממנו רשו' להב
את החוטא: מכאן שנהנה רשות דכתיב ותסיתני ה
בגרו של שטן שהוזקק לשמור את נפש איוב שלא תבא
אמה כדידי' קיימא ליטול את הנפש והזהירו שלא
געבור הרשות שתהרגם על שהי' עקר' ותתפלל: להפוך
קערה על פיה כלו' לעקור שאידך וגידך: לפטור את כל
העולם כגו' מדינו של הק' בה לומ' שאנוסין הן שהק'בה
שברא להן יצר הרע: וה"ה על דטחד כי לא או' אס
כפרכדוקי
את זה שמאת
הטוה:
כרל

בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ידך ומאי אהדרו ליה חבריה אף אתה תפר יראה ותגרע שיחה לפני אל ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע ברא לו תורה תבלין דרש רבא מאי דכתיב ברכת אובד עלי תבא ולב אלמנה ארנין ברכת אובד עלי תבא מלמד שהיה גוזל שדה מיתומים ומשביחה ומחזירה להן ולב אלמנה ארנין דכל היכא דהוה איכא אלמנ' דלא הוו נסבי לה הוה אזיל שדי שמי' עילו' והוו אתו נסבי לה לו שקול ישקל כעסי והותי במאזני ישאו יחד אמר רב עפר לפומי' דאיו' חברות כלפי שמיא יש בינינו מוכי' ישת ידו על שנינו אמ' רב עפר לפומי' דאיוב כלו יש עבד שמוכיח את רבו ברית כרת לעיני ומה אתבונן על בתולה אמר רבא עפרא לפומיה דאיוב איהו באחרניתא לא אסתכל אברהם אפילו בדידיה לא איסתכל דכתי' הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את מכלל דמעיקרא לא הוה ידע כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה אמר רבא מכאן שכפר איוב בתחיית המתי' אשר בסערה ישופני והרבה פצעי חנם אמר רבא איוב בסערה חרף בסערה השיבוהו בסערה חרף דכתיב אשר בסערה ישופני אמר לפניו רבונו של עולם שמא רוח סערה עברה לפני ונתחלף לך בין איוב לאויב בסערה השיבוהו דכתיב ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר אזור נא כגבר חלציך אשאלך והודיעני אמר לו הרבה נימין בראתי באדם וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה שלא יהו שתים יונקות מגומא אחת שאלמלא שתים יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם בין גומא לגומא לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי מי פלג לשטף תעלה הרבה טיפין בראתי בעבים כל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד שאלמלא שתי טפין יוצאין מדפוס אחד מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות בין טיפה לטיפ' לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף משמע דהאי תעלה לישנא דדפוס היא אמר רבה בר שילא דכתיב ויעש תעלה כבית סאתים זרע ודרך לחזיז קולות הרבה קולות בראתי בעבים לכל קול וקול בראתי לו שביל בפני עצמו כדי שלא יהו שתי קולות יוצאות משביל אחד שאלמלא שתי קולות יוצאות משביל אחד מחריבות את כל העולם בין קול לקול לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי הידעת עת לדת יעלה סלע יעלה זו אכזרית על בניה ובשעת שכורעת ללדת עולה לראש ההר כדי שתפול ממנו ותמות ואני מזמן לו נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניה אלמלא מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד נופל ומת בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי חוללו אילות תשמור אילה זו רחמה צר ובשעה שכורעת ללדת אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפא ומילדה ואלמלא מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד מיד מתה בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי כי לא בדעת ידבר איוב ודבריו לא בהשכל לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב אמר רבא מכאן שאין אדם נתפס על צערו וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבא' עליו ויבואו איש ממקומו אליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויועדו יחדיו לבא לנוד לו ולנחמו מאי ויועדו יחדיו אמר רב מלמד שנכנסו כולן בשער אחד תנא בין כל אחד ואחד שלש מאות פרסה מנא ידעי איכא דאמרי

בלילי

בראת צדיקים ...

יצר הרע לפיכך אין ביכול מידך כי מי יעכב אנוסין הן קאמרין: בראת לו תורה תבלין שהיא מבטלת את הירהור העבירה כדאמרי' בעלמא אם פגעך מנוול זה משכיהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח כו' וילכך לאו אנוסין נינהו שהרי יכולין להציל עצמן: ברכת אובד' שהיה סר שאכל את שדהו: שדיה שמיה עלה או שהיא קנתו או מדבר בו לי שאכה: חבורתא לפי שמיא מכר לפני השכינה כאדם המתווכח לחבירה ונשקל מחייב לחבירו: מן הטענה ... שיער כדקתני היה נימין בראתי כאד': משטשטו' את הארץ טונף את הארץ כטיט: דיר קין כמו ... מכה נושכה: ומתוא לשון רפיון: שאין אדם נתפס ליתחייב על שהוא מדבר קשה מחמת צער ויסורין דקאמר לא בדעת ידבר זו אמר לא ברשע ידבר אלא לא בדעת: בלילי

כלילי הוו להו ואיכא דאמרי אילני הוו להו וכיון דכמשי הוו ידעי אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חבר׳ כבבר׳ דאיו׳ או מיתותא ויהי כי החל האדם לרו׳ על פני האדמה ובנות יולדו להם רבי יוחנן אמר רביה באה לעולם ר״ל אמ׳ מריבה באה לעולם אמר ליה ר״ל לרבי יוחנן לדידך דאמרת רביה באה לעולם מפני מה לא נכפלו בנותיו של איוב אמר לו נהי דלא נכפלו בשמו׳ אבל נכפלו ביופי דכתיב ויהיו לו שבעה בנים ושלש בנות ויקרא שם האחת ימיב׳ הושם השנית קציעה ושם השל׳שית קרן הפוך ימימה שהיתה דומה ליום קציעה שהיה ריחה נודף כקציעה קרן הפוך אמרי דבי רבי שילא שדומה לקרנ׳ דקרש׳ מחייכו עלה במערבא קרנא דקרש׳ לקותא היא אלא אמר רב חסדא כבור׳ כמא דישקא בבינה כדכתיב כי תקרע בפוך עיני׳ ר׳ שמעון ב״ר איתלידא ליה ברתא הוה קא חלש דעתיה א״ל אבוה רביה באה לעולם א״ל בר קפרא תנהומין של הכל ניחמך אביך דתנינא אי איפשר לעולם בלא זכרי׳ ובלא נקבות אלא אשרי מי שבניו זכרי׳ אוי לו למי שבניו נקבות אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי אשרי מי שאומנתו בוסמי אוי למי שאומנתו בורסי כתנאי וה׳ ברך את אברהם בכל מאי בכל ר׳ מאיר אומר שלא היתה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת אחרים אומר׳ בת היתה לו לאברהם ובכל שמה ר׳ אלעזר המודעי אומר איצטגנינות היתה בלבו של אברהם אבינו שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו ר׳ שמעון בן יוחי אומר אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותה מיד מתרפא ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה אמ׳ אביי היינו דאמרי אינשי אידלי יומא אידלי קצירא דבר אחר שלא מרד עשו בימיו דבר אחר שעשה ישמעאל תשובה בימיו שלא מרד עשו בימיו מנלן דכתיב ויבא עשו מן השדה והוא עיף ותנא אותו היום נפטר אברה׳ אבינו ועשה יעקב אבינו תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אביו ומ״ש עדשי׳ אמרי במערב׳ משמי׳ דרב׳ בר מרי׳ לומ׳ לך מה עדש זה אין לו פה אף אבל אין לו פה דבר אחר מה עדש זה דומה לגלגל אף אבילות גלגל החוזר בעולם הוא מאי בנייהו איכא בינייהו לנהומי בביעי אמ׳ ר׳ יוחנן חמש עברות עבר אותו רשע באותו היום בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט

...׳ שלש׳ פרנופי נחש את שמו חוקק על פרנופו ושבשאין יסורין על אחד מהן פרנופו שתכי׳ וכן אילני׳ דבמס׳ פל׳ מי׳: אי חברי כחבריה דאיוב אם אין לו לאו׳ הוחכי׳ נוח לו שימו׳: לרוב על פני האדמ׳ בנות הלדו תנו׳ רבייה באה עול׳ כשנולד׳ בת לפי שמהר׳ להיו׳ לה זרע: הונפלא ביופי שאין צך כפל טוב ממנו: שדומה ליום כרה כחמה: בקציעה מין בושם הוא: קרנ׳ דקר׳ מין חיה וקרני׳ משחירי׳ במו נבע: כורבא׳ דריסקא כר כוס של גן הגדל כגינה במיכה שהו׳ מעולה במין שאר ברכומין: איצטגניכות חוזה בוככים: משכימים לפתחו ליטול עצה ממכו: אידלי יומא הוגבה השמש כשהחמה זורחת: אידלי קצירא מיקל החולי: אבל אין לו פה שהוא יושב ודומם: עדשי׳ אין להן פה כמו שיש לפולין ולשאר מיני קיטנית כמין סדק: לנחומי בביעי אין להן פה אבל איכם מגלגלים כגלגל: ושט

כבודלא דריסקא במיכהן אע״ג דכחול הוא מתור כדפיר׳ בה״ג אוכמ׳ אוכמ׳ הייכו דמיא לכוחלא ה״פ כי היכי דכוחלא דריסקא מקרין ומאי משא׳ כחולא כך היא היתה כאה משאר נשי׳ וקרן הפוך לשון כי קרן עוב פני משה והשת׳ אתי שפיר הא דמייתי ותקרעי בפוך עיניך דכחול דומ׳ לפוך שכותבי׳ כחול בעין אבל לפי׳ רשי׳ דגרס כי כורכמ׳ דריסק קשה לר׳ שבא א״כ מאי מייתי ותקרעי בפוך עיניך ויונתן תרג׳ כרד וכרכו׳ רשק וכרכו׳ כפרים עם נרד״ס עם ריסקא: שבל חולה שרוא׳ אותה מיד מתרפא וא״ת והא בימי אברהם אכתי לא היה חולה בעולם כדאמרי׳ בהשוכר את הפועלים דעד יעקב לא היה חולשא ועד אלישע לא הוה דאיתל׳ ואיתפח ומציכו למימ׳ דהכא בחולה של מכה איירי ור״ת גרי׳ שפ׳ דעד יעקב לא הוה דאיחלש היינו חולי של מיתה מכאן ואיל׳ הוה דאחלש חולי של מית׳ ולא הו׳ דאיתפח עד אלישע: בא על נערה המאורס׳ וא״ת והל׳ לא כצטוו בני נח על נערה המאורסה כדאמרי׳ בפר׳ ארבע מיתות בעולת בעל יש להן ככנסה לחופה ולא כבעולה אין להן ו ואומר ר׳ דא״עפ שלא נצטוו מ״מ מכוער הדבר כמו ושט את הבכורה אע״פ שאינו מצווה על כך: שלשה

ושט את הבכור' בא על נערה מאורסה כתיב הכא ויבא עשו מן השד' וכתי' הת' כי בשדה מצא הרג את הנפש כתי' הכא עיף וכתיב התם אוי נא לי כי עייפ' נפשי להורגים וכפר בעיקר כתיב הכא למה זה לי וכתיב התם זה אלי ואנוהו ובפר בתחיית המתים דכתיב הנה אנכי הולך למות ושט את הבכורה דכתי' ויבז עשו את הבכורה שעשה ישמעאל תשובה בימיו מנלן כי הא דרבינא ורב חמא בר בוזי הוו יתבי קמיה דרבא וקא מנמנם רבא אמר ליה רבינא לרב חמא בר בוזי ודאי דאמריתו כל מית' שיש בה גויע' זו היא מיתתן של צדיקי' א"ל אין והא איכא דור המבול א"ל אנן גויעה ואסיפה קאמ' והא איכ' ישמעאל דכתי' בי' גויע' ואסיפ' אדהכי איתע' כהו רבא אמר להו דרדקי הכי אמ' ר' יוחנן ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו ש': ויקברו אותו יצח' וישמעא' בניו מכדי ישמעאל קש"ש מיצחק מ"ט חשיב ליה יצחק מקמי' ש"מ תשובה הוא דעבד ואדבריה ליצחק מקמיה ודילמא דרך חכמתן קא חשי' להו אלא מעת' ויקברו אותו עשו ויעק' בניו מ"ט לא חשיב להו דרך חכמתן אלא מדאקדמי' אדבורי אדברי' ומדאדברי' ש"מ תשוב' עבד בימיו ת"ר שלש' הטעימן הק"בה בעול' הזה מעין העול' הבא אלו הן אברה' יצח' ויעק' אברה' דכתי' ביה בכל יצחק דכתי' ביה מכל יעקב דכתי' ביה כל שלשה לא שלט בהן יצר הרע אלו הן אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל ויש אומרים אף דוד דכתיב ולבי חלל בקרבי ואידך צעריה הוא דקא מדכר ת"ר ששה לא שלט בהן מלאך המו' ואלו הן אברה' יצח' ויעק' משה ואהרן ומרי' אברה' יצח' ויעק' דכתי' בהו בכל מכל כל משה אהרן ומרי' דכתי' בהו ע"פ ה' והא מרי' לא כת' בה ע"פ ה' אמ' ר' אלעז' מרי' נמי בנשיק' כת' דאתי' שם שם ממש' ומפני מה לא נאמ' בה ע"פ ה' שנגאי הדב' לומ' ת"ר שבע' לא שלט בהן רמה ותולע' ואלו הן אברה' יצחק ויעק' משה אהרן ומרים ובנימן בן יעקב אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב בהו על פי ה' בנימן בן יעקב דכתיב ביה ולבנימן אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו ויש אומ' אף דוד דכתיב אף בשרי ישכון לבטח ואידך רחמי הוא דקא בעי ת"ר ארבע' מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימן בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד וכולהו גמר' לבר מישי אבי דוד דמפרש ביה דכתיב ואת עמשא שם אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב וכי בת נחש היא והלא בת ישי היא דכתיב ואחיותיה' צרויה ואביגיל אלא בת מי שמת בעטיו של נחש :

הדרן עלך השותפין

שלשה כהנו מעין העול' הבא תימ' לר' שבא אמאי לא חשיב נמי איוב למאן דאמר לעיל והאתונו' רועות על ידיה' מלמד שהטעימו הק"בה מעין עולם הבא וי"ל דאיוב לא היה אלא כחד מינתא ואברהם ויצחק ויעקב כהנו מעין העולם הבא מכל כל : שבעה שלא שלטה בהן רימה תימ' לרשב"ם דכולהו צדיקי נמי דאמרי' בשב' בפר' הנוחל ורקב עצמות קנאה מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבין וי"ל דיכול להיות שלא ירקב ויפלו בו רימה כדאמ' במעשה דר' אלעזר בן שמעון בהשוכר את הפועלים דנפיק ריחשא מאודניה : שלא שלט בהן יצר הרע אין לפר' שלא שלטה כלל דאם כן היכי קבלו עליה' אגר' אלא כדאמרי' מאי דכתיב ורגל חסידיו ישמור כיון שעבר אדם רוב שנותיו ולא חטא שוב איננו חוטא הכי נמי כיון שראה הק"בה שהיו דוחקין עצמן כל כך להתרחק מן העביר' סייע' הקב"ה מכאן ואיל' שלא שלט בהן יצר הרע :

הדרן עלך השותפין

ושט את הבכורה וביזה את העבודה שהיה בבכורו' שט תרגום של בזיון מדוע הקילותני תרגום יונתן אשטתני : בכל מכל כל באברהם כתיב וה' בירך את אברהם בכל ביצחק כתיב ואוכל מכל ביעקב כתיב וכי יש לי כל : לא חסרו שום טוב : ולבי חלל בקרבי יצר הרע מת בקרבי כי : צערי' קמדכר על לבו ממש הוא מתרעם ואומ' שמת בקרבו מרוב צרות : שלא שלט בהן מלאך המות אלא מתו בנשיקה על פי שכינה : בכל מכל כל לא חסרו שום כבוד ומניינו כבוד זה במשה ואהרן שנאמר בהן על פי ה' ואם אלו מתו על ידי מלאך נמצא שחסרו כבוד : כדאמרן שמתו ע"פ שכינ' ואין רימה ראויי' לשלוט במי שנשו' משכינה שהרי אין הרימה באה אלא מטיפת מרה המטפטפת מסכינו של מלאך המות דאמ' מר ממנה מת ממנה מסריח ממנה פניו מוריקו' : ישכון לבט' עליו הכי דרי' ליה ישכון לבט' בכימן על סמיכו' ידידות השכינה : בעטיו של נחש בעצתו של נחש כלומר לא היו ראוין למות אלא שנגזר' גזיר' מית' על כל תולדתיו של אדם הראשון בעצתו של נח' בעטין תרגום של בעצתו כדכתיב אתייעטו וגו' וכן התיו עטה וטע': ואחיותיה' בבני ישי כת'

הדרן עלך השותפין

הדרן עלך השותפין

שנילוש כמי פירות שאינן מכשירין ואין אוכל מקבל טומא' אלא הכי זר משקה כגון מים ויין וחלב:
וחבית מלא גרוגרות תא"נים יבשים וכגון שלא הוכשרו:
כל שאילו יבטלו הקופה וחבית ויכולין התבן או הגרוגרות לעמוד בפני עצמן: חוצצין בפני הטומאה: ואם לאו אין חוצצין שהחבית והקופה אין חוצצין לפי שהן מקבלין טומאה: סרייא נרקב: והא חזי לטינא ולא מבטל ליה: אי כי קוצי והם היו רומסין טיט ברגליהם: הא חזו אכילה כולהו הנך תיובתא שמוא' דאמ' מידי דחזי ליטלו גם לאחר זמן אין ממעט חלון: כשהתריפו התליעו: י פומיה לבר לגד הכי שאין המת בתוכו: שאין

שנילש כמי פירות מיתיבי קופה מלאה תבן וחבית מלאה גרוגרות המונחין בחלון רואין כל שאלו ינטלו ויכולים הבן וגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין ואם לאו אין חוצצין והא תבן חזי לבהמתו בסריא חזי לטינא דאית ביה קוצי חזי להסקה במרתונא חזו להיסק גדול היסק גדול לא שכיח. גרוגרות הא חזו לי' א' שמואל כשהתריפו וכן תני רבה בר אבוה כשהתריפו והאי חבית היכי דמי אי דפומא לבר היא גופא תיחוץ דהא כלי חרש אינו מטמא מגבו לא צריכ' דפומא לגאו איבעית אימא לעולם דפומא לבר והבא במאי עסיקינן בחבית של תבל מיתיבי עשבין שתלשן והניחן בחלון או שעלו מאליהן בחלון ומטלוניות שאין

שבילוש כמי פירות ה"מ לשנויי כגון שאין בו ככינה ובמסכת אהילות חשי"ב פתו מככינה אוכלין כהדי הנך שממעטין את הטפח:
מי פירות פר"ח כגון שמן ולא דק דשמן מכשיר הוא כדמוכח בפרק קמא דשבת וכרים פר' מכית דשמן חשיב משקה שא דוקא מוהל היוצא מתחילה: בהיבבא סריא תימא הכתי חזיא לבהמתו ע' פירוק כדמוכח בפרק בתרא דשבת דאמרינן תא שמע מפרכין את התבן כו' שמא מיטרח באוכלין שרי ומשני בתיבנא סריא ויש לומ' דהכא איירי שהוא מוסרח כל כך דאפילו על ידי שום תיקון לא חזיא: דואיך כל שאלו ינטלו אין לפרש דטעמ' משו' דסופו ליטול חבית וקופה ולהכי בעינן שיהו גרוגרות ותבן יכולין לעמו' בפני עצמן דאם כן למאי דפריך תבן הא קא חזי ליה ורוצה להוכיח מכאן דאפי' סופו ליטלו חוצץ תיקשי לי' אמאי צריך שיכולין לעמוד בפני עצמן שא אומר דכך הוא הדין דכל דבר החוצץ בעינן שיוכל לעמוד בפני עצמו דקתני לעיל מהך משנה במסכת אהילות קוברי המת יו עוברין באכסדרא ובא אחד מהן והגיף את הדלת וסמכו במפתח אם יכולה דלת לעמוד בפני עצמה טהור ואם לאו טמא וכן חבית של גרוגרות וקופה של תבן שהן נתונין בחלון משמע דהכל חד טעמא הוא והיינו טעמא דפתימת ערא הוא כיון שאינו יכול לעמוד בפני עצמו איבמי משום דבעינן שיהא דבר החוצץ עומד על ידי דבר שאינו מקבל טומאה ומיהו בפירוש משניות מצא ר"י דמפרש אפילו במפתח שאינו מקבל טומאה איירי וטעמא דלא חשיב אהל לחוץ בפני הטומאה כיון שעומד על ידי כלי אף על פי שאינו מקבל טומאה ורבי אליעזר פליג עלה בתוספתא וקאמר דטהור כיון שהמפתח אינו מקבל טומאה ואזלי לטעמייהו דפליגי במסכת אהילות בכדכך שהוא נתון על גבי כלים אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה דלרבי אליעזר נעשה אהל לטהר ולרבנן אינו נעשה אהל אא כשהוא נתון על גבי אבנים:
היא גופיה תיחוץ ותימ' היכי תיחוץ הא לא מבטל ליה התם ותי' ר"י בר מרדכי דכיון שהתריפו הגרוגרות גם החבית נתקלקל ומבטלו אבל קשה לר"י דבפ' בתרא דשבת דקאמר שפקקו את המאור בטפיח כי פקקו מאי הוי הא לא מבטל ליה ואינו חוצץ וליכא למימר דביטלו הטפיח דא"כ היה בונה בשבת וכו' לר"ת ולר"י דבכלי חרס לא בעי ביטול שא שפיר חוצץ אע"ג דלא מבטיל ליה והא דקתני לקמן דבכלי חרס ממעט בחלון ופריך כלי חרס הא חזי ליה התם מיירי בממעט חלון מכשיעור אבל אינו סותם כל החלון להכי בעי ביטול אבל היכא דסותם כל החלון כי הכא דקתני חוצצין דמשמע דסותם לגמרי וכן ההיא דפקקו את המאור התם ודאי לא בעי ביטול בכלי חרס ועוד אומר הר' שמואל דכלי עץ שאינו מקבל טומאה כגון העשוי לנחת לא בעי ביטול דבפ' בתרא דמגילה גבי ההיא בי כניסתא דרומאי דהות פתיחה להוא אידרונ' דהוה בה מותנא ובעי כהני לעלויי בה כו' עד אמר להו דלו תיבותא ואותבוה אבבא ואי נמי ביטול מאי מהניא האי תיבותא דמסתמ' לא ביטלוה שם ועוד שלא היו יכולים לבטלה שהיה ס"ת מונח בה ואסור לשנותה לדבר אחר דמעלין בקודש ולא מורידין: בחבית של מתכת הקשה ר"ת דחבית גופא תביא טומאה לבית אחר דעו' אהל נעשית המתכת כחלל להיות אבי אבות כדמוכח במסכת אהילות והוי כחלל נמי לטמא אחרים באהל דכולי' קרא דוכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב וגו' דריש ליה בנזיר בפ' כ"ג לענין אהל וכו' לר"ת דהכא מיירי כגון שהגרוגרות בולטות חוץ לפי החבית כל סביבותיו ומכסות אותו לגמרי שאין נרא' כלל ודייק ר"ת מדנקט גרוגרות ולא נקט פירות לפי שהם מדובקות יחד ואע"פ שיוצאות חוץ לחבית אינם נופלות וכה"ג דייק בפ' חבית ועוד אומר ר"י דהכא מיירי בשאין החבית יוצאה חוץ לכותל דהשתא דרך החלון לא יביא טומאה לבית דטומאה רצוצה בוקעת ועולה ואינה מתפשטת לצדדין שהרי אין בו פותח טפח: שעלו מאליהן תימא היאך ממעטין את הטפח הא תנן במס' אהילות אילו לא מביאין ולא חוצצין הזרעי' והירקות המחוברין לקרקע חוץ מן הירקות שמנו פיר' הכהו דמני לעיל דמביאין וחוצצין האירוס והקיסוס וירקות חמורים ודלעת יוונית ואם כן היכי קתני הכא דעשבין שעלו מאליהן דחוצצין ותירץ ר"ת דהתם איירי לענין אהל דאין בעשבין אהל לחוץ בפני הטומאה על מה שתחתיהם או שעליהם או להביא טומאה מפני שהרוח מנשבן ואינן עומדות במקום אחד והוי דומיא דעוף הפורח שאינו לא חוצץ ולא מביא הקשה ר"י דהכא בכולה שמעתין לא בעינן מירוח לא בעשבים ולא בחבית דפריך לעיל היא גופא תיחוץ ובהגוזל קמא אמר רבא הרי חבית שניקבה וסתמוה שמרים הנילם פקקה בזמורה עד שימרח מן הצדדין אל דבת' בעינן מוקף צמיד פתיל להכי בעי' מירוח אבל הכא לא בעי צמיד פתיל:

נעוף

שאין בהן שלש על שלש והאבר והבש' המדולדלין בבהמה ובחיה ועוף ששכן בחלון וגוי שישב בחלון ובן שב נ' הבונח בחלון והמלח וכלי חרש וספר תורה כולם ממעטין בחלון אבל השלג והברד והגליד והכפור והמים כולן אין ממעטין בחלון וה' עשבין הזו רנהבו באפרזתא חזיא להסקה ברהתאו שעלו מאיליהן כיון דקשו ר' כותל שקיל להו אמר רבה בכותל חורבה רב פפא אמר אפי' בכותל יישוב בבאי' חוץ משלש להלון כמלוני' חזו ליה לקירעא דלבושא בסמיכת' חזו לעני דמיטנפא חזו ל'אומנא נדסקא אי ברסק' שאין בהן שלש על ג' אין כהן ד' על ארבע' מיבעי לי' בעין דסקא והאבר והבשר המדולדלין בבהמה ובהיה ערק' ואזל א בקשור' שחיט לה בטמאת מזבין לה לנוי בכחושא פסיק ושדי לה לכלבי כיון דאיבא צער בעלי חיים לא עביד ועוף ששכן בחלון פרח ואזיל בקשור שחיט ליה בטמ' מזבין ליה לנוי בקרניתא יהיב ליה לינוקא במסרט קרניתא לא מסרטא בעין קלניתא וגוי שיושב בחלון קאי ואזיל בכפות אתי חבריה שרי ליה בכצורע אתי כצורע חבריה שרי ליה אלא בחבושי מלכות ובן שמנה המונח בחלון אתיא אימיה ודריא ליה בשבת דתניא בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שוחה עליו ומניקהו מפני הסכנה מלח חזיא ליה בכרריתא חזיא לעורות דאית ביה קוצי כיון דקשי לכותל שקל לי' דיתבא אחספא חספא גופ' תחוץ דלית

שאין בהן שלש על שלש שאין מקבלין טומאה : המדולדלין שתלויין ומעורין במקצת והבהמה עומדת אבל החלון והאבר מונח על החלון ותכן בהעור והרוטב מטמאין טומאת אוכלין במקומן וצריכין הכשר ואילו לא הוכשרו : גוי אינו מקבל טומאה וכן בן שמונ' שהרי הוא כאבן לא חי ולא מת : המלח אינו מקבל טומאה דלאו אוכל הוא כ באוכלי נפשיה : וכלי חרס שאחוריו לגד אהל הטומאה : והשלג והברד כו' הואיל נ ונימוקים מאליה' אין ממעטי' וכן מים שבכלי הואיל ואם יבטל הכלי אין עומדים בפני עצמן אין ממעטין בחלון : הברד גלו"ח : הכפור גריזאלין : הגליד קרח לבן שאינו שלג : הנ והא עשבים חזו לבהמתו וסופו ליטלו ואפי' הכי כל כמה דאיתנהו התם ממעטי ותיובתא ד דשמואל : באפרזתא גרסינן והוא סם המות לבהמה ומאן דגרים באדרבזתא טעה שהוא קורכם של נפחים : כיון דקשו לכותל שמחלידין אותו כ כדאמרינן במתניתין שקיל להו ואפילו הכי ממעטי וקס' לשמוא' : בכאין חוץ לשלשה טפחי' רחוק מן הכותל ועולין לתוך החלון דאשיהם : חזו לקירעא לעשות טלאי : בסמיכא עב יותר מדאי : לאומנא למקיז דם לקנח פי המכה : בדסקא שהוא מסרט : אין בהן ארבעה על ארבע' מבעי ליה שזו היא שיעור של שק : קלניתא עוף כחוש מאד ואין ראוי לגוף אדם : בעין קלניתא כחוש כקלניתא והוא מסרט : דאית ביה קוני ויסרטו את ידיו : כיון דקשה לכותל כדתנן במתניתין : דלית

ועות שסכן בחלון כו' דאתי אפי' לר"מ דאמ' כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי כו' דהיינו דווק' לעניין מחיצות י' טפחי' אבל הכא לענין ממעט בחלון ממעטו בכל דבר שיבטלנו : דגוי שישב בחלון דגוי אינו מקבל טומא' כדנפקא לן מקרא בפ' בתר' דנזיר דכתי' ואיש אשר יטמ' ונומר מתוך הקהל יצא גוי שאין לו קהל ואע"ג דחכמים עשאום כזבים לכל דבריהם כיון דמדאורייתא לא מקבלי טומאה חוצצין בפני הטומא' ואם תאמר דבפר' יוצא דופן אמרינן חומר בסרך מבשכבת זרע שהסרך אין לו חלוקת טומאה כו' ומסיק שכבת זרע דחלוקת טומאה מאי היא אילימא בין ישראלים ל לגוים הכא נמי הא איכא עכבר דים ועכבר דיבשה משמע דסרך אין לו חלוקה טומאה בין ישראל לגוים לאו פירכא היא דאע"ג דאין גוים מטמאים בסרך אין זו חלוקת טומאה דומיא דשכבת זרע דבשכב' זרע גופיה אי' חלוק אבל בסרך גופי' אין אילו של בהכהו דמקבלי מהנו טומאה הילכך צריך למיבקט עכבר דים ועכבר דיבשה והא ד דאינטריך מיעוטא דגוי אינו מטמא בזיבה משום דטומאת זיבה לאו טומאת מגע היא ומטומאה זו לא אשכחן ד דאימעיטו :

דבן שמנ' אין מקבל טומא' כשהוא חי דלא איקרי אדם :

דהמלח משמע מהכ' דאין מלח מקבל טומאה : אבל השלג מיירי בשלא חיש עליו לאכילה דלא מקבל טומאה דאי חישב עליו תיפו"לי דהוי דב' המקבל טומא' כדמוכח במס' נידה :

בדלך אין ממעטין בחלון וטעמא משום דאין מתקיימין ונימוסין וליכא למימר דטעמא משום דקשו לכותל וסקיל להו דהא מלח כמי קשה לכותל וקתני דממעט ומיירי כגון דמונח בחספא והכ"ך כמי ליתני דממעטי ודמנחי בחספא אלא אפילו דמנחי בחספא דלא קשו לכותל לא ממעטי : הדר לקירעא דלבושא ואע"ג דאמרינן בפ"ק דסוכה ובשבת פרק כל הכלים דפחות משלש על שלש לא חזי לא לעניים ולא לעשירים וי"ל דודאי לא מקבל טומאה כיון דלא מבטי ליה אבל מ"מ לא ממעט דלא מבטל ליה דקא שקיל ליה כי מצטרך לקירעא דלבושא : בירך דאיכא צער בעלי חיים כו' וא"ת כולה בהמה שקיל ושדי לכלבים וי"ל דמיירי בקוף וכל דלמי ליה דמוכח התם לטילי ביה ובי?א דבקט אבר ובשר ולא נקט בהמה גופיה דאי חזיא לטילי שקיל לה לטילי בה ואי לא חזיא שדי לה לכלבים: דלית

דלית ביה שיעורא והוי כמאן דליתיה : חרס לעבין הוכחא שבת כדי ליתן בין פגים לחבירו פנימי חלונות שבכותל מרחיקין זה מזה כרוחב החלון ליכנס האורה בין כל אחד ואחד ונותן בחומה למטה ולמעלה חרס רחב בין זה לזה נוטה כשוי והחר' עב והרי הוא שם כאבן : והא בעי גניזה ומסלק לגונזו : חוץ ממלח ורבב מפני שהמל' מתפזר והרבב ניתך כשמתחמם : מלח סדומית עבה וקשה כאבן : שני ציבורי מלח גבוהים עשר אמ' כותלי מבוי ומניח שני ראשי קורות המבוי עליהן שכובד הקורה מעמיד את המלח : ושל חמו' ריחיים של חמור :
איצטרוביל הוא מושב הריחיים שבתוך קליפת העץ שקורין נדקא : קלת היא ארכבת שקורין טרנויימוייר : מאי טיריא איכא ריחיי' קטנ' וקלי' הן ואין הקרקע מרעיד בגלגולן : משום קלא ית קול שכהנת החמו' ונ"מ קול הריחיי' : מתני' אלא א"כ יש על גביו חלל גובה ארבע אמות מפני התנור עד התקרה כדי שלא יאחוז האור בתקר' : על שיהי' תחתיו מעזיבה אשטרי' בל"א טיח קרקע : כ"ש שלא תבער תקרה תחתונה של עלייה ועל גביו ד' אמות : ובכיר' מעזיב' טפ' אף הי' כלי חרס שסופתי קדיר' על חללה ואין עושין בתוכ' היסק גדול כמו שעושין בתנור : ואם הזיק אחר שהיו שם כל השעורים הללו משלם מה שהזיק ואע"פ כן מעכבין עליו השכיני' להרחי' בכל השיעורים כללו שמא ידלי' בתיהם ואי'לו מה ישלם : נמ' והתני' לעני' מעמידים בעלייה בתנור ארבעה מ מעזיבה מתחתיו ובכיר' שלשה : בנחתומין :

תניא ההיא

דלית בה שיעור' כדתנן חרס כדי ליתן בין פצי' לחבירו כלי חרש חזי לי' דמטונ' חזי לאומנא דמינקב ספר תורה חזי ל למיקרי בכלוי והא בעי גניז' שם תהא גניזתו. ואמר רב בכל עושין מחיצה חוץ ממלח ורבב ושמוא' אמר אפי' מלח אמ' רב פפא ולא פליגי הא במלח סדומית הא במלח איסתרוקנית והשת' דאמ' רב עוש' אדם שני ציבורי מלח ובני' עליהן קורה שהמל' מעמדת את הקור' והקורה מעמדת את המלח אפי' תימא כולה איסתרוקנית ולא פליגי הא דאיכ' קורה הא דליכא קורה : מרחיקין את הריחים ג' מן השכב שהן ארבעה מן הרכב וכו' : מאי טעמא משום טיריא והא תניא ושל חמור שלשה מן האיצטרוביל שהן ארבעה מן הקלת התם מאי טיריא איכ' אלא משו' קלא : ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבע מן השפה : אמר אביי ש"מ כיליא דתנור טפח נפק' מינה למקח וממכר : מתני' לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא א"כ יש על גביו גובה ארבעה אמות היו מעמידו ב בעליה צריך שיהא תחתיו מעזיב' שלש' טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משל' מה שהזיק רבי שמעון אומר לא אמרו כל השיעורין האילו אלא שאם הזיק פטור מלשל' : לא יפתח אדם חנות של נ נחתומין ושל צבעין תחת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר באמת ביין התירו אבל לא רפת בקר : גמ' והתני' בתנור ארבעה ובכירה שלשה אמר אביי כי ברנחתומין

דלית ביה שיעורא פי' דאין שיעור לחספא למעט מפות טפ' ולא גרסי' כדתנן דמה ענין זה לשיעורי שבת אלא וכדתנן בו"ו וה"פ ואמאי מלח ממעט הא כי שקיל חספא כשיגער' לו יסיר גם המלח כדי שלא יזיק את הכותל אלא אמיתי וכדתנן כלומר דמיירי במי דלית ביה כדי ליתן בין פגים לחבירו דאיכו ראוי לכלו' ולא שקיל ליה ואית ספרים דלא גרסינן חספא גופיה תימה אלא גר' ותיפוק ליה משום חספא כלומ' ותיפוק לי שיסיר המל' כשיסיר החספ' ומשני דלי' בי' שיעור' כדתנן כו' ולא שקיל ליה : אתיא אימיה ודריא ליה בשבת ואיירי כגון שימו' קודם שיצא השבת ואומ' דשם תהא קבורתו : דשל חמו' שלש מן האיצטרובלי פי' רבינו חננאל דבשל חמור ליכא טירי' דאין חמור טוחן בה אלא חמור קורא לבנין שענים הנושאים את הריחי' כמו שמבינו דענים הנושאים נקראים חמור כמו העץ ש שהמטה מוטלת עליו כדתנן בקליטי המטה וחמור שהורי' וכן העץ הסובל שדה תיבה מגדל בקר' חמו' וכן עץ שהבכה סומך עליו נקרא חמור דתנן חמור של כפא"ס טמא וכן הריח"ס הכנין עשוי כמו כס' ועליה ריחיים וזהו איצטרכול ואדם יושב כנגד ריחי' גבוה ורגליו מתוחות למטה ומסבב הגלגל ברגליו וטוחן ולית ביה טיריא אלא קול בעלמא אבל ריחיים שאדם טוחן בידיו או בגופו אית בית כילנוד והיא טירי' ולרי' נראה דשל חמור כמי טוחן ביד אלא שהוא על גבי בנין כדתנן במסכ' זבים בפרק רביעי חמור של ריחיים של יד והא דתניא בתוספתא בפר' קמא דמכילתין מרחיקין הריחיים של יד שלשה מן ה השכב שהן ארבע מן הרכב ושל חמו' שלש מן האיצטרובלי שהן ארב' מן הקלת לא משו' דבשל חמור אין טוחנין ביד אלא סתם של יד אין בנין חמור אלא על גבי קרקע ולכך קתני בתר הכי ושל חמור אבל תרוייהו טוחנין ביד : שמע מינה כיליא דתנור טפח הא דלא קאמר כמי לעיל ש"מ שכב דריחים טפח לפי שהיה פשוט להם אין היה : תנור דידן בבירה דנחתומין דמי כל אחד היה עושה תנור שלו כמה שהיה רוצה גדול או קטן אבל בירות של נחתומין היו כולן שוות והיו בקיאין בהן ונפקא מינה למקח וממכר :

מאי

ברנחתומין ודתנור דידן כביר' דנחהומין
דמי : לא יפת' אדם חנו וכו' : תנא אם
היתה רפת בקר קודמת לאוצ' מות' בעי
אביי כיבד וריבץ לאוצ' מהו ריב' בחלונו'
מהו בנה עלייה על גבי ביתו מהו תיקו
בעי רב הונ' ברי' דר' יהושי' תמרי ורמוני
מאי תיקו : באמת ביין התירו וכו' : תנא
ביין התירו מפני שמשביחו ולא רפת
בקר מפני שמסריחו אמר רב יוסף האי
דידן אפי' קוטרא דשרגא נמי קשיא ליה
אמ' רב ששת ואספסת' כרפת בקר דמיא
: מתני': חנות שבחצר יכול למחו' בידו
ולומר לו איני יכול לישן מקול הנכנסין
ומקול היוצאין עושה כלים ויוצא ומוכר
בתוך השוק ואינו יכול למחו' בידו ולומ'
לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש ולא
מקול הריחיי' ולא מקול התינוקות :
גמ' : מאי שנא רישא ומ"ש סיפא אמר
אביי סיפא אתאן לחצר אחרת א"ל רבא
אי הכי ליתני חצר אחרת מותר אלא
אמר רבא סיפ' אתאן להינוקות של בית
רבן ומתקנת יהושע בן גמל' ואיר' דאמ'
רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האי'
לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאלמלא
הוא נשתכחה תורה מישרא' שבתחלה
מי שיש לו אב מלמדו תורה מי שאין לו
אב לא היה לומד תורה מאי דרו ולמדת'
אות' ולמדת' אתם התקינו שיהו מושיבין
מלמדי תינוקות בירושל' מאי דרוש כי
מציון תצא תורה וגומר ועדין כי ש
שיש לו אב היה מעלו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ולמד
התקינו שיהו מושיבין בכל פלך ופלך ומכניסין אותן כבן שש עשר'
כבן י"ז ומי שהיה רבו כועס עליו מבעט בו ויצא עד שבא יהוש' בן
גמלא ותיקן שיהו מושיבים מלמדי תינוקות בכל מדינ' ומדינה ובכל
עיר ועיר ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע א"ל רב לרב שמואל בר
שילת עד שית לא תקביל מכאן ואילך קביל ואספי ליה כי תור וא"ל רב לרב שמוא' בר שילת
כי מחית לינוקא
לא

מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא השתא ס"ד דתינוקות
דסיפא היינו שבאין לקנות בחנות ומשום הכי
פריך מ"ש אבל מפטיש וריחיים לא פריך דאין שם נכנסין
ויוצאין דמי שיש לו חטין לטחון נותן לבעל הריחיי' וטוחן
וכן פטיש : זכור אותו
האיש לטוב ויהושע בן גמלא
שמו הוא אותו דאמר רב יוס'
ביבמות תרי"ב דנקט עיילא
ליה מרתא בת ביתוס לינאי
המלך עד דאוקמי' ליהושע בן
גמל' בכהני רברבי ונר' ג זו
היה כדאשכחן הכא והא ד
דקאמר התם קטיר קא חזינ'
הכא לפי שהיו אחרי' חשובין
ממנו : ולמדתם אותם
ולמדתם אתם יש ספרי' דכ"ג
ולמדתם אתם ודרי' מדכתי'
ולמדת' משמע אתם עצמיכ'
: כי מציון תצא תורה לפי
שהיה רואה קדושה גדולה
וכהנים עוסקים בעבודה הי'
מכוון לבו יותר ליראת שמים
וללמוד תורה כדדרשי' בספרי
למען תלמד ליראה את ה' וגו'
גדול מעשר שני שמביא לידי
תלמוד לפי שהיה ע
עומ' בירושל' עד שיאכל מעשר
שני שלו והיה רואה שכולהו
עוסקי' במלאכ' שמי' ובעבודה
היה גם הוא מכוון ליראת
שמים ועוסק בתורה : כבן
שש כבן שבע כבן שש בבריא
כבן שבע בכחוש : דבציר
מבר שית לא תקבל והא דתנן
במסכת אבות בן חמש שנים
למקרא בברי' לגמרי כדאמרי'
בכתובות הלומד בנו פחות
מבן שש רץ אחריו ואינו מגיעו
ואיכא דאמרי חבירית רבן
אחריו ואין מגיעין אותו ו
ותרווייהו איתנהו דקלי' וגמיר
ואי בעי' אימא הא בכחו' והא
בבריא : אחד

בא

בנחתומין שמסיקין אותו תמיד וכן הכירה בכירת
נחתומין : תנור דידן דיהב ביה תנא דמתני' שיעור ג"ט
בכיר' דנחתומין דמי : מתני' ביין התירו אם הי' אוצר
של יין התירו לפתו' תחתיו חנות של נחתומי' ובבעין שאין
העשן קשה ליין : אבל לא רפ'
בקר שהריח קשה ליין : גמ'
כיבד וריבץ גגו לגנור' האוצר
ולא הספיק להכני' לו תבואה
עד שפתח זה חנות תחתיו מי
הוו כקוד' לאוצר או דילמ' כיון
דכיבד וריבץ הוי כמי שקדם
האוצר : ריבה חלונו בעלייתו
דגלי' דעתיה שלאוצר היא
עשוי שיכנ' לו אויר שלא ירקב
התבואה : בנה עלייה על גבי
ביתו על גגו ורגילין היו לבנו'
שם לאוצר מהו את"ל ריבה
בחלונו' לאו הקדמ' הוא היכא
דבולי' בנייתא להכי עבי' מאי
: תמרי ורמוני הכנים שם
תמרים ורימונים מי הויא
התחלת אוצר או דילמא אין
אוצר אלא בתבואה ויין ושמן :
והאי דידן יין שלנו אפי' עשן
העולה מן הנר קשה לו :
אספסת' שחת של תבוא' :
כרפ' בקר דמיא מחמת שהוא
לא מתחמם ומעלה סירחון :
מתני': ולא מקול התינוקו' קס"ד
תינוקות הבאי' לקנו' יין ושמן
וכל דבר הנמכר בחנות : גמ'
מאי שנא רישא דקתני יכול
לומר איני יכול לישן מקול ה
הנכנסים והיוצאין וסיפ' קתני
אינו יכול לומ' איני לישן מקול
התינוקות : סיפא אתאן ל
לתינוקות של בית רבן ואע"ג
דקול הבא מחמת אחרי' הוא
לא מני מחי משו' תקנ' יהוש' בן
גמלא אחד מן מכוהני' הגדולי'
שעמדו בב' שני כדאמ' ביבמו'
: ולמדתם אותם האב עצמו
מצווה ללומדו : פלך הרבה
מדינות בפלך אחד והו' לשון
אפרכיא : רב שמוא' בר שיל'
מלמד תינוקות היה : ואספי
ליה האכילהו והשקהו תורה
בעל כורחו כשור שנותני' לו
עול על צווארו ו לא

לא תימחי אלא בערקתא דמסנא דקרי קארי
דלא קארי ליהוי צותא לחבריה מיתיבי
אחד מבני חצר שביקש לעשות רופא
אומן וגרדי ומלמד תינוקות בני חצר מ
מעכבין עליו הכא במאי עסיקינן ב
בתינוקו' דגוים ת"ש שני שיושבין בחצר
וביקש אחד מהן לעשות רופא ואומן
וגרדי ומלמד תינוקו' חבירו מעכב עליו
הכי נמי בתינוקו' דגוים ת"ש מי שיש לו
בית בחצ' השותפין הרי זה לא ישכירנו
לא לרופ' ולא לאומן ולא לגרדי ולא
לסופ' יהודי ולא לסופר ארמאי הב' במאי
עסיקינן בסופר מתא אמר רבא מתקנת
יהושע בן גמלא ואילך לא ממטינן ינוק'
ממתא למתא אבל מבי כנישתא לבי
כנישתא ממטינן ואי מפסיק נהרא לא
ממטינן ואי איכא תיתורא ממטינן ואי
איכא גמלא לא ממטינן ואמר רבא סך
מקרי דרדקי עשרין וחמשה ינוקי ואי איכ'
חמשין מותבינן תרי ואי איכא ארבעין
מוקמינן ריש דוכנא ומסייעין ליה ממתא
ואמר רבא האי מקרי ינוקי דגריס ואיכא
אחרינא דגריס טפי מיניה לא מסלקינן
ליה דילמא אתי לאיתרשולי רב דימי
מנהרדעא אמר כל שכן דגריס טפי קנאת
סופרים תרבה חכמה ואמר רבא הני תרי
מקרי דרדקי חד גריס ולא דייק וחד דייק ולא גריס מותבינן ההוא
דגריס ולא דייק שבשתא ממילא נפקא רב דימי מנהרדעא אמר
מותבי' דדייק ולא גרי' שבשתא כיון דעל על דכתיב כי ששת חדשים
ישב שם יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדום כי אתא לקמיה
דדוד אמר ליה מאי

לא תמחייה אלא בערקת' דמסנא כרצועות של מנעלים
כלומר מכה קלה שלא יזוק : ליהוי צוותא לחברי' אינך
זקוק לא לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך אלא ישב
עם האחרי' בצוותא וסופו לתת לב : רופא מוהל :
אומן מקיז דם : מעכבין
עליו מפני שמרבה עליהן קול
נכנסין ויוצאין : לסופר
יהודי מלמד תינוקו' : כסופר
מתא מלמ' תינוקו' העי' ומושיב
מלמדי' תחתיו והו' מורה את
כול' אי' יעשו ויש שם קול גדול
: מתקנ' יהושע בן גמל' ואיל'
שיהיו מלמדי תינוקו' בכל עיר
: לא ממטי' ינוק' ממת' למתא
ללמוד מיום ליום שמא יזוק
בדרכי' שהשטן מקטרג בשע'
הסכנה שנאמר פן יקראנו
אסון אלא יכול לכוף בני
אותו מתא להושיב מלמד
תינוקות : תיתור' גשר
רחב וחבירו במנחות תיתור'
דתפילין מקום מושבם שדומ'
לגשר : גמלא לוח קצרה :
סך מקרי מנין תינוקו' הראוי'
למלמד אחד : ריש דוכנאי
שומע עם התינוקו' מפי המלמ'
וחוזר ומשגירו בפי התינוקו'
ואותו ריש דוכנאי נוטל שכר
: ומסייעין ליה ממתא לשכור
לו אותו ריש דוכנ' : דילמ' אתי
לאיתרשולי יתפאר בלבו שאין
כמותו ויתרשל מן התינוקו'
ולא ירא שמא יסלקוהו : כל
שכן כשמשכנהו יתן לב להיו'
למד יפה שדואג מקנא' חבירו
שסלקוהו מפניו שיביישנו ב
בבני העיר : דגרים ולא דייק
שלומ' הרבה ולא דייק בלימוד
התינוקות שלא ישתבשו : מאי

אחד מבני חצר כו' פי' שבא דלא גר' מבוי אלא חצר
דאי גר' מבוי תיקשי ליה לאביי דשרי בחצר אחרת
והכי' דעוש' אדם חנות בצד חנות של חבירו שרי נמי לכל
הפתחות בחצר אחרת ורבא נמי לא פליג עליה אלא דמוקי
מתני' דשריא אף באות' חצר
והכא אסר אפילו בחצ' אחר'
אלא אחד מבני חצר גר' :
דגרדי וא"ת ומאי שנא
גרדי משאר ריחיים דתנן ב
במתני' דאין יכול למחו' בידו
ולומר איני יכול לישן מקול
הריחיים ומקול הפטיש וי"ל
דמתני' בעושה לעצמו והכא
בגרדי העושה לאחרי' דאיכא
נכנסין ויוצאין וא"ת הא א
אמרי' בסמוך האי בר מבוא'
דאוקי ריחייא כו' דינא הוא
דמעכב עליה משום דאמ' ליה
קא פסקת לחיותאי משמ' דאי
לאו משו' דקא פסק' לחיותאי
היה יכול להעמי' שם הריחיי'
אע"ג דעוש' לאחרי' ולקמן נמי
תניא עושה אדם חנות בצד
חנותו של חבירו כו' אע"ג
דאיכא נכנסין ויוצאין טוען
ודוחק לחלק דהתם בבר יש
יוצאין ונכנסין לריחי' הראשון
או לחנות הראשון וי"ל דהתם
בחצר אחרת שרי איכמי ש
מתני' נמי בעושה לאחרים
ובריחיים ובקול הפטיש אין
נכנסין ויוצאין על כך שנותנ'
לו פעם אחת אבל וטוחן
בגרדי יש הרב' יוצאין ונכנסי'
שהרבה מביאין לו מטוה :
דלא לסופר ארמאי משמע
דאם לא היה סופר הוה
שרי להשכי' לארמאי וא"ת הא
אמרי' בהגוזל בתרא האי בר
ישראל דזבין ליה ארעא לגוי'
אמיצר' דבר ישר' חברי' משמתי'
ליה דאמר ליה אריא ארבעת
אמצראי ודוח' לחלק בין מכר
לשכירות ונראה לר"י דהתם
כשישראל רוצה לקנו' אבל אם
אין ישראל רוצה לקנו' מותר :

בספר מתא אין נראה לפרש כפ"ה דספ' מתא היינו
מלמ' תינוקו' של כל העי' דאיכ' קול גדול דהא לקמן אמ' רב' מקרי דרדקי וספ' מתא כמותרין ועומדי' וכיון דאשמועי' דמקרי
דרדקי הוי פסיד' דלא הדר ה"ה מלמ' כל תינוקו' העיר ואמאי איצטרי' תו למינקט ספר מתא ואין לפ' נמי כפ"ה כהמקבל
ספר מתא מספר אנשי העיר דהא קרי ליה הכא בברייתא סופר ולא נראה כמו שפר"ת ספר מתא כותבי שטרות העי' ולהכי
חשיב ליה לקמן פסידא דלא הדר אם נכתב השטר שלא כדין : מתקנת יהושע בן גמלא לא ממטי' ינוקי ממת' למת'
וכגון שיש כאן כ"ה ינוקי שראוין להשכיר להם מלמד וא"ת הא אי הוה ממטינן להו למתא אחרית' ינסר בו מלמד בפני
עצמן דכיון דאיכא כ"ה ינוקי וא"כ מאי נפק' מינ' וי"ל דנפק' מינ' דאי הוו שני מלמדי תינוקו' באיד' מתא היו יכולין להושיב
חניים בפני זה וחניים בפני זה : סך מקרי דרדקי עשרים וחמשה ינוקי אבל פחות מכאן אין בני העיר יכולין לכוף
זה את זה להשכיר להם מלמד : פרת דרביה אקרייה זכר כלין והיינו רמייה דלא אשגח למידע היכי הוו קרי תלמידים
ובן כר' אבל אין כר לפ' שגם רבו טעה ולימדו זכר דאם כן לאו רמייה הוא :

מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה דכתיב תמחה את זכר עמלק אמר ליה והא אנן זכר קרינן אמר ליה זכר אקריון אזל שייליה לרביה אמר היאך אקריתן אמר ליה זכר שקל ספסירא למיקטליה א"ל אמאי דכתיב ארור עושה מלאכת ה' רמיה אמר ליה שבקיה להוא גברא דליקום בארור א"ל כתיב וארור מונע חרבו מדם א"ד קטליה וא"ד לא קטליה ואמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא וספ' מתא כולן כמותרין ועומדין ניניהו כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר מותרה ועומד הוא אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה חבריה קמוקי גביה דינא הוא דמעכב עילויה דאמר ליה קא פסק ליה לחיותי לימא מסייע ליה מרחיקין מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג וכמ' אמר רבה בר רב הונא עד פרסה שאני דגים דיהבי סייארא אמר ליה רבינא לרב לימא רב הונא דאמר כרבי יהודה דתנן רבי יהודה או' לא יחלק חנוני קליו' ואגוזין לתינוקו' מפני שמרגילן לבא אצלו וחכמי' מתירין אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' יהוד' התם אלא דאמר ליה אנא קמפלגינא אמגוזי ואת פלוג שיסקי אבל הכא אפילו רבנן מודו דאמר ליה קא פסקת ליה לחיותי מיתיבי עושה אדם חנות בצד חנותו של חבירו ומרחץ בצד מרחצו של חבירו ואינו יכול למחות בידו מפני שיכול לומר לו אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי תנאי היא דתניא כופין בני מבואה זה את זה שלא

ספר מתא לא כמו שפירש בקונטרי' כותב ספרי תורה בטעות דאין זה פסידא דלא הדר דיכולין להגיהו אלא כדפרים' לעיל כותב שטרות : דמקרי דרדקי פי' בקונט' כהמקבל דהוי פסידא דלא הדרא משו' דשכשת' כיון דעל על וקשה לר"י דהא רבא גופיה אית ליה לעיל ד' דשבשתא ממילא כפק ואומר ר"י דהוה פסידא דלא הדר דאותה שעה שמלמד להם טעות הם מתבטלים ואותה שעה אין יכולין להחזי' לעולם:

שתלא ואם תאמר מאי פסידא איכ' אי יפסיד ישלם וי"ל דאיכו מפסיד אלא שפושע שאין הנטיעו' גדילות כמו שהיו ראויות ליגדל :

מרחיקין מצודת הדג כו' אע"ג דר"ת מפר' דכדכ' של הפקר אפילו רשע לא מ' מיקרי כדתנן גבי פיא' פורס טליתו עליה מעבירין אותה ממנו וכן תנן בפר' קמ' דבכ' מניע' ראה את המציא' ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזי' בה זכה ולא מיקרי רשע אא בעני המהפ' בחררה ובא אחר ונטלה משום שאם לא ישתכר במקום זה ימצא להשתכר במקום אחר . הך דשמעתין לא קשיא דא"ע דהוי דבר של הפק' מ"מ בכמ' מקומות ימצא שיוכל לפרוס מצודתו ועוד דהכא אומנותו בכך והא דאמרי' בפר' חזקת הבתים בנכסי הגוי הרי הן כמדבר כל המחזיק בהן זכה בהן מאי טעמא גוי מכי מטי זוזי לידיה איסתלק ליה וישרא' לא קני לי' עד דמטי שטר' לידי' ופר' שכם התם דישרא' המחזי' רשע מיהא מיקרי ולפר' תאפי' רשע לא הוי כיון שלא ימצא במקום אחר וקשה לר"ש מהא דאמרי' כאיוהו כסף רב מרי בר רחל משכן ליה ההוא גוי בית' אזל רבא וזבניה בתר תליסר ירחי שתא שקל אגר ביתא אמטייה לרבא א"ל האי דלא מטאי ליה למר אגר ביתא עד השתא דאמר מר שתא תשכבתא שתא ולא מצי גוי לסלוקי והשתא כיון שקדמה חזקת רב מרי לחזקת רבא א"כ זכה בה רב מרי דנכסכי הגוי הרי הן כמדבר ואי מיקרי רשע אתי שפיר דלא היה רוצה לזכות בה אבל לפירוש ר"ת דאפי' רשע לא מיקרי אמאי לא זכה בה רב מרי כיון דהיתר גמור הוא ושמא לפכים משורת הדין עבד ולר"י נראה דחזקת רב מרי לא היתה אלא בתורת משכון ורבא קנה ממנו כשט' וזכה בה ואחר כך נתן מעות :

תנאי היא דתניא כו' תימא לר"שבא דאמאי לא מייתי מברייתא דלעיל ממש כפסק רבי יהודה דאמר לא יחלק חנווני קליות ואגוזים לתינוקות כלי"ג אהך ברייתא ושמא ניחא ליה לאתויי תנאי דפליגי בהדיא בהכי : כופין

אמאי משמא עבד הכי שלא הרגת את הנקיבות : את זכר עמלק : ארור מונע חרבו סיפי' דהאי קרא הוא : שתלא נוטע כרמי' למחצה: אומנא מקיז דם : ספר מתא לבלר כמותרין ועומדין דמו שלא יקלקלו ואם קילקלו' משל' ולא כלא אתרייתא אע"פ שלא התרינו בו קודם לכן : פסידא דלא הדר כגון אלו שמשנתקלקלה הבהמה או הדג המקיז והסופ' כתב ספר תור' בטעות : דאוקי רחיי' לטחון ולשכור : מרחיקין מצודו הדג מן הדג כייד שנתן עיניו בדג עד שהכיר חורו מרחיקי' שאר ציידין מצודתן משם אלמא אע"ג דלא זכה ביה ולא מטא לידיה מרחיקין משום דאמר ליה פסקת לחיותאי : שאני דגים דיהבי סייר' כותבי' עין כהכבש להיות רגילין לרוץ למקום שראו שם מזונו' הילכ' כיון שהכיר זה חורו וכתן מצודה ומזונות בתוך מלא ריצתו כשוח הוא שילכדנו וה"ל כמאן דמטא לידי' וכמנא חבירו מזיקו. אבל הכא מי שבא אצלי יבא ומי שבא אצל' יבא : שמרגילן לבא אצלו כשאבותיהם שולחין אותן אל החנויו' לקנות מן החנווני' : שיסקי שקידי': אבל הכא שזה העמיד תחיל' והרגיל להשתכ' בכך וזה בא לירד אצלו לאומנותו אמר לו פסקת לחיותאי : שלא

שלא להושיב ביניהן לא חייט ולא בורסקי ולא מלמד תינוקות ולא אחד מבני בעלי אומניו' ולשכנו אינו כופיהו רבן שמעון בן גמליאל אומ' אף לשכנו כופיהו אמ' רב הונ' בריה דרב יהוש' פשיט' לי בר מתא אבר מת' אחריתי מצי מעכ' ואי שייך בכרגא דהכא לא מצי מעכ' בר מבוא' אבר מבואה דנפשי' לא מצי מעכב בעי רב הונא בריה דרב יהוש' בר מבוא' אבר מבואה אחרינ' מאי תקו אמ' רב יוס' ומודה רב הונא במקרי דרדקי דלא מצי מעכ' דאמ' מר קנאת סופרי' תרב' חכמ' אמר רב נחמן בר יצחק ומודה רב הונא בריה דרב יהושע ברוכלין המחזירים בעיירו' דלא מצי מעכב דאמר מר עזר' תקן להן לישראל שיהו רוכלין מחזירין בעיירו' כדי שיהו תכשיטין מצוין לבנות ישרא' והני מילי לאהדורי אבל לאקבועי לא ואי צורב' מרבנן הוא אפי' לאקבועי נמי כי הא דרבא שרא להו לרב יאשיה ולרב עובדיה לאיקבועי דלא כהילכתא מ"ט כיון דרבנן נינהו אתו לטרודי מ מגירסייהו הנהו דקולאי דאייתי ד דיקלאי לבבל אתו ב בני מתא וקא מעכבי עלייהו אתו לקמי' דרבינא אמר להו מעלמא אתו ולעלמ' ליזבנו והני מילי ביומא דשוקא אבל בלא יומא דשוקא לא וביומא דשוק' נמי לא אמר' אלא לזבוני בשוק' אבל ל לאהדורי במת' לא הנהו עמוראי דאייתו עמרא לפום נהרא אתו בני מתא וקא מעכבי עלייהו אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו דינא הוא דמעכבי עלייכו אמרו ליה איתי

שלא להושיב ביניהן חייט ובורסקי ממקום אחר להשכיר לו בית במבוי זה ויש כאן בני אותה אומנות: ולשכינו הדר במבוי כמוהו: אינו כופהו מליירד לאותו אומנות: רשב"ג אומר כו' ורב הונא הוא דאמר כרשב"ג: מצי למעכב מלעשות כאן אומנותו ולהביאו כאן למכור ואפילו לרבנן דאמרי לשכינו אינו כופיהו: ואי שייך בכרגא דהכא שנותן מס גולגלתו למושל העי' הזאת כבר מתא הוא ולא מצי בר מתא לעכב עליו כל העיר: ופשיט' לי דבר מבוי אבר מבוי דנפשיה לא מצי מעכב את המבוי מליירד בו לאומנותו כרבנן ולא כרב הונא מיהו מיבעיא לי בר מבואה אבר מבואה אחרינא מאי מי מצי מעכב עליה את המבוי הזה או לא מי הוי שכינו ואינו כופהו או דילמ' שכינו דאמ' רבנן בבר מבוא' הוא דקאמרי אבל בר מבוא' אחרינא לא שכינו הוא: ומודה רב הונא דאמר לעיל בר מבואה דאוקי רחייא כו' דאית ליה כרשב"ג מודה הוא במקרי דרדקי דלא מצי מעכב לבר מבואה מללמד גם הוא תינוקות שמתוך כך יזהרו באומנותן שיראה זה מזה דאמר מר קנא' סופרי' תרבה חכמה: ומודה רב הונ' בריה דרב יהושע אע"ג דאמר בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעכב מלהביא כאן ולמכור מודה הוא ברוכלין מוכרי בשמי' המחזירין בעיירו' להבי' בשמים לנשים להתקשט בהן דלא מצו לעכב עלייהו רוכלי העיר: לאהדורי לחוד ולשבב במבואות העיר ובבתים על כל הרוצה לקנות ואחרי כן ישוב לעירו: ואי צורבא מרבנן הוא דטריד בגירסא ולא אורחי' לאהדוריה אפילו לאקבועי נמי: דלא כהלכת' אלא לפנים משורת הדין: דיקולאי מוכרי סלים ויש או' מוכרי יורות: לעלמא ליזבנו יומא דשוקא הוה והרב' באין ממקו' אחר לקנות מן השוק לפיכך אין בני העיר מעכבין עליהם גם על המוכרי' מלהביא אומנותם ולמכור לבקבקי' לשוק: עמראי מוכרי צמר:

בגמ' בני מבוי זה את זה כו' ולא מלמד תינוקו' נראה לר"י דבמלמד תינוקות גוים איירי ולא יתכן הא דגר' לעיל את מבכי מבוי דהא אוקמי' לעיל בתינוקו' דגוי' ומעכבים עליו בני מבוי וה"ק דלשכינו אינו כופהו ואפי' רבן שמעון בן גמליא' לא פליג אלא משום דפסיק לחיותיה אבל משום קול תינוקות לא חייש ומיהו לפי מה שפי' דגרסינן אחד מבני חצר אתי שפיר ולרבי שמעון בן אלעזר נראה דהכא בתינוקות ישרא' אפילו אחר תקנת יהושע בן גמלא ושאני הכא דכבר יש שם מלמ' תינוקו' אחר ובשמו' דקאמר דמודה רב הונא במקרי דרדקי דלא מצי מעכ' ואע"ג דאיהו ס"ל כרבן שמעון בן גמליאל צריך לומר דרבן שמעון בן גמליאל לא פליג אמלמד תינוקות של אשארא: פשיטא לי דבר מתא אבר מתא מעכ' רב הונ' בריה דרב יהוש' כרבנן סביר' ליה ומיבעי' ליה בר מבוא' אבר מבואה ל דעלת' אי מצי מעכ' אי הוי כבר שכינו אי לא כדפי' הקונטר' וכוותי' קיימ' לן לגבי' רב הונא דבתרא' הו' ואר' שיי' בכרגא דהכ' לא מצ' מעכ' פי' בני העי' אבל בני מבוי מצי מעכבי שלא יכנס במבואם: קנאת סופרים תרבה חכמה ולא גרסינן כמו שיש בספרי' דאמ' מר עזרא תיקן להם לישראל שיהו מושיבין סופ' בצד סופ' דהא לא חשיב ליה במרובה גבי עשר תקנו' שתיקן עזרא: מעלמא אתו ולעלמא ליזבנו מכאן משמע דביומא דשוקא היה מותר להלוו' לבני אדם הבאי' ממקומו' שם לשוק לגבי' דאתו מעלמא אבל לבני המקו' לא ודווקא בשוקא אבל לאהדורי לא: אמר

כב

איח

איר לן אשראי כמת אמר להו זילו זבנו
שיעו' חיותיכו עד דעקריתו אשראי דידכו
ואזליתו רב דימי מנהרדע' אייתי גרוגרו'
בספינה אמר ליה ריש גלותא לרבא פוק
חזי אי צורבא מרבנן הוא נקוט לי' שוקא
א"ל רבא לרב אדא בר אבא פוק תהי
ליה בקנקניה נפק בעא מיני' פיל שבלע
כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי
מהו לא הוה בידיה אמר ליה מר ניהו
רבא טפח ליה בסנדליה א"ל בין דידי
לרבא איכא טובא על כורחי' אנא רבך
ורבא רבא דרבך לא נקטו לי' שוק' פסוד
גרוגרות דידיה אתא לקמיה דרב יוסף
אמר ליה חזי מר מאי עבד לי אמר ליה
מאן דלא שהייה לאוניתא דמלכ' דאדו'
לא נשהייה לאוניתיך דכתיב כה אמר
על שלשה פשעי מואב ועל ארבעה לא
אשיבנו על שורפם עצמות מלך אדום לסיד נח נפשיה דרב אדא
בר אבא רב יוסף אם אנא ענישתיה דאנא לטיתי' רב דימי מנהרדע'
אמר אנא ענישתי' דאפסיד גרוגרות דידי' אביי אמר אנא ענישתיה
דאמר להו לרבנן אדגרמיתו גרמי בי אביי תו אכלו בישרא בי רבא
ורבא אמר אנא ענישתיה דאמר להו לטבחי אנא שקלינא בישרא
מקמי שמעיה דרבא דאנא עדיפנ' רב נחמן בר יצחק אמר אנא ע
ענישתיה דרב נחמן ריש כלה הות כל יומא מקמי דניעול לכל' הוה
מרהיט בהדי רב אדא בר אבא לשמעתיה והדר עייל לכלה ההוא
יומא נקטוה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרב אדא בר אבא
משום דלא הוו בסיומא אמרו ליה אימא לן הני שמעתתא דמעשר
בהמה היכי אמרינהו רבא אמר להו הכי אמר רבא והכי אמר רבא
אדהכי נגה ליה ולא אתי רב אדא בר אבא אמרו ליה רבנן לר' נחמן
בר יצחק קום דנגה לן למה יתיב מר אמר להו יתיבנא וקא נטרנא
לערסיה דרב אדא בר אבא אדהכי נפק קלא דנח נפשיה דרב אדא
בר אבא ומסתברא דרב נחמן בר יצח' ענשי': מתני' מי שהי' כותלו
סמוך לכותל חבירו לא יסמוך לו כותל אחר אלא אם כן הרחיק ממנו ד' אמות החלונות בין מלמעלן ובין מלמטן בין מכנגדן ארבע
אמות: נמ'

אמר ליה רבא לרב אדא בר אבא כן גרי' רשי' חננא ולא
גרסי' בר אהבה דאותו הוה בימי ר' כדאמרי'
בקידושין היום ישב רב אדא בר אהבה בחיקו של אברה'
אבינו פיל שבלע כפיפה מנרי בפ' ר' ישמעאל אית להך
בעי' דהכא ומסי' הת' למאי אי
למכש' טומאתו תניא כל הכלי'
יורדי' לידי טומא' במחשב' ואין
עולי' מטומא' אלא בשינוי מעש'
וקאמ' לא צריכא דבל' הוצין
ועבדינהו כפיפ' אי הוי שיכול והוי
כבלי גללים או לא והכא כמי
בלע הוצין ועבדינהו כפיפה
בעא מיני' דאי בכפיפ' שלימה
אמאי לא הוה בידיה מתניתין
היא וקשיא לר"ת א"כ אמאי
לא נקיטו ליה שוקא הא בעי'
זו לא איפשיט התם וי"ל דמ"מ
הוה ליה לאותויי הנך דאיית
דמייתי התם ולא' להו:
אבא ענישתי' כל אחד היה
מתאונן שעל ידו מת ר' אדא
משום דאמרי' בשבת בפ' שואל
כל מי שחבירו נענש ע"י אין
מכניסין אותו במחיצתו של
הק"בה שנ' גם ענו' לצדיק לא
טוב אלא רע ובתי' לא יגורך
רע ר"י: וקמא

אית לן אשראי בתתא מכרנו באמבה וצריכי' אנו לשהו'
כאן עד שנגבה חובות שלנו ואם אין אנו מוכרין
סחורותינו במה נתפרנ': עד דעקריתו שתעקרו
חובותיכם מן הלוקחים מכם באשראי: נקוט ליה שוקא
הכריז שלא ימכור איש
בעיר גרוגרות של הוא:
תהי ליה בקנקניה הריח לו
בקנקנו אם יין אב חומץ בלות'
בדקהו בהלכות א: תלמי' חכם
הוא אם לאו ריח היין כ
כשמריחין אותו אם הוא טוב
קרי תהי כדאמרי' בת תהי
במסכת ע"ז וכן בכתובות
קרבא הוה תהי באמבראי
דחמר: כפיפה מנרי' של של
נוצרים של ערבה: מהו מי
חשיב כמעוכל והוה ליה ב
כבלי גללי' ואין מקבל טומאה
עוד: א"ל רב דימי לרב אדא
מר ניהו רבא אתה הוא רבא
לפי ששמע על רבא שהו' גדול
העיר וסבור שהוא זה: טפח
לי' בסנדליה הכהו על שכדלו
במקל דרך שחוק כשם שמכין
למי שאינו חשוב: דלא שהיים
שלא נמנו מלהפרע: לאונית'
אוכלת בושתו: דמלכ'
דאדום אע"פ שהיה גוי: על
שרפם מחמת בזיון: דאמר
להו לרבנן אדגרמית ב
גרמי בי אביי שהיה רגיל
לומר לתלמידים עד שאתם
הולכים אצל אביי לגרר עצמו'
כלומר ללמוד שלא לשוב: תו
ואכלו בו' בואו ולמדו הלכות
נהוכות ומרווחות אצל רבא:
שמעי' דרב' שלוחו לקנו' בשר
ריש כלה דור' ברבי' בשבתו'
:דלא הוו בסיומא יש אומרי'
שלא היו בענ' שבעש' רב נחמן
ריש כלה וי"א דלא הוו בסיומ'
דפירקא דרבא דדריש בשבת
הרגל הלכות האמורות בפ'
אחרון של בכורות: שמעתתא
דמעשר בהמה פרק אחרון
דבכורות ורבא
אמרינהו בסיפ' דפירק': אתו
רבנן תלמידי הישיבה הבאים
לשמוע: נטרנא ערסי' דרב
אד' אני מצפ' כאן שיביאו את
מטת רב אדא שמת: מתני'
לא יסמוך לכותל חבירו כותל אחר: אלא א"כ כו' מפ' בגמ': והחלונות מי שהיה לו חלונות
פתוחין לחצר חבירו והוחזק בדבר זה ג' שנים ובא בעל החצר לבנות שם כותל צריך לשער ד' אמו': בין מלמעלן אם בא
לבנויה יגביה כותלו ד' אמות מן החלונות: בין מלמטן אם בא לבנותו במוך צריך להשפילו מן החלונות ד' אמו' וטעמא
מפרש בגמרא בין מכנגדן צריך להרחיקו מהן ד' אמות: גמ'

גמ' וקמא היכי סמיך אמ' רב יהוד' ה"ק הבא לסמוך לא יסמוך אלא א"כ הרחיק ממנו ד' אמות מתקיף לה רבא והא מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו קתני אלא אמ' רבא הכי קתני מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו ברחוק ד' אמו' ונפל לא יסמוך לו כותל אחר אלא אם כן הרחיק ממנו ד' אמו' מ"ט דרוושא דהכא מעלי להתם אמ' רב לא שנו אלא כותל גינ' אבל כותל חצר אם בא לסמו' סומך ר' אושעיא אומר אחד כותל גינה ואחד כותל חצר אם בא לסמוך אינו סומך א"ר יוסי בר חנינא ולא פליגי הא בעיר ישנה הא בעיר חדשה תנן החלונות מלמעלן ומלמטן ומכנגדן ד' אמות ותני עלה מלמעלן כדי שלא יציץ ויראה מלמטן שלא יעמוד ויראה ומכנגדן שלא יאפיל טעמא שלא יאפיל אבל משו' דוושא לא הכא במאי עסקינן מן הצד וכמה אמ' רב ייבא חבוה דאשיין בר נרבך משמיה דרב כמלא רחב חלון וה"א מציץ אמר רב זביד במדיר את כותלו והא אנן תנן ד' אמות לא קשיא כאן מרוח אחת כאן משתי רוחות הא שמע ואת הכותל מן המזחילה ד' אמות כדי שיהא זוקף את הסולם טעמ' משום סולם אבל משום דוושא לא הכא במאי עסקינן במזחיל' משופע דאי משו' דוושא הוא הא קא אזיל ואתי תותיה: מתני'

גמ' הבא לסמוך מתחילה כותל אצל כותל חבירו: והא מי שהיה קתני שמא כבר היה ונפל: לא יסמו' לא יקרבנו אצל כותל חבירו: דוושא דהכא מהני להתם מה שדשין ברגל בין שני הכתלים תמיד מועיל לשני הכתלים להקשות קרקעית יסודות הכתלי' ולא ימוטו: אף כותל גינה מתוך שאין דשין אותה מבפנים צריכה דישה מבחוץ: עיר חדשה שעדיין לא בנויה אף כותל חצר צריכה דוושא: מלמעלן צריך להגביה שיעור שלא יציץ כשעומד על כותלו ויטיל ראשו ויציץ דר' חלונות ויראה בבית חבירו: שלא יעמוד על ראש עובי כותלו ויראה: מכנגדן צריך להרחיק כדי שלא יאפיל ולא יהיב תנ' דברייתא שיעורא: טעמא שלא יאפיל בשיש חלונות אבל משו' דוושא כשאין שם חלונו' לא שמא לא חיישינן לדוושא: מן הצד שאין הכותל האחרון מהלך לאורך כותל ראשון אלא מן הצד הוא בא אם זה מ מזרח למערב זה בא מצפון לדרום וראש עוביו כנגד החלון ומאפיל דהכא ליכא למימ' לדוושא דהויא פורתא: וכמה כדי שלא יאפיל לתנא דברייתא דלא יהיב שיעורא: והלא מציץ כיון דסמוך הוא אע"פ שהו' מגביהו יכול להציץ: במדיר את כותלו עושה ראש כותלו מדרון ומשפעו לצד החלונות עד שאינו ראוי לא לעמוד עליו ולא להשען עליו: משתי רוחות שני כתלים זה כנגד זה משני צידי החלון: את הכותל מן המזחילה ד' אמות מזחילה הוא צינו' גדול בעין קנעלא שלנו ומונחת לאורך הכותל על הכותל ומי הגג זבין לתוכה והי' מקלחתם לארץ ואם אורך כותלו מהלך על פני חצר חבירו ומזחילה עליו צריך זה להרחיק ממנה אם בא לבנות כותל כנגדה: ארבע אמו' על פני אורכה כולה כדי שיהא זוקף שם סולם בשיפוע לעלות בו לתקן מזחילתו לנקותה מעפר וצרורות הנופלין בה ומעכבין קילוח המים: במזחילה משופעת שתקרת הגג משופעת ויוצאת להלן מן הכותל לתו' החצ' והמזחילה בסוף התקרה משוכה להלן מן הכותל לתוך החצר הילכך אי לאו משום זקיפת סולם לא היה צריך להרחיק מראשי התקרה דאי משום דוושא הא אזול ואתי תחת השיפוע: מתני'

וקמא היכי סמיך פי' דבנפל איירי שכן משמ' הלשון דקתני מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו ומשני רב יהודה ה"ק הבא לסמוך כו' ומתני' הכי פירשו מי שהיה גבול כותלו סמוך לכותל חבירו ורבא פריך דכותל קתני ולא גבול ואת"ל לרבא דאמר בריש פירקין דאסור לסמוך קמא היכי סמך ואפי' לפר"ת דלמסקנא שרי רבא לכולהו לסמוך לבר מבור מ"מ אמאי לא פריך מהכא דהוי רישא אלא ממשרה וירק דהוי סיפא וי"ל דלא אסר רבא לסמוך אלא מילתא דמגופיה אתי היזק אבל הכא הכותל אינו מזיק כלום אלא שגורם למעט הדוושא: אלא אמ' רבא ה"ק מי שהיה כותלו כו' הקשה ר"י"ב"ם דלמה לי למנקט בכה"ג שהיה לו כותל ברחוק ד' אמו' ונפל ליתני לא יסמוך כותלו לכותל חבירו אלא א"כ הרחיק ארב' אמות וליכא למימר דלוקא בכי האי גוונא שהיה רחוק כבר ארב' אמות והרחיק הראשון קאמר דלא יסמוך אם כן מאי פריך בסמוך טעמ' שלא יאפיל או משום סולם אבל משום דוושא לא: אבל משום דוושא לא וא"ת ונימא דאיירי בעיר ישנה ואומר ר"ת דבית הוי בנויה לפי שנותנין מיט' וכלי' אצל הכותל ועוד י"ל דבחצר איכא דוושא דרבים מה שאין כן בבית ולר"י בר' דניחא ליה לשנויי בעיר חדשה דומיא דרישא וכן ההיא דמרחיקין את הכותל מן המזחילה אע"ג דמפסיק בינתיים ההיא ד' דמרחיקין את הסולם מן השובך: וכמה אמר רב ייבא כו' ותימא דשתא בעי וכמה ובתר הכי פריך והתנן ד' אמות וי"ל דרב ייבא גופיה בעי וכמה ולא תלמודא וכשכין זה יש כאלו מציאות:

והא אכן תנן ארבע אמות דמתני' איירי נמי מן הנגד דכיון דלא חייש לדוושא אלא משום חלונות:

לימא תנן סתמא דלא כר' יוסי פר"ח מדקאמר הכא שפי נימ' דלא כר' יוסי ולא קאמר אמשניות דלעיל משמע דכולהו אתו כרבי יוסי והוו כולהו נזיקין דיליה דמההיא שעתא משתכחת היזיקא ולא פליג ר' יוסי אלא באילן וצ"ל לפירש דמתני' דלעיל הוי נמי גיריה דיליה דמיד כשסומך הכותל מונע הדוושא: לעיל במדיר את כותלו ולא מצי לשנויי במגביה כותלו ארבע אמות דכיון דקאי מן הצד ולאורך הכותל לרוחבו של חלון יכול לעמוד בסוף הכותל ולשחות ולהציץ:

כדי

כב

מתני' מרחיקין את הסולם מן השובך ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנמייה ואת הכותל מן המזחילה ארבע אמות כדי שיהא זוקף את הסולם: גמ' לימא מתניתין דלא כרבי יוסי דאי רבי יוסי הא אמר זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אפילו תימא רבי יוסי דהא אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא הוה אמר מודי רבי יוסי בגירי דידיה הכא נמי זימנין דבהדי דמנח ליה קפצה והא גרמא הוא אמר רב טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסו' רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי דהוו אתו אומני ויתבי תותיהו ואתו עורבי אכלי דמא וסלקי ויתבי בתאלי ומפסדי תמרי אמר להו רב יוסף אפיקו לי קורקור מהכא אמר ליה אביי והא גרמא הוא א"ל הכי אמר רב טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסו' והא אחזיק הא אמ' רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לניזקין ולאו איתמר עלה רב מרי אמ' בקוטרא ורב זביד אמר בבית הכסא א"ל הני לדידי דאנינא דעתאי כי קוטרא ובית הכסא דמו לי:

מתני' מרחיקין את הסולם מן השוב' אם יש לזה שובך בחצירו סמוך לכותל שבין שתי החצירו' וחבירו בא להעמיד סולם בחצרו אצל הכותל ירחיקנו מן השובך ד' אמות: כדי שלא תקפוץ הנמייה מן הסולם לשובך ותהרוג את היונים והיא חיה קטנה: גמ' לימא מתני' דלא כר' יוסי דפליג בסיפא דפרקין בנוטע אילן סמוך לבור ומוכח מילי איכא במתניתין דודאי לאו כרבי יוסי אלא לימא אף זו דסולם ושובך דלא כרבי יוסי: בגירי דילי בחיצים הבאים לו מיד גופו של בעל הבית ממש: דבהדי דמנח לי' בעוד שאוחז בסולם קפצה: גרמא בניזקין אסור ואפילו למאן דלא דאין דינא דגרמי ופטור מלשלם אסור לגרום וכשבא להעמיד גרמא להזיק חבירו מעכב עליו: תאלי דקלים קטנים: אומני מקיזי דם: קורקור עורבים שדומי' בצעקתן כקורין קורקור: אפיקו לי כלומר אל יקיזו לי עוד כאן שעל כן העורבים באין: בקוטרא עשן: בבית הכסא שעל גבי קרקע ונראה לעינים שכך היו בתי כסאות שלהן: מתני'

כדי שיהא זוקף את הסולם כשמכר לו נתן לו זקיפת הסולם בחצירו איירי וקמ"ל דבעי ד' אמות: והא גרמא הוא תימה דלא פריך הכי לעיל גבי דוושא: זאת אומרת גרמא בנזקין אסור ומעיקרא ס"ד כי ה"כ דפטור הכי נמי ד דמותר הכא משמע דגרמא בנזקין דפטור וכן סוף פרק כיצד הרגל זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתו' וקדם וסילקן אפילו הכי פטו' ובפרק הפרה הכונס פירות לחצר בעל הבית שלא ברשות כו' וקאמר בגמ' דאם אכלה והזיקה פטור ונתן סם המות לפני בהמת חבירו דפטור ושולח בעירה ביד חרש שוטה וקטן ופורץ גדר בפני בהמת חבירו וכופף קומת חבירו בפני הדליקה ועושה מלאכה במי חטאת ולינה ולינתו הרוח דפטור בכל הנך כדאמרי' בפ' הכונס ומבעי' חבירו דפטו' דהוי נמי גרמ' בניזקי' כדאמרי' בפ"ק דקדושין דאיהו הוא דאבעית אנפשיה ובכיצד הרגל שישה בו כלב שיסה בו נחש פטור ויש ליתן טעם מאי שנא כל הני מדינא דגרמי כגון אחוי ואחוי דהגוזל בתרא ומראה דינר לשולחני ונמצא רע ונפרנה אומר לו נדור ודן את הדין דחייב לרבי מאיר אפילו לא נשא ונתן בידו והשורף שטרותיו של חבירו והמוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ומילק רבי' יצחק לשון אחד דדינא דגרמי חייב היינו שעושה הוא עצמו היזק לממון חבירו ועוד חילק דדינ' דגרמי דחייב היינו דבשעת מעשה בא הזיק ועל הכל קשה מיהר את הטמא ובעל הבית עצמו עירבן עם פירותיו אמאי חייב דהוא עצמו אינו עושה היזק בממון חבירו וגם באותה שעה שמטהר אינו בא ההיזק ונראה לר"י דהא דדינא דגרמי הוי מטעם קנס כדמוכח בירושלמי ולכך כל היזק המצוי ורגיל לבא קנסו חכמים וטעמ' דקנסו שלא יהא כל אחד הולך ומזיק לחבירו כעין זה והיינו טעמא דמאן דמחייב בהיזק שאינו ניכר ואפשר דבשוגג נמי קנים רבי מאיר כי היכי דקנים במטמא ומדמע אחד שוגג ואחד מזיד: אתו אומני ניתבו תותייהו בקרקע שלהן היו יושבין ולא בקרקע של רב יוסף מדפריך בתר הכי והא גרמא הוא: דהא אחזיקו להו פירוש ר"י בר מרדכי כיון שלא בא להזיק בשל חבירו לומר שלו הוא לא לחשוש בעלמא שהבהמה מוחה מועלת חזקה שלא בטענה דמסתמא לא היו אומרי' שמכר להם רב יוסף תשמיש זה והוי כי הכהו לעיל דאחזוק להורדי דמועלת חזקה שלא בטענה דמדלא מיחה ג' שנים מחל לו ואין נראה דאם לא הקנה לו כי החזיק להורדי אמאי החזיק לבשורי אלא על כרחך התם שטוען שהקנה לו ולהכי אחזיק לבשורי דאין אדם עושה קנין למחצה והכא נמי איירי שהיו טוענין חזקה שיש עמה טענה:

אין חזקה לנזקים אומר רבינו תם דאפילו הקנה לו בשדים יכול לחזור בו דקנין בטעות הוא דסבור היה שיכול לקבל ועכשיו אין יכול לקבל ואין נראה דמדקאמר אין חזקה לנזקין איכא למידק הא איכא יש כדדייקינן בחזקת הבתים גבי הא דתנן ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה: בקוטרא נראה לר"י דדווקא בקוטרא דכבשן שהוא גדול ומזיק ביותר אין חזקה כדאמרי' במרובה אין עושין כבשונות בירושלם מאי טעמא משום קוטרא ודווקא נמי בית הכסא שלהם שהיו למעלה מן הקרקע והיה מסריח ביותר אבל בשלנו שהוא מכוסה יש חזקה: לדידי דאנינא דעתי שהיה איסטניס כדאמרינן בערבי פסחים שלשה חייהם אינן חיים הרחמנים והרתחנים ואניני הדעת אמר רב יוסף וכולהו איתנהו בי:

בקוטרא

מתני׳ מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה ולא יעשה אדם שובך בתוך שלו אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח רבי יהודה אומר בית ארבעת כורין כמלא שגר היונה ואם לקחו אפי׳ בית רובע הרי הוא בחזקתו: גמ׳ חמשים אמה ותו לא ורמינהי אין פורסין נישבין ליונין אלא אם כן היה רחוק מן היישוב שלשים רים אמר אביי מישט שייטי טובא כרסייהו בחמשים אמתא מליא ומישט שלשים רים והו לא והתניא ובישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס ר׳ יוסף אמר בישוב כרמי׳ רבה אמ׳ ביישוב שובכין ותיפוק לי משום שובכין גופייהו אבא דידי׳ ואבא דנוי ואיבעי׳ אימ׳ דהפקר: ואם לקחו וכו׳: אמר רב פפא ואיתימ׳ רב זביד זאת אומרת טוענין ללוקח וטוענין ליורש תנינא הבא משום ירושה אינו צריך טענה לוקח איצטריכא ליה לוקח נמי תנינא לקח חצ׳ ובה זיזין וגזוזטראות הרי זה בחזקת׳ וצריכא

מתני׳ מרחיקין את השובך מן העיר שהיונים מפסידין זרעוני גנות: אלא אם כן יש לו כו׳ שלא יפסידו היונים בשדה חבירו: מלא שגר היונה מרוצת פריחתה בפעם אחת: ואם לקחו כמו שהוא עם הקרקע אפילו אין לו כל סביביו אלא בית רובע הקב הרי הוא בחזקתו שהרי ה הוחזק בו הראשון כן: גמ׳ אין פורסין נשבין שלא ילכדו בהם יוני הייסוב: שלשי׳ רים ד׳ מילין: כרסייהו בחמשין אמה מליא ז כמה שהן מ מלקטין בתוך חמשים אמה מתמל׳ כריסם ואי״כ׳ מפסידין בזרעי׳ מכאן ולהלן: לא יפרוס בשבין: ביישוב כרמים שפורחין מכרם לכרם ושטין הרב׳: ביישוב שובכין שמדלג משובך לשובך: ותיפוק ליה משו׳ שובכין גופייהו מאי מאה מיל דקאמר דמשמע דבשביל יוני העיר מתרחק שהאין כאן דרך השובכי׳ כלאו יוני העיר נמי לא יפרוס שהרי גוזל יוני שובכות של אחרים: טוענין ליורש וטוענין ללוקח בית דין פותחים פה וטענה ליורש וללוקח שעירער אדם עליהן ויש לו עדים שהייתה שלו או של אבותיו וזה אומר ירשתיו מאבא או לקחתיו מפלוני שהחזיק בו ימים רבים והביא עדים שהחזיק בו אביו או המוכרה לו שלש שנים אף על פי שלא טען והן לקחוה ממך או מאבותיך טוענין לו בית דין כן ופותחין לו פה ואילו למי שלא ירשה ולא לקחה מאחר וכשאמר לו המערער מה אתה בתוך שלי והוא אומ׳ החזקתי בה ג׳ שנים ולא אמר׳ לי דבר תנן במתני׳ דאין לו חזקה ומתני׳ דקתני הרי הוא בחזקתו אשמועינן דהיכ׳ דלקחה מאחר ובאו ועירערו עליו אין צריך להרחיק אלא טענינן ליה בשבילו אותו שלקח׳ ממנו כתפיים עם שכיניו במעות עד שכאותו: אינו צריך טענה אינו צריך לומר אתה מכרת לאבי שאני ראיתי לאבי שהחזיק בה ולא עירער אדם עליו: לקח חצר ובה זיזין במתניתי׳ בחזקה תנן אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרשות הרבים אדם הבונה בית לא יוציא ראשי קורו׳ תקרתו לרה״ר אבל אם רוצה כונס בכייתו לתוך שלו ובונה ומוציא ראשי קורותיו לחוץ ואם לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות יוצאין לרשות הרבים הרי הוא בחזקתה שבית דין טוענין לו שהראשון כנס לתוך שלו או כתפיים עם הרבים: אימא

בקושרא וכית הכסא דמי והא דקאמר אפיקו קורקור מהכא משמע דמשום עורבי׳ היה אומר ודאי אם לא היו עורבים היה שוכל אף על גב דאכילה דעתיה איכמי העורבים היו אוכלי׳ הדם ומורקים ומקנחים בפירות:

מרחיקין השובך מן העי׳ חמשים אמה מפני התבוא׳ הנשטחת בגנות העיר כדי לייבש אבל לתבוא׳ שבשדות ליכא למיחש בקרוב לעיל לפי שהשדות רחוקין מן העיר אלף אמה כדתנן אין עושין מגרש שדה ולא שדה מגרש: דלא יעשה שובך תוך שלו ברחוק מן העיר בין השדות ואיצטריך למיתני תרוייהו דאי תנ׳ רים׳ להרחיק מן העי׳ ה״א התם דווק׳ מרחיק מפני שתבואו׳ העיר מגולו׳ הן בחצרות העיר ובגנות אבל תבוא׳ הנזרעת בשד׳ דמכוס׳ אין צרי׳ להרחי׳ ואי תנא סיפ׳ משו׳ דבשדות שכיחא תבואה אבל בעי׳ דלא שכיח׳ כולי האי אימא לא: בית ארבעת כורין כמלא שגר היונה רבי יהודה ורבנן לא פליגי בשגר היונה כמה הוי דמודו רבנן דבית ארבעה כורין הוי שגר היונה אלא רבנן סברי כיון דבחמשי׳ אמה מליא כריסייהו כדאמרי׳ בגמרא תו לא מזקי טפי ורבי יהודה סבר דבמלא שגר מזקי: אלא אם כן הרחיק שלשים רים היינו ארבעה מיל דהמיל ז׳ ומחצה רים ופעמים שהתלמוד נותן שיעור בריסי׳ ופעמי׳ במילין ופעמי׳ בפרסה: דהתניא בישוב אפי׳ מאה מיל לא יפרו׳ תימ׳ דמאי ס״ד דהוי פירו׳ וביישו׳ או קרי העי׳ ייסוב א״כ אפי׳ מא׳ מיל לאו דווק׳ כמו שמשמ׳ שא׳ אפי׳ אלף מיל או יות׳ א״כ בשום מקו׳ לא יפרו׳ אפילו במדבר ורחוק לאין סוף מן העיר ואפי׳ אם נאמר דמאה מיל דווק׳ קא׳ מ״מ היאך יפרש את הברייתא דהכי תניא בתוספתא דמרובה אין פורסין נישבין ליונים אלא א״כ הרחיק מן הייסוב שלשים רים כמה דברים אמורים במדבר אבל ביישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס כיון דעיר קרי יישוב ואי ס״ד דהכי פירושו בלא במדבר פירוש שאין זרעי׳ אבל ביישוב פי׳ ביישו׳ זרעי׳ אפי׳ מאה מיל לא יפרוס א״כ מאי קשיא ליה ואומר ר״ינבא דודאי ס״ד דהוי ביישוב זרעים ולהכי פריך ומישט שייטי שלשים רים ותו לא אפי׳ ביישוב זרעים והא מוכח בסיפא דביישוב זרעים שייטא טובא ואין זה שא׳ משו׳ אכילה שמא דלא מליא כריסייהו בחמשים אמה ומשני דלא איירי ביישוב זרעים אלא ביישוב שובכין וייסוב כרמים וקרי מדבר היכא דליכא שובכים וכרמים: הדרש תנינא וס״ד דמקשה דמתני׳ אשמעינן ביורש וה״ה בלוקח ומיהו רב זביד דנקט נמי יורש אמתני׳ דלקמן סמיך אבל ממתני׳ דהכא לא שמעינן מינה יורש מדאיצטריך מתני׳ דלקמן: וגריבי

וצריכא דאי אשמועינן התם גבי רשות הרבים אימר כונס לתוך שלו הוה אי נמי אחולי אחלי בני רשות הרבים גביה אבל יחיד אימ' לא ואי אשמועי' הכא כיון דיחיד הוא אימא פיוסיה פייסיה בממוניה אינמי אחולי אחיל גביה אבל רבים מאן פייס ומאן שביק אימ' לא צריכ': הרי הוא בחזקתו: והא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזיקין רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר בבית הכסא:

מתני' ניפול הנמצא בתוך חמשים אמה הרי הוא של בעל השובך חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו נמצא בין שני שובכות קרוב לזה שלו קרוב לזה שלו מחצה על מחצה שניהם יחלוקו:

גמ' אמ' רבי חנינא רוב וקרוב הולכין אחר הרוב ואף על גב דרובה דאורייתא וקורבה דאורייתא אפילו הכי רובה עדיף מיתיבי ר' זיר' והיתה העיר הקרובה אל החלל ואע"ג דאיכא אחריתי דנפישי מינה בדליכא

אימר לתוך שלו הוה כונס שאילמלא כן היו הרבי' מעכבין עליו ולא היה יכול לעשות בזרוע אבל כנגד היחיד אימא בזרוע עשה שהיה חזק ממנו: מאן פייס מי היה רשאי לקבל מעות: ומאן שביק מי הוא שבידו למחול ולסלוח: מתני' ניפול גוזל: השובך: בתוך חמשי' אמה של שובך: נמצא בין שני שובכות בתוך חמשים לשניהם: גמ' רוב וקרוב אם בא דבר לפנינו ויש בו להלך אחר הרוב והוא כך ואם תלך בו אחר הקרוב אינו כך הלך בו אחר הרוב: ואע"ג דתרווייהו דאורייתא דכתיב אחרי רבים להטות וקורבא דאורייתא דכתיב והייתה העיר הקרובה וגו': ואע"ג דאיכ' אחריתי שרחוקה ממנו וגדולה ממנו ברוב עם: בדליכא

וצריכא וא"ת ביורש נמי ליתני תרתי ויש לומר דאשמועי' בלוקח והוא הדין ביורש:

אחולי אחילו גביה פי' שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר שהרשות בידם כדאמרי' בפרק בתרא דמגילה וכיון דליכא לכל חד בדרך אלא פורתא מחלי טפי מיחיד:

חוץ לחמשים אמה הרי הוא של מוצאו ד דאזלינן בתר רובא דעלמא ואפי' למאן דאמר אין הולכין בממון אחר הרוב היינו במקום שהוא מוחזק אבל הכא ליכא' חזקה דממונא אזלינן בתר רובא ואם תאמר בפרק אלו מציאות לדבריו דר' שמעון בן אלעזר דאמרינן אפילו בעיר שרובה נכרים חייב להכריז בדבר שיש בו סימן ואמאי לא אזלינן בתר רובא כיון דליכא חזקה דממונא ויש לומ' דתקנ' חכמים היא כדי לקיים מצות השבת אבידה כיון ד דיכול להתברר על ידי הכרזה אם היא של ישראל וישראל נמי לא מייאש דמסיק אדעתיה דלמא מצאה ישראל ויכריז:

רוב וקרוב הלך אחר הרוב ואם תאמ' מאי קא משמע לן מתני' היא ט' חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ובנמצא הלך אחר הרוב משמע אפילו נמצא קרוב לחנות המוכרת נבילה ותירץ ר"י בר מרדכי דאי ממתניתין הוה אמינא כגון דאין דלתות מדינה נעולות דאיכא תרי רובי קא משמע לן רבי חנינא דאפילו דלתות מדינה נעולות דליכא אלא חד ורבי זירא דפריך ליה בסמוך אף על גב דרבי זירא נמי אית ליה לקמן אפילו דלתות מדינה נעולות היינו בתר דשני ליה דקיבלה מר' חנינא ואין נראה לר"י בכך דאם כן מאי פריך ליה מקרא תיקשי ליה ממתניתין דתשע חנויות אפי' תוקמא כשאין דלתות מדינ' נעולות הא טעמא דבעינן תרי רובי אינו אלא מדרבנן משום גזירה כדאמרי' בסוף פרק קמא דכתובות ונרא' לר"י דאי ממתניתין הוה אמינא בנמצא כמשמע ועוד נראה לר"י דרבי חנינא אתא לאשמועינן דאפילו בקורבא דמוכח אזלינן בתר רובא וכן משמע בסמוך גבי חבית שנפסה בנהר דבעי למימר דרב דאמר כנגד עיר שרובה ישראל מותרת לית ליה דרבי חנינא והיכי מתוקמא דהא משמע דמותרת אפילו בנמצאת סמוך לבית גוי וזהו מטעם דאזלי' בתר רוב העיר ישרא' וכרבי חנינא אלא ודאי לגבי קורבא דביתו של גוי הוי קורבא דלא מוכח כיון שדריס רוב ישראל באותה עיר ורב אזיל בתר רובא היכא דקורבא לא מוכחא ודלא כרבי חנינא אבל אותה עיר כנגד איהי דקירא הוי קורבא דמוכח ולכך אזיל בתרה וכל ההלכה תתיישב כמו שאפרש ולהכי לא מייתי בכולי תלמודא דר' חנינא. שא לקמן גבי חבקא דאישתכח בפרדס של ערלה דקורבא דמוכח הוא שנמצא בפרדס דערלה גופיה ובפרק קמא דביצה מייתי ליה נמי גבי הא דתנן זימן שחורים ומצא לבנים לבנים ומצא שחורים שחורים ולבנים ומצא שחורים ולבנים ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים מהו דתימא אינהו נינהו ואיתהפוכי איתהפיך קא משמע לן דהנך אזול לעלמא והני אחריני נינהו ומעלמא אתו ומסיק עלה לימא מסייע ליה לרבי חנינא כו' והתם קורבא דמוכח הוא דהא שחורים ולבנים היו שם ומוכח דאינהו נינהו:

מתיב רבי זירא והיתה העיר הקרובה כו' מאי לאו דאיכא אחריתי דנפישי מינה נמי הוה ליה לאקשויי ממתניתין דתשעה חנויות אלא אמתניתין איכא לשנויי בדליכא ותו ליכא לאקשויי כיון בתר רובא דעלמא דלגבי רובא דעלמא הוה קורבת זו העיר קורבא דמוכח אבל לרבי חנינא דאפי' בקורבא דמוכח הלך אחר הרוב פריך שפיר דהכי נמי מסכינן בדליכ' אכתי תיקשי כיון בתר רובא דעלמ':

בדליכא

כדליב׳ וליזיל בתר רובא דעלמ׳ ביושבת בין ההרים תנן ניפול הנמצא בר׳ חוך חמשים אמה הרי הוא של בעל השובך ואע״ג דאיב׳ אחריני דנפישי מינ׳ בדליבא א״ה איכא סיפא חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו ואי דליבא וראי בההוא נפל הכא במאי עסק׳ במדדה דאמר רב עוקבא בר הכא בר המידדה אין מידדה יות׳ מנ׳ אמה בעי ר׳ ירמיה רגלו אח׳ בתוך נ׳ אמה ורגלו אחת חוץ מחמשים אמה מהו על דא אפקוה לרבי ירמיה מבי מדרשא תא שמ׳ נמצא בין שני שובכות קרוב לזה שלו וקרוב לזה שלו ואע״ג דחד מינייהו נפיש מחבריה הכא במאי עסיקנן ששניהן שוין וליזיל בתר רובא דעלמא הב״ע בשביל של כרמים ראם איתא דמעלמא אתי כיון דמידדי לא מצי אתי דכל דמידדי והדר חזי ליה לקיניה מידדי ואי לא לא מידדי אמר

בדליכא רחוקה מזו שגדולה אלא כולן שוות : בי׳ ההרים שאין דרך רוכבים לבא ממקומות אחרי׳ לכאן : לאו אע״ג דאיכא אחריכא חוץ לחמשים אמה דנפיש מהאי : ואימא סיפא בו׳ ה״ה דהוה מצי למפרך כמי ליזיל בתר רוב׳ דעלמ׳ אלא דאי׳ ליה פירכא דעדיפא מיניה : הב״ע בו׳ ה׳ מתני׳ מתרבה במדדה בגוזל שאינו יכול לעוף אלא כדידוי מעט מעט הילכך תוך נ׳ אמה של בעל השובך ואע״ג דאיכא אחריני חוץ לנ׳ אמה דנפיש דכל המרדה אינו מדדה יות׳ מנ׳ וחוץ לנ׳ של מוצאו דכיון דאין מדדה יותר מנ׳ וזה ינא חוץ לחמשי׳ נפק ליה מתורת מדדה וקם לי׳ בתורת מפריח ואיכא למיזל ביה בתר רובא דעלמ׳ : על דא אפקוה שהיה מטריח עליהם : וליזיל בתר רובא דעלמ׳ וליהוי של מוצאו דקא ס״ד דנמצא בין ב׳ שובכו׳ אחוץ לנ׳ אמה כמי קאי דנפק ליה מתורת מדדה : בשביל של כרמים דעי׳ כרמים נדדה חוץ לנ׳ אמה ומיהו בתר רוב׳ דעלמא ליכא למיזל דכל ה׳ המדדה והדר וחזי לקיניה בשמחזיר ראשו מדדה ואי לא לא מדדה והאי אי מעלמא את׳ לא מצי חזי לקיני׳ דכרמי׳ מפסיקין בפניו : אף

בדליבא תימא דהכא משמע דטעמא דהעיר הקרובה מביאה עגלה ערופה משו׳ דמתוך הקרובה מוכא שמשם בא ההורג ובסוטה תניא מנין שאם נמצא סמוך לעיר שאין בה ב״ד שמביאין אותה שאין בה ב״ד והולכין לעיר אחרת שיש בה ב״ד ואמאי והלא מתוך הקורבה נרא׳ שמאותה שאין בה ב״ד היה : ביושבת בין ההרים וא״ת ואמאי איצטריך קרא בסוף פ׳ מרובה דאין ירושלם מביאה עגלה ערופה ואע״ג דכתיב ירושלם הרי שטי׳ לה מ״מ כל ישרא׳ הי׳ באין לה לרגל ונס בשא ימות הסנה להביא בדרים ובלבות וגם אומו׳ העולם היו באין שם בסחורה שקרויה רוכלת עמי׳ וי״ל שהיו מקומות שם שלא היו רגילי׳ לבא שם רק בני ירושלם אי נמי בימי חזקיה שכל ישרא׳ היו שם ולא היו באין לסחור׳ : ביפיל הכמצא בתוך נ׳ אמה בו׳ ואמתני׳ דט׳ חנויות לא מצי למיפרך דהכא הוי קורבא דמוכח דהוי משובך זה דהוי תוך נ׳ והנך דנפישי הוי חוץ לחמשים ולעיל אמרי׳ דכרמייהו בנ׳ אמה מליין : בדליבא לא מצי למיפרך דניזל בתר רובא דעלמא דמיירי דליכא שום שובך תוך שלשים ריס ואמרי׳ לעיל דלא סייטי אלא שלשים ריס ותו לא : דאי דליכא אחריני ודאי מההוא נפל דבעלמא אי איכא דנפיש מיניה אתי שפיר דהוי של מוצאו כגון דהוי ההוא דנפיש של הפקר או של גוים אבל השתא דליכא ודאי מההוא נפל ולא מצי לשנויי כגון דליכא דנפיש אלא שוין דמ״מ אמאי הוי של מוצאו כיון שקרוב לזה דהכי משמע דחוץ לנ׳ אמה הרי הוא של מוצאו אע״פ שקרוב לזה מזה הא תנן מוצאו בין שני שובכין קרוב לזה שלו דכשהן שוין אזלינן בתר קרוב : ודאי מההוא נפל וא״ת ודילמא מעוברי דרכים נפל כדאמרי׳ לקמן גבי זיקי דחמרא דאישתכחו בי קופאי וי״ל דהיכא דודאי נפל ולא ידעי׳ ממי תלינן בעוברי דרכים אבל הכא דמ״ל דמשובך בא לית לן למיתלי ולאחזוקי בגזילה דבכי אדם נזהרין שלא יפלו מהם היונים : על דא אפקוהו לר׳ ירמיה מבי מדרשא אין לפרש משום דבעי מילתא דלא שכיחא כלל דהיכי איתרמי דרגלו אחת תוך נ׳ ורגלו אחת חוץ לנ׳ כבימנוס דהא אשכחן דמתני׳ בכה״ג איירי דקתני מונחה על מחנה יחלוקו וכרא׳ לר״ת דמשו׳ הכי אפקוה משום דמדדה אינו מדדה כלל יותר מנ׳ אמה אפי׳ רגלו אחת דכל מידת חכמים כן הוא : מצא בין שני שובכין ואע״ג דחד מינייהו נפיש אומר ר״י דהך פירכא הוי מצי למיפרך אמתני׳ דט׳ חנויות דהאי קורבא דלא מוכח הוא דלאי הוי תוך נ׳ לזה הוי נמי תוך נ׳ לזה ואי הוי חוץ נ׳ לזה הוי נמי חוץ נ׳ לזה ואפי׳ הכי אזלינן בתר קורבא מיהו מצינן למימר דעיקר לא פריך אלא משום דבעי למיפרך וכיזל בתר רובא דעלמא אבל קשיא לר״בא דהיכי מצי למימר אע״ג דחד מינייהו נפיש הא קתני מחצה על מחצה שניהם יחלוקו ואי חד מינייהו נפיש ניזל בתר רובא ואומר ר״י דהוי מצי למימר וליטעמיך : דליזיל בתר רובא דעלמא הוה מצי לשנויי דאין כי אם שני שובכין תוך שלשים ריס אלא בעי לשנויי דומיא דרישא דיש שובכין הרבה אע״ג דהשת׳ דמוקי לה בשביל של כרמים לא הוי דומיא דרישא דהא רישא לא מיירי בשביל של כרמים בהא לא קפיד במאי דלא הוי דומיא דרישא כיון שאין מזכיר במשנתינו שביל של כרמי׳ בשום מקום ועיד הוי מצי לשנויי קרוב לזה שלו תוך נ׳ אמה ובמדדה : דכל דמדדה אי הדר חזי לקיניה מדדה לא היה צרי׳ למאי דקאמ׳ אי הדר חזי לקיניה מדדה דכיון דשובכין דעלמ׳ יותר מחמשים מן הכרמים ליכא למיחש לרובא דעלמא דכל המדדה אינו מדדה יותר מנ׳ אבל הכא ב׳ שובכין שהכרמים בתוך נ׳ אמה שלהם אתי שפיר דקרוב לזה שלו אפי׳ במצא חוץ לחמשי׳ אמה דלא נפק מתורת מדדה דעל ידי כרמים מדדה יותר מנ׳ אלא מיירי דאפילו אם יהו שובכין דעלמא בין הכרמים ועוד מדקט שביל משמע שאילו שני השובכין בתוך השביל והניפול כמו כן במצא בתוך השביל דליכא לאיחש שהן משובכין דעלמא אפילו אינם רחוקים כלל כיון דלא מצי חזי לקיניה אבל מאילו השובכין הוא דאין דבר מפסיק בינו לבין השובך : אמר

בד

אמר אביי אף אנן נמי תנינא דם שנמצא
בפרוזדו' ספיקו טמא שחזקתו מן המקור
ואע"ג דאיכא עלייה דמקרבא א"ל רבא
רוב ומצוי קא אמרת רוב ומצוי ליכא
למאן דאמ' דתני רבי חייא דבי"ת הנמצא
בפרוזדור חייבין עליו על ביאת מקדש
ושורפין עליו את התרומה אמר רבא
ש"מ מדרבי חייא תלת ש"מ רוב וקרוב
הלך אחר הרוב וש"מ רובא דאורייתא
וש"מ איתא לדרבי זירא דאמר רבי זירא
אף על פי שדלתות מדינה נעולות דהא
אשה דבי דלתות מדינה נעולות דמיא
ואפילו הכי אזלינן בתר רובה והא
רבא הוא דקאמר רוב ומצוי ליכא למאן
דאמר הדר ביה רבא בההיא איתמר
חבית שצפה בנהר אמ' רב נמצאת כנגד
עיר שרובה ישראל מותרת כנגד עיר
שרובה גוים אסירא ושמואל אמר אפילו
נמצאת כנגד עיר שרובה ישרא' אסירא
אימור מאיהי דקירא אתאי לימא כדרבי
חנינא קא מיפלגי דמר אית ליה דרבי
חנינא ומר לית ליה דר' חנינא לא דכולי
עלמא אית להון דרבי חנינא והכ' בהא
קמיפלגי דמר סבר אי"ת איתא דמאיהי
דקירא אתאי עקולי

אמר אביי אף אנן נמי תנינ' דם הנמצ' בפרוזדור טמא כו' במסכ' נדה פרוזדור מן הלול ולפנים איירי כדמוכח בפרק כל היד וסוגיא דהתם מפור' במקומה: **דאת"ג** על גב דאיכא עלייה דמקרבא וקרוב למוכא הוא דקרוב לעלייה הוא ומן החדר אינו יכול לבא אלא אם כן שאתה ביותר כמו שפרישי' במסכת נידה: **דתני** ר' חייא אי גרס' תני אתי שפיר אבל אי גר' דתני תימ' היכי מייתי מהכא דרוב ומצוי הוא דלת' לאו משום דרוב ומצוי קאמר דבי חייא לשורפין עליו את התרומה שא' משו' לרוב וקרוב הלך אחר הרוב כרבי חנינא נ"ל דהא דתני רבי חייא לא מדברי רבא הוא שא' תלמודא הוא דמייתי לה דשפיר הוה מוכח אביי ממתניתין דנידה דרוב וקרוב הלך אחר הרוב אע"ג דקתני ספיקו טמא דעל ברחך לאו ספיק' הוא מדתני רבי חייא דחייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו' תרומ' הנ"ה ומהר"ס אומ' דרב' מייתי לה דרוב מצוי הוא דאי אינו מצוי א"כ מאי קמ"ל רבי חנינא כיון דשמעי' לי' מדתני רב חייא אבל ממתני' דנדה לא היה יכול להוכיח דאפילו אם אינו רוב מצוי הוצרך רבי חנינא לאשמועינן דלא נימא ספיקו טמא הוה ספק ממש ולמאי דהדר ביה רבא וקאמ' דלא הוי רוב מצוי איצטריך רבי חנינא לאשמועינן דאי מדתני ר' חייא הא דרוב מצוי הוא קא משמע לן ר' חנינא דלאו רוב מצוי הוא עכ הנ"ה: **וש"מ** אית' לדר' זירא כו' לר' זירא דאע"ג דטעמא דבעינן תרי רובי הוי משום דגזרינן רוב סיעה אטו רוב העיר מ"מ איצטריך לי' למימר גבי חנות דלא בעינן תרי רובי דאע"ג דליכא למימ' הכי מ"מ איב' למיגזר שמא יקח מן הקבוע אי לאו דאיב' רובא דעלמא וגבי אשה נמי אי גזריגן בעלמא הוה לן להחמיר שלא לשרוף מן הלול ולפנים אטו מן הלול ולחוץ וכרא' לו דהלכה כר' חנינא: **ש"מ** רובה דאורייתא תשיב ליה רוב' דליתיה קמן דברוב' דאיתיה קמן לא צריך למידק ש"מ דקרא כתיב אחרי רבים להטות כדפרי' בפ"ק דחולין גבי הא דבעי מנ"ל הא דאמרינן זיל בתר רובא ומפריך מנ"ל דכתיב אחרי רבים להטות: **אימור** מאיהי דקירא אתאי לאו דווק' במצאת כנד עיר שרובה ישראל אמר שמואל אלא אפילו עיר שכולה ישראל איכא למיחש להכי: נימא

אף אנן נמי תנינא כרבי חנינא דרוב וקרוב הלך אחר הרוב: במצא בפרוזדור במצא דם לאשה בין כותלי רחם מבחוץ הקרוי בית החיצון: ספיקו טמא ספק זה טמא טומאה ודאית מדקתני שחזקתו מן המקור ומה ספק יש כאן דישא דמתניתין במסכת נידה משל משלו באשה החדר והפרוזדור והעליי' דם החדר טמא והוא המקור ומפ' בגמ' החדר מכפנים בעובי גופה לצד אחוריה והפרוזדו' מבחוץ לצד פניה והעליה בנוייה על גבי שניהן ודם העלייה טהור ולול פתוח מעלייה לפרוזדור וקתני במצא בפרוזדו' חזקתו מן המקור זב ויצא אל החוץ הואיל ורוב דמים מצויים בו ולא אמרי' מן העלי' נטף דרך הלול ואע"ג דעלייה קרובה לפרוזדור שהיא על גבו: רוב ומצוי מקור דמיו רבים יותר משל עלייה ועוד שהן תדירין לזוב משם ודמי העלייה אין תדירין לבאת בהא ליכא מאן דפליג על רבי חנינא: חייבין עליו על ביאת מקדש דלא מספקינן ליה כמביא חולין לעזרה דודאי דם נידה הוא: ושורפין עליו תרומ' ולא אמרי' ספק הוא ותולין לא אוכלים ולא שורפין: שמע מינה מדאחזיק ליה בדם נידה ודאי תלת: איתא לדרבי זירא דאמ' גבי תשע חנויות בשילהי פ"ק דכתובות ובבמנא הלך אחר הרוב ומותר דאף על פי שדלתות מדינה נעולות דליכ' אלא חד רובא להכשיר רוב העיר שתשע חנויות שבה מוכרות בשר שחוטה והאחת מוכרת נבילה דאיכא מילתא דבעינן ביה תרי רובי כדאמרי' התם כגון שהיו דלתות מדינ' פתוחו' ורוב טבחים שביבות המדינה ישראל דאיכא למיזל בתר תרי רובי להכשירה רוב העיר ורוב הבאים מחוצה לה: דהא אשה כדלתות מדינה נעולות דמיא כלומ' דליכ' למימ' בה תרתי רובי אלא חד רובה שרוב דמים מן המקור וקא אזלי' בה בתר רובא להביא קרבן לעזרה ולשרוף תרומה דמידי דאסור לעשותו מספק הוא: והא רבא הוא דאמר לעיל רוב ומצוי ליכא למ"ד ולא תסייעיה לר' חנינא מהכא והא מסייע ליה מינה דקאמר שמע מינה תלת: חבית של יין: מאיהי דקירא אם מחוז הוא על נהר פרת כדא' בקידושין לענין יוחסין ובגיטין ואין ישראל מצויין שם והוא למעלה מפרת ויכולה חבית לבא משם אצלינו: רב לית ליה דר' חנינא ואזיל בתר קורבא ושמואל אזל בתר רובה דאית ליה לדרבי חנינא: עקולי

עקולי ופשורי הוו מטבעי לה ומר סבר חריפא דנהר נקט ואתאי ההוא חצבא דחמרא דאישתכח בפרדיסא דערלה שרייה רבינא לימא משום דסבר לה להא דרבי חנינא שאני התם דאי מיגני מיגני איצנעי בגויה לא מצנעי והני מילי חמר אבל עינבי מצנעי הנהו זיקי דחמר דאישתכחו בי קופאי שרנהו רבא לימא לא סבר לה לדרבי חנינא שאני התם דרובה דשפוכאי ישראל נינהו והני מילי רברבי אבל זוטרי אימור מעוברי דרכים נפל ואי איכא רברבי בהדיהו אימור באברודי הוו מנחי : מתני': מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשיקמה חמשים אמה אבא שאול אומר כל אילן סרק חמישי' אמה אם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים ואם האילן קדם קוצץ ונותן דמי ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמי' גמ' מאי טעמא אמר עולא משום נויי העיר ותיפוק לי דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה לא צריכא לר' אלעזר דאמ' עושין שדה מגרש ומגרש שדה הכא משום נויי העיר לא עבדינן ולרבנן נמי דאמרי אין עושין שדה מגר' ולא מגרש שדה הני מילי זרעים אבל אילנות עבדינן והכא משום נ נויי העיר לא עבדינן ומנ' תימרא דשאני בין זרעי' לאילנות דתניא קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה נזרע

עקולי ופשורי הוו מטבעי ליה הרבה מקומות יש משם ועד כאן שהמי' מתעקלין ומתגלגלין כגלגל כיתקו' א' מתח' סופי מלעים ארוכים הבאים אל תוך הנה' והאים מכבי' עליה' והספינות מתגלגלות שם וטובעות: ופשורי הפשרת שלגים הנקוי' אל הנהר וקוו וקיימו ואם תבא הספי' לשם תעמוד שאין הנה' מוליכה : חריפות' דנהרא כקשו ואתא שמא מ מתחיל' נפלה באמצעי' הנהר במקום מוזקו ומרוצת המים הביאתה ולא הביאתה לכתו' ימין ושמאל : בפרדיסא דעורלה בכרם של ערלה : שרי' דבינא ולא חש שמא מכרם זה נגנב יין זה : אי מגנב מיגנב ואצנעיה בגויה לא מצנעי אין דרך הגנבי' להצני' היין במקום שגנבוה משום דמתייר' שמא ימצאוהו דורכי הענבים : זיקי נודות : בי קופאי שומרים בין הגפנים שבכרם והיה של ישראל : לימ' לא סבר לה לדרבי חנינא לילך אחר הרוב אלא אחר ה הקרוב וכאן ישראל מצויים יותר מגוים ולא אזלינן בתר רוב' דעלמא : שפוכאי שופכי יין מן החביות לנודות למכור לעוברי דרכים במדינה זו כדמסיים ואזיל : ברברבי דליכא למיחש לרובא דעלמא לאימר מעוברי דרכים נפיל : ואי איכא רברבי בהדייהו אף הקטנים מותרין דרברבי לאו אורחייהו לעוברי דרכים אלא כולהו מנוקפי יין של מדינ' זו ניכהו וישראלי' הן והקטנים שאין דרך לוקחי יין להביאם אימר באברורי הוו מנחי ? להשוות משא החמור כשיש שתי נודות וזה גדול מזה מעט ומניחי' המשא לצד אח' מניחין נוד נוד קטן אצלו להשוות משא: מתני' : מרחיקין אילן מן העיר כגמר' מפרש משום נויי העיר לפי שנוי לעיר כשיש מרחב פנוי לפניה : חרוב ושקמה ענפיה' מרובי': ואילן סרק נכאי הוא: ונותן דמים מי שהעיר שלו : גמ' ותיפוק לי דאין עושין מגרש שדה משנה היא בפרק אחרון של ערכין ומגר' אלף אמה הוא וכל אלפאמה אסו' לעשותו שדה וקא ס"ד לא שנא שדה לבן ולא שנא שדה אילן: לא צריכ' לרבי אלעז' דפליג התם ואמר כד"א בערי הלוים אבל בערי ישראל כו' : ה"ג ורבנן נמי דאמרי אין עושין ה"מ בזורעים אבל באילנו' עושין בתוך אלף אמה והכא בתוך עשרי' וחמש אמה משום נויי העיר אין עושין : קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה סאתים הוא שיעור חצר המשכן ונתנוהו חכמים שיעור לכל היקף שלא הוקף לדור בתוכו או להשתמש מן הבית לתוכו כגון קרפף שבבקעה אבל המוקף לדירה אפילו בית י' כורין מטלטלין בו וקאמר הכא יותר מבית סאתי' שהוקף לדירה והוא מותר לטלטל בכולו ; בזרע

לימא משום דסבר לה כרבי חנינ' וליכא למימ' דס"ד משו' דספ' ערלה בחוצה לארץ מותר דה"א לית ליה כר' חנינה אא קשב' רוב וקרוב אזלינן בתר ה קרוב א"כ הוא ודאי ערלה. דאצנועי בגויה לא מצנעי וא"ת מ"מ יהא אסו' דרוב' דעלמ' גוי' נינהו והוו כיון כסך וי"ל דרוב גנבי ישרא' כדאמרי' בפ' בתר' דע"ז : בי קופאי פי' בערוך מקום כדאמרינן רב מרדכי אלוויה לרב שימי בר אשי לבי קופאי ובכהאי גונא היה דהוה קורב' דמוכח

לימא רב' לית ליה דר' חנינ' פי' והא רב' אית ליה לעיל דר' חנינא : מרחיקין את האילן כ"ה אמה וזרעי' צריך להרחיק מן העיר אלף אמה דאין עושין מגרש שדה :

מאי שנא מכור דקונין ונותן דמים אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי כו' תימא לרש"בא א"כ כשהאילן קדם כמי אמאי נותן דמים מהאי טעמ' וי"ל דכשהאילן קדם כיון דסמך בהיתר אין לחוש אם יתעצלו וישא' האילן עומ' אבל קשה לו דמאי שייך הכא קידרא דבי שותפי והלא קונ' תחילה קודם שיתנו דמים ואומר ר"י דהכי פירו' דמשו' קידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קריר' לא רצו לתקן שיתנו דמי' דאף על גב דקונין תחלה פעמי' שלא ישמע להם לקוץ תחלה אם לא ידע מי יתן לו הדמים וכל אחד ואחד יתרשל ולא יקוץ כדי שלא ליתן דמי' כי בעל האילן ידרו' מעמו : ולימא

דלימא להו הכו לי ברישא והדר איקוץ גבי בור לא שייך למפרך הכי דניח' ליה כיון שסמ' באיסו' שיקוץ תחילה: קשיא לאביי תימא מאי קשיא ליה היא ברייתא איירי' בגורן קבוע ומתניתין בגורן שאינו קבו' ויש לומר דלאביי גופיה הוה מצי דמה טעם קאמ' אי לאו משום דקשיא ליה מה צריך לפ' טעמא כדי שלא יזיק והשתא דבברייתא מפר' טעמ' כדי שלא יזיק מתניתין נמי איכא לפרושי הכי: שעושה אותו גלל אע"ג דגלל משבית הקרקע כשהיא כולה גלל מזיק: אין

נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור ניטע
רובו הרי הוא כחצר ומותר: ואם
העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים וכו':
ממ"ש גבי בור דקתני קוצץ ונותן דמים
ומ"ש הכא דקתני קוצץ ואינו נותן דמים
אמר רב כהנ' היינו דאמרי אינשי קדירא
דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא מאי
קושי' דילמא שאני הזיקא דרבי' מהזיק'
דיחי' אלא אי איתמ' דר' כהנ' אסיפ' איתמ'
אם האילן קדם קוצץ ונותן דמי' ולימ' להו הבו לי ברישא דמי והדר
איקוץ אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי לא חמים ולא קריר:
ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמי': ממש"מבור דאמר'
לא יקוץ התם דודאו לאו למיקץ קאי ספיקו נמי לא אמרינן לי' קוץ
הכא דודאו למיקץ קאי ספיקו נמי אמרינן ליה קוץ ואי משום דמי
אמרינן ליה אייתי ראיה ושקול: מתני': מרחיקין גורן קבוע מן העי'
חמשים אמה ולא יעשה אדם גורן קבו' בתוך שלו אלא א"כ יש לו
חמשים אמה לכל רוח ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו בכדי
שלא יזיק: גמ': מ"ש רישא ומאי שנא סיפא אמר אביי סיפ' אר־תאן
לגורן שאינו קבו' היכי דמי גורן שאינו קבו' אמר ר' יוסי בר חנינא כל
שאינו זור' ברח' רב אשי אמ' מה טע' קא אמ' מאי טעם מרחיקין גורן
קבו' מן העי' חמישים אמה כדי שלא יזיק מיתיבי מרחיקין גורן קבוע
מן העיר חמשים אמה וכשם שמרחיקין מן העיר חמישים אמה כך
מרחיקין מדלועיו ומן קשואיו ומנטיעותיו ומנירו של חבירו חמשי'
אמ' כדי שלא יזיק בשלמ' לר' אשי ניח' אלא לאביי קשי' קשי' בשלמ'
מקשואיו ומדלועיו דאזיל ואתי בליביה ומצבי ליה אלא מנירו א
אמאי אמר רבי אבא בר זבדא ואיתימא רבי אבא בר זוטרא מפני
שעושה אותו גלל מתני' בח

נזרע רובו בשלו הזורעים שם דירה ממנו והרי הוא כגינה שאין הקיפה לדירה והואיל ויות' מבית סאתים הוא אין מטלטלין בו עוד: אבל ניטע רובו באילנות אין האילנות מבטלין תורת דירתו ממנו והרי הוא כחצר שלפני הבתי' שהקיפה לדירה ומותר: מ"ש גבי בור דבעינן בתי הרחקה וקתני ביה אם הבור קדמה קוצץ ונותן בעל הבור דמי האילן לבעל האילן: לא חמימ' ולא קריר' שזה סומ' על זה אף כאן דמי האילן מי יתנם אם באתה להטילם על בני העיר כל אחד או' ממני לא יתחילו ונמצא האילן עומ' והעי' מגונ' ואין זו תפארת ארץ ישראל: מאי קושיא מבור לעיר ד דאיצטריך לשנויי הכי: דילמא שאני היזק דרבים מהזיקא דיחיד לא חייבו חכמי לקוץ אילנו בשביל בור היחיד בלא דמים אבל בשביל היזק רבים חייבוהו לקוץ: לא חמימא כו' אם באתה להמתין עד מתן מעות יעמוד לאורך ימים בני העיר סומכין זה על זה ובעל האילן רוצה בכך לפיכך יקוץ ואחרי כן יגבה מעותיו מהן בבית דין: התם גבי בור דודאו של אילן אם ודאי קדם לאו למיקץ קאי כ כדקתני אם האילן קדם לא יקוץ ספיקו נמי לא אמרי' ליה קוץ שבעל הניזק להביא ראי': הכ' דודאו נמי למיק' קאי אלא שנוטל דמי' כדקתני אם האילן קודם קוצץ ונותן דמים ספיקו נמי אמרי' לי' קוץ מה' כפש על כרחך ושבא לגבות דמי' אמ' ליה אייתי ראייה דאת קדמת ושקול: מתני' גורן קבועה בגמ' מפרש מאי קביעותא:

חמשים אמה מפני המוץ. המזיק את בני העיר כשהוא זורה וגם הזורעים הוא מייבש: ומנירו של חבירו ובגמ' מפר' מאי היזק דמוץ לניר ניר היא חרישה שחורשין בימו' הקיץ ואין זורעין בו עד ימות החורף כדי שימותו שרשי הקוצים והעשבים כדכתיב נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים: בכדי שלא יזיק האי שיעורא משמע בניר מחמשי' אמה ובגמ' פריך מאי שנ' מרישא דאמרת אלא אם כן יש לו חמשי' אמה לכל רוח: גמ' שאין זורה ברחת שאין הכרי גדול ואין צריך לזרו' ברחת אלא הרוח מנשבת בכרי והמוץ נדף מאליו רחת פ"לה בלעז כשהכרי גדול צריך להגביה את התבואה ברחת וזורק כלפי מעלה והרוח מנשבת והודפ' המוץ למרחוק: רב אשי אמר שיעורא דסיפא כרישא. ומה טעם קאמר: מקשואיו ומדלועיו בטיעה שהקישואין והדלועין גדילין בה: בשלמא לרב אשי ניחא דקתני הכא כבולהו חמשים אמה: אלא לאביי קשיא קשיא: גרסינן: שעושה אותו גלל מרבה לו זבל ומורף. את הזורעים שבזורעו בו: מתני'

מתני' : את הנבלות ואת הקברות כו' משום ריח רע : אלא למזרח העיר שאין רוח מזרחית קשה תמיד אלא א"כ באה לפורענות אבל כדרכה היא חמה ומנשבת בנחת כדכתי' רוח קדים חרישית ויך השמש וגו' לפיכך אינה מביאה הריח לעיר :
חוץ מן מערבה בגמ' מפרש טעמא : גמ' וסומך אינו צריך להרחיק נ' אמה : שאינו עושה כלל ומרחיק נ' אמה דקאמ' ר' עקיבא אשא' רוחות דרישא קאי : תדירא ברוחות אותו נד תדיר ברוח שרוח מערבית מנשב' תדיר משאר רוחות : רוח צפונית מנשבת עם כל א' מהרוחות לפי שהיא רכה ומתוק' ונלולה כדאמרי' ביבמות וממתקתן : בן נץ מלאך העשוי כדמו' נץ מעמיד' בכנפיו : תדירא בשכינה במערב היא שוכנת : לאבותינו אנשי כנס' הגדול' שאמרו מקרא זה בספ' עזרא : צבא השמים השמ' והירח העומדים במזר' לך משתחוים במערב : ודילמא למזרח משתחוים וכי תימא אי' דרך להשתחו' סמוך לרב הם עושי' כעבד שנטל פרס מרבו וחוזר לאחוריו ומשתחוה כשהוא הולך לאחוריו משנטל פרס מתרחק תמיד בהשתחויה : פרס מתן : אתה הוא ה' לבד' כתר ונבא השמי' הוא כתי' ועל עסקי שליחו' צבא השמים הוא מסבת' ואומר אתה הוא לבד' כמיד' זו: לש' מחזירין שליחותן כשבאין לומר עשינו שליחות' צריכין לשוב אל מקום שהשול' עומד שם : למקום שמשתלחין באותו מקו' שנשתלחו שם אף השכינ' מצוייה ואומרי' עשינו משלחתך : והנה המלאך הדובר בי יוצא כנבוא' זכריה למוד את ירושלם במה ארכה וגו' ומלאך אחר יוצא לסתור שליחתו של ראשון שחוזר בו המקום מליתן בה מדה ואומר פרזות תשב ירושלם והרי שניהם אצל השכינ' באי ואחריו לא נאמר של לקראתו זה בא מכאן וזה בא מכאן :

מתני' מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר נ' אמה אין עושין בורסקי אלא למזרח העי' רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה חוץ ממערב' ומרחיקין נ' אמה ומרחיקין את המשר' מן היר' ואת הכרישין מן הבצלי' וא' החרד' מן הדבורי' ור' יוסי מתי' בחרד' : גמ' איבעיא להו ר' עקיב' היכי קאמ' לכל רוח הוא עושה וסום' חוץ ממערב' דמרחיק נ' אמה ועושה או דילמא לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חו' ממערבה דאינו עושה כלל ת"ש דתניא ר' עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשי' אמה חוץ ממערב' דאינו עושה כל עיקר מפני שהיא תדיר' א"ל רבא לרב נחמן מאי תדיר' אילימא תדירא ברוחו' והא אמר רב חנן בר אבא אמר רב ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח דרומית קשה מכולן ואילמלא בן נץ מעמידה מחרב' את העולם שנ' המבינת' יאבר נץ יפרו' כנפיו לתימן אלא מאי תדירא תדיר' בשכינה דא"ר יהושע בן לוי בא ונחזיק טובה לאבותינו שהודיעונו מקו' תפיל' דכתיב וצבא השמים לך משתחוים מתקיף לה רב אחא בר יעקב דילמא כעבד שנוטל פרס מרבו וחוזר לאחוריו ומשתחוה קשי' ור' אושעיא סבר שכינה בכל מקום דאמר ר' אושעיא מאי דכתיב אתה הוא ה' לבדך שלוחיך לא כשלוחי בשר ודם שלוחי בש' ודם ממקו' שמשתלחי' לשם מחזירי' שליחותן שלוחיך למקו' שמשתלחין מש' מחזירין שליחותן שנא' התשלח ברקים וילכו ויאמרו לך הננו יבואו ויאמרו לא נאמר אלא וילכו ויאמרו מלמ' שהשכינה בכל מקום ואף ר' ישמעאל סבר שכינה בכל מקום דתנא דבי רבי ישמעאל מנין ששכינה בכל מקום שנאמר הנה המלאך הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו אחריו לא נאמר אלא לקראתו מלמד ששכינה בכל מקום ואף רב ששת סבר שכינה בכל מקום דאמר ליה רב ששת לשמעיה לכל

אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר משום דרוח מערבי שהוא קשה ירחיק ויוליך הריח מן העיר כדאמרי' היטן למזר' נורכו דמו כראשו מפני שרוח מערבית מביא הקש בחוטמו : מפני שהיא תדיר' לא גרסי' מ"ט דמן הברייתא היא והכי איתא בתוספתא : צבא השמי' לך משתחוי' וא"ת בליל' כתי' למזר' משתחוי' וי"ל דאין לנו ללמו' שלא ממה שאנו רואי' ואם תאמ' ואמאי לא נדע מקום תפילה מבית המקדש שהיה שם שכינה במערב וי"ל דמשם אין ללמוד דאע"ג דשכינה בכל מקום אי אפשר להשים ארון וכפורת אלא בצד אחד ור' ינאי אומר דמשם אין ללמוד דשכינה במערב דנהי דבית קדשי הקדשים היה במערב המקדש מכל מקום הארון שהשכינה שם כדכתיב ונועדתי לך שם היה במער' בית קדשי הקדשי' : לכל

רב ששת מאור עינים הוה : לכל רוחתא אוקמן העמידני להתפלל : דמורו

לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח משום דמורו בה מיני ור' אבהו נמי אמר שכינה במערב דאמר רבי אבהו מאי אורי' אויר יה אמ' רב יהודה מאי דכתיב יער' כמט' לקחי זה רוח מערבי שבא' מעורפו של עולם תזל כטל אמרתי זו רוח צפונית שמזלת את הזהב וכן הוא אומר הזלים זהב מכיס כשעירים עלי דשא זו רוח מזרחית שמסער' את כל העול' כשעיר וכרביבי' עלי עשב זו רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת עשבים תניא ר' אליעזר אומר עולם לאכסדרא הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת וכיון שמגעת החמה אצל קרן מערבי' צפונית נכפפת ועולה למעלה מן הרקיע ורבי יהוש' אומר עולם כמין קובה הוא דומ' ורוח צפוני' מסובבת וכיון שהחמה מגע' לקרן מערבית צפונית מקפת וחוזרת אחורי כיפה שנאמר הולך אל דרו' וסובב אל צפון ונומר הולך אל דרום ביו' וסובב אל צפון בלילה סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח אלו פני מזרח ופני מערב שפעמים מסבבתן ופעמים מהלכתן הוא היה או' אתאן לר' אליעזר מן חחד' תבא סופ' זו רוח דרומי' וממזרי' קרה זו רוח צפונית מנשמ' אל יתן קרה זו רוח מערבי' ורחב' מים למוצק זו רוח מזרחי' והאמר מר רוח דרומית מעלה רביבים ומגדלת עשבים לא קשיא הא דאתיא מטרא בניחותא הא בשפיכותא אמר רב חסדא מאי דכתיב מצפון זהב יאתה זו רוח צפונית שמזלת את הזהב וכן הוא אומר הזלים זהב מכי' אמ' רפר' בר רב פפא אמר רב חסדא מיום שחרב בית המקדש לא הוגשמה

לכל רוחתא אוקמן כו' כל הני אמוראי לית להו הא דתני' בברכו' שחייב אד' להתפלל כנגד ירושל' משו' דכתיב והתפללו דרך ארצם אלא סברי כרבי ישמעאל דאמר שכינה בכל מקום ומאן דאמר שכינה במער' סב' כרבי עקיבה דאמר מפני שהיא תליל' ור' חנינ' בשמעתי' דאמר כגון אתון דיתביתו לצפונא דארעא דישראל אדרימו אדרומי סבר לה כברייתא דברכות :

אודיא לשון שפ"ה דאורי' מערב כרא' לר"ת ולר"ח עיקר : רוח מער' בי' שבא מערפו של עולם כדפי' בקונ' מאחורו של עולם דמערב קרוי אחור דכתיב אחור וקדם ברתני ודרשינן במגילה לענין מ' זרח ומערב וכתיב כמי ארם מקד' ופלשתים מאחור וקרי נמי לדרום ימין ולצפון שמאל כ כדאמ' בשמעתין והיינו משו' דשכינה במערב ופני השכינ' למזרח לכך קרוי מער' אחור ומזרח קדם ודרום ימין וצפון שמאל ולמ"ד שכינה בכל מקו' צ"ל דהאי דקרי מזרח קדם ומערב אחור ודרו' ימין וצפון שמאל משום שכינה לבית המקדש שהיה במערב ופני השכינה כלפי ישראל שהיו במזר' ומשתחוים שם : הג"ה ורבינו יצחק בר יהודה פירש דכשעמ' אד' הראשון כשנבר' היו פניו למזרח ואין נראה שהי' עורפו כלפי השכינ' למ"ד שכינה במערב ע"כ הג"ה :

רוח מזרחית שמסערת כל העולם כולו והא דמשמע במתני' שהיא נוח' מכל הרוחו' היינו כשהיא באה כדרכה אבל כשבאה לפורענות היא מסערת כדפירש הקונטרס במתני' : זממזרים פירו' רוח צפוני' שכותל שלה מושלך כלומר שאינה מסורכת לר' אליעזר : דכתיב צפון וימין וכו' ליכא להוכיח על ימין איפכא ומקרא דנינוי ר למימר דכימין ושמאל של אד' מיירי ה"נה ועוד נרא' שמא שממקר' קמא אין להוכי' שברו ימין ולא כאמר איפכא ע"כ ה"גה נתנא

דמורו בה מיני תלמידי ישו מורי' הורא' להתפלל למזרח: אורייא אני שמעתי כך קורין למערב בלשון פרסי ולי נראה שכך קורין למזרח בלשון לעז והיינו דקאמ' אויר יה שהשכינה במערב ופניו למזרח כנגד המזרח אוירו :

יערוף כמט' לקחי משה רבינו דימה את התורה לד' רוחות שאי אפשר בלא הם כך אי אפשר לעולם בלא תורה : מעורפו של עולם אני שמעתי מחוזקו של עולם ע"ש שם שהשכינ' במערב סבירא ליה ואני אומר מאחורו של עולם שהמערב קרוי אחור שנ' הן קדם אהלך ואיננו ואחו' ולא אבין ונומ' : שמזלת את את הזהב שמחממ' ומבילה שרב ורעבון בא והזהב זל: וכן הוא אומר דכתיב זולות' גבי זהב : כשעיר שד : ל לאכסדרא שאין לו דופן ד רביעי': אינ' מסובב' בחיבה : למעלה מן הרקיע ומוהגב' את רוח צפון בגגו של רקיע : לקובה אוהל שכולו מוק' : נקרן מערבית צפונית בלילה ש שהחמה לעולם מהלכת רוח צפונית בלילה ומן המער' הי' פונה לצפון שכך הילוכה מן המזרח לדרום ומן הדרום למערב וממערב לצפון : ו וחוזרת אחורי כיפה דרך חלון : הולך אל דרו' את היו' היו' קרוי הילו' שהו' כתו' המלך ואת היקף הלילה קרוי סיבוב שהוא מקיף בחוץ: ביום לעול' מהלכת בדרום ואפילו ב ביום קצר אינו מהלך פחות מרוח דרומי': וסובב אל צפון בלילה אף בלילה קצרה ש' תקופו' תמוז אינו סובב פחו' מרוח צפונית : פעמי' מהלכתן ביום ארוך של תקופת תמוז שהיא יוצאה בקרן צ צפונית מזרחי' ושוקעת בקרן מערבי' צפוני' ופעמי' מסבבתן ביו' קצר ושהחמ' יוצאה בקרן מזרחית דרומית ושוקע' בקרן מערבית דרומית ומהלכת בלילה ג' רוחות: אתאן לרבי אליעזר שאומר לאכסדר' דומ' : וממזרים קרה זו רוח צפוני' שהדופן מוזרת ופרוצה : והאמרת רוח דרומית מעלת הא דאתיא מיטרא בניחותא רביבים וכאן אתה אומר רוח מזרחית מביאה מים : לא כא מן הדרום וכי אתיא בשפיכות' בא מן המזר' כדכתיב במונך :

הוגשמה רוח דרומית שנאמר ויגזו' על ימין ורעב ויאכל על שמאל ורא' שבעו וכתיב צפון וימין אתה בראתם ואמר רפרם בר פפא אמר רב חסרא מיום שחרב בית המקדש אין הגשמים יורדין מאוצר טוב שנאמר יפתח ה'לך' אוצרו הטוב בזמן שישראל שרויין על אדמתם גשמים יורדים מאוצר טוב בזמן שאין ישראל שרויין על ארכתן אין גשמים יורדין מאוצר טוב אמר ר' יצחק הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום ור' יהושע בן לוי אמר לעולם ידרי' שמתוך שמתחכ' מתעשר שנ' ארך ימים בימינ' ובשמאלה עושר וכבוד והא אמר ר' יהושע בן לוי שכינה במערב דמצר אצדדי אמ' לי' ר' חנינא לרב אשי כגון אתון דירהבירתו בצפונה דא'י אדרמו אדרומי ומנא לן ד' דבבל לצפונה דארץ ישראל קיימא דכתיב מצפון הפתח הרע על כל יושבי הארץ: מרחיקין את המשרה מן הירק וכו': תנא רבי יוסי מתיר בחרדל שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן ד' דבורי הרחק דבורך מן חרדליי שבאות ואוכלות ניצנותי חרדלי:

מתני' מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים ואם אילן קדם לא יקוץ ספק זה קודם וספק זה קדם לא יקוץ ר' יוסי אומר אף על פי שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו גמ' תנא בין שהבור למטה ואילן למעלה בין שהבור למעלה ואילן למטה בשלמא בור למטה ואילן למעלה קא א

אלי שרשין מזקי לה לבור אלא בור למעלה ואילן למטה אמאי אמר רבי חנא בשם רבי יוסי מפני שמחלידין את הקרקע ומלקין קרקעיתה של בור: ר' יוסי אומ' אע"פ שהבור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו: אמר רב יהודה אמר שמואל הל' כרבי יוסי אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא הוה אמרינן מודי רבי יוסי בגירי דידיה פפאי יונאה עני והעשיר הוה בנה אפדנא הוו הנך עצורי כשבבותיה דכי הוה דייקי שומשמי הוה נייד אפדניה אתא לקמיה דרב אשי א"ל כי הוינן בי רב כהנא הוו אמרינן מודי רבי יוסי בגירי דיריה וכמה

לא הוגשמה רוח דרומית שהיתה דגילה להביא רביבים טובים: וכתיב צפון וימי' אלמא ימין הוא דרום וכתיב ביה רעב: את אוצרו הטו' וסיפ' לתת מטר ארצך בעתו: ידרים בתפילתו יחזיר פניו לדרום: וסימני' שלא תחליף דמנרה אכדנדי מטה לצד דרום: אדרימו שתהיו פוני' לצד ירושלם משום דכתיב ו התפללו אלי דרך ארצם וגו': עד שאתה אומר לי שאני מזי' ועלי להרחיק את עצמי אני אומר לך שאתה מזיק: נצנוני חרדלי פרחי חרדלי: מתני' חרוב ושקמה שרשיהם מרובי' : בין מלמעלן שאחד מהן מלמעלה כגובה שיפוע הר והשני בשפולו: בין מן הצד בקרקע שוה: ונותן דמים דכיון דכרשות נטע שאינו מזיק עד זמן גדול לא חייבוהו חכמים לקוץ בלא דמי' בשביל היזיקא דיחיד: גמ' שמחלידי' לשון חלדה דהולכות שחיטה שהולכת חתחת לקרקעית הבור: הלכה כר' יוסי שעל הניזק להרחיק את עצמו: בגירי דיליה היכא דמטי ליה היזק מיד מתו' ידים של מזיק בההי' דאמרי' בהכי' והעלייה הכסו כי תרי חד דייר עילאי וחד דייר תתאי ואפקית מעזיבה וכל אימ' דמשי ידיה נפלי עליה דתתאי דכשנופלי' מידו ממש על התחתון קרי ליה גירי דילי' וכי פסקי והדר נפלי כגון דמנכדרי לא קרי להו גירי דיליה: פאפי יונאה כך שמו על שם מקומו: עצורי עוצרי שומשמין לעשות שמן: בגירי' דיליה והכ' כמי מידיה הוא בא לו שמכה מכותיהם הוא מרעיד: וכמה תגוד אפדנא דבעי ארחוקי:

דתנא בין שהבור למעלה ואילן למטה כו' אינטריך לאיתויי הך אע"ג דבמתניתין כמי תכן בין מלמעלן בין מלמטן דאי ממתניתין הוה אמינא דאחרוב ושקמה איירי דעלה קאי קא משמע לן ברייתא בכל אילן: הג' הה' ולספרים דלא גרסי במתני' בין מלמטן אתי שפי' דאי ממתני' הוה אמינא בין מלמעלן אאילן קאי ולא אבור משום דלא תקשי אלא בור מלמעלה ואילן מלמט' אמאי כדפריך אברייתא עד כאן הג"ה: עני והעשיר הוה רבותא נקט שהיה עני ולא איבעי להו לאסוקי אדעתייהו שיבנה האפדנא אפילו הכי הוזקקו להרחיק משום דהוו גירי דידהו אע"ג דבשמ' בהיתר אין צריך להרחיק אפי' בגירי דיליה כדתנן אם היה רפת בקר קודמת לאוצר מות' וה"ה חנות של נחתומין ושל צבעין ואין חילוק בין דיר לשא' כמו שפיר' לעיל לפי המסקנ' ואות' דהכ' היינו טעמ' משו' דלא קביעא תשמישייהו כל כך כי הנך דלעי' ועו' דהב' שאני משו' דכא ימי' סמך דכל מרא ומר' דמקי מרפי לארעי והוי דומי' דבור: אפומא

בנגייד

כו

בדנייר נכתמא אפומיה דחצבא דבי בר
מריון בריה דרבין כי הוו נפצי כיתנא
הוה קאזלה דקתא ובזקא אינשי אתו
לקמיה דרבינ' אמ' להו כי אמרינן כוד' ר'
יוסי בגיריה דידיה הני בירי דקא אזלא
מכחו הכא זיקא הוא דקא מכטי לה
מתקיף ליה מר בר רב אשי מ"ש מזורה
ורוח מסייעתו אמרוה קמיה דרבינא
אמר להו היינו זורה ורוח מסייעתו ו
ולרבינא מ"ש מגץ היוצא מתחת הפטי'
והזיק דחייב לשלם התם ניחא לי' דליזיל
הכא לא ניחא ליה דליזיל : מתני' : לא
יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אא"כ
אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות אחד
גפנים ואחד כל האילן היה גדר בנתים
זה סומך לגדר מכאן וזה סומ' לגד' מכאן
היו שרשי' יוצאים לתו' של חבירו מעמי'
שלש טפחי' כדי שלא יעכ' את המחריש'
היה חופ' בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו : גמ'

בדנייר נכתמא אפומא דחנב' שאם יניחו כד על החות'
וכיסוייה עליה ינוע הכיסוי מחמת הרעדה : דקתא מש
שמנערין מן הפשתן : מ"ש מזורה בשבת דחייב ואע"פ
שהרוח מסייעתו חשיב ליה עושה מלאכה שמא גירי דידיה
ניהו : היינו זורה ורוח
מסייעתו כי היכי דלענין שבת
הוי כוחו לענין נזקין נמי
כחו חשיב ליה : ולרבינא מאי
שנא כו' בשלמא זורה ורוח
מסייעתו לא הוה ליה פירכא
דקסבר משום מלאכת שבת לא
ילפי' דהתם מלאכת מחשבת
אסרה תורה וכ"ה מתרצינן
לה להא פירכ' בב"ק בהכונס
צאן לדיר : גץ היוצא
היוצא מן הברזל כשהפטיש
מכה עליו : חייב והרי הוליכו
הרוח : ניחא ליה דליזיל
לחוץ שלא ידליק את ביתו :
מתני' סמוך לשדה חבירו בין
שד' הלבן בין שד' האילן וטעמ'
כדי שיעבוד הבקר שבשדה חברו את
אילנותיו לא יהא נרי' לבככי'
מחרישתו לתוך שדה חבירו :
מעמיק להן בעל השד' שיכלו
לתוכו ק"כ כעומ' ש"ש טפחי' :
והעצים שלו בגמ' מפרש של
מי גמ'

אפומא דחצבא על פי' הקונטרס קשיא לר"י דאיך
יהא הפרכא כייר כולי האי עד שתתגלגל
הכתמא דא"כ הבית קרוב ליפול ולפי הענין משמע שהיה
בנין חזק שהרי מתוך העוסר ככלה ובמסכת שבת כמי
אמרי' מאי הפרכא אפיתחא
דין שמתאספין שם לדין משמ'
דבירה גדולה היא ונרא' לר"י
דבניידא נכתמ' כשאד' אוחז
הכד בידו שזהו דבר מועט
ברבה א"כ מתגלגל האפשר
חייב להרחיק ולר"י נראה
שאין פ"ה דחוק דבכה' מועט
מתגלגל הכתמא שהו' דבר
קל אע"פ שהאפרכא אינו
מתגלגל כל כך : זיקא
הוא דקא מטי לה קשה לר"י
דליחייב משום אש מידי דהוה
אאבנו וסכינו ומשאו שהניחן
בראש גגו ונפלו ברוח מצויה
והזיקו דחייב משו' אש כדאמ'
בפ"ק דב"ק והכא דאמטי ליה
ברוח מצוי' איירי מדפרי' עלה
מזור' ורוח מסייעתו דאיירי
ברוח מצויה כדמשמע בהכונס
בכי ליב' וליבתו הרוח ומדפרי'
מגץ היוצא מתחת הפטיש
דהיינו ברוח מצוי' דחייב נזקו
אם דנכי אם קתני לה בהכונס
ואומר ר"י דלא דמי לאש דאי
חייב משו' אש לא בשעת האדם
את האש תחי' לבדו כדכתי'
המבעיר את הבעירה בלא סיוע הרוח וא"כ הולכת ע"י רוח מצויה אבל הכא אין עושה לבדו כל עיקר אלא ע"י ח
הרוח דאי לאו רוח לא הות דקתא אזלא כל עיקר ודמי לליבה וליבתו הרוח דפטור והיינו דמסני כי פריך בסמוך מ"ש
מגץ דהוה ס"ד דדמי ממש לגץ ומשני התם ניחא ליה דליזיל ומתכוי' להכות בכח עד שילך הגץ ויתרחק בלא שום זיקא
וחייב משום אש על מה שנגמר והולך על ידי רוח מצויה אבל הכא לא ניח' ליה דתיזיל כלום ואי נמי מכה בכח ואי לאו הרוח
אין הדקתא הולכת כלל וא"ת מ"מ יהא חייב להרחיק מידי דהוה אגורן דמתני' דחייב להרחיק אע"ג דזיקא ממטי ליה
וי"ל דמתני' כרבנן והכא איירי אליבא דרב יוסי דלא מחייב אלא בגירי דיליה והא דפריך מגץ ולא מצי לאוקמי ההי' דגץ
כרבנן משום דלא פליגי רבי יוסי ורבנן לענין חיוב תשלומין אלא לענין הרחקה וא"ת מ"ש מכחייה דאפילו לר' יוסי מ
מרחיקין אע"ג דהא גופא ממטי בפסה ומיהו התם משום דזימנין דבהדי דמכח כו' כדקאמרי' לעיל א
אבל קשה מעורכין דאמר רב יוסף אפיקו לי קונקור מהבא נ"ל דתלמודא לא סבר לה כרבינא ור"ת פוסק כמר בר רב
אשי וכאמימר ועוד אומר ר"י דבעלי חיים שאני דחמירי טפי מרוח דבא אחר מעורב בהן כדאמרינן בבבא קמ' :
מאי שנא מזורה ורוח מסייעתו ורבינא לא חשיב לה פירכא דסבר כי הכי דלא גמרי' משבת לענין תשלומין כ
כדמפר' רב אשי בהכונס דגבי שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא הוא וגרמא בנזקין פטור הכי נמי
לא גמרינן מהתם שיהא חייב להרחיק ומר בר רב אשי סבר כיון דחייב תשלומין לא גמרי' לאסו' מיהא לכתחילה ז
גמרינן שפיר כיון דגרמא בנזקין אסור :
ולרבינא מאי שנא מגץ וא"ת ואמאי קאמר ורבינא לאמימר נמי תיקשי לענין חיוב תשלומין מ"ש מגץ וי"ל דמשום
הכי נקט רבינא דאמימר הוה מצי לדחויי דה"נ דחייב לדידיה בתשלומין דלגמרי מדמה לה לזורה ורוח מסייעתו :
אחד גפנים ואחד כל האילן מתוך פ"ה משמע דנקט גפנים משום דשייך בהו כלאים דהכא ראיה מכאן דבשיש גדר
ליכא איסור כלאים דזה סומך לגדר מכאן וזה מכאן ואין נרא' דשדה חבירו דקתני הכא על כרחך לאו בשל זרעי' איירי
דהא מוקמי' בגמר' דמתני' איירי באילנות לאילנות ונקטי' גפנים אבל אילנות לגפנים בעי טפי משום ניפורי ומהאי טעמ' נקטינ'
לזרעי' בעי טפי אלא נראה דנקט אחד גפנים ואחד כל האילן דלא תיסק אדעתיה למימר דשיעור ד' אמו' דמתני' דווקא
בגפנים שמגיבו בהם שיעור זה במקום אחר לענין כלאים : אבל

נמ' תנא ארבע אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמ' שמואל לא שנו אלא בארץ ישראל אבל בבבל שתי אמות תניא נמי הכי לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו שתי אמות והא אנן תנן ארבע אמו' אר"א לאו כדשמואל שמע מינה ואיכא דרמי לה מירמא תנן לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות והתניא שתי אמות אמר שמואל לא קשיא כאן בבבל כאן בארץ ישראל רבא בר רב חנן הוו ליה הנהו דקלי אמיצר' דפרדיסא דרב יוסף הוו אתו ציפורי ויהבי בדקלי ונחתי בפרדיסא ומפסדי ליה אמ' ליה רב יוסף זיל קוץ אמ' ליה והא ארחיקי לי אמר ליה הני מילי לאילנות אבל לגפנים בעינן טפי והא אנן תנן אחד גפנים ואחד כל האילן אמר ליה הני מילי אילן לאילן וגפנים לגפנים אבל אילן לגפנים בעינן טפי אמ' ליה אנא לא קאיצנא דאמ' רב האי דיקלא דטעין קבא אסיר למיקציה ואמר ר' חנינא לא שכיב שכחת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זימניה בר אי ניח' ליה ליקוץ: רב פפא הוות ליה הנהו דיקלי אמיצרא דרב הונא בריה דרב יהושע א"ל אשכחיה דהוה קחפר וקא קאיץ שרשיו א"ל האי מאי א"ל תנן היו שרשי' יוצאים לתוך של חבירו מעמיק ג' כדי שלא יעכב המחרישה אמר ליה הני מילי שלשה מר קא חפר טפי אמר ליה אנא בורות שיחין ומערות קא חפרנא דתנן היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו אמ' רב פפא אמרי ליה בכולהו ולא יכילנא לי' עד דאמרי ליה הא דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבי' אסו' לקלקלו לבתר דנפק אמר אמאי לא אמרי ליה כאן בתוך שש עשרה אמה כאן חוץ לשש עשרה אמה: היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו וכו': בעא מיניה יעקב

הדייכה

גמ' אבל בבבל ב' אמות שמחרישתן קצרה: פרדסא כרם: והא ארחיקי לי ד' אמות: שכחת ברי כך שמו: אשכחיה רב פפא לרב הונא דקא חפר וקייץ שורשין: אלי מאי אתאי קיינת: אמרי ליה מכולהו הנאתי לו ראית הרבה שלא יקוץ: שהחזיקו בו רבים לעשותו להן דרך אסו' לקלקלו ואף על פי שהוא של יחיד ואנא נמי הא אחזיקי לי: לבתר דנפק רב פפא: אמר רב הונא אמאי לא אמרי ליה: בתוך שש עשרה אמה לאילן הויא חזקה דאילן אבל חוץ לשש עשרה אמה אין חזקתו חזקה אף על פי ששרשיו מתפשטין כ"ה אמה אינן יונקין אלא בתוך שש עשרה אמה סמוך לאילן כדאמרינן לקמן ואנא חוץ לי"ו אמה קיינא:

מדייכא

אבל בבבל שתי אמות תימה דבפרק המוכר את הספינה גבי קנהג' קנה קרקע דאמר רב יוסף עוכלא הוה כדירא דרעוותא כו' משמ' מהת' דבבבל נמי בעי ארבע אמות דבבבל הוה מעשה וי"ל דבההיא דירא דרעוותא היה להם מחרישה גדולה כמו בא"י: אבל בגפנים בעי טפי והוא בשנטע דקלים בשהם גבוהים אבל אם נטע גרעין לא דמתחילה קא גדל ולא גזריה דיליה הוא: אנא לא קאיצנא דאמר רב כו' ואם תאמ' והתנן במתני' קוצץ ונותן לו דמי' וי"ל דאיכא לאוקומיה באילן סרק אבל קשה דאמרי' בהמוכר גבי הנהו דיקלי דמכחשי בגופני הוו דקאמר למחר אייתי לי מקורייהו שמא משום היזק גפנים מותר לקוץ דקלי' וי"ל דשאני התם שינת מדאי היו מכחישים גפנים עד דהוה טפי כהו שעתא דחמרא: עד דאמרי ליה הא דאמ' רב יהודה מצר שהחזיקו בו תימה מאי מייתי מדרב יהוד דרבים שאני דהא לאו הכי קשיא מתני' דקתני קוצץ ויורד ופירש ר"ח ור"י כנס דרבים החזיקו במגריה דרב הונא וברשותו דאי לאו הכי אין חזקתו מועלת כדמשמע בהמביא ואתא רב הונא וקא חפר ברשות הרבים וקצץ שרשים דרב פפא ומשום הכי פריך מדרב יהודה דכיון שהחזיקו בו רבים אינו רשאי לחפור והא דקאמר אמאי לא אמרי לי כאן בתוך שש עשרה אמה וכו' ה"פ כלומר כי קאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ה"מ תוך י"ו אמה אבל חוץ לי"ו אמה מותר לקלקלו כיון שמכניס י"ו אמה בדין רשות הרבים ובסוף חזקת הבתים דאסר רבי יוחנן לאדם שכנס תוך שלו להחזיר כתלים למקומן אע"ג דאיכא רווחא כדמשמע התם אליבא דר"ל איכא רווחא דקאמר התם היינו שאינו סותם כל רשות הרבים אבל ליכא רווחא י"ו אמה אבל אי איכא רווחא י"ו אמה מודה ר' יוחנן דמות לקלקלו ומחזיר כתלים למקומן כדאמר' הכא ומיהו קשה מאי קאמר רב פפא אמרי ליה מכולהו מאי כולהו ומפרש ה"ר מנחם דמכולהו היינו מכל הכי דתנן אם האילן קדם לא יקוץ ספק כו' ולא יכלי ליה שהיה דוחה אותו דמיירי באילן עצמו אבל השרשים יקוץ ור"ת מפרש דרב הונא היה קוצץ ולוקח השרשים לעצמו ואמר ליה רב פפא מאי האי כלומר למה אתה לוקח השרשי' לעצמך א"ל דתנן קוצץ ויורד כו' וכיון שכדין אני קוצץ כמו כן יהו העצים שלי ואמרי לי' מכולהו היינו הנהו דמייתי הכא והיא דמייתי לקמן שרשי אילן הדיוט הבאים כו' דמיכה מוכח לקמן דהעצים שלו דקתני במתני' היינו של בעל האילן ולא יכלי ליה שרא לו כדדחי לי' לקמן עד דאמרי ליה מדרב יהודה כו' דהכי שלא תועיל חזקתי כחזקת רבי' לענין שלא תהא רשאי לקוצצו לענין זה מיה' תועיל ויהו העצי' שלי ומסיק אמאי לא א"ל חוץ לששה עשר יש לקיות העצים שלי כדאמר רבינא לקמן כאן תוך שש עשר כו': שלא

חריבא בר אבא מרב חסדא עצים של מי א"ל תניתוה שורשי אילן של הדיוט הבאין בשל הקדש לא נהנין ולא מועלין אי אמרת בשלמא בתר אילן אזלינן משום הכי לא מועלין אלא אי אמרת בתר קרקע אזלי' אמאי לא מועלין אלא מאי בתר אילן אזלינן אימא סיפא של הקדש הבאים בשל הדיוט לא נהני' ולא מועלין ואי בתר אילן אזלינן אמאי לא מועלין מידי איריא בגידולין הבאין לאח' מכאן עסיקי' וקא סב' אין מ' ע' בגידולין רבינא אמ' לא קשי' כאן בתו' ש"ש עשרה אמה כאן לאחר שש עשרה אמה אמר עולא אילן הסמוך למצר בתו' ש"ש עשר' אמה גזלן הוא ואין מביאין ממנו ביכורי' מנא ליה לעולא הא אילימא כדתנן י' נטיעות המפוזרו' בתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה בית סאה חמשי' על חמשי' כמה הוו להו תרי אלפי וחמש מאה גרמידי לכל חד וחד כמה מטי ליה מאתי' וחמשי' גרמידי הוי דעולא אלא מדתנן שלשה אילנות של שלשה בני אדם הרי אלו מצטרפין וחורשין כל בית

מדייקא דמן חדייב: לא נהנין מדרבנן: ולא מועלין אם נהנה לא מעל אלמא לא קדשי: מידי איריא מסקנא דקושיא הוא כלומר מכולה לאו ראייה היא לא למשמע מינה בתר אילן ולא למשמע מינה בתר קרקע. ד
דטעמא משום דהנך שרשים גדולין הבאים לאחר שהוקדש האילן הוא ואיכא למ"ד בהם' מעילה אין מועלין בגידולין אפי' שרשי הקדש בשדה הקדש ולא נהנין אינטריכא ליה: רבינא אמר לא קשיא רישא וסיפא דקתני רישא בתר אילן אזלינן היינו בתוך שש עשרה אמה וסיפא דקתני של הקדש באין בתוך של הדיוט לא מועלין היינו חוץ לשש עשרה: גזלן הוא שיונק משדה חבירו: ואין מביאין ממנו ביכורים אין נראה להביא ממנו ביכורי' דבעינן אשר תביא מארצך: עשר נטיעות המפוזרות בבית סאה לארכו ולרחבו בולן ב' בשוה יונקות מבית סאה וכולם נרי' להם ומות' לחורשו ערב שביעית עד ראש השנה שהכל למשה מסיני הו' וכו' סאה כ' אמה על כ' אמה שהכ' המשכן קרוי בית סאתי' והוא מאה על נ': כמה הוי להו בית סאה כי עבדת ליה ר רבוע' א' של אמה רוחב: תרי אלפים וחמש מאה גרמידי שהרי יש כאן כ' רבועות של כ' אמה ועולות לאלפים וחמש מאות אמה חלוק אותן לעשר אילנות תמצא נורך קרקע יניקת כל אילן ואילן בין הכל מאתן וחמשין אמה אורך באמה רוחב: הא לא הוי כדעולא דשיעור עולא כפים דאמר אילן יונק יו' אמה לכ' צד הרי לכ' על לכ' עשה מהן רבועה אחת של אמה רוחב כאשר עשית מבית סאה תמצאנה של אלף וכ"ד אמה שהרי יש כאן שלשים ושתים רבועות כל אחת ואחת לכ' אמה: אלא מדתנן שלשה אילנות גדולים שיונקים יותר מן הנטיעות ומפוזרין בבית סאה לאורכו ולרחבו בזוה א"פ שאינן של אדם אחד אלא של שלשה בני אדם: מצטרפין להיות שדה אילן וחורש כל בית סאה בשבילן ערב שביעית עד עצרת כדין שדה אילן. ואם לאו אין חורשין אלא כל אחד כדי צרכו דהיינו תחתיו ותונה לו במלא אורה וסלו והשאר הוי שדה הלבן ואין חורשין אותו אלא עד הפסח: בית

אלא הכא בגידולין הבאים לאחר מכאן ויש ספרי' דגר' מידי איריא הא בגידולין וכל זה מדברי המקשה כ"ומ' דעל כורח לא תוכל לפשוט מכאן דבגידולין הבאין לאחר מכאן איירי ואי בתר אילן אזלי' רישא אשמעי' דאין נהנין וסיפא אשמעינן דאין מועלין ואי בתר קרקע אזלינן רישא אשמעינן דאין מועלין וסיפא דאין נהנין בגידולין וא"ת הה"א הכא דאשמעי' דאין מעיל' בגידולין לאשמעי' של הקד' הבאין בשל הקדש דהוי רבותא טפי וי"ל דה"קט הכי משו' אידך בבא לאשמועינן דאין נהנין דהוי רבותא טפי שאין הכל של הקדש ור"ת לא גרים אלא והמתרץ הו' דקא' הכי דמוקי סיפא דאין מעילה בגידולין והא דלא נקט של הקדש בשל הקדש משום דבעי' למיתני דומיא דרישא דאין הכל דהקד' אלא חד דהקדש וחד דהדיוט אבל אי בתר קרקע אזלינן ורישא אשמועינן דאין מעילה בגידולין ליתני ריש' של הקדש בשל הקדש דאין מוכח כל כך לומר תנא רישא אגב סיפא כמו תנא סיפא אגב רישא: רבינא אמר לא קשיא כאן תוך יו' כו' רישא בתוך יו' אמה דבתר אילן אזלינן וסיפא חוץ ליו' אמה דבתר קרקע אזלי' וא"ת וליתני אידי ואידי תוך יו' וליתני סיפא מועלין אי נמי אידי ואידי אחר יו' וליתני ברישא מועלין וי"ל דתנא הכי לאשמועינן דבתרווייהו בין בתוך ששה עשר אמה בין חוץ לששה עשר אמה לא נהנין ולא מועלין: גזלן הוא ואין מביאין ממנו ביכורים פי' ר"ת משו' דאין מביאין גזל על גבי המזבח שנא' שונא גזל בעולה וכתיב והבאתם גזול וגו' ולית לן דעולא דהא כהדי' פסקינן כר' יוסי דאמ' זה נוטע בתוך שלו כו' וא"ת לפירושו עולא כמאן סבר דכרבנן כמי לא הוי דרבנן לא בעו הרחקה אלא ארבע אמות ולעולא שש עשרה אמה ויש לומר דעולא הוי מוקים מתניתין כבוכנא כדמוקי לה בריש פירקין ולהכי לא בעי אלא ארבע אמות ומיהו קשיא לרבי יצחק דפריך לקמן לעולא מהקונה אילן וקרקעו מביא וקורא מאי לאו בשהוא ומאי קושיא שאני התם שקנאו ולא הוה גזלן וכ' כפי' הקו' דאע"ג דמותר לסמוך אין מביאין ממנו ביכורים דבעינן אשר תביא מארצך ולקמן דקאמ' אילן הסמוך מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ לישראל לא קאמר שעל מנת כן הנחיל שיהא מות' לסמוך דבלאו הכי שרי אלא על מנת כן הנחיל שיהא חשוב כמו מארצך ויכול לומר מן האדמה אשר נתת לי: עשר נטיעות המפוזרות כו' בסוכה אמרי' י' נטיעות וערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני ודוקא עשר לתוך בית סאה אבל פחות מכאן אין נריכין חרישה כל כך ובן כמי אם היו בבית סאה יותר מעשר נטיעות אין חורשין נפי שעומדין ליעקר: בית

בית סאה בשבילן עד עצרת כמה הוו להו תרי אלפי וח׳ מאה גרמידי לכל חד וחד כמה מטי ליה תמני מאה ותלתין ותלתא ותילת׳ אכתי נפישי להו דעולא לא דק אימור דאמרינן ל לא דק לחומר׳ לקולא לא דק מי אמרינן מי סברת כריבועא קא אמרינן בעיגולא קא אמרינן מכדי כמה מרובע יותר על העיגול רביע פשו להו ז׳ מאה ושיתין ותמניא אכתי פש לי׳ פלגא דאמת׳ היינו דלא דק ולחומר׳ לא דק תא שמ׳ הקונה אילן וקרקעו מביא וקורא מאי לאו כל שהוא לא יו׳ אמה תא שמע קנה שני אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא הא

כד

בית סאה כמה הוי תרי אלפי ות״ק גרמידי של אמה רוחב כמה מטי לכל חד מהנך אילנו׳ תת״לג ותלת׳: אכתי נפישן להו שש עשרה אמה דעולא דהוו אלף וכ״ד: לא דק עולא לא דיקדק כל כך הואיל וקרוב לשיעור זה אמר ולא איכפת ליה: אימור דאמרי׳ לא דק היכא דאזיל לחומר׳ הכא קא אזיל לקולא דאיכו יונק כל כך וקאמ׳ איהו דיונק ופטר ליה מביכורים: מי סברת שש עשרה אמה ד דעולא בריבועא קאמ׳ דליהוי לב״על לב׳ כדקאמר׳: בעיגולא קאמר שכל סביביו יונק שש עשרה והייכו בעיגולא דאילו בריבוע כמנא ככג׳ האלכסון יותר משש עשר׳ אמה: וכמה מרובע יתר על העיגול רביע דל רביע מאלף וכ״ד פשו להו תשס״ח אמות ברוחב אמה אכתי לא שוו שיעורי דהשתא פשא ליה שיעורא דמתניתין אדעולא פלגא דאמ׳ וכמנא אילן יונק יו׳ אמה ומחצ׳ לכל צד דהייכו לג׳ על לג׳ דשיעור דעולא תשס״ח ושיעור דמתני׳ תת״לג וכפים שיעורא דמתני׳ אדעולא ס״ה אמו׳ באמה רוחב חלוק הרבועה לרוחבה הרי ק״ל אמה אורך ברוחב חצי אמה הקף מהם האילן לב׳ אמה לצפון וכנגדו לדרום כמנא מהצפון לדרום לב׳ שהרי הוספת עליו חצי אמה לכאן וחצי אמ׳ לכאן וכילך כשארו שו ברוחב חצי אמה תן חציין למזרח וחציין למערב כמנא מוקף בריבוע ולא דיקדק התלמוד כל כך דנקט פלגא אמתא דהא עולא בעיגולא קאמ׳ ואילו בעיגול׳ הייתי יכול להוסיף עליו שני שלישי אמה לכל צד שא מטו׳ האי פורתא לא דק כולי האי ואית דגרסי פש לי׳ תרי תילתי דאמתא: היינו דלא דק עולא דהוה מצי למימר שיתסרי ופלגא: ולחומרא לא דק ואזל לחומר׳ ולא כמנס את שיעורו: מאי לאו כל שהו חוץ לעוביו של אילן לכל צד: הקונה שתי אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא כו׳ לקמן תנן בהמוכר את הספינה המוכר שתי אילנות לחבירו ולא פי׳ לו קרקע לא קנה קרקע אבל קנה שלשה קנה קרקע אע״פ שלא פי׳ הילכך גבי ביכורים כמי שני אילנות מביא ואינו קורא דלא מצי למימ׳ פרי האדמה אשר נתת לי הא שלשה דקנה קרקע מביא וקורא: מאי

במה מרובע יתר על העיגול רביע הכי איתא בברייתא דמ״ט מידות וכן בעירובין:

הג״ לית פש להו תרי תילתא דאמתא פי׳ כשתקיף אילן דעולא ברבועה רחבה שני שלישי אמה יהיה גדול כאילן המשנה שהיה יותרשה אמו׳ ושלים ברוחב אמה שהרי אם תקיף לב״על לב׳ מרובעים יצטרך קכ״ח ולד׳ קרנות ח׳ שלישים הרי ק״ל ושני שלישי אורך על שני שלישי רוחב תחסר הרביע שהעיגול כחות ישאר נ״ח וכן ס״ה אמה ושליש תחתוך לג׳ חלקים ותעשה מן הג׳ רבועו׳ רבועה אחת לאורך תהיה הרבוע׳ האחת של קנ״ו ברוחב שליש תחתוך לשנים ותשי׳ זה כנגד זה תהי׳ הרבועה ארכה נ״ח על רוח׳ שני שלישי אמה: עוד מנא ר״י בספ״א חד מפורש בגמרת הספר להקיף בחוטים אילן דעולא שהוא לב׳ על לב׳ עד שיהא רוחב החוטין שני שלישי אמה סביב תחתוך החוטים ותפשט יהיה העליון אורכו ק׳ שהוא מקיף לג׳ ושלים וכל שים ברוחבו טפח יש כהקיפו שלשה והתחתון נ״ו שהוא מקיף לב׳ הרי אורך התחתון פחות מן העליון מכל צד שתי אמות ותחתוך העודף מצד א׳ ותמלא כד האחד הארוך לצד הקצר תהיה הרבועה נ״ח וכן הוא שמים וחמשה ושלים: דרך אחרת לג׳ ושלים על לג׳ ושלים מרובעים עולה אלף וק״א אמות ושלים על שלים שהיא תשיעית אמה תחסר הרביע ישאר תת״לג ושלי׳ הרי אילן המשנה לג׳ ושלי׳ על לג׳ ושלים: דרך אחרת בית סאה היא מאה על כ״ה תקח עשיריות לאילן אחד יהיה לג׳ ושלים על כ״ה והם לג׳ ושלים על לג׳ ושלים עגולים שהרי תוסיף הרביע מלבר שהיא שלים מלבין דהייכו ח׳ אמו׳ וג׳ באורך לג׳ וג׳ יהיו לג׳ וג׳ על לג׳ וג׳ מרובעי׳ עשה אותו עגול שיוסר הרביע שהוספת ויהיה עגול לג׳ ושלים על לג׳ ושלים ולספרי׳ דגרים פש ליה פלגא דאמתא יש לפ׳ דחשיב עולא יו׳ לכל צד לבד מקום האילן ומקום האילן שלים על שלים כמנא אילן דעולא לב׳ ושלים על לב׳ ושלים כשתקי׳ מכל צד פלגא דאמתא יהיה לג׳ ושלים׳ על לג׳ ושלים ורבינו משולם מפ׳ דעולא לא חשיב מקום האילן ומקום האילן הוי אמה על אמה כמנא דהוי אילן דעולא לג׳ על לג׳ ואם היו מרובעים היה עולה אלף ופט תחסר הרביע ישאר תת״ו ושלש׳ רבעי אמה וגרים פלגא דאמתא ולא גרים הוו שבע מאה ושתין ותמניא כמנא דאילן המשנה יתר על של עולא יו׳ אמה ושלים ורביע ופלגא דאמתא קאי אבית סאה שהיא כ׳ על כ׳ כשתסיר פלגא דאמתא לאורך וכן לרוחב יעלה החסרון כ׳ אמה חסר רביע דהייכו לג׳ אילנות ולאילן אחד יעלה יו׳ אמה ושלים ורביע וישאר כאילן דעולא: הג״ה ואית דגרסי פלגא דאמתא ותרי פלגי דאמת׳ ומפ׳ דאילן דברייתא הוי כ״ה על לג׳ ושלי׳ כעין זה שלי׳ סאה הוי יו׳ וכ׳ שלישי׳ מתוך באמב׳ ושים זה אצל זה ויהיה כ״ה על לג׳ ושלי׳ וכשתסיר פלגא דאמ׳ משני צידי האורך יעלה לג׳ וג׳ עוד תסיר תרי תילתי דאמ׳ מב׳ צידי רוחב יעלה לב׳ והו׳ בין הכל ס״ה ושלים וזהו שיעור מה שאילן דעולא פחו׳ מאילן דברייתא: עכ״הגה: לחומרא לא דק ולא״ת והא כמי קולא הוא הא דמייתי ביכורים דמפקע להו מתרומ׳ ומעשר כדאמרי׳ בהמוכר את הספינה וי״ל דעולא לא איירי אלא במאי דאיכו מביא בתוך יו׳ אמה אבל חוץ לשש עשרה פעמים מביא ופעמים איכו מביא: אילך וקרקעו כו׳ למאי דמוקי לה בתוך שש עשרה אמה נרי׳ לפ׳ מאי אתא לאשמועי׳ וכ׳ לר״שבא דאת׳ לאשמועי׳ למידק הא קנה אילן סתם איכו מביא וקורא ואם קנה שתים אפילו סתם מביא וקורא דקנה קרקע וכר״מ דאמר הקונה שתי אילנות קנה קרקע: הא

הא שלשה מביא וקורא מאי לאו כל שהו לא הכא נמי שש עשרה אמה תא שמע רבי עקיבא אומר קרקע כל שהו חייב בפיאה ובביכורים וכותבין עליו פרוזבול ונקנין עמה נכסים שאין להם אחריות הכא במאי עסיקינן בחיטי דיקא נמי דקתני כל שהו ש"מ תא שמע אילן מקצתו בארץ ומקצתו בח"ל טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי רשב"ג אומר הגדל בחיוב חייב הגדל בפטור פטור ע"כ לא פליגי אלא דמר סבר יש ברירה ומר סבר אין ברירה אבל גדל בפטור דברי הכל פטור הכא במאי עסיקינן דמפסיק צונמא א"ה מאי טעמיה דר' דהדרי ערבי ובהא קא מיפלגי מר סבר אוירא מבלבל ומר סבר האי לחוריה קאי והאי לחוריה קאי ושש עשרה אמה והו לא והא תנן מרחיקין את האילן מן הבור כ"ה אמה אמר אביי מיזל אזלי טובא עד ט"ז אמה מכחשי טפי לא מכחשי כי אתא רב דימי אמר בעא

הא שלשה מביא וקורא הוה מני למיפרך מסיפא דקתני בהדיא במסכת ביכורים בסיפא דהך דמייתי הכא הקונה ג' אילנות תוך שדה של חבירו מביא וקורא אלא דאורחא דתלמודא בכמה מקומות שמדקדק מרישא מה שיכול: לא שש עשר' אמה ואם תאמר והא אמרי' בהמוכר את הספינה גבי קנה ב' קנה קרקע וכמה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו וי"ל דהתם בשענפי האילן גדולים הרבה ויונקין חוץ לשש עשר' אמה ואם תאמ' קנה אילן אחד אמאי אינו מביא וקורא למאן דאמ' קנין פירות כקנין הגוף דמי ומאי שנא ממוכר שדהו לפירות דמביא וקורא לדידי' כדאמרי' בפרק השולח וליכא למימר דהאי תנא סבר דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי דהא ר' מאיר אית ליה דכקנין הגוף דמי בהשולח וכהחובל ואית לי' לקמן דקונה אילן אחד מביא ואינו קורא וי"ל דשאני התם שהקרקע קנוי לו עד זמן קבוע אבל הכא אם יתייבש מיד האילן אין לו בקרקע כלום א"נ כמו התם הקרק' קנוי לו לכל דב' למישטח בה פירי ולמיזרע בה שילקא וירקא אבל גבי אילן אין לו אלא יניקת האילן לבדה: ובבכורים פי' בקונ' דלא גרסינן ובוידוי דלא בתי' במעשר שני שיש וידוי לא מארצך ולא מאדמה אשר נתתה לי א"נ דכתיב ביה וברך את האדמה אשר נתת לנו לא שיי' לו קאמ' בה לקח את לכל ישרא' ומיהו על כרח אין וידוי בלא קרק' דתני עלה בירושלמי אף בוידוי ומכל מקום לא גרסינן ליה מדתני עלה בירושלמי מכלל דבמשנה ליתיה: דכתובין עליה פרוזבול אבל אמטלטלין אין כותבין פרוזבול מפני שיכול לכלות' והיא הלואה דלא שכיחא ועניין בקוב אף על פי שיכול לכלותו כותבין עליו פרוזבול דלא פלוג רבנן במקרקעי והא דכותבין אפילו על קרקע כל שהו פירש רשב"ם בהשולח משום דאין אונאה לקרקעות והוי כאילו יש לו משכון בכל ואין כר' דכיון דאין להן אונאה ביטול מקח ביתר מפלגא יש להן אלא היינו טעמא משום דגבי והדר גבי כמעשה דקטינא דאביי ועל ידי כך ראוי לגבות כל חובו וכענין זה איכא סוף פרק כל הגט גבי המלוה מעות את הכהן בן' הבית אלא מחט נובה אלא קרדום: בחיטי ואם תאמר והא מיטה יניקתה ג' טפחים כדמוכח בשבת בפרק אמר ר' עקיבא כשמעתין דערוגה ואין לומר דכל שהו דהכא לאו דווקא דהא בפ"ק דקידושין קא מייתי לה בשמעתין דאי בעי גבורין בה או לאו וקאמר כל שהו למאי חזי משפי כגון שבעץ בה מחט וקאמר איכפל תנא לאשמועי' מחט מי לא עסיקי' דתלי בה מרגנית' משמע דכל שהו דווקא וי"ל דגבי דיניקותה ג' מ"מ עיקר יניקתה אינו אלא בנגדה ואילן נמי יניקתו כ"ה ואפי' הכי עיקר יניקתו אינו אלא שש עשרה ואחד

מאי לאו משום דקנה קרקע מעט סביבם: לא משום דקנה שש עשר' אמה סביב כל אחד: ובוידוי לא גרסי' לי' במתני' במסכ' פיאה דאין וידוי אלא במעשר והוא אינו תלוי בקרקע: פרוזבול תנן במסכת גיטין הלל תיקן פרוזבול שראה שמנעו העם מלהלו' מפני השביעי' המשמט' ועוברים על מה שכתו' בתורה השמר לך פן יהי' דבר וגו' עמד והתקין תקנ' שלא תשמט שיהא מוסר שטרותיו לבי' די' וכותבי' עליהן פרוזבול וזה גופו של פרוזבול מוסר אני לכם פלוני ופלוני הדיינים שבמקו' פלוני שכל חוב שיש לי אגבנו כל זמן שארצה ותו לא משמטת ליה שביעית דלא קרינ' ביה לא יגוש שאין תובע חובו אלא מב"ד והתם מוקמינן לה אשביעי' בזמן הזה דרבנן ואמרינן התם אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע אבל אין לו קרקע ללוה לא כתבינ' ליה דהלואה לאו שכיחא הוי דמסתמא אין אדם סומך אלא על קרקע הלוה וכשאין לו לא תיקן הלל פרוזבול: ונקנין עמה נכסי' שאין להם אחריות דתנן בקדושין נכסי' שאין להם אחריות נקנים עם נכסי' שיש להן אחריות בכסף בשטר ובחזקה שהמטלטלין אין נקנין אלא במשיכה וקרקע נקנה בכסף ואם מכר לו קרק' ומטלטלין יחד כיון שנתן דמי הקרקע או מסר לו שטר מכיר' קרק' או החזיק בקרק' מדעת המוכר נקנו המטלטלין בלא משיכה קתני מיהא קרק' כל שהוא חייב בביכורים וקס"ד בביכורי אילן קאמ' הכא במאי עסקינן בחיטין שכל שבעת המינים חייבי בביכורים: מעורבין זה בזה שאין סומכין על ברירה לחלקן לחצאים ולומר של צד הארץ חייבין ושל צד החוץ פטורין: אבל דכ"ע הגדל בפטור פטור שאם היו כל שרשיו בחוצה לארץ פטור ואפילו עומד האילן בתוך שש עשרה אמה לארץ ולא אמרינן מן הארץ ינק: דמפסיק צונמא כאמצע שרשי' ואין שני צדדין יכולי' לינק זה מזה דהדרי וערבי האילן נעשה אחד למעלה בענפיו: אוירא מבלבל אע"פ שבתוך הקרק' הם בשני אילנו' הואיל ולמעלה באויר העולם נעשו א' מתערבי' יניקותיו: כ"ה אמה קתני לעולא דאמר ט"ז אמה ותו לא: אכחושי לא מכחשי בשדה חבירו אלא עד שיתפשרו הילכך טפי מהכי לאו גזלן הוא: הנוטה

בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן אילן הסמוך למיצר בתוך יו״ אמה מהו אמר ליה גזלן הוא ואין מביאין ממנו ביכורים כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחד אילן הסמוך למיצר ואחד אילן הנוטה מביא וקור' שעל מנת כן הנחיל יהוש' לישרא' את הארץ: מתני' אילן שהוא נוטה לשדה חבירו קוצץ מלא המרדע על גבי המחריש' ובחרוב ובשקמה כנגד המשקולו' בית השלחין כל האילן כנגד המשקולות אבא שאול אומר כל אילן סרק כנגד המשקולות: גמ' איבעיא להו אבא שאול ארישא קאי או אסיפא קאי תא שמע דתני' בית השלחין אבא שאול אומר כל האילן כנגד המשקולות מפני שהצל רע לבית השלחין ש"מ ארישא קאי ש"מ אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דקתני כל אילן סרק אי אמרת בשלמא ארישא קאי היינו דקתני כל אילן אלא אי אמרת אסיפא קאי אילן סרק מיבעי לי' אלא לאו ש"מ ארישא קאי ש"מ: מתני' אילן שהוא נוטה לר"ה קוצץ כדי שיהא גמל עובר ורוכבו רבי יהודה אומר גמל טעון פשתן או חבילי זמורות ר' שמעון אומר כל האילן כנגד המשקולות מפני הטומאה: גמ' מאן תנא דבנזקין בתר אומדנא דהשתא אזלינן אמר ר"ל במחלוקת שנויה ור' אליעז' היא דתנן אין עושין חלל תחת ר"ה בורו' שיחין ומערות רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים ר' יוחנן אמר אפי' תימא רבנן התם זמנין דמפחית ולאו אדעתי' אבל הכא קמא קמא קא קייץ ליה: רבי יהודה אומר טעון פשתן או זמורות וכו': איבעי' להו שיעור' דר' יהודה נפיש א"ד שיעור' דרבנן נפיש פשיט' דשיעור' דרבנן נפיש ראי ס"ד שיעור' דר' יהוד' נפיש רבנן בשיעורא דר' יהודה מאי עבדי ליה אלא מאי שיעורא דרבנן נפיש ר' יהודה בשיעורא דרבנן מאי עביד אפשר דגחין וחליף תותיה: ר' שמעון אומר כל האילן בנגד המשקולת מפני הטומאה: תנא מפני אהל הטומאה פשיטא מפני הטומאה תנן אי מכתניתין הוה אמינא דילמא מייתי עורב טומאה ושדי התם ובדחלולי בעלמא סגיא ליה קא משמע לן:

הדרן עלך לא יחפור

הנוטה נופו לתוך שדה של חבירו: שעל מנת כן הנחיל יהושע התנה עמהם שלא יקפידו על כך: מתני' מרדע מלמד בקר קוצץ הענפים עד גובה מלא מרדע שלא יעכבוהו מלהוליך מחרשתו שם: החרוב והשקמה שצילם מרובה וקשה לשדה: כנגד המשקולת כל מה שנוטה לתוך שדהו: משקולות חוט האדריכלין שנותנין חוט' ותולין בו משקולת של אבר: ואם בית השלחין היא כל האילן אפילו אינו חרוב ושקמה קוצץ כנגד המשקולת שהצל רע לבית השלחין: אבא שאול אומר כו' בגמרא מפ' אהייא קאי: גמ' ארישא קאי דקאמר ת"ק קוצץ מלא מרדע הכא אילן סרק חוץ מחרוב ושקמה ואמ' להו אבא שאול כל סרק נמי כנג' המשקל': או אסיפא קאי דקאמ' ת"ק בי' השלחין כל האילן כנגד המשקולת ואפילו אילן העושה פירות ואמר ליה אבא שאול כל אילן סרק הוא דכנגד המשקולת אבל האילן העושה פירות מלא מרדע ותו לא: כל האילן כל האילנות: אי אמרת בשלמא ארישא קאי ולטפויי אתא היינו דקאמר כל: אלא אי אמרת אסיפא קאי מאי כל הא לגרועי אתא: מתני' אילן הנוטה לרשות הרבים: קוצץ מן הענפי' התחתונות: כדי שיהא גמל עובר תחת העליונות: מפני הטומאה מפרש בגמרא: גמ' בתר השתא אזלינן דקתני קוצץ מן הענפים כדי שיהא גמל עובר ורוכבו והרי חוזרין ונדלים לאחר זמן: כדי שתהא עגלה מהלכת אם תקרתה חזקה כל כך מות' ואע"ג שסופה שתתליע ותפחת: קמא קמא קייץ ליה כל ענף וענף שיקדים ויצמח יקצצנו: בשיעורא דר' יהודה מאי עבדי ליה כשיבא גמל טעון פשתן היאך יעבור: מפני אהל הטומאה שמא יפול כזית מת אצל האילן והרי הענפי' המרובי' מאהילין עליו ועל עוברי הדרכים ומביאי' עליהם את הטומא': ושדי התם על האילן ומתוך שענפיו רבים הטומאה עומדת שם ואינה נופלת לארץ ובני אדם עוברים תחתיה ואי לא חיישינן אלא להכי בדחלולי בעלמא סגי ליה לקוץ אחד א' מבנתיים כדי להרויח אויר ביניהם ולא תעמוד שם טומאה קמ"ל מתניתא דאפי' לא נותר בו אלא ענף אחד מזיק הוא את הרבים:

הדרן עלך לא יחפור

ואחד אילן הנוטה מבי' וקור' בפ' המקבל פליגי רב ושמואל באילן העומד על המיצר רב אמר הנוטה לכאן לכאן ולכאן לכאן ושמואל אמר חולקין ופי' בקו' התם דבנטיית שרשים איירי ולפי' שמעתין דהכ' כרב דאזיל בתר שרשין ורשב"א פי' שם בענין א':

שעל מנת כן הנחיל יהושע וכו' כחרוב' פרי' אמאי לא חשי' לה בהדי' י' של יהושע ותשני ליה שפיר:

ובדחלולי שני פירש ר"ח דחלולי לשון יראה שעושים צורה של עץ ונראין כבני אדם ואין העוף רשאי לישאר שם קא משמע לן דאע"פ שברח העוף פעמים שמשאיר שם בשר המת שהב' בפיו ונשאר שם בענף הילכך אין לו תקנה אלא בקצינת ענפי' כולם כנגד המשקולות:

הדרן עלך לא יחפור

כח

חזקת

הבתים והבורות והשיחין והמערות והשובכות והמרחצאות ובית הבדים ובית השלחין והעבדי' וכל דבר שהוא עוש' פירו' תדיר חזקתן ג' שני' מיום ליום שדה בי' הבעל חזקתה ג' שני' ואינן מיום ליום ר' ישמעא' אומ' ג' חדשי' בראשונ' וג' חדשי' באחרונה ושנים עשר חדש באמצע הרי אלו י"ח חדש ר' עקיבא אומ' חדש בראשונ' וחדש באחרונ' וי"ב חדש באמצע הרי אולם י"ד חדש א"ר ישמעא' בר"א בשדה לבן אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו וכנס את קייצו הרי אלו ג' שני' : גמ'

בית השלחין מתוך שמעיין בתוכו שמשקים אותה ממנו תמיד עושה פירות תדיר : וכל דבר שעושה פירות תדיר חזקתן ג' שנים מיום ליום אם החזיק בה שלש' שנים שלמות אין צריך להביא שטר מכירה ואם עירערו עליה בעלי' הראשוני' וזה אומר מכרתה לי ואבד שטרי חזקתו מועלת לו ואם לאו אין חזקתו מועלת לו לפי שכשאמרו ג' שנים לחזקה כנ"ל הראוי לצאת ממנה כג' שנים· אמרו : שדה בית הבעל המסתפקת במי גשמים אינה עושה פירות אלא פעם אחת בשנה : חזקתה ג' שני' ואינה צריכה מיום ליום ומה היא חזקתה רבי ישמעאל אומר ג' חדשים אחרונים של שנה ראשונה וג' חדשים ראשוני' של שנה אחרונה ואמצעי' שלימה שיש הממהרים לזרוע לפני ר"ה וכיון שהחזיק בה סוף שנה ראשונה ג' חדשים ויש לו עדי' שזרעה באותן ג' חדשים וכן בג' חדשים ראשונים של אחרונה הרי זה חזקת שלש שנים רצופות שאין לך אדם הרוא' את חבירו שזורע את שדהו לאכול פרי העשוי לשנה ושותק : ר' עקיבא אומ' כו' בגמ' מפ' במאי פליגי : בר"א שצריך י"ח חדש לשדה בית הבעל : בשדה הלבן שכל פירותיה נלקטין בפ' אחד לפיכך צריך ג' שנים : אבל בשדה אילן שפירותיה נלקטין לפרקים ענבים בפ' אחד וזיתים בפ' אחד ותאנים בפ' אחד : כנס את תבואתו יין של גפנים : ומסק את זיתיו וכנס את קייצו תאנים ליקט וייבשן בה ועשה קציעות והכניסן לבית הרי זו חזקה כאילו הן ג' שנים : בת'

חזקת הבתים : ובי' הבדים פר"י בר מרדכי דהא דתנן בפרק חומר בקודש עברו הגיתים והבדים דמשמע שיש להן זמן קבוע היינו שרוב העולם דורכים או בזמן לקיטה אבל יש בני אדם שמכניסין כל השנה ודורכין מעט מעט : **שלשה** חדשים בראשונה מתוך פ"ה משמע דכפי ר' ישמעאל שהוא יזרע ויקצור באותן שלשה חדשים ראשונים וכן באחרונים ואין תימה שתהא התבוא' הנזרעת אחר ניסן גדילה בג' חדשים ואין זמנה עד ניסן הבא ד דמנינן בעין זה דאמרי' בראש השנה כל תבואה הנקצרת בחג בידוע שהביאה שליש לפני ר"ה שמא גדילה פעמים באותו זמן אבל קשי' לר"י דאם כן אמאי צריך י"ח חדשי' בטו' חדשים סגי שיזרע ג' חדשים לפני ניסן ויקצור בניסן ושני' בסוף הקיץ ושלישית בניסן הבא ונ"ל דצריך אכילה חשוב' של ג' כל חד' כאמנ' אע"ג דאמרי' בגמ' אבל תלת' פירי בתלת' ירחי כגון אספסתא לרבי ישמעאל הויא חזקה שאני התם לפי שהוא זמן שלהם אבל ק' לר"י דאמרי' בגמ' פירא רבא ופירא זוטא איכא בינייהו דר' ישמעאל ור' עקיב' ופ"ה התם דר' ישמעאל בעי פיר' רב' כגון שעורי' ושבולת שועל שגדלים בג' חדשים ורבי עקיבא סבר פירא זוטא כגון ירק הגדל בחודש אחד והא אמרי' בגמ' דאספסתא בחדש א' הויא חזקה לרבי ישמעאל וכר' נר"י דלא בעי רבי ישמעאל שיזרע התבואה ויקצור שא אפילו זרעה הראשון או הויא יזרענה בג' חדשי' אחרוני' אע"פ שלא קצרה ובהא פליגי דר' ישמעאל סבר בעינן שיהא גדל הפרי ברשותו הרבה כגון ג' חדשי' והיינו פירא רבא ורבי עקיבא סבר דאין צריך שיגדל ברשותו אלא חדש אחד והיינו פירא זוטא וא"ת והיאך יהא ניכר שיחזיק בה כל ג' חדשים ראשונים או אחרונים כי ביום א' או בב' יוכל לקצור או לזרוע וכ"ת שמכבש את השדה ומתקנו הא לא הויא חזקה מידי דהוה אביר דאמרי' לקמן דלא הויא חזקה משום דמימר אמ' כל שכי דכרבא ביעול בה וי"ל כגון שאוכלה שחת והא דאמרי' אכלה שחת לא הויא חזק' ה"מ כשאוכל שחת בענין זה שאין התבוא' חוזר לבא ע"ד שייך לומר לאו אחזקת כדמחזקי אינשי לפיכך לא חש למחות אבל אם אכלה שחת בענין שאין התבוא' מתקלקלת כדרך שבני אדם עושים בעוד שהוא ירק ולא בא עדיין נבעול שלה הויא חזקה ובשדה אילן דבעו רבנן דפליגי אר' ישמעאל בגמ' מיום ליום ג' שנים אע"ג דלא שייך התם אכלה שחת מ"מ איכא למימר כגון שזומר ומעבר העצים לעצמו ואע"ג דמיתקן בכך והוי כמו ביר כיון שמעבר העצים לעצמו לא שייך למימר כל שכי דכרבא ביעול בה ועוד אומר ר"י דאחזיק בה כה"ג שנעל ונדר את השדה ונועל במפתח ואין מניח אדם ליכנס והא דאמרי' בגמ' בוכמא במאי קני לה ולא קאמר כגון שנעולה וגדורה איכא למימר דאין נעילה מועלת אלא א"כ איכא אכילה בהדה או זריעה אבל נעילה גרידא לא מהני מידי והשתא אתי שפיר במי לרבנן דרבי ישמעאל : **שהד** יא חדש תימא וכי מניבא אתא לאשמועינן וכה"ג פריך בכמה דוכתי וליכא למימר דרצופין אתא לאשמועינן דא"כ מאי קמ"ל רב הונא ובגמ' משמע דממתני' לא הוה שמעינן דבעינן רצופין אי לאו דאשמועי' רב הונ' : **כנס** את תבואתו להכי קרי לכרם תבוא' דכתי' ותבוא' הכרם וא"ת תיקשי הא דתנ' תבוא' קוד' זיתים דיין קוד' לשמן כדאמרי' באיזהו נשך הגיע זמן יין למכו' וכת"ק הגיע זמן שמן למכו' שא כנס את קייצו אמאי תני לי' בתר הכי הא תאנים קדמי דהא אמ' בהמקבל אתי ניסן ואייר ותני סיון קציר אתי סיון ותמוז ואב קיץ ואילו בציר היה בתשרי כדאמרינן בברכות דאמר להו עולא לרבנן לא תיתחזיאו קמאי לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי ואמרי' במי בסנהדרין גבב ניסן וגבב תשרי לא שמיה גבב וה"מ באריסי ודבר מועט ואמרינן באיזהו נשך אזי מר להנהו רבנן דיהבי דמי אחמרא בתשרי ומבחרי להו בשבת מכל אלו משמע דבציר הוה בתשרי ובבר כלה הקיץ וי"ל דהא דקרי קיץ לתני סיון ותמוז ואב לפי שאז הוי עיקר יובש של תאנים באילן ומיהו אין קוצצין אותו מן האילן עד לאחר הבציר אי נמי לוקטין אותו קודם אתי סיון ומניחים אותו לייבש ולא הוי זמן כניסתו לבית עד לאחר תבואת הכרם והא דלא הויא לקיטה חזקה כי שמא היו רגילין לייבשן באותה שדה שגדלו שם ולכך לא הויא חזקה עד שיביאם לביתו ור"ת מפרש כנס תבואתו בתשרי ומסק זיתיו בשבט וכנס קייצו באב הרי זו חזקה בשנה מנלת חזקה בשנה אחת ונקט בסדר זה משום דתשרי הוא תחילת השנה. אבל יותר הוה מיושב אי הוי תני להו בסדר בשמי שנים שהן גדילין עליהן : ומת'

גמ׳ אמר רבי יוחנן שמעתי מהולכי אושא שהיו אומרים מנין לחזקה שהיא ג׳ שנים משור המועד מה שור המוע׳ כיון שנג׳ ג׳ נגיחות נפק ליה מחזקת תם וקם ליה בחזקת מועד הכא נמי כיון דאכל הר״ת שנין נפקה לה מרשות מוכר וקיים לה ברשות לוקח אי מה שור המועד עד נגיחה רביעית לא מיחייב הכא נמי עד שנה רביעית לא קיימא ברשותיה הכי השתא התם מכי נגח ג׳ נגיחות הוי מועד ואידך כי לא נגח מאי לישלם הכא כיון דאכלה תלת שנין קיימא לה ברשותיה אלא מעתה חזקה שאין עמה טענא תיהוי חזקה אלמא תנן כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה טעמ׳ מאי דאמרינן דילמא כדקאמר השתא איהו לא טעין אנן טענינן ליה מתקיף לה רב עוירא אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה דומיא דשור המוע׳ מה שור המועד בפניו בעינן אף ה״נ בפניו בעינן התם

מהולכי אושא שגלתה סנהדרין לאושא כדאמרינן אם הסנה עשר גליות גלתה סנהדרין כו׳ מיבנה לאוש׳ ואוש׳ כו׳: לא מיחייב לשלם אלא חצי נזק: אף כאן עד ר׳ שנה רביעית לא הויא חזקה: ואידך כנגח וכנגיחה

יעית דכעיכ׳ הייכו
וס דאי לא נגח לאחר
ומחזק מה ישלם שאין
זה טענה מפרש במתני׳
לא מה אתה עוש׳ כתו׳ שלי
ר לו שלא אמר לי אדם
ר מעולם ולא אמר לו את׳
ר׳ ליתהני מזק דהא אמר׳
נים מפקי לה מרשו׳ המוכ׳
ומסני טעמא מאי אמרי׳ ג׳
נים מפקי לה מחזקה דמרה
ן׳: דאמרינן דילא בדאמ׳
הו זה אומר לקחתיה ממך
: אומר גזלתיה ממני ואין
כו יודעין האמ׳ עם מי אתי
זקת ג׳ שנים ומוקמת לה
דסותיה ואמריכן דילמא
וטמא הוא כדקאמר אבל
לא טענה מסיבן קנאה כ
בשביל אכילת ג׳ שני׳: מחאה
שלא בפניו לא תיהוי מחאה
לם מיהה המעור׳ כתו׳ ג׳ שני׳
לפני עדי׳ שלא בפני המחזיק
אמר דעו שפלוני המחזיק
בקרקע שלי בגזילה:
לא תיהוי מחאה דגמרא דשו׳
המועד שמעידין שורו בנגשו
ובשלשה פעמים שהעידו שלא
בפניו איכו כעשה מועד אף
התראות שהם של מחא׳ לא
תיהוי עדו׳ שלא בפניו דמחא׳ דגמיא דהעדאה הויא שהיא
התראה לשמור שורו ואף במחאה התראה היא להזהר
בראיה זכותו ושטר מכירתו: התם

אר ומה שור המועד עד נגיחה רביעית כו׳ מכאן חזרה בו רש״י מחה שהיה מפ׳ בב״ק גבי הא דפליגי אביי ורבא דאמר אביי תמול חד מתמול תרי שלשום תלת ולא יעמרכו בעליו אתאן לנגיחה רביעית ורבא אמר תמול מתמול חד הוא כו׳ דאביי סבר דעד נגיחה רביעית לא מיחייב ורבא סבר דחייב בנגיחה שלישית דאם כן הוה מסיק הכא תלמודא דלא כהלכתא דקיימא לן כרבא לגבי אביי וחזר בו ופירש דמשמעות דורשין איכא בינייהו והפי׳ עזרא מפרש דודאי לכ״ע לא מיחייב עד רביעית אבל הכא פליגי דלאביי דמפיק נגיחה רביעי׳ מקרא דלא ישמרנו אם נגח נגיחה רביעית ביום ג׳ לא מיחייב עד שינגח ביום רביעי דלא ישמרנו קאי אימי דומי׳ דתמול שלשו׳ אבל לרבא דנגיח׳ רביעית לא כתיבה בהדיא אפי׳ ביום שלישי אם נגח ב׳ נגיחה רביעית מיחייב: עד נגיחה רביעית לא מחייב תימ׳ לר״י דמאי פריך הא הכי יליף משור המועד מה הת׳ הוחזק נגחן בשלשה פעמי׳ הכא כמי הוחזק שתקן בשלשה שני׳ א״כ משלש שנים ואילך קמא ליה ברשותיה ואמר ר״י יצחק דס״ל דמקשה דהכי ליף מה התם מכי נגח ג׳ פעמים כפיק ליה מחזי הזק לנזק שלם ה״נ כיון שאכלה שלשה שנים ולא מחה נפקא לה מרשות מוכר לרשות לוקח אע״ג דמילתא בלא טעמא הוא: אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה כו׳ תימא מאי ס״ד דמקש׳ להיכי מני לאוקמי בידיה כיון דלא טעין מידי וי״ל דהכי פריך כיון דילפת משור המועד מה התם בשלשה נגיחות הויא בחזקת נגחן ה״נ כיון דאכלה שלש שנים ולא מחה הויא בחזקת שלא ימחה עוד וכלא טענה נמי תהא שלו דאית לן למימר שמחל לו אי נמי הא דקא פריך למימרא דחזקה שלא בטענה תהא חזקה הייכו בגון דקא׳ מפלני׳ זכנתא דזבנא מינך אע״ג דלא אמר קמי דידי זבנא ולא דר בה אפי׳ חד יומא ולא ידע אי זבנה מינה אי לא זבנה אלא דהכי אמר ליה תימא לרשב״א הא דמיבעיא לן בפרק בית הרגל אי איעודי תורא אי לאיעודי גברא תפשוט מהכא דלאייעודי תורא הוא מדקאמרי הולכי אושא מה שור המועד כיון שנג׳ ג׳ נגיחות נפקא ליה כו׳ ואי לאייעודי גברא לא מייעד עד נגיחה רביעית דאז הוא מועד לעבור בהתראות דכשנגח נגיחה שלישית והתרו בו עדיין לא עבר על שלש התראות עד שיגח פעם רביעית וי״ל דשוני דהכא כמאן דאמ׳ לאייעודי תורא והולכי אושא לא אמרו אלא דגמרו משור המועד ולא יותר נילפינן משלשה התראות דגברא ולא מג׳ נגיחות דתורא ועוד דלמ״ד לאייעודי גברא אין צריך שיהו מוחזקות לעבור בהתראות דאם כן עד נגיחה חמישית לא יתחייב אלא כרי׳ שיודיעוהו בכל פעם שנגח בדי שישמור שורו ומ״מ איוכא דשור תלי במה שהוחזק ליגח: אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תהא מחאה פירש ר״י בי היכי דילפת משור המועד דהוי מזק בג׳ זימני ה״נ נילף מה שור המוע׳ בעי העדאה בפניו ולא אמר קלא אית ליה ויועיל ה״נ מחאה שלא בפניו אית לן למימר דלית ליה קלא ולא תהא חזקה אע״פ שמחה בפניו ולא אמר קלא אית. ליה ויועיל ה״נ מחאה שלא בפניו אית לן למימר דלית ליה קלא ולא תהא חזקה אע״פ שמחה החזקה כיון דאין קול למחא׳ דמה היה מועיל אם היה מוחה כיון שלא תניא למחזיק מחאתו ואף ע״פ שמחא׳ באה לבטל החזקה והעדאה באה לקיים מ״מ פריך שפיר והא דבקש מחאה ולא בקש חזקה משום דחזקה כשמעת טפי מהעד׳ אבל מחאה איכה כשמעת יותר וכלא שור המועד הוי מני למפרך דלא תהא מחאה פדפריך אליבא דרבכן אלא כיון דיליף משור המועד ביחא ליה למיפר׳ מיביה ומשני מכרך חברא אית ליה ויש קול בין למחאה בין להעדאה אבל בהעדאה עדאה גזירת הכתוב הוא דאין כעשה מועד שלא אב מעידים כפניו אפילו יתברר לו באלף עדים שהעידו על שורו בבית דין: בגון

התם והועד בבעליו כתיב הכא חברך
חברא אית ליה וחבר' דחברך חבר" אית
ליה ולרבי מאיר דאמר ריחק נגיחותיו
חייב קירב נגיחותיו לא כ"ש אבל ת'רתא
פירי בחד יומא כגון תאנ' ליהוי חזק' דומי'
דשור המועד מה שור המועד בעידנא
דאיתה להאי נגיחה לית' להאי נגיח' ה"נ
בעידנא דאיתא להאי פירא ליתיה להאי
פירא אכלה תלתא פירי בתלתא יומי
כגון צלף ליהוי חזקה התם פירא מיהא
איתיה ומגמר הוא דקא גמר ואזי" אכלה
תלת פירי בתלתין יומי כגו' אספסת' ליהוי
חזקה היכי דמי דקדיה ואכלה דקדיה
ואכלה הת' משמט הוא דקא שמי" ואזיל
אכלה תלתא פירי בתלתא ירחי כגון
אספסתא ליהוי חזקה מאן הולכי אושא
ר' ישמעאל ולר' ישבעא' ה"נ דתנן א"מ
רבי ישמעא' כד"א בשדה הלבן אבל בשדה
אילן כנס את תבואתו ובסק את זיתיו
וכנס את קייצו הרי אלו ג' שנים לרבנן
מאי אמר רב יוסף קרא כתיב שדות
בכסף יקנו וכתבו בספר והעד וגו' שהרי
נביא עומד בעשר ומזהיר על א
כט אחד עשר א"ל אביי דילמא עצה טובה קמ"ל ראי לא תימא ה
הכי בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את פריהן מאי קאמר אלא
עצה טובה קמ"ל ה"נ עצה טובה קא מ"ל תדע דכתיב ונתתם בכלי
חרש למען יעמדו ימים רבים אלא אמ' רבא שתא קמייתא מחיל
איניש תרתי מחיל תלת לא מחיל א"ל אביי אלא מעתה כי הדרא
ארעא תיהדר לבר מפירי אלמא

גלף אע"ג דסגי לי' מתחלה פרי' מכל שתחלה גדולה
היא כשעה שניטלין חבירתה מן האילן אף על פי
כתב... ה עדיין אבל גלף קטן הפירי הוא הרבה כשנוטלין
הא' כדאמרי' בשבת עתידין אילנו שיטענו פירו' בכל יום
לינלג עליו אותו תלמיד אין
כל חדש תחת השמש אמרי לי:
גלף ור"ח גרים כריפא תלת'
פירי בחד יומא כגון גלף שיש
לו שלשה פירות כיחד וכתר
הכי גרים כגון תאינה והיא
דשבת משמע בספרים שלנו:
ודילמא עצה טובה קמ"ל
הוה מצי למפרך ודילמ' בסוף
עשר הוה קאי ומזהיר על ת
תחלת אחת עשרה דליכ"א אפי'
שנה ולעולם בשנה אחת הוי'
חזקה ור"ח פירש דרב יוסף
ס"ל הכי וגרים שהרי נביא ג
עומד בתשע ומזהיר על זה
שילכד העי' ויאכדו השטרו'
ויסמכו על חזקת שלשה שנים
ונביא רא"ה מסדר עולם ד
דבשנה תשיעית כחד"ש בעשירי
היה ומיהו בכל הספרים שלנו
כתו' שהרי נביא עומ' בעשירי
וכן בסדר עולם שלנו תניא
בשנה העשירי ונ"ל דלגירסתו
כמי קשי' מנא ליה ג'
שנים מיום ליום דלפי גירסת
סדר עולם ליכא אלא שמנה
עשר חדש שהרי בשנת אחת
עשרה בחדש הרביעי בתשעה
לחדש הובקעה העיר:
סמא

התם והועד בבעליו אמר רחמנ' כו' כלומר לא דמי דהכי
דגמרי' ג' שנים משלש נגיחות כי היכי דהכי מפקי' מחזקה
הכי נמי מפקי' מחזקה אבל מאה מהעדאה לית לן ל
למיגמר דהתם כיון דהעדאה לחייבו ממון על נגיחותיו
היא באה ולהעמיד שורו ב
בחזקת מועד בעינן בפני
בעלים שידע לטעון ולהכחי'
העדים ולביא אחרים להזימ'
אבל טעמא דמחא' להתרו כו
להיות זהיר בזכיותיו היא
באה שזה טוען שבגזילה היא
בידו הכא אפילו שלא בפניו
נמי איתה : דחברך חברא
אית ליה כו' ויאמרו זה לזה
והדבר בא לאזניו ואינו יכול
לומר אילו שמעתי הייתי זהי'
בראיי זכותי : ולר' מאי דאמר
כול' כלומ' לר' יהוד' דאמ' בב"ק
איזהו מועד כל שהעידו בו
ג' ימים איכא למימר הכא ג'
שנים דומיא דג' ימים אלא לר'
מאיר דאמ' התם דאפי' נגח
ג' פעמים ביום אחד הוי מועד
מקל וחומר הכא נמי אכלה
תלת פירי בחד יומ' כגו' תאנים
שאינה מבשלות יחד ויש
שאינה מתבשלת שחרי' ולער'
היא ראויה ה"נ דהוי' חזקה :
ומשני דומיא דשור המוע' כו'
: גלף פרי שלא היה ניכר בו
היום נגמר לסוף ג' ימים :
אספסתא מין זרע הוא למאכל
בהמות ולסוף שלשים יום הוא
נגמ' ועוקרין אותו וזורעין אותו
במקומו וכתו"ל י"ג נוזזין אותו
ג' פעמים : דקדיה גדל קנת
: משמט הוא דקא שמיט
ואכיל ואין זו אכילת כל הפרי:
בתלתא ירחי שעקרה כמו' כל
חדש וזרע אחרת : מאן
הולכי אושא דאמר רבי יוחנן
לעיל להא מילתא משמייהו ד'
ישמעאל לא פי' לי מהיכן אלא
הכי גמירי שהוא היה באותו
הזמן : לרבנן מאי רבנן דלי'
להו דר' ישמעאל מנא להו חזק' דשלשה שני' : ה"ג שהרי נביא עומד בעשר ומזהיר על אחת עשר' ירמיה בשנה העשירית
לצדקיה היה כלוי בחצר המטרה כדכתיב בספר ירמיה ושם כאמר לו הנה חנמאל בן שלום וגו' וכתיב בההן ענין שדות
בכסף יקנו וכתוב בספר וגו' היה מזהי' וקחו שדות לכתוב שטרו' ולהעיד עדים בחתימת' כי ינלו מן העיר בשנת אחת
עשרה כשנלכדה העיר ולא יחזיקו במקח ג' שנים אלא עשירית ואחת עשרה וכשתחזרו מן הגלות אם יבואו המוכרי' ל
להוציא מידכם בשביל שלא חזקתם ג' שנים תוציאו שטרות ותקיימו' בידכם אלמא בהכי תרתי שנין לא הוה חזקה מכאן
לחזקה שאינה פחותה מג' שנים : עצה טובה קמ"ל כלומר לעולם חזקה הויא בשנה אחת ועצה טובה קמ"ל שיהא שטרו
בידו מוכן לראיה ולא יזקק לעדים כשיעוררו עליו : דאי לא תימא הכי הרי שלא ירמיה לאותן שהיו בבבל שגלו עם
יכניה אחד עשרה שנה קודם גלות צדקיה בנו בתים ושבו כי לא תבאו משם עד מלאת לבבל ע' שנה למה לו להזהיר על
זאת אלא עצה טובה היה מסי' אות ה"כ עצה טובה בעלמ' היא תדע דבל עצמו היה ינע ליעכס עצה טובה דקאמ' להו כמי
מקום גניזת שטרותיהם היכן הם מתקיימים יותר : מחיל איניש על פירות קו קמו לאדם האוכלן : אלא מעתה כיון
דאתרי שנין מחיל : תיהדר ארעא ממי שיצא עליו ערער לסוף שנתים תיהדר ארעא לבעלי' לבר מפירי דהא מחיל ניס
פלייהו : אלמא אמר רב נחמן לקמן בשמעתין : ע"ב

אלמא אמר רב נחמן הדרא ארע' והדרי פירי אלא אמר רבה שתא קמייתא לא קפיד איניש תרתי לא קפי' תלת קפי' א"ל אביי אלא מעת' כגון הני דבי בר אלישו' דקפדי אפי' אבאן דחליף אמיצר' דידהו ה"נ דלאלת' הוי חזקה וכי תימא ה"נ א"כ נתת דבריך לשיעוריו אלא אמר רבה שתא קמית' מיזדה' איניש בשטרי' תרתי ותלת מזדהר טפי לא מיזדה' א"ל אביי אלא מעתה מחא' שלא בפניו לא תיהוי מחאה דאמר ליה אי מחית באנפאי הוה מיזדהרנ' בשטרי אמר ליה חבר' חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה אמר רב הונא ג' שנים שאמרו הוא שאכלן רצופות מאי קמ"ל תנינא חזקתן שלש שנים מיום ליום מהו דתימ' מיום ליום לאפוקי מקוטעות ולעולם אפי' מפוזרות קמ"ל אמ' רב חמא ומודה רב הונא באתרא דמוברי באגי פשיטא לא צריכא דאיכ' דמוב' ואיכ' דלא מוביר והאי גבר' מוברה מהו דתימא מצי אמר ליה אם איתה דדידך הואי איבעי לך למזרע קמ"ל דאמר ליה חדא ארעא אכוליה באגא לא מצינא דאינטר אי נמי הכי ניחא לי דעבדא טפי תנן חזקת הבתים והא בתים דבימְמא ידעי בליליא לא ידעי אמר אביי מאן מכהיד אבתים שיבבי שיבבי מידע ידעי בימְמא ובליליא רבה אמ' כגון דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מיניה ודרינן בי' תלת שנין בימְמא ובליליא אמ' ליה רב ייִמר לרב אשי הני נוגעין בעדותן הן דאי לא אמרו הכי אמרי' להו זילו הבו ליה אגר ביתא להאי אמר ליה דייני

ע"כ פי' רשי' זצ"ל מכאן ואילך פירש רבי' שמואל בר מאיר: אלמ' אמ' רב נחמן לקמן בשמעתין גבי מחזי' בקרק' חבירו ואזיל איהו ואייתי שהדי דאכלה תרתין שנין ולא יותר ואמר רב נחמן הדרא ארע' והדרי פירי של ב' שנים: תרתי לא קפיד על מה שזה יורד לתוך שדהו של חבירו בלא רשותו ומיהו פירי לא מחיל: תלת קפיד הואיל ושלש באילנותיו ליכא בלא רשו' הבעלים וזה שתק ולא מיחה ודאי מכר לו: ה"נ דלאלתר תיהוי חזקה למי שירד לנכסי דבי בר אלשיב הואיל ולא מימן: טפי לא מזדה' הלכ' היה לבעלים הראשונים למחות בתוך שלש שלא יחזי' בקרקע שלו ואם לא מיחה הפסיד: אי מחית באנפאי מיזהרנ' בשטרי יותר מג' שנים: משני חברך חברא אית ליה מודע לך שמחיתי ואם היתה לקוח' בידך כדבריך היה לך להזהר בשטרך יותר מג' שנים: שאכלן רצופות אבל אם הניחה שנה שנייה ואחר כך אכל' שני' שלישי' ורביעי' מצי אמר ליה בעל השד' האי דל' מחאי לך היינו משו' דאוברת לה שנה שנייה דגלית אדעתך דלאו דידך הואי והילכך לא זרעת' אותה: חזקתן ג' שנים מיום ליום שלא היה הפסק בנתים: מהו דתימא מיום ליום דקתני מתני' למעוטי מקוטעות דלא תימא ג' שנים מקוטעו' קאמר כי היכי ד[illegible] דקתני סיפא שדה הבעל [illegible] חזקתן שלש שנים ואינ' מיום ליום אלא ג' חדשים בראשונ' וג' חדשי' באחרונ' וי"ב באמצ' קמ"ל רב הונא דדוק' קתני למעוטי מפוזרות: ומוד' רב הונא דדי לו בחזקת אכילת ג' שנים מפוזרות: באתר' דמוברי באגי במקום שנוהגין לזרוע שנה ולהוביר שנה שלא להכחיש את הקרקע דהא אחזי' בה כדמחזקי אינשי ומיהו שנה שהוביר אינ' עולה לו לחשבון ג' שני' חזקה וצריך לשמור שטרו יותר מג' שני' עד שילקוט תבואת ג' שנים ואי טוען אידך ואו' אני באתי בתוך ג' ומצאתי שדי ריקם ולכך לא מחיתי מצי א"ל מ"מ היה לך למחות שאע"פ שלא זרעתיה הייתי עושה בה ניר שאח' הקציר והיה לך להבין שבשביל דלא להכחיש כחה לא הפכתי לזורעה כמנהג שדות העיר: והאי גברא אוברה ועומדת בין שדות בורות כמותה: חדא ארעא אכולה באגא שדה אחת זרועה בתוך בקעה גדולה איני יכול להושיב שם שומר לבדי בשבילה אבל כשכולן זרועות שוכרין שומר בין כולן וגם אין מכניסין שם בהמות: דעבדה טפי בשנה הבאה: בליליא לא ידעי ואפי' הכי הויא חזקה דבשלמא שדה וכל הנך אין דרכן לעשות מלאכה בלילה כשמעידין עדי' על מלאכ' ימי ג' שנים הרי זו חזקה אבל בתים שדרך לדור בהן בלילה כבימים הא אין יכול להביא עדים שראוהו דר אף בלילות וכיון דלית ליה סהדי על הלילות הוה ליה מפוזרו' ואם איתא לדרב הונ' שאמ' בעינן רצופות הא מצי אידך למיטען אני ראיתי שלא היתה דר בו בלילו' ולכך לא חשתי למחות דגלית אדעתך דלא דידך הואי ואמאי הויא חזקה: שיבבי השכינים שלו שראוהו דר בו יום ולילה הם רגילי' להעי': שיבבי מידע ידעי ואם יטעון ויאמ' אייתי לי סהדי דדר ביה בימם ובליליא יבאו להעיד לו ומיהו אנן לא טענינן ליה כדמפרש בסמוך: דאי לא שאם אין מעידין שהבית של משכיר: דייני

שתא קמייתא לא קפיד וכו' תימא מנא לן דר' ישמעאל דוקא יליף משור המועד ולא רבנן אינהו נמי אגי גמרי משור המועד והיינו טעמ' נמי דלע[illegible] דגמר' משור המועד דכיון דקפיד בשלשה זימנין ולא מיח' א"כ ודאי מכרה לו או נתנה לו וי"ל דלא דמי דודאי דרבי ישמעאל דאזיל בתר אכילות שפיר מצי למיגמ' משו' המועד דמה התם הוחזק נגחן בג' פעמים אף כאן בשלש אכילו' אם לא שמכרה לו היה מקפי' ואין זה וזה תלוי' בשנוי זמן אבל לרבנ' דתלוי בשנוי זמן כמה ישהא ויקפיד לא שייך למיגמ' משור המועד: אלא מעתה מחאה שלא בפניו כו' אור' דליכא לאוקמי פירכא דאביי אלא בשהן דרי' בעי' א' דאי בעיר אחרת היכי פריך דלא תהא מחאה ותה' חזקה אדרבה כיון דלא הויא מחאה לא הויא חזקה דהא איכו צריך לבא לעיר אחר' לפני המחזיק ולמחות כדמוכ' לקמן: הבר נוגעין בעדותן ואת ואמאי הוו נוגעין בעדותן הא איכ' מיגו דהו' מצי למימ' פרענא לך אגרא ואע"ג דכת' דתקין רבנן שבועת הי"ס לא מהימני לאסהודי בהאי מיגו כדאית' בריש האיש מקדש הכא דאמתני' קיימינן ואכתי לא נתקנה שבוע' היסת מאי פריך להימני' במיגו וי"ל דהאי לאו מיגו הוא שיראי' לומר פרענו לך כי שמא יזכ' האחר ויתבע מהם פעם שנית: אמר

דייני דשפילי דייני הכי מי לא עסקינ' כגון דנקיטי אגר בירתא ואברי למאן ליתבי' אמ' מר זוטרא ואי טעין ואמ' ליתו תרי סהדי לאסהדי ליה דדרי ביה תלת שנין בימטא ובליליא טענתיה טענתא ומודה מר זוטרא ברוכלין המחזירין בעיירות דאעג' דלא טעין טענינן ליה אנן ומודה רב הונ' בחנוותא דמחוזא דבימטא עבדי ובליליא לא עבדי רמי בר חמא ורב עוקב' בר חמא זבנו אמת' בהדי הדדי מר אישתמש בה ראשונה שלישית והמישית ומר אישתמש בה שנייה רביעית ושישי' נפק ערער עילוה אתו לקמי' דרבא אמר להו מאי טעמא עבדיתו הכי כי היכי דלא תחזקו אהדדי כי היכי דלדידכו לא הוי חזקה לעלמא נמי לא הוי חזקה ולא אמרן אלא דלא

אמר מר זוטרא ואין טוען ואמר כו' הק"ר בר מ[ר] מרדכי לפ"ה כי לא טוען נמי אמאי לא נחוש מהן בי שמא אינן יודעין על הלילות שלא נכניא על פיהן שלא כדין דבכל עדיות אנו דורשין יפה וכאן נמי אמאי לא נחקור אותן מספ' ולאו פירכ' היא דכיון שהעידו על הימים אפי' יאמרו אין אנו יודעים על הלילות מסתמא כיון שדר בימים דר נמי בלילות אם לא שטוען המערער שבודאי לא דר ור"ת פי' דמר זוטרא קאי אפירכ' דרב ייםר דפרי' נוגעין בעדותן הן וקאמר מר זוטרא אי טוען ואמ' המחזיק לייתי תרי סהדי דדרו ביה ג' שנים ביום ובלילה והנו לי אגרא ונפקו ואזלו להו ו והנהו דיירי ביה אחריני נינהו שעכתו שנ' ולא אמרי נוגעין בעדותן הן דהא לא דיירי בי' השת' דמצי למימ' להו הבו לי אגר ביתא שלא איכהו אמרי דיירנא ואיכהו אמרי פרענא והשה שאם הוא השה שהתיר דאי בעי אמרי לא דיירנא ביה וליכא למימר כ דדילמא מכחישו להו שהוא לא היה יודע כלל שהיה דרים באותו בית ובסמוך לא ג נרים ומודה מר זוטרא אלא ומודה רבא דבעי ג' שנין ביממ' ובליל' אם הנך עדי' הם רוכלים המחזירי' בעיירות ואע"ג דלא אמרי דדרו ביה ג' שנין ביממא ובליליא אלא אמרי בידינו היה זה הבית ג' שנים רצופות אע"ג שימים רבי' הם מחזירי' בעיירו' ולא היו נכים בזה הבי' עדותן עדות ור"ת גרס דדר ביה ג' שנין ופי' דאביי ורב' תרוייהו סבירא להו דאין צריך להביא עדים על הימים ועל הלילו' ורב' נמי לא אמ' ביממ' ובליליא אלא להוני' המקש' מסברתו ולא לפלוני אאביי אתא וקאמר מר זוטרא אם אמר ב העדוני שתם שדרתי ג' שנים בחזקת ימים ולילות אע"פ שלא ראיתם ממש כל הימים וכל הלילות אלא שבחזק' כן מחזיקין אותו שכל שעה שהיו נכנסין פעמים ביו' ופעמים בלילה היו רואים אותו בביתו טענתיה טענה והוה ליה למימר עדותן עדות אלא אגב דנקט ברישא דמילתא אי טוען אמר נמי טענתיה טענה ומודה רבא וה"ה מר זוטר' ואביי ברוכלין המחזרין בעיירות אע"ג דלא טוען טענינן ליה דאין צריכין להעיד שראו ממש שהרי הם ת מחזרין בעיירו' ואין יכולין להעיד על הראיי' שלא יעידו שבחזקתו הי' זה הבית ג' שני' ימים ולילות: **דמודה** רב הונא בחנותא דמחוזא דביממא עבדי ובליליא לא עבד פירו' ומועיל להם אם החזיקו ג' שנים ואע"ג דלאו ג' רצופות אלא מפוזרות כיון דאורחייהו בהכי דהוי כאתרא דמוכר באני וא"ת א"כ פשיטא דמודה רב הונא בדפרי' לעיל גבי באני וי"ל לפי שבני אדם שאינ' חנונים דרים בהן ביום ובלילה ואות' צריכים ג' שנים רצופים יום ולילה סלקא דעתך דחנווני נמי יצטרכו כן קמ"ל ומהאי טעמא אתי שפיר דבעינן להו שלש שנים שלימים דהיינו ו' שנים אע"ג דבשדות ובית הבדים לא בעינן אלא ג' שנים בין הכל והיינו משו' דכמו דשא' בני אדם הדרים שם שאינ' חנווני' בעו ג' שנים ביום ובלילה ה"נ חנונים בעו ג' שנים שלימי' דהיינו ו' שני' והי' דלא אייתי להא לעיל גבי ומודה רב הונא אומר ר"ת משום דלא סלקא שמעתתא דבתי וכי האי גונא איכא בסוף במכיר גבי ומודים חכמים לרבי יהודה:

דייני דשפילי שאינן בקיאין כ אילו אם כבר נתנו שכר הבית נונו' לא איירי רבא: אמר מר [ז] באנפיה נפשה היא דפשיטא ליה למר זוטרא דאף על דבעו כל הנך אמורי לעיל שנים רצופות אפי' הכי א מחייבין את המחזיק להבי[א] עדים שיעידו בפירוש על כ[ל] הימים והלילות אלא יעידו סתם שראוהו דר ג' שנית ומסתמ' אם בימי' דר בבי' א[ף] בלילו' דר בו וקאמ' מר זוטר' דאי טוען מערע' ואמ' אייתי סהדי כו' טענתו טענ' וצרי' שיבואו עדים של לילות וימים דכיון דטוען טענת ברי א ד דקאמר אני ראיתיו שלא דר בלילו' בביתי ולכך לא מחיתי ואין חזקתו חזקה ולכך אני אומ' אייתי סהדי דדר בי' תלת שנין בין ביממא ובין בליליא הילכך צריך להביא עדים להכחישו ולומר לו שהיה לו ל למחות: הכי גרסינן ומוד[ה] מר זוטרא ברוכלין המחזירין בעיירות דאע"ג כו' אע"ג דסביר' ליה למר זוטרא דאי טוען טענתי' טענה אבל א אנו לא נטעון בשבילו מודי הוא הכי' דהאי מערער רוכל המחזר בעירו' למכו' קישוטי נשים ואינו חוזר לעירו כי אם לזמן ארוך דאע"ג דלא טוען לייתי מחזיק סהדי דדר בה רצופות יום ולילה אנן טענינן ליה דדלמא משום דלא קביע במתא החזיק זה בביתו וכי הוה אתי במתא הוה נפיק האי מחזיק מן ביתא ולא ידע זה המערער מעולם שהחזיק זה בביתו ולכך שתק ולא מיחה הילכך יביא המחזיק עדים שלא יצא מן הבית כל שלש השנים אפי' לילה אחת: ול"נ ומודי רבא דהא לא איירי רבא לעי' אי טענינן לי' או אי טעין איהו לנפשיה וכל מאי דתריץ רבא לעיל איכא דרב הונ' תירץ ואי גרסינ' הכי הוה לן למיגרס ומודה רב הונ' אע"ג דבעי' רצופות יום ולילה: בחנוותא דמחוזא חנוני' שמוכרין בהן לחם ויין דאי טעי' אי חוטפין לטענתו דאע"ג דלא דר בה בלילות חזקה מעליית' היא שאין דירתן אל' ביום: מר אישתמש ראשונה כו' עובר לזה שנה ולזה שנה שאין א' מהם יכול להחזיק בה ג' שנים רצופים להפסיד חבירו: עיטרא

דלא

דלא כתוב עיטר' אבל כתוב עיטר' קלא אית ליה א' רבא אבל' כול' חוץ מבי' רובע קנא' כולה חוץ מבית רבע אמ' רב הונ' בריה דרב יהושע לא אמרן אלא דבת זריעה אבל לאו בת זריעה קני לה אגב ארעא מתקיף לה רב ביבי בר אביי אלא מעתה צונמא במה יקנה אלא באוקומי בה חיותא ומשטחא בה פירי הכי נמי איבעי ליה לאוקמי בה חיותא איבעי למשטח' בה פירי ההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבינתיה ואכלית שני חזקה אמר לי' אנא בשבוני גוואי הואי אתו לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל ברור אכילתך אמר ליה רבא הכי דינא המוצי' מחבירו עליו הראיה ורמי דרבא אדרבא ורמי דרב נחמן אדרב נחמן דההוא דאמר ליה לחברי' כל ניכסי דבר סיסין מזבינא לך הוה ליה ההוא ארעא דהוה מיקרי' דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין הוא ואיקרויי הוא דמיקריא דבי בר סיסין אתו לקמיה דרב נחמן אוקמה בידא דלוקח אמ' ליה רבא הכי דינ' המוצי' מחבירו עלי הראיה קשיא דרב' אדרבא קשיא דרב נחמן אדר' נחמן דרב' אדרב' לא קשיא התם מוכר קאי בניכסיה הכא לוקח קאי בניכסיה דרב נחמן אדר' נחמן נמי לא קשיא כיון

עיטר' שטר חלוקה וכעדים שתעכוד לזה שנה ולזה שנה: ים קלא אית ליה והיה לו למחות מיד ולא מיחה ולאלתר הויא חזקה דכמי שמכרה להם כפנינו דמי שהרי הכיחם להביא עדים ולכתוב עליו שטר חלוקה ושתק איכמי כיון דאיכ' תרתי שני חזק' מפוזרו' ועיטרא איכא קלא וכחזקה גמורה דמי דהיה לו למחות ולא מיחה ואין כראה לי. כלל אלא משלש שנים ראשונו' הוי' חזקה כיון דאיכא עדי' ושטר בין זה לזה כדאמרינן לקמן בפירקין שלש' לקוחו' מצטרפו' אמר רב ובולן בשטר אלמא אף על גב דכל אחד אין מחזיק אלא שנה אחת ה מצטרפים שלש' השנים לחזקה משום דמכח שטר קאתו והב' במי לא שנא והיינו טעמא דהויא חזקה שהיה לו לאמרע' למחות בתוך שלש שנים ואיכו יכול נומר בשביל שראיתים מחזיקים בדילוג לא מחיתי שהייתי סבור לכך אתם עושי' בך שאת' יראים להחזיק שני' רצופו' שהשטר מוכיח שלא בשביל כן עושים אלא שעל מנת כן לקחו שכן יהא מ משתמשין וכן עיקר: חוץ מבית רובע באותו שדה שלא נעבד בו ולא נזרע: דבת זריעה היא דאמר ליה אי דידך הואי אמאי לא זרעת' והילכך לא מחיתי: אלא מעתה הלוקח מחבירו צונמא טרשין: במאי קני לה בחזו אכילה של ג' שני' הואיל ואינה בת זריעה וכי איכו קונ' אות' בהעמד' שם בהמותיו לרבוץ ולרעות או לשטיחת פירותיו הכא נמי כו' ולא קני לה אגב ארעא: ואכלתי שני חזקה ואבדתי שטרי ואתה לא מחית לי שאזדהר בשטרי: א"ל מערער אנא בשבוני גואי הואי בחדרים הפנימים היה עיקר דירתי והייתי עובר דרך עליך משתמ' עמך בביתי החיצון שדרתה בו ברשותי ולכך לא מחיתי: א"ל למחזיק: זיל ברור אכילתך הבא עדים שדרת' בבית לבדך ג' שנים בלא אותו שבא עמך בדין כדין כל חזקת ג' שנים שצריך להביא עדים שהחזיק בה חזקה גמורה: המוציא מחבירו דהיינו מוכר שהרי לוקח מוחזק עליו להביא ראייה שנשתמש עמו וסבירא ליה לרבא דכיון שר או עדים לזה המוחזק שנשתמש בו שלש שנים אין לנו לחוש שמא גם זה היה עמו הואיל ולא שמענו בלתי היום והאי עובד' לא מתוק' אלא כשהיה לו עדות למערער דבית זה שלו היה אבל בלא עדות אפי' רב נחמן מוד' דהמחזי' נאמן בלא שום ראיי' שהפ' שאסר הוא הפה שהתיר דאי בעי אמר שלי הוא מעולם כי אמר כמי מינך זבנתה מהימן: כל נכסי דבי בר סיסין כלומ' כל אותן קרקעו' שקניתי מאותו אדם ששמו בר סיסין: דמקריא דבי בר סיסין כך קורין לה ואין ידוע אם קנאה מבי בר סיסין ולפיכך נקראת כן או כך שמה מעולם וירוש' היא לו מאבותיו: אוקמה בידה דלוקח כדמפ' טעמא לקמן דעליה דידיה רמיא לגלוי דלאו דבי בר סיסין היא: אמר ליה רבא דינא הכי להוציאה מספק מתחת יד המוכר שהוא מוחזק: המוציא מחבירו דהיינו לוקח עליו להביא ראיית זכות ומאחר שאין לו ראיה יפסיד: קשיא דרבא א אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דלעיל מוקי לה רב נחמן ביד המוכר ורבא ביד הלוקח והכא איפכא: דרבא אדרבא לא קשיא דבכל דוכתא מוקי לה ביד המוחזק והתם מוכר כו': כיון

דלא תתחזקו אהדדי ואע"ג דתכן לקמן השותפין אין להן חזקה זה על זה פר' שי' דהכא הוזקקו לעשו כן לפי שלא היה להם עידי שותפו' וקשיא לר"י דאם כן אותו שהחזיק שנה ראשונה יאמ' שהיא שלו כיון שאין עדים שיש לחבירו חלק בה ונרא' לרי' דלא היו רוצים שיחזיק הא' ג' שני' שלא תשתכח השותפו':

אבל עיטר' קלא אית ליה והא דאמרי' בהמפקי' גבי אין מורידי' לנכסי קטן לא שנא שכי' עיטר' לא שנא לא שכיר עיטר' אין מורידין גבי יתמי החמירו: בשבוני גוואי מאי והו' לי אורח עלך ונרא' שהיה לו עדים שהיה בשכוני גואי אבל לא היו יודעים אין' דרך היה יוצא דאי לא היו לו עדים כלל דהוה בשכוני גואי היכי הוה קאמר רב נחמן זיל ברור אכילתך דאטו יש להם לעידי חזקה לידע שלא היה המערער באותו בית כל ג' שנים ואם יאמר המערער הייתי עמך שני ימים ואין לך שלש שנים שלימים והעדי' איכ' יודעין יפסיד: לאו

כיון דאמר ליה רבי בר סיסין ומיקריא רבי בר סיסין עליה דידיה רמייא לגלויי דלאו רבי בר סיסין היא אבל הכא לא והא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בניכסי ר' הונא דאמר ליה לחבריה מאי בעיה בהאי בית אמר ליה מינך זבנתיה ואכלתיה שני חזקה אמר

כיון דכולי עלמא קרו לה דבי בר סימין ונראין הדברי' שלפיכך נקראת כן שקנאה מבי בר סיסין והוא אמ' לאו מבר סיסין לקחתיה עליה דידיה רמיה לגלויי ולהביא ר' ראי' דלאו מבר סיסין לקח' ואם יבי' עדים דא' קרויי הוא דמקריי' הכי ולא מהכי שדות שלקח מבר סיסין ה"א מוקמי' לה בידיה דהא פשיטא לן דהאי דאמר ליה ניכסי דבי בר סיסין מזבנינא לך הט' קאמר נכסי שקניתי ממנו ולא נכסי שלא קניתי ממנו אע"פ שנקראין כן כך נרא' הפשיטה : מי לא אמרינן ליה קיים שטרך אחרי שהמוכר רוצה לפוסלו והחזק' של שלש השנים במקום השטר היא כאן ומאחר שהמוכ' מערער על החזקה שאינה חזק' צריך זה להביא עדים שחזקתו גמורה שלא דר זה עמו : וכה"נ ת"ר עובדי סבירא לן כרב נחמן דהילכתא כוותיה בדינא וכן פוסקין פירושי ר' חננאל איש רומי : מאי בעית בהאי ביתא שהכל ידעין שלי היה : אטר

ואל קמודי' דהאי ארע' דידי הוא פי' רבינו שמואל דאם החזיק זה שלש שנים וטוען מפלניא זבנתיה דזבנ' מינך קמי דידי דנאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתי' ואכלתיה שני חזקה ה"י כמי אם יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום א' והביא ראיה מההוא דדר בקטת' דעילית' דלקמן וכדבריו כן הוא היכ' דיש עדים למערער שהקרקע שלו היתה אבל בעובד' דהכא דמשמ' שלא היה למערע' עדי' מדקאמ' לאו קא מודית וכו' אי היה טוען קמי דידי זבנ' מינ' כו' או דר בה חד יומ' היה נאמן אע"פ שלא החזיק שלש שנים מיגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם אבל ודאי השתא דאמר מפלניא זבניתה דזבנה מינך והוד' שהית' שלו תו לא מצי למיטען קמי דידי זבנה מינך או קמי דידי דר בה חד יומ' במיגו דאי בעי אמר מתחלה לא היתה שלך מעול' דמיגו למפר' לא אמרי' כדמוכ' גבי ההוא דדר בקטתא דעילית' ארבע שנין ואמר מפלניא זבניתיה דזבנ' מינך אתא לקמי' דר' חייא אמ' ליה אייתי סהדי דדר' ביה אפי' חד יומ' ואוקמי' לה בידך תשמע דאי לית ליה סהדי אין נאמן לומר קמי דידי דר בה חד יומא במיגו דאי בעי אמר מינך זבניתי' דכיון שכבר הודה דלאו מיניה זבנ' לית ליה תו מיגו ואין לו להאמינו במאי דקאמר השתא מגו שהיה יכול לשקר בתחלה קודם שהודה דלא הוה מסיק אדעתיה שהיה זקוק לטענ' זו והא דקאמר התם רב וחזיתיה לדעתיה דאכיבי דאי הוה אמר ליה קמי דידי זבנה מינך הוה מהימן במיגו דאי בעי אמר מינך זבניתיה לא קאמר שהיה עדיין נאמן בטענ' זו אלא כלומר אי היה טוען מעיקרא קודם שהודה וה"ה אי הוה טוען מעיקרא קמי דידי דר ביה חד יומ' דהוה מהימן ועוד ראיה מסוף פר' זה בורר גבי ההי' איתת' דנפק שטרא מתותי ידה אמרה ידענא ביה בהאי שטרא דפריע הוא כו' לא הימנה רב נחמן אמר ליה רבא והא איבעי קלתיה אל"ל כיון דאיתחזו' בבי דינא איבעי קלתיה לא אמרי' אלמא אע"ג דקודם שראינוהו ביד' היתה נאמנת לומר דפרוע הוא במיגו דאי בעי קלתיה השתא דאתחזק בבי דינא פי' שראינוהו בידה לא מהימנא דאי' כאן עוד מיגו שעל כרחה צריכה עכשיו לטענה זה שהיא אומרת אם רוצה ליפטר את הלוה ובקונטרס פי' שם אתחזק שהיה השטר מקוים ואין לר"י דמה מועיל זה מ"מ איבעי קלתיה ועוד ראיה. דתנן בפרק שבועות הדיינים מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור ופריך מינה למאן דאמר המלוה את חבירו בעדים צריך לפרעו בעדים והא הכא כיון דתבעיה בעדים כמאן דאוזפיה בעדים דמי וקתני פטור ומאי קושיא שאני הכא דפטור במיגו דאי בעי אמר אתמול לא היו דברי' מעולם אלא ודאי כי האי גוונ' לא אמרי' מיגו ומה שפי' הקונטר' בפ' בתר' דכתובות גבי עשאה סימן לאחר דאם טען ואמ' חזרתי ולקחתי' ממנו לאח שעשיתי' סי' בשמו נאמן דהפה שאסר הוא הפה שהתיר דמאחר שיש עדים שהיתה שלו ונגזלה ממנו ואין לו זכות למחזיק אלא על פיו של זה המער' שעשא' לו סימן והרי חזר ואמ' לקחתי' ממך אין נרא' לר"י דבכי האי גוונא לא אמרי' מיגו כדפירשי' דעד מה שהיה יכול לטעון תחילה איכו נאמן עכשיו אלא נראה לר"י דהתם מיירי דחזר ואכלה שני חזקה אחר שעשאה סימן גבי תיומא אי אכלה שני חזקה פשיטא ומאי קמ"ל ר' יוחנן דנאמן מתני' היא דחזקה שיש עמה טענה הרי זו חזקה וי"ל דס"ד דלא מהימן כיון שעירער עליה קודם שאכלה שני חזקה לומר שהיא שלו דלא עביד איניש דליזבניה בתר הכי קמ"ל וכן במי ההי' עובדא דמייתי בתר הכי מיירי כשאכלה שני חזקה ובעובדא דידן אי הוה מייתי המחזיק סהדי דדר ביה המוכר חד יומא היכא דלא אכלה שני חזקה נראה לר"ש דהוה לאוקמי לארע' בידי' אע"ג דליכ' מיגו מ"מ טענינן ללוקח מאחר שהיה המוכר נאמן לומר זבניתה מינך במיגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם ואע"ג דהאי לוקח ידע שהיתה שלו והוי כחד סהדא מ"מ הוי מיגו כדמוכח לקמן גבי נסכא דר' אבא דאי לאו דהו' מחייב שבועה ואיכו יכול לישבע היה נאמן לומר דידי חטפי במיגו דאי בעי אמר לא חטפי והיה מכחיש את העד והכא לא הוי מחייב שבועה דאין נשבעים על הקרקעות וכה"ג מהימנו בשו' המוכ' גבי מפקי' אכל' חבירו בשטר דאע"ג דלא טענינן ליתמי כאכסו אפי' הכי טענינן להן החזרתיו לך כיון שאכליה היה נאמן בטענ' זו במיגו דאי בעי אמ' כאכסו ואור"י דלא דמי להאי דהמוכ' דהכא אם היה רוצה המוכר לזכות בטענ' זו דלא היתה של' מעולם לא היה מעכבא הלוקח שהרי יודע היה שהית' שלו כתב ר"ח ר"איכו לרבותי הגאונים ז"ל דהאי מחזיק לית ליה למיתת נדיכא בהדי מריה דארעא אלא האי דזבין ליה בה את בהדיה ואין נראה לר"ש דהא כל זכות שתבא לידו מכר ראשון לשני ולא יוכל לדחותו ולומר לו לאו בעל דברים דידי את ולקמן אשכחן בהדיא גבי ההוא דדר בקטתא דעיליתא דלא מצי למימר ליה לאו בעל דברים דידי את אלא אי הוה משכח סהדי דדר ביה ההוא גברא חד יומא הוה מוקי לה רבי חייא בידיה : מפלניא

אמ' ליה אנא בשוקי בראי הואי א"ל והא אי' לי סהדי דכל שתא הוה אתית תלתין יומי אמר ליה תלתין יומי בשוקאי הוה טרידנא אמר רבא עביד איניש דכל תלתין יומי טריד בשוקא ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעיה בהאי ארעא אמ' ליה מפלניא זבינתא דאמר לי דזבנה מינך אמ' לי' ולא קא מודית דהאי ארעא דידי היא ואת לא זבינתה מינאי א"ל אין א"ל א"כ לאו בעל דברי' דידי את אמר רבא דינא קאמר ליה: ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינא ואכלתיה שני חזקה א"ל פלניא גזלנא הוא והא אי' לי סהדי דאתאי ואמלכי בך ואמרת לי זיל זבין א"ל השני נוח לי הראשון קשה הימנו אמ' רבא דינא קאמר ליה כבאן כאדמון דתנן העורר על השדה וחתום עליה בעד ארמון אומ' השני

אמר ליה אנא בשוקי בראי הואי בארץ מרחקים מקום שאין השיירות מצויות ולא ידעתי ולכך לא מחיתי ותנן בפרקין היה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה באותה מלכות דהוו שיירות מצויות אי נמי איכא לאוקומה בשעת חירום ואפי' באותה מדינה כדלקמן בהאי פרקא וכן פרשוה הגאוני' כפי' ר"ח אבל במקום שהשיירות מצויות וליכ' חירום לא מצי טעין הכי דקיימא לן בפירקין מחזיקין בנכסי בורח דמחאה שלא בפניו הוי מחאה' ואי טעי' לא ידעתי שהחזיק איש פלוני בקרקע שלי ולכך לא מחיתי אינו נאמן דכי היכי דאמרי' מחאה שלא בפניו הויא מחאה דחבריך חברא אית לי' ויאמרו לו למחות כמו כן אמרו לו לזה שאדם אחד מחזיק בקרקע שלו הואיל ושיירו' מצויות: וכן הלכה: בשוקאי הוה טרידנא למכור סחורתי ולקנות אחרת להוליכה במקו' היוקר ולא ידעתי שאתה דר בבית ונכון שיש לו בית אחר באותה העיר שהיה מתאכסן שם כל שלשים יום ויש מפרשים בשוקאי הוה טרידנא ולא היה לי פנאי למחות אע"פ שידעתי ואינו נראה בעיני: אמר ליה מפלניא זבינתה דזבנה מינך כלומר שאמר לי בשעת מכירה שהוא לקחה ממך ומאחר שלא טען ואכלתה שני חזקה שטר מכירה שלו עודנו בידו ומסקנא דמלתא מוקמינן ליה ביד המערער והיינו טעמא דכיון דמודי לי' דשלו היה הקרקע מתחלה לא מבעיא היכא דלא החזיק בה שלשה שנים אלא אפילו החזיק בה ג' שנים נמי ליכא חזקה ומפקינן לה מיניה דהא חזקה שאין עמה טענה היא שהוא אינו יודע אם היתה של אותו שמכרה לו אם לאו והוה ליה כהכיר בה בשדה שאינה שלו של מוכר ויחזירנה למערער והוא יגבה מעותיו מן המוכרה לו כדפסקינן בש"ס אוחזין ואע"ג דליכא עדים למערער מדקאמר ולא מודית לי כו' אלא זה המחזיק לא אמרי' מיגו דאי בעי אמר אנא זבינתיה מינך ואכילתה שני חזקה כי אמ' מפלניא זבינתה דזבנה מינך נאמן שהוא עצמו אינו יודע אם זבנה המוכר מיניה דמערער אם לאו הילכך כיון דהוא מודי למערער דשלו היה הודאת בעל דין כק' עדים דמי וגם מודה הוא שאינו יודע אם לוקחה המוכרה לו מן הבעלים אם לאו דהא לא טען דזבנה מינך קמאי דידי וגם אין לו עדים שהחזיק בה המוכר יום א' הילכך הפסיד אבל החזיק בה זה ג' שנים וטוען מפלניא זבינתה דזבנה מינך קמאי דידי כלומר שידעתי בברור שלקחה הימנך נאמן מיגו דאי בעי אמ' אנא זבנתה מינך ואכלתיה שני חזקה אי נמי יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד והכי אמרי' לקמן בפירקין גבי ההוא דדר בקטתא בעיליתא ד' שנין והכא בהאי עובדא אפילו אם באו עדים שהחזיק בה יום אחד אותו המוכר אבל אין יודע אם לקח אותה המוכ' אם לאו אינו מועיל כלום מאחר שזה לא החזיק ג' שני' וגם הראשון אין לו שטר מכירה מן הבעלים: א"נ ולא קא מודית לי כו' כמו שפירשתי: ואת מינאי לא זבנתה שאפילו אם הייתה טוען דמינאי זבינתה הלא אין לך לא שטר ולא חזקה: לאו בעל דברים דידי את ואני מוחזק בה יותר ממך שאתה לא החזקת ג' שנים: אמר רבא דינא קאמ' ליה המערער ואפי' אם החזיק בה ג' שנים כמו שפי' וכן הלכה: מפלניא זבינתה ואכלתה שני חזקה ואין לו עדים שהחזיק בה אותו המוכר יום א' דתו לא הוי מצי טעין פלניא גזלנא הוא דהא טוענין ללוקח והכי מפרש לקמן בההוא דדר בקטתא בעיליתא ארבע שנין: פלניא גזלנא הוא בשדה זו שממני גזלה: ואימלכי בטענתי: זיל זבין לך קנה: השני נוח לי אתה נוח לי לריב עמך ולהוציאה ממך בדין: אמר רבא דינא קאמר ליה המערער ויטול שדהו דאפי' אדמון ורבנן לא פליגי אלא כדעכב המערער מעט לסייעו ללוקח לקנות שדהו אבל בדיבורא בעלמא כולהו מודו כרבא כדמפ' ואזיל ואע"פ שהחזיק בה ג' שנים בלא מחאה יפסיד דהא חזקה שאין עמה טענה היא שמודה הוא שלא לקחה מיד הבעלים כי אם מיד איש נכרי שאינו יודע שהיה לו חלק בה אפילו יום אחד ולא מצי טעין אמאי לא מחה מערער בתוך שלש דהיכא אמרינן דמפסיד מערער בשתיקתו היינו היכא דטעין אידך מינך זבינתה ואכלתה שני חזקה דעד ג' שנים מיזדהר איניש בשטריה טפי לא מיזדהר והילכ' זה שלא מיחה והוא לא נזהר בשטרו הפסיד אבל היכא דמודי מחזיק דלא מיניה דמערער שהוא בעל הקרקע ובעדים זבנה לא הורע כחו של מערער בשתיקתו שהחזקה במקום שטר מכירתו עומדת וכיון דאין שטרו מועיל לו שהרי מגזלן לקח אף חזקתו אינה כלום: כמאן כאדמון ואכן ק"ל כרבנן בפרק אחרון דכתובות דתנן ראובן העורר על שדה שמכר שמעון ללוי ואומר ראובן כי שמעון גזלו ממנו והוא ראובן המעורר חתום עליה בעד באותו שטר מכירה שכתב לו שמעון ללוי חתם ראובן ועד אחר עמו:

השני

מפלניא זבינתיה דזבנה מינך ואכלתיה שני חזקה אמר ליה פלניא גזלנא הוא פי' יש לי עדים שהוא גזלן ואפילו דר ביה חד יומא הא קיימא לן דגזלן אין לו חזקה ולא כפ"ה דפירש דאין לו עדים שהחזיק בה המוכר אפי' יום אחד דתו לא הוה מצי טעין פלניא גזלנא הוא משמע שרוצה לפ' גזלנא הוא לא שיש לו עדים שהוא גזלן אלא כלומר בגזל בא לו הקרקע בידו ואין נראה לר"י דהוה ליה לאסוקי כדמסיק לעיל לאו קמודית לי דארעא דידי הוא ואת מינאי לא זבינתיה:

עביד

חשני נוח לי והראשון קשה הימנו וחכמים אומרים איבד את זכותו אפילו תימא רבנן התם עבד ליה מעשה אבל הכא דיבורא עביד איניש דמיקרי ואמר ההוא דאמ' ליה לחברי' מאי בעית בהאי ארעא אמ' לי' מפלניא זבינתה ואכליתה שני חזקה א"ל פלניא גזלנא הוא אמר ליה והא אית לי סהדי דאתית באורתא ואמרת לי זבנה ניהלי אמר ליה אמינא איזבון דינאי אמר רבא עביד איניש דזבין דיניה ההוא דאמ' לי' לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבנתא ואכלתה שני חזקה אמ' לי' והא נקיטנא שטרא דזבני לי מיניה הא ארבע שני אמר ליה מי סברת שני חזקה תלת שני קא אמינא שני חזקה טובא קא אמינא אמר רבא עבידי אינשי דקרו לשני טוב' שני חזק' והני מילי דאכלה ז' שנין דקרו' חזקה דהאי לשטר' דהאיך אבל שית אין לך מחאה גדולה מזו זה אומ' של אבותי ואכלתי שני חזקה וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה היא והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה אמ' רבה מה לי לשקר אי בעי א"ל מינך זבנתה ואכלתיה שני חזקה אמר

עביד איניש דקרי לשני טובא שני חזקה אבל אי לא עביד אף על גב דאית ליה סהדי דאכלה שבע שנין לא מהימני דהא איהו דמכחיש להו דמודה שלא אכלה אלא שני חזקה דהיינו ג' שנים:

אבל אכלה שית שנין כו' הקשה ר' בר מרדכי אפילו לא אייתי סהדי אלא דאכלה שלש שנין יהא נאמן לומר לקחתיה קודם מינך במיגו דאי בעי אמר מינך זכיתה ואומר ר"י דאין זה מיגו דמעיקרא לא יטעון כלל מינך זכיתה דאין יודע אם יש לזה שטר שקנאה ממנו:

אמר רבה מה לי לשקר רבה גרסי' דאביי ורבא אמרי לקמן דלא סביר' להו הא דרב חסדא דמה לי לשקר במקום עדים לא א אמרינן תימא לר"בא אמאי הוי מגו במקו' עדים כימא של אבותיו היתה יום א' ונאמר שלקחה מאבותיו דהא טוענין ליורש. ומהימנינן ליה בהא דקאמר שאבותיו דרו בו יום א' במיגו דאי בעי א' מינך זכיתה ולקמן נמי דקאמר דמודו נהרדעי דהיכ' דא' של אבותי שלקחוה מ מאבותיך דחוזר וטוען הא אפילו לא יטעון שלקחוה של אומר שדרו בה יום אחד אנן טענינן ליה וא"ר' דשל אבותי משמ' שהיית' מעולם של אבותי ולא שלקחוהו עד שיפרש כ בדבריו ולקמן דנקט שלקחוה לא שצריך שידע שיטעון ש שלקחוה אלא של אבותי שראיתי שדרו בה יום א' ע"כ אני רוצה לזכות דשמ' לקחוה מאבותיך כמשפט וטוענין ליורש:

ומודו

השני לוי: נוח לי ולכך חתמתי: מעשה מחתם עד: דמקרי ואמר לשון ויקר מקרה: ואמרת לי זיל זבנה ניהלי ואם שלך היתה היה לך להוציאה ממנו בדין בתחלה ולא לאבד מעותיך: אמינא למיזבן דינאי אמרתי בלבי טוב לי לקנות בדמים מועטי' קרקע הראוי לי ולא לטרוח ולבא בדי' ונשא פעמי' שהזכאי מתחייב בדין: עביד איניש דזבין דיניה אדם תם שאינו רוצה להתקוטט אפי' על שלו עשוי הוא להוצי' מעותיו ליטול את שלו בלא דין ומחלוקת ובפירוש ר"ח מפורש אמינא למיזבן דינאי לקנו' המריבות כלומר אף על פי שהיא שלי איני מוציאה מידו בלא מ מריבות ודינין אקנה אותם הדינין והמריבות בשו המעות אע"פ שעיקר הארץ שלי:

ואכלתיה שני חזקה ולא נזהרתי בשטרי יותר: אמר לי' והא נקיטנא שטרי שכתוב בו דזבינא לי כלומר שקניתיה אני מן המוכר זה ד' שנים ונמצא שקדם מקחי לחזקה שלך שנה אחת ואת מינאי לא זבינתה הילכך חזקה שאין עמה טענה היא שהמוכר לא יכול למוכרה לך שכבר מכרה לי קודם: א"ל מחזיק למערער מי סברת דהאי דאמינא שני חזק' דהיינו תלת שני כנימנום: שני חזקה טובא קאמינא שקדמו לשטר שלך הרבה ויש לי עדים בכל החזקה כדמפ' לקמן ולפיכך אמרתי ש שני חזקה סתם שלא הייתי יודע שהיה לך שטר של ארב' שנים שאצטרך לטעון ולפרש שני חזקה טובא: אמררבא עביד איניש דקרי שני טובא שני חזקה סתם ואם בא לטעון אחרי כן דשני חזק' טובא קאמ' יותר משלשה שנים אין זה חוזר וטוען טענות אחרות להכחיש טענות ראשונו' ואכן קיימ"לן לקמן דאין אדם טוען בבית דין וחוזר וטוען טענות אחרות להכחיש הראשונות אלא אחר טענות הראשונות כפסוק הדין הילכך כי מייתי סהדי בהני שני חזקה טובא מהימנינן ליה שהרי לא חזר וטען: והני מילי דמוקמינן לה בידיה דאייתי סהדי דאכלה שבע שנין שקדמו שנ' חזקה שלו למכירת השטר של מערער שהמוכר עצמו לא יכול למוכרה אחר שהחזיק בה זה שלש שנים בשופי אבל אי לית ליה סהדי אלא משית שני הדין עם בעל השטר דאין לך מחאה גדולה מזו שמיחה המוכר בזה המחזיקה לסוף שתי שנים שמכרו לאחר והיה לו לזה להזהר בשטרו לעולם עד שיוציא השטר מיד השני ויקרענו ויש מפרשים דאינו צריך עידי חזקת ג' שנים אלא של ג' שני' אחרונים ואכן מהימנינן ליה על השאר ומדאמ' רבא עביד איניש דקרי לשני טובא שני חזקה למדוה כן דאי איכא סהדי על כל השבע שנים אמאי איצטריך למימר עביד איניש כו' ולאו מילתא היא שהרי החזקה במקום השטר עומדת ולא יהא חזקת ג' שנים האחרונים שיש לו עדים עליהם אלא שטר של ג' שנים והרי שטר של ד' שנים הקודם לו פוסלו ומדברי רבא אין ללמוד דלא צריך עדי' לשבע השנים שהרי רבא להודיענו בא דאינו קרוי חוזר וטוען במאי דאמר לסוף שני חזקה טובא קאמינא דעביד איניש כו' שאילו היה חוזר וטוען להכחיש דברים הראשונים אפי' כי מייתי סהדי בהני אחרונים אינו כלום דהודאת בעל דין כמאה עדי' דמי ואחר טענות הראשונות כלך וכפי' ר"ח נמי מצריך עדים לכל הז' שנים: זה אומר של אבותי היה הקרקע והרי הוא שלי שזה אומר כו' עובדא הוה כדמוכח לקמן: אמר רבה מה לו לשקר לזה המחזיק במאי דטעין דשל אבותיו היא ירשם מהם: איבעי אמר כו' והילכך בהאי מיגו מהימנינן ליה:

אמר

ולא טען ואת׳ כ׳אבראי וטען ד׳אינו חוזר וטוען מאי טעמא טענ־תא אנמרוה ומורו נהרדעי וכל היכ׳ דא״ל של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען והיכא דאישתעי מילי אבראי לבי די״נ ולא טען ואתא לבי דינא וטען דחוזר וטוען מ״ט עביר איניש דלא מגלי טענתיה אל׳ לבי דינא אמר אמימר אנא נהרדעאי אנא וסבירא לי דטוען וחוזר וטוען והילכתא טוען וחוזר וטוען זה אומר של אבותי ואכלתה שני חזקה וזה אומר של אבותי ואכלתה שני חזקה האי

וקניתיה מינאי ... תלמודא טוען וחוזר וטוען יכול אדם לטעון בב״ד ולחזו׳ אחרי כן ולטעון דברי׳ אחרי׳ לתקן דבריו הראשונים אע״פ שמכחישם קנת בזה שחוזר וטען והאי דאמרי דאבהתי דסמי׳ לי עלה כדאבהתי: ע״ל אמר טוען וחוזר וטוען טוען הוא בב״ד מה שרוצה וחוזר וטוען לתקן את דבריו טוען קמא לאו דווק׳ דהא לא פליגי אלא בחוזר וטוען: אינו חוזר וטוען שהרי סותר את דבריו הראשונים: ומודה עולא אף על גב דמהימנן ליה להאי דטעין אין דאבהתך היא כו׳ שאם טען מתחילה ופיר׳ של אבותיי ולא של אבותיך דאינו חוזר וטוען שעכה זו דסמי׳ עלה כדאבהתיי שהרי עוקר לגמרי דבריו הראשונים וכן הלכה דפסקי׳ לקמן כעולא: ומודה נמי עולה כל היכא דהוה קאי כי דינא ולא טען תיקון דבריו הראשונים אלא אחר שיצא מב״ד חזר בב״ד תיקן דבריו הראשונים דאינו חוזר וטוען היכ׳ דמכחישן קנת: טענתא אגמרוה אוהביו וקרוביו: ומודו נהרדעי בזה שטען מתחיל׳ של אבותי וחז׳ וטען של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען ומהימן דאינו עוקר דבריו ם הראשונים כלל אלא מוסיף עליהן וכיון דהחזיק בה שלש שנים מוקמי׳ לה בידיה דחזקה שיש עמה טענה היא דמה לו לשקר דאיבעי אמר מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה כי אמר נמי של אבותי שלקחוה מאבותיך מהימן ואע״ג דנבי יורש קיימא לן לקמן בפירקין דאינו צריך טענה מאחר שהחזיק בה שלש שנים היאך הייתה של אביו אבל ראייה בעי שהחזיק בה אביו יום אחד הכא אין צריך להביא עדי׳ שהחזיק בה אביו כלל שהרי זה טוען טענה גמורה וחזקה שיש עמה טענה היא: ומודו נמי נהרדעי כל היכא דאישתעי מילי מאבראי לבי דינא קודם שטען כלום בבית דין ולא טען מה שהוא טוען עכשיו בב״ד ואתא לבי דינא וטען טענות שעוקרות לגמרי את הראשונות דחוזר וטוען: דלא מגלי טענתיה שלא ילמד ממנו מי שכנגדו ויתן לבו מתחלה קודם שיבא לבית דין להשיב עליהם וכן הלכה והני מילי היכא דטען טענה בעלמא אבל טען בפירו׳ בפני עדים חוץ לב״ד חייב אני מנה לפלוני הרי הודה לו ושוב אינו יכול לכפור בב״ד: וסבירא לי דחוזר וטוען כלומר אנא נמי כנהרדעי אנא ופליגנ׳ עלייהו דנהרדעי: והילכתא חוזר וטוען תיקון לשון הראשון אף על פי שמכחישם קנת הואיל ואינו עוקרו לגמרי כד׳ע״ל: וזה אומר של
... לגו אריתיה ולא ...

... דאיתזוס איתזוס על הנניכה דלא איתזו׳ לא איתזו׳ וללישנ׳ דהוי טעמא דרבא משו׳ דעד זומם חידוש הו׳ ואין לך בו אלא חידושו כיחא אלא ללישנא דמפרש טעמא דרבא משום פסידא דלקוחו׳ ה״ג כהימניכהו דאפילו היכא דליכא פסידא דלקוחות לא מיפסלי לא למפרע אפילו להנהו לישנא מדבעי התם מאי איכא בין האי לישנא להאי לישנא ולא קאמר איכא בינייהו היכא דליכא פסידא דלקוחות ועוד קשיא דקאמר בסמוך אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי משום דרב נחמן לא מני סבר בשום ענין כרב חסדא דחשיב להו שהדי שקרי ואנא ליה דילמ׳ סבר רב נחמן דמכאן ולהבא הוא נפסל ומיהו הא איכא למימר משום דלא קיימא לן כרבא בהא ונראה דסוגיא דהכא כההוא לישנא דחידוש אבל ללישנא דפסידא דלקוחות סבר ד״א א״ל רבא לרב נחמן מעולם הכי ולרבנא כר׳ דלא דמי הך דהכ׳ להההיא דמרוכה דהתם נניכה וטביח תרי מילי נינהו ולהכי אגניבה דלא איתזום לא איתזום כיון דלהבא הוא נפסל אך הכא כיון דאיתכחוש אאכילה איתכחש נמי אאבהתא דאבהת׳ בלא אכילתה לא מהני דהוי מוקמי׳ בידיה דהאי דאי׳ ליה שהדי דאכל שני חזקה דכיון לומר היתה של אבותי יום אחד כגון דאי בעי אמר מינך זבנתה ומיהו אבתי דחשיב לה תלמודא בעדות אחרת לא אתי שפיר:
נון

...אבהותיה היא ואכלה
...אייתי סהדי דאכלה
שני ד... אמ' רב נחמן אוקי אכיל' בהדי
אכילה ואוקי ארעא בחזקת אבה[תה]א
אמר ליה רבא והא עדות מוכחשת היא
אמ' לי' נהי דאתכחש באכילת' באבהתא
מי אתכחש לימ' רבה ורב נחמן בפלוגת'
דרב הונא ורב חסדא קמיפלגי דאיתמר
ב' כיתי עדים המכחישות זו את זו אמר
רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו
באה בפני עצמה ומעידה ורב חסדא
אמר בהדי סהדי שקרי למה לי לימ' רב
נחמן דאמר ברב הונא ורבא כרב חסדא
לא אליב' דרב חסד' כולי על' לא פליגי
כי פליגי אליב' דרב הונא רב נחמן כרב
הונ' ורבא אמ' לך עד כאן לא קאמ' רב הונא
אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות
לא הדר אייתי סהדי דאבהתיה היא אמר
רב נחמן אנן אחתינן אנן מסקינן ליה
לזילותא דבי דינא לא חיישינן מתיב
רבא ואיתימא רבי זעירא שנים אומרים
מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרי'
נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה
הרי זו לא תנשא   ואם

...נחמן ... שום : אמר ...שנה דאוקי עדות שאכילה ...של אכילה והרי מכחישים זה את זה אבל בעדות דאבהתא דלא איתכחש עדותן קיים ומוקמי' לה בידיה : הא עדות מוכחשת היא כיון דהני שני כיתות מכחישות זו את זו אחת מהן פסולה לכל עדיות שבעולם ואחרי שאין לברר איזו הפסולה תיבטל עדותן לגמרי : באבהת' מי איתכחשי עדות של אבהתא קיים הוא והכל מודים בו : המכחישות זו את זו בעדות אחת כגון שהעידו שני' פלוני לוה מפלוני מנה ושנים אחרים הכחישום ואמרו לא לוה ממנו כלו' שהרי באותו היום שאתם אומרים שלוה היה עמנו ב הלוה כל אותו היום ולא לוה משום אדם כלום ובעדו' כזה לא האמינה תורה האחרונים יותר מן הר[אשונים אלא] בעדות הזמה כגון שא[מרו ע]ל העדי' עצמם עמנו [הייתם] במקום פלוני ולא ראיתם שלוה : זו באה בפני עצמה ומעידה בשאר עדיות שבעולם דלא נחזיקנה בפסולה מספק : וזו באה בו' בעדו' אח' אבל א' מכת זו ואח' מכת זו אי מצטרפי' לעדות אחת דהא אחד מהם פסול בודאי ואין כאן אלא חצי עדות וטעמי' דרב הונא משום דאוקי גברא אחזקיה ולא תפסילנו מספ' : אמר רב חסדא בהדי סהדי שקרי למה לי ולא יעידו עוד בשום עדו' בעולם דאוקי ממונא אחזקיה ולא תוציאנו מספק שמא העדים פסולים : לימא רב נחמן שמכשיר עדות דאבהתא שהעידו עדים מוכחשים דהיינו עדו' אחרת שלא הוכחשו בה כדרב הונ' שמכשירים בעדות אחרת שלא הוכחשו בה : אליבא דרב חסדא כו' לא פליגי לומר כל אחד אכא סביר' לי כרב חסדא דודאי רב נחמן לא סבירא ליה כרב חסדא דהא רב חסדא אפי' בעדות אחרות בעלמא פסיל כל שכן בעדות דאבהתא שהוכחשו העדי' מאכיל' באותו עדו' של אותו קרקע : אבל באותו עדות דאותו קרקע עצמו לא : הדר אייתי סהדי אותו שהפסידו רב נחמן דאבהתיה היא והרי לשניה' עידי חזקה ועידי אבו' ואין כח לזה מזה וכל דאלים גבר כדאמ' רב נחמן לקמן בשמעתין : אנן מסקינן ליה כלומר לא נחזיק את זה יותר מזה הואיל ועדו' שניה' שוה : לזילותא דבי דינא שמא ילגלגו הבריות על ב"ד שסותרין את דיניהם ודמי לחוכא ואיטלולא : שנים

ועוד דמיגו ... ...גר משני עדים ואפילו ...נאמן ק' עדי' אב' נאמנין ...רי במאה ועוד אומר ר"י דלא שייך מיגו דאין ... דעת שניהם שוה ומה שירצה זה לטעון לא יטעון זה :

דרב נחמן כרב הונא תימא דבפ"ב דכתובו' תניא שנים שהיו חתומי' על השטר ומתו ובאו שנים ואמרו ידענו שכת' ידם הוא זה אבל קטני' היו או פסולי עדו' היו או אנוסים היו אם כתב ידם יוצ' ממקו' אח' אין נאמני' ופרי' ומגבי' ביה בשטרא תרי ותרי נינהו ומסיק התם רב נחמן דלא מגבי' בשטרא דאוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונ' בחזק' מריה ואמאי לא מגבינן ביה הא סבירא ליה הכא כרב הונא דכשרים הם לעדות אחרת דמוקמינן להו אחזקת כשרות והא נמי בעדו' אחרת דמי דהא אין מכחישים אלו את החתומים בזאת המלוה שהיו אומרי' אין חייב לו כלום אלא שאמרו אינכם נאמנים בדבר זה דפסולי' הייתם והוה לן למימר דנאמנים כמו הכא דכשרים אף על גב דאלו מכחישים אותם ופוסלים ו ועושין אותם כשאר פסולים לכל דבר עדות ואומר ר"י דכי אמרי קטנים היו ליכא לאוקומי אחזקיה וכן אנוסין נמי לא מפקי להו מחזקת כשרות דאמרינן אנוסים היו מחמת נפשות ופסולי עדות היו איכא למימר כגון שפוסלין אותן משנולדו שאומרי' קרובים היו ועכשיו נתרחקו :

דרבא כרב חסדא ואם תאמר אם כן אמאי חשיב רבא במרובה ובפר' זה בורר עד זומם חידוש הוא ואי' לך בו אלא חדושו ו והלא מה שהוא נפסל איכו חידו' דהא מן הדין היה להיות לשניהן פסולין כמו בשני כתי עדים המכחישות זו את זו אם כן לא הוי חידוש אלא מה שהמזימין כשרים ואומר ר"י דרבא דאמ' חידוש הוא לא הוי אלא לפי המסקנא דאתי שפיר כרב הונא :

אנן אחתינן ליה ואנן אסקינן לי ואם היה אותו דלי' ליה חזקת אבהתיה מוחזק בתחלה שפיר אחתינן ומסקינן שנעמידנה בידו כאשר היה בתחלה ואפילו לא היה מוחזק לא זה ולא זה מני' לפרש אחתינן ליה לתתה לו ומסקינן ליה שנוציאנה מידו ניחא דין כל דאלים גבר : ר"י ואם

ואם נשאת לא תצא רבי מנחם בר יוסי אומר תצא אמר ר' מנחם בר יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ באו עדים הרי זו לא תצא א"ל אנא סברי למעבר עובד' השתא דאותיבתן ואותבן רב המנונא בסוריא לא עבידנא בה עובד' נפק עבד עובדא מאן דחזא סבר טעות היא בידיה ולא היא אל' משו' דתליא באשלי רברבי דתנן רבי יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד א"ר אלעזר אימתי בזמן שיש עליו עוררין אבל אין עליו מעלין לכהונה על פי עד אח' רשב"ג אומ' משו' רבי שמעון בן הסגן מעלין לכהונה על פי עד אחד רשב"ג היינו רבי אלעזר וכי תימא ערער חד איכא בינייהו ר' אלעזר סבר ערער חד ורשב"ג סבר ערער תרי והאמר ר' יוחנן אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי והכא במאי עסיקי' כגון דמחזקינן ליה באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניה

שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת ואמרו לה מת בעליך ושנים אומרים לא מת איכא שנים אומרים נתגרשה בחיי בעלה ואיכא זקוקה ליבם ושני' אומרי' לא נתגרשה וזקוקה ליבם אי נמי כגון שעדיין בעלה קיים וכאן להתירה לאח': הרי זו לא תנשא דאוקי תרי להדי תרי ואיתתא בחזק' איסו' אשת איש קיימ': ואם נישאת לא תצא דיעב' אין לכתחילה לא ובפרק האשה שנתארמלה פרכי' מכדי תרי ותרי נינהו הבא עליה באשם תלוי קאי ומשני אמר רב ששת כגון שנישאת לאחד מעידיה ותו פרכי' היא גופא באשם תלוי קיימא ומשני באומרת ברי לי שמת בעלי: בזמן שבאו עדים האחרוני' שאמרו לא מת ואח"כ ניסת לפיכך תצא שהרי באיסור ניסאת שאילו שאלה מכ"ד היו אוסרי' לה ליכשא: אבל אם נשאת על פי עדי מיתה שהתירוה ב"ד ליכשא ואח"כ באו עדים שהוא קיים לא תצא דחיישינן לזילותא דבי דינא וקשה לרב נחמן: למיעבד עובדא דמחתי' ליה ומסקינן ליה ולא ניחוש לזילותא דבי דינא: דאותבתן השיבותני מברייתא זו: ואותבן רב המנונא השיב לי כמו כן מהא ברייתא דר' מנחם ורבנן: נפק עבד רב נחמן עובדא ולא חש לזילות' דבי דינא: טעותא היא בידיה שלא נזכר להך ברייתא דלעיל ועוד דאמר לא עבידנ' בה עובדא: דתליא באשלי רברבי ר' יהודה ור' אלעזר ורשב"ג כולהו סביר' להו דלא חיישינן לזילותא דבי דינא כדמפרש רב אשי במסקנא: אין מעלין לכהונה להחזיק אדם בכהן לאכול בתרומה ולעבוד עבודה ולישא את כפיו על פי עד אחד המעידו שהוא כהן כדמפר' ר' אלעזר לקמן: אמר ר' אלעזר אימתי אין מעלין על פי עד אח': בזמן שיש על הכהן עוררין עדים הפוסלים אותו כדמפ' בסמוך ולפר' דברי ר' יהודה בא ולא לחלוק עליו: אבל אין עליו עוררים שא' קול פסול בעלמא כדמפ' לקמן מעלין על פי עד אחד שמכחיש את הקול: רשב"ג היינו רבי אלעזר דהא ודאי במקום שיש עוררין עליו לא אמר רשב"ג דליהוי חד נאמן וכי אמ' מעלין במקו' שאין עוררין קאמר: ערער חד איכא בינייהו דהא דקתני בזמן שיש עליו עוררין היינו עד אחד הפוסלו ומכחיש את העד המכשירו דר' אלעזר סבר ערער חד הוי ערער ואין עד אחד נאמן עליו להכשירו: ורשב"ג סבר ערער תרי בעינן אבל במקום ערער חד הוי עד אח' נאמן להכשירו: והא אמר ר' יוחנן לא איתפר' היכ' קאי: ונפק עליה קלא קול בעלמ' ולא עדו': ואחתיניה מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר שמעלה היא בכהונה וכל זה ייתור לשון הוא כלא נורד דבלא קול כמי מיתוקמא שמעת' שפיר בעד אח' מכשיר מעיקרא ועד אחד בסוף ושני עדים עוררים בנתים כדמפרש ואזיל אלא משום הכי נקט ליה דבעי למימר [illegible]אחד דכהן נמור הוא ואסקיניה דאמאי אתא עד אח' להכשירו אלא א"כ יצא עליו קול פסלות קודם לכן: ואסקיניה דבמקום קול הוי עד אחד מהימן: ואחתיניה

ואם ניסת לא תנא בפ"ב דכתובות מוקי בשניסת לאחד מעידיה ואומרת ברי לי וקשיא ליכא כדפי' התם: אבל ניסת ואח"כ באו עדים הרי זה לא תצא ושעמא משום זילותא דבי דינא וקשה לרשב"א דע"כ טעמא לאו משו' זילותא דבי דינא הוא דא"כ אפילו לא נשאת של התירוה לינשא תנשא כדמשמע בכל הסוגיא דאיכא זילותא אפי' לא נעשה מעשה וכי תימא דאין ה"נ ונשאת דקאמר היינו שהתירוה ליכנס ושוב לא תנא מהתירא הראשון דבאו עדים וא"כ נשאת לא מצי לפרושי התירוה לינשא אלא נשאת ממש ועל כרחינו טעמא דמספיקא מפקי לה מבעלה ולא משו' זילותא וי"ל לעולם טעמא משום זילותא ודוקא כשנשאת וא"כ באו עדים איכא זילותא דבי דינ' שהכשר האסרה לכל העולם כיון שנשאת כמנא מה שחוזרין לאוסרה לעד שנשאת לו אין חוזרין אלא בעבורו אבל אם באו עדים קודם שנשא' ליכא זילותא דעל כרח' צריכי לחזו' מהיתר' הראשון כדי לאוסרה לכל העולם הילכ' ליכ' זילותא אם אוסרי' אותה כמי לעידיה: והאמר רבי יוחנן כו' וכר' לר"י דרבי יוחנן עיקר דבריו אהך מסכת' איתמר והא דקאמר דברי הכל היינו רשב"ג ורבי אליעזר דאיירו בעוררים ולהכי לא קא משני הכא הכי מילי היכא דאיכא חזקה דכשרות אבל היכא דליכא חזקה דכשרות לא אמר כדמשני בפרק י' יוחסין גבי כאמנת היה לומר זה כהן דאמתני' דהכא קאי וא"ת כיון דאמתני' דהכא קאי היכי פריך מיניה התם ובפ"ק דגיטין דילמ' הא דקאמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים היינו משום דאיכא עד א' דמכשיר וי"ל דהתלמוד ידע דר' יוחנן מיירי כדמסי' דינא עלין קול שהוא בן גרושה וא"כ בא עד א' דמכשיר להסי' הקול ואתו בי תרי כו' וכבר"ג א"ר יוחנן דאין ערער פחות משנים ואף על גב דעד אחד שהכשיר והקול בנ"יתנהו דמי שהרי העד גרוע מן הקול אם לא בחזקת שהרי הקול פוסל והעד אינו פוסל: אין ערער פחות משנים לא בא לאפוקי אלא עד אחד אבל קול פוסל כדמסקינן: דנפק עליה קלא ואחתיניה לאו דוקא אחתיניה של כלום ממילא ירד דאי דווק' אחתיניה אמאי אסקיניה והא איכא זילותא דב"ד וליכא למימר דליכא זילותא של כשהורידו ב' פעמים דבשמעתא' מוכח דאפי' בחדא זימנא איכא זילות' אי נמי הורדה גמורה קאמר וליכא זילותא דבי דינא אלא היכא דהורידוהו ע"י עדות אבל בהורדה שעל ידי הקו' ליכא זילותא: ואתא

לב

ואחתיני' ואת' עד אח' ואמר דכהן גמור הוא ואסקיניה ואתו בי תרי אמרי דבן גרוש' וחלוצ' הוא ואחתיני' ואת' עד אחד ואמ' דכהן גמו' הו' ודכולי עלמ' מצטרפין עדותן והכא במיחש לזילותא דבי דינא קא מיפלגי ר' אליעז' סבר כיון דאחתיניה לא מסקינן לי' חיישינן לזילותא דבי דינא ורשב"ג סבר אנן אחתיניה ואנן מסקינן לי' ולזילותא דבי דינא לא חיישינן: מתקי' לה רב אשי אי הכי מאי איריא חד אפילו תרי נמי אלא אמר רב אשי דכולי עלמא לא חיישינן לזילותא דבי דינא והכא בלצרף עדות קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהן כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו

דאתא חד סהדא ואסקיניה ואע"ג דאמרינן בפרק המגרש דלא מבטלין קלא גבי גרושה לכהן משום דאית ליה תקנה אבל הכא דאי לא מסקינן ליה פסול לעולם מבטלינן אי נמי בתרומה דרבנן הקלו:

אגב מסקינן ליה דאוקי תרי כהדי תרי ואוקי גבר' אחזק' דמוחזק לן דאביו כהן הוא ותימא דאמרי' בפ' האומ' בקידושין גבי ינאי המל' ויבוקש הדבר ולא נמצא היכי דמי אילימא דתרי אמרי א' אשתבאי ותרי אמרי לא אישתבאי תרי ותרי ניהנו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ואמאי לא כמ"ג והשתא מאי קא פריך אדרבא אית לן למימ' אוקי תרי כהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה ואוקי ינאי אחזקת אמו דלא אישתבאי ופי' התם בקו' דחזקת אם לא מהני להכשיר את ינאי לפי שאין עדי' באין לפסול את האם לכהונה אלא להעיד על ינאי ואין נראה לר"י דלמה לא יועיל חזקת האם לבן הואיל ואינו יכול להיות שתהא האם כשרה אם לא יהיה הבן כשר ועו' דהכא אע"ג דעל הבן מעידי' לפוסלו מהניא ליה חזקת האב להכשירו ונראה לר"י דהיינו טעמא משום דמסקי' בפ"ד אחין דכל תרי ותרי הוי ספיק' דרבנן והאם במי הגי ספיקא דרבנן ולה"פ התם סמוך אהני דהכי דמדאורייתא אמרי' אוקי תרי כהדי תרי ואוקי איתתא אחזקת' מ"מ מדרבנן יש לפוסלה והכא לענין תרומה דרבנן הקילו להתירו בה בתרי ותרי ולאוקמי אחזקיה והא דאמרי' לעיל שני' אומרים מת וב' אומרי' לא מת בו' אבל בנשאת וא"כ באו עדים לא תצא אע"ג דתרי ותרי ספיק דרבנן היא ומדאורייתא א"ל לאוקומ' אחזקה דהויא בחזקת אשת איש והיה לה לצאת אע"פ שנשאת לא' מעדיה או ר"ת דאתי חזקה דדייק' ומינסבא ומרעא חזק' אשת איש וא"ת והא כי איכ' שני עדים לא דייקא דליכא מומר בסופה בדאמרי' בהאשה רבה נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו ומפרש התם דהיינו שנשאת בעדים וי"ל הואיל ומכחישי' הם זה את זה איכ' מומר אם תעמוד תחת בעל' בטענת ברי שלה וא"ת ב' אומר נתגרשה וב' אומרי' לא נתגרשה אמאי לא תנא בנשאת וא"כ באו עדים הא לא דייקא דנוקא במת הוא דדייקא שירא' שמא יבא וידעו הכל שלא מת ואיכא כאמנת לומר נתגרשתי דשלא בפני בעלה מעיזה ומעיזה ועוד היכא דאיכא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה וי"ל דלענין הכי דייק ומרעא חזקת אשת איש דלעולם ירא' שמא יוזמו או יפסלום בנזנות וא"ת למאי דלא ידע דבאו' ברי לי איירי מאי קאמר היא גופה באשם תלוי קיימא ה"ל למימר בחטאת קיימא וי"ל דפריך אפילו כאמר דתרי ותרי הוה ספיקא דאורייתא כדפירש בפרק ארבע אחין מ"מ באשם תלוי קיימא ואין להאריך ובכתובות הארכתי: אמאי

ואחתיניה דאחד במקום שנים אין דבריו כלום: ואתא עד אחד לבסוף דכהן גמור הוא והוו להו שנים מכשירין: ודכולי עלמא בין רבי אלעזר בין רשב"ג מצרפין עדים המעידים זה שלא בפני זה כשאר עדיות: והכא במי יש לנו לצרף אין הדין עד ראשון ועד אחרון המכשירין ובכשירנו לזה אם לא מפני זילותא דבי דינא כדמפרש ואזיל: דרבי אלעזר סבר כיון דאחתיניה על פי שני עדים ובדין הורדנוהו דבכל מקום האמינה תורה שני' ותו לא מסקי' ליה על פי עד אחד זה השני אע"פ שיש לצרפו עם הראשון ולהכשירו לזה דאוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גבר' אחזק' דכשרות קמייתא דהוה מוחזק לן באבוה דכהן הוא וגם הכשרנוהו תחילה על פי עד אחד קודם שבאו עוררין דחיישינן לזילותא דבי דינא שהורידוהו על פי עוררין ועכשיו יעלוהו ויבטלו דבריהם והכי קאמר ר' אלעזר אימתי אין מעלין על פי עד אחד הבא לבסוף בזמן שיש עליו עוררין שנים הפוסלין אותו הילכך לא מהני עד שני הבא לבסוף להכשירו להצטרף עם הראשון המכשיר דאע"ג דאיכא למימר אוקי תרי מכשירים לבהדי תרי פוסלין ואוקי גברא אחזקיה והא כשר אפילו הכי לא מסקי' ליה משו' זילותא דבי דינא והאי דאסקוה מעיקרא על פי עד א' הכא להשבית את הקול לאו זילות' דבי דינ' הוה דמאי דאחתיניה בשביל קול מעלה בעלמא הוא וכדי לחזור ולהעלותו אחר שיבדקו הדבר הורדנוהו הילכך כי הדר מסקי ליה ליכא זילותא אבל כשהורדנוהו על פי ב' עדים מן הדין הורדנוהו וכי הדר מסקי איכא זילותא: ואנן מסקינן ליה ואי קשיא תרי ותרי ניהנו ואמאי מסקי' ליה והא הוי ספק תרין אוקי תרי לבהדי תרי ואוקמי' אחזקי' קמייתא דאסיקי' על פי עד ראשון שהיה נאמן דהא אכתי' אין עוררין דקול לאו עוררין הוא: אי הכי דר' אלעזר חייש לזילותא דבי דינ' מאי איריא' חד הבא לבסוף דהתם אין מעלין משום זילותא כדקתני מתני' אין מעלין על פי עד אחד בזמן שיש עליו עוררין הא על פי שנים מעלין אפילו תרי אתו בהדי הדדי כמי בפע' שניי' לר' אלעז' לא מסקינן לי': אלא אמ' רב אשי דכולי על' כו' והיינו אפלוגי' דרבי דלעיל: והכא בלצרף עדותן קא מפלגי לר' אלעזר אין מצרפין עד אחרון עם הראשון הואיל ולא העידו שניהם כאחד כרבנן דפליגי אדר' נתן אבל באו שניהם כאחד הוה מסקינן ליה ומוקמינן ליה אחזקיה קמייתא דמוחזק לן באבוה דכהן הוא ולזילותא לא חיישי' ורשב"ג כר' נתן: דהני תנאי ר' נתן ורבנן: דתניא אין עדותן מצטרפת אין צורך כאן בהאי מחלוקת דרבי יהושע בן קרחה ורבנן אלא כך היא ברייתא שלימה בסיפיה זה בורר ומשום נגררא דסיפא נקט רישא: עד שיראו

שניהם כאחד את העדות לאפוקי אחד אומר בפני הלוהו וא' אומר בפניו הודה לו

עליו:

אפילו כזה אחר זה אין עדותן מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהם כאחד רבי נתן אומ' שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו ההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך זבינתא והא שטרא אמ' ליה שטרך זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא הוא כיהו שטר מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקוט האי בידאי כל דהוא אמר רבה מה לי לשקר איבעי אמ' שטרא מעליא הוא א"ל רב יוסף אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטר הספא בעלמא הוא ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטר' אמר ליה שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפ' מיהו שטר מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקוט האי בידאי כל דהו אמר רבה מה לי לשקר איבעי אמר ליה שטרא מעליא הוא אמ' ליה רב יוסף אמאי קא סמכת אהאי שטר' האי שטרא הספא בעלמא הוא אמר רב אידי בר אבין הילכתא כוותיה דרבה בארעא והילכתא כוותי' דרב יוסף בזוזי הילכתא ברבה בארעא דהיכא דקיימא ארעא תיקום והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דקיימי זוזי לוקמו ההוא ערבא דאמר ליה ללוה הב לי מאה זוזי דפרעתיה למלוה עילוך והא שטרא אמר ליה לאו פרעתיך אמר ליה לאו הדרת שקלתינהו מינאי שלחה רב אידי בר אבין לקמיה דאביי כי האי גוונא מאי שלח ליה אביי מאי תיבעי ליה הא

איהו ראמ'

אפילו כזה אחר זה א' אומר ביום ראשון לוה פלוני מפלוני מנה ואחד אומר ביום שני ראיתי גם אני שלוה ממנו דמ"מ אמנה קא מסהדי ות"ק סבר אמנה דקא מסהיד האי לא קא מסהיד האי והוה ליה לגבי מנה חצי עדות וטעמייהו מפר' ש שפיר בסנהדרין מקרא ומסברא: אין עדותן מתקיימת להתקבל בב"ד. ואפילו ראו שניה' כאח' עד שיעידו שניהם כאח' בפני ב"ד ופלוגת' אחריתי היא ולאו ר' יהושע בן קרחה קאמר לה ור' אלעזר ורש"בג בפלוגתא דר' נתן ורבנן פליגי: ר' נתן אומר כו' וטעמייהו מפר' התם שפיר קרא וסברא: אמ' ליה שטרא זייפא הוא השט' מזויי' וגם שני חזקה לא החזק': גחין בעל השטר: לחש לרבה בכחת שלא ישמע המעורר: אין שטר זייפא הוא פי' ר"ח לאו שטרא זייפא ממש אלא כמו שטרא זייפא שלא נכתב על מכירה זו ומאי כיהו שט' אמר' הוא דכתב' מיהו אי לאודויי כטענתיה דתובע דשטרא זייפא הוא לא כ' כמיניה שהרי העדים מכירים חתימת ידיהם ומשום הכי אמר רבה מה לו לשקר ולומר שטרא מעליא הוה לי ואירכס ליתא האי שטרא לאו זייפא הוא דאי הוה בעי לקיומיה מקיים ליה איכמי איכ' לפרושי זייפא שטר מזוייף ממש שזיי' חתימת העדים יפה וטועים העדים כסבורין חתימ' ידיהם היא ומקיימי' את השט' והלכ' מני נקיים את השטר ולומר שטרא מעליא הוא אי כמי מני לקיימו בעדים שקרים שחתמו לו ור"ח שון עיקר: לחיש ליה לרבה גרסינן דרב מלך מקמי דרב יוסף כדאמר' בשלהי דברכות והיה רב יוסף תלמידו וקשה לנו: אמאי קא סמכת אהאי שטר' דהא שני חזק' ליכא: האי שטרא חספא בעלמא הוא דכיון דאודי אודי ולא דמי לשא' מה לי לשקר שבתלמוד שבני טענו יכולי' הי' לאמת אות' שהו' בוטן ואותה שהוא היה יכול לשמור ולא טען דאמרי' מיגו אבל הכא דמי למה לי לשקר במקום עדים שהרי כל בחז' ומחזקתו בקרקע זו ע"י האי שטר הוא והילך כאמר מה לי לשקר בשטר זה איבעי אמר שטרא מעליא הוא והלא מודה שה שטר פסול והלכת כבעל דין כמאה עדים דמי ושילו באו שני עדים שאמרו שהוא פסול ליכא תו מה לי לשקר: הב לי מאה זוזי כו' כפלוגתא דלעיל ובאותם הטעמים:

אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטר' חספ' בעלמ' הוא תימה דליהמניה במגו דאי בעי אמר שטרא מעליא הוא ותירץ ר"י בר מרדכי דלא אמרי' מיגו להוציא ממון מחזקתו דמה שהוא מוחזק בקרקע אינו כלום דקרקע' בחזק' בעלה קיימ' כיון שאין לו לא שטר ולא חזקה אלא בדברים בעלמא שאומר שטרא מעליא הוה לי ואירכס ולא אמרי' מגו אלא להחזיק ממון שיכול לפטור עצמו ע"י מגו אי נמי אם יש לו שט' או חזק' וזה בא לפסול ראייתו אז זה יכול לקיימו ע"י מיגו כמו קמי דידי זכיכה מינך מיגו דאי בעי אמ' מינך זכינתה ואכלתיה שני חזקה ואין נראה לר"י מדלא מפרש טעמ' הכי בהדי' משמע דלאו משום הכי הוא ונראה לר"י דטעמא דרב יוסף דלא אמרי' מגו הכא כיון דלי' ליה הכא מיגו אלא אם כן שיקר תחילה שהוצרך לשקר תחילה ולומ' והא שטרא אי נמי משו' הכי לא אמרי' הכא מגו משו' דהוי חוזר וטוען דמעיקרא טעין והא שטרא ועתה חוזר בו ומוד' התספ' בעלמ' הו' ואמ' שטרא מעליא הוה לי:

והלכתא כוותיה דרבה בארעא רבינו שמואל פירש דמספקא ליה כמאן הילכתא וצריך לדחוק לפ' ולחלק בין ספיקא דתרי ותרי לספיקא דדייקא דהא דלא מוקמי' לה בחזק' מרה קמא כמו בכספי דבר שטי' דאמרינן אוקי תרי בהדי תרי ואוקי כספי בחזק' בר שטיא התם הוו תרי ותרי כמאן דליתנהו דמי ואוקמי' ארעא בחזקת מרה קמ' אבל הכא דמספקא לן דיבא כמאן התם לא שייך כולי האי למימ' אוקמה בחזקת מרה קמא וכוליה מיד המוחזק ודוחק הוא ועוד דהילכתא משמע דלגמרי פוסק כרב' ולא מספ' ואפי' עבד כרב יוסף כדיעב' לא עבד ונראה לר"י דהיינו דהילכתא בארעא כרב' ובזוזי כרב יוסף כזוזי משו' דאמרי' מגו לאוקומי ממונא ואי"לן לאקומי ארעא בחזק' מרה דקיימא השתא ובהכותב דאמרי' מגו דיכלי למימר לא היו דברים מעולם יכלי למימ' הני סיטר' ניכהו אע"ג דמגו להוצאה לא אמרי' שאני התם דליכא שטרא: כפק.

דאמר הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי היכא דקיימי זוזי לוקמי והני מילי דאמר ליה הדרת אזפתינהו מינאי אבל אמר ליה הדרתינהו ניהלך מחמת דהוו שיופי וסומקי אבתי איתיה לשיעבוד' דשטרא רבא בר שרשום נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי אמר ליה אביי אימא לי איזי גופא דעובדא היכי הוה א"ל ארע" במשכונתא הוה נקיטנ' מאבוהון דיתמי והוה לי זוזי אחריני גביה ואכלתה שני משכנת' אמינא אי מהדרנא ארעא ליתמי ואמינא דאית לי זוזי אחריני גבי אבוכון אמור רבנן הבא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה אכבשי' לשטר משכנת' בידי ואכלי שיעור זוזי דמיגו דאי בעינא אמינא לקוח היא בידי מהימנינ' בי אמינא דאית לי זוזי גבייכו מהימנינא א"ל לקוחה

נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי פירוש יצא הקול שהוא של יתומים אבל אין לפרש דיצ' הקול דמתחילה היה של אביהם אבל עכשיו לא היו יודעין דא"כ הוה מצי למימר לקוחה היא בידי: דאמור רבנן הבא ליפרע כו' אע"פ שאף בשבועה לא היה יכול ליפרע מהן עד שיגדלו כדקאמרינן ולכי גדלי איש'תעי דיבא ב בהדייהו לא היה מקפיד על ההמתנה אלא על השבועה ונראה דרבה בר שרשו' סבר כרב הונא בריה דרב יהושע דמפרש בשילהי מכילתין טעמא דאין נזקקין לנכסי יתומים משום נררי דאי כרב פפא דמפ' טעמ' משו' דפריע' בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה ניכהו א"כ אפי' יהא אמת כדבריו לא היה יכול לעכב להם הקרק' בחובו כיון דלאו בני מיעבד מצוה ניכהו וכדרב הונא כמי פסקי' התם: אכבשיה לשטר משכנת' ואוכלה שיעור זוזי ד דנקא משום דכבש לשטר מ משכנתא מצי למימר לקוחה היא בידי דלא היה ידוע דכתורה משכנת' אתא לידיה דאי הוו ידעי דמעיקר' כתור' משכנת' אתא לידיה לא היה טוע' רבא בר שרשום שיכול לומר לקוחה היא בידי מידי דהוה אאומן ואריס דאי' לו חזקה בשדה אריסותו כיון דידו' דמעיקר' כתור' אריסות אתא לידיה וכן דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ונזלין דידעי' דמעיקרא גזל שדה זו דאין לו שום חזקה: מיגו דאי בעי למימר לקוח' וכו' ותימ' מאי דעתי' דרב' בר שרשום דאפי' אי טעין לקוחה היא בידי שבועות היסת לעולם צריך דהכי דאין נשבעין על קרקעות מדאורייתא מדרבנן נשבעים כמו שדקדק רב האי גאון מההיא דהכותב הפוגמת כתובה ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה סבר רמי בר חמא למימ' שבוע' דאורייתא אמר רבא שתי תשובות בדבר כו' ועוד דאין נשבעין על כפירות שיעבו' קרקעו' שמא דמדרבנן נשבעי' והוא הדי' שבועת היסת דמ"ש וי"ל דאין נשבעין שבו' היס' אלא היכא דטעין ברי אבל הכא לאו טענת ברי הוא שאין ודאי ליתומים שקרקע זו איכה לקוחה בידו הילכך אי הוה טעין לקוחה היא בידי לא היה צריך שבוע' היסת לקוחה:

הלכתא כוותיה דרבה בארעא באותו דין ראשון דלעיל מספק' לי' לרב אידי בר אבין טעם של מי מסביה' ברא' יות' הילכ' פוסק כראשו' כרבה דאמרי' מה לי לשקר ויעמוד על מקמו דכיון דלא איתברירו טעמיהם של רבה ורב יוסף המוניא מחבירו עלין הראיה ונבי זוזי שהלווה מוחזק ולא בעל השטר אמרי' יביא בעל השטר ראייה ויטול/ דהיכא דקיימי ארעא תיקום ולא בוניא מספק וכן זוזי היכא דקיימי ליקום וכן הלכ' וא"ע דפסקינן הלכה כרב יוסף בשדה ענין ומחצה מכלל ב דבכולי תלמודה הלכה כרבה ולא כרב יוס' והכא פסקינן הלכה כרב יוסף לא קשי' דהא בהך פלוגת' כמי פסקי' כרב': דפרעתי' למלו' עילו' כגון ערב קבלן א"כ כגון שאמר המלוה בשע' הלוואה' ממי שארצ' אפר' והא שטר' שטר שהי' לו למלו' עליך והחזירו לי לפי שפרעתי חובו והרי אתה משועבד לי בשטר זה כמו שהיית' משועב' לו: אמר לו לוה לערב וכי לא פרעתיך בתמיה: לאו הדר' ושקלתינהו מינאי וכמי שלא פרעת דמי ולוה לא הודה לו בכך: כה"ג מאי דלא דמי כל כך לשטר מלוה דלעיל דפסק כא כרב יוסף דהתם מודה היה בעל השטר שטר אחד היה לו ונאבד ולקח את זה להיות בידו לזכות ואותו מזוייף הוא ממש דלא נכתב על מלוה זו הילכך הספיד דהיכ' דקיימי זוזי תיקו' אבל הכא לא היה לו לערב שטר אחר מעולם כי אם זה והילכך אע"ג דפרעינהו כיון דהדר שקלינהו כאילו לא פרעינהו דמי ומחייב לפורעו או דילמא מ"מ מודה הוא שפרעו וקיימא לן שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר במחל שיעבודו והאי שטרא חספא בעלמ' הוא: שלא ליה אביי והא את הוא דאמרת הילכתא כוותי' דרב יוסף בזוזי שמעינן מהכא דשטרא זייפא דאיירי בה רבה ור"כ יוסף לאו זייפא ממש דהוא שקר וכי זייף וכתב בכי האי גוונא לדברי הכל נאפי' לרבה פסול הוא אלא כה"ג בגון שטר פרוע שכמחל שיעבודו או כגון שטר אמנ' שלא ניתן ליכתב וכיוצא בהן פליגי רבה ורב יוסף ואביי משוי ליה להאי שטרא כשטרא דאיירי ביה רבה ורב יוסף ונאמר כיון שמוד' הער' דאיפר' אלא הדר ושקלינהו להנהו זוזי אע"פ שהשטר ביד הערב לא מחייבו ללוה לשלומי כן פי' ר"ח ולי נראה דה"ה לזייפא ממש: וקפסיק תלמודא

... וה"מ דאמרינן היכ' דקיימי זוזי תיקום ולא מיחייב לוה לפרוע לערב היכא דטעין ערב כדאמרן לעיל דאמר פ... אבל הדר זיפתינהו מנאי דערב גופיה מודה כהשט' בידו במחל שיעבודו: אבל אי טעין ערב אני החזרתי ...עכמן משום דהוו שיפי כישוף נירתן ולא היה יוצאין כהוצאה כמו הכסף מטבע של חבירו: וסומקי האדי ...אכא שעדיין לא פרעו ואבתי איתי לשיעבודא דשטר' ובאילו טעין לא פרעתני דמי: שרשום: ...ריא דיתמי כדמפ' לקמן דכמשכון היית' אבלו עד עכשיו שכלו שני משכנתא והילכך כפל ...א אכיל ארע' דיתמי: משכנתא גבאי מאבוהון הוה במשכנתא דסורא דכתבי שני ...לא כסף ובימי אביהם אכלתיה שני חזקה: זוזי אחריני שנתחייב לי שאין לי משכון ...חייב קרקע ליתומים ואשאל להם חוב שיש לי על אביהם צריך אני לישבע ...ער חוב מקוי... לקוחה

לקוחה היא בידי לא מצית אמר דה״א איבא עלה קלא דארעא דיתמי היא א אלא זיל אהדרה ניהלייהו וכי נדלי יתמי אשתעי דינא בהדייהו קריביה דרב אידי בר אבין שכיב ושבק דיקלא רב אידי בר אבין אמר אנא קריבנא טפי והוא גברא אמר אנא קריבנא טפי לסוף אודי ליה דאיהו קריב טפי אוקמה רב חסדא בידיה אמר ליה ליהדר לי פירי דאכל מההוא יומא עד השתא אמר זה הוא שאומרים עליו אדם גדול הוא אמאי

זקו.וה היו׳ בידי דהא אכלתיה שני׳ חזקה בחיי אבוהון מהימנא בלא שבועה דאין נשבעין על הקרקעות ועוד דחזקת שלש שנים במקום שטר קיימא : ה״ל אביי הא דחשבת כדעתך דאי בעינא טעינא לקוחה היא בידי כיון דידיעא מילת׳ דמשכנתא את נחית בה לא מני׳ למיטען לקוחה היא בידי דהא איכא קלא ועדות דארעא דיתמי היא דהשתא שלימו שני משכנתא וכיון דידעת דאי קלא עלך דארע׳ דא משכנתא היא נבך ולא לקוחה אין לך מחאה גדולה מזו והיה לך להזהר בשטרך הילכך זיל הדר ארעא ליתמי השת׳ : וכי נדלי יתמי שיהו בני מיעבד דינא דהיינו מבן שלש עשרה שנה ואילך דהוי איש במנו : אשתעי דינ׳ בהדייהו על שטר חובך שיש לך על אביה׳ תשב׳ ותיטו׳ כדין הבא ליפר׳ מנכסי היתומי׳ דכל זמן שה׳ קטני׳ אין ב״ד יורדין לנכסיהן לנבו׳ מהן דלאו בני מיעב׳ מצוה הוו כדאמרי׳ בערכין בש״נ שום היתומי׳ אין נזקקין לנכסי יתומי׳ שא א״כ ריבי׳ אוכל׳ בהן ובדפסי׳ הת׳ רב׳ הילכת׳ אין נזקקין לנכסי יתומי׳ ואם אמ׳ תנו כותבין הילכך ממתינין להם עד דגדלי דהיינו מבן שלש עשרה שנים ואילך כדמוכח התם והא דאמרי׳ בפר׳ מי שמת ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים הני מילי שמוכר לצורך הנאתו אבל לפרוע חוב אביו ב״ד מוכרין מבן ג׳ עשרה ואילך גאי בתי מלוה על פה היא כי גדלי יתמי נישתעי דינא בהדייהו וישבע ויטול כדאמ׳ רב פפ׳ במשמעת׳ בתרייתא דמכילתין הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין וה״מ שיש עדים שהלוהו וישבע שלא פרעו ויטול : אתא ההוא גברא אמר אנא קריביה טפי ומתוך שלא נודע מי קרוב יותר החזיק אותו האי בקרק׳ לפי שהיה אלם יותר כדאמר רב נחמן לקמן גבי זה אומ׳ של אבותי וזה אומר של אבותי כל דאלים גבר : לסו׳ שנה או שנתים : אודי ליה ההוא מחזיק לרב אידי בר אבין : אוקמה רב חסדא בידיה דרב אידי : א״ל רב אידי לרב חסדא להדר לי ההוא גברא פירי דאכל מההוא יומ׳ עד האידנא מן היום שמת קרובי שאכלם שלא בדין : אמאי

לקוחה היא בידי לא מני׳ אמר אע״ג דאי הוה אמ׳ לקוחה היא בידי הוה נאמן מ״מ לא הוה מגו והכי פי׳ לא מצית אמר לא היית יכול להעיז פניך ולומר כן כיון דנפק קלא ואין כאן מגו וכענין זה יש בפ״ב דקידושין ומה אם ירצ׳ לומ׳ מזיד הייתי לא משוי נפש׳ רשע פי׳ אינו אומר כדנין מזיד הייתי ואין כאן מיגו אבל ודאי אם אמר מזיד הייתי פשיטא דמהימן: קריביה דרב אידי שבק דיקלא אי לא גרסי׳ שא שבק דיקלא צ״ל שלא היו בנים והקרוב יותר יורשו ואי גר׳ לקריביה י״ל שהיו לו בני׳ להכי איצטריך ליה למימר דיקלא לקריביה : ה״ג לסו׳ אודי ליה ולא גרים דאיהו קרו׳ טפי אלא לא היה רוצה לחלוק עם רב אידי ונתן לו הדקל כתנם ולא בשביל שהיה קרוב יותר משום הכי קאמר רב חסדא הא איהו דאמר אנא קריבנא טפי שמרצונו נתן לך ולא בשביל שאתה קרוב יותר ואביי ורבא סברי כיון דאודי אודי ומסתמ׳ לא היה מוחל לו שא מפני שהו׳ יות׳ קרו׳ ולשון דגר׳ אודי דהו הוא וכן סברת אביי ורבא ואין לפרש דגרסינן דאיהו קרוב טפי והיה טוען שלא אכל פירות ולרב אידי הית לא עדים שאכל וקאמר רב חסדא הא איהו דאמר אנא דיכנא טפי פירו׳ מעיקר׳ והואיל וכן הוא השת׳ כמי מהימן במאי דאמר שלא אכלה במגו שלא היה מודה וסבירא ליה דאמרי׳ מיגו במקום עדים כדכסמוך דאם כן הוה ליה למימר הא איהו דאמ׳ לא אכלתי ואי בעי הא׳ אנ׳ קריבנ׳ טפי ועו׳ דהוה ליה למיפר׳ ולאסוקי במי הבא כהאי ליטנ׳ דמסי׳ בסמו׳ אביי ורב״לא סביר״להו הא דרב חסדא וכו׳ ונירם ר״ת ברא׳ לר״י עיק׳ דלא נרי׳ לסו׳ או די לי׳ אלא גרס לסו׳ אייתי סהדי דאיהו קריבי׳ ולא גרם קרו׳ טפי שלא היו מעידי׳ שרב אידי קרובו היה טפי מההוא גברא אלא היו מעידי׳ שרב אידי קרובו היה וההו׳ גבר׳ לא היו מכירי׳ אם הוא היה קרובו אם לא ולא היה לו שום עידי קורב׳ ואפי׳ אי גרסי׳ טפי מכינו לפרש שפי מכל אותם שהיו העידים מכירים לכך אוקמה רב חסדא בידיה דרב אידי דהני רב אידי ודאי וההוא גברא ספק והיה רב אידי תובע נס הפירות כיון שהודה שאכל ורב חסדא פטר לי׳ במגו דאי בעי אמר לא אכלי כי אמר כמי אכלי ודידי אכלי מהימן ורבא ואביי סברי ביון שאכל פירות ואודי חייב לשלם ולא מהימן במגו הואיל והקרקע יוצא מתחת ידו מן הדין דבקרקע ליכא מגו וא״ת והא לקמן אמרי׳ אי דמיא לדרבי אבא לאו סהדא ולתרתין שנין ולפירי דבשמודה שאכל הפירו׳ ואיכא חד סהדא שמייב לשלם מתוך שאינו יבול לישבע אבל אי ליכא חד סהדא לא הוה חייב לשלם ואמאי כימא כיון שהקרקע יוצא מתחת ידו גם הפירות ישלם וי״ל דהתם מיירי שאומר שאכלה ג׳ שנים והעד אינו מעיד אלא משתים דהת׳ ודאי אי לא הוה חד סהדא פשיטא דפטור אע״פ שהקרקע יוצאה מתחת ידו דאי מהימן במאי דאמר דאכל׳ שלש שני׳ לא היה לנו להוציא הקרקע מידו כיון דאכלה שני חזקה וליכא למימר דנאמין לו שאכלה שלש שנים אבל נאמר שלא לקחה אלא כגזל אכלה כדאמרינן בהנזקין נאמן אתה להפסיד שכרך ואין אתה נאמן להפסיד ספר תורה דלא דתנ׳ שהתם הספר תורה כיון שהוא ביד הלוקח כאילו יש עדים שנכתבה לשמה ומ״מ מפסיד שכרו כיון שמודה שאין חייבין לו כלום ;

נשי

אמאי קא סמיך כר אהאי הא קאם דאנ׳ קריבנא טפי אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא כיון דאודי אודי זה אומ׳ של אבותי וזה אומר של אבותי הזה אייתי סהדי דאבהתיה הי׳ והאי אייתי סהדי דאכל שני חזקה אמר רב חסדא מה לי לשקר איבעי אמר ליה מינך זבניתה ואכלה שני חזקה אביי ורבא לא סבירא להו הא דר׳ חסדא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרי׳ ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א׳ אמר ליה מינך זבני׳ ואכלתה שני חזק׳ אזל אייתי סהדי דאכלה תרתי שני אמ׳ רב נחמן הדרא ארעא והדרי פירי אמר רב זביד אם טוען ואמר לפירות ירדתי נאמן מי לאו אמר רב יהודא האי מאן דנקיט מגלא ותובלית בידיה ואמר

ואי טעין ואמר לפירות ירדתי כו׳ פי׳ תחלה כי א״ל מאי בעי׳ בהאי ארעא אע״ג דבשעה שאכל היה בעל השדה יכול למכב ולא היה נאמן לומ׳ לפירות הורדתני מיהו כיון שכבר אכלו וזה בא להוציאו מידו נאמן לומר לפירות ירדתי ונ״ת מאי איריא מש׳ דלא חניף תיפוק לי משו׳ דתפים מידי דהוה אמטלטלי שאינן עשוין להשאיל ולהשכיר דאי אמר לקוחים הן בידי נאמן וי״ל דאיצטריך טעמא דלא חניף אם לקטן והניחן ברשות שאינן שלו דלא תפים בהו ונ״ת כי לא אמר לפירות ירדתי אלא דאייתי סהדי דאכלה ב׳ שנים כי הך דשמעתי׳ יהא נאמן במגו דאיבעי אמר לפירות ירדתי לאו פירכא היא דאין זה מגו שהרי בא לתבוע גם הקרקע ודוקא פירי דתרתי שנין הדרי אכל פירי דשנה שלישית לא הדרי דאי מהימן במאי דאמר שאכל׳ שלש שנין גם הקרקע תהא שלו: איזיל

אמאי קסמכת לזכות באילן: אהאי אהודאת פיו שמוד׳ עכשיו שאתה קרוב יותר: והא איהו דאמ׳ עד השת׳ אכל קריבנא טפי ואכל פירו׳ כדי כל דשי׳ גבר וזה שמוד עכשיו הרי הוא כנותן לך עכשיו את האילן מדעתו אע״פ שלא זכי׳ כו מן הדין: כיון דאודי דשלא כדין החזיק עד עתה: אודי וישלם פירות שאכל: וכן הלכה: ויש ספרי׳ שכתו׳ בהם אייתי רב אידי בר אבין סהדי דהוא קריב אוקמה רב חסדא בידיה וגם ר״ח פי׳ כן א״ל רב חסדא אמאי קסמכת דאכליכהו לפירי שלא כדין אהודאת פיו הא עד השתא הוא טעין דאנא קריבנא טפי והני סהדי דאייתית לא מסהדי דאת קרוב ראוי ליורשה אסהידו דאת קריב והאי ידעי ליה ומתוך שהוא לומר לא אכלי יכול לומר אכלי ודידי אכלי דאנ׳ קרי׳ טפי שאין העדי׳ מכחי׳ אותו בכך הילכ׳ לא מכ׳ מיניה: הג״ה: לא היא שה שאכל הפירות וכדמפר׳ לבסוף דלא בהירא לי שה על אכילת הפירות שלא עי

היו שאכלן ולא הי׳ יכול לכפו׳ ונראה ליה מריה דמי זה שאמר שהוד׳ על אכילת פירות הלא לא הודה אלא על הקרק׳ ו מאי דאכל עד השתא לא מפקינ׳ מיניה כיון דליכא עדים כדבר שרב אידי היה קרוב יותר ולא זה ואביי ורבא ס דכיון דאודי אודי שהרי הודאת בעל דין כמאה עדים ופיו מחייבו ממון והוה גרסינן הוא אמאי לית ליה לרב חסד סברא ויש לפ׳ בענין אחד וכדוחק ולכן לא כתבתין ע״כ ולא נהירא לי דהא לא מוכחה סוגיא דשמעתא שהודה ז אכילת הפירות אלא עדים היו בדבר ולא היה יכול לכפור: האי אייתי סהדי דאבהתיה היא עד יום מותם ומעולם לא מכרו לאבותיו של זה השני: אמר רב חסדא מה לו לשקר לזה שיש לו עידי חזקה במאי דטעין דשל אבותיו איבעי הוה אמר ליה להאי שיש לו עדו׳ אבות מינך זבניתא ואכלתה שני חזקה הילכך מגו דמצי טעין הכי ויזכ׳ בש זו והו׳ לא חשש לטעון כי טעין כמי של אבותי היא אע״ג דמכחי׳ להו לעדי׳ מהימן: מה לי לשק׳ במקו׳ עדי׳ לא אמרי׳ כ כל טענה שאדם טוען כגון זה שאמר של אבותי ואתה רוצה לקיימה ע׳ מה לי לשקר וטענה זו מכחשת עדים כי לא מהימנינן ליה שהרי העדים מעידים שטענתו שקר והיאך תקיימנה ע׳ מה לי לשקר הלא ודאי משקר הוא וו השלש שנים איכה כלום דהויא לה חזקה שאין עמה טענה והכי הילכתא: אזל ואייתי סהדי דאכלה תרתין שנין וו היה מחזר לכקש עדו׳ של שנה שלישית ולא מצא: אמר רב נחמן הדרא ארעא דכתרתין שנין לא הויא חזק׳ והדרי של ב׳ השנים שאכל שלא כדין דהא לא טעין מעיקר׳ אריס הייתי ולפירות ירדתי דמהמניג׳ ליה כדלקמן דפטרא לא עבדי איניש וה״מ כדאיכא סהדי דאכליכהו לפירי אכל אי ליכא סהדי דאכליכהו לפירי אלא בהודאת פיו והו׳ דזבנתי מינך ואכלתיכהו לפירי דארע׳ ופירי דידי נינהו ארעא כיון דלית ליה ראיה בשטר ולא עידי חזקה הדר׳ ומחייב שבועת היסת על הפירות דזבניכהו מיניה דמגו דמצי אמר לא אכלתי פירות כי אם מעט כגון עייל כור׳ ו טפי מכורא דבהכי הוי חזקה כדלקמן כי אמר אמ׳ אכלי טובא ודידי אכלי מהימן דאין כאן מה לי לשקר במקום ו שאין ידו׳ אם קנה קרקע זו מבעלי׳ אם לא אלא לפי שאבד שטרו בתוך ג׳ שנים מפסיד ולא דמי להא דאביי ורבא דו עליה דרב חסדא לעיל דהתם כיון דאיתברירא מילתא דרב אידי קריב טפי הרי נודע שאין לו חלק בקרקע ופ שאכל שלא כדין אכל ואפי׳ בהודאת פיו ליחייב: אמ׳ רב זביד אי טעין כו׳ מלת׳ באפי נפשה היא והכי קאמר אם מ כשטענו בעל הקרקע מאי בעית בהאי ארעא או לא השיב לו מינך זבינת׳ אלא לפירות ירדתי כדין אריס למחצ׳ ולרביע או שמכר לי פירו׳ עד י׳ שני׳: נאמן כמה שאכל למפר׳ ובשבוע׳ היסת דזביניכהו מיני׳ ואע״ג דאיכ׳ סהדי דאכ לפירי ושאין הקרקע קנוי לו דלא חניף איניש למיחת לארעא דחבריה ולמיכל פיריה דחברי׳ בחנם כדמפ׳ ואזיל ו מכאן ולהבא לא יאכל בלא עדים ושטר שקנה הפירות דאם כן כל אדם ירד לקרקע חבירו בעל כרחו ויאכל פיו ויאמ׳ לפירות ירדתי מאחר שלא בחוש לעירעורו של בעל הקרקע: מגלא ותובילא כלי גודדי תמרים הם המגל ל ותוביל׳ חבל לעלות לדקל מרוב גובהו וי״מ תוביל׳ של לקבל הפירות: ואמ׳ כפניכו: איזיל נאיגרדיה לדיקלא דפלניא ג

אלקוט הפירות. מהימן

ואמר איזיל אינדריה לדיקלא דפלניא
דזבנידה גיהלי מהימן אלמא אלא חציף
איניש דגזר דיקלא דלאו דידי' הכא נמי
לא חציף איניש למיכל פירי דלאו דידי'
א"ה אפי' ארעא נמי ארע'. אמרי' ליה
אחוי שטרך אי הכי פירי נמי שטר לפרי
לא עבדי אינשי ההוא דאמ' ליה לחבריה
מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך
זבנית ואכלת' שני חזקה אייתי חד סהדא
דאכל' תלת שני סבור רבנן קמיה דאביי
למימר היינו נסבא דר' אבא דההוא גבר'
דחטף נסכא מחברי' אתא לקמיה דרבי
אבי אייתי חד סהדא דמיחטף חטפא
מיניה הוה יתיב רבי אב' קמיה אמ' ליה
אין חטפי ודידי חטפי אמר רבי אמי
היכי בידינוה דייני להאי דינא לישלם
ליכא תרי סהדי ליפטריה איכא חד ס
סהדא לישתבע הא אמר מיחטף חטפ'
וכיון דאמר דחטפה הוה ליה כגזלן אמ'
להו ר' אבא הוי

מהימן ושבקי ליה ב"ד ללקט הפירות בלא עדים ושטר אחרי שאין ידוע שהבעל"י מוחי' כדכ' קוד' לקיט ואי את' מכריה וטען לא היו דברים מעולם אחר של קטו האילן לית עליה אלא שבועת היסת. אבל מקמיה דלינדרי' אתא מריה דדיקלא ואמר לא היו דברים מעולם לא מהימן מ מלקט עד דמייתי ראי' ודווק' בטוען מתחיל' לפירו' ירדתי באמן כמה שאכל כבר אבל אם מתחיל' טוען מינך זכינת' ואחרי כן טוען לפירו' ירדתי אינו נאמן דכ"הנ שמכחי' דברי' הראשונ' אינו טוען וחוזר וטוען: א"ה אפי' ארע' נמי כי טעין דזכיתא מינך ליהמנו' בלא עידי חזקה דלא חציף איניש למיתתי בארעא דלא דידי' ולמיכל פירותיה: פירי נמי נימא אחוי שטרך: היינו נסבא דר' אבא דין זה דומה לאותו דין של נסב' דר' אבא ולא נלמוד מדר' אבא אין נריכי' דמילת' דפשיט' היא שיפנס הקרקע אחרי שאין לו שני עדים ודומיא בעלמא מדמינן אותן אי נמי לכך היו מדמין האי דיכא לנסב' דר' אבא כי היכי דלהד' פירי עם ארעא דהוי כמי שיש עדים דאכל פירות דבלא עדים לא שהדר פירות כדלעיל דרב נחמן אלא קרקע לחוד: היכי לידייני דייני להאי דינ' שאילו היו ב' מעידים אותו שחטף היינו מחייבין אותו לשלם שאין אדם נאמן לחטוף דבר מיד חבירו ולומר שלי אני חוטף אלא א"כ יש לו עדים דהעמד ממון על חזקתו וזה המוחז' בו אין אדם יכול להוציאו ממנו בלא ראי' והחוטף ממנו גזלן גמור ואי נמי לא היה באן אפי' עד א' שחטף כי אמר נמי חטפי ודידי חטפי מהימן מגו דאי הוה בעי הוה אמר לא חטפי שהרי אנו רואים אותו מוחזק בממון אי נמי בי איכא עד אחד שחטף אילו היה זה מכחישו נמי לא חטפתי היה נשבע שלא חטף להכחיש העד דעד אחד קם הוא לשבועה וכנ' דרבי' הללו היה הדין פשוט אבל השתא דאיכא עד א' שחטף וזה אינו מכחישו אלא מודה שודאי חטף ודידי חטף היכי לידייני דייני להאי דינא: לישלם דהא מודי שחטף ולא כל הימנו של תוס' לומ' שלי חטפתי דהעמ' ממו' על חזקתו: ליכא תרי סהדי דחטף ומגו דאי בעי למימר לא חטפתי מהימן כמי למימ' דידי חטפי ליפטרי' מלשלם משום האי מגו: איכא חד סהדא ואי אמר לא חטפי הוה בעי לאישתבועי להכחיש את העד:

אי דיל ואנדרי' לדיקלא פירוש לגדו' תמרי' שעל הדקל דגדירה שייכא בתמרי' ולא איירי בקניי' הדקל דאם כן הוה ליה למימר ואיקטליה כדאמרינן בפרק כל הנשבעין אמר רב נחמן האי מאן דנקט נרגא ואמ' איזיל ואיקטליה לדיקלא דפלני' כו' ונראה לר"י ולר"יבס שאם היה בא לקנוץ את הדקל עצמו לא הי' נאמן דדיקלא פירות הוא דעבידי איכשי דמזבני אבל דקל אין דרך בני אדם למכור לקוץ תדע דאמרינן בפרק המקבל שורי' הרגת בשיעותך קננת. אתה אמרת לי להרגו אתה אמ' לי לקוננו פטור ופריך א"כ לא שבקת חיי לכל ברי' וכו' משמע דאינו נאמן כמינו דאי בעי אמר מכרת לי לקננו:

לא חציף איניש לא משום דקאמר בפרהסיא איזיל ו ואינדריה קאמר דלא חציף דאפי' ליקט בצינע' כמי שייך לא חציף איניש אם לא ק קלקחוס דרך גניבה:

א"ה הכי אפילו ארעא כמי למאי דפרישי' לעיל דאינו נאמן אלא לפירו' שלקט כבר אבל מכאן ואילך אינו נאמן אפי' בפירות א"עג דשטר' לפירי לא עבדי אינשי צריך לפרש אפי' אם הוא טוע' שהקרק' שלו שלקח' לא יחזי' הפירות שכבר אכל אבל קרקע פשיטא שיחזיר דאינו נאמן להבא.

היינו כסכא דר' אבא לא אקרקע קאי דפשיטא שמחזיר הקרקע אחר שאין לו שנים עדים אלא השת' כמי אפירי מסיק ופכו' השתא כאילו חד שהד לאורועי לחזי' קאתי על הפירות שאכל ואינו יכול לכפור ולומר לא א אכלתי וכאילו בא לחייבו שבועה על הפירות אם יכפור ויאמר לא אכלתי ואע"פ שמעיד שהחזי' בה ג' שנים כיון דאין אח' עמו הרי כאילו אינו מעי' על החזק' אלא כעמה על א' לפוכעו פירות הכי פ"ד וטועה עד דאמ' להו אביי דל' דמי לדר' אבא דהכ' חד סהד לסייעו קאתי בין לקרק' בין לפירו' שהרי הוא מעי' שנס הקרקע שלו והא דאמרינן בתספקא אלא אי דמיא לדרבי אבא לחד סהדא לתרתי שנין ולפירי לא הוה צריך למינק' ולפירי כיון דעד השת' נמי לא איירי אלא בפירי אלא אגב תרתין שנין נקט נמי בני לחד סהדי גלפירי:

ליסתבע את השבועה שהעד מחייבו אינו יכול דהא מודה
לחטף והעד מחייבו ליסבע שלא חטף להכחיש את העד דהכי משמע קרא לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל ט
חטאת וגו' לשלם ממון שהוא כופר והעד מחייבו לא יקום אבל קם הוא לשבועה להכחיש את העד שלא חטא בממון זה
אבל הך שבועה פסול הוא בגזלן אבל כל שבועות והא ליכא למימר ליסתבע דדידיה חטף שאי' זו שבועה המוטלת עלית
ולמפטרי' בלא כלום אי אפשר שהרי הורע כחו של מגו: אמר להו ר' אבא הוה ליה האי מוחטף כו'. והכא כמי איכא
למימר כי האי גונא כי איכא תרי סהדי דאכלה שני חזקה מוקמינן לה בידא דלוקח ליכא סהדי דאכלה שני חזקה מ
מוקמינן לה מיניה ומהדרינן לה למריה איכא חד סהדא דאכל ג' שנים ליסתבע דעד את לשבוע' קם אפי' לא הוה קרקע
מקבעינן ליה על מאי דאסהי' סהדא דלא כפרליה אלא מודי ליה דאכל וטוען אין אכלי ודידי אכלי: אמר

לף

הוי מחויב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישב׳ משלם אמר להו אביי מי דמי דהתם סהדא לאורועי קאתי וכי אתי אחריני בהדיה מפקינן לה מיניה הכא לסיועי קא אתי כי אתי אחרינא מוקמי׳ לה בידיה אלא אי רמיא הא

הדר׳ מחויב שבוע׳ ואינו יכול לישבע שהרי מודה וא״ת וליהמניה בשבוע׳ במאי דאמר דידי חטפי במגו דאי בעי אמר לא חטפתי וכי תימא דהא לא חשיב מגו דהא אם אמר לא חטפתי היה חייב שבועה דאורייתא לא היא דהא אמרי׳ בהמוכר את הבית דמפקיד אצל חבירו ב בשטר נאמן לומר החזרתיו לך בשבוע׳ מגו דאי בעי אמ׳ נאנסו דהוי נאמן בשבועה אע״ג דנאנסו איכא שבוע׳ דאורייתא ומיהו לפי׳ ר״ת דפי׳ דשבועה שנאנסו דהתם היא מדרבנן דלא מחייב ש שבועה דאורייתא אפילו ב בנאנסו אלא היכא דאיכא הודאה במקצת אתי שפיר וליכא למימר נמי דהאי לא חשיב מגו דלא הוי חציף למימר לא חטפי להכחי׳ את העד או משום שירא שלא יפסלוהו לעדו׳ העד ובעל המשכנא כדאמרי׳ בפ׳ ז״ש בורר דבעל דבר מהימ׳ למימר לדידי גנב לי קתא דהא מ משמע דאי לאו דעד מחייבו שבועה היה פטור והיינו על כרח׳ במגו דאי לאו מגו לאו כל כמיני׳ למימ׳ דידי חטפי דהא כי איכא תרי סהדי משלם ואינו נאמן לומר דידי חטפי ואו׳ ר״י דודאי אם לא היה העד מחייבו שבוע׳ היה נאמן במגו דאי בעי אמר לא חטפי שיכול להעיז פניו להכחיש את העד בלא שבוע׳ אבל השתא דמחייב שבוע׳ לא מהימן בשבוע׳ ע״י מגו שלא היה יכול להעי׳ פניו לישב׳ בדבר שהעד מכחישו אבל קש׳ דאי ליכא מגו מ״ט דרב ושמואל דפליגי בפ׳ כל הנשבעים ארבי אבא ופטרי במשכנא דלית להו מתוך שאינו יכול לישבע משלם והשתא אמאי פטרי והא פשיטא דאינו נאמן לומר דידי חטפי בלא מגו כדפרי׳ לעיל לכך נראה כמו שפירש ר״ח דודאי הוי מגו ולהכי פטרי רב ושמואל דנאמן בשבועה במיגו דאי בעי אמר לא חטפתי ור׳ אבא סבר אע״ג דאית ליה מגו חייב דכיון דאיכא אחד המחייבו שבוע׳ מן התורה כן הוא הדין שישב׳ להכחי׳ את העד או ישל׳ ואין מועיל לו שום מיגו ליפט׳ וא״ת ור׳ אבא היכי מפ״ק ליה בפ׳ כל הנשבעין מדכתיב שבועת ה׳ תהיה בין שניהם ולא בין היורשין דאמר ליה מנה לאב׳ ביד אבי׳ חמשין ידענ׳ וחמשין לא ידענ׳ דליי׳ הת׳ מדאיצטרי׳ קרא למיפטר יורשין ש״מ דאבינו בה״ג מחיי׳ ש״מ מחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם והיכי דייק מינה אמשכנא התם ודאי משלם דליכא מגו אבל הכא דאיכא מגו מנא לן דמשלם ונראה לר״י דר׳ אבא לא הוי טעמיה מקרא אלא מסברא בעלמא כדפרי׳ והא דקאמר התם כוותיה דר׳ אבא מסתבר׳ מדתני ר׳ אמי שבוע׳ ה׳ תהי׳ בין שניהם ולא בין היורשין קרא למיפט׳ יורשין אתא ולא לחיו׳ האב והא דקאמ׳ הת׳ רב ושמואל האי שבועת ה׳ וגו׳ מאי דרוש ביה הכי קאמר כיון דבאב נמי פטרי אמאי איצטרי׳ קרא למיפטר יורשין ונ״ל דהא דאמרי׳ בהכותב גבי אבימי בריה דר׳ אבהו דהוו מסקי ביה זוזי בי חוזאי כו׳ מתוך דיכלי׳ למימר לה״ד יכלי למימר שיטראי ניכהו איירי בתר דתקין רבנן שבועת היסת ואז ודאי יש כאן מגו טוב דאינן מ אמרי לה״ד דלא חשיב השלי׳ כעד א׳ כיון שגם הוא כבעל דברי׳ הואיל וזקו׳ לישב׳ דיהבינהו לבני חוז רבנן שבועת היסת הוי השליח עד גמור דנאמן לומר למלו׳ פרעתי במגו דאי בעי אמר אהדרתינהו האי מקד׳ וכיו׳ דאיכ׳ עד היכי מהימני במיגו׳ דלהד״ס דהוו ליה מחוייב שבועה ומתו׳ שאינו יכול לי הכא : **הדה** יתיב ר׳ אבא קמיה משמע דר׳ אבא היה תלמידו של ר׳ אמי וקשה דאמרי׳ בפרק כ אמי רבותינו שבארץ ישראל אמרו חזרה שבועה למחייב לה ואמרי׳ התם דרבותי׳ שבארץ ישראל דאשכחן בפ׳ חבית דקרי רב לרב כהנא ולרב אסי רבותינו אע״ג שהיו תלמידיו אבל קשה לר״י דבי דרבי אמי אשכח פרגיות שחוטות אתא לקמיה דר׳ אבא א״ל זיל שקול לנפשך ולפי הספרים דגרסי ה לקמיה דר׳ אסי ניחא טפי אע״ג דרבי אמי היה גדול מר׳ אסי דבכל מקו׳ מזכיר ר׳ אמי קוד׳ לר׳ אסי ההוא דאתא לקמיה דר׳ אמי כו׳ אמר לפניו ר׳ אסי ר׳ אתה אומר כן הכי אמר ר׳ יוחנן כו מ״מ חכי גדו׳ ממנו קורהו ר׳ ולפי שחבירו היה בא ר׳ אמי לפניו ליטול עצה ממנו ואמר ליה זיל שקול לנפשך : שבועה ואינו יכול לישבע משלם בפרק כל הנשבעין תנן חשודין שניהן על השבועה חזרה שבועה ו מאיר ור׳ יוסי אומר יחלוקו ומפ׳ התם רבנו׳ שבא׳ דלמקומה למחייב לה ומייתי התם מהך דשמעתי היינו ר׳ אבא והשתא רב נחמן דפסק התם כרבי יוסי ועב׳ עובד׳ כר׳ יוסי יחלוקו לית ליה דר׳ אבא ו בפרק השואל כנמ׳ דהשואל את הפרה לימא תיהוי תיובתיה דרב נחמן דאמר מנה לי בידך והל פטור ומשני מתני׳ בשיש עסק שבועה ביניהם כרבנא דאמר רבא מנה לי בידך

אמ׳ להו אביי מי דמי לדרבי אבא: התם בדרבי אבא הוה חד סהדא לאורועי לחוטף קאתי דהא מסהיד ביה שחט׳ והורע כחו של מגו דחוטף ומחייבו שבועה ומתוך שא׳ יכול לישבע משלם: דאילו אתא חד סהדא שמעי׳ כוותי׳ שראוהו שחטף מפקינן לה מיניה דחוטף ולא תועיל לו שבועה אפי׳ אם יוכל לישבע: הכא בדין קרקע זה ההוא סהדא לסייע ליה קאתי ש שמעיד שהחזיק בה ג׳ שנים וזכה בה דאי איכ׳ חד סהדא אחרינא עם זה מוקמינן לי׳ בידיה דמחזיק והיאך תאמר שעל ידי עד זה יתחייב שבועה ומתוך שאינו יכול לישב׳ מש׳ והרי לא בא להרע כחו ומ״מ זה יפסיד הקרקע שהרי אין לו עידי חזקה אלא אחד: אלא אי דמיא לנסכא דרבי אבא לחד סהדא ולתרתין שנין ולפירי כגון ראובן דתבעיה לשמעון ואמר ליה גזלתיה לארעאי ואכלתה פירותיה שנתים ואמר ליה שמעון ש זבנתה ניהלי ולית לשמעון עידי חזקה דליכא הוא ל לאיהדורי ארעא למרה מכיון דלי׳ ליה עידי חזקה ופירי משתבע דבזביני אכלתינון דקיימ׳ לן הפה שאסר הוא הפה שהתיר ואע״ג דמהדר לה לארעא פירי לא מהדר דהא ליכא סהדי דאכל הפירות ומיגו דיכיל למימר לא אכלי כלל יכול למימר נמי אכלי בזביני ולית ליה עליה אלא שבועה אבל אי איכא סהדי דאכל פירי תרתין שנין מ מחייבינן ליה להדורי אפי׳ פירי כרב נחמן דאמר הדרא ארעא והדרי פירי אייתי

הא דר' אבא לחד סהדא ולתרתי שני ולפירי ההוא ארבא דהוו מינצו עלה בי תרי האי

אייתי ראובן חד סהד' דאכל פירי תרתי' שנין וכנג' שמעו' שלא אכל כי אם ב' שנים דלאו לסיועי לשמעון קאתי אמר שמעו' אין אכל' ודידי אכל' שקניתי הקרק' והפירו' אפס לא נזהרתי בשטרי הא הוא דאיב' לדמויי לדר' אבא דאמרי' היכי לידייני דייני להאי דיכ' ניחייביה להדורי פירי ליכא תרי סהדי דאכליכהו ואי משו' דאודי הא טעין ואמר דידי אכלי וכה"ג ליכ' הודא' לחוביה ניפטריה כמנו הא איכא סהדא חד דאמר דאכליכהו לפירי תרתין שנין ואינו י יכול לכפור כדברי העד לישבע ולפטר ניחייביה שבועה בעד א' דאי הוו תרי הוו מחייבי [stain] ממונא וכל מקום ששנים מחייבים אותו ממו' אח' מחייבו שבועה כי אמרי' עד אחד לשבועה אתי היכא דקא כפר כמאי דאסהיד חד סהדא התם הוא דמשתבע דלא היו דברים מעולם אבל הכא הא קא מודי דאכל אלא טוע' דידי אכלי הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם כך פר"ש מה זו בעיני וטוב מנאתיה כן כפי' ר"ח ויש לשונות אחרים ואי' כהן ממש וקיימ"לן כהא כר' אבא מדליף אביי מינה ואע"ג דפליגי עליה רב ושמואל בפר' כל הנשבעין דאמרי חוזרה שבועה לסיני והמוציא מחבירו עליו הראיה ותנן נמי התם וכן היתומים מן היתומי' לא יפרעו אלא בשבועה ורב ושמואל דאמרי תרווייהו לא שנו אלא שמת מלו' בחיי הלוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו ממון שהו' חייב עלי' שבועה אלמא הואיל ומחוייב שבוע' שלא התקבלתי חוב זה ויתומים אין יכולין לישבע כן אלא שלא פיקדנו אבא ואין זו שבועה המוטלת על אביהם וגם יתומי לוה אין יכולי' לישבע שפרעו אביהם קא אמרי רב ושמואל של' יפרעו אלמא המחוייב שבועה ואינו יכול לישבע לא זה ולא זה סבירא לרב ושמואל חוזרה שבוע' לסיני ואין כאן לא שבועה ולא פירעון ור' אלעזר פליג עלייהו ואמ' יורשין נשבעין שבועת יורשים ונוטלין דלא סבירא ליה לדרב ושמואל ואמרינן התם האי דיינא דעבד כר' אלעזר עבד דעבד כרב ושמואל עבד אפילו הכי הלכתא כרבי אבא ולא כרב ושמואל דאמרינן התם הכו דלא להוסיף עלה עשו תקנה שלא להוסיף על דברי רב ושמואל לא אמרינן זה דיתומים מן היתומים לשאר דינים ולומר חוזרה שבוע' לסיני דבדין זה לבדו דיתומים מן היתומים הוא דקיימא ושמואל כדיעבד משום תקנת יתומים בני לוה עלייהו שלא ליפרע מהן בלא שבועה מעליתא אר דינין קיימא לן כרבי אבא דהמחוייב שבועה ול לישבע משלם וגם ר"ח פסק דהילכת' כר' אבא : כא ספינה שבנהר : באי

לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשי' וחמשים איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם והיינו כר' אבא ומיהו איכא למימר דרב נחמן מוקי' מתני' כר' מאיר וכמו שמפר' ר' אבא והוא סבר כר' יוסי אבל עוד קשה דבשמעתין משמע דהילכתא כרבי אבא מדקאמרינן סבור רבנן קמי דאביי למימר היינו נסכא דר' אבא ומדקאמ' נמי אלא אי דמיא לרבי אבא כו' ובכל מקום קיימא לן כרב נחמן בדיני ועוד תימא דהתם גבי יתומים מן היתומים קא קאמרי רב ושמואל דאם מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו ומתוך שאין התובעין יכולין לישבע פטור הנתבע ורבי אלעזר פליג עליה וקאמר יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין והיינו כרבי אבא ומתוך שאינן יכולי' לישבע או תובע או הנתבע משלם הנתבע ומסיק התם דעבד כרב ושמואל עבד כרבי אליעזר עבד ומפרש ר"ת דרב נחמן שפיר סבר כרבי אבא בנסכא ובמנה יש לי בידך ואמר ליה אין לך בידי אלא חמשים וחמשים איני יודע ודווקא כששניה' חשודים פסיק רב נחמן כרבי יוסי דאמר יחלוקו ורבי אבא בשנים שחשודין מודה לרב נחמן דהלכה כרבי יוסי וטעמא משום דקנסי' שכנגדו לפי שהוא חשוד הילכך מפסיד הקני אבל בעלמא מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם והא דקאמר התם דרבותי' שבאי רבי אבא לאו למימר דרבי אבא סבר לה כרבי מאיר אלא דדייק כיון דרבי אבא בעלמא סבר דמתוך שאינו יכול לישבע משלם אית לן למימ' דאיהו מפרש מילתיה דר' מאי' דחזרה שבועה למחוייב לה והלכה כרב נחמן בשניהם חשודים וכר' אבא בנסכא ודווקא ביתומים מסקינן דעבד כרב ושמואל עבד ודעבד כר' אליעזר עבד כדאמר הכו דלא להוסיף עלה אבל אין לפ' דטעמא דרב נחמן דאמ' יחלוקו משום דכיון דשניהם חשודים הוו להו כאלו תרווייהו מחוייבים שבוע' ואינם יכולין לישבע והילכך כל א' מפסיד חצי ורבי אבא סבר כיון דעיקר שבועה על הנתבע ואין יכול לישבע משלם הכל דא"כ ר' אבא ורב נחמן מצו סברי שפיר כרב ושמואל ביתומים מן היתומים כי מת לוה בחיי מלוה ומפסידים בני מלוה כיון דאין יכולין לישבע הקני ואין נוטלין כמו שמפסיד שכנגדו חשוד על השבוע' הקני שאינו נוטל כשנים הוא חשוד ובפ' כל הנשבעין משמע כל הסוגיא דרב ושמואל פליגי אדרב נחמן ואדר' אבא ועל כן נ"ל ע"כ דלר' אבא וכן לרב נחמן מתו' דאינו יכול לישבע אפי' התובע משלם הנתבע כדפ' : **ההוא ארבא** דהוו מינצי וכו' והדין כל דאלים גבר וא"ת אם שנים אוחזין בטלית דתנן בריש ב"מ דיחלוקו ומפ' ר"ת דאוחזין שאני דכיון ששניהם מוחזקים אין לנו להניח שיגזול האח' דחשיב כאילו אנו יודעין שיש לשניהן חלק בה שכל דבר יש להעמיד בחזקת מי שהוא בידו כדאמרי' גבי נסכא ו דאע"ג דאמר דידי חטפי חשבינן ליה גזלן וחייב לשלם כאילו הוא ברור שהיתה הנסכא של אותו שהיה מוחזק דמדמי ליה התם טלית לשטר אף על גב דבשטר דהתם אין שום אחד מוחזק נ"ל דשטר נמי חשיב כאילו שניהם בו כיון דמנח. שניהם הוא כפקד ולריצב"ם נרא' דלאו דוקא אוחזין מדמדמי לה לשטר ואדשמעתין איכא לשנויי התם אפילו תימא ר' יוסי התם ודאי איכא רמאי הכא אימור תרוייהו כהדדי אגבהוה הכי נמי כארבא כא רמאי לא יחלוקו אלא הוי דיכא כל דאלים גבר והא דלא אמרי' כשנים שהפקידו כל דאלים גבר משום דלא כדאמרי' הכא אי תפיס לא מפקי' אבל מד מפקי' לא אתי שפיר ומאי פריך נמי כסמוך מספי שטרו ואהמחליף מור והא התם ליכא רמאי ואין נר' לרי' דהא האי טעמא לא מסיק אלא לאוקומי מתני' כר' יוסי אבל לרבנן קאמר י מנה ודאי לחד מינייהו הוא אבל טלית דאיכא למימר דתרווייהו הוא יחלוקו ולהכיא טעמ' ה"נ הוה לי למימר איפסר דארבא הוה דתרווייהו ועוד פי' דהיכא דאוחזין אפי' איכא דמאי יחלוקו כדתניא התם בפ"ק גבי שנים שטר וקשיא לרי' דא"כ היכי פריך לפירושו והא נמי כשטר דמיא דאיכא למימר אוחזין שאני דהא מהניא אפי' יכא רמאי ועוד מאי פריך התם ולית ליה לר' מתני' דשנים אוחזין בטלית יחלוקו הא על כר' יש חילוק בין דין ר' נדין טלית דבשלי' אפי' אין אוחזין יחלוקו; בשטר כי אין אוחזין הוי דין כל דאלים גבר : רב

ההוא ארבא דהוו מינצו עלה בי תרי האי אמר דידי היא והאי אמר דידי היא אתא חד מינייהו לבי דינא ואמר תיפסוה עד דמייתינא סהדי דדידי היא תפסינ׳ או לא תפסינן רב הונא אמר תפסינן רב יהודא אמר לא תפסינן אזל ולא אשכח סהדי אמר להו אפקוה כל דאלים גבר מפקי׳ או לא מפקינן רב יהודה אמ׳ לא מפקינן רב פפא אמר מפקינן והלכתא לא תפסינן והיכא דתפסי׳ לא מפקי׳ זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אמר רב נחמן כל דאלי׳ גבר ומאי שנא משני שטרות היוצאין ביום אחד דרב אמר יחלוקו ושמואל

רב הונא אמר תפסינן פירש הקונטרס מפום דמפקינן ורב יהודה דאמר לא תפסינן מפום דאי תפסינן לא מפקינן ואין נראה לרבינו יצחק לתלות זה בזה מדלא פליגי הכהו אמוראי גופייהו כ במפקינן הכך דפליגי בתפס׳ לכן נר׳ לר׳ דרב הונא דאמר דתפסינן אפילו למאן דאמר לא מפקינן דמהימנינן ליה שיביא עדים ורב יהודה דא׳ לא תפסינן ואפילו למאן דאמר מפקינן היינו היכא דתפסו כבר אבל לכתחילה לא תפסינן דחיישינן דילמא לא מייתי עדי׳ ולא נדע לברר של מי הוא ולמי להחזיר ולכך אין לנו ליכנס בדבר :

דמאי שנא משני שטרו׳ כו׳ בשטרי מכר או מתנה איירי ולכך לשמוא׳ דאמר שודא לא דמיא להא דתנן בפרק מי שהיה נשוי היו כולן יוצאין ביום אחד ואין שם אלא מנה אחד כולן חולקין כ

לה

בשוה דהתם בשיעבוד איירי דאין שיעבוד חל עד מאותה שעה שמוכיח מתוך שטר שמתחיל השיעבוד דהיינו ממחרת יום שנכתבו דביום שנכתבו אין מוכיח מתוך השטר מתי התחיל אם בבקר אם בערב אבל מתנה או מכר כל הקודם באותו יום עצמו זכה :

רב אמר יחלוקו להוא ליסנא דמפר׳ בפרק מי שהיה נשוי דטעמא דרב משום דסבר כרבי מאיר דאמ׳ עידי חתימה כרתי ולכך יחלוקו אפילו איכא עידי מסירה שנמסר לאחר קודם כיון דמתוך ה החתימה אין ניכר מי קדם כדמוכח בריש כל הגט דתנן כתב לגרש בו את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה ודייק הא גדולה מגי מגרש ביה ואוקי לה בעידי מסירה ורבי אליעזר אבל לרבי מאיר אפילו גדולה לא מגי מגרש אף על גב דאיכא עידי מסירה כיון דאין ניכר מתוך עידי החתימה ומיירי במתנה או במכר שקונה בשטר אבל אם קונה בכסף או בחזקה או בחליפין דאין השטר עומד אלא לראיה מודה רב דאמרי׳ שודא דאין צריך שיהא ניכ׳ מתוך עידי החתימה כיון דאינו אלא לראיה לאותו לשון לא פרי׳ מרב הכא להתם בדין הוא של שניהם כיון דביום אחד נחתמו אלא משמואל פריך ולפירוש רבי׳ תם דפירש שודא דדייני מה שירצה הדיין יעשה אתי שפיר דהכא במי בזה אומר של אבותי שייך שודא דדייני אבל לפ״ה שמפרש שודא למי שנראה לדיין שהיה אוהבו יותר קשה דבזה אומר של אבותי לא שייך שודא ויש לדחוק ולפרש שיתנו הדיינין למי שנראה אמיתי בדברים יותר ד ולההוא ליסנ׳ דמי שהיה נשוי דמוקי פלוגתייהו דרב ושמואל אליבא דר׳ אלעזר וסבירא ליה לרב דחלוקה עדיפה אתי שפיר דפריך אפילו מרב ואותו לשון הוא עיקר כדמוכח התם מברייתא :

האי אמר דידי הוא כו׳ לא זה ולא זה מוחזקין בה מדלא רמי עלה ממתניתין דשנים אוחזין בטלית שזה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת ולא אמרינן כל דאלים גבר כן פרש״י : תיפסוה בית דין ותהא בידכם אבל חזקה שהחזיק בה אחר שעירער זה עליה אינה כלום דאכן סהדי שבתורת קטיפה באת לידו : תפסינן או לא תפסי׳ מי ליימ׳ דתפסי׳ לה בית דין דהא אי לא משכח סהדי הדרינן ומפקי׳ לה כמעיקרא ולא הפסיד בעל הספינה בתפיסת בית דין כלום : או דילמ׳ לא תפסי׳ דדילמ׳ כי לא משכח סהדי לא הדרינן ומפקינן לה כדלקמן ונמצא שהפסיד בעל הספינה על ידינו דאי הוה שבקינן לה דילמא הוה אלים וגבר בעל הספינה ונמצא זוכה בשלו כן נראה לי טעם השאלה : רב הונא אומר תפסינן סבירא ליה כרב פפא דאמר מפקי׳ : רב יהודה אמר לא תפסינן משום דסבירא ליה לא מפקינן כדלקמיה : והילכתא לא תפסינן דשמא זה אין לו עדי׳ ושקרן הוא מכל וכל ורוצה להפסיד את חבירו דמאחר דתפסינן יודע הוא דתו לא מפקינן : אמר להו אפקוה וכגון דאיתרמי מילתא דתפסינן לה כרב הונא אי כמו שאמרו שניהם לבית דין לתופסה ודברי הכל וכל דאלים גבר בין בראיות בין בכח כמו שפוסק רב נחמן לפנינו כל דאלים גבר : לא מפקינן דמאחר שבא ממון ישראל ביד בית דין אינן רשאין להפקירו אלא מעכבין אותו ממון עד שידעו למי ישיבו : מפקינן כיון שמנאוהו מתחילה שלדעת כן תפסוהו שאם לא יביא עדים יחזירוהו וכל דאלים גבר : והילכתא לא תפסינן והיכא דתפסינן לא מפקינן כרב יהודה : זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי בין בספינה בין בקרקע ואין עדות וחזקה לזה יותר מזה : ומאי שנא משני שטרות היוצאין לפנינו על שדה אחת של ראובן שכתב שטר מתנה לשמעון ושטר מתנה ללוי ושניהם ביום אחד ונמצא שאין זה מוחזק יותר מזה כלל ואפילו נתברר ששמעון בשחר ולוי אחריו בערב אין הקדמה בשעות אלא בירושלים כדאמרינן בכתובות גבי ההוא עובדא דהימניה דרמי בר חמא בנפרא פתביתנהו לנכסי לרמי בר חמא וברמשא כתבתינהו למר עוקבא בר חמא ואוקמינהו ביד רב עוקבא אף על פי שהוא אחרון משום׳ האי טעמ׳ אטו בירושלם יתבי׳ דכותבין שעות וכיון שלא פירש לו ראובן לשמעון השעה במנה שלא זיכהו בשטר זה עד הערב הואיל ולא נתפרש בו שעת שחרית ונמצאו שניהם שוין : יחלוקו דספיקא הוא וליכא למימר הכא המוציא מחבירו דאין אחד מוחזק מחבירו : שמואל

ושמואל אמר שודא דדייני התם ליכא למיקם עלה דמילתא הכא איכא למיקם עלה דמילתא ומאי שנא מהא דתנן המחליף פרה בחמור וילדה וכן

י לאותו שיהא נוטה לב הדיינים שהיה הנותן
קרובו יותר דודאי להכא גמר ואקני לו יתנו
נ ושמא עתה זכה בעל הקרקע בשלו אבל
מר יחלוקו בודאי אחד נוטל בחנם שלא כדין
השלכה ירה כיס
לעיל נמי לימ' רב
: או שודא ואמאי
גבר: התם בב'
א למיקם עלה
או למחר שיבוא
ויטול שהרי ה
ן בזמנן ואפילו אם יבואו עדים ויעידו זה
בבקר וזה בערב הלא אין הקדמה בשעות
וכו למעלה וליכא למימר שמא זה נמסר תחילה
ים או חדש ואחר כך נמסר השני לשני דמאחר
ביום אחד מסתמא גם ביום אחד נמסרו כמו
שון הכתוב בשטר הילכך רב אמ' חולקין ושמוא'
ן דדייני דהואיל ואין לברר לעולם הדין עם מי
בד כדינן ודנין אותו : אבל הכא בהאי קרקע
שטר ולא חזקה ואיכא למיקם עלה דמילת' אם
יעידו של מי הוא הילכ' אין כאן לומ' חלוק' ושוד'
או עדי' ויסתרו את הדין שדנו ב"ד הילכ' אין ב"ד
לדון דין שסופו לבא לידי עוות אלא מניחים
יאלים גבר עד שיבואו עדים ויבררו הדבר :
ב נחמן מהמחלי' פרה בחמו' וכיון שמשך בעל
החמור נקנית הפרה לבעל החמור בכל מקום
ואין נקנין בחליפין כדתנן בקידושי' כל הנעש'
ד כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין ולכך אין
הולד של מי הוא שהרי לא ראה עדיין את
במכירה בדמים לא מצי למינקט דאין מעות
י כהן ואילו משכה לביתו אחר מתן מעות תנ
ר למימ' ברשותי ילדה דהא בבית' דלוקח קיימ'
חליפין בחמור ופרה ולא דמים ובפר' השואל
ברשותא דמאן קיימא וליהוי איפך המוציא
דקיימא באגם ומכירה נקט גבי שפחה דעבד
בלא משיכה ומשנתן מעות נקנית לו השפח'
ביא והילכך אין ידוע ברשות מי ילדה שהרי
תה הלוקח בשע' מתן מעו' : יחלוקו והא הכא
ם עלה דמילתא אם יבואו עדי' ויעידו ברשו'
י' הכי לא אמרי' כל דאלים גבר וקשיא לרב
חמן :
התם

ושמואל אמר שודא דדייני היינו כר' אלעזר דאמר
עידי מסירה כרתי דלרבי מאיר לא הוה
אמרי' שודא וכר' דהא דאמרי' בפ' מי שהי' נשוי כתב לאחד
ומסר לאחד לזה שמסר לו קנה אע"פ ששטר האחד נכתב
קודם בר' דהיינו דוק' שנכתבו
ביום אחד הילכך הקודם ב
במסירה זכה הואיל שאינו
ניכר מתוך השטר הא' שקדם
אבל נכתבו בב' ימים לזה ש
שנכתב תחלה קנה שניכר
מתוך החתימה שזה נכתב
קודם אע"פ שמסר לזה תחלה קנה דאחר כך כשמסר גם
לזה זכה משעת החתימה דה"ק אביי בפ"ק דב"מ עידיו ב
בחתומין זכין לו והשתא אתי שפיר דהא שמוא' סבר הכא
כר' אלעזר ובפ"ק דב"מ דחיק תלמודא לאוקומי שמוא' כאביי
ועוד דבפ' זה בורר גבי ההיא מתנת' דהוו חתימי עלה
תרי ניסי משמע דסבר אביי כר' אלעזר דפרי' ארב יוסף
דקאמר זיל אקיים בעדי מסירה כר' אלעזר ופריך אביי
והא מודה ר' אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול וזהו דוחק
לומר דאביי אליבא דרב יוסף קאמר וליה לא סביר' ליה :
שודא דדייני פי' לר"ת למי שירצה הדיין ליתן יתן ולא
כפ"ה שיאמדו הדייני' דעתו של נותן דהא בסו' פ"ק דגיטין
גבי הול' מנה לפלוני ומת המשלח קאמ' מה שירצו שליח יעש'
וקרי לי' התם שוד' ובפ' יוחסין נמי אמרי' נאמן הדיין לומ'
לזה זכיתי ולזה חייבתי בדא בשבעלי דינין עומדי' לפניו
אבל אין בעלי דינין עומדין לפניו אינו נאמן ופריך
וניהדר ונידייניכהו ומשני בשודא דדייני ואי כפ"ה אכתי
ניהדר לאמוד דעתו של נותן ובהדיא אמרינן בירושלמי
לאיזה מהן שירצו ב"ד להחליט מחליטים וא"ת א"כ יתן
למי שיתן לו שכר וי"ל דכל דיינא דמקבל אגרא לאו דיינא
הוא ומה שפר"ח דקבלה בידינו דלא אמרי' שודא אלא ב
במקרקעי דווקא אין נר' לר"י דהא גבי הולך מנה לפלוני
מייתי לה בספק דגיטין עוד פירש דדווקא דיין מומחה
עושה שודא דהא רב ששת גברא רבא הוה וא"ל רב נחמן
מר לאו דיינא הוא גבי אימי' דרמי בר חמא ורב עוקבא
בר חמא בפ' מי שהיה נשוי : ומאי שנא מהא דתנן
המחלי' פרה בחמור כו' אין להוכיח מכאן דהלכ' כסומכוס
מדפריך מיניה דעד כאן לא פליגי עליה התם בהשואל
אלא משו' דאזלי' בתר חזקה דממונ' ומוקמי לה בחזק' מרא
קמא הא לאו הכי מודו דיחלוקו ובהמוכר את הבית גבי
האומר תנו חלק לפלוני מנכסי וכו' דמייתי מסומכוס
ופ"ה דטעמא משום דחלק מספקא ליה אי הוי משהו או
שמוטל בספק חולקין א"כ משמע דהלכה כסומכוס ויש לדחות דטעמא לאו משום ספיקא כדפי' הקו' אלא
ני רביע וכו' דאין הלכה כסומכוס אע"ג דבכמה מקומות סתם לן תנא כוותי' דהא סבר שמוא' כרבנן כדאמר'
אמר שמוא' זו דברי סומכוס אבל חכמי' אומרי' זה כלל גדול בדין כו' משמע זו וליה לא סביר' ליה אע"ג דמוכח
איכ' זו וסבירא ליה מיהו סתם זו לא סבירא ליה ועוד דקאמרינן התם אי נמי זה כלל גדול בדין הוא לכי
ור לחבירו ונמצא נגחן כו' משמע זה כלל גדול אפי' במוכר שור לחבירו אמרי' דהמוציא מחבירו ע"ה כו'
מכוס ורבנן דסבר שמואל ה"מ עליו הראיה וכן בפרק השואל קאמר דשמואל מספקא ליה אי תפוס לשון
ן אחרון ומתני' דקתני באחד ששכר מרחץ בנפורי בי"ב זהובים לשנה מדינר זהב לחדש ובא מעשה לפני
ואמרו יחלוקו את חדש העיבור ומוקי שמואל בבא באמצע החדש אבל בתחלת החדש כולו למשכיר בסוף
וכר שמא סבר כרבנן דאזלי בתר חזקה דלסומכוס בכל ענין יחלוקו ורב נחמן נמי סבר כרבנן דקאמר
בחזקת בעליה קיימא ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר ואפילו אפיך מיפך ועל בורחיך היינו טעמא
מתניתין דהתם אוקי כסומכוס דלא תיקשי ליה מתני' וכרב נחמן קיימא לן בדיני וכהדיא פסקינן כוותיה
גבי ההוא שטרא דהוה כתיב ביה שני' סתמא ואע"ג דקיימא לן כרשב"ג במשנתינו הני מילי בסתמא אבל
היכא דפליג רב נחמן לא :
דדאר

וכן המוכר שפחה וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר משלקחתי ילדה יחלוקו התם להאי אית ליה דררא דממונ' ולהאי אי' ליה דררא דממונ' אבל הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר אמרי נהרדעאי אם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו דתני רבי חייא גזלן של רבים לאו שמיה גזלן רב אשי אמ' לעולם שמיה גזלן ומאי לא שמיה גזלן שלא ניתן להשבון : חזקתן שלש שנים מיום ליום וכו' : אמר רבי אבא אי דלי ליה איהו גופיה צנא דפירי לאלתר הוי חזקת אמ' רב זביד ואם טען ואמר לפירות הורדתיו נאמן והני מילי בתוך שלש אבל לאחר שלש לא אמר ליה רב אשי לרב כהנא אי

דררא דממונא פירו' דל טענתייהו מהכא יש ספק לבית דין דהי מינייהו הוה הולד אם נולד קודם שמכר או אחר שמכר וכן בשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה בלא טענתם מסופקי' בית דין היאך היה מעשה אם קודם שנגחה ילדה או לאחר שנגחה וכן בשור רודף אחר שור אחר והוזק יש להסתפק אם בשורו הוזק או בסלע לקה וכן בכל מקום דפליגי רבנן וסומכוס אבל הכא בזה אומ' של אבותי שעל פי טענותיהן בא הספק אמרינן כל דאלים גבר : איך מוציאים אותה מידו ואפילו יכתבו הרשאה זה לזה הואיל ורשעים הם אין נזקקים להם : דתניא רבי חייא גזלן של רבים לא שמיה גזלן שאין מוציאי' מידו ומיירי בזה אומ' של אבותי ולא בגזל מחמסה בני אדם דהת' אמאי אין מוציאין ורב אשי פליג אנהרדעי וסבר דרבי חייא לא להקל בא אלא להחמי' דלא סגי ליה בהשבה אחת כמו לשאר גזלן עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד כרבי עקיבא בהגוזל עצים ומיירי בגזל מחמסה וכגו' פי' דמיירי בחנווני שמכר במידה שאינה ישרה דאינו יודע למי גזל ולכך לא ניתן להשבון ואעפי שיכול לעשות בו צרכי ציבור כדאמרי' בפר' אין פדין שאי לאו השבה מעלייתא היא : דאי דלי ליה צנא דפירי לאלתר הויא חזקה וא"ת וליהימניה במגו דאי בעי אמר לפירות הורדתיו וי"ל דהוי מגו במקום עדים דאכן שהדי בין דדלי ליה צנא דפירי מודה שהיו הפירות שלו ועוד דאינו רוצה ליטעון לפירות הורדתיו אלא תובע הקרקע והפירות :

התם גבי המחליף פרה בחמור נתרווייהו אית להו דררא דממונא שהפרה והשפחה של שניהם היתה בזה אחר זה ובכל א' וא' טוען פרתי ושפחתי ילדה בהיותה ברשותי אי במי בשעת חליפין ילדה ואין לברר של מי הוי הוולד הילכ' יחלוקו ושודא דדייני ליכא למימר הכא אפילו לשמואל דלא שייך למימ' שא גבי מתנ' לב' שירצו ב"ד למי אוהב יותר דלדידיה גמ' ומקני : אבל הכא כדרב נחמן שזה אומר של אבותי כו' : אי דמר לא דמר לא היתה הקרקע של אידך מעולם כו' ומ"ה האי ואם מה מחליף כו' דלשמואל פריך דקאמר שודא והכא חזינן יחלוקו ואיכה שיטת התלמוד דהא בכתובות בפרק מי שהיה נשוי איתא עיקר מילתייהו דרב ושמואל ופריך התם פירכי אחריני ומהכא לא פרי' כל שכן הכא דלמירמי' אדרב נחמן קשה לה הכא למילתייהו : ואם בא אחד מן השוק והחזיק בה כהן קרקע דאמר רב נחמן כל דאלים גבר וכא זה השליש וחטפה מהשני אילו הטוענין של אבותי : אין מוציאין אותה מידו של זה השליש ואע"ג דלא טעין מידי דשמא גם לב' הראשונים אין להם חלק בה : דתני רבי חייא גזלן של רבים כו' וסברי נהרדעי דבגזלן כי האי מיירי שגזל משנים החלוקים בדבר זה אומר שלי וזה אומר שלי : לא שמיה גזלן לכופו בדייני' להוציא מידו מה שגזל : רב אשי אמר לעולם גזלן של רבים שמיה גזלן הואיל ולא טעין מידי ומוציאים מידו ומעמידין אותה בפני שנים הראשונים שיש להם טענת אבות : ומאי לא שמיה גזלן דקאמר רבי חייא לא להקל עליו בא לפוטר מלשלם אלא להחמיר עליו ולומ' דלא ניתן להשבון לא מתכפר בהשבה דאינו יודע למי ישיב דמאחר שבא לידו צרי' להשיב לבעלים ולא להוציאם מתחת ידו ולהפקירה לשנים הראשונים וכל דאלים מטפיה גבר כדפסקינן לעיל ואי תפסינן לא מפקינן כ"ש זה שבתורת גזל בא לידו והוא צריך להוציאה מתחת ידו ואינו יודע למי ישיב וה"נ אמרינן בהמוכר את הספינה אמר רבי לוי קשה עונשן של מידות מעונשן של עריות ומפרש התם איפשר בתשובה והכא לא אפשר בתשובה דהמוכר במידת עון לרבים אינו יודע למי ישיב ואיכא רב אשי איירי במי ר' חייא במוכר במדה שאינה ישרה לרבים כן נראה בעיני שיטה זו : אי דלי ליה צנא דפירי לאלתר הוי חזקה אם יש עדים שהגביה המערער צנא דפירי מקרקע זו על כתיפיו של זה המחזיק שטען לקוחה היא בידי מאחר שסייע לו להוליך הפירות לביתו שוב אין יכול לטעון ולומר לא מכרתי' לו שלא היה לו לסייעו בלקיטת הפירות אלא היה לו למחות ומדסייע לו הפסיד וכמודה שמכרה לו דמי ור' חננאל פי' אי איכא סהדי דיהב ליה לוקח למריה דארע' צנא דפירי דורון להוליכם לביתו נתברר שאכילת הפירות של לוקח ומדידיה יהב לי' למוכר ואין נראה בעיני : אמר רב זביד אי טעין המערער בתר דדלי ליה ללוקח צנא דפירי לפירות הורדתיו כדין אריס למחצה ולשליש ולרביע נחלקו הוא דדלי ליה נאמן כלומר לא הפסיד במאי דדלי ליה : והני מילי דנאמן : בתוך שלשה דלא היתה דזכבה מיניה אמאי לא מיזדהר בשטריה אבל לאחר שלשה אי טעין לפירות הורדתיו אינו נאמן ואע"ג דלא דלי ליה צנא דפירי דעד תלת שנין מיזדהר איניש בשטריה טפי לא מיזדהר והוה ליה לזה למחות בתוך שלשה כדמפרש ואזיל : אי לפירא אחתיה כי משכנתא דסורא לעשר שנים או לעשרים מאי הוה ליה למעבד לבעל השדה במנא שכל המוריד את חבירו לפירות של שלש שנים או יותר יפסיד קרקע שלו הואיל ולא יהא נאמן לאחר שלש לטעון לפירות הורדתיו :

אמר

אי לפירא אחתיה מאי הוה ליה למעבד
א"ל איבעי ליה למחויי דאי לא תימ' הכי
הני משכנתא דסורא דכת' בהו במישלם
שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף
אי כביש ליה לשטר משכנת' גביה ואמ'
לקוח' היא בידי הכי נמי דמהימן וכ"ת ה"נ
מתקני רבנן מידי דאתי ביה לידי פסידא
אלא איבעי ליה למחויי ה"נ איבעי ליה
למחויי אמר רב יהודה אמר רב ישראל
הבא מחמת גוי הרי הוא כגוי מה גוי אין
לו חזקה אלא בשטר אף ישראל הבא
מחמת גוי אין לו חזקה אלא בשט' אמר
רבא ואי אמר ישראל לדידי אמר לי גוי
דמינך זבנה מהימן מי איבא מידי דאילו
אמר גוי לא מהימן ואילו אמר ישראל
משמיה דגוי מהימן אלא אמר רבא אי
אמר ישראל קמאי דידי זבנה גוי מינך
וזבנה ניהלי מהימן מינו דאי בעי אמ' לי,
אנא זבינתה מינך ואמר רב יהודה האי
מאן דנקיט מגלא והובליא ואמר איזיל אינדריה לדיקלא דפלניא
דזבנתיה מיניה מהימן מ"ט לא חציף איניש למיגזר דיקלא דלאו
דידיה ואמר רב יהודה האי מאן דאחזיק מגודא דערודי ולבר לא הוי
חזקה מ"ט מיכר אכר כל דורע ערודי אכלי

אמר ליה אי בעי ליה למחויי בתוך שלשה ולומר לעדים
דעו לכם שלפירות הורדתיו לכך וכך שנים וגוף הקרקע
שלי שאם אין לו שטר מכירה לזה המחזי' לא יוכל לטעון
שטר היה לי ואבד כי לא נזהרתי בו אחר שלש דכיון
שמיחה בו בעל השדה היה לו
ליזהר בשטרו : דאי לא
תימא הכי דמחאה לחכאין
ומוחה על הקרקע ומודי
בפירות לאו מחאה היא א
אלא כדאמרינן לקמן פלניא
גזלנא הוא דקאכיל ארעא
דידי בגזלנותא למחר תבעב'
בי"ד' ליכא : א"כ האי משכנתא
דסורא כו' ותקנתא דרבנן
הויא הך משכנתא משום ד
דהמלו' לסבירו על שדהו אסו'
לאכול הפירות משום רבית
אבל בכנייתא מותר כעין
משכנת' דסורא שמלוהו עשר'
מנה על שדהו ולסוף עשר שני'
חוזר הקרקע לבעליו בחנם
וכמנא קונה פירות של כל
שנה כמנה ואין כאן צד ריבי'
ואף על פי שסוין הפירות
כפלים שהרי הוא קרוב לשכר
וקרוב להפסד שמקבל פירות
של כל שנה כמנה ואפילו שנת
שדפון שלא יהו שוין פירות
השנה דינר : אי כביש טומן
המלוה ואמ' לאחר שלש לקוח'
היא בידי : הכי נמי דמהימן
ולא יוכל זה לטעון לפירות
הורדתיו ומחא' נמי לא תועיל
לו: דאתי בה לוה לידי פסיד'
בתמיה : אלא אי בעי ליה
למחויי בתוך כל ג' ומהביא לי'
מחאה ומלנא מיחה הפס"ד: ה"נ אם איתה דלפיר' אחתיה איבעי לי' למחויי בתוך ג' קוד' שיחזיק : ישראל הבא מחמת גוי
הרי הוא כגוי שדה שהכל יודעין שהית' של ישראל ואכלה גוי ג' שני' או יות' וטוען שלקחה מישראל ואזיל ישראל וקנאה מההוא
גוי ואכלה גם הוא אחר הגוי שני חזקה או יותר לא הכי חזק' שלא אתי מריה דארעא ומפיק ליה מידי דישראל וישראל ליזיל
וליתבע לגוי דזבן מיניה דאיהו הוא דאפסיד אכפשיה דלא הוה ליה למזבן ארעא דישראל מגוי עד דלימא ליה הב לי
שטר זביני דזבנת לה מישראל דדין חזקה לית ליה לגוי ולא לכל מאן דאתי מחמתיה דסתם גוים גזלנים הם וישראל ירא
למחות והילכך לא תיקנו בהם חזקה כדאמרינן לקמן בשמעתין הכי דבי ריש גלותא לא מחזקי משום האי טעמא גופיה
פירא' אכו למחות וישראל זה הבא מחמת גוי אע"פ שהחזיק אין חזקתו כלום שחזקה שאין עמה טענה היא שהרי הוא
טוען הגוי מכרה לי אבל איני יודע היאך באה לידי הגוי שיוכל למוכרה אבל אי טען ישראל ואמר יהב לי ההוא גוי שטר
זביני דזבנה מינך וראיתי בו שלקחה ממך מהימן דדמי למ"ד ליה קמי דידי זבנה ההוא גוי מינך דמסקינן לקמן דמהימן
מינו דאיבעי א"ל מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה ודוקא בא מחמת גוי דאילו בא מחמת ישראל אע"פ שלא דר בה אלא
וס א' אותו שמכרה לזה וזה החזיק ג' שני' חזקתו חזקה כדאמרי' לקמן גבי ההו' דדר בקטת' דעיליתא ד' שנין : לדידי אמ'
לי גוי דמינך זבנה מהימן דמדאסיק אדעתיה למיטען הכי ה"נ הוה מצי למיטען אנא זבינתה מינך ואכלתה שני חזקה
דמהימן הילכך מה לו לשקר וקושסא קאמ' : מי איכ' מידי דאילו אמ' גוי לא מהימן כו' השתא כמי חזקה שאין עמה טענה
היא דאפי' אם טענתו אמת היא דא"ל גוי דמישראל זבנה הלא אין בדבריו של גוי כלום בלא שטר : קמאי דידי כלומר
שאני יודע בבירור הייכו חזקה שיש עמה טענה : האי מאן דנקיט כו' כבר פרישית לה לעיל : האי מאן דאחזיק מגודא
דערודי ולבר לא הוי חזקה חיות השדה שבאות ואוכלות הזרעי' שבקצות השדה ויש שעושין קירות ונודרין השדה ומניחין
קרקע חוץ לקיר מעט בשדות הסמוכות ליער ומשליכי' שם זרע ומה שצומח באות החיות ואוכלות אותו ואינן נכנסות
בשדה עכשיו אם בא אדם והחזיק באותו הקרקע חוץ לגדר איכה חזקה דיכול לומר דכיון דכל מה דזרע בההוא קרקע
ערודי אכלי ליה לא איכפת ליה למחות דלא שחזיק כדמחזקי איכשי לפיכך לא הויא חזקה : אכלה

אי לפירא אחתיה מאי הוה ליה למעבד אין לפרש
דרב אשי סב' דלטול' כאמן לומ' לפירו' הורדתיך
דאם כן קשה לרב אשי מאי טעמא דרבנן דבעי ג' שנים
קיום ליום דהא לדידיה ליכא למימר כדמפרש רבא בריש
פירקין דעד ג' שנים מיזדהר
איניש בשטרי' טפי לא מיזדה'
דהא לעולם צריך לשומרו פן
יאמר לפירות הורדתיך ועוד
דאם כן היכי קאמר דאי לא
תימ' הכי דאיבעי ליה למחויי
אלא לא בעי למחויי ד
דחזקתו איכה חזקה דיכול
לומ' לפירות הורדתיו ומייתי
ממשכנת' דסורא ומאי מייתי
אדרבה אם כדברי רב אשי
תו ליכא פסידא שיכול לומר
לפירות הורדתיך וכ' לרשב"א
דרב אשי לא בא להאמינו
אחר שלשה אם אומר לפירות
הורדתיך שלא שואל איזו תקנ'
יש לעשות מתחלה שלא יוכל
לומר לאחר שלש שלי היא כ
כשהורידו לפירות דסבר לא
מהני מחאה אלא כשאמר
פלניא גזלנא הוא דקא אכיל
לארעא בגזלנותא והיכא ד
דאחתי' לפירו' לא מצי למחויי
הכי וכן פי' הקו' והשמ' מייתי
שפי' ממשכנת' דסור' דמהניא
מחאה כה"ג : הכי

לך

אכלי ליה ואמר רב יהודה אכלת ערלה אינה חזקה תניא נמי הכי אכלה ערלה שביעית וכלאים אינה חזקה אמ' רב יוס' אכלה שחת לא הוי חזקה אמ' רבא ואי בצואר מחוזא קיימא הוי חזקה אמר רב נחמן תפתיחא לא הוי חזקה אפיק כורא ועייל כורא לא הוי חזקה והני דבי ריש גלותא לא מחזקי בן ולא מחזקינן בהו :

והעבדים וכו' : עבדים יש להם חזקה והאמר ריש לקיש הגודרות אין להן חזקה אמ' רבא אין להן חזק' לאלתר אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים אמר רבא אם היה קטן מוטל בעריסה יש לו חזקה לאלתר פשיטא לא צריכ' דעיילה אימיה ונפיק להתם מהו דתימא ניחוש דילמא אימיה עיילתיה להתם קמ"ל אימא לא מנשיא ברא הנהו עיזי דאבלי חושלא בנהרדעא אתא מריה דחושלא תפסינהו והוה קא טעין טובא אמ' אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן דאי בעי אמ' לקוחות הן בידי והאמר

אכלה ערלה אחת מן השלש שני' הויא שנת ערלה אינה : חזקה דלא איכפת ליה לבעל השדה בשנת ערלה ולכך לא מיחה וכ"ש אם שלשתן שני ערלה : ערלה וכלאים אכילתן באיסו': שביעי' הפקר לכל ולכך לא מיחה ולא הויא חזקה ובפירוש ר"ח גרסי' הכי אכלה ערלה ושביעית וכלאים הרי זו חזקה ולא נהירא : אכלה שחת שלא המתין עד שתגדל התבואה אלא ג' שנים קצרה כשהי' שחת ומאכיל לבהמתו : אינה חזקה דשמיט ואכי' ולא היה אוכל כשאר בני אדם ולפיכך לא חשש זה למחות כנ שים רגלים לדבר שירא הוא להחזיק כשאר בני אדם לפי שבגזל ירד בה : ואמר רבא ואי קאי האי שחת כבואר מחוזא כבקעת מחוזא : הוי חזק' לפי שעשירי' הם ובהמות שלהם הרבה ודרכם להאכיל השדות לבהמות כשהן שחת : תפתיחא קרק' פתוחה ומלא' בקעי' ואינה מוציא' פירותיה : לא הויא חזקה דמפני רעתה לא הקפי' למחות ור' חננאל פי' תפתיחא שדה שלא חרש אותה אלא הוגשמה ונשבה הרוח וזרחה השמש ונתבקעה כגון פתקי חריצה וזרע בה כגון זה אינה חזקה : אפיק כורא זרע כור : ועייל כורא וליקט בו כור והכנים לביתו דכיון דליכא הרווחה לא הוי חזקה דלא חשש זה למחות : לא מחזקי בן אם החזיק אחד מהן בשדותינו אינה חזקה וצריך להזהר בשטרו דמחמת יראתם לא מיחו בהן : ולא מחזקינן בהו שמתוך שהם עשירים ויש להם בתים ושדות הרבה מניחים בני אדם לדור בבתיהם ושותקים ושמחים כדי להשביח קרקע שלהם וימצאום מתוקנים וגם למחות אינן חוששין לפי שבזרוע יטלו את שלהם כל זמן שירצו וי"מ לפי שעוסקין בצרכי ציבור אין יודעין מי מחזי' בשלהן ולא נהירא : הגודרות אין להן חזקה גודרות צאן וכל דבר המהלך בדרכים ובשווקים שיכול לומר מעצמו נכנס או אתה הכניסתה לביתך והחזקתה בו אינה חזקה ואין יכול לומ' לקוח הוא בידי והעבדים מהלכים הם בכל מקום ותנן דיש להם חזקה : ומשני הא דאמר ר"ל אין להן חזקה ה"מ לאלתר שהמחזיק בהן בביתו אין יכול לטעון לקוח הוא בידי בלא עדים גבלא ראיה כשאר מטלטלין שאין יכולין להלך ואין עשוין להשאיל ולהשכיר דבאין כהו לומר לקוח הוא בידי הואיל ויש בביתו דבשאר מטלטלין הוי חזקה לאלתר דהמוחזק בהן יכול לטעון שלי הוא שלקחתיו : אבל יש להן לעבדים ולגודרות חזקה לאחר ג' שנים שהיה לו לזה המערער למחות ולא מיחה : אמר רבא עבד כנעני קטן המוטל בעריסה יש לו חזקה לאלתר אם החזיק בו אחר ואמר לקוח הוא בידי נאמן הואיל ואין יכול להלך ולא דמי לגודרות וגם אין עשוי להשאיל ולהשכיר : פשיט' דודאי מעצמו לא הלך: דעיילא אימיה דעבד בבית אותו כמחזיק תדיר : אימיה עיילתיה ושבקתיה שם דהשת' הייני גודרות : הני עיזי דאכלה חושלא שעורים קלופים שכבשו בשדה וראו אותה תבואה השטוחה שם לשים וקיימא לן שן מועדת היא לעולם וכי הויא ברשות הניזק נזק שלם משלמא ואין עדים מעידים מה אכלו מעט או הרבה וטוען בעל השדה כי הרבה אכלו יותר מכדי דמיהן של עזים הללו : יכול לטעון עד כדי דמיהן של עיזים מ"ט מגו דיכול למימר בעל השדה לקוחין הן בידי דהא תפים בהו ומהימן כי קאמר כמי כך וכך אכלו מהימן וקיימא לן דהאי מהימן מהימן בשבועה אבל בטפי מכדי דמיהן דליכא מגו לא מהימן אלא בעדים : והאמר

הכי ג' יש ר"ח אכלה עולה שביעית וכלאים הויא חזקה וכן נראה לר"י עיקר ואיירי כשאכלה זמורות וכן מוכח בהאשה שנפלו דתנן המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל ואמרי' בגמר' עבד רב יהודה עובדא כאבילי ז זמורות רב יהודה לטעמיה דאמ' רב יהודה אכלה ערלה שביעית וכלאים הויא חזקה ואין לומר דלעולם גרס הכא אינה חזקה והתם כשאכלה זמורות והכא כשאכלה פירו' שהן אסורים ולכך לא הויא חזקה שלא אכל בדרך ה האוכלים דאם כן הוה ליה לאיתויי הריא דהת' כמי הכא דאיירי בדיכי חזק' ואת' דהכ' משמע דזמורות ועלי כלאים שרו ומאי שנא מיהא דאמרי' פר' כל שעה תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותץ מכלל דאסירא ואמרינן כמי התם כלאי הכרם עיקרן נאסר ו ומיהו הא לא קשיא דאיכא למימר דעיקרן נאסר משום דכתיב הזרע וי"ל דהתם איירי בזרוע מעיקרו שנזרעו ה הזרעים עם נטיעות הכרם שגדלו הזמורות באיסור אבל הכא איירי בזמורו' שהיו כבר גדולים קודם שנזרעו כלאים שאותן אינן נאסרין אלא כ בשהוסיפו מאתים כדאמרינן בפ' כל שעה ובפ' כל הבשר זרוע וכא הוסיף מאתים אין לא הוסיף מאתים לא ומיירי הכא שהזמורו' לא הוסיפו מאתים והפירות הוסיפו ולכך לא הויא חזקה אלא בזמורו' ואין זה דוחק דהכי הני אורח' דמילת' שקודם מוסיפין הפירות מאתים מן הזמורות לפי שהזמורות בכר היו גדולות קודם זריעת כלאים : כדם

והאמר ר"ל כו' ואמאי יכול לטעון עד כדי דמיהן הא ליכא מיגו דלא מצי למימר לקוחין הן בידי : שאני עיזי דאע"ג דנודרות ניכהו כיון דמסירי לרועה מתוך שמשנות הן יותר משאר כבשים ואין אדם יכול להחזיק כהן כדרך לפיכך יש להן חזקה :

בדה שנה וזרעה שתים כו' נרה שתי' וזרע' שנה אחת לא נקט אלא משום רבותא דרבי אחא דאפילו הכי הויא חזקה ואר"י דכר' דווקא כגון שנרה וזרעה וכדה אבל נרה ב' זה אחר זה אפי' ר' אחא מודה דליכה חזקה

והאמר ריש לקיש הנודרות אין להם חזקה שאני עיזי דמסירי לרועה והא איכ' צפרא ופניא בנהרדע' טייעי שב יחי מידא לידא משלמי: ר' ישמעא' אומ' ג' חרשים וכו' : לימא ניר איכא בינייהו דרבי ישמעאל סבר ניר לא הוי חזקה ור' עקיבא סבר ניר הוי חזקה ותיסברא לרבי עקיבא מאי איריא חודש אפילו יום אחד נמי אלא דכולי עלמא ניר לא הוי חזקה והכא פירא רבא ופירא זוטא איכ' בינייהו ת"ר ניר אינו חזקה וי"א הרי זו חזקת מאן י"א אמר רב חסדא ר' אחא היא דתניא נרה שנה וזרעה ב' נרה ב' וזרעה שנה אינה חזקה ר' אחא אומ' הרי זו חזקה א"ר אחא שאלית כל גדולי הדור ואמרו לי ניר הרי זו חזקה א"ל רב ביבי לרב נחמן מ"ט דמ"ד ניר הוי חזקה לא עביד איניש דכריבו ליה לארעיה ושתיק ומ"ט דמ"ד ניר לא הוי חזקה מימר אמר כל שיבא ושיבא דכרב' ליעול בה שלחו ליה בני פום נהרא לרב חסדא ילמדנו רבינו ניר הוי חזקה או לא הוי חזקה אמר להו רבי אחא וכל גדולי הדור אמרי ניר הוי חזקה אמר רב נחמן בר יצחק רבותא למיחשב גברי הא רב ושמואל בבבל ור' ישמעאל ורבי עקיבא בא"י אמרי ניר לא הוי חזקה ר' ישמעאל ור' עקיבא מתני' היא רב מאי היא דאמ' רב יהודה אמ' רב זו דברי ר' ישמע' ור' עקיב' אבל חכמי' אומרים חזקתן ג' שני' מיום ליום מיו' ליום למעוטי מאי לאו למעוטי ניר דלא ושמואל מאי היא דאמ' רב יהודה אמ' שמואל זו דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא אבל הכמים אומרים עד שינדור ג' גדירות ויבצור ג' בצירות ויפסוק ג' מסיקות מאי בינייהו אמר אביי דקל

והא"כ נפרא שהולכו' יחידות מבי' הבעלי' עד בית הרועה : ופניא שהרועה מביאן מן השדה עד תוך העיר וכל א' הולכת מעצמה לבי' הבעלים: טייעי ישמעאלים גנבים : מידא ליד' משלמי מיד הבעלים ליד הרועה שחרית ומיד הרועה ליד הבעלים ערבית ואין הולכות יחידות בלל: ניר חרישה כדכתי' נירו לכם ניר : רבי ישמעאל סבר ניר לא הוי חזקה אלא גמר פירי הילכך צריך ג' חדשים בראשונה וג' באחרונה דבהכי גדל פרי כל צרכו וי"ב חדשים באמצע דבעינן רצופין : ור' עקיבא סבר ניר הוי חזקה הילכך בחדש אחד סגי כדי לעשות ניר : אפי' יום אחד נמי יכול לעשות בו ניר : פירא רבא ופירא זוטא איכא בינייהו ר' ישמעאל סבירא ליה דלא הוי חזקה עד שילקט פירא רבא דהיינו כשנגמרה כל התבואה לפיכך צריך שלשה חדשי' כגון שעורים ושבולת שועל ועדשים שנדלים בג' חדשים ור' עקיבא סבר פירא זוטא דהיינו כגון שחת שגדל בשלשים יום הוי חזק' אע"פ שלא נגמר' התבוא' אי נמי כגון ירק דגדלין ה הירקות בחדש אחד : נרה שנה בלא זריעה : ושתיק ולא מיחה ומדלא מיחה הפסיד : כל שיבי ושיבי דכרבי ליעול בה כל קיסמים שבמחרישה יכנים בה כלומר הלואי ויחרוש הרב' עד שתכלה מחרישתו ותתרפה הקרקע

דמה. מועיל חרישה כל כך שחורשה ב' שנים בלא זריעה : למעוטי מאי תימא לר"ת ד דהיכי מוכח מהכ' דלמעוטי ניר' קאתי דילמא קסברי רבנן נירה הוי חזקה והא דצריך ג' שנים מיום ליום מפו' דעד תלת שנין מיזדהר איניש בשטריה כדמפ' בריש פירקין ואפי' לא עשה באותן ג' שנים של ניר הוי חזקה דלא עביד איניש דכרבי לארע' ושתיק : מאי בינייהו ואת' טובא איכא בינייהו דנ' בצירות יכולים להיות בשתי' שנים שבסוף שנה בצר ושני בצירות אחרי כן בשתי שנים ואומר ר"י דמשמע ליה דשלש' בצירות שלימות כל שנת ה הבצירות אבל תימ' לר"י אמאי לא מטעי דאיכא בינייהו חרפי ואפלי כדאמרינן בפ"ב דע"ז כמה מישכן י"ב חדש דש"בג אומר מניחו מנת לגת מכר לבר היינו תב' קמ' איכ' בינייהו חרפי ואפלי : בינ

ואא"כ אטלנה ואזרענה אני : ילמדנו רבינו ניר הוי חזקה בשדה הבעל ודיי בחזקת י"ב חדש וב' ימים : ר' ישמעאל ורבי עקיבא מתניתין כדאוקימנן דב"ע ניר לא הוי חזקה כלומר יום א' בשנה שבר כו שדהו איכה חזקה להיחשב בשנה שלימה לחשבון ג' שנים : זו דברי ר' ישמעא' ור' עקיבא דאמרי במתני' שדה הבעל חזקתו ג' שנים ואינה מיום ליום אלא י"ח חדשים לר' ישמעא' וי"ד לר' עקיבא : אבל חכמים אומרים חזקתן ג' שני' בכל דבר מיום ליום ואליבייהו דהני רבנן פרישנן מתני' בריש פירקין טעמא דחזקה ג' שנים דעד ג' שנים מיזדהר איניש בשטריה טפי לא מיזדהר וכוותייהו דהני רבנן אליבא דרב קיימינן כדמוכח סוגיא דמכילתין דלא אזיל בתר לקיטת פירות של ג' שנים אלא ג' שנים שלימות בעינן בכל דבר ומשום דאין אדם נזהר בשטרו יותר מג' שנים : לאו למעוטי ניר דהא אפילו פירא רבא ופירא זוטא קא ממעט וכ"ש ניר דהא מיום ליום קתני למעוטי אפילו שנים מקוטעות אלמא ניר לא חשיב חזקת יום אחד דידיה כשנה שלימה דא"כ דיי בי"ב חדש ושני ימים ואכן ג' שנים מיום ליום בעינן : דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיב' דאמרי במתני' אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו וכנס את קייצו הרי אלו ג' שני' אלמא מסליקם ג' פירות בשדה א' בשנה א' בג' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה : אבל חכמים אומרים פירות של ג' שנים צריך שיגדור בתמרים ג' גדירות כו' ומסיקה בזיתים : מאי בינייהו בין רב ושמואל בין למר ובין למר ג' שנים בעינן : דקל

לד

דקל נערה איכא בינייהו: א״ר ישמעאל בר״א בשדה הלבן: אמר אביי מדרבי ישמעאל נשמע לרבנן היו לו שלשים אילנות ממטע י׳ לבית סאה אכל עשר׳ בשנה זו ועשרה בשנה זו ועשר׳ בשנ׳ זו הרי זו חזקה לאו אמר רבי ישמעאל חד פירא הוי חזק׳ לכולהו פירי הכא נמי הני הוו חזקה להני והני הוו חזקה להני והני

היו לו שלשים אילנות ונראה דדוקא שלשים אבל תשע אילנות ממטע שלשה לבית סאה ואכל אחד בשנה זו ואחד בשנה זו לא הויא חזקה מידי דהוה אשלשים היכא דלא בזי בזויי והכי אילנות לא בגדולים איירי דגדולים לא הוו שא ג׳ לבית סאה כדאמרינן בפ׳ לא יחפור: אבל ממטע י׳ לבית סאה פ״ה דפחו׳ מבית סאה לעשרה אילנות הוו ס׳ סמיכי ביותר והוו כיער ולא הוו חזקה ואין נר׳ דהא מוכח בשמעתין דאלכן רנופין הויא חזקה דפריך רבא אנהרדעי אלא מעתה האי אספסתא במאי קני ליה ולרשב״א נראה לישב פ״ה דלקמן איירי שאוכל כל האילנו׳ דאע״פ שהן רנופי׳ הויא חזק׳ שהרי אכל העומדים ליעקר והעומדים להתקיים אבל הכא שאינו אוכל כל האילנות אלא ג׳ בכל שנה ואם היו ל״ג אילנות בג׳ שאין הרי יש כאן נ״ אילנות העומדין ליעקר וכשהוא אוכל י״א אילנות בכל שנה שמא באותן י״א שאוכל אותן בשנה זו יש בהן כ׳ או ג׳ שעומדין ליעקר ובעינן בכל שנה שיאכל מאותן העומדין להתקיים: וביותר מבית סאה לעשרה כל דלא קנה קרקע כל עיקר ולא כפ״ה דפירש דדוקא בכל הקרקע הוא דלא הויא חזקה אבל במה שצריך לאילנות הויא חזקה: ממטע עשרה לבית סאה קשה לר״י דמ״ש חזקה ממכר דגבי קנה שלשה קנה קרקע עשרה לבית סאה הוו מפוזרין ולא קנה קרקע דבעשרה לבית סאה יש מאתן וחמשין לכל אילן ובהמוכר את הספינה גבי קנה ג׳ כו׳ אמרי׳ כמה יהא ביניהן משמנה ועד שש י׳ אבל יותר מי״ו הוו מפוזרין וכשיש ביניהן י״ו הוי לכל אילן מ׳ אמו׳ מכל צד סביבותיו דהיינו שבלא של י״ו על י״ו עגולה שהאילן יונק סביבותיו בשוה י״ו על י״ו מרובעים הוו מאתן וחמשין ושיתסר רביע מינייהו דמרובע יתר על העיגול רביע לא ישאר אפי׳ מאתי׳ שמא לא הוי כשיעו׳ י׳ לבי׳ סאה ושמא יש לחלק בין מכר לחזקה דגבי מכר ודאי לא אמרי׳ דקנה קרקע אם אינן רנופין כדרך שבני אדם רגילין ליטע ודרך בני אדם אין להרחיק יותר מי״ו אמה אילן מאילן אע״פ שבכרם יניקה של זה בתו׳ של זה שאילנו׳ גדולי׳ יונקין י״ו אמו׳ מכל צד ולכך אין דרך להרחיק אילן מאילן כל שיעו׳ יניקתו דהיינו לב׳ דא״כ לא יטע איש בשדה גדול שא כ׳ אילנות או ג׳ אבל גבי חזקה הויא חזקה בשיעור יניקה אע״פ שהן מרוחקין בשיעור יניקה אבל קשה לר״י דיפה כח הדיוט מכח הקדש דגבי הדיוט קנה שלשה קנה קרקע משמנה ועד י״ו וגבי הקדש תניא בסוף המוכר את הבית הקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה הקדיש את הקרקע פחות מכאן או יותר על כן לא הקדיש את הקרקע מאי שנא הקדש ממכר ופי׳ הקונ׳ בסוף המוכר את הבית דהתם בדעת מוכר תליא מילתא אבל גבי הקדש ביניקה תליא מילתא ובהמוכר את הספינה פירש גבי מכר דהוא הדין למקדיש אילנות דהוי כמי האי שיעורא ובריית׳ דהמוכר את הבית דקתני במקדיש עשרה לבית סאה פליג׳ ונראה מתוספתא דמכילתין דקתני גבי קנה שלשה קנה קרקע וכמה יהו קרובים זה לזה כדי שיהא הבקר עובר בכליו וכמה יהו מרוחקים ממטע עשר׳ לבית סאה פחות מכאן או יותר על כן או שקנאן בזה אחר זה לא קנה את הקרקע ולא את האילן שביניהן ובתר הכי קתני במקדיש והיא דמייתי בהמוכר את הבית וכו׳ דפחות מכן דקתני גבי הקדש קאי כמי אכדי שיעבור בקר ובכליו ויותר מכאן קאי מעשרה לבית סאה כמו גבי מכר ולפי זה כמי ליכא למימר דאין חילוק בין חזקה למכר וסבר אביי כההיא ברייתא דתוספתא דהא אביי גופיה סבר כרב נחמן דא״מ ועד ששה עשר דהל״ל אביי לרב יוסף לא תפליג עלי׳ דרב נחמן וכו׳ וא״ת ואי מדמינן מכר להקדש א״כ קשי׳ דרבי שמעון אדרבי שמעון דההיא דהמוכר את הבית מוקמי׳ לה כר׳ שמעון ובהמוכר את הספינה אמרי ר״מ ור׳ שמעון אומרי׳ הנוטע את כרמו ח׳ על ח׳ מותר להביא זרע לשם שמא דחשיב רבי שמעון בח׳ אמות מפוזרים ומייתי התם ראיה מינה למכר אילנות ונרא׳ לרשב״א דלא מוקי לה ההוא דהמוכר את הבית לגמרי כר׳ שמעון שא במאי דקא סבר מקדיש בעין רעה מקדיש אבל במאי דחשיב בח׳ אמות מפוזרים לא קיימי׳ כוותיה:

דקל נערה איכ׳ בינייהו דקל ילדה ובחורה דבפחות מג׳ שנים שלימות טוענת ג׳ פעמים דלשמואל הויא חזקה בג׳ גדירות אע״ג דליכא ג׳ שנים שלימות ולרב בעינן ג׳ שנים מיום ליום ור׳ חננאל פירש דקל נערה דקל המשיר פירותיו קודם גמרן מלשון גם אנכי נערתי לדברי שמואל דאמר בעינן ג׳ גדירות לא הוי חזקה דהא לא גדר דמה שליקט מן הארץ ולא מן האילן לדברי רב דאמר בעינן ג׳ שני׳ הרי הוא מוחז׳ בו ג׳ שני׳ והוי׳ חזק׳ ולפי הלשון הזה אפי׳ שמוא׳ לא בא לגרוע מג׳ שנים והכי קיימא לן ל״א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין שעושה פעמים בשנה לשמואל בשנה ומחצה הויא חזקה דהא איכא שלשה גדירות ולרב לא הויא חזקה דליכא ג׳ שנים: אמר אביי מדברי ר׳ ישמעאל נשמע להו לרבנן היו לו שלשים כו׳ ה״ג לה והכי פירוש דר׳ ישמעא׳ דבשנה א׳ חשיב חזק׳ בשדה א׳ בשלש לקיטות בשלשה מקומות בשדה כדקתני כנס את תבואתו ומסק את זיתיו כו׳ מדבריו נשמע להו לרבנן דפליגי עליה כדאמר רב יהודה אמר שמואל לעיל ובעו ג׳ שנים דליכא פלוגתא בין רבי ישמעא׳ ובין רבנן שא בשנה אחת וג׳ שנים אבל כל מאי דאמר רבי ישמעאל בשנה א׳ אמרי רבנן בג׳ שנים: ממטע עשרה לבית סאה דבית סאה צריך לעשר נטיעות כדאמרינן בלא יחפור אבל אם פחות מבית סאה לי׳ אילנות הרי שמובין ביותר והוי כיער ולא הוי חזקה דלא אחזיק כדמחזקי אינשי וביותר מבית סאה לי׳ נמי לא הויא חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה הצריך לאילנות: אכל י׳ בשנה זו כו׳ הרי זו חזקה דכמי שהחזיק ג׳ שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל בו: לאו מי אמר רבי ישמעאל חדא פיר׳ הוי חזקה לכולהו פירי דמקום הזיתי׳ מהני למקו׳ התבואה והקיץ וכאילו החזיק בשלשתן דמי וכן בשכנס את תבואתו כמי שהחזיק בשלשתן דמי שמן הטעם הזה הוי חזקת ג׳ שנים בכל השדה אע״פ שלא החזיק בו בכולהו בלא פעם א׳ ה״נ חזקת מקום י׳ אילנות של שנה ראשונה זו חשובין כאילו החזיק במי במקום העשרים וכן בשניה וכן בשלישי׳ כאילו החזיק בכל שנה בכל אילנות דמי: וה״מ

ביבא

והני מילי היכא דלא אפיקו אחריני אבל אפיקו אחריני ולא אכל לא הויא חזקה והוא דבאזי באזויי זה החזיק באילנו׳ וזה החזיק בקרקע אמר רב זביד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע מתקיף לה רב פפא אם כן אין לו לבעל אילנות בקרק׳ כלו׳ לימ׳ ליה בעל קרקע לבעל אילנות עקור אילנך שקול וזיל אלא אמר רב פפא זה קנה אילנות וחצי קרקע וזה קנ׳ חצי קרקע פשיטא מכר

וה״מ דהוי חזקה באכילת שלשים אילנות כו׳ שנים כה״ג : היכא דלא אפיק אחריני העשרים לא עשו פירות כי אם עשרה לכל בכל שנה דומיא דר׳ ישמעאל שמלקט כל מה שגדל בשדה ופיר׳ ר״ח כגון בכות סוח שאין פירותיה׳ נגמרין עד ג׳ שנים : אבל אי אפיק הכיל׳ אילנות כולהו פירות בכל שנה ולא אכל אלא י׳ מיניהו לא הוו הכי י׳ חזקה לכ׳ דכיון דלא אכל כל הפירו׳ גילה על עצמו שהשדה אינה שלו וירא להחזיק חזקה גמור׳ ולפיכך לא חשש זה המערער למחות ולא הויא חזקה : והוא דבאזי באזויי לשון בזיעה כלומ׳ וה״מ דהוי חזק׳ כשאכל עשר׳ בכל שנה הייכו על ידי פיזור שאכל ב׳ בכל בית סאה דכמב׳ מחזיק בכל השדה אבל אכל י׳ אילנות ביחד בבית סאה זו ובשנה שניה כמו כן בבית סאה שני׳ וכן בשלישי׳ אינה חזקה דבכל בית סאה חשוב שדה האילן בפני עצמו ושדה שלם לא הוי חזקה לשדה אח׳ והייכו כמי דומיא דר׳ ישמעאל דכנס את תבואתו ומסק את זיתיו כו׳ שבכל השדה הוא אוכל דסתם שדה האילן על פני כולו מפוזרין הזיתים והדקלים : זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע שני לקוחות שלקחו שדה האילן מאדם אחד ביחד וכל הקרקע היה צריך לאילנות שהיו נטועים כדין שדה אילן והכי מ׳ מיתוקמא סוגיא דשמעתין לא׳ מכר הקרקע ולאחד מכר האילנות והחזיק כל א׳ בשלו כגון דרפק בה פורתא או עשה שום עבודת קרקע כל א׳ בשלו דקרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה ולאו בחזקת ג׳ שנים מיירי וכהדיא מפרש לקמיה דבשני לקוחות מיירי : אמר רב זביד זה קנה אילנות לפירותיהן בלא קרק׳ שאם יבשו האילנות לא יטע אחרים במקומן : וזה קנה כל הקרקע ואפי׳ אם יש שם ג׳ אילנות ותכן בהמוכר את הספינה דקנה קרקע תחתיהן וביניה׳ וחוצה להן כמלא אורה וסלו ה״מ בלוקח א׳ הקונה אילנות בתוך של חבירו דקנה קרקע אבל הכא בשני לקוחות שלוקחין ביחד זה אילנות וזה קרקע מצי א״ל בעל הקרקע לבעל האילנות כי היכי דלדידי לית לי באילנות לדידך כמי לית לך בקרקע והכי מפרש לקמן : לימא ליה כשיבשו האילן עקור אילנך שקול וזיל ולא תטע אחר במקומו אבל כל זמן שהוא טוען פירו׳ אינו יכול לומ׳ לו כן ואע״ג דקרק׳ אין לו האילן יש לו כמות שהוא יונק מן הקרקע שהרי קנאו לפירותיו וה״נ מוכח לקמן בשמעתין מדא״ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי אי כורכמא ריסקא זבין ליה כו׳ ובהמוכר את הספינה כמי תכן הקונה שתי אילנות בתוך שדה חבירו הרי זה לא קנה קרקע כו׳ ואם מתו אין לו קרקע אלמא אע״ג דאין לו קרקע קתני ולא יעקרנו עד שימות וה״ה להא דרב זביד : זה קנה אילנות וחצי קרקע לאו דוקא חצי קרקע אלא קרקע הצריך לאילנות תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו אי נמי דוקא קאמר חצי וכגון שכל הקרקע צריך לאילנות אם לא מפני שמכר הקרקע לחבירו ואפילו לא הוו אלא ב׳ אילנות דקיימא לן בהמוכר את הספינה דאין להן קרקע הכא יש להן דכיון דשני לקוחות הן שקונין ביחד מצי אמ׳ ליה בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי דלדידך בעין יפה זבין לדידי נמי כו׳ והכי מפ׳ לקמיה : מכר

היכא דלא אפיק פי׳ ר״ח כגון בכות סוח שמשעה שנכנסנו עד לקיטתן ג׳ שנים כדתנן בכות סוח שביעית שלהן שנייה פי׳ בשנה ב׳ של שמיט׳ לפי שאות׳ פירו׳ שנלקטו׳ בשנה ב׳ של שמיטה נכנסו בשביעי׳ ואסורים כדין שביעית ולכך מוקמ׳ ר״ח בבנות סוח דבשאר אילנו׳ לא ידוע זה כ״ש מכי׳ דכל אילנו׳ ילקו כשרפון ג׳ שנים ואותן שליקו בשנה זו לא ילקו בשנה זו : וכזי בזוויי ואת׳ והיכי מצי מיירי בבנות סוח והא כרים פירקין אמרינן דבכי חזקה בעי׳ דבעידנ׳ דאיתיה להאי פירא ליתיה להאי פירא והכ׳ כשאכל פירות שנה ראשונה ושנייה כבר נכנסו פירו׳ שנה ג׳ וי״ל כיון שעדיין יש שנה עד גמר שלהן הוי שפיר בעידנא דאיתיה להאי פירא ליתא להאי פירא : זה החזיק באילנות כו׳ פ״ה דלאו בחזקת ג׳ שנים איירי אלא שמכר לזה קרקע ולזה אילנות והחזיק כל אחד בשלו כגון דרפק בה פורתא ובעל אילנות פשיטיהו כדאמרי׳ לקמן האי מאן דפסח דיקלא אדעתא דדקלי קני וקש׳ לר״י דלא הוה ליה למיקבעיה אמתני׳ דהכא דאיירי בחזקת ג׳ שנים שלא לקמן גבי חזקות של קנין ועוד דאמאי נקט חזק׳ טפי משטר וכסף וחליפין הוה ליה למינקט מכר סתם דבקנס מכר בכולה שמעתין דבסמוך וכ״ר דאיירי בחזקת ג׳ שנ׳ דלרב זביד זה קנה אילנות וזה קנה קרקע ואין לבעל אילנות בקרק׳ כלום ולכך כי יבשו לא יטע אחרי׳ במקומן ורב פפא סבר דזה קנה אילנו׳ וחצי קרקע פי׳ שיקנה בגוף הקרקע כלום שהרי זה החזיק בכל הקרק׳ אלא לענין שאם יתייבשו יטע אחרים במקומן ומינה שמעי׳ בסמוך דמכר לזה אילנות ולזה קרקע דלרב זביד אין לבעל אילנות בקרקע כלום ליטע אחרים במקומן לכשיבשו ולרב פפא יש לו דסברא הוא דאם מכר לזה אילנות ולזה קרק׳ בסתם קנה בעל אילנות את הקרק׳ ליטע אחרי׳ במקומן לכשיתייבשו גם חזקתו יש לו להועיל לענין זה : לימא ליה בעל קרקע עקור אילנך שקול וזיל פירוש לכשיתייבשו ואע״פ שכך הוא אמת לרב זביד מ״מ פריך ליה רב פפא דאין סבר׳ שידחוק אותו מיד לעוקרו כשיבש כיון דשלשה אילנות מכר לו ועוד מניכן למימר עקור אילנך לאלתר קאמ׳ והכי קשי׳ לי׳ לרב פפא כיון דאפילו בג׳ אילנו׳ אמרת דאין לו בקרקע כלום אף על גב דבעלמא בג׳ אילנו׳ אית ליה קרקע משום דבשני לקוחות שאני דקאמ׳ ליה כי היכי דלדידי לית לי באילנות ה״נ לדידך לית לך בקרקע אי מסיב האי טעמא א״כ לאלתר נמי קודם שיבש לימא ליה עקור אילנך ואע״ג דבעלמא כשהד לוקח בקנה שנים דלא קנה קרקע א״מ יעמוד שם האילן עד שימות הכי נרע טפי מהאי טעמא דאית לך כי היכי דלדידי כו׳ אלא ודאי לית לך למימר האי טעמא הילכך כשמכר לזה קרקע ולזה אילנות בעל אילנות קנה מקו׳ הנגע ליטע אחרים במקומן כשייבשו ומיירי בין בב׳ אילנות בין בשתים כדפ״ה ואפילו בב׳ אין לו קרקע הצריך לאילנות כמו שפירש בהדיא לזה קרקע ואפילו בשני אילנות כשיבשו יטע אחרים במקומן משום כי היכי דלדידך בעין יפה זבין כו׳ : ואי

מכר קרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לרבי עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר ה"מ גבי בור ודות דלא מכחשי בארעא אבל גבי אילנו' דקמכחשי בארעא שיורי שייר דאי לא א"ל עקור אילנך שקול וזיל מכר אילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא דר' עקיבא ורבנן לר' עקיבא דאמ' מוכר בעין יפה מוכ' אית ליה לרבנן לית ליה לרבי עקיבא אית ליה ואפילו לרב זביד דאמר אין לו הני מילי גבי שני לקוחות דאמר ליה כי היכי דלדידי לית לי באילנות לדידך נמי לית לך בקרקע אבל הכא מוכר בעין יפה מוכר לרבנן לית ליה ואפי'

מכר קרקע ושייר אילנות לפניו אפילו אינן אלא ב': יש לו קרקע כדי מחיית האילנות ונוטרן וגם אם יבשו יטע אחרים במקומן דודאי מוכ' לעצמו שייר קרקע והכי אמרי' בהדיא בהמוכר את הבית אמר רב הונא אף על גב דאמור רבנן הקונה שני אילנות בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע מכר קרק' ושייר ב' אילנות לפניו יש לו קרקע : ואפילו לרבי עקיבא ורבנן כו' פלוגתא דר' עקיבא ורבנן לקמן בהמוכ' את הבי' בשני מקומות גבי מוכר את הבית תנן לא מכר את היציע כו' ולא את הבור ולא את הדות אע"פ דכתב לו עומקא ורומא וצריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר במכירתו כלום וחכמים אומרים אינו צרי' ליקח לו דרך דמוכ' בעין רעה מוכר וגבי מוכר את השדה תנן נמי הכי דאמר מוכר בעין יפה מוכ' ולא שייר לעצמו דרך ללכת אל בורו : ה"מ גבי בור ודות הוא דקאמר ר' עקיבא שלא עיכב דרך לעצמו סביבו' הבור כלו': דלא מכחשי בארעא שיכול הלוקח לזרוע על שפתו ולא יצעק עליו הלוקח לעקור בורו מכאן דהא אינו מזיקו כלל הילכ' לא אסיק מוכר אדעתיה לעכב לעצמו כלום מן הקרק' והילכך צרי' ליקח ממנו דרך בדמים לילך אל בורו : דקא מכחשי השרשים בקרקע וגם מעכבין את המחרישה ודאי אסיק אדעתיה לשייר לעצמו קרק' סביבו' האילנו' כדי שלא יוכל הלוקח לערער עליו ולומ' כשיבשו אילנותיו שקול וזיל דהא מזקי לארעאי : לימא ליה כשייבש האילן : מכר אילנות ושייר קרקע לפניו שפירש לו כן האילנות אני מוכר לך והקרקע אני מעכב לעצמי : פלוגתא דר' עקיבא ורבנן בין לרב זביד בין לרב פפא ובשני אילנות איירי דבשלש אילנות הכל מודים דקנה קרקע כדתנן סתמא בהמוכר את הספינה ומוקמינן לה בגמרא כר' עקיבא ומיהו רישא דקתני גבי שנים אין לו קרקע לאו רבי עקיבא היא כדמוכח בשילהי המוכר את הבית והתם פרשי' לה : לרבי עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר אית ליה ללוקח מקום האילנות על הקרקע ליטע אחרים במקומן כשימותו : לרבנן אין לו קרקע ואם ימותו לא יטע אחרים במקומן כדתנן סתמא הקונה שני אילנות לא קנה קרקע : ואפילו לרב זביד כו' כלומ' דרב זביד נמי מצי למימ' איכא דר' עקיבא ולא הויא מילתיה כתנאי אלא כדברי הכל : ה"מ דקאמר רב זביד אין לו קרק' גבי ב' לקוחות כדפי' לעיל : לית לי באילנו' לא בענים ולא בפירות : לית לך בקרקעות אפי' במקו' האילן וכשייבש תעקרנו ותלך : ה"מ

דאי לא מצי למימר ליה עקור אילנך שקול וזיל פירו' לכשייבשו וכלא טעמא דמכחשי בארעא אי לא משייר מצי אמר ליה עקור אילנך דעל כרח לא יעכב האילן בשדהו ועוד שרוצה לזרוע מקום האילן : מכר אילנות ושייר קרקע פ"ה דב' אילנות איירי דבג' הכל מודי' דקנה קרקע כדתנן בהמוכר את הספינה ומוקי לה בגמ' כרבנן ודחי ומוקי לה התם אפי' כר' עקיבא ולפי זה רישא דקתני ב' אין לו קרק' לא אתי כרבי עקיבא וכן מוכח בסוף המוכר את הבית דקתני ה' הקדיש ג' אילנות ממטע י' לבית סאה כו' כזה אחר זה לא הקדיש את הקרקע ופרי' מני אילימא ר' עקיבא האמר מוכ' בעין יפה מוכר וכל שכן מקדיש פירו ואמאי כזה אחר זה לא הקדי' את הקרק' אלמ' משמע דקנה אילן אחד נמי קנה קרקע ואין נר' לר"י דהא כיון דהא דתנן בהמוכר את הספינה קנה ג' קנה קרקע מוקי לה נמי כר' עקיבא א"כ ע"כ לר' עקיבא בשנים לא קנה קרקע דהכי משמע דווקא ג' קנה קרקע אבל ב' לא קנה קרקע לכך יש לפרש להא דשמעתין בג' אילנות ואע"ג דבעלמא בג' קנה קרק' שאני הכא דמיירי כגון שאין שם קרקע אלא לצורך האילנות ופי' בהדיא שמשייר הקרק' לעצמו או בשדה גדולה ואומ' בפי' שכל הקרקע משייר ולב"ע לא קנה בגוף הקרק' כלום אלא למאן דאמר מוכר בעין יפה מוכר יכול ליטע אחר במקומו כשייבש והביא דהמוכ' את הבית ה"פ מני אילימ' ר' עקיבא נשיבא דרבנן דר' שמעון וכו' נשא רבנן ואליב' דרבנן דרבי שמעון דאמר במקדיש הקדיש את כולן הרי אומ' מוכר בעין רעה מוכר אבל מקדיש בעין יפה מקדיש וכיון דסביר' להו דכולי האי מקדי' בעין יפה מקדי' ממכר דאפי' בור ודות שאין הקרקע צריך להם הקדיש כל שכן במקדיש אילן שהקדיש את הקרקע הצריכה לאילן ואף על גב דבמכר לא מכר את הקרקע ומיהו אההיא דבתר הכי אי אפשר לפ' כן דקאמר ש"מ פשיטא ר' שמעון אליבא דמאן אילימא אליבא דרבי עקיבא הא אמר מוכר בעין יפה מוכר כ"ש מקדיש ומ"מ יש לפ' בדוחק דפריך מסברא כיון דמוכר בעין יפה מוכר אית לן למימר במקדיש כ"ש דיותר מעט בעין יפה מקדיש ובאילן אחד נמי הקדיש המקדיש את הקרקע אע"ג דבמכר לא קנה ועוד יש לפרש דלא מכח הקדי' זה אחר זה דייק התם דבעין רעה מקדי' אלא דייק מדקתני הקדיש ג' אילנות ממטע י' לבית סאה הרי זה הקדיש את הקרק' כול' לפיכך כשהוא פודה פודה לפי בית זרע חומר שעורים כו' ואי סביר' ליה דבעין יפה מקדיש אע"פ שהקדיש את הקרקע ואת האילנות בבת אחת ה"ל למימר דפודה וחוזר ופודה ופודה תחילה את האילנות בשוויין וחוזר ופודה את הקרקע לפי בית זרע חומר שעורים כדאמר רב הונא בפ"ק בערכין הקדיש שדה מלאה אילנות כשהוא פודה פודה את האילן בשוויין וחוזר ופודה קרקע לפי בי' חומר שעורים בחמשים שקל כסף אלמא סבר רב הונא מקדיש כו' איתיבי רב נחמן לרב הונא ופריך ליה מברייתא דהמוכר את הבית ומשני הא מני ר' שמעון היא דאמר בעין רעה הוא מקדיש והשתא מדקדק לקמן בפשיטות דכולה סוגיא דלקמן אליבא דרב הונא קיימא לטעמיה דאמר במס' ערכין בעין יפה הוא מקדיש : איכו

ואפי' לרב פפא דאמ' יש לו ה"מ גבי שני לקוח' דאמ' ל' כי היכי דדידך זכין בעין יפה לדידי נמי זבין בעין יפה אבל הכא מוכר בעין רעה מוכר אמרי נהרדעי אכלן רצופין אין לו חזקה כתקילה רב' אל' מעתה חצי כשרא דאספסתא במאי קני לה אלא א"ר רבא מכרן רצופין אין לו קרקע אמר רבי זירא כתנאי כרם שהוא נטוע על פחות מארבע אמו' רבי שמעון אומר אינו כרם וחכמים אומרים הרי זו כרם ורואין את האמצעייב באילו אינן אמרי נהרדעי האי מאן דזבין דיקלא לחבריה קני ליה מישפוליה עד תהומא מתקיף לה רבא ולימא ליה כורכמא רישקא זבני לך עקור כורכמא רישקך וזיל אלא אמר רבא בבא מהמת טענת אמר ליה מר קשישא בריה דרב הסדא לרב אשי ואי

ה"מ דיש לו קרקע: גבי שני לקוחות דאמ' ליה בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי דלדידך זבין בעין יפה מה שמכר לך מן הקרקע על מנת להיות הקרקע שלך עולמית היא ופירותיה: אף לדידי זבין בעין יפה שאוכל פירי אילנותיי לעול' שאם ימותו אטע אחרי' תחתיהן דאין אדם חוט' ולא לו למכור לזה בעין יפה ולזה בעין רעה: אבל הכ' שעיכב לעצמו כל לגבי עצמו בעין רעה מוכר כדי לשייר לעצמו: אכלן רצופין להני שלשים אילנות כגון שנטועין שו ככי שאה איכא חזקה ואפי' אכלן כולן כל שלש שנים דלא. אחזי' בדמחזקי איכשי דאין ראויין לקיים כן שא לעקור ולשרש: מתקיף לה רבא אלא מעתה כיון דמשו' דנטועין מחוברין לא הויא חזקה: האי מישרא ערוגה דאספסתא במאי קני לה הדי זו זריעה רצופה ואפי' הכי אמרי' כרים פירקין דהוי חזקה ומיהו לאו אתקפתא מעליתא הוא דהאי אורחיה והאי דלאו אורחיה האי מ מכקים בארעא טפי והאי לא מכקים טפי שא רבא לית ל ליה האי סברא ובמילתא בעלמא הוא דמוקי להו ל לנהרדעי ויש לפרש אכלן רצופין איכ' חזק' שסופן לשרש אותן ולפזר נטיעותן שכן דרך אילנות לנטוע הרב' תחלה כיחד ואחר שגדלו קצת מפזרין אותן שילכך לא הוי חזק' הוא'יל ולשרש קיימי ואין זו עיקר נירולן ונראה לדבר דגבי כט'עו' אשכחן י' לבית סאה וכאילנות אמרו ג' לבית סאה גבל כרחך כטיעות היו מתחלה והיו י' לבית סאה ואחב מיעטום לג' כבית סאה וכן דרך אספסתא כמו כן לזורעה הרבה ביחד רצופין כמו שעושין לכרישין וכרוב ואחר כך עוקרין אותן וממלא מהן ערוגה גדולה והיינו דפריך רבא שא מעתה האי משרא דאספסתא כו' כן נראה בעיני: אלא אמר רבא אי אית לן למימר מידי ברצופין הכי אמרינן מכרן רצופין אין לו קרקע כגון שנטועין יותר מי' כבית סאה דהכא לא אמרינן הקונה ג' אילנות קנה קרקע דאין זה שדה האילן דלעקור ולשרש קיימי: על פחות מד' אמות שאין בין שורה לשורה אלא ג' אמות: אינו כרם והמביא זרע לשם אינו לוקה משום לא תזרע כרמך כלאים ומותרין באכילה: האמצעים שורה בין שתי שורות רואין כאילו אינן והוו להו שם אמות בין שורה לשורה ולעיל נמי גבי מכרן רצופין לרבנן רואים את האמצעים כאילו אינן ודינן כמפוזרין וגבי מכרן רצופין יש לו קרקע ולר"ש מעון אין לו קרקע והיינו כתנאי דמילת' דרבא תנאי היא כר'שמעון ודלא כרבנן ובהמוכר את הספינה מפר' כמה יהו מרוחקין יותר מד'אמות ואכתי הוי כרם: קני ליה הלוקח לקרקע. מישפוליא עד תהומא שולי מתרגמינן שיפולוהי כלומר כל הקרקע משולי האילן דהיינו שפת הקרקע עד תהום של קרקע שאע"פ שדקל יחידי הוא ותנן דאפי' ב' אין לו קרקע ה"מ שביבות האילן הוא דאין לו כלום כמו שיש לג' כיניהן ומונה להן כמלא אורה וסלו אבל תחתיו דאילן מיהא אית ליה דכיון דאילן לפירותיו קונה להתקיים מקרקע זו גם אם ימות האילן יטע אחר במקומו ואשמועינן כמי דאין בעל השדה יכול לחפור תחת האילן אפילו למטה מאלף אמה: מתקיף לה רבא אמאי קנה קרקע דכנגד האילן מאחר דתנן לא קנה קרקע בגל וכלל לא קנה ודקשי' לכו דכיון דלהתקיים בקרקע זו קנאו כמנא שקנה יניקת הקרקע גם ליטע אחר במקומו של זה אחר שיכש או יקנץ: לימא ליה מוכר: כורכמא רישקא זבני לך קרוג אורייכטיל ורגילין למוכרו בקרקע ומניחו עד שיגמור פיריו ועוקרו אף האילן שמכרתי לך לפירותיו הקרקע לא מכרתי לך אלא להניח אילנך בקרקע שלי כל ימי שצריך לקרקע עד שיכש דהיינו דומיא דכרכום גמאחר שיכש ולא תהני לו הקרקע עוד עקור כורכמא רישקך וזיל כמו שעוקרין את הכרכום אחר שנתבשל ואינו יכול ליטע כרכום אחר במקומו גם אתה לא תטע אילן אחר במקומו: אלא אמר רבא הכי הוא דקא קני לקרקע שתחת האילן בבא מחמת הטענה שטוען למוכר בפירוש מכרתה לי האילן והקרקע שתחתיו ליטע אחר במקומו וכשטר ואכלתיה שני חזקה ולא כזהרתי בשטרי יותר מג' שנים דהשתא לא דמי לכורכמא רישקא: א"ל מר קשיש' בריה דרב חסד' לרב אשי מאחר שהקונה דקל יחידי כאמן בטענה זו ויטע אחר במקומו אי כורכמא רישקא זבין ליה אם מכר לו סתם דקל לפירותיו ולא פי' לו קרקע דקיימא לן אין לו קרקע דאם יבש או נעקר לא יטע אחר במקומו: מאי

איבד כרם דאין צריך להרחיק זרע ארבע' אמו' אלא ג' טפחים כעין כרם יחידי ולענין מי שנטע כרם ולא חיללו דאינו חוזר מן המלחמה: קני ליה משיפולי' ועד תהומא פירש הקונ' שאם מת יטע אחר במקומו וקשיא לר"י דבהדיא קתני בהמוכר את הספינה גבי קנה שתי אילנות דאם מתו אין לו קרקע וכרא' לר"י דלא קנה מקום האילן אלא לענין שלא יוכל זה לחפו' אצל תחתיו דקני ליה עד תהומא ואכתי קשיא לרשב"א מהא דתניא בהמוכר את הבית כשהקדיש שלשה אילנות כזה אחר זה פודה את האילנות בשוויהן ואם היה מקו' האילן קדוש כלל היה לו לפדות לפי חשבון בית זרע חומר שעורי' בחמשים שקלי' כסף דכן הוא הדין כשמקדיש אפילו משהו קרקע עם האילן ואומר ר"י דבלאו הכי דחי רב מילתייהו
לח שנהרדעי ספי' ולרשב"א כר"א' דהתם כמ"ד בעין רעה הוא מוכר ולפיכך אין קדוש אפילו מקום האילן אבל נהרדעי סברי כמ"ד מוכר בעין יפה הוא מוכר: אי

ואי כורכמא דרישקא זבין ליה מאי הוה
לי' למעב' איבעי לי' למחויי דאי לא תימ'
הכי הני משכנתא דסורא דכת' בהו הכי
במישלם שניא אילין תיפוק ארעא דא
בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנת'
ואמר לקוחה היא בידי ה"נ דמהימן וכ"ת
ה"נ מתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי
פסידא אלא איבעי ליה למחויי הכא נמי
איבעי ליה למחויי : מתני' שלש
ארצות לחזקה יהודה ועבר הירד' והגליל
היה ביהודה והחזיק בגליל בגליל והחזי'
ביהודה אינ' חזקה עד שיהא עמו במדינ'
אמר רבי יהודה לא אמרו שלש
שני' אלא כדי שיהא באספמיא יחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה ויבא
לשנה אחרת : גמ' מאי קסבר תנא קמא אי קסבר מחאה
שלא בפניו הויא מחאה אפי' יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה שלא
בפניו לא הויא מחאה אפילו יהודה ויהודה נמי לא אמר רבי אבא בר
ממל אמ' רב לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתינו
בשעת חירום שאני ומאי

אי לכורכמא ריסקא לכך נקט כורכמא ריסקא
שמתקיים בקרקע שלשה שני' דהיינו שני חזקה
ודרך להשהותו בקרקע כמו שיכול להתקיים : אלא
כדי שיהא באספמיא דעד שם יש מהלך שנה ויותר מכאן
אין דרך להרחי' יות' מקרקעו
ואם הרחיק יותר לא פלוג :
מחאה שלא בפניו כו'
תימא דבכל
דוכתא נקט מחאה ואמאי
לא נקט חזקה שלא בפניו
הויא חזק' ויש לומ' לפי שהטעם
תלוי במחאה ולא בחזקה ג
שאדם המחזיק בקרקעו ם
של חברו אית ליה קלא שהוא
חופר ושואל על נכסיו אבל
המחאה אין לה קול כל כך
שאין המחזיק מחזר אם מוח'
לו בעל הקרקע לפיכך אין ח
חזקתו חזקה כשאין יכול ל
לשמוע מחאתו דמה יועיל
לו מה שמחה : דסתם

היה בעל הקרקע ביהודה והמחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והחזיק בה אדם שלש שני' בלא מחאה : אינה חזקה כדמפ'
טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל בשעת חירום דמי שאין שיירות מצויות מזו לזו ולא הויא מחאת בעל הקרקע מחאה
שהרי אין מי שיגי' לו למחזיק שמיחה זה ויזהר בשטרו דהא אין שיירות מצויות הילכך כיון דאינו יכול למחות אף על גב
דלא מיחה לא הפסיד בשתיקתו והיה לו לזה המחזיק ליזהר בשטרו שהרי יודע שאין בעל הקרקע יכול למחות : עד
שיהא עמו במדינה כגון שהיה ביהודה בעיר אחת והחזיק ביהודה בעיר אחרת דכיון דשיירות מצויות הוה ליה למחויי
ומדלא מיחה הפסיד : אמר ר' יהודה לא אמרו שלש שנים כו' לחלוק בא ולומר דאינן חלוקות לחזקה דהיה בגליל והחזיק
ביהודה הויא חזקה ואפי' היה באספמיא שהוא רחוק מהלך שנה מארץ ישרא' והחזיק בא"י הויא חזקה שהרי לכך הצריכו
שני חזקה זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור שאם היה באספמיא ואם יחזיק זה בקרקע שלו שנה ובתוך שנה ראשונה
יצא הקול וילכו בשנה שנייה ויודיעוהו לבעל הקרקע ולשנה שלישית יבא וימחה ובגמרא מפרש אי בעי רבי יהודה מחאה
בפניו או לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מביתו ולפי ההווה תקנו וטעמא דרבי יהודה לא משום דתלת
שנין מיזדהר איניש בשטריה שא כדמפ' כדי שיהא כו' וטעמ' דחזקה לדידיה דלא שביק איניש דאכלי ארעיה בלא רשותיה
אפילו שעה אחת ושתיק אלא לכך הצריכו שלש שנים שפעמים המערער רחוק אבל אי הוי המערער בעיר הוי חזקה
מיד כדאמרי' לקמן בפירקין : גמ' מאי קסבר תנא קמא דר' יהודה : אי קסבר מחאה שמוחה בעל הקרקע במחזיק
אפילו שלא בפניו כגון ששניהם דרין בעיר אחת ומיחה בפני שנים מן השוק שלא בפניו של מחזיק אפי' הכי הויא מחאה
דחברך חברא אית ליה ושמע המחזיק בדבר זה והיה לו להיזהר בשטרו ומדלא נזהר הפסיד והילכ' קתני עד שיהא עמו
במדינה א' דכיון ששניהם במדינ' א' הויא מחאה אע"פ שאינם בעיר א' : אפילו יהודה וגליל נמי היה ביהודה והחזיק
בגליל תיהוי מחאה : ואי קסבר לא הויא מחאה כדקתני דהיה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה : אפילו היה ביהודה
והחזיק ביהודה בעיר אחרת נמי לא תיהוי מחאה ואמאי קתני עד שיהא עמו במדינה : לעולם קסבר מחאה שלא בפניו
הויא מחאה ומשום הכי קתני עד שיהא עמו במדינה ודקשיא לך אפילו יהודה וגליל נמי תיהוי מחאה מתניתין בשעת
חירום תיגרות יש בין יהודה וגליל ואין שיירות מצויות מזו לזו ואם ימחה לא יבא הדבר לאזניו של מחזיק שיזהר בשטרו
והילכך לא הויא מחאה וכיון דלא הויא מחאתו של מערער מחאה חזקתו של זה נמי לא הוי חזקה דטעמא דחזקת שלש
שנים קונה משום דמצי טעין מחזיק ואמאי לא מחית בתוך שלש ואילו הכא לא מצי למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא
אינה מחאה : ומאי

מאי הוה לי' למוכר למיעב' שלא יהא זה בא מחמת טענה
ויטע אחר במקומו דכל אדם יטעון אחר שלש שנים שפי'
לו קרק' אחרי שהוא נאמן בטענתו : איבעי ליה למחויי
בתוך כל שלש' ולהודיע שלא מכר לו קרק' שא כי כורכמא
ריסקא וטוב לא יוכל לטעון
אחר שלש שטר היה לי ואבד
דכיון דמיחה בו זה היה לו
להיזהר בשטרו : דאי לא
תימא הכי דמחאה כי האי
גוונא לא הויא מחאה מאחר
שמוחזק בו אוכל עכשיו מן
הקרקע מן הדין דלא הויא
מחאה אלא כשטוען פלניא
גזלנא הוא כדלקמן :
מתניתין אמרינן בתלמוד
ארץ ישראל אמר רבי אלעזר
אפי' שתי אכסניו' כגון שלומי
וכורו והירדן מפסיק בינתים
ועומד ורואה אחד מחזיק
בשדה שלו אינה חזקה עד
שיהא עמו באותה העיר נ
ובאותה מדינה רב אמר ע
עיקר חזקה הכנסת פירות
ואפילו ראהו חורש וקוצר
ומעמר ודש וזורה ובורר ולא
ראהו מכניס פירות אינה
חזקה עד שיראהו מכניס
פירות : מתני' שלש
ארצות בארץ ישראל : לחזקה
חלוקות זו מזו לענין חזקת
שלש שנים כדמפרש ואזיל :

ומאי שנא יהוד׳ וגליל דנקט דכת׳ יהוד׳
וגליל כשעת חירום דמו אמר רב יהודה
אמר רב אין מחזיקים בנכסי בורח כי
אמרית קמי׳ דשמואל אמר לי וכי למחו׳
בפניו הוא צריך ורב מאי קס״ל מחאת
שלא בפניו לא הויא מחא׳ והא׳ רב מחא׳
שלא בפניו הויא מחא״ רב טעמא דהנא
דידן קמפ׳ וליה לא סבירא ל״ה ואיבעא
דאמרי אמר רב יהודה אמ׳ רב מחזיקין
בנכסי בור׳ כי אמרי קמי׳ דשמוא׳ אמ׳ לו
פשיט׳ וכי למחות בפניו הו׳ צרי׳ ורב מאי
קס״ל מחאה שלא בפניו הוי׳ מחא׳ והא

ומאי שנא יהודה וגליל דנקט דכיון דכשעת חירו׳ מיירי
ה״ה לכל המלכיות שיש חירום בין זו לזו והכי הוה ליה
למיתני כל הארצות חלוקות לחזקה כשעת חירום ואית ד
דמפרשי מ״ש יהודה וגליל דנקט כיון דכשע׳ חירו׳ מוקמת
לה מ״ש יהודה וגליל דלא הויא
חזק׳ אפי׳ יהודה ויהוד׳ כמי לא
תיהוי חזקה ואין נרא׳ בעיני
דאם כן הוה ליה למימר כ
כדלעיל א״ה אפי׳ יהוד׳ ויהוד׳
נמי לא ועוד דהכי מתרץ ר׳
אבא כשעת חירום שנו שיש
תיגר׳ בין המלכיו׳ אבל עיירות
של מדינה ומדינה אין ביניה׳
תגרה : הא קמ״ל ר׳ אבא
דסתם יהוד׳ וגליל אפי׳ בשע׳
שלום כשעת חירום דמי שאין
שיירות מצויות מזו לזו אבל
בשאר מלכיות אי איכ׳ חירום
לא הויא חזקה אבל בשעת
שלום הויא חזקה דהא שיירו׳
מצויות והאי דקאמר ר׳ אבא
כשעת חירום שנו הכי קאמר
יהודה וגליל הרי הן כשעת חירום של שאר מלכיות : אין
מחזיקין בנכסי בורח כלומר אם החזי׳ איכה חזק׳ כדמפ׳
ואזיל דקסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה וכיון ד
דלא יכול למחות גם זה אין יכול להחזיק וכר יהוד׳ סביר׳
ליה דאמר במתניתין ילכו ויודיעוהו שנה ויבוא לשנה
אחרת דמשמע דצריך למחות בפניו : כי אמריתה להא
דרב קמיה דשמואל אמר פטירתו של רב שבאתי ללמו׳ לפני
שמואל רב מת מקמי שמואל כדאיתא בשחיטת חולין
דכל זמן שהיה רב קיי׳ הוה שלח ליה ר׳ יוחנן לקדם רבינו
שבבבל כיון כפטי׳ דרב הוה שלח לי׳ לשמוא׳ לקד׳ חבירנו
כו׳ : א״ל שמואל וכי למחות בפניו הוא צריך בתמיה אלא
לא צריך למחות בפניו דמחאה שלא בפניו הויא מחאה
והילכך מחזיקים נמי שלא בפניו דאי בעי ליה למחויי
ומקשה תלמודא והאמר רב מחאה שלא בפניו הוי׳ מחא׳
כדאמר ר׳ אבא אמר רב לעיל לעולם קסבר מחאה שלא
בפניו כו׳ ומדפרשי׳ למילתיה דת״ק איכא למימר דסביר׳
ליה הכי : לטעמא דת״ק קא׳ מפרש רב משו׳ דקשיא רישא
לסיפא וליכא לתרוצ׳ אלא בכי האי גוונא : וליה לא
סבירא ליה אלא כר׳ יהודה סבירא ליה : מחזיקין בנכסי
בורח דמחאה שלא בפניו הויא מחאה ואיבעי לי׳ למחויי
ומדלא מיחה הפסיד דכיון דשיירו׳ מצויות אכן שהדי ס
שנודע לו שאחרים החזיקו בקרקע שלו ולא מצי טעין לא
ידעתי ולפיכך לא מחיתי דכי היכי דמחאה שלא בפניו
הויא מחאה משו׳ דחברך חברא אית ליה וישמע המחזיק
מחאתו של זה המערער ה״נ נודע לו שהחזיק זה בקרקע
שלו והוא לא מיחה ולפיכך הפסיד והאי דנקט בורח לאו
דווקא דהוא הדין לכל מרחיקי מארצ׳ אלא אורח׳ דמילת׳
נקט שאין דרך בני אדם להחזיק בקרקע של אחרי׳ בגזל
אלא בקרקע בורח : א״ל פשיטא דמחזיקי׳ דהא ממתני׳
דקתני שלשה ארצות לחזקה שמעינן דמחאה שלא בפניו הויא מחאה ואיבעי ליה למחוי ומדלא מיחה הפסיד : בתלמוד
ירושלמי רב אמר אין חזקה לבורח ולא מארץ לארץ ושמואל אמר יש להן חזקה אמר רב נחמן קרא מסייע ליה למר
ויתן לה המלך סריס אחד לאמר השב את כל אשר לה ואת כל תבואת השדה מיום עזבה את הארץ ועד עתה : ו
נב מאי קמ״ל דקאמר מחזיקים בנכסי בורח הא ודאי קמ״ל מחאה שלא בפניו הויא מחאה והיה לו למחות הילכך
חזקה נמי שלא בפניו בלא מחאה הויא חזקה:

דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי ואת ת ומאי
שנא דנבי גט אמר׳ כריש גיטין המביא גט ג
ממדינה למדינה בארץ ישראל אין צ״ל בפני נכת׳ ובפני
נחת׳ משו׳ כיון דאיכ׳ עולי רגלי׳ מישכ״ שכיחי לקיימו ואפי׳
בזמן שאין בית המקדש קיים
כיון דאיכא בתי דיני דקבעי
משכ׳ שכיחי וי״ל דודאי גט עדי׳
מצוין לקיימו אפי׳ מיהוד׳ לגליל
לפי שהאשה רגיל׳ לחז׳ אחר
עידי קיו׳ אבל הכא אי לאו
דשכיחי טובא לעולם לא ישמ׳
מחאתו שאין המחזיק רגיל
לחזר אם מוחה לו אם לאו
הילכך בשכיחות דעולי רגלים
ובתי דינין לא סגי וא״ת והא
דאמר׳ התם רב ששת מגרי׳
מצרים לערם׳ ורבא מגרי׳ אפי׳
באותה שכונה ופריך והא
רב׳ ה״א דאמ׳ לפי שאין עדי׳
מצויין לקיימו ומשני שאני בבי
מחוזא דבידי אטו מי כימא
דבמחוז׳ מ מחה שלא בפניו לא
הוי מחא׳ ויצטר׳ לבא לפניו למחו׳ וי״ל דלא דמי דבשחותמין
על הגט במחוז׳ והולכין להן אין דרך שינעקו בעיר אנחנו
חתמנו על גט פלוני׳ אבל במחא׳ דרך הליכה רגילות לומ׳
פלוני מיחה ושומעין אחרים עד שנשמע בבית המחזיק :
איך מחזיקין בנכסי בור׳ בבור׳ מחמת ממון איירי דאי
מחמת מרדין בהא לא הוה פליג שמואל כדמוכח בסמוך
ודוקא בבורח אבל באינים דעלמא הויא חזקה שיכול לבא
למקו׳ שהמחזי׳ שם ולמחו׳ אבל בור׳ איכו רשאי לבא ובמקו׳
שעומ׳ איכו יכול למחו׳ דלא הויא מחאה שלא בפניו וסבר
לה כר׳ יהודה דקתני ויבא לשנה אחר׳ וימח׳ משמ׳ שצרי׳
למחו׳ בפניו וא״ת ודילמ׳ ר׳ יהוד׳ נמי לא בעי מחא׳ בפנין
והכי קאמר ויבא במדינה שהמחזיק בה וימחה כגון אם
הוא בא ביהודה יבא ביהודה וימחה שאז תשמע מחאתו
וכי תימא וכיון שהחזק׳ נשמעת עד אספמיא גם המחאה
תשמע עד אספמיא ואי מחאה שלא בפניו הויא מחאה
ליתיב אדוכתיה ולימחיה הא ליתה דאי כל מקו׳ שהחזק׳
נשמעת גם המחאה נשמע׳ א״כ היכי מוכח לעיל דלרבנן
מחאה שלא בפניו הויא מחאה אימא דלעולם לא ס
הוי׳ מחא׳ וכי היה ביהודה והחזיק ביהודה הוי חזקה לפי
שהיא נשמעת ויבא וימחה לפני המחזי׳ אבל מיהוד׳ לגליל
אין החזקה נשמעת ומשום הכי לא הויא חזקה שא ודאי
פשיטא ליה לתלמודא דהחזקה נשמעת למרחו׳ אבל מחא׳
לא ולהכי מוכיח לעיל שפיר דסברי רבנ׳ דהויא מחאה
שלא בפניו דאי לא הויא מחאה אלא צריך לבא לפני ה
המחזיק א״כ מיהודה לגליל תהא חזקה כמו שביהוד׳ יש
לו לילך ולמחות מיהוד׳ לגליל נמי ילך לפניו וימח׳ וי״ל מדל׳
קתני ר׳ יהודה ויבא לשנה אחרת וימחה וידיעוהו ש״מ ב
שצריך למחות לפניו ר״י:

ולמהר

והא

דלמחר בקיטנ' ליה לדינא כראה לר"י דלא גרי' למימ' למח' בקיטנ"ליה שא אורח דמילת' נקט מדל' קאמ' רב זביד פלוני גזלנ' הוא דאכיל לארע' בגזלנות' לא הויא מחאה פלני' גזלנ' הוא דאכיל ארעאי בגזלנות' ולמח' בקיטנא ליה בד"נ הוי' מחאה

. רב פפא אמר לדידי' לא תימרון לאחריני תימרון כרא' לר"י דרב פפא אית ליה שפיר דשמואל דאמר לעיל מחה בפני בני אדם שאין יכולין לומר לו לא הויא מחא' דהת' מיירי בחולה וזקן שלעו' ש לא ילך למקום שהמחזיק שם אבל הכא שיכולין לילך למקו' שהמחזי' שם ויגידו לבני העיר ויאמרו לו הוי' מחאה :

ליתיב

והא אמרה רב חדא זימנא דאמר רבי אבא בר ממל אמר רב לעיל לעולם מחאה שלא בפניו הויא מחאה כו' ומסתמא הוה שמעינן דבשתים מתניתין סבירא ליה מדמפרש לה הכי: אפי' מיחה בפני ב' שאין יכולין לומר לו

כגון חיגרין או שהולכין למדינ' הים ומרחיקין מאות המלכות שדר בה המחזי' אפי' הכי מחזיקין בנכסי בורח דתיהבי ליה מחא' כי הך ואע"ג דהנך לא יאמרו לו למחזיק דחברך חבר' אית ליה והילכ' כיון דהויא מחאה חזקה כמי הויא חזקה ושמואל שהיה מקשה על דברי רב ואומר פשיט' וכי לחזות לפניו הוא צריך להך רבותא דקאמר רב לא אסיק אדעתי' והלכך פרי' שפיר מאי אתא רב לאשמועי' : אמר רב ענן לדידי מיפרש' לי בו' אשינוייא דשניב' איכא דרב אתא לאיפלוגי ולמימר דהך רבותא לא סבירא ליה לשמוא' כדמפר' ואז"ל : הילכת' אין מחזיקין בנכסי בורח ומחאה שלא בפניו לא הויא מחא' דכיון דלא מצי מערער למחויי מחזיק נמי לא מצי לאחזוקי : ומחאה שלא בפניו הויא מחאה והילכך חזקה שלא בפניו הויא חזקה

והא אמרה רב חדא זימנא אל"הא ק"מל דאפי' מיחה בפני ב' שאין יכולין לומר לו הויא מחאה אמר רב ענן לדידים מפרשא לי מיני' דמ' שמואל מיחה בפני ב' בני אדם שיכולים לומ' לו הוי' מחאה מיחה בפני שני בני אד' שאין יכולין לומ' לו לא הויא מחאה ורב חברי' חבר' אית ליה וחברא דחברי' חברא אית ליה אמר רבא הילכתא אין מחזיקין בנכסי בור' ומחאה שלא בפניו הויא מחאה תרתי לא קשיא כאן בבורח מחמת ממון כאן

לט

בבור' מחמת מרדין היכי דמי מחא' אמר רב זביד פלניא גזלנא הוא לאו הת' מחא' פלני' גזלנ' הוא דקאכיל לה לארעאי בגזלנות' ולמח' תבענא ליה לדינא: הויא מחאה אמר לא תימרו ליה אמר רב זביד הא קאמר לא תימרו ליה רב פפא אמר לדידיה לא תימרו ל"י לאחריני אימרו להו דחברך חברא אית ליה חברא דחבריך חברא אית ליה אמרו ליה לא אמרינן ליה

אמר

ומשום הכי מחזיקין בנכסי בורח דהא מצי למחויי ומדל' מיחה הפסי"ד והיינו דקפריך תלמודא תרתי בתמיה משום דקשיא רישא לסיפא : ומשני לא קשיא כאן בבורח מחמת ממון פסיק רבא הלכתא מחאה שלא בפניו הויא מחאה משום דמצי למחויי ובכל מקום שזה יכול למחות חזקתו של חבירו בנכסיו הויא חזקה הואיל ולא מיחה דכיון דמחמת חוב ממון הוא בורח אין זה בורח אלא לאישתמוטי בעלמא עד דתיזל ליה ופרע ואינו ירא למחות דכיון דאנוס הוא ואין לו מה לפרוע אין רודפין אחריו ואם נודע מקומו שבורח שם אינו חושש : כאן בבורח מחמת מרדין מחמת רציחת נפשות ירא הוא למחות פן יודע מקום תחנותו וירדוף גואל הדם אחריו כי יחם לבבו והשיגו והרגו ובדידי' קפסי' רבא דאין מחזיקין בנכסי בורח והכי הילכתא מרדין רציחה בלשון פרס כדאמרי' בהגוזל ומאכיל השתא פרסאי דקפדי אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין : היכי דמי מחאה: אמחאה שלא בפניו קאי דפסיקנ' לעיל דהויא מחאה . אמר רב זביד אמר לשהדי פלניא גזלנא הוא לא הויא מחאה שאפילו אם יאמרו עדים לשון זה למחזיק לא אתי לאזדהורי בשטריה דהא לא ידע במאי קרי ליה גזלן שיזהר בשטרו : אבל אמ' פלניא גזלנא הוא דקאכיל לארעאי בגזלנותא שהרי לא מכרתיה לו דהשתא הוה ליה לאיזדהורי בשטר מכירת שדה זו מאחר שערער זה עליו והילכך הויא מחאה : ולמחר תבענא ליה בדינא הרי זה מחאה ואי לא אמר למחר תבענא לי בדינא ומשתיקתא מיניה אלא פלוני גזלן דקאכיל לארעאי בגזלנות' בלבד הרי הוא כנותן פנים בחבירו ולא כמוסר עדות ואינה מחא' כן פר"ח ול"א שמעתי משמוע' רבי יעקב בר יקר ועיקר פלניא גזלנא הוא ולא הזכיר על קרקע זה שמחזי' בלו מחאה הוא שהרי לא מיחה מחמת עצמו והרי הוא כמה שאמר פלוני מחזיק בקרקעות של אחרים ולפוגמו מתכוין ולא לערער שהרי אינו מזכיר שהיא שלו אבל אם פירש דקאכיל לארעאי בגזלנות' הרי מיחה מחמת עצמו והודיע שהקרקע שלו מחזיק בעולה הויא מחאה ואע"ג דלא סיים למחר תבענא ליה בדינא ופירוש הוא למאי דקאמ' דאכיל לארעאי בגזלנות': אמר לעדים לא תימרו ליה מחאה זו : אמר רב זביד הא קאמר כו' ולא הויא מחאה דהא לא אמרי ליה עדים תו : רב פפא אמ' לעולם מחאה הויא דהכי קאמ' להו לעדים לדידיה לא תימרו אבל לאחרים תימרו וכיון שיאמרו לאחרים יחזרו אותן אחרים ויאמרו לו דחברך חברא אית ליה כו' : אמרו ליה לא אמרינן ליה לא קא' אהיכא דאמר להו לא תימרו ליה דהא לרב זביד אפי' שתקו לא הויא מחאה וכל שכן הכא שהשיבו כדבריו אלא מילתא באנפי נפשה היא וקאי אהיכא דאמר להו מחאה במור' ונווס לומר לו והם ענוהו לא אמרינן ליה ולא תנו ומיחה אחרי כן בעדים אחרים :

פער

אמר רב זביד הא קאמרי ליה לא אמריכן ליה וכיון שלא יאמרו לו שיה לזה לו למחו' עוד בפני אחרי' שיאמרו לו ואם לא מיחה אחרי כן הפסיד : רב פפא אמר אין צרי' למחות עוד בפני אחרים דמחאה מעליתא היא דהכי קאמרו ליה לדידיה לא אמרי' שלא כלך עד מקומו לאחריני אמרי' כו' : רב פפא קא דייק תימרו ליה לא אמרי' לי' משמ' ליה לא אמרי' אבל לאחריני אמרי' מדלא אמר לא תימרו אמ' לא תיפו' לכו שות' לא יצא דבר מפיכם דמשמע לא לו ולא לאחרים שותא דיבור כמו שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאמא : אמר רב זביד הא קאמר כו' והיכה מחאה : אמרו ליה לא מפקי' שותא לא קאי אהיכא דאמר להו לא תיפוק לכו שות' דהתם ב"ע לא פליגי דלא הוי' מחאה בין אהדרו לי' בין לא אהדרו ליה שום דיבור ומילתא כאפי נפשיה היא וכגון שציוה אותם לאמ' לו והם אמרו לא מפקינן שותא אמ' רב פפא הכ' ודאי מודינא דלא הויא מחא' דהא קאמרי כו' דמשמ' לא לו ולא לאחרים : אמר רב הונא בריה דרב יהושע האי כמי מחאה הויא דכל מלתא דלא רמיא עליה דאיניש שאינה מוטלת עליו לכחד וגם איכו מפסיד אם אומר אם לא א אומר' אומ' להו לבני אד' ולאו אדעתי' כלומ' אינו כותן לב

אמר רב זביד הא קא אמרו ליה לא אמרי' ליה רב פפא אמר לדידיה לא אמרי' ליה לאחריני אמרי' להו חבריך חברא אית ליה וחברא דחבריך חברא אית ליה אמר לחו לא תיפוק לכו שותא אמר רב זביד הא קאמר לא תיפוק לכו שותא אמרו ליה לא מפקינן שותא אמר רב פפא הא קאמרי ליה לא מפקי' שותא רב הונא בריה דרב יהושע אמר כל מלת' דלא רמיא עליה דאיניש אמר לה ולאו אדעתי' אמר רבא אמר רב נחמן מחאה שלא בפניו הויא מחאה איתיביה רבא לרב נחמן אמר רבי יהודא לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא ב באספמיא ויחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת ואי ס"ד מחאה שלא בפניו הויא מחאה למה לי למיתי ליתיב ארוכתיה ותימחי התבם עצרת טובה קמ"ל דניתי ונשקול ארעא ופירי מרקא מותי' ליה רבא לרב נחמן מכלל דלא סבירא ליה דמחאה שלא בפניו הויא מחאה והאמר

ליתיב ארוכתיה ולימחי תימא אדפרי' מר' יהודה ליסייעי' מרבכן דמוכיחין לעיל דסברי מחאה שלא בפניו הויא מחאה ואור"י דרבא היה טועה וס"ד דבכל מקום שהחזקה בשמעת גם המחאה בשמעת וכמו ש שהחזקה בשמעת מיהודה ל לאספמיא ה"כ מחאה ואפילו הכי אמר רבי יהודה שיבא לפניו וימחה ורבכן סברי אפי' מיהוד' לגליל אין החזק' בשמעת לכך לא הוי ה"ק אבל מיהודה ליהודה בשמעת והוי חזקה עד שיבא לפניו וימחה ולכ"ע שלא בפניו לא הוי מחא' ורב נחמן דאצטר' לשכוי שנה טובה קמ"ל ולא שני ליה דלא מצי למיתב א ארוכתיה לפי שהמחאה אינ' בשמעת אלא באותה מד ינה משום דאכתי תיקשי ליה א אמאי מצריך רבי יהודה לבא לפניו ילך עד המדינ' שהמחז' שם וימחה מדלא קתני ויבא לשנה אחר' וימחה ויודיעוהו משמע שצריך לבא לפניו כ כדפירש' : ה"ג מכלל דלא סבירא ליה והא אמר רבא מחא' שלא בפניו ולא גר' והא אמר רבא אמר רב נחמן : לית

שקיבל עליו לכסות הדבר והילכך איכו צריך למחות בפני אחרים שהרי מיחה בפני בני אדם שיכולין לומר לו והילכתא בין אמר הממחה לא תימרו ליה מידי מהני מילי למחזיק ובין א"ל העדים לא אמריכן ליה ובין אמרו לא מפקיכן שותא בכולהו הויא מחאה בר מדאמר להו הממחה דלא תיפוק לכו שותא דלא הויא מחאה וכן פסק ר"ח : ה"ג אמ' רבא אמר רב נחמן מחא' כו' וא"ע דאיתיביה רבא לרב נחמן שיטת התלמוד היא כהרבה מקומות כן והכי פירושא כי שמעה רבא מרב נחמן להך מילתא דאמריכן ביה רב ב נחמן איתיביה הך תיובתא ורב אשי שסידר התלמוד הוא דקאמ' אמר רבא אמר רב נחמן וגם מפרש הקושיא אחרי כן שהוקשה : מחאה שלא בפניו הויא מחאה ולא בעיכן שישלח שלוחו למחות בפניו אלא מכיון שמיחה שלא בפניו הויא מחאה שהרי יכול הדבר לבא לאזכיו ואפי' לא ידע המחזיק מחאתו של מערער לא חיישיכן מאחר שמחה ז זה כהוגן : איתיביה רבא לרב נחמן אמר רבי יהודה כו' ואי קשיא אדפריך מסיפא ליסייע מרישא דהא אוקמיכה א אלא כדי שיהא כו' טעמא דר' יהוד' מחאה שלא בפניו הויא מחאה איכא למימר דרבא מוקי לה לרישא במילי אוחרי : אלא כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה משום דלא שכיח לאו משום דתלת שכין מיזהדר איניש בשטריה אלא כדמפרש כדי שלא יהא אלא לכך האריכו שלש שנים שפעמי' שהמערער רחוק מהלך שנה אינש דאכלי ארעיה בלא רשותו אפי' שעה א' ושתיק אלא דלא חיישינן לשע' ארוס ומזק' בפניו מיד הוי' ולא יבא עירעור שלו לאזכיו של מחזי' עד ג' שני' ולאיפלוגי אתכ'קמא אתא דלא חיישינן לשע' ארוס ומזק' בפניו מיד הוי' חזקה הואיל ולא מיחה מיד מדתלי טעמ' באספמיא לקמן בפירקין : ויבא לשנה אחרת קס"ד דרבא דווקא קאמ' שיבא במערער עצמו וימחה בסוף ג' בפניו של מחזיק אלמא מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה והילכך חזקה שלא בפניו לא תיהוי חזקה ואע"ג דלר' יהודה הויא חזקה בהכי לא סבירא ליה כר' יהודה דר' יהודה מצריכו לילך ולערער ולרב לא בכריכנו אלא מתוך שאיכו יכול למחות באספמיא גם המחזיק לא יכול להחזיק ואי ס"ד דאין צרי' לשלוח שלוחו ולמחות בפניו בעדים אלא ימחה במקום שהוא שם ואם יבא הדבר לאזכיו יבא למה לי למיתי עד מקום המחזיק או לשלו' שלוחו למחות בפניו ליתיב ארוכתיה באספמיא ולמחי בפני עדים שהרי יכולין לבא ולומר לו בתוך ג' אם ירצו : ומשני שנה טובה קמ"ל דניתי הוא עצמו וניסקול קרקע ופירותיו מיד המחזי' שאם ימחה במקומו ולא ילך ויוצי' עכשיו מידו הפירו' שאכל המחזיק יוציא ממנו בטורח דקשה גזל האכל ומיהו לאו דווקא מצריך ליה ר' יהודה לבא אלא ה"ק לא אמרו דצריך ג' שנים אלא כדי שאם יהיה המערער באספמיא ומשהחזי' זה שנה יצא הקול ויודיעוהו בשנ' שני' וימחה בתחל' ג' ויוכל הדבר לבא לאזכיו של מחזיק בסוף שנה שלישית ואז יש הנאה למערער שאם ירצה יוכל הוא בעצמו לבא בסוף ג' ויקח קרקע ופירות מעכשיו בלא דין ודברים : והאמר

והאמ' רבא מחאה שלא בפניו הוי' מחא' בתר דשמע' מרב נחמן סבר' אשכחינהו ר' יוסי בר' חנינא לתלמידיו דר' יוחנן אמ' להו' מי אמר לכו ר' יוחנן מחא' בכמה ר' חיי' בר אבא אמ' ר' יוחנן מחא' בפני שני' ר' אבהו אמר ר' יוחנן מחאה בפני שלש' לימא בדרב' בר רב הונ' קא מיפלגי דאמ' רבה בר רב הונא כל מילת' דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנ' בישא מ"ד בפני שנים לית ליה דרבה בר רב הונא ומ"ד בפני ג' אית ליה דרבה בר רב הונא לא דכ"ע אית להו דרבה בר רב הונא והכא בהא קא מיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה ואיבעית אימ' דכ"ע מחאה שלא בפניו הוי מחאה והכא בהא קמפלגי מאן דאמ' בפני ב' סבר סהדותא בעינן ומאן דאמ' בפני ג' קסב' גלויי מילתא בעינן נידל בר מניומי הויא ליה מחיתא למהוי א אשכחינהו לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי דהוו יתבי ומחה קמייהו

לית בה משום לישנא בישא דקלא אית לה וסופו שידע אע"ג דמלוה על פה אפילו בכמה עדים אינו גובה מן הלקוחות וטעמ' משו' דלית ליה קלא כדאמ' לקמן דהתם הוי טעמא משום דמאן דיזיף בצינעה יזיף ועוד דהתם אין יודעין מי יקח שיגידו לו פלו' חייב אבל מאן דידע מחאה יאמר ל למחזיק: לית בה משום לישנא בישא פי' אותו שאומ' בפני ג' דכפ' יש בערכין מייתי עלה הא דאמר ר' יוסי מעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחוריי פירוש שלא היה חושש אם ישמעו בעלים: מאן דאמר בפני ב' קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחא' ת"ע' להאי לישנ' דק אמ' רב' לקמן מחא' בפני ב' ולעיל פסיק רבא מחא' שלא בפניו הוי מחאה: סהדותא בעינן ואי לאו משום סהדות' הוה שני בחד דחברך חברא אית ליה ואע"פ שלשון הרע אינו כשמ' הייני לפי שמעלימין אותו מבני אדם: מ"ד בפני שלשה בעי גלויי מילתא כמו בלשון הרע: כיון

הא אמר רבא מחאה שלא בפניו הויא מחא' לעיל פסק רבא הילכתא הכי: ומשני בתר דשמעה מרב נחמן ותירץ לו תשובה שהשיבו פסק רבא הכי: הכי גרסינן מי שמי' לכו מרבי יוחנן מחא' בכמ' בפני כמה בני אדם: כל מילת' של גנאי: דמתאמר' באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא אם יחזרו ויאמרו לזה כך אמ' פלוני עלי' וטעמא כדמפרש בערכין ביש בערכי' מ"ט חברך חברא אית ליה ואמר אביי התם דכל מילתא דעביד' לאיגלויי לית בה משו' לישנא בישא ז והילכך גבי מחאה נמי מילת' דעבידא לאיגלויי בעינן כדי שיזהר המחזיק בשטרו ובהכי פליגי מאן דאמר בפני שנים לית ליה דרבא בר רב הונא דבעי תלתא דהא אפי' נתרי עבידא לאיגלויי והויא מחאה בפני שנים ולעניין לשון הרע לית בה משום לישנא בישא היכא דמתאמרה קמי תרי: ומ"ד בפני ג' אי' לי' דרבא בר רב הונא דבג' הוי גלויי מלתא ולא בתרי הילכך בפני ב' לא הוי' מחא' דלא עביד' לאיגלויי כן נרא' שיט' זו בעיני ועיק': הנה"ה תמיה לי אמאי לא אמר נמי לימא בדהכי ק קמיפלגי ושמ' משום דלא מצי תלמודא לאוקמי כדברי הכל כדמוקי דרב' כדמס' למילתי לא דכ"ע אית להו דרבה כו' ע"כ: ולקמן נמי מוכח דמאן דבעי גלויי מילת' במחא' בעי שלשה והכי הויא מסקנא דשמעת' וכל רבותינו מפרשין דגבי מחאה נמי לשון הרע איכא דקאמר פלניא גזלנא הוא והילכ' לרב' בר רב הונ' אי מתאמרה קמי תרי לא הוי מחא' משום דאית בה משום לישנא בישא ולא יאמרו לו למחזיק ולאו מילתא היא דלא דמי ללשון הרע כלל דעיקר מחאה היינו מ משום דבעינא שינא הדבר לאזניו של מחזיק ומנוה לומר לו כדי שיזהר בשטרו ולכ' תקנו למערע' שימחה בפני עדי' כדי שיוציאו את הקול תדע דהיכא דאמר להו לא תימרו' לכו שותא לא הויא מחאה: לא דכ"ע אית להו דרבה בר רב הונא דכל גלויי מילתא לא הוי בפחות משלשה ואי הוה בעינן גלוי מילתא במחאה היה צריך למחות בפני ג' אבל בהכי פ פליגי דמ"ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה וכיון דאין מחאה אלא בפניו די לו בשני עדים שיעידו שמיחה בו וכיון דמיחה בפניו אין לך גלוי מילתא גדול מזה שהרי ודאי ידע המחזיק שמיחה בו זה ויזהר בשטרו': ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה והילכך היכא דמיחה שלא בפניו צריך ג' משום גלויי מילתא דכיון דידעי ג' כאילו כל העולם יודעין: ואבעית אימא דכ"ע מחאה שלא בפניו הויא מחאה כדאוקימנ' מתני' וכדפסיקנן הילכת' וכ"ע ברבה בר רב הונא סביר' להו דאי גלויי מילת' במחאה שלא בפניו אלא בג': והכא בהא קמיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר סהדות' בעינן די לנו בשני עדי' שיעידו שמיח' זה בתו' ג' ואם יבא הדב' לאזניו יבא דמחא' שיכול לבא לאזניו של מחזי' בשנ' ענין בעולם הויא מחאה דלא חייש אלא שלא יתרה בהם לכסות הדבר דכיון דליסב' בישא ליכ' במחא' שמא שום ענין ילכו ויגידו למחזיק או יאמרו לאחרים שיאמרו לו: גלויי מילתא בעינן שידע כל העולם וכיון דנודע לג' כאילו נודע בכר למחזיק דמי דמסתמא ידע במחאה זו אבל בשני מסתמא לא ידע: מחאתא למחוי שהיה אחד מחזיק בנכסיו והיה רגנה למחות: ומיחה קמייהו בפני שלשתן והוא הדין לפני שנים כדאמר רבא לקמן מחאה בפני ב' ואין נ"ל כתובנו אלא שכי הוה עובדא וכן פסק ר"ח דמחאה בפני שנים:

לשנה

לשנה הדר אתא למחוי אמרו ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמחה שנה ראשונה שוב אינו צריך למחות ואיכא דאמרי אמ' ליה חייא בר רב כיון שמחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחו' א"ר ל משום בר קפרא וצרי' למחו' בסו' כל ג' וג' תהי בה ר' יוחנן וכי גזלן יש לו חזקה גזלן ס"ד אלא כגזלן יש לו חזקה אמר רבא הלכתא צריך למחות בסוף כל ג' וג' תניא בר קפרא ערער וחזר וערער וחזר וערער אם מחמת טענה ראשונה ערער אין לו חזקה ואם לאו יש לו חזקה אמר רבא אמר רב נחמן מחאה בפני ב' ואין

לשנה אחרת אתא פעם שני' ומיח' קמייהו שכיר' ליה לכל שנה ושנה צריך למחות ואם מיחה שנה ראשונה ושנים ולא מיחה בשנה שלישית איגלאי מילת' דשלא כדין מחה ראשונ' ושני' ולסוף שנה שלישי' זו הוי חזק' ואין צרי' להזהר עוד בשטרו : לא צריכת למחות כל שנה ושנה אבל פעם אחת מיהא צריך למחות בכל ג' וג' כדלקמן שלא יהו ג' שני' רצופי' בלא מחאה ומיהו איהו לא איירי בהכי מידי שלא למעוטי ג' מחאות בתוך ג' שני' באו דדי בשנה ראשונה שוב אין צרי' למחות בכל הג' שנים : ה"ג אמ' ר"ל משו' בר קפרא וצריך למחות בסוף כל' שלש ושלש דאע"ג דמשמיחה שנה ראשונה שוב אינו צרי' למחות ה"מ בהנך שלש אבל בסוף שלש צריך למחות עדיין דלא נהוי תלת שנין בלא מחאה דתלת שנין מיזדהר איניש בשטריה אחר המחא' טפי לא מיזדהר והכי הילכתא ואע"ג דתהי בה ר' יוחנן תמי' היה אבל ירא היה לחלוק על בר קפרא וגם ר"ח פסק כן וט' טעמ' דצרי' למחו' בסו' כל ג' כדי שלא יטעון לאחר המחא' מכרתה לי ולא כהיר' דכיון דעל כרחו מודה דמעיקרא לאו בתור' מכירה נחת בה איכו נאמן לומ' אחרי כן החזקתי בה בתורת מכירה : תהי מחשב ומקשה : וכי גזל' יש לו חזקה כו' ואמאי צרי' למחות בסוף כל ג' וג' והלא משמיחה המערער שנה ראשונה והוציא קול על זה שהוא גזלן היה לו להזהר בשטרו כל הימים עד שירד עם זה לדין או עד שיראה את שטרו אחר המחאה לב"ד ומדלא נזהר בשטרו יפס"ד דאיכא למימר גזלן הוא והיינו דקפריך גזלן ס"ד קטעין שטר היה לי קודם המחאה ואבד ומספיקא הוא דאכן מפסידין אותו את הקרקע לפי שלא נזהר בשטרו אלא תימא כגזלן וכדפרי' : ערער וחזר וערער בסוף כל ג' וג' בר קפר' לטעמיה דאמר צריך למחות בסוף כל ג' וג' הילכ' מנהג הוא לערע' הרבה פעמי' : ערער מיחה בפני עדים: אם מחמ' טענ' ראשונה עירער דבכולהו מחאו' טעין קאכיל לארעאי בגזלנותא הרי זו מחאה והילכך אין לו חזקה למחזי' אבל אם במחאה ראשונה הזכיר שבגזלנות ירד אל שדה זו ובמחאה שנייה הזכיר כי משכנתי' בידו ואני מוסר לכם עדות זו כדי שלא יחזיק בה ויאמר מכורה היא בידי כיון ששינה בטענתו איכה מחאה ונתקיימה החזקה ביד המחזיק והוא הדין למוחה ב' מחאות בתוך ג' שנים משני טענות המכחישות זו את זו דאין כאן מחאה כלל לא ראשונה ולא אחרונה והויא חזקה לסוף ג' דכיון דמיחה מחא' אחר' בשנה שנייה שמכחשת מחאה של שנה ראשונה מודה הוא דההיא מחאה שלא כדין הוה והודא' בעל דין כמאה עדים דמי ובטלה לה להכי מחא' קמייתא' וכ"ש זו השנייה דהוחז' כפרן וכמי שלא מיחה בתו' ג' כלל דמי : ה"ג בפר"ח מחאה בפני שנים אין צ"ל כתובו שאין כותבים לו העדים שטר מחא' למערער להיו' בידו לעדו' שמיחה בתו' ג' ואע"פ שלא צוה אותם דזכין לו לאד' שלא בפניו ושלא ברשותו דמסתמא ניחא ליה :

כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צרי' למחו' פי' עד סוף כל ג' וג' שני' וא"ת מתני' היא דקתני' עד כדי שיחזיק שנה ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחר' ויאכ' אלמא דאין צריך למחות רק פעם א' בתו' ג' שני' וי"ל דאי ממתני' ה"א דאין צריך כי אם מחאה אח' בסוף ג' אבל אם מיחה בתחילת ג' ושוב לא מיח' בכל אותן ג' ס"ד דמודה שהיא שלו ואין לפ' דאין צריך למחו' עד עול' דאם כן פליגי אדר"ל והוה ליה למימר ר"ל אמר : דצריך למחות בסוף כל ג' אין לפרש דטעמא שלא יאמר לקחתיה אחר המחאה כדפיר' הקו' כיון דעל כרחו מודה דמעיקרא קודם מחאה לאו בתורת מכירה נחת בה אין נאמן לומ' אחרי כן קניתי ועוד דאם כן שפיר קרי ליה גזלן אלא טעמ' כדפי' משום דתלת שנין מזדהר איניש בשטרי' אחר המחאה ותו לא ולהאי טעמא הא דאמ' לעיל אכלה שית שני' אין לך מחאה גדולה מזו פליג' אהך דהכא דקאמר דצריך למחו' כל ג' ונראה דכההיא הילכתא דסתמא דתלמודא קאמר לה ולא כמו שפס' ר"ח דהלכ' כבר קפר' : מחאה בפני שנים ואין צ"ל כתובו וא"ת ומה מועיל הכתיבה והא לא חשי' שטר אם לא נעש' מדע' מי שהו' חובתו כגון שט' מכר מדע' מוכר ושטר מתנה מדעת נותן ושטר מלוה מדעת לוה ועדו' נמי לא חשי' דמפיה' ולא מפי כתב' הכי דרשינן בסיפרי ופר"ש בפירוש חומש שלא יכתבו עדותן באיגר' וישלחו לב"ד וי"ל דתקנת חכמים היא שיהא חשוב עדות כדי לבטל החזקה בעדו' כל דהו שבדב' מועט אנו מבטלי' החזק' דהא אפי' יתברר' לנו שלא שמ' המחזי' מעול' מחאה מהני לבטל החזקה וגם במודעא תקנת חכמי' היא לה"ג ל הבאים מאונסו וקיום שטרו נמי משו' דמעש' ב"ד הוא וכל מעשה ב"ד בכתב שלא מרצון החייב ועוד אומר ר"י שמא מן ר"ת שנוהגים לשלוח העדים עדותם באיגרת לב"ד וחשיב עדות והא דדרשי' בסיפרי מפיהם ולא מפי כתב' לא אתא אלא למעוטי אלם שאינו בר הגדה אבל ראוי להגדה אין הגדה מעכבת בו והא דאמרי' בפ"ב דכתובות כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אחר כמה שנים והוא שזוכר מעצמו אבל אין זוכ' מעצמו לא הייני כשאינו מוציא כתב ידו בב"ד ועוד שמא עד א' בכתב אין חשוב עדו' שאין שטר אלא בב' להכי לא מהני בההיא דכתובו' אפי' יוציא כתב ידו אלא א"כ זוכ' בראי' עדו' וכ"ע בההיא דעד א' בכתב בגט פשוט וא"ת מאי קמ"ל דאין צ"ל כתובו פשיטא כיון דזכותו הוא ובמחאה איכא למימר דקפיד ביה ואין צ"ל כתובו אגב אחריני ולא אתא לאשמועי' במחאה אלא שהיא בפני ב' אבל המודע' קשה למאי איצטריך וי"ל דאתא לאשמועי' דאע"פ שלא צוה להם לכתוב והם כתבו שכיו' כשר ולא מיחזי כשיקרא דמסתמא נפ"כ מחה או מסר מודע' בפניה' כדי שיכתבו :

קנין

וכן

אין צריך לומר כתובו מודע בפני שני ואין צריך לומר כתובו הודאה בפני שנים צריך לומר כתובו קנין בפני שנים אינו צריך לומר כתובו וקיום שטרו בשלש' סימן ממ"הק: אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי האי קנין היכי

קנין בפני ב' ואין צריך כו' אומר ר"ת דלא אתא מעוטי דשלא יהא חשוב קניין כשכעש שלא בפני שניי' דהא אמרי' בקידושין דלא איכרו שהדי לא לשקרי ואמרי בפרק הזה' נבי היה עומ' בגורן כו' ואי אמרי' מטב נקנ' בחליפין ניקניניהו ניהליה אגב סודר וליפרוק דלי' סודר וליקניניהו אגב קרקע דלי' ליה והא עומ' בגורן קתני פשאינו שלו א איכפל תנא לאשמועי' בגברא ערטילאי דלי' לי' ולא כלו' אלא ש"מ דאין מטבע נקנ' בחליפי' ואי לא חשיב קנין בלא עדים ליתני דליכא עדים ועוד דבפ"ק דסנהדרין אמרי רבנן פשרה ביחיד ואע"ג דפשרה בעיא קנין כדמסיק התם:

ואין צריך לומר כתובו וכותבין בלא דעתו כל זמן שלא חזר בו ומי' יכול לחזור בו כדאמרי' לקמן זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשט' ואינו חוזר בשד' והא דאמרי' ברים אע"פ כתובו וחתומו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה לאו דוקא משום דאמר להו לתובו דאפי' לא אמר להו נמי כדאמר הכ' שלא משום דבעי למימר לא קנו מיני' צרי' לאימלוכי ביה אע"ג דאמר להו כתובו: **קיום** שטרות בשלשה אע"ג דרב נחמן גופיה סבירא ליה בסנהדרין ב' שדנו דיניהם דין קיום שטרות שאני כד"פה דאי ליכא אלא ב' מה יש בין קיום שטר לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדי' ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהם שלשה כיכר שהם ב"ד שהעידו עדים לפניהן על כתב ידם והכשירו השטר ודומה לפסק דין והא דאמרי' בפ"ב דכתובות ג' שישבו לקיים את השטר ומת א' מהן צריכי למיכת' במות' תלתא הוינא וחד ליתוהי ואמר רב נחמן ואי כתב ביה בי דינא תו לא צריך ודילמא ב"ד חצוף הוא דאמר שמואל ב' שדנו דיניהן דין וכו' דפתי' ביה כי דינ' דבי רב אשי ודילמ' רבנן דבי רב אשי כשמואל סביר' להו לא שמואל סוב' דקיום שטרו' בשנים אלא ה"פ ודילמא רבנן דבי רב אשי סבירא להו בקיום שטרות כשמואל בעלמא אבל שמואל מני סבר שפיר דקיום שטרות בג' אע"ג דבעלמ' ב' שדנו דיניהם דין כמו רב נחמן וא"ת דרב נחמן גופיה קאמר בפ"ק דב"מ גבי עובדא דאיסור גיורא ורב ספרא עבוד עיסקא וכו' משמע התם דתרי לא הוו ב"ד מדקאמר ליה זיל אייתי תלתא דפלגת קמייהו אי נמי תרי מינו תלתא וי"ל דהתם מיירי דלא עשאן ב"ד בפי' אלא פלג קמייהו בפתס הילכ' אי קמי תרי פלג כראה דלעשות' עדים נתכוון ואי קמי תלתא פלג כראה דלעשותם ב"ד נתכוון אבל במקום שעשאן ב"ד בפירו' בשנים סגי: אמאן

וכן מודע בפני שנים מי שאנסוהו למכור וליתן שלו בעל כורחו ולכתוב שטר מכירה או מתנה בפני עדים צריך להודיע קודם לכן לשני עדי' ולומר דעו לכם שמכירה או מתנה של שדה זו שאני רוצה לעשות לפלוני שלא כרצון נפשי אעשה כי אונסני ומכריחני בעל כרחי ולא יהי' ממש באותו שטר שאעשה והיו' או למח' תכתב ליה בדיכ' ומרעב' לשטרא הכוחייכו שמסרתי מודע' לפניכם קודם שנעשה השטר ודוקא קודם כתיבת השטר אבל אחרי כן אין המודעה שוה כלום דאם כן כל השטרו' שבעול' בשיתחר' אחד שכעשו ונמסרו בכשרות יבא לפוסלן: ואין צ"ל כתובו שטר מודעה כ"לא דמילתא כל מידי דזכות הוא לו אין העדים צריכים ליטול הימנו רשות והא דלא כייל ותני להו ולימא מחאה ומודעה וקנין בפני ב' ואין צ"ל כתובו היינו משום דרבא קאמר להו משמיה דרב נחמן ולאו בחד יומא שמעינהו אלא כל מילתא שמעה באפי נפשה והדר חבריניהו רבא בחדא כסדר כמו ששמען והיינו דכתבינן ביטול מודעי בשטרי מכירה ומתנה דמעתה לא תועיל המודעה כדמוכח בערכי' בפרק האומר בסופו גבי גט דמהני ביטול המודעו' וה"ה לכל השטרות: הודאה בפני ב' אדם שמוד' לחבירו בפני ב' שחייב לו מנה צ"ל כתובו שיכווס הלוה לכתוב לו שטר למלוה לעדות דכל שעה שירצ' לגבו' חובו יוצי' שטרו על הלוה אבל שלא ברשו' לוה אין כותבין דחוב הוא לו וכיון דעל הלוה לכתוב והוא לא גוה איכא למימר דלא ניחא ליה לעשות חוב שחייב מלוה בשטר דעל השתא הוה מלוה על פה ואע"ג דהודה בפני עדים נאמן הוא לומר כל שעה שירצה פרעתי דקיימא לן המלוה לחבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ועכשיו כשיש בידו שטר אין הלוה נאמן לומ' פרעתי שלא א"כ יביא עדים שפרע בפניהם אפי' הוציא המלוה על הלוה כתב ידו של לוה שהוא חייב לו גובה מנכסין בני חורין ואינו נאמן לומר פרעתי כ"ש בשטר שיש בו עדים: קנין סודר על כל דבר בפני ב' ולא בעי תלתא ומשו' דנקי' קני' שטרו' קאת' שלשה הוצרך לפרש בכל הנך דדיי בשנים: ואין צ"ל כתובו כדמפרש טעמא לקמן: קיום שטרות בג' מי שיש לו שטר על חבירו וחושש שמא ילכו עדים למדינ' הים או ימותו וכשיבא לגבות חוב הכתוב בשטר יטעון הלוה כי פרוע הוא או מזייף הוא ויצטרך לקיים. שטרו בעדים המכירים חתימת ידי עדים שבשטר ולא ימצא כינ' יעשה הולך לב"ד ומביא העדים עמהן ומעידי' על חתימת ידיהן בפני ב"ד והם כותבים בסוף השטר למטה מחתימ' העדי' במותב תלתא כחדא הוינא ונפק שטר דנן קדמנא ואתו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימת ידייהו ואישרנוהי וקיימנוהי כדחזי וחותמין בו ג' הדיינין והוא נקר' הנפק וגם אשו תא דדייני ונפק צריך ג' דשני' שדנו דיניהם דין אלא שנקראין ב"ד חצוף בסנהדרין והכא אפי' דיעביד נמי לא דא"כ מה יש בין הנפק לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדי' שמעדים ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהן ג' והן ב"ד זו היא עדות גמור' שהעידו על חתימת ידן לפני ב"ד והכשירו ב"ד את השטר ועכשיו חותמין ב"ד ששטר זה כשר הוא ודומה לפסק דין: אמר רבא אי קשיא לי בכל הנך דינים דאמר לי רב נחמן גבי קנין לחוד הוא דקשיא לי: האי קנין לאו מדמי ליה רב נחמן: אי כמעש' ב"ד דמי ומשום דדומ' לדין של דיינין שמוציאין מזה ונותנין לזה ואף עדי קנין ע"י עדותן שרואין בקנין יוצא ממון זה בשע' הקנין מיד המקנה ליד הקונה ומשום דדמי למעשה ב"ד קאמר רב נחמן אין צ"ל כתובו אלא אע"ג דחוב הוא למקנה לכתוב שטר ולייפות כוחו של קונה אפי' הכי כותבין העדים בלא דעתו כדין כל מעשה ב"ד שבח ב"ד יפה והפקירן הפקר לכתוב כל הנעשה בפניהן: וא"כ ליבעי תלתא בקיום שטרות: ואי לאו במעשה ב"ד ומשום הכי קאמר דסגי בב' שמאי אינו צ"ל כתובו והלא חוב הוא לו לכתיב בלא רשותו:

היכי דמי אי כמעשה ב"ד דמי ליבעי תלתא אי לאו כמעשה ב"ד דמי אמאי אינו צריך לומר כתובו בתר דבעיא הדר פשט לעולם לאו כמעשה ב"ד דמי והכא טעמא מאי דאינו צריך לומר כתובו משום דסוף קנין לכתיבה עומד רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא אביי ורבא דאמרי תרוייהו אפילו עלי ועליך אמרי נהרדעי כל מודעא דלא כתיב בה אנן ידעינן ביה באונסא דפלניא לאו מודעא היא מודעה דמאי אי דגיטא ודמתנתא גלויי מילתא בעלמא היא ואי דזביני והאמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני לעולם דזביני מודי

לעולם לאו כמעשה ב"ד דמי דהא ודאי סהדותא בעלמ' הוא ומשום הכי סגי בב': דסתם קנין לכתיבה עומד משום דאין לאחר קנין כלום דכיון דמקני' ליה בסודר בפני עדים וממהר להקנותו מיד ואינו מדחהו עד שילך וימשו' במשלטלין או ילך ויחזיק בקרקעות מתכוין הוא להקנותו בענין יפה ומסתמ' רוצ' שיכתבו לו כדאמ' בכתובות בפ"ב א"ע אמר לעדים כתובו וחתומו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה בשירנו לכתו' השטר שמא חזר בו דסת' קנ' לכתיבה עומד אבל לא קנו מיניה איכא למ"ד התם צריך לאימלוכי ביה ואע"ג דניום בהדיא לכתוב לו: אמאן דלא ציית דינא שרבנן כדין דאי ציית דינא לימא ליה לא אכיפת דאי קאנים לך אמאי לא תבעת ליה בדינא: אפילו עלי ועליך דבייתיכן דינ' ראוי לכתוב עליכו מודע' דזימנין דאין ב"ד מזומן מיד: דלא כתב בה אנן עדים ידעינן ביה באונס' דפלני' שאונס גמור יש לו ומכירים אנו איזה אונס אי לא כתב בה הכי אלא סתמא כתבו פלוני אמר לנו שנאנס: מודעא דמאי אי מודע' דמסר אגיט ואמתנ' לא צרי' כולי האי שא כיון דמוד' לסהדי דהאי גיט שאני כותב לאשתי אנוס אני בו ולא ברצון נפשי אני כותן לה זה הגט לפיכך דעו שאני מבטלו בפניכם וכן המתנה שאני מקנה לפלו' אנוס אני ואיני מקנה אותה ברצוני תהא מבוטלת אף על גב דלא ידעי סהדי אונסא דיליה הרי הגט והמתנה בטלין דגלויי מילתא בעלמא הוא כלומר הרבה בני אדם יוכלו לידע אונסו דכיון דאינו מקבל ממון במתנה זו ובגט זה שנותן אם איתה דניחא ליה ליתנם מדעתו למה לו למסור מודע' ואי לא ניח' ליה ליתן למה לו ליתן גט ומתנ' אלא ודאי באונס בגט זה ובמתנה זו הילכ' אין צרי' לפרש אונסו דלא דמי לזביני דהתם צריך לפרש דאיכא למימר סתם מוכר לא ברצונו מוכר אלא משום חסרון מעות והילכך איכא למימר דמסר מודעה דקסבר היום ולמחר כשיהיו לי מעות מפיקנא מודעא ותבענא ליה לדינא ויחזור הקרקע שלי ואני אשלם לו מעותיו אבל הכא אם ברצון נפשו נותן גט ומתנ' בלא אונס למה כותב מודעא בחינם לא יתן גט ולא יצטרך לכתוב מודעא אלא ודאי אנוס הוא ומשום הכי תקינו בגיטין דלא למיכתב גיטא עד שיבטל הבעל כל מודעות שמסר וכך הוא מפורש בערכין בפרק האומר משקלי עלי אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא פשיטא לא צריכה דעשייה ואירצי מהו דתימא כיון דארצי בטולי בטליה למודעיה קמ"ל עד דאמר בטלתיה ואימא כיון דארצי בטליה ולא צריך לפרושי לבטלי' ואמרי' אם כן כתני וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיתן אמאי קתני עד שיאמר רוצה אני אלא קמ"ל עד דמפרש דבטליה ודוקא מודעא שיש בה אונס אבל בלא אונס אי טעין ואמר גט שאעשה לא יהא גט אין זה ביטול דכיון דלא באונס כלל אכן סהדי דנמ' בלבו בשעת מעשה לעשותו גט גמו' ולא מהני ביה ביטול דקודם כתיבה אלא אם כן ביטלו אחר כתיבה: גלויי מילתא בעלמא הוא כלומר דילכו בגלויי מילתא בעלמ' דלא חיישינן אם תתגלה מילתא או לא דסברא היא דאנים כדפרי': ואי דזביני שמוסר מודעא שנאנס ולפיכ' לא הויא מודעא עד שיעידו העדים שמכירין באונסו משום דאיכ' למימ' דלא אנים אלא השתא למעו' הוא צריך והיו' ולמח' ליבעי למיהדר בההוא מכירה כשיזדמנו לו מעות ולפיכך מסר השתא מודעא לבטל מכירתו: לא כתבינן מודעא אזביני כרבא ני טעמא דרבא משום דאמרינן לקמן בפירקין הילכתא תלוה וזבין זביני' זביני ולא אמרן אלא בשדה סתם שכפאוהו למכור אחת משדותיו והא בירר מעצמו אחת מהן ומכרה דלא הוי אונס אבל בשדה זו לא כו' והילכך לא כתבינן מודעא דאי בשדה זו הא לא הוו זביני' זביני ולא צריך מודעא אלא יביא עדים שאנסוהו ויבטל שטר המכירה בלא שום מודעא ואי בשדה סתם הא הוי זביניה זביני ואין אונס בזה השדה שהרי מדעתו בירר ומכר את זה השדה ומודעא זו שיכתוב פסולה היא דמודעא בלא אונס לאו כלום היא ומיהו רב הונא דאמר לקמן תלוה וזבין זביני' זביני חוינן דאכשר מודעא אזביני דלית ליה הך סברא דרבא : ומשני

אמאן דלא ציית דינא כו' תימה מודעא דמאי אי דגיטא ודמתנתא גלויי מילתא הוא דודאי הוא אנוס בשום ענין שאין לבא לב"ד ואי דזביני והא אמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני וכי תימא רבה ורב יוס' לית להו דרבא מ"מ הוה ליה למיפר' ולשנוי כדפרי' בסמוך אנהרדעי ועוד והא אביי ורב' גופייהו דאמרי תרוייהו אפי' עליך ועלי א"כ לא איירי במודע' דזביני וכי"הו מעש' דפרדיסא לא שייך הכ' דאפי' ציית דינא פשיטא דכתבינן איכא

מודי רב היכא דאנים ובמעשה דפרדיסא
דההו' גבר דמשכין ליה פרדיסא לחברי'
לתלת שנין בתר דאכלה תלת' שני
אמר אי מזבנת לי מוטב ואי לא ב
בבישנא לשט' משכנתא ואמינא לקוח'
היא כידי כה"ג כתבינן מודעא אמר רב
יהודא האי מתנתא טמירתא לא מגבינן
בה היכי דמי מתנתא טמירתא אמר רב
יוסף דאמר להו לסהדי זילו איטמורו
וכתבו ליה ואיכ' דאמרי אמ' רב יוס' דלא
אמ' להו תיתבו בשוק' ובברית' ותכתבו
ליה מאי בינייהו איכ' בנייהו: סתמא אמר
רבא והויא מודע' לחברתה אמ' רב פפא
הא דרב' לאו בפירוש איתמ' אלא מכלל'
איתמר דההוא גברא דאזיל לקדושי
איתתא אמר' ליה אי כתבת לי כולהו
ניכסיך הוינא לך ואי לא לא הוינא לך
אזל כתבי' לה לכולהו ניכסי' אתא בריה
קשישא אמ' ליה וההוא גברא מה תהוי
עליה אמ' להו לסהדי זילו איטמרו בעיב' ימינא וכתבו ליה ארתא
לקמי' דרבא אמ' להו לא מר קנה ולא מר קנה מאן דחזי סבר משו'
דהויא מודעה להבירתה ולא היא התם מוכחא מילת' דמחמת אונס'
הוא דכתב לה אבל הכא מר ניחא ליה דליקני ומר לא ניחא ליה
דליקני איבעי' להו סתמא

איבא דאמרי אמר רב יוסף דלא אמר להו תיתבו
כו' אהך גירסא קשה לר"י מאי קבעי מאי ב
ביניייהו הא בהדיא חולקין בסתמא ועוד דפסיק לקמן
הילכתא דחיישינן בסתמא ואם כן היכי מגבינן כולהו
מתנת' כיון דאינו א
אומר לסהדי כתבו בשוקי
ברית' ומיהו י"ל לפי שנוהגים
עתה לכתו' בשטרי מתנ' ואמ'
לנא שטר מתנה זו כתבוה ב
בשוקא ותתמוה בברא הילכך
כי אמר להו כמי סתמא דעתו
לומר כמו שכותבים בשטרות
ובימי האמוראים לא היו כ
נוהגים לכתוב כך לכך היה
צ"ל להם בפירוש כתבו בשוק'
וכו' ור"ח גרים דאמר להו לא
תתבו בשוקא וברא וקרי ליה
סתמא שאינו אומר להם ל
להטמין עצמן ואומר שלא
לפרסם והיינו סתמא דלא פי'
לא פרסום ולא הטמנה אבל
כתובו לא חשיב סתמא וכשר
לפר"ח ולפי זה מה שנהגו
לכתו' בשטרות מתנ' זו כתבו'
בשוקא ותתמוה בברא אינו
אלא לשופרא דשטרא ומיהו
לישנא דסתמ' לא משמע הכי
שלא :

ומשני מודי רבא דכתבי' מודעא היכא דאנים כ כה"ג ד
דמעשה דפרדסא דלקמן דמתוך עתר שמפחידין אותו
להפסיד הפרדס לגמרי בלא דמים קמזבין ליה ואין ב
בלבו למכור לגמרי אלא עד שיגבל מן הפחד הבא ודאי
כתבי' מודעה דהא אונ' גמור
הוא דאי לא מזבין ליה מ
מערער למחזיק יפסיד אותו
המחזיק למערער כ
בטענותיו והכא הוא דאמרי
נהרדעי דצריך למיכתב אנן
ידעינן ביה כו': האי עובדא
דפרדס פר"ח היאך ידענו
העדי' באונס של בעל הפרדס
דאם בפני עדים אמר לו ב
המחזיק טענות דלקמן אין
צריך מודע' שא' יעידו ששמעו
לזה המחזי' שבא בעקיפין על
בעל הפרד' ויטול בעל הפרד'
את שלו וכך פי' אתא מרי
דפרדים גבי סהדי ואודעינהו
הכי מילי שרוב' זה לגוזלו פרדס
שלו בטענותיו ואמ' להו אנא
תבענא ליה קמייכו ושמעו
מיניה דטעין זבינתה ניהלי
ולית לך עלי ולא מידי וכתר
הכי אמר ליה בחשאי אנא
מזביננא לך ואומר לי' כתוב
לי שטר מכירה שלא בפני
כדתנן כותבין שט' למוכ' אע"פ
שאין לוקח עמו והביאהו לי
ואתן לך הדמי' והלך זה ופיפ'
לעדים מה שאמ' לו זה לכתוב
לו שטר מכיר' וכן עשה וקודם
שכתב ומסר השטר מכירה
אמר לעדים אתם שמעתם
שטען לקוחה היא בידי זה ג'
שני' ואנא כתיבנא ליה שטר
מכירה כמו שאמ' שלא בפני
ולקבל הדמים השתא מסר אנא מודעא קמייכו דלאו ברעות נפשי מזבינא להאי פרדיסא אלא משום דכפר במשכנתא
וכתר הכי תבענא ליה לדינא ומפיקנא לה מיניה ע' שירא' שטר מכירה זה שמהיום ואני אוניא המודע' שלפניו המבטלתו
והוא לא יתן אל לבו לטעון ולומ' שג' שני' היתה לקוחה לו הקודמין לשטר זה: כה"ג שמפסיד הכל אם לא ימכור מודי רבא
דכתבינן מודעא: מתנתא טמירת' מתנה טמונה לקמיה מפ': לא מגבינן בה דשמא כתבה לאחר כבר או לעשותה מודעא
לחבירתה כתכוון כדלקמן: איטמורו הטמינו עצמם: ה"ג ואיכא דאמרי אמר רב יוס' דלא אמ' להו תית' בשוקי ובברית'
לא נים לכתו' בשוקי' וברא וכו' שלא סתם אמ' להו כתובו: איכא בינייהו סתמא שאמר להו כתובו סתם ולא אמ' להם
איטמרו וגם לא ניום לכתוב בשוקי ובבריתא ללישנא קמא דרב יוסף כשרה ולישנא בתרא פסולה דצריך לומר להם
כתובו בשוקא ותתמוה בברא וכפר"ח גר' דאמר להו לא תיתבו בשוקי ובבריתא ואי אפש' לומר כן דלב' לשונות דרב
יוסף משמע סתמא כשרה בשוקי ובבריתא לעין כל כתבו לו: אמר רבא והויא הך מתנה טמירתא מודע' לבטל חברת'
שטר מתנה או מכירה גלויה וכשרה שכתבה אחרי כן על שדה זו לאדם אחר דלכך כתבה להך טמירת' דלא לחזי' בהאי
שדה האיך בתרא: אלא מכללא איתמר וטעות הוא: אתא בריה קשישא קודם כתיבת השט' לאשה: אמר להו לסהדי
קודם שכתב שטר האשה: זילו איטמורו בעיבר ימינא באותו מקום וכתבו ליה לבני ויקדום שטרו ויגבה הכל: לא מר
קנה הכן משום דהויא טמירתא: ולא מר קנה האשה משום דטמירתא הויא לה מודעה לבטלה: ולא היא דמתנה
טמירתא כמאן דליתה היא ולא הויא מודעא: דמחמת אונסא שאינה חפינה בו אלא א"כ יכתוב לה הילכך לא גמ' בלבו
להקנות לה אלא עד שישאנה ויחזו' בו הילכך התם הוא דהויא במקום מודעא אבל הכא דליכא טענת אונס בבתרייתא
לא הויא מתנה טמירת' קמיית' מודעה לבתרייתא שהיא עשויה בתיקנה לבטלה דבקמייתא לא ניחא לה דליקני הואיל
ועבדא טמירתא אבל אחרון שנעשה לו שטר ראוי ניחא ליה דליקני שמעי' מהכא דמתנה טמירתא לא הויא מודעא
לחברתה אלא היכא דאיכא בבתרייתא אונסא דמוכח אבל בלא אונס ניחא ליה דליקני : סתמא

מא

סתמא מאי רבינא אמר לא חיישינן רב אשי אמר חיישינן והלכתא חיישינן:

מתני׳ כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כיצד אמ׳ לו מה אתה עושה בתוך שלי והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה שמכרת לי שנתתה לי במתנה אביך מכרה לי אביך נתנה לי במתנה הרי זו חזקה והב׳ משום ירושה אינו צריך טענה: גמ׳ פשיטא מהו דתימא האי גברא מיזבן זבנה ליה האי ארעא ושטרא הוה ליה ואירכס והאי דקאמר הכי סבר אי אמינא מיזבן זבינא לי האי ארעא אמרו לי אחוי שטרך הילכך לימא ליה אנן דילמא שטרא הוה לך ואירכ׳ כגון זה פתח פיך לאלם הוא קמ״ל: ענבר סימן: רב ענן שקל בידקא בארעיה אזל אהדר גודא בארעיה דחברי׳ אתא לקמיה דרב נחמן אמ׳ ליה זיל אהדר והא אחזיקי לי אמר

סתמא מאי משום דתרי לישני אמר רב יוסף לעיל ואיכא בינייהו סתמא חד פסל וחד מכשיר הילכך קבעי. הכא אמאי שמכינן אי אמר להו סתמא כתובו ולא אמר להו תיתבו בשוקא ובברייתא ולא אמר להו כמי איטמרו מי הוי מתנתא טמירתא או לא ו״מ דאמודעא קאי דאוקמינ׳ דלא הויא מתנתא טמירתא מודעא לחבירתה אבל סתמ׳ מי הויא מודעא ולא בהירא בלל דלהוה ליטפא דאמרינן סתמא פסולה ודאי לא הויא מודעה דהייכו טמירתא: לא חיישינן דהיכ׳ טמירתא אלא כשירה: חיישינן לטמירת׳ ולא מבטלינן בה ואי מבטלינן לא מהדרינן עובדא והייכו דלא קאמר רב אשי דלא מבטלינן בה אלא חיישינן דספק הוא והיכא דקיימא ארעא תיקו׳: והילכת׳ חיישינן דלא מבטלינן בה והילכך צריך לכתוב בתוך הספר וכך אמר לנו כתבוה בשוקא ותתמוה בבר׳ ואע״ג דלא אמר אלא כתובו לו סתם שטר מתנ׳ כמו שתקנו חכמים קאמר: מתני׳ כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזק׳ בין בחזקת ג׳ שנים דקרקעות ובתים ואילנות בין בחזקת יום אחד כגון הנך דאמרן לעיל א[...] אחזיק להורדי כו׳ מיירי וקאמר דצריך לטעון מאיזה צד החזיק בה והילכך כיון דטוען טענ׳ מעלייתא שבדין ירד לקרקע זה ומתוך כך החזיק בו בטענו׳ חזק׳ שאמרו חכמי׳ וזה שתק ולא מיחה הוי חזקה ואין המערער נאמן לומ׳ לא על ידי ירד לקרקע שלי אלא בלא רשותי דאם כן למה הניחו להחזיק: שלא אמר לי דבר אדם מעולם אינה חזקה כגמ׳ פריך פשיט׳: הבא משו׳ ירושה שאומ׳ אכלתי׳ שני חזקה מכח ירושת אבי שהיה מוחזק בה בין מותו: אינו צריך טענה לומר היאך באה ליד אביו דאין אדם בקי בקרקעות אביו היאך באו לידו ומיהו בעי׳ בעדים בעי שראו את אביו מוחז׳ בה יום אחד הכי מפרש בגמ׳ גמ׳ פשיט׳ דכיון דאין לו טענה אינה חזקה: מיזבן זבינה ליה הא ארעא מזה המערער לקחה ואבד שטרו: אמרי אחוי שטרך שאינו בקי בדינין לידע שחזקה במקום שטר עומדת: קמ״ל דאי טעין טענינן ליה ואי לא טעין הכי לא ילפינן ליה למיטען שמעינן מהכא דאי הוה טעין הכי מהמנינן ליה דהכ״נ איכו קרוי חוז׳ וטוען דאין זה מכחיש טענות הראשונות: שקל בידק׳ בארעי׳ שטף מים נכנס בשדהו ונטל את המחיצ׳ ולא נודע מקומן: אהד׳ גודא בו׳ עשה כותל חדש בגבולכין שבינו והרחיב קרקע שלו ועשה הכותל בשדה חבירו: והא אחזיקי שבניתי כותל על פיו ובנואתו כדא׳ לקמיה דאת׳ וסייע בגודא בהדאי ובמאן ז א״ל חזק וקני דמי וכיון שעל פיו עשיתי וגם החזקתי יום א׳ לו ימים שהיה כותל שלי בקרקע שלו והוא ידע ולא מיח׳ אלא שתק הרי חזקתי חזק׳ ג״ש עמה טענ׳ ואיד׳ ה״ה טעין לא נתתיה לו ושני חזקה לא החזיק:

שלא אמר לי אדם דבר מעולם וה״ה דאפילו אם אמר זבינתיה מפלוני דזבנה מינך דלא הויא חזקה עד שיאמר אתה מכרת לי כדקתני סיפא אלא הא עדיפא ליה למנקט שלא אמר לי אדם מעולם דבר ל[...] לאשמועינן דלא הוי פת׳ פיך לאלם כדאמר בגמ׳: אמרו לי אחוי שטרך ובשל׳ אוכל להראות שטרי שהפסדתיו יאמרו שגזלתיה אבל כשאומ׳ שלא אמ׳ לי אד׳ מעול׳ דבר לא יאמרו שגזלתיה אלא ראיתי שלא מיחו בידי והחזקתי בה וכמנה שמחל לי: והא אחזיקי לי פי׳ הקונטר׳ שבניתי כותל על פיו והוא סייע לי וכיון שבמצותו עשיתי הוי חזק׳ שיש עמה טענה וקשה דמדקאמר בתר הכי והא אחיל׳ משמע דעד השתא לא הוה מחזיק בה מטע׳ מחילה ועוד דלאלתר הוה ליה לרב נחמן למימר מחילה בטעות הוא ונראה לפרש דרב ענן הוה טעין שלקח ממנו ולא היו לו עדים שלקחה והיה רוצה להיות נאמן מתורת חזק׳ וכי א״ל רב נחמן דלאו חזקה היא השיב לו רב ענן והא אחול דאע״פ שאינו נאמן לומר ל[...] לקחתי׳ תהא שלי מטע׳ מחיל׳ דסייע בגודא בהדאי והיה לו עדים או היה מודה בסיוע ואין הסוגיא מוכחת כן: נ״י

שלא אמר לי אדם דבר מעולם פשיט׳ קש׳ למהר״ם דמאי פריך פשיטא הא לעיל פרי׳ תלמוד׳ אלא מעת׳ חזק׳ שאין עמה טענ׳ תהא חזק׳ ופירשנו שם בתוספו׳ פי׳ אחד לאפי׳ כי לא אמר לא א״ל אדם דבר מעול׳ פרי׳ ונראה לי דמכח סיפא דמשמע דאפילו מפלני׳ דזבנה מינך זבינתה לא הויא חזקה פריך פשיט׳ ונראה דזה דוחק דמנא ליה למיפרך ארישא טפי מאסיפא דהא מרישא איכא למידק איפכא וליפרוך טפי מסיפא לרישא ונראה לי דמקשה לא אסיק אדעתיה דנטעון לי׳ אנן ולהכי פריך פשיטא דטענה גרידא איכה מועלת דאיכה טענה ומשני דס״ד דניטעון ליה אנן ולעיל פריך דתהא חזקה דנטעון ליה אנן דכיון דלא מיחה שלש שנים ודאי מכר ל[...] לו או מחל ועוד י״ל דלרבנן דרבי ישמעאל דלא ילפי מסור פריך פשיטא אבל קשה דבמתני׳ לא הוזכרו רבנן ומתני׳ כר׳ ישמעאל ונרא׳ דפרי׳ אחזק׳ דיו׳ אחד דמתני׳ נמי איירי בה ומדקתני כל חזק׳ כדפ״ה: ע״כ נ״י : כמאן

שמר

אמר ליה כמאן כר' יהודה ורבי ישמעאל
דאמרי כל בפניו לאלתר הוי חזקה ליה
הילכתא כוותייהו א"ל והא אחיל דאת'
וסייע בנור' בהדאי אמר ליה מחילה
בטעו' היא את נופ' אי הוה ידעת מי הוה
עבדת וכי היכי דאת לא הוה ידעת הוא
נמי לא הוה ידע רב כהנא שקל ברקא
בארעית אזל אהדר גורא בארעא דלא
דידיה אתא לקמיה דרב יהוד' אזל אייתי
תרי סהדי חד אמר תרתי אוציאתא עאל
וחד אמר תלת אוצייתא עאל אמר ליה
זיל שלים תרתי מנו תלת אמ' ליה כמאן
כרבי שמעון בן אלעזר דתניא אמ' רבי
שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי
ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת
אומרת מנה ואחת אומרת מאתים
שיש

במאן כרבי יהודה קשה לרש"בא דהא אמר רב ענן
לעיל לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמו' מחאה
בפני עדים שאין יכולין לומר לו כו' משמ' דלא בעי בפניו
מחאה והיינו דלא כרבי יהודה ושמא סובר כוותיה בחד'
ופליג עליה בחדא : אמר
ליה מחילה בטעות הואי :
וקשה דבפר' איזהו נשך אמר
רב נחמן הפסתא דאמו' רבנן
אסמכתא לא קני הדר' ארעא
והדרי פירי למימר דסב' רב
נחמן מחילה בטעות לא הוי'
מחילה והא איתמר המוכר
פירות דקל לחבירו כו' ואמר
רב נחמן ומודינא דאי שמיט
ואכול לא מפקינן מיני' ומשני
התם זכיני והכ' הלוא' ופיר'
בקונטרס הכא הלוא' ומיתזי
כריבית שמתחלה כהלואה
באו לידו וכריבי' קצוצה דמי
ואין אכן ריבית אלא במכר
כגון אם לקח ממנו פירו' דרי'
מתניתין דהתם משמע דבכל
מקום לרב נחמן מחי' בטעו'
הויא מחילה בר מהת' כהלוא'
דמיתזי כריבית והכא סבר
רב נחמן דלא הויא מחילה
ומי' כלאו הכי קשה על פי'
דהא אמר רבינ' התם כריש
פירקא דמשכנת' בלא נכיית' כדיבמו אין מחזירין ממלו'
ללוה דלא חשיב ריבית קצוצה ומסתמא לא פליג עליה
רב נחמן ונראה לר"ת דה"פ דבכל מקום סבר רב [illegible]
נחמן דלא הויא מחילה כדאמר הכא וכריש המפקיד
קאמר נמי רב נחמן התם טומא בטעות הוא וכספ"ק
דגיטין נמי אמר דקנין בטעות חוזר אלא היינו טעמא
דרב נחמן דהתם זכיני ולא הויא מחילה בטעות שאפילו
היה המוכ' יודע שיוכל לחזור בו לא היה חוזר דניחא ליה
דליקום בהימנותיה וגמר ומקני אבל הכא הוי' הלואה והלוה איכו מקני לו אלא בתורת מכר והמכ' איכו כלו' דאסמכת'
היא ולא גמר ומקני וכיון דהדרא ארעא הדרי נמי פירי אבל אם היה כותן בתורת ריבית היה קונה דאכן ריבית [illegible]
אין יונא בדיינים ורבא דהוה בעי לאותבי' אונאה לא היה יודע זה הפירוש שאם היה יודע לא היה מקשה כלום מאונאה
דהכא לא הויא מחילה בטעות כדפרישי' גמר ומקנ' ורב נחמן היה משיב מאיילונית לפי סברת רבא כלומ' אדמותבת
לי מאונאה תסייען מאיילונית אלא על כרחך צריך אתה לחלק כדפרי': אתא לקמיה דרב יהודה כו' ואסיק דרב
יהודה כרבי אלעזר בר' שמעון סבירא ליה ותימה דבפרק זה בורר אמר רב יהודה עדות המכחשת זו את זו והבבדיקות
פסולה בדיני ממונות ומוקי לה כאחד אומר ארבקי לבנה ואחד אומר ארבקי שחור' אבל אחד אומר מנה שחור ואחד
אומר מנה לבן אין מצטרפי' כהרדעי' אמרי אפילו אחד אומר מנה לבן ואחד אומר מנה שחור ומסי' דאיכהו דאמרי כר'
אלעזר בר שמעון דהכא משמ' דרב יהודה דפליג אנהרדעי פליג נמי ארבי אלעז' בר שמעון דהכ' וי"ל דרב יהודה נמי כר'
אלעז' בר שמעון וכה' פליגי דנהרדעי סברי דאח' אומ' מנה שחור ואח' אומר מנה לבן דמי למילתי' דר' אלעז' בר שמעון דלא
דייקי ביה סהדי ודמי לארבקי ורב יהודה סבר דלא דמי כלל לארבקי דהתם דאין זה גוף המעשה לא היה להן לבדוק
אבל מנה דגוף הדבר שמעידין עליו הוא דייקי וקסבר דמודה רבי אלעזר בר שמעון במנה שחור דבטלה עדותן אפי'
לבית הילל ולא דמי למנה ומאתים דעבידי דטעי טפי אלא מדמה מנה שחור ומנה לבן לאחד אומר חבית של יין ואחד
אומר חבית של שמן דבהא מודו כולי עלמא דבנחלקה עדותן הקשה ר"יבא לבית שמאי דאמר בכת אחת נחלקה עדותן
דחשיבי להו עדות מוכחש' אפי' בב' כיתי עדים נמי תיבטל עדותן דהוו כמנא אחד מהן קרוב או פסול עידותן בטילה
אפילו הן מאה כדאמרי' בפרק קמ' דמכות ואמר ר"י דלאו פירכא היא דמצינו למימר דבית שמאי כרבי יוסי סביר' להו
דאמר התם במה דברים אמורי' בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים העדות בשאר והכי הילכתא דפסיק רב נחמן
כוותיה ואפילו לר' נמי מצי למימר דהכא מיירי כגון דאתו למיחזי ואפי' אתו לאסהודי הכי מילי כי מסייעי אהדדי
אבל דאמר כמנא אחד מהן קרוב או פסול עידותן בטילה אבל הכא דקא מכחשי אהדדי לא : פלוס

א"ל כמאן טענת והא אחזיקי דסבירא לך חזקת יום אח'
הויא חזקה היכא דידע מערער ולא מיחה : כר' יהודה
דמתני' דתני טעמא דג' שנים שיהא כאספמי' כו' הא
אם קרוב בתוך מהלך יום שיכול נידע מיד כשידע ולא
ימחה תהיה חזקה : וכר'
ישמעאל כר יוסי נמי בשלהי
פירקין ת"ר מעשה בא' אחד
שפתח חלונותיו לחצר השותפי'
בא לפני רבי ישמעאל א"ל
החזקת משום דס"ל בפניו
לאלתר הויא חזק' : אין
הלכה כו' אלא כרבנן דאמרי
בכל דבר חזקתן ג' שנים מיום
ליום : והא אחיל כו' והלא
יש לי טענה ודאית שהקנה לי
הקרקע דיש לי עדים שראו
שהיה מסייע לי לבנו' הכותל
וכמאן דאמר לי קח חזק וקני
דמי : מחילה בטעו' שלא היה
יודע שאתה בונה בתוך
שלו: מי הוה עבדת בתמי' אם
גם אתה שעית וכסבור היית
שאתה בונה בתוך שלך : חד
אמר רב כהנא עייל כותל
בתוך של חבירו תרתי
אונייתא שתי שורות קרק' על
פני כלהשר כדגרסי' בהשותפי'
תלת אונייתא בוב נוענו :
תרתי מנו תלת תרתי אונייתא מן השלש שמעיד האחד
דתרווייהו מיהא מודו דתרתי אונייתא עייל דבכלל תלת
איכא תרי : אמר ליה רב כהנא לרב יהודה כמאן דיינת
לי דהא תרווייהו מכחשי הדי להדי ותבטל עדותן : א"ל
כרבי שמעון בן אלעזר שהלכה כמותו ואיכא דבית הילל:
ואחת אומר מאתים היו באותו היום באותו שעה באותו
מקום : שיש

שיש בכלל מאתים מנה על מה נחלקו על בת אחת שאחד אומר מנה ואחד אומ' מאתים שבית שמאי אומר נחלקה עידותן ובית הילל אומר יש בכלל מאתים מנה אמר ליה והא מיי תינא לך איגרתא ממערבא דאין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אמר ליה לכי תיתי ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מאריה דביתא אשכחיה אמ' ליה מאי בעית בהא ביתא אמ' ליה מפלניא זבינתא דזבנה מינך אתא לקמיה דר' חייא אמר ליה אי אית לך סהדי דדר בה ההוא דזבנת מיני' אפי' חד יומא אוקמינא לה בידך ואי לא לא אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתי' דאי א"ל קמאי דידי זבנה מיניה מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבנתה מינך אמ' רבא כוותיה דרבי חייא מסתבר' דקתני הבא משום ירושה אינו צריך טענה הוא דלא בעי הא ראיה בעי ודילמא לא ראי' בעי ולא טענה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בברי איבעיא להו נראה בו מאי אמר אביי היא היא רבא אמר עביד איני' דסייר ארע' ולא זבין ש"ש ה לקוחות מצטרפין אמ' רב וכול' בשט' למימרא דסבר רב שטר אית ליה קלא ועדים לית להו קלא והאמר רב המוכר שדה בעדי' גובה מנכסים משועבדים התם לקוחו' איגרו

שיש בכלל מאתים מנה דהיינו מאה זוז ואין בת שנייה מכחש על המנה שבת ראשונה מעי' אלא מוסיפין הן מנה אחר אבל בת ראשונה מכחשת לשנייה על אותו מנה שמוסיפין ובאותו מנה שיני אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי' ממונ' בחזקת מריה ולא ישלם: נחלקה עדותן דמאי דקמסהיד מר לא קמסהיד מר: בית הילל אומר יש בכלל מאתים מנה ובוטל מנה הכא נמי יש בכלל תלת אונייתא תרתי ומהדר ליה: אמר ליה רב כהנא לרב יהודה והא מייתינא איגרתא כו' דאפי' בית הילל מודו דנחלקה עדותן: א"ל אהדר מיד עד דמייתית איגרתא וכרב יהודה קיימא לן שכן נעשה הדין: בקשת' מקום: בעילייתא בעלייה: דזבנה מינך בפוק שהייתי סבור דזבנ' מינך לקחתי' ממנו: דדר בה ההוא דאמרת דזבנה לך: אפי' חד יומא בדי נאמ' דברי ואוקמ' ביד הואיל והחזק' שני חזק' שנו' לא תנטר להכי עדי' שלקח' מבעליו אותו שמכר' משו' דטוענין ליור' וטוענין ללוק' דהב' משו' ירוש' ומשו' לוקח אינו צריך טענה אלא ראייה שדר בה המוכרה לו יום אחד בעי: חביבי' ר' חייא דודו של רב כדאמרי' בסנהדרין דרב בר אחוה דרבי חייא ובר אחתיה דר' חייא: ואמרי לי' לחביבי אמאי צריך להביא עדים שראוהו שדרכבית יום אחד: וכי אין אדם עשוי ליקח בלילה ולמכור לאחר שיתן לו ריוח באותו לילה עצמו והוה לך לאוקומי להאי אכבשי' בטענה זו דהא טוענין ללוקח ומיהו כר' חייא קיימא לן כדמוכ' מסקנא: וחזיתיה לדעתיה דר' חייא: דאי טעין ליה האי מחזיק קמאי דידי זבנא מינך ההוא דזבנה ניהלי: מהימן מינו דאי בעי אמר כו' הילכך כיון דטעי' כמי' טענה מעליית' אבי יוד' שאמך לקח' מהימן דהשת' הוי' ליה חזקה שיש עמה טענה אבל כי טעין מפלניא זבנתא בחזקת דאמר לי דזבנה מינך אבל איני יודע אם לקחה ממך אם לאו היינו חזקה שאין עמה טענה הואיל ואפי' יום אחד לא כרא' דדר כו: כותיה דר' חייא דצריך להביא עדים שדר בה המוכרה לו יום אחד: הבא משום ירושה וה"ה משום לקיחה: אין צריך טענה הך טענה דלעיל דקתני שתני' אתה מכר' לי את כתת' לי במתנ' אין צרי' יור' לטעון ולומר אתה מכרת לאבי: אבל ראייה בעדים שדר בה יום אחד מיהא בעי מדלא קתני הבא משום ירושה אינו צרי' לטעון כלום דייקי' הכי: ודילמ' לא ראיה כו' והכי קאמ' הבא משום ירושה אין צריך שום טענ' בשול' אלא זו בלב' מאבי אבי יורשה אבל לא עידי דירת יום אחד ולא טענת מכיר' ומתנ' שכיתב' לאביו בעי: ה"נ ואי בעית אימא שאני לוקח כו' אפי' א"ת כי היורש צריך ראייה דדר ביה מוריטו יום א' לוקח עדיף טפי מיורש דלוקח אילו לא איתברירא ליה מלתא דודאי זכנה המוכרה לו מבעל הקרקע לא הוי שדי זוזי בכדי הילכך ודאי קם אמילתא שפיר כשלקחה ואין צריך לא ראייה ולא טענה: איבעי' להו כרא' כו המוכרה ללוקח זה באותו קרקע למוד במה אורכו וכמה רוחבו: מאי מי חשיבה עדות ראייה כעדות דירה ומשום דכר' חייא קיימא לן קבעי לה: שלשה לקוחות מצטרפין שדה שיש עדים שהייתה של ראובן כל הימים והחזיק בה שמעון שנה כי טוען שקנאה מראובן ואח"כ מכרה שמעון ללוי בשטר והחזיק לוי שנה ואח"כ מכרה לוי ליהודה וכתב לו שט' מכירה כדלקמן והחזי' בה שנה הרי ג' שני' ואתא ראובן וקמער ע' ואומ' כי לא מכר' לשמעון ויהוד' טוען הרי החזקנו בין שלשתינו ג' שנים ולא מחית' ושמעון שלקחה ממך שאנו כאין מכחו לא היה לו ליזהר בשטרו יותר מג' שנים וראובן משיב לפי שכל אחד מכם לא החזיק ג' שנים אלא שנה לא חששתי למחות שהייתי רואה שאתם יריאים להחזיק כדמחזקי' אינשי ולא הייתי יודע שבשביל שהיית' מוכרי' זה לזה לסוף שנה לפיכך לא החזקתם כל אחד כי אם שנה: מצטרפין הלקוחות ויפסיד ראובן דכיון דבשטר לקחו זה מזה כדמפרש רב בסמוך עדים שבשטר אפקו לקלא וידע ראובן ומדלא מיחה הפסיד: וכולן בשטר אשני לקוחו' אחרוני' קאי אבל לוקח ראשון שלקח מן המערער מהלכו ולשטרו: שטר אית ליה קלא שמתאספין לכותבו ולחותמו והכל שומעין: ועדים לית להו קלא מכירה בעדי' בלא שטר: המוכר שדהו בפני עדים וקיבל עליו אחריותו: גובה הלוקח מן המוכ' אפי' מנכסים שנשעבד מיטבן לו מכר קרקעותיו אחרי מכירה זו שקיבל עליו אחריותה וטעמ' משום דעדים מפקי לקל' וידעו ה לקוחות שמכ' זה הקרקע באחריות והיה להם להבין למוכר בכי חורין כשיעו' האחריות אלמא עדי' בלא שטר אית להו קלא. שאני לקוחות אע"ג דמכירה בעדים בלא שטר לית ליה קלא ממילא אלא א"כ יפשפשו ויחקרו הדבר: איגרא

מב

אינהו אפסידו אנפשייהו ומי אמר רב הכי והתנן המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובה מנכסים בני חורין וכי תימא רב תנא הוא ופליג והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשי׳ ולא מן הלקוחו׳ מלו׳ אזביני קא דמית מלו׳ כי קא יזיף בצינע׳ קא יזיף כי היכי דל׳ ליתזלו ניכסיה עליה זביני מאן דזבין ארע׳ בפרהסיא זבין כי היכי דליפו׳ לה קלא תנו רבנן אכלה האב שנה והבן שתים האב שתים והבן שנה האב שנה והבן שנה והלוק׳ שנה הרי זו חזק׳ למימרא דלוקח אית ליה קלא ורמינהי אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שתים בפני האב שתים ובפני הבן שנה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני לוקח שנה הרי זו חזקה ואי ס״לק דעתך לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו אמר רב פפא כי תניא ר׳ חיא במוכר שדותיו סתם : מתניתין

מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות לא איצטריך אלא משו׳ יורשין דלקוחות תנייא בהדיא וקסברי שיעבוד לאו דאורייתא ומלוה בשטר שהוא גובה היינו שלא תנעול דלת בפני לוין ומכר כמי משום תקנת השוק וא׳ע״ג דביורשין לא שייך לחל׳ בין מלוה על פה למלוה בשט׳ מ״מ כל היכא דגבי לקוחות חייסינן משו׳ נעילת דלת כמו מלוה בשטר או מלוה הכתוב׳ בתורה למאן דאמר ככתובה בשטר דמי או בשעמד בדין או בשעש׳ עבדו אפותיקי גבי כמי מיתמי אבל מלו׳ על פה כיון דל׳ חשש לעשו׳ שט׳ לשעב׳ מלקוחו׳ כי לא גבי כמי מיתמי ליכא בעיל׳ דלת והא דאמרי׳ בפ׳ קמא דב״ק גבי הלכ׳ גובין מן העבדים אמר ר׳ אלעזר אפי׳ מיתמי לא מגבה מיניה אפי׳ מגלימ׳ דעל כתפיה שם מפורש : בפני האב שנה והא דאמרינן בפרק שני דכתובות אמר רב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל לא כמו שיש מפרש׳ שם דיתום אפי׳ גדול במילי דאבוה קטן הוא ואין מועלת חזקה לגביה אפילו שהיה גדול בשמת אביו דהא הכא אמרי׳ בהדי׳ דהוי חזקה בשאכל בפני הבן והאב שני חזקה אלא דווק׳ בשהיה קטן בשמת אביו איכה חזקה אע״ג שאחרי כן הגדיל ר״י : ואי ס״ד לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו אור״י דהוי מצי לשנויי כאן בשטר כאן בלא שטר דאין מצטרפי׳ אלא בשטר כדאמרי׳ לעיל אלא שמא דעדיפ׳ מיניה קא משני : אבל

אינהו אפסידו אנפשייהו דשדו זוזי בכדי שהי׳ להם לחקו׳ יפה אם מכר שום קרקע באחריו ולא עשו הילכ׳ הפסידו אבל גבי לקוחו׳ אין לנו להפסי׳ המערע׳ דכיון דליכ׳ שטר במכירות הללו ולא יצא הקול ממילא לא היה לו לחקור דמימר אמר נפי שיראים להחזיק בקרקע שלי לא אכלו׳ כל אחד שלש שנים : ומי אמ׳ ר׳ הכי דמכיר׳ קרק׳ באחרי׳ בעדים בלא שטר גובה המוכ׳ כשיטרפו׳ ממנו מנכס׳ משועבדים : בשטר דסתם שטר לאחרי׳ כתב ואפי׳ לא נכתב קיימ׳ לן אחריות טעו׳ סופר הוא וכמי שנכתב דמי : מנכסים משועבדים מלקוחו׳ וכגון שלא שכקו ליה ללוה בני חורין לגבות המלוה מהם : על ידי עדים כלומר בלא שטר : מנכסים בני חורין וכגון שמודה שלא פרעו דהא קיימ׳ לן המלוה חבירו בעדי׳ אין צריך לפורעו בעדי׳ אבל ממשועבדים לא ינבה דעדים בלא שטר לית להו קלא ולא אמרינן לקוחות אפסידו אנפשייהו וקשיא לרב : מלוה על פה היינו המלו׳ את חבירו בעדי׳ : אינו גוב׳ לא מן היורשי׳ כו׳ טעמא מפרש בשילהי מכילתין שיעבודא לאו דאורייתא ומיהו לא ק״ל הכי אלא כלמפרש התם הילכתא גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות : יזיף איניש בציכעא ומכקש שלא נפרסם הדבר כדי שלא יבא לחבור קרקע לא יכינו העולם שהוא דחוק לפרוע מעות ולא יקחו ממנו ביוק׳ הילכך מאי הוה להו ללקוחות למיעבד : מאן דזבין בפרהסיא קמזבין כדי שיקפצו עליו לוקחין והילכך אפסידו לקוחות אנפשייהו שאם חקרו יפה היו שומעין מבני אדם שמכר מוכר זה ככר קרקע באחריות : אכלה האב שנה ומת ואכל׳ בנו אחרי׳ שתי׳ ולא מיח׳ המערער הרי זו חזק׳ שמצטרפין לשלש שנים דיורש כרעיה דאבוה הוא ולא מצי מערער למטען משו׳ דלא אחזיק כל אחד ג׳ שנים לא מחית׳ ש הרי הכל יודעי׳ שדר׳ הבן ליר׳ את האב : ולוק׳ שנה שמכר׳ לו הבן בשטר : למימר׳ דלוק׳ מיורש אית ליה קלא : ורמינהו כו׳ ולרב לא פריך לעיל דרב בלוקח מלוקח מיירי הילכך אלימא לי׳ טפי למפר׳ מאי דרמי׳ ליה : אית ליה קלא והיה לו למערער למחות ומשום דלא מיחה הויא חזקה : אכלה המחזיק בפני האב שהיתה של׳ שנים שאומר שלקחה מן האב : ובפני הבן לאחר מות האב : ובפני הלוקח שלקחה מן הבן ויש לו שטר הרי זו חזקה ולא מצי מפיק ליה לוקח מידיה דמחזיק משום דקטעין מחזיק שטר היה לי יתן האב ונזהרתי בו כשמירתו שלש שנים ועכשיו אבד הימני שלא חששתי לשמרו אחר שהחזקתי ג׳ שני׳ בלא מחאה שלא ידעתי מלקיחתך מן הבן לסוף שתי שנים דלוקח מבן לית ליה קלא ולא הוי מחא׳ אין לך מחא׳ גדולה : מזו שמכר הבן לסוף שתי שני׳ ללוקח זה והיה למחזיק להיזה׳ כל הימים עד דמרע ליה לשטריה דהאי לוקח אבל בשלש שנים אחר השטר אין דיי כדאמרינן בפירקין לעיל אבל ס״ד אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו : אמר פפא לעולם אימא לך דלוקח אית ליה קלא והכא מאי לא חשבינן מחאה לקוח׳ הליקח מן הבן משום דמכר לו הבן כל שדותיו סתם אותן שהיו של אביו וטוען הלוקח שגם זה השד׳ קניתי בכלל הקרקעו׳ כולן דאמרינן ליה כל שדותיו מכר לך חוץ מזו אבל אם מכר זה השדה בפני עצמו בטלה חזקתו של מחזיק דאין לך מחאה גדולה מזו ויש מפרשים במוכר כל שדותיו ומכר לו בפירוש גם זו עמהן ולאו מלתא היא דסתם משמע שלא פירש :

מתני׳

מתני' האומנין והשותפין והאריסין והאפטרופין אין להן חזקה לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנ' והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה׃ גמ' אבוה דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן שמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשין שומרי שכר זה לזה׃ רמי ליה רבי אבא לרב יהודה במערתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל שותף יש לו חזקה והאמ' שמואל שותף כיורד ברשות דמי לאו למימ' דשותף אין לו חזק' לא קשי' הא דנחית לכולה הא דנחית לפלגא אמרי

מתני' האומנין בעלי אומנות שמוליכין להם בביתם לתקן כלים כגון גבעים או כובסים או חייטים או סורקי בגדים שטוענין לקוח הוא בידי: אין להם חזקה ולא בחזקת ג' שנים איירי דסתם אומן לא שייך אלא במטלטלין ובחזקת שלש שנים לא כאמרה אלא במקרקעי אבל במטלטלי מי שהוא מוחזק בשל חבירו אפילו שעה אחת שאנו רואים שיוצא מתחת ידו אף על פי שיש לחבירו עדים שהיה שלו נאמן זה המוחזק לומר לקוח הן בידי דסת' לוקח מטלטלין מחבירו בלא עדים הוא קונה ובלא שטר חוץ מדברים ה העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי דאינו נאמן כדקיימא לן במסכת שבועות והכ' נמי גבי אומנין אפי' דבר שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר ועשוי לשאלו לאומן כדי לתקנו אין לו חזק' לטעון לקוח הוא בידי מאחר שיש עדי' לאידך שהיה שלו וטוען שאלתיו לך לתקנו: שותפין שלקחו קרק' בשותפות והחזיק אחד בחלק חבירו ואכל כל הפירות שלש שני' איכה חזקה שכן דרך שותפין לאכול זה הפירות שלש שנים או ארבע שנים ואחר כך יאכל זה כמו כן ובסדר משנת רבינו גרשם הכי גרסינן השותפין והאפטרופין והאריסין אבל אומנין לא קתני והכי הוה מסקנא בגמרא דלכולי עלמא יש שותף שאין לו חזקה וכיון דשותף אין לו חזקה כל שכן אומן כדמפרש בגמרא: והאריסין שיורדין לתקן הקרקע למחצה לשליש ולרביע אם טוען שני חזקה החזקתי בקרקע ואכלתי הפירות: איכה חזקה שיכול לומר המערער לאריסות הורדתיו ודמי הפירות היה משלם לי או זקפתים עליו במלוה אינמי מנהג אריסין לעבוד קרקע עשר שנים וחמש שנים אוכלין הבעלים כל הפירות של כל השדה ואחר כך אוכלין האריסין חמש שנים כנגדן: לא לאיש שאוכל פירות נכסי מלוג של אשתו: חזקה בנכסי אשתו דאורחי דבעל למיכל פירי ואם יגרשנה תטול נכסי מלוג שלה ובגמרא פריך פשיטא: בנכסי בעלה אם אכלה פירות של שדה בעלה שלש שנים איכה יכולה לטעון לקוח הוא בידי דכיון דמזונות אשה על בעלה שכיח לה למיכל פירי ובגמרא פריך פשיטא: ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן כו' דומיא דאפטרופין כינהו זה בנכסיו של זה: במה דברים אמורים כל החזקות הללו דאיכן חזקה וגם יש מהן דהויין חזקה וצריך שלש שנים: במחזיק כדמפרש בגמרא בחזקה שיש עמו טענה ומחלוקת שחבירו מערער עליו: אבל בנותן מתנה בפניכו ומודה לו שילך ויחזיק בה וקיימא לן דקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה ובההיא חזקה שהיא במקום קניין לקנות קרקע כיון דנעל וגדר כו' הויא חזקה לקנות: שחלקו ורוצה כל אחד לזכות בשלו שלא יוכלו לחזור זה בזה: בנכסי הגר שאין לו יורשין וכל הקודם להחזיק בנכסיו זכה: נעל עשה דלת: וגדר או גדר חומה: ופרץ פירצה כדי שיכנס בה: כל שהו בגמרא מפרש: הרי זו חזקה לבלתי חזור זה בזה כיון דברשות חבירו החזיק: גמ' אבוה דשמואל וגם לוי חבירו תנו במתניתין שותף השותפין והאפוטרופין כו' אבל אומן לא תנו דכל שכן דאין לו חזקה דהא אין לו חלק כלל דנימא מיגו דהיה לו חלק בו קנה מחבירו את חלקו אלא ודאי לתקנו ניתן לו: אבל שותף יש לו חזקה דאם איתא דלא מכר לו חלקו היה לו לעבוד את האדמה ולאכול הפירו' בשותפות: מחזיקין זה על זה אם האחד מחזיק בחלקו ובחלק חבירו ג' שנים הויא חזקה: ומעידין זה על חלקו של זה להעמידה בידו אם בא אחד מן השוק לערער עליו ולא הוי נוגע בעדות כדמפרש לקמן: נעשין שומרי שכר זה לזה שאם מכית אחד מהן נגנב דבר של שותפות חייב לשלם כשומר שכר והוי שכרו שגם חבירו ישמור הכל כשיעור זמן שמשמר זה עכשיו: והא אמר שמואל שותף שמחזיק בכל השדה גם בחלקו של חבירו: כיורד ברשות דמי כלומר כשלא נתן לו חבירו רשות ונוהג להיות במקומו כדין אריס דמי: לאו למימר דשותף אין לו חזקה דהוי כאריס שיורד ברשות ולכך לא הויא חזקתו חזקה ולקמן מפרש דאכתי לשאר דברים קאמר שמואל כיורד ברשות דמי מדלא קאמר בהדיא שותף אין לו חזקה: דנחית לכולה שדה שקנו שניהם: דנחית לפלגא בחלק המוכחר החזיק ואמר חלקנו והגיע זה לחלקי והחזקתי בו שלש שנים ואידך טעי' עדיין לא חלקנו אלא כך התנינו ביניכו שתאכל אותו חלק שלש שנים ואני אחריך כמו כן ג' שנים: אמרי

אבל שותף יש לו חזק' יש ענין לשותף דאין לו חזקה כדאפרש לקמן וא"ת א"כ ליתני במתני' שותף אין לו חזקה אף על פי שיש שותף שיש לו חזקה כי היכי דתני ארים אע"פ שאר ארים שאינו אריסי בתי אבות יש להן חזקה ויש לחלק:

שותף כיורד ברשות דמי לאו למימר דאין לו חזקה וא"ת מנא ליה דילמא לענין שנוטל כשבח המגיע לכתפיי' כדאמר בשמוך וכו' תימא דמשמע ליה דבכל ענין מדמי ליה לארים דלמ' כשאר אריסין קאמר שיש להן חזקה ולא כאריסי בתי אבות:

שנח

אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא רבינא אמר הא והא דנחית לכולה ולא קשי' הא דאית בה דין חלוקה הא דלית בה דין חלוקה גופא אמ' שמואל שותף כיורד ברשות דמי מאי קמ"ל שותף אין לו חזקה לימא שותף אין לו חזקה אמ' רב נחמן אמר רבה בר אבוה לומר

אמרי לה להאי גיסא יש מתרצין בענין זה הא דאמ' שמואל שותף יש לו חזקה דנחית לכולה דמנהג שותפין ליטול בשותפות פירות כל שנה ושנה או זה יטול חצי הקרקע וזה החצי ולשנה הבאה למפרע מה שנטל זה אשתקד יקח זה עכשיו שכל א' רוצה ליהנות בכל שנה מחלקו וזה שהניח להחזיק לחבירו שלש שני' בכל השדה ודאי מכר לו את חלקו והילכ' הויא חזק' והא דאמר שמואל אין לו חזק' דנחית לפלג' שכן דרך שותפין לאכול זה פלגא ואידך חבריה פלגא ג' או ארבע שני' ואח"כ אוכלין למפרע כענין זה ארבע שנים אחרות : ואמרי לה להאי גיסא היכא דנחית לכולה לא הויא חזקה שכן הוא מנהג השותפין לאכול את השדה ג' שני' והילכך לא מצי טעין נקוט חלקך בידי והיכא דנחית לפלגא הויא חזקה דסברא הוא דחלקו דאם אית' דניחא ליה ליהנות מחלקו בכל שנה ולא להמתין ג' שנים או ד' שנים אחר חבירו כמנהג שותפין לא היה לו לברר חלק אחד לבדו אלא יעשו בשותפות ויחלקו הפירות : ה"ג רבינא אמר הא והא דנחית לכולה הא דאית בה דין חלוקה ארבע אמות לזה וד' אמות לזה הויא חזק' דכיון דיש כדי לזה וכדי לזה אינו מנהג להיות האחד מניח להקדים לו חבירו ג' שנים אלא א"כ מכר לו חלקו : דלית בה דין חלוקה איכא חזקה דהתם מנהג הוא לאכול זה שלש או ארבע שנים שלימות כל השדה ואח"כ זה משום דלשניהם ביחד אינו כדיי והכי קיימא לן והך עובדא דרמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא דזבנן א' אמהתא בשותפות מר אשתמש ראשונה שלישית כו' כריש פירקין ופרשינן טעמא כי היכי דלא ליחזקו אהדדי הוא הדין דאי הוה כל אחד משתמש ג' שנים רצופין לא תיהוי חזקה דהא לית בחדא אמתא דין חלוקה והילכך לא תיהוי חזקה ואיכהו דאחזוק בשירוגין משום דילמא לא ידעו העדים לסוף ג' שנים שלקחוה בשותפות ויטעון המחזיק בה שאינו שותף ותיהוי חזקתו חזקה : לומר

שבח המגיע לכתפיים מפרש רש"י בכמה מקומות וכן רבינו שמואל דמגיע לכתפיים כגון ענבים הראויין ליבצר וק' דאמרי' בפ"ק דב"מ מציעא והא מעשים בכל יום דקא מגבי שמו' לבעל חוב בשבח המגיע לכתפיים ונא' ש"ד היינו ענבים העומדי' ליבצר אם כן בעל חוב לא גבי מינייהו כדאמרי' בכתובות פ' נערה אמר ליה ז"ל הב ליה מתמרי דעל כודיא אמר ליה לא יהא אלא בעל חוב דחזו לכודיא קאימנא סוף סוף כל העומד ליגדר כגדור דמי ד' דצריכי לדקלא קאימנא שמא לא גבי מאותן העומדי' ליגדר ולא פירכ' היא דהא רש"י נמי לא בעי למימר מאותן העומדים ליבצר מיד אלא כלומר כל דבר שסופו ליתלש כגון פגין או בוסר ור"ת מפר' מגיע לכתפיים היינו דבר שבא על ידי טורח ומייתי ראיי' מהא דתנן בסיפ' יש נוחלין האומר זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזרו נכסים למקומם נפלו לו נכסים ממקו' אחר ירשו אחיו עמו ובעי רבא שבח שהשביחו נכסי' מאליהן מהו בשבח המגיע לכתפיים לא תבעי לך דכי נפלו ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפיים כגון דקלא ושיש ארעא ומסקא שירטון משמ' דשבח שאינו מגיע לכתפיי' היינו שבא מאליו ולרבי אלחנן בר' דאדרבא משם קש' לרבינו תם דלמה שינה בלשונו דמעיקרא קאמ' נכסים שהשביחו מאליהן מהו ובתר הכי קאמר כי תיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפיים דמעיקר' נמי ה"ל למימר בשבח שאין מגיע לכתפי' מהו אלא משמע דשבח המגיע לכתפיים נמי הוי נכסי' שהשביחו מאליהם ועו"ק לר"ת אמאי קאמר כגון דיקלא ואלים ה"ל למימר כגון פירות הבאות מאליהם ואומ' ר"א דאין תימא לפי' רש"י דשבח המגיע לכתפיים היינו פירות אמאי חשיב להו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויטלו אחיו עמו והלא גם להן יש פירות בארנס שהיתה כנגד זו דהא מבעיא ליה בדיקלא ואלים וארעא ומסקא שירטון אי חשיב כנפלו לו נכסים ממקום אחר כמו פירות דאית לן לאחשובינהו כנפלו לו ממקום אחר כדמוכח גבי בכור דפליגי רבי ורבנן בחפירה והוו שקלי שלחופי והוו תמרי אי בכור נוטל פי שנים אי לא ואפילו הכי מודו בדיקלא ואלים וארעא ומסקא שירטון דשקיל שמא חשבי' פירות שפי כנפלו לו לאחר מיכן מדיקלא ושיש ומיכן למימר שפיר שיטלו אחיו בפירות ואעפ' שגם אחיו לקחו פירו' כנגדם בחלקם דהם טרחו והם אכלו אבל מה שהמת טרח למה לא יקחו בטירח אות במותו ובתלושי' חשיבי ואי תלשם ואחר כך מת זה דבר פשוט שיטלו עמו ומיהו קש' לפי' הקונ' למה הוצרך כאן להאריך ולומר בשבח המגיע לכתפיים דהיינו פירות שבכל שנה ושנה כדין ארים לא היה לו לומר אלא שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע דהיינו כדין ארים דיורד שלא ברשו' שקיל בשדה העשויה ליטע בדין ארים כדאמרי' בהשואל היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשו' כו' ומסיק דבשדה העשויה ליטע אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה ופירש רש"י דהיינו כדין אריסי העיר אבל לפר"ת אתי שפיר דה"פ שנוטל דווקא בשבח המגיע לכתפיים דהיינו בא על ידי טורח בשדה שאין עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע כדין ארים אבל באין מגיע לכתפיים לא יטול כדין ארים ואף על גב דארים נוטל בשבח דאתי מעלמא מאילא כדמשמע בפר' מי שאחזו הכא שיורד שלא ברשות סבר תלמודא דאין לו ליטול בשבח הבא מאיליו כדין ארים ואמ קשה דבכל מקום גר' ובשדה שאינה כו' בו"ו ולפירוש זה הוה ליה למימר בשדה בלא וי"ו כיון דחדא מילתא היא ויש ליישב פ"ה ולפרש הכא דהשואל כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה דלאו היינו כדין ארים דלארים נותנים יותר למתנה ולשלים כי עוסק בה לתקנה כמה גרבים אלא ה"פ כמה אדם רוצה ליתן לקבלן ליטע שדה זו ולא ירד בה לאריסות אלא מיד נוטל שכרו ונוטל יותר משכיר יום כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל והכי קאמר שנוטל בשבח המגיע לכתפיים כארים שלא יסלקו אותו כמו קבלן כמו שעושין לנוטע שלא ברשות שמסלקין אותו בכך אפילו משדה העשויה ליטע ובשדה שאין עשויה ליטע כו' פירוש ועוד שגם בשדה שאין עשויה ליטע נוטל כמו בעשויה ליטע מה שאין כן בנוטע שלא ברשות:

אין

מג

לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפיים ובשדה שאינ' עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע: ומעידין זה לזה: אמאי נוגעין בעדותן הן הכא במאי עסיקי' דכתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו וכי כתב לו מאי הוי והתניא האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידיי מסולקות הימנה לא אמ' כלום הכא במאי עסיקינן בשקנו מידו וכי קנו מידו מאי הוי הרי מעמידה בפני בעל חובו דאמר רבין בר שמואל משמי' דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עלי' מפני שמעמידה בפני בעל חובו הכא במאי עסיקינן דקביל עליה אחריות אחריות דמאן אילימא אחריות דעלמא כל שכן דניחא ליה אלא

לומר שנוטל כדין אריס שיורד ברשות אפי' בשבח המגיע לכתפים נמי פירי כגון קמה לקצור ועבים לבצור נוטל כל החצי כדין אריסי העיר ואפילו הוא שדה שאינה עשויה ליטע אלא לזריעה ונטעה הוא נוטל כל דינו כאלו עשויה ליטע כדי היורד ברשות דאלו יורד שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה דאם השבח יתר על היציאה נוטל את היציאה ואם היציאה יתר על השבח נוטל יציאה שיעור שבח כדאמר בב"מ בהשואל היורד לתוך שדה חבירו ונטע' שלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אומר אומדין כמה אדם רוצ' ליתן על שדה זו ליטעה ואמר רב פפא לא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע והכא אפי' להאי שותף כיורד ברשו' והילכך שקיל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע ואי הוה אמר שהואל שותף אין לו חזק' הוה אמינא ידו על התחתונ' הואיל ובלא רשות חבירו ירד: אמאי מעידין זה על זה נוגעין בעדותן הן דכל זמן שלא חלקו לנכרי אם יטול שום מערער כלו מן השדה יפסידו שניהן ובמה דלעצמו הוא מעיד: דכתב ליה האי מעיד להאי מחזיק: דין ודברים אין לי עליך בכל השדה ואפילו על חלקי שהכל שלך והכי משמע דין ודברים לא יהא לי על שדה זו לשון חכמים הוא לומר אין לי במקום לא יהא לי ושלכך כיון דכתב לו הכי מעיד לו עליה דלאו נוגע בעדו' הוא והכי נמי הוה מצי לתרוני כשהקנה לו חלקו אלא רבותא נקט לאשמועינן דכי האי גוונא הוי לשון מתנה: מאי הוי הרי אינו לשון מתנה ואכתי נוגע בעדות הוא: האומר לחבירו שותף: ואין לי עסק בה כלומר לא יהא לי עסק בה ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו: וידיי יהו מסולקות לא אמ' כלום דכיון דבבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו אין זה לשון מתנה לחבירו א לשון תפלה הוא כלומ' הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהי' כתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו ואי' תופס לשון זה א כדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבוא הזמן שעתיד לזכות באותו דבר דאין אדם מכה בדבר בעל כו' חו כדלקמן בפירקין ובכתובות דכתוב' הבאה לו לאדם לאחר מכן מתנ' עליו שלא ירשנה אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתכנה לאחרים כן כר' בעיני ועיקר והכי מוכח לקמן בפירקין ו"מ דמשום הכי לא אמר כלום דקאמר אין לי דין ודברים ולא קאמר לא יהא וכמנא שהוא מכזב שהרי יש לו חלק בו והוא אומר אין לי ושיבוש הוא דאין זה לשון התלמוד לומר בשום מקום לא יהא והכי מוכח לקמן דקמשני הב"ע בשקנו מידו ולא קא מתרץ כאו' לא יהא: בשקנו מידו שותף חבירו קנה מידו בקנין סודר דהשת' דאיכ' קנין מועיל התנאי: וכי קנו מידו מאי הוי אכתי אמאי מעיד להעמיד השד' בידו הרי נוגע הוא בעדו' דניחא ליה שיהא השדה ביד השותף מפני שמעמידה האי נותן לפני בעל חובו שאם יש לו שום בעל חוב שהלוהו מעות קודם שהקנה לחבירו חלקו שהיה לו בשדה יבא בעל חוב ויטרוף אותה שהרי נכסיו משועבדת לו ויפטר זה הנותן מבעל חובו ולא יהיה לוה רשע ולא ישלם כדלקמן בשמעתין שאלו יטרפנה מזה בעדים שיאמרו שלא היה לאלו שותפין חלק בה לא יוכל בעל חוב שלו לגבות הימנה והוה ליה לוה רשע ולא ישלם: שלא באחריות וכ"ש באחריות: אין מעיד לו עליה אין מצטרף עם עד אחר להעמידה בידו ואע"ג דאי הוה מפסיד לוקח לא הדר עליה דמוכר מפני שמעמידה כו' בדליכ' ליה ארעא אחריתי מוקמינן לה לקמן בשמעתין דלא ניח' לי' למיהוי לוה רשע ולא ישלם: דקביל עליה אחריות האי שותף לחבירו ממה שהקנה לו וכדמפרש ואזיל דהשתא א"כ מעמידה לפני בעל חובו והילכך מעיד: אחריות דעלמא שלא בשביל חוב חבירו אלא מערער לומר שדה זו של אבותי או שלי היא: כל שכן דאיכו מעיד דנוגע בעדות הוא בשמעיד להעמידה ביד זה דניחא ליה דתיהוי בידו משום דאי מפיק מיניה עליה הדר:

אין לי עסק בה לא אמר כלום ואם תאמר דבפ' השולח גבי מוכר עבדו לגוי' כו' אמרי' היכי דמי אונו דכתב ליה לכשתברח ממני אין לי עסק בך את' אין לי עסק בך הוי לשון טוב ואור' דאין לי עסק בך משמע אלא תהא לעצמך וגבי עבד דמהני הרי את לעצמך מהני כמי אין לי עסק בך אבל בשדה דלא שייך למימר הרי את לעצמך כי אמ' נמי אין לי עסק בך לא אמר כלום דכיון דליכ' לפרושי אין לי עסק בך אלא תהא לעצמך גבי שדה כמו גבי עבד לא משמע גבי שדה אין לי עסק בה אלא סילוק דין ודברים כדמוכח בכריתות: משני שמעמידה בפני בעל חובו ואם תאמר מאי איריא מפני שמעמידה תיפוק לי משו' דלא ניח' לי' דתיהוי תרעות' עלויה כדאמרינן בפרק קמא דבבא קמ' ראובן שמכ' שדה לשמעון שלא באחריו' ואתא בעל חוב דראובן וקטריף לה מיני' דינ' הו' דאתי ראוב' ומשתעי דינ' בהדיה ולא מצי אמ' ליה לאו בעל דברים דידי את דאמר ליה לא ניחא לי דתיהוי לשמעון תרעומת עילואי וי"ל דאין כפסל בשביל כך לעדות איכתי הכא מיירי אפילו במכיר בה ששיא שלו דליכא תרעומת: ונ"ל לקו

אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה וכי מסליק נפשיה מיניה מי מסתליק והתניא בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העי' ואם איתא ליסלקו בי תרי מינייהו ולידיינו שאני ספר תורה דלשמיעה קאי תא שמע האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר אמאי ליסלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בספר תורה הא שמע האומר תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ותסברא עניי שקלי ודייני מפסלי אלא אימא אין דנין בדייני עניי אותה העיר ואין מביאין ראי' מעניי אותה העיר ואמאי לסתלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניים דהכל אצל ספר תורה עניים הן ואיבעית אימא לעולם כדקתני עניים ממש ובעניי דרמו עלייהו היכי דמי אי דקיץ להו ליתבו בתרי מינייהו מאי דקיץ להו ולידיינו הכ"ע דלא קיץ להו וא"א לעולם דקיץ להו וניחא להו דביון דרווח רווח: ונעשין שומרי שכר זה לזה: אמאי שמירה בבעלים היא אמר

ולסלקו כי תרי מינייהו ולידייגו ואם תאמר והא בעינן תחילתו וסופו בכשרות והכא הוי תחילה כפסול והוי כמו קרוב ונתרחק ואומר ר' דלא שייך תחילתו בפסלות הכא כיון שאין פסולות תלוי בגוף אלא בממון: הכי גרסינן והסברא עניים שקלי ודייניו מיפסלי אלא הכי כמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניים כו': אמאי שמירה בבעלים היא פירוש אם התחילו שניהם לשמור יחד כל אחד בשעה שהוא משמר חלק חבירו חבירו נמי משמר לו חלקו ואף על פי שאינו עמו במלאכה בשעת אונס כיון שהיה עמו בתחילת שמירה בעליו עמו קרינן ביה כדתני' היה עושה עמו בשעת שאילה אין צריך להיות עמו בשעת שבירה ומתה היה עמו בשעת שבירה ומתה צרי' להיות עמו בשעת שאלה ואפי' לא התחילו שניהם לשמור יחד מכל מקום האחרון פטור שהראשון היה עמו במלאכה בשעה שהתחיל הפני לשמור: דאמר

אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה אם ישרפוהו בשביל חובו שחייב לאחרים יחזור לו הדמי' הילכך מעיד לו עליה גבי מערער דעלמא להעמידה בידו שאינו מעמידו בפני בעל חובו דמה הנאה יש לו אם יטרפנה בעל חובו מיד זה ולא יהא כנגדו לוה רשע סוף סוף לוה רשע ולא ישלם הוא גבי חבירו שקיבל עליו אחריות וחייב לשלם ואין לו ונכנס בעל חוב זה במקום בעל חוב ראשון וגם אם לא יעיד לו מה מכשי' הרי אחריו' דעלמא לא קיבל וממה כספך כין יעיד כין לא יעיד בעל חוב א' הוא דיש לו דהוי כנגדו לוה רש' ולא ישלם לקמן בשמעתין מוכח דמיקרי לוה רשע מוכר באחריות ושרפוה מן הלוקח ואינו משלם לו: וכי מסלק שום שותף נפשיה מחלקו מי מסתל' בתמיהה מי הוי סילוק גמור אפילו לגבי עדות דלא הוי נוגע בעדות כלל ויכול להעיד דאוחקת ליה בסקנו מידו: והתניא כו' ושעמא משום דאיכא למימר קנוניא הוא דעביד כדי שיעיד לו עליה ויעמידנה בידו ואחר כך יחזור לשותפותו: אין דנין הגנב והוא טוען לקחתיו בדמים או שום שעכה: ראייה עדים שראוהו שגנבו או שמעידין שזהו ספר תורה של אותו העיר דכולן שותפין ונוגעין בעדותו: ליסלקו יכתבו דין ודברים אין לי על ספר תורה זה ויקנו מידם: דלשמיע' קאי ואין יכול לסלק עצמו שלא יהא נוגע בעדו' שהרי כהנה בו ויוצא בשמיעתו שא א"כ ילך לו לדור בעיר אחרת שלא יהיה בקריאתו: לבני עירי לגורכי בני העי' לתו מת העי' ולכל גורכי רבי': וליסלקו כי תרי מינייהו שלא יהנו בו כ"ל ויתנו מכיסם כנגד המנה של ניכור: הכא נמי בכה"ת שבי' תנו מנה לבני עירי לקנות בו ספר תורה: ותסברא עניים שקלי כו' תלמודא קא פריך עלה ומתרץ לה והדר מקשי מינה ושיטת התלמוד היא זו ועדיין לא סיים קושיא שלו למיפרך מינה עד לבסו' כלומר ותסברא דהכי קאמר דווקא שהדיינין יפסלו בשביל העניים והלה אין נוגעין בעדותן כלל: דהכל אצל ספר תורה עניים הם שבולן צריכים לו ודרך בני אדם לקרוא בני עירו עניים כשאין להן ספר תורה דעניות גדול הוא זה: ואי בעית אימא לעולם כל הברייתא בדקתני דבעניים ממש איירי ובדייני העיר שאין עניים קאמר דמפסלי ודקא קשיא לך דיינין אמאי מפסלי הרי אין נוגעין בערות: בעניי דרמו עלייהו על דייני העיר ועל עשירי העיר וכדמפרש ואזיל דהשתא נוגעין בעדות הן: אי דקיץ להו דבר קצוב לבני העיר לכל אחד כמה יתן לעניי העיר משלו בכל שנה ושנה: ומשני דלא קיץ להו אלא הכל לפי הצורך ולפי מחסורן של עניים נותנין וכל זמן שיש מן המנה בעין לא יתנו הדיינין כלום: לעולם דקיץ להו ואפילו הכי ניחא להו לדיינין שיתנן המנה לעניים דכיון דרווח שיש להם מעות רווח כלומר הרי יש להם מעות ולמה יתנו להם כלום כל זמן שאין צריכין: שמירה בבעלים היא שכל אחד משמר קצת מן השותפות בביתו וקיימא לן בבבא מציעא שמירה בבעלים פטור בהשואל ואף על גב דבשואל כתיב פטור דבבעלים הא יליף שומר שכר התם מיניה מדכתיב וכי ישאל ויו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון וכיון שהיה ראובן משמר חלק שמעון בשעה שנגנב או נאבד חלקו בבית שמעון הרי שמעון פטור מחלק ראובן שהרי ראובן עמו במלאכתו:

אמר

אמר רב פפא דאמר ליה שמור לי היום ואני אשמור לך למחר תנו רבנן מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו עליו מכר לו פר' מכר לו טלית מעיד לו עליה מפני שאין אחריותו עליו מאי שנא ריש' ומאי שנא סיפא אמ' רב ששת רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהיד לי' ללוי דניחא ליה דתהדר לי' וכיון דאסהיד ליה דלוי הוא היכי מצי מפיק לה מיניה דאמר ידענא דהאי ארעא דלאו דיהודא היא ובההוא זכותא דקא מפיק לה מלוי ליפקה מיהודה השני נוח לי הראשון קשה הימנו ואי בעית אימא כגון

אמר רב פפא כגון שהתנו ביניהן כך שמור לי היום כל השדה חלקי וחלקך ואשמור לך למחר דכיון דלא שמרו ביחד כלל אלא כזה אחר זה ליכא שמירה בבעלים הלכך נעשו שומרי שכר זה לזה להתחייב ולאשמועי' אתא דהיינו שמירה בשכר כשמשמר כל השדה וחלק חבירו בכלל כדי שישמור לו חבירו למחר כמו כן דכ"ד איכא דשומר חנם הוא דבלאו חלק חבירו היה צריך לשמור את שלו ושמירה אחת היא בין הכל ולא ליהוי שומר שכר קמ"ל: בתוספתא בהגוזל האומר תנו מאה דינר לכנסת תנו ספר תור' לכנסת ינתן לכנסת הרגיל בה ואם היה רגיל בשנים יתנו לשניהם האומ' תנו לעניים יתנו לעניי אותה העיר רבי אחא אומר לעניי כל ישראל בן האוכל משל אביו ועבד האוכל משל רבו קוצ' ונותן פרוסה לעניים או לבנו של אוהבו ואינו חושש משום גזל שכך נהגו בעלי בתים: מכר לו בית אדם לחבירו: אין מעיד לו המוכר ללוקח להעמידה בידו שאם יבא להצטרף עם עד אח' ולהעיד שהו' שלו נוגע בעדו' הוא ומפני שאחריותו של בית עליו דמוכר שאם יטרפוה מן הלוקח יחזור על המוכר והילכך ניחא ליה למוכר שתעמוד ביד הלוקח ולא יצטרך לפרעו כלום הכי משמעינן לה השתא: מכר לו פרה לקמיה מפרש ליה ואזיל: שאין אחריותו ללוקח עליה דמוכר אם יטלוה הימנו מחמת המוכר שגזלה והיינו דקפריך מ"ש רישא ומ"ש סיפא מ"ש מטלטלי דלא הוי אחריות עליו ממקרקעי אם שתי מכירות הללו באחריות היו תרווייהו אחריות עליו ואם שלא באחריות תרווייהו אין אחריות עליו: רישא בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ובא יהודה בלומ' איכא מעלת' ומערער על שדה זו שביד לוי ואו' שלי הוא ומביא עדי' או שטר שמוכיחים שראובן הגזלן גזלו מי יהודה שלא יבא שמעון הנגזל ויצטרף עם עד אחד ויעיד שזה השדה אינו ליהודה כגון שיודע שום עדות לפסול עדים של יהודה בגזלנות וכן שטרו מפני שרוצה שמעון שיהא השדה ביד לוי הקונה ואחרי כן היום ולמחר יביא שמעון ראיה שזה השדה שלו היה וראובן גזלו ממנו ויוציאו מיד לוי ויטלנו לעצמו דקרקע אינה נגזלת ולא מהני בה יאוש ושינוי רשות והילכך נוגע בעדות הוא דלא ניחא ליה שיטלנו יהודה דתו לא מצי שמעון לאפוקי מיניה כדמפרש לקמן דנוח לו לוי ויהוד' קשה לו והילכך אין מעיד לו שמעון הנגזל ללוי עליה והכי קאמר ברייתא מכר לו בית מכר לו שדה ראובן הגזלן ללוי אין מעיד לו שמעון הנגזל ללוי הלוקח עליה כנגד יהודה המערער מפני שאחריותו וסופו של נגזל עליו דלוקח להוציא הקרקע מידו והילכך נוגע הוא בעדות זו ולקמן מפ' אמאי מוקי לה בנגזל ומכר הא שפיר הוה מצי לאוקומה בגזלן גופיה ואתא יהודה וקמערער דלא יבא שמעון הנגזל להעיד לראובן הגזלן להעמידה בידו משום האי טעמא גופיה דניחא ליה דהדרא ליה וסיפא מפרש לקמן: ומקשינן ואכתי אמאי אינו מעיד לו עליה הא כיון דאסהיד דלוי היא דקס"ד השתא דכי מפקי' לה מיהודה ומוקים לה ביד לוי דקמסהיד הוא דשדה דלוי הוא ולאו דיהודה וכיון דהודה בפני ב"ד דשל לוי הוא היכי מפי מפיק לה מלוי אחרי כן והלא הודאת בעל דין כמאה עדי' דמי ונמצא שאינו מרויח כלום בעדות זו ואינו נוגע בעדות זו כלל ואמאי קתני דאין מעיד: ומשני דאמר ידענא דההוא ארעא לאו דיהודה היא דפסיל לעידי יהודה בגזלנותא או דמכחיש לטענותיו בשום ענין בעולם כגון שמעיד בפני הודה לו וממילא מיתוקמא השדה ביד לוי ואע"ג דלא קאמר דלוי הוא: ומקשי' אכתי אמאי אינו מעיד לו עליה מה מפסיד שמעון אם תהיה בחזקת יהודה והא בההוא זכותא דקמפיק לה מלוי היום ולמחר דקמייתי עדים שהשדה זו שלו היה וגזלו ראובן ממנו הכי נמי לפקה מיהודה בהנהו עדי' עצמן ונמצא שאינו מרויח במה שמעיד ללוי כלל ומשני משו' הכי אינו מעיד דקסב' שמעון לוי נוח לי ויהודה גברא אלמא הוא וקשה ממני ולא אוכל לדון עמו אם יבא בידו ומשום הכי פסלי' ליה להאי עדות דאיכא למימר שזוהי מחשבתו של שמעון ואין לנו להכשיר אלא עד דפשיטא לן דאינו נוגע בעדות כלל הכא הוה לי' למימר איפכא לוי הראשון נוח לי ויהודה השני קשה היינו אבל לשון המשנה כך היא בכתובות: ואי בעי' אימא להכי לא מצי שמעון לאפוקה מיהודה: כגון דאית ליה סהדי לשמעון שהשדה שלו: ולית ליה סהדי ליהודה שמכחישין לאלו ואומרי' שהשדה של יהודה: ואמור רבנן בכל ספק דין קרקע: היכא דקיימא ארעא תיקום של"א יוציאוה ב"ד מיד המחזיק בה כדאמרינן גבי פלוגתא דרבה ורב יוסף היכא דקיימא ארעא תיקום לפי שנסתפק לנו הדין וכן גבי זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי א[illegible] רב נחמן כל דאלים גבר הא ורווי' אתו לו [illegible] ליה יותר מזה

דאמר ליה שמור לי היו' כו' ואת' אכתי שמיר' בבעלי' היא דאמרי' בריש השואל דבעלים באמירה נמי שוא' את הפר' ובעלה עמה וי"ל דשאני התם דבאמירה משעבדים את עצמם ליכנס במלאכתם מיד אבל הכא לא משתעבד עד למח' ואת' ומאי קמ"ל שמואל דנעשין שומרי שכ' זה לזה מתני' הי' כהשוכר את האומני' שמור לי ואשמור לך שומר שכר וי"ל דאי מהתם הוה אמינא לפי שהם אינן שותפין אבל הכ' שהם שותפין כל אחד ואחד כששומר חלק חבירו שומר גם בשביל עצמו: דכיון דאסהיד דלוי הוא כו' הוה מצי לשנויי כגון דאסהיד שמעון דשל אבותיו דלוי הוה ובתר הכי אתי שמעון וטוען דמלוי זכנה ואית ליה סהדי דראובן גזלה ממנו ומכרה ללוי: כגון

כגון דאית ליה סהדי למר ואי' ליה סהדי למר ואמור רבנן ארעא היכא דקיימא תיקום ולוקמה בגזלן משום דקא בעי למיתנא סיפא מכר לו פרה מכר לו טלית דווקא מכר דהוה ליה יאוש ושינוי רשות אבל לא מכר דהדרא לי' לא תנא רישא נמי מכר וסיפא נמי נהי דמייאש מגופיה מדמיה

כגון דאית ליה סהדי למר כו' תימה דלא הוה ליה למימר כגון דהא מעיקרא כמי ידעינן דאית ליה לשמעון סהדי דדידיה היא כדקתני ראובן שגזל שדה משמעון ואי לית ליה לשמעו' סהדי שגזלה ראובן ממנו אכן היכי ידעי' שגזלה ומאי זה כח הוא מערער ויהודה כמי ע"כ אית ליה סהדי דאי לאו הכי מאי' כח הו' מערע' והכי הל"ל כיון דאית ליה סהדי למר כו' ומאי ס"ד דמקשה ואין לומר דמעיקרא ס"ד דאיירי כגון דאית ליה ליהודה עדים דשל אבותיו היא ולשמעון הנגזל אית ליה סהדי דאכלה שני חזקה וטעין דמיהודה זכנה דא"כ מאי קאמ' בהאי זכותא דמפיק ליה מלוי כפק' מיהוד' הא בהאי זכות' דמצי לאפוקי מלוי לא מצי לאפוקי מיהוד' דבעידי גזילה המעידין שגזלה ראובן ממנו מצי מפיק ליה מלוי שכא מכח ראובן ומיהודה לא מצי מפיק לה אלא בעידי חזקה וכראה לר"כא דס"ד מעיקרא דיהודה בעי לאפוקי מלוי משום דאית לי סהדי דראובן מכרה לו וללוי אין עדים וכא שמעון להעיד ללוי דשל לוי היא ומשום הכי פריך כיון דאסהיד דהאי ארעא דלוי היא היכי מפיק לי' מיכי' ושוה מצי לשכויי דלא מסהדי בהאי לישנ' דלוי הי' אלא דאמ' דראובן מכרה ללוי אלא דעדיפ' מיכ' משני והשת' פרי' שפי' דכשהיא זכות' דמפיק לה מלוי כפק' מיהודה לשניהם באין מכח ראובן ואם יביא שמעון עדים דראובן גזלה ממכו מצי לאפוקי מתרוייהו : **דווקא** מכר דהוה ליה יאוש ושיכוי רשות פ"ה וכגון שמכר ראובן ללוי שלא באחריות וכר' דפי' כן משו' דאי באחריות הוי שמעון כונע בעדות דאע"ג דהוי יאוש ושיכוי רשו' מפיק לה שמעו' מלוי כיון דאי' שום הפסד ללוי שיחזו' על ראובן אבל בקרק' אע"ג דאיכ' יאוש ושיכוי רשו' הדרא לי' כדפ"ה דאין מועיל יאוש ושכוי רשות בקרקע וקש' לר"י דבירושלמי אמ' דיאוש מועיל בקרקע דאע"פ שאיכה כגזלת א"מ מהכי בה יאוש ונכי עבד משמע בהשולא דמהכי ביה יאוש אע"ג דאיתקש לקרקע ובשמעתין דסיקריקון אור"י דמוכח כמי כן וכראה דמיירי שלא בתייאש והוה מצי לפלוגי כמי בפרה וטלית בין לפני יאוש בין לאחר יאוש אלא מילת' דשכיחא נקט דבקרק' אין רגילין להתייאש בשיודע גזלה שאם לא יוכל להוציאם מידו משום דלא ניית דיכא יוציאכה מיד ככו : ונוקמה

ע"כ דמשום דמספק' לן מי פרוכה להחזיק יחזיק ולא כוציא מידו וכבי ככסי דבר שטיא אמריכן כמי אוקי תרי כהדי תרי ואוקי ארעא בחזקת בר שטיא והכא כמי אי מטיא לידיה דיהודה לא מצי שמעון לאפוקה מיכיה בהכי סהדי דמפיק לה מלוי דכיון דמן הדין אוקימנ' ביד יהוד' שהרי ממה נפשך אין ללוי חלק בה הרי יהודה מוחזק ולא תנא עוד מידו ולא דמי להאי דאמרן לעיל בפירקין הדר אייתי סהדי דאבהתיה היא אמ' רב נחמן אכן אחתינן ליה אכן אסקינן ליה אע"ג דהתם כמי איכא סהדי למר ואיכא סהדי למר ואפ"ה כי אחזיקנ' לאחד ע"פ עדיו הדר מסלקי' ליה כשמביא חבירו עדים שלו היינו טעמא משו' דכיון דשניהם באין יחד לדין ושני בעלי דינין יש להן עדי' לא היה לב"ד להחזיק האחד יות' מחבירו אלא כל ד"ש נכר הילכך הדר מסלקי' ליה ויהא כבתחילה וכל דאלים נכר דשלא כדין הורידוהו לאחד מהן בקרקע אבל הכא שמעון ויהודה איכם באין לדין זה עם זה אלא לוי ויהודה ומלוי הו' דמפיק לה יהודה מן הדין דהא ודאי לוי מגזלן קנאה וכיון דמן הדין אכו מחזיקים ליהוד' בהאי שדה בשיבא שמעון לדין עמו דייכן אוקי תרי להדי תרי ואוקי ארעא בחזקת יהודה והילכך אין מעיד לו שמעון ללוי אם יודע שום עדות שפוסל עדיו של יהודה או שמעיד הוא ואמ' בפכיכו הודה לו דכיא ליה דתיהוי ביד לוי דהדר ומפיק לה מלוי ע' עדיו שראו שגזלה ראובן ממכו וכתר הכי אפי' מייתי יהודה סהדי דהאי ארעא דידיה היא לא מצי מפיק לה משמעון שכבר פסל שמעון עצמו ועד האחר עמו עדיו של יהודה וע' כיון דאי' ליה כמי לשמעון סהדי דהא ארעא דידי' הוא אמו' רבכן היכ' דקיימ' ארע' תיקום : ומקשיכן לר"ב ששת דאוקמה בלוקח מן הגזלן שלא יעיד הנגזל ללוקח : וליתני גזלן אם איתא להך ברייתא' כדמפ' לה רב ששת למה ליה לתנא לדחוק עצמו למיתני מכר לו בית גזלן ללוקח והלא היה יכול למצוא דין זה בלא מכירה דאי אתא יהודה וקמערער עליה דגזלן ראובן אין מעיד לו שמעון הנגזל עליה משום דהוי נוגע בעדות כדפי' והכי הוה ליה למיתני בברייתא ת"ר גזל לו בית גזל לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו של נגזל עליה דגזלן : ופרקי' משו' דבעי למיתני סיפ' מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה דלא משכחת לה דמעיד לו עליה אלא בגזל ומכר כגון שמכ' לו ראובן הגזלן ללוי הלוקח שלא באחרינ' ואתא יהודה וקאמר שלי היא מעיד לו שמעון הנגזל ללוי הלוקח דלאו דיהודה היא דהא לא הדר שמעון ומפיק לה מיכיה דלוי ואיכו נוגע בעדות וכגון דשמעיכה לשמעון דאייאש בעודה בבית ראובן קודם שמכרה ללוי דהוי יאוש ביד גזלן ושיכוי רשות ביד לוקח דאפילו למ"ד בפרק הגוזל בתרא יאוש כדי לא קני יאוש ושיכוי רשות קני וקנה הלוקח שאין בו זכות כלל לבעלים הראשונים ולפיכך מעיד לו עליה דאפילו אי מייתי נגזל סהדי שגזלה ראובן ממנו לא מפיק מלוי דקנה ביאוש ושיכוי רשות ואו היה נוטלה יהודה מלוי לא מפסיד נגזל בהכי מידי דבלאו הכי לא מצי מפיק לה מלוי וכה"ג לא משכח' לה אלא בגזל ראובן ומכרה ללוי אבל אם לא מכרה ללוי אין מעיד לראובן שכל זמן שהן ביד ראובן הגזלן מצי מפיק להו נגזל מיניה ואע"ג דאייאש והלכך אין מעיד שמעון לראובן שאיכו של יהודה כי נוגע בעדותו הוא דאי' ראובן מצי מפיק להו אבל מיד יהודה לא מצי מפיק להו מאחר שיזכוהו ב"ד ע"פ עדיו ומשום דלא משכח' לה לסיפא אלא בגזל ומכר תנא כמי רישא בגזל ומכר ולאשמועי' אתא דבגזל ומכר יש חילוק בין מקרקעי למטלטלי דבמקרקעי איכו מג"ד [illegible] דקרקע איכה נגזלת ובמטלטלין מעיד דקנה לו [illegible] גוזל דשיכוי רשות ואת"כ ייאוש לא קניא אבל ביאוש [illegible] מן הגזלן יטול הנגזל דמיה : ופרכיכן וסיפא כמי [illegible] דמייאש מגופה דפרה וטלית ולא יוציאכה מיד לוי מדמי

מדמיה מי מיאש ל"א צריכא דמית גזלן דתנן הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם ולוקח נמי ה"ה ביורש הניחא למאן דאמר רשות יורש לאו כרשות לוקח דאמי שפיר אלא למאן דאמר רשות יורש כרשות לוקח דאמי מאי איכא למימר ועוד קשיא ל' אביי מפני שאחריותו עליו ואין אחריותו עליו מפני שהיא חוזרת לו ואינה חוזרת לו מיבעי ליה אלא כדרבין בר שמואל דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו ודווקא בית או שדה אבל פרה וטלית לא מיבעיא בסתמא דלא משתעבדא ליה מאי טעמ' מטלטלי נינהו ומטלטלי לב"ח לא משתעבדי ואף על גב דכתב ליה מגלימא דעל כתפיה הני מילי דאיתנהו בעינייהו אבל ליתנהו בעיניהו ל"א אלא אפילו עשאו אפותיקי נמי לא מאי טעמא כדרבה דאמר רבה

עשה

מדמיה מי מייאש כתתיה וכי מוקי הוא לגזלן דמי גזילתו והלא נתחייב לו הגזלן דמיה והילכך כיוא לה דתיקו ביד לוי שיקוור ויטול דמים מראובן שאלו היה כותלה יהודה בעדים במכה שלא היה לו לשמעון חלק בכך פרה וטלית שלא היה גובה מראובן כלום והילכך נוגע בעדות הוא ואמאי מעיד : לא צריכא דמית גזלן דהשתא אפי' מדמים דיורשין פטורין מלשלם והלוקח דקני' ביאוש ות דבהיתירא אתי תנן הגוזל כו' והילכך נוגע בעדותו הוא את בניו כלום' אע"פ עכשיו מן הגזילה איכהו לא גזול מידי מ לפניהם כלומר לא יאוש גזילה קיימת ותו פטורין דקני' ושינוי רשות איכא כדמוקי לה התם : רב ששת דאוקמה זל ומכר תנו' שיפא יורש אם אית' דכגזל י וכדמית גזלן אם התני' לדחוק יתו כגזלן שמב'

גזלן כמי אלא גזל ומת וכיון דמת הוריש לבניו היה יכול למצוא חילוק בין רישא לסיפא כגון ראובן שגזל ת גזלן וירשו לוי בנו ואתא יהודה וקמערער לא ליזיל שמעון ומסהיד ללוי בן ראובן דלאו דיהודה היא ת והדרא ליה מן היורש ומשו' הכי נוגע בעדותו הוא דאי מפיק לה יהוד' מיניה דיורש לא הדרא לשמעון ורע' ה...ם אבל בסיפא שגזל ראובן טלית או פרה משמעון ומת וירשו לוי בנו ואתא יהודה מעו... ליה דאיכא יאוש ביד ראובן ושנוי רשו' ביד לוי יורש דרשות יורש כרשו' לוקח דמי ולא תיהדר נלא ...ם ולא הוי נוגע בעדות והכי ה"ל לתנא למיתני גזל לו בית והוריש לבנו אין מעיד כו' גזל לו והאי דקאמר ולוקמה ביורש לאו דווקא אלא אגב שיטפא דמקשי ליה לרב ששת דמפר' ומוקי לה כגזלן ... ומיהו ביורש לא מצי לאוקומה דהא קתני מכר אלא אם כן מתרץ לה למיתני הוריש : כתרא עלה דהך מסכה רשות יורש דגזלן לאו כרשות לוקח מגזלן דמי דאלו גבי לוקח איכא יאוש דלוקח רשותא אחריתי היא ואלו יורש כרעיה דאבוה וכברשות גזלן מוריסו דמי ולא קניי' ביאוש דהא ס... שות ליכא גבי יורש וכל היכא דאיתא הדרא בעין לנגזל והך מסכה דקתני והניח לפניהן פטורין מוקי התם כשא... דלא הויא גזילה קיימת והילכך פטורין והילכך לא מיתוקמא הך סיפא ביורש דלא מצי למיתני ומעיד הגזל ליורש ... משום דהדרא ליה פרה וטלית לנגזל אם תעמוד ביד היורש ונוגע בעדות הוא : כרשות לוקח דקניה יורש ואע"פ ש... כדקתני והניח לפניה' פטורין דמשמ' אפי' גזילה קיימת : מאי איכ' למימ' ליתני גזל והוריש אמאי תני גזל ומכר ...א מכר כמי מיתוקמא שפי' כיון דכמית גזלן מוקי לה רב ששת : ועו' קשי' לי' לאביי במאי דמוקי לה רב ששת זל ומכר והא... לפרש מפני שאחריותו עליו מפני שאחריות וזכות יש לו למעיד עליו דאידך שהוא מעיד לו דהיינו ...ית ולא מכיכו תלמוד שום אחריותו עליו מפורש כן עליו דלוקח לא עליו דמוכר מפני שאחריותו של אידך עליו דמוכר הוה ליה למ... מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שחוזרת לו מכר לו טלית מכר לו פרה מעיד לו מפני שאינ... חוזר לו : לא בדרבין בר שמואל אתא לאשמועי' ריש' דהך ברייתא ולא בגזל ומכר מיירי ואע"ג דליכא הכי ...ע"ל מיהו בריתא לאו בהכי איירי אלא במוכר קרקע שלו שהיתה משועבדת לבעל חוב ומכרה ללוקח זה ואתא איניש ...מא וקמערער לא יעיד לו המוכר ללוקח מפני שאחריותו של בעל חוב עליו דמוכר לגבות מקרקע זו והילכך ניחא ליה דתיקו ביד הלוקח דהדר עלה בעל חוב ולא ליהוי מוכר לוה רשע ולא ישלם וכנגד לוקח לא ליהוי לוה רשע ולא ישלם שהרי לא באחריות מכר לו והילכך אין מעיד דנוגע בעדותו הוא אבל בסיפא מכר לו פרה וטלית ללוקח ואתא איניש מעלמא וקמערער מעיד לו מוכר ללוקח עליה וכגון שמכרה לו שלא באחריות מפני שאין אחריותו דבעל חוב עליו דלוה לגבות מטלטלין שמשעבד ומכר לאחרים : אפילו עשאן אפותיקי לבעל חוב ואחר כך מכרן לאחרים כדרבא ואשתכח דלא נוגע בעדות הוא : בסתמא שלא ייחד לו פרה וטלית בפירוש דלא משתעבדא ליה לב"ח הך פרה וט' ית : לא משתעבדי דלית להו קלא ולא יזהרו לקוחות דאי משתעבדי אין לך אדם שלוקח עוד מטלטלין מחבירו דילמא ט"פי להו מיניה : אלא אפילו עשאו אפותיקי להך פרה וטלית שיחדו לו לגבות חובו משם אם לא יפרענו עד זמן פלוני : אפותיקי פה תהא קאי :

עשה

דנוקמה ביורש וא"ת והא יורש אין מעיד לו עליה דהדרא ליה כדאמר בהגוזל בתרא דכל דבר המסויים כגון פרה וטלית חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם ויש לומר דהא אוקמינן בריש הגוזל קמא כשעשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת והכא איירי בשלא עשה תשובה :

אלא כדרבי' בר שמואל ומיירי ברייתא דוק' שלא באחריו' דאז יכול להעיד על פרה וטלית ומילת' דשמוא' איירי בכל ענין ורבותא נקט אפילו שלא באחריות :

עשה

עשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב
גובה ממנו שורו אפותיקי ומכרו אין
אין בעל חוב גובה ממנו מאי טעמא
האי אית ליה קלא והא לית ליה קלא
וליחוש דילמא אקני ליה מטלטלי אגב
מקרקעי דאמ' רבא אי אקני לי' מטלטלי
אגב מקרקעי קנ' מקרקעי קנ' מטלטלי
ואמר רב חסדא והוא דכתב ליה דלא
כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרא הכא
במאי עסקינן כגון שלקח ומכר לאלתר
וליחוש דילמא דאיקני הוא שמערת
מינה דאיקני קנה ומכר קנה והוריש לא
משתעבד לא צריכא דקאמרי עדים
ידעינן ביה בהאי דלא הוה ליה ארעא
מעולם והאמ' רב פפא אף על גב דאכו'
רבנן המוכ' שדה לחבירו שלא באחריו'
ובא בעל חוב וטרפה אינו חוזר עליו
נמצאת

עשה עבדו אפותיקי ומוכרו כו' אפילו אי סבר
רבא דעבדי כמקרקעי דמי נקט אפותיקי
לאשמועינן בין בשטר בין בעל פה :
שורו אפותיקי ומכרו כו' הא דלא חשיב מכר
כהדי הקדש דמפקיע
מידי שיעבוד משום דהקדש
מפקיע אפי' אקני לי' מטלטלי
אגב מקרקעי מה שאין כן
במכר : דהוא דכתב
ודלא כאסמכתא מספקא לן
אי במטלטלי אגב מקרקעי
דווקא או אפילו אמקרקעי
לחודיה : בגון שלקח
ומכ' לאלתר הוה מני למיפרך
אי הכי אפילו בית ושדה נמי
אלא מגופה פריך :
דלא הוה ליה ארעא
מעולם מכאן
תשובה לאומרים דמה שנהגו
לכתוב בהרשאות וכתתי לו
ארבע אמות קרק' בחצירי אע"ג
דלית ליה קרקע משום דאין
לך אדם שאין לו ארבע אמות
בארץ ישראל דקרקע אינה
נגזלת אי נמי דאין לך אדם
שאין לו ארבע אמות לקוברו
דהכא משמע דאיפשר שאין
לו קרקע וכן משמע בפר' שני
דקידושין הרי את מקודשת לי
על מנת שיש לי קרקע משמע
דאיפשר שאין לו ודווקא להעמיד כגר שאין לו חלק בארץ
ועוד דאם כן לא יעשה אדם שני שטרי הקנאה שהראשון
קנה ארבע אמותיו ונראה לרבינו תם דהיינו טעמא כיון
שמודה שיש לו קרקע וחוב הוא לו שהרי על ידי קרקע
מקנה לחבירו אפי' יש כמה עדים שמכחישים אותו הודאת
בעל דין כמאה עדים דמי ולא חיישינן למיחש כשיקרא
כדאשכחן גבי אסור גיורא דנפק אודיתא מכי איסור
ואף על גב שהיה איסור משקר הק' מהר"ר חזקיהו דמכל
מקום ניחוש הכא דלמא מקני ליה מטלטלין אגב קרקע
והודה שיש לו מקרקע אע"פ שלא היו לו מעולם וכו' דכולי
האי לא חיישינן שמא שיקר להודות ונרא' לו דבזמן ההוא
היו רגילים לכתוב והקניתי לו ד' אמות בחצירי א"כ מילת'
דשכיחא היא וא"כ מכר לו פרה וטלית אין מעיד לו עליה
אע"ג דאיכא עדים דלא היה לו ארעא מעולם : אי

עשה לוה עבדו אפותיקי לבעל חוו
לאיש אחר : אית ליה קלא ואפסי
והא לית ליה קלא פרה וטלית ולא
והילכ' מעי' לו עליה דאין מעמיד ב
ואכתי
מעי' ו
מוכר י
להפתו
מהן א
וחוזר ו
שהן של
שמעמי
והיכא
משתע
: דאי
מן הלו
אחריו
עם כב
לענין
וכחוק
שיעבו
אמקרו
אב' אי
כמודה
זמנו ל
ממנו ל
מתנה
דאסמ
קניא ו
ואמר ו
לי בשטר השיעבוד דלגמרי משעב
מקרקעי : דלא כאסמכתא כן
גמורה ולא מתנה ולא משכון אלא
לאסמכתא דקאמ' ליה אם לא אפר
מכאן הילכך נרי' לכתו' כו לאלומיה
דאסמכתא לא קניא : טופסי ד
להעתיק ממנו שטרות ולא כתב לו
הכא במאי עסיקי' דמני מעיד בנה
זמיד מכרה כפכינו דודאי לא לוה
למלוה : וניחוש דילמא דאיקני
איב' למימ' דאקני ליה להך פרה וט
וז"ד בגון דמקמי הכי בשלוה כת' לו
אגב מקרקעי כל נכסי דקנאי ודעת
הפרה והטלית אחרי כן נשתעבדו
מעיד אלא מדלא חיישת להכי איכ
כן דאקני האומר לחבירו נכסים ג
מוכר לך או משעבד לך ואחר כן קנה ומכר לאחרי' או כת' לו דאיקני והוא קנה אחרי כן ומת והוא
להאי שכתב לו דאין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לידו אף על פי שעתיד לבא ובעיא היא לק
איפשיטא ותזמע מהכא דלא משתעבד : לא צריכא הא דאמרי' מעיד ולא חיישינן דלמא ה
מקרקעי כגון דקאמרי עדים ידענא ביה כו' והילכך לא אקני ליה מטלט' אגב מקרקעי שהרי לא ה
מעיד דכיון שמכר לו הך פרה וטלית בלא אחריות וגם אין מעמידה בפני בעל חובו לא נוגע בעז
מיתוקמא אפילו בלא לקח ומכר לאלתר והא דלא קאמר אלא לא צריכא משום דאחורא לא תריץ
שתלמוד תירץ כן פיר' ר"ח ידעינן ביה בהאי דלא הוה ליה ארעא מעולם נריכי לאסהודי הכי זה הי
מעולו ועד היום וצריא לכו במה שקנה וכי לא קנה קרקע מעולם לא במתנה ולא בקנייה כגון הא ז
ביבמות בעשאת ואח"כ בא בעלה תנא מזה ומזה אמ' רב לא שנו אלא שכשאת כו' ומסקינן כם לא נרי
אלא הוינן בהדיה מכי נפק ועד השתא ואתון לא ידעיתון ליה כו' :

נמצאת שאינה שלו חוזר עליו הכא במאי עסיקינן במכיר בה שהיא בת חמורו ורב זביד אמר אפילו נמצאת שאינה שלו אינו חוזר עליו דאמר ליה להכי זביני לך שלא באחריות גופא אמר רבין בר רב שמואל משמיה דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו היכי דמי אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה דידיה הדר אי דלית ליה ארעא אחריתי מאי נפקא ליה מיניה לעולם דלית ליה ארעא אחריתי דאם לא ניחא דליהוי לוה רשע ולא ישלם סוף סוף לגבי אידך נמי לוה רשע ולא ישלם הוא דאמר ליה להכי זביני לך שלא באחריות מבריז רבא ואיתימא רב פפא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דזבין ליה חמרא לישראל חבריה וקא אתי גוי וקאניס ליה מיניה דינא הוא דמפצי ליה מיניה ולא אמרן אלא שאינו מכיר בה שהיא ברת חמורו אבל מכיר בה שהיא ברת חמורו לא ולא אמרן אלא דלא אניס ליה לדידיה ולאוכפא אבל אניס ליה לדידיה ולאוכפא לא אמימר אמר אפילו בו לרחו נמי לא מאי טעמא מידע ידיע דסתם גוי אנס הוא דכתיב אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר :

אומן

מה

במנאת שאינה שלו שהעידו עדים שגזלה המוכר ומכרה לו ובא בעל השדה וכטלה ממנו : חוזר לוקח על המוכר ולא הויא מכירה כלל דכשלמא היכא דטרפה בע״ח הויא מכירה דעביד איניש דזבין ארעא ליומיה בשביל פירות יום אחד כדאמרינן בב״מ ופירות שאכל שלו הן כדאמר שמואל בפ׳ שנים אוחזין בטלית ב״מ גובה את השבח שבא אין פירי לא אבל לוקח מגזלן אמרי׳ התם המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו אמר שמואל מעות יש לו שבח אין לו ללוקח שלא הדרא ארע׳ והדרא פירי וכל השבח והילכך כיון דלא מרווח מידי לאו מכר הוא כלל והכא כמי גבי פרה וטלית אמאי מעיד הא איכא למימר דנוגע בעדותו הוא דניחא לי׳ למוכר דתיקו ביד לוקח דאי מפיק לה מיניה מערער בעדים שמעידין שהי׳ של מערער הרי במנאת שאינה שלו של מוכר אלא גזלה מהאי מערער ונמכרה לזה ויחזור לוקח עליו דמוכר ואע״ג דשלא באחריות מכר : ומשני במכיר בה הלוקח ומודי בפני עדים שספר הזו בת פרתו של מוכר הוא ולא גזלה מעו״ש וכן הטלית בארג בביתו והודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואידך מ מערער בעי לאפוקה מיניה בעידי שקרים או טועים כין בהמת המערער לבהמ׳ המוכ׳ דהשתא לא הדר לוקח עליה דמוכר כיון דמודי דשלו היתה הילכך מעיד לו מוכר לפסול עדיו של מערער דלאו נוגע בעדותו הוא והא דנקט חמורו ולא בת פרתו משו׳ דלקמן אמרי׳ הכי : ורב זביד אמ׳ כו׳ ולרב זביד אע״ג דאינו מכיר בה שהיא בת חמורו מעיד לו עליה דאפילו ודאי גזלה אינו חוזר עליו דא״ל להכי זביני לך כו׳ : אי דאית ליה למוכר ארעא אחריתי בת חורין שיוכל בעל חוב לגבות הימנה עליה הדר בעל חוב דאין נפרעין מנכסים משועבדין במקום שיש בני חורין ואפי׳ הן זבורית ואמאי אינו מעיד הרי אין מעמידה בפני בעל חובו ואין לו למוכר לא ריוח ולא הפסד אם תעמוד ביד הלוקח ואינו נוגע בעדות זו : מאי נפקא ליה מינה אם תשאר ביד הלוקח הא אפילו אי מפיק לה מערער לא מצי גבי בעל חובו מיניה דמוכר מידי דהא לית ליה : לא ניחא ליה דליהוי לוה רשע ולא ישלם והילכך נוגע בעדותו הוא : וסוף סוף מה הנאה יש לו בעדות זו לחזקה ביד לוקח והדר בעל חוב וגבי לה מיניה לגבי לוקח נמי הוה ליה לוה רשע שהרי הפסידו ולא הוי נוגע בעדות זו : ומשני דאמ׳ ליה להכי זביני לך שלא באחריות להיפטר מכל אחריות שבעולם והילכך אינו מעיד שרוצה להעמידה בפני בעל חובו דלגבי׳ הוא דהוה ליה לוה רשע אי לא פרע ליה : מכריז רבא דרש ברבים : דסלקי׳ לעילא העולין מבבל לארץ ישראל : ודנחתי לתתא מארץ ישראל לבבל כולכם תדעו דין זה האי בר ישראל כו׳ : חמרא חמור : ואניס ליה מיניה דלוקח דקטעין גוי חמור זה נגנב ממני או מי שמכרו לך גזלו ממני ובלא עדים כאנסו הימנו כדמפר׳ לקמן דלא אניס ליה לאוכפא אלא בחמור לבדו דמוכח מילתא דדידיה הוא שקיל דלאו דידיה לא בעי למישקל והילכך דינא דמפצי לה כמו הפונה דוד עבדו מחרב רעה יכיא עדי׳ וידון עם הגוי אולי יוציאנו מידו בדין דגוים כיתי דינא הם ודווק׳ גוי אבל קאניס ליה ישרא׳ לא מפצי ליה אלא יתבענו בדין דאין כח לישראל לגזול חמור לחבירו בלא עדים ובלא ראייה : ולא אמרן דצריך מוכר לפנות לוקח : אלא שאין מכיר בה לוקח שהיא בת חמורו של מוכר דאיכא למימר הדין עם הגוי : אבל הכיר בה כו׳ לא מיבעי ליה לפנותו דכיון דדבר ידוע הוא שנגדלה בביתו של מוכר וסתם גוי אנס הוא מסתברא דשלא כדין מאנסו הגוי : אלא אמרן דמפצי ליה היכא דאין מכיר בה : אלא דלא אניס את החמור ואת האוכף דכיון דהניח את האוכף מסתברא דשלו הוא נוטל והילכך נקט חמור אבל פרה וטלית דליכא למימר האי חילוק דאוכף לא מפצי ליה דסתם גוי אנס הוא : אפילו בולהו כמי אינו מכיר בה שהיא בת חמורו ולא אנים לאוכפא אפילו הכי לא מפצי ליה כו׳ :

אומן

אי דלית ליה ארעא אחריתי עלה הדר הוה מצי לשנויי כגון שעשאו אפותיקי דאז לא הדר ארעא אחריתי דאי ליה ואם תפול ביד המערער יפרע לו אחרת ומה אינו מעיד עליה דנוגע בעדות הוא :

מאי נפקא מינה תימא דנפק׳ מינ׳ שיפע׳ אם יתעשר ושמא בשביל כן אין לפוסלו לעדו׳ כיון דהשת׳ לא מירוח מידי :

ריבא הוא דמפצי לי׳ תימא לרשב״א דלימא ליה איתי ראייה דכדין טרפה ואשנים לך דאפילו לגבי ישרא׳ מצי למימר הכי כל שכן לגבי גוי ויש לומר דמיירי בגון ש שבדייני גוי׳ דן עמו ובדיניהם הויא דגוי הילכך חייב ל לפנותו :

אבל

אומן אין לו חזקה וכו׳ : אמר רבה לא שאנו אלא שמסר לו בעדים אבל מסר לו שלא בעדים מתוך שיכול לומ׳ לו לא היו דברים מעולם כי אמר ליה נמי לקוחה היא בידי מהימן אמר ליה אביי אי הכי אפילו בעדים נמי מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך כי אמר ליה לקוחה היא בידי מהימן אמ׳ ר׳ ליה רבה מי סברת המפקיד

אבל מסר לו שלא בעדים מתוך שיכול לומר כו׳ אין לפרש מתוקפסיה יכול לומ׳ אין בידי כלל דהא ברחה מיירי כדמוכח באתקפתא דאביי דרחה עכדו שלא הפ מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם שבא לידו בתורת אומנות אלא בתורת מכר אי נמי אתה מכרתו לאחר ואחר מכרו לי כדפירש הקו׳ וא״ת מאי אריא אומן דאין לו חזקה היכא דמסר לו בעדים אפי׳ אחר נמי כיון שיש עדים שבא לידו לתורת פקדון ואפילו לא ראה למאי דמסיק שצריך להחזיר לו ב׳ בעדים ולקמן פריך לה אבל מ״מ קשה למאי ס״ד דרבה וי״ל כגון שמסר לו בעדים סתם ולא פיר׳ בפניהם אם בתורת מכר אם בתור׳ פיקדון ולהכי דווקא אומן אין לו חזקה דמסתמא לתקנו מסר לו כיון דלא פירש אבל אחר מדלא פירש שהוא פקדון מסתמא או מכר או מתנה הוא ור״ב נחמן בר יצחק דפריך בסוף הסוגיא אומן הוא דאין לו חזקה הא אחר יש לו חזקה לא מסתבר ליה לרב נחמן לאוקומה בראייה בלא ידיעה דלא שכיח כדפריך לעיל מיניה אי דאיכא עדים ליחזו עדים מאי קאמרי דלא שכיח שיאמר בפניהם ולא ידעי הקנינה והכא נמי רב נחמן בר יצחק לא פריך אלא מכח סברא זו והכי פריך אי דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה הא על כרחך ידעי עדים דבתורת פקדון אתא לידיה דלא מסתבר לאוקומה בדבר דלא ידעי דלא שכיח כלל הקשה בקונטרים אמאי יש חזקה לאומן מאי שנא מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ותירץ דדברי׳ העשויין להשאיל ולהשכיר שייך גבי כל אדם אבל הכא מצי למימר אומן איכך רגיל אצלי לתקן ור״י אומר דאפילו רגיל לתקן אצלו יש לחלק דדברים העשויין להשאיל ולהשכיר שייך בין לגבי אדם שמכיר שהוא נאמן בין מכיר שאינו נאמן ואי׳ יכול כל שעה להעמיד עדי׳ כשרוצה להשאיל ולהשכיר שלא להשיא עצמו שם רע בשכיניו אבל לאומן אם צריך הוא לתקן יכול ליתן לאומן המכיר שהוא נאמן או להביא עדים לכך יש לו חזקה שלא בעדים : אי הכי אפילו בעדים נמי מתוך שיכול לומ׳ החזרתיו לך כו׳ פירוש בשלמא לדידי דלא מפליגנא בין יש עדים לאין עדים שלא ברחה הוא דמפליגנא היכא דראה אפילו היכא דליכא עדים לא מהימן כדאמר אביי בסמוך והיכא דלא ראה אף על גב דאיכא עדי׳ מהימן במגו דמצי אמ׳ החזרתיו לך שא לדידך דאמר׳ היכא דאיכ׳ עדי׳ אפי׳ לא ראה דלא מהימן אמאי איכו נאמן במגו דאיבעי אמר החזרתיו לך ומי׳ קש׳ דלשון אי הכי אפילו בעדים נמי לא משמע הכי אלא משמע אי הכי דשלא בעדים נאמן במגו בעדים נמי הוה לך למימר מגו בשלמא לדידי דלית לי מגו שלא בעדים נמי לית לי מגו אלא לדידך קשה ורבינו תם דחק לפרש ואין נראה כלל לר״י : המפקיד

אומן אין לו חזקה מתני׳ היא דקתני האומנין והאריסין כל חדא וחדא בבא מפרש להו ואזיל : אמר רבה לא שנו דאין לו חזקה לטעון לקוח הוא בידי וצריך לשלם האומן לבעל הבית את בגדו או את כליו : אלא שמסר לו בעל הבית לאומן טליתו בפני עדים לתקנו והילכך אפי׳ אין אנו רואין עכשיו הטלית ביד האומן ובעל הבית תובעו טליתו אין האומן יכול לטעון החזרתיו לך דסביר׳ ליה לרבה המפקיד אצל חבירו בעדים צרי׳ להחזיר לו בעדי׳ כדמפר׳ לקמן והיה לו להחזירו ב׳ בעדי׳ וכל שכן שאם אנו רואי׳ אותו בבית האומן שא׳ יכול לטעון לקוח הוא בידי שהרי מעידין עדים שבתורת פקדון בא לידו שהרי בפניה׳ מסר לו ומיהו אי טעין החזרתיו לך בפני פלוני ופלו׳ והלכו למדינ׳ הים נאמן דהכי אמרינן בשבועות דאפי׳ למ״ד המלוה את חבירו בעדי׳ צרי׳ לפורעו בפני עדי׳ אי טעין ואמ׳ פרעתיך בפני פלוני ופלו׳ והלכו לה׳ למדינ׳ הים נאמן ומיהו כל זמן דלא טעין אלא החזרתיו לך שלא בעדים איכו נאמן והא דלא אמרינן מתוך שיכול לומ׳ פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו לה׳ למדינ׳ הי׳ כי אמ׳ נמי החזרתי ביני לבינך נאמן כי האי גוונ׳ לא אמרי׳ מגו דכיון דלא פרעו בפני עדים לא היה יכול לומר פרעתי בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר איניש פן יעשה כדאי היום ולמחר כי הדרי עדים ממדינת הים ויאמרו לא היו דברים מעולם : אבל מסר לו שלא בעדים לא מיבעיא היכא דאין אנו רואין הטלית בידו דמתוך שיכול לומר אמת אתה מסרת לי אבל החזרתי לך ונאמן דהא אין צריך עכשיו להחזיר לו בעדים איכמי יכול לומ׳ לנ׳ לא היו דברי׳ מעולם שלא מסרתו לי ויהיה נאמן בשבועת היסת כי אמ׳ לו נמי ישנו בידי ולקוח הוא שמכרתו לי דיש לו חזקה ונאמן על ידי האי מיגו שא אפי׳ אם ראו עכשיו עדים הטלית ביד האומן או שתפוש בו בפניכו מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם שלא מסרתו לי אבל אחר מסרו לי מי שמכרתו לו והוא מכרה לי כי אמ׳ לי׳ נמי אתה מסרתו לי ומכרתו לי נאמן בהאי מגו דסבירא ליה לרבה השתא דהיכא דלא מסר לו בעדים לא שנא ראה הטלית בידו עכשיו לא׳ לא ראה יש לאומן חזק׳ דלא מדמי ליה לדין של דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמ׳ אידך לקוחין הן בידי דאינו נאמן הואיל ויש למערער עדים שהיה שלו ואף על גב דליכא עידי מסירת ששה או שכירו׳ משום דשאלה ושכירות לכל שכיניו אדם משאיל ומשכיר הכא מצי אמר אומן איכך רגיל לתקן בגדיך אצלי והכי מוכח לקמיה דלרבה לא שנא ראה לא שנא לא ראה יש לו לאומן חזקה היכא דליכא מסירה בעדים : אמר ליה אביי לרבה אמאי לא מגוית שום חילוק היכא דמסר לו בעדים בין ראה עכשיו הטלית בידו בעדים ללא ראה אפילו מסר בעדים נמי היכא דלא ראה יש לו חזק׳ מתוך

שיכול לומר לו החזרתיו לך דסבירא ליה לאביי המפקיד

המפקיד אצל חבירו בעדים אינו צריך להחזיר לו בעדים שאני אומר המפקיד אצל חבירו בעדי׳ צרי׳ להחזיר לו בעדי׳ איתיביה אביי ראו עבדו ביד אומן טליתו ביד כובס אמ׳ לו מה טיבו אצלך א״ל אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנ׳ לא אמר כלום בפני אמרת לו למוכרו וליתנו לי במתנה דבריו קיימין מאי שנא ריש׳ ומאי שנא סיפא אמר רבא סיפ׳ ביוצא מתחת ידי אחר וקאמר ליה אחר בפני אמרת לו למוכרו וליתנו במתנה מיגו דאי בעי א״ל מינך זבנתה כי אמ׳ נמי זבינת׳ ניהלי׳ וזבנה ניהלי מהימן קתני מיהת דיש׳ ראו היכי דמי אי דאיכא עדים למה לי ראה נייתי עדים ונישקול אלא לאו דל״ב עדי׳ וכי ראה מיהא תפיס ליה לא לעול׳ דאיכ׳ עדים והוא דראה

המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים כי אמ׳ ליה כמי לקוח הוא בידי מהימן ולא מטכחת מתני׳ דקתני אומן אין לו חזקה אלא היכא דראה לא שנא מסר בעדים לא שנא לא מסר דלמפירה לא חייש אביי דעכשיו איכו יכול לטעון החזרתיו לך דהא קא חזינן ליה בידו וגם איכו יכול לטעון לא מסרתו לי דדמי לדברים העשוין לשאיל ולהשכיר ואמר לקוח הוא בידי דאיכו נאמן ואף על גב דליכ׳ עידי מסירה וככי האי גוונא לחוד הוא דסביר׳ ליה לאביי דאומן אין לו חזק׳ והכי הויא מסקנא דשמעתין כאביי: ראה עבדו ביד אומן שמלמדו אומנות והך ראייה בעדי׳ היא שאיכו יכול לטעון לא ראית וכגון שהחזיק בו שלש שנים דאי בפחות משלש שנים למה לי דנקט אומן דמשמ׳ אבל אדם אחר הויא חזקתו חזק׳ והאמ׳ ריש לקיש הגודרית אין להן חזק׳ ואוקמינן אין להן חזקה לאלתר אבל יש להן חזקה לאחר שלש שנים: וטלית ביד כובס אפי׳ שעה אחת: לא אמר כלום דאומן אין לו חזק׳ : בפני אמרת לפלוני למוכרה לי וליתנו לי במתנ׳: דבריו קיימין הכי קס״ד השתא והיינו דקפריך מאי שנא רישא כו׳ : אמר דבא כו׳ ברישא מפרש לה והדר מפרש תיובתיה : ביוצא הטלית מתחת ידי אחר שטוען שלקחו מן האומן : וקאמר ליה אחר לבעל הבית התובעו ואומ׳ לו מה טיבו אצלך והלא מסרתיו לאומן לתקנו הא משיב מן האומן קניתיו ובמצותך מכרו לי שבפני אמרת לו למוכרו הרי הוא כמי שטוען ממך לקחתי דמיגו דאי אמר לי׳ האי מחזיק לבעל הבית מינך זבנתה ומהימן הוא דהא לאו אומן הוא כי א״ל נמי יודע אני דזבינתה ניהליה לאומן וזבנה אומן ניהלי מהימן דהיינו כדאמרן לעיל דאי א״ל דזבנה מינך קמאי דידי מהימן : אי דאיכא עדים שמסר לו : למה לי ראה הא את הוא דאמרת לא שנא שמסר לו בעדים לא שנא לא ראה אמר׳ דאין אומן מהימן משו׳ דכיון דהפקידוהו בעדים צריך להחזירו בעדים ואמאי קתני דכי ראה איכו נאמן אבל אם לא ראה מהימן דמשמ׳ דאין צריך להחזיר לו בעדים : וכי ראה אותו ביד האומן מיהא תפיס ליה בעל הבי׳ ומוציאו מידו שמא היכי דראה אפי׳ לא מסר בעדים לא מהימן אומן וקשיא לרבה דאמר דהיכא דמסר שלא בעדים לא שנא ראה לא שנא לא ראה מהימן אומן : ומשני רבה לא לעולם היכא דלא מסר בעדי׳ אומן מהימן ואפילו ראה כדאמרינן והכא מיירי כגון דאיכא עדים שמסר לו וגם ראה הטלית בידו דכיון דאיכ׳ תרתי עדים וראיה לא מצי לאחזוקי ביה ולמימר לקוח הוא בידי שהרי בתורת פקדון בא לידו ומגו ליכא למימר דהא לא מצי למימר החזרתיו לך שהרי רואין אותו עכשיו בידו ועכשיו חזר בו רבה בעל כרחו מדאוקי למתני׳ במסירת עדים אע״ג דלא ראה אין לו חזקה לאומן והשתא סבירא ליה דהיכא דאיכא תרתי עדים וראה אין לו חזקה אבל עדים ולא ראה או ראה ולא עדים יש לו חזקה שיכול לטעון החזרתיו לך היכא דלא ראה ואף על גב דמסר בעדים דהדר ביה ממאי דאמר לעיל צריך להחזיר לו בעדים וכל שכן היכא דליכא לא עדים ולא ראה דיש לו חזקה ולאביי בראה לחוד תליא מילתא אם ראה ביד אומן אין לו חזקה ואם לא ראה יש חזקה ולמפירה לא חיישינן בין בעדים בין בלא עדים :

המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדי׳ ואם תאמר אמאי ניהימניה במיגו דאי בעי אמר נאנסו כדאמרינן בסוף המוכר את הבית גבי המפקיד אצל חבירו בשטר ואפילו מאן דפליג התם היינו משום דשטרא בידי מאי בעי ותירץ רבינו תם דודאי הוה מצי אביי למיפרך ליה אי הכי בעדים נמי ניהימניה במגו דאי בעי אמר נאנסו אלא דלא אסיק אדעתיה ואותביה מ מברייתא ואודי ליה דברייתא איירי מתני׳ ונו ליכא למיפר׳ מידי אנאנסו וי״מ דה׳ דקאמ׳ הכא דצריך להחזיר לו בעדי׳ היינו אם רוצ׳ להיו׳ פטור בלא שבועה אבל בשבועה נאמן במגו דנאנסו ואפי׳ אין מחזיר לו בעדים והכי פירשו לעיל לא שנו דאומן אין לו חזקה בלא שבועה אלא שמסר לו בעדי׳ אבל מסר לו שלא בעדי׳ נאמן בלא שבועה במגו דאי בעי אמר לא היו דברי׳ מעולם ומיירי קודם שניתקנ׳ שבועה היסת הילכך כי אמר לא היו דברי׳ מעולם אין צרי׳ שבועה אי נמי לאחר שנתקנ׳ ולאישנ׳ דבעי בשבוע׳ דרבא דממונא ולא חשיב הכא דרך׳ דממונא דאמר לא בא לידי בתורת אומנות ואין מודה שנתחייב בו מעולם ולא חשיב דרבא דממונא אלא מכה לי בידך ואמר ליה הן למחר אמר ליה תנהו לי ואמ׳ ליה נתתיו לך שמודה שנתחייב ועל פי׳ זה קשה לר״ח דמאי פריך לקמן מראה עבדו ביד אומן אי דאיכ׳ עדים למה לי ראה לייתי עדים ולישקול הא מהכי ראה דאפילו בשבוע׳ לא יהא נאמן דאין לו מיגו דבלא ראה מהימן הוא בשבועה במגו דנאנסו וברייתא משמע דלא אמר כלום דאפילו בשבועה איכו נאמן וצ״ל לתרץ דהכא לא חשיב מגו דטעמא דמ״ד דצריך להחזיר בעדים משום דכיון דלא הימני׳ בשבועה כדאמר בשבועות דהאי כשו א״ל בהדיא אל תחזיר לי אלא בעדים הילכך לא מהימן במגו דאיהו דאפסיד אנפשיה אבל התם בהמוכר סבר דאין צריך להחזיר לו בעדי׳ ולא חשיב כאלו אמר אל תחזירני אלא בעדים ולכך נאמן במגו אבל אין נראה דאפי׳ מאן דאית ליה צריך להחזיר לו בעדים כי איכא מגו מהימן דאי לאו הכי תיקשי מאי פריך ליה אביי לרבא מהכי דראה עבדו ביד אומן דמכל דאין צריך להחזיר לו בעדים הא איכא תנא בשבועות דאית ליה המלוה את חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים ויסבור רבה כוותיה אלא משום דאפי׳ ההוא תנא דשבועות מודה בפקדון דאיכא מיגו דנאנסו דאין צריך להחזיר לו בעדים לכך נראה כפר״ת : נתנם

בתבה לו כזמנו נשבע ונוטל ואם תאמר והא אמרי' בפרק המקבל אומן אומ' שתים קצצתי לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המע"ה דקיצה מידע ידיע ובפרק כל הנשבעין פריך ליה ומשני דהך דהכא כר' יהוד' דקיצה כמי לא מידע דטרוד הוא בפועלים ואם תאמר אם כן לאחר זמנו כמי אמאי אמרי' המע"ה הוה לן למימר נשבע ונוטל דמאי טעמא אמרינן בעלמ' דלאחר זמנו אינו נשב' ונוטל כדמפרש בריש כל ה הנשבעין דחזקה דאין שכיר משהה שכרו ואין בעל הבית עובר בבל תלין והכא הרי שהה שכיר ובעל הבית עבר דמודה שקצץ לו אחת ועדיין חייב לו וליכא למימר דמיירי כגון דאמר לא קצצתי לך אלא אחת ופרעתי לך דאם כן בזמנו אמאי נשבע ונוטל הא כרבי יהודה מוקמי' לה ואיבו בעי הודאה במקצ' ואין לתרץ כמי כגון שאומר אותה אח' שקצצתי לך ברשותך השהיתי דלא עבר בבל תלין דמכל מקו' חזקה דאין שכיר משהה שכרו ליכא דהרי שיהה אחת ודוחק לומר דמאי דחזינן דשיהה שיהה ומאי דלא חזינן דלא שיהה לא שיהה :

והא אמרת רבה המפקיד אצל חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים אמר ליה הדרי בי מתיב רבא לסיועי לרבה הנותן טליתו לאומן אומן אומר שתים קצצת לי והלא אומר לא קצצתי לך אלא אחת כל זמן שהטלית ביד אומן על בעל הבי' להביא ראיה נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל עבר זמנו המוציא מחבירו עליו הראיה היכי דמי אי דאיכא עדים ליחזו עדים מאי קאמרי אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן מהימן מינו דאיבעי אמר ליה לקוחה היא בידי מהימן נמי אאגריה לא לעולם דליכא עדים והוא דלא ראה מתיב רב נחמן בר יצחק אומן אין לו חזקה אומן הוא דאין לו חזקה הא אחר יש לו חזקה היכי דמי אי דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה אלא לאו דליכא עדים וקתני אומן אין לו חזקה תיובתא דרבה תיובתא תנו

והאמרת כו' וכיון דאיכא עדים למה לי ראה : מתיב רבא לאביי לסיועי לרבה כרא' בעיני דבלשון הזה אמרה רבא בבית המדרש תניא כוותיה דרבה ותיובתא דאביי : על בעל הבית להביא ראייה עדים משום דאומן מהימן מגו דמצי למימר לקוח הוא בידי יכול לטעון עד כדי דמיו כדאמרי' גבי הנהו עיזי דאכלן חושלי בנהרדעא : בזמנו נשבע ונוטלו כלומר אם ב בזמנו תובעו בדין נשבע ונוטל דהיינו מן הנשבעין ונוטלין שכיר בזמנו נשבע ונוטל וטעמא בשבועות משום דבעל הבית טרוד בפועלים הימנוה לשכיר : עבר זמנו אחר ששקעה החמה : המוציא מחבירו שכיר : אי דאיכ' עדי' שמסר לאומן בפניה' ומסתמ' נמי בפניהם קנץ השכירות : ליחזו דייכין עדי' מאי קאמרי : אלא לאו דליכא עדים עידי מסירה ואף על גב דראה וקתני אומן מהימן דקתני על בעל הבית להביא ראייה כרבה ותיובתא דאביי דאמר לא מהימן היכא דראה : דליכא עדים ולא ראה ודברי הכל מהימן דמצי אמר לא היו דברים מעולם : הא אחר איניש מעלמא דלאו אומן : היכי דמי דבאומן אין לו חזקה ואחר יש לו חזקה :

אי דאיכא עדים שמסר בעל הבית לאומן בפניהם והוא דראה הטלית עכשיו בידו אם כן היאך דייקינן אחר יש לו חזקה הא כיון דאיכא עדים דבתורת פקדון בא לידו וגם

אי דאיכא עדים לי חזי עדי' מאי קאמרי דודאי ידעי הקציצה דרגילות הוא תימ' לר"י דעדיפא מינה הוה ליה למיפרך דאי איכא עדי' וראה דאכתי לא מסיק אדעתיה לאוקמה בלא ראה אם כן אמאי מהימן אומן שהטלית בידו והכי הוה ליה למימר בשלמא לרבה מוקי לה כדליכ' עדים דמהימן לרבה במגו אלא לאביי במאי מוקי לה בין דאיכא עדים בין דליכא עדים לא מהימן במגו ויש לומר דהכי קאמר אי דאיכא עדים ואתא לאשמועינן דאף על גב דאיכא עדים אומן מהימן וכגון דלא ראה ליחזו עדים מאי קאמרי אלא לאו דליכא עדים דתו לא מצי לאוקומי בדלא ראה דאם כן מאי קא משמע לן פשיטא דכי ליכא עדים ולא ראה דמהימן ואין כאן שום חידוש אלא ודאי איירי בראה ואפי' הכי אומן מהימן ומשני לעולם בדליכא עדים ולא ראה ולא תני בריש' לשום חידוש אלא משום סיפא דבעי לאשמועי' דיכא בכתבה לו תנא כמי רישא כל זמן שהטלית ביד אומן אף על גב דפשיטא היא ואין להקשות במאי דמשני אביי אמאי נקט בסיפא כתבה לו הוה ליה למיתני ראוהו בידו אף על פי שהטלית ביד אומן דהא לא בעת תנא לאשמועינן מידי בדליכא דראה ולהכי קתני כתבה לו והוא הדין דראה כמי בכתבה דמי שהיה צריך ליתנה לו על כורחו :

אלא לאו דליכ' עדי' הקשה ריב"ם דהיכי מצי לאוקומי בדליכ' עדי' א"כ בזמנו אמאי נשבע ונוטל הא אמ' בריש כל הנשבעין דאם שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומ' שכרתיך ונתתי לך שכרך ואור"י דלא קשה מידי חדא דפלוגתא היא התם ועוד דהכא ליכא האי מגו כיון שמודה במקצת ואי אמר לא שכרתיך מעולם הוי כופר בכל וחזקה דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו :

אי דאיכ' עדי' אחר אמאי יש לו חזק' וכו' דבראה מיירי דאי בלא ראה אומן כמי יש לו חזקה מגו דאי בעי אמ' החזרתי לך דאין צריך להחזיר לו בעדים אלא ודאי בראה מיירי אם כן אחר אמאי יש לו חזקה כיון דאיכא עדי' דבתור' פקדון בא לידו ולא מצי למיטען כמי החזרתי לך שהרי ראה ופירו' רבינו תם נראה לר"י מאד דחוק על כן לא כתבתיו :
וכי

תנו רבנן נתחלפו לו כלים בבית האומן הרי זה ישתמ' בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו בבית האבל או בבית המשתה הרי זה לא ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב הווה יתיבנא קמיה דחביבי ואמר לי וכי אין אדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי אמר רב חייא בריה דרב נחמן לא שנו אלא הוא אבל אשתו ובניו לא והו' נמי לא אמרן אלא דאמר ליה טלית סתם אבל טליתך לא האי לאו טליה דידך הוא אמר ליה אביי לרבא תא אחזי לך רמאי דפומבדיתא מאי עבדי אמ' ליה הב לי סרבלאי אמ' ליה לא היו דברים מעול' הא אית לי סהדי דחזיו' גבך אמ' ליה ההוא אחרינא הוה א"ל אפקיניה דאחזייה אמ' ליה איברא לא מפקינא ליה אמר רבא

שפיר

נגס רואין אותו עכשיו בידו דלא מצי למימר החזרתיו לך הא ודאי לא מהימן לומר לקוח הוא בידי דמאי שנא אחרים ואפיטרופוס שאין יכולין לומ' לקוח הוא בידי והא ליכא למימר דבדאיכא עדים ולא ראה מיירי והילכ' אחר מהימן דהא אפילו אומן נמי מהימן לדברי הכל דהא אוקימ' לעיל המפקיד אצל חבירו בעדים אין צרי' להחזי' לו בעדים ומגו דמצי אמר החזרתיו לך כי אמ' נמי לקוח הוא בידי מהימן: אלא לאו דליכא עדים בשעת מסירה והילכ' אע"ג דרואין אותו בידו דאחר יש לו חזק' דכיון דלאו אומן הוא יכול לומ' לקו' הוא בידי כדין כל הקונין מטלטלי' מחביריהן שאין צריכין עדים אלא מכיון שהוא מוחזק בו יכול לומר שלי הוא שלקחתיו ממך וקתני אומן אין לו חזק' היכא דליכא עדים ואיכא ראה כאביי תיובתא דרבה אמר לעול' מהימן אומן עד דאיכא תרתי עדים וראה תיובתא והשתא שמעינן מהכא דהמפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים דהא הדר ביה רבה לגבי אביי ובהמוכר את הבית לקמן פסקינן שאפילו המפקיד את חבירו בשטר אין צריך להחזיר לו בעדים ומדקאמר תלמודא אי דאיכא עדים אחר אמאי מהימן מיכה שמעינן שהמפקיד אצל חבירו בעדים ועדיין ישנו לפקדון בידו לפניכו שאינו יכול לטעון החזרתיו לך וטוען שמכרו לי אח"כ או מישכנו בידו אינו נאמן והני מילי בשראה ותפס אבל אם לא ראה ותפס מהימן מגו דאי בעי אמר החזרתיו לך כי אמר מכרת אותם לי נאמן ובשבוע' והני מילי שהפקי' אצלו בעדים אבל אם ראה טליתו ביד חבירו ומכירים בו עדים שהיה של זה הטוען לזה מה טיבו אצלך ואמר לו לקוח הוא בידי הוא נאמן דאין זה נאמן לומר הפקדתיו אצלך מאחר שאין לו עדים והני מילי שמצא טליתו ביד חבירו שאינו אומן אבל ראה טליתו ביד אומן ואמר אומן לקוח הוא בידו אינו נאמן אלא אם יש לו עדים שלקחו מזה בפניהם ובא הלה ונוטל את שלו אע"פ שלא מסר לו בעדים א' כל אם לא ראוהו בידו נאמן האומן לומר לקוח הוא בידי אע"פ שמסר לו בעדים דמגו דמצי טעין החזרתיו לך כי אמר נמי לקוח הוא בידי נאמן והני מילי דאומן אין לו חזקה בכלים שאותו אומן רגיל לתקן כגון לצבע בגד לצבוע וטלית לכובס וכן חלוק וכל בגדים בני כיבוס ולעבדן עורות והני מילי שיש חילוק בין אומן לבעל הבית בדברים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר לש' אומן ולש' כל אדם אם אמר לקוח הן בידי אינו נאמן במסכת שבועות: בבית האומן שנתן לו האומן טלית של אדם אחר: הרי זה ישתמש בהן עד שיבא הלה אותו שנטל טליתו של זה או האומן ולא הוי שואל שלא מדעת כדמפר' לקמיה דאיכא למימר האומן נתן לו זה מדעת: אמ' רבי חייא טעמא דרישא בא לפרש מ"ש מסיפ': וכי אין אדם עשוי כו' והילכך איכא למימר שהאומן מכר טלית אחד שהיה מתקן במצות בעל הבית שצוה לו למוכרו וטעה האומן ומכ' טליתו של זה ונתן לו טלית זו מדעת עד שיחזיר לו את שלו וכיון דמדעתו נתן לו מותר להשתמש בה מה שאין כן בבית האבל ובבי' המשתה: לש' דמותר להשתמש אלא שנתן לו האומן עצמו דאיכא למימר מדעת עשה: אבל אם נתנו לו לזה אשתו ובניו של אומן לא ישתמ' דאיכא למימר מיטע טעו: והוא נמי אומן לא אמרן דאם נתן הוא מותר להשתמש בו אלא דא"ל הילך טלית זו דאיכא למימר דלהכי לא אמר ליה טליתך שאין זו של לו ומדעת נתן לו חליפי טליתו שלו: אבל אם א"ל הילך טליתך שכו' הוא שזו היא שלו וטעו' הוא ואסו' להשתמ' שלא מדע' וכן הלכ': רמאי דפומבדית' האומני' שמביאי' להן בגדים לתקן כדאמרינן התם דפומבדיתא לווייך אשני אושפיזיך: א"ל בעל הבגד לאומן: הב לי סרבלאי שמסרתי לך לתקן: דחזויה. גבך בגד אחד ראו והוא אותו שלי ומיהו העדים אין מכירין בו יפה אם זה הוא: אפקיה דאחזייה. הוציא אותו שיראו עדי' שאתה אומ' אחרינ' הוא ואמת את דבריך והוצ' את עצמ' מן החשד: איברא לא מפיקנא ליה באמת לא אוציאנו בשביל טענותיך של הבל אראה לך ממון אחרים וזהו הרמאות דלא לשם שמים מתכוין אלא לגנוב את טלית חבירו מתכוין:

שפיר

דבר אין אדם עשוי לומ' לאומן מכור לי טליתי וטעה אומן ומכ' את של זה שהיה שצו' למכו' אתו של זה ונתן לו את של חבירו תחתיו אבל אם לא היה עשוי לומ' לאומן למכו' לא היה מוגת מחמת שטע' אומן ונתן את שלו לחבירו דהוי כנתחלפו לו בבי' האבל או בבית המשת' וסופו שיחזיר חבירו את שלו לאומן ויחזור ויתבע ממנו טליתו: הא אית לי סהדי דחזייה גבך פירוש טלי' שהיו בו סימנים כעין שלי ולא שהי' להם טביעו' עין שהיו מכירים שהיא שלו:

שפיר

שפיר קאמר ליה ראה תניא אמר רב אשי ואי חכים משוי ליה ראה דאמר ליה אמאי תפיסת ליה לאו משום דאית לך גבאי השתא אפקיה ולישמוה שקול את דידך ואשקול אנא דידי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מצי אמ' ליה לא צריכנא לשומא דידך כבר שמוה קמאי דקמך: ארים אין לו חזקה: אמאי עד האידנא פלגא והשתא כולה אמר רבי יוחנן באריסי בתי אבות אמר רב נחמן ארים שהוריד אריסין תחתיו יש לו חזקה מאי טעמ' דלא עביד איניש דנחתי אריסי לארעיה ושתיק אמר רבי יוחנן ארים שחיל' לאריסין אין לו חזקה מאי טעמא אימור הרמנא בעלמא שויה שלח לי' רב נחמן בר רב חסד' לרב נחמן בר יעקב ילמדינו רבינו ארים מעיד או אינו מעיד הוה יתיב רב יוסף קמיה אמר ליה הכי אמר שמואל ארים מעיד והתניא אינו מעיד לא קשיא הא דאיכא פירי בארעא והא דליכא

שפיר קאמר דלא משוי ליה ראה מ"ט דראה תניא תימא לר"שבא דמאי בעי למימ' אי בעי למימ' שפיר קאמ' דלא משוי ליה ראה דלא בעי לאפוקי דניחזי דמה צריך למימר עלה ראה תניא בשמא דאי מפיק ליה ויכירוה שהי' שלו דקיי' לה מזי' שהרי כפר ואמ' לא היו דברי' מעולם ונראה לו לפרש הכי שפיר קאמר כלומר שטוען טענה זו לא היו דברי' מעולם דעל ידי כך לא משוי ליה ראה הואיל ולעדים לא היה בה שביעות עין ויכול לומר אחר היה אבל אי הוה שעין לקוח הוא בידי לא היה נאמן דאין עוד מגו דאי בעי אמר ב החזרתיו לך או לא היו דברי' מעולם דירא לומר כן הואיל ויש עדים שראו טלית באותו שהוא שלו בידו והשתא אתי שפיר דקאמר מאי טעמ' ראה תניא כלומר אע"פ שאינ' ראי' גמורה של שביעות עין אלא שהיו בה סימני' כמו שלו דרא' דקתני בברייתא משמע ליה דבכל ענין דאייה אינו נאמן לומר לקוח הוא בידו: שלח לי' רב נחמן בר רב חסד' לרב נחמן בר יעקב רב נחמן סת' שבכל התלמוד הוא רב נחמן בר יעקב תדע דבכל התלמו' לא תמצ' רב נחמן בר יעק' נזכר שמו ושם אביו אלא א"ב יש רב נחמן אחר אבל כי הכ' ובירושלמי פליגי בכל מקו' רב נחמן בר יעקב ורב ששת משמע דהוא רב נחמן סתם דהוא בר פלוגתי' דרב ששת בתלמו' שלנו ולא כמו שמשמ' מתוך פירוש הקונטרס בסוף פר' כל הגט דרב נחמן בר יצחק הוה מתניה דבי נשיאה דהיינו רב נחמן סתם ב כדמוכח בהעור והרוטב ועוד דאמרי' בהשולח אמר רב נחמן בר יצחק אנא אמינא הלכה ורבנן דאתו ממחוזא אמרי משמיה דרב נחמן אין הלכה אלמא רב נחמן סתם לאו היינו רב נחמן בר יצחק ובפ' מי שהוציאוהו אמרי' יתיב רב נחמן בר יצחק אחורי דרבא ויתיב רבא קמיה דרב נחמן וכן בכמה מקומות אמר רבא אמר רב נחמן ורב נחמן בר יצחק הוה תלמידיה דרבא כדמשמע בלא יחפור ואין להאריך: הא דאית ליה פירי בארעא לא יעיד דנוגע בעדות הוא לפי שהיה נותן לו למחצה לשלי' ולרביע ואם יזכה המערע' הרי שלא ברשותו ירד וידו על התחתונה אבל לית ליה פירא בארעא לא חייש אם יסלקנו דכמה שדות ימצא באריסות: לוקח

שפיר קאמר ליה האומן כך השיב רבא לאביי שאף על פי שרמאים הן הדין עמם דאפילו כשרים שבישראל יכולין לטעון כן: ראה תניא ראה טליתו ביד האומן שרואה עכשיו ובעדים אבל זה אינו רואה טליתו ביד זה האומן וגם העדים כשראוהו לא הכירוהו אם זה הוא: אי חכים התובע: מהו משוי ליה ראה יכול לשדלו לאומן בדברי' עד שיראהו לו בפני עדים וכיון שיראוהו יוכל להוציאו ממנו דאומן אין לו חזק' היכ' דראה: לא"ל דרך ערמה בחשאי: אמאי תפסת טליתא דידי: לאו משום דאית לך זוזי גבאי ואתה ירא שלא אכפור כך איני כופר כך ואף אתה אל תכפור לי ולעכב' בהיתר כנגד מה שאני חייב לך: אפקה בפני בני אדם שבקיאין בשומא: ולישמוה ושקול לידך והחזר לי המותר אם יש יותר: מצי א"ל כו' כלומ' גם האומן כ"ש שיה' ערו' ומכיר בערמת' ויאמר לא צריכנ' לשומא דיד' כבר שיימו ראשוני' לפני בואך ואין שוה כלום יותר מן החוב שאתה חייב לי: ארים שיודעין בו שבאריסות ירד לשדה זו אין לו חזקה: אמאי אין לו חזקה והלא עד האידנא שהי' באריסות פלגא היה נוטל כדין ארים: והשתא אכלה כולה ג' שנים ואין זה דרך אריסים והיה לו לבעל השדה למחות: א"ר יוחנן מתני' באריסי בתי אבות מיירי שרגילין לשמור שדות של משפחה זו מעולם הן ואבותיהן באריסו' ולא היו יכולין להחליפ' באריסי' אחרים ואותן אריסין היו נוהגים לאכול כל הפירות ב' וג' שני' ואחרי כן יאכלו הבעלים כמו כן הילכך אין להם חזקה אבל שאר ארים יש לו חזקה: ארים של בתי אבות שהורי' אריסין תחתיו אותן ג' שנים שהיה לו לאכול והוא לא עשה עמהן כלוסים לו חזקה: דלא עביד בעל הבית: דנחתי אריסין נכרי' בארעיה בלא רשותו ושתיק שמא יקלקלו שדותיו אלא אם כן עושה הארים עצמו עמהן ורואה מה הם עושים כדלקמיה: ארים של בתי אבות שיחלק לאריסין לכל אח' מפר לעשות חלקו בשדה וגם הוא עושה עמהן: אין לו חזקה דאע"ג דהיכא דהוריד תחתיו יש לו חזקה הכא אין לו חזקה דהכ"ג לא קפיד בעל השדה מאח' שגם הוא עושה עמהן: ואיכא למימר הרמנא שוייה רשות ב נתנו לו להורי' אריסין עמו אם טור' הוא לו לעשו' לו לבדו: ארים שהורידוהו ראובן ובא שמעון לערער עליו לעשות בשדהו מי מצי ארים להעיד לו לראובן להעמיד' בידו מי הוי נוגע בעדות משו' דנהנה מן פירו' השדה או לא: א"ל רב יוסף דיתיב קמיה הכי אמר שמואל כו': הא דאיכא פירי בארעא שעדיין לא נטל הארים חלקו אינו מעיד דניח' ליה ד דתיקו ביד ראובן דאי שקיל לה שמעון יטול גם הפירות כדין נגזל: דליכא

דליכא פירא בארעא: עמלק סי': ת"ר ערב מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי מלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי קבלן אמרי לה מעיד ואמרי ל'ה אינו מעיד

אמרי

דליכא פירא בארעא וגם לא טרח בה האריס כלו' בשנה זו מני להעיד דלא מרווח מידי בהאי עדות ואם משום שאם נשאר הקרקע ביד ראובן היה מורידו באריסות ג' הרבה ימצ' שדות באריסות וגם מי יודע אם יעשנו אריס שלו אם ירבה יעשה ואם ירב' יחדל: ערב של לוה כנגד המלוה: מעיד ללוה על קרקע שלו להוציא מן המערער: ואימת מעיד והוא דאית לי' ללוה ארעא אחריתי שיוכל המלוה לגבו' הימנה את חובו ויפטר הערב ונמצא ש אין הערב מרויח כלו' במה שמעמיד שדה זו ביד לוה ושא ליכא למימר דלכך מתכוין הערב דניחא ליה שיהו שדות הרבה ביד הלוה שאם חייב הלוה עדיין לבעל חו' אחר שגבה תחילה קרקע האחר' ויגבה הערב קרקע השני' ונוגע בעדותו הוא ליכ' למימ' הכי דבכולי האי לא חיישי' שמא לא יפרע הלוה בזמנו ואת"ל לא יפרע שמא יבא מלוה אחר ויגבה ואחר כך יבא מלו' זה ויפרע ממנו שני חששות לא חיישי' והילכך לאו נוגע בעדו' הוא וכי האי גוונ' נמי איכ' לתרוצי גבי מלוה מעיד ללוה: לוקח ראשון מעיד ללוקח שני כגון ראובן שמכר שדה אחת ללוי ואחר כך שדה אחרת ליהודה ואת' שמעון מערער ומערער על של יהודה לומר גזלה ראובן ממני מעיד לו לוי ליהודה דהיינו לוקח ראשון ללוקח שני ומעי' לו שהיא שלו ולא של מערער והוא דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחר' שלקח מראובן שיוכל בעל חוב דראובן לגבו' חובו הימנה כדין ב"ח שלוקח מלוקח אחרון ואם אין לו גובה משלפניו והילכך כיון דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחרת המשועבדת לבעל חו' דראובן אי נמי יש לו לראובן קרקע אחרת בת חורין דליהדר עלה בעל חוב דידי' מפי' לוי לאסהודי ליהודה אהך קרקע דלאו נוגע בעדותו הוא דהא אפילו מפיק ליה מערער מיהודה לא אתי בעל חוב דראובן וטריף מלוי אלא מקרקע אחרת שיש לו ליהודה מראובן או הקרקע אחרת שיש לו לראובן עוד אבל אי ליכא קרקע אחרת לא מסהיד לוי ליהודה מפני שמעמיד' לוי בפני בעל חוב דראובן פן יבא ויטרו' הימנו ודווק' לוק' ראשון מעיד ללוק' שני אבל לוקח שני מעיד ללוק' ראשון אפי' היכא דלית ליה למוכר קרקע אחר' דהא ב"ח דמוכ' לעולם אלוקח שני הדר כיון שיש קרקע ללוקח ראשון וכיון אין לו והילכך לא מרווח מידי בעדותו וכגו' שמכר מוכר ללוק' ראשון שלא באחריות אבל אם מכר לו באחריות לא מסהיד ליה שני לראשון אלא א"כ יש לו קרקע למוכר דליהדר לוקח ראשון עילוה דבנוג' בעדותו הוא דחייש דאי מפקי ליה מלוק' ראשון הדר לוקח ראשון עילוואי שקניתי אחריו קרק' המשועבד' לו כן נרא' בעיני: קבלן ערב קבלן שקיבל המעות מידו של מלוה ונתן לידו של לוה וזהו דינו דממי שירצה המלוה יפר' תחילה אבל ערב סתמא אי' ת תובעין לערב תחילה עד שיעמיד מלוה ללוה כדין ו ויחייבוהו לשלם ואין לו מה לפרוע אז יגבה מן הערב

אמרי

לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי אבל לי' ליה ארעא אחריתי לא פירוש הקונטרס משום דחיישינן שמ' יבא בעל חוב ויטרוף ממנו ולא יהא לו ממה לגבו' מן המוכר וקשה לר"י דאם כן אפי' אית לי' ארעא אחריתי נמי דכי היכי דחייש לבעל חו' קטן ה"נ נמי יחוש לבעל חוב גדול שיהא חובו כנג' שני הקרקעו' אלא נראה לר"י דאף על גב דלעיל גבי מוכר שדה שלא באחריות אמרינן שאין מעי' לו עליה מפני שמעמיד' בפני בעל חובו התם ודאי חיישינן לבעל חוב לפי שאדם יוד' אם יש לו בעלי חובים אם לאו וכשאנו רואים שבא להעיד אנו חוששים שלכך מעיד לפי שרוצה להעמידה בפני ב"ח והתם אפילו אית ליה ארעא אחריתי ל"א יעיד דחיישינן שמא יש לו בעל חוב גדול וכן אומר רש"בא דמשמע לעיל דפריך וכי קנו מידו מאי הוי הרי מעמיד' בפני ב"ח ולא משני כגון דאית ליה ארעא אחריתי והא דקאמר לעיל אי דאית ליה ארעא אחריתי עלה הדר לא תיקשי היאך הדר עלה שמא יש לו בעל חוב גדול דה"פ אי דאית ליה ארעא אחריתי כדי כל החו' עלה הדר ואי לית ליה ארעא אחריתי כדי כל החוב מאי נפק' ליה מינ' אבל אין לחוש שהלוקח מעיד לפי שיהיה לב"ח של מוכר ממה לגבות דאין הלוקח יודע אם יש למוכר שום ב"ח אלא היינו טעמא דאין הלוקח ראשון מעיד ללוקח שני אע"ג דלא חייש לב"ח מיהו חייש שמא קרקע גזולה הוא והיום או למחר יבא הנגזל ויקחנה ולא יהיה לו ממה לחזור על המוכר היכא דלית ליה ארעא אחריתי למוכר וא"ת מלוה וערב אמאי מעידים ללוה אע"ג דאית ליה ארעא אחריתי ניחוש שמא היא גזולה וכשיבא הנגזל ויקחנה לא יהיה לו ממה לגבות כדחיישי' לחד כנגזל גבי לוקח ה"נ ניחוש גבי ערב ומלוה וי"ל דבשו' מקום אין המלו' והערב והלוקח חוששין כל זמן שאחריות שלהן קיי': לוקח ראשון מעיד ללוקח שני קשה לר"שבא אמאי לא קאמר לוקח מעי' למוכ' והוא דאית ליה ארע' אחריתי בין לפר"ש בין לפר"י: קבלן אמרי לה אינו מעיד אע"ג דאית ליה ארעא אחריתי תימא דמאי נפקא מינה דאי אתי מלוה וטריף את של קבלן אתי קבלן וקטריף את של לוה כיון דאית ליה ארעא אחריתי ואין נראה לומר כגון שיש לקבלן בינונית והיא ארע' שרוצה לגבו' עלי' נמי בינונית אבל ארעא אחריתי דאית ליה ללו' היא זיבורית דמפסיד כשיבא מלוה ויטרוף את שלו דלא יהיה לו לגבות אלא מזיבורית דאם כן מלוה נמי לא יעיד ללוה אפי' אית ליה ארעא אחריתי בענין זה ועוד דבכל ענין משמ' דאינו מעי' דלא מפלי' בין היא בינוני' בין היא זיבורי' ועו' דב"ע כהכי' זקי' דכרא' דמוכח התם דא' אין ללוה אלא זיבורי' גם קבלן לא יתן לו אלא זיבורי' ונרא' דהיינו טעמ' דקבלן אינו מעיד ללוה אע"ג דאית ליה ארעא אחריתי משום דטריחא ליה מילתא למיקם עליה בדינא ודיינא וכשיהיו ללוה קרקעות הרבה לא יגבה המלוה מן הקבלן הואיל ויכול לגבות מן הלוה בהרווחא אבל מלוה מעיד ללוה בכל ענין אפילו אותה המעיד עליה היא בינונית ואחריתי זיבורית דמשום איחלופי בינונית לזבורית לא ירי' שקר דמכל מקום יש לו שוה בשוה אי נמי ארעא אחריתי דכולה שמעתי' כיוצא בה קא"ר: ה"ג

בוד

אמרי לה מעיד כערב דמי ואמרי לה אינו כמעיד מכר אמר אי הוו בידי תרווייהו כי אתי בעל חוב מאי דבעי שקיל אמר ר' יוחנן אומן אין לו חזקה בן אומן יש לו חזקה אריס אין לו חזקה בן אריס יש לו חזקה גזלן ובן גזלן אין להן חזקה בן בנו של גזלן יש לו חזקה היכי דמי אי דאתו בטענתא דאבוהו' אפילו הנך נמי לא אי דלא אתו בטענת' דאבוהון אר"א בטענת' דנפשי' אפי' בן גזלן נמי לא צריכ' דקא אמרי עד' בפנינו הודה לו הנך איכ' למימ' קושטא קאמ' האי אע"ג דאודי נמי לא מהימן כדרב כהנא דאמר רב כהנא אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור אמר רבא פעמים שאפילו בן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבא דאבו'

היכי

ה"ג בגון דקאמ' בפנינו הוד' פי' בן ארי' בן אומן בן גזלן ומשום הכי אומן אין לו חזק' אבל בן אומן יש לו חזקה כשטוען קמי דידי הודי לאבי שמכר' לו כאמן כמנו דאי כעי אמר מינך זכנתה אבל בן גזלן אין לו חזקה דהודאה שהודה לגזלן לאו הודאה היא דאי לאו דאודי ליה שמכרה לו הוה ממטי ליה ולחמריה לשחוור אבל לא גרסינן כגון דקאמרי עדים דהא אי איכ' עדים דאודי ליה דמיני' זכנה א"כ אומן ואריס נופייהו יהו כנאמנים ועוד כיון דאיכא עדים בן ארים בן אומן למה צריכי להחזיק כלא חזק' כמי מוקמינן ליה בידייהו כיון דאיכא סהדי ר"ת :

פעמים שכן בן גזלן אין לו חזק' כגון דקאתי בטענתיה דאבא דאבוה תימה לר"י דאמאי אין לו חזקה הא טוענין ליורש והוה ליה למימ' דילמא אי הוה אבוה קיים דהיינו בן גזלן הוה טעי' אנא הדר זכינת' מינך ונראה לר"י דגרס' פעמי' שבן גזלן יש לו חזק' וכגון דקאתי בטענת' דאבא דאבוה דהו' אבי הגזלן וקמ"ל דאע"פ שהיתה ביד מי שאין לו חזקה דהיינו אביו הגזלן מכל מקום יש לו חזקה כיון שאמר שהיתה של אבי אביו ויש ליישב גירסא דהשתא פעמים שבן בן גזלן אין לו חזקה והכי פירושה כגון דאתא בטענתא דאבי אביו שאומר שאמר לו אביו דהיינו בן הגזלן שהניחה לו הבן אביו דאם איתא דהדר זכנה מיניה הוה אומר ליה אבא זבינה מיניה אינמי כה"ג ר"י דלא טענינן ליור' כי האי גוונא דמילתא דלא שכיחא היא כי היכי דאמרי' בשמעתין המוכר את הבית דלא טענינן ליתמי כאבשו משום דהוה מילתא דלא שכיחא והא דקאמרינן לעיל בן בן גזלן יש לו חזקה היינו דווקא משום דאמר בפנינו הודה ואדרבה משם יש להוכיח דמשמע הא לאו הכי אין לה חזקה כיון דמעיקרא בתורת אומנות ואריסו' וגזלנות אתא לידיה : ירד מאומנתו יש לו חזקה מכיון לפרש מאותן כלים שנתנו לו לאחר שירד מאומנותו דומיא דארי' ירד מאריסתו אינמי אפילו אותן כלים שנתנו לו בשעה שהיה עדיין אומן והוא ששהה אחר אומנותו כל כך שהן רגילות שמחזירין לבעלים ונראה דבן אומן נמי דאמרי' לעיל דיש לו חזקה כי אמ' בפנינו הודה היינו אחר ששהא אחר מות אביו דאי לאו הכי אין נראה שיהא נאמן במיגו דאי בעי אמר לקוח הוא בידי דאי מעי' נמי לקחתיו ממך לא היה נאמן :

מגורשת

אמרי לה מעיד כמו ערב ואמרי לה אינו מעיד דר' נוגע בעדות הוא דניחא ליה דלוקמו תרוייהו אחרי בידיה דלוה כי היכי דניהוו ליה ארעי טובא זיבורית דכי אתי מלוה למגבי מבינוני' דקביל כלין חוב שדינו בבינונית ל' ליה אתן לך בינונית דלוי והילכך הוה ליה נוגע בו דאי לא הוה ללוה בינונית לינבי מלוה אלא מעידית דקבלן דהכי הוי דינא מאן דבעי תבע ברישא בערב סתם ליכא למימר דכל כמה דאית ליה למיפרע מידי ואפי' זיבורית לא כל כמיניה דמלוה לתבוע גבי ערב כדקיימא לן בהכולתין לא יתבע תחילה : אומן אין לו כדתנן מתניתין אבל של אומן וכגון שאין אומן יש לו חזקה ופרי לקמן : גזלן לקמן מפרש דמי יש שמפרש שהוחזק בגזלנות על שדה זו שדה הוא דאין לו חזקה שמפרש לקמן כגון דנכ' על עיסקי ממון והילכך לו חזקה על שום קרקע אחרים בעולם : אי הנך בנים בטענתא דר' דאמרי אבינו הורישה לנו ומשום הכי בן גזלן אין לו דכי האי גוונא אין טוענין ליורש דכיון דמכח גזלן קאתי ואיהו לא טעין מאבי אבי ירשו דזכנה מיני' דידי לכיהמניה על ידי מנו דמצי אמ' אנא זבני' מינ' חזקה שאין עמה טענה היא שהרי אין לו פה חזק' הכן הבא מכחו אין חזקתו חזקה וכיון דמכח ר' קאתו אפי' הנך בן אומן ובן ארים נמי לא ליהוי ל' חזקה : אלא בטענה דנפשייהו אנא זבינתה מינך צריכא דקאתו בטענתא דאבוהון וכגון דאמרי בפנינו הודה לו המערער לאביהן של אילו שמכרו הילכך הנך בן ארים ובן אומן איכא למימר קושט' ב' כשם טענין אבינו לקחו ממך שהרי הודה והודאת דין כמאה עדים אבל בן גזלן אע"ג דאודי האי מ' לאביו לא מהימן לו' לקוח הוא בידי אבי שהרי הוא פחד הודה לו לגזלן : השתא כו' אבל בן בנו של גזלן יש לו חזקה אי אתי' דאבוה דטעין מאבי ירשתי' ואבי לא היה גזלן וכ' גוונא טוענין ליורש דאילו היה אביו קיים הוה טעי' זכנתה ולא הוה אתי בטענתא דאבוה אף אנו בשביל היורש וריש' דקתני אומן אין לו חזקה ג' עידי הודאה דלבדדין קתני : אי לאו דאודי ל' לגזלן הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור היה אותו ואת חמורו לפקיד כדמתרגמינן לא חמרא דחד מנהון שחרית דשחס גזלן גברא אלמא הוא : פעמים שא' גזלן יש לו חזקה ואע"ג דלא אתי בטענה דנפשיה היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבא דאבוה שטוען מאבי א' יורש ואיהו לא הוה גזלן ומנו דמצי אמר זכנתא מינך כי אמר נמי זקני הורישה לאבי ואבי הורישני נאמן דחזק' עמה טענה מעליית' הוא ל"א כתב בספרים פעמים שבן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה כגון דאתי בטענ' דאבא אבי הכיו גזלן היה נגזיבם למת אבנ הראשון כרא שאמר דבא ולא האחרון :

היכי

היכי דמי נזלן אמ׳ רבי יוחנן כגון שהוחז׳ על שדה זו בגזלנות ורב חסדא אמר כגון של בית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממון תנו רבנן אומן אין לו חזקה ירד מאומנותו יש לו חזקה אריס אין לו חזקה ירד מאריסותו יש לו חזקה בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם בשלמא בן שחלק איצטריך סלקא דעתך אמינא אחולי אחיל גביה קא משמע לן דלא אלא אשה שנתגרשה פשיטא לא צריכא במגורשת ואינה מגורשת וכדרבי זירא דאמר רבי זירא אמר רבי ירמיה בר אבא אמר שמואל כל מקום שאמרו חכמים מגורש ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה אמ׳ רב נחמן אמר לי הונא גזלן שהביאו ראיה ראייתן ראיה ומעמידין שדה בידם גזלן שהביא ראיה אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו מאי קמ״ל תנינא לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל לאפוקי מדרב דאמר רב לא שנו אלא דאמ׳ ליה ר״ך חזק וקני

אבל

שאין לו חזקה: על שדה זו וכההוא
זה אבל בשאר שדות יש לו חזקה:
הורגין כו״ אנשי׳ רשעים היו שה׳ מכי׳
הורגין נפשו׳ על עיסקי ממון אין ל
עול׳ שכל
וקיימ׳ לן
מאומנתו
ו חזקה:
כיו ואינו
גון שנשא
וד בנכסי
דם דאע״ג
ה בנכסי
בנכסי כ
כסי הכן
ין שהופלגו
זה זה על
חוליה אחיל
ל פירות
לא עירע׳
קמ״ל דלא
ה שנתגרשה
בנכסי בעל׳
בנכסי׳ שהרי
וסיה להן
ורשת ואינה
לה גט ספק
׳ לה דבעלה
דיהב לה גט
כ׳ למימ׳ כיון
מגורשת היא
יה לה בעלה
די שקידזן ת
זויא חזקה קא
חזקה דכיון
ן והוא שוכא
זרק׳ למזונותיה

מגורשת ואיכה מגורשת בעלה חייב במזונותי׳ וכנו׳ שייחד לה ארעא אחריתי דאי לאו הכי אי לה חזקה דכיון דאי׳ לה מזוני מזוני הוא דקא אכלה כדאמרינן לקמן: דאייתו ראייה ומעמידין השדה בידו ונראה לר׳ שנא דנקט תרווייהו דאיידי דבעי למיתני גבי גזלן אין ראייתו ראי׳ ואין מעמידין שדה בידו דהתם איצטריך תרווייהו דאי לא תנא אלא אין ראייתו ראיה הוה אמינא דאין ראייתו ראייה לגבי שאין מעמידי׳ שדה בידו אבל מעות יש לו דלא הא טעמ׳ דאי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה ולאמריה לסחוור אלא הוי״ מפר׳ טעמ׳ משום דתלוה וזבין לא הוו זביניה זביני ואפילו מכה לו מעות הילכך קאמר תרווייהו דאין ראייתו ראייה כלל דאפי׳ מעות אין לו וטעמא הוי משו״ דאי לא דאודיליה כו׳: והאי כולן כרא׳ לרש״א דקאי כמי אכן שלא חלק ואם׳ שלא נתגרש׳ ואע״ג דאמרי׳ לקמן דלגלויי זוזי הוא דבעי כיון דאוקימנ׳ בהודאה לא שייך כה גלוי זוזי ועוד משמע לקמן דסבירא להו לרב הונא ולרב נחמן דלא אמרי׳ לגלויי זוזי הוא דבעי:
ומעמידין שד׳ בידו גבי אומן כמי שייך שדה כגון אם הוא בנאי: אבל

ה מזונות בנימנוס בשיחייבוהו ב״ד: חייב במזונותיה דאכתי אגידא ביה: וכולן אומן ואריס וכל הנך אין להן חזקה: ראייה שטר מכירה או עידי מכירה: ראייתן ראייה מילתא דפשיטא היא ומשום סיפא ן שהביא ראייה עידי מכירה או עידי הודאה אבל מתן מעות לא ראו אין ראייתן ראייה כדרב כהנ׳ דאי או שלא כתב ליה שטר מכירה הוה ממטי ליה ולאמרי׳ לסחוור אבל אם נתן לו הגזלן מעות בפני עדים כדרב הונא דאמר לקמן תלוה וזבין זביניה זבין ואע״ג דרב ביבי מוקי לה לקמ׳ להא אפי׳ בשנתן מעות פי׳ הכי לא קנה גזלן הא אמרינן לקמן בשמעתין דרב ביבי מימרא הוא ומימרא לרב הונא לא סבירא כא קיימא לן בשמעתין: ואין מעמידין שדה בידו ולא לכל הבא הכחו כגון בן גזלן או לוקח מגזלן: מאי קמ״ל ן וכל הבא מכחו אי׳ ראייתו ראיי׳ ולא קנה: תנייכא במסכת גיטין בהניזקין לקח מסיקריקון מגזלן גוי עסקי ממון שאומרי׳ לו שאקרק׳ זו והכי אכי ומתנה זו לא הויא מתנה דאפי׳ למאן דאמר תלוה וזבין זביניה יהב לא הוי מתנה וטעמא מפרש בגיטין ג׳ גזירות גזרו כו׳ בתרייתא כל דקטיל ליקטלוהו קמייתא ומציעתא גוי׳ לישראל אגב אונסיה גמר ומקני בתרייתא אמרי׳ האידנא ליטקול למחר תבענא ליה בדינא והילך לא זין דהא לא נתן מעות אלא גזלה בחנם והלוקח ממנו כמי לא קנה דקרקע איכה נגזלת ואכתי ברשותא איתה ואפי״ חזר ולקח מבעל הבית שכתב לו שטר כדמפרש לקמן או במתנה או בשטר מכירה בלא מעות ות לבעל הבית קנה כרב הונא דהא אפי׳ סיקריקון עצמו היה קונה אם נתן לו מעות לנגזל והכי מוכח ין גבי מילתא דרב הונא תלוה וזבין כו׳ א״ה לא קנה לוקח דמאימת פחד דסיקריקון הקנה לו ל אין ראיית הלוקח מגזלן ראייה אפי׳ כי הדר וזבין מבעל הבית כ״ש וכ״ש דאין ראיית הגזלן עצמו ראייה כתב לו השטר ומעולם לא קיבל דמים מן הגזלן דכימא זביניה זביני: ומשני לאפוקי מדרב אתא רב רב עלה דההיא משנה לא שנו דחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל אלא דאמר ליה בפני עדים לך חזק לא קיבל בפני עדים דכימא זביני׳ זביני׳ כדלקמן וגם שטר לא כתב לו בעל הבית ללוקח אבל אם כתב לו קני ליה ואתא רב הונא למימר דגזלן שהביא ראייה אפי׳ בשטר אין ראייתו ראייה כדשמואל דאף בשטר לא קנה דמאימת סיקריקון כתב לו:

רב

אבל בשט' קנה קא משמע לן כרשבוא' דאמ' אף בשטר נמי לא קנ' עד שיכתוב אחריות נכסים רב ביבי מסיי' בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו אבל מעות יש לו במה דברים אמורים שאמרו עדים כפנינו מנה לו אבל אמרו עדים כפנינו הודה לו לא כדרב כהנא דאמר אי לאו דאודי ליה הוה ממטי לי' לדידי' ולחמרי' לשחוור אמ' רב הונא תליוה וזבין זביניה זביני מאי טעמ' כל דמזבין איניש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני ודילמ' שאני אונס' דנפשיה מאונסא דאחריני אלא מדתני' יקרב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ודילמא שאני התם דניחא ליה דתיהוי ליה כפרה ואלא מסיפא וכן

אבל בשטר קנה אלקח מן האיש וחזר ולקח מן האש' כמי קאי כדמוכח בהכיזקין וקשה דתניא בסוף מי שהיה נשוי כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו איבדה כתובתה ודווקא משום דלא חתמה לראשו' אבל אם חתמ' לראשון לא איבדה כתובה כדמוכח התם אע"פ שכתבה שטר ונראה לר"י דהא דקאמר רב בשטר קנה יש להעמיד בשטר של ראייה שאמר הקנין דכיון שאחר הקנין עשתה שטר שייפתה בוחו כל כך קנה והיא ל' דכתובות מיירי בשטר מתנה שאין קניין אחר אלא שטר אי כמי חתימה דהתם לשון גמר כמו חתמו ג' בני תורף דגיטין וכמו תורה חתומה כית' בהכיזקין כלומ' שגמר המקח וכתר' כעל פה אי כמי חתמה ממש ובשט' של כעל והא דאמר רב בשט' קנ' שעשתה שטר מכירה בשמה ומסתבר דטעמ' דרב' כטעמ' דשמואל דאמר בהכיזקין אף בשטר לא קנה עד שתכתוב לו אחריו' ושמוא' לטעמי' דאמ' בפ' קמא דבבא מ' מציאה אחריו' לאו טעו' סופר בשטרי מקח וממכ' ורב סבר אחריות טעות סופ' הוא אבל קנת קנה דלקמן פרי' לרב הונא דאמ' תלוה וזבין זביני' זביני מהא דאמר שמואל אף בשטר לא קנה ואי תלוי הדבר באחריות מאי קשה ליה משמואל טפי מרב:

רב ביבי מסיים בה כו' קנת קשה הלשון דהא רב ביבי פליג כדאמרינן לקמן ורב הונא לא מיירי בהכי אלא בהודה ולא במנה: אילימא מהא דתניא יקריב אותו וא"ת אי מהכא גמר אפי' תלוה ויהי' כמי מתנ' הוי והיא דסיקריקון מוכח דאיכ' מתנ' וי"ל דרו' לתר' דהכא הוי כמו מכר דהא יש לו כפר' תח' הקרבן וקונה הכפרה ומניעי נשים דבעי למיגמר מינייהו הוי כמי כמו מכר שכפטר ע"י כך משאר כסות ועונה אבל אי אפשר לומ' כן דא"כ גט מעוש' שלא בדין כמי יהא כשר ובהמגר' אמ' שמוא' דפסול ותיר' ר"י דכל דב' שהו' מחוי' לעשות הוי כמו מכ' והכ' הרי הוא מחויי' להבי' קרבן ולקמן כמי מחוי' הו' לגר' את אשתו דמיירי בהנהו שכופין אותן להוציא אבל שלא כדין הוי כמו תלוה ויהיב דלא הויא מתנה:

יקריב אותו מלמד שכופי' אותו לא דמי להא דאמרי' בפ' שור שנגח חייבי חטאות ואשמות אין ממשכני' אותן משום דכיון דלכפר' קאתו לא בעי משכוני דדווקא חטאת שבאות על חטא לא בעי משכוני שרוצה שמאותו חטא יהיה לו כפר' אבל הכא נדר או נדבה אינן מכפרין והא דקאמר ניחא ליה דתהוי ליה כפרה היינו ממה שנדר שאם לא ישלם נדרו עונו ישא והא דאמר ל' בתורת כהנים ובזבחים וביומ' דעולה מכפרת על חייבי עשה הא אמרי' בפרק קמא דזבחי' דעולה דורון היא ולא מבכר' מקופיא מכפרת מקיבעא לא מכפרת: אלא

רב ביבי מסיי' בהא מילת' דאמ' רב נחמן א"ל הונ' משמי' דרב נחמן שהיה מוסיף בה רב נחמן דבר זה מדעתו ומיהו רב הונא לא סבירא ליה האי תוספת כדלקמן בשמעתין דכל היכא דאיכא מתן מעות סבירא ליה לרב הונא דהוו זביני ולאו אדרב ושמואל קאי דבמסכת גיטין בהכיזקין דאית' לפלוגתייהו לא איירי רב ביבי כלל התם: קרקע אין לו לגזלן כמו שאמרנו אין מעמידין שדה בידו: אבל מעות שנתן לו הגזלן כדמי קרקע זו: יש לו שיחזיר לו הנגזל ולא קנסינן ליה לגזלן לאבד מעותיו ושמעינן מהכ' דסביר' לי' לרב ביבי תלוה וזבין זביניה לאו זביני והיינו דאמרינן לקמן דרב הונא לית ליה דרב ביבי: במה דברים אמורי' דמעו' יש לו כגון שאמרו עדי' בפנינו מנה הגזלן לנגזל ונתן לו המעות או שנתנו בשט' אבל ראינו שנתן לו המעו' דמשום פחד דסיקריקון וגזלן לא מסהדי וכתבי עדים שיקרא: אבל אמרו עדי' בפנינו הוד' לו כנגזל לגזלן שקיבל הדמי' או שנתנו בשט' וכך אמר לנו הוו עלי' שקיבלתי ממנו הדמ' לו לא יחזיר לו מעות לגזלן כדרב כהנא כו' דמילתא דרב ביבי היא: תלוה וזבין מי שתלו אשו לו ייסורין עד שמכר וקיבל הדמים ואמר רוצה אני זביניה זביני ולא יוכל לחזור בו וטעמא מפרש ואזיל דגרים תלוה ורבינו חננאל כתב תליוה ודוקא זבין במתנה לא הויא מתנה דכיון דלא מקבל מידי לא ומקני כדמוכח לקמן דאמרי' מודי שמואל היכא דיהיב זוזי: דכל דמזבין איניש רוב חפצים וכלי ביתו וטלית שאדם מוכר אי לאו דאנים ודחוק במעות לא הוה מזבן ואפי' הכי הוו זביני כע"כ אפי' לא גמר ומקני שלא כתב' תורה חילוק במקח וממכר בין דברים הצריכי' לו ומכרן לדברים שאין צריכין לו אלא כולהו קונה לוקח והכא כמי אע"ג דאנים מוכר קונה לוקח הואיל וקיבל דמים אע"ג דלא גמר ומקני: שאני אונס דנפשיה שצריך למעות ומתוך כך מוכר חפציו מדעתו דהתם איכא למימר גמר ומקני: מאונסא דאחריני שמכריחין אותו למכור דהתם לא גמר ומקני: יקריב אותו קרא יתיר' הוא דהא כת' לעיל זכר תמים יקריבנו ומני למיכתב יקריבנו אל פתח אוהל מועד לרצונו לפני ה': מלמד שכופין אותו להקריב מה שנדר: עד שיאמר רוצה אני אלמא היכא דכופין אותו עד דאמר מתוך יסורין רוצה אני קריב' ביה לרצונו דנמ' בלבו להקריב והוא הדין לזביני אם אמר רוצה אני הוו זביני דגמר בלבו להקנות: דתהוי ליה כפר' וכי אמר רוצה אני ודאי בלב שלם קאמר: וכן

וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ודילמ' שאני התם דמצוה לשמוע דברי חכמי' אלא סברא הוא אגב אונסיה גמר ומקני מיתיב רב יהודה גט המעושה בישראל כשר ובגוי' פסול ובגוי' חובטין אותו ואומרין לו עשה מה שישראל אומר לך ואמאי התם נמי נימא אגב אונסי' גמר וכ' גרש הא איתמ' עלה אמר רב משרשיא דבר תורה אפי' בגוים כשר ומה טעם אמרו בגוים פסול כדי שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה ביד גוי ומפקעת עצמ' מיד בעלה מותיב רב המנונ' לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל ואמאי הכא נמי נימא אגב אונסיה גמר ומקני הא איתמר עלה אמ' רב לא שנו אלא דאמר ליה זיל חזק וקני אבל בשטר קנה ולשמואל דאמר אף בשטר נמי לא קנה מאי איכא למימר מודה שמואל היכא דיהב זוזי ולרב

וכן אתה אומ' בגיטי כשיסכהנך דתנן ואילו שכופין אותו להוציא מוכה שחי' ובעל פוליפוס דכופין ומכין אותו עד שיאמר רוצה אני דתכתן מדעתו משמע : דילמא התם נמי כי אמר רוצה אני גמר בלבו לגרשה דמצוה קעביד מאחר שחייבוהו חכמים להוציא : לא רב הונא מסבר' דידיה קאמר דמתניתין יסורים גמר בלבו ומקני קאיל ואיכא תרתי יסורי מתן מעו' דלא מפסיד מידי : גט המעושה שכופין אותו לבעל להוצי': אם בישר' הוא כשר שכפוהו ישרא' וכגון דאמר רוצה אני : בגוי' פסול ואע"ג דאמר רוצה אני וקס"ד דוקשה דבישראל כשר משום [illegible] חכמים ונה ו דכיון אגב רוצים הגט אמרו ר לך דברי אגב לא וכיני ם כמי איכו לא כשר דלא מפסיד מידי כדפרישי' : אחר ומיהו פסטה ידה וקיבלה מזה ומזה : ותולה עצמה ביד עד שיכריח את בעלה לגרשה : יקון גמר ומקני לבעל כיון דיהב דהיינו תלוה וזבין : מודה [illegible] זוזי הסיקריקון לבעל הבית אז מן הסיקריקון כשחזר ולקח מבעל הבית יהב ליה בעל הבי' דאגב דמקבל זוזי גמר ומקני דהיינו תלוה אבל בלא מעות לא גמר ומקני דהא רב הונא נמי וזבין קאמר אבל תלוה ויהיב לא הוי מתנה : ולרב

אלא סברא הוא דאגב אונסיה גמר ומקני וא"ת כיון דמסברא ידעי' דאגב אונסיה גמר ומקני למאי איצטריך קרא גבי קרבן למיכתב דכופין אותו וי"ל דאי לאו קרא הוה אמינא אף על גב דגמר ומקני כיון דאינו מתרצה אלא על ידי כפייה פסול הוא לגבי מזבח דזבח רשעי' הוא קמ"ל שהקרבן נרצה : גט מעושה בישרא' כשר בגוים פסול בסיפ' מסיים ובגוים חובטין אותו ואומ' לו עשה שישרא' אומר לך וי"מ דהוי פירושא דרישא כיצד בגוים פסול כגון אם חובטין אותו ואומר לו כו' ואין נראה דאם כן אדפריך ליה הכא מסיפ' ליסייעי' מרישא דקתני ובישראל כשר דאגב אונסיה גמ' ומקני וה"ת דטעמ' דבישר' כשר משו' דמצוה לשמוע דברי חכמים דא"כ בגוי' נמי אמאי פסול והא חובטין אותו לעשו' דברי חכמים ונרא' לר"י דהכי קאמר דבגוים נמי כשר וכגון שאומר לו עשה מה שישראל אומר לך וכן מפרש בהלכות גדולות והכי מוכח בתוספתא דקתני ובגוים חובטין אותו ואומר לו עשה מה שישראל פלוני אומ' לך משמע דע"פ רב פלוני שהו' חכם חובטין אותו וכשר הוא שהוא אומר להם לחובטו וכן משמע בירושלמי דקאמרי' התם רב אמ' ישראל שעשה כמעשה גוי' כשר כאומר איני זן ואיני מפרנס תני ר' חייא גוי' שעשו כמעש' ישרא' פסול ואפי' אמ' איני זן ואיני מפרנ' הדא מתני' אמר' כן ובגוי' חובטין אותו ואומ' לו עשה מה שישרא' אומ' לך ולא מה שאני אומ' לך והא דאמ' בגוים לפניהם ולא לפני גוי' כיון שהעישוי על פי דייני ישרא' לאו היינו לפני גוים דלפני גוים היינו כשהעישוי נעשה על פי דייני גוים : דבר תורה אפי' בגוים כשר דכיון דבדין מעשים כאותן שכופין אותן להוציא דבישראל נמי אי שלא כדין מעשה פסול כדאמר שמואל בהמגרש וא"ת ומאי נפק' מינ' אם תולה בגוי ומפקעת עצמה מיד בעלה דכיון דבדין עבדה וגם חכמי' היו כופין אותו להוציא וי"ל דגזרו בדין אטו שלא כדין וא"ת להוא טעמא דמפרש בהמגרש דבגוים פסול דבר תורה משו' לפניהם ולא לפני גוים לאו בני עישוי נינהו תיקשי ליה לרב הונא אמאי פסול נימא דאגב אונסיה גמר ומגרש וי"ל כיון שעל ידי כפיית גוי הוי שלא כדין ושלא כדין הוי כמו מתנ' כדפרי' לעיל וא"ת ואמאי מייתי הכא הא דרב משרשי' הכיא דהתם הוא גוי הכא דהא אמ' התם דהא דרב משרשי' ברותא היא וי"ל דלפי סברת המקשן דחשיב גוי' בני עישוי מתרץ לו דפרי' אמאי פסול אי לאו דבני עישוי נינהו לא הוה פריך ולא מידי דהוי כמו מתנה ולסברתו משני לי' כדרב משרשיא : איתמר עלה אמר רב לא שנו תימה לרשב"א דמשמע דלא אמר רב הונא תלוה וזבין זביניה זביני אלא בשטר אבל בזיל חזק וקני לא ונכון דאגב אונסיה גמר ומקני מה לי האי ומה לי האי ועוד הקשה דק אמ' ומודה שמואל דיהיב זוזי משמע דלרב קני אפי' לא יהיב זוזי ואמאי והא תלוה ויהיב לא הוי מתנה ותירץ דבהכי פליגי רב ושמואל דרב אי לאו דיהיב זוזי לא הוה עביד שטר ושמואל סבר דמחמת אונס עביד שטר אבל אחריות לא היה מקבל

אמר

ולרב ביבי דמסיים בה משמי' דרב נחמן קרקע אין לו מעות יש לו מאי איכא למימר רב ביבי מיבדא הוא ומימרא לרב הונ' לא סביר' ליה אמ' רבא הילכתא תליוה וזבין זביניה זביני ולא אמרן אלא בשדה סתם אבל בשדה זו לא ובשדה זו נמי לא אמרן אלא דלא ארצי לי' זוזי אבל ארצי לי' זוזי לא ולא אמרן אלא דלא הוה ליה לאישתמוטי אבל הו' לי' לאישתמוטי לא והילכת' בכולהו הוו זביניה זביני ואפי' בשדה זו דהא אשה בשדה זו דמיא ואמ' אמימר תלויה וקדיש קדושיו קדושין מ"ר בר רב אשי אמר באשה ודאי קדושין לא הוו הוא עש' שלא כהוגן לפיכ' עשו עמו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי ר"תינח דקדיש בכספא קדיש

אמר ר"נ הלכתא תלוה וזבין זביניה זביני לאו דווקא נקט תליה דאפילו בלא ייסורין אלא מחמת אונס ממון כי ההוא מעשה דפרדיסא הוו זביני ואם מסר מודעא לא הוו זביני' וזביני דקל כרב הונ' דכתב' מודעא אזביני כדפי' הקונט' ודווקא מכר אבל מתנה תלוי' ויהיב ליה לא הוי מתנה אפי' לא מסר מודעא אי ידעי' עדים אונסיה והיכא דמסר מודעא אפי' לא ידעי אונסיה כתנינן וכן בגיטין והיכא דבטל מודעא בשעת זביניה מהני ביטול דאגב אונסי' גמר ומבטל כדאמר בפר' האומר משקלי ונקו' הכיאה לעי' ואפי' אמר בשעת מודעא כל מה שאבטל לא יהא ביטול איכו כ"לוס דק"מ לבסוף כשמבטל כל מה שאמר קודם לכן יהא מבוטל דאגב אונסיה גמר ומבטל אבל במתנה אי ידעי' באונסי' לא מהני ביטול דלא גמר ומבטל ומיהו אי לא ידעינן באונסי' ומבטל מודע' מדעתו נראה שבטו"ו ביטול ולכך כתבינן בשטרי מתנה ביטול מודעי: **אבל** שדה זו לא והא דאמרי נהרדעי לעיל כל מודעא דלא כתב בה אנן ידעינן ביה באונסיה דפ"וני לאו מודעא היא לא מסכחת ש"כא דרבא לעיל ש"א כי ההוא מעשה דפרדיסא דבסתם שדה לא מהניא מודעא ובשדה זו לא בעי' מודעא אלא דלידעו אונסיה: **ואפילו** בשדה זו לא אמרן אלא דלא ארצי זוזי לפי הספרים דגרסי' לא ארצי ליה זוזי משמע דבעי למימר דכי אמרי עדים בפנינו מנה לו הוו זביני אפילו בשדה זו וכי קאמר רבא דלא הוו זביני היינו כי אמרי בפנינו הודה לו שלא ראו נתינת המעות ואם כן משמ' דבשדה סתם אפי' כי אמרי בפנינו הודה שלא ראו נתינת המעו' הוו זביני ואין נר' דבהודאה לא שייך לחלק בין שדה סתם לשדה זו דבתרוייהו שייך למימר אי לאו דאודי ליה הוה מקטי ליה ולאמריה לסחור על כן נראה דגרסינן ולא ארצי זוזי דלא גרסינן ליה וכן פי' בקונ': **תינח** דקדיש בכספ' כו' הכא לא קאמ' כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכן בפרק כ"ש גבי עובדא דנרש דקדש בשהיא קטנה וגדלה ואתא איניש אחרינא וחטפה מיניה כדאמרי' בריש כתובות ובהשולח משו' דהכא ובפ' כ"ש לא קדש אדעתא דרבנן כדקאמ' הוא עשה שלא כהוגן ונרא' לומ' דסבר הכא דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה כיון דאפקעינהו רבנן לקידושי מיניה ואע"ג דלא קדש אדעתם והכי פירושא בשלמא דקדיש בכספא מצו רבנן להפקיר הכסף ולהוי כמתנה לאשה אלא דקדיש בביאה אע"ג דיש כח ביד חכמי' לעקור דבר מן התור' היינו היכא דליכא עבירה כגון י"ה גריוא דהדר לטיבלא אבל ביאה וכי יעשו חכמים ביאתו ביאת עבירה ומסקי אין ודאי דשוויה ביאתו ביאת זנות ובההיא דכתבות ובהשולח לכאורה פליגי אהך דשמעתין דאיצטרי' למימ' טעמ' דאדעת' דרבנן מקדש משמע דאי לאו דאדעת' דרבנ' מקדש לא היה בח בידם להפקיע הקדושי' ומיהו נר' דלא פליגי ואיצטריך טעמ' דאדעתא דרבנן מקדש משום דהתם כיון דקדושין כעי' כהוגן לא היה כח ביד החכמים להפקיעם אי לאו משום דאדעתא דרבנן מקדש:

ולרב ביבי דמסיים לעיל במילתיה דרב נחמן דאמר גזלן שהניא ראייה אין ראייתו ראייה ואין מעמידין שד' בידו ואוסיף רב ביבי אבל מעו' יש לו לגזלן אלמא סבירא ליה לרב ביבי דאפילו נתן לו הגזלן לנגזל מעו' לא קנה דתלוה וזבין לא הוו זביניה זביני וה"ה לכך משנה דסיקריקון דאם נתן הסיקריקון או הלוקח ממנו לבעל הבית מעות דמי השדה לא קנה וקשי' לרב הונ': מימרא היא שהיה זומ' משום אחרים ואינה לא משנה ולא ברייתא ואי הוה אמר לה ר' ביבי משמי' דנפשי' הוה מגדל' תלמודא נכרא אגבר' קרווית בתמיה: בשדה ותם שהכריחו למכו' אחת משדותיו והוא בירר עצמו ומכר את זו דכיו' דמדעתו בירר ר' שכהן בירר גלי דעתיה שאי' חושב בה כל כך וגמר ומכר: בשד' זו הכריחוהו למכו' שדה זו ואותה מכר: [illegible] ארצי זוזי לא מנה המעו' בגלה דעתו דבעל כרחו [illegible] ואפי' בשדה זו ולא ארצ' [illegible] לא אמרן דלא הוי זבי' [illegible] דלא הוה לי' לאישתמוטי הגזלה אותו בשום דיח' בעולם כגון המתן לי עד [illegible] עד שתבוא אשתי או שום דיחוי שיכול לטעות [illegible]: [illegible] והילכתא בכולהו הוו זביניה זביני ואפי' ארצי זוזי ולא הוה ליה לאישתמוטי דהוי דאמ' רב הונ' הכי: דהא אשה כשמכריחה ולהתקדש בו כשדה זו דמיא שאינו חפץ ואמר מר בלומ' קיימא לן הכי: תלוה וקד' קידושיה קידושין דדמי לזביני שמיכרת עצמה [illegible] בר רב אשי אמר במכר מודינא דהוו זביני אבל גבי תיקון רבנן דלא ליהוו קידושין: דהוא עשה שלא [illegible] שהכריחה: לפיכך נעשה עמו שלא כהונן שלא כדין דא' דמן התורה ליהוו קידושין רבנן עקרינהו והפקירו או ועשו מעו' מתנה ובמקו' אחר מפרש דכל דמקדש אדע' דרבנן מקדש כדת משה וישראל ורבנן אמור לא ליה' קידושי כמנה שלא קדשה זה שהרי בדעת חכמי' תלה והם אינ' חפצים בקידושין הללו: תינח דקדיש בכספא יכולין חכמים להפקיר הקידושין דהפקר ב"ד הפקר גבי ממון וכאילו קדשה בגזל וכתנם דמי דלא הוו קידושי' אבל קדיש בביאה שעשה מעשה בגופה ה"אך יאמרו חכמים שלא תהא ביאה הרי בעל כרחנו ביאה היא:

ואם

קדש

קדיש בביאה מאי איכא למימר אמ׳ ליה
שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות טאבי
תלא לפפי אבינרא וזבין חתם רבה
בר רב חנה אמודעא ואאשקלתא אמר
רב הונא מאן דחתים אמודעא שפיר
חתים ומאן דחתי׳ אאשקלת׳ שפיר חתים
מה נפשך אי מודעא לא אשקלתא ואי
אשקלת׳ לא מודעא ה״ק אי לאו מודעא
מאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים רב
הונא לטעמיה דאמ׳ רב הונא תלוהו וזבין
זביני׳ זביני אינו והאמר רב נחמן העדים
שאמרו אמנה היו דברינו אין

אלית דמפרש תינח דקדי׳ בכספא לקידושי כסף דרבנן
והם אמרו והם אמרו וקידושין דדבריהן יכולין לעקו׳ אבל
קדיש בביאה דהוו קידושי דאורייתא מאי איכא למימר
שטעות הוא בידם דמגזירה שוה ילפי׳ לקידושי כסף כמש״
קידושין וגם לכל דבר איתקוש
הוויות להדדי ואמרי׳ בכריתו׳
אל תהא גזירה שוה קלה
בעיניך שהרי כותר אם מגופי
תורה ולא לתלוה הכתוב אלא
בגזירה שוה ועוד מאי האי
קמהדר ליה שוייה רבנן
בעילתו בעילת זנות הא כיון
דאורייתא היא היאך יכולין
[illegible]תה בעילת זנות אלא כיון
[illegible]א דרבנן מקדש לא
[illegible]קדושין דאמרי רבנן לא
[illegible]דושין ומתוך כך
מענמה בעילתו זנות
[illegible]כרו אלמא הוא :
[illegible]באילן ששמו כ״כר
[illegible]דיכו נ״א תלה
[illegible]הכיגרא שימכרנו
[illegible]מר ובן עשה שמכרו לו : חת׳ רבה בר רב
[illegible]נו: אמודעא שמסר ספי קוד׳ שנכתב שטר
[illegible]לת׳ וגם על שטר המכיר חתם : מאן דחתם
חתם דאע״ג דתלוה וזבין זביניה זביני הני
מסר מודעא אבל המודעא שכתב בה
ומאן דחתם אאשקלתא שפיר חתם
זביני וכדמסיק לקמיה : רב הונא
שמעינן דבתרינן מודעא אזביני אפי׳
כ״כא דאמר לעיל לא כתבינן מודעא
פירקין לעיל אלא היכא דאנס בתעשה
[illegible]כן עובדא אפילו בתולה וזבין דבתב׳
[illegible]ין הדברים שהרי פסקותי׳ של רבא לא
[illegible]עיל בתלוה וזבין שאחר כסק שלו אמר
כתבינן מודעא אזביני כדפי׳ לעיל : איני בלום׳ היאך
לה מודעא שחתם בה רבה בר בר חנה את האשקלת׳
שחתו הוא עצמו בה והאמר רב נחמן כו׳ והכא נמי רבה
[illegible]בר בן חנה קמסהיד עבשיו על האשקלתא מודעה היו
[illegible]רים ואמאי נאמן : עדי החתומי׳ בשטר ואמרו׳ אמנה
[illegible] דברינו לא הלוהו כלום אלא בתבנו לו ׳ולכשיצטרך
[illegible]זה כו׳ והאמינו לזה למלוה שלא יוציא עליו שטר מלוה זו
[illegible]בות הימנו אלא אם כן ילוה לו וזה שיעבד לו נכסי
[illegible]ין אם ילוה אפי׳ לאחר זמן דלאו מוקדם הוה לפרע׳
שלא בדין : אין

קדיש בביאה מאי איכא למימ׳ תימא לרשב״א דקדיש
בביאה בלא הפקעה לא להוי קדושין דהוי
תלויה ויהיב דכנגד גופה שקנוי לה אינו נותן לה כלום
ודוחק לומר לפי שיש לה הנאת ביאה ועוד דאם כן הא
דאמר אמימר תלויה וקדיש
קידושיו קידושין לא הוי אלא
דקדיש בכסף או בביאה אבל
בשטר לא דהוי כמו תלויה
ויהיב וי״ל דכנגד גופה שקנוי
לו מתחייב לה שאר כסות
ועונה ואע״ג דפרי׳ לעיל גבי
גט דלא חשיב זביני מה ש
שהבעל כפטר משאר כסות
ועונה הני מילי גבי בעל שהיה
נותנ׳ כרבנן ולא היה מגרשה :
אמר רב הונא מאן
דחתים אמודעא
שפיר חתם דרב הונא פליגא
אדרבא דאמר לא כתבינן
מודעא אזביני :
אמר רב נחמן עדים
שאמרו אמנה
היו דברים אין נאמנין כו׳ על כורחך באין כתב ידם יוצא
ממקום אחר איירי דאי יוצא ממקום אחר פשיטא דהכי
פריך בפ״שני דכתובות גבי האומר שטר אמנה הוא זה
אינו נאמן דקאמר מאן אי דקאמרי עדים אי כתב ידן
יוצא ממקום אחר פשיטא ועוד דמר בר רב אשי דאמר
אמנה היו דברינו אינו נאמן משום דלא ניתן ליכתב ואי
כתב ידן יוצא ממקום אחר אפי׳ ניתן ליכתב אינו נאמן
וקשה אמאי לא מהימני במגו דאי בעי אמרי אין זה
כתב ידינו דהא רב נחמן גופיה אית לי׳ מיגו לפסול השטר
בפר׳ שני דכתובות דקאמר כי אתו לקמיה לדינא אמר
להו זילו קיימו שטרייכו וחותו לדינא דמהימן לומר פרוע
הוא מגו דאי בעי אמר מזוייף הוא וכל שכן עדים דאלימי
לאורועי שטרא דהכי אמרי׳ בהדיא בפרק מי שמת ותירץ
ר״י דהיינו טעמא במודעא ואמנה לרב נחמן הואיל ואמר
שהשטר נכתב ונמסר כהילכתו שוב לא אתי על פה ומרע
לשטרא אפי׳ במגו ודמו כמי לחוזרין ומגידין הואיל ואמרו
שחתמו על השטר בדין ומדאורייתא עדים החתומין על
השטר כעש׳ כמי שנחקרה עדותן בב״ד דמי ומדרבנן הוא
דאצריכוה קיום דווקא כי טעין מזוייף אבל כשאומר ש
שהשטר נכתב ונמסר בהילכתו אין נאמנין לומר מודעא
ואמנה היו דברינו במגו דמזוייף ולא דמי לקטני׳ ואנוסים
היינו דמתני׳ בפ״ב דכתובו׳ דאין מודי׳ כלל שהשטר נכתב
בדין שאומרים שאנוסים וקטנים ופסולים היו ולא נכתב
מעולם כדין הילכך מגו מהני דלא שייך כאן נומ׳ לא אתי
על פה ומרע לשטרא שהרי אינם מודים שהיה שטר והא דלית ליה לרב נחמן בפ״ב דכתובו׳ דנאמן לומ׳ פרוע הוא במגו
דמזייף התם נמי לא מרע לשטרא כלל ורב הונא דקאמר התם מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו סבר דאפילו פרוע
הוא אינו נאמן לומר במיגו אע״ג דלא מרע לשטרא שלא אם כן טוען מזייף ואם תאמ׳ וכיון דרב נחמן מודה דאין נאמני׳
לומר שהוא שטר אמנה ומודעא מאי קא״ל לרב הונא דאמר אין צריך לקיימו נבנא גנובי למה לך אי סבירא לך כר׳ מאיר
אימא הלכה כרמ׳ דילמ׳ רב הונא נמי לאמנה ומודעא קאמר דאין צריך לקיימו דמודה ביה רב נחמן וי״ל דרב הונא אפי׳
לטענת פרוע קאמר דאין צריך לקיימו מדלא מפליג מידי והשתא לרב נחמן אפי׳ לרבנן דפליגי אר׳ מאיר התם באמנה
ומודעא מודו והיא ברייתא דתניא פרק מי שמת דשטר אמנה הוא זה אינו נאמן ובעי לאוקומא התם בפלוגתא דרבי
מאיר ורבנן רב נחמן הוי מוקי לה בדברי הכל :
מר

ד' בר רב אשי אמר מודעא היו דברינו נאמן לא דמי לחוזרין ומגידין שאינם אלא מוסיפין על עדותם ואע"פ שכתב ידן יוצא ממקו' אחר אין נאמני' ולא אמרי' דמוסיפין על עדותן הן מ"מ כשאין כתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנים במגו הואיל ואין חוזרין לגמרי מעדותן : דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך וצריך לומר דכתב לה נמי ובפירותיהם כדתנן בהכותב דאי לא כתב לה אלא בנכסייך הכתי אוכל פירותיה ולא מהני בנכסייך אלא שאם מכר ונתנה קיים : בכתב לה ועודה ארוס' והוי מצי למימר שכתב לה בלשון טוב אי נמי שכתבו לה על מנת שאין לבעלה רשות בה או שנתן לה בעלה דאמ' לקמן קנתה ואין הבעל אוכל פירות : וכדרב

אין נאמנים לא מבעיא אי דלא מהימני לעוקרו דלאו איכ' אלא אפי' אם הם עצמם אבל אמנה היו דברינו אין

אין נאמני' מודעא היו דברינו אין נאמנין הו"מ על פה דלא אתי על פה ומרע לשטרא אבל בשטרא אתי שטר' ומרע לשטרא גופה אמר רב נחמן אמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו אין נאמנין ומר בר רב אשי אמר אמנה היו דברינו אין נאמני' מודעא היו דברינו נאמנין מאי טעמא זה ניתן ליכתב וזה לא ניתן ליכתב : ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו וכו' : פשיטא כיון דאית ליה פירא פירא הוא דקאכיל לא צריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך וכי כתב לה מאי הוי והתניא האומ' לחבירו דין ודברי' אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה לא אמר כלום אמרי דבי ר' ינאי בכותב לה ועודה ארוסה וכדרב

ואמרי' דקאמ' מאן אילימ' דקאמר לוה כו' עד אלא דקאמרי עדי' אי דכתב ידם יוצא במקום ... דאין כתב ידם יוצא ממקום אחר אמאי לא מהימני והא איכא למימר הפה שאסר הוא הפ' שהתירו ומסקינן אמר רב אשי לעולם דאמרי עדי' ודאין כתב ידם יוצא ממקום אחר ודקאי כהנא דאמר רב כהנא אסור לאדם שישהא שטר אמנה בתוך ביתו משום שנ' אל תשכן באו' עדים אעולה לא חתמי וכי אמר חתמתי איכו נאמן דאין אדם נאמן בעדות כשמשים עצמו : מודעא היו דברינו אם שטר מכר הוא ואמרו עדים החתומין בו המוכר מסר מודעא בו : אין נאמני' דתרוייהו מודו דשטרא מעליא הוא ועכשיו באין לבטלו על ידי עדות מוד' שהגיד עדות שבשטר איכו חוזר ומגיד לבטלו והכא נמי אמאי ביטל רב הונא האשקלתא ב בר חנה הוא העד שאו' מודעא היו דברינו ואיכו נאמן : ומשני הני מילי דאין נאמנין ע' היו דברינו ובאים לבטל עדות שבשטר שנעשה כמי שנחקרה עידותן בבית דין משעה שכת' מבטל את הראשון דכיון שהגיד שוב איכו חוזר ומגיד לא אתא על פה דהשתא ומרע לשטר' המודעא בשטר וחתמו עליה העדים כי הך דרבה בר בר חנה שקדמה לאשקלתא אתי שטר לשטרא דאשקלתא דבתריה : ומר בר רב אשי אמר אמנה היו דברינו אין נאמנים כדמפר' כדפרי' לעיל משום דכתיב אל תשכן באהליך עולה ועדים אעולה לא חתמי וכשמעיד חתמ... נאמן משים עצמו רשע והילכך אפי' אין כתב ידם יוצא ממקום אחר אין נאמנים דאיכו נאמן לעשות עצמו רשע ... שטר לא חייש מר בר רב אשי דא"כ גבי מודעא אמאי נאמני' : מודעא היה דברינו נאמנים שהרי ניתן לי... קעביד כדי להציל האנוס מאונסו ואפי' כתב ידם יוצא ממקו' אחר נאמני' דאין זה חוזר ומגיד אלא מילת' אחרי' כדאמרינן נמי התם חתמנו אבל תנאי היו דברינו ולא נתקיים התנאי דמילתא אחריתי היא נאמנים שע"פ שבשטר וגם מעידין שאין חייב לו כלום והיכי דמי חוזר ומגיד כדתנן התם פסולים הייתו אנוסין הייתו קטנים כתב ידם יוצא ממקום אחר אין נאמנים שהרי פוסלין את השטר לגמרי דקאמרי בפסלו' נחתם והת' הוא דפו' משום חוזר ומגיד : אין לאיש חזקה בנכסי אשתו שאם החזיק בנכסי מלוג של אשתו שנפלו לה מבית אביה ... שכי' איכה חזקה לומ' מאשתי לקחתיה ואבדתי שטרי דאין דרך אשה למחות על בעלה כשמחזיק בנכסי' ואוכל מאחר שזן אותה : פשיטא דאין יכול לטעון לקוח הוא בידי דכיון דאית ליה פירא בתקנת חכמים שתיקנו בנכסי אשה לבעל תחת פירקונה אותן פירי הוא דקאכיל ואין לו בגוף הקרקע כלו' ואין צריכ' למחות שהכל יודע פירות ירד לקרקע זו ולא דמי למשכנתא דסורא דאמרן דצריך למחות בסוף כל ג' דהתם היינו טעמא שמא מרובה לא יהו עדים זכורים שכתורת משכון באה לידו ויכול לטעון לקוח הוא בידי אבל בנכסי אשה לבעלה יודעין שפירות יש לו בקרקע אשתו ולא תהיה לו חזק' בחייה : דין ודברים אין לי בלום לא יהא לי ואפ"ה אין דאין אשתו מקפדת אם יאכל הפירות שלא כדין : לא אמר כלום דאין זה לשון מתנה כשאמר לא יהא חלק ב ברשו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי מכורה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה : מתני' בכותב לה דין ודי' בנכסייך בעודה ארוסה דהיינו קוד' שיזכה בנכסי אשתו דאיכו זוכה בפירות עד שעת נשואין וכדמפיק ואזיל הבאות לאדם בתקנת חכמים יכול לעוקרן אם מתנה עליה קודם הזמן בעוד לא באו לידו ואומר לא יהא לי י ממון העתיד לבא לו בתקנת חכמים דאין מזכין לו לאדם בעל כרחו :

וכדרב כהנא דאמר רב כהנא נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה וכדרבא דאמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת שומעין לו מאי כגון זאת כדרב הונא אמר רב הונא אמר

וכדרב כהנא הוא דמועיל תנאי זה : נחלה הבאה לו העתידה לבא לו כגון נחלה דרבנן כדמפרש לקמן : אדם יכול להתנות עליה קודם שתבא שלא יירשנה כגון דקאמר דין ודברים אין לי על אותה נחלה העתידה לבא לי כלומ' לא יהא לי דין ודברים : וכדרבא כלומר וכאיזו נחלה מועיל התנאי בנחלה הבאה לו בתקנת חכמים כדרבא אבל בנחלה דאורייתא כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי כשימות לא יועיל התנאי דבעל כורחו שלו יהא אלא אם כן יתננה לאחרים בלשון מתנה : אי אפשי בתקנת חכמים שעשו לטובתי : כגון זאת דלקמן דמדרבנן הוא שומעין לו דעל כרחו דאינש לא יזכוהו חכמים שאם אינו חושש בטובה שעשו לו חכמים לא ניתן לו בעל כרחו שלדעתו תיקנוה חכמים : מאי כגון זאת באיזו תקנת חכמים היו מדברים בבית המדרש שעליה אמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת התקנה שאנו מדברים בה שומעין לו : כדרב הונא אמר רב כלומר מתקנת מזונות שהבעל נותן לאשה היו עסוקי' בבית המדרש והוא כנגד מלאכת ידיה תחתיהן שעל זה אמר רבא כגון זאת התקנה שתיקנו חכמי' מזונו' האשה לטובתה אם אומרת אי אפשי בתקנת חכמים בזו התקנה שתקנו לטובתי דהא לדידי איכא טובה דמלאכת ידי עדיף על מזונותי איזון משלי ואעשה מלאכה לעצמי שומעין לה ואתא לאשמועי' כדרב הונא אמר רב שיכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונית משלך ואיני עושה מלאכה לך כי אם לעצמי כדמפרש טעמא בכתובות קסבר מזונו' עיקר כלומ' תחלה תקנו מזונו' לאשה מן הבעל בעל כרחו בין תעש' מלאכ' בין לא תעשה מלאכ' ואח"כ תקנו מלאכה תחת מזונות שלא תהא לה איבה וכיון דלטובתה נתכוונו לתקן לה מזונות תחלה והיא עוקרת בומר איני חפיצה בתקנה זו איני חוששת למזונותיו הרשות בידה וכיון דעקרה תקנת המזונות גם תקנת מלאכת ידיה לבעלה בטילה ממילא דכיון דמזונות אין לה גם הבעל לא יטול מלאכת ידיה והיינו נחלה הבאה לו לאדם לאחר מכאן שהמזונות עתידים לבא בכל יום וה"ה לפירות של נכסי מלוג שתקנו חכמים לבעל פירותה תחת פרקונה כ"ש וכ"ש שאם אמר איני מקבל עלי תקנת פרקונה ואיני חושש בפירות נכסי מלוג שתקנו לי דמועיל התנאי בעודה ארוס' שעדיין לא זכה בקרקעותיה לפירות והיינו דאצטריך כ במתניתין למיתני דאין לאיש חזקה בנכסי אשתו לומר לקוח הוא בידי דאע"ג דכתב לה בעודה ארוסה שלא יטול כלום בפירותיה אפילו הכי שתקה ולא מיחה לבעלה דמני' אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי ששתקתי אבל מעולם לא מכרתי לך :
ונפי

דכדרב כהנא תימ' דמאי מייתי ראיי' מדרב כהנ' אי מייתי דמהני לשון דין ודברים אע"ג שהוא לשון גרוע דילמא כל הנהו דמייתי מיירי דאמ' בלשון טוב ועוד דאי איפשי דמייתי הוא לשון טוב כדמוכח פר' שני דכריתות ויש מפרשים דמדקאמר נחלה הבאה לו לאדם דווקא ולא שבאה לו כבר מכלל דבלשון גרוע מיירי דאי בלשון טוב אפילו באתה כבר נמי למה לא יוכל להתנות עליה ולר"י נר' דמייתי ראיה דאע"ג דקיימא לן דאין אד' מקנ' דבר שלא בא לעולם מ"מ יכול להסתלק מדבר שלא בא לעולם ואת' נמי רב כהנ' מני מייתי דמדבר שלא בא לעולם יכול להסתלק מידי דהוה אשאר כסות ועונה דאמר ר' יהודה בדבר שבממון תנאו קיים ואפילו ר' מאיר לא פליג אלא משום דקסבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וי"ל דשאני התם שעושה תנאי גמור אבל הכא מיירי שאינו אומר דרך תנאי אלא שאומר דין ודברים אין לי בנכסייך ועו' דהכא שאומר מעצמו ואין האשה מבקשת ממנו כ"ד דהוי פטומי מילי בעלמא כדאמרינן באיזהו נשך דלאשה איבעי לה לאתנויי ובעל קא מתני ומייתי דמדרב כהנא דבשילוק מועיל ומייתי נמי כדרב' כלומ' באיזו נחלה מועיל התנאי באותה שבאה לו על ידי תקנת חכמים כדרבא אבל בנחלה דאורייתא כגון דין ודברי' אין לי בירושת אבי לא יועיל כלום ודרב הונא מייתי דטעמא דיכול להסתלק משום דכיון דלטובתו תיקנו יכול לומר איני חפץ באותה טובה אבל מלשון דין ודברים לא צריך לאיתויי ראייה דסברא הוא דהיכא דלא בא לידו דשייך לשון דין ודברים כמו בעלמא ליסבא מעליא והא דאיצטריך לכדרב כהנא לאו משום דרבי יכאי איצטריך דאיהו סבירא ליה כהאשה רבה דאדם מקנה דבר שלא יבא לעולם ש"א מש' דלדידן קיימא לן דאין אדם מקנה ובמילתיה דרבא לחודיה לא סגי בלא רב כהנא דמרב' לא הוה שמעינן שיוכל להתנות בדבר שלא בא לעולם דאע"ג דרבא קאי אמזונות שלא באו לעולם התם איכא חידוש מה שאין לה מזונות דאשו יש לה ליטול מזונות בעל כרחה דבשרוצה חוזרת בה ולא קי"ל רב הונא אלא שיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה ואת' רב דפסיק בפרק הכותב כרשב"ג דאמר אם מתה ירשנה אפילו כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך בחייך ובמותך ולאו מטעמיה דאיהו סבר ירושת הבעל דאוריית' ורב סבר ירושת הבעל דרבנן ו
וחכמי' עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה מאי שנ' דמפירות יכול להסתלק משום דהוו דרבנן וי"ל דשאני ירושה דנפלה קמי בעל דיורשי האשה נכרים הם באותה ירושה לגבי בעל ולכך אין יכול להסתלק אבל הכא מנכסי מלוג יכול להסתלק שישארו ביד מי שהן עכשיו דהיינו ביד האשה ועוד מצינן למימר דלא עשו חיזוק אלא בדבר שיש לו שורש מן התורה כגון ירושה דאיכא ירושה דאורייתא אבל בדבר דליכא דכוותיה בדאורייתא לא עשו רבנן חיזוק אי נמי פירות דלא שכיחי לא עבוד חיזוק כדאמרינן בריש אע"פ לכל יש כתובה ולא לכל יש פירות דלא שכיחי כמו ירושה דאין לך אשה שאין לה נכסי צאן ברזל שירש הבעל דאפי' במשיאין יתומין תנן לא יפחתו לה מחמשים זוז הילכך ירושת צאן ברזל שכיח' ולא פלוג רבנן בירושת הבעל דבכל ירושות אין יכול להתנות אבל פירות דלא שכיחי דאיכא טובא שאין להם נכסי מלוג לא עשו חיזוק :
כוס

אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עוש' הא ראיה יש תימא נחת רוח עשיתי לבעלי מי לא תנן לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי הכא נמי תימא נחרת רוח עשיתי לבעלי הא איתמר עלה אמר רבה בר רב הונ' לא נצרכה אלא כאותן שלש שדות אחד שכתב לה בכתובתה ואחד שיחד לה בכתובתה ואחד

יכולה אשה שתאמ' לבעלה כו' פי' בקו' וכי קאמר במי איירי מקבל פרקונה ואיכי ת׳שם בפירות נכסי מלוג שלה שתקנו לי דמועיל התנאי בעודה ארוסה שעדיין לא זכה בקרקעותיה לפירותיה וקנת היה כ' לר"שבא להביא ראיה לדבריו מדתנייא בפרק נער' שנתפתת תיקנו פירקונה תחת פירות שמע מינה דפירי עיקר ויכול לומר כן דהא בפ' אע"פ פריך אמילת' דרב הונ' דהלא מהא דקתני תיקנו מזונו' תחת מעש' ידיה ומשני אימא תיקנו מעש' ידיה תחת מזונו' ומ"מ אומר ר"שבא דאי אפש' לומ' כן דאדרב' פרקונה עיקר כמו שמדקדק ר"י ב בכתובו' פר' נערה דאמר מאי לפיכך בעל אוכל פירות מהו דתימ' מיכל לא אכיל' אכוחי ניכחינהו כו' קמ"ל דהא עדיפ' לה דזימנין דלא מלו ופרק לה מדידיה וקאמר כמי התם לעיל בשלמא בעל תקינו ליה רבנן פירות דאי איסתכאי הויא לה איבה ומימנע ולא פריק משמע דלטובת האשה נתקן ובירושלמי פרק נערה קאמר בהדיא אהא דתנן נשאת יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה שאם אמר אי אפשי לאכול ולא לפרוק אין שומעין לו והא דתנן פרקונה תחת פירות אע"ג דפרקונה עיקר לא תני הכי אלא לאשמועינן שלא תוכל האשה לומ' איני כפדית ואיני כותנת פירות ואע"ג דלטובת' ניתקן שלא תיטמע בין הגוים ועוד דלא דמי למזונות שיכולה לומר איני ניזונית ואיני עושה דהתם לא מפקעת תקנת מעש' ידיה שאם איכה עושה ואיכה ניזונית היו או למחר תעש' ותהא ניזונית אבל אם אמרה איני נפדית ואיני נותנת פירות הרי מפקעת לגמרי תקנת פירות דפירות של כל ימיה הם תחת פרקונה אי נמי שאני פירות משום דידו כידה שהוא זוכה בגוף הקרקע אבל מעשה ידיה היאך יזכה בהם שאינן בעין דלא שייך למימ' שיזכה בגוף הידים ובעניין זה מניכו לריש לקיש דפליג ארב הונא בפ' אע"פ וסבר דמעשה ידיה עיקר ואינו מגיה הברייתא אלא תני תקנו מזונות תחת מעשה ידיה כדקתני ואפי' הכי אומר ר"ת דאין הבעל יכול לומר לה היכא דלא ספקא נאי מעש' ידיך במזונותיך כדמוכח בהלי' בפ"ק דגיטין ובריש המדיר דפריך אי דלא ספקא הדרא קושי' לדוכתה כיון דמשעבד להו היכי מצי מדיר לה: הכי גרסינן בפר"ח ואחת שהכניס לה שום משלו וה"פ אחת שכת' לה בכתובה במנה ומאתים וכמה שאדם נותן משלו שייך לשון כתובה ולא לשון ייחוד כגון הכותב כל נכסיו לבנו ואחת שייחד לה בכתובתה תחת הנדוניא שהכניסה מבית אביה כי נדוניא נמי נקראת כתובה דבפרק נערה שנתפתתה קתני קבורתה תחת כתובת' דהיינו תחת נדוניית' דתחת מנה מאתים לא קברי' דבסוף ההוא פירקא קאמרינן דארוסה אין לה קבורה ואחת שהכניס לה שום משלו שעם לה שדה כנגד תוספת שהוסיף לה משלו על המנה ומאתים וג' עניני ממון אלו כותבין בכתובה כסדר זה תחלה מנה ומאתים ואח"כ נדוניא שהכניסה עמה דהבעלת עלי' ואח"כ וכבי נתן דין והוסיף לה מדיליה כו' וכקו' לא פי' כן:

אילימא

ומקשי תלמוד' הא רבותי' יש דקתני מתני' אין לאיש חזק' דאי חזק' מועלת לו לקיי' מקחו אבל ראיית עדי' או שטר תועיל לו לקיים מכירת' דאם מכר לו אשתו נכסי מלוג שלה קנה: תימא נחת רוח עשיתי לבעלי שמכרתי לו שלא יכעוס עלי אבל לא היה בדעתי להקנותו דלא דמי לתלוה וזבין דזביני זביני דלאגב אונסיה גמר ומקני אבל הכא דליכא אונס כ"כ לא גמרה ואקניי' דמי לא תנן דכי הך טענה יכולה אשה לטעון לאחרים שקנו מבעלה וכ"ש שמכרה לבעלה עצמו: לקח מן האיש מן הבעל וכל קרקעותיו משועבדי' לכתובת אשתו והיו' או למחר אם ימות או יגרשנה תטרוף מלקוחות אם לא תמצא בני חורין שכן כתב לה כל נכסיי אחראין וערבעין לכתובתיך כמש' כתובות: וחזר זה הלוקח ולקח מן האשה נתן לה דבר מועט והקנתו לו כדי שלא תטרוף ממנו חוב כתובתה: מקחו בטל לא בטל בטל ממש כל זמן שיחיה הבעל יאכל זה הלוקח את הפירות שהרי המכר מכר הו' כל זמן שלא תתגרש האשה ולא יבא זמן גיבוי כתובתה שהרי משנה זו בבל נכסים וקרקעות שיש לו לבעל מיירי כדמוכח לקמן בסמוך דאמרי' למעוטי מאי אילימא למעוטי שאר נכסים כו' ובכולן אי אתה יכול לומר מקחו בטל לגמרי כדאמרי' בפרק האשה שנפלו לה נכסים בסופו דאי לא תימא הכי סיפא דקתני לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתיך מונחת על השולחן אלא כל נכסיי אחראין לכתובתיך ואי בעי לזבוני יזבני כמי לא מצי מזבן בתמיה משום אכו למדין שהמכ' קיי' ואע"פ שמשועבדי' לאשה אלא דלהכי אהני שעבוד שתוכל לטרוף מהן כ כשיגיע זמנה לגבות כתובת' הילכך האי מקחו בטל אחזר ולקח מן האשה קאי דהוי בטל לגמרי שהוא מקח וכשתבא לגבות כתובת תטרוף ממנו דמצי' אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי למכור לך קרקעו' המשועבדין לי ולא גמרתי בלבי להקנות לך: ומשני הא איתמר עלה דההיא דחזר ולקח מן האשה: אמ' רבה בר רב הונ' לא נצרכה למיתני מקחו בטל היכא דחזר ולקח מן האשה אלא באותן שלש שדות המשועבדות לה יות' משאר נכסי' ודעתה סמכה עילווייהו טפי דהוי מקחו בטל דודאי לא גמרה ואקנייה אלא נחת רוח עשתה לבעלה ולקמיה מפרש למעוטי מאי דלא ליהוו מקח בטל: אחת שכתב לה בכתובתה כלומר אחת מן השלש שדות הוא שדה שסיעבד לה בפירוש והזכיר ההוא שדה בשטר הכתובה שישתעבד לה וסמכה דעתה עליה טפי משאר נכסי ומיהו כל נכסיו במי שיעבד לה שכך כתב לה כל נכסיי אחראין לכתובתיך ומיהו לא הזכיר ולא שיים מכולם בפירוש בתוך שטר הכתובה כי אם זה לבדו: או אחת שיחד לה בכתובתה לא נכתב בתוך השטר אלא לאחר כישואין יחד לה אחת משדותיו ועשאה אפותיקי לגבות ממנה כתובתה ומיהו כל שדותיו משועבדין לה בתו' שטר הכתובה אלא על זה בוטחת יותר הואיל ויחדו לה בפני עדים:

בג

ואחת שהכניסה לו שום משל' למעוטי
מאי אילימא למעוטי שאר נכסים כל
שכן דהוי לה איבה דאמר לה עיניך
נתת בגירושין ובמיתה' אלא למעוטי
נכסי מלוג והאמר אמימר איש ואשה
שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום
כי איתמר דאמימר היכא דזבין איהו
ומית אתיא איהי ומפקא א"נ זבנה איהי
ומתה אתא איהו ומפיק בתקנת' דאוש'
וכדר' יוסי בר חנינא דא"ר יוסי בר חנינ'
באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי
מלוג ומת' הבעל מוציא מיד הלקוחו'
אבל היכא דזביני תרוייהו לעלמא א"נ
דזבנא איהי לדידיה זבינה זביני ואי'

ה"ג ואחת שהכניס לו שום משלה שדה שהכניסה לו מבית אביה ושמו אותו וכתבו שוויו בשטר הכתובה שקיבלו עליו הבעל בדמי' והם נכסי צאן ברזל שאם פיחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו וזהו שכותבין ודא נדוניא דהנעל ליה מבי אבוהא כך וכך ממון שך הכל קיבל עליו החתן בכך וכך דינרין וגם זה השדה מ משועבד לה עם שאר ב נכסיו של בעל אלא שעל זה בוטחת יות' בשיעבודו הואיל ומבית אביה הכניסתו ומג' שדות הללו אם חזר ולקח מן האשה מקחו בטל דאמרה נחת רוח עשיתי לבעלי ו ומתרץ עצמו מפ' והול' לסיי' תירוץ שלו: למעוטי מאי כלומ' למעוטי מאי נקט ג' שדות הללו דהוי מקחו בטל ולא שדה אחרת: אילימא למעוטי שאר נכסים וקרקעות של בעל המשועבדי' לה דאם חז' ולקח מן האשה מקחו קיים ולא ת' תאמ' נחת רוח עשיתי לבעלי והכי קאמר רבה בר רב הונ' לא נצ' כו' כלומ' אין משנ' זו מדברת בשא' נכסי' אלא בהנך ג' שדות דכיון דמשועבדי' לך כל כך ודאי לא גמרה ואקנייה אלא נחת רוח עשאה לבעלה אבל בשא' שדו' שאינן משועבדין לה כל כך שאינן מיוחדין לה ודאי גמרה ואקנייה ולא מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי והוי מקחו קיים : כל שכן דמצית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי דהויא לה איבה אם לא תמכור לו ללקח מבעלה וכל שכן דהוי מקחו בטל ותטרוף האשה מהנו כתובת' כשתתגר' או ימות בעל דאי לא כתב' ליה ללוקח אמר לה בעלה עיניך נתת בגירושין או במיתה ושכורה את לגבות כתובתיך כשאמות או אגרשך ולכך אין את מנחת למכור מנכסי כלום אבל בהנך ג' שדות לא אמר לה בעל הכי דמאחר שייחדם לה דין הוא שתערער ב במכירת' והילכך רבות' הוא דקאמ' לא נצרכא האי דתני מקחו בטל לא מבעיא בשאר נכסים דמילת' דפשיט' הוא דיוני אמר נח' רוח עשיתי לבעלי כדי שלא יאמר עיניך נתת בגירושין ובמית' אלא אפי' בהנך ג' שדות דליכא למימר הכי אפי' הכי מקחו בטל דכיון דמ"מ אינן שלה לגמרי כי אם של בעל מצית אמר' נחת רוח עשיתי לבעלי: אלא ודאי למעוטי נכסי מלוג אתא רבה בר רב הונא דבהנהו אמר לקח מן האיש וחזר ולקח מן האש' מקחו קיים דכיון דשלה הן איכה ינורה מבעלה ויכולה למחות בבעלה שלא ימכור ולא מצי' אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי ומתני' נמי דקתני אין לאיש חזק' בנכסי אשתו הא ראייה יש בנכסי מלוג מיירי דכיון דהנכסים שלה לא מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: ה"ג והא אמימ' כו' וקס"ד השתא דהכי קאמר איש שמכר ואחריו האשה לא עשו כלום דמצית אמרה נחת רוח כו' וכ"ש אי זבנ' לבעלה דנחת רו' עבד' ליה ואמאי קדייק מתני' הא ראייה יש: ומשני כי אתמ' דאמימ' לא שמכרו שניהם כיחד אלא איש או אשה קאמר כגון היכא דזבין איהו לאחר ומית דאתיא איהי האשה ומפקא מן הלקוחות גוף הקרקע והפירות מכאן ואילך שהבעל אין יכול למכו' אלא הפירות שהן שלו בחייו וגם הגוף אם תמו' אשתו וירשנ' הוא אבל אם ימות הוא היא תיטול נכסי מלוג שלה הילכך האיש שמכר לא עשה ולא כלום לגבי הכי שאם ימות בחייו אשתו היא תקח. נכסי מלוג שלה ואי נמי אם מכרה היא גוף הקרקע בלא פירות שהרי הפירות של בעל הם תחת פירקונה ואח"כ מתה לא עשתה ולא כלום ולא כלומ' מאחר שמתה אין לבעל עוד פירו' שהרי לא יפדנ' עוד וגם גוף הקרקע לא ירש מאשתו אע"פ שהבעל יורש את אשתו שהרי מכרה גוף הקרקע בחייה אי איפשר לומ' כן שא אתי בעל ומפיק כמו שהתקינו באוש' כשהיית' סנהדרי' לשם באחת מי' גליות שגלתה סנהדרי כדאיתא בר"ה כדר' יוסי בר חנינא כו': הבעל מוציא מיד הלקוחות כדמפרש טעמ' בב"ק דאלמוה רבנן לשיעבודא דבעל משום איבה ועשאוהו לקוח ראשון ומיהו להכי אהני מכירת האשה דאם ימות בעל בחיי' יטלם הלוקח אבל היכא דזבינו תרוייהו לעלמא הוא מכר את הפירות והיא מכרה את הגוף אי נמי זבנה איהי לדידיה לבעלה זביניהו זביני ולא מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי דבשלה לא עבדא נחת רוח עשיתי דלא קפיד עלה בעל הלכך שפיר קדייקא מתני' הא ראייה יש שאם יש לו שטר או עדים שמכרה לו אשתו נכסי מלוג שלה הוי המקח קיים :

אילימא למעוטי שאר נכסי' כו' בפ' האשה שנפלו נכסי הרונה שימכור בנכסי אביו פ"ה דהא דתנן בהניזקין לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל הא אוקימנן בג' שדות והקשה הר' שמואל דכ"ש בשאר נכסים כדמשמע הכא ל לכן נראה לר"י לפרש מקחו בטל משעת טריפה וג' שדות לאו למעוטי שאר נכסי' ואפי' בג' שדות מקחו קיים עד שעת טריפ' ויש לייסב פ"ה דמקחו בטל משמע בטל לאלתר והכ' ה"פ למעוטי מאי דלא מצית אמר' נחת רוח עשיתי לבעלי אילימא למעוטי שאר נכסים דלא תטרוף לגמרי כ"ש דהוי' לה איבה והא דלא קאמר למעוטי שא' נכסי' דאין מקחו בטל לאלתר דמשום הא לא הוה צריך למימר לא נצרכה אלא לאותן שלש שדו' דפשיט' הו' דאין מקחו בטל לשא' כאותן ג' שדות דהא כל אדם מוכר קרקעות המשועבדות אלא ודאי לא איצטרי' לאוקמי באותן שלש שדות אלא למעוטי שאר נכסים דלא טרפא כלל אבל קשה לר"י דהיכי מצינן למימר דפשיטא ליה דבשאר נכסים אין מקחו בטל לאלתר הא מקמי דמוקי לה הכא באותן שלש' שדות הוה ס"ד דמיירי בשאר נכסים אע"ג דקתני מקחו בטל : **המוכר** עבדו ע"מ שישמשנו ל' יום הא דלא נקט המוכ' עבדו לפירות משו' דאי דרך למכו' עבד כנעני זה אלא משכיר אותו לעשות מלאכה : ישנו

אחי'

ואי בעי אימא אמימר דאמר כר' אלעזר
דתניא ר המוכר ערה עבדו ופסק עמו
שישמשנו שלשים יום רבי מאיר אומר
הראשון ישנו בדי' יום או יומי' מפני שהוא
תחתיו והשני אינו בדין יו' או יומים מפני
שאינו תחתיו קסב' קנין פירו' בקני' הגוף
דמי ר' יהודה אומר השני ישנו בדין יו' או
יומי' מפני שהוא כספו והראשו' אינו בדי'
יום או יומים מפני שאינו כספו קסב' קני'
פירו' לאו בקנין הגו' דמי ר' יוסי אומ' שניהן
ישנן בדין יום או יומים זה מפני שהוא
תחתיו וזה מפני שהו' כספו ובספק' ליה
אי קנין פירו' בקנין הגו' דמי אי לאו בקנין
הגו' דמי וספ' נפשות להק' ר' אליעז' אומר
שניה' אינן בדין יום או יומים זו"ה

דשבר כדין יום או יומי' אי' להק שות השתא כעמיד' יום לא יוקם כ"ש כיומי' דרש' פי' כפרש' ואלה המשפטים איזהו יום שהוא כיומים הוי אומ' מעת לעת : **קסבר** קנין פירו' כקנין הגו' דמי דאי קאי מש' דדרי' תחתיו ה"נ כתיב כספו ומנא לי' דתחתיו דווקא שפי מכספו אלא משו' דסבירא ליה קנין פירו' כקנין הגו' דמי ואת אכ' הו' לי' למימ' איכו כדין יו' או יומי' כדאשכ' בהחובל דתני חד' עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך לא לאי' ולא לאשה ומסיק דכ"ע לית להו תקנ' אושא וכקנין פירות כקנין הגוף דמי קמיפלגי מר סבר כקנין הגוף דמי ומר סבר לאו כקנין הגו' דמי שמא הא דחשיב קנין פירות כקנין הגוף דמי לא מהני שינ' לאיש אלא לענין שלא יצא לאשה ור' כר ברוך לג' כקנין פירות כקנין הגו' דמי קמיפלגי אלא ה"נ דכ"ע לית להו תקנ' אוש' ובפלוגת' דהכי תנאי כו' והא דקתני לאשה אבל לא לאיש כר' יהודה והיא דקתני לא לאשה ולא לאיש כר' אליעזר דאמר שניהם אינן כדין יום או יומים ואפי' שניהם יחד אין יכולין לשחררו ומשום הכי לית להו תקנת אוש' דלרבי אלעזר אין מכירתו כלום הילכך לא שייך לר' שעז' תקנת אושא דתקנו שהבעל מוציא מיד הלקוחות דלדידיה אין כאן מכירה כלל ויש לתרץ בדוחק ניר' הספ' דהתם סבר הוא שלא יועיל קנין פירות להיות כקנין הגוף אלא לענין שלא יצא בשן ועין לאשה אבל לענין שיצא לאיש לא דלא אלים להפקיע קנין פירותיו את קנין גוף האשה שיצא לו לחרות איכמי לא דמי קנין פירות דבעל שלא היה לו בגוף כלום מעולם לקנין פירות דמוכר עבדו ע"מ ש שישמשנו שלשים יום שמתחלה היה הכל שלו ועדיין לא יצא מתחת ידו שהפירות שלו וכענין זה מחלקי' גבי בהמ' ארנונ' בפ"ק דפסחים ומה שקשה עליה מבכורות שם מפורש וכן נ"ל דאין לומר כלל דרבי מאיר דסבר הכא קנין פירות כקנין הגוף דמי יסבור שם לאיש אבל לא לאשה דהא ביבמות בפרק אלמנה פליגי במכנסת שום לבעלה ר' אמי אמר הדין עמו דר' יהודה אמר הדין עמה ואמרי' תניא כוותיה דרבי אמי עבדי צאן ברזל יוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה ומאי קושיא לרב יהודה דילמא אע"ג דהדין עמה יוצאין לאיש ולא לאשה דקסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי ואפילו בנכסי מלוג כהי הוי דיכא הכי לרבי מאיר אלא ודאי לא מהני כלל קנין פירות להיות כקנין הגוף לצאת לאיש כדפרישי':

קבייך פירות לאו כקנין הגוף דמי כו' קשה דבסוף השולח מסיק אפלוגתא דרבי יהודה ור"ש דכ"ע קנין פירות כקנין הגוף דמי וי"ל דהתם לא קאמר אלא כלומ' מהכא ליכא למילף מינה ובערכין נגר' לעולם אימא לך לר"ש קנין כקנין הגוף דמי ול"נ דכ"ע והא דלא מייתי כהשולח הך דהכא משום דכיחא ליה לאתויי תנאי דפליגי בשדה דומיא דפלוגתא דר' יוחנן ור"ל דהתם:

דספק נפשו' להקל פי' כקו' משום דכתיב ושפטו העדה והצילו העדה ואין כר"דבלאו ה"נ לא קטלי' מספיקא דאפילו ממונא לא מפקינן מספיקא : **דבי** אליעזר אומר שניהם אינן בדין יום או יומים הק' ריב"א דהיכי מדמה אמימר מכירה לדין יו' או יומים דא"כ שותפים לא יוכלו למכור לעולם דהא אמרי' בהחובל מאן תנא להא דתנו רבנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של שני שותפין אין יוצאין בראשי אברי' כמאן כר' אלעזר וא"כ ה"נ עבד של שני שותפין אין יכולי' למוכרו וי"ל דהת' מיירי בשני שותפין שלזה גוף ולזה פירות דומיא דמוכר עבדו ע"מ שישמשנו ל' יום וחציו עבד וחציו בן חורין כגון שנתן כל דמיו ואינו מעוכב אלא גט שחרור להיות מותר בבת חורין דאין לו בגופו כלום אבל אם מקנת גוף של זה ומקנ' של זה אז היה יוצא בראשי איברים והוה מפסיד חלקו אם הפיל את שינו או סימא את עינו כמו שיכול למוכרו והא דקא' התם לאו אמ"ר אליעזר כספו המיוחד לו ה"נ עבדו המיוחד לו לאו מקרא יליף דבלאו קרא יליף לראשי אברים מדין יום או יומים כי היכי דילפינן לענין מכירה אלא גמרא דתלמודה קאמר כלומר בעינן ש"הא עבדו המיוחד לו כשאן

ואי' אי' אמימ' אפי' כשמכרו שניה' ביחד לאד' אחד קאמ' דלא עשו' ולא כלו' ואפי' לקח תחילה מן האשה וחזר ולקח מן האיש . וכ"ש היכ' דמכרה היא לבעלה דלא הוי מכר ומיהו לא תקשה מתני' דדייקא דהוה מכר דאמימ' דאמר כר' אלעז' ויליף טעמ' מקראי דדבר של שני שותפין שהגוף לזה והפירות לזה אין כח לשניהם למכור דלא זה קרוי בעליו ולא זה קרוי בעליו ו ומתני' רבנן היא דפליגי עלי' דר' אלעזר : שישמשנו למוכר: הראשון אם הכהו ומת לסוף שני ימי' מחמת הכאה זו ישנו כדין יום או יומיים יעמד לא יוקם ופטור דאילו מכה ל לישראל חבירו אם מחמ' מכה זו מת אפי' לסוף שנה נהרג כדנפקא לן מונקה המכה מלמד שחובשי' אותו כו' בבבא קמא : מפני שהוא תחתיו עדיין כל ל' יו' וכתי' ומת תחת ידו ותחת קריכא ביה : אבל השני הלוקח איכו כדין יום או יומים אם הכהו ומת אלא הורגין אותו דעב' כנעני כב' ישרא' הוא לכל דבריו דנמר לה לה מאשה:קסבר ר' מאיר קניין פירות דהייכו תשמיש דשב' כל ל' יום כקנין הגו' דמי כלו' כאילו קנה גופו ואותו שאין לו פירות אי' קניין הגוף שיש לו בעבד כלום דאין גופו עומד אלא לפירותיו והילכך ראשון קרוי אדון : ר' יהודה דייק סיפיה דקר' לא יוקם כי כספו הוא למי שהוא קנוי לגופו הוי עבד : שניהם ישנן כו' ופטורין דספ' כפשו' דבעלים שהכוהו מי נהרג מהם להקל דכפק' לן מושפטו העדה והצילו העדה : שניהם כו' כלומר שניהם שהכוהו נהרגים : זה

אמון לפי שאינו עכשיו
יותר הוא דמה כתיבת
וקם לפי שכספו הוא אי
ומהכא נמי ילי' אימור

במאן אילימא באחר והאמר רב אין מחזיקי' כו'
תימא לרשב"א דמאי קשיא נימא לעול' באחר
והא דקאמר צריכה למחות כשכתב לה דין ודברים אין לי
בנכסייך ובפירותיהן שאין לבעל פירותיהן ולכ' צריכ' למחו'
שאינה סומכת עליו ונראה
לו דמ"מ סומך עליו כיון שאם
מתה יורשה דאפי' כתב לה
בחייך ובמותך קיימא לן
כר' שבג דאם מתה יורש' כפ'
הכותב : בגון שאכל' מקצ'
חזקה בחיי הבעל ושלש שנים
לאחר מית' הבעל אבל מקצ'
בחיי הבעל ומקצת לאח' מיתת
הבעל לא ולא דמי לאכלה
בפני האב שנה ובפני הבן
שתים דהתם אם היה אוכלה
שלש שני' בחיי האב היתה
חזקה : מגו

זה לפי שאינו רזחתיו וזה לפי שאינו
כספו ואמ' רבא מאי טעמא דרבי אליעז'
אמר קרא לא יוקם כי כספו הוא כספו
המיוחד לו : ור"א לאיש חזקה בנכסי
אשתו והאמר רב אשת איש צריכה
למחות במאן אילימא באחר והאמר רב
אין מחזיקין בנכסי אשת איש אלא לאו
בבעל אמר רבא לעולם בבעל וכגון
שחפר בה בורות ושיחין ומערות והאמר
רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה
לנזקין איכא אין דין חזקה לנזקין ואי
בעית אימא הא איתמר עלה רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר
בבית הכסא רב יוסף אמר לעול' באחר וכגו' שאכלה מקצת חזקה
בחיי הבעל ושלש לאחר מיתת הבעל בגו

ומחזיקין לשון רבים ועוד דאי בבעל קא' דאין מחזיקי' היינו מתני' לא לאיש חזקה ב
ועיכן : אלא לאו בבעל אלמא יש חזקה וקשיא מתני' לרב : לעולם בבעל שהחזיק בנכסי
שיש חזקה לבעל ואפי' הכי לא תיקשי ליה מתניתין דהך חזקה דקאמר רב כגון שחפ' בה
הוא דאשתעבד ליה בנכסי מלוג דאשתו ולא לקלקל הקרקע לחפירת בורות וכגון שדה
ש לו חזקה דודאי קנאה מאשתו והילכך מקלקל לה לצורכו וכי האי גוונא הוא דקאמר רב
זקין כלומר היכא דמזיק לחבירו אין יכול לטעון לקוח הוא בידי שהרי החזקתי בה ג'
נרו דכי האי גוונא לא הויא חזק' דמצי טעין אידך משום דלא אחזקת כדמחזקי אינשי לא
חזקה להצטרך ג' שני' לנזקין היכא דחזקתו ע"י נזקין אלא לאלתר הויא חזקה דאין אד'
ק אלא מוחה מיד ושיכא דלא מחה הפסיד והלכך אשת איש דקאמר רב צריכה למחו' מיד
חופר בה בעל בורות שאין אדם רואה היזקו ושותק והילכך כי האי גוונא יש לו חזקה :
רב מרי אמר כו' כלומר ואי אי' לעולם חזקת ג' שנים בעינן אפי' היכא דחפר בה בורות
דקאמר רב נחמן אין חזקה לנזקין לא בחזקת ג' שנים בקרקע חבירו איירי אלא בעושה
של עצמו כגון עשן וריח רע אתא לארויי שלא יזיק לחבירו ואפי' החזיק ימים רבים אין ש
ומזיק חבירו : רב מרי אמר כו' כבר פירשנו בלא
רב יוסף אמר מתני' לא תיקשי לרב דמאי דקאמר רב אשת איש צריך
על קאמר דהא אין לאיש חזקה בנכסי אשתו כדקתני מתני' אלא לעול' באחר שהחזי' בנכסי' וקאמ' רב דצריכ'
יא לך האמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש לא תיקשי דה"מ דאין מחזיקין בחיי הבעל שאם החזיק
בעל ג' שני' אינה חזקה ואינה צריכה למחות דמצית אמרה על בעלי סמכתי אם פירות שהיו לבעלי בנכסי
אבל גוף הקרקע שהוא שלי לא היית' יכול לקנו שגם הוא אין לו חזק' בנכסיי באכיל' פירות דכיון דאית ליה פירי
רי הוא דקאכיל ולכך לא חששתי למחות אבל הכא במאי עסקינן כגון שאכלה הלוקח מקצת חזקה בחיי
לו וג' שנים שלימות לאחר מיתת הבעל כי האי גוונא קאמר רב דצריכה למחות כדמפרש טעמא לקמיה
שמכר בעלה נכסי מלוג שלה צריכה למחות לאחר מיתתו דס"ד כיון דהכל יודעין שהבעל מכרה ל
הוא מודה בזו כן שהבעל מכרה לו לא תועיל חזקתו אף לאחר מיתת הבעל כלום שהרי לא יכול לטעון
כתה אחרי כן ואכלתה שני חזקה דכיון דמתחיל' הבעל מכרה לו ופירות הוא דהיו לו לבעל באות' שדה
הרי זה כאו' המחכיר לקרקע באריסות לפירות שאינו יכול לטעון אחרי כן לקחתים הימנך והלכך ל
מחות קמ"ל רב דצריכה למחות לאחר מות בעלה קודם שיחזיק בה ההוא אחר ג' שנים דודאי א' עם
נס קנייה לו מן הבעל יכול לטעון הבעל מכר לו הגוף אם יירשיך ואם ימות קודם לך פירות מיהא הי
די כשלקחתי מתקתי ולכך עכשיו ממך שהרי עתה נעשה השדה שלך והילכך מגו

מגו דאי בעי אמר מינך זבינתה כו׳ תימא אמאי
נקט כי האי גונו׳ דזבינתיה ניהליה וזבנא ניהלי
הוה ליה למימר דכאן נומר דמינך זבינתיה דאי מילתא
דפשיטא היא דמהימן א״כ השתא נמי מילת׳ דפשיט׳ היא
דמהימן במגו : הא ראיה
יש בשטר מתנה ה״ה דה״מ
למימר בשטר הודאה דלא
שייך ביה גלוי זוזי : דל זוזי
מהכא ותיקני ליה בשט׳ במקו׳
שכותבין שטר קאמר
דבמקום הזה לא מהניא ב
מעות׳ מידי אע״ג דמהניא
במקום שאין כותבין ומי׳ אף
במקום שכותבין שייך למימר
דנפקא מינה להיכא דאמ׳ אי
בעינ׳ בשטר איקני ואי בעינ׳
בכספא איקני דקני בכספא
אע״פ שלא כתב לו השטר אי
נמי כגון שכתב השטר תחלה
ואחר כך נתנ׳ דמי׳ דאי אמרי׳
לגלויי זוזי הוא דבעי לא קנתה
: כתב

בא

מגו דאיבעי אמר אנא זבינתה מינ׳ כ
כי אמר ליה נמי את זבינתה ליה וזבנת
ניהלי מהימן גופא אמר רב אין מחזיקי׳
בנכסי אשת איש ודייני גולה אמרו
מחזיקין אמ׳ רב מסתבר׳ טעמייהו דדייני
גול׳ אמרו ליה רב כהנ׳ ורב אסי לרב הדר
ביה מר משמעתיה אמ׳ להו לא מסתבר׳
אמרי כדרב יוסף : ולא לאשה בנכסי
בעל׳ : פשיטא כיון דאית לה מזוני מזוני
הוא דקא אכלה לא צריכא דייחד לה
ארע׳ אחריתי למזונה הא ראיה יש לים׳
ר׳גלויי זוזי הוא דבעי שמעת מינ׳ המוכ׳
שדה לאשתו קנתה ולא אמרינן לגלויי
זוזי הוא דבעי לא אים הא ראי׳ יש בשטר
מתנה אמר ליה רב נחמן לרב הונ׳ לא הוה מר גבן באורת׳ בתחום׳
דאמרינן מילי מעלייתא אמ׳ לי׳ מאי מילי מעליית׳ אמריתו המוכ׳
שדה לאשתו קנתה ולא אמרינן לג׳ויי זוזי הוא דבעי אמר ליה
פשיטא דל זוזי מהכא ותיקני בשטרא מי לא הנן נכסים שיש להן
אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה אמר ליה ולאו איתמר עלה
אמר שמואל לא שנו אלא בשטר מתנה אבל בשטר מכר לא קנה
עד שיתן לו דמים ולא מותיב רב המנונ׳ בשטר מכר ביצד
כתב

מגו דאי בעי אמר אנא זבינתא מינך אחר׳ מות
ואכלתי שני חזקה כי קאמר יודע אני דזבינתיה
ואחריכן זכין ביה׳לי מהימן ולא דמי לאחרים שאינו
לטעון לקחתיו אחריכן משו׳ דשת׳ אחרים אין זמן ל
אלא כל הימי׳ בתוך
עומד אבל זה שלקח
ע״מ שאם ימות יפר
שתטול האשה בכס[פה]
התם ודאי כשמת ה[ו]א
זה כאילו יורד עכשיו
לשדה אשה זו והיא
שלש שנים איכא למימ׳ ד
זבינא ליה : נדייט
שמואל וקרנא בפרק
דסנהדרין : מחזיקין וה
לו למחות : מסברא אמרי הי
דהוי מקנת חזקה בחייבע
ושלש לאחר מיתת הבעל
שפירש רב יוסף לעיל
הוא דמסתברא דמח
דהא רב גופיה הכי קאמ
לעיל אבת אים צריכה למחות
דמשמע דמחזיקין ומיהו דייני
גולה בעל שניין פליגי אדרב
: כדרב יוסף תלמודא הוא
שקיצר דברי רב אבל רב
הזכיר רב יוסף שהרי
לו רב הרבה דורות :
דאית לה מזוני מהבעל מזוני
הוא דקאכלה הכל יודעין
דלפירות יורדת והילכך לא
מיחה בעל : דייחד לה בעל
קרקע אחריתי למזונות ואפ
הכי לא קפיד בעל אי אכלה

ספי והלכך לית לה חזקה ; ודייקינן חזקה הוא דלית לה בלא שטר הא ראייה יש אם יש לה שטר מכירה מבעל הוי
מקחה קיים : נימא הבעל אע״פ שקרקע נקנה בכסף מעות הללו שקיבלתי ממנה לא קני לה הקרקע : דלגלויי זוזי
בעינא מעות השמינה ממני ונתכוונו לגלות לי מעות יה וכחזקת מעות שלי לקחתים מידה ולא לשם מכר ולא לדעת קניית
מכירה קיבלתי ולא גמרתי והקניתי : שמעת מינה המוכר כו׳ ופלוגתא היא לקמן : אימא דוק הכי הא ראייה יש
אם יש לה שטר מתנה דהתם גמר ונתן לה דליכ׳ גלויי זוזי : בתחומא בתי מדרשות שלהן בסוף התחום הין כדי שיוכלו
לבא שם בשבת מן העירות שמסב״ב : א״ל היכא דאיכא שטר מכירה אפי׳ לגלויי זוזי מיכוין בקבלת המעות הוי קניין
גמור דדל זוזי מהכא ותיקני בשטר מכירה דגבי מעות הוא דאיכא למימר קבלת מעות הללו לא ליקנו דלגלויי זוזי נתכוון
ולעצמו קבלם אבל גבי שטר המכירה לא שייך למימר הכי אלא הרי הוא כשטר מתנה דהכל מודין כו לקמן דקנת דמים
דיות יש לו בכתיבת שטר מכירה אלא ודאי גמר ואקני לה והא ליכא למימר דאי לא כתב לה שטר לא הוה יהבה זוזי
ולגלויי זוזי נתכוון גם בכתיבת השטר דכל כך לא מסיק אינש אדעתיה : מי לא תנן
כו׳ וק״סד דאפילו בשטר מכירה קאמר דקני בלא נתינת מעות דכיון דכתב לו שטר מכירה אין יכולין עוד לחזור זה
בזה ומעות חייב לו הלוקח למוכר : ולאו איתמר עלה דבשטר מתנה מיירי אבל שטר
מכר לא קנה : אמר ליה רב הונא לרב נחמן ולאו מותיב רב המנונא לשמואל כו׳ אלמא שטר מכר נמי
קנה ואכתי מאי מילי מעלייתא : הרי זו מכורה או כתובה : אמר ליה רב נחמן לאו אמרי׳
התם בפרק ראשון דקידושין דרב המנונא מותיב לה וגם מפרק לה דהך ברייתא דקתני שטר מכר קונה במוכר שדהו
מפני רעתה קרקע רעה דבהכי ודאי גמר ומקני ליה בשטר ומעות ניהוו מלוה גבי דלוקח ע״י דתבע לי׳ אבל באחר קרקע׳
לא קנו בשטר עד דיהיב זוזי כשמואל ואכתי איכא מילי מעלייתא :

כתב לו על הנייר או על החרס. אע"פ שאין בו שוה פרוטה שדי מכור' לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה ולאו הוא מותיב לה והוא מפרק לה במוכר שדהו מפני רעתה ורב אשי אמר במתנה בקש ליתנ' לו ולמה כתב לו בלשו' מכ' כדי ליפות כחו מתיבי לוה מן העבד ושחררו מן האשה וגרשה אין להן עליו כלום מאי טעמא לאו משום דאמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי שאני התם דלא ניח' ליה דליהוי עבד לוה לאי' מלו' שלח רב הונא בר אבין המוכר שדה לאשתו קנת' והבעל אוכל פירות ברם רבי אבא ורבי אבהו וכל גדולי הדור אמרו במתנ' בקש ליתנו לה ולמה כתב לה לשון מכר כדי ליפות את כחה מיתיבי לוה מן העבד ושחררו מן האשה וגרשה אין להן עליו כלום מאי טעמא לאו משום דאמרי' לגלויי זוזי הוא דבעי שאני התם דלא משוי איניש נפשי' עבד לוה לאיש מלו' אמ"ר המוכר שדה לאשתו קנתה והבעל אוכל פירות במתנה

דבכ במסכת קידושין רב אשי אמר במתנה ביקש ליתן כו' אאתקפתא דרב כהנא דהוה קשיא לשמואל קאי וכה רב אשי לומר דהך ... לאו בשטר מכר איירי כ"ל שאו בשטר מתנה ודכתב ... שפות כין בשטר מתנ' לשון מכר לייפות כחו דמק... מתנה שאם יערערו עליו יבא הנותן לשפותו כדין מוכר דלא ליהוי ליה תרעומת עליה ואי הק שדי מכורה לך וגם נתונה תהיה לך הרי זו מכור' להיות אחריותה על הנותן כדין מוכר וגם נתונה ה היא ולית בה משו' דיבא דכר מגרא דאמרי' בב"א מניעא מתנה לית בה משום דיבא דכר מיגרא והיינו דאיכ' יפוי כח דמכר ודמתנה: ה"ג ורב אשי אמר במתנה כו': לוה מן העבד וכתב לו שטר מלוה ושיעבד לו נכסיו: לגלויי זוזי הוא דשיעבד לו נכסיו: דלא משוי נפשיה כו' אבל שהדי דהשם אדם לא יהיה ברשנועבד לוה אם יכול ל להיפטר בשום ענין והילכך איכא למימר לגלויי זוזי הוא דהוי אבל גבי מכר גמ' ומקב' שרי איניש נפשה עבד לוה בהך שטר מכירה כ"ל ואפילו קיבל עליו אחריות עדיין לא נטרפה מן הלוקח דליהוי עב' לוה לגבי לוקח: שלח רב הונא בר אבא לתלמידי בית המקדש: והבעל אוכל פירות דלא גרע מנכסים שנפלו לה בירושה: במתנה ביק' ליתן לה ולא יאכל פירות כדאמרי' לקמן במתנ' קנת' ואין הבעל אוכל פירות ומיהו במוכר לאחרים אין לומר כן שאינו אוהבו כל כך: מיתיבי כו' ההי' קושיא דלעיל ונשנו המימרות נקשות בבית המדרש: במתנה

כתב לו על הנייר או על החרס כו' וכן תניא לענין קדושין כתב על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי כו' אור"ת דאתיא כר' אליעזר דאמר עדי מסירה כרתי דלרבי מאיר כיון שצריך שיחתמו עדים בשטר קידושין כדאמרי' בפ"ק שני דקידושין אמר רב נחמן כגון דקדשה בשטר שאין עליו עדים ורבי מאיר לטעמיה דאמר עדי חתימ' כרתי א"כ לא מהני חתימה על דבר שיכול להזדייף כדתנן בפ"ב דגיטין אין כותבין לא על הנייר כו' ואפילו איכא עדי מסירה לא מהני לרבי מאיר דצריך שיהא מוכיח מתוכו כדאמרי' גבי כל הגט כת' לגר' בו את הגדולה דלרבי מאיר אפילו גדולה לא מהני מגרש משום דאין מוכיח מתוכה הי מינייהו מגרש וא"ת והא אמר בפ"ב דגיטין דלא ה הכשיר ר' אלעזר אלא בגיטין ולא הכשיר אלא לאלתר אבל בשאר שטרות לא משמ' דלא הכשיר אפי' לאלתר וי"ל דהכי בעי למימר דלא הכשיר רבי אלעז' אלא בגיטין ודכוותיהו כמו שדה מכורה לך דהכא וכן ההי' דקדושין דלא כתבו אלא לקנות בו את השדה והאשה דומיא דגיטין שאינן עשויין עיקרן לראיה שלא להתגר' אבל שטרות העומדי' לראיה לא וי"ל דהכא וכקידושין לא איירי אלא בכתב ידו כדאמ' הוניא עליו כתב ידו כו' וזה אינו יכול להזדייף שהיה ניכר שאין זה כתב ידו: אף על פי שאין בו שוה פרוטה תימ' דמאי רבותא הוא שאין בו שוה פרוטה בשלמא גבי קידושין נקט כת' לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה דרבותא היא דאע"פ שאיכא ודעת מתור' כסף כיון שאין בו שוה פרוטה מקודשת מתורת שטר אבל הכ' גבי מוכר אפי' יש בו שוה פרוט' אינו קונה מתורת כסף שהרי מוכר נותן השט' ולא לוקח ואין קרקע נקנית אגב כסף: למה כתב בלשון מכר כדי ליפות את כחו להיות אחריות על הנותן כדין מוכר ופ"ה שכתב לו בשטר כל זה שדי מכורה לך סד' כתובה וכתב לשון מתנה משום דיבא דכר מגרא וקשה דא' כהאי גוונא מתנ' דאית בה אחריו' יש בה משום דיבא דכר מגרא ועוד קשה לר"ת שדי שדי תרי זימני למה לי ואור"ת וכן ר"י דלא איירי בשכותב שניהם אלא שכותב מכורה או נתונה וקאמר אפילו בשכתב מכורה במתנה בקש ליתן לו והא דכתב בלשון מכר כדי ליפות את כחו שמקבל עליו אחריות וע"ל דשני שטרות כותב לו באחד לשון מכירה ובאחד לשון נתינה ואם יצטרך לדיבא דכר מגר' א' של נתינה ולא של מכיר' ואם יצטרך לאחריו' יראה של מכיר' ולא של מתנה וע"ל דאפי' כתיבי תרווייהו בשטר א' יפה כחו שכתב בלשון מתנה לענין הא דתנן לקמן בהמוכר את הבית בד"א במוכר אבל בנותן נותן את כולן והכי איתא ב ...מי פרק קידושין וע"ל דבפק' מיב' מה שכתב בלשון מתנה שאין צריך ליתן דמים ומיהו קשה לטעם זה דמאי בעי ...קש' שני: לוה מן העבד ושחררו כו' תימא דמאי רבותא נקט ושחררו וגרשה פשיטא דהא אין להם עליו כלום ...ן גם לכשיגאלו אין ... עליו כלום וי"ל דס"ד דגמר ומקני להו שיקנו לאח' שיפטר' ותגר':

במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות ורבי אליעזר אמ׳ אחד זה ואחד זה קנתה ואין הבעל אוכל פירות עבד רב חסדא עובדא כרבי אל׳עזר אמרו ליה רבנן עוקבא ורבן נחמיה בני בנתי׳ דרב חסדא לרב חסד׳ שביק מר דרבנן ועבי׳ כזוטרי אמר ל׳ה אנא נמי כרברבי עבדי דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחד זה ואחד זה קנתה ואין הבעל אוכל פירות אמר רבא הילכתא המוכר שדה לאשתו לא קנתה והבעל אוכל פירות במתנ׳ קנתה ואין הבעל אוכל פירות תרתי לא קשיא כאן במעות טמונים כאן במעו׳ שאינם טמונים דאמ׳ רב יהודה מעות טמונין לא קנתה מעות

לא מכר לא ומשום אשה הוא דנקט לוה אבל נכי עבד אין חילוק בין לוה למכר דמה שקנה עבד קנה רבו: דית לא גרים ברם רבי אבא אלא גרים רב אבא ורבי אבהו וכל גדולי הדור כו׳ כדי ליפות את כחו ולא גרים את כחה אלא את כחו ופירש שיאכל הוא את הפירות והשת׳ מייתי רב הונא בר אבין א׳ סייעתא לדבריו דתימה הוא לומר שהיה סולא שכל גדולי הדור חולקים עליו שאם כן אי׳ ממש בדבריו ואין מתיישב לר״י גירסתו דאם כן מה כר׳ לומר במתנה ביקש ליתן לה ונראה לר״י גירסת הספרים רבי אבא אמר וליפות כחה ופליגי עליה וסברי דמוכר לאשתו לא קנתה דלגלויי זוזי הוא דבעי וסברי כרב הונא דאמר דל זוזי מהכא ותיקני בשטר ומה שקונה בשטר אינו אלא מתנה דלגלויי זוזי הוא דבעי ולא קנתה בזוזי ומה שכת׳ בלשון מכר לא כת׳ אלא ליפות את כחה ופירו׳ ר״ת יש לייטב ולפרש ביקש ליתן לה לענין זה שבמתנה כתן את כולן ועוד יש לייטב פי׳ ר״ת במתנה בקש כו׳ דאפי׳ למאן דאמר קונה במוכר לאשתו ולא אמר לגלויי זוזי הוא דבעי לא קנתה אלא משום דבמתנה כתן לה דהא אין כאן מכר שלא כתבה לו כלום שהדמים הן שלו בלאו הכי ואע״פ שאין יכול להוציא ממנו כדין מ״מ אם תקף ממנו אין הוציא מידה דרך ערמ׳ הם שלו כדא מריבן בסמוך וא״כ השתא שהוציא דר׳ מכר הם שלו אין כאן מכר והילכ׳ למאן דאמ׳ קנתה לא קנת׳ אלא משו׳ דבמתנ׳ בקש לתת לה והא דכת׳ לה בלשון מכר כדי ליפות את כחו לענין שיאכל הפירות כי המכר מבטל הקנין דהא אין כאן מכר כדפ׳ ולענין שדה הוייא מתנה וקנתה ולענין פירות הוי מכר ולא קנתה: **במתנה** קנתה ואין הבעל אוכל פירות תימה דאמרי׳ בגיטין פ׳ הזורק גבי ההוא שכיב מרע דכתב גט לדביתהו בהדי פניא דמעלי שבתא כו׳ אתא לקמיה דרבא אמר ליקני לה ההוא אתרא דאית בה ניסא כו׳ אמר רב עילים מה שקנתה אשה קנה בעלה איכסף ומאי קושיא והא במתנה אין הבעל אוכל פירות א״כ לא קנה בעלה ואמר ר״ת דאין תלוי באכילת פירות למיקרי׳ חצרה דהא רבא סבר כר״ל דקנין לאו כקנין הגוף דמי ואפילו יש לו לבעל פירות אינו מפקיע כח האשה שהגוף שלה ומתגרשת שפיר אלא בהא תליא מילתא דלא מיקרי חצירה לענין זכייה אלא כשמוכרת ונותנת קיי׳ הלכך כשכתן לה הבעל אע״ג דאין אוכל פירות כיון שאם מכרה ונתנה אינו קיים לא מיקרי חצרה דאדעתא דהכי שתמכור ותתן לא יהיב לה ומייתי ראיה דהתם כו׳ גבי זרק לה בחצרה פריך חצרה מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כגון שכתב לה דין ודברים אין לי בנכסים לה כמי הכי יש לבעל פירות עד שיכתב לה ובפירותיהן כדתנן בהכות׳ אפי׳ הכי חשי׳ חצרה כיון שאם מכרה ונתנה קיים ואי לא לא ומיהו איכא ראייה דאע״ג דאינו מוכר ובפירותיה הכי בעי למימר כדאשכחן לעיל גבי בנכסי אשתו וא״ת ואע״ג דאיכה יכול למכו׳ מ״מ תקני לה לגט מידי דהוה אשכירו׳ דאמר גבי ר״ג מעשר ומקומו מושכר לו ובהמוכר את הספינה מדד ולא משך לא קנה ואם היה פיקח שוכר את מקומו והאומר של שוכר מזה שאפילו מת בתוך הזמן המקום מושכר ליורשיו עד הזמן מה שאין כן באשה שאם מכרה מוציא מיד הלקוחות ובירושלמי לא משמע כפר״ת דפריך בריש הזורק וגיטתה וחצרה איכה מסתעבדוי פירות ומשני רבי יוחנן בשם רבי ינאי עד שיכתוב לה דין ודברים אין ליה בנכסיי ובפירותיה ומשמע דבפירות הדבר תלוי ולא במה שאינה יכולה למכור ור״י אומר דאפילו תלויה הזכייה בפירות מכל מקום מה שקנתה אשה קנה בעלה שלא היה נותן לה הבעל מקום הגט אלא מש״ל ודוקא במתנה הוא דקאמר הבעל אוכל פירו׳ ועוד אומר ר״י דהא דאמרי׳ הכא במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות היינו דוקא בנכסי מלוג הם אותם פירות וילקח בהם קרקע ויאכל הפירות ומשום הכי פריך התם שפיר מה שקנתה אשה קנה בעלה

דהא דמקדשנא מחברי שפי מש דמוזקיה נר׳ מאיר מאחוריה כזוטרי רבי אלעזר שהיה תלמידו של ר׳ יוחנן ואע״ג דר׳ אבא ור׳ אבהו וכל גדולי הדור סבירי׳ כדאמרי לעיל כחה ביקש ליתן לה כו׳ סביר׳ לי׳ כרבי אלעזר דאין הבעל אוכל פירות אינהו נמי זוטרי נינהו לגבי רב דתלמידי רבי יוחנן הוו כרבנן׳: עמי ר׳ יוחנן שהיה חבירו של רב: תרתי בתם שני דברים של הא שותר זה את זה לא קנתה משום לא גוף ולא פירות דלגלויי זוזי הוא דבעי והבעל אין פירות משמע שקנתה גוף הקרקע דלאו לגלויי זוזי הוא דבעי: במעות טמונים שלא היו ידועים ומפורסמים לבעל לא קנתה דלגלויי זוזי הוא דבעי:

ינן טמונין קנתה תנו רבנ׳ אין
קדונות לא מן הנשים ולא מן
ולא מן התינוקות קבל כן
יר לאשה ואם מתה יחזיר
קבל מן העבד יחזיר לעבד ואם
לרבו קבל מן הקטן יעשה
וכולן שאמרו בשעת מיתהן
הן יעשה כפירושן ואם לאו
וש לפירושן רביתהו רבה בר
בי קא שכבה אמרה הני כיפי
בני ברת אתא לקמי׳ דרב אמר
היבנא לך עשה כפירוש׳ ואי
פירוש לפירושה ואיכא דאמרי
אי אמירא לך עשה כפירושה
שה פירוש לפירושה מן הקטן
ו סגולה מאי סגולה רב הסדא
ר חור׳ רבא בר הונא אמ׳ דיקלא
אניה תמרי: ולא לאב בנכסי
לבן בנכסי האב: אבר

ת דליכא
הכשים כו׳
נוקות כמי
לסייע ידי

קא דמילתא
ס יטלו שלהן
הדבר:
פירשו אלו:
ס לא מהימן
וא אלא של
לומר שהוא
יעשה הנפקד
ג ולא לאותו
נוכד׳ דביתהו
יעשה פירוש
יעשה הוא פי׳
הן ולא כהירא
אם מת יחזיר
אמר דיחזיר
תוב כהו ואיכא דאמרי יעשה פירוש לפירושן כלומ׳ לא יעשה כמה שפירשו הן
אמר אי מהימנ׳ לך כו׳ דאמ׳ כיאן לא כרישא ולא כסיפא: כיפי ענילים אנולים
תלה באזניהם: דמרתא שם חבם אחיו של רבי חייא כדאמרי׳ ביבמות מרתא
מרתא ושל בבי בתו הם: אי מהימנא לך שלא נגבה ממך כלום: עשה פירוש
היא אומרת שהם שלה אם עשיתם בה ובאוין להפקיד כ׳פי ושאר קפנים
לך לשחק שיש לה הזהבים שנתנו לה ממון על מנת שלא יהא לך חלק כו
ה: ספר תורה ללמוד בו הרי פירות והקרן קיים: דאכיל מיניה
אמא יאדע בה דבר תקלה ותאבד: אפילו

קבל מן האשה יחזיר לאשה כר׳ דאם אמרה האשה
תן לפלוני שהם שלו דנותן לו דנאמנת היא
כמגו דאי בעי שקלה איהי מיניה ויהבה ליה ואפי׳ אומר
הבעל שהממון שלו אין לו כח להוציא מידה מדקאמ׳ יחזיר
לאשה דהוה ליה למימ׳ יודיע
לבעל אם היה כח ביד הבעל
להוציא מידה כשאומר שהוא
שלו והא דמפלינ בסמוך ב
בדביתהו דרבה בר בר חנה
בין מהימנא בין לא מהימנא
הכי מילי בשעת מיתתה דלית
לה מגו דאיבעי׳ שקל׳ מיניה
ויהבה למי שרוצה: ואם תקף
הבעל מידה טוב אינה יכולה
להוציא מידו ולומר של פלוני
הם כדאמר׳ לעיל לוה מן ה
האש׳ ונרש׳ אין לה עליו כלום
ואם היתה נאמנת לומר של
פלו׳ הם תהא נמי נאמנ׳ לומר
לומר שלי הם במגו דאי בעי
אמר אחרים הפקידו בידי
דאינה צריכה לומר מי הם
האחרים וישאר הממון לעולם
בידה ודוקא במעות טמונות
דלוה מן האשה לעיל במעות
טמופות איירי מדקאמ׳ לגלויי
זוזי הוא דבעי אבל מעות
שאינן טמונות יש לה עליו
וכן אם תקף מוציאין מידו
ועוד מדקאמר רבא ד
דבמעות שאינן טמונ׳ קנתה
משמע דאם תקף מוציאין
לותו מידו דאי אין מוציאין מידו אמאי קנתה הא יכול
לומר להוציא מידה נתכוונתי כי לא יכולתי להוציא מידה
בע״א ואפי׳ בב״ד: ואם היא נושאת ונותנ׳ בתוך הבי׳ אינה
נאמנת לו׳ לא שלי הם ולא של פלו׳ הם כדקאמרי׳ לקמן וכן
האשה שהיא נושאת ונותנ׳ כו׳ ואמר׳ שלי הם עליה להביא
ראיה ולא מהימנינן לה במגו דאי בעי אמר׳ שהי׳ נפקדת
משל אחרים ומיהו היכא שאינה נושאת ונותנת בתוך
בעלה וממון בעלה מצוי בידה יש להסתפק אם חשבינן
לה כאלו נושאת ונותנת אם לאו: קבל מן הקטן
יעשה לו סגולה דמשכא לידו איסור מציאה אשכח ולכך הני
דקטן ויעשה לו סגולה אבל מ״מ לכתחלה אין מקבלין:
ומודה

אמר רב יוסף אפילו חלקו רבא [...]
חלקו לא אמר רב יהודה עבד רב
עוברא חלקו לא : אמר רב
בר יצחק אישתעי לי רב חייא מה[...]
ארדשיר ראישתעי לי רב אח[...]
יעקב משמיה דרב נחמן בר יעקב [...]
לא והילכתא חלקו לא תניא נמי ה[...]
בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי [...]
כשאר כל אדם איתמר אחד בן האח
שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו אונ[...]
ושטרות יוצאין על שמו ואמר שלי הם
שנפלו לי מבית אבי אימי אמר רב עליו
להביא ראיה ושמואל אמר על האחין
להביא ראיה אמר שמואל מודה לי אבא
שאם מת על האחין להביא ראיה מתקיף
לה רב פפא כלום טענינן להו ליתמי
מידי דלא טען להו אבוהון והא רבא
אפיק זוזא דסרבלא וסיפרא דאגדתא
מיתמי בלא ראיה בדברים העשוין להשאיל
ולהשכיר כרשלח

מודה לי אבא שאם מת על האחין להביא ראיה
אמר בשבא אין לומר משום דטענינן
ליתמי דאי הוה אבוהון קיים הוה מייתי ראייה דלעיל
פריך אי דאתי בטענתיה דאבוהון אפילו הנך כמי מ
משמע דפשיטא ליה דבן אומן
וכן אריס דאתו בטענתא
דאבוהו דאין לבן חזק' ומאין
פשוט לו כל כך הא לרב יש
חזקה לבן אריס אף על פי
שאמרים עכשיו אין לו חזקה
ומיהו י"ל דהתם מכח בן גזלן
פריך כלומ' אפי' הנך כמי הוו
כבן גזלן אבל מכל מקום אין
לפ' כן דהא תכן הבא מחמת
ירושה אין צריך טענה הא
חזקה בעי ואמאי דילמא אם
היה אביו קיים היה מביא
עדים שלקחה אלא כר' דהכא
דווקא הוא דקאמר רב על
האחין להביא ראייה אם מת
משום דאונות ושטרו' יוצאים
על שמו דמוכחא מילתא דשלו
הן אלא בחיין הוא .דקאמר
רב עליו להביא ראייה דלא
מזכינן אמאי דיוצאין על שמו
דאם איתא דשלו לו מבית
אבי אמו ה"ו לו עדים בדבר
אבל בבנו דליכא למימר הכי
מזכינן אמאי דיוצאין על
שמו ונראה דרב מודה במאי
דאפיק רבא זוזא דסרבלא
מיתמי ולרב פפא דפריך
מיכה כרא' לו לדמותה לאונות
ושטרות יוצאין על שמו :
דכרים

אפי' חלקו נת[...]
אביו ואין הבן מ[...]
זה על זה דלא קס[...]
לא מיירי מתניתי[...]

כנתבו על שמו וכדמפרש לקמן שאין מלוקין אפילו
מאיזה כד יבא לו ממון בלא אחין אין לתגלות השטרו
להוציא הממון מחזקת האב ולקמן מפרש ראייה כמ
שהשטרות הללו ממון אביהן דאמאי דכתב בשטר שמכינן והרי על שמו נכתב ואע"ג דהי
כרב דתניא לקמן כוותיה ורב חסדא ורבה ורב ששת כמי כרב סבירא להו דמפרשי מילי
כדקרי ליה בשחיטת חולין אבא אריכא דאמרינן מאן ריש סדרא בבבל א"ל אבא אר כי
בדורו היה והאי דקרו ליה רב כמו שקורין לרבי יהודה הנשיא רבי כארץ ישראל קרו ליה
בספר הערוך המובא מרומא : שאם מתוים לו בנים ליורשו על האחין להביא ראייה דבין
כינהו ואינם יודעין לחפש זכותן וגם השטר מוכיח שהממון היה של אביהן על שבנגדן לה
קיים היה מטיל רב עליו להביא ראייה דאם איתא דשלו הוא ממון זה יכול לחפש ולמצוא ו
יפסיד : מתקיף לה רב פפא למאי דאמר שמואל מודי לי אבא כו' כלום טענינן להו לית
קיים הייכו מחזקין הממון ביד אחין עד שיביא ראייה שאינו שלהן ולפי שמת ייפה כחן ש
בתמיה ואע"ג דאמרי' טוענין ליורש גבי חזקת ג' שנים שאע"פ שלא דר בו אביו אלא יום אחד
הויא חזקה ואע"ג דאבוהון לא מהני ליה חזקה ג' שנים לומר לקוח הן בידי אלא א"כ יש שמו
כתתו לי במתנה ונבי בנו לא בעינן טענה זו אלא מאבי ירשתי אלמא טענינן ליתמי מאי
דמי דהתם כמי אין טוענין בשביל היתומים אלא שאביהן קנאה מן המערער במ[...]
הויא חזקה אע"ג דלא טעני מידי אבל הכא האב לא מני טען לאחין שיביאו ראיי[...]
והא רבא אפיק כו' סיומא דאתקפתא דרב פפא היא : זוזא דסרבלא זוג[...]
הסרבלים : בלא ראייה הבעלים שהיו להם עדים שהן שלהן הוציאום מיד[...]
לאביהן של יתומין לפי שהן עשויין להשאיל ולהשכיר שאם אמר אביהן לקוח[...]
עליהן להביא ראייה שלקחן אביהן מן הבעלים וכיון דלית להו ראייה הם[...]
על הבעלים להביא ראייה :

גמרא

כדשלח רב הונא בר אבין דברי' העשוין להשאיל ולהשכיר ואמ' לקוחין הן בידי אינו נאמן קשיא : אמר רב חסדא לא שנו אלא שאינן חלוקין בעיסתן אבל חלוקין בעיסתן ואמר מעיסתו קימץ ראיה במאי רבה אמר ראיה בעדים ורב ששת אמר ראיה בקיו' השטר אמר ליה רבא לרב נחמן הא רבה והא שמואל הא רבה והא רב ששת בר כמאן סבירא ליה א"ל אנא מתניתא ידענא דתניא אחד מן האחין שהיה נושא ונותן בתוך הבי' והיו אונו' ושטרות יוצאין על שמו ואמר שלי הן שנפלו לי מבית אבי אמא עליו להביא ראיה וכן האשה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמה ואמר' שלי הן שנפלו לי מבית אבי אבא או מבית אבי אמא עליה להביא ראיה :

מאי וכן מהו דתימא אשה כיון דשביחא

רש"י

כדשלח רב הונא כו' כלומר להכי אפקעינהו רבא משום דדברים העשויין להשאיל ולהשכיר אין אדם נאמן לומר לקוחין הן כידי כדשלח רב הונא : קשיא לדידך קשיא דמאי אמר שמואל מודי לי אבא כו' ופסק רבי חננאל דהילכתא כשמואל דהיכא דמת על האחין להביא ראיה וכן פיר' נקיטינן מרבותינו ז"ל כל היכא דאמיר בתלמוד תיובתא דפלוני תיובת' כשלג' ולכרי מי שהתיובתא עליו מרי' אבל היכא דעלתה קשיא אך דשמואל לא בטלו דבריו דאמרי' לא הוה כבירא הון דבטלה שמוע' זו לגמרי אלא לא אסתבר פה פיר' ... היא שעתא דתליא וקיימא אין כ' בעיני דלא שב' הלא שבא קשי' דקאי נא דאמורא הדא היא הויא עיקר אלא גבי תיובתא ממשכה או מכרייתא יך לומר תיובתא ומפירכי אמוראי שייך למימר קשיא א דשמואל כראה בעיני תנא ש כן עליה כל עיקר וכן פר"ח כתב דיש נאון כי זה שאמר שמואל ומודי לי אבא אם מת על האחין להביא היה אין הלכה כמותו : לא זכו הא דקאמ' רב עליו להביא ראייה אלא שאין חלוקין בשום ... בעולם ואפי' בעיסתן הילכך אין לו לזה כלום בלא ... : קומץ עברן ביותר ולכך נתעשר והיה לו ממון לבדו שאין לאחין חלק בו ומהממון ההוא לקח קרקעות והלוה לאחרים : ראייה במאי אמרב קשי' שהלכה כמותו דאי אדשמואל קיבי' אמר רב ששת ראייה בקיום השטר והדי לשמואל דאית ליה על האחין להביא ראיה צריך להן לפסול שטרו של זה ולא לקיימו : ראייה בעדים על בעל השטר צריך להביא ראייה דמעיסתו קמיץ או מאבי אמו ירש שהיה ממון של שטרות הללו שלו : בקיום השטר שכתבו לו ב"ד הנפק על שטר זה דכיון דקיימוהו בי' דין בדקו השטר וחקרו ועמדו על אמיתת הדבר שכל הכתוב בשטר אמת הוא והשטר הרי כתוב בשמו של זה : הא רבה והא רב ששת דפליגי אליבא דרב ואי ברב סבירא לך ראיה במאי אי כרבה או כרב ששת : מתניתא ידענא כרב ומיהו לא פירש לו אי כרבה אי כרב ששת ורבי חננאל פסק בעדים צריך להביא ראייה ולא בקיום השטר דהא אפילו רב ששת מודי דראייה בעדים שוה יותר מקיום השטר : וכן האשה אלמנה : מבית אבי אבא הבא כמי מני למית' מבית אבא ומשום רישא דקתני מבית אבי אימא קתני כמי סיפא מבית אבי אבא : מאי ... ומשמע ואפי' האשה דיכה כן ומאי רבותא איכ' בה טע' ד... וכן הכי הוה ליה למיתני אשה שהיתה נושאת ונותנת ... ודרך תנא לומר שני דברים שוין וזימנין דאמרי' ... אבל הכא דקתני וכן משמע דלא זו ... : דשכיחא

תוספות

דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמ' לקוחים הם בידי אינו נאמן וקש' דאמ' בפ' כל הנשבעין א"ר יהודה ראונו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ולא אמרן אלא בבעל הבית שאינו עשוי למכור כליו ולא אמרן אלא בדברים שאין עשויין להטמין ולא אמרן אלא בדברי' העשויין להשאיל ולהשכיר אלמא דאפי' בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר נאמן אי ליכא כל ה"מ דקאמר שאינו עשוי למכור כליו וכלים שאין דרכן להטמין וכו' ל"ת דגב' התם וכבולהו כמי כי ליתנהו לא אמרן אלא בדברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר אבל בדברי' העשוי' להשאיל ולהשכי' אפילו ליתנהו לחד מהני אין נאמן וכן גורס רב האי ... בשערים וכן ר"ח וכן מוכח בשילהי המקבל ואת' הא דתנ' בהגוזל בתרא המכיר כליו וספרים ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר ישבע כמה הוציא ויטול והשתא אפי' לא יצא לו שם גניב' בעיר יהא נאמן לומ' שגנבוה מגו דאי בעי אמר השאלתים לך דספרי' הם עשוין להשאיל דאפי' ספרי דאגדת' אמרי' הכא דעשוין להשאיל כ"ש שאר ספרי' כדאמ' כאע"פ ונדקתו עומדת לעד זה הכותב ספרי' ומשאילן לאחרי' ואין לומ' דלא מהימ' במיגו לומ' דגנובי' הם משו' דאתוזקי איכשי בגנבי לא מחזקינן כדאמרי' בכל הנשבעין דלא דמי דהתם ודאי איכו נאמן לאחזוקי שהוא גברא גנבא אפילו במגו אבל הכא שאינו אומר פלוני גנבם אלא שהם גנובים מהימן שפי' דכמה גנבים יש בעולם ואין לומר נמי דלאו מגו הוא שאינו טוען ברכון השאלתי לך לפי שאותו יודע בו שהוא משקר דהא לעיל אמרי' דנאמן לומר של אבותי הוא שלקחוה מאבותיך במגו דאי בעי אמ' מינך זכיתים אע"פ שהוא יודע דלאו מיניה זכנה וכן בפ"ב דכתובו' תנן דנאמן לומר שדה זו של אביך היתה ולקחתי הימנו במגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם אף על פי שהכן יודע שהיתה של אביו ומהנהו עזי דאכלי חושלי בנהרדעי אין ראיה דאיכא למימר כגון שמכחישו ואומר שלא אכלו כל כך דהשתא הוי מגו טוב ותירץ ר"ת דהתם מיירי כאדם שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר לזה שקבלם כגון דלא גם ביה ולפי זה אם עשוי להשאיל לו אפילו לא יצא לו שם גניבה נאמן לומר שהם גנובים ולמ"הר דוד בר' דלא מהימן במגו דהוי מגו להוציא אע"פ שכותל דמים שהוציא : אימא מעיסתו קימץ אף על גב דלא טעין הכי שלא אומר מבית אבי אימא מ"מ נאמן במגו דאי בעי א"מ מעיסתי קמנתי : דטרחא

דשביחא לה מילתא דאמרת קא טרחא קמי יתמי לא גזלה מיתמי קא משמע לן ׃ במה דברים אמורים במחזיק אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו וכו׳ ׃ אמר בל הני דאמרינן לאו בני חזקה נינהו חסורי מחסרא והכי קתני במה דברים אמורים בחזקה שיש עמה טענה כגון מוכר אומר לא מכרתי ולוקח אומר לקחתי אבל חזקה שאין עמה טענה כגון נותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר דלמקני בעלמא הוא דקבעי נעל וגדר ופרץ כל שהו הרי זו חזקה תני רב שרבי בקדושין דבי לוי נעל וגדר ופרץ כל שהו בפניו הרי זו חזקה בפניו אין שלא בפניו לא אמר רבא הכי קאמר בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני שלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקני בעי רב מתנה היאך אמר

רש״י קמי יתמי אימא לא גזלה מיתמי קשה לרשב״א דאדרבה אהאי טעמא דטרחא קמי יתמי גזלה מי נמי כדאמרי׳ בהשולח בההוא הכלה דשרית׳ קמי יתמי אתיא לאורועי ותירץ דה״נ קאמר הכא קמ״ל דלא אמרינן דלא גזלה אלא אדרבה אתיא לאורועי כדאמרי׳ בגיטין ׃ **נעל** ונדר כל שהו כו׳ בגמ׳ פרש בש׳ דהאי נעל היינו שקבע מנעול בדלת דהוי בנין אבל שגר הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר דליכא דמסר ליה לא הוי חזקה דאין זה אלא כמבריח ארי מנכסי חברו אע״ג דבריש פסחים אמרו דמשמסר לו מפתח הוי הבית בחזקת שוכר לבודקה וה״ה לקנותו הני מילי במוכר ומשכיר לחבירו דאיכא דמסר לי׳ דליקני אבל בנכסי הגר מאן מסר לי׳ דליקני ואין נר׳ לרי׳ דבהדיא אמרי׳ בפרק הפרה דלא קני במסירת מפתח ולא מהני מסירת מפתח אלא שלא יצטרך לומר לו לך חזק וקנה ודוקא גבי בדיקת חמץ הוא דתלי במסירת מפתח דמי שמפתח בידו עליו לבדוק לפי שבידו ליכנס ולבדוק ומה שפירש כמי דלא קני בנעילת דלת לא משמע כן בגיטין בהזורק דקאמר תיזיל איהי ותיחוד ותפתח שמא בנעילת דלת לחוד׳ קניא שלא היתה יכולה לעשות מנעול דבשבת היה ואע״ג דאסו׳ לקנו׳ בשבת בשכיב מרע שרי שלא תטרף דעתו עליו כדאמ׳ לקמן ולא דמי נעילת דלת למבריח ארי דדווקא כתן גרור וסגר מיכה מיא הוא דאמרי׳ בסמוך דהוי מבריח ארי אבל הכא שנועל בפני כל אדם ואין מניח אדם ליכנס מוכח מילתא שהבית הוא שלו וקני בנעילה לחוד וכן מוכח לקמן גבי הא דתנן אלו דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להם חזקה ופריך בגמ׳ מש רישא ומ״ש סיפא אמ׳ עולא כל שאלו בנכסי הגר לא קנה כו׳ וקתני סיפ׳ הבונים תרנגולין בתוך הבית הרי זה חזק׳ וקנה כמי בנכסי הגר והיינו טעמ׳ התם דקנה משו׳ דמסתמ׳ בשכתן שם תרנגולין נעל דלת לשומרן אלמא דקנה בנעילה אבל קשה לרשב״א דאמ׳ לקמן הבונה פלטרין בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה והתם מיירי בנעל דאי לא נעל אמאי קנה הא ליכני בעלמא הוא דאפ״ך כמו קמא שכל אדם יכול לכנס כ שלא נעל אלא ודאי בנעל איירי ומשמע דווקא שהעמיד דלתות אבל לא העמיד דלתות לא הוה קני בנעילה ׃ **בעל** ונדר ופרץ כל שהוא פי׳ דלג׳ בפניו משו׳ דבנכסי הגר לא שייך לפניו ואיכא קושיא דאיכא למימר משו׳ דנותן מתנה ואחין שחלקו נקט בפניו ומיהו נב׳ לית דדייק בגמ׳ אבריית׳ דרב שרביא בפניו אין שלא בפניו לא אמתני׳ הוה ליה למידק ועוד דבעי רב במתנה היאך תיפשוט ממתני׳ ד קתני בפניו אי נר׳ לה

אמר כל הני לאו בני חזקה נינהו פירו׳ דמשמע ליה בר״א במחזיק ... יש חזקה כלומר במידי דשי׳ אבל בנותן כו׳ משו׳ הכי פרי׳ אשו הכי בגון נותן מתנה וה... ... בני חזקה נ׳ שני׳ נינהו ׃

תוספות דשביקא לה מילתא אסיכות היא לי לעשותה אפוטרופ׳ נשל יתומין וגם על כך וכקושי גדו תלמ׳ על שלהן ש... קמ״ל ׃ ובכה״ג בירושלמי אין לאיש ... אשתו יש לו בעלה מיתה לאב אבל ולא אבי חזק לפי הוי״ כפי כיה הגר לקח מהל ונדר בתח שכי בלו שאין מודי מתנ נפרץ מוק בחזו לוי כ קידו דבי

בעל ונדר ופרץ בפניו במקום ומ... דקרקע כיקנית בחזקה ׃ ומתח נ... חזקה אבל שלא בפניו דמוכר אם לא תיהוי חזקה בתמיה ׃ ה״ק אם דמוכר לא צריך למימר ליה מוכר מכיון שנתרצה לו למוכרה בכך ונ... הויא חזקה דניחא ליה בהך חזקה מוכר לחזור בו עוד והלוה בתחייו בפניו צריך לומ׳ כו׳ אם בא להחזי... בעיר אחרת או אפי׳ באותה העיר לא הויא חזקה אלא אם כן א״ל מ... ...וקח לך חזק ואפי׳ אם נתן לו מעות לא קני במעו׳ כגון בעיר שכ... שטר דאין הכסף מועיל עד שיחזיק או עד שיכתוב ׃ בדאמרי׳ בפ״ק דקידושין עלה דהך משנה נכסים שי... אחריות נקנין בכסף כו׳ אמר רב לא שנו אלא ב... שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את לא קנה עד שיכתוב לו את הש... ואי פריש פריש בכסף קנה קניין גמור בל... ...שטר אבל מסי... קנו במעות עד ... בפ׳

ב

איעא ליה דקתני בפניו אבל
ד דא"ל בהדיא לך חזק וקני
בירה מיירי אבל במתנ' מכיון
ו והלך והחזיק שלא בפניו

אמר שמואל ומאי תבעי ליה לאבא ומה מכר כו' אף על גב דשמואל אית לי' ספק דב"מ דיפה כח מתנה מכח מכר לענין דלא טריף מיניה את השבח היינו אחר שכבר נתקיימה המתנה כדפי' הקונ' :

האי פירנה היכי דמי אילימ' דמעיקר' לא עיילי בה והשתא נמי לא עיילי בה מאי עבד נראה דלג"ני' דהיכי מני למימ' השת' נמי לא עיילי בה הא כדי ש יכנס וינא בה קאמ' לכך נר' כספרים דגרסי דמעיקרא לא עיילי בה והשת' עיילי בה טוב' עבד ואין זה כל שהו ונעל נמי כל שהו צריך ליסב כעין הכי : אותה

אמ' שמואל מאי תבעי ליה לאבא השת' ומה מכר דקא יהיב ליה זוזי אי אמר ליה לך חזק וקני אין אי לא לא מתנה לא כל שכן ורב סבר מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב וכמה כל שהוא כדשמואל דאמ' שמואל גדר גדר והשלימו לעשרה ופרץ פרצה כדי שיכנס ויצא בה הרי זו חזק' האי גדר היכי דמי אילימ' דמעיקרא לא הוו סלקי לה והשתא נמי לא סלקי לה מאי עבד ואלא דמעיקרא הוו סלקי לה והשתא לא סלקי לה טובא עבד לא צריכא דמעיקרא הוו סלקי לה ברווחא והשתא קא סלקי לה בדוחקא האי פרצה היכי דמי אילימא דמעיקרא הוו עיילי בה והשת' נמי עיילי בה מאי עבד ואלא דמעיקרא לא הוו עיילי בה והשתא קא עיילי בה טובא עבד לא צריכא דמעיקרא הוו עיילי בה ברוחקא והשתא עיילי בה ברווחא א"ר אסי א"ר יוחנן נתן צרור והועיל הרי זה חזקה מאי נתן ומאי נטל אילימא נתן צרור וסכר מיא מינה נטל צרור ואפיק מיא מינה

האי

וקני ולא ליהוי חזקה עד דא"ל דדילמא לבסירנה להחזיק בכר חור בו ממתנתו : ורב דקבעי דיהיב מתנה בעין יפה יהיב שמחמת חיבה נותן לו והילכך ניחא ליה שילך ויחזיק ואיכ' למימ' לכך מספקא ליה ושמואל נמי דפשיטא ליה סבירא ליה היכא אמרינן בעין יפה נותן הכי מילי זה המתנה הוא דאמרי' בעין יפה נותן לו מכל וכל שלא שייר לעצמו במתנה זו כלום כדאמרן זכתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות אבל כל זמן דמספקא לן אי מספק אין לנו לומר שנתן את שלו במתנה עד דמפר' ואמר לך חזק וקני: דאמר שמואל גבי רה והשלימו לעשרה לפי שלא יוכלו לעלות עליו וליכנס בשדה : פרץ פירצה הרחיב הפירצה : גדרה : לא הוו סלקי לה אין יכולין לעלות דרך עליו ליכנס בשדה כגון שהיה עשוי בשיפוע או : והשתא נמי לא סלקי לה מאי קעביד ואמאי הוי חזקה דכל בניין בלא צורך לא הויא חזק' : זה בדוחקא והשתא שהשלימו לי' לא סלקי לה כלל : טובא עביד ואין זה ראוי לקרות כל דר : והשתא סלקי לה בדוחקא והיינו כל שהו דכל שהו אהכי דהא אכתי סלקי לה קנת והאי זו דווק' דהוא הדין לפחות מי' והוא דהשת' אהני להכי דסלקי בדוחקא ומעיקרא הוו סלקי לה אח ואורחא דמילתא נקט דסתם השלימו לי' מעיקרא סלקי לה ברווחא והשתא סלקי לה בדוחקא : והשת' קעיילי ליה וחא דפורתא אהני ולא בעי לתרוצי דמעיקרא לא עיילי כלל והשתא עיילי לה בדוחקא דטובא עבד דשוייה פתח בעל כל שהו נמי איכא לפרושי כה"ג שסתם פתח סתומה כל שהו דמעיקרא עיילי לה ברווחא והשת' עיילי לה בדוחקא מי שקבע מנעול בדלת לנעול בו דהיינו בניין אבל סגר את הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר איכה חזקה דאין זה עושה מנוה לשמור בית חבירו ומבריח ארי מנכסי חבירו הוא כדלקמן בשמעתין ואע"ג דגבי שכירות בתים אמרינן מסקים משמסר לו מפתחות הוי בחזקת שוכר וה"ה לגבי לקנותו הכי מילי במוכר ומשכיר לחבירו אבל בנכסי הגר מי מסר לו מפתחות שיקנה הילכך צריך בניין כל שהו : נתן צרור בחור שבגדר השדה וכולה שמעתין אנכסי הגר קאי ה לקונה דבר מחבירו : נטל צרור מן הגדר ועשה בו נקב : הרי זו חזקה וכגון דמהני לשדה כדמפ' ואזיל : מאי כו' למאי אהכי קך נתינה ונטילה דליהוי חזקה : אילימא נתן צרור וסכר מיא ראה נהר שוטף ורוצה ליכנס לשדה נקב ובא זה וסתם את הנקב בצרור וסכר את המים מן השדה שלא יכנסו בו כדי שלא ישטפו את השדה : ואפיק מינה מיא שנשאב לה [illegible] בנד האחד ועשה נקב בנד השני כדי שינאו לחוץ :

האי

אותה קנה וחבירתה לא קנה והא דאמרינן בפ״ק דקדושין גבי עשר שדות בעשר מדינות החזיק באחת מהן קנה כולן התם בנותן לו דמי כולן והכא בנכסי הגר או במתנה ואע״ג דאין מחוסרים דמים מ״מ לא הוי כמכ׳ שנתן לו דמי כולן :

ליבני בעלמא הוא דאפיך ואע״ג דרפק בה פורתא בשבכה יסוד לא מהני מידי אלא בקרקע העומד לחרישה ולא דמי למונח פ׳ פלטרין כבויין וסד בהן סיוד אחד דקני דהתם משביח הוא בנכסי הגר דהיינו פלטרין אבל הכא מה הן נכסי הגר היא הקרקע והיא לא נשתבחה שאין ראוי לדור שם כל זמן שאין שם דלתו׳ ואת׳ והא יש שם גג וראוי ליכנס בה בחמ׳ מפני החמה וגשמים מפני הגשמים וי״ל דמ״מ לא חזיא לדיר׳ קבע כל זמן שאין בה דלתות ואדרבה קילקלה דמעיקרא חזיא לזריעה והשת׳ לא חזיא לזריעה ; המגיע

האי מבריח ארי מנכסי חבירו הוא אלא נתן צרור דצמד לידה מיא נטל צרור דפתח ליה מיא ואמר רבי אסי אמר רבי יוחנן שתי שדות ומצר אחד ביניהן החזיק באחת מהן לקנותה קנאה לקנות אותה ואת חברתה אות׳ קנה חברתה לא קנה לקנות את חברתה אף אותה לא קנה בעי ר׳ זיר׳ החזיק באחת מהן לקנו׳ אותה ואת המצר ואת חברתה מהו מי אמרינן האי מצר דהאי ארעא ודהאי ארעא הוא וקני או׳ד האי להודיה קאי והאי להודיה קאי תיקו בעי ר׳ אלעז׳ החזי׳ במצר לקנו׳ שתיהן מהו מי אמרינן האי מצר אפסרא דארעא הוא וקני או דילמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי תיקו אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה שני בתים זה לפנים מזה החזיק בחיצון לקנותו קנאו לקנות אותו ואת הפנימי היצון קנה פנימי לא קנה לקנות את הפנימי אף חיצון לא קנה החזיק בפנימי לקנותו קנאו לקנות אותו ואת החיצון קנה שתיהן לקנות את החיצון אף פנימי לא קנה ואמ׳ רב נחמן אמ׳ רבה בר אבוה הבונה פלטרין גדולי׳ בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה מאי טעמ׳ קמא לבני בעלמ׳ הוא דאפך אמר רב דימי בר יוסף אמר

האי מבריח ארי וכו׳ הא למה זה דומה למשיב א״י דכל ישראל מצוין להציל ממון חבריהם מן ההיזק ... קרוי חזקה אלא דומיא דגדר ופרץ שעושה בו בניין או כל תיקון הצריך לו לשדה כגון משקה מים או זומר או זורע או חורש : דנמד ליה מיא כמו נמ״ד פתיל ... לבעל פעור חיבר את ימיס שבתוכו שלא יבאו לחון וזהו כמו משקה את השדה ... דחורש שמתקן ... השדה ומייפהו בהשקאה זו : יפתח ליה מיא על ידי בטילא ... בכניסו המים מן הנהר דרך חור שבכותל : וא״ר יוסי א״ר יוחנן שתי שדות של גר הסמוכין זה לזה ... א׳ ביניהן : החזיק בא׳ כגון דרפק בה פורתא ונתכוון לקנותה לבדה ולחברתה לא נתן לב לקנות קנאה לאותה שדה ... ואי לא הוה מצר בינה ... קני את כולה משמע בחזי׳ ... כל שהו : לקנות אותה ו חברתה כשמחזיק באחת נתיכוון לקנות בחזקה זו ... שתיהן : אותה קנה לבדה אבל חבירתה לא קנה דמצר מפסיק כדאמר רבי יוסי ב חנינא לקמן בשמעתין המצר והמצב מפסיקין בנכסי הג ודווקא בנכסי הגר דממילא ... קני הילכך אין בו כח לקנות אלא אותה שדה שהחזיק בה אבל במכר מודה רבי יוחנן

שאם החזיק בא׳ מהן קנה כולן כדאמרי׳ בפ׳ ראשון דבבא קמא ולקמן בהמוכר את הבית אמר שמואל מכר לו י׳ שדות בעשר מדינות החזיק באחת מהן קנה כולן ותניא בהדיא כותיה דשמוא׳ בפ״ק דקדושין ומפ׳ טעמא דשבקא דארעא חד הוא וכדמפ׳ התם בבריית׳ בד״א שנתן כולן שנתן לו לוקח למוכר דמי כולן דכיון דכולהו אשתעבוד לי׳ ללוקח בשביל מעותיו אהני חזקת אחת מהן לקנות כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו והילכך גבי נכסי הגר כמי דליכא מתן מעות לא קני אלא ההיא שדה דאחזיק בה : אף אותה לא קנה דלא נתכוון להחזיק בה ואין חזקה אלא מדעתו דאין אדם קונה שלא מדעתו : בעי ר׳ זיר׳ החזיק באחת מהן לקנות אותה ואת המצר כו׳ א׳ לימ׳ האי דלר׳ יוחנן לא קנה חבירתה בחזקה דאידך היינו משום שלא נתכוון להחזיק במצר וכיון שהוא מפסיק לא תועיל חזקה לשדה אחר שאינו מחובר לה אבל הכא דמתכוון לקנות גם את המצר עם חברתה : מאי מי אמרי׳ האי מצר דהאי ארעא שהחזיק בה הוא וקנה גם המצר ודהאי ארעא מצר של שתי גם הוא ויקנה גם אותה : א״ד האי לחודי׳ קאי והאי לחודי׳ קאי המצר מופלג מן השדה גבוה או נמוך וכל אחד חשוב מקו׳ בפני עצמו הוא מצר לבד ושדה לבד ולא מבעי׳ דחבירתה לא קנה אלא אפי׳ המצר לא קנה והאי דאמר רבי יוחנן חבירתה לא קנה הוא הדין דאפילו מצר לא יכול לקנות בחזקת השדה אלא אורח׳ דמילת׳ נקט שאין חוששין בני אדם בקניית המצר כי אם בקניית השדה : החזיק במצר דרפק ביה פורתא : לקנות שתיהן השדות דמכאן ומכאן : מהו דאם תימצי לומ׳ החזיק בשדה לא קנה המצר התם היינו טעמא שאין המצר צריך מן השדה ואין זקוק לו כלל אבל המצר משועבד הוא לשדה לשומרו כמו שהאפסר משמר את הבהמה ואמרינן בקידושין תדע אילו מכר לו עשר בהמות באפסר אחד מי לא קנה הבהמו׳ בשביל שמחזיק באפסר והאי מצר נמי אפסרא דארעא הוא וכמי שמחזיק בשדות דמי : או דילמא לחודיה קאי המצר לגמרי ולא דמי לאפסר של בהמות כדאמרינן כמי בקידושין מי דמי התם אוגדו בידו הכא לא אגדו בידו : זה לפנים מזה והפנימי יש לו דריסת הרגל על החיצון לצאת לרשות הרבים דרך עליו : פנימי לא קנה דאין פנימי משועבד לחיצון כלל דליהני חזקה ע״ז : הכי גרסינן לקנות אותו ואת החיצון קנה שתיהן : לקנות את החיצון לבדו לכך החזיק בפנימי אף פנימי לא קנה : קמא לבני בעלמא הוא דאפך היפך לבנים בעלמא ומדרן זה על זה דבכל זמן שלא העמיד דלתות מאי ... מעיקרא עיילי ברווחא והשתא כמי עיילי בה ברווחא דתחילת בניין אינו עיקר אלא גמרו וכדתנן בעל ונגר דהיינו העמדת דלתות אבל בנה כל שהו לא קתני ג גדולים לא גרסי׳ : המונח

בנויין ואין חסר כלום ואין לו מה לחד בבית : סיוד טיח בסיד : כיור ציורין מחוקקין וכמה הוי ייפוי להחזיק : וכנגד הפתח דרך הבית בכותל שכנגדו דשם נראה יותר לבני אחר טפי מאמה מילת דלקמן אמר שבעתו :

המציע מצעות בנכסי הגר קנה ודוקא הציע אבל הלך בבית או שכב לא קנה ואפי' מנא מטו' מונעות ושכב עליהן משמע דלא קנה דהגבהה חשובה בעינן : הרחיצו ושכו בפרק כירה דאמרי' רחץ ולא סך מעיקרא ל"ג מעיקר דהכ' משמע דסיכ' היא בתר רחיצ' דליכא למימר שתי סיכות היו עושין דא"כ אמאי לא חשיב ליה הכא הויא דקודם רחיצה ומקרא דורחצת וסכת אין ראיה דהויא סיכה איכא למימר במיני בשמים דהויא סיכה ודאי שהיא להתבסם ולריח טוב היא אחר רחיצה שלא יעבירו המים את הבשמים : אדעתא

אמר רבי אלעזר המוצא פלטרין בנכסי הגר וסר בהן סיוד אחד או כיור אחד קנאן וכמה אמר רב יוסף אמה אמר רב חסדא ובנגד הפתח אמר רב עמרם האי מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו לעיינין ממתניתא המציע מצעות בנכסי הגר קנה ואנהרינהו לעיינין ממתניתא מאי היא דתניא ביצד בחזקה נעל לו מנעלו או התיר לו מנעלו או הוליך בליו אחריו לבית המרחץ והפשיטו והרחיצו וסכו גירדו והלבישו והנעילו והגביהו קנאו אמר רבי שמעון לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום מאי קאמר ה"ק הגביהו לרבו קנאו הגביהו רבו לו לא קנאו א"ר שמעון לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום א"ר ירמיה בירא אמר רב יהודה האי מאן דשדי ליפתא בי פילי דארעא דגר לא הוי חזקה מאי טעמא בעידנא דשדרא לא הוי שבחא השתא דקא שבח ממילא קא שבח אמר שמואל האי מאן דפשח דיקלא ארעתא ודיקלא קני ארעתא דחיותא לא קני הר"ד שקל כהאי

בר

לעיינין ממתניתא לקבלה לנו ראייה תניא אמן הציע בו שם על הקרקע קנה ואע"ג דלאו גדר ופרץ שלא תיקון בקרקע אלא ומן הקרקע ש קרקע הוי חזקה דמהכא ילפינן בחזקה בקידושין ושכו בעבד אסר ה תפסתם בישיבה גב וירשתם אותה ע וירשתם ב ינו בכלל ישיבה הקרקע : בינד בד כנעני דתנן נקנה בחזקה קאי : לרבו שעשה העבד חזקה וכן כולן אף שהשמשתו הקרקע עליו הייכו בעל לו שא ואגב שיטפא דהלבישו אמר כמו הנעילו : גירדו כמו ויקח לו חרש להתגרד בו : והגביהו קנאו לקמיה הגביה למי : אמר רבי שמעון כו' לקמיה מפרש מאי קאמר הגביהו דקאמר ת"ק מי הגביה למי ומאי קמהדר ליה לפום ריהטא משמע דהיינו ת"ק : הגביהו העבד לרבו כגון שהיה צריך להגבהה זו כגון להעלותו למיטתו : בהגבהה זו שהרי ש"מ לרבו שבשת עליו והייכו דומי' דהני בנכסי הגר דכיון שכסה ובשען בשכיבתו על הקרקע הגביהו רבו לא קנאו דלא שייכא הגבהה כי אם במטלטלין שאין דרך להגביה בני אדם : לא תהא חזקה כיס והרחי' והפשיט: גדול' מהגבהה רב לעבד וקנה רב לעבד שהרי ההגבהה חמורה היא דקונה אפי' ברשות אין כן במסירה ובמשיכה וגם קונה ברשות הרבים ובסימטא : דשדא ליפתא בי פילי שזרע לפת ם של קרקע הגר ולא כיסה עפר ולא עשה כלום כי אם זריקת הלפת בתוך החריץ : לא הוי חזקה שהרי לא יקון בקרקע והשלכת זרע בקרקע אינו מעשה אלא א"כ זורע ואחר כך מכסהו עפר ואע"פ שגדל הלפ' ונשר' ולמחר ממילא הוא דקשבח ולא דמי לרפק ביה פורתא דמעשה קעביד בגו' הקרק' ומשביח את הקרק' מיד וכן כמד לה מיא דאמרן לעיל הרי משקה את השדה ומכנב את הקרקע אבל האי מאי קעביד ואכילת הלפת חזקה דאכילת פירות אינו קונה ולא הויא חזקה לקנות שהרי אינו עושה בלקיטת הפירות ולא באכילתם שום קע שיהא דומה לבעל וגדר ופרץ וגם לא להציע מצעות בנכסי הגר דהתם קמיתהני גופו מן הקרק' וקמשמש כעבד לרב והכי כמי אמרינן לקמן בשמעתין והרי אכילת פירו' דבנכסי חבירו קנה בעינן חזקת ג' שנים את הפירות של ג' שנים עומדים במקום שטר ובנכסי הגר לא קנה כלומר לגבי לקנות קרקע מיד כדין קרקע ספק בשטר ובחזקה דבעל וגדר לא הויא חזקה פילי כמו פילאי : דפשח דיקלא כמו ויפשחני נוטל מן הענפי' אותו לצורך הדקל לפי שענפיו מרובין ואין מניחין אותו לינדל ומהניא ליה תפשיחא כזימור בכרם : דיקלא כדי שיגדל הדקל : אדעתא דחיותא אם מפשיחו לצור' בהמותיו להאכילן ואינו מתכוין להנאת הדקל שתו הענפים מתכוין הוא להחזיק בדקל ולקנותו בחזקה זו לא קני ואע"ג דממילא מהני לדקל כיון דאינו ק' הקרק' דומיא דנעל וגדר אלא ללקיטת פירות מתכוין לא הויא חזקה וכמחזיק שלא מדעת דמי וכי קאמר לקנות בלקיטה זו הרי הוא כמי שהולך בשוק ואומר רוצה אני להחזיק בשדה פלו' דכליכור בלא מעשה לא דהתרתי בעינן שיעשה תיקון בקרקע בידים ובאותו תיקון יהא מתכוין לשם תיקון כדי להחזיק: היכי דמי מנא אדעתא דדיקלא או אדעתא דחיותא עבד שלא יוכל לכפור ולטעון אדעתא דדיקלא עבדי : מהאי

מהאי גיסא ומהאי גיסא ארעתא דזיקל׳ כולא מחד גיסא ארעתא דחיותא ואמר שמואל האי מאן דזבי זיכיא ארעתא דארעא קני ארעתא רציבי לא קני היכי דמי שקל רברבי וזוטרי ארעתא ארעא שקל רברבי ושבק זוטרי ארעתא רציבי ואמר שמואל האי מאן דתקיל חיקלא ארעתא דארעא קני ארעתא דבי דרי לא קני היכי דמי שקל מוליא ושדא בנצא ארעתא דארעא מוליא בכוליא נצא בנצא ארעתא דבי דרי ואמר שמואל האי מאן דפתח מיא בארעא ארעתא דארעא קני ארעת׳ דכוורי לא קני היכי דמי פתח הרי בבי חד מעייל וחד מפיק ארעת׳ דכוורי חד באבא ארעת׳ דארעא ההיא איתתא דאבלה דיקלא בתפשיח׳ תלים שני׳ אתא ההוא גברא רפיק תותי׳ פורת׳ אתא לקמיה דלוי ואמרי לה קמי׳ דמר עוקב׳ אוקמ׳ בידיה אתאי קא צווחא קמיה אמר לה מאי אעביד לך דלא א אחזיקת כדמחזקי אינשי אמר רב הצר צור׳ בנכסי הגר קנה דרב לא קני לגנתא דבי רב אלא בצורתא איתמר שדה המסוימת

ארעתא דב׳ יבי לא קני ואע״פ שמתקן הקרקע וכן פסח דיקלא ארעתא דחיותא אע״פ שהדקל מיתקן בכך דלעולם לא קני אלא א״כ מתכוון לקנות כדאמרינן לעיל לקנות את חבירתה אף אותה לא קנה כיון שלא נתכוון לקנו׳ וביב מו׳ פר״ג אמרי׳ הא למה זה דומה לעודר בנכסי הגר וכסבו׳ שלו הן דלא קנה ובהפרה אמרי׳ המחזיק בשטרותיו של גר מהו מאן דמחזיק בשטר׳ ארעתא דארעא הוא מחזיק ובארעא הא לא אחזיק ושטרא כמי לא קנה דלאו דעתי׳ אשטרא אנ. דילמא דעתיה נמי אשטרא ואין להקשות דאע״ג דאין דעתיה אשטרא אמאי אין ידו קונה לו שלא מדעתו כמו חצרו דחצר מתורת יד איתרבאי דהא דחצר קונה שלא מדעתו היינו שאינו יודע אם הוא בחצרו ואם היה יודע היה רוצה לקנות אבל אם יודע ואין מתכוין לקנות לא קני וא״ת מנא כנל או בכותל ישן דתנן כאלו מניאות הרי אלו שלו מפני שיכול לומר של אחרים הוא אמאי לא קניא ליה חצרו וי״ל דכדבר שאי׳ הווה שימנא לא קנה חצרו שלא מדעת׳:

מדליא כמוליא כו׳ הקשה הר׳ יוסף דאורליני׳ הכא משמ׳ שצריך קרקע שוה לחרים יות׳ מלדישה ואכן שהדי דלדישה צרי׳ הרבה יותר שוה וחלק ומה שפירש כאי בקונטרס דאם עשה ארעתא דגורן קבוע קני היכי ידעינן אי עבד ארעתא דגורן קבוע או איכו קבוע והיה מפרש דבי דרי דהכא היינו להעמיד שם כהמו׳ כמו אבי דרי חושבנ׳ ולקמן תנן דבהעמדת בהמה לא קנה ור״ת השי׳ לו שהם בין דשים כמורינים ולא הן צריכין להשוות הקרק׳ כ״כ ושאינם

מהאי גיסא ומהאי גיסא אם מכל צדדי וכאן מעט: ארעתא דדיקלא שכן מכהב גנוכא הוא דאיכא למימר ארעתא דדיקו למימר כמי ארעתא דחיותא מסתמא כל למחזיק מתכ דאיכא למימ אמרינן ארע כולה מחד גי את האילן ש אחד והקי דחיותא לא קיים: זיכיא מכבד מקיסמים ועפ ארעתא דאר לחרוש: ארע ענים לשרוף לקיטת פירות רברבי וזוטר ארעת׳ דאר׳ ליכא למיתלי דניכי לחוד לשריפה מל מסיר המכשול הקרקע שתהא דארעא שתה תיכשל המחרי קני דדמי לחו גורן לדוש שם דקרקע זה לא לגורן ואף לאי לגורן ויחכום צרי׳ לחרוש ש שאין זה כאן גורן כי אם קילקול ואין זה מתקן השדה כי אם מקלקלו וכל תיקון שסופו לסתור איכו אלא קילקול ומעיקרא לא מתקן הוא ולא דמי לנעל וגדר ורפק ביה פורתא והשקאת מים שכל דברים הללו אין סופן לסותרן אבל גורן זה סופו לקלקלו ולסותרו דעיקר דארע׳ לחרים קיימא אבל אם רנה לעשות שם גורן קבוע לעולם נראה בעיני דקני דאין לך חזק׳ גדול׳ מזו: מוליא תל: כנא ומה שקול מוליא ושד׳ בכנא ארעתא דארע׳ לקח התל ו

בנומא כמנא שהשוה כל הקרקע איכא למימר דלחרוש עשה שלא תתעכב המחרישה: מוליא במוליא ובנא בנא נתן הרחיב במקומו והשפילו ונתן מגובהו שביבותיו לבדדין שלא יהא זקוף כל כך וכן כנא בנא שפתי הגומא השפיל ונראה לאמנעית׳ ובעשית הגומא חלקה הרי הגומות לבד והתל לבד והרי יש כאן מקומו מקומו׳ חלקי׳ כל אחד לבדו: ארעתא דבי דרי ראוי הוא לחבוט חטים ולא לחרישה וכל החזקות הללו בין בנכסי הגר בין במוכר ונותן מתנה והאחין שחלקו

דעתה מיא שיכנסו בשדה: פתח תרי בבי אחד לבד הנהר ליכנס המים ואחד לבד שיבי לצאת ארעתא דכוורי לצוד דגי׳ נתכוון ולא להשקו׳ השד׳ דאי להשקו׳ השד׳ מתכוון היה לו לעשו׳ פתח אחד ויתעכבו שם המי׳ וגם הדגי׳ יהו נצודין שם מאליהן: בתפשיחא כדאמרן לעיל דפשח דיקלא ארעתא דחיותא כולה מחד גיסא: רפק תותיה פורתא דהיינו עודר תחת האילן דמהני לי׳ כחור לזריע׳: כדמחזקי איכש ארעת׳ דדיקל׳ דהיינו מהאי גיסא ומהאי גיס׳: הגר גורה גור״ת או גג או עוף בנכסי הגר בכותלי הבית אבל שיוד וכיור דאמרן לעיל אמה כנגד הפתח לאו היינו צורת צורה אלא בעלמא מעשה נעצועים ופרקים אבל צורת היה או עוף חש״ב ודי כאחד ולא בעינן אמה ולא כנגד הפתח: דרב לא קנה לגינתא דבי רב גנה הסמוכה לבי מדרשו והייתה של גר ומת וקנאה רב בכך שעשה בה צורה להחזיק בה מכללא דהך מעשה איתמר הך דרב:

המסויימת

המסוימת במצריה אמר רב הונא אמר רב כיון שהביש בה מכוש אחד קנה כולה ושמואל אמר לא קנה אלא מקום מכושו בלבד ושאינה מסוימת במצריה עד כמה אמר רב פפא כדאזיל [ת]יירא דתורי והדר אמר רב יהודא אמ' שמואל נכסי גוים הרי הן כמדבר כל המחזיק בהן זכה בהן מאי טעמא גוי מכי מטו זוזי לידיה אסתלק ליה ישראל ל"א קני עד דמטי שטרא לידיה הילכ' הרי הן כמדבר וכל המחזיק בהן זכה בהן אמ' ליה אביי לרב יוסף מי

[...]מה [ש]יהא במצריה שיש לה מצר בארבע רוחותיה : כיון ש[הבי]ש בה וחפר במרא מכוש אחד בבקעה אחת בקרקע: קנה כול' דהיינו דפתח בה פורת' וכגון קרקע שעומ' לחרים אבל בכי"ג לא הוי חזק' ולא שנא מב' ולא שנא נכסי גר קנ' כול': לא קנה אלא מקום מכושו בלבד ודוקא נכסי הגר אבל מכר וקביל זוזי אפילו עשר ש[ד]ות בעשר מדינות והחזיק באחת מהן קנה כולן כדאמר [ש]מו[א]ל בפרק קמא דבבא קמ[א] [...]שין וכדפרישי' לעיל [...] [א]לו נתא הילכת' כר"ב [...]"ב נחמן עבד עוב' דא [...] דר"ב לקמיה כשמעת' : ושאינה מסוימת במצרי' שא בקעה גדולה ופתוחה לשדות אחרים או לרשות הרבים: עד כמה צריך לחפור ויקנ' כולה הילכא [כ]רב דהא ודאי לשמוא' לא חשיב מסויימת שפי [...] שאינה מסוימת דהא קאמ' [...] אלא מקום מכושו גב"ם [...]סוכ[...] מסויימת יש מפרשים בעניינים אחרים ולא נהיר' [...]לי כלל: כדאזיל תיירא דתורי והדר בשיחרוש נמד בקר שורה אחת מקנה גבול השדה ועד קצהו והדר וכחזרתו [...]שה עוד שורה אחרת דהיינו שתי שורו' על פני כל השד' [...]שפתו אל שפתו ממזרח למערב מתוך כך קנה כל השד' גם מן הצפון לדרום דכיון דחרש שתי שורות על פני כל אורך השדה או על כל רוחבו כאילו חרש כולו דמי שהרי החזיק בו מראשו ועד סופו כן נראה בעיני : אמר רב יהודה אמר שמואל נכסי הגוי שמכרן גוי לישראל שקיבל [זוז]י' ממנו ועדיין לא החזיק בה ישראל זה הקונה אותם הרי הן במדבר הפקר כדמפרש לקמן שאם קדם ישראל אחר והחזיק בהן קנה כאילו הן נכסי הגר שמת ויש מפרשים דמעות מיהא יחזיר לנוק' ראשון ולי אי' בראה כלל דאם כן מאי הרי הן במדבר אלא זכה בהן לגמרי ואם יוכל לוקח ראשון לדון עם הגוי ולהוצי' ממנו מעותיו יעשה ואם לאו יפסיד ומיהו נראה בעיני דהאי שני רשע איקרי דכיון דיהיב לוקח ראשון זוזי לא גרע מעני המהפ' בחררה ובא אחר ונטלה דמיקרי רשע בהוא אמ' ופירש רבי חננאל דלית הלכת' כשמואל משום דמקשי עלה אביי אידך דשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא וכא רב יוס' לתרץ והקשהו אביי ואמר דמעולם לא אמרה שמו' דאם כן קשיא דשמואל אשמואל דאמר דינא דמלכותא דינ' ולי נרא' דהלכת' כשמואל דהא רב נחמן דדיינא הוה והילכת' כוותיה בדיני דן כוותיה לקמן וגם הרבה אמוראים כשמואל לקמן וסלק' שמעתא כהכי והא דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא רב יוסף עצמו היה יודע תירוץ הדבר דא"ל לאביי אנ"א ידענא עובדא היכי הוה כו' לא חשש לתרץ מאח"ר דהו' מילתי דאיוב מעוכד': כי

דשאינה מסויימת במצריה עד כמה פירוש כמה יקנה במכו' אחד כדאזיל תייר' דתורו והד' פי' כשיעו' מדת תלם והם היו יודעי' מדת התל' כמה היה אור' שלו דבשדה גדולה לא היו חורשים במענה אחד כל אורך השד' ולא כ"פה שפי' כשיקרו' נמד בקר שור אחת מקנ' גבול השדה ועד קצהו ומתוך כך קנה כל השדה חדא דליתא לא משמע הכי ועוד דאמאי בעי והדר רק כשיחרוש פעם אחת אע"ג דלא הדר : גוי מכי מטי זוזי לידיה איסתלק ליה פ"ה משום דכל קנינו של גוי בכסף כדאמרי' בפ"ק דקידושין אשכחן גוי דכל קנינו בכסף ולאו ראיה הי' לפ"רת במפר' התם דווק' בעבד עברי קאמר שאין בו קנין אחר דשטר לא ידעינן בי' אפי' בישראל אלא מדהוק' לאמה העבריה ואמ' העבריה לאחרת אבל בגוי דלא שייך ביה קידושין ליכא למילף [...] מאחרת ועוד תניא התם מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה ובלים דהיינו חליפין [מ]משמע דה"ה בשטר אינו נקנה דאפילו בכל שוה כסף הוה ממעט התם מכסף אי לאו דכתיב ישיב לרבות שוה כסף ככסף אבל בעל' או"רת דאדרב' אין קנינו של גוי בכס' אלא במשיכ' דכר' יוחנן ק"ל דדריש מיד עמיתך בכסף הא מיד גוי במשיכה וכן בפרק בתרא דעבודה זרה מסיק דמשיכה בגוי קונה והא דקאמר הכא וגוי מכי מטו זוזי לידיה [א]יסתלק ליה היינו משום דמנינו בגוי קניית כסף בעפרון ושטר ודאי לא קנה בגוי משום דבישראל גופיה לא קנה בשטרא אלא מספר המקנה דידמים והתם ישראל היה : ישראל לא קנה עד דמטי שטרא לידיה שהיו [...] עומדים במקום שכותבין את השטר וקשיא לרבי שמשון בן אברהם דאמאי לא קנה בכס' נריד' מעפרון בק"ו מגופו באח' ממונו בשתי' כדאמרי' בבכורות בפ"ב דליכא למימ' שאינו גומ' בדעתו לקנו' עד שיהי' לו שטר דאא' שהגוי מסתלק לא' לא יגמו' בדעתו לקנו' ויניחנ' להיו' הפק' והוה לן למימר דהוי כאילו פי' בהדי' אי בעינ' בכספ' איקני מה"ש דפרי' וצריך לומ' דאכן שהרי שלא היה בדעתו אלא כמו שהו' רגיל לקנות עם ישראל דהיינו בשטר מדלא פירש אי בעינא בכספא איקני אבל קשיא לר' שמשון בן אברהם דבפרק שני דבכורות אמר ר' יצחק ישראל שנתן מעות לנכרי בבהמה בדיניהן אע"פ שלא משך קנה וחייבת בבכורה ואמאי לא אמרי' אע"ג דקנה מן התורה כדאמר אביי התם בדיניהם שפסקה תורה מיד עמיתך במשיכה הא מיד גוי בכסף מ"מ אין בדעתו לקנות אלא עד שימשוך כמו שהוא רגיל לקנות עם ישראל כדאמרינן הכא וי"ל דהתם בדיניהם קאמר ונראה דשרי לישראל לתבוע מיניה מעותיו אע"פ שמתוך כך יחזור הגוי ויגזול

את המחזיק דכדין קא תבע ליה דלא נתן לו מעות אלא על מנת שתבא הקרקע לידו ואם המחזיק יכול לישמט מן הגוי ישמט אף על פי שהלוקח מפסיד אך אם המחזיק רוצה לפרוע לו מעותיו אם יפקיע הראשון הקרקע מידו על ידי גוי נראה דה"ל מסור ממש : באגי

באגי במטמרי הוו כו׳ וקא דאמרי בספיוקין דאזיל מרוותייהו דבאגי ואזיל נידל בר עילעאי ויהיב טסקא דתלת שנין ולבי אתו מרוותייהו הדרא להו ולא אמרינן כיון דלא יהיבי טסקא הופקעה מידם וזכה בה נידל בר עלעאי דהתם מיירי כגון שאמרו מרוותייהו לבני באגי שיחרשו הקרקע ויזרעו ויאכלו פירות ויפרעו טסקא עד שיחזירו וכתרגו להם כבי באגי וכתבו לנידל הילכך לא הופקעה מידם. וכשחזרו חזרו להן אבל הכא שנו אמרי בשביל המס שלא רצו לפרוע : אם

כי מטו וזוזי לידיה מן הלוקח כל קניינו של גוי ככסף כדי ומסקיבל המעות לגבי דידיה יכולין עוד לחזור זה כזה: ויסר

מי אמר שמואל הכי והאמ׳ שמואל דינא דמלכותא דינא ומלכא אמר לא ליקני ארעא אלא באיגרתא אמר ליה אנא לא ידענא אלא עובדא הוה בדור׳ דרעוותא בישראל דזבן ארעא מגוי ואתא ישראל אחרינא רפק בה פורתא אתא לקמיה דרב יהודה אוקמא בידא דשני אמר ליה דור׳ דרעוותא קאמר התם באגי מטמרי הוו דאינהו גופיהו לא הוו יהבו טסקא למלכא ומלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא רב הונא זבן ארעא מגוי ארתא ישראל אחר רפק בה פורתא אתא לקמיה דרב נחמן אוקמא בידיה אמ׳ ליה מאי דעתיך דאמר שמואל נכסי גוי הרי הן כמדב׳ וכל המחזיק בהם זכה ליעביד לי מר כאירך דשמואל דאמ׳ שמואל לא קנה אלא מקו׳ מכושו בלבד א׳ל אנא כשמעתיך סבירא לי דאמר רב הונא אמר רב כיון שניכבש בה מכוש אחד קנה כולה שלח רב הונא בר אבין ישראל שלקח שדה מגוי ובא ישראל אחר והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו וכן היה רבי אבין ורבי אילעא וכל רבותינו שוין בדבר אמר רבא הני מילי אישתעי לי מר עוקבן בר נחמי׳ ריש גלות׳ משמיה דשמואל דינא דמלכות׳ דינא דאריסותא דפרסאי

בה

הוא ואין למחזיק בממון חבירו ע״פ חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל : ומלכא אמר לא ליו אלא בשטר אלא א״כ יש בידו שטר מכיר מן המוכ׳ והיא יקנ׳ זה המחזי׳ הואיל ואין לו שטר ו בדינא דמלכות׳ הכי אתא שפרי׳ דגוי לידי׳ : א״ל אנא לא ידענא רב יוס׳ כמי בעל כרחינו הוה דמלכותא דינא והא הקמדבר לי לאביי אנא לא ידענא כו׳ ודאי היה יודע תירוץ לדבר אל נלכך לא חשש לתרץ ואביי מהדר ליה דמההוא עובדא ליכא לאיתויי ראייה ומיהו רב יוסף אמרה כדאמרי׳ בסמוך והא דקשיא ליה דינא דמלכותא דינא רב יוסף לא סבירא ליה הא י לא ליכול ארע׳ אלא בשטרא דלאו דינא דמלכותא הוא אלא בחזקה כמי ליכול : בדורא דרע של רועים : אתא לקמיה דרב יהודה ורוב מעשיו שמע משמואל רבו : דורא דרעוותא קאמרת בתמיה וכי משם אתה מביא ראייה דנכסי הגוי הרי הן כמדבר : באגי מטמרי שדות טמונות שלא היו הבעלי׳ כותפין את המס למלך אלא מבריחין עצמן : דאינהו גופייהו בעלים הראשונים לא הוו יהבי טסקא ומדינא דמלכותא לא היה בידם דבעלים כח למכור ומכרם בטל וזה השני שהחזיק קנה בדינא דמלכותא שהתנה בחזקתו על מנת ליתן את הפטקא למלך : ומ אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארע׳ בחזקה בלא שטרא אבל בקרקע שהיא ירושה לגוי מאבותיו ומכרה לעולם אימ אם בא אחר והחזיק בה מוציאין אותה מידו ומסדרין לו לראשון שיהיה לו השטר מן המוכר : לי לי מר כאידך דשמואל כיון דכשמואל סבירא לך ולא ליקני אלא ההוא פורתא דרפק והא לא מני למימר ליעביד לי מר כאידך דשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא ולא ליקני אלא בשטר דכיון דמודי לי׳ רב הונא דשמואל אמרה נ דנכסי הגר הרי הן כמדבר על כרח׳ זקנן אתה לתרץ דלא תקשי שמואל אדשמואל וכדפרישי׳ לעיל : מוציאין כו׳ כשמואל : וכן היו רבותינו כו׳ כל זה שלח רב הונא בר אבין : דינא דמלכותא דינא כהנהו אמר רבא תדע דקטלי דיקלי ונסרי גשרי ועברינן עלייהו : דאריסא דפרסאי ארבעין שנין חזקת פרסים מ׳ היא ע׳ דינא דמלכותא דאע״ג דלא קני אינים אלא בשטר מיהו אם החזיק בה גוי מ׳ שנים וקנה ישראל ממנו קניין גמור ולא יוכל ישראל אחר לומר שלי היא שגזל׳ גוי ממני ואע״ג דאמרן ישראל הבא מחמת גוי הרי הוא כגוי אין חזקה אלא כההוא שטרא שמכרה ישראל לגוי הכא יש לו חזקה אי כמי אתא לאשמעי׳ דאע״ג דבשאר מקומות חזקה לישראל בג׳ שנים בארץ פרס איכא חזקה בפחות מד׳ שנים דדינא דמלכות׳ הוא שם כן : הגי

דאריסותא דפרסאי עד ארבעין שנין והני זהרורי דזבין ארעא לטסקא זבינהו זביני וה"מ לטסק' אבל לכרגא לא כאי טעם כרגא אקרקף דגברי מנח רב הונ' בריה דרב יהושע אמ' אפילו שערי דכדא משתעבדי לכרגא אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן קשיכה אמיבר אם כן ביטלת ירושת בנו הבכו דהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמרי ליה אי הכי אפילו טסקא נמי אלא מאי אית לך למימ' דיהיב טסקא ומית הכא נמי דיהיב כרגא ומית אמר רב אשי אמ' לי הונא בר נתן שאילתינהו לספרי דרב' ואמרו לי הילכתא כרב הונא בריה דרב יהושע ולא היא התם לאוקומי מילהא הוא דאמרי ואמר רב אשי פרדכת מסיי' מתא והני מילי דאצילתיה מתא אבל אנדיסקי סיעתא דשמיא היא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן המיצר והחצב מפסיקין בנכסי הגר אבל

זהרורי בעלי כחלות המסירי' קונים שדות עניי העיר שאין ליתן את הפסקא למלך והן פורעין את המס קרקעות בשביל המס שכן דינא דמלכו' דמאן ק' ליכול ארעא כדאמרי' לעיל: זביניהו זביניה קרקע מעבדי מם שנותנים ינא דמלכותא בעלי' ראשונ' ורו להחזיר זהרורי לא יוכלו הני זהרורי כ"ל כי זהרורי על שם יהרא לקמן בפ' הרית ואי אמר תני ופרדיסי זיית' דינא ים' דפרסא תלוין כדינא הרי תלת: ייהו זביני אי שביל מס ה נו הבעלי': אבל יל כסף נולגלתא זכרו להם עבדי קעותיו של זה לא הוו אין זה דינ' דמלכותא הקרק' בשביל מס ה וה כי אם בשביל מס הקרקע: אקרקפתא דגברא מנח או יתפשוהו עד שיתן מאליו או יברח מן העיר והך מילת' מודה ק"אל: אפילו שערי דכדא שכבר נתלשו מן הקרקע ומונחין בכדו וכ"ש קרקע עצמה ולא שנא זבין ארע' לטקס לכרגא זביניהו זביני דהכי הוי דינא דמלכותא שערי דכדא כלומר כל מטלטלין שיש לו כעול משועבדין למל' בשביל ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל אשר לו וגוי שיקנה מעבדי המלך בין קרקע בין מטלטלין זביניהו זביני: א"כ אפילו שערי דכדא משתעבדי לכ' נא היכא יתקיים הכתוב דכתב בכל אשר ימצא לו הרי באותה המלכות ביטלתה ירושה בנו הבכור דכל ממון האב אם מת ולא פרע עדיין כרגא דשנה זו הוה ליה ממונו ראוי דלא נו מוחזק בו כי אם המלך דשיעבו' המלך עדיף משאר שיעבודים וכנכוי דמי ומיהו לאו אתקפתא מעלייתא היא דאיכא למימר אין הכי נמי תיבטל נמי ובשאר מקומות יתקיים דשכיח לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה: אי ה כי אפילו טסקא כמי רב אשי הוא דקפריך עליה דאמימר הכי דכיון דקשיא ליה לאמימר הכי אפי' כי אמרי' ארעא לטסקא אשתעבד לדברי הכל א א"כ ביטלת בקרקעות ירושת בנו הבכור: אלא מאי אית לך למימר היכי דמי דלא תיבטל כגון דיהיב טסקא של אות' שנה בתחילת השנה: ומית דעד סוף השנה איכה משועבדת למלך עוד והוה ליה מוחזק ויטול בה בכור פי שנים ה"נ וכו': ולא היא לית הילכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטלין לכרגא ואי זבנן לכרגא לא הוו זביניהו זביני דכרגא אקרקפתא דגברא מנח: ואיכהו ספרי דרבא דאמרי הילכתא כרב הונ' לאוקומי מילתייהו כעו לקיים מעשיה' ושטרותיהן שכתבו על מכירת קרקעות שנמכרו לכרגא וכאו לומר דמשתעבדי לכרגא כדי שיהו המכירו' והשטרו' קיימין ומיהו שלא כדין נכתבו השטרו' ונמכרו הקרקעות והדרי זבי' פרדכת אד' בטל ממלאכ' ומתלמוד ומדרך ארץ ואין עוסק בייטובו של עול' כלל: מסיי' מתא הוא חיי' ליתן בעול הקהל ואע"פ שהוא איכו עושה ריוח בעי' והני מילי דמסייע ליתן במס הקהל כגון דאצילתיה מתא עבדי המלך היו תובעין לו לבדו והם הצילוהו והקלו במשאו בטענותם שאמרו עליו שאין לו ממון ומתוך כך נתרבה מס שלהן והכביד עולן יותר כגון שהמל' רגיל ליקח מכולן מס קצוב לשנה וכאו לתבוע לכל אחד כפי אומד דעתם עד שיעלה ניכויי' לחשבון מס הקצוב והיו שואלין לזה יותר מדאי והם שפכוהו ופטרוהו ומה שפחתו מזה יגבו מן השאר: אבל אנדסקי ממונין של מלך הרגילין לגבו' מכל בית וכו' ומכל איש ואיש עד שיעלה החשבון למס הקצוב ושכחוהו לזה או לא רצו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם בטל ושכורין היו שאין לו ממון גבו כל המס מן השאר אע"פ שהכביד עליהם המס כדי שהיה לו לזה ליתן פטור דסייעתא דשמיא הוא שמחלו לו: ומכר והחצב כו' שני שדות של גר ומכר אחד ביניהן המוי' באחת מהן לא קנה את חבירתה אלא האי דאחזיק ביה לבדו קנה כדאמר ר' יוסי ברבי חנינא לעיל במתניתין וה"ה אם אין שם מצר אם יש חצב נטוע ביניתיים מפסיק חצב הוא אילן או עשב שבו תיחם יהושע את ארץ ישראל לפי שיורד ויונק כנגדו ואינו יונק לא מכאן ולא מכאן כדאמרינן חצובא מקטע רגליהון דרשעין שמשיגין גבול ריעיהו וזה אינו משיג גבול אחר : אבל

אם כן בטלת ירושה בנו דבשלמא מכל אדם שיש עליו כתובות אשה ובעל חוב אע"פ שהנכסים משועבדין להן מ"מ אין ירושת בנו הבכור בטלה משום דמלוה ואשה מחסרי גוביינא וצריכי אדרכתא ואכרזתא ושומא אבל למס המלך אפילו קרקע שוה אלף זוזי משועבד' לדב' מועט והקרקעו' הן עיקר של המלך וכבר הוא מוחזק ולא מחסרי גוביינא ר"י ור"ת: אנדריסקי פי' כותבי פטרות המלך דדיסקא הוא שטר כדאמרי' בהגוזל בתרא מאי מאן דנקיט דיסיקיא מב"ד הגדול ובפרק השולח מעיקרא במאי אפקינהו בדיסקי: דרך

אבל לענין פאה וטומאה לא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אפי' לפאה ולטומאה פאה מאי היא דתנן ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית ודרך הרבים ודרך היחיד ושביל הרבים ושביל היחיד הקבוע בין בימות החמה ובין בימות הגשמים טומאה מאי היא דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלונית ואמר הלכתי למקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי לאותו מקום ואם לאו רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין שהיה ר'

אבל לענין פיאה או
שדות אלא יכיח פיאה
זה לזה דמן התורה ה
לחייבה שתי פיאות ומי

קבוצת מי גשמים בהכונס
יהודה א' שמואל מקום ש.
אמר ר"ב יוחנן אמת המים
הרבים ז' אמה רוחב: דרך
קתני: שביל הרבים שהוי.
דרך הרבים מקום הילוך ה
אף זו קתני: הקבוע בין
שאין רגילין להלך בבקעה ו
לשם: טומאה מאי היא מ
טומאה: דתנן כו' ואיליבא ד
כדמפרש ואזיל: בימות הג
ל טומאה וספיקה טמא שהרי
שלא לקלקל הזריעה: הלכת
זו: וחכמים מטמאין דסוף סוף מה כ ... ה אחת מה
שתי שדות חדא ספיקא היא טמא הלך שמא לא
וספיקו טמא: ספק

דרך היחיד ודרך הרבים בירושלמי פריך אמאי איצטריך למיתני דרך הרבים דכיון דתנ' דדרך היחיד מפסיק כ"ש דרך הרבים ומשני משום סיפ' נקטיה דקתני הכל מפסיק לזרעי' ואין מפסיק לאילנות אלא גדו' כו' וקא משמע לן דאפי' דרך הרבים לא מפסי' לאילן ומפר' כמי אמאי תנא שביל הרבים כיון דתנא שביל היחי' מפסיק דמשום אילן לא צריך למיתני' כיון דכבר אשמועינן כרישא דאפי' דרך הרבי' לא מפסיק לאילן אלא אתא לאשמועינן דשביל הרבי' כמי בעינן שיה' קבוע בימות החמה ובימות הגשמים והשתא איצטריך למיתני כולהו שביל היחיד לאשמועינן דמפסיק לזרעים אע"ג דגריע מכולהו ודרך הרבים אשמועינן דלא מפסיק לאילן ודר' היחיד אשמועינן דלא בעינן קבו' ושביל הרב' אשמעינן דבעינן קבוע ואין להקשו' דלא ליתני שביל הרבי' ואנא ידענא דבעינן קבוע מדתנן דרך היחיד דאי לא בעי לא ליתני דרך היחיד אלא ליתני שביל הרבים דהוי רבות' טפי או איפכא דלא ליתני דרך היחיד ואנא ידענ' דלא בעינן קבו' מדתנן שביל הרבי' ולא תנא דרך היחיד דהוי רבותא טפי דהא אי לאו דתנא תרווייהו לא הוה ידענ' הי מינייהו עדיף דדרך היחיד רחב טפי ושביל הרבים בקעי ביה רבים ו' רבי אליעזר מטהר רש"בם פי' דפליגי דר' אליעזר חשיב ליה ספק ספיקא ורבנן לא חשיבי ליה אלא ספיקא אחת ורש"י פיר' כפר' כתר' דעז' דאיירי בשדה אליה טומא' ופליגי דרבי אליעזר סבר אע"ג דליכא אלא חדא ספיקא כיון דליכא ספק מגע אלא ספק ביא' טהור והיינו טעמא דטומאה מסוטה גמריכן וגבי סוטה הוי ספק מגע ולא ספק ביאה דודאי נסתרה וחכמים מטמאין כיון דאין כאן אלא ספיקא אחת וסוגיא דעבוד' זרה מוכחת כפר"שי דרבי אליעזר מטהר אפי' בספקא אחת דקאמר עובד' הוה בנהרדעא ואמר שמואל חמרא שרי כמאן כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור פי' דמטעם רוב גנבי ישראל ליכא לא מצינן למימר דשרא שמואל כדשרא רבא לעיל בעובדא דפומבדיתא דדוקא בפומבדיתא הוו רוב גנבי ישראל דרעים היו כדאמרינן לעיל אחוי לך רמאי דפומבדיתא ואמרי' פומדית' לווי' אשפי אושפיזו ומשני לא שנאי הת' כיון דאיכ' דפתחי חביות לשם הוה ליה ספק ספקא פי' ספק נכרי גוים ספק גנבי ישראל ואם תמצי לומר גוים אימור לא נגעי כיון דידעי על ידי שהיה יין לא היו חוששין משמע דלמאי דהוה בעי לאוקמי כרבי אלעזר דסלקא דעתך דלא פתחי לשם וכודאי נגע הוה שרי ואע"ג דליכא אלא חדא ספיקא אם גוים אם ישראלים משום דהוי ספק ביאה אם נכנסו או לאו ומיהו קשה מההיא פולמוס דסליק לנהרדעא ושרייה ר' אלעזר וקאמר רב דימי לא ידענא אי משום דסבר אליעזר דאמר ספק ביאה טהור או משום רוב דאתו בהדי פולמוס דישראל נינהו ופרי' ספק ביאה ספק מגע הוא כיון דפתחי חביות טובא אימור אדעתא דממונא פתח וכספ' ביאה דמי אלמא אע"ג דתלינן אדעתא דממונ' והוי ספיקא אפ"ה לא שרי אלא לר' אלעזר דווקא ולעיל שרי שמואל בהאי ליסב' אפי' לרבנן ופי' רש"י הת' גנבי נהרדע' ל ידעי אם רוב גוי' אם רוב ישראלי' ושרי אפי' לרבנן דספ' ספיק' הוא אבל הכהו דאזלי בתר פולמו' הוה ידע ר' שיעו' אם הם רוב ישרא' או רוב גוים הילכך אע"ג דאיכא למימר דאתו אדעתא דממונא ליכ' אלא חדא ספיק' אם היו ד ושרי לר' אלעזר כיון דפתיחי חביות טובא דמוכחא מילתא דלשום ממון באו ולא מנסכי דהוו ככולשת שנכנס לעי' מלאמה דקתני אלו ואלו מותרות הילכך אע"ג דספק מגע הוא כיון דמוכחא מילת' לקולא כספק ביאה דמי ומיה

רבי אליעזר אומ' ספק ביאה טהור ספק מגע טומאה טמא אבל לשבת לא רבא אמר אפי' לעניין שבת דתניא הוציא חצי גרוגרת לרשו' הרבי' והניחא וחזר והוציא חצי גרוגרת אחרת בהעלם אחד חיוב בשני העלמות פטור ר' יוסי אומ' בהעלם אחד ברשות אחד חייב בשתי רשויות פטור אמר רבה והוא שיש חיוב חטאת ביניהם אבל כרמליה לא אביי אמר אפי' כרמלית אבל פיסלא לא רבא אמר אפילו פיסלא ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא רשות שבת כרשות

בד

והיכא דמספקא ליה אם נכנס באותה כלומר נכנס ספק אם בא עד מקום הקבר ספיקא הוא וטהור אבל היכא דליכא אלא פשטא ליה דנכנס באותה שדה אלא שספק בקבר אם לאו חדא [...]א וטמא והילכך [...] אי מפסיק נהר וטומאה באתר [...] בהיזה מהן [...] ביאה הוא וטהור [...] בינתים ספק [...] אלא ספק ביאה [...]את הן וטמא [...] מודה לרבנן [...] רבי יוחנן [...] [...]אאב לשבת לא הוי [...] פסיק נהר ותנב [...] הרבים והוציא [...] כזה ואחר כך [...] וגרת בשני חייב דאפי' לר' יוסי דפטר בשני לשני רשויות: במסכת שבת רשויות אין נהר מפסיקן תנן המוציא אוכלין חייב כגרוגרת דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה ולא חשיב הוצאת דבר מאכל פחות בפחות מכגרוגרת: בהעלם אחד חייב שלא נודע בינתים שהוא שבת לידיעה מחלקת: ברשות אחת ברשות הרבים עצמה שהוציא בה חצי גרוגרת ראשון באותה עצמה הוציא האחרת: בשתי רשויות הרבים המופלגים זה מזה פטור דרשויות מחלקות סבירא ליה: ואמר רבה אימתי חשבי שתי רשויות: והוא שיש חיוב חטאת ביניהן שיש רשות היחיד ביניהם שאם הוציא ממנו להן או מהן הכנים לו חייב חטאת הילכך חשיב הפסקה לעשותן שתים אבל כרמלית כגון בקעה שבנתים לא מחלקה להו דבטל מן התורה להכא ולהכא אבל פיסלא לא כגון חתיכת עץ או עמוד שאין גבוה עשרה ואין רוחב ד' אי נמי גבוה עשרה אלא שאין בו רחב ד' דהוי מקום פטור דאפי' מדרבנן מותר לטלטל מתוכו לרשות הרבים ומרשות הרבים לתוכו וכן מתוכו לרשות היחיד ומרשות היחיד לתוכו וכיון דבטל לגמרי להכא ולהכא אפילו מדרבנן דליכא מקום של ד' טפחים הילכך לא הוי הפסק: רבא אמר אפילו פיסלא מחלקת הרשויות לפוטרו מחיוב שבת דלא גרע מנהר ומגבל: ואזדא רבא לטעמיה דאמר לעיל אפילו לענין שבת: כרשות

ו דתנן כל שאתה יכול לרבות ספיקות וספיקי ספיקות ברשות היחיד טמא ברשות הרבים טהור כיצד כו' ואתא קתני הנכנס לבקעה בימות הגשמים דמייתי הכא ומיהו הוא דעבודה זרה נוכל לפרש כשיטת רש"י דר' אליעזר שרי אפי' בספיקא אחת כדמוכח התם הסוגיא ורבנן נהי דבטומאה מחמירין לטמאות אפילו בספק ספיקא ביין נסך שריא ספק ספיקא ור"ת מפרש דפליגי דרבנן מטמאו אפילו בכמה ספיקות משום דמן הדין אפילו בחדא ספיקא טהור דאוקמי' אחזקי' וילפינן מסוטה דטמא וא"כ מה לי חדא ספיקא מה לי תרי ספיקי דהא אפילו בחדא ספיקא הוה לן למימר דטהור ורבי אליעזר סבר אין לך בו אלא חידושו ודווקא חדא ספיקא טמא ואתי שפיר ההיא ד דפולמוס ה"נ דאפי' בספק ספיקא לא שרי אלא לרבי אליעזר דוקא וכההיא עובדא דנהרדעא לא גריס ר"ת לא שאני התם כו' דלהאי גירסא משמע דמודו רבנן דבספק ספיקא שרי ורבי אליעזר שרי אפילו בספיקא אחת אלא מפרש ר"ת כמאן כרבי אליעזר בניחותא וגריס האי ספק ביאה ספק מגע ה הוא ולאו דווקא ספק מגע קאמר דאדרבה ספק ביאה היא דספק אם באו גוים שם אם לאו דאימור ישראל [...] אלא לספיקא אחת קרי ספק מגע דספק ביאה דר' אליעזר היינו ספק ספיקא והכי פריך ו והא ספיקא אחת היא ואפילו ר' אליעזר לא שרי בספיקא אחת וא"ת ומנא ליה דלרבנן אפילו ביין נסך אסרו בספק ספיקא וי"ל דבכמה דוכתי מדמה במסכת ע"ז חומרא דיין נסך לחומרא דטהרות: רבי אליעזר מטהר נראה דגרסי' ר' אלעזר דאי ר' אליעזר היכי בעי למימר בפ' בתרא דע"ז דשמואל ורבי אלעזר כרבי אליעזר והא שמואל ורבי אלעזר אית להו סוף פ"ק דנדה דאין הלכה כרבי אליעזר בסדר טהרות אלא כו' והך בסדר טהרות היא:

בהעלם אחד חייב אפילו בשני רשויות ותימה דאמר רבא בפרק המוציא יין הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת והעביר' דרך עליה חייב מה בעי' דרך עליה הא לא בעי הכא אלא לרשות אחת אפי' רחוקות זו מזו וי"ל דודאי בלא דרך עליה חייב והא דנקט דרך עלייה לאשמועי' דאם העבירה תוך שלשה לחצי גרוגרת המונחת [...]עג דלא הוי תוך ג' לקרקע והקשה ר"ת לר' יוסי דב' רשויות אמאי פטר והא אמ' בפ' הבונה כתב אות אחת בטבריא [...]ות אחת בצפורי חייב דמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי וגר"ת מרשות אחת חייב משתי רשויות פטור אם הוציא [...]י גרוגרת משתי רשויות לרשות הרבים פטור אבל אם ברשות אחת לקחה אפילו חלקה והוציא' לשתי רשויות חייב [...] מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי ונראה לר"י כר' דלאו קריבה היא דלא דמי דהתם שם המלאכה היינו כתיבה והכתיבה [...] כשיכתוב שתי אותיות אפילו רחוקות זו מזו אבל הכא שם המלאכה היא הוצאה וכשהוציא לשתי רשויות אכתי [...] נגמרה הנחה עד שיקרבם: אבל פיסלא לא הקשה ר"י והלא פיסלא היא כרמלית דבהזורק מפרש דפיסלא [...] רשות לעצמה כגון דלא גבוהה עשרה אם כן משמע דגבוהה שלשה ומסתמא איירי ברחבה ארבעה דלא [...] רשות בפני עצמו שהוא חשיב בפחות מארבעה ועמוד גבוה ג' ורחב ד' ברשות הרבים הוי כרמלית ואם כן [...] אמאי אבל פיסלא לא ויש לומר דמכל מקום הואיל וקטן הוא כל כך ומטלטל לא חשיבא לאביי להפסיק בין שתי רשויות ככרמלית: אין

כרשות גיטין דמי אין שם לא מצר ולא
חצב מאי פירש רבי כרינום משמו כל
שנקראת על שמו היכי דמי אמ׳ רב פפא
דקרו ליה בי גרגיתא דפלניא יתיב רב
אחא בר עויא קמי דרבי אשי ויתיב
וקאמר משמי׳ דרבי יוסי בר חנינ׳ חצובא
מפסיק בנכסי הגר מאי חצובא אמר רב
יהודה אמ״ר רב שבו תיהם יהושע לישר׳
את הארץ ואמר רב יהודה אמר רב לא
מנה יהושע אלא עיירות העומדות על
הגבולין ואמר רב יהודה אמ׳ שמואל כל
שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה חייב
במעשר לאפוקי מאי לאפוקי קני קניזי
וקדמוני תניא ר״מ אומ׳ נפתוחא ערבאה
ושלמאה ר׳ יהודה אומר הר שעיר עמון
ומואב ר׳ שמעון אומר ערדיסקים

כרשות גיטין דמי דאמרי׳ במס׳ לה חבירו להתגרש וזרק לה גט ו היכה מגורשת דהאי פיסלא מו ואיכו בכלל מכר ומכר הקכה ל מונ מוס התי דומי לעני מקו׳ רסוי בינכ פיס כטי רסוי לר׳ י מפס יקכ׳ בסכי ולא במכ במה דאיל כלא אלא יוחכן פירס יוחכן: כל שנקראת על שמו כל שנ יקיד על שמו שקורין לה שדה פלוני קכה הכל במכום אח׳: בי גרגנותא הגר משקה מבורו קכה הכל במכו דבר הוא ומאי חשיבתו להחשב לנ שבט לשבט בין איש לאיש לפי שא מכאן: לא מכה יהושע כו׳ כדאמרי : על הגבולין כדי להראות התחום לאשמועינן מה טעם חשב אותן ע הקב״ה למשה בשע״ מיתתו כדכתי׳ ו מן הגלעד ועד דן: חייב במעש׳ דה בכל מקו׳ אבל קיני קניזי וקדמוני כ בין הבתרים לא יתחייבו במעשר לנ לנו לעתיד כדאמרי׳ בכל״ר אי כמי אחרי מות יהושע כולן פטורין מן י זאת הארץ אשר נשבעתי וגו׳ זאת ל לאברהם על השבועה כן נראה בעי כתיב באברהם לא ממעטינן ליה די התם ומיכו שכבשם משה דכת׳ יהוי כלומר הייכו רפאים שניתן לאברהם הבתרים: תניא ר״מ אומר כו׳ כולהו ק קניזי וקדמוני פליגי:

איך שם לא מצר כו׳ אטומאה קאי כדמוכח בהדי׳ בתוספ׳ דטהרו׳ דקתני הנכנס לבקעה בימות הגשמי׳ וטומאה בשדה פלוני אמרו לפני רבי אליעזר הרי היא של רה״י פיר׳ ר׳ מרינוס משמו כל שיש לה שם בפני עצמ׳ כו׳ ולא כפ״ה דפי׳ דמשמו דקאמר רבי מרינוס היינו משמו של רבי יוחנן: העומדות על הגבולים אין לפר׳ על הגבולים של ארץ ישרא׳ דכמה עיירות חשיב שהם באמצע ארץ ישראל אלא בגבולי׳ דכל שבט ושבט וכו׳: כל שהראהו כו׳ עפי הוה ליה למינקט מה שתיחס באלה מסעי שמנה עיירות של המכר ושם מפורש יות׳ היטב תחום של ארץ ישראל: חייב במעשר וא״ת וכללא הוא והלא הרב׳ ברבי׳ בבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל ולא נתחייב במעשר אע״פ שהראה למשה וי״ל דקסבר קדושה ר׳ ראשונ׳ קידשה לשעתה וקידש׳ לעתיד לבא והשתא ניחא שלא תקשי כל לאתויי מאי דאתא לאתויי ברבים שכבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל: לאפוקי מאי תימא מאי קאמר לאפוקי מאי והא כל קאמ׳ דמשמע לאתויי וי״ל דמה שהראהו דייק דמשמע לאפוקי וא״ת ולימא לאפוקי חוצה לארץ וי״ל דאין זה חידו׳ ולכ״אמ׳ לאפוקי קיני וקניזי וקדמוני אע״ג דמארץ ישראל הם:

הר שעיר עמון ומואב תימא דמשמע דעמון ומואב לא כיבשום עולי מצרים ובספ״ק דיבמות אמרינן עמון ומואב מעשרין מעשר שני בשביעית דאמר מר הרבה ברכים כבשום כו׳ וקסבר קדוש׳ ראשונ׳ קדשה לשעתה ולא קידשה לעתיד והכיחום שיסמכו עליהם עניים בשביעית ואין לומר דהתם בעמון ומואב שטהרו בסיחון דהתם נהב שביעית דהיינו עבר הירדן ואמרינן בפסחים ג׳ ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן והגליל ואומ׳ ר״ת דעבר הירדן היינו ארץ סיחון ועוג שלא היתה מעמון ומואב ועו׳ מתרץ ר״ת דביבמו׳ במי איירי בעמון ומואב שלא טיהרו בסיחון כדקבא ולא בא לפר׳ התם אמאי אין שביעית נוהגת שם דהא חוב׳ לארץ היא שא מפ״לאמ מעשרין מעשר עני ולא מעשר שני שלא לשנו׳ סדר השנים דבמס׳ ידים איכ׳ פלוגת׳ דרבי אלעזר בן עזריה גזר שיעשרו מעשר שני כמו בבבל שלא לשנות מסדר השנים ורבי טרפון גזר שיעשרו מעשר עני כמו במצרים שהיא קרובה מעשרין מעשר עני כדי שיהו עניי ישראל נסמכים עליהם אף עמון ומואב שהם קרובים כו׳ ואם תאמר ואמאי לא מייתי ביבמות ההוא טעמא דמצרים דתנן במסכת ידים ויש לומר דביתא ליה למימר טפי הרבה ברכים כו׳ דלמ״ד לא קידשה ה ישראל עצמה ליכבש מפני סמך עניים וזה התירוץ עיקר דבהכי מיתרצא דלא קשיא דרבי אלעזר א יהושע אדרבי יהושע ואין להארי׳:

ערדים

אמרו להם היאך ראיתם
הייתם במקום פלוני ז
ק׳ שהיו רוצים להפסידו
לא כאמר עשה לבר קרקע

ערדיסקים אסיא כו׳ תימ׳ דמשמע דאסיא בחוצה לארץ היא ואם כן היכי קאמר בפרק זה בורר רבי חייא בר זרובקי ורבי שמעון בן יהוצדק הוו קאזלי לעבר השנה בעסיא והתניא בפ״ק דסנהדרין דאין מעברין שנה אלא ביהוד׳ ובגלת׳

עדריסקים אסיא ואספמיא : **מתני׳**
היו שנים מעידין אותו שאכלה ג׳ שנים
ונמצאו זוממים משלמין לו את הכל ב׳
בראשונה ב׳ בשניה וב׳ בשלישית משלשין
ביניהם שלשה אחים ואחד **ר״ת**
מצטרף עמהם הרי אלו שלש עדיות והן
עדות אחת : **גמ׳** מתני׳ דלא כר׳
עקיבא דתניא אמר ר׳ יוסי כשהלך אבא
חלפתא אצל רבי יוחנן בן נורי ללמוד
תורה ואמרי לה רבי יוחנן בן נורי אצל
אבא חלפתא ללמוד תורה אמר לו הרי
שאכלה שנה ראשונה בפני שנים שנייה
בפני שנים שלישית בפני שנים מה הוא
אמר לו הרי זו חזקה אמ׳ לו אף אני אומ׳
כן אלא שרבי עקיבא אומ׳ דבר ולא חצי
דבר ורבנן האי דבר ולא חצי דבר מאי
עבדי ליה אילימא למעוטי אחד אומר
אחת בגבה ואחד אומר אחרת בבריסה
האי חצי דבר חצי עדות הוא **אלא**

הם ונמא
[illegible] שפטים ממין
[illegible]לם שלשאחים
[illegible] עימהם היינו
[illegible] לשנ׳ ואחד עם
[illegible] מעי׳ם כולן
[illegible] עדיות וגבי
[illegible] דאשת דקמסהיד
[illegible] סהיד הי׳ ואין
[illegible] קרובים בעדות
[illegible] עדות אנ׳ להזמה
[illegible] משלשין ביניהן
[illegible] עד שיזומו
[illegible] מתל׳ וחשיב
[illegible] על צדית עדות
[illegible] חזקה · לא כר׳
[illegible] עקיבא · א מהכי
[illegible] הוא ׳ וכל · אחד
[illegible] על חזקה שלימה
אלא על שנים חזה
[illegible] דבר : אבא
[illegible] חלפתא ור׳ יוסי
[illegible] בן חלפתא : שהיה רבי עקיבא אומ׳
[illegible] עדים יקום דבר שלם ישתלם כל הממון
[illegible] ולא חצי דבר כל בת ובת איכה
[illegible] על שלש החזקה והיינו שליש דבר ולא דבר
[illegible] ואין שם עדים מעידים על כל השלש שנים :
[illegible] למעוטי אחד בו׳ במסכת נדה אמרי ב׳ שערות
[illegible] אחת בגבה ואחת בבריסה : בבריסה באותו
[illegible] מדות הוא דאין כאן אלא עד אחד לכל
[illegible] אחד אין נאמן לעשותה בת עונשין לחייבה
[illegible] דבר אלא למעוטי שהרי דבר כתיב וחצי עדות
[illegible] איצטריך קרא דבהדיא כתיב לא יקום עד
[illegible] וגו׳ : אלא

מעברין שנה אלא ביהוד׳ ובגלת׳ ר״ת דעיבור שנה בעסיא איכא למימ׳ דלא הניח כמותו בארץ ישראל כדאמרינן נמי בברכות ארבי עקיבא אלא רבי חייא ורבי שמעון ליכא למימ׳ דלא הניחו כמותן בא״י דהא ר״ש לקיש הוה קרי להו רועי בקר וחשודים על השביעית ונ״ל דההו׳ לעבר היינו חשוב בנון ועיבר שלש שנים זו אחר זו דפ״ק דהתם תדע דהא שנה שביעית היתה ותני התם סוף פרק קמא דאין מעברין שנים בשביעית : **משלשין** ביניהם הכא לא שייך למיפר׳ ולימא הנך קמאי אכן מכא ידעינן דכל דקאי בבי דינא לאסהודי אתי אהאי ארעא אכן לחיובי מחזיק פירות קאתינא כדפריך בפר׳ בינד הרגל גבי שור ולימרו הנך קמאי כו׳ אכן לחיובי פלגי ניזקא קאתינא דבינן דמחזיק מכיאן לכ״ד ודאי לטובתו באו כדי להחזיקו בקרק׳ ולא לחייבו פירות :

הרי אלו שלש עדיות שהרי העד שהעיד בראשונה הוא עצמו יכול להעיד בשניה ולא אמרי׳ אדם קרוב אצל עצמו כמו כן אחיו יכול להעיד בשניה והן עדות אחת דאין משלמין עד שיזומו כולן : **ורבנן** האי דבר ולא חצי דבר מאי עבדי ליה ואם תאמר דהכא כ״ע דרשי דבר ולא חצי דבר ובפרק מרובה אמרינן חמשה בקר אמר רחמנא ואפילו ה׳ חצאי בקר ויש לומר דהכא משום דדבר מיותר הוא ואם תאמר והא איצטריך לדבר דבר ממונ׳ לאשמועינן דאין דבר שבערוה פחות משנים ויש לומר דדבר דגבי ערוה מופנה הוא ואפילו למאן דאמר למידין ומשיבין שמא ליכא למיפרך מידי ואי איכ׳ למיפרך י״ל דלאו מדבר דריש לה אלא מעל פי ב׳ עדי׳ יקום דבר דמשמע יקום כל העדו׳ ולא חצי אבל גבי ממון מה לי ממון גדול ומה לי ממון

מה [illegible] להכי אין סברא למעט חצאי בקר והא דדרשי׳ בפ׳ ד׳ וה׳ גבי שור של ב׳ שותפין כופר שלם ולא [illegible] דלכפרה אתי דאין אדם מביא חצי כפרה חצי חטאת וחצי אשם והא דאמרינן התם גבי תנינ [illegible] משלם חצי כופר דהתם כל הכופר דשייך בו משלם וחשיב כופר שלם דלא הרג אלא חצי בן חורין [illegible] דשיכן חמש ולא חצי ה׳ התם כמי מכות פדיונו חמש סלעים ולא מיקיימא מנוה בפחות : אלא

אלא למעוטי שנים אומרים אחת בנבה וב' אומרים אחת בבריסה אמר רב יהוד' אמר רב א' אומ' אכלה חיטין ואח' אומ' אכלה שעורים הרי זו חזקה מתקיף לה רב נחמן אלא מעתה אחד אומר אכלה ראשונה שלישית וחמישית ואחד אומר אכלה שנייה רביעית וששית ה"נ דהויא חזקה א"ל רב יהודה הכי השתא התם בשתא דקא מסהיד מר לא קא מסהיד מר הבא תרוייהו בחדא שתא קא מסהדי מאי איכא בין חיטי לשערי לאו ארעתייהו דאינשי : ג' אחין ואחד מצטרף עמהן הרי אלו שלש עדיות והן עדות אחת להזמה :

הה"א

אלא למעוטי שני את' אומ' בנבה כו' הרשב"א דאין צריך לחלק בפירוש הקו' דאפי' הוית משנה גדולה כשבדקו שני עדים היום בכל מקום ולא ראו כי אם אחת בנבה ובדקוה למחר אותם עדים עצמן ולא ראו כי אם אחת בבריסה בשתי כתי עדי' תשי' תני דבר אע"פ שראו כל מה שיכולין לראו' ולא דמי לעדות חזק' דהכא אין עדותן עדות כלא עדות ב' אחרונים ואין מועיל לשום דבר בעולם לכך הוי תני דבר אבל שנים בראשונה אע"פ שאין עדותן מועיל לענין חזקה מ"מ נפקא מינה בעדותן לשלומי פירי ודבר שלם הוא :

אלא מעתה אחד אומר אכלה ראשונה ש שלישית כו' פ"ה דרב נחמן היה סבור דרב יהודה איירי כאחד אומר אכלה חיטין היינו ראשונה שלישי' וחמישית ואין נראה דא"כ מאי פריך. אלא מעתה אכלה ראשונה כו' אין ה"נ דלסברתו הכי אמר רב יהודה דהוי חזק' והכי הוה ל' למיפרך אמאי הויא חזק' והא אין שום אחד מעי' שאכלה רצופין ולא דמי לדר' יהושע בן קרחה ונראה לפרש דרב נחמן ידע דתרווייהו אחד שתא קמסהדי וה"פ כיון דאמ' דהויא חזקה אע"ג דמכחשי אהדדי משו' דתרווייהו אחזקה קמסהדי אלא מעתה אחד אומר אכלה ראשונה שלישית וחמשית ושניה ורביעית וששית הניחה בורא כדרך מוכרי כאני ואחד אומר לא כי אלא אכלה שניה רביעית וששית וראשונה שלישית וחמישית הניחה בורה הכי נמי דהויא חזקה אע"ג דמכחשי אהדדי כיון דתרווייהו מיהא אחזקה קא מסהדי ומשני דהכא לא מכחשי אהדדי דבין חיטי ושערי לא דייקי אינשי אף על גב דדייקי בין מנה שחור למנה לבן כזה בורר התם נריכי למידק שח"י לשלם כאותו מנה שלוה אבל הכא לא דייקי דבכל ענין שיאכלנה חטין או שעורי' הויא חזקה ומיהו זה אומ' אכלה חטין וזה אומר אכלה קטנית עדותן בטלה דאפילו בלא דקדוק אין אדם טועה בין חטין לקטנית :

הכא

אלא האי דבר למעו[...] אומרים אחת בנבה [...] אנו בדקנו מלפניה ב[...] דקרא דכתי' דבר ולא[...]

גדלות ראינו אבל ג' שני [...] כי אם כזה אחר זה ומי ש[...] לראו' של שנה שניי' לא א"כ [...] הילכך כל שנה ושנה וכל יום [...] עצמו דעל כרח' כיון דקרא [...] דאיכא אין לך למעט כי אם [...] טפי למעוטי דהיינו עדות ד[...] ואחד אומר אותן שלש שני' ש[...] מעיד כמותך שאכלה אבל א[...] חזקה וטעמא מפ' לקמיה : מ[...] כו' רב נחמן לא היה יודע ט[...] לפנינו דבין חיטין ושעורין טעו אינש אלא סבירא ליה דהא דקאמר רב יהודה א' אומר אכלה חיטין וא' אומר אכלה שעורין כו' לאו כאותן שלש שנים דקמסהיד האי מסהיד האי דא"כ עדו' מוכחשת היא ניכט' אלא סבירא ליה לרב נחמן דהכי קאמ' רב יהודה דאומ' אכלה חיטין ג' שנים כפי מנהג עובדי אדמה וא' אך אכל' שעורין ג' שנים כפי מנהג עובדי האדמה ואמרו שלעולם כך הוא המנהג שנה אחת חיטין ושנה אחת שעורין כן כל הימים ואינה צריכה שביתה כלום הרי זו חזקה שה אין מכחישים זה את זה כלל וממה נפסק כל אחד מעיד שאכלה שני חזקה והילכך הויא חזקה דדמיא להא דרבי יהושע בן קרחה דאמרי' כפ' לעיל אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד ר' יהושע בן קרחה אומר אפילו כזה אחר זה והטעמא דר' יהושע מפו' בסנהדרין בפר' זה בורר דאע"ג דאמנה דקמסהיד האי לא מסהיד האי מיהו תרווייהו אמנה קמסהדי ה"נ תרווייהו אחזקה קמסהדי : אלא מעתה א' אומר אכלה ראשונה שלישית כו' דהיינו כרב יהודה : ה"נ דתיהוי חזקה הא ו[...] תיהוי חזק' דלא דמיא כלל לדר' יהוש' בן קרחה אלא היכא דאמ' אומ' אכלה ראשונה ושנייה ושלישית אך אומ' א[...] ה"ו דתרווייהו אחזקה מעליית' רצופה קמסהדי אבל הכא לא זה ולא זה מעידי' על חזק' רצופ' דחזק' כלוג אב[...] עיקרה של שיטה זו כמו שפירשתיה : אמ' ליה רב יהודה הכי השתא התם כו' וכיון דליכא אלא עד אחד לשנה [...] הוא : הכא תרווייהו בחדא שתא מסהדי כשזה אומר אכלה חיטים וזה אומר אכלה שעורים אין לנו לא[...] בדילוג קמסהדי אלא מסתמא על אותם שלש שזה מעיד השני נמי מעיד וכיון דעדות שלימה יש על השלש שנים [...] פסול עדות עוד אי משום דזה אומר אכלה חטין וזה אומר אכלה שעורים בין חיטי לשערי לאו אדעתייהו ד[...] מבינן יפה בין קמת לקמת שעורים :

הוא ספר והוזכר המלוה לקיימו : שכיב חד מינייהו את אחד מהן קודם שנתקיים השטר ואלו לא מת היה כל אחד בא מעיד לבדו על חתימת ידו ואין צריך לצרף עמו אחר אלא כאמן לומר זה כתב ידי כדתנן בפ׳ שני דכתובות זה אומר תב ידי וזה אומר כתב ידי כו׳ וחכמים אומרים אין צריכין לצרף עמהן אחר אלא נאמן לומר זה כתב ידי ואמרי׳ בגמ׳ ברי חכמים על מנה שבשטר הן מעידין אכתנו ראיכו המלוה ותתמכו הילכך כתרי סגי ולא צרי׳ חד מינייהו לאסהודי

וכריה זהיכא דמת אחד ן אמרי׳ התם איכא דרבנן שנים מן השוק להעיד על יד המת והאי יעיד בדו על חתימת ידו העד החי לא יצטרף עם ן השוק להעיד על ח המת דכיון דעל מנה ן הן מעידין וכי אמר תב ידי נפק פלג׳ דממונ׳ יה שהרי הוא לבדו מ ל על חתימתו ואין צריך נהעיד עמו וכי הדר רף עם האחר מן השוק ד על חתימת המת הדר יבעא דממונא על איסתבא דכוליה מ הכא נפק אפומיה פי שנים עדי׳ בעינן כר על פיו של זה והני של זה והילכך הכא חד מינייהו אין העד ול להצטרף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת יד המת כדפרישית דצריך שנים מן השוק להעיד על חתימת המת : היינו מתני׳ דאף על גב דשני אחים פסולין לעדות אחת דלא חשיבי אלא כחד אפילו הכי מכשרא להו לשלש אחין בעדות קרקע אחד מאחר שאין זה מעיד על אותה שנה שזה מעיד אף כאן העד החי מעיד על חתימה זו על חתימת יד המת : התם במתני׳ לא קנפיק כל הממון נכי ריבעא חסר רביע דהיינו שלשת חלקי ממון דאתי אלא פלגא הוא דנפיק אפומא דעד נכרי ופלגא נפיק אפומא דאחי והילכך כשרין לעדות זו דטעמא יל דתמנא קרובים בעדות אחת לפי שאינן חשובין אלא כאיש אחד ולגבי חזקה שלש שני׳ כאיש אחד דמו שהרי איש אחד שמכם עמהן מועיל כשלשתן אם ראה החזקה ג׳ שנים : אבל הכא גבי שטרא נפיק נכי ריבעא דממונא דהיינו שלש חלקי ה׳ מן אפומא דאחי וכי חשבת לאחי כעד אחד כמגא עד אחד מגבה שלש חלקים והאחד רביע ולא קריבא על פי שנים עדים ונומר : מתני׳ אלו דברים שיש להם חזקה כלומר אילו מיני תשמישין דאמרינן לקמן שאדם משתמש בשל חבירו שלש שנים ולא מיחה בו חבירו יש לו חזקה לזה המחזיק ויכול לטעון אתה נתתו לי לתשמיש זה במתנה או מכרתו לי כגון תשמישין קבועין כדמפ׳ לקמן שאדם מקפיד עליהן אם נעשין שלא כרשותו והילכך בג׳ שנים הויא חזקה דומיא דכורות שיחין ומערות וכית השלחין ובל הנך דלעיל דפיון דקביעות תשמיש הוא פרמחזיק בגופה של קרקע חבירו דמי והויא חזקה בשלש שנים ור׳ חננאל פי׳ אילו דברים שיש להן חזקה כאשר פרשנו ולא נהירא אלא לקמיה קאי כדפרישית דאי לעיל קאי ומסקנא דמתניתין דלעיל היא אריכות לשון של הכל הואכלא נורך ועוד דאכתי תנינן לקמן יש להם חזקה בהן חזקה כמתני׳ עד סוף הפרק בחזקת ג׳ שנים מיירי בדמוכח בברייתא בא לפני רבי חייא אמר לו ינעת כבי ינעת : היה מעמיד בהמה כו׳ כל הנך דברים המיטלטלין הן ואינן תשמישים של קביעות ואין בעל חצר מקפיד עד ד׳ וה׳ שנים ולכך אין לו חזקה למחזיק לומר מדוע לו מחיתה בידי דאמר ליה בעל חצר לא חששתי למחות דלא מחזקת בגוף הקרקע בדמחזקי איכשי ולא הייתי בפסד כלום ומעתה אני מקפיד תנור וכירים מטלטלין הן וכן רחים כריחים דידא : אבל עושה מחיצה בחצר כו׳ הרי זה גדר והרי זו חזקה כל מקום תוך המחיצות שעשה יכול לטעון לקוח הוא בידי : הכניס תרנגולין בתוך הבית של חבירו שלש שנים גם על זאת ודאי מקפיד איניש ואם לא מיחה מסתמא דודאי על פיו עשה וברשותו : ועשה מקום כו׳ או עשה מקום : עמוק שלשה כדי שלא יתפזר : או גבוה שלשה מחיצה גבוה שלשה : גמ׳ מאי שנא רישא דבהעמדת בהמה כדי בלא מחיצה אין זו חזקה : ומאי שנא סיפא דבעשיית מחיצה קנה וקבל הסתא דבתינים בעלמא שאינו בר חבר זו קאמר דאין זו חזקה והילכך קשיא ליה מאי שנא רישא מסיפא הא ודאי מקפידין בני חבר על איש נכרי שיביא כאן בהמותיו ומדלא מיחו ודאי הקנו לו מקום בחצר זה להעמיד בהמותיו ואמאי אין לו חזקה ולקמן מתרץ לה בסותפין : אמר עולא כל חזקה שאינה דלא קנה אם בא לעשותה בכבשי הגר לקנותה מיד וה״ה לענין קונה קרקע מחבירו וא״ל לך חזק וקני והלך והחזיק חזקה רעועה דלא קנה כגון העמדת שם בהמתו או תנור וכירים דאין זה כעל וגדר דלא עשה שום תיקון בגוף הקרקע בנכסי חבירו כמי לא קנה כלומר לענין חזקת שלש שנים שלוקח אומר לקחתי ומוכר אומר לא מכרתו איכו קרויה חזקה לא זו במקום עידי מכירה דהא לא עבד ולא מידי :

ההוא שטרא דהוו חתימי עליה בי תרי שכיב חד מנייהו אתא אחוה דהאי דקאי וחד אחרינא לאסהודי אחתימת ידיה דאידך סבר רבינא למימר היינו מתניתין שלשה אחין ואחר מצטרף עמהן אמר ליה רב אשי מי דמי התם לא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דאחי הכא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דאחי :

נד.

הכא נפיק כולי ממונא נכי ריבעא אפומא דאח ואע״ג דיש תקנ׳ כדאמרי׳ בפרק שני דכתובות דאם מת אחד מן החתומין ואין שנים מן השוק להעיד עליו לכתוב חתימת ידיה אחספא ושדי לבי דינא ומחזקי ליה כוליה הכי נמי הכא אלא דרבינא בעי למימר דבלאו הכי יכול אחיו להעיד והוה מדמה למתני׳ : בסותפין

מתני׳ אלו דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להן חזקה היה מעמיד בהמה בחצר והתנור והריחים והכירים ומגדל תרנגולין ונותן זבלו בחצר אינה חזקה אבל עשה מחיצה לבהמתו גבוה עשרה טפחים וכן להתנור וכן לכירים וכן לריחים הכניס תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום לזבלו עמוק שלש או גבוה שלש הרי זו חזקה : גמ׳ מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר עולא כל

כל שאלו בנכסי הגר קנה בנכסי חברו קנה כל שאלו בנכסי הגר לא קנה בנכסי חבירו לא קנה מתקיף לה רב ששת וכלל הוא והרי ניר דבנכסי הגר קנה בנכסי חברו לא קנה והרי אכילת פירות דבנכסי חברו קנה בנכסי הגר לא קנה אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכא בחצר השותפין עסיקינן דבהעמדה כדי לא קפדי אמחיצה קפדי ובהעמד' כדי לא קפדי והא תנן השותפין שנדרו הנא' זה מזה אסורין ליכנס לחצר אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכא ברחבה של אחורי בתים עסיקינן דבהעמדה כדי לא קפדי ואמחיצה קפדי רב פפא אמר אידי ואידי בחצר השותפין ואיכא דקפדי ואיכ' דלא קפדי גבי ממונא לקולא גבי איסורא לחומרא רבינא

בשותפין עסיקי' דאהעמדה כדי לא קפדי תימה דאמרי' הכא דהיכא דקפדי קנו והא אמ' לעיל השותפין אין מחזיקין זה על זה דפעמי' מניח האחד להשתמש לחבירו שלש שנים ואחר כך ישתמש הוא ויש לומר הא דכתית לפלגא והא דכתית לכולה להאי גיסא או להאי גיסא כדאמר לעי' ועוד כר' דיש לחלק בין שדה לחצר דהכא איירי שבתים אלו פ פתוחין לחצר זה דכיון שהוא יוצא ונכנס דרך חצר זה היכ' דקפדי אין מניח לו לעשות אי לאו דזכהה מיניה :

אסורין ליכנס בחצר בגמ' מוקי לה בין בחצ' שיש בה דין חלוקה בין אין בה ואף על גב דבאין בה דין חלוקה אין יכול למחות בו מליכנס בחצר מכל מקו' יכול לאסור עליו מידי דהוה א אמשכיר בית לחבירו שיכול המשכיר להקדישו כדאמרינן בפרק האומר משקלי עלי אף על פי שאין יכול למחות בידו של שוכר מליכנס בו ומיהו היא גופא תימא דמאי שנא מבעל חוב דאם הקדיש שדהו אתי ב"ח ושקיל אי לאו משום דר' אבהו שלא יאמרו הקדש יוצא לחולין בלא פדיון מוסיף דינר וי"ל דשאני ב"ח שגוף הקרקע יוצא מתחת יד מקדיש אבל התם אין גוף הקרק' יוצא מתחת יד משכיר לעולם : רבינא

כל שאלו בנכסי הגר ו פורתא : בנכסי חבירו הקנין על ידי מעו' י לתוך הבית דקתני ם

קנה אם אכל הפירו' ג' שנ' הקרקע זו מן הבעלים כדי הגר לא קנה דאין זה כעו' דפשח דיקלא אדעתא דק

נחמן אמר רבה בר אבוה לעולם גבי איש נכרי שבא להעמיד בהמה בחצר אחרים שאין ל' ולא שבא שיפ' דהויא חזקה שאין בני חצר מניחין לנכרים להשתמש תשמישין הללו בחצר ש' ואם לא מיחו בתוך שלש שנים הויא חזקה : והכא בחצר השותפין עסיקינן שאחד מן הש' ותנור ואשפה שלו בחצר שלש שנים ולא מיחו בו וסתם חצר לכניסה ויציאה הוא ולא להעמ' מרובה והילכך בהעמד' בהמותיו גרידא בלא בניין לא הויא חזקה דבהעמדה כדי לא קפ' שותפין זה על זה עד שעה שיצטרכו לאותו מקו' וכשיצטרכו יקפידו ויסלק זה חפציו דאין לו חזק' בשתיקתן : אמחיצה קפדי ואדשתקו ולא מיחו ודאי ברשותן עשה והויא חזקה : אסורין ליכנס לחצר שכל זמן שלא חלקו את החצר נכנס כל אחד בחלק חבי' יחל' דברו שהרי נהנה מחבירו שעומד בחצרו דבהעמדה קפדי דאם איתא דלא קפדי מותר לעמוד בחצר שמודר ממנו הנאה דכיון דלא קפיד בעמידה הרי הפקיר את החצר לכל בני החצר לעמוד בו ולגבי עמיד' בו : הכא ברחבה כו' מתני' ברחבה שאחורי הבתים דאינו מקפיד כל כך אבל חצר לפני הבתים הוא מקום פנוי לביאה ויציאה והילכ' קפדי בהעמדה כדי : אידי ואידי מתני' דהכא ודנדרים : איכ' דקפיד בהע' ממונא לענין חזקה לקולא יש לנו לילך להקל ולומר שאין השותפין מקפידין זה על זה ומותר להעמיד זה בז' כל זמן שאין חבירו מעכב עליו והיינו קולא שאנו מתירין לזה מסתמא להעמיד שם בהמותיו אע"פ שלא בעו' ובדוכתא אחריתא אמרי' דהשותף שלא מדעת גזלן הוי והכא בלא דעת יכול להכניס בהמותיו והילכך לא הוי קפדי ומאיזה טעם כא"כ מאי דאמ' ליה שותף לחבריה המחזיק אנא מהנך דלא קפדי אנא והילכ' שתקתי חזקה ואם רצונך להחזיק אייתי ראייה דמהנך דקפדי אנא ותיהוי חזקתך חזקה והילכך לא הויא חזקה ש טענה למערער למה לא מיחה לא הויא חזקתו של מחזיק חזקה : גבי איסורא השותפין שנדרו לחומרא וא לחצר דדילמא מהנך דקפדי נינהו וכל ספק איסורא דאורייתא לחומרא : לעולם לא קפדי בהעמדה כדי הויא חזקה וגבי נדרים נמי מותרין ליכנס לחצר : והא

מחמיר בנדרי׳ טפי
זר: אפי׳ ויתור אסור
י׳ ושלח לו בעל הבי׳
גוזים בפרוע׳ והוסי׳

רבינא אמר לעולם לא קפדי משמע הכא דלכולי עלמ׳ קפדי איכשי אדרים הרגל דאפי׳ רבינ״א לא קאמ׳ אלא בשותפין ותימא דתנן בפ״ק דמגילה אין בין המוד׳ הנאה מחבירו למודר הימנו מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושים בהן אוכל נפש ופריך בגמ׳ דריס״ הרגל הא לא קפדי ומפ׳ ר״ת דהתם משמע ליה לתלמוד׳ דמתני׳ איירי בבקעה שלא קפדי דאי בחצר דקפדי אפילו מודר הימנו מאכל א אסור דכיון דקפדי אם כן כיונא בו מסבירין ותנן בפ׳ אין בין המודר דכיונא בו מסבירין אסור אפילו כלים שאין עושין בהן אוכל נפש ולהכי פריך כיון דעל כרחך איירי בדריסת הרגל דבקעה דלא קפדי א״כ אפילו מודר הימנו הנאה אמאי אסור וה״ה דהוי מצי למיפרך כלים הא הא קפדי : מניין

רבינא אמר לעולם לא קפדי והא מני ר׳ אליעזר היא דתניא ר׳ אליעזר אומר אפי׳ ויתור אסור במודר הנאה א״ר יוחנן משום ר׳ בנאה בכל שותפין מעכבין זה את זה חוץ מן הכביסה שאין דרכן של בנות ישראל להתבזות על הכבים ועוצ׳ עיניו מראות ברע אמר ר׳ חייא רב אבא זה שאין מסתכ׳ בנשי׳ בשע׳ שעומדות על הכבים היכי דמי אי דאיכא דירכא אחריתי רשע הוא אי דליכא דירכא אחריתי אנוס הוא ר׳ עול׳ב דליכא דירכא אחריתי ואפילו הכי מיבעי ליה למינס נפשיה בעא מיני׳ ר׳ יוחנן מר׳ בנא׳ חלוק של תלמידי הכמים כיצד כל שאין בשרו נראה מתחתיו טלית של תלמידי חכמים כיצ׳ כל שאין חלוקו נראה מתחתיו טפח שלחן של תלמידי הכמים כיצד שני שלישי גדיל ושליש גלאי ועליו קערו׳ וירק וטבעתו מבחוץ והא תני׳ טבעתו מבפנים לא קשיא הא דאיכא ינוקא הא דליכא ינוקא ואיבעי׳ אימא הא והא דליכא ינוקא ולא קשיא הא דאיכא שמעא הא דליכא שמע׳ ואיבעית אימא הא והא דאיכא שמעא ולא קשיא הא בימטא הא בליליא ושל עם הארץ דומה למדורה וקדרות מקיפות אותה מטה של תלמידי חכמים כיצד כל צח

גם הוא אם מסתכל דרך הליכתו ואונס רחמנא פטריה ולמה מזקיקו הכתוב להעני׳ עיניו דכרי׳ לעצו׳ עיניו : למינס נפשיה להטו׳ עיניו לצד אחר והיינו דמסתכל ביה קרא דאי אנים נפשיה חסיד הוא : ... ליה רבי יוחנן מר׳ בנאה שמעתין דרבי בנאה קחשיב ואזיל אגב גררא דקך דלעיל : כל שאין בשרו נראית מתחתיו שיהא ארוך עד פיסת רגלו שלא יראה כשילך יחף : טלית מקטורן שמתכסה בו על כל בגדים הן לבוש : שאין חלוקו נרא׳ כו׳ וכ״ש דאי קאי עד להדי חלו׳ דאיכ׳ כביעו׳ טפי : שני שלישי גדיל ושליש גלאי שני שלישי רוחב השולחן מכוסה במפה מצד האוכלין לקנח את פיהן ולתת עליה את הפת : ושליש החיצון מגולה להניח עליו קערו׳ וכוסות שלא ילכלכו המפה ויתבזו האוכלין ואית דמפרשי שליש גלאי באמצע שני שליש׳ גדיל דהיינו מפה מבחו׳ ומבפני׳ כל סביב השולחן ואמצעיתו מגול׳ גדיל קרי המפה על שם שארוגה ולשון בת הוא : וטבעתו של שולחן שהיו רגילין לעשות בשפתו לתלותו בו יהי מבחוץ ולא מבפנים מצד האוכלין וכדמפרש ואזיל : מבפנים בצד הסמוך לו : היכא דאיכא ינוקא שיושב אצל אביו לאכול צריך להושיב השלחן שיהא צד שבו קבוע הטבעת מבחוץ פן ישחק התינוק בטבעת ויבעבע השלחון : ואי ליכא ינוקא יעשה מבפנים ולא יהפכנה מבחוץ פן יכשל בה השמש שהולך ובא סביב השלחן : הא דאיכא שמעא שמש יעשה מבפנים פן יכשל בה השמש : והא דליכא שמעא יעש׳ מבחוץ ולא מבפנים פן יוזקו בה האוכלי׳ ומיהו היכא דאיכא שמעא יעשה מבפנים מצד היושבין ולא מבחוץ שיכולין להיזהר מן הטבעת יותר מן השמש שהוא הולך והן יושבין : הא בימטא יהיה מבחוץ שיוכל השמש להיזהר ולא מבפנים דמזיק לאוכלי׳ שנר להם המקום : למדורה שמוקפת קדירות והאש באמצע אף כאן המפה והלחם באמצע והקערות סביב :
כל

מציין מערתא משום דקא הוי דבר טומאה רבנן בוקעת ועולה כדאמרי' בכמה דוכתי וא"ת והא אין קברי גוים מטמאין באהל משום דלא קרוים אדם ואפילו לרבנן דפליגי ארבי שמעון ואמרי דמטמא באהל מ"מ בקבר שלפני הדיבור לא מרבה לה בנזיר אלא לעפר בניעה או בקבר לרבות קבר של פני הדיבור ומקרא דכתיב בני נגיעה מרבי לה התם וי"ל דאברהם נקרא אדם דכתי' האדם הגדול וכן אדם הראשון ולהכי אין למעטם מקרא דאדם: כל

כל שאין תחתיה כו' דאמרינן בפסחים הוכ' המיטה אפי' מחופין כפלי ברזל רוח רעה ... דרך לכעול מנעלין בימות החמה וסנדלים בימות הגשמים בשביל הטיט אלא סנדלים בימות החמה שמניחין עד ימות הגשמים שיצטרך לה לאוצר כלום כשמך כמו ע כלומר במסכת שבת כל כלל גדול עם מעורב מ' הרבה וכן אוצר כלום הרב' ביום וכן מיט' עם ה' כל דבר מניח תחת מיט' אוכלים וכלים : ר' בנ' אדם גדול וחשוב היה לפ' ניתן לו רשות ליכנס בקב' צדיקי' אבל אחר לא כדא' גדולים צדיקים במיתתן י' מכחייהן והיה נכנס כמעט ומודד מידת אורכן מכפ' ואח"כ מודד מבחוץ כנג' ועושה סם ציון פיד כדי ל' מקום הטומאה ולא סהרות דרך ... על הקבר : אשכחי' לא' דתני' במסכת דרך דשכפה צדיקים קיימין ס' מתו וקא חשיב כהדייהו אליעזר עבד אברהם : בכנפא בין זרועותיה : א"ל ר' בנאה לאליעזר : זיל אימא ליה לאברהם : בנאה קאי אבבא ותן לו רשות ליכנס : א"ל ליעול דיין כאן חוצפה דאינגיג' בכנפתיה בכנפא דשרה דמידע ידע דיצר הרע בהאי עלמא ליכא ולא גריכנ' לאיצטנועי מיניה: הכי גרסי' על עיין ונפיק נכנס ר' בנאה ונסתכל מידת אורך המערה ויצא ואחר כך ציין מבחוץ : למערתא דאדם הראשון כדדרשינן בעירובין ממרא קרית ארבע אמר רבי יצחק קריית ארבע זוגות אד'

כל שאין תחתיה אלא סנדלין בימות
החמה ומנעלים בימות הגשמים ושל
עם הארץ דומה לאוצר ברוס רבי בנאה
הוה קא מציין מערתא כי מטא למערת'
דאברהם אשכחי' לאליעזר עבד אברה'
דקאי קמי בבא אמר ליה מאי קא עביד
אברהם אמר ליה גאני בכנפא דשרה
וקא מעיינא ליה ברישיה אמר ליה זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא
אמר ליה ליעו' מידע ידיע דיצר בהאי עלמא ליכ' עייל עיין ונפק כי
מטא למערת' דאדם הראשון יצתה בת קול ואמרה נסתכלת בדמו'
דיוקני בדיוקני עצמה אל תסתכ' הא בעינא לציוני מערת' כמדת
החיצונה כך מדת הפנימית ולמאן דאמר שני בתים זו למעלה מזו
כמדת עליונה כך מדת התחתונה אמר רבי בנאה נסתכלתי בשני
עקביו ודומין לשני גלגלי חמה הכל בפני שרה כקוף בפני אדם
שרה בפני חוה כקוף בפני אדם חוה בפני אדם כקוף בפני אדם
אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם שופריה דרב כהנא מעין שופריה
דר' אבהו שופריה דר' אבהו מעין שופרי'
דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון
ההוא אמגושא דהוה חייט שכבי כי מטא אמערתא דרב טובי בר
מתנה תפשיה אתא אביי אמר ליה במטותא מינך שבקיה ל
לשנה אחריתי הדר אתא תפשיה בדיקניה אתא אביי ולא שבקיה
עד דאייתו כספרא ונזייה לדיקניה ההוא דאמר להו חביתא דעפרא
לחד בראי חביתא דגרמא לחד בראי חביתא דאודרא לחד בראי לא
הוו ידעי מאי קאמר להו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו אית לכו
ארעא אמרו לי' אין אית לכו חיות' א"ל אין אית לכו בסתרקי א"ל אין אי
הכי הכי קאמר לכו ההוא גברא דשמעה לדביתהו דקא אמרה לה
לברתה אמאי לא צניעת כוותיה' איתת עשרה בני אית לי ולית לי
מאבוך אלא חד כי שכיב אמר

וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה : בדמות דיוקני יעקב דאמרינן בסמוך שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון: בדיוקני עצמה דהיינו אדם הראשון דכתיב ביה בדמות אלהים עשה אותו : הא בעינא לציוני מבחוץ ולפי' צריך אני למדוד תחילה מבפנים : כמידת החיצונה שהם ב' אבות ואמהו' כך מדת הפנימית ולמאן דדריש מכפלה שני בתים זה לפנים מזה ופלוגתא דרב ושמואל היא בכיצד מעברין: כך מ"ד התחתונ' ודיי נך בציון עליונ' : בשני עקביו של אדם הראשון כו' והאי דכתי' כי עפר את' ואל עפר תשוב הא פרכינן ליה במסכת שבת בפ' שואל ומוקמי' לה ההוא שעה אחת קודם תחיית המתים : שופריה דרב' אבהו מעין שופריה דיעקב והשוכר את הפועלים פריך ולימא נמי ר' יוחנן ומשני הדרת פנים לא הוה ליה : אמגושא מכשף: חייט שכבי חופר המתים להפשיט בגדיהם : אתא אביי כו' בשביל שהיה הגוי אוהבו : ההוא דאמר להו מנוה מחמת מיתה היה ומחלק נכסיו לבניו על פיו : חביתא דעפרא אני מניח לאחד מבני ודרך חכמה אמר שלא יבינו בכל שהוא עשיר ובעל נכסים : חביתא דגרמא חבית מלא עצמות : אודרא מוכין: אית לכו ארעא כלומר שבקיה לכם קרקע מרביכם דא"כ היינו חבית דעפר והבהמות שיש בהן עצמות הן חביתא דגרמא בסתרקי וכל מיני בגדים עשויין מקובין לחד ברא לאחד מבני אותו שיכררו בית דין : חיבטו הבנו הכאות על קברו ולנכסיהן כתבונן שאותן שבן ממזירין הן עזי פנים וילבו לקבוע: אמר

בל דיין דמתקרי לדינא ומפקי מיני' כו' כגון אם כפר והוציאו ממנו בעדים אבל אם חייבוהו שבועה ולא רצה לישבע ושילם משום הכי לא מיפסל לדינא :
אבבג אנפק אנטל או' הר'קיי' דאבבג ואנפ'הם משקי דרפואה והיינו דאמרי' בפר' גיד הנשה אנפק איספרגוס יפה ללב כדמשמע בפרק ערבי פסחים וה'ק הכא מה שקורין אבבג ואנפק צריך לשתותו כשיעור אנטל שהוא רביעי' של תור' והיינו דאמרי' בפרק ג"ה אנפק קייא משמע כדאמר בברכות דאיספרגי' אין שותין אלא חי והא דל' חשיב בברכות גבי ה' דברים שנאמרו באיפרגוס שצריך לשתותו כשיעור רביעי' משום שאינו חושש לחשוב מה שתלוי בשיעור והא דאמרי' בפרק ח' שרצים וליסלקיה עד דקאי אאנפקא משמע דהו' מדה י"ל עד דקאי אשיעו' שתיי' אנפק קאמר אי נמי לכלי נמי קרי אנפקא על שם ששותי' אותו באותו שיעור : מרוב

נה לחכו'על של אביו שנ'
ה אהב יותר ויפה דן ר'
דדייני והיינו שוד' שלא
בהוא דאמר נכסי

אמר להו בל נכסי לחד ברא לא ידעי להי מנייהו אתו לקמיה דרבי בנאה אמ' להו זילו חבוטו אקיבר' דאבוכו עד דקאי ומגלי לכו להי מנייכו שבק אזלו כולהו הוו' דבריה הוה לא אזל אמ' להו כולהו נכסי דהאי אזלו אכלו ביה קורצ' בי מלב' אמרי איכא גברא חד ביהודאי דקא מפיק ממונא מאנשי בלא סהדי ובלא ראיי' אתיוה חבשוה אזלא דביתהו אמר' ליה עברא חד הוה לי פסקו לרישיה ופשטו למשכיה ואכלו בישריה וקא מלו ביה מיא ומשקו ביה לחבריא ולא קא יהבי לי דמי ולא אגריה לא ידעי מאי קא אמרה להו אמרי ניתי לחכימא דיהודאי ולימא קריו' לר' בנאה אמר להו זרנוקא אמרה לבו אמרי הואיל והכים בולי האי ליתי' אבב' ונידון דינ' חזא דהו' כתיב כאבול' כל דיין דמיתקרי לדין לאו שמיה דיין אמר להו אלא מעתה אתא איניש מעלמ' ומזמין ליה לדינא פסליה אלא כל דיין דמיתקרי לדין ומפקין מיניה בדין לאו שמיה דיין כתבו הכי ברם סבאי דיהודאי אמרי כל דיין דמתקרי לדין ומפקין מיניה ממונ' בדין לאו שמיה דיין חזא דהוה כתי' ברא' כל מותא אנא דם בראש כל חיין אנא חמר אלא מעת' דנפיל מאינר' ומת ודנפיל מריקל' ומית דמא קטליה ותו מאן דדרכי' למימת משקו ליה חמרא וחיי אלא הכי בעי למכתב בראש כל מרעין אנא דם בראש כל אסוון אנא חמר כתבו הכי ברם סאבי דיהו דאי אמרי בראש כל מרעין אנא דם בראש כל אסוון אנא חמר באתר דלית חמר תמן מתבען סמנין כתיב אפיתחא דקפוטקיא אנפק אנבג אנטל ואיזר' אנטל זהו רביעית של תורה מתני'

רוב דם שלא הקיז בזמן
יאוי לו: בראש' כל' חיין אנ' חמר
יין מחיה כל שותיו: דדרכי'
וימות כגון נשם : בראש כל
מרעין אנא דם כל תחלואי
אד' על ידי דם הם שמתרבה
עליו : בראש כל אסוון אנא
אמר שאם ישתה יין ב
הלכה וכראוי לא יבא לידי חולי תמן מתבען סממנין שם מבקשין סמנין לרפואה שבמקום שאין יין מצויין
תחלואין : כתיב אפיתחא דקפודקיא מילתא באנפי נפשה היא ואגב גררא נסבה וללמוד בני העיר משם כתבו ששלש
שמות הללו מדה אחת הן ונפקא מינה למקח וממכר שאם התנה למכור לחבירו מלא מדה זו באיזה לשון שיאמר יתן
שיעור אחד ומקומות יש שקורין אנפק או אנטל או אנבג וכדאמר בקידושין ליסתי מר אנבגא א"ל מי שני
מר איספרגוס כדאמרינן איכשי או איכטל בדקרויה רבנן : ואיזהו אנטל תלמודא קאמר ליה כלומר ואיזהו שיעורו של
אנטל רביעית של תורה רביעית הלוג דהיינו בינה ומחנה ומשום דד' כוסות של פסח שיעורן ברביעית ומצאנו
להן חכמים סמך מן התורה מד' כוסות האמורי' במצרים ד' לשונו' גאולה האמורים בפרשה והוצאתי ונצלתי ולקחתי
והבאתי לפיכך קרי לה רביעי' של תורה וכן רביעית של יין לנזיר הלכה למשה מסיני ובמסכת נזיר חשיב עשר רביעית
הן שמן התורה שיעורן בכך רביעית וה"נ אמרינן בברכות דשיעור אנטל היינו רביעית דאתקין רב יעקב מנהר פקוד
נטלא בת רביעית : מתני'

מרזב אין לו חזק' מרוח אחת פי' שאם הוא במזרח יכול לומר לו תנהו במערב אבל לסלקו לגמרי מכ' רוחו' לא ותימא דמזחיל' היא יש לה חזק' והל' כשמניח המרזב לראש אחד של המזחיל' גם המזחילה צריך לזוז' ולהניחה ראש האחד ש ולהניח ראש האחד שנותן שם המרזב והיכי דמי מרזב אין לו חזקה והמזחילה יש לה חזקה והלא לעולם לא יזיז המרז' אם לא יזיז גם המזחיל' וי"ל דמ"מ יש לה חזקה לענין שאין צריך לעוקר' לגמרי ממקומ' כמו שצריך לעקור המרזב היכי כגון שהמזחילה שוה ואין גבוה צד זה יותר מצד זה דהשתא לעול' אי' צריך לזוזה ממקומה אלא לסתום לצד שמסיר ממנו המרזב והר"ר יוסף פי' דמרזב אין לו חזקה מרוח אחת שיכול להטות ראש המרזב לצד צפון או לצד דרו' בשהוא מונח במזרחו יש לו חזקה משתי רוחות שאין יכו' לדוחקו להסיר לראש לצד אחד של מזחילה וכענין זה פר"ח שאם המרזב קבוע באמצע רוח מזרח יכול בעל החצר לעוקרו מן האמצע ולקובעו בשלי' הגג אוברבע' ובכל אותו רוח בכל מקום שירצה אבל לרוח אחרת אין יכול לסלקו לפי שיש לו חזקה: במזחילה

מתני' המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה המזחילה יש לה חזקה סולם המצרי אין לו חזקה ולצורי יש לו חזקה חלון המצרית אין לה חזק' ולצורי' יש לה חזקה אי זו היא חלון המצרי' כל שאין ראשו של אדם יכול ליכנ' לתוכ' ר' יהודה אומר אם יש לה מלבן אף על פי שאין ראשו של אד' יכול ליכנ' לתוכו הרי זו חזקה גמ' מאי המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה אמר רב יהודה אמר שמואל ה"ק המרזב אין לו חזקה מרוח אחת ויש למקומו חזקה משתי רוחות ר' חנינא אמ' המרזב אין לו חזק' שאם היה ארו' מקצרו ויש למקומו חזקה שאם בא לעוקרו אינו עוקרו רב ירמיה בר אבא אמר המרזב אין לו חזק' שאם רוצ' לבנו' תחתיו בונ' ויש למקומו חזקה שאם בא לעוקרו אינו עוקרו תנן המזחילה יש לה חזקה בשלמא למאן דאמר הנך תרתי שפי' אלא למאן דאמר שאם רצה לבנות תחתיו בונה מאי נפק' ליה מינה הכא במזחילה

נט

מתני' המרזב צינור קטן ורגילין לתלותו לסוף גדול ההולך על פני כל הגג ורגילין להופכו לכל שירצו ומרחיק קילוח מי' מן הכותל ולשון מרזב ל מים זב דרך שם כדכתיב כמר מדלי לשון טיפה אין לו חזקה דאינו דבר ואם החזיק בו בעל הג ותלה אותו באויר חצר אינו יכול לטעון החזק דכיון דלאו מילתא דקב היא לא קפיד בעל הג שנתים ושלש: אב למקומו חזקה כגמרא מ לה: המזחילה הוא הב הגדול מחזיק כל אורך ומילתא דקביעות' הוא ה יש לו חזקה דלא עביד אי דשתי' ולא קפי' ומדשת' אי למימ' הדין עם המחזי' דו כתב' עמו כדמי': סול' ה קטן הוא הילכך אין לו דכיון דלאו מילת' דק היא לא קפי' והילכך אם נתן סול' חבירו לעלות לגגו איכא חזקה: ולצורי סולם : חלון המצרית קטנה אין לה חזקה אם עשה חל בכותל ביתו להביט דרך ולשמור פרדסו ונכתו פתוח לחצר חבירו והח שלשה שנים איכא חזקה דלאו מילתא דקביעותא הוא לא חשש למחות אבל אם ע עשאו להאי' שלא היה לו אורה מצד אחר כי אם מכאן יש לו חזקה דלשם קביעו'. עשאו דאינו יכול להשתמש בביתו בלא אורה וכל מידי דקביעות הוי חזקה והכי אמר שמואל בגמ' ולאורה אפי' כל שהוא הוי חזקה: מלבן הוא משקוף החלון מלמעלה ומלמטה מימין ומשמאל כעין פתח: גמ' אין לו חזקה מרוח אחת אם המרזב מונח בראש דרומי של מזחילה ושופך שם מים והחזיק בו ג' שנים איכא חזקה ואם צריך בעל חצר להשתמש שם צריך זה לעקור מרזבו מכאן ולהניחו בראש השני של מזחילה דאין בעל הגג מפסיד בכך כלום והילכ' אין כאן קביעות להיותו מונח לעולמים לרוח זה והילכך לא חשש בעל חצר למחות אבל יש למקומו חזק' בלא משתי רוחו' או צפוני או דרומי שאם יעקרנו מצד זה יניחו בצד אח' ואין בעל חצר יכול לעוקרו לגמרי מן החצ' שהרי החזי' מיה' בתו' החצר דלגבי אחת משתי רוחות הוי מרזב מילתא דקביעותא דמשום בית אי איפשר בלא מרזב וכשעשה זה מרזב בתחילה בחצר לשם קביעות עשאו והיה לו לבעל החצר למחות בתוך ג' ומדלא מיחה הפסיד: שאם היה ארוך יותר מכדי צורכו ותופש באויר חצר הרבה: מקצרו והיינו אין לו חזקה לארכו: אבל יש למקומו שהוא מונח שם חזקה דלא יעקרנו ממקומו כלל אפילו מצד זה לצד אחר אלא באותו רוח שהחזיק ובאותו מקום הוי חזקה: שאם רוצה בעל החצר לבנו' תחתיו בונה תחתיו בנייני עד שמגיע למרזב ולא מצי טעין בעל הגג כי היכי דאחזיקי במקו' המרזב אחזיקי נמי במה שתחתיו שאם נתן לו רשו' לתלות מרזבו באויר לא נתן לו קרקע שלו שתחת המרזב ולא שיעבדו לו לבלתי עשות בו צרכיו בין בניין בין כל דבר הצריך לו: אבל אם בא לעוקרו ולהניחו בבניינו במקום שהיה המרזב אינו יכול לעוקרו דלמקומו מיהא יש לו חזקה: תנן המזחילה יש לה חזקה ובמאי דקתני המרזב אין לו חזקה קאמר אבל המזחילה יש לה חזקה: בשלמא למאן דאמר הנך תרתי שפיר דשמואל דאמר אין לו חזקה מרוח אחת שפיר איצטריך למימר אבל המזחילה יש לה חזקה דדבר קביעות היא ואין רגילים לעוקרה ממקום למקום וכן דרבי חנינ' שאם היה ארוך מקצרו אבל המזחילה יש לה חזקה ואין מקצרין אותה: אלא למ"ד גבי מרזב דלהכי אין לו חזקה שאם רצה לבנות תחתיו בונה מ"מ מזחילה דקאמר יש לו חזקה שאין בונין תחתיה מאי נפקא ליה לבעל מזחילה אי בני בעל חצר תותה הא לא מפסיד מידי ובעל חצר לא שיעב' לו חבירו למזחילתו אלא לדבר שאינו מזיק לו:

ניחא לי שתכב' תחתיו: דתיתר' תפול לקול מקבות והגרזן וכל אבל גבי מרז' דלא חשי' כל כך תחתיו הוי כמי האי דקא מפליג וגו'

במזחילה של בנין עסקינן אבל מרז' שתמו של עץ ואין עושין אותו של בנין וא"ת וליפלוג במזחילה עצמה בין של בנין לשל עץ וי"ל דניחא ליה במתני' לאשמועינן במרזב דיש למקומו חזקה:

במזחילה של בנין עסקינן דאמ' ליה לא ניחא לי דתיתרע אשיתאי אמ' רב יהודה אמ' שמואל צינור המקלח מי' לחצר חברו ובא בעל הגג לסותמו בעל חצר מעכ' עליו דאמ' ליה כי היכי דאת קני לך חצ' דידי למשרא ביה מיא לדידי נמי קני לי מיא דאגרך אתמר רבי אושעי' אמ' מעכב רבי חמא אמר אינו מעכב אזלו שיילו לרבי ביסא אמר להו מעכב קרי עליה רמי בר חמא והחוט המשול' לא במהר' ינתק זה ר' אושעי' בנו של ר' חמא בנו של ר' ביס': סול' המצרי אין לה חזק: ה"ד סול' המצרי אמרי דבי רבי ינאי כל שאין לו ארבע חווקי: חלון המצרי אין לו חזק' כו': מ"ש גבי סולם דלא כפר' ומאי שנא גבי חלון דמפר' משו' דקא בעי' איפלוגי רבי יהודה בסיפא אמר רבי זירא למטה מד' אמו' יש לו חזק' ויכול למחו' לבעל' מארבע אמות יש לו חזקה ואינו יכול למחות ורבי אלעאי אמר אפי' למעלה מארבע אמות אין לו חזקה ויכול למחו' ליבא בבופין על

מדת

החדש המשולש לא במהר' ינתק כמ' היו שהיו הן ואבותי' ואבו' אבותיהן תלמידי חכמי' ולא קאמר עליהן החוט המשולש אלא הכ' הייכו טעמ' לפי שלשתן ראו זה את זה והא דמזכיר ר' אושעי' קוד' ר' חמא אביו במחלוק' לפי שהי' גדול יותר מדאי כדאמר לבן של ראשונים כפתח האולם זה ר' אושעי' ואמרי' כמי ר' אושעיא בדורו כר' מאי' בדורו שלא היו יכולין חביריו לעמו' על סו' דעתו: **למטה** מד' יש לו חזק' ר"ת מפ' דאיירי בחלון מצרית אבל בחלון נוכרי או שעשוי לאורה שהוא דב' קביעו' אפי' למעל' מארבע אמות יש לו חזקה והכי ראיה מדתכן לעיל החלונו' בין מלמעלן בין מלמטן ד' אמות ותני עלה מלמעלן שלא יעמו' ויראה אלמא אפי' למעל' מד' אמו' יש לו חזקה כיון דהוי דב' קביעות ואומר רש"בא דאין כ"כ משם ראיה דא"כ שהוא יותר מד' אמות לעומד בחוץ לעומד בפנים לא הוי למעלה מארב' אמות כגון שאותן חלונות בעליה אי במי מיירי כגון שיש להן עדים או שטר: **עד** טפח יש לו חזק' ויכול למחות ואפי' בעל הגג כבעל החצר דאין לומר דווק' בעל החצר כבעל הגג אבל בעל הגג כבעל החצר אין יכול למחות דהא קתני בסיפא פחות מטפח אין יכול למחות ומפרש רב הונא דהייכו בעל הגג כבעל החצר אבל בעל החצר כבעל הגג יכול למחות אלא על כר' בטפח אפילו בעל הגג יכול למחות כבעל החצר וטעמא דבטפח יכול לתלות דברים גדולים המכבידים על הכותל או אם יניח עליו כלי מלא מים ויספך ויתקלקל הכותל ובעל החצ' יכול למחות משום היזק ראיה ולמאי דס"ד בגמרא למימר דרב יהודה לית ליה היזק ראיה מ"מ בשישים כלי מלא מי' פעמים שיפול וישטטש כל החצ' ומיירי תוך ג' טפחים אבל אחר ג' טפחים אין יכול למחות בעל החצר כבעל הגג ועוד יש לפרש דדוקא אחר ג' איירי ויכול למחות בעל הגג כבעל החצר ולא מטעם דפרי' אלא משום דיש לו תשמיש לבעל הגג על הזיז רוצה להשתמש בו כל שעה ולא יניח את בעל החצר להשתמש בו אבל בתוך ג' שלא התזיק אין יכול למחות כבעל החצר אבל בעל החצר כבעל הגג יכול למחות והוי כמו לרב הונא בפחות מטפח והא דמפליג בין טפח לפחות הא כהא תלי' דבטפ' דמהפי ביה חזקה יכול למחות כבעל החצר אבל בפחות מטכח דלא הויא חזקה אין יכול למחות: ואפילו

...ה שלא היה זה מניחו לעשות ...ד כא שכינו לבוות הדין ל... ...וק בדתנן החלונו' מלמעלן ומלמטן ומכנגדן ארב' ואם בא עכשיו אחד מהן לפתוח חלון נורית ...יד' אמות מקרקע הבית שכינו יכול למחו' בידו שלא יפתח: למעלה מד' אמות מקרקע הבית אין ...ה דאין חבירו מקפיד ובשכונה שכינו היכו יכול ...צליו ולומ' לו הרח' ביכייך מן החלון שלי שלא תאפ' ...ח זה חלון שיכול לומר לו סתו' אותו שאין לך חזק' ...ן לו חלון שם וביקש עכשיו לפתוח חלון למעלה ...אמות אין יכול שכינו למחות בידו ולמוכעו ודווקא ...רי אבל חלון המצרי בין מלמעלה מד' אמות בין ...אין לו חזקה וגם אין יכול השכן למחות: ורבי ...אמר אפילו למעלה מד' אמות אע"ג דלית ליה ...ול למחות לבלתי עשות שכינו ש... בדמפרש טעמא לקמיה זימנין דמותב' ש... ר' זירא לא חייש להכי דלא חציפי איכשי כולי האי למיעבד הכי: מידת

מדת סדום קא מיפלגי דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין לא דכולי עלמ' כופין ושאני הכא דאמר ליה זימנין דמותבת שרשיפא תותך וקיימת וקא זית ההוא דאתא לקמיה דרבי אמי שרריה לקמיה דרבי אבא בר ממל א"ל עביד ליה כרבי אלעאי אמר שמואל ולאורה אפילו כל שהו יש לו חזקה: מתני': הזיז עד טפח יש לו חזקה ויכול למחות בידו פ

פחות מטפח אין לו חזקה ואינו יכול למחו': גמ': אמר רבי אסי אמ' ר' מני ואמרי לה אמר רבי יעקב אמר רבי מני החזיק בטפ' החזיק בד' מאי קאמר אמר אביי ה"ק החזיק רוחב טפח במשך ד' החזיק ברוחב ארבע: פחות מטפח אין לו חזקה ואינו יכול למחות: אמר רב הונא לא שנו אלא בעל הגג בבעל החצר אבל בעל החצ' בבעל הגג יכול למחות ורב יהודה אמר אפילו בעל חצר בבעל הגג אינו יכול למחות לימא בהיזק ראיה קמיפלגי דמר סבר שמיה היזק ומר סבר לא שמיה היזק לא דכולי עלמא שמיה היזק ושאני הכא דאמר ליה לתשמישתא לא חזי למאי חזי למיתל' ביה מידי מהדרנ' אפאי ותלינא ביה ואידך א"ל זימנין דבעיתת: מתנ'

דאפילו בעל החצר בבעל הגג אי' יכול למחו' אע"ג דגבי זיז שלפני החלון דיוצא לרשות הרבי' לא פריכן במסכת ערוכין להניח עליו אלא כלים השבורי' משום דחיישינן שמא נפיל ואתי לאתויי והכא לא חיישינן שמא יפול על ראשו של בעל החצר שאינו עומד כל שעה תחת הזיז איכמי הת' לא אסר אלא להניח עליו אבל הכא איירי למיתלא ביה דבדבר התלוי לא חיישינן לנפיל' וא"ת והיאך יכול בעל הגג להשתמ' בזיז והא איכ' מעק' דאמ' כפ' גג הסמו' לגג חברו. עושה לו מעק' גבוה ארבע אמו' וי"ל כגון דהזיז בקרן זוי' בסוף המעק' :
מאי

מדת סדום אין מהנה לחבירו אע"פ שאין חסר כלום: לר' זירא כופין דלמעלה מד' אמו' אין מכיחין א... למחות שהרי אינו חסר כלום ולר' אלעאי אין כופין ויכול למחות: ושאני הכא דאיכא חסרון: שרשיפא ספסל ההוא דאתא כו' רוצה ... לעשות חלון צורי למעלה ... אמות וחבירו היה מוח' כי ... עביד ליה כרבי אילעא ... הכי הילכתא: אמר ... ולאורה אפילו כל שהוא ... חזקה חלון העשוי ליכנס ... אור במקום אפל לא בעי ... חלון צורית אלא אפילו כל שהו יש לו חזקה דחלון העשוי לאורה מילתא דקביעות' דכ' הימים אדם צריך לאור' וכיון שעשה חלון זה לכל הימים עשאו והיה לו לבעל חצר למחות בתוך ג' ומדלא מיחה איכא למימר דברשותו עשה ומתני' לאו ב... לאורה מיירי אלא בחלון העשוי לשמור גנות ופרד דרך החלון: מתני' עד טפח יש לו חזקה מי שיש לו כותל סמוך לחצר חבירו והוציא זיז טפח הולך מכותלו לחצר חבירו הוי' חזק' ... בעל החצ' יכול לכוף שם לסתום את הזיז דכולי לא הוה שביק ליה בעל החצר

להוציא זיז טפח בחבירו בלא רשותו שהרי יכול למחות כדקתני ואזיל ומדלא מיחה בתו"ג' איכא למימר דברשותו הוצי': ויכול למחות כלומ' הכא להוציא זיז טפח בתחילה לחצר חבירו יכול למחו' כו בעל חצר שלא למלאו' אויר חבירו ולא אמרי' זה נהנה וזה אינו חסר דודאי איכא חסרון כדאמרי' בגמרא גבי זיז פחות מטפח דמגו דמשתמש בעל הגג בזיז רואה בחצר ואיכא היזק ראייה: פחות מטפח אין לו חזקה שאם ירצה בעל החצר לכוף שם כוכה דמשום דלא קפיד בזיר מטפח לא חשיב: ואינו יכול למחות בגמרא מפרש מי אינו יכול למחות במי: זיז הוא כעין כסר או ראש קורה הבולט מן העלייה חוץ ודאי לתלות בו חפציו: גמ' מאי קאמר דמשמע דהכי קאמר שאם החזיק בהוצאת זיז ארוך טפח יכול להוציא כמו כן זיז ארבע דכיון דהחזיק בזיז טפח כמי בארבעה ומילתא בלא טעמא הוא שאם נתרצה לו בעל החצר בטפח לא נתרצה לו בארבעה: ה"ק החזיק בזיז שהוא רוחב טפח באורך ד' טפחים בולט מן הכותל לחוץ החזיק כמי בזיז שהוא רחב ד' על ד' אורך דכיון דהניח לו אורך של מקום חשוב נתרצה לו נמי ברחבו דאין מקו' חשוב בפחות מד' על ד' והוא הדין שאם החזיק ברחב טפח במשך עשרה לא החזיק כי אם ברחב ארבע אבל אם החזיק ברחב טפח במשך ג' לא החזיק ברוחב ג' אלא מה שהחזיק החזיק ולא יותר: אמר רב הונא לא שנו דאי' יכול למחות אלא בעל הגג שהוא בעל הזיז בבעל החצר דאינו יכול למחות בו ולומר אל תשתמש בזיז שלי דמה מפסיד בעל הגג הלא כשישתמ' בעל החצר ויתלה בזיז חפציו לא יראהו לבעל הגג ש שהרי הוא תחתון לו וליכא היזק ראייה ואי משום דממלא מקום הזיז שעכשיו אין יכול בעל הגג לתלות בו חפציו להא לא חיישי' דכיון דאין לו חזקה ויכול זה בעל חצר לחתכו לזיז אם יצטרך כ"ש שישתמש בו כשעודנו תלוי באוירו שלו איכמי ה"ק מתני' אין לו חזקה לבעל הגג וגם אינו יכול למחות בבעל החצר אם בא לקבוע זיזין סמוך לכותלו. דהא ליכא היזק ראייה: אבל בעל החצר יכול למחות בבעל הגג שלא יוצי' זיז פחות מטפ' בתחיל' אי נמי שלא ישתמש בזיז שהוציא כבר מפני שהו' עליון וכשיב' להשתמ' בזיז ירא' בעליל"ו בחצר ואיכא היזק ראי': רב יהודה אמר כו' טעמא מפרש לקמן: ומר סבר לא שמיה היזק רב יהודה והילכך אין יכול למחות בעל החצר בבעל הגג: ושאני הכא דאמר ליה בעל הגג לבעל החצר לשום תשמיש לא חזי לי האי זיז כל שהו שאלך ואעמוד עליו ואראה בחצירך בעלילה זו ולא חזי אלא למתלי ביה חפצי וכשארצה לתלות מהדרנ' אפאי ואושיט זרועי ואתלה. דכיון דיכולני לתלות בהחזרת פנים אם אסתכל בחצירך אהא כתפס כגנב והילכך ליכא היזק ראייה: ואיד' רב הונ' זימנין דבעית' ליפול מן הגג כשתעמו' בשם בגג ותפוש לתלות דבר על הזיז ולא תהדר אקפול תיכוס מלהסתכל בחצירי ולא תהא כתפס כגנב דאפילו כי לא בעיתת תטעון כ דותאמר מחמת ביעתותא לא אהדרנא אפאי והילכך איכא היזק ראייה: מתני'

מתני' לא יפתח אדם חלונות לחצר שיש לו שותפות בה משו[ם] היזק ראייה וכל שכן לחצר חבירו כדמפרש בגמ':
לקח בית בחצר אחרת הסמוך לזה החצר לא יפתחנו לחצר השותפין דאע"ג דיש לו חלק בחצר אינו יכול להרבות עליה אכסנאין: לא יפ[תחנה] ... שהרי מוסיף דיורין [ומ]שריש על בני החצר ... הם דריסת הרגל: ... לתוך ביתו דכיון ד... שלו יוצאין לחצר כאן טור' לבני החצ' שאינו ... עליהן דיורין וכדמפ' בגמרא שלא הוסיף על ביתו [אל]א חלקו לשני' שהרי כל [ב]יתו יכול למלאות אכסנאין אם ירצה: גמ' מאי [איריא] לחצר השותפין הרבים ... פתח דמשמע מפני שהן ... חייטינן שלא יעשה להם [ה]זיקא: אפילו יחיד ... והילכך אפי' ... נמי לא: אבל [לחצר] השותפין איכא למימר ... לפתוח דכולהו הכי בעי [איצ]טנועי מחבירו בחצר שזה [י]כול לראותו דה[א] פתח ביתו הפתוח לחצר ולא מזקי ליה ... קמ"ל קתני לא יפתח דאמ' ... לבעל החלונות עד [הא]ידנא כי הוה משתמשנא בחצר הוה בעינא לאיצטנועי מינך שלא תראיני דרך פתח ביתך וכי השתא בבית לא הוה בעינ' לאיצטנועי מינך שהרי לא היו עושין פתח כנגד פתח כדקתני במתני' אבל השתא אפי' בבית בעינא לאיצטנועי מינך כדי שלא תראיני דרך חלונותיך שהן גבוהות אי נמי עד האידנא כי הוית בחצר בעינ' לאיצטנועי ממך כי הוית בבית לא הוית בעינא לאיצטנועי מינך השת' אפי' כשאתה בבית נמי בעינא לאיצטנועי ממך: שפתח חלונותיו והיה טוען שעשה ברשות בני חצר: החזקת סבורא לה לאלתר הויא חזקה דכיון דבפניהו החזיק ושתק אם איתא דשלא ברשות עשה היה לו למחות והיינו דאמרן בפירקין לעיל כמאן כרבי יהודה וכרבי ישמעאל ברבי יוסי דאמרי כל בפניו לאלתר הויא חזקה אין הלכה כן: לך ינע וסתום דלא הויא חזקה עד שלשה שנים: ולסתום אם החזיק בחלון ג' שנים בחצר השותפין ובא חבירו וסתמו שבנה כותל כנגדו והוא שתק לאלתר הויא חזקה לזה הסותם שלא יפתח עוד חבירו אלא ברשותו וחזקת ג' שנים שהיה חלונו פתוח איבד כלום מאחר ששתק כשסתמו זה שאין אדם עשוי שסותמין אורו בפניו ושותק ומדשתק אודויי אודי ליה דשלא כדין החזיק מעיקרא: שמרבה עליהן את הדרך שרוב בני אדם יוצאין ונכנסין עכשיו בחצר ית' מבתחילה וליכא צניעות כדמעיק': והלא מרבה עליהן את הדרך בבניין עלייה זו שלא היתה שם קודם לכן והוא מכניס לתוכה דיורין לבד דיורין שבביתו אע"פ שכולן נכנסין ויוצאין דרך פתח ביתו הרי נתרבו נכנסין ויוצאין בחצר: מאי בונה את החדר דקתני מתני' לא בונה ממש כדקאמרת אלא שחלקו לחדר שלו לשנים שעשה מחיצה באמצעיתו להושיב שם דיורין מרובין דבדבר זה יש לו רשות שיכול למלאות כל ביתו דיורין: ומאי עלייה אפתא יציע מפרש' לקמן בפירקין אפתא ואמרינן ג' שמות יש לה יציע צלע ותא ומוכח התם מקראי דהיינו בניין נמוך בצידי הבית או מאחוריו ואינו שוה לגג הבית ומתני' הכי קתני ובונה עלייה על גביו דהיינו חדר שלפנים מביתו דהיינו נמי שחלקו בגובהו ועולה דרך ארובה מן החדר להיות עלייה דהיינו יציע שהרי אחורי הבית הוא והילכך קרוי יציע וגם גבי יציע אשכחן כי האי גוונ' תחתיי' שני' ושלישים כדכתי' הצלע התיכונה וגו' וכתיב ובלולים יעלו אל התיכונה ומן התיכונה וגו' והילכך אין כאן תוספת בניי' כלל לא בחדר ולא בעליה דחדר היינו שחלק רחבו של חדר ועשאו שני חדרי' קטנים וכן עלייה שבנה מעזיבה באמצעית גובהו של חדר ונעשית עלייה בגוייה מאיליה: מתני'

מתני' לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין בנה עלייה על גבי ביתו לא יפתחנה לחצר השותפין אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונ' עלייה על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו: גמ' מאי איריא לחצר השותפין אפי' לחצר חבירו נמי לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לחצר חברו דלא אבל לחצר השותפין דאמר לי' סוף סוף הא קא בעי' איצטנועי מינאי בחצר קא משמע לן דאמר ליה עד האידנא בחצר הוה בעינא איצטנועי מינך השת' אפילו בבית נמי בעינא איצטנועי מינך תנו רבנן מעשה באדם אחד שפתח חלוניו לחצר השותפין בא לפני רבי ישמעאל בר רבי יוסי אמר לו החזקת בני החזקת בא לפני ר' חייא אמר ינעת ופתח' לך ינע וסתו' אמ' רב נחמן ולסתו' לאלתר הוי חזקה שאין אדם עשוי שסותמין אורו בפניו ושותק: לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין: מאי טעמ' מפני שמרבה עליהם את הדרך אימא סיפא אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עלייה על גבי ביתו והלא מרב' עליהן את הדרך אמ' רב הונא מאי חדר שחלקו לשנים ומאי עלייה אפתא: מתני'

מאי איריא לחצר השותפין פ"ה מאי איריא לחצר השותפין שמזיק לשכים משמע מתוך פירושו שהוא איננו שותף באותו חצר וקשה לר"י לפירושו מדמסיק בתר הכי אלא אפילו לחצר השותפין דאמר ליה סוף סוף בעית לאיצטנועי מינאי משמ' שהוא שותף ונראה לר"י לפ' מאי איריא לחצר השותפין שהוא מזיק לו משני מקומות אפילו לחצר חברו שאינו מזיק לו אלא מכאן נמי ולפי' קשה לרשב"א דאם כן אמאי קאמר עד האידנא הוה בעינן כו' הוה ליה למימר קא משמע לן דבשני מקומות לא מניחא לאיצטנועי מינך ונראה לו דמעיקרא דפריך מאי איריא לא סלק דעתי' שיש לו שותפו' בחצר: בבית לא בעינ' לאיצטנועי מינך פי' כשאתה בבי' אבל פי' אם שפה כשאני בבית אין נר' לרשב"א דהשת' נמי לא בעי לאצטנועי מיניה כשמשתמ' של בית דהא האי חלון דפתח איננו לא כנגד הפתח ולא כנגד החלון דהא תנן אין פותחין חלון כנגד חלון כו': לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין פי' אפילו לביתו כדי שיכנס ממנו לחצר השותפין:
ראזין

מתני׳ לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים אבל פותח הוא לרשות הרבי׳ פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן עושה אותו גדול ואחד עושה אותו שנים : גמ׳ מנהני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה אמר ראוין הללו שתשרה עליהן שכינה : היה קטן לא יעשנו גדול : סבר רמי בר חמא למימר בר ד׳ לא לישוייה בר תמניא דקא שקיל תמניא בחצר אבל בר תרתי לשוויה בר ארבעי שפיר דמי אמר ליה רבא מצי אמר ליה בפיתחא זוטרא מצינא לאיצטנועי מינך בפיתחא רבא לא מצינא איצטנועי מינך : אחד לא יעשנו שנים : סבר רמי בר חמא למימר בר ארבעי לא לישוייה תרי בני תרתי הרתי דקא שקיל תמני בחצר אבל בר תמני לשוייה בני ארבעי ארבעי שפיר דאמי אמר ליה רבא מצי אמר ליה בחד פיתחא מצינא איצטנועי מינך בתרי לא מצינא איצטנועי מינך : אבל פותח הוא לרשות הרבי׳ פתח כנגד פתח כו׳ : דאמ׳ ליה סוף סוף הא בעית איצטנועי מבני רשות הרבים : מתני׳ אין עושין חלל תחת רשות הרבים בורות שיחין ומערות רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרשות הרבים אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זו בחזקתה : גמ׳ ורבנן זמנין דמפחית ולאו אדעתיה : אין מוציאין זיזין וגזוזטרא׳ וכו׳ : ר׳ אמי הוה ליה זיזא דהוה נפיק למבואה וההוא גברא נמי הוה ליה זיזא דהוה מפיק לרשות הרבים הוו קא מעכבי עליה בני ר״ה אתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה זיל קוץ א״ל והא מר נמי אית ליה אמר ליה דידי למבואה מפיק

ראוין הללו שתשרה שכינה עליהם סיפיה דקרא דריש דכתיב ותהי עליו רוח אלהים : כפלא

מתני׳ לא יפתח אדם לחצר השותפין אפילו היכא דיש לו חזקה : חלון כנגד חלון אלא ...
זה וטעמ׳ משום צניעות כולה מתניתין מפרש בגמרא : גמ׳ וירא את ישראל שוכן ראה ...
מה טובו אהליך וגו׳ שאין פתחי אהליך מכוונים ומחנה ישראל כחצר השותפין דמי דלא היה ...
נויה כדאמרינן במסכת שבת : אמר ראוין הללו כו׳ מדכתיב התם מה טובו אהליך קדייק
למיה
לא י
פתח
לא יו
מפסי
השתי
כל הו
רחוק
ראשי
שמכה
כנגד
מעיקי
ד׳ אמ
הוה מ
היכי דמצט
מצטנעי כמי
בר תרתי שקי
בחצר כבר אנ
נותן לכל פתח
ליסווייה כ
מפסיד לחבריה
כמי הוה שק ל׳ ד
: ליסווייה תרי
ארבעי דהשת[illegible] נ
אלא תמני בחצר
ולאיצטנועי כמי ל
דמה לי ח׳ אמות נ
מה לי ח׳ אמות
פתחים בשני מ
מקום ח׳ אמות יש
לחצר : בחד פיו
איצטנועי בשהוא
להסתתם בחצ׳ אי
שלא כנגדו אבל
לא מציא לאיצט
דאפילו אם הא
יהיה פתוח : סוף סוף הא
בעית איצטנועי מבני רשות

הרבים שרואין בביתך דרך פתח הבית ורוכבי סוסים וגמלים רואים בתוך חלונותיך : מתני׳ אין עושין חלל תחת רשות הרבים ואף על גב דמקבל עליה כל היזיקא דאתי מחמתיה שאין רצונם של בני אדם ליזוק ולירד לדין על עיסקי ממונם ומפרש ואזיל מה הוא אותו חלל בורות שיחין ומערות : רבי אליעזר מתיר אלא שיכסהו כיסוי חזק כדי שתהא עגלה מהלכת כו׳ דר׳ אליעזר אזל בתר השתא ולא חייש לשמא היום ולמחר יכלה הכיסוי ויפול והכי אמרי׳ בלא יחפור : גמ׳ ורבנן דאסרי סברי לא אזלינן בתר השתא וחיישינן משום דזימנין דמתליע מתוכו ויפחית ולאו אדעתיה דעובר ברשות הרבים ויעבור ויפול : מתני׳ זיזין קורות קטנות : גזוזטראות קורות גדולות הבולטות מן הבית לחוץ ואיכ׳ למיחש פן יכשלו בהם בני רשות הרבי׳ והילכך אין מוציאין דהא כל בני רשות הרבים ליתנהו גביה דלימחלו : כונס לתוך קרקע שלו את כותלו ומניח מקרקעו לחוץ כשיעור הוצאת זיזין ומוציא : ובה זיזין וגזוזטראות הבולטות לרשות הרבים : הרי זו בחזקתה דטענינן ללוקח ואמרינן אימר כונס לתוך שלו היה אבל המוכרה לו שהוציא הזיזין הוא היה צריך להביא עדים שכנס לתוך שלו או שיטעון שבי חזקה החזקתי וכנסתי לתוך שלי דהויא לה חזקה שיש עמה טענה אבל לוקח לא צריך למיטען מידי אלא כך לקחתיה ואין צרי׳ לטעון היאך הוציא המוכר את הזיזין לרשות הרבי׳ דטוענין ליורש וטוענין ללוקח :

מפיק

בולט מוציא למבוי והמבוי מקום הילוך כל בני הקנירות הוא : הוו מעכבי עילויה בני רשות הרבים שכופין גמל ורוכבו : זיל האידנא שהיה רוצה לקשט עצמו תחילה כדלקמן : אי קוץ דידי אם שלי קוצץ ככר : כיון עכבי הכין שבשביל כבודו שותקין על שלו : ולימא ליה זיל קוץ כו' ואמאי א"ל זיל האידנ' כו' : התקוששו ששר יכיך תחילה כמו לקושט קש כלומר קשט עצמך : איבעיא להו כנס לתוך שלו ולא הוציא עכשיו

שימזור ויוני' לאחר
ימרי' דויתדה לבני
לבים ואיבד. כמו
: ו' ים לקים אמ' כנם
יציא קס"ד לא יוציא
ן דאיבד כמו :
א איתמ' דמוקמינן לר'
כרב יהודה דהילכתא
יה וקיימא לן כרב יהוד'
: מכר שבין שתי שדות :
חזיקו כו' וה"כ הרי החזיקו
ך כניסה : הא איכא
מא כשיחזו כותלי' למקומן
תי איכא כל רוחב רשות
בים ושתם רשות הרבים
וות הוא : הכי גר' אמר רב
נא נפלה כו' ואי נמי ואם
פל' ולא גרמי' שאם נפל' חוז'
ובונ' אותם להוציא זיזין
בכתחילה : אין מסיידין בית
משום אבל בית המקד' : ואין
מכיירים צורות שכר כסיד
[illegible] כמי סיוד אלא
כיור לבן יותר : מפייחין
רות של מיני צבעונים ה
המפויחת : נפלה אינו חוזר
כו' אלמא כל בניין שאינו
ראי לעשות בתחיל' אם היה
לו ונפל אינו חוזר ובונה וגבי
בולאת זיזין לרשות הרבים
נמי כיון דאי אפשר להוציא
בתחילה אם נפל אינו חוזר
ומוצי' : איסור שאכי מהיזיק' :
חול או תבן מכהה לבנוניתו :
טרכסי' בניין חזק ושו' ולע"פ
שמשחיר קנת אסור : איפשר

מפיק בני מבוא' מחלן נבאי דיד' לרשו' הרבים מפיק מאן מחיל גבך : רבי ינאי הוה ליה אילן הנוטה לרשות הרבי' הוה' ההוא גברא דהוה ליה נמי אילן הנוטה לרשות הרבי' אתו בני רשות הרבים הוו קא מעכבי עילויה אתא לקמי' דרבי ינאי אמר ליה זיל האידנא ותא למחר בליליא שדר קצייה לההוא דידיה למח' אתא לקמיה אמר ליה זיל קוץ אמר ליה הא מר נמי אית ליה א"ל זיל חזי אי קוץ דידי קוץ דידך ואי לא קוץ דידי לא תקוץ את מעיקר' מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר ניח' להו לבני רשות הרבים דיתבי בטוליה כיון דחזא דקא מעכבי שדר קצייה ולימ' ליה זיל קוץ דילך והדר איקוץ דידי משום דריש לקיש דאמר התקוששו וקושו קשט עצמך ואחר כך קשט אחרי' : אבל אם רצה כונ' לתו' שלו ומוצי': איבעי' להו כנס ולא הוצי' מהו שיחזו' ויוציא ר' יוחנן אמר כנס מוציא ור"ל אמר כנס אינו מוציא א"ל רבי יעקב לרבי ירמי' בר תחליפא אסברא לך להוציא כ"ע לא פליגי דמוציא כי פליגי להחזיר כתלים למקומן ואיפכא איתמר רבי יוחנן אמר אינו מחזיר ורי"ל לקיש אמר מחזיר רבי יוחנן אמר אינו מחזיר משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ור"ל אמר מחזיר ה"מ היכא דליכא רווחא הכא הא איכא רווחא : לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראו' הרי היא בחזקת' : אמ' רב הונא נפלה חוזר ובונה אותה מתיבי אין מסידין ואין מכיירין ואין מפייחין בזמן הזה לק' חצר מסוייד' מכויידת מפוייחת הרי זו בחזקתה נפלה אינו חוז' ובונה אות' איסור' שאני תנו רבנ' לא יסו' אדם את ביתו בסיד ואם עירב בו חול או תבן מותר ר' יהודה אומר עירב בו חול הרי זה טרכסי' ואסו' תבן מותר ת"ר כשחרב בית המקד' בראשונ' רבו פרושין בישראל שלא לאכו' בשר ושל' לשתו' יין נטפל להן רבי יהושע אמר להן בניי מפני מה אין אתם אוכלים בשר ואין את' שותים יין אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי המזבח ועכשיו בטל נשתה יין שממנו מנסכין על גבי המזב' ועכשיו בטל אמר להם א"כ להם לא נאכל שכבר בטלו מנחות איפשר

נפלה אינו חוזר ובונה אותה השת' שלקח דעתי' דבית שבנב' בזמן שבית המקד' קיים ונפל' חוזר בונה אותה ובשלק' חצר המסויית הרי זו בחזקתה דכל זמן שהיא קיימת יש' לבו לתלות שבהיתר עשה בזמן שבית המקדש קיים אבל כשנפלה תליכן שבאיסור נעשת לאחר חורבן ומ"ה פריך ארב הונ' דאמ' חוזר ובונה אותה כיו' דנפל' א"ר לן למיתלי שבאיסור הוציא ומשני איסור' שאני דאפי' ודאי בבנת' בהית' ונפל' אסור לבנות' ולסייד : מים

איפש' בפירו' פירות לא נאב' שבב' בטלו בכורי' אפש' בפירו' אחרים מים לא נשת' שבב' ביטל ניסו' המי' שתקו אמ' להן בני בואו ואומ' לכם שלא להתאב' כל עיק' אי איפש' שבב' נגזרה גזירה ולהתאבל יות' מדאי אי איפשר שאין גוזרין גזיר' על הציבו' אלא א"כ רוב ציבו' יכולין ל'עמוד בה אמ' רב אד' בר אהב' מאי קרא דכתי' במאר' אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אלא כך אמרו חכמי' סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מוע' וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה אמר רב חסדא וכנגד הפת' עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט מאי היא אמ' רב פפא כסא דהרסנ' עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט מאי היא אמר רב בת צדעא שנאמר אם אשכח' ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו' מאי על ראש שמחתי אמר רב יצחק זה אפר מקלה שבראש חתנים א"ל רב פפא לאביי היכ' מנח לה במקו' תפילין שנאמ' לשום לאבילי ציון להת' להם אפר תחת פאר וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר שמחו את ירושלי' וגו' תני' א"ר ישמע' בן אליש' מיו' שחרב' בית המקד' דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין אלא אין גוזרין גזרה על הצבור אלא א"כ רוב ציבור יכולין לעמוד בה ומיום שפשטה מלכות הרשעה על ישראל וגוזרי' עלינו גזרו' קשות ומבטלין ממנו תורה ומצות ואין מניחין אותנו ליכנס לשבוע הבן ואמרי לה לישוע הבן דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם כלה מאליו אלא הנח להן לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהו מזידין:

הדרן עלך חזקת הבתים

המוכר את הבי' לא מכר את היצי' ואע"פ שהיא פתוח' לתוכו ולא את החדר שלפנים הימנו ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ר' יהודה אומר אם יש לו צור' פתח אע"פ שאינו גבוה עשרה טפחים אינו מכור: גמ'

מים לא נשתה שתקו וא"ת אמאי לא אהדרו דאיפשר במי בורות דפסולין לנסוך כדמשמע בסוכ' ואו' ר"י דדב' דהוי ממין שעושין בו ניסו' חשי' כמו אותו דבר עצמו דאי לאו הכי תקשה דישתו יין מבושל דפסול לנסכי' ואין להקשות דאיפשר במי תותים ויין תפוחים שלא היו יכולין לסבול בלא שתיי' מים: **דין** הוא שנגזור על עצמינו שלא ליש' אשה תימא והא כתיב פרו ורבו ושמא על אותן שכבר קיימו פריה ורביה קאמר והיינו זרעו של אברהם כלה שלא יולידו אלא בן ובת: **מוטב** שיהו שוגגין ואל יהו מזידין בדבר שאין ידוע אם יקבלו כשמוח' בהן אם לאו צריך למחות כדמוכח בפרק במה אשה דאמר' מדת הדין רבש"ע אם לפניך גלוי לפניהם מי גלוי ונעמשו אבל בדבר שאנו יודעי' בברור שלא יקבלו אמרי' מוטב שיהיו שוגגין ואל יהו מזידין:

הדרן עלך חזקת הבתים

המוכר את הבית ותני רב יוסף ג' ש... שמות יש לה יציע צלע והא... איציע דקרא קאי דיציע ד... דמתני' בבר פי' רב יוס' גופיה דהוי כי דקא קלינא ויציע דבית המקדש לא מיכנו בשום מקום שהיה עשוי כמין ... חלונות: והנצלעות

איפשר בפירות ויפה אמרת ונפרו' גם אחרי' שאין מביאי' ביכורי' שא מז המיני' חורבן ונתחייבנו להתאבל דכתי' שיש המתאבלים עליה: במאר' אתם נארים ... בגזירת או... אל בית ה... במלאכי הבי... וגו' ואע"פ ב... אתם גוזלי' התרומה כ... במה קבענו: וכל הקהל ... הנזירה ומש... כולן יכולין מסכימים ... לא חשיבא ... רובן יכולין ל... כך אמרו ח... דמילתיה דר... כסא דהרסנ... מאכל דגים ... בשולת: ... שרגילו' לסיך שכ"אם אשכ... קאי: ... הבירה הסרו... ומשום דאיכא הונרך לפרש אפר מקלה שי... אפר במקום ... תפילין כדכת... עליך: לשכו... לסוף שבעה: אברהם כלה גנים ומנו' ל... הנח להן לי... דלא יוכלו לש... ונמצאו מזידי...

הדרן עלך חזקת הבתים

המוכר את הבי' סתם ... היציע בגמ': מפרש ואינו בכלל בית: אע"פ שפתוח היציע לתוכו של בית דאי"כ למימר דכיון דתשמישו לבית מכרו עם הבית ה... אפילו הכי אינו מכור: ולא את החדר אע"פ שהו' לפנים מן הבית ופתוח לתוכו ו... ודריסתו לבית דכיון דאין תשמישו כשל בית שאינו ע... עשוי אלא להצניע שם חפצין לשמר כמין תיבה הילכ' אינו בכלל בית: בזמן שיש לו מ... מעקה כו' הוי חשוב בפני עצמו ולא בטיל אגב בית: גמ'

גמ' מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמר בדקא חלילא למאן דאמ' אפתא לא מזדבנא כ"ש בדקא חלילא לא מזדבנא מאן דאמר בדקא חלילא אבל אפתא מזדבנ' תני רב יוסף שלש שמות יש לו יציע צלע תא יציע דכתיב היצי' התחתונ' חמש באמ' רחב' וגו' צל'ע דכתיב והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשי' פעמי' וגו' תא דכתיב והתא קנה אחד ארך וקנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות ואיבעי' אימא מהבא כותל ההיכל שש והת' שש כותל חתא חמש אמר מר זוטרא והוא דהוי ארבע אמות אמר ליה רבינא למר זוטר' לדיד' דאמרת עד דהוי ארבע אמות אלא מעתה גבי בור דתנן לא את הבור ולא את הדות אע"פ שכתב לו עומקה ורומה הכי נמי אי הוו ארבע אמו' אין אי לא לא אל' הכי השת' התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד הכא אידי ואידי הדא תשמישתא היא אי הוי ארבע אמו' חשי' ואי לא לא חשיב: ולא את החדר שלפנים הימנו: השת' יציע אמרת לא מיזדבן חדר מיבעיא לא

פתא אפכ'שמן בבנין במוך אבל הבית מבידו או יריו: בדקא חלילא איהו כמי בנין אפתא שמוך אלא שעשוי חלונות חלונות לבוי לורדר'ש בלעז ולשון חלילא על שם שכותלו חלל כל סביביו ועשוי ... כן בר' בעיני: כ"ש קא חלילא דאינו מכור תשמישו דומה לתשמישו ב... כלל שהרי לבוי עשוי ... שם אבל אפתא שהוא ... תוס בבית דמי תשמישו לתשמיש דבית טפי: אבל אפתא מיזדבנא בכלל בית: היציע התחתונה וגו' נ' היו זו על גב זו וכל אחת ואחת מרחבת אמה מחברת' בשביל שהיו כונסין את החומ' אמה להושיב ראשי קורו' של תקרה המפסקת בין יציע ליציע בדכתיב כי מגרעות דהיינו כניסת החומה נתן לבי' סבי' לבלתי אחוז בקירות הבית בלומר שלא יצטר' לנקוב את קירות הבית לתחו' שם ראשי הקורו' דכתי' ביחזקאל הצלעו' צלע אל צלע וגו' ופשטיה ... ... בתאי' מיירי: קנה אחד ארך וגו' היינו שש אמות שכן מידת הקנה במפרש ביחזקאל ואיציע שתיבונ' קאי דהויא שש אמו': ואיבעי' אימ' מהב' בפק'לן דתא סיינו בנין שאחורי הבית דהיינו יצי' דקתני' תא אחורי ההיכל: כותל ההיכל שש כו' משנ' היא במסכ' מדו' דקתני' אור' ההיכל מן המזרח למער' מאה אמ' בותל האול' חמש כו' ומדקא חשיב תא' לבסוף ש"מ היינו יציע כותל ההיכל שש עובי הכותל שאחורי בית קדשי הקדשים: ובתא שם חללו של תא מן המזר' למער' וכותל התא כותל מערבי שלו עוביו ה': אמ'מר זוטרא הא דתנן לא מכר את היצי' והו' דאיכ' ד' אמו' על ד' אמו' חשוב כפני עצמו ואי לא לא: לא את הבור סיפ' דמתני' דהמוכר את הבי' לא מכר את היציע היא וקאמר דגם את הבו' ואת הדו' לא מכר שאינו בכלל בית בור בחפיר' דות בבנין: אע"פ שבת' לו בית זה אני מוכ' לך ועומק' ורומ' דלא אתא לרבויי אלא עליו' ומעק' וקרקעי' הבי' אם רצה מוכ' לחפו' תחת הבי' לוקח מגב' עליו: ה"נ גבי בור ודות אי הוי ד' אמות איננו מכו' ואי לא לא חשי' כפני עצמו ומיזדבן בהדי בית בתמי' והלא סתם בור לא היו ארב' יאו' רום' דבור קבר הוא: בור ודות תשמישת' לחו' שעמ' וקי' הם ותשמישן למים ובית תשמישת' לחוד לפיכך איננו בכלל בית הע"ג דלא הוו ד' אמות אבל יציע ובית חדא תשמישתא הוא מקום דירה: לא חשיב ובטל לגבי בית: השתא יציע שתשמישת' שוה לגמרי לשל בית אמר' לא מיזדבן בהדי בית: ידר העשוי לשמירת ממונו ואין תשמישו דומה לשל בית לא כ"ש ואמאי איצטריך למהדר ולמיתניה: לא

והצלעות צלע אל צלע ומלכתי' בהאי קרא ולא יהיו אחוזין בקירו' הבית ובקרא דיציע כתי' לבלתי אחוז בקירו' הבי' שמע מינ' דצלע ויציע חד הוא: ואיבעית אימ' מהכ' כותל ההיכל שש תימ' לר"ת ולר"י דבת' קרא משכ' מייתי דהו' כמו יהוד' ועוד לקרא דהכי מקשה בפ"ק דקידושין ואר"י דהתם לא קפיד אלא אלשון ועוד אבל הכא דלא קאמר ועוד אתי שפיר וכעניין זה מצינו בכמה מקומות דבר זה כתו' בתורה ושנוי בנביאי' ומשולש בכתובים ושנוי במשנה: דהתא שש בתיכונ' איירי דאות' היתה שש אבל התחתונ' לא היתה אלא חמש כדכתיב והיציע התחתונה ה' באמה רוחבה וגומר ונראה דלכ' לא נקט התחתונה משום דכנגד התחתונה היה כותל ההיכל עוביו שבע אע"פ שכותל מזר' של היכל שלא היה בו תאים היה שש עוביו למעל' ולמטה שאר כותלי ההיכל שהיו בהן מגרעות היה למטה עוביו ז' וכנגד התיכונה עוביו שש כי המגרעת היא אמה לכך הי' התיכונה רחבה מן התחתונ' אמה ולכך נקט תיכונה משו' דניחא ליה דמינקט בכותל היכל מערב שש כמו שמונה התם בכותל מזרח ואם הוה נקיט בתחתונה הוה צריך למימר כותל היכל שבע והת' חמש וניחא ליה למנקט שש במער' כמו במזרח ועו' נרא' לר"י דהמגרעו' היו בין בכותל ההיכל בין בשלשה כותלי הת' והמגרעות היתה חצי אמה מכל צד והיתה כותל ההיכל מלמטה שש ומחצה וכנגד התיכונה שש והשתא ביח' דכל התאים היו מרובעים התחתו' חמש על חמש ותיכון שש על שש והעליו' שבע על שבע והא דתנן במסכת מדות התחתונה רחבה חמש ורובד שש אמצעית שש ורובד שבע המגרעו' קרי רובד לפי שהוא כעין שורה בולטת דרובד היינו שורה כדתנ' במסכת תמיד בית גדול היה ומוקף רובד של אבן ומפרש בגמר' דהיינו איצטווא ועו"ם לפר' דבבי' שני היו' יצי' התחתונ' שש והיה חלו' מבי' ראשון כמו שמצינו שחלוקין תאים של עתיד במשכן דיחזקאל דכתיב התם ורוחב הצלע ד' אמות ה"נ שמא כך היו חלוקין מבי' ראשון ומצינו למימר דחשיב שפי' מלמטה: לא

לא צריכ׳ דאע״ג דמצר ליה מצרי אבראי כדרב נחמן דאמר רב נחמן אמ׳ רבה בר אבוה המוכר בית לחברו בבירה גדולה אע״פ שמצר לו מצרים החיצונים מצרים הרחיב לו היכי דמי אילימא דקרו לירה לבית בית ולבירה בירה פשיטא בית זבין ליה בירה לא זבין ליה אלא דלבירה נמי קרו לה בית כולה זבין ליה לא צריכא דאיכא דקרו ליה לבית בית לבירה בירה ואיכא נמי דלבירה קרו ליה בירה מהו דתימא כולה זבין ליה קמ״ל מדהוה לי׳ למכתב ור׳ שיירי בזביני אילין קדמאי כלו׳ ולא כתב ש״מ שיורי שייר ואמ׳ רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוכר. שדה לחברו בבקעה גדולה אע״פ שמצר לו מצרים החיצונים מצרים הרחיב לו הכי דמי אילימא דקרו ליה לשדה שדה ולבקעה בקעה פשיטא שדה זבין ליה בקעה לא זבין לי׳ ואלא דלבקעה נמי קרו לה שדה כולה זבין ליה לא צריכא דאיכא דלשד׳ קרו ליה שדה ולבקעה בקעה ואיכ׳ נמי דלבקעה קרו לה שדה מהו דתימ׳ כולה זבין ליה קמ״ל מדהוה ליה למיכתב ולא שיירית בזביני אילין קדמאי כלום ולא כתב ליה ש״מ שיורי שייר וצריכא דאי אשמעינן בית משום דהא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד אבל בקעה דכולה חדא תשמישתא היא אימ׳ כוליה זבין ליה ואי אשמעינן בקעה משום דלא הוה ליה למימצר ליה אבל בית דהורה ליה לממצר ליה ולא מצר ליה כולירה זבין ליה צריכא במאן

לא צריכא אע״ג דמצר ליה מצרים אבראי מספקא לרי׳ בינייע אי אחרי׳ במי מצרי׳ הרחי׳ לו ממסב׳ יתירה או שמא דווק׳ בחדר דתשמיש אחריב׳ הוא כדאמר הכא אבל ינייע קנה : אלא דקרו ליה לבירה נמי בית פירש ר׳ יבס אלא דכולי עלמא כשמזכירין בית סתם כל הבירה במשמע וכשרוצי׳ להשכיר בית אחד בלא בירה צריכין לפ׳ ולומ׳ בית אח׳ בלא ביר׳ אבי אומ׳ א״כ אפי׳ לא מצר מצרים החיצוני׳ כולה זבין לה ומתוך לשון הקונ׳ משמע נמי שרוצה לפ׳ כן ולפירוש זה בא דכתי׳ בכל הספרי׳ לביר׳ נמי בית היינו כמו שקורין לבירה בירה קורין נמי לבירה בית וקש׳ לר׳ דה״כ הוה ליה לשנויי לא צריכ׳ דקרו נמי לבית בית וקרו כולי עלמא לבית בית ולבירה בית ואמאי איצטריך למימר דאיכא דקרו לבירה בירה פי׳ ולא בית ואיכא נמי דקרו לבירה בית ונראה לר׳ דה״פ ואלא דקרו לבירה נמי בית כמו שקורין לבית בית כולם זבין לה כיון דמצר לו מצרים החיצונים וכתר הכי משני דלאו כולי עלמא קרו לבירה בית אלא איכא דקרו לבירה בירה ולא בית : שמע מינ׳ שיורי שייר ואת׳ ובימ׳ הדמי׳ מודיעים כדקא׳ רבי יהודה גבי מכר לו את הצמד בהמוכ׳ את הספינ׳ הדבר ידוע שאין הצמד שוה מאתים כו׳ ה״נ בימ׳ הדבר ידוע שאין הבית שוה כל כך אלא כל הבירה קאמר וי״ל דהכא ברבנן דר׳ יהודה דאמרי אין הדמים ראייה והיא דריש המוכר פירות דפריך וניתני אי דמי ראיה לרדיא בפרש בשבניע שם בעה ועו׳ אומ׳ ר׳ דשמעתין אתיא אפילו כרבי יהודה דגבי קרקע לא שייכא הודעת דמים דפעמים קונה אדם קרקע הרבה יותר ממה שהיא שוה כדאמר בפרק מי שהיה נשוי ההוא נכרא דהוה מסקי ביה אלפא זוזי ב הוו ליה תרי אפרני זבן חדא בחמש מאה וחדא בחמש מאה אתא בעל חוב וטרפה לחדא מנייהו הדר קא טריף לאידך שקל אלפא זוזי ואמר ליה אי שוי לך באלפא זוזי לחיי ואי לא שקול אלפא זוזי ואיסתלק ומה שפי׳ רבי׳ שמו׳ דלא שייך בקרק׳ הודעת דמי׳ משו׳ דאין אונאה בקרקעות אין נראה לר׳ דזה איכו בשביל ששוה יותר דהא הקדשות ועבדים נמי אין להם אונאה אלא גזרת הכתוב הו׳ ושייך שפיר הודעת דמים ועוד דהא ביטול מקח יש להן :

פרעתא

לא צריכ׳ למיתב לא מ... ללוקח בשטר מכירה ו... מכר את החדר שהרי... מכר אלא בית והאי ד... גבי בירה ובקעה דמו... הרחיב לו משום דהא תשמיש׳ לחוד כו׳ בית וכ... אין תשמישן שוה לפיכך בירה בכלל בית ואמרינן מצרים הרחיב לו : אבל ב... שבבקעה שהכל עומד לחרישה אימא דכולה זבין דכי בכלל שדה : דלא הוה ליה למימצר לחוד דלא ידע מ... היאך ימצר שדה אחת בתוך שדותיו והילכ׳ הוצרך להר׳ המצרים ולכתוב שדה ראובן מן המזרח ושדה שמעון המערב וכן לכל ד׳ רוחות אבל גבי בירה ששוי בכי משונין זה מזה בין ברוחב בין באורך בין בגובה ו... הכתלים והיה יכול למצר ולכתוב אותו בית ששוי בן שמזרח וכן לכל רוח ורוח ומדלא עשה כן איכא למי... דכולה זבין צריכא : במאן

ב׳ אבוה דמשו׳ דסביר׳ ליה
ב לו הילכך תיקנו לכתוב
ברחבתי לו ויפסיד לוקח :
ור׳ חייא : ארע׳ לשון יחי׳ אמ׳

ארעתא תרתי משמ׳ והא דאמרי׳ בהמקבל האי מאן דמשאיל מרא לחבריה למירפק ביה פרדסי רפיק ביה כל פרדסי דאית ליה ולא אמ׳ פרדסי תרתי משמ׳ הת׳ דרך הוא שמשאיל לו לכל מה שצריך אבל הכא ב׳ ׳ יל

כמאן אזלא הא דאמר רב מרי ברי׳ דבת שמואל משמי׳ דאביי האי מאן דזבין ליה מידי לחברי׳ צריך למיכתב ליה לא שיירי׳ בזביני אילין קדמאי כלו׳ כמאן כדרב נחמן אמר רבה בר אבוה ההוא דא״ל לחבריה ארעא דבי חייא מזבננ׳ לך הואי לי׳ תרתי ארעתי דהוו מתקרין דבי חייא אמר רב אשי חדא א״ל תרתי לא א״ל ואי א״ל ארעתא סתמא מיעו׳ ארעת׳ שתי׳ ואי א״ל כל ארעת׳ כל ארעת׳ דאית ליה לבר מבוסתני ופרדיסי ואי אמר ליה זיהרא אפילו בוסתני ופרדיסי לבר מבתי ועבדי ואי אמר ליה נכסי אפילו בתי ועבדי מצר לו מצר אח׳ ארוך ומצר אחד קצר אמר רב לא קנה אלא כנגד הקצ׳ אמרו ליה רב כהנ׳ ורב אסי לרב ויקנה כנגד ראש תור שתיק רב ומודה רב היכא דאיכא מצר ראובן ושמעון מחד גיסא ומצר לוי ויהודה מחד גיסא

מדהוה

שימכור אדם שתי שדו׳ לו ימכור כל שדותיו וי״מ דהתם יד המשאיל על התחתונה דשואל מוחזק אבל הכא יד לוקח על התחתונ׳ שהמוכ׳ מוחזק ואי׳ כר׳ לר׳ דהתם כמי הואיל וסופה לחזור לבעלים הוי משאיל מוחזק כדאמ׳ רב נחמן קרקע בחזקת בעלים עומדת הואיל וסופה לחזור לבעלים ואין לומר דיש לחלק בין קרקע למטלטלין דאין חזקת השוכ׳ חשובה בקרקע כמו במטלטלין כדאשכחן גבי מוכר שור לחבירו וכמ׳ בגמ׳ דאזיל בתר המוחז׳ במעו׳ עתה אע״פ שמתחילה היו של לוקח ולא אמר בחזקת בעלים הראשונים קיימא דאין נראה לחלק דהא מיירי התם רב נחמן אפילו בא בסוף החדש שנגמר׳ חזקתו שדר בה אפילו הכי מוקמינן בחזקת בעלים וכן בהמקבל מלוה או״מ ר חמש גלוה אומ׳ שלשה פירות בחזק׳ אוכליהן ופרי׳ אמאי לא מוקמינן בחזקת בעלים אע״פ שהפירות כבר אכלן מלו׳ א״כ לא הוי טעמא משום דחזקת קרקע גרוע אלא משו׳ דסופה לחזור ור״ים מחלק בין פרדיסי לארעתא והכא כמי אי אמר מקרקעי הוה אמר כל הקרקעות שיש לו כדמוכח לקמן כמי שמת : דא״ל נכסי אפי׳ בתים ועבדים אבל מטלטלי לא ואע״ג דאמרי׳ כמי שמ׳ כל נכסיי לפלוני גלימ׳ איקרי נכסיי לשון נכסיי שאני דמשמ׳ ריבויות מנכסי דהכ׳ אבל אין לחלק משו׳ דהת׳ אמ׳ כל דא״כ הוה לי׳ לחל׳ הת׳ בין נכסיי לכל נכסיי ולי לכל מטלטלי ועי״ל דהת׳ מיירי במתנ׳ דבעין יפה נותן והכ׳ מיירי במכ׳ : מצר אח׳ ארו׳ ומצ׳ אחד

סב

כגון שיקנה כל השדה כנגד
׳ות של מזרח ומער׳ בזה:
מקמי דאיסתי׳ אבל בתר דאיסתי׳
׳ונייהו : היכא דאיכא מצר ראובן
מצד מזרח ומצר לוי ויהודה כנגדן
זאה אמה והוי מצר לוי כנג׳ ראובן
אמה וכן

ד׳ רוחו׳ כדפיר׳ הקונטר׳ דאי לא מצר אלא מזרח ומערב ולא מצד צפון ודרום א״כ היכי קאמ׳ לי׳ רב תור אדרבה הוה ליה למפרך דלא לקני אלא תלם אחד במזר׳ ותל׳ אחד במערב דהא אית ליה לרב מכר ראשון ושני ושלישי ומצר רביעי לא מצר לו דלא קנה אלא תלם אחד על פני כולו ומה שהקשה יכו יצחק נפיר׳ הקונטרס אי מאר בע׳ רוחות מצר לו אמאי לא קנה אלא כנגד הקצר דא״כ אמאי מצר לו מצר רביעי ו פירבא היא דמכינן למימר מצרים הרחיב לו : דמודה רב פי׳ בקו׳ קודם ששתק משמע דכשתק מוד׳ להם ג׳ דלקמן שתק רבה לאביי אע״ג דלא הודה לו אלא שלא חש להשיבו הכא ליכא למימר הכי דרב כהנא ורב אסי כמו תלמיד חבר לרב כדאמרינן דלסבריה לא הוו צריכי וברוב מקומות רב מודה כששתק להן כפ״ק דבבא קמא אגבי ן שמין לא לגנב ולא לגזלן דקאמרינן אדרבה מדאמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב דיכא הכי ושתיק ש״מ שמין ולא ור הא דשתיק משום דלא חש להשיב ובפס׳ דביצ׳ גבי אפרוח הנול׳ ביום טוב דא״ל רב כהנ׳ ורב אסי לרב וכי מה בין זה נ׳ שנולד מן הטרפ׳ ושתיק רב אמר רב יוסף מ״ט שתיק רב לימא להו הואיל ומוכן אגב אמו לבלבי׳ וכן באיזהו נשך גבי ניכה אמר רב אגרא ופגרא א״ל רב כהנא ורב אסי לרב אי אגרא לא פגרא אי פגרא לא אגרא שתיק רב אמר רב ת מ״ט שתיק רב לא שמיע ליה הא דתניא כו׳ מפמ׳ להו בכל הנהו דלא מפני שלא חש להשיב שתק אלא מפני שהודה :

מדהוה

מדהווה ליה למכתב ראוב׳ כנגד לוי שמעון כנגד יהודה ולא כתב ליה שמע מינה כנגד ראש תור הוא דאמר ליה מצר ראובן מזרח ומערב ומצר שמעון צפון ודרום צריך למיכתב ליה מצר ראובן רוחין תרין ומצ׳ שמעון רוחין תרין איבעיא להו סיים לו את הקרנות מהו במין נאם מהו

בסירוגין

מדהוה ליה למכתב מצר שמעון כנגד יהודה פירוש כנגד יהודה לבד ולא הוה למכת׳ ליה ראובן ש״מ כנגד ראש תור קאמר ליה וגירסא זו איכה כראה דלמה ליה למנקט כי האי גוונא דהשתא דילג לוי יהודה סיים לו לדלג שהו׳ אחרון לכך נרים ר׳ שכס מדהוה ליה למיכתב ראובן כנגד לוי והשתא דילג יהוד׳ ומאל מקו׳ קשיא לר״ת דהכי הוה ליה למימר מדלא הוה ליה למכתב שמעון וכת׳ ש״מ כנגד ראש תור קאמר ליה וכראה לר״ת כנירסא ראשונה ולא קאי אעיקר מילתיה דרב דקאמר לא קנה אלא כנגד הקבר דאם כן הוה ליה למימ׳ מדלא הוה ליה למכת׳ ראובן אלא קאי אדיוק דכי היכי דקאמר רב דלא קנה אלא כנגד הקבר ה״כ אם מכר מכר ראובן ושמעון מכד מזרח ומכר חצי השדה מכד מערב ואצ׳ לוי קרקע שלם ומודה רב דקנה כנגד הארוך כיון שלא מכא מה למכור ואהא קאמר דהיכא דמוכח למכור כגון לוי ויהודה מן המערב מודה רב דלא קנה כנגד הארו׳ אם דילג יהודה וגרסינן מדהוה ליה למכתב יהודה כנגד שמעון דאי גרסינן שמעון כנגד יהודה הלשון דחוק ופירושו מגומגם ד דלא קאי אדברי רב אלא אדיוק ואין להקשות אמאי לא קאמר תלמודא ומודה רב אעיקר דבריו כדפירש הקונטר׳ גלימא מדלא הוה ליה למכת׳ כו׳ כי שמא לא חשש התלמוד לפרש זה דפשיטא דלא אמר הכא דלא קנה אלא כנגד הקבר דודאי לא מכר שמעון כתם ולא הוכר לפר׳ אלא אמאי לא קנה כנגד הארוך כיון שמכר לו מכר שמעון : ומצר ראובן רוחין תרין אע״פ שאם היה כותב לו קרקע שבין שדות ראובן וכ׳ן שדות שמעון לא הייכו יכולין לומר שיקנה חצי שדה כזה דה״כ לא הוי בין שדות ראובן ושמעון ומיהו ה״א דקנה באלכסון מקרן לקרן דהויא בין שדות שמעון וראובן בזוית : במין נאם פרי׳ מזרח ודרום דהייכו משתי רוחות וקצה לפי׳ דאם כן אמאי צריך למכתב מ מכר ראובן לרוחין תרין ומכר שמעון לרוחין תרין אי קני פתין נאם ופירוש הקונטרים כראה עיקר : איתמר

וכן מכר יהודה כנגד שמעון חמשים אמה י חב לו כ׳ מכר ראובן ושמעון מן המזרח ומכר יהודה מן המ׳ דהייכו מכר מערבי קבר ולוי לא הזכיר הכא מודה דיקנה כנגד ראש תור דלאי הוי בעי מוכר להקנות כנגד הקבר הכי הוה ל׳ ה׳ למיכתב ושמעון כנ׳ יהו׳ כלומר מכר מזרחי שהו׳ או לא יקנ׳ אלא יהוד׳ כנג׳ שמע׳ דהייכו חצי השדה ומדל׳ כת׳ הכי ש״מ כנגד ראש תור קאמר ליה אבל לעיל במילתא דרב איירי כגון ראובן ושמעון מכד מזרחי ויהודה מכד מערב כנגד שכיהן וכת׳ לו יהודה מכד מערב ושמעון מכד מזרח דהייכו אחד ארו׳ ואחד קבר התם לא קנה אלא כנגד הקב׳ דכעל כ כרחו מכר מערב הרחי׳ לו שלא יכול לפר׳ ושמעון כנג׳ חצי יהודה כי הכא שאין כותבין חצי מכר והוכרך לכתוב מכר שלם : כר׳ דהכי גרסינן מדהוה ליה למכתב ראובן כנגד לוי דמשמע שמכר לו מכר ראובן ושמעון ארו׳ ומכר לוי הוא הקבר אבל יהודה לא הזכיר ונראין כן הדברים להעמיד החיסרון של מכר יהודה כאחרון [illegible] רבי אבל אמרומא גרסינן מדהוה ליה למכתב מכר לוי כנג׳ מכר ראובן וכיונ׳ כו מכר יהוד׳ כנגד מכר שמעון ות׳ יש ללמו׳ שכתו׳ בספרים שלהם מדהוה לי׳ למיכתב ראובן כנגד לוי ולא כתב כו׳ וכן עיקר : מכר ראובן מזרח ומערב כו׳ המוכר שדה לחבירו ורוצה לכתוב מצרי׳ ויש לשכינו ראובן שתי שדות אחת במזרח ואחת במערב ולשמעון שכינו נמי שתי שדות אחת בצפון ואחת בדרום לא יכתו׳ לו סתם שדה זו שאני מוכר לך הרי היא כתו׳ שדות ראובן ושמעון דאתו למיפלג ליה באלכסון כזה וכמנא שנוטל אבל מכר ראובן ושמעון אבל כשכותב מכר ראובן רוחין תרתין ומכר שמעון רוחין תרתין הרי ארבע רוחות וכל שכן אם יכתוב לו כפירוש מכר ראובן מזר׳ ומערב ומכר שמעון צפון ודרום דשפי׳ דמי : סיים לו את הקרנות לשון סימן שהיו שדות הרבה של בני אדם מקיפין אותו ולא כתב אלא ארבע שדות של ד׳ קרנות השדה אבל אורכה ורחבה לא מכר כלל מי אמרי׳ אין דרך למכור קרנות השדה אלא כל השדה שבתוך הקרנות מכר לו דמשו׳ הכי סיים לו קרנותיו או דילמא לא מכר לו אלא תלם באלכסון מקרן לקרן שתי וערב : כזה

במין נאם אות יוכית ודומה לכף כגון שמכר לו קרן דרומית מזרחית וקרן צפונית מערבית וכמנא שמכר תחילת כל רוח כזה : את״ל גבי סיים לו את הקרנות דלא קנה אלא כנגד הקרנות הייכו משו׳ דהתם לא סיים את הרוחות אבל הכא שמכר תחילת כל הרוחות כמי שמכר את כולן דמי וקנה קבל או דילמא לא קנה אלא באלכסון : כזה בסרוגין

בסירונין מהו תיקו מצר לו מצר ראשון
ומצר שני ומצר שלישי ומצר רביעי לא
מצר לו אמר רב קנה הכל חוץ ממצר
רביעי ושמואל אמ׳ אפי׳ מצר רביעי קנה
ורב אסי אמר לא קנה אלא הל״ם אחד
על פני כולה סבר לה כרב ראמ׳ שיורי
שייר ומדשייר במצר שייר נמי בכולה
שדה אמר רבא הלכתא קנה הכל חוץ
ממצ׳ רביעי ולא אמר׳ אלא דלא מיבל׳
אבל מבלע קני וכי לא מבלע נמי לא
אמרן אלא דאיבא עלי׳ ריכבא דדיקלא
והוי תשעת קבין אבל ליבא עלי׳ ריכב׳
דדיקל׳ ולא הוי תשעת קבין אע״ג דלא
מבל׳ נמי קני מבלל דכי מבל׳ אף על גב
דאיבא עליה ריכבא דדיקל׳ והוי ט׳ קבין
נמי קני איבא דאמרי אמר רבא הילכת׳
קנה הכל ואפילו מצר רביעי ולא אמרן
אלא דמבלע אבל לא מבלע לא קני
וכי מבל׳ נמי לא אמרן אלא דליב׳ עלי׳
ריכבא דדיקל׳ ולא הוי תשע׳ קבין אבל
איבא עליה ריכבא דדיקלי והוי תשעת
קבין אע״ג דמבלע נמי לא קנה מבלל
דכי לא מבלע אע״ג דליבא עלי׳ ריכבא
דדיקלא ולא הוי ט׳ קבין לא קני ושמעי׳
מתרוייהו לישני דרב׳ דבשדה לא שייר
ולא מידי ושמעינן נמי דהיכא דמבלע
וליבא עלי׳ ריכב׳ דדיקלי ולא הוי תשע׳
קבין קני לא מבלע ואיבא עליה ריכבא
דדיקלי והוי תשעת קבין לא קני מבלע
ואיבא עליה לא מבלע וליב׳ עלי׳ אתמ׳
לה להאי גיסא ואתמ׳ לה להאי גיס׳ שור

דרייני אמר

זקיפין אותו שמוכה ככי אדם
מעון מן המזרח לוי ויהודה מן ב
המערב יוסף ובנימין מן הדרום
לוי מכד כפון יששכר מכד מערב
כמין
נכסין

קנה כל מה שיש
בתוך המצרים:
הכי גרסי׳ וכי
לא מיבלע נמי
לא אמרן אלא דאיכא עליה
ריכב׳ דדיקלא והוי תשעת
קבין אבל ליכא עליה ריכבא
דדיקל׳ ולא הוי תשע׳ קבי׳ אע״ג
דלא מיבלע נמי קנה מכלל דכי מיבלע אע״ג דאיכ׳ עליה
ריכבא דדיקלא והוו ט׳ קבין קנה ואתאי דקאמר רבא
בהדיא חוץ ממצר רביעי קאי ואוקמ׳ בדלא מיבל׳ וקמפר׳
וכי לא מבלע נמי דאמר לא קנה לא אמר׳ אלא דאיכא
עליה הרכבת דקלים הנטועים שם אי נמי דהוי ההו׳ מצר
תשעת קבין כשיעור שדה בפרק ראשון דכיון דחשיב
שיריה לעצמו וקדייק תלמודא מכלל דברי רבא אנו
למידין מדאוקמיה להאי חוץ ממצר רביעי בתרתי לריעותא בדלא מיבלע וכגון דאיכא עליה ריכבא דדיקלי מכלל דאי
מיבלע אע״ג דאיכא עליה ריכבא דדיקלי קני דליכא אלא חדא לריעותא: איכא דאמרי כו׳ ואפי׳ מצר רביעי ולא אמרן אלא
דמיבל׳ אבל לא מבל׳ לא קני וכי מיבל׳ נמי לא אמרן אלא דליב׳ עלי׳ ריכב׳ דדיקל׳ ולא הוי תשעת קבין אבל איכא כו׳ אע״ג

איתמר להאי גיסא ואיתמר להאי גיסא סודא אע״ג
דבעלמא בכל. דוכתא אמרי׳ ה״מ ע״ה ואוקי
ממונא בחזקת מריה כין היכ׳ דמספק׳ בעובד׳ היכי הוה
כגון לעיל דאמ׳ דאיכא; סהדי למר ואיכ׳ סהדי למר היכ׳
דקיימא אדעת׳ תיקו׳ כ
כין מספקא לן בדיכא כהאי׳
דסוף השואל דמוקי שמואל
למתני׳ באחד ששכר מרחץ
בכא באמצע החודש לכך י
יחלוקו דמספקא לן אי תפוס
לשון ראשון או אחרון אבל
כא בתחלת החד׳ כולו למשכ׳
בסוף החדש כולו לשוכ׳ דה״מ
ע״ה אלא שכאן כר׳ לחכמים
לעשות פשרה וגבי קדשה כ
בעשרי׳ נותן לה שלשי׳ אנאין
בפר׳ מי שמת דמספקא לר׳
יוסי אי קלוסין לשיבועין
ניתנו אם לאו ואין מוכה לה
בכסף כתובה מכסף קלוסין
אלא מחצה והיינו חולקין ולא
בעי למימר המע״ה אע״ג
דמסתמא לא סבר כסומכוס
דלית הילכתא הכי ועו׳ דאוקי
שמואל מתני׳ דסוף השואל
דאיירי בה רבי יוסי בבא
באמצע החדש היינו כרבנן
דסומכוס וכן לרב אסי בפרק
קמא דבבא קמא גבי אחין
שחלקו ובא בעל חוב וטרף
חלקו של אחד מהן דאמרינן
נוטל רביע בקרקע כו׳ ב
דמספקא לי׳ אי כיורשין אי
בלקוחות דמו וחולקין ולא
אמר המע״ה וכיס נוחלין נמי
גבי בכור שאינו נוטל פי שני
במלוה דהוה ליה ראוי ובמלו׳
טעמו אמרי׳ הת׳ דפליגי משו׳
דהמ״ע דמספקא לן אי גמר
ומשעבד נכסיו כל כך שיהא
אכין מוחז׳ כדי שיטול בהן פי
שנים או לא וחולקי׳ מספקא
וכן דדרו באגר׳ ואיתכר
משלם פלגא מ״ט נפיש לחד
וזוטר לתרי קרוב לפשיעה
וקרוב לאונס בכל אלו היה
נראה לחכמים שיחלוקו והיכ׳
דלא מפרש תלמודא מידי אית
לן למימר המ״ע והיכ׳ דלא איתמ׳ הילכת׳ לא כמר
ולא כמר וסביר׳ לי׳ לדיין כחד מינייהו ועבד מאי דעב׳
עבד דהכי אמרי׳ בפ׳ כל הנשבעים השתא דלא איתמ׳ לא
כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעב׳ כמר עבד ואי
מספקא לדיין כמאן הילכתא המ״ע: הוינא

סא

אע"ג דמיבלע כמי לא קני מכלל דכי לא מבלע אע"ג דליכא עליה כו' לא קני הכי גרסינן לה מדאוקמ' רבא לה מצר רביעי בתרתי לטיבותא כדמיבלע וליכא עליה מכלל דאי לא מיבלע אע"ג דליכא עליה לא קני משום ד[...] לריעותא: וקפסיק תלמודא וסמיך מהני תרי לישני דרבא כו' דאע"ג דפליגי לישני כדלקמן בהכי מיהא לא פ[...] הלכה: דבארעא לא שייר אלא במצר דהיינו כרב: דהיכא דמיבלע וליכא עליה קני דאיכ' תרתי לטיבותא מיבלע ואיכא עליה לא קני דאיכא תרי לריעותא: מיבלע ו[...] היכא לא מיבלע וליכ[א] דהיינו חדא לטיבותא [וחדא] לריעות' אמרי לה כתרי[...] ואליבא דרבא ללישנא קנה ללישנא בתרא לא [...] וקפסיק תלמוד' שודא ד[...] שהלכת הדייני' מאמ' דמ[...] לן כיעביד שודא הכל העניין שיראו הדיינין וי[...] הטוב עינו יפה או רעה לפי אומד דעתם ומיהו ב[...] מקומות דמספקא לן כי לישני הילכתא. כמאן לא א[...] שוד' דדייני עד שיפר' כי אלא המוציא מחבירו ע[ליו] הראייה: אמר רבה ראובן ושמעון שהיה להם שדה בשותפות ומכר ראובן את חלקו לאחים מעלמא וכת' [...] כן פלגא דאית לי בארע[א] כלומר החצי שיש לי בשד[ה] אני מוכר לך: פלגא בלומ' כל

חזינא להנהו שטרי דכתב בהו פלגא דאית לי בארע' פלגא בלומ' היו מבינין פלגא פלגא בארעא דאית לי ריבע' היו מבינין אותו ריבע' **אין** פחו' מרביע דמספק' לן אי ר"ל חצי או כל שהוא וא"ת ומה מתנה היא בכל שהוא וי"ל דנותן רביעי הלוג או יותר אבל התלמוד אינו חושש להזכי' זה פסק ר' שמוא' דהל' כסומכו' ונרא' דאין הלכ' כסומכוס כמו שפירשתי בחזקת הבתי' בשמעתין דכל דשי' גבר: על

אמר רבה פלגא דאי"לי בארע' פלג' בארעא דאית לי ריבע' א"ל אביי מ"ש הכי ומ"ש הכי אישתיק אמר אביי אנא סברית מדאישתיק קבולי קבלה ולא היא חזינא הנהו שטרי דנפקי מבי רב וכתיב בהו הכי פלגא דאית לי בארעא פלגא פלגא בארעא דאיה לי ריבעא ואמר רבה מצר ארעא דמינה פליגא פלגא מצר ארעא דמינה פסיקא תשע' קבין אמר ליה אביי מ"ש הכי ומ"ש הכי אישתי' סבו' מינה לאביי אידי ואידי פלג' ולא היא דאמ' רב ייבר בר שלמי' לדידי

סב מפרשא לי מיניה דאביי בין מצר ארעא דמינה פליג' ובין מצר ארעא דמינה פסיקא אי אמר ליה אילן מצרנהא פלגא לא אמר ליה אילן מצרנה' תשע' קבין פשיט' אמר יחלוק פלוני בנכסיי פלגא תנו חלק לפלוני בנכסיי מאי אמר רבינא בר קיסי ת"ש דתניא האומ' תנו חל' לפלוני בבור סומכוס אומר אין פחות מרביע לחבית

חצי השדה מכר ולא שייר לעצמו כלום: אבל אם כתב לו פלגא בארעא דאית לי אני מוכר לך ריבעא זכין לי' רביע השדה דהיינו חצי חלקו דהכי קאמר ליה החצי אני מוכר לך מקרקע שלי כמנא מחצי השדה שיש לו מכר החצי דהיינו רביע כל השדה: א"ל אביי מ"ש הכי כו' פי' היכי דפלגא דאית לי בארעא פלגא ה"נ פלגא בארעא דאית לי פלגא דהכי משמע פלגא אני מוכר לך בכך ארעא והאי דמפיים דאית לי אמאי דקאמר פלגא קאי כלומר אותו חצי שיש לי אמרתי לך למכור: מבי מר רבה: וכתיב בהו בההוא שטרי מכירה: פלגא דאית ליה בארעא פלגא כו' כלומ' אותו שטר שהיה כתוב בראשו איך פלוני אמר לנו הוו עלי עדי' שאני מוכר לפלוני פלגא דאית לי בארעא היה מוכיח בסופו שפלג' היה מוכר לו שכך היה כתוב וקנה פלוני מן פלוני חצי השדה בכך וכך ממון ואותו שכתוב בו פלגא בארעא דאית לי היה מפרש בסוף השטר שקנה זה הלוקח רביע השדה: מצר ארעא דמינה פליגא ראובן שהיה לו שדה ומכר מקנתו לשמעון לצד מער' ומצ' מזר' שייר לעצמו ולא פי' כמה מכר וכמ' שייר לעצמו אלא כך כתב המצרי' שדה פלוני שאני מוכר לפלוני מצד מערב לוי ומצד מזרח ארעא דמינה פליגא הקרקע עצמה שהיא שלי שחלוקה ממנה וזו שמכרתי היא מצד מזרחי שלה פלגא מכר לו דהא קאמר דמינה פליגא דמשמע חלוקה לחצאין: דמינה פסיק' משמע שדה הראוי' ליפסק מקרקע אחרת דהיינו לכל הפחות תשעה קבין כדתנן בפרק ראשון אין חולקין את החצר כו' ולא את השדה עד שיהא בו תשעת קבין לזה וט' קבין לזה פסיקא משמע מחותך ממנה המועט מן המרובה: אי אמ' ליה ואילן מצרנהא מצד מזרח ארעא דמינ' פליגא מצר מערב פלוני וכן הולך וחוש' כל המצרי' והילכ' האי ואילן מצרנה' יתור לשון הוא לייפו' כחו ולקמן בשמעתין חזינן כמי יתורי לשון טובא לייפוי' כח והכי קא' אביי לעיל מ"ש הכי ומ"ש הכי הלא אין חילוק בין פליג' לפסיק' שלא זימנין אמרי' בתרוייהו פלג' ה"ה דלא ואילן מצרנה' וזימנין אמרי' תשעת קבין היכ' דלא אמר ואילן מצרנה': פשיט' שכי' מרע או כל המחל' נכסיו על פיו שאמ' פלוני יחלוק בנכסיי פלג' שקיל: תנו חלק לפלוני בנכסיי מהו מי אמרי' האי חלק לשון חלוקה הוא ופלגא קשקיל או חלק הראוי ליתן קאמ' וכדע"כ ד תלוי הדבר לשע' בכמ' הוי חלק ראוי ליתן ואע"ג דתניא בתוספתא דהא בבא האומ' תנו חלק לפלוני בנכסיי ירש עם הבנים איכא למימר הכא מיירי כגון דלית ליה בני ואע"ג דאית ליה יורשי' בעלמ' לא יהב דעתי' ליורשין אחרי' ואל' הראוי ליתן או חצי נכסין קאמ' אי נמי הכא כגון דאמר תנו חלק לפלו' בנכסיי והשאר כותבי' לפלוני איכא למימר דלא הוה שמיעא להו הך ברייתא דאי הוה שמיע' להו הוו מייתו לה בבית המדר' ואיב' למימ' דכגון היא דפליגי עלי' דסומכוס או דילמ' שמיע' להו ולא סביר' להו משום דפליגא סומכוס עלה כדלקמן וקיימא לן כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין דסתם לן תנא כוותיה בפר' שור שנגח ארבעה וכפ' שור שנגח את הפרה: בבור של מים מבונסין ואית דמוקמי לה בבור של יין ולא נהיר':

לחבית אין פחות משמיניה לקרד' אין פחות משנים עשר לטפיח אין פחורת משׁשה עשר ת״ר בן לוי שמכר שדה לישראל ואמר לו על מנת שמעשר ראשון שלי מעש׳ ראשון שלו ואם אמר לי ולבני מת יתן לבניו ואם אמר לו כל זמן שהשד׳ זו בירך מכר לאח׳ וחז׳ ולקח׳ ממנו אין לו עליו כלו׳ אמאי והא אין אד׳ מקנה דבר שלא בא לעולם כיון דאמ׳ ליה על מנת שמעש׳ ראשון שלי שיורי שיירי׳ למקום מעשר אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בי׳ לחבירו ואמ׳ לו על מנת שריוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו למאי הילכתא רב זביד אמר שאם

ת מרביע סומכוס לטעמיה דאמר הפרה חצי נזק לפרה ורביע לולד ליכא דסומכוס דאמר ממון המוטל מספקינן ליה אי פלגא קאמר או אמ׳ בנין אין לו ׳ פחות זמנ׳ דאי ׳ נותן ׳א בלום אל פלג׳ ׳ דממון ס והך ספק אי ׳ יטול רביע ן בן אי ת הלנג ורביע ורבי ודא סומכוס שיעורי דיר׳ לטפיח עורין הללו אחד ופלגא קמחייב ...ים דממון לקין לאכי׳ אין פחות משמונה בלומ׳ אם לכי בכור לאכי׳ כדי למלאו׳ חבית דהיינו ...ין ולא להקשות סדותיו אין פחו׳ משמונה ...כי הכור צריך לחבית וכי קאמר חלק דחבי׳ קאמר דהיינו רביע הכור או משהו ...ם לו מני רביע דהיינו אחד משמונה ... פרש כולם : לקדירה תנו חלק לפלוני כלו : אין פחות מי״ב דהיינו רביע משיעור ... משום דילמא חלק פלגא קאמ׳ וממון המוטל

על מנת שמעשר ראשון שלי כו׳ הכא לא הוי כמו כהן המסייע בבית הגרנו׳ דקא מ׳ מקו׳ המעש׳ שיורי שייר והוי מעשר שלו לגמרי אלא שמכר לו כח זה שיוכל לעשר על חלקו : דאמאי והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם לא הוה מצי לשנויי ר׳ מאי היא דכי אמ׳ ר׳ מאי׳ כגון פירו׳ דקל דעבידי דאתו שהדקל בעולם והפירו׳ גדלים מאליהן אבל הכא מי יימר דחרש וזרע לה ואפילו חרש וזרע שמא לא תגדל התבואה כדאמרינן בפרק האומר בקדושין אמר רבה לא אמ׳ רבי אליעזר בן יעקב אלא בשחת שכב׳ גדלו הזרעי׳ קנת אבל אגם שהן עדיין קטנים לא ורבא אמר אפילו באגם מ״מ תרווייהו מודו דהיכא דאין נכרים כלל ולא יצאו חוץ לקרקע דלא קני ורבינו יצחק פי׳ דלא מצי מ מוקי לה כר״מ דאפי׳ ר״מ מוד׳ דכל דבר שאינו בעולם אינו קונה כדאמרינ׳ בפ״ק דגיטין והכ׳ קתני ואם אמ׳ לי ולבני מת נותן לבניו ואין בר׳ נר״י מעם זה דשמא לבניו שהם בעולם קאמר : על מנת שדיוט׳ עליונה שלי כו׳ שאם רוצה להוציא זיזין מוני׳ פיר׳ הקונטרס להוציא זיזין לחצר וקשה לרבינו תם הא לא איירי הכ׳ במכיר׳ החצר אלא במכירת בית וסתמ׳ בית לא מכר חצר ומפרש ר״ת להוציא בה זיזין אם הוא בונ׳ בנין בחצר ורוצה להניח על גבי דיוטא את הזיזין מניח אע״פ שמכביד על הכותל : שאם

: לטפיח כלי קטן לשתות בו בני אדם והאי שיעורא זוטר מכולהו והילכך גבי תנו חלק לפלוני בנכסי׳ ולמא פלגא קאמר או דילמא שוה פרוטה קאמר וממון המוטל בספק חולקין ואית דמפרשי כל הנך מד הדעת אין פחות מרביע דסתם נותן דעתו לרביע אין פחות משמונה דהכי הוי שיעור למלוי חביות ...ות וכן כולם ולא כהירא לי : בן לוי שמכר אורחא דמילתא נקט דדרך בן לוי המוכר שדות לישראל ...סום דלא מוזיל גביה משום האי תנאי מידי דזה כהנה וזה אינו חסר דבלאו הכי הוה יהיב האי לוקח נסחי מעשר או לו או לאח׳ דהא אין לו בו אלא טוב׳ הנא׳ והוא הדין לישראל המוכר שדה לחבירו ואמר לו ע״מ שהמעשר שלי הוא ליתנו לכל מי שארצה דהא השתא כמי יש לו בו טובת הנאה זו : מעשר ראשון שלו וכדמפרש לקמן דכיון דאין אדם קונה דבר שלא בא לעולם שיורי שייר מקום מעשר הילכך מעשר ראשון שלו ואפי׳ אם מכרה הלוק׳ לאחר דזכותו של לוי אינו יכול למכור לאחר והכי מוכח לקמן : יתן לבניו אחריו אבל אם לא פירש כן אינו מוריש כדבר זה זכותו לבניו דכיון דמשום ייתור לשון הוא דאמרינן לקמן דשייר מקום מעשר דיי לנו אי אבני ייתורא למאי שפירש דהיינו לעצמו : אין לו עליו כלום דמשמכרה לאחר פקע ליה מקום המעש׳ ששייר לעצמו וכשחזר ולקחה מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שבאה לידו דבי היכי דההוא לוקח שני זכה אפילו במקום מעשר ה״ה לזה הלוקח ראשון הבא מכחו : אמאי מעשר ראשון שלו הא אין אדם מקנה כו׳ כר כבן ומעשר זה עדיין עתיד ליזרע התבואה שיבאה ממנו אף ליחרש השדה תחילה : כיון דאמר ליה ע״מ כו׳ כלומר כיון דעל תנאי א מכר רוצה הוא שיתקיים התנאי דאין מתנה על חנם ולדעת כן מכר שיקנה המעשר והילכך שייר בידו קרקע הראוי ליגדל בה המעשר וכמי שאמר לו שדה שלי אני מוכר לך לאריסות ע״מ שתיטול ט׳ חלקים ואני אטול חלק ע עסירי ויש ספרים דגרסינן בהו בהדיא כיון דאמר ליה ע״מ שמעשר ראשון שלי כו ואית דמפרשים דייתור לשון דע״מ קא דייק וכדאמרינן בעלמא כל האומר ע״מ כאומר מעכשיו דמי ואי איפשר להעמיד שיטת שמועה זו כן וכפרק מי שמת אמרינן דאם מכר דקל ואמר לו חוץ מפירותיו דשייר מקום פירותיו והכא כמי אם אמר חוץ מן המעשר שייר מקום מעשר הילכך לאו כלשון דעל מנת תליא מילתא אלא כיון דמתני והתנאי אינו מועיל אלא ע״י שיור אמרי׳ דשייר מקום : אמר ריש לקיש זאת אומרת ברייתא׳ זו דאשמועינן דכל תנאי שאינו לא מעלה ולא מוריד אלא א״כ שייר אמרי׳ שיורי מקום לעצמו פורתא מינה שמעינן דהמוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שהדיוטא העליונה שלי הוא

שאם רצה להוציא בה זוזין מוציא רב
פפא אמר שאם רצה לבנות עלייה על
גבה בונה בשלמא לרב זביד היינו דקתני
זאת אומרת אלא לרב פפא מאי זאת
אומרת קשיא אמר ר' רימי מנהרדעא
האי מאן דמזבין ליה ביתא לחבריה
אף על דכתב ליה עומקא ורומא צריך
למכתב ליה קני לך מתהום ארעא ועד
רום רקיע מאי טעמא דעומקא
ורומא בסתמא לא קני אהני עומקא
ורומא למיקני עומקא ורומא ואהני
מתהום ארעא ועד רום רקיע למיקני
בור ודות ומחילות לימא מסייע ליה
ולא את הבור ולא את הדות אף על
שכתב לו עומק ורומא ואי סלקא דעתך
בסתמא קני עומקא ורומא תהני עומק
ורומא למיקני בור ודות ומחילות לא
צריכ' דלא כתב ליה והא אע"פ שכתב
לו קתני
הכי

שאם רצה לבנו' עלי' על גבה בונ' לאו על גבה בונ' ממש
קאמ' אלא דאי נפלה הדר בני לה כדמפר' לקמן אבל אם
לא אמר ע"מ לא בני לה אע"ג דתנן הבית והעליה של
שנים שנפלו ואמר בעל הבית לבעל העליה לבנות כו'
אומר רבינו יצחק דווקא בעל'
דעליפא וחשיבא טפי
מדיוטא אבל דיוטא דלא
חשיבא כולי האי לא יפה
כחה כמו עליה ובקונטרים
דחק בחכם לפר' בע"א :
אהני מתהו' ארע' עד רו'
רקיע למיקני בור ודות
ומחילות פירו' בקונטרי' דעד
רום רקיעא לא מהני מידי
דמשכתב לו עומקא ורומא
קני עד רום רקיעא ואפי' גג
שיש לו מעקה גבוה עשרה
טפחים והא דקתני במתניתין
אע"פ שכתב לו עומק' ורומא
אבור ודות קאי ולא אגג ולא
איתמרי' עד רום רקיע שא סוף
דיבור הוא דלא מצי למימר
עד שיפולי ביתא וק"ל לר"י ד
דה"מ למימר רומא ועומקא
עד ארעית תהומא לכך נרא'
לר"י דאגג נמי קאי דאע"ג
דכתב ליה עומקא ורומא
לא קני גג שיש לו מעק' גבוה
עשרה טפחים וה"מ למימר
ואהני עד רום רקיע למיקני
גג שיש לו מעקה גבוה עשר טפחים אלא דלא חש למינק'
אלא גבי בור ודות וה"ה גג וכ"ש הוא ודוחק ר"י לקיים
פ"ה דמדכתב עומקא ורומ' קני גג ואהני עד רום רקיע
למיקני בור ודות שעל הגג שהיו רגילין לעשות מקואות
על ראש הגג כמו שמצינו בפרק קמא דיומ' על גג הפרוו'
ועל גג שער המים :
קא

הוא גג שיש לו מעקה גבוה עשרה דאמרינן כי
דאינו מכור עם הבית ותנאי זה אינו מועיל ד...
כמי הרי הוא של מוכר כדקתני במתניתין ולא
כו' ולא צריך להתנות הילכך דיוטה העליונה
זוזין כנגד רשות
כדמפרש ואזיל
אם אמר לו חוץ
העליונה דשייר
להוצאת זוזין אל
זביד כדאמרינן כו
: למאי הילכתא
לקיש דאהכי תנא
דיוטא עליונה שלו
הכי הוא שלו דהמוכ
לא מכר דיוטא העל
שאם רצה מוכר להו
מדיוטא עליונה כנג
של לוקח שמכר לו זה
והחכר מוכיח דלהכי
תנאיה והכי א"ל על
שתהא דיוטא העליונה
לגמרי לעשות בה חפצ
להוציא ממנה זוזין כמת
קודם שמכרתי לך
והחכר דשייר בתנאי מק
בחכר כמו ששייר למעלה
בשדה מקו[ם] ... דכל תנ
דלא מהני מאי דקאמר א
מיהא לשייר מקום והיינו זאת
אומר' דקאמר ריש לקיש
ודווקא הוא אבל בנו אין לו
רשות להוציא זוזי עד שיפר'
לי ולבניי כדאמר' לעיל גבי מעשר דכל מילתא דדייקינ'
מייתור' די לנו אי אהכי וייתורא לעצמו כמו שפירש ע"מ
שמעשר ראשון שלי הכי נמי אמרינן ע"מ שהדיוטא ה
העליונה שלי אבל לבניו לא מהני תנאי המיותר: רב פפא
אמר כולי האי לא אהני תנאי' לשייר מקום ממה שמכר
אלא להכי אהני תנאי המיותר שאם רצה לבנות דיוט'
זו אם תפול על גביו של בית כו' והכי מסיק לקמן דאי נפלה הדר בני לה דאי הוה שתיק ומכר הבית סתם היתה
הדיוטא העליונה שלו כל ימי שתתקיי' אבל אם תפול לא יחזור ויבנה על גבי ביתו של זה דלהך דיוטא הוא דאישתעבד
ליה בית אבל לדיוטא אחרת לא אישתעבד עד דא"ל בהדיא יתור לשון כדאמרי' נמי בפ' הבית והעלייה אי דא"ל עלייה
זו ונפל אזלא לה ואי דא"ל עלייה סתם בעי למיגר ליה אחריתא ומסקנא לא צריכא דאמר ליה עלייה שעל גבי בית זה אני
משכיר לך דהא שעבדיה בית לעליי' אבל בלא ייתור לשון מכי נפלה אזלא לה ולא יבנה אחרת והכי קאמ' ע"מ שהדיוטא
העליונה שלי לעולמים ואף אם תפול אחזור ואבנה והא דתנן הבית והעליי' של שני' שנפלו וכו' אם אמר בעל העלייה
לבעל הבית לבנות כו' התם כדחלקו זה בעל בית וזה בעל עלייה ודאתנו בהדדי להשתעבד בית לעלייה כל הימים ואפילו
לא אתנו מתחלה על מנת כן חלקו ולרב זביד אהני תנאה להוצאת זוזין ולא להדר בני לה דהוצאת זוזין מסיק אדעתיה
שהרי צריך לו מיד אבל להדר בני לה אם תפול לא מסיק אדעתיה לעתים רחוקות : בשלמא לרב זביד דאוקי ייתורא
דתנאי להוצאת זוזין דהיינו שיור מקום בחכר דומיא דשיור מקום בשד' היינו דקתני במילתי' דר"ל זאת אומרת שהוצרך
ריש לקיש ללמוד מן הברייתא דלהכי ייתורא לשיור מקום דמסברא לא הוה אמרינן דמשייר איניש לעצמו מה שמוכר
ואע"ג דקאמר ייתורא : אלא לרב פפא מאי זאת אומרת למה לו לריש לקיש לומר זאת אומרת לאשמועי' דאהכי ייתור
לחזור ולבנות הדיוט' אם תפול בלא הברייתא נמי הוה ידעינן דלאהכי ייתור תנאי שאינו צריך לשפויי מילתא או הא
דרב פפא או שום דבר בעולם כדאמרינן במתניתין ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאין צריך ליקח לו
דרך מהתם שמעינן דכל תנאי בלא צורך לשפויי מילתא קאתי ומבריית' לא שמעינן ליה טפי ממתניתין ולעיל נמי אמרי'
ואי אמר ליה אילין מברכתא קני והכי הוה ליה למימר אמר ריש לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת כו' : האי
מאן דמזבין ליה ביתא לחבריה ומכר לו גם את הבור ואת הדות צריך לכתוב לו בשטר המכירה כן ואף על גב דכתב ליה
בשטר עומקו ורומו של בית אני מוכר לך לא קנה בור ודות כדמפרש ואזיל דלא אהני מה שכתב עומקא ורומא אלא
למיקני עומקו של בית כגון גוף הקרקע עצמו לחפור
תחת

הכי קאמ' אע"פ שלא כת' לו כמי שכת' דמי למיקנ' עומק ורום' למיקנ' בור ודות ומחילו' אי כתי' לי' עומק ורומא קני ואי לא לא קני ת"ש ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ואי סלק' דעתך בסתמא קני עומקא ורומא כי גבוה עשרה טפחים מאי הוי כיון דגבוה עשרה טפחים חשיב אמר ליה רבינא לרב אשי ת"ש

את הקרקעית שבית אם ירצה שאם לא כתב לא מסתמ' לא הרי הוא של מוכ' לחפו' בורו' שאין את קרקעית הבית אלא שלא יזיק לבעל הבית למיקני רומא כגון גג שיש לו מעקה שהוא איכו מכו' מסתמ' דקתני מתניתין כל האויר עד ם ירצה לבנו' בונה א הוה קני לי' לוק' הוא של מוכ' להוכא' לבנות באויר וכגון יד על ביתו של לוק' קני בור ודות שאין שזה לבית והילכך כל עומקו ורומו של ו קני ליה עד דכת' לי' תהומא מטולי בתהו' קי' והכי האי מארעי' מיקני בור ודות ומחילו' והאי עד רום רקיעא קני ליה מידי דמשכתב לו עומק' ורומא קני עד רום עא ולא איצטרך כלל אלא סוף דיבור הוא דלא מני ר מארעית תהומא עד שיפולי ביתא דמשמע דלא ין ליה משיפולו הבית ולמעלה כלום : ה"ג א"ע עומקא ומא בסתמא לא קני עד דמפרש עוקמא ורומא והילכ' א הכי עומקא ורומא למיהוי יתור לשון למקני בור ודות דלגופיה איצטריך : אע"פ שכתב לו עומקא ורומא ליכוד ודות קאי אכל אגג שיש לו מעקה גבוה י' א קאי דאז ודאי אי כתב ליה עומקא ורומא קני ליה כדמוכח לקמן : ואי ס"ד בסתמא אע"פ שלא כתב עומקא ורומא קני עומקא ורומא א"כ עומקא ורומא שכתב מיותר הוא ותיהני למיקני בור ודות אלא לאו ש"מ עומקא ורומא לגופיה איצטריך למיקני עומק' ורומ' וליכא ייתור לשון למיקני בור ודות עד דכתב לי' מארעי' תהומא עד רום רקיע כרב דימי : ומשני דלא כתב ליה עומקא ורומא הילכך לא קנה בור ודות אבל אי כת' ליה קני ואע"ג דלא כתב מארעית תהומא ודל' כרב דימי הכי קאמר אע"פ שלא כתב לו עומקא ורומא הרי הוא כמי שכתב לו כדי לקנות עומקא ורומא אבל למיקני בור ודות ומחילות צריך לכותבו בפירוש להיות ייתור לשון למיקני בור ודות דהא לגופיה לא צריך דמסתמא קני עומקא ורומא והכי משמע מתני' לא את הבור ולא את הדות אע"פ שכתב בשטר וכתרנס לו בשטר מכירה זו עומקא ורומא שהרי כתב לו בית זה אני מוכר לך ו ועומקא ורומא בכלל בית הוא אפילו הכי לא קנה בור ודות דלאו בכלל בית הוא עומקא ורומא : ת"ש ולא את הגג שיעת' היא והך רישא כדלא כתב לו עומקא ורומא איירי דהא לא קתני בה אע"פ שכתב לו עומקא ורומא אלא בסתמא איירי ומשום הכי לא קנה גג שיש לו מעקה גבוה י' דהיינו בכלל רומא כדסלקא דעתיך השתא : ואי ס"ד בסתמא קני עומקא ורומא כדקפרכת לעיל כי גבוה עשרה טפחים מאי הוי אמאי לא קנה אלא לאו ש"מ דרומא מסתמא לא קני לא גג גבוה עשרה ולא אויר מי' ואילך והוא הדין דלא קני עומקא מסתמא כלל כרב ד דימי ומיהו גג שאין לו מעקה גבוה עשרה קני מסתמא להשתמש על הגג דאין זה בכלל רום אלא בכלל גוף הבית ממש כעליות הבית : ומדאיכן גבוה עשרה חשיב בית בפני עצמו ולא מיבטיל לגבי בית בסתמא עד דמפרש עומקא ורומא הכל אויר הגג עד לרקיע דהיינו רומא הוא הדין לעוקמא קני מסתמא : ת"ס

תא שמע ולא את הגג פירש הקונטרס והך דריש' בלא כתב לו עומקא ורומא איירי דהא לא קתני בה אע"פ שכתב לו עומקא ורומא ובחנם פירש כן דאפילו הוה קאי אריפא הא אסיק לעיל למאי דבעי למימ' בסתמ' קני דהכי קאמר אע"פ שלא כתב כמי שכתב דמי למיקני עומקא ורומא : ואי סלק' דעתך בסתמא קני כי גבוה עשרה טפחים מאי הוי פירו' אי בסתמא קני אויר שלמעלה מן הגג וגם הבנין שלמטה ממנה יקנה והגג שבאמצע לא יקנ' ואין סברא שהיא הפס' בקנייכו וזה דוחק לרבי' שמואל לפ' דלא קאי אע"פ שכתב לו עומק ורומא דמתניתין אגג דאי קאי אגג א"כ כי כמי ב בסתמא לא קני תקשי ליה הכי דכשכתב לו עומק ורומא קני בבנין שלמטה מן הגג ואויר שלמעלה והגג שבאמצע לא קני ומשני כיון דגבוה עשרה טפחים חשיבי ולא בטיליה לגג אבל אויר שלמעלה קני וכך פי' הקונטר' וכן צריך לפרש דלא מצי למימר כיון דלא קני גג לא קני נמי אויר שלא יהא הפסד בקנינו דהא מוכח בשמו' בהד' דאי אמר בסתמא קני רומא אפילו בשהגג גבוה עשרה קני האויר למעלה שימנו עד לרקיע אע"ג דלא קני גג דפריך מדרב פפא דאמ' אם רצה לבנות על גבה בונה וס"ד דעל גבה ממש קאמר באויר שלמעלה מן הגג ויבנה על גבי עמודי' שלא יכביד על הכותל ואי ס"ד בסתמא לא קנה למה לי ע"מ פי' והל' בלא ע"מ נמי יכול לבנו' עלייה באויר שלמעל' מן הגג ואי כי אמ' בסתמ' נמי קני בשגג גבו' י' לא קנה לאויר שלמעל' א"כ כי נמי בסתמא קני תיקשי ליה ע"מ למה לי וזהו דוחק לפירו' רביכו שמואל שהמקשה הוא מקשה מאות' סבר' שאין לו שיה הפס' בקנייכו והתלמוד איכו חושש ממכו וכר' לר"י לפרש דקאי ארישא ולא את הגג כדפרי' לעיל והכי פריך הכא א"א בשלמא דבסתמא לא קני עומק' ורומא כיון דבשורה קני רומא אתי שפיר דכיון דגג גבוה י' טפחי' דלא קנה גג דבדבר מועט מתבטל הקנין דלא בטל גג אגב בית אלא אי אמרת דבסתמ' קנה כיון שנקל כל כך לקנו' א"כ אפי' גג שיש לו מעק' גבוה י' יקנה כיון דבעין יפה כל כך מוכ' דאפ' בסתמ' קני רומ' ומשני לעול' בסתמ' קנה רומ' ואפ"ה לא מזכין לי' גג גבוה י' בסתמא אם לא שכתב עומקא ורומא כיון דחשיב ור"ת אין כר' לו מה שפי' הקונטרס דדיוטא גג שיש לו מעקה גבוה י' טפחים דבמסכת שבת מוכח דלשון דיוטא הוא סור' דתנן בהזורק שית גזוזטראו' זו כנג' זו בר"ה המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא א' את כו' משמע בשורה אחת שאינה זו כנג' זו ועוד דמאי למפר' מילתיה דרב פפא דאי בעלה הדר בני לה הא לא משמע הכי ליסנא דרב פפא דקאמר שאם רוצה לבנו' עלייה על גבה בונה דמשמ' דעל גבה ממש של דיוטא ועוד שצריך לדחוק ולחלק בין הך דיוטא להיא דהכי' והעלייה ונראה לר"ת דיוטא עליונה היא שורת אבנים עליונה של חומה שהגג עומד עליה וקאמר

תא שמע דאמר ר"ל זאת אומר' המוכר בית לחבירו ואמ' לו ע"מ שדיוט' העליונ' שלי דיוטא העליונה שלו ואמרינן למאי הילכתא רב זביד אמר שאם רצה להוצי' בה זיזין מוציא רב פפא אמר שאם רצה לבנות עלייה על גבה בונה ואי סל קא דעתא בסתם לא קני למה לי ע"מ אהני ליה על מנת דאי נפיל הדר בני לה :

מתני' לא את הבור ולא את הדות אע"פ שכתב לו עומק ורומא צרי' ליק' לו דרך דברי רבי עקיב' וחכמי' או' אינו צרי' ליק' לו דרך ומודה ר' עקיבא בזמן שאומ' לו חוץ מאלו שאין צרי' ליק' לו דרך מכרן לאחר רבי עקיבא אומר אינו צרי' ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך ליקח לו דרך :

גמ' יתיב רבינא וקא קשיא ליה היינו בור היינו דות א"ל רבא תוספאה לרבינא ת"ש דתניא אחד הבור ואחד הדו' בקרק' אלא שהבו' בחפיר' והדו' בבנין יתיב רב אשי וקא קשי' לי' היינו בור היינו דות א"ל מר קשישא ברי' דרב חסד' לרב אשי ת"ש דתניא אחד הבור ואחד הדות בקרקע אלא שהבור בחפיר' והדו' בבנין צרי' ליקח לו דרך דברי ר' עקיב' וחכמי' אומרים אינו צריך וכו' : במאי קמיפלגי ר' עקיב' ורבנן בהא קא מפלגי רבי

וקאמר למאי הילכתא קאמר ע"מ שהדיוטא עליונה שלי הלא אינו יכול לשסירה אם היה רוצה שכל הבית מכר לו ולענין מה היא שלו ומפרש רב זביד שאם רוצה להוני' בה זיזין מוציא פירו' על שורה עליונה אע"פ שמכביד על הבית ורב פפא אמר אם רצה לבנות עלייה על גבה בונה על גבי עמודים שלא יכביד על הבית אבל להכביד אינו רשאי ופריך אלא לרב פפא מאי זאת אומר' דאע"ג דיכול לבנו' עליי' על גבה לפי הא דמתקיף דעומקא ורומא מסתמ' לא קני וא"ב כיון דלא מהני דבוריה לשיור ב גו' הבי' ואינו יכול להבני מאיד זאת אומר' דהא פשיט' דמהני דבו' אם נפל' דהדר בני לה ולמאי דמתקיף דבסתמ' קני עומקא ורומא ומתניתין שמעינן דייתור לשון מהני אבל לרב זביד אתי שפיר זאת אומרת דמשייר בנו' הבית ומסיק לרב פפא לענין דאי נפל הדר בני לה לאו אעלייה קאי אלא אם נפל הבית ואינו רוצה הלוק' לבנותו הרי בעל עלייה בונ' את הבי' והעלייה על גבי עמודים כאשר בתחיל' ויושב בו עד שיתן לו יציאותיו וא"ת ומאי נפקא ליה מינה במה שהבית בנוי תחת העליי' כיון שעלייה איכה בנויה על גבי כותלי הבית אלא על גבי ע עמודים הקבועי' בחצר בלא בית כמי יכול לעשות כן וא"מ ר"ת שלא יפחד תמיד שלא תיפחת העלייה ויפול לארץ ועוד דנפקא ליה מינה שלא ישב הרוח תחת העלייה ניתקרר וקשיא לפי' ר"ת דאמ' כזה בורר אחד אומ' כדיוט' עליונה ואחד אומר כדיוט' תחתונה מעשה בא לפני ר' וניר' עדותן ואי דיוטא שורת חומה היאך הלוה חבירו על שורות חומה אלא משמע דהיינו תיקרה ובשילהי כיצד משתתפין כמי תנן שתי ד דיוטות זו כנגד זו מקנתה עשו עוקה כו' לא משמע כלל שורת חומה אלא תיקרה : ממאי

תא שמע דאמר ר"ש לק"ש כו' מדרי בשלמא דמסתמא קני לוקח עומקא תנאה דעל מנת שהוא מיותר לכו מוכר לבנות ע"ג הדיוטא ולהגביה אחרים דאי לא לוקח לו מסתמ' בכל מי דאיכא של מוכ לא קני מוכר י אהני ק תנאי כ לדיוטא בית וא וקא ס איתא ל פפא כד כפירוש כפלה ה מסתמא ודקאמר להכי א הדר בני דרב פנ גבי דיוני דיוטא י נרא' נ ויש שי ממש : שכת' לו רב דימ ורומא עומקא ורומא ו שתשמים ... מן הבית שאינו עשוי אלא לשאו' ממנו מים : וצריך המוכר ליקח דרך מן הלוקח לילך לבור ודות שלו דמוכ' בעין יפה מוכ' לדברי ר' עקיב' ורבנן סביר' להו דמוכ' בעין רעה מוכר ושייר דרך לעצמו מחה שמכ' : בזמן שא"ל חוץ מאילו חוץ מבור ודות ותנאי שלא לבור' הוא שהרי אינן בכלל בית אלא לטפויי מילת' קאתי ושיי' לו דרך לעצמו ולרבנן לא אתא לטפויי מילת' כלל דבלאו הכי שייר לעצמו דרך ולרווח' דמילת' אמר כן שלא יאמ' לוקח כל הבית מכרתה לי ולא שיירתה דרך שאין כל מוכרין בקיאין בדינין והילכך פירש כל כך : מכרן לבור ודות לאחר והבית שייר לעצמו ר' עקיב' או' אין צריך הלוקח ליקח לו דרך לבור ודות שקנה דמוכר בעין יפה מכר לו :

גמ' היינו בור והיינו דות איזהו בור ואיזהו דות והלא אין היכר בין זה לזה ששניהן עמוקין בקרקע ויש בהן מים מכונסין ולמה לי למיתני תרתי : בחפירה בקרקע קשה שמחזי' מים בלא בניין : בבניין חופרין בור בעפר תיחוח ובונין לו כותל אבני' ומיקרי דות והילכך אי תנא בור הוה אמינא ה"מ בור שהוא בחפירה אבל דות שהוא בבניין כמו הבית הרי הוא בכלל בית ואי תנא דות משום דבניין כפני עצמו הוא וחשיב אבל בור לא חשיב וליבטיל גבי בית נריכא :

דר'

עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר בכל דיני מכירות שבעולם : ודאמרינן בעלמא ר' עקיבא לטעמיה כו' כלומר
בעלמא שאר דיני מכירה דתלו טעמייהו בעין יפה ובעין רעה אליבא דר' עקיבא ורבנן כגון בפרק חזקת
אמרינן מכר אילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא דר' עקיבא ורבנן דלרבי עקיבא יש לו קרקע לבעל האילן
האילן יטע אחר במקומו ולרבנן אין לו מהכא מתניתין הוא דדייקינן לה : ממאי דילמא דכ"ע התם

ר' עקיב' סבר מוכר בעין יפה מוכ' רבנן סברי מוכ' בעין רעה מוכ' ו דקאברי' נמי בעלמ' ר' עקיבא לטעמי' דאם מוכ' בעין יפה מוכ' מהכ' ממאי דילמ' בהא פליגי ר' עקיבא סבר אין אדם רוצ' שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים ורבנן סברי אין אדם רוצה שיטול מעות ויפרח באויר ואלא מסיפא מכדן לאח' ר' עקיבא אומ' אינו צרי' ליקח לו דרך והחכמי' אומרי' צרי' ליקח לו דרך מאי לאו בהא קמיפלגי דר' עקיב' סבר מוכ' בעין יפה מוכ' ורבנן סברי מוכ' בעין רעה מוכר ודילמ' בהא פליגי דר' עקיב' סבר בתר דעת' דלוק' אזלינן ורבנן סב' בתר דעת' דמוכ' אזלינן ואלא מהא דתנן ולא את הבו' ולא את הדות ולא את הגת ולא את השוב' בין חרבין בין ישובין וצרי' ליקח לו דרך דברי ר' עקיב' וחכמי' אומרי' אינו צרי' הא תו למה לי אלא לאו הא קא משמע לן דר' עקי' סבר מוכר בעין יפה מוכ' ורבנן סברי מוכ' בעין רעה מוכר ודילמא אשמעינן בית וקא משמ' לן שדה וצריב' דאי

ממאי דילמא רבי עקיב' סבר בתר דעתא דלוקח אזלינן פירוש היכא דאיכא טעמא דדריסה ופריחה אבל היכא דליכא כמו גבי אילנות לא : ה"ג

מכר ויש לו בקרק' רעה מוכ' ואין לו פליגי דרבי עקיב' לוקח רוצה שיתן ...בר וידרוס על גבי לכורו ...דותו ...ני יודע הוא שלדעת הלוקח שלא ידרוס גבי ביתו והיה לו ...ייר לעצמו דרך והילכך צריך ליקח וכל גבי מכר אילנו' ...רקע אימא מודו רבי דמוכ' בעין רעה מוכ' ...קרקע לבעל האילן ...לוקח דליכא הכא ...קח טענת ידרסוהו ...דלא דרים מוכ' על גבי ...כות של לוקח: ורבנן סברי ...ים' לא חיים לוקח דאין ...אין חסרון ממון אבל מוכ' יש

טענה דאיכו רוצה שיקבל דמי ביתו מן הלוקח ע"מ שיצטרך לפרוח באויר אל בורו ודותו ומעכ' לעצמו והילכך ודאי מכר דרך בורו ולא הוצרך לפרש שהוא מעכב גם את הדרך של בורו דמה הכא' יש לו
בבור בלא דרך אבל גבי מכר אילנות ושייר קרקע מודו רבנן דבעין יפה מוכ' דלית ליה למוכר השתא טענת פריחת אויר ואיכו כפסד מקרקעו שהוא משייר לעצמו כלום ע' אילן זה : לא מסיפ' דהך בבא דקתני מכרן לבור ודות לאחר והבית עכב לעצמו רבי עקיבא אומר אין צרי' הלוקח ליקח לו דרך דבעין יפה מכר לו כמדמפרש לקמן דהשתא ליכא לפרושי טעמ' דר' עקיב' בדלעיל אין אדם רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים וליכא הכא שום טענה ללוקח אלא זאת דאין אדם רוצה שיתן מעותיו ויפרח באויר ולהאי טענה לא חיים רבי עקיבא לעיל הילכך עעמיה הכא משום עין יפה הוא וחכמי' אומרי' צריך ללוקח ליקח לו דרך מן המוכר דבעין רעה מוכר דליכא הכא לפרושי טעמייהו דרבנן לעיל דאין אדם רוצ' שיטול מעותיו ויפרח באויר ואין למוכר אלא טענת דריסת ביתו לחוד ולההיא טענה לא חיישינן רבנן לעיל הילכך משום עין רעה הוא ולא גר' שבא הא תו למה לי דהא לפום ריהטא משמע שהחליפו בכאן טעמייהו דרבי עקיבא אית ליה טענ' פריחת אויר ורבנן אית להו טענת דריסה וקשיא רישא לסיפא : לא ה"ג מאי לאו בהא קמיפלגי דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר כו' דאי בתר טעמייהו דלעיל אזלי איפכא הוה להו למימר הכא לרבי עקיבא צריך ליקח משום טענת דריסה דמצי למטען מוכר ולרבנן אין צריך משום טענת פריחת אויר דמצי טעין לוקח :
ודילמא בהא פליגי דרבי עקיבא סבר בתר דעתא דלוקח אזלינן כו' כלומר בין רבנן בין רבי עקיב' חשיבי להו הכך שתי טענו' דריסת ופריחת אויר דבתרוייהו אדם מקפיד אלא דרבי עקיבא מייפה כח דלוקח בכל מקום שיש לו טענה כנגד המוכ' ואזיל בתר דעת' דלוק' משו' דלא שדי איניש זוזי בכדי והיה יודע המוכ' שכוונת הלוקח לקנות דבר שלם שלא יהא נפסד במקחו כלום דאין אדם משליך מעותיו לאיבוד הילכך יד לוקח על העליונה ולא חיישינן לטענת מוכר כנגדו כלל ורבנן אזלי בתר דעתא דמוכר דיד בעל השטר על התחתונה אבל גבי מכר אילנות ושייר קרקע דליכא לא למוכר ולא ללוקח טענת דריסה ופריחת אויר אימא תרוייהו מודו או עין יפה או עין רעה : לא את הבור ולא את הגת מתניתין היא וקתני רישא המוכר השדה מכר האבנים שהיו לצורכה לא את הבור ולא את הגת כו' בבור שבתו' השדה איירי שהיו עושין בתו' השדה בור להשקותו: ולא את הגת שבתו' שדה : בין חריבין שאין מים בבור ואין כרמים סמוך לגת ולא יוכים כשובך בין ישובין מיושבין ואית דגרסי ישבין כל הכך אינן בכלל שדה וצרי' למוכר ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא : הא תו למה לי אי לאשמועינן טעם דרבי עקיבא דאין לוקח רוצה שיתן מעותיו וידרסוהו אחרים וטעמייהו דרבנן דאין מוכר רוצה שיטול מעותיו ויפרח באויר הא מרישא דקתני לא את הבור ולא את הדות וצריך ליקח כו' שמעינן לה אלא ודאי משנה יתירה היא לאשמועינן דאפי' בשאר דינין דליכא הנך טעמי מייפה רבי עקיבא כח לוקח משום דמוכר בעין יפה מוכר ורבנן מייפין כח מוכר משום דמוכר בעין רעה מוכר : ודילמא טעמייהו דרבי עקיבא ורבנן הכא כדלעיל ודקאמ' הא תו למה לי איכא למימ' דאשמועינן לעיל בית כלומר פלוגתא דר' עקיבא ורבנן וטעמייהו גבי מכירת בית והשתא אשמעינן שדה וצריכא לאיפלוגי בתרתי :

דאי אשמעינן בית ולא אשמעי׳ שדה הוה אמינא התם הוא דאמר ר׳ עקיב׳ צריך ליקח לו דרך דריסת משום צניעות כלומר דהתם ודאי יש לו טענת דריסה משום דאד׳ עושה בתוך ביתו מיג שידרסוהו אחרים אבל גבי שדה מודו להו רבנן דאין צריך למוכר ליקח לו דרך דלא מפסיד לוק בשדהו דהא ליכא צניעותא בשדה שאינו עשוי אלא לחרישה וזריעה הילכך איצטריך למיתני ש

הכי גרסינן רבינו חננאל ואזדו לטעמייהו וצריכא וה וצריך לפר׳ וצריכא דלא תיקשי והא איפלינו בה חדא זימנא וכן היא סוגיית התלמוד בכל מקום : לא

דאי אשמעינן בית משום דבעי צניעות׳ אבל שדה אימא לא ואי אשמעינן שדה משום דקשי ליה דוושא אבל בית אימא לא אלא מסיפא מכרן לאחר ר׳ עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך הא תו למה לי היינו הך

אלא לאו הא קמ״ל דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר שמע מינה איתמר רב הונא אמר רב הלכה כדברים חכמים ורב ירמיה בר אבא אמר שמואל הלכה כר׳ עקיבא אמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב הונא והא זימנין סגיאין אמריתה קמיה דרב הילכתא כרבי עקיבא ולא אמר לי ולא מידי אמ׳ ליה היכי תנינא אמ׳ ליה איפכא תנינא משום הכי לא אמר לך ולא מידי אמר ליה רבינא לרב אשי לימא אזדו לטעמייהו דאמר רב נחמן אמר שמואל האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא

אזלי בתר דעתא דמוכר אפילו היכא דמיסתפים הטעמים למפרע היינו הך דקתני בסיפא ד ודות לאחר דמהתם שמעינן דאזיל ר׳ עקיבא בתר דעתא דלוקח ורבנן אזלי בתר דעתא די ה״ה גבי שדה דהא מרים׳ דהך סיפ׳ דהיינו לא מכר לא את הבו׳ ולא את הגנת מיכ׳ שמעינן דכי כמי גבי שדה דכל טעמי בית דריסה ופריקה איכא למימ׳ כמי גבי שדה וכיון דאשמעינן די הנך טעמי דלעיל ה״ה כמי גבי הך סיפא דמכרן לאחר שמפתכים הטעמים איפכא כדלעיל ג כמי ר׳ עקיבא בתר דעתא דלוקח ורבנן בתר דעתא דמוכר : אלא לאו ש״מ הך משנה יתיר דאפי׳ בשאר מקומות דליכא הנך טעמים מייפה רבי עקיבא כח לוקח ורבנן מייפין כח מוכר י למימר דרבנן איצטריך למיתני הך סיפא לאשמועינן דאית להו לרבנן גבי שדה כמי חשיב לו דווסא דמריסא דקתני המוכר את השדה לא מכר את הבור לא שמעינן להו לרבנן גבי י טענת פריקת אויר אלא לר׳ עקיבא הוא דשמעינן ליה דקשי דווסא לשדה והשתא קמ״ל דלו סברא ואי לא תנייה הך סיפא הוה אמרינן דמודו ליה רבנן לרבי עקיבא דאין צריך ליו לטענת דריסה דקטעין מוכר ליכא למימר הכי דכיון דמריסא דהך סיפא שמעינן לר׳ עקיבא סברא כמי מודי רבנן דהא לא פליגי בכל הנך בבי אדרבי עקיבא אלא דאיהו אזיל בתר דעתא דלוקח ואינהו בתר דעת המוכר ותו לא מידי : הלכה כדברי חכמים דמוכר בעין רעה מוכר כרבי עקיבא דבעין יפה מוכר הויא מסקנא כרבי עקיבא דא״ל רב הונא לרב נחמן הילכתא כוותייכו דמקרביתו לבבא דריש גלותא דשכיחי דיין א״ל איפכא לרבי עקיבא בעין רעה ולרבנן בעין יפה ותלמודא הוא דקמפרש דאיפכא הוה תני רב ירמיה ומיהו לא אמר לרב הונא לשון זה איפכא תניינא שאם היה יודע שאין רב הונ׳ שונה כמותו לא היה לו לתמוה דהיינו הך דבין לרב הונא בין לרב ירמיה הילכתא דבעין רעה מוכר משום הכי לא אמר לך ולא מידי דהא את כמי הוה פסקת הילכת׳ דבעין רעה מוכר : אזדו לטעמייהו דלרב בעין רעה ולשמו׳ בעין יפה : האחין שחלקו שהיהם מוכרין זה לזה : אין להן דרך זה על זה אם חלקו שני שדות אחד כטל חיצון ואחד כטל פנימי ואין הפנימי יכול לכנס לשדהו אלא דרך חיצון בדרך שהי אביו נכנס אין לו לפנימי דרך על חיצון משום דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר דרך לעצמו וכיון שמכר לו לאחיו חלקו שבחיצון בעין יפה מכר לו כל השדה והדרך ולא שייר לעצמו במכירה זו כלום והיינו שמואל לטעמיה דפסיק כר׳ עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר דלגבי פנימי שייך למימר עין יפה דא״ע שצריך לפרוח באויר לא שייר לעצמו את הדרך אבל גבי חיצון לא שייך עין רעה במה שאינו נותן לו את הדרך שהרי אינו מוכר בשדה זו החיצון אלא לוקח ובלוקח לא שייך עין יפה אבל בשדה הפנימי הוי הוא מוכר שמכר לאחיו חלקו ובההוא שמכר לא שייר לעצמו כלום וליכא עין רעה גביה כלל : ולא

ולא חלונות זה על זה ולא אבת הבים זה על זה והזהרו בהן שהלכו' קבועות הן ורב אמר יש להן צריכ' דאי אשמעינן בהך בהך קאמ' רב משו' דאמר ליה נידור ביה בי היבי דררו בידה אבהתין חדע דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך אבל בהא אימא מודי ליה לשמואל ואי איתמר בהא בהך קאמר שמואל אבל בהך איכא מודי ליה לרב צריכא אמר ליה רב נחמן לרב הונא הילכת' כוותין או הילכת' כוותייכו אמר ליה הילכתא כוותייכו דמקרביתו לבבא דריש גלות דשכיחי דייני איתמר שני בתים זה לפנים מזה שניהם במתנה אין להן דרך זה על זה וכל שכן חיצון במתנה ופנימי במכר חיצון במכ' ופנימי במתנה סבור מינה אין להן דרך זה על זה ולא היא מילא תנן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן אלמא מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב הכא נמי מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב :

מתני' המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא את המפתח מכ' את המכתש' קבועה אב' לא את המטלטל' מכ' את האיצטרוביל אבל לא את הקלת ולא את התנור ולא את הכירים ובזמן שאמ' לו הוא וכל מה שבתוכו הרי

חלונות כו' כבר מפורש בפרק ראשון : ולא חלונות ... רנה לבנות כנגד חלון אחיו כחבירו בונה : ... לומר שהלכה כן : ורב אמר יש להן דמוכר בעין ... ומשייר לעצמו כמה שמכר לאחיו דכר הצריך ... ואורה : הכי ... יכא ורב אשי הוא ... הכי לרבינא דלא ... מייהו לגמרי ואין ... ולוק מחטירת' ומיהו ... זוד הוא לומר ואזדו ... הו וצריכא אבל הכ' ... הוא דאיירו בה ... ואמרו לימא אזדו ... הו הילכך הוכר לומ' ... גירון צריכא : דאי ... כהך דאחין שחלקו : ... ואמר רב דיש להן ... משום דאמרי אחין ... כה כו' וכמו שהי' לאבא ... כן גם לי שע"מ כן ... תי' תדע דטעב' מעלייתא ... א גבי חלוקת יורשין דכתי' ... תת אבותיך וגו' : אבל בהא ... כי עקיבא ורבנן אימא ... מודי ליה רב לשמואל דמוכר ... בעין יפה מוכר : הילכתא ... כוותין שמואל ורב נחמן ... תלמידו היה : דמקריבתו כי ... ריש גלותא רב נחמן חתנא ... דבי נשיאה הוה ורגיל במקום ... הדיינין ורואה מעשים בכל יום ... הילך דייני : דשכיחי דייני בפני ... י מסברא אי כמי דיני : זה ... נים מזה ודריסת הפנימי ... ל החיצון לרשות הרבים : ... וכיהם במכר שמכרן ביחד ... נב' בני אדם : שניהם במתנה ... ביחד לשני בני אדם : אין לו דרך לפנימי על החיצון דכי היכי דלפנימי זכין ויהיב בעין יפה לחיצון נמי בעין יפה יהב וזכין ולא מיקרי עין רעה אפי' לרבנן אלא היכא דמכר את הפנימי ועיכב לעצמו את החיצון כי מתניתין אבל היכא דלא עיכב לעצמו כלום דכ"ע מודו דלא' מכר כל החיצון ולזה כל הפנימי ואין לפנימי על החיצון כלו' דלא תהיה עינו יפה לזה ורע' לזה וכ"ש חיצון במתנ' כו' דודאי לא תהיה עינו יפה אבל לוקח ורעה אבל מקבל מתנה דלהוא דיהיב ליה לדידיה רחים ליה : סבור מינה אין לו דרך דכיון דלשנים מוכר ונותן עינו רעה לזה וטוב לזה : מילא תנן בסוף פירקין : במה דברים אמורים דפליגי רבנן ואמרי דצריך ליקח לוקח דרך אבל מוכר לא צריך משום דבעין רעה מוכ' ה"מ במוכ' אבל בנותן מתנ' מודו דבעין יפה יהיב ויהיב גם את הדרך אלמא רבנן נסבירא להו דמוכר בעין רעה מוכר גבי נותן מודו דבעין יפה נותן והילכך הכא לא מיבעי' לרבנן דיש דרך לפנימי על החיצון דגבי חיצון שמכר לו הוי עין רעה וגבי פנימי שנתן לו במתנ' הוי עין יפה אלא אפילו לרבי עקיבא דאית ליה עין יפה גבי מוכר גבי נותן מיהא איכא עין יפה טפי והילכך יש לו לפני' דרך על החיצון דמוכח' מילתא דעינו יפה אלו טפי מחיצון דקא יהיב ליה מתנה : מתני' המוכר את הבי' סתם : הכי כו' כללא דמילתא כל תשמישי בית הקבועים מכורין בכלל בית והמטלטלין אינם מכורין : את הדלת כל המחובר בקרקע הרי הוא כקרקע : אבל לא את המפתח דמיטלטל : המכתשת הקבועה בקרקע : איצטרוביל עגול שסביב הריחים נרקיא בלעז ודבר קבוע הוא ואין מזיזין אותו ממקומו : הקלת האפרכסת טרמוזיא בלעז ומיטלטלת היא : הכי גרסינן לא את התנור ולא את הכיריים דכל הנך מיטלטלין הן וכן נמי תניא בתוספתא וכסדר המשנה גר' מכר תנור מכר כיריים ולא נהירא והא איתא צריך לאוקמה במחוברין לקרקע : הרי

לא מכר לא את התנו' ולא את הכירי' ולא את הריחים להאי גירסא איירי בתלושין דהא קתני מכר את המכתשת קבועה א"כ כר' אלעזר דנמצא אתיא ואי כתני' וכירים מחוברים הא רבי אליעזר הוא דאמר כל המחוב' לקרקע הרי הוא כקרקע אי נמי אר"ב בא דאיירי ב במחובר דסתמייהו מחוברי' כדאמרי' גבי את הטפילה בארץ אבל אין חבורו חשוב חיבור תדע מדקבלי טומאה הילכך לא מכר אפילו לרבי אליעזר תנור וכירים וריחים אע"ג דלדידיה מכר את המכתשת ולספרים דגר' מכר את התנו' ואת הכירי' אבל לא את הריחים צריך לומ' דחשיב חיבורן חיבור ולא דמו לקבל' טומאה וחיבור הריחים לא חשיב כולי האי כמו של תנור וכירים ואין להקשות אמאי נקט בגמרא ולא את הריחים כיון דאפילו רבי אליעז' מודה דלא מכר את הריחי' אר"ש דנקט להו משום דבעי למיתני ובזמן שאמר ליה הוא וכל מה שבתוכו כולן מכורים ואפילו ריחים : בו מת

הרי כולן מכורין: גמ׳ לימא מתני׳ דלא כרבי מאיר דאי כר׳ מאיר הא אמר מכר את הכרם מכר תשמישי כרם אפי׳ תימא ר׳ מאיר הת׳ קביע הכא לא קביע והא מפתח דומיא דדלת קתני מה דלת דקביע׳ אף מפתח דקביע׳ אלא מהוורת׳ מתני׳ דלא כרבי מאיר ת״ר המוכר את הבית מכר את הדלת ואת הנגר ואת המנעל אבל לא את המפתח מכר את המכתשת החקוקה אבל לא את הקבוע׳ מכר האיצטרוביל אבל לא את הקלת לא את התנור ולא את הכירים ולא את הריחים רבי אליעז׳ אומר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את הבור ולא את הדות ולא את היציע ת״ר צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקו׳ קבעו ולבסו׳ חקקו אינו פוסל את המקוה מני לא רבי אליעז׳ ולא רבנן הי ר׳ אליעזר אילימא

לימא מתני׳ דלא כר׳ מאיר מדתנן דלא מכר את המפתח לייק דהא מכח מפתח מסיק דלאו דלא כר׳ מאיר ולא כפ״ה לפירש דהשתא מדקתני לא מכר את המכתשת המטלטלת קא פרי׳: מהדורתא דלא כר׳ מאיר וא״ת והא קאמר בהמוכר את הספינה דר׳ אליעזר ור׳ מאיר קיימי בחדא שיטה מדתנן בפירקין ר׳ אליעז׳ אמר המוכ׳ את בית הבד מכר את הקור׳ ויש לומ׳ דלאו מטעם בחדא שיט׳ קאמ׳ תדע דהא טעמ׳ דר׳ אליעז׳ מפרש בברייתא שלא נקרא בית הבד אלא על שם קורה: צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה איכא לאוקומי אפילו בפרון משני רוחות כדרך הצינור וכגון שחטטו באמצע לקבל צרורו׳ דבהכיא בית קבול חשיבי מים שאובים שעוברים על אותו בית קיבול כדתנן ה החוט׳ בצינו׳ כדי לקבל צרורו׳ בשל עץ בכל שהו בשל חרס ברביעית ר׳ יוסי אומ׳ אף בשל חרס בכל שהו כו׳ דאי לא חטטו אפי׳ סתום מב׳ צדדי׳ לא חשיב כלי כדמוכיח ר׳ שמואל מהא דתנן המטי׳ את הטבלא תחת הצינו׳ אם יש לה לבזבז׳ מארבע רוחות כו׳ ואין צריך לאוקומי בצינור שסתם מכל צד ודוקא שמי׳ נופלין מצינו׳ למקוה אבל אם נפלו מצינור לקרקע ומקרק׳ למקוה המשכה הוא ואינו פוסל המקוה אם יש בכר במקוה כ״א סא׳ מי גשמים כדתנן בפ״ק דתמורה: אילימא

הרי כולן מכורין כל הנך תשמי׳ אמאי תשמישתיה לא מיזדבני ואי שבתוכו אמאי מוכר לך שלא ריבה המיוחדין לבית זה שאין רגילין כר׳ מאיר דאי כר׳ מאיר האמו׳ בברייתא בגמרא: מכר כרם קנים שבכר׳ שהן לצורכ׳ כדת

ומפק לפותי לאחר זבין דלא איכו שלו נו מכ תכן מה מר ה לב טי הס׳ הוא בג סי נג אר הו מו זב מו ה ל ב מ לג גמ׳ דלא

מכר תשמישי בית: ומשני התם קבוע כ״ומר התם כדר׳ מאיר איכא למימר דלא איירי ב הקבועין לעולם בתוך הכרם שאין מזיזין אותם משם לעולם ואע״ג דאיכם קבועין בקרקע אבל מכתשת שאיכה קבוע בקרקע זימנין דשיילי לה ולא קביעה בבית כל כך: והא מפתח דומיא דדלת קתני מה דלת דקביע לעולם שאין מזיזין אותו משם להיות של ממקום למקום אף מפתח כשל עץ מיירי דקביעא שיש מפתחות שאין מזיזין אותן מן הפותחות כגון של בני כפרים ואפי׳ הכי לא מכר את המפתח דאי איתא דבמפתח שאיכו קבוע מיירי ליפלוג וליתני בדידה המוכר את הבי׳ מכר את המפת׳ קבוע׳ אבל לא את המיטלטל׳ כדקתני גבי מכתש׳ וכ״ש דלת דקבי׳ טפי אלא מדקתני דלת שמעינן דליכא לאיפלוגי אלא בין דלת למפתח ואע״ג דקביע כדלת איכו מכור שהרי תשמיש קל הוא ונוח לטלטלו ופעמים שמיטלטלת אבל לא תדיר: נגר בריח וקבוע בכותל: מנעול קבוע בדלת: המכתשת החקוקה כגון סלע היוצא מן הכותל וחקק שם מכתשת: אבל לא את הקבועה שהיתה חקוק׳ ועשויה ואח״כ קבעה בכותל ולא כמתני׳ ומוקי׳ ר׳ בי אליעזר היא דפליג בסיפא ואמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע כן פירש רבי חננאל וכן עיקר: ר׳ אליעזר כו׳ אמכתשת קבוע׳ פליג: בין כך ובין כך בין שאמר לו כל מה שבתוכו בין שלא אמר: לא מכר לו את הבור כו׳ דאין בתוכו של בית אלא בניכים בפני עצמן הן: צינור של עץ הו של אבן עשוי כמין סילון ויורדין ממנו מים למקוה: קבעו בקרקע פוסל את המקוה דמים שאובין פוסלין אותו וכיון שהיה תורת כלי עליו קודם שקבעו לא מיבטיל תו שם כלי מיניה ומשוי להו שאובין למים שבתוכו: ולבסוף חקקו הרי הוא כעוקה חרוץ בקרקע: מני הך ברייתא דקתני דמשום קביעות בקרקע לא בטיל שם כלי מיניה דמעיקרא: לא רבי אליעזר ולא רבנן דפליגי עליה: הי רבי אליעזר אילימא דברי רבי אליעזר אתה למד דלא סבירא ליה הך ברייתא וה״ה דהוה ליה למימר והי רבנן אך אין דרך התלמוד להאריך כל כך: אילימא

אילימא רבי אליעזר דבית התם היינו טעמא דרבי אליעזר סבר מוכר בעין יפה מוכר ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ואלא רבי אליעזר דכוורת דבורים דתנן כוורת דבורים רבי אליעזר אומר הרי היא בקרקע וכותבין עלי' פרוזבול ואינה מקבלה טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרים אינה בקרקע ואין כותבין עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור התם כדאמר רבי אלעזר מאי טעמא דרבי אליעזר דכתיב ויטבול אותו ביערת הדבש מה

...ן דמכתשת חקוקה ולכסוף
וכוריה בכלל בית ומיהו רבנן
...ן רבנן דאמ' לעיל לא ר' אליעזר
מוכר והילכך אף על גב דאיכא
וכר
כור
ודי
כרי
קע
יא:
יא
זא
ית
כות
ליה
קע
פרק
זכול
לו
ורש
ה
ס
ת
כ:
ד
...ונכול פרוז ריוא כמו שהפריז
...כול עשירים כמו הללו ראשי
...ח לעשירים שלא יפסידו שלהם
מוסרני לכם פלו' ופלו' הדיינין
...ים לי אגבה פלוני שאגבנו כל
...זין עליו מלמטה או העדים
...ו לכות דין לגבותו ואיהו לא
...אם דדייניין קמגבי ליה והפקר
...ו לו קרקע ללוה דדמי כאילו יש
...ו סייך לא יגוש דכנבוי ועות' הנ'
נקן כדי שלא יהו כירחין עוקרין
כן נראה הטעם בעיני ומרבי זקיני זצ"ל שמעתי דהיינו טעמא דשתם לוה אין רגילין להלותן השתעבד למלוה וכמילתא דשכיחא תקינו רבנן אבל כשאין לו קרקע מילתא דלא שכיחא היא ולא א רבי אליעזר למימר דאם יש ללוה כוורת דבורים כותבין פרוזבול דסד"א אף על גב דהרי היא כקרקע לשאר דברים לגבי הך תקנה לא חשיבא קרקע דלא סמכא דעתיה דמלוה עילויה הואיל ויכולין לטלטלה קא משמע לן : ואינה מקבלת טומאה זו הכוורת במקומה דכיון דמחו כרת היא לקרקע יצאה מתורת כלי וגם הדבש שבתוכה אינו מקבל טומאה דבטל גבי כוורת ודווקא במקומה אבל אם נטלה משם אז מקבל הדבש טומאה כמאן דאמ' בפרק המוכר את הספינה דלא בעי מחשבה והילכך איצטריך הכא גבי טומאה למיתני במקומה והוא הדין לכל הנך מילי : והרודה ממנה כשהיא במקומה דהיינו מקום גידולו של דבש חייב חטאת כתולש מן הקרקע שמא לרבי אליעזר חקקו ולבסוף קבעו כקרקע משוי ליה וברייתא דלעיל דלא כרבי אליעזר היא ומיהו הנך דרבנן היא : איכה כקרקע דמשום דחיברה בקרקע לא בטיל תורת כלי מינה ומקבלת טומאה במקומה וגם הדבש דלא בעי מחשבה כדתניא לקמן בהמוכר את הספינה : הכי גרסינן התם אמר רבי אלעזר מאי טעמא דר' אליעזר דחשיב לכוורת דבורים כמחובר דכתיב ויטבול אותו ביערת הדבש ביהונתן כתיב ובדבש במקום גידולו איירי וקא קרי ליה יער והילכך חשיב ליה מחובר ואפי' אין הכוורת מחוברת ממש בקרקע אבל גבי ניכור שחקקו ולבסוף קבעו מודי ר' אליעזר דחשיב כלי ופוסל מקוה כדקתני ברייתא ואכתי לא ידעינן היא כיהו דרבי אליעזר דלית ליה הך ברייתא :

דף של

אילימא רבי אליעזר דבית התם בהא פליגי פי' הקונטרס ומיהו רבנן דפליגי עליה לא הוו הכהו רבנן דאמרי לעיל לא רבי אליעזר ולא רבנן ונראה לר"י דזה דחקו לפי שמה שמפרש לעיל מכר את המכתשת חקוקה היינו קבעה ולבסוף חקקה אבל לא את הקבועה היינו חקקה ולבסוף קבעה אלמא מיפלגי רבנן בין חקקה ולבסוף קבעה ובין קבעה ולבסוף חקקה אם כן אתי שפיר כרבנן ובחנ' דחק לפרש דמכינן לפרש דחקוקה היינו שלא תלשה מעולם ש שחקקה בסלע היוצא מן ההר וקבועה בין קבעה ולבסוף חקקה בין חקקה ולבסוף קבועה : הרי היא כקרקע השתא קא סלקא דעתי' דככוורת מחוברת איירי וצריך לפר' והרי היא כקרקע לקנות בכסף ובשטר ובחזק' אבל לבסוף דמסקינן טעמא משום דאיתקש ליער קאי אדבש שבתוך הכוורת ולא איירי בחיבור הכוורת ואומר רבי יצחק דהשת' הוה מצי למיפרך וליטעמיך דלא מוקמת טעמא משום היקישא דיער אלא משום חיבור כוורת בטיט אמאי חייב חטאת הרודה ממנה בשבת דהוה לי' כרודה פת מן התנור דלא מיחייב אף על גב דתנור מחובר ולענין טומאה נמי יקבל הדבש טומאה אפילו במקומה כיון דלא בעי מחשבה ולענין פרוזבול נמי תיפוק לי דהא איכא מקום שסוככת עליו כדפריך בהשולח גבי עניין נקוב שא על כורתיך דמנח אסיכי כדמשני התם ואם כן אין טעמו של רבי אליעזר משום שמחובר בטיט :

מה יער

סד

יער החולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשב' חייב חטאת אלא ר' אליעז' דתנן דף של נחתומי' שקבעו בכותל רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין מני אי רבי אליעז' אפי' חקקו ולבסוף קבעו ואי רבנן אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי לעולם רבי אליעזר היא ושאני פשוטי כלי עץ דטומאה דרבנן מכלל

במה יער החולש ממנו ואם תאמר מה טעם נקט גבי טומאה במחובר דאין חילוק בין במחובר בין שלא במחובר דהא לאו מחוברת היא ואומר רבינו תם דשלא במחובר מקבלת טומאה כיון דמטלטלין אותה ממקו' למקו' ודמי לשאר כלים שבבית וגזרו בה רבנן טומאה דילמא אתי לאחלופי :

דשאני פשוטי כלי עץ דרבנן וא"ת ה"ד אי בהנך דחזו למדרסות איכא טומאה דאוריית' דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת קל וחומר מפכין קטני' כדאמרי' בפרק כיצד הרגל ובפרק אלו מומין במי פרי' ואין לו תוך בכלי שטף מדאורייתא בר קבולי טומאה הוא ו והא דומיא דשק בעינן ומשני בהנך דחזו למדרסות ואי בשאר פשוטי כלי עץ דלא חזו למדרסות הנהו אפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה כדמוכח בריש חולין דאמר הכל שוחטין ואפילו טמא במוקדשין האי טמא דאיטמי במאי כו' ומשני כגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה ואי מקבלי טומאה מדרבנן מאי משני וכי תימא התם בדלא עבד' בעין כלי דעל כורחיך איירי בדעבדא בעין כלי דקדשי' טעונין שחיטה בכלי כדאמרי' בהתודה מויקח את המאכלת ועוד תנן במסכת כלים ומייתי לה בפרק קמא דשבת כלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים ועל כורחך טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית אפילו מ מקבליהם ליכא טומאה אלא מדרבנן כדאמרינן במסכת שבת ופירש רבינו שמואל דודאי אין להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אלא מוקי לה בדף של מתכת ויש מפרשים בדף של נחתומין אף על פי שהוא פשוטי כלי עץ מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם דדריש בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני כלי עץ יכול אפילו הסולם והקולב כו' ת"ל מכל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השלחן ואת הטבלא ואת הדולבקי תלמוד לומר כל כלי עץ ריבה ומה ראית לרבות את אלו וכו' תלמוד לומר שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם אף אני ארבה את השולחן כו' ועל כורחיך בשאין ראוין למדרס מדלא נקט מטה כסא ושפסל והוה ליה לרבויהו מקראי דמשכב ומושב ובאין להם בית קבול איירי מדלא קאמר מה שק מטלטל מלא וריקם אלמא מקבלי טומאה ואף על גב דמפיק להו מקראי לא הויא אלא אסמכתא כמו כמה דרשות בתורת כהנים ובספרי דלא הוי אלא אסמכתא וכן משמע בפרק שתי הלחם אמר רבי יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה ברגלי השולחן ולא בשולחן טבלא המתהפכת טמאה פי' דדרשינן השולחן הטהור מכלל שהוא טמא לדברי האומ' מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי דהא שולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה לו בית קבול אבל טבלא המתהפכת שאין לה בית קבול תיבעי ואי דרשא גמורה היא דתורת כהני' אמאי קבעי תיפוק לי מקרא דהתם אלא ודאי אסמכתא היא ובטבלא המתהפכ' מספקא ליה אי מקבלי טומאה מדאורייתא כדפי' הקו' התם משום דעדיפא משאר פשוטי כלי עץ לפי שראוי להשתמש בה משני גדדין ולמאן דאמר למטה היתה טמא מדכתיב הטהור :

מכלל

דף של נחתומין נסר רחבה לערוך עליו וללוש את ול"י בראה הוא דף שקובעין בכותל ליתן עליו ל... למכור כגון שעושין פלטרין שלנו בכותל בית ה... ולקמן מוקי לה בדף של מתכת דפשוטיהן טמא... אליעזר מטהר דכ... לקרקע הרי הוא ... וחכמים מטמאין לגבי קרקע ותיקון שמחליקין אותו לכך חקיקה בכיור דתנ... לה גמר כלי לקבל ומדלא קמיפלגי בין ולבסו קבעו ובין קבעו תיקנו אלא לרבי אלי' טהור לא שנא חקקו קבעו לא שנא קבעו חקקו ולרבנן הכל טמ... הויא ברייתא דכיור דקמפלגי בין קבעו ולבסוף חקקו ובין חקקו ולבסוף לא רבנן ולא רבי אליעזר דאי רבי אליעזר אפילו ולבסוף קבעו היה לו לטהר ואי רבנן אפילו קבעו ו' חקקו נמי יפסול את המקוה : לעולם רבי אליעזר שני ליה בברייתא דכיור שחקקו ולבסוף קבעו אכתי הוא ולא בטיל לגבי קרקע ופסיל את המקוה ... והכ' גבי דף היינו טעמ' דרבי אליעזר דמטהר ליה אפי' בחקקו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי כלי עץ כגון האי דף דאפילו קוד' שקבעו אין לו טומאה אלא מדרבנן והילכ' בקבעו מיק' רבי אליעזר אבל לעיל גבי כיור שמים שאובין פוסלין את המקוה מן התורה כדתניא בתורת כהנים יכול מילא מים על כתיפו ועשה מקוה בתחילה יהא טהור תלמוד לומר מעיין מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים התם מודי רבי אליעזר דפסיל מקוה דמשום קביעתו בקרקע לא בטל מיניה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותן הראויין למדרס וכדתנן במסכת נדה כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא נמי מוקמינן לה בדף של מתכת : ומתמה תלמודא מכלל דשאובה דאורייתא דמדקא מתני הכי שמעינן דברייתא דלעיל בפסול שאיבה דאורייתא איירי והלא מדרבנן הוא כדאמרינן במסכ' יבמות שאם היה מקוה מ' סאה ונתנסאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאוריית' הוא דבעי' מקוה ממים המכונסין לכתחילה בלא שאיבה דאיתקש למעיין כדפרישית לעיל ואפילו כולו בתר הכי שאובין בטלי ברובא אי נמי קמא קמא בטיל ולעיל נמי גבי כיור המקוה היה עשוי כבר כהונן ואחר כך קבעו שם כיור כדקתני פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקו' מעיקרא הילכך פסולא מדרבנן הוא :

ועוד

מכלל דשאיבה דאורייתא והא קיימא לן דרבנן ועוד והאמר רבי יוסי בן רבי חנינא כרף של מתכת מחלוקת לעולם רבנן היא ושאני שאיבה דרבנן אי הכי אפילו חקקו ולבסוף קבעו נמי שאני התם דאיכא תורת כלי עליו בתלוש בעי

אומר דאמירו ביה רבנן בשל דאורייתא מיירי דכרף של מתכת ורה דבשלמא עץ איתקש לשק כלי אין מה שק מיטלטל מלא וריקן אף
כות
את
שק
היא
לא
מ
עג
כי
בלי
ילכך
:
הוא
פי' קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסל ליה גבי דף וחשיבי ליה כלי בכל לסוף חקקו שאני שאיבה דרבנן שיעור הוא דמקילי רבנן ואמרי וף חקקו אבל לגבי דף דטומאתו די' בקבעו ולבסוף תיקנו דסבירא לקרק' אינו בקרק': א"ה דלרבנן חקקו בין חקקו ואח"כ קבעו לא לי גמורובי שאיבה הוא דאקילו חקקו ולבסוף קבעו נמי לא יפסיל: ומשני התם האיכא תורת כקל דאין לך שאיבה גדולה מזו: קודם שהוקבע בקרקע ואי לא דתם לגמרי: בעי

מכלל דשאיבה דאורייתא רשב"ם ורבינו תם מפרשי דכולו שאוב הוי דאורייתא ומביאים ראיה מדתניא בתורת כהנים בפרשת ויהי ביום השמיני מקוה מים יהיה טהור יכול מלא בכתפו ועשה מקוה בתחילה יהא טהור תלמוד לומר אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ויש לדחות דאסמכתא היא כמו כמה דרשות דתורת כהנים ועוד מביא ראייה רבינו תם דתנן במסכת מקואות בפרק שני רבי אליעזר אומר רביעית בתחילה פוסל את המקוה ושלשה לוגין על פני המים ומדמחמיר בתחלה טפי מבסוף שמע מינה דבתחלה פוסלין מדאורייתא ויש לדחות דהא דאחמיר ר' אליעזר בתחלה ברביעית משום דרביעית הוא שיעור טבילה למחטין ולצינורות ובבר יש שם פסול מקוה עליהם ולרבינו יצחק נראה דאפי' כולו שאוב דרבנן כדמשמע בתוספת' דמקוואות דתניא בפרק שני מקוה שהניחו ריקם ובא ומצאו מלא כשר מפני שזה ספק שאובין מים למקוה ומדקא מכשר לי' זה מספק שמע מינ' דכולו שאוב מדרבנן וליכא למימר דלאו בכולו שאוב איירי אלא כשהיה בו מים אך שהיה חסר דאם כן הוה ליה למימר שהניחו חסר דריקן משמע לגמרי ריקן שלא היה בו מים כלל ועו' אמר בפרק קמא דפסחים גבי משקין בית מטבחיא בכלים טמאים בקרקע טהורים ומפרש התם דבקרקע טהורים משו' דחזי להטביל בהן מחטין וצינורות אלמא אפי' כולו שאוב חזי להטביל בו דבשאוב איירי מדמפליג בין כלים לקרק' ושם משקין בית מטבחיא נמי שאובין הם ורשב"א טמאים פירוש שהיו בכלים אף על גב דהשתא הן בקרקע ולפי שהיו שאובים בקרקע שלא ר' משה מפונטייזא דוחה דאף על גב דשאיבה דאורייתא היא בקרקע טהור משום שאי נפלו מן הכלי לרצפה שהיא חלקה מימשכי אילך ואילך והוה ליה כשאיבה שהמשיכה כולה מורה דלא מכשיר המשכה אלא כי איכא כ"א סאה במקוה אפשר דהיינו מדרבנן ואם תאמר דאורייתא היינו דגזרו חכמים שלשה לוגין מים שאובין פוסלין אטו כולו שאוב ודווקא בשלשה לוגין גזרו שהן ראוין בגויית אדם כדאמרינן בפרק קמא דשבת בתחילה היו טובלין במערת סרוחים ונותנין על גביהן שלש לוגין מים שאובין כו' אבל אי כולו שאוב דרבנן אמאי גזרו כלל בשאיבה ויש לומר גזירה שמא יטבול בכלי דדומיא דמעין אמר רחמנא שהן בקרקע ומההוא מקוה שהניחו ריקן ארשב"א דאדרבה יש להוכיח דכולו שאוב דאורייתא דקתני כשר מפני שזה ספק מים שאובין וחזקת המקוואות כשרות שאדם אינו עושה מקוה אלא לטבול בו ואינו ממלא אותו מסתמא מים שאובים אלא מים כשרים לטבילה משמע דווקא משום חזקה הוא דכשר הא לאו הכי פסול דספיקא דאורייתא לחומרא תדע דקתני סיפא כיור המקלח למקוה והמכתשת נתונה בצדו ספק מן הכיור למקוה ספק מן המכתשת למקוה פסול מפני שהפסול מוכיח ואם יש בו רוב מקוה כשר מפני שיש ספק מים שאובין למקוה ומדמכשר בשיש בו רוב מקוה מספק ובשאין רוב פסול משמע דרובו שאוב דאורייתא ועוד תניא התם שני מקוואות אחד שאוב ואחד כשר וטבל באחד מהן מטומאה חמורה ועשה טהרות הרי הן תלויות ומדלא מטהרין מספק אלמא כולו שאוב דאורייתא והראיות לא נראו לר"י ועוד האריך רשב"א ועוד אומר רבינו תם דדווקא במקוה חסר פוסלים מים שאובין אבל במקוה שלם כל מים שאובין שבעולם אין פוסלים אותו ושמה כתב ראיות ממסכת מקוואות ואין להאריך ואכתוב ראיה אחת דתנן התם פרק שני שתי היה בעליון ארבעים סאה ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונתן בעליון עד שירדו בתחתון ארבעים סאה משמע אף על פי שרוב מים שאובין אין נפסל כיון שהיה שלם דהא אי אפשר אם לא נתן בעליון יותר מארבעים סאה: בעי

בעי רב יוסף מי גשמים שחישב עליהם להדיח את האיצטרובלין מהו להכשיר בהן את הזרעים אליבא דר' אליעז' דאמ' כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי אינו כקרקע מאי תיקו שלח ליה רב נחמיה בריה דרב יוסף לרבה בריה דרב הונ' זוטי לנהרדעא כי אתיא הך איתתא לקמך אנביה עישור נכסי אפילו

בעי רב יוסף מי גשמים שחישב עליהם להדיח בהן את האיצטרובליל מהו להכשיר בהן את הזרעי' פירוש הקונטרס דככל תלוש ולבסוף חברו מיבעיא ליה לענין הכשר זרעים ואליבא דרבנן דמכתשת ואין נראה לר"י דאם כן לימא שתמא תלוש ולבסוף חברו לענין הכשר זרעים לרבנן מהו כדבקיט בפרק קמא דחולין ולא הו"ל למינקט איצטרובליל טפי משאר מילי ועוד דאין סברא לדמות הכשר זרעים למכר שתהא מכתשת חשובה כתלוש לענין הכשר זרעים כמו שחשובה לענין מכר ועוד דלענין שחיטה נמי תיבעי לרבנן תלוש ולבסוף חברו מהו אי הוי כתלוש או לא ועוד דפירש דלרבנן דדף לא מיבעיא ליה דלדידהו ודאי הוי כתלוש אם כן אדמיבעיא ליה לרבנן דמכתשת אי סבירא ליה כרבי אליעזר או כרבנן דדף לענין הכשר זרעים תבעי ליה לענין טומאת דף גופיה דאיפליגו בה רבי אליעזר ורבנן ועוד כיון דלרבנן דדף פשיטא ליה דהוה כתלוש ה"ה לרבנן דמכתשת דמאי אית לן למימר דפליגי הני רבנן דרבי אליעזר אהנך רבנן דרבי אליעזר ועוד דאינו מחלק בין דף למכתשת לכותל ואיצטרובליל ובפ"ק דחולין מחלק בין סכין הקבועה לכור היוצא מן הכותל דקאמר שאני סכין דלא מבטל ליה ונראה לר"י דלרבנן דדף מיבעיא ליה דחשבי ליה לדף תלוש לענין טומאה והוא הדין לענין הכשר זרעים דהכשר וטומאה דמו אהדדי ואליבא דמאן דאמר בפ"ק דחולין דתלוש ולבסוף חברו דכותל בכין לענין הכשר זרעי' הוי כמחובר והשתא מבעיא ליה לרבנן דדף ומכתשת דכולהו רבנן דרבי אליעזר משמע חדא ביניהו באיצטרובליל מהו ובאיצטרובליל דווקא מיבעיא ליה והכי קמיבעיא ליה איצטרובליל דבטל לגבי קרקע גבי מכר לרבנן דמכתשת אי הוי בטל לגמרי כמו בכותל וחשיב כמו מחובר לענין הכשר זרעים או דילמא לענין הכשר זרעים לא חשיב מחובר כמו כותל אלא דווקא לענין מכר משום עין יפה אע"ג דלא מהני עין יפה לענין מכתשת היינו משום שאין סופה כל כך להתעכב ככי' כמו האיצטרובליל ומיהו לענין הכשר זרעים לא חשיב האיצטרובליל מחובר לפי שעשוי ליבטל יותר מכותל ואליבא דרבי אליעזר לא מיבעי' ליה דהא חשיב דף מחובר לענין טומאה והוא הדין לענין הכשר זרעים וכל שכן איצטרובליל והא דקאמר אליבא דרבי אליעזר לא תיבעי לך דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע לאו דוקא נקט דהוא ליכא דהא ממכר אין להוכיח להכשר זרעים אלא אמאי דמטהר בדף קא סמיך : מעלמא

בעי רב יוסף מי גשמים שהיו יורדין וחישב עליהן [illegible] את האיצטרובלל מהו שאותן גשמים יכשירו זרעי' [illegible] עליהן לקבל טומאה דתנן כל משקה שתחילתו [illegible] על פי שאין סופו לרצון מכשיר והכא נמי כי [illegible] ני' בירידתן לגור' [illegible] אף על גב דלא בירידתן על הפירו' ובלבד שיהא איצטרו' כתלוש דלא מהני לי' ולא קרינא ביה וכי היכא למחשב שירדו תלוש כדאמרינן בפר' דשחיטת חולין תלוש חיברו לענין הכשר מחלוקת דתנן הכות' על גבי הכותל כו' ופר' לסיפא ודייקינן מינה ר' בבניין חשוב תלוש ואם שודת הרי זה בכי יותן כותל מערה שהוא מחובר מעיקרו לא מהניא מ... להכשיר זרעים ובתורת כהנים יליף מקראי דבעי' מחשבה לצורך דבר התלוש והאי איצטרוביל כמ... ת ולבסוף חיברו הוא ואליבא דרבנן דלעיל דפליגי במכת' קבועה קמיבעיא ליה כדמפרש ואזיל אי סבירא ל... דתלוש ולבסוף חיברו לענין הכשר זרעים הוי תלוש או לא דאליבא דר' אליעזר לא תיבעי לך דודאי חשיב מחובר ולא מבעיא איצטרוביל דדמי לקרקע טפי ממכתש' קבוע' דודאי חשיב מחובר אלא אפילו מכתשת קבועה דחשבו רבנן תלו' פליג איהו ואמ' כל המחוב' לקרקע כו' והא ליכ' למימ' דטעמי' דר' אליעז' התם משו' דבעינן יפה מוכ' דהא כללא קאמר ועוד דשמעינן ליה גבי דף דמטהר אפילו בתיקנו ולבסוף קבעו ואליבא דרבנן דדף נמי לא קמיבעיא ליה דודאי תלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש כדקחשבי ליה תלוש גבי טומאה אפילו בקבעו ולבסוף תיקנו והוא הדין להכשר כי תיבעי לך אליבא דהנהו רבנן דלעיל דפליגי עליה דרבי אליעזר במכתש' קבועה מאי מי אמרי' היינו טעמייהו דסבירא להו דכל תלוש ולבסוף חיברו חשיב תלוש והילכך לא מכר את הקבועה והוא הדין לגבי הכש' טומאה וכיון דטעמייהו משו' דחשבי ליה תלוש לא מבעי' היכא דחישב להדיח המכתשת קבועה דמכשירין אלא אפי' חישב להדיח בהן איצטרוביל מכשיר את הזרעים דעל כורחיך טעמייהו גבי איצטרובילי דאמרי מכר לא משום דחשיב מחובר דהא גבי מכור מכתשת חשבי ליה לתלוש ולבסוף חיברו כתלוש ואיצטרובילי כמי תלוש ולבסוף חיברו הוא דקודם שיקבענו בקרקע הוי בנוי ועומד ואלא היינו טעמייהו משום דעיק' עשייתו לקביעות בקרק' טפי ממכתשת חשיב ככי' לענין מכירת בית דומיא דכותלי הבית דחשיבי תלו' לענין הכש' זרעי' ולגבי מכר הרי הן בכלל בית וחשיבי כקרקע או דילמא טעמייהו גבי מכתשת משום דבעין רעה מוכר אבל לגבי הכשר בקרקע משוו ליה וכרבי אליעזר סביר' להו : תיקנו

הלוי דנקט להדיח בהן את האצטרובל ולא נקט מכתשת אורחא דמילתא נקט שהיו רגילין להדיחו אי נמי רבותא הוא דנקט כדפרישי' דא"ע דאמרי רבנן מכר את האיצטרובל איכא למימ' דחשבי ליה תלוש לענין הכשר זרעים כדפרשי': עישור נכסי שהבת נוטלת מנכסי אביה בשביל פרנס' הבעל להיכנס בו וקיימא לן בכתובות לפרנס' ממין באב והיכ' דלא יודעי' דעתו נוטלת עישור נכסים ומקרקעי ולא ממטלטלי כדאמרינן בכתובות : אפילו

רבי אליעזר דכל המחובר לקרקע
רבי חנכאל וקיימא לן הכי דהא
לדברי הכל פרנסה דהיא עישור
טלטלי היא ואפי׳ בזמן הזה דהא

דכתי ואם תאמר היכי דמי אי בבר
בא השכירות ליד האחין א״כ מטלטלי
נינהו ולא נביא מנייהו ואי אתא לאשמועינן שיכולים
להשכיר לנורך כדנכייתה פשיטא דאפילו למכור יכולים
ויש לומר כגון שהשכירו הבית
לשנה וכבר עבר חצי הזמן
וקא משמע לן דאפי׳ שכירות
מזמן שעבר תיטול דאין
השכירו׳ משתלמת עד לבסוף
ולא דמו למטלטלין :

מעלמא

אפילו מאיצטרובילי דריחייא אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא מגבינן אפילו מעמלא דבתי : מתני׳ המוכר את החצר מכר בתים בורות שיחין ומערות אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה רבי אליעזר אומר המוכר את החצר לא מכר אלא אוירה של חצר : גמ׳ תנו רבנן המוכר את החצר מכר בתים החיצונים ובתים הפנימים ובית החלסאות חנויות הפתוחו׳ להוכה נמכרות עמה ושאין פתוחו׳ לתוכה אין נמכרות עמה פתוחות לכאן ולכאן נמכרות עמה רבי אליעזר אומ׳ המוכר את החצר לא מכר אלא מילוסא של חצר : אמר מר פתוחות לכאן ולכאן נמכרות עמה : והא תני רבי חייא אין נמכרות עמה לא קשיא הא דרוב תשמישתיהו לגיו הא דרוב תשמישתיהו לבר : רבי אליעזר אומר המוכר את החצר לא מכר אלא אוירה של חצר וכו׳ אמר רבה בל היכא דאמרי ליה דירתא דכולי עלמא לא פליגי דבתי משמע כי פליגי דאמר ליה דרתא מר סבר תרבצא משמע ומר סבר בתי משמע איכא דאמר אמר רבה אי אמר ליה דראתא דכולי עלמא לא פליגי דבתי משמע

כי

לגבי חצר מיהא בטילי ונמכרין בכלל חצר : אבל לא את המטלטלין תשמישי הבית לעיל דאיכן מכורין בכלל בית וכל שכן שאר מטלטלין דאיכן בכלל תשמישי בית : תשמישי בית כולן דאיקרו מטלטלי כדאמריכן לקמן במי שמת מאכי תשמישתיה איקרו בין כך ובין כך בין שאמר לו כל מה שבתוכה בין לא אמר : לא את המרחץ דאיכו אבל בתים ובורות לא מכר כלל ודמים מודיעים ליכא למימר דאין אונאה בקרקעות : החינוכים הפתוחין לחצר : חולסאות פר״ח קרקע שעפרו חול שמוציאין ממנו זכוכית בפרק קמא דשבת אמריכן בזכוכית שתחילתברייתו מן החול והילכך מקום חשוב הוא בפני עצמו : חנויות הפתוחות לתוכה שאין מוכרין מהן אלא לבני חצר זו : שאין פתוחות לתוכה אלא לרשות הרבים : מילוסא אוירא : והתני רבי חייא דפתוחות לכאן ולכאן אין נמכרות עמה : הא דרבי חייא דרוב תשמישיהו לבר פתח של צד החוץ פתוח יותר להשתמש בו מפתח הפנימי : אמר רבה כל היכא דאמר ליה דירתא שאמר לו המוכר ללוקח דירה זו אני מוכר לך ובלשון זה מכר לו את החצר שלא אמר חצר זו אני מוכר לך אלא מדור זה דכולי עלמא לא פליגי דבתי משמ׳ דבחצר אין דרין אלא בבתים והילכך הכא מודי ר׳ אליעזר דחצר ובתים מכר לו שהכל ביחד קרוי דירה : כי פליגי דאמ׳ ליה דרתא חצר מתרגמינן דרתא : ר׳ אליעזר סבר תרביצא משמ׳ אויר משמ׳ כאילו אמ׳ לו חצר זו אני מוכר לך דאויר לבד קרוי חצר : ורבנן סברי בתי משמע דדרתא ודירתא אחת הם שניהם לשון דירה הם ולהך לישנא קמא דרבה משמע דהיכא דאמ׳ לו חצר זו אני מוכר לך הכל מודין דלא מכר אלא אוירה של חצר ומתני׳ הכי קתני המוכר את החצר באותו לשון שרגילין לקרותו חצר דהיינו דרתא מכר את הבתים כו׳ ר׳ אליעזר אומר המוכר את החצר אפי׳ בלשון דרתא לא מכר אלא אוירה של חצר : הכי גרסינן איכא דאמרי אמר רבה כל היכא דאמר ליה דרתא כולי עלמא לא פליגי דבתי משמע דגם הוא לשון דירה דעל שם הדירה נקראת החצר דרתא :

הכי

כי פליגי דאמר ליה חצר מר סבר חצר אוירא משמע ומר סבר כחצר דהמשכן אמר רבא אמר רב נחמן מכר לו חולסית ומצולה החזיק בחולסית לא קנה מצולה החזיק במצולה לא קנה חולסית איני והא אמר שמואל מכר לו י' שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן הכי השתא התם הוא דסדנא דארעא חד הוא וכולא חדא תשמישתא הוא אבל הכא הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד ואיכא דאמר אמר רבה אמר רב נחמן החזיק בחולסית קנה מצולה החזיק במצולה קנה חולסית פשיטא דהא אמר שמואל מכר לו י' שדות וכו' מהו דתימא התם הוא דסדנא דארעא חד הוא אבל הכא הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד קמ"ל: מתני' המוכר בית הבד מכר את הים ואת הממל ואת הבתולות אבל לא מכר את העביטין ואת הגלגל ואת הקורה ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין ר' אליעזר אומר המוכר את בית הבד מכר את הקורה: גמ' מאי ים טלפחא מאי ממל

הכי גרסינן כי פליגי דאמר ליה חצר כדקתני המוכר את החצר מר סבר חצר אוירא משמע כחצר המשכן חכמים סברי חצר כחצר המש' אורך החצר מאה אמה ורוחב חמשים כחצ' אילו ק' אמה קוד' ואהל מועד שהם וקראן הכתוב שהבתים נמכרין ב כפר"א ועיקר ומסת' לישנא בתרא דבדי' חצר פליגי דהכי תנן והילכך לא שנא ה' דירתא ולא שנא א' ולא שנא אמר ליה את הבתים: מצולה הכהר שמונחין בו כסן כן פי' רבי' חננאל ויש מפ' לדגים: החזיק בחולסית בחזקה ג' שנים מיירי בחזקת כדי לקנות שלא יוכל מוכר לחזור בו · דקיימא לן קרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה: לא קנה מצולה שהרי שני תשמישין הן זה לחול וזה לכסף וזהב ושני שמות הן ואע"פ שסמוכין זה לזה לא מהניא חזקת חולסית לקנות מצולה והיינו טעמא דמהאי קרא נפקא לן חזקה שקונה קרקע במסכ' קידושין ושבו בעריכם אשר תפשתם במה תפשתם בישיבה ועוד קרא אחרינא וירשתם אותה וישבת' בה במה ירשת' בישיב' משם למדנו שאותו קרקע שהוא יושב בו או אות' העיר שהוא יושב בה הוא קונה בחזקת ישיבה אבל עיר אחרת אינו קונה בישיבת חבירתה הילכך חולסית ומצולה שהן שני דברים חלוקין זה מזה באותו שהוא מחזיק הוא זוכה ולא בחבירו: כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן וכדמפ' בפ"ק דקידושין שנתן לו דמי כולן דכיון דקיבל המוכר כל הדמי' של עשר השדו' הרי איסתעבוד כולהו ללוקח בשביל מעותיו שנתן לו ודיי לו בחזקת אחת מהן וכדמפ' טעמא בבבא קמא דסדנא דארעא חד הוא כל השדות אדוקין בגוף קרקע של עולם שהוא אחד וכמי שהחזיק בכולן דמי והא דאמרינן בחזקת הבתים שני שדות ומצר אחד ביניהן החזיק באחת מהן לא קנה חבירתה לא תיקשי לשמואל דהתם בנכסי הגר קאי דממילא קא קני בלא מתן מעות הילכך לא קנה אלא אותו שהחזיק הואיל ואין מי שמוסר לו ואומר לו חזק וקני דהא הך דשמואל נמי אילו לא נתן מעות לא קנה אלא מה שהחזיק ואם נתן דמי חציין לא קנה בחזקת אחת מהן אלא כנגד מעותיו ואם תאמר כיון דנותן דמי כולן מיירי שמואל מה לנו עוד לחזקת אחת מהן והלא קרקע נקנה בכסף ולא צריכא תו חזקה איכא למימר דבמקום שכותבין השטר מיירי דהתם לא קני קרקע במעות אלא בשטר או בחזקה כדאמרי' בפ"ק דקידושין עלה דהך משנה נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף כו' אמר רבא לא שנו אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב את השטר או עד שיחזיק: חדא תשמישתא כל שדות עומדין לזריעה והילכך העשרה כשדה אחת חשובין על ידי סדנא דארעא שמחבר אותן: מתני' המוכ' את בית הבד בית שהבד בו ואותו בית לתשמיש בד לבדו עשוי: מכר את הים בגמ' מפ' דהיינו בד עצמו כדקמפ' ואזיל וכר' בעיני דכל הנך דקתני בהו מכר קבועין הן שם ואינך דאינן מכורים בכלל בית הבד מטלטלין הן כדאמרן נמי גבי בית שמכר מכתשת קבועה ולא המיטלטלת: הממל ואת הבתולות בגמ' מפ' דקבועין הן: עביטי' גלגל קורה מטלטלין הן ובגמ' מיפרשי כולהו: ובזמן שאמ' לו הוא הבית של בד וכל מה שבתוכו אני מוכר לך כולן מכורין ודווקא הני הצריכין לבית הבד אבל שאר תשמישין שמונחין בתוכו להשתמר אינן מכורין: מכר את הקורה כדמפ' טעמא בגמ' דהיינו עיקר בית הבד: גמ' טלפחא הוא [illegible]

טלפחא היינו עדשים דסוף מסכ' ע"ז דאמרי בעי מיני' מרב הונא הני נודנא דארמאי מאי אמ' ליה תניתוה מי שהיה גיתו ובית בדו טמאים והדפין והלולבין והעדשים מדיחן ופי' נמי הקונט' התם דעדשה היינו גת עצמה וקשה דהתם תנן דגת צריכא ניגוב ואומר בקונטרי' דאברייתא סמכינן דלא בעינן למעבד ניגוב בגת ורש"י מגיה התם בברייתא מנגבן על פי התוספתא ומצריך ניגוב לגת ור"ת אומר דאפילו אי גרסינן מדיחן לא פליג אמתניתין דעדשים לאו היינו גת אלא כמו שפי' בערוך בערך טלפח מביאים טיט ומערבין בו תבן ונעורת של פשתן ועושין כמין ריחים גדולים ונותנין על הזתים שיצא שומנו והיינו שני ליה בשדמה וא"ת לר"ת אמאי לא חשיב במתני' בד עצמו דמכר וי"ל דפשיט' שהוא אין עיקרו של מכר ולא נקרא בית הבד אלא על שם בד ויקבים כמו דקתני בגמר' איכו בד עצמו אלא כמו שפי' בערוך יקבים שלים שמכניסין בו זתים והתם נמי דקתני מי שהיו גיתיו וכו' בדיו טמאים כו' הא דלא חשיב גת עצמו מפני שאין רגילות שיטמא לפי ששומרים אותו מלטמא מפני חשיבותו שלא ימצאו אחר מזומן אם יטמא זה וגם אין כלי היד ממששין בו שהוא גבוה ואי אפשר לטלטל ועוד שכבר פירש דין גת לענין יין נסך דבעי ניגוב והוא הדין לענין טהרות וא"ת בשלמא לפה דכל הנהו דמכר הן מחוברין אלא לר"ת שמפר' טלפחא עיגול של טיט שאינו מחובר ויקבים שלים אמאי מכר כיון שאינן מחוברים וי"ל מפני שאינן חשובין כל כך ובטלים אגב בד בגופיה אי נמי לפי שאין עושין אלא לכך: לא

ממל אמ'רבי אבא בר ממל מפרבהא: בתולות אמר ר' יוחנן בלונסות של ארז שמעמידין בהן את הקורה: עבירים: כבשי: גלגל הומרתא: קורה קור'ת"ר המוכר בית הבד מכר את הנסרים ואת היקבים ואת המפרוכות ואת הריחים התחתונה אבל לא העליונה אבל לא מכר לא את העבירי' ולא את הגלגל ולא את הקור' ולא את השקין ולא את המרצופין ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין רבי אליעזר אומר המוכר בית הבד מכר את הקורה שלא נקרא בית הבד אלא על שם הקורה: מתני' המוכר את המרחץ לא מכר את הנסרי' ואת הספלין ואת הוילאות ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את המגורות של מים ולא את אוצרות של עצים: גמ' ת"ר המוכר את המרחץ מכר את בית הנסרים ואת בית היקבי' ואת בית הספלי' ואת בית הוילאו' אבל לא את הנסרי' עצמן ולא את יקבי' עצמן ולא את הספלי' עצמן ולא את הוילאו' עצמן ובזמן שאמ' לו היא וכל מה שבתוכ' הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכ' לא את הבריכות המספקות לו מים בין בימו' החמ' ובין בימו' הגשמי' ולא את בית כינוס העצים ואם אמ' לו בית מרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך הרי כולן מכורין ההוא דאמר ליה לחבריה בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך הוויין הנהו חנואתא אבראי דהוו שטחי בית שומשמי את' לקמיה דרב יוסף אמר ליה תנינא אם אמר בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך הרי

ממל אמר רבי אבא בר ממל מפרבתא אבן נקובה שמכבישין בה עץ ומפרכין בה הזתים בבית הבד דהיינו דומיא דמכתשת ויש מפרשי' דהיינו עץ עצמו שמפרכין בו את הזתי' ולפי שהוא עיקר תשמישי בית הבד הוא מכור בכלל בית הבד ואף על גב דמיטלטל ולשון ראשון מפירושי ר"ח וכן עיקר: בלונסות אותן שנועצין בארץ בראש הגת וכאן ומכאן זורה ונוקבים זה כנגד זה ונותנים בריחין מזה לזה ומעמידין הקורה על הבריח ובלעז קורין לאן יומילש תאומים ויש קומו שקורין סרורש אקיות: כיבשי נסרים שנותנין על זתים בבית הבד כשמורידין הקורה עליהן לכובשן ומשום מיטלטלי לא מיזדבני: הומרתי ויין בלעז שמגלגלין בה את הקורה להעלותה ולהורידה: קורה דמתניתין הייני קורה כמשמעה שגם בכל קורין לה כן: מכר את הנסרי' אינם כיבשי דאם כן תיקשי אמתניתין דהתם קתני לא מכר והכא קתני מכר אלא הן כעין נסרים כתונים סביב הזיתים בבית הבד כדי שלא יתפזרו אנה ואנה בהכבי' הקורה עליהם ונרא' בעיני שמחוברים הם וקבועים הם שם לעולם ובתוספתא גר' מכר את היגרים וגר' דכנרים גר' והיינו עקל בית הבד שכונסין בהם הזיתי' כדי שלא יתפזרו אנה ואנה: יקבים היינו ים החקוקה ועשויה כעין יקב שבדכת שהפיקו היקבים תירוש ויצהר והסיקו לשון הומה ורעש שהיין עושה כשנופל מן היקב: המפרכות היינו ממל דמתני' דפרישנא לעיל מפרבתא: הריחים התחתונה קבועה היא וטוחנין בה זתים שבתחלה מפרכין אותן כמפרכו' דהיינו ממל דמתני' ואח"כ טוחנין בריחי' ואח"כ עוצרין אותן בבית הבד כדאמרי' במכות: שקין ומרצופי' לשאת בהן זיתים בבית הבד אלא שהמרצופין הן של עור והשקין מכונה של עזים וכל דמיטלטל לא מיזדבן: מתני' הכי גרסינן בסדר המשנה המוכר את בית המרחץ בית שעשוי לרחוץ בו ושלשה בתים הן זה לפנים מזה כדאמרינן ביבמות שבת פנימי לרחיצה חיצון שעומדין שם מלובשים בינוני שפושטין שם את בגדיהן ובתוספתא קתני כהדי' המוכ' את המרחץ מכר בתים הפנימים ובתים החיצונים: הנסרים שנותנין על גבי קרקע המרחץ ועומדין עליהן הרוחצין שלא יכוו רגליהם מחום הקרקע איכמי שלא יטנפו רגליהם ומשום דמיטלטלי לא מיזדבני: ספלים לתת בהן מים לרחוץ ומיטלטלין: ווילאות מסך כנגד הפתח ולי נראה שהוא בגד שמסתפגין בו דהיינו אלונטית: לא מכר מגורות של מים בריבות מים ששופכות מים למרחץ: ולא אוצרות של עצים שהיו לחמם בהן המרחץ והיינו טעמא דאין אילו תשמישין המיוחדין למרחץ בי הנך דלעי' ואין אילו מאכי תשמישתיה לא ממוכו הם ליהנו' בהם אפי' בתוך ביתו דכשקונה אותם קונה להסיק בביתו ולאפות ולבלות בהם כמו חיטי' ושערי מגורות כמו נהרסו ממגורות כיונה בו מגורה שהיא מליאה פירות: גמ' בית הנסרים בית שמכניעין בו את הנסרים לאחר רחיצה: את בית היקבים גר' בתוספתא וזה חדר שמכניעין בו הבנינית שמשימין בהן מים חמין ולא נהירא לי דהיינו כמו בית היורות דקתני בתוספתא וזה יקמים הוא כעין סודר שמטטפין בהן ראשן מפני חום המרחץ וכל הני בתים מיחברי לבית המרחץ: אבל לא את הנסרים כו' דמיטלטלי: ולא את הספלים גר' ואית דגרסינן ספסלים שיושבין עליהן בבית המרחץ ורא"שון עיקר דהא במתניתין במי ספלים גרסי': בין בימות החמה שהן מועטין וסד"א ליבטלו גבי המרחץ: ולא בית כניסת העצים גר' בתוספתא לא מכר לא את הבית ולא את העצים דכי היכי דעצים לאו תשמישין ניכהו גם הבית שעשוי לצורכו לא מיקרי תשמיש מרחץ כל כך: וכל תשמישיו לטפויי אתא בריכות ואוצרות של עצים דהוו תשמיש למרחץ פורתא וכדמפר' לקמן שכתב לו מכרים החיצונים והכס בתוך המכר: חנואתא חנויות למכור בו פת ויין: שטחי בה שומשמי ליבשן כדי לעשות בהן שמן בבית הבד זה בדתנן שמן שומשמים אבל עיקר תשמישו למכור פת ויין הוא:

לא מכר את הנסרים נראה לר"י דהיינו נסרי' שמכסין בהן את החמין כדאמרינן בפרק כירה אלא אם כן היו חמין שלו מחופים בנסרים: אלא

הרי כולן מכורין ואפי' אוצרות של ענבים וה"ה לחבות זה : אין כולן מכורין שהרי אין מיוחדין לבית הבד : בפירוש רבי חננאל וכן עיקר אמר רב אשי חזינן אי אמר ליה בית הבד וכל תשמישין ואילין מצרנוהי והני מצרני קנה ואי לא לא קנה וסוגיא דשמעתא הכי סלקא וקיימא לן כרב אשי דהוא בתרא שמעינן מינה כ לו בית המרחץ וכל מה שבתו' וכו אני מוכר לך אף על פי שמוכר לו מצרים החיצונים לא קנה בריכות של מי

אלא מאי עבדא כמטלטלי דמי מאי אפילו לאו משום דאי כמקרקע דמי אתי שפיר דהא מכל מקו' מבהמה איכא לאקשויי מאי אפי' אלא לומר דמפלגינן בין מטלטלי דניידי למטלטלי דלא ניידי פריך וה"ה דהוי מצי למיפרך אי כמטלטלי דמו אפילו נמי אמר יהו מכורין : מי

הרי כולן מכורין א"ל אביי והא תני רבי חייא אין כולן מכורין אלא אמר רב אשי חזינן אי אמר ליה בית הבד וכל תשמישיו ואילין מצרנאה קני ואי לא לא קני : מתני' המוכר את העיר מכר בתים בורות שיחין ומערות מרחצאות ושובכות ובית הבדין ובית השלחין אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמות ועבדים הרי כולן מכורין רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר : גמ' אמ' רב אחא בריה דרב אויה לרב אשי שמעת מינה עבדא כמטלטלא דמי דאי כמקרקעי דמי ניזדבן אגב מרעא ואלא מאי עבדא כמטלטלא דמי אי הכי מאי אפי' אלא מאי אית לך למימ' שאני בין מטלטלא דניד ממטלטלא דלא ניד אפי' תימ' עבדא במקרקעי דמי ושאני בין מקרקעי דניד למקרקעי דלא ניד : רבן שמעון בן גמליאל אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר וכו' : מאי סנטר הכא תרגמו בר מחווניתא שמעון בן אבשלום אומ' באגי מאן דאמ' בר מחווניתא כ"ש באגי מאן דאמר באגי אבל בר מחוונית' לא מיזדבן תנן בית הבדין ובית השלחין סברוה מאי שלחין באגי דכתיב

בכונס ענים דקיו' הרחי' לו אבל אם י וכל תשמישיו ומכר והכנס בתוך המכו מכורין הואיל וח לתשמיש בית הב גב דאמרן לעיל כ מצרים הרחיב לו אמרינן הכי דכיו בית קנה לתשמיש והוא בתו' המיכר ו לו דלכך תיחס א חונה לו לשון אחר בספרי' אי אמר ליו וכל תשמישיו ואילין לא קני דהשתא לא ואילין מצרכהא אה אבית הבד קאי הי תשמישיו כאמו' מכ לו אבל אי אמר אין בית הבד וכל תשמ דהשת' אתרוייהו קי דאמר אלו מצרכי ואלו מצרכי כל תש ולא כהירא דלא ו ולא שנא הכי אתרו ורלשון עיקר : ו מכר את הבתי' דב

עיר ומכר את החצרות לא איצטריך למיתני דהיינו עיקר עיר דעיר משמע אויר העיר : בית השלחין ש וסמוכין לעיר וכגמרא מפרש מאי שלחין : אבל לא את המטלטלין מאכי תשמישתיה כגון תנור וכירים מטלטלין דלעיל דאמרן בהו לא מכר וכל שכן חיטי ושערי : ואפילו היו בה כו' בגמרא מפרש מאי או חמורין יותר משאר מטלטלין לימכר בכלל העיר : בהמה ועבדים אין נקראין מאכי תשמישתיה ומאחר שה בל שכן חיטי ושערי וכסף וזהב דהוו מטלטלי דלא ניידי כדמוכח בגמרא : הסנטר בגמרא מפרש : גמ' ש ממתני' דקתני ברישא לא מכר את המטלטלין וקאמר בסיפא אבל אם אמר לו כל מה שבתוכה אז העבדי' מכו דמעיקר' לא הוו מיזדבני אגב מתא משום דמטלטלי נינהו בתמיה ואגן מיבעי' לן לקמן בפ' מי שמת עבדי אי דמי אי כמקרקעי דמי כלומר הא מיבעיא ליה אם לפי לשון בני אדם קרוי מטלטלי או מקרקעי דמדאורייתא במקרקעי דמי לקנות בכסף בשטר ובחזקה כדתנן בקידושין משום דאיתקש לקרקעות דכתיב והתנחלתם אותם לבני לשון בני אדם לגבי מאן דאמר מטלטלי לפלגיה מיבעיא לן התם אי דעתו של אדם ליתן עבדו כמי בלשון ז ולא איפשוט התם ואמאי הא איכא למיפשטה ממתני' דהכא דלפי דעת בני אדם חשוב מטלטלי שהרי המוכר א סתמא דעתו אמקרקעי ואפילו הכי לא מכר את העבדים : מאי אפילו דמשמע אפילו עבדים שאין להם דין : אלא מאי אית לך למימר מאי קתני אפי' משום דשאני מטלטלי דניד שיש בו רוח חיים ויכול להוליכו לעיר ממטלטלי דלא ניידי סלקא דעתך אמינא כי אמר כל מה שבתוכה ונמכרו מטלטלי דלא ניידי אילו העבדים וי אינן מכורין דלא מבטלי אגב מתא קא משמע לן דמכורין הן ואפילו תימא כמי דעבדא לגבי שאר דינין כמקרק ואמאי לא קני להו הכא גבי מקרקעי משום דשאני כו' דאין דעתו של מוכר עיר אלא לדברים הקבועים בעיר על שם העיר אבל זה שיכול לצאת מן העיר איכו בכלל עיר : בר מחווניתא עבד הממונה להגיד ולאחווי השדות של מי זה ושל מי זה והוא עבד לשר העיר ואי איפשר לעיר בלא אותו עבד ורבי חננאל פירש סנטר הוי העיר לשון נוטרה את הכרמים : שמעון בן אבטולמוס בפירוש רבי חננאל : באגי שדות שסביב המדינה : באגי דלא ניידי : לא מיזדבן משום דניידי :

דכתב

דכתי' ושולח מים על פני חוצות בשלמא למאן דאמר בר מחוניתא אמר תנא קמא באני מיזדבני בר מחוניתא לא מיזדבן ואתא רשב"ג למימר אפילו בר מחוניתא נמי מיזדבן אלא למאן דאמר באני תנא קמא נמי הכי קאמ' מי סברת מאי שלחין נינונייתא שנאמ' שלחיך פרדס רימונים אבל באני לא מיזדבני ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' באני נמי מזדבני איב' דאמר סברוה מאי שלחין נינונייתא בשלמא למאן דאמר באני אמר תנא קמא נינונייתא מיזדבן בני לא מיזדבני ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימ' אפי' בני נמי מזדבני אלא למ"ד בר מחוניתא אמר ת"ק נינונית' ומהדר לי' רבן שמעון בן גמליאל בר מחוניתא כי סברת מאי שלחין נינונייתא לא מאי שלחין בני דכתיב ושולח מים על פני חוצות אבל בר מחוניתא לא מיזדבן ואתא רשב"ג למימר דאפילו בר מחוניתא נמי מזדבן תא שמע רבי יהודה אמר סנטר אינו מכור אנקולמוס מכור מאי לאו מ מדאנקולמוס גברא סנטר נמי גברא מידי איריא הא בדאיתא והא כדאיתא ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא אבל לא שיירי ולא בנתיה ולא חורשין המוקצין לה ולא

ושולח מים כלומר להכי נקראין שלחין עם שצריכין [...]ם הכא לא גרסינן אבל בר מחוניתא לא אלא הג' ושולח מים וגו' בשלמא למ"ד בר מחוניתא כו' אלא דסנטר דר' שמעון היינו באני מה בא להוסיף על ת"ק שלחין דקאמ' תנא קמ': [...]יתא נבות הסמוכין ושבתוך העיר דשייכי טפי מבאני שהרי גן לטייל בו כמו בבית: [...]יך נבות המשלחין פירות [...]סכה: בשלמא למאן [...]ר דסנטר היינו באני [...] דקאמר ת"ק נינונייתא [...] שלחין מיזדבני אבל [...]נא ואתא רשב"ג למימר [...]לו באני מיזדבני אלא [...]ן דאמר סנטר היינו בר [...]ניתא מה עניין תוספת [...] דברי תנא קמ' דתנא [...]אמר נינונייתא מזדבני [...]אני לא מיזדבני וקא [...]ני רשב"ג בר מחוניתא [...]יזדבן בתמיה הכי הוה [...] יתני רשב"ג אומ' המוכ' [...] העיר מכר את הבאני [...]ת הסנטר כדאמרינן מ"ד [...] מחוניתא מיזדבני כל [...]ן באני והשת' הוה שמעינן [...]רבנן באני לא מיזדבני [...]כל מדנקט סנטר לאוד [...]בלל דשמעינהו לרבנן ד [...]בסנט לאו' אמרי אינו מכור [...]את' איהו לאית' דמזדבן: ת"ש [...]ם רבי יהודה אומר סנטר [...]ינו מכור אנקולמוס מכור [...]הא לקמן מפכינן לה ואמרי' [...]סנטר מכור אנקולמוס אינו [...]מכור וכך היא שנויה ב[...]תוספתא כדמפכינן לה [...]סמוך ואית דגרסי הכא [...]תרוייהו אינו מכור ולקמן [...]א גרסי איפוך אלא הכי [...]גרסי אימא רבי יהודה אומר [...]סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור: אנקולמוס הוא סופר המלך לכתוב לו מספר הסדו' והכתים והאכסי' לתת מס של כל אחד נשר העיר: מידי איריא כו' בתמיה אלא לעולם סנטר היינו באני: ואי מנית אמרת הכי דסנטר דרבי יהודה היינו באני: והקתני סיפא דהך ברייתא דפיסקי באני לא מיזדבני דמשמע הא באני מיזדבני וסיפי קתני רישא סנטר אינו מכור כלומ' באני לא מיזדבני אם כן קשיא רישא לסיפ': שירייה ואית דגרסינן שידיה ולקמן מפרש: ולא בנותיה כפרים הסמוכין לה: ולא החורשית יערים כדכתב חרש מצל ביחזקאל ביער מתרגמינן בחורשא: המוקצים לה הסמוכים לעיר ופתוחין לה ולקמן מוקמינן לה בשאין פתוחין לעיר ומתרגמין המוקצין ממנה המוקצין מזומנין: קפי

מי סברת מאי שלחין כו' ואם תאמר דבכולי תלמודא הוו בית השלחין באני שדות שמשקין אותן ומאי שנא הכא דמשנינן להו מכל בית השלחין שבתלמוד ויש לומר דפשיטא ליה לתלמודא דאין חילוק בין שדה בית השלחין ושדה בית הבעל לענין מכר ויש חילוק בין באני לנינונייתא' לכך לא ניחא לפרש שלחין במו בעלמ' דהוי משמ' דאתא למעוטי שדה בית הבעל: שלחיך פרדס ונומר על שם האילן שעושה בדים ושולח פארות כדכתיב ותעש בדים ותשלח פארות וגומר: אמר תנא קמא באני לא מזדבני ומהדר ליה רבן שמעון בן גמליאל בר מחוניתא מזדבן ואף על גב דשמעינן מקל וחומר דבאני מזדבני מכל מקום כיון דתנ' קמא אית ליה דאפילו באני לא מזדבני הוה ליה לרבן שמעון בן גמליא' לפרושי שפיר ולמימר דבאני ובר מחוניתא מיזדבן: הכי גרים רבי' חננא' וכן בתוספת' תא שמע' רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור מאי לאו מדאנקולמוס גברא סנטר נמי גברא הא כדאיתא והא כדאיתא הכי נמי מסתברא דקתני סיפא כו' מאי בינלי פיסקי באני פיסקי באני הוא דלא מזדבני אבל באני עצמה מזדבני פי' ומדקאמר אבל לא את שיריה דהיינו פיסקי באני מכלל ד דאיירי לעיל בבאני וקאמר מי סברת רבי יהודה כרבי שמעון סביר' לי' וקאי בוותיה והא לא מנית אמרת הכי דהא פליג עליה בבנותיה והוא הדין דפליג עליה בסנטר שמא דסנטר דרבן שמעון בן גמליאל בר מחוניתא וקשיא למאן דאמר באני והא לא תיקשי דאם כן תרי גווני סנטר ניניהו דסנטר דרבן שמעון בן גמליאל גברא הוא ודרבי יהודה באני דבלאו הכי צריכין אנו לומר דתרי גווני סנטר ניניהו כדאמרינן בהזורק בגיטין אפי' לא כתב לה אלא גם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת ובבראשית רבה את בסיבת לשכירא יקירא ובתוספת' דבב' מציע' גוי שעשה לישרא' אפוטרופוס או סנטר משמע מכל הני דסנטר גברא ודר' יהודה הני באני: ואת

ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים ואמרינן מאי שיריה ביזלי
מאי ביזלי אמר רבי אבא פיסקי בני פיסקי בני הוא דלא מזדבני הא
בני עצמן מזדבני איפוך רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס
אינו מכור ומי מצית אמרת ר' יהודה כרבן שמעון בן גמליאל סבירא
ליה והא רבי יהודה כרבנן סבירא ליה דקתני אבל לא שיריה
ולא בנותיה ואלו רבן שמעון בן גמליאל האמר מכר את העיר מכר
בנותיה רבי יהודה סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא: ולא
ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים: ורמינהי היו לה בנות אין
נמכרות עמה היה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה ביברים
של חיה ושל עופות ושל דגים הרי אלו נמכרים עמה לא קשיא הא
דנגיח קאיהי לגיו והא דנגי' קאיהי לבר והא קא תני ולא את חורשין
המוקצין לה אימא המוקצין הימנה: מתני' המוכר את
השדה מכר את האבנים שהם לצורכה ואת הקנים שבכרם שהם
לצורכו ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע ואת חיצת הקנים
שהיא פחותה מבית רובע ואת השומרה שאינה עשויה בטיט ואת
החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה אבל לא מכר לא את
האבנים שאינן לצורכה ולא את הקנים שבכרם שאינן לצורכו ולא
את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע בזמן שאמר לו הוא וכל מה
שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את חיצת
הקנים שהיא בית רובע ולא את השומרת שהיא עשויה בטיט ולא
את החרוב המורכב ולא את סדן השקמה: גמ' מאי
אבנים שהן לצורכה הכא תרגמו אבני דאכפא עולא אמר אבנים
הסדורות לגדר והא תני רבי חייא אבנים צבורות לגדר תני סדורות
הכא תרגימו אבני דאכפא: לרבי

הכי גרסינן בתוספתא ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים ולקמיה מוקמינן לה בדבגוה קאייהו לבר: ביזלי' פיסקי באגי חתיכות בקעה הגדולה הסמוכה לעיר אלא שמופלגת ממנה קצת שיש הפסק בנתיים ושיריה לשון טירייס הוא: פיסקי באגי הוא דלא מזדבני שהרי רחוקין ומופלגין מן העיר הא באגי עצמן הסמוכין לעיר מיזדבני: הכי גרסינן איפוך רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור ולעולם סנטר באגי' והיינו דקאמר סנטר מכור
דהיינו באגי אבל שיריה
דהיינו פיסקי באגי לא
מיזדבני והשת' סביר' ליה לר'
יהודה כסנטר כרשב"ג והיינו
דקפריך ומי מצית אמרת ר'
יהוד' כרבן שמעון בן גמלי'
סבירא ליה
דמילתיה ד
אמר לו כל
כולן מכורין
לא מכר לא
את בנותיה
ומשני סבר
ופליג עליה
כסנטר סבר
בן גמליא' וכ
: הכי כמי
בכולה בוני
ולא ביברין
ודגים בעין
ורמינהי כו
גרסינן הכ
עמהם : הי
חלק אחד ב
ביבש' וביבו
ודגים הרי
: וחלק אח
קאי דכיון
לה בנות אין נמכרות עמה
משמע בנות הוא דלא מזדבן
דמופלגי' מן העי' ואינו מאותה
העיר ממש שהרי שם אחר יש
להם אבל אם יש לעיר חלק
אחד בים ונקרא בשם העיר
נמכר עמה דהא עיר אחת היא בין הכל אי כמי חלק אחד ביבשה כמו שאר העיר אלא שמופלג מן העיר ונקרא על שם העיר נקרא: דנגח קייהו לגאו פתיחתן לצד העיר נמכרין עמה אבל הך קמייתא בדנגח קייהו לבר: והקתני בהך קמייתא ולא את החורשין המוקצין לה דמשמע דנגח קייהו לגאו ואפילו הכי לא מכר: אימא המוקצין הימנה ופתוחין לחוץ: מתני' האבנים שהן לצורכה בגמרא מפרש ואף על גב דתשמישן המטלטין הן כיון דקביעי להאי תשמיש ואין מזיזין אותה מהאי שדה לעולם כמחובר חשיב להו: את הקנים שבכרם שהן לצורכו בגמרא מפרש ומתילא שמעינן דהמוכר את השדה מכר את הכרם שכל אילנות בכלל שדה אחד גפנים ואחד כל האילנן חוץ מחרוב המורכב וסדן השקמה כדמוכח במתני' ובגמ' דאמרי בגמ' אי אית ליה גופני לבר מגופני כלומר אדם שאומר לחבירו שדה אני מוכר לך חוץ מן האילנו' ויש בו גפנים חוץ מן הגפנים אם לו מכלל דאילו שתק היו מכורין בכלל שדה: חיצת הקנים ערוך כלעז קנים הרבה גדילים בקלח אחד: שהיא פחות' אז בטילה לגבי שדה: שומירה סוכת נוצרים שאינה עשויה בטיט טוחה בטיט: ואת החרוב שאינו מורכב דהיינו בבחרותו אבל כשמחוקין ומתגבר מרכיבין אותו ויש לו שם בפני עצמו ולא בטיל לגבי שדה אבל כל שאר אילנות בכלל שדה: בתולת השקמה בבחרותה קודם שנחתכו ענפיה אבל כשמזקין וגדל הרבה קוצצין הענפים ובאין אחרים במקומן ונקרא סדן השקמה ערוכה כלעז: לא את חיצת הקני' כו' שכל אילו חשובין שדה בפני עצמן והרי הוא כמו שמוכר לחבירו שתי שדו' ויש לו שדה אחרת בתוך השתי' ואם אמר לו שתי השדו' וכל מה שבתוכן אני מוכר לך דאין שדה השלישית שביניהן מכור אף כאן שדה אחת מכר לו ולא שתי שדות וחיצת קנים וחרוב המורכב וסדן השקמה חשובין שדה בפני עצמו: גמ' אבני דאכפי לאחר שקצרו העומרים מניחין אותן לייבשו ומניחין עליהם אבנים כדי שלא יפזרם הרוח: הסדורות בתוך השדה לעשו' גדר לשדה צבורות ואע"ג דאינן סדורות חשיב להו תשמיש קבוע דשדה לימכר עמו: הכא תרגימו אבני דאכפי בעין אמר מר הדר למילתיה לפרושי אליבא דרבי מאיר ואליבא דרבנן: לרבי

לרבי מאיר דמתקנן אע״ג דלא מחתן
לרבנן הוא דמחתן ולעולא דאמ׳ אבנים
הסדורות לגדר לרבי מאיר דמתקנן אף
על גב דלא סדרן לרבנן הוא דסדרן:
ואת הקני׳ שבכרם שהן לצורכו: קנים
מאי עבידתייהו אמרי רבי ינאי קנים
המחולקים שמעמידי׳ תחת הגפנים לר׳
מאיר דמשפיא אע״ג דלא מוקמו לרבנן
הוא דמוקמו: ואת התבואה המחוברת
לקרקע וכו׳: ואע״ג דמטאי למיחצד:
ואת חיצת הקנים שפחותה מבית רובע
ואע״ג דאלימי: ואת השומירה שאינה עשויה בטיט: אע״ג דר״א
קביעא בארעא: ואת חרוב שאינו מורכב ואת בתולת השיקמה:
אע״ג דאלימי: אבל לא מכר את האבני׳ שאינן לצורכה למ״ד אבני
דאבפי לר״מ דלא מתקנן לרבנן דלא מחתן ולעולא דאמר אבנים
הסדורו׳ לגדר לר״מ דלא מתקנן לרבנן דלא סידרן: ול״א את הקנים
שבכרם שאינן לצורכו לר״מ דלא משפיין לרבנן דלא מוקמו: ולא
את התבוא׳ התלושה מן הקרק׳: ואע״ג דצריכ׳ לארע׳: ולא את חיצת
הקנים שהיא בית רובע: ואע״ג דקטיני: אמר ר׳ חייא בר אבא אמר
ר׳ יוחנן לא חיצת הקנים בלבד אמרו אלא אפי׳ ערוגה קטנה של
בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה   אמר

לרבי מאיר דאמר בפרק המוכר את הספינה מכר כרם
מכר תשמישי כרם ושמעינן דאתא לאיפלוגי אדרבנן
ולמימר דאפילו אותן תשמישין שאינן נמכרין לרבנן עם
הכרם דלא קביעי כל כך לרבי מאיר מכורין הן והילכך
בכל תשמישי כרם ושדה
השנויין במשנתינו בעינן ל
לפרושי היכי דמי דלר״מ מכור
ולרבנן אינו מכור והילכך
לרבי מאיר הני אבני דאכפי
מכורין הן בכלל שדה כיון
דמתוקנות ומזומנות לצורך
גינורים ואע״ג דלא מחתן
[illegible] מונחת בתוך השדה
אלא חוץ לשדה דלהכי אבני
מאי דאמר ר׳ מאיר מכר כל
תשמישי כרם לשפויי ב
במכירת השדה אפילו הנהו
תשמישין שאינן מונחין בתוכו
הואיל ולצורך תשמיש השדה
נתקנו והא דאהדרן לעיל אפי׳
תימ׳ ר״מ התם קביע כו׳ הכי
אבני דאכפי דמיתקני קרי
הכעי ואע״פ שאין מחוברין
בקרקע הרי קבועין לתשמיש
שדה זו ואין דרך לטלטלן
לשדה אחר ולא להשאילן:
לרבנן דאמרי לא מכר כל
תשמישי כרם אלא המיוחדין
הרבה לתשמיש אין נמכרין
אלא א״כ מחתן לתוך השדה:
לעולא דאמר אבני הסדורות
לגדר ובעל כרחך מסתמא
כרבנן נקט למילתי׳ דלר״מ לא
בעינן סדורות אלא דמתקנן
לצורך גדר שדה זו אע״ג דלא סידרן זו על גב זו דבכלל כל תשמישי כרם הוא לרבנן לא מזדכי עד דסידרן לכך דהיינו
מעשה גדול לתשמיש קבוע דומה: קנים מאי עבידתייהו מה צריכים לכרם קנים הגדילין בקרק׳ דקנים סתמ׳ משמע ליה
במקום גידולן כמו חיצת הקנים: קנים המחולקין מפוצלין שמעמידי׳ תחת הגפנים כדי שיהו הגפנים זקופין והאשכולות
תולין באויר ולא יתקלקלו בקרק׳ וקורין להו פאשילש: דמשפוי משופכין ומתוקנין לכך: אע״ג דלא מוקמי שאינן זקופין
ונעוצין עדיין בקרקע: ואע״ג דמטאי למיחצד הגיע זמן קצירתה וסד״א כל העומד לקצור כקצור דמי אפילו הכי לגבי
מכירה מכורין בכלל שדה ובדלא מטאי לא איצטריך למיתני מכר דפשיטא היא שהרי השדה מוכר עכשיו לגמרי וזה
הלוקח לא יניח למוכר לבטל כאן פירותיו וללקיטה השתא לא חזו הילכך פשיטא דודאי מכר: אע״ג דאלימי דבתר
תפיסת הקרקע אזלינן ופרושי הוא דקמפרש תלמוד למתני׳ ואזיל: דלא קביעא בקרקע: לר״מ דלא מתקנן דהשת׳ אינן
תשמיש שדה כלל ולרבנן דלא מחתן דלא הוי תשמיש קבוע וחשוב: דצריכ׳ לארעא לשוטחן בשדה לאחר קצירה להכפא
התבואה מריח הקרקע ולייבש: דקטיני קנים דקים נראה בעיני לפי שיטת המשנה דקתני בין כך ובין כך לא מכר
את חיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומירה שהיא עשויה בטיט ולא את חרוב כו׳ וכשיפא דרישא לא תנינן
להו במתני׳ שכן סדר שמועה זו והכי גרסינן לה ולא את התבואה התלושה מן הקרק׳ ואע״ג דצריכא לארעא ולא את חיצת
הקנים שהיא בית רובע ואע״ג דקטיני אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא את חיצת הקנים בלבד כו׳ עד אמר
רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא ולא את השומרה העשויה בטיט ואף על גב דקביעה בעי ר׳ אלעזר מלכות של
פתאים כו׳ בעי רבי זירא כו׳ בעי רבי ירמיה כו׳ עד היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו ולא את חרוב המורכב ולא את סדן
השקמה אף על גב דקטיני מנהני מילי אמר רב דאמר קרא ויקם כו׳ ולפי שיש דברים קברים בשמועה זו טעו הסופרים
ונשתבשו הספרים ולפי סדר שסידרתי אפרשנה: לא את חיצת הקני׳ בלבד שהוא דבר חשוב ומחזיק בית רובע בקרקע
אמרו דאינו מוכר עם השדה אלא אפילו ערוגה קטנה דלא הוי בית רובע ואורחא דמילתא נקט של בשמים לפי שדרך
לקרות לו שם בפני עצמה והוא הדין לכל דבר שיש לו שם בפני עצמו ובחיצת קנים בלבד פירש לך שיעור דמילתא
דפסיקא היא דאי הוי בית רובע יש לו שם בפני עצמו ואי לא לא:
אמר

ואת השומירה רשב״ם גריס כרישא שאין עשויה
בטיט וכסיפא גבי לא מכר גרים העשויה
ורבינו חננאל גרים איפכא: הוא דמחתן אין
נראה לפרש לר׳ דמחתי על העומרים דמה אנו צריכין
שיהו מונחים על העומרים
הואיל והעומרין שהן תלושין
אינן מכורין ונראה לר׳ דלא
מחתן היינו שמעולם לא הניחן
על העומרים ומחתן היינו
שכבר הונחו ולאו דמחתי
השתא: מחולקין בערוך פי׳
שהסירו הקליפות כדי שלא
יתליעו: ולא את חיצת
הקנים כו׳ אף על גב דקטיני
עוד יאריך לקמן על משנה
זו וכההיא דשומרה וחרוב
לא כן דרך התלמוד שמתחלה
מפרש המשנ׳ ואח״כ מאריך:
בעי

אמר רב פפא והא דקרו כו' לפרושי אתא היכי דמי יש לה שם בפני עצמה דקאמר רבי יוחנן ערוגת בושם של פלוני : אף על גב דקביעא השומרה בקרקע כיון דטוחה בטיט אינה מש. שם בפני עצמה והרי הוא כמוכר את השדה שלא מכר את הבית דאין בית בכלל שדה אלא כל בעי רבי אליעזר כו' משום מתניתין דקמפליג בשומירה בין עשויה בטיט לשאינה עשויה בטיט

בעי ר' אליעזר מלבנות של פתחים לא כפי' הקונטרי' דאפתח הבית קאי דהא לא איירי בכל במוכר בית אלא נראה לר"י דאפתח שומירה קאי ובשומירה דרישא קאי דקתני דמכר את השומרה : ארעא

אמר רב פפא והיא דקרו לה וורדא דפתנא ולא את השומירה העשויה טיט ואף על גב דמחברא בארעא בעי רבי אליעזר מלבנות של פתחים מהו היכא דמחברי בטינא לא תיבעי לך דהא מחבר כי תיבעי לך דקיימי בסיבי ולא מחברי מאי תיקו בעי רבי זירא מלבנות של חלונות מהו מי אמרי לנוי בעלמא הוא דעבידי או דילמא כיון דמחברי מחברי תיקו בעי ר' ירמיה מלבנות של כרעי המטה מהו כל היכא דמטלטלי בהדה לא תיבעי לך דהא מיטלטלי כי תיבעי לך היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו : ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה ואף על דקתני מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ויקם שדה עפרון אשר במכפלה וגומר וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב מי שצריך לגבול סביב יצאו אלו שאין צריכין לגבול סביב אמר רב משרשיא מכאן למצרים מן התורה אמר רב יהודה האי מאן דמזבן ארעא לחבריה צריך למכתב ליה קני לך דיקלין ותאלין והוצין וציצין ואף על גב דכי לא כתב ליה הכי קני אפי' הכי שופרא דשטרא הוא אמר ליה ארעא

דקמ לנקי נקב הכי לאו המז ססז כטי אבו והוי יתיד מאי לפת לא ו אס פתי בכ ד"ה שלו לנוי דילי הא גבי מח כן של

היו נותנין תחת כרעי המטה כדי שלא ירקבו בקרקע ואם תימצי לומר גבי פתחים וחלונות דמחברי מיהא בסיבי אבל הכא בדלא מיחברי לא טפי כלל כדמחברס ואזיל קמיבעיא ליה אם : לא : דמטלטלי בהדה שמחוברין במסמרות או בסיבי : מנהני מילי דחרוב המורכב וסדן השקמה וכיון דמסתבירא דאינן בכלל שדה מאילא ידעינן דאפילו אם אמר כל מה שבתוכה אינן מכור וכיון כך לא מכר כו' דכל מה שבתוכה לא מהני אלא לטפויי תשמישין דשדה שאינן קבועין ב שאינן מתוקנין לזורען ומיהו להכי קיימי אבל חרוב המורכב וסדן השקמה מי אשמועינן קרא ומי שיש לו ג' שדות ומכר שני החיצונים ואמר לו כל מה שבתוכן אני מוכר לך לא מכר שדה הא מכר חרוב המורכב וסדן השקמה : דכתיב ויקם שדה עפרון וגומ' עפרון מכר לו השדה לאברהם [illegible] נתתי כסף השדה קח ממני וגו' וקמהדר ליה עפרון ארץ ד' מאות וגו' ואפי' הכי קנה אברהם כל האילנות כדכתיב ויקם שדה עפרון וגו' וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב ע"י קניית השדה סתם קנה גם את כל האילנות והאי אשר בכל גבולו קרא יתירא הוא דמצי למיכתב וכל העץ אשר בשדה דהיינו בתוך גבולי השדה למדרש את מי שצריך לגבול אותן אילנות קנה שצריכין להיות להם גבול סביב שלא יערער אדם עליהם לומר בתוך שלי הם נטועים ושלי הם דהיינו כגון אילנות דקין שאין להם שם והדבר שכוח מי נטעם לפי כך צריך לעשות להם גבול סביב אבל כל חרוב המורכב וסדן השקמה גדולים וחשובים ואוושא מילתייהו וידוע של מי הן ובקרקע מי הן נטועין ואין צריכין גבול הילכך אינן בכלל השדה סביב : אמר רב משרשיא מכאן למצרים מן התורה שהקונה את השדה קנה את המצרים עמהן וכל האילנות הנטועים במיצר דמצרים בכלל שדה דהכי משמע סביב כל האילנות הנטועים בקרקע המצר שהוא סביב השדה קנה אברהם כן נראה בעיני : דיקלא שגדלו כל צרכן : תאלין שתילים נטעים בקורים : הוצין וציצין גם הם מיני דקלים כדתנן ביבי הר הברזל כפרין ויש מפרשי' שאין אילו טוענין פירות ואף על גב דכי לא כתיב ליה הכי קני כדתנן המוכר את השדה סתם מכר חרוב שאינו מורכב ובתולת השקמה וכו' שכן שאר אילנות דהא לא מצייר במתניתין אלא חרוב המורכב וסדן השקמה : שופרא דשטרא יפוי כח השטר דאפילו אי אתו לפני בית דין טוענין יהבי ליה שהרי מפורשין בתוך השטר : א"ל לכד מד"ק א' פליא כו' הכא לא גרסינן ליה אלא לקמן בסמוך אחר דמזיא לדקלי קאמר ליה : קפסין תלמודא אמר ליה מוכר ללוקח ארעא ודיקלי מזבינא לך שני מכירות הן שדה זו אני מוכר לך וקנה את השדה ואת הדקלים שבתוכו ודיקלי כמי מזבינא לך כמתני' אמר דהא לא קאמר ארעא בדקלא כד' קמן דגני משמ' דקלים שבתוכה :

הכי

דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי לבר
בכלל שדה דמכירה אחרת היא
יש ספרים שכתוב בהן אי אית
דיקלי דמשמע דאם יש שם דקלי

ארעא ודיקלי ואין אית בה דיקלי כו' אע"ג דאם לא
אמר דיקלי בסתמא היו כולן מכורין מיהו
הסתא גרע כדבעי למימר לקמן חוץ מחרוב פלוני דקני
שאר חרובין אע"ג דבסתמא לא קני דדיקלי משמע תרי
ולא שייך הכא שופר' דשטר'
אלא דווקא בשכותב בשטר
אבל הכא דבעל פה לא ועוד
דהתם כתיב דיקלין ותלאין
כו' והכא דלא קאמר אלא
דיקלין לא שייך למימר הכי:
אין

ארעא ודיקלי חזינן אי אית ליה דיקלי
יהיב ליה תרי דיקלי ואי לית ליה זבין ליה
תרי דיקלי ואי משעבדי פריק ליה הרי
דיקלי ארעא בדיקלי חזינן אי אית בה
דיקלי זביני זביני ואי לא לא קני מקח
טעות הוא ארע' כי דיקלי לית ליה דיקלי
דחזיא לדיקלי קאמר ליה א"ל לבר מדיקלא פלניא חזינן אי דיקלא
טבא הוא שיוריה שייריה אי דיקלא בישא הוא כ"ש הנך אמר ליה
לבר מאילני אי אית ליה אילני לבר מאילני אי אית ליה דיקלי לבר
מדיקלי אי אית ליה גופני לבר מגופני אילני וגופני לבר מאילני
אילני ודיקלי לבר מאילני גופני ודיקלי לבר מגופני אמר

שמכר
יותר
י
האי
הכל
וסיף
בסיד
כ
נתב
תכין כו'
ולא
מכר
ועוד
חזינן
יהיב
שהרי
ולהכי

עצמו ומדל' קאמר הכי אלא קאמר יהב לי תרי דיקלי ש"מ דה"ק אם יש לו דקלי לבד אותן שמכר עם שדה יהיב ליה תרי דיקלי ואי לא זבין ליה תרי דיקלי יקנה לצורכו של זה שני דקלים שלא יהא ותנה לו אני מוכר לך אילנות שאקנה לצורכך או יחזור לו מן המעות כנגד דמי שני דקלים : ואי ארעא בדיקלי שדה עם דקלים שכתובו אני מוכר לך הכא גרסינן אי אית בה דיקלי : מקח טעות מעות וכהאי דאין אונאה לקרקעות היכא דמוכר ביוקר אפי' יותר משתות אבל מקח טעות מיהא כן לא לקח אלא היה סבור שיש בה דקלים כמו שאמר לו : ארעא כי דיקלי מקום הראוי ל זה דיקלי שאם אין דקלים בשדה אין זה מקח טעות מ"ט דחזיא לדיקלי קאמר ליה קרקע יפה לגדל בה דיקלי הרי הן של לוקח דכל שכן דהכי קאמר ארעא דחזיא לדיקלי מזבינא לך כגון שהדקלי' בה : א"ל מוכר ללוקח שדהו אני מוכר לך לבר מדיקלא פלניא חזינן אי דיקלא טבא הוא כלומר מן דות קנת לחודיה שייריה לדעתו שהכות מפירות שדהו פירות וקנה הלוקח כל השאר בכלל השדה ואע"ג שיש עדיין רעים ממנו אלא דקרו ליה אינשי להאי דיקלי בישא כגון דלא טעין קבא דיקלי בישא הוא כדאמרי' בגמ' דיקלי דטעין קבא אסיר למקציה והילכך כ"ש הנך המוטבים ממנו ואמר אפילו ההוא דיקלא בישא הכי מששייר לעצמו ואיהו אם יש בשדה דיקלי בישין מהאי אינם דהא לאמרינן כ"ש הנך דדיקלי דטבי טפי מהאי קאי : הכא גרסינן לבר מאילני אי אית ליה אילני אם אמר מוכר ללוקח שדה אני מוכר לך לבר מאילני חזינן אי אית בה שאר אילנות כגון זיתים ל שאר אילנות חוץ מדקלים וגפנים שאינן נקראין אילני : לבר מאילני מכר לו את השדה אבל האילנות אינן מכורין שהרי הוציאם מכלל שדה ושיירן לעצמו והא מילתא דפשיטא הוא אבל משום דבעי למימר לקמן אילני וגופני לבר מאילני נקט לה : אי אית ביה דיקלי בההוא שדה ואין בו שאר אילנות ואיהו אמר ליה לבר מאילני ודאי לבר מדיקלי מכר השדה והנהו דקלי שייר לעצמו ואע"ג דאין בתמן קרויין אילנות אלא רגילין היו לקרותן דקלים מתוך חשיבותן ומתוך שהיו רוב אילנות שבהן דקלים כיון דאין כאן שאר אילנות אלא דקלים האי דקאמר לבר מאילני אדקלים קאי : אי אית בה גופני בההוא שדה וה"ה נמי את השדה מכר את הגפני' וכיון דאמ' לבר מאילני וכשדה זו אין בו אלא גפנים לבר מגופני קאמר : אם יש בשדה אילני וגופני ואיהו אמר לבר מאילני הכל מכר ואפילו הגפנים לבר מאילני דגפנים אין קורין להן אילנות ועליה דמוכר רמיא לגלויי דגם הגפנים שייר לעצמו הילכך יד הלוקח על העליונה : אילני ודיקלי לבר מאילני הכל מכר לבר מאילני שהדקלי אין קורין להם אילני : גופני ודיקלי לבר מגופני אי א"ל לבר מאילני ואין בשדה אלא דקלים וגפנים הדקלים מכר והגפנים שייר דגפנים לגבי דקלים נקראין אילני ובכלל אילני הן טפי מדיקלי כן נראה בעיני ויש מפרשים דאין זה וזה בכלל אילני ואין זה נקרא אילן יותר מזה והילכך המוטב דהיינו גפנים שייר לעצמו ולא בחירה דאם איתא דשניהן שוין ואין זה נקרא אילן יותר מזה ואיהו אמר לבר מאילני הוה לן למימר דתרוייהו שייר לעצמו שהרי גילה דעתו שהכל קרא אילני מאחר שאין כאן שום אילן אחר שיקרא אילן אלא אינו :

ה"ג

אמר רב כל שעולין לו בחבל הוי שיור כל שאין עולין לו בחבל לא הוי שיור ודייני גולה אמרי כל שהעול כובשו לא הוי שיור כל שאין העול כובשו הוי שיו׳ ולא פליגי הא בדיקלי הא באילני בעא מיניה רב אחא בר הונ׳ מרב ששת חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני מהו

אותו חרוב הוא דלא קני הא שאר חרובים קני או דילמ׳ אפי׳ שאר חרובין נמי לא קני אמר לי׳ לא קנה איתיביה חוץ מחרוב פלו׳ חוץ מסדן פלוני לא קנה מאי לאו אותו חרוב הוא דלא קנה הא שאר חרובין קנה אל׳ לא אפי׳ שאר חרובין נמי לא קנה תדע דאלו אמר ליה שדי מכורה לך חוץ משדה פלונית ההיא הוא דלא קני הא אחרנייתא קני אלא לא קנה הכא נמי לא קנה ואיכא דאמרי בעא מינה רב אחא בר הונא מרב ששת חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סרן פלוני מהו שאר

ה״נ אמר רב כל שעולין כו׳ ולעיל קאי היכא דאמר ליה לבר מאילני וקמפרש רב אילו הן אילנות ששייר שאם קטנים הן הרבה לא מיקרי אילני ולא גרסינן לבר מדיקלי ואילני ואמר רב כו׳ ופירוש בעלמא הוא : כל שעולין לו בחבל ללקט פירותיו חשיב אילן ובדקל מיירי כדמפרש לקמיה שגבוה הרבה ופירותיו בראשו : דייני גולה שמואל וקרנא בפ״ק דסנהדרין : כל שהעולם כובשו חורשין היו בבקר סביב האילנות ואם העול כופף את האילן ועובר השור לדרכו ואין האילן מעכב את השור לא חשיב ומיהו אם אין אילנות גדולים בשדה אלא אילו הוי שיור כדאמרן גבי דיקלי : הא בדיקלי מלתיה דרב : הא באילני שהעול כובשו דשיעור דעליית חבל לא שייך בהו דבלא חבל עו׳ ככל שאר אילנות עו׳ הענפים המתפצלין לכל צד ושיעורא דכובשת עול כמי איכ׳ למית׳ דלא שייך בדיקלי דאפי׳ היכא דכבים ליה עולה חשו׳ הוא אם עולין לו בחבל : חוץ מחרוב המורכב פלוני חוץ מסדן השקמה פלוני והיו בה הרבה חרובין וסדנים מהו דאם הוה שתיק לא היו מכור׳ בכלל שדה אבל עכשיו ששייר אחד איכא למימר דשאר חרובין מכר לו או דילמא שיורו לא יגרע כחו אלא אפי׳

חוץ מחרוב פלוני אותו לא קנה לא גרסינן ותו חרוב דהא מסיק דשא׳ חרובין נמי לא קני ומיהו לפי׳ הספרים דגרסינן כתר הכי אלא לדמי גרסינן ליה שפיר ודמי חרוב לא קנה כקרקע : או

שאר חרובין נמי לא קני הלוקח דבשביל שייפה המוכר את כחו שלו שפירש בפירוש איכני מוכר לך ההוא חרוב אין לנו לגרוע כחו בשאר אלא אי איכא מילתא לטפויי בהאי חוץ כגון דרך מטפינן ליה כדאמרי׳ במתני׳ ומודי רבי עקי׳ב בזמן שאמר לו חוץ מאילו שאין צריך ליקח לו דרך והאי חוץ מחרוב פלוני דקאמר לשייר דרך להאי חרוב נתכוון ולא למעט השאר ואפי׳ לרבנן נמי איכא למימר לפיכך אמר חוץ מחרוב פלוני דמההוא חרוב היה חפץ יותר ולא היה רוצה שיתבענו לוקח לדין ולחרוב זה איכוון לסופרא דשטרא אבל על שאר חרובים לא חשש ליכתוב סופר דשטרא דמכל מקום בוטח הוא במאי דקיימא לן שאין חרוב המורכב נמכר בכלל שדה כן נראה בעיני ועיקר : הנ״ה אמר ליה לא קנה לא הוא ולא זולתו דכיון שאפילו לא פיר׳ ליה חוץ כגון אילו אינו נמכרין בכלל שדה הכא נמי לא קני ולא פירש הללו אלא להודיעו שכל אילן שבאותה שדה הרי הן כמו אילו ולא נמכרו ע״כ : ה״נ איתיביה חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני לא קנה ולא גרסינן אותו חרוב לא קנה דא״כ קשיא מעלייתא היא ולא מצי לתרוצי לקמן שאר חרובין נמי לא קנה : לא שאר חרובין נמי לא קנה דהאי דקתני לא קנה אשאר חרובין קאי וכל שכן האי דקא משייר ולאשמ ועינן אתא דלא הפסיד שאר חרובין בשביל ההוא ששייר יחידי : תדע דלא קני : חוץ משדה פלוני הסמוך למיכר : הא אחריני קני בתמי׳ והלא שדה אחת מכר לו ולא השאר : הכי גרסינן אלא לא קני ה״כ לא קני כלומר אלא פשיטא לן דלא קני הלוקח שאר שדות דהא המוכר שדה אחת לא מכר כל שדותיו בכלל ובשביל שאמר שטות זה חוץ משדה פלוני אין לנו לומר שמכר מה שלא רצה למכור דשדה אחת נתכוון למכור ולא שתי שדות הכי נמי גבי חרוב וסדן אע״פ שנטועין בתוך השדה לא קני דהא כי היכי דהמוכר שדה אחת לא מכר שאר שדות הכי נמי המוכר את השדה לא מכר חרוב וסדן דחשיבי שדה בפני עצמן והילכך בשביל ששייר אחת מהן כלא כורך אין לנו לומר שמכר את השאר : ואית דגרסי אלא לדמי כלומר באותו שדה שמכר שייר לעצמו דמי ההוא שדה דקאמר חוץ משדה פלוני הכא נמי הכי קאמר שדה זו מכור לך חוץ מדמי חרוב פלוני ויש עוד פירושי׳ אחרים ולא בהירא כלל גירס׳ זו ופרושה ופירו׳ משובש היה בספרים ליתן טעם בדבר כיון דלא קני מאי קאמ׳ חוץ משדה פלוני ומיהו הטעם כדפרי׳ לשייר לו דרך להוא חרוב או להוא שדה שייר נתכוון וכדאמרינן נמי גבי על מנת שהדיוטא העליונה שלי ששייר מקום זיזין ומיהו היכא דליכא לטפויי שום דבר אין לנו לומר כיון דליכא לטפויי לגרועי נתכוון דדיי לנו אם איננו מטפי ומרויח בשיורו אלא שיפסיד בתמיה : חוץ מחצי סרן פלוני מהו ולהאי ליסנא פשיטא ליה דחוץ מסדן פלוני לא קני נמי שאר סדנין : שאר

שאר חרובין ודאי לא קני הא מה ששייר באותו חרוב קני או דילמא אפי׳ מה ששייר באותו חרוב נמי לא קני א״ר לא קני איתיביה חוץ מחצי חרוב פלו׳ חוץ מחצי כרן פלו׳ משאר חרובין לא קנה מאי לאו שאר חרובין הוא דלא קנה הא מה ששייר באותו חרוב קנה א״ל לא אפילו מה ששייר באותו חרוב נמי לא קנה תדע דאילו א״ל שדי מכורה לך חוץ מחצי שדה פלוני ההוא הוא דלא קנה הא אידך קנה אלא לא קני הכא נמי לא קני בעא מיניה רב עמרם מרב חסדא המפקיד אצל חבירו בשטר ואמ׳ לו החזרתים לך מהו כיון דאי בעי אמ׳ נאנסו מהימן השתא נמי מהימן או דילמא א״ל שטרך בידי מאי בעי א״ל מהימן ולימא ליה שטרך בידי מאי בעי א״ל וליטעמי׳ כי א״ל נאנסו מי מצי א״ל שטר׳ בידי מאי בעי א״ל וסוף סוף כי א״ל נאנסו לא שבועה בעי ה״נ מאי נאמן נאמן בשבועה ליכא בפלוגתא שטר בים היוצא על היתומין דייני גולה אכרי נשבע

וא דלא קני כדאמרן טעם לעיל מפני לא מה ששייר באותו חרוב כי שאר חרובין לא קנה הכל קורא מרוב הנשאר : והכא נמי נר׳ כי :
כו׳
קט לא
: כמה
ם ו
דלא
דכר׳
ולחם׳
קיימ׳
ופקיד
צריך
הכא
קי׳ מי
מהימן
ו והוה
ין
תהיה
ומיכתו
מהימן
מה לו
כפסים
ומשום
אזרתינ
ר ליה
וי בעי
בידי
י כדי
וכמו
עדים
פסק׳ :
נאנסו
ויטען
י בעי ולמה לי לשקר במקום עדים ניס לאדתי ולמ׳ אבדתי את שטרי ם לשטרא משום דהוה מצי למשקר וכל מלוה את חבירו בשט׳ לא מצי

ועין ליה פירעתי דאמר ליה אידך שטרך בידי מאי בעי נבי לוה ליכא שום מינו דאפילו טעין נאנסו צריך שלם דמלוה להוצאה ניתנה : לאו שבועה בעי בתמיה השתא אמרת נאמן בלא שבועה וע״י מגו לא מצית ל מיפטרי׳ משבוע׳ ע״י טענותו לקיימא בלא שבוע׳ כדכתי׳ שבועת ה׳ תהיה בין שניהם : לימא בפלוגתא הא דרב חסדא : שטר בים היוצא על היתומים ראובן שנתן מעו׳ לשמעון להתעסק שכר וכתב לו שטר כמה הפקיד לו ומת שמעון והוציא ראובן אותו בשטר על היתומי׳ לתבוע מהם פקדונו והיתומים טוענים שמא אבינו החזירו לך אי כמי טענה בריא טענו והלו הוה מלוה בעלמא שהלו׳ ראובן לשמעון ומת שמעון כ״ע מודו דנשבע ראובן וגובה כל השטר מן היתומים דלית לאבוהון שום טענה נבי מלוה לא מצי טעין נאנסו אלא היה נשבע שלא התקבל מן הגוף בגוף ובגון שהיה טוענו בלוה אשתבע ני דלא

אי דילמא א״ל שטרא בידי מאי בעי אפילו למ״ד מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ומהימן לוה לומר דפרוע הוא ולא אמר אם כן שטרא בידי מאי בעי התם משום דזימנין אפסיטי דספר׳ זייר ליה דעל הלוה ליתן שכר כתיבת השטר ופעמים כשאין לו ללוה נותן המלוה כשבילו אבל הכא אין על הנפקד ליתן שכר ועוד דהתם לוה מאמין למלוה להניח שטר בידו משו׳ דכתיב ביה תוח׳ ישרי׳ הכא כדאמר׳ במפקיד אבל הנפקד אינו מאמין את המפקיד ולעול׳ אינו מחזי׳ את הפקדון עד שיחזיר לו השטר ועוד דאין מדקד׳ כל כך לוה אחר המלוה לפי שעשה לו טובה : דליבא ליה שטרא בידי מאי בעי לאו משום דליכא מינו במקום עדים קפריך דא״כ מאי משני וליטעמיך כי אמר ליה נאנסם מי מצי אמר ליה שטרא בידי מאי בעי הא כי אמר נאנסו לא מוכחא מילתא דלאו קאמר קושטא דאם״כ שהשטר בידו יכול להיות שנאנסו ולא אומר ר׳ ס״ד דהיכם דהא דקאמ׳ דנאמן נאמן ונמרי קאמ׳ אפי׳ בלא שבועה ולכך היה סבור דבל׳ אינו דנאנסו מצי לאימ׳ החזרתי לך דאי על ידי מינו דנאנסו מאי נאמן בלא שבועה ולהכי פריך וליט׳ ניה שטרא בידי מאי בעי ומשני דמטעם מגו נאמן ופריך כי אמר נאנסו לאו שבועה בעי :
סי״א סוף כי א״ל נאנס׳ לאו שבועה בעי תימא למאי דמפרש ר״ת בהגוזל קמ׳ במתניתין דהטוען טענת גנב בפקדון דלא מיחיי׳ שבוע׳ שומרין אלא היכ׳ דאיכ׳ הודא׳ במקצת היכי קאמר לאו שבועה בעי אין ה״כ דלא מיחייב שבועה דאורייתא ואין לומר לאו שבועת בעי שבועה היסת קאמר דהכי תיסק אדעתיה דרב עמרם דנאמן דקאמר רב חסדא ליפטר אפילו משבועת היסת . ועוד דאמר בפרק כל הנשבעין גבי רמי בר חמא ורבא חבל׳ דתרוייהו סברי המפקיד אצל חברו בעדים אין צריך ל להחזיר לו בעדים בשטר צריך להחזיר לו בשטר וצריך לפרש וצריך להחזיר לו בשטר אם אין ר רוצה ליסבע אבל בשבועה נאמן כי היכי דלא תיקשי דרבא אדרבא דרבא אמר לקמן דמהימן לומר החזרתי לך במיגו דנאנסו דקאמר רבא הילכתא דנשבעין ונוטלים מחנה ואי בשבועת היסת איירי היכי קאמר בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים ומהימן לומר החזרתיו לך בלא שבועה הא לעולם בעי שבועת היסת ואומר ר״ת דהך שבועה דהכא מדרבנ׳ ונתקנה קודם שנתקנה היסת כמו ההיא דהכותב דהפוגמת כתובתה ועד אחד מעי׳ שפי׳ פרועה דקאמר התם דהויא שבועה דרבנן : מאי

נשבע ונוטל כולו ודייני ארץ ישראל אמרי נשבע ונוטל כמחצה ודכולי עלמא אית להו דנהרדעי דאמרי נהרדעי האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר מצי א"ל שטר בידי מאי בעי ומר סבר לא מצי א"ל שטר בידי מאי בעי לא דכולי עלמא אית להו דרב חסדא והכא בהא קמיפלגי דמר סבר אם איתא דפרעיה מימר הוה אמר ומר סבר אימור מלאך המות הוא דאנסיה שלח רב הונא בר אבין המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתיו לך נאמן ושטר כיס היוצא על היתומין נשבע ונוטל כולו תרתי שאני הת דאם איתא דפרעיה מימר הוה אמר אם

מאן דאמר נשבע ונוטל כולו לית ליה דרב חסדא ואית הכי אמאי נוטל כולו דניטעון ליתמי מאכסו וי"ל דמילתא דלא שכיח היא לא טענינן ליתמי דמאכסו קלא אית לי' ואע"ג דאבוהון הוי מהימן לומר שמאכסו מיהו לא טענינן להו ומאן דאמר נשבע ונו': מחצה שכר דלא מצי א"ל שטר' בידי מאי בעי וטענינן להו ה החזרתיו לך אע"ג דלא טענינן להו מאכסו כיון ד דאבוהון הוה מהימן במגו ה זו מינו דאי בעי אמר מאכסו ואין להקשות לרבי אבא ד דאית ליה מתוך שאינו יכול לישבע דלגבי יורשין לא אמר מתוך שאינו יכול לישב' משלם אמאי פטרינן להו הא מ מחייבין הן שבוע' ואין יכולין ליש' דגבי יורשין לא אמרי' מתוך שאינו יכול לישב' משלם כדדרשינן בפר' כל הנשבעין שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין ואית לרב ושמואל דקאמרי התם אין אדם מוריש שבועה לבניו פי' אין אדם מוריש ממון שיש בו שבועה לבניו אמאי פטורין מלשלם' וי"ל דהא דאין אדם מוריש היינו דאין נזקקין לא לשבועה ולא לפירעון כדפירש הקונטרס התם ואם באין לגבות בשט' אין נזקין וכן אם מוחזקין הן ובאין לגבות מהן כי הכא אין מוציאין מהן ופטורין וכן מוכח בהדיא בפרק כל הנשבעין דקשה הא מני בית שמאי היא דאמ' שט' העומ' לגבות כגבוי דמי אלמא כדבר הגבוי אדם מוריש שבועה לבניו: **נשבע** ונוטל מחצה כרבה דאינו נשב' על הכל דלמה ישבע בחנם כיון דאין משלמין לו אלא החצי הילכך ישבע שבועה שיש לי בידם ואין לי בידי' פחו' מחצי דלא ליהוי מרע ליה לדיבוריה כי ההיא דשנים אוחזין בטלית: **דאם** איתא דפרע מימר הוה אמר דווקא הכא שיש שטר על בניו היה לו להודיעם דפרו' הוא אבל מלוה על פה אמרי' דאין גובה מן היורשין ואפילו הניח קרקעות ואפי' מגדולים אלא כשהודה ומת איכא ד דשמתיה ומית בשמתא דהתם לא אמרי' אם איתא דפר' מימר הוה אמר דאין לו להודיעו כל מה שלוה ופרע כל ימי חייו אלא דווקא הכא שיש שטר כדפ': אמר

דלא פרעתי' כדאמרי' בשבועו' ונכ' למיטען טענינן להו ובשבע ונוטל דלא הוי כולו מלוה אלא פלגא מ' כל מעות הכתובות למחצית שכר כ' דפליג' שמואל ישראל ר' אמי דסבי' דהכי אית ל' רבי' דמסק דאמו: בפרק דיהיב שכר כ' באחר אותו' ופלגא חייב כ' דקא' והתם מילת' למלוה זה וק' אבר הכל אין האחד מפסיד הכל כיון דסתמא דמילתא כן הוא דפ' הנותן לקבל עליו תרי תילתי כהפ' באגר כי היכי דלא ליהוי רבית מ' דפקדון משו' פלג' דמלו' שהלוהו דמי' עליה טפי מפלג' הוה שכר למקבל כפ' נ' פקדון או פלג' קבל הנותן כ' ומקבל יטול תרי תילתי דהאי דקא מפלגא זהו שכר טורחו ואין כאן באיסור כסף: מאי לאו כפלגא ו' חסדא דאמר לעיל כמאן דכפלג' ד' ונוט' אותו דאפי' אי הוה אבוהון קי' דא"ל שטרך בידי מאי בעי וטענה מאכסו נרי' הוא להחז' דהא מלוה ו' ונוטל כדין הכא ליפרע מנכסי יתו' פקדון קמיפלגי וכדרב חסדא דדייני גולה דאמרי נשבע ונוטל כולו לא סבירא להו כרב חסדא דאמר כמאן אנ' אי הוה אבוהון קיים לא היה נאמן החזרתיו לך ואע"ג דלא כא מיגו דטענה אונס משום דא"ל אידך שטרך ביד' מאי בעי הילכך נשבע ונוטל כולו מן היתומים אפילו פלגא דפקדון ודייני ארץ ישראל סברי לה כרב חסדא דאילו הוה אבוה קיים הוה מצי למיטען החזרתיו לך במיגו דהוה מצי למימר מאכסו ולא הוי אידך מצי למימר שטרך בידי מאי בעי וטענינן נמי הכי בשביל יתמי ומישתבעי יתמי שבועת ה' יורשין כדמפרש בשבועות שבועה שלא פיקדנו אבא כו' כדמפרש התם הילכך נשבע ונוטל מחצה מלוה אבל פלגא פקדון לית ליה: ה"נ לא דכ"ע אית להו דרב חסדא והכא כו' דייני גולה סברי בעלמא' כרב חסד' דנאמן לומ' החזרתיו לך אבל גבי יתמי ליכא למימר הכי דכיון דאיכא שטרא ביד נותן והאיהו לא קטעין פרעתיך אנו לא טענינן ליתמי דאם איתא דפרעיה מימר הוה אמר בשעת נטיית מיתה והשתא דאיכא תרתי שטר ביד הנותן וגם לא צוה בשעת מיתתו הילכך נשבע ונוטל כו': דאנסיה ולא הפסיק לצוות: תרתי בתמיה דסתרן אהדדי דכיון דנאמן אמאי נשבע ונוטל כולו והא מצי אבוהון למיטען החזרתי לך פלגא פקדון ונטעין

אמר רבא אמר הילכתא נשבע ונוטל מחצה אמ׳ מר זוטר׳ הילכת׳ כדייני גולה א״ל רבינא למר זוטרא הא אמר רבא נשבע ונוטל מחצה א״ל אנן דדייני גולה איפכ׳ מתנינן לה: מתני׳ לא את הבור ולא את הגת ולא את השובך בין חרבין בין ישובין וצרי׳ ליק׳ לו דרך דברי ר׳ עקיב׳ וחכמי׳ אומרי׳ אינו צרי׳ ליק׳ לו דרך ומוד׳ ר׳ עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צרי׳ ליקח לו דרך מכרן לאחר ר׳ עקיב׳ אומ׳ אינו צרי׳ ליקח לו דרך וחכמי׳ אומרי׳ צריך ליקח לו דרך בד״א במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולה האחים שחלקו זכו בשדה זכו בכולה ה המחזיק בנכסי הגר החזיק בשדה החזי׳ בכולה המקדיש את השדה הקדיש את כולה ר׳ שמעון אומ׳ המקדי׳ את השד׳ לא הקדיש אלא את החרוב המורכב ואת סדן השקמה: גמרא

אמר רבא הילכתא נשבע ונוטל מחצה ומה שקשה דרבא אדרבא בשבועות פירשתי לעיל ור״ו כס מפר׳ דלא קשיא מידי דהכי איתא התם א״ל רבא מאי מעלייתא א״כ שבועת שומרין דחייב רחמנ׳ היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם יכול לומר כ כאנסו דאפקיד ליה בעדים דאפקיד ליה בעדים כמי מתוך שיכול לומר החזרתי לך יכול לומר נאנסו דאפקיד ליה בשטר פירו׳ כיון דאפקיד ליה בשטר איב׳ שבוע׳ בנאנסו דאז אין לומר מתוך שיכול לומר החזרתיו לך והיה נאמן בלא שבועה דהא המפקיד אצל חברו בשטר צרי׳ להחזיר לו בעדים ומן הדין אפילו בשבועה לא היה נאמן אי לאו משום דמהימן כמנו ד דנאנסו בשבועה והשתא אין להקשות כלום משם:

האחין שחלקו זכו בכולה וא״ת לרב דאמר לעיל יש להן דרך זה על זה משום דמוכר בעין רעה מוכר היכי אמר הכא זכו בכול׳ כמו גבי מתנ׳ וי״ל הכא לאו משו׳ עין יפה הוא אלא משו׳ דרוצין להסתלק זה מזה ואין משיירין לכל אח׳ שא הנרי׳ לחלקו כגון דרך: אמר

יבא הילכת׳ נשב׳ ונוב׳ מחצ׳ פלגא
א גבי דטענין להו ליתמי אביה׳
וע׳ יורשין ופטורין הנ״ה ומר לית
יהם קיים הוה מני למיפט׳ כפשי׳
דס״ד
אבל
זיר לו
ין את׳
לי׳ הא
עליית׳
סכיר׳
כעדי׳
כעדים
כשטר
והכא
ונוכח
צריך
ב חסד׳
מכלל
לא קאי
ו כעדי׳
א קאי
דהא
רבא
איכא
יכר
רבא
תיק
כר
פקיד

עדי׳ ליכא לאקשויי תו ומיהו רבא אכתי בקושיא קאי דלא מעלי׳ ההיא שמעתא כדפסי׳ הילכתא ה ואיכו צרי׳ להחזיר׳ לו בעדים: איפכא מתני׳ לה דייני גולה אמרי נ שבע ונוטה מחצה דהיינו כמי הבור שבשדה אע״פ שאמר לו כל מה שבתוכה: מכרן לאחר השדה עיכב לעצמו: במה דברים דפרקין: במוכר דאפילו למאן דאמר מוכר בעין יפה מוכר הכי מילי דמה שמפרש במכירתו מו כלום ממה שמכר לחבירו כגון המוכר בית ושדה שלא עיכב דרך נילך לבורו ולדותו ולגתו ופירש לגבי הכי לא הוי עין יפה למכור בכלל שדה דברים אחרים שאינו בכלל שדה: אבל לה כל הכי דאמרן לא מכר ואפי׳ הנהו דאינן בכלל מה שבתוכ׳ כגון חרוב המורכב וסדן השקמ׳ כא גבי הקדש וה״ה לכל הנך וטעמא משום דנותן בעין יפה נותן יותר מדאי ואפי׳ מאי דלא בוע בתוך השדה ומיהו אם יש מעות בשדה או תבואה תלושה שאינה צריכה לקרקע או כל דבר לא הוצרך לתנ׳ דמתני׳ להזכיר ולומר לא מכר משו׳ דמילת׳ דפשיט׳ היא שאינו בכלל שדה כלל ההיא ודאי לא קני לה קבל מתנ׳: זכה בכול׳ אפי׳ בור וגת ושוב׳ שבשד׳ קנה שכיון שזה נוטל שדה אחת וזה א׳ כנגדו להסתל׳ זה משל זה נתכוונו יהו להיות לו דרך לפנימי על החיצון איכא למימש דאית ליה ברב כדפריטנא טעמא דאמר ליה אידור בשדה שלי כי כי דדרו בה אבהתאתי כדכתיב תחת אבותיך יהיו בניך: החזיק בכולה אפילו בחרוב וסדן ואע״ג דחשיבא ליה מרא בשתי שדות וגבי שתי שדות ומצר ביניהם והחזיק באחת מהן ע״מ לקנות אותה ואת חבירתה אמרינן בחזקת תי׳ אותה קנה חבירתה לא קנה אפי׳ הכי הכא קנה דהכי כמי דשתי שדות חשיבן לשדה ולחרוב המורכב מיהו ליכא נר ביניהן דבשתי שדות ואין מיצר אחד ביניהן דמו: הקדיש את כולן דבעין יפה מקדיש כמו נותן ר׳ שמעון אומר זקד׳ השדה לא הקדיש כלום מכל אותן דברים שאמרנו גבי מוכר דלא מכר דהמקדיש דעתו כדעת מוכר שלא דיש אלא מה שפירש: אלא חרוב המורכב כו׳ דאע״ג דגבי מכירת השדה אינן מכורין הכא מוקדשין וטעמא מפרש בגמרא:

גמרא מ"ש מכר ומ"ש מתנה פיר"ר יהודה בן נקוסא לפני רבי זה פירש וזה לא פירש האי זה פירש וזה לא פירש זה לא פירש וזה לא פירש הוא אלא זה היה לו לפר' וזה לא היו לו לפר' ההוא דאמר להו הבו ליה לפלני' ביתא דמחזיק מאה גולפי אשתכ' דהוה מחזי' מאה ועשרין אמר מר זוטרא מאה א"ל מאה ועשרין לא א"ל א"ל רב אשי למר זוטרא מי לא תנן בד"א במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כול' אלמ' מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב ה"נ מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב: המקדש את השדה הקדיש וכו' אמר רב חונא אע"ג דאמור רבנן הקונה שתי אילנות בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע מכר קרקע ושייר שני אילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר' עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר ה"מ גבי בור ודות דלא קא מכחשי בארעא אבל אילנות דקא מכחשי בארע' שיוריה שייר דאם איתא דלא שייר ליבא

גמר' מ"ש מכר ומ"ש מתנה נהי נמי דנותן בעין יפה נותן טפי ממוכר אפי' הכי זימנין שאינו נותן אלא מה שמפרש בפיו אבל מידי שאינו בכלל לא קיהיב כגון הנך דתנן בהו לא מכר: זה פירש נותן פירש לו את הכ' והילכך קנה הכל ולקמי' פר' עלה ומתמ' האי כו' והרי זה לא פירש וזה לא פירש הוא דהמוכר והנותן סתמ' קתני: זה היה לו לפרש נותן מתנ' כיון דרגיל ליתן בעין יפה אם איתא דהאי להו בעין יפה' יהיב היה לו לפר' ולשייר ב' ונת ושובך וכל הנך דמו' ומדלא פיר' הפסי' אבל מוכ' זוזי אכסיה ולא מכר אלא מ' ספי' ואפי' אם יש אדם שרגיל למכור בעין יפה מסתמ' אין לומר כן ויד הלוקח על הת' התחתונה דלא היה לו לפרש ור' חננאל פי' הקונה היה לו לפרש דכיון שנותן דמי' ... מתכוים מן המוכר ... הזקיק למוכר לפרש לו ... הפסיד אבל מקבל מתנה ... בושת יש לו מן הנותן ו... לו לפרש ולשאול בור וגת ... ושובך הילכך עליה דנותן רמיא לגלויי ואם לא פירש קנה הכל: דמחזיק מאה גולפי בקרק' רוחב ואור' הבי' יכולין לסדר מאה חביות דהיינו י' חבית אורך על י' חביות רוחב: דהוה מחזיק מאה ועשרי' ולא היה לו בית אחר של מאה: מאה ועשרים לא א"ל ויטול בבית ה' חלקים ויחלק שני דהיינו כ' חביות יפסי': בעין יפה יהיב כל הבית כו' והאי דקאמר מחזיק מאה גולפי סבור היה שלא היה מחזיק יותר ולשם חשיבו' אמר כן דמתנה גדולה כזאת נותן לו: דאמור רבנן במתני' דהמוכר את הספינ': שני אילנו' אבל ג' חשיבי שדה אילן וקנה קרק' ביניהן ותחתיהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו ואם מתו יש לו קרקע ליט' אחרי' במקומן כדתנן לקמן בהמוכ' את הספינ' הרי זה לא קנה קרק' ביניהן ותחת' להן ונם אם מתו אין לו קרק' ליטע אחר במקומן כדתנן לקמן באידך פירקין ולא קנה אלא אילן פירותיו כל זמן שיתקיי' האילן ואיכא דרבנן אתיא דאמרי מוכר בעין רעה מוכ' אבל איכא דר' עקיבא יש לו קרק' ליטע אחרי' במקומן אם ימותו אילו כדמוכ' לקמן בשמעתין גבי מקדיש ב' אילנות כזה אחר זה דאמרינן דלא הק דיש קרקע ואמרינן אי ר' עקיבא האמר מוכר בעין יפה מוכר וכ"ש מקדיש אלמא במוכר ב' אילנות חבירו דהיינו דומיא דג' אילנות כזה אחר זה דקנה קרקע עם האילן והכי נמי אמרינן בחזקת הבתים מכר אילנות ושייר קרקע לפניו פלוגתא דר' עקיבא ורבנן ואע"ג דסיפא דמיירי בב' אילנות מוקמינן לקמן באידך פירקין אפי' כר' עקיבא מיהו רישא לאו ר' עקיבא היא: יש לו קרקע ליטע אחר במקומו דבעין רעה מכר לו הקרקע: ואפילו לר' עקיבא תלמודא קא"ל דאפי' לרבי עקיבא קאמר לה רב הונא דאי לרבנן פשיטא כדפרי' לקמן: ה"מ גבי מכר את הבית ושייר בור ודות דלית ליה שום היזק ללוקח דלא מכחשי בארעא והילכך לא חשש לשייר כלום מן הקרקע סביב הבור ולא הדרך דהא לא מני א"ל לוקח סלק בור ודות דקא מכחשי לארעאי ואי משום דריסת הרגל אין זה היזק כל כך ולא נרי' שיור אבל אילנות שמקלקלין את הקרקע שייר מן הקרקע עם האילנות אף לחזור וליט' במקומן אם יזקינו אילו מש' דלא לימא ליה לוקח עקור אילנך כשימות והיפטר מכאן: דאם איתא דלא שייר כו' ואנן סהדי דלדעת כן עיכב את האילנות לעצמו שיהו כאן לעולם אף לחזור וליטע אחרים במקומן כדרך שיש לו כח זה באילנות הללו עד עכשיו אבל לוקח אילנות אין לומר לנוכרך כל הימים לקחן וליטע אחרים במקומן לא דעביד איניש דזבין ארעא ליומיה ולפירות קנאן:

אמר רב הונא אע"ג דאמר רבנן הקונה שני אילנו' כו' וא"ת לפי' רבינו שמואל דלר' עקיבא דאמר בעין יפה מוכר קנה אילן אחד יש לו קרקע מאי קאמר רב הונא אף על גב דאמרי רבנן הקונה ב' אילנות אין לו קרקע כו' משמע דאי הוה אמ' דקנה קרקע אז לא היה אידוש במשייר שני אילנות דיש לו קרקע א"כ מאי קאמ' ואפילו לר' עקיבא וכו' מאי אפילו הא לדידיה קנה אילן אחד יש לו קרקע וי"ל דהוה אמינא דאע"ג דאמר רבנן דבשני אילנות לא קנה קרקע ובשלשה קנה משום דלא אזיל קרקע בתר אילנות שלא בשים ג' ולא כ"כ ולא מטעם עין יפה אפילו הכי בשייר אזיל קרקע בתר שני והשתא ודאי אי לאו טעמא דעין יפה הוה אמינא דבשנים קנה קרקע בל שכן בשייר שני אילנות לפניו דיש לו קרקע:

לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל דתנן רבי שמעון אומר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השיקמה ותני עלה אמ׳ רבי שמעון מה טעם הואיל ויונקין משדה הקדש ואי סלקא דעתך שיורי שייר כי קא ינקי מדנפשיה

לא הקדש מכל הנך דאמרן לא מכר : אלא חרוב המורכב כו׳ אבל שאר אילנות ממילא קדושים הם בכלל שדה כמו שמכורין מסתמא בכלל שדה : אמר רבי שמעון מה טעם הוו מוקדשים חרוב וסדן שפי מכל הנך דלעיל דסבירא ליה מקדיש במוכר שלא הקדיש אא דברי׳ דשייכא לשדה טובא דהוו כמי מכורין לענין מכר והילכך חרוב המורכב אינו מקודש בכלל שדה : הואיל ויונקין משדה הקדש הוא הקדיש את השדה בעין יפה אפי׳ מקום חרוב והסדן וכששיירו לעצמו לא שייר שמהן קרקע שמנאו גדילים מקרקע הקדש וידולי הקדש הקדש ניניהו אלא המשייר אילנות לעצמו אינו משייר קרקע שא בעין יפה מוכר ומקדיש כל הקרקע : ואי אמרת דמאן דמזבין קרקע לאחר ומשייר אילנות לעצמו משייר כמו כן קרקע יניקת האילנות וה״ה למקדיש אליבא דרבי שמעון דהא כי הדדי נינהו א״כ אמאי קדשי חרוב וסדן משום שיונקין הקדש הא כי ינקי מדכפשייהו קיינקי ממה ששייר ולא מקרקע הקדש : ומשני רבי שמעון דאמר כר׳ עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר הכל ולא שייר מן הקרקע כלום בין לצורך דרך בור ודות שעיכב בין ליניקת אילנות ששייר לפניו ומצי לוקח למימר ליה היום ולמחר כשייבש האילן עקור אילנך שקול וזיל וה״ה להקדש ומיהו לגבי מוכר בכלל שדה דברים שאינו בכללו לא שייך למימ׳ עין יפה ועין רעה דמה שלא פי׳ לא מכר : והשתא הדר ביה תלמודא ממאי דאמר לעיל ואפילו לר׳ עקיבא כו׳ : ורב הונא דמשייר קרקע עם האילנות דאמ׳ כרבנן דבעין רעה מוכר ושייר לעצמו ממה שמכר את הצריך ליניקת אילנותיו דומיא דדרך בורו ודותו ששייר עם הבור ודות ומיהו במסקנא דשמעתא מיתוקמא הא דרב הונא אפי׳ לרבי עקיבא והכא כמי אמרינן בחזקת הבתים פשיטא מכר קרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לרבי עקיבא כו׳ והא דמשני תלמודא רבי שמעון דאמר כרבי עקיבא ולא קמשני רבי שמעון סבירא ליה המקדיש בעין יפה מקדיש שפי ממוכר דאילו מוכר ושייר אילנות לפניו כמו כן שייר קרקע לעצמו כדרב הונא אבל מקדיש בעין יפה הקדיש הכל ולא שייר אלא החרוב לבדו בלא קרקע ליכא למימר הכי דא״כ לאו למוכר מדמי ליה מכל וכל ולא לנותן מתנה מדמיה ליה מכל וכל אלא קצת מדמי ליה למוכר דלא הקדיש אלא דברים שבכלל שדה ולנותן מתנ׳ מדמה ליה שלא לשייר כלו׳ לעצמו במה שפי׳ והקדיש דכל הקרקע הקדיש ולא שייר מקו׳ יניקת חרוב והא לאו סברא הוא אלא או לנותן מתנה מדמי ליה לגמרי כרבנן דאמרי הקדיש את כולן או למוכר מדמיכה ליה מכל וכל דכי היכי דמוכר שדה לא מכר בור וגת ושובך הוא הדין למקדיש וכי היכי דמוכר בעין יפה מוכר כל מה שפירש במכירתו ולא שייר מן הקרקע כלום אפילו ליניקת אילנותיו הוא הדין למקדיש : וקמתמה כרבנן פשיטא כיון דבעיין רעה מוכר ועוד דמציא לוקח למימ׳ ליה עקור אילנך שקיל וזיל משום דמכחשי בארעא קו׳ לגבי בור ודות דלא מכחשי בארעא ואפי׳ הכי אמרי רבנן דשייר דרך לעצמו לבורו ולדותו כל שכן גבי אילן : נפקא

לימא ליה עקור אילנך שקול וזיל פ״ה עקור אילנך לכשייבש ותימא דמה כח הוא זה דמצא ליה שאינו רוצה לעולם להסתלק מן הקרק׳ ואין הכי נמי דמצי אמר ליה עקור אילנך לכשייבש ועוד מדמפיק בתר הכי דאי נפל הדר שתיל להו משמע דעד השתא הא דקאמ׳ יש לו קרקע היינו לזרוע תחת האילן ועל זה אינו מפרש שום טעם ועוד קשה דהשתא משמע דטפי אית לי׳ בקרק׳ דמשייר לפניו שני אילנות ממאי דאית ליה דרך כשמשייר בור ודות לר׳ עקיבא ובלוקח הוי איפכא דקנה ב׳ לא קנה קרק׳ וקנה בור ודות יש לו דרך לרבי עקיבא על כן נראה לרי׳ לפרש דאי לאו דלא שייר כלל קרקע לימ׳ לי׳ עקור אילנך לאלתר ולכך זקוק הוא לשייר הקרקע ליניקת האילן ומינו דנחת לשיורה משייר נמי קרקע לזרוע סביב אילן וליטע אחר במקומו לכשייבש כדמסיק אבל גבי לוקח לא שייך למימר הכי מינו דזכין קרקע ליניקת האילן זכין נמי לזרוע סביב וליטע אחר במקומה שהמוכר מה שהוא רוצה מוכר ומה שרוצה משייר אבל הלוקח אינו קונה מה שרוצה אלא מה שהמוכר רוצה למכור לו ונ״ת דהשתא משמ׳ דטפי משייר קרקע עם האילן ממה שמשייר דרך לבור ודות ולעיל משמע דאי לאו דרב הונא ה״א מכר קרקע ושייר אילנו׳ שנים אינלו קרקע אפילו לרבנן כדמסיק דאי נפיל הדר שתיל להו ואמאי הא לרבנן כששייר בור ודות יש לו דרך א״כ כ״ש שיש לו קרק׳ עם האילנות ששייר כדפר׳ ויל דה״מ מעיקרא דלא ידעינן טעמא דמינו דנחת לשיורא משייר טפי דרך לבור ודות לפי שהוא צריך יותר דרך לבור ודות מחה שצריך לקרקע בשביל האילן אבל השתא דאשמעינן דרב הונא טעמא מינו דנחת לשיורא שייר טפי קרקע עם האילן מדמשייר דרך עם בור ודות דהא ודאי ביניקת האילן משייר טפי מדרך לב״ע שאינו רוצ׳ לקונו לאלתר :

דאי סד׳ שיורי משייר כו׳ תימא לרי׳ ולר״ת דמ״מ לאו מדכפשייהו ינקי דלא שייר שא חונה לו כמלא אורה וסלו כדאמרינן בפרק הספינה והאילן יונק י״ו אמה וי״ל דלא מפליג רבי שמעון ואמר אפילו בחרוב ושקמה שענפיו יוצאין חוץ לי״ו אמה קאמר דהקדש ואמאי הא לא יניק מסדה הקדש שקנה כל הקרקע שתחת ענפיו ותונה להן כמלא אורה וסלו אי נמי כשהוא תוכ׳ לאחרים לא קנה הלוקח שא חונה להן כמלא אורה וסלו אבל הכא כשמשייר לעצמו משייר כל צורך יניקת האילן :

מדכפשייהו

מדנפשיה קא ינקי רבי שמעון דאמ' כר' עקיבא ורב הונא דאמר כרבנן כרבנן פשיטא נפקא מינ' דאי נפלי הדר שתיל להו ומי מצית מוקמת לה לרבי שמעון כר' עקיבא והא תניא המקדיש ג' אילנות ממטע עשרה לבית סאה הרי הקדיש את הקרקע ואת האילנות שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה בית זרע חומר שעורים בנ' שקל כסף פחות מכאן או יותר על כן או שהקדישן בזה

מדנפשיהו קא יהבי תימא מאי קשיא ליה כהי דגבי מכר אמ' דמשייר קרקע בהדי אילן גבי הקדש לא משייר דמקדיש טפי בעין יפה מקדיש ממוכר וכי האי גוונא פריך לקמן לר' שמעון אליבא דמ"ל מקדיש אילן אחד לא הקדיש קרקע אי אליבא דר' עקיבא האמר מוכר בעין יפה מוכר לענין דרך כ"ש מקדיש דמקדי' טפי בעין יפה הוא מקדיש להיות קרק' קדושה לגבי אילן אע"ג דבמכר אין הקרק' מכורה עם האילן דכן צריך לפרש כדפרישית בחוקת הבתי' והיה ר"י מתרץ דהכא לא בעי' לשנויי הכי משום דאית לן לדמויי הקדש או למכר או למתנה ואם כן לא הוה דמי לחד מינייהו דבמכר משייר בהדי אילן קרק' ולמתנה נמי לא דמי' דבמתנה נתן את כולן אבל לקמן פריך שפיר דכיון דסבר ר' עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר אם כן מקדיש בעין יפה מקדיש כמו במתנה דבמתנה נמי הוי דינא דכי יהיב שלש אילנות כזה אחר זה יהיב נמי קרקע וחוזר בו ר"י דא"כ מגופה דמתניתין תיפשוט דרבי שמעון דלא כרבי עקיבא דבמתנה לכולי עלמא נתן את כולן ובהקדש קאמר רבי שמעון דלא הקדיש את כולן ובמסקנא נמי מפרש דר' שמעון לדבריהם דרבנן קאמר פירוש די לכם אם תעשו עין יפה דהקדש מעט יותר ממכר והקדיש כל הקרקע ולא תאמרו בהקדש בעין יפה כמו במתנה ואור"י לר' שמעון דודאי דלא עביד בהקדש כמו במתנה אין נראה לתלמוד שיהא בהקדש עין יפה טפי ממכר אלא סברא דהיינו לענין שאם הקדיש אילן הקדיש נמי קרקע אע"ג דבמכר לא מכר קרקע עם האילן אבל עין יפה כולי האי שיהא קרקע של החרוב קדוש בהדי שדה כולי האי אין לנו לעשות עין יפה לרבי שמעון והשתא לפירוש זה משמע דאית לן למימר טפי כשמוכר אילן שיהא קרקע הצריך לאילן מכור עם האילן מדכיתא כשמכר שדה שיהא קרקע צריך לאילן המשויר מכור עם השדה ותימא דמשמע דאי לאו מילתא דרב הונא הוה אמינא מוכר קרקע ושייר אילנות לפניו אין לו קרקע אלא מכור הקרקע הצריך לאילן בהדי שדה אע"ג דכשמכר אילן לא מכר קרקע הצריכה לאילן וי"ל דהיינו משום דאי לאו דרב הונא הוה ס"ד דכשמכר שדה ושייר אילן מכר כל השדה אף הצריך לאילן ששם שדה על הקרק' יות' ממה ששם אילן על הקרקע הצריכה לו אבל השתא דאשמעינן רב הונא דשם שדה לא מהני ליה לאזדכוני בהדי שד' משום דבעת לשיורא סברא הוא למישדייה בתר אילן המשויר לפי שהיא צריכה לאילן מבתר שדה המשוייר וא"ת אבל והא במסקנא דשמעתין אמרי' לדבריהם דרבנן קאמ' דאודו לי מיהא דלא ליהוי הקדש כמו מתנה אלא לכל היותר לא הקדיש את חרוב וסדן והכי הוי מקדיש בעין יפה טפי ממכר ואע"ג דבמכר לא מכר חרוב ולא קרק' הצריך לו כשהקדי' הקדיש כל הקרקע ולכך הקדיש גם החרוב וכמו שאמר רבי שמעון לרבנן כן כאמר עתה אליבא דרבי שמעון כל זה שלא ידע הברייתא דמייתי מינה דלא הקדיש טפי ממכר ואור"י דאע"ג דקאמ' הכי לר' שמעון לרבנן במסקנא מ"מ נרא' לתלמודא דוחק לרבי שמעון לומר שיסבור דכולי האי מקדיש בעין יפה טפי ממכר ר"י: **רב** הונא כרבנן פשיט' תימא לרשב"א מכין פשוט לו זה עכ"ה היינו משום דלרבנן יש לו דרך כשמשייר בור ודות וכ"ש כשמשייר אילן ומשום הכי פשיטא ליה אלמא מסתברא דמשייר טפי קרקע בהדי אילן מדמשייר דרך בהדי בור ודות והא בלוקח הוי איפכא לר' עקיבא דיש לו דרך כשקנה בור ודות וקנה אילן אין לו קרקע ואור"י דפשיט' ליה טעמא דבעת לשיורא שיבא דרבנן ואם בלא רב הונא ידעי' דטעמא דבעת לשיורא אהני רבנן לשיור קרקע בהדי אילן כמו דרך בהדי בור : ואת

נפקא מינה הא דרב הונא דאתא דשייר קרקע לעצמו דאי נפלו הד דרב הונא ה"א שייר אילנות לפני קיום האילנות אבל הזקינו אין לו

ודות ו
ואי אי
דרך ני
דאתא
דאי כי
תלמו
אדעי
כדכו
ואפי
כיון
פריך
מוקי
עקי
מקד
האי
כל י

מיירי דאילו באילנות זקנים אמ צריך לשלשה : ממטע עשרה וחמשין לכל חד כדאמרן בגא י' ג' אילנות אמרינן שיעורא לקמן שנטועין מארבע אמות ועד י"ו מילתא וזהו דעתו להקנות לו הנ ביניהן ואוכה להן כמלא אורה ו הכא בניקה תליא מילתא : ור' שביניהן : וכשהוא פודה א בשוויהן והקרקע כפי חשבון ה אחוזתו יקדיש איש לה' והיה ע שעורים בחמשים שקל כסף או חשבון בית זרע חומר שעורים כור סלע ופונדיון לשנה שזהו י יוכל שא שיש פונדיון יותר כמ דהסלע לא הוי שא מ"מ פונדיון בקרא ואם משדה אחוזתו וגו' לן לעיל מוקים שדה עפרון : ו ליתלש כדי לשתלן יפה: או יתו והיו כמקדי' אילן אחד שאינו מקדי' קרק וכהב כמי תני גבי מוכר ג' אילנות בפרק המוכר את הספינה : כן

בזה אחר זה הרי זה לא הקדיש לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהם לפיכך כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנו' וחזר והקדיש את הקרק' כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויהן וחוזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף מני אי נימא ר' עקיב' הא אמר מוכר בעין יפה מוכר וכ"ש מקדיש אלא מאי רבנן הא אמרי מוכ' הוא דבעין רעה מוכר אבל מקדיש בעין יפה מקדי' אלא פשי' ר' שמעון היא ור' שמעון אליב' דמאן אי אליב' דר' עקיבא הא אמ' מוכר דבעין יפ' מוב' וכ"ש מקדי' אלא פשי' אליב' דרבנן וקא סבר ר' שמעון דין גבוה כדין הדיוט מה דין הדיוט מוכ' בעין רעה מוכ' מקדיש נמי בעין רעה מקדיש ומשייר

בזה אחר זה לא היה דעתו להקדיש קרקע : פודן בשוויהן כדין כל הקדש שלא כאמר חשבון כ' שקל כסף שא במקדיש שדה אחוזה אבל באילן בלא קרק' לא כאמר : ה"ג ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כו' לא מבעיא היכא דהקדיש את האילנות בזה אחר זה ושוב לא הקדיש את הקרקע דפודן בשוויהן שא אפי' חזר והקדי' את הקרק' אחר שהקדיש את האילנות בזה אחר זה שאינו פודה עם הקרקע דהא מ ניקרא קדשו לדמיהן ו הקדיש שוב את הקרקע ריך לפדות גם את הקרקע לע ופודין לשנ' לבד פדיון האילנו' בשויהן דשני הקדישו' הן זה הוקד' לדמיו וזה הוקדש לפי חשבון כ' ואין לנו להפסיד הקדש דמי האילנו' דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ו ומא' שהוקדשו ראוין לפדות איהן בלא קרקע : מני ברייתא דקתני פודין שויהן דמשמע דאפי' מקום אילנות לא הקדיש שא בעין רעה הקדיש אילנות בלא קרק' היכ' דלא הקדיש ג' ביחד : אילימא ר' עקיבא האמר מוכר בעין יפה מוכר וסבירא ליה דמוכר שני אילנות יש לו קרקע ללוקח דלית לי' מתני' דהמוכר את הספינה דהלוקח שני אילנו' בתוך של חבירו אין לו קרקע אלא רבנן הוא כדפרישית לעיל וכ"ש לרבי עקיבא מקדיש ב' אילנות או ג' אילנו' בזה אחר זה דיש לו מיהא להקדש מקום האילנו' ויפדו אגב קרקע לפי חשבון בית זרע חומר שעורי' : אלא מאי רבנן דפליגי עליה דרבי עקיבא היא האמרי מוכר בעין רעה מוכר אבל מקדים כו' כדקתני סיפא בד"א במוכר כו' : אלא פשיטא רבי שמעון היא דשמע' ליה במתני' דמשוי דין מוכר כמקדיש שלא הקדיש בור ודות וגת ושובך בכלל שדה ואשמעינן הכא דסבירא ליה כמי דמכל וכל הוי מקדיש בעין רעה דהיכא דמקדיש אילן לא הקדיש מקומו : ורבי שמעון אליבא דמאן מרבותיו שהרי מתלמידי רבי עקיבא היה כדאמרינן עד שבא רבי עקיבא אבל רבותינו שבדרום ושנאה להם רבי יהודה ורבי מאיר ורבי שמעון ור' נחמיה כו' : אלא פשיטא אליבא דרבנן דרבי עקיבא היא והאי בד"א במוכר כו' רבנן דרבי שמעון קאמרי ליה אבל לרבי שמעון כי היכי דפליגי רבנן ור' עקיבא במוכר פליגי נמי במקדי' וקסב' ר' שמעון דין גבו' לרבנן דר' עקיבא כדין הדיו' אף מקדי' נמי בעין רע' מקדי' ש"מ לא מנית לתרוצי לעיל ר' שמעון אליבא רבי עקיבא והדרא קושיין קמייתא לדוכתה דשמעינן ליה לרבי שמעון דהמקדיש את השדה הקדיש חרוב משום יניקת שדה הקדש דלא שייר ארעא לעצמו לצורך החרוב אלא בעין יפה הקדיש וה"ה למוכר דשייר אילנות לפניו וקשיא לרב הונא ומיהו

דאת האילנות שביניה' כגון אילנות סרק ושאו' אותן אילנות לא חשבינן להו רגופין דכיון שאין טוענין פירות עומדין ליעקר שפי מן השאר כדאמרינן בהמוכר את הספינה היה ארז ביניהם מהו כו' א"ל קני פירש דלא חשיב רגופין : אלא פשיטא אליבא דרבנן וקסבר כי היכי דמוכר כו' אבל כר' עקיבא לא מצי לאוקמא דהא דכיון דבחת' לעין יפה במוכר אית לן למימר דמקדיש בעין יפה טפי מקדיש אבל השתא דסבר כרבנן דלא נחתי כלל במכר לעין יפה אתי שפיר דלי' ליה בהקד' נמי עין יפה : מרמוכר בעין רעה מוכ' מקדיש נמי בעין רעה מקדיש פירש רבי' שמוש' דפרי' לרב הונא דאמ' לרבנן דמשייר קרקע בהדי אילן דהכא אשכחן דרבי שמעון סבר כרבנן ואפילו הכי לא משייר קרקע כשמשייר חרוב דקאמר דינקי משדה הקדש והא דקאמר שא קשיא פירוש אדקשיא לך מרבי שמעון לרב הונא תיקשי לך דרבי שמעון אדרבי שמעון גופיה היכי מצי למימ' כרבנן ותימא דהוה ליה למימר וליטעמיך ועוד דמעיקרא פריך אי כרבנן פשיטא דמשייר קרקע בהדי אילנות לזרוע והשתא פריך דלרבנן כמי לא משייר קרקע דהא רבי שמעון ברבנן סבירא להו ונראה לר"י דלא פרי' לרב הונא כלל אלא אדרבה בא לקיים דבריו הראשונים הא דאמרינן אפי' לרבי עקיבא כו' והכי קאמר ומי מצית מוקמת רבי שמעון כרבי עקיבא והא על כורחיך רבי שמעון כרבנן ולרבנן פשיטא דמשייר ארעא כדקאמר לעיל וא"כ תיקשי דר' שמעון אדרבי שמעון דהיכי קאמר רבי שמעון דינקי משדה הקדש אלא על כורחיך ר' שמעון לדבריהם דרבנן קאמר ואם כן אתי שפיר כמי הא דרב הונא דקאמר ואפי' לרבי עקיבא כו' דאתיא מילתיה דרב הונא אפילו כרבי עקיבא דלדידיה כמי לדבריהם דרבנן קאמר והא דאמר ושא קשיא ה"פ ושא קשיא דרבי שמעון אדרבי שמעון ומאי תשני ורשב"א פירש דלא פריך אלא לרב הונא דאי לאו דרב הונא לא קשיא מידי דר' שמעון אדרבי שמעון אלא משום דאמר רב הונא דאי כפלי הדר שתיל להו הוא דקשיא לן דרבי שמעון אדר' שמעון דכיון דסבר רבי שמעון כרבנן א"כ לא ינקי משדה הקדש אבל אי אמרת דאי כפלי לא הדר שתיל להו אע"ג דרבי שמעון כרבנן ק"מ ינקי משדה הקדש דכיון דאי כפלי אל ההקדש מאיליו סתמא דמלתיה דעתיה שיקדשו חרוב ושדן בהדי קרקע והיינו דקאמר ושא קשיא כלומר לרב הונא דאמר אי כפלי הדר שתיל להו הדרא קושיא לדוכתיה אמאי קאמר רבי שמעון הואיל וינקי משדה הקדש : ומשייר

ומשייר ארעא פירוש רבינו שמואל דגא' גרסינן ליה ועל חנם פי' כן דמנא ליה דסבר דבעין רעה מקדיש אי לאו מהאי דקתני כזה אחר זה לא הקדיש קרקע והיינו דמשייר ארעא ולמאי דפרישנא כמי בחזקת הבתים דמוכיח דבעין רעה מקדיש מדלא קתני ברישא דפודה וחוזר ופודה יש לפרש נמי ומשייר ארעא כלומר דהא פשיטא לך דלרבנן דמשייר והיכי קאמר רבי שמעון לעיל דלא משייר : הכי גרסינן ואלו רבי יהודה ורבי שמעון הקדיש ואח"כ מת אביו כשדה אחוזה דמיא ולא גרסי' ליכא דמת אביו ואח"כ הקדישה לא צריך קרא דפשיטא צריך קרא לכך אלא ר' יהודה ור' שמעון דידעי מסברא דהוא הדין הקדיש ואח"כ מת אביו משום דאזלו בתר פדיון שא בהשולא גרסינן ליה והסופרים טעו וכתבו גם כאן : קרא

ומיהו לרבי שמעון נמי קשיא דידיה לקמן דלעיל אמר עין יפה גבי הקדש רעה אך שיטת התלמוד עתה להקשות להעמיד קושיא ראשונה שתירץ רב י

ומשייר ארעא ואלא קשי' הואיל ויונקין משדה הקדש אלא ר' שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי כי היכי דמוכר בעין רעה מוכ' מקדי' נמי בעי' רע' מקדיש ושיורי משייר לדידכו אודו לי מיהא דלא הקדי' אלא חרוב המורכב וסדן השיקמה הואיל ויונקין משדה הקדש ואמרי ליה רבנן ל"ש כמאי אוקימת' לה כר' שמעון אימ' סיפא ולא עוד אלא אפי' הקדיש את האילנו' וחזר והקדיש את הקרק' כשהוא פודה פודה את האילנות בשוויה"ן וחוזר ופודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף ואי ר' שמעו' ליזיל בתר שעת פדיון ונפרקו אגב ארעיהו דהא שמעינן לי' לר' שמעו' דאזי' בתר שעת פדיון דתני' מנין ללוקח שדה מאביו והקדיש' ואח"כ מת אביו מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה תלמוד לומר ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאין ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה דברי רבי יהודה ורבי שמעון ר' מאיר אומר מנין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדיש מנין שתהא לפניו כשד' אחוזה תלמוד לומר ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה שדה אחוזה יצתה זו שהיא

עקיבא ו
ליה הא
קושיין ל
לא גר' ד
התלמוד
אדרבי
ליה עין
ארעא
ושייר
שמעי' לי
מדקאי
דאם כ
ואלא ר
מקשי
דקפרי
ויונקין
אדמק
דרבי
דהכא
מקדי'
ויונקי
בעין
לחרו
רבי
כו' ו
דלא
הונא
ולא ו
אדרנ
מקדי
דאפ
לעג

ושקמה לא הקדיש כמי קרקע הצריך לו כמו גבי מוכר ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע אפילו רב הונא וכל שכן לרבנן : אלא לדידכו דאית לכו בעין יפה יותר מדאי גבי הקדש אפי' להקדיש כור ונת שאינן בכלל שדה דיי היה לכם אילו עשיתם מקדיש כמוכר לרבי עקיבא למימר ביה עין יפה לגבי מאי דמקדיש בהדיא כגון המקדיש את השדה הקדיש כל הקרקע כולו בעין יפה ולא שייר מן הקרקע כלום לצורך חרוב שלו וכמנא יונק מן ההקדש וקדוש אכל כור ודות ושובך וכל הכך דאמרן לעיל דאינן בכלל שדה לא ליקדשו שהרי אין דעתו להקדיש יותר ממה שהוא מפר': ואמרי ליה רבנן לא שנא כלומר לא חשו לדבריו דהא קאמרי הקדיש את כולן דמדמו ליה לנותן מתנה שנותן ומקדיש בעין יפה כל מה שבשדה הואיל ושייך גביה דשדה פורתא ומהשת' מיתוקמא מילתיה דרב הונ' אפי' כר' עקיב' כדאמרן מעיקרא : ליזיל בתר שעת פדיון דהא עכשיו הכל קדוש אילנות בהדי קרק' והכל קרוי שדה : דהא שמעי' ליה כו' וסברא בעלמ' היא דניזיל בתר פדיון והכי משמ' לי' קרא ואם משד' אחוזתו יקדיש איש לה' והיה ערכך עכשיו בשעת פדיון כי' זרע חומר שעורים וגו' : המקדיש שדה מקנה פודהו בשווייה כדכתב בהדי' בפרשה אבל בשדה אחוזה קצב הכתוב זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף : ואחר כך מת אביו וכל שכן אם מת אביו תחילה ואחר כך הקדישה דבשעת הקדישה כבר היתה שדה אחוזה ממש : בשדה אחוזה לפדותה בסלע ופונדיון לשנה : ואם את שדה מקנתו וגומר וסיפיה דקרא ונתן את הערכך : שדה שאינה ראויה בשעת הקדש להיות שדה אחוזה היום ולמחר כגון שלקחו מאחר איכמי מאביו ולא מת קודם היובל וקא סלקא דעתך השתא דקרא לא כמר דייק ולא כמר דייק אלא לפי סברת דבריהן מפרשים הפסוק דסבירא ליה לר' שמעון דאזלינן בכל ההקדשות בתר שעת פדיון בקניין כל דבר שאין לוקחין את החפץ אלא לפי שווין שהוא בשעת מקח :

שהיא שדה אחוזה ואלו רבי יהודה ורבי שמעון אפילו היכא דהקדישה ואחר כך מת אביו שדה אחוזה קרוי לה מנא להו אי מהאי קרא אימא לכדרבי מאיר הוא דאתא אלא לאו משום דאזלי בתר פדיון אמר רב נחמן בר יצחק לעולם בעלמא רבי יהודה ורבי שמעון לא אזלי בתר פדיון והכא קרא אשכח ודרוש אם כן לכתוב קרא אם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו אינמי שדה אחוזתו מאי אשר לא משדה אחוזתו את שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה אמ' רב הונא חרוב המורכב וסדן השקמה תורת אילן עליו ותורת קרקע עליו תורת אילן עליו דהיכ' דאקדיש או זבין שני אילנות והאי יש לו קרקע תורת קרקע עליו דלא מזדבן אגב ארעא ואמר רב הונא עומר שיש בו סאתים תורת עומר עליו ותורת גדיש עליו תורת עומר עליו דשני עומרים שכחה שנים והוא אינן שכחה תור' גדיש עליו דתנן עומר שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש חרוב המורכב וסדן השקמה באנו למחלוקת רבי מנחם בר יוסי ורבנן ולימא מחלוקת ר' שמעון ורבנן הא קא משמע לן דרבי מנחם בר יוסי כרבי שמעון סבירא ליה :

הדרן עלך המוכר את הבית

שהיא שדה אחוזה בשעה שהקדישו דאילו לא מת אביו הייתה חוזרת ביובל לאביו כדכתיב בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו ועתה כשמת אביו הרי הוא לו שדה אחוזה ויחזור לו ביובל אבל הקדישה ואח"כ מת אביו סבירא ליה לר' מאיר דאינה כשדה אחוזה : לכדר' מאיר הוא דאתא דמריבוי אתר אין לך לרבות אלא האי דדמי טפי לרבויי : אלא משום דאזלי מסברא בשעת פדיון ומפרשי ליה לקרא לפי דעתם : קרא אשכוח דמרבי ליה [ל]די' אבל בעלמא כיזיל גבי [שד]ת הקדש לחומרא דכיון [ש]קדשו אילנות לדמיהן אין [ב]כו להפסיד הקדש : אם כן כדר' מאיר דלא ריבה הכתוב בדין שדה אחוזה אלא מת ואחר כך הקדיש : הא"נ ליכתוב קרא אשר לא שדה אחוזתו מאי משדה דהכי [משמ]ע קרא ואם את שדה [ש]קנהו שאינה מקנת שדה [א]חוזה אבל אם היא שדה [א]חוזה מקנת דהיינו הקדישה ואחר כך מת אביו דבמשמע היא בכלל שדה אחוזה בשעת הקדש סברי [ה]יכולה להיות שדה אחוזה אם ימות אביו קודם היובל ולעולם בתר שעת הקדש אזיל : יש לו קרקע כדין הקונה ב' אילנות בתוך של חבירו דחשיבותו לא תגרע כחו : דלא מיזדבן אגב ארעא כדתנן במתניתין ואם היו שני אילנות והאי חרוב האילנות מכורין והאי אינו מכור ומשום רישא נקט סיפא : תורת עומר עליו כשיש עמו שנים מצטרפין לשלשה עמרים ולא הוו שכחה דשני עומרים שכחה שלשה אינן שכחה בסיפרי מפיק ליה מהאי קרא דמושכחת עומר בשדה וגם עומר שיש בו סאתים מפיק ליה התם מדכתיב לקחתו למעוטי האי דאינו ניקח בפעם אחת יפה : תורת גדיש עליו דאפילו כשהוא לבדו אינו שכחה כדדרשינן בסיפרי עומר ולא הגדיש : חרוב המורכב וסדן השקמה אם קדוש בכלל שדה אם לאו באנו למחלוקת רבי מנחם בר יוסי ורבנן דלרבנן קדשי דבעין יפה מקדיש כדתנן במתניתין ורבי מנחם בר יוסי כרבי שמעון דבעין רעה מקדיש ואפילו חרוב שינקו מן השדה לא קדיש דבעין רעה כל כך הקדיש את השדה שייר מן השדה לצורך יניקת חרוב שלו וכדפירשית לעיל ר' שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו כו' והכי הוה שמיע ליה ריש לקיש מרבותיו דרבי מנחם בר יוסי סביר' ליה כר' שמעון : ולימא מחלוקת ר' שמעון ורבנן והוה משמע לן דר' שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו כדאמרן לעיל דאי ממתניתין הוה אמינ' דבחרוב ושקמה מודי להו כדקתני בהדיא אלא חרוב המורכב כו' דמשמע דבחרוב וסדן מודי להו רבי שמעון לרבנן : הא קמ"ל כו' הא עדיפא לאשמועינן דהויא דרבי שמעון מילא שמעינן ליה דלדבריהם דרבנן קאמר להו כדדייקינן מברייתא דלעיל :

קרא אשכוח ודרוש הכי כמי הוה מצי למדחי דבהא פליגי רבי יהודה ור' שמעון סברי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ולא איצטריך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה דהא לגמרי הוה שדה אחוזה דהא בחיי האב לא היה לו כי אם פירות ולא איצטריך קרא אלא ל[ה]קדישה ואחר כך מת אביו ולא משום דאזלי בתר פדיון ורבי מאיר סבר כקנין הגוף דמי ואיצטרי' קרא למת אביו ואח"כ הקדישה שלא ירש כלום דמעיקרא כמי היתה שלו והכי הוה בעי לאוקומי פלוגתא בסוף השולח : לדבריהם דרבנן ולא מצי למימר דסברא דנפשיה קאמ' דהא לדידיה אפי' הקדי' אילן לא הקדיש קרקע כדקתני בברייתא כל שכן דלא הקדיש עם השדה קרקע הצריך לאילן כדפרישית לעיל :

הדרן עלך המוכר את הבית

הדרן עלך המוכר את הבית

המוכר את הספינה סתם : תורן ונס ועונין וכל המנהיגין כגמ׳ מיפרשי : עבדים שיש לו ולשמור פרקמטיא שלו שבתוכה : מרצופין לתת בתוכן : האנתיקי דהיינו פרקי׳ בגמרא וכל הני כמי ליתנהו בכלל הקדש שאם הקדיש את הספינה לא הקדיש א׳ בפירקין דלעיל והיינו טעמ׳ דכל הני דחשיבנן בפירקין דלעיל בית המרחץ ובית הבד ועיר ומ׳ וכל

המוכר את הספינ׳ ולא את האנתיקי משו׳ סיפ׳ דקתני בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו כולן מכורין נקט לה אבל משום רישא לא איצטרי׳ דכיון דאשמעינן דמרצופין דכל שעה נשארים בספינה ענמה לא מכר כל שכן סחור׳ ענמה : הכי

המוכר

את הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת העונין ואת כל המנהיגין אותה אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצופין ולא את האנתיקי ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולם מכורין : נמ׳ תורן : איסקריא וכן הוא אומר ארז מלבנון לקחו לעשות תורן עליך : נס : ארארא וכן הוא אומר שש בריקמה ממצרים היה מפרשיך להיות לך לנס : עונין : תאני ר׳ חייא אלו עונינין שלה וכן הוא אומ׳ הלהן תשברנה עד אשר יגדלו הלהן תעגנה לבלתי היות לאיש : מנהיגין : א״ר אבא אלו המשוטות שלה וכן הוא אומ׳ אלוני׳ מבשן עשו משוטיך ואב״א מהכ׳ ירדו מאניותיהן כל תופשי משוט ת״ר המוכר את הספינה מכר את האיסכלה ואת בור המים שבתוכה רבי נתן אומר המוכר את הספינה מכר ארבא הביצית סומכוס אומר המוכר את הספינה מכר את הדוגית. אמ׳ רבא ביצית היינו דוגית ר׳ נתן דבבלאה הוא קארי לי׳ ביצי׳ כדאמרי אינשי בוציאתה דמיאשן סומכו׳ דבר ארץ ישרא׳ הוא קארי לי׳ דוגית כדכת׳ ואחרית כן בסירות דוגה אמר רבה אשתעו לי נחותי ימא האי גלא דמטבע לספינה מיתחזי כי צוציתה דנורא חיוורתי בריש׳ ומחינן ליה באלותא דחקיק עליה אהיה אשר אהיה יה ה׳ צבאות אמן אמן סלה ונייח אמ׳ רבה אישתעו לי נחותי ימא בין גלא לגלא תלת מא׳ פרסי ורומא דגלא תלת מאה פרסי וזימנ׳ חדא הוה אזלינן באורחא ודלינן גלא עד דחזינן בי מרבעתיה דכוכבא

המשוטות ש״מ דעיק׳ תשמיש הספינה והילכך אמרינן דכל המנהיגין דמתניתין אתא לרבוייהו : כל תופשי משוט שאת שתופסין משוטות דס״לא חבלים המושכין את הספינה ליהוו עיקר מנהיגין אבל משוטות לא מיזדבנו קמ״ל : אסכלא כבש של ספינה שעולין בו ולשון יון הוא וכן פר״ח ורב האי : בור המים שבתוכה שנותנין בו מים מתוקין לפי שמי הים מלוחין : ביצית ודוגית היינו ספינה קטנה שקושרין לספינה גדולה ובשרוכין לעלות ליבשה נכנסין לאותה קטנה מהגדולה שהגדולה אינה יכולה ליקרב אל שפת הים מפני עומקה קוקייט בלעז ויש לועזים בונש קרוב ללשון העברי : ביצייתא דמישן מישן נהר קטן ואין מהלכין בו אלא בספינות קטנות ובמסכת שבת אמרינן בפרק הזורק הני ביצייתא דמישן כו׳ : רבי נתן מבבל עלה : דוגית על שם שנדין בה דגים שקלה היא על פני המים : ואחריתכן בסירות דוגה בספינות קטנות כקדירות הקרויות דוגה וקלים על פני המים יוליכו אתכם מהרה בגלות : אמר רבה אשתעי לי כו׳ כל הני עובדי דקא חשיב משו׳ מה רבו מעשיך ה׳ ויש מהן להודיע מתן שכרן של צדיקי׳ לעתיד לבא או לפר׳ מקראות האמורים בספר איוב המדברים בעופו׳ גדולים ובהמות ודגים גדולי׳ שכל שיחת תלמידי חכמי׳ צריכה תלמוד : דמטבע שרוצה לטבוע : אית ליה ברים׳ שהולך לפניה : ציציתא דנורא חיורתא אש לבנה ומלאך מזיק הוא : אלוותא מקלות כמו לא כאלה ולא כרומת במסכת שבת : אמן אמן סלה גר׳ : ונייח מזעפו : בין גלא לגלא תלת מאה פרסי ומשום דאמר בסמוך ורמא ליה גלא קלא לחבריה איצטריך לאשמעינן דמשלש מאות פרסה שמע קולו של חבירו : דלינן גלא יותר משיעור גובהו השליכנו למעלה עד לרקיע אינמי הבלא דרקיע בפיש עד מהלך קרוב לש׳ מאות שנה שיש מן הרקיע עד לארץ : מרבעתיה שכנו : דכוכבא

וכל כתו׳ ומק׳ הכי׳ בינ׳ מת׳ כה׳ מל כת׳ שם כר או׳ לד אנ׳ או׳ אי׳ על כר או׳ תו׳ ומ׳ ה׳ הו׳ לם תי׳ מו׳

דכוכב' זוטא והויא כי מזכר ארבעין גריוי ביזר' דחרדלא ואי דלינן טפי הוה מקלינן מהבליה ורמי ליה גלא קלא לחבריה חבירתי שבקת מידי בעלמא דלא שטפתי' דניתי אנא ונחרביה א"ל פוק חזי גבורת' דמרי' דאפי' מלא חוטא דחלא לית דעבר שנאמר האותי לא תיראו נאם ה' אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו ואמ' רבה לדידי חזי לי הורמין בר ליליתא כי הוה רהיט אקופי' דשורא דמחוז' ורהיט פרשא כי רכיב סוסיא מתתאי ולא יכיל ליה זימנ' חדא הוה מסרגאן תרתי כודנייה' וקיימן אתרי גישרי דדוונג ושוא' מהאי להאי ומהאי להאי ונקי' תרי כסי דחמר' בידי' וכורי' מהאי להאי ומהאי להאי ולא נטפא ניטופת' לארעא ואותו היו' יעלו שמים ירדו תהומו' הוה עד דשמעו בי מלכותא וקטליה ואמ' רבה לדידי חזי לי אורזיל' בר יומיה דהוה לי' רישי' כהר תבור והר תבור כמה הוה ד' פרסי ומשכי' דצואריה תלתא פרסי ובי מרבעתא דרישיה פרסא ופלגא רמא כופת' וסכר לה לירדנא ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזיא לי ההיא אקרוקתא דהוה כי אקרא דהגרוניא ואקרא דהגרוניא כמה הויא שיתין בתי אתא תנינא ובלעה אתא פושקנצא ובלעה לתנינ' וסליק ויתיב באילנ' תא חזי כמה נפיש חיליה דאילנא אמר רב פפא בר שמואל אי לא הואי התם לא הימני ואמר רבה בר בר חנה זימנ' חדא הוה קא אזלינן בספינת' וחזינן ההוא כוורא' דיתבא ליה אכלה טינה באוסי' ומית' וארחוהי מיא ושדיוה לגוד' וחרוב מיני' שיתין מחוזי ואכו' מיניה שיתין מחוזי ומלחו מיניה שיתין מחוזי ומלאו מחד גילגלא דעיניה תלת מאה גרבי משח' וכי הדרן ואתאן לבת' תריס' ירחי שתא חזינן דהוה קא מנסרי כשורי מגרמיה ויהבי למבנינהו הנך מחוזי ואמר רבה בר בר חנא זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן החוא כוורא דיתבא ליה הלחא

קטנים: כיזרא' בית זרע מ' זרעים: מיקלינן מהבלי' כשרפין כתן קולו כלומ' כעק כדוגמא רי' ושמ' המלכי' הממונים עליה'

ויורדין עד תהומו' מכח הרוח ואע"פ כן לא נפל' שיפ' לארץ: יעלו שמים וגו' פסוק הוא גבי יורדי הים בספר תילים: ה"ג שמעו ביה מלכא וקטלוה בי מלכ' דשידי שאין דרכו של שיר להיראו' לבני אדם והרגוהו מפני שהיה מגלה סודם ואי דאמרי בי מלכ' קיס' שהיה ירא שלא יטול המלכות ממנו שהיה אותו שד מאדם הבא על השידה והיה דר בין האנשים: ארזילא בת יומא ראם בן יום אחד דאותו היום נול': כי הר תבור כן הוה גדול: בי מרבעתא דרישיה מקום הנחת ראשו כשטוכב על הקרקע: רמא כופתא הטיל ריעי: וסכר הריעי לירדנ' לפי שעה עד שנימסמסוהו המים מעט מעט: אקרוקתא צפרדע: כאקר' דהגרוניא גדול היה כאותו הכרך: ואקרא דהגרוניא כמה הוי שיתין בתי התלמוד קאמר ליה: אתא תנינא רבס קאמר לה: פושקנצה עורב נקבה: באילנא על ענף אחד כדרך העופות: לא הימני לא האמנתי: כוורא דג: אכלה טינא שרץ קטן: באוסייה בנחיריו של דג נכנס השרץ ונראה לי דהיינו כולכית כדאמרי' בעלמא שלשה אימו' הן אימת חלש על הגיבור אימת כילבי' על לויתן: ודקיוה מיא הדיחוהו המים והשליכוהו כדרך ים שאינו סובל דבר מת: חרבו מיניה שיתין מחוזי שהשליכוהו הים על ששים כרכי' ושיברן כולן שהיה גדול כל כך: ואכלו מיניה שיתין מחוזי בעודנו לח: ומלחו מיניה שיתין מחוזי אחרים שהיו רחוקים משם ומלחו ממנו וכשאוהו למקומן: מחד גילגלא דעיניה בגלגל עיניה לקחו שומן תלת מאה גרבי: לשנה אחרת הוו מנסרי לבנות מעצמות הדג אותן מחוזי שנפיל: תלתא

הב"ר גרסינן לדידי חזי לי אורזילא דכר ראימא דהוי כי הר תבור פירוש עופר של ראם הכר ומתרגמינן עופר האילים אורזילא דאיילא וכן בשו' פר"ב דזבחים דאמר התם בשלמא לרבי יוחנן דאמר לא ירד מבול לא"י היינו דקם רימא התם אלא לר"ל רימא היכא קם א"ר ינאי גורגו' הכניס לתיב' ופריך והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורזיל' דכר ראימא דהוי כי הר תבור ואי גרסינן אורזילא דימא דהיינו דג שכיש א"כ מאי קשיא ליה האמרינן בפ"ק דקידושין לא נגזר' על דגים שכיש ר"ת ורו':

ואפיק כופת' היינו רעי כדאמ' בחלק אחמיני' ואיתיב כשולא דכופתא דחמריה: ולמן

חלתא אנביה שהיה חול נקבץ על גבו: וקדחו עשבים על החול: וסברי יבישתא איי הים היא: שיצא שנפיר: בין שיצא לשיצא ספינות שפירין כנגד הגל אחת לצד הראש ואחת לצד הזנב: איהו בזקיפה שהיה הולך כנגד הרוח ואנן אזלינן בשפילא כמו שהרוח הולך דמים של ים אינו נובעין אלא ע' רוח הולכין כאן: כמיחם קומקמא דמיא כשיעור שמחממין קומקמוס של מים חמין: ושדי פרסא גירא כשהיה שום אדם יורה כאן וכקשת על שפת הים לארץ הוה חזינן ד' קדמא לה שפיכי

חלת' אנביה וקדח אנמ' עילויה סברינן יבשתא היא וסלקינן ואפינן ובשלינן על גביה וכד חם גביה איתהפיך ואי לאו דהוה מקרבא ספינתא הוה טבעינן אמ' רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינן בספינת' וסנאי ספינת' בין שיצא לשיצא דבווארא תלתא יומי ותלתא לילוותא איהו בזקיפא ואנן בשיפולא ודילמא מסגיא ספינתא טובא כי אתא רב דימי אמ' כמיחם קומקומסא דמיא מסגיא שיתין פרסי ושדי פראשא גירא וקדמה ליה איהו ואמר רב אשי ההוא גילדנא דימא הואי דאית ליה תרי שיצי ואמר רבה בר בר חנא זימנא חדא הוה קאזלינן בספינתא וחזינן ההוא ציפרא דקאים עד קרסוליה במיא ורישא ברקיע ואמרינן ליכא מיא ובעינן ליחות לאקורי נפשין ונפק בת קלא ואמר לן לא תיחותו תכא דנפלא ליה חצינא לבר נגרא הא שב שני ולא קא מטיא לארעא לאו משום דעמיקי מיא אלא משום דרדפי מיא אמר רב אשי ההוא זיז שדי הוא דכתיב וזיז שדי עמדי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינ' במדברא וחזינן הנהו אווזי דשמיטי גדפיהו משמניהו וקא נגדי נחלי דמשח מתותיהו אמינ' להו אית לן בגוייכו חלקא לעלמ' דאתי חדא דלי לי גדפא וחדא דלי לי אטמא כי אתאי לקמיה דר' אלעזר אמ' לי עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין : סימן בעפרא דתכילת' טרקתיה עקרבא לסלתיה : ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדבר' ואיתלוי בהדן ההוא טייעא דהוה שקיל עפרא ומורח ליה ואמר הא אורחא לדוכתא פלן והא אורחא לדוכת' פלן אמרי' ליה כמה מרחקינן ממיא ואמר לן הבו לי עפר' יהבינן לי' עפר' ואמר לן מרחוקינן תמני פרסי תנינן ויהבינן ליה אמר לן דמרחקינן תלתא פרסי אפכית ליה ולא יכילת ליה אמר לי תא אחוי לך מיתי מדבר אזלי חזיתינהו ודמו כמאן דמיבסמי חמר' וגנו אפרקיד והוה זקיפא בירכ' דכרעא דחד מינייהו ועייל טייעא תותי בירכיה כי רכיב גמלא וזקיפה רומחיה ולא נגע ביה פסקי

ודמו כמאן דמבסמי מכאן משמ' כמ"ד בחלק מתי מדבר יש להן חלק לעולם הבא: וגנו אפרקיד מכאן אר"ת דאפרקיד' פניו למעל' ולא כמו שפרש"י בכיד' ובברכו' פניו למטה דא"כ לא היה יכול טייע' לרכוב תותי ברכיה: פסקי

לגירא: גילדנא שם דג קטן הו' כלומ' דג זה הוה מדגי' קטנ' שבים: תרי שיצי אבל שאר דגים שבים אין להם אלא שנפיר אחת באמצע הגב: וחזינן לההוא ציפרא כו' גרסינן: אמרי' ליכא מיא הייכו סבורין שאינן עמו הואיל ולא קאי במיא אלא קרסוליה: חצינא גרזן מעצד: לבר נגרא חרש עץ ולאו משו' דעמיקי מיא מה שבע שנים לא הגיע החצינא לקרקע אלא משום דרדפי מיא מתוך חריפת הנהר לא היה נגלל עדיין ולא מחמת העומק כלכך: עמדי אשר מגיע לרקיע: דשמטי גדפייהו נופלת נוצה שלהן מרוב שומן: דליא לי גדפה הנבי' לי ... רמז זהו חלקך לעתיד לבא ליתן עליהם את הדין שבחטאתם מתעכב משיח ויש להם צער בעלי חיים לאותן אווזים מחמת שומנן: טייעא סוחר ישמעאל: והפכינן האי עפרא בהאי עפרא לנסותו אם היה בקי כל כך: א"ל ההוא טייעא תא ואחוי לך: הכי גרסינן אזלי חזותינהו ודמו כמאן דמיכסי: וגנו אפרקיד שהיו שוכבין בפנים נהוכות כשתויי יין: אפרקיד פניו למעלה שוכבים כלעז: ועייל טייעא תותי בורכי' כו' כלומ' ראיתי טייעא שהיה מהלך תחת בירכי המת דרכוב על הגמל ורומחו בידו ולא היה נוגע בבירכים וליכא לפרושי דגובה הברכים כשיעור שיכל טייעא ללכת תחת ברכי המת ורומחו בידו ולא היה נוגע בו דאי שיעור קאמר ולא ממש חזא מעשה שכי הוה ליה למימר ועייל פרשא תותי בירכיה כו' אי כמו נעייל נכרא ולא היה לו להזכיר הטייעא : שקלי

ני׳ להביאו לפני חכמי׳ ללמו׳ מחכו
ב״ה כדלקמן : ולא הוה מסתני
ן לא היו יכולין לילך : כל אבא
היינו רבי אבא בר בר חנה וכמו
א :

זור : בחלק כתא ן אמאי תכו כותן וכי׳ זהא ימני דרי׳ סלם זכת נלות אי׳: כר אמ׳ מי רוג׳ עולם פר : וכתא ליה דככל עיס אסר בכא סרחה הכהו אני׳: אמרי תלתין

יומין כל ראש חדש : כבשר

פסקי הדא קרנא דתכילתא דחד מיניהן ולא הות מסתגי לן אמ׳ לי אי שקל׳ מידי מינייהו אהדרה דגמרי דמאן דשקי׳ מידי מינייהו לא מסתני ליה אזלי אהדרתיה והדר מסתגי לן כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא וכל בר בר חנה סיכסא למאי הילכתא עביד הכי למידע אי כבית שמאי אי כבית הלל איבעי לך למימני הוטין ולממני חליות א״ל תא אחוי לך טור׳ דסיני אזלי חזאי דהדר לי׳ עקרבי וקיימ׳ כי המרי חיוורתי שמעתי ב״ק שאומר׳ אוי לי שנשבעתי ועכשי׳ שנשב׳ מי מיפ׳ לי כי אתאי לקמי׳ דרבנן אמרו לי כל אבא חמר כל בר בר חנ׳ סיכס היה לך לומר מופר לך מופר לך והו׳ סבר דילמא שבועת׳ דמבול הוא ורבנן א״כ אוי לי למה לי א״ל תא אחוי לך בלועי דקר׳ חזאי תרי ביזעי והוו קא מפקי קוטר׳ שקלי גבב׳ דעמר ואמשינ׳ במיא ודעציתה ברישה דרומח ועיילה התם וכי אפיק הוה איחר׳ איהרובי אמ׳ לי אצית מאי שמעת ושמעי׳ דהוו אמרי משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי כל תלתין יומין מהדרא להו גיהנם להכא בבשר

פסקי חדא קרנא דתכילת׳ משמע הכא שיש ציצית למתים ויש לדחות שהיו נכנסים מחיים בקבר כדאמר במדר׳ שכל ערב ט׳ באב היו הולכין כשהן חיין לתוך קבריהם והיה בת קול יוצאת ואומרת הבדלו החיי׳ מן המתים אבל יש להביא ראיה מפ׳ התכלת דאמ׳ שמו׳ כלי קופס חייבי׳ בציצי׳ ומודה שמוא׳ בזקן כשעשאן לכבודו פי׳ לתכריכי׳ והביא שמעת׳ ודאי רמיכן להו וכן יש ב במדרש למה נסמכה פרשת מקושש לפרש׳ ציצית לומר לך שהמתים חייבים בציצי׳ וקשה דאמר בפר׳ מי שמתו ר׳ חייא ורבי יונתן הוו קא שקלי ואזלי בבית הקברות הוה שדיא ת תכילתה דרבי יונתן אקיבר׳ א״ל רבי חייא דלי׳ ככפיך שלא יאמרו למחר באין א אצלנו ועשיו מחרפין אותנו ואי יש למתים ציצית מאי מחרפים אותנו דקאמר ונ״ל דאע״ג דיש להן ציצית מ״מ מחרפי׳ אותם שמראין עצמן שהן חייבים והמתים פטורי׳ כדא׳ כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצו׳ אבל קשה על מנהג שנוהגים להסיר ציצית מטליתו׳ של מתים ואר״ת שסמ׳ מזקני׳ לנטיר לפי׳ ציצית עדות הוא שקיים כל התורה דציצי׳ עולה ת״ר וח׳ חוטין וה׳ קשרי׳ הרי תרי״ג ועכשיו שאי׳ חשובי׳ כ״כ הרי הוא כאילו מעיד עדו׳ שקר וה״כ דרשינן במדר׳ ועשו להם ציצית לדורות׳ לדור תם ואו׳ ר׳ דבימיהם היו כולן מקיימין מצו׳ ציצית לפי שהיה לכולן טליתות של ד׳ כנפות ולכך היה עושין להן אף במותן אבל עתה שאין לכולן בחייהן אין לעשות במותן אפילו מי שהיה לו בחיין שלא לבייש את מי שאין לו וכעכין זה מצינו בפ״ב דנדה ברא׳שונ׳ היו מטבילין כלים על גב נשים נדות מתות התחילו חיות מתביישות כו׳ ועוד דאנו סומכין על מסכת שמחות דאמרי׳ אבא שאול בן בטנית צוה את בניו קברוהו תחת מרגלותיו של אבא והטילו תכלת מאפיליוני פירוש מטליתו ויש לגרוס התירו מדקאמר מ אפיליוני ורבינו חיים כהן נדק פי׳ דאכן קיימא לן כרבי יוחנן דאמר מצות בטלות לעתיד לבא והביא דתכלת איירי אליבא דשמואל דאמר אין בטילות ולכך צריך שיהא לו ציצית דעתידי׳ צדיקים שיעמדו בלבושיהם ואם יסירו לו הציצית כמו תו נמצא שלעתיד יעמוד בלא ציצית והמדר׳ נמי אתי כשמואל והביא דלקמן יתה[?] ב״ק ואמרה דדכיתהו דרב חנינא בן דוסא עתידה למיסרא בה תכלתא לצדיקים לעתיד לבא אתיא נמי כשמואל ועוד אור׳ דה״פ דהביא מעתא ודאי רמיכן להו היינו שמשימין בו ציצית ומסקלים אותו מיד להודיע שקיים מצות ציצית ולפי שהבגד חדש ולא הושם בו ציצית מעולם צריך להשים בו וכן נוהגים בארץ אשכנז להשים ציצית בטלית של מת שהיא ניכר שקיים מצות ציצית ומיד מסירין : דעבשיר שכשבעתי מי מפר לי ותימא דאמאי אין הקב״ה מיפר בעצמו דהא מסקינן במסכת חגיגה דנדרי׳ יש להן הפרה מדכתי׳ אשר נשבעתי באפי ודרשינן באפי נשבעתי וחוזרני אלמא שהוא מיפר בעצמו ואההיא קשה דהיאך מיפר לעצמו והאמרי׳ בפרק אלו דברים לא יחל דברו מיכן לחכם שאין מיפר לעצמו והא דאמר בפרק ארבע דנדרים גבי ההיא קנרא דשרא לנפשיה לא שרא לנפשי׳ ממש אלא אשכח פיתחא לנפשיה אבל רבנן שרו ליה : שמגיע

כבשר בקלחת שמהפכין אותה כדי שתתבשל : היכא דנשקי ארעא ורקיעא מקום גבוה היה שם שנושקים יחד זה לזה ולאו היינו סוף העול' דהא מהלך חמש מאו' שנים הוי וארץ ישראל אמצעיתו של עולם היא כדכתב יושבי על טיבו' הארץ והיינו מקומו של רבה בר בר חנה : סילתא סל לחם שלו : דהדר חוזר כדאמרינן בפסחי' גלגל חוזר ומזלו' קבועי' : אנסייה כחירינו ל"א מתרתי זימני מיא והיינו כמי כחירא : מכרי דסורא נהרות שבסורא : כריה קלה מכריות קטנ' שכים : לפומיה דלוי' שיאכילנו היום : עיזא דיב' שכל מה שיש ביבשה יש כנ' חוץ מן החולד' בשתים' חולין ובהמה חופרת בים בקרני' לבקש אחר מזונותיה : קרטליתא ארגז : דשדיר' כירשא כך שמו : בר אמוי אדם שיודע לשוט במים : למישמטייה לאטמא לחתוך יריכו : זרק ליה חומץ וברח מריחו : למים כיה להכניע בו : וחזינן ההי' אבן טובה לתוך הים והדרא ליה תנינא : ה"ג אתא ההוא תנינא רגש וקבעי לטובעא לספינת' אתא פושקנצ' עורב נקבה וקטעי' לרישיה דתנינא: ואיתהפיכו מיא והוי דמא מרוב שהיה גדול הרבה : ה"ג בעי לטבועי לספינתא תני' ההוא פושקנצ' וקטליה ואזל בר אמוראי ושקלה : שקלינן להיא אבן טובה ותלינהו להנהו ציפרי לנסות אי יחיו וחיו ופרחו להן בהדיה ב היא אבן : נזדעזע חרד חרדה : פתחנא ונקירנא מינה חלב וגיד הנש' : איאלם שנתחברה יחד כבתחילה : דסמתרי עשב שמחבר כדאמ' בהשוכר את הפועלים בבבא מציעא וכאילו טריפות דעבד ליה דסמתרי וחיי : דריתמא רותם שאין גחליו כבין מהר' : ארזילא דימא ראמים שכים ורבינו חננאל פי' לויתן נחש בריח הוא לויתן זכר וזקוף הוא כבריח : עקלתון לויתן נקיבה שמקיף את כל העולם : זכר

כבשר בקלחת ואמרי משה ותורתו אמת והן בדאין אמ'לי תא אחוי לך היכא דנשקא ארעא ורקיעא אהדרי אזלי וחזאי דעביד כוו כו שקלתא לסילתאי אחנחתא בכוותא דרקיעא ארמצלינא בעיתידה ולא אשכחת' אמינ' ליה איכא גנבי הכא אמ'לי האי גלגלא דרקיעא הוא דהדר נטר עד למח'כי השת' הכא ומשכח'לה ר' יוחנן משתעי זימנא חד"א הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא ודמיין עייניה כתרי סיהרי ונפוץ מיא מתרתי אוסייה כתרי מכרי דסורא רב ספרא משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא והוה ליה קרני וחקיק עליה אנא בריה קלא שכים והוינא תלת מאה פרסי ואזלינא לפומיה דלויתן אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוה דבחיש' ואית לה קרניא ר' יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא קרטליתא דהוו מקבעי בה אבנים טובות ומרגלינ' והדרי ליה מיני דכוורי דמקרי כרשא נחית בר אמוראי לאתוייה ורגש ובע' למישמטי' לאטמי' ושדא זיקא דחלא ונחת נפק בת קלא אמרה לן מאי אית לכו בהדי קרטליתא דדביתהו דרבי חנינא בן דוסא דעתיד' דשריא תכילתא בה לצדיקי לעלמא דאתי רב יהודה הינדוא משתעי זימנ' חדא הוה קאזלינן בספינת' וחזינן ההו' אבן טובה דהוה הדי'לה תנינ' נחי'בר אמוראי לאיתויי' אתא תנינ' רגש וקא בעי למבלע לה לספינת' אתא פושקנצ' אפסקיה לרישיה איתהפיכו מיא והוו דמא אתא תנינא חבריה שקלה ותליא לה וחיה הדר אתא קא בעא למיבל' לספינת' הדר אתא ההו' פושקנצ' פסקי' לרישיה שקל' אבן טבא שדוה לספינתא הוה הנהו ציפרי מליחי בהדן אותבינהו' שקלוה ופרחו ת"ר מעשה בר' אליעזר ור' יהושע שהיו באין בספינ' והי' ר' אליעז' ישן ור' יהוש' נעו' נזדעזע ר' יהוש' ונינע' ר' אליעז' אמ'לו מה זה יהושע מפני מה נזדעזעת' אמ'לו מאור גדול ראיתי בים אמ' לו שמ' עיניו של לויתן ראית דכתי' עיניו כעפעפי שחר אמ'רב אשי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קא אזלינן במדבר' והוה אטמ' דבישר' בהדן פתחנ' ונקירנא מינה ואנחנא אעשבי אדמייתינן ציבי איאלי' אטמא כי הדרן אתיין לבתר תריסר ירחי שתא חזנהו להנהו גומרי דהוו קא מלחשי כי אתאי לקמי' דאמימ' אמ'לי ההוא עישבא סמתרי הוה והנהו גומרי דריתמ' הוו : ויבר' אלקי' את התניני' הגדולים הכא תרגימו ארזילי דימא ר' יוחנן אמר זה לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון שנ' ביום ההוא יפקוד ה' בחרבו הקשה על לויתן נשח בריח ועל לויתן נחש עקלתון : סימן כל שעה ירדן : אמר

אמ׳ רב יהוד׳ אמ׳ רב כל שברא הק׳ בר״ה בעולמו זכר ונקב׳ ברא׳ ואף לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון זכר ונקבה ברא׳ ואלמ׳ נזקקי׳ זה לזה מחריבין כ כל העולם כולו מה עשה הקב״ה סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבוא שנ׳ והרג את התנין אשר בים ואף בהמות בהררי אלף זכר ונקבה בראם ואילמל׳ ניזקקין זה לזה מחריבין כל העול׳ כו׳ מה עשה הקב״ה סירס את הזכר וצינן את הנקבה ושמרה לצדיקי׳ לעתיד לבוא שנ׳ הנה נא כחו במתניו ואונו בשרירי בטנו הנה נא כחו בכתניו זה זכר ואונו בשרירי בטנו זו נקבה התם נמי ליסרסיה לזכר וליצננה לנקבה דג״ים פריצי וליעבי׳ איפכ׳ איבעי׳ אימא נקבה מלוחה מעלי ואי בעית אימא כיון דכתיב לויתן זה יצרת לשחק בו בהדי נקבה לאו אורח ארעא ה״נ ליםלחיה לנקב׳ בוורא מליחא מעלי בשרא מליחה לא מעלי ואמר רב יהודה אמר רב ב בשעה שביקש הק׳ב״ה לבראות את העולם אמר לו לשר של ים פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם אמר לפניו רבונו של עולם די שאעמוד בשלי מיד בעט בו והרגו שנ׳ בכחו רגע הים ובתבונתו מחץ רהב אמר ר׳ יצחק ש״מ שרו של ים רהב שמו ואלמל׳ מי׳ מכסין אותו אין כל בריה יכולה לעמוד שנ׳ לא ידעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה כמים לים מכסים אל תקרי לים מ מכסים אלא לשר של ים מכסים ואמר רב יהודה אמר רב ירדן יוצא ממער׳ פמים תניא נמי הכא ירדן יוצ׳ ממער׳ פמים ומהל׳ בימה של סיבכי ובימה של טברי׳ ומתגלגל ויורד לים הגדו׳ ומתגלגל ויורד עד שמגיע לפי׳ של לויתן שנא׳ יבטח כי יגיח ירדן אל פיהו מתקיף לה רבא בר עולא האי בבחמו׳ בהררי אלף כתב אלא אמ׳ רבא בר עול׳ אימתי בהמות בהררי אלף בטוחות בזמן שמגיח ירדן בפיו של ל לויתן: סימן ימים נבריאל דעיב: כי אתא רב דימי אמר ר׳ יוחנן מאי דכתיב כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה אלו שבע ימים וארבע נהרות ש שמקיפין את ארץ ישרא׳ ואלו הן שבע ימים ימה של טבריא וימה של סדום וימה שחלת וימה של חילת וימה של סיבכי וים אפמיא וים הגדול ואלו הן ארבע נהרו׳ ירדן וירמוך וקירמיון ופוג׳

כי אתא רב דימי אמר ר׳ יונתן עתיד גבריאל לעשות קנוגיא

זכר ונקבה בראם כדכתב נחש בריח ונחש עקלתון: מחריבין את כל העולם שיהו להן ולדות הרבה גדולים מחריבין את העולם: סירס את הזכר שלא יזקק לשאר נים איכמי דלא להוי ליה צער תאוה שנ׳ והרג את התנין פא דהאי קרא יפקיד ה׳ רבו הקש׳ הוא ומדל׳ כתיב הרוג וכתיב יפקוד ק קדרים הכי והכי משמע ליה קרא יפקוד ה׳ בחרבו הקשה על לויתן נחש בריח לעתיד בא כאשר עשה אל לויתן ס עקלתון שהרי הרג את אשר בים משמע ימי ית: ה״נ ואי׳ אימא כיון תב לויתן זה יצרת לשחק אמרינן במסכת ע״ז שעה יעית יושב ומשחק עם ל יתן: בהמות בהררי אלף סוק הוא בתילים במזמור לאסף כי לי כל חיתו יער בהמות בהדרי אלף ע על שם שרועה אלף הרים בכל יום: כחו במתניו שלא הט״ל זרע מימיו: ואונו בשרידי בטנו שלא ילד׳ ולעיל מיניה כתב באיוב הנה נא ב בהמו׳ אשר עשיתי עמך וגו׳: התם נמי גבי לויתן ליצננה לויתן נקיב׳ ואת אי הרגה: נים פריצי ולא מהניא בהו ינון: ה״נ לימלחה לבהמה נקבה ומה בנע להחיותה ולצננה: ובלע כל מימו׳ כדי שתיראה היבשה: די שאבלע מים שלי דלהכי כתב והים איננו מלא שבולע אותם: רגע הים לשון שבירה מפני ריחו שהוא מוסרח לפי שמת ולכך הים מסריח: אל תיקרי לים מכסים שהרי הים עצמו מים הוא: אימתי בהמו׳ בהררי אלף בוטחות שלא ימותו כל שעה שיגי׳ ירדן לפיו של לויתן דכל זמן שהוא חי בטוחין הן במו כן: כי הוא הק׳ב״ה על ימים יסדה לארץ ישראל:

שמגיע לפיו של לויתן ואינו מתערב בכל אותן מים כדמוכח בברייתא רבה דקאמר וכי מעשה נסים הוא אמר רבי יוחנן אל תתמה הדין ירדנ׳ דעברה במי טבריא ולא מתערב: ארבע נהרות הן ירדן וירמוך קרמיון ופוגה וא״ת דתנן במסכ׳ פרה דקרמיון ופוגה פסולין למי חטא׳ מפני שהן מי בצים ומייתו לה בפ״ק דסנהדרין וכיון דקרי להו מי בצים משמע שאינן נובעין והכא משמע שנובעין דקרי להו נהרות וי״ל נהרות נובעי׳ הן ולפי שמי בצים מתערבין בהן פסולי׳ למי חטא׳ לפי שאינן רדופין מחמת שמתערבין באגמי׳ ואי׳ איתנחוי׳ גמו׳ ור״ת מפרש דפסלים משום דאין באן מים חיים אל כלי דעפר וטיט מעורב בהן מחמת שהן מי בצים ומפסיקין בין מים לכלי: פליגי

קנוניא עם לויתן שנ' התמשוך לויתן בחכה ובחבל תשקיע לשונו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנ' העושו יגיש חרבו כי אתא רב דימי א"ר יוחנן בשעה שלויתן רעב מוציא הבל מפיו ומרתיח כל מימות שבמצול' שנ' ירתיח כסיר מצולה ואלמלא מכני' ראשו לגן עדן אין כל ברי' יכול' לעמו' בריחו שנ' ים ישים במרקחה ובשעה שצמא עושה תלמים תלמי' בים שנ' אחריו יאיר נתיב אמר רב אחא בר יעקב אין תהום חוזר לאיתנו עד שבעי' שנה שנא' יחשוב תהום לשיבה ואין שיבה פחותה משבעים אמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדקים מבשרו של לויתן שנ' יכרו עליו חבריה ואין כירה אלא סעודה שנ' ויכרה להם כירה גדולה ויאכלו וישתו ואי חבריה אלא תלמידי חכמים שנאמר היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והשאר מחלקין אותו ועושין בו סחורה בשוק' ירושלם שנ' יחצוהו בין כנענים ואין כנענים אלא תגרים שנ' כנען בידו מאזני מרמ' לעשק אהב ואיבעי' אימ' מהכ' אשר סוחרי' שרים כנעני' נכבדי ארץ אמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקי' מעורו של לויתן שנאמ' התמלא בסוכות עורו זכה עושין לו סוכה לא זכה עושין לו צילצל שנאמר ובצילצל דגים ראשו זכה עושין לו צילציל לא זכה עושין לו ענק שנ' וענקי' לגרגרותי' זכה עושין לו ענק לא זכה עושין לו קמיע שנ' ותקשרנו לנערותי' והשא' פורסו הקב"ה על חומת ירושל' וזיוו מבהי' מסו' העול' ועד סופו שנאמר והלכו גוים לאורך ומלכי' לנוגה זרחך ושמתי כדכד שמשותיך אמר ר' שמואל בר נחמני פליגי תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל ואמרי לה תרי אמוראי במערבא ומאן אינון יהודא וחזקיה חד אמר שוהם וחד אמר ישפה אמר להו הק"בה ליהוי כדן וכדין ושעריך לאבני אקדח כי הא דיתיב ר' יוחנן וקא דריש עתיד הק"בה הוא להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים והוקק כהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלם לגלג עליו אותו תלמי' השתא בביעתא דציצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן לימי' הפליג' ספינתו בים חזא מלאכי שרת דיתבי וקא מנסרי' אבנים טובות ומרגליות אמ' להו הני למאן אמרו לי' שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים אתא לקמיה דר' יוחנן אמר ליה דרוש רבי לך נאה לדרוש כאשר אמר' כן ראיתי אמר לו ריקא אלמלא לא ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמו'

מיתיבי ואולך אתכם　קוממיות

פליגי בה תרי מלאכי ברקיע ואיהו אמ' להן כדאמ' פ' מי שהוציאו' לאו אליהו אמריכהו: חד אמר ישפה וחד אמר שהם ואמר הקב"ה כדין וכודין ר"ת לג"לה ואית דגר' ומפ' דקאי אכתוב דלעיל הנני מרביס בפוך אבניך ויסדתי' בספירים פי' כדין וכדין הייכו פוך וספי' והתם לא איירי לעי' הא פיום ותיי' וכן מוכח בפסיקת' דמפרש מאי כדכד ד' אבא אמר כדין וכדין והתם לא איירי לא מלאכי ולא אמוראי אלא ודאי קאי אפוך וספיר כדכתב לעיל: טפף

קנוניא נידת חיות בקשת ורומא או כן וכן בשחיטת חולין וכי משה רבינו היה: התמשך כו' וכי אתה יכול לעשו מכלל דעתידא: העושו יגש חרבו בו והוא הדי ריחו שאת ומימות קשה: כמר דוקא מרק ראשו לגן ע שכראים חי כתלמים שו כששתה יאו חוז' לאיתנ: סוכ ואר' דפכ' הייכן סיכו ותקשרנו הי שקושרו לתל קמיע: שמו פליגי בה בא ירושלם אילו להיות: כרכ כדכרי זה וכ ויספה תיבני זה קדם לכנ יש לומר שכך שכדכרי כל ה להיכנות: רוחב כרוס אקרא לשון ו ומשמע כמי כאש קודח' ו אקרא קרי וכתרגמ' אבנ בביעת' דנוני קטן ששמו ני

שני מא"ן דריש כשתי קומות של אדם הראשון שמיעטו עד מאה אמה במסכת חגיגה : ההיכל
ס מאה ולפי קומתן של ישראל צריך שערים גבוהים כדי שיכנסו ויבאו בקומה זקופה וקשיא לרבי
ריס : לכווי דבי זיקא לחלונות העשויין לאויר והיינו שערוך דקרא חלונות החומה : ענן
:ה ג׳ אש ד׳ להבה ה׳ כי על כל כבוד ו׳ חופה ז׳ ולי נראה כי על כל כבוד אינו מן החשבון אבל
ס דשמי׳
יא הוה
ל כבוד
אתא :
לכתנו
ונתנו של
ין הגדול
ר שראו
אוי לה
מועט
ך שהרי
כמשה
נו :
זית כחירס
סכור אתה
זשון שהיה
חופו׳ הללו
ר עד זהב
אבן יקרה
ואחד כך
קרה דאמרן
ר : וזהב
רוע שכולן
כים יותר
ך נסתכלתי
שאתה עתיד
כמך אלוה
י׳ שמוניאי׳
וא ומנוקב
כן כיוס ש
זהא כברא
קבי׳ כאדם
זיתה והיינו
א אלול כמו
׳ שמו שיהא
שמס יי : אל תיקרי יי׳ שמה
אלא יי׳ שמה : לומר

קוממיות ר׳מאיר אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון רבי יהודה אומר מאה אמה כנגד היכל וכתליו שנאמר אשר בנינו בנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזוית מחוטבות תבנית היכל כי קאמר רבי יוחנן לכווי דבי זיקא אמר רבא אמר רבי יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק שנא׳ וברא ה׳ על מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונוגה אש להבה כי על כל כבוד חופה מלמד שכל אחד ואחד עושה לו הקב׳ה חופה לפי כבודו עשן בחופה למה אמר רבי חנינא שכל מי שעיניו צרות בתלמידי חכמי׳ בעולם הזה כתמלאות עיניו עשן לעולם הבא ואש בחופה למה אמר רבי חנינא מלמד שכל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו אוי לה לאותה בושה אוי ל׳ה לאותה כלימה כיוצא בדבר אתה אמר ונתת מהודך עליו ולא כל הודך זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאות׳ בושה אוי לה לאותה כלימה אמר רבי חמא בר חנינא עשר חופות עשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן שנאמר בעדן גן אלקים היתה כל אבן יקרה מר זוטרא אמר אחת עשרה שנאמר כל אבן יקרה אמר רבי יוחנן וגרוע שבכולו זהב דקא חשיב ליה לבסוף מאי מלאכת תופיך ונקביך בך אמר רב יהודה אמר רב אמר לו הקדוש ברוך הוא לחירם מלך צר בך נסתכלתי ובראתי נקבים נקבים באדם ואיכא דאמרי הכי קאמר בך נסתכלתי וקנסתי מיתה על אדם הראשון מאי ועל מקראיה אמר רבא אמר רבי יוחנן לא כירושלם של עולם הזה ירושלם של עולם הבא ירושלם של עולם הזה כל הרוצה לעלות עולה של עולם הבא אין עולין אלא המזומנין לה ואמר רבה אמר רבי יוחנן עתידין צדיקין שנקראין על שמו של הקב׳ה שנאמר כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן שלש נקראו על שמו של הקדוש ברוך הוא ואלו הן צדיקים ומשיח וירוש׳לם צדיקים הא דאמרן משיח דכתיב וזה שמו אשר יקראו ה׳ צדקנו ירושלם דכתיב סביב שמונה עשר אלף ושם העיר מיום ה׳ שמה אל תיקרי שמה אלא שמה אמר רבי אלעזר עתידין צדיקין שאומרין לפניהן קדוש כדרך שאומר לפני הקדוש ברוך הוא שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו ואמר רבה אמר רבי יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להגביה את ירושלם שלשה פרסאות למעלה שנאמר ורמה וישבה תחתיה בתחתיה ומאי דהאי תחתיה תלתא פרסי הויא מידלי אמר לי ההוא סבא לדידי חזי לי סבא ירושלם קמיתה ותלתא פרסי הויא ושמא תאמר יש צער לעלות

תלמוד

תלמוד לומר מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם אמר רב פפא שמע מינה האי עיבא תלתא פרסי מידלי אמר רבי חנינא בר פפא בקש הקדוש ברוך הוא לתת את ירושלם במידה שנ' ואומר אנה אתה הולך ויאמר אלי למוד את ירושלם לראות כמה ארכה וכמה רחבה אמרו מלאכי השרת לפני הקדו' ברוך הוא רבונו של עולם הרבה כרכי' בראת בעולמך של אומות העולם ולא נתת מידת ארכן ומידת רחבן ירושלם ששמך בתוכה ומקדשך בתוכה וצדיקי' בתוכה אתה נותן בה מידה מיד ויאמר רוץ דבר על הנער הל"ז לאמר פרזות תשב ירושלם מרוב אדם ובהמה בתוכה אמר ריש לקיש עתיד הקדוש ברוך הוא להוסיף על ירושלם אלף טפף גינואות אלף קפל מגדלין אלף ולצוי בירניות א"ף ולשני שילה טוטפראות וכל אחת ואחת הויא כצפורי בשלוותה תניא אמר רבי יוסי אני ראיתי צפורי בשלוותה והיו בה מאה ושמונים א"ף שווקים של מוכרי ציקי קדירה והצלעות צלע צלע צלע ג'ול' פעמים מאי ג'ול' פעמי' א"ר לוי אמר רבי פפי משום רבי יהושע דסכני אם שלש ירושלם הן כל אחת ואחת יש בה שלשים מדורין לב' עלה אם שלשים ירושלם הן כל אחת ואחת יש בה שלשה ברורין למעלה: איתמר ספינה רב אמר כיון שמשך כל שהוא קנה ושמואל אמר לא קנה עד שימשוך את כולה לימא בהנאי כיצד במסירה אחזה בטלפה בשערה באוכף שעליה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה קנאו כיצד במשיכה קורא לה והיא באה או שהכיש במקל ורצתה לפניו כיון שעקרה יד ורגל קנאה רבי אחי ואמרי לה רבי אחא אומר עד שתהלך כדי קומתה. לימא רב דאמר כת"ק ושמואל דאמר כר' אחא אמ' לך רב אנא דאמרי אפי' לרבי אחא ע"כ לא קאמר ר' אחא אלא בבעל חיים דאף

שכבת ניבאות פירוש ניכות שוות שכבויות כנין שוה שאין תוספת ומגרעת כזה וכזה כמו הלוך וטפוף תלככה וכמו מידה לא מחוק ולא גדושה שכקראת טפופה : קפל מגדלין קפל הן עמודין שוין למגדלין ובנין גבוה כדאמ' באגדת ויקר' קפלאות של ברזל מה עמודי' קפלאות מלמעלה ובסיסאות מלמטה והן כאמו' כך פרשיו' כדרשות לפניהם ולאחריהם :
אחזה בטלפה פריכה דמסירה בעינן מיד ליד ומייתי ראייה מפרק קמא דבבא מציעא דאמ' מאי לשון מסירה כאדם שמוסר דבר לחבירו ואמר כמי התם מסירה מחבירו קנה במציאה ובנכסי הגר לא קנה דמאן מסר ליה למיק' כי משמ' דבעי' מסירה מיד ליד ואין כר' דהא קתני הכא אחזה בטלפא משמע דבעצמו אתזה ורבינו שמואל פירש כמי אחזה בטלפי' במנות המוכר ועוד דאמר לקמן גבי מסירה כל היכא דאמ' ליה לך חזק וקני בולי עלמא לא פליגי דקנה ואי בעינן מסירה מיד ליד לא הוה למימר לך חזק וקני אלא תחזק וקני' והאי דאמר בבבא מציעא כאדם המוסר דבר לחבירו היינו שאומר לו לך חזק וקני' והא דאמר במציאה ובנכסי גר מאן מסר ליה היינו מי יאמר לו לך חזק וקני דליקני כאמיר' בעלמ' :
אף

לומר לפניהם מלאכים אמרו : שמע מינה מדקאמרי עיבא להעלאת ירושלם דהוי עיבא תלתא פרסי מידלי מארעא : למוד את ירושלם לעשותה קטנה : פרזות תשב ירושלם מה פרזות הללו אין להן שיעור בבנין ישובו אלא כמה שרוצ' בונין אף ירושלם כן : א' ריש לקיש ירושלם דהא' תלתא פרסי עתיד הקב"ה להוסיף בה מגדלים באלף פעמים כחשבון קפ"ל וניבאו' בא"ף פעמים טפ"ף כל הנ' גימטריא הן והאי דהאריך בסימנין כי האי גוונא משום דלשון הגון הוא בלא חשבון ויסד החשבון בתיבה המתפעלת :
ולשני שילה שנים ואלף פ' בחשבון בגימטרי' שילה ליכו גימטריא הוא : טטפראו' קטנים מבירות : הכי גרסינן קפ"ל אלף שווקים של מוכרי ציקי קדיר' מין מאכל : שלש ושלשים פעמים פשטיה דקרא מיירי בתאים והכא ייתורא דכתב פעמי' קדרים דמשמע שלשה ירושלם ובכל אחת שלשים פ' פעמים זו למעלה מזו אי במי פעמי' אשלש קאי והכי קאמ' שלש פעמים זה ע"ג זה כשלש ירושלם אם ירושלם דלעולם הכא גדולה כאורך כשלש ירושלם שהיתה בכר כל אחת ואחת יהו בה ככל בית ובית שלשים מדורו' למעלה זה על גב זה : איתמר ספינה מאימתי תהא קנוייה ללוקח שלא יוכל מוכר לחזו' בו דהא במטלטלין אין מעות קונות אלא משיכה או רשותו : כל שהו טפח או חצי טפח : עד שימשוך את כולה שיבא סוף הספינה במקום שהיה ראשה עומד דהיינו שעקרה כולה חוץ למקומה : כיצד בהמה גסה נקנית במסירה והדקה במשיכה וסברא בעלמא הוא דהא אורח' בהכי והא אורח' בהכי : אחזה הלוקח בטלפה ברגלה במנות המוכר : ובשליף אמתחת וקשור לבהמה ואע"פ שלא הזיזה ממקומה קנאה :
כיצד דקה נקנית במשיכה: יד ורגל היינו משיכה כל שהוא כרב : אלא קומתה דהיינו עקירת רגליה : בדוכתא קיימא גוף הבהמה לא זז ממקומה שהרי נשען על אידך יד ורגל שלא עקרה : כדה כולה גם ראשה הספי במשך ממקו' שהיה שם :
אידך

דאף על גב דעקרא יד ורגל בדוכתא קיימא אבל ספינה כיון דנדא בה פורתא נדא לה כולה ושמואל אמ' אנא דאמרי אפילו כר' תנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמ' אלא בבעלי חיי' דכיון דמעיקרא יד ורגל אידך למעיקר קיימ' אבל ספינה אי משיך לה כולה אין אי נ'א לא לימא כהני תנאי דתניא ספינה נקנית במשיכ' רבי נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכ' ובשטר אותיות מאן דכר שמיהו חסורי מחסרא והכי קתני ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה רבי נתן אומ' ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר שטר לספינה למה לי מטלטלא היא אלא לאו הכי קתני ספינ' נקנית במשיכ' ואותיות במסירה רבי נתן אומר ספינה במשיכה ואותיות בשטר ספינ' במשיכה היינו תנא קמא אלא דרב ושמואל איכ' בניירהו לא דכולי עלמא אי כרב אי כשמול ובספינה כולי עלמא לא פליגי כי פליגי באותיות והכי קאמר ליה רבי נתן לתנא קמא בספינה ודאי מודינא לך באותיות אי איכא שטר אין אי לא לא ובפלוגתא דהני תנאי דתניא אותיו' נקנו' במסירה דברי רבי וחכמים אומרים

בין

אידך יד ורגל כמי למעיקר קיימי וכמי שהוא עוקרת דמי היכא דעקרה ארבעתן היינו עקירה כולה חוץ למקומה ספינה דכי עקר לה משהו לא ממילא מעיקר כולה ממקומ' הילכך אי משיך לה כולה קני ואי לא לא :

מה ד' שמואל כהכי תנאי ואותיות שטר לקמן מוכ' שטר או כותבו לחבירו כדי לגבות את השטר ואת החוב כו : קני לה במ' בשיכה לידו שימסר לו : ובשטר אם [illegible]ור מכיר על שטרות [א]מר לקמן קני לך ו[ש]יעבודיה אבל כ מסירה בלא שטר לא קני לגור עפ בלוחותו וכדלקמ' ומשום הכי בעי שטר אחר על זה ולקמיה פריך שטר בספינה למה : מסירה דספינה היינו שאחז בחבל שקשור בו ולא הזיזה ממקומה : ואותיות במסירה אבל משיכ' ליכא שלא בדבר שבגופו ממון דמכי משך ליה זכה ביה והכא כמי לגבי לגור על פי בלוחיתו תיהוי ליה משיכה כשאר מטלטלין אבל כדי לגבות החוב צריך שימסרנו מלוה ליד הלוקח : מטלטלי היא ומכי משכיה קנייה כדין מטלטלין : אלא לאו הכי קתני מילתיה דרבי נתן : ואותיות בשטר כלומר אף בשטר דתרווייהו בעי מסירה ושטר כרבנן דאמרי לקמן לא קנה עד שיכתוב וימסור דאי בשטר לחוד קאמר ד דאותיות נקנות אם כן רבי נתן דאמר כמאן לא כרבי ולא כרבנן דאם כן איכא ג' מחלוקת בדבר : ספינה במשיכה למה ליה לרבי נתן למימר היינו תנא קמא אלא לאו כדרב ושמואל קמיפלגי דקאמר תנא קמא ספינה נקנית במשיכה כולה כשמואל ואתא רבי נתן דהוא תנא בתרא לטפויי דאפילו במשיכה כל שהו נקנית כרב : באותיות נקנית במסירה לחוד קמיפלגי ולא בספינה : מודינא לך דבמשיכה כדקאמרת לרב כדאית ליה ולשמואל כדאית ליה : ובפלוגתא דהני תנאי קמיפלגי רבי נתן ורבנן דרבנן דהכא רבי ורבי נתן היינו רבנן דלקמן רבי ורבי נתן סוף מסכת וחברים הין וגם אמוראי פיהו בהך ברייתא סתם כרבי וכאידך כרבי נתן : אותיות נקנות לגבות הלוקח את החוב מן הלוה במסירה שמסר לו המלוה את השטר ולא מצי טוען לוה לגור על פי בלוחיתך מסרו לך :

כתב

אף על גב דעקרא יד ורגל בדוכתא קיימא ואם תאמר אמאי נקט מלא קומתא כיון דסגי בעקירת שתי ידים ושתי רגלים ויש לומר דעקירת ידיה ורגליה קרי מלא קומתה :

חסורי מחסרא כו' ספינה נקנה במשיכה ואותיות במסירה רבי נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר ואם תאמר ואמאי מגיה במילתיה דתנא קמא ואותיות במסירה לימא במילתיה דתנא קמא דספינ' ואותיות נקנות במשיכה ולא פליגי אלא שרבי נתן מצריך שטר עם המשיכה ורבנן לא מצרכי ויש לומר משום דאם כן ברייתא דקתני לקמ' אותיות נקנות במסירה תיהוי דלא כחד : רבי נתן אומ' ספינה במשיכה ואותיות במסירה ובשטר לא בעי למימר ואותיות במשיכ' ושט' דכיון דבעי לפלוגי בין ספינ' לאותיו' לר' נתן ניח' ליה טפי למיתני מסירה לאותיות כי היכי דאתיא ברייתא דלקמן דאותיו' במסירה לכולי עלמא וכל הנך אותיות דשמעתין צריך לפרש בשק מלא שטרות שאין דרך להגביה דאי לאו הכי היכי מקני במשיכה ו ובמסירה האמר לקמן דבר' שדרכן להגביה אין נקנין ש את בהגבהה :

אלא דרב ושמואל איכא בינייהו דרבי נתן סבר לה כשמואל דאמר עד שימשוך את כולה דכי היכי דבעי קנין חשוב באותיות טפי מתנא קמא הכי נמי בספינה :

בין

בין שכתב ולא מסר איצטריך להאריך כל זה דאי לא הוה תני אלא עד שי
ודאי במסירה לחודה לא מהניא אלא אם כן יש כתיבה עמה אבל ככי
אי כרכי ספינה נמי תיקני במסירה. לכאורה היה נראה להשוות מסירה דאותיות למס
מדקאמר ספינה נמי תיקני במסירה משמע נמי כמו אותיות ואומר ר"י דאי אפשר

בין כתב ולא מסר בין מסר ולא כתב לא קנה עד שיכתוב וימסור במאי אוקימתא כר' ספינה נמי תיקני במסירה דתניא ספינה נקנית במסירה דברי רבי וחכמים אומרים לא קנה עד שימשכנה או עד שישכור את מקומו לא

כתב
מכיו
אות
מסר
לא ר
דמק
זכינ
לא ו
אלי
אוק

נתן כר' ספינה נמי תיקני במסי' עד שימשכנה לרשות המיוחד לו של אדם קונה לו כדנפקא לן מו הגניבה :

מסירה אלא בספינה ובעלי
חיים אבל שאר מטלטלין לא
תיקנו במסירה כדתנא בפ'
קמא דקידושין נכסים שאין
להם אחריות אין נקנין אלא
במשיכה משמע אבל במסיר'
לא אם כן אפי' לקנות הקלף
לנור על פי גלוחיתו לא היה
קונה במסירה כל שכן לקנות
גם השיעבוד דלא מהני' ועוד
מדקאמ' עד שיכתוב וימסור
משמע דבעינן באותיות קנין חשוב טפי מבשאר דברים
ועוד דקתני ספינה במשיכה ואותיות במסירה ומוקמינן
לה בסימטא דלא קניא התם מסירה ואם כן היכי קתני
נקנית במסירה על כן נראה לר"י דעם המסירה דאותיות
צריך משיכה וכן משמע בפר' מי שמת דפריך גבי מלונא
דשטרות והא לא משך והא דמזכיר בכל מקום מסירה באותיות אע"ג דבעי משיכה היינו משום
ואע"ג דבעלמא לא בעינן מיד ליד כדפרישית לעיל הכא בעינן טפי כדי לקנות השיעביד שכתוב
ליד ומכל מקום נקט מסירה משום דבעינן דעת אחרת מקנה אותן כמו שאר מסירות לאפוקי ר
המחזיק כאן קונה מה שכתב בתוכו כיון דליכא מסירה שאין דעת אחרת מקנה אותן : נ
במסירה בסמוך מוקי לה כר"ה ופירש רבינו שמואל דמסירה קונה כר"ה משום דלא אפשר התם ו
דשייכא משיכה לא קניא מסירה שהוא קנין גרוע וקשה לר"ת וכי משיכה ומסירה מגוות הן שאין
ואור"י דאין זו קושיא דכי האי גוונא אמר לקמן דהגבהה החשובה יותר מבטלת שאר קנין עוד הקש
לקמן למאן דאמר דהגבהה מבטלת שאר קניינים הוה ליה למיפרך נמי הכא כיון דמשיכה מבטו
דאין זו קושיא דאטו כחדא מחתא מחתינהו אם מסירה הגרועה בטילה מחמת משיכה החשובה לא
הגבהה ועוד מקשה ר"ת אי מסירה לא מהניא בסימטא כי פריך בפ"ק דקידושין לרב דאמר בהמה
ממתני' דהתם דקתני בהמה גסה במסירה ליסני דמתני' איירי כר"ה דלא שייך משיכה ורב איירי
דמשיכה חשיבה טפי ממסירה א"כ לרב דאמר נקנית במשיכה הוי במשיכה דווקא ולא במסירה א
לרב מסירה כר"ה א"כ ליפמעינן מסירה כר"ה וכל שכן משיכה בסימטא אלא ודאי למעוטי מסירו
בברייתא ספינה נקנה במשיכה אע"ג דלא אתא למעוטי מסירה כר"ה איכא למימר דלהכי נקט ו
לא שמעינן דאפילו בסימטא דבעינן משיכה אותיות נקנות במסירה ושמעינן מינה דמסירה דאות
בעלמא דהא בסימטא לא מהניא מסירה אלא עם המשיכה בעינן מסירה כדפרישית לעיל ור"ת פי
ממשיכה משום דמסירה מיד ליד וכפניו וקניא ברשות הרבים וכ"ש בסימטא כדאמר אביי ורבא ומ
בהמה גסה נקנית במסירה היינו דווקא במסירה אבל במשיכה לא קני אפילו בסימטא והשתא פריך
דמסירה מיד ליד אין נראה לר"י כדפי' לעיל והא דמגרי' נמי בפניו לא ידע ר"י מנא ליה ועוד קשה לר"י ו
לשנויי כאן בסימטא כאן בר"ה ולדחוק ולומר דעד שימשכנה מר"ה לסימטא לוקמינהו לתרוייהו בסי
כדמסיק לקמן והרשב"א דלא קשה כיון דמסירה חשובה בכל מקום ששונה במסירה הוי דווקא במסירה ולא במשיכה
הילכך לא איפשר לאוקומה לה אלא כר"ה ומיהו הא דפריך ספינה נמי תיקני במסירה לא אתי שפי' דמשמע נמי עם
המשיכה משמע דמשיכה עדיפא דלפ"ת הוה ליה למימר והא לרבי ספינה אין ניקנות אלא במסירה וגם ממילתי' דרבנן
דאמר עד שימשכנה משמע דווקא משיכה ולא מסירה ומיהו י"ל דלמאי דמסיק כגון דאמר ליה משוך וקני וטעמ' דרבנן
משום קפידא אתי שפי' דבעינן משיכה אע"ג דגריעה ואין להקשות דאי אפילו בגריעה הוי קפידא א"כ אמאי מהניא
כשישכור מקומו דשכירות מקום הוי כעין משיכה שמביאה לרשותו ומעיקרא כי הוי ס"ד דלא הוי טעמא משום קפידא
הוה ס"ד דטעמא דרבנן משום דמסירה לא קניא בסימטא וכי מוקי לה כר"ה מקמי דאוקי טעמא משום קפידא בעי
למימר דטעמייהו משום דסברי דמסירה לא קני כר"ה אבל אין נומר דמעיקרא ס"ד דפליגי דלר' שייכא מסירה בספינה
ולרבנן לא שייכא דא"כ מאי קאמר לימא אביי ורבא כרבי כרבנן כמי מנו סברי כיון דטעמא דרבנן משום דלא שייכא
מסירה בספינה אלא ודאי פשיטא ליה דשייכא ועוד קשה לפ"ת דמאי פריך בפ"ק דקידושין לרב והא אכן במסירה
דווקא תנן הא נמי במשיכה תנן בפרק קמא דבבא מציעא היו שנים רוכבים על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד
מנהיג יחלוקו דכל אחד קני מחצה אלמא דנקנה במשיכה ויש לומר דהתם דמיירי במציאה קני במשיכה דלא איפשר
למיקני במסירה דמאן מסר ליה :

לא קשיא כאן ברשו' הרבי' כאן בסימטא
במאי אוקמיתא להא בתריתא ברשות
הרבים אימא סיפא וחכמים אומרים לא
קנה עד שימשכנה משיכה ברשות
הרבים מי קניא והא אביי ורבא דאמר
תרווייהו מסירה קונה ברשות הרבים
ובחצר שאינה של שניהם משיכה קונה
בסימטא ובחצר שהי' של שניה' והגבהה
קונה בכל מקום מאי עד שימשכנה נמי
דקאמ' עד שימשכנה מר"ה לסימטא א"ה
עד שישכיר את מקומ' בר"ה ממאן אגר
הכי קאמר ואם רשות בעלים היא לא
קנה עד שישכיר את מקומה לימא אביי
ורבא דאמור כר' אמר רב אשי אי דאמר
ליה לך חזק וקני ה"נ הב"ע דאמר ליה
לך משוך וקני מר

לא קשיא הא דאמר רבי ספינה במסירה היינו ברשות
רבים כגון רקק מים שברשות הרבי' דאי איפש' במשיכה
אין משיכה אלא במוסף לרשותו כגון בחצר של שניהן
בסימטא כדלקמן וכיון דאי איפשר במשיכה קנה ליה
מסירה והאי דקאמר ת"ק
בי נתן דהיינו רבי ספינה
משיכה היינו בסימטא כגון
יבואות קטנים הפתוחין
רשות הרבים ויש בהן מים
ספינה עומד שם דכיון ד
כו רשות הרבים ממש אלא
וכין דדחקי בני רשות
יעיילי להתם ויש רשות
ם לשבת שם הרי הוא
ות כל מי שעומד שם ל
ן במשיכה כאילו הוא
רשותו וכיון דאיפשר במשיכ'
לאו שנרחא דסימט' במסירה
לא מקניא במסירה ומשום
הכי קאמר ספינה במשיכה
ואותיות במסיר' דמשמ' אבל
בספינה לא מקניא במסירה
דהאי כי אורחיה והאי כי
אורחיה רשות הרבי' במסירה
וסימטא במשיכה כן נראה
בעיני הכי גרסינן בפר"ח:
אימ' סיפ' וחכמי' אומ' לא קנה
כו' ואי ברשות הרבים ממאן
אגר ותו משיכה ברשו' הרבים
מי קניא והא אביי ורבא וכו': מאי עד שימשכנו דקתני
מר"ה לסימטא ומאי שישכור את מקומה: הכי קאמר אי
ברשו' בעלים היא לא קנה עד שישכור כו' וכן עיקר דתרי
פירכי קפריך ברישא ולבסוף מתרץ להו תרווייהו והכי
קפריך אי ברשות הרבים מיירי הך ברייתא היכי קאמרי
רבנן עד שישכור את מקומה מי יוכל להשכירה ותו ד
דקאמרי רבנן עד שימשכנה מי קניא משיכה ברשות
הרבים בתמיה: דאמרי תרווייהו כו' סברות ניהו:
מסירה כגון בספינה ובבהמה גסה קונה ברשות הרבים דהא לא איפשר במשיכה: משיכה בין בספינה בין בבהמה
גסה וכל שכן בבהמה דקה קונה בסימטא שהוא מקום מיוחד לעומדים שם באותה שעה ובחצר של שניהן דמי וכיון
דאיפשר במשיכה לא מהני ביה מסירה כלום דעיקר מסירה אורחא בר"ה ומשיכה אורחא ברשו' שיש לו חלק בו: אבל
הגבהה קונה בכל מקום אפילו ברשות המיוחד למוכר לבדו: ומשני מאי עד שימשכנה כו' לא ברשות הרבים מיירי
אלא שימשכנה מר"ה לסימט' דקניא ביה משיכה: ומאי עד שישכור כו' לאו בר"ה קאי אלא ה"ק והיכא דברשות מוכר היא
לית ליה תקנה לא במסירה ולא במשיכה עד שישכור את מקומה: לימא אביי ורבא דאמור כרבי דאמר ספינה
נקנית במסירה ברשות הרבים ולא כרבנן דאילו רבנן לית להו מסירה קונה ברשות הרבים דמשום הכי אמרינן לא קנה
עד שימשכנה מרשות הרבים לסימטא והיכי שבקי רבנן ואמרי כרבי: כל היכא דאמר ליה בעל הספינה ללוקח
לך חזק וקני והוא לקחה ואתנ"כ דהיינו מסירה כולי עלמא לא פליגי דקני דודאי נקנית במסירה ברשות הרבים:
דרבנן סברי קפידה לא גמר להקנותו אלא במשיכה ולא במסירה שאם ירצה מוכר יכול לחזור בו כל זמן שלא משכה זה
מרשה לרשותו:

במאי אוקימתא בר"ה אימא סיפא וא"ת דמשמע
דאי מיירי בסימט' ניח' ואמאי כיון דידע
מילת' דאביי ורב' תיקשי ליה היכי מהניא מסירה בסימט'
לפרי וי"ל דאי מיירי בסימטא ניחא דפליגי רבי ורבנן אי
מהניא מסירה בסימטא או
לא אביי ורבא כרבנן אבל
אי מיירי בר"ה לא הוו כרבנן
ואי ברשות הרבי'
ממאן אגר
תימא לרשב"א ואי בסימטא
נמי ממאן אגרא ויש לומר
דאיפשר לאוקמה ברשות של
שניהם:
הכי קאמר אי ברשות
בעלים היא לא קני
עד שישכור מה שפירש בקו'
דרשות בעלים היינו רשות
מוכר אין נרא' לרשב"א דהא
משמע לא קנה במסירה עד
שישכור את מקומה מכלל
דלרבי קני במסירה וברשות
מוכר פשיט' דלא קנה במסיר'
דדווקא בחצר שאינה של ש
שניהם קאמ' אביי ורב' דקניא
מסירה ונראה לרשב"א לפרש
דרשות בעלים לאו רשו' מוכר
קאמר אלא כלומר אי רשות
שיש לה בעלים היא כמו חצר
שאינה של שניהם וכן ר"י:
ומוד סבר מראה מקום הוא ואם תאמר אביי דחשיב
לקמן בפרק גט פשוט רבי שמעון בן גמליאל
ורשב"א כולה סבירי להו מראה מקום היא לו אמאי לא
חשיב ר' בהדיהו ויש לומר דלא חשיב אלא השנויין במשנה
ולרשב"א נראה משום דאיכא למידחי דפליגי במסירה אי
קניא בסימטא או לא: אמר

מר סבר קפידה ומר סבר מראה מקום הוא לו אמר רב פפא האי דמזבין ליה שטרא לחבריה צריך למיכתב ליה קני הוא וכל שיעבודא דביה אמר רב אשי אמרתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמרתי ליה טעמ' דכת' ליה ד.כי הא לא כתב ליה הכי לא קני וכי לצור על פי צלוחיתו הוא צריך וא"ל אין לצור ולצור אמר אמימר הילכתא אותיות נקנות במסירה כרבי אמר

מראה המקום אי בעית אפילו למוסכה מטוך דהא במסירה אקניתי לך : זו אחר קני לך כו' ולפרוטי אתא דהילכה עליה דר' ואמרי עד שיכתוב וימסור וגב יכתוב ההו אמריתה לש בשמועה זו סבירא ליה במסירה כל הא לא כתו מסר בלא נ כרבנן: ואמ צלוחיתו קני היא דמשו' נ בו קא זכין במסירה לי אמר לי אין משום הונ להוי ביטול דמיו וזה יחזיר לו שטר חובו : הכי גר הילכת' אותיות ניקנות במסירה כר' וכ ומסקנא בהרבה מקומות דאותיות נקנ צריך למיכתב קני לך וכל שיעבודים ולנ'

אמר רב פפא האי מאן דמזבין שטרא כו' אומר רשב"א דאין להביא ראייה דסבר רב פפא דאין אותיות נקנות במסירה דדילמא סבר רב פפא דצריך להביא ראייה ולהכי צריך לכתוב שיהיה לו לראייה ונ"א משו' דאין נקנה במסירה ומיהו אי רב פפא את' דצריך לכולי עלמא דלרבי נמי ד דאותיות נקנות במסירה צריך נומ' לו קני וכל שיעבודה דאית ביה יש להביא ראייה שאין הלכה כרבי דתניא כ בפרק האיש מקדש התקדשי לי בשטר חוב רבי מאי' אומר מקודשת וחכמי' אומרי' אינה מקודשת ומפרש דפליגי כדר' דרבי מאיר אית ליה דרבי דאותיו' נקנות במסיר' ורבנן לית להו דרבי ואי בעי' אימא דכולי עלמא לית להו דרבי והכא בדרב פפא קא מיפלגי דאמר רב פפא האי מאן דזבין שטרא לחבריה צריך למיכתב ליה כו' ומדלא קאמר כולי עלמא אית ליה דרבי שמע מינה דאין הלכה כרבי אבל אי לא אמר למלתיה אלא אליבא דחכמים דאמרינן עד שיכתוב וימסור אבל לרבי דאמר במסירה לחודה קני כיון שמיקל בקנין קני כמי אע"ג דלא אמר ליה קני לך וכל שיעבודים אין ראייה משם דלא מצי למימר דכולי עלמא אית להו דרבי דתו לא הוה מצי למימר ו פפא ומיהו אכתי נראה לרשב"א שיש לדקדק מדקאמר בתר הכי דכולי עלמא אית להו לרב פפא והכא ואי הלכה כרבי הוה ליה למימר דכ"ע לית להו דרב פפא דכיון דרב פפא לא איירי אלא לרבנן ואין ה ודאי הלכה כרבנן דאין אותיות נקנות במסירה ומיהו גם זה נראה לרשב"א לדחות דאי הוה אמר דכ דרב פפא הוה משמע דדברי רב פפא אינם אמת ודברי רב פפא הן אמת אליבא דרבנן : ק וכל שיעבודיה בפרק מי שמת משמע דמכירת שטר לא הוי אלא מדרבנן דקאמר התם אמר רבא אי שכיב מרע אינה אלא מדרבנן ומי אמר רב נחמן הכי והאמר רב נחמן אע"ג דאמר שמואל המוכר ו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל מודה שמואל שאם כתנו במתנת שכיב מרע שאין יכול למחול י דאורייתא' הייכו דאין יכול למחול שא אי אמרת דרבנן אמאי אין יכול למחול שמא מוכר שטר מדיכול והאי דאיצטריך בפרק הזהב למעט שטרות מאונאה הייכו במנא שטר לאחר יאוש ומוכרו לבעלין כי בלא שטר וכותן לו דמים על מנת שיכתוב לו שטר וא"ת אמאי לא קני מדאורייתא גם שיעבוד הקרקע קרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה ואפילו בלא מסירת שטר חוב יקנה וי"ל דכיון שאינו יכול להקדי כל שעה כיון שהקרקעות אינם ברשותו כך אינו יכול להקנותן מן התורה והא דלא תקינו רבנן שיוכו שתיקנו שיכול להקנותן לפי שאין הקדש כל כך נורך ומיהו אומר רבינו תם דיש לדחות ההיא דמי נ אא"ב דאורייתא משום הכי אין יכול למחול שאין כאן יורש אחר דמקבל מתנה הוא היורש דמתנת נ ביש נוחלין מקראי דירושה מסעברתם יש לך העברה אחרת שהוא כזו ולעולם מכירת שטר איכא למי זמכל מקום צריך טעם ספיר דאמאי לא הוי קנין גמור ויכול לומר לו הלוה לאו בעל דברים דידי את יוכל עוד למחול כיון דאקני ליה שיעבודה קרקעות בשטר : אמר אמימר הילכתא אותיות נקנות במסירה כתב רב יהודאי גאון דאין אותיות נקנות בחליפין ולרבינו תם ולר"י נראה דגרסינן אין אותיות נקנות במסירה ברבנן דהכי הילכתא ומייתי ראייה מסוף פרק זה בורר דאמרינן ההוא איתתא דנפק שטר מתותי ידה ואמרה ידענא בהאי שטרא דפריע הוא הימנה רב נחמן אמר ליה רבא כמאן כרבי דאמר אותיות נקנות במסירה אמר ליה לאו משו' דאי בעיא קלתיה ואי הילכתא כרבי מאי פריך רבא ורב נחמן נמי אמאי לא מהדר ליה דודאי נאמנת משום דאותיות נקנות במסירה ועוד דקאמר התם איכא דאמרי לא הימנה רב נחמן אמר ליה רבא והא איבעי קלתיה אמר ליה כיון דאיתחזק כבי דינא אי בעי קלתיה לא אמרינן והשתא

א״ל רב אשי לאמימ׳ גמר׳ או סברא א״ל גמרא רב אשי אמר סברא נמי הוא דאותיו׳ מילי נינהו ומילי במילי לא מיקנין ולא והאמר רבה בר יצחק אמר רב שני שטרות הם זכו בשדה פלוני וכרתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו

אין השטר מועיל כלום לקנות
ב תליא מילתא : דאותיות
ו דכ״יס הוא מוכר ולא ממון
דהיינו מסיר הוא עיק׳ קנייתו
ל

טר בעל כרחו של נותן דאם
א ניחא ליה דתיהוו מתנה
ת הבתים קניין בפני שניס
קניין לכתיבה עומד ה״מ
מקנה אבל היכא דמחי לא
ואינו

והשתא אי הילכת׳ כר׳ אמאי לא פריך רבא כמאן דלא כרכי ורב נחמן כמי אמאי לא מהימנה כהי דאי בעיא קלתיה לא אמ׳ כיון דאיתחזק מ״מ ליהמנ׳ משום דאותיו׳ נקנות במסירה אלא משמע דאין הלכה כר׳ והא דאמר כמי שמת אימה דרב עמרם חסידא הוה לה מלוג׳ דשטרי אמרה ליהוו לעמרם ברי אתא לקמיה דרב נחמן א״ל הא לא מסך משמע דאי משך קנה ה״מ מתנת שכיב מרע שאין יכול לכתו׳ דדברי ש״מ ככתובי׳ דמו והיינו סבורים דמשיכה מיהא בעו כיון דבעלמא בעי מסור ושט׳ ולא דמי לשא׳ מילי דשכיב מרע ובהכותב גבי ההיא איתתא דאפקידו גבה מלוגה דשטרי משמע דאי תפסינהו מחיים קניא ואע״ג דליכא כתיבה אור׳ דהיא לא היתה רוצה לקנו׳ המלוה אלא התם רצתה לדחוק היתומין שיפרעו לה עי׳ שתתעכב השטרו׳ בידה שלא יוכלו לגבו׳ החוב והא דאמ׳ בגט פשוט אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להבי׳ ראיה רבא אמר אין צריך להביא ראיה לאו משום דסבר רבא

בסוף פרק זה בורר משמע דסבר דאין אותיות נקנה במסירה כדפרים׳ אלא אליב׳ דהכהן ר ודאי דנקנה במסירה בפרק האשה שלום אהא דמייתי רבא ראייה דלא חייסינן לתרי הנה שטרי דמחוזא דכתב בהו נאני בר חני חני בר נאני אע״ג דשכיחי טובא במחוזא ם לה אי משום נפילה מיזהר זהירי ואי משום פקדון כיון דשמיה בשמיה לא מפקיד גביה אותיות נקנית במסירה ומהתם יש להביא ראייה דרבא סבר אין נקנה מדמייתי מהתם סבר נקנה היכי מייתי מינה הא התם ליכא למיחש למידי כדקאמר אביי לנפילה ופקדון בגט פשוט דאין נרי׳ להביא ראייה והיינו משום דלא חייש לנפילה ופקדון אלא ודאי אין א חייסינן דילמא מסר ליה ה״נ לא חייסינן לתרי יצחק ואין לדחות דהכי מייתי אם איתא א הוחזקו דאי בהוחזקו פשיטא דחייסינן כדמוכח התם גבי הכי שטרי הוה לן למיחש ? בר חני טובא במחוזא מדקאמר מאי אמרת די למא מסר ליה משמע דמכח זה דייק אין נקנה א״כ הא דדייק רבא כרים כל הגט הא קטנה מני מגרש זאת אומרת שני יוסף מוציאים שטר חוב על אחרים והיכי דייק דילמא לעולם אין מוציאין דחייסינן דילמ׳ מסר במסירה אבל בגט ליכא למיחש כי למה היתה מוסרת לחברתה דלא שייך שום קנין ב אינן התם רבה מדאיירי אביי בתר הכי ואפילו אי גרס רבא נראה ורש״בא דשפיר דייק א חייסינן לפקדון ולשמ׳ מסור׳ לה לנור על פי בלוחיתו ה״כ שני יוסף בן שמעון מוציאין ולא פי בלוחיתו דלגבות החוב הם יודעים דאין המסיר מועלת דאין אותיו׳ נקנה במסירה :
מילו בכהו ומילי במילי לא קנה ואור׳ למסירת השטר קרי ומילי דקאמר ליה קני דהיינו מילי בעלמא אבל בכותב שטר בשמו על השעבוד אין לך מעשה גדול מזה :
בשטר ואינו חוזר בשדה וא״ת כיון שאין מזיק לו כלום בין במתנה בין במכר נכתוב לו ו כיון דאין מפסיד בכתיבה אפילו במכר דליכא למימר שאינו רוצה שיטרוף ממשעבדי ז משועבדים כדאמר בחזקת הבתים המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים וי״ל דמפסיד נפי שעל ידי שטר יכיו קול שמכר או נתן ולא ליוו לו כל כך כרצון לפי שאין לו כל כך קרקעות ואע״פ ש שהלוקח ודאי יכול לחזור בו דמצי אמר אדעתא דלא תכתוב לי שטרא לא זכני מ״מ מוכר יכול לחזור בו בשטר ואם לא ירצה הלוקח ליקח בלא שטר יניח ור״ת מפרש דבשטר מתנה דווקא איירי דלא ניחא ליה דליפוש שטרי עילוויה דהעולם לא ידעו שהוא שטר מתנה אלא יסברו שהוא שטר חוב או שטר מכר ושיעבוד קרקעותיו ולא יקנו כרצון ממנו לפי שיראים שיטרפו מהן אבל בשטר מכר אין יכול לחזור בו דמסתמא אדעתא ד כתיב ליה שטרא זבין ליה וקשה דלקמן בגט פשוט תנן מי שפרע וא״מר אבד שטרי חוב אע״פ שאמרו עדים כתבנו וחתמנו אין כותבין וכותבין אפילו בלא אחריו׳ דחייסינן שמא פרע לו ורוצה לגבות שנית אבל בשטר מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שנו והשתא ליכא למיחש ד דילמא טריף והדר טריף ומשום אפושי שטרא לא חייסינן שמא לא ידעו העולם שבני פעמים נכתב על שדה אחת ויסברו שמכר שדה אחרת או שהוא שטר חוב : נקנה

ואיני חוזר בשדה ע"ם שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמ' רב הונא שלש' שטרו' הן תרי הא דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב את השטר כאות' ששנינו כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר בכל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסי' שאי' לה' אחריות נקני' עם נכסים שיש להן אחריו' בכסף ושטר וחזקה אגב שאני דהא מטבע דלא נקני בחליפין ואגב ארע' ניקני כי הא דרב פפא הוו לי' תריס' אלפי זוזי בי חוזאי אקנהו ניהלי' לרב שמואל בר אחא אגב אסיפ' דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך: אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצופין ולא את האנתיקי וכו' : מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגווה : מתני'

בקנה השטר בכל מקום שהוא וא"ת והיכי מוכח מהכא דמילי בחליפין נקנו הא הכא לא קנו שיעבוד השטר דבלאו הכי שיעבד נכסיו דמוכר שלהו בעדים גובה מנכסים משועבדים ואין מועיל אלא לקנות שט' עצמו וי"ל דמשמ' ליה בכל ענין בין הא זיק בעדים בין בלא עדים שלא נשתעבדו נכסיו ובכל ענין קתני נקנה השטר בכל מקום שהוא אבל אכתי קשה דהיכי מוכ' מהכ' דמיקנו מילי במילו דהכ לא מיכא דמיקנו אלא לענין שטר מכר הכתוב בשם מוכר ללוקח ובההיא ודאי מהניא מסירה בלא כתיבה לכולי על' אבל מוכר או נותן שטר שיש לו על אחרים לעולם לא מקנו במילי במסירה לחודא עד שיכתוב ונראה לפרש דהכי פריך והא אגב' מילי נינהו וקנין גרוע הוא דאפי' הכי מיקני בלא מסירה לקנו' שיעבוד שטר הכתוב בשמו א"כ אפילו בשט' שאינו כתו' בשמו תועיל מסירה בלא כתיבה כיון דשיעבוד כל כך קל לקנות ומשני אגב שאני דאין אגב קנין גרוע דאלים קנין אגב כמס' רה גמור' דהא אפילו דבר דאין נקנה בחליפין נקנ' אגב קרק' וחשי' כמסירה ומשיכה והגבהה ור' שמואל מפרש דהשתא לא אסיק אדעתיה קנין אגב וס"ד דקני במה שנתרצה לו וקשה דא"כ אמאי איצטריך למימר כיון שהחזיק בקרקע נקנ' כו' כיון שאינו קונה עי' כך וי"ל דס"ד דלא נתרצה לו עד שיחזיק ומ"מ מילי נינהו כיון דקני ע'י מה שנתרצה : רב פפא הוה ליה תריסר אלפי זוזי לפי ספרים דגרס' בהגוזל דהוה מסיק קשה דהיכי קנינהו ניהליה ואכן כמי היכי כתבינן הרשאה אמלוה הא אמר בפ' מי שמת מתנת שכיב מרע שכתב בה קנין ארכבי' אתרי ריכשי כו' הרי היא כמתנת ש"מ שאם אמר הלוואתו לפלוני הלוואתו לפלוני משמע דבריא לא מצי למיקני הלוואה אפי' בקנין דהתם בקני' איירי וליכ' למימ' דהתם מיירי בהלוואה מטבע שאינו נקנה בחליפין דא"כ בהכם נקט הלוואה דהוה ליה למימר מטבעותי לפלוני ועוד דאמר התם למימיר דסבר רב נחמן מילתא דאיתא בבריא איתא בשכיב מרע דליתא כו' והאמר רב נחמן שכיב מרע שאמר הלוואתו לפלו' כו' נמצי הואיל ויורש יורשה א"כ במעמד שלשת' הוה ליה למימר דאיתא בבריא אפי' בהלואה דמטבע אגב קרקע ואר"ת דתקנ' חכמי' היא לעני' הרשאה שיוכל לעשות שליח אפי' בהרשאת מלוה אע"ג דאין יכול להקנותם :

ואינו חוזר בשד' שכבר זכו וזכין לו לאד' שלא בפניו : ע"מ שתכתבו כו' ה"ק לא יזכה עד שיבא השטר לידו : אם קדם מוכר כו' מי שצריך למעות ורוצה למכור מנכסי' לחבירו ופעמים שהוא מוצא סופר וכותב שטר מכיר כדי שיהא מזומן ליתנו ללוק' כל שעה שירצה למכור : כאותה ששנינו שמות' לעשות כן אע"ג דמיחזי כשיקר' דאין כאן הפסד לשום אדם אלא למוכר עצמו שאם יאב' השט' וימצאנו לוקח שכתב ב"ח יטעון שלקחו מזה המוכ' הוא לא ה"ש להכי אבן חיישינן בשבילו : כיון שה' זה הלוקח בקרקע מסק דמילתיה דאמורא הוא ול' מן המשנה : נקנה השטר שנכתב קודם המכירם לזה הלוקח בכל מקום שהו' שהרי דעתו של מוכר להקנו' השטר ללוקח וקני ליה לשטר אגב קרקע כדי' כל מטלטלין ה' הנמכרין עם קרקע שניקנין בחזקת קרקע כאילו עש' משיכה במטלטלים גופיי' וכדמפרש וזו היא ששנינו כו' בקידושין כפקא לן מקרא : שאין להם אחריו' מטלטלין ושט' : שיש להם אחריו' מקרקע בכס' בשט' ובחזק' בכסף שקיבל מן הקרקע או שאחזי' בה נקנין גם מטלטלין וקס"ד השתא דהשט' במילי בעלמ' מיקני שנתרצה המוכר להקנות ללוקח ואע"פ שלא בא השטר לידו דלוקח קני ליה כ"ש לעיל דשטר בשטר מיקני דאילו הכא אפי' במילי גרידי קני ליה בלא שטר וכ"ש ד דמיקני במילי הכתובים בשטר : ומשני מאי דקני בשטר אגב ארעא שאנו דכיון שהחזיק בקרקע קני ליה לשטר אגב ארע' דמקראי נפק' לן בקידושין ולאו היינו מילי שלא מעשה גדול הוא במשיכת הממון עצמו : דהא מטבע כו' בערך הזהב והתם מפרש טעמא : בחליפין בקניין סוד': אגב אסיפא סף ביתו מקרק' כדי שיביאם לו והיינו הרשאה ואילו לא אקנינהו ניהליה לא הוו יהבי ליה דלא ליחייבו באונסא דארחא כדאמר בבבא קמא : נפק לאפיה מרוב שמחת מעותיו שהביא : עד תווך מקום במסכת נדה וכך שמו ולאשמועינן אתא דמשום קניין זה מסרו לו המעות דכיון דנפק לאפיה שמעינן דהביא המעות: העבדים המשמרין והמנהיגים הספינה : המרצופין שקין גדולים שבהן משימין הפרקמטיא אשר בספינה: עיסקא דבגווה פרקמטיא שבה : מתני'

נבי

ורדום המסובכות בקרון ובפאין אדוקים בו מיירי כדמפרש בגמ' דר' פרדות לקרון וצמד
צמד הוא העול וכלי והעגלה קטנה העגלה עצמה המחברין את השוורים
הגמ' דברי הכל היא אלא דפליגי רבי יהודה ורבנן בפירוש דהך מילתא דלרבי יהודה ו
רבנן לעולם לא מכר : אין הדמים ראייה אלא במתנה ביקש ליתן לו המותר אי נמי ליהוי

מתני' מכר את הקרון לא מכר
את הפרדות מכר את הפרדות לא מכר
את הקרון מכר את הצמד לא מכר את
הבקר מכר את הבק' לא מכר את הצמ'
ר' יהודה אומר הדמים מודיעין כיצ' אמר
לו מכור לי צימדך במאתים זוז הדבר
ידוע שאין הצמד במאתים זוז והחכמים
אומרין אין הדמים ראיה : גמ' תני רב תחליפא בר אבימי קמיה
דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא אנן לא מכר תנן
אמר ליה איסמיא אמר ליה לא תיתרגם מתניתיך באדוקין בו : מכר
את הצמד לא מכר את הבקר וכו'. היכי דמי אילימא דקרו לציבר'
צימדא ולבקר בקר פשיט' צימדא זבין ליה בקר לא זבין ואלא דקרו
ליה נמי לבקר צימד' כוליה זבין ליה לא צריכא באתרא דקרו ליה
לצימדא צימדא ולבקר בקר' ואיכא נמי דקרו לבקר צימד' ר' יהודה
סבר הדמים מודיעין ורבנן סברי אין הדמים ראיה ואי אי הדמי' ראיה
ליהוי ביטול מקח וכי תימא ביטול מקח לרבנ' לית להו ולא והתנן
ר' יהודה אמר המוכר ס"ת בהמה ומרגלית אין להן אונאה
אמרו

זבי' תימא לרבנן ביטול
מקח לית להו כו' הוה
מצי למפרך מרישא דקתני
אלו דברים שאין להם אונאה
העבדים והקרקעו' כו' מכלל
דבאר דברי' יש להן אונאה
שא מסו' דהוה מצי לדחוי הא
מני רבי יהודה היא : אבל

נרסי' גבי המוכ' בית לאב ירו בכיד' גדולה בפרק המוכר את הבית כולה זבין ליה ואמאי
א ודאי כיון דכ"ע קורין גם לבקר צמד וגם הדמי' מודיעין עליה דמוכר רמיא לגלויי דלא
ומדלא פירש אמרינן שמכר הכל : ה"ג לא צריכא באתרא דאיכא דקרו ליה לצמד צמד
בקר צמד והשתא מספקא לן בהאי גברא מהי מינייהו הוא אם קרא לבקר צמד אם לאו :
הוא מן הקורין לבק' צמד ובקר מכר עם הצמד ורבנן סברי כיון דיש קורין לבקר בקר ולא
יש מודיעו' דדילמא האי מינייהו הוא ולא מכר את הבקר דיד לוקח על התחתונה דאוקי
יכן דמים מודיעין אבל היכא דכל בני העיר קורין לבקר צמד כיון דפשיטא לן דהאי
מר וגם דמים הרבה יש כולה זבין ליה : ואי אין הדמי' ראייה כלומר כהי כמי דאין הדמי'
ת הבק' דמשמ' אבל לו הצמ' מכו' ואמאי ליהוי ביטול מקח שביטל המק' ויחזי' דמיו לו ויטול
צמדו' כדי כל אונאה יתר משתות דבטל המקח בפר' הזהב ובשתות מכומכום אמרי' קנה ומחזי' אונא' ובפחו' הוא מחיל':
ה"ג וכ"ת ביטול מקח לרבנן לית להו כלומר דאונאה ודאי אית להו דמן התורה היא דכתיב לא תונו אבל ביטול מקח
לית להו אלא ס בירא להו יותר משתות כשתות עצמה דמי וקנה ומחזיר אונאה : והתנן בפרק הזהב רבי יהודה אומר
המוכר ספר תורה בהמה ומרגלית אין להם דין אונאה : ואמרו לו כו' ואמרי' בגמרא עד כמה לא הוה אונאה
אמר אמימר עד כדי דמיהן דהיינו יתר משתות לא הוי אונאה אליבא דר' יהודה ואפילו לחזיר אונאה אלא מחילה
היא דעביד איניש דזבי יהו ביוקר ומדקאמרי ליה לא אמרו דאין להן אונאה אלא אילו המנויין במשנתנו עבדים
ושטרות וקרקעו' וטעמ' יליף התם מקראי אבל לכל מילי אית להו דין אונאה וביטול מקח כך פירשו' רבותינו ולא נהיר'
דהא לא שמעינן להו מהכא דאית להו ביטול מקח ביתר משתות אלא ש"מ דאיכא אונאה וצריך להחזיר הדמים ונראה
בעיני לפרש כן ואי אין הדמים ראייה לקנות בקר עם הצמד אמאי מיתקיימת מכירת הצמד לגמרי שלא יחזור לו זה
כלום ללוק' מאונאתו שכן משמע לשון המשנ' מכר את הצמד לא מכר את הבקר אבל מכירת הצמד מכיר' מעליא היא
ואמאי לא מבעיא דאונאתו היה לו להחזיר אילו בתאבה שתות אלא אפילו ביטול מקח ליהוי מן הדין דהא בתאבה י
יותר משתות טובא : וכ"ת רבנן לית להו לא החזרת אונאת בשתות ולא ביטול מקח ביתר משתות אלא בכל העניין קנה
ולא יחזיר לו כלום שאין לנו לכופו בבית דין לכך אם אינו רוצה לצאת ידי שמים : והתנן

אמרו לו לא אמרו אלא את אלו מאי אין
דמים ראיה נמי דקתני דהוי ביטול מקח
ואיבעית אימא כי אמור רבנן אונאה
וביטול מקח בכדי שהדעת טועה אבל
בכדי שאין הדעת טועה לא אימו' מתנה
יהיב ליה : מתני' המוכר את החמור
לא מכר כליו נחום המדי אומר מכר
כליו רבי יהודה אמר פעמים מכורי' פ
פעמים אינן מכורי' כיצד היה חמור
לפניו וכליו עליו ואמר לו מכור לי ח
חמורך זה הרי כליו מכורי' חמורך הוא
אין כליו מכורי' : גמ' אמר עולא מחלוקת בשק ודיסקיא וכומני
דת"ק סבר סתם חמור לרכוב קאי ונחום המדי סבר סתם חמו' למשא
קאי אבל אוכף ומרדעת דברי הכל מכורין מיתיבי חמו'
וכליו אני מוכר לך הרי זה מוכר את האוכף ואת המרדע' ואת הקלקלי
ואת החבק אבל לא מכר שק ודיסקא וכומני ובזמן שאמר לו הוא
וכל מה שעלי' הרי כולן מכורין טעמא דאמר ליה חמור וכליו הוא
דקני אוכף ומרדעת הא לא אמר ליה הכי לא הוא הדין דאף על גב
דלא אמר ליה חמור וכליו נמי אוכף ומרדעת מכורין והא קמשמע
לן דאע"ג דאמר ליה חמו' וכליו שק ודיסקי' וכומני לא קני מ
מאי כומני אמר רב פפא בר שמואל מרכבת' דנשי איבעי' להו
בעודן עליו מחלוקת אבל בשאינן עליו מודה להו נחום המדי או
דילמא בשאינן עליו מחלוקת אבל

אבל בכדי שאין הדעת טועה מתנה כו' אמר ר"י כמ
דל"כ למיפר' מהכא לרב דאמ' בפרק האשה גבי
מוקד"א מותו אדם יוד' שאין קידושי' תופסין באחותו וגמ'
ונתן לשם פקדון דהתם אין המעשה קיים כל עיקר אבל
הכא לענין במה המוקח קיים
ואין סברא שמעות הבמד לא
יחזור והמותר יחזיר ומיהו
האי שינויי לא שייך באיזהו
נשך גבי האי מאן דיזי' פ
פשיטי מחברי' ואשכ' יתירת'
אם לא בכדי שהדעת טועה
לא צריך לאהדורי אימור ב
במתנה יהב' ניהליה ויש לומר
דהתם ליכא למימ' דפקדון
הוא שאינו יוד' שיחזי' ויתנה
אותם ועוד אפי' יודע מסתמ'
כיו' דלא הודיעו שהן יתרות
אין דעתו לתכנו : אבל

והתנן אמרו לו לא אמרו אלא את אלו אבל שאר דבר
יש להן אונאה וצריך להחזיר ואמאי אמרינן במתני'
אין הדמים ראיה דמשמע שהמכירה תתקיים לגמור
יחזיר לו מוכר ללוקח מעותיו כלום והאי דקאמ' ר"י
וכ"ת ביטול מקח לית ...
דנוקא דק"ה דמאונאת ...
קפריך אלא משום דקפ...
וליהוי ביטול מקח דרבנן
קפריך משום ה"ק נמי וכ
ביטול מקח כו' : ומסבר'
אין הדמים ראייה היינו
מקח שאי' הדמים ראי'
את הבקר להתקי' המק
מכר את הבקר ויבטל
משום אונאת יתר מ...
בכדי שהדע' טוע' ושב'
שכך שוה כגון שוה חמ בש
או שש בשמונה והילכך בש
מקח דמקח טעות הוא אב
בכדי שאין הדעת טועה
במתני' דנמד שוה פרוט' א'
קונין אותו במנה או מאתיו
ומשתכר בתירוץ אחרון וקמ'
שינויא דחיק' הוא : אימ'
כו' יש לנו לומר דמתנ' ונלמ'
הוא דיהב ליה : מתני'
כליו כגמר' מפרש להו : ר'
יהודה אומר כו' כולה מיפרש'
בגמ' : חמורך זו כמו' שהוא
עם כלים שעליה חמורך הוא
כלומר אם זו היא חמורך
מכור אותה לי דהיינו כמוכר
את החמור סתם וסביר' לי'
לרבי יהוד' דאין כליו מכורין
אפי' בעודן עליו : גמ' מחלוקת
דת"ק ונחום המדי בכלים
העשויין למשוי החמור כגון
שק ודסקי' שעשוין ליטל בתוכו משאוי ולתת על החמור : וכמנו מרכבתא דנשי כדלקמן וגם הוא ממין משאוי שהאשה יושב'
במשאוי : דת"ק סבר חמור לרכיב' אדם עומ' ולא למשאוי הילכ' המוכ' את החמו' סתם לא מכר אות' כלי' העשוי למשאוי אלא
אותו כולם העשוים לרכיבה כגון אוכף ומרדעת ונחום המדי סבר חמור למשאוי עומד וקנה כולן גם האוכ' ומרדעת
דלטעון משאוי על גבן עשויין : אוכף ומרדעת בין לרכיבה בין למשאוי : קילקלי כזנבנב לקשור האוכף בחכיסת החמו' חבק
פוטר"ל וצרכי רכיבה הן : הא לא אמר לחמור וכליו אלא סתם מכר לו את החמור לא קני את האוכף ומרדעת ואם
איתה לדעולא הא מני לא רבנן ולא נחום המדי אלא על כרחך באוכף ובמרדעת פלוגי והא ברייתא רבנן היא : לא
הוא הדין כו' ורבנן היא ולא נחום המדי דלנחום המדי מקני קני נמי שק ודסקיא וכומנו : והא קמ"ל דאע"ג דאמר ליה
חמור וכליו לא אהני האי ייתור לשנויי טפויי שק ודסקיא ולא קני להו כרבנן : בעודן עליו הא שק ודסקיא מחלוקת בעודן
עליו בשעת מכירה אבל כשאין עודן עליו מודה להו נחום המדי כרבנן דאין מכורין ואפי' אוכף ומרדעת נמי אין מכורי'
אם אינן עליו : או דילמא כשאין עודן עליו מחלוקת ואפי' הכי אוכף ומרדעת קנה : ת"ש ובזמן שאמר לו הוא וכל
מה שעליו הרי כולן מכורין אפילו שק ודיסקיא וכו' וכי ובעל כרחך בעודן עליו איירי דהא קתני וכל מה שעליו ואפילו
הכי קתני רישא דאינו מכורין בכלל החמור עד דאמר ליה בהדיא וכל מה שעליו כדקתני סיפא : אי אמרת בשלמא
בעודן עליו מחלוקות הא מני רבנן היא דאמרי לא מכר את כליו אע"פ שעודן עליו : שא

אבל בעודן עליו מודה ליה רבנן לנחום תא שמע ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכורי' אי אמר' בשלמ' בעודן עליו מחלוקת הא מני רבנן היא אלא אי אמר' כשאין עודן עליו מחלוק' אבל בעודן עליו דברי הכל מכורין הא מני לעולם כשאין עודן עליו מחלוקת ורבנן היא ואימ' ובזמן שאמ' לו הוא וכל מה שראוי להיו' עליו ת"ש רבי יהודה אומר פעמים מכורין פעמים שאינן מכורין מאי לאו אמצעי דקאמר תנ"ק קאי ר' יהודה לא רבי יוד' מלת' אחריתי קאמר א"ל רבינה לרב אשי ת"ש מכר את הקרן לא מכר את הפרדות ורתני רב תחליפא בר מערב קמיה דר' אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדו' וא"ל והא אנן לא מכר תנן ואמר ליה איסמיא ואמר ליה לא תיתרגם מתני' כאדוקים בו מכלל דמתניתין כשאין אדוקי' בו ומדריש' כשאי' עודן עליו סיפ' נמי בשאי' עודן עליו אדרבה אימא רישא אבל לא מכר לא את העבדים ולא האנתיקי ואמרינן מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגוה ומדרישא בעודן עליו סיפ' נמי בעודן עליו אלא תנא מילי מילי קא תני : סימן זגים נסיגי : אמר אביי ר' אלעזר ורבן שמעון בן גמליאל ור' מאיר ורבי נתן וסומכוס ונחום המדי כולהו סבירא להו כי מזבין איניש מידי איהו וכל תשמישתיה מזבין רבי אלעזר דתנן רבי אלעזר אומר המוכ' את בית הבד מכר את הקורה רבן שמעון בן גמליאל אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר רבי

לא' מוס ולא רבנן דהא בעודן עליו מיירי ואפי' אר יסתמיה עד דא"ל כהדיא וכל מה שעליה פריך מסיפא הוה ליה לפרוכי מרישא דקתני מכר אלא משום עיקר פירכיה ממה דקתני מה שעליה דמשמ' בעודן משום הכי אלימ' פרוכי' דסיפה : ת"ש ר' יהוד' פעמים מכורין כו' ור' בעודן עליו מיירי ד תני המוכר זו כ"יו כורין דמשום דאמר שמע כמות שהי' שעוכה הכי כלין מכורי' ואמאי חר ת"ק קאי דשמעינהו פליגי בעודן עליו אמר מכ' לא מכ' ואתא איהו למימ' מים מכורין כו' ולהכריע יה אתא : מילתא אחריתי קאמר איכהו איירי כשאין דן עליו אבל בעודן עליו דברי הכל מכר ואתא רבי יהודה לאיפלוגי אדוקיא דידהו דאפילו בעודן עליו מים שאין מכורי' : ואמר פא עיסקא אין בה מיקרי אנתיקי אבל א דחוץ לספינה לא מ מיקריא אנתיקי הילכך בעל כורחך בעודן עליו מיירי וא"כ כל פרקמטיאות מיקרו אנתיקי מיהו מתניתין לא איצטריך למיתני דלא מכר אלא עיסקא דבגוה אבל ע יסקא דלברא מיבה מימר בעי כתמיה : מילי מילי קתני חד' בעודן עליו ו וחד' כשאין עודן עליו שהכל הולך אחר מכהנו של עולם יש דבר שהוא בכלל מכירו בעודן עליו ויש דבר שאין בכללו אפי' בעודן עליו : כולהו סבירא להו כו' לאו משום דכולה סביר' להו כי הדדי דהאי לית ליה סברא דהאי דל"ו הא מילת' בטל לגבי דהך ולמר אידך מילתא בטל לגבי אידך ומי' בחדא שיטה הולכי' שמוסיפין מכירת תשמישן טפי מרבנן דיהו חוץ מרבי מאיר לבדו דסבירא ליה דכולהו מכודין שברי כלל תשמישי כרם ומשו' הכי לא קאמר אביי אמרו דבר אחד ובכל מקום שאמר אביי אמרו דבר אחד בתלמוד כן צריך לפרש דר' אליעזר ורבן שמעון בהמוכר את הבית : הכי

אבל כשאי' עודן עליו מודי להו נחום המדי לרבנן דלא קנה והייכו דווקא בסק ודיסקין וכומנה אבל באוכף ומרדעת אפי' אי' עודן עליו קנה דתכשיטי דחמור הוו וקני להו כל היכא דאיתנהו וכקונו' לא פירש כן : אד דילמא כשאין עליו מחלוקת ה"כ הוה מצי למימר או דילמ' בין כזו וכי' וכזו מחלוקת : יש ספרים שכתב כהן מאי לאו רבי יהודה טעמא דנחום קא מפר' ולא ר' יהוד' טעמא דנפשיה קאמר והכי פריך מאי לאו רבי יהודה שמעינן לנחום דלא מחלק בעודן עליו בין א"ל חמור זה בין א"ל חמור הוא אלא לעולם קנה בעודן עליו וא"ל רבי יהודה דיש הפרש אימא מפרש ממש ולא מפלגי : כולהו סבירא להו לאו ממש אמרו דבר אחד דאין דבריהם שוין אלא כלומר בשיטה אחת הן וכי האי גוונ' אית' ביבמו' פ' שלישי כולהו סבירא להו מאמ' קנין גמור : מועלין

ה״נ דתניא רבי מאיר אומר מכר את הכרם כו׳ דלא תנן לה במתניתין וכאכא שאול אשב וסומכוס בריש פירקא : אמר רבא כשאמר חמורך זו ודאי יודע הוא שחמור זה שלו הוה ו חמורך דהא ליכא קמיה שני חמורי׳ שיאמר את זה מכ ר לי והילכך האי דקאמר זה משום כ שהוא : חמורך הוא משמע לשו שאילו אמור לו אם חמורך הוא ו

ר׳מאי׳ דתניא ר׳מאי׳אומר מכר את הכרם מכר תשמישי׳כרם ר׳נתן וסומכוס ביצי׳ודונית נחוב הבדי הא דאמרן : ר׳יהודה אומר פעמים מכורין וכו׳ : מ״ש חמורך זו ומאי שנא חמורך הוא אמר רבא חמורך זו ידע דחברא דידיה הוא והאידקא אמר ליה זו כשו׳ כליו קאמר ליה חמורך הוא דלא ידע דחברא דידיה הוא והכי קאמר ליה חמורך היא שתמכרנ׳ לי : מתני׳ המוכר את החמור מכר את הסיח מכר את פרה לא מכר את בנה מכר אשפ׳ מכר זבלה. מכר בור מכר מימיה מכר כורת מכר דבורי׳מכר שובך מכר יונים : גמ׳ הכי דמי אי דאמר ליה היא ובנה אפי׳ פרה ובנה נמי אי דלא אמר ליה היא ובנה אפילו חמור נמי לא אמר רב פפא דא״ל חמו׳מניקה ופרה מניקה אני מוכ׳לך בש״לש׳פרה איכ׳למימ׳לחלבה בעי לה אלא חמור מאי קא״ל ש״מ היא ובנה קאמר ליה ואמאי קרי ליה סיח שמהלך אחר סיחה נאה א״ר שמואל בר נחמן א״ר יוחנן מאי דכתיב על כן יאמרו המושלים וגו׳המושלים אלו המושלים ב ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבונו של עולם הפסד מצו׳ כנגד שכר׳ושכר עבירה כנגר הפסרה תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא עיר סיחון אם משים אדם עצמו׳כעיר זה שמהלך אחר סיחא נאה כה כתב אחריו כי אש יצא׳ מחשבון ונומ׳ תצא אש ממחשבין ותאכל את שאינן מחשיבן להבה מקרית סיחון מקרית צדיקים

שנקראו

וסב׳במאי עסיקנן דאמ׳ליה חמור מניקה ופר׳מניקה והילכ׳ בשלמא פרה כדין הוא דלא מכר בנה כדין המוכ׳פרי סתם דהאי דא״ל מניק׳ לאו לשפויי בנה קאתי אלא לחלבה קאמר דאי לא ליהוי לה חלב ליהוי מקח טעות הילכך משתמי אין בנה מכור עד שפירש : אלא חמור שאין צורך לחלבה האי דאמר מניק׳ שיש לה וולד קאמ׳ועם הוולד מוכר׳ לו וכמאן לפרוש כהדיא היא ובנה דמי : שמהלך את׳סיח נאה בקריא׳ בנחת וברמיזה הולך למקום שהאדם חפץ אבל זקן צריך מרדע : א״ר שמו׳בר נחמן בו׳ משום דמיירי לקמיה בסיח נקט לה מאי דכתב ע״כ יאמרו המושלים ונומר פשטיה דקרא מיירי שכשכבש סיחון במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו כתרגמו בלע׳וחכיריו; שכיבש סיחון למואב ומיהו פ״ש יתיר״היא דמה צרי׳ ליכתב זה אם להשמיענו דעמון ומואב טיהרו בסיחון הרי כתיב כי׳והוא נלחם במלך מואב הראשון ואין צריך יותר הילכך לדרשה כתבא משה רבינו : המושלים ביצרן צדיקים כדכתיב ומושל ברוחו מלוכד עיר צדיק מושל בירא׳ת אלקים : הפסד מצוה שמתבטל מרויח בשביל שעוסק במצוה או נתן צדקה ומחסר ממונו כנגד שכרה המרובה לעתיד : ושכר עבירה שלא השתכר בעבירה עכשיו כנגד הפסד שיפסיד יותר לעתיד : אם אתה עושה כן לחשוב הפסד כנגד שכר : כעייר זה שמתפתה בינרו ובדברי המינין ואינו מושל כיצרו : תצא אש מן המחשבי׳ בצדיקים ותאכל את שאינו מחשבים כדאמר׳בפירק׳ לע״ל מי שגדול מחבירו כווית חופתו של קטן מחופתו של חבירו הגדול ממנו : שנקראו

:דיק כתמר יפרח כארז
ין הקדשי' ואמ' ר' יוחנן
תי' ויהי אומן את הדס
וה כשנכנסינו וגומר   א

מועלין בו פי' בקו' שיש מעילה במ' שמוכיח חפציו
בכור ואין כלר"ת דאמרי' בהשולח ובפ"ק
דסנהדרין דהמקדיש עבדו אין מועלין בשערו משום ד
דאיתקש לקרקעות אלמא דאין מעילה במחוב' ואמ' במי
בפרק ולד חטאת הדם   ק
קלעילין בשד' הקד' מעל ואמ'
ס"מ אבקה מעלי לה   משמע
דווק' אבקה שבתלש בבר אבל
מחמת השדה לא מעל כיון
שהוא מחובר ואר"ת דשייכא
מעילה בבור כגון שעק' חולי'
מן הבור ובהנה ממנ': ואין

שנקראו סיחון אבל' ער בוא זה המהל'
אחר יצרו בעיר זה שמהלך אחר סיחה
נאה בעלי במות ארנון אילו גסי הרוח
דאמר מר כל המגיס דעתו   נ
נופל בגיהנם ונירם אמר רשע אין רם
אבד חשבון אבד חשבונו של עולם עד
דיבון אמו לו רשע המתן עד שיבא דין ונשים עד נפח עד שתב' אש
שאינה צריכה ניפוח עד מידב' עד שתראיב נשבתן ואמרי לה עד
דעביד מאי דבעי אמר רב יהודה אמר רב כל הפורש מדברי תורה
אש אוכלתו שנ' ונתתי פני בהם מהאש יצאו והאש תאכלם כי אתא
רב דימי אמר רבי יונתן כל הפורש מדברי תורה נופל בגיהנם
שנאמר ארם תועה מדרך השבל בקהל רפאים ינוח ואין רפאי' אלא
גיהנם שנאמר ולא ידע כי רפאים שם בעמקי שאול קרואיה ; מכר
אשפה מכר זבלה וכו' תנן התם כל הראוי למזבח ולא לבד' הבית
לבדק הבי' ולא למזבח לא למזבח ולא לבדק הבי' מועלין בהן ובמ'
שבתוכן ביצד הקדי' בור מלאה מים אשפות מלאות זבל שובך מלא
יונין שדה מלאה עשבין אילן מלא פירות מועלין בהן ובמה שבתוכן
אבל הקדיש בור ואח"ב נתמלא מים אשפות ואח"ב נתמלא זבל
שובך ואחר כך נתמלא יונין אילן ואחר כך נשא פירות שדה ואחר
כך נתמלא עשבים מועלין בהן   ואין

לעולם הבא דאילו בעול' הזה דרכם נלחה כדי לטרדם לעולם הבא עד דריש ליה עד דעבד
ני' ובלשון קצר : מהאש יצאו מן התורה פירשו דכתיב הלא כה דברי כאש וכתיב מימינו אש
ו: רפאים בעמקי שאול כפל לשון הוא : תנן התם במסכת מעילה פ"ג: כל הראוי למזבח ולא
ועז תמימי' דהמתפים תמימים לבדק הבית עובר בעשה וכן תורים ובני יונה סולת ולבונה
יין ושמן בל הנך גופן ראוי למזבח ואינן ראוי לכובשן בבניין : לבדק הבית ולא למזבח כגון זהב וכסף ואבנים וקורות
וביוצא בהן : לא לזה ולא לזה כגון חלב גבינ' מוריים אספה עשבי' וביוצ' בהן ובל הני דקתני ראשון ראשון חשו' דקדשי
מזבח חשיבי מקדשי בדק הבית וקדשי בדק הבית חשיבי מקדשי דמים שאין ראויין גופן לא למזבח ולא לבדק הבית אלא
לימכר וליקח בדמיהן בשבי' מזבח או בדק הבית הכל כמו שפירש בשעה שהקדיש הילכ' לא זו אף זו קתני דלא מיבעיא
הנך קמאי דאמירי דמועלין במה שבתוכן אלא אפי' הנך בתראי מועלין במי במה שבתוכן : בור מלא מים בשהקדיש
לא הזכיר אלא את הבור מים ראויין לבדק הבית לעשות טיט ולא למזבח דמים מכונסין פסולין לניסוך המים וגם אין
מדיחים בשר הקרבנות אלא מאמת המים שבעזרה : אשפתו מלאה זבל איכה ראויה לא למזבח ולא המים
לבדק הבית : שובך מלא יונים ראוי למזבח ולא לבדק הבית דלא חזו לשקען בבניין
והשוב' עצמו לא הקד' אלא לדמיו דאם עוקרין אותו ממקומו ליתנו בבניין זהו הפסד גדול שהשוב' במב' ביוק' במקומו ועוד
דכל הני דקתני למזבח ולא לבדק הבית כו' אמה שבתוכה קאי וה"ק לא מיבעיא אי הוו מה שבתוכו קדשי מזבח דקדישי
אלא אי הוו במי קדשי בדק הבית קדישי : אילן מלא פירות לא למזבח ולא לבדק הבית דלבניי' לא חזו ולקרבן במי לא
חזו כדכתי' בי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ובבורים לכהן הן כתרומה: שדה מלאה עשבים עשבים לא חזו לא למזבח
ולא לבדק הבית: מועלין בהן אם נהנה מהן שוה פרוטה כגון הבניע חפציו בבור או הוריד שם חבית של מים לקרר. וכן
אם תלה חפציו באילן או נתן יונים בשובך והבית זבלו במקום אשפתו : ובמה שבתוכן אם נהנה מגופו שאבל מן ה
הפירות ומן היונים ומן המים כדנפקא לן במסכת מעילה בפרק הנהנה מן ההקדש דבמחובר לקרקע יש מעילה אם
נהנה אע"פ שלא פגם בתלושין לא הויא מעילה עד שיפגם :   אין

ואין מועלין במה שבתוכן דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר המקדיש את השדה ואת האילן מועלין בהם ובגידוליה מפני שהן גידולי הקדש תניא אמ' רבי נראין דברי רבי יהודה בבור ושובך ודברי רבי יוסי בשדה ואילן האי מאי בשלמ' נראין דברי רבי יהודה בבור ושובך מכלל דפליג אשדה ואילן אלא נראין דברי רבי יוסי בשדה ואילן מכלל דפליג בבור ושובך והא ר' יוסי שדה ואילן קאמר וכי תימא לדבריו דר' יהודה קאמר והתניא אמר רבי יוסי אין אני רואה דבריו של ר' יהודה בשד' ואילן מפני שהן גדולי הקד' בעד' ואילן הוא דאינו רואה הא בבור ושובך רואה הכי קאמר נראין דברי ר' יהודה לר' יוסי בבור ושובך שאף ר' יוסי לא נחלק עליו אלא בשדה ואילן אבל בבור ושובך מודי ליה ת"ר הקדישן ריקנין ואח"כ נתמלאו מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן ר' אלעז' בר ש' אומר מועלין במה ש שבתוכן אמר רבה מחלוקת בשדה ואילן דת"ק סבר לה כר' יהודה ור' אלעזר בר שמעון סבר לה כר' יוסי אבל בבור ושובך דברי הכל מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן א"ל אביי ואלא הא דתניא הקדישן מלאין מועלין בהן ובמה שבתוכן ורבי אלעזר בר שמעון מחליף ואי בשדה ואילן אמאי מחליף אלא אמ' רבה מחלוק' בבור ושובך

אבל

ואין מועלין במה שבתוכו דלא אמרי' טיקני' חבר הקד' כמו שקונ' חבר הדיוט דחבר הדיו' משו' יד איתרבאי ולא מצינו יד להקדש: **דברי** ר' יהוד' ל"ג שאינו בספ' המסכ' במסכ' מעיל' והא דקתני ר' בברייתא נראין דברי ר' יהודה יודע היה ר' דר' יהודה היא:

בשלמא נראין דברי רבי יהודה בבור ושובך כו' אין להקשו' דמאי בשלמא הא מדקאמ' נראין מכלל דר' יוסי פליג עליה בבור ושובך ורבי יוסי לא פליג אלא בשד' ואילן דודאי נראין דברי ר' יהודה בבור ושובך ניחא דמצינן לפרש שאף ר' יוסי לא נחלק אלא בשדה ואילן אבל נראין דברי' יוסי בשד' ואילן אי אפש' לקיים אם לא כמחוק נראין: **הכי** קאמר נראין דברי ר' יהודה כו' ואיצטריך רבי לאשמועינן דלא נימא לדברין דרבי יהודה קאמר ליה: **דאי** בשד' ואילן אמאי מחלי' הא כ"ע מודו דמכר אילן מכר פירותיו דבבור ושובך ודאי הוי' פלוגת' אם מכ' מה שבתוכו כדאמר לקמן: אבל

ואין מועלין במה שבתוכן דסבר רא ליה לר' יהודה מעילה בגידולין דמשום גרמא דקנרים ל[...]ר' הקד' ליגדל אין לנו לעשותו הקדש דמכל מקום אין ממש [...] דהקדש מעורב כאן: נראין דברי ר' יהודה במקד' ושובך ריקנין ואח"כ נתמלאו דאין מועלין במה שבתוכן בשלמא מאי דאמר ר' נראין לי דברי ר' יהודה בבו' ושובך דמשמע אבל בשדה ואילן אין נראין לי שלא לר' ר' יוסי שפיר קאמר דהא חזינן דפליג ר' יהודה יוסי בשדה ואילן אלא דקאמר נראין לי דברי יוסי בשדה ואילן דמשמ' בבור ושובך אין נראין מכלל דפליג בבור ושובך בתמיה: והא ר' יוסי בשדה ואילן קאמר בהדי' אבל בבו' ושובך מודי ליה והכי הוה לי למימר הלכה כרבי יוסי אני רואה אני דברי ר' יוסי ומיהו במאי דקאמ' נראין דברי ר' יהוד' בבור ושוב' א"כ לאקשוי נמי דהא משמע מכלל דפליג עליה ר' יוסי בב[...] ושובך וכיון דמסיפא ק[...]לי בהדיא טפי קא פריך גופה לא חייש לפרוכי מרישא: ה"ק בו' כלומר האי ודברי ר' יוסי דקאמר ר' לאו אנראין קאי לומר ונראין ד דברי רבי יוסי אלא כן תפר' אותו שדבר רבי יוסי בשדה ואילן אבל בבור ושובך מודי ליה ורבי לפרושי אתא דבבור ושובך לא פליג דלא תימא ר' יוסי בבור ושוב' נמי פליג וסבירא ליה כרבי אלעזר בר שמעון לקמן בשמעתין דאמר מועלין במה שבתוכן היכא דהקדישן לבור ושובך ריקנין ואחר כך נתמלאו ולדבריו דרבי יהודה קאמר לדידי מועלין נמי בבור ושובך דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם דקנה לו רשות הקדש אלא לדידך אודי לי מיהא בשדה ואילן דמועלין בגידולין הבאין לאחר מיכן משום דקיימי מהקדש וקא"ל רבי יהודה לא קמ"ל רבי דבבור ושובך מוד' דלא אלים רשות הקדש לקנות מן רשותו כיד הדיוט דאילו בהדיוט אתרבאי רשות מואס המונח תמנא בידו אבל לא בהקדש: הקדישן ריקנין לקמן מפרש אי בבור ושובך אי בשדה ואילן: דברי הכל כו' כרבי יהודה ורבי יוסי דלא פליגי בהו כמו לעיל: א"ל אביי לרבה רבו הקשה הילכך גרסינן לקמן שא אמר רבה כלומר חזר בו ופירש כן ולא גרסינן אלא אי איתמר הכי איתמר: הקדישן מלאין סיפא דהך ברייתא דהקדישן ריקנין היא כדקתני ור' שמע' מחליף החליף שיטתו דלעיל גבי הקדישן ריקנין אמ' מועלין במה שבתוכן והכא קאמר אין מועלין במה שבתוכן ומשום דמילתא דתימה היא דבש הכא הוה ליה למימ' מועלין במה שבתוכן הילכ' קתני מחליף: ואי בשדה ואילן פליגי לעיל גבי הקדישן ריקנין והוא הדין בסיפא אמאי מחליף כל שכן הכא דמועלין במה שבתוכן דאיכא תרתי גידולי הקדש וגם הקדיש הכל ביחד דלא גרע ממוכר אלא אי בבור ושובך מוקמת לה איכ' לפרושי טעם מחלוקתן במלאין וריקנין כדמפרש לקמן אבל בשדה ואילן ליכא למיתב טעמא אמאי מחליף: הכי גרסינן אלא אמר רבה מחלוקת בו' מחלוקת דמלאין וריקנין בבור ושובך כדמפרש ואזיל אבל בשדה ואילן בין מלאין בין ריקנין דברי הכל מועלים בהן ובמה שבתוכן כרבי יוסי דבימוקו עמו:

פלוגתא

אבל בשד׳ ואילן דברי הכל מועלין בהן
ובמ׳שבתוכן ובכנו׳ובשוב׳בריקנין במאי
פליגי ובמליאין במאי פליגי בריקני׳פליגי
בפלוגתא דר׳מאיר ורבנן דתנא קמא
סבר לה כרבנן דאמרי אין אדם מקנה
דבר שלא בא לעולם ור״א בר שמעון
סבר לה כר״מ דאמ׳אדם מקנ׳דבר שלא
בא לעולם אימור דשמעת ליה לר׳מאי׳
כגון פירות דקל דעבידי דאתו הני מי
יימר דאתו אמר רבא משכחת לה במי׳
הבאי׳דרך חצרו לבור ויונים הבאים
דרך שובכו לשובך ובמלאי׳במאי פליגי
אמר רבא כגון שהקדיש בור מלא וד׳ ור״

לונתא׳ איר ורבנן נבי האומר לאשה הרי את מ
ואוד ... שאתגיירי ע״מ שתתגיירי כו׳כבר ב׳מקומו׳
׳אל דשמעתליה לר׳מאיר כגון פירו׳דקל שהמוכ׳פירו׳
דקל לחבירו אע״פ שעדיין לא באו לעולם אינו יכול לחזור
שיבואו לעול׳ דהא ודאי
בידי דאתו דומיא דע״מ
אתגייר דדעתי׳לאיגיורי וכי
האי גוונא כמי מפרשינ׳לע״מ
שאשתחרר ע״מ שתשתחררי
כו׳שהכטיחו רבו לשחררו
הן רבי מאיר לא איירי
את דקל אלא רב הונא
אי כוותיה במסכת יבמות
פר׳האשה דאמר רב ...
... בר יצחק רב הונ׳כרב
... בר׳ינאי ור׳ינאי כרבי
חייא ורבי חייא כר׳ מאיר
וכולהו סבירי׳להו אדם מקנ׳
דבר שלא בא לעו׳ם רב הונ׳
מאי היא דאיתמר המוכר
פירות דקל לחבירו אמר
רב הונא עד שלא באו לעולם
יכול לחזור בו משבאו לעולם
אינו לחזור בו :
הכי מי יימר דאתו
אם לא יביא מים וישפוך לתוך הבור או יביא יונים לשוב׳
...אים דרך חבירו שהבור עשוי במקום מודרון דממיל׳
את לבור : דרך שובכו הסמוך לזה דודאי עבידי דאתו
יונים הבולדים לשובך ריקן זה ודווקא שובכו אבל שובך
של אחרים יכולין הן לעבר שלא יבואו לכאן ולא דמי ל
לפירות דקל משם רבינו זקיני מכ׳ : סבר

אבל בשדה ואילן ד״ה מועלין בו ומה שבתוכו הוה
מצי למימר ד״ה מועלין בו ולא כמה שבתוכו
למאן דאמר אין מעילה בגידולי׳ומיהו הא לא מצי למימר
דכין בזה וכין בזה פליגי בבור ושוב׳ושד׳ואילן בהקדישן
ריקנין וא״כ נתמלאו
לפי מה שמפ׳ר״י בסמו׳ דאין
בידו להקדיש דבר שלא בא
לעולם אם לא שזוכה כהן
תחלה ומיהו הוה מצי למימר
דפליגי אם יקדשו פירות ...
האילן והשדה אם יבואו
לרשותו אבל לא ניח׳לי׳למימר
דפליגי אלא בבור ושוב׳דווק׳
דומיא דסיפא : איממור
דשמעת ליה לר׳ מאיר כגון
פירות דקל כו׳ תי׳מביכא
שמעינן ליה לר׳מאי׳דאמ׳אין
אד׳ מקנ׳דבר שלא בא לעול׳
היינו מדתנן האומר לאשה
הרי את מקודשת לי לאחר
שאשתחר׳כו׳ דאמר רבי
מאיר מקודשת כדאמ׳בהאש׳
רבה והוא לא עביד
דאתו דמי יודע שישחררנו רבו ומפרש רבינו שמואל
דמיירי שהבטיחו רבו לשחררו כדאמ׳בס״פ ארבע אחין
דשמעה מבי מרה ור״ל מפ׳דכל הנהו עבידי דאתו כגון
חניו עבד וחניו בן חורין ושפחה כמי חניה שפחה וחצי
בת חורין וכהנו בת מנהג הפקר שכופין : א
את רבה לעשות בת חורין כדאמרי׳ בהבא על יבמתו
ולאח׳שימות בעליך ואחותי׳בגוססין ושיחלוץ ליך יבמיך
דמצות חליצה קודמ׳למצו׳יבו׳אי כמי כחולב׳ולא מתיבמ׳
וק׳דאמרי׳ בפ׳אע״פ המותר ר׳מאיר אומר הקדם ומפרש בגמרא
דקדוש לאחר מית׳קאמר דאמר ר׳מאיר אדם מקדיש דסב״ל אע״ג דלא עביד דאתו שמתו׳היא קודם הבעל ולא אפשר
לאוקומי בגוסס׳שהרי עושה מלאכה כדתנן הרי זו עושה ואוכלת וי״ל בחולה וזקנה וה״ר אליעזר מפלירא תירץ דכין
שהגוף בעול׳אלא שאינו ראוי לקני׳כמו בל הנך חשוב כמו עביד דאתו. ומותר דקדוש אע״פ שאינו בעולם ולא עבי׳דאתי
שתמו׳ האשה קוד׳אבל מקום כיון שהמותר מיהא עביד דאתי חשוב הוא כאילו הוא בעולם כבר ואם היה בעול׳לא הוה
בעינן שיהא זה עביד דאתי שתמות היא לפני הבעל וא״ת והא דפריך הכא מי יימר דאתו הא לא בעינן דעבי׳דאתו
בדבר שישנו בעולם והמים היו בים והן בעולם וי״ל הא לא חשיב בעולם כיון דליתנהו קמן ועוד י״ל דפירות דקל וכולהו
דליב׳בהו שאלה מי יימר אמ׳ חשיב עביד דאתו ובפ׳ המפקיד לא חשי׳כפל עבי׳דאתו משו׳דליכ׳טוב׳מי יימר כדאמר
התם מי יימר דמיגנבא וא״ת ל׳דמיגנבא מי יימר דמשתכח גנבא וא״ת ל׳דמשתכח גנבא דילמא מוד׳ ומיפטר אבל קשה
מהך דהכא דאע״ג דליכא אלא חד מי יימר לא חשיב ליוני שובך ולמי הבור עביד דאתי ומיהו בלאו הכי קשיא לר׳
מאי לא חשיב להו עבידי דאתו במו פירות דקל שהרי אורחא דמילתא הוא שמתמלא השובך יונים וכן הבור מתמלא
מים כשהגשמים יורדין שלא היו שותים בכל ארץ ישראל אלא מי גשמים ועוד קשה דמשמע דאי הוו עבידי
דאתו הוה ניחא ליה הכתי תיקשי לי׳היאך המים והיונים קדושים אפי׳אדם מקדיש דסב״ל שהרי מכח חברו של הקד׳איכ׳
קדושים דאין חבר להקדש כדפרי׳ לעיל ומכח מה שמקדיש נמי אינן קדושין דהיאך יכול להקדיש דבר שלעולם לא יבא
ברשותו ולא יזכה בו לעול׳וכרא׳לר״י דה״פ מי יימר דאתו לרשותו שיזכ׳בהן דודאי לא יבואו לעול׳לרשותו ואמאי מועלי׳
במה שבתוכו והלא אין בח בידו להקדישו כיון שלא באו לרשותו ומשני בבאין דרך חצרו לבור ודרך שובכו לשוב׳שזוכ׳
בהן תחילה לפי׳יש כח בידו להקדישו ור׳שבא פי׳ דאי עביד דאתו ניחא דמצי להקדישו דמצינן לפרש כגון שהקדיש
בור ושובך ע״מ שיש לו כח בבור ושובך לזכות במים וביונים לצורך הקדש : דיונים הבאים דרך שובכו לשובך
תימא לרשב״א דהיך׳יכול להקדישו הקדש גמו׳שימעלו בהן והלא אינו זוכה בהן וביה גמורה דקיימא לן בהניזקין דאין
בהן גזל אלא מפני דרכי שלום ואוס ר׳יצחק דבכנים ואפרוחים זוכין מן התורה : ורבי

ור"אליעזר בר שמעון סבר לה כאבוה דאמר דנין דין גבוה כדין הדיוט מה דין הדיוט מצי א"ל ביר"זביני לך מיא לא זביני לך אף דין גבוה בירא אקדיש מיא לא אקדיש ודין הדיו"לא והתנן מכר בור מכר מימיו אמר רבא מתני' יחידא' היא דתני"מכר בור לא מכר מימיו רבי נתן אומר מכר בור מכר מימיו: מתני' הלוקח פירו"שובך מחברו מפריח בריכ' ראשונה פירות כוורת נוטל ג' נחילים ומסר'חלות דבש מניח שתי חלו'זתי'לקוץ מניח שתי גרופיות: גמ' והתניא בריכ'ראשונ' ושניה אמר רב כהנא לא קשיא הא לה הא

דרבי אליעזר סבר כר'מאיר דאמר אדם מקנה דבר ש"א כא לעולם תימא הא לא חשיב ר' אליעז' בר' שמעון בפרק האומר בקידושין דאמר אביי ר' אליעזר בן יעקב ור' כולהו סביר' אין אדם מקנ' דשב"ל ופריך כמי התם ולישכב כמי ר' יהודה הנשיא ור' עקיבא ומשני להו וכר הא לר'שבא דדוקא מהכהו פריך מרבי יהודה הנשיא משום דהוזכר באותה ברייתא גופה שהוזכר בה רבי מאיר ומרבי עקיבא פריך משו' שהיה רבו של רמ"בי ומסתמא ר' אבי' מרבי עקיבא רבו שמיע' ליה דאמרי' ביבמות רבי בר'מאי' ורבי מאיר כרבי אליעז' ורבי אליעזר כרבי עקיבא: הא

סבר לה כאבוה כשילהי המוכר את את השדה לא הקדיש אלא חרוב המו כנזמר'דסביר'לי' בעין רעה מקדיש הד"ט בו והילכך כי היכי דהדיוט מכר אר בשזו"וד' בור מכר בו' ומיה בשעת הכאין לו דבר שלא היה להקי' זכה בו ע עין רעה מים אמי' הקדיש הכ דהמים שי' דתליני על' יפה מקדי' בר' נתן די מימיו ולא נגרע הקדש מה

: מתני' יחידאה היא ר' נתן קאמר לה אבל רבנן ו
ליה ומיהו הילכת'כמתני' כדאמרי' ביבמות דסת'במתני' ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם דמתני' ואע"ג דק
יחידאה היא לאו למימרא דלא סבירא לן כוותיה אלא לאשמועינן דרבי אלעזר בר שמעון סבירא ליה כרבנן
אבל בשאמורא אומר דבר מדעתו לפסוק הלכה להית' או לאיסור או דין ומקשי ליה ממתניתי' ומשני יחידאה
לא סבירא לן כי ההיא משנה דאאמורא סמכינן וכמאן דאמר האמורא לית הילכתא כמתניתין דמי: מתני' פ
פירות שובך כגון שאמר לו בניסן מכור לי פירות שנה זו מה שילדו בכל חדש אבל האימהות לא קנה ודרך היוני' ל
שני וולדות בכל חודש זכר ונקבה חוץ מחודש אדר שאין יולדו' והנהו ולדות גם הם לסוף שני חדשים עושים וו
בכ' חדש וכל שני ולדו'קרויין בריכ': גמר' הלוקח בריכ'ראשונ'מניח לפרו'עם האם שאותן לא מכר לו ללוקח שכן
המוכרין פירות שובך לעזוב בריכה ראשונה להיות נוות לאימהות להתקיים השובך פן יברחו האמהו'והוא שובכו
מכר הילכ' מסתמא גם בריכה ראשונה של שנה זו עיכב עם השובך דזוהי קיום השובך ובגמר'מפרש דגם פירו' הרא
דההיא בריכה ראשונה שייר המוכ' להיות נוות להך בריכה ראשונה פן תברח דהא אאמה לא מנטוות ומכיון שת
בריכה ראשונה תבנה גם האם וכמנא מפסיד שובכו כך דעתי לפרשה בגמר': פירות כוורת של שנה אחת דב
הנולדים מן הכוורת: נוטל ג' נחילי' ג' חבורות הנולדות ראשונה כשלשה פעמים תשעה ימים או עשרה ימים זה אח
שכן דרך הכוורת בתחילת ימות הקייץ יוצא מן הכוורת נחיל של דבורים ילדות שילדו האמהות ויושבין על ענף
ומביא כוורת חדשה ומכניסן לתוכו וכן לסוף ח' או ט' ימים יוצא נחיל של דבורים אחר ומביא כוורת אחרת ריר
ומכניסן לתוכו וכן השלישי וקורין לו ט"ר ניל ויש שעושין עד שבעה ושמונה פעמים במלכות יון ובמלכות זו רובן ע
ב' פעמים והשלישי גרוע מכולן דאחרון אחרון גרוע הילכך דיי בג' נחילין ראשונים שהן חשובין: ומסרס כלומ' י
ואילך יגרום להם המוכר שיסרסו מאיליהן ולא יעשו עוד פירות כדי שיהו טרודין ועסוקין לעשות דבש וכל זמן ש
דבש אין עושין ולדות והדבש של מוכר הוא שכן דרך הכוורת לאחר שיצאו כל הנחילין עוש' דבש ויש שהורגין אותן
ולוקחים הדבש ויש שמריקין אותן לכוורת ריקנית ומסרס בגמ' מפרש: חלות דבש הכוורת לאחר שעשתה פירו' ו
הנחילים לוקחים את הדבש והוא עשוי חלו' חלו' ויש בו עשר'חלות או עשרים זה בנגד זה משעוה ודבש מעורב יחד
והמוכר חלות כוורתו ולא מכר את הכוורת רוצה הוא להכניסה בימות הגשמים להכניעה לשנה הבאה לעשות פ
והילכך מסתמא שייר שתי חלו' להפרנס בהן הדבורי' בימות הגשמים: גרופיות ענפי' וחוזר ונוטח כדאמרי' בברא"
ויטע כרם לא היה לו ליטע לא יחור אחד ולא גרופית אחת אמר ר' אבא בר כהנא הבנים עמו זמורות ובטיעו' ו חו
לתאנים וגרופיות לזתים: גמ' והתניא הלוקח פירות שובך מפריח בריכה ראשונה ושניה וקם ד' דשני בריכו ה
מן האמהו' הן כגון בריכ' ראשונה של ניסן ובריכה שניי' של אייר והילכ' קשיא למתני' דלא משייר אלא בריכ' ראשונה
אמהות לבדם אבל כל מה שילדו האמהות עוד הכל מכור: ה"ג בפירוש ר' חננאל הרומי לא קשיא הא לה הא לא"ר
האי שניי' אבריכה ראשונה קאי שיפריח גם בריכה ראשונה שתלד ההיא בריכה ראשונה לסוף שני חדשים כדי שי
נוות לאמן וכן משמע הא לה האי שנייה לה לבריכה ראשונה משיירין אותה כדי שתתקיים היא:

הא לאנה מ"ש אמה דמיצמות' אברת' עלה דיד ואזוגא ד' שבקינן לה איהי נמי תיצטו אאים, ואזוגא דשבקינן לה איבה אברתא מיצטוותא ברתא אאימה לא מיצטותא : פירו' כוורת נוטל ג' נחילין ומסרס : בכה מסרסן אמר רב יהודה אמר שמואל בהרדל אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינא לא ח הרדל מסרסן אלא מתוך שפיהן חד חוזרות ואוכלות את דובשון ר' יוחנן אמ' נוטל שלשה נחילין בסירוס בתניתא תנא נוטל שלשה נחילין בזה אחר זה מכאן ואילך נוטל אחת ומניח אחת: חלות ודבש מניח שתי חלות וכו': אמר רב כהנא דבש כוורת אינו יוצא מידי מאכל לעולם אלמא קסבר לא בעי מחשבה מיהיבי דבש בכוור' אינו לא אוכל ולא משק' אמר אביי לא צריכ' אלא לאותן שתי חלות רבא א"ר אליעזר היא דתניא

חמו'. בריכה ראשונ' דקתני במתני' ובברייתא' מה קאמר שמשיירין לה לאם בריכה ראשונה ממנה לה לצוואת ובאה הברייתא להשמיע כי דמהני בריכה זוכה של אם משיירין גם מזנה ראשונה בריכה ומאי א פירו' במתני' פי' בברייתא' ואי דקרי לפירות בריכה ושוב שנייה משו' דשניים הם נחמות של אימהן בני בנים ייים הם לזקנים וכין מתני' וייתא במוכר פירות סתם מיירי והמשנה ת' במכיר' אחת מיירי סוכ' הא' כמו שפירשתי של הברייתא פירשה יותר מן משנ' דמתני' לא מיירי בבני בריכ' ראשונה אם יפריח גם מהם או לא וכן ר"ח' בעיני נעיקו' יש לשוכות ה... דמוקי לה בשני שובכים או בשני מ מכירת ואין כהן ממש נשיטת השמועה אינ' מתישב' בהן כלל: ופריך תלמו' לא מ' מ"ט דיי בבריכה ראשונה בדקתני מתני' מפריח בריכה ראש' ולא קתני שתי בריכו' ומשיטא דמשום דמנטוותא אזכרתה כלומר אכ' יכה ר ראשונה דשבקינן ל לה ואזוגא הוא הזכר בן זוגה בן פר"ח ולא היה צריך התלמוד להזכי' דבר זה של משום דלא תיקשי מה לנו לנו' דברתא הלא יש לה בן זוג דמנטוותא כהד יא הי לב"כ יש לך דלכל היותר שני מיני גוות בעי מתני' בן זוגה וכו' : איסי כמי בריכה ראשונה תנטוות אאמה ואבן זוגה שהרי יש לה שני מיני גוות ולמה אנו מבריכין להניח לה בריכה ראשונה כדי שלא תברח היא ומתו' כך תברח גם האם ומריב השובך: ומשני אמה אברתא לבר מנטוותא שרחמי האם על הבת אבל ברתא דהיינו בריכה ראשונה לא מנטוותא אאמה לבר ואבן זוגה אלא א"כ יש לה בנים הילכך מניחין גם לבריכה ראשונה בנים דהשתא איכא חבורות טוב' אמה ובן זוגה ובריכ' ראשונ' ובריכ' של בריכ' ראשונ' בת הבת וכו' דאיכ' ג' חבורו' אפי' בני בריכ' ראשונ' לא ערקי דמנטוות' אאמם ואם אמם ואי' להניח להם בנים לאיצטוותי בהדייהו דהשתא האם מנטוות' אבהת' בריכ' ראשונ' ובריכ' ראשונה מנטוותא כמי אברת' בריכה שנייה לאם שהיא ראשונ' לה והיא מנטוותא אאמה ואאם אמה דהוו להו חבורות טובא כן נראית בעיני שיטת שמועה זו ויש לשובות רבות ואי איפשר ליישבן : בעה מסרסן דלשון סירוס וכרות משמע פשוטה של משנה : בחרדל להאכילן חרדל כדמפרש לקמיה : לא מדרג מסרסן אלא גרמא בעלמא קגרים להו כדמפרש : חד מר : ואוכלות את דובשן ומתוך שביעותן בטילות מפרייה ור"ה וחוזרת ועושות דבש : ורבי חנכאל פי' אוכלת דבש שבניקבי החלות וחוזרת ומגדלות בנקבים ואיכא למימר דלשנה הבאה יוולדו אותן הדבורים ויהיו של מוכר : ור' יוחנן לאו בסירוס של זכרות מיירי כלל אלא האי סירס לשון דילוג הוא כמו קרא' סירוסין במסכת מגילה ירושלמי' והכי קאמר מתני' נוטל שלשה נחילין ע"י דילוג ראשון שלישי וחמישי והמוכר יטול השאר שיהיה לשניהן מן הטובי' ומן הכחושין שכן דרך סתם מוכרי כוורת :במתני' תנא והכי הילכתא דברייתא עיקר וגם לשון המשנה דקתני ומסרס כן משמע שתחילה נטל שלשה נחילין רצופין ואחר כך מסרס זה נוטל אחד וזה נוטל אחד ומניח אחד לצורך המוכר : דבש אפילו בכוורתו אינו יוצא מידי מאכל ואע"פ שיש עת שהדבורים אוכלין דובשן אפילו הכי אינו יוצא מידי מאכל עד שיקבענו בפירוש למאכל דבורים א"כ דווקא בכוורתו הוי אוכל אבל אם זב מכוורתו הוי משקה ומטמא אלא א"כ חישב עליו להכיל' כדתני' בהדיא בר"ש בברייתא דמסכ' טהרות : לא מאכל לטמ' בככ"ב ולא משקה לטמ' ברביעית ומיהו לעצמו מקבל אוכל טומא' ככל שהו כדמפרש בתורת כהני' מכל האוכל אשר יאכל אכל. האי דבש בכוורתו ואין לו תורת אוכל כלל אפי' לקבל טומאה :שתי חלות שמניחין לימות הגשמי' לפרנסת הדבורים ומפורש בתוספתא שהן חלות חיצונות בפר"ח : רבא אמר ר' אליעזר היא משום דסתם דבש לא משמע ליה שתי חלות אלא כל דבש של כוורת הילכך ניחא ליה לרבא שפי לאוקמה כיחידאה : דתנן

הא כאמה והא בברת' כלומר משנה וברייתא חד הוא ומפריח בריכ' ראשונה דמתני' היינו בריכה ראשונה של כל אם ואם והא בברתה כלומר כל אם ואם בין בנו' בין אמהו' וברייתא כמי ה"ק מפריח בריכ' ראשונ' ושנייה היינו ראשונ' לבריכה שהפריח והיא כ' לאם לבריכה הראשונה שבשבילה מפריח אלו והוא הדין שנייה ושליש' ורביעית אלא דאטו כי רוכל' ליחשוב וליזל : דבש כוורתו אינו יוצ' מידי מאכל לעול' פ"ה עד שיקנהו למאכל דבורי' כפי' ואי' כרא' לר"י דאין לך דב' ראוי לאכיל' שיועיל בו שום דבר עד שיפסל מאכילת כלב : אינו יוצא מידי מאכל לעולם תימה לר"י דבמסכת מכשירי' חשיב' דבש בהדי שבעה משקים ואומ' ר"י דהיינו אחר שהופרש מן ה השעוה אבל בכוורתו שהוא עם השעוה יש עליה תורת אוכל ולא תור' משקה : תרוץ

תיד״ך ואימא הכי חישב עליו כו׳ אינו מניח הכריית
אלא הכי קאמר דבש בכוורתו אינו לא מ
אוכל ולא משקה לעניין זה שאם חשב לאכילה שיהא
מטמא טומאת אוכלים : בקנים וכנפני׳ מן הפקק
ולמעלה וא״ת כלא קנייה כמי
יש לו מן הפקק ולמעלה מ
מתנאי יהושע כדאמר כש׳פ
מרובה וי״ל דלאו פירכ׳ היא
כלל דאין לו רשו׳ לחתו׳ כאנס
שא בשביל נטיעה ודווקא מן
האדם שאינו עושה פירות
וממקום שאינו עושה פירות
וממקום שאין רוא׳ את החמ׳
כדאמר התם ועוד דכמה פ
פקקים יש בגפנים וקני׳ והכ׳
מן התחתון והתם מן העליון
: לא

דתנן כוורת דבורים כו׳ ככ
הבית : הרי הוא כקרקע ו
לא הוי אוכל לקבל טומאה ו
ה״ג דבש שזב מן הכוורת אי

דתנן כוורת דבורי׳ ר׳אליעזר אומ׳ הרי הן כקרק׳ וכותבין עליו פרוזבול ואינה מקב׳ טומא׳ במקום והרוד׳ ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרי׳ אין כותבין עליה פרוזביל ואינה כקרקע ומקבלת טומאה במקום׳ והרוד׳ ממנה בשב׳ פטו׳ אמר רבי אילעזר מ״ט דר׳אליעזר דכתי׳ ויטבול אות׳ ביערת הדבש וכי מה ענין יער אצל דבש אלא לומר לך כה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת מיתיבי דבש הזב מכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה בשלמא לאביי ניחא אלא לרבא קשיא אמר רב זביד כגון שזב על גבי בלי מאום רב אחא בר יעקב אמר כגון שזב על גבי קשקשין מיתיבי דבש בכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה חישב עליו לאכילה מטמא טומאת אוכלין למשקין מטמא טומאת משקין בשלמא לאביי ניחא אלא לרבא קשיא אמר לך רבא תריץ הכי חישב עליו לאכילה אינו מטמ׳ טומאת אוכלין ל למשקין אינו מטמא טומאת משקין תניא כוותיה דרב כהנא דבש בכוורתו מטמ׳ טומא׳ אוכלי׳ שלא במחשבה זתי׳ וקוצץ מניח שרשי נרופיו: ת״ר הלוק׳ אילן מחברו לקו׳ ומגבי׳ מן הקרק׳ טפח וקוץ בתול׳ השיקמה שלשה טפחים סדן השיקמה שני טפחים בקנים ובגפני׳ מן הפקק ולמעלה בדקלי ובארזים חופר ומשרש לפי שאין נזען מהלי׳ ובתולת השקימה שלשה טפחים בעינן ורמינהו אין קוצצין בתולת השקימה בשביעית מפני שהיא עבודה רבי יהודה אומר כדרכו אסו׳ אלא מגבי׳ י׳ טפחי׳ או גומ׳ מעם הארץ הוא דקשי הא איד׳ מעלה לה אמר אביי שלשה טפחים מעלי׳ לה כעם הארץ ודאי קשי לה מכאן ואילך לא

חולין כן כראה בעיני : קשקשין קיסמין דקין שאין ראוי לאוספו אכל גבי כלי מאום חשיב אוכל : בשלמא לאביי ניחא דמוקי לה בשתי חלות ולא תיקשי לרב כהנא : אלא לרבא קשיא לרב כהנא דבעל כרחיך לאו רבי אליעזר היא דמחשבה לא מהניא ליה לשוויי׳ כתלוש כי היכי דלא מהני לפירו׳ מחוברי׳ לקרקע לקבולי טומאה במחשבה : טפח דהדר וצמח ואע״ג דלא אכח שום גרופית : בתולת שקמה שלא נקצצה מעולם : סדן שסבר נקצץ פעם אחרת וגדל : לפי שאין נזעו מחליף אם יניח ממנו חוץ לקרקע הואיל ונקצץ כראשו : ובתולת השקמה ג׳ טפחים בתמיה והלא די בפחות : מפני שהוא עבודה שיגדל יותר וכתב וכרמך לא תזמור : כדרכו אסור כדמפרש לקמ׳ : מן הקרקע עד י׳ טפחים ולתנא קמא איכא למימר דלית ליה האי שיעורא אלא שיער אחרינ׳ כגון משלשה ולמעלה אסור : קוצץ מלמעלה מעשר היזק הוא לאילן ומכחישו : הא אידך טפח או שני טפחי׳ מעלי ליה ואמאי קתני לעיל שלשה טפחים כמשהו שניא : מכאן ואילך מן הקרקע עד ג׳ ומשלש עד עשרה ; לא

לי שא מספקא לן מסו׳ כך גבי שביעית שאסור ידי דודאי קשי דפשיט׳ דספק איסור דאוריית׳

לא מקשי קשיא ליה ולא עלויי מעלי ליה לאו דוקא דאם כן גבי שביעית אמאי אסור הא אמר במועד קטן אוקמי אילנא שרי אכרויי אילנא אסור אלא לא ודאי מיקשי קשיא ולא עלוייה מעלי לי׳ :

מה ארז אינו עושה פירות וא״ת הא אמ׳ בפ״ק דע״ז מאי אינטרוכל פירא דארזא וי״ל דהת׳ בשאר מיני ארזים שעושים פירות והכא בההיא שאין עושין פירות : **שיטה** תורניתא והא דאמר בפ״ק דע״ז דתורניתא אין לו עיקר לאו היינו תורניתא דהכא אלא מין אחר אבל האי שהו׳ מין ארז יש לו עיקר : **ערמונים** הכאן מוכיח רבינו תם דערמונים אין זה שקורין קשטנים דהא בפרק לולב הגזול אמר ענף עץ עבות שענפיו חופין את עצו ואיזה זו הוי אומר זה הדס ופריך ואימא זיתי׳ בעינן עבות וליכ׳ ואימא דולב׳ ואי ערמון שהוא דולב׳ היינו קשטנים מאי פריך הלא אינו עץ עבות : ממאן

לא מקשיא קשי לה ולאו עלויי כערלה להגבי שביעיה עבדינן מידי דודאי קשי לה גבי מקח וממכר עבדינן מידי דודאי מעלי לה בדקליה ובארזי חופר ומשרש לפי שאין גזען מחליף וארז אין גזעו מחליף והא דריש רבי חייא בר לולייני מאי דכתיב צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגא אם נאמר תמר למה נאמ׳ ארז ואם נאמ׳ ארז למה נאמר תמר אלו נאמר ארז ולא נאמר תמר הייתי אומר מה ארז אין עושה פירות אף צדיק אין עושה פירות לכך נאמר תמר ואם נאמ׳ תמר ולא נאמר ארז הייתי אומ׳ מה תמר אין גזעו מחליף אף צדיק אין גזעו מחלי׳ לכך נאמר ארז אלא הב״ע בשאר מיני ארזים בדרבא בר רב הונא דאמ׳ רבא בר רב הונא אמרי בי רב י׳ מיני ארזים הן שנ׳ אתן במדבר ארז שיטה והדסה ועץ שמן אשי׳ וגומר ארז ארזא שיטא תורניתא הדס אסא עץ שמן אפרסמא ברוש ברתי תדהר שאגא ותאשור שורבינא הני ז׳ הוי כי אתא רב דימי אמ׳ הוסיפו עליהן אלוני אלמוני׳ אלמונים אלונים בוטני אלמונים בלוטי אלמוגים כסיתא א״ד ערנים ערמוני אלמוגי ערונים ערי ערמוני דולבי אלמוגים כסיתא : מתני׳ הקונ׳ שני אילנו׳ בתוך שדה חברו הרי זה לא קנה קרק׳ ר״מ אומ׳ קנה קרקע הגדילו לא ישפה והעולה מן הגזע שלו ומן השרשי׳ של בעל הקרקע ואם מתו אין לו קרקע קנה שלש׳ קנה קרקע הגדילו ישפה והעולה בין הגזע ומן השרשין שלו ואם מתו יש לו קרקע : גמ׳

ערי מין ... כיים וקורין לדיר : ודולבי קישטני״ר : מתני׳ הקונה שני אילנות סתמא לא קנה קרקע סביביו כלל ואפילו מקום האילן והרי הוא כמי שקנאן לפירותיו שכשייבש יעקרנו וילך : קנה קרקע דחשבי להו שדה האילן : הגדילו הרחיבו הענפים הרבה : לא ישפה לא יקנוץ אותן בעל הקרקע אף על פי שהצל רע לבית השלחין דכיון דאין לו קרקע לבעל האילנות הרי שיעבד לו שדהו לנורך האילנות כל צורכן שעל מנת כן לקחו : גזע בגמרא מפרש : שלו של בעל האילן דמגופ אילנו קאתי : של בעל הקרקע דכיון דמתחת לקרקע יוצא מקרקעו גדל : ואם מתו יבשו : אין לו קרקע ליטע אילן אחר במקומן : קנה קרקע דחשיבי שדה האילן ובגמ׳ מפ׳ כמה יש לו קרקע והיאך בשוי׳ דמצטרפי׳ : הגדילו חוץ לקרקע שלכן : ישפה המוכ׳ דכיון דאין נטועין בשל מוכר כי אם בקרק׳ של לוקח והמוכר לא שעבד לו קרקע שלו אינו מניחין ליכנס בשלו מאחר שמזיקין לו : גמ׳

גמ' תנן התם הקונה שני אילנו' בתוך של חברו מביא ואינו קורא ר' מאי' אומר מביא וקורא אמר רב יהודה אמ' שמואל מחייב היה רבי מאיר אף בלוקח פירות דאילן ממאי מדקתני משנה יתירה מכדי תנא ליה דיש לו קרקע פשיטא דמביא וקורא אלא שמע מינה מחייב היה רבי מאיר אף בלוקח פירות האילן

והא

במאי מדקתני משנה יתירא ואם תאמ' והא דתנא בסיפא במסכת ביכורים הקונה שלש אילנו' בתוך ש' חבירו מביא וקורא ר' מאיר אומר אפילו שנים אמאי איצטריך ההיא משנה כיון דלרבנן קונה קרקע אם כן פשיטא דמביא וקורא וכי תימא איידי דנקט ר' מאיר שנים מביאין וקורא נקט נמי שלש לרבנן דמביא וקורא מ"מ אמאי איצטריך תו דברי ר' מאיר בסיפא דקתני ר' מאיר אומר אפי' שנים מביא וקורא וכי תימא איידי דתנא רבנן תנן נמי רבי מאיר אם כן מאי קשיא ליה הכא משנה יתירא דילמא איידי דתנן רבנן תנא נמי רבי מאיר דלרבנן אצטריך לאשמועינן דמביא ואינו קורא דלקמן בעי מאי טעמא דרבנן בשני אילנות ועוד תימא לרשב"א דאי מחייב רבי מאיר בלוקח פירות מן השוק בסיפא דקאמר רבי מאיר אפילו שנים הוה ליה למימר אפילו לקח פירות מן השוק : ההוא למעוטי חוכה לארץ והכי נמי דריש בפ"ק ראשית הבא ארצך למעוטי חוכה לארץ ותימא אמאי איצטריך מיעוטא הא אמר בסוף פר"ק דקדושין כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ ויש מפרשים משום דבכורים איתקשו לבשר בחלב דכת ראשית בכורי אדמתך וגומר לא תבשל גדי בחלב אמו ובמכילתין בהדיא מקיש להו וסלק' דעתך שיהו נוהגין אף בחוצה לארץ כמו בשר בחלב ולרשב"א פראה דלא חשיבי בכורים מצוה תלויה בארץ דלא דמי לתרומה ומעשר וחלה דהתם גוף הפירות מחוייבין בתרומה דטבל נינהו ואסורין באכילה ולכך חשובין הן תלוין בארץ אבל בכורים אין החיוב תלוי בפירות אלא באדם דאין נאסרין באכילה אף על פי שלא הפריש מהן בכורים ועוד מדלא חייב תרומת ומעשר עד שיתמרח בכרי חובת שהחיוב תלוי בפירות לפי שלא הגיע עדיין זמן חיובן אבל בכורים ודאי חובת הגוף נינהו כעבודה זרה דילפינן מיניה בקדושין שאין החיוב תלוי בפירות אלא באדם ואפילו כעודן באילן מתחייב כדתנן במסכ' ביכורים כיצד מפרישין ביכורים יורד אדם לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה אשכול שביכר קושרו בגמי ואומר הרי אלו בכורים ואף על גב דאם אין לו אינו חייב לקנות מכל מקום חובת הגוף נינהו כמו חובת ציצית דאף על גב דאין חייב לקנות טלית כשאין לו חשיב חובת הגוף : למעוטי אדמת גוי רשב"ם גרס והא תרי אדמתך כתיבי ולפי שקשה לו אידך אדמתך למה לי מגיה הספרים והא כתיבי תרי אדמתך חד למעוטי אדמת גוי ותד למעוטי אדמת גר ובאיכס דקק עצמו דחד אדמתך דרשינן בפרק קמא דביכורים הנוטע בתוך שלו והבריך לתוך של חברו או לתוך של רבים הרי זה אינו מביא משום דכתיב אדמתך עד שיהו כל הגידולים מאדמתך ודווקא לוקח פירות מביא וקורא לרבי מאיר ולא מבריך בשל חבירו דכיון דקנה מחבירו חשיב אדמתך ועוד לית לן למעוטי לוקח מגר כיון דגר עצמו בר הבאה הוא כדתנן אלו מביאים ולא קורין הגר מביא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו ומכח ההיא משנה לא היה מביא ר"ת לגרים לברך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחלת לאבותינו ארץ טובה וקתני נמי כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם ואם היתה אמו מישראל אלהי אבותינו ונר' כראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כההיא משנה של בר יהודה דפליג עלה כדאיתא בירושלמי דאמר תני בשם רבי יהודה גר עצמו מביא וקורא מאי טעמא דאמר קרא כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היה אב לארם מכאן ואילך לכל גוים רבי יהושע בן לוי אמר הלכה כרבי יהודה עובדא אתא קומי ר' אבהו ואורי כר' יהודה והא דאמ' בפ' בתרא דמכות כיון דאיכא גר דבעי למימר אשר נשבעת לאבותינו ולא מצי אמר אתי שפיר כר' יהודה ומשיך אלתת לנו דסיפיה דקרא והא דאמר ר' יהודה בירושלמי דמביא וקורא דווקא גר מצי קרי חותן משה דמצי אמר לתת לנו שנטלו חלק בארץ כדכתי' והיה הטוב ההוא אשר ייטיב וגו' והטבנו לך שנתנו להן דושנא דיריחו כדאמר בספרי והכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר' יהודה אומר כל הגרים מביאים ואינם קורים ובני קני חותן משה מביאים וקוראים ור"ת אומר דההיא דירושלמי משבשתא היא דה"כי מצי למימר גר קורא אפי' מבני קני ארמי אובד אבי דהיינו יעקב וירד מצרימה וירעו אותנו ויונינאנו והאי דתוספתא מוקי כאמו מישראל דמצי אמר לאבותינו וכן נתת לנו אם הוא מבני קני ופליג אמתני' דמסכת בכורים דקתני כאמו מישראל מביא וקורא ונר' כר דמתני' נמי איירי בבני קני ולא פליג משום דאמו מישרא' לא מהני ליה למימר לתת לנו דהא אמו עצמה אינה קוראה כדתנן במתני' האשה והשליח והעבד וטומטום ואנדרוגינוס אינן קורין דלא נטלו חלק בארץ דממעט להו בספרי מאיש לפי פקודיו אף על פי שהיה להן חלק ע' ירושה כיון הוא דלא קרי דלא עדיף מאמו :

גמ' תנן התם במסכת ביכורים : כל הרקור שלא קנה קרקע ולא קרינא ביה פרי האדמה מנחמכת ולקמיה פריך אם כן למה מביא : מביא וקורא מאיר לטעמיה דסבירא ליה קנה קרקע אבל באילן מודה : מחייב להביא ביכור בלוקח פירות שבאילן ואות שביכרה תחילה קושר נמי לידע שמבכרת היא וזה דקתני הקונה שני אילנ' משום דרבנן נקט להו רבי מאיר אפילו באילן שאין לו קרקע מביא וקורא משנה יתירא הך דבכורים אלא [illegible] מינה מחייב [illegible] רבי מ[illegible] כו' והכי ק[illegible] אפילו [illegible] כדבריכם כן הוא דשני א[illegible]ת אין להם קרקע אפילו [illegible] מביא וקורא דלא חיישינן לקרקע גבי מיק[illegible] ביכורים : והכתי'

ההוא

והא כתיב אשר תביא מארצך ההוא למעוטי חוצה לארץ והא כתיב אדמתך למעוטי אדמת גוי והכתיב אשר נתת לי דיהבת לי זוזי וזבני בהו מתיב רבה הקונה אילן אחד בתוך של חברו מביא ואינו קורא לפי שלא קנה קרקע דברי רבי מאיר תיובתא אמר ליה רבי שמעון בן אליקים לר' אלעזר מאי טעמא דר' מאיר באילן אחד ומאי טעמא דרבנן בשני אילנות אמר לו דבר שהראשונים לא אמרו בו טעם תשאלני בבית המדרש כדי לביישני אמר רבה מאי קושיא דילמא רבי מאיר באילן אחד כפוקי מספק ליה ורבנן בשני אילנות ספוקי מספקא להו ומי מספקא ליה והא קתני לפי שלא קנה קרקע דברי רבי מאיר אימא שמא לא קנה קרקע וליחוש דילמא לאו בכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה דמקדיש להו והא בעי מאכלינהו דפריק להו ודילמא לאו בכורים נינהו וקא מפקע להו מתרומה ומעשר דמפריש להו בשלמא תרומה גדולה יהיב לה לכהן מעשר שני נמי יהיב לה לכהן מעשר עני נמי יהיב ליה לכהן עני אלא מעשר ראשון דלוי הוא למאן יהיב ליה דיהיב לי' לכהן כרבי אלעזר בן עזריה דתניא תרומה לכהן מעשר ראשון ללוי דברי רבי עקיבא רבי אלעזר בן עזריה אומר מעשר ראשון לכהן ודילמא בכורים נינהו

תיו' א' כיא מארצך אבל לוקח פירות לא מביא והכתיב אדמתך ראשית בכורי אדמתך למעוטי אדמת גוי שאם יש לגוי קרקע בארץ וא ממנו פירות אין מביא מהם בכורים ונראה הכי גרסינן והכתיב תך אדמתך שני פעמים ב ראשית בכורי אדמתך ר ואלה שמות באלה ה זפטים וכבי תשא וקמשני למעוטי אדמת גוי נ למעוטי אדמת גר שהרי ש כמו מן המביאין ולא ין הוא כדתנן במסכת ים שאין יכול לומר אשר בע לאבותינו לתת לנו ף האי קרא למעוטי קונה מפירות קרקע לא מביא ולא קורא: תיובת' וכל הנך קראי דלעיל דרשי בסיפרי ובמסכת בכורים בפרק ראשון: אי טעמא דר' מאיר באילן ד כיון דאינו קורא משום כ אשר תביא מארצך מביא הא מקבל כמי עט ליה קרא: מספקא א אי קנה קרקע מן הדין ו לא והאי דאמרי לא קנה קרקע היינו משום דיד המוכר על העליונה דמספיקא לא מפקינן מיניה: דילמא לאו בכורים נינהו דשמא לא קנה קרקע וקמעייל חולין לעזרה ודרשי' בסיפרי כי ירחק ממך המקום וזבחת בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקירוב מקום חולין שלך והוא הדין לכל הבאת חולין בעזרה שאסו' אי נמי מדרבנן דילמא איכא דחזי ליה דנוהג כהן מכהב חולין כדינן ושנו קדשי' בן הואיל ואייתינהו בעזרה ואתי לזלזולי בקדשים: דמקדיש להו על התנאי אי הוו ביכורי' שפיר ואי לאו ליקדשו לקנות כהן קרבן: והא בעי מיכלינהו לכהן ושמא קדושת דמים יש בהן וכהנה מן ההקדש ומועל: ומשני דפריק להו אחר שהכניסם לפני המזבח והניף: וקא מפקע להו מתרומה כו' וכמנא אוכל טבלים אבל בכורים הרי הן כתרומה דכתי' תרומת ידיך אילו הביכורים וכל שדהו יכול לעשות בכורים כדתנן במסכת ביכורים: ומשני דמפריש: למאן יהיב ליה ואין לנו לעשות תקנה לגזול את הלוים: מעשר שני נמי אם שנה ראשונה או שנייה של שמיטה הוא יהיב ליה לכהן דאיהו לא מצי אכיל ליה דילמ' ביכורים נינהו: מעשר עני נמי אם שנה שלישי' היא: מעשר ראשון לכהן ולא ללוי כדמפרש בכתובות בפרק האשה שנתארמלה ומוקי לה לבתר דקנסינהו עזרא ומשמע ליה לר' אלעזר בן עזריה לוים דקרא אף כהנים במשמע דבעשרים וארבע מקומות נקראו כהנים לוים:

ההוא למעוטי אדמת גוי תימא לרשב"א אמאי איצטריך הא לרבי מאיר יש קניין לגוי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר דתנן אין משכירין בתים לגוי בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ומפרש בגמרא מאי ואין צריך לומר שדות דמפקיע להו ממעשר כמי וכראה לר"י דדילמ' מהכא הוא דגמר בכל דוכתא דיש קניין והיינו אורש"בא דההיא דע"ז י"ל אפילו כמ"ד אין קנין ושם מפורש: ודילמא לאו בכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה בכל מקום שיש בעין הקרבה כי הכי שיש הגשה או תנופה למ"ד בפרק הזרוע נבי חזה ושוק דקאמר אי מאכראי לפני ה' כתיב ואי מנואי קא מעייל חולין בעזרה דיש בהן תנופה אבל דבר שאין עושין בו הקרבה כלל כההוא אין שייך איסור הכנסת חולין בעזרה דא"כ לא יכנס כהן בבגדי חול ויכנס בעזרה וגם ישראל לא יכנסו בעזרה ועוד דקאמר בהקומץ רבה יאכלוה שיאכלנו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השבע: אלא מעשר ראשון דלוי הוא ואע"ג דמאי אינו חייב ליתנו מספק משום דמני אמר אייתי ראייה דלא מתוקן הוא ושקול אורש"בא דלא דמי דהכא אין הכהן מוחזק יותר מן הלוי ושל ישראל ממה נפשך אינם דאם בכורי' הם דכהן הם ואי לאו בכורים נינהו א"כ מעשר ראשון הוא והוו דלוי ועוד דמאי דלא הוי אלא ספיקא דרבנן אין צריך לקיים מנות נתינה: דמקדש

ובעו

ובעי קרייה קרי' לא מעכב ולא והאמר רבי זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ושאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו דעביד לר' כרבי יוסי בר חנינא דא' בצרן ושיגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא מאי טעמא דכתיב ולקחת והבאת עד

דמקדש להו תימ' דבפ' התודה גבי תוד' שנתערבה בתמורת דמשני דילמא לאו תודה היא והוי לחם חולין בעזרה ואמאי לא פריך דלקדוש ליה ע על תנאי שאם איננה תודה יקדש הלחם לבדק הבית או לדמי נסכים וי"ל דגבי תודה כיון שעשה ארבעים חלות מארבע מינים מוכחא מילת' טובא שלשם תודה מביאים להכי אפילו הקדיש חשיב חולין בעזרה כיון שאין דרך לעשו' משאר הקדש מה שעשה מזה אבל הכא בכורים כי מקדיש להו לדמי לא מיחזי חולין בעזר' שא כשאר הקדש שדרך להביא הקדש בעזרה כדאמ' גפן של זהב היתה שם שכל מי שמתנדב גרגיר מביא ותולה בה שאינו עושה בכורים אלא הגשה אבל המזבח לרבנן ואפילו לרבי אבי' דמצריך תנופה אין הוכחה כל כך מתנופה שלשם בכורים מביאן ואפילו בקריאת הפסוקין אין הוכחה כל כך אלא הוי כקורא בתור' הואיל ואינו עושה בגוף הפירות כלום :

תרומה לכהן ומעשר ראשון ללוי לדברי רבי עקיבא לא כפ"ה דפירש דפליגי בתר דקנסינהו עזרא שא מדאורייתא פליגי כדאמרי' בים מותרו' דמפיק טעמייהו מקראי והוי לרבי עקיבא דווקא ללוי ולר' אלעזר אף לכהן אבל בתר קנסא הוי לרבי עקיבא אף לכהן ולר' אלעזר בן עזריה דווקא לכהן וה"מ לשנויי הכא אפי' בר' עקיבא ובתר קנסא אימא שיפרים עליהן ממקום אחר על תנאי שאם אינן בכורים יהו פירות הללו מעשר ואם הם בכורים יהא מעשר של אלו בכפונס. או בדרו"מ ומעש' עני שלהם יהיב ללוי עני ואם מעשר שני יעלה ויאכל ב בירושלים ובחד מהנך שנויי צריך לשנויי אליבא דרבי מאי דמאי טעמא באילן אחד מביא ואינו קורא דלדידי' ליכא למימר כר' אלעזר בן עזרי' דבהדי' פליג עליה בים מותרו' :

כל הראוי לבילה כו' עיקר מילתא בפרק המנחות והנסכים גבי הרי עלי ס"א כדפירש הקונטרים ואם תאמר ומאי פריך התם וכי לא בלל מאי הוי והתנן אם לא בלל כשר נהי דבלילה לא מעכבו מכל מקום ל לכתחילה מצוה לבלול וטוב שיביאו בשני כלי' דיכול להבי' בין בכלי אחד בין בשני כלים כמו שירצה כיון דנדר סתם דדוקא כי אמר הרי עלי שני עשרונים להביא בכלי אחד תנן התם דאם הביא בשני כלים פסול ואור"י דהך דס"א קאי אהך דקתני ריש' מתנדב אדם מנחה ג' עשרון ומביא בכלי אחד ואם אמר הרי עלי ס"א כלומר מנחה של ס"א דהשת' צריך להביא בכלי אחד דכיון דאמר מנחה לקרבן גדול קא מכוין :

דעביד להו כרבי יוסי בר חנינא פירש שלא יעשה לקיחה והבאה באחד ואם תאמר ומי דוחקו לומר דעבידי כר' יוסי בר חנינא ליתא דעבידי כמתני' שסיגרם וגמרי ביד שליח כדתנן במסכת

וכעי קרייה והילך יאכל כדאמרינן בפ' בתרא דמ במנחות בפר' המנחות ה עשרון ומביא בכלי אחד ו

להיבלל מעכבת בו דכיון ד לבלול דכתיב בלולה ש"מ ש שיכול לקיים בה מצות בילו' מנחה בזו לא נוה להביא וה הקיטנית דאינה בלוס שכל ו עיכוב בעיקר הבאתו להביא ולא בענין אחר אבל מגווי כגון תנופה בקרבן בלילה כי הכתו' לשנות עליו ולעכב וים כמי דחזו לקרייה בעינן ואע' שמביאין ולא קורין במשנ' בי כי מייתי ע"מ שלא לקרות מיין חנוכה דמביא ואינו קורא כ אבל הנך בכורי' דמייתי להו מן התורה דשמא קנה קרקע בצרן ושיגרן ביד שליח או שמת בצרן ומת בחצי הדרך ומיב' של או שהביאוהו הבעלים עצמן מ קורא אין הבעלים קורין כדמפרש טעמא :

ולקחת והבאת דכתב ולקחת מראשית פרי האדמה אשר תביא והאי ולקחת קרא יתירא הוא דמצי למיכתב והבאת מארצך ודרשינן ביה מי שלוקח דהיינו בוצר הוא מביא דבעינן הבצירה וההבאה עד לירושלם כולה באדם אחד הילכך היכא דבצרן איהו והשליח הביאן לא הויא לקיחה והבאה באחד אלא בשנים וכן היכא דמית בדרך לא הויא לקיחה וגמר הבאה באחד אבל היכא דבצרן שליח והביא לירושלם או קורין הבעלים דשלוחו של אדם כמותו ויכול לקרוא הבה הבאתי וגומ' ומיהו שליח עצמו לאו בר קרייה הוא כדתנן במסכת בכורים שאין יכול לומר אשר נתת לי ה' והבא כמי בוצרן ושולחן ע"י שליח דפטר להו מקרייה והא ליכא למיפרך דמהבאה כמי ליפטר שהרי בקרקע קדשו כדתנן במסכת ביכורים : מכדי

ביכורים דשליח מביא ואינו קורא וי"ל דהכי קאמר רבי מאיר מביא ואינו קורא משמע שמביא הוא בעצמו ולא שמשגרם ביד שליח : **בצרן** ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך

יוסי כמו
כתורה :
כורים קא
תיב דוכר

א לקיחה והבאה כאחד והא
ר ליה רב אחא בריה דרב אויא
י מברי פסוקי ניגהו ליקרי אמר
וס דמחז׳ כשיקרא רב משרשי׳
: חיי אמ׳ דילמ׳ אתי לאפקועינהו
ה ומעשר : הגדילו לא ישפה
היכי דמי מן הגזע והיכי דמי
ישין אמר רבי יוחנן כל שרואה
ה זהו כן הגזע ושאינו רואה פני
ו מן השרשים וליחוש דילמא
ארע׳ שירטו וא״ל תלתא זבינת לי
י ארע׳ אלא אמ׳ רב נחמן יקוץ וכן
נן יקוץ אמ׳ רב נחמן נקיטינן דקל
גזע סבר רב זביד למימר אין לו
על דקל דכיון דלמיחפר ולשרש
סוהי כסח דעתיה מתקיף לה רב
הא הקונה שני אילנות דלמחפר
רש קיימי וקתני דיש לו גזע אלא

כדרך מביא ואינו קורא תימא והא בראו לקריאה ונדחו והוה לן למימר ירקבו כדאמר רבי זירא בפרק בתרא דמכות הפריש בכורי׳ לפני החג ועבר עליהם החג ירקבו משום דקודם החג הוו חזו לקריאה ואחר החג תו לא חזו ומשיב להו מטעם זה התם אין ראויי׳ לבילה דבילה מ מעכבת כהן ותי׳ רבינו חיים דהכ׳ איירי כגון שהי׳ בדעתו מתחילה כשבכרן לשגרן ביד אח׳ דאז יכול לשגרן ביד אחר כאלו לא בראו לקריא׳ מעולם כדמוכח בירושלמי דבכורים דגרסי׳ התם רבי יוחנן וריש לקיש בשם רבי אושעיא אומ׳ כשלקטן לשולחן ביד אחר אבל אם לקטן להביאן הוא לא ישלחנו ביד אחר דכל הבכורי׳ שנראו להיתר קריא׳ אין נתרין אלא בקריאה וקאמר בתר הכי מתני׳ פליג׳ הפריש ומכר שדהו מביא ואינו קורא קיימנוה שנתן דעתו למכור משעה ראשונה והא דתניא יבש אילן או נקצץ מביא ואינו קור׳ כשייבש משעה ראשונה ולפי זה הפר׳ בכורים לפני החג על מנת להביאן לאחר החג לא ירקבו אלא אחר החג מביא ואינו קורא ומה שפירש הקונטרים דבבירה היא הלקיחה אין נראה לרבינו תם דלקיחה לא משמע בבירה אלא לקיחה מתוך הבית ועוד דלא קתני או מת שליח אלא ומת משמ׳ דמת הויא לקיחה והבאה בתרתי ועוד דהכי הוה ליה למיתני בברן ושיגרן ביד שליח או בברן שליח והוליכן הוא אלא נראה לרבינו תם דלקיחה מתוך הבית הויא לקיחה ובברן אורחא דמילתא נקט שהוא רגיל ללקט מה שבכרא׳ בעיניו ולא שליח משום דבכורים אין להן שיעור :

עד שתהא לקיחה והבאה כאחד פי׳ דבברן שליח והביאן לירושלם קורין בעלים דשלוחו של אדם כמותו ויכול לקרות הנה הבאתי ונגמר ואין בר׳ שיקראו בעלים כדמשמע בירושלמי :

מתקיף לה רב פפא והא קונה שני אילנו׳ דלחפור ולשרש קיימי כו׳ פירש הקונטרים דפריך משום דמתני׳ לא מפלגא ומיירי אפילו בדקל ותימא דאם כן מאי משני רב פפא לדידיה כמי תיקשי ומה שתירץ בקונ׳ זהו דוחק ועו״ד דמפרש דמזבין ליה לחמשה שנים שאם ימות תוך כך יטע אחר במקומו הא קתני ואם מתו אין לו קרקע דהיינו שלא יטע אחר במקומו דאי לזרוע תחתיו קאמר דאין לו קרקע בשמתו פשיטא

כשיעו׳ המפור׳
ד המוכר דהוי
כן למימר היוצא
ומכר : אמר רב
מתני׳ דקתני היוצא מן הגזע שלו לא שיניחנו
אלא הרי הוא שלו על מנת לקוצו ולשרוף :
ורבותינו : דקל אין לו גזע לקמיה מפרש : אין
מן הגזע לבעל הדקל דכיון דלחפור ולשרש קאי
אילן דהא לא קנה קרקע : אבותי משת
בעל הדקל מן העתיד לצאת מן הגזע דסבור הוא
ש הדקל מהרה ולא יוציא גזע דלא דמי לשאר
שאם ייבשו בראשן קוצצן למטה וחוזרין וגדילין
זען מחליף כדתניא לעיל אבל דקל מאחר שייבש
תקנה כדתניא לעיל בדקלי׳ ובארזים חופר ומשרש
מייאש מן היוצא מן הגזע ולא נתכוון לקנותו :
הקונה שני אילנות דמתניתין בכל אילנות מיירי
לו בדקלי׳ ואף על גב דלחפור ולשרש קיימי כשימותו
אין לו קרקע ואפי׳ הכי קתני מתני׳ דיש לו גזע :
אלא

לא אמר רב פפא לא תי
ומשרש אלא אין לו גזע
מטעמיך אלא לפי שא
כלום אלא מלמעלה כו

אלא אמ׳ רב פפא אין לו גזע לבע׳ הדקל לפי שאין מוציא גזע ולרב זביד קשיא מתני׳ דזכין לחמש שנין: קנה שלשה קנה קרקע: וכמה אמר רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו מתקיף לה ר׳ אלעזר השתא

מנ
ויונ
בע״ה
הרני
ולא כ
להוני
מסיק
:
ליה דאוכ
ר

גזע מיירי: דזכין ליה לאחר אחר במקומו והילכך כיון דקא קנוב לא מסח דעתיה מן ה שאפילו אם ימות לסוף וס או יומ התם ודאי מסח דעתיה: האילנות והכופות: וביניהן קרקע מ זה לכופות אילן זה: וחוצה להן שכלין כופותיהן ולחוץ: כמלא כידו ללקט פירות הכופות החיצונו׳ כ דרך אריתי מורי ולקמן מפרש כמה: כמלא אורה וסלו אחוצה להן קאי בתאינים וכוכר בענבים וקוצר בתכואה ומוסק בזתים ומלקט בשאר אילנות: אלעזר לר׳ יוחנן דיהיב ליה דרך חוצה להן וסלו כדי להלך סביב האילנות ללקט פירותיו:

הם

פשיטא דהא אפילו בעודן האילנות חיות קתני דלא קנה קרקע ונראה לרבינו תם דרב זביד נקט דקל וכל דדמי ליה כגון ארזים ושאר אילנות שסבר נקננו פעם אחת דתו אי יבשי אין גזעו מחליף והשתא פריך ליה רב פפא שפיר דמסתמא מתני׳ איירי ברוב אילנות דקלים וארזים ושאר אילנו׳ שנקננו מרובין משאר אילנות שלא נקננו ומשני דמתני׳ איירי דזכין לי׳ לחמשה שנים ומסתמא לפי שהן נטיעות ואין דרכן למות בה׳ שנים איירי ולא אסח אדעתי׳ ומיהו אם מתו בתוך ה׳ שני׳ לא יטע אחרים במקומן ובג׳ אילנות דקנה קרקע יטע אחרים במקומן עד מפ׳ ר״ת לפי שיטת ר״ת דלא גרים במילתיה דרב זביד אין לו גזע לבעל הדקל שלא סבר רב זביד למימ׳ אין לו גזע כלום אין לו דין גזע דכימ׳ העולה משרשי׳ לבעל הקרק׳ שא הכל לבעל הדקל ואפי׳ העולה מן השרשין דכיון דלחפור ולשרש קיימי כשיבש האילן יקח בעל האילן את השרשין ויחפור וישרש את הכל אסוחי אסח דעתיה בעל הקרקע ולאו דווקא נקט דקל דהוא הדין שאר אילנות והיינו טעותא דאם כן אמאי קאמר רב נחמן דקל ומתניתין לא קשיא דהא משני ליה בדזכין ליה לחמשה שנים ובתר חמשה שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש ואין להקשות לכל הפירושים דכיון דלוקח מסתלק מן האילנות לאחר חמשה שני׳ היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקוץ כדאמ׳ רב נחמן לקוץ הא אפילו ענפים שבאילן אין יכול לקוץ כדאמרינן בהמקבל שדה מחברו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אביי שקמה אי׳ לו שבח שקמה יש לו ורבא אמר אפילו שבח שקמה אין לו פירוש ענפים שגדלו אחר שקבל שדהו והלכה כרבא דשאני הכא דאם לא היה קוצן היה ללוקח פירות הגדלים כיונא מן הגזע ולכך כשאומר לו לקוץ משום דחייטנן דלא לימא תלתא זכנת לי הרי הוא של לוקח תחת הפירות ולר״י נראה דסלקא דעתיה דרב פפא דרב זביד הכי קאמר דוקא דקל אין לו גזע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעתיה לפי כשמתייבש כראש וקוננין אותו טוב אין מחליף גזעו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שיתייבשו כראשו כשיתייבשו כראשן ויחליפו גזע לא מסח דעתיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתניתין דקנה שני אילנות יש לו גזע ואמאי הא קיימי לחפור ולשרש אפי׳ שאר אילנות כשמתייבשין כראשן ואע״ג דגזעו מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקנון כדי להחליף גזע כדמוכח לקמן דתניא גבי שני אילנות לפיכך יבש או נקנן אין לו קרקע משמע נקנן אף על פי שלא יבש עדיף להחליף גזע וא״כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד לשרש ולחפור כשייבש בראשו כמו זה ולבסוף מסיק רב זביד מתני׳ דזכנה לחמש שנים שאם יבש בתוך חמש שנים יקננו להחליף גזעו ומכר לו האילן בחיי לפיכך לא מסח דעתיה והשתא רב זביד דנקט דקל לאו דוקא דה״ה שאר אילנות אלא משום דשאר אילנות לא בסיקא ליה דפעמים יש להם גזע כשמוכרין לה׳ שנים לקוננן כדי להחליף גזע אבל דקל לא שייך למוכרו לה׳ שנים כדי לקוננן כדי להחליף גזע דאין גזעו מחליף ומיהו קשה לפירוש זה דבקנה שלשה אמאי קתני דאם מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני׳ איירי דזכין לה׳ שנים שהתנה עמו לקנון כדי שיחליף אם כן ודאי לא מכר לא את הקרקע ויטע אחר במקומו ובדוחק יש לדרישא איירי בזכין לה׳ שנים ולא סיפא ואין להקשות דהכא משמע דשאר אילנות מתקיימי טפי מן הדקלים ובפ׳ האשה שנפלו אמרי׳ ארעא וכתי כתי אילני ודיקלי דיקלי דהתם לאו משום דדיקלי מתקיימי טפי אלא משום דחשיבי טפי מאילני אע״ג דאין מתקיימי כ״כ ואע״ג דקאמר התם דיקלי ונופני דיקלי ואע״ג דנופני חשיבי מדיקלי כדאמרי׳ בהחובל דשמואל אייתי ליה אריסי׳ תמרי ואכל טעם בהו טעמא דחמרא אמר קא מכחשי נופני כולי האי למחר אייתי ליה מקורייהו דדיקלי לא קנו נופני ונופני קנו דיקלי מ״מ טוב הוא לקנות דקלי מגופני דגופני אי בא שירקא וצריך להוציא עליו הוצאות הרבה אבל דקלים אין בהן טורח ובא לו הריוח מאליו;

מדברי

אין אחד מהם יכול לחזור בו שחמתית ונמצאת לבנה לבנה ונמצאת שחמתית עצים של זית ונמצאו של שקמה של שקמה ונמצאו של זית יין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהן: גמ׳ אמר רב חסדא מכר לו שוה חמש בשש והוקרו ועמדו על שמנה מי נתאנה לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר משום דאמר ליה אלו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך השתא דאוניתן מצית הדרת בך ותנא תונא יפות ונמצאו רעות לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר ואמר רב חסדא מכר לו שוה שש בחמש והוזלו ועמדו על שלש מי נתאנה מוכר מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח דאמר ליה אלו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת בך השתא הדרת בך ותנא תונא רעות ונמצאו יפות מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח מאי

אין אחד מהן יכול לחזור בו ואפילו אם הוקיר השער דנתאנה מוכר או הוזל השער דנתאנה הלוקח דס״ד דהיכא דהוזל השער ורוצה לוקח לחזור מצי טעין נמי רעו׳ ונמצאו רעו׳ אני ליפות נתכוונתי לקנו׳ והאי דאמרי לך רעות לאו משו׳ דנתרציתי אלא משום דרע רע יאמר הקונה כדאמרי׳ בגמרא וכן היכא דהוקר השער ורוצה מוכ׳ לחזו׳ מצי טעין נמי יפות ונמצאו יפות רעות הייתי סבור למכו׳ והא דאמרי יפות משו׳ דטוב טוב יאמר המוכר דמדרע רע יאמר הלוקח המוכר אומר טוב טוב קמ״ל דתרוייהו לא מצי הדרי הואי ונמצא כמו שאמרו שניהן וה״ה במוכר סתם שלא פרשו לא רעו׳ ולא יפות דאין אחד מהן יכול לחזור: שחמתית אדומ׳ על שם חמה שמאדימתן: ונמצאת לבנה שניהן שעו דכיון דהתנה לו למכור שחמתית חפץ הי׳ לעכב הלבנה וגם הלוקח לא הי׳ חפץ בלבנ׳ כי אם בשחמתית וכן כל הנך דקתני ואז׳ דהוו ב׳ מינין וא״כ דניחא לי׳ בהאי וא״כ דניח׳ לי׳ בהאי הילכך הוי מקח טעו׳ ושניהן נתאנו הילכך שניהן חוזרין ואע״פ ששוה יפה מה שקנאו מיהו אין חפצים בזכירה זו לא לוקח ולא מוכר אבל גבי חטין יפות ורעות כולי עלמא ניחא להו ביפות ולא ברעות ורצון המוכר לעכב היפות ולמכור הרעות ורצון הלוקח ביפות ולא ברעות: יין ונמצא חומץ אין זה יפות ונמצאו רעו׳ דאיכא דניחא לי׳ בחלא ואיכא דניחא לי׳ בחמרא כדמפ׳ בגמ׳: גמ׳: אמר רב חסדא מכר לו שוה חמש בשש שעת׳ נתאנה לוקח שתות מעות שהרי מ״ו מעות שנתן לו למוכר לא הי׳ לו ליתן כי אם ה׳ דאינו שוה אלא ה׳ אבל שוה ו׳ בה׳ דלקמיה הוי שתות מקח שנתאנה המוכר מפשוט אחד שהוא חלק ששי משוין של מקח ששוה שש ובה׳ מכרו וקרי ליה רב חסדא אונאה וקאמר בתרוייהו שמי שנתאנה יכול לחזור בו דסבירא ליה כשמואל דאמר בפרק הזהב אף שתות מעות שנינו דלא שנא אונאת שתות דמעות או אונאת שתות דמקח דהויא אונאה ויכול לחזור מי שנתאנה כדתנן מי שהוטלה עליו ידו על העליונה ותניא כוותיה דשמואל ורב חסדא בפ׳ הזהב מי שהוטלה עליו ידו על העליונה כיצד מכר לו שוה ה׳ כו׳ מי נתאנה לוקח יד לוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתני מכר לו שוה ו׳ בה׳ מי נתאנה מוכר יד המוכר על העליונה רצה אומר לו תן לי מקחי כו׳ ומיהו לית הילכתא כרב חסדא אלא כרבא דפסק התם הילכתא שתות קנה ומחזיר אונאה ומיהו רב חסדא בשתם מתני׳ דהתם סבירא ליה דמי שהוטלה עליו ידו על העליונה ואתא למימ׳ דה״נ דמכר לו שוה חמש בשש דנתאנה לוקח והיה יכול לחזו׳ בכדי שיראה לתגר או לקרובו כדאמרי׳ בהזהב והוקרו בתוך אותו זמן ועמדו על שמנה דהשת׳ לבסוף נתאנה מוכר אפילו ביותר משתות דהוי ביטול מקח ורוצה מוכר לחזור בו עתה משו׳ דעדיין לא נתקיים המקח לגמרי כל זמן שיכול לוקח לחזור דעדיין לא הראה לתגר או לקרובו והילכך הואיל ובתוך כך נתאנה גם הוא רוצה לחזור שהרי עתה נתאנו שניהם אפילו הכי אינו חוזר דמי הוא שנתאנה מעיקרא בשעת מכירה לוקח הילכך לוקח יכול לחזו׳ בו כל שעה שירצ׳ בתוך זמן הקצוב לו אבל לא מוכר שהרי הוא ה״ה המאנה וידו על התחתונה ואע״פ שלא נתקיים המקח עדיין כשחוזר ונתאנה גם הוא משום דא״ל לוקח למוכר אי לאו דאוניתן בשעת מכירה הי׳ מתקיים המקח ולא מצית הדרת אף על פי שהוקרו אחרי כן השתא מצית הדרת בתמי׳ וכי בשביל שאוניתני ונמצו חביתים את בחי לחזור אם ארצה ונתנו ידי על העליונה תחזור בך אתה כשהוקרו לבסוף ותהי גם ידך על העליונה א״כ מכינו חוטא נשכר: ועמדו על ח׳ רבותא נקט ביטול מקח וה״ה דהמ״ל ועמדו על ז׳ דאיכא אונאת פחות משו׳ ורוצה גם מוכר לחזור: ותנא תונא תנא דידן כמו אבונא אחונא ולשון קצר הוא: יפות ונמצאו רעות הרי נתאנה לוקח לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר אע״ג דהוקרו דלהך רבותא איצטריך למתנייה: שוה ו׳ בה׳ שתות מקח הוא וה״ה לשוה ז׳ בשש דהוי שתות מעו׳ והוזלו אחר זמן מרובה ורוצה לוקח לחזור דהא אכתי לא נתקיים המקח דהא מוכ׳ לעולם חוזר כדאמרי׳ בהזהב: על שלש ה״ה הוה מצי למימר על ד׳ דהוי נמי ביטול מקח: הכי

אי לאו דאוניתן לא הדרת בך ואם תאמר ביותר משתות דקיימא לן דבטל מקח ואפי׳ המאנה יכול לחזור אמאי לא אמר נמי התם אי לאו דאוניתן כו׳ כמו בשתות ויש לומר לפי שהוא רחוק מן המקח יותר מדאי וכאלו לא מכר כלל שאין ראוי מקח כזה להתקיים ור״ת פירש דאפילו ביותר משתות אין המאנה חוזר בו אלא כשהמתאנה תובע אונאתו כיון שתובע יותר משתות דהוי בטול מקח הוי מקח טעו׳ ויכול גם המאנה לחזור בו אבל אם המתאנה אינו תובע אונאתו ורוצה להחזיק המקח כמו שקנה אין סברא שיוכל המאנה לחזור בו דמצי אמר ליה אי לאו דאוניתו כו׳ כמו בשתות: דתנא תונא יפות ונמצאו רעו׳ שוה בשוה איירי ומאי קמשמע לן שיכול לוקח לחזור בו ולא מוכר פשיטא אלא הא קמ״ל דאפי׳ הוקרו אחרי כן אין המוכר יכול לחזור: דהוזלו ועמדו על שלש ה״מ למימר על ד׳ דהוי נמי ביטול מקח אלא איידי דנקט לעיל שהוקרו ש׳ שנים נקט נמי שהוזלו שנים: מאי

מאי קמ"ל מתני' היא אי ממתניתין הוה אמינא דילמא דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו ומתניתי' הא אתא לאשמועינן דלוקח יכול לחזור בו דסלקא דעתך אמינא משום דכתיב רע רע יאמר הקונה: שחמתית ונמצאת לבנה כו': אמר רב פפא שמע מינה האי שימשא סומקתי היא תדע דקא סמקא צפרא ופניא והאי דלא קא חזינן ליה כולי' דיום נהורין הוא דלא כרי מיתיבי ומראהו עמוק מן העור כמראה חמה עמוקה מן הצל והם לבן הוא במראה חמה ולא במראה חמה כמרא' חמה דעמוקה מן הצל ולא כמראה חמה דאלו התם לבן והכא אדום ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דהא קא סמקא צפרא ופניא בצפרא דחלפא אגי וורדי דגן עדן בפניא

הכי גרסינן בסיפא כמו שכתוב בספרים מאי קא משמע לן מתני' היא אי ממתני' הוה אמינא דרב חסדא תרוייהו הדרי בהו ומתניתין היינו טעמא משום דרע רע יאמר הקונה כלומר דרב חסדא דאיכא אונאה תרוייהו הדרי הואיל ונתאנה המאנה לכשנ' בתוך זמן שהיה המתאנה יכול לחזור וכיון דלא נתקיים המקח לגמרי עד דנתאנה גם המאנה תרוייהו הדרי ומתני' בדליכא אונאה כלל אלא בשוויהן מכרן ועכשיו טוען איני חפץ באילו הילכך במכר יפות ונמצא רעו' לוקח יכול לחזור בו דאמר ליה יפות בקשתי ומקחי טעות אבל אם בא מוכר לחזור ולומר גם אני אחזור שמקח טעו' הוא הלוקח אומ' לו אינו טעו' שאף אני בחזקת רעות לקחתי' דרע רע יאמר הקונ' וסיפא נמי רעות ונמצאו יפו' המוכר חוזר דאמ' טעיתי ולא היה בדעתי למכור את אילו אבל אם בא הלוק' לחזו' בעלילה זו מפני שהוזלו חיטין ורוצה לומר לו אילו לא מכרת לי אומר לו זה אתה בחזקת רעו' לקחתם ואני מודה לך כן פירשו רבו' זקני מ"כ ולי נראה דהכי מני טעין ליה אני לא הטעיתיך דבחזקת יפות מכרתים לך דטוב טו' יאמר המוכר בשעת מכירה אבל גבי אונאת שתות דרב חסדא שאין אדם יודע מזיו של מקח עד שיראה לתגר התם ליכא למימר רע רע יאמר הקונה ויודע היה שקונה ביוקר דאי הוה ידע לא הוה זבין אלא בשוויו דהוא נאמן לטעון יודע הייתי שרעות הן ואף על פי כן גמרתי בדעתי לקנותן דכיון ששוות הדמים אבל בהא לא מהימן אי טעין הייתי יודע דאיכא אונאה וגמרתי בדעתי לקנו' דהא ודאי לא עביד איניש: מדקתני לבנה ש"מ שחמתית אדומה ולא שחורה דהא שני מראות יש בחיטין ולא יותר לבנות ואדומות ומדקרי להדא לבנה ולאידך שחמתית ש"מ שחמתית אדומה ועל שם חמה שהיא אדומה קרי לחיטין אדומו' שחמתית: נהורין הוא דלא נהורי מאור עינינו אינו ברור כל כך מתוך אור היום שמכהה עינינו אבל בצפרא ופניא שהיום חשוך ניכר אדמומית החמה ורב פפא לפרש משנתינו בא אמאי מקרי שחמתית: עמוק הלבן נראה עמוק אבל השחור: לבן הוא דכתב ואם בהרת לבנה היא ומדמדמי ליה לחמה ש"מ לבנה היא: ולמאי דסלק אדעתי' מעיקרא דהוה פרכינן לרב פפא מברית' דלבנה היא אמאי לא הוה קשי' לן האי דסמקא בצפרא ובפניא מה היינו יכולין לפרש אמאי סמקא אם לבנה היא: בפניא

מאי קא משמע לן רב חסדא הייני מתניתין דע"כ מתניתין להכי הוא דאתא דאי לאו הכי מאי קמ"ל וכי תימא אף על גב דלא קמ"ל מידיים לו לשנות כדי למנות מדות כי היכי דקתני יפות ונמצאו יפות ואף ע"ג דהוקרו והוזלו אלף פעמים כרפות לוקח הוקרו והוזלו שלגמרי נתקיים המקח לאלתר וי"ל דאי ריישא הני מידום נימא הא דנקט סיפא אף על גב דפשיט' כדי למנות ד' מידות אבל אי ברישא נמי ליכא מידום אם כן נמנס הזכיר במתני' כל דין יפות ורעות: אי ממתני' ה"א דרב חסדא תרוייהו מני הדרי בהו בהוקרו והוזלו ומתני' היינו טעמא ביפות ונמצאו רעות דלוקח מני הדר ביה ולא מוכר אף על פי שהוקרו משום דאם בא מוכר לחזור אמר ליה לוקח לא נתאכיתי אף על פי שאמ' יפות יודע הייתי שהן רעות דטוב טוב יאמר המוכר אבל במוכר לו שוה ס' בו' והוקרו דרב חסדא לא שייך למימר הכי ולכך יכול לחזור בו אפי' מוכר וסיפא דמתני' דרעות ונמצאו יפות דמוכר מני הדר ביה ולא לוקח אע"פ שהוזלו משום דאמר ליה מוכר לא נתאכיתי יודע הייתי שהן יפות אע"פ שהייתי אומ' דרעות הן דרע רע יאמר הקונה בל מכר לו שוה שש בחמש והוזלו יכול לחזור בו אפי' לוקח לא שייך למימר הכי וכן פ"ה בשם רש"י ועוד פרי' כעא רב חסדא מני הדרי תרוייהו דממתניתין ליכא למשמע די דאיפשר דמתני' איירי דלא הוקרו ולא הוזלו וכ"ת אי קמ"ל איצטריך ס"ד דיפות ונמצאו רעות לא יוכל חזור בו אפי' לוקח שיודע שהן רעות אף על פי שהמוכר מר שהן יפות דטוב טוב יאמר המוכר וכעניין זה יש רש הספינה: האי שימשא סומקתי הוא פי' הל' חס דנפקא מינה לנודר מן האדום: בצפרא היפא אכי וורדי דגן עדן משמע דגן ן במזרח היה ואפילו למאי דאמר איפכא הוי במזרח פ"ה וכן משמע במדר' דארץ כוש במזרחו של עולם כתיב הוא הסובב את כל ארץ כוש וזה הנהר יונא דן א"כ משמע שעומד במזרח והא דאמרי' בבראשית ה שרוח מזרחית קולטת היא קלטה אדם הראשון תיב ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן ונומר ו קין כדכתיב וישב בארץ נוד קדמת עדן משמע ים הראשון וקין במזרחו של עולם היו ושם אנו עומדין כן ג"ע היה במערב העולם צריך לומ' דמקדם דקרא ו קדם של עולם שאצל גן עדן והיינו קדמת עדן קדם לם שאצל גן עדן והא דאמ' בב"ר שרוח מזרחי קולטת ן רוח מזרחי של עולם ולא של גן עדן: יין

בפניא דחלפא אפיתחא דגיהנם ואיכא דאמרי איפכא: יין ונמצא חומץ שניהן יכולין לחזור בהן: לימא מתניתין ר' היא ולא רבנן דתניא יין וחומץ מין אחד הוא רבי אומר שני מינין אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא לענין מעש' ותרומה וכדר' אלעאי דאמ' רבי אלעאי מניין להורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנ' ולא תשאו עליו חטא בהרימכ' את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאת חטא למה מכאן להורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה אבל לענין מקח וממכר איכא דניחא ליה בחמרא ולא נ ניחא ליה בחלא ואיכא דניח' ליה בחלא ולא ניחא ליה בחמרא: מתני' המוכר פירו' לחברו מש' ולא מדד קנה מדד ולא משך לא קנה ואם היה פיקח שוכר את מקומו הלוקח פשרין מחברו הרי זה לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום ואם היה מחובר לקרקע ותלש מכנו כל שהו קנה: גמ' אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן כדד והניח על גבי סיכמתא קנה א"ל רבי זירא ו'רבי אסי שמא לא שמע רבי א"א במודד לתוך קופתו א"ל דמי האי מרבנן כדר'א גמירי אינשי שבעת' כדד לתוך קופתו מימרא בעי קבלה מיניה או לא קיבי'ה מיניה תא שמע דאם רבי ינאי אמר רבי חצר

בפניא שפוקעת במערב דחלפא אפתחא דגהינם ו ומאדמת מכח אש גיהנם: בכפרא דחלפא במזרח אוורדי דגן עדן שהוא במזרח כדכתיב גן בעדן מקדם: ואיכא דאמרי איפכא בכפרא שחקא משום דעומדת במזרח ומאירה החמה כנגד' במער' ומאדמ' מכח גיהנם שבמערב לפי שעמוד של אור החמה מכה כנגד גיהנם ומאדים החמה מכחו בפניא דחלפא במער' ועמוד שלה הולך לנגד מזרח ומכה בגן עדן ומאדים מכח אדמומי' וורדי דגן עדן: לימא מתני' ר' היא ולא רבנן דכיון דאמר מין אחד הוא אין שניהן חוזרין אלא המתאנ' דדמי לחטין יפו' ונמצאו רעו' רעו' ונמצאו יפות: מין אחד הוא ואם תרם מזה על זה תרומתו תרומה דקרינ' ביה והרמותם ממנו וכן לעניין הודאה ממין הטענה דאם טענו יין וחומץ והודה לו באחד מהן חייב שבועה על השני דאיכא הודאה ממקצת הטענה: לא תשאו עליו חטא אם תרימו חלבו כלומר מן היפה הא אם תרימו מן הרעה שבאותו המין תשאו חטא שהתרומה תקדש כמות שהיא רע ואין תקנ' להחליפ' אלא לחזור ולתרום: נשיאות חטא למה הא לא עבד ולא מידי ויחזור ויתרום מן היפ': אבל לעניין מקח שזה רוצה לקנו' יין או חומץ אע"ג דמין אחד הוא לא קנו דאיכ' דניחא ליה בטעם יין ואיכא דניח' ליה בטע' חומץ ולא דמי לחיטין יפית ורעות דהתם חד טעמא אית להו וחד שמא אית להו ומה שאל מכר לו אלא שאיכהו קנת: מתני' המוכר פירות לחבירו ופסק לו הדמים כשער הידוע כל איפ' בכך וכך: ומשך כגון בסימטא ובחצר של שניהן: קנה אע"פ שלא מדד דמדיד לא מעכבא דאיכה אלא גלוי מילתא בעלמא כמה מכר לו אבל אם לא פסק אע"פ שמדד ומשך לא קנה כדאמרינ' בגמ' דלא סמכא דעתייהו שעדיין המוכר יכול להעלות דמיהן כל מה שירצה וזה יכול לומר לא אקנם אלא בזול: מדד ולא משך לא קנה וכגון שמדד בכליו של מוכר והניח על גבי סימטא אבל מדד ונתן לתוך כליו של לוקח קנה כדאמרו בגמ': אם היה פיקח הלוקח שוכר את מקומו אם ברשות בעלים הם כדאמרינן בגמ' ובפליגי דרבי מוקי לה בגמרא והילכך קתני בהו משך דאין דרכן בהגבהה דלא שייכא משיכה אלא במידי דלי בר הגבהה הוא כדאמרינן בגמר': אבל הלוקח פשתן דהיינו שליפי זוטרי כדאמרינן בגמר': הרי זה לא קנה במשיכה: עד ש טלטל' כו' כלומר שיגביהם ויטלם ממקומם למקום אחר ואורחא דמילתא נקט דאין דרך להגביה אלא כדי ליטלו ולילך: ואם היה מחובר כו' בגמ' מפ' לה: גמ' מדד בכליו של מוכר: והניח על גבי סימטא קנה הלו באילו הניחם מוכר ברשותו של לוקח וכגון שפסק הדמים וסימט' אית דאמר שביל של יחידים ואני שמעתי בכסים בולט מר"ה ויש רשות לבני אדם להעמיד שם חפצים שלהם כתנר השותפים דאינו עשוי להילוך בני ר"ה: סמא

ייך וחומץ וא"ת והא אמרי' לקמן בפרק המוכר פירות הבודק את החבית להיו' מפריש עליה תרומ' וא"כ נמצאת חומץ כל ג' ימים ראשונים ודאי תרומה מכאן ואילך ספק פי' שלא תהא תרומתו תרומה ואמאי והא לרבנן אמרי' מין אחד הן וי"ל דהת' טעמא משו' דלא נתכוון להפרי' אלא יין וכמו' חומ' דהוי' טעו' אבל אם נתכוין להפרי' חומץ הוי' תרומה וכן משמע בתוספת' דתרומה אבל קש' דאמרי' בהאשה רבה התורם קישות ונמצאת מרה תרומתו תרומ' ויחזור ויתרום וכן מן הטמא על הטהור אמרי' התם דבשוגג תרומתו תרומ' אע"פ שטעה ושם פי': מדד והניח על גבי סימט' קנה כשהמוכר מדד איירי אע"פ שמסיכת המוכר איכ' מועלת ללוקח הכא שאני שמבתלק כשמודד ומניח על גבי סימט' אבל מדד לוקח פשיט' וכה"ג לא הוה אמ"ר זיר' שמ' לא שמע ר' אלא במודד לתוך קופתו אבל על גבי קרקע לא אע"ג דמסיכ' מועלת בסימטא כאילו מוסך ברשותו בלא מסיכ' מיהא לא קנה בסימטא: חצר

חצר השותפין קונין מקח זה מזה מאי לאו על גבי קרקע לא להוך קופתו ה"נ מסתברא דאמר רבי יעקב אמר ר' יוחנן מרד והניח על גבי סימט' לא קנה קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן במודד לתוך קופתו כאן במודד על גבי קרקע ש"מ ת"ש מדד ולא משך לא קנה מאי לאו בסימטא לא בר"ה אי הכי אימ' ריש' משך ולא מדד קנה משיכה בר"ה מי קניא והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מסירה קונה בר"ה ובחצר שאינה של שניהם משיכה קונה בסימט' ובחצ' שהי' של שניהם והגבהה קונה בכל מקום מאי משך נמי דקהני מרשו' הרבי' לסימטא אי הכי אימא סיפא אם היה פיקח שוכר את מקומו ואי ברשו' הרבים ממאן אגר הכי קאמר ואם ברשו' בעלי' היא אם היה פיקח שוכר את מקומו רב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו של אדם קונה לו בכל מקום חוץ מר"ה ור' יוחנן ור' שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו אפי' בר"ה אמר רב פפא ולא פליגי כאן בר"ה כאן בסימטא ואמאי קרו לה ר"ה שאינה רשות היחיד ה"נ מסתברא דאמ"ר אבהו אמ"ר יוחנן כליו של אדם קונה לו בכל מקו' שיש לו רשות להניחו יש לו רשות אין אין לו רשות לא ש"מ ת"ש ארבע

חצר השותפין קונין מקח זה מז' מסת'מתו' הלסון סהחנ' קונ' כלא זכיית כליו ומשמע ליה דקנה אף בלא משיכה : תא שמע מדד ולא משך לא קנה מאי לאו בסימטא וק' לר' אסי. ול"ת דילמא בכליו של מוכר איירי ולא הניח על גבי סימט' ומשו' הכי לא קנה וכי תימא אי בכליו של מוכר היכי מהניא משיכה דודאי מהניא כמו שאפרש לקמן וכרא' דמדקתני מדד ולא משך משמע דלא מהני מידי אלא משיכה' מדל' קתני מדד ולא הני' על גבי קרקע ולא משך : דאי בר"ה ממאן אגר. אבל בסימטא מני אגר מבני הבו' מבוי דפתוח להבוא סימט': הכי קאמ' אי ברשו' בעלי' הוא כו'. כולה ה"מ לאוקמה ברשו' בעלים ולפרש משך מרשות בעלים לסימטא אלא דלא הוה שייך לשון משך דלא הוה ליה למימר הוציאו מרשות בעלים : כאן בר"ה כאן בסימט' וא"ת א"כ מאי אפי' וי"ל דהכי קאמר לא מבעיא בחצר של שניהם אלא אפי' בסימטא נמי קני : בכל מקום שיש לו רשות להניחו וא"ת והא אמרי' לעיל מדד והניח על גבי סימטא לא קנה ואוקימנא לתוך קופתו משמע דווקא מדד אבל לא מדד לא קנה לו כליו ואומר ר"י דבעי למימ' וי"ל קני וכיון דמדד כדאמר ליה וי"ל קני דמי והשת' ניחא דצריכי הני תרי דר' יוחנן ומיהו הא דלעיל דקאמר אפילו בר"ה ואוקמינן בסימטא תימא למאי איצטריכ' וי"ל דשמ' הדא מכלל חברת' אתמר : ארבע

שמא לא שמע ר' כלומר שמא לא שמעת מרבי יוחנן אלא במודד והני' לתוך קופתו של לוקח דקני ליה כליו בסימט' שהרי יש לו רשות להניח שם כליו כבחצר השותפים אבל סימט' בלא כלי לא קני דלא משיכה איכ' ולא רשו' המיוחד ללוקח איכא וכן כלי בלא סימטא לא קני כגון כליו ברשות הרבים דאין לו רשות להושיבן שם : מודד לתוך קופתו בסימטא מיירא בעי' בתמו' הא אפי' ברשות מוכר קני ליה : קיבלה מיני' ר' זירא מרב. אסי הו לא קיבל' מיניה ת"ש דקיבלה מיני' : דא"ר ינאי רבו של ר' יוחנן : חצר השותפין והוא הדין לסימט': קונין מקח זה מזה כדמפרש ואזיל : מאי לאו על גבי קרקע כר' אסי אלא קיבלה כתר הכי כי שמע לדר' ינאי: קשיין אהדדי דר' אסי ודרבי ינאי קשיין אהך דר' יעקב : אלא לאו ש"מ כו' ר' אסי אמת אמר ששמע מרבי יוחנן קנה וגם רבי יעקב שמע לא קנה כדקאמר משמיה דר' יוחנן וכדמפרש' כאן במודד כו' ורבי אסי טעה בפי' שמועתו ואיכא למימר דלא קיבלה : ת"ש קשיא לרב אסי ומשום הכי לא קיבלה : מדד ולא משך לא קנ' ובעל כרח' במדד והניח על גבי קרקע מיירי דאי בתו' קופתו כ"ש דקשיא לכולהו בין לרבי ינאי בין לר' אסי לא בלא כלי מיירי וקשי' לרבי אסי לבדו דאמר קנה והכא קתני לא קנה : לא בר"ה ואפי' אם מדד לתוך קופתו נמי לא קנה דאין כליו של לוקח קונה לו ברשו' הרבים כדלקמן : והא אביי ורבא כו' לעיל פריסית(א)

לה : מסירה כגון בספינה ובבהמה גסה : אי הכי דלאו בסימטא מיירי אלא בר"ה : אימא סיפא אם היה פיקח שוכר את מקומו ואי בר"ה היא ממאן אגר אלא ודאי בסימטא או בחצר השותפין מיירי דמני אגר מבני הבוא מבוי הפתוח להביא סימטא : הכי קאמר ואי ברשות בעלים כו' דהאי דקתני ואם היה פיקח מילתא באפי נפשה היא לאשמועינן דיש מקום שאם יהיה פקח ישכור רשות בעלים כדי לקנות מקחו ומשפשי קנייה בא להשמיענו דמשיכה קונה ושכיר' מקו' והגבהה גבי פשתן : כליו של אדם של לוקח : קונה לו אם פסק דמים : בכל מקום אפילו ברשות מוכר וכגון דאמר ליה בהדיא יקנה לך כליך כדאמרי' לקמן בשמעתין אבל בסתמא מיבעיא לן לקמן ולא איפשיט : חוץ מר"ה והוא הדין לחצר שאינה של שניהן כדמוכח לקמן בברייתא דד' מידות : כאן בסימטא הא דרי' לקיש ור' יוחנן : בכל מקום שיש לו רשות כגון סימטא וחצר השותפין ורשות מוכר וכגון דאמר ליה זיל קני כדלקמ' דהיינו יש לו רשות : אין לו רשות כגון רשות הרבים לא :

ארב' מדות במוכרין עד שלא נתמלאת המדה למוכ' משנתמלא' המדה ללוקח במה דברים אמורים במדה שאינה של שניה' אבל אם היתה מדה של אח' מהן ראשון ראשון קנה במ״דא ברשו' הרבי' ובחצר שאינה של שניהן אבל ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאנה מרשותו ברשות לוקח כיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח ברשות

ה״ג בתוספתא ארבע מדות במוכרין עד שלא נתמלאת מידה למוכר משנתמלאת מידה ללוקח בד״א במידה שאינ' של שניהן אבל אם היתה מידה של אחד מהן ראשון ראשון קנה במ״ד"א בר״ה או בחצר שאינה של שניהן אבל ברשו' הלוקח כיון שקיבל עליו מוכ' הרי זה קנה ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציא מרשות הבעלי' ברשות זה המופקדין אצלו לא קנה עד שיקבל עליו או עד שישכו' את מקומו ופירוש ארבע מידות במוכרים לאו ארבע רשויות קחשיב רשות הרבים רשות מוכר רשות לוקח רשו' המופקדין אצלו דהא רשות מוכר ורשות נפקד חדא הוא דהכא והכא שייך למימ' קבל' ושכירות מקום והונא' והגבהה דהא תנן במתני' גבי רשות מוכר שכירות מקום דקתני ואם היה פיקח שוכר את מקומו ואוקמינן ברשו' בעלים וכיון דדינן שוה ליכא ארבע מידות ומה הן ד' מידו' ד' חלוקין של דינין שחלוקין זה מזה ואילו הן מידה שאינ' של שניהן בר״ה ובחצר שאינה של שניהן דאמרי' בה עד שלא נתמלאה המידה למוכר משנתמלאת המידה ללוקח הרי אחת מידה של אחד מהן ראשון ראשון קונ' הרי שתים רשות לוקח מיד כשקיבל מוכר קונה הרי ג' רשות מוכר ורשות נפקד דקמפרש בהו דין הגבהה והונאה קבלה ושכירות הרי ד' וסמך מצאתי ליה מדברי רבי זקני מ״כ :

ארבע מידות במוכרין פי' רבינו שמואל דאין לפרש ארבע רשויות דהא רשות מוכר ונפקד חדא היא דהכא והכא שייך למימר קבלה ושכירות מקום הונאה והגבהה וקשה לפרושו דאם כן ליערבינהו וליתנינהו ברשו' מוכר ורשו' נפקד לא קנה עד שקבל עליו או יגביהנה או יוציאנה או ישכור מקומו ועוד דאין נרא' שתועיל קבלה ברשות מוכר דאין אדם מקנה רשותו לאחרים ע״י עצמו כדתנן בכיצד משתתפין דזוכה להן ע״י בנו ובתו הגדולים אבל לא ע״י בנו ובתו הקטני' מפני שידן כידו ומ״מ אין לפרש דחשיב רשויות דלמאי דבעי למימר השתא דמדה של לוקח קני אפילו בר״ה כ״ש ברשות מוכר דקנה דהא לבסוף דמסקינן דברשות הרבים לא קנה אפילו הכי מיבעיא לן אי קנה ברשות מוכר כליו של לוקח אי לא וא״כ מיבעיא לן לפרושי דהא דקאמר ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה דבכליו של מוכ' איירי ובלאו הכי נ״ל כן לקמן כי אמר דכליו של לוקח קנה ברשות מוכר א״כ לא חשיב אלא רשות אחד דכיון דכליו של לוקח קנה בכל מקום דהשתא אין חילוק בין ר״ה לרשו' מוכ' שא נ״ל דחשי' ד' מדות דכלים מדת סרסו' ומידת מוכר ומידת לוקח ומידת נפקד : ה״ג

עד שלא נתמלאת המדה למוכר שאם נשפך היין או השמן או אם הוקיר למוכר ויכול לחזור בו דמוקי לה לקמיה במדה שהשאילו שניהן הילכך כל זמן שלא נתמלאת המידה הרי היא ברשות מוכר : משנתמלאת הרי היא ברשות לוקח לקחתה וליטול בה מקחו עד שיניחו או עד שישכיענו או יניחנו בכליו דלדעת כן השאילוה להם לזה למדידה ולזה להכני' את שלו וכל זמן שעוסק במדידה למלאות המידה הרי היא ברשותו דמודד דהיינו מוכר ואין הלוקח יכול לקנות בתוך כליו של מוכר כל זמן שלא משך או שלא הגביה משנתמלאת המדה ללוקח כדפרישי' שעכשיו נעשית כליו של לוקח דלדעת כן נשאלה לו ושכירא ליה להאי. תנא דכליו של לוקח קונה בר״ה כדפרים ואזיל ודלא כרב ושמואל ומיהו בסימטא ובחצר של שניהן מוקי לה לקמיה דהתם קני כליו של לוקח: במדה שאינה של שניהם וכו' וכדפירי' טעמא : אבל אם הייתה המידה של אחד מהם או של לוקח או של מוכר ראשון ראשון שנותנים לתוך המידה קנה בעל המדה שאם המדה של מוכר אע״פ שנתמלאת המדה הרי היא של מוכר ולא קנה לוקח ואע״פ שפסק הדמים לא קנה עד שימשוך ובכליו של מוכר בר״ה איכא בסימטא לא קני לוקח דהא אפילו ברשות לוקח כמו אמרינן לקמן דלא קנה לוקח כל זמן שהפירות בכליו דמוכר עד שיפשכם לקרקע ואם המידה של לוקח אע״ג דלא נתמלאת כמו ראשון ראשון קנה דדמי למשך אע״פ שלא מדד דקתני מתני' דקנה דכליו של לוקח קונה לו : בר״ה וקשיא למאן דאמר חוץ מר״ה : ובחצר שאינה של שניהן וכגון שלא נתן בעל חצר להם רשות למדוד שם דהיינו דומיא דר״ה : אבל אם היו מודדין ברשות מוכר לא קנה לוקח אע״פ שהמידה שלו דכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה ואע״פ שפסק ומדד ומשך דמשיכה לא מהניא בי מוכר עד שיגביה דהגבהה קונה בכל מקו' או עד שיוציא' מרשותו של מוכר לרשות לוקח או לסימטא או שיגרף ידו למט' משלש' בר״ה סמוך לאיסקופת הבית וקיבלה כדאמרי' בכתובות גבי היה מגרר ויוצ' ולקמן בשמעתין מייתי לה ומיהו לקמן מוקי לה במדה דמוכר בי מוכר ומדה דלוקח בי לוקח דבי מוכר שכיחי מאני דמוכר ובי לוקח שכיחי מאני דלוקח : ברשות לוקח שהביא המוכר תבואתו למכור בבית לוקח כיון שקיבל עליו מוכר שכתרנה ואמר ליה כל תבואה זו קנוייה לך בכך וכך כל סאה וסאה : קנה לוקח מיד אע״פ שלא מדד דקני ליה רשותו ואע״פ שהמידה של מוכר דהכלי בטל אגב הרשות ומיהו לקמיה מוקי לה במידה דלוקח ולא גרע ממשך ולא מדד דקתני מתני' דקנה : המופקדין אצלו שהפקיד שם מוכר פירותיו ומעתה הקנה לו נפקד למפקיד את רשותו לצורך פירותיו למכור ולמדוד פירותיו בביתו בדרך כל הנפקדים :

ברשות הלה המופקדים אצלו לא קנה
עד שיקבל עליו או עד שישכור את
מקומו קתני מיהא ברשו' הרבי' ובחצר
שאינה של שניה' מאי לאו בר"ה ממש
לא סימט' והא דומיא דחצר שאינה של
שניהם קתני מאי חצר שאינה של ש
שניהם נמי דלא דהאי כולה ולא
דהאי כולה אלא דתרוייהו בעא מיניה
רב ששת מרב הונא כליו של לוקח
ברשות מוכר קנה לוקח או לא אמ' ליה
תניתוה זרקו לה לתוך חיקה או לתוך
קלתה הרי זו מגורשת אמר ליה רב נ
נחמן מאי טעמא פשטת ליה כההיא
דמחיוה מאה עוכלי בעוכלא דאמר
רב יהודה אמר שמואל והוא שהיתה
קלתה תלוי' בה ור"ל אמר קשורה
ואע"פ שאינה תלויה בה רב אדא בר
אהבה אמר כגון שהיתה קלתה מונחת
לה בין יריכותיה רב משרשיא אמר רבי
ר'אמי אמר כגון

הכי גרסינן בתוספתא ברשות הלה המופקדין אצלו
לא קנה עד שיקבל עליו או עד שישכירנה ו
ויוציאנה או ישכור את מקומו אבל לפי ספרי' דגרסינן
עד שישכירנה או עד שישאיל' קשה ולישרבינהו וליתנינהו
רשות מוכר בהדי נפקד:
השתא משמע דבקבלה
כדי זוכה לו לקונה וא"ת כ
בספק דגיטין דאמרי' תנה לי
בידך תנהו לפלוני במעמד
שלשתן קנה וזה ברי' מעמד ג'
הא מוכח התם דתן כזכי
דמי דתנן האו' תן גט זה
לאשתי ושטר שיחרור זה לעבדי
אם רצה לחזור בשניהם חוזר
משום דתן כזכי וא"כ בלא
מעמד ג' יקנה לו כדאמ' הכא
ולמאי דפר"ת דמעמ' שלשתן
קנה אפילו בעל כרחו של
נפקד אתי שפיר דאיצטריך
לכך מעמד ג' ולמאי דמפרש
במי ר"ת דלא אמרי' תן כזכי
אלא היכ' דבשעה שנותן לו אומ'
לו תן אבל בכבר היה בידו לא
אמרינן תן כזכי אתי שפיר
ועוד י"ל דאהכי במי מעמד ג'
דאפי' אין הפקדון ביד הנפקד
דקני דאי לאו מעמד ג' אינו
יכול לזכות לו אלא כשהוא
ברשותו: כליו של לוקח
ברשות מוכר קנה לוקח או
לא אע"ג דבר"ה אמרי' לעיל
דלכ"ע לא קנה התם היינו
טעמא משום דלא ניחא להו
לבני ר"ה שיניח כלים שם דמאן פייס ודמאן שביק אבל
ברשות מוכר מיבעיא דאע"ג דאמר רבי יוחנן דכל מקו'
שיש לו רשות להניחו קנה דילמא לא אתא למעט אלא ר"ה
אבל מוכר שמא משאיל לו מקום ללוקח שיקנה מה שהוא
מוכר לו וא"ת ואמאי לא פשיט מהא דאמר רבי יוחנן
לעיל מדד והניח על גבי סימטא קנה ואסיק לעיל במודד
לתו' קופתו ודוקא בסימטא אבל ברשות מוכר לא ויש
לומר דר' יוחנן דנקט סימטא היינו משום דברשות מוכר
מבעי' ליה וכן משמע בגיטין בהזורק דקאמר אהא דתנן
זרקו לה לתו' חיקה או לתוך קלת' מגור' ודייק אמאי מגורש'
כליו של לוקח ברשות מוכר הוא ש"מ כליו של לוקח ברשו'
מוכר קנה לוקח ומשני עלה רבי יוחנן מקום חיקה קני
לה מקום קלתה קני לה: כגון

עד שיקבל עליו נפקד במנות מפקיד לייחד לו רשו' ללוקח
לקנות הפירות באשר הם שם: או שישכור והוא הדין במי
גבי רשות מוכר שייך קבלה ושכירות והכא במי שייך ב
הגבהה והוצאה אלא תנא אורחא דמילתא קתני דהתם
מוכר בשמוכר רוצה הוא
לפנות את ביתו הילכ' קתני
התם הגבה' והוצאה דאינו
חפץ לא להשאיל ולא להשכיר
רשותו וגבי נפקד שייך קבל'
ושכירו' דכי היכי שהיה נפק'
של זה הראשון ה"נ ישמור
פקדונו של שני ורבותא תנ'
הכא קבלה ושכירות וכ"ש
הגבהה והוצא' ולמאן דמוקי
לקמן במאני דמוכר בי מוכר
ומאני דלוקח בי לוקח איכא
לאוקומ' נמי במאני דמופק'
בי מופק' והילכ' לא קני לוקח
בכליו דנפקד: מ"ל ר"ה ממש
ואפילו הכי קתני דאם היתה
מידה של אחד מהם ראשון
ראשון קנה אלמא כליו של
לוקח בר"ה קונה וקשי' למאן
דאמר חוץ מר"ה וה"ר' אבהו
א"ר יוחנן: אלא דתרוייהו
חצר השותפין: כליו של
לוקח ברשות מוכר כגון פס'
ונתן לתוך מידה של לוקח או
מדד במדה שלו ושפכן לכליו
של לוקח והבית של מוכ' הוא
: קנה לוקח כאילו
נתן לתוך רשותו של לוקח:
או לא קנה דרשות עיקר
והכלי בטל לגבי הרשות: תניתוה משנה היא
בגיטין בפרק הזורק: לתוך חיקה כלומר על בגדי'
שהיא מלובשת: קלתה סל שהנשים נותנות לתוכו
מחטין וניכוריות: הרי זו מגורשת דקונה לה קלתה
ברשות המגרש: דמחיוה מאה עוכלי בעוכלא כלומר שדא
בה כרגא מאה הכאות היינו כמשל שמו עוכל' שאיברג
הטעם הזה דבפרק הזורק פרכינן שמע מינה כליו של
לוקח ברשות מוכר קנה לוקח ומתרצי כל הני אמוראי
התם דלא תילף מינה: תלויה בה ואינה נגררת בקרקע
ולכך קנה לה קלתה דדמי להגבהה שקונה בכל מקו' א
בה היינו קשורה ותלוייה: קשור' אע"פ שאינ' תלויה
נגרר' בקרקע וקשורה בה ולא גר' תלוייה אע"פ שי
קשורה: בין יריכותיה ואע"פ שמונחת בקרקע אי
מקפ' ד על מקום מושב אשתו ועד עכשיו הוה אותו מ
קנוי לה: מוכ'

כגון שהיה בעלה מוכר קלהוה ר״ יוחנן אמר מקום חיקה קנוי לה במקום קלתה קנוי לה ואמר רבא מ״ט דרבי יוחנן לפי שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה אלא פשוט לה מיהא ברשות מוכר לא קנה עד שיגבהנה או עד שיוציאנה מרשותו כאי לאו בכליו דלוק׳ לא בכליו דמוכר ומדריש׳ בכליו דמוכ׳ סיפ׳ נמי בכליו דמוכ׳ אימא סיפא ברשות לוקח כיון שקיבל עליו מוכר קנה לוקח ואי בכליו דמוכר אמאי קנה לוקח סיפא אתאן לכליו דלוקח ומאי פסקה כהמא דמילתא בי מוכר מאני דמוכר שכיחי בי לוקח מאני דלוקה שכיחי אמר רבא תא שמע משך חמריו ופועליו והכניסן לחוך ביתו בין פסק עד שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק שניהן יכולין להזור בהן

פרקן

כגון שהיה בעלה מוכר קלתות וא״ת כהי דנותן לה רשות ומשאילה מכל מקום הא בעי חזקה כ כדאמרינן בהשואל כשם שהקרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה כו׳ כך שכירו׳ קרקע כו׳ ותירץ ריבה דאע״ג דאין המקום קנוי לה כיון דיש לה רשות להניח קלתה שם קני לה קלתה דכליו של אד׳ קונים לו בכל מקום שיש לו רשות להניח כמו גבי שיטה אע״פ שאין שיטה קנוי מכל מקום הכלים שבתוכו קנוי לו: לא בכליו דמוכר משמע מהכא דמסיבה מועלת ללוקח בכליו של מוכ׳ דקתני דקנה כשמוציא׳ מרשותו: ואי בכליו דמוכר אמאי קנה לוקח דכי היכי דכליו של לוק׳ לא מבטל אגב רשות מוכר ה״כ אית לן למימר דכליו של מוכר לא מבטל אגב רשות לוקח והני מני לדחויי אע״ג דכליו של לוקח לא בטיל אגב רשות מוכר כלי של מוכר בטל אגב רשות לוקח דניחא ליה למוכ׳ שיתבטל כליו אגב הרשות שיתקיים המקח: מ״ד חמרין ופועלין כבו׳ ולב״ ש חמריו ופועליו בין יו דא״כ הוה משמע ד דמיירי בחמריו ופועליו דלוקח ולא יתכן דא״כ בלא פירקן כמי ואם תאמר הא דבעי ר׳ אלעזר בפרק קמא דבבא מציעא האומר לחברו משוך בהמה זו וקנה כלים שעליה מהו מי אהניא משיכה דבהמה לאקנויי כלי׳ שעליה או לא תפשוט מהכא דלא מהניא דקתני שניהם יכולין לחזור בהן וי״ל דהכא כשמשך החמרים אבל החמורים לא משך אלא החמרים משכו את החמורים עמהן איבעי התם דוקא מיבעיא ליה דאמר ליה שעל ידי משיכ׳ בהמה יקנה הכלים אבל הכא לא מיירי בהכי אלא דאמר ליה זיל קני גרידה ומשו׳ הכי לא קנה תבואה למשיכ׳ הבהמה: בין פסק עד שלא מדד בין מדד עד שלא פסק ואפילו מדד ופסק נמי שניהם יכולין לחזור כיון דעדיין לא פירקן אלא נקט הכי משום דבעי לפלוני בסיפא בין פסק עד שלא מדד למדד עד שלא פסק: ומדכליו

ד על מקומם שיש לו בית
בבית גיטין: לא על מקו׳
קרקע: אלא פשוט לה
כליו דלוקח שמדדו בו בבית

ח בתמיה: ומשני שתמא
ידות מארבע מידות של מ
מוכר לעולם לא יקנה לוקח
דרך למדוד שם בכליו דמוכר
בקבלת מוכר שהרי נותנו
כהנהגת רבינו זקני מ״כ כן:
בן לוקח לתוך ביתו והתבואה
א מדד אם באו לחזור קודם
ה לא משיכת תבואה יש ולא
בואדם ולא הוכנס לרשותו
סיפא דקתני בה פירקן מ
א הכנס בעלמ׳ שמשכן להכניסן
ב׳ לאו משיכה היא לקנו׳ שהרי
אדם טעון פירות לא מהניא
וך הפירות עצמן: בין מדד
פסק אם באו לחזור קודם פיסוק חוזרין אע״פ שהוכנ׳ עתה בשעת מדידה ברשותו דלוקח
ותו קודם פיסוק ואפי׳ משיכה קודם פיסוק לא מהניא כדמפרש לקמיה דלא סמכא דעתיה לא
מא יפסוק דמיהן יקרים יותר או הלוקח יפ״ס בזול יותר ומתניתין דקתני משך ולא מדד קנה
במפיסק קודם משיכה: פירקן

פרקן והכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור בהן מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזו׳ בהן ומדבליו דמוכר ברשות לוקח לא קנה כליו דלוקח נמי ברשות מוכר לא קנה אמר רב נחמן בר יצחק בששפכן איקפ׳ רבא מידי שפכן קתני פרקן קתני אלא אמר מר בר רב אשי במסובלי דתומי אמר ליה הונא בריה דמר זוטר׳ לרבינא מכדי פירקן קתני מה לי פסק ומה לי לא פסק אמר ליה פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה א״ל רבינא לרב אשי ת״ש דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו של אדם קונה בכל מקום לאתויי מאי לאו לאתויי רשות מוכר התם דא״ל זיל קני תנן התם נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה בסורא מתנו לה להא שמעת׳ משמיה דרב חבד[..] בפומבדיתא מתנו לה משמיה דרב כהנא ואמרי לה משמיה ד[..]רבא לא שנו אלא דברים שאין דרכן להגביה אבל דברים שדרכן להגביה בהגבהה אין במשיכה

דמדבליו של מוכר ברשות לוקח לא קנה כו׳ וא״ת מכ״ל ליה דמתורת רשותו קנה דילמא מתורת משיכה קנה דהא משיכה מועלת בכליו של מוכר כדפרי׳ לעיל וי״ל דהכא דייק דמתורת רשותו קנה כ כדפירש בקו׳ דפירקו ו והכניסו לתוך ביתו משמע בין מוכר בין לוקח וא״ת כלא פירקן נמי כיון שהכניסן ל ליקני דליבטל אגב רשות לוקח ואור׳ דדוקא כלי הוא דבטל אגב הרשו׳ אבל בהמה לא: אבל דברים שדרכן בהגבה׳ אין נקנית אלא בהגבהה והא דפריך במי שמת גבי מלוג׳ דשטרי והא לא משך ודוח׳ לומ׳ שהיה כל כך הרבה שטרו׳ שלא היה דרכן להגביה אלא לאו דוק׳ נקט משך אלא כלומר והא לא הגביה: והא

פירקן בין מוכר בין לוקח והכניסן לרשותו ל[..] הנחה ברשות לוקח יש כאן חילוק ואע״ג דא[..] הכנסה לא קנה משום דלא פסק אהכי לכי פס[..] קני׳ ליה רשותיה שמונחין בו הילכך פסק אח[..] שלא מדד קניא ואין יכול לח[..] מדיד׳ דכשע[..] ליה רשות מוכר מע[..] לא חשיב לא מעכ[..] מדד קו[..] על כ[..] בעלמ׳ מכר לו לקמ׳ ד[..] ויכול אחרונר מדידה מאי [..] פסק [..] עד ש[..] לא [..] והכנ[..] משיכה וה[..] שלא מדד אי[..] לחזור מוו[..] שפירקן וק[..] פיסוק וטעות היכי יליף מיניה מוכר לא מעכב[..] לוקח דילמא ה[..] לא משום קניי אלא משום משיכ[..]

של מוכר ברשות לוקח לא קנה מוכר כלומר שאין כליו של מוכר מעכב על רשות הלוקח לקנותן הלוקח כדת[..] ופסק קנה דקנה רשות לוקח קודם מדידה ואע״פ שעדיין הפירו׳ בתוך שקין של מוכר וכיון דאהכי ר[..] של מוכר ולהוציאן מרשות מוכר כל שכן כליו דלוקח נמי ברשות מוכר יבטל הרשות את הכלי של[..] להוציאן מחזקת המוכר שמוחזק כאן עד עתה: בששפכן האי פירקן הייני שפירקן ושפכן מן השק[..] לוקח דליכא כליו דמוכר והילכך קני ליה ללוקח רשותו: איקפד רבא דאיהו אמר האי תא שמע: קתני דמשמע כמו שהיו מונחין הכילות כן פירקן: במסובלי דתומי חבילות שומים [..] פירקן קתני שהוכחו ברשות לוקח וקני ליה רשותו מיד כשקיבל עליו מוכר למוכרן לו כדקתני [..] לא סמכא דעתיה דמי יימר שיתקיים המכ׳ שמא המוכ׳ יעלה כדמיהן והלוקח יזלזל כדמיהן שהר[..] דאמר ליה מוכר זיל קני אכי רוצה שיקנה לך כליך דכמאן דמושיל ליה מקום הנחת כלין דמי קי[..] התם בפרק קמא דקידושין: אחריות שיש להן אחריות שקיימין לעולם: [..]
בשטר אם כתב לו שדי מכורה לך או כתובה לך ומסר לו את השטר: ובחזקה כנעל וגדר ופרץ כל [..] מקרקעי: ושאין להם אחריות מטלטלי: במשיכה

שיג׳ שמושכו לרשותו או לרשות שיש לו חלק בו כגון מטה וחצר השותפין וכל שכן בהגבהה דהגבהה קונה מקום ובכל דבר דמשהגביהה הניחה ברשותו אפילו משיכה כן נראה לי : והא שמעתא דלקמיה האי

והא כיס דבר הגבהה הוא כו׳ לא פריך להאי ליסנ׳ דמשני בריש אלו נערות כשנירף ידו למטה משלשה וקבלה דלא קנה מטעם משיכה אלא מטעם חצר וידו כחצרו אלא להאי ליסנא דהתם דקני משום משיכה פריך ואם תאמר והיכי ס״ד דמיירי בכיס דבר הגבהה הוא א״כ היכי מיחייב לענין שבת הא אין דרך הוצאה בכך כדדייק בריש אלו נערות אי בזוטרי אין דרך הוצאה בכך אלא במינעי וי״ל דיש דברים שדרך הוצאה בכך לענין שבת ואפילו הכי לענין קנין אין נקנין אלא בהגבהה שדרכן להגביה איבעי במגרר דרך מחתרת דהוי דרך הוצאה איבעי הו׳ לי׳ למימ׳ וליטעמיך :

לצדדין תימא לר״שבא אמאי לא מוקי לה בכלים שאין דרכן להגביה שגם הן נקנין בהגבהה כדמשמע לעיל דאוקמי׳ במידי דבעי מיתנא וקתני הגונ׳ כיס בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבה דהיינו בהגבהה : אטו

במשיכה לא ית״יב אביי וקאמר לה״א שמעתא איתיביה רב אדא בר מתנה לאביי הגונב כיס בשבת חייב שכבר נתחייב בגניב׳ קוד׳ שיבא לידי אסו׳ שבת היה מגרר ויוצא מגרר ויוצא פטור שהרי אסו׳ שבת וגניבה באין כאחד א״ל במיתנ׳ אנא נמי במיתנא קא אמינ׳ במידי דבעי מתנא תא שמע ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוציאה מרשותו אלמא מידי דבר הגבהה אי בעי בהגבה׳ קני ליה ואי בעי במשיכה קני ליה אמר רב נחמן בר יצחק לצדדין קתני מידי דבר הגבהה בהגבהה מידי דבר משיכה במשיכה תא שמע המוכ׳ פירות לחבירו משך ולא מדד קנו והא פירות דבני הגבהה נינהו וקתני דקני במשיכה הכא במאי עסקינן בשליפי רברבי אי

שאין דרכן : שבכרדין : שדרכן יש קלים : הגונב הוציאו לרשות חייב בתשלומין ליה בדרכה שתי רשעיות בר נתחייב דהגבהה סור שבת ת הוצאה : ע דהגבהה ליכא לא בשינוי רשות פטור : ליה בדרכה כדי רשעתו משום ת מחייבו ואי אתה משום שתי רשעיות איסו׳ שבת וחיוב גניבה באחד דבשעת הוצאת ייה ונתחייב בסקילה ת בפרק אלו נערות משכיה להיכא אי הרבים איסור שבת ושיר גניבה ליכא ומוקמי׳ לה כשנירף ידו למטה מג׳ וקיבלה וידו של אדם חשובה לו כד׳ על ד׳ וקניא ליה ולא בטלה רשות הרבים לגבי קנייה ויש כאן שבת וגניבה באין כאחד והך קנייה לאו משום הגבהה היא אלא משיכה לתוך ידו שחשובה כתוך ג׳ לקרקע ואית דמוקי ליה התם בצידי רשות הרבים דלענין גניבה מיקנא קני ולענין שבת רשות הרבים כרבי אליעזר : דבר הגבהה הוא ואפילו הכי אי לאו משו׳ איסור שבת הוה קני ליה במשיכה כגון אם היה ויוצא בחול : אמר ליה במיתנא כך השיבו סתם וסבור רב אדא דכיס קטן הוא ותמה על תירוץ זה ואמר כל מיתנא קאמינא לך דאף על גב דאיכא כיס מיתנא דרכו להגביהו הוא : אמר ליה דחזי למיתנא דהיינו כיס גדול מאד כך שיטת התלמוד בכונה וכך מצאתי הגהה רבי׳ זקני מ״כ : או עד שיוציאה היינו משיכה אלמא מידי דבר הגבהה דבר קל : לצדדין קתני עד שיגביהנה אם דבר קל הוא עד שיוציאנה אם דבר כבד הוא ולפי גירסת דעתי׳ כו׳ לי דהוה מצי לתרוצי הכא במידי דבר משיכה עסקינן הלכך אי בעי בהגבהה ליקני דהגבהה עדיפא ממשיכה וקונה בכל דבר ואי בעי במשיכה ליקני דהא אורחיה במשיכה אלא דניחא טפי לאורויי דין תרוייהו דמידי דבר הגבהה בהגבהה ולא במשיכה ומידי דבר משיכה אפילו במשיכה וכן נראים הדברים דהא בפ״ק דקידושין תנן אמר ר״מ בהמה גסה במסירה והדקה בהגבהה ולא במסירה ומשיכה ואמרי ליה רבנן בהמה דקה נקנית במשיכה כלומר אף במשיכה וכנגד אמרי רבנן אחרים זו וזו במשיכה ואמר להו ר״ש זו וזו בהגבהה אלמא הגבהה עדיפא ממשיכה דהא אפי׳ לר״ש בהגבהה ולא במשיכה כדמפ׳ התם : ת״ש ממתני׳ המוכר פירות כו׳ : והא פירות דבני הגבהה נינהו דבשליפי זוטרי משמע מתני׳ מדקמפלגי בספינה גבי פשתן דהכי קתני המוכ׳ פירות משך ולא מדד קנה דמשיכת כל שהוא מהני בפירות שברי דבר מועט הוא ובמשיכת כל שהו נעקר כולו ממקומו כדאמר שמואל לגבי ספינה עד שימשוך את כולה אבל המוכר פשתן שהוא ארוך אע״ג דהוי שליפי זוטרי לא קנה במשיכת פורתא דעדיין לא נעקר כולו ממקומו עד שיטלטלנו ממקום זה למקום אחר כלומר שימשכנו או יגביהנו למקום אחר שיהיה נעקר כולו ממקום שהיה שם דאיכא למימר דאפילו רב דפליג בספינה הכא מודה דהתם מים יש תחתיה ומדכיידא פורתא חשיבה כנעקר כולה ממקומה אבל על גבי קרקע איכא למימר דמודי : הכ״ע בשליפי רברבי והכי קא מפליג בין פירות לפשתן המושך פירות פעמים שאם משך קנה כגון בשליפי רברבי דהתם ודאי מהני משיכה וכ״ש הגבהה אבל המוכר פשתן דאי איפשר בשליפי רברבי כדמפ׳ לקמן אלא שליפי זוטרי נינהו לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום כלומר שיגביהנו ולא במשיכה כדלעיל ודרך המגביהין מקחן אין מגביהין ע״מ להחזירו במקום שהגביהו אלא מגביהו והולך לו ונוטלו לרשותו הילכך נקט ממקום למקום והיינו דקפריך אי

אי הכי אימא סיפ' הלוקח פשתן מחבירו לא קנה עד שיטלטלנו ממקו' זה למקום אחר אטו פשתן בשליפי רברבי מי לא עבדי שאני פשתן דמשתמיט א"ל רבינא לרב אשי ת"ש בהמ' נסה נקנית במסירה והדקה בהגבהה דברי ר' מאיר ור' שמעון בן אליעזר וחכמים אומרים בהמה דקה במשיכה והא בהמה דקה דבת הגבהה היא וקתני דקני במשיכה שאני בהמה דסרכא רב ושמואל דאמרי תרווייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה הא שמע אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה ואף על גב דלא נתמלאת המדה כגון דאמר

אטו פשתן בשליפי רברבי מי לא עבדי ליה בשלמא אי מוקמת רישא בשליפי זוטרי וכן פשתן בשליפי זוטרי ובעינן ביה בהגבהה משום שאין דרכן במשיכה כ"ל אבל שאר דברי' אף על פי שדרכן בהגבהה קנית במשיכה אבל השתא דמיקמי' בשליפי רברבי אמאי פשתן איננו נקנה אלא עד שיטלטלנו דהיינו בהגבהה סהא אורחיה במשיכה כיון הוא בשליפי רברבי:

ראשון ראשון קנה פי' דלא מני למיפרך מסיפ' דקתני ברשות לוקח כיון שקיבל עליו מוכר קנה דאיכא לאוקומי כ בשנתמלאת המדה ואין נרא' לר"י דלא מני למימר דאיירי בשנתמלאת המדה דאם כן ליתני נ' כהדי נגא דסרסור וליתני כל"ה ונתנר שאינו של שניהם וברשו' לוקח כו' ומיהו לא ניחא ליה למפרך מסיפא כיון דמצי פריך מרישא:

בדאמר רב כהנא שנתות היו בהין תימא לרבינו ח"ים והא לא רב כהנא אמרה שא מסכה היא בפר"ב מדו' ואור' דבפרק המוניא יין תנן שיד כדי לעשות אנדיפי ומפרש רב כהנא מאי אנדיפי שנתות כדתנן שנתות היו בהין כו' היינו הך מביא הכא רב כהנא דאשמעינן דאפי' במדות של חול עושין ולכך מייתי המוניא ש"ד כשיעור לעשות בו שנתות אבל ממתני' דמנחות לא חזינן שיש שנתות אלא במדות של קודש:

דיבור ליוס כו' נראה לרשב"א דהא דתנן באיזהו נשך מרבין על השכר ואין מרבין על המכר ה"ז דשרי להרבו' על השכר כגון שכבשם מיד לתוך הבית דבעא לא שרי להרבות דמיחזי כאגר נטר כדאמרי' הכא:

אי הכי אימא סיפ' כו' ד"ל בשליפי זוטרי איכא לפ' כל שהו כדפרישי' שא לד' רכרכי ארוכים ליכא לפ'

וחכמים אומרים בהמה דקה הגבהה היא ותנן דקידושין ומדרכנן קפר במשיכ' ואף על גב דבת ומדבקת ברגליה בקרקע בקושי הילכך אורחה בי סורכת אלשון סרוך הכ היה לו למעות כ"נגד די פחות מכור ולא יותר לא פחו' ולא יותר הילכן ולך

ברשות לוקח ובכליו של לוקח לא קנה עד שיהא הכור מדוד כולו דהכא מדידה מעכבא מכור ויותר מכור ומשום הכי יכול לחזור בו מכל המכירה אפי' כשמדד לו כל סאין חוץ אחרונה ואע"ג שמשך הכ"ט סאין איכה משיכה מעליא דכור זה חד מקח הוא ועד דמי הזהב דהיכא דמכר לו חמור בפרה וטלית ומשך את הפרה ולא משך את הטלית שכיו הוי משיכה מעלייתא ומתני' דקתני משך ולא מדד קנה היינו כשמקנה לו כל התבואה במות שהיא והמדידה בגו בעלמא היא להודיע כמה מכר: ראשון ראשון קנה שכל אחד מכירה בפני עצמו היא וכגון דהוא ... וכשיתמא דקני ליה כליו אי כמי ברשות מוכר וכגון דאמר ליה מעיקרא יקנה לך כליך ברשותי: ת"א משום דב טובא בשמעתין לעיל לא קאמר מיתיבי: מנאתי גירס' זו על העיקר בפירושי ר' חננאל אם רוצי ... אם היו של אחד מהן ראשון ראשון קנה ואע"ג דלא נתמלאת המדה הכ"ט כרא"ל הין כ"ב סלעים לוג בסלע אני מוכר לך רב כהנא שנתות היו בהין הכא נמי כו' וכן עיקר דמההיא רישא פריך לה פרך דקתני בה ... עד שלא נתמ' המידה למוכר כו' אבל במידה של אחד מהן לא חיישינן לנתמלאת המדה אלא ראשון ראשון הכנסם בכליו של לוקח דאפילו בחסר המדה שהיא מסירה ואין ידוע כמה יש הואיל ולא נתמלאת המד' אין יכול לחזור בו ואף ע כור אני מוכר לך כיחד או סאה אני מוכר לך כיחד כל שכן הכא דזבין ליה כור ומדד כ"ט סאין מלאים שקנה ומידה בשנתמלאת וקשיא לתרווייהו: ופרקינן

בדאמר ליה הין בשנים עשר סלע לוג בסלע אני מוכר לך כדאמר רב כהנא שנתות היו בהין הכא נמי שנתות היו במדות תא שמע השוכר את הפועל לעשות עמו לגורן היום בדינר ולגורן יפה סלע אסור ליהנות הימנו אבל שכרו מהיום בדינר ליום ולגורן יפה סלע מותר וא׳סר כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה הכא נמי קמא קמא מיפסק פסק ואסור ליהנות הימנו מדינר ליו׳ ולגורן יפה סלע אמאי מותר והא אגר נטר לי הוא אמר רבא ותיסברא זלזולי בשכירות מי אסיר מ״ש רישא ומאי שנא סיפא רישא דלא קא עביד בהדיה מהשתא מיחזי כי אגר נטר לי סיפא דקא עביד בהדיה מהשתא לא מיחזי כי אגר נטר לי :

ואם

דקיקן כדאמר ליה הין בי״ב סלעים לוג בסלע אני מוכר יהיו י״ב שנתות בעין בליטות והאי כדופני הכלי מתוכו מרין כיון שמגיע השמן או היין בכל בליטה ובליטה ידוע ן שהגיע לבליט׳ העליונ׳ כתמלא המד׳ קרי׳ בי׳ ס לכור כל סאה בסלע לך דקנה כל סאה מי כל לוג ולוג קני ין וריסא דקתני את גלא כ ז דמיירי כמו ה הין בי״ב הכי לא קני ין המגיע ה שקינה יקינן הא רונה ת כול׳ סרי היא עד ינמור את היא שאולה ית כדפריש׳ לוה ש לקחת׳ כלין או ותו והאי דקפריך כ רים שלנו מסיפא דקתני לוקח כיון שקיבל כו׳ ירבא היא כלל דהתם ר כל התבוא׳ מיירי ותו כלא מדידה

דלך ויפה לך קרקע כל שהוא וקני כל מה שעליה כלומר החזק בקרקע על ידי יפוי דהוי כמו בעל ונדר כל שהוא ותהא שאולה לך להיות כחצרך לענין זה שתקנה מה שעליה : המוכר יין לחבירו והוקרו והוזלו לאו דוקא הוקרו והוזלו אלא שאין דרך לחזור בהם : נשברה לסרסור פירש הקונטרים לפי שהסרסור קונה לעצמו וחוזר ומוכר לבעל הבית ותימא דא״כ אמאי נקט נשברה ושבק יוקרא וזולא דאיירי בה ברישא הוי ליה למימ׳ היה סרסור כניהן והוקרו והוזלו ופירש ר״י במ״ה היה סרסור בניהם ומדד להן כדרך ש סרסורי׳ שמודדין בשב׳ שכותב׳ להן ונשברה החבית על ידי מדידה נשברה לסרסור וכגון שלא היה מחמת אונס אלא ע׳ שלא נזהר יפה במדידה : כי

קת. אי תני׳ משך ולא מדד קנה ועוד אדרבה הוה ליה לפרוכי ממתני׳ דקתני בהדיא משך ולא מדד קנה דאילו ל קק מדד כלל ואפילו הכי קנה ועוד שינוייא דקמשני דבהכי מיירי דקאמר הין בי״ב בסלע לאו שינוייא הוא דמה מהנו שנתות היכא דאמר ליה סתם הין אני מוכר לך אפילו אם מדד לו הין בשנים עשר ן לא קני לשמוא׳ עד דאמר בהדיא הין בי״ב לוג בסלע אני מוכר לך : כדאמר רב כהנא במסכת מנחות : שנתות היו של קודם ע״כ לפר ע״כ לאיל ע״כ לכבש כלומ׳ סימנין למידת חצי ההין לפר ושלישי׳ ההין לאיל ורביעי׳ ההין לכבש יין : ר את הפועל וכתן לו שכרו עכשיו בניסן כדי לעשות עמו לגורן היום בדינר כלומר כל יום של ימות הגורן בדינר ן לו עכשיו ל׳ דינר לל׳ ימי הגורן ולא גר׳ מהיום בדינר כפי׳ רבי׳ חננאל : ולגורן יפה שכרו סל״ע בכל יום שבסל״ע היה להשכיר עצמו אבל בשביל הקדמת המעות אוזיל גביה : אסור משום דמיחזי כי אגר נטר לי שנותן לו זה הפועל סל״ע ש בימות הגורן בשביל דינר שנתן לו בניסן והמתין לו עד עכשיו : אבל אם שכרו מהיום מאה יום במאה דינר ונתן לו שכרו עכשיו ולגורן היה יכול להשתכר הפועל בסל״ע דהיינו ד׳ דינרי׳ ליום כיון שמאותו היום ששכרו עושה עמו מותר שכל עונת המאה ימים כיום אחד ארוך דמיין ולא הוי אגר נטר לי שהרי מיד התחיל בפעולתו וכמי שהתחיל בפעולת ימי הגורן דמי : והא הכא דכי כור בשלשים סאה בסלע הוא שהרי הזכיר לתת לו דינר ליום ולא קאמר ליה סתמ׳ עד ימות הגורן אני שוכרך במאה דינר ואפילו הכי קתני מותר וחייב להשלים וקשיא להכי דאמרי ראשון ראשון קנה והשאר לא קנה וכיון שזה לא קנה אמאי מותר הא כיון דיכול לחזור בו דכל יום ויום חשוב מכירה בפני עצמו הוי נמי אגר נטר לי עניין ימות הגורן שהרי בניסן נתן לו שכר ימות הגורן ואיכהו לא קיילי עד שיגיעו ימות הגורן : ותסברא דליהוי אסור וכי זלזולי בשכירות מי אסור בתמיה ואפילו היכא דהקדים לו הדינר מניסן ולא עשה עמו עד לגורן מדאורייתא שרי דלא דמי לא להלואה ולא למקח וממכר דאית ביה אונאה וביטול מקח דהתם ודאי כי מוזיל גבי׳ מכדי שוית בשביל הקדמת המעות כמו שנתן לו יותר מכדי הדמי׳ שקיבל אבל שכר טורחו של אדם ליכא אגר נטר לי דדרך פועל לשכור עצמו בכל שהו כשאין לו מה יאכל וכל מה שמקבל הפועל מבעל הבית ריוח הוא אצלו והילכך הך סיפא ליכא גד ריבית בלל : והיינו דקפריך מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא כיון דזלזולי בשכירות שרי רישא אמאי אסור ליהנות ממנו : ממשני רישא חומרא בעלמא הוא דכיון דלא קעביד בהדיה מלאכה עד שיבא הגורן והוא ככר נתן המעות מקוד׳ מחזי כרבית : ומתמהין

מי כאן תנא דאתנייה לרב מדות רבי' שמוש מניה דאיתנייה רב כלומר ששנה לו רב מידות משום דקשיא ליה היאך יתכן שהי' רבו של רב והוא היה בימי רבא כדאמרי' ביבמות אמר רבא אמ' לי רב יצחק בר אבדימי וקשה לר"ת דבפרק כל הבשר כמי אמרי איכו תנא דאתנייה לרב כתב אחוי ליה לרב יצחק בר אבדימי אמר ליה אבי לא שניתי לו כלל כל עיק' ולדבריו הוה ליה למימר מחכו ואומר רבינו תם דשני רב יצחק בר אבדימי היו אח' בימי ר' ואחד בימי רבא כדאמרינן בפרק בירה אמר רב יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ואותו היה רבו של רב ומיהו הכא ארשבא דעל כרחך רב יצחק בר אבדימי הוא תלמידו של רב דאי סלקא דעתך רבו של רב היכי קאמר לרבי אלעזר הא איתמר עלה אמר רבי אבהו א"ר יוחנן והא אפי' ר' יוחנן שהיה רבו של ר' אבהו היה קור' את רב שהי' תלמידו של רב יצחק בר אבדימי רבי כדאמרינן באלו טרפות : והתנן

ומתמהינן משום דתלש המחובר בקרקע ואמ' דא"ל מוכר ללוקח לך ... בספרים ישנים כלומר

ואם היה מחובר בקרקע ותלש כל שהו קנה : משום דתלש כל שהו קנה אמר רב ששת הכא במאי עסיקינן דאמר ליה לך ויפה לך קרקע כל שהו וקני כל מה שעליה : מתני' המוכר יין ושמן לחברו והוקרו או שהוזלו אם עד שלא נתמלאת המדה למוכר משנתמלאת המדה ללוקח ואם היה סרסור ביניהן נשברה החבית נשבר' לסרסור הרבינה ומיצת הרי הוא של מוכר וחייב להטיף לו שלש טיפין והחנוני אינו חייב להטיף לו שלש טיפין ר' יהודה אומ' ערב שבת עם חשיכה פטור : גמ' האי מדה דמאן אילימ' מדה דלוקח עד שלא נתמלאת המדה למוכ' מדה דלוקח היא ואלא מדה דמוכר משנתמלאת מדה ללוקח מדה דמוכר היא אמר ר' אלעאי במדת סרסור והא מדקתני סיפא ואם היה סרסור ביניהן נשברה החבית נשברה לסרסור מכלל דרישא לאו בסרסור עסיקינן רישא מדה בלא סרסור סיפא בסרסור עצמו : הרבינה ומיצת הרי הוא של מוכר : כי סליק רבי אלעזר אשכחיה לזעירי אמר ליה מי כאן תנא דאתנייה רב מדות אחוייה רב יצחק בר אבדימי אמ' ליה מאי קא קשיא לך דתנן הרבינה ומיצת הרי הוא של מוכר והתנן

ומוכר לאחרים ותרויח : נשברה לסרסור דקני ליה כליו של סרסור לסרסור כדתניא מהן ראשון ראשון קנה וקמ"ל דלא אמרי' דסרסור איכו אלא שלוחו של לוקח וכשנתמלאת על ידיה אחר שהטיף מתנה שלש טיפין ללוקח : ומיצת שנתאסף מכני השמן לשולי הכלי בתייאש כדאמרי' בגמ' : וחייב להטיף לו ג' טיפין לאחר עירוי השמן והיין חייב עוד להטי' ג' החנוני טרוד הוא במכירתו ולכך לא הזקיקוהו להטיף דאין לו פנאי : ר' יהודה או' כו' גמ' אי מידה דלוקח היא ליקני ליה כליו כדתניא לעיל אם היתה מידה של אחד מה בשים שכתות במידה עסיקי' כדאוקימנ' להוא דלעיל דהא סתמ' קתני לחוב אפי' במידה עשר שלעים לגו בשלע : מידה דמוכר הוא ואמאי קנה לוקח דהא אפילו את"ל דברשות אם הכלי חזוב הפסקת רשות או לא ולא איפשיט ואם כן תפשוט ממתני' דכליו של מוכ' לכליו של לוקח ברשות מוכר דקנה מוכר : במידת סרסור שהשאילה במתני' מאי דתני בברייתא לעיל דארבע מדות : ריש' שהשאיל להם המידה והסרסור איכו להיות המקח ברשותו דהמיד' שלו ואע"ג דלדרך סרסור למדוד במדתו ולהשתכר בלוקח הלו דכיון שהוא שם והמידה שלו המקח ברשותו דאיהו לוקח מן המוכר ומוכר ללוקח ומשום דכליו קני ליה כדתני' לעי' ראשון ראשון קנה : ה"ג מי כאן תנא דאתנייה רב מידות כו' שונה משנתו' וברייתו' ששנה לו רב מתני' שמיירי במידות : והתנן גבי מפריש תרומ' שתי מדו' לאותה מידה שמדד בה התרומה ומיצת פרי הוא של תרומה ונותנו לכהן ובמתני' במי ת

נן הרכינה ומיצת הרי זו תרומה אמ'
; הא איתמר עלה אמר רבי אבהו
ו יאוש בעלים נגעו בה : החנווני
: חייב וכו' : איבעיא להו ר' יהודה
ישא קאי ולקולא או דילמא אסיפא
אי ולחומרא תא שמע דתניא ר' יהודה
ומ' ערב שבת עם חשיכה חנווני פטו'
פני שחנווני טרוד : מתני' : השולח
גרת בנו אצל חנווני ופונדיון בידו ומדד
ו באיסר שמן ונתן לו את האיסר שבר
את הצלוחית ואבד את האיסר החנווני
חייב ר' יהודה פוטר שעל מנת כן שלחו
מודים חכמי' לר' יהודה בזמן שהצלוחית
יד התינוק ומדד חנווני להוכרה' הנווני
פטור : גמ'

יד אותו מני
ל גבי תרומ' לא
לזרים : ארישא
ס ואתא ר' יהוד'

ן דרך רוב סחורתן
ן כמות אכו במחניות
כדמי מחנה כן פירש
וחי' וכשפך השמן ואיבד
השמן' כדמי, הפונדיון
הצלוחית והשמן והאיסר
לחו האב לבן אבל חנווני
זמן : ומודים חכמים
חייב : גמ' הכי
פרים ישנים

דהתנן הרכינה ומיצת הרי היא של תרומה תימא
אמאי הוי של תרומה והא איכו חיי' לתרום
אלא אחד מן כ' וא"כ כמו אותן מדות של חולין תהיה של
תרומ' ושל חולין הין בלא הרכינה ומיצת וגם לנו' דכשקרא
שם על אות' מדה גמר בלעתו
שתהיה כולה תרומה עם ה
המיצוי ודווק' בתרומה אמרי'
הרכינה ומיצוי הוי תרומ' אבל
לענין מעשרות לא דהמרכה
במעשרו' מעשרותיו מקולקלין
משום יאוש בעלים
נגעו הוי מני
לשכויי דהוי תרומ' משו' דאין
ברירה דכשקרא שם אין ידוע
איזה יהא למטה :
אלא צלוחית אבדה
מדע'ה' ואע"ג
דפונדיון נמי אבדה מדעת
היא שמשלחו ביד תינוק מכל
מקו' כיון שהפונדיון של בעל
הבי' נשאר ביד החנווני איכו
פוטר עד שיביאו לידו שום
פונדיו' שמ' ואים' וא' הי' מחזי'
אותו פונדיון עצמו לתינוק
הכ' דהוה פטור : דבגדך
שנטלה חנווני על מנת לבקרה
כדשמואל כו' וסיפא דקתני
ומודים חכמים לרבי יהודה בזמן שהצלוחית ביד תינוק
דפטור לאו דוקא ביד תינוק אלא אפילו נטלה נמי על
מנת שלא לבקרה : הלוקח כלי מבית האומן
על מנת לבקרו. ונאנס בידו חייב לאחריו נראה דחייב
משום דחשיב כשואל דסוף פרק ד' דנדרים מפרש טעמא
דשמואל דקסב' הנאת לוקח הוא והייכו כשואל שכל ההנאה
שלו ועוד דבפרק האומנין גבי הא דאמר רב חסדא לא
שנו הא דקתני שלחה ומתה חייב אלא כשהחזירה בתוך
ימי שאלתה אבל לאחר ימי שאלתה פטור ומסיק אימור
דמסתבר' דפטור משוא' ומחייב כנושא שכר הואיל וההנאה
ממנה תניא כוותיה הלוקח כלים מבית האומן כו' וכאכסנ
כי שהוא כנושא שכר פירוש לכך פטור כשאכסנו בחזרה שאיכו לא שומר שכר. ומדמייתי
לאחר ימי שאלתה משמע דהא דקתני כאכסנו בהליכה חייב דהוי מטעם שוא' וא"כ מילתיה
הא מההיא ברייתא מייתי בנדרים סייעתא לשמוא' מיהו רש"י פיר' בב"מ דכאכסנו בהליכה
מייתי מינה שפיר סייעת' אההיא דאימר כי היכי דחשיב ליה ברייתא נושא שכר בחזרה
השתא היה בלוקח הכי נמי שואל לאחר שכלו ימי שאלתה הוי שומר שכר כיון שנהנה
ר' דחשיב לוקח ומייתי ראיה מההיא דלקמן דאייתי קרי לפומבדיתא דאמ' רב כהנא אין
אי שואל הוי אמאי לא יוכל ל
ים כמו שהמשכיר יכול להקדיש כדאמרינן בפרק האומר משקלי עלי ואין נראה לרשב"א
קרש בטלים אלא על מנת לקנות מיד ולכך אין יכול המוכר להקדישו והשיב לו ר' דמשמע
יה אדשמואל ואין להקשות אי שואל הוי אמאי לא פטר החנווני כשנטלה על מנת לבקרה
שאלתה כיון שהחזירה למקום שלקחה דהא אמרי' בסמוך לר' יהודה שואל שלא מדעת שוא'
ר' דהתם ודאי הוי שואל שלא מדעת איכו חייב להחזיר אלא למקום שנטל אבל הכא דשואל
בעלים : אי הכי אימאסיפא ומודים חכמים לרבי יהודה כו' ורבה ורב יוסף סברי
חית ביד התינוק דהייכו שהביאה מבית אביו : ומר

גמ' בשלמא באיסר ושמן בהא פליגי כו' האיסר שנתן החנווני לתינוק והשמן ד'צלוחית : לאודועיה לחנווני שב
לשמן שדריה הא"כ לבנו כדי שישלח לו חנווני מה שישלח לו על ידי שלוחו פיקח : ורבי יהודה
לשדוריה ליה ביד בנו שדריה : אלא צלוחית אמאי חייב חנווני לשלם : אבידה מדעת הי[א] דכי מסרה
שאינו יודע לשמרה הפקר הוא זה ואינו חושש אם יחזירנה בנו בידו ריקנית אלא שישלח לו החנווני מה שישל

גמ' בשלמא באיסר ושמן בהא פליגי דרבנן סברי לאודועיה שדריה ור' יהודה סבר לשדורי ליה שדריה אלא צלוחית אבדה מדעת היא אמר רב הושעיא הכא בבעל הבית מוכר צלוחית עסיקינן וכגון שנטלה חנווני על מנת לבקרה וכרשמואל דאמר שמואל הנוטל כלי מן האומן על מנת לבקרו ונאנס בידו חייב לימא דשמואל תנאי היא אלא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא בחנווני מוכר צלוחית עסקינן ואזדא רבי יהודה לטעמיה ורבנן לטעמייהו אי הכי אימא סיפא מודים חכמים לרבי יהודה בזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שחנווני פטור והא אמר' לאודועי' שדריה אלא אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין דאמרי תרווייהו הכא במאי עסי' כגון שנטלה חנווני למוד בה וכדרבה דאמ' רבה הכישה נתחייב בה אימור דאמר רבה בבעלי חיים דאנקטינה ניגרי ברייתא כי האי גוונא מי אמר אלא אמר רבה אני וארי שבחבורה הרגימנורא ובנו רבי זירא הכא במאי עסיקינן כגון שנטלה למוד בה לאחרי' וכשואל שלא מדעת קא מיפלגי מר סבר שואל הוי
ומר

הן שמן הן איסר
ופונדיון שנטל
בסי כמי דאבד
מכל מקו' בחזר
חכמים הנאי
שדריה :
שולח בנו
וניחא לי
אם ידבר
חנווני [illegible]
לבודקה [illegible]
לקנותה : ובד
פלוגתי' שכן
דכנט[illegible]
מסתי[illegible]
ויתכוין לקנותה
דמיה כדלקמן דקני
ובשמחזירה ליד התי
הוא כשמשליכה לאיב
ונאנס בידו קודם ב
מיפטר עד שיחזירנה
הבעלים עכשיו שהרי מ
נתחייב באחריותה
מנת לבוקרו לבודקו ו[illegible]

ונאנס בידו כגון שנפל ונשבר חייב : והוא דקיצי דמיה כדמפרש לקמן דסמכא דעתיה לקנותה אחרי שפסק דמיו ו[illegible]
אם חוזר בו ואומר איני חושש בכלי זה לקנותו ונאנס בידו קודם שהחזירו לבעליו חייב דמדאגביה על מנת לבו[קרו]
לקנותו אחרי כן הוא דאיחייב באחריותו וכיון דאיחייב באחריותו היכי מיפטרתו עד שיחזירנו לבעליו וה[כא]
כמי רבנן מחייבי כדשמואל ורבי יהודה לית ליה דשמואל והיינו דקתני סיפא ומודים חכמים לרבי יהודה כו' הכי קאמ[ר]
מודים חכמים לר' יהודה שאם נטלה על מנת שלא לבודקה הרי היא כאלו צלוחית ביד תינוק ומדד חנווני לתוכ' שפטור
הכא בחנווני מוכר צלוחית והך צלוחית דמתניתין של חנווני היא ששלח לו בעל הבית הדמים ביד בנו לקנות צלוחית
ממנו ולהביא בה שמן והילכך האי צלוחי' ליב' אבידה מדעת : דרבנן לטעמייהו דאמרי גבי איסר ושמן חייב דלאודועיה
שדריה והוא הדין לצלוחית ור' יהודה לטעמיה דלשדורי ליה יין ושמן וצלוחי' ביד בנו שדריה לבנו : והאמרת לאודועיה
שדריה ולא היה לו למסור הצלוחית לבנו של בעל הבית : אלא אביי בר אבין ורב חנינא בר אבין דאמרי תרווייהו
לא תוקמה לא בחנווני מוכר צלוחית ולא בב"ה מוכר צלוחית אלא הכא בצלוחית המיוחדת למדה עסיקינן ונטלה חנווני
מיד התינוק למוד בה לצורך התינוק ואף על גב דאבדה מדעת היא כיון שנטלה נתחייב בשמירתה עד שיחזירנה לידו
של בעל הבית : כגון שנטלה למוד בה כלומר מתניתין לאו בבעל הבית ולא בחנווני מוכרי צלוחית מיירי אלא כגון
שנטלה למוד בתוכה השמן ואף על גב דלא לדעת החנווני שלחה דשמא לא יטלנה משנטלה מתחייב בה וכדרבה :
הכישה במקל גבי זקן ואינה לפי כבודו מיירי בבבא מציעא דאף על פי שאינו חייב להחזירה כיון שהכישה נתחייב בה
והשתא איכא לפירושי מודים חכמים לרבי יהודה בשלא נטלה : אימר דאמר רבה איבעי הוה פריך לימא דו בה תכלא
היא אלא דעדיפה מינה קפריך : דאנקטה נגרי ברייתא הליכה הפסיעות אינוכים כלומר הרגילה נברוח ולילך
למרחוק ומשום הכי נתחייב בה : כגון שנטלה מיד תינוק למוד בתוכה לאחרים שהצלוחית מידה ומדד בה לאחרים
ובשואל שלא מדעת בעל הצלוחית פליגי :
דמר

תקיי' בה עד שתב'
והשבה ליד תינוק
מאביל הגונב טלה
באחריותו דבעינן

מ"ר סבר גזלן הוי וחייב להחזירה ליד הבעלים תימ'
הא תנן כהגוזל כתר' גבי הגונב טלה מן העדר
ולא ידעו בעלי' לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו הנאן והי'
שלמה פטור וא"מ רבי יוחנן לדעת מכין פוטר שלא לדעת
אפילו מכין לא ברי' א"כ ה"נ
נימא הכא ואע"ג דגזלן הוי
כשהחזירה ליד התינו' שלקח'
הימנו יהיה פטור ואומר ר"י
דשאני התם דמחזירה למקום
המשתמר אבל הכא אבדה
בידים כשמסרה ליד התינוק
כדאמרינן לעיל דאבד' מדע'
היא : לעשרו אי אפשר
מפני כו' במעשר ראשון
ובמעשר עני איכו מפחיתו
דכדמאי מעשרין והן שלו שא
מפחיתו במעשר שני שחייב
לאוכלו בירושלים ובתרומת
מעשר דנותנו לכהן כדאמרי'
בפרק שני דסוטה :
בירא שמים עסקינן כגון
רב ספרא כו' וא"ת א"כ כשנג'
בלבו לקנות היאך מחזי' וי"ל
דמחזיר מדעת המוכר : את'

ר סבר גזלן הוי גופא אמר שמואל
נוטל כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו
ייב והני מילי הוא דקיצי דמיה ההוא
גברא דעל לבי טבחא אגבה אטמא
בישר' בהדי דקא גבה" אתא פרשא
שמטא מיניה אתא לקמיה דרב יימר ח
זייביה לשלומי דמיה וה"מ הוא דקיצי
דמיה ההוא גברא דאייתי קארי לפוכם
נהרא אתו ב"ע שקול קרא קר' אמ' להו
הרי הן מוקדשין לשמים אתו לקמיה
דרב כהנא אמר להו אין אדם מקדיש
דבר שאינו שלו וה"מ הוא דקיצי דמייהו
אב' לא קיצי דמייהו ברשו" מרייהו קיימי
ושפיר אקדיש ת"ר הלוקח ירק מן השו'
וכירר והניח וביר' והניח אפי' כל היו' כולו
לא קנה ולא נתחייב במעש' גמר בלבו לקנותו קנה ונתחיי' במעש'
להחזירו אי אפשר שכבר נתחייב במעשר ולעשרו אי אפשר מפני
שמפחיתן בדמים הא כיצד מעשרו ונותן לו דמי מעשר אטו משום
דגמר בלבו לקנות קנה ונתחייב במעשר אמר רב אושעיא הכא
בירא שמים עסקינן כגון רב ספרא דמקיים בנפשיה ודובר אמת
בלבבו : מתני'

זריפא ובדב' שלוקחין קופצין
...תו של זה דהרבה ימצא קופצין ומשום דהכאתו של לוקח היא הוה ליה הלוקח כש ואל
...תם בברייתא כוותיה דקתני נאנסו בהליכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר
...סבר דא"כ לא ליחייב באונס אלא בגניב' ואבידה וטעמא משו' דכיון דקייצי דמי' וזכינא
...זו כמו לוקח גמור א"כ כמו שואל שכל הנאה שלו כו : אגבה אטמא הגביה ירך לקנותה
...ושה : אבל לא קייצי דמה כו' לא גרסינן : קרא דלעת :שקול קרא לקנות אחד מהן :
...שלא היה יודע ממי ישאל מעותיו היה רוצה לאוסרן להן : אין אדם מקדיש כו' דכי יקדיש
...ן דקייצי דמייהו זכי בהו כדשמואל: ברשותו דמרייה קיימי ויכול להקדישן דלא דמי לגזלן
להקדיש זה לפי שאינה שלו וזה לפי שאינה ברשותו דהכא לאו אדעתא למיגזל שקלינהו שא
...ן וכיון דלא קייצ' דמיהו לא סמכא דעתייהו דשמא ירבה למוכרו ביוקר ודעתן להחזירן ומשום הכי ברשותי' קיימי
...וקח ירק חבר מעם הארץ : בירר והניח ולא גמר לקנות : איכו חייב במעשר דהא איכו מתכוין אלא לברור
...אבל גמר לקנות נתחייב מיד לעשרו דמאי : ואם רוצה לחזור ממקחו להחזירו אי אפשר בלא הפרשת מעשר
...נתחייב במעשר ואין חבר מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן : ולעשרו אי איפשר ואח"כ יחזירם למוכר שהרי
...יתו בדמים שנתמעט' החבילה כדי מעשר : מעשרן ונותן ללוי ולעניי' ונותן לו דמי מעשר ומחזיר את המותר כעין :
משום דגמר בלבו לקנות קנה ומעשר בתמיה אמאי הא אפילו אי קייצי דמייהו יכול להחזירן וליהדרינהו וליפטר :
...ספרא הוה קרי קרית שמע וא"ל ההוא גברא הב לי עיסקך בכך וכך מעות וסבר דמשום מיעוט דמים הוא שתק
...לו דמים מרובים ולאחר תפילתו לא רצה לקבל אלא במיעוט מעות הראשונות משום דגמר בלבו להקנותו בכך
...בי מעשר כיון שגמר בלבו זכה במקח ונתחייב במעשר וכי מחזירו כחוזר ומוכרו לו דמי : מתני'

מתני׳: הסיטון מקנח מדותיו אחד לשלשים יום ובעל הבית אחת לשנים עשר חדש רשב״ג אומ׳ חילוף הדברים החנווני מקנח מדותיו פעמים בשבת וממחה משקלותיו פעם אחת בשבת ומקנח מאזנים על כל משקל אמר רשב״ג במה דברים אמורים בלח אבל ביבש אינו צריך וחייב להכריע לו טפח היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומיו אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש מקום שנהגו למוד בדקה לא ימוד בגסה בגסה לא ימוד בדקה למחוק לא יגדוש לגדוש לא ימחוק: גמ׳. מנהני מילי אמר ר״ל דאמר קרא אבן שלמה וצדק צדק משלך ותן לו. א״ה אימא סיפא היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומיו ואי הכרעה דאוריתא היכי יהיב ליה עין בעין אלא רישא במקום שנהגו וכי איתמר דר״ל אסיפא איתמר היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירומיו מנהני מילי אמר ר״ל דאמר קרא וצדק צדק משלך ותן לו וכמה גירומיו אמ״ר אבא בר כהנא אמר רב אחד מעשרה בליטרא בלח לעשר ליטרין: אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש וכו׳: איבעיא

מתני׳ הסיטון הוא חנוני גדול שקונה הרבה יחד ומוכר לחנונים קטנים סיטון תרגום כלטון יון יר שקונה הרבה מ טין ביחד קורא לו סיטון: מקנ׳ בשביל שנקבץ בהן היין והשמן ונקרש בתוכן המדה ... כלי הלח לה לקמן: בעל מוכר תדיר כסי אחת בשנה שא כל כך: סיטון פעם שמוכ׳ תדיר אין בתוכו אבל בע מוכר תדיר ... המשקה בתור ... ולי כרח ... מודי בחנווני א׳ שמוכר תדיר ... חייב להטיף ג׳ טיפ בתוכו ... : וממחה ומח׳ ... דמע מע : משקלותיו א שטוקל בהן דבר על כל משקל כל פי שטוקל בהן שנדבק מן המשקולו׳ לפי שי קיכול לפי׳ כרך לק ופעם ... בדבר לא ... בשר ויין : אבל בדבר יבש כגון פירות כמון ופלפלין: אינו צריך לקנח שלא נדבק בהן מאומה: וחייב להכריע לו: אזוכי הכא טפח שיה הכא שוקל יותר מן הליטר׳ וכגמר׳ מוקי לה במק׳ שנהגו להכרי׳ וה״ה לעשר׳ ליטרין כיא כרי׳ להכריע כדאמרי׳ בברייתא בגמר׳ ונותן הכר׳ אחד לכולן ונרא׳ דלפחו׳ מליטרא לא בעינן הכרע טפח דכפים יות׳ מדאי הכר׳ בדבר קל: היה שוקל לו עין בעין כנימכוס כגון במקום שאין מכריעין: נותן לו לכל המשקל את גרומיו הכר׳ כדקתני אחד לעשרה בלח כו׳ ובגמרא מפרש לה ובגמר׳ כפקא לן מקראי דחייב ליתן לו מוכ׳ משלו לכל המשקל וגרום לשון הכרע הוא וכן הגרמ׳ דשחיט׳ כמו לשון הכרע והטייה הוא שמכרי׳ ומטה את הסכין חוץ למקו׳ שח׳ט: בדקה קב: לא ימוד בגסה בשא׳ דהוי הפסד ללוקח דאין לו משסה קכין כי אם הכרע א׳ ואיבע׳ ה׳ הכרעו ואפי׳ במקו׳ שמוחקי׳ כמי אי אפשר למחוק כל כך בנמכום: לא ימוד בדקה דמפסי׳ מוכר: למחוק לא יגדוש אע״פ שמוסיף לו שלים בשביל גודש תילתא כדמפרש טעמ׳ בגמ׳: לא ימחוק אע״פ ששפות מן הדמי׳: גדוש קונכלייר בלעז: גמ׳ מנהני מילי קא ס״ד דבעי אהא דצריך להכריע טפח: וצדק מיותר הוא למדר׳ אע״פ שאיפה שלימה מדדת צדק משלך ותן לו והיינו הכרע׳ וכמדה נמי למדוד בריוח כדי שיהא יתר על מידתו: היכי יהיב ליה עין בעין האמרת דגזירת הכתוב הוא שיכריע בשעת המשקל: אלא רישא במקום שנהגו כלומר אין גזירת הכתוב להכריע בשע׳ המשק׳ אלא במנהג׳ תלייא מילת׳ דהא רוצין להכריע בשעת המשקל תחת גירומיו דלא מדירה הרשות בידו ואותה הכרע כרי׳ טפח דאין הכתוב מקפיד אלא שיוסי׳ על המשקל או בשעת המשקל או לאחרי כן: מנהני מילי דצריך להוסיף על המשקל: אחד מעשרה בליטר׳ כששוקל עשר׳ ליטרים דהיינו אחד ממאה ס״א ומדמצריך הכרעות טפח במקו׳ שמכריעין דייק הכי דשיעור אחד ממאה במשקל מכריע טפח והגירומין במקו׳ הכרעה קיימי ע״כ ומליסנא דמתני׳ דקתני אחד לעשרה בלח ולא קתני אחד מעשרה בלח הילכך חסורי מחסרא והכי קתני אחד מעשרה לעשרה בלח כן נראה בעיני וטורח היה לתנא להזכיר שני פעמים עשרה וחיסר האחד: מתני׳ אחד לעשרה בלח ואחד לעשרי׳ ביבש: איבעיא

אחד מעשרה בליטרא לעשרה ליטרין מלישנא דמתני׳ דייק דקתני אחד לעשר׳ ולא קתני אחד מעשר׳ וא״ת אמאי לא תני במתניתין אחד ממאה ונראה לר״שבא לפרש דלא מיחייב גירומין כלל מדאורייתא אלא כששוקל עשר ליטרין אבל בפחו׳ מכאן אינו חייב מדאורייתא והא דתני׳ לקמן שיהא מכריע ממנו ג׳ ריבעי לא יאמ׳ בקול לי שלש׳ ריבעי ליטרא כו׳ לפי שהיה חייב הכרע על כל משקל ומשקל הכי מילי גבי הכרע דלהו. דאורייתא ובמקום שנהגו : תוס

איבעיא להו היכי קאמר אחד מעשרה ברח לעשרה דלח · ואחד מעשרים ביבש לעשרים דיבש או דילמא אחד מעשרה לעשרה דלח ולעשרים דיבש תיקו אמר רבי לוי קשה עונשן של מדו' יותר מעונשן של עריות שזה נאמר בהן אל וזה נאמ' בהן אלה ומאי משמ' דהאי אל קשה הוא דכתיב ואת אילי הארץ לקח גבי עריוה נמי הכתיב אלה ההוא למעוטי מדות מכרת ואלא מאי ע עודפייהו דההם אפש' בתשובה והכא אי אפשר בתשוב' ואמר ר'לוי קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא וא"ר לוי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם הקב"ה בירך ישראל ב בעשרים ושתים וקללן בשמנה ברכן בב' ושתים מאם בחוקותי עד קוממיות קיללן בשמונה מוא'בחוקותי תמאסו עד ואת חקותי נגעלה נפשם ואילו משה רבינו ברכן בשמונה וקללן בעשרים ושתים ברכן בשמונה מוהיה אם שמע תשמעו עד לעבדים וקיללן בעשרים ושתים מוהיה אם לא תשמעו ועד ואין קונה: מקום שנהגו למוד בגסה כו': סימן אין מעיינין ואין גודשין באנדרמין ובליטרא נ' וי"נפש משקלורת ממחק עבה לא תעשו רא יעשה: ת"ר

היכא להו היכי קתני כו' ולפרושי סיפא קאתי היכי אמר מתניתין אחד מעשרה בלח לעשר' דלח וה"ה אח' מיס ביבש לעשרים ליבש דהיינו חלק אחד מד' מאות [illegible] אחד מעשרה בלח לעשר' דלח וכן אחד ביבש לעשרים דיבש [illegible] אחד ממאתים [illegible] אתרוייהו קאי [illegible] כדקק [illegible] הכל כריך [illegible] מ' ביבש: עונשן [illegible] עושה כהן עול: [illegible] רינתאם בכסל [illegible] כהן של עריו' כל התועבות הא' [illegible] כל [illegible] עושה עול ושם [illegible] משום הכי הוסיף [illegible] לרבות ולהגדיל בעריות נמי הכתי' [illegible] יעשה מכל התועבו' [illegible] למעוטי מדות [illegible] ד' אמיכ' כיון דעול [illegible] נקראו תועבות ה"א [illegible] בכלל כל אשר יעשה התועבות אי לא כ נ"כ [illegible] מיעוט ולא משו' [illegible] דלאפי' לא כת' אלה [illegible] דאין לדון גזירה [illegible] ולא מקל נחומר אי איפשר בתשובה והאי איפשר בתשובה דאין ה [illegible] הדין שא מתשמעות [illegible]: ואלא מאי עודפייהו דמדות כיון דבעריו' איכ' כרת ובדידהו ליכ' כרת: איפשר לי בתשובה עריות מועל' תשובה אי עביד ליה תשוב' מעלייתא בדכתיב שובו בנים שובבים ארפא משובותם ואמרינן במי כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן אבל מדות שגוזל את הרבים אי איפשר לו בתשובה שהרי תשובתן תלויה בהשבת גזילה דכתב והשי' את הגזיל' והוא אינו יודע למי יחזור ואע"ג דאמרי' יעשה בהן צורכי רבי' אין זו תשובה מעליא מאחר שאינו משיב לבעלים אלא שבררו לו המוטב: גזל הדיוט הקדים בו חטא למעילה

התם איפשר בתשובה ודוקא בעריות שאין בהן ממזרו' אבל הבא על אשת איש והוליד ממנ' בן או שאר עריות שיש בהן ממזרות זהו מעות לא יוכל לתקון כדאמרי' ביבמות ואי אפשר בתשובה והר' ק"ס אומר אע"ג שהוא מעוות לא יוכל לתקון מ"מ איפשר ב כתשובה שנוהו הקב"ה דלא צוה לו אלא לעשות תשובה אבל גזלן שתשובתו הוא ש שיחזיר הגזילה כדכתי' ו והשיב את הגזילה וגומ' והיכ' דגזל את הרבים אינו יודע למי ישיב דאע"ג דאמרינן יעשה בהן צורכי רבים מ"מ לאו תשובה מעלייתא היא: דקללם בכ' ושתי' מוהיה אם לא תשמעו וגומ' מכאן אין נראה לר"י פירוש רבי ניסים גאון שפי' דהאי דמחלקים וילך מואתים בנצבי' בשים פתי שבתות בין ר"ה לסכו' בלא יו"טוב אע"פ שיש פרשה קטנה ומחברין מטות ומסעי שגדולים יותר היינו משום דבעינן שיתמו שנה וקללותיה שיש קללות באתם נצבים ואין אנו רוצי' שיכנסו תוכחות של שנה שעבר' בשנ' הבאה דהא הכא משמ' דלא קרי קללות אלא באם ב בחוקותי ווהיה כי תבא דקאמר מואם לא תשמעו עד ואין קונה אבל משם ו ואילך לא חשיבי קללות אלא נראה לר"י דלהכי אנו קורין לעולם אתם נצבים לפני ר"ה כדי להפסיק בפרשה בין קללות דשנה שעברה דוהיה כי תבא לשנה הבאה ולכך נמי לעולם אנו קורין במדבר לפני עצרת כדי להפסיק בה בין קללות דאם בחקותי לעצרת שהוא ר"ה השנה לפירות האילן שנדונין על הפירות והכי איתא במס' מגילה דקורין קללו' שבתורת כוהנים לפני עצרת: מכין

דכתיב ונפש כי תחטא ומעלה וכחש בעמיתו וגו' דמיך בהתחלת הגזל קרי ליה חוטא משעת כפירה וגבי הקדש כתיב כי תמעול מעל וחטא בשגגה דאיכו נקר' חוטא עד שנהנ': שלא כמד' הק"בה מדת בשר ודם שהק"בה רחמן וברכתו מרובה מקללתו אבל אדם קללתו מרובה מברכתו: בכ' ושת"ים מאם בחוקותי ע"ד קוממיות מאלף שבאם עד תיו שבקוממיות דהיינו עשרים ושתים אותיות שבאלף בית לבד שכפולות: מוא"ו ועד מם שמונה אותיות: מוהיה אם שמוע בפרשת והיה כי תבאמוהיה: אם לא תשמע עד ואין קונה חשוב מוו עד ה' בל האלפא ביתא דהיינו שנים ועשרים אותיות . מכיין

מנין שאין מוחקין במקום שגודשין ואפי' מחיל קונה: ואין גודשין במקום שמוחקין וא
וצדק משמע דל"א גרסינן הכא וצדק צריך שיהא האפה שלימה ש"ל יבא לידי רמ
אחרי' ויא מרו כך המנהג כן וירמה הלוקח את המוכר או המוכר את הלוקח והא ליכא
דהכא: מלא תעשו עול כפקא שנוטל לו את שלו כידי': לפחות מן הדמים תלתא דגודש

מוחקין שאין מוחקין במקום שגודשין שאם הקנה לו שלא קטין איכו רשאי לומר לו מחוקה הקניתי לך ואין גודשין במקו' שמוחקין אפי' הלוקח מוחק לא יאמ' הריני לוקחה גדוש: כדרך

תנו רבנן מנין שאין מוחקין במקום שגודשין ואין גודשין במקום שמוחקין ת"ל איפה שלמה ומנין שאם אמ' הריני מוחק במקום שגודשין לפחות מן הדמי' והריני גודש במקום שמוחקין להוסיף לו על הדמים שאין שומעין לו ת"ל איפה שלמה וצדק יהיה לך תנו רבנן מניין שאין מעיינין במקום שמכריעין ואין מכריעין במקום שמעיינין ת"ל אבן שלמה ומניין שאם אמר הריני מעיין במקום שמכריעין לפחות לו מן הדמים והריני מכריע במקום שמעיינין להוסיף לו על הדמים שאין שומעין לו ת"ל אבן שלמה וצדק אמר רב יהודה מסורא לא יהיה לך בביתך מה טעם משום איפה ואיפה לא יהיה לך בכיסך מה טעם משום אבן ואבן אבל אבן שלימה וצדק יהיה לך איפה שלימה וצדק יהיה לך ת"ר יהיה לך מלמ' שמעמידי' אגרדמין ל למדות ואין מעמידים אגרדמין לשערים דבי נשיא' אוקמו אגרדמים בין למדות בין לשערים א"ל שמואל לקרנא פוק תני להו מעמידין אגרדמין למדות ואין מעמידין אגרדמין לשערים נפק דרש להו מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים אמר ליה מה שמך קרנא תיפוק ליה קרנא בעיניה ואיהו כמאן סבר כי הא דאמר רמי בר חמא א"ר יצחק בעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים מפני ה הרמאין ת"ר היה מבקש ממנו ליטרא שוקל לו ליטר' חצי ליטרא שוקל לו חצי ליטרא רביע ליטרא שוקל לו רביע ליטרא מאי

: ונפקא ליה קרנא בעיני
דאמרי' במסכת שב' דרב לטייה כשב' מכלל ותהא ליה קרנא אקנקניה איכא למימ' דגנ
שממתינין עד שימכור אותו המוכר בזול ואח"כ מוכרין ביוקר (ואומרים שהוסיפו במידה
למעלה ורעות למטה או כל מיני רמאו' וכדאשכחן שהיו מעמידי' פרהדרין שהיו מכין בט
בזול במסכ' יומא): מאי קמ"ל הא ודאי מה שקונהשוה ש"לו : ה"ג דמתקני מתקלי עד הכא [illegible] קדמונים התקינ
ע"כ ובפחות מכאן שוקלין במטבעות ואם יבא אדם לתקן בפחות אין שומעין לו פן יבואו לרמות ולומר זהו רבי
א"כ ה"ג דמתקני מתקלי כענין זה ולא שליש ליטרא ולא חמישית ליטרא מפני שטועין בהן כפר"ח: לא יאמר
לי אחת אחת כל רביע כפני עצמו שאי אפשר לו שלא ישקול בריוח ומפסיד מפני ההכרעות שאי איפשר לצמצ
ואית דמפרש בשביל ההכרעות ולא היא דאם יכול לכנס ההכרעות חד שיעור הוה דרביע הכרע ליטרא וההכר
טפח מכריע רבע ליטרא טפח שהוא דבר קל ופירש רבינו שמואל ואפילו במקום שנוהגין למוד בדקה ה"מ
אבל במשקולות אין דרך לשקול כי אם הכל ביחד במשקל הגדול ולא ידעינן טעמא מאי : אלא שוקל לו ליטר
ליטרא בכף מאזנים אחת והבשר ורביע ליטרא בכף שנייה דהשתא איכא ג' רביעי בשר ובמקום שאין מכריעין ע
דאי מכריעין במנא נותן לו הכרע של אותו רביע שנותן עם הבשר בחנם ובמקום שמכריעין נותן ג' רביעי כאח
בשר בשנייה ומכריע :- מאי

מאי קמ"ל דמתקנינן מתקלי עד חבי
ת"ר היה מבקש ממנו שלשה רביעי
ליטרא לא יאמר לו שקול לי ג' רביעי
ליטרא אלא שוקל ליטרא ומניח רביע
ליטרא עם הבשר ת"ר היה מבק' ממנו
עשר ליטרין לא יאמר לו שקול לי אח'
אחת והכריעם אלא שוקל לו כולן
בבת אחת ונותן הכרע אחד לכולן ת"ר
נפש מאזנים תלויה באויר ג' טפחים
וגבוה מן הארץ ג" טפחים וקנה ומתנה
שלה שנים עשר טפחי' ושל צמרין ושל
זגגין תלויה באויר שני טפחים וגובה מן
הארץ שני טפחים וקנה ומתנה של"ה
תשעה טפחים ושל חנווני ושל ב"ה
תלויה באויר טפח וגובה מן הארץ טפח
וקנה ומתנ' שלה ו' טפחים ושל טורטני
תלויה באויר ג" אצבעות וגובה מן האר'
ג' אצבעו' וקנה ומתנה שלה איני יודע
ואלא הך קמייתא דמאי אמר רב פפא
דגרומני א"ר מני בר פשיט כדרך שאמרו
לענין איסורן כך אמרו לענין טומאתן
מאי קמ"ל הנינא חוט המאזנים של
חנווני ושל בעלי בתי' טפח קנה ומתנה
שלה איצטריכא ליה דלא תנן ת"ר אין
עושין משקלות לא של בעץ ולא של
אבר ולא של גיסטרין

ן יכלו לרמות ולומר
זטכפות ואם יבא
הכי שהתקינו מידת
אוקל לו כראה כעיני

ברדך שאמרו לענין איסו' כך אמרו לענין טומאה
מפ' ר' בר מרדכי דלענין ידות קתני לה כעת החוט
כשמאו המאזנים אבל כף המשקולת וקנה שיש להן בית
קבול הרי אלו טמאי' אפי' הן כפני עצמן ופריך מאי קמ"ל
ומשכי קנה ומיתנא דידיה
אינטריכ' ליה דלא תנן אע"פ
שהחוט עשוי כתיקון אינו
חשוב יד אלא אם כן קנה
ומיתנא עשויין כתיקונן:
לא כשל בעץ אומ' ר"ת
דדווק' משקול' ששוקלי' בה כס'
ושמן שהליחלוחית מדבק בהן
ומתייבש ולא מפסם שחיקה
כדפ"ה אבל משקולת ששוקלי'
בהן כסף וזהב מות' לעשותן
של מתכת אלא שצרי' לחפותן
עור כדאמרי' בהמוציא יין ב'
עורו' הן מנה קיפה ודיפתרא
ומפ' כדי לצור בה משקולת
קטנה ואי בשל נוכמא וזכוכי'
אמאי צריך עוד אלא בשל
מתכת איירי וטעמא דהכ' לפי
שהן חלוקין ואין מדבק בה
ויכול להזימן או לקנחן ועו'
דאמרי' בהזהב תנן התם סלע
שנפסל' שהתקינו שיהא שוקל
בה אלמא עושין משקל מסלע
של מתכת ודווקא משקולת
קטנה ששוקלין בה כסף ... ם
וזהב צריך לחפות עור ש
שבשחיקה מועטת יבא לידי
הפסד גדול אבל שאר מ
משקולות גדולו' ששוקלין בהן
נחושת וברזל ועופר' שאין בא
לידי הפסד גדול אלא א"כ
ישחקו יותר מדאי אין צריך
לחופו וכן משמ' בפר"ד מיתות
שלא היו מכסין אלא משקול'
קטנה דקאמר הכדו' והאימו'
והקמיע ומשקלות קטנ' מהו:
שלא

מסקל מקרוב וגבוה מן
ורך ב' טפחים שלא יגע בקרקע כשע' הכר נמרים מוכרי נמר כמקשל קרוי כן וכל אח' לפי מה שהן
בין מוכרי כלי זכוכת : טורטני מאזנים של כסף וזהב וקטנות הן הנורף וגבוה מן הארץ טפח דכך
ולות צריכות להרחיק מן הגג ומן הקרקע לפי ששוקל בהן משקל כבד ומכריע יותר :
יך להכריע: ג' אצבעות ואע"ג דאינו יכול להכריע כי אם ג' אצבעות דכי אמרינן דצריך להכריע טפח ה"מ בשר ומיני
וכל אבל באילו אינו צריך כי אם דבר מועט: איני יודע תנא דברייתא א קאמר ליה : ומתמה תלמודא ואלא הך
נייתא דמאי כיון דקתני' נמרים וזגגין וחנוכים ובעל הבית וצורפי זהב וכסף : בפירוש זו ההלכה יש פריסות ככריוק
אופך ומבולבל והספרים שונות זה אומר' בכ"ה וזה בכה וכן יש עוד ג' הלכות בפרק זה אסר הם כאלה וכאסר' מנאכו
בעת"ק ישן דפסכו והלכנו אחריו דגרומי הן צורפי נחושת וברזל כפחים ששוקלין חתיכות גדול' של מאה ליטראו' ביחד:
נין איסורן דאסור לשקול אם לו עשוין כענין זה :כך אמרו לענין טומאתן דאינן מקבלין טומאה אם אין עשוין
דלא חשיבי כלי כיון דאסור לשקול בהן : תנייכא במסכת כלי' פרק כ"ח ולא ניין טומאה כשבית : חוט המאזנים
א החבל שתלויין בו המאזנים כדתניא לעיל : של חנווני ושל בעל הבית תלוי באויר טפח וכיון דאשמעי' בגל בעל הבית
מקפיד בחוט שיהא ראוי לשקול ה"ה לכל הכי דלעיל : קנה ומיתנא שיעור קנה ומיתנא השמועי' ר' מני דאית בהו
קפדה לענין טומא' כמו למשקל ובחקו דקתני איני יודע הני ספק טומאה והשאר כדקתני לעיל :דלא תנן במסכת כלי':
בעץ כדיל אשטיין אבר : פלומ"בא : היסטרין

שלא יטמין משקלותיו במלח פ"ה מפני שהוא מכביד ואין נר' לרבינו תם דמשמע דבמוכר איירי דומיא דבמשורה שלא ירתיח ומפרש ר"ת לפי שהמלח מקל המשקולת ושוחב כדאמרינן בירושלמי דמלח שוחב את המשקולת : ובמשורה שלא ירתיח וא"ת פשיט' דגזל גמור הוא ותיפוק לי משום לא תגזול וי"ל אתא קרא לעבור עליו בלאו כשהן חסירות ...

ניסטרין מיני מתכות מעורבבין ... אלא שאר מיני מח מפני שפוחתין והולכין : בוכנא ... : מחק ד בלעז שמוחקין בו את המידה : כדו אחד ... קנר מפני שהקנר כנכנס בתוך התכוונה ... ומוחק והעבה ... ואינו מחזק יפה אחד עבה וכד כשהוא קונה וכשהוא מוכר אלא שניהן קנדי' כפי הם בוייסבל : בו אחת ובמהרי יפה : מעט רוקן מצד ... המחק ואחר וכוב ומוח' שפה אלא ובכחת איכת כשני כגון מוחק עד ... ומגבי המחק ... חני המדה השני : על כל מיני עוולו' הללו : ילמדו שמא יאמרו כך יכולין לרמות יות וקבעי' תלמוד' אמרה לכסוף או לא אמרה לי הוה מספקא ליה אם לא וכב... מי איפסק דרכי ה' דברי תורה ילכו בם יזהרו בם שלא הבריות יכשלו בם לרמות : זו מדות קרקע מדת כלי כתב לקמיה הייש משורה ברכת' ומי' בחזור תשת' : שלא ימדו לשני לקוח שלקחו קרקע בשותפות א' לאחד מפני אין שחלקו לאחד בימות החמה ולאחד כאותו חבל עצמו בימות הגשמים שבימות החמ' החבל יבש וקצר יותר מבימו' הגשמי' ור' חננאל פי' בימות הגשמים שקרקע בוין ובימות החמה הקרקע מתבקע בפתוחיו ומוסיף במדתו : במלח שמכבידן : שלא ירתיח שלא יספוך המוכר את היין בחוזק ומגובה לתוך מסורתו של לוקח מפני שעולה הקצף אשקומא בלעז ונראה במלא : ומה משורה שהיא קט"ה כל כך שלשים ושש יש בלוג הקפידה תורה ברתיחה שלא שהוא פחותה ממאה בלוג קל וחומר ברתיחת כלי גדול כגון הין או אפילו חצי הין אפילו שלישית ההין ותומן וחצי תומן ועוכלא גר' בתוספתא : תומן ועוכלא פוחתין מרביעית הלוג : תומן שמינית הלוג : עוכלא לקמן מפרש : שישהא דזימנין דאתי למדוד ומיהו קרא לא אזהר גדולה וקטנה אלא בשיתקנה לו ע"מ למוד כהן דאי לא תימא הכי מאי איצטריך ליה למימר : ואפילו היא עביט דאיכא לאיתם פעמים שרוחצו ומעביר שיפופו ומודד בו הלכך אין לו תקנה אלא שבירה : דלא חתומי שאין ממונה של מלך עושה חותם במדות הילכך אסור דאתי לרמויי : לא שקיל לוקח ומותר לשהות : מהגדשי הולכין ובאין ממונים של מלך לבדוק את המדות כמו זימנין דמהגדשי בהדי הדדי באינן טריפות :

ניסטרין ולא של שאר מיני מתכו' אבל עוש' הוא של צונמ' ושל זכוכי' ת"ר אין עושין המחק של דלע' מפני שהוא קל ולא של מתכת מפני שהוא מכביד אבל עושהו של זית ושל אגוז של שקמה ושל אשכרוע ת"ר אין עושין את המחק צדו אחד עבה וצדו אחד קצ' לא ימחוק בבת אחת שהמוחק בברה אחת רע למוכר ויפה ללוקח ולא ימחו' מעט מעט שרע ללוקח ויפה למוכר על כולן אמ' רבן יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומ' אוי לי אם לא אומ' אם אומ' שמא ילמדו הרמאין ואם לא אומר שמא יאמרו הרמאין אין תלמיד חכמי' בקיאין במעש' ידינו איבעיא להו אמרה או לא אמרה אמרי רבי שמואל בר רב יצחק אמרה ומהאי קרא אמרה כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעי' יכשלו בם ת"ר לא תעשו עול במשפ' במד' במשק' ובמשור' במדה זו מדידת קרקע שלא ימדוד לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל שלא יטמין משקלותיו במלח במשור' שלא ירתיח וקל וחומר ומה משורה שהיא אחד משלשים וששה בלוג הקפידה עליו תורה קל וחומר להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית ותומן וחצי תומן ועוכלא אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שישהא מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפילו היא עביט של מימי רגלים אמר רב פפא לא אמרן אלא באתרא דלא חתימי אבל באתרא דחתימי אי לא חזי חתמ' לא שקיל ובאתרא דלא חתימי נמי לא אמרן אלא דלא מהגרסי אבל מהגרסי לית לן בה ולא היא זימנין

דמיקרי

דמתרמי

מתרמי בין המסות שהכל טרודין ואין רואהו איכמי הלוקח עצמו מתוך טירדו אינו נותן אל לבו ומיקרי ושקיל והילכך המוכר ...ות כו : וחצי שלש לא גר׳ דהיינו תרקב תרי וקב דהיינו שלש קבין : וחצי קב ...זכה : וקב דלא אתי למיטעי בחצי תרקב כדלקמיה דבתילתא לא טעו אינשי : וחצי רובע היינו שמינית חנ... : תומן איכא למימ׳ היינו שמינית הלוג דלקמן ועוכלא לקמיה מפרש אחד מחמשה ברובע וקשיא לי דאם כן ...כם ...ם שלכו

דמיקרי בין השמשות ומיקרי ושקיל תני׳ נמי הכי לא ישהא אדם מדה חסרה או יתרה בתוך ביתו ואפילו הוא עביט של מימי רגלים אבל עושה הוא סאה תרקב וחצי תרקב וקב וחצי קב ורובע ותומן ועוכלא וכמה היא ע עוכלא אחד מחמשה ברביע ובמדת הלח הוא עושה הין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית ושמנית ואחד משמונה בשמנית וזהו קורטוב ולעביד נמי קביים אתי לאיחלופי בתרקב אלמא טעו אינשי תלתא אי הכי קב נמי לא ליעביד דאתי לאיחלופי בחצי תרקב אלא קביים היינו טעמא דלא עביד דאתי לאיחלופי בחצי תרקב אלמא טעי אינשי ריבעא אי הכי חצי תומן ועוכלא לא ליעביד אמר רב פפא מדות קטנות פקיעי בהו אינשי שלישית ההין ורביעית ההין דלא לעביד כיון דהוו במקדש לא גזרו בהו רבנן במקדש נמי ליגזור כהנים זריזין הן אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות ולא על המטבע יתר משתות והמשתכר

במקדש כמי לגזור אף על פי שהיו צריכין למדוד שלישית הין לאיל ורביעית לכבש יכולין היו למדוד בלוגין לחצי הין ו׳ לוגין לשלישית ההין ארבע לוגין לרביעית שלשה לוגין והסקל

דיעבד ...לקמן תומן ליעביד ומשום כריבעא קפריך קושי׳ היא שהרי העוכלא יותר מיכית הקב רובע אלא א וכפירושי רבי ...י קב ורובע ...מן ו...לא ו ...לא אחד מה׳ פירו׳ קב ארבע לוגין ...ים כמנא הקב כ״ד ...י קב כ׳ לוגין ורובע ו׳ בנים כל רובע קב וכל רביעית ס ד רביעית הלוג וכן הקב דהיינו חצי רובע לא גר׳ ליה ...היינו תומן : אבל לשון בקיבה היינו ...יינו דקתני לקמי׳ רביעית ושמינית אבל גבי קב גר׳ רובע תומן

התומן חני לוג שלש ביצים : וחצי תומן ביצה ומחצה : ועוכלא אחד מחמשה ברובע הקב כלומר אחד מחמשה ...ג היינו ביצה וחומש ביצה שהלוג ו׳ בצים וכן פי׳ ר׳ חננאל ועיקר והשתא לא עדיף חצי תומן על עוכלא כי אם חומש דחצי תומן ביצה ומחצה שהן ז׳ חומשין וחצי חומש דהיינו חמשה חומשין וה׳ חצאי חומש והעוכלא היא ביצה וחומש ביצה דהיינו ו׳ חומשין שהן ד׳ חומשין וד׳ חצאי חומש כמצא חצי תומן יתר על עוכלא חומש וחצי חומש ביצה ולאיסתכם דלא עדיף מיניה ריבעא אלא חומשא והכי פרכינן לקמן חצי תומן ועוכלא לא נעביד דכיון דטעו איכשי בריבעא כל שכן דטעו בחומשא : הין שכים עשר לוג הוא דהייכו כמי תרקב : חצי ההין הייכו חצי תרקב שלישית ההין לקמיה מפרש למה התקינוה : רביעית ההין : הייכו שלש לוגין והא דלא עביד כמי חצי רביעית ההין דהייכו לוג ומחצה משום דאתי למיטעי בחצי קב דיבש דהייכו שכי לוגין ואמרי׳ לקמן דבריבע׳ טעו איכשי : ולוג הייכו כמי רובע הקב דלעיל : וחצי לוג הייכו תומן דיבש ורביעית הייכו חצי תומן דאמרן לעיל ביצה ומחצה ושמינית הייכו חצי ביצה ורביע ביצה אבל יבש אין דרכו למדוד בכלי קטן כל כך אלא כמכר באומד או במשקל אם דבר יקר הוא : וחצי שמינית גר׳ בתוספתא וזהו קורטוב הנזכר בהרבה מקומות מ׳ סאה חסר קורטוב שכפל לתוכו קורטוב יין בפ״ב דחולין ובפ׳ קמא דמכות : וליעביד נמי קביין דליהוי שלישית הסאה כי היכי דתקון שלישית ההין : ומשכי אתו לאיחלופי בתרקב דהוא ג׳ קבין וגדול שליש מקביים וימדוד לו מוכר בקביים תחת תרקב : בחצי תרקב דהייכו קב וחצי ואינו פחות מקביים שליש אלא רביע ואתי למיטעי : כרא׳ בעיני דה״ג אי הכי חצי תומן ועוכלא לא ניעביד שהחצי תומן אינו גדול אפי׳ רביע כי אם חומש כדפרים׳ לעיל וכל שכן דאתי למיטעי : בקיעי בהו איכשי שמתוך קטנותו יודעין כהו לשער כמה מחזיק ולא אתי לרמות : כיון דהוו במקדש כדאמרן לעיל שכתות היו בהין עד כאן לפר עד כאן לאיל עד כאן לכבש דהייכו חצי ושלישית ורביעית ההין : אין מוסיפין על המדות כו׳ אם באו אנשי העיר להוסיף על כל המדות בין גדולות בין קטנות לפי חשבון אחד מכור עד רביעי׳ ולמכור מדות הראשונו׳ שלא ניתי למיטעי אין מגדילין כי אם שתות יותר שמי שהחזיק חמשה בינים יחזיק עתה ששה וטעמא מפרש לקמיה :
והמשתכר

והשקל עשרים גרה ותימא והא כ"ד גרה הוי דגרה הוי מעה כתרגומו כ' גרה עשרין מעין ואמרי' דסלע ד' דינרים ושש מעה כסף דינר הוי כ"ד ואל"ת דכיון שהוסיפו שתו' על הסלע דמעיקר' לא היה רק כ' גרה והוסיפו עליו ד' גרה ולר"י כל' דיחזקאל הוסיף ארבע גרה על הסלע ולעולם המנה של חול כ"ה סלעים ושל קודש כ' אלא שבתחלה היה השקל כ' והוסיף עליו ארבע' גרה והכי קאמר קרא והשקל שהיה תחלה עשרים גרה ומאותם שקלי' יהיה לכם המנה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמש שקל והיינו ששים שקלים בין הכל ולא איירי בשקלים שכיתוספו שמאותם לא היה המנה אלא חמשים כפלים של חול בשקלים שהיו קודם שהוסיף והא דנקט קרא חשבון זה ולא רצה לכלול ס' שקלים יחד אמר ר"ת לפי שהיה להן משקלות אחת שלשים מנה של קודש ואחד של הדיוט אחד של רביע מנה של קודש כמו שתרגם יונתן סלעים עשרי' מעין תלתות מניא עשרי' סלעים מנא דכספא כ"ה סלעים רביעית מניא ט"ו כולהו שיתין מנה רבא בקודשא יהא לכון ולפר"י קשיא דאין התרגום משמע כדבריו שאם יפרש תלתות מניא דהשתא הוי עשרים סלעים שמקוד' א"כ כמו כן יפרש מנא דכספ' של חול של עכשיו הוי עשרים וחמש סלעים של קודש לכן וזה איכו דהוי ל' של קודש לכן ור"י פי' כפי' יחזקאל דמנה בכספא עשרים וחמש סלעים איירי במנה של חול שהיה קודם משמע שרוצה לומר כפר"י שנשתנה מנה של חול וקשיא דלמה ליה למינקט מנה של קודש כיון ששינו אותו דאם לא היו אותן שלשה משקלות באותה שעה היה לו לכלול ששים שקלים יחד והר' משולם אומר דנקט קרא חשבון זה כנגד ברכת כהנים ביברכך יש ט"ו ביאר כ' בישא כ"ה ושמא במדרש הוא כך ויש ליתן טעם שלפי שמתברכין ישראל בכתיבת שקלים עשה יחזקאל חשבון זה בשקלים : כך

והמשתכר כגון חנוני הקונה ביחד כדי למכור מעט מעט וכגון שלא הוקר השער אך ועכשיו הוקיר. ישתכר אפילו

והמשתכר אל ישתכר יותר משתות אין מוסיפין על המדות יותר משתות מ"ט טעמא אילימא משום אפקועי תרעא שתות נמי לא אלא משום אונאה דלא ליהוי ביטול מקח והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונא' חוזר אלא דלא ליהוי פסידא לתגרא פסידא הוא דלא ליהוי לי' רווחא לא בעי זבן וזבין תגרא איקרי אלא אמר רב חסדא שמו' קרא אשכח ודרש והשקל כ' גרה עשרים שקלים כ"ה שקלי' עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם מנה מאתן וארבעין הוו אלא ש"מ תלת ש"מ מנה של קדש כפול

דו' קנין יש בהני ה' ויחזיר לו... אבל הוסיפו על החמשה קנין... משתות ובטל המקח : והאמר... על המדות פחות משתות ליהוי... שבמדה שהוטעה במדה אפילו... פחות משתות דהוי מחילה כח... חוזר משום דטעות גמור הוא ו... דפחות מכדי אונאה הויא מחי... אלא לאפוקי ממחילה ומיהו מק... דהא לרבא לית ליה חזרה כמי... דפסק רבא בפ' הזהב הילכתא... אבל בפחו' משתו' הויא מחילה ו... : דלא ליהוי פסידא לתגרא דמשתכר שתות ובשלא הוסיפו... ומכר כמו שהיה רגיל עד עכשיו שהיה לו להרויח ולא הפסיד מ... הוסיפו יותר בשתות אית לי' פס...

תלמודא פסידא הוא דלא ליהוי ליה כלומר להכי חשו שלא יפסיד מקרן שלו כלום אבל לרויח שלו לא חשו חכמים אם ירויח : זבין וזבין תגרא איקרי בתמיה משל הוא וכי לכך קנה התבואה רחוק מכאן שיתננה כמו באותן דמים שיקרא תגר ולריוח איכו חושש הא ודאי אין לך פסידא גדולה מזו שטורח ואוכל ואיכנו מרויח והכי הוה להו למימ' מוסיפין על המדות שתות כי אם פחות משתות כדי שירויח התגר פירתא : קרא אשכח דאמר מוסיפין שתות והיו מותר להוסיף שתות דלא חייש קרא אתגר אם יטעה בתוספתא ולא ירויח ומיהו יותר משתות אין מוסיפין משום פסידא דתגרא שהרי לא התיר הכתוב כ"ן כך נראה הטעם בעיני : השקל סלע : עשרים גרה מעות קטנות שיש מהן ה' בדינר עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשר וחמשה שקל שלש חשבונות הללו ביחד המנה יהיה לכם וי"ל דיש מקומות שהם ט"ו סלעים ויש כ' סלעים ויש כ"ה לכך כאמר שלשת המנים הללו המנה של קודש יהיו לכם : מנה מאתן וארבעין בתמיה וכי הוי המנה ששים שקלים דהייכו מאתן וארבעין דינר שהשקל ד' דינר והא קיימא לן מנה כ"ה סלעים דהוי מאה זוזי כדאמרינן לבתולה מאתים ולאלמנה מנה : ככול

כפול חמשים שקלים וחמשה שקלים המיותרין הן תוספת שתות שהוסיפו על מנה של חול חמשה סלעים על מנה דהיינו כ' ... עים יבשאתה כופל את של קודש הוי ששים קלים ... מוסיפין על המדות ועל המטבעות וליכא ורא ... דתנן מרוית ... דאקראי הוא שלא ישמע התגר דלא שכיח לא חשו ... לא ידעו שהוסיפו ש... באו לטעות ומיהו ... אין יותר משתות ... דתנן והכתב ... י ואין מוסיפין ואינו משכון ... אלא פי' ... דאע"ג מינה דמוסיפין אסור יותר משתות כדקתני האי תוספת שתותא ... על ה' שקלי הוסיפו ... כגון על כ' שקלים ... פעמים עשרה ... והיו שם אבל ... שתהוק את ... קים ומגיע ... שקלים ודיכר ... הזה ... קים ... חמשים על החמשים ... ם סלעים ודיכר: שתותא מ... כר מוסיפין פחות ובלבד שיסברו ... ת הראשונות אבל שפי

בר אין מוציאין לסוריא פי' משום דקסבר כבוש יחיד לא שמיה כיבוש ואע"ג דלמ"ד שמי' כיבוש מצינו שהחמירו בארץ ישראל יותר מבסוריא כדאמרינן בפ"ק דגיטין המוכר עבדו לסוריא כמוכר חוצה לארץ אף ע"ג דקסבר שמיה כיבוש כדמוכח התם מ"מ נר' לרשב"א כפי' הקונטרס מדקאמר כשם שאין מוציאין לחוצה לארץ כך אין כו' משמע דסבר דלאו שמיה כיבוש מדמשוי' אותה לחוצה לארץ וטעמא דלא שמיה כיבוש כדיליף בסיפרי בסוף פרשת והיה עקב כל מקום אשר תדרוך כף רגלכ' וגו' ויליף התם דדוקא מה שכיבשו כחוצה לארץ אחר שיכבשו כל ארץ ישראל לכם יהיה ודוד לא עשה על פי ב"ד שלא מדעתו וכבש ארם נהרים וארם צובה עד שלא כבש כל ארץ ישראל ולכך קרי לי' כיבוש יחיד לפי שמדעתו עשה:

לבוריא

כפול היה וש"מ מוסיפין על המדות ואין מוסיפי' יותר משתו' וש"מ שתותא מלבר פפ' בר שמוא' תקין כיילא בר תלת' קפיזי אמרו ליה והא אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות אמר להו אנא כיילא חדתא תקינ' שדריה לפום בריתא ולא קיבלוה שדריה לפאפוניא וקיבלוה וקרו ליה רוז פפא: סימן אוצרי פירות אין אוצרין ואין מוציאין ואין משתברין פעמים בבציבם בתריעין ולא מוציאין ת"ר אוצרי פירות ומלוי רבית ומקטיני איפה ומפקיעי שערים עליהן הכתוב אומר לאמר מתי יעבור החודש ונשבירה שבר והשבת ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולעוות מאזני מרמה וכתיב נשבע ה' בגאון יעקב אם אשכח לנצח כל מעשיהם אוצרי פירות כגון מאן א"ר יוחנן כגון שבתי אצר פירו' אבוה דשמואל מזבין להו לפיריה בתרעא חרפא בתרעא חרפא שמואל ברי' משהי לפיריה ומזבין להו בתרעא אפלה בתרעא חרפא שלחו מתם טבא

אין מוסיפין משום פסידא דתגר: כיילא מידה תלתא קפיזי ס' לוגין דקפיזא הוא קב חסר לוג דהיינו ג' לוגין כדאמר במסכת שבת דאין קפיזא בקבא: יתר משתות וזה נוסף ע"ל חצי תרקב שלים דחצי תרקב היינו קב וחצי שהן ו' לוגין ואית דמפרשי קפיזא לוג תלתא קפיזי ג' לוגין דהוה ליה תוספת שלים על חצי קב דלעיל דהיינו שני לוגין: והאמר שמואל כו' ה"נ הוה מצי לאקשויי והא אתי למטעי בקב שהוא יתר רביע ולליסבא קמא כמי הא אתי למיטעי בתרקב דהוי ט"ב לוגין וטעי איניש בריבעא אלא משום דאמרה שמואל בהדיא קפריך מינה אבל הויא פירכא מכללא דברייתא שמעינן לה: אנא כיילא חדתא מתקיננא שאין בעיר הזאת מדה אחרת דליהוי תוספת ולא יבא לידי הפסד תגר. וגם לא לטעות בריבעא שאין בעיר הזאת לא חצי תרקב דליהוי מוסף עליו שלים ולא תרקב דליהוי פחות רביע דליתי למיטעי כן נראה בעיני: ולא קבלוה אע"פ שאין בעיר הזאת תרקב וחצי תרקב: רוז פפא לשון מדה הוא באותו המלכות ואית דגר' רז פפא כלומר עצת רב פפא ולא כהי דאינו לשון תלמוד: אוצרי פירות שקונין בשוק לאצרם למכור ביוקר בגורמין שתתייקר השער ואיכא הפסד עניים ובר"לי דבעיר שרובה ישראל מיירי: מפקיעי שערים מוסיפין על השער: מתי יעבר החדש ונשביר שבר כלומר נמכור ביוקר לסוף חדש אחר ימות הגרן והיינו מפקיעי שערים דלאחדש לא מיקרי אוצרי פירות: והשבת ונפתחה בר כלומר מתי תגיע שנת השמיטה ונפתחה אוצרות בר והיינו אוצרי פירות: להקטין היינו מקטיני איפה להגדיל שקל כראה לי דהיינו מלוה ריבית שמגדיל שקלו על ידי הלוואת ריבית דאי משו' להגדיל שקל ממש ממקטיני איפה שמעת לה ומאזני מרמה שמעת כמי אוכאת משקלות וכתב בתריה נשבע ה' בגאון יעקב וגו': כגון שבתי אוצר פירי כדי למכור לעניים ביוקר. אבל כגון דאצר פירי בשעת הזול ומוכרן בזול לעניים בשעת היוקר בדלקין אף על פי שגורם יוקר השער מותר: בתרעא חרפא בשער המוקדם דהיינו בשעת הגורן כי חרפא בזול כדי שימכרו גם הכל ויזלזל השער כל השנה: שמואל מאחר הוא לפירי של שדותיו ומזבין להו בתרעא אפלה בעת היוקר בתרעא חרפא בשער הזול ומיהו מן השוק לא הוה מאכר בשער הגורן דמכל מקום מוקיר השער קצת ויכא שכרו בהפסידו כן נראה בעיני ומיהו איסור ממש ליכא: טבא

טבא דאבא מדברא מ״ט תרעא דרווח רוח אמר רב עושה אדם את קבו אוצר תניא נמי הכי אין אוצרין פירות דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנין וסלתות אבל תבלין כמון ופלפלין מותר במה דברים אמורים בלוקח מן השוק אבל במכניס משלו מותר ומותר לאדם לאצור פירות בארץ ישראל שלש שני׳ ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית ובשני בצורת אפילו קב חרובין לא יאצר מפני שמכנים מארה בשערים אמר ליה רבי יוסי בר חנינא לפוגא שמעיה פוק אצר לי פירי שלש שנים ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית תנו רבנן אין מוציאין פירות מארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות רבי יהודה בן בתירא מתיר ביין מפני שממעט את התיפלא וכשם שאין מוציאין מארץ לחוצה לארץ כך אין מוציאין מא״י לסוריא ור׳ מתי׳ מתיפרביא להיפרבי׳ ת״ר אין משתכרין בארץ ישרא׳ בדברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנין וסלתות אמרו עליו על ר׳ אלעז׳ בן עזריה שהיה משתכר ביין ושמן ביין סבר לה כר׳ יהודה בשמן באתריה דרבי אלעזר בן עזריה שביחי מישחא ת״ר אין משתכרין פעמים בביצי׳ אמ׳ מרי בר מרי פליגי בה רב ושמואל חד אמר על חד תרי והד אמ׳ תגר לתגרא ת״ר מתריעין על פרקמטיא ואפילו בשבת אמר רבי יוחנן כגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בארץ ישראל אמר רב יוסף והוא דזול וקם עשרה בשיתא ת״ר אין יוצאין מארץ לחוצה לארץ אלא אב עמדו סאתים בסלע א״ר שמעון אימתי

לסוריא: סוריא היא ארם צובה וארם נהרים ועל שם סורי׳ קרי ללשון ארמי סורסי כדאמר׳ אל תהי לשון סורסי קל בעיניך שהרי בתורה ובנביאים ובכתובים חלק לו כבוד בתורה דכתיב יגר שהדותא ובנביאי׳ דכתי׳ כדנא תימרון להון ובכתובים דכיא׳ ועזרא שמא סורסי היינו ארמי דלבן מארם נהרים היה ודניאל נמי לשון ארמי הוא כדכתיב ו וידברו הכשדים למ״ך ארמית ואם תאמר דבספ״ק מרובה תניא בארץ ישרא׳ לשון סורסי למה אלא או לשון הקודש או לשון יונית ואמר רב יוסף בבבל לשון ארמי למה אלא או לשון הקודש או לשון סורסי משמע דלשון סורסי לחוד ולשון ארמי לחו׳ ואר״ת דלשון אחד הוא אלא שמתחלק לכמה ענינים כעין לעז שמשתנה בכמה מדינות ותדע דאונקלס תירגם עד הגל שה״ד דגורא ולכן קרא לו יגר:

חד אמר על חד תרי ואם תאמר מאי איריא בינ׳ אפי׳ שא׳ דברים נמי כדאמרינן המשתכר אל ישתכר יותר משתות ותירץ ר״י כהן דמיירי אפילו טרח דהיכא דאיכא טירחא יכול להשתכר יות׳ משתו׳ כדאמרי׳ בזהב איכא טירחא ודמי׳ כרזכייתא ולר״ש כר׳ דהכא מיירי אפילו בבינים שאינו נוקח מן השוק שלא מתרכנולת שבביתו דכי האי גוונ׳ כשאר דברים שרי: אימתי

סבא דאבא מברא טובים י[...] גורס מתחילה שלא יוקר הס[...] רווח עוד כל השנה אבל מש[...] מהרה: את קבו מה שמלקט[...]

[...]פעמים לקמיה מפרש: בבנים נראה לי משום דבנים אין בהם חיי נפש כל כך וגם טורח מרובה וריוח מועט הוא לעני המחזר בעיירות לקנות בני׳ ולכך התירו לו להשתכר יותר משתות: על חד תרי מה שלקח בדינר לא ימכור בשני דינרים: תגר לתגרא אלא תגר ראשון ימכור לצריכין אבל לא לתגר אחר דיש כאן ריוח שני פעמים לתגר ראשון ולתגר שני ומוקירין יותר מדאי אבל בשאר דברים מותר שאם יוקיר זה ימצא אחרים שימכרו בזול: מתריעין בתפלה על פרקמטיא שהוזלה הבגדים טובים שהוזלו דאין כאן הפסד לעניים אם יוקירו: והוא דזול כל כך דקם עשרה בגדים בדמי שיתא בגדים שהוזלו קרוב למחצה: אין יוצאין כו׳ שמפקיע עצמו מן המכות: מתה

יכן אתא שהק׳ מקדים רפואה למכה ויש לו לא[illegible] לבטוח בהק׳ : עד דלא שכיב שיכבא
כו ביתה עומד ומזומן בבר הממוכה על ביתו ועומד במקומו : אבצן מן השופטים הוא
מע לן מה ריוח יש בדבר ומה אנו למידין שום מנוה מכאן : כדרבה בר רב הונא כו׳
ודקאמר אבצן זה בועז וכתב בבועז שנשא רות ואף על פי שהיו לו עדיין בני׳ הרב׳ אשמעי׳

אימתי בזמן שאינו מוצא ליקח כו׳ תימא אם אינו מוצא ליקח אפילו אלף סאה בסלע מה יעשה כיון שאינו מוצ׳ ליקח׳ :

הדרן עלך המוכ׳ את הספינ׳

אמתי בזמן שאינו מוצא ליקח אבל בזמן שמוצא ליקח אפילו עמדו סאה בסלע לא יצא וכן היה ר׳שמעון בן יוחאי אומר אלימלך מחלון וכליון גדולי הדור היו ופרנסי הדור היו ומפני מה נענשו מפנ׳ שיצאו מארץ לחוצ׳לאר׳ שנא׳ותהם כל העי׳עליהן ותאמרנה הזאת נעמי א׳ר יצח׳אמרו חזיתם נעמי שיצאת מארץ לחוצה לארץ מה עלתה לה וא׳ר יצחק אותו היום שבאתה רות המואביה לארץ ישרא׳ מהה אשתו של בעז והינו דאמרי אינשי עד דלא שכיב שיכבא קימא מנו בייתיה אמר רבה בר יצחק אמ׳ רב אבצן זהו בעז מאי קמ׳ל כי אידך דרבה בר יצחק דאמר רבה בר יצח׳אמ׳רב מאה ועשרי׳משתאו׳עשה בעז לבניו שנא׳ויהי לו שלשי׳ בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלושי׳ בנות הביא לבניו מן החוץ וישפט את ישראל שבע שנים ובכל אחת ואחת עשה שני בשתאות אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו ובכולן לא זימן ארח מנוח אמר כורניה עקרה במאי פרעא לי תאנא וכולן מתו בחייו והיינו דאמרי׳ אינשי בחייך דילדת שיתין למה ליך דיילדת איכפל ואוליד חד דמשתין זריז : סימן מלך אברהם עשר שנים שנפטר נתנשא לבדו : אמר רב חנן בר רבא אמר רב אלימלך ושלמון ופלוני אלמוני ואבי נעמי כולן בני נחשון בן עמינדב הן מאי קמ׳ל שאפילו מי שיש לו זכות אבות אינה עומדת לו בשעה שיוצא מארץ לחוצה לארץ ואמר רב חנן בר רבא אמ׳רב אימי׳דאברהם אמתלאי בת כרנבו אימיה דהמן אמתלאי בת עורבתי וסימניך טמא טמא טהו׳טהור אימיה דדוד נצבת בת עדאל שמה אימי׳דשמשון צללפונית ואחתיה נשיין למאי נפקא מינה לתשובה המינין ואמר רב חנן בר רבא אמר רב עשר שנים נחבש אברהם אבינו שלש בכותי ושבע בכרדו ורב דימי מנהרדעא מתני איפכא אמר רב חסדא עיברא

בדכתב ... אלמוני : בני נחשון כדכתב ונחשון הוליד את שלמון ושלמון הוליד וגומר : זכות אבות אלימלך בן נחשון שהיה נשיא וחסיד : אימיה דאברהם כו׳ לפי שאמותן של יצחק ויעקב הוזכרו צריכין אנו לידע שם אם אברהם ואגב גררא נקט : אימיה דהמן לפי ששמותיהן שוין : כר כנו כרים מכאן טהורין הם ואברהם טהור עורב טמא הוא והמן נמי טמא היא : אימיה דדוד לפי שכל אמהות של מלכים כתובות בנביאים הוצרך לפרש גם אם דוד : אימיה דשמשון משום דאיירי בה קרא טובא וכתב נמי לאביו ולאמו לא הגיד הוצרך לפרש שכל הדברים האילו שואלין המינין מה טעם אין אנו יודעין שמותן : ואחתיה בשוי׳ בך שמה ואגב גררא דאימיה נסבא לתשובת המינין ששואלין לנו יותר באילו מנשים אחרות בספרים טעמא ואנו משיבין להן שמסרו לנו הנביאים בעל פה : נחבש שחבשו נמרוד : ובאגדה ראיתי דתרח אביו חבשו שהיה מאבד צלמיו : כותי ונקדו מקומות הן וכל זה להודיע חיבתו של אברהם אבינו : עברא

עיברא זעירא כך שמו זהו אור כשדים שהושלך שם אברהם אבינו והר ואה צריך לברך ברוך שעשה נסים לאבות במקום הזה כדתנן בברואה : מנהגו קברניטא המוליך את הספינה : ריש נרגותא שר הממונה על הבורות מי ידלה ממנו היום להשקות שדותיו ומי למחר ושררה קטנה היא ומדכתיב לך ה׳ הממלכה והמתנשא יליף לה כלומר על ידך המתנשא לכל דבר אפילו לנרגותא לראש הוא על פיך : בזעקך יצילוך קבוציך על ידי שתצעק לקוץ הכדרים תכנל : [זכל מעו׳ ביוקו שהפרקמט׳ ... לא יוצ כדמפרש טעמא לקמיה : נהירנא זכורני : איסר לקנות בו לחם מריח פיתא מיית׳ ... מערבית מכשבת ... הפת שהו׳ טוב מאד למזרח העי׳ ומתו׳ טוב מרובה כן ... וים לפר׳ מתוך ת׳ מטיילין אשחקין : וטלייתא נער ונערה : דמודי להון לגוי׳ מתרכ׳ במה שאומר׳ אנא כל ד׳ יסתור : דמתרחיץ שעל ידי שמתגלה להן כל מה שיודעין מש׳ בחזקיה וירא את ונומר : יואש ו׳ הימים : שנתקיי׳ שיצאו מארץ י׳ ... חוצה לארץ ארץ טמאה : דכתי׳ ויוקים אנשים כ׳ ונומר בני יהודה קא מ׳ ואזיל בדברי הימים ואיכא למימר דכל הני דקחשיב משבט יהודה היו מכד האם או מצד האב : זה יהושע ושמא אמו מיהודה כדכתיב׳ במי איש יהודי אמו מיהודה : ואנשי כוזיבא הכי קאמר מי שהקים שבועה לאנשי כ׳ כוזיבא דהיינו יהושע אבל אנשי כוזיבא לא משבט יהוד׳ הם שהרי כנענים היו שכיזבו ביהושע : אילו מחלון וכליון שהיו משבט יהודה בני אבימלך בן נחשון : שנתייאשו מן הגאולה שיגאלם הק׳ מן הרעב כדכתב כי פקד ה׳ את עמו ונומר שבורים היו שלא יפקדם : זו רות המואבית שנקראת על שבט יהודה כלומר בכוס שיצאו ממנה : דברים

עיברא זעירא דכותי זהו אור כשדים ואמר רב חני בר רבא אמר רב אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו אוי לו לעולם שאבד מנהיגו ואוי לה לספינה שאבד קרבניטא : והמתנשא לכל לראש אמ׳ רב ענן בר רבא אמר רב אפי׳ ריש נרגותא משמיא מוקמי ליה אמ׳ רב חייא בר אבין אמ׳ ר׳ יהושע בן קרחה חס ושלום שאפילו מצאו סובין לא יצאו ואלא מפני מה נענשו שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו שנאמ׳ בזעקך יצילוך קבוציך אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא מעות בזול ופירות ביוקר אבל מעות ביוקר אפילו עמדו ארבע סאין בסלע יוצאין : סימן סלע פועל חרובא טליא אמרין : ואמר יוחנן נהירנא כד הוו קיימין ארבעה סאין בסלע והוו נפישי נפיחי כפן מטבריא מרלית איסר ואמר רבי יוחנן נהירנא כד לא הוו מיתגרין פועליא למרנח קרתא מריח פיתא מייתין ואמר ר׳ יוחנן נהירנא כד הוה בצע ינוקא חרובא והוה נגיד חוטא דדובשא על תרין דרעוהי ואמר ר׳ אלעזר נהירנא כד הוה נטיל עורבא בשרא ונגיד חוטא דמשחא מריש שורא ועד לארעא ואמר ר׳ יוחנן נהירנא כד הוו מטלין טלי וטליא בשוקא כבר שית עשרה וכבר שב עשרה ולא הוו חטאן ואמר ר׳ יוחנן נהירנא כד הוו אמרין בי מדרשא דמודי להון נפיל בידהון דמתרחיץ עליהון דיליה דילהון כתי׳ מחלון וכליון וכתיב יואש ושרף רב ושמואל חד אמר מחלון וכליון שמן ולמה נקרא שמן שרף ויואש יואש שנתייאשו בן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום וחד אמר יואש ושרף שמן ולמה נקרא שמן מחלון וכליון מחלון שעשו גופן חולין וכליון שנתחייבו כליה למקום תניא כמאן דאמר מחלון וכליון שמן דתניא מאי דכתיב ויוקים ואנשי כוזיבא ויואש ושרף אשר בעלו למואב וישבי לחם והדברים עתיקי׳ ויוקים זה יהושע שהקים שבועה לאנשי גבעון ואנשי כוזיבא אלו אנשי גבעון שכזבו ביהושע ויואש ושרף אלו מחלון וכליון ולמה נקרא שמן יואש ושרף יואש שנתיאשו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום אשר בעלו למואב שנשאו נשים מואביות וישבי לחם זו רות המואביה ששבה ונדבקה בבית לחם יהודה והדברים

עתיקים דברים

ן לקונה לארץ ועל ידי כך באה רות ונישאת לבועז ונולדו מלכי בית דוד : עתיק יומין
שבועת אביהם שלא לשתות יין ולבנות בתים כדאיתא בירמיה : לנטיעה שלו וגדול
רו לעשות סייג לתורה ה״ג : במלכותו של שלמה בן בנו של בן בנה בלום שלמה בן דוד
עובד : לאמה של מלכות שיצא ממנה כל המלכים: בלא שלמנטון דשלמנטון אין

דברים הללו עתיק יומיא אמרן המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה
עם המלך במלאכתו ישבו שם המה היוצרים אלו בני יונדב בן רכב
שנצרו שבועת אביהם יושבי נטעים זה שלמה שדומה לנטיעה
במלכותו וגדירה זו סנהדרין שגדרו פרצותיהן של ישראל עם
המלך במלאכתו ישבו שם זו רות המואביה שראתה במלכו׳ שלמה
בן בנו של בן בנה שנאמ׳ וישם כסא לאם המלך אמר רבי אלעזר
לאמה של מלכות תנו רבנן ואכלתם מן
התבואה ישן בלא סלמנטון מאי בלא סלמנטון רב נחמן אמר בלא
רצינתא ורב ששת אמר בלא שריפא תניא כוותיה דרב ששת
תניא כותיה דרב נחמן תניא כוותיה דרב נחמן ואכלתם ישן
יכול יהו ישראל מצפין לחדש מפני ישן שכלה תלמוד לומר עד
בא תבואתה עד שתבא תבואה מאליה תניא כותיה דרב ששת
ואכלתם מן התבואה ישן יכול יהו ישראל מצפין לחדש מפני ישן
שרע תלמוד לומר עד בא תבואתה עד שתבא מאליה
תנו רבנן ואכלתם ישן נושן מלמד שכל המיושן
מחברו הוי יפה מחבירו ואין לי אלא דברים שדרכן ליושנן דברים
שאין דרכן ליושנן מנין תלמוד לומר ישן נושן מכל מקו׳ וישן מפני
חדש תוציאו מלמד שיהיו אוצרות מלאין ישן וגרנות מלאין חדש
והיו ישראל אומרים היאך נוציא זה מפני זה אמר רב פפא כל
מילי מעלי׳ עתיקא לבר מתמרי ושיכרא והרסנא:

הדרן עלך המוכר את הספינה

הקדש שהחד׳ ראוי להתיישן שפי׳ מן הישן שכבר נתיישן: עתיקא ישן: הרסנ׳ דגי׳ קטנים:

עלך המוכר את הספינה

המוכר

את הפירות זרעוני גינה שאינ׳ נאכלי׳ חייב באחריותן תימא אמאי חייב באחריותן לימא ליה מה שלא צמחו לפי שלא זרעת אות׳ בזמן שהיו ראויים לזריעה דהכי אמרינן בהמקבל דתנן המקב׳ שד׳ מחברו ואכל׳ חגב או נשדפה אם מכת מדינה מנכין לו מן הדמים ואמ׳ עלה ר״ל בגמ׳ לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל לא זרעה ולא צמחה מצי א״ל כל זרע זרע ליה כו׳ וי״ל דהכא איירי במכת מדינה דכולהו כאני כמי לא צמחו ולית לן למימר שכל בני באני זרעו זרע שאינו ראוי לזריעה איכמי הכא איירי דאיגלאי מילתא למפרע שלא היו ... ר ראויין לזריעה כלל וכן משמע בגמ׳ דאיכא למאן דמיחי׳ לשלם אפילו הונא׳ ואין סברא לחייבו כלל כי ההונא׳ אלא ונ׳יחזי

ם ולא פיר׳ אם לזריעה זרען הלוק׳ ולא צימחו לא ואיכ׳ דזכין לאכיל׳ ומשני כאן מקח טעות כלל אלא

המוכר

פירות לחברו ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבן שמעון בן גמליאל אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב

קח בעולם לזריעה קונין תו דכיון דאיכ׳ דזכין כמי בילה כדאמרינן לוליבא ותבא לבותחא :איכו חייב חריותן דמצי למימ׳ לאכיל רתיו לך דכממובא לא ינ׳ כ תר רובא כדשמואל מר׳ ודווק׳ זרע פשתן משו׳ י לאכילה אבל זרעוני גנה כגון זרע כרוב וקפלוס כן כאכל כלל חייב באחריתו שר״שבג או׳ זרעוני כו׳ הכי מפ׳ בגמ׳ : קי״ב

כשלא היו ראויין כלל לזריע׳ וידע המוכר שלא הייתה ראויה לזריעה:

גמ׳ **חייב באחריותו** איתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמ׳ הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך וליחזי האי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסת׳ אי לרדי׳ לרדי׳ בגבר ד. בין להכי ולהכי ולחזי דמי היכי נינהו לא צריכ׳ דאיקר

ליהדר אי דמי רידיא כו׳ דאפי׳ לרבנן דאית להו דאין הדמים ראייה היינו התם דוקא ד
דרוכה דקרו לצמד צמד דרוב׳ וחזק׳ מסייעת למוכר
ולהכי אי׳ לדמים ראיי׳ להכחיש רוב וחזקה ואפילו לפי
שפרים דנר׳ דאיכא דקרו
לצמד צמד כו׳ ול״ג רוב מ״מ
אין כח בדמים להכחיש ה
החזקה אבל הכא דרוכא
לרדיא זבני איכא חזקה
כנגד אותו רוב ש
שהמוכר מוחזק אפי׳ רבנן
מודו דיש לדמים ראיי׳ לסייע
לרוב או לחזקה וההכי אתי
שפיר ההיא דריש פרק המט׳
אפילו אליבא דרב נמי היינו
כד היינו חבית לקאמר לא צריכא דרוכא קרו לחביתא
חביתא ולכדא כדא מהו דתימא זיל בתר רובא קמ״ל
דאין הולכין בממון אחר הרוב דאפילו רב מודה התם
דאין הולכין אחר הרוב כיון דדמים מסייעין לבעל הכד
המוחזק והוא הדין דה״מ למימר התם איפכא מהו
דתימא זיל בתר חזקה קמ״ל דאין הולכין בממון אחר
חזק׳ אלא אחר הרוב אם היו דמים מסייעי׳ לרוב אבל זה
לא היה שום חידוש לרב ומיהו בלאו הכי מפר״ת דאתי
אפילו כרב משום דיכול לומר המוכר ללוקח קים לי
בכפשאי שאני מן המועט דקרו לכדא חביתא וכשהתנה
עמו חביות לא יתן אלא כד אבל הכא במוכר שור ונמצא
נגחן אזיל בתר רובא דזבני לרידיא והוי מקח טעו׳ דלא
מצי א״ל מוכר ללוקח אתה מן המעוט דזבני לשחיטה:
למאי

חייב באחריותו דהוי מקח טעות והרי הוא כעיני׳ של ד
ונמצ׳ של שקמ׳ יין ונמצ׳ חומץ דהוי מקח טעו׳ וכ״ש ככ
דהת׳ מיהא איכ׳ דניח׳ ליה בהכי ואיכ׳ דניח׳ לי׳ בהכי
הכ״ כיון דלאכילה לא חזו ולזריעה לא חזו אין לו תקנ
להפקה ואפילו דמי ענים
ישלם לו לוקח דהא לא כי
בהם כלום וגם לא שלא
יד דכתנייב באזרתן
שא״מ לו מוכר לך זרע
דמי דודאי לזרע
גמ׳ איתמר לה
עלה ממתניתין
לה הכא: ונמצא
קודם מכירה ו
לשחיטה: מקח
ונמצא חומץ והדרי זוזי כדמפרש שעמא ליקוי
לרידיא זבני: יכול לומר כו׳ דכמומצא לא אזליכ
ר וכא אלא אחר טענה טובה: לשחיטה מכר
דהא איכא דזבין לשחיטה ורובא לאו כלום הוא ו
כי פלג׳ ופלגא והמוציא מחבירו עליו הראי׳ ואפי׳
דאמ׳ פר׳ שור שנגח ממון המוטל בספק חו
כוותי׳ דקת׳ לן תנא הת׳ כוותיה ה״מ כגון ש
הפרה ונמצא עוברה בגדה ואין ידוע לב״ד ה
במעשה אם ילדה קודם נגיחה או אחר כן ו
חד מינייהו טענ׳ בריא ואיד׳ טענת שמא כלא
וכמו שנא ויבם בנכסי ספק בפר׳ החולץ דקיימ׳ לן ח
משום דאין ידוע אם בן תשע לראשון וירשנו זקינו
ז׳ לאחרון ובנו של יבם הוא אבל הכ״ שאנו יודעין הי׳
המעשה הרי זה מכרן לזה סתם ונתגל׳ הדבר שהיה
קודם לכן הכא מודי סומכוס דלא הוי ממון המוטל בספ
אלא אזלי בתר ההוא שטוען יפה דכיון דרובא לאו כלום הוא לא היה לו למוכר לפרש אלא הלוקח הוה ליה למימר
לרידיא קבעינא ליה ומדלא פירש הפסיד ולא דמי ליין ונמצא חומץ דהתם יין קתבע מיניה דמוכר בהדיא: ה״ג ולי
אי גברא דזבין לרידיא לרידי׳ אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא כלומר ה״ד דפליגי רב ושמואל ליחזי אי האי גבר׳ עובד
אדמה הוא ולא טבח ורגיל לקנות שוורים לחרישה וכגון שהיו מכירין זה את זה ודאי לרידיא זבין ואפילו לשמואל
ליהוי מקח טעות דכיון שמכירין זה את זה הרי כאילו פי׳ לו מכור לי שור לחרישה ודמי למוכר זרעוני גנה שאין נאכלין
דמסתמא חייב באחריותן: דזבין לנכסתא כגון טבח שאינו עובד אדמה: ומשני כגברא דזבין להכי ולהכי
טבח ועובד אדמה דמי רידיא יתירין הרבה על דמי שחיטה וליחזי אי דמי רידיא לרידיא אי דמי נכסתא לנכסת׳ כיון
דהאי נכר׳ עביד דזבין להכי ולהכי היה לנו לילך אחר הדמי׳ וכיו׳ הדמי׳ מודיעי׳ דשור לרידיא קונין בכ״דינר׳ ולשחיטה
בי׳ דינר׳: וניחזי אי דמי רידיא יהב ליה דהיינו כ׳ דינר הדמים מודיעים דלרדיא זבין והרי זה מקח טעות כמוכר
יין ונמצא חומץ ואמאי קאמר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתי הא ודאי לרידיא זבין דהא אפילו לשחיטה זבי׳ כיון
דדמי רידיא קביל מיניה דלוקח מקחו בטל שנתאנה יתר משתות דהא לא חזו לרידיא שהרי במצ׳ נגחן ואינו שוה אלא י׳
דינר לשחיטה ואי דמי נכסתא יהיב לי׳ ודאי דלנכסתא זבין ואע״פ ששוה י׳ דינר׳ כמו שנתן קאמ׳ רב דהוי מקח טעות
ונפקא מיניה לטירחא כדלקמן ואמאי לימא הדמים מודיעין דהא אפילו לרבנן דאמרינן בפרק המוכר את הבית אין
הדמים ראייה ה״מ גבי מכר את הצמד לא מכר את הבקר וכדאוקמינא בדוכתא דקרו לצמד צמד ולבקר בקר ואיכא
כמי דקרי ליה לבקר צמד דכיון דלאו כ״ע קרו ליה לבקר צמד איכא למימר דהאי לוקח הוי מהנהו דקרו לבקר בקר
והילכך קא״ל מוכר צמד מכרתי לך ולא בקר שהמוציא מחבירו עליו הראייה והילכך על הלוקח להביא ראיים שהוא
מאותן הרגילין לקרוא לבקר צמד ומדלא מייתי ראייה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זבין לרידיא ולשחיטה מודו רבנן
דהדמים מודיעים דכיון דידעינן בודאי בהאי לוקח דרגיל לקנות לרידיא וגם הדמים מודיעין הילכך הדמים ראייה לכי
האי גוונא כמי אמרינן התם היכי דמי אי דקרו ליה כמי לבקר צמד כולם זכין ליה אלמא היכי דכל בני העיר קורא
לבקר צמד אע״פ שקורין לו לפעמים בקר אמרי דכולי זכין דכיון דידעינן ביה בהאי לוקח שרגיל לקרות כמי לבקר צמ׳
כשאר בני העיר וגם מודיעין דבקר עם צמד זבן הילכך אמרי רבנן דהדמים ראייה וה״נ כיון דהאי גברא זבין לרידי׳
ולשחיטה והדמים מודיעין דלרידיא זבן ודאי כיון דאיכא מילתא דמוכחא הדמים ראייה: כן נראה בעיני:
דאייקר

דאיקר בישרא וקם כדמי רידיה אי הכי למאי נפקא מינ׳ נפק׳ מינה לטירח׳ היכי דאמי אי דליכא לאישתלומי מינ׳ ליעבד תור׳ בזוזי דאמרי אינשי מן ברי רשותיך פארי איפר׳ לא צריכ׳ דאיכ׳ לאישתלומי מיני׳ רב אם׳ הרי זה מקח טעו׳ בתר רוב׳ אזלינן ורובא לרידיא זבני ושמואל אמר לך כי אזלינן בתר רוב׳ באיסור׳ בממונא לא סימן אשה ועבד שור שורין ופירות מיתיבי האשה שנתאלמנה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך אם יש עדים שיצאה בהינום וראשה פרועה כתובתה מאתים טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים לא ואמאי

ר׳ בישרא וכו׳ וליכא דמי מודיעין: ואיכא דגרס רידיא וקם כי בישרא והיינו הך: ובעי תלמוד למאי נפקא מינה פלוגתא דרב ושמואל מאחר שמוה יפה מאי יתן כו: לטירחא טורח מכירת השור לשוחטו ולמכור בשר הילכך אמר רב הרי מקח טעות ויחזיר לו ה דמיו: ה״ד דהוי מקח יתחייב המוכ׳ להחזי׳ אי דליכא מעות ... לאישתלומי ... דמוכר אמאי ... זה מקח טעות ... ליעבד תורא ... דאמרי אינשי ... ר׳ ... קא לן בפ״ק ... מא דאמ׳ רב הונא ... ישלם או מיטב שדהו ... רב נחמן לרב הונ׳ ... בות שוה כסף ומשכי ... קנן בדלית ... ות דלית ליה ... מא אמרינן זיל ... יתי ליה קמ״ל ... הא״ש אסר אתה ... ו: פארי סובין כשויהן ... כ׳ דאיכא מעו׳ מבוין לאישת׳ ומיגוק׳ מיניה ... רבי חנכאל דשמעי׳ מינ׳ ... יכא דאית לי׳ מעות ללוה ... יכול לדחויי למלו׳ לאפרועי א׳ נכסים דבעי שומא אלא זוזי הוא דפרע ליה ולא ש״ס מאן דלית ליה זוזי דשיימי ליה כיה דיכא מנכסיה ... מי שאומ׳ היכא דאיתנהו לזוזי דמי זה השור בעינייהו וגריכא עיון כן פר״ח ולא נהירא לי האי ליש׳ כתר׳ כלל דמה לי הכי מה לי אחריני כדפרים׳ מילתא דרב הונ׳ דלא אמרינן ישיב לרבות שוה כסף אלא היכא דלית ליה זוזי: ורובא דשוורים לרידיא זבני: באיסורא כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה דאמרינן בכמנא הלך אחר הרוב: לא אזלינן בתר רובא אלא אחר המוחזק אם יש לו שום טענה: האשה שנתארמלה וטוענת אבדתי כתובתי אי נמי במקום שאין כותבין כתובה כדמפרש בכתובו׳: בתולה נישאתי ויש לי מאתים: אלמנה נשאתיך ואין לך אלא מנה: שיצאת מבית אביה לבית בעלה כשנכנסה לחופה: בהינומא קלתא דמנמנמה ביה כלת׳: או ראשה פרוע כשו׳ כשעת בניס׳ לחופה שכן דרך הנשאו׳ בתולות: כתובתה מאתים ואע״פ שאין לה עדים מעידים על בתוליה ואין יודעין אם נישאת בתולה או בעולה כתובת׳ מנה דהמוציא מחבירו עליו הראייה: גרוב

למאי נפקא מינה לטירחא לעיל בהמוכר את הספינה גבי יפות ונמצאו רעות ואע״ג ד דאיירי שוה בשוה לא בעי מאי נפקא מינה דבהדיא מוקמי׳ מתני׳ דהתם כשהוקרו והוזלו אך תימ׳ דהכא אמאי לא מוקי לה הכי דנפק׳ מינה כגון דנשמע לקיחה אייקר בישרא וקם בדמי רדיא אבל אחרי כן הוזלו איבמי כ כשאיכהו שחות מסתות: אף דליכ׳ לאישתלומי מינ׳ אנ׳ ר״י דספ״ר גרסי׳ אי דליתנהו להנהו זוזי ומה שהקשה ר״ם מהאי׳ דבבא קמא לאו פירכ׳ היא דמציא למימר דקיימא לן כרב פפא וכרב הונ׳ בר׳ דרב יהושע דאית להו התם דכל מילי מיטב הוא אפילו אית לי׳ זוזי יהי לי׳ אפי׳ סובין ואע״ג דב״ח אי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה בשאר מילי כדאמר בהכותב דאמ׳ האי מאן דאית ליה ארעא וזוזי ויש עליו כתובת אשה ובעל חוב לב״ח מסלק בזוזי ולאיתתא בארעא כו׳ וקאמר נמי התם ודאי דאמריתו משמיה דרב נחמן האי מאן דמסיק זוזי בחבריה ואית ליה ארע׳ ולית ליה זוזי דאמר ליה זיל וטרח וזבין ואייתי זוזי אמר לי׳ הבו תול׳ מעותיו בגוי הוי והוא עשה שלא כהוגן לפיכך עושין לו שלא כהוגן משמע כשיש לו זוזי צריך ליתן לו זוזי ונוכל לחלק בין לוקח דהכא לבעל חוב דהתם אדעתא דפרע ליה זוזיה אוזפיה אבל לוקח דהכא דהוי טעות לא מסלם ליה זוזי כי ליתנהו להנהו זוזי אפילו אית ליה זוזי אחריני דכשהוניא אות׳ מעות הוי כמו מזיק מעות של חבירו והוי דינו כנזקי׳ והר״ח כ״כ זכל פי׳ דאפי׳ בעל חוב אע״ג דאית ליה זוזי לא מסלם ליה אלא מה שירצה דכל מילי מיטב הוא דלא עדי׳ מנזקין דהא נזקי׳ מדאוריית׳ בעידי׳ מה שאין כן בבעל חוב והא דהכותב ה״פ הבו תולה מעותיו בגוי הוה פי׳ מעיקרא כשהלוו ממנו אמר שכל נכסיו של גוי הן הקרקע הן דברים אחרי׳ ועכשיו אומר שקרקע זו שלו והלכך לפי שעשה שלא כהוגן אומרים ליה שימכרנה שמא אינה שלו אלא של אחר ורוצ׳ לפטור עצמו בממון אחרים לכך אומרים לו כיון שאתה אומר שהיא שלך מכור אותה והבא מעות והא דאמר התם לבעל חוב מסלק בזוזי התם ודאי מאחר שיש לו זוזי מוטב שיתן זוזי לבעל חוב מלאשה כדמסיק התם יותר משהאיש רוצ׳ לישא כו׳ והכא אי איתנהו להנהו זוזי צריך להחזיר כיון שהוא מקח טעות ולא דמי להלואה דהלואה להוצאה ניתנה ומרגלא בפומיה דר״ת דנ׳ דינים יש בבעל חוב אי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה אלא בזוזי ואי לית ליה לא א״ל טרח ואייתי זוזי אבל בנזקי׳ אפי׳ אית ליה מצי לסלוקי במאי דבעי דכל מילי מיטב הוא כרב פפא וכרב הונ׳ בר׳ דרב יהושע ובפועל אפילו לית ליה זוזי א״ל זיל טרח ואייתי זוזי דתנן בהבית והעלייה השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן וא״ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ואפילו לית זוזי דהא אמר בגמ׳ דאיצטריך לאשמועינן דלא כימא אמרי רשו תבן פארי אפרע והיינו היכא דלית ליה זוזי דבבעל חוב אי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בבהר׳ מילי כדאיתא בהכותב ר״ת: ואמאי

דאמאי לימא הלך אחר רוב נשים כו' וא"ת נימא דכאמן כמנן דלאי כעי' אמר פרעתי ועל כרחך כדליכא כתובה איירי דאי איכא כתובה ניתני מאי דכתב כה וי"ל דאליכא דרב קיימי דאמר כשילהי הכותב דנט גוב עקר כתוב' גובה תוספת: דדך הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא וא"ת דתכן כפר' ב' דכתובו' אלו נאמנין להעיד כגודלן מה שראו כקוטנן זכורני בפלונית שיצתה בהינומא וראשה פרוע ואמ' כגמ' מאי טעמ' כיון דרוב נשי' בתולות נשאות גלוי מילתא בעלמא הוא והשתא לרב ה"ד אי דאי' לה קול למה לי עדי' כדפריך הכא ואי דלית לה קול אמאי הוי גלויי מילתא בעלמא הא איתרע לה רובא כדאמר הכא והיכי מפקי ממונ' בקט' ונדול שעמו וליכ' למימ' דכהך עדים קטן ונדול שעמו הוי הקול דהא פרי' הכא מדליכא קלא הכי סהדי שקרי ניכהו ולא אמר דהנך סהדי הייכו הקול ולשמואל דלא אזיל בתר רובא אתי שפיר דאע"ג דאיכא רוב גמור אכתי בעי' לגלויי מילתא וי"ל דאע"ג דאיתרע לה רובא מ"מ רובא דרוב נשים בתולות נישאת עדיף מרוב הנישאת בתול' יש לה קול ושני בגלויי מילתא בעלמא:

ורוב נשים שבעולם ט כמוכא לא אזלינן ב וקשיא לרב: ומיעוט המיעוט היא הואיל ו...

ואמאי לימא חלך אחר רוב הנשים ורוב נשים בתולות נישאות אמ' רבינא משום דאיכא למימר רוב נשים בתולות נישאות ומיעוט אלמנות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא אי כל הנשואות בתולות יש להן קול בי איכא עדים מאי הוי מדלית לה קול סהדי שקרי נינהו אלא רוב הנישאו' בתולות יש להן קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא ת"ש המוכר עבד לחבירו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו ליסטס מזוין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך רישא מ"ט לאו משום דרוב' הכי איתנהו לא כולהו הכי איתנהו תא שמ' שור שנגח את הפרה ונמצ' עוברה בצידה ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה או אם משנגח ילדה משלם

קוביוסטוס פרשי' בכל מקום גונב נפשות והכ' לא משמ' הכי דמשי' דכולהו הכי איתנהו אטו כולהו גונבי נפשות נינהו ומיהו בפ"ק דבכורות אין להקשות לפי' דאמר גבי שקלים שאל קונטרקוס את רבן יוחנן בן זכאי משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או שאינו בקי בחשבונות היה כגון שהשקלים היו כנגד ישראל קורא אותו כאלו גונב נפשות ונראה כפר"ח דמפרש קוביוסטוס משחק בקוביא והא דאמר בפרק ג"ה דא"ל יעקב למלאך וכי גנב אתה או קוביוסטוס אתה שאתה מתיירא מן השחר יש ליישב כמי לפר"ח דלפי שחיי' לכחה בני אדם ואין לו מה לשלם מתיירא פן יתבעוהו: לסטי' מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך מכאן קשה לפה שפי' בפ' אע"פ גבי הא דפרי' אלא מעת' עבד כהן שלקחו מישרא' לא יאכל בתרומ' משו' שמפון ומשני שימפון בעבדי' ליכ' דאי מאכראי הא קא חזי ל מנוואי מאי איכפת לי' למלאכה קא בעי לי כו' מאי אמרת ליסטס מזוין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו וקביל ואי איפשר לומר כן דבהדיא אמר הכא דהוה מקח טעות ומפרש התם ר"ת דהנהו קלא אית להו וכיון דלו הקול מילתא דלא שכיחא היא ולא חיישינן להכי והא דאמר בהמגרש אתקין רב יהודה בשטר' דעבד' עבדא דנן מ ופטור ועטיר מכל עירורי מלכא ומלכתא כלומר אינו מוכתב למלכות אפילו לא כתב הוי מקח טעות כדאמ' הכא אתקין רב יהודה משום שופרא דשטרא ר"ת:

שקבל עליו דמי אלמא כממ לשמואל דכיון דלא אזיל בתו אמאי הגיעו הרי לא היה יו וסתם לוקח אעבד שפירש י אפירי שפירי יהב זוזי ומום דלא נודע ללוקח: ומשני לא וכמאן דאמר ליה מוכר בהו ... שהוא גנב: כמב' עוברה בצדה ואין ידוע לב"ד ו יודעין אבל הם יודעין דלא קתני ואינו יודע והכ בשנים אוחזין ולרבה בר רב הונא דאמר אמר אפילו בריא ובריא כו': אם עד שלא נגחה השור משלם ופטר בעל השור: איכא

ר תם משלם חצי נזק וולד הוי ממון המוטל מוקמינן לה התם ולרב אל בספק איכא דרב

איבא למימר מקמא אתא דמבעתותא הפילה ומשום מיעוט דאפילו למיעוט דמבעתית הפיל' ואיתרעא רובא דרוב מתעברות ויולדו' והא מחמ' נגיח' הפיל' והוה מחצ' על מחצה : רבי אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים הא דנקט גמל ולא נקט שור דאיירי בי ת"ק רבות' אשמעי' דאפילו גמל שנגוע בתשמיש תלינן בי היכי שבועט בשעת שאוחר והא דאמר בפ' כיצד הרגל והיכי מיעדי ליה דא"ל תורא נגחא אית לך בבקרך איבעי לך לנטורי כולי בקרך וכשיגח רביעית הוי מועד דתלינן בי כל הנגיחו' אומר ר' דהיינו כר' אחא איכמי אפי' כרבנן ומיירי שכשנגח' רביעית נודע הדבר ע"י עדי' שאותו עצמו היה שנגח שלש נגיחו' והא דתנן בהמניח זה אומר מועד היזיק וזה אומר תם היזק כו' מודה רב אחא שיש לתלו' בת' כמו במוע' כיון שגם התם רודף ואמר המ"עה מאו :

משלם חצי נזק לפר' ורביע לולד ואמאי לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה התם משום דמספקא לן איכא למימר מקמה אתא ומביעתתיה הפילה ואיכא למימר מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה הוי ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין לימא כתנאי שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו אע"פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח זה מנושך וזה מיעד לישוך אין אומר' בידוע שזה נגחו וזה נשכו רבי אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו סברוה דרובה וחזק' כי הדדי נינהו ליבא רב דאמר כרבי אחא ושמואל דאמר כת"ק אמר לך רב אנא דאמרי' אפי' לת"ק עד כאן לא קאמר ת"ק התם אלא דלא אזלינן בתר חזק' אבל בתר רובה אזלינן ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפילו לר' אחא עד כאן לא קאמר ר' אחא התם אלא דאזלינן בתר חזקה דהוא גופי' מוחזק אבל בתר רובה לא אזלינן ת"ש המוכר פירות לחברו ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן מאי אפילו לאו אפי' זרע פשתן דרובה לזריעה זבני ואפילו

מת' פחד כמו מחמת נגיחה ממש וקיימא לן המבעית חבירו פטור מדיני אדם חבירו דגרמא בניזקין פטור : מאחוריה ליכא בעיתותא דהא לא חזיא ועד דנגח אר הכי ואיכא למימר הכי הוי ממון המוטל בספק וחולקין : שור שהיא נב הכהר ובתוספתא לא גרסינן ליה ופירוש תינוקות היה והאי דנקט שהיה רוע' משו' איכא לספוקי בשוורים טובא : שזה המת מנוגח : אין אומר' כו' דרבנן לא אזלינן אומדנא ואפילו ממון המוטל בספק לא הוי לשלומי פלגא דמאן לימא לן שזה נגחו הואיל ואיכא שוורים אחרים דמי לשור שנגח את הפר' ונמצא עובר בצדה ואין אנו יודעין אם נגח את הולד אם לאו ואפילו הכי מחייבינן ליה א דהתם היינו טעמא שהרי רואין שנגח את הפרה והעמד פרה של חזקתה והשתא הוא דילדה בשעת שאנו מ אין עוברה בצדה : ורבי אחא אומר כו' בתר אומדנא אזיל בדיני ממונות הכי אמרי' בסנה' ר"ן בפרק אחד דיני נות : גמל האוחר עסוק בתשמיש רביעה דאמרינן בבכורות לגבי תשמיש גמל אחור כנגד אחור ושתם בהמות נת תשמיש משתגעות ומכין זכרים זה את זה כך שמעתיה מרבינו זקיני מ"כ : ואיכא דאמרינן אוחר כמו נוחר ולא דא : בידוע שזה הרגו דמוחזק הוא בשעת רביעה להכות וכל שכן כשור המועד ליגח שנגח כבר שלש פעמים ותא נקט גמל אוחר. אע"פ שמעולם לא נגח ונשך : וחזקה דהאי שור המוחזק ליגח כי הדדי ניניהו דמאן דאזיל מוכא בתר חזקה אזיל נמי בתר רובא : בתר רובא אזלינן דרובה עדיף מחזקה ואיכא למימר דרוב שוורים שבעול' זהו ולכך פטור : דהוא גופיה מוחזק וכיון דהוא עומד בצדו אזלינן בתר אומדנא : אבל בתר רובה דליתה קמן אזלינן : ת"ש ממתני' המוכר פירות לחבירו כו' ומשום דאיצטרך לשנויי תנאי אקדמי' להאי לימא כתנאי דלעיל מקמי' ת"ש : מ"ל האי דקתני אפילו היינו רבותיה דאע"ג דרוב פשתן הנלקח בשוק לזריעה קונין אותו ואפילו הכי לא אזלינן בתר רובא וקשיא

ואפילו הכי לא אזלינן בתר רובא תנאי היא דתניא המוכר פירות לחברו ולא צמחו זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבי יוסי אומר נותן לו דמי זרע אמרו לו הרבה לוקחין אותו לדברי' אחרים מאן תנא אילימא ר' יוסי ואמרו לו תרויהו בתר רובא אזלי מר אזיל בתר רובא דאינשי ומר אזיל בתר רובא דזריעה אלא אי ת"ק ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו ת"ק מהו נותן לו דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה מאן יש אומרי' אמ' רב חסדא רשב"ג היא הי רבן שמע' בן גמליאל אילימא רשב"ג דמתני' דתנן המוכר פירות לחבירו ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אימ' סיפא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת"ק נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא לאו הוצאה איכא בינייהו מר סבר דמי זרע ומר סבר אף הוצאה ממאי דילמא איפכא הא לא קשי' בל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי ודילמא כולה רשב"ג היא וחסורי מחסרא והכי קתני המוכר פירות לחברו ולא צמחו אפי' זרע פשתן אינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן דברי רשב"ג שרשב"ג אומר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חיי' באחריותן אלא הא רשב"ג דתני' המולי' חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתו' ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב

מאן יש אומר רשב"ג אע"ג דקיימא לן דיש אומר היינו רבי נתן כדאמר בסוף הוריו' דאסיקו ליה לר' נתן יש אומרים הכא קבלה היתה בידו דהאי יש אומרי' רשב"ג וכן בפר' חזקת הבתים גבי ניר דקאמ' מאן יש אומרי' רבי אחא ובפר' קמא פליגי יש אומרי' ור' נתן גבי איוב: חייב

וקשיא לרב וליכא לתרוצי דהאי תנא בתר רובא דאינשי אזיל כדלקמן ולא בתר רוב זריעה שרוב בני אדם לוקחין פשתן לדברים אחרים למאכל ולרפואה והלכך אינו חייב באחריותן דאזלינן בתר רוב לוקחין והכי קתני ואפילו זרע פשתן דס"ד כיון דאזיל בתר רובא דזריעה וניחייב באחריותן אפילו הכי אינו חייב דאזלינן בתר רובא דאינשי ולא תיקשי לרב ליכא למימר הכי דאם איתה דרובא דאינשי חשוב רוב ורובא דזריעה כמאן דליתיה לא הוי ליה למיתני אפילו דממאי תיסק אדעתין לח[ייב] בתר רובא דזריעה טפי מרובא דאינשי דליתי[ה] אלא ודאי הכי קתני זרע פשתן שהיה לכ[...] מן הדין משום ד[...] שהוא רוב גמור אינו חייב דכמא[...] אזלינן בתר ר[...] לא מפני שמו[...] דפליגי כדר' נ[...] הוה ליה לספ[...] דמתניתין אזיל ב[תר] רובא דאינשי אבל דאשכח תנאי ניחא לאוקומה כתנאי: פירות לחבירו כגון זרעונ[י] דלא גרס כן כל[...] המוכר פירות צימחו ויש ברייתא בתוספתא דקתני לחבירו זרעוני גינה נאכלין כו' זרע גינה נאכלין כלל חייב בא[...] אבל זרע פשתן דנאכל בעולם אינו חייב בשמות נותן לו דמי זרע שרוב ה[...] שבעולם כזרע: אמרו לו חייב באחריותן שהר[י] אדם לוקחין לדברים למאכל ולרפואה וכ[ו'] אחד שקנ' שאין לו מאה בני אדם שקונין שלא אחת למאכל ולרפואה ובתר רוב לוקחין אזלי' ורבי יוסי בתר רובא דזריעה אזיל שהיחיד הקונה לזריעה קונה יותר ממאה הקונין למאכל ולרפואה ומיהו ת"ק דרבי יוסי היינו טעמיה דודאי בתר רובא דזריע' הוה לן למיזל כרבי יוסי ולחייבו אלא שאין הולכין בממון אחר הרוב דאי לא תימא הכי אלא אזיל נמי בתר רובא דאינשי א"כ מאי איכא בין ת"ק לאמרו לו: אילימא רבי יוסי ואמרו לו דר' יוסי מחייב כרב דאזיל בתר רובא ואמרו לו פטרי כשמואל דלא חייש לרובא: הא תרווייהו בתר רובא אזלי דאפי' תנא דאמרו לו סבירא ליה כרב והאי דפטר היינו טעמא דאזיל בתר רובא דאינשי כדמפרש טעמא הרבה לוקחין אותו כו': ה"ג אלא אי ת"ק ורבי יוסי אי ת"ק ואמרו לו: מהו נותן לו המוכר זרעוני גנה שאין נאכלין דאמרי' חייב באחריותן מה ישלם מוכר ללוקח. דמי זרע ולא דמי יציאה דגרמא בעלמא הוא ופטור: אף היציאה יציאת חרישה ושכר פועלים ונראה בעיני דקנסא הוא: ומר סבר אף היציאה. והכי קתני רשב"ג או' זרעוני גנה שאין נאכלין חייב בכל אחריותן אפילו יציאה: דילמא איפכא דרשב"ג לא מחייב אלא דמי זרע ומנלן דהא רשב"ג היא אימא רבנן היא ות"ק דברייתא היינו ר"שבג: הא לא קשיא אם אין קושיא אחרת זו אינה קושיא וכל היכא דאיכא פירכא אחריתי קאמר תלמודא הא לא קשיא: וחסורי מחסרא כו' אין זה תירוץ דחוק דטוב לנו לפרש מעט כדרך משנה שמדברת בקוצר ולא נימא יציאה איכא בינייהו דהא לא משמע ממתני' מידי אלא ע"י דוחק דמשמע דרשבג היינו ת"ק והילכך טוב לפרש דכולה רבן שמעון היא כדמשמע מתני' דר"שבג היינו ת"ק ונראה בעיני דה"ג ודילמא כולה רשב"ג היא וה"ק המוכר פירות לחבירו ולא צימחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן שר"שבג אומר זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן הא נאכלין אין חייב באחריות אלא הא רשב"ג דתניא כו': לתתן במים: מורסן היא הקליפ' העליונה שמוציאין מחטין הכתושין במכתשת: סובין כשמוציאין נסין ולא הדק כשאר בנפה והוא סובין: ניפולין שנובל פתיתין: מפני

חייב מפני שהוא כנושא שכר רשב"ג אומר נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן היה רשב"ג אומ' מנהג גדול היה בירושלם המוסר סעודה לחברו וקלקל' נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו עוד מנהג גדול היה בירושלם מפה פרוסה על גבי הפתח כל זמן שמפה פרוסה אורחין נכנסין נסתלקה המפה אין האורחין נכנסין: מתני' המוכר פירות לחברו הרי זה מקבל עליו רבע טנופת לסאה תאנים מקבל עליו עשר מתולעות למאה מרתף של יין מקבל עליו עשר קוססות למאה קנקנים בשרון מקבל עליו י' פיטסות למאה: גמ' תאני רב קטינא רובע קטנית לסאה ועפרורית לא והאמ' רבה בר חייא קטוספאה משמיה דרב הבורר צרור מגרנו של חברו נותן לו דמי חטין קטנית רובע עפרורית פחות מרובע ועפרורית רובע לא והא תניא המוכר פירות לחבירו חטין מקבל עליו רובע קטנית לסאה שעורים מקבל עליו רובע נישבות לסאה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה מאי

מפי' שהוא כנושא שכר כהגוזל קמא מתרגיב' אימא מ...כי שהוא נושא שכר א כל בחנם פטור אם אומן הוא ...אמרי' התם זיל אייתי ראייה דמומחית לתרנגולי ואיפטרך וכן הלכה דאומן בשכר חייב בחנ' פטו' כדאמ' ...כי יוחנן התם: דמי בושתו ...שזימן אורחים ואין לו מה ...ל וכ"ם ינאה דקסריה ...א ומיהו לית הילכתא ...רבנן דפטרי מבשת ...יא והא ליכא למימ' ...נוקי מתני' דכינא ...היכי דמיפלג בהך ...יהוי הלכה כרשב"ג ...א לא אמרי דר' ...בלא בעא ל ...ה מתני' כרשב"ג ...ה דלא סבירא ליה כ ...בגאלא כולה מתני' ...ג היא כדאמר לעיל ...ה לא איירי מידי כן ...י דמהיכא תיתי ...י במתני' וכיהוי ...כים או' מאחר ...ומיה כול' כרשב"ג ...ביגאה כלל:

...ותקנה טובה ...קבלת אורחין שידעו ...יאכלו וילכו שם לאכול מתני' המוכר פירות תבואה: הרי זה הלוקח מקבל עליו רובע הקב של טנופת כל סאה דסתם תבואה דקב' להיות בה רובע טנופת אבל יותר מרב' לא כדמפר' שעמ' בגמ' ואמשום דיכא אי משו' קנסא: מתולעו' דאורחייהו בהכי וה"ה שאת לעס': מרת' של יין ושבו חבית הרכה: קוססות יין רע כ' ומר עשר חביות של יין רע שהם מאה חביות אורקייהו בעשר קוססות ומחיל איניש וכגמ' מוקי לה כדאמ' לי' מרת' זה של יין אני מוכר לך: קוססות כרא' לי כמו פרי' יקוסם ויבש דיחזקאל: קנקנים כדי' בשרון באותו המלכות: פיטסות בדים רעים וכגמ' מפרש לה: גמ' תני רב קטינא הא רובע טנופת דמתני' לאו בעפרורי' מיירי דעפרורית רובע לא מחיל איניש אלא רובע קטנית לסאה של תבואה: ועפרורית לא כתמיה: צרור היינו עפרורית: נותן לו דמי חטין שהרי הפסידתו במדה דאיהו הוה מזבין ליה עם החטין דעפרורי' מקבל לוקח אבל לחזור ולערב איכו יכול דהשתא עושה עולה בידים וכתב לא תעשו עול וגם לוקח לא מחיל אלא מה ש נתערב מעצמו עם התבואה בעל כרחו של מוכר וכשבורר הצרור ומשליך חוץ היזק בידים הוא שאותן צרורים היו לו שוים כמו החטין ואיכמי לא חשבי ליה היזק גמור דמ"מ הן גופן איכו שוין כלום ליחייב מיהא משום דיכא ד גרמי כגון השורף שטרותיו של חבירו והמקדש בכרם והזורע כלאים בשדה חבירו דבההיא שעת' קגזיל ליה מיד ממונו אע"ג שאיכו ביכר דהא פסקינ' הילכתא בבבא קמא כרבי מאיר דדאין דינא דגרמי ואמרינ' כמי התם הוה עובדא וכפייה ד רפרם לרב אשי ואגבייה כי כשורא לכילמי וגרמא בנזקין דקיימא לן דפטור' הייכו כגון שולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן שההיזק ניכר אבל איכו עושה בידים אבל גורם עכשיו שיבא היזק ממילא לאחר זמן אבל דיכא דגרמי בידי' הוא מזיק אלא שאין ההיזק ניכר: ומשני קיטנית מקבל עליו רובע כדתני רב קטינא אבל עפרורית פחות מרובע משהו הוא דמקבל אבל רוב' בעפרורית כיתר מרובע בקטנית לא מקבל: חיטין מקבל עליו כו' כלומ' אם חיטין מוכר לו מקבל עליו לוקח כו' קטנית אורחים לגדל בחטין ונישובת בשעורים ועפרורית בעדשים כישובת קש שניזרים בנישוב: מאי

חייב מפני שהוא כנושא שכר כהגוזל קמא מנים וקאמר אימא מפני שהוא נושא שכר דפריך מינה לרבי יוחנן דאמר התם טבח אומן שקלקל פטור כיון דעביד בחנם וא"ת ומעיקר' דס"ד דמיירי הך ברייתא בחנם למה היה לו להיות כנוש' שכר וי"ל משו' דמרבינן מפצע תחת פצע לחייב אדם המזיק על אונס כרצון אע"ג דלאו בכל אונס חייב כדאמ' בהמניח דכאפילה ובקרן זויות פטור משום דאונ' הוא ואמר נמי שבחוה ואכלום משלמי דמי בשר בזול וגבי בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון תכן בהמני' דא' עמד פטור ובירושלמי נמי מוקי הא דאדם מוע' לעולם בין ער בין ישן בשקדמו כלים אבל קדם הוא וישן ואח"כ העמיד כלים אצלו ושברן פטו' ושבח אומן נמי שקלקל קאמר רבי יוחנן שפטור מ"מ אונס ש שקרוב לפשיעה כעין אבדה חשיב ליה כהשואל קרוב לפשיעה ואדם המזיק חייב והוה ס"ד טבח אומן שקלקל הוי כעין אבידה וחייב כמו נושא שכר ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור והוי כעין גניבה שקרוב' לאונס ופטור בה אדם המזי' דאע"ג דשומר שכר חייב וה"כ אמר בפרק המוכר את האומנין דתכן המעביר חבי' ממקום למקום ונתקל ושברה שומר חנם ישבע ונושא שכר ישלם אלמא אע"ג דנשכ' חייב בחנם פטור אע"ג דהוי אדם המזיק והייכו משום דבאונס שהוא כעין גניבה פטור: בודהן לו דמי חיטין פרי"ם דהייכו כר' שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי דמחייב בגזל חמץ ועבר עליו הפסח ולרי' נראה דאתי אפילו כרבנן דהתם ודאי לאו כממון דמי שאיכו שוה לשום אדם כלום אלא לגזלן ליפטר בו אבל הכא הוי כאלו גזל חיטין עצמן שהו' מוכר צרורו' לכל אדם כמו חיטין ולא דמי לשורף שטרותיו של חבירו דהתם נייר בעלמא הוא דקלא ליה ולא את הגוף סלה:

סאה שיש בה רובע ימעט פירש ימעט ואח"כ יזרענו איכמי אם נזרע] ולא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם תקנה שכבר נשרשו ונאסרו בהשרש ואין נראה דלשון ימעט משמע שכבר נשרשו ור' יוסי נמי דקאמר יכור משום דמיחזי כמקיים כלאים וקודם שנזרעו לא מיחזי כמקיי' כלאים ועוד דבפ"ק דמועד קטן מייתי לה בהדיא על זרעים המחוברים אלא נראה דמיירי הכא במחוברים לקרקע ומה שפי' דאם נשרשו אין להן תקנה אגב חורפיה לא עיין דלא אמרי' הכי פר' כל שעה אלא גבי כלאי הכרם אבל כלאי זרעי' מותרין הן באכילה ובהנאה כדמשמ' פרק כל הבשר דפריך אלא מעתה כלאי זרעי' ליתסרו דהא כל שתיעבתי לך הוא ומשני מה בהמתך היוצא ממנה מותר אף שדך כן ואליבא דקנסא פרי' דקתני ימע' ולא קנסינן פחו' מרובע אמו רובע אבל אליבא דדינא לא מני פריך דלא דמי דהתם משום דטפי מרובע לא מחיל כו' כדפי' ר"ש גופיה דה"מ לשנויי הכי ומיהו יש לייתב דפריך נמי אליבא דדינא שפיר דכל שדרך בני אדם להסיר כלאים הוי אם לא הסיר ולכך הואיל ודרך בני אדם כשבאין לנפו' מנפי' הכל בכלאים נמי ליהוי כלאי' עד שיסיר הכל מ"מ לליסנ' דקנסא מיושב טפי וה"מ לשנויי דשב' כרבי יוסי דאמ' יכור אלא רוצה להעמי' כדברי הכל: איתא

מאי לאו ה"ה לחיטין ושעורין [illegible]
והאי דקתני לה גבי עדשים א[illegible]
שנוש' הללו מנויין זה בזה וזה [illegible]
קונרין הילכך שכיח בהו עפרו[illegible]

כו' עק עכ נקי מם ושו דה מיה מת מרו לחי עפו כ"פ חים עפ גבי איג הוכי כשו כו לוקי סס יותו לו מעו מחל אפי טכוו הזא והיל טרי

מאי לאו הוא הדין לחטים ולשעורי' שאני עדשים דמיעקר עקרי להו אלא טעמא דעדשים דמיעקר עקרי להו אבל חיטי ושערי לא תיפשוט מינה חיטי ושערי דעפרורית לא מקבל לעולם חטים ושערי מקבל עפרורית עדשים איצטריכ' ליה דס"ד אמינא כיון דמיעק' עקרי להו יותר מרוב' נמי ליקבל קמ"ל אמר רב הונא אם בא לנפות מנפה את כולו אמרי לה דינא ואמרי לה קנסא אמרי לה דינא כיון דיהי' זוזי אפיר' שפיר' יהיב ורובע לא טרח איניש יותר מרוב' טרח איניש וכיון דטרח טרח בכולה ואמרי לה קנסא רובע שכיח יותר לא שכיח ואיהו הוא דעריב וכיון דעריב קנסוה רבנן בכולה סימן כל תרי שטרי דראבי"ר רב נח"אונא"וקבלנות : מיתיבי כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ימעט סברוה ורובע דכלאי' כיותר מרובע דהכא וקתני

מוכר ללוקח הכי אומר שפירות או טרח ונפה אותם או אייתי ראייה כמה יש טנופת ואשלם לך בשביל רובע לא טרח דיכא [illegible] כי איכא יותר מרובע טרח לוקח לנפותו וכיון דהתחיל לטרוח טורח ומנפה כולה דדבר קל הו[illegible] שהתחיל והילכך לא מחיל ומיהו היכא דליכא אלא רובע אם בא לנפות הרי גלה דעתו ופטור דמן הדין אפי' טפי מרובע מחיל איניש ואפירי דלאו שפירי מכל וכל יהב לוקח זוזי שיודע הוא שנופת ומחיל הילכך רובע לא קנים דהא שכיח וליכא למימר דערובי עריב בידים אבל יתר מו[illegible] ואיכא למימר דאיהו המוכר הוא דעריב בידים וכיון דעריב קנסוה רבנן בכוליה דאיכא למימ[illegible] מינה דאי ידעינ' ביה דלא עריב אפי' טפי מרובע הוי מחילה וקנה לוקח והיינו דאיכא בין דינ[illegible] קמא דאמרי לה דינא קפריך ולא אקנסא: כל סאה תבואה שיש בה רובע הקב ממין אחר ימעט יזרענו וכן פי' רבינו חננאל איכמי נזרעו אלא שלא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין ל[illegible] תקנה שכבר נאסרו בהשרשה כדנפקא לן בפסחים בפר' כל שעה מהמלאה והזרע זרוע מעיקרו [illegible] תניא לה בהדיא התבואה משתרש : סברוה דרובע דכלאים האוסר התבואה משום כלאים חשוב שתורה ולא בטיל כי היכי דחשיב יותר מרובע טנופת לגבי מכירה דלא בטיל והוא הדין דפחות מרובע דכלא[illegible] ברובע דטנופת: וקתני

שיעור הכתל דהיינו פחות
ים אמור הוא שאין כ"ד יכולין
לא מאמריכ' ביה למימר דכיון
תו כו'כ"ס גבי מכירה דקיל

אימא סיפא ולא גר' ת"ש דלמאי שדקה דחומרא
בעלמא הוא אין סברא שיקנוס רבי יוסי ולא
מסתבר ליה למימר דפליגי דר' יוסי סבר דרוב לא שכיח'
ורבנן סברי דשכיחא דלא מסתבר לפלוגינהו בהכי:

וקתני ומעיט לא רוב דכלאים כי רובה
דהבא דמי אי הכי אמאי ימעיט משום
חומרא דכלאים א"ה אימא סיפא ר' יוסי
אומר יבור אי אמרת בשלמא ביותר
מרובע טנופ' דמי בהא קא מיפלגי ת"ק
סבר לא קנסי התירא אטו איסורא ורבי
יוסי סבר קנסינן אלא אי אמרת ברובע
דמי אמאי יבור התם היינו טעמא דרבי
יוסי משום דמיחזי כי מקיים כלאי' ת"ש
שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה
מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר
מאתים שלי נותן לזה מנ' ולזה מנה
והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו הכי
השתא התם ודאי מנה למר ומנה למר
הכא מי יימר דלאו כוליה ערובי עריב
ת"ש מסיפא אמר ר' יוסי א"כ מה הפסיד
הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא
אליהו הכי השתא התם ודאי איכ' רמאי
הכא מי יאמר דערובי עריב ת"ש שטר
שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה
לא את הקרן ולא את הרבית דברי רבי
מאיר הכי השת' התם משעת כתיבה
הוא דעבד ליה שומא הכא מי יאמר
דערובי עריב ת"ש מסיפא וחכמי' אומר
גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית
הכי

התם ודאי מנה למר ה"ע
לשנויי התם ודאי איכא חד
דלא הוי רמאי הכא מי יימר
דליכא רמאי אימור **ערובי**
עריב אלא דמשני שפי' טפי:
קונסין אותו ואינו גובה
לא קרן ולא רבי'
נראה לר"י דרבי מאיר קונס
לגמרי להפסיד החוב אפילו
בהודאה או בעדות אחרת
כדמשמע ליטנא דאינו גובה
לא את הקרן משמע דאינו
גובה כלל ועוד משמע דומיא
דרבית וכן משמע כמי
מדמדמ' לה בהמכיח גבי
האוני' תכנו וקטו דקנסו גופ'
משו' שכחן שמפכי' גוף הממון
ואין להקשות דבפרק איזהו
נשך מדמה הך דשטר שיש
בו רבי' לשטרי חוב המוקדמי'
ומוקי ההיא דשטר חוב
כר' מאי' והיכי מדמה דהכא
מפסידי גוף המלוה והתם
אינו מפסיד המלוה אלא
דהשטר פסול דהתם לפי
שלא נעשית עבירה בגוף
המלוה אלא בשטר אבל רבי'
יש עבירה בהלואה אפי' בלא
שטר אע"ג דקאמר דמשעת
כתיבה עבד לה שומא מ"מ
בלא שטר נמי איכא איסורא
בהלוא' והקש' ר"יבם דא' יפסי'
כל חובו לגמרי א"כ מפינו
לוה חוטא נשכר וא"ר דלא
קשה כי המלוה שמרויח קנסו
בגוף אשו שכח ומתוך כך
יזהר אבל הלוה אין כמה

אבל כיון דאוקמת דמן
אלא חומרא הוא אמאי
לקנוס כדי שיזה' שתחיל' ע"מ לפרוע הוא לוה: הכי
אחרת על זו ולמימר יבור: ואיכ' ספרים דכתב כהו ת"ש מסיפא ולסיועי לרב הונ' קאתי
ז מאמר שמת חיל למעט ומכיח מקבתן ומיחזי כאילו מטיל אותן בידים וזורען במתכוין
ג בקרקע וביררר קנת וסייר קנת כראה כמקיי' בקרקע כלאים ובפקא לן מקרא במועד קטן וכת"כ דלקי
ידו אליטכא דקנסא פריך ש"מ לא קנסיה המותר וה"כ אמאי קנסוה רבנן בכוליה אלא במותר רובע: מי
בו' דכיון דרגלים לדבר דעירב בו בידים דהאיכא יותר מרובע איכא למימר דבול' עריב: מה הפסי'
א להודות דהא לא מפסיד מידי ולסיומיה קאתי: מי יימר דערובי עריב כלל: שים
וכי לוה מפלוני מנה במאתים עד זמן פלוני: התם משעת כתיבה קעברהמלוה אלא
נשך דמהכא נפקא לן בפרק איזהו נשך: ת"ש דתני רבין בו' לקמן בפרק בית
כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל כו' ואם אמר לו הן חסר הן יתר אפי' פיחת רובע לסאה או הוסיף
הגיעו דהייכו ל' רבעים לבית כור דהוי ל' סאין יתר מיכן יעשה חשבון ויחזור לו כיון דאיכא מותר מרוב'
מרא לא את המותר של רובע לבל סאה הוא מחזיר לבדו אלא את כל הרבעים כולן כל ל' רבעים של בית
יה הכל מחזיר דהיכא דבא לשלם משלם את כולו ולעיל נמי היכא דבא לנכות מנכה את כולו ומסייע לרב
קמא דאמרי לה דיכה קושייא דהכא והתם חד טעמא הוא דרובע מחיל איניש אבל כי איכא טפי מרובע
הוי דבר חשוב ולא מחיל מידי: הכי השתא

הכי השתא התם ודאי קרנא דהתירא הוא הכא מי יאמר דכולי' לא ערובי עריב ת"ש דתאני ראבין בר רב נחמן לא את חמות בלב' הוא מחזי' אלא מחזיר לו את כל הרבעין כולו אלמא היכא דבעי אהדורי כולה מהדר הכי השתא התם הן חסר הן יתיר א"ל מיהו רביע לא חשיב יתר מרביע חשי' דכיון דחזי ליה לאיצטרופי בתשעת קבין הוי' ליה ארעא חשיבתא באפי נפשא והדרא תא שמע דא"ר האונאה פחות משתות נקנה מקח יותר משתות בטל מקח שתות

הכי השתא התם משעת כתיב' עבד ליה שומא הכא מי יימר דעריב קש' לרש"בא דאמאי לא מייתי בההוא דשטרי חוב המוקדמים דקנסו התם בכוליה מזמן ראשון ומזמן שני אע"ג דאיכא למימר כמי מי יימר דגבי מימשעבדי דשמא לא יבא לגבות ממשעבדי לעולם וכן יש להקשות בסוגיא דהמניח את הכד ואמר ר"י דכי היכי דהכא משעת כתיבה הוא דעבד ליה שומא התם כמי משעת כתיבה הוא דעבד ליה על מדב' שקר תרחק : דחכמים אומרי' גובה את הקרן משמ' שגובה על פי השטר ואפי' ממשעבדי וקשה לר"י דלמה השטר כשר כיון שהעדים עוברין על לא תשימון כדתנן באיזהו נשך ואע"ג דאיכן עדים חמס שאינן מרויחים כלום הא קיימא לן כאביי דמשומד אוכל נבלות להכעיס פסול והא דלא תני בזה בורר ה"נ לא תנא לוה אלא בכלל מלוה הוא כדמפרש התם בגמרא מלוה ברבית מלוה הבאה לו בריבית ואין לומר דמיירי כגון שאין ניכר הרבית בשטר אלא כתב סתם פלוני לוה מפלוני מנה והעדים היו סבורים שהיה הכל קרן ואח' כך נודע שהיה ריבית דהא כפרק איזהו נשך משני רבי יוחנן אההיא דשטרי חוב המוקדמין פסולים אפילו תימ' רבנן גזרה שמא יגבה מזמן ראשון ואם אין ניכר הרבית בשטר שיש בו רבית כמי נגזור שמא יגבה נם הרבית בתורת קרן ואין לומ' דלכך כשרין שלא עשו שום' כיון שניכר הריבית מתוך השטר לא יבא לגבות הרבית ע' השטר זה והא דתנן באיזהו נשך שהעדים עוברים בלא תעשה היינו כשאין הרבית בשטר ניכר דהא אמר בשמעת' ובהמניח דמשעת כתיבה עבד ליה שומא א"כ בשטר זה עוברים בלא תעשה וי"ל דלא תשימון לאיכשי במלוה ולוה וערב משמע להו ולא עדים ולהכי לא מיפסלי כדאמר לא תחמוד לאיכשי בלא דמי משמע להו איכמי כגון שיש עדים שהיו אנוסים מחמת נפשות וכן י"ל בשטרי חוב המוקדמים דאית דמוקי לה כרבי מאיר אבל לרבנן כשר' ואפי' ר' מאיר איכו פוסל אלא מטעם קנס ואמאי והלא עדים פסולים הן שחתמו על השטר מוקדם אלא יש לומר שיש עדים שהיו אנוסין מחמ' נפשות איכמי י"ל דהתם כגון שאומר שטעיב' בשכות המלך ואומר ר"י דהלכה כרבנן דאע"ג דקיימא לן כרבי מאיר בגזירותיו דוקא בגזירותיו אבל לא בקנסותיו וכן פסקו הלכות גדולות מטעם זה כרבנן דרבי מאיר במעוברת חברו ומניקת חבירו : דתאבי רבין בר רב נחמן לא את המותר כו' הא דלא אייתי מתני' דהתם דמפרשי לה כמי הכי לא את המותר בלבד הוא מחזיר כו' משום דלא מתרבא אלא ע' ברייתא דרבין בר רב נחמן ולליסנא דדיב' מייתי דלליסנא דקנסו היתירא אטו איסורא לא מצי מייתי מהכא דלא שייך הכא קנסא דאם לקח הלוקח יותר ממה שהיה לו ליקח אין לקונסו בכך כי מה היה לו לידע כמה שם ולא גרס' מה שהיה כתוב במקנת ספרי' בשינויי' הכא מי יימר דערובי עריב דא"כ הוה משמע דליסנא דקנסא מייתי : התם הן חסר הן יתר א"ל ה"פ התם בית כור הן חסר הן יתר א"ל ואפי' כי א"ל בית כור סתמא אני מוכר לך ולא אמר לו הן חסר הן יתיר אמ' בפרק בית כור דאם פחות או הותר רובע הגיעו ולהכי היכא דא"ל בית כור סתמא אית לן למימר דיותר מרובע לא הוי מחילה וכיון דהדר הדר כו' אבל גבי סאה כשאדם אומר לחבירו סאה פירות אני מוכר לך להיות שם רובע טנופת וכשיש שם רובע טנופת קרי ליה שפיר סאה פירות ולכך אין לנו לומר דאי איכא יתר מרובע שיפנה את כולן : כל

הכי השתא התם גבי בית כור עפ' מידה כחבל אני [לך] לן בדין הוא דמחזיר לו את כל הרבעים דמעיקרא לא אקני ליה מוכר מידי כיותור על מידת החבל אלא משום דא"ל כהדיא הן חסר הן יתר אבל מסתמא לא הוה קני יתר על הבית כור אפי' כל שהו הלכך כיון דאיכא דבר גדול כל כך יתר מרובע לא הוה מחילה כלל דקרקע חשוב הוא כפני עצמו דלהכי אר מאי דא"ל בית כור והאי דקאמר הן יתר מיהו [illegible] אהכי דאי לא הוה יתר המדה כי אם רובע הוה ליה אבל יתר מרובע [illegible] הויא מחילה והדר גבי רובע טנופת דא"ל [illegible] א"ל הן חסר הן יתר [illegible] מחילה מסתמא דה [illegible] טנופת רובע לעו[illegible] לך כי איכא כמי [illegible] הויא רוב' מחילה [illegible] המותר דאם כא מנפה את כו' ולמ[illegible] ליה התם דאי א"ל בית [כור] סתמ' כמאן דא"ל הן חסר הן יתר דמי והויא כמי רובע לסאה ויותר מרובע יחזיר הכל הוה ליה לשנויי התם מעיקרא בית כור א"ל דמשמע לא פחות ולא יותר מיהו פחו' מרובע הויא מחילה טפי מרובע לא הוי' מחי' כלל והדר הכל דאין דרך להיות בבית כור יותר מבית כור אבל הכא דודאי אית ביה טנופת לעולם אימא לך דלא יכפה אלא את המותר על הרובע ונראה [illegible] דה"נ לה דכי האי גונא מתרץ לקמי' הכי השתא הת[ם] מעיקרא שוה בשוה א"ל כו' וכן עיקר : נקנה מקח לגמרי ולא יחזיר לו המאנה כלום דמחילה היא : שתות

שתו׳ קנה ומחזיר אונאה אמאי ליהדר עד פחות משתות ש״מ כל היכי דבעי לאהדורי מהדר הכי השתא מעיקרא שוה בשוה א״ל כיון פחות משתות ר״א ידיעא במנה ומחיל איניש שתו׳ ידיע ור״א מחיל איניש יתר משתות מקמטעו הוא ובטל מקח ת״ש המקבל שדה מחבירו ליטע הרי זה מקבל עליו עשר בוריותא לנאה יותר מכאן מגלגלין עליו את הכל אמר רב הונא בריה דרב יהוש׳ כל יתר מכאן כבא ליטע מתחילה דאמי׳ מרת׳ של יין וכו׳ היכי דאמי אי דא״ל מרתף סתם קשיא אי דאמר ליה מרתף זה של יין קשיא אי דאמר ליה מרתף זה קשיא דתני׳ מרת׳ של יין אני מוכ׳ לך נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך נותן לו יין הנמכר בחנות מרתף זה אני מוכר לך אפי׳ כולו חומץ הגיעו לעולם

שתות קני אליבא דר׳ נתן אבל אליבא דר׳ יהודה הנשיא רבה אמר תן לי מעותי או תן לי מה שאינתני כפר הזהב ואמאי מחזיר כל האונאה בין בשתות בין ביתר מ משתות כיהדר המותר. שעל הפחות משתות דהא פחות משתות מחיל איניש ואין כאן לא אונאת שתות ולא אונאת יתר משתות אלא אונא׳ שכי ...ויין משהו יתר משתות ...הו פחות משתות דאידך ...ה הוו אלא לאו ש״מ אם ל...ית יפה את כולו ...שוה כשוה א״ל ...קח וככך נתרנה ...איכו שוה לא ...הילכך כדין הוא ...פחות משתות יחזיר ...אי׳ מחזיר דכיון ...יע כל כך וכשוה דמי ...תחילה אבל שתות ...היא ולא מחיל מידי ...גבי פירות דאורחא ...תא היא שיש שם טנופת ...ם ודמי איכא למימר ...חיל לגמרי ואפילו הכא ...יתר מרובע הרוב׳ מיה׳ ...יא מחילה: המקבל פועל ...קבל עליו ליטע כל שדה ...חבירו כשיעור שיכולין ליטע בגון ממטע עשרה לבית ...זה: מקבל עליו ...ם השדה עשר בורא׳ו למאה ...בע׳ עשרה אילנות שאי׳ ...פירו לא יגטר׳ מקבל ליטע אחרים תחתיהן ...זיבו דאילנות להיות בהן בוריות כל כך ומחיל: יתר מיכן כגון י״א למאה מגלגלין עליו את הכל יטע לו י״א אילנות תחתיהן דהשתא ליכא מחילה כלל ולעיל כמי אם

כל יתר מכאן כבא ליטע מתחילה דמי פירו׳ כתחילה כשמתחיל ליטע איכו יכול ליטע׳ אות׳ שיוד׳ בודאי שהו׳ גרוע ואפי׳ הפחות מעשר ואם כודע דכל זמן שהו׳ עסו׳ במלאכ׳ שנטע אפילו אחד שאיכן טוב חייב להסירו וליטע אחר במקומו הילכך כשיש יותר מעשר אע״פ שלא כודע עד זמן ארוך אחר שיצא מן המלאכה אכתי כיו׳ דכל הפחות צריך ליטע הית׳ א״כ עדיין לא יצא מן המלאכה ועדיין הוא עוסק בה וככר פי׳ דכל זמן שהוא במלאכה אפילו כודע שאחד מהן גרוע חייב לעקו׳ וליטע אח׳ במקומו: בודאי לגיין הנמכר בחנו׳ היינו ריחיה חלא וטעמי׳ דחמרא כדמוכח לקמן בשמעתין ותימא למ״ד דאמ׳ ריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא היכי יהיב ליה והא מרתף זה של יין קאמר והא לאו יין הוא ואומ׳ ר״י דאע״ג דהוי חלא מיקרי יין שפיר וקשה לר״שבא דבפרק בתרא דעז׳ פליגי אביי ורבא בחמר׳ לנו חלא אביי אמר כמשהו ורבא אמר כנותן טעם ומפ׳ תלמודא דבהא פליגי דאביי סבר ריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא והוה ליה מין במינו ורבא סבר דהוי חמר׳ והוה ליה מין בשאינו מין אפילו למ״ד חלא מיקרי חמר׳ א״כ לימא דכולי עלמא ריחיה דחלא וטעמא דחמרא חלא והוה ליה מין במינו ורבא לטעמיה דאמר לעיל הת׳ בתר שמא והאי טעמא שמא לחוד והאי שמא לחוד: מכית

בא לפנות מנפה את כולו כרב הונ׳: את׳ רב הונא בריה דרב יהוש׳ כל יתר מי׳ בוריו׳ למאה אין לנו לחייבו לחזו׳ וליטע את היתר על י׳ אילנות לבד דהרי הוא כאותו היותר כשבא ליטע אותו כאילו בא עכשיו ליטע שדה אחד מתחילה דמי שהרי קרקע הרב׳ יש שראוי ליטע ותשוב שדה שלם כפני עצמו והרי הוא כאילו לא עשה כלום מעיקרא מקבלנותו שהרי קיבל שדה ליטע ועדיין כשיש יתר מי׳ בוריות הרי יש לו שדה ליטע הילכ׳ כשאמ׳ לו כ״ה נטע לי שדה זו ליטע את כל השדה אמר לו והרי לא קיי׳ את תנאו הילכ׳ דכשא י״א בוריו׳ וכשב׳ לחזו׳ וליטע יטע את כולן דכמתחיל עכשיו לקיי׳ את תנאו דמי דאילן אחד שיטע לאו כלו׳ הוא שהרי הרוב של שדה כשתיי׳ והיכ׳ דלא כשארו מתחיל׳ כי אם י׳ בוריות למאה לא הקפיד בעל השדה בדבר מועט כזה ומשראוי לקרות שדה כגון י׳ אילנות לק׳ חשיבי ולא מחיל כלל אבל גבי טנופת יתר מרובע׳ למאה כיון דרוב׳ שכיח מחיל כי איכ׳ טפי מרוב׳ כמי המות׳ ישל׳ והרוב׳ מחול דהא ליכא למי׳ התם כל יתר מרובע כבא לפחו׳ לו את הסאה מתחיל׳ דמי דהא סאה זכין ליה עם רובע טנופ׳ וכי משל׳ ליה מות׳ דרוב׳ הרי כתקיימה מכירתו וקיים תנאו ולא דמי למקרקעי דחשיבי דלא בוריות הרי הן שדה הכיכ׳ לעיני׳ ולא מחיל מידי אבל יותר מרוב׳ טנופ׳ דמטלטלי׳ ליכא קפידא כל כך אלא שישלים לו תנאו ולעולם אימא לך אין מנפה את כולו: ה״ד מתניתין דקתני מרתף של יין מקבל עליו כו׳ דמשמע המוכר לחבירו מרתף של יין אבל אין אנו יודעין איזה לשון אמר המוכ׳ ללוקח בשעת מכירה: אי דא״ל מוכר ללוקח בסתמא מרתף של יין אני מוכר לך ולא קאמר זה: קשיא ברייתא דלקמן דקתני נותן לו יין שכולו יפה ומתני׳ קתני מקבל עליו י׳ קוססו׳ למאה: ואי דא״ל מרתף זה של יין אני מוכר לך קשיא כמי הך ברייתא דלקמן דקתני נותן לו יין הנמכר בחנו׳: אי דא״ל מרתף זה ולא הזכיר יין קשיא ברייתא דקתני אפילו כולו חומץ הגיעו: שכולו יפה דשתם יין יפה כעכן ולא מקבל עליו י׳ קוססות דלא דמי לרובע טנופת סאה ולי׳ מתליעות תאנים לקמן דלא חשיבי וגם שכיחי ומחיל אבל חביות של יין דבר גדול הוא כל חבית כפני עצמו וגם לא שכיח כל כך והילכ׳ כי א״ל סתם יפה בעכן כו׳: נותן לו יין הנמכר בחנות היינו כולו קוססות והכי מוכח לקמיה בשמע׳ דלהכי אהני זה כמות שהוא לעלוס מרתף זה אפילו חומץ משמע:

לעולם מתני' דאמר ליה מרתף של יין סתם ולא קאמר ליה זה והילכך יין טוב כענן ומו
דשכיחי ומשיל ודקשיא לך ברייתא דקתני יין שכולו יפה תני ברישא דברייתא הכי נ
בו' :וסתם מי מקבל בתמיה דאוקמת למתניתין בסתם ואפילו הכי מקבל י'קוססות לו
דס"ד לסתייה לאנתר קבעי ליה או למוכרו ולא להכניסו באוצר קמ"ל : נותן לו יין ס

חבית של יין אני מוכר לך נותן לו יין יפה אבל ביין הנמכר בחנות לא אפי' למאן דאמר ריחיה חלא חמרא מ"מ אהאי חמרא לא ייהבי אינשי דמי : חל

לעולם דא"ל מרתף סתם ותני ברישא דברייתא ומקבל עליו עשר קוססות למאה ובסתם מי מקבל והא תאני רבי חייא המוכר חבית יין לחברו נותן לו יין שכולו יפה שאני חבית דכול' חד חמרא הוא והא תאני רב זביד דבי רבי אושעיא מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוסס' למאה וזהו אוצ' ששנו חכמים במשנתינו אלא מתנית' נמי דאמר ליה זה קשי' זה אזה לא קשיא הא דא"ל ליה למקפ' הא דלא א"ל למקפה דרב זביד דא"ל למקפה ברייתא דלא א"ל למקפה היל"כ מרתף של יין וא"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין ואמר ליה למקפה נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות למאה מרתף זה של יין ולא א"ל למקפה נותן לו יין הנמכר בחנות איבעיא להו מרתף של יין ולא אמר ליה למקפה מאי פליגו בה רב אחא ורבינא חד

למקפה לתן יין טוב
והא קמייתא דקתני נותן לו יין הנמכר בחנות דלא א"ל למקפה הילכך כיון דקאמר זה
דקאמר של יין למעוטי חומץ אבל רישא דסהיא ברייתא קמייתא דקתני מרתף של יין ש
שכולו יפה פלוגת' לקמן אי איירי כמו מציעתא כדלא א"ל למקפה או כדא"ל : הילכך מו
זביד קמפרש : מרתף זה של יין ולא א"ל בו' אברייתא דלעיל קאי ורישא דיד' פליגי בה לו
מרתף זה אני מוכר לך אפילו בו' חומץ הגיעו כדלא א"ל למקפה איירי דאלו א"ל מרתף
צריך ליתן לו יין שכולו יפה ומקבל י' קוססתות לק' כדתני רב זביד גבי מרתף זה של יי
שבא מרתף זה אני מוכ' לך ממרת' זה של יין אני מוכ' לך היכא דא"ל למקפה דלמקפה מ
למקפ' כי אם ביין טוב ואם היו רגילין כמי לתת חומץ במקפ' אפי' הכי אין לומר מרתף לת
דכל חומץ מתקיים הוא ומחמיץ יותר ויותר ומרתף חומץ היה לו לומר והכי מוכחא כדפר
זביד של מרת' זה אני מוכ' לך כדקתני בברייתא קמיית' דכיון דכד' א"ל למקפה איירי נ
אני מוכר לך וה"ה למרתף זה אני מוכר לך דהייכו הך והאי דנקט של יין רבותא הוא דאע"ג דא"ל של יין וא"ל כמי ל
למקפה אפילו הכי מקבל י' קוססות לק': מרתף של יין סתם דלא א"ל זה ולא אמר ליה למקפה במי מאי ומשום דאיכא
חדא לטיבותא וחדא לריעו' קבעי לה מי מדמי לה למרתף זה של יין וא"ל למקפה דקתני בדרב זביד דנותן לו יין יפה
ומקבל י' קססות דכי היכי דהתם איכא חדא לריעותא דקאמר מרתף זה וחדא לטיבותא דא"ל למקפה ה"כ איכ' חדא
לטיבותא דאמר מרתף של יין ולא אמר זה וחדא לריעותא דלא א"ל למקפה או דילמא נותן לו כולו יין יפה הואיל ולא
אמר זה ואע"ג דלא א"ל למקפה דמאן דזבין חמרא מסתמא למקפה בעי ליה ולא למוכרו בחנות וגם שלא יהיו בו ק
קוססות ולא דמי לתאינים מתליעות ולא לטנופת שבתבואה משום דכל חבית של יין דבר חשוב הוא ומקפיד עליו ו
והשואל הזה יודע היה שיש לדקדק מברייתא דלעיל דנותן לו יין כולו יפה ומדרב זביד יש לדקדק דמקבל עליו קוססות
במפרש לקמיה והכי קבעי תלמודא מי דייק מברייתא דאינו מקבל ומשום האי טעמא דפריסית ודרב זביד תריניס
לא כדלקמן או דילמא דייקי' מדרב זביד דמקבל ומשום טעמא דפריסית וברייתא מתרצי לה כדלקמן : כן

פיסקת תלמודא : חד

נא כדפרי' וחד אמר לא מקבל אא כולו יין יפה נותן לו וטעמא כדפרישית דמסתמא
יעות בתאינים ונכופת בתבואה : דייק מדרב זביד כלומר משום דסבירא ליה
זא ואידך ברייתא מתרץ לה דלא תיקשי ליה כדלקמן דאע"ג דאיכא למידק מברייתא
רב זביד כדלקמן אפילו הכי לא ניחא ליה למימר הכי שאחר סברתו הולך ומתרץ

חד אמר מקבל וחד אמר לא מקבל מאן דאמר מקבל דייק מדרב זביד דקתני מרתף של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ואוקימנא דאמר לי' למקפה טעמא דאמר ליה למקפה הא לא אמר ליה למקפה מקבל ומאן דאמ' לא מקבל דייק מברייתא דקתני מרתף של יין אני מוכ' לך נותן לו יין שכולו יפה ואוקימנא דלא אמ' ליה למקפה ולמאן דדיק כדרב זביד קשיא ברייתא חסורי מיחסרא והכי קתני במה דברים אמורים דא"ל למקפה הא לא אמר ליה למקפה מקבל ומרתף זה של יין ולא אמר ליה למקפה נותן לו יין הנמכר בחנות ולמאן דדייק מברייתא קשיא דרב זביד דאוקימנא דאמר ליה למקפה הא לא אמר ליה למקפה מקבל אמר ליה הוא הדין דאף על גב דלא אמר ליה למקפה לא מקבל והאי דאוקימנא דאמר ליה למקפה משום דקשיא זה אזה אמר רב יהודה יין הנמכר בחנות מברכין עליו בורא פרי הגפן ורב חסדא אמר נבי חמרא דאקרים למה לי מיתיבי על הפת שעפשה ועל היין שהקרים ועל תבשיל שעברה צורתו אומר שהכל נהיה בדברו אמר רב זביד מורה רב יהודה כפורצמא דמיזבן אקרנתא אמר ליה אביי לרב יוסף הא רב יהודה הא רב חסדא מר כמאן סבירא ליה אמר ליה מתניתא ידענא דתניא

הד אמר מקבל תימא לדידי' אמאי מוקי רב זביד ברבי אושעיא מתני' בדאמר ליה מרתף זה של יין אני מוכר לך ואמ' לי' למקפה נוקי מתניתין בלא אמר ליה למקפה ובדאמר ליה מרתף יין סתם :

ודהד אמר לא מקבל קשה לרשב"א אם כן אמאי נקט רבי חייא לעיל המוכר חבית של יין לחברו נותן לו יין שכולו יפה מאי אריא חבית אפי' מרתף נמי וי"מ לרבותא נקטי' כדפי' לעיל : הוא

אמר ליה למקפה אבל אי לא אמר ליה למקפה נותן לו יין הנמכר בחנות והאי דלא תני ליה בהדיא שאי קיוק דיין הנמכר בחנות היינו משום דכולה ביין יפה בעא לאוקמי ג"ן דינא : משום דקשיא זה ומיהו ריש' בדלא א"ל למקפה כמי מיירי : יין הנמכר בחנות כלומר יין רע מכל ייכות הנמכרים בחנות מברכים כו' דחשיב פירי ולא מברכין עליו שהכל נהיה בדברו אף על גב דתכן ועל כולן אם בירך שהכל נהיה בדברו יצא : דאקרים איגרא בלעז היינו יין קוסס למה לי לברך עליו אלא שהכל נהיה בדברו והאי יין הנמכר בחנות הוא יין רע שריחו חומץ וטעמו יין עדיין כדלקמן : שעיברה צורתו שהחמיץ שקורין טורנייר אומר שהכל נהיה בדברו ולמעוטי אתא דלא יברך על הפת ברכת המוציא דהא לאו לחם הוא ועל היין לא יברך בורא פרי הגפן על התבשיל אם הוא מחמשת המינין כגון דייסא לא יברך בורא מיני מזונות : כפורצמין יין רע יותר מאותו הנמכר בחנות דאינו נמכר אלא בקרנות העיר בפרשת דרכים שיש שם לוקחים הרבה ואין מדקדקין מה יקנו בפי שעה ובפר"ח גר' כפרצופא שנשתנה מראיתו ופרצופו מתוך שהוא רע הרבה : הא רב יהוד' הא רב חסדא דפליגי מר כמאן סביר' ליה : א"ל מתני' ידענא דקתני בה שלש ימים ודאי ומהתם שמעינן אי מברכין או אין מברכין כדמפרש לקמיה דאיפליגו בה רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי ומפרשינן לקמן כמאן מינייהו פשט ליה רב יוסף לאביי כלומר במי משכיחן הוה משמע ליה ברייתא דכידע היאך אהדר ליה לאביי ומיהו רב יוסף לא קאמר ליה לאביי פלוגתא דר' יוחנן ור' יהושע דא"כ הוה לן למימר לקמן הכי ואמרי מאי קאמר וא"ר יוחנן בו' אלא לאו ש"מ תלמודא קאמר לה לפרושי הך ברייתא ורב יוסף לא אמר לאביי אלא מתני' ידענא דתניא בו' ומפרישנא לה הכי דמהכא שמעת לה לבעיא שלך כן נ"ל אם כעיני : הבודק

דתניא הבודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חומץ כל שלשה יום ודאי מכאן ואילך ספק מאי קאמר אמר ר' יוחנן הכי קאמר כל שלשה ימים הראשונים ודאי יין מכאן ואילך ספק מאי טעמא חמרא מעילאי עקר והאי טעמיה ולא עקר אם תמצא לומר בתר דבדקי' עקר הוה ריחא חלא וטעמיה חמרא וכל ריחיה הלא וטעמיה חמרא חמרא ור' יהושע בן לוי אמר כל ג' ימים האחרונים ודאי חומץ מבאן ולהלן ספק מאי טעמא חמרא מתתאי עקר ואימור עקר ולאו אדעתיה ואם תמצי לומ' מעילאי עקר והא טעימי' ולא עקר דילמ' בתר דטעימיה עקר הוה ריחיה חלא וטעמיה חמרא וריחיה חלא וטעמ' חמרא חלא דרומאי מתנו משמי' דרבי יהושע בן לוי ראשונים ודאי יין אחרונים

הבודק את החבית להיות מפריש כו' רבינו שמואל דחק לפרש שלקח ממנו משהו ומפרי' ממנו תרומתו ואחר כך טעמו ובחינכם דחק שהרי יכול לטעמו בריח אי הוי ריחא חמרא ודאי חמרא הוא דאיכא ודאי חמרא דריחיה חלא אבל חלא לעולם לא הוי ריחא חמרא והא דקאמ' לקמן הא טעמא ולא עקר הזקיקו לפ' כן דלא משמע ליה דטעמו בריח :

מאי טעמ' הא' מעילאי עקר לא מני למימ' דלר' יוחנן מתתא עקר דאם כן מנא ליה דכל שלשה ימים הראשונים הוי ודאי יין דילמ' בשעה שטעמו כבר נעקר טעמו מתחתיו שני ימים אבל אין לומר שכבר נעקר טעמו מתחתיו שלש ימים דאין ס סברא לומר שיהא חומץ גמור למטה ולמעלה הוה ריחיה חלא וטעמא חמרא :

מאי טעמא האי חמרא מתתאי עקר תימ' דמנא ליה לתלמוד' ליפלוגינהו בהכי כיון דמצי' מימר לכ"ע מעילאי ונראה לר"ת דנקט הכי לפי שסובר שכך הוא אמת דמתתאי עקר וליכא למימר האי טעמא דמתתאי עקר דקסבר ריחיה ח"א וטעמא חמרא חמרא דאם כן שלש ימים האחרונים אמאי הוי גדאי חומץ דילמא כל שלש ימים הוי ריחיה חלא וטעמא חמרא והשתא הוא דנגמר חימוצו :

דרומאי מתנו פירש רבינו שמואל דהלכה כר' יוחנן דקיימי' דרומאי כוותיה וכן כר' דרבא כמי קאי כוותיה כפ' בתרא דע"ז שהבאתי לעיל : כל

הבודק את החבית כשל' הימינו מעט והפריש ממנו תרומ' ומעשר ושתה הימנו לידע אם היין הנותר בחבית טוב וישתה או ימכור משאר חביותיו מידי יום-יום ויפריש החבית לתרומה ולמעשרות תחתיהן היום מפרי' מעט לפי מה שימכו' משאר חביות ג ולמחר מעט ואומ' הרי תרומ' ומעשר של זה שאני מוכר ושותה באותו חבית ולפי בודק דאין מפרישי' מן החו על היין דהכי מיכין הן ש דר' כפ' המוכר את הם אבל לרבנן לכתחילה מפריש' ן ואם עשה להיות מפריש משת על בטחונה של זו כלומר שמפרים ממ שאר חביות : ואחר קודם או ב' חדשים : שלשה ימים כו' לקמיה מאי קאמר לפי שים בשני עינייכן כדקא לה : כל שלשה ימים סמוך לבדיקה ודא דכפחות מג' ימ נעשה חומץ ו שתרם כאותן ג' ימי ו הלוקח מזה כאותן לחזור ולהפרים ואפי התחיל להחמיץ עם ידיו אין שמו חומץ עד ימים ואע"פ שכבר יש לו חומץ כדמפר' וא"ל דרך היין המחמץ להריח מתחילה ריח חומץ והולך ומריח יות' ויותר עד שנהפך אפי' טעמו לחומץ וקים להו לרבנן דמשהתחיל להחמיץ הוי ריחו כל ג' ימים חומץ וטעמו יין אבל משלש' ואילך יכול להיות חומץ גמור : מכאן ולהלן ספק דשמא לא התחיל להחמיץ עד ג' ימים קודם שמצא חומץ והשת' בשעת מציאה הוא דנעשה חומץ הילכך הוי תרומ' מספק ויחזור ויתרום : מאי טעמא הוי כל ג' ימים ראשונים ודאי יין וג' ימים האחרונים ספק חומץ : חמרא מעילאי עקר כמו עקר כעקר טעם יין ממנו ומתחיל להחמיץ מלמעלה כפי החבית ומעט מעט מתחמץ ויורד כל ג' עד דכשיף ג' נעשה כולו חומץ וכל זמן שלא החמיץ כולן הוי ריחיה חלא וטעמא חמרא : והאי חמרא הא טעמי ובדקו האי גברא כפי החבית ומצאו טוב ועדיין לא התחיל להחמיץ והילכך אפילו את"ל דמיד בתר דטעמא התחיל להחמיץ הוי ריחיה חלא וטעמיה חמרא עד סוף ג' ימים משהתחיל להחמיץ והילכך דין הוא דבתר טעמא אזלינן ולא בתר ריחא וחמרא הוא והיינו יין הנמכר בחנות דלרבי יוחנן הוי יין ומהאי טעמא נופיה הוי ספק אפי' כל ג' ימים האחרונים ולא ודאי חומץ דאיכ' למימר זה ג' ימים האחרונים שהתחיל להחמיץ והוי טעמא חמרא עד עכשיו שנגמר חימוצו : ג' ימים האחרונים ודאי חומץ והני טבל גמור דר' יהושע אזיל בתר ריח כדמפרש וא"ל וכיון דעתה כמצא חומץ ודאי התחיל להריח ריח חומץ זה ג' ימים דכפחות מג' ימים לא נעשה חומץ גמור וג' ימים הראשונים ספק והילכך יין הנמכר בחנות לאו חמרא הוא דאימור עם סילוק ידי הבודק התחיל להריח ובתר ריחא אזלינן : מ"ט חמרא מתתאי עקר רבותא נקט לאשמועינן דאיכא למימר דאפילו בשעת בדיקה כבר היה חומץ ומיהו אינו נריך לכל זה דאפילו סבירא ליה כמי כדרבי יוחנן דמעילאי עקר איכא לאוקומי שפיר כדמפ' וא"ל : דרומאי משמיה דרבי יהושע אמרין דהאי דקתני בברייתא שלש' ימים ודאי בין אב' ימים ראשונים בין אב' ימים אחרונים קאי וה"ק ג' ימים הראשונים ודאי יין דאפי' עם סילוק ידיו התחיל להחמיץ הוי ריחיה חלא וטעמיה חמרא עד ג' ימים והילכך הוי חמרא דקס ליה ר' יהושע בן לוי כשיטתיה דרבי יוחנן דניתים חלא וטעמי' חמרא חמרא הוא : אחרונים

אחרונים ודאי הומץ אמצעיים ספק הא
גופא קשיא ראשוני׳ ודאי יין אלמ׳ ריחי׳
חלא וטעמיה חמרא חמרא והדר אמר׳
אחרונים ודאי חומץ אלמ׳ ריחיה חלא
וטעמיה חמרא חלא כגון דנ״ישתכח
חלא סיפתקא דאי לאו דעקר תלתא
יומי לא הוה משתכ׳ חלא סיפתק׳ כמאן
פשט ליה פליגו בה רב מרי ורב זביד
חד אמר כרבי יוחנן וחד אמר כר׳ יהושע
בן לוי איתמר המוכר חבית יין
לחבירו והחמיצה אמר רב כל ג׳ ימים
ברשות מוכר מכאן ואילך ברשות לוקח
ושמואל אמר חמרא אכתפא דמאריה
שוואר עבד רב יוסף עובד׳ כוותיה דרב
בשיכרא ובוותי׳ דשמוא׳ בחמר׳ והילכת׳
בוותיה דשמואל ת״ר אהד

כל שלש ימים הראשונים ברשות מוכר ואפילו נתן
לו הלוקח מעות יחזיר דכיון דנראה חומץ גמו
תוך ג׳ שנמכר בידוע שככר בשעת מכירה ריחיה חלא
ואהאי חמרא לא יהבי איכשי דמי ואע״פ שטעמו והוה
ריחיה חמרא ודאי לא טעמא
שפיר כיון דאחמיץ בתוך ג׳
מכאן ואילך ברשות לוקח
ואפילו לא נתן מעות חייב
ליתן ומיהו נראה דהיכ׳ דלא
טעמא בשעת לקיחה דה״א
המוציא מחברו עליו הראיה
דספיקא הוא והא דתנן ב
המוכ׳ יין לחברו והחמיץ אינו
חייב באחריות מיירי לאחר
ג׳ א״נ בקנקנים דלוק׳ כר׳
יוסי בר׳ חנינא דלקמן בן פ״ה
וצריך לומר דמיירי הכא ל
דידעינן שהקנקן דמוכר הוא
טו׳ דאי לאו אמאי חייב כ
באחריותו לימא ליה ב
המוכר יין היה טוב והקנקן
גרם לו תוך שלש להתקלקל
ולא איבעי לשהויי אלא ל
לשתותו או להריקו בכלי אחר
כמו שהוא אומר לו כשהוא
בקנקנים דלוקח אבל דותק
לנמ׳ דמיירי כגון שמוכ׳ שמרו
כזה הקנקן זמן גדול ואם הקנקן גרם כבר היה מחמיץ
מקוד׳ ויותר מתיישב לומר דהכא תוך ג׳ ואפילו בקנקן
דלוקח דאין קנקן גורם להחמיץ תוך ג״ אלא ודאי לא
טעמיה שפיר והתם לאחר שלש וא״ל למקפה:
דשמואל אמר חמריה אכתפיה דגבר׳ שוואר פירש
דחמריה מזלי׳ דגבר׳ גרים דסביר׳ ליה כרב חיי׳ בר יוסף
דלקמן ולכך אינו ברשות מוכר ואין נראה דקדא דהוה
ליה למנקט האי לישנא דלקמן דחמריה מזליה דגברא
גרים ועוד כי אמר לקמן ופליגא דרבי חייא בר׳ יוס׳ הוה
ליה למימר ופליגא דשמואל ועוד דאין סברא שיגרום ג
מזליה דגברא שימה׳ להחמיץ תוך ג׳ ועוד הק״ר׳ דר׳ יוחנן
קא׳ לעיל ג׳ ימים הראשונים ודאי יין ודילמא מזלי׳ דגברא
גרים והחמיץ מיד וכר׳ לפרש לר״ת חמרי׳ אכתפי׳ דגבר׳
שוואר כלומר היין כיון שנשאו בכתפי׳ נתקלקל ע׳ שנעג׳
ומיהר להחמיץ וא״ת ור׳ יוסי בר חנינא דאמר לקמן ל
דבקנקני׳ דמוכר מני א״ל הא חמרך והא קנקנך והיכי
מני א״ל הכי דילמא נתקלקל ע׳ שניענע ולמה ישלם
המוכ׳ וי״ל דלקמן מוקי לה כדא״ל למפקה דכיון דא״ל הכי
יש לו להתקיים אפי׳ כשמנענעו ואפילו אחר ג׳ איכמי י״ל
דלקמן כיון שהוא לאחר שלש יותר יש לנו לתלו׳ שנתחמץ
כדרכו ממה שהנענוע גרם אבל תוך ג׳ יש לנו לומר ש
שהנענוע גרם מדכימא ליה לא טעמא שפיר אבל ק״ק
אמאי לא הוי ברשות מוכר דהא אדעתא דהכי זכן לוקח
מיניה להוליא משם ולטלטלו ולפר״ש קשה דבשכרא עבד
עובדא כותיה דרב ולא קאמר שמואל אלא ביין דמזליה
דגברא גרם ולא שייך אלא ביין כדכתיב יין בוגד וגו׳:
אחד

מא לקמן כגון שנמכא
שלש ימי׳ שנעשה חומ׳
יר משלש ימים משהתמא
כן לא מוקי לה א
ים הברייתא דקתני שלש
יכן בתר ריחא או בתר
ונראה לי דה ילכתא
דרבי יהושע בן לוי קיימי
ירו והחמיצה בתוך אותו
ר רב כל ג׳ ימי׳ הראשונ׳
דוע שאין היין מחמיץ
ריח ריח חומ׳ וכהי כ
חמרא הוא באחריות
רשותו וכמי שמכר לו
ית חומ׳ סופו ליעשו׳ חומ׳
כן בהמוכר את הספינה
הימכו לוקח ולא טעם
כיון דהחמיץ תוך שלש
ריחיה חלא והא דתנן
החמיץ אינו חייב כ
וכל תוך ג׳ לא קרינ׳ המוכ׳
יין לחבירו וכמנא חומץ
״כ מוקי לה בקנקנים דלוקח כר׳ יוסי בר׳ חנינ׳ דאיכא
ימר קנקן גרם להחמיץ מהרה והא דנקט חבית של
רבותא היא דס״דא לשתייה לאלתר קזבין ליה ולא ה
וה ליה לשהויי וליפטר מוכר קמ״ל: ושמואל אמ׳ איכו
ייב באחריותו אע״ג שהחמיץ בתוך חבית של מוכ׳ משו׳
חמרא אגבא דגברי שוור על כתף האדם מדלג כלומר
ולו גורם חטא של בעל היין כדנפקא לן לקמן מדכתב
ף כי היין בוגד והילכך פטור מוכר דא״ל מוכר ללוקח
תאי דידך קגרים כך שמעתי מרבינו זקיני בבבא
מציעא וכן מצאתי בתשובות הגאונים וכן עיקר: עובדא
יין כוותיה דשמואל דמוכח סתם מתני׳ לקמן בפירקין
כוותיה דשמואל: שמרי

אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים ואחד שמרי יין מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו אחרים אומרים מברך עליהן בורא פרי הגפן רבה ורב יוסף דאמרי תרויהו אין הלכה כאחרים אמר רבא דכולי עלמא רמא תלתא ואתא ארבעה חמרא הוא רבא לטעמי' דאמ' רבא כל חמרא דלא דארי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא רמא תלתא ואתא תלתא ולא כלום הוא כי פליגי דרמא תלתא ואתא תלתא ופלג' דרבנן סברי תלתא עייל תלתא נפיק פש ליה פלגיה ופלגא בשית פלגי מיא ולא כלום הוא ואחרים סברי תלתא עול תרין ופלגי נפיק פש ליה כוזא וכוז' כתרי ופלגא חמרא מעליא הוא וביותר

אחד שכר תמרים כו' מברך שהכל לאו דוקא שכר תמרי' אלא אפי' דבש תמרים מברך עליו שהכל מ"ט כדאמר בכיצד מברכין אמר מר בר רב אשי האי דובשא תמרי מברך עליו שהכל מ"ט זיעה בעלמא הוא והיוצא מן הפירות קרי זיעה ולא כמו שפירש בהלכות גדולות דהיינו דוקא התם דתרו ליה במי' אבל דייב מן תמרי מברך עליו בורא פרי הע' דהא קאמ' מר בר רבאשי דזיעה בעלמא הוא והיוצא מן הפירא קרי זיעה ואפי' היוצא מן הזתים וענבים הוי זיעה בעלמ' אי לאו דמפיק בהעוב' והרוטב שסופג את הארבעי' על היוצא מהן ועוד דמייתי עלה בריית' דתמורה דקא' כמאן כי האי תנא דתניא דבש תמרים ויין תפוחים כו' חייב קרן וחומש דברי רבי אליעזר ורבי יהושע פוטר ו וטעמא י"ל דלא איסתני לעילוא כשבעשה דבש: דאחד שכר שעורים דלא איסתני לעילויא דאין ליה עילוי' אחריב' בפת ועוד דמי יימר דשערי עיקר דילמא מיא עיקר: אין הלכה כאחרים אומר ר"ת דאותו יין שעושין מן החר נכים אפי' אית ביה טעם יין כיון דלא רמא תלתא ואתא ארבעה מברכין עליו שהכל וניכא למימר דפורנכי עדיף משל שמרים דהא אמר כרים אלו עוכרים ותמד לאו בר עשורי הוא והתנן המתמד ונתן מים במדה ומצ' עליו כדי מדתו פטר ור' יהודה מחייב ומשני הא כדריוקא הא כפורנכי פי' היא דפורנכי גרוע מדריוקי דהיינו של שמרים הוא חשוב וכר עשורי הוא דאין לפרש איפכא דפורנכי חשוב והכי' דהמתמד איירי בדפורנכי דאם כן מאי פרי' לקמן וביותר מכדי מדתו מי פליגי והתנן המתמד ומאי קושיא שאני תמד דפורנכי דחשיב אלא ודאי של שמרים חשיב יותר ואפילו הכי מברכים עליו שהכל כיון דלא רמא תלתא ואייתי ארבע כ"ש דפורנכי: בל חמרא דלא דארי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא והכי אמר כרים המוניא יין כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגו ויעמוד על רביעית וקשה דאמר בפרק אחד דיני ממונות אל יחסר המזג שאם יש שם כ"ג כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא אחד מהן שהוצרך לצאת משמע דממזג דריש דהוי שני חלקי מים ואחר יין והכא אמר דהוי שלש חלקים מים ואומר רבי יצחק דהתם מדמה סנהדרין למזג דיין השרוני דשני ליה בשני חלקי מים כדאמר בהמוציא יין שאני יין השרוני דרפי דבשאר יינות לא מצי למימר דרביע דסנהדרין לא חזו לדיני דנפקא לן מקרא דכתי כג' ורבינו מנחם פירש דדריש אל יחסר המזג בנימ' כ' וקאמר אל יחסר המזג מע"א דסנהדרין כ' אבל מט' יחסרו וישארו כ"כ ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כ"ג ומיהו בירושלמי ובפסיקתא דריש לה בהדיא ממזג דיין ול"מ דאל יחסר המזג היינו מזוג יין הראוי לע' חלקי' דהיינו מזג מלבד דהוי כ"ג על חד תלת: וביותר

שמרי יין הוא תמד שנותנין מים על גבי שמרים אותן ושותין אותן: שהכל נהיה בדברו אבל לא פרי העץ בשכר תמרים ולא בורא פרי האדמה מיני מזונות בשכר שעורין דלא חשיבי ולא ב הגפן בשמרי יין: אח אשמרי יין קיימי: תלת' כוסות מים וא תלתא ולא יותר אע"פ בו טעם יין דכולי עלמא פליגי: ולא כלום כלומר אחרים מודו דאינו יי לבר' עליו בור' פרי הג דאסכחו לונגת' כשי שותין ט' רבי בהמתמד שנתן מי ומצא כדי מידתו ק מחייב ולקמן במי ה"מ גבי מעשר ואשו דמעשר דאפילו רבי מודי דאין מפרי יין גמור אבל לי שהיא חשובה לא שהכל שהרי על כולן שהכל נהיה בדברו ינ והילכך לבר מ"לה שפי ד תלתא עול במים ואותן ק נפק: ופלגא חמרא כי פלגי דמיא לאו כלום הוא: ואחרים סברי תלת' מים ול ותרי ופלגא מים נפיק דאין דרך לצאת כל הנכנס אל מן המים כשאדו והוציאו היין דפירא קפי מלעי' שם י חד כוס שלש של יין כתרי ופלגא של מים וכ"ש דקמ מעליא הוי כדליכא על חד תלתא מיא אבל לעיל דרמא תלתא ואפיק תלתא אין נומר שהמי' כשארו והיין יצא דאין רגלים לדבר הואיל ולא מצא יותר מכדי מדתו כי הכא ואי כמי נפק מן היין פלגא הוא דנפק וחד פלגא בחמשה פלגא מיא לאו כלום הוא: וביתר

וביותר מכדי מדתו מי פליגי והא תנן המתמד ונתן מים במדה ומצ' כדי מדתו פטור ור' יהודה מחייב עד כאן לא פליגי אלא בכדי מדתו אבל ביות' מכדי מדתו לא פליגי ה"ה דאפילו ביות' מכדי מדתו פליגי והאי דקא מפלגי בכדי מדתו להודיעך כחו דרבי יהודה בעא מיניה רב נחמן בר יצחק מרב חייא בר אבין שמרים שיש בהן טעם יין מהו א"ל מי סברת חמרא הוא קיוהא בעלמא הוא : ת"ר שמרים של תרום' ראשון ושני אסור ושלישי מותר רבי מאי' אומר אף שלישי בנותן טע' ושל מעש' ראשון אסור שני מותר רבי מאיר אומר שני בנותן טעם ושל הקדש שלישי אסור ורביעי מותר רבי מאיר אומר רביעי בנותן טעם ורמינהי של הקדש לעולם אסור ושל מעשר לעולם מותר קשיא הקדש אהקדש קשיא מעשר אמעשר הקד' אהקד' לא קשי' כאן בקדוש' הגוף כאן בקדושת דמי' מעשר אמעשר נמי לא קשיא כאן במעש' ודאי כאן במעשר דמאי אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק כרר' שאמרו לענין איסורן כך

ר מכדי מדתו מי פליגי כו' אבל לא פריך וככדי
ו לא פליגי בתמיה כלפריסית טעמא דהכי דגבי מ
ר פליגי משום חומרא דמעשר גבי ברכת היין מודי
ר' יהודה לרבנן שמברך שהכל : במתמד מים
ריס פטור ממעשר :
יות' מכדי מדתו פורת'
פליגי רבנן עליה דרבי
יהודה אלא מחייבין כ
במעשר וה"ה לברכת היין
דהא ליכא חומרא לית להו
גבי מעשר דהא בכדי מדתו
לא מחייב אלא מנ' דמשכי
ליה יין הוא דמחייו ביותר
בכדי מדתו והילכ' גבי כ
בפ"ה כמי חשיב : להודיע
כחו דר' יהוד' דמחייו ולהודיע
כח דרבנן לא איצטריך ל
במיתני יותר מכדי מדתו
דמילתא דפשיט' הוא דפטור
דפורתא חמרא במים טובא
בטיל וליכא חידוש כלל ל
לאשמועינן דפטרי רבנן
ביותר ומילתיה דרבי יהודה
חשיב חידוש גדול לחומרא
ולע"ג דליכא טעם יין מ
מחייב : שמרים שיש בהם
טעם יין מהו לברכת היין
וייתא לא הוה שמיע ליה
אי הוה שמיע ליה הכי הוה
למימ' הלכ' כאחרי' או אין
הלכה כאחרים : שמרי' של
תרומה שנתן לתוכן מים ושנה
ושילש: ראשון מים ראשונים
שנותנו והכניסו משם אסור
וכל הכי חומרו' בעלמא
הו מדרבנן ובמנא כדי
תו מיירי שלישי מות ואפי'
בו טע' יין: אף שלישי אסו
אם יש בו נותן טעם : ה"ג של
מעשר ראשון אסור כלומ' של מעש' שני תמד ראשון אסו'
לאכול חוץ לירושלים אבל מעשר ראשון דלוים מות' לזרי'
ודלא כר' מאיר : ה"ג של הקדש לעולם אסור ושל מעשר
מותר : מעש' דמאי שהופרש מפירות הלקוחין מעם הארץ
ואקילו ביה רבנן משום דרוב עמי הארץ מעשרין הן :
בקדושת דמים שהקדיש חבית יין לבדק הבית וימכר
ויקחו בדמיו נרכי בדק הבית : בקדוש' הגוף יין שהוקד'
לנסכים ושמרים אלו אסורים בשביל טעם יין המעור' בו
כמה שאמרו לענין איסורין דבתרומה ראשון ושני
הוי יין ושלישי הוי מים ושל מעשר הראשון יין והשני מים
וכן כולן : כן

וביותר מכדי מדתו מי פליגי פי' רבינו שמואל דלא
מצי לאקשויי ובכדי מדתו מי לא פליגי נ
והא רבי יהודה מחייב דמצי לשנויי דרבי יהודה איכו לא
חומר' לענין טבל וה' דתנן בס' פק דחולין התמד עד שלא
החמיץ איכו נקח בכס' מעשר
ופוסל את המקוה משהחמיץ
נלקח בכסף מעשר ואיכו ש
פוסל את המקוה וא"מ בגמ'
מני לא רבי יהודה ולא רבנן
דתנן התמד כו' ומאי קושיא
נימא לעולם ר' יהודה במעש'
ואפי' לא החמיץ חומר' בעלמ'
הוא וי"ל דפשיט' לי' אפי' בלא
החמיץ איכו כי אם מחמיר
עליו רבי יהודה לעשר א"כ
ספיקא הוא אם נחשבנו יין
ולא היה לו לפסול את המקו'
כמו בספק מים שאובין דבט'
וי"מ דלא פריך ובכדי מ
מדתו מי לא פליגי דאין זה
קושי' כל כך אי הוו רבנן ד
ואחרים כרבנן דרבי יהודה
אבל אי ביתר מכדי מדתו
פטרי מאן ניכהו לא ר' יהודה
ולא רבנן : הדא הדין
אפילו ביתר מכדי מדתו נמי
פליגי והא דתנן בסיפא ב
דמסכת מעשרו' היתר מכדי
מדתו מפריש עליו ממקום
אחר ולא פליגי עליה רבנן
היינו ברמא תלתא ואתא ו
ארבעה דקשה ר' היכ' פטרי
רבנן ברמא תלתא ואתא ת
תלתא ופלג' כיון דאית ביה
בנותן טעם וקיימא לן בפ"ב
דע"ז דמין בשאיכו מינו בנותן
טעם גבי טבל וי"ל דאיכו אלא
קיוהא בעלמ' ואין כאן נותן
טעם וכעפרא בעלמא דמי וכן כר' מתוך פי' ר"ש : מי
סבר' חמר' קיוה' בעלמ' הוא מכאן הורה ר"ת בדיעבד אם
רחץ גוי חבית של שמרי יין דשרי דלאו חמרא הוא אלא
קיוהא בעלמא הוא : שמרים של מעש' כו' תימ'
במאי מיירי הך ברייתא אי בכדי מדתו או אפילו' רמא
תלתא ואתי תלתא ופלגא לרבנן אפילו ראשון יהא מות'
ואי ברמא תלתא ואתא ארבעה אפילו רביעי של מעשר
יהא אסור וי"ל דמיירי שאין בהן טעם יין כלל אלא קיוה'
בעלמא ומ"מ בהקדש החמירו לאסור עד שלישי ומיירי
שלא הקדיש שמרי' דאי הקדיש לעולם יהא אסור :
לא

כך אמרו לענין הכשירן דמאי אי דמיא אכשורי מכשרי אי דחמרא אכשורי מכשרי לא צריכא שתמדו במי גשמים וכיון דקא שקיל ורמי להו למנא אחשובינהו לא צריכא שניתמד מאליו וכיון דקא נגיד קמא קמא אחשבינהו אמ׳ רב פפא בפרה ששותה ראשון ראשון אמר רב זוטרא בר טוביא אמר רב אין אומר קידוש היום אלא על היין הראוי לניסך על גבי המזבח למעוטי מאי א אילימא למעוטי יין מגיתו והא תאני רבי חייא יין מגיתו לא יביא ואם הביא כשר וכיון דאם הביא כשר אנן אפילו לכתחילה נמי דאמר רבה סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קדוש היום ואלא למעוטי מפיה ומשולי׳ והא תני רבי חייא מפיה ומשוליה לא יביא ואם הביא כשר ואלא למעוטי יין כושי בור הוליסטון של

לא צריכא כגון שתמדו במי גשמים תימא דהכ׳ משמ׳ שיש חילוק בין גשמים לשאר משקין ואיזה חילוק יכול להיות ביניהן ויש שפי׳ רבי שמואל דגמים כעינן דניחא ליה ולא בשאר משקין כגון יין אפילו לא ניחא ליה מכשר דגמים כתיב וכי יותן מים על זרע ואין נראה לרשב״א דלא אשכח בשום דוכתא שיהא חלוקות בין מימים לענין הכשר ומאשר יבא עליו מים מפקינן הכשר לכל משקין וכפ״ק דפסחים איכא דלא מוקי וכל משקה אשר ישת׳ לכל כלי לענין הכשר וא״כ מנא ליה דלא כעינן דניחא ליה ונרא׳ לר״י דבגשמי׳ בעינן תרתי שיחשו׳ אותו מתחילה להיות משקין ואח״כ בעינן דניח׳ ליה אבל שאר משקין כגון יין ושמן כיון דניח׳ ממילא הן מכשירי׳ אפי׳ לא יחשוב אותו להיות משקה אבל קשה מיהא דתנן במסכת מכשירי׳ ומייתי לה בספ״ק דחולין המעל׳ פירותיו לגג מפני הכנימה וירד עליהן הטל איכו ככי יותן ואם לכך נתכוון הרי הן ככי יותן אע״פ שלא החשיב אותו מ מתחילה להיות משקה נשמא של חשוב להיות משקה שפי ממי גשמי׳ : דבתמו׳ מאילו נראה דהשתא איירי שפיר אפי׳ במי׳ יפין שאינו מי גשמים דכיון שנתערכו בשמרים אין ראויין להכשיר והא דלא קאמר אלא לפי שלא נזכר אמורא למעלה : אילימא למעוטי יין מגיתו כו׳ אין להוכיח מכאן דיין מבושל כשר לקידוש ומברכין עליו בפ״ה מדל׳ קאמ׳ למעוטי יין מבושל דלאו ראייה היא דאפי׳ אין מקדשין עליו לא מצי למימר למעוטי יין מבושל דא״כ הוה ליה למימר אין מברכין עליו בפ״ה אבל יש להביא ראייה מירושלמי דשקלים ודערבי פסחים דיין גמור הוא דאמר התם ארבע כוסות שאמר יוצאין ביין מבושל אלמא מ מקדשים איין מבושל ודלא כפי׳ ? והר״ש שכתבו דיין מבושל מברכים עליו שהכל דאישתני לגריעותא ואין ? לגאריך כאן : ומודים

כך אמרו לענין הכשר דרי׳ כמי יין לענין הכשר והרא״ש הכשר וכדמפרש ואזיל וכל׳ ומדאורייתא כולהו חש׳׳

הכשר כמי מכשרי אבל שלי הכשר כמי מי גשמים ניכהו מחשבה : ופרכינן ואכתי דכגיד מוסך קמא קמא ראש שירדו גשמים לכאן לעולם לתרומה כמי מכשר ולא שכ מכשר ומה חילוק יש עדיין ראשון ראשון והילכך כשליש מכשר ג׳ דתרומה ושיכי דמש ראשון ראשון דכיון דלא כנ אין ידוע לעולם מהו תמד ש קידוש היום כו׳ משום הקריב הראוי לברך עליו בפ״ה קאמר דאע״ג דמברכין עליו בפ״ה לקידוש היום מיהא לא חשיב ולקמי׳ כא לפרש אי זה

יין בא למעט : יין מגתו תירוש : לא יביא משום דכתב הסך נסך שכר מידי דמשכר : ואם הביא כשר דליכא עיכובא איכתי הסך נסך מ״מ וכיון דלנסכים כשר כדיעבד לגבי קדוש חשיב לכתחילה דלא חמיר קידוש כניסוך : ה״נ נאמר רבא סוחט אדם כו׳ כלומר ואם תענה על דעתך לדמויי קידוש לניסוך ולמימר דלכתחילה אין מקדשין עליו האמר רבא סוחט אדם כו׳ אלמא דמקדשין עליו לכתחילה : מפיה של חבית משוליה סמוך לשמרי׳ כדתנן במנחות בפר׳ כל קרבנות איכו מביא מפיה מפני הקמחין ולא משוליה מפני השמרים : כושי שחור : בורק לבן ורע הוא כמו ברק ברקאי : הלאסטון יין מתוק וקלס׳ מאד : של

של מרהף של צימוקי' והא תני' לא יביא
וא' הביא כשר ואלא למעוטי קוסס מזוג
מגולה ושל שמרים ושריחו רע דתניא
לא יביא ואם הביא פסול למעוטי מאי אי
למעוטי קוסס פלוגת' דרבי יוחנן ורבי
יהושע בן לוי הוא אי למעוטי מזוג עלוי
עלייה דאמ' רבי יוסי ברבי חנינא מודים
חכמים לרבי אליעזר בכוס של ברכה
שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים
אי למעוטי מגולה סכנ' היא אי למעוטי
של שמרי' היכי דמי אי דרמ' תלת' ואתא
ארבע' חמר' מעליא הוא אי דרמ' תלתא
ואתא תלת' ופלגא פלוגת' דרבנן ואחרים
היא אלא למעוטי שריחו רע ואיבעי'
אימ' לעולם למעוטי מגולה ואף על גב
דעבריה במסננת כרבי נחמי' אפי' הכי
הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פני'
בעא מיניה רב כהנ' חמוה דרב משרשי'
מרבא חמר חוריין מהו אמ' ליה אל תרא
יין כי יתאדם קנקנים בשרון וכו' האנא

של מרתף שלא בבדק ומשום
תנן במתניתין קאמרינן דלא
ואע"ג דאמרי' בסמיך דיין
דאי אבל הכא מי יימר דהו'
בו'
יין
ו'
ים
תו
ע
די
ין
:
שמ'
ו של
מו רע
גם יין :
פב. ליה
ית' אתא רב למעוטי
למעוטי יין קוסס
יימ' דאין אומ' עליו
יום הא בפ"ה מברכי'
הא פלוגתא דרבי
בי יהושע בן לוי ה
ל דלר' יוחנן חמרא
אפילו לענין קידוש
ימי דכיון דלגבי א
ז חביב ליה יין ה"ה
ידוש דלא שנא קידוש
אלא לענין מיאוס
הקריבהו נא לפחתך
שע בן לוי אלא הוא
בפ"ה אין מברכין
ין לעיל ואי סביר' ליה כר' יוחנן דמברכין א
ב"ה ואכ' אמינ' דה"ה לקידוש. ואי כר' יהושע בן לוי
יה הכי הוה לי' למימ' אין מברכין עליו אלא שהכל:
לוי לקידו' מודין חכמי' לר' אליעז' דפליג בכיסו' ומכש'
ן כר' כעיני ולא ידענא פלוגתייהו היכא: עד
מים לתוכו דלא חשיב לשתייה חי אלא מזוג וביינות
מיירי דרדו על חד תלתא מיא: הג"ה בברכות
שלשה שאכלו איתה הא דרבי חנינא ואמתני' דהתם
שלהי פרקא ובברכות ביין מיירי תוס' יעקב ע"כ: סכנה הוא ואפילו בלא קידוש אסור לשתותו: אלא למעוטי
של שמרים פלוגת' דרבנן ואחרים וקיימא לן כרבנן דאפילו בפ"ה לא מברכינן: אלא למעוטי שריחו רע ומשום
הקריבהו נא לפחתך משום מיאוס ומיהו בפ"ה מברכין עליו דריחיה חמרא וטעמא חמרא אלא שמסריח קצת משום ב
כבלי מאוס וה"ק רב אין אומר קידוש היום אלא על היין נקי והגון שראוי לנסך מחמת נקיותו על גבי המזבח
אתא רב למעוטי בהאי כלל שאר יינות שאין מנסכין על גבי המזבח כגון יין קוסס ומזוג אלא הנהו יינות שמתוך
שאין פסולין לניסוך משו' הקריבהו נא לפחתך דפסולין נמי לקידוש משום האי טעמא גופה : לעולם למעוטי מגולה
ולא לך סכנה הוא : כגון דעבריה במסננת דמותר לשתייה ואיצטרך למימר דלקידוש פסול: כר' נחמיה דאמ' ארס
נס ועומד במקומו ויש לנו תקנה כשנינו במסכת סוכה בשלהי פרק רביעי : הקריבהו נא גבי חולה כתיב אלמ' כל
מגונה אסור לקרבן: חמר חוריין מהו לנסכים ויש מפרשים לקידוש ולא נהירא חמר חוורין נראה בעיני דהיינו
בורק דתניא לעיל לא יביא ואם הביא כשר וברייתא לא שמיע ליה : אל תרא יין לשתותו כי יתאדם שמשתכ' יותר
מדאי אלמא יין אדום קודם לנסכים דשכר כתב כאן : תנא

ומודים חכמים לרבי אליעזר בכוס של ברכה וכו' קאי אהא דתנן בפרק שלשה שאכלו אין
מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים ד"ר אליעזר ועלה
קאמר ר' יוסי בר' חנינא בגמ' דבכוס של ברכה מודים
וטעמא מפרש התם משום
מנוה מן המובחר : עד
שיתן לתוכו מים קשה דאמר
בפרק שלשה שאכלו י' דברים
נאמרו בכוס של ברכ' שטיפה
חי מלא כו' אלמא משמע
דכוס של ברכה צריך שיהא
חי ולא מזוג ומפרש גדולים
ברבותי' דקאי אכוס שיהא
שלם ולא שבור דשייך מיתה
בכלי כדאמר שבירת' זו היא
מיתתן וכן משמע קצת דכל
י' דברים הן בכוס ולא ביין
ורש"י פי' בברכות דחי דקאמ'
היינו שיתנו יין חי בכוס
שמברכי' עליו ואח"כ מוזגים
בו מים לאפוקי בלא ימזגנו
בכוס זה ויברך בכוס אחר
ור"ת מפרש דחי דהת' היינו
מזיג ולא מזיג דה"נ מוקי בפ'
בן סורר הא דקאמר רב אינו
חייב עד שיאכל בשר וישתה
יין חי במזיג ולא מזיג והא
דמשמע בהמוציא יין שמוזגין
אותו עד רביעית דקאמ' כוס
של ברכ' צריך שיהא בו רוב'
רביעית כדי שימזגנו ויעמוד
על רביעי' אומ' ר"ת דבברכת
הארץ מוסי' בו מים כדאמר
בפ"ג שאכלו ומוסיפין בברכת הארץ ול"א כמו שפי' פס
רש"י דמוסיפין יין : חמר חוריין מהו פי' ר"ם דחוריין
היינו בורק ולא שמיע ליה ברייתא דלעיל דקתני בורק
לא יביא ואם הביא כשר ולר"י נר' דשפיר שמיע ליה ו
וחוריין גרוע מבורק דחוריין לבן יותר מדאי אבל בורק
אינו אלא מבהיק ומתלבן קצת ודומ' קצת לאדמומי' ולכך
אם הביא כשר : ואם

תאנ' פיסטו'נאו'ומגופרו' מתני' המוכ' יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו ואם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות ואם אמר לו יין כבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו עד העצרת וישן משל אשתקד ומיושן משל שלש שנים : גמ' אמר רבי יוסי בר' חנינא לא שנו אלא בקנקנים דלוקח אבל בקנקני' דמוכר א'ל הא חמרך והא קנקנך וכי קנקנין דמוכר מאי הוי לימא ליה לא איבעי לך לשהוי לא צריכא דאמר ליה למקפה ומאי דוחקיה דר' יוסי בר חנינא לאוקמ' למתניתין בקנקנין דלוק' ודא'ל למקפה לוקמא בקנקני' דמוכר ודל' א'ל למקפה אמר רבא מתניתין קשיתיה דקתני אם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות אמאי לימא ליה לא איבעי לך לשהויי אלא

אם ידוע שיינו מחמי' חייב באחריותו קשה לר' דאמ' אביי ב אי זהו כסף שרי ליה לאיניש למיתן זוזי לחבריה אחבית ולמימר הכי או יקר אי זולא כרסותי ואי תקפה כרסות' והשתא מאי קמ"ל אביי מתני' היא הכא אם ידוע שיינו מחמיץ חייב באחריותו אע"ג דאי יקר או זולא כרסותיה ללוקח הוויא וכן בקנקנים דמוכר אע"פ שאין ידוע שיינו מחמיץ ועוד דפריך ליה התם האי קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא ש תיקשי ליה אמתני' דהכ' וליכ' למימר דיש חילוק בין תקפה להחמי' דהכ' דהא אמ' בכרכו' רב הונא תקיפו ליה ד' מאה דני דחמרא אייקר חלא ונ אזבן כדמי חמר'שמ' דהכל אחד ועוד ק' לר' דמה ריבי' שייך שם הא אי תקפה הוי מקח טעות דאינלאי מילתא שלא היה סופו להתקיים וי"ל דאביי אשמועי' דאפי' באמר' לידעינ' ביה שראוי להתקיים אפי' הכי מקבל עליה מוכר אי תקף מחמת שום דבר חוס או מ מחמת טילטול או מחמת דשכי בכרזא ולהכי דמי ל לרבית אבל הכא לא איירי בראוי להתקיים ולכ' מתחילה בשעת מכירה לא היה מקחו מקח דכשהחמיץ לבסוף אינגלאי מילתא והוכיח סופו על תחילתו שלא היה ראוי להתקיים ולא חזי כרבית כלל : מבושם עד עצרת קשה לרשב"א דהא בקנקני' דלוקח איירי מתני' ולימא ליה קנקנך גרם ולרבי ח"יא בר יוסף לימא ליה מזלך גרם וי"ל דודאי אם כמנא חומץ מני א"ל הכי אבל הכא לא איירי בהכי אלא אשמעי' דצריך ליתן לו יין הראוי להתקיים עד עצרת : האי

תנא פיטסו' דאמרן ורעועו' ממש דא"כ אפילו כשאר קדירו שבשרון ומגו את השכר ומחכרו

הוה : ואם ידוע שיינו מחמ בכל שנה הרי זה מקח טעו וכדמוקי לה בגמ' כדאמר ליה למקפ' דאי לא א"ל למקפה למה יתחיי' באחריו' הרי יכול לשתותו ולא איבעי ליה לשהויי דהא אפי' אי רוב' לשהויי זכבי אין הולכין בממון אחר הרוב וכ"ש השתא דפלגא לשתייה ופל"ג לשהויי : מבושם שיתקיי' כדרך המתקיימין : עד העצרת אבל לא מן העצרת ואילך שהוא תקופת תמוז מקלקל אפילו יין מבושם : וישן ואם מוכר לו יין ישן יתן לו משל אשתקד שנה המוקדמת לזו ש שאנו עומדים בה : משל שלשה שנים משנה דקודם אשתקד דהוו להו שלשה שנים עד שנה שאנו עומדין בה : גמ' לא שנו דאינו חייב באחריותן אלא בקנקנים דלוקח שקיבל הלוקח היין בקנקנותיו דאיכא למימר כלין גרמו ומיהו סיפא דקתני ואם ידוע כו' התם ליכא למימר כלי הלוקח גרמו דאכן שהדי שהיין רגיל בכך : אבל בקנקנים דמוכר מצי א"ל לוקח אפילו לזמן מרובה הא חמרך והא קנקנך דודאי יכך וכל"יך גרמו דסבירא ליה דמימות הבציר הוי יין מקולקל בכד שאין ניכר שהב' עד שעת חימו' כדאמרי' באיזהו נשך מעיקר' דחמר חמר' דחל' אלא ההו' שעת' הוא מבחרי אכפשייהו מחר' ולרב דאמ' לעיל כל ג' ימי' ברשו' מוכ' איכ' לאוקומי' מתני' בקנקני' דלוק' ואפי' תיך ג' או בקנקנים של מוכר ולאחר ג' והילכ' מוכר פטו' : וכי קנקני' דמוכ' למה יפסי' מוכ' הא מצי א"ל מוכ' ללוקח לא איבעי לך לשהויי דאפי' לרב דאמ' המוכ' שור לחברו ונמצא נגחן הרי זו מקח טעות הכי מילי משום דרובא לרידיא זבכי אבל הכא רובא לאו לשהויי זבכי ויפסיד לוקח : דא"ל למקפה להסתפק מעט מעט לקדירו' דהיינו לשהויי : מאי דוחקיה דר' יוסי בר חנינא לאוקמי רישא ד דמתניתי' בקנקנים דלוקח לחוד ולא בקנקנים דמוכר משום דמוקי למתני' כדא"ל למקפה לוקמיה בדלא א"ל למקפ' דהמוכר יין סתם קתני ולא שנא קנקנים דלוקח ולא שנא קנקנים דמוכר קתני מתניתי' דאין מוכ' חייב באחריותו משו' דלא איבעי ליה לשהויי : אמאי הוה ליה מקח טעות : לימא ליה לא איבעי לך לשהויי דהא רובא לאו לשהויי זבני :

אלא

וה"ה לרישא והיינו טעמא
כא למימר קנקנים דלוק' גרמו
נ שייכו רגיל להחמיץ כל שכה :
הכיא דמוקי לה בקנקני' דלוק

האי מאן דזבין חביתא דחמר' אדעתא דבכוי פיד'
ר"ש דאין החנוני אלא שליח בעלמא ואין כרא לר' דא"כ
לא הל"ל למימ' זבין ועו' דא"כ מגופי' מילת' דר"כ לא שמעינן
שום חידו' דהא דקאמ' לא אמרן אין כר' שיהא זה מדברי
רבא של תלמוד דקאמ' לי' וכל'

אלא לאו ש"מ דא"ל למקפ' ש"מ ופליג' דרב חייא בר יוסף דאמר רב חייא בר יוסף חמרא סולא דמריה גרי' שנ' ואף כי היין בוגד גבר יהיר וגו' אמר רב מרי האי מאן דיהיר אפילו אאינשי ביתיה לא מיקבל שנ' גבר יהיר לא ינוה מאי לא ינוה בנוה שלו אמר רב יהודה אמר רב כל המתנאה בטלי' של תלמידי ה חכמים ואינו תלמיד חכם אין מכניסין אתו במהיצתו של הקב"ה כתיב הכ' לא ינוה וכתיב התם אל נוה קדשך אמ' רבא האי מאן דזבין ליה חביתא דחמרא לחנואה ארעה א לסבויה ותקיף אפלגא או אתילת' דינ' הוא דמקביל לה מיני' ולא אמרן אלא דלא שני בברזא אבל שני בברז' לא ולא אמרן אלא דלא מטא יום' דשוק' אבל מטא יומא דשוק' לא אמ' רבא האי מאן דקבי' חמר' ארעתא דממטי ליה לפרוות' דוול שפט וארמטי התם זל דינא הוא דמקבל ליה איבעי' להו הוה הדלא מאי א"ל רב חלל לרב אשא בי חואן כי רב כהנא אמר לן חלא לא ודלא

לו לפרש דמיירי דזבין מכר
גמור ואדעתא דהכי זכנה
שימכרנו בחנות ודמי נא"ל
למקפה דבעי שיתקיים כ
כדי מקפ' וה"נ בעינ' שיתקי'
כדי שיכוייא ומיהו קשה ל
לליסנא דאמר בסמ' מעוכדא
דקבל חמרא מחברי' אדעתי'
דנמטא אפרוותא דזול שפט
קלא לא כרבי חייא בר יוסף
הסתא התם דלא זכני' לנמרי'
מני א"ל מזלך גרס כ"ש הכא
דהוי מכר גמור וי"ל דהסיא
ליסנא מוקי הך מילתי' דרבא
כידוע שייכו מחמיץ ואפילו
הכי דווקא אדעתא דסכוים
הא לאו הכי מני א"ל נא
מיבעי ליה לסהויי' : דכי

הוא וגסות הוא למי שאינו תלמיד חכם : האי מאן דמזבין ליה חבית דחמרא לחנווני וכו' מוס'
לזכו' את היין בחנותו וישתכ' החנווני קנת ובעל הבי' לא יקבל מעותיו עד לאחר שיקבל החנווני
סותא דמריה קאי ואין החנווני אלא שליח בעלמא ליטול שכר טורחו: והילכך אם החמיץ אפלגא
ם שמכר כולו : דינא הוא דמקבל בעל הבית כל ההפסד וכגון שלא פשע שליח דהיינו א
כדמפ' ואזיל ואף כי היין בוגד ליכא למימר גבי חנווני דהא אין לו חלק בו וגם לא הקנקן
מריה קמא איתיה : ולא אמרן דהפסיד בעל הבית אלא דלא שני לוקח בברזא לעשות נקב אחר
א למימר דהוא גרים : דלא מטא יומא דשוקא ולא נתעכב חנווני במכירתו : האי מאן
ז למחבית שכר והקנקנים דמוכר והוא קיבלו בדמים כשער של עכשיו בעי' הזאת והריוח
ין למחבית שכר הוו מפקיד ונפקד קרובים לשכר וקרובים להפסד והרי הוא באחריות שניהם
דאמרן הך עיסק' פלגא מלוה ופלגא פיקדון ואם הוקיר או הוזל או נגנב או נאבד לשניהם באבד
על היין למקבל אפי' אם הוקיר לא יהא לך רשות למוכרו בכאן אלא זיל ואמטייה למלכות אחרת
שבאותו מקום היו מוכרים יין ביוקר וקודם שהגיע לשם זל היין בכל המקומות ופיחת מכדי
א דמקבל בעל היין את כל הזול דכיון דאפילו אם הוקיר מיד לא היה לו רשות למוכרו עד שמגיע
בין זולא כמי ברשות דבעל היין קאי ומיהו לגבי נגב' ואבוד' ברשותי' דמקבל נמי קאי וכן אם נעשה
אחריותו הוא וקריב' ביה אף כי היין בוגד דמזלא דתרווייהו גרי' שבאחרינ' שניהן הוא עומ' ושניהן
דלא אמטייה לא גרסי' : הוה חלא מקמיה דאמטייה להתם מאי מי מקבל בעל היין כל ההפסד דהא
ורים מקבל משום דא"ל לוקח הא אמרך הא קנקנך היכא דא"ל למקפה דלא מני א"ל מוכר לא
ש הכא דלא מכר לגמרי וגם א"ל זיל אמטיי' אפרוות' דוול שפ ם שבווה לשהותו דמני א"ל הא אמר'
בר' אכיכא או דילמא לא מקבל כל ההפסד אלא פלגא דמני א"ל מזלך כמי גרם שבאחרינ' שנינו
כ'ביה כרב חייא בר יוסף : חלא לא כלו לא מקבל בעל היין כל ההפסד ואע"ג דכמאן דא"ל למקפ'
י לשהויי משום דמזל שני הבעלים גורם : ודלא

ודלא כר' יוסי בר חנינא דמוקי למתני' בקנקנים דלוקח אבל בקנקני דמוכר סבירא ליה דאמר ליה לוקח הא מ[...] קנקנך היכא דא"ל למקפה והכא דא"ל זיל אמטיי' כו' הרי נוח לו לשהות וגר' בעיני דלית הילכתא כר' יוסי בר א"נ כרב חייא בר יוסף דמוזלא דנבר' גרים אא"כ ידוע שהיינו מחמיץ ודא"ל למקפה דהא שמואל קאי כוותיה ואמר עבד רב יוסף עובדא באמרא כוותיה דשמואל : תנא היכא דא"ל מיושן צריך שיהא של שלשה שנים שלימות וג[...]

רבי ישמעאל אומר רפת בקר הוא כו' נראה דכי היכי דהכא גבי תנאי בבניין אין חשוב בית שלא א"כ יש לו שש על שמונה הכי נמי לענין חלוקת אחים או שותפין דהא דאמר' אי איכ' ד' אמות לזה וארבע אמות לזה חולקין מוקמינן בפ"ק דסוכה בחצר המתחלק' לפי פתחיה : בי

ודלא כרבי יוסי בר חנינא ואיכא דאמר אפילו חלא נמי מקבל כמאן כר' יוסי בר חנינ' : ישן משל אשתקד כו' תאנא מתיישן והולך עד החג : מתני' המוכר מקום לחבירו לבנות לו בית חתנו' לבנו ובית אלמנות לבתו בונה ד' אמות על שש דברי ר' עקיבא ר' ישמעא' אומ' רפת בקר הוא זו הרוצה לעשו' רפת בקר בונ' ארבע אמות על שש בית קטן שש על שמונה גדול שמונה על עשר טרקלין עשר על עשר רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו ראיה לדבר רשב"ג או' כבניין ההיכל גמ' למה לי למיתנא בית חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו ליתני בית חתנות לבנו ולבתו מילתא אגב אורחיה קמ"ל דלא דרכא דחתנ' למידר ביה חמוה כדכתיב בספר בן סירא הכל שקלתי בכף מאזני' ולא מצאתי קל מסובין וקל מסובין חתן הדר בית חמיו וקל מחתן אורח בבני' אור' וקל מאורח משיב דבר בטרם ישמע שנאמר משיב דבר בטרם ישמ' אולת היא לו וכלימ' ר' ישמעאל אומר רפת בקר היא זו הרוצ' לעשו' בו' רפת בקר מאן קתני לה איכ' דאמ' ר' ישמעא' קתני לה ואיכ' דאמ' ר' עקיבא קתני לה והכי קאמר אע"פ שרפת בקר היא פעמי' שאדם עושה דירתו ברפת בקר ואיכא דאמר רבי ישמעאל קתני לה וה"ק שהרוצה לעשות רפת בקר עושה ד' אמות על שש : טרקלין עשר על עשר : מאי טרקלין קובתא בי

[...] ויתייסן ע[...] [...]היינו [...] של [...] קול [...] של [...] בית [...] לקמי[...] שלק[...] לבנו[...] שאי[...] חמיו [...] כדאו[...] בית [...] רגיל לעשות בי[...] שהרי עד עתה [...] אבל חמיו שלא אבל [...] חמותו : בית ארמ[...] שמת בעלה וחוזרת אביה בנעוריה ש[...] בשהית' בשוא' לא היתי אבל הא"ב משום בעלה שהתתן איכו דר אבל והילכך נקט בית ארמ[...] לבתו ולא בית חתנות והכי מפרשינן בגמ' [...] בקר היא זו וצריך לעש[...] בית גדול יותר ומיהו לא ק[...] לפרש שיעורו : והרוצ' לעשו' כו' כגמרא מפרש מי קאמר לה או רבי ישמעאל או רבי

עקיבא : בית קטן שש על שמונה הרוצה לבנות בית קטן לחבירו לכל הפחות וכגון דא"ל עשה לי בית סתמא ויד הבונה על העליונה לעשות לו פחות שבבתי' הואיל ולא פירש כמה יעשהו: קטן לכל הפחות : שש על שמונה דכיון דלא א"ל בית חתנות אלא בית סתמא לעצמו קבעי' לה וצריך להיות גדול מבית חתנות וה"ה למוכר מקום לחבירו לעשות לו בית דצריך ליתן לו קרקע שש על שמונה : גדול שמונה על עשר וכגון שפירש לו עשה לי בית גדול : טרקלין למושב שרים עשוי ולא לתשמיש הילכך מרובע בענין : רומו כחצי ארכו כו' אכולהו קאי והיינו בית חתנות שהוא ארכ' ו' על רומו ה' דהיינו חצי ארכו וחצי רחבו בבית קטן שבע וט' בבית גדול ועשר בטרקלין : כבניין ההיכל על פני הדביר היה אורכו מ' רחבו עשרי' ורומו ל' דהיינו חצי אורכו וחצי רוחבו : גמ' ה"ג ליתני בית חתנות לבנו ולבתו בית ארמלות לבנו ולבתו: מילתא אגב אורחיה קמ"ל מדלא תנא בית ארמלות לבנו ולא תנא נמי בית חתנות לבתו משכיחן יש ללמד דלאו דירכ' דחתנ' כו' וכב' פרישי' לה במתני': בי חמו' כדאמרי' בפסחי' הוי זהיר באשת' מחתנ' הראשון אמרי לה משו' חסד ואמרי לה משו' ממון ואית להו ואית להא ומיהו הוא הדין לכל החתני' שלא שמן הראשון צריך ליזהר מבית חמיו יות': קל מסובין לאו דווק' אלא דבר גרוע ולהכי נקט סובין ולא נונה דפסולת הוא : אורח מבבים אורח דיו אם מהכה לו בעל הבית : הרוצה לעשו' רפת בקר כו' מאן קתני לה : שהרוצה לעשות כו' ופירוש לדבריו הוא אומר דקאמר רפת בקר היא זו שהרי הרוצה לעשות כו' שבל לר' עקיבא רפת בקר איננו גדול כל כך ובתרתי פליגי ר' ישמעאל ור' עקיבא פליגי בבית חתנות ופליגי ברפת בקר ושיעוריה דר' עקיבא מפורש בבית חתנות ולא ברפת בקר ורבי ישמעאל מפורש ברפת בקר ולא בבית חתנות : איכא דאמר רבי עקיבא קאמר ליה והכי קאמר ליה לר' ישמעאל דקאמרת רפת בקר היא זו אין ה"נ דודאי בית חתנות ורפת בקר שיעורין שוה דאע"פ שהרוצה לעשות רפת בקר עושה ד' על ו' פעמים שאדם עושה דירתו בבית חתנות ארבע אמות על ו' ברפת בקר : קובתא כעין קובה של זונות ונראה לי שעשוי אלונות כעין קובה : בי

בי וורדי כותנין שם וורדין לה׳ להסתכל בהן : קנתנר אם התנה לעשות לחברו קנתנר : תרבץ אפדני חצר גדול שי שין שרים בתוך אפדני שלהם ועל שם שמרביצין אותו תמיד במים להשקי׳ האבק קרי ליה תרבץ : ראייה לדב׳ מאן קתני לה דאילו הוה תני במתניתין רשב״ג אומר ראייה לדבר כבנין ההיכל הוי פשיטא דרשב״ג קתני לה אבל השת׳ דמיתני מהאי מיל׳ דרשב״ג היכך מספקא לן אי רשב״ג קאמר לה הואיל ומסיים אותו הדיבור או ת״ק קאמר לה קרא נר ואתא לחד יב׳ דאמ׳ דבי קאמר כר מכ׳ין פירש ר ל׳ר׳ יין ההיכל : והכא קאמר דבר ויקפן את דבריו כבניין ה רונה לעשו׳ שאר אין לך להשו׳ דכהיכ׳ רומו בחצי ובחצי רחבו בשאר ב ן דלא חשיבי אין בני׳ כל כך : במלא י כאורך קורותיו שהן ן כרחבו של בית : ה״ג א״ר כרחבו דהיינו מעיל׳ אי׳ ווח שכתיבם מת או׳ ים היו והתומם שה היא רחבה והולכת תקצרת החומה למעלה בדי שתתקיים הרבה : בי כווי החלונות מקום בכיסת קורית בתוך החומ׳ : רמו לי׳ בני שעיירות קראי אהדדי : כתיב ששים אמה אורכו מן המזרח למערב מפתח ההיכל עד כותל מערבי של בית קדשי הקדשים דהיינו ארבעים אמה לאורך היכל ועשרים

בי וורדי תאנא וקנתי״ר שתים עשר׳ על שתי׳ עשר׳ מאי קנה׳ תרב׳ אפדני: רובו כחצי ארכו וכחצי רחבו ראי׳ לדבר רשב״ג אומר כבנין ההיכל: ראיה לדב׳ מאן קתני לה איכא דאמר רשב״ג קתני לה והכי קאמר ראיה לדבר אמ׳ רשב״ג הכל כבניין היכל וא״ר ת״ק קתני לה ורשב״ג אהמוהי קא מתמ׳ והכי קאמר ליה ראיה מבניין היכל אטו כולי עלמא כבנין היכל עבדי תני׳ אחרים אומר רומו כקורותיו וליסא רומו כרחבו איבעת אימא בית׳ מעילאי רווח ואי בעית אימא משום דאיכא בי כווי ר׳ חנינא נפק לקריתא רמו ליה קראי אהדדי כתב והבית אשר בנה המלך שלמ׳ לה׳ ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתיב ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו אמר להו כי קא חשי׳ משפ׳ כרובי׳ ולמעל׳ מאי קמ״ל הא קמ״ל למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום מסייע ליה לרבי לוי דאמר ר׳ לוי ואיתימא ר׳ יוחנן דבר זה מסורת בידינו מקום ארון וכרובי׳ אינו מן המדה תניא נמי הכי ארון שעש׳ משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח אמ׳ רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנ׳ חמש אמות

כנף

בי חשיב משפת כרובים ולמעלה כפי׳ מקר׳ פרש׳ דתקר׳ דעליית היכל הייתה גבוהה משל קודש׳ הקדשים עשר אמות ולא עיין כאן : מתקיף

אמה דבית קדשי הקדשים : ול׳ אמה קומתו במקא שגם בית קדשי הקדשים רומו ל׳ אמה : וכתב בפסוק אחר וכ׳ אמה קומתו דכתב ולפני הדביר כלומר לפנים ממחיצת בית קדשי הקדשים והיא אמה טרקסין שקרוייה דביר עשר׳ ה ארך מן המזרח למערב ועשרים אמה רחב מצפון לדרום ועשרים אמה קומתו : כי קחשיב כ׳ דקומות בית קדשי הקדשים משפת כרובים ולמעלה קחשיב שהכרובים של שלמה שנים היו עומדין על הקרקע אחד מימין הארון אצל ב כותל מערבי ואחד משמאלו ורומו עשר דכתיב בהדיא במלכים וכנפיהן פרושות מקיר לקיר כנף הא׳ נוגע בקיר צפוני ובכנף חבירו נוגע בקיר דרומי במקא מראשי הכרובי׳ ולמעלה כ׳ אמה עד הגג ואותן של משה ע״ג הכפורת היו : ומאי קמ״ל למה לי דקחשיב קרא כי האי גונא משפת כרובים ולמעלה לימא ל׳ אמה קומתו : ומשני הא קמ״ל למטה כלמעל׳ דהני עשרה אמות שהכרובים והארון עומדים בהן כמו העשרים שלמעלה מה העשרים כולן חלל ואין בהן דבר כך גם העשר וגוף הכרובים בנס היו עומדין כדלקמן ומקום הארון אינו מן המדה אלא בנס היה עומד וכנפי הכרובים שכן באויר לא חייני דהא למטה דידהו ולמעלה דידהו יכולין למדוד עשרים ריקנות מכותל צפוני לכותל דרומי והכי משמע קרא ועשרי׳ אמה קומתו כלומר כל הל׳ אמות קומה אינו חשובי׳ אלא כעשרים דמשפ׳ כרובי׳ ולמעלה שהם שוויין מכלום העשרה במו הכ׳ : ארון שעשה משה כשניתן בבית קדשי הקדשים שעשה שלמה שהוא כ׳ על כ׳ יש לו עשר אמות ריוח לכל רוח ורוח לימינו ולשמאלו הרי עשרים בלא ארון ולפניו כ׳ עד הדביר : כרובים דשלמה בנס היו עומדי׳ גופן י׳ כנף

כנף הכרוב האחד כנף האחד של כרוב: וה' אמות כנף השני של אותו כרוב ואלו בכרוב שני קי ועשר כאמה הכרוב השני ונומר ועשר אמות מקצות כנפיו אל קצות כנפיו מהכא לא מפקינן דכ שני הכנפים שמקנ' האחד עד קצה השני לא היו כי אם עשר אמות וא"כ הגוף שבנתיים היכן לא יתי ליה דאם כן מאי האי דקפריך לקמן ודילמא ביתא מעילאי רווח וקושיות אחרות דלא שייכי הכא

מתקי"ף לה אביי ודילמא בולטין כתרנגול' וא"ת אכתי בנס היו עומדים דעשרים בעשרים היכי יתיב וי"ל מ"מ פריך אביי שהגו' לא היה עומד בנס: דמגדדי

כנף הכרוב האחד וחמש אמות כנף הכרוב השני עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופייהו היכ' הוו ק
קיימי אלא ש"מ בנס הן עומדין מתקיף לה אביי ודלמא בולטין כתרנגלין הוו קיימי מתקיף לה רבא ודילמ' זה שלא
בנגד זה הוו קיימי מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא כאלכסונא הוו קיימי מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ודילמא ביתא מעילאי רווח מתקיף לה רב פפא ודילמא מיכף הוו כייפי ידיהו מתקיף לה רב אשי ודילמא שלחופי הוו משלחפי כיצ' הן עומדין ר' יוחנן ורבי אל' עזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמאן דאמר פניהם איש אל אחיו הא כתיב ופניה' לבית לא קשיא כאן בזמן שישרא' עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ולמ"ד ופניה' לבית הא כתיב ופניהם איש אל אחיו דמצדד

דילמא נופן של כרובי' בולטין מתחת הכנפיי' כתרנגלת שהגוף כולו תחת כנפיו ולא ניכתי' אחי' הכנפי' אא מקורבי' והגו' יוצ' מתח' הכנפיי' שבני הכנפים יוצאים ממקו' אחד באמצע הגב וכן כל ו' אמוראי ואזלי אגוף הכרובים קימי בר מהכך בתראי דגרם בהו ידייהו בהדיא כרב פפא ורב אשי ידייהו: ודילמא זה שלא כנגד זה קיימי הכרובים שהאחד עומד מנגד הארון מזה סמו' לכותל ו מזה מסוך רחוק מן הכותל קצת וכמכאת כנף האחת נוגעת אחרי כנף' חבירו בין הכנף ולכותל כנף הכרוב המסוך מן הכותל לפני כנף קצת הכרוב הסמוך לכותל כשיעור עובי רוחב הגופין בתרנגולת נינהו לא תיקשי מידי: מתקיף לה רב אחא בר יעקב נהי כמי דלאו בולטין כתרנ זה קיימי' אפי הכי לא תיקשי מידי דדילמא באלכסונא היו עומדים הכרובים באלכסון הבית הי דליכא טפי מעשרי' אמה בשיעור הגופיי' מקנות כנפיו של זה לקנות כנפי של זה כגון שהכרוב ש לא היו פניו ממש כנגד ההיכל ונכו לכותל מערבי אלא מנד אנדודי כנפיו החיצון כנגד בכותל בזוית וכנף שלו שמנ' הארון פרוש בחצי הארון או מונה לו דהיינו רחוק מן הכותל וכנף ו השיני' נוגע' סמו' לדביר בקרן. בפונית מזרחית כזה:

מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע נהי נמי דזה כנגד זה קיימי ולא בה הכי אין נופן עומ' בנס דדילמא ביתא מעילאי רווח שהבניין הולך ומתקצר מכ' במקום שבולטין הכנפים מן הגופין והוי מקו' אל קיר כנגד כנפי הכרובי יותר מכ' אמה ברוחב הגופין: מיכף הוו כייפו ידייהו הכנפים עצמו כפוף ידו מעט והילכך ליכא אלא כ' אמה מקנה כנף האחד לקנה כנף השני: ודילמא שלחופי הוו משלחפי ידייהו כנף עלכנף כאדם שחוב' את ידיו כדכתב שכל את ידיו ומתרגמ' בתרגו' ארץ ישרא' שלחיפונון לידוהי כך פר"ח ואי משום דכתב ובכניסם אל תוך הבית נוגעת כנף אל כנף היינו נמי כעין נוגעות דהוו זו כנגד זו: ופניהם איש אל אחיו בשל משה כתב: ופניהם לבית בכרובי של שלמה כתב בדברי הימים דכתב והן עומדין על ר רגליהן ופניה' לבית להיכל ואיכן כאותן של משה שהן על הכפורת ואילו על הקרקע ושל עץ שמן היו ומצופין זהב כדכתב במלכים: הכתיב ופניהם לבית ולא שנא כרובים שעל הכפורת ולא שנא שעל הקרקע ראויין היו ליעשות כענין אחד: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום הם הופכים פניהם זה לזה דוגמת חיבת זכר ונקיבה האוהבי' זה לזה בימן שהק' אוהב את ישראל ומתחילה כך נעשו פני' אל' פני כדי שתשר' שכינה בישראל וישראל יעשו רצונו של מקום וכשאין עושין הופכין פניהם לבית על ידי נס: דמגדדי

מטא' ל' ככפי' מקנות עם א' הוו ש הכנף ילפינ' הקדו אלא היו כדכי אמוה הכרוו בקי"ר השיני נוגעו איכהו הוו ככרו' ימין ואחד כינתים מי יימר

קנית זה לזה כאדם שמדבר נגד אחר והא ליכא : ישראל עושין כו׳ דכיון דעיק׳ לא היה להם לעשותו לשימן

דמצדדי אצדודי לא ה״מ למימ׳ כאן בזמן שישראל עושי׳ רצונו של מקום דמשמע העמידו תחילה לפי מה שהיו עושין רצונו של מקום : בזהך לו שתי אמות לתוכה לפי ספרי׳ דגרסינ׳ ואמה יש לפרש אמות לתוכה היינו להרחיב׳ אמת המים שתה׳ רחבה שתי אמו׳ ומה שהיא קרויה אמה משו׳ דעומקה אמה : ואמה מכאן ואמה מכאן כו׳ אמה לאו היינו כיגר׳ דכנגר׳ משמע כהמקבל דבעינן ארב׳ אמות ועוד דהכא קאמר דלמר נוטען ולמר זורען והתם פ״ה דאין זורעין אותו של אגנרא היינו יאו׳ כדפ״ה לעיל בפ״ק וגדול יותר שכל בני הבקעה משקין ממנו שדות וברי׳ ארב׳ אמות: שמע

דמצדדי אצדודי דתניא אונקלוס דגר אמר כרובים מעשה צעצועים הן ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו : מתני׳ מי שיש לו בור לפני מביתו של חברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת : נמ׳ פותחת להיכא אמר רבי יוחנן שניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאישתמורי מיא דבוריה אלא בעל הבית למה ליה אמר רבי אלעז׳ משום חשד אשתו מתני׳ מי שיש לו גינה לפנים מגינתו של חברו נכנס בשעה שדר׳ בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אד׳ יוצאין ואינו מכניס לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחר׳ והחיצון זורע את הדרך נתנו לו דרך מן הצד מדע׳ שניהן נכנ׳ בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שרוצ׳ ומכניס לתוכה תגרין ולא יכנ׳ מתוכ׳ לתוך שדה אחרת וזה וזה אינן רשאים לזורעה נמ׳ אמ׳ רב יהודה אמר שמואל אמה בית השלחין אני מוכר לך נותן לו שתי אמות לתוכ׳ ואמה מכאן ואמה מכאן אנפיה אמה בית הקלון אני נותן לך נותן לו אמה אחת לתוכה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן אנפי׳ ואותן אגפיים מי זורען רב יהודה אמ׳ שמואל בעל

שלא יגבוב חפציו של בעל הבית לא חיישינן שהאשה משמרת את הבית: מתני׳ מי ו שותפין שחלקו ונתרצה חיצון לפנימי לתת לו לו דרך באמצע שדהו נכנס בשעה כו׳ דכיון וכר באמצע שדהו הדבר ידוע שלא נתרצה לו בריוח אלא הצריך לו הרבה : תגרין לקנות תוכה לשדה אחרת כלומר לא יכנס בתוכה לכתחילה כשאין צריך לזו הגנה כלום אלא ת׳ שלו כדי לקצר את דרכו דדמי׳ להכנסת תגרין שזה החיצון לא שיעבד לו דרך אלא לתקן צידי דאינו צריך הגינה לא שיעבוד לו : והחיצון זורע את הדרך דכיון דבאמצע שדהו הנ׳ מכל וכל שלא יוכל לזרוע לשם : מן הצד אינו נפסד כל כך וכיון דמדעת שניה׳ הוא אכן כל הדרך לגמרי להיות מיוחד להליכה ולא לזריעה : נזה וזה אין רשאין לזורעה דכיון דמן הצד היא לגמרי ייחדוה להילוך גרידא : גמ׳ אמת המים גדולה כדי להשקות בית השלחין אני מוכר לך צריך ליתן לו שתי אמות ברוחב שאם קצרה היא יחפור בקרקע וירחבנה עד שני אמות כדי שיבאו לכאן מים הרבה שיצטרכו להשקות בית השלחין וגם נותן לו אמה מן השדה מכאן ואמ׳ מכאן מב׳ גדותיו כדי לתקן מאותו קרקע אגפיה של אמת המים אם יפול ל״א אמת בית השלחין אני מוכר לך נותן לו שתי אמות לתוכה של שדה לתקן אגפיה אמה מכאן ואמה מכאן בשם ר׳ יעקב בר יקר ועקר : אמת בית הקילון ואיכא דאמר קילון ולהשקות בהמות ורחיצת בגדים וכלים הוא ואין גדול כל כך ונותן לו אמה אחת לתוכה להרחיבן עד אמה ל״א נותן לו אמה אחת לשפתו לתוכ׳ של קרקע מוכר כגון חצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן ועיקר : בעל

בעל שדה זורען דדמי למתניתין דאם שעכב לו ליקח עפר מכאן אם ינעדך לא הפסידו לגמרי בכך מלזורעו : ... ם
נוטעו דאינו מקלקל האגפים שהשרשים מעמיקים הרבה ואין מזיקין את שפתו אבל הזרעים מתפשטים מיד כו
השלפה ומחלחלין הקרקע מלמעלה בשפתו : שכלו אגפיה שנפלו · מאותה שדה הסמוכה לה : אלא כאותה ש
שנתפזר העפר של אגפים לתוך אותה שדה שלך ואילך :וליכא לי' בעל שדה מייך אשפלוה לארעך : שנכרו המים ושט

שמע מינה דלא עביד איניש דינ' לנפש'
לפי זה כשנכנס נקט במתניתין שהייתה עוברת דרך הרבים תוך שדהו ונתן לה' כו' דאפי' ביטלו לו כתיב' כמי כיון דלא עביד איניש דינא לנפשיה :
כנון

בעל השדה זורען רב נחמן אמר שמואל בעל השד' נוטען מאן דאמר זורען כ"ש נוטען ומאן דאמ' נוטען אבל זורען לא חלחולי מחלחלי ואמר רב יהודה אמר שמואל אמת המי' שבלו אנפיה מתקנה מאות' שדה בידו' שלא כלו אנפיה אלא כאותה שדה מתקיף לה רב פפא וליכא ליה מייך אשפליה לארעיך אלא אמ' רב פפא שעל מנת כן קבל עליו בעל השדה : מתני' מי שהיתה דרך הרבים עוברת לחוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו דרך היחיד ארבע אמות דרך הרבים שש עשר' אמה דרך המלך אין לה שיעו' דרך הקבר אין לה שיעו' המעמ' דייני ציפורי אמרו ב' ארבע' קבין : גמ' אמאי שלו לא הגיע ולינקוט פזרא ולותי' שמע מינ' לא עביד איניש דינא לנפשיה אפילו במקום פסיד' אמ'רב זביד משמיה דרבא גזיר' שמא יתן להן דרך עקלהון רב

אגפיהן : אלא אמר ר'
תדיר ... הכי ...
מנת ...
המים נ...
שדהו לתק
דמשיכן יכו
מאותה
כבר אם
לאגפיה
דכלו להו
מעפר השד
לו מה שנותן
מכאן ואמה מכא
דאין לו לבעל השדה
אם שום תשמיש יקלקו
האגפים לא ... יעה או
אבל כיון או ... כל דבר
שמכביד א... ין לו רשות לע
אם אבל מן ... האמה
יעשה בתוך שנו' ... מה
מתני' מי שהיתה ...
הרבים עובר בתו... ך סד

שהוחזקו לעבור שם מעולם או על ידי בעל השדה שנתן להם מתחילה את הדרך : מה שנתן נתן ושלו שבטל עכשיו לא הגיעו והרי יש להם שני דרכים וטעם בגמרא מפרש : דרך היחיד המוכר לחבירו דרך בתוך שדהו צריך ליתן לו ארבע אמות כרוחב עגלה : יו אמה במסכ' שבת כפק'לן מעגלו' דמשכן : דרך המלך אין לה שיעור כדמפרש בגמר' שהמל' פ' בתים ונדר מלפניו לעשות לו דרך ולא יטה ימין ושמאל וכשיפרי בפרשת המלך כפקא לן מקראי ונרא' בעיני דמלכתב לבלתי רום לבבו מאחיו קדרים גדליהו משל אחיו כדדרשינן כמי והכהן הגדול מאחיו : דרך המת כשנושאין ה המת לקוברו אין לו שיעור' תקנת חכמים היא משום יקרא דשכבי כדאמרי' בגמרא ואמרינן בכתובות דנריכין ל ללותן הרבה בכי אדם שיחזיקו מלא כל הדרך מאכולא עד שיכרא ונראה בעיני ד הא אין לו שיעור דמת לא אמי' כדרך המלך לפרוץ בכייכין להפסיד ממון אחרים אלא להלך על גבי תבואה ולא יטו ימין ושמאל א"כ במוכר דרך הקב' לחבירו ללכת דרך שדהו מייר י דמסתמא אין לו שיעור אלא כל מלוי המת יעברו שם ועיקר : המעמד כגמר' מפרש : דייני צפורים לא איתפרש : בית ארבעה קבין כריבוע נא ולמד מסאתים כחצר המשכן דהוי מאה על חמשים כמנא בית סאה דהוי חמשים על נ' והסאה ו' קבין כמנא בית ארבעת קבין לב' אמות וב' טפחים רחב כאורך כ' אמה אין החשבון הכתו' בקונטרס מכוון אך כ"ל לג' אמות וב' טפחים על כ' אורך וברבוע מ' אמות וד' טפחים וב' אצבעות וג' רבעי' אצבעי' ומשהו והמשהו פחות מאחת מעשרי' ברוח' אצבע והחשבון מבוא' בסוף הפירושי' בחר הטיב : גמ' אמאי ושלו לא בני' כלום' למה לא תקינו לו לו חכמים שיהא לו רשו' לתת להן דרך מן הצד בעל כרחן שהרי אין מפסידין כלום דכגון זה כופי' על מידת סדו' והילכ' יהיה הדר' שלהן קנוי לו לגמרי שאם ירצו לעבו' בההי' דרך שלקח לעצמו והוא אינו יכול להעמי' רבים בדין : לנקוט פיזרא מקל אורחת שקורין פורקא וליתיב בההוא דרך להכות את כל מי שירצה לעבור וליעביד דינא לנפשיה מאחר דאית ליה פסידא במה שעוברין בתוך שדהו והמקום שבור דכיון דקתני מה שנתן נתן בדין עשה מה שעשה והדרכם קנוי לו והאי דקתני לא הגיעו הייכו משום דרגילי בני רשו' הרבי' לעבו' בכאן והוא לא יוכל למונען דלא עבי' איניש דינא לנפשיה : שמ' דלא עביד כו' בתמיה ואכן קיימא לן בבבא קמא בהמניח דב"ע עביד איניש דינא לנפשיה במקום דאיכא פסידא : גזירה שמא יתן כו' כלו' לעולם עביד איניש דינא לנפשיה אבל הכא מן הדין אני אומר דשלו לא הגיעו שכך תיקנו חכמים דלא ליהוי דידיה אפילו היכא דנתן להם דרך ישר כשלהן דזימנין דאתי למיתב להו דרך עקלתון והם לא יתנו אל לבם דקידר' דשותפי לא מעיאא ולא קרירא וחשו חכמים לתקנת' דרכי עוכא ונקמי פריך א"כ מאי מה שנתן נתן דכיון דלא עשה ולא כלום מקח טעות הוא ויחזירו דרך שלו :

רב משרשיה משמיה דרבא אמר כנותן להם דרך עקלתון רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון קרובה לזה ורחוקה לזה ולימא להו שיקלו דידכו והבו לי דידי הא מני רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר משו' ר' אליעזר רבי' שבררו דרך לעצמ' מה שבררו בררו לר' אליעז' רבים גזלנים נינהו אמר רב גידל אמ' רב כגון שאבדה להן דרך באותה שדה אי הכי אמאי אמר רבא בר רב הונא אמ' רב אין הלכה כר"א מאן דמתני הא לא מתני הא וטעמא מאי משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ורבי אליעזר רבים במאי קנו ליה בהילוכה דתניא הלך בה לארכ' ולרחב' קנה מקו' הילוכו דברי ר' אליעז' וחכמ' או' אין הילוך מועיל כלום

רב משרשיא משמיה דרבא אימא היכא דפתן להם דרך יתר אמרינן שלו הניחו ולנקוט פשרה וליתיב דלא נזריכן שמא יתן להם דרך עקלתון אבל הכא במאי עסיקנן ש
שהדבר ידוע שנתן לה' דרך עקלתון ולכך לא הניחו וגם
שלו הפסיד כדמפרש לקמן :
רב אשי אמר מתני' כבי... ד
דרכים שבעולם ... הן
ישרים הן עקלתון ולא משום
אלא דכולהו הוו ש
שנותנים
ה שם דרך
ז שנעשית
אשוב' ויש
ה יותר
עיר' מכר
עשית להן
ן ואין ש
את הרבי'
זביד ליכא
עמי' כעין
יב' כיניהו
ין דתקנת
א דשלו לא
שנתן נתן
קח טעות
רך לענין
נה שבררו
שלו רשות
לה לקמן
בים גזלני
של אחרי: כשאבדה להם דרך באותה
זית להו נגי' ויפ' בה רבי' מנח יחיד
...דרך בשדה חבירו לא יברור מעצמו שא
בב"ד או ברשותו של בעל השדה אבל רבים בב"ד דמו
דמאן מינייהו מזמין להאי לבי דינא וכ"ש מתני' דהוא
עצמו נתן להם ומיהו שלו לא הניחו דקנסי ליה לפי
שנתן להם דרך עקלתון: א"ה דכשאבדה להם דר' מיירי
ר' אליעז' אמאי אמ' רב' בר רב הונ' אמ' רב אין הלכה כר'
אליעזר והלא הדין ... שאפילו החכמים החלוקין על
אדמון ואומרי' יקח לו ... או יפרח באוי' הא אוקמינא
במ' דאתי מכח ארבעה אבל באותה שדה דברי הכל חייב
בעל השדה ליתן לו דרך ליכנס בה לשדהו וגבי רבים דין
הוא שאם בררו נעכמן יפה עשו וקשיא לרב דאמר אין
הלכה אדרב דאוקמא כשאבד' מאן דמתני' הא לא מתני
הא רב גידל דמתני משמיה דרב כגון שאבדה לא מתני

כגון שאיבדה להן דרך באותה שדה פי' רבי' שמוא'
וכ"ש מתני' שמדעתו נתן להם וכתר הכי דקאמר
לרבה בר בר הונא דאמר אין הלכה טעמא מאי פירש
דפשיטא דלא מוקי מתני' אליבא דר' אליעזר ולא ב
בהילכתא וכמאן מוקי לה
וקשה לר"י דברים המכיח לא
מייתי מילתיה דרב גידל ולא
מילתיה דרבה בר רב הונא
ומפר' טעמא דמתני' דהכא
משום רב יהודה משמ' דלכ"ע
הוי טעמא דמתני' הכי ועוד
קשה לרשב"א דאי ניחא ליה
אליבא דרב גידל טעמ' ד
דמתני' משום דדומי' מתני'
לאבדה לרבה בר רב הונא
במי לא תיבעי דמודה הוא
באבדה דמה שבררו בררו
ומה שפי' דמתני' הויא כ"ש
אין נראה דבמתני' יש להן
ממה כפסך דרך שלא כדין
אבל באבדה ממה נפסך א"ת
להו דרכא גביה תדע דפריך
אי הכי אמאי אמר רבה אין
הלכה כר' אליעז' ש"מ דבאבד'
פשיטא ליה דיש להו דרך ו
ולעיל פריך אמתני' ולימא להו
שקולו דידכו והבו דידי וכר'
נר"י דמעיקרא מש"' דמתני'
כר' אליעזר ולבסו' כי משני
כשאבדה לא אתא מתני' כר'
אליעזר וכן יש בהנזקין בשמעתיה דשני בישין קשורין
מנאת לי ולא גר' לקמן ולרבה בר רב הונא דאמר אין
הלכה כו' דלכ"ע צריך לפרושי טעמא דמתני' כדר' יהוד'
ועוד יש לומר הא מני רבי אליעזר כדמסיק ר' אליעזר
איירי בש אבדה ומתני' דמיא לאבדה כדמפרש טעמא
בתר הכי ורבנן דפליגי אדרב אליעזר באבדה ואמ' דאין
מועיל בירורם כלום ה"פ פליגי אמתני' דלא אמר מה
שנתן נתן ולרבה בר רב הונא דאבדה לא פליגי רבנן
אתיא מתני' לד"ה ולבסוף בעי טעמא מאי כו' מ"ט דמיא
מתני' לאבדה ומשום דאמר ר' אליעזר באבדה דמה ש
שבררו בררו נימא ה"נ במתני' ומסיק משום דרב יהודה
: דרבי אליעזר רבים במאי קנו ליה דבררו להו
דרך משמע בלא שום תיקון בברירא בעלמא : בפני'

הא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה : ה"ג ולרבה בר רב הונא מתני' טעמא מאי כיון דאמר אין הלכה
לא סבירא ליה לאוקמי' שתם מתני' כר' אליעזר: החזיקו בו רבים שהשווהו ותיקנוהו להילוך והבעלים ידעו ושתקו אסור
לקלקלו דודאי לרבים מחל וכ"ש מתני' שנתן להם הוא' דרך בידים הילכך מה שנתן נתן וכגון שהחזיקו : ולרבא
אליבא דרבה בר בר הונא דאמר אין הלכה ומוקי לה כשאין אבדה להם דרך ואפי' הכי קאמר ר' אליעזר מה שבררו
בררו בבירור בעלמא בלא חזקה : במאי קנו לה וכי בדיבור קנו לה: ומשני בהילוכה דהאי שבררו בו' ה הילנו ובעבי'
זה בררו אותה שהילכו בה :

עד שיחזיק א״ר אלעזר מ״ט דר׳ אליעז׳ דכתיב קום התהל׳ באר׳ לארכ׳ ולרחבה כי לך אתננה ורבנן התם משו׳ חביבות׳ דאברהם הוא דקאמ׳ ליה הכי כדי שתהא נוחה לכבש לפני בניו אמר רבי יוסי ברבי חנינא מורים חכמים לר״א בשביל של כרמים הואיל ונעש׳ להילוך ניקנ׳ בהילו׳ כי אתא לקמי׳ דרב יצח׳ בר אמי אמ׳ להו הכו לי׳ כי היכ׳ דדרי טונ׳ דשבישת׳ והד׳ ולא אמרן אלא דמסיימן מחיצתא אבל לא מסיימין מחיצתא כי היכי דשקיל ברעא ומנח ברעא׃ דרך היחיד ארבע אמות תנא אחרים אומרי׳ כדי שיעבו׳ חמור במשאו אמר רב הונא הלכה כאחרים וחנו דייני גולה שני נמרים ומחצה ואמר רב הונא הלכה כדייני גולה והאמ״ר רב הונא הלכה באחרי׳ אידי ואידי חד שיעור הוא ׃ דרך הרבים עש עשרה אמות ת״ר דרך היחיד ארבע אמות דרך מעיר לעיר ח׳ אמות דרך הרבים שש עשרה אמות דרך ערי מקלט ל״ב אמות אמ׳ רב הונא מאי קרא תכין לך הדרך דרך הדר׳ ׃ דרך המל׳ אין לה שיע׳ שמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין ממחין בידו דרך הקב׳ אין לה שעור משום יקר׳ דשכבא ׃ המעמד דייני ציפורי אמרו בת ד׳ קבין ת״ר המוכר קברו דרך קברו מקום מעמדו ובית הספידו באין בני משפחה וקוברין אותו על כרחו משו׳ פגם משפחה ת״ר אין פוחתין משבע׳ מעמדות ומושבות למת כנגד הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלי׳ הכל הבל ׃ א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי היכי

בשביל של כרמים כר׳ דדנ ק׳ בשביל של כרמי׳ שאינו עשוי כלל אלא להילו׳ אבל שאר דרך עשוי קנת להשתמש בו בורך אחר ׃ דלא אמרן אלא אי לא מסיימי מחיצתא אבל מסיימי בו׳ ולא שיהו מחיצות נכוהו׳ דה״כ היכי דדריה טוב׳ אלא מחיצות נמוכות טפח או טפחים להיכר השביל ב הילכך בשמכר לו השביל ה בשדהו לא יתן בו אלא כמו שהוא עשוי אפילו לא יהא בו אלא כדשקיל ברעא ברעא ומנח וזה דחקו לרבי׳ שמואל שאיכה כראת לו גר׳ זו לפי שהיה סבור דהנך מחיצות גבוהות הרב ׃ והכוכין

עד שיחזיק להשוות קרקע לחרישה או בעל ונהר כל שהו והאי דאמרינן בפ״ק דבבא קמא אימת י חזקה מכי דייש אמרי׳ לאו בהילוך מיירי א״נ י באינ׳ ולש הקרק׳ לתקן את המב׳ ולאוקו׳ דהיינו ׃ כדי שיהא נוח בו כיתב[illegible] ולא כגזלכין רשו׳ שטף׳ לקברג ול פה למדת הדין ׃ בה דרך הבאת המעשה אותו כדאמר׳ כחוה הניע מנעו׳ בבכשי ׃ כי אתו לקמיה ד לדין על עסק אדם לחבירו למכור שב ור״ח פי׳ דבמי שא׳ דרך שדהו מיירי ׃ שביל רחב כי היכי טוכא דזמורות ש והדר׳ איליך ואילך ו הזמורות במחיצות ולא אמרן אלא מחיצתא שיש שם ל מזה ונל׳ מזה או ד את הדרך ולמסוך לאחוריהו כדי שלא הכתלים להפיל המשא כתיפו ׃ אבל לא מחיצתא לא יתן לו כף רגלו ויזרע המוכ כרם מיכן ומיכן ד דבר המזיק לו בשיטען משוי על כר דגרם ולא אמרן ל מסיימי מחיצת היל שמכר לו כל צרכו ׃ היכי דמסיימי מחי

ידוע שלא מכר לו אלא שביל זה כשות שהוא ולא בסירא דאם שביל סתם זכין ל לא יתן לו כל צרכו ׃ כרעא רגל ׃ כדי שיעבור חמור כו׳ שני גמדין ומחבה כדלקמן ׃ ה״ג דייני גולה אם שמואל וקרנא בפ״ק דסנהדרין והילכך לא גרסי׳ תניא דאמוראי נינהו אי כמי ה״ג תנו דייני גולה אכים כריו וכפרק בית כור גרסי׳ כמי הכי ׃ גמדין אמות קטנות מאפרקו עד אצבעותיו ויש אומר אמות בינונית קרא כ ארכה ׃ חד שיעורא הוא וכשניהם אמר רב הונא הלכה לאשמועינן דחד שיעורא הוא ׃ דרך היחיד ל אחד לשדה שלו ׃ דרך מעיר לעיר שהדרך מיוחדת לשני עיירות הללו ואין אנשי עיירות אחרות בכנסין לשם אמות שאם יפגעו שני עגלות זו בזו שלא יתעכבו זו בזו ׃ דרך הרבים בגון עיר שיש בה מעבר שבאין דרך רחוקה ׃ דרך מני למיכתב וכתב הדרך לאוסופי דרך אחרת ושתם דרך שבתורה ד׳ אמה כדילפי׳ מעגלות דמ דאפילו לא הוה כתב אלא דרך הוה אמינא ד׳ אמה דסתם דרכי ערי מקלט ל״ב הם כדי שיוכלו מכל עיירות ׃ שהמלך פורץ משנה היא בסנהדרין ואגב גררא נקטה במתניתי׳ ׃ משום יקרא דשכבי שאין זה כבוד המת את המלוים אותו מכאן ׃ המוכר קברו מערות עושין להן בחייהן לקבו׳ שם מיתי משפחה כדתנן במתני׳ ׃ מעמדו שעומדין ויושבין שם סמוך לבית הקברות כשובים מן הקבר כדלקמן ׃ על כרחו של לוקח ותקנת חכמי משום פגם משפחה נבאי הוא להם שאין לקרובים מקום קבורה הילכך אמור רבנן ליסקול דמי וליהדר והכי כהדיא בבכורות בשלהי פרק יש בכור לנחלה ׃ משבעה מעמדות ומושבות כשורתן מן הקבר הולכין מעט ויו האבל או להרבות צער המת שמת ולהרבות בבכי ולתת לבם אל לבו לשוב בתשובה כי חי יתן אל לבו ׃ סבל ועומ מעט וחוזרין ויושבין מעט כך עושין ז׳ פעמים כדי לתת אל לבם שחיי האדם הבל והיינו דמפרש לקמיה כנגד הבלים ז׳ שכתובין בראש ספר קהלת כן נראה הטעם בעיני וראיתי כתוב מפני שהשדי׳ מתלוים עם החוזרי׳ מכ לכך תיקנו מעמדות ומושבות כדי שבתוך כך יסתלקו השדים מעליהן ולא נהיר׳ דא״כ יהו עושין כן בכל מקו׳ ולקמן אמר׳ דבמנהג תליא מילתא ועוד מאי כנגד הבל הבלים ׃ האיך

היכי עבדי א"ל כדתניא אמר ר' יהודה
ביהודה בראשונה לא היו פוחתין משבע'
מעמדות ומושבות למת כגון עמודו
יקרים עמודו שבו יקרים שבו אמרו לו
א"כ אף בשבת מותר לעשות כן :
אחתיה דראמי בר פפא הוה נסיבא ליה
לרב אויה שכיבא עבד לה מעמ' ומושב
אמר רב יוסף טעה בתרתי טעה שאין
עושין אלא בקרובים והוא עבד אפילו
ברחוקין וטעה שאין עושין אלא ביום
א' והו' עבד ביו' שני אביי אמ' בהא נמי
טעה שאין עושי' אלא בבי' הקברו' והו'
עשה בעי' רבא אמ' בהא נמי טעה שאין
עושין אלא במקו' שנהגו והתם לא
נהוג מתיבי אמרו לו א"כ אף בשב' מות'
לעשו' כן ואי אמר' בית הקברות בית
הקברות בשב' מאי בעי בעיר הסמוך
לבי' הקברו' דאמטיו' בין השמשו' : מתני'
המוכר מקום לחבירו לעשות לו קבר
וכן המקבל מחבירו לעשות לו קבר
עושה תוכה של מערה ד' אמות על שש
ופותח לתוכה שמונה כוכין ג' מכאן
וש"לש מכאן ושני' מכנגדן וכוכין אורכן
ד' אמות ורומן שבעה ורחבן

היכי עבדי היאך היו רגילין לעשות במקו' שנהגו : עמודו יקרים לאחר שיסבו מעט היה הממונה אומר להם עמדו נכבדים מקו' אחר כך כרא' בעיני : אמרו לו חכמי' א"כ שהקנסת היכא דקברו את המת סמוך לחשיכה כדלקמן יהא מותר לעשות כן מאחר שלאין עושין כי אם עמידו' וישיבות ומדרבי יהודה מייתי ראיה ולא מרבנן שהם לא פירשו כלום : אלא בקרובים קובי המת שאינ' מתאבלים הם למעמדות ומושבות לכבו' המת : ביו' ראשון שנקבר המת : ומשני בעיר הסמוכה לבית הקברות והו' דאמטיו' בין' ולאחר השמשו' היה להם לעשו' מעמד ומוש' בחזירתן דאמרי' יום ראשון קריב' ביה דקא' עבדין אבילות כמי א' אמרינן אבילות לילה דרבנן שהלילה הולך אחר יום :

מקום לעשות לו קבר ונם לא היו רגילין ליקבר אחד אחד בפני עצמו, אלא כל בני משפחה נקברי' במערה אחת כל אחד בכוך בפני עצמו הילכך המוכר לחבירו מקום ~~קבורה ...~~ קבר מערה וחצר ביניהן ומקום הכוכין חוץ מן המערה ד' אמות לצדדי' תחת הקרקע לכל כתלי המערה' כדלקמן ולר' שמעון ארבע מערות : עושה תוכה של מערה כלומר עושה חלל של מערה ד' אמות רחב כאר' שש ובוכה המער' מפורש בתוספתא ד' אמות : ופותח לתוכה חופר בכותלי המער' ובמנשו פתוחין לחללה : ג' מכאן בכותל הארוך ו' אמות שמימין הפתח וכן בכותל השיני שמשמאל הפתח : ושני' כנגדו של פתח בכותל' מבעי' שרחבו ד' וכן סדרן מרחיק שני אמה מזוי' הכו' דארוך של צד הפתח וחופ' כוך רחב שש טפחים דהיינו ט'... כותל אמה וחופ' כוך שני' אמה ומניח כותל אמה וחופר כוך שלישי אמה ומנח שני אמה כזוית פרנסת כותל של שש אמו' לג' הכוכי' שלש אמות: לשני אוירים שביניהם שני אמות לשני הזוית חצי' אמ' דהיינו ג' כוך כין לכו' הייכו ו' אמה וכן יעש' לכותל הארוך שכנגדו וכעניין זה יעשה שני הכוכין בכותל הקצר שכנגד הפתח דהוי ד' אמות מניח חצי אמ' לזוית... וחצי אמה כזוית! השיני וחופר שני כוכין... אמות וריוח ביניהן אמה הרי ד' אמות : ובכוכי ד' אמות ארכו שהמת ארכו ג' אמות וכשביל ארון ... מונח בו צריך אמה רביעית : ורומן ז' להכנ' הארון ... גם להיות אויר טפח בין הקרקע לארון שלא ... העוברים דרך המערה : ארבע

דהבובין - ארכן ד' פירש רבינו שמואל שהמת ג' אמות ובשביל הארון צריך אמה רביעית ואין נראה דפרק המצניע משמע בהדיא דעד כתיפיו של אדם ג' אמות דאמרי' התם ארון ט' וכפורת טפח הרי כאן עשרה וגמירי כל טונא דמידרי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי מלתחת ואישתכח דלמעלה מי' הוה קאי דמכתיפיו עד למטה יא טפח ותרי תילתי י' טפחים ושני שלישי אישתכח דלמלמעל' מי"א ושליש קאי ואי מראשו לא הוי אלא יא לא הוה קאי למעלה מי' דמראשו ועד כתיפו מחזיק הרב' יותר מטפח ושליש ובתרגום אחשורוש הספת' איכטליב על ג' אמות כו' ותוכי ראש היו והכוכין דאורכן ד' משו' גוארו וראשו ודפי הארון :
ורומן שבעה פי' רבינו שמואל כדי שיהא פותח טפח בארון שלא תהא הטומאה בוקעת ועולה ומטמ' העובר על גביו שאמר בפ' מי שמתו מדלגין היינו ע"ג ארונות כו' ומפ' התם טעמא משום דרוב ארונות יש בהן פותח טפח ומיהו לא היה מועיל אלא לענין טומא' דאורייתא אבל מדרבנן מיהא טמא העובר עליהן כדאמר התם דגזרו עליהן ולא התירו אלא ללכת למקו' מצוה לקרא' מלכי' ומפרי' נמי שהכוכין שלהם היו פתוחים מן הצד שהיו מכניסי' את המתים לתוכו דאי לו היו סתומין היתה בוקעת טומאה ועולה ואדרבא יותר יש טומאה כשהוא פותח טפח כיון שהוא סתום דאילו לא היה פותח טפח לא היתה טומאה בוקעת ועולה אלא כנגדה והשתא כשהוא פותח טפח הוי כאלו כל ארכו ורחבו מלא טומאה ובוק' ועולה אפי' שלא כנגד הטומאה והביא ראיה מדאמר בפ"ק פרק פנימיו מטמא כל סביביו ומטמ' כמגע מן התורה הנוגע כל סביביו אע"פ שאין המת ממלא כל הבית כו' ומסתמ' כמו כן יטמ' על גביו אע"כ שיש פותח טפח ואין להאריך כאן ואת כיון שגזרו בקבר אפי' יש שם פותח טפח א"כ גם בבית אפילו לא פרץ פנימיו יש מה סביבין כי היכי דבי' סתו' יש לו דין קבר סתו' ה"נ פתו' יש לו דין קב' פתו' ויל דבקב' גזרו יש בארון פותח טפח אטו אין בו כו' אבל בית אין בית שלא יהא בו פות' טפח ובי' אטו קב' לא רצו לגזור ור"י הביא ראיה דבסתו' אפילו פותח טפח בוקע ועולה דתניא גבי אהל דבזיר או בקבר לרבו' קבר ס... ומדקאמר סתום ולא פותח א"כ הוי כפותח טפח אפי' הכי מרבה סתום ומיהו מה ספיר'

ורחבן ששה ר' שמעון אומ' עושה תוכה של מערה שש אמו' על שמונה ופותח לתוכה שלש עשר כוך ארבעה מכאן וארבעה מכאן ושלשה מכנגדן ואחד בימין הפתח ואחד מן השמאל ועושה חצר על פי המערה שש על שש כמלא המטה וקובריה ופותח לתוכה שתי מערו' אחת מכאן ואחת מכאן ר"ש אומ' ד' לד' רוחותיה רשב"ג אומר הכל לפי הסלע : גמ' הני תרי להיכא שארי להו אי

שפיר' דאם אין בו פותח טפח אין בוקע ועולה אלא כנגד הטומאה לא ידע ר"י מנא ליה דבכל ענין מרבה קרא קבר סתום שיטמא כל סביביו ולמעלה אפי' אין בו פות' טפח ועוד יש ראיה מדתנן באהילות בית שהוא קמור תחת הבי' ויש בו פותח טפח וביציאתו פותח טפח טומא' בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טהור יש בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח הבית טמא כו' דכיון דאין ביציאתו פותח טפח חשיב כסתו' אע"פ שיש בו פותח טפח בוקעת ועולה ומיהו ק' לר"י מתני' באהילות ומייתי לה בהעור והרוטב שידת המגדל שאין ביציאתו פות' טפח ויש בה בו טומא' בתוכה מה שבבית טמא טומאה בבית מה שבתוכה טהור לפי שדרך טומאה לצאת ואין דרך טומאה ליכנס פי' שדרך להוציא מן השדות והמגדל דרך הבית והשתא קשה למה לי טעמא שדרך טומאה לצאת תיפוק לי דבוקעת ועולה כיון דאין ביציאתה פותח טפח ור' יוסי נמי אמאי פליג התם ומטה' לפי שיכול להוציא חצאין חצאין פי' כחצי זית שאין מטמ' באוהל או מפני שיכול לשורפה במקומה וכן קתני סיפא העמידה על פתחו פתח לחוץ טומאה בתוכה הבי' טהור ואמאי והא טומאה בוקעת ועולה וי"ל כיון דבכלים אין דין קבר להיות בוקע ועולה דאין מכשלו :

ורחבן ששה ואפי' למ"ד בסוכה שהאדם תופס אמה היינו כשהוא לבוש אבל מת שאינו לבוש כל כך אף עם הארון לא הוי כי אם אמה ותדע דבלא מלבוש אין מחזי' אמה דהא מקוה אינו אלא אמה על אמה ברום ג' אמות ואי אדם ערום מחזיק אמה אמה באמת היכי יתיב:

ועושה חצר על פתח המערה כאן משמע שהחצר גבוה מן המערה דהא בעי למימר בגמרא שאחד מימין הפתח ואחד משמאל כשנכנסין לתוך החצר דקאמ' בגמ' אי לברא הא קא מיתרסי וק' דבפרק משוח מלחמה משמע שאין החצר שוה עם קרקע עולם אלא עמו' וצריך לעלות בשיפוא ממנו דמפליג בין פתחה למעלה לפתחה מן הצד וכן פ"ה שם וי"ל דאע"פ שהחצר עמוקה המערה עמוקה הימינה : אי

ארבע מכאן בכותל שארכו ח' ד' אמות לרוחב הד' כוכין וג' אמות לשלשה אוירות שביניהן ושני חצאי אמה לשני הזויות של אותו הכותל הרי ח' אמות : אחד מימין הפתח כו' בגמ' מפרש היכי קיימי : עושה חצר כו' בין הקבר' מקום לחבירו לעשות קבר בין הקבר לעשות לחבירו קבר צריך לעשות חצר למעלה על פי המער' מקום פנוי ו' על ו' כמלא המטה וקובריה כלומ' נושאי המיטה : ופות' לתוכ' שתי מערות הן מערה דלעיל ועוד מער' אחרת [illegible] להו ב' מערות [illegible] וככל אחת יש [illegible] ועכשיו יוכלו [illegible] מכאן ומכאן מן הצדדין שאם יש מערה לחצר ולא יהא [illegible] דורסין על גבי המערות ליכ' לפרושי ופותח לתוכה שתי מערות כר מהך דלעיל דהוו להו ב' דהא פרכינן בגמרא דאי לא תימא הכי ד' מערו' לר' שמעון היכי עביד להוכו' ואי איתה [illegible] מני לקשויי הויא קו"א עצמה [illegible] מערות דרבנן והא דתנא לעיל מער' ואח"כ [illegible] מערה שנייה שבנידה דהיכי ליתני עושה חצר ופותח לתוכה שני מערות וכלא אין קרוי חצר עד שיש קחילה המערה שהחצר לפניה דאין חצר קרוי אלא דבר שיש [illegible] כניסת בית או כניסת מערה : ופותח לתוכה שהמוכר או המקבל צריך לתת מקום ולעשות שני מערות שכל [illegible] תורת קבר הוא : מערה דרבנן כזה :

רבי שמעון אומר ארבע מערות צריך לעשות מארבע רוחות החצר ובכל מערה שלשה עשר כוכין כזה : עיי' בהפוך הדף ותמצא [illegible]

הכל לפי הסלע [illegible] הקרקע חזק אין צריך [illegible] לבוך כותל ועושה יותר [illegible] סלע

הכא בידי' ירחיק יותר מאמה זה מזה ולא יעשה יותר מד' או ה' כוכין ומי במער' [illegible] [illegible]ות לחבירו אין חשבי' לכוכין אלא לפי חוזק שקרקע ירבה או ימעט כוכין ונראה בעיני דאמער' [illegible]מי קאי דהכל לפי הסלע יעשה מערות הרבה מכל צד ולשון התוספת' מוכיח דקא תני ופותח לתוכה שתי מערו' ר' יהודה אומר בסלע הכא כיד [illegible] את שתיהן מרוח אחת אמרו לו אי אפשר לרבי שמעון נושאי המטה עוברין על גבי המערות : גמ' ה"ג בפר"ח הני תרי להיכ' שדי להו אי לבראי הא קמיתרשי ותו התנן חצר הקבר העומד בתוכו טהור והכי פירושו הני תרי כוכי דר' שמעון דקתני אחד משמאל הפתח ואחד מימינו לאיזה צד משוך ארכו והיאך חופרין ארבע [illegible] של ארבע [illegible] בכותל המערה שתחת החצר חופרין אותו אחד מימין הפתח ואחד משמאל ותופסין הכוכין תחת קרקע ה[illegible] [illegible]

החצר ל
אר [illegible]

אי לבראי הא מיתרשי להו ותו הא תנן חצר הקבר העומד בתוכו טהור אמר ר' יוסי ברבי חנינא דעביד להו כמין נגר והא אמר ר' יוחנן קבורת חמורים היא זו לרבי יוחנן דעביד להו בקרן זוית והא נגעי כוכין להדדי אמ' רב אשי במעמי' דאי לא תימא הכי ארבע מערות לר"ש היכי עביד להו הא קא נגעי כוכין להדדי אלא

הא קמי קרעי בר גלי נושאי המטה וקוברי' שמושיבין פס המטה ומשתהין שם הרבה ולא דמי לדריסה נושאי המט' אדורשין על גבי המערות המוקפות מכל צד כשמכניסים את המטה לחצר דההם בשביל הילוך לפי שעה לא קפיד ר"ש: והו דאקל' דלוושא לא חיישינן בהדו' דהנכנ' לחצר הקבר באהלו הוא קיבה ומגדל ולא נטמא באהל שבכך על גבי המערות לר"ש ושבשין עומד בחצר הקבר טהור דאין כאן כוך ואם איכא הרי כנטמא באהל שמאהיל על גבי הכוכין שבקרקע הקבר ובספרי' ... כיון הקברו ... כה אי לגווי ביה המער' ... לחצר ... פר קבר' ארבע אמות ... דק המער' הא קא מקרבי בקרובה לקבור בכוכי ב הכותל הסמוך לו ולא נהירא דאין זה דומה לחצר הכוכין ולא אסיק אדעתי' לאקשויי איהא כוך זה מאוחר מן אחר שכוכין להיות תחת שולי המערה אלא בכותל הוא כשאר כוכין והילכך פריך אי לבראי הא קא מקרבי: דעביד לה כמין נגר מכותל של פתח זקוף ויורד מלמעלה למטה כן עשה שני כוכין מב' צידי הפתח זקופין כמין בור עמוקים ארבע אמות ורחבין אמה על אמה ונכנס המת זקוף' ונסמו' לכותל החצר עשאן דמשום הכי לא מיתרשי שאין מתקרבין כל כך אחורי הפתח: קבורת חמורים שמשליכין כבור: יש מפרשים איפה זוקף דעביד להו בקרן זוית כחצי אמה הפנויה בזוית מזה ובחצי אמה שבזוית הכותל ס שבנגדו אצל הפתח בתחילת המערה לשם חוקק הכוכין בכתלים שמו לכוכין האחרים: והא נגעי כו' שכוך זה שבו רחב אמה נכנס חצי אמה בכוך שבכותל המרוחק חצי אמה מן הזוית: ומשני

אי [לבראי] הא קא מיתרשי ה"ה ד"הא למיפרך הא קא נגעי אהדדי אלא אומר ר"ת משום דה"מ לשנויי כמעמיק כדמשני בסמוך ועדיפא מיניה פריך: והא התנן חצר הקבר העומד בתוכה טהור וא"ת לר"ש היכי אזיל כיון שיש ד' מערות לד' רוחות וכי תימא כאמה שבין כוך לכוך האמר בפר' משוח מלחמה דמת תופס ארבע אמות היכא דלא מסיימי מחיצות ודוקא בחצר הוא דמסיימי מחיצ' איכו תופס ופ"ה שם דאזיל כשיד' תיבה והגדל: דעביד להו כמין נגר תימא אכתי העומד בתוכו אמאי טהור הא תפי' מת ד' אמות דהא לא מסיימי מחיצתה שהוא קבור בתוך החצר עצמו ואם היינו אומר דכותל המערה הוא אמה אתי שפיר אבל לא משמע הכי לקמן דחשיב כ"כ לר"ש וי"א לרבנן משמע שאין בו חלל המערה לחצר כלום וכי תימא דמהדר ליה מחיצה סביב המת א"כ לא הוי חצר שם על שם וחסר ממנה הרבה שיש ח' מתים לד' פתחי החצר הפתוחין לד' מערות וקשה לר"י דאין יתכן שאין פתח המערה רחב אלא ב' אמות ואיך יכנסו עם המת דע"כ אין בו יותר דכוך העשוי כמין נגר רחב אמה על אמ' וא"כ צרי' להרחי' כל כך מקרן זוי' אמ' דאי לאו הכי אי אפש' דלא נגע אהדדי ח' כוכין שבחצ' הרי לב' כוכין ב' אמות ואמה שמניח לכל קרן וקרן ולא נשאר כי אם שני אמות לפתח ואומר ר"י שלא דיכול להיו' הפתח רחב ג' אמות וכגון שירחיק לעולם הכוך שמימין הפתח אמה ושבשמאל יעשה בקרן זוית הרי ג' אמות לב' כוכין עם הריוח נשארו ג' אמות לפתח ואע"פ שהכוך שבשמאל שהוא ממש בקרן זוית איכו רחוק מאותו שמוש' לאורך המערה בשכיבה אלא חצי האמה אין להקפיד הואיל וזה עשוי כמין נגר ואין רחבו אלא אמה על אמה ואע"פ שאינו מקפידין באותו שמושכב לרחב המערה להרחיק' לזקרן זוית חצי אמה אע"פ שאותו שמושכב באורך המערה רחוק כמו כן מקרן זוית חצי אמה ומתרחק והולך בסוף לצד דרום והמזבח ברוחב המער' הולך בסוף לצד מזרח ואיכן מקורבין יחד אלא בראשיו מ"מ לא חילקו חכמי' בשוכבין ועוד יש ליתן טעם דלהכי לא היו מרחיקין אותו שמושכב לרוחב המערה חצי אמה מן הקרן לא היו מרווחין כלום שלא היו יכולי[ם] ... רוח המער' בשביל כך ולקצר דא"כ רחב ה' לר"ש מפני אותו הכוכין שבצד הפתח מימין ומשמא' ולרבנן ... צד הפתח לא הוי יכולין לקצר רחבה מד' דא"כ איך היו מכניסין הארון שהוא ארב' אמו' בכוך שהוא ב... ילו השתא שהמערה שהיא רחבה ארבע קשיא אתתא כאמתא היכי יתיב אלא שלא הייתה רחבה ... מעט מארב' אמו' ועוד יש לפרש דלכל הפחות הפתח רחב שני אמות ומחצה ואותו שבימין רחוק ... שמאל חצי וכן נראה לר"יצחק וצריך לדקדק היאך יורדים מחצר למערה שאם היה חצר משפל והולך במקום שנכנסים לארבע מערות של ארבע רוחותיה א"כ לא היה ראוי להשתמש ממטה וקוברי' אלא ודאי החצר היה שוה על שוה ודרך הקולם היו יורדין מן החצר למערה או מורדות היו מן החצר למערה: דעביד להו כמין נגר והא דקתני בסוף בזיזה המוכ' מת מושכב כדרכו ואמר בגמ' מושכב פרט ליושב לר' יוסי בר חנינא דהכא דוקא יושב ממעט ולא עומד: דעביד להו בקרן זוית וא"ת כיון שהוא מעמיק אמאי צריך שיעש' בקרן זוית יעשה ברוחב ה המער' או באורך המערה בין כוך לכוך באמה שביניהו' ויעמיק וי"ל לפי שהיה מקלקל כותל המערה והיה קרקע נופל והכוכין היו מתקלקלין. הואיל וזה הכוך שמעמיק הולך באותו צד שאר כוכין הולכין אבל בקרן זוית איכו כן: המוכר

אלא כמעני' הנ' במעמי' רב הונא בדיה דרב יהוש' אמ' ארב' מעד' לר"ש דעביד להו כי חרוחא והא דרב הונא בריה דרב יהוש' ברות' היא מבדי כל אמת' בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונ' כמה הויא להו חד סרי וחומש' כוכין ככה הוו תמני' בחד סרי וחומשא היכי משכח' לה אלא הא דר' הונ' ברי' דרב יהוש' ברות' היא ואי בעי' אימ' כדא' רב שיש' ברי' דרב' אידי כניפלי הכ' נמי בניפלי תנן התם המוצ' מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו

המוצא מת מושכב כדר' כו בפ' ב' דנזיר אמ' המולת פרט לנכוי ופ"ה פרט לידוע אם אח' מהן ידוע והשנים אינן יודעים וקשה לפי' דמדממעט מכוי משמע דנריע שפי אחד ידוע ושני' תחילה מגנים ידועים ואחד תחילה מדקממעט ליה וזה אינו דכך שוה זה כמו זה דכין שני' ידועי' ואחד תחילה בין אחד ידוע ושני' תחילה אין להן שכונת קברות ע' עד שיהו שלשתן ידועים או שלשתן תחילה כדאמר כנזיר ונראה לר' פרש

ומשני במעמיק לא יחפור כשוה לאחר אלא מלמט' יחפור לוקו שיהא אמה בינתיים כעין עלית ותחתית ומיהו • ג בכל המערה לא הי' מנריך ר"ש כן כמעמיק משו' דבכאן סמוך לאחר הוי הקרקע קשה שאינו חופר כלל לא למעלה ולא למטה' אבל במעמיק המערה שיש מכל צ' לד' כוכין ומפירות לא היה מצריך ר"ש לעשות כוכין למטה מן ה העליונ' פן תפול המערה יש' מפרשי כן ולא נהירא חדא דאין זה לשון קר' זוית ונעוך א"כ למה אינו עושה כמו כן בכל המער' כוכי' הרבה ע' תחת זה דה' מוקי' לה במעמי' וא"ת מפני שהוא נקוב לא אין כוך תחת כוך זה שבמקום הכותל כרחק כוך זה שבמקום הכותל הסמו' לפתח לא יגע של גביו

כוכין ראשונ' של מערה השנית הסמוך לה' אליב' דר"ש היכלך הכי מפרשי לה דעביד לה' כקרן זוית ממש מאחורי המער' ולא נגד פתח אלא בשני הזוית שכנגד הפתח אני הכוך בכותל זה ואני הכוך בכותל זה כזה והיינו ממין הפתח דקתני מתניתין כזה : ומקשינן והא קנגעי כוכין של זוית שני הכתלים והע להו באמה כוכין זה בתוך זה לכל זוית וזוית דהאיך כוך דבקרן מחבר כוך שמכאן שהוא אני אמה רחוק מן הקרן בסוף כותל מזרחי וכוך שבסו' כותל דרומי שאין בין כוך זה לכוך זה אלא חצי אמה על חצי אמה באלכסונ : ומשני במעמי' ולפיכך עושה אותם לשם שכל מה שנכנס הכוך שבקרן בקרקע מתרחק מן הכוכין שמכאן ומכאן הרבה אבל בכל המער' אי אפשר עוד שהרי יש כוכין שיהו נוגעים בכל צד כן כד' בעיני ועיקר : דאי לא תימא הכי אלא כל הכוכין שבמער' בשוה היא ואין זה גבוה מזה כלל א"כ ארבע מערות לר"ע היכי שכיד להו לכוכין של מערה מזרחית ושל מערה דרומית וה"ה לכל שתי המעורות הסמוכות זו לזו : והא קנגעי כוכין אהדדי כוך של מער' מזרחי' שבקרן דרומית מערבי' רחק חצי אמה מן הזוי' ככה הוא לכך כוך של מערה דרומית ואותו שבכותל מזרחי שהוא בקרן מזרחית צפונית כזה :

דכיון דאין זה רחוק מן הזוית אלא חצי אמה וזה שבא ארכו אינו רחוק מן הזוית אלא חצי אמה כמנא כל אחת נכנס כשל חבירו שלשה אמות ומחצה : רב הונא בריה דרב יהושע אמר מהכא לא תיפשוט דלעולם שוין הן ואינו מעמיק ואפילו הכי לא נגעי כוכין ארבע מערות בהדדי משום לעבידי בחרותא עשויין הכוכין של שתי המערות באלכסון כחריות של דקל כזה

כמה הויא להו הקרקע של כותלי שתי המערות שבהן יוצאין ח' כוכין כי חרותא ח' אמות על ח' אמות מרובעות הוי אותו קרקע באור' שני הכותלי' אחד שיתי ואחד ערב' דהוו להו שכשוכה מזונה אמות ושסה עשר חומשי' דהיינו חד סרי וחומשא היאך יתכן לצאת דרך אותו אלכסון ח' כוכין של שמונה אמות ושבעה אוירי' בינתים של שבע אמות הרי ט"ו אמה ואינו לא הוי אלא י"א אמה ורבע ברחק כיון דאורך הכוכין ארבע אמות כולן יוצאין ונוגעין באלכסון ויוצאין דרך שם : כרנהא היא ולא מתוקמא דר"ש אלא במעמיק והכי כמי במעמיק כדאמרן : ואיבעית אימא לא תיקו להנך ב' כוכין ולא לארבע מערות לר"ש במעמיק אלא כדאמר רב שישא כו' לקמן בשמעתין : הכא כמי כניפלי אותן וכין עושה אותן כוך אני אמה הריקנית ונלשון אחרון בתוך האמה הריקנית שבקרן זוית בשוה לכוך לאורך להיה שם כפלים וכיון דקבר הוא אינו מזיק כל כך לכוך גדול שבצידו שא שיהא משהו כותל בינתיי' ואתא ר"ש לאורויי דמנהג בונה קבר לעשות שם שני כוכין לנורך כפלים : ולר"ש כמי הכוכין שהן בתוך הארב' אמות של מערה השני קברי נפלים הן שאין ארכן אלא חצי אמה והילכ' אין כוכין הללו נכנסין לתוך ארכן : תנן התם בסוף מסכת נזיר המוצא מת תחילה שלא נודע עד עכשיו שהיה כאן מת אבל אם נודע שיש כאן מת ואח"כ מצא שנים אחרים תחילה שלא היו ידועין לא הוי שכונת קברות לקנות מקומן אלא נוטלן ואת תפוסתן עד שיהיו ג' ידועין או שלשה תחילה כדתני' בשלהי מסכ' נזיר והכי גמרי לה : מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו אם רוצה לעשות שם טהרות מפנהו למת משום דלא קנה מקומו כל זמן דלא הוו שלשה דאיכא למימר לא היה המקום הזה מקום קבורה אלא על ידי הדחק שהיה לא פנאי להוליכן לבית הקברות קברוהו לשם ומיהו כיון דמת הוא ולא הרוג ומושכב כדרכו נוטל גם

אב

את תפוסתו כדמפרש במסכת נזיר כמה שיעור תפיסה פי' [...] אר' בודק נוטל עפר תיחוח ועוף שלש טפחי' בקרקע בתולה נוטל הכל דחשיבי כרקב של מת ונפק' לן מדכת' ונשאתני ממצרים טול עמי כלומר מקרקע מצר' אבל אין הוי הרוג שמצאוהו מנודד לא קנה מקומו כלל [...] לתפיסה דאיכא למימר [...] נהרג ונפל וכן אם לא מושכב כדרכן איכא לספוקי בגוי ואין לו תפיסה וגם אם הוו [...] אין להם דין שכונ' קברות אלא נוטלן כולן משם כדדייקינן התם להך משנה המוצא [פ]רט למנוי כלומ' פרט לידוע אם אחד מהן ידוע ושנים תחיל' לא מיתני בשיפ' [...] שלשה הרי זו שכונת קברות את פרט להרוג [...] שמצאו מנודין אפילו הן ג' אין להן שכונת קברות דאיכא למימר כאן נהרגו ולא ניתנו לקבורה מושכב פרט ליושב כדרכו פרט לשראשו מונח לו בין ירכותיו דאיכא למימר גוי הוא הואיל ואין מושכב כדרך ישר' את א"כ אם ישר' הוא באקראי בעלמ' השליכוהו לשם עד שיהא להם פנאי ויטלוהו מכאן לקוברו בבית הקברות הילכך [א]ין להם לא תפוסה ולא שכונת קברות : מצא שלשה מתים מושכבים כדרכן זה בצד זה : אם יש בין הראשון לשליש' קרוב לד' אמות או קרוב לח' הרי זה שכונת קברות [ו]לא יטל' מכאן דקמ' מקומן דסביר' ליה להאי תנא תוכה של מערה ד' אמו' על ח' וסביר' ליה כמי שנ' מתי' נקברים בכותל דלא הוי רחבה אלא ארבע אמות כנגד ג' אמות לשלשה כוכין וב' טפחים בין כוך לכוך וטפח לזוית הרי ז' טפחים סך הכל ד' אמות ובכותל הארוך ח' אמות יקבנ' לפי חשבון זה ג' מתי' בו אמו' ושני אמו' הנותרו' הן שני' טפחים כא מהן י' טפחים לה' אוירות שבין שעת הכוכין טפחיים לכ' אויר ואויר נשארו טפחיים לזוית . והילכך כשמוצאן שלשה בתוך ארבע אמות איכא למימר זהו כותל קבר של מערה שכנגד הפתח והכי נמי איכא לספוקי בכותל הארוך אלא שעדיין לא נתמלאו כל הכוכין וכן אם מצא שלשה מפוזרין בתוך ח' אמרינן באורך המער' נקברו אלא שעדיין יש כאן שלשה כוכי' שנתמלאו עפר בשנפלה המערה ועדיין לא נקבר בהן מת אבל מכאן ו[אילך] רחוקין יותר משיעור [...] אין זה שכונת קברות אלא ע"י הדחק נקברו לשם ע"מ לפנותן היום ולמח' ולא קנו מקומן וגם אין צריך לבדוק יותר : הכא לא גרסי' כמלא המטה וקוברים : ובודק ממנו ולהלן כ' אמה היכא דמצא ג' בצ' אמרי' רוחב המערה הוא וכנגדו פתח החצר ויש עדיין מערה אחרת כנגדה חוץ לחצר והחצר בין שניהן 1
הילכך בודק ממקום שכלים גוף המתים לצד המערה כ' אמה כנגד ח' אמות אורך המערה ובודק בכתלים משני צדדין ואח"כ בודק שש אמות דחצר מפני המערות הפתוחות לה מכאן ומכאן לר"ש דהיינו כמו בדיקה כ' אמות כנגד החצר בשביל שתי המערות מכאן ומכאן וחוץ לחצר עדיין ח' אמות מפני מערה חיצונה שכנגד זו הרי כב' אמה ולקמן פריך אמאי לא קאמ' בוד' כב' אמה וה"ה דאיכא לספוקי הנך שלשה מתי' שבארבע אמות שמא זהו ארך המער' שקוברין בה ועדיין לא נתמלאת ונריך

תפוסתו שנים נוטלן ואת תפוסתן מצא שלשה אם יש ביניהן מארבע עד שמונ' הרי זו שכונת קברו' ובודק ממנו ולהלן עשרים אמה מצא אחד בסוף עשרים אמה בודק ממנו ולהלן עשרים אמה שרגלים

פרט לידוע דדוקא נמצא הוא דבעינן מושכב כדרכו פרט ליושב ושראשו מונח בין ירכותיו דאית לן למימ' דגוי הוא לא מותבינן ליה אבל ידוע שישראל הוא ב
בכל ענין שיהיה יש לו תפיסה ותימא לפירושו דמאי א
אשמעינ' אטו ש"ד דמושכב כדרכו ינרוס שיהיה לו ת
תפיסה כיון שידוע שהוא ישר' ועוד קשה דלא הוי דומיא דמת פרט להרוג ולא דומיא למת ומושכב כדרכו כו' וכר' לפרש פרט למנוי פרט לידוע ולא כידוע דקאמ' הת' אחד ידוע ושני' תחיל' דהכנ' ידוע שהוא נקבר שם ו
ולא שידוע שלשם קבורה נקבר אבל האי פרט למנוי היינו שידוע שלשם קבורה נקבר שם דיש לו שכונת קברו' ואסור לפנותו משם ואע"פ שהוא קבר יחידי כדתניא בפ' נגמר הדין קבר הידוע אסור לפנותו פנהו מקומו אסור בהנאה ר"שבא וכן פרי' בנזיר והא דאמר בנזיר דבעיא שלשתן ידועי' או תחילה פ"ה דהילכתא גמירי לה ואין נראה לר"י דלא שייך כאן הילכתא דהוי דבר שיש בו טעם דכשיש שני' לא הוי ידועי' ואחד ידוע לית לן למימר שלשם קבורה נותן שם כיון שהיו שם עדיין שני' שהרי כשנקבר זה לא היו אותן שנים ידועים וכן שנים ידועים ואחד תחילה אבל שלשתן ידועים או שאינן ב
ידועין שמא דמילתא דלשם קבורה הניחום שם :
מארבע אמות ועד ח פ"ה דסבירא ליה להאי תנא דתוכה של מער' ד' אמות על ח' וסבירא ליה כמי דג' מתים נקברין בכותל מערה דלא הוי אלא ד' אמות וקשה לר"י דלקמן דייק מכי אי רבנן הוה ליה למידק נמי דלא אתיא לא כמר ולא כמר דהא אין בין כוך לכוך ב
כשיעור שיש במשנתינו שהוא אמה בינתיים לכ"ע ומיהו איכא למימר דברייתא כר"ש דאמר הכל כפי הסלע ועוד הקשה ר"י דהך משנה דהמוציא מת איתא נמי ב
באהילות וקתני נמי התם בסיפא הבודק בודק אמה ומניח אמה ואי סבר האי תנא דליכא אלא ב' טפחים בין כוך לכוך אמאי מניח אמה ומיהו בלאו הכי נרי' טע' אמאי דקתני בתוספתא דאהילות דאיכא התם למאן דאמר ד"כ"ה בודק אמה ומניח שתים אמאי מניח שתים כיון שאין כי אם אמה בין כוך לכו' אבל ודאי קשה לפ"ה דאמר ר"ש כסמך רואין את האמצעיים כאלו אינן והשאר מ
מצטרפין מארבע אמות ועד ח' והיאך יצטרפו ל
לשיעור ד' אמות אי רואין לאמצעיים כאלו אינו א"כ הוי אמה בין כוך לכוך ואין להיות אלא שני טפחים דכיון דשלשתן בד' אמות ומפרש ר"ת דהנך שלשה דקתני הכא שנים מהן מרוחב המערה ואח' מאורך ויש בין כוך לכוך אמה כשיעור דמתני' וד' אמות היינו לשנים שברוחב שני אמות ואמה בינתיי' הרי ג' והשלישי ימצא בסוף אמה רביעית שני אמה מרוח' המער' וחצי אמה מארכ' בזוית והשת' אתי שפי' דכשמצאו רצופין משם רואין אמצעי' כאו אינן ליכ' אלא אמה בין כוך לכוך : **בודק** הימנו ולהלן כ' אמה רגילין היו להניח נגד מרגלותיו כלפי המערה ומיירי כשמצא ראשו לצד מערה ומרגלותיו הפוכין לצד אחרת דאית לן למימר ממערה אחרת הוא לפי' בוד' להלן כ' אמה : במאי

במאי אוקימתא כר"ש הלשון דהו' מאד דמשמ' דמשו' דאוקמ' כר"ש פרי' והל' פרי' מני אי ר"ש אי רבנן דלא אתיא כשום תנא ועוד דמגופה מצי למיפרך דכיון דקתני דהמערה ארבה ח א"כ עשרין ותרתין הויא :

וצריך נמי לבדוק כנגדן עד ד' אמות שיש מכאן עד כוכי האורך שכנגדו דשמא כנגד מתים הללו יש קברים אחרי' הקבורים בכותל שהוא ארוך ח' ועוד צריך לבדוק מלמעלה ומלמטה עשרים אמה דהיינו ארבעי' אמה דשמא יוצי'

וכגון שבדק באלכסונא פ"ה דאלכסון ד' על ו' הן כ' באלכסון של ה' על ה' ולא יתכן שהאיכד' על ו' תן האו' באלכסון של ד' על ד' כזה יהיה לו ד' אמות וח' חומשין ועוד כשאר נד למטה ב' אמות וכין הכל לא יהא החוט ארוך אלא ז' אמות ושלשה חומשים וכ"ש אם ילך החוט כיושר באלכסון מארבע על ו' שיהא פ פחות ועוד על כרח' אלכסון של ה' על ה' גדול יותר דהא כה' על ה' יש כ"ה אמות ו וכארבע על ו' יש כ"ד : והב'

שרגלים לדבר שאלו מתהילה כמצאו נוטלו ואת תפוסתו אמר מר מארב' ועד שמונה מני אי רבנן הא אמרי ארבע אמות על שש אי ר"ש הא אמר שש על שמונה לעולם ר"ש היא והאי תנא היא דתניא כמצאן רצופין ואין ביניהן בארבע אמות עד שמונה יש להן תפוסה ואין להן שכונת קברות רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש רואין את האמצעיים כאלו אינן והשאר מצטרפין מארבע אמות ועד שמונה במאי אוקימתא כר"ש אימא סיפא בודק הימנו ולהלן עשרים אמה מני אי ר"שמעון עשרין ותרתין הויין אי רבנן תמני סרי הויין לעולם רבנן היא וכגון דבדק באלכסונא ומדהא באלכסונא הא נמי באלכסונא עשרין ותרתי הויין חדא באלכסונא אמרינן תרי באלכסון לא אמרי' רב שישא בריה דרב אידי אמר לעולם ר"ש היא והב"ע

מערה שבמזרח החצר ויש עדיין מערה אחרת כנגדה במערב החצר אי נמי זוזי שבמערב החצר ויש עדיין מערה אחרת במזרח החצר ותנא לשון קבר נקט בדיקה עשרים אמה לאשמועי' דאור' שתי מערות וחצר לאהון [illegible] כ' אמה כדלקמן ומיעקר [illegible] וכדו' בדיקות כ' טו[illegible] כל בד דאיכא לספוקינהו [illegible] ירב והיכא דהוו לה הג [illegible] מפוזרין בח' אמות והיא ירב ידוע שבאורך המערה נקברו' ולא ברוחבה ואין צרי' לבדוק אלא כנגד הרבע [illegible] כותל המערה שיני' שבנגדו ולמעלה ולמטה כ' אמה דילמא מערה זו כמו זרה [illegible] ויש עדיין מערה אחרת במערבו או דילמא במערב החצר היא ויש עדיין אחרת במזרחו וכללא דמילתא כל היכא דמפסקא ליה חצר צרי' לבדוק מארבע רוחותיו לרבי שמעון: בודק ממנו ולהלן כ' דמי יימר דמכית הקברות זה הויא היא מער' שמא קבר אחר הוא וחצר אחר' של אדם אחר צריך לעשות גם לשם בדיקות דלעיל דכמו שיש כאן קבר אל עדיין יש כאן כהך שדה קברים אחרים שנכה : שרגלים לדבר אחרי שכבר כמנא בשדה זה שכונת קברות : שאילו מתחילה מנא קודם שמנא שלשה מתים הללו דליכא השתא רגלי' לדבר היה נוטלו ואת תפוסתו כדאמרן המוצא מת כו' נוטלו את תופסתו אבל עכשיו שמנאה לבסוף חשיכן ל להוא יחידי שכונת קברות אלא שעדיין לא נקבר בההיא מערה יותר : לעולם ר"ש היא דאמר אורך מערה ח' והאי דאמר רחבה ד' תרי תנאי אליבא דר' שמעון והאי תנא דהך ברייתא אליבא דר"ש : יש להן תפוסה מאחר שמכאן מתי' ולא הרוגים וגם מושכבין כדרכן והיינו ההו' תנא דלעיל ואליבא דר"ש אתיא : משום ר"ש כו' ר"ש סתם היינו ר"ש בן יוחי : כאילו איכו ושעתא מפ' לקמן בשמעתין : כ"ב הווין שתי מערות של ח' ח' ושם דחצר הרי כ"ב : ואי רבנן תוקי להך סיפא אע"ג דרישא ודאי לא אתיא כרבנן דאמרי במתני' ארך מערה ו' : תמני סרי הויין יב דשני מערות וו' דחצר : לעולם הך סיפא דרבנן היא ורישא ר"ש וסיפא רבנן : ה"ג וכגון דבדק באלכסונא וכן כתב בר[illegible]ח כלומר שכבר מער' דאשוכה באלכסון כי המערה הויא לרבנן ו' על ד' וכשמצא שלשה מתים ורוצה לבדוק לפני[illegible] המערה שיש כהן כוכין מכאן ומכאן באורך ד' אמות והן מסודרין בכותל שאורכו ו' כמצא מקו' הכוכין בתוך כותל המערה ארב' אמו' על ו' אותן כדק באלכסון כדי שימצא יפה את המתים שאם זה נמשך לפנים מזה או האחד מן המתים קצר והאחד ארוך הרי נקל למצוא כולן באלכסון ואלכסון של ארבע אמות על ו' הרי ח' אמה כיצד ו' על ו' הוי ח' אמות וב' חומשין ה' על ה' הוי אלכסונן אמתים וה"ה לד' אמות על שש הוי אלכסון אמת"ם דמאי שנא ה' על ה' מארבע אמו' על ו' אידי ואידי חד שעור' הוא הילכך שניהן שוה : ואידך מערה לא תבדק באלכסון כדלקמן הרי כ' אמה בכלל המערה אין צריך לבדוק שאין קוברין אלא בכותלים וכספרים כתב כדאמר רב הונא באלכסונא דאמר לעיל כי חרותא ה"כ כו' וקשיא לי בה טובא חדא דהתם דרב הונא בריה דרב יהושע הוא ולא היה קרי ליה תלמוד' רב הונא סתם ועוד לא הזכיר למעלה לשון אלכסון אלא חרותא והתלמוד אין דרך לשנות את הלשון ועוד מה ראייה הביא משם הלא אין דומה מדידת אלכסון לכוכין דעבידה כי חרותא כרחוק מזרח ממערב ועוד הא אוקימנא דכרותא הוא ואמאי מייתי ראייה מכרותא ואנ' אני שיבוש הוא אלא משום דאמרן לעיל גבי מילתא דרב הונא בריה דרב יהושע כדאמר רב שישא בריה דרב אידי בכפילי ה"כ כו' לכך טעו וכתבו גם כאן אבל דברי רב שישא בריה דרב אידי כדאמר רב הונא כו' ושיבוש הוא : ומקשינן אי הכי כיון דמצרכת ליה לבדוק באלכסון גם מערה שנייה שחוץ לחצר יבדוק באלכסון והוו להו אכתי כ"ש ומשני חדא באלכסונא הוא דמחייבין ליה אבל לא החמירו כל כך לבדוק גם השנית באלכסו' מאחר דבראשונה לא מצא פלוס : רב שישא בריה דרב אידי אמר הך סיפא ר"שמעון וכגון דהני שלשה מתים הוו בכפלי ומערה של כפלים ארבע שש ומערה השנית ח' אמה הרי כ' אמה : ומקשי'

והכ"ע כניפלי ומדהא כניפלי הא נמי בניפלי תמני סרי הוין חד בניפלי אמרינן ר' תרתי בניפלי לא אמרינן ורמי דרבנן אדרבנן ורמי דר"ש אדר"ש דתני' כרם הנטו' על פחו' מד' אמו' ר"ש או' אינו כרם וחכמי' אומרי' הרי זה כרם ורואי' ארץ האמצעי' כאלו אינן קשי' דרבנן אדרבנן וקשיא דרבי שמעון אדר' שמעו' דרבי שמעון אדר' שמעון לא קשיא הת' לא נטעי אינשי ארע' ליעק' הכא זימנין דמיתרמ' לי' בין השמשו' ומיקרי ומנחי' דרבנן אדרבנן נמי לא קשי' הכ' כיון דמינול לא מיקרי קבר תתם מימר אמ' הי מינייהו דשפי' שפי' ודלא שפיר ליהוי לציבי :

ולקברי' מדה' כניפלי כו' והנ' להו יחד: תרי כניפלי לא אמרי דרבנן באמת לכפלים : ורמי דרבנן כו' דלעיל לית להו דרבנן ולרבי שמעון אית ליה רואין וגבי כרם איפכא אמרינן להו : מיקרי ומנח ליה בין סלד המתי' הנקברים בקדרן ולסד' איפכייב ושמ' בינים או סכח : לא כשפי אנשים אדעתא למעיקר מבנאתיי' הילכך לשם כרם נטוע הכל וכיון דלא נטע כשיעורו לא שויב כרם . אדעת' לבוא לחזור ולפנותו מכאן הילכך לגמרי נקברו מקבין על ידסק ואקר אי כפלה וכיון דאין זה מקומן לא חשבינן שכונה קבורה : כרם עביד איניש דנטע יותר מכשיעור דקסבר דששי' שפי' ודלא ספר ליהון לניכי הנטיעה שתקלוט ונתגלית תיסאר ואותה שלא נתגלית אעקור ויהיה לעצים לשריפה :

הבא במאי עסיקינן כניפולי אין לפרש דלא חששו לבדוק במער' שנייה אלא עד כ' דלא החמירו כולי האי לבדוק למערת הכפלים מדפריך בתר הכי מ מדהך כניפלי הנך נמי כניפלי משמע דאותו שמנ' מוקמי כניפלי וק' דהא קתני מארב' אמות ועד ח' ומערת כפלי' איכ' שא ו'וכ"ל דאע"ג דרישא איירי בגדולי' מ"מ הא דקתני ובודק ממנו ולהלן כ' איירי כניפלי ולא קאי ארישא :

הדרן עלך המוכר פירות

הדרן עלך המוכר פירות

הדרן עלך המוכר פירות

האומר

לחברו בית כור עפר אני מוכר לך היו שם נקעי' עמוקי' י' טפחים או סלעי' גבוהין עשר' טפחים אינן נמדדין עמה פחו' מכאן נמדדין עמה ואם אמר לו כבית כור עפר אפילו היו שם נקעין עמוקים יותר מעשרה טפחי' או סלעים גבוהין יותר מעשרה טפחים הרי אלו נמדדין עמה : גמ'

האומר לחבירו כשיעור בית כור עפר אני מוכר לך דהיינו לפי חשבון שאתים כחצר המשכן דהיינו מאה על חמשים ומכאן נא וחשוב לבית כור ט"ו פעמים מאה על כ' שבית כור הוא חומר והוא עשרה איפות שנ' כי עשרת הבתים חומר וכתב האיפה והבת תוכן אחד לה' שהאיפה שלשה סאין כמנא בית כור ל' סאין ולאו מקום הראוי לזרוע כור תבואה קאמר אלא לפי חשבון ששיערו חכמים כדפירשנא הכה והוא כריבוע מאתים וששים וחצי טפח על מאתים וששים וחצי טפח ועוד דבר מועט כך פי' רש"י בפרק האומ' בקדושי' : בית כור עפר כלומר הראוי לזריעה אבל אם לא אמ' עפר אפי' כולה סלעים הגיעו דשמא לבנות בית או למיטעה בה פרי וכין ליה ויד לוקח על התחתונה ונראה בעיני דבית כור קרקע אני מוכר אפילו כולו סלעים הגיעו : נקעים בקעים חריצי' ובעיני' : אין נמדדין עמה אלא נותן לו בית כור שלם מקרקע אלך דכיון דעמוקין או גבוהין עשרה וכנון שרחבין ארבע על ארבע דהוו מקום חשוב כפני עצמן אפילו לענין רשו' היחיד דשבת אין דעתו של אדם לקנות שדה אחד ויהיה לו טורח בשתי שדות לחרוש ולזרוע בפני מקומו למעלה ולמט' כדמפר' בגמ' : פחות מיכן בגובה או בעומק נמדדין עמה דאין שדה בלאו טרשי' ונקעי' פורתא ובטילי להו ובגמ' מפרש דעד ד' קבין בטילי בבית כור אבל טפי לא : בבית כור משמע כמות שהיא בין סלעים בין עפר דהכי משמע כבית כור עפר ולא בית כור עפר ממש : אפי' היו שם נקעים עמוקים כו' נמדדין עמה דלהכי אהכי בבית כור לטפויי הכי ומיהו אי הוי יותר' מד' קבין אין הלוקח מקבל דלהכי אהני מאי דא"ל עפר דראוי לחרישה וזריעה בענן כן נראה בעיני : גמ'

בית כור עפר כרא' דנקט עפר לרבותא דאפי' הכי פחות מי' טפחי' נמדדי' עמה ולא כמו שפי' הקו' דאי לא א"ל עפ' אלא בית כור סתם אפי' כולן סלעי' הגיעו: המקדיש שדהו פי' הקו' דלא גרסינ' בשנת היובל דבשנת היובל עצמה פליגי רב ושמואל בפ' אין מקדישין ומיהו ברוב ספרים גרסינן התם כסדר המשנה בשנת היובל וי"ל דבשנת היובל מ משמע שפי' שנה שא' היובל ולא שנת חמישים ממש מדלא קתני בשנת היובל עצמה בדקאמ' בפלוגת' דרב ושמוא' ואע"ג דכתב בשנת היובל יקדיש השדה וגומ' והתם ע"כ בשנת היובל עצמה ים לחלק דלשון תורה לחוד דקר' לאו אורחיה לכתוב עצמה והתם נמי יליף רב מדכתיב ואם משנת היובל ושנת היובל בכלל ופריך לי' שמו' א' מי כתי' בשנ' היובל : אין

נמ׳ תנן התם המקדיש שדהו בשעת היובל נותן לבית זרע חומר שעורי׳ חמשים שקל כסף היו שם נקעי׳ עמוקי׳ עשרה טפחי׳ או סלעים גבוהין עשרה טפחים אין נמדדין עמה פחות מכאן נמדדי׳ עמה ואמאי לקדשו באנפי נפשי׳ וכי תימא כיון דלא הוי בית כור לא קדשי והא תני׳ שדה מה ת״ל לפי שנא׳ זרע חומ׳ שעורי׳ בחמשי׳ שקל כסף ואי׳ אלא שהקדיש בעניין הזה מנין לרבות לחך וחצי לחך סאה וחצי סאה הרקב והצי תרק׳ תלמו׳ לומ׳ שדה מ״מ אמ׳ רב עוקבא בר הבא הכא בנקעים בלאי׳ מי׳ עסקינן דלאו בני זריעה נינהו דיק׳ נמי דקתני דומיא דסלעים שמ״ע מינה אי הכי אפילו פחות מכאן נמי הנך הוו נגאני דארעא מיקרו שדרא דארעא מיקרו הכא מאי אמר רב פפא אע״פ שאין מלאין מים מ״מ אין

אין נמדדין עמה לפי חשבון הכתוב בפר׳ וליכ׳ למימ׳ אין נמדדין עמה דלא קדשי דה׳ תנן בשלהי המוכר את הבית המקדיש את השדה הקדיש את כולו אפי׳ בור וגת כ״ש סלעים ונקעים כפ״ה ועוד דא״כ מאי הוה פריך בתר הכי והתניא שדה כו׳ הא ודאי קדשי לפי שמקדישו בפירוש אבל הכא שאין מקדיש בפירוש לא קדשי כלל׳ : דאמאי ליקדישו באפי נפשייהו פ״ה המקדיש שתי שדות שיכול לפדו׳ זה בלא זה ואין נר׳ לר״י דא״כ אפי׳ בשדה אחד יכול לפדות חציו לפי חשבון בית זרע חומר שעורי׳ דבשדה אחוזה אמר בפרק קמא דקידושין דלכ״ע פודה ומגאל לחצאין ולא פליגי התם ר״ש ורבנן אלא בשדה מקנה ולא כמו שפ״ה בפר׳ המקדי׳ שדהו דפליג בשד׳ אחוז׳ ונרא׳ לר״י דה״פ וליקדשו באפי נפשייהו כלומ׳ היכי אמרה דלפי שהן נחשבין בפני עצמ׳ אין נמדדים עמה ליקדשו עכ״פ דהן נחשבים באפי נפשייהו : אי הכי אפי׳ פחו׳ מכאן נמי לשון א״י הכי מגומגם דמשמע דאי לאו דמוקמינ׳ בנקעין מלאי׳ מים הוה אתי שפיר והא מסלעים לעולם איכ׳ למיפר׳ שאינן ראויין לזריעה דהשתא נמי פריך מינייהו מדאיצטרך לשנויי שידרי דארעא מיקרי ומיהו בכמה מקומו מצי למימר וליטעמיך ולא קאמר ועוד אומר ר״י דמעיקרא לא ס״ד דבעינ׳ שיהא ראוי לזריעה אלא אפילו לא יהא ראוי לזריעה קדושה לפי חשבון בית זרע חומר שעורים ומשום הכי הוה אתי שפיר דפחות מכאן זהוי הכל שדה אחת וגובהן עשרה או עמוקין חשובין בפני עצמן אבל השת׳ דקאמר דבעינן ראוי לזריעה אפי׳ פחות מכאן נמי : כי

נמ׳ המקדי׳ שדהו בשע׳ היובל לזמן שהיובל נוהג ואילו בזמן שאין היובל נוהג תנן בערכי׳ דבשדה בשוין כדתנן המקדיש שדהו בשעה שאין היובל נוהג או׳ לו את׳ פתח ראשון כו׳ ובמקדיש שדה אחוזתו בתחיל׳ היובל מיירי ולא גרסי׳ בשנת היובל דפלוגתא דאמוראי היא בערכין במקדיש שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר כו׳ : נותן לבית זרע קרקע הראוי לזריעה חמשים שקל כסף כדכתב ואם משדה אחוזתו יקדיש איש לה׳ והיה ערכך לפי זרעו זרע חומר שעורים וגומר והיינו בית כור : אין נמדדין עמה לפדות לפי חשבון הכתוב בפרש׳ דאיכא שדה בפני עצמן וכיון דלא הוה שדה זרע כדלקמן דמוקמינן לה בנקעי׳ מלאים מים אין נפדין אלא בשוויה ובתורת הכנים מפיק להו מקראי ואם משנ׳ היובל יקדי׳ שדהו מה תלמוד מניין אתה אומר היו שם נקעי׳ עמוקי׳ כו׳ שאין נמדדין עמה ת״ל שדהו וליכא למימר אין נמדדי׳ עמה דלא קדשי כלל דהתנן בשלהי המוכר את הבית המקדי׳ את השדה הקדי׳ את כולן אפילו בור וגת וכ״ש נקעים וס׳עים פחות מיכן נמדדין עמה וכפקא לן בתורת כהנים ואם אחר היובל יקדיש שדהו מה ת״ל מניין אתה אומר היו שם נקעים עמוקים פחות מעשרה או סלעים גבוהי׳ פחות מי׳ טפחי׳ הרי אילו נמדדין עמה ת״ל שדהו : נמדדין עמה לפדו׳ לחשבון ס״ע ופונדיון לבית כור לשנה : ואמאי אין נמדדין ליפדות לפי חשבון ליקדשו באפי׳ נפשייהו כלומר אם אין רוצה למודדן עמה לפי שהן שדה חשוב בפני עצמן ויכול ליפדות כל אחד ואחד בפני עצמו כמקדיש שתי שדות שיכול לפדות זה בלא זה ליקדשו מיהא באפי נפשייהו שכשירצה יפדה אותן הנקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בנ׳ שקל כסף כדין שדה אחוזה ואמאי ק תני אין נמדדין דמשמע כלל אינו בקדושת תור׳ שדה אחוזה אלא קדושת דמים ליפדות בשויהון : וכ״ת כיון דלא הוי בית כור אותן הנקעים לא קדישי בפני עצמן בתורת שדה אחוזה אלא ליפדות בשויהו כשדה מקנה ומשום דגבי שדה אחוזה זרע חומר שעורים כתב : והתניא בתורת כהנים גבי שדה אחוזה דכתב ואם גאול יגאל את השדה המקדיש אותו שדה מה ת״ל שיכול אין לי אלא המקדי׳ בית כור שנואל כעניין הזה הקדיש בית לתך בית סאה בית קב מניין ת״ל שדה מ״מ הכי מיתניא בתורת כהנים : דלאו בני זריעה נינהו ולא קריגא להו בית זרע הילכך אין נמדדין עמה אלא ליפדות בשויהו : אי הכי כיון דטעמא משום דאינן בני זריעה אפילו פחות מי׳ נמי לא יהו נמדדין עמה : נגאני דארעא ביקועי הקרקע ואין להם שם בפני עצמן וכיון דעיקר השדה ראוי לזריעה הרי כל השדה נקרא בית זרע דהנהו נגאני בטילי לגבי שדה : שידרי צבסושית שאי אפשר לקרקע להילקט במלקט ורהטני שלא יהו בה ביקועים וגבשושית כנאני לנקעים קאי ושידרי קאי אסלעים: הכא מאי נקעים עמוקים עשרה דמתני׳ גבי מכירה דקתני אין נמדדין עמה מי מיירי במי במי בנקעים מלאין מים דומיא דסלעים והילכך לא הוו בכלל בית כור עפר אבל אי הוו ראויין לזריעה נמדדין עמה כדאמרן גבי הקדש או דילמא לא דמי מכירה להקדש דאין [illegible] דלקמן : אין

אין אדם רוצה הלוקח וגם המוכר יודע היה שלדעת כן קונה הלוקח הילכך עליה דמוכר רמיא לגלויי שימכור לו בשני מקומות וכיון דלא פירש לא מקבל לוקח: בשני מקומות בשני שדות דאיכא טורח מרובה בחר ישה וזריעה וקצירה בשני שדות יותר משדה אחד גדול כיחד: אפחות מכן כלומר משום סיפא דקתני פחות מכן נמדדין עמה תנא ריש' נקעים וסלעים דלאו בני זריעה נינהו לאשמועינן דהיכא דהוו פחות אע"ג דלאו בני זריעה נינהו נמדדי' עמה ומיהו

רישא דקתני דומיא דסלעים הוא הדין נמי אי לא הוו דומיא דסלעים אין נמדדין עמה כיון דהוי מקום חשוב בפני עצמו דאין אדם רוצה כו' ועדי קתני דאמרן לעיל דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים אפי' קדייקא דומי' דסלעים דלאו הכי גבי מכיר בעל כרחנו יש דומי' דסלעי' קתני באין ראוים לזריעה ולא אתו נחקים לתר' ה"ה בראוים לזריעה והא דנקט באין ראוין לזריעה דומיא דסלעים משום סיפא נקט לה מדומיא דסלעים קתני:

אין אדם רוצה שיתן מעותיו במקו' אחד ויראו לו בשנים ושלשה מקומו' מתקיף לה רבינא והא דומיא דסלעים קתני מה סלעים דלאו בני זריעה נינהו אף הכא נמי דלאו בני זריעה נינהו כי קתני דומיא דסלעים אפחות מכאן: פחות מכאן נמדדין עמה אמר ר' יצחק מרש' שאמרו בית ארבעת קבין אמ' רב עוקבא בר חמא והוא שמובלעין בחמשת קבין רב חייא בר אבא א"ר יוחנן והוא שמובלעין ברובה של שדה בעי רב חייא בר אבא רוכן במעוטה ומעוטן ברובה מהו תיקו בעי רבי ירמיה כשו' מהו כשור' מהו איצטריני' מהו דר' עקלתו' מהו תיקו תאנא אם

כי קתני נמי דומי' דסלעי' אפחות מכאן אע"פ שדוחק עצמו לומר כאן אפחו' מכאן מ"מ שפיר קאמר לעיל דיקא נמי דמשמע שפי דאגבוהים עשרה קתני דומי' דסלעים דהא ברישא הוא דקתני סלעים ונקעים: אם

ויש אומרים במתניתין פחות מיכן נמדדין עמה וה"ה לנקעים מלאים מים דלא חזו לזריעה: ה"מ דנמדד כגון דלא הוה בית ארבעת קבין בין כולן כי מצרפת להו בההוא בית כור וה"ה לנקיים כחני כור: אבל טפי מד' קבין לא עקרה את בית כור עפר אתני ליה מוכר ללוקח וכולי האי לא מחיל איניש: והוא שמובלעין הנהו ארבע קבין בה קבין שמפוזרין בכל חמשת קבין וכ"ש אם מפוזרין יותר כגון בששה או בז' קבין דבטילי אבל אם אינן מפוזרין בד' קבין ומחזה: כמו שמכונסין דמו ולא בטילי ואין נמדדין עמה דכאלו אחד רחבה ד' קבין דמיודווקא ד' קבין פחות מד' קבין כיון דאין גבוהין עשר אפילו הוו סלע אחת נמדדין עמה: רבי חייא בר אבא רבי יוחנן אפי' מובלעין בטפי מה' קבין כרצופין דמו ואין נמדדין עמה וכ"ש בה' קבין ואין נמדדין עמה ויהיו המובלעין ברובה של שדה כגון דבית כור הוי ל' סאין ורובן הוי ט"ו סאין וד' קבין הייני ט' רבעים רבעי הקב וד' קבין המובלעין ברובה של שדה היינו רובע לכל סאה אבל ביותר מרובע לסאה חשיבי כמכונסין ולא ואין נמדדין עמה: בעי ר' חייא בר אבא בהך מילתא דרבי יוחנן דאמר והוא שמובלעים ברובה של שדה פשיט' דאם מפוזרין כל הארבע קבין בכל רובע של בית כור בשוה כגון רובע לסאה ט' רבעין לט' סאין דבטל אלא הכי עיא לי אם רובן של ד' קבין דהיינו ט' רבעין בז' סאין ומיעוטן של ארבע דהיינו ז' רבעין מפוזרים ברובה וכ הסדה הוא ט' סאין דהיינו ז' רבעים בט' סאין: מהו מי אמרינן כיון דרובן של ארבע קבין מכונסין הן ואין מפוזרין כראוי משום דהוו תשע רבעין בז' סאין ולפי' חשבונו של רבי יוחנן רובע לכל סאה בענן כמי שכל הארבע קבין אין מפוזרין כראוי דמי ואין נמדדין עמה או דילמא כיון דכין כל הארבע קבין מפוזרים ברוב כל השדה דהיינו ט"ו ד רבעין כ"ו סאין שפיר דמי ולא קפיד רבי יוחנן אלא שיהו כל הארבע קבין מובלעין ברובה של שדה ולא אתא למעוטי אלא היכא דכולן במיעוט שדה דהוו כולן רצופין יותר מדאי אבל אם רובם של ד' קבין רצופין ומעוטן מפוזרין יפה וכגון שכין כולן תופסין רוב השדה שפיר דמי ונמדדין עמה כן נראה בעיני ועיקר ה"ג רובה במיעוטה ומיעוטן ברובה מהו תיקו ואדא בעיא היא: כשיר מהו אם היו מובלעין ברובה של שדה ולא בריבוע בעין חנוכא דהתם ודאי שפיר מיזדרע ביניתייהו שיתי וערב וכשיגיע אצל הסלע יגביה מחרישתו מעט עד שיעבר הסלע ויחזור ויחרוש שעשויין כאגעדה דלא מיזדרע ביניתייהו כל כך כזה: ואת"ל דהכא נמדדין עמה כשורה מהו דכל כנגד השורה איכו יכול לחרוש השדה וכל חרישות בעב' שיתי וערב כשורה כזה ומיהו עי' הדחק יכול לחרוש: ואת"ל דכשורה נמדדין עמה: איצטדין דלא מיזדרע שפיר כמו שורה מהו אם ברובה של שדה מפוזרין כעין קרני שור האיצטדין כזה: וכן כולן אמרון לא מיזדרע שפיר כראשון: עקלתון כזה:

תנא אם היה סלע יחידי כו' אמתני' קיימי' ברייתא דקתני פחות מיכן נמדדין עמה וקתני עלה שאם היה סלע יחידי חוץ מן השדה סמוך לשדה ובא לו המוכר להתחיל למדוד משם אפילו אי הוי ההוא סלע כל שהו דהוי כמוך מי' טפחים הרבה הרבה וקצר מד' טפחים אפי' הכי אין נמדדים עמה דלא בטיל לגבי שדה אלא היכא דכי מובלע בתוך השדה אבל בשהוא חוץ מן השדה לא בטיל לגבי שדה: ולא

אם היה סלע יחידי אפילו כ״ש אין נמדד עמה ואם היה סמוך למצר אפילו כל שהו אין נמדד עמה בעי רב פפא מופסק עפר בנתים מהו תיקו בעי רב אשי עפר מלמטה וצונמא מלמעל׳ עפר מלמעל׳ וצונמ׳ מלמט׳ מהו תיקו: מתני׳ בית כור עפר אני מוכ׳ לך מד׳ בחב׳ פיח׳ כל שהו יחזיר אם אמר הן חסר הן יתיר אפי׳ פיח׳ רובע לסאה או הותיר רובע לסא׳ תניעו יות׳ מכאן יעשה חשבון כמה הוא מחזיר לו מעות ואם רצה מחזיר לו קרקע ולמה אמרו מחזיר לו מעו׳ לייפות כוחו של מוכר שאם

אם היה סלע יחידי אפי׳ כל שהו כו׳ פירש ר״ת סלע יחידי הייני שיש לו שם לוי סלע פלוני הילכך אפי׳ הוי כל שהו ואפי׳ באמצע השדה אין נמדד עמה ועוד אומר ר״ת דגר׳ שיש לו בית רובע והכי איתא כ בירושלמי וקאי אהא דאמרי׳ לעיל טרשין שאמרו כו׳ ארבע קבין והוא שמובלעין בפחות מחמשה קבין משמע בפחות מארבע אפי׳ מובלעי׳ בפחות מחמשה נמדד עמה והשתא קאמר דאם היה סלע יחיד שהכל סלע אחד אפילו ל לא יהא גדול אלא בית רובע דליכא ד׳ קבין ואין אחרים כמו שיהו משלימין לארבע קבין אפי׳ הכי אין נמדד עמה : פחות

ולא מכעיא אי הוו יחידי ממש אלא אפי׳ אי הוי בתוך השדה שלא שסמוך למצר אפי׳ כל שהו אין נמדד עמה את היכ׳ דהוי מובל׳ באמצע שדה הוא דמיקרי שידר׳ דאדע׳ וכטיליכן כר׳ כעיני ועיקר ורבותי מפרשי׳ דאדר׳ יצחק קאי דאוקי׳ לפחות : מיכן דמתניתי׳ כדהוו ארבע קבין דכטילי ואוקימנ׳ במפוזרים כה׳ קבין אי נמי כרוב שדה ומשום הכי כטילי אבל ב במכונסין לא כטילי וקשה ה״מ בכמוכין ומעשר וגבוהין יותר משלשה אבל במוכין פחות משלשה לא בעינן מ מפוזרין והשתא אתי׳ בריית למימר דאי הוו הכנן ארבע קבין סלע אחד אבל שהן אין נמדדין כלומ׳ אע״ג דאי נבוהין שלשה לא בטילי ולא נהירא לי האי פירושא בלל דמ״ש סלע יחידי מסלעים הרבה מכונסים הא כיון ד דמכונסים כסלע אחד דמו

ועוד מכיין לכו שיש אילנות בכל פחות מי׳ כין נבוה שלשה לפחות מג׳ וכלל כלל אין לייסב אלא כמו שפי׳ : מופסק כל שהוא בנתיים כגון פחות מג׳ כין ההוא סלע קטן למיצר מי חשבי׳ ליה בסמוך למיצר או לא ויהיה נמדד עמה : בעי רב אשי את״ל הפסק עפר בינתיים הוי הפסק אבל אם יש הפסק עפר מלמטה ואותה צונמא למעלה סמוך למיצר א היכי איפכא עפר מעט מלמעלה ולא נבוה ג׳ בעומק המחרישה וצונמא מלמטה מי אזלינן בתר עפר ונמדדין א דילמא צונמא עיקר ואין נמדדין : מתני׳ בית כור עפר אני מוכר לך מידה בחבל כלומר בנימוס אני מוכר לך שדה שיש בו בית כור עפר כמו שמודדין במידת החבל לא פחות ולא יותר: פיחת כל שהו שלא היה שדה באותו בית כור ש״ס יחזיר המוכר כפי הפחת והמקח קיים ואע״ג דאמר רבא בפ׳ המוכר הספינה כל דבר שבמדה ובמשקל ו ושבמנין אפי׳ פחות מכדי אונאה חוזר ומוכח התם דמקח טעות הוי ה״מ במטלטלין אבל במקרקע לא שייך בהו חזרה דקים להו לרבנן דניחא ליה ללוקח לקנות מה שימצא לפי המדה הן חסר והן יתר ומוכר נמי הכי קא׳ ל׳ בית כור עפר אני מוכר לך לפי מידת החבל ואם יחסר אנכה ואם יותר תחזיר לי ואע״ג דאין אונאה לקרקעות ה״מ בשימכור לו ביוקר יותר משוויה אבל היכא דמטעין זה את זה במידה צריך לנכות מן הדמים : הותיר קרקע כל שהוא על בית כור יחזיר למוכר ולקמיה מפרש דאם שירבה מוכר יחזיר לו לוקח קרקע או מעות: ואם אמר לו מוכר ללוקח בשעת מכירה בית כור עפר אני מוכר לך ככך וכך הן חסר והן יתר ולא אמ׳ לו מדה בחבל דאילו היכא דא׳ תרווייהו מדה בחבל הן חסר והן יתר פלוגת׳ דכן כנס היא לקמיה: אפי׳ פיחת רובע הקב לבית סאה דהיינו ל׳ רבעי׳ לבית כור שהן ז׳ קבין ומחצה או הותיר רובע לכל סאה הגיעו דכהכי הוי מחילה דכיון דא״ל בית כור האי דקאמר הן חסר הן יתר חסר או יתר מעט על בית כור קאמר אבל טובא לא דא״כ אמאי קאמר בית כור וכגמ׳ בעי היכא דא״ל בית כור עפר סתמא ולא אמר לא מדה בחבל ולא הן חסר הן יתר מאי והאי דקאמר אפילו פחת רובע לסאה ולא קאמר אפי׳ פחת ז׳ קבין ומחצה לכור לאשמועינן אתא דאפילו במכיר מועט כגון בית סאה אני מוכר לך הן חסר הן יתר ואיכא חסר רובע או יותר רובע הגיעו דאע״ג דפליגי אמוראי כגמ׳ גבי שני כורין דאיכא למ״ד דאי איכא רובע לכל סאה דהיי׳ להו בין הכל יותר מט׳ קבין לא הויא מחילה בפחות מכור כולהו מודו שהמחילה הולכית לפי החשבון רובע לכל סאה : יתר מיכן יתר מרובע לכל סאה אם הותר : יעשה חשבון יחשב את כל היתר על שני׳ כור ואפי׳ הרבעי׳ שאמן בדמסיק לקמן במתניתי׳ ויחשב כמה הותיר וכמה שוין לפי חשבון שמכר את הבית כור וכגון שלא הוזלו קרקעות שאם הוזלו לא נכפה את הלוקח לקנו׳ בשער היוקר גם אם הוקרו יכול לטעון איני רוצה לקנות ביוקר כל כך כדמפרש בגמ׳ אבל אי כדקיימי קיימי צריך הלוקח ליתן כרצון המוכר שאם רצה מוכר יחזיר לו לוקח מעות ד׳ דתקנת חכמים היא זו דמה יעשה המוכר מקרקע מועט כפני עצמו שאיכו חשוב שדה הילכך כופין את הלוקח ליקח דזה נהנה וזה איכו חסר או אם רצה מוכ׳ יחזי׳ לו לוקח הקרק׳ בעין שהרי מן הדין הוא דמחזי׳ לו קרק׳ שהרי לא קנה לוק׳ אלא בית כור שהרי מה שאמרו להחזיר לו לוקח למוכר מעות המותר לא מן הדין אלא תקנת חכמים לייפות כוחו של מוכר שלא יהא כפסד אותו מיעוט קרקע דלא חזי ליה האי פורתא והאי יעשה חשבון אהותיר יתר מיכן קאי אבל פחות יתר מרובע לא שייך שום עשיית חשבון אלא ינכה לו מן הדמים דכיון דליכא כהאי שדה שפי ליכא למיוכיה ליתן לו משדה אחד :

שאם שייר בשדה בית תשעה קבין ובגינה בית חצי קב וכדברי ר' עקיבא בית רובע מחזיר לו את הקרקע ולא את הרובע בלבד הוא מחזי' אלא את כל המותר : גמ' אבעי' להו בית כור סתמא מאי ת"ש בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פיחת כל שהו ינכה יתר כל שהו יחזי' הא סתם כהן חסר הן יתר דמי אימא סיפא ואם אמר לו הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו הא סתמא כמדה בחבל דמי אלא מיהא ליכא למשמע מינה ת"ש בית כור עפר אני מוכר לך כבית כו' עפר אני מוכר לך

הן חסר הן יתר אני מוכר לך אפי' פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסא' הגיעו אלמא סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי התם פרושי קא מפרש איזהו בית כור שהיא כבית כור כגון דא"ל הן חסר הן יתר מתקיף לה רב אשי אם כן אני מוכר לך אני מוכר לך למה לי אלא

ה"נ בסדר הלשנה שאם שייר בשדה ט' קבין כו' כלומר הא דמחייבין ללוקח ליתן מעות המותר למוכר יפוי כח דמוכר הוא משום דלא חזי ליה האי קרקע בפני עצמו אפילו הוה בהאי מותר שיעור שדה כגון שמשייר בהאי בית כור קב ומחצה יתר על ט' קבין ומחצה דהוו להו כבר הכל ט' קבין או מחזיר לו את הקרקע ולא מעות דהשתא חזי ליה האי קרקע דקיימא לן בפר' קמא דמכילתין דשדה שיעור כט' קבין כדתנן ולא את השדה עד שיהא בה ט' קבין לזה וט' קבין לזה ולא את הגנה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה ר' עקיבא אומר בית רובע ס שמעינן ממתניתין ז' קבין ומחצה לכור הוי מחילה ח' ומחצה או יותר עד ט' קבין ולא עד בכלל יעשה חשבון ט' קבין יחזיר קרקע: בגינה בית ... דרובע לסאה הוי ... מחילה כמו רובע לסאה ד ... יתר מרובע יעש' חשבון ... רביעים דהיינו חצי קב ... אחר דחשיב גינה יחזיר קרקע וכדברי רבי עקיבא בפ"ק בית רובע דקתני רובע חצי סאה הוי מחילה כל גבי ... יתר מחצי רובע יעשה חשבון בית רובע דחשי' גנה יחזיר קרקע כן נראה בעיני וכן עיקר ויש לשונות אחרים ואין כאן מקום להכין : ולא את הרובע כו' כגמ' פרי' עלה ומתר' לה ולא את המותר בלבד הוא מחזיר היכא דאמרן יעשה חשבון והיכא דאמרן יחזיר קרקע אלא גם כל הסלע רבעין דבית כור היתירין הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע חשוב כיון הכל לא מחיל מידי : גמ' איבעיא להו בית כור עפר סתמא אני מוכר לך מהו דלא א"ל מדה בחבל ולא א"ל כמי הן חסר הן יתר למדה בחבל מדמינן ליה דסתם מי שמתנה למכו' בית כור דעתו לבמנ' ולא מחיל מידי עד דאמ' כפי' הן חסר הן יתר ואם פחת כל שהו ינכה ואם הותיר כל שהוא יחזיר או להן חסר הן יתר מדמינן ליה דמסתמא מחיל איכיש רובע לסאה ומשום דאיכא לפרושי מתני' בשני נדדין קבעי לה : אלא מיה' ליכא למשמע מינה דלגופה איצטריך ומשום סיפא דקתני מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר בוטל הן חסר הן יתר מדה בחבל דתפוס לשון אחרון הילכך איצטריך למתני ברישא ה"נ דא"ל האי או האי דאזליג' בתר ההוא ליסנא דא"ל אבל בסיפא דאמר לתרווייהו וסותרין זה את זה הלך אחר האחרון : כבית כור עפר משמע קרוב לבית כור דמתחזי כבית כור אבל לא הוי בית כור ממש אלא או פחות או יותר : הן חסר כו' כלומר או שאמר לו בית כור עפר הן חסר הן יתר אני מוכר :הגיעו אכולהו הנך תלתא ליסני קאי : פרושי קמפרש דהן חסר הן יתר דסיפא ארישא קאי דקתני בית כור עפר אני מוכר לך והכי קאמר האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך לא שנא אם אמר לו כבית כור עפר אני מוכר לך ולא שנא אם אמר לו לבסוף הן חסר הן יתר לאחר שאמר בית כור עפר אני מוכר לך דבתרווייהו אמרי' הגיעו : א"כ אני מוכר לך אני מוכר לך כו' אם איתא דפרושי קמפרש הכי הוה ליה למיתני בית כור עפר כבית כור עפר שן חסר הן יתר שני מוכר לך : ומקשינן

פחות כל שהוא ינכה מה שפ"ה דהא דאמר רבא כל דבר שבמדה אפי' פחות מכדי אונאה חוזר היינו במטלטלי אבל בקרקע לא עיין דבהדיא איתיל' בריש פ"ב דקדושי' אמקרקעי דאמ' ובמקרקעי נמי לא אמרן אלא דטעו בעילוי' אבל במשחת' לא כדרב' כו' ואור"י דרבא איירי כשמדדו והטעהו במד' אבל הכ' לא מדדו עדיין אלא כבאין למדוד ומתחל' היה כמי יודע שאינו מיכוון כל כך שלא יהא או פחות או יותר : פיחת כל שהוא ינכה וא"ת ולימ' ליה דאדעת' דהכי לא זבני וי"ל דקאי כתו' השדה כדפר' דמתחל' היה כמי יוד' שאינו מיכוון לגמרי : אלא מיהא ליכ' משמע מינה ולא קשיא רישא לסיפא דליסנא דחד מינייהו לאו דוקא ולא נקטיה אלא משום סיפא כד' פה : פרושי קמפרש איזהו בית כור שהוא כבית כור כגון דא"ל הן חסר הן יתר תימא דתלי הן חסר הן יתר כבית כור והן חסר והן יתר משמע טפי דהגיעו מאי דמשמע כבית כור וי"ל דכי א"ל בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר א איכא למימר תפוס לשון ראשון ולהכי תלי ני' בכבי' כור : אם כן אני מוכ' אני מוכ' למה לי בכמה דוכתי דייק הכי ובכמה דוכתי לא דייק : אלא

אלא לאו ש"מ סתם נמי בהן חסר הן יתר דמי שמע מינה: מהו מחזיר לו מעות וכו': ליפות כחו של מוכ' אמרינן ליפו' כחו של לוקח לא אמרינן והתני' פחות שבעת קבין ומחצה לכור או הותי' שבעת קבין ומחצה לכור הגיעו יותר מכאן כופין את המוכ' למכו' ואת הלוק' ליקח התם בכגון דהוה יקירא מעיקר' וזל השת' דאמרינן ליה אי ארעא יהבת לי' הב לי' כזולא דהשתא ותניא כשהוא נותן לו נותן לו כשע' שלק' ממנו התם בגון דהוה זול' מעיקר' ויקרא לה השת': שאם שייר בשדה בית תשעת קבין וכו': אמר רב הונא תשעת קבין שאמרו ואפילו בבקעה גדולה ורב נחמן אמר נותן שבעת קבין ומחצה לכל כור וכור ואי

אלא לאו ש"מ סתמא נמי בהן חסר הן יתר כו' ותימא דכיון דתנ' רישא בית כור עפר סתמ' דהגיעו אמאי איצטריך למיתני סיפא הן חסר הן יתר דכ"ש הוא ונ"ל אשמועינן דאפילו הכי דווקא בית רובע אבל יותר מרובע לא אי נמי תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא דא"ל הן חסר הן יתר תנא סיפא הן חסר הן יתר מכלל דרישא דלא ק' קא"ל וכענין זה יש בכמ' מקומות ותימה דר' ינאי קאמ' לעי' טרשין שאמרו בי"ד קבין אבל יותר אין מודדין עמה הא אמר הכא דבית כור ס' סתמ' בהן חסר והן יתר דמי ואפי' לא היו טרשין כל עיק' אלא היה הקרקע חסר הוה אמינא דהגיעו כ"ש הסת' ונ"ל דר' ינאי לא קאמ' אלא להכשר לפחות יותר מרוב' לסאה ולר' שבא כרא' דלא קשי מידי דהכא איירי בעומד באותה שדה ורואה כמה יש בה אבל באינו רואה אותה פשיט' ליה דהתם לא אמר הגיעו דאם התנה בית כור עפר למכור לו מי מצי למיתב ליה בית כור ש' הנא פחות רובע לסאה ונסבר' הוא דהתם אפי' עי' ניכוי לא היה מקבל לוק' דא"ל אדעתא דהכא לא זכני שלא היה דעתו לקנות אלא בית כור שלם. וכהכי איירי רישא דמתני' ולהכי אמר ר' ינאי טרשין שאמר' בית ארבעת קבין אבל טפי לא דאי הוה חזינן להו כאילו איכו כלל אפי' לא היה חסר אלא קב חייב להשלים שלא קנה אלא בית כור שלם לגמרי: וכא

ומקשינן לייפות כוחו של מוכר אמרי' אבל לייפות כחו של לוקח לא חיישינן מידי דאפילו היכא דחפץ הלוקח לקנות את המותר כדי שלא יכנס זה המוכר בשדהו לא כפינן למוכר למכור כתני': שבעת קבין ומחצה לכור היינו נמי רובע לסאה כדקתני במתני': כופין את המוכר למכור את המותר ללוקח אם הלוקח רוצה לקנותו דכי היכי דכופין את הלוקח ליקח מעות הקרק' המוכר שלא יהא נפסד בהות מיעוט קרקע דכופין על מ' מדת סדום ה"נ עבוד רבנן תקנת' ללוקח שיהו כופין את המוכר למכור לו ההו מיעוט קרקע כדי שלא ירדוהו אבל סדהו ויהא צריך לבקש ממנו והמוכר אינו ניזוק בכך דהא לא חזי למידי הקוא פורתא והוה ליה זה נהנה וזה אינו חסר: ומשני התם בגון דהוה יקיר' כלומר לעולם כדי לייפו' כחו של מוכ' אמרי' לייפות כחו של לוק' לא אמרי' דלעולם לא כפינן המוכ' למכור בעל כרחו המות' אלא אם רצה מוכר יחזיר לו לע' קרקע כדקתני מתני' והאי דקתני כופין את המוכר כ' למכור לא למכור ממש את הקרקע בעל כרחו אם רצה שתחזור לו: אלא הכ' במאי עסיקנן כשהמוכר חפץ למוכר ללוקח שיחזיר לו בה מעות למוכר כמו שייפו חכמי' כחו של מוכר שאם רצה יחזיר לו לוקח מעות והך ארעא הוה יקירא מעיקרא בשעת מכירה והשתא זול ארעא והוא רוצה לכפות את הלוקח שיחזיר לו דמי המותר כפי שעת היוקר דמעיקרא והיינו דקתני כופין את המוכר

למכור בשעת הזול דעכשיו: דאמרינן ליה למוכר אי ארעא יהבת ליה ומעות אתה רוצה שיחזיר לך שקול מאותן המעות כזולא דהשת' דדי לך אם ייפו חכמים כחך ליתלות כך מכר המותר במעות או חזרת קרקע היכא דליכ' הפסד ללוקח דהוה ליה זה נהנה וזה איכו חסר אבל לקנות לוקח בשע' היוקר בשעת הזול לא אמרי' אלא או תן לו כזול או טול קרקע שלך והאי דקתני ואת הלוקח ליקח היינו שאם חפץ מוכר ליתנ' בדמי הזול כופין את הלוק' ליקח משו' ייפוי כח דמוכ' דהתם לא מפסיד הלוקח מידי: כשהוא נותן לו מוכר ללוקח: כגון דהוה זולא מעיקרא דא"ל ליה לוקח לא בעינן לקנות קרקע כיון דמעיקרא נמי אם לא מפני שמצאתיה בזול לא הייתי לוקחה וכל היכ' דאית ליה טענ' מעלית' ללוקח לא ייפו חכמים כחו דמוכר הילכך אם רוצה מוכר לכפותו יתן לו בשעת שלקח דהיינו בזול דהשתא לית ליה טענה ללוקח ויקנה בעל כרחו: אמר רב הונא ט' קבין שאמרן במתני' דאם הותירו בשדה ליתנהו בתורת מכירה ולא בתורת עניית חשבון ליפות כחו דלוקח א"נ לחזרת קרקע: אפילו בבקעה גדולה שמחזקת י' כורין קאמר דמחזיר קרקע אע"ג דלא הותיר בין הכל אלא ט' קבין דסבירא ליה לרב הונא דרובע לסאה הוי מחילה טפי לא הוי מחילה אלא יעשה חשבון וכן לבית כור דהויא ל' סאין ל' רביעים הוו מחילה טפי מל' רביעין דאיכא טפי מרובע לסאה יעשה חשבון עד דמטי לט' קבין דהויא חזרה וה"מ בית כור אבל שני כורי' דכי איכא רובע לכל סאה הוי טפי מתשעה קבין כל כך ודאי במכירת שדה אחת לא מחיל איניש הואיל ויש במותר חשיבות שדה ויחזיר לו קרקע ומיהו כל זמן דלא הוו ט' קבין מודה רב הונא דרובע לבית סאה הוי מחילה כגון בית לה' סאין אני מוכר לך ואיכא לה' רבעי' מותר דהיינו ט' קבי' חסר רובע הוי מחילה: ורב נחמן אמ' נותן ז' קבין כו' דלא שנא רובע אחד לסאה אחד ולא שנא אלף רבעי' לאלף סאין הוו מחילה:

ואין

ואי איכא יתירא לט' קבין כלומר אם יש משהו יותר מרובע לכל סאה דהשתא ליכא מחילה כלל לא ברבעין ולא ב
במותר הקבין אוכן אי הוו כוריין דהשתא הוו להו רבעים דידהו יותר מט' קבין כיון דליכא מחיל' הדרי כאלפי כפטייהו
רבינו עקיבא חשיבות שדה לא תיקנו חכמים למוכר יפו כח דמעות אלא יחזיר לו קרקע ואי לא הוו הך מכירה אלא
בית כור ואיכא קב ומחצה יתר על הרבעין דהוו להו בין הכל ט' קבין הדר והשתא אסיקנא לרב נחמן דבכוריים

ואי אוכא טלתא יתירא לתשעת קבין הדר איתיבי רבא לרב נחמן
שאם שייר בשדה בית תשעת קבין לאו דזבין ליה כורייס לא דזבין
לי' כור ובננה בית חצי קב לאו דזבין לי' סאתי' לא דזבין ליה סאה
וכדברי רבי עקיבא בית רובע מאי לאו דזבין ליה סאה לא דזבין ליה
חצי סאה בעי רב אשי שדה ונעשת גנה גנה ונעשת שדה מאי תיקו
תנ'

ואע"ג דליכא אלא מותר כל
קבו על הרבעין לא אמרי'
יעשה חשבון אלא יחזי' קרקע
דכיון דדין מחילה ליכא כהו שדה
ושיעור יש למה כנוף
הלוקח ליקח האיכא כי רדו
ויימא ולא מפסיד מוכר
מידי אבל בבי' כור אחד נר'
קב ומחצה מותר על הרבעין
לבעלים ט' קבין והדר וקיימא

לן כרב נחמן כדיני כן נראה בעיני פיסק' ופירוש' ועיקר ויש מפרשי ואי איכא יתירות כו' שצריך ט' קבין יותר לכל
כל הרבעים כולן ויש מפרשי קב ומחצה צריך תוספת על הרבעים של בית כור האחד דכיון דבבי' כור אחד הוי ט' קבין
הדרי כולהו וקשיא לי מאי חזית דשדית להאי קב ומחצה על חד בית כור מי' כורין ולאיכך ליכא אלא ז' קבין ומחצה
לכור אדרבה שדייה אכולהו ויהיה כתורת יעשה חשבון דלא מטי לכל בית סאה אלא טפי מרובע פורתא ועד שיהיה ט'
קבין לכל כור וכור לא הוה למימר יחזיר א"כ מכלן האי דדייי לכו בקב ומחצה תוספות על רבעי בית כור שדייה להאי
תוספת אבית סאה ועד דליהוו ט' קבי' לאחד מן הסאין לבד מרובע לכל סאה וסאה לא אמרי' דהדרי למוכר כללא ד
דמילתא כי מעיינת בהו ספיר בהנך ליסכא לא תמצא טעם וממש בהן שלא כהלכת' בלא טעמ' ברם כך הוא כמו שפירשתי
דהיכי דאיכ' משהו יתר על כל הרבעין כולן שני כורין כיון דמפיק להו מתורת מחילה ליכ' למימר בהו ייפוי כח דמוכר
דהא בין כולן חשיבי שדה דאיכ' טפי מט' קבין והדרי למוכר וכבית כור אחד כענין תוספת קב ומחצה על הרבעין
להאמין לט' קבין והדרי למוכר: מאי לאו דזבין ליה כוריין דהא לא קתני ואם שייר בבית כור ט' קבין
דקתני רישא בית כור עפר אני מוכר לך שמ' אפי' כבקעה גדולה קאמר ט' קבין הדרי למוכר וקשיא לרב נחמן דקאמר
מחילה הוויין כל היכא דלא מטי טפי מרובע לכל סאה: ומשני לא דזבין ליה כור דארישא קאי דאיירי בבית כור ועלה
קתני דאי הוו ט' קבין הדרי האיכא טפי מרובע לכל סאה ונפקי להו מתורת מחילה: ה"נ ובננה בית חצי קב מאי לאו
דזבין לי' סאתים לא דזבין לי' סאה והכי קפריך מאי לאו דזבין ליה סאתים ואפי' הכי לא אמרי' נותן רובע לכל סאה
ואי איכא יתירתא משהו למילתיה דחצי קב הדר הא לא אמרי' אלא כיון דהוה ליה בין הכל שיעור גנה לא מחיל איכא
כרב הונא והדר אע"ג דלא מטי אלא רובע לסאה: ומשני לא דזבין ליה סאה גינה והילכך רובע הוא דהוי מחילה טפי
מרוב' יעשה חשבון אבל חצי קב דאיכא שיעור גנה הדר: ה"נ וכדברי ר' עקיבא בית רובע מאי לאו דזבין ליה סאה לא
דזבין ליה חצי סאה והכי קפריך מאי לאו דזבין ליה סאה ואפי' הכי לא אמרינן נותן חצי רובע לכל חצי סאה דסני
מחילה אלא כיון דהוו ליה בין כל המותרות שיעור גנה הדרי כרב הונא חצי רובע הוי מחילה לחצי סאה כי היכי דרובע
הוי מחילה לסאה: ומשני דזבין ליה חצי סאה הילכך חצי רובע הוי מחילה טפי מחצי מרובע יעשה חשבון רוב' דהוי
שיעור גנה יחזיר כן נראה בעיני ועיקר וכן מצאתי כתוב בספרים מדוייקים ולשונות אחרים יש ואין בהן ממש ואמרי'
בית סאתים שיעור גנה בבית כור שיעור שדה והכל הוא ודברים ריקים דט' קבין שיעור שדה וחצי קב שיעור גנה וגם
מפרשים דלרבי עקיבא לית ליה יעשה חשבון בגנה אלא רובע יחזיר פחות מרובע הוי מחילה והכל הבל דהא ודאי אית
ליה מחילה כדפרים' דכי היכי דאמרן בשדה רובע לסאה הוי מחילה ה"ה דחצי רובע לחצי סאה הוי מחילה וכן לגנה
רוב' לחצי סאה הוי מחילה יותר מחצי מרובע לחצי סאה יעשה חשבון לר' עקיבא כמו לרבנן אבל רובע לחצי סאה יחזיר
לרבי עקיבא ולרבנן יעשה חשבון עד שיהו חצי קב תוספת על חצי סאה דהכי הוי שיעו' גנה וגם מפרשי דרוב' לסא' כגנ'
לרבנן יעשה חשבון כיותר מרובע לשדה ופחות מרובע הוי מחילה בגנה כרובע בשדה וכל סברות הללו הבל הן ואין
הן: בעי רב אשי מכר לו שדה כגון שמכר לו סאה או סאתים והותירו יותר משני רבעין לסאתים אבל אינן ט' קבין
דהוו להו כתורת יעשה חשבון: ונעשית גנה ביד לוקח קודם שהחזיר לו לא מעות ולא קרקע שגדל כהר לכאן או נובע
מעיין לכאן דהוה לי' ראוי לגנ' כדבעי והשק' כרגל' כגן הירק: מהו מחזי' לו לוקח למוכר מי אזלינן בתר שעת מכירה ויעש'
חשבון רבה בוטל מעו' רבה בוטל קרקע או דילמא כיון דתקנת דרבנן היא משום ייפוי כח דמוכר שלא יפסיד מיעו' קרק'
שאין ראוי לכלום השתא דהוה ליה חצי קב גנה וחשוב שדה צריך שיטול את שלו ויחזור לו לוקח קרקע ולא מעות א"כ
מכרו כשהוא גנה ונתייבשה ונעשית שדה ביד לוקח מי אזלינן בתר שעת מכירה ויחזי' לו החצי קב ולא מעות או דילמ'
השתא נמי יש לנו לעשות תקנה למוכר הואיל ונעשית שדה ואין ראוי לו בפני עצמו ואם רצה יטול מעות או קרקע
ונראה בעיני דלוקח קמיבעיא ליה כגון דליכא בין שעת מכר לשעת מדידה אלא תורת חזרה ועשי' חשבון דממה נפש'
ליכ' מחיל' אבל היכ' דמעיקר' הוי מחיל' ולבסו' לא הוי מחיל' ודאי בתר מעיקר' אזלי' דכיון דאמ' מחל כגון שיכ' דרב הונא
שמכ' לו מתחיל' סאתי' שדה והיו שם מותר ב' רבעי' רובע לסאה דהוי מחיל' והשת' נעשי' גנה ביד לוקח והוי בתור' חזר' לרב
הונא התם ודאי מודי רב אשי דבתר מעיקרא אזלי' שהרי מחל ונתן לו הב' רבעין וכן עיקר: תנא

תנא אם היה סמוך לשדהו אפילו כל שהו מחזיר לו קרקע בעי רב אשי כור מהו שתפסיק אמת המים מהו שתפסיק דרך הרבים מהו שתפסיק ריכבא דדיקלא מהו שתפסיק תיקו: ולא את הרובע בלבד מחזיר לו אלא כל המותר: כלפי לייא האני רבין בר רב נחמן לא את המות בלב׳ מחז׳ לו אלא את כל הרבעין כולן: מתני׳ מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר בטל הן חסר הן יתר מדה בחבל הן הסר הן יתר מדה בחבל בטל מדה כחבל הן הסר הן יתר דברי בן ננס: גמ׳ אמר ר׳ אבא בר ממל אמר רב חולקין עליו חביריו על בן ננס מ״אי קמ״ל תנינא מעש׳ בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשני׳ עשר זהובי׳ לשנה דינר זהב לחודש ובא מעשה לפני רש״בג ולפני רבי יוסי ואמרו יחלוקו את חודש העיבור אי

דבא מעש׳ לפני רשב״ג ור׳ יוסי ואמרו יחלוקו כו׳ משמע מהכ׳ דמספקא ליה לר׳ יוסי אי תפוס לשון ראשון או אחרון לשמואל דאוקי לה ככא באמר הקדש ובתמור׳ ובמרובה אמר ר׳ יוס׳ תמורת עולה תמורת שלמי׳ דבריו קיימין והיינו תפוס שניהן ובנזיר כפר״ב ובמכחו׳ ובזכחי׳ ובפסחים אית ליה לרבי יוסי בגמ׳ דבריו אדם נתפס וא״ל דבכולהו לרבי יוסי כאלו ה׳ הוכיח שניהן יחד ולהכי הוי הכא ספיקא שהרי סותר זה את זה ואי אפשר לומר שדעתו על שניהן אבל ב׳ בתמורה ובמרובה להכי קא׳ רבי יוסי תפוס לשון׳ שניהן דאין סותר זה את זה והיא׳ דנזיר ומנחות וזבחי׳ ופסחים כמפר׳ דבריו קאמר דבגמר דבריו אדם נתפס: אבל

תנא אם היה ההוא שדה שמכר סמוך לשדהו אחר אפי׳ אם הותיר כל שהו על ז׳ קבין ומחצה לכור מחזיר לו קרקע ולא יעשה חשבון דהא חזי ליה לאיצטרופי לשדהו ואע״ג דלא הוי ההוא מותר ט׳ קבין יחזור לו קרקע דכיון דלא מפסיד מוכר בחזרת׳ יקרקע מידי לא גייפה כחו לכוף הלוקח לקנותו אבל אם הותיר כל שהוא על הבית כור כגון פחו׳ מרובע לסאה אי כמי ז׳ קבין ומחצה לכור דליכא טפי מרובע לסאה ודאי מחילה היא ולא הדר ליה לא קרקע ולא מעות וכן פסק ר׳ חננאל ואית דמפרשי דהאי כל שהו אפילו מרובע לסאה לסאה קאמר דיחזיר דלא מחל הואיל ויש לו שדה בסמוך לזה ולאו מילתא היא דאם כן מאי אהני ליה הן חסר הן יתר דקא׳ לכדקתני מתניתין וא״כ לא אמר הן חסר הן יתר הא אוקמינן דיקתני במי כהן חסר יתר דמי: כור מהו שתפסיק בין ההוא מוכר לשדה ולא יחשב על שדהו ויעשה חשבון: ואת״ל דאינו מפסיק: אמת המים מהו כרחב בינוני

דגרסי׳ דרך הרבים מהו כגון שיש כאן שביל של י״ו אמה שהולכין ממנו לשדות אבל ר״ה ממש איכא למימר דאין לך הפסק גדול מזה וכולהו באם תימצא לומר דאינו מפסיק מפרשינן להו: ופרכינן כלפי לייא כנגד מה שוכה כמשכתיבנו כן ולאן הדבר נוטה כדאמרי׳ בברכות חבבי לבהדא כנגד לייא הקדירות שלימות הולכין לבהר לשאוב בהן מים אבל השבורין להיכן הולכין וה״נ במתני׳ איפכא מסתברא דהמותר לא הוי מחילה אבל הרבעין אמרנו דהוו מחילה הילכך הוה ליה למיתני כדמתרץ לא את המותר על הרבעים בלבד הוא מחזיר דכימא הרבעין כולן מחולין אלא כל השלשים רבעים של בית כור הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע טובא לא מחל מידי וה״ה לענין הפחת דכיון דחסר טפי מרובע לסאה לא מחל מידי כדאמרי׳ לעיל אם בא לנכות מנכה את כו׳ וכ״ש לענין קרקע כדאמרי׳ בהמוכר פירות: מתני׳ מדה בחבל כו׳ האומר לחבירו שני לשונות הללו הסותרין זה את זה בית כור עפר אני מוכר לך מידה בחבל הן חסר הן יתר בית לשון אחרון זה דהיינו הן חסר הן יתר את לשון הראשון דהיינו מדה בחבל ואפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו דסביר ליה להאי תנא דכל שני לשונות של מכירה שסותרין זה את זה תפוס לשון אחרון דחזר בו בתוך כדי דיבור מן הראשון: ביטל מדה בחבל הן חסר הן יתר ואם פיחת כל שהוא ינכה ואם הותיר כל שהוא יחזיר: דברי בן ננס ופליגי רבנן עליה כדמ׳: גמ׳ חלוקין עליו חביריו דלדידהו הוי ממון המוטל בספק וחולקין דמספקא להו אי אמרינן תפוס לשון ראשון או לשון אחרון כדמפרש לקמיה ממתניתין דמרחץ ומיהו רב סבירא ליה כבן ננס כדלקמן בשמעתי׳ אמרי׳ בי רב איסתירא מאה מעי מאה מעי כו׳: תניא בבבא מציעא בפרק השואל: ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר כו׳ דא״ל שכי מרחץ זה אני משכיר לך בי״ב זהובים לשנה דינר זהב לחדש ואותה שנה שנת עיבור היתה ואי תפסינ׳ לשון ראשון נתעבר׳ לשוכר ולא יתן אלא שנים עשר זהובים לשלש עשר חדשים כדתנן התם משכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר ואי תפסינן לשון אחרון נתעברה למשכיר וחייב לתת לו י״ג זהובים כדתנן נמי התם השכירו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר והכא בלשון ראשון השכיר לו בית לשנה ובלשון אחרון השכיר לו לחדשים והרי שתי הלשונות סותרין זה את זה: יחלוקו יתן לו שכר אני החדש דממון המוטל בספק חולקין דמספקא להו אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון: אי מהתם ה״א דאין חולקין עליו חביריו על בן ננס דהתם נמי מודי בן ננס דיחלוקו משום דאיכא למימר מיהדר קא הדר ביה מלשון ראשון ותפוס לשון אחרון ונתעברה למשכיר: ואיכא

אי מהתם הוה אמינא התם הוא דאיכא למימר מהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קמפרש אבל הכא דודאי קא הדר ביה אימא לא קמ"ל אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי בן ננס אבל הכמי' אומרי' הלך אחר פחות שבלשונות זו ולא סבירא ליה והא רב ושמואל דאמרי תרויהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכ' לך ראשון קנ' אלא זו וסבירא ליה ומי סבירא ליה והאמר שמוא' בבא באמצע החדש עסקינן אבל בא בתחלת החדש כולו

ואיכא למימר דלא הדר ביה מלשון הראשון ונתעברה לשוכר לא פירשי קא מפרש דאינו משכי' לו לשנה שלימה ויקבל שכירותו בסוף השנה כדין שכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף לא מדינר זהב לקדם משכירה כדי שיטול הדינר בכל חדש וגם אם ירצה לחזור בו מלהשכירה לסוף חדש או לסוף שני חדשים יוכל להוציאו מביתו ואינו חייב להעמיד לו בית אחר הילכך כיון דאיכא למימר תפוס לשון אחרון דשמא חזר בו ואיכא למימר תפוס לשון ראשון דדילמא נמי הכא לשון אחרון כלל אלא פירוש בעלמ' לראשון הילכך יחלוקו אבל הכא במתניתין דודאי מיהדר ביה שלשון אחרון מכחיש את הראשון אימא לא פליגי רבנן עליה אלא תפוס לשון אחרון: קמשמע לן הוי רבנן דחלוקין עליו דהתם לאו טעמייהו אלא משום דמספקא להו אי תפסינן לשון אחרון או לשון ראשון דכיון דבתוך כדי דיבור אמר שני הלשונות אין ידוע על איזה נתכוון יותר ולא משום דאיכא למימר דפרושי קא גמרה הכא ודאי מכחיש לשון אחרון את הראשון: הלך אחר פחות שבלשונות אחר אותו הלשון שמפחית כחו של לוקח דמספקא ליה אי תפוס לשון ראשון או אחרון ויד המוכר שהוא מוחזק בקרקע שלו ידו על העליונה הילכך היכא דאמר ליה מדה בחבל והן חסר והן יתר מנכין אם הותיר כל שהוא להכי אמר ליה מדה בחבל ויחזיר ואם פיחת כל שהוא להכי אמר ליה הן חסר הן יתר שהיה ירא שמא לא יהיה כאן בית כור שלם והניעו: ומתמה תלמודא זו ולא סבירא ליה מדקאמר שמואל זו דברי בן ננס ולא קאמר חלוקין עליו חביריו על בן ננס כי היכי דאמר רב לעיל אלמא לא סבירא ליה כבן ננס דלא אזלינן אחר לשון אחרון אלא מספקא לן כרבנן: יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה ואף על פי שמשך עשרים ותשע איכה משיכה דכוליה חד מקח הוא ועד דמשך לכוליה לא קני מידי כדאמרינן בפרק הזהב היכא דמכר ליה חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ולא משך את הטלה שניהן יכולין לחזור משום דלא הוה משיכה מעליתא: ראשון ראשון קנה דכיון דאמר ליה סאה בסלע כל סאה וסאה הוה ליה חד מקח ומשיכת כל אחת קנאתה אלמא סבירא לי' לשמוא' תפוס לשון אחרון כבן ננס: אלא זו וסבירא ליה דאף על גב דקאמר זו דברי בן ננס לאו משום דלא סבירא ליה הכי אלא לאשמועינן דפליגי רבנן עליה אתא: ומי סבירא ליה דתפסינן לשון אחרון: והאמר שמואל עלה דהיא משנה דמרחץ דקתני יחלוקו את חדש העיבור בבא לבית דין באמצע החדש ואמר לו צא מביתי או תן לי שכר החדש הזה עסיקינן וכי מספקא לן איזה לשון נתפס אמרינן העמ' ממון על חזקתו ומה שדר בה לא מפקינן מיניה דילמא לשון אחרון אית לן למיתפס ומה שלא עבר מן החדש או יצא או יתן שכר דאמרינן העמד קרקע בחזקת בעליה אלמא לשמואל נמי מספקא ליה כרבנן והולך אחר המוחזק: כולו

אבל בא בתחלת החדש כולו למשכיר פירוש משום דהוי שוכר המוציא מחבירו עליו הראיה ואפילו הכי בסוף חדש כולו לשוכר משמע דאי תפס מוציא לא מפקינן מיניה וכן משמע בפרק שני דכתובו' דתני' שנים החתומין על השטר ומתו ובאו שנים מן השוק ואמר ידענו שכתב ידן הוא זה אבל אנוסים היו קטנים או פסולי עדות היו אם כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנין ופרי' ומנבינן ביה תרי ותרי נינהו ומסיק רב נחמן אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה והשת' לענין מאי קתני בברייתא דאין נאמנין כיון דמוקמינן ממונא אחזקתיה ופירו' הקונטרס התם לענין דאי תפס מלוה לא מפקינן מיניה ותימא דאם כן המוצי' מחבירו היינו כל דאלי' גבר ומאי פריך בחזקת הבתים מהמחליף פרה בחמור כו' על זה אומר של אבותי וזה אומר כו' דאמר כל דאלים גבר ופירשנו דלאו מסומכוס קא פריך דלית הילכתא כוותיה אלא מדסומכוס משמע לרבנן דהיכא דליכא חזקה דמרא קמא דמודו רבנן לסומכוס דיחלוקו ומאי קשיא והא במחליף פרה בחמור אמר רבנן דהמע"ה ואי תפס מוציא לא מפקי מיניה כל שכן גבי זה אמר של אבותי דאין שום אחד מהן מוחזק דאמרינן כל דאלים גבר ויש לומר דמסתברא ליה במחליף פרה בחמור דאיכא חזקה מרא קמא ולא אמרי רבנן יחלוקו אלא המוציא מחבירו עליו הראיה כיון דאית ליה חזקה אבל היכא דאין מוחזק זה יותר היה לבית דין לומר להם שיחלוקו ולא להכניסם לתגרים דאפילו רבנן מודו הכא לסומכוס אבל קשיא בפרק קמא דבבא מציעא מסיק גבי ספק בכור דתקפו כהן מוציאין אותו מידו אלמא היכא דאמרינן המ"מ עליו הראיה לא מהניא תפיס' ויש לומר דבשמעתין היינו טעמא דכי לא בא עד סוף החדש דאמרינן דאודויי דאודי ליה לפיכך כולו לשוכר אבל באמצע החדש נראה דלא שייך כל כך אודויי אודי על חצי החדש ואי אודי אודי על הכל לתה יחלוקו והא דפר' שני דכתובות מצי למימר משום דקא טעין טענת ברי מהניא ליה תפיסה אבל בספק בכור לא בא הכהן אלא מכח ספק איכא להכי נפקא מינה דאין נאמנין דאי תפס המלוה קודם שנולד הספק לא מפקינן מיניה ובכתובות מפורש יותר: אלא

כולו למשכיר בסוף החודש כולו לשוכר א"א לעולם זו ולא סבירא ליה והכא טעמא מאי משום דתפיס הכא נמי הא תפיס אמר רב הונא אמרי בי רב איסתרא מאה מעי מאה מעי איסתרא איסתר' מאי קמ"ל תפו' לשון אחרון הא אמר' רב הדא זימנא דאמ' רב אי

אלא לעולם זו ולא סבירא ליה הוי מצי לשנויי כדאמרינן לעיל דגבי משכיר איכא למימר מהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש אבל הכא מהדר קא הדר ולעולם זו וסבירא ליה אלא אף על גב דשני הכי ע"ל לא משמע ליה שיה"לכן עיקר הטעם ולא עבידמיניה לעיל אלא נריכותא בעלמא ועוד בלפירוש הקונטר' דזו משמע דלא סביר ליה הכי: פרושי

כולו למשכיר העמד קרקע בחזקת בעלים: בסוף החדש כולו לשוכר העמד מעות על חזקתן ומדמוקי לה שמואל בבא באמצ' חדש אלמא סבירא ליה הכי דאי לאו דסבירא ליה הכי מאי דוחקי לאוקמ' הכי לוקמא בין בבא בתחילת חדש בין בבא בסוף חדש כרב וכרב נחמן דפליגי עלה דהיא משנה בפרק השואל אלא מדדחיק לאוקמי הכי היינו משום דסבירא ליה הכי ופליגא אדרב ואדרב נחמן דפליגי על ואת' איהו לקרובי ולמימר הכי הילכתא אלא לעולם האי דקאמר זו דברי בן ננס היינו משום דלא סבירא ליה תפוס לשון אחרון

אלא ספיקא היא ואזלינן בתר חזקה כרבנן דאמרי הלך אחר פחות שבלשונות ודקשיא לך מיהא דרב ושמואל הראשון ראשון קנה דמשמע תפוס לשון אחרון לאו היינו טעמא דהוא הדין אי אפיך ואמר סאה בסלע כור בשלשים אני מוכר לך דראשון ראשון קנה משום דמספקא לן אי תפסינן לשון ראשון או לשון אחרון אזלינן בתר חזקה: דהתם גבי מרחץ טעמא מאי יחלוקו משום דתפיס כל אחד החצי כדאוקימנא בבא באמצע החדש והוא הדין לרבנן דאזלינן בתר פחות שבלשונות שהמוכר מוחזק הוא וכנון שקבל כבר הדמים: הכא נמי גבי ראשון ראשון קנה היינו טעמא דהוא תפיס דמה שתפס לא מפקינן מיניה ולא משום לשון אחרון דהוא הדין אי אמר איפכא והא ליכא למימר דשמואל כבן ננס סבירא ליה דתפוס לשון אחרון כדאמר ראשון ראשון קנה דמשמע תפוס לשון אחרון והאי דאוקי למתני' דהתם בבא באמצע חדש כו' היינו טעמא כדאמרן לעיל דאיכא למימר מיהדר קמהדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש אבל היכא דודאי קהדר ביה סבירא ליה תפוס לשון אחרון כבן ננס ליכא למימר הכי דכיון דאמר זו דברי בן ננס משמע דלא סבירא ליה ועוד דהכא לא פליג שמואל עליה דרב דאמר חלוקין עליו חביריו על בן ננס ואשמעינן דההי' משנה דמרחץ רבנן היא ולא מספקא לן אי פרושי מפרש אי לא אלא ודאי מיהדר הדר ביה ומכחיש לשון אחרון את הראשון ואפילו הכי קתני יחלוקו דלא אמרינן תפוס לשון אחרון אלא ספיק' היא וכיון דאשמועינן רב התם גבי מרחץ מהדר קהדר ביה ולאו פרושי קא מפרש שמואל נמי הכי סבירא ליה ועוד דשמואל נמי קאמר אבל חכמים אומרים לנו' אלמא סבירא ליה דההיא משנה דמרחץ רבנן היא ומיהו ליתא הילכתא כרב דאמר כשנוך אי הוו התם הוה יהבינא כוליה למשכיר דתפוס לשון אחרון כבן ננס ולא כשמואל דאוקמיה בבא באמצע החדש אלא כרב נחמן דפליג עלייהו התם ואמר קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפילו בא בסוף החודש כולו למשכיר שהספק לאו עכשיו נולד שמתחיל החדש נולד והעמד קרקע על חזקתו וכמנא סדר בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר ואע"ג דאיפך מיפך ואמר ליה מעיקר' מדינר זהב לחדש בשנים עשר זהובים לשנה קאמר רב נחמן נמי כולו למשכיר דטעמא לאו משום תפו' לשון אחרון הוא אלא ספוקי מספקא ליה כשמואל רביה וספיקא שדי לה אתחילת החדש וקרקע בחזקת בעליו תעמידנו והכי הילכתא דאמרינן בפרק המקבל והא קיימא לן כרב נחמן דאמר קרקע בחזקת בעליה עומדתהתם לאו מילתא דעביד לאיגלויי היא כו' ונבי מתניתין דהכא נמי ליתא הילכתא כבן ננס לתפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא כשמואל וכרב נחמן וקרקע בחזקת בעליה עומדת והלך אחר פחות שבלשונות כרבנן ויד מוכר על העליונה ונבי כור בשלשים סאה בסלע נמי כיון דמטלטלי נינהו מודי רב נחמן דראשון ראשון קנה דמאי דתפיס תפיס דבקרקע הוא דאמרינן לעולם בחזקת בעלים הראשונים קיימא דקרקע איננה נגזלת אבל במטלטלין הלך אחר המוחזק שבניהם:

בפרק קמא דסנהדרין אמרי בי רב רב הונא והאמר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המנונא כלומר כל היכא דאמרינן אמרי בי רב דמשמע תלמידי דרב היינו רב המנונא שהיה תלמידו של רב ואמר הלכה משמו של רב והכי מוכח לקמן דפרקינן והא אמרה רב חדא זימנא: איסתירא מאה מעי מאה מעי: מאה

אי הואי התם הוה יהיבנא כוליה למשכיר אי איתמר הא ולא איתמר הא הוה אמינא מיהדר קא הדר ביה אב׳ הכא מהו דתימא פירושי קא מפרש קא משמע לן: מתני׳

פרש״י קא מפרש פירש הקונ׳ דהכי קאמר לי שנים עשר זהובים לשנה לפי שאני סבור שהיא פשוטה אבל אם היא מעוברת אני רוצה שתתן לי דינר זהב לחדש ולא גרס לפי זה אי איתמר בהא ולא איתמר בההיא דעל זה איכו מפרש כלום דאמאי לא שמעינן להאי דהמשכיר מהאי דאיסתירא אלא הכא גרסינן מהו דתימא פרושי קא מפרש כו׳ וכפרש רש״י פי׳ דפרושי קמפרש קאי אההיא איסתירא מאה מעי כלומר סלע גדול שהוא מאה מעי ושפיר גרים אי איתמר בהא ולא איתמר בהא ולא תקשה לפרש״י אמאי לא שמעינן ההיא דאיסתרא מההיא דאמר רב אלו הואי התם יהבינא כוליה למשכיר דהוה אמינא טעמא דרב לא משום תפוס לשון אחרון אלא משום דקרקע בחזקת בעליה קיימת ואם תאמר לפירוש רש״י היכי תיסוק אדעתי׳ דאיסתיר׳ מאה מעי פרושי קא מפרש ולעולם רב כרבנן דאמרי הלך אחר פחות שבלשונות הא תנן בגט פשוט כתב זוזי מאה דהוו קיימי סלעי׳ עשרין אין לו אלא עשרין זוזי מאה דהוו קיימין סלעין תלתין אין לו אלא מאה שמא אף על פי שמפרש בהדיא אמר הלך אחר פחות שבלשונות ויש לומר דשאני התיא דגט פשוט שרחוקים זה מזה ולא שייך כולי האי פרושי קא מפרש ומתיישב כאן פירש הקונטרים יותר משום דמעיקרא הקשה הא אמ׳ רב חדא זימנא משמ׳ דפריך אמאי איצטריך הכי׳ דאיסתירא ומשני דאיצטריך דלא הוה שמעינן ממשכיר דתפוס לשון אחרון דהוה אמינא דפרושי קא מפרש ומיהו בהשואל יתכן טפי כפירש רש״י דקאי בההוא דמשכיר ופריך והא אמר רב חדא זימנא הכא גבי איסתירא ולר׳ יצחק נראה דפרושי קא מפרש דהכא הייכו ממש כההיא דלעיל והכי פירושו אי איתמר בההיא דאיסתירא ולא איתמר בההיא דמשכיר הוה אמינא פרושי קא מפרש הכי׳ דמשכיר ויהא כולו לשוכר דלא אמרת תפוס לשון אחרון דלא מהדר הדר ביה אלא פרושי קא מפרש והכי קאמר ליה בשנים עשר זהובים לשנה ומשום דשכירות איכה משתלמת אלא לבסוף הוצרך להתנות שהיה לו ליתן לסוף כל חדש דינר מאותן שנים עשר זהובים שהוא חייב לשנה וכן יש לפרש בהשואל ואיצטריך כל תלת מילי דרב דהשיא דאיסתירא איכא למימר דלא הוי מטעם תפוס לשון אחרון אלא

מאה מעי איסתירא איסתירא אמר לחבירו בכמה חפץ זה א״ל איסתירא מאה מעי וכתרגו מאה מעי חייב לו ואם אמר מאה מעי איסתיר חייב לו איסתיר׳ תפוס לשון אחרון כבן ננס איסתירא סלע מדינה והוא חצי דינר שהוא אלינו שבסלע צורי כדאמרי׳ בקדושין בהתוקע לחבירו ושני דינר תשעי׳ ושש פרוטות שהפרוטה אחד משמונה באיס׳ והמאי דינר שלש מעות כסף שהוא ששה פונדיונין והפונדיון שני איסרין הרי שנים עשר איסרין לחצי דינר תן לכל איסור שמונה פרוטות הרי תשעים ושש כמנא מאה מעי דהייכו מאה פרוטות יתירים על איסתירא ארבע פרוטות מעות שתם הייכו פרוטות של נחשת והכי מוכח בפרק הזהב דאמריכן תא שמע הפורט סלע ממעו׳ מעשר שני ב״ש אומרים בכל הסלע מעות כו׳ השתא לבית שמאי לגבי פריטי מחללינן כו׳ אבל של כסף שיש ששה בדינר נקראין מעות כסף: אי הואי התם כשבא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי ואמרו יחלוקו הוה יהיבנא כוליה למשכיר משום דתפוס לשון אחרון: מהו דתימא לאו משום דאית ליה תפוס לשון אחרון קאמר יהיבנא כוליה למשכיר אלא משום דאיכא למימר פרושי קא מפרש ולא מיהדר הדר ביה בלל אלא בתכוון ליטול דינר זהב לכל חדש והיה ירא שמא תתעבר השנה ופירש לך שנה דאמרי׳ לך שנים עשר דינר לשנה לא בשנה מעוברת קא אמינא אלא בשנה פשוטה שמגי׳ דינר לכל חדש דכל היכא דאיכא למימר פרושי קא מפרש ולא יסתרו הלשונות זו את זו יש לנו לומר דמפרש הוא ואינו חוזר מדיבורו והילכך ודאי אזיל בתר לשון אחרון דפיר׳ הוא לראשון אבל איסתירא מאה מעי שהאיסתיר׳ תשעים וששה פרוטות וסותרין הלשונות זה את זה והאי דקאמר איסתירא מאה מעי כאילו אמר תשעים וששה מעות מאה מעות דמי אלא שכך היו רגילין לדבר כקוצר לשון לקרות לתשעים וששה פרוטות איסתירא התם קאמר רב הלך אחר המוחזק כשמואל ור׳ כבן דפליגי אבן ננס: קא משמע לן רב דכבן ננס סבירא ליה והך דאיסתירא מאה מעי לבסוף איתמר כן נראה בעיני: ובכבא מציעא בפרק השואל הכי גרסינן ליה מהו דתימא פרושי קמפרש קא משמע לן ולא גרסינן אי מהתם הוה אמינא פרושי קא מפרש דכהא דאיסתירא מאה מעי פרושי קא מפר׳ ליכא למימר דודאי איסתירא הוי פחות ממאה מעי ודמי ממש למתניתין דהן חסר הן יתר מדה כחבל ורבינו זקיני זצ״ל בבבא מציעא כך פירש אי מהתם הוה אמינא טעמא דאיסתירא מאה מעי לאו משום דתפוס לשון אחרון אלא דהאי כוליה חד לשון הוא אלא פרושי קא מפרש סלע גדול שיהא שוה מאה פרוטות וכי אמר ליה מאה מעי איסתרי הכי אמר ליה מאה פרוטות רעות שאין שוות אלא סלע ולא בהיר לי בלל דהא רב לאו דווקא איסתירא נקט דהוא הדין אי קאמר תשעים וששה פרוטות דליכא למימר פרושי קא מפרש כי קאמר אחרי כן מאה פרוטות ועוד אדרבה מתניתין איכא למימר פרושי קא מפרש כדאמר לעיל וכדפרישית לבסוף והשתא דסבירא ליה לרב תפוס לשון אחרון בעבן לפרושי הא דרב ושמואל דאמרי תרווייהו כור בשלשים סאה בסלע ראשון ראשון קנה לרב טעמא משום תפוס לשון אחרון ואי אפיך מיפך לומר סאה בסלע כור בשלשים לא קנה עד שימשוך סאה אחרונה ולשמו׳ דמספקא ליה ואוקימן לדידיה משו׳ דמאי דתפים תפים בתרווייהו אמרי ראשון ראשון קנ׳:

מתני׳

אלא משום דפרושי קא מפרש כפירוש רש״י ומההיא דהמסכיר כמי לא שמעינן דתפוס לשון אחרון דאיכא למימר פרושי קא מפרש כפירש הקונטרים או משום דסבר כרב נחמן דקרקע בחזקת בעליה קיימא הילכך איצטריך ההיא דבור בסלעים שאה בסלע דראשון ראשון קנה ואי מההיא הוה אמינא משום דתפים אפילו אפיך מיפך כמו לגמואל לה כי איצטריך כולהו ולא ידע ר״י דמנא לן דסבר רב דתפוס לשון אחרון אלא נראה משום דהכך דיחויי לא עיק׳ טעם ניכהו ואיצטריכו כמי שלשה מילי דשמואל דמהיא דאוקי שמואל ככא באמצע הקדש הוי אמינא כדדרשי׳ לעיל ר׳ אבא דפרושי קא מפרש ולעולם בעלמא תפוס לשון אחרון והיא דראשון ראשון קנה הוה אמינא משום דתפום לשון אחרון הוא כמו לרב להכי איצטריך לאשמועינן אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות והיא דבבא באמצע הקדש איצטריך לאשמועינן דזו ולא סבירא ליה ולפרש המסכה והיא דראשון ראשון קנה דאיצטריך לאשמועי׳ דתפיסה שלו תפיסה היא דמהיא דהמסכיר לא שמעינן תפיסה דאיכא למימר משום דאודו ליה :

מתני׳ בסימניו ובמצריו פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה : גמ׳ איתמר רב הונא אמר שתות כפחות משתות רבי יהודה אומר שתות כיותר משתות רב הונא אמר שתות כפחות משתות הכי קאמר פחות משתו׳ ושתות בכלל הגיעו יות׳ משתות ינכה רב יהודה אמר שתות כיותר משתות הכי קאמר פחות משתות הגיעו עד שתות ושתות בכלל ינכה מיתיבי בסימניו ובמצריו פחות שתו׳ או הותיר שתות הרי הו׳ כשום הדיינין הגיעו והא שום הדיינין דשתות ביותר משתו׳ הוא אמ׳ לך רב הונ׳ ולטעמי׳ הגיעו קא תני א״ל

הב״י נרסינן פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה אבל ספרים דגרסי פחות שתות הגיעו יפרש רב יהודה פיחת עד שתות ולא שתות בכלל אף על גב דלא קתני עד וכעכין זה יש כהזה כמה תהא הסל׳ חסר ולא יהא בה אונאה וכעי למימר עד כמה ולגירסא זו קשה דקאמ׳ בגמרא ורב הונא הכי קאמר פחות משתות ושתות עמו הגיעו הא להדיא אתיא מתניתין כוותיה ואם תאמר כשלמ׳ רב יהודה דאמר שתות כיתר משתות ניחא הא דלא תנן שתות ינכה משו׳ דהא דיתר משתות מקחו בטל אלא לרב הונא דאמר שתות כפחות משתות ליתני שתות הגיעו וכל שכן פחות ויש לומ׳ דנקט הכי ליתן טעם לדבר דדבר פשוט הוא כפחות משתות ואמר ממילא דשתות כפחות משתות והשתא דאתי׳ להכי לרב יהודה מניכו לשנויי סיפא כהאי נוונא :
הב״ד גרסינן וליטעמיך הא הגיעו קתני אלא כשום הדיינין ולא כשום הדיינין וכו׳ והכי פירושו אמר לך רב הונא אדמקשת לי תסייעני מדקתני הגיעו דמשמע דשתות כפחות משתות אלא הא דקתני כשום הדיינין לאו משום דליהוי כיתר על שתות אלא כשום הדיינין לשתות דכמו ששיעורו התם כמו כן שיעורו כאן לאפוקי שלא שיערו ברובע לסאה כמו כהן חסר הן יתר ורב יהודה דאותיב מינה לרב הונא משמע לי׳ דהכי קתני פיחת עד שתות או הותיר עד שתות הרי הו׳ כשו׳ הדיינין והגיעו דאי כשום הדיינין כמי עד שתות הגיעו אבל שתות ויתר על שתות לא הגיעו : ושמואל

מתני׳ בסימניו ובמצריו האומ׳ לחברו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך הסימנין והמצרים האלה רואה הכל קח לך : פיחת הגיעו דהיינו עפי מרובע לסאה כפלים כפלים דאתות הייכו קב לסאה והכי כמי טעמא דלא דמי הו׳ חסר יתר דהתם הוי שיעוריה ברובע לסאה אבל הכא בעי טפי דהא כיון דאמ׳ בית כור עפר אני מוכר לך בין חס׳ הן יתר כדאוקימן לעיל והשתא דאמ׳ בית כור בסימנין ובמצריו אני מוכר לך משפיכן שיעורא ואמרינן אפילו פחות שתות הגיעו דכיון דהראה לו המצרים כמאן דזכין לי׳ שדה זו סתמא דמי כמות שהוא בין קטן בין גדול אלא דאהכי מאי דאמר בית כור שיהא קרוב לבית כור שאינו חסר יותר משתות וכן דלא ליהוי מותר יתר על שתות : הכי גרסינן כסדר המשנ׳ פחות משתו׳ הגיעו עד שתות ינכה ובגמרא פליגי אמוראי בשתות עצמה אי הוי כפחות משתו והגיעו והכי קאמר פיחת מן הבית כור שתות וכל שכן פחות משתות הגיעו אבל יותר משתות ולמטה עד שתות ולא שתות בכלל ינכה או דילמא שתות כיתר משתות והכי קאמר פחות משתות הגיעו כלומר אם יש אונאה ביניהן פחות משתות כגון שהותיר או חיסר פחות משתו׳ הגיעו אבל יותר משתות עד שתות ושתות בכלל ינכה : ינכה מן הדמים ואם הותיר יחזיר לו קרקע והאי שתות לאו משום דין אונאה דאין אונאה אלא למטלטלי אבל במקרקעי אין אונאה שאם מכר לו שוה פרוטה במנה או שוה מנה בפרוטה הגיעו אלא שיעור׳ דרבנן היא דהכי מחיל איניש היכא דאמר בסימנין ובמצריו טפי לא מחיל : גמ׳ שתות הגיעו כפחות משתות היכא דאמר ליה בסימנין ובמצריו הכי קאמר פחות משתות ושתו׳ הגיעו דהאי דקתני פחת משתות הגיעו היינו פחת מן הבית כור שתות וכל שכן פחו׳ משתות הגיעו ומתני׳ דקתני עד שתות ינכה משמע ליה לרב הונא עד ולא עד בכלל ולרב יהודה עד ועד בכלל : מתיבי לרב הונא : פ״ג בתוספתא בסימנין ובמצריו פיחת שתות או הותיר שתות כשום הדיינין הגיעו בכתובות בפר׳ אלמנה ניזונת תנן שום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל שום הדיינין בית דין שירדו לשום נכסי יתומים למוכרן למזון האשה והבנות : והא שום הדיינין דטעות שתות דידהו הוי ביטול מקח כיתר משתות כדתנן פ׳ אלמנה ניזונת כדפרישית וכיון דמדמי שתות דמכירת בית כור דמתני׳ כשום הדיינין שמע כיתר משתות הוא ויחזיר וקשיא לרב הונא והאי דקתני הגיעו לקמיה מפרש לה שפיר : אמר לך רב הונא וליטעמיך הגיעו קתני דמשמע דהוי כפחות משתות ואדמקשית ליה מרישא יתקשי לך מסיפא אלא ודאי הכי קאמר פחת שתות או הותי׳ שתו׳ הגיעו כשום הדיינין דאמרינן כמי הגיעו ורשב״ג הוא דפליג בכתובות ואמר א״כ מה כח ב״ד יפה ולכך הוו מכרן קיים והגיעו דקתני הכא אתרווייהו קאי דהוי שתות דידהו כפחות משתות וקשיא לרב יהודה :

אמר

אומר לך רבי יהודה לדידי נמי לא קשיא דאיכא לתרוני כשום הדיינין ולא כשום הדיינין כו' דהאי דקתני הגיעו לאו משום דשתות הוי מחילה כפחות משתות לעולם שתות כיתר משתות ויחזיר והאי דקא מדמי ליה לשום הדיינין ה"מ בשתות כי היכי דבשום הדיינין לא הוי מחיל' ה"נ לא הוי מחילה ולא כשום הדיינין דבשום הדיינין הוי השתות ביטול מקח כדתנן התם מכר בטל ואילו הכא הגיעו כלומר אין המקח בטל אלא מקחו קיים ויחזיר כדתנן במתני' עד שתות ינכה ואתא לאשמועי' אף על גב דדמי להדדי דבתרוייהו שתות כיתר משתות אפילו הכי התם ביטול מקח קיים והתם היינו טעמא דכיון דטעו ב"ד שוורי' מבל מה שטעו אבל הכא דתרוייהו

א"ל רב יהוד' בשו' הדיינין ולא כשו' הדיינין כשום הדיינין לשתות ולא כשום הדיינין דאילו התם בטל מקח ואילו הכא הגיעו רב פפא זבן ארעא מההוא גברא א"ל הויא עשרין גריוי משחיה ולא הואי אלא חמיסרא אתא לקמיה דאביי אמר ליה סברת וקבילת והתנן פחות שתות הגיעו עד שתות ינכה ה"מ היכא דלא קים ליה בגווה אבל היכא דקים ליה בגווה סבר וקביל והא עשרין אמר לי דעדיפא כ בעשרין תניא ר' יוסי אומר האחין שחלקו כיון שעלה גורל לאחד מהן קנו כולם מאי טעמא אמר ר' אלעזר כתחלת ארץ ישראל מה תחילה בגורל אף כאן בגורל אי מה להלן בקלפי ואורי' ותומי' אף כאן בקלפי ואורים ותומים אמר רב אשי בההוא הנאה דקא צייתי להדדי גמרי ומקנו להדדי איתמר שני אחין שחלקו ובא להן אח ממדינת הים רב אמר בטלה

טפיגים במכ' זה למכור וזה ליקח המקח קיי' והאוכא' יחזיר כן נראה כעיני שיטה זו וכן עיקר דליכא הכא ט תיובתא לא לרב הונא ולא לרב יהודה וק"כ מסתברא מדקרנינן כשום הדיינין ולא כשום הדייני' וכו' ואין כתב כ בספרים אלא כשום הדיינין הילכך ליכא לפרושי דמסקנא דמאן דאמר וליטעמיך הוא כו' יש לשונות אחרים ואין בהן ממש וזה שלי הוא ועיקר והשתא ל"א איפשוט לן אי כר"כ הונא אי כרב יהוד' ויש מפרשים אמר לך רב הונא וליטעמיך הא מתרנתא היא מסכתא היא דקתני הגיעו דאי שתות כיתר משתות דמי ינכה איבעי ליה למימר ואמאי קתני הגיעו אלא הכי קתני לה כסימניו וכמצריו הרי זהו כשום הדיינין לשתות דלא יהכינן ליה ז'ומ' לכור ולא כשום הדיינין ממש כלומר ולא לגבי מקח כשום הדיינין הוא דאילו תשום הדיינין שתות בטל מקח ואילו הכא הגיעו דעד שתות ושתות עצמה הגיעו וללשון זה כתוב בספרים אלא כשום הדיינין ולא כשום כו' : א"ל ההוא מוכר לרב פפא הך קרקע דמזבנא לך הויא עשרים גריוי מיסחא עשרים שאין מידתה וכנון דא"ל כסימנין וכמצריו ולא הוו אלא חמיסר דהיינו פחות רביע : א"ל אביי לרב פפא סברת וקבילת : ה"מ מתניתי' היכא דלא קים ליה ללוקח במדת השדה אבל מר קים ליה בגויה מכיר אתה שדה זו ויודע הייתה שאין בו אלא חמשה עשר וכיון דידעת מחלת והכי' הילכתא : והא עשרי' אמ' לי ולדעת כן אמר לי שישלם לי הפחת משדה אחר או ינכה לי מן הדמים לדעת כן אמר לי עשרים שהוא עצמו היה סבור דהויא כ' ועל מנת להשלים לי מידת כ' אמר לי כ' : א"ל אביי מני למימ' לך דהאי דקאמר כ' לא לתת לך כ' שהרי גם הוא היה יודע שאין בשדה אלא חמיסר אלא דעדיפא בעשרין של שדה אחר אמר לך ולהשביח מקחו אמר כן : תניא רבי יוסי או' כו' איירי דאיירי במתני' במוכר קרקע לחבירו במדה ומצא יותר מכדי מדתו דמחזיר ולא אמרינן בטל המכר נקט נמי להך דאיתמר לקמן שני אחין שחלקו ובא להן אח דקאמר שמואל מקמצין מחזיר את מה שיש לו יותר דומיא דמתני' ואגב גררא דההיא קתני בריתא הך ברייתא לאשמועינן דחלוקה בגורל קניא דעלה פליגי רב ושמואל היכא דחלקו ובא להן אח דדמיא להך דר' יוסי שלא עלה הגורל לכולן : האחין שחלקו בררו שנים ושלשה חלקים שוין ואח"כ יפילו גורלות וה"ה לשותפין : כיון שעלה כו' שנפל הגורל על אחד מהם והוברר חלקו קנו כולן כלומר זה קנה לגמרי בגורל ולא יוכלו לחזור בו ואם הם שנים זה קנה חלקו שנפל עליו הגורל וגם חבירו קנה דעל מי יפול גורל שיני כי אם על השיני ואם ג' אותו שנפל לו הגורל קנה חלקו והשנים קנו כין שניהם שני החלקים לחלוק ביניהם כל שעה שירצו אף לחלוק בעניין אחר ואח"כ יפילו גורלות ומיהו היכא דנפל הגורל לכולן פשיטא דקנו כולן ואע"ג דלא אחזוק כל אחד בשלו דכיון דמוחזקי' ועומדין הן כולן ב בכל הקרקע אין הגורל מקנה להם כלום אלא מברר לכל אחד חלקו המגיעו ולא שנא קרקע ולא שנא מטלטלין כיון שעלה הגורל לזה קנה חבירו כמו כן חלקו המגיעו מיד בלא נפילת גור"ל דהא לא מפליג תלמוד בין מקרקעי למטלטלי הכ"מ ידי : ולא נפל גורל ולא החזיקו כל אחד בשלו עדיין דאי אחזיק מאי למימר' : בקלפי מ"ט במאי קנו הרי אורי ותומי' כדאמרי' כיצד כוהלין אלעזר מלובש אורי' ותומים ויהוש' וכל ישרא' עומדין לפניו קלפי של שבטי' וקלפי של תחומין מונחין לפניו והיה מכוין ברוח הקוד' כו' : אמ' רב אשי לעול' בתחיל' ארץ ישרא' קונ' גורל ודקשי' לך אי מה להלן כו' היינו טעמ' דלא צריך כולי האי משום דגמרי בלב שלם ומקנו למי שיעלה הגורל מיד מהכי גמר דעתם עם הגורל כאורים ותומים דמהכנו אפילו היכא דלא גמרי ומקנו דבההיא הנאה דציתי להדדי ונשמעין זה לזה לחלוק בגורל כדי שיטול כל אחד חלקו בפני עצמו דאינו חפיצים עוד בשותפות הילכך אין רוצי' שיהא עוד עיכוב בדבר וגמרו ומקנו אהדדי כן זקוק אבי לפרש שהרי אין כתוב בספרים אלא אמר רב אשי הילכך לא בא לסתור טעמו של ר' אלעזר אלא לתרצו :

שני אחין שחלקו קרקעות : בטלה

כ טל חמחלוקת ושמואל אמ' מקמצין
א"ל רבא לרב נחמן לרב דאמר בטלה
מחלוק' אלמא הדר דינא אלא מעתה
הני בי תלת' דקיימי ואזול בי תרי מנייהו
ופלוג ה"נ דבטלה מחלוקת הכי השתא
התם נחיתו ארעתא דבי תלתא מעיקרא
הכא לא נחיתו ארעתא דבי תלתא מ
מעיקרא א"ל רב פפא לאביי לשמואל
דאמר מקמצי' למימרא דקם דינא והא
רב ושמוא' דאמרי תרוייהו כור בשלשים
אני מוכר לך יכול לחזו' בו אפילו בסא'
האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני
מוכר לך ראשון ראשון קנה התם עבור
רבנן מילתא דניחא ליה למוכר וניחא
ליה ללוקח איתמר אחין שחלקו וכא

ושמואל אמר מקמצין פ"ה שיתן לו כל אחד שליש ויחלוקו ומשמע מתוך פירושו שלא בגורל וקש' דלמה יגר' הוא שהם נוטלו בגורל והם יתנו מה שירצו בלא גור' ולית' להו מעלינן להו בניכסי דבר מרין וקיימ' לן כרב יוסף בפ"ק ואפילו בגור' אין לו להטיל עם כל אחד ואחד בפני עצמו אלא עם שניהם יחד כדי שיפול לו חלק בבת אחת אלא מפרש' מקמצין כגון אם יש להן שלש שדות ולקחו כל אחד ש שדה והשליש' חלקו ובשבא יפילו גורל על כל השדות נ ובאיזה שיפול גורלו יזכה ולענין זה לא בטלה מחלוקת שאם יפול השדה השליש' לחלקו זכו הראשונים לחלקם כמו שהיו הראשונים מתחילה ואפי' נפל לו שדה שהיה ם של אחד מהן מ"מ לא יחלוקו כל המותר אלא שדה שלישית שהיה מחנה לזה ומחנ' לזה יהיה כבתחלה ושדה שני י יחלוקו וכן הני בר תלת ד דקיימי ואזול תרי מנייהו ופלוג פירש כשנפל לזה שדה ולזה שדה ושד"ה שלישית כשאחר כשיבא שלישי יפילו גורל על הכל ואם יפול אותו שדה הנשאר לחלקו זכו הראשונים בחלקם ולא כפ"ה דמועלת חלוקתם לגמרי אף לשליש ואע"ג דפלוג בלא דעתי' ומה שהביא ראייה איכא ראייה דהת' במטלטלי אבל במקרק' דשייך קפידא ברוחות אין אחד יכול לחלוק בלא דעת חברו כדאמרי' באלמנה נזונית יתומי' שבאו לחלו' בנכסי אביהן כו' משמע הת' דאי לאו משו' מה כח ב"ד יפה הוה אמינא אע"ג דלא טעו הגדילו יכולין למחות ברוחו' והכא דלא שייך מה כח ב"ד יפה למה לא יוכל למחות כי פלג חד בלא דעתא דחבריה ומי' לפר"י דמפרש התם דבוררין להן חלק יפה בלא גורל קאמר לא קשי מידי לפ"ה דאי לאו מה כח ב"ד יפה לא הוה מהני בלא גורל אבל בגורל מהני ואפילו בלא מה כח ב"ד יפה ואפילו לפירוש ר"ת דעל ידי גורל קאמר איכא למימר דהתם ודאי שהיתומין קטנים ואין אחד מהן תובע לחלוק אי לאו מה כח ב"ד יפה היו יכולין למחו' אבל אם אחד מהן גדול ותובע לחלוק כי הכא בלא כח ב"ד יפה חולקין: וכא

בטלה מחלוקת ויחלקו לכתחלה בשלש חלקים ובגורל דהכי כתי' דנפל גורל לאחד מהן קנו כולן דהני מילי היכ' דחלקו כראוי אבל היכא דכל אחד נטל יותר מחלקו ח חלוקה בטעות הוא והדרא: מקמצין נוטל כל אחד שליש מחלקו ונותנין לזה כגון ב פירשו שש שדות ונטלו זה ג וזה ג' ובא להן אחוזה נותן לו שדה אחת וזה נותן לו שדה אחת הרי לכל אחד שני שדות והכא שוים: הדר דינ' כלומר חוזרת [illegible] שבטלו חלקם שלא תדעתא השליש': אלא מעתה הני בי תלתא אחין או שותפין ד דקיימי ואזול בי תרי מינייהו ופלוג בלא ידיעת השלישי בג' חלקים בפני עצמן ב"ד ה הדיוט' כדאמרי' באילו מציאות: ה"נ דבטלה מחלוקת כשיבא השליש' ויאמר איני חפץ בה' חלוק' כתמי' מהכ' משמע דפשיט' להו דלא בטלה [illegible] תלת' שותפי' אינמי הרי אחי או תרי שותפי כדמוכח באילו מציאות באיסור ורב ספר' דעבו' עיסק' בהדי הדדי והלך רב ספרא ופלג בלא דעתא דאיסור באפי תרי כל' ופלג חד בלא דעתא דחברי' וכגון דפלג בלא דעתא דחבריה באפי תלתא ואית ליה סהדי דפלג כדאמרינן באילו מציאות תתקיים החלוקה ואין חבירו יכול לערער עליה ואם חילק שלא בפני ב"ד לא כלו' היא ומה שהשכיחו הנכסים השכיחו לאמצע והני מילי מידי דצריך שומא אבל חלוקת מעות דלא צריך שומא אין צריך לחלוק בפני ב"ד: אדעתא דבי תלת' בשלש חלקים חלקו הכל דמטי' לכל חד חלק הראוי לו הילכך לדעתו לא מיטינן דאילו הוה ה"כ הוה פליג בגורל אבל הכא דאגלאי מילתא לכסו' דנטל יות' מדאי טעות הוא ובטלה מחלוקת: ולשמוא' דאמ' מקמצין שמא קם דינא דכל מי שנוטל דבר הראוי לו שלא שאינו נוטל בשיעור הראוי לו אלא יותר וה"ה לפחו' קא' שמוא' דמאי דתפיס תפיס אי הכי אמאי אמר שמו' יכול לחזור בו מוכר ואפי' בסאה אחרונ' ומוני' מיד הלוק' כ"ש שאין שבאו בכר לידו ואמאי הא כיון דהוה ראוי ליטול כור כדאתני ליה מוכר במה שזכה בכר יזכה אע"ג דלא בא לידו בשיעור הראוי לו אלא לאו ש"מ דהדר דינא היכא דנטל פחות וכ"ש היכא דנטל יותר כדלעיל וקשיא דשמואל אדשמואל: ומשני התם גבי מקח וממכר עבוד רבנן מילתא כו' כלומר לכך תיקנו ואמרו חכמים שיוכל לחזור עד שימשוך כל מקחו דבתר דעת הלוקח והמוכר אזלי רבנן דהכי ניחא לתרווייהו ניחא ליה ללוקח שיוכלו שניהן לחזור עד גמר משיכת כל המקח שאם תיזול יוכל הלוקח לחזור ונם ניחא ליה למוכר שאם תוקיר בתוך כך יחזור בו הילכך לדעת כן מכר מוכר וקנה לוקח שיחזרו בהן אפילו ב בסאה אחרונה ובסיפא דמילתיה דקאמר ראשון ראשון קנה היינו לפי שכל סאה וסאה משמשכו בגמרה שמורתו אבל גבי חלוקת קרקע ודאי ניחא להו להפטר מהר זה מזה ויזכה כל אחד ואחד בחלקו ויטרח בו דקידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא והילכך התם קם דינא: ה"ג

ובא בעל חוב ונט' חלקו של אחד מהן רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר ויתר ורב אסי אמר נוטל רביע בקרק' ורביע במעות רב אמר בטלה מחלוקת קא סבר האחי' שחלקו יורשי' הן ושמואל אמ' ויתר קא סבר האחי' שחלקו לקוחו' הוו וכלוקח שלא באחריות דמי רב אסי מספקא ליה אי יורשי' הוו אי לקוחות הוו הילכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעו' אמר רב פפא הלכת' בכל הני שמעתת' מקמצין אמימר אמר בטלה מחלוקת והילכתא

ה"ג האחין שחלקו ובשני אחין איירי ומיהו ה"ה לג' : ובא בעל חוב דאבוהון : בטלה מחלוקת אותה חלוקה בטלה וחוזרין וחולקין בשוה מן הנשאר ויתר המפסיד ואינו חוזר על אחיו כלל : ורב אסי אמר לא בטלה מחלוקת ניטול מחבר מחלק אחיו כרב וגם לא ויתר כשמואל לגמרי אלא נוטל רביע קרקע משד' אחיו דהיינו חצי חציו או רביע יתן לו אחיו מעו' דמצי א"ל אנא מסליקנ' ליה לבעל חוב בזוזי אבדי לא נתחייב לו אבי כי אסו זוזי ולדידך נמי זוזי מסליקנ' וטעמ' מפרש לקמיה דמספקא ליה אי כרב אי כשמואל וממון המוטל בספק חולקין ורבי' מעו' כמו או רבי' מעו' וכדתנן במסכ' יבמות בפרק רבן גמליאל חלץ ועשה מאמ' וכתן גט ובעל ואמרינן או או קתני והכי פירש יחזיר לו רביע חלקו או קרקע או מעות : יורשין הוו תורת יורשין יש עליהם לפרוע בין כולן חובת אביהן דמשום חלוקה לא איסתלו' מקרקעי דילהו מבעל חוב דאבוהון דסבירא ליה לרב יש ברירה הוברר הדבר שזכה כל אחד בחלק הראוי לו ונמצא דלא לקחו זה מזה כלום וה"ה לענין חזרה ביובל דאיכא למ"ד האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל לרב אין מחזירין וכיון דיורשין הוו מחצי חלקו יחזי' לו : כלקוחות דמו דאין ברירה ונמצא שכל אחד נטל חלק אחיו וכאילו החליפו זה בחלקו של זה דמי והיינו לקוחות וכיון דלקוחו' נינהו הא ודאי כלוק' שלא באחרינ' דמו כאילו אמרו זה לזה איני מקבל אחריות חלקך עלי דמי דמסתמ' לא מקבלי דאע"ג דגבי מוכר קרקע לחבירו קיימא לן אחריות טעות סופר הוא אם לא פירש בשטר המכירה ה"מ היכי דזבין קרקע מחבריה דלא שדי איניש זוזי בכדי אבל לגבי ירושת אחין דכל אחד נוטל חלקו כההיא הכלה דאיהו לא מקבל אחריות על של חבירו גמר ומקני ליה לחבירו חלקו לגמרי של יקבל חבירו אחריותו עליו ולא תשתעב' לו שדהו כי היכי דדידי' לא משעבד לחבירו : מספק' לי' אי כיורשין דמו וחייב להחזיר מחצית חלקו כרב דעל שניהם לפרוע חובת אביהן או כלקוחות דמו ואינו חייב כלו' הילכך יפרע רביעי לאחיו מן השדה הנשאר לו דממון המוטל בספק חולקין או רביע מעות יחזיר לו דא"ל אנא הוו לי זוזי נ והוה מסליקנא ליה בזוזי ובשביל עניותך לא אפסיד נחלתי ל"א פי' רבינו זקיני בב"ק בפרק ראשון ורביע במעות ממש לבד רביע בקרקע דהיינו כל חלקו בין קרקע ומעות ומספקא ליה אי כיורשין דמו וחייב להחזיר מחצית חלקו בקרקע ולא יוכל לסלקו במעות או כלקוחות דמו ומיהו כלוקח באחריות דמי וחייב להחזיר לו מחצית מה שאיבד אבל במעות יכול לסלקו הלכך יחזיר רביע קרקע כיורשין ורביע במעות כמוכר באחריות ותפוס לשון ראשון כך פירש רבינו וכן הוא שאין ממש בהאי לשון אחרון דכל היכ' דפליגי בתלמוד תלתא תנאי או תלתא אמוראי כי האי גוונא שהאחד ספק לו הלכה כדברי מי מן השנים הרי הוא רגיל לתפוס כדברי שניהם במקצת סביר' ליה כי האי ובמקצת סבירא ליה כאידך אבל הכא כיון דמחייב ליה רב אסי להחזיר כל חלקו כרב בין קרקע ומעות א"כ במאי קאי כשמואל הא רב ושמואל לא פליגי בהכי אם ישלקנו בקרקע או במעות אלא אם יחזיר לו חלקו אם לאו : בכל הכי שמעתתא מקמצין בשני אחין שחלקו ובא להן אח ובאחין שחלקו ובא בעל חו' ונטל חלקו של אחד מהן שיקמצין מחלקו ויתן לזה חצי השדה כרב דכיורשי' דמו ומיהו לא בטלה מחלוקת לחזור ולחלוק בגורל אלא בלא גורל יתן לו חצי השדה מאיזה צד שירצה ובלבד שיהא טוב כאידך חצי :

דבא בעל חוב וטרף חלקו של אחד מהן וא"ת היאך טרף כל חלקו של אחד מהן הא כולן חייבין לפרוע חוב אביהן ויטול מכל אחד חלקו המגיעו כדתני' בית כוחלין יבא עליהן שטר חוב בכיור כותן פי שנים וי"ל דהכא איירי כגון דעשאו אפותיקי ולא באפותיקי דהמקבל דקאמר הת' שאינו יכול לסלקו בזוזי דא"כ לרב אסי אמאי נוטל רבי' במעות דמשמ' דהוי מצי לסלוקי לבעל חוב בזוזי : רב אמ' בטלה מחלוקת משמע דאי בעי לסלוקי בזוזי לא מצי ולהכי נמי מפרש טעמ' דרב דיורשין הוו דאי כלקוחות באחריות הוו אמאי בטלה מחלוקת הא מצי לסלוקי בזוזי ותימ' דמאי שנא מדרב אסי דאותו רביע שהוא נוטל מכח יורשין קא' רב אסי דיכול לסלקו במעות ושמא פליגי רב ורב אסי בסברא זו דלאפי' אי כיורשין הוה מצי לסלוקי בזוזי לרב אסי משום דא"ל אנא לבעל חוב נמי מסליקנ' בזוזי ורב אינו חושש לאותה סבר' וא"ת מ"מ יתן לו מעות ויפדה הקרקע מיד בעל חוב דקיימא לן כהמפקיד דשומא הדרא לעולם וי"ל דנפקא מינה היכא דזבנא או אורתא דאמר התם דלא הדרא ודרב אסי מספקא ליה אי כיורשין דמו אי כלקוחות שלא באחריות תימ' לר' שבא מב' ליה הא דילמ' ודאי לאו כיורשין דמו אלא מספקא אי כלקוחות באחריו' דמו או שלא באחריו' דמו לכך נראה כפירוש שני שבקונטרים : והילכתא

והילכתא

והילכתא כשלשה מחלוקת הכא משמע דקיימא
לן דיש ברירה מדפסקי' כרב וכסוף
השולח פירשתי · המתודרת מנה לא מפקי ליה
וליכא למימר דניזיל בתר בתראי דלא גרעי ממנה דיש
לתפוס המועט כדפ"ה :
מסתירה דקא שפיכא
אחבראי שכן
הסדר דשנים הפחותים
מלכרים תחלה : אדרבה

והילכתא כשלשה מחלוקת היכא דחלקו שנים לשני חלקים
ואחר כך בא להן את מחליב' הים איכמי אי טעי כיחלוקת
לחלוק שניהן שדה שנזל אביהן וכמצא יוצאה מתחת יד
אחד מהן וכמצא שמתחילה בטל האחד יותר מ חבירו
דחוזרי' וחולקין בשוה דדמיא
לבעל חוב שבטל חלקו של
אחד מהן דחוזרין וחולקין
בשוה והוא הדין אם בטל חצי
חלקו שצריך להפיל גורלות
על הכל דלא פלוג רבנן בבטל
בעל חוב חלקו של אחד מהם
בין כולו לחציו ושמעינן מיני'
מהכ' דהאחין שחלקו יורשין
דמו ולא בלקוחות : שלשה
שירדו לשום נכסי יתומין
למזון האשה והבנות ואין
שומת בית דין כפתו' משלשה
: אחד אומר במנה דהיינו
מאה זוזי ושני' אומ' במאתים
או אחד אומ' במאתים ושנים
אומרים במנה בטל יחיד
במיעוטו כלומר בטלו דברי
היחיד מפני שהוא המעט
וכתב אחרי רבים להטות :
אחד אומר במנה דהיינו כ"ה
סלעים ואחד אומר בעשרים
סלעים דהיינו חמשה סלעים
פחות : ואחד אומר בשלשים
דהיינו חמשה סלעים יותר :
תידון במנה טעמא דכולהו

והילכתא כשלשה מחלוקת תנו רבנן שלשה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומר במאתים אחד אומר במאתים ושנים אומר במנה בטל יחיד במיעוטו אחד אומר במנה ואחד אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים נדון במנה רבי אלעזר ברבי צדוק אומר נדון בתשעים אחרים אומרים עושין שומא ביניהן ומשלשין מאן דאמר נדון במנה מילתא מציעתא רבי אלעזר בר צדוק אומר נדון בתשעים קא סבר הא ארעא תשעין שוה והאי דקאמר עשרים דקא טעי עשרה לאחוריה והאי דקא אמר מנה קא טעי עשרה לקמיה אדרבה האי ארעא מאה ועשרה. שויא האי דקאמר מנה קא טעי עשר לאחוריה והאי דקאמר שלשים קא טעי עשרה לקמיה נקוט מיהת תרי קמאי בידך דמתורת מנה לא מפקי ליה אחרים אומרים עושים שומא ביניהן ומשלשין קא סברי האי ארעא תשעין ותלתא ותילתא שויא האי דקא אמ' עשרים קא טעי תליסר ותילתא לאחוריה האי דקאמר מנה קא טעי תליסר ותילתא לקמיה ובדין הוא דלימא טפי והאי דלא קאמ' סבר מיסתאי דקא מטפינא כולי האי אחבראי אדרבה

מפרש ואזיל לקמיה : בעשרים הייכו שמנים דינר בשלשים הם מאה ועשרים דינר : בתשעים דינר מן החמש סלעים
שיש בין שנים הפחותין לוקחין החצי דהיינו עשרה דינר ומוסיפין על של שמונים : עושין שומא ביניהן ומשלשין
כלומר חושבין כמה חלוקים דהיינו ארבעים דינר שיש בשלשים יותר מאותו שאמר עשרים ומאותן ארבעים תידון
בשליש דהיינו שלשה עשר דינר ושליש דינר על שמונים וטעמא מפרש לקמיה : מילתא מציעתא דבר השוה הכרע
בין שניהם הוסיף חמשה על המועט ופוחת חמשה מן המרובה ובדין הוא דתידון כוותיה במנה דהא תרווייהו של שלשים
ושל מנה מודו דשוה מנה ונראה בעיני דהוא הדין אם אמר בשמנה ועשרים סלעים דלא הוי מציעתא כל כך :
תשעים דינר שוין דהייכו שנים ועשרים סלעים וחצי וכל אחד טועה מעט זה שאומר עשרים מוזיל שתי סלעים ומחצה
משויין וזה שאומר מנה מעלה בדמי שתי סלעים ומחצה דניחא ליה למימר ששניהן טועין זה למעלה וזה למטה וכאמר
דשוה תשעים דהייכו שנים ועשרים סלעים ומחצה דהשתא אזלינן בתר דברי שנים הפחותים ותפשת מועט תפשת ולא
בלך אחרי מי שאמר מנה וכיוצא דהוא לבדו עומד על אמיתו של דבר מכל וכל והשאר טעו : לאחוריה שוה עשרה
יותר והכיא עשרה אחריו שהיה לו לתפוס כחשבונו : לקמיה שלקח עשרה לפניו כלומר יותר מן הראוי הוסיף ולקח
מחשבון שלפניו העתיד לבא שלא היה ראוי לתפוס : מאה ועשרה שוויי והוה ליה למימר תידון במאה ועשרה דמאי
חזית דאזלת בתר ראשון ושני אבל השלישי טעה יותר מדאי אדרבה תפוס דברי השני והשלישי אבל הראשון טעה יותר
מדאי : נקוט מיהת תרי קמאי כו' כלומר כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי יש לנו לילך אחרי שני הפחותים
דמתורת מנה לא מפקי ליה כלומר שלפי דבריהם יש לנו לומר שקרו' למנה שוה אבל לא מנה בכלל ולא אחר תרי בתראי
שאומרין יותר ממנה דתפשת מרובה לא תפשת והרי כולם מודים שקרוב למנה שוה הילכך יתן תשעים : עושין
שומא כו' כדפרישית לעיל: ת"ק סבירא ליה דאיכא למימר דלא טעי איניש כלל והילכך אמנ' תפוס והשאר שמא
טעו ורבי אלעזר בר צדוק סבר טעי איניש בין לזל בין להקיר ואחרי סברי טעי איניש בי"ג ושליש בדבר שסוה יותר
משמונים : ובדין הוא דלימא דשוויא טפי ממנה ושם דינר דהייכו י"ג ושליש יתר על שויו והאי דלא אמר הייכו משום דדינו
מה שמוסיף על חבירו כ' שחבירו או' שמוני' והוא אומר מנה ולע"פ שאין אנו יודעין איזה דברי ראשון אפי' הכי נושאין
ונותנין בדבר וכל אחד יודע מה בלבו של חבירו ולאחר שנשאו ונתנו בדבר תוקעין את לבם לומר הנראה בעיניהם וכיון
שידע שחבירו רוצה לומר שמונים ירא הוא לומר יותר ממנה : אדרבה

אדרבה. בית אימא כו׳ הך סוגיא כי הוא דלעיל מפרשא כולה : טעמא דאחרים לא ידעינן דלא מימסכר טעמייהו :
הילכתא עבדינן כוותייהו בתמיה אלא הילכתא עבדינן כתנא קמא דלא תידון כמנה : תנו ה״ג דייני גולה עושין שומא
כו׳ עד כאן ברייתא שונין כאחרים וה״ג לה כפירושי רבי חננאל דייני גולה שמואל וקרנא הילכתא כדייני גולה דהיינו
נמי הילכתא באחרים ודילמא פריך מכלל דקשיתא איתמר ומשום מילתא דפשיטא היא : דהיינו הך לא חש התלמוד
לאקשויי ולמימר והא אמרה

אדרבה הא ארעא מאה ותליסר ותלתא שויא האי דקאמר מנה קא טעי הליסר ותלתא לאחוריה והאי דקאמר שלשים טעי תליסר ותלתא לקמיה וכדין הוא דקא טפי סבר מסתאי דקא מ מטפינא כולי האי אחבראי נקוט מיהת תרי קמאי בידך דמתור מאה לא מפקי ליה אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר רב אשי טעמא דאחרים לא ידעינן הלכתא עבדינן כוותיה תנו דייני גולה אמרי עושין שומא ביניהן ומשלשין אמר רב הונא הלכא כדייני גולה אמ׳ רב אשי טעם דדייני גול׳ לא ידעינן והילכת׳ עבדינן כותייהו : מתני׳ האומ׳ לחבירו חצי שד׳ אני מוכ׳ לך משמנין ביניהן ונוט׳ חצי שדהו חציו בדרו׳ אני מוכ׳ לך משמנין ביניה׳ ונוטל חציה בדרום והוא מקבל עליו מקו׳ הגד׳ חרי׳ וכן חרי׳ וכמה הוא חריץ ששה טפחים וכן חריץ שלשה גמ׳ אמר ר׳ חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לוקח נוטל כחוש שכן אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי והא אנן משמנין ביניהן תנן א״ל ארא בבל׳ בפניית׳ בבבל תרגימא מסיפא דקתני סיפ׳ חציה בדרו׳ אני מוכר לך משמנין ביניהן נוטל חציה בדרום ואמאי

רב הונא אתנא זימנא אלא הילכא לא דמו אהדדי שכהן קדקי מילי שפיר פים שיכוי לגונות בין זה לזה והטעמים אינן הכא אורחיה דתלמודא לפרושינהו נראה בעיני :
מתני׳ משמנין ביניהן בגמרא מפר׳ : משמנין ביניה׳ ונוטל חציה בדרום כולה מפרשא בגמ׳ : ומקבל עליו מוכר להת מחני שדהו מקום בגדר לגדור זה הלוקח חני שדהו מכל צד מפני החיות שלא יכנסו לתוכו דסתם מוכר קצי שדה מוכר לו כל צד אבל היכ׳ דמכר לו של׳ אלא הכא מילתא דפשיטא ביה שמכר לו את כולו ומה יוסיף ליתן לו יותר חריץ פוסייד בלעז : וכן חריץ חריץ קטן אבל הגדר לחריץ הגדול : ו׳ טפחים רחבו באורך כל השד׳ וכגמ׳ מפרש למה לי כל הני : גמ׳ לוקח נוטל כחוש יד הלוקח על התחתונה לפיכך נותן
שמוכר ללוקח המקום הגרוע שבאותו שדה דדילמא דמי חצי השדה
אמר לו לפיכך נוטל מן הכחוש יותר מן החצי כדי דמי החצי השדה כדמפרש לקמיה והיינו רווחא דמוכר דרונא
אדם בקב עידות יותר משני קבין זיבורית והא דקתני משמנין היינו כדמפרש בבכורות בפרק הלוק׳ עובר פרתו דקתני
שני רחלים שלא ביכרו וילדו שני זכרים כו׳ רבי עקיבא אומר משמנין ביניהן ומפרש ר׳ יוחנן בגמ׳ וכהן נוטל כחוש וכל
כי הך סוגיא איתא התם ומפרש דהאי משמנין שומן יהא ביניהן ואי מייתי כהן ראיה שקול ה״כ שומן יהא ביניהן ומה
שטוה חצי השדה היפה יותר מן החצי הכחוש יהא ביניהן ויוסיף לו מוכר ללוקח מן הקרקע הרבה עד שיהא שוה
כחלק היפ׳ שעיכב המוכר לעצמו כדמפרש לקמיה ומי׳ לגמרי לא יפסיד הלוקח השומן כי התם דהתם שמא הכחוש של
כהן הוא הילכך כיון דלא מני מייתי ראייה מפסיד אבל הכא ודאי מכר לו כל חצי שדהו והדבר ידוע דכל החצי מוכר
ומן הדין היה לו ליטול חצי היפה וחצי הכחוש אלא משום דמצי א״ל דמי חצי השדה מכרתי לך כדלקמן הילכ׳ ידו על
התחתונה ליטול מן הכחוש בשוה חצי השדה : והאנן משמני׳ ביניהן תנן דמשמע יד שניהן שוה ליטול זה כשות שנוטל
זה מן היפה ומן הכחוש דכי הדדי פלגי בגוף הקרקע וה״כ מוכח בבכורות דהכי משמע ליה משמנין לר׳ חייא בר אבא
דכי הדדי פלגי בגוף הקרקע דאמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן התם והא משמנין ביניהן תנן וא״ל כמי ר׳ יוחנן
ארדאכלת בפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא דקתני מת אחד מהן המוני מחבירו עליו הראייה ואי ס״ד משמנין ביניהן
דכי הדדי פלגי הכא כמי ליפלוג כי הדדי אלא מאי דסמכין כו׳ : ארדאכלת בפנייתא תמרי בבבל
שהיתה מעדן עצמך ולא היתה עוסק בתורה ומקנתרו היה : תרגימא לרישא מסיפא :
ואמאי

אדרבה האי ארעא מאה ותלים׳ תילתא שויא תי׳ לר״י דהשתא אי לא הוו אלא תרי דחד אמר מנה וחד אמר שלשים הוה אמינא דמאה ועש׳ שויא דכן האמ׳ נראה לכ״ע והשתא ד איתיה להאי דפחו׳ מכולהו אמר תלת׳ ותילת׳ הוי טפי :

הדרן עלך בית כור

ואמאי משמנין ביניהן כלומר אם כדבריך כן הוא דחצי שדה אני מוכר לך ממש הוא למה משמנין : ימתקוקו המדה ויטול הלוקח חצייה בדרום הן יפה כחוש הן שהרי כך פיר׳ לו חצייה בדרום שאני מדקדק בי אפי׳ בסיפ׳ משמני׳ ש״מ דהאי דקתני משמנין לדמי הוא וכידפרישנא לעיל כלומר מה ששוה חצי שדה זו מכרתי לו מן הקרקע באיזה מקום שארצה אתן לך מיהו רישא דמתניתין שמין כל השדה ואם עלו דמיה מאה דינר נותן מוכר ללוקח מה ששוה חמשים דינר במקום ה׳ וגם בשדה זו שיד הלוקח ע׳ התחתונה וזהו פי׳ משמנין ביניהן ונוטל חצי שדהו פי׳ כדמי חצי שדהו אבל סיפא דמתני׳ אין שמין כל השדה אלא חצייה שבדרום בין כחוש בין יפה ומה ששוה חצייה שבדרום נותן המוכר ללוקח כנגד אותן הדמים באיזה רוח שירצה דהיינו בשדה דיד הלוקח על התחתונה דדילמא זה שאמר חצייה שבדרום ש׳ ומה חצי׳ שבדרום.

ואמאי משמנין ביניהן והא חצייה בדרום א״ל אלא לדמי ה״נ לדמי : מקב״ע עליו מקו׳ נדר כו׳ : תאנ׳ חרי׳ מבחו׳ ובן חרי׳ מבפני׳ וזה וזה אחורי גדר כדי שלא תהא חיה קופצ׳ ולעביד חריץ ולא לעביד בן חרי׳ איידי דרווח קיימא בגויה וקפצה ולעביד בן חריץ ולא לעביד חריץ איידי דקטין קיימא אשפתיה וקפצה וכמה בין חריץ לבן חריץ טפח :

הדרן עלך בית כור

קאמר ולא חצייה שבדרום ממש הוא שמכר לו כן נראה בעיני וכן פירש רבינו חננאל : כדי שלא תהא חיה קופצת על הגדר איצטריך חריץ ובן חריץ : וליעביד חריץ דהשתא נמי לא קפצה שהחריץ מרחיקה מן הגדר : איידי דרוו׳ משה שפחי נכנסת לתוכו ונמשכת מעט לאחוריה וקופצת : קיימא אשפתיה החיצונה : הכי גרסי׳ כמה בין חריץ לבן חריץ טפח ומסקנא דברייתא הוא :

הדרן עלך בית כור

יש נוחלין ומנחילין ויש נוחלין ולא מנחילין מנחילין ולא נוחלין לא נוחלין ולא מנחילין ואלו נוחלין ומנחילין האב את הבנים והבנים את האב והאחין מן האב נוחלין ומנחילין האיש

רשב״ם נוחלין ואלו נוחלין ומנחילין איכא דוכתי דנקט אדסליק מיניה ואיכא אדפתח בי׳ ונמסכת נדרים מפרש לה : האב את הבנים והבנים את האב תימא האב את הבנים היינו בנים את האב שאם האב נוחל את בנו א״כ בנו מנחילו אם הוא מנחיל לבנו א״כ בנו נוחלו ואור׳ דאייתר למידק מיניה בנים ולא בנות אע״ג דקתני לה בהדיא בסמוך מ״מ תנא ליה הכא אגב אורחי׳ ולקמן נמי תני למנו׳ סדר נחלו׳ וכן משמע בגמר׳ דקאמר הבנים את האב מנלן אמר קרא ובן אין לו הא יש לו בן בן קוד׳ לבת משמע דמתני׳ לאקדומי בן לבת איצטריך אבל ברישא דקתני האב את הבנים ליכא למידק הכי דהא מנחיל בני׳ ולא בנו׳ דהא לא מיית׳ וא״ת דקתני בני׳ אחיו׳ ודייק בגמר׳ על׳ם ולא בנות אחיו אע״ג דלא מייתר ומתוך כך צריך לומר דמתני׳ איני יודע מי שנאה לימא דבנים לאו דווק׳ שא ה״ה בנו׳ ואתיא שפי׳ כר׳ זכריה בן הקצב אע״ג דתנא בגמר׳ בני אחיות ולא בנות אחיות לימא דברייתא פליגא אמתניתין וידע מי שנאה ואומר ר׳ דקים ליה דברייתא בשנת על המשנה לפיכך דייק מינה ועוד א״ר׳ דכיון דבנים את האב אייתר למידק בנים ולא בנות אית לן למימר דכולהו בנים דמתניתין דווקי ולא בנות לקדוש : ואחין מן האב הקשה ר׳ אמאי לא קתני אחי האב נוחלין ומנחילין שהן כתובין נמי בפרשה ותירץ משום דאחי האב וכל שאר האב נפקי מהכך האב את הבנים והבנים את האב והאחין מן האב דכיון שנדע שהבנים קודמים ואחר הבנים האב ואחר האב אחין הרי אחיו האב נפקי

רשב״ם קרובים שנוחלין את קרוביהם כשמתי׳ וגם אם הם מתים מנחילים להם את ממונם דהיינו שעניהם נוחלים זה את זה והאי דלא קתני יש נוחלי׳ זה את זה היינו משו׳ דבעי למיתני סיפא נוחלין ולא מנחילים תנא נמי רישא נוחלי׳ ומנחילין : ויש שנוחלין את קרוביהם אבל אם ימותו הם אין מנחילין לאותן קרובים שהן מוריטיהן: ומנחילין ולא נוחלין הם אותם דאמרן כהן נוחלין ולא מנחילין מכלל דאינך שאילו נוחלין אות׳ ולא מנחילי׳ להן מיקרי מנחילין ולא נוחלין ובגמ׳ מפר׳ למאי אצטרכו הנך תרי בבי דהא חדא נפק׳ מכלל חבירתא : האב נוחל את הבנים וגם מנחיל להם וכגון שאין לאותן הבנים זרע אז נוחל אותן האב אבל אם יש להם בנים הם קודמין זקנים כדמפ׳ בגמ׳ : והבנים את האב נוחלין ומנחילין : והאחין מן האב כגון ראובן ויוסף בני יעקוב אע״פ שהן מלאה ומרחל יורשי׳ זה את זה בשביל שהן אחין וכגון שמת יעק׳ אביהן אבל אם יעקב קיי׳ הוא קוד׳ וכגון שאין להם בנים ודווקא אחין מן האב דמשפחת אב קרויה משפחה כדילפינן בג׳ : האיש

מכלל זה על ידי מיעמום דאם היה האב קיים היה יורש ועכשיו שאינו קיים הרי הוא יורש בקבר להנחיל לבנו שהוא אחי אביו של מת ומיעמום שמעינן מדתנן בסמוך בני אחיות שמנחילות בקבר נכסי אחיה לבנה ואם תאמר אם כן אחין מן האב נמי לא ליתני דשמעינן ליה מהאב את הבנים על ידי מיעמום כה״ג שהאב יורש את בנו להנחיל לשאר בניו הקיימין

האיש את אביו והאיש את אשתו ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין האשה את בניה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא נוחלין והאחין מן האם לא נוחלין ולא מנחילין: גמ' מ"ש דקתני האב את הבני' ברישא ליתני הבני' את האב ברישא חדא דאתחולי בפורענותא לא מתחלינן ועוד כדכתיב איש כי ימות ובן אין לו ותנא איידי דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה ומאי דרשא דתניא שארו זה האב מלמד שהאב קודם לאחין יבול

האיש נוחלת אמו אבל לא מנחיל שהרי קרובי האב יורשין אותו ומשפחת אם אינ' קרויה משפחה: והאיש את אשתו נוחל אותה כדנפקא לן בגמ': ה"ג בסדר המשנה ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין הבן נוחל את אחות אמו: שהרי הוא בא מכח האם ואילו מתה דודתו בחיי אמו יורשתה וגם הוא ירש את אמו נמצא שבא לידו נכסי דודתו: ולא מנחילין דכשמת הבן אינו מנחיל לאחות אמו אלא לקרובי אביו דמשפחת אם אינה קרויה משפחה ועוד דאחות אמו היאך תירשנו הלא היא באה מכח אחותה שהיא אמו של זה ולא האם יכולה לירשו כדאמרן האיש את אמו נוחל ולא מנחיל לה שהיא לא תירש את בן אחותה וכאחיות מן האב מיירי אבל אחיות מן האם אין נכדה בן אחות יורש אות' דמשפח' אם הוא נ"א ובני אחו' בני אחותו של ראובן כגון בני דינה נוחלין אותו שהרי דינה יורשת את ראובן אחיה ובניה באין מכחה אבל לא מנחילין לראובן שהרי ראובן מכח אחותו דינה בא לירש אותן והלא דינה עצמה אין יורשתן כדאמרן דהא אינה נוחלת את בנה אלא קרובי בעלה של דינה יורשין את בני' דמשפחת אב יורשת ולא משפחת אם וזה נראה בעיני משום דקתני סיפ' האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא נוחלין וכל הנך תלתא שמעינן להו מהנך תלת דהך בבא דנוחלין ולא מנחילין כדאמרינן בגמרא דהיינו הך דקא פריך בגמ' דאחי האם היינו דבני אחות והילכך גר' בני אחות דהיינו נמי דאחי האם מנחילין את בן אחותו ולא נוחלין ואינמי גרסינן בני אחיות איכא לפרוש' בבני אחות כלומר בני אחיותו של אדם נוחלין אותו אבל לא מנחילין דהוא אינו יורשן: האשה את בנה והאשה את בעלה כו' בגמ' פריך דהיינו נמי הך בבא דנוחלין ולא מנחילין דמהיא שמעי' לה דהיינו הך: לא נוחלין ולא מנחילין זה לזה אלא קרובי אביו של זה ואביו של זה יורשין אותו וכל הנך קרובים דקתני שיורשים זה את זה ה"מ כשאין קרוב למת יותר מזה גם הנהו קרובים דקתני כאן לא נוחלין ולא מנחילין כגון קרובים שמצד האם ה"מ שיש קרובים מצד האב היורשין אותו וקרובים לו יותר מקרובי האם ואע"פ שגם אמו ממשפחת אביו אבל אם אמו קרובה לו מצד משפחת אביו ואין לו קרוב מאביו שקרוב לו כמו אמו אז האם יורשת את הבן ואם אין האם בחיים קרובי שהאם יורשין אותו דהויא ליה משפחת אב דמכח קורבת אביו באין לירשו כגון ראובן שנשא סרח בת אשר וילדה לו נפתלי ומת נפתלי בלא בנים הרי ראובן אביו יורשו ואם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחיו של נפתלי ואם אין לו אחים ונתתם נחלתו לאחי אביו דהיינו אשר אבי אמו ואם אין לו אחין לאביו דאין אשר קיים ונתתם את נחלתו לקרו' אליו דהיינו בני אשר או בנות אשר אם אין לו בנים דהיינו סרח כמנהג' סרח יורשת את בנה: גמ' מאי שנא דתני ברישא דמתני' האב נוחל את הבן ומנחיל והלא בעת שנוחל האב לבנו נמצא שמת הבן בחיי האב ולא הניח הבן הזה זרע ליורשו לפיכך אביו יורשו וזו קללה היא כשאדם מת בלא בנים וגם כשהאב רואה במיתת בנו והיה לו לתנא דמתניתין לפתוח הבן נוחל את האב שזו ברכה שימות האב ויקברנו בנו כדכתב ויוסף ישית ידו על עיניך הבטיחו שיקברהו בנו · ועוד כדכתב ואיש כי ימות ובן אין לו וגו' הא יש לו בן בנו יורשו וכי היכי דפרש' בנחל' פתח' בירוש' הבן לאביו כך היה לו לתנא לפתוח חדא דאתחולי בו' מסקא דקושיא היא: דאתיא ליה מדרשא שהאב נוחל את בנו: דתניא ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו זה ה' אב של מת ואשמעינן קרא שהאב פעמים שירש את בנו דשארו היינו אביו כדכ' שאר אביך הו' כדלקמן וכתב נמי אם לשארו הקרוב שאין לאמו ולאביו וגו' מלמ' שהאב של מת קוד' לאחיו של מת כגון שאם מת ראובן בלא בנים יעקב יורשו ולא שמעון אחיו יורשו ולקמיה מפרש ואזיל היאך למידין אנו מכאן שקודם לאחין ולא לבנים ובנות של מת ולקמן פרכינן והא קראי לאו הכי כתיבי ומשני קראי שלא כסדרן כתיבי דמאי דכתיב הקרוב אליו דמשמע הקרוב קרו' קודם אתא לגלויי על פי סדר נחלות דשלא כסדרן כתיבי אלא הקרוב קרוב תקדים לירש וכן תסדר אותן איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב ואח"כ ונתתם וגו' לאחיו כלומ' שאם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו ואם אין אחים ולאביו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה: יבול

אבן אחי האב ויש לומר דנקט אגב דבעי למיתני אחים מן האם לא נוחלין ולא מנחילין דהוה איצטריך למיתני אף על גב דקתני האשה אינה נוחלת את בנה סלקא דעתך אמינא כיון דאינו יורש אחין מן האם מכח אמו מכח אח הוה אמינא דיורש דכתיב ונתתם את נחלתו לאחיו לא שנא מן האב ולא שנא מן האם וכי תימא דמכל מקום לא איצטריך למיתני דגמ' שמעינן מרישא דקתני אחין מן האב דווקא ולא אחין מן האם איצטריך דהוה אמינא אחין מן האב לרבותא נקט אף על פי שאין כל כך ודאין כמו אחין מן האם ואם תאמר אם כן אחי האב נמי ליתני אגב אחי האם דסיפא ויש לומר דאי הוה תני אחי האב תו לא הוה צריך למיתני אחי האם דמכלל אחי האב שמעינן להו ועוד דלא שייך למיתני אגב אחי האם דהיא גופא משנה דלא צריכא היא כדדייקינן בגמרא דהיינו בני אחות: יכול

יכול יהא קודם לבן תלמוד לומר הקרו׳ קרוב קרוב קודם ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה

יכול יהא קודם לבן. פר״כם יהא קודם לבן ונא לאח כדמסיק בתר הכי דאדרבה מרבה אני את האח שכן תחת אביו ליבום ונא׳ פריך השתא שיקדום אף לבן דהא פשיטא ליה להאי תנא שאין להקדימו אלא לאחד מהן או לאח או לבן ונאו לתרווייהו דהא אי לאו כתב שארו לא הייכו מקדמי׳ אפילו לאחד שהרי האב אינו קם תחת בנו לשום דבר [illegible] השתא דכתב שארו די אם נקדמנה לאחד מהן ובזה נושא ונותן אי זה מהן קרוב יותר אח או בן נקדימנו לרחוק שבהן ואין נראה פירושו כלל דכיון דאין סברא להקדימו אלא לאחד מהן מה צריך לדרשה דהקרוב קרוב מסברא יש לי להקדימו לאח יותר מלבן כדמסיק כלום יש יבום אלא במקום שאין בן ונראה לפרש דהשתא קאמר יכול יקדום אף לבן דמדכתב שארו להקדים אקדמונים לכל הכתוב בפרשה תלמוד לומר הקרוב אליו דקרוב קודם ומה ראית דמוקמת הקרו׳ לבן ושארו להקדים לאח אימא איפכא: יכול יהא קודם לבן ואם תאמר אם כן לא ירשו בן ובת ואח לעולם אם האב קודם לבן שהרי האב יורשו בקבר ואם יקדום אבי המת לבתו ולבנו ולאחיו יקדום אחריו אבי אביו דנחלה ממשמשת והולכת עד ראובן כדנפקא ליה לקמן ויש לומר דאיכא לאוק ומי נקרא דיורשין בן ובת ואח כגון גר ובכן בנו של גר כדי לקיים שירשנו אחי אביו אי נמי היכ׳ דא״כ בן ובת או אח לא נאמר דמשמשת והולכ׳ כיון דדרי׳ מקרא לקמן שאין לך מעביר נחלה משבט לשבט אלא בת הואיל ובנה ובעלה יורשה דא׳ כן נמצא כל נחלות מעברו׳ משבט לשבט דמשמשת נחלה עד יעקב אבינו ומורש לכל ישראל כיון שהאבות קודמין לבן ולבת ולאח רשב״א ואם תאמר אחי אביו דכתב רחמנא למה ליתיפו׳ לי מאין לו עיין אליו דדרשי׳ מינ׳ לקמן דנחלה ממשמש׳ ובאה ותירץ ריב״ם דכתבי׳ לאשמועי׳ דקראי שלא כסדרן כתיבי דאי לא כת׳ אחי אביו הוי אמינ׳ דכסדרן כתיבי ואחי המת קודמין לאב אבל השתא דכתב אחי אביו על כורחיך לא נכתב שארו אלא להקדימו לאחין דלהקדימה לאחי האב לא איצטריך כד׳ אמרינן לקמן וקשיא לר׳ התינח למאן דאמר קראי לאו כסדרן כתיבי אלא למאן דאמר כסדרן כתיבי אמאי כתב אחי האב ועוד קשיא לרשב״א דאפילו למאן דאמר שלא כסדרן כתיבי לא איצטריך למיכתב אחי האב דעל כורחיך לא נכתב שארו לא להקדימו לאחיו דבעא למאי כתביה רחמנא דאי לאשמועינן דהיכא דליכא בן ובת ואחיו שהוא יורש פשיטא אלא מאן לירת אטו בר קשא דמתא לירות כדאמרינן לקמן וליכא למימר אי לאו דכתב אחי האב הוה אמינא דאיצטריך שארו לאשמועינן שהאחין קודמין לאב דאי לא הוה כתב שארו הוה אמינא דאב קודם לאחין דאי הייכו אומר דאב קודם לאחין לא לכתוב רחמנא לא אב ולא אחי האב ועוד דכוליה שמעתיה אנו דוחקין למצוא פסוק מנא לן דאב קודם לאחין משום דמסברא אית לן למימר דאחיו קדמי ואור״י דמאי לו לא הוה שמעינן נחלה ממשמשת למעלה אלא למטה כגון בן הבן ובת הבן ובן בת הבן אף על גב דעלה אחר לקמן דנחלה הולכת ומשמשת עד ראובן דהייכו למעלה אהאי קר׳ דאחי אביו סמיך וא״ת ואחין דכתב רחמנא למה לי כיון דנחלה ממשמש׳ עד ראובן ירש האב בקבר להנחיל לבניו הנותרים [illegible] דאי לא כתב אחין ה״א שהאב קודם לבת דאית לן לאקדומי אב לחד מהנך דכתיבי בהדיא בקרא: שכן

יכול יהא יעקב קודם לחנוך בן ראובן דאפילו היכא דהניח ראובן זרע יירש יעקב ולעולם לא ירש בן ראובן אלא היכא דאין יעקב קיים וכסדר הפסו׳ בן איש כי ימות [illegible] את נחלתו לשארו ובן אין לו והעברתם את נחלתו לב[illegible] ונומר כלומר אם אין לו [illegible] וגם בן אין לו שירש במקום שאין שארו והעברתם את נחלתו לבתו: הקרוב קרוב למת יותר הוא קודם בנחלה ליורשו והבן [illegible] כגון חנוך בן ראובן קרוב הוא לראובן יותר מיעקב אביו שהרי קם תחת אביו ליעידה ולייבום ולשדה אחוז׳ כדלקמן אבל האב לא מצינו שיהא קם תחת בנו לכלום ומשום דמילתא דפשיטא הוא ולא חשש התלמוד להחשות ומה ראית לרבו׳ את הבן ולהוצי׳ את האב כי היכי דפרי׳ לקמיה ומה רא׳ לרבו את הבן ולהוצי׳ את האח דבשלמא גבי אח אשכחן שום קורבא שקם תחת אחיו לייבום אבל באב לא מצינו כלל: ומה ראית לרבות את הבן של מת [illegible] קודם לאבי המת וכל שכן שקודם לאחי המת היכי דליכא אב ולהוציא את האח ונומר שהאב קודם לאח וכל שכן שהבן שקודם לאב קודם לאח אדרבה מרבה אני את האח כדלקמיה: מרבה אני את הבן חנוך בן ראובן [illegible] יקום תחת אביו לנחלה שפי׳ משמעון ואחי ראובן [illegible] חנוך תחת אביו ראובן ליעודה שאם קנה ראובן אמה העברייה יכול ליעדה לו [illegible] ככסף מקנת׳ שנתן [illegible] זה ימים וכבר כתבו להונא׳ ואין צריך ליתן קידושין אחרים אלא כך יאמר הרי את מיועדת לי כדכתב ואם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה וגומר מכלל שיכול ליעד׳ וגם לבנו יכול ליעדה כדכתב ואם לבנו יעדנה וגומר אבל לאדם אחר אין יכול ליעדה אלא אם כן יקדשנה האיש קידושין גמורין ואפילו לאחיו אין יכול לייעדה ולשדה

ולשדה אחוזה אדרב' מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא במקום שיש בן אין יבום טעמא דאיכא האי פירכ' הא לאו הכי הוה אמינא אח עדיף תיפוק לי דהכא תרתי והכא חדא שדה אחוזה גופה מהאי טעמא הוא דקא קיימא ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא יש בן אין יבום ואימא שארו זה האב מלמד

ולשדה אחוזה דדרשינן בערכין בפרק אין מקדישין ותניא נמי בתו"כ בהנים ואם לא יגאל את השדה בעליו שהקדישו ואם מכר את השדה הגזבר מכרה לאיש אחר לאיש אחר ולא [שיגאל] מקדיש והיה השדה בצאתו ביובל קודש וגומר [...] ביובל אבל אם לא [...] איש אחר אלא בנו חוזרת לאביו ביובל אבל אם אחיו גאל המקדיש פדאו יצאה לכהנים דכתב לאיש אחר דהיינו א[חיו] [...] אבל בנו לאו אחר הוא [...] התם נמי פרכינן מה ראית לרבות את הבן כו' שכן קם תחת אביו כו' שבא לא מני למימר שבן קודם את אחי המת בנחלה דהא מסדור בפרשה ואם אין לו בן והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו דכיון דקראי לאו כסדרן כתיבי כדמפרש קרא כדכתב הקרוב הקרוב קודם וכיון דלא קוד' בין לאב בין לבן: אדרב' מרבה אני את האח כו' ומהפכי קר' כיהאי גונא איש כי ימות ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לבנו איכמי ואם אין לו אחים ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לאחי אביו ואם אין אחי לאביו הקרוב אליו ממשפחתו וירש: לייבום כדכתב כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו וגומר אבל הבן אינו מייבם את אמו: ומשני כלום יש ייבום כו' הא יש בן אין ייבום אלמא אפילו לגבי ייבום קם הבן תחת אביו טפי מאחי אביו שהרי פוטר אותה ממנו: הכא תרתי יעודה ושדה אחוז': הכא קלא ייבום והוה מצי לתר' וכי הכך בפיסי ומשני משום דשדה אחוזה גופה לא קיימא לן במסכת ערכין שיהא הבן במקום האב טפי מאחיו אלא מהך פירכא דפרכינן התם כלום יש ייבום כו' דאמרינן נמי התם מה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעודה כו' אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום ומשני כלום יש ייבום כו' שהרי לא מיכנו כתוב בפירוש שיהא הבן קם תחת אביו טפי מאחיו אלא לייעודיה שגם האח קם תחתיו לייבום ונמצא דהכא חדא והכא חד' הוא ושאר דברים שהבן קם תחת אביו טפי מאחיו כגון שדה אחוזה ועבד עברי במסכת קידושין וקדימת הבן לאח בנחלה כולהו מייתינן להו מדין יעידה לחוד שכתב בפיר' שהבן קם תחת אביו ואי לא דמשכינן דאפילו לגבי יבום אין האח קם תחתיו כמו בנו דכלום יש ייבום אלא במקום שאין בן לא הוה מצינו לרבויי בן שיקום תחת אביו לכלום טפי מאחיו דליהוי הכא חדא והכא חדא ולקמיה פרכינן דבן ובת נמי כמו שסדורים בפרשה ליקדמו כולהו לאב שהרי כולם קרובים למת טפי מאביו שהם קמיה תחתיו ליעידה ולייבום אבל האב אינו קם תחתיו לכלום: מלמד

שכן קם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה הא דהוה מצי למנקט נמי ולעבד עברי: כלום יש יבום אלא במקום שאין בן אין לפרש דלא עדיף לענין יבום בן מאח אלא כלומר הן שוין לענין יבום ואם כן הכי נמי עדי' בן מאח משום דקם תחת אביו ליעדה ולשדה אחוזה כדל' כדרך לקמן גבי בת לא איפשר לפרש כן דאמרינן כיון דלענין יבום כי הדדי נינהו לענין נחלה נמי כי הדדי נינהו כלומר ותהא עדיפא בת מאח שיקדום אב לאח ולא לבת ואי לא עדיפא מאח לענין יבום היכי עדיפא מיניה לענין נחלה אלא ודאי מהאי טעמא דכלום יש יבום אלא במקום שאין בת דהוי עדיפא מאח דבת מקימה שם ואח אינו מקים שם אלא צריך ליב': כיון דלענין יבום בן ובת כי הדדי נינהו ואם תאמר מנא לן דבת פוטרת מן הייבום אי מדכתיב ובן אין לו עיין עליו הא איצטריך לאיתויי ממזר כדאמר בפרק שני דיבמות ויש לומר דשקולין ויבנאו שניהן ואף על גב דבפרק אמ' לכהן גדול גבי וזרע אין לה דבת כהן שנישאת לישראל משמע דלא דרשינן מיניה תרתי דקאמר אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין תלמוד לומר וזרע אין לה מ"מ אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת"ל וזרע אין לה מכל מקום ופריך והא אפיקתיה לזרע זרעה היינו משום דקא מרבי התם זרע פסול היינו זרע זרע' פסול דאילו זרע פסול תיפו' לי דנבעלה לפסול לה ולהכי פרי' שפיר דהאי איצטריך קרא לזרע זרעה כשר היכי תו יליף זרע זרעה פסול אי נמי יש לרבות בת שפוטרת מן הייבום מלא ימחה פרט לזה שאין שמו מחוי דכי האי גוונא דריש ביבמות אבל ממזר איצטריך ריבוי משום דכזרע פסול אכתי הוי שמו מחוי ואם תאמר הא דתניא בפרק קמא דקדושין עבד עברי עובד את הבן ואינו עובד את הבת ואמאי נימא מדלענין יבום כי הדדי נינהו הכי נמי לענין עבד עברי כדאמרינן הכא לענין נחלה ומדכתיב ועבדך שש שנים דמשמע לך ולא ליורש לא ממעט אלא את דוקא ואומר ר"י משום דדרשינן ועבדך לך ולא לאחר כל שהו אחר וגבי בן ובת נמי לגבי בן כאחר דמיא לענין נחלה שהבן קוד' לבת וכי האי גוונא אמרינן בפרק אין מקדישין גבי שדה אחוזה דבת אינה מעמדת שדה לאבוה משום דכי היכי דגבי נחלה בת לגבי בן כאחר דמיא לענין שדה אחוזה נמי כאחר דמיא: במקום

מלמד שהאב קודם לבת יכול יקדים לבן ת"ל לומר הקרוב קרוב קודם כיון דלענין יבום בן וכת כי ההדדי נינהו לענין נחלה נמי בן וכת כי הדדי נינהו ואימא שארו זה האב מלמד שהאב קודם לאחי האב יכול יקדים לאחין תלמוד לומר הקרוב ה"הקרוב קרוב קודם אחי האב לא צריכי קרא אחי האב מכח מאן קא אתו מכח אב קאי אב קא ירתי אחי האב והא קראי לאו הכי כתיבי דכתי' ואם אין אחים לאביו וגומר קראי שלא כסדרן כתיבי והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא את זו דרש רבי ישמעאל ברבי יוסי איש כי ימות ובן אין לו וגומר במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום אחין ואימא במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין ואי

במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב פירש ר"ש מדלא כתיב ונתתם גבי בת כדכתי' בכולהו דמעביר משמע לשון העברה שמעבירין נחלה ממקום הראוי לירש מן הדין למקום שאינו הוא הקרוב שזה"ה ראוי להקדימו לבת ומוקי לה באב לפי שאין יוצא ירכו ואין לך קרוב יותר ראוי ממנו ובדידיה מיסתבר לאוקומי שלא כתב כפירוש אלא על ידי אחי האב דמילא והעברתם עליה קאי לדרוש ולקבוע בו מקום ואף על גב דאי לא כתיב והעברתם לא הייתי אומר שהאב קרוב אפילו מן האח שאינו קם תחת הבן לבנות מיהו השתא דכתיב והעברת' בבת משמ' שמעביר הנחלה ממקום הראוי מוקי לה באב: ואי אתה מעביר נחלה ממקום מן האב במקום האחין כלומר מדלא כתיב אלא והעברתם אחד אין לנו לעשות אלא העברה אחת ולא שתים ומכאן ואילך הקרוב קרוב קודם דהשתא דכתיב והעברתם משמע שהיה האב ראוי לקדום לבת כל שכן שראוי לקדום לאח שהבת קרובה מן האח שהיא יוצאת ירכו של מת ועו' דאין יבום במקום בת לפיכך אין להעביר נחלה מן האב אלא במקו' בת לבודה כיון דכתי' בבת העברה ולא במקו' אחין: ואימא

מלמד שהאב קודם לבת דהא אין כבנו וכאחיו וסדר את הפסוקים לו ונתתם את נחלתו לשארו ואו נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ו

וחב נחל אחי ממו סדר לו ס פוט אכל את נמנ טפי קודל לאחי יות לייבו תחת כך ה לאחי וכתת ואם ה נחלת אחים ממשפ אחי ה לא היה

במקום שארו לקדם את אחי האב דסברא הוא דקוד' האב לאחין שלו לירש את בנו דאחי האב מכח מאן קאתו לירש את נכרם בן אחיהם פשיטא דמכח אבי המת שהוא אחיהם אתו והילכך למה לי קרא מאחר שכתוב למעלה שאחי האב יורשין את נכרם מי איכא למימר דהיכא דקאי אב ירתי אחים של אב בתמיה הילכך לא נכתב שארו אלא לקדם אחיו של מת דלקדם אחי האב כבר שמעי' ליה ממאי דאמר ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו הרי הוא כאי' שכתב ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאביו ואם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחי אביו הילכך לא נכתב שארו אלא לקדם ולומר שיקרום לאחד מהני דכתב לעיל ומנו אחי המת שהן בניו דלקדם אחי האב לא שדינן ליה דהא לא כריך כדפרישית ולקדם את בנו ואת בתו של מת לא אמרי שהרי קרובים למת יותר מן האחין כדאמרן הילכך שדיא ליה אאחין של מת לקדמן האב לבניו לירש את בנו דסד"א וקדמוהו הם שהרי קמים תחת אחיהם לייבום מה שאין כן באב: והא קראי לאו הכי כתיבי דשארו לבסוף כתב אחר אחי האב והוה לן למימר דגזיר' הכתב היא שאחי האב של מת קודמת לאביו: קראי שלא כסדרן כתיבי דהא כתיבי אחי האב ואח"כ שאר אב ובעל"ב אב קרי להו כדאמרן דהא מכח אב קאתו דלא דיקדק הכתב כסידרן משום דסמך אמאי דכתב הקרוב קרוב קודם ומעכמך תסדר אותם כפי קורבתן וא"ת כיון דאין אנו הולכין אחר הסדר לשתוק קרא מיניה וליכתוב איש כי ימות ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וגומר איכא למימר דקרא נריכי טובא כדלקמן בפירקין וכן אין לו עיין עליו ואם אין לו בת עיין עליה וכן כולן: הכי גרסינן והאי תנא מייתי לה מהכא דהאב קודם לאחין: והעברת משמע תעביר מקרוב זה שהוא קיים כדי לתת לזה והעברת מן האב כדי לתת לבת למת בן ובת אלא אחין ובסיפרי מסיים לה הכי ומניין שהאב יורש אמרת קל וחומר כו': במקום אחין שאין דקיימא קמן קאי וקאמר והעברת מן האחין לתת לבת הא אין בת אחין יורשין אותו ואכתי אב מבלן דירית מקמי אח: ואימא דהאי והעברת אאחין אם כן דלגלויי אתא האי והעברת דאחין ירתי במקום שאין בת לא ליכתוב והעברת דמימילא שמעינן לה מדכתב ואם אין לי בת ונתתם את נחלתו לאחיו דהא להאי תנא קראי כסדרן כתיבי דהא לא דריש שארו לאב דכימא שלא כסדרן כתיבי: ואי משום דדייקינן ואי אתה מעביר נחלה מן האב ואפילו במקום בת הך דיוקא לאו מוהעברת שמעינן לה דאדרבה מוהעברת איכא למידק אתה מעביר נחלה מן האב במקום הבת: ואי

ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום בת א״כ לא נכתוב רחמנא והעברתם ולמאן דנפקא ליה מוהעברתם האי שארו מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתני׳ שארו זו אשתו מלמד שהבעל יורש את אשתו ולמאן דנפקא ליה משארו האי והעברתם מאי עביד ליה מיבעיה ליה לכדתניא ר׳ אומר בכולן נאמר בהן נתינה וכאן נאמר בהן העבר׳ שאי׳ לך שמעביר נחלה משבט לשבט אלא בת הואיל ובנה ובעלה יורשין אותה וממאי דשארו זה האב דכתיב שאר אביך הוא אימא שארו זה האם דכתיב שאר אמך היא אמר רבא אמר קרא ממשפחתו וירש אותה משפחת אב קרויה משפח׳ משפחת אם אינה קרויה משפחה דכתי׳ למשפחות׳ לבית אבותם ומשפחה אם אינה קרויה משפחה והכתיב ויהי נער מבית לחם יהודה ממשפחת יהודה והוא לוי והוא גרשם הא גופא קשיא אמרת ממשפחת יהודה אלמא מיהודה קאתי והרי כתי׳ הוא לוי אלמא מלוי אתי אלא לאו דאבו׳ מלוי ואימיה מיהודה וקאמר ממשפחת יהודה אמר רבא בר רב חנן לא גברא דשמיה לוי אי הכי היינו דקאמר מיכה עתה ידעתי כי ייטיב ה׳ לי כי היה לי לוי לכהן לא דאיתרמי ליה גברא דשמיה לוי וכי לוי שמו והל׳

ואי אתה מעביר נחלה מן האב אפילו במקום בת ...ך לא משתמע מקרא מידי אלא ה״ק מהאי קרא לא תיל׳ דבת קודמת נהי דלא מיירי קרא באב אלא באחיו של לעולם אימא לך דאב קודם לבת דהוא קרוב שפי: שארו זו ...ן כדכתב והיו לבש׳ אחד ...ב נמי שאר׳ כסות ועונת׳ ...רע: יורש את אשתו ...וכר גורעין ומוסיפין ...אי׳ קרי׳ הכי ונתתם את ...נ׳ אחרו לו והכי מפרשי׳ ...קוטן בפרקין ויליף לה ...מאן בנקבה: האי ...בר׳ מאי עביד לי׳ לכתו׳ ...נס: משבט לשב׳ נחלת ...ראובן לשבט שמעון: ...ב״ה ובעלה יורשין ...כגון שרח בת אשר ...נא׳ לחנוך בן ראובן ומת ...בלא בנים זכרי׳ וירשתו ...בנו ואחר״כ מתה שרח וירשה ...או בעלה שהן משבט ...בן נמצא שהוסב נחלת ...ו אשר לשבט ראובן ...מעינן קרא שהבעל ...בן יורש את אשתו ואת ...ואיכא דדריש לקמן ...שת הבן את אמו מקרא ...ריכא ור׳ דריש לה מהכא: ...זה שארו זו האם וגילף מכאן דבין אביו בין אמו יורשין אותו: ממשפחתו היינו הקרובי׳ לו מצד אביו: ויהי נער וגומר בספ׳ שופטי׳ כתב בפרשת פסלו של מיכה וקא מתמה תלמוד׳ ממשפ׳ יהודה אלמא מיהודה קאתי והא כתי׳ והוא לוי אלמא מלוי קאתי קשיין אהדדי: אלא לאו דאבוה מלוי להכי קרי ליה לוי שהלוים למט׳ אבותם נקראים לוים והאי דקאמר ממשפחת יהודה על שם ...א מן משבט יהודה: ומשני ...א גברא דשמיה לוי האי דכתיב והוא לוי כלומר כך ...שמו ולא משבט לוי הוא אלא משבט יהודה כדכתב ממשפחת יהודה דמשפחת אב קרויה משפחה: היינו דקאמר מיכה כו׳ בתמיה מתנאה בעצמו על שנקרא לו איש לוי לכומ׳ לעז ואי משבט יהוד׳ הוא ממה היה משתבח לעצמו של ודאי משום למשב׳ לוי הוא שבהם בחר הקב״ה לשרתו ולעולם אבוה מלוי ואימא מיהודה והדר׳ קושיין לדוכתה: ומשני דאיתרמי ליה גברא שמיה לוי ככך היה משתבח כאלו הוא משבט לוי ולעולם לאו לוי הוא אלא משבט יהודה:

ואימא במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין ואי אתה כו׳ כו׳ ומך הסתא דמשמע לך מ מוהעברתם אתא לקבוע מקום לאב אדרשנו כך שאפי׳ לבת יקדום וה״ה דהוה מצי למימר דבמקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין אבל אי אתה מעביר מן האחין במקום אב וכיון שאח יקדום לאב אלא לפי משמעות ה הברייתא דאב חשוב יותר מכולם נסיב א״כ לא לכתוב רחמנא והעברתם כלומ׳ לא תוכל לדרוש במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין דאין זו העברה שהבת קרובה למת יותר מאחר לפי שהי׳ יונאת יריכו ולענין יבום לא הוה לי׳ למיכתב אלא על כורחיך יש לדרוש במקום בת אתה מ מעביר נחלה כו׳ אלא ק״ק דלא שייך העברה מאחין לבת דפשיטא דקרובה יותר מאח אבל מן האב ובת ניחא ליה דשייך העברה ובכול׳ שמעת׳ מספקא לן אי אב קרוב טפי מאח או לא ולרשב״א נראה לפרש א״כ לא ליכתוב רחמנ׳ והעברתם כלומ׳ אי לא אתא למדרש אלא דבמקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין ולא מן האב א״כ לא הוה ליה למכתב והעברת׳ אלא ונתת׳ והוה ידעינן דבת איכ׳ יורשת במקום אב דהוה ד דרשינן מיתורא דונתת׳ את נחלתו לבתו דווקא מן האחי׳ את ה מעביר נחלה במקום בת ולא מן האב דהא לגופה לא איצטר׳ שהרי מוכל בת יורש׳ נחלה שמעינן דבת ירושת היא וממילא ידעינן שהיא קודמת לאח שהרי היא קרובה יותר שהיא מקימה שם ואח אינו מקים שם אלא לבת הא מוהתנחלתם אותם צריך ליכם ואי להקדים בן נפקא לקמן ומדכתיב והעברתם אתא למימר דבמקו׳ בת אתה מעביר נחלה מן האב: אלא

אלא אי אבוה דאמיה מיוסף אמיה דאמיה מיתרו
ואם תאמר אם כן היאך פנחס בן טובי' טפי
מיהונתן שהרי אימיה דאימיה דפנחס מיתרו אתיא כי
היכי דאימיה דאבוה דיהונתן מיתרו אתיא ויש לומר
משום שיהונתן היה מצד האב
שהיה אביו בן בת יתרו
ופנחס מצד האם : כטוש

והלא יונתן שמו ובעל כרח הא דקרי ליה לוי היינו כדמג'
לוי הוא וקרי ליה משפחת יהודה אלמא משפחת האם
קרויה משפחה : בן מנשה הנון תלויה לפי שהיא יתירה
דבן משה היה : ויהונתן בן גרשם כו' כהניא לשבט הדני
שגזלו שבט הדני. פסלו של
מיכה. והלוי הלך שמשם היו
להם לכהן : ומשני וכי בן
מנשה הו' והלא בן משה הוא
דלכך הנון תלויה ולא מקרי
ליה לוי שהיה משבט לוי
וכדכתב בדברי הימי' ובני
משה גרשום ואליעזר : אלא
מתוך שעשה מעשה מנשה בן
חזקיה מלך יהודה שעבד
עבודה זרה תלאו הכתוב
במנשה הכא נמי לענין שיצא
לוי הוא כדקאמרת והאי
דקרי ליה ממשפחת יהודה
לאו משום דאתי מיהודה לא
אביו ולא אמו אלא מתוך
שעשה מעשה מנשה בן חזקי'
כו' : מכאן מלקרי ליה בן
מנשה וממשפחת יהודה :
הקלקלה דכהך פרשת מיירי
שנעשה כומר לעבודה זרה :
במקולקל מנשה : ילדה אחרי
אבשלום משמע שמ אם אחד
היו : והלא אדניה היה בן
חגית : יצא ממנו יהונתן
בן בנו של משה : פנחס בן
בנו של אהרן : ומתמהינן
פנחס והלא מיתרו קאתי
מבת יתרו אלמא קרוב היה

והלא יהונתן שמו שנאמר ויהונתן בן
גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהני' לשבט
הדני וכי בן מנשה הוא והלא בן משה
הוא דכתיב ובני משה גרשם ואליעזר אלא מתוך שעשה מעשה
מנשה תלאו הכתוב במנשה הכא נמי מתוך שעשה מעשה מנשה
דאתי מיהודה תלאו הכתוב ביהודה אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון
בן יוחי מכאן שתולין את הקלקלה במקולקל רבי יוסי בר חנינא
אמר מהכא וגם הוא טוב תואר מאד ואותו ילדה אחרי אבשלום
והלא אדניה בן חגית ואבשלום בן מעכה אלא מתוך שעש' מעשה
אבשלום ומרד במלכות תלאו הכתוב באבשלום הכי נמי מתוך
שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה אמר רבי
אלעזר לעולם ידבק אדם בטובים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא
ממנו יהונתן אהרן שנשא בת עמינדב יצא ממנו פנחס פנחס והלא
מיתרו קאתי והא כתיב ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל
לו לאשה מאי לאו מבנות יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה לא
מבנות יוסף שפטפט ביצרו והלא שבטים מבזים אותו ואומרים
ראיתם בן פוטי זה בן שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה יהרוג
נשיא שבט מישראל אלא אי אבוה דאימיה מיוסף אמה דאמיה
מיתרו אי אבוה דאביה מיתרו אמא דאמיה מיוסף דיקא נמי דכתיב
מבנות פוטיאל תרתי ש"מ אמר רבא הנושא אשה צריך שיבדוק

ליתרו יותר מיהונתן בן גרשום ואפילו הכי חסיד היה ואין ללמוד מכאן שידבק אדם
בטובים שהרי אלעזר אבי פנחס לקח בת יתרו ויצא ממנה פנחס ואם אהרן דבק בטובים אלעזר בנו לא דבק בטובים :
מאי לאו מבנות יתרו כו' כלומר בת יתרו ממש אחת מבנותיו : מבנות יוסף כלומר משבט יוסף : שפטפט מתרים
ובלחם כנגד יצרו כדאמרינן לקמן בפירקין חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו : ופרכינן והלא שבטים מבזין אותו
כו' בסנהדרין בפרק אילו הן הנשרפין התחילו שבטים מבזין אותו כו' שפיטם כדכתיב כהן און כומר : אלא אי אבוה
דאמיה כו' אלא לעולם לאו מבת יתרו ממש נולד פנחס שהרי גם מיוסף היה כדדרשינן לקמן פוטיאל שני פיטפוטין
משמע מיוסף שפיטפט ביצרו ומיתרו שפיטם עגלים והילכך אי איפשר שתהא אמו בת יתרו ממש דמה ענין
בת יתרו אצל שבט יוסף לא הכי קאמר ואלעזר לקח לו אשה מבנות פוטיאל כלומ' שאשתו נולדה מיתרו ומיוסף ומהשתא
מניכן למימר שדור רביעי או דור חמישי היה פנחס לבת יתרו ולא היה קרוב ליתרו כיהונתן בן גרשם ולהכי אהכי מה
שדבק אהרן בטובים ואותו זקינו של פנחס מצד האם שדבק ביתרו ואף על פי כן יצא ממנו פנחס ליכא לאקשויי מיניה
למאי דבעינן למילף ממשה שיצא ממנו יהונתן שהרי פנחס היה רחוק מיתרו יותר מיהונתן : אבוה דאימיה
מיוסף ואימיה דאימיה נפקא מיתרו כגון מבניו של יתרו או מבנותיו וליכא למימר אימא דאימיה מיתרו בת יתרו ממש
דאם כן קרוב הוא ליתרו כיהונתן ולא ילפינן ממשה ומאהרן מידי : אבוה דאימיה מיתרו מבנות יתרו ונראה
בעיני דהכי גרסינן אלא אי אבוה דאימא מיוסף כו' ואאמה של אם פנחס קאי והכי קאמר אי אבי אמה של אשת אלעזר
מיוסף כו' דהשתא הוה ליה לפנחס דור אחד רחוק מיתרו יותר מיהונתן : פוטיאל תרתי משמע מדלא כתב
פוטאל בלא יוד הילכך שני פיטויים דרשינן שפיטפט ושפיטם אי נמי מדכתב מבנות דמשמע משתי בנות של פיטפיט
ופיטום מדלא כתב בת פוטיאל כן נראה בעיני : שיבדוק

שיבדוק באחיה שנאמר ויקח אהרן את
אלישבע בת עמינדב אחות נחשון ממשמע
שנאמר בת עמינדב איני יודע שאחות
נחשון היא מה תלמוד לומר אחות נחשון
מכאן שהנושא אשה צריך שיבדוק באחיה
תנא רוב בנים דומין לאחי האם ויסורו
שמה ויאמרו מי הביאך הלום ומה אתה
עושה בזה ומה לך פה אמרו לו לאו ממשה
קא אתית דכתיב ביה אל תקרב הלום לאו
ממשה קא אתית דכתיב ביה מה זה בידך
לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה ואתה
פה עמוד עמדי תעשה כומר לעבודה זרה
אמר להן כך מקובלני מבית אבי אבא
לעולם ישכור אדם עצמו לעבודה זרה
ואל יצטרך לבריות והוא סבר לעבודה זרה
ממש ולא היא אלא עבודה זרה עבודה
שזרה לו כדאמר ליה רב לרב כהנא
נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא
תימא גברא רבה אנא וזילא בי מילתא
כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר
מינהו על האוצרות שנאמר ושבואל בן
גרשם בן מנשה נגיד על האוצרות וכי
שבואל שמו והלא יהונתן שמו אמר רבי
יוחנן ששב לאל בכל לבו :
והבני את האב : מנלן דתנו רבנן איש כי ימות
ובן אין לו והעברתם לבתו ונומר טעמא
דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם אמר

שיבדוק באחיה שהבנים דומין לאחי האם כדלקמן :
תלמוד שבדק באחיה לפי שהיתה אחות נחשון שהיה נשיא
למטה יהודה מתוך חשיבותו לכך לקחה : ויסורו שם
מגומר ביהונתן בן גרשם מיירי בפרשת מיכה : ויאמרו
לו שבשם הדכי שבאו שם :
שהשכיר עצמו כו' אלא שלא יצא
לבו לעבודה זרה : שהיה זרה
לא הוא חשוב והמלאכה בזויה
ומכוערת אלא שאין בה
איסור : נטוש הפשט ומול
אגרא כלומר הפשיטנו בשכר
בשוק לעין כל ואין כאן חילול
השם כלל ולא קרינא ביה
ומבזיאי אהכי מות דדרשינן
ליה במסכת שבת בתלמידי
חכמים שיש רבב על בגדו אבל
לעשות מלאכה להתפרנס אין
כאן גנאי : הכי גרסינן ולא
תימא גברא רבה אנא ואית
דגרסינן כמי ולא תימא כהנא
אנא כהן אני וחשוב וגנאי לי
הדבר : והלא יהונתן שמו
שלא היה לו לגרשם בנים כי
אם זה כל כך כדכתב בדברי
הימים וכבי גרשם שבואל
הראש : ששב לאל בכל לבו
כשראה שיהיה לו ממון הרבה
ואי משום דכתב ויהונתן בן
גרשם בן מנשה הוא וכבני
בהנים לשם כהן הדכי עד יום
גלות הארץ ואמרי בסדר עולם
עד יום שגלה מנשה ופסלו
של מיכה עמו כך מפר' בפ'
בתרא דברכות ירושלמי כו
מתיבין ליה והכתב עד יום
גלות הארץ אמרי כיון שמת
דוד עמד שלמה והחליף כל
הפקידים והחליפו עמהן חזר
לקילקולו הראשון הה"ד ונביא
אחד זקן יושב בבית אל אמרין
הוא היה וקבעי התם כומר
לעבודה זרה והאריך ימים
אמרי על ידי שהיתה עינו צרה בעבודה זרה שלו כיצד
הוה בר נש מייתי ליה תור או אימר או גדי לע"ז והוו אמר
ליה פייסיה עליו והוא אמר מה מועילה לך לא אכלת ולא
שותה לא מטיבה ולא מריעה אמר ליה ומה נעביד אמר
ליה זיל אייתי לי חדא פינך דסלת ועשר ביעין עלוי והכא
אפיים לה עלך וכיון דאזל ליה אכיל לון אתא חד בר פחי
אמר ליה כן אמר ליה אם איכה מועילה כלום מה את עביד
הכא א"ל בנין חיי כיון שעמד דוד כו' : מתני' והבני את
האב מכלן דהבנים קודמים לבנות מדלא קתני הבנים
והבנות את האב ומיהו בנות נוטלות עישור נכסים בתקנת
חכמים במסכת כתובות דכתב איש כי ימות ובן אין לו ונומר והוה ליה למכתב איש כי ימות ובן ובת אין לו אי נמי איש
כי ימות והעברתם את נחלתו לבתו ולבנו : טעמא דאין לו בן עם הבת הא יש לו בן ובת הבן קודם : אמר

נטוש נבילתה גר' בערוך והוי כמו פשוט כי היא דחלק
לא תפשוט גילדנא מאוניה דלא ליזיל משכיה
לחבלא פירוש דג ששמו גילדנא אל תתחיל לפושטו מאזניו
פן ילך העור לאיבוד ואף על גב דהתם פשוט והכא נטוש
רוב פעמים מתחלפין האותיות
בענין זה כמו אין טשין
התנור באליה דהוי כמו אין
טשין כמו וטח את הבית
ומתרגמינן בירושלמי ויטושון
ית ביתא : ולא
תימא כהנא אנא מפרש ולא
תימא אני רב כהנא שאני
חשוב ולא מפני שהיה כהן
דגאון כהן הוה כדאמרינן
בהזרוע רב כהנא הוה אכל
בשבי אשתו ובפ' אילו עוברין
אמר רב כהנא אילו דנסיבי
כהנתא לא גלאי אמרו לו
תלמידיו והא למקיים תורה
גלית אמר להו לא גלאי כדגלו
אינשי בגלה על ידי דשמיה
לקוטיה דההוא גברא וכן
מפרש התם לערכי פסחים
לא תדור במתא דרישא אסי
כלומר שאתה בעצמך תהיה
ראש שסמך רב אסי שלא
תתבטל מחמת צרכי ציבור
ולא כמו שפירש רבינו שמואל
דרישא אסי רופא :
ושבואל בן גרשום בן מנשה
הכא גר' משה שאין
לקרותו על שם מנשה שהרי
בבר שב בכל לבו ויש דגר' בן
מנשה וטעמא לפי שחזר
לקילקולו כדפ"ה : טעמא
דאין לו בן הא יש לו בן קודם
נראה לר"ת בא דבכל הסוגיא
אליבא דמאן דאמר שלא
בסידרן כתיבי מדפריך רב
פפא בתר הכי ולמ"ד כסדרן
כתיבי למה לי. בנו לשכות
קראי מכי היכי דכתיבי ועוד
דיקאמר ליה אביי איצטריך קרא לאשמועי' דמאן דל"ל שלא
בסו' ופ"ה ואמאי כת' ובן אין לו והעברת' את נחלתו פשיטא
וליסתוק מיניה והכי איבעי למיכתב איש כי ימות וגו' אין
לו וגו' ואי איכא דמ"ד דכסדרן כתיבי היכי כסתוק קר' ולא
ליכתב והעברתם את נחלתו לבתו הא איצטריך למידרש
במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב וליכא למימר דאכיי
דייק מדלא כתי' ואיש כי ימות והעברתם את נחלתו לבתו
דאם כן מאי פריך ודילמא קא משמע לן דבת במי בת
יורשת הוא דמכל מקום הכי הוה מני למכתב

למכתב ולא לכתוב וכן אין לו שא ודאי אליב' דמ"ד שלא כסדרן כתיבי אתי דלדידי' לא איצטריך והעברתם ואע"ג דמוקי
והעברתם לכדר' שאין לך מעביר נחלה כו' אין זה צורך שום דרש ולא אשמעי' שום חידוש שא דלגבי בת שייך לשון העברה
וכו' אנ' דאפי' למ"ד דכסדרן כתיבי אתי ואביי דריש מדלא כתיב איש כי ימות והעברתם את נחלתו לבנו דהוה מצי
למידרש במקום בן אתה מעביר נחלה מן האב כו' והוה ידעי' דבן ובת שוין הואיל ומניחו במקום אחר שהיא בת ירושה :

ודילמא הא קמ"ל דבת כמי בת ירושה דס"ד דלאו בת ירושה היא משום דמסיב' נחלה דבנה ובעלה יורשין אותה ושדה

א"ל רב פפא לאביי אימא אי איכ' בן לירו' בן איכא בת תירות בת איכא בן ובת לא האי לירות ולא האי לירות ואלא מאן לירות בר קשא דמת' לירות הכי קאמינא איכא בן ובת לא האי לירות כוליה ולא האי לירות כוליה אלא כי הרדי לירתו א"ל אביי ואיצטרי' קרא לאשמועי' היכ' דליתיה אלא חד ברא לירתינהו לכולהו נכסי ודילמא הא קמ"ל דבת נמי בת ירושה היא ההוא סובל בת יורשת נחלה נפקא רב אחא בר יעק' אמ' מהכא למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן טעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם ודילמא בנו' צלפחד הוא דקאמרן הכי נ ניתנ' תורה ונתחדש' הלכה אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא רבינא אמר מהכא הקרוב

א"ל רב פפ' לאביי אימ' דהכי אשמעי' קרא איכא בן בלא בת לירות בן איכא בת בלא בן לירות בת איכא תרווייהו בן ובת לא האי לירות וכו' כדמפר' לקמיה לא האי לי' כו' ולא האי לירות כו' אלא כחדא ירתון דה"ק קרא איש כי ימות וכן אין לו עם הבת שירשו שניהן כאחת אלא בת יחידי' בלא בן יש לו והעברת' את הנכסי' לבתו הא איכא תרווייהו ירתון כחד : מאן אם לא קרוביו הקרובי' לו יורש : בר קשא מושל העיר : א"ל אביי לרב פפא אי אית' דאמ' רחמנא דכחדא ירתון כמלא

שאין הבן ראוי לירושה יותר מן הבת ובן ובת כאחי בניס דמו וכי איצטריך קרא לאשמועי' דלית ליה אלא חד ברא לי' יתיבהו לכולהו נכסי דאב במיתיה ואמאי כתב ואם אי' לו בן והעברתם את נחלת' פשיטא ליסתוק קרא מיניה והכי איבעי לי' למיכתב איש כי ימות וזרע אין לו ונתתם את נחלתו וגומר וממילא י' דאם אין לו בן הבת תיר' את הכל מאח' שאיניהן שוין בנחל' שא ודאי לאשמועי' אתא דבן קוד' לבת ואיצטרי' לאשמ' דאע"ג דאין הבת יורשת במקום שיש בן וס"ד היכא דלית בן ונתתם את נחלתו לאחיו אבל לא לבתו דכיון דכי ד' אמו יורשתו דמשפחת אם איכה קרויה משפח' ה"נ אין בתו יורשתו דאין משפח' בני קרוי' משפח' לא למעל' דידי' כגון א' ולא למט' דידיה כגון בתו קמ"ל והעברתם את נחלתו לבתו : א"ל רב פפא לאביי אימא להכי כתב רחמנא כי האי גוונא וכן אין לו והעברת ולא כתב ונתת' את נחלתו לבנו ולבתו דהא קמ"ל דבת כמי בלא בן בת יורשת הויא דס"ד דבן ובת ירתון כחדא אבל היא לבדה איכא למימר דלא תירות מידי קמ"ל והעברת' את נחלתו לבתו וכ"ש שתירש עם הבן כל רבותי' מפרשין כן ולא נהירא דכיון דא"ל אביי איצטריך קרא לאשמועינן דמאן דלית ליה אלא חד ברא כו' שמא' פשיטא ליה הך סברא דכיון דכחדא ירתין היא שקולה כבן ופשיט' דתירות כל הנכסים כי ליכא בן בהדה ואין זו שיט' תלמוד שיכחיש המקש' סברת המתרץ בלא טענה אחרת אלא א"כ מקשה לו מצד אחר ונראה בעיני דה"פ ודילמא הא קמ"ל האי והעברת' דבת כמי כמו בן בת ירושה הויא שישנה בכלל ירושת אב דס"ד לא תירש בת כלל לא עם הבן ולא בלא בן דבזכורים קפיד רחמנא כדכתב ונתתם את נחלתו לאחי אביו וכתב כמי ממשפחתו משפחת אב קרויה משפחה קמ"ל דיורשת הויא והילכך כי איכא בן כמי תיפלוג בהדיה דמהיכא ממעטינן ליה דילמא ה"ק קרא איש כי ימות וכן אין לו שירש עם הבת והעברת' את כל הנחלה לבתו כלומר אז עוברת כל הנחלה משבט לשבט על ידי בתו כדרבי אבל היכא דאיכא בן בהדה אין כל הנחלה נעקרת משבט זה ומשום דאתא קרא לאשמועינן כדרבי לא הוי מצי למכת' לבנו ולבתו: ומשני ההוא סובל בת יורשת נחלה נפקא דמינה שמעינן דבת יורשת כל נכסי אביה כי ליכא בן בהדה דבבת בלא בן מיירי קרא ולשון האחרון שמעינן מיהת דבת ישנה בכלל ירושה והוה מצי למכתב איש כי ימות וזרע אין לו ונתתם את נחלתו לאחיו ולא איצטרך וכין אין לו אלא להקדים בן לבת : רב אחא בר יעקב אמר מהכא נפקא דבן קודם לבת דקאמרי בנות צלפחד למשה למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו שלא ליטול כלום בנחלה בשביל שאין לו בן ולא תעשה לנו תקנה ליטול במקום בן מאחר דליכא בן שאילו היה לאבינו בן היינו שותקות ולא היינו תובעות נחלה שהרי לא היה נגרע שם אבינו אבל עתה כי אין לו בן תנה לנו נחלה וגומ' : דקאמרן הכי שהיו סבורות שיהיה הדין כן : ניתנה תורה לאחר דברי בנות צלפחד שלאחר דבריהן נאמרה פרשת נחלות ונתחדש' הלכה דבבת ובנות ירתון כחדא ולא כשהיו סבורות : כדשנין מעיקרא מאיש כי ימות וכן אין לו : רבינא אמר מהכא בן קודם לבת: הקרוב

הקרוב אליו הקרוב קרוב קוד׳ ומאי קורב׳ דבן מבת שבן קם תחת אביו ליעיד׳ ולשד׳ אחוזה יעידה בת לאו בת יעידה היא שדה אחוזה נמי מהאי פירכה נופה הוא דהא קיימא ליה לתנא כלום יש יבום אלא במקום שאין בן אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא ואי בעי׳ אימא מהכ׳ והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם בניכם ולא בנותיכם אלא מעתה למען ירבו ימיכם וימי בניכם הכי נמי בניכם ולא בנותיכם ברכה שאני: והאחין מן האב נוחלין ומנחילין וכו׳ מנלן אמר רבה אתיא אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם ולמה לי ממשפחתו וירש אותה כתיב משפחת אב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה אין ה״נ וכי איתמר דרבה לענין יבום איתמר: והאיש את אמו וכו׳ מנא ה״מ דת״ר וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל היאך בת

הקרובים מפרשין דהקרוב דריש כדאמ׳ רבא דהשעולם ענלה ראשונה ואמרינן כמי הירך המיומנת שבירך ה״נ הקרוב קרוב קודם מי שקרוב יותר קודם לחבירו וכן קרוב מבת כדמפרש ואזיל ופרכינן ומאי קורביה דבן לאב טפי מבת אם תאמר שבן קם תחת אביו ליעודה ולשדה אחוזה מה שאין כן בבת הא לאו מליתא הוא דאי משום יעודה אינו קרוב יותר אלא שגופה אינה בת יעוד׳ אם איעשר לאשה להכשא לאשה אחרת וגבי שדה אחוז׳ נמי איכא למימר דקמ׳ תחת אביה דהך פירכא דכלום שייבום אלא במקום שאין בן קאמר ליה לתנא דהבן קם תחת אביו לשדה אחוזה ולא האח וה״נ איכא למימר גבי בת כלום יש יבום אלא במקום שאין בת ואע״ג דבמסכת ערכין פרק אין מקדישין ג ממעט לה לבת משדה אחוזה מדכתב אם מכר את השדה לאיש אחר ותנא דבי רבי ישמעאל כל שהו אחר במקום בן ובת נמי במקו׳ בן כי אחר דמיא ה״מ דחשבינן לה ב כי אח לגבי בן משו׳ דדרשינן איש כי ימו׳ ובן אין לו ונו׳ שהבן קודם לבת אבל אי לאו הך דרשא דאיש כי ימו׳ וגומ׳ הוה אמינא בין לגבי ירושה בין לגבי שדה אחוז׳ כי הדדי נינהו אלא מחוורת א כו׳ ומהשתא איכא למידרש מיניה גבי שדה אחוזה דבת במקום בן כאחר דמיא כדאשכחן גבי ירושה: לבניכם אחריכם הוה מצי למיכתב לזרעכם ולא בנותיכם במקו׳ שיש בן: ברכה שאני דלכל ישרא׳ מברך ולא איצטרך למיכתב זרעכם דסבר׳ היא דבין אבנים בין אבנו׳ קאי דאין ברכה לחצאין אבל גבי ירושה אם איתא דבנות יורשת במקום בן הוה ליה ל למיכתב זרעכם: אחוה אחוה בת׳ הב׳ ונתת׳ את נחלתו לאחיו וכתב התם י״ב עבדיך אחים אנחנו בני איש אחד ונו׳ בני איש מיותר הוא לדרוש דסתם אחין אינן אלא מן האב: למה ליה גזיר׳ שוה גבי ירושה הא נפקא לן מדכתב ממשפחתו ואחין מן האם אינו ממשפחתו: לענין ייבום כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו ונו׳ דאחיו מאביו מייבם את אשתו ולא אחיו מאמו: מנא ה״מ דהאיש יורש את אמו ולא הבת את אמה דבן קודם לבת בנכסי האם דכי כתב בן קודם לבת בנכסי האב הוא דכתב איש כי ימות ובן אין לו והעברתם וגומר אבל אשה כי תמות מנלן דירית לה בן וגם מנלן שיקדים לבת: וכל בת יורשת נחלה ממטות ונו׳ סיפא דקרא לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה כדי שלא תסוב נחלה ממטה למטה לאחר ומיהו לא נהג אלא באותו הדור לקמן בפירקין ולקמן פרכינן כיון דיורשת שני מטות והיא נשאת למטה אביה הרי מ״מ נוסבת נחל׳ האם למטה אחר ולקמן מתרצינן לה: בת

ושדה אחוזה כמי מהאי פירכא הוא דקיימא לן אריכם דל״נ כלום יש יבום אלא במקו׳ שאין בן דהלשון משמע שהוא מודה שהבת איכה קמה לשדה אחוזה מהאי טעמ׳ כי ההוא דלעיל גבי אח דמסיק כהאי ליסנא ופ״ה דחוק הוא מאד דמפרש דה״ק ושדה אחוזה כמי איכא למימר דקמ׳ תחת אביה ומייתי סייעת׳ למילת׳ שהך פירכא דכלום יש יבום כו׳ קיימא ליה לתנ׳ שהבן קם תחת אביו לשדה אחוזה ולא האח וה״נ איכא למימר גבי בת דמה לו לתלות הטעם בפירכא שהיא גבי אח ולא היה לו לומר אלא בת כמי תיקום לשדה אחוזה ולכך כל׳ לו דלא גרסי׳ אלא ה״נ לי׳ שדה אחוזה כמי מהאי פירכא הוא דקיימא ליה וה״פ והלא שדה אחוזה גופא מה שאין בבת כבן זהו מטעם שהבן קודם לנחלה מן הבת וכל כמה דל׳ קיימא לן שהבן קודם לנחלה מן הבת מעמדת הבת שדה לאביה כמו הבן דהכי אמר בפרק אין מקדישין בעא מיניה רבה בר אבוה בת מהו שתעמיד שדה אחוז׳ לאביה כיון דלענין ייבום כי הדדי נינהו מוקמינן או ד דילמא כיון דלענין נחלה בת במקום בן כי אחר דמיא לא מוקמינן ופשיט ליה דכי אחר דמיא מהך טעמא: האיש את אמו מנה ה״מ כו׳ אומר ר״ת דבשאר ירושות של נשים כגון בתו או אחותו פשיטא ליה דיורש אביה או אחי׳ כיון שאין הירוש׳ נעקרת ממשפחת אב ופשיטא שהזכרים והנקבות שוין כין לירש כין להוריש דמה לי זכרים ומה לי נקבות דאטו בנכסי נשי׳ יהו הפק׳ ודווק׳ בן בנכסי האם צרי׳ למיל׳ לפי שניסבת נחלה ממטה אביה על ידי הבן: קל

בת יורשת שני מטורות אלא זו שאביה משבט אחד ואמה משבט אחר ומתו וירשתן ואין לי אלא בת בן מנין אמרת קל וחומר ומה בת שהורע כחה בנכסי האב יפה כוחה בנכסי האם בן שייפה כוחו בנכסי האב אינו דין שייפה כוחו בנכסי האם וממקום שבאת מה להלן בן קודם לבת אף כאן בן קודם לבת רבי יוסי ברבי יהודה ור' אלעזר בר יוסי אמרו משם רבי זכריה בן הקצב אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם מאי טעמא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ותנא קמא לא דריש דיו והא דיו דאורייתא הוא דתניא מדין קל וחומר כיצד ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה ארבעה עשר אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון בעלמא דריש דיו ושאני הכא דא' קרא ממטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת רב ניהאי סבר למעבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה שמואל כמאן כזכרי' אפס זכריה רבי טבלא עבד עובדא כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה רב נחמן מאי האי אמר ליה דאמר רב חננא בר שלמיא משמיה דרב הלכה כר' זכריה בן הקצב אמר לי' זיל אהדר בך ואי לא מפיקנא לך רב חננא בר שלמא מאוניך רב הונא בר חייא סבר למעב' עובד ברבי זכריה בן הקצב אמר ליה רב נחמן מאי האי דאמר רב הונא אמר רב הלכה כרבי זכריה בן הקצב אמר ליה אישלח לי' איכסיף

קל וחומר לשכינה יד' אומר רבינו תם דלכך יד' נקט משום דאמרי' בהמפלת שלשה שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא אביו ואמו ונותן כי הקדוש ברוך הוא כנגד שניהן אבל קשה קצת ד' אם כן אין זה קל וחומר דמן הדין יש להיות כנגד שניהן ועוד אמר בספרי בתוספתא קל וחומר למלך וכהן יד' פי' משה רבינו שהיה מלך וכהן גדול ששימש שבע ימי המילואי' ואמ' רבינו אמאי נקט יד' ודוחק לומר דמלך היינו הקדוש ברוך הוא וכהן משה ורבינו חיים כהן מפרש קל וחומר לשכינה יותר מעט הו' וכיון דאפיקתיה משבעה דהיינו הסגר אוקמה אסכי בסגרות וכן משמ' בתוספתא אכות : דין

בת יורשת נחלה ממטות משמע שבת אחת מקבלת נחלה משני מטות ואי אתה מוצא קרובים לה שתקבל נחלה מהם יותר מאביה ואמה וכגון שאביה משבט ראובן ואמ' משבט שמעון ובשניסאת אמה לאביה היו לה אחים לאמה של בת זו שירשו נחלת אביהן דליכא הסיבת נחלת אם לאב בשעת נישואין דלא קפיד קרא אלא בשבעת נישואין לא תהא ראויה לירש נכסי אביה והיינו אחרי שמתו אחיה ואח"כ מת אביה וירשה אותן ומותו האם והאב ולא היו להם כי אם בת זו וירשתן נמצאת יורשת שני מטות נחלת אמה ממטה שמעון ונחלת אביה ממטה ראובן : בן מניין שורש את אמו דאיכא למימר דהכי קפיד קרא דהבן יירש את האב והבת תירש את האם : שהורע כחה בנכסי האב דבן קודם לה : יפה כחה בנכסי האם דיורשת את האם : אינו דין שייפה כחו בנכסי האם שיירש כמו הבת אבל עדיין לא למדנו שיקדו' לבת והיינו דקאמר ממקו' שבאתה וממקום שהתחלתה ללמוד דהיינו מנכסי האב מזור ולמוד עוד מה להלן כו' : ולקמיה פריך לימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון : שוין דירתין כחדא : מדין קל וחומר כו' ברים תורת כהנים תניא רבי ישמעאל או' בשלש עשרה מדות התורה נדרשת כהן מקל וחומר ומגזירה שוה ומבניין אב כו': והדר מפרש להו חדא חדא מקל וחומר כיצד באיזה ענין אכי דורשין דבר מדבר על ידי קל וחומר : ויאמר ה' כו' כלומר לא להחמיר בחמור מבקל הואיל ובא ללמוד מן הקל אלא דיו ללמד שיהא כמלמד אלא דיו לבא מן הדין כו' לפיכך תסגר שבעת ימים כו': מקיש מטה האם כו' מאחר דאתא בן בקל וחומר דיורש את אמו כבת והוקשו המטות בתיבה אחת דלא כתב שני מטות הילכך דרשינן מה מטה האב כו' ולקמיה פרכינן אי מה מטה האב בכור נוטל בפי שנים כו' : כיתאי שם חכם : כרבי זכריה בן הקצב דהבן והבת יחלקו בשוה בנכסי האם : אפס זכריה כמו כי אפס כסף כלומר בטלו דבריו שאין הלכה כמותו : מפיקנא לך כו' משמיתנא לך ולא יסייע לך רב חנינא בר שלמיא : דאמר רב הונא אמר רב כו' רב הונא בר חייא מהדר הכי לרב נחמן : אמר ליה רב נחמן לרב הונא בר חייא אשלח ליה לרב הונא ואודיענו שאתה אומר כן משמו ואדע אם אמת הוא שאמר רב הונא כן : אכסיף

איכסיף א"ל השתא כי נח נפשיה דרב הונ' איתריסת לקיבלי ואיהו כמאן סברה כי הא דרב ושמואל דאמ' תרוייהו אין הלכ' כר' זכריה בן הקצב : מיכתמיך ואזיל רבי ינאי אכתפא דרבי שמלאי שמעיה ואתי רבי יהודה נשיאה לאפיהו אמר ליה בר אינש דאתא לקבילנא הוא יאי וגולתיה יאי כי מטא לגביה גששה א"ל לית דין שעוריה בשק בעא מיני' מנין לבן שקוד' לבת בנכסי האם א"ל דכתיב מטו' מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב בן קודם לבת אף מטה האם בן קודם לבת א"ל אי מה מטה האב בכו' נוטל פי שנים אף מטה האם בכו' נוט' פי שנים א"ל לשמעיה גוד לית דין צבי למילף וטעמא מאי אמר אביי אמר קרא בכל אשר ימצא לו לו ולא לה ואימ' ה"מ בחור שנש' אלמנה אבל בחור שנשא בתולה ה"נ דשקיל א"ר נחמן בר יוצחק אמר קרא ראשית אונו אונו ול' אונה ההוא מבעי ליה ל' בא אחר נפלים דלהוי בכור לנחלה מי שלבו דווה עליו יצא

אכסיף דשמא חזר בו רב הונא או לא היה שומע כשמועתו איתרים לקיבלי ולא היית חוזר בך : ואיהו רב נחמן רבי ינאי זקן היה והאלו עיניו כהות א"ל שמעיה דרבי ינאי : בר אינש דאתי לקיבלנא הוא יאי אדם חשוב כנגדנו : וגולתיה יאי כלומר טלית של תלמידי חכמים איכמי נאה ממש כמוכח לקמיה דאמר דין שעוריה בשק : נששה רבי ינאי לגולתיה דר' יהוד' נשיא' דין שיעוריה בשק כנגד עב וגס... שיעורו לקבל טומאה ד' טפחים על ד' טפחי' בשק כדתנן השק ד' על ד' הבגד ג' על ג' במסכת שבת ובמסכת כלים : א"ל רב יהוד' נשיאה א"ל רב יהוד' נשיא' לר' ינאי בן קודם בת לרבי ינאי אי מה מטה האב כו' : א"ל רבי ינאי לשמעי' גוד משו' אותי ואליך : לית דין רוצ' למיל' שא להקשו' דברים שאין צריכין כלומר דדבר קל הוא לתרץ כדלקמן ואימ' ה"מ אין נוטל בבחור שנשא אלמנה שהיו לה בנים מאי' את' הילכ' לו ולא לה דהוי ראשית אונו ולא ראשי' אונה אבל בחור שנשא בתולה דהוי אונו ואונ' ה"נ דשקיל בנכסי האם פי שנים: אונו ולא אונ' דמני למיכתב ראשית אין כדלקמן והילכ' אפי' בבתולה דהוי ראשית אונה לא שקול חלק בכורה : ומקשינן האי ראשית אונו איצט' לדרשא אחריני' לאשמועי' דהב' אחר נפלים שילדה אמו לפניו הרבה נפלים כגון נולדו מתים או בן ח' חיים וזה נולד אחריה' הוי בכור לנחלה דאע"ג דלא הוי בכור לכהן דבפטר רחם תלא רחמנא וזה לא פטר את הרחם אפילו הכי הוי בכור לנחלה דבולד ראשון שלבו דווה עליו אם ימות תלא רחמנא וזה שנולד אחר הנפלים הוא ראשון שלבו דווה עליו אם ימות דבן קיימא הוא אבל נפלים קמאי אין לבו דוה עליהן : יצא

דין שיעוריה בשק וא"ת וכי גרע ממטלניו' דפרק לא יחפור דאוקמינ' כעין שקא ואפי' הכי שיעורייהו בג' על ג' וי"ל דהתם לא מוקי לה כעין שקא אלא לענין דלא חזו לאומנא לקנח הדם אבל האי קשה יותר מדאי :

מקיש מטה האם למטה האב וכו' תימא לרשב"א אמאי איצטריך לאשמועינן דבן קודם לבת בנכסי האם מהיקישה דמטות תיפוק לי מיורש אותה דאמר לקמן מקיש ירושה שנייה לירושה ראשונה דמינה ילפינן לקמן דבני אחות קודמין לבנות אחות לירש בנכסי אחות ובנכסי אבי האם דמה ירוש' ראשונה דהיינו בנכסי אביו בן קודם לבת אף ירוש' שניי' כגון בן הבת קודם לבת הבת בנכסי אבי האם ואומ' רשב"א דבן בנכסי האם דהיינו כמו ירושה ראשונה הבא' מכח האם ואי לאו דנפקא לן מהיקש דמטות דבן קוד' לבת בנכסי האם היכי הוה שמעי' דקודם בנכסי אבי האם דלא אתי אלא מכח היקש דירוש' ראשונה הילכך איצטרי' הכא למילף מעיקרא דבן קודם לבת בנכסי האם שהי' ירושה ראשונה הבאה מכח האם ושוב נפקא לן מהיקש דלקמן דמקיש ירושה שנייה לירושה דראשונה בין ירושה שנייה דאב בין ירושה שנייה דאם ור"י אומר דאע"ג דנפקא לן לקמן דבן קודם לבת בנכסי אבי האם היינו משום דמכח אבוה דאימיה קאתי ולא שמעינן מינה דקודם בנכסי האם עצמן ואין נראה לר"י שבא דהא דמכח דאבוה דאם לא ירית אלא על ידי מישמוש דכפלי לפני האם והו' יורש את אמו וא"ת כיון דמהכ' שמעינ' דמיהקיש דמטות דבן קודם לבת בנכסי האם אמאי איצטריך כל הכך קראי דלא תסוב נחלה דאיירי בסיב' הבן וקרא דאם אין לו בת דאמר לקמן בן הבת ובת הבת מניין ת"ל אם אין לו עיין עליו דמשמע דאתא לאשמועינן דבן יורש את אמו ומיה' ההוא דואם אין לו בת איצטריך טובא דלא הוה ידעי' שהיה בן הבת יורש כלל ע"י מישמוש והא דרשיה כמי מורשת אותה למקיש ירושה שנייה לראשונה הוה מוקמינן בבן הבן דוקא ולא תיסוב כמי איצטריך ללא בסיבת הבן ולא תיסוב שני בסיבת הבעל ולמאן דדריש בעל משארו איצטריך לעבור עליו בשני לאוין ומיהו קשה לרשב"א דאמאי איצטריך הכא היקישא דמטות כיון דשמעינן מואם אין לו בת ומלא תיסוב דבן יורש את אמו תיפוק ליה מקל וחומר דבן קודם לבת והשתא לא אמר דיו כיון דמפריך קל וחומר ומיהו פלוגתא היא בכיצד הרגל דאיכא מאן דאמרי' אפי' היכא דמיפריך קל וחומר אמר דיו ומיהו אפי' למ"ד לא אמר דיו א איכא למימר דמילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא : ולו

ולו משפט הבכורה השתא לא שייך למיפרך אפי' בלא הנך קראי דלעיל ואימא הני מילי בבחור שנשא אלמנה מדכתיב משפט הבכורה משמע דלא שייך משפ' הבכור אלא באיש וקראי דלעיל אתי לדרשא אחריתי :

יצא בכל שאין לבו דווה עליו ולא יהא קרוי בכור לנחלה לעשות פשוט אותו הבא אחריו : ואימא הני מילי דממעט קרא דקאמר אונו ולא אונה הכי קאמר אם הן בחור שנשא אלמנה דראשית אונו נוטל פי שנים בכל אחרי' ימנה לו אבל לא אונה ש שאם הוא אלמון ונשא בתולה דאיכא אונה לחוד אינו נ נוטל בה פי שנים אבל היכא דהוי גם אונו כגון בחור ש שנשא בתולה אימא מגו דשקיל פי שנים בשלו שקיל נמי פי שנים בשלה דהוי בכור לנחלה בין לאב בין לאם דליכא ל לאוקמיה אימעוטא דאונו ולא אונה אלא כמאי דדמי למעוטי טפי כגון היכא דליכא ראשית און מתני צדדין : ולו משפט הבכורה האי לו דריש ליה לגבי אב לומר שמשפ' הבכורה בנכסי האיש שלא בנכסי האשה והכא ליכא למימ' הני מילי בבחור שנשא אלמנה כדלעיל דמדקאמר משפט הבכורה כלל הוא שכלל ליתי בכורה בנכסי איש ולא בנכסי אשה : והאיש יורש את אשתו אפילו היכא דאיכא בן שהבעל אינו קרוב לה כשאר

הוא יורש אותה משמע ליה מיעוטא מדלא כתב וירשה ומדכתב אותה משמע מיעוט דאין הי' יורשת אותו ועוד דלגמרי ויר' אותה מיותר דמשארו שמעי' תרתי דכיון שהיא יורשת אותו מטעם שהיא שארו גם הוא ירשנה מטעם שארו ומיהו קשה דאמאי איצטריך כלל מיעוט דמדקפיד בשארת הבעל ולא קפיד בשאר' האשה משמע דאינה יורשת אותו : מכין

יצא זה שאין לבו דווה עליו אם כן לימא קרא כי הוא ראשית און מאי אונו שמע מינה תרתי ואכתי אימא הני מילי אלמון שנשא בתולה אבל בחור שנשא בתולה ה"נ דשקיל אלא אמר רבא אמר קר' ולו משפט הבכורה משפט הבכורה לאיש ולא משפט הבכור' לאשה : והאיש את אשתו וכו' : מנא הני מילי דתנו רבנן שארו זו אשתו מלמד שהבעל יורש את אשתו יכול אף היא הירשנו תלמוד לומר וירש אותה הוא יורש אותה ואין היא יורשת אותו והא קראי לאו הכי כתיבי אמר אביי תריץ הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו שארו וירש אותה אמר רבא סכינא חריפא מפסקא קראי אלא אמר רבא הכי קאמר ונתתם את נחלת שארו לו קא סב' גורעין ומוסיפין ודורשין והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא וירש אותה מלמד שהבעל יורש את אשתו דברי רבי עקיבא רבי ישמעאל אומר אינו

קרובים שלה שקרובים לה ממשפחתה ואפילו הכי אמרינן שהוא יורש את אשתו הילכך ודאי לקדם כל קרובים שלה הוא דאמרי דבעל יורש ולא הם : מנא הני מילי דהאיש נוחל את אשתו ולא מנחיל : שארו ונתתם את נחלתו לשארו זו אשתו כדכתב והיו לבשר אחד ולאו אדכתב לעיל מיניה ואם אין אחים לאביו קאי אלא מילתא באנפי נפשה היא והאי דכתב הקרוב אליו מסקנא דההוא קרא הוא דכתב ואם אין אחים לאביו : יכול אף היא תירשנו דעיקר פשטיה הכי משמע ונתתם את נחלתו לשארו לאשתו וכדדרשיה לקרא הכי ונתתם את נחלתו אם ימות לשארו וירש כלומר וגם הוא יירש שארו אם תמות היא : ת"ל וירש אותה דמצי למיכתב וירש בלא אותה דהוה שמעינן מקרא דהוא יורשה והיא יורשתו כדפרישית ונתתם את נחלתו לשארו וירש קרי ביה ונתתם נחלתו לשארו וקרי ביה נמי שארו וירש שהוא יורש את אשתו הילכך כתב רחמנא אותה למעוטי שהיא לא תירשנו והתא לגלויי ארישא דקרא דכתב ונתתם את נחלתו לשארו דמיבעי לן לפרושי דבעל יורשה כדלקמן : והאי קראי לאו הכי כתיבי דכתב ונתתם את נחלתו לשארו דמשמע שהאשה יורשת את בעלה : ונתתם את נחלתו להקרוב אליו דהקרוב קרוב קודם : שארו וירש אותה מילתא אחריתי היא דאשתו יירשנה בעלה : מפסקא קראי שאתה מסרס התיבות לעשות שארו המוקדם מאוחר והקרוב אליו שהוא מאוחר אתה עושה מוקדם : אלא אמר רבא הכי קאמר ונתת' את נחלת שארו לו קסבר גורעין ומוסיפין ודורשין גרע וי"ו מנחלתו ולמד מלשארו ומוסיפין שתי אותיות הללו זו על גב זו לעשותו תיבה אחת והיא לו ודריש הכי ונתת' את נחלת שארו לו ולאו דווקא מגרע ומוסיף דאם כן רבא נמי סכינא חריפא הוא אלא פשטיה דקרא איכא לפרושי כאילו גורעין ומוסיפין ודורשין דהכי משמ' ונתתם את נחלתו כלומ' תתנוה לזה האיש שתהיה נחלתו לשארו כלומר על מי מנוה אני ונתתם את הירושה להיות נחלתו לשארו לאותו האיש שאשה זאת שארו כלומר נחלת האשה תתנו לבעל איכא איכא למימר דלא חשיב פיסוק קראי אלא בהקדמת תיבות שלימות להקדים הקרוב לשארו אבל בשינוי אותיות ליכא פיסוק קראי והרי הוא כמי שכתוב ונתתם את נחלת שארו לו וירש אותה אהכי לו לאשמועינן דיורש את אשתו ואהכי אותה למעוטי אשה שאינה יורשת לבעלה וממילא שמעינן דברי' גורע ומוסי' ולדרוש ראשו של פסוק כמו שאמרנו דלא תיקשי ראשו לסופו : והאי תנא רבי ישמעאל מייתי ליה לבעל יורש את אשתו : וירש אותה משום דעיקר דרשא נפקא לן לעיל מיורש אותה הילכך נקט ליה דאיהו מגלי עליה דרישיה דקרא לפרושי שהבעל יורש את אשתו : וירש אותה משום דעיקר דרשא נפקא לן לעיל מיורש אותה הילכך נקט דאיהו מגלי עליה דרישיה דקרא לפרושי שהבעל יורש את אשתו : אינו

אינו צריך דלית ליה גורעין ומוסיפין ודורשין ומוקי לה באחרת זה האב כדאמר בריש פירקא בסיבת הבעל הכת' מדבר כלומר בשביל הסיבת נחלה ממטה למטה על ידי הבעל שיירש את אשתו והוא משבט אחר ונמצא שהוסבה משבט לשבט בכך דבר הכתוב וקפיד שלא תינשא למטה אחר אלא לאחד ממשפחת מטה אביה כיצד אם הנשאת אשה מבנות שבט ראובן לאחד משבט שמעון והיא יורשת שלא הני' אבי' כן אלא אותה הבת לכשתמות יירשנה בעלה ונמצאת נחלת שבט ראובן הוסבה לשבט שמעון לפיכך הזהיר תורה שלא תינשא בת יורשת אלא לאחד ממשפחת מטה אביה מכאן שהבעל יור' את אשתו ולקמיה פריך ודילמא בסיבת הכתוב הבן מדבר שהבן ירש אמו והוא מתייחס אחר מטה אביו ונמצא שעל ידו הוסבה נחלה אם תינשא לשבט אחר אבל הבעל איכא למימ' דלא ירית ואיכו מיסב הנחלה לשב' או בשביל סיבת הבעל לא אזה' רחמנ' להנש' לשבט שלה אלא בשביל סיבת הבן: לקמיה מפרש מאי ואומר: בגבעת פנחס בנו מכלל דלא הייתה של אלעזר: מניין היה לו לפנחס שום קרקע אלא אם כן ירשה מאביו: נירשה ולקמיה פריך דילמא זבן מזבן: ויהי לו ליאיר אלא לשגוב דכתב לעיל מיניה ונתלד לו את שגוב והתם הוה ליה למיכתב ויהי לו וגו' אלא איאיר קאי ועוד דכתב בתריה ויקח גשור וארם את חות יאיר מאתם וגומר: וכי תימא לא מפני שהבעל יורש את אשתו אלא מפני בן שנולד והוא יורשה והוא נקרא על שבט אביו ועל סיבת הבן התורה מקפדת שהרי הוא קרוב לה מן הבעל: תא שמע מקרא אחרינא לא תסוב וגומר הא תו למה לי אלא לאו לסיבת הבעל אתא לאשמועינן שהבעל יורש: וכי תימא לעבור עליו בלאו ועשה דתרוייהו בסיבת הבן ומה ששנה הכתוב לא נתכוון אלא להתרות שלא תינשא לשבט אחר בדי להתחייב מלקות דמקרא קמא לא שמעינן אלא עשה דכתיב כיה לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה אבל לא למטה אחר ולאו הבא מכלל עשה עשה: וכי תימא אלעזר הוא דנסיב איתתא ומתה בחיי אלעזר וירתה פנחס בנה ולא אלעזר דאין הבעל יורש את אשתו אלא בנה יורשה ואתא לאשמועינן דהבן יורש את אמו דמהני קראי דלעיל דמיירי בסיבת הבן איכ' למימר דבסיבת הבת הוא דמיירו כדאשכחן לעיל בהדי' שהבת יורשת את אמה ואיצטריכו הני קראי לשני לאוין ועשה בדאמרן אבל לא אשכחן דהבן יורש את אמו בהדיא אלא מקל וחומר פריכא דאיכ' למיפרך דיו והשתא אתא האי קרא דפנחס לאשמועינן דבן יורש את אמו ולא איירי בסיבת הבעל כלל: תא שמע מפסוק שמיני ושגוב הוליד את יאיר: וכי תימא התם נמי הכי הוא כדאמרן גבי פנחס שהיתה לו לשגוב אשה ומתה וירשה יאיר: תרי קראי למה לי לאשמועינן שהבן יורש את אמו במות הבת: ויאיר

אינו צריך הרי הוא אומר וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל לאחד ממשפחת וגומר בהסבת הבעל הכתוב מדבר ואומ' ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה ואומר לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר ואומר ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בגבעת פנחס בנו וכי מנין לפנחס שלא היה לו לאלעזר אלא מלמד שנשא פנח' אשה ומת' וירשה ואומר ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלש ערים בארץ הגלעד וכי מנין ליאיר שלא היה לו לשגוב מלמד שנשא יאיר אשה ומתה וירשה באי ואומ' וכי תימא בסיבה הבן קא קפיד קרא אבל בעל לא ירית תא שמע ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה וכי תימא לעבור עליו בלאו ועשה תא שמע לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר וכי תימא לעבור עליו בשני לאוין ועשה תא שמע ואלעזר בן אהרן מת וכי תימא אלעז' הוא דנסיב איתתא ומיתה וירתה פנחס תא שמע ושגוב הוליד את יאיר ואומר וכי תימא התם נמי הכי הוא אם כן הרי קראי למה לי אמר ליה רב פפא לאביי ממאי דילמא לעולם אימא לך בעל לא ירית וקראי בסבת הבן כדהנן ויאיר

מנין ליאיר שלא היה לשגוב תימא לר"שבא הי לכאי הארץ כתחלקה הארץ אמאי לא היה ליאיר שלא היה לשגוב: וכי תימא לעבור עליו בשני לאוין תימא הא היכא דאיכא למידרש לא מוקמינן בלאוי יתירי וכי תימא דהכי קאמר דאפילו אי מוקמת להו כלאוי יתירי איכא לאיפרוך שהבעל ירש את אשתו דלא משמע הכי בסמוך דקאמר לעולם קראי בסיבת הבן כדשנין: אם כן תרי קראי למה לי אע"ג דקרא קמא כמי שלא לצורך דכבר שמעינן מתור' מסה סיב' הבן נ"מ כזה איכו מקפיד אי אשמעינן יהושע הבן אבל תרי זימני לית ליה לאשמועינן רשב"א: אמר ליה רב פפא לאביי דלמא שאני התם שכבר הוסבה אע"ג דכתב כיה יורשת שני מטות לא קפיד קרא אכתי' האם שכבר הוסב' ולעול' קאי בסיב' הבן אע"ג דלית' תקנת' לנחלת האם א"ל שכב' הוסב' לא אמר אין סברא לומ' שלא הקפי' הכת' אנחל' האם אע"פ שכבר הוסבה דכיון דבת יורשת שני מטו' משמ' דכנגד האם עבדינן כמי תקנתא: אימא

ויאיר דזבן מיזבן ופנחס דזבן מיזבן א"ל פנחס דזבן מיזבן לא מצית אמרת דא"כ נמצאת שדה חוזרת ביובל ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו אלא אימ' דנפלה ליה משדה חרמי' אמ' אביי סוף סוף הא קא מתעקרא נחלה משיבט דאימא לשבטא דאבא וממאי ודילמא שאני התם שכבר הוסבה שכבר הוסבה לא אמרינן א"ל רב יימר לרב אשי אי אמרת לא אמרי' שכב' הוסב' כי מנסבא לאחר ממשפחה מטה אביה מאי הוה הא

ויאיר דזבן מזבן לקח בכסף הכתוב עיירו' ולא אתא קרא לאורויי לן מידי אלא עושרו של יאיר מראה לנו למה ש שמנינו בהרבה מקומות בנביאים ולא מבעיא קאמר לא מיבעיא דאם בירושות מיירי כדקאמר' דליכא למיפרך תרי קראי למה לי שהפסוקי' לא באו ללמוד לנו אלא עושרו וסיפור דברים בעלמא הוא ואיכא למילף מינייהו סיבת הבן אלא גדולה מזו יש ל להקשות לך דאיכא למימר דקראי לא איירי בירוש' פנ ולא נשמע מיני' לא סבב' הבן ולא סיבת הבעל שא תרוייהו זבין מזבן וסיפור דברים בעלמא הוא והתנא עצמו לא נתכוון לדרוש ייתור קראי אלא הכי קאמר מניין היה לו לפנחס כו' ואיכא ל לאקשויי יכול להיות לו מקח וממכר: ופנחס מזבן מזבן רבותא הוא דקפריך דבלאו האי פירכא נמי לא הוה מצי לטילף מיניה סיבת הבעל כדפרכי' לעיל וכי תימא אלעזר הוא דנסיב כו' כלומר ואפילו פנחס נמי דס"ד מעיקרא למילף מיניה ירושת הבעל האיכא למימר דלא איירי בשום ירושה כעולם: ומשני הך רבותא דקפרכת מפנחס ליתה דליכא למימר ביה דזבן מיזבן דא"כ לא היה קובר בה את אביו ד דכמצאת חוזרת כו' ומיהו א"כ לאקשויי הנך קושיו' דלעיל דבלאו הך קושיא איכא פירכ' אחריתי דלעיל דלא מצינו למילף מיניה ירושת הבעל: משדה חרמים כדכתב כל חרם בישראל לך יהיה אימתי הוא דכתב והיה השדה בצאתו ביובל קודש לה' כשדה החרם שמתחלק לכוהנים והוו התם חרמים טובא ובנו' אלעזר חלקו כהכהנו חרמים ולחלק פנחס נפלה ההיא גבעה: יש שגורסין כן א"ל אביי אי ס"ד דבעל לא ירית סוף סוף כי מנסבא כו' ואי איפשר לייסבה ועוד מה תירוץ מתרץ אביי לרב פפא דאקשי ליה דמקראי דברייתא לא משמע ליה ירוש' הבע' דקאת' אביי ליתן טע' מנל אמר שהבעל יור' את אשתו מ"מ ברייתא לא מתרצי וקראי לא מיתרצי שהתנא שאמ' כל הני ואומר הוכיח שאין ללמוד אלא מן האחרון ונס' אותו פריכנא לעיל ואביי מה בא לפרש וא"ת לא נתכוון אביי לתרץ הברייתא אלא להודיע לרב פפא שהבעל יורש את אשתו הלא רב פפא עצמו היה יודע דודאי בעל יורש את אשתו מקראי טוב' דלקמן בשמעתי' ובפירקין דלעיל:

אלא

אימא דנפלה ליה משדה חרמים תימא לר"שב' דלמה דוחק כל כך כיון דבעי למימ' דאתא קרא ל להראות עונשם הוה ליה למימר דפנח' ויאיר ירשו מאמ' אן מאבי אמם: ונראה לר"י נר' הספ' דגר' א"ל אביי אי מ"ד דבעל לא ירית כו' ולא גרסי' הכא בין למ"ד הבן בין למ"ד בסיב' הבעל שא במילת' דרב יימר בסמוך גר' ליה ואמאי דאקשי רב פפ' דילמ' קראי בסיבת הבן מהד' אביי לשנויי הכי וקא' אי אמרת בשלמא דבעל ירית וקרא אסיבת הבעל קפיד אתי שפיר הא דמשמע דאתי קר' לאיעבד תקנתא אפי' לנחלת האם שלא תיסוב מדכתב יורשת שני מטות גבי איסור הסיבה אע"פ שכבר הסיבה נחלת האם מ"מ קפיד קרא שלא תיסוב יותר על ידי ב בישואי הבת ובסיבת הבעל איכא תקנתא דמנסבין לה גברא דאבוה משיבט' דאבוה ואימיה משיבט' דאימא דהשתא לא מתעק' ש ע"י סיבת הבעל יותר ממה שהוסב' כבר ואע"פ כשימות בעל וירשנו בנו מתעקרא נחלת האם משבטא דאימא לשיבטא דאבא שהרי הבן אביו ואמו מיתיחסים על שבט אביהן או שמא הבעל לא ירשנה כלל שתתאלמן או תתגר' וירשנה הבן הא לא איכפ' ליה לפי שאי איפשר לעשות תקנה לדבר זה אלא אי אמרת דבעל לא ירית וקראי במסיב' הבן כדקא פרכת כי קא מינסבא נמי לגברא דאבוה משיבט' דאבוה ואימיה משיבט' דאימיה מעקרא נחלת האם על ידי הבן כדפ' אלא ודאי בסיבת הבעל משתעי ולהכי קים ליה לתנא דקרא דוכל בת יורש' נחלה בסיבת הבעל כתיב מדכתב ביה ירושת שני מטו' משמע דלנחלת האם נמי עבדינן תקנתא שלא תסוב יות' והכי פירוש דברייתא הרי הוא אומר וכל בת יורשת נחלה ו ובסיבת הבעל הכתוב מדבר דמהניא תקנתא לנחל' האם וכי תימ' בסבת הבן משתעי וקרא לא אתא למעב' תקנתא אלא לנחלת האב ת"ש לא תיסוב נחלה ומיתורא דקראי שמעי' חד בסיבת הבן וחד בסבת הבעל וא"כ ההוא דכתב ביה ירושת שני מטו' דמשמע דבעי תקנתא לנחלה האם בס"ב הבעל כתב דמשכחינן ביה תקנתא:

אמר ליה רב יימר לרב אשי אי אמרת בשלמא שכבר הוסבה היינו ד מיתוקמי קראי בין בסיבת הבן בין בסב' הבעל כו' רב יימר לא הוה ידע דאביי כי הוה מוקי לקרא בסבת הבעל מפרש לקרא דמנסיבנ' לה גברא דאבוה משיבטא דאבוה ואימיי' משיבטא דאימי' ולהכי קשיא ליה אמאי ניחא ליה לאוקומי בסבת הבעל טפי מבסבת הבן וכין הכי וכין הכי כי מינסבא לשיבטא דאבוה מתעקר' נחלת האם משיבטא דאימא לשיבטא דאבא כיון דלא אמר שכבר הוסבה ומשני דמנסבינן ליה וכו' ועל פ"ה יש לתמוה שאין זה שיטת התלמוד דרב פפא אקשי לאביי אברייתא ואביי לא מהדר מידי ועושה בעיא שלו בלשון קושיא ועוד דמסיק אביי שכבר הוסבה לא אמר ולפר' הוה ליה למימר ודילמא דהא מספקא ליה ואין בספרים ודילמא ועוד דבכל הספרים גר' א"ל אביי דמשמע דאקושיא דאקשי ליה רב פפא מהדר לשנויי: בג

א"ה ה"ג וכן מצא בתשובה רבי' גרשם מאור עיני הגולה זצ"ל אמר אביי סוף סוף הא קמיתעקרא נחלה משיבט' דאמא לשיבטא דאבא מאי דילמא שאני התם שכבר הוסבה ודילמא שכבר הוסבה לא אמרינן א"ל רב יימר לרב אשי אי אמרת בשלמא אמרינן שכבר הוסבה שפיר אלא אי אמרת לא אמרינן שכבר הוסבה הא מיתעקרא נחלה משיבט' דאימא לשיבטא דאבא דמנסבינן לה לגברא דאבוה משיבטא דאבוה ואימיה משיבטא דאימא אי הכי האי לאחד כו' וה"פ אביי האי קרא דכל בת יורשת נחלה מספקא ליה אי דווקא קאמר לאח' ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה אבל לשבט דאמ' דידיה לא חיישינן או דילמא בעינן נמי שיהא

הא מהעקרא נחלה משיבטא דאיבא לשיבטא דאבא דמנסבינן לה לגברה דאבוה משיבטא דאבוה ואימי' משבט' דאימ' אי הכי האי לאחד ממשפחת מטה אביה ואמה מבעי ליה אי

ממשפח' אמה והאי דקאמר ממשפחת אביה לאו דווקא דהוא הדין דבעינן ממשפחת אמה כדלקמן ומספקא והכי קמיבעי' ליה האי קרא דוכל בת יורש' נחלה ממטות הא אוקימנא ביורשת שני מטות שהיה אבי' משבט ראובן ואמה משבט שמעון ומתו וירשתן זו הבת ואמרה תורה לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה והוא שבט ראובן עכשיו משתינשא לאחד משבט ראובן ויתילד בן וירשה בנה או תמות וירשנה בעלה הלא בן ההוא או הבעל ההוא לשבט ראובן מתייחסים למשפחת אביו והנה נמצאת הנחלה שירשה מאמה שהיתה משבט שמעון הוסבה משבט שמעון לשבט ראובן והכתוב הזהיר לכן ולא תסוב נחלה כלומר הזהרו בכל נשואי נשים שבשבט' נישואין לא יכלו לבא לידי היסיבת נחלה לא שנא היסיבת נחלת אב של אשה לא שנא היסיבת נחלת אמה בתרווייהו איכא למימר דקפיד קרא שלא תסוב למטה אחר ולקמיה פריך הא בעל כרחך קרא קאמר למשפחת מטה אביה וגומר אבל למשפחת אימה לא חייש וכיון דלא חייש שמעי' מינה דהאי לא תסוב לא קפיד אלא אנחלה שיורשת מאב ולאביי מסיכינן לה לקמן דאיכא למימר דמ נסבי' ליה לגברא דדמיא לה שאביו מראובן ואמו משמעון : ומסיכינן דילמא שאני התם שכבר הוסבה כלומר לעולם אימא לך דקרא לא קפיד אם מוסבת נחלת אם למטה אחר שהרי בעל כרחך כבר הסבה משעה שנפלה ירושת האם משבט שמעון לזו הבת שאביה משבט ראובן והיא מתייחסת למטה אביה נמצא שמעכשיו הוסב הנחלה של שמעון לשבט ראובן בלא נישואי הבת הילכך כי מנסבינן לה לאחד ממשפחת מטה אביה שפי' דמי ולא קפיד קרא אלא אנחל' שהי' יורשת מאבי' שלא תסוב למט' אחר דהיא שיורש' מאביה כדקיימא קיימ' דאכתי בחזקת שבט ראובן איתא לנחלה שהב' על שם שבט ראובן מתייחס' ואביי פרי' דילמ' שכב' הוסב' לא אמרי' כלומ' בשביל שהוסב' קנת אין לנו לומר לא חיישי' תנו אי מת עקרא לגמרי ומנסבינן לה לגברא דהוא משבט ראובן מאביו ומאמו ומתעקרא נחלת אם שירשה בת זו שהי' מנחלת מטה שמעון אין לומר כן שהרי לא תסוב כתב דמשמ' לא תסו' ע"י נישואין כלל שאע"פ שהוסב' קנת לא נוסיף הסיבה יותר ולעקרה לגמרי שא כעס'לה תקנה שלא תיעק' לגמרי כדלקמן לפי שהיה יודע אביי שאיפשר לעשות תקנה ולא תעקר נחלת האם כדלקמן הילכך פריך הכי ודילמא שכבר הוסבה לא אמרינן שאיפשר בתקנה או דילמא קרא לא חייש להיות הסיבה דלא קפי' אא שתינשא לאח' ממטה אביה אבל לאמ' לא חייש: א"ל רב יימר לרב אשי אמאי מספקא ליה לאביי אי אמרינן שכבר הוסבה אנ לא אמרינן הא ודאי מקרא שמעינן דאמרי' שכבר הוסבה דהא לא קפיד קרא אי מעקרא נחלה דאימא כדכתב לאחד ממשפחת מטה אביה נלאמה לא חייש וגו' דאי אמרת בשלמא אמרינן שכב' הוסב' שפי' דהא לא קפי' קרא אי מעיקר' נחל' דאימ' כדכת' לאח' ממשפח' מטה אבי' דהא השתא ודאי מעיקר' לגמרי נחל' דאימא אלא אי אמר' לא אמרינן דכבר הוסב' כדקאמ' אביי והלא כשנים לאח' ממשפחו' אבי' כדכת' בקר' הא ודאי מעיקר' נחל' משיבטא דאימא לשיבטא דאבא אלא לאו ש"מ דאמרינן שכבר הוסבה והילכך כי אמר רחמנא לא תסוב אירושת אב קאי אבל ירושה דאימא כבר הוסבה ולא חיישי' אם תעקור לגמרי : דמנסבינן לה כו' אליבא דאביי קא משני דהכי קמיבעי' ליה מי אמרינן שכבר הוסבה כדמוכח קרא כדכתב ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה דהשתא מעקר' נחלה דאימא וכי כתב לא תסוב אנחלת אב קא מיזדהר רחמנא ולא אנחלת אם או דילמא לא תסוב דווקא דאפי' בנחלת אם מוזהר רחמנא לן ולא אמרינן שכבר הוסבה והאי דכתב מטה אביה לאו דווקא אלא דמנסבינן לה לגברא שהו' דומ' לה מכל וכל שאביו משבט ראובן כמותה ואמו משבט שמעון דוגמת האשה הזאת דהשתא ליכא עקירת נחלה כלל ר דכשלמ' נחלתה מאביה לא מיעקר כלל דמשבט ראובן היתה והשתא נמי של שבט ראובן היא דבין בנה ובין בעלה מתייחסין על שבט ראובן ואע"ג דמעיקר' היתה משבט ראובן לגמרי והשתא נהפכה לאיש שמקנת משמעון שהרי אמו משמעון אין זו הוסבה שהרי לא אסר הכתוב ליקח לאיש משבט ראובן אשה משבט שמעון כדי שלא יירש הבן שהו' משבט אחר מצד אמו ואע"פ שנהפכה נחלת איש שכולו ראובן לבנו שמשבט שמעון מצד אמו ונחלת אמה של בת זו משבט שמעון לא מעיקר כלל דאי ירית לה בעל שהוא משמעון מצד אמו אביו מראובן או בנו כמנהגו גם עתה הנחל' בחזקת איש שמקנתו מאב ומקנת מאם כמו שהיתה בחזקתה שהיא מראובן ומשמעון : אי הכי דאשה היורשת שני מטות בעינן נמי שתנשא לאיש שנולד מהכהונ שני מטות: ממשפחת מטה אביה ואמה מיבעי ליה אלא מדכתב מטה אביה למוד שמעינן דלא קפיד קרא אעקירת נחלת אם לפי שכבר הוסבה ואכתי מאי איבעיא ליה לאביי : ומשני

אי כתב הכי הוה אמינה אפי' איפכ' קמ"ל תניא בסיבת הבן תניא בסיבת הבע' תניא בסיבת הבן לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה בסיבה הבן הכתוב מדבר אתה אומר בסיבת הבן או אינו אלא ב בסיבת הבעל כשהוא אומר ולא תסוב נחלה ממטה למט' אחר הרי בסיב' הבע' אמור הא מה אני מקיים ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה בסיבת הבן הכתוב מדבר תניא אידך לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר בסבה הבעל הכתב מדבר אתה אומר בסיבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבן כשהוא אומר לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה הרי בסיבת הבן אמור הא מה אני מקיים לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר הרי בסיבת הבעל הכתוב מדבר דכ"ע מיהת ממטה למט' אחר בסבת הבעל הכתב מדבר מאי משמע : סימן

ה"ג ר"ת תניא בסבת הבעל לא תסוב נחלה ממטה למטה בסיבת הבעל אתה אומ' בסבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבן כשהוא אומר לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר הרי בסיבה הבעל הכתו' מדבר דכמו שזה בסבת הבעל גם זה בסבת הבעל דלפירו' הקונ' לא אתי שפי' אמאי קרי הך בסבת הבן והך בסיבת הבעל והא תרוייהו איירי בין בסיבת הבן ובין בסב' הבעל וזהו דוחק דמשום דהאי תנא פתח בקרא דסיב' הבן והאי תנא פתח בקרא דסיבת הבעל קאמר הכי ולג' ר"ת אתי שפיר דתניא בסבת הבעל דתרי קראי מוקי להו בסבת הבעל ותניא בסבת הבן דקרא קמא מוקי בסיב' הבן ועוד דלפ"ה הוה מצי למימר נמי דכולי עלמא מיהת קרא קמא בסבת הבן מאי משמע : תרוייהו

ומשני אי כתב רחמנא הכי מזה אביה ואמה הוה אמינ' אפילו איפכא אביו משמעון ואמו מראובן ואע"פ שאביה מראובן ואמה משמעון דס"ד לא קפיד קרא אלא שיהא שוה נמי אותן שני מטות שלה בין באותו ענין בין ומפרש דהשתא נמי לא מיעקרי לא נחל' אב ולא נחל' אם לגמרי דהא בהאי בעל איכא חד שבט מראובן וחד שבט משמעון ונמצאו הנחלות של שמעון וראובן בחזקתן קיימי קמ"ל דהוי ממשפחת מטה אבי' והא עיק' היחס של בעל' שיהא כמו אביו משב' ראובן שאילו היה אביו משמעון אע"פ שאמו מראובן הרי הוסב נחל' ראובן לגמ' שעיקר שמעון יחס הבן אחר אביו והבת אחר אביה ומדכתב לא תסו' ממילא שמעי' דמנסבי' לה גברא דאימיה נמי שבטא דאימיה שלו כדי שלא תנעק' נחלת האם יות' והיינו דמספקא ליה מעיקרא סוף סוף הא קא מתעקרא כו' אם לא קרבה לומר דמנסבינן לה גברא דאימה משיבט דאימה ואביה משיבט דאבוה מאן דקשיא לך מטה אביה ואמה מיבעיא ליה ולא תסוב. לא

מיהת דלא איירי קרא בהסבת נחלת אם משום דסבר הוסבה אדרבה לא תסוב דוחקא הוא ולא אמרי' סבבר הוסבה אבל מטה אביה לאו דוחקא דהא אידלא כתב מטה אביה ואמה משום דהוה אמינא אפילו איפכא ולעולם מנסבינן לה לגברא דהוא נמי משיבטא דאימא ולא מיעקרא נחלה דאימא וכיון דאיכא למימר הכי לא אמרינן סבבר הוסבה : תני' בסיבת הבן תניא בסיבת הבעל כלומר אע"ג דאוקימן להני תרי קראי לא תסוב נחלה לבני ישרא' ממטה למטה ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר תרוייהו בסיבת הבן ולשני לאוי כדקתני ואומר אפילו הכי אשכחן ברייתו' דמוקי לקמא ב בסיבת הבן ולתנייתא בסיבת הבעל וקדייק לה לקמן מדכתב ביה למט' אחר וכן לאו את הוא של כבעל איירי ומדכתרא בסיבת הבעל קמא בסיבת הבן ושני הברייתות תנן בסיבת הבן ותנן נמי בסיבת הבעל דבשני הברייתות מפרש להני תרי קראי ומוקי חד בסיבת הבן וחד בסיבת הבעל : ה"ג תניא בסיבת הבן ותניא בסיבת הבעל לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסיב' הבן הכתוב מדבר אתה אומר בסיבת הבן או אינו אלא בסיבת הבעל כשהו' אומר לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה למטה אחר הרי הסיבת הבעל אמור הוא מה אני מקיים לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסיבת הבן הכתוב מדבר : תניא אידך לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדב' אתה אומר בסבת הבעל או אינו אלא בסבת הבן כשהוא אומר לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה הרי סיבת הבן אמור הא מה אני מקיים ממטה למטה אחר בסבת הבעל הכתוב מדבר ומשמעות דורשין איכא בינייהו תנא ד דברייתא קמייתא פשיטא ליה דקרא בתרא דהיינו ממטה למטה אחר בסבת הבעל איירי כדמפרש לקמיה מדכתיב ביה אחר והילכך מוקי לקמ' בסבת הבן דתרי קראי בסבת הבעל למה לי וסבירא ליה להאי תנא כדאמרין בעלמ' דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינ' בלאוי יתירי ותנא בתרא לא סבירא ליה הך דרשא דאחר דלקמן ומוקי מסברא לקרא קמא בסיבת הבן דקרי' ליה טפי מבעל ומתיך . כך אייתר ליה קרא תניינא לסיבת הבעל : כן נראה בעיני ועיקר : דכ"ע מיהת אפילו תנא דברייתא קמייתא סבירא ליה דהאי ממטה למטה אחר בסבת הבעל איירי : מאי משמע לתנא קמא קבעי ליה דבשלמא לברייתא בתרייתא קרא קמא סבירא ליה בסיבת הבן משום דקרוב לאמו טפי מבעל ואייתר ממטה למטה אחר בסיבת הבעל ולאו ממשמעותא מוקי ליה הכי אלא מייתורא אלא לתנא קמא ב דאמר דהאי המטה למטה אחר פשיטא ליה דבסיבת הבעל איירי ואיהו מגלי אאידך קרא דב סבתהבן איירי ממאי משמע ליה סיבת הבעל : אחר

סימן אמר רבה בר רב שלא אמר קרא איש תרוייהו איש כתיב בהו . אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ידבקו תרויהו ידבקו כתיב בהו אלא אמר רבא אמר קרא ידבקו מטות רב אשי אמר אמ' קרא ממטה למטה אחר ובן לאו אחר הוא אמ' רבי אבהו אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי אמר ר' ומטו בה משמיה דרבי יהושע בן קרחה מניין לבעל שאינו נוטל בראוי כבמוחזק שנאמר ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלש ערים בארץ גלעד מנין ליאיר שלא היה לו לשגוב אלא מלמד שנשא שגוב אשה ומתה בחיי מורישי' ומתו מורישיה וירשה

ג' קרא איש דמשמע בעל כמו איש נעמי כלומר בסבת הבעל קפיד קרא סיפיה דהאי קרא דמטה למט' אחד כי איש בנחלתו ידבקו ולא בנחל' שבט אחר : תרווייהו נמי איש כתב בהו דכתב בקרא קמא ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל ואי איש משמע ליה סיב' הבעל תרווייהו נמי דסב' הבעל ומיהו גם המתרץ היה יודע דהאי קרא איש כתיב דנ"ל קרי ביה רב הוא ואמאי דבעינן לעיל מאי משמע דהאי קרא ממטה למטה אחר בסבת הבעל מיירי את' אתא למימר דשפיר משמע דבסיבת הבעל מיירי דהא כתב ביה איש ותמה על עצמך למה גם הראשון אינו מדבר בסב' הבעל כיון דכתב ביה איש אלא מתוך שמיותר מוקי ליה בסבת הבן והוא איש דקר' קמא לדרש' בעלמ' אתא וגם המקשה משיב תרווייהו נמי איש כתב בהו ומה ראית שיה' אמרן דווק' בקמא נדרשא אדרבה קמא לגופיה לסיבת דבעל ובתרא לדרשא ואכתי מאי משמע דבתרא בסיבת הבעל : ידבקו אין לשון דבק אלא בין איש לאשה כדכתב' ודבק באשתו דכיון דמפורש כל כך דכתב ביה לשון דביה ודאי בסבת בעל מיירי ומשכא הוא דהוה פשיטא ליה לתנא ואע"ג דבקרא קמא נמי ידבקו כתב תיתי לדרשא בעלמא : מטות משמ' בעל דדביק' מטות ע"י בעל הוא : תרווייהו נמי מטות כת' בהו לא גר' : רב אשי אמ' ר' הכי משמע קרא לא תסוב נחלה ממטה שאסב למטה אחר שיירשנה בעלה אם תנשא לו שהוא אחר לגבה אבל אם נוסבת הנחלה ע"י בנה שיורשה אינו אחר ממש לגבה דיורש כרעיה דאמיה הוא : בראוי כגון שמתה אשתו ואח"כ מת אביה דנחלה זו ראויה לה אילו הייתה קיימת מנין שלא יירש אלא קרוביה מצד האב או בנה יירשנה שהבן יורש את זקינו כדכתיב ואם אין לו בת עיין עליה שבן הבת יורש אביה : כבמוחזק ירושה שהיא מוחזקת כבר קודם מיתת' כגון שמת אבי' ואח"כ מתה היא ומניין שלא יירש דס"ד אמינ' כיון דבעל קודם לבנה ליורשה וה"נ כשמתה וא"כ נפלה לה ירושה יקדום האב לבנו דקל וחומר הוא כיון דבמק' ב' בן הוא קודם ליטול במוחזק בראוי נמי הוא יורש מקל וחומר מכן שיורש בראוי : וירש

תרווייהו נמי ידבקו כת' בהו פעמים שלא היו בקיאין בפסוקים כמו שמצינו בסוף שכנת את הפרה מפני מה לא נאמר בדברו' הראשונות טוב כו' א"ל עד שאתה שואל למה אינו יודע אם נאמ' בהן טוב או לאו הלך אצל רבי תנחום כו' ומיהו הכא תימא דמדאקשי ליה תרווייהו איש כתב בהו משמע דידע פסוקי' ולא היה לו לתרץ אמ' קר' ידבקו כיון דתרווייהו נמי ידבקו כת' ובקו' פי' יפה וקמ' נמי ידע דתרווייהו איש כתב בהו ולא אתא לשנויי הא דקא בעי מאי משמע דספי' משתמעי תרוייהו דאיירו בסבת הבעל מדכתב בהו איש אלא דמוקי תב' איש דקרא קמא לדרשא אחרינא והוא דקאמר קרא ידבקו לא משמע מאיש מידי דדרים מידבקו וידבקו דקרא דרים לדרש' אחרינ' : ומטו' משמיה דר' יהושע בן קרחה אומר ר"י דקרחה הוא רבי עקיבא שהיה קרחה בפרק בתרא דבכורות דקאמר בן עזאי כל חכמי ישראל דומין לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה והיה לו בן ששמו יהושע כדאמרינן בשבועות א"ל ר' יהושע בנו של ר' עקיבא ואין נראה לר"ת דנהי דבן עזאי הוא דקאמר ליה הכי בלשון בדיחותא חס ושלום שהיה להעלות לו שם על שם קרחות דגנאי הוא כמו עלה קרח ופ' בתרא דשבת דא"ל ההוא מינאה לר' יהושע מהכא לקרח יכאה כמ' הוי שהיה מגנ' אותו על שהיה קרח ועוד דאמרי בפרק בתרא דמגילה בו' שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה במה הארכת ימי' כו' א"ל רבי ברכני א"ל יהי רצון שתגיע לחצי שנותי אי קרחה הוה רבי עקיבא הלא לא נשא בת כלבא שבוע עד שקבל עליו ללמוד ואז היה כבר בן ארבעים שנה כדתניא ארבעים שנה עסק בפרקמטי' וארבעי' שנה למד וארבעי' שנה לימד כל ימיו ק"כ שנה ואפילו נולד ר' יהושע בנו מיד כשנשאה אכתי לא היה כי אם בן פ' כשנולד ר' דאמ' בפרק בתרא דקידושין עד שלא מת רבי עקיבא נולד רבי הקדוש ופחות מחמשה וארבעים לא היה ר' יהושע שכיר' את רבי דבפחות משבעים לא היה מברכו וכבר היה בן ששים שנה ומה ברכה היא זו לברכו בעשר שנים ועוד דסברא שלא נולד עד שחזר ר' עקיבא מבי רב אחר כ"ד שנה א"כ כשהיה ר' יהושע בן ק' וארבעי' כבר היה ר' בן פ' שהוא יותר מחצי ימיו ועוד שפי' רבי' בס"ס במגל' שתרי' שמנא בבר רבה דחוץ מן הקרח היה ר' אלעזר בן עזריה אלא אומר ר"ת דקרחה הוא שם אדם כמו קרח :

מתה בחיי מורישה וירשה יאיר וא"ת כיון דבן יורש בראוי בנכסי אמו ובעל אינו יורש מכלן דבעל קודם לבן וי"ל כיון שהבעל אינו יורש מחמת קורבה אלא מחמת שאירות שהן חשובין כבשר אחד א"כ שקודם לשאר קרובים כך הוא קודם לבן דמאי לי האי ומאי לי האי וירש אותה : מקים כו' אע"ג דאיצטריך לכדאמר לעיל הכא לא דריש אלא מנין כדפיר' בקונ' מקים

מקיש ירושה שניה לראשונה פי' בקו' ראשונה בן ובת דהך ירושה כתב בירוש' בנים ומה בהני' בן קודם לבת אף בשני' דהיינו אחין קוד' מי לאחות לירש בנכסי האח ואין נראה לר"י דא"כ מירושה שניה לא שמעינן דבני אחו קודמין לבנות אחות אלא נראה לר"י דירושה שניה היינו בן הבן ובת הבן בן הבת ובת הבת דאהיקישא קאי א אבל הנך דכתיבי בקרא והנ' דרשי' להו לקמן מאין לו עי' עליו ומה שפי' נמי בקו' דאחו' האב קודמין לבני אחי האב אבל מורפי' לא נעיין בה דהא תנן כל הקודם לנחלה יוצאיו קודמין: אודעה

וירשה יאיר ואומר ואלעזר בן אהרון מת ויקברו ונו' מנין לפנחס שלא היה לו לאלעזר מלמד שנשא אלעזר אשה ומת בחיי מורישיה ומהו מורישיה וירשה פנחס ומאי ואומר וכי תימא יאיר דהוה נסיב איתתא ומתה וירתה תלמוד לומר ואלעזר בן אהרון מת וכי תימא דנפלה ליה בשדה חרמין אמר קרא בנו נחלה הראויה לו וירשה בנו: ובני אחיו תנא בני אחיות ולא בנות אחות למאי הלכתא אמ' רב ששת ליקדם תאני רבי שמואל בר יצחק קמיה רב הונ' וירש מקיש ירושה שניה לירוש' ראשונה מה ירושה ראשונה בן קודם לבת אף ירושה שניה בן קודם לבת תאני רבא בר בר חנה קמיה דרב נחמן והיה ביום הנחילו את בניו ביום אתה מפיל נחלו' ואי אתה מפיל נחלו' בליל' א"ל אביי אלא מעתה הוא דשכיב ביממא הוא דירתי לי' בניה דשכיב בליליא לא ירתי לי' בניה דילמא דין נחלות קא אמרת דתניא ותהיה לבני ישראל לחוקת משפט אורעה

וירש' יאיר ולא שנוב אביו לפי שאין הבעל נוטל בראוי דאילו היה נוטל בראוי הוא היה יורשה ולא יאיר בנה שהאב קודם לבנו בירושה אשתו וירשה יאיר לאמו: נחלה הראויה לו וירשה בנה אחר ניתנה לו בהר אפרים קדייק דמשמע שבאו לידי אלעזר ופנחס על . עסק ירושה זו לפי שהיתה ראויה לאלעזר וניתנה ב"ד לפנחס בנו לפי שאין הבעל נוטל בראוי ורבינו חננאל פירש דדייקינן מדכתב בהאי קר' בנו ונו' אילו כתב בגבעות פנחס ולא אמר בנו הלא ידוע שפנחס בן אלעזר הוא ומפני מה כתב בנו ללמוד כי זו הגבעה היתה ראויה ל לאלעזר וירשה פנחס בנו דבנו מיעוטא משמע בנו ולא הוא מכלל שהיתה ראויה לאלעזר והילכך ליכא למימר דנפלה ליה משדה חרמים שחלק פנחס ולא היה ראוי לאלעזר כן כתב בפירושי ר' חננאל: ובני אחות יורשי' אחי אמן קא' בני אחו' ולא בנות אחות וכדמפרשינן לקמיה: למאי הילכתא ממע' להו הא ודאי יורשו' אחי אמן שהרי הב' יורש' אמה ובמקום אמה עומדת לירש אחי אמה שהרי האשה יורשת אחיה במקום שאין אח כדלקמן בשמו' דמקי' ירוש' שנייה לירושה ראשונה כו': ליקדם שיקדימו הבנים לבנות לירש את דודיהן דילפינן לקמן מירושה ראשונה דהבן קודם לבת: ה"נ דתני רב שמואל כו' וירש אותה ה"נ הוה מצי למיבעי ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחי' דהיינו ירושה שניי' אלא שיפא ד דכולהו נקט וכ"ש ירושה שנייה ג' דסמיכי לירושה ראשונה ירושה ראשונה הכתוב' תחילה וקודמת לכל היורשין שהבן קודם לכל יורשין שבעולם: מקיש דכתב ואם אין לו בת ואם אין לו אחים וכן כולם ויו מוסיף על ענין ראשון: אף ירושה שנייה וה"ה לעשירית דבן קודם לבת דאחין קודמין לאחו' לירש בנכסי האח והאחות קודמו' לאחי האב של מת ואחי האב קודמים לאחו' האב ואחו' האב קודמין לבני אחי האב ובני אחי האב קודמין לבנות אחי האב אחיותהן אבל אם יש שני אחי האב ולזה בנים ולזה בנות אילו יורשין חלק אביהן ואלו יורשות חלק אביהן וכן הלכה: ביום הנחילו הוה מצי למכתב כהנחילו: ביום אתה מפיל נחלות לקמן מפרש לה: א"ל אביי כו' סבור הי' דהאי מפיל נחלות כלומר מת ביום מפילין הנחלות ליורשי' שאם מת ביום יירשו בניו נכסיו: דילמא דין נחלות קאמרת שאין דנין אותן אלא ביום כשאר דיני ממונות דכתב בהו בית דוד דינו לבקר משפט דהא כל שאר נחלות נמי מיקרן משפ' כדתני' דכתב בסוף פרשת נחלות והיתה לבני ישרא' לחוקת משפט מדקרי להו משפט ש"מ כל שאר נחלות נמי ביום ואי משום דכתב ושפטו את העם בכל עת הא אוקמיה רבא בסנהדרין בפרק אחד דיני ממו' לגמר דין אבל תחילת ד דין ביום דהכי כתב ביום הנחילו והיינו דתנן דיני ממונות דנין ביו' וגומרין אף בלילה: דתניא כו' כל' ומר דהכי בתי אשכחן בריית' אחריתי דמשוי להו לכל נחלת דין דס"ד חילוק נחלות הרי הוא כחלוקת שותפין בעלמא ולא חשיב דין קמ"ל ומיהו תרווייהו קראי צריכי ביום הנחילו איצטריך לתחילת דין דביום וחוקת משפט איצטריך לרבויי כל שאר נחלות דליהוו דין דהאי ביום הנחילו לא איירי אלא בבן היורש אביו לחוד: אורעא

אורעא כל הפרשה כולה להיות דין ובדרב יהודה דאמר רב יהודה ג' שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין שנים כותבין ואין עושין דין ואמר רב חסדא לא שנו אלא ביום אבל

גמ' לשון מאורע לשון ויקר מקרה. כלומר נסתיימה להיות דין וצריך ג' וביום ואפילו נמי מיניה לכל דיני ממונות להיות דבין תחילתן ביום כנחלו' דכתב בהו ביום הנחילו: ובדרב יהודה אתא לאשמועינן דבעי רב בר חנה דצריך ג' לחלק נחלות בדין וביום: ג' שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבי' בו כראה בעיני דדווק' נקט שנכנסו לבק' הלכ' רצו שעידו רצו יהו דייני' אבל אם נכנסו להעיד שזימנום לשם והביאום לשמוע כדי להעיד הרי הם עדים ואין עד נעשה דיין דדמי לנכנסו בלילה דחשיב להו עדים לקמן הואיל ומתחילה לא היו ראוין לדין דלילה לאו תחלת דין הוא וכה"ג הכא דאם באו לשם עדות אין עד נעשה דיין וראיי' לדבר בפ"ק דמכות דחשיב להו רבי יוסי התם עדי לפסול את השאר אם ראו עמהן את המעשה והן פסולין לעדות ומחשיב לה עדות שנמצא אחד מהן קרוב או פסול ותבטל עדות כולן ורבי דפליג עליה ואמר מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש ואמרי בגמ' דר' נמי מודה דבת להועדים בראייה בעלמא אם באו לראות כדי להעיד דאמ' רב' אמריב' להו למיחזי אתיתו או לאסהוד אתיתו כלומר שבאתם לראות את המעשה לאיזה דעת באתם נראות או להעיד אי אמרי לאסהודי אתאן כמב' אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה ואי אמרי למיחזי אתאן מה יעשו שני אחין כו' ואמר רב נחמן התם הלכה כר' וקי"ל הלכה כרב נחמן בדיני ממונות למידין שבאו לראות מעשה כדי להעיד חשבינן ליה עד ואפילו לפסול כל חביריו לבטל עדותן אם הוא פסול וכה"ג הכא דזימנוהו לבא לראות צוואת שכיב מרע כדי להעי' דטוב איכו עושה דין והדתנן בראש השנה דאוהו ג' והם ב"ד יעמדו שנים ויושיבו מחביריהם אצל היחיד התם הוא שלא באו מתחילה כדי לראותו ע"מ להעיד דא"כ טוב אין היחיד יכול להיות דיין דאין עד נעשה דיין אלא כשראוהו ממילא בלכתם בשוק או שהיו יושבין במקום אחד ומשם ראוהו וסיוע מצאתי לדברי מתשובת רבינו שלמה זקיני מ"כ נכתב בה כן ועוד מדרב יהודה שמעינן דאין צריך לומר אתם עדי בשכיב מרע דאמר רב יהודה ג' שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין שנים כותבין ואין עושין דין ופיר' רב חסדא לא אמרן אלא ביום אבל בלילה כותבין ואין עושין דין כיון דלילה לא חזי לדינא עדים הוא דשוינהו ואין עד נעשה דיין והאי ביום היכי דמי אי דאמר להו הוו עדים מי מצי למימר רצו עושין דין הא בהדי' סהדי שוינהו אלא לאו דלא אמ' הוו עלי עדי' וקתני רצו כותבין: וקתני רצו כותבין את העדו' מה ששומעין מפי החול' היאך מנחיל נכסיו רצו עושין דין דהא שלשה ניהו ודנין ואומרים כך הדין שפלוני יטול חלק זה ופלוני חלק זה שדמיהן מכוונין כשוה וכותבין להם פסק דין שלא יוכלו עוד לערער זה על זה כלו' ואע"ג דאין כאן אדם שמעיד בפניהם כלום ואין דני' בלא עדות כדכתוב ועמדו שני האנשים ואמרי' בעדות הכתוב מדבר הא פרכינ' בראש השנה לא תהא שמיעה גדולה מראייה וכיון דהן רואין את החולה שמחלק נכסיו בפניהם הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ולצורך מה יעידו עדים בפניה' וה"מ דאם רצו עושין דין דמשמע שאפילו החולה איכו יכול לחזור בו כגון מתנת שכיב מרע במקצת ודאיכא קניין דתו לא מצי הדר ביה כדאמר לקמן בפ' מי שמת אבל בלא קניין כיון דיכול לחזור אין עושין דין כדמוכח לקמן שאין להם לדייכן לעשות דין בדבר שאיפשר להיבטל ואם רצו אין דיכיהן דין דעריין לא קנו עד שימות האב שמא יחזור בו רצו עושין דין אם לא כתבו אבל אם כתבו שוב אין עושין דין שהרי הכניסו עצמן בתורת עדות ואין עד נעשה דיין: לא שנו הא דאם רצו עושין דין אלא שנכנסו לבקר את החולה ביום דכיון דשמעו מפי החול' הרי הועד בפניהן ולא תהא שמיעה גדולה מראייה ויכולין היו לעשות דין באותה שעה דיום הוא וכיון דנתרצו להיות דייכין בדבר כששמעו את העדות מפי החולה יכולין לדין היום או למחר כב"ד ששמעו עדות ואח"כ הולכין לבתיהן ונושאין ונותנין בדבר ופוסקין את הדין כפי מה שעיניהם רואות אבל אם נכנסו לבק' את החולה בליל' שבאותה שעה לא היו ראויין להיות דייכן ועדות שהועד בפניהם מפי החולה בלילה לא בפני ב"ד הוא דבההיא שעת איכן יכולין להיות דייכן דלא מצי' למימר לא תהא שמועה גדולה מראייה והיא ראייה דידהו אינה כשמיעת ב"ד ששומעין עדות מפי' עדים אלא הן עצמן עדים הם כמה ששומעין מפי החולה: אפילו

אורעה כל הפרשה כולה להיות דין פי' בקונ' לענין זה שצריך ג' לחלוקת נחלה כמו בדין וקשה לפי' דא"כ מאי מייתי מדרב יהודה והא רב יהודה לא איירי בחלוקה אלא מיירי בדבר ששייך בו דין גמור ועוד דהוה ליה למימר חלוק' נחלו' קא אמרת לא דין נחלות שא מפרי' אורעה כל הפרש' כולה להיות דין לענין שעל כרחם של בנים נעשים דייני' אותם העומדים שם בשעת צואה ועושין דין ולא מצי האי למימר איני רוצ' לדון לפניכ' אלא לפני ב"ד הגדול או לפני ב"ד חשוב שבעירי שא"כ מקבל אותן בדיינין ולא מיירי במתנת שכיב מרע דהא לא הוו דבריו ככתובי' וכמסורי' אלא מדרבנן אלא מיירי כשנותן בקניין גמור במתנת בריא מעכשיו אם ימות וקרי לה נחלה לפי שהיא כעין נחל' דאינו קונה אלא לאחר מיתה ולרבי יוחנן בן ברוקא אתי שפיר אפילו בלא קניין דאמר במתני' אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימי' מן התורה וא"ת הא דאמר בפר' אחד דיני ממונות ור' מאיר דמקיש ריבים לנגעי' מה נגעים ביום אף ריבים ביום האי ביום הנחילו מאי עבי' ליה איבעי לכדתני רבה בר בר חנה והשתא אי מיירי בדבר ששייך בו דין גמור הא שמעי' ליה מהיקש דריבים לנגעים ואמאי איצטרי' ביום הנחילו אבל לפ"ה אתי שפיר דאיצטריך לחלוקה בעלמא ולא הייתי מצריך ביו' דומיא דחלוקת שותפי' בעלמא ואומר ר"י דלפי' נמי איצטריך דס"ד כיון דמסוכה מאחר דיכין שדכין על ברתו ה"א דדכין אפי' בלילה: אבל

אבל בלילה אפילו שלשה כותבין ואין
עושין דין מאי טעמא דהוו להו עדי' ואין

אבל בלילה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין דהויא ראיה כמו עדו' ואין מקבלין עדו' בלילה כדמוכח פרק ראוהו בית דין דקבלת עדות כתחלת דין וקיום דראוי לקבלת עדות יכולין לדון על פי ראיית יום דלא תהא שמיעה גדולה מראייה ולא כמו שפי' הקונ' דאמר קבלו עדות שהעידו לפניהם בלילה דכין למחר על פי אותו עדות ואין צריכין לחזור ולהעיד בפניהם ביום ומיהו שפיר גם הקונטרס דוקא שנכנסו לבקר אבל הזמינון להעיד שוב אין יכולין לדון אפילו יעידו אחרים דהוו להו עדים ואין עד נעשה דיין והכיא ראיה מפ"ק דמכות דר' יוסי במכנא אחד מהן קרוב או פסול לעדות כולן בטלה ולרבי כמי כי אמר לאסהודי אתיכא עדותה בטלה ופסיק רב נחמן דהילכתא כוותיה דרבי וקיימא לן כרב נחמן בדיניה והייא דר"ה דמושיבין מחבריהן אבל היחיד איירי שלא הלכו מתחילה ע"מ לראות דאם כן אין שוב היחיד יכול להיות דיין והויא ראיה נמי מת תוכת רש"י ז"ל שהיה מדקדק מכאן שאין צריך לומר אתם עדי' דאי אמר להו ליהוי עלי סהדי אמאי רבו עושין די"הא בהדיא שויכהו סהדי ואף על פי שפירוש הקונטרס שיכול להיו' דיין כשראו בלילה כיון שיש עדי' מעידי בפניו כשמתכוון להעיד גרע טפי ואין להקשות כי פריך בפרק ראוהו בי' דין מושיבין מחברין לוקמו בדוכתייהו וליקדשן דלא תהא שמיע גדולה מראיה אמאי לא משני כגון שנתכוונו להעיד דאין יכולין להיו' דיינין דהא אי נתכוונו לא היה היחיד נעשה דיין ומיהו אין נראה פיר' דטעמא דאין עד נעשה דיין הוי או משום דהויא עדות שאי אתה יכול להזימן דכיון שהן עצמן עדי' ודיינין לא יקבלו הזמה על עצמן או משום דכתיבן ועמדו שני האנשים אלו העדים לפניהם אלו דיינין אבל העדים עצמן אין חוזרין ויושבין ודנין ומהכי טעמא אין לפסול המתכוון להעיד אלא דוקא עד המעיד ומההיא דמכות שהביא אין ראיה דהת' גזירת הכתוב הוא דמקיש ג' לב' דאפילו הן מאה אם נמצא אחד מהן קרו' או פסול עדותן בטלה וע"ק לר"י לפירושו דמדמה אין עד נעשה דיין לנמצא אחד מהן קרוב או פסול א"כ לרבי יוסי דאית ליה דבראייה בעלמא בלא כוונת עדות נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה כמו כן לא יעשה שוב דיין אם כן לית ליה שלא תהא שמיעה גדולה מראיה והשתא בראש השנה פריך בפשיטות ולא תהא שמיעה גדולה מראיה משמע דליכא מאן דפליג ועו' דקשה דרב יהודה אדרב יהודה דרב יהודה פסיק במכות כרבי יוסי דבראייה בעלמא נעשה עד ואין עד נעשה דיין ואם כן היכי קאמר רב יהודה רבו עושין דין הלא נעשו עדים אף על פי שלא נתכוונו אלא ודאי אומר ר"י דאין לדמותו ועוד אומר ר"י דהתם נמי בכוונה לחודה שנתכוונו להעיד בשעת ראייה לא היתה עדותן בטילה אלא כשהעידו אחר כך בבית דין דאי לא תימא הכי אין לך נט כשר בשנות בין בפני קרובין או קידושין אם נתכוונו להעיד והאי דקאמר מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש אע"פ שאין עדותן בטילה אלא כשמעידין בפני בית דין מ"מ פעמים שאין האחד זה יודע שכבר העיד אחיו ומעיד ומיהו מעיקרא הוה בעי למימר התם דבראייה בעלמא בלא העדאה נפסלין כשנמצא אחד מהם קרוב או פסול מדפריך הרוג יציל ברבע יציל הרוג ורובע יציל אבל לפי המסקנא דבעי למימר ומסיק רבא אמר קרא יקו' דבר במקימי דבר הכתו' מדבר דהיינו עדים שהדבר מתקיים על ידן אין נפסלין עד שיעדו בבית דין ויקיימו דבר : ואין

אפילו הן שלשה כותבין ואין עושין דין למחר אפילו [illegible]
כתבו אלא אם כן יבאו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר ש[illegible]
בראש השנה ראוהו שלשה והן בית דין יושיבו מחביריהם
אבל היחיד אחד מהשלשה ויעידו השנים בפניהם ויאמר
השלשה מקודש ופרכינן [illegible]
ולוקמו בדוכתייהו וליקדשו
ומוקמינן כשראוהו בלילה
הילכך הן עצמו אינם יכולין
לקדש למחר שהרי בלילה עדים
היו ולא דיינין למחר אין עד הרואה בדבר נעשה דיין על
פי עדות עצמו אלא אם כן יעיד אחר בפניו דהשתא אינו
עושה הדין על פי עדות עצמו והילכך אחד מן השלשה
שראו החדש כשמושיבין שנים אצלו להיות דיינין ושנים ה
הרואין מעידין בפניהם יכול הוא להיות דיין אף על פי
שראוהו בלילה עמהן כל זמן שלא נכנס בתורת עדו' ואת
שהרי על פי עדות אחרים שמעמידין לפניו הוא דן את
הדין ולא על פי ראיית עצמו דאין לנו לפסול דיינין בשביל
שראו בדבר כל זמן שלא העידו בפניהן אלא שהוא
לא ידון את הדין על פי ראיית עצמו דאין עד נעשה
וכגון שראה בשעה דאינו יכול להיות דיין אבל אם
ראה דבההיא שעתא מצי לדון את הדין דלא תהא נ
גדולה מראיי' מה לי אם ידון עכשיו מה לי אם ידון
והכא נמי טעמא משום דהוו להו עדים בראיי'
דלא מצי למימר לא תהא שמיעה גדולה מראייה
ראייה לא חשבינן לה כעדות שהועד בפניהן אלא
דראו בשעה שיכולים לעשות הדין אבל היכא דראו
שאין יכולין להיות דיינין כגון בלילה ההיא ראייה
עדים היא שרואין בדבר ולא ראיית דיינין היא
על פי ראייתן דהיינו כאילו הם עדים אין יכולין הן עצמן
להיות דיינין על פי ראיית עצמן דאין עד נעשה דיין ומיהו
בית דין שהעידו לפניהם עדות בלילה עדות גמורה היא
ויכולין לדון למחר ביום אבל ראייה דידהו שראוה בלילה
לא חשבינן כאילו הועד לפניהם בלילה דכיון דלא חזו
בההיא שעתא לדינא ראייה דידהו ליכה כשמיעה ממש
ששמעו מפי עדים בלילה אלא הן עצמן נעשו עדים ושוב
לא יהו דיינין בעדות עצמן אלא אם כן יעידו אחרים
בפניהם והכי הילכתא וכי הא סוגיא אשכחן בבבא קמא
בפ' החובל גבי תוקע לחבירו : ואין עד נעשה דיין המעיד
על הדבר אין נעשה עוד דיין באותו דבר וגם [אם] ראה
את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דיין בעדות
עצמו אלא אם כן מעידין אחרים בפניו ונראה בעיני
דגזירת הכתוב היא דכתיב ועמדו שני האנשים ונאמר
בעדים הכתוב מדבר לפניהם היינו לפני הדיינין אשמעינן
קרא דצריך להעיד לשנים לפני הדיינין אבל העדים אינן
חוזרין ויושבין ודנין : הכי

ואין עד נעשה דיין א"ל אין ה"נ
איתמ' קנין עד אימתי חוזר רבה אמר כל
זמן שיושבין רב יוסף אמר כל זמן
שעוסקין באותו ענין אמר רב יוס' כוותיה
דידי מיסתברא דאמר רב יהודה שר"שה
שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין
רצו עושין דין ואי ס"ד כל זמן שיושבין
ליחוש דילמ' הדר ביה אמ' רב אשי אמרת
לשמעתא קמיה דרב כהנא א"ל ולר' יוסף
מי ניחא וליחוש דילמא הדר ביה אלא
מאי אית לך למימר דיסליקו בעניינא
לעניינא ה"נ דקמי והדר יהיבו והילכתא
כותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה:
והאשה את בנה וכו' הא תו למה לי
הא תנא ליה רישא האיש את אמו והאיש
את אשתו הא קמ"ל דאשה את בנה דומי'
דאשה את בעלה מה

הג' קניין עד אימתי יכול לחזור וכן כתב בפירושי רבי
חננאל ובין מתנת בריא בין מתנת שכיב מרע במקנת
דאיכא ביה קניין מיירי וקבעי עד אימתי
יכול לחזור בו מקנייתו ולבטלו דהא לא גמר ומקני מיד
אלא לדעת לקיים לו תנאים
שיפרש אחרי כן לו אם ירצה
לחזור בו מיד שיוכל לחזור
דקים להו לרבנן ד
דאדעתא דהכי מקני איניש
שיקנו אחריכן ויודע אם
אפשר לו בקניין זה לעשותו
קנין גמור: כל זמן שיושבין
לאדעתא דהכי מקני ליה
על מנת אם לא יחזור בו
באותו מעמד אבל אם יחזיר
בו יבטל: באותו ענין של
אותה מתנה: שלשה שנכנסו
בו במתנת שכיב מרע במקנת
קנין מיירי דאיכו יכול
לחזור בו: ליחוש דילמ' הדר
והיאך קאמר רצו עושין
ולמשפט באותו מעמד
על שעדיין יושבין עושין
גמור ואמאי הא כיון
יכול לחזור בו ויבטל הדין
שהוי דין: אמרית לשמעת'
נתווכחתי כדבר לפניו
וקשתי לו: ולרב יוס' ניחא
גו' וה"נ אמריתא לשמעתא
קמיה דרב כהנא: מעניינא לעניינא שפסקו מאותו ענין
ודברו בענייני' ומעשים אחרים ואז אם רצו עשו דין
אבל כל זמן שעוסקין באות ענין אין עושין דין:
והילכתא כותיה דרב יוסף בשדה בפ"ק אמר רב יוס' מני
א"ל מעליא לך כנכס' דבר מראן: ענין הא דאמרן:
ומחצה לקמן כמי שמת ההוא דאמר לדביתהו נכסי ליך
ולבריך אמר רב יוסף קנה דדרים והית' לאהרון ולבניו
מחצ' לאהרון ומחצה לבניו: האם את בנה למה לי ל
למיתנא מנחלת ולא נוחלת הייני רישא דקתני האיש את
אמו נוחל ולא מנחיל והאם את בעלה כמי דקתני
מנחלת ולא נוחלת הייני כמי רישא האי' את אשתו נוחל ולא
מנחיל וכן אחי האם דקתני דמנחילין לנכדם בני אחות'
ולא נוחלין הייני כמי רישא דקתני בני אחות של איש
נוחלי' דודיהו ולא מנחילין ולמאן דתני כמי במתני' בני
אחיות הך סיפא כמי הייני בני אחיות דכי היכי דהאיש
נוחל את דודו ואינו מנחיל ה"נ נוחל את דודתו ואינו
מנחיל: ה"ג הא קמ"ל דהאשה כו' ולא גר' אלא כלומר
להכי תני בבא יתירא לאקושי האשה את בנה להאשה
את בעלה דבאותו ענין שהאשה מנחלת לבעל' מנחלת
נמי לבנה: מק

ואין עד נעשה דיין היינו עד המעיד כדפרישי' ודווקא
כדאורייתא אבל בדרבנן נעשה דיין כדמוכח
בפ"ק דגיטין ובפרק ב' דכתובות ור' עקיבא דאמ' בהחובל
כולן עדים הן ואפילו עד הרואה אין נעשה דיין היינו ד
דווקא בדיני נפשות כדמוכ'
בפ' ראוהו ב"ד ומפר' טעמא
כיון דחזו דקטלתולא מצי
חזי ליה בזכותיה וא"ת דבפ"ק
דמכות מפרש טעמ' א
אחרינא דקאמר רבי עקיבא
מנין לסנהדרין שראו כו'
שאין ממתין אותו עד שיעמו'
בב"ד שנ' עד עמדו לפני העד'
למשפט עד שיעמוד בב"ד
אחר וי"ל דההיא דרש' דמכות
עיקר וההיא דראש השנ' לא
קאמר אלא דמה"ת טעמא
לא גמרינן שאר דינין מהתם
דדווקא בדיני נפשות אין עד
הרואה נעשה דיין משום
והצילו העדה: ליחוש
דילמא הדר ביה קשה לר"י
דא"כ כל מתנת שכיב מרע
בטלה או מכוה מחמ' מיתה
ליחוש דילמא הדר ביה וכי
תימא ה"נ וצריך עדים שלא
חזר בו עד שמת דהא בסוף
פר"ק דבבא מציעא אמר
קמא ובתרא בתר' קני קמי' לא קני משמע ואי ליכא בתר'
קמא קני קמא ואע"ג דלא ידעינן אי הדר ביה ואמ' כמי
דייתקי מבטלת דייתקי ומיהו בקו' פי' דהכי פרי' כיון דיכו'
לחזור ויבטל הדין לא הוי דין ואע"ג דלא חזר חיישינן
שמא יחזיר ואין נראה לר"י דא"כ בוס ליה למיפרך והא
מני הדר ביה ונראה לפ' דאמאי עושין דין ליחוש שמא
יחזור בו והוי כמו אטרוקי בי דינא בכדי:
והילכתא כוותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה אע"ג
דבמחצה ליכא מאן דפליג עליה דרב יוסף מ"מ הוצרך
לפסוק הלכה כמותו משום דאביי מקשה עלה ואע"ג דשני
ליה רב יוסף שפיר ס"ד משום דרב יוסף איעקר תלמודי'
לא הוי שינויי דידיה עיקר קמ"ל ומכאן אין להוכיח
דהילכתא כרב' לגבי רב יוסף בכולי תלמודא שהרי כאן
פוסק אפילו בדבר דלא חלק עליה רב' דמסתבר דלא אתי
למימר אין הלכה כמותו בכל מה שדבר בתלמוד אלא
במכילתיה דהנך ג' איתנהו במכילתיה אבל יש ראייה
מפ' מי שאחזו דקאמר והק"ל הילכתא כרב' ובהאי ק"ל
אי הלכה כר' שכג מדלא קאמר והא ק"ל בהא הילכתא
כרבה כדקאמר לגבי רשב"ג משמ' דבכולי תלמוד' הילכת'
כרבה ובההיא דריש הכונס דפליגי רב' ורב יוסף בשומר
אביד אומר ר"י דהלכ' כרבה דהוי שומר חנם ולא כמו ש
שפוסקין כרב יוסף ושם פירש': מק

מה אשה את בעלה אין הבעל יורש את אשתו בקבר אף אשה את בנה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה בן שמעון אשה יורשת את בנה דבר תורה שנאמר מטות מקיש מטה האם למטה האב מה מטה האב אב יורש את בנו אף מטה האם אשה יורשת את בנה איתיבי'

מה שאשה את בעלה היכי מנחלת לו כראוי לאחר מיתתה אלא כמוחזק כדאמרן לעיל וילפינן מקראי דאין יורש את אשתו בנחלה הבאה לה ממורישיה בפני בקבר אלא או בנה או בתה יורשה ואם אין לה בן הקרוב למורישה יותר קודם: האשה את בנה איננה מנחלת לו כראוי לו לאחר מיתתו כדי שינחיל הוא לקרוביו שמצד אביו ולא מצד אמו כגון שאם מת הבן ואחר כך מתה אמו אין זה הבן שהוא בקבר מת ונתון בקבר מקודם מיתת אמו יורש עתה את אמו להנחיל את אחין מאביו של יורשי אביו יו"ש אותם וסברא הוא דכיון דמת בנה מיקמי דידה פקע ליה כחו בירושת אמו ומיתו להכי איצטריך לאשמועינן דלא ירית כשהוא בקבר את אמו דסלקא דעתך אמינא לא תסוב תרי זימני כתיב ותרווייהו בסיבת הבן חד להיכא דמתה אמו מיקמיה דירית לה ואידך לאשמועינן דאפילו היכא דמית איהו ברישא ומתה היא אחריו דהוסבה נחלה לאחיו או לקרוביו מן האב קא משמע לן משב' יתיר' דלא ירית כראוי וקראי לכדדרשינהו לעיל והאי דתני אחי האם דלא צריך אגב גררא דהנך נקט ליה והאי דקתני ברישא האב את הבני' והבנים את האב והוה מצינו למישמע סיפא מרישא מיהו כיון דמיתני להו בתרווייהו נוחלין ומנחילין קתני להו דכל נוחלין ומנחילין קא חשיב אבל הך בבא דמנחילין ולא נוחלין כולה מיותרת היא שהרי בהדיא תנן בבת נוחלין ולא מנחילין: יורש את אמו בקבר דמי להוא בקבר דלעיל שכשהאשה בקבר איננה יורשת אביה כדי להנחיל לבעלה והכא נמי כשהבן בקבר איננו יורש את אמו כדי להנחיל לאחין מן האב: משום רבי יהודה ברבי שמעון משום דלא היה רבו מובהק קאמר משום שלא הורגל רבי יוחנן לומר דברים משמו של רבי יהודה ברבי שמעון אבל מרבו יאמר אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי: דבר תורה כלומר מן הפסוק יש ללמוד: האב יורש את בנו והוא הדין לבתו כדילפנא בריש פירקין: יורשת את בנה והוא הדין לבתה במקום שאין האב אבל אם אביו קיים הוא קודם דלהכי מיהא אהני משפחת אב שקרויים משפחה להקדים שאר האב לשאר האם: מטות וכל בת יורשת ממטות וביורשת שני מטות אוקימנא: איתיביה

מה אשה את בעלה אין הבעל יורשה בקבר פירש הקונטרס איננו מיושב דמפרש בקבר לאשתו קאי דאין הבעל יורש אם נפלו לה נכסים בקבר בשעה שהיא בקבר ליכא לפרושי אף אשה את בנה אין הבן יורש את אמו כשהיא בקבר דהא ליתא שהרי הבן יורש את אמו כשהיא בקבר כשמתה בחיי מורישה כדאמר לעיל ולקמן נמי מרבינא בן הבת ואם כפר' יורש הבעל כשהוא בקבר אין יורש את אשתו להנחיל לאחיו הוה אתי שפי' דאף האם אין הבן יורש את אמו כשהוא בקבר להנחיל לאחיו מן האב אבל תימה דאמאי פשיטא ליה בבעל טפי מבבן דמה שפירש ר"ח דלכך פשיט' ליה בבעל משום דשאירות פקע ליה על ידי מיתה כמו על ידי גירושין אין נראה דאמר בהבא על יבמתו דלאחר מיתה נמי מיקרא שארו ואמר ר"י דהיינו טעמא משום דאין אדם יורש את אשתו בקבר להנחיל לקרובין אלא על ידי מישמוש כדנפקא לן לקמן מובן אין לו דהיינו הנהו דיורשין מחמת קורבה אבל בעל דלא ירית מחמת קורבה לא אשכח מישמוש וקשה לר"ח דאם כן אמאי איצטריך קרא לעיל דאין הבעל יורש לא אשכח מיעוטא כראוי דילמא מהכא תיפוק לי משום דלא אשכח מישמוש בירושה הבאה מכח שאירות ונראה לו שזהו סברתו של רשב"ם דנקט יורש אשתו כשהאשה בקבר דודאי כשהבעל בקבר הוה ליה למימר נמי דלא פירש הכי שסובר דהיא נופלא לא נפקא לן אלא ממאי דאשכח שאינו יורש את אשתו כשהאשה בקבר כדילפינן לעיל מקרא דפשיטא דהכי דלא מבטל שאירות לגמרי כדאמר ביבמות מכל מקום מכח שאירות בקבר אשכחן דאינו יורש הילכך אין לו לירש לבעל כשהוא עצמו בקבר והכא נמי כן אף על גב דיורש אמו כשהיא בקבר מנאין לו כתב מכל מקום איננו יורשה כשהוא בקבר להנחיל לאחין מן האב דיליף מבעל ובסוף פרק מי שמת יליף לה מקראי אחריני נאמר סיבה בבן ונאמר סיבה בבעל כו' וכופר האשה דלא ירית בעל נפקא לן מקרא אחרינא בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה לפי שהוא ראוי שאינו משתלם אלא לאחר מיתה וכן נזקיה ומלווה שלה למאן דחשיב ליה ראוי אמר ר"י לפי שאינם ממורישי אשה הוצרכו לפסוק אחר ובבבא קמא פירש' דמכופר לא אתי שאר ראוי דהוה אמינא שאני כופ' דלעולם הוה ראוי ומירושה לא ממעטינן כופר לפי שחיים כנעשה החבלה:

אף מטה האם האשה יורשת את בנה הקשה ר"י בבבא מציעא אם כן על ידי איש נמי מוסבת נחלה ממטה למטה שאם ישא משבט אחר וימות וירשנו בנו ואחר כך ימות הבן ותירשנו אמו שהיא משבט אחר ואמאי אזהר רחמנא לאשה מוכל בת יורשת נחלה טפי מלאיש ועוד דאם כשאין האב האשה יורשת ואם כן לא תהיה נחלה מתמעטת לקרובי האב ולקמן מקרא כדנפקא לן מישמוש נחלה ואם שניהן יורשין יחד את הבן הא משפחת אם אינה קרויה משפחה ונראה לר"ת ולר"י דבגירסת קאמר דיורשת את בנה ונפקא מינה שלא יהיו נכסיו הפקר:

בן

איתיביה כו' הכי נמי מצי למיפרך מרישא דקתני האיש את אמו נוחל ולא מנחיל אלמא אין האם נוחלת את בנה אלא דאיצטריך ליה לאותביה וסיפא דקתני כהדיא מנחלת ולא נוחלת וקשיא ליה לרבי יהודה דאמר יורשת: משנתינו אינו יודע מי שנאה דאינה עיקר דהיא גופה קשיא כדלקמן דפרכינן ותנא דידן מה נפסך כו' והילכך כיון דשמעינן ליה דדריש היקישא דמטות כדאמרינן לעיל בפירקין להקדים הבן לבת בנכסי האם הכי נמי הוה מצי לאקשויי ולמימ' דיורשת את בנה:

איתיביה רבי יוחנן לרבי יהודה בן שמעון האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא נוחלין אמר ליה משנתינו איני יודע מי שנאה ולימא ליה רבי זכריה בן הקצב הוא דלא דרי' מטות לא מיתוקמא כמתניתין כרבי זכריה בן הקצב דקתני ובני אחות ותנא בני אחות ולא בנות אחות ואמרינן למאי הילכתא ואמר רב ששת לקדם ואי סלקא דעתך מתניתין רבי זכריה בן הקצב הוא הא אמר אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם ותנא דידן אי דריש מטות בן דקודם לבת בנכסי האם מנא ליה לעולם דריש מטות ושאני הכא דאמר קרא וכל בת יורשת נחלה יורשת ואינה מורשת:

מתני' סדר נחלות כך הוא איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו בן קודם לבת כל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת קודמת לאחין יוצאי יריכה של בת קודמת לאחין אחין קודמין לאחי האב יוצאי יריכן של אחין קודמית לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין והאב קוד' לכל יוצאי יריכו: גמ' ת"ר בן אין לי אלא בן הבן או בת הבן בן בת הבן מניין ת"ל אין לו עיין עליו בת אין לי אלא בת בן הבת ובת הבת ובת בן הבת מנין הלמוד לומר אין לו עיין

דלא דריש היקישא דמטות כדאמרינן לעיל לאחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם דלא מקיש מטה האם למטה האב: לא מיתוקמא כרבי זכריה דאיכא למשמע ממתני' דהבן קודם לבת בנכסי האם וקתני עלה בני אחות ולא בנות אחות והא ברייתא איכא לאוקמה על המשנה אלא ש מפרשת היא דדווקא נקט מתניתין בני אחות למימר שהבנים נוחלין את דודיהן ולא הבנות כל זמן שיש בן לפי שהבנים באין לירש את דודיהן מכח אמם שהיתה אחותה כדכתיב ואם אין לו אחים ודרשינן לקמן אין עליו לבן אחיו במקום אחיו קאי והוא הדין לבן אחותו קאי וכמו שאמם מוחזקת דמיוקן באין לירש מכחה וסבירא ליה דבן קודם לבת בנכסי האם אבל לרבי זכריה בן הקצב הבנים והבנות יורשין כאחד את דודיהן דמכח אמם קא ירתי וסבירא ליה דבן ובת כי הדדי ירתי בנכסי האם: ותנא דידן מה נפסך כלומר מה הוא דעתו דסבירא ליה תרתי בן קודם לבת בנכסי האם כדקתני האיש את אמו ולא הבת את אמה ונפקא לן לעיל מהיקישא דמטות וסבירא ליה דאין האשה יורשת את בנה דלהכי לא דריש היקישא דמטות מה נפסך דמקיש לנחלין והלא אין היקש למחצה. לעולם דריש מטות להיקישא שיקדום הבן לבת בנכסי האם ומיהו להכי לא דרשינן היקישא לומר שתירש האם את הבן דאמר קרא וכל הבת יורשת נחלה ממטות וגומר והוה מצי למיכתב וכל בת נחלה וכתב יורשת למימרא דווקא יורשת שני מטות אבל אינה מורשת לשני מטות אם מתה היא אלא לאחד מהם דהיינו אב דאין האם יורשתה ורבינו חננאל דייק מ"ם דממטות מקבלת שני מטות הוא דיורש' ואינה מורשת כגון אם שאין האם יורשת בתה והוא הדין לבנה דעל כרחך האי מ"ם לדוקיא דידיה אתא דאי לגופיה לאשמועינן דירושת אחד משני מטות מיירי ליסתוק קרא מיניה ולא ליכתוב לא מטות ולא מ"ם והוה אמינא דלכל אשה אזהר רחמנא שלא תינשא לשבט אחר בין שהיא יורשת מטה אחד בין יורשת שני מטות: מתני' בן קודם לבת ראובן קודם לדינה אחותו לירש את יעקב וכן כל יוצאי יריכו של ראובן אם מת ראובן קודמין לדינה אחותו לירש את יעקב כגון מת ראובן חנוך בנו קודם לדינה לירש נכסי יעקב וכן של חנוך וכן בנו עד סוף דור כולן קודמין לדינ' ובגמרא מפרש טעמא מדכתיב אין לו עיין עליו: בת קודמת לאחין ואם יש אב למת גם לו קודמת: אחין קודמין לאחי האב ואם יש לבן אחות הן קודמין לאחות והאחות ויוצאי יריכה קודמין לאחי האב: כל הקודם בנחלה ומת יוצאי יריכו עומדין במקומו לירש אותה נחלה ולא שאר קרובי המת יורשין אותו אף על פי שקרובין למת יותר מיוצאי יריכו של זה: והאב קודם לירש בנו או בתו שמתו לכל יוצאי יריכו דהיינו אחי המת וכבר נפקא לן בריש פירקין מוהעברת דהאב קודם לאחין ודווקא מיוצאי יריכו אבל יוצאי יריכו של בנו קודמין לכל אדם: גמ' ובת הבן במקום שאין שם בן הבן וכן של בת הבן והוא הדין לבת של בת הבן אבל ליכא קלילא הוא דנקט אבל בת של בת תרי זימני דנופין לאו ליכא קלילא הוא: אין לו עיין עליו של מת אם יש לו בן או הבא מכחו של בן כגון יוצאי יריכו ויוד יתירא קא דריש דמצי למיכתב אן בלא יוד כדכתיב מאן בלעם והכי מפרש' בקידושין גבי ויצאה חנם אין כסף: עיין

עיין עליו הא כיצד נחלה ממשמש' והולכ' עד ראובן ולימא עד יעקב אמ' אביי גמירי דלא כלה שיבטא אמר רב הונא אמר רבי כל האומר הירש בת עם בת הבן אפילו נשיא שבישראל אין שומעין לו שאינן אלא מעשה צדוקין דתניא

בן הבן ובת הבן בן הבת ובת הבת מניין תלמוד לומר אין לו עיין עליו ואם תאמר תיפו' לי בני בנים הרי הן כבנים כדאמר בפרק אלמנה דזרע זרעה לא צריך קרא דבני בנים הרי הן כבנים ויש לומר דהת' דכתיב וזרע אין לה מודע משמ' בני בנים כדמשמע בפרק ארבע מיתות גבי מעביר בנו ובתו באש דקאמר אין לי אלא בנו ובתו בן בנו ובן בתו מנין תלמוד לומר ומזרעך אלמא דמלשון זרע משמע בני בנים וליכא למימר דהתם מיתורא דריש דאם כן הוה לי' לאדרש איפכא דקרא דמזרעך כתב בריש' אבל מבנו ובתו לא משמע ליה דהתם בני בנים הילכך הכא דכתיב בן איצטריך לרבויי בנו ובתו וממאי דכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה אין ראיה מדאיצטריך לכתו' בת בנה דבני בנים לא הוו כבני' דאיכא למימר דאי לא כתב בת בנה הוה אסרינן עד סוף כל הדורות משום דבני בנים הרי הן כבנים ואם תאמר כיון דאין בני בנים כבנים מנלן גבי ייבום דפוטר בן הבן מייבום וכי תימא דנפקא לן מאין לו הא איצטריך לרבות ממזר ויש לומר דשקולים הם ויבואו שניהם אי נמי דבן הבן נפקא לן מלא ימחה פרט לזה שאין שמו מחוי וקשה לרשב"א דאמאי איצטריך הכא קרא דבני בנים קודמין לאחיו תיפוק לי מדלענין ייבום בני בנים כי הדדי נינהו לענין נחלה נמי כי הדדי נינהו ויש לומ' דהכא איצטריך דבן הבן או בת הבן יורשין עם בני המת או בת הבת עם הבנות דמיבם לא הוה ידעינן אלא דעדיפא מאח ולר"י נראה הא בני בנים כבנים גבי יבום מנחלה הוא דקיימא לן ולא תהפך טעמא דפ' לעיל ואם תאמר ומנלן דממזר יורש את אביו כדמשמע בקידושין דהא גבי יבום צריך רבויי וכן גבי בת כהן נמי איצטריך קרא לזרע פסו' וליכא למימר דנפקא לן מואין לו דשקולין הם או משום דייבום בנחלה תלא רחמנא וגבי ייבום איכא ריבוי' דאי איצטר' דרשא להכי אמאי פריך בפרק שני דיבמות יורשו ומשמע לו פשיטא ויש לומר דזרע משמע כשר לכך איצטריך גבי בת כהן ריבויא אבל בן משמע נמי פסול והא דאיצטריך גבי יבום לרבויי בן פסול היינו משום דהוה אמינא כיון אחוה אחוה מבני יעקב דכשרי' ולא פסולי' דמהאי טעמא נמי אמר התם דה"א בא מ פסול אינו זוקק ליבום אי לאו משום דמשנינן בקרא דבן פסול פוטר ומדלענין מיפטר פטיר מזקיק נמי זקיק : אפילו נשיא שבישראל שרוצה לתקן לפי צורך שעה כעין שמנינו בבני בניתי שהתקנו שלא ירש בת הבן עם אחיו אין שומעין לו משום צדוקין : מלמד

עיין עליו בההיא מת אם יש לו בת כלל כלל וכיון דאיכא יונאי יריכה עובר ירך אמו הוא : הא כיצד כלומר ודאי דאמרינן עיין עליו למטה הכי נמי אמרינ' עיין עליו למעלה שאם כלה זרעו לגמרי העבירנה ליור' אב למעלה הא כיצד מונה בכל מקום עיין עליו נחלה ממשמשת והולכת עד ראובן שאם אין לו אב ולא אח ולא אחות ולא בן אחות ולא בני בניהן עד עולם ולא אבי האב ולא אחי האב ולא בני אחי האב ולא אחות האב ולא בני אחות האב מחזירין למטה ולמעלה על הרובי אבותיו עד ראובן ולא יתכוה לקרובי שאם שבודק אבי אבי אביו ואם אין אבי אבי אבית לא הוא ולא בניו ולא בני בניו בודקין אחר אחי אבי אביו או הוא או יונאי יריכו דהיינו דוד אביו או בני דוד אביו אבל האבו' לעולם קודמין לאחי האבות כדאמרי' לקמן אבי האב ואחי האב כגון אברהם וישמעאל בנכסי עשו דאברהם קודם וכן יהא הולך ובודק עד ראובן דאבי אבי אב תחילה או הוא או בניו ואם אינו יבדוק אחרי כן באחים דהיינו אחי אבי אבי האב או הוא או בניו ואם אין יבדוק באחותו או בבניה דהיינו אחות אבי אבי אביו ואם אינו עולה עוד למעל' דור אחר ויבדוק תחילה באבות ואחר כך באחיהם ואחר כך באחותיהם וכן לעולם עד ראובן כגון ובני ראובן חנוך ופלוא ובני פלוא אליאב ובני אליאב נמואל ודתן מת בנו של נמואל בלא זרע נמואל יורשו ואם אין נמואל קיים אחיו בניו של נמואל דהיינו בני נמואל יורשין אותו ואם אין לו אחים או בני אחים או בנו' אחים נותנים לאחותו או לבני אחותו שהיא בת נמואל ואם אין אח או אחו' ונתנו' את נחלתו לאחי אביו דהיינו דתן דודו או הוא או בניו כלה דתן נותנים לאליא' אבי אביו של מת ואם אין אליאב נותנים לבניו של אליאב דהיינו אחי אביו של מת מת אליאב בלא בנים ובני בנים חוזרים אצל פלוא ואם מת נותנים לראובן ואם אין ראובן נותנים לחנוך וחצרון וכרמי או לבניהם דהוו להו בני אחי אבי אביו של מת ובענין זה אי איפשר שלא ימצא את' בשבט הראוי לנחלה שאין השבט כלה לגמרי. כללא דמילתא אבי המת קודם לאחי המת וכן אבי אבי המת קודם לאחי אבי המת אבל אחי המת קודם לאבי אבי המת וכן אחי אבי המת קודם לאבי אבי אביו של מת כדאמרינן לקמן גבי בעיות דרמי בר חמא וכן הלכה : ולימא עד יעקב שאם מת ראובן הוא וכל זרעו חוזרין אצל יעקב ואם אין יעקב שמעון ולוי יורשין את הראוי לראובן אחיהם דהוו להו אחי אבי אביו אמר אביי אם כן כמנא שבט אחד כלה מישראל וגמרי דלא כלה שיבטא ורחייה לדבר במלאכי כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם בפרא ראובן דנקט לאו דווקא אלא מפני שהוא שבט ראשון נקטו : אמר רב הונא אמר רב כל דיין האומר ופוסק דין שתירש הבת של מת מקו' דלקמן אפילו הוא הדין נשיא בישראל שהכל נמנין עמו לדון כמותו אין שומעין לו מפני שדין זה מעשה צדוקין הוא כדמפרש לקמן ולחזק את הדבר אמר כן כעין דאמרינן אם יבא אליהו ויאמר אין שומעין לו : ויש מפרשין שכיב מרע שמנוה תירש הבת בנכסי' עם בת בני ואליבא דרבי יוחנן בן ברוקה דאמר לקמן בפירקין אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין הכא אין שומעין לו משום דדמי דמכח ירוש' בלא צוואה היא באה לירש עם בת הבן כדברי צדוקין הילכך או' רבנן דאין שומעין לו ולאו מילת' היא דבלאו מעשה צדוקין נמי אין שומעין דמתנה על מה שכתוב בתורה שהרי הבת אינה ראוי' לירש כלל עם בת הבן דאפי' ר' יוחנן בן ברוקה לא אמר אלא בבן בין הבנים או בת בין הבנו' דבלאו הכי הוה ראוי לירש קצת הילכך ראוי גם לירש לו את הכל אבל בת בין הבנים והוא הדין לבת אבל בת הבן אין בדבריו כלום והכי אמרינן לקמן בפירקין: כדתניא

דתניא בארבעה ועשרים בטבת תבנא
לדיננא שהיו צדוקין אומרין תירש הבת
עם בת הבן נטפל להן רבן יוחנן בן זכאי
אמר להם שוטים מנין זה לכם ולא היה
אדם שהחזירו דבר חוץ מזקן אחד שהיה
מפטפט כנגדו ואומר ומה בת בנו הבאה
מכח בנו תירשנו בתו הבאה מכחו
לא כל שכן קרא עליו את המקרא הזה
אלה בני שעיר החורי יושבי הארץ לוטן
ושובל וצבעון וענה וכתיב אלה בני צבעון
ואיה וענה אלא מלמד שבא צבעון על
אמו והוליד ענה ודילמא תרי ענה הוו
אמר רבה אמינא מלתא דלא אמרה שבור
מלכא ומנו שמואל ואיכא דאמרי אמר
רב פפא אמינא מילתא דלא אמרה שבור
מלכא ומנו רבה אמר קרא הוא ענה הוא
ענה דמעיקרא אמר ליה רבי בכך אתה
פוטרני אמר לו שוטה ולא תהא תורה
שלנו שלמה כשיחה בטלה שלכם מה
לבת בנו שכן יפה כחה במקום האחים
תאמר בבתו שהורע כחה במקום אחין
ונצחום ואותו היום עשאוהו יום טוב
ויאמרו ירושת פליטה לבנימין ולא ימחה
שבט מישראל אמר רבי יצחק דבי רבי
אמי מלמד שהתנו על שבט בנימין שלא

כדתניא במגילת תענית דקא חשיב אילין יומיא דלא להתענאה בהון ומיירי בטבת וקתני בעשרים וארבעה בו תבנא לדיננא שחזרו למשפטינו הראשון שהודו לנו הצדוקין עם בת הבן ומיהו עם בן הבן מודו דלא ירשה: צדוק ובייתוס תלמידי אנטיגנוס איש סוכו היו והיה שונה לתלמידיהן מה שקיבלו מאנטיגנוס אל תהיו כעבדים המשמשין כו' וטעו התלמידים בכך שהיו סבורים דהכי קאמר עבדו למקום ואל תקבלו שכר ואמרו כמו שאין בו ממש בדבר זה כן כל דברי חכמים וטעו ופקרו בדברי חכמים ונקראו צדוקין על שם צדוק וביית(ו)סין על שם בייתוס באבות דרבי נתן: קרא עליו מקרא שאנו למידין ממנו שענה בנו של צבעון היה וקרא ליה בן שעיר ובראש נמי יושבי הארץ כלומר שענה ירש ארץ שעיר אבי אביו במקום שבני בנים יורשים נחלת האב כבנים עצמן והוא הדין לבת בנו והילכך לא תירש הבת עם בת הבן כי היכי דאינה יורשת עם הבן: וכתיב ואלה בני צבעון ואיה וענה ונומר אלמא בנו היה ולעיל קרי ליה אחיו אלא צבעון בא על אמו והוליד ממנה ענה במקום שהוא אחיו ובנו ואין לומר דבנו של צבעון היה והאי דקרי ליה בן שעיר לא משום דהיה אחיו של צבעון אלא לאשמועינן דבני בנים הרי הן כבנים אם כן לא ליכתביה גבי צבעון אלא מדקאמר צבעון וענה אחים היו ומיהו מדכתב יושבי הארץ שמעינן מהכא דבני בנים הרי הן כבנים לנחלה: אמר רבה אימא כו' ומנו שמואל ולפי שהלכה כמותו בדינים קרי ליה הכי והוא שם של מלך פרס איכא דאמרי א"ר פפא כו' רבה נמי קרי שבור מלכא משום דהילכתא נמי כוותיה לבר משדה ענין ומחצה דהילכתא כרב יוסף: בכך את הפוטרני בתמים הלא גם אני מודה לך דבן הבן יורש את זקינו ואפילו במקום בת אבל בת הבן אמרינן שתירש הבת עמה: לא תהא תורה שלמה כו' איני צריך לדחותך בקש ומיהו מעיקרא לא היה חפץ לגלות לו טעמו של דבר דאסור לגלות להם טעמי תורה: כשיחה בטילה שלכם קל וחומר שאתם דנין מעצמיכם שיש עליו תשובה: מה לבת בנו שייפה כחה במקום אחים שיורשת במקום אביה כגון בנות צלפחד שירשו בנכסי חפר אבי אביהן עם בני חפר שנאמר נתן תתן להם אחוזת נחלה בתוך אחי אביהן תאמר בבתו שהורע כחה אצל האחין כשם שאינה יורשת בנכסי אביה כך אינה יורשת עם בת אחיה בא. וראה שבנות צלפחד ירשו בנכסי חפר ולא לקחו בני חפר ובנות חפר כל נכסי חפר כשנאת בת הבן קודמת לבת דהיינו בנות צלפחד שקדמו לבנות חפר ואותו היום שנצחום עשרים וארבעה בטבת הי"ה: שלא

מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה קשה לרבינו תם דמאי אהדר ליה מענה דילמא בן הבן הוי כבנו אבל בת בנו לא יהיה כבתו אלא כבתו ונראה לרבינו תם דענה אשה היתה כדמוכח קראי דכתיב ואלה בני אהליבמה בת ענה בת צבעון אלמא אשה היתה וליכא למימר דענה אח היה דהא אמר הכא דצבעון הוליד ענה ועוד דמיד אחר קרא דמייתי הכא הוא ענה אשר מצא ונומר כתב אלה בני ענה דישן ואהליבמה בת ענה והשתא אהדר להו שפיר רבי יוחנן בן זכאי דבת הבן חשובה כבן לירש עם שאר בנים שהן קודמין לבת מדקרי ליה יושבי הארץ וכך הוא קודמת לבת ומכאן סותר לבסוף קל וחומר שלהן והא דכתיב הוא ענה בלשון זכר היינו משום שירשה עם אחי צבעון כזכר ואם תאמר והיאך ירשה ענה והלא היה לה אח וכתיב ובני צבעון איה וענה ויש לומר דמת איה תדע מדלא חשיב בני איה כדחשיב בני ענה ורש"י פירש בפירוש חומש דאהליבמה היתה בת ענה ובת צבעון וכי היכי דאמר הכא שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה ולכך חשיב ליה בני שעיר הכי נמי בא ענה על אמו והוליד ממנה אהליבמה ולהכי קרי ליה אהליבמה בת ענה בת צבעון: אי

שלא תירש בת הבן עם האחין של בן אלא האחין יורשין כל נכסי האב ואפילו חלק שהיה ראוי לאחיהן היתה לפי שבאותו
מעשה דפלגש בגבעה מתו במלחמה כל שבט בנימן ואפילו הנשים כדכתיב מה נעשה לנותרים לנשים כי נשמדה מבנימן
אשה ולא נותר מהם כי אם שש מאות שנשאו נשים ארבע מאות מבנות יבש גלעד ומאתים שחטפי מבנות שילה וכמנא
כל ארץ בנימן לו' מאו' איש לפיכך באותו העת מגיע הרבה אחד מן הנחלה לאשה אם הבאה לירש ואם תינשא לשבט אחר

כי על זה בחרת מעוני
טוב לך במכות הללו
ממה שהי' עני דעשי' היה דלא
מניכו שהפסיד איוב אלא ב
בהמות אבל קרקעות כסף
וזהב לא הפסיד אף על גב
דקאמ' ערו' יצאתי מבטן אמי
וערום אשוב שמה מתנח' היה
על הפסידו שלא היה לו לחוש
שבמיתו לא יוליך כלום עמו
כדכתיב בקהלת ומאומה לא
ישא בעמלו שיוליך בידו והא
דכתב ריפיה דקרא ויתנו לו
איש קשיטה אחת ונזם זהב
אחד לא מפני שהיה עני אלא
דורון היו מביאין לו : אכי

שלא תירש בה הבן עם האחין אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל שאינו מניח בן ליורשו הקדוש ברוך הוא ממלא עליו עברה כתי' הכא והעברת' את נחלתו וכתיב התם יום עברה היום ההוא אשר אין חליפות למו ולא יראו אלהים ר' יוחנן ור' יהוש' בן לוי חד א' כל שאינו מני' בן וחד אומר כל שאינו מניח תלמיד תסתיים רבי יוחנן דאמר תלמיד דאמר ר' יוחנן דין גרמי' דעשיראה ביר תסתיים דר' יוחנן דא' תלמי' ומדר' יוחנן א' תלמיד ר' יהוש' בן לוי א' בן והא ר' יהושע בן לוי לוי לא אזיל לבי טמי' אלא לבי מאן דשבי' בלא בני דכתיב בכה תבכה להולך ואמר רב יהודה אמר רב להולך בלא זכר אלא רבי יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד ומדר' יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד רבי יוחנן אמר בן קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא דידיה הא דרביה: סימן הדר עני והבם: דרש רבי פנחס בן חמא מאי דכתיב והדר שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא מפני מה בדוד נאמרה בו שכיבה וביואב נאמרה בו מיתה דוד שהניח בן נאמרה בו שכיב' יואב שלא הניח בן נאמרה בו מיתה ויואב לא הניח בן והכתיב ומבני יואב עבדיה בן יחיאל אלא דוד שהניח בן כמותו נאמרה בו שכיבה יואב שלא הניח בן כמותו נאמרה בו מיתה דרש רבי פנחס בן חמא קשה עניו' בתוך ביתו של אדם יותר מחמשים מכות שנאמר חנוני חנוני אתם רעי כי יד אלוה נגעה בי וקא אמרי ליה חבריה השמר אל תפן אל און כי על זה בחרת מעוני דרש רבי פנחס בר חמא כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים שנאמר חמת

כמנאת נגרעת נחלת שבט
בנימן לפיכך התקינו דהיכא
דיש בנים יורשין את הבנים
דלא מיעקרא נחלה משבט
האמת התנו שלא תיר' בת הבן
עמהן דהפקר בית דין הפקר
אבל אם לא הניח בנים ללא
בנות לשבט בת
הבת תירש עמהן דלא כיחא
ליה למת שתעקור נחלתו
מזרעו אוקמי הקרא דאיכא
בנות ובת הבן תירש כל הבן
את כל הנכסים ומשתמ' הז
כזהרות שלא להינשא לשבט
אחר פן תסוב הנחלה לשבט
אחר והכי משמ' קרא ואמרו
לתת הירושה לפליטת בנימן
כלומר לבנים הנקראים על
שבט אבנימן ולא לבת הבן
שיכולה להנשא לשבט אחר
ונעקרה נחלה מבנימן : חלת
עברה כפירש רבינו חננאל
כלומר שונא אותו : חליפת
חליפין ממלא מקומו : דין
גרמא דעשיראה ביר כשאר
הבלו שן אחד מבניו ונו היה
מנחם למרי נפש האבלים ש
שהשן של מת אינו טמ' דתנן
באהלות פר' שלשה כל שבמת
טמא חוץ מן השניים והשיער
והצפורן ובשעת חיבורן הכל
טמא וכיון דרבי יוחנן לא ה
הניח בן אם איתא דסבירא
ליה דמי שלא הניח בן נקרא
לא ירא אלהים לא היה אומר
לבריות דין גרמא דעשיראה
ביר דאמרינן בעלמא חניף
על מאן דמפרסם חטאים
כדכתיב אשרי נשוי פשע כ
כסוי חטאה : לא הוה עייל לבי טמיא לבית המת להתאבל עליו כדתנן בית מלא טמיא מלא מתים לפי שלא הוה רוצה
להתבטל מתלמודו : הא דידיה דין גרמא כו' דסבירא ליה כרבי יהושע בן לוי זה שלא הניח תלמיד : הא דרביה
מאי דאמר זה שלא הניח בן ולא סבירא ליה : קשי עניות כו' וצריך למיבעי רחמי ואגב גררא דדרשות דרבי פנחס
בר חמא נקט ליה הכא : כי יד אלקים ונומר היינו מכות שהיו במצרים דכתיב ביה אצבע אלקים הוא לקו י' מכות
במנא ליד שיש בה חמשה אצבעות חמשים מכות : אל תפן אל און אל תהרהר אחר מדת הדין כי יש מכרעים יותר ממך
כי טוב לך זה החמשים מכות מעוני והרי יש לך כסף וזהב וקרקעות ועדיין הקדוש ברוך הוא מרחם עליך יותר מהרבה
בני אדם שהן עניים : חמת

חמת מלך היינו נער שבאה לו חימה מאת המקום מלאכי מות היינו חולי שבוע למות: ויכפרנה יקבלנה: בעי רמי בר חמא אבי אביו של מת ואחי אביו של מת איזה מהן קודם ומשום דקרוביהן אתו לר' את המת מבא אבי המת קא בעי לה:

בנכסי עשו מיתה נקט בעשו שהוא רשע ולא ביעקב: האב קודם לכל את בנו לכל יוצאי ירכו נמצא אברהם יורש את יצחק מקמי ישמעאל והילך כיון דתרווייהו מכח יצחק אתו הרי הוא כאילו יורש יצחק את עשו וחוזר אברהם ויורש את יצחק בנו כדאמרן בריש פירקין שהאב רגל... דכי היכי דדרשי אין לו בן עיין עליו הכי נמי דרשינן בכל קרובי ונבי אבי המת כמי דרשינן אם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחיו עיין עליו שאם יש ליצח' שום יורש דאתי ליורשו יבא:

אבי האב ואחיו כגון אברהם ויעקב בנכסי עשו מהו אמר רבא תא שמע האב קודם לכן שמע מינה שאברהם קודם לפי שעותו לא היה בן יורש את אביו שאב קודם כל שעה לכן שהיה שבור שאברהם יורש כשימות עשו ויפלו הנכסים לפני יצח' ולדבריו שהיה שכו' שאברהם קודם ליעקב אין בן יורש את אביו: ושהיה

חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה: זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי ירכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי ירכו: בעי רמי בר חמא אבי האב ואחי האב כגון אברהם וישמעאל בנכסי עשו אי זה מהן קודם אמר רבא ת"ש האב קודם לכל יוצאי ירכו ורמי בר חמא אגב חורפיה לא עיין בה בעי רמי בר חמא אבי האב ואחיו כגון אברהם ויעקב בנכסי עשו אי זה מהן קודם אמ' רבא ת"ש האב קודם לכל יוצאי ירכו ורמי בר חמא יוצאי ירכו שלו ולא יוצאי ירכו של בנו ה"נ מסתבר' דקתני זה הכלל כל הקודם בנחל' יוצאי ירכו קודמין ואילו איתיה ליצחק יצחק קודם השתא נמי דליתיה יצחק יעקב קודם ש"מ: מתני'

אגב חורפיה חריפותו שהיה טרוד בשאילה אחרת דלקמן במקומו והיינו אברהם שקודם לישמעאל וכן הלכה: דעדיפא מינה: אבי האב של מת והאחין של מת דהיינו זקינו ואחין איזה מהן קודם מי לימא כיון דיצחק קוד' ליעקב ליורש את עשו דהאב קודם לאח הרי הוא כאילו ירשו יצחק לעשו והילכך יבא יעקב ויירש את יצחק אביו אבל אבר' לא יורשנו שהבן של מת קודם לאבי המת או דילמא בני בנים הרי הן כבנים ונמצא עשו בן אברהם וקודם אברהם ליעקב בנכסי עשו דהאב קודם לאחין: ת"ש האב קודם לכל יריכו ויעקב יוצאי יריכו של אברהם היה והילכך אברהם קודם לו בנכסי עשו: ורמי בר חמא אמר לך משום הכי מספקא לי דאיכא למימר יוצאי יריכו משמע יוצאי ירך שלו דהיינו בניו מאשתו ולא יוצאי ירך בנו: ה"נ מסתברא דיעקב קודם לאברהם בנכסי עשו דקתני רישא כל הקודם בנחלה יוצאיהם כגון יצחק שקודם לאברהם בנכסי עשו אילו היה קיים השתא דליתיה ליצחק יוצאי יריכו קודמים דהיינו יעקב שיורש וכו' אבי יצחק שכן ה"ה שהרי אם מת יצחק את' עשו היה יעקב יורש ולא אברהם דהבנים קודמין לאב כדאמרן בריש פירקי' ה"ה כשמת יצחק מקמי עשו יעקב יורש את זכותו ולא אברהם וכן הלכ': והשתא שמעינן מפירקין שסדר נחלות כך הוא ראובן שמת חנוך ופלוא חצרון וכרמי בניו יורשי' אותו ואם מת אחד מן הבנים קודם ראובן והוא בן הבא בן או בת או בן בת או בת בת עד מאה דורו' ירש במקום אביו בנכסי ראובן ואם אין לראובן בנים ולא בני בנים ואף לא בנות בנים אז יורשות בנו' ראובן את ראובן ואם אין לראובן בנות ולא בנות בנות עד ק' דורות אז יירש יעקב את ראובן בנו ואם אין יעקב קיים ונתת' את נחלת ראובן לאחיו בני אביו שמעון ולוי ויהודה ויוסף ובנימין ואם אינן קיימים תתנו נחלת ראובן לבני שמעון ולוי ואם אין להם בנים ולא בני בנים תתנו לבנותהן או לבני בנותיהן דבכל מקום הזכר ויוצאיו קודמין לנקיבה כדאמרן מקום ירושה שבייה לירושה ראשונה ואם אין לו אחים לראובן ולא בני בנים לאחים שמתו אחיו בלא בנים או שלא היה לו אח מעולם ונתתם את נחלתו לבת יעקב אחותו מן האב או לבני' ולבני בניה או לבנותיה עד עול' ואם אין לראובן אחו' ולא בני אחו' מן האב ונתתם את נחלתו לאבי אביו דהיינו יצח' ואם אין יצחק קיים ונתת' נחלת של ראובן לעשו בן יצחק שהוא אחי אביו של ראובן ואם אין עשו ונתתם את נחלתו לראובן לאליפז בן עשו או לבניו ובני בניו ואם אין בנים לעשו ונתתם את נחלת ראובן לבנות עשו ולבניה ולבנות בנותיו ואם אין אחין לאביו של ראובן ונתתם את נחלתו לבנות יצחק דהיינו אחות אביו או לבניהן ולבני בניהן או לבנותיהן ולבני בנותיהן ואם אין לאביו של ראובן לא אחים ולא בני אחים לא אחות ולא בנות אחות ונתתם את נחלת ראובן לאברהם אבי אבי אביו ואם אין אברהם ונתתם לישמעאל אחי אבי אביו או לבניו של ישמעאל ולבני בניו או לבנותיו ולבני בנותיו ואם אין ישמעאל ולא בניו קיימין וגם לא אחותו ובני אחותו ונתת' נחלתו לתרח אבי אברה' ואם אין תרח תתנו לנחור ולהרן בניו או לבני בניהן או לאחות' וליוצאי יריכה וכן לעולם עד אדם הראשון האב קוד' לעולם לאחי האב ואחי האב ואחו' האב קודמין לאבי האב ואבי האב לאחי אבי האב ולאחותו ואחי אבי האב ואחותו קודמין לאבי אבי האב וכן לעולם וגם למה שהבעל יורש את אשתו ואם אין בעל קיים בנה יורשה ואם אין בנה בתה יורשתה ככל הסדר הזה עד אדם הראשון: מתני'

שהיה בכור נוטל שני חלקי' כו' לא דקדק הקונ' יפה דפי' אע"ג דבשמת חפר לא היה צלפחד קיים אפילו הכי בנותיו נוטלים חלק בשדה של צלפחד בנכסי חפר כדתניא בתוספתא דבכורות כיצד אין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו בחיי אביו נוטל פי שנים ב בנכסי אביו כגון יעק' שמת בחיי יצחק ראובן בכור נוטל פי שנים בנכסי יעקב אבל לא בנכסי יצחק זקנו שהרי אם היה יעקב קיים כשמ' יצחק לא היה יעק' נוטל פי שנים שהרי פשוט הוא הילכך ראובן הב' ליר' מכח יעקב בנכסי יצחק לא יטול אלא חלק פשיטות של אביו ע"כ ולא היה לו לפרש כן דלא קרי ראוי כי האי גוונא מה שאין ראובן נוטל פי' שנים מעשו בנכסי יצחק אלא הא קרי ראוי מה ראובן נוטל פי שנים מאחיו בנכסי יצחק שלא הוחזק בהן מעולם יעקב והוה ליה ראוי: ומחזין

מתני' בנחלה בנחלת ארץ ישראל ומאוס דאמרן לפי' כל יוצאי יריכו של בן קודם לאחין דאשמעינן דבת הבן נוחלת במקום הבן משום הכי נקט: לא שהרי בנות צלפחד נחלו חלק אביהן בנכסי חפר במקום צלפחד אביהן: חלק אביהן צלפחד שהיה מיוצאי מצרים שהבן הנכנס לארץ לא היה נוטל בשביל עצמו חלק בארץ הואיל ולא יצא ממצרים כדאמ' בגמרא דקסבר האי תנא ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ולא לבאי הארץ ונפקא לן מקראי ואע"פ שיוצאי מצרים לא נכנסו לארץ אלא מתו במדבר ולא נטלו חלק בארץ מיהו להכי אקני שאם יצא ראובן ושמעון ממצרים ונולדו להם במדבר בנים שנכנסו לארץ לראובן בנים עשרה ולשמעון בן אחד יטו' בן שמעון חלק כנגד עשרה בני ראובן אחרי לראובן ושמעון נתחלקה הארץ וזכו בני כל אחד בנכסי אביהן

מתני' בנות צלפחד נטלו שלש' חלקי' בנחלה חלק אביהן שהיה עם יוצאי מצרי' וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור נוטל שני חלקין: גמ'

וצלפחד יצא ממצרים ומת במדבר לפיכך נטלו בנותיו חלקו וכל שלשה דמתניתין נפקא לן בגמרא מקראי הילכ' בעינן לפרושי דבכי האי גו וכא הוה מעשה דצלפחד יצא ממצרים כשהוא בן עשרים וכן חפר אביו שהיה צלפחד בכורו כל דברי' אלו יש לך ללמוד מן הפסוק דנתן תתן להם וגו' דילפינן מיניה בגמרא להכי שלשה חלקים: וחלקו עם אחי' בנכסי חפר דחפר יצא ממצרים ונטלו בניו חלק אביהן שהיה מיוצא מצרים לכל חלק עכשיו שנכנס הם יצאו ממצרי' ובנות צלפחד קבלו חלק אביהן מנכסי חפר בשעה שחלקו אחי צלפח' נחל' אביהן ביניהן דבת הבן הרי היא במקו' הבן לירש עם האחין כדקתני לעיל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמי: ושהיה צלפחד בכור והיה ראוי ליטול פי שנים עם אח בנכסי חפר ואע"ג שאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק ארץ ישראל מוחזקת היא ליוצאי מצרים כדאמר בגמ' וכמי שהחזיק חפר בחלקו דמי ואפי' אם מת צלפחד מקמי חפר כמאן צלפחד יורש פי שנים בכל אשר ימצא לחפר כי הא ראשית אונו ואע"ג דבשמת חפר לא היה צלפחד קיים אפילו הכי בנותיו הין יורשת חלק בכורת צלפחד בנכסי חפר הכי דיורשות חלק פשטותו בנכסי חפר כדתניא בהדיא בתוספתא דבכורות כיצד אין הבכור נוטל בראוי כבמוח' מת אביו בחיי אביו נוטל פי שנים בנכסי אביו ואין נוטל פי שנים בנכסי אבי אביו כגון יעקב שמת בחיי יצחק הרי ראובן הבכור נוטל בנכסי יעקב פי שני' אבל לא בנכסי יצחק זקינו שהרי אפי' אם היה יעקב קיים כשמת יצחק היה יעקב נוטל פי שנים שהרי פשוט הוא הילכך ראובן הבא לירש מכח יעקב בנכסי יצחק לא יטול אלא חלק פשיטות של אביו ואם היה אביו בכור אף נוטל פי שנים בנכסי אבי אביו שאם היה יעקב בכור אע"פ שמת בחיי יצחק הרי בא ראובן ונוטל חלק בכורת יעקב אביו בנכסי יצחק שהבן במקום אב עומד בין לחלק בכורה בין לחלק פשיטות וה"ה לבנות צלפחד בנכסי חפר דאע"פ שמת צלפחד בחיי חפר יורשת חלק בכורת אביהן בנכסי חפר והכי כמי תניא בהדיא בתלמוד ירושלמי ואמרי' כמי התם ר"ל אמר בשם אבא כהן ברדליא נאמר משפט לענין כפילה ונאמר משפט לענין פשיטה מה לענין פשיטה אתה רואה את הבן כאילו קיים ליטול פשיטת אביו אף לענין כפילה אתה רואה את הבן כאילו קיים ליטול כפילת אביו מפירוש ר' חננאל גאון זכר צדיק לברכה למדתי זאת וכן הלכה: ומדאמרינן בגמרא והעברת זו חלק בכורה ילפינן דצלפחד בכור היה והאי דכתב בדברי הימים ושם השני צלפח' לאו שני לאחין קאמר דהא לא איירי לעיל באחין כלל אלא בגלעד אבי חפר ובמכיר אבי גלעד איירי ואיכ' למימ' דאגלעד קאי ומאי שני שני לגלעוד כלומר בן בנו כדכתב בן חפר בן גלעד הרי ג' חלקים שני חלקי בכורה וחלק צלפחד עצמו שהיה מיוצאי מצרים והאי דלא קחשיב במתני' ד' חלקים שהיה להם לבנות צלפחד כדכתב ויפלו חבלי מנשה י' שיתא דשיתא בתי אבות וארבע דידהו דשוה להו חד אחא דאבא דמת ונטלו חלק בנכסיו כדאמרי' בגמ' היינו טעמ' דלא הוה משמע מידי דהא כבר אשמעינן דבת הבן הרי היא במקום הבן ליטול עם האחין בנכסי חפר דהוא הדין דהרי הי' במקום הבן ליטול עם האחין בנכסי האח אי לאשמועינן דליוצאי מצרים נתחלקה הארץ הא שמעי' לה מדנטלו חלק צלפחד בשביל שהיה מיוצאי מצרים אבל בהני ג' חלקים דקתני אשמעינן תלתא מילי דליוצאי מצרים נתחלק' הא' ובת הבן היא כבן לירש עם האחין וארץ ישראל מוחזקת היא ליוצאי מצרים ונטל בה בכור פי שני: גמ'

גמ׳ ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ כלומר לבאי הארץ נתחלקה הארץ כפי חשבון של יוצאי מצרים שנטלוה בתור ירושה מאבותיהם לפי חשבון הראשון כמנין השבט שהיה לכל אחד מהם ממצרים נתחלקה הארץ כאילו ירשוה הן עצמן ומי שהיה לו ערך בביאת הארץ בן אחד נטל כל חלקו ומי שהיו לו עשרה בנים כמי לא נטלו בין כולם אלא חלק אחד שכאחר בפנחס בבאי הארץ באותו מנין דערבות מואב דכתב כהו ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן וגו׳: לשמות מטות אבותם אלו אנשים ביציאת מצרים ינחלו אלו דאותן יחלקו הנחלה ואילו אשר קמו תחתיהן ירשום ולקמן מפרש מנלן דהאי אבותם ביוצאי מצרים קאמר: לאלה תחלק לכתב לעיל אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים וסמיך ליה וידבר ה׳ אל משה לאמר לאלה תחלק הארץ אלמא לבאי הארץ נתחלקה: באלה שהן בני עשרים ולבני עשרים אותן ממצרים נתחלקה הארץ אבל לא לטפלים שיצאו לחו

גמ׳ תנן במאן דאמ׳ ליוצאי מצרי׳ נתחלקה הארץ דתניא ר׳ יאשיה אומר ליוצאי מצרי׳ נתחלקה הארץ שנאמר לשמו׳ מטות אבותם ינחלו אלא מה אני מקיים לאלה תחלק הארץ בנחלה לאל׳ באלה להוציא את הטפלים רבי יונתן אומר לבאי הארץ נתחלקה הארץ שנ׳ לאלה תחלק הארץ בנחלה אלא מה אני מקיים לשמות מטות אבותם ינחלו משונה נחלה זו מכל נחלות שבעולם שכל נחלת שבעולם חיין יורשין מתים וכאן מתים יורשין חיין אמר רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לשני אחין כהנים שהיו בעי׳ א׳ לאח׳ יש לו בן א׳ ואח׳ יש לו שני בני׳ והלכו לגורן זה שיש לו בן אחד נוטל חלק אחד וזה שיש לו שני בנים נוטל שני חלקין ומחזירי׳

מכן עשרים אלא נטלו חלק בארץ לא הם ולא בניהם אלא בזכות מורישיהן ואם לא היה להם שום מורישין שיצאו ממצרים כגון אלו היה להם אב ולא זקן ואח שיצאו במדבר כלא בנים אזלא נטלו חלק בארץ: וכספרי כתב מה ת״ל לאלה תחלק הארץ לבאי׳ עשרים וקטנים כלומר לאפוקי רשעים שכהן שלא היה לאב חלק בה ואפי׳ בניהן אינן זוכין בה בשביל אביהן שלא בזכו׳ זקיניה׳ אם היו מיוצאי מצרי׳ כדאמרי׳ לקמן בני מרגלים ומתלוננים נטלו בזכות אבי אביהן ובזכות אבי אמותיהן: לבאי הארץ ולא ליוצאי מצרים דאין הולכין אחר היוצאי׳ אלא אחר הנכנסים דראובן ושמעון שיצאו ממצרי׳ והולידו בנים במדבר זה עשרה וזה אחד אי הוה אזלינן בתר יוצאי ממצרים היה נוטל האחד כנגד כולן אבל עכשיו העשרה נוטלין י׳ חלקים והאחר נוטל חלק אחד: אלא מה אני מקיים לשמות מטות אבותם דמשמע דאחר יוצאי מצרים: כמי יש לנו לחלק הנחלה ומפרש ואזיל דלהכי אתכי לשמות מטות אבותם ינחלו דלאחר שנטלו בני ראובן ושמעון יא׳ חלקי׳ בארץ מחלקין אותה ביניהן לפי חשבון מטות אבותם כאילו ליוצאי מצרי׳ דהיינו ראובן ושמעון אבות נתחלקו הני יא׳ חלקים וכגון דהכהו יוצאי מצרים היו בני עשרים דומיא דבאי הארץ דקפיד קרא לענין נחלת ארץ ישראל שבני כ׳ דכת׳ לאלה והבני׳ אינן בני אם שלוחי׳ בעלמ׳ להכי לשני הן יא׳ חלקי׳ וחוזרין דראובן ושמעון מורישין לבניהן בניו של ראובן נוטלין מחצה מיא׳ חלקים ובנו של שמעון נוטל מחצה והכי תניא בתוספתא כנגד שני אחין שהיו מיוצאי מצרים לאחד יש לו ט׳ בני׳ ולאחד יש לו בן אחד ולפניה׳ בית ה׳ כורין דהיינו י׳ לתכי׳ תשעה נטלו לחך לחך ש׳ לתי׳ והאח׳ נטל לתך החזירו׳ לאבותיהם וחזרו האבות והורישום לבניהם ט׳ אחין נטלו מחצה שהן כורים וחצי ואחד נטל מחצה שהן כורים וחצי וזהו שאמרו בכל מקום חיין יורשין את המתים וכאן המתים יורשין את החיים כך היא הגעת של ברייתא בספרי שיכה שכתוב נחלה זו מכל נחלות שבתור׳ חיים יורשין את המתים וכאן המתים יורשין את החיים אומר למשל למה הדבר דומה לשני אחין כהנים שהיו בעיר לזה לו בן אחד ולזה לו ג׳ בנים ויצאו לגורן זה נטל סאה ואילו נטלו ג׳ סאין והוליכו אצל אביהן וחזרו וחלקו בשוה כיוצא בו אתה אומר בבאי הארץ זה נטל סאה ואילו נטל שלשה סאין והורישו את אבותיהן וירשו מתים חיים וחזרו וחלקו בשוה כדברי׳ שית לעיל והשתא מתוקמי שני קראי לאלה תחלק הארץ אשמעינן שיטול כל אחד חלק אחד ואהכי לשמות מטות אבותם לענין חלוקה לחלוק ביניהו מה שנטלו כאילו ליוצאי מצרים אבותיהם נתחלקו הנהו חלקים שנטלו ונוטל בן שמעון מאילו החלקים כנגד כל בני ראובן: שני אחים כהנים והתנו ביניהן לחלוק כל התרומות הניתנות לשניהן בשוה: ואילו

ומחזירי' אצל אבי אביהן וחוזרין והולקין בשוה ר"ש בן אלעזר אומר לאילו ולאילו נתחלק הא"ץ כדי לקיים שני מקראות הללו הא כיצד היה מיוצאי מצרים נוטל חלקו עם יוצאי מצרים היה מבאי הארץ נוטל חלקו עם באי הארץ מכאן ומבאן נוטל חלקו מכאן.

לאילו ולאילו ליוצאי מצרים ולבאי הארץ וחזר' לית ליה להאי תנא ומתני' מיתוקמא שפיר אליביה דכנות צלפחד לדידיה כמי נטלו ג' חלקים דהא אית ליה כמי ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ והייכו דאמרן לעיל תנן כמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ולא אמרינן מתני' ר' יאשיה היא משום דמיתוקמא' כמי כר' שמעון בן אלעזר: היה מיוצאי מצרים כו' הפ' אם היה מיוצאי מצרים ולא מבאי הארץ כגון ראובן שיצא ממצרים והוא בן כ' והוליד בניו במדבר ומת ראובן ובניו היו טפלים בכניסתן לארץ ואינו יכולין ליטול בשביל עצמן לפי שאינן בני עשרים נוטלין בניהן חלק אחד בשביל ראובן שהיה מיוצאי מצרים: היה מבאי הארץ ולא מיוצאי מצרי' כגון שראובן שהולי' בני' במצרי' וה בני' היו טפלים ביציאתן וכשנכנסו לארץ היו בני עשרים נוטלין כל אחד חלקו עם באי הארץ אימא כשיצא ראובן ממצרים לא היה בן עשרים והוליד בנים במדבר ומת ראובן והבנים כשנכנסו לארץ נוטלין חלקן בשביל שהן באי הארץ אם הם י' נוטלין י' חלקים: פיים

מחזירין אצל אבי אביהן וחוזרין וחולקין בשו' כפי' חומש פרש"י דמחזירים אצל אבי אביהן והשתא כ וה"ה לפר' אדם שיצא ממצרים ולו שני בנים ולאותן שני בנים לזה בן אחד ולזה שנים כשחוזר' לאבי אביהן יש לחזור ולחלוק בשוה שמאחר שאין לו לירש לזה יותר מלזה שאם לא יצא אבי אביהן ממצרי' אלא אבותיהן עכשיו למה יחלוקו בשוה כשמחזיר כל אחד לאביו הל' כל אב יחזור ויורש לבניו ולא לבני אחיו והא דקאמ' הכא משל"כ אחים כהנים ואין מזכיר אביהן לא בקטינה אלא למש"כ בעלמא וקשה דלפירוש זה היה למיכת' לשמות מטות אבות אבותיו דכשאין אבי אבות אלא אבות לבדם לא ככקא' מיניה מידי כחזר' ועוד בתוספת' שהביא רבינו ש"ונאל לא קתני שלא שני אחין שהיו מיוצאי מצרי' לז' יש לו וכו' ולא קתני שני אחי' ואביהן וכו' לר"ובא דנזר הכתו' הוא כשמחזירין אצל אביהן שחולקין אותו שני אחין בשו' אע"ג דבעלמא אין הדין כך הכא גזרת כתוב. מהנך שני מקראו' והדקאמר מתים יורשי' אתה חיים לאו כדי ירושה חיים אלא בעין ירושה וא"ת מאי נפקא מינה בין למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ בין למ"ד לבאי הארץ נתחלקה דהשתא כשמחזירין כל באי הארץ לאבותיהן כל מה שנטלו האבות יחלקו בשוה הרי הוא כאלו ליוצאי מצרים נתחלקה וי"ל דדוקא כשהן אחין חוזרין וחולקין בשוה אבל אם אינן אחים לא ואם לזה ב"ע בנים ולזה אחד זה נוטל ט' לחכים וזה נוטל לתך אחד אבל למ"ד ליוצאי מצרי' כולן נוטלי' בשוה והא דפ"ה דראובן ושמעון שיצאו ממצרים והולדו בנים במדבר זה עשרה וזה אחד אי אזלינן בתר יוצאי מצרים היה נוטל האחד כנגד כולן אבל עכשיו נוטלים עשר' והאחד נוטל חלק אחד לא איירי בראובן ושמעון אחים דא"כ גם למ"ד לבאי הארץ היו חולקין בשוה אלא נכריים הם ור"ת מפרש דכשהבנים מחזירים לאבותיהן כל אבות ישראל חולקין בשוה ונפקא מינה בין למ"ד לבאי הארץ לענין טפלים שאם היו אבות בני עשרים מיוצאי מצרים ומתו במדבר ובניהן כשנכנסו לארץ כולם טפלים או נשים כבנות צלפחד למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה היו נוטלין ולמ"ד לבאי הארץ לא היו נוטלים כלום או איפכא אם יצאו ממצרים טפלים ולא אבות וכשבאו לארץ היה בני כ' או הם או בניה' למ"ד לבאי הארץ נוטלין ולמ"ד למנאי מצרים אין נוטלין וקשיא לפירושו דמאי נקט בתוספתא שני אחים ועוד קשיא לר"ת דלשמות מטות אבותם משמע דאין דווקא דבכל מקום קוראין לאחין אבות כגון לא יומתו אבות על בנים ומפקינן דבן אחין פסול לעדות וגם מבנים לא יומתו על אבות נפקא לן, אחי האב פסול וגם משם יש להוכיח שיש להחזיר אבל האבו' ולא אבל אבי אביהן ועוד הקשה דמאי פריך לקמן אלא למ"ד לבאי הארץ אמאי נוטלי' בני יוסף לפר"ת כך שפיר נוטלו למ"ד לבאי הארץ כמו למ"ד יוצאי מצרים דמ"מ לא נוטלו אלא כפי מה שהיו האבות שיצאו ממצרים כיון שכל אבו' ישראל חולקין בשוה אבל אם אין חולקין בשוה שלא אחין אתי שפיר ואע"פ שהיו אבות בני יוסף מועטין הרי החזרו להן בניהן לפי מה שנתרבו וצריך לומ' לפר"ת שאין מחזירי' שלא לאותן אבו' שבאותו שבט ולא לכל ישרא' הכי משמ' לשמות מטו' אבות תנחלו דוקא לאבות שבאותו מטה ור"ת דחק לתרץ בע"א ודוחק: מכאן ומכאן נטל חלקו מכאן ומכאן כאלו א' איירי שנטל ב' חלקים בשביל עצמו שהיה מיוצאי מצרים ומבאי הארץ כדמוכח בתוספתא שהביא בקונטרים עצמו דקתני ר"ש אומר אף כשנתחלקה ליוצאי מצרים כיצד היה מיוצאי מצרים ולא מערבות מואב מבאי הארץ ולא מיוצאי מצרים נוטל חלק מכאן ומכאן וכו' וכן היה ר"ש אומר יהושע וכלב נטלו ג' חלקים הארץ שהיו מיוצאי מצרים ומן העומדים בערבות מואב ונטלו חלקם של מרגלים וקימ' דא"כ יהושע וכלב מחמת כ"א הארץ כמנו בערבות מואב דהא כתיב לאלה תחלק הארץ וא"כ בערבות נמנו יתורי' מבנים' דהא יהושע היה בן מאה ועשר ולא פרכם את ישראל אלא עשרים ושמנה שנה וכן כלב היה כמי בן שמנים כדכתיב בן ארבעים שנה כשלחני עבד ונו' ולא גמרינן מערכין: כ בדגמרינן לקמן דלא כגזרה על בן ס' מערכין אע"ג דכתיב במנין של ישראל מבן עשרים שנה ומעלה לא גמרי' מעלה מערכין ומדכמנו בערבות מואב יתרי' מבני ס' כמנו כמו כן במדבר סיני וא"כ היכי כתיב במני' של ערבות מוא' ובאלה לא היה איש מפקודי משה ונו' ולא נות' מהם איש כי אם כלב בן יפונ' ויהושע בן נון וכיון דכמנו יתרי' מבני ס' הלא כמו יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה שכולדו בימי יעקב ולא מתו עד שנכנסו לארץ כדאמרי' לקמן דלא כנזר גזר' של פחות מבן עשרים ויתרים משסים וכ' לרמ"כא דהכא קאמר קרא ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן שהיו ראויין שתגזו' עלים גזירה כי אם כלב בן יפונ' ויהושע בן נון דלא היו בני ס' במנין דאשון : בשלמא

מכאן ומכאן מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם מתלוננין ועדת קרח לא היה להן חלק בארץ הבנים נטלו בזכות אבי אביהן ובזכות אבי אמותהן מאי משמע דהאי לשמות מטות אבותם ביוצאי מצרים כתיב דילמא לשבטים קאמר לא דכתיב ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' ירושה היא לכם מאבותיכם וליוצאי מצרים קאמר להו: סימן לרב צלפחד ויוסף איכפל מנשה יחש': א"ל רב פפא לאביי בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים נתחלק הארץ היינו דכתיב לרב הרבו נחלתו ולמעט תמעט נחלתו אלא

היה מכאן ומכאן כגון ראובן שהיה בן כ' כשיצא ממצרים והוליד בנים במדבר ומת והבנים היו בני חמשי' בכניסתן לארץ נוטלין חלקן בשביל עצמן שהן באי הארץ ונוטלים במיחלק אחד בשביל אביהן שהיה מיוצאי ממצרים ויש מפרשים היה מכאן ומכאן מיוצאי מצרי' ומבאי הארץ כגון שיצא ממצרים יתר מבן ששי' ונכנס לארץ דאמרינן לקמן לא נגזרה גזירה בית מבן ששים דהוה ליה האי גברא עצמו מיוצאי מצרים ומבאי הארץ הילכך יטול שני חלקי' ולאו מילתא היא דמשום באי הארץ לא יטול דהא כת' לאלה תחלק הארץ אבני יוצאי מ[צרים] עברית הוא דכתב שלא היה בהן איש מפקודי משה ואהרן הכהן ולא איוצאי ממצרים עצמו קאי ומיהו יש ללמוד דנוטל שני חלקים מדתני' בתוספתא וכן היה ר"ש אומר יהושע וכלב נטלו ג' חלקים בנחלה שהיו מיוצאי מצרים ומן העומדים בערבות מואב ושנטלו חלקם של מרגלי': מרגלים אע"פ שהיה לבניהן שבאו לארץ ליטול חלק אביהן שהיו מיוצאי מצרי' אפילו הכי לא נטלו אלא יהושע וכלב שנטלו חלקם כדכתב חיו מן האנשים ההם לקמן במשמעתין שהיו בחלקם שאמר תור' בתחיי' רשע יבא צדי' ויזכה בחלקו דמקרא שמעי' שלא היה למרגלי' ומתלוננים ועד' קרח חל' בארץ מדקאמ' ובנו' צלפח' אבינו מת במדב' והוא לא היה בתוך העדה אילו מרגלים הנועדים על יי' אילו מתלוננים עדת קרח כמשמעו למה יגרע שם אבינו מאחר דלא היה לא ממרגלים ולא ממתלוננים ועד' קרח מכלל דכל הנך לא נטלו בניהן חלק בארץ בזכו' אבותיהן: מתלוננים ועדת קרח לקמן מפרש מתלוננים שבעדת קרח דהיינו חמשים ומאתי' איש ולא היה להם חלק בא"ר שלא נוטלו בניהן את חלקם אף על פי שהיו מתלוננים מיוצאים מצרים אלא כמאן דליתנהו דמו וזכו כל שבטים בחלקם כאילו נתחלקה ליוצאי מצרים בלא מתלוננים ונתרבה חלק כל אחד ואחד פורתא והאי תנא סביר' ליה ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ואיכא למימר דמסקנא דמילתא דרבי שמעון בן אלעזר היא דאמר לאילו ואילו נתחלקה הארץ: והבנים של מרגלים ומתלוננים שבאו לארץ ולא היו יכולין ליטול בשביל אביהן יטלו בזכו' אבי אביהן אם היו מיוצאי מצרים אבל חלק אביהם שהיה ראוי להם ליטול בשביל אביהם עצמו שהיו מיוצאי מצרים אותו חלק ניתן ליהושע וכלב מן המרגלים ושל מתלוננ' ניתן לכל השבטים: ובזכות אבי אמותיהן אם לא היה לאמותיהן אחין ולקמן מוקי להך סיפא אפי' למ"ד לבאי הארץ נתחלקה וכגון דלא היו בני עשרים כשנכנסו לארץ דלא נטלו בשביל עצמן אלא נטלו ע"י חזרה שהחזירו בני אבי אביה' ובני אבי אמותיהן נחלה שלקחו בניהן לזקיניהן קרויים כמו אבותם וחזרו והורישו לבניהן ולבני המתלוננ' עמהן דבני בנים הרי הן כבנים: ממאי דהאי אבותם על יוצאי מצרים קאמר דילפי' מיניה ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ דילמא לשבטי' קאמר שני עשר בני יעקב להם נתחלקה הארץ ולא ליוצאי ממצרי' קאמר: וליוצא' מצרים קאמר להו דודאי להם נאמר פסוק זה:

בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים היינו דכתיב לרב תרבה נחלתו לרב ביציאת מצרי' תרבה אע"פ שהוא מועט בכניסתו לארץ ולמעט ביציאת מצרי' תמעיט אע"פ שהוא עתה רב בכניסת הארץ דהכי דריש בסיפרי כמו שהביא בקונטרס דתניא בהדיא לרב תרבה הרי שיצא עמו י' בנים ממצרי' ובכניסתן לא נמצאו אלא חמשה קורא אני עליהן לרב תרבה פירוש שנוטלין חמשה שנשארו עשר חלקים הרי נתרבה נחלתן ומיהו סיפא לא דמיא להא דקתני שיצאו עמהם חמשה בנים ממצרים ובכניסתן נמצאו עשרה קורא אני עלין למעט תמעיט דהשתא נחלת אותן חמש לא נתמעט' במה שנמצאו עשרה דמ"מ נוטלין חמשה חלקים וחמשה שנולדו חולקים בחלק אביהן עם החמישה הראשונים ונראה לר"ת דרישא וסיפ' מיירי כגון שמתו אותן שיצאו ממצרי' בלא זרע ולא נכנסו לארץ דודאי מתו במדבר כל אותן שהיו בני עשרים כשיצאו ממצרי' ומיירי רישא שמתו העשר' שיצאו עמו וחמש' בני' נולדו במדבר וכשיפו מתו חמש' שיצאו עמו ונולדו במדבר י' והשתא הוי סיפ' דומיא דרישא ואתי כמי שפי' דנקט שיצאו עמו דמה לך ליציא' הא לא משום דבעי למימר שאותן מתו ונולדו במדב' ולר"י קשה על פירוש הקונטרס דהא מלרב תרבה משמע שפיר שפי למי שהוא רב עתה תרבה ואי משום דהא בכר כתיב לאלה תחלק הארץ א"כ למי שהיה רב ביציאת מצרים מלשמות מטות אבותם נפקא ונראה לו דגר' היינו דכתי' בין רב למעט כמו שכתב בספרים וה"פ בשלמא למ"ד ליוצאי מצרי' דאם הוו ב' אחין מיוצאי מצרי' והוי להו עשר' בנים מבאי הארץ ושני אחין אין להן כי אם שני בנים מבאי הארץ הרי אותן עשרה לא נטלו אע"פ שהן מרובין כי אם כמו שני בנים שהן מועטין היינו בין רב למעט אע"ג דלקמן דריש מהאי קרא דלשבטי' איתפלג השתא לא מסי' אדעתי' ההיא דרש' תדע דהא פריך בסמוך למ"ד לבאי הארץ אמאי קא נווחו בני יוסף ואי לשבטים איתפלג שפיר נווחו לכולי עלמא אלא ודאי לא אסיק אדעתא ההיא דרשה וההיא דרשא דספרי הויא לפי ש המסקנא: ולמאן

נראה בעיני דה"ג בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלק הארץ היינו דכתב לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו: אלא

ולמאן דאמר לבאי הארץ תרי אחי דאבא הוו להו משמע כולה סוגיא דלמ"ד לבאי הארץ שלא נטלו כלום מחמת צלפחד עצמו אלא מחמת חפר אבי אביהן ותימא א"כ מאי קאמר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים וגומר מאי נפקא מיניה שלא היה בעדתם אפי' היה נוטלין על ידי חזרה דהא אמרינן לעיל בני מרגלים ובני מתלוננים נטלו בזכות אבי אביהן ובזכות אבי אמותיהן ואין לפרש דלענין בכורה דהא כי היכי דשקלי חלק פשיטות אע"ג דכ"א להן מכח אביהן ה"נ יטלו חלק בכורה ועוד ק' לרשב"א למ"ד לבאי הארץ היכי קאמר לעיל מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם והלא לא היה להם חלק בארץ כלל לכל אותן שלא באו בארץ וכי תימ' נטלו חלק שהגיע להן על ידי חזרה מאביהם שבאו לארץ הא ליתא דאמרי' לקמן דבניהן שהיו בני עשרים נטלו בזכות עצמן ור"ש פירש דלמ"ד דלבאי הארץ לא נטלו מידייהו וכלב חלק מרגלי' ומפרש היו מן הא נשים ממש היו בפשטיה : ולמאן

אלא למ"ד לבאי הארץ נתחלקה מאי וגוז' קשי' ולא גרסי' מאי בין רב למי לאקשויי מידי דהא איצטריך למדרש איתפלג שלקחו כל השבטים זה כזה השומע על פיה כין שהו אותו ה יקח לך מיניה ז אכל מ מקשה רב כיני בתריה יכחלו א בכניסת ולאותו ביניאת עתה כי שנתרבי בסיפרי נחלתו בנים ממצרים ובכניסתן לא כמנאן לרב תרבה נחלתו הרי שיוצאו עמו ובכניסתן כמנאן עשר קורא אני עלי נחלתו דס"ד אמינא ניזיל בתר הפתח קמ"ל :

אלא למ"ד לבאי הארץ מאי לרב תרבה נחלתו קשיא ואמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים היינו דקא צווחן בנות צלפחד אלא למ"ד לבאי הארץ אמאי צווחן הא ליתיה דלשקול א"ל לחזור וליטול בנכסי חפר א"ל רב פפא לאביי בשלמא למ"ד ליוצאי מצרי' היינו דקא צווחן בני יוסף דכתיב וידברו בני יוסף אל יהושע אלא למ"ד לבאי הארץ מאי קא צווחי כולהו שקולי משום טפלי דהוו נפישי להו אמר אביי ש"מ לא הוה הר דלא שקי' דאי ס"ד הוה חר דלא שקל איבעי'

קשיא לדידן קשי' דלא ידעי' לתרוצי קרא איכא דהוה תנא דהא ליכ' למימר לרב תרב' אותו שהוא רב עכשיו תרבה נחלתו ולמעט שהוא מועט עכשיו תמעיט נחלתו דסברא הוא כדכתב לעיל לאלה תחלק הארץ ולא צריך קרא וגם אין לשון תרבה ותמעיט משמע אלא כשזה נוטל הרבה וזה מעט שחלק איש זה מרובה וחלק חבירו מועט אבל בשביל החלקים שוין אין זה תרבה ותמעיט אלא הכי הוה למימר חלק כחלק ינחלו ובחזרה נמי ליכא לאוקומיה דמלשמות מטות אבותם שמעינן לה שפיר אליביה דהאי תנא ועוד תרבה ותמעיט משמע במילה ראשונה שנוטל כל אחד חלקו קודם שיחזירו לאבותיהם דכתב בסיפיה דקרא איש לפי פקודיו יותן נחלתו : היינו דקא צווחן בנות צלפחד למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו שזכה בארץ ישראל כי אין לו בן שאילו היה לו בן היה נוטל הבן חלקו של אבינו שהיה מיוצאי מצרים : ועתה בשביל שאין לו בן למה לא נירש את חלקו : לא הוה לצלפחד נחלה בארץ ישראל דלישקול לא הוא ולא יוצאי יריכו בזכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפי' אם היה לו בן לא היה נוטל כלום בשביל אביו ואפילו בשביל עצמו אם הוא פחו' מב' ומאי האי דקא צווחן בשביל שאין לו בן : א"ל לחזרה ליטול בנכסי חפר דמאן דאית ליה לבאי הארץ אית ליה חזרה שמחזירין לאבותיהן כל מה שנטלו וחוזרין ויורשין מאבותיהן כמשפט והכי קאמרי למה יגרע שם אבינו צלפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכו' עם אחיו בנכסי חפר זקנינו אילו היה לו בן כשנטלו בני חפר שהם את אבינו נחלה בארץ ישראל יחזירו אותה לחפר אביהן ויירש אותה לכל בניו ויטול אבינו שהוא בכור שני חלקים או הוא או בנו שקם תחתיו בדכתב ואם אין לו עיין עליו והשתא שאין בן למה לא נקום תחת אבינו לירש נחלתו הבאה לו מחפר אביו על ידי חזרה שהחזירוה בניו או בני בניו שהיו מבאי הארץ שהרי בת הבן יורשת עם האחין ולקמן נמי אמרי דרשניות היו והיו יודע' שבת הבן תירש עם האחין שלמדו מפרשת יבמין כדלקמן : היינו דקא צווחי בני יוסף שהיו עכשיו מרובין ונכרו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יוצאי מצרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל : כלהו שקול בשוה ומיהו לקמן אמרינן דארץ ישראל לשבטים איתפליג ובדין צווחו בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מן השבטים אע"פ שאין גדול בכל השבטים כשבט שלהן אלא משום דמבעיא לן לקמן לא בעי לתרוצי הכי : משום טפלים יתומין שלא היו עשרים בכניסתן לארץ וגם לא היה להם אב הנכנס לארץ שינחלם חלקו בשימות וגם לא היה להם שום מוריש שיצא ממצרים שירשו ממנו על ידי חזרה : ש"מ מצווחת בני יוסף ובנות צלפחד דלא שום אחד ב בכל השבטים דלא שקל או הוא או אביו ואע"ג דהוה מני מתרמי דאליבא דמ"ד ליוצאי מצרי' כל אותו שיצאו פחות מבן עשרים כלא אב לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אביהן היו מיוצאי מצרים דטפלין שיצאו לא נתחלקה להם ואפי' הכי לא איתרמי שלא יצא יתום ממצרים פחות מבן עשרים ואם יצא א"כ מת אחד מקרוביו במדבר שהיה מיוצאי מצרים להורישו חלקו דומיא דבנות צלפחד שלא היו ראויין ליטול חלק בארץ כדתניא בסיפרי איש לפי פקודיו ל להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפי' הכי ירשו חלק אביהן

הארץ כמי כל הנכנסין לארץ פחות מבן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה וכגון
ס ואם לאו לא יטול ואפילו הכי לא הוה חד דלא שקיל דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנכנסו
זס והטפלים יתומין הפחותין מבן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כנות צלפחד ואותן שהיה
ן ליטול בחזרה לא מאבי אביהן ולא מאבי אמותיהן שהרי אביו ואמו קודמין הרי אביהן נוטל

איבעי ליה למצווח ובי תימא דצווח ואהני כתביה קראי דצווח ולא אהני לא כתביה קראי הא בני יוסף דצווח ולא אהני וכתבינהו קראי התם עצה טובה קא משמע לן דאיבעי ליה לאיני׳ לאידהורי בעינה בישא והיינו דקאמר להו יהושע דכתב ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע אמרו ליה אנן מזרעא דיוסף דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר ר׳ אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים הים מכסים עליהם ואין העין שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהם מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם מנהני מילי אמר עולא דאמר קר׳ ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם מאי חיו אילימא חיו ממש והא כתב קרא אחרינא ולא נותר בהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון אלא מאי חיו שחיו בחלקם מתלוננין ועדת קרח לא היה להן חלק בארץ והתניא מרגלים מתלוננין ועדת קרח יהושע וכלב נטלו חלקם לא קשיא מר מקיש מתלוננין למרגלים ומר לא מקיש מתלוננים למרגלים דתניא אבינו מת במדבר זה צלפחד והוא לא היה בתוך העדה זה עדת מרגלים הנועדים על ה׳ אלו מתלוננין עדת קרח כמשמעו מר מקיש מתלוננין למרגלים ומר לא מקיש מתלוננין למרגלים ואמר ליה רב פפא לאביי ולמאן דמקי׳ מתלוננין למרגלים איכפלו יהושע וכלב וירתו לכולה ארץ ישראל אמ׳ ליה מתלוננים שבעדת קרח קאמרינן ואמ׳ ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ היינו

יהושע דאיבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאזדהורי מעינא בישא להכי כתביה קרא לגנותא בני יוסף : ויאמר להם יהושע להוסיף בחלק אי אפשר אך עינא טוב׳ אני נותן לכם שאם עם רב אתה עלה לך היער ונומר בכראתם בנו׳ היער ותכסה לך שם בית מוש׳ כדכת׳ וכר׳ אותה בחרבותם : אמרו לו מזרעא דיוסף כו׳ והיינו דכתב ואמרו בני יוסף לא ימצא לנו ההר כלומר אין אנו חוששין לאותו הר היינו יער כדכתב התם הר יהיה לך כי יער הוא : עולי עין הן עולין על העין ושולטין עליו ואין העין עולה עליה : והכתב קרא אחרינא ותרי קראי למה לי : נראה בעיני דהכי גרסינן לא קשיא מר מקיש מתלוננים למרגלים ומר לא מקיש מתלוננים למרגלים דתניא כו׳ ולקמן מפרש לה : זה צלפחד מילתא דפשיטא היא דהא כתב לעיל בנות צלפחד אלא אגב גררא דהנך קאמר ליה ונראה בעיני שחסר מן הספרים דהכי קתני רישא דהך ברייתא בסיפרי אבינו מת במדבר רבי עקיבא אומר נאמ׳ כאן במדבר ונאמר להלן מדבר מה מדבר האומר כאן צלפחד אף מדבר האומר להלן צלפחד דמנה שמעינן דהיינו מקושש : והו לא היה בתוך העדה כו׳ כי הכא : זו עדת מרגלים דכתיב בהו עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים את הספר : אילו מתלוננים כדמפרש מתלוננים שבעדת קרח דכתב בהו לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה׳ והאי דקאמר עדת קרח כמשמעו מסקנא דמילתיה הוא : מר מקיש הואיל וכתבו בפסוק אחר וכי היכי דירשו המרגלים יירשו נמי המתלוננים : ומר לא מקיש לא חשיב ליה היקיש כיון דלא כתיב ביה ו״ו בתוך העדה והנועדים לכולה ארעה דישראל לאו דווקא כולה אלא רובה כדכתב וילנו העם על משה דבשלמא למאן דאמר דלא מקי׳ הרי כל שבט ושבט נחלו חלק קרוביהם מתלוננים שבשבטם אלא למאן דמקיש נגרעה כל נחלת שבט ושבט טובה ואנו קיימא לן ומקראי איכא למילף דאפילו חלק אחד מאלף לא נטלו : היינו

היינו דכתב ביהושע אחר שנטלו בנות צלפחד ויפלו חבלי מנשה עשרה דהיינו שיתא דשיתא בתי אבות הכתובי' למעלה ודו' דידהו הרי עשרה דכתב לעיל ויהי לבני מנשה הנותרים למשפחות לבני אבי עזר ולבני חלק ולבני אשריאל ולבני שכם ולבני חפר ולבני שמידע אלה בני מנשה בן יוסף הזכרי' למשפחותיהם ולצלפחד בן חפר וגו' ויתן להן יהושע נחלה על פי ה' בתוך אחי אביהן ויפלו חבלי מנשה עשרה בין בנות שש בתי אבות וארבעה דבנות צלפחד חלק צלפחד שהיה מיוצאי מצרים ושני חלקים מנכסי חפר וחד אחא דאבא שהיה מיוצאי מצרים ונטלו חלק הראוי לצלפחד בנחלת אחיו כדלקמן ולקמן פריך קרא מאי קחשיב כו': ותרי דידהו שני חלקים בנכסי חפר. בתורת חזר' שנטלו בני חפר אים אים חלקו בארץ אותה שהיו באי הארץ או הם או בני הפר כדכתב לאלה תחלק הארץ ונומר והחזירו נחלתן למורים אלהן דהיינו חפר שהיה מיוצאי מצרים דאיכן אלא שלוחיו כדכתב לשמות מטות אבותם ינחלו ונמצא כאלו זכה והוחזק חפר בכל חלקים הללו וכשמת חפר ירשו ממנו כל בניו צלפחד ירשו שני חלקים לפי שהוא בכור וכל אחיו איש איש חלק אחד הרי לבנות צלפחד שני חלקים של אביו בנכסי חפר וגם כשמתו שני אחי צלפחד כדלקמן ירשו אחי צלפחד אותן שבחיים וגם בנו' צלפחד במקום אביהן ירשו אותן.

ולמאן דאמר תרי אחי דאבא הוו להו ההוא מאחוזת נחלה נפקא קשיא לר"ש אפילו למאן דאמר חד אח דאבא הוו להו מאחוזת נחלה נפקא להו לרבנן דלא דרשי נתון תתן ולרבי אליעזר דדריש נתון תתן לא צריך לאחוזת נחלה אפילו למאן דאמר תרי אחי דאבא הוו דהא למאן דאמר לבאי הארץ הוא דאית ליה דתרי אחי דאבא הוו והשתא לא דריש נתון תתן להם נחלה לחלק אביהם דלדידי' לא הוה שום חלק ולידרוש מיניה חד אחא ואידך מנתון תתן כדדריש ר"א: ובזכות

היינו דכתיב ויפלו חבלי מנשה עשרה שיתא דשיתא בתי אבות וארבעה דידהו הא עשרה אלא למאן דאמר לבאי הארץ תמני הוא דהוו שיתא דשיתא בתי אבות ותרי דידהו הא תמניא וליטעמיך ולמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ט' הוו אלא מאי אית לך למימר חד אחא דאבא הוה להן הכא נמי תרי אחי דאבא הוו להו דתניא נתן תתן להם זו נחלת אביהם בתוך אחי אביהם זו נחלת אבי אביהם והעברת את נחלת אביהם להן זו חלק בכורה רבי אליעזר בן יעקב אומר אף חלק אחי אביהם נטלו שנאמר נתן תתן ולמאן דאמר תרי אחי דאבא הוו להו ההוא מאחוזת נחלה נפקא ואמר ליה רב פפא לאביי קרא ומאי קא חשיב אי בתי אבות קא חשיב שיתא הוו אי טפלים קא חשיב טובא הוו לעולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא ארץ ישראל מוחזקת הוא אמר מר והבנים נטלו בזכות

האחין המתים וזכו בחלק שהיה להם ליטול בנכסי חפר כשהחזירו לו בניו שבאו לארץ והוא חזר והורים להם כדפרישית אבל חלק צלפחד עצמו לא נטלו שהרי לא ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ וחזרה לא שייך ביה שהרי לא היו לו בני הנכנסין לארץ שיחזירו לו נחלה: תשעה הוו שית דשיתא בתי אבות ותלתא דידהו השנויין במשנתינו: הכא נמי תרי אחי דאבא כו' והכהו תרי אחי מתו אחרי מות חפר אביהן וזכו קודם מיתתן בנכסי חפר שהחזירו לו בניו שבאו לארץ כדפרישית לעיל כגון שהיו לחפר שמנה בנים השנים מתו במדבר וגם צלפחד עמהם והחמשה באו לארץ ונטלו חמשה חלקים החזירום לחפר אביהם מת חפר יר שוהו שמונה בניו צלפחד נטל שני חלקים כי הוא הבכור ושבעה אחים נטלו ז' חלקים מת צלפחד נטלו בנותיו שני חלקים שלו שירש מנכסי חפר מתו שני אחיו בלא בנים באו חמשה האחים ובנות צלפחד במקום צלפחד אביהם וירשום במנאו בנות צלפחד נוטלות ארבעה חלקים שני חלקים גדולים בנכסי חפר ושני חלקים קטנים בנכסי שני אחי אביהן ומיהו המקשה לא הוה סבירא ליה תרי אחי אלא חד אחיו דאבא כדאשכחן בברייתא: נתן תתן קראי יתירי דרים דמצי למיכתב ינחלו בנות צלפחד ותו לא: זה נחלת אבי אביהן שהיה מיוצאי מצרי' וקסבר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ: בתוך אחי אביהן זו נחלת חפר אביהן שנטל בה צלפחד חלק כאחד מאחיו: והעברת זו חולק בכורה כדכתב ועברת כל פטר רחם שנטל צלפחד בנכסי חפר חלק אחד יותר על אחיו בשביל שהיה בכור ומיהו סבירא ליה כמי להאי תנא כרבי אליעזר דחד אחא דאבא הוה להו ונפקא ליה מייתור דאחוזת נחלה כדאמרינן לקמן דאי לית ליה לא משכחת לה חבלי מנשה עשרה אבל מנתן תתן איכו רוצה לדרוש מכפל המקרא כרבי אליעזר דסביר ליה דבר תורה כלשון בני אדם וכי האי גוונא הוייא פלוגתא דתנאי בקודושין גבי הענק תעניק לו ובכמה מקומות בתלמוד: מאחוזת נחלה דמצי למיכתב נתן תתן להם נחלה בתוך אחי אבי אביהן: קרא דכתי' חבלי מנשה עשרה מאי קא חשיב: שיתא הוו דהא בנות צלפחד על שם משפחת החפרי נקראין בכלל בני חפר וכיון דקא חשיב בית אב של חפר למה לי למימני חלקי בנות צלפחד: טובא הוו כל אחין שבמטה מנשה שנטלו חלק אביהן היה לנו לחשוב בדקא חשיב חלקי בנות צלפחד: לעולם בתי אבות קא חשיב ולא טפלים חוץ מבנות צלפחד דקא חשיב ארבע חלקים שלהן ואשמועינן דדרשינן האי קרא דכתן תתן דמניה נפקא לן ארבע חלקים על ידי שאנו דורשין והעברת זו חלק בכורה: אלמא אשמעינן דא"י מוחזקת היא לכן מיציאת מצרים ואע"פ שעדיין לא נכנסו בה: הא דקתני

והתניא בזכות עצמן לא קשיא הא כמאן דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמ' לבאי הארץ ואיבעית אימ' הא והא לבאי הארץ ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא הוה בן עשרים: ושהיה בכור נוטל שני חלקין: ואמאי ראוי הוא ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב יהודה אמר שמואל ביתדות אוהלין מתיב רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד ארבע חלקין נטלו שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה אלא אמר רבה א' מוחזקת

הא דקתני בזכות אבי אביהן אבל לא בזכות עצמן כמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ולא לבאי הארץ: הא דקתני בזכות עצמן כמאן דאמר לבאי הארץ וכגון דהוו בני כ' כשנכנסו לארץ: הא והא לבאי הארץ דאף על גב דרשא דהאי ברייתא לעיל ליכא לאוקמה אלא למאן דאמר ליוצאי מצרים דקתני מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם איכא למימר ה מסקנא דרבי שמעון בן אלעזר היא דאית ליה ליוצאי מצרים ולבאי הארץ: הא דקתני בזכות עצמן דהוו בני עשרי' כשבאו לארץ הא דקתני בזכות אבי אביהן דלא הוו בני עשרים כשבאו לארץ ו ובבני בני המתלוננים קא מיירי שמתו להן אביהן שהיו בני המתלוננים ממש במדבר והם נאחרו עמהם ולא נטלו ועצמן עדיין לא הגיעו לכך ובזכות אביהן ממש בני המתלוננים אין להם ליטול שהן ממצרים לא יצאו ולארץ לא באו אלא בזכות אבי אבי אביהן דהיינו אבות המרגלים שיצאו ממצרים וכיון דהך ברייתא כרבי שמעון בן אלעזר מוקמינא לה דאית ליה הרי נמצאו אילו בני בניהן יורשין אותן כבנות צלפחד שירשו בנכסי חפר זקנן ואף על גב דחשיבי כטפלי' דעלמא לענין ירושת אביהן שהיו מיוצאי מצרים לא בעינן בני כ' בכניסתן לארץ וחזרה ליכא למימר דהא רבי שמעון בן בן אלעזר לית ליה חזרה דמהיכא תיתי הא משמע ליה קראי קרוייהו לגופייהו ואפילו אם תמצי לומר דהא סיפא לאו רבי שמעון היא איכא לאוקומה דנטלו בזכות אבי אבי אביהן על ידי חזרה כגון שהיו להם למתלוננים אחי' שלא היו בני כ' בשעת הגזירה ולא מתו במדבר דהא לא כ נגזרה גזירה על פחות מבן עשרים וכשנטלו חלקי' בארץ החזירו אבל אבי אביהן מה עשו האבות חזרו והורישו לבניהם לכל יוצאי יריכו בין לאחי המתלוננים בין לבני בני המתלוננים דכולן יוצאי חלציהן היו וחולקי' אחי המתלוננים עם בני בניהן בשוה דאף על גב דטפלים לא שקלי באנפי נפשייהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדאמר בבנות צלפחד דהא להו כטפלים שאין להן חלק לעצמן וחלקו עם אחי אביהן בנכסי חפר והבנים דקתני היינו בני הבנים דבן בנו של אדם קרוי בנו כדאמרינן לקמן במי שמת ואבי אבי אביהן קרי ליה אבי אביהן דבבני המתלוננים עצמן ליכא למימר דלא הוי בני עשרים דקיימא לן בשנה שנייה שלא מעשה מרגלים ותניא בסדר עולם אחר ביאת מרגלים הייתה בליעתו של קרח וכו ביום כשרפו המתלוננים כשבאו שבניהן כשבאו לארץ הוו בני שמנה ושלשים שנה שכן עמדו ישראל במדבר אקריכן ולפי האי ליסנא בתרא לית להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו בכל חלק בשביל מרגלים והאי קרא דאין מן האלמים לא דריש ליה אלא כפשטיה ת': ראויה היא לחפר ולכלב חד שמתו במדבר אבל לא הוחזקו בה מעולם שהרי לא באו לארץ ואין הבכור נוטל בראוי לקמן בפירקין: ביתדות אהלים כלומר במטלטלין שהיה להם במדבר כגון יתידות שתוקעין בהן האליהם ושאר מטלטלין שאין מוחזקין בהן ולהכי נקט יתידות אהלים דודאי לכולן היו אהלי' דאין אדם במדב' בלא אהל אבל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק בכורה וכל שלשה חלקים דמתני' בין במקרקעי בין במטלטלי מיירי לבד מחלק בכורה דמיירי במטלטלי: חבלי מנשה היינו קרקע שחולקין בחבל ונטלה בכורה מאילו ארבע חבלים היא: מוחזקת

ובזכות אבי אמותיהן וכגון של אבי אמותיהן לא היו בנים כי אם בנות דאם לא כן היו בנים יורשים ואם תאמר ומי המחזיר להן ויש לומר כגון שהיו אחין לאבי אמותיהן שהיו להם בני' והחזירו בני' לאבותיהם וחלקו בשוה: הא דהוו בני עשרים כו' בכניסתם אי אתה מוצא שלא היו בני עשרים כמו שפירש בקונטרס דבליעת קרח כמו היתה מיד אחר המרגלים כמו שהביא מסדר העולם דקתני אחר ביאת מרגלים היתה בליעת קרח ואם לא שמעו היה מאי קא משמע לן וכן משמע כמו מדאמרי למשה הן גוענו ה אבדנו כולנו אבדנו ומתרג' הא מיכלא קטילת חרבא הא מנכא בליעת ארעא הא ה מיכלא מתו במותנא שלשה מעשים הללו היו רצופין ה הדמדכרי הדדי וקטל' חרבא היינו מעשה מרגלים כדכתיב ויכום ויכתום וגומר ואין להקשות אמאי הוצרך לומר בזכות אבי אביהן ליתני בזכות אביהן ממש דהיינו בני מרגלים ובני המתלוננים עצמן דהאי תנא אתא לאשמועינן דאפי' אותן שלא נטלו מחמת עצמן שלא היו בני כ' כשבאו לארץ ולא נטלו נמי בזכות אבותיה' ממש כגון שמתו במדב' ולא נטלו נמי ע"י חזר' שלא נולדו להן שום בן שהיה בן עשרי' אפילו הכי נטלו בזכות אבי אביהן אף על פי שבא להן מחמת מרגלים ומתלוננים ואם תאמר אמאי לא קאמר הא והא ליוצאי מצרים והא כשהיו אביהן ממש בני מרגלים ומתלוננים בני עשרים ה כשיצאו ממצרים היינו מחמת עצמן שלא בא להן מכח ה מרגלים ומתלוננים והא דקאמר בזכות אבי אביהן שלא היו אבותיהן בני עשרים ביציאת מצרים ובשלמא אי הוה אמרינן דבניהם ממש של מרגלים ושל מתלוננים עצמן ה מיירי הכא שבאו לארץ הוה אתי שפיר דלא הא"ל הא והא ליוצאי מצרים דהא הוו בני עשרי' כשיצאו דא"כ איך באו לארץ דבני כ' כולן מתו במדב' וי"ל דהשת' נמי דאיירי בבני בניהם לא מצי לשנויי הכא דמשמע כמו דבאי הארץ נטלו בזכו' עצמן ולא שאבותיהן נחלו והורישו להן: מותיב

מותיב . רבה רבי [..]דא אומר בנות צלפחד נטלו ארבע חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה וקרא על כרחך לא איירי בירושת אהלים אלא בחלוקה וליכא למימר דילמא תלתא אחי דאבא הוו להו

מוחזקת היא ליוצאי מצרים כדכתיב ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני נתתיה לכם ירושה : יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן כמובן שהרי דינין שליוו במרה כדאמרינן בסנהדרין דכתב שם שם לו חק ומשפט

דהן לא הוו בהו שום קירוש דבכורה לא הוה ליה לקרא לאשמועינן אלא דבתי אבות גרידא כדפריך רב פפא לעיל אי שפלים קחשיב טובא הוו : יודע היה משה שבנות צלפחד יורשות הן אף על פי שלא נאמר פרשת נחלה יודע היה משה דאמרו בנות צלפחד אם כבן אנו נירש אם כבת תתייבם אמנו : שנאמר מחלליה מות יומת אבל לא היה יודע באיזו מיתה בהרג ואם תאמר למה היה מסתפק היה לו לדונו כתב דכל מיתה האמורה בתורה סתם חנק ויש לומר דמסבר היה נראה לו שנדון בסקילה כעובד עבודה זרה דבכל דוכתא אמרינן דדומה שבת לעבודה זרה דהיינו מחלל שבת כפרהסיא לעובד עבודה זרה וצריך לומר דסבר כרבנן ולא כרבי יהודה דאמר באלו הן הנשרפין פרק סורר יעוהן באיזו מיתה הוא בהרג דלדידיה אמר התם דהוראת שעה דאם כן לא ידע משה שדינו במיתה : אלו

מוחזקת היא . מיתיבי אמר רבי הידקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי ר' עקיבא וכך היה רבי שמעון השקמוניא יודע היה משה רבינו שבנות צלפח' יורשת הן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו וראויה היתה פרש' נחלות ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן ויודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר מחלליה מות יומת אבל לא היה יודע באיזו מיתה הוא ימות וראויה היתה פרשת מקושש שתכתב על ידי משה אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך שמגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב ואי סלקא דעתך ארץ ישראל מוחזקת מאי קא מספקא ליה היא גופה קא מספק' ליה דכתיב ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' ירושה היא לכם מאבותיכם או דילמא שמורישין ואינן יורשין ופשטו ליה תרוייהו ירושה לכם מאבותיכם ומורישין ואינן יורשין והיינו דכתיב תביאמו ותטעמו בהר נחלתך תביאנו לא נאמר אלא תביאמו מלמד שמתנבאין ואינן יודעין מה מתנבאין ותעמדנה לפני משה ולפני אליעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה אפשר עמדו לפני משה ולא אמר להן דבר ועמדו

ומעשה דבנות צלפח' כערבית מוצב בסוף הארבעים שנה ועוד דאיכא למילף מפרשת יבמין שהבת כבן כדכתי' ומת אחד מהן ובן אין לו עיין עליו דהא בנות צלפחד שאמו למדו כדלקמן אם כבן אנו נירש ואם לאו תתיבם אמינו : וראויה היתה וכו' ולא תאמר אם לא דברו בנות צלפחד ולא נתקיי[..]ת היו שתי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכא כמי אוכא למימר שהרבה מצות חסרים מן התורה לפי שלא אירע המעשים : שמקושש במיתה ואף על גב דכתי' כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם בסקילה חמורה אם בחנק הקל כדפרש ואזיל : שמגלגלין זכות שהבנים והקרובים ירשו את קרוביהם על ידי זכאי בנות צלפחד : וחובה היינו סקילה שחמורה דבות הוא לאדם לידון בחנק : על ידי חייב מקושש : היא גופה קמבעיא ליה מה דפשיטא לן השתא דארץ ישראל מוחזק' הוה קמספקא ליה ואכן דפשיטא לן היינו ממאי דפשט ליה הקב"ה והעברת זה חלק בכורה : דכתב ונתתי אותה לכם מורשה והאי מורשה לשון ירושה משמע כמו למורש

קפוד מועד מופת מוצא מודד ונס לשון מוריש לאחרים מדלא כתב ירושה וקא קמיבעיא ליה האי מורשה דקאמר רחמנא פשיטא לי דמורישין ואינן יורשין הוא מדכתב מורשה ולא כתב ירושה ועוד שהרי כבר מתו כולן במדבר אלא הכי קא מבעיא ליה מי איכא למימר כמי דהכי קאמר ירושה היא לכם מאבותיכם ונוטל בה הבכור חלק בכורה דכיון דכתב לכם ירושה ירושה היא לכם כמי כעי למימר : או דילמא מורישין ואינן יורשין לחוד קאמר אבל אינה ירושה להם ולא יטול בה הבכור חלק בכורה : ופשטו ליה דתרווייהו משמע מדאמר רחמנא והעברת זה חלק בכורה שמע מינה דירושה היא לכם מאבותיכם כמי קאמר רחמנא אבל מורישין ואינן יורשין ממילא הוה ידע כדפרישית והאי דפשט ליה תרווייהו לא קאי אמורישין ואינם יורשים אלא אירושה היא לכם מאבותיכם קאי וממילא ידע דתרווייהו קאמר רחמנא דכתב מורש' ולא כתב ירושה ועוד שכבר מתו מיתי מדבר כן נראה בעיני ועיקר : כיונא כדבר אתה אומר דכי היכי דהאי מורשה אתא להתנבאות עליהן דמורישין ואינו יורשין ואף על פי שלא קטאו חטא דמרגלים ולא נגזרה גזירה כך אנו מוכיחין פסוק אחר שנתנבאו שלא יכנסו לארץ ואף על פי שעדיין לא נגזר עליהן שלא ליכנס : תביאמו לאחרים משמע : אפשר עמדו לפני משה ולא אמר לה כלום והלכו אחריכן לפני אלעזר משה לא שכחא אלעזר מבין לו ונפשר באלעזר לא אמר כלום והלכו אחרי כן לפני הנשיאים ואחר כך לפני העדה : ס"ג

ועמדו לפני הנשיאים וכל העדה אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן אמר משום רבי אליעזר בבית המדרש היו יושבים ורגלו ועמדו להן לפני כולן במאי קמיפלגי מר סבר חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב ומר סבר אין חולקין והלכתא חולקין והלכתא אין חולקין קשיא הלכתא אהלכתא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא דפליג ליה רביה יקרא הא דלא פליג ליה רביה יקרא תנא בנות צלפחד חכמות הן דרשניות הן צדקניות הן חכמות הן שלפי שעה דברו אמר רבי שמואל בר רב יצחק מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבמין שנאמר כי ישבו אחים יחדו אמרו לו אם כבן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן אם לאו תתייבם אמנו מיד ויקרב משה את משפטן לפני ה' דרשניות הן שהיו אומרות אלו היה בן לא דברנו והתניא בת אמר רבי ירמיה סמי מכאן בת אביי אמר אפילו היה בת לבן לא דברנו צדקניות הן שלא נשאו אלא להגון להן תני ר' אליעז' בן יעקב אפילו קטנה שבהן לא נשאת פחותה מארבעים שנה איני והאמר רב חסדא נשת פחותה מבת עשרים יולדת עד ששים בת עשרים יולדת עד ארבעים בת ארבעים שוב אינה יולדת אלא מתוך שצדקניות הן נעשה להן נס כיוכבד דכתיב וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי אפשר

הכי גרסינן והלכו לפני הנשיאין וכל העדה אלא סרס את המקרא כו' ולא גרסינן ולא אמרו כלום: ודרשהו כלומר דרשהו כאלו כתב למפרע ותעמדנה לפני משה ומקמי' משה עמדו לפני אלעזר ומקמי אלעזר עמדו לפני הנשיאים ומקמי הנשיאים עמדו לפני העדה והאי דלא כתב ותעמודנה לפני העדה ולפני הנשיאים ולפני אלעזר ולפני משה היינו לפי שאינו דרך להקדים בפסוק תלמיד לרב אלא ראשון ראשון חשוב: בבית המדרש היו יושבין משה ואלעזר ונשיאי העדה ועמדו לפני כולן ששאלו לכולן כיחד וחלקו כבוד לתלמידי' במקום רבותיהם: אבא חנן סבר חולקין דכל זה חשיבותו של רב הוא וניחא ליה: ר' יאשיה סב' אין חולקין הילכך מסרס המקרא: הא דפליג ליה רביה לתלמיד יקרא ודאי ניחא ליה שיחלקו לו גם אחרים כבוד ומשה רבינו הוה פליג יקרא לכל ישראל וכן זה לזה: וחכמניות כדרך ארץ שלפי שעה דברו שכשמצאו פתח לדבריה באו בעלילה ובטענה מעלייתא לבית דין כדמפרש ואזיל: בפרשת יבמין ובן אין לו עין עליו: אם כבן אנו לפטור אמינו מייבום נירש שהרי היבם קם על שם אחיו לנחלה כדדרשינן ביבמות. והבן נמי פוטר מלייבם את אמו ומלירש את אביו ופוטר הוא את אמו ויורש את אביו ואף הבת כן וסברא בעלמא הוא: אילו היה לו בן כדכתב כי אין לו בן וכבר היה ידוע שהבן יורש את אביו שהרי היו יודעות פרשת נחלות כדאמרן לעיל דלא הוה מספקא להו אלא אי נוטלת חלק בכור: הנה ואם לאו שאין הנקבות חשובות זרע תתייבם אמנו לאחד מאחי אבינו והוא ירש נחלת אבינו וכן היונה ממנו לאמנו ירש אחרין נכסי אבינו עכ' תו': אם לאו ונמצא שהיו יודעת לדרוש דהאי דכתב ובן אין לו והעברתם וגומר הא יש לו בן הוא קודם לבת ולא כדאמר רב פפא לאביי לעיל בפירקין: והתניא אילו היתה בת לאבינו לא דברנו והמקשה עצמו אינו יודע לפרשה: שאפילו בת לבן לא דברנו שהיו לדרוש שהבת איבה יורשת עם בת הבן כדאמרן לעיל: שלא נשאו אלא להגון להן כדאמרן לקמן בבנות צלפחד הותרו להנשא לכל מי שירצו כדכתב לטוב בעיניהן וגו' אלא מה אני מקים למשפחת מטה אביהן תהיינה לנשים עצה טובה השיאן הכתוב שלא ינשאו אלא להגון להן אלמא משפחת מטה אביהן הגונין היו ואשכחן שנישאו להם כדכתב ותהיינה מחלה ונועה חגלה ומלכה ותרצה לבני דודיהן לנשים ואף על גב דהותרו לטוב בעיניהן לא רצו להדבק אלא בהגונים: לא נשאת פחותה מארבעים שהיו מצפות להגון להן: שוב אינן יולדו' ואם נתעכבו עד ארבעים שנה לא היה אדם נושא אותן והן נמי לא היה להן להתעכב עד ארבעים שנה מאחר שלא ילדו עוד: ומשני מתוך שצדקניות היו בטוחות בצדקתן שיעשה להם נס כיוכבד ולכך נתעכבו עד מ' שנה בשביל להנשא להגון: כיוכבד שילדה אחר ארבעים ומיהו ניסוניה איכא למימר דהיו קודם ארבעים: איפשר

אלו היה לו בן לא דברנו פירוש הקונטרס שכבר היו יודעו' פרשת נחלות וקשה דהא אכתי לא נאמרה כדאמרינן לעיל שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן ועוד דאפילו יודעות פרשת נחלות דבן ובת יורשים היאך יודעות דבן קודם לבת הא אכתי לא נאמר וכל בת יורשת נחלה וא"כ איכא למימר כדפריך רב פפא לאביי לאכוי איכא בן ובת לא האי לירוש כו' ועוד אם היו יודעו' פרשת נחלות למה הוצרכה לדבר מפרש' יבמין ונראה לר"שבא דהוי יודעות מהתנחלתם לבניכם ולא לבנותיכ' איכא מסברא משום דבת מעברא נחלה ולא בן איכמי מדכתיב לאלה תחלק דהיינו זכרים: ועוד קשה לן דקאמר אילו היה בת לבן לא דברנו והא אכתי לא נאמר מיטמו' נחלה ונראה לפרש לא דברנו לפי שלא היו להן אז שום כח לדבר אבל עכשיו שאין בן יש להם כח מפרשת יבמין: אפילו קטנה שבהן לא נשאת פחות מארבעים שנה נרא' לר"שבא דסבר לה כמאן דאמר צלפחד היינו מקושש ומעשה המקושש היה בתחילת ארבעים מיד אחר מעשה מרגלים דאמר במדרש דלשם שמים נתכוון שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים שוב אין מחוייבים במצות עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים ולא נשאו עד סוף מ' שנה כדמוכחי קראי: מותיב

אפשר בת מאה ושלשים שנה כדלקמן וקרי ליה בת אשה הוה ליה למיכתב ומנלן דבת מאה ושלשים היתה דאמר ר' חמא
ברבי חנינא לקמן בפירקין דמיבעיא לן דבכללן אתה מוציא שבעים ובפרטן אי אתה מוציא אלא שבעים חסר אחת ועל
זו אמר ר' חמא בר חנינא זו יוכבד כו' ובת לוי דקא קרא היינו בת לוי ממש בתו של לוי והא דלא קא חשיב לה בהדיא לפי
שלא באה למצרים אלא בבטן אמה וילדתה בין החומות כלומר בתוך מצרים ומשום דקאמר בדרך גבי הורתה קאמר נמי
בין החומות גבי לידתה:

איפשר בת מאה ושלשים שנה וקרא ליה בת דאמר רבי חמא בר
חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ונולדה בין החומות דכתיב אשר ילדה
אותה ללוי במצרים לידתה במצרים והורתה שלא במצרים ואמאי
קרו לה בת אמר רב יהודה בר זבינא מלמד שנולדו בה סימני נערות
נתעדן הבשר נתפשטו הקמטין וחזר היופי למקומו ויקח ויחזור
מיבעי ליה. אמר רבי יהודה בר זבינא מלמד שעשה לה מעשה
לקוחין הושיבה באפריון ואהרן ומרים משוררין לפני ומלאכי השרת
אומרים אם הבנים שמחה להלן מנאן הכתוב דרך גדלתן וכאן דרך
חכמתן מסייעא ליה לרבי אמי דאמר רבי אמי בישיבה הלך אחר
החכמה במסיבה הלך אחר זקנה אמר רב אשי הוא דמפליג בחכמה
הוא דמפליג בזקנה תנא דבי רבי ישמעאל בנות צלפחד שקולות
היו שנאמר ותהיינה הויה אחת לכולן אמר רב יהודה אמר שמואל
בנות צלפחד הותרו להנשא לכל השבטים שנאמר לטוב בעיניהן
תהיינה לנשים אלא מה אני מקיים אך למשפח' מטה אביהן תהיינה
לנשי' עצה טובה השיאן הכתוב שלא ינשאו אלא להגון להן מתיב

אשר ילדה קרא יתירה הוא
דהא כבר כתיב בת לוי
וישראל עמדו במצרים מאתי'
ועשר שנים שכן רמז יעקב
לבניו רדו שמה ובסדר עולם
יליף מקרא באמר לאברהם
בברית בין הבתרים כי גר
יהיה זרעך בארץ לא להם
איזה זרע זה יצחק שנאמ' כי
ביצחק יקרא לך זרע ביצחק
הוא אומ' ויצחק בן ששים שנה
בלדת אותם ויעקב אביהו
אמר לפרעה ימי שני מגורי
שלשים ומאת שנה
ששים דיצחק ומאה
ושלשים דיעקב הרי מאה
ותשעים ומאתים ועשר עמדו
במצרים הרי ארבעה מאות
שנה שנאמרו לאברהם וכל
ארבע מאות שנה היו במצרי'
אי אפשר לומר שהרי קהת
מיורדי מצרים היה כדכתיב ובני לוי גרשון וקהת ומררי ושני חיי קהת לג' ומאת שנה ושני חיי עמרם לז' ומאת שנה
ושמונים שנה של משה שהרי ש"ן אם כן מה תלמוד לומר ועבדום וענו אותם ארבע מא' שנה אלא כל זמן שזרעך בארץ לא
להם. ארבע מאות שנה כשנולדה יוכבד בת ק"ל שנה שהרי בתחילת ביאת מצרים נולדה ומשה בן שמונים שנה היה בצאתם
שתיירו קל ממאתים ועשר: נתעדן הבשר האליך כבשר קטן: ויחזור מיבעי ליה שהרי עברו ימים רבים שלקחה שהרי
כבר נולדו אהרן ומרים אלא שפירש עמרם ממנה מפני הגזירה שהיו משליכין הזכרים ליאור ועכשיו מפני מרים שנתנבאה
לו שעתיד בן לצאת ממנו שיושיע את ישראל כדנפקא לן מדכתיב מרים הנביאה אחות אהרן בעוד שהיא אחות אהרן
ולא אחות משה שעדיין לא נולד הייתה היא נביאה שנתנבאה על משה שעתיד להוולד: משוררין מתוך שמחה שהיה
עתיד משה רבינו לצאת מהן והיינו דכתיב לדעת מה יעשה לו מה יהיה סוף נבואתה כדאיתה בסוטה: להלן כשנישאו
בנות צלפחד מנאן הכתוב דרך גדולתן דכתיב ותהיינה מחלה תרצה חגלה ומלכה ונועה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים
ומסתבר דבכך נולדו כדכתיב לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה: וכאן כשעמדו לפני משה דרך חכמתן
כסדר שהן חכמות זו יותר מזו הקדימן הכתוב מחלה נועה חגלה מלכה ותרצה ומסברא אמרינן הכי דלא ליקשו
קראי אהדדי: בישיבה בין לדין בין לשאר ישיבות של תורה מושיבין את החכם למעלה מן הזקן וכדמפרש לקמיה
שהחכם מופלג מכל חביריו בחכמה שחכם הוא מאד אבל בשביל שהוא חכם מעט מן הזקן אין מכבדין אותו יותר מן
הזקן שהוא חכם קצת ומבנות צלפחד איכא למילף דגבי שאילת הדין מקדים הכתוב חכמה תחילה: במסיבה של משתה
נהגו הדין לנישואין: והוא דמפליג החכם בחכמה אז הלך אחר החכמה ולא אחר זקנה: והוא דמופלג בזקנה שזקן
מאד אז חולקין לו כבוד בבית המשתה יותר מן החכם ואף על גב דמופלג שהוא חכם בחכמה וכגון שהזקן חכם קצת
אבל אם אינו מופלג בזקנה החכם שהוא מופלג קודם לכבודו שמעינן מה כא דחכם מופלג בחכמה והזקן אינו מופלג
בזקנה בכל מקום הלך אחר חכמה אפילו במסיבה והיכא דהזקן הוי מופלג בזקנה והחכם אינו מופלג בחכמה בכל מקום
הלך אחר זקנה ואפילו בישיבה הואיל והזקן חכם קצת אף על פי שהבחור חכם יותר ממנו והיכא דלא מופלג לא האי
בחכמה ולא האי בזקנה נראה בעיני דבכל מקום הלך אחר זקנה מדאמר רב אשי והוא דמופלג בחכמה והוא דמופלג
בזקנה דהיכא דהוו תרוייהו מופלגין הולכין בישיבה אחר החכם ובמסיבה אחר הזקן מכלל דהיכא דלא הוו תרווייהו מופלגין
לא האי ולא האי הולכין בכל מקום אחר אחד מהן ומדלא פירש היכא ליימר דמסתמא הולכין אחר הזקן דבשביל שהבחור
חכם קצת יותר ממנו אין לנו לבייש את הזקן והחכם אינו בוש בכך מאחר שזקן ממנו יודע הוא שבשביל זקנתו חולקין לו
כבוד: שקולות היו ולכך פעמים שהקדים זו לזו ופעמים איפכא כדדרשי' במי הוא אהרן ומשה הו' משה ואהרן למד ששקולין
היו ולא תסייעיה לרבי אמי ותהיינה מיותר הוא דמצי למיכתב בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים הותרו אף על פי שאמר
בת יורשת נחלה באשרה: עצה טובה ולאיכא מצות עשה: אמר

אמר אליהם לדרתיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדשו בני ישראל לה' וטומאתו עליו : אמר אליהם הינו לאותן העומדין על הר סיני כשכשם פסוק זה ומכאן תלמוד לשאר מצות האמורות בתורה סתם שנאמרו בין לאבות בין לדורות הבאין : וכל בת וגומר ליוצאי מצרים כאמר כדמפרש לקמיה אבל לדורות הבאין ליכא איסור הסיבת נחלה: נצטוו בנים מצות התלויות בארץ תרומה ומעשר חלה ערלה ורבעי לקט שכחה ופיאה וכן הרבה :

מותיב רבה אמור אליהם לאותן העומדים על הר סיני לדורותיב' אלו דורות הבאים אם נאמ' אבות למה נא' בנים ואם נא' בנים למה נאמר אבות מפני שיש באבות מה שאין בבנים ויש בבנים מה שאין באבות באבות הוא אומר כל בת יורשת נחלה והרבה מצות נצטוו בנים שלא נצטוו אבות מפני שיש באבות שאין בבנים ויש בבנים מה שאין באבות הוצרך לומ' אבות הוצרך לומר בנים קתני מיהת באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה הוא מותיב לה והוא מפרק לה לבר מבנות צלפחד אמר מר באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה באבות אין בבנים לא מאי משמע אמר רבא אמר קרא זה הדבר דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה אמר ליה רבה זוטי לרב אשי אלא מעתה זה הדבר רשחוטי חוץ הכי נמי דלא יהא נוהג אלא בדור זה שני הת' דכתי' לדורותיכם זה הדבר דראשי המטות הכי נמי דלא יהא נוהג אלא בדור זה אמר ליה ההוא יליף זה זה מהתם האי נמי לילף זה זה מהתם האי מאי בשלמא התם איצטריך לגזרה שוה הכא למאי איצטריך לשתו' קרא מיניה ואנא ידענא מאי גזרה שוה דתניא נאמר כאן זה הדבר ונאמר להלן זה הדבר מה להלן אהרן ובניו וכל ישראל ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות אמר מר מה להלן אהרן ובניו וכל ישראל אף כאן אהרן ובניו וכל ישראל למאי הלכתא אמר רב אחא בר יעקב לומר

מתיב רבה אמור אליהם לדורותיכם וגומר תימה לרשב"א דמה צריך להקשות מברייתא מקרא הוה ליה לאקשויי דכתי' לא תסוב נחלה ואומ' ר"י דהוה אמינא עצה טובה קמ"ל : שהפרת

הוצרך לומ' לאבות והוצרך לומר לאבו' הוצרך לומ' לבנים שאם נכתב בנים ולא פיר' לא אבות ולא בנים הוה אוקימנא ליה באבות מדלא כתב כי תבואו כדכתב בשאר מצות האמורות לבנו' אינמי הוה ילפינא אנו בגזירה שוה אנו בבניי אב או בקל וחומר מלאת' ממצות המפורשו' לבנים אנו לאבות והוו אוקימנ' ליה באם מהן להכי כתיבי תרוייהו ומהשת' נלף מהכא לכל מצות הסתומות שנוהגו' בין בבנים בין באבות עד שיפרש לך הכתב כי תבואו' יכתוב לך זה הדבר לשעמידו בדור הזה כדלקמן : לבד מבנות צלפחד דהא' וכל בת יורשת נחלה לאו שבנות צלפחד קאי דהא גלי להו קרא לטוב בעיניהם תהיינה לנשים : מאי משמע דהאי קרא לא מישתעי אלא באותו הדור : זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד וגומר ולא תסוב נחלה ועל כרחך האי זה לאו אבנות צ' צלפחד קאי אלא אוכל בת יורשת נחלה דכתב בתריה ולא תסוב נחלה : זה הדבר אשר צוה ה' דשוחטי חוץ זה הדבר אשר צוה ה' איש איש מבני ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה דהכי נמי דלא הוזהרו על שוחטי חוץ אלא אותו דור בלבד : שאני התם דכתב חוקת עולם תהיה זאת לכם לדורותיכם : זה הדבר דראשי המטות דכתב וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישרא' לאמר זה הדבר אשר צוה ה' איש כי ידור נדר וגומר הכי נמי לא יהא נוהג דין הפרת נדרי' אלא בדור הזה בתמיה : יליף זה דהפרת נדרים מזה דשוחטי חוץ דכתב ביה דורות הכא נמי דורות : ופרכינן הכא נמי לענין הסיבת נחלה נילף זה דידיה מזה דשוחטי חוץ לדורות : בשלמא התם בשוחטי חוץ בנדרים להכי כתב זה דהא איצטריך להך גזירה שוה דבעינן למימר בסמוך והילכך דרשינן ליה נמי להא גזירה שוה דאמרן דקיימא לן אין גזירה שוה למחצה : אבל הכא בהסיבת נחלה לא איצטריך האי זה לשום גזירה שוה אחריתי דנידרשין נמי למילף זה מזה דשוחטי חוץ לדורות והלא גזירה שוה לחוד ליכא למימר דלהכי איצטריך למילף משוחטי חוץ לדורות דהא לא צריך קרא ליפתוק קרא מיניה דלא ניכתבין כלל והכא ידענא דודאי הסיבת נחלה נוהגת לדורות מידי דהוה אשאר מצות דעלמא דלא גרע האי לאו משאר לאוין שבתורה שהיו נוהגים לעולם אלא מדכתביה שמע מינה למעוטי אתא דאינה נוהגת אלא בדור הזה : מאי גזירה שוה דילפי זה דנדרים וזה דשוחטי חוץ מהדדי : מה להלן בשוחטי חוץ כתב בהו דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל : אף בנדרים באלו אהרן ובניו כתיב בהם וכל ישראל כדמפרש לקמן למאי הילכתא : מה כאן ראשי המטו' אף להלן בשוחטי חוץ ראשי המטות ובסמוך מפרש לה למאי הילכתא בעינן גבי נדרים אהרן ובניו וכל ישראל : לומר

לומר שהפרת נדרים בשלשה הדיוטו' והא ראשי המטות כתיב ביה כדאמ' רב חסדא א"ר יוחנן ביחיד מומחה ה"נ ביחיד מומחה אמר מר ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות למאי הילכתא אמר רב ששת לומר שיש שאלה בהקדש ולבית שמאי דאמרי אין שאלה בהקדש דתנן בית שמאי אומר הקדש טעות הקד' ובית הילל אומרים איננו הקדש האי זה וזה מאי עבדי לי' זה הדבר דשחוטי חוץ מיבעי לי' על השוח' הוא חיי' ואינו חייב על המולק זה הדבר דראשי המטו' מבעי ליה חכם

הפרת נדרים בשלשה הדיוטות פירש ר"ח כדכתי' ראשי שבטים משמע ואין בית דין שקו' מוסיפין עליהן עוד אחד ואין נראה לאדרבה מראשי המטות ל' דרשינן יחיד מומחה וראשי היינו ראשי דעלמא כדפירש הקונטרס והיכי נדרו' מיניה דבעינן שלשה אלא נראה לר"י דבלא קרא ידעינן דהא ע' מדבעינן יחיד מומחה אם כן בהדיוטות לא סגי בחד ובעי' שנים ואין בית דין שקול ו' מוסיפין עליהן עוד אחד:

דתנן בית שמאי אומרים הקד' טעות הקדש תימא אדרבה מכאן יש להוכיח שיש שאלה בהקדש דהא מוקמינן התם מילתייהו דבית שמאי דכי אמר שור שחור שיצא מביתו יהא קדוש ויצא לבן כגון דאמר אילו הייתי יודע שיצ' לבן לא הייתי אומר שחור אלא לבן ואומרים בית שמאי הקדש משום דדעתו ומחשבתו מבטלת אמירתו והכי נמי כי נשאל על הקדש כי אמר אדעתא דהכי לא ל' קדשי בתור' לו כיון דאזלו ע' בית שמאי בתר מחשבתו ותירץ רבינו תם כיון דאמרי בית שמאי מחשבתו מבטל' אמירתו למיהוי הקדש כ"ש שתבטל אמירתו את מחשבתו שאומר אדעתא ל' דהכי לא נדר: מיבעי

לומר שהפרת נדרים בשלשה הדיוטו' דכתב לא יחל דברו הוא אינו מיחל אבל אחרי' מתירין לו כגון שלשה דהוו בי"ד דין כדאמרינן בסנהדרין ואפילו לשמואל דאמר הת' שנים שדנו דיניהן דין אלא שנקרא בית דין חצוף הכי מילי דיני ממונות אבל למישרי איסור נדר לא סגי בפחות משלשה ולהכי אהכי גזרה שוה כאילו נכתב בנדרים אהרן ובניו וכל ישראל לומר לך שאקוקין כל ישראל להתיר נדרים ואפי' הדיוטות כאהרן ובניו: שא' ראשי המטות כתב דמשמע מומחין: כדאמר רב חסדא לקמן בשמעתין: הכא נמי ביחיד מומחה בקי בתלמוד כלומר רב מובהק והאי דכתב ראשי לשון רבי' מומחין דעלמא קאמר: למאי הילכתא נצריך ראשי המטות גבי שוחטי חוץ: שיש שאלה בהקדש כמו שיש שאלה בנדרים דבנדרים כתב לא יחל דברו והוא הדין לכל הקדשות שאם שח' קדשי' בחוץ ונתחייב כרת ואחר כך הלך אצל חכם להתיר לו הקדישו ומצא לו פתח של חרטה ועקר את ההקדש מעיקרו ועבדיה כהקדש טעות איגלאי מילתא למפרע דלא הוה הקדש מעולם ופטור מכרת והוא הדין לכל דבר הקדוש במוצא שפתיו כגון תרומות ומעשרו' דאי בעי מיתשיל עלייהו וחוזרין לטיבלן כדאמרי' בנדרים בשילהי פרק הנודר מן הירק: ולבית שמאי דאמרי אין שאלה בשום הקד' מעולם דאפילו כשימצא לו החכם פת' של חרטה אינו יכול להתירו דאף על גב דעוקר את הנדר מעיקרו ועושהו נדר של טעות אפילו הכי גבי הקדש לא אמרי בית שמאי הכי דאפילו כשנעשה שהקדש בטעות הידוע למקדש חשבי ליה הקדש גמור כל' שכן היכא דהוקדש בלא טעות שלא יוע"ל פתח החרט' שימצא לו החכם להתירו: דתנן ב"ש או' כו' תחילת הפ' הוא במסכת נזיר: הקד' טעו' כדמפ' התם כיצד אמר שור שחור שיצא מביתו ראשון הרי הוא הקדש ויצא לבן בית שמאי אומר הקדש ובית הילל אומר אינו הקדש ואמרינן בגמרא מאי טעמי' דב"ש דילפי תחילת הקדש מסוף הקדש מה תמורה אפי' בטעות אף הקד' אפי' בטעות וב"ה סברי ה"מ תמורה אבל אתויי הקדש בטעות לא מתיתינן: הקדש טעות הקדש וכיון דסבירא להו דהוי הקדש אפילו בטעות כל שכן דסבירא להו דכל הקדש שהוקדש בלא טעות כגון שור זה הקדש דלא יוכל החכם לעשותו חולין על ידי שום חרטה דחכם כמי הקדש טעות משוי ליה והקדש שטעתו ידוע למקדיש לב"ה אפילו שאלה אין צריך שהרי הוא עצמו יודע שלא נתכוון להקדיש את זה וכיון דחשבי ליה בית שמאי הקדש גמור אלמא שאילת חכם אין מועיל: ובית הילל אומר כו' ואפילו שאלה אינו צריך: האי זה מאי עבדי ליה זה דשוחטי חוץ ודראשי המטות מאי דרשי בהו דכיון דלית להו שאלה בהקדש לית להו גזירה שוה דזה זה כלל ואפילו למילף נדרים משוחטי חוץ לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל דאין גזרה שוה למחצה ולקמן בעי להו הדיוטות מנא להו: על השחיטה בחוץ חייב כרת דאפילו השוחט עוף קדשים בחוץ כדנפקא לן בתורת כהנים ובזבחים מאן אסר ישחט ואינו חייב על המליקה של עוף בחוץ משמע דזה כעניין שאמור בפרשה חייב כדכתב כי ישחט ולא כי ימלוק: הכי גרסינן בת"כ ובנדרים בפרק נערה המאורסה על השחיטה חייב ואינו חייב על המליקה ולב"ה דדרשי ליה לגזירה שוה נפקא להו מהיכא דנפקא לן בת"כ אשר ישחט על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה: חכם מתיר בלשון מותר לך מותר לך כדכתב לא יחל דברו הוא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו ולשון היתר משמע להו לרבנן היא לא יחל וטעם יש לדבר לפי שהחכם אינו מתיר ביום שמעו כמו בעל בלא טעם אלא על ידי שמוצא לו חרטה ועקר את הנדר מעיקרו הילכך לא שייך ביה לשון הפרה אלא לשון התרה שהתיר לו איסור על ידי הוראה וטענה גמורה אבל בעל מיפר לאשתו ביום שמעו בלא חרטה מנזירות הכתוב כמו הפרו את בריתי כל דבר קיום הנעקר ומתבטל בלא טעם קרוי הפרה ואין חכם מיפר שאם אמר מופר לך לא אמר כלום להכי משמע זה הדבר זה הדיבור כמו שכתב בפרשה מעכב לזה לשון התרה ולזה לשון הפרה והכי אמרינן בהדיא בפרק נערה המאורסה אמר רבי יוחנן חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאמר בלשון חכם לא אמר כלום דתניא זה הדבר חכם

חכם מתיר ואין בעל מתי' בעל מפר ואין חכם מפר ולב"ש דלית להו ג"ש הפרת נדרי' בג' הדיוטו' מנא להו נפק' להו כדתניא וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל ר' יוסי הגלילי או' מועדי ה' נאמרו שבת בראשית לא נאמרה בן עזאי או' מועדי ה' נאמרו הפרת נדרים לא נאמר ר' יוסי בר נתן הוה גמיר לה להא מתניתא ולא ידע לי' לפרוש' אזל בתרי' דרב שש' לנהרדעא ולא אשכחי' אזל בתריה למחוז' אשכחיה א"ל מאי מועדי ה' נאמרו שבת בראשי' לא נאמר' א"ל מועדי ה' צריכין קידו' ב"ד שבת בראשית אינ' צריכה קידו' ב"ד סד"א הואיל וכתיבי גבי מועד' תיבעי קידו' ב"ד במועדו' קמ"ל מאי מועדי ה' נאמרו הפר' נדרי' לא נאמר' מועדי ה' צריכין מומחין הפר' נדרים אינ' צריכה מומחין והא ראשי המטו' כתיב א"רב חסדא א"ר יוחנן ביחיד מומחה תנן התם א"רש בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלם יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו בשלמא י"כ יום סליחה ומחילה יום שנתנו בו לוחות אחרונות אלא חמשה עשר באב מאי היא א"ר יהודה אמר שמואל יום

חכם מתיר ואין בעל מתיר שיכול כו' ותני' אידך זה הדבר בעל מיפר ואין חכם מיפר שיכול כו' ולבית הילל נפק' להו מ..ברא כדפרישת לעיל דבחכם שייך לומר לשון היתר ובבעל לשון הפרה: הפרת נדרים בג' הייני התרת חכם דבענן בית דין שלשה הדיוטות או יחיד מומחה: דהוה ליה כבית דין אבל הפרה ממש שני בבעל לחודי' ואפילו הדיוט והיינו דאמרי' בגולי' משבת שבת דשאלה צריכה בית דין הפרה אינה צריכה בית דין: הפרה לדורות נפקא להו לבי' שמאי מידי דהוה אשאר מנו' דהאי זה כיי..לא מידרשיה למעוטי הפרת חכם והתרת בעל לא ממעטינן מינ' דורות מועדי' כאמרו כולם מיפרשא לקמיה: מועדי ה' צריכין קידוש שהיו מקדשין את הח..על פי הראייה ומתוך כך מתקדש מועד בזמנו שלפי עיבו' השנ' ועיבור החדשים המועדים מתעכבין אבל המועדים עצמן לא היו מקדשין כי החדשים כדתנן בר"ה לגבי קידוש החדש שאב ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש שנ' אשר תקראו אותם קרי ביה אתם ותרי מקוד' מקודש נפקא לן מדכתי' מקראי קדש שהיו מקדשין את החדש על פי הראי' וזהו תיקון המועדות וקדושתן: שבת בראשית אינה צריכה קידוש כעין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראשי חדשים אין מקדשין אחד בשבת להיות שביעי שלו שבת אלא לעולם יום שביעי שבת הוא בלא קידוש בית דין ונפקא ליה מדכתב מועדי ה' יתיר' דמצי למיכתב אשר תקראו אותם מקראי קדש: שבת בראשית קרי לשבת משום דכל מועדות כמי כתיב בהן שבת שבתון הילכך קרי ליה שבת בראשית שמקודשת ובאה משש' ימי בראשית דבשבת ראשונה כתיב ויכולו ויקדש אותו: גבי מועדו' בפרשת אמור אל כהנ': מועדי ה' צריכין מומחין לא מקדשי בשלשה הדיוטות כהפרת נדרים ולא ביחיד מומחה כהפרת נדרים אלא בשלשה מומחין כדילפינן בראש השנה אין לך מומחה בישראל יותר ממשה רבינו וקאמר ליה רחמנא עד דאיכא אהרן בהדך דכתב דאמר ה' אל משה ואל אהרן ונו' החדש הזה לכם כגם מומחין ואין בית דין שקול ומוסיפין עליהם עוד אחד: תנן התם במסכת תענית ומשום דקאמר לקמן יום שהותרו שבטים כו' נקט לה: שאולין שאפילו מי שיש לה היתה שואלת שלא לבייש את השואלת מחמת שאין לה כדאמרינן במסכת תענית בת מלך שואלת מבת כהן גדול כו': יום שנתנו בו לוחות האחרונות כדתניא בסדר עולם משה עלה בששה בסיון לקבל לוחות הראשונות וירד בשבעה עשר בתמוז דהיינו סוף ארבעים יום עלה ובקש רחמים בשביל עון העגל שנאמר ואתנפל לפני ה' את הארבעים היום ואת הארבעים הלילה אשר התנפלתי כי אמר ה' להשמיד אתכם בעשרים ותשעה באב נתרצה הקב"ה לישראל ואמר למשה פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים עשה עוד מ' יום ומ' לילה מל' באב עד עשרה בתשרי שנאמר ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים מ' וגו' בי' בתשרי הוא יום הכפורים נתרצה המקום בשמחה לישראל ואותו היום ירד משה והלוחות בידו:

מיבעי ליה חכם מתיר ואין בעל מתיר פיר' הקונטר' דלבית הילל נפקא להו מסברא תימא וכי רבי יוחנן סבר כבית שמאי דבפר' נערה בנדרים משמ' דנפקא ליה מזה הדבר דאמר התם אמר רבי יוחנן חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאמ' בלשון חכם לא אמר ולא כלו' דתניא זה הדבר חכם מתיר ואין הבעל מתיר ויש לומר דלרבי יוחנן לא נפקא מקרא אלא מסברא ולא מייתי ראיה מדתניא אלא דלא אמר ולא כלום ולא משום דנפקא ליה מזה הדבר אי נמי מזה הדבר דריש ואף על גב דאיצטריך להכי דרשי גזירה שוה כיון דליכא למיפר' מידי:

ושבת בראשית אינה צריכה קידוש בית דין ואם תאמר דבסוף פרק קמא דקדושין נפקא לן מדכתיב מושבותיכם דאמרי' התם מושבות דכתב רחמנא גבי שבת למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיבא דמועדות כתיבה תיבעי קדו' בית דין כמועדת קא משמע לן ויש לומר דרשא דהתם אתיא כבן עזאי דדרי' הכא מועדי השם כאמ' הפרת נדרים לא נאמר אי נמי אפי' לרבי יוסי הגלילי צריכין תרי קראי דאי לא כתיב אלא חד לא ה"ה ממעטינן אלא מומחי' כתיב קרא אחרינא למעוטי אפילו הדיוט: יום סליחה ומחילה פירש' בסוף מרובה: יום

יום שהותרו שבטי' לבא זה בזה מאי דרוש זה הדבר דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן יום שהותר שבט בנימין לבא בקהל דכתיב ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה מאי דרוש ממנו ולא מבנינו רב דימי בר יוסף אמר רב נחמן יום שכלו בו מתי מדבר דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דיבור עם משה שנאמר ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם וכתיב וידבר ה' אלי לאמר אלי היה הדיבור עולא אמר יום שביטל בו הושע בן אלה פרדסאות שהושיב ירבעם על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי

יום שהותרו שבטים שכי הוה קום לבו : לבא זה בזה שהותרו השיבט נחלת שפסק אותו דור אל באי הארץ שנאסר להם השיבת נחלה והשת' מיבעיא אם נתקיימו ערב בני אדם שהיו באותו הדור אכתי באיסורייהו קיימי אבל שאר בני אדם לא היו באותו הדור מותרין ויום שכרתו יום שהותרו אבטו אחרי בחמשה עשר באב כלן מותי מדבר כדלקמן ונעוצה הוא בירם שהרי לא לדור המדבר נאמר אלא לבאי הארץ כערבות מואב בסוף הארבעים שנה : יום שהותר שבט בנימן כל הנך אמוראין לא פליגי אלא מר גמר האי מרבי' ומר גמר האי מרבי' : שכלו בו מותי מדבר במדבר איכה יום שכלו בו האמר דאמר רבו לוי כל ערב ת"ב באב היה כרוז יוצא הכל יוצאין לחפור חפירין וישנין בהן ובשחרית הכרוז יוצא ויבדלו החיים מן המתים והיו בודקין אותן ונמצאו חמשה עשר אלף חסירין ופרוטרוט בכל שנה יום לשנה יום לשנה הרי ארבעים שנה בשנה אחרונה עשו כן בדקו עצמן ונמצאו שלימים אמרו שמא טעינו בחשבון וכן בעשרה וכן בשבים עשר ובשלשה עשר ובארבעה עשר ונרבע עשר עד דאיתמלי סיהרא כיון דאתמלי סיהרא אמרו ביטל הק' אותה גזירה קשה מעלינו ועשו משתה ושמחה ויום טוב : דאמר מר כו' ולכך עשו ימי משתה ושמחה על הדיבור שחזר למשה : לא היה דיבור עם משה פה אל פה כבתחילה אבל אם הוצרכו לדיבור כגון במעשה דקרא שהיה אחר מעשה המרגלים היה מדב' על ידי מלאך או דאורים ותומים אי נמי לא היה מדבר עמו אלא על ידי צורך מעשה הצריך להם : אלי היה הדיבור דמשני למכתב ויאמר ה' אלי כדכתב לעיל ויאמר ה' אלי אל תצר מואב אי נמי מדסמכו לויהי כאשר תמו קדריש הכי ולא ממשמעותא דקרא אלא מייתור דויהי כאשר תמו דקרא יתירא הוא : יום שביטל הושע בן אלה פרדסייאות שומרים בדרכים כדתניא בסדר עולם כשראה הושע בן אלה שגלו עגלי הזהב עמד והעביר פרדסייאות שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל שבכל מלכי ישראל הוא אומר וילך בדרך ירבעם בן נבט ובחטאתו אשר החטיא את ישראל אבל בהושע כתב רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו : הרוגי

אם שכלו בו מתי מדבר בשנה אחרונה כמי מתו וידעו שבטלה הגזרה כי כבר מתו כל בני עשרי' ולפי שהיו אבלים עד מקצת יום של חמשה עשר לא חזר הדיבור שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות כדאשכחן גבי יעקב שכל אותן ימים שהתאבל על יוסף לא שרתה עליו שכינה כדאמר במגלה ולכך כל ימי אבילתן של ישראל לא חזר הדבור שבזכותן היה מדבר עם משה כדאמרינן בריש מכילתין אמר רבי יעקב אומר בא ואמור להם שבזכותן אני מדבר עמך שכל אותן שלשים ושמונה שנה שהיה כועס על ישראל לא היה מדבר עם משה ואהרן שנאמר ויהי כאשר תמו כו' ומדר' איכה שהיה רבינו שמואל מבי' ראיה קשיא טובא שאם לא מתו בשנה אחרונה למה נתעכב הדבור שנה ויותר שלא חזר ועו' שמה עשר אלף ופרוטרוט היה למות כל שנה ולפי מדרש איכה היו מתין חמשה עשר אלף ופרוטרוט בכל שנה ועוד למאן דאמר בירושלמי במועד קטן שכולן בני ששים מתו אידוס גדול הו'ז שצריך לומר שאותם עשרה אלפים ופרוטרוט נולדו במצרים בכל שנה זה קודם זה ועוד שלא היתה שמחה לפני הדיבור אלא בחוזר שאף כי לא אתמלי סיהרא ידעו שפסקו גזר' מעליהם ועוד מה שמחה היא שקדמו למות מאשתקד והכתיב את מספר ימיך אמלא ועוד אם מיהרו למות מאשתקד אם כן לא מתו בני ששים אותן שהושלמו להן עשרים שנה בשעת יציאתם שלכך תלה בעשרים שנה לפי שהיו בני עשרים בנימנוס וכראה לפרש רבינו תם לפי מדרש איכה שלא מיהרו למות אלא בשנה אחרונה ביטל מן הגזרה ונשארו מהן ט"ו אלף ופרוטרוט אותן שהיו ראויין למות בשנה אחרונה כמו שמצינו בחזקיהו דכתיב בו לביתך כי מות תמות והאריך לו הרבה והא דכתיב ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון היינו מאותן שראויין למות קודם שנתבטלה הגזרה דכלב ויהושע היו בני ארבעים בשלוח מרגלים כדפי' לעיל אי נמי בתחילה בגזר אפילו על בני כ' בנימנוס ולבסוף ריחם עליהם הקדוש ברוך הוא ולא מתו אלא אותן שהיו בשעת גזרה לכל הפחות בני כ' וחדש שחדש בשנה אחרת חשוב שנה ולא יום אחד כדאמרינן גבי פלגש שכל חדש שלם איכו לא שה ולא איל ונשארו בשנה אחרונה כל אותן שהיו בני עשרי' בנימנוס והכי כמי אשכחן בדילוג קץ זכו כי גר יהיה זרעך ביצחק לא זכו ועבדום וענו אותם וכו' והשתא אתי שפיר דמשום חמשה עשר אלפים ופר' וטרוט לשנה לא נתייחד הדיבור עד חמשה עשר באב של שנה אחרונה שהיו ראויין למות והיו עציבין בכך עד דאיתמלי סיהרא ומה שהקשה רבינו תם לפירש הקונטרס למה נשתהה הדיבור שנה ויותר יש לומר כמי שאין השכינה שורה לא מתוך עציבות והן היו עציבין לפי שהיו סבורין למות באותה שנה והאי דנקט כמי חמשה עשר אלפים ופרוטרוט לאו על כל שנה ושנה קאמר אלא רוב השנים ומיהו קשה על פירוש רבינו שמואל דלמה חפרו קברים בשנה אחרונה כיון שמאשתקד מתו כל אותן שהיו ראוין למות שכל אחד היה יודע בעצמו שלא היה מבן עשרים ועד ששים מפקודי משה ואהרן : שבעה

הרוגי ביתר במסכת גיטין : דאמר רב מתנה כו' ולכך שמחו שזכו לקברם ושלא הסריחו : ברכת הטוב והמטיב שבברכת המזון תיקנו באותו היום דמן התורה אינו אלא שלש ראשונות כדמפקא לן מהאי קרא וברכת את ה' אלקיך על הארץ וגומר : מכיסן ועד חמשה עשר באב היו כורתים עצים לצורך המערכה לכל השנה מכאן ואילך תשש כח החמה ויש בעצים לחלוחית ומעלין עשן וגם יגדיל תולעת וכדאמרינן במדרש איכה ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי אומ' שבו כלה זמן קציצה למזבח שכל עץ שבמ' בו תולעת פסול למזבח וכל עץ שהוא נקצץ אינו עושה מאכולת ואותן יום שפסקו היו שמחים לפי שכלותה יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת : יו' תבר מגל שבשברו הקב"ה דומות שאין צורך עוד בהן לחטוב עצים : מט"ו באב ואילך דמוסי' מן הלילה [illegible] : יוסיף ימים כדכתיב כי היא חייך וכתב כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך שמתוך שהלילות מאריכין והימים מתקצרין נרי' לעסו' בתלמודו [illegible] בלילה ודלא מוסיף יסיף : מאי יסיף תאני רב יוסף תיקבריה אימיה שימו' בחגי ימיו כמו וזכר לא יסו' מזרעם לשון כליי' ולא גר' יאסף דא"כ מאי קבעי תלמוד' הא מילתא פשיטא היא דיאסף לשון מית' כדכתיב יאסף אהרן אל עמיו : ת"ר ז' כו' ברייתא היא בסדר עולם ותשו' דמיירי בכלב ויהושע לקמיה נקט ליה אי נמי משום דאיירי לעיל דמוסיף יסיף ובא להודיענו שאילו שבע' מתוך שצדיקים היו ועסקי בתורה קיפלו את כל העולם כלומר שיכבוהו והקיפוהו שנתקבל העולם בימיהם ובל אילו ז' שימשו זה את זה כדקתני לעיל מיהא בסדר עולם כמבואת או' שימש יעקב את שם נ' שנה שימ' שם את מתושלח צח שנה שימש מתושלח את אדם הראשון ר"מג שנה ומחשבון שנות הדורות הכתובין בפרשת דור אחר דור יש ללמוד כל זה מתושלח לא מת עד תכף למבול כדאמר במלק ויהי לשבעת הימי' והמבול היה אילו שבעה ימי אבלו של מתושלח הצדיק וככר היה שם ב"ח שנים כדכתב שם כן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול ולמך נמי ראה את אדם ואת שם אלא צדיקים נקודין קא חשיב כמו ששמשו זה את זה כדפרישית לעיל והאי תנא לא סבירא ליה חנוך זה מטטרון דהוה ליה למימר שבי' קיפלו את כל העולם דהאי תנא דסדר עולם הוא וסבירא ליה דהאי ואיננו כי לקח אותו אלהים היינו שמת בחצי ימיו וכדקתני התם חנוך קבר את אדם וחוה ואיה אחריו כז' שנה מתושלח הוציא שנותיו עד המבול : עמרם ראה את יעקב סברא הוא שהרי קהת אבין מיורדי מצרים היה כדכתב ובני לוי גרשם וקהת ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ובאותן שבעה ועשרה שנה נולד עמרם לקהת שהרי בנו הראשון היה כדכתב ובני קהת עמרם ויצהר : אחיה השילוני ראה את עמרם : ואליהו ראה את אחיה גמרא והאי תנא לא סבירא ליה אליהו זה פנחס דאם איתא לימא משה ראה עמרם ופנחס ראה משה ועדיין הוא קיים ולא איצטריך ליה אחיה כלל : והכתב לא נותר מהם ואחיה השלוני נתנבא בימי ירבעם ואם איתא דראה את עמר' במצרי' היאך יצא ממדב' ובא לו לארץ והלא כל ימי יעקב במצרים שבע עשרה שנה ועמרם ראה את יעקב יום אחד לכל הפחות ושני חיי עמרם מאה ושלשים ושבעה הרי מאה וחמשים וארבע ואחיה ראה את עמרם כמה פשו ליה ממאתים ועשר אחר מות עמרם חמשים וששה שנה במנא אחיה השילוני בן חמשים וששה כשיצא ממצרים לכל הפחות ושמא יותר כגון שנולד בחיי עמדם הרבה : אחיה השילוני לוי היה כדכתב בדברי הימים והלוים אחיה על אוצרות בית אלהים : שפקודיו מבן שלשים יום שהיו הלוים נמנין מבן חדש ומעלה לפדות עליהן הבכורות כדכתב בפרשת מדבר סיני מבן חדש ומעלה תפקד' ולא נהירא לי דאם בן הוה ליה למימר יצא שבטו של לוי שפקודיו מבן חדש אלא האי שלשים היינו שלשים שנה כדכתב בגרשון וקהת ומררי מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה והוא חשבון נקט שאותו חשבון כנגד חשבון של ישראל הוא דביונאי נבא קפיד רחמנא דבישראל כתב כל יוצאי צבא ובלוים כתב מבן שלשים שנה וגומר כל הבא לצבא לעבוד וגו' : ומשאר

הרוגי ביתר לקבורה דאמר רב מתנ' אותו היום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה רבה ורב יוסף דאמרי תרוויהו יום שפוסקין בו מלכרות עצים למערכה תניא רבי אליעזר הגדול או' כיון שהגיע ט"ו אב תשש כח' של חמה ולא היו כורתין עצי' למערכ' א"רב מנשה וקרו לי' יום תבר מגל מכאן ואילך דמוסי' יוסיף שאינו מוסיף יסיף מאי יסיף תני רב יוסף תקבריה אמיה תנו רבנן שבעה קפלו את כל העולם כולו מתושלח ראה אדם שם ראה מתושלח יעקב ראה את שם עמרם ראה את יעקב אחיה השילוני ראה את עמרם אליהו ראה את אחיה השילוני ועדין קיים ואחיה השילוני ראה את עמרם והא כתיב ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון אמר רב המנונא לא ננזר' גזרה על שבטו של לוי דכתיב במדבר הזה יפלו פגריכם לכל פקודיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה מי שפקודיו מבן עשרי' יצא שבטו של לוי שפקודיו מבן שלשים ומשאר

שבעה קפלו כל העולם האי תנא סבר דאליהו לא היה פנחס דאי הוה פנחס הכביר משבעה הוא מני לאשכוחי דיאיר ראה יעקב וראה פנחס ושכל. נמי האי תנא דסרח בת אשר לא אית' הכא חיי לעולם : זבולון

ומשאר שבטי לא עייל והתניא יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי יעקב ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ שנאמ' ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש ותניא שלשים וששה ממש דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה וכי נאמר שלשים וששה והלא לא נאמר אלא כשלשים וששה אלא זה יאיר בן מנש' ששקו' כרובה של סנהדרי אלא אמר רב אחא בר יעקב לא נגזרה גזירה לא על פחו' מבן עשרים ולא על יתר מבן ששים לא על פחות מבן עשרים דכתיב מבן עשרים שנה ומעלה ולא על יתר מבן ששי' גמר ומעלה ומעל' מערכין מה להלן יתר מבן ששים כפחות מבן עשרים אף כאן יתר מבן ששים כפחות מבן עשרים איבעיא להו ארץ ישראל לשבטים איפלוג או דילמא לקרקף גברי איפלוג תא שמע בין רב למעט ועוד תניא עתידה ארץ ישרא' שתתחלק לשלשה עשר שבטים שבתחלה לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבטים ולא נתחלקה אלא בכספ' שנא' בין רב למעט אמר רב יהודה סאה ביהודה שוה חמש סאין בגליל ולא נתחלקה אלא בגורל שנאמר אך בגורל ולא נתחלקה אלא באורים ותומים שנאמר על פי הגורל הא כיצד אלעזר מלבש אורים ותומים ויהושע וכל ישראל עומדים לפניו וקלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחין לפניו והיה מבוין ברוח הקדש ואומר זבולון

ומשאר שבטים לא עייל. מיוצאי מצרים לארץ בהדיא ולאו דוקא דקאמר לתרוצי דמשום דלוי היה אחיה לכך באה לארץ: נולדו בימי יעקב גמרא ולא מתו כו' לא יליף מקרא אלא חד מינייהו: סנהדרין היו ע"א כמנין רובן שלשים ושאר: ולא על יתר מבן ששים וכהאי גוונא במי דאיש ישראל הוה הרי ראה את עמרם שבעה שנים והוה ליה בן ששים ואחד כשאתו ממצרים: יתר על ששים בערכין אינו אלא מבן עשרים שנה ומעלה שהרי ערכו מועט יותר כדכתיב בפרשת ערכין בפחות מעשרים. שמועט ערכו נמי מבן עשרים ומעלה דאף על גב דאין ערך פחות מבן עשרים ויתר על בן ששים שוין זה לזה מיהו בהכי שוים שאניהם מועטים מערך יתר מבן עשרים ומוחלקין מדינו של יתר מבן עשרים והכא נמי כי היכי דמוחלק פחות מבן עשרים מן הגזירה של יתר מבן עשרים הוא הדין יתר על בן ששים ואיכא למימר נמי דלא נימנו בהיות תשבון: לשבטים איתפלג שנתחלקה לשני עשר חלקים שוין ואחר כך כל שבט ושבט מתחלק לפי אנשיו שהיו יוצאי ממצרים או לפי באי הארץ למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: לקרקף גברי לראשי אנשים שכל אחד מיוצאי מצרים לרבי יאשיה או לבאי הארץ לרבי יונתן היה נוטל חלקו בארץ בפני עצמו והיו כולם שוין בחלוקה: תא שמע בין רב למעט על פי הגורל תחלק הארץ נחלתן של ישראל שיקח כל שבט ושבט מה שיתן לו הגורל בין שהיה מגיע לו חלק מרובה כגון שבט שיש בו אנשים מעט בין שהיה לו חלק מועט כגון שיש לו אנשים הרבה דכיון דכל השבטים לוקחין בשוה שבט הקטן כשבט הגדול כמנהא חלקי בני שבט הקטן מרובה מחלק שבט בני הגדול ואי לקרקף גברי מאי בין רב למעט והלא נוטלין כולן בשוה ועוד תניא בהדיא דלשבטים איתפלג ומשום דאיכא למידרש נמי האי בין רב למעט כדלקמן בברייתא איצטריך נמי האי: ועוד תניא כו' שתתחלק לעתיד לבא לי"ג שבטים כלומר לי"ג חלקים שוין ולקמן מפרש מאי ניהו אותו חלק דטפי התם דהאי משום לוי דנקיט כאלה כשאר שבטים כדכתיב התם שער לוי אחד הא מנשה ואפרים נמי לא יטלו אלא חלק אחד כדכתיב התם שער יוסף אחד כמנהגו י"ב שבטים נוטלין י"ב חלקים והי"ג לנשיא כדלקמן: שבתחילה כשבאו לארץ לא נתחלקה אלא לשנים עשר שבט לוי לא היה לו חלק בארץ אלא שכל שבט ושבט נתנו לו ערים לשבת בהן להיות ערי מקלט אבל מנשה ואפרים נטלו שני חלקים כדכתיב אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי: בכספים קא סלקא דעתך השתא מי שהיה לו חלק יפה היה נותן דמים למי שהגיע לו חלק כחוש מאי דכתיב כי שנאמר בין רב למעט כלומר וצריך לדקדק בין רב למעט להוסיף דמים הרב למעט שהזיבורית קרי ליה מעט והעדית קרי רב: שכך אמר רבי יהודה סאה ביהודה שוה חמשה סאין בגליל והיה מעלה דמים זה שנפל חלקו ביהודה למי שנפל לו חלקו בגליל: הכי גרסינן אמר רבי יהודה כו' ולא בא לחלוק מדלא קתני רבי יהודה אומר: ולא נתחלקה אלא בגורל: מסקנא דמילתיה דתנא קמא היא: על פי משמע על פי אורים ותומים: הא כיצד אם אורים ותומים למה גורל ואם גורל למה אורים ותומים ושמא מכחישין זה את זה: אלעזר מלובש כו' כדכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' על פיו יצאו וגומר: וקלפי של שבטים ארגז שמונחים בו שנים עשר פתקים שכתוב בהן שנים עשר שבטים וקלפי של תחומין ארגז שמונחין בו שנים עשר פתקין של שנים עשר חלקים של ארץ ישראל: והיה מכוון ברוח הקודש כלומר באורים ותומים ששואלים תחילה באורים ותומים קודם שיטרוף המונח בקלפי וכך מתקררת דעתן של ישראל שרואין שהגורל שיצא עולה כמו שנתכוונה תחילה ויודעין שחלוקה ישרה היא ולא היו מרננין כדבר השבטים המרגלין: ושני [illegible]

זבולן עולה תחום עכו עולה עמו טרף בקלפין של שבטים ועלה בירו זבולן בקלפי של תחומי ועלה בידו תחום עכו וחוזר ומכוין ברוח הקודש ואומר נפתלי עולה תחום גינוסר עולה טרף בקלפי של של שבטי׳ ועלה בידו נפתלי טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחו׳ גינוסר וכן כל שבט ושבט ולא כחלוקה של עו׳ה׳ז׳ הזה חלוקה של עולם הבא של עולם הזה אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס שדה פרדס אין לו שדה לבן לעולם הבא אין לך לכל אחת ואחת שאין לו בהר בשפלה ובעמק שנאמ׳ שער ראובן אחד שער יהודה אחד שער לוי אחד הקב״ה מחלק להן בעצמו שנאמ׳ ואל׳ מחלקותי׳ נאם ה׳ קתני מיהת שהחלה לא נתחלק׳ אלא לשנים עשר שבטים ש״מ לשבטים איפלוג ש״מ אמר מר עתידה ארץ ישרא׳ שתתחלק לשלשה עשר שבטים אידך למאן אמר רב חסד׳ לנשיא דכתב והעובד העיר יעבדהו מכל שבטי ישראל א״ל רב פפא לאביי אימא אונגר בעלמא לא ס״ד דכתיב והנותר לנשי׳ מזה ומז׳ לתרומ׳ דקודש ולאחזת העיר ולא נתחלקה אלא לכספים שנאמר ב בין רב למעט למאי אילימא לשופרא וסניא אטו בשופטני עסיקנן אלא לקרובה ורחוקה כתנאי ר׳ אליעזר אומר ככספים העלוה רבי יהושע אומר בקרקע העלוה ולא נתחלקה א״א בגורל שנאמר אך בגורל תנא אך בגורל יצאו יהושע וכלב למאי אילימא דלא שקול בכלל השתא דלא דידהו שקול דירת וכבעיא א״א שלא נטלו בגורל אלא על פי ה׳ יהוש׳ דכתיב על פי ה׳ נתנו לו את העי׳ אשר שאל את תמנת סרח בהר אפרים כתיב

וגני קלפי היו צריכין אחד לשבטים ואחד לתחומין נלא סגי בחד דהתחומין ולימא עכשיו אני כוטל מה שיעל׳ בידי לצורך ראובן דא״כ אין כל החלוקה עשויה בגורל וקרא קאמר אך בגורל וגומר בלא׳: הוצאת דיבור מפיו: ואומר זבולן עולה עכשיו יבא לידי הטרף בקלפי כתב של זבולן והאי דנקטינהו אלא כסדר לפי שאין עולה שום גורל על הסדר אלא על ידי מקדה ערף שירב המתנה לכך את השטרות יפה אלא יאמרו מדעתו לבקש את זו שהיה יודע מה כתוב בה כמו בניס טרופות בקשרה: שער ראובן אחד שוה לכל מה שיש לזה יש לזה: נאום ה׳ הוא עצמו יאמר לכל אחד ליטול חלק פלוני ופלוני: אידך למאן חלק י״ג למי דהא י״ב שבטים לחוד הוא השקלי כדכתב ביחזקאל: לנשיא למלך המשיח: העובד העיר היינו נשיא דשל רבים מוטל עליו כדכתב ברחבעם אם היום תהיה עבד לעם הזה: יעבדוהו יתנו לו נחלה מכל שבטי ישראל: אונגר שכירים בעלמא לעמוד לו כתלמידים לרב אבל לא יתן לו נחלה ור׳ חננאל פירש רונגר רון כלשון פרס יום וגר שכיר כלומ׳ שכיר יום: והנותר מזה ומז׳ משמ׳ שנוטל חלק מזה ומז׳ לתרומ׳ הקודש לכל מקומו של כ״ה ולאחוזת העיר גלגל מקום העיר וכתיב בסיפיה באחת החלקים דקרא: ולא נתחלק בו אמר מר למאי הילכתא קאמר שיהו שקלין כספים זה לזה: אילימא בשופר׳ וסניא מה שהיתה זו יפה מזו וזו רעה מזו דמסליק ליה בדמי מאן דאית ליה שופרא למאן דאית ליה סניא: אטו

בשופטני עסיקנן דמסתלק מכחלתם כוחי אלא ודאי בגליל כוטל ה׳ סאין כנגד סאה ביהודה ׃ לקורבא ורוחקה הקרקעות היו חולקין בשוה מי שלוקח מן הכחוש נוטל יותר עד בדמי היפה אבל מי שעולה לו גורלו בקרוב לירושלם מעלה מעות למי שעלה גורלו ברחוק מירושלם שהרחוק גרוע הוא מפני שני דברים אחד מפני שרחוק מבית המקדש ואחד מפני שקרוב הוא לארץ העמים ויש לו לדאג מהן ור׳ יהודה מילתא באפי נפשה קאמר: דמי שנפל גורלו בגליל נוטל ה׳ סאין כנגד סאה שחבירו נוטל ביהודה אי כמי משום דקאמר ת״ק דקורבא ורוחקא חלקין בכספים אתא איהו לגלויעיה למימר דסאה ביהודה שוה חמש סאין בגליל בשביל שיהוד׳ קרוב לירוש׳ וגליל רחו׳ יות׳ וצריך להעלו׳ בכספים שוה ד׳ סאין לסאה שבגליל: בכספים העלוה להוא ביכי דקורבא ורחוקא: וסברא הוא ומבין רב למעט לא נפקא ליה דמקרא לא שמעינן העלאה לא שנה בכספים לא שנא בקרקע: דלאו דידהו מלקמרגלים כדאמרן בפירקין דלעיל: בתיב

זבולן עולה אח״ם עכו שולה לאו עכו ממש דעכי מחלק אשר דכתיב ואשר לא הוריש יושב עכו אלא כלומר תחום שכנגד עכו: העולם הזה יש לו פרדס ואין לו שדה לבן תימא דבשילהי מרובה אמרינן מחלוקת ארץ ישראל אין לך מישראל שאין לו בהר ובשפל׳ ובנגב ומיהו אית דגרס אין לך שבט ושבט מישראל אבל ה״נ אין לך אחד מישראל לעולם הבא ומשמע לו שער ראובן אחד היינו לכל אחד ואחד איכמי בעולם הזה אין להן בשוה מזה כמו מזה אלא מזה מעט ומזה הרבה אבל לעול׳ הבא יש לו מן הכל שיעור שוה: ואידך למאן א״ע ב דכתיב שער לוי אחד הא כתיב נמי שער יוסף אחד דלא מנו שבט יוסף אלא ב כאחד: לא ס״ד דכתיב והנותר לנשי׳ ונומ׳ ובכראשי׳ ר״ב בפר״כ דרי׳ מהכ׳ דנבטוני איכו מתרפא לעתיד לבא מדכתיב והעובד העיר וגו׳ ואיתא להא ואיתא להא ו ומדאפקי׳ בלשון עובד דרוש ביה נמי גבעוני אן שמא פליגי: סתם

בתב סרח ביהושע: וכתב חרס בשפטים: בתחילה קודם שבאת ליד יהושע: פירותיה דומין לחרס יבישין: ורעי כחר' היכא בלי שמן ולבסוף כשבאת לידו פי רויה מסריחין מרוב שמנו שמשמרין אותן יותר מדאי ומעליותא היא משום שומן ונכותו של יהושע נרס: ואיכא דאמר בתחילה פירותיה מסריחין מרוב שמנו ולא היו מסתמרין וגריעותא היא ולבסוף פירותיה דומין לחרס כלומר שלא היו שמנין יותר מדאי אלא כמדה שיכולין להכניס לאוצר ומתקיימין טוב ומעליותא היא: כלבך דבר ה' והיכן דבר דכתיב ולו אתן את הארץ אשר דרך בה ולבניו וזו היא חברון שדרך בה כדדרשינן באגדה ויבא עד חברון מלמד שפשט כלב על מערת קברי צדיקי' שבחברון והתפלל שם לפני הענקים שיצילהו מעצת מרגלים. אלא יכשל כהן עמהן: עיר מקלט הואי כדכתיב ביהושע ולבני אהרן הכהנים נתנו את עיר מקלט הרוצח את חברון ואת מגרשיה: פרורהא כפרים ושדות שסביב להעיר חוצה למגרש: מתני' אחד הבן וא' הבת כו' כולה מפ' בגמ' אלא שהבן כו' בגמרא מפרש מאי אלא:

כתיב סרח וכתי' חרס אמר רבי אלעזר בתחילה פירותיה כחרס ולבסוף פירותיה מסריחין ואיכא דאמרי בתחילה מסריחין ולבסוף כחרס כלב דכתיב ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה עבד ה' ויורש משם את שלשה בני הענק חברון עיר מקלט הואי אמר אביי פרוורהא דכתיב את שדה העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן יפנה באחוזתו: מתני' אחד הבן ואחד הבת בנחלה אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם והבנות נזונות מנכסי האב ואינן נזונות מנכסי האם: גמ' מאי אחד הבן ואחד הבת לנחלה אילימא דירתי בי הדדי הא תנן בן קודם לבת כל יוצאי ירכו של בן קודמין לבת: סימן נפשם: אמר רב נחמן בר יצחק ה"ק אחד הבן ואחד הבת נוטלין בראוי כבמוחזק הא נמי תנינא בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים בנחלה חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ועוד מאי אלא אלא אמר רב פפא הכי קאמר אחד הבן ואחד הבת נוטלין חלק בבכור הא נמי תנינא ושהיה בכור נוטל שלשה חלקים ועוד

ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם כדדרשינן לעיל לו משפ' הבכורה משפט הבכור לאיש אבל לא לאשה: והבנות נזונות כו' בנכסים מועטים ולא הבנים כדתנן לקמן בתחילת מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסי' מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים: ואינן נזונות מנכסי האם לא מרובין ולא במועטין במקום בנים שהבנים יורשין את הכל אבל גבי נכסי אב מזונות בתנאי כתובה שכך כתב לאשתו בנן נוקבן דיהוון ליכי מינאי יהון מתזנן מנכסאי עד דתילקחן לגוברין: גמ' דירתן בי הדדי בת במקום בן תירש עם הבן: והתנן דלא ירתון בי הדדי בן קודם לבת כו' והכא לא גר' ועוד מאי אלא דהא שובא קא פריך ליה ולא שייך למימר ועוד אלא היכא דפירכא בתרייתא עדיפא מקמייתא: אמר רב נחמן בר יצחק ה"ק אחד הבן ואחד הבת במקום שאין בן שוין בנחלה ליטול מה שהיה ראוי לאביהן כאילו היה מוחזק לו דבן בנו או בת בתו של אדם יורשין אותו שעומדין בפני בנים במקום בנים לירש את הזקן כדכתיב לן מובן אין לו עיין עליו ואם אין לו בת עיין עליה אלמא הבן או הבת יורשין את מה שהיה ראוי אביהן לירש אילו היה קיים: הא נמי תנינא דבנות צלפחד נטלו חלק הראוי לצלפחד אביהן בנכסי חפר ואע"ג דמית ליה ראוי גבי צלפחד אביהן דאפי' אם מת בחיי חפר קאמרי' דנטלו בנותיו חלק הראוי לו אי היה קיים דהא לא מפליג תנא דמתני' מידי אלמא בת יורשת את הראוי לאביה במקום שאין בן והה"ד הוה מצי למימר הא נמי תנינא וכל יוצאי ירכו של בן קודמת לבת דמהתם שמעינן דאפי' בת הבן יורשת בנכסי זקן דהיינו ראוי לאביה שהרי מת אביה בחיי זקינה ואפי' הכי יורשת זקינה במקום אביה אלא משובדא דבנות צלפחד ניחא ליה לאקשויי דמעשה רב: ועוד אפילו תאמר דמשום סיפא קתני רישא שרוצה לתת חילוק ביניהן בסיפא: מאי אלא הא יאך מוסב על הראשון הא לא קתני ברישא דנכסי האב ונכסי האם שוין דליתני בסיפא אלא שכדבר זה יש חילוק בין נכסי האב לנכסי האם שהבן כו' וכיון דרישא קאמר דבן ובת שוין לא היה לו לשנות בסיפא חילוק דאב ואם אלא חילוק בין בן לבת והכי הוה למיתני אלא שהבן נוטל פי שנים אבל לא הבת והבת נזונת מן הנכסים אבל לא הבן ה"ג ועוד מאי אלא אלא אמר רב פפא כו' וכן בכולהו גר' תרי זימני אלא אמר רב פפא כו' ל

לרב פפא נמי קשיא ליה אלא כדלקמן ואיהו לא בא לתרץ האי אלא אבל קושיא קמייתא הא נמי תנינא אתא לתרוני ואוקמא בענין אחר דלא תיקשי מההיא מתני' דלעיל ומההיא מתני' דלקמן דמקשינן לרב פפא מינה אכתי לא הוה מסיק אדעתיה וכן כולם: אחד הבן ואחד הבת במקום שאין בן נוטלין חלק בכורת אביהן אע"פ שמת בחיי זקינם דכי היכי דירתי חלק פשיטותו ה"נ ירתי חלק בכורתו וכדפרישית בפירקין דלעיל גבי מתני' דבנות צלפחד והבאתי ראייה מברייתא דבכורות ומתלמוד ירושלמי: הא נמי תנינא שהיה צלפחד בכור ואע"פ שמת בחיי חפר נטלו בנותיו חלק בכורתו עם חלק פשיטתו וכשמת חפר ואחר כך צלפחד לא היה צריך להשמיענו אחד הבן ואחד הבת נוטלין חלק בכורה דכיון דמת הזקן תחילה מיד ירש הבכור חלק בכורתו דאין כאן ראוי כלל ובשמת הבכור אחריכן פשיט' דירשוה בניו בין חלק פשיטותו בין חלק בכורתו: ועוד

ועוד מאי אלא אלא אמר רב אשי ה"ק
אחד בן בין הבנים ואחד בת בין הבנות
אם אמ' יירש כל נכסי דבריו קיימין במאן
ברבי יוחנן בן ברוקא הא קא תני ר"ה
לקמן ר' יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר
על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין
על מי שאין ראוי ליורשו אין דבריו קיימין
וכי תימא קא סתם לן כר' יוחנן בן ברוקא
סתם ואח"כ מחלוקת היא וסתם ואח' כך
מחלוקה אין הלכה כסתם ועוד מאי אלא
אלא אמר רב אשי ה"ק אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האב
ובנכסי אבא אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי
שנים בנכסי האם ת"ר לתת לו פי שנים פי שנים כאחד אתה אומר
פי שנים כאחד או אינו אלא פי שנים בנכסים ודין הוא חלקו עם
אחד וחלקו עם חמשה מה חלקו עם אחד פי שנים כאחד אף
חלקו עם חמשה פי שנים כאחד בלך לדרך זו חלקו עם אח' וחלקו
עם חמשה מה חלקו עם אחד פי שנים בכל הנכסי' אף חלקו עם
חמשה פי שנים בכל הנכסים ת"ל והיה ביום הנחילו את בניו התור'
רבתה נחל' אצל אחין הא אין עליך לדון כלשון האחרון אלא כלשון
הראשון ואומר בני ראובן ב
בכור ישרא' כי הוא הבכו' ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו ליוסף ולא
להתיח' לבכורה ואומר כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו והבכורה
ליוסף נאמרה בכורה ליוסף נאמר בכור לדורות מה בכור האמור'
ליוסף פי שנים כאחד אף בכורה האמורה לדורות פי שנים כאחד
ואומר ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי
בחרבי ובקשתי וכי בחרבו ובקשתו לקח והלא כבר נאמר כי לא
בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני אלא חרבי זו תפל' קשתי זו בקש'
מאי ואומר וכ"ת האי לכדרבי יוחנן בן ברוקא היא דאתא ת"ש

ועוד מאי אלא מי דבר עדיין למעלה בנכסי הא' דקאמר
לאיפלוגי בשיטא בין נכסי האב לנכסי האם : אחד
בן בין הבנים ולא אחד בין הבנים דאינו יכול לעשותו
יורש דמתנה הוא על מה שכתוב בתורה ועד שיתן לו
בלשון מתנה לא קשה דתנן
בפירקין : בת בין הבנות
ובן אין לו אם אמר יירש כל
נכסיו דברין קיימין הואיל
ובר ירושה הוא במקצת ונפק'
לן מביום הנחילו את בניו
שמנחיל לבניו כל מה שירצה
והיינו דקתני א' הבן וא' הבת דינו
שזה שיכול האב להנחיל כל
הנכסים לאחד מן האחין ס
[illegible] האחיות ת
היכא דאין בן : ופרכינן
כמאן כרבי יוחנן כו' ועוד
מאי אלא דאפי' אם תאמר ת
שהרבה ישתם ואחר כך
מחלוקת בתלמוד שבתחילה
ראויה לדברי התנא ההוא
וסתמן ואחר כך חזרו ופירשו
ומשנה ראשונה לא זזה מ
ממקומה מאי אלא : אחד
הבן ואחד הבת במקום שאין
בן שוין בנכסיהם ואין חלק
בחלק בנכסי האב שאין
חילוק בין נכסי האם לנכסי
האב בין לענין ירושה בין
לענין הבנות אין מספי דבר'
שיש חילוקין בין נכסי האם
לנכסי האב דהיינו בכורה
ומזון כדמפרש ואזיל אלא
שהבן הזכר נוטל פי שנים
בנכסי האב ולא בנכסי האם
דלענין ירושת הבן יש חילוק
בין נכסי האב לנכסי האם
אבל לענין ירושת הבת אין
חילוק בין נכסי האב לנכסי
האם דאין בת נוטלת בכור'
כדדרשינן בסיפרי וילדו לו
בנים הבנים בתורה הזאת
ואין הבנות בתורה הוא' ועוד
חילוק אחר שהבת ניזונת כו' ומיהו הבן שוה לענין מזונות בשניהם שהרי יורש הכל והיכא דאין לו מה לירש אפי' מזונות
אין לו כגון בנכסים מועטין דהב : פי שנים כאחד בנגד אחד מן האחין נוטל פי שנים שאם היו חמשה אחין ח
חולקים הנכסים בששה חלקים ונוטל הבכור פי שני' אחין : בכל הנכסים שנוטל פי שנים בכולן : דין הוא דפי שני' כאחד
: שחלקו יהא עם אחין דומה כחלקו עם אחד כשאין שם אלא בכור ופשוט נוטל פי שנים בכל הנכסים ממה נפשך דפי
שנים כאחד הוא וגם פי שני' בכל הנכסים : והיה ביום הנחילו את בניו וגו' כוליה קרא יתירא הוא דהא כתב בתריה כי
את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים וגו' : ריבתה נחלה שלא יטול פי שני' בכל הנכסים היכא דאיכא שנים
ושלשה אחים מלבדו : ואומר לקמן מפרש מאי ואומר הכי קראי בדברי הימים כתיבי : ולא להתייחס על הבכור'
לא שיקרא בכור שיתנה לו בכורה לעולם ראובן קרי בכור ישראל אלא ליטול שני חלקים כבכור כדכתב אפרי' ומנשה
כראובן ושמעון יהיו לי : בכור לדורות לו משפט הבכורה ומה בכורה האמורה ליוסף פי שנים כאחד כדלקמן :
שכם אחד על אחיך שני חלקים כנגד שני אחין כדלקמן : זו תפילה שנתפלל יעקב על בניו ושזכה לקנות הבכורה
מעשו בתפילתו :

סתם ואחר כך מחלוקת הוא ואין הלכה בסתם תימ'
הכי כמי דלא חשיב סתם גמור מכל מקום ההכי
הא דחשיב כרבים וחשיב ר' יוחנן כרבים לגבי רבי' ויכול
להיות הלכה כמותו דהא כרים מחכמת כינה אומרי' גבי
שבת סתם לן תנא כר"ש
דתנן מתחילין את הדלועין
כו' אע"ג דסתם ואחר כך
מחלוקת הוא דפליג עליה ר'
יהודה דקתני ר' יהודה אומר
אם לא היתה מערב שבת
אסורה אלמא דלכל הפחות
חשיב הוא כרבים לגבי י
יחיד ושמא גרע טפי כשאין
מחלוקת בסמוך דאיכ' למימר
דהדר ביה ר' מן הסת' מתה
שסתם : תימת

ת"ס

ת״ש ובני ראובן בכור ישראל וכתב בהאי קרא ניתנה בכורתו ליוסף ולפי׳ בבכיין אב בכור׳ מבכורתו דנפשי דדברי תורה
מדברי קבלה לא ילפי׳ גלויי מילתא בעלמא הוא דלא הייכו יודעין מהו חלק בכורה ושמעי׳ מהתם דפי שנים כאחד
כדאמרינן במי בעלמא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו עד שבא יחזקאל ופירש וכל בן נכר וגו׳ לא יבא אל מקדשי
וגו׳ ואמרינן עד דאתא יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא הוו גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכ׳ אקרא והוא הדין לבכורה:

ת״ש ובני ראובן בכור ישראל וכי תימא בכורה מבכורתו לא גמרי׳
ת״ש והבכור ליוסף וכי תימא יוסף גופי׳ ממאי דפיה שנים כאחד הוה
תא שמע ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך א״ל רב פפא לאביי
אימא דיקלא בעלמא א״ל עלך אמר קרא אפרים ומנשה כראובן
ושמעון יהיו לי בעא מיניה ר׳ חלבו מרבי שמואל בר נחמני מה ראה
יעקב שנטל בכורה מראובן ונתנה ליוסף מה ראה ובחללו יצועי
אביו כתיב אלא מה ראה שנתנ׳ ליוסף אמשול לך משל למה הדב׳
דומה לבעל הבית שגדל יתום בתוך ביתו לימים העשיר אותו יתום
ואמר אהניהו לבעל הבית מנכסי א״ל ואי לאו דחט׳ ראובן לא מהני
ליה ליוסף ולא מדעם ר׳ יונתן דכך לא כך אמר ראויה היתה בכורה
לצאת מרחל דכתיב ואלה תלדות יעקב יוסף אלא שקדמתה לאה
ברחמים ומתוך צניעות שהיתה בה ברחל החזירה הקב״ה לה מאי
קדמתה לאה ברחמים דכתיב ועיני לאה רכות מאי רכות אי ליבא
רכות ממש אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב דכתיב מן
הבהמה הטהור׳ ומן הבהמ׳ אשר איננה טהורה בגנו׳ צדיקי׳ דבר הכתו׳
אלא א״ר אלעזר שמתנותיה ארוכות רב אמר לעולם רכות ממש
ולא גנאי הוא לה אלא שבח הוא לה שהיתה שומע׳ על פרש׳ דרכי׳
בני ארם שהיו אומרים שני בני׳ יש לה לרבקה שתי בנות יש לו ל
ללבן גדולה לגדול וקטנה לקטן והיתה יושבת על פרשת דרכים
ומשאלת גדול מה מעשיו איש רע הוא מלסטים הבריות קטן מה
מעשיו איש תם יושב אוהלים והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה
והיינו דכתיב וירא ה׳ כי שנואה לאה מאי שנואה אילימא שנואה
ממש אפש׳ בגנו׳ בהמ׳ טמאה לא דבר הכתו׳ בגנו׳ צדיקי׳ דבר הכתו׳
אלא ראה הקב״ה ששנואין מעש׳ עשו בפני׳ ויפת׳ את רחמ׳ ומאי צניעו׳
היתה בה ברחל דכתי׳ ויג׳ יעק׳ לרח׳ כי אחי אבי׳ הוא וכי בן רבק׳ הוא
והלא בן אחו׳ אבי׳ הוא אלא אמ׳ לה מינסב׳ לי אין אמר׳ ליה מיהו אבא
רמאה הוא ולא יכלת ליה אמר לה מאי רמאתיה אמרה ליה איר׳
לי אחתא דקשישא מיניה ולא מנסבא לי מקמה אמר לה אחיו
אני ברמאות ומי שרי להו לצדיקי׳ לסגויי ברמאותא אין עם נ
נבר התבר ועם עקש תתפלל מסר

אומא דיקלא קרקע מוסיף הוסיף לו יעקב ליוסף בגבול בכורה והוא הדין דהוה מצי למיפרך פי שנים בכל הנכסים אלא משום דהא קא חזינן דלא הואי להו כאלה כתי׳ האי דהא קנווחי בני יוסף: כראובן ושמעון כנגד שני שבטים וכו דאמרן לשבטי׳ איתפלג דהיינו פי שנים כאחד והאי דלא קאמר בברייתא ואומר כראובן ושמעון יהיו לי היינו משום דמילת׳ [illegible] ליה לתנא יותר מדאי דהאי שכם אחד על אחיך אהבות קרא קאי דכתיב לעי׳ מיניה כראובן ושמעון יהיו לי ו׳ ופירושא דהאי קרא הוא הילכך לא חש להזכיר דזיל קרי בי רב הוא: לבעל הבית יוסף: יתום יעקב דכתיב ויכלכל את אביו וגומר: לסוף מעשי יעקב שבאה לידו בכורת ראובן ע״י שחילל יצועי אביו והוה יכול ליתנ׳ לכל מי שירצ׳: ואי לאו דחטא ראובן לא הוה מהני ליה ליוסף בתמיה כלומר מה נתן יעקב ליוסף שהרי מחלק שאר אחיו הוסי׳ לו אבל משלו לא נתן לו כלום דמשלו היה לו להוכחותו ולא משל אחרים אלא ודאי משלו נתן לו הן ממונו הן ברכות שבירכו מכולן כגון ברכה שבירכו לאפרים ומנש׳ וידגו לרוב וגומ׳ שאין עין רעה שולטת בהן וכגון מאל אביך ויעזר׳ וגו׳ תהיינ׳ לראש יוסף וגו׳ הילכך מה שנתן בכור׳ ראובן ליוסף טעם אחר יש לדבר: אלא ר׳ יונתן דכך לא כך אמ׳ כדאמרינן בכל דוכתא א״ר שמואל בר נחמן א״ר יונתן: לצאת מרחל שתלד רחל את יוסף קודם שתלד לאה את ראובן דילהוי יוסף ראשי׳ אונו דיעקב: שקדמתה לאה ברחמים בתפילתה לקמיה מפרש: צניעות דרחל לקמיה מפרש: רכות ממש עינים נוטפות דמעה אי אפשר לומר כן והלא בגנות בהמה טמאה לא רבה הכתוב לדבר אלא עקם שמונה אותיות דכת׳ אשר איננה טהור׳ דאיכ׳ י״ב אותיו׳ והוה מצי למיכתב הטמאה דליכא אלא ה׳ אותיות: בגנותן של צדיקים דבר הכתוב בתמיה: אלא אמר ר׳ אלעז׳ בו אליבא דר׳ אלעז׳ לא אשכחן שקודמת לאה ברחמים אלא אליבא דרבא: ארוכות גדולות בכהונה ולויה דלוי יצא ממנה שממנו כהני׳ ולוי׳ במלכות מיהודה: ויפתח את רחמה היינו שזכתה לבכורה:

מסר

מסר לה יעקב סימנין לרחל שת אמר לו כליליה בשכנס : בעא מיני' אבא חליפא קרויה מר חייא כו' משום דאיירי לעיל בבנ' דקאי דיעקב וכבין נקט נמי לאך בעי' הכ' : בכללן אל ישראל בשבא למצרים אתה מוצא כתוב כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה שבעים ובפרטן כשאתה מונה אותן אחד אחד למעל' כ' גרס' אי אתה מונה אלא ששי' ותש' עם יוסף ושני בניו ובדכתב בסדיא כל נפש ששים ושש ומבני לאה חסר דכת' בכלל רידה שלשי' וג' ובפרט' אי אתה מוצא אלא לב' : תיומה שנולדו לאה שתי בנו' בכרס אחד : ואת ריבויא הוא : מרגלית טובה טעם יקר כעיני כמרגלית שלא הייתי רוצה לגלות ומעוקרא לחדודי הוא דבעי : לאבדה ממני כלומר לגלות לאחרים ולחבב הטעם היה אומר כן : זו יוכב' ולכך לא פרע בה שהרי ע עליין לא נלתה לאוי' העולם: אלא עבר במעי אמה היית' כשנכנסה למצרים: מ"ט דלא רבה לשוב לבי' אביו עד שנול' יוסף : ויכם דוד במעלק במשפטו על צקלג והגנו בשי דוד מיירי' בספר מלכים : והלא דוד מיהודה הוה ולא מיוסף ונפל זרעו עשו בידו : דעמלק היה בין אליפז בן עשו ואתה אמר' שאינו נמס' אלא ביד זרעו של יוסף והלא גם בשאר שבטים נמסר ואמאי קאמר קרא ובית יוסף להבה שני משבט יהודה : דכתב בדברי הימים בלכתו אל צ צקלג להלחם בעמלק נפל עליו כל ראשי האלפים אשר למנשה לפי שנשתתפו עמו ממנשה דהיינו משבט יוסף לכך נפלו בידו : מבני שמעון ונומר ויכו שארית הפליטה לעמלק אלמא ביד בני שמעון נמי נפלו ואתה אומרת שאין נמסר אלא ביד זרעו של יוסף : בכור בן כהן נוטל בזרוע פי שנים כו' לקמן מפרש לה : ובמוקדשי' לקמן מפרש לה : ששבחו מעכשיו כיצד הניח כו' : מחוכרת למחצית שכר : מושכרת בדבר קצוב עד זמן פלוני : באפר אחו דלא חסרי מזוני כדלקמן : וילדה בכור נוטל פי שנים בהאי וולד הואיל ושבחה דמימילא הוא ודמי כאילו הוחז' בו אביהן : אבל בנו בתים דהאי שבחא על ידי היתומים עבמן הוא ולאו ממילא לא קא שקיל פי שנים :

מסר לה סימנין כי קא מעילי לה ללאה סברה השתא מיכספא אחתאי מסרתינהו ניהלה והיינו דכתיב ויהי בבקר והנה היא לאה מכלל דעד השתא לאו לאה היא אלא מתוך סמנים שמסר לה יעקב לרחל ומסרת ללאה לא הוה ידע לה עד ההיא שעתא בעא מניה אבא חליפא קרויא מר חייא בר אבא בכללן אתה מוצא שבעים בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד א"ל תאומה היתה עם דינה דכתיב ואת דינה בתו אלא מעתה תאומה היתה עם בנימין דכתיב ואת בנימין אחיו בן אמו אמר מרגלית טובה היתה בידי ואתה מבקש לאבדה ממני הכי אמר רבי חמא בר חנינה זו יוכבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות שנ' אשר ילדה אותה ללוי במצרים לידת' במצרי' ואין הורת' במצרי' בעא מיניה ר' חלבו מרבי שמואל בר נחמני כתב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ונומר מאי שנא כי אתיליד יוסף אמר ליה ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוס' שנא' והיה בית יעקב אש ובי' יוסף להבה ובי' עשו לקש וגו' איתיבי' ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם א"ל דאקריך נביאי לא אקרי' כתובי דכתיב בלכתו אל צקלג נפל עליו ממנש' עדנה ויוזבד וידעא' ומיכאל ויוזבד ואליהו וצלתי ראשי האלפים אשר למנשה מיתיב רב יוסף ומהם מבני שמעון הלכו אל הר שעיר אנשים חמש מאו' ופלט' ונעריה ורפיה ועזיאל בני ישעי בר אשם ויכו את שארית הפלטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה אמר רבה בר שילא ישעי מבני מנשה אתי דכתיב ובני מנשה הפר וישעי ת"ר הבכור נוטל פי שנים בזרוע ובלחי' ובקיבה ובמוקדשין ובשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן כיצד הניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרי' או שהיה רוע' באפר וילד' בכור נוטל פי שנים אבל בנו בתים ונטעו כרמים אין בכור נוטל פי שנים האי הזרוע והלחים והקיבה היכי דמי אי דאתי בידי אבוהון פשיטא ואי דלא אתו לידי אבוהון ראוי

תיומת היתה עם בנימין ובעלמא אמרינן תיומת היתה עם כל השבטים : היתה מחוכרת או מושכרת ביד אחרים בכור נוטל פי שנים לקמן מוקי לה כר' דלרבנן אין הבכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסי' לאחר מיתת אביהן אע"ג דבכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד או בהמה שמלאה עובד לזה יום אחד ולזה שנים ימים ה"נ אי אמר הבכור או תחלקו או אטול פי שנים בשבח הרשות בידו והא דלא נקט מכרום ושכרוה היתומין מש' דהשת' אשמעי' קידו' שפי דאע"ג שהיתה חכור' ושכור' בחיי האב לא חשבי' לה פרה ראוי ויטול פי שני' : הכא אבל בנו בתים דהאי שבחא על ידי היתומים עצמן הוא ולאו ממילא לא קא שקיל פי שנים : ראוי

הכא כמכירי כהונה ולויה מכרי כהונה מוחזק את הכהן והלוי והיינו טעמא לחזור בו אפי' כדברים בעלמ' בו מ"מ כל כמה דלא הדר הוי כמוחזק ודוק' דאיסתחיט בחיי אבוהן הא לאו הכי לא כיון דמת מי יזכה :
וקסבר מתנו' שלא הורמו כמי שהורמו דמי תימא דבסמוך מוקי לה כר' ובספ"ק דקדושין אית לי' דלאו כמי שהורמו דמי וי"ל דתנא דהכא לא סבר לה כרבי אלא בהא דבכור שקיל פי שנים בשבח אי כמי דווקא במתנו' דתרומות מעשר אית ליה לר' דלאו כמי שהורמו דמי אבל מתנות דהכא דורע ולחיים שהן בכרות אית ליה כ"ני שהורמו דמיין : אף מוחברת ומושבר' דלא חסרי בה מזוני וא"ת אדתנן אבל בנו בתים ליפלוג וליתני [illegible] בדידה במוחברת ומושברת גופה בד"א דלא חסרי מזוני אבל חסרי מזוני א אין הבכור נוטל פי שני' וי"ל דהוה אמינא במוחברת ת ומושבר' דלאו גופ' דחסרי בה מזוני דווקא אין הבכור נוטל פי שנים משו' דהוי ראוי נמו' דאין השבח על גוף הפרה אבל בנו בתים ונטעו כרמי' שהשבח על גוף הקרקע א אימא שאין זה ראוי ניטול פי שני' קמ"ל : ואם

עסיקנן בכל דוכת' עכ"ד בפרק כל הגט המלו' מעו' שזהו מתנה מועט' ואסור ואע"פ שאם רצה יכול לחזור

ראוי הוא דלא דמי לשבחה שהשביחו הנכסים דכיון דהוי אבוהן מוחזק בנכסי' והן עצמן הושבחו כמי שהוחזקו בשבח דמי אבל הכי מתנות לא זכה אביהן כלום מחיים וכולן הוו שבח : ה"ג בכ[illegible]רי כהונה עסיקנן באהנאי [illegible]ר קרוביו ומכיריו אל כהן זה ומזכין לו ויזכי נמו' [illegible]מתנות בהמותיהן מיד כשנשחטו קודם שהופרשו מן הבהמה : דאיסתחוט בחיי אבוהון ודמי' כמאן דאתי' לידי' בטבלייהו דאמרינן בשחיטת חולין בפרק הזרוע דקני להו כ[illegible] אי אתו לידיה בטבלייהו ד[illegible]שלא הורמו כמי שהורמו[illegible]ין בדנפקא התם מזה יהב זשפע הכתו' מלמד שהמתנו[illegible]דין להונאן בדייכין אי אר[illegible] יה' בטיבלייהו בדמפרש התם והכא נמי כיון דאשתחיט בחיי אבוהן והן מכירין של כהן זה ומריעיו ואוהביו אף על פי שעדיין לא הופרשו הרי הם כאילו באו לידו שאילו אוהביו גמרו ומקנו לו' המתנות בשהן עדיין בתוך הבהמ' ודמי כמי שהוחז' כהן בחייו דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין ויטול כהן

ראוי הוא ואין הבכור נוט' בראוי כבמוחזק הכא במכרי כהונה עסיקנן ודאישתחיט בחיי דאבוהן וקסבר מתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמו מוקדשין לאו דידי' נינהו בקדשי' קלים ואליב' דר' יוסי הגלילי דאמ' ממון בעליהו' דתני' ומעל' מעל בה' לרבו' קדשים קלים שהן ממון בעלי' דב[illegible] רבי יוסי הגלילי הניח להן אביהן פרה [illegible] ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל בה פי שני' השתא מוחברת ומושכרת דלאו ברשות' דידהו קימא אמרת שקיל רועה באפר . מיבעיא הא קמ"ל דמוחברת ומושכר' דומי' דרועה באפר מה רועה באפר שבחא דממילא קא אתא ולא קא חסרי בה מזונה אף מוחברת ומושכרת שבחא דממילא קא אתי דלא חסרי בה מזוני מני

בכור פי שנים והשתא ליכא למיפרך פשיטא דהשתא אשמעינן טובא דאע"פ שלא הורמו כמי שהורמו דמיין : מוקדשין לאו דידיה נינהו כגון חטאות אשמות מחיים קדש ה' נינהו ויש בהן מעילה בל זמן שלא נשחטו אבל שלמים אין בהן מעיל' כדדרשינן קדשי ה' קדשים המיוחדים לשם יצאו קדשים קלים שאין מיוחדים לשם ומיהו אינם ממונו דמיקדש מיהא קדשי ולא קרינא בהו בכל אשר ימצא לו ואפי' אם נשחטו שיכול לאוכלו אינו שלו כדתנן בפרק בתרא דקידושין המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת דמשולחן גבוה קא זכו : ומשני בקדשים קלים ומחיים דהוי ממונו לר' יוסי הגלילי ומיהו לאחר שחיטה לא כדאמרינן בפרק ראשון בב"ק כי אמר רבי יוסי הגלילי מחיים אבל לאחר שחיטה דבי קא זכו מ
משולחן גבוה קא זכו לא אמר דאמר יומן בעלים הם לכל דבר אף לקדוש את האשה ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון וגומר וכחש בה ונשבע על שקר וחזר והודה והביא את אשמו : לרבות קדשים קלים להתחייב עליהם אשם גזילת אם כפר כהן ונשבע והודה בשאר גזל ממון שהרי ממונו הן שהבשר והעור שלו ואין לגבוה בהן אלא אימורי' ולבהן חזה ושוק וכה' ובעמיתו קדרים דהיינו שלמים שהאימורים לשם והבשר לבעלים והך מעילה דהכא אינו אלא לשון שינוי וכן הוא אומר וימעלו בה' אלהיהם וכן בסוטה הוא אומר איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל בתורת כהנים דהא מעילה ממש ליכא בשלמים בדפריסית דממעט להו בתור' כהנים מדכתב קדשי ה' בבהמה מן ההקדש גבי מעילה :
דלאו ברשותיה דאב קיימא : רועה באפר דהוי מוחזק מיבעיא :מה רועה באפר שבחא דממילא מעשה השדה :
אף מחוברת ומושכרת בשבחא דממילא קמיירי דאין מעלין לה היתומים מזונות וא"ת ליתני רועה באפר והכא ידענא דה"ה למוחברת ומשכרת היכא דלא מחסר מזוני ולמה לי למתני מוחברת ומושכרת כלל דאיצטרי' תו רועה באפ' ללמוד עליהן דבדלא חסרי מזונות איירי אוצטריך סד"א כל מוחברת ומושכרת לא שבחא מימילא הוא שא"על ידי בני אדם ש שחורשין בה ועובדין בה ולא ליסקול בה בכור פי שנים קמ"ל דכיון דהיתומין עצמן אין חורשין בהן ואין טורחין בהן אלא אחרים שבחא דמימילא חשבינן לה היכא דאין מעלין לה מזונות :
ה"ג

הכי גרסי' מני ר' היא ולאגר' ומכי דלא קמהדר אתירוצ' דלעיל כללא מילתא באפי נפשה היא דקבעי תלמודא :
מני כך בריית' דקתני דנוטל בכור כם כח ששבחו נכסים שמילא לאחר מיתת אבל אין רבי היא : בשבח ששבחו ממילא אבל כשהשביחן יורשי' הכל מודים דאינו נוטל בהן שני ירש : שטר חוב היינו מלוה בשטר בכור נוטל פי שנים דכיון דמוחזק בשטר על פי השטר גובין את המלוה הרי הוא כאילו השטר השביח דהיינו נכסים שהשביחו ממיל' ומיהו אליבא דרבנן תנן נוטל פי שנים ומסקנא דמילת' דר' היא והכי מוכח לקמן בשמעתין ודוקא מלוה בשטר אבל מלוה על פה ואפילו בעדי' כיון דלשכא שטרא ומצי למיטען פרעתי לך דהמלוה את חברו בעדים אין צריך לפורעו בעדי' אפי' רבי מודה דלא שקיל פי שנים דהא אין מוחזקין מחוב זה כלל דנימא הנכסים שבחו מעצמן : יצא עליהן שטר חוב שחייב לאביהם לאחרים מילתא באנפי נפשה היא ולדברי הכל ואפי' בלא ירשו שטר חוב מיירי :

ואם אמר איני נוטל ואיני נותן רשאי אומר ר"י דנפקא מינה אם היתומין קטנים דיכול לומר הבכור איני נוטל פי שנים וישאר הקרקע לפני היתומין ולא יטול מהן דאין נזקקין לנכסי יתומין אלא א"כ רבית אוכלת כאן ולקמן מפ' אלת' לו שיכול למחול לו בכירתו משו' דעדיין לא אתיא לידיה ואפי' בלא קנין כדמשמע לקמן דקאמר דיותר כל הנכסי' דמדאקיל בהא אקיל בהא אבל חלק פשיטו' לא יוכל למחול ולסל' עצמו באמירה בעלמ' אם לא ע' קניין ור"ת מפרש דאם אמר כשיצא עליו שטר חוב על הבכור עצמו ולא על ב האחי' איני נוטל ואיני נותן רשאי ומפסיד בעל חוב ואין לו על היתומין כלו' דלאו בעל דברים דידיה הוא ולא הוי דומיא דרישא דאיירי דינא על כולן שטר חוב : מספקא

מני רבי היא דתניא אין בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאח' מיתת אביהן ורבי אומר אומר אני בכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאח' מיתת אביהן אבל לא בשבח שהשביחו יתומי' לאחר מיתה אביהן ירשו שטר חוב בכור נוטל פי שנים יצא עליהן שטר חוב בכור נותן פי שנים ואם אמר איני נותן ואיני נוטל רשאי מאי טעמייהו דרבנן אמ' קרא לתת לו פי שנים מתנה קרא רחמנא מה מתנה עד דמטיא לידיה אף חלק בכורה עד דמטיא לידיה ור' אומר אמר קרא פי שנים מקיש חלק בכורה לחלק פשוט מה חלק פשוט אע"ג דלא מטא לידיה אף חלק בכורה אע"ג ד דלא מטא לידיה ורבנן נמי הכתיב פי שנים ההוא למיתבא ליה אחד מיצר ור' נמי הכתיב לתת לו ההוא

שאם

בכור נותן פי שנים כי היכי דנוטל פי שנים שאותו נכסים נשתעבדו כולן למלוה : ואם אמר איני נוטל פי שנים מכל ירושת אבי שהריני מוחל חלק בכורה ואטול חלק כפשוט ולפיכך לא אשלם למלוה פי שניים אלא כנגד מה שאני נוטל רשאי. וכשתובעו זה המלוה לדין אין ב"ד יכולין לכופו לפרוע אלא כנגד חלק פשיטותו ונפקא מינה שצריך זה המלוה לתבוע את אחיו של זה לדין ואם אין יכול לכופם מפסיד או אם הלכו למדינת הים אין מורידין לב"ח בקרקע עד דשמעו ב"ד טענת האחין דמה ידעינן איזה טענה יש להון דשמא יטענו פרענו או שטר פרוע ה הוא דמ"ד כיון דבכור הוא זכי ליה רחמנא פי שנים ואינו יכול לומ' איני חפץ שיהיו שלי דבעל כרחו הרי הן שלו דמשע' שמת אביו ירש פי שנים עד שיפקירם או עד שימכרם או יתנם לאחרים וצריך להגבות לזה המלוה כנגד פי שנים קא משמע לן דבעל כרחו לא זכי ליה רחמנא דכ' לתת לו כעין מתנה אם ירצה לקבלה ואם ימחה שלא לקבל אין מזכין לו לאדם בעל כרחו דלא קריי רחמנא ירושה אלא מתנה אבל מחלק פשיטותו אינו יכול לומר כן שהרי יורש הוא בעל כרחו ויש מפרשין ואם אמר איני נוטל בשטר חוב שיש לאבי על אחרים פי שנים וגם איני נותן בשטר חוב היוצא עליו פי שנים רשאי ושיבוש גמור הוא שהרי השטר היוצא על אביהן אינו דינו לגבות משטר ש"ש לאביהן על אחרי' דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב אלא ממקרקעי הוא דקגבי הילכך אע"ג שמחל חלק בכורה מן השטרות של אביו כיון דבקרקעות הוא נוטל פי שנים חייב להחזיר למלוה פי שנים: מ"ט דרבנן דאפילו בשבחא דממילא לא שקיל חלק בכורה : עד דמטיא לידי דנותן אינו יכול ליתנ' לאחרים דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם : מקיש חלק בכורה לחלק פשוט דפי שנים היינו שני חלקים חלק פשוט וחלק בכורה והזכירם כתיבה אחת מני למיכתב חלק אחד על אחיו : מה חלק פשוט אע"ג דלא מטו לידיה דכל ראוי שבעולם הבן יורש מאביו דהא לא איקריא ירושה מתנה דנימא אינו נוטל פשוט אלא במוחזק אף חלק בכורה נמי ומיהו ראוי גמור כגון ששבחו יתומים לא שקיל פי שנים דלהכי אהני בכל אשר ימצא לו : אחד מצרא' שני חלקים יטול במקום אחד כחלק פשוט שהוא חלק אחד ונוטל במקום אחד ונפקא מינה דבכל מקום שנפל לו הגורל לחלק פשוט יטול שם בלא גורל חלק בכורה ואם הן שני אחים וג' שדות לא יפולו אלא גורלות שנים לבכור ואחד פשוט שהרי אם יפל חלק הפשוט בשדה האמצעית יזכה בו דא"כ נמצא נוטל הבכור בשני מקומות אלא שני גורלת יפילו ויטילום על שני שדו' החיצונו' ואיזה שיפול לבכור יקח ויטול גם האמצעי שאצלו עמו ור' איכא למימר דכך סברא נמי דאחד מצרא' נפקא ליה מהקישא : שאם

שאם אמ' איני נוטל ואיני נותן רשאי אמ' רב פפא דיקלא ואלי' ארעא ואסיק שירטון דבולי עלמא לא פליגי דשקיל כי פליגי בחפירה והוה שובלי שלופפי והוו תמרי דמר סבר שבח הממיל ומר סבר אישתני : אמר רבה בר חנא אמר רבי חיי' עשה כדברי רבי עשה עשה כדברי הכמי' עשה מספקא ליה אי הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו אי הלכה כרבי מחבירו ואפי' מחביריו אמר רב נחמן אמר רב אסור לעשות כדברי רבי קא סבר הלכ' כר' מחבירו ולא מחביריו ורב נחמן דידיה אמר מותר לעשות כדברי ר' קא סבר הלכה כרבי מחבירו אפילו מחביריו אמר רבא אסור לעשות כדברי רבי ואם עשה עשוי קא סבר מטין איתמר תני רב נחמן בשאר סיפרי דבי רב בכל אשר ימצא לו פרט לשבח שהשביחו יורשין לאחר מיתת אביהן דלא שקיל ומני ר' היא תני רמי ר' חמא בשאר סיפרי דבי רב בכל אשר ימצא לו פרט לשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן וכ"ש שבח שהשביחו יורשין לאחר מיתת אביהן דלא שקיל ומנו רבנן היא אמר רב יהודה אמר שמואל אין בכור נוטל פי שנים במלוה כמאן

שאם אמר איני נוטל כו' ורבנן כמי תרתי שמעת מינה חדכתב לתת שמעינן דמתנה קרויה דמתנה ואיצו יכול ליתן עד דאתא לידו דנותן ו... לו שמעינן דלא זכה בה בכור עד שתבא לידו שאם ... איני נוטל נשאוי שה... ר איני נוטל ואיני נותן ... והאי איני נותן לאו דווקא נקט ניה הכא דהא מקר לא ילפינן ליה אלא מסבר' דכיון דאין נוטל ודאי לא יתן וה"פ ההוא שאם אמר איני נוטל לפי שאיני רוצה ליתן כשאר ואורחא דמילתא נקט שאין אדם נגיל לומר איני נוטל אלא מפני שצריך להחזיר מה שהוא נוטל לאחרי' דמה לו ולצרה ליטול כדי ליתן : דיקלא קטן יכיה להן אביהן : ואלים שנתעבה לאחר יומו: וכן הניח להן ארעא ואסקא אחריכן שירטון וזבל ונתייפתה בכך דכולי עלמא רבי ורבנן : דשקיל דעדיין שמו עליו : בחפורה שהניח להן ונעשו אחריכן שובלי וכן שלופפי דקלים שהפריחו פירותו ונעשו אחריכן תמרי' בכי האי גוונא שבח דמימיל' פליגי : ומר סבר רבנן אישתני השבח להיו' חיטין והפרחים להיות תמרי' דבר אחר ושם אחר : עשה הדיין כדברי רבי עשה ולא נאמר טעה בדבר משנה וחוזר : מספקא ליה הא דאמרינן בעירובין הלכה כר' מחבירו אי אמרינן דווקא מחבירו כשחולק יחיד עליו אבל לא מחביריו דבכל מקום הלכה כחבירו והכא חביריו פליגי עליה : ואפילו מחביריו בכל המקום אסור לעשות כדברי רבי אסור לדון כן דקעבר אלא תטה משפט ... ואם עשה איני עשוי כדמפרש לקמיה קסבר הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו ... ה כרבי היינו משום דאמר לעיל כי האי ליטנא עשה כדברי ר' עבה ... בר' כו' ואהאי הילכתא לא סמכינן אלא אהילכתא דרב פפא דהויא בתראה לקמן בשמעתין : מטין איתמר כך נאמר בבית המדרש מטי' את הדין אחר דברי חכמים לדון כן לכתחילה ומיהו אי עבד כרבי עבד ולא מהדרי' עובד' והכי מפרש' לקמ' מטין איתמר שבתלמוד והכי אמרי' בהדיא במס' תעני' : בשאר סיפרי דבי רב סיפרא דבי רב היינו תורת כוהנים ברייתא של ספר ויקרא שאר סיפרי דבי רב קרי למדר' של ספר וידבר ומוסלקו מן המחנה עד סוף הספר אלה הדברים כו' ומכילתא דהיינו מדרש אלה שמות מהחדש הזה לכם עד סוף הספ' כולהו איקרו שאר סיפרי דבי ר' והיינו דאמרי' בעלמא סתם מתניתין רבי מאיר סתם סיפרא ר' יהודה סתם סיפרי רבי שמעון סתם סדר עולם ר' יוסי סתם תוספתא ר' נחמיה וכולם אליב' דרבי עקיבא : פרט לשבח ששבחו מימילא : שהשביחו כגון בנו בתים ונטעו כרמים. או חפו מזוני או מעות המוכות נכסי לשטביקן : אין הבכור נוטל פי שנים במלוה אפילו במלוה בשטרו : אליבא

מספקא ליה אי הל' כר' מחבירו ולא מחביריו או אפי' מחביריו תימא דבכולי תלמודא אומר דאין הלכה כר' מחביריו והכא מספקא ליה ותו דרב נחמן דידיה אמר אפילו מחביריו וקיימא לן כרב נחמן בדיניה והא קיימא לן דאין הלכה כר' מחביריו ואפר"ת דווקא הכא מספקא ליה אבל בעלמ' לא וכן רב נחמן אבל קנת קנס דקאמר רב נחמן מותר לעשות כדברי ר' וכיון דסבירא ליה דהכא הלכה כר' מחביריו אמאי קאמר מותר ה"ל לעשות הוה ליה למימר ותו' דקאמר קסבר דבא מטין איתמר כלומר מטין הדבר לעשות כרבנן לכתחי' ובכל התלמוד לא קאמר מטין אלא על אותו שפסק הלכה כמותו כדאמרי' בכתובות גבי הלכה כר' עקיבא מחבירו מר סבר הלכ' איתמ' ומר סבר מטין איתמר והכא לא הוזכרה הלכה אלא על רבי ולא על רבנן ופר"א לר"י דהכי מספקא ליה אי הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו שפסקו כהדיא : אין הבכור נוטל פי שנים במלוה כרבנן מוקי לה ובמלו' בשטר מה שפירש הקונטרס לעיל גבי ירשו שטר חוב בכו' נוטל פי שנים שהשטר הוי הגוף ומלוה הוי שבח אי כר' דא"כ אמאי רבנן אמרי דאין הבכו' נוטל פי שנים וכיון שיחלקו שטרות ויטול בזטרות פי שנים שהן הגוף יטול גם ה השבח שיבא אח"כ שיהיה המלו' דהא פשיטא דאחר שיחלוקו כל השבח שיבא מחלקו שהוא ס"ל נהרדעי

כמאן אלימא לרבנן השתא שבח דאיתיה
ברשותיה אמרי רבנן לא שקיל מלוה
מבעיא אלא לרבי ואלא הא דתניא ירשו
שטר חוב בכור נוטל פי שנים בין במלוה
בין ברבית מני לא רבי ולא רבנן ל
לעולם לרבנן ואיצטריך ס"ד אמינ' מלוה
כיון דנקיט שטרא כמאן דגביא דמיא
קמ"ל שלחו מתם בכור נוטל פי שנים
במלוה אבל לא ברבית למאן אילימ' לרבנן
השתא שבחא דאיתיה ברשותא אמרי
רבנן דלא שקיל מלוה מבעי' אלא לרבי
ולר' דרבית לא והתניא רבי אומר בכור
נוטל פי שנים בין במלוה בין ברבית לעולם
רבנן היא ומלוה כמאן דגביא דמי א"ר רב
אחא בר רב לרבינא איקל' אמימ' לאתרין
ודריש בכור נוטל פי שנים במלוה אבל
לא ברבית אמר ליה נהרדעי לטעמייהו
דאמ' רב נחמן גבו קרקע אין לו גבו מעו'
יש לו ורבה אומר גבו מעו' אין לו גבו קרק'
יש לו א"ל אביי לרבה לדידך קשיא לרב
נחמן קשיא לדידך קשיא באי

אגובא דמאן כלומר כמאן סבירא ליה שהוצרך לומר כן: שבחא דממילא כגון תפורה ונהו שובלי שמוחזק קנת מלוה באותן הנכסים: דאינו מוחזק [illegible] אלא בשטר דהוה כייר' בעלמא איבעיא: [illegible] אליבא דרבנן דהך דקתני [illegible] שטר חוב רבי היא: [illegible]לוה של גוי: אבל לא ברבית אע"פ שכתב בשטר: ומלוה כמאן דגבית דמיא הואיל ונקיט שטרא אבל ריבית אע"ג דנקיט שטר וכבר עבר הזמן מגמת אבין לא דאי' נך דאני כיה דבר שלא היה שלו מעולם אבל מעו' מ מלוה דקשקיל מעות שלוהו ונמצא השטר מוחזק בידו במקום מעותיו והרי הוא כמו משכון: וכזה הכל מודים שמלוה שהניח משכון עליה שקיל פי שני' דבעל חוב קונה משכון וכן פסק רבינו חננאל: הא דשלחו מתם פליג' אהך דרב יהודה אמר שמואל דלעי' ותרוייהו אליבא דרבנן מר משוי ליה מוחזק כיון דנקיט שטרא ומר לא חייש לשטרא דכייר' בעלמ' הוא ויש מפרשי דהא דשלחו מתם במלוה של גוי כדקתני אבל לא בריבית והך דרב יהודה אמר שמואל במלוה של ישראל ולא פליגי והכל הוא כיד' דאדרבה איפכא מסתברא דבמלוה של ישראל הוי מוחזק טפי ממלוה של גוי אשר יהם דבר שוא: נהרדעי לטעמייהו אמימ' כרב נחמן סבירא ליה דתרוייהו הוו מנהרדעא כדאמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסבירא ליה כו' דתרוייהו סבירא להו דמעות שאדם חייב לחבירו הוי המלו' מוחזק בהן: גבו קרקע בחוב מלוה אביהן אין לו לבכור פי שנים דמעות הלוהו ולא קרקע אבל גבו מעות יש לו שהרי מעות הלוהו ובמעות משכינן ליה מוחזק אליבא דשלחו מתם והיינו כאמימר דדרש נוטל פי שנים ב מלוה דהיינו מעות ורב נחמן לפרושי אתא הא דשלחו מתם בכור נוטל פי שנים במלוה ולי נר' דהאי דאמרי נהרדעי לטעמייהו לא בא למעט ד דברי רבה דאמר גבו קרקע יש לו דהא אימר בתמא דרש בכור נוטל פי שנים במלוה לא שנה קרקע ולא שנה מעות אלא למעוטי מדרב יהודה אמר שמואל אתא דאמר לעיל אליבא דרבנן דאין הבכור נוטל פי שנים במלוה · ואמימר סבירא ליה כדשלחו מתם וכדרב נחמן ורבה דסבירא להו כדשלחו מתם: גבו קרקע מבעל חוב יש לו לבכור פי שנים דהאי קרקע אישתעבד לאביהן בחייו וכמי שהיה לו במשכון דמי ומשוי' ליה מוחזק ליטול הבכור פי שני': גבו מעו' אין לו דמלוה להוצאה ניתנה והני מעות אחריני נינהו וכאילו לא הוחזק בם אביהן מאי

נהרדעי לטעמייהו לפירוש ר"ת דבסמוך דפי' דרב נחמן אליבא דנפשיה אית ליה בין גבו קרקע בין גבו מעות יש לו אתי שפיר הא דקאמר הכ' נהרדעי לטעמייהו דאמימר כמי סתמא קאמ' דנוטל פי שני' במלו' בין גבו קרקע בין גבו מעות אבל לפ"ה דמפרש בסמוך דרב נחמן אליבא דנפשיה אית ליה בין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו לא יתכן הא דאמרי נהרדעי ל לטעמייהו: גבו מעות יש לו פי' הקונטרס משו' דמעות יהיב ומעות שקיל ואין נר' דבפרק שור שנגח ד' וה' דפרי' אמאי דאוקי רב נחמן הא דאין בעל יורש נכסי אשתו לר' עקיבא היינו דווק' בגרושה ולוקמה רב נחמן כגון שגבו קרקע דהוה ליה ראוי למה לי למינקט קרקע דגבו מעות כ כמי הוי ראוי דהא דאמ' הכ' גבו מעות יש לו והוי מוחזק היינו משום דמעות יהי' מעו' שקיל אבל התם גבי נזק דלא יהיב מעות מודי רב נחמן דגבו מעות כמי הוי ראוי ואין לפרש דהכי פרי' לרב' ונוקמה לרבה בגבו מעות ולרב נחמן אף בגבו קרקע דהא לרבה כמי ה"מ למינקט בין בגבו קרקע בין בגבו מעות דהכי אית ליה בפר' גט פשוט אלא משום דלרב נחמן לא מצי למינקט אלא חדא דהיינו בגובה קרקע נקט נמי לרבה חדא אלא נראה דטעמא דרב נחמן דאמר גבו מעות יש לו משום דדרך בעלי חובים לפרוע בחובם מעות ולא קרקע והוי מוחזק בגבו מעות משום דסמיכי עלייהו אבל קרקע שאין דרך קרקע ליתן בחובם לא סמכי עלה ולא הוי מוחזק: לטעמייהו

מ״ש מעו׳ דלאו דלאו הני מעו׳ שבק אבוהון קרק׳ נמי לאו הא קרקע שבק אבוהון ועוד הא מר הו׳ דאמר מיסתבר טעמא דבני מערב׳ דאי קדים סבתא וזבינא זבינ׳ זביני לרב נחמן קשי׳ מ״ש קרק׳ דלא דלאו הא קרק׳ שבק אבוהן מעו׳ נמי לאו הני מעות שבק אבוהון ועו׳ הא׳ רב נחמן אמ׳ רבה בר אבוה יתומי׳ שגבו קרקע בחוב׳ אביהן בעל חוב חוזר וגובה מהן א״ל לא רדידי קשיא ולא לרב נחמן קשיא טעם

לטעמייהו דבני מערבא קאמר ולא סבירא לן פ״ה דבין רב נחמן ובין רבה סברי תרוייהו אליבא דנפשייהו דבין גבו קרקע ובין גבו מעות אין לו והא דקאמר רב נחמן דבעל חוב חוזר וגובה אותה מהן היינו כדמתרצה רבא משום דרבי נתן ולפי״הא דפסיק לפיל רב נחמן כר׳ היינו דווקא בשבח ולא במלו׳ וקשה לרב נחמן עיקר התירוץ דמשני לדידיה חסר מן הספ׳ דל׳ משני מידי מההו׳ דיתומי׳ שגבו בחוב אביהן ועו׳ דפרק שור שנג׳ ד׳ וס״הל״ל ולוקמ׳ בין לר׳ בין לר׳ נחמן גבו ב׳ן מעו׳ בין גבו קרקע ומי זה אל שהיה צרי׳ להאריך דלא דברו רבה ור׳ נחמן בהדי׳ בין גבו קרק׳ בין גבו מעות אין לו דבפ׳ גט פשוט מוכח מההיא דסבר רבה שיעבודא לאו דאורייתא קאמר׳ דסבר רבה אליבא דנפשיה דבין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו להכי מקשה מקונבר ובפשיטות ממה שדברו בהדיא רבה ורב נחמן ור״ת מפרש לטעמא דבני מערבא קאמר ולא סבירא לי׳ אלא לדידיה בין גבו קרקע בין גבו מעות אין לו כדאמר גבי ההיא שיבתא דאפילו גבו קרקע אין לו כ״ש גבו מעות וכן מוכיח בפרק גט פשוט דלרבה כי׳ גבו קרקע בין גבו מעות אין לו כיון דשיעבוד׳ לאו דאוריתא והא דאמר גבו קרקע יש לו היינו דבני מערב׳ דאמ׳ הבכור נוטל פי שנים במלוה ומיסתב׳ לי׳ שפי לאוקמי בקרק׳ ולא במעות והא דאמר בני מערבא גבי שיבתא דהוי ראוי אע״ג דהוי קרקע היינו משום שהבעל לא היה מוחזק מעולם ולא היה לו ולאשתו שום חוב מעולם על השיבתא שישתעבד לו הקרקע ולכך הוי ראוי אבל גבי מלוה הוי מוחזק אפי׳ לא יוכל לטרוף אם מכר כגון אם שטר חוב הוי שלא באחרין מ״מ היכ׳ דלא מכר הוי מוחזק כגון שהיה משועבד לו בחובו והא דקאמר רבה טעמא משום דאי קדמה שיבתא וזבנה זביני זביני לאו איכא דבני מערב׳ דלדידהו לא תלה בהכי כדפרי׳ אלא טעמא דנפשיה קאמר דלדידיה אפי׳ במלוה הוי ראוי משום דאי זבין הוי זבי ועי״ל דלרבה אפילו אי זבין לא הוי זביניה זביני הוי ראוי וגבי האי שיבת׳ דווקא נריך להאי טעמא משום דסבר רבה כ האומר אחריך כאו׳ מעכשיו דמי והוי כאלו הוא מוחזק מעיקרא אלא משום דאי קדמה וזבנה דהוי זביניה זביני הו דהוי ראוי אבל בני מערבא לית להו כדא׳ מעכשיו דמי מטעם דזביניה זביני לא הוי חשוב ראוי כדאמר גבי מלוה אלי סברי דלאו כאומר מעכשיו דמי ולא מוחזק בו מעולם ורב נחמן סבר בין גבו קרקע בין גבו מעות יש לו כמו שסברי אביי מההיא דיתומין שגבו קרקע בחוב אביהן ולדברי אביי קאמר ליה רבה ולא לפי מה שתרנה רבא משום דרבי נת דלרב נחמן אליבא דנפשיה ודאי סבר דאפי׳ גבו קרקע יש לו והא דקאמר גבו קרקע אין לו היינו אליבא דבני מערבא דאמר גבי שיבתא דקרקע הוי ראוי וא״ת ומנא ליה לרב נחמן דלבני מערבא גבו קרקע אין לו דילמא בני מערבא סבירא להו כמו גבי קרקע יש לו כרב נחמן וגבי שיבתא היינו טעמא דלא נתעבד לבעל הקרקע ולא הוחזק בו מעולם וי״ל דסבירא ליה לרב נחמן דמפליג בני מערבא בין גבו קרקע לגבו מעות מדלא קאמר הבכור נוטל פי שנים במלוה בין גבו קרקע בין גבו מעות מסתבר ליה לרב נחמן דטפי הוי מוחזק במעות מבקרקע וא״ת בפ׳ שור שנגח ד׳ וה׳ כי פריך ולוקמה לרבה בגבו מעות ולרב נחמן בגבו קרקע ומשני ה״מ לבני מערבא כי קאמר איכהו בגרושה בר דחשיב מלוה מוחז׳ לכך אוקמ׳ בגרוש׳ והשת׳ לפ״רת לרבנן נמי בעי׳ לאוקמי בגרוש׳ לרב נחמן דאי׳ לי׳ בין גבו קרקע בין גבו מעו׳ יש לו וי״ל דבקט בר׳ משום רבה דלדידי׳ דסב׳ בין גבו מעות אין לו בעי׳ לאוקמ׳ בגרוש׳ שא לר׳ והוה מני לרבה לאוקמ׳ בלא גרוס׳ וכדרבנן וכן לפ״ה דה״מ בין רבה בין רב נחמן לאוקמ׳ בלא גרושה וכרבנן אלא דבית׳ ליסבה אפילו לרבי ורבי יעקב דאורלינייס תירץ לפי׳ הקונטרס לא הוי מני לאוקמ׳ כרבנן דרבה ורב נחמן אליבא דר״ל דאמר לא אמ׳ רבי עקיבא דלא ירית לה בעל אלא בכופר שאינו משתלם אלא לאחר מיתה אבל שאר נזקין ירית לה בעל ואליבא דידי׳ איצטריכו ליה לשנויי ההיא דקתני הכה אשה ויצאו ילדי׳ דלא ירית בעל בגרושה כו׳ ולא מני לאוקמיה כרבנן ובלא גרוש׳ ע״כ שום נזקין לא ירית בעל דהא בין גבו קרקע בין לא גבו אין לו ור״ל קאמר דשאר נזקי׳ ירית והיינו ע״כ כר׳ לירעי :

מ״ש מעו׳ דלא שקיל בהו בכו׳ פי׳ שנים ודאו היינו טעמ׳ דידך משום דלאו הכי מעות כו׳ : לאו האי קרקע נמי שבק אבוהון דאי הוה בעי לוה הוה מסלק ליה בזוזי : ועוד הא מר רבת דאמ׳ כעובדא דההי׳ שבתא דהוי׳ [illegible] בתובן בנה הנשואה לבעל [illegible] יה הויא ההיא בת ליורשת ומתה ההיא בת ואחר כך מתה השבתא ואתא בעל וקא תבע ירושת הזקנה כאילו אשתו קיימת ואילו מתה דהיינו בני מערבא אין הבעל נוטל משום דהוו הנהו קרקעות ראויין לאשתו אם תמות הזקינה בחייה והרי מתה היא בחיי הזקינה ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק ואמר רבא מסתבר טעמ׳ דבני מערבה דאין הבעל יורש דהוה לי׳ ראוי ולא מוחזק לבת שכל זמן שהזקינה בחיים אין לבת בהן כלום שהרי אם מכר הזקנ׳ הנכסי׳ בחיי הבת מכירת׳ קיימת בן אילו נכסי הלוה אעפ״י שראויין הן לגבות המלוה חובו מהן כיון שלא הגיעו לידי המלו׳ מקוי׳ ראויי׳ הן דהא אי הוה בעי לווה הל זבין להון ומסלק ליה למלו׳ בזוזי או בקרקע אחר׳ חוץ מזו הילכ׳ הא קרקע הוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי פי שנים : ועוד קשי׳ אחרת לרב נחמן דחשיב מעו׳ מוחזקת טפי מקרקעות הא איפכא הוה ליה למימר משום דקרקע אלו הני מוחזק טפי למלוה דהא דאמר משום רבה בר אבוה יתומים בני מלוה שגבו קרקע מן הלווה בחובת אביהן בעל חוב של אביהן שנתחייב לו אביהן מעות חוזר וגובה אותן מהן ואם לא היה מוחזק ביד אביהן בחיים איך יכול בעל חוב לגבותו והלא אילו קנו היתומים אחר מיתת אביהן קרקע מי יכול לגבותו והלא משנה שלימה שנינו בבכורות שאין האשה נוטלת כתובה בראוי ובעל חוב כיוצ׳ בו ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב כן כתוב בפרה״מ :

לטעמייהו

טעמא דבני מערב' קאמרי ולן לא סבירא לן מאי שבתא דההוא דאמר להו נבני לסבת' ובתר לירתאי הויא ליה ברת דהוה נסיבא שכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא בתר דשכיב סבת' תא בעל קא תבע א"ר הונא לירתי ואפילו לירתי ירתי ורב ענן אמר לירתי ולא לירת ירתי שלחו מתם הלכתא כוותיה דרב ענן ולאו מטעמיה הילכתא כוותיה דרב ענן דבעל לא ירית ולאו מטעמיה דאלו רב ענן סבר

אף

לטעמייהו דבני מערבא אמרינן ולן לא סבירא לן ושינויא הוא דקמשני רבה הכא ורב נחמן לא סבירא לן דבני מערבא דשלחו מתם ר' אלא כרב יהודה אמר שמואל דאמר הלכה דרבנן אין בכור נוטל פי שנים במלוה וכדפסקינן נמי הלכתא לקמן לא ישנה גבו ממעות לא אלא גבו קרקע אין הבכור נוטל פי שנים ואפי' לרב נחמן דאמר יתומין שגבו קרקע בחוב אביהן בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן אפי' הכי מודה דלגבי בכורה לא חשי' קרקע הלווה מוחזק למלו' ולא שקיל בה בכור פי שניים כדפסקי' הילכתא לקמן והכא הייינו טעמא דרב נחמן כדמפרש בפסחים בפרק כל שעה ד דאיתמר בעל חוב אביי אמר למפרע הוא גובה רבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה דלא חשיב מוחזק אלא משעת גבייה ואילך וכדמפרש התם טעמא דרבא כיון דאילו הוה ליה זוזי הוה מסלק ליה בזוזי איסתכח דהשתא הוא דקא קני ומותבינן לרבא מיהא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה יתומין שגבו קרקע כו' אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה משום הכי חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דגבי ליה מקמי דאבוהן דמי אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה לא יהא אלא כזבין יתמי ואילו קנו נכסי יתמי מי משתעבדי לבעל חוב ומשני שאני התם דאמר להו בעל חוב דאבוהן כי היכי דמשעבד לי' ההוא לוה לאבוכן ה"נ משעבד לדידי מרדכי נתן כו' וההוא שינויא דשמעתא הוא דהא רבא דהילכתא כוותיה לגבי דאביי הוא משני לה דרב נחמן הכי הילכך אפילו רב נחמן לא חשיב לקרקע של לווה מוחזק למלוה עד שתבא לידו משום דאם הוה בעי הוה מזכין ליה עד השתא דמכאן ולהבא הוא גובה והלכך מאי דא"ר נחמן גבי קרקע אין לו גבו מעות יש לו לטעמייהו דבני מערבא קאמר דאמ' שיב' דרבנן דנוטל במלוה פי' שנים דחשבי לה מוחזק למלוה ואתא רב נחמן למימר לדידי לא שנא גבו קרקע לא שנא גבו מעות אין לו דק"ו הוא כדאמרן לעיל שבח דממילא אמרי רבנן דלא שקיל מלו' מיבעיא אלא לדידהו בקרקע מודו לי מיהא דלא שקיל דהאי ארעא לא שבק להן אבוהון כדאמרי' לקמן שלחו מתם הילכתא כרב ענן וכדפרים רבא טעמייהו דאי קדים שכיבא כו' דמהתם שמעינן דלא חשבי בני מערב' לקרקע של לוה מוחזק למלוה וה ילכך האי שלחו מתם דלעיל מיבעי לן לאוקמי במעות ולא בקרקע דלא תיקשי דבני מערב' אהדדי מערבא ומשום הכי אמר רב נחמן ונבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו ומיהו לא סבירא ליה אלא בין קרקע בין מעות אין לו כדפרישית ורבה נמי לטעמייהו דבני מערבא קאמר לדידי לא שנא מעות לא שנא קרקע אין לו כדרב יהודה אמר שמואל דהא לא הוו אבוהון מוחזק לא בהאי קרקע ולא בהאי מעות מיהו בני מערבא כיון דחשבי ליה מוחזק במלוה ישקול בה הבכור פי שנים איכא למימר דבגבו קרקע הוא דקאמרי דיש לו דדמי מוחזק טפי ממעות דה' איסתעבד ליה מיהא בחייו אבל הני מעות לא איסתעבדו ליה כלל ובגבו מעות מודו לי דאין לו והאי דשלחו מתם לקמן הילכתא כרב ענן כו' וכדפרוש רבא מסתבר טעמייהו דבני מערבא כו' התם ודאי בדין הוא דלא ירית בעל דהוה ליה ראוי לגמרי ולא איסתעבוד לא לבעל ולא לאשתו הני נכסי דזקינה כלל שהרי לא זוותה מן הבת ומן בעלה כלו' ואי קדי' סבת' ובבה זכינה זכיני אבל נכסי דלוה כיון דמשתעבדי למלוה ואי זכין לא זכיני ויכול טורף מן הלקוחות הרי הן כמוחזקים בידו ושקיל בהו בכור פי שנים אבל גבי מעות ודאי אין לו: נכסיי לבתא לזקינתי אני נותן כל נכסיי אם אבין או אם אמו: ובתרא לירתאי אחר מות זקינתי לא ירשו יורשין שלה כגון בנה או בתה או אביה או אחיה לא יורשין שלי כגון בני או בתי או אחיי הקרוב קרוב קודם: הויא ליה להוא נברא חדא ברתא שכיבא ההוא ברתא בחיי בעלה ובחיי סיבתא ואח"כ שכיבא סיבתא ואתא בעלה וקתבע לפי שבשעת נוואת האמת הייתה בתו קיימת וכמי שאמר נכסיי לסיבתא: ובתרא לבתי דהיינו ירתי והיא דנבה לירש זכות אשתו: אמר רב הונא האי ובתרא לירתאי דקאמ' ההוא נבר' לירתאי ולירתי ירתאי קאמר כיון שנתנה לבת ליורשה והרי זכתה בהן הבת שהיית' יורשת שלה כדמפרש טעמ' לקמן בזומ' אחרי' כאומ' מעכשיו דמי וכיון דזכת בהן מחיי' הרי הבעל יורש את אשתו דהיינו ירתי ירתאי והכי מפר' לה לקמ' ומיהו השתא לא ידעינן אכתי טעמא דרב הונא אלא שרואין אנו שזוכה את הבעל וטעמ' לא ידעי' עד דמפר' ליה לקמי' : ורב ענן אמר לירתי ולא לירתי ירתי ה"ק בתרא לירתאי אותן יורשין שיהיו לי בעולם בשעת שתמות הזקינה אני נותן את נכסיי כגון אם הייתה בתו קיימא או אחיו או אביו דכל אילו אני קורא כאן ירתאי אבל לא בן בתו כדמוכח לקמיה דהיינו ירתי ירתאי שמכח בתו הו"א לירש אותו ולא לבעלה דאיהו נמי ירתי ירתאי דירתאי דווקא קאמר אותן הבאין מכחי ולא לירתי ירתאי הבאין מכח כחי והילכך היכא דליכא ירתאי אחרמות הזקינה אלא ירתי ירתאי בטלו הנכסים כיד יורשי הזקינה דדומה לאומר נכסיי לך ואחרייך לפלוני שאם מת אותו שני ירשו ראשון כדתנינן לקמן בפירקין ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון: דבעל לא ירית הכא דראוי הוא :

לירתי ולא לירתי ירתי וא"ת הא דאמר בפרקי' לקמן נכסיי לך ואחריך לפלו' ואחרי אחריך לפלוני מת ראשון קנה שני ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי הראשון ולרב ענן דשלא דאמר ולא לירתי ירתיי אמאי נקט הת' אחרי אחריך לפלו' הא אפי' לא היה שלישי לא אמ' נכסי לך ואחריך לפלוני ותו לא מת שני בחיי ראשו' יחזרו ליורשי ראשון וי"ל דאשמ' דאם מת שני בחיי ראשון לא יהא לשלישי : אמר

אע"ג

אמר רב פפא הילכתא דאין הבעל נוטל בראוי אבל
שבח נוטל כדפירש הכי דכיון דאיהו יורש את
בא זוכה בנכסים מיד וברשותו בא השבח ולהכי לא חשיב
במתניתין בפרק יש בכור גבי הכהן דאין נוטלין בראוי
כבמוחזק משום דבעל יש לו
שבח וה״ה נמי דלא שקיל בעל
במלוה אשתו אפי׳ כמה שלות
אשתו מנכסי מלוה דה״נ כמי
הוי בנכסי מלוה כדמוכח
מתניתין דמציאת האשה ואפי׳
הכי משמע בפרק שור שנגח
ד׳ וה׳ דלא ירית בעל דלרבי
דנקא הוצרך לאוקומי
בפרוטה דלא חשיב מלו׳ ראוי
בבכור וה״ה לגבי בעל והאי
דשביק בעל דאיירי בה ונקט
בכור שאינו נוטל פי שנים
במלוה היינו משום דלגבי
בכור איפלוגי אמוראי ב׳
בשמעתין אבל ה״ה בעל
בדפריסית וליכא לקדושי
דאמאי לא עריב ותני להו
בהדי הדדי דאין הבעל ובכור
נוטל בראוי כבמוחזק ואין
נוטלין במלוה משום דלגבי
בכור נ״ה שלא היה
בבכורות דאין נוטל בראוי
אבל בעל דאין נוטל בראוי
לא אשכח לא משנה ולא
בברייתא אלא מימר׳ דאמר
רבי אבהו ומטו בה משמיה
דרבי יהושע בן קרחה לעיל
בפירקין: ואין

אע״ג דהוה ליה ברא לברתיה לא ירית
ולא היא דאלו הוה ליה ברא לברתיה ירית
ודאי ירית ובעל היינו טעמא דלא ירית
משום דהוה ליה ראוי ואין הבעל נוטל
בראוי כבמוחז׳ מכלל דרב הונ׳ סבר בעל
נוטל בראוי כבמוחזק אמר ר׳ אלעז׳ דבר
זה נפתח בגדולים ונסתיים בקטנים כל
האומר אחריך כאומר מעכשיו דמי אמר
רבה מסתברא טעמא דבני מערבא ראוי
קדים סבתא וזבינא זבינה זכיני אמר רב
פפא הילכתא אין הבעל נוטל בראוי
בבמוחזק ואין הבכו׳ נוטל בראוי כבמוחז׳
ואים

אע״ג דהוה ליה ברא לברת׳ דהוה ליה ירתי ירתאי קאמר
רב ענן דהשתא ברא לא ירית כדקאמר דייק לישנ׳ דירתאי
משמע ולא ירתי ירתאי: ולא היא דאילו הוה ליה ברא
ודאי ירית הואיל והוא ראוי ליורש את זה הנותן שהרי
הבת וכל יוצאי ירכה במקום
שאין בן קודמין לכל יורשי
האיש דירתאי קרינא ביה
הואיל והוא קודם לכל יורשין
והא על פי שבא מכח בתו
ומעיקרא כי אמר לירתאי
שיהא לו במות הזקנה קאמ׳
ובן בתו יורש אותו וקודם
לאביו ולאחיו ולאחותו
ואע״פ שאין קרויין ירתאי
והכן הבוא קרוי ירתי ירתאי
אפילו הכי קודם דליורשין
הראויין ליורשו מן התורה
רגיל לקרות ירתאי ונמצא
דבעל לא ירית לא משום דהוי
ירתי ירתאי דאילו היה ראוי
ליורש נחלה זו מן התורה
ירתאי הוה קרינא ביה אלא
משום דאינו ראוי ליורש דהיה
ליה האי ממון ראוי לאשה ולא מוחזק שעדיין לא נפל בידה ובעל אינו נוטל בראוי
אבל אי איכא בן דחזי למירתה ודאי ירית דבן ירית בראוי: ומקמינן מכלל דרב
הונא סבר כו׳ מדאוקימנא טעמא דבני מערבא דבעל לא ירית היינו משום
דחשבי להני נכסי ראוי א״כ רב הונא דאמר ירית בעל סביר ליה דבעל נוטל בראוי:
אמר רבי אלעזר לפרושי טעמא דרב הונא קאתי: נפתח התחיל: בגדולים רב הונא:
בקטנים רבי אלעזר ועצמו קרי קטן לגבי רב הונא: כאומר מעכשיו דמי דאמר
ובתרה ליורתאי דהיינו לבת היינו כמי שאמר מיד אני נותן את גוף הקרקע לבתי
אלא שזקנתי תאכל פירות בחייה ואחר כן תקח בתי או הבא מכחה את הנכסי׳
דחשי׳ לה רב הונ׳ לגבי בת כמתנ׳ מהיום ולאחר מיתה והילכ׳ הויא לה זו הבת מוחזקת
בחייה בהני נכסים וכי קא ירית בעל שפיר קא ירית במוחזק:
מיסתבר טעמייהו דבני מערבא דחשבי להו ראוי לגבי בת ולא מוחזק דליכא למימר
כאומר מעכשיו דמי דהא אם קדמה הזקינה בחייה ומכרן לאחרים זכינה זכייה:
ובשעת מות הזקינה אפילו אם תהיה הבת קיימת לא תטול כלום כדאמרינן בכתובות ולקמן בפירקין נכסיי לך ואחריך
לפלוני אם קדם הראשון ומכר מה שמכר מכר ואין לשני אלא מה ששייר ראשון ואם לא שייר כלום לא שקיל מידי
והילכך בעל לא ירית דאשתו לא הויא מוחזקת כלל בהני נכסים בחייה שהרי היתה הזקינה יכולה למוכרן לגמרי מה שאין
כן במתנת מהיום ולאחר מיתה ובמכח שאף גוף הקרקע לא הוחזק לבת בחיי הזקנה גם בשעת הזקינה אין הבת בחיים
להוריש המוחזק לה לבעל: אמר רב פפא הילכתא אין הבעל נוטל בראוי כבמוחז׳ כגון לירש את אשתו בקב׳
בנכסים שנפלה לה לאחר מיתה אתא רב פפא לאשמועינן דלא ירית דהא כ״ע מודו דלא ירית כדילפי׳ מקראי בפירקין
דלעיל מדכתיב הגבעות פנחס. בנו דרב הונא לא פליג אלא באחריך וכדפריש ר׳ אלעזר דכל האומר אחריך כאומר
מעכשיו דמי אבל בראוי דפליגי ביה ר׳ ורבנן כגון חפורה והוו שובלי שלופפי והוו תמרים לא אתא לאשמועי׳ דאין הבעל
נוטל שבח ודאי הבעל נוטל שהרי שמת יור׳ את כל נכסיה שהיתה מוחזקת בהן וכי גדל פירי ברשותיה גדלי דהכי דפליגי
רבנן בבכור דהתם היינו טעמא כדאמרן לעיל לתת לו מתנה קרייה רחמנא אבל גבי בעל ליכא למימר הכי ועוד דאפי׳
בבכור כי האי גוונא דליכא יורש אחר אלא הוא יורש כל נכסי אביו הכל מודים שיורש הכל ואפי׳ שבח הראוי דהא כי
אשבוח ברשותיה אשבוח: ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק כרבנן כגון דהוו שלופפי והוו תמרי שבשעתנה שמו ע׳
שבח ששבח אחר מיתת אביו אבל דיקלא ואלים ארעא ואסקא שירטון שעדיין שמן הראשון עליהם הכל מודים דשקיל
חלק בכורה אבל ענבים ובכרום לא שקיל בכור פי שנים אפי׳ לר׳ ואע״פ שעדיין לא נשתנה שמן משום דשבח שהשביחו
יתומים הכל מודים דלא שקול ומיהו היכא דמת בכור בחיי אביו בני של בכור יורשין חלק בכורתו עם אחי האב דומיא
דבנות צלפחד וכדפריסית לעיל בפירקין כדתניא בתוספת׳ דבכורות וכדאמרי׳ בהלכות גדולות ובתלמוד ירושלמי ילפינן
לה ר״ל נאמר משפט לענין נפילה ונאמר משפט לענין פשוטה כו׳ כדפריסית לעיל: ואין

ואין הבכור נוטל פי שני' במלוה בין שגבו קרקע בין שגבו מעו' ובמלוה שעמו פליגי אמר רב הונא אמר רב אסי בכור שמיחה מיחה אמר רבה מיסתבר טעמיה דר' אסי בענבים ובצרום זיתים ומסקו אבל דרכום לא ורב יוסף אמר אפילו דרכום דרכום מעיקרא עינבי השתא חמרא בדאמר ר' עוקבא בר חמא ליתן לו דמי היזק ענביו הכי נמי נותן לו דמי היזק ענביו היכא איתמר דרב עוקבא בר חמא אהא דאמר רבי יהודה אמר שמואל בכור ופשוט שהניח להן אביהן ענבים ובצרום זיתים ומסקום בכור נוטל פי שנים אפי'

אין הבכור נוטל פי שנים במלוה ואפילו בשטר כיון שגבו קרקע בין שגבו מעות דלאו האי קרקע ולאו הכי מעות שבק להון אבוהון דהוה ליה ראוי ואי קשיא עלה משכון אפילו לרב פפא בכ"ר נוטל פי שנים דקיימא לן בעל חוב קונה משכון: במלוה שעמו שהבכור נתחייב לאחיו פליגי חלק בכור יסלקו בו מיהן איהו מעכב פלגא ומסלק לאחיו פלגא דהוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין דאין ידוע אי חשוב מוחזק לאבא שהרי הבכור רוצה הוא לשעבד נכסיו לאבא לגמרי ובעין יפה גמר ומקני נכסיו לאביו כדי שיהא אביו מוחזק בהך מלוה ויטול בה אותן פי שנים או דילמא לא שנא מאחר מלוה הילכך פליגי יש לשונות אחרים ולא נתיישבו לפי הלשון הכתוב בספרים והא דאמרינן כל האומר אחריך כאומר משעכשיו דמי לאו מילתא היא אלא כשקנו מידם דאמר רבה מסתבר טעמא דבני מערבא כו' וכל היכא דאמר נכסי לך ואחריך ליורשי מת ראשון קנו יורשי הנותן או יורשי יורשין הקודמין ליורשו אבל בעלה דאין הבעל נוטל בראוי ואם נתן הנכסים לבת מהיום ולאחר מיתה אף על פי שמתה בחיי הזקנה הבעל יורשה דהויא לה מוחזקת בגוף הקרקע בחיי הזקינה: אמר רב הונא אמר רב אסי אף על גב דאוקימנא לדברי הכל דאין הבכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו יתומים לאחר מיתת אביהן מיהו אם מיחה ואמר אל תשבחו חלקי אלא נחלוק מיד ואשביח אני שני חלקים שלי ואטול כל שבחן והן נתייאשו מלחלוק והשביחו הנכסים הרי מיחה כאן ויטול פי שנים דהא פסקינן לקמן יש לו לבכור פי שנים קודם חלוקה משעת שחפץ לזכות בבכורתו והרי חפץ ליטול חלקו לאלתר וזוכה בחלק בכורתו מיד בכל מקום שהוא הילכך נכסיו דידיה השביחו: אמר רבה מסתברא מילתא דרב אסי דיטול הבכור פי שנים בשבח שהשביחו יתומים בשביל מחאתו כשמיחה בענבים מחוברים ובצרום היתומין שלא מדעתו איכמי מדעתו בעל כרחו שלא רצו לחלוק או זיתים היו מחוברים כשמיחה כאן ומסקום והשביחום יתומים בבצירה ומסיקה בהאי שבח שקיל בכור פי שנים שנוטל שני חלקים מן הענבים כמות שהן בכור ולא יתן להם שבח בצירה דענבים היו ואכתי ענבים נינהו וענבים של בכור הוא דאשבוחה והרי זה דומה לגוזל פרה ועוברה דמשלם אותה כמות שהיא הואיל ולא נשתנית: אבל דרכום על מנת לזכות הן בשבח דריכה לא שקיל בכור פי שנים כדתנן הגוזל עצים ועשאן כלים משלם כשעת הגזילה דקנייה בשינוי הכי נמי קנינהו יתמי להני ענבים בשינוי כך נראה בעיני: ורבי חננאל פי' בכור שמיחה ואמר איני מוותר חלק בכורה דיו ואין צריך למחות פעם אחרת ואמר רבה הני מילי כשמיחה בענבים ובצרום זיתים ומסקום הוא דאין צריך למחות לו פעם אחרת אבל אם דרכום וחלקו ולא מיחה ויתר ולא נהירא לי קרא דאפילו לא מיחה לא הפסיד חלק בכורה עד שיטול חלק באחת מן השדות בפשו' כדלקמן או ניתר חלק בבכורה בכל הנכסים ועוד ה"ה הכתי לא אמרינן לעיל בשום ויתור דכיון מכיון שמיחה מיחה ולא יותר עוד ורב

ואין הבכור נוטל פי שנים במלוה וכל שכן בשבח והא דלא נקט שבח משום דמשבח לא הוה שמעינן דמלוה הוה ראוי דהא איכא למאן דאמר דאפילו לרבנן הוי מלוה מוחזק דכמאן דגביא דמיא ולהכי נקט רב פפא מלוה דאין הבכור נוטל פי שנים דשמעינן מינה כל שכן שבח ואף על גב דלגבי בעל ובכור משוינן מלוה ראוי לגבי כתובת אשה חשיבה מוחזקת וגובה אשה כתובתה ממלוה אף על פי שאינה נוטלת לא מן השבח ולא מן הראוי כדתנן בבכורות אפילו הכי גביא ממלוה כדתנן בהכותב מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים רבי טרפון אומר יתנו לכושל שבהן רבי עקיבא אומר יתנו ליורשין שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה אלמא אפילו לרבי עקיבא אי לאו דצריכא שבועה היתה גובה אבל לפי שצריכה שבועה גובין היורשין ותו לא תגבה האשה מהן דהוו להו מטלטלי דיתמי ולא משתעבדי ואם גבו קרקע בחוב אביהן היא חוזרת וגובה מהן בשבועה כדין כל או אם פטרה מן השבועה גובה ממלוה שהיא ביד אחרים אפילו לר' עקיבא ודלא כאבא שאול בן אימא מרים ואין לומר דהפיא כרבי אתיא אבל לרבנן הוי מלוה ראוי דהא לא מישתמיט התם שום אמורא לאוקמן כרבי משמע דליכא מאן דפליג אלא כולי עלמא אית להו מלוה מוחזקת לגבי כתובה ובזמן הזה דתקינו גאונים דגביא אשה ובעל חוב ממטלטלי דיתמי כמו ממקרקעי יתומין שגבו קרקע בחובת אביהן בין מקרקעי בין מטלטלי חוזרת אשה וגובה מהן כי היכי דבמקרקעי משום דרבי נתן חשיב כאלו גבאן אביהן מחיים ה"נ במטלטלי וצריך עיון: דרב פפא סבר הכא בין גבו קרק' בין גבו מעות אין לו א"כ סבר שעבוד לאו דאורייתא דשילהי גט פשוט מדמי להו אהדדי ובפרק קמא דקדושין סבר רב פפא שעבודא דאורייתא: ובמלוה שעמו פליגי לא משום דקיימא לן ממון המוטל בספק חולקין דהא לא קיימא לן כסומכוס כדפרישית לעיל אלא תקנת חכמים היא הכא ובמקום שמפורש בהדיא דחולקין: אבל דרכום לא נפירש הקונטרס בטעמא משום דקנאום בשינוי קשיא דהיכי פריך מעיקרא ענבים והשתא חמרא הא איכא למאן דאמר בהגוזל קמא שנוי במקומו עומד: לא

אפילו דרבום דרבו' מעיקר' עינבי השתא חמרא אמר מר עוקבא בר חמא ליתן לו דמי היזק ענביו אמ' רב אסי בכור שנטל חלק כפשו' ויתר מאי ויתר רב פפ' משמיה דרבא אמר ויתר כאותה שדה רב פפי משמיה דרבא אמר ויתר בכל הנכסים כולן קא סבר יש לו לבכור קודם חלוקה ומדאחיל בהא אחיל בכולהו ורב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה קא סבר אין לו לבכור קודם חלוקה ומה דאתא לידיה אחיל אידך לא אחיל והא דרב פפי ורב פפא לאו בפיר' איתמר אלא מכל' לא איתמר ההוא בכור דאזל זבין נכסיה דידיה ודפשוט אזיל יתמי בני פשוט למיכל תמרי מחונהו לקוחו' אמרי להו קרוב י' לא כיכתיי' דזבנתינהו לנכסיהו אלא מימחא נמי מחיתו להו אתו לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום מר סבר לא עשה ולא כלום בפלגא ומר סבר בכולהו שלחו מתם בכור שמכר קודם חלוקה לא עשה כלום אלמא אין לו לבכור קודם חלוקה והלכתא

לא עשה כלום בפלגא פירש הקונטר' בחלק פשיטתו כל שכן בחלק פשיטות אחיו ואין נראה דחלק פשיטותו פשיטא דמכר כדקאמר לעיל מה ח"ק פשוט אף על גב דלא אתי לידיה אלא נר' דלא עשה ולא כלו' בפלגא היינו בחלק פשיטות אחין אבל חלק בכורה מכר וכל שכן חלק פשיטותו ומר סבר לא עשה ולא כלום בכולו לא חלק בכורה ולא חלק פשיטות אחין אך תימא דלמאן דאמר לא עשה ולא כלום ב בפלגא היינו בחלק פשיטות אחין מאי קא משמע לן רבא וכי על חלק אחין הונרכו ? לישאל: והילכתא

ורב יוסף אמר אפילו דרבוס קא סלקא דעתך השת' דאפי' דרבוס סקיל בשבח היין פי שנים והיינו דקא מתמה ש תלמודא דרבוס אמאי סקיל פי שנים הא מעיקרא עינבי והשתא חמרא וקניא בשינוי כדפרישית: ומשני כדאמר רב עוקבא כו' לקמן הבא כמי נותן לו דמי היזק ענביו כלומר הא דאמ' רב יוסף אפילו דרבו נמי דאמ"ל שבח היין היתר על הענבים אמר דודאי לא סקיל אלא דמי ענבים אלא הכא במאי עסיקינן שפחת היין וישקך או נתקלקל שאין שוה כדמי הענבים ואתא רב יוסף למימ' דאפילו דרבוס ופחתן בכור נוטל פי שנים בענבי' כבורים כדמי שהיו שוין הענבים דכיון דמיחה בהן לא הוו להו לדרוך ענבי' שלו ומשלמי' לו דמי ענביו הכל כשעת ש הגזילה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רבה איירי דאין נוטל בשבח היין ורב יוסף אתא למימר דהכי נמי לא סקיל בפחיתת היין מדמי ענבים: דאמר רב יהודה אמר שמואל: בכור ופשוט כו' נוטל פי שני' וכגון ש מיחה: אמר רב עוקבא כו' בכור שנטל חלק כאחת מן האחין ויתר כלומר הרי מחל חלק בכורה כדמפר' לקמיה אי בהאי שדה אי בכל הנכסי' וטעמא כדאמרן לעיל אם אמ' איני נוטל ואיני נותן רשאי דכיון דמתנה קרייה רחמנא ואיהו לא בעי לה לא הויא מתנה ולא יזכה בה עוד: והכי קאמר ואפילו דרבוס נוטל פי שנים בענבים בכורים כמו שהן שוין קודם דריכה: קסבר אין לו לבכור חלק בכורה לא לתת ולא למכור קודם חלוקה כדכתב לתת לו עד דאתיא לידיה דמקבל מתנה הילכך האי שדה שבא לידו חלקו ממנו והיה לו לזכות בו חלק בכורה דהא שעת חלוקה הוא וקרינן בו לתת לו הילכך מני מחיל אבל בשאר נכסים לא מני מחיל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דעד שעת חלוקה לא זכי בהו וכל שכן בחלק פשיטות דלא זכי קודם חלוקה שלא הוברר חלקו ומיהו אם מת קודם חלוקה לא שנא בכו' ולא שנא פשוט בנו יורש עם האחין ונוטל חלק אביו כשיבואו לחלוק דלא גרע הוכא דמת האב ואחר כך מת הבן דבן הבן יורשו מהיכא דמת הבן בחיי האב דבן בנו יורש כדכתב וכן אין לו עיין עליו אבל קודם חלוקה אין יכולין למכור לא האב ולא הבן: יש לו לבכור קודם חלוקה ואף על גב דחלק פשוט אין לו דהא כתב לתת משעת שמת האב הוא ראוי ליתן לו הילכ' בבכור תליא מילתא דבשעת שירצה יזכה בחלקו וכדאמרן לעיל בכור שמיחה מיחה והילכך יש כח בידו למחול כל שעה שירצה דהיינו דבר שבא לעולם ואכן סהדי דכי היכי דאחיל בהא שדה אחיל בכולהו וכיון דיש כח בידו לזכות יש כח נמי בידו ליתן ולמחול והויא מחילה: בנכסי דידיה ודפשוט יש מפרשין בחלק בכורתו ודחלק פשיטותו ואין זה לשון תלמוד ועל כרחי זקוק אני לפרש שמכר כל הנכסים שני חלקים שלו וחלק פשוט אחיו מקמי דליפלוג בהדיה מכר בל השדה שלא ברשות אחיו מבורך אחיו לתת לו מעות של חלקו: למיכל תמרי מאותו שדה בשביל חלק אבוהון: מחונהו הכוס: אמרו להו ללקוחות קריבייהו דיתמי דזבנתינהו לנכסייהו שלא מדעתם ושלא מדעת אבוהון דהא ודאי חלק פשוט אחיו לא היה יכול למכור: לא עשה הבכור ולא כלום במכירה זו: מר סבר רב פפי: לא עשה כלום בפלגא בחלק פשיטותו וכל שכן בחלק פשוט אחיו אבל בחלק בכורה יפה מכר דיש לו לבכור קודם חלוקה: בכולהו אפילו בחלק בכורה: והילכתא

והילכתא יש לבכור קודם חלוקה מר זוטרא מדרישבא פלג בצנא דפלפלי בהדי אחיו בשוה אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה הואיל ויתרתה במקצת ויתרתה בכל הנכסים כולן: **מתני'** האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא ירש עם אחיו לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכו' דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין: **גמ'** לימא מתניתין דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר בדבר של ממון תנאו קיים דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונת הרי זה מקודשת ותנאו בטל דברי רבי מאיר רבי יהודה אומ' בדבר של ממון תנאו קיים אפילו תימא רבי יהודה התם ידעה וקא מחלה הכא לא קא מחיל אמר רב יוסף אמר איש פלוני בני בכור הוא נוטל פי שנים איש פלוני בני בכורי הוא אינו נוטל פי שנים דילמא בוכרא דאימא קאמ' ההוא דאתא לקמיה דרבה בר בר חנן אמר ליה מוחזקני

והילכתא יש לבכור קודם חלוקה ואם מכר או מחל או נטל חלק אחד כפשוט ויתר בכל הנכסים כולן משום דמתנה קרייה רחמנא ומשמת אב כתובה לבכור: בצנא של מלא פילפלין: מתני' האומר איש פלוני בני שהוא בכור לא יטול פי שנים אינו: איש בני פשוט לא יירש עם אחיו לא אמר כלום שהרי מתנה לעקור רבנן התורה ובעל כרחו של זה יירש עם האחין ואינו יכול לסלקו מירושה זו אלא על ידי שיתן בלשון מתנה כל נכסיו לאחר בניו או שיאמר אחד בני ירשו כל נכסיו ואליבא דרבי יוחנן בן ברוקה: המחלק נכסיו על פיו דבצוואת שכיב מרע איירי דבדיבור קניין ולא שטר ולא משיכה אלא בדיבור פיו בהעלמא וכגון שמתנה מחמת מיתה כדאמר לקמן בפרק מי שמת: וריבה לאחד נתן לו במתנה כפליים או שהשוה להו הבכור בלשון מתנה דבריו קיימין שיש כח באדם ליתן ממונו במתנה לכל מי שירצה ואין כאן מתנה על מה שכתב בתורה שהרי לא בשאר לאחר מיתתו כלום להוריש לבניו בתורת ירושה שיטלו הפשוטי' בשוה והבכור פי שנים: ואם אמר משום ירושה לא אמר כלו' אם ריבה לאחד ומיעט לאחד בלשון ירושה שאמר פלוני בני ירש אותו שדה בית כור ופלוני בני ירש שדה לתך ועל בנו בכורו אמר פלוני בני יירש שדה פלוני ופלוני בני יירש שדה פלוני הגדול בשל חבירו לא אמר כלום דמתנה על מה שכתב בתורה שאינו יכול לעשותו יורש אלא כמשפט הכתב ולא כרבי יוחנן בן ברוקה דאמר לקמן במתניתין אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין והך משנה דרבנן היא ורבותא הי דנקט ריבה לאחד ומיעט לאחד משום ירושה לא אמר כלום וכ"ש היכא דעקר כל הנחלות מן האחין והוריש לאחד מהן לא עשה ולא כלום: כתב בין בתחילה כו' דבריו קיימין דכיון דאיכא לשון מתנה בהדה מהני ליה דאף לשון ירושה קונה: גמ' לימא מתני' דקתני אין אדם מתנה ד לא כר' יהודה ואנן קי"ל ר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה: שאר מזון: עונה תשמיש: ותנאו בטל דאין אדם מתנה על מה שכתב בתורה והוי קידושי המעשה מעש' והתנאי כמאן דליתיה דכמעש' בלא תנאי דמי: בדבר של ממון אמר וכסות אבל עונת תשמיש מנוה היא ונערה דגופה הוא: תנאו קיים הקידושין קידושין ויש לה עליו עונה אבל לא שאר וכסות ומתניתין נמי של דבר ממון הוא: התם קא מחל שעל מנת כן קבלה קידושין ובההיא הנאה דמקדש לה מחלה ליה וכיון דקבלה לקידושין מיניה בתרבית למחול אבל הכא מי מחיל מה הנאה יש לו לבן שימחול ואע"פ ששתק הבן אין זו מחילה דאינו רוצה להכעיס את אביו ולא גרסי' מי ידע דמחיל: האומר איש פלוני הכה הוא בני בכורי מהימנינן ליה לאב ליטול פי שנים דהא אפילו רבנן דפליגי אדרבי יהודה לקמן בשמעתיה ואמרי אינו נאמן ה"מ בדמוחזק לן דלא בכור הוא אבל בדלא מוחזק לן הי למימייהו בכור מודו דנאמן כדאמרינן לקמן אלא לרבנן יכיר למה לי בבריך היכרא: אבל אמר פלוני בני הכה הוא בכור ולא אמר בכורי אז לא יטול פי שנים דילמא בכורא דאימא קאמ' והוי בכור לכהן אבל לא לנחלה דלא הוי ראשית אונו דידיה ומספקא לא יהבי' ליה פי שנים ואפי' אם תפס מפקי' מיניה דלא קרינא ביה יכיר לאחרים דהאכתי מספק' לן: מוחזק

והילכתא יש לבכור קודם חלוקה אף על גב דקיימא לן כרבנן כדפסק רב פפא דאין בכור נוטל פי שנים במלוה כרבנן דאמרי עד דאתי לידיה מודו רבנן דיש לבכור קודם חלוקה כפירש הקונטרס דהוי שפיר ראוי לתת לו פי שנים שמשעה שמת האב היה ראוי לתת לו ומיהו מכל מקום אין נוטל פי שנים בשבח דלא מלתת לו ממעטינן לה אלא מימנא לו ממעטינן דבעי מנוי ומוחזק למעוטי ראוי מלוה ושבח ומלתת לו גלי לן מדקרייה מתנה דרשינן מימנא מנוי ומוחזק ואי לאו לא ימנא לא הוה דרשינן מלתת לו פרט לראוי וכן משמע הכיא דספרי דכי רב דמימנא ממעטינן שבח ולעולם אית להו לרבנן דיש לו לבכור קודם חלוקה והא דאמרי' ואם אמר איני נוטל ואיני נותן רשאי לא הוי טעמא משום דיש לו קודם חלוקה דאפילו אין לו לבכור יכול לומר איני נוטל ואיני נותן דלא משום שרוצה להסתלק מן הבכורה נגמרי' שלא יוכל לחזור ולתובעה קאמר אלא הכי קאמר להו איני נוטל וכל זמן שלא נטלתי לא תוכלו לתובעני כלום: הרי זו מקודשת ותנאו בטל מפרש בריש אף על פי: מקדש

מוחזק אני כו' ועד אחד עמו כו': בוכרא סוגלא בכור שוטה: דכל בוכר דאימ' בוכרא סוכלא קרי ליה ולא מאום שעותו שלא לפי שאינו בכור גמור כמו הדם סוטה שאינו כשר: מוחזק אני בזה שהוא בכור והיה עד א' עמו והאי בכור היה שמו שיבחת כדלקמיה: דכי הוו אתו החושטין בעיניהן: שבחת ברי שם הבכור ולאו היינו בריה דרבי חנינא דאמרינן בלא וחפור אמר רבי חנינא לא שכיב שבחת ברי אלא דקן תאיבתא בלא זמנה: מאמי רוקיה לען: אמר רבי אמי בכור הנולד טומטום שאין ניכר בו לא זכרות ולא נקבות ולאחר זמן נקרע ונמצא זכר שהיה גידולו ובציו טמונין בגוף ודכותא נקט דאף על גב שנמצא זכר גמור וכל שכן אנדרוגינוס שאין ספיקו עתיד להודע: והיה קרא יתירא הוא: הוויה לידה: אמימר אמר אף אינו ממע' חלק בכורה אותו טומטום שנקרע ונמצא זכר אם הוא פשוט ואינו בכור וכל נכסי האב תשעה מנים והן שלשה בנים בכור ופשוט וטומטום חולקין הנכסים תחלה לג' חלקים כאילו אין כאן כי אם בכור ופשוט והטומטום כמאן דליתיה ומגיע לחלק הבכור ששה מנים שהן שני חלקים לפי שהבכור נוטל פי שנים כפשוט כמלא חלק בכורה שלשה מנים חוזרים וחולקים הששה מנים הנותרים בין שלשתן נמצא הבכור נוטל חמשה מנים והטומטום

מוחזקני בזה שהוא בכור אמר ליה מנא ידעת דהוה קרי ליה אבוה בוכרא סבלא דילמא בוכרא דאימא הוא דכל בוכרא דאימא נמי בוכרא סבלא קארו ליה ההיא דאתא לקמיה דרבי חנינא אמר ליה מוחזקני בזה שהוא בכור אמר ליה מנא ידעת דכי הוה אתי לגבי אבוה אמר ליה זילו לגבי שבחת ברי דבוכרא הוא ומפי רוקי ודילמא בוכרא דאימא הוא נמירי בוכרא דאבא מסי רוקיה בוכרא דאים לא מסי רוקיה אמר רבי אמי טומטום שנקרע ונמצא זכר אינו נוטל פי שנים דאמר קרא והיה הבן הבכור לשנואה עד שיהא בן משעת הויה רב נחמן בר יצחק אמר אף אינו נידון כבן סורר ומורה דאמר קרא כי יהיה לאיש סורר ומורה עד שיהא בן משעת הוידה אמימר אמר אף אינו ממעט חלק בכורה שנאמר וילדה לו בנים עד שיהא בן בשעת לידה רב שזבי אמר אף אינו נימול לשמנה דאמר קר' אשה כי תזריע וילדה זכר וביום השמיני ימול עד שיהא זכר משעת לידה רב שירבי אמר אף אין אמו טמאה לידה דאמר קרא אשה כי תזריעה וילדה זכר וטמאה שבעת ימים עד שיהא זכר משעת לידה מיתיבי המפלת טומטום ואנדרוגינוס תשב לזכר ולנקבה תיובתיא דרב שירביא תיובתא לימא תיהוי תיובתא דרב שיזבי תנא ספוקי מספק' ליה לחומרא א"ה תשב לזכר ולנקבה ולנדה

והפשוט נוטלין כל אחד שני מנים אבל אי הוה ממעט לא היה נוטל הבכור אלא ארבע יחני מנים פי שנים כנגד כל אחד דהשתא דאינו ממעט חלק בכורה אבל חלק פשוט מיהא ממעט מכולן: מאי טעמא וילדו לו בנים והיה הבן הבכור מי שהוא בן בשעת לידה חולק הבכור כנגדו חלק בכורה וממעט לחלק בכורה מן הבכור דהכי משמע קרא כנגד הבנים משעת לידה יטול בכורה דהיינו חלק גדול ולא נחשב טומטום עמהם שלא ליטול הבכור אלא כנגד שנים מהם דכשהן מרובין ממעיט חלק בכורה: אף אין אמו טמאה לידה שבעה אם נקרע ונמצא זכר וגם לא שבועים אם נמצא נקבה דכתב וילדה זכר וטמאה ה"נ כתיב ואם נקבה תלד וטמאה שבועיים יולדת טמאה היא אף על פי שאין רואה דם: אף אינו נימול לשמונה לדחות שבת כדדרשינן וביום השמיני ביום אפילו בשבת: המפלת טומטום וכל זמן שלא נקרע מספקינן ליה בזכר ובנקבה: אנדרוגינוס שיש לו זכרות ונקבות: תשב לזכר ימי טוהר דזכר ימי טומאה דנקיבה שתטמא שבועיים משעת לידתה אפילו אם לא תראה דם ומשבועיים ואילך תשב על דמי טהרה אם תראה דם עד ארבעים ללידתה דהיינו לג' ימי טוהר דזכר חסר שבעה ימים שמכת' שבועי' לטומאה מספק: תיובתא דרב שרביא דכלל כלל לא חשיב לה יולדת לא לטומאה ולא לטהרה: לימא נמי תיהוי תיובתא דרב שיזבי דאיהו נמי דריש לענין מילה עד שיהא זכר משעת לידה והוא הדין לגבי טומאת לידה ואילו האי תנא חשיב ליה זכר לענין טומאת לידה דקתני תשב לזכ': תנא דמסכת נדה ספוקי מספקא ליה אי דרשינן האי וילדה זכר להכי דבעינן דליהוי זכר משעת לידה בין לגבי טומאה בין לגבי מילה ואזיל לחומרא: ליתן עליו חומרא זכר דשמא לא דרשינן האי וילדה לזכר הכי דבעינן דליהוי זכר אלא לכדאמרינן במסכת נדה אשה מזרעת תחילה יולדת זכר ורב שיזבי נמי לחומרא קאמר דלא דחייא מילתו שבת דדילמא דרשינן וילדה זכר שיהא זכר משעת לידה אבל רב שרביא לקולא דריש דקא פטר לה מטומאת לידה הילכך אי לאו דפשיטא ליה לא הוה דריש לקולא והילכך הויא ברייתא תיובתיה: אי הכי דמספקא ליה היכא דנקרע ונמצא זכר אם אמו טמאה לידה אם לאו אם כן אמאי יהבינן ימי טוהר דזכר בדקתני לזכר ולנקיב' דהיינו ימי טוה' דזכר וימי טומא' דנקיבה והלא שמא אם יקרע ימצא זכר או נקב' ושמא איכ' למידרש וילדה זכר לטהר את אמו מדין לידה ובין ימי טומאה בין ימי טהרה לית לה ואמאי יהבי' לה ימי טוהר כלל הכי הוה ליה למיתני תשב לזכר ולנקבה ולנדה ה"פ תשב לנקיבה ימי טומאה דנקיבה שבועים אפי' בלא ראית דם דילמא נקב' היא:

ולנדה

ולנדה לאו שבועיים מיד אם תראה דם הויא טמאה לידה מספקא דילמא אית לן למידרש עד שיהא זכר
משעת לידה ולית ליה ימי טוהר כלל וכמסכת נידה מקשינן למה הוזכרו זכר כלומר בכל מקום דקתני לנקבה ולנדה
למה לי למיתני לזכר בהדייהו אם ליתן לה ימי טומאה דזכר הא קתני תשב לנקיבה וצריך שבועיים ואם ליתן לה ימי טוהר
דזכר הא קתני ולנדה דמשמע דלא כתיב לה ימי טוהר כלל ומשנינן כספקא מיכה שאם תראה יום שלשים וארבע ללידתה
ויתחזור והראה יום מ״א קמ״ל

ולנדה מיבעי ליה קשיא אמר רבא תניא
בוותיה דרבי אמי בן ולא טומטום בכור
ולא ספק בשלמא בן ולא טומטום כדרבי
אמי אלא בכור ולא ספק לאפוקי מאי
לאפוקי מדדרש רבא דדרש רבא שתי
נשים שילדו שני זכרים במחבא כותבין
הרשאה זה לזה אמר ליה רב פפא לרבא
והא שלח רבין דבר זה שאלתי לכל
רבותי ולא אמרו לו דבר ברם כך אמרו
משום רבי ינאי הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא
הוכרו אין כותבין הרשאה זה לזה הה״ר אוקי רבא אמורא עליה ודרש
דברים שאמרתי לכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום רבי ינאי
הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו אין כותבין
הרשאה זה לזה שלחו ליה בני אקרא דאגמא שנו ואל ירמדנו רבינו
היו מוחזקין בזה שהוא בכור ואמר אביו על אחר בכור הוא מהו
שלח להו כותבין הרשאה זה

מקולקלה מיניינא שמינית לא היו לה ימי טוהר והיתה תחילת נידה בראיית יום ל״ה וראיית מ״א הויא תחילת זיבה ואם תראה ג׳ רצופין צריכין ז׳ נקיים וקרבן או שמא זכר ילדה וראיית יום שלשים היו ימי טוהר ועתה בראיית מ״א הויא תחילת נדה הרי היא בספק זבה ונדה על אתשב ז׳ ימים נקיים כדמפרש במסכת ערכין ואם ישבה לה ז׳ נקיים ולאחר יום י״א הרי היא תחילת נדה וזו היא דינה שאם תראה כל ז׳ ימים הללו או אם לא תראה כי אם ראייה ראשונה טובלת בליל שמינית ומשמשת עם בעלה ולאחר ז׳ ימי הללו באין י״א ימים של ימי זיבה שאם תראה בתחילתן או באמצעיתן זה

מדרש רבא שתי נשים שילדו במחבא כותבין הרשאה זה לזה ואם תאמר הא רב פפי משמיה דרבא אמר דאין לו לבכור קודם חלוקה והיאך יכול ליטול בכורה מכח אידך אומר ר״י דאין זה בא אלא מכח שליחות דהילכתא שליחות שוויה : כך

או בסופו שלשה ימים רצופין הויא זבה גדולה וצריכה שבעה נקיים וקרבן ולעולם לא תחזור
לקדמתה להיות תחילת נידה עד אחר שבעה נקיי ואם לא ראתה כל אחד עשר יום הללי עד שנים עשר הרי היא תחילת
נדה בכלה מאמצע אתב פירשתי ולכך נקראו אחד עשר יום שבין נדה לנדה : קשיא אבל תיובתא ממש איכה בשביל
שחסר מן הברייתא דתני למימר תני לזכר ולנקבה ולנדה : הב״ה לכך הוזכר זכר שאם תראה יום ל״ד ללידתה
אמרינן טמאה היא ואף על גב דאכתי משכי ימי טוהר דזכר דמספקינן ליה כלא וולד ותשב לנדה וכי הדר חזיא ליום
מ״א שהוא שמנה לראייתה ותרבה להיות שומרת כנגד יום אמרינן וולד היה וזכר היה וראייה דיום ל״ד דם טוהר היה
והשתא הוא דהויא תחילת נדה והשתא מקלקלי לה דלא טבלה עד מ״ח שהוא שמיני לראייה אחרונה ואי לאו משום ספיקא
דזכר הא טבלה למחר ביום מ״ב ממה נפשך אי לאו וולד הוא הרי היא שומרת יום כנגד יום ואי וולד הוה ונקבה הוה
אכתי הוי דם טוהר עד שמנים וספיקא דזכר מקלקלא לה וכן לענין נקיבה כלומר וספיקא דנקיבה מקלקלא נה עד פ״א
דלא טבלה עד פ״ח : ואי הוה פשיטא לן דלא וולד הוה הוה טבלה למחר ביום פ״א דהאי פ״א כוא יום שבין נדה לנדה
היא ומשום דמספקינן דילמא ולד הוה וראיית שבעים וארבעה דם טוהר אמרינן דהשתא הוא דהויא תחילה נדה :
כך פירשו רבינו שלמה זצ״ל והיה הבן שיהא בן משעת לידה : ולא טומטום ואף על פי שנקרע אחרי כן
ונמצא זכר : כדרבי אמי דטומטום שנקרע אף על פי שנמצא זכר אינו נוטל פי שנים : אלא בכור ולא ספק לאפוקי
מאי אי לאפוקי ספק בכור פשיטא דלא שקיל חלק בכורה אלא אם כן מייתי ראיה שהוא הבכור : לאפוקי מדדרש
רבא דמסברא אית ליה ואתא קרא למעוטיה : שתי נשים של אדם אחד : במחבא ואין ידוע איזה קדם להיות ראשית
אונו : כותבין הרשאה זה לזה ואתי חד מינייהו ותבע חלק בכורה מן האחין אם בכור אני תנו לי בשביל עצמי ואם לאו
תנו לי בשביל אחי שהרי נתן לי חלקו ופסקינן לעיל יש לו לבכור קודם חלוקה ויכול למכור וליתנה חלק בכורתו . לכל מי
שירצה והך מילתא אתא קרא למעוטי דאף על גב דמדינא אית ליה נזרת הכתוב היא שלא יתנו לו חלק בכורה מן הספק
: אמר ליה רב פפא לרבא כשדרש כו׳ : הוכרו בשעת לידה אף על גב דלבסוף נתערבו כו דהוה ליה בכור ודאי שעה
אחת וקרא לא אתי למעוטי אלא אחי דדמי טפי למעוטי כגון דלא הוכרו כלל דהוה לי ספק בשעה לידה דהכי משמע
והיה הבן הבכור שיהא בן משעת לידה ולא טומטום ושהיא בכור משעת הויה ולא ספק : ושמעינן מהכא דהכי
הילכתא דאם הוכרו ולבסוף נתערבו מיהא כותבין הרשאה : היו מוחזקין לאו בעדים שמעידין שראו שנולד קודם
לאחיו דאם כן אין האב נאמן אלא בקול בעלמא כעין שאמרנו למעלה דהוו קרי ליה בוכרא : על אחר מן הבנים מהו מי
מהימנינן נאב במקום חזקה שמכחיש דבריו או לא : זה

זה לזה מה נפשך אי כרבנן סבירא ליה
לישלח להו כרבנן אי כרבי יהודה סבירא
ליה לישלח להו כרבי יהודה מספקא ליה
אי כרבי יהודה אי כרבנן מאי היא דתניא
יכיר יכירנו לאחרים מכאן אמר ר' יהודה
נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם
שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן
אדם לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה
וחכמים אומר אינו נאמן אמר ליה רב
נחמן בר יצחק לרבא בשלמא לר' יהודה
היינו דכתיב יכיר אלא לרבנן יכיר למה
לי בצריך הכרא לכאי הילכתא למיתבא
לו פי שנים לא יהא אלא אחר אילו בעי
למיתבא ליה במתנה מי לא יהיב ליה לא
צריכא בנכסים שנפלו לו לאחר מכאן
ולרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא
בא לעולם יכיר למה לי בנכסים שנפלו
לו כשהוא גוסס תנו רבנן היו מוחזקין בו
שאינו בכור ואמר אביו שהוא בכור הוא
אינו נאמן כרבנן היו מוחזקין בו שאינו
בכור ואם אביו בכור הוא נאמן כר' יהודה
רישא רבנן וסיפא ר' יהודה א"ר יוחנן אמר
בני הוא חזר ואמר עבדי הוא אינו

זה לזה המוחזק ואותו שאמר אביו עליו שהוא בכור וטעמא
מפרש ואזיל : נאמן סבירא ליה שמואל אי כר' יהודה
לקמן : יכיר קרא יתירא הוא : יכירנו לאחרי' ר'
יהודה קאמר לה : נאמן אדם לומר ואף על פי שמחזיקין
אחר בבכור : כך נאמן לומר
זה בן גרושה הוא לאחר
שגרשתיה החזרתיה וילדה לו
זה או שכנסה הוא' גרושה
ומכרא הוא מדכת' יכיר מה
לי בכור מה לי לדבר אחר בן
גרושה וחלל הוא בן חלוצה
מדרבנן גזירה חלוצה אטו
גרושה ואף על גב דנפקא לן
ביבמות מדכתב ואשה גרוש'
הא אמרי' הת' דקרא אסמכת'
בעלמא : וחכמים אומרי'
אינו נאמן לא בבכור ולא
בחלל וכגון שמוחזקין באחר
שהוא בכור : ואצני בצריך
היכירא כגון שבאו ממדינ'
בבאן ואין מוחזקין באחד
מהן מי הבכור ומי הפשוט
התם ודאי אב מהימן:
למאי הילכתא אדרבנן קפריך
דאוקימנא בצריך היכירא
דבשלמא לרבי יהודה טובא
אשמעינן קרא דמהימנינן
ליה לאב אפילו במקו' חזקים
ויהבינן ליה פי שנים דסלקא
דעתך אמינא ביזיל בתר
חזקה וניתיב פי שני' למוחזק
לכן דליכא למימר נבי אב
מגו דאי בעי יהיב לי' במתנה
פי שנים כי אמר נמי עליו
שהוא בכור נאמן דהא קימא
לן דמה לי לשקר במקום עדי'
לא אמרינן . אלא לרבנן למאי הילכתא כתב יכיר לבריך היכירא שהאב נאמן
להכירו לאחרים דאי למיתבא ליה פי שנים א מאי צריך קרא סברא הוא דנאמן על
ידי מגו דלא יהא האי בכור אלא אדם נכרי ואף על פי כן יכול היה ליתן לו במתנה
כל נכסיו הילכך מה לו לשקר במאי דאמר שהוא בכור הא בלאו הכי יכול ליתן לו פי
שנים הכא ליה במתנה מנכסיי : לא צריכא הא דאשמעינן קרא דמהימנינן לאב
אלא בנכסים שאינו יכול ליתן לו באותה שעה שאמר עליו שהוא בכור כגון בנכסים
שנפלו לו לאחר מיכן לאחר שאמר בני זה בכורי הא דליכא למימר בההיא שעת מגו
דהא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם : ולרבי מאיר דאמר כו' דהא רבנן דרבי
יהודה היינו רבי מאיר דאמר אדם מקנה נבי אומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאתגייר כו' : בנכסים שנפלו לו
כשהוא גוסס דתנן במסכת שמחות הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו וכר ירושה הוא ולהכהו נכסים איצטריך יכיר שיטול
בהן הבכור פי שנים דבהנהו ליכא מגו דאפילו לרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי כגון נכסים
שנופלים לו בשעה שיש בו כח ליתנם לאחרי' אבל גוסס אינו יכול לדבר ואין בו כח ליתן והילכך לא מצי לאקנוייהו מקמי
דאתו לידיה דהא אפילו בשעה שבאו לידו אין יכול להקנותו וכל שכן מקודם לכן ובלאחר מיתה לא מצי לשנויי דאין בכור
נוטל בראוי : ואמר אביו על אחר שהוא בכור נאמן כרבי יהודה : הכי גרסינן היו מוחזקין בו שאינו בכור ואמר
אביו בכור הוא אינו נאמן כרבנן דבמקום חזקה לא מהימנינן ליה לאב : רישא רבי יהודה וסיפא רבנן בתמיהא : וחזר
ואמר עבדי הוא בין בתוך כדי דיבור בין לאחר זמן אחר כן על אותו שאמר עליו מתחילה בני : אינו

כך נאמן לומר זה בן גרושה כו' תימה לפי שנאמן
לבכר יהא נאמן גם לפסול ולומר שהוא בן ז
גרושה או בן חלוצה ויש לומר כיון שנאמן לבכר בכל
ענין האמינו הכתוב ואפילו על אחד מבניו הקטנים נאמן
לומר שהוא בכור ואם כן
עושה בניו הגדולים ממזרים
שאמרים אחר הם והכי כמי
נאמן לומר שהוא בן גרושה
ורבינו אליהו מפרש דיכיר
כמו קאי אבן השנואה כלומר
דנאמן לומ' שהוא בן שנואה
דהיינו שנואה בנישואיה ב
כדמפרש בפרק שני דיבמות
בנון חייבי לאוין שנשא ז
גרושה ומיהו כשם שנאמן ל
לומר משמע דממה שנאמן
לבכר יליף אבל בירושלמי
בפרק עשרה יוחסין משמע
כפרש אליהו ופוסק בה"ג
דהא דפסקינן לקמן הלכה
כרבי יהודה כדשנא ר' אבא
היינו דווקא כשפוסל על ידי
הכרת בכורה אבל אין ם
הלכה כרבי יהודה שיהא נ
נאמן לומר זה בן גרוש' ואין
בר' לר' דאמר בפרק החולץ
ההו' דאתא לקמיה דר' יהודה
אמר ליה נתגיירתי בינו לבין
עצמי אמר ליה נאמן אתה
לפסול עצמך ואי אתה נאמן
לפסול בניך ופריך והתני' ר'
יהודה אומ' יכיר ומשני אמר
רב נחמן בר יצחק דהכי
קאמר לדבריך גוי אתה ואין
עדות לגוי ופסיק התם הלכה
ברב נחמן בר יצחק משמע
דאי לאו דאין עדות לגוי היה
נאמן לפסול אף על גב דליכא
הכרת בכורה : בנכסי'
שנפלו כשהוא גוסס הכי כמי
הוה מצי לשנויי בנכסים דלא
עבידי דאתו אלא חדא מתרי
טעמי נקט הכי

אינו נאמן עברי הוא חזר ואמר בני הוא נאמן דמשמש לי כעבדא קאמר וחילופיה אבית המכס היה עובר על בית המכס ואומר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא נאמן אמ' עבדי הוא וחז' ואמ' בני הוא אינו נאמן מיתיבי היה משמשו כבן ובא ואמ' בני הוא וחז' ואמ' עבדי הוא אינו נאמ' היה משמשו כעב' ובא ואמ' עבדי הוא וחז' ואמ' בני הוא אינו נאמן אמר רב נחמן בר יצחק התם דקארו ליה עבד מבר מאה באי מבר מאה מבר עבדא דשוה ק' זוזי שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר לחבירו עבדי גנבת והוא אומ' לא גנבתי בה מיבו אצ"ך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה רצונך השבע וטול ונשבע אינו יכו' לחזו' בו מאי קמ"ל תנינא אמר לו נאמן

אינו נאמן במאי דאמר השתא עבדי דליכא למימר האי דקרי ליה מתחילה בני משום דאוהבו כבנו דאין דרך לקרות לעבדו בנו והילכך אחר טענה ראשונה כלך ל האדון ואמר האחרונה אינו פירוש כי אם השתא אין לו [illegible] אחר טענה אחרונה דהודאת פיו האמינ' קורא בן אי דלא' בני כדכת' יכיר וכיון [illegible] הגיד שוב אינו חוזר ומגיד : וחזר ואמר בני נאמן במאי דאמר השתא בני דאינו מורע דבריו הראשוני' אלא מפרש הוא עבדי דקאמר בני הוא והאי דקאמר עבדי לפי שהיה משמשו יותר מדאי כאילו הוא עבדו אבל בריש' לא צריך לפרושי הכי דעבדו הוא כדאמר השתא : והאי דקרי ליה מעיקרא בני לפי שאוהבו כבנו דאין דרך האדון [illegible] לעבדו ולקרותו בנו בשביל שום חיבה אבית המוכס דרגיל לשם לקרו' לעבדו בנו להבריחו מן המכס אבל לבנו לא יקרא לעולם עבדו שהרי גורם לעצמו הפסד על מכס : ואמר בני אל המוכסי' וחזר ואמר עבדי כשעב' משם והלא' נאמן במאי דחזר ואמ' עבדי דודאי מעיקרא הוה קרי ליה בני בשביל [illegible] את המכס וחזר ואמר בני איני נאמן אלא ודאי עבדו הוא כדאמר מעיקרא דאילו היה בנו לא היה אומ' למוכסי' שהוא עבדו : ה"ג מיתיבי היה משמשו כבן ובא ואמ' בני וחז' ואמ' עבדו אינו נאמן היה משמשו כעב' ואמ' עבדי וחז' ואמ' בני אינו נאמן ומשנ' קשיא ליה לר' יוחנן וה"פ היה משמשו כבן מלבישו ומנעילו מכנים ומוכח אבל עבוד' עבד לא ורבותא נקט דאע"ג דמשמשו כבן ואיכא למימר האי דקרי ליה בנו משום דמשמש ליה כבן אפילו הכי כי חזר ואמר עבדי איני נאמן במאי דקאמר בנו דאלא כלך אחר לשון ראשון דודאי בנו הוא דאין דרך לקרות לעבדו בנו אפילו היכא דמשמש ליה כבן שאין האדון מחבבו כל כך לקרותו בנו: היה משמשו כעבד ואמ' עבדי וחזר ואמר בני אינו נאמן במאי דקאמר בני ואע"ג דאיכא למימר דמעיקרא קראו עבדו משום דמשמשו כעבד ולא משום דעבדו הוא וקשיא לר' יוחנן דאמר עבדי וחזר ואמר בני נאמן דר' יוחנן אפילו היכא דלא חזינן דמשמשו כעבד קאמר נאמן במאי דאמר לבסוף בני וכ"ש היכא דחזינן בהדיא משמשו כעבד ואילו ברייתא אפי' היכא דמשמשו כעבד קאמר דאינו נאמן במאי דאמר לבסוף בני וכ"ש היכא דלא חזינן היאך משמשו דאינו נאמן וקשיא לר' יוחנן דאמר נאמן : התם בברייתא' דקרי ליה עבדא מבר מאה כלומר עבד גמור הוא לי שמשוכי' לי עליו מאה דינר במכר שלו כלומר ששוה מאה דינר והילכך כי אמ' עבדי מבר מאה וחז' ואמ' בני אינו נאמן דאילו הוה בנו לא הוה קרי לי' עבד' מבר מאה ואע"ג דמשמ' ליה כעבד' דאין קורין בן אלא לעבד עבדא מאה זוזי ששוין מאה זוזי : שלח ליה רבי אבא כל הני שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא נקט הכא משום דבחד מינייהו קא פסיק הילכתא כר' יהודה ובכולהו הילכתא כדשלח ר' אבא כדפסקינן בס'פא דשמעתין : אתה כתבתו לי במתנה ונאמן הוא בטענה זו ואע"ג דאמרן בחזקת הבתים הגדרות אין להן חזקה ה"מ נשת' אבל לאחר שלשה שנים יש להן חזקה וה"נ כגון שהחזיק בו שלשה שנים או בקטן המוטל בעריסה דיש לו חזקה לאלתר או בעבד שלא ראה אותן בעדים זה המערר בביתו של זה : רצונך השבע וטול רבותא היא דקמ"ל האי מחזיק למערער שהרי פטור לגמרי זה המחזיק מכל שבועות שבעולם דקיימא לן אין נשבעין על העבדים בשבועות ואינו מחויי' בשבוע' כלל וגם זה התובע אין שבועה מועלת לגבות מן דכל הנשבעים שבתור' נשבעין ולא משלמין אם לא מרצונו של זה שמטיל עליו שבועה לישבע וליטול ונשבע זה התובע: אינו יכול זה המחזיק לחזור בו ולומר מטעה הייתי בך שהרי פטור הייתי וגם לא נתחייבת לי שבועה כדי לישבע וליטול דאין אדם נשבע ונוטל ולא הקניתי לך בקנין לתת לך העבד אם תשבע עליו כיון דעל פיו נשבע ובהודאתו צריך לתת לו העבד דכיון דהטיל עליו שבועה הא הימניה כשבועה וכמאן דאודי לי' שהוא עבדו של זה הנשבע דמי והאי דנקיט עבדי נגנב רבותא נקט דלא מיבעיא שאר מטלטלין שהנתבע חייב שבועה כדי שלא ישלם והוא הופכה על שכנגדו דלא מצי הדר ביה ולמימר אשבע אני ואפטר אלא אפי' עבדים דלא שייכ' בהו שבועה כלל אפילו הכי כיון דהשביעו לא מצי הדר ביה : נאמן

ה"נ ונשבע אינו יכול לחזור בו פירש אם נשבע כבר אינו יכול לחזור בו אבל אם לא נשבע יכול לחזור בו כדאמר בזה בורר מחלוקת לאחר גמר דין אבל לפני גמר דין דברי הכל היה יכול לחזו' בו והכ' נמי אע"ג דאמר השבע וטול יכול לחזו' כיון שעדיין לא נשבע הוי קודם גמר דין וכן משמ' בפ' המפקיד אמר הריני משלם וחזר ואמר איני משלם מ מהו מי' אמר מיהדר בי' שמא דיכול לחזור בו דהוי כמו קוד' גמר דין והא דאמרינן בריש שבועות הדיינין ואם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד אומר ר"ת היינו שמסלקים אותו כדי שיתקיים מלחזור בו אבל אם רוצה לחזור ולבא לב"ד ולישבע הרשות בידו אבל קשיא קצת מנא לי' הא דקאמר הכא דקסבר הלכה כחכמי' דילמא סבר דלפני גמר דין מחלוקת אבל לאחר גמר דין דברי הכל אינו יכול לחזור בו אבל רש"י פי' אם אמ' איני נשבע פוטרין אותו מיד דשוב אינו יכול לחזור בו וה"נ נשב' כלא' וזו שיתב' בעל כרחו והיינו דרי' המפקי' דקאמ' מי א' מיהד' קא הד' בי' אע"ג דאינו יכול חוז' בו מ"מ כיון דדעתו לחזו' ובעי לאטרוחי בי דיב' לא מקני לי' כפיל' דכי האי גוונא אמ' התם אבל לפי' זה לא אתי שפיר דפסיק בשמעתין בכל הכי דשל' ר' אבא וא"כ אפי' קוד' גמר דין אינו יכול לחזו' וכזה בורר מספקינן דלפני גמר דין דיכול לחזו' בו אם לא שנא' הכא אפי' קוד' שבועה חשיב גמר דין כי אמר רצונך השבע וטול : מר

נאמן עלי אבא להיות דיין אבא פסול מן התורה לדוכיני לא לזכות ולא לחובה כדתנא בסנהדרין מלא יומתו אבות וגו׳: שלשה רועי בקר שאינו בקיאין בדין ורועי כאן לא נקט משום דרשעים נינהו דסתם רועי בהמה דקה גזלנין נינהו ופסולין לכל דין שבעולם אבל אבא ואביך כשירין מיהא לדינן של אחרים: יכול לחזור בו דדברים בעלמא בלא קנין הוא דקא״ל: וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו וה״ה נגבי שבועת התובע שנשבע על העבד ונועל דכתרוייהו

נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי שלשה רועי בקר ר׳ מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו הא קמ״ל דבאתן לך מחלוקת והלכה כדברי חכמים שלח ליה רב אבא לר׳ יוסף בר חמא הלכה גובין מן העבדי׳ ורב נחמן אמ׳ אין גובין שלח ליה ר׳ אבא לרב יוסף בר חמא הלכה שלישי בשני כשר רבא אמר אף בראשון מר בר רב אשי אכשר באבא דאבא ולית הילכתא כמר בר רב אשי שלח ליה ר׳ אבא לר׳ יוסף בר חמא היה יודע לו בעדות קרקע עד שלא נסתמא ונסתמא פסול ושמואל אמר כשר אפשר דמבוון מצרנהא אבל גלימא לא ורב ששת אמר אפילו גלימא אפשר דמבוון בדת ארכו ומדת רחבו אבל נכבא לא ורב פפא אמר אפי׳ נסבא אפשר דמבוין מדת משקלותיו מיתיבי היה יודע לו בעדות עד שלא נעש׳ חתנו ונעשה חתנו פיק׳ ונתחר פיתח ונסתמא שפוי ונשתטה פסול אבל היה יודע לו בעדו׳ עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה

אר בר רב אשי מכשר דאבא וא״ת והל׳ אפי׳ שני בשני אמר בפ׳ זה בורר דפסול, כ״ם וקנו וי״ל דאבא באבא כשר טפי דאיתפלג דרא: לית הילכת׳ כמר בר רב אשי פירוש בקונטר׳ דאפילו עד סוף כל הדורות פסול ואין נר׳ לר״י כיון ד דאתפלג דרא כל כך: פתח

א״ע״ג דלא הוי דינא הכי כיון דקיבל עלוו אינו יכ׳. לחזור בו: ומשני ק׳... אבא דאמ׳ השבע ואתן לך דאין יכול לחזו בו דהת׳ נמי באתן לך פליגי שהנתב׳ אומ׳ לתובע נאמן עלי אבא שאם יחייבוני אתן לך ואפי׳ הכי אמרי רבנן דאינו יכול לחזור ניתן דהיינו דומיא דרבי אבא דלאו שנשבע זה אין יכול לחזור בו אלא יתן דרבנן דהתם סבירא ליה וכ״ש היכא דקאמ׳ תובע נאמן עלי אבא ואביך שאם יפטרוך מחול לך דכו״ע מודו אפי׳ רבי מאיר דאין יכול לחזור בו אחרי מוחזק ועומד ומחילה דאידך כקנין דמי ואיכא למאן דאמ׳ התם במחול לך מחלוק׳ אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזו׳ בו והילכך איצטרי׳ רבי אבא לאשמועינן דבאתן לך פליגי והלכ׳ כדברי חכמי׳ א״ע״ג דמיסתבר טעמא דר׳ מאיר: גובין מן העבדים בעל חוב שמת גובה מעבדי

תומי׳ דכמקרקעי דמי: ובהא לחוד הוא דלית הילכתא כר׳ אבא ולקמן מתרציגן לה ואמרינן אין גובין וכו׳ אמ׳ רב נחמן: ורב נחמן אמר אין גובין דהני דאיתקיש לקרקעות כדכתב והתנחלתם ה״מ לדברים הכתובים בתורה כגון לקנותן בכסף בשטר ובחזקה ושלא ישבע עליהן ושאין בהן אונאה אבל לענין בעל חוב כמטלטלי דמי דאין בעל חוב סומך אלא על קרקעות שאין יכולין ליאבד ולא לזוז ממקומן אבל עבדים לא סמכא דעתיה הילכך לא משתעבדי ליה: שלישי כשר להעי׳ בקרובו שיני כגון בן חנוך בן ראובן כשבא להעי׳ בימואל בן שמעון דבנו של חנוך שלישי לראובן וימואל בן שמעון שיני הוא וראובן ושמעון ראשונים אבל שיני בשיני פסול כגון בן ראובן לבן שמעון כדתנא בסנהדרין מלא יומתו אבות על בנים דבנים להדדי נמי מיפסלי אבות היינו ראובן ושמעון ובנים היינו חנוך וימואל אבל שלישי בשיני לא אשכחן דפסול ומשום דאיכא למ״ד בפרק זה בורר בסנהדרין דשלישי בשיני פסול להכי איצטריך למימר הכא דכשר: רבא אמר אף בראשון כגון בנו של חנוך בן ראובן מעיד לשמעון אחי ראובן והכי הילכתא מדאמרינן לקמן מוסיף הוא ומדפסיק לקמיה ולית הילכתא כמר בר רב אשי מכלל דהילכתא מיהא כרבא: באבא דאבא שיעור הכן לאבי אביו כגון בן חנוך מעיד לראובן דהיינו שלישי בראשון לראובן הראשון: ולית הילכתא כמר בר רב אשי דבני בנים ובני בני בנים עד אלף דורות לא יעידו לאבותיהם דבן ירך אביו הוא: היה יודע אדם לחבירו בעדות קרקע עד היכן היא שלו והסינו את גבולתו: והביא את זה ועד אחר עמו להעיד עליו אע״פ שהיה יודע יפה בעדות זו קודם שלא נסתמא מעיניו שעדיין לא היה סומא ועכשיו כשבא להעיד נעשה סומא שכהה מאור עיניו פסול להאי עדות דמאומר הדעת אינו יכול להעיד עד כאן תחום פלוני ולא כתו׳ לעדתן: יש לסוכו׳ אחרי׳ בהאי כסתמ׳ דלא מיפרשי לשון עורון עיני׳ ולכולן הכל: דמכוין ממצרנהי׳ שיודע לכוין סמנרי׳ שיש לו סימנין בשאר שדות הסמוכין לד׳ רוחותיה: אבל גלימ׳ טלית או בגד אינו יכול להעיד עליה שכעשה סומא דאמידה לא מכוינן מהרבן טליתות מידותן שוות: נסכא חתיכות כסף או זהב: ונעש׳ חתנו ונעשה פסול לעדותו בכך כדאמרינן בסנהדרין בפרק זה בורר: פיתח עיניו פקוחות שרואה יפה: שפוי חכם: ונתחרש מחמת חולי היינו כמי שנתתק דחרש דומיא דשוטה או כמי שנתתק מחמת חולו והתורה אמרה מפיהם ולא מפי כתבם וראשון נראה בעיני עיקר דאי בנשתתק איירי פשיטא כיון דאינו יכול להעיד בפיו אין עדותו עדות ולא הוה ליה למיתנייה בהדי הנך שיכולין להעיד אלא שפסולין מחמת דבר אחר והאי לאו פסול עדות אית ביה אלא שאין בו כח להעיד:

ומתה

ומתה בתו פיקח ונתחרש חזר ונתפקח פיתח ונסתמא חזר ונתפתח שפוי ונשטת' חזר ונשתפה כשר זה הכלל תחילתו סופו בפסלו פסול כל שתחלתו וסופו בכשרו כשר תיובתא דכולהו תיובתא שלח ר' אבא לרב יוס' בר חמא האומ' על תינוק בין הבנים נאמן ורבי יוחנן אמ' אינו נאמן מאי קאמר אמר אביי ה"ק האומר על תינוק בין הבנים ירש כל נכסי נאמן כר' יוחנן בן ברוקא ורבי יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן מתקיף לה רבא האי נאמן ואינו נאמן ירש ולא ירש מיבעי ליה אלא אמר רבא ה"ק האומר על תינוק בין הבני' בכור הוא נאמן כר' יהודה ורבי יוחנן אומ' אינו נאמן כרבנן שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא הא מר תטול אשתו כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מן הבנים אמר רבא ובנכסים של עכשיו ובבנים הבאין לאחר מכאן: שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא המוציא שטר חוב על חבירו מלוה אמר לא נפרעתי כלום ולוה אומר פרעתי מחצה והעדים מעידים שפרע כולו הריזה נשבע וגובה מחצה מנכסי בני חורין אבל

ומתה בתו דהיינו קרוב ונתרחק וכגון שאין לו בנים הימנה כדתנן בפרק זה בורר: וחזר ונתפתח שחזר מאור עיניו: כל שתחילתו ראוית המעשה וסופו שעת הגדת עדות כל שתחילתו סופו בפסולת כלומר כל שתחילתו בפסלו שעת ראיית העדות והשתא סופו בכשרו פסול דמעיקרא לא היה ראוי לעדות והא כתיב והוא עד או ראה או ידע דבשעת ראייה המעשה בעי ראוי לעדות וזו או סופו או תחילתו בפסלות: תיובתא דכולהו אמוראי ורב ששת ורב פפא דכולהו הכשירו מיהא לעדות קרובו פיתח ונסתמא והכא קא פסיל כולהו עדיות מדהדר ותני זה הכלל כל שתחילתו או סופו פסול בפסלות דהא פריש שמעת מינה דאם סופו בפסלו פסו' ולמה לי למהדר ולמיתני בזה הכלל אלא לאתויי כל הני: האומר על תינוק בין הבני' נאמן לקמיה מפרש מאי נאמ' על אותו תינוק: כר' יוחנן בן ברוקא במתני' אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין ופסקי' לקמן הילכת' כוותיה: נאמן כר' יהודה ואע"ג דמוחזק לן באחר שהוא בכור אפי' הכי אב נאמן והכי הילכתא דהא פסי' הכי לקמן דהי' בתא בכולהו כרשב"א רבי אבא ואמרי' דלאפוקי ר' יוחנן איצטריך למיפסק הילכת' כותיה דרבי אבא וש"מ אם הוחזק אחד מן הבנים בבכורה בחיי האב אף שלא אמר אבא כי בני בכורי הוא נוטל פי שנים שלא נחלקו ר' יהודה וחכמי' אלא במוחזק שאחד בכור ואמר אביו על המוחזק בפשוט שהוא בכור והתם אמר ר' יהודה נאמן האב לבטל החזקה אבל אם לא אמר האב על האחד שהוא בכור התם אפי' ר' יהודה מודה שהחזקה קיימת דאם לא תימא הכי הוה ליה לר' יהודה למימר הכי ר' יהודה אומר כל בכור שלא הכירו אביו ואמר זהו בכורי אינו נוטל פי שנים אלא מדלא תני הכי ש"מ כדאמרינן: אינו נאמן כרבנן הואיל ומוחזק לן באחד שהוא בכור: האומר תטול אשתי כאחד מן הבנים וקיבלה שנתארמלה בה כדלקמן בפירקין אי נמי לבר מכתובתה נתן לה חלק בנכסיו ובשכיב מרע איירי דבריו ככתובין וכמסורין אי נמ בבריא ועי' קנין: ובנכסים של עכשיו שאם נתרבו הנכסים בשעת חלוקה אינה נוטלת כי אם באותן שהיו לו בשעת אמירה דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפי' לר' מאיר דאמר אדם מקנה ה"מ במפרש אבל בסתמא אין אדם מעלה על דעתו דבר הראוי לו לבא להקנותו אלא לדבר שהוא מוחזק בו והילכך הך אשה ידה על התחתונה דמסתמ' לא נתן אלא נכסים שהיו לו באותה שעה: ובבנים הבאין לאחר מיכן כלומר לא לפי חשבון הבנים שיש לו עכשיו לבד תחלוק לאחר מותו ותטול חלק גדול אלא אף לפי חשבון כל הבנים של שעת חלוקה נתן לה ונראה בעיני דאפי' אם היה לו בנים מרובים ונתמעטו בחיי האב דשקלה חלק גדול כחשבון מיעוט הבנים הבאין לחלוק בנכסי האב לאחר מיתתו דהא תטול כאחד מכל הבנים קאמר ולשעת חלוקה איכוין דלפי חלוקה הויא בעתא תטול לא שנא נתרבו ולא שנא נתמעטו דהא נוטלת אשתו כאחד מן הבנים קאמר ר' אבא: ולוה אמר פרעתי מחצה ומחצה אני חייב דהוה ליה מודה מקצת הטענה וישבע כדמפרש לקמיה וכגון דמקמי דלהסהיד העדים שפרע לו כולו הודה לו דלא הוה משיב אבידה: והעדים מעידין אחר דהודה מחצה: נשבע הלוה שפרע ויפטור מלשלם מחצה ומחצה ישלם לפי שכבר הודה דהודאת בעל דין טוב יותר ממאה עדים וגובה המלוה מחצה מנכסים בני חורין שיש לו ללוה: אבל

פיתח ונסתמא פסול ואע"ג דגבי גט מכשרין אם היה בשעת כתיבה פיקח יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם לאחר שנסתמא שאני התם דאקילו רבנן להכשיר אפי' אשה וקרובים: נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין נראה לר"י דלהכי נאמן בשבועה משום דחשיב כמלוה על פה שהרי עדים מעידים שהשטר פרוע ואע"ג דלדבריו העדים פסולים שהרי מכחיש והאומר שחייב מחצה מ"מ שטר אינו מתקיים אלא ע"י הודאתו והא קאמר דפרע מחצה ולא דמי למודה בשטר שכתבו שאין צריך לקיימו ואינו נאמן לו' פרעתי וגובה מנכסים משועבדים אע"ג דאינו מקויים אלא על פיו דהתם הוי שטר גמור לעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד אלא רבנן הוא דאצרכוה קיום כי טעין בהדיא מזוייף אבל כשקיימו הוי שטר גמור ואין נאמן לו' פרעתי: ואפי'

ואפילו לרבי עקיב' דאמר משיב אבידה הוי אומ' הר' יעקב דאורלינש דלא גר' ר' עקיבא אלא רבי יעקב גר' ואין להאריך: אבל היכא דאיכא עדים אירתותי מירתתא תימא לר' אמאי תלי טעמא משום מירתת כמה פעם עדי' שירא שמא יכחישו הלא רק שלא ישיעהו איכו יכול לכפור הכל ולהעיז פניו דאין אד' מעיז פניו בפני בעל חובו לכפור הכל ונ"ל דכיון שהוא סבור שיבאו עדים לסיעו שהרי מ מביאן והגידו לו דעתן ותו ליכ' עזות אם יכפור הכל ואי לאו שירא שמא יחזרו כהן ויכחישוהו היה לו מגו טוב אבל לפי שירא שיכחיש והו' אי' כוח לו לכפור הכל שלא יראה שקרן יותר מדאי אם יכחישהו: הילכתא בכל הני שמעתא וא"ת והא קיימ' לן דהילך פטור כדפסק ר"ח בריש בבא מציע' והכ' פסקי' דנשבע וגובה מחנה והא הך שטרא כיון דקא מודה כיה הילך הוא ונ"ל דלא חשי' שטר הילך אלא שטר דגבי כיה עבדי: אי לאפוקי מדרבא מוסיף הוא ואיפשר דרבי אבא כמי מודה לרבא כדפ' ר' בקונטרי' דהוי פליגי בראשון דלא ממעט ב הילכתא מילתא דרבא ואי לאפוקי מדשמואל ורב ששת ודר' פפא הא איתותבי אבל ר' אבא בר חמא לא איתותב ואע"ג דנקט בעדות קרקע ומשמע אבל בהלואה כשר אע"ג דכשתמ' וכברית משמע דפסיל ליה לכל עדיות מצינן למימר דה"ה בהלואה דפסיל רבי אבא וקרקע סבירא ליה דמכוון בטוב כדשמואל והוי בהלואה ואפילו הכי פסיל ליה ור"ת פסק כספ' היסר דשליטי בראשו' פסול וכן פוסקות ה"נ אלא שהם אינם פוסלות אלא מדרבנן והוא פוסל מן התורה כדפסיל רב בזה בורר ומפרש הכי לאפוקי מאי אי לאפוקי מדרבא מוסיף הוא על דברי רבי אבא ואי אתא למפסק דדוקא שלטי בשני כשר ולא שליטי בראשון א"כ הוה ליה למימר אין הלכה כרבא ואי לאפוקי ממר בר רב אשי כלומר הא דלא קאמר אין הלכה כרבא אלא הילכתא כר' אבא משו' שרוצה לכלול בהליא דאין הלכה כמר בר רב אשי הא לית הילכתא כו' ואי משום שמואל ורב ששת ורב פפא אינטריך ליה למימר דהלכה כר' אבא שאתה ממע' כולהו ביחד הא איתותבו ולימא אי הלכה כרב' בהדי אי לאפוק מדידיה לאו אתא אלא לאפוקי

מר' יוחנן דהשתא לא מצי למימר דאין הלכ' כרב' ואינטרי' ליה למימר דהלכה כרבי אבא דממעט לכולהו ומפי' כמי מרבא דדוקא שליטי בשני כשר וקשה לר' דאי דייקינן מילתיה דר' אבא דווקא שליטי א"כ נידוק כמי דדוקא עדות קרקע ובהלואה כשר ובברייתא פוסל הכל: ודווק'

אבל לא ממשעבדי דיכלי לקוחות למימר אנן קנוניא עבדיתו אהדדי אבן אעדים סמכינן דמסהדי דפר' הכל: פלוגתא דרבי עקיבא ור"ש בן אלעזר בהלכות שבועות אומרין שטר שכתוב בו שילעין או דינרים מלוה אן חמש ולוה או' שלש רבי שמעון בן אלעזר אומ' הואיל והודה מקצת הטענה ישבע ר' עקיבא אומ' אינו אלא כמשיב אבידה ופטור משבועה דסילעין לא משמ' טפי משנים דתפסת מרובה לא תפסת וי"ד בעל השטר על דקחתו ועל השלשי שהודה הוה משיב אבידה ותכן המוצא מציאה לא ישב' מפני תיקון העולם: אפי' לרבי עקיבא דאמ' התם משי' אבידה הוא בהא בשלשי דאי הוה בעי הוה אמ' אינן אלא ב' דסילעין הרי משמע והוה מיפטר משבוע' כדמפרש התם משום דקא מסייע ליה שטרא: הני מילי דחשבינן ליה משיב אבידה היכא דליכא עדים כיהתם שעידי מלוה לא ידעו אלא מה שכתבו דסילעין כתבו סתם ופחות סילעין שנים דכלהיכא דחזינן לבסוף דאיכא עדי' כאחד מהם איכא למימר דזה הלוה היה יודע שרוצין להעיד כאחד מהן ואורחה שלא יבואו לסייע למלוה ולפיכך הודה מחצה:

ודאי משיב אבידה הוי ואע"ג דלא אתו עדים אלא בתר הודאת ו: והך אתקפתא לא קייסינן לה כדלקמן: דרב נחמן מאי דפליג עלי' גבי עבדי ואמ' אין גובין מן העבדי' וקיימא לן כרב נחמן בדיניה וקשיא הילכתא אהילכתא: אין גובין מתניתין כדרבי אבא ואלא הילכתא לאפוקי מאי כיון דלא פליג פשיטא דהכי הילכתא:

אי לאפוקי מדרבא דאמר אף בראשון והלא מוסיף הוא על דברי ר' אבא דאמר פליטי בשיני כשר ואתא איהו למימר דאף בראשון ואיכא לקימר דאפילו ר' אבא מודה והיא גופ' ה אינטריך לר' אבא לאשמועינן דשליטי בשני כשר דאיכא למ"ד בסנהדרין פסול בפרק זה בורר' ולא למידק מינה הא שליטי בראשון פסול דדילמא עובדא הוה בשליטי בשיני ושלא ליה דבפר: אי מדמר בר רב אשי דהכם' כאבא דאבא הככר איפסיק דלית הילכתא כותיה כדאמרן לעיל והך דרשא דמר זוטרא בתר האי הואי וה"כ הויא דמר בר אשי תוספת אלא דעדיפ' מינה קא פריך: לאפוקי מר' יוחנן דאמר אינו נאמן כרבנן: ומאתקפת' דמר בר רב אשי דאתא למימר ודאי משיב אבידה הוא הילכתא ולית כוותיה כיון דאכתי כשהודה לא העידו עדי' ולא קמסייעי ליה איכא למימר דמירתת מינייהו שאינו יודע מה בלבם כר' אבא: המחלק

אבל ממשועבדין לא דאמרי אנן אעדים סמכינ' ואפילו לרבי עקיבא דאמר משיב אבידה הוי הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים אירתותי אירת' מתקיף לה מרבר רב אשי אדר' אפי' לרב שמעון בן אלעזר דאמר מורה מקצת הטענה הוי הני מילי היכא דליכא עדים דקא מכסיי עי' ליה אבל היכא דאיכא עדים דקא מכסיי עי' ליה ודאי משיב אביד' הוי דרש מר זוטרא משמיה דרב שימי בר אשי הילכתא בכל הני שמעתתא כרשב״ל ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא אמר ליה רבינא לרב אשי דרב נחמן מאי אמר ליה אין גובין בהנינן לה וכן אמר רב נחמן וארא הילכתא לאפוקו מאי אי לאפוקי מדרבא מוסי' הוא אי דמר בר רב אשי לית הילכתא כמר בר רב אשי אי לאפוקי מדשמואל ורב ששת ורב פפא הא איתותבו אלא לאפוקי מדרבי יוחנן ומאיתקפתא דמר בר רב אשי:

המחלק

המחל' נכסיו כו' כבר פירשתיה למעלה כתב כין בתחילה כו' אדם הנותן מתנה לאחר או שנתן כל נכסיו לאח' שכינו אם אמר לשון מתנה עם לשון ירושה דבריו קיימין דכיון דלא תפיס לשון ירושה לפי שאין אדם מתנה על מה שכתב בתורה וכמי שלא אמר כלום דמי לשון מתנה מיהא תפוס והרי הוא כמי שאומר לשון מתנה לחוד דקני ובגמרא מפרש היכי דמי מתנה באמצע או בתחילה או בסוף : תינתן שדה פלונית לפלוני וירשה כלומר וירש אותה לשנא דקרא וירשה

המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד כו': ה"ד מתנה בתחילה ה"ד באמצע היכי דמי בסוף כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן תנתן שדה פלוני' לפלוני וירשה זו היא מתנה בתחילה ירש' ותנתן לו זו היא מתנה בסוף ירשה ותנתן לו ירשה זו היא מתנה באמצע ודוקא באדם אחד ושדה אחת אבל באדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם לא רבי אלעזר אומר אפילו' אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם אבל בשתי שדות ושני בני אדם לא כי אתא רבין אמר תנתן שדה פלונית לפלוני יירש פלוני ירשה ר' רבי יוחנן אמר קנה רבי אלעזר אומ' לא קנה א"ל אביי לרבין אנחת' לן חדא ואתקפת לן חדא בשלמא דר' אלעזר אדרבי אלעזר לא קשיא כאן באדם אחד ושתי שדות כאן בשני בני אדם ושתי שדות אלא דר' יוחנן אדרבי יוחנן קשיא אמורי נינהו ואליבא דרבי יוחנן ור"ל אמ' לא קנ' עד שיאמ' פלוני ופלוני ירשו שדה פלוני ופלוני שנתתי' להם במתנה וירשו' כפלוגת' אמ' רב המנונ' לא שנו אלא אדם אחד ושד' אחת אבל אד' אחד ושתי שדו' שד' אחת ושני בני אדם לא ורב נחמן אמר אפי' אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אד' אבל שתי שדות ושני בני אדם לא ורב ששת אמר אפילו שתי שדו' ושני בני אדם אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא האומר תנו שקל לבני בשבת וראוין ליתן סלע נותן להן סלע ואם אמר אל

ודוקא באד' אחד ושדה אחת לא גרסינן אמר רבי יוחנן אלא ה הכל ממילתי' דרב דימי ורבין פליג עליה בסמוך ואמוראי נינהו אליבא דרבי יוחנן : והילכתא

אותה לשנא דקרא וירשה ותנתן לו ודוקא באדם אחד ושד' אחת דכהאי גוונא הא' איכא מתנה בהדי לשון ירוש': אבל באדם אחד ושתי שדות כגון ירש ראובן שדה פלונית שבמזרח ותינתן לו לראובן שדה פלונית שבמערב ההיא דלשון מתנה קני אבל ההיא דלשון ירושה לא קני דמתנה דהמיך לא מסייע לאידך שאת זאת הורישו לו וזאת נתן לו ובההיא דירושה הוי מתנה על מה שכתב בתור' ולא אמ' כלו' וכן בשד' אחת ושני בני אדם כגון ראובן יירש חצי שדה זו ותנתן חציה לשמעון שמעון קנה ראובן לא קנה וכ"ש שתי שדות ושני בני אדם כגון דראובן יירש שדה פלוני' ולשמעון תנתן שדה פלוני אחר : אפי' אדם אחד ושתי שדות דכי היכי דנתכוון לזה ליתן במתנה ה"נ נתכוון לאידך הואיל ובדיבור אחד בתן לשניהן : אבל שתי שדו' ושני בני אדם דהוו אנשים מוחלקין ושדות מוחלקים לא מהניא מתנה דהאי גברא ושדה שלו לאידך גבר' ולאיד' שדה ובשתי כדות בעלמא פליגי:

כי אתא רבין אמר יירש פלוני כו' היינו שתי שדות ושני בני אדם ומילתא באנפי נפשה היא ולא איתמר אמתני' ומיהו ה"נ הוה מפרש למתני': לא קנה ההוא דירושה : אנחתת לן חדא אחר מדברי' כוחין לנו דלא קשיא לן מידי בנוה : ואתקפת אחר מדבריך קשה לנו : כאן באדם אחד ושתי שדות הא דלעיל והיא סיומא דמילתא דרבי אליעזר דאמרן לעיל אבל שתי שדות ושני בני אדם לא תלמודא קאמ' לה ולאו' אלעזר דא"כ אמאי הוצרך לומר דר' אלעזר אדרבי אלעזר לא קשיא הא בהדיא קאמר לעיל דבשתי שדות ושני בני אדם לא קנה : אמוראי נינהו אליבא ורב דימי : ור"ל אמר לעולם לא קנה בשתי שדות ושני בני אדם ההוא דלשון ירוש' ואפי' כי אמר לשניהן כיחד תנתן שדה פלונית לראובן ושדה פלונית לשמעון וירשום דכיון דגופין מוחלקין נינהו וכל אחד הוי מעש' בפני עצמו ולא שייך זה בזה כלל הילכך שני לשונות של לשון מתנה וירושה כגב' שני מעשי' הן לאו' לשון מתנ' ולאו' לשון ירושה על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון הילכך לא קנו עד שיאמר ירושה בתחילה וירושה בסוף ומתנ' באמצ' דהשתא איכא לשון מתנה מלשון ירושה דעי היכי דלשון ירושה באמר לשניהם גם המתנה שבאמצע באמרה בעל כרחך לשניהן דלמאן תרמייה והילכך צריך לומר בן ראובן ושמעון יירשו שדה פלוני ופלוני שנתתי להם במתנה וירשו' דעל כרח יירשו קמא עוכה על ראובן ובתרא על שמעון הילכ' לשניהן נמי לשון מתנה קאמ' דאיכ' תרתי זימני לשון מתנה דכתב' שנתתי להם דמיעריב לשון ירושה ואיכ' תרי זימני לשון ירושה אבל אם אמ' פלוני ופלוני ירשו שדה פלוני ופלוני ותנתן להם גם שדה פלוני ופלוני וירשו הוה אמינא דהא ותנתן וירשם אשמעון קאי ולא קנה ראובן דכיון דשני מעשי' הן יש לחלק להם אלשונות וכן אם אמר פלוני ופלוני ירשו שדה פלוני ופלוני שנתתי להם במתנה ולא אמר וירשו' לבסוף אכתי הוה אמינא לראשון לשון ירושה ולשני לשון מתנה דשתי לשונות כנגד שתי מתנו': כפלוגתא דרב המנונא ורב דימי אמר רבי יוחנן ורב נחמן כרבי אלעזר ורב ששת כרבין אליבא דרבי יוחנן : האומר תנו שקל כו' כגון שהיה מרע איכא בריא וכגון שהלך למדינת הים ונוים ליתן להם כשיעור הזה עד שיכלה המזון כו' : שקל שבתלמוד היינו חצי סלע שני דינרין : נותנין להם סלע דלא אמר שקל אלא כדי לזונן בצמצום שלא יתנו יותר מבדי צורכן : אל

אל תתנו לתן אלא שקל אין נותנין להן אלא שק׳ ואם אמ׳ אם מת ירשו אחריכם תחתיהם בין שאמר תנו בין שאמ׳ אל תתנו אין נות׳ להן אלא שקל והא הבא דכשתי שדות וכשני בני ארם דמי וקתני דקני הוא מותיב לה והוא מפרק לה כראוי ליורשו ור׳ יוחנן בן כרוקה היא אמר רב אשי ת״ש נכסי לך ואחריך יורש פלוני ואחרי אהריך ירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשו ראשון והא הבא דכשתי שדות ושני בני אדם דמי וקתני דקנו׳ ב״ת ה״נ כראוי ליורשו ורבי יוחנן בן כרוקה הוא אי הכי מת שני קנה שלישי הא שלח רב אחא בריה דרב עויא לדברי ר׳ יוחנן בן כרוקה נכסי לך ואחריך לפלוני וראשון ראוי לירשו אין לשני מקום ראשון כלו׳ שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק תיובתא דכולהו תיובתא לימא נמי תיהוי תיובתיה דריש לקיש ותסברא והא אמ׳ רבא הילכתא כוותיה דריש לקיש בהני תלת לא

אל תתנו הייכו קפידה אין נותנין להם אלא שקל כשילהי מציאת האשה במסכת כתובות מוקמינן לה כרבי מאיר דאמר מנוה לקיים דברי המת ומיהו אמריכן התם אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הילכתא כין שאמר תנו בין שאמר אל תתנו נותנין להן כל נרכן ומקשינן והא קיימא לן כר׳ מאיר דאמר מנוה לקיים דברי המת ומשנינן הני מילי באקרביית׳ אבל בהא מיגח ניחא ליה ומאי דאמ׳ לזרוזינהו הוא דעב׳: ירשו אחרי׳ פלוני ופלוני ולא בני בניו גלי אדעתיה דניחא ליה דלמצו׳ עפי כי היכי דלשתייר מהשתא נכסי להכנ׳ אחרים ודווקא קאמר שקל והא הכא דקתני לשון מתנה לבניו כדקתני תנו שקל לבני ולשון ירושה לאחרי׳ כדקתני יירשו אחרי׳ וקתני דקנו הנהו אחרי׳ דמשו׳ הכי קאת כסיפא אין נותנין להם אלא שקל כדי לשייר מן הנכסים להכהו אחרים ואע״ג דכשתי שדות ושני בני אדם דמי דלכניו נתן שקל בכל שבת כל ימי חייהם והמותר מוריש לאחרים תחתיהן והיינו כעין שתי שדות ושני בני אדם שאי׳ זוכין זה בחיי זה כלל הילכך שתי שדות נינהו ואפי׳ הכי קנו אחרי׳ דמהני לשון מתנה דהאי ולשון ירושה הוא מותי׳ לה והוא

דהאייך כרב ששת :

מפר׳ לה דלאתקשי לחבירין כראוי ליורשו דהאי דקנו אחרים כלשון ירושה לאו משו׳ דמהכ׳ ליה לשון מתנה דאידך לא משום דהכי אחרים הוו ראויה ליורשו כגון בניו והיכי דמי כגון דלששים מבניו נוה לתת שקל בשבת ואם מתו יירשו אחד משאר בניו כל המות׳ ואע״ג דאיכא עוד בנים אחרים ואיכא נמי בנים להני שמתו וכרבי יוחנן בן ברוקא דאמר לקמן דאם יאמר על בן בין הבנים יירש כל נכסי דבריו קיימין והילכך אין נותנין להם אלא שקל דניחא ליה דעשתייר קצת לזה שהוא אוהב ומתכוין להוריש והכל ולמאי דאמרינן לקמן דפליגו רבנן עליה דרבי ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא מוקמינן לפלוגתא דר׳ יוחנן בן ברוקה באחד במקום בת ובת במקום בן דלרבי יוחנן בן ברוקה יכול להורי׳ כל נכסיו להבוא הראוי לירשו אחר מיתת בנו וה״כ כראוי ליורשו כגון את במקום בן מיירי וה״ק דאם מתו בנ״ו יירשו אחיו הראויין ליורשו תחתיהן : ה״ג נכסי לך ואחריך יירש פלוני ואחרי אחרי׳ יירש פלוני מת ראשון קנה שני ואם מת שני קנה ב׳ ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון והכי פירושו נכסיי לך הייכו לשון מתנה כלומר נכסים נתונים לך ואחרייך יירש פלוני הרי לזה במתנה ולזה בירוש׳ וכשתי שדות דמי שאין לשני בחיי ראשון כלום הכי ממונו מוחלקין ומקבלי מתנו׳ מוחלקין ואפי׳ הכי קתני קנה שיני אמ׳ לשון מתנ׳ דראשון מהני לשיני : יחזרו נכסי׳ ליורשו ראשון דהא שכח השיני נתן לשלישי אחריו וכיון דשיני לא זכה שלישי מנא ליה : וכ״ת ה״כ האי שיני כראוי ליורשו כגון בן כי׳ הנכסים ואגב ריהטיה אשמעינן כרבי יוחנן בן ברוקה דשיני קנו כלשון ירושה הואיל וראוי ליורשו משקבת : אי הכי דהאי שיני ראוי ליורשו ולהכי מהני ביה לשון ירושה כרבי יוחנן בן ברוקה אמאי כשמת שיני קנה שלישי יורשו : הא שלח רב אחא כו׳ דירושה אין לה הפסק וכיון דהאי שיני בתורת ירושה באו לידו אין כח ביד המת לעקור נחלה מיורשי ל׳ יורשין לתתה להאי שלישי אלא יחזורו נכסים ליורשי שיני דכיון דעשאו להאי שני יורש כי אמר נמי כתורה דהא יורש אני נותן לשלישי הוה ליה מתנה על מה שכתוב בתורה דכתיב וכן אין לו עיין עליו אשמעינן קרא דכל שקודם בנחלה יונאי יריכו קודמין וכ״ש דהוא ע״מו יורש את הנחלה שאין כח בידינו להעבירה מבניו : לדברי ר׳ יוחנן בן ברוק׳ דסבירא ליה דאב יכול להוריש כלשון ירושה לאחר מבניו כל נכסי״ו אם אמר לאחד מהם נכסיי לך כדמפרש לקמיה וראשון ראוי ליורשו ולא פרש לו לשון ירושה ולא לשון מתנה אין לשיני במקום ראשון או יורשי ראשון כלום שאין כאן לשון מתנה להאי ראשון אלא מסתמא ללשון ירושה איכוון הנותן במאי דאמר נכסיי לך הואיל וחזי לירש כל הנכסים מן התורה אם ירצה אביו וכיון דירושה הויא להאי ראשון איכו יכול להפסיקה דאין ירושה לאבאין ולקמן בפירקין פרכינן הא אפסקה כו׳ ודוקא לרבי יוחנן בן ברוקה אבל לרבנן כיון דאיכו יכול להרבות ירושה לזה יותר מזה בלשון ירושה כלל ודאי מאי דאמר נכסיי לך לראשון לשון מתנ׳ הוא ויכול להפסיקה ויקנה שלישי תיובת׳ דכולהו בר מרבין. ש׳ אליבא דר׳ יוחנן ורב ששת : תיותבתיה דריש לקיש דאמר לשון מתנה לזה לא מהני ללשון ירושה לזה והאמר רבא בפרק החולץ הילכתא כו׳ וזו אחת מהן ואם איתא דהויא כריית׳ תיובת׳ לאפסקינן הילכתא הכי : לא

לא קשיא כאן בתוך כדי דיבו' כאן לאחר כדי דיבור והילכתא כל תוך כדי דיבור כדיבור דמי לבר מעבודה זרה וקדושין: מתני' האומר איש פלוני ירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה ר' יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר על מי שראוי לירוש דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לו לירוש אין דבריו קיימין: גמ'

ולא קשיא הא דקתני מתנה לזה וירושה לזה דקנו שניהן לא קשיא לריש לקיש דאמר לא קנה כריית' דקאמ' ואחריך יירש פלו' תוך כדי דיבור הראשון דקא' נכסיי לך הילכך מהני מתנה לראשון גם לשני והאי דקאמר ריש לקיש לא קנה בשתי שדות ושני בני אדם האי לשון ירוש' היינו לאחר כדי דיבור ולהכי לא מהני ליה לשון מתנה דהאי לשון ירושה דאידך והכי קאמר ריש לקיש לעולם לא קנה כלאחר כדי דיבור עד שיאמ' פלוני ופלו' וכו' והילכך כיון דקאמ' לשון מתנה אתרווייהו ואפי' לאחר כדי דיבור שפיר דמי ומיהו רב דימי ורבי אלעזר איתנהו לגמרי דאמרי לא קנה אלא בשדה אחת או אדם אחד אבל שתי שדות ושני בני אדם לא דלדידהו אפילו תוך כדי דיבור אמרי לא קנה דהא ליתא דקנה בשתי שדות ושני בני אדם תוך כדי דיבור לא שמעינן דקנו וכל שכן שדה אחת ואדם אחד לרב דימי בשתי שדות ואדם אחד או שני בני אדם ושדה אחת לרבי אלעזר אפילו לאחר כדי דיבור לא מדלא ידעו למצוא דלהכי לשון מתנה ולשון ירושה לא באדם אחד ובשדה אחת מכלל דבשתי שדות ובשני בני אדם לעול' לא קנה בין תוך כדי דיבור בין לאחר כדי דיבור תוך כדי דיבור היינו כדי שאילת תלמיד לרב כדאמ' בפ"ק דמכות אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא מכדי תוך דיבור היכי דמי כדי שאילת תלמיד לרב כו' ושאילת תלמיד לרב שלום עליך ר' כדאמרי' בפרק מרובה כי נח ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב שלו' עליך רבי כו' והילכתא תוך כדי דיבור כדיבור דמי כל שני דבריו שאדם מוציא מפיו זה אחר זה בתוך כדי דיבור שסיים דיבור הראשון התחיל דיבו' האחרון לא חשבינן ליה כמלוך אלא הרי הוא כאלו אמר שני דברים ביחד ואם שניהם יכולין לתפוס כגון הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים תימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים דהא לשניהן איתכוון אלא שאין יכול להוציא שני דבר יש כאחד ואם האחד יש בו כח לתפוס והאחד אינו כלום יתפוס האחד והאחד כמאן דליתיה כגון ירושה ומתנה לאחר לשון ירושה בטל ולשון מתנה קונה ואם שניהן סותרין זה את זה כי היכי דאמר בפרק בית כור כגון מדה בחבל בן חסר בן יתר וכגון איסתירא מאה מעי וכגון מעשה דשכירות מרחץ בפנים עשר זהובים לשנה בדינר זהב לחדש יש מהן שאומר תפוס לשון ראשון ויש שאומר שתופס לשון אחרון ויש שמספקא ליה ואומר יחלוקו ויש שהולך אחר המוחזק ושם פירשתי דיניהן: והיכא דהדר ביה בהדיא תוך כדי דיבור דאמר חוזרני בי הכל מודים דהויא חזרה: לבר מעבודה זרה שאמר התפיס או הקנה דבר לעבודה זרה ובתוך כדי דיבור חזר בו אפילו הכי נאסרה משום חומרא דעבודה זרה וכדאמרינן נמי בעבודה זרה שקץ תשקצנו דאף על גב דאתי מדינא להיתירא אסור: וקדושין שאם קידש אשה בפני עדים וחזר ואמר בתוך כדי דיבור ליהוו מתנה ולא ליהוו קידושין אין שומעין לו ומקודשת ואיכא מקודשת וחומרא דרבנן היא משום לעז ממזרות אם תינשא לאחר בלא גט: מתני' האומר איש פלוני ירשני אפילו אחיו במקום שיש להוא מפוס בת: או בתו תירשני ויש לו בן לא אמר כלום שעקר את הירושה ממקומה ודייקינן בגמרא הא בן בין הבנים דראוי לירש קנה גם הכל ולפום הך דיוקא לא מיתוקמא הך סיפא אליבא דהבא תנא דלעיל דקתני נכסי ריבה לאחד ומיעט לאחד שאם אמר משום ירושה לא אמר כלום דהיינו בן בין הבנים ואפילו ה"ק ריפא דלא קני ובגמרא מתרצינן לה: אם אמר על מי שראוי לירשו הפתא משמע לן כגון שהוא ראוי ליורשו במקו' כגון בן בין הבנים והילכך דבריו קיימין אם אמר ירש הכל ועל מי שאין ראוי ליורשו כגון אחיו במקו' בתו או בתו במקו' בנו:

והילכתא דתוך כדי דיבור דמי פירש רבינו תם דלכך אמר כדבור דמי כדי שאילת תלמיד לרב ב
היינו שלום עליך רבי לפי כשאדם עושה סחורה עם חבירו ויראה רבו או גדול הימנו בחכמה לא יתן לו שלום שאם יתן לו שלו' לא יוכל לחזור בו ממקחו לכך תקנו חכמים ג
שבכה"ג עוד זה יכול לחזור וקשה לר"י בפרק בתרא דנדרים ו
תניא מי שיש לו חולה בתוך ביתו ונתעלף כמדומה לו ב
שמת וקורע ואחר כך מת לא יצא ידי קריעה ואמר רבי שמעון בן פזי אמר ר' שמעון בן לוי לא שנו אלא אחר כדי דיבור אבל תוך כדי דיבור איכו חוזר וקורע התם לא ג
שייך האי טעמא ויש לומר דלא פלוג רבנן: חוץ מעבוד' זרה וקדושין פירוש ר"ח שאם התפיס או הקנ' דבר לעבודה זרה ובתוך כדי דיבור חזר בו אפילו הכי נאסר ואין נראה לר"י דהתפסה לא שייכא בעבודה זרה דאמרינן בפרק כל הצלמים האומר בית זה לעבודה זרה לא אמר כלום שאין הקדש לע"ז ואמרינן נמי בפ' כל האסורים דאין מוקצה לע"ז והת' לא שייך תוך כדי דיבור שא"ז מפני שנאמר ואת הפר השני שבע שנים ועד שימכרנו לכומרי עבודה זרה ויאכילנו כרשיני עבודה זרה והתם לא שייך תוך כדי דיבור ויש לדחות דאם ימכרנו לכומרים על מנת לפטמו שבע שנים הוי מוקצה ואפילו חזר בו תוך כדי דיבור לא מהני ור"י פירש עבודה זרה שאמ' ליה אלי אתה וחזר תוך כדי דיבור דלא מהני מידי ויכול להיות שהוא נזיר הכתוב ובפרק בתרא דנדרים קאמר והילכתא תוך כדי דיבור ב
כדיבור דמי לבר מעבודה זרה ומגדף ומקדש ומגר' פירוש מגדף שאם נידף וחזר בו תוך כדי דיבור לא מהני מידי והתלמוד קיצר כאן משום דמגדף הוי בכלל עבודה זרה ומגרש בכלל מקדש כי טעם אחד להם: הלכה

גמ'

גמ׳ טעמא דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה דקמוריש לאחר במקום בת דלא חזי השתא למירת מידי: אימא סיפא אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין: היינו תנא קמא דהכי משמע על מי שראוי ליורשו שבנו דהיינו בן בין הבנים או בת בין הבנות במקום שאין בן: וכי תימא קפליג רבי יוחנן עליה דתנא קמא אפילו אאחר במקום בת: דשמעינן לתנא קמא דחשיב ליה מתנה על מה שכתוב בתורה אפילו בנו בין הבנים או בת בין הבנו׳

הלכה כר׳ יוחנן בן ברוקה כרלא דרוקה בן בין הבנים והבת בין הבנו׳ כפי׳ רבינו שמואל: הא׳

ג׳ גמ׳ טעמא דאחר במקום בת ובת במקום בן הא בן בין חבנים ובת בין הבנו׳ דבריו קיימין אימא סיפא ר׳ יוחנן בן ברוקא אומר אם אמ׳ על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין היינו תנא קמא וכי תימא רבי יוחנן בן ברוקה אפילו אאחר במקום בת ובת במקום בן קאמר והתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר לא נחלק אבא וחכמים על אחר במקום בת ובת במקום בן שלא אמר כלום על מה נחלקו על בן בין הבני׳ ובת בין הבנות שאבא אומר ירש וחכמים אומרים לא ירש איבעית אימא מדקאמר לא נחלק מכלל דתנא קמא סבר נחלק איבעית אימא כולה דרבי יוחנן בן ברוקא הוא וחסורי מחסרא והכי קתני האומר איש פלוני ירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום הא בת בין הבנות ובן בין הבנים אם אמר ירש כל נכסיו דבריו קיימין שרבי יוחנן אומר אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימין אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקא וכן אמר רבא הלכה כרבי יוחנן בן ברוקא אמר

כדקתני רישא גבי ריבה לאחד ומיעט לאח׳ שאם אמ׳ משום ירושה לא אמר כלו׳ וכל שכן באחר במקום בת כדקתני סיפא האומ׳ איש פלוני ירשני כו׳ נמי אין צריך לומר זו קתני אלא להכי תניה להך סיפא לאשמועי׳ דאפילו באחר במקום בת אתא רבי יוחנן לאיפלוגי עליה דתנא קמא ולמימר דבריו קיימין ורישא נמי רבותא קתני לאפוקי בבן בין הבנים אמרי רבנן דבריו קיימין ובתנא רישא מיתני׳ להשמיענו כח דרבנן דאפילו בבן בין הבנים אמרי׳ לא אמר כלום וסיפא מיתני׳ להשמיענו כח דרבי יוחנן בן ברוקה דאפי׳ באחר במקום בת פליג אדרבנן ואמ׳ דבריו קיימין ולא למידק מינה כדדייקינן לעיל טעמ׳ דאחר במקום בת כו׳ דהוא הדין נמי לבן בין הבנים דלא אמר כלום אלא משום דרבי יוחנן בן ברוקה נסבית דאתא רבי יוחנן בן ברוקה למימר אם אמר על מי שראוי היום ולמחר ליורשו אחר שתמות בתו דבריו קיימין ואף על גב דהשתא מהא לא חזי ליורשו ואם אין ראוי ליורשו אחר בתו כגון דודו ויש לו אחים דאחין קודמין לאחי אביו לא אמר כלום הואיל ואין ראוי ליורשו עד שתמות בתו ואחיו: ומשנינן מדקאמר רבי ישמעאל לא נחלקו מכלל דפליגי חבירין עליו ואמרו נחלקו ומתני׳ רבנן הוא דמוקמי לפלוגתייהו אפילו באחר במקום בת ומתני׳ כולה כדפרישית: ואיבעית אימא לא פליגי רבנן עליה דרבי ישמעאל אלא דכולי עלמא מודו דלא פליגי באחר במקום בת דודאי לא אמר כלום אלא בבן בין הבנים הוא דפליגי רבנן ורבי יוחנן בן ברוקה והאי דקאמר רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימין היינו בבן בין הבנים דראוי השתא ליורשו ודקאמרת רבי יוחנן בן ברוקה היינו תנא קמא תריץ כולה מתני׳ הך בבא בתרייתא רבי יוחנן בן ברוקה היא דשמע לתנא קמא דאמר גבי ריבה לאחד ומיעט לאחד דאם אמר משום ירושה לא אמר כלום דהיינו בן בין הבנים ואתא איהו למימר דירית והכי קתני האומר איש ירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שרבי יוחנן בן ברוקה אומר אי אמ׳ על מי שראוי ליורשו כגון בן בין הבנים ובת בין הבנות הוא דדבריו קיימין אבל אמר על מי שאינו ראוי ליורשו כגון שאמ׳ איש פלוני ירשני במקו׳ שיש בת או בתי תירשני במקום שיש בן לא אמ׳ כלום: הלכה כר׳ בן ברוקה וכדמשמע סתמא דמתני׳ דמשמע דבבן בין הבנים קאמר כדדייקינן לעיל וכדאוקימנא דכולה ר׳ יוחנן בן ברוקה היא ואיכא נמי למידק מדלא קאמר שמואל הלכה כר׳ יוחנן בן ברוקה אפי׳ אחר במקום בת ובת במקום בן וטעמא דר׳ יוחנן בן ברוקה דמפרשי לקמן מביום הנחילו את בניו משמע נמי דבבן בין הבנים קאמר ולעיל נמי הכי אמרי׳ אמר אביי הך האו׳ על תינוק בין הבנים ירש כל נכסיו כמאן כר׳ בן ברוק׳ מכלל דהוה ס״ל דלא פליג אלא בבן בין הבני הלכ׳ ל״ש אם א׳ פלוני בני יר׳ חצי נכסי ל״ש אם א׳ ירש כל נכסיו דבריו קיימין ואפי׳ אם כת׳ בן דלא שנא אם אמר לא שנא כותב כדמוכח לקמן בפירקין אמר רב הונא שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחד רואין אם ראוי ליורשו כוטלין משום ירושה וא״ל רב נחמן גנובי גנובי למה לך אי סבירא לך כר׳ יוחנן בן ברוקה אימא הילכתא כר׳ יוחנן בן ברוקה דמשמעתך כר׳ יוחנן בן ברוקה קא אזלא והא דאמרי׳ לקמן אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא ומ״ה מרינן ה״ה נמי לבנו דאם כתב לו כל נכסיו לא עשאו אלא אפוטרופ׳ ה״מ כותב לשון מתנה או אומר לשון מתנה דלכבודו איכוין להקנות לו נכסיו אבל לשון ירושה קנה הכל כדין תורה כדנפקא לן מביום הנחילו את בניו דבשלמא בלשון מתנה איכא למימר דהקנה לו הני נכסים להיותן בחזקתו כדין אפוטרופ׳ שנם כשעשאו אפטרופו׳ נתקיימה מתנתו שיש נותן מתנה גמורה ויש שנותן מתנת אפוטרופוס אבל ירושה איכא יכולא להיו׳ אא״כ קונה הנכסים קנין גמור דלשון ירושה משמע שקם תחת המוריש לקנות נכסיו לגמרי ולהיות מוחזק בהן להיות שלו כמורישו אבל אם אינו אלא אפוטרופוס כמנא שלא הוריש לו כלום וגם בהלכות גדולות מצאתי שייג לדברי וה״מ כשאין בכור או יכול להנחיל כל נכסיו לאחד מהן אבל אם יש בכור אינו יכול להנחיל חלקו לאחד מהן כדנפקא לן לקמן מלא יוכל לבכר: ביום

ביום הנחילו הוה מצי למי כתב ביום שינחלו את בניו : לכל מי שירצה מבניו הן להרבות לו מאחין הן להורישו ב הכל ולאיכוויא קמא דמעינן לעיל דפליג רבי יוחנן בן ברוקא אפילו באחר במקום בת איכא למימר כמו דמהכא נפקא ליה דבניו לאו דווקא יורשין ואחי הראוי ליורשן יורש קרינא ביה : מלא יוכל לבכר נפקא דהכי משמע בכור לא יוכל להעביר מבכור ולהנחיל לאחרים אבל אחר נכסיו בלא חלק בכור יכול להנחיל אחד מבניו : לא יוכל לבכר מה תלמוד לומר ולא כתב בהדיא הבכור בן השנואה יכיר לפי שנאמר והיה ביום הנחילו את בניו דמשמע יכול לתת לכל מבניו מה שירצה ויכול אני לדון שאף הבכור יעביר מן הבכורה לתת לו לכל מי שירצה עם שאר נחלה דמה שגוע שיפה כחו וכו' שנוטל בראוי דבחלק פשוט לא כתב בכל אחר ומצא לו : ויאמר לא יוכל לבכר ולא איצטריך ביום הנחילו באביי דהוה דייקינן בכורה לא יוכל לבכר אבל חלק פשוט יכול למי שירצה : הורה כרבי יוחנן בן ברוקא איתמר במאי קא מיפלגו להי דמאן שמיע ליה הכי ומר שמיע ליה הכי מאי בינייהו הלכה עד דמאן שפוסק הלכה לעשות כן אבל

שאי מלא יוכל לבכר נפקא פירש מדקאמר רחמנא דחלק בכור אין יכול לשנות מכלל דחלק פשיטות יכול לשנות ולמה לי קרא דביום הנחילו את בניו והוה מצי למימר וליטעמיך לרבנן כמי יקשה אמאי אין יכול לשנות חלק פשיטות הא כיון דכתב לא יוכל לבכר מכלל דחלק פשיטות יכול : שיכול לב' והלא דין הוא : תלמוד לומר לא יוכל לבכר ואם תאמר ולרבנן למה לי לא יוכל לבכר דמהיכי תיתי שיכול לשנות חלק בכורה דאיצטריך קרא למעוטי לר' יוחנן בן ברוקה נמי למה לי ביום הנחילו דעל כרחך ליכא למימר דמקל וחומר ילפינן שלא יוכל לשנות חלק פשיטות דאם כן ליסתוק מלא יוכל לבכר וממילא ידענא שאין יכול לשנות לא חלק בכורה לא חלק פשיטות משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה ואם כן על כרחך לא יבכר לא איצטריך אלא למעוטי חלק פשיטות ויש לומר דאי לאו לא יבכר הוי אמינא דיכול לשנות חלק בכורה משום דהורע כחו שאינו נוטל בראוי והשתא איצטריך שפיר ביום הנחילו לר' יוחנן בן ברוקה דלא נילף חלק פשיטות בקל וחומר מחלק בכורה דאין יכול לשנות :

אמר רבא מאי טעמיה דר' יוחנן בן ברוקא אמר קרא והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אמר ליה אביי הא מלא יוכ' לבכר נפקא ההוא מיבעי ליה לכדתני אבא חנן אמר משום רבי אליעזר מה תלמוד לומר לא יוכל לבכר לפי שנאמר והיה ביום הנחילו את בניו שיכול והלא דין הוא ומה פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק התורה נתנה רשות לאב להנחי' לכל מי שירצה בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק לא כל שכן תלמוד לומר לא יוכל לבכו' ויאמר לא יוכל לבכר מה תלמוד לומר והיה ביום הנחילו את בניו שיכול והלא דין הוא ומה בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק אמר תורה לא יוכל לבכר פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק לא כל שכן תלמוד לומר והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אמר רבי זריקא אמר רבי אמי אמר רבי חנינא אמר רבי הלכה כר' יוחנן בן ברוקה אמר ליה רבי אבא הור' איתמר במאי קמיפלגי מר סבר הלכה עדיפ' ומר סבר מעשה רב הנו רבנן אין למדין הלכה לא מפי תלמוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה שאל ואמרו לו הלכה למעשה ילך ויעשה מעשה ובלבד שלא ידמה מאי ובלבד שלא ידמה והא כל התורה כולה דמויי מדמינן לה אלא מאי ובלבד שלא ידמה אמר רב אשי ובלבד

כי אמרינן הורה איכא למימר דטעה הרואה דשמא אותו הדין לא נפסק כרבי יוחנן בן ברוקה אלא על ידי טענות אחרות זיכה את כל הנכסים לאחד מן הבנים כגון שאמר האב עם לשון מתנה ע עם לשון ירושה דלדברי הכל דבריו קיימין וכדאמרי' נמי לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר דההוא בכור דאזל וזבין בנכסי דידיה כו' דסבר הרואה דמשום האי טעמא נפסק כן והמעשה משום טעמא אחרינא אבל כיון דקבע הלכה אז אין לפקפק בדבר : ומר סבר מעשה רב כשמורין לעשות מעשה אז יש לסמוך ולעשותו אבל כשאומר הלכה כפלוני אין סומכין לעשות כן עד שיאמרו הלכה למעשה כדלקמן דאי אמר הלכה איכא למימר דדרך לימודו אמר הכי אבל אם בא מעשה לידו הוה מדקדק יותר כדאמרינן בסמוך אין למידין הלכה מפי תלמוד אבל מסהורה לעשות שוב אין לפקפק אחריו : אין למידין הלכה כו' אין למידין לעשות לא מפי תלמו' שאם לומר הרב דרך לימודו ולא מסתכל טעמ' דפלוני מכם אין תלמידיו למידין משם הלכה דשמא אם יבא לידו מעשה ידקדק יותר ויראה טעם אחר בדבר : ולא מפי מעשה אם יראה רבו עושה מעשה אל יקבע הלכה בכך דשמא טעה בטעם של פסק דין של אותו המעשה שהיא דהרבה טועין בדבר התלמוד כדאמרי' והא דפלוני לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר וטעה בסבר': עד שיאמרו לו הלכה למעשה דכיון שפשט ע' מתם' ואינן יודעין בדבר אלא מה שהוא אומר להם אין לומר טעם אחר כיה דלא ידע ובמקום אחר אמרינן אין למדין הלכה מתוך משנה כגון זה סתם' במשנה והלכ' כדברית כגון ההא דתנן במסכת נדה רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן כו' והמשנה

והמשפה כמו תשפה ותהא זבה גבי יולדת בזוב מעת לעת דדברי רבי אליעזר וזב וזבה שבדקו יום ראשון ומצאו טהורה וכו' וכשלפתן תנן במשנה הלכה כדבריו ואפילו הכי קבע שמואל הלכה כמותו בגמרא ואשמעינן דאין מורין הלכה מתוך משנה אי לאו דקבע הלכה כמותו וביבמות תנן איזהו ממזר שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת והלכה כדבריו ואי לאו דפסיק בגמרא הלכה כמותו לא סמכינן אפסק דמתניתין אבל בהלכות הפסוקות בדברי האמוראין ודאי סמכינן דכיון שפסקום וכתבום רב אשי ורבינא שהם סוף הוראה ודאי עלייהו סמכינן מכינו למידין היכא דפליג יחיד אבל רבים כי הכי לא סמכינן אפסק הלכה של משנה אלא אם כן פוסק בגמרא אבל אפסק דגמרא סמכינן דכולהו הוי הלכה למעשה אלא שרבי יוחנן לבדו היה מחמיר לעצמו ואמר לתלמידיו כדלקמן שלא יעשה דבר עד שיאמר להם הלכה למעשה והיינו טעמא דדילמא הדר ביה מההוא פסק הלכה שפסק ויראה לו טעם אחר בעיניו ומיהו לאחר פטירתו יש להם לעשות מה שפסק להם דהא כל ימי חייו לא הדר ביה וכל שכן שיש לנו לסמוך על ההלכות הכתובות בתלמוד כמו שסידרן רב אשי דהא קיימא לן כבבא מציעא רב אשי ורבינא סוף הוראה ולמי נשאל עוד בשעת מעשה אם לא נסמוך על שכתבו הפסוקות בתלמוד כמו שסידרן רב אשי דקתני עד שיאמר לו הלכה למעשה הא אין אדם רשאי לחדש לדבר מעשה בלא ודאי כמו שפסקו האחרונים כך נעשה והכי אמרינן בתחילת פיאה ירושלמי רבי זעירא בשם שמואל אמר אין למידין לא מן ההלכות ולא מן ההגדות ולא מן התוספות אלא מן התלמוד כלומר מדברי האמוראין ולא מפי מעשה הכתוב במשנה או ברייתא כגון דפליגי רבי' עליה עד שיאמרו הלכה למעשה כלומר כן הלכה לך ועשה כן איכמי שיאמרו לו הלכה כדי לעשות מעשה שינא וישאל לחכמים מעשה בא לידי היאך הלכה כדי לעשות כך ואמרו לו הלכה כפלוני אע"פי שאמרו סתם זהו הלכה למעשה ילך ויעשה מעשה כל ימיו יעשה עוד כן ולא יהא צריך עוד לשאול בכל מעשה ומעשה שבא לידו

אוהרי חותכה מכאן אין לפרש כפי' רבינו שמואל חותכה מכאן וחיה דהיינו למעלה מצומת הגידין דהא' בפרק אלו טריפות צומת הגידין גופא קאמר תדע שהרי חותכה מכאן כו' אלא יש לפרש כגון כטחול דקיימא לן ניקב בסומכיה טריפה בקולסיה כשרה: ושמע

וכלבד שלא ידמה בטרפות דר' חנינא אין אומרים בטרפות זו דומה לזו ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ובחה וחותכה מכאן וחיתה אמר ליה רבי אסי לרבי יוחנן כי אמר לן מר הלכה נעביד מעשה אמ' לא תעבידו עד דאמינא הלכה למעשה אמר להו רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע כי אתי פסקא דדינא דידי לקמייכו וחזיתו ביה פירכא לא תקרעו' עד דאתיתו לקמאי אי אית לי טעמא אמינא לכו ואי לא הדרנא בי לאחר מיתה לא מיקרע תיקירעוה ומגמר נמי לא תגמרו מיניה לא מיקרע תקרעיניה דאי הואי התם דילמא הוה אמינא לכו טעמא ומגמר נמי לא הגמרו מיניה דאין לדיין אלא מה שעיניו רואות בעי רבא בבריא היאך כי קא אמר רבי יוחנן בן ברוקא כש"מ מדכר אוריתי הוא אבל בבריא לא או דילמא אפילו בבריא נמי אמר ליה רב משרשיא לרבא תא שמע דאמר ליה רבי נתן לרבי שניהם

וכלבד שלא ידמה לדון דבר מתוך דבר הא כל התורה כולה וכו כדאמרינן בעירובין גבי שלמה ואסברה כדדמו: בטריפות ללמד זו מזו כגון טרפות הכבד מן הריאה כדאמרינן וחילופא בכבדא שאין חיות האיברים שוה אין אומרים בטריפות זו דומה לזו שהרי חותכ' מכאן כצומת הגידין ומתה דמיטרפה בכך חותכה מכאן למעלה מצומת הגידין וחיה שחתך הבשר עד הענם כשרה כדאמרינן בבהמה המקשה ומקל וחומר היה לנו לומר שהיא טריפה: אי אמר מר הלכה הכי בשעה שאנו למידין לפניו מי עבדינן עובדא על פי אותה הוראה: עד דאמינא לכו הלכה למעשה שאורה לכם הלכה בשעה שתשאלו לי על ידי מעשה דבשעת מעשה אדם ירא לידון ומכוין לכון פסק דינא שפסקתיו ומסר תיו

יותר כדאמרן לעיל אין למידין הלכה מפי תלמוד עד שיאמרו לו הלכה למעשה: לאדם להיות לראיה בידו אל תקרעוהו לבטל דבריי: דאי הוה וכו' ושמא גם אתם תמצאו תירוץ לקושייתכם: ואל תגמרו לדון מיניה אלא כפי שדעתיכם נוטה דאין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות כדתניא במסכת נדה בשילהי פרק שני רבי ראה דם בלילה וטימא ראה ביום וטיהרו המתין שעה אחת וראהו חזר וטימא אמר אוי לי שמא טעיתי ומקמינן ודאי טעה דתניא לא יאמר חכם אלו היה לא היה טמא אלא אין לדיין אלא מה שעיניו רואות והוא הדין לדבר התלוי בסברא דאין לו אלא מה שלבו רואהו ובפרק קמא דסנהדרין נפקא לן מועמכם בדבר המשפט עמכם בדבר עמכם במשפט אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות: בבריא היאך בריא שאמר פלוני ירש שדה פלוני מי אמר רבי יוחנן בן ברוקא דקני כיון דראוי ליורשו: בר אורותי ראוי להורשם מיד שהולך למות וקרובה ביה כיום בנחלו את בניו: דאמר ליה רבי נתן לרבי שסידר המשנה שניתם משנתיכם אתם שבארץ ישראל כרבי יוחנן בן ברוקה דאמר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין רבי נתן בבלי היה: משניתם

שניתם משנתכם כרבי יוחנן בן ברוקה דתנן לא כתב לה בנין דיכרין דיהון ליך מינאי אינון ירתין כסף כתובתיך יותר על חולקהון דעם אחוהון חייב שתנאי בית דין הוא ואמר ליה רבי יסבון תנן ואמר ר' ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי דקיימ' לן בנין דכרין ל"א טרפא ממשעבדי אי סלקא דעת' יסבון תנן אמאי ל"א טרפא ממשעבדי אלא שמע מינה ירתון תנן מאן שמעת ליה דאית ליה האי סבר' רבי יוחנן בן ברוקא ושמע מינה אפי' בבריא אמר ליה רב פפא לאביי בין למאן דאמר יסבון ובין למאן דאמר ירתון הא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו לר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי לדבר שישנו בעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא אלא

ושמע מינה אפילו בבריא נמי אפילו בלא תנאי בית דין דהכי משמע המשנ' לא כתב לה קוי' מפני שהוא תנאי בית דין אבל כתב לה אפילו בלא תנאי בית דין חייב דבבריא נמי קאמר אמר ר"נ והא אין אד' מקנה דבר שלא בא לעולם ואם כן אפילו כתב לה על כרחך לא קנו אלא משו' תנאו בית דין והכי נמי אף על גב דבבריא לא קני הכא קנו משום דהוי תנאי בית דין ומכל מקום שפיר קאמר ליה רבי נתן לרבי שניתם משנתכם כרבי יוחנן בן ברוקה דאית ליה דמהני ירתון בשכיב מרע ולהכי הכא אפילו בבריא קנו משום תנאי בית דין דאלו לרבנן כיון דבעלמא לא מהני לישנא דירתון אפילו בש"מ לא הוה ליה למיתני הכא ירתון אפילו משום תנאי ב"ד אלא יסבון מבני חרי אמר ליה אביי משום דקא מפיק ליה בלשון ירתון פירש אף על גב דלא קנו אלא משום תנאי בית דין לבי שאין אד' מקנה לדבר שלא בא לעולם מכל מקום יש להוכיח דבבריי' נמי אמרינן דאי לא אמר בעלמא בבריא לא הוה ליה לתנא לאפוקי בלשון ירתון משום תנאי בית דין כיון דלא מהני בעלמא שלא הוה ליה למיתני יסבון וליתקנו דליטרוף ממשעבדי או יהיה תנאי בית דין שלא יטרוף אלא מבני חרי אלא ודאי בבבי נמי אמר הדר אמר אביי לאו מילתא היא דאמרי דתנן כו' והוה ליה לזה בירושה ולזה במתנה אפילו רבנן מודו ולעולם רבי יוחנן בן ברוקה לא אמר בבריא בעלמא ואם כן שפי' קאמר רבי שניתם משנתכם כרבי יוחנן בן ברוקה דלדידיה כיון דירתון לחודיה מהני בשכיב מרע בבריא נמי תנן ליה במת כה וירושה אבל לרבנן דאמר לא מהני ירתון לחודיה בעלמא כלל אפילו בשכיב מרע אם כן היכי תני ירתון אף על גב דמהני ירתון משום דאיכא מתנה בהדי מכל מקום לא הוה ליה למיתני דלא מהני כלל לחודיה של עם המתנה אלא יסבון מבני חרי הוי ליה למיתני ולעולם בבריא לא אמר ובקונטרים פירש משום דמפיק בלשון ירתון ואין זה מקנה לדבר שאין בעולם כיון שאין המתנה באה אלא לאחר מיתה ואז הבנים בבר בעולם ובלא תנאי בית דין קנו ואין נראה דברים [מי שמת אמר אימור דשמעת ליה לרבי מאיר כו' לדבר שאין בעולם מי אמר אף על גב דשילדה בבר העובר בעולם: דילמא

פד לאחר מיתה ועל כרחין ירתון תנן ויפה הקשה לי רבי נתן : מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא יתור לשון הוא דלא צריך : ושמע מינה אפילו בבריא קאמר ואפילו תנינן יסבון ממילתיה דרבי נתן דאמר שניתם כרבי יוחנן איכא לאוכחי דבבריא קאמר רבי יוחנן ומיפשטא בעיא דרבא לגמרי ולא הארי' כל כך אלא כדי לסיים דבריו של רבי ורבי נתן דהוה מקשה לרבי איכא למימר דתני יסבון וסבירא ליה דטריף ממשעבדי ורבי שפתם כר' יוחנן בן ברוקה משום דהכי סביר' ליה כדאמרינן לעיל אמר ר' זריקה אמר ר' אמי אמר ר' חנינא אמר ר' ינאי אמר ר' הלכה כר' יוחנן בן ברוקה : הא סברא דריבה לאח' ומיעט לאחד בלשון ירושה כי הכא שיורשין כתובת אמן והמותר של שתי כתובות חולקין : א"ל רב פפא לאביי רב פפא לאו אבעיא דרבא קאי דהא ופשיטא אלא אמאי דקא"ל ר' לר' נתן וה"ק למה לי לר' למימר לר' נתן יסבון תנן לאוקומיה מתני' לדברי הכל כי תנינן נמי ירתון לדברי הכל היא דהא בין למ"ד יסבון תנן בין למ"ד ירתון תנן איכא לאקשויי אמאי קויא הא מתנה כלל הא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ובשעת כישואין לא באו הבנים לעולם שהוא מקנה להם כתובה ואפי' לר"מ דא' אדם מקנה כו' ה"מ לדב' שישנו בעולם דכיון דהמקבל בעולם יכול הנותן לשעב' עצמו לו שיתן לו מה שיקנה לו אבל הכ' לא מצי משעבד נפשיה : של

אלא תנאי בית דין שאני דאלים תנאי ב"ד משום דהפקר ב"ד הפקר להקנות אפילו לדבר שלא בא לעולם והכא נ[illegible]
תנאי בית דין ואף על גב דאמרי רבנן דלשון ירושה בעלמא לא קני הכא קני ואפי' כרבנן אתיא מתניתין:
דמפיק לה בלשון ירתון הא דלא קאמר ליה הכי משום דהוה אמר ליה רבי נתן ומפני מה הכתובה לשון יסבון
לשון ירתון אלא משום דלכך נוטה אחר רבי יוחנן בן ברוקה ומשום הכי אמר ליה יסבון תנן והדר מתהדר ב[illegible]
דכי הוה מקשי ליה שכיבתה ירתון [illegible] משום הכי שכינ[illegible] דלא מקפא מ[illegible] לאו מילתא [illegible] דודאי לא [illegible] יסבון תנן ד[illegible] מתניתין אפילו דהא קתני [illegible] מתנה דב[illegible] שלא כתב [illegible] ומיתזכן מבנ[illegible] כדאמר רבי אלעז[ר] לקמן וזה לשון מת[נה] אפילו רבנן מודו כדי [illegible] במתניתין כתב[illegible] בין בתחילה ב[illegible] אמצע בסוף דברי"ו קיימין ואוקימנא אפילו בשני בני אדם ושני שדות ובלבד שיהא תוך כדי דיבור והכא שכ[illegible] תקנות הללו כיון דבבת אחת תיקנו הוי כמו תו' כדי דיבור [illegible] והאי דקתני לשון ירתון [illegible] לאשמועינן ממתניתין דרבנן מודו אפילו בשני בני אדם ושתי שדות: ממאי דבחד בי דינא איתקן דליהוו בתוך כדי דיבו' דילמא בתרי דינא איתקון ולא קאי האי אהאי כלל ולא מהני לשון מתנ' דזה

דילמא בתרי בי דינא איתקון פיר' דספיקא הוו אי אמר [illegible] בבריא אי לא ולר' ברוקה דבבריא נמי אמר מדאמר רבי נתן שכיבתו מסתכס כר' יוחנן בן ברוקה: למתנה

אלא תנאי בית דין שאני הבא נמי תנאי בית דין שאני אמר ליה משום דקא מפיק לה בלשון ירתון הדר אמ' אביי לאו מילתא היא דאמרי רחנן לא כתב לה בגן נוקבן דיהויין ליכי מנאי יהוויין יתבן בביתי ויתזנה מנכסאי עד דתילקחן לגברי' חייב שהוא תנאי בית דין הוה לזה במתנה ולזה בירושה וכל זה בירושה ולזה במתנה אפילו רבנן מודו אמר ליה רב נחומי ואיתימא רב חנניה בר מניומי לאביי ממאי דבחד בי דינא איתקון דילמא בתרי בי דינא איתקון לא סלקא דעתך דקתני רישא זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם ביבנה הבנים ירשו והבנות יזונו מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהם אף בנות לא יזונו אלא לאחר מיתת אביהן אי אמרת בשלמא בחד בי דינא איתקון היינו דילפינן תקנה מתקנה אלא אי אמרת בתרי בי דינא איתקון היכי ילפינן תקנה מתקנה ממאי דילמא לעולם אימא לך בתרי בי דינא איתקון ובי דינא בתרא תקין כבי דינא קמא כי היכי דלא תקשה תקנתא אתקנתא אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא פשיטא בנו הגדול לא עשאו אלא אפוטרופוס בנו הקטן מאי איתמר רב הנילאי בר אידי אמר שמואל אפילו בנו קטן המוטל בעריסה פשיטא בנו ואחר אח' במתנה ובנו אפוטרופוס אשתו ואחר לאחר במתנה ואשתו אפוטרופוס אשתו

אזה: לא סלקא דעתך דבתרי בי דינא איתקון: אף הבנות אינן ניזונות אלא לאחר מיתת אביהם ובחייו אין כופין אותו לזון את בניו כדאמרינן בכתובות אלא כפינן ליה אסיתא בציבורא וליקו ולימא עורבא בעי בניה והוא גברא לא בעי בניה: דילפינן תקנה מתקנה דכיון דבחד בי דינא תקין להו ולא מפורש בתקנות חילוק בין זו לזו מסתמא בחד ענין תקנינהו אבל אי בתרי בי דינא איתקון דילמא חד בי דינא קאי אמחיים וחד אלאחר מיתה והיכי יליף האי מהאי: לעולם אימא לך בתרי בי דינא איתקון ואין כאן תוך כדי דיבור ומשום הכי איצטריך למימר לרבי יסבון תנן ומיהו תקנתא מתקנתא ילפינן דבי דינא בתרא מעין בי דינא קמא תקינו: דלא תיקשי תקנתא אתקנתא דלא לימרו מאי שנא תקנה זו דכתובה בנין דכרין דלאחר מיתה דקא כתב בה ירתון ומאי שנא זו דאיתקנא מחיי' ומיהו בעינא דרבא איפשט ממילתיה דרבי נתן כדפרישית ואף על גב דרבי כרבי יוחנן בן ברוקה סבירא ליה כדאמרינן לעיל אמר רבי זריקא אמר רבי חנינא אמר רבי ינאי אמר רבי הלכה כרבי יוחנן אפילו הכי קאמר יסבון לאוקומיה מתני' דברי הכל: הכותב כל נכסיו לאשתו בלשון מתנה לא עשאה אלא אפוטרופא דאומד הדעת הוא דאין אדם מניח את בניו ונותן את הכל לאשתו ולא נתכוון אלא לעשותה אפוטרופא כדי שיתקבלו בניו כבוד משום דאוקי אבוהון בנכסי ברשותה לפרנסם מהם כפי אומד דעתה ויהיו כפופים לה ולקמן מפרש לה מהכי תלת מילי דשויוהו רבנן כהילכתא בלא טעמא דדברי כבוד הם בפרק מי שמת לפי שאנו מניחין מה שכותב בשטר בהדיא שנתן לה הכל ולך אחר אומ' דעתינו ובשכיב מרע מיירי ורבא בעי לקמן בבריא היאך ומשום הכי נקט לה הכא וכן הא דתנן התם דלקמן נמי משום דרבא בעי עלייהו נמי בבריא היאך ודוקא כל נכסיו דליכא שיור לא במקרקעי ולא במטלטלי אבל אי איכא שיור קנתה ומיהו הכותב נכסיו לאחר שאין בו אומד הדעת שאינן חס כל כך לכבודו אמרינן לקמן דאם כתב לה כל נכסיו אם מת קנה הכל דכיון דלא שייר מידי בוודאי שכיב מרע היא זו שהיה ירא למות והוו דבריו ככתובין וכמסורין: הכי גרסינן אם פשיטא בנו הגדול לא עשאו אלא אפוטרופא בנו הקטן מאי אמר רב הנילאי בר אידי אמר שמואל אפילו קטן המוטל בעריסה: פשיטא בנו ואחר האחר משום מתנה ובנו משום אפוטרופא: אשתו

אשתו ארוסה ואשתו גרושה במתנה איבעיא להו בת אצל הבני ואש אצל האחין ואש אצל בני הבעל מהו אמ רבינא משמי דרב בכולהו לא קנה לבר מאשתו ארוס ואשתו גרושה רב עויר משמי דרב אמ בכולהו קני לבר מהאש אצל האחי ואש אצל בני הבע בעירב בברי היאך בשבי מרע הוא דניחא ליה דלישתב עין

אשתו גרושה משום מתנה : איבעיא להו בת אצל הבנים ואשה אצל האחין ואשה אצל בני הבעל מהו לא משמיה דרבא בכולהו לא קנו לבר מאשתו ארוסה ואשה גרושה ורב עוירא משמיה דרבא אמר בכולהו אשה אצל האחין ואשה אצל בני הבעל : בעי רבא בבריא היאך וכו והכי פי׳ פשיטא בנו גדול שכתב לו כל אינו אלא אפוטרופא דרוצה הוא שיחלקו לו אחים בכוד שהרי חייבין בכבודו כדאמרינן ואת לרבות אחיך הדע׳ הוא שלכבדו נתכוון: בנו קטן מי אמ׳ ולא אינו חש לכבודו ולמתנה איכוון או דילמ׳ קטן רוצה לכבדו : אפי׳ קטן המוטל בעריסה בכבודו ולא עשאו אלא אפוטרופא : פריסה י ויסר בעיני : פשיטא בנו ואחר כו׳ כלומר כל נכסיו לבנו שקרוב לו יותר מכל כודו יותר או הכותב כל נכסיו לאחר כודו כלל בהכי שתים פשיטא לי דלא במקנ׳ התכה דלכבודו לא חייש אלא להקנותו לתת לו ס לעשותו אפוטרפא נתכוון בשביל שאין בניו אל ומתן היה לו לומר בפירוש אני עושה א ולא היה לו לכתוב לשון מתנה ובנו במקום הבנים משום אפיטרופא ולא גרסי׳ אשתו ובנו אשתו משום משום אפוטרופא דהא שמואל אמ׳ דהכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא ובאשה במקו׳ בנ׳ והאי דלא קאמר במי פשיטא אשתו משום אפוטרופא היינו משום דקאמר לה שמואל בהדיא אבל בנו ואח׳ לא איירי בהו שמואל בהדיא הדר נקיט לפרושינהו בן נראה בעיני: ויש מפרשים בנו ואחר שנתן להם כיחד כל נכסיו ואין נראה בעיני דאם כן אמאי בנו משום אפוטרפוס והלא הוא נותן מתנה לזה ומתנה לזה והאי אח׳ בכל הנכסים ובנו אמאי יהיה אפוטרפוא והלא לא כתב לו כל נכסיו ואם יש לפרשה במתנה לשניהם כיחד אחר משום מתנה וזכה בחצי הנכסים שכתב לו ובנו משום אפוטרופא לאחיו בההוא חצי נכסים שכתב לו יכ׳ שיור לבני שהרי לאח׳ נתן חצי הנכסי׳ ולא בשא׳ לפניו כי אם החצי שכת׳ לבנו הרי הוא כמי שכת׳ לו כל הנכסים מי ומאי שלא אפוטרופא ומיהו לא בהיר׳ לי כלל דלא דמי לסיפ׳ דקאמרי׳ אשתו ארוסה ואשתו גרושה במתנ׳ דהוי׳ ודאי או קתני וה״ה לנך רישא: בנו ואשתו לא גרסינן ומיהו הדין כך נראה בעיני כתב לאשתו במקום בנו הביא קאמר שמואל בהדיא לא עשאה אלא אפטרופא: כתב לבנו במקום אשתו חזינן אם יש לזה הבן אחין לא עשא׳ לא אפוטרופו כדי שיכבדוהו אחין כדאמרו לעיל אפי׳ קטן המוטל בעריסה ואפי׳ במקום אשתו דהיינו אמם קאמרינן ואם אין לו אחין ודאי משום מתנה כתב לו דליכא למימר משו׳ אפיטרופו׳ דאינו רוצה שתכבד האם את הבן דאדרב׳ אלא רוצה שהבן יכבדנה כדאמרינן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא : אשתו ארוסה או אשתו גרושה מודה שמואל דבמתנה יהיב לה דכיון דלא נייח בהו לא חשש בכבודן אלא מתנה הוא רוצ׳ ליתן להן : הנ״ה בנו ואח׳ בנין בנו ובן בנו שמת שהו׳ ראוי ליורשו כמו בנו והו׳ אחר אבל בנו או כגון שקיבל עליו לזון את בן אשתו אם כתב נכסיו לבנו פשיטא דלא עשאה של אפוטרופס דרוצה שיכבדו אותו בן בנו או בן אשתו אבל אם כתב לבן בנו או לבן אשתו וכ״ש לאחר בעלמא אמרינן דלא חש לכבודו ונתכוון למתנה אשתו ואחר שבן בניתו אם כתב לאשתו משום אפוטרופא דרוצה הוא שיכבדוה אחרים אבל אם כתב לאחר ודאי למתנה נתכוון דאינו חש שתכבדנו אשתו : נרא׳ לי בנו ואשתו אשתו ומשו׳ אפוטרופוס ובנו משום מתנה דלד׳ רוצ׳ שיכבדו בניו את אשתו אפי׳ אינה אמם שהן חייבין בכבוד׳ דדרשי׳ את אביך לרבות אשת אביך וכ״ש זו שהיא אמם אבל אשתו אינו רוצה שתתכוה לכבד את בניו : אשתו ארוסה ואשתו גרושה במתנה דאינו חושש לכבודה זו מפני שגירשה וזו מפני שלא הכניסה עדיין : ע״כ

בת אצל הבנים כיון דאנו רואין דחוששין לענין נכסים מוטפין דאמרי הבנות יזונו והבנים יחזרו על הפתחים אלמא דחיישינן ליקרא דבנות מיקרא דבנים ואיכא למימר דעשאהו אפוטרופא או דילמא ה״מ לענין חזרת פתחים אבל כי האי גוונא שיכבדוה בניו לא חש לכבדו : ואשה אצל האחין שאין לו בנים ואב אלא אחיו וכיון דלא חיו אינן חייבין בכבוד אשתו כלל אינו חושש שיכבדו ומתנ׳ הוא דיהב לה או דילמא כיון דאשתו כגופו דמיא רוצה שיכבדוה ואפוטרופא שויה : אשה אצל בני הבעל דלא הוו ליה בנים ממנה דכימא אפוטרופא שויה כדי שיכבדוה בניו שחייבין בכבודה אבל יש לו בנים מאשה אחרת ואינן חייבין בכבודה כל כך אלא מיתורא דקרא את אביך לרבות אשת האב וכל מי שאינן חייבין בכבודה אינו מקפיד אם אין מכבדין אותו וגם היא לא תקפיד אם לא יכבדוהו אלו והילכך גם הבעל אינו חושש ולמתנה איכוון : אמר רבינא משמיה דרבא כולהו הנך חמש בבי לא קנו לבד מאשתו ארוסה ואשתו גרושה : ורב עוירא משמיה דרבא אמר כולהו הנך חמש בבי קני לבד מאשה אצל אחיו ואשה אצל בני הבעל וכסברו בעלמא פליגי ובת אצל הבנים לבדה איכא בינייהו לרבינא לא קניא לרב עוירא קניא : בעי רבא בבריא שכתב כל נכסיו לאשתו אבל בני דאיירי שמואל אם כתב להם במתנה מהיום לגמרי איכמי מהיום ולאחר מיתה מי אמרינן מתנה גמורה היא דאי משום כבודה הא קאי הוא ויכבדנה מאימתו : דליסתמעון

דליסתמען מיליה מהשתא לפי שיודעין שעתידין ליזות כפופין לה: הכותב במתנה פירות דאקני לה קרקע לפירותיה דאקני לה בגופה דארעא קיימא: גובה כל כתובתה מן הנ מחלה שיעבוד כתובתה שעל הקרקע: ואם כתב לה קרקע ופירות לגמרי מחניתן או מן השאר ולא זו אף זו קתני כתב לה פירות ואפי' קרקע ומיהו האי דקתני למחצה לשליש ולרביע

למחצה ולשלי' לרבי' גובה כתובתה מן השאר תי' מאי קמ"ל בשיטא הואיל ו' דקמ"ל דכשכתב לה פירו' לשליש את שתי שנים או שלשה לא יוכלו היתומין ל לטעון ולומר שתטול כתובה מאות שהניח לה פירות שא גובה כתובתה משאר שדות שאין לה כאן כלום לפי שרוצ' ליטול כתובה מיד וכשה' שיש לה פירות איכה יכול' ליסכות מכתובתה עד שתי שנים או שלשה שהן זמן פירותיו: מכלל

דלישתמעון מיליה אבל בבריא הא קאי איהו או דילמא בריא נמי ניחא ליה דלישתמעון מיליה מהשתא ת"ש הכותב פירות נכסיו לאשתו גובה כתובתה מן הקרקע למחצה לשליש ולרביע גובה כתובתה מן השאר כתב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב רבי אליעזר אומר תקרע מתנת ותעמוד על כתובתה וחכמים או' תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחה מכאן ומכאן ואמר רבי יהודה הנחתום מעשה ואירע הדבר בבת אחותי כלה ובא מעשה לפני חכמים ואמרו תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן טעמא דיצא עליו שטר חוב הא לא יצא עליו שטר חוב קניא ובמאי אילימא בשכיב מרע והא אמרת לא עשאה אלא אפוטרופוס אלא לאו בבריא לעולם בשכיב מרע ורב עוירא מוקי לה בכולהו רבינ' מוקי לה באשתו ארוס' ואשתו גרושה אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה תקרע כתובת' ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן למימרא דלא אזיל רב

אבל מהניהו נכסים דיהב לה דליכה כותבת ש' לכה שמא יבא ב"ח וי שיעבו' כתובת' דמיניייהו לא תגבי כתובתה הואיל וכמתנת חנם באו לידה: ותעמוד על מתנתה אם איפשר לה להתקיים הילכך כיון דנכי בתובו הילכך תיקר' כתובת' לגבי הני נכסים שלא תטרוף: ליתה דהויא מתנה גמורה הייתה באותה שעה דהא הויא מתנה נמצאת קרחת מכאן ומכאן ומיהו מחילה בטעות כל שעה דבעל חוב מכאן ולהב' הוא גובה: בבת אי בעי בעל חוב מסלק ליה בזוזי וכדאמר רבא בפש"ים בערך כא בעל חוב דבכי לגבות חובו שקודם מתנה ומאומר לאחותו כלה בלתי את בבי שכתב לה בני כל נכסיו ואחר כך אלא לאו בבריא ושמע מינה דבבריא קניא דליכא למימר לכתובתה: קניא ולא אמרינן עשאה אפוטרופא: רב עוירא מוקי בכולהו כדאמרי' לעיל כולהו אפוטרופיא עשאה דהא קאי הוא ובשכיב מרע איירי שמואל ולא בבריא: קנו דהיינו בת אבל הבנים ואשתו ארוסה ואשתו גרושה וה"ה הך אשתו דקתני היינו אשתו ארוסה ואשתו גרושה ומיהו בבת אבל הבנים ליכא לאוקמה דהא אשתו קתני ואי קשיא הא רבינא כמי באשתו ארוסה ואשתו גרושה מוקי לה כ דמתפרש לקמיה וא"כ אמאי קאמר תלמודא רב עוירא מוקי לה בכולהו לימא כמ"ד רב עוירא מוקי לה באשתו ארוסה ואשתו גרושה דהא ליכא ביניהו אלא בת אבל הבנים לחוד כדפרישית לעיל ובבת אבל הבנים ליכא לאוקמא דהא אשתו קתני תרין משום דאמרן לעיל רב עוירא משמיה דרבא אמר כולהו קנו כו' הילכך נקט כמי הכי כי ההוא ליסנא דלעיל: ה"נ רבינא מוקי לה באשתו ארוסה ואשתו גרושה: אמר רב נחמן הלכה תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה דלא תטרוף כתובתה מהני נכסים אע"פ שקדמה לבעל חוב שהרי מחלה שיעבוד אבלם משום דבאו לידה במתנה ומיהו אם קנה נכסים אחרי כן תגבה מהן כתובתה כדאמרינן לקמן בשמעתין והא דאיצטריך רב נחמן לפסוק הלכ' כחכמים היינו משום דאיכא לאקשויי דידיה אדידי' כדמקשי ואזיל ואשמעינן רב נחמן דשינויא דקא משנינן דלא תיקשי דידיה אדידיה שינויא הוא: ואם לא אמר הלכה כחכמים הוה אמינא דסבירא ליה כר' אליעזר בדמוכחא הך מילת' דלקמן:

ומתמהינן ורב

רב נחמן בתר אומדנא והתניא הרי שהל' בנו למדינ' הים ושמע שמת בנו ועמ' וכת' כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו בתנר"ו מתנה ר' שמעון בן מנסי' אומ' אין מתנתו מתנ' שאלו היה יודע שבנו קים לא כתבן ואמר רב נחמן הלכ' כר' שמעון בן מנסי' שאני התם דניחא לה דתיפו' ער"ה קלא דכתבינה ניהלה להנהו נכסים תנן התם הכות' נכסיו ל'בניו וכת' ל'אשתו קרקע כל שהו' אבד' כתובתה מ"ט' דכתב לה קרק' כל שהוא אבדה כתובתה אמר רב במזכה להן על ידה ושמואל אמר במחלק ל'פניה והיא שותקת ר' יוסי בר חנינ' אמ' באומ' לה טלי קרקע זה בכתובתי ומקולי כתובה שנו כאן תנן רבי יוסי אומ' אם קבלה עליה אע"פ שלא כתב לה אבדה כתובתה מכלל דת"ק סבר כתיבה וקבלה בעי וב"ת כולה רבי יוסי היא והא תניא אמר ר' יהודה במד"א שהיתה שם וקבלה עליה אבל היתה שם ולא קבלה עליה קבלה

רב נחמן ל' א"א זיל בתר אומדנא דהא מאומד הדעת יש לנו לומר דל' א' מחלה שיעבוד הני נכסים בשביל המתנה: מקנהו מהנה' שהרי לא פיר' בשעת מתנה בשביל שאני שכו' שמת בני אני נותן מתנה זו: כידוע היכו אומדנ' אע"פ שלא פירש כמי שמו שפירש דמי: ומשני ה"נ בתר אומדנא אזיל רב נחמן דקאמר תקרע כתובת' דניח' ליה בהך מתנה משום דתיפוק קלא דאיהי מהימנה וחשובה גבי בעלה ומשו' הכי כתב לה בל נכסיו וכהיא הנאה מחלה שיעבו' כתובת' ואמרה אי אתי בעל חוב וטריף להני נכסי לא קיימ"ל: תנן התם במסכת פיאה בסוף פרק שלישי ומשו' דבעי עלה רבא בבריא היאך נקט לה נמי הכי: ה"ג לה הכותב נכסיו לבניו ולא גרסי' כל וכת' לאשתו קרקע כל שהו ולא פירש אם לפירעון כתובתה אם לשם מתנה: איבד' בתובת' לא איבדה איבדה משום שאם יקנה נכסים אחרי כן תגבה מהן המות' כדלקמן דהא כתב לה דקנאי ודעתיד אנא למיקני שא איבד' כתוב' מהני נכסי שאם לא יקנה בבעל נכסים אחרים הרי הפסיד' מאשר שכתב לבניו לא תגבה עוד דבתרבית להם במתנה זו הואיל וכתן גם לה קרקע כל שהו וכדמפרש טעמא ואזיל וכגון שחילק להן ולה כל נכסיו אבל שייר אפילו חד דיקלא שלא חילק אותן אמרינן לקמן מגו דגחתא אדיקלא נחתא נמי אכולהו: וקא פריך משום דכתב לה קרקע בל שהוא כו' בתמיה: אמ' רב במזכה להן על ידה שהקנה לו סודר שלה להקנות נכסי' כדקיימ' לן בכיליו של קונה דמוכחא מילתא מדקא משתדלה בזכיות הכנים וגם כתן לה קרקע כל שהוא ואיכה מערערת כלום כיון דאיכא תרתי ודאי בתרבית להם כלב שלם להיו' קוכין מתנה זו שלא תוכל לטרוף מהן כתובתה ומחלה להן השיעבו' שעל הנכסים הללו והפסידה בקובת' אם לא תמצא מקום אחר לגבות: ושמואל אמר אפילו אין מזכה להו על ידה אלא שהיתה לפס כשעה שכתב נכסיו לבניו והיא שותקת דכיון דכתב לה קרקע כל שהוא בתרבית ושתיקה כהודאה דמיא אבל אם לא נתן לה כלום שתיקה איכה אלא כדי לעשות נחת רוח לבעלה: ר' יוסי בר חנינא אמר אפילו לא היית' שם שלא חילק בפניה אלא שאמר לשון זה כשכתב לה ההוא קרקע כל שהו טלי קרקע זו בכתובתיך והיא לא עירערה ודאי מחלה שעיבודה משאר הנכסים ואחרון אחרון מיקל: מקולי כתובת' שנו כאן אכולהו קאי דשאר בעלי חובין לא איבדו בכך עד שיאמרו בפירוש הכו מוחלין השיעבוד שעל נכסי' הללו אבל בכתובה היקלו כדאקילו נמי לענין זיבורית וכדמפר' טעמא בכתובות דיותר משהאיש רוצה ליטא אשה רוצה ליכנס' דניחא לה בכל דהו כדריש לקיש טב למית' טן דו מלמיתיב ארמלו אבל שאר בעל חוב שעושה טובה ללוה לא מקילינן גביה דבשביל שהו' עושה טובה אין לו לאב' כחכס: ה"ג ר' יוסי אומר אם קבלה עליה אע"פ שלא כתב לה איבדה כתובתה וסיפא דהך היא במסכת פיאה כת' לה אע"פ שלא קיבלה לא גרסי': קבלה עליה שמחלה להם השיעבוד בפירוש: מכלל דשמעיה ר' יוסי לת"ק דבעי קבלה גמורה עם הכתיבה דאם איתא דכתיבה לחוד קאמ' הכי הוה ליה לר' יוסי למימ' אע"פ שכתב לה לא איבדה כתובתה אלא א"כ קיבלה עליה וקשיא לבל הני דלעיל דמוקי' למילתיה בשותקת שלא בתרבית בפירוש דהכי הוה להו לתרוני הכא במאי עסיקי' בשקיבלה עם הכתיבה דיקא נמי דקתני סיפא רבי יוסי אומר כו': וכי תימא כולה ר' יוסי היא ואשמעינן ניש' דבכתיב' קרקע כל שהו לחוד איבדה כתובתה ואשמעי' נמי בסיפא דאם קבלה אע"פ שלא כתב לה אבדה כתובה דאוקא או הא בעי ומשום דבכתיבה לחוד מיירי רישא איצטריכו לתרוני מה שתירצנו: אר'

מכלל דת"ק כתיבה וקבלה בעי ובקבלה גרידא מני למימר נחת רוח עשיתי לבעלי וא"ת מנא ליה דבעי תרוייהו דילמ' דבכתיבה גרידא סגי וי"ל דא"כ מאי אע"פ דקאמר רבי יוסי' דמשמע שבא להקל על דברי ת"ק דהא קבלה עדיפא מכתיב' וא"כ ר' יוסי מחמי' טפי אלא ודאי ת"ק תרוייהו בעי וקס' דאי קבלה עדיפא מכתיבה אמאי איצטר' ר' יהוד' למימר היתה שם ולא קבל' כיון דאמ' קבל' ולא הית' שם ורשב"ם נמי שפירש דרב נחמן כשמואל שא' סשמואל ש"ב דרבנן ורב נחמן אליבא דר' יוסי קאמ' דמהני' כתיבה לחוד בלא קבלה א"כ אמאי נק' ר' יוסי קבלה אע"פ שלא כתב לה הוי ליה למימר כת' לה אע"פ שלא קבל' דהוי חידוש יותר ואי הוה אמר' דכתיבה וקבלה שוין הן הוה אתי שפיר ודייק ת"ק כתיבה וקבלה בעי דאי מהני כתיב' גריד' מאי אע"פ דקאמ' ר' יוסי דמשמ' דאתא להקל הלא הן שוין: עיליתא

א"ר יהודה אימתי כו' דברי ת"ק אתא ר' יהודה לפרושי בברייתא היכי דמי האי כתב לה קרקע כל שהו דקאמר הנך קמא איבדה כתובת ומוקי לה ר' יהודה בדאיכא קבלה והייתה שם בשעה שחילק לבניו דכיון דהייתה שם וקיבלה חזקה אין אדם רואה שנותנין ממונו בפניו ומחזיק את המתנה לקיימה אלא א"כ עושה בלב שלם וכדאמר בסנהדרין אימתי דרבי יהודה לפרש דברי חכמים אבל היתה שם ולא קיבלה עליה אלא היתה שותקת : קיבלה עליה ולא היתה שם מצי למימר נחת רוח עשיתי לבעלי : מדרבי יהודה שמעינן דתנא קמא בכתיבה וקבלה בעי :

קבל' עליה ולא היתה שם לא אבדה כתובת' תיובתא דכולהו תיובתא א"ל רבא לרב נחמן הא רב הא שמואל הא רבי יוסי בר חנינא מר מאי סבירא ליה א"ל שאני אומר כיון שעשאה שותף בין הבנים אבד' כתובת' איתמ' נמי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן כיון שעשאה שותף בין הבנים אבדה כתובת' בעי רבא בבריא היאך מי אמרינן בשכי' מרע הוא דידעא דלית ליה וקמחלה אבל בבריא סבר' הדר קני או דילמ' השת' מיהת לית ליה תיקו ההוא דאמר להו פלגא לברת ופלגא לברת ותילתא לאיתת בפירי איקל' רב נחמן לסורא לגביה רב חסדא א אמר ליה כי האי גוונא מאי א"ל הכי אמר שמואל אפילו לא הקנה לה אלא דקל אחד לפירותיו אבדה כתובתה אמר ליה א אימר דאמר שמואל התם דאקני לה בגופה דארעא הכא פירא הוא אמר ליה מטלטלא קא אמרת מטלטל' ודאי לא קא אמינא ההו'

שותף בין הבנים שכתב לה נמי קרקע כל שהו ומחלה ולא ולא מנכרינן לכל הנך כחות דאמרי' הנך הנך אמוראי לעיל אלא בכתיבה בעלמא איבדה כר' יוסי דסגי לה בחד' או קבלה או כתיבה ומצאתי בתשובות רבינו שלמה זקיני זצ"ל דרב נחמן נמי בשותף אוקמ' במחלק לפניה והיא שותקת ואע"ג דאוקמינן לעיל ה"מ משום דת"ק קבלה נמי בעי מיהו לר' יוסי דסבר דסגי ליה בחדא בכתיבה בלא קבלה איכא למיפרך נמי כדלעיל משום דכת' לה קרק' כל שהו איבדה כתובה צריך לשנויי לר' יוסי במחלק לפניה והיא שותקת ורב נחמן כרבי יוסי סבירא ליה דסגי ליה בכתיבה או בקבלה וכיון דמחלק לפניה והיא שותקת לפיכך מוחלת שהרי עשאה שותף לחלק החלק בפני עצמה בין הבנים ומיגו דחשיבא ליה כאחד מבניו לחלק נמי לה חלק כמו שמחלק לבניו מקרבה לו ומוחלת השיעבוד מן הנכסים : ורב נחמן לא שמעה לדברי שמואל אתא : בבריא היאך בריא שכתב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהו ועשאה שותף בין הבני' מי איבדה כתובתה או לא : מי אמרי' בשכיב מרע הוא דאיבדה שיעבוד כתובתה שעל הנכסי' הללו דהא ידעה דלית ליה נכסים יותר וגם לא יהיו לו עוד שהרי ימות והן הוה לה לערער במתנה זו וכיון דשתקה ודאי נתרצית וקנו אבל בבריא לפי' שותק' סברא הדר קני בעל' נכסים היום או למחר ואגבה מהם כדכתי' בשטר הכתובה ודעתיד אנא למיקני ומה לי להכעיסו עכשיו עד שראה אם יקנה עוד נכסים וכיון דמשום הכי שתקה לא איבדה שיעבוד כתובת' מהני נכסי ותטרוף מהן היום או למחר או דילמא השת' מיה' הא לית ליה ולא מסקא אדעתא דילמ' הדר קני וכיון דלא מסק' אדעתא היה לה למחות אלא ודאי מדאישתיקה אודויי אודי ליה ונתרצית וגמרה ומחל' להו שיעבוד' ומי' אם יבואו לו נכסים היום ולמחר תגבה מהן כדלקמן שהרי חוב כתובתה לא מחלה אלא שיעבוד כל הני נכסים שנתן לבניו מחלה והכי מחילה דידה דלא תטרוף עוד מהן כן נראה בעיני ועיקר דרבא פשיטא ליה דאלו קני נכסים גבייא מיניהו כדלקמן ואית דמפרשי דמבעיא אי גבייא מנכסים דקני למחר או לא וטעות דמילתא דמיפשטא לקמן לרב כהנא לאו אורחא דתלמודא למימר תיקו והכי הוה למימר ומילתא דמבעיא ליה לרבא פשיטא ליה לרב כהנ' דההוא דאמר להו תילתא לברת כו' כדלקמן דכי האי גוונא אמר בפרק הגוזל עצים בעי רבא נשבע עליו מהו מי אמרי' כו' מילתא דמיבעיא ליה לרבא פשיטא ליה לרבה דאמר רבה סורי גנבת כו' : ההוא שכיב מרע דאמר להו פלגא לברת כו' שתי בנות היו וחילק להן כל נכסיו מקרקעי: ותילת' דפירי נתן לאשתו קס"ד השתא פירות מחוברין ולקמי' מוקי לה בתלושין : כי האי גוונא דלא כתב לאשתו קרקע כל שהו אלא פירות מאי מי מחל' שיעבוד שיש לה על הנהו מקרקעי בשביל שעשאה שותף בין הבנות בחלוקת הפירות שהבנות נטלו שני חלקי' והיא חלק שלישי או לא הואיל ולא עשא' שותף בגוף הקרקע ותחזור ותטרוף מותר הכתובה מן הבנות ומיהו כל כתובתה לא תחזור ותטרוף דהני פירות חשבינן לה בכתובתה כדאמרי' לקמן בפירקין תנו מאתים זוז לפלונית אשתי כראוי לה נוטלתן ואת כתובתה ומפרשינן הת' דמשום ליתנא יתירתא דקאמר כראוי לה נוטלתן לבד כתובתה אבל לא אמר כראוי לה ידה על העליונה שאם אותן מאתים הוו יותר נוטלתן בכתובתה ואם כתובתה יתירה נוטלת כתובתה בין הכל : דקל אחד לאכול פירותיו עד שיכלה האילן ושו' אין לה בקרקע כלום והיינו דבר שלא לעול' אפי' לרבנן דפליגי אדר' מאיר דהא אקני לה בגוף האילן איבד' כתובתה שהרי עשאה שותף בין הבנים בקרקע דהא יניקת קרק' אקני לה וה"ה לפירות מחוברין והאי דקאמר אילן לפירותיו לא למעט פירות מחוברין בלא אילן אלא רבותא הוא דאע"ג דגוף האילן איננו שלה לכשיכלה והשתא לית ביה פירי אפי' הכי כקרקע דמי וכ"ש היכא דאקני לה פירות גופייהו שגדלו כבר ומחוברין לקרקע : והכא פירא בעלמא דהא פירות תלושין מיבעי לן ומטלטלי לא קאמינא דאיבדה בכך דודאי לא איבדה כתובתה דלא חשיבי לה ובמתני' קתני קרקע כל שהו ולא מטלטלי אבל הייתי סבור דמחוברים בעיתו מינאי :

ההוא

ההוא דאמר להו תילת' לברת ותילת' לברת ותילתא לאתית שכיבא חדא מבנתירה סבר רב פפי למימר לא שקלא אלא תלתא אמר ליה רב כהנא אלו הדר קני מי לא שקלא כיון דאלו הדר קני שקלא השתא נמי שקל' ההוא דפלגינהו לנכסיה לאיתתיה ולבניה שייר חד דיקלא סבר רבינא למימר לית לה אלא חד דיקלא א"ל רב יימר לרבינא אי לית לה חד דיקלא נמי לית לה אלא מגו דנחתא לדקלא נחתא נמי לכלהו נכסיה ס אמר רב הונא שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחר אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה א"ל רב נחמן נגבא נגבו למה לך אי

ההוא ש"מ דאמר להו תילתא לברת ותילתא לברת ותילתא לאתתי דהיינו עשאה שותף בין הבנות ומן הדין איבדה כתובתה מהני תרי תילתא שכתן האב לבנות שהרי מחלה להו שיעבודא ולא תטרוף עוד מחוב כתובתה כלום אלא א"כ יקנה בעלה נכסי' אחרים אחרי כן שהרי מנכסים הבאים לא מחלה שיעבוד שלה ואיתרמי מילת' דלא קנה נכסים אחרים שלא מהני נכסים עצמן חזר וקנה דשכיבא חדא מבנתא בחייו וחזר וירשה שהאב יור' את בתו: סבר רב פפי למימר לית לה לאיתתא אלא תילתא דיהב לה בעלה דמהא תילתא דהדר וקנה לית לה מידי דהרי לא ממקום אחר בא לידו אלא מאותן נכסים עצמן דלבנות שכבר מחלה האשה שיעבודא עליהם והילכ' לא הדרי משתעבדי לה: א"ל רב כהנא אלו קנה נכסי' אחרי' בתר הכי לית לה לאשה בתמיה הא ודאי אית לה דנהי דמחלא שיעבודא לבנות בשביל שעשה שותף ביניהן חוב כתובה מיהא לא מחלה שאם תמצא מקום לטרוף כגון שיקנה נכסים טורפת מהם כדכתיב ודעתיד אנא למיקני שנכסים העתידין לבא ישתעב' לה וכיון דאלו הדר קני ממקו' אחר ממוריש' אית לה לאשה השת' נמי כי נפלו לו מאותן נכסי' עצמן אית לה דמה לי אותן נכסי' עצמן מה לי אחרים שאם כן רצית להקנות המתנה לבנות ולמחול להם שיעבודה לבעלה מיהא לא מחלה מידי אם תמצ' מקו' לגבות: ומן הלכה: ההוא דפלגינהו כל נכסיו חילוק לבניו ולאשתו וכוונת שכיב מרע דהיינו עשאה שותף בין הבנים אלא ששייר דקל אחד שלא פירש למי: סבר רבינא למימר לית לה ממותר כתובה אלא ההוא דיקלא דהא אי לא שייר דיקלא איבדה כתובת' מן הבני' שמחלה להם שיעבודא משום דנעשית שותף ביניהן והשתא נמי זכו הבנים והיא תטרוף את הדקל: א"ל רב יימר לרבינ' אי לית לה כתובה מחלק הבנים משום דידעה דלית ליה נכסים אחריני ומחלא להו בשביל שעשאה שותף ביניהן אי הכי דיקלא נמי לית לה דהא ידעא ליה להאי דקל ומחלה להו ליורשיו דכל כתובתה מחלה מהני נכסים דאית ליה משום דעשאה שותף דמה לי למחול שיעבודא מאותן שחילק לבנים ומן אותו דקל שלא חילק אלא מאי אית לך למימר מאי זה טעם נחתא אדקל לטרוף ממנו היינו משום דלא מחלה כתובתה שהרי הניח לה מקום קנת לגבות הימנו כגון האי דקל שלא רצה לחלו' לבניו ומגו דנחתא אדקל נחת' נמי אחלק הבני' דהאי דשתק ולא עירערה היינו לפי שהיה מני' לה הדקל וסברה למה אערער עכשיו עד שימותו כ"ד את הדקל ואטרפנו והדר אערער על הבנים ואטרוף מהן המותר דלא הויא שתיקה דידה מחילה אלא היכא דמחלק כל הנכסים ולא שביק לה מידי דמשום האי טעמא מספקא לן לעיל גבי בריא דדילמא כיון דאיכא למימר הדר קני סברא למה אערער עכשיו עד אשר אראה אם אמצא מקום לגבות ממקום אחר וכיון דמשום הכי שתקה לא הויא שתיקותה הודאה אלא תלוייה ועומדת אם תערער על אילו אם לאו וה"ה כיון דשביק לה מידי למיטרף להכי שתקא ואח"כ תטעון על המותר והשתא שמעינן מהכא דשכיב מרע הכות' כל נכסיו או מחלק לבניו בפני אשתו וגם לה נתן קרקע כל שהו ושתקה ולא ערערה וה"ה אם כתב כל נכסיו לאחרים בפניה. ולה כתב קרקע כל שהו קנו שהרי מחלה להן שיעבוד' ולא תטרוף מהן כרב נחמן דאמר הואיל ועשאה שותף בין הבני' איבדה כתובתה דבעשאה שותף תליא מילתא ל"ש עם בניו ולא שנא עם אחרים וה"מ כשחילק כל נכסיו לאשתו וליורשיו אבל שייר אפי' דקל אחד דהיינו קרקע כל שהו שלא פירש למי מגו דהדרא אדיקלא הדרי ונחתא למגבי מכולהו נכסי ולא מחלה מידי ודווקא כשכתב לה קרקע כל שהו אבל אם נתן לה מטלטלין ולא קרקע לא מיקריא שותף בין הבנים ולא מחלה מידי ונחתא אכולהו ניכסי כדאמר רב נחמן מטלטלי קאמרינן וה"מ דאבדה כתובתה מהנהו נכסי שכתב לבניו אבל אי הדר בתר הכי קני נכסי אחריני ואפילו מהנהו נכסי עצמן שחילק לבניו כגון שמת אחד מבניו בחייו הדר' ונפלו מנייהו מותר כתובתה שכך כתב לה דעתיד אנא למיקני ודווקא שכיב מרע כדאמרן לעיל אבל בבריא שחילק נכסיו לבניו וכתב גם לה קרקע כל שהו הא איבעיא ליה לרבא אי מחלה להו שיעבודא שעל אותן נכסי' אם לאו ואוקימנ' בתיקו והילכך כיון דמספקא לן אמרי המוציא מחבירו דהיינו אשה עליה להביא הראיה דבכל דין תיקו מאן דתפיס תפיס ומיהא אי הדר קני אית ליה: אמר רב הונא שכיב מרע שאמר כו' משום דאליב' דר' יוחנן בן ברוקה איירי כדלקמן בקיש שכיב מרע דהא בבריא מיבעיא לן לעיל אי איירי ביה ר' יוחנן בן ברוקה אי לא: שכתב כל נכסיו סתם ולא פיר' לא לשון מתנה ולא לשון ירושה אלא סתמא נכסיי לפלוני: ראוי אם אותו מקבל מתנה ראוי ליורשו כגון בן בין הבנים נוטלן בתורת ירושה כר' יוחנן בן ברוקה דכיון דראוי ליורשו מסתמא להורישו לו נתכוון הואיל ולא פירש לשון מתנ' אבל גבי ירושה אין צריך לפרש דממילא קא ירית הילכך כל היכא דאיכא לאוקמא כירושה דתפסה מן התורה לא מוקי ליה מסתמא במתנה למיעקר נחל' דאוריית': ואם לאו דאינו ראוי לירש כגון נכרי נכסיי נתונים לפלוני קאמר דאין אדם מוצי' דבריו בטילין מפיו ולמתנה איכוין ולא לירושה ולכך נוטלן משו' מתנ' ולקמן מפרש מאי נפק' לן מינ' אם נוטלן משו' ירושה או משום מתנה: נגבא נגבי למה לך לפרש דצריך ולמימר ראוי כו':

אי

ב אי סבירא לך כר' יוחנן בן ברוקה אימא הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה דהא שמעתתיך כר' יוחנן בן ברוקה אולא דילמא כי הא קאמרת דההוא דהוה קא שכיב ואמרו ליה נכסיה למאן דילמא לפלניא ואמר להו אלא למאן ואמרת לן עלה אם ראוי ליורשו נוטלין משום ירושה ואם לאו נוטלין משום מתנה א"ל אין הכי קאמינא סבר רב אדא בר אבא קמיה דרבא למימר אם ראוי ליורשו אלמנתו נזונ' מנכסיו אם לאו אין אלמנתו נזונת מנכסיו א"ל רבא מי גרע נרעא השתא בירושה דאורייתא אמרת אלמנתו נזונת מנכסיו במתנה דרבנן לא כ"ש אלא א"ר רבא כדשלח רב אחא בר רב עוא לדברי ר' יוחנן בן ברוקה נכסי לך ואחריך לפלוני ואם היה ראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום שאין לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק א"ל רבא לרב נחמן והא אפסקה הוא סבר יש לה הפסק ורחמנא אמר אין לה הפסק ההוא דא"ל לחבריה נכסי לך ואחריך לפלו' וראשון ראוי ליורשו הוה שכיב ראשון אתא שני קא תבע סבר רב עיליש קמי' דרבא למימר שני נמי שקיל א"ל דייני דחצצתא הכי דייני לאו

אי סבירא לך כרבי יוחנן בן ברוקה דאמר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין ולפיכך אתה אומר רואין אם ראוי ליורשו כו' אלמא בהדיא דהילכתא כוותיה ולא תשתי' דצריך לומר כרבי יוחנן בן ברוקה בענין אלא יבינו בני אדם :דילמ' כי הא אמרת כל זה א"ל רב נחמן לרב הונ' שמא מתה לא לכך נתכוונתה לומר דצריך בסת' ולהשמיענו כר' יוחנן אלא עובדא הכי הוה בסתם כדמפרש ואזיל ועיקר דצריך באתה להשמיענו חילוק בין נטילה משום מתנה לנטילה משום ירושה כדמפר' ואזיל ואגב אורחיך מיהא שמעינן דסבירא לך כר' יוחנן ומיהו עיקר שיטה זו שנתפסת לא לכך באתה דא"כ היה לך לומר בפירוש הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה : דהוה קא שכיב היה נפטר לבית עולמו : אלא למאן כלומ' מאן קא שקיל נכסיי אלא הוא ובני כמאן דאמר ליה נכסיי לך והיינו שכתב דקאמרת למה לי כת' מה לי אמר : ואמרת לן עלי מ"מ מקום שקיל מיהו אם קרובו וראוי ליורשו הוי ירושה ואם לאו הוי מתנה דאלה למאן זכו נכסיי לך שהם לסוכות מגמ' כשהוא יורש משמע לשון ירושה וכשאין ראוי ליורש הוי לשון מתנה ולקמן מפר' מאי נפקא לן מינה למאי אתא לאשמועי' : אין הכי נמי קאמינא על הכותב נכסיו סתם באתי להורות דזימנין הוי ירושה וזימנין הוי מתנה : סבר רב אדא בר אהבה קמיה דרבא לפרושיה למאי נפקא מינה ומה בא רב הונא ללמדינו אם ראוי ליורשו להכי אמר רב הונא דהוי לשון ירושה שתהא אלמנתו של מת ניזונת מנכסיו שהורים לזה כדתנן אלמנה ניזונת מנכסי יתומים כלומר יורשין : ואם לאו נוטלין משום מתנה ושוב אין אלמנתו ניזונת מהן כדתנן אין מוציאין למזון אשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם משום דהוה מזונ' דבר שאין לו קצב' ואין יכולין לקונו להזה' ובין מתנה ובין מכר הוי משועבדים : א"ל רבא זכי בשביל שכתבו במתנת שכיב מרע שאינה קונה אלא מדרבנן שהרי אין מתנה לאחר מיתה אלא תקנת חכמים היא שיהו דבריו ככתובין וכמסורין כדי שלא תיטרף דעתו עליו : מיגרע גרעה בתמיה וכי הורע כוחה של אלמנתו בכך:השתא בירושה דאורייתא דאלימא כח יורש אם ראוי ליורשו שהתורה זיכתה לו כדכתיב ביום הנחילו את בניו אפילו הכי אמרינן אלמנה ניזונת מנכסי היורש : מתנה דרבנן כי הך מתנת שכיב מרע שאין בה קנין אלא מדרבנן כדפרישית לא כ"ש דניזונת מהן ולעולם לאו להכי נפקא מינה חילוק שהשמיענו רב הונא בין נוטל משום ירושה ובין נוטל משום מתנה ומהכא שמעינן דהא דקיימא לן דמזון האשה והבנות לא טרפא ממשעבדי ה"מ מתנה גמורה בקנין או מכר גמור אבל מתנת שכיב מרע אלמנתו ניזונת מנכסי' מקבל מתנה דהוא הדין לבנות : אלא אמר רבא להכי נפקא מינה בין מתנה לירושה כדשלח רב אחא כו' : שאם אמר האי שכיב מרע ואלא למאן ואחריו לפלוני רואין אם היה ראשון ראוי ליורשו נוטל משום ירושה ואין לשני אחריו כלום דכיון דהוא יורש וזכה בדין תורה כי קאמר תו ואחריו לפלוני הוי מתנה על מה שכתוב בתורה דאינו יכול לעקור תורת ירושה מאותו שירש כבר וגם אפי' אם פירש אני מוריש ע"מ שיטול האי שיני אחריך הוי כמי מתנה על מה שכתב בתורה והוי המעשה מעשה והתנאי של אחריך בטל דהא ירושה אין לה הפסק אלא ממשמשת עד דאוכן כדנפקא לן מקראי בפירקין : לדברי ר' יוחנן כו' לעיל במתניתין פרישי' לה :והא אפסקה דעל תנאי שיטול שני אחריו קיזר לראשון : ורחמנא אמר אין לה הפסק והוי מתנה על מה שכתוב בתורה והוי מעש' מעשה והתנאי בטל והכי הילכתא כדשלח רב אחא דהא חזינא עובדא בסמוך כוותיה : ההוא דאמר ליה לחבריה הראוי ליורשו כדמפרש לקמיה :שיני נמי שקיל שהרי לא נתן לראשון כי אם כל ימי חייו ומתנה איכה מקיימת כי אם לדעת הנותן:דייני דחצצתא דייני פשרה שאין בקיאין בדין ואומרין מחצה לזה ומחצה לזה כדין ממון המוטל בספק ורבינו חננאל פירש חצצתא בית הקברות :

ולאו

לאו היינו דשלח רב אחא בר רב עוירא אבסיף קרי עליה אני הבערתה אחישנה:

מתני׳ הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומר אם לא היו בניו נוהגין כשורה זכור לטוב: גמ׳ איבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרבן שמעון בן גמליאל או לא תא שמע דיוסף בן יועזר היה לו בן שלא היה נוהג כשורה הוה ליה עיליתא דדינרי קם אקדשה אזל נסיב בת גאריל כלילי דינאי מלכא אולידה דביתהו איתי לה בוניתא קרעה אשכחת בה מרגליתא אמרה ליה לא תמטי למלכא דשקלי לה מינך בדמי קלילי זיל אמטיה לגבי גזברי ולא תשיימה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אלא לישומוה אינהו אמטיה שמוה בתליסרי עליאתא דדינרי אמרי ליה שבע איכא שית ליכא אמר להו שבע הבו לי שית הרי הן מוקדשת לשמים עמדו וכתבו יוסף בן יועזר הכניס אחת בנו הבנים שש ואיכא דאמרי יוסף בן יועזר הכניס אחת בנו הוציא שבע מדקא אמרי הבנים מכלל דשפיר עבד אדרבא מדקא אמרי הוציא מכלל דלאו דשפיר עבד אלא מהא ליכא למשמע מינה מאי הוי עלה ת״ש

ולא היינו דגלח כו׳ וכיון דראשון ראוי ליורשו אין לשני אחריו כלום: איכפף רב עליה מרכא פן יאמר רבא בלבו אלו לא הייתי בכאן היה דן דין שקר וכן כל דינין שהוא דן שלא בפני: קרא עליו רבא לכתמו: אני הבערתה אחיזנה בערה אבבדיקי׳ דרבנן ליזוער הקצב ממכיאה להם אף אתה אני יודע בך שמעון׳ לא באתה דין הקלה עליך אבדי עבאו זומנני לו הקצב קודם שהגעת להוראה ולא כאלה: מתני׳ מה שעשה עשוי מילתא דפשיטא הוא ומשום סיפא נקט לה דאתי לעשות כן אין רוח חכמים נוחה הימנו אין לחכמי׳ נחת רוח ממעשיו לא חרון אף גורם להן שכועם עליו דקא עקר נחלה דאורייתא: רשב״ג בגמ׳ מפ׳ לה אי לפרושי את אי לפלוגי: גמ׳ מי פליגי כו׳ דהתם׳ אין בניו נוהגים כשורה אין רוח חכמי׳ נוחה הימנו דדילמא נפק מיניה זרעא מעליא כדלקמן: בת גדיל כלילי דינאי בת מי שמקלע עטרות דינאי המלך: זבן ביניתא דג לצורך אשתו ש שילדה: לא תימטיא לבי מלכא למוכרו לצורך עטרות המלך: בדמי קלילי בזול: לגזבר של הקד׳ ויקחנ׳ לאבני אפוד דכהי דכתלי אורים ותומים לישאל כהן כדכתיב עד עמוד כהן לאורים ותומים כאדם שאומר לחברו עד ש

טיבא משיח אפוד וקטן מיהא לא בטלו דאין כהן משמש בלא שמנה בגדים: ולא תשיימה את שלא תפתח לומר כך וכך את נכה להן דש דכיון דשיימת לה בדמי קלילי תו לא מצית למיסקל מינה טפי דאמירתו לגבוה כו׳ כדכתיב ואיש כי יקדיש מוכא שפתיך תשמור: שלא הגזבר שהוא בקי ישימנה לך וירא שמים הוא ולא ישים אותה בזול: שב איכא מן השלשה עשר יש שבע להקדש אבל השש איכו: הרי הן מקודשת כלומר מה שמוה האבן יותר אני מקדיש ממנ׳ לגבוה: עמדו וכתבו נראה בעיני שבה׳ כותבין חשבונות של הקדש כמה מכניסין וכמה מוציאין ומיהא מלשון שכתבו דייקי׳: ואיכא למימר כמי דלמילף מינה כתבו כן: הכניס אחד הדא עיליתא דדינרי ובנו שהיה סבור שלא ינהוג כשורה הקדיש שם עליות שזכות אביו שהקדים אחת בשביל שלא היה בנו כוהג כשורה גרם לבנו שהוכשר והוקדש שם ומהכא דייקינן לקמן מכלל דשפיר עבד יוסף בן יועזר אלמא לא פליגי רבנן עליה: דהא עמדו וכתבו קתני דהיינו כל חכמי הדור: איכא דאמרי לגנאי ובנו הוציא שבע שלא היה לו לקבל כל ממון ההקדש להתרוקן מכל וכל והיה לו להניח בהקדש שתים או אחת אך הוא גלה דעתו שאם היה כל הי״ג עליות בהקדש היה נוטל את כולן: וקדייק מדקתני כרישא ובנו הכני׳ שם משמע את הבן מכלל דהאב שפיר עבד כרבן שמעון וכדפרישית ולאיכא דאמר לא מסיק השתא אדעתיה ואורחיה דתלמודא לאתויי ראיים בכל דוכתא מרישא ומהדר ליה מסיפא: אדרבה לאיכא דאמר איכא למידק דרבנן פליגי עליה מדכתיב כן ובנו הוציא הא לפי שיוסף בן יועזר הכנים אחר שלא כדין שלא היה לזה להקדיש כל נכסיו כרבנן דפליגי על ר״ש לפיכך נתגלגלה סובה והוציא בנו שבע שריקן כל אוצרות הקדש: אלא מיהא ליכא למשמע מינה דהא תנאי היא דפליגי בהכי תנא דרישא ס״ל דלא פליגי ותנא דה״ד ס״ל דפליגי הילכך אכן אמאי בסמוך: ת״ש

עיליתא דדינרי נראה לרבינו תם דאין לפרש עיליתא ממש עליה ונוזמא קאמר כיההיא דתליסר ג גמלי ספיקי דטריפות כמו שפיר׳ בקונטר׳ התם דמדקאמר הוא הכנים אחת ובנו הכנים שם שמע מינה דלאו גוזמא קאמר אלא דווקא לכך נראה לו עיליתא כלי שמואכים בו יין ושמן כדאמרינן בכל כד׳ מעברין עלת נקפת בכד: ולא תשיימה את דאמירה לגבוה כו׳ ואם תאמר הא דאמרינן בפרק קמא דקדושין משך הקד׳ במאתים ולא הספי׳ לפדותו עד שעמד במנה נותן מאתים דלא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש דמן ההדיו׳ קונה כיון שמשך והשתא אפילו לא משך נמי כיון שאמר לפדותו במאתים דאמירה לגבו׳ כמסירה להדיוט ויש לומר דהתם היינו טעמא שאינו מתחייב מאתים באמירה משום דלא אמר לתת כלום להקדש ואין כאן נדר כי לא אמר לקנות רק שוה בשוה אבל אם ויתר כלום משלו להקדי׳ צרי׳ לקיים דאמירה לגבוה כו׳: כא

תא שמע דאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא לא תיהוי בי עוברי אחסנתא ואפילו מברא בישא לברא טבא וכל שכן מברא לברתא תנו רבנן מעשה באדם אחד שלא היו בניו נוהגין בשורה עמד וכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל מה עשה יונתן בן עוזיאל מכר שליש והקדיש שליש והחזיר לבניו שליש בא עליו שמאי במקלו ותרמילו אמר לו שמאי אם אתה יכול להוציא את מה שמכרתי ומה שהקדשתי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי אם לאו אי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי אמר הטיח עלי בן עוזיאל הטיח עלי בן עוזיאל ם והוא סבר משום מעשה דבית חורון דתנן מעשה בבית חורון באחד שהיה אביו מודר הימנו הנאה והיה משיא בנו ואמר לחבירו הרי החצר והסעודה נתונין לך במתנה ואינן לפניך אלא עד שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה אמר לו אם שלי הן הרי הן מוקדשין לשמים אמר לו לא נתתי לך את שלי שתקדישם לשמים אמר לו לא נתת לי את שלך אלא שתהא אתה ואביך אוכלין ושותין ומרצין זה לזה ויהא עון תלוי בראשו אמרו

בא עליו שמאי במקלו ותרמילו כו' נראה לר"ש בא דההוא גברא דכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל הדיר נכסיו מבנו בחייו ובמותו והיה סבור שמאי שנתן ליונתן על מנת שיתן לבניו והיה סבור שהחזיר הכל ועל כן בא עליו לומר שעל ידי מתנה זו לא הותרו בהן הבנים כמו מעשה דבית חורון שלא הותר האב על ידי מתנ' הבן והשיב לו יונתן אינו כמו ש שאתה סבור דהתם לא היתה מתנה גמורה אבל זו מתנה גמורה למכור ולהקדיש וכן משמע בירושלמי בנדרים ד דקאמר יונתן בן עוזיאל הדירו אביו מנכסיו עמד וכתבו לשמאי מה עשה שמאי מכר מקצתן והקדיש מקצתן ונתן לו את השאר אמר כל מי שיבא ויערער על מתנה הזאת יוציא מן הלקוחות ומיד ההקדש ואחר כך יוציא מיד זה ושמא זה המעשה עצמו היה והירושלמי מהפך לה: כל

תא שמע דאמר ליה שמואל כו' אלמא פליגי רבנן עליה מדקאמר שמואל הכי דאי לא תימא הכי שמואל דאמר כמאן והכי הילכתא כרבנן דקם שמואל כוותייהו ואף על גב דאמר רבי יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בכל מקום במשנתינו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה שמואל לית ליה האי כללא וגם רבא דקאמר במסכת ע"ז הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בפרק רביעי לית ליה נמי האי כללא הילך כל כללות שבתלמוד כגון הלכה כסתם משנה הלכה כרבי עקיבא מחבירו כרבי יוסי מחבירו כרבי שמעון בזמנינו רבי אליעזר ורבי יהושע הלכה כרבי יהושע רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה וכן רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה כולהו קא הכי בר מהיכא דמפרש תלמוד דלית הילכתא הכי: כי עבורי אחסנתא מקום ש שמעביר האב נחלה מן הראוי לה ואפילו להרבות לאחד ולמעט לאחד: הכי גרסינן וכל שכן מברא לברתא: מכר שליש לצורכו והקדיש ואיכא למימר דלהכי מכר והקדיש מעיקרא כדי להודיע שמה שמחזיר לבניו משלו הוא מחזיר כדאהדר ליה לשמאי כדלקמן: במקלו ובתרמילו כלומר להתווכח עמו על פ

שעבר דברי המת שנתכוון לתת לו על מנת שלא יהנו בניו מנכסיו דכמאן דאמר ליה הריני נותן לך נכסי על מנת שתמכרם לצורכך דתהני בדמי הן ולא על מנת שתכנס לבניי דאיכא אומדן דעתא דלהכי יהבינן ליה ואף על פי שלא פירש והכי קאמר ליה שמאי ליונתן חזרה שהחזרתה לבניו איננה כלום דאם כן לא הויא מתנה והוי כמי שהפקיד לך נכסיו על מנת שלא יהנו בהן בניו וחזור וקח אותן דקיימא לן מצוה לקיים דברי המת ושמאי היה טועה במעשה דבית חורון דלקמן דקאמר לא נתתי לך את שלי על מנת שתקדישם לשמים ואמרו חכמים דלא הויא מתנה הואיל ועבר על דעת הנותן וגם ההקדש לא חל והכא נמי כיון שעברת על דברי המת המתנה איננה מתנה והחזרה איננה חזרה כי התם דהמתנה בטילה וגם ההקדש לא נתפס ומיהו לא דמו דהתם פריש ליה בהדיא ואינן לפניך אלא על מנת שיבא אביו ויאכל בו אבל הכא סתמא קיהיב ליה ליונתן ולא פירש על מנת שתהנה בהן אתה ולא בניי הילכך לגמרי יהב ליה לעשות בה כרצונו והיינו דקאמר ליה כשם שאי אתה יכול להחזיר מה שמכרתי דהתם מודה אתה לי דהא ליהנות אני בהן נתכוון לי אי אתה יכול להחזיר מה שהחזרתי דבעל כרחך אין מתנה לחצאין דאם איני יכול ליתנה לבניו אם כן גם אני בעצמי איני יכול ליהנות בהן כדאמר גבי מעשה דבית חורון דכיון דנתנה לו ליהנות על מנת שלא יקדיש לא הויא מתנה כלל הכא נמי אם איתה דלדעת כן עשה שלא יהא לי רשות ליתן לבניו או לכל מי שארצה אם כן גם אני לא אוכל למכור לאחרים או להקדיש אלא מאי אית לך למימר אמאי הויא מכירתי והקדשי הקדש משום דלא פירש מידי והכא נמי גבי חזרה הא לא פירש מידי אבל גבי מעשה דבית חורון כיון דפריש פריש ושמאי לא הוה דייק מעיקרא אמכירה ואהקדש דמכר ונתן והקדיש: הטיח עלי כמו הטיח דברים כלפי מעלה כלומר הסיכני דרך בזיון ונכחני ומילתא דבדיחותא הוא: והוא סבור שמאי כדפרים לעיל כן נראה בעיני ויש מפרשים דאיונתן קאי שמכר והקדיש תחילה ולא רצה להחזיר לבניו בלא מכירה ואיכא ספרים דכתב בהו מעיקרא סבר: והיה משיא את בנו והיה חפץ לזמן את אביו לסעודתו: ואינן לפניך ובמסכת נדרים מתרצינן דקא אמר ליה הרי הן לפניך נמי מיירי ואפילו הכי לא הויא מתנה דמכל מקום מוכיח דבשביל שיאכל אביו הוא עושה ולא נתכוון לתת לו מתנה גמורה וקאמרינן התם דכללא דסיפא קאתי לאתויי דקתני כל מתנה שאינה כו': ויהא עון תלוי כו' שעל ידי שאני מקבל מתנה שלך והיא איננה מתנה כמנחתם שוטאין ונהנה זה משל זה וקעבריתו לא יאל: הכי גרסינן אמרו

אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם
הקדיש אינה מקודש אינה מתנ' תנו רבנן
שמנים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים
מהן ראוים שתשרה עליהם שכינה כמשה
רבינו שלשים מהן ראוים שתעמוד להן
חמה כיהושע בן נון עשרים בינוניים גדול
שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן
יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן
זכאי שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד
הלכות והגדות דקדוקי תורה ודקדוקי
סופרים קלין וחמורין וגזרות שוות ותקופות
וגמטריא ומשלות כובסין ומשלות שועלים
שיחת שדים ושיחת דקלים ושיחת מלאכי
שרת ודבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה
מרכבה דבר קטן הוויא דאביי ורבא לקיים
מה שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם
אמלא וכי מאחר דקטן שבכולם כך גדול
שבכולם על אחת כמה וכמה אמרו עליו
על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק
בתורה כל עוף שפורח עליו נשרף:
מתני' האומר זה בני נאמן זה
אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזרו
נכסים למקומן נפלו לו נכסים ממקום אחר
יירשו אחיו עמו: גמ' זה בני
נאמן למאי הילכתא אמר רב יהודה אמר
שמואל ליורשו ולפטור את אשתו מן היבום ליורשו

חכמי' כל מתנה שאינה שאם הקדיש אינו מוקדש אינה
מתנ' כלומר מתנה שאין דין זה זה כותב בה שתהא מקודשת
אם הקדישה אינה מתנה האי ונגלה דעתו שעל מנת כן
נתנה לו שלא יקדישנה ולעיל נמי גבי ההוא שכתב נכסיו
ליהונתן כיון שלא היה בנו
נוהג כשורה ע"מ שלא יתנו
לבניו נתן לו: ולהכי קתני
כיון דשקיל יהב הויא מתנה
לענין זה בכל אדם יחפון
ראויה שתשרה שלא שנון
הדור גורם שאין הדור ראוי
לכך: שתעמוד להם כיהושע
ולמשה נמי עמדה חמה
דכתיב אחל אחל שלא משה
דאין חשובין כ"כ כמשה
הלכך כיהושע: תלמוד
סברת המשנה כעין שאנו
מפרשין עליהן לא שנו כו'
חסורי מיחסרא כו': הלכו'
הלכה למשה מסיני: הגדו'
מדרשי פסוק כגון תנחומא
ובראשית רבה ויקרא רבה
: דקדוקי תורה ויו דונה
לכם הטמא דמרבינן מינה
דם השרץ: דקדוקי סופרי'
כגון גזירות שגזרו חכמים
שוות כגון ילפי' קיחה קיחה
משדה עפרון: תקופות
מולד הלבנה: וגימטריא כגון
אנכי אנא נפשי כתבי' יהבית
ירט ירדה ראתה נטתה:
ממזלות כוכבים נורך יש בה
ללמוד דברי תור' כדכתיב תיק
משלים הרבה וכתב להבין משל
ומליצ': שיחת שדים להשביעם
ונפקא מינה לעשות קמיע
לרפואה: ושיחת דקלים
שבני אדם רגילים לדבר על
הדקלים כדכתיב בשלמה וידבר על העצים: ושיחת מלאכי השרת להשביעם: מעשה מרכבה שביחזקאל:
הויות דאביי ורבא שהקשו משניות וכר' ייתות טובא ותירצו': להנחיל אוהבי יש עולמות וכל כך למה כי אוצרותיהם
מלאים כל טוב דברי תורה וחכמה: גדול שבכולם על אחת כמה וכמה להבין דבר מתוך דבר יותר ויותר:
מתני' האומר זה בני נאמן בגמרא מפרש למאי הילכתא: זה אחי אינו נאמן להורישו עם
אחיו שהרי אינן מכירין אותו כדמפרש בגמרא: ויטול עמו בחלקו כגון אם שנים הן לבד הספק ויש להן לחלוק
שלש שדות זה נוטל שדה ומחצה וזה נוטל שדה ומחצה ונותן זה המעיד על אחיו הספק שהוא אחיו חצי שדה דהכי
קאמר ליה ודאי אחי אתה ויש לך ליטול שדה אחת מן השלש וחצי השדה שיש לי מחלקך אתן לך וחצי האחר ביד אחי
הוא הכא לך ראייה וטול: מת הספק יחזרו הנכסים שנתן לו מחלקו למקומן כלומר למי שנתנם לו אבל שאר
אחין אין יורשין עמו דאמר להו האי הרי החזקתם בנחלה הראויה לו לספק שאמרתם אותה טלו לכם שהרי לא מחל לכם
חלקו ואלכתי על השתא בתורת גזל ישנה בידכם ועתה תירשו אותו תלק מן הדין וגם אני אירש חלקי שנתתי לו כמו כן
דמעיקרו כולנו שוין בנחלתו: נפלו לו ירושה לספק בחייו ממקום אחר או קנה נכסים ועכשיו מת יירשו אחיו שנ
מעיד עמו דהא קא מודי להו שאחיהם הוא: גמ' ליורשו

כל מתנה שאינ' שאם הקדישה אינה מקודשת כו' ואית דאמר לקמן בפירקין הא לך אתרוג במתנה על
מנת שתחזירהו לי החזירו יצא אף על פי שלא היה יכול
להקדישו דכיון דאמר לי מידי דחזי לי כדקאמר לקמן
ויש לומר דהת' יכול להקדישו
כל זמן שהוא בידו שלא יהנו
אחרים ממנו אבל הכא לא
היה יכול להקדישו כלל ולר"י
נראה דלא תליא מתנה
בהקדש דאפילו אינו יכול
להקדיש הויא מתנה
והכי פירש כל מתנה
שאינה כו' כלומר שגרועה
כזאת שלא נתנה אלא על
מנת שיאכל אביו ולאו דווקא
נקט שאם הקדישה אינה
מקודשת שהרי לא היה יכול
לעשות ממנה כלום ולא נתנה
כלל אלא על מנת שיאכל
אביו כדאמרינן בנדרי' לאו
ליסבא דסעודתו מוכחת עליו
ולא נקט שאם הקדישה אלא
משום דמעשה הכי הוה אי
להוא ליסבא דמפרש התם
משום דויתור אסיר במודר
הנאה ובעלמא אף על פי
שאינו יכול להקדישה הויא
מתנה וכן משמע בירושלמי
דקאמר אהיא דכל מתנה
שאם הקדיש כו' רבי ירמיה
בעי מעתה אין אדם נותן
מתנה לחבירו על מנת שלא
יקדישנה כו' וקאמ' במתני' כל
מתנה שהיא כמעשה בית
חורון אינה מתנ': ליורשו

אלא יבא לידי
לימוד תורה:
וקלים וחמורים
אלדים כן
מעלמון גזרון

ליורשו פשיטא דאכנסים שנפלו לו כשהו' נוסם לא יהא נאמן אף על גב דלענין בכורה נאמן משום שראוי ליורשו בידוע שהוא בנו אבל הכא דלא ידעינן אם הוא ראוי ליורשו או לאו אינו נאמן : הואיל ובידו לגרשה אף על גב דהאי מגו לא חשיבא שאם היה מגרשה היה פוסלה מן הכהונ' והשתא שאומר זה בני לא פסיל לה מכל מקום חשי' מגו לפוטרה מ יבום : אזל

ליורשו פשיטא דה גו דאיבעי יהיב ליה במתנה כי אמר ולאו משום בכסים הבאו' נאמן נ"ל כמי בני הוא וירשני נאמן דאף על גב דאין יכול להקנותו לאחר מיכן אתא לאשמועי' דהוא מילתא היא דודאי אינו נאמן דהא ליכא נאמן הא לאו מילתא היא לימימר מיגו אע"ג דדרשינן דדרשינן נ"ל ימר בכרך היכר ואוקימנן דהאב נאמן אפילו לנכסים הבאים לאחר מיכן אי נמי שנפלו לו כשהוא גוסס הא מילי נמי חלק בכור דידעינן שהוא בנו אך אינו ידוע אם בכור הוא אם לאו ואתא קרא למימר דמין דידעינן דבנו הוא נאמן לומ' בכורי הוא אבל היכא דלא ידעינן אי בנו הוא או לאו לא מהימנינן ליה לא לנכסים שיש לו עכשיו משום דליכא למימר מגו : לפטור אשתו מן הייבום איצטריכא ליה למתני' לאיתכא האומר זה בני נאמן דסד"א לא תיפשא לשוק בלא חליצה כדלקמן : הא נמי תנייכא בקידושין

ליורשו פשיטא לפטו'את אשתו מן היבם איצטריכא ליה הא נמי תנינא מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחין אינו נאמן התם דלא מוחזק לן כאח הכא אף על גב דמוחזק ליה כאח אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה אמר זה בני נאמן הואיל ובעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן אמר רב יוסף מריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא אלא אי איתמר הכי איתמר אמ' רב יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובידו לגרשה אמר רב יוסף השתא דאמרת אמרינן הואיל בעל שאמר גרשתי את אשתו נאמן הואיל ובידו לגרשה כי אתא רב יצחק בר יוסף אמ' רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן מנפה רב ששת בידיה אזל

פרק האומר : בשעת מיתתו אורחא דמילתא נקט : יש לי בנים ואין אשתו זקוקה לייבם נאמן ותינשא לשוק ולקמיה מוקי לה בדלא מיחזק לן לא באחי ולא בבני : יש לי אחין וזקוקה ליבם: אינו נאמן לאסור וטעמא מפרשינן לקמיה ; ומשני התם דלא מוחזק לן האי גברא בשעת מיתה לא באחי ולא בבני וקיימא הך איתתא בחזקת שאינה זקוקה ליבום דספק ספק הוא שמא יש לו בנים ואם תמצי לומר אין לו שמ' גם אחין אין לו ומותרת לשוק דהכי מוקמי' לה התם בקידושי' משום דבעינן לאוקמיה אפילו כרבי נתן דאמר נאמן ליאסר שאם אמר יש לי אחין נאמן והיא דרבי נתן מוקמינן לה התם במחזיק לן דאית ליה אחי ולא מיחזק לן בבני אבל מתני' דהתם דקתני יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן בדלא מחזיק לן לא באחי ולא בבני כדפרישית הילכך אמר יש לי בנים אחזקה קמייתא הוא דמוקי לה הילכך נאמן וכפקא מינה דאפילו אי אתי אח לאחר מכאן ואמר אחוה דמית' הוינ' לא כל כמיניה דאהכי דיבוריה לאחזוקה לחזקה : אמר יש לי אחין ואין לי בנים לא כל כמיניה דמפיק לה מחזקה : הכא אתי לאשמועינן דאף על גב דמיחזק לן בנויה דאית ליה אחי חזקה בעלמא בלא עדים אפילו אי אמר זה בני נאמן לפוטרה מייבום וכדמפרש טעמא לקמן מגו דאי בעי פטר לה בגט והילכך מה לו לשקר דסלקא דעתך אמינא לא אתי מה לשקר ומרע ליה לחזקה קמשמע לן נאמן והאי דקתני זה בני נאמן הוא הדין דאי אמר יש לי בנים נאמן להתירה אלא משום סיפא איצטריך ליה למיתני זה אחי אינו נאמן לאשמועינן דלתת לו מחלקו הוא נאמן ולא לירש עם שאר אחין תנא נמי רישא זה בני ואיהו ם פא דקתני זה אחי אינו נאמן לא בהיתר ואיסור של שוק מיירי דהא ודאי אפילו שתק אסורה כיון דמיחזק לן באחי ולא בבני שא לענין לירש עם אחיו קאמר דאינו נאמן איכמי איכא למימר דהכי קאמר האומר זה בני נאמן ואף על גב דמוחזק לן באחי זה אחי אינו נאמן לאוסרה אם היא בחזקת מותרת כגון דלא מיחזק לן לא באחי ולא בבני : הואיל ובעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן והילכך מגו דאי בעי אמר גירשתי ותיפטר מהיבום כי אמר נמי יש לי בנים נאמן וטעמא דבעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן היינו משום דאי בעי מגרש לה השתא בפניכו : אמר רב יוסף מריה דאברהם כו' רב יוסף חלה ושכח תלמודו כדאמרינן במסכת נדרים ושמועות ששמע מרב יהודה רבו קודם חוליו ועכשיו מתקשה בהן היה נותן אל לבו ותמה אם שמע כן והיה מתרגן מדעתו והכי קאמר רבונו של עולם איפשר ששמעתי מרב יהודה שיהי גדול כזה דתלי תניא המשנה דקתני זה בני נאמן תולה טעמא בדלא תניא בדבר שאינו במשנה ובברייתא הך דבעל שאמ' גירשתי את אשתי דמימרא בעלמא היא וגם היא צריכה טעם אחר ותולה את העיקר בטפל לו : אלא אי אמר לי רב יהודה הכי אמרה אמר שמואל : הואיל ובידו לגרשה דמגו דאי בעי מגרש לה ופטר לה בגיטא מיבום כי אמר נמי זה בני נאמן הכי גרסינן אלא אי איתמר הכי איתמר אמר שמואל הואיל וכו' בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן לפוטרה מיבם : אינו נאמן דאם איתא דגירשה קלא אית לה למילתא הילכך לא אמרינן מה לי לשקר דכמה לי לשקר במקום עדים דמי ומיהו כי אמר זה בני נאמן דהתם ודאי איכא למימר הואיל ובידו לגרשה : מנפה בידיה דרך שחוק כאדם שמנפנף קש מתחת ידיו ומשליכו לאיבוד כלומר כזה הרוח שה"ך כך אבד טעמו של רב יוסף · הואיל

אזל ליה הואיל דרב יוסף איני והא אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן לא קשיא כאן למפרע כאן להבא איבעי להו אמר למפרע מהו להימוניה להבא מי פלגינן דבורא או לא פלגינן דיבור רב מארי ורב זביד חד אמר פלגינן וחד אמר לא פלגינן מאי שנא מדרבא דאמר רבא איש פלוני בא על אשתו הוא ואחר מצטרפין להורגו להורגו ולא להורגה כתרי גופי פלגי בחד גופא לא פלגינן ההוא דהוה קא שכיב אמרו ליה איתתיה למאן אמר להו חזיא לכהנא רבא אמר רבא מאי

הואיל דרב יוסף דאמור בעל שאמר גרשתים ומיהו הואיל דאמונא איתיה דהא ודאי מני מגרש לה: למפרע אם עמד לפניכו באחד באייר ואמר גירשתי את אשתי מאחד בניסן אינו נאמן להחזיקה כמו מגורשת למפרע שאם יבאו עדי אחרי כן שאמרו אנו ראינו שזינתה בחמשה עשר בניסן תידון בחנק כדין אשת איש דאין הבעל נאמן לעשותה מגורשת למפרע שאחרי אין נאמן מגן שהרי אינו יכול לגרשה באחד באייר לעשות לה זנות שתקדש כו למפרע מקודם זנות: כאן להבא אם אמר גירשתי את אשתי שהם אי נמי עכשיו גירשתי דאינו מעיד עליה למפרע לא נפקא מיניה אלא לפוטרה מכאן ולהבא בין לזנות בין ליפטר מיבם ונם להנשא לכל מי שתרצה בחיי בעלה דמה לי לשקר הא איבעי מגרש לה בפנינו ואמר ליה הואיל דר' יוסף לגמרי דלהבא מיהא אמרינן הואיל: איבעיא להו אמ' למפרע מהו להימוני' להבא כלומר הא פשיטא ליה דהיכא דאמ' למפרע לא מהימן לגבי זנות דמפרע דהא ליכא מגו ואם אמר עכשיו גירשתי דלא נפקא מיניה אלא להבא ודאי מהימנינן ליה דהא אי בעי מצי מגר' לה ומה לו לשקר אבל הא קמבעיא לן היכא דקאמ' למפרע כלומר זה ל' יום שגירשתי את אשתי מהו להימוניה לפוטרה מזנות להבא דגבי להבא איכא למימר מגו דמה לו לשקר כפוסיה להבא בטענת גירושין דלמפרע הא איבעי מגי מגרש לה השתא: מי פלגינן דיבורא דכמאי דאמר גירשתי מהימנינן ליה ותפטר אשתו מיכאן ולהבא וכמאי דאמ' זה ל' יום דהיינו למפר' לא מהמנינן ליה דליכא מגו: או לא פלגינן אלא כיון דלא מהמנינן ליה בגירושי מפרע משום דאין בידו לעשות וליכא מיגו במכ"ס לא נירש אשתו למפרע והשתא כמי לא גריש דאיהו לא טעין של גירושי מפרע אבן שעבינן ליה בתמיה והילכך כל היכא דאמר בעל גירשתי אתמל לא מהימנינן לי' כלל דמגו דלא מהימן לגבי מפרע לא מהימן להבא דלא פלגינן דיבורא ולא משכחת לה דמהימן אלא היכא דאמר בהתא גירשתי את אשתי אי נמי עכשיו גירשתי את אשתי דמהימנינן אכוליה דיבוריה דכיון דלא נפקא לן אמעשה דלשעבר כלל אלא אהבהו דלהבא מה לו לשקר הרי יכול לגרש כן כר' בעיני: דא' רבא בעל שא' בפני ב"ד פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו לבועל ולא להורג' דא"נ אשתו פסול הוא לעדות שמא פלגינן האי עדות דלבועל מהימן לאשה לא מהימן: כתרי גופי בועל ואשה פלגינן לגבי בועל אבו מאמינין כל העדות: בחד גופא למפרע ולהבא באשה אחת: ההוא דהוה קשכיב והיו לו אחין ולא בנין דמיחזק ליבם אמרו ליה איתתיה למאן זקוקה לייבם או מותרת לשוק: חזיא לכהנא לאו דווקא אלא שמותרת לכל אדם ואיכא זקוקה ליבם: ומיהו לכהנא אסירא דהא ע' דבעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן מהימנינן כדמפ' ואזל: למאי

אזל ליה הואיל דרב יוסף ולא יאמר הואיל ובידו לגרשה דסלקא דעתך השתא דאין נאמן לומר גרשתי את אשתי עתה דאפילו להבא אין נאמן לומר גרשתי אשתי ואם תאמר אם כן מאי טעמא דמתניתין דזה בני נאמן ויש לומר דדוקא לענין שאמר גרשתי לא אמר מגו הואיל ובידו לגרשה משום דאם איתא דגרשה אית לה קלא ולכך אינו נאמן אבל זה בני נאמן במגו דהואיל ובידו לגרשה דיכול להיות שיש לו בן ואין ידוע לעולם: למפרע אין נאמן תימה דמאי קא משמע לן פשיטא דאין נאמן לומר למפרע גרשתי את אשתי שאם הוה נאמן מה הועילו חכמים בתקנת שתקנו זמן בגיטין שלא יחפה על בת אחותו אם תזנה תחתיו דלעולם יחפה שיאמר גרשתי קודם הזנות ויהיה נאמן בשלמא למאן דאמר בסמוך דלא פלגינן דיבור אתי שפיר דאיצטריך לאשמועינן דאפילו מכאן ולהבא אין נאמן כשאומר גרשתי מקודם אבל למאן דאמר פלגינן דיבורא ונאמן מכאן ולהבא אלא למפרע דווקא אין נאמן קשה דמילתא דפשיטא היא: פלוני בא על אשתו מילתא דרבא היא בפ' קמא דסנהדרין וקאמר התם מהו דתימא אדם קרוב אצל עצמו אמרי' אבל אצל אשתו לא אמר קא משמע לן וקשה להר' חיים דפשיטא הוא דאדם קרוב אצל אשתו כדתנן כזה כור' ויש לומר דאף על גב דפסול לעדות שוא להעיד על אשתו כשאומר פלוני בא על אשתו הני אמינא מתוך שנאמן על פלוני נאמן נמי עליה: חזיא לכהנא רבא יש מוחקים רבא משום דלכל הפחות אלמנה היא ולא חזיא לכהן גדול ואומר ר"י דספר גרס רבא דהא אף לכהן הדיוט אסירא דהא דמטע' שאמר גרשתיה היה מתיר ולא שהיה אומר שהיו לו בנים דאם כן היה נאמן כדתנן במתניתין דזה בני נאמן ומאי הוי מייתי עלה מילתא דרבי יוחנן אלא הכי פירושו דחזיא לכהנא רבא כלומר איכא זקוקה ליבום שגרשתיה דמותרת לכל העולם ואפילו לכהן גדול מטעם זיקת יבמין והר' מכחש גרס חזיא לכהונה כלומ' איכא זקוקה ליבם וחוזרת לכהונה כי נשא לאכול בתרומה: ה"ג הא

מאי ניחוש ליה הא אמר רב חייא בר אבא
אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את
אשתי נאמן אמר ליה אביי והא כי אתא
רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן בעל
שאמר גירשתי את אשתי אינו נאמן אמר
ליה מי לא שנינהו כאן למפרע וכאן
להבא ואשנויי ניקום ולסמוך אמר ליה רבא
לרב נתן בר אמי חש לה ההוא דהוה מחזק
לן דלית ליה אחי ואמר בשעת מיתה דלית
ליה אחי אמר רב יוסף מאי ליחוש לה
חדא דמחזק לן דלית ליה אחין ועוד הא
אמר בשעת מיתה דלית ליה אמר ליה אביי
הא אמר דאיכא עדים במדינת הים דידעי
דאית ליה אחי השתא מיהת הא ליתנהו
קמן לאו היינו דרבי חנינא דאמר ר' חנינא
עדיה בצר אסתן ותאסר אמר ליה אביי אם

למאי ניחוש לה לאוסרה לשוק הא אמר רבי חייא בר אבא
כו' והאי נמי ה"ק גירשתי את אשתי וחזרה לעלמא ומיהו
לכהונה אסירה דהא לא פטרי' לה שלא כטענת גירשתי את
אשתי וגרושה פסולה לכהונה שהרי אינה נפטרה בטענ' יש
לי בנים דהא מוחזק לן בגויה
דאין לו בנים ואיהו לא טעין
יש לי בנים דניהמניה על ידי
מגו דמצי פטר לה בגט הילכך
הכי קאמר גירשתי את אשתי
ונאמן הוא דאי בעי מגרש
לה : ואכן אסיכני כו' דילמא
אמורדאי ניכהו דפליגי אליבא
דרבי יוחנן ואיכא למאן
דאמר איכו נאמן אפי' להבא
דלא אמרינן מגו אחרי רגלים
יש לדבר שלא גירשה דאם
גירשה קלא הוה ליה למילתיה
כדאמרי' בהאשה שנתארמלה
: חוש לה כאביי והיאסר
לשוק ומשום דאמ' לעיל למאי
ניחוש קאמר הכא תדאי
איכא למיחש ומהכא שמעינן
דבעל שאמר גירשתי את
אשתי איכו נאמן : ההוא דהוה
מוחזק לן בגויה דלית ליה
אחי חזקה בעלמא בלא עדים
וידעים היו בודאי דאין לו
בנים ואי לא דמוחזק לן דלית
ליה אחי היה לנו לאוסרה לשוק מספק כיון דודאי אין לו
בנים : ועוד האמר בשעת מיתה כו ואף על פי שאין לו
בנים כיון דאמר אין לי אחים נאמן להתירה ואף על גב
דמוחזק לן באחי נאמן להתירה מגו דאי בעי פטר ליה
בגיטא ומה לו לשקר כדאמרי' נמי לעי' דאף על גב דמוחזק
לן באחי ואמר זה בני נאמן להתירה משום מגו דאתי מגו
ומרע ליה לחזקה : אמר ליה אביי הא אמרי בני העיר
הזאת דאיכא עדים וצריכין אנו לחוש לדבריהם ולהמתין
עד שנשמע מה בפי עדים : ומשני השת' מיהת הא ליתנהו
ואין לנו אלא מה שעינינו רואות ו לאו היינו דמקשינן ב
בכתובות בפרק האשה שנתארמלה גבי בנתיה דמר שמואל
דאשתביין ואסקינהו לארע' דישראל ואמרו נשביתי וטהורה
אני ושרינהו רבי חנינא להינשא לכהנים ואמרינן והאיכא
עדים במדינת הים שנשבאו ואמר רבי חנינא עידים בכבר
אשתן רוח צפונית ותיאסר בתמיה ומפרש התם. דעידי
טומאה איתמר : אם

פא אמרי דאיכא סהדי במדינ' הים דידעי דאית ליה
אחי והכי פירש הא יכא קול הכא שא נמרי דאיכא
עדים במדינת הים ולא גרסינן והא איכא סהדי במדינת
הים דאי נדאי דאיכא עדים במדי' הים אם כן מאי קאמר
השתא מיהא הא ליתנהו ואי
בעי למימר שיש לנו לחוש ש
שמא יש עדים הא ודאי ליכא
למיחש דהא תנן יש לי בנים
נאמן והוא הדין אין לי אחים
נאמן דמיגו דאי בעי פטר
לה בגיטא וכן בפרק שני
דכתובות על בנתיה דמר
שמואל דאישתביין ופריך הא
אמרי איכא עדים במדינת
הים אבל אי ליכא קול אין לנו
לחוש מאילנו שמא יש עדים
דה תנן התם נשביתי וטהורה
אני נאמנת : אביי
אמ' לעולם חייב וק"ד ר' יהודה
אדרב יהודה דכרי שור שנגח
את הפרה אמ' רב יהוד' אמר
שמואל זו דברי סומכוס אבל
חכמים אומרים זה כלל גדול
בדין המוציא ומפר' התם דזה
כלל גדול אפילו ניזק אומר
ברי ומזיק אומר שמא אלמא
לרב יהודה ברי ושמא לאו
ברי עדיף וי"ל דנוקא גבי מלוה אית ליה לרב יהודה דברי
עדיף דהוי ברי חשוב דאם לא הלוהו לא היה מעיז פניו
לומר מנה לי בידך שהרי הלוה יודע שלא הלוה ממנו כלום
ושמא של לוה גרוע שהיה לו לידע אם הלוה או לא הלוה
ולכך חייב אבל גבי שור שנגח את הפרה דלא חשיב ברי של
ניזק משום דיודע שהמזיק אינו יוד' מתי ילדה קוד' נגיחה
או לאחר נגיחה לכך טוען ברי שיודע שלא יכא שנו המזיק
ושמא המזיק אינו גרוע כי אין לו לידע כי לא היה שם אבל
קשה הא דאמר בפרק קמא דכתובות אמר ליה אביי לרב
יוסף הא דרב יהודה אמר מנה לי בידך והלה אומר איני
יודע חייב ושמואל היא דפסי' התם כרבן גמליאל דנאמנת
התם שאמרה משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו והשתא
והא אפי' רב יהודה מודה לשם דאינה נאמנת לפי שהבעל
אינו יודע מתי נאנסה לא חשיב בריא שלה כי ההי' דניזק
ומזיק ומיהו י"ל דהוה מצי למימר ולטעמי' וכן בריש הכית
ושע לי' גבי אם היה מכיר מקנת אבניו ומוקי לה דקאמ' איני
יודע וקא לימ' תהוי תיובת' דרב נחמן ור' יוחנן דאמ' מנה
לי בידך והלה אומ' איני יודע פטור והשת' הא לרב יהודה
נמי הוי תיובתא דמודה התם דפטור דהוי ברי גרוע משום דאידך איכו יודע אם היו שלו לפי שהרבה אבנים דומות זו
לזו ויש לומר דאביי דהכא לא מסוי חילוק בין ברי חשוב דמלוה לברי גרוע דהא קאמר הכא לעולם חייב ושאני הכא דכי
מנה לאחר בידך דמי משמע דאם הוא עצמו היה אומר אחיך אני והוא אומר איני יודע נטול כחלקו אף על גב דהוי ברי
גרוע דהם אינן יודעים אם יש להן אח במדינת הים או לאו והשתא אתי שפיר דהאי' דכתובות אביי אמר לה והיא
דהבית והעלייה נמי דקאמ' לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן משום דלאביי לא הוי תיובתא דרב יהודה וזה כלל גדול בדין
דרים פרק הפרה לא מוקי אביי לאיתויי אפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אלא מוקי להכי דאמר התם איכמי לכי
פא דאיתמר המוכר פ"ב לחבירו וכמנא כנחן דאזלי בתר חזקה אפילו כנגד רובא ואין להאריך כאן : כל

אסהקילו בשבויה דהרבה הקילו' בה חכמים במסכת כתובו' דאפילו אשה ועד אחד כאמכין לומ' טהור' וטעמא דבעבי' שנתייחדה בין הגוים אין לנו לאוסר' שהרי קים אשה משמרת עצמה מזנות ולוקמה אחזקת' ואיסור קל הוא אם נישאת לכהן: בקל באשה אין כתמיה דאיכא איסור ספק והרי היא בחזקת אומו עד עתה ואל תתירנה מספק בין דאמרי איבעי דאיכ' עדי בהדיה הי' שזקוק' לנדם : דמכוולה נפשה לנבי שבוי לא גרסינן ופירוש היה במפרים : חוש לה כאבי ולא הונא' בלא חליב': דקאמרי אחינו הוא' ומשום הכי קתני גבי נפלו לו נכסים ממקום אחר דכולן יורשין אותו: ותו לא קלא עם כל אחיו יש לו ליטול : דקאמרי אין אנו יודעין הילכך לא שקיל מיכייהו מידי דאמרי לא אייתי ראייה ונכסמתהן יורשין אותו מכח אחיהן המי שמוד' להן אותו הספ' אחיהן היה: זאת אומר' בו' ופלונת היא בכמ' מקומות בתלמוד דרב הונ' ורב יהודה אמרי חייב ורב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור וקיימא לן דפטור דהילכתא כר' יוחנן מחבירו וכרב נחמן בדיני שא ישבע שבועת היסת שאינו יוד' ומתניתי' כמי דהא האחד טוען בשביל אחיו הספ' ממון יש לאחי בידכם והן אומרי' אין אנו יודעי' ואמרין פטורי דאוקי ממונא בחזק' מריה : לעולם חייב דבריא ושמא בריא עדי' ושאני הכ' דהספ' עצמו אינו יודע ואימ' יכול לטעון טענת ודאי וספ' וספק הוא והילכך אוקי ממונא ב בחזק' מרי' אבל האח הטוען

אם תיקלנו בשבויה משום דמנוולה נפשה לגבי שבאיה נקל באש' אי"ש א"ל רבא לרב נתן בר אמי חוש לה: זה אחי אינו נאמן: ואי"ד מאי קאמרי אי קאמרי אחונא הוא אמאי יטול עמו בחלקו והו לא אלא דקא אמרי לאו אחי' הוא אימא סיפא נפלו נכסים ממקום אחר ירשו אחיו עמו הא אמרי ליה לאו אחונא הוא לא דקא אמרי אין אנו יודעין אמר רבא זאת אומר' מנה לי בידך והל"ה אומר איני יודע פטור אביי אמר לעול"ם אימא לך חייב ושאני הכא דכמנה ר"אח' בידך דמי: נפלו נכסים ממקום אחר ירשו אחיו עמו' בעי רבא שבח ששבחו נכסי' מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא תבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפי' כגון דיקלא ואלים ארעא ואסק' שירטון מאי תיקו: מתני' מי שמת ונמצאת דייתיקי קשורה על יריכו הרי זו אינה כלום זיכה בה לאחר בין מן היורש' בין שאינן מן היורשין דבריו קיימין: גמ' ת"ר אי זה הוא דיתקי כל שכתו' בה דא תהא למיקם ולהיות מתנה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה אלא מהיום ולאחר מיתה הוא דהויא מתנה מעכשיו לא הויא מתנה אמר אביי הכי קאמר אי

כל שכתוב בה מהאם ולאחר מיתה פי' בקונטרים דהוי כמתנת בריא שאין יכול לחזור בו וקשה דתנן בפ"ק דבב' מציע' תנא דייתיקי מתנו' ושוכרי' הרי זה לא יחזיר שאבי אומרבו' ודייק בגמ' הא אמר תנו נותנין ומוקי לה בשכיב מרע דליכא למיחש שמא כתבו לאח' דאפי' כתבו לאחר מני הדר ביה והשת' הא קתני מתנו' דהיינו מהיום ולאחר מיתה דהוי' כמתנת שכיב מרע דלא קני עד לאחר מיתה ואי אית יכול לחזור בו אמאי אם אמ' תנו נותנין ומפר"ר"ת מהיו' ולאחר מיתה היינו מהיו' אם לא אחזור מהיום בו עד לאח' מיתה ומיירי כגון שכיב' בבי' מהיו' אם לא יחזור עד לאחר מיתה דמסתמא אם א מ' מהיום ולאחר מית' הוי מהיו' קני גופו ולאח' מית' קני פירו' כדמשמ' במתני' בסמו' ואע"ג דנקט הכא כלישנא דלקמן מ"מ לא איירי בחד גווני' וה"נ אשכחנא בפרק כל הגט אמר ללבלר כתוב גט לאשתי לכשאכניסנה אגרשנה אינו גט משום שלא יאמר גט קוד' לבנה וביבמו' פ"ק גט לארוסתי לכשאכניסנה אגרשנה הרי זה גט וצריך לומר דבגיטין איירי שכתב זמן שעומד בו וביבמות א איירי שכת' זמן שלאח' כינוא' אע"פ שהלשון שוה מיהו התם י"ל דאינו גט לכתחילה כלומ' מדרבנן אבל מדאורייתא הוי גט : אקניים

בשביל הספק מנה לאחי בידכם אמרינן ליה לאו בעל דברים דידן את : כשבח המניע לכתפים לא תבעי לך שנתן זה לספק קרקע ריקנית וטרח בה זה הספק לחרוש ולזרוע והרי היא עתה כשחוזר לו לנותן מליאה פירו' לא תיבעי לך דהא ודאי כולהו שול קין בהאי שבח וכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי דהא לא קריבא ביה יחזרו נכסים למקומן שהרי לא נתן לו פירות אלא קרקע ריקנית: ואלים דלא נשתנה שמו מכבתחיל': ואסקא שירטון מעצמה שלא זיבל הספק ולא טרח בכך : מתני' דייתיקי שטר צוואת שכיב מרע כדדריש ליה בגמרא דא תהא למיקם ולהיו': על יריכו רבותא דליכא למימר אחר כתב ונתנה לשם כדי לזכות בנכסי המת: הרי זה אינה כלום שאפי' אם החזי' אחר מיתה באותו השט' אותו שכתבה לו המתנה לא קני דאע"ג דצוואת שכיב מרע קונה לאחר מיתה ה"מ כדי שלא תיטרף דעתו עליו אבל כא השטר לא עדיף כצוואתו שהרי לא גמר להקנותו אלא בקבלת השטר ואין השטר לאחר מיתה : זוכה בה השכיב מרע לאחר מחיים אע"פ שלא נכתב לשם אותו החיים אלא כך אמר לו נכסים הכתובים בשטר זה אני מקנה לך בקבלת השטר שתקבל ממני הרי זה קנה דלא גרע מצוואת פיו ורבותא קתני לאחר גרסי' בסדר המשנה : דבריו קיימין אע"ג דאין ראי' ליורשו קני לאחר מיתה בלא קניה דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו גמרא: איזו היא דייתיקי איזו היא מתנ' שכי' מרע שנוכה לאחר מיתה אע"ג דלא כתב בה מהיום :דא תהא למיקם ולמיהוי אחר מיתתי והיינו לשון דייתיקי : ואיזו

מיתנ' הוא מתנת בריא שתקנה: כל שכתב בה מהיום כו' דמשמע שכי גופא קני לך מהיום ופירא לאחר מיתה אבל אי לא הוה כתב בה מהיום איכו קונה דאין מתנה לאחר מיתה שהרי אין כח לאדם ליתן מקודם לכן דבר שלא יוכל להקנות כיוונת הזמן שהוא רוצה שתתקיים המתנה ולאחר מיתה היאך יכול אדם ליתן אחרי שמת ונקבר: ומתמהינן עצמאת שקנין מתנה משום דכתב לאחר מיתה כהדי' מהיום אבל אם כתב מהיום גרידא לא הויא מתנתו מתנה והלא קל וחומ' הוא דהוי מתנ' גמור מעכשו שהרי נתן לו גוף ופירו' מהיום : דלא קנה פירות אלא לאחר מיתה דמיא דמתנת שכיב מר' שאינו קונה אלא לאח' מית' ומיהו מהכי עדיפא משכיב מרע מדמתנ' שכיב מרע יכו' לחז' מבנו ליתן לאחר כדלקמן ולי' דייתיקי מבטלת דייתיקי מכ' אבל מתנת בריא דמהיו' ולאחר מיתה אינו יכול למכור עוד הגוף כל ימי חייו אלא פירות: כתבו ותנו מנה מנכסי לפלוני ומת השכי' מרע קוד' שכתבו ונתנו לו את השטר למקבל מתנ' שוב אין כותבין ונותנין לו אחר המנ': שמא לא גמר כו' והאי דנקט כתבו ותנו לא דוקא דהוא הדין אם אמ' תנו וכתבו כדמוכח לקמן דלא דלא חשיב ליה מייפה את כחו לקנות בלא שטר עד דאמר להו קנו אף כתבו כדלקמן: איזדהרו בה שכן הלכה: איצטריך ר' יוחנן לאסהודי עליה דר' אלעזר תלמידו שיאמינו בו איצטרי' ר' אלעזר בקמיה: לו והלא דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין : משום רבינו

אי זו היא מתנת בריא שהוא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאח' מיתה זו בכל שכחו' בה מהיו' ולאח' מיתה יתיב רבה בר רב הונ' באבסדר' דבי רב ויתיב וקאמר משמיה דר' יוחנן שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אמר להן ר' אלעזר איזדהרו בה דרב שיזבי אמר ר' אלעזר אמרה ואמר להו ר' יוחנן איזדהרו בה אמר רב נחמן בר יצחק בותיה דרב שיזבי מסתברא אי אמרת בשלמא רבי אלעזר אמרה איצטריך ר' יוחנן לאסהודי עליה דר' אליעזר אלא אי אמר ר' יוחנן אמר' איצטרי' רבי אלעזר לאסחורי עליה דר' יוחנן ועוד ת"ש דר' אלעזר אמרה דשלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו יודעים ששלח ר' אלעזר לגולה משום רבינו שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ור' יוחנן אמר תיבדק מאי תיבדק כי את' רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת רואין אם במיפ' את' כוחו כותבין ואם לאו אין כותבין מיתיב ר' אבא בר ממל בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין הא שכיב מרע כותבין ונותנין הוא מותיב לה והוא מפרק לה במיפה את כוחו ת"ד מיפה את כחו כדאמר רב חסדא וקנינא מינא מוסף על מתנת' דא ה"נ דאמ' אף כתובו וחתומו והבו ליה איתמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמ' רבא אמ' רב נחמן הלכה כותבין ונותנין : מתני'

רב : ור' יוחנן אומ' תיבדק לאו לאיפלוגי עלי' דר' אלעזר אתא דהא אסהיד ר' יוחנן עליה דר' אליעזר כדאמרינן לעיל אלא לפרושי אתא שהרי' לבדוק היאך נוים האי שכיב מרע לכתוב שטר זה משו' דזימנין דכותבין ונותנין אף לאחר מיתה כגון במייפה שכיב מרע כחו של מקבל מתנה כדמפרש ואזיל דאמר תנו אף כתבו כו': כי אתא רב דימי אמר שני דברים והשנייה מפרשת להך בדיקה : דייתיקי מבטלת דייתיקי שכיב מרע שכתב נכסיו לאחד וחזר וכתב לאחר שני קנה ראשון לא קנה שהרי שכיב מרע יכול לחזור במתנתו כדאמרינן בפרק מי שמת וכיון שכתב לשני חזר בו מן הראשון ודווקא בכתיבה בלא זיכוי כדאמרי' לקמן בפירקין דמי שמת פשיטא כתב לזה וכתב לזה היינו דכי אתא רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי כתב וזיכה לזה וכתב וזיכה לזה רב אמר ראשון קנה כו' אבל גבי מתנת בריא שאינו יכול לחזור בו ראשון קנה ולא שני : אם במייפה את כחו בו' אם כדי לייפות כחו של מקבל מתנה בוה לכתוב לו השכיב מרע את השטר להיות לו לעדות על מתנה זו ולא לעכב המתנה נתכוון דלא יקנה אלא בשטר : כותבין ונותנין אפילו לאחר מיתה ולקמן מפרש ה"ד והיינו תיבדק דלעי : הא שכיב מרע כותבין ונותנין דכי היכי דאמרי' גבי צוואת דשכיב מרע דדבריו ככתובין וכמסורין דמו משום דלא תיטרוף דעתו עליו ה"נ אמרינן גבי שטר שלו דיש שטר אפילו לאחר מיתה דכנכתב מחיים דמי : והוא מפרק לה להך דווקא במייפה את כחו ומיהו בריא אע"פ שמייפה את כחו כעניין יפויי שכיב מרע דקאמר תנו אף כתבו אפי' הכי אין כותבין ונותנין לאחר מיתה דבבריא אמרי' משום דדבריו אינו ככתובין הינרך לזכות לו בשטר ולא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה : כדאמר רב חסדא כו' לקמן בפרק מי שמת דאמ' רב יהודה אמר שמואל שכיב מר' שכת' כל נכסיו אע"פ שקנו מידו אם עמד חוזר ומשמע הא אם מת מקבל מתנה קנה ואע"פ שכתוב קנין בהך מתנת שכיב מרע לא אמרינ' שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ומקשינן מינה התם לשמואל דאמר מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין לא ידענא מאי אידון בה דשמ' לא גמר להקנותו אלא בשטר ושטר של ש"מ אינה קונה עד לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה ומשני התם במייפה את כחו והוא דרב יהודה אמר שמואל ואין הקנין מיגרע כח השטר של שכיב מרע שלא הקנה לו אלא לייפות את כוחו ואמרינן ה"ד מיפה את כחו אמר רב חסדא וקניינא מיניה מוסף על מתנתא דא כלומר אינו אלא תוספת בעלמא לייפות את כחו : הלכה כותבין ונותנין לאחר מיתה במייפה את כחו כר' יוחנן דאמר תבדק והכי מוקמינן ליה בשדי' להא דשמואל בייפה את כחו לקמן במי שמת : מתני'

ר"ו הכותב נכסיו לבניו בריא פרונס ליפא אשה ואינו רוצה לשעבד נכסיו לאשתו פן יפסידו בני שיש לו מאשתו **ראשונה** ורוצה לכתוב להם נכסיו לאחר מותו אלא שיאכל פירות בחייו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דמשמע מהיום **יהא קנוי** לך הגוף לבדו ולאחר מיתה תהא נגמרת המתנה שתאכל גם הפירות לאחר מיתתי אבל בלא מהיום לא נתן **להם כלו** דאין מתנה לאחר מיתה דבהכיא שעתא אין לו חלק כאן שיוכל להקנותו: רבי יוסי אומר אינו צריך לכתוב מהיום **וטעמא מפרש** בגמר': גמ'

מתני' הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אינו צריך הכותב נכסין לבנו לאח' מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכר האב מכורים עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב: גמ' וכי כתוב מהיום ולאחר מיתה מאי הוי הא תנן מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתייבמ' התם מספקא לן אי תנאה הוי אי חזרה הוי אבל הכא ה"ק ליה גופא קני בהיום פירא לאחר מיתה רבי יוסי אומר אינו צריך רבה בר אבוה חלש על לגביה רב הונא ורב נחמן א"ל רב הונא לרב נחמן בעי מניה הלכה כרבי יוסי או אין הלכה כר' יוסי א"ל טעמיה דרבי יוסי לא ידענא הלכה איבעי מיניה א"ל בעי מיני' אי הלכה אי לא וטעמי' אנא אמינא לך בעא מיניה א"ל הכי אמר רב הלכה כר' יוסי כרתר דנפקו א"ל היינו טעמיה דר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו תניא נמי הכי ר' יוסי אומר אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו בעא מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו א"ל בהקנאה אינו צריך רב פפי אמר איכא אקניהא דצריך איכא אקניהא דלא צריך אקנייה וקנינא מיניה לא צריך קנינא מיניה ואקנייה צריך מתקיף לה רב חנינא מסורא מי איכא מידי דאנן

אקנייה וקנינא מיניה לא צריך פי' בקנין אחד בראש השטר ואח' כמו' השטר כדאמר דנ"ר שיחזו' מעכיינו של שטר בשיטה אחרונ' וקשה דה' אין למידי' משיט' אחרונ' והא א"כ למידין דמשום הכי לא מצריכין לכתוב מהיום: רבי

גמ' ואינו גט דמשמע כך אמר **משבשא** והא גט אם אמו' או **דילמא מיהדקא** הדר ביה ואין **גט לאחר** מיתה הילכך **הוי מספקא ודרשה** ואם פשטה **ידה וקבלה** קידושין מאחר **צריכה גט משניהן**: חולצת **דילמא לא** הוי גט ואינה מ**תיבמת דילמא** הוי גט **ונמצאת לוקח** גרושת אחיו **ושיסכתא והכא** הוה לן למימ' **דמתנית ספק** היא ולא קנו **ומשניהם גבי** גט לא **שייכי בה אתני** מתנו' כי הכא **דנימא מקנית** הגט מהיום **ומן קנין לאחר** מיתה כדאמר **גבי מתנה** קנין הילכ' מספק' לן אי תנאה הוי כו כדפירש' אבל הכא איכא לאוקמי' ת**ר**וייהו שפיר דהכי קאמר ליה גופא מהיו' ופירא לאחר מיתה וכיון דאיכא למימר הכי לא נתכוון לא לתנאי ולא לחזרה דהכי משמע שפי: **זמנו** של שטר שכת' בתחילתו בכך וכך בשבת אמר לנו פלוני ופלוני הוו עלי עדים וקנו ממני לפלוני נכסי לאחר מיתתי: מוכיח עליו שמא אותו זמן התחילה המתנה

דאי לא תימא הכי זמן שכתב בשטר למה נכתב אלא ודאי להקנות מאותו היום נכתב: והכי הילכתא כר' יוסי דאם כתב לאחר מיתה קנה אע"ג דלא כתב מהיום דהא אמר רב הלכה כר' יוסי ואע"ג דאמר בפרק המגרש אתקין רב נביטין מן יומא דנן לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו הואיל ולא איתמר בה דיא התם נביטין הדר ביה רב מיהא דאמר הלכה כר' יוסי אלא אתקין אית לן למימר לגבי גט אשה הואיל ואין בו דבר קניין משום הכי הוא דאתקין לרווחא דמילתא משום חומר' דעריו' אבל גבי ממונא הלכה כרבי יוסי כי ז"ל כי לא אמר רב הלכה כר' יוסי אלא בשטר שיש בו קניין ואינו כדברי הגאונים ז"ל שאמרו הכי נהיגי במתיבת' כרבי יהודה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין ואילו הייתה קבלה בידם כי הלכ' כר' יהודה לא היה מניחין הלכה ומפרשין מכתב ועוד לא אמרו כי הלכה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין אלא כהנו וא"ל דכיון דחזו דסוגייא דשמעתא לקמן כר' יהודה כהנו כוותיה כן פירש רבינו חננאל גאון ותפוס דברי ר' יוסי גבי ממון דהא רב נחמן דהילכתא כוותיה בדיני הוא דבעי מרבה בר אבוה אלמא סבירא ליה לרב נחמן הכי: בהקנאה מהו בשטר שכתב בו קנין מי פליג ר' יהודה ומצריך למיכתב מהיום ומשום הכי קמיבעיא ליה דאיכ' למימר דבשטר מתנה בלא קנין פליגי כגון שכתב שדי נתונה לך לאחר מיתה ומסר לו את השט' כדקיימא לן דקרקע נקנה בכסף או בשט' או בחזק': אקנייה וקנינא מיניה לא צריך זהו שכותבין בכל שטר שכתוב בו קניין שני קניינין אחד בתחילת השטר וכך אמר לנו הוו עלי עדים וקנו מני וכתבו וחתמו והיינו אקנייה שהקנה לעדים בקניין סודר לזכות לו למקבל מתנה ואחד בסוף השטר וקנינא מן פלוני לפלוני בכל מה דכתב ומפרש לעיל בו' כדאמר לקמן בגט פשוט צריך שיחזור מעכינו של שטר בשיטה אחרונה והילכך אם כתב בראש השטר אקנייה ובסיפא כתוב וקנינ' היינו יפה כח דמשמע שני קניינין הוא הקנה וגם אנו קנינו ממנו וקניין יתיר' הוא יפויי כח לקנות מהיום אבל אם כתב בראש השיטה וקנינא ובסופו אקנייה משמ' קניין אחד דברוטי קא מברש וקנינא מיניה והיאך שהרי הקנה לנו ואמר כך וכך אני נותן לפלוני כן נראה שיטה זו בעיני ועיקר ואין לפרש שכתב בשטר שני דברים הללו ביחד דאקנייה וקנינא דא"כ אמאי משום חילוק בין אקנייה וקנינא מיניה לקנינא מיניה ואקניי' ליתני חילוק בין היכא דכתב שני לשונות קניין להיכא דלא כתב אלא אחד: דאנן

דאנן לא ידעינן וספרי ידעי שאלונהו לספרי דאביי וידעי ולספרי דרבא וידעי רב הונא בריה דרב יהושע אמ' בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ברוכרן פיתגמי דהוי כאנפא פליגי אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדע" ואמר לי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה אמ' רבא אמר רבא נחמן בהקנאה אינו צריך בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה לא צריך ברוכרן פיתגמי דהון באנפא פליגין הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו: איתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אמ' ר' יוחנן לא קנה לוקח ור"ל אמר קנה לוקח ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח קניין פירות בקניין הגוף דמי ור"ל אמר קנה לוקח קניין פירות לאו בקניין הגוף דמי והא איפליגו בה חדא זימנא דאיתמר המוכר שדהו לפירות ר' יוחנן אמ' מביא וקורא ור"ל אמ' מבי' ואינו קורא ר' יוחנן אמר מבי' וקור' קסבר קניין פירות בקנין הגוף דמי ור"ל

רבי יוחנן סבר לא קנה לוקח תימא א"כ אמאי איצטריך תקנת אושא דאשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה דלא עשתה ולא כלום וי"ל דמיירי כגון שכתב לה דין ודברים אין לי בפירות נכסיך בפירותי ולא כתב בנכסיך דא"כ היה מכר קיים כדאמר בכתובות איכמי הת קניין פירו' דבעל דלא הוי שא מדרבנן ולא הוי כקניין הגוף לכך איצטריך תקנת אושא: לא קנה לוק' פי' ר"י כש ויחזרו ליורשי הבן ולא יוכלו לקוחות לומר אבי' זכין ואת מפק' כדאמרי' בסוף מי שמת דאע"ג דהכא לא שייך טעמא דלקמן משום שיאמר הבן אבא מכח אבא דאב' קאתינ' דא"כ יקחו אחי האב חלקם כיון שאינו בא מכח אביו אלא מכח זקינו אלא הייני טעמא שיחזרו ליורשי הבן משום 7 דבמיתת הבן בפלגו נכסים לפני זקנו ובשמ' זקני קנאם הבן בקבר ממילא וא"כ ירשום בן הבן וקשה דאמר בסמוך מאן דתימא אבין אפי' לגבי בריה נפשי' עדיפא ליה ולא יקחו הלקוחו' במיתת האב והלא אם המקח. בטל לא יחזרו לאב כי אם ליורשי הבן וי"ל דשפיר קרי ליה בן בנו נפשי' לגבי לוקח ולא דמי לנכסיי ליך ואחרייך לפלוני ואחרי אחרייך לפלוני דאם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסי' ליורשי ראשון ולא אמ' כיון שהקנה הגוף לשלישי לבסוף הוי כגופו לפניו במיתת השני שהרי לא הקנה לו כלו' עד אחר שיזכ' שני ואפי' לרב ענן דאמר לעיל לירתיי ולא לירתי ירתיי דלדידי' אם אמ' נכסיי לך ואחרייך לפלוני אם מת שני לא יחזרו ליורשי שני לא דמי להכא דיותר יש לראשון בנכסים מלאב 7 דהתם אם מכר ראשון כל הנכסים מכורים לעול' דהילכת' כרשב"ג דאמר אין לשני אלא מה ששייר ראשון אבל הכא אין האב יכול למכור אלא עד שימות לכך יחזרו ליורשי הבן והתם ליורשי ראשון: מכיא

דאנן לא ידעינן אין רוב הבתי' בקיאין בחילוק לשון זה: וספרי ידעי בתמיה דאמרי לכך נתכוונו ולא צריך למיכתב מהיום: ברוכרן פתגמי היינו שטר עדות בלא קניין זכרון דברים ולא זכרון קניין: והיינו כרב נחמן דאמ' הקנאה אינו צריך: אתון הכי מתניתו לה בלשון בעיא כדאמרן לעיל בעי רבא מרב נחמן כו' והכי קיימא לן דאפי' לר' יהודה לא צריך לכתוב מהיום בשטר שיש בו קניין: מתני' הכותב נכסין לבנו וכו' לאחר מותו היינו מהיום ולאחר מיתה: הבן אינו יכול למכור לגמרי בחיי האב: מפני שאין ברשו האב לגמרי מעכבין שהאב ימכור פירות: הבן אינו יכול למכור לגמרי בחיי האב: מפני שאין ברשו האב לאכול פירות אלא בין שניהן יכולין למוכרן לגמרי משבאו שהאב ימכור פירות והבן ימכור הגוף: מכר האב סתמא מכורין לפירותיה ללוקח עד שימות האב אבל לכשימות האב יטול הבן גם גוף גם פירות לא נהו או הבא מכחו לא שנא מת האב בחיי הבן ולא שנא מת הבן בחיי האב שהפירות מכר האב אבל הגוף קנוי לגמרי לבן משעה שכתב לו האב ובשמת הבן ואח"כ האב ויש לו בני' לאותו הבן בן יורשין את כחו: מכר הבן בחיי האב אין ללוקח פירות עד שימות האב שהרי הוא כבן אבל כשימות שאב יש לו מיהא ללוקח וכגון שהבן קיים אבל מת הבן ואח"כ מת האב פלוגתא היא בגמרא אם קנה לוקח אם לאו: גמ' לא קנה לוקח אפילו לכשימות האב אח"כ שמעולם לא היו ראוים לבא לידי הבן אלא יחזרו לשאר יורש האב ומיהו אם לא מכרן הבן בחיי האב היה מודה רבי יוחנן שאע"פ שמת הבן ואח"כ מת האב אפי' הכי יורשי הבן יורשין את מתנתו ולא יורשי האב אבל גבי מכירה הרי סילק נפשו משעת מכירה וגם לא בא לידו שיוכל הלוקח לזכות מכחו וכפרק החובל בבב"ק מפר' לפלוגתייהו הכי ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קתני מתני' מכר הבן אין ללוקח עד שימות האב הא כי מיית אית ליה ללוקח דלא מת הבן בחיי האב דאתי להו לידי הבן אבל מת הבן בחיי האב דלא אתו ליד דבן כי מיית אב כמי לית ליה ללוקח אלמא קניין פירות כקניין הגוף דמי וכי זכין לאו לידיה זכין: ר"ל אמר קנה לוקח אמר לך כי קתני מתנ' מכר הבן אין ללוקח ועד שימות האב כי מייתתי האב הא אית ללוקח ל"ש לא מת הבן בחיי האב דאתו לידיה דבן לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידי דבן קנה לוקח אלמא קניין פירות לאו בקניין הגוף דמי וכי זכין דידיה זכין: קניין פירו' שיש לו לאב כאילו הגוף קנוי לו דמי ולא היה הבן יכול למכור אלא פ"מ דאתו לידיה וכיון דלא אתו לידיה לא קני לוק' ומיהו אם לא מכרן הבן ולא סילק נפשו מהם ומת הבן בחיי האב לכשימות האב יירש בן הבן את זכות אביו שהיה לו בקרקע: וקורא מקרא ביכורים דקרינן ביה האדמה אשר נתתה לי ה': מכיא

וריש לקיש אמר מביא ואינו קורא קניין פירות לאו כקניין הגוף דמי אמר לך ר' י אע"ג רבעלמא קניין פירות כקניין הגוף דמי הכא איצטריך ס"ד אמינא אבא לגבי בריה אחולי אחיל קמ"ל ור"ש בן לקיש אמ' אע"ג דבעלמא קניין פירו' לאו כקניין הגוף דמי הכא איצטריך ס"ד אמינא כל לגבי נפשיה אפילו במקום בריה נפשיה עדיפא ליה קמ"ל איתיביה ר' יוחנן לר"ל נכסי לך ואחרי' יירש פלוני ואחרי אחריך יירש פלוני בת ראשון קנה שני בת שני קנה ג' מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון ואם איתא ליורשי נותן מבעי ליה א"ל כבר תרגמא רב הושעיא בבבל אחרים שאני וכן רמא רבא בר רב הונא קמיה דרב ואמר אחרי' שאני והתני' יחזרו ליורשי נותן

תנאי

מביא ואינו קורא שאינו יכול לקרות האדמה אשר נתתה לי ומיהו בבבא חייב דכתב אשר תביא מארצך שהרי אשבד לו וניקת הקרקע לפירותיו: אחולי אחיל ליה גופא לגמרי וקניין פירו' דאי נמי לא ליהוו קנין הגו': וה"ג הנה נמי למימר דאי איתמר הכא בהא קאמר רבי יוחנן קנין פירות כקניין הגו' דמי משום דכל לגבי נפשיה אפי' במקום בריה נפשיה עדיפא ליה ונבין דעיכב לעצמו פירו איר בקניין הגוף לעצמו אבל לגבי מוכר שדהו לפירות מודי רבי יוחנן לריש לקיש דקנין פירו שמקנה לאחרי' לאו כקניין הגוף דמי דבכל דובקא נפשיה עדיפא ליה ומשום דמשמע לה מתרציה דר"ל לא תימא בתלמוד לפרש כן ור"ל נמי אי איתמר בהא בהא קאמר ר"ל משום דהבא לגבי בריה אחולי אחיל אבל לגבי מוכר שדהו לפירות איכא מודי לה לרבי יוחנן דקניין פירות כקנין הגוף דמי קמ"ל: מת השני אחר הראשון קנה פלוני: יחזרו נכסים ליורשי ראשון כלומר כאותו הראשון יורשין יורשין מכחו שהרי לא זיכה לשני אלא מכח השם דהא לא קאמר לראשון נכסיי לך ואחריך לפלוני ואם אין פלוני יתנו לפלוני השליש וכיון דשני לא זכה שלישי נמי לא יקבל אלא יורשי ראשון יירשו להכי נכסי ואע"ג דלא היו קנין לראשון אלא לאכול פירותיהן כל ימי חייו דהא קאמר ליה ואחריך לפלוני אפי' הכי כיון דאין אחריך קיים זכו יורשי ראשון בגוף ובפירות אי אמרת בשלמא קנין פירות הוי חשוב כקנין הגוף שילכך איכא למימר יחזרו ליורשי ראשון שהרי הפירות קנויי לו וכקנין הגוף דמי דאע"ג דהמוכר שדהו לפירות לא קנה בעל הפירות את הגוף משום קנין פירו' כקנין הגו' היינו משום דההיא פירות מכר לו ולא גוף והרי הוא כמי שאמר לו ואחר אותו זמן יהא הגוף והפירו' שלי אבל הכא לא שייר לעצמו כלום אלא לשליש נתן את הגוף ולראשון ולשני נתן את הפירות וכיון דאיכא תרתי שים לראשון קנין פירות דכקנין הגוף דמי וגם סילק הנותן עצמו מגוף ופירות הילכך יחזרו ליורשי ראשון: אלא אי אמרת דלאו כקנין הגוף דמי מאיזה טעם יחזרו לראשון: יחזרו ליורשי נותן מיבעי ליה שהרי לראשון נתן פירות ואין אחריו איש שיקבל לא גוף ולא פירות הילכך יחזרו לנותן או ליורשיו: אחריך שאני דמשמע דגוף ופירות נתן לראשון דהא בהדיא פריש אחריך יירש פלוני והא ליתיה דלירש הילכך ישארו ביד יורשי ראשון דה"ק ליה כל ימי חייך יהא הכל שלך הפירי והגו' ומה שישתייר אחריך יקבל פלוני ואם היה רוצה ראשון יכול למכור הגוף כדלקמן: והתניא יחזרו ליורשי נותן לר' יוחנן פריך אע"ג דאיכא למימר אחריך שאני אפילו הכי יחזרו ליורשי נותן דקניין פירות דראשון לאו כקניין הגוף דמי וכ"ש קניין פירות דעלמא דלאו כקניין הגוף דמי כר"ל וקשיא לר' יוחנן: ה"ג

מביא ואינו קורא פי' בקונטרס מביא משום דאדמת' קרינא ביה ואינו קורא דלא קרינא ביה מן האדמ' אשר נתתה לי ותימ' דאי קרינא ביה אדמת' קרינ' ביה נמי מן האדמה אשר נתתה לי וכרא שתיקנו מדרבנן להביא משום קנין פירו' אבל קריאה לא מדאמרי' בהמוכר את הספינה משום דמיחזי כשיקרא או משום דאתי לאפקועי מתרומה ומעשר: והתניא יחזרו נכסי' ליורשי נותן פי' בקונ' וקשה לר' יוחנן דאמר קנין פירות כקנין הגוף דמי ומשני תנאי היא דפליגי בקניין אי הוי כקניין הגוף או לא ואין נר' דהרבה תנאי' מצינו דפליגי בקנין פירות בהדיא יותר מאילו גבי מוכ' עבדו על מנת שישמשנו ל' יום בחזקת הכתו' דנדרים: לא נר' אלא אחריך תנאי היא ונר' דלר"ל פריך דשני אחרי' שאני והכי פרי' אי ה"כ דאחרי' לא שאני אלא ההיא דיחזרו ליורשי ראשון הוי טעמא משו' דקסב' קנין פירות כקניין הגו' דמי דלא כר"ל והתניא דהכא דיחזרו ליורשי נותן סברא דלאו כקנין הגוף דמי ר"ל אם דמצינו הרב תנאי' דפליג בהכי אלא אי אמרת דההיא דיחזרו ליורשי ראשון סבר' כמי בעלמ' דלאו כקניין הגו' דמי והכא משום דאחרי' שאני והתניא יחזרו ליורשי נותן והא אין סברא לומר דסבירי' ליה דאחריך לאו כלום דלא מצינו פלוגתא בהכי ומשני אלא אחריך תנאי היא כלומר לעולם קיימא כמי כר"ל ואחריך כמי תנאי היא כדמייתי דפליגי ר' ורבן שמעון בן גמליאל באחריך דר' סבר אחריך לאו כלום היא ולא הקנה לו אלא פירות ורשב"ג סבר אחריך שאני והשתא הוו כולהו כר"ל והילכתא כוותיה: אבל

תנאי היא דתניא נכסי לך ואחריך לפלוני וירד ראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות דברי ר' רשב"ג אומר אין לשני אלא מה ששייר ראשון ורמינהי נכסי לך ואחריך לפלוני יורד ראשון ומוכ' ואוכל דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד קשיא דר' אדרבי ודרבן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל דרבי אדרבי לא קשיא הא לגופא הא לפירא דרבן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל לא קשיא הא לכתחילה הא דיעבד אמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרשב"ג. אמר רבי יוחנן הל' כרבן שמעון בן גמליאל ומודה שאם נתנן במתנ' שכי' מרע לא עשה כלום מ"ט אמ' אביי מתנת שכיב מרע לא קנה אלא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריך מי

ה"נ תנאי היא ולא גרסי' אלא אחריך נמי תנאי היא דמשמע דתירוצא דתרצינן לעיל ר"ל אחריך שאני לאו תירוצא היא דהא ודאי לריש לקיש מתרצים אחריך שאני כדאמרי רב ורבי הושעיא לעיל דהשתא קי' מי כולהו בריקנית כריש לקיש בין למ"ד יחזרו ליורשי נותן בין למ"ד יחזרו ליורשי ראשון כולהו סבירא להו דקנין פירות דעלמא לאו כקנין הגוף דמי דאפילו הך דקתני יחזרו ליורשי ראשון היינו משום דאחריך שאני אלא לר' יוחנן הוא דמתרצינן הכי: תנאי היא כלומר איכא תנאי דפליגי בקנין פירות דראשון אי כקנין הגוף דמי אי לא ואנא סבירא לי כתנא דאמר הגוף דמי: לתנא כו' דרבי סבירא ליה לאו כקנין הגוף דמי והך ברייתא דקתני יחזרו ליורשי נותן רבי היא ורבן שמעון סבירא ליה כקנין הגוף דמי והך דקתני יחזרו ליורשי ראשון רבן שמעון היא ואנא סבירא לי כרבן שמעון והיינו דפסיק ר' יוחנן כרבי שמעון ומיהו לר"ל לאו בקנין פירות כקנין הגוף דמי פליגי אלא לכ"ע לאו כקנין הגוף דמי ובהא פליגי ר' סבר אחריך נמי קנין פירות בעלמא הוא דאית ליה לראשון והלכך שני מוציא מיד הלקוחות והיכא דמת שני יחזרו ליורשי נותן דקנין פירות לאו כקנין הגו' דמי ורשב"ג סבר בעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והכא אחריך שאני גוף ופירות אקני לראשון הילכך אין לשני אלא מה ששייר ראשון והיכא דמת שני יחזרו ליורשי ראשון וכן עיקר: דהשתא לא תיקשי הילכתא אהילכתא דהא פסקינן הילכתא כריש לקיש בפרק החולץ דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ובהא דאחריך לפלוני קיימא לן כרבן שמעון דאין לשני אלא מה ששייר לראשון כדפסקינן הילכתא לקמן ולא פליג ר"ל על ההוא פסק דפסיק ר' יוחנן לקמן ומהא נמי איכא למישמע דהכי קיימא לן דאמ' אביי איזהו רשע ערום כו' ולקמן נמי בההיא איתתא דהוה לה דיקלא בארעא דרב ביבי בר אביי אזל איהו אקנייה לבנו קטן כרבן שמעון כו' עד אפילו רבן שמעון לא קאמ' כו' דאית' נמי שמעינן דהילכתא כרבן שמעון והילכך בעינן לפרושי דרבן שמעון סבירא ליה כריש לקיש דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והכא היינו טעמא דאחריך שאני ולא תיקשי הילכתא אהילכתא: וירד הראשון ימכר ואכל אורחא דמילתא נקט שמכר והוציא ממעות בהוצאה: השני מוצי' מיד הלקוחות אחר מיתת הראשון דקנין פירות דראשון לאו כקנין הגוף דמי ואחריך שאני לא אמרי' אליבא דר': אלא מה ששייר ראשון ואם לא שייר כלום לא יטול השני כלום דקנין פירות דראשון כקנין הגוף דמי לר' יוחנן ולר"ל טעמא משום דאחריך שאני: אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד קס"ד השתא פירות יכול לאכול ולמכור אבל לא הגוף ואם מכר השני מוציא מיד הלקוחות: הא לגופא הא קמייתא דקאמר ר' השני מוציא ה"מ היכא דמכר הגוף שאין לו לראשון אלא פירות והך בתרייתא דקאמר יורד ראשון ומוכר אפירו' קאי: הא לכתחילה קאמר רבן שמעון אין לו למכור לכתחילה הגוף אלא אכילת הפירות כדי שיתקיים דעתו של נותן דהא גלי דעתיה דניחא ליה שיתשייר קנת לשני אם יתרצה הראשון לשייר אחריו כלום והכי קתני יורד ראשון ומוכר ואוכל מסתמא דברי רבי שהרי אינו יכול למכור כי אם פירות רשב"ג או"ד אין לו לראשון לירד ולמכור מסתמא שהרי הכל מכר ולא נתקיימה דעת הנותן אלא אכילת פירות הוא דאית ליה לכתחילה או למכרן אבל גופא דיעבד אין לכתחילה לא: הא קמייתא דיעבד אין לשני אלא מה ששייר ראשון: איזהו רשע ערום גורם לעבור על דברי הנותן ערום דאהני מעשיו והרי הוא חוטא ולא לו ומיהו המוכר עצמו דהיינו ראשון לא מיקרי רשע ואע"ג דלכתחילה אסור לעשות כן דלא אחזיר איסוריה שהרי השליטו הנותן בגוף ופירות לעשות כהן כרצונו: זה המשיא עצה לראשון למכור בנכסי' דהא קיימא לן כרבן שמעון דאין לשני אלא מה ששייר לראשון ולא נעשה נחת רוחו של מת שאומר אחריך לפלוני דהוה ניחא ליה אם ישתייר ומיהו לא הקפיד קפידא במורה שלא יוכל הראשון למוכרן אם ירצה: ומודה רבן שמעון אע"ג דאמר אין לשני אלא מה ששייר ראשון אם נתנו אותו ראשון במתנת שכיב מרע כגון דאמר מהיום ולאחר מיתה לא אמ' כלום והשני מוציא איכמי כשהיה שכי' מרע נתנה דשתי מתנות הללו שוות כדאמרן לעיל איזהו מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע כו' ה"ג בהלכות גדולו' ובפירו' ר"ח: מ"ט א"ל אביי מתנת שכי' מרע לאחר מית' הויא לאחר מית' וכבר קדמו אחריך דהאי שני דקאמר עליה הנותן אחרי' לפלוני קדם לזה שנתנו לו הראשון דמשעה שהתחיל האי ראשון ליטרף קנה השני דאחריך משמע ב
דמשעה דאין הראשון צריך לנכסי הללו זיכהו הנותן לזה השני אחריו מיד אבל האי מקבל מתנה הראשון לא קנה עד לאחר גמר מיתה דסתם אדם הנותן ממונו לאחר מיתתו אין רוצה להוציא ממונו מכוחו עד שיתגמר מיתתו אבל לעיל דנותן סליק כששיה מקני נכסים שהרי נתנו לראשון מכך הוא שזכה השני עם גמר מיתתו של ראשון: מי

מ׳ אמר אביי הכי והא איתמר מהנדרת שכיב
מרע מאימתי קנה אביי אמר עם גמר מיתה
ורבא אמר לאחר גמר מיתה הדר ביה אביי
מההיא ממאי דמההיא הדר ביה דילמא מיהא
הדר ביה לא סלקא דעתך דתנן זה גיטך אם
מתי זה גיטך מחולי זה וזה גיטך לאחר מיתה
לא אמר כלום אמר רבי זירא אמר רבי יוחנן
הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ואפילו היו כהן
עבדים והוציאן לחירות פשיטא מהו דתימא
אמר ליה למיעבד איסורא לא יהבינן לך קא
משמע לן אמר רב יוסף אמר רבי יוחנן הלכה
כרבן שמעון בן גמליא׳ ואפילו עשאן תכריכין
למת פשיטא מהו דתימא לשווינהו איסורי
הנא׳ לא יהבי לך קא משמע לן דרש רב נחמן
בר רב הסדא אתרוג זה נתון לך במתנ׳ ואחריך
לפלוני נטלו ראשון ויצא בו באנו למחלוקת
רבי ורבן שמעון בן גמליאל מתקיף לה רב
נחמן בר יצחק עד כאן לא פליגי רבי ורבן
שמעון בן גמליאל התם אלא דמר סבר קנין
פירות כקניין הגוף דאמי ומר סבר קניין פירות
לאו כקניין הגוף דאמי אלא הכא אי מפיק לא
נפיק בה למאי בו יהביה ניהליה אלא מיפק
דבולי עלמא לא פליגי דנפיק בה מכרה או
אכלה באנו למחלוקת רבי ורבן שמעון בן
גמליאל אמר רבה בר רב הונא האחין שקנו
אתרוג בתפוסת הבית נטלו אחד מהן ויצא
בו אם יכול לאוכלו יצא

אביי הכי דמתנת שכיב מרע לאחר גמר מיתה : אלמא כהדדי הדדי קנו ולאשמועינן אתא מההיא דעם גמר מיתה : לא סלקא לאחר מיתה הדר ביה דהא ודאי שתם לאחרים ממון שלו אין בדעתו להוציאו גמר מיתתו דאשכחן כמי כהאי גוונא יגרשה ומתיר לאחרי׳ דלא גמר להוציאה מיתתו : דתנן הרי זה גיטך אם מתי יהא גט זה גיטך מחולי זה לאחר גמר מיתה זה גיטך לאחר מית׳ לא אמר כלום עד לאחר מיתה ואין גט לאחר מית׳ ודלא תנן לה בגיטין בפרק מי שאחזו קורדייקוס מר׳ זמנו של שטר מוכיח עליו וכמאן ם ולאחר מיתה דמי דקתני התם חולנת גבי אם מת כמי דמי כמאן דאמ׳ מהיום אם מיהו שמעינן הרי זה גט : גמר מיתה קא מגרש לה והוא הדין למתנתו מיתה אם כן הוי גט ואמאי קתני לא אמר והוציאן ראשון לחירות כלומר קאמר דמה שמכ׳ ראשון הכל הוי מכור ואפילו הוציאם לחירות וקא פריך פשיטא דכיון דאקני ... אקני למיעבד ביה כל מה דבעי : למיעבד איסורא דהמשחרר עבדו ... בעשה דלעולם בהם תעבודו : תכריכי המת אסירין בהנאה בפרק נגמר הדין נפקא לן מקראי : שוויכהו איסור הנאה לא יהבינהו ניהליה אלא על מנת ליהנות בהן כגון אדם דניחא ליה לאינים דליהנהו אינשי ממנוניה ולא ילך לאיבוד : אתרוג זה נתון לך במתנה כל ימים ואחריך אחר מיתתו לפלוני לצאת בו ונגס לאוכלו אם ירצה דהא לא קאמר ואחריו לפלוני : נטלו ראשון ויצא בו כלומר נטלו לצאת בו וכירך עליו : באנו למחלוקת כו׳ דלרבי לא יצא ראשון דהא לית ליה בגויה אלא קניין פירות שהרי אינו יכול למוכרו ולא קרינא ביה לכם ולרבן שמעון ראשון יצא דהא אי בעי הוה אכי׳ ליה או מזבין ליה דהא אחריך קא׳ מה שישתייר אחריך : עד כאן לא פליגי רבי ורבן שמעון בפירות דראשון דודאי פירות אית ליה אלא בהכי פליגי דר״ש סבר קנין פירות שיש לו לראשון כקנין הגוף דמי אפילו לרים לקיש דאחריך שאני ורבי סבר לאו כקנין הגוף דמי ואם מכר את הגוף לא עשה ולא כלום : אבל בפירות הכל מודים דאית ליה הילכך גבי אתרוג כמי יציאת ידי חובתו לטלו הייכו פירותיו דאפילו לרבי יצא : דאי מפיק לא נפיק ראשון לרבי למאי בו יהביה ניהלי שהרי אין בו פירות אחרות והגוף אינו יכול למכור ולאכול ולא ניתן לראשון אלא לקיים בו מצות נטילה ולכם קרינא ביה דאין לשני בו כלום בו כל זמן שראוי לזה הראשון לצאת בו דהא אחריך קאמר ולא דמי לאתרוג השותפין שאין יוצא בו כדלקמן דהתם כולהו מיהא הוו שותפין ביחד אבל הכא אינו משועבד לשני כלל כל ימי חיי הראשון : שמכרה או אכלה דלרבי צריך לשלם דמי אתרוג לשני ולרבן שמעון אין לשני אלא מה ששייר ראשון ולאשמועינן אתא דכי היכי דפליגי בקרקעות פליגי באתרוג דלרבי יורד הראשון ומוכרו לצאת בו דלפירי יהבינן ניהליה והיינו פירותיו ולרבן שמעון אין לו לכתחילה אלא אכילת פירות דהיינו לצאת בו ואם מכר מכור ומשום דסלקא דעתך אמינא מכור אפילו רבי מודה דגגופו יהביה לראשון דהא ליכא פירות קא משמע לן דליטלו ולצאת בו הייכו פירות שכתן לראשון והגוף כתן לשני : שקנו אתרוג ירשו מאביהן או לקחו במעות ירושת אביהן בתפוסת הבית כל זמן שלא חלקו וכטלו אחד מן האחין בלא דעת חבירו ויצא בו : רואין אם אין האחין מקפידין זה על זה ויכול לאוכלו בלא רשותם כגון שיש אתרוגים הרבה בתפוסת הבית או שימצאו הרבה אתרוגים בעיר או שסבר ינאו ואין צריכין לו עוד : יצא

יצא ואם לאו לא יצא ודווקא ראיב' אתרוג
לכל חד וחד אבל פריש או רמון לא אמר
רבא אתרוג זה נתון לך במתנה על מנת
שתחזירהו לי נטלו ויצא והחזירו יצא לא
החזירו לא יצא קא משמע לן מתנה על
מנת להחזיר שמה מתנה ההיא איתתא
דהוה לה דיקלא בארע' דרב ביבי בר אביי
כל אימת דהוה אזלא למיגזריה הוה קפיד
עילוה אקנייתיה ניהליה כל שני חייו אזל
איהו אקנייה ניהליה לבנו קטן אמר רב
הונא בריה רב יהושע משו' דאהו מבולאי
אמריתו מלי מוליאתא אפילו

אבל פריש או רימון לא פירש בקונטרי' לא גרסינן ו'ה
ויש לפרש כדוי' דווקא פריש לנותן אתרוג מלבד
אותו שנתן לקבל מתנה ואינו מקפיד אם יאכל הלה
את האתרוג אבל אי לית לנותן אלא פריש או רימון לא
יצא דמסתמ' יקפיד אם יאכל
הלה את האתרוג ודוחק:
לא החזירו לא יצא ואם
תאמר אמאי לא יצא
אפילו כי כבלי"ה לתנאי והא
הוה תנאי ומעשה בדב' אחד
ואין זה כתנאי בני גד
ובני ראובן כדאמרינן כמי
שאחזו הרי זה גיטך והנייר
שלי אינה מגורשת על מנת
שהנייר שלי מגורשת ופריך
מאי שנא רישא ומאי שנא
סיפא אמר רבא משום דהוי
מעשה קודם לתנאי ולכך
התנאי בטל ומגורשת ופריך
רב אדא בר אהבה טעמא
דהוי מעשה קודם לתנאי הא
לאו הכי לא מבדי כל תנאי מ
גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם לא הוי
תנאי ומעשה בדבר אחד כו' אלא אמר רב אדא בר אהבה
משום דהוי תנאי ומעשה בדבר אחד ומיהו י"ל דרבא דהכ'
סבר דלא בעינן תנאי בדב' אחד ומעשה בדבר אחד דהא
התם כמי לא בעי איכמי רב אדא סבירא ליה דכל
האומר על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי ולהכי הוי מעשה
ותנאי בדבר אחד שאינו מגורשת אלא כשתחזיר לו הנייר
ואיך תתגר' כשהגט בידו ולהכי הוי מעשה ותנאי ולא חשיב
תנאי אבל רבא סבר כל האומר על מנת כאומר מעכשיו
דאמי ולא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד ויכולין המעשה
והתנאי להתקיים מגורשת מיד ואם כן תקיים התנאי אי
נמי התם כרבי מאיר והכא כרבנן: כאן

יצא דקריבה ביה לכם שהרי כולו שלו האומות ואונו יצא
דכתיב ולקחתם לכם משלכם שיהא כו' שלו ולא שמקבלו
שלו דאף על גב דדר' שינן בשחיט' חולין בפרק ראשית
הגז בגדיכם עריסותיכם תרומתכם לרבות עולית של
שותפין ועיסת השותפין
ותבואת השותפין שחייבין
בראשית בחלה ובתרומה הא
הכא נמי לא יהוה כתב הכא
פרי עץ הדרכם אפילו של
שותפות מצלכינן דכת' לכם
צריך שיהלו כולו שלו והאי
דלא סגי ולקחת לך הייכו
למדרש מיניה שתהא לקיחה
לכל אחד ואחד כדדרשינן
במסכת סוכה ובקול כהני'
ומנהג שלנו שנהגו לברך כל
הקהל באתרוג אחד דעתנו
מסכמת להקנות כל אחד במתנ'
את חלקו לחברו כדאמרינן
גבי רבן גמליאל ורבי יהושע
במסכ' סוכה ואף על גב
דלא פריש כמאן דפרי' דמי
דלא גרע ממתנה על מנת להחזיר דלהכי מיהא דעת כל
הקהל שוה שיתן לכל אחד עד שיברך עליו ואחר כך יחזיר
והכי מילי ביום טוב ראשון אבל בשני אמרינן
מתוך שיצא בשאול יצא בגזול ומה שכתב בספרי ודווקא
אתרוג אבל פריש ורימון לא אריכות פירוש לשונו הוא
הוא ואינו מן התלמוד כן נראה בעיני וכאשר: החזירו
יצא איבעיא מילתא למפרש דהויא מתנה מעיקרא שהרי
קיים עתה תנאו שהמתנה היתה תלויה בתנאי ונתקיים:
ואם לאו אלא מכרו או אכלו לא יצא דאיגלאי מילתא דלא
הויא מתנה ואף על גב דלגבי גיטין קיימא לן כרבי מאיר
דבעי תנאי כפול כדאמר בפרק מי שאחזו אתקין שמואל
בגיטא דשכיב מרע כו' הכי מילי לענין גיטין וקידושין הוא
דבעינן תנאי כפול לכתחילה לרווחא דמילתא דילפינן
מתנאי בני גד ובני ראובן מיהו לגבי דיני ממונות לא בעינן תנאי כפול אלא גלויי דעתא בעלמא וכיון דאמר על מנת
שתחזירהו לו ואף על גב דלא כפליה למימר ואם תחזירהו לא תהא מתנה אפילו הכי לא הוי מתנה אלא אם כן נתקיים
התנאי דהא אפילו היכא דלא פירש כלום והיכא למיתלי באומדן דעתא אזלינן בתר אומדן דעתא בפירקין לעיל גבי
דינים הרבה כגון הכותב נכסיו לאשתו ולקמן בפרק מי שמת גבי שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים וגבי מי שמת
שמת בנו וכתב נכסיו לאחרים ואחר כך בא בנו דאמר בפרק מי שמת דלא הויא מתנה: אקנייתיה ניהליה כל ימי
חיין דרב ביבי ואחריו יחזור לה וליורשיה: אקנייה לבנו קטן כרבנן שמעון דאמר אין לשני אלא מה ששייר ראשון
ואף על גב דרבנן שמעון לכתחילה אסר הכי מילי כשאמר לו נותן אחריך לפלוני דבעינן שישתייר לאותו פלוני אחריו קנת
אבל הך איתתא כיון דיהבה ליה לגמרי כל ימי חייו ולא פירשה לו לתת אחריו לאדם אחר אלא לעצמה לקורת רוחו של
רב ביבי נתכוונה ואפילו ליתנו לכתחילה לכל מי שירצה והאי דאקני לבנו קטן הייכו כדי שלא תוכל האשה לחזור ולקנות
ממנו איכמי לפי שסמוך על שלחנו ויאכל רב ביבי הפירות תחת מזונות בנו ונראה בעיני דלא גרס לבנו קטן אלא לבנו
גרידא וכן כתב בפירוש' רבינו חננאל ואגב שיטפא דכתב הכי בתלמוד בשאר מקומות כתבו כמי אף כאן:
ממולאי כדאמר בר"ה רבה ואביי מדבית עלי קאתן ועל שם מקומן נקראו בני עלי ממולאי כדאמר בבראשית רבה
בתחילת פרק ששים ותשעה ואכרהם זקן עטרת תפארת שיבה וגומר רבי מאיר אזל לממלא ראה אותם שחורי ראש
אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם דכתיב ביה וכל מרבית ביתך ימותו אנשים אמרו רבי התפלל עליכו אמר להם לכו
וטפלו לצדקה ואתם זכים לזקנה כו' והכי כמי אמר בר"ה השנה אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה בזבח ומנחה
הוא דאין מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים: אמריתו מילי מוליאתא דברים כרותים שאין בהם ממש
לשון ימול קצירו איכמי כגון מוליא כמוליא בחזקת הבתים נכמושות כלומר דברים בעלי מומין ועל שם מקומם מגדפם
כדכתיב כתי אכזיב לאכזב ועקרון תיעקר: אפילו

אפילו רבן שמעון בן גמליאל לא קאמר אלא לאחר אבל לעצמו לא אמר רבא אמר רב נחמן שור זה נתון לך במתנ' על מנת שתחזירהו לי הקדישו והחזירו הרי זה מוקדש ומוחזר אמ' ליה רבא לרב נחמן מאי כו אהדריה אמר ליה ומאי כו חסריה אמר רב אשי חזינן אי אמר ליה על מנת שתחזירהו הא אהדריה אי אמר ליה על מנת שתחזירהו לי מידי דחזי לי קאמר ליה אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב נכסיו לאחר ואמר הלה אי אפשי בהן קנה ואפילו עומד וצווח ור' יוחנן אמר לא קנה אמר רבי אבא בר כמל לא פליגי באן בצווח מעיקרא כאן בשותק מעיקרא ולבסוף צווח אמר רב נחמן בר יצחק זיכה לו על ידי אחר ושתיק ולבסוף צווח בהא גנו למחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן דתניא הכותב נכסיו לאחר והיו בהן עבדים ואמר הלה אי איפשי בהן ואם היה רבן שני כהן הרי אלו אוכלין

אפי' רבן שמעון לא קאמר דמה שמכר ראשון הוי מכור אלא כשאמר נכסי לך לאחר אבל כשאמ' ואחריך לעצמו כי הן אקנאה דלא אקניתיה לך אלא לימי חייך ורולה הייא ואחריך יחזרו לו אפילו רבן שמעון בן גמליאל מודה דלא אקנייה לך אלא פירות ומאי דאקניה נבין לא אפשר מידו אלא לפירות כל ימי חייך : אמר רבא אמר רב נחמן שור זה כו' נראה בעיני דמיקמי האי עובדא דרב ביבי נגר' לה דדמיא להך דאמ' רבא אמר' זה נתון לך במתנ' ע"מ שתחזירהו לי שור זה נתון לך במתנה עד זמן פלו' לעשות בה מלאכתך עד זמן שתחזירהו לי אחר הזמן : הרי זה מקודש ומוחזר כלומ' זה מוקדש אחרי מוחזר הוא ונתקיים התנאי דאיגלאי מילתא דהויא מתנה למפרע ונראה בעיני דאם מת בתוך הזמן דעון עלאים דלא הוה שואל להתחייב באונסין ואף לא שומר להתחייב בגניבה ואבידה דלא מקבל מתנה הוא ולא נתחייב אלא בפשיעה : מאי אהדריה ע"מ שתחזירהו לי קאמ' ליה שיהא חוזר לעצמו

לאחר ולא גרס כל : קנה ואפילו עומד וצווח איכי חפץ במתנה זו ושמעא מפרש לקמיה : כאן בצווח מעיקרו מתחילה כשמסר לו זה את השטר התחיל צווח הילכך לא קנה שאין מזכין לו לאדם בעל כרחו דחוב הוא לו דכתב שונא מתנות יחיה כדאמרי' בהכל שוחטין והנותן עצמו לא תחזור לו שהרי סילק עצמו מהם אלא הפקר הם וכל המחזיק בהן זכה בהן כדאמרינן בכריתות בתחילת פרק המביא אשם תלוי אמר ריש לקיש הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי איפשי כל המחזיק בה זכה בה ואסקינן התם כריש לקיש : כאן בשתק ולבסוף צווח קנה כיון דקיבל השטר בשתיקה נתרצה לזכות במתנה ומאחר שזכה אין מועיל כלום הוא מרשותו כמה שאמר אי איפשי במתנה זו עד שיתנ' בלשון מתנה לאחרים או שיפקירם : זיכה לו על ידי אחר בפניו והוא שותק כשמסרו לו את השטר או הקנו בקנין סודר לאחרי' לנכסיו וכשבאו למסור לו השטר התחיל צווח : באנו למחלוקת אם קנה אם לאו : והיו בהן עבדי' ומתוך כך צווח שאינו רוצה לזון העבדים דאפילו למאן דאמר יכול הרב לומר לעבד עשה ואיני זנך אפילו הכי לא ניחא ליה לעשות כן : רבן שני מקבל מתנה : אוכלין

כאן בצווח מעיקרא פירוש בקונטרים צווח מעיקרא לא קנה ומכל מקו' הנותן סילק עצמו והם הפקר כריש לקיש דאמר בהמביא אשם תלוי הנותן מתנ' לחברו ואמר הלה אי אפשי בה כל הקודם זכה אבל בשתק לבסוף צווח כיון ששת' לא הוי הפקר וזכה בה בעל כרחו ואף על גב דרבן שמעון בן גמליאל בסמיך זיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח עביד ליה כצווח מעיקרא אפילו הכי קאמר יחזירו ליורשי נותן ולא הוי הפק' ריש לקיש לא סבר כוותיה אלא כרבנן ובכריתות דפריך אמילתיה דריש לקיש דאמ' אי אפשי בה כל הקודם זכה מרב ששת דאמר מקבל מתנה שאמר לאחר שבאת מתנה לידו מתנה זו תבטל אי אפשי בה לא אמר ולא כלו' בטילה היא דבריו קיימין מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרא לפירושו הכי פריך כי היכי דבטילה היא דמהני אף לאחר שבאת לידו והדרא למרא הכי נמי הוה לן למימר כאי אפשי קודם שבאת לידו הדר' למרא וריש לקיש אמר כל הקודם בה זכה ומשני לא דבריו קיימין ולא הדר' למרא וק' לר"י על פירושו דהיכי פריך התם לריש לקיש מדין ודברים אין לי על שדה זו דלא אמר כלום ליטני דמילתי' דריש לקיש בקוד' שבאת לידו ולכך הוי הפקר כסיל' עצמו אבל גבי דין ודברי' שהנכסי' שלו אי' יכו' להסתלק כהאי לישנא ועוד דהיכי פריך התם לר"ל מרבנן דהכא דאמ' הרי אלו אוכלין בתרומ' הא אוקמי' הכא מילתי' דרבנן בשתק ולבסוף צווח ומילתיה דר"ל בצווח מעיקרא ואדרבה מרשב"ג ה"ל למיפרך ועוד דעד כאן לא פליגי רבנן ורשב"ג הכא אלא דהא משוי ליה בשתק ולבסוף צווח והאי משוי ליה כצווח מעיקרא אבל אי צווח מעיקר' דלכ"ע כבר זכו יורשין ולא הוי הפקר ור"ל קא' דהוי הפקר ועוד להר' פטר ד אמר בהגוזל גבי קמרא דרב ספרא דאדעתא דמריה אפקריה אדעתי' דכ"ע לא אפקריה וא"כ לר"ל קודם שבאת מתנ' לידו אמאי הוי הפקר ה"ל נימא שיחזרו לנותן דאדעת' דליקביל מיניה קא יהיב ולא שיהיה הפקר לכל לכך נר' לפרש אחר שבאת מתנה לידו דהיינו שתק ולבסוף צווח והא דקאמר הכא דבשתק ולבסוף צווח קנה היינו שלא יחזרו לנותן אלא הפקר הן ובצווח מעיקר' לא קנה יחזרו לנותן דלא יהי' ליה אלא אדעת' דליקביל מיני' והתם בכריתות גר' איפכ' במילתיה דרב ששת מקבל מתנה שאמ' לאחר שבא' מתנה לידו מתנה זו בטילה לא אמ' כלום אי אפשי בה קיבטל דבריו קיימין והדר' למרא אע"פ שבאת לידו מתנה ומשני דלא הדרא למרא והשתא פריך כמי שפיר מדין ודברים דאין יכול להסתלק הואיל והנכסים בידו וכן ממילתייהו דרבנן דאמרי אוכלין בתרומה ואיירי בשתק ולבסוף צווח כמילתיה דר"ל ומיהו כריש השולח גרסינן במילתיה דרב ששת להנך דלא איפשי לא אמר כלום בטילה היא דבריו קיימין כדמוכח התם והוי באיכא דאמרי וכהנה רבות בתלמוד : ומאי

ואחריך לעצמו

אבל כיון שהקדישו אין זו כי אם חזרה להקדש : ה"ג הכוה נכסין

אוכלין בתרומה רבן שמעון בן גמליאל אמר כיון שאמר דהלה אי אפשי בהן כבר זכו בהן יורשין והוינן בה ורתנא קמא אפילו עומד וצווח אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן בצווח מעיקרו דכ"ע לא פליגי דלא קני שתק ולבסוף צווח דכולי עלמא לא פליגי דקני כי פליגי שזיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח דת"ק סבר מדשתי' קנינהו והאי דקא צווח מהדר הוא דקא מהדר ביה ורבן שמעון בן גמליאל סבר הוכיח סופו על תחלתו והאי דלא צווח עד השתא דסב' כי לא מטו לידי מאי אצווח תנו רבנן שכיב מרע שאמר תנו מאה' זוז לפלוני ושלש מאות לפלוני וארבע מאות לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מכולם אבל אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו תנו רבנן שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בני בכור כראוי לו נוטלן ונוטל את בכורתו אם אמר בבכורתו ידו על העליונה רצה נוטלן רצה נוטל בכורתו ושכי' מרע שאמ' תנו מאתים זוז לפלונית אשתי כראוי לה נוטלתן ונוטלת את כתובתה אם אמר בכתובתה ידה על העליונה רצה נוטלתן רצה נוטלת כתובת' ושכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ואם אמר בחובו נוטלן בחובו משום דאמר כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ודילמא כראוי לו בחובו קאמר אמר רב נחמן אמר לי הונא הא מני רבי עקיבא היא דדאיק לישנא יתירא דתנן ולא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא וצריך

אוכלין את התרומה ומחמת הסיטי דודאי קנה וכתב וכהן כי יקנה נפש קניין כספו הוא יאכל בו : יורשין כלום ר"א א"ר אחי יורשין ו.רבן שמעון לא סבירא ליה הא דריש לקיש דאמר בבריתות בפרק המביא הכותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה דסבירא ליה לרבן שמעון דאדעתא דהכי יהיב ליה דאי לא בעי מקבל מתנה [illegible] יהדר ליה והכי מפרש בבריתות ומיהו הילכתא כריש לקיש והכך פלוגתא כמי הילכתא כרבנן דהא דקיימא לן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל במשנתינו היינו משנה אבל ברייתא לא אלא הלכה כרבנן דמשנתינו מתניתין משמע אבל היכא דאמרינן משנה היינו כמו ברייתא בדא' בגמ' עא' רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי ומשום הכי קיימא לן בוותיה בין במשנה בין בברייתא : הוכי סופו שצווח על התחלה שבתחילה דלא נתרצה במתנה אלא להכי שתק דגנאי היה לצווח כל זמן שלא הגיעה מתנה לידו : תנו רבנן שכיב מרע כו' להכי נקט שכיב מרע דבדידיה איכא לאיפלוגי בין היכא דאמר ואחריו לפלוני להיכא דלא אמר כגון בראוי לחלק כל נכסיו בדיבור פיו לזה כך ולזה כך אבל בריא רגיל ליתן לכל אחד בפני עצמו והדבר ידוע למי מקנה תחילה ולמי לבסוף · שאמר תנו מאתים זוז כו' וכגון דלא שייר אחריהן כלום דאי שייר מידי שלא חילק להם אף על גב דמית לא קנו אלא אם כן יקנה להם בקנין סודר כדפסקינן לקמן · במי שמת מתנת שכיב מרע במקצת בעי קנין ואף על גב דמית :

אם יצא עליו שטר חוב קודם שקיבלו המעות איכמי כגון דהכי מאתים זוז ושלש מאות זוז שדות שסוות כך וכך דמים פילכך אפילו לאחר שגבו גובה בעל חוב מהן דמקבל מתנת שכיב מרע כיורש שוויה רבנן לקמן במי שמת ומקרקעי דיתמי משתעבדי לבעל חוב : גובה מכולן שהרי לכולם נתכוון ליתן ביחד אלא שאין אדם יכול להוציא שני דברים כאחד וכגון שלא שתק בינתיים דהיינו כמלך לקמן במי שמת הילכך גובה מכולן מן המעט ימעיט ומן הרב ירבה כגון אם בא בעל חוב ליטרף תשע דינרין גובה מן המאתים שני דינר ומן השלש שלש מאות דינר ומן הד' מאות ד' דינר והא דנקט האי סידרא רבותא הוא דנקט ומשום סיפא דהיכא דאמר אחריו ואחריו : אחרון אחרון נפסד ואף על פי שאוהבו השכיב מרע יותר ליתן לו מתנה מרובה : אין לו כדי החוב גובה המותר משלפניו : לפלוני בכורי הראוי לו אמרינן לקמן דהא כראוי לו לישנא יתירא הוא ליפוי כח שנתן לו הני מאתים זוז לבד בכורתו הילכך נוטלן וגם את בכורתו ואי לאו הוה אמר כראוי לו היה נוטלן בבכורתו רצה בכורתו נוטל רצה מאתי' זוז נוטל דידו על העליונ' כדאמר' כמי לקמן גבי היכא דאמר בבכורתו כהדיא רצה בכורתו נוטל רצה מאתים נוטל אם היה יותר ממאתים שהרי אינו יכול לגרוע מבכורתו אפילו לר' בן ברוקה כדפסקא לן בפירקין לעיל מולא יוכל לבכר : רצה מאתים נוטל אם בכורתו פחות ממאתים זוז וה"ה אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני בני סתמא ולא אמר בבכורתו דידו על העליונה בדפרכי' לקמן ודילמא כראוי לו בחובו קאמר ומשנינן רבי עקיבא הוא דדייק לישנא יתירא אם לא אמר כראוי לו הוה אמרינן בחובו או בבכורתו קאמר דיטול מאתים והאי דנקט הכא בבכורתו אתא לאשמועינן דאף על גב דפריש בהדיא בבכורתו אפילו הכי יטול כל בכורתו אם היא יותר ממאתים זוז דידו על העליונה : ידה על העליונה וכגון שלא מחלה לו בכך : לא את הבור שבבית ולא את הדות שבבית אינן מכורין בכלל בית דאף על פי שכתב לו עומקה ורומה של בית דתשמיש הן בפני עצמן ולא אהני עומקה ורומה אלא למיקני עומקה ורומה כדאמרן בפרק המוכר את הבית דמשתמא לא קני היכא עומקה ורומה : וצריך

וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אין צריך ליקח לו דרך ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך אלמא כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מילתא קאתי הכא נמי כיון דלא צריך וקאמר לטפויי מילתא קא אתי תנו רבנן שכיב מרע שאמר מנה יש לי אצל פלוני העדים כותבין אף על פי שאין מכירין לפיכך כשהוא גובה צריך להביא ראיה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין כותבין אלא אם כן מכירין לפיכך כשהוא גובה אין צריך להביא ראיה אמר רב נחמן אמר לי הונא תנא רבי מאיר אומר אין כותבין וחכמים אומרים כותבין אף רבי מאיר לא אמר אלא משום בית דין טועין אמר רב דימי מנהרדע הילכתא אין חוששין לבית דין טועין ומאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין אלא אם כן מכירין ואין ממאנין אלא אם כן מכירין לפיכך

למוכר ליקח לו דרך לבורו ולדותו פירש' לעצמו דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לעצמו דרך : דאין צריך דהא חוץ מאלו לא הוה צריך למימר למעוטי בור ודות דהא מעיקרא לא קני להו לוקח אלא לטפויי לו שיור דרך לבור ודות לעצמו וקתני ומיהו רבנן נמי מודו דכל לישנא יתירא לטפויי אתי היכא דליכא מידי לטפויי כי הכא בהך ברייתא והא דאמרן הא מני רבי עקיבא היא לאו דוקא דה"ה לרבנן לא מצו דאשכחן דר' עקיבא בהדיא דדרש לישנא יתירא מוקי לה כר' עקיבא: העדים כותבין מה ששומעין זכרון עדות שהיה בפנינו שאמר פלוני שכיב מרע שפלוני חייב לו מנה ומה ששמענו כתבנו וחתמנו: אע"פ שאין מכירין את המלוה אם נתחייב לו כלום אם לאו: לפיכך כתבו שכתוב ראוי לעדים לכתוב מה ששמעו שהרי אין יודעין אם אמת אם שקר צריכין היתומין להביא ראיה לגבות מאותו פלוני דעדים הללו מה ששמעו מפי שכיב מרע כתבו: ואם לא ידעו אם אמת בדבריו אם לאו: וחכמים אין כותבין כו' דחיישינן לבית דין טועין אי ידעו שכתבו העדים ויבאו סבורין שהעדים לא כתבו עד שחקרו תחילה השטר וידעו שדבריו אמת כדאמר ריש לקיש בכתובות אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול ואמרינן נמי עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו בבית דין הילכך אין כותבין אלא אם כן מכירים שדבריו אמת : אינו צריך כו' שהרי לא כתבו אלא אם כן הכירו : אינו צריך להביא ראייה אחרת אלא שטר זה יתקיים בחותמיו : ואף רבי מאיר מן הדין היה לו להודות לדברי חכמים ולומר כותבין משום דאין פנאי לשכיב מרע לתבוע ללוה אלא דחייש רבי מאיר לבית דין טועין שיהו סבורין שהעדים לא כתבו אלא אם כן הכירו : ולא יצריכו ליורשין להביא ראייה : הילכתא אין חוששין לבית דין טועין אלא כותבין אף על פי שאין מכירין כרב נחמן אליבא דרבנן : ה"ג ומאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין כו' ולא גרסינן דאמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא דאינהו אמרי חולצין וממאנין אף על פי שאין מכירין קאמרי בפרק מצות חליצה אבל רבא דידיה אמ' אין חולצין כו' ואי גרס' להו הכי גרס ומאי שנא מדרבא אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין כו' ורבא דידיה אמר אין חולצין כו' והדרבא קאי תלמודא ופריך : מאי שנא האי דפסקינן הילכתא אין חוששין מדרבא דסבירא ליה חוששין : אין חולצין אלא אם כן מכירין יבם ויבמה שבאו לפנינו לחלוץ ואין אנו יודעין שהוא יבמה אין נזקקין להם בית דין לחלוץ כדמפרשינן טעמא לקמן דחיישינן לבית דין טועין שאם תבא לינשא לבית דין אחר על ידי חליצת בית דין ראשון שחלצו לה בלא הכר יתירוה בית דין שיני לפי שיהא טועין לומר לא חלצו לה בית דין ראשון אלא אם כן הכירו שזה יבמה ולא ידעו הלכה זו שחולצין אף על פי שאין מכירין הילכך תיקנו דאין חולצין אלא אם כן מכירין וכהאי גוונא איכא למימר נמי אין ממאנין אלא אם כן מכירין לפי שאין בית דין נזקקין למיאון עד שיכירו שניהם מהאי טעמא גופיה : לפיכך

מאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין אלא אם כן מכירין משום דחיישינן לבית דין טועין פירש אם היו חולצין אף על פי שלא הכירו היו סבורין בית דין אחר שהכירום בית דין ראשון ויתירום לשוק על ידי אותה חליצה ולא גרסינן מאי שנא מדרבא אמר רב סחורה ואי גרסינן הוי כמו וכו' ומימילתיה דרבא קא פריך כפירש רבינו שמואל והכי איתא בפ' מצות חליצה בספרים ישנים אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין אף על פי שאין מכירין ואין חוששין לבי' דין טועין כשיעידו בבית דין אחר שחלצה או שמיאנה שיתירו' על ידי חליצה ומיאון זה שיעידו שבית דין הראשון לא הכירום ורבא דידיה אמר אין חולצין אלא אם כן מכירין דחוששין לבית דין טועין כדפרישית. רש"י גרס בפרק מצות חליצה איפכא בההיא דרב סחורה דחוששין לבית דין טועין ובההיא דרבא אין חוששין ופירש אלפיכך אין כותבין שאם כתבו לה עדים גט שחלצה או מיאנה ולא כתבו ואשתימודעינא דאחוה דמיתנא הוא חוששין שמא תראה גיטה לבית דין אחר ויטעו ויסברו שבית דין ראשון לא חלצו אלא אם כן הכירו לכך אין כותבין ואין להקשות דכי לא יכתבו נמי ניחוש שמא יעידו בבית דין אחר ויטעו דהא אם יבואו עדים עצמן יוכלו בית דין שני לברר על ידם אם הכירום בית דין הראשון : רבא

רכא אם כו' לפיכך כותבין פירש הואיל ואין חולצין אלא אם כן מכירין כותבין עדים שראו שחלצה גט שמיאנה אף על פי שאין מכירין ולא חוששין שמא טעו בית דין הראשון בהלכ' וחלצו ואף על פי שלא הכירו וקשה דהשתא לא הוי בית דין טועי' דרב סחור' ודרבא שוין דבית דין טועין דמילתיה דרב ס סחורה היינו בית דין אחר ודרבא היינו בי' דין הראשון ועוד דלפי גרס רשי' צריך למימר הכא מאי שנא מדרבא אמר רב סחורה דממילתיה דרב סחורה פריך ומיהו יש ספרים דגרס הכי אבל אין נראה לר"י אלא כמה שפירשתי וכגירסת הספרים ישנים ל דמנות חליצה : והתני' שמין גרסינן דברייתא היא בתוספתא דכתובות כמו שפירש רבינו שמואל : מתני'

לפיכך כיון שאין חולצין אלא אם כן מכירין כותבין עדים גט של חליצה ומיאון להתירה אף על פי שאין מכירין דהא ודאי בית דין הכירו כשחלצו ומיאנו והילכך אם כתבו לה עדים ראינו שחלצה ומיאנה מפלוני אלמוני לא כתבו בו ואשתמודעינהו ניסק בעדות זו : מאי שנא אין חולצין אלא אם כן מכירין לאו משום דחוששין לבית דין טועין כדפרישית אמאי אומר חולצין בלא מכירין יטעו דין שיכי להאותה בלא בדיקה שיהו סבורין לא חלצו אלא אם כן הכירו טועין בהלכ' זו וסבורין חולצין אע"פ שאין מכירין ולעיל נמי ניחא לבית דין טועין ונראה אין כותבין כרכי' דאמר : ואמרי בי דינא בתר בי דינא לא דייקי כלומר בחליצה ומיאוני לפיכך תיקנו אין חולצין אלא אם כן מכירין אבל אתה אומר חולצין אף על פי שאין מכירין התם ודאי חיישינן לבית דין טועין שיטעו בית דין שיני לומר כי יפה הכירו בית דין ראשון כשחלצו דבית דין שיני בתר בית דין ראשון לא דייקי דכיון דחליצה ומיאונין בשלשה כדתנן בסנהדרין קמו בית דין ג במילתא ושפיר עבוד חליצה ומיאונין: בי דינא בתר עדים דייקי כגון הכא גבי צוואת שכיב מרע לא יטעו בית דין לומר לא כתבו עדים אלא אם כן הכירו אלא ידקדקו אחרי העדים אם הכירו בדבר אם לאו : והילכתא אין חוששין לבית דין טועין כדפסיק רב דימי :

לפיכך כותבין גט חליצה וגט מיאון ואף על פי שאין מכירין לאו משום דחוששין לבית דין טועין לא בית דינא בתר בית דינא לא דייקי בית דינא בתר עדי דייקי :

מתני' האב תולש ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש הרי הוא של יורשין: גמ' תולש אין מחובר לא והא תניא שמין את המחוברין ללוקח אמ' עולא לא קשיא כאן בבנו כאן באחר הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו :

מתני' הניח בנים גדולים וקטנים אין הגדולים מתפרנסין על ידי הקטנים ולא הקטנים נזונין על הגדולים אלא חולקין בשוה נשאו הגדולים ישאו הקטנים ואם אמרו קטני' הרי אנו נושאין בדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם נתן הניח בנות גדולות וקטנות אין הגדולות מתפרנסות על ידי הקטנות ולא הקטנות נזונות על הגדולות אלא חולקות בשוה נשאו גדולות ישאו קטנות ואם אמרו קטנות הרי אנו נושאות בדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן וזה

מתני' האב תולש ומאכיל אהכותב נכסיו לבנו לאחר מותו קאי דאקני ליה גופא מהיום ופירי לאחר מיתה והילכך מאכיל האב בחייו פירות שתלש לכל מי שירצה אבל מה שהניח מחובר לקרקע בשעת מיתתו אף על פי שעומד ליתלש הרי הוא של בנו מקבל מתנה ודווקא בנו אבל הכותב נכסיו לאחר אפילו מה שהניח מחובר לקרקע בשעת מיתתו הרי הן של יורשים שדעתו של אדם קרובה אצל בנו יותר מאחר והכי מפרש בגמרא : הרי הוא של יורשין ולא למקבל מתנה לבדו : גמ' ומקשינן תלוש אין מה שהניח תלוש הרי הן של יורשין אבל המחובר הרי הוא של מקבל מתנה דכגופה של קרקע דמי ואקנייה ניהליה לאחר מיתה : הכי גרסינן והתניא שמין את המחובר ללוקח ובתוספת' דכתובות היא שבויה מכר הבן ומת האב אם יש בנכסים פירות מחוברים לקרקעות שמין לו לעיל מינה קתני הכותב כל נכסיו לבנו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה ופירושא הכותב כל נכסיו מהיום ולאחר מיתה לבנו והלך אותו הבן ומכר הנכסים הללו בחיי אביו ואחר זמן מת האב זכה הלוקח במה שמכר לו בגופה של קרקע ואם יש בנכסים פירות מחוברין לא זכה הלוקח אלא בגופה של קרקע אבל בפירו' אף על גב דמחוברי' הן ליורשין הן לפיכך שמין אותו ללוקח ונותן דמיהן ליורשין : ומשני כאן בבנו מתני' שכתב לבנו ולא מכרן לאחר בחיי האב דדעתו של אדם קרובה אצל בנו כדמפרש לקמי' דלדעת בן אקני ליה גופא לאחר מיתה עם פירות המחוברין דליזכי בהו איהו גופיה ולא לדעת כן שיהיה בהן גובה הלוקח מבנו בחייו איכמי הבן עצמו לא אקני ללוקח דהוא אחר אלא הגוף ולא הפירות אף על גב דמחוברין : כאן באחר שמכרו הבן לאחר בחיי האב והוא הדין אם כתבו האב לאחר מהיום ולאחר מיתה שאין לו חלק במחוברין : מתני' הניח בנים גדולים וקטנים בדלא כתב נכסים מיירי : מתפרנסין לבוש וכסות : ניזונין מזונות ממש ולפי שפרנסת הגדולים מרובין מפרנסת הקטנים ומזון הקטנים וטיפולן מרובה משל גדולים לכך הוצרך לומר שהקטנים מעכבין על הגדולים מלהתפרנס והגדולים מעכבין על הקטנים מליזון מתפיסת הבית אלא חולקין בשוה ויתפרנס ויזון כל אחד מחלקו : נשאו גדולים נשים ועשו צרכי חופה מתפוסת הבית לאחר מיתת אביהן קודם חלוקה ישאו גם הקטנים כמו כן קוד' חלוקה : ואם אמרו קטנים לאחר מיתת אביהן הרי אנו נושאין עתה כמו שנשאתם אתם בחיי אבינו אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם בחייו נתן והכי מפרש לה בגמרא : הניח בנות ולא בנים גדולות וקטנות כו' הכי מיפרש' כולה כדפרשינן גבי בנים : נשאו גדולות לאחר מיתת האב ישאו נמי קטנות : וזה

מי שמת מרובין מפרש בגמרא : והבנות יזונו מזונות ופרנסת נישואין עד שיבגרו או עד שינשאו לנוכרין כדתנן בכתובות :
שאלו יחזרו על הפתחים : בשביל שאני זכר הפסדתי

מי שמת והבנות יזונו מה שהזכיר רש"בם בהד מזונות פרנסה אין נראה גרסינן דהא מזונות היינו אכילה ושתייה. ופרנסה היינו מלבושים וצורכי הנישואים ותרי מילי נינהו כדאמר בפרק נערה מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות וקתני נמי הבנות ניזונות ומתפרנסות וכן בכמה דוכתין משמע דתרי מילי נינהו :
אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון בכתובות אמר כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו אמר ליה רבא לרב נחמן אפילו בברייתא כל מכל הכא סוגיין משמע דהלכה כאדמון ... בגמרא כולה ש... דאדמון ודלא כ... רבי יוסי אמר ... יתומים שקדמו ... מוכרו מועטין כו' ... ירמיה רבי אבא ... דרבנן ואמר כמי ... דמי רשע ערום אמר רבי יוסי אמר רבי יוחנן ... עניה למכור בנכסים ... ור"ת וה"ג ורב ... כרבנן דאדמון ... דהכא כוותייהו ... תם אומר דאדמון לא ... ארבנן אלא שמתמיה על התקנה שתיקנו נכסים מועטין אבל מכל מקום כרבנן סבירא ליה ולא משמע הכי מדקאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון : יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין

מתני' שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים יורשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון : גמ' וכמה הן מרובין אמר רב יהודה אמר רב כדי שיזונו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמריתה קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים כדי שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו איתמר נמי כי אתא רבין אמר רבי יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה אמ' רבי יוחנן כל שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ולאלו עד שיבגרו שקלי להו בנן לכולהו אלא אמר רבא מוציאין להן מזונו' לבנות עד שיבגרו והשאר לבנים פשיט' מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין מועטין ונתרבו מאי ברשות יורשין קיימי הילכך ברשותייהו יורשין שבוח או דילמא סלוקי מסלקי יורשין מהכא תא שמע דאמ' רבי אסי אמר רבי יוחנן יתומין שקדמו ומכרן בנכסין מועטין מה

בתמיה ובגמרא מפרש מאי קאמר אלא לא אפסי' וניזונו יחד : אמר רבן גמליאל כו' והכי הילכתא כאדמון דאמר בפרק בתרא דכתובות כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו : גמ' כדי שיזונו פרנסה ומזונות אלו ואלו בנים ובנות : כי אמריתה אחר פטירתו של רב ובאתי ללמוד קמיה דשמואל : עד שיבגרו שכך התנ' להן אביהן עד שיבגרן או תינשאן כדאמ' בכתובו' ואיכך מועט' ויזונו הבנות עד שיבגרו והמותר לבנים כדמפ' ואזיל : שקלא נהו בנות כולהו בתמ' דכיון דקרית להו מועטין אם כן לא יטלו בהן כלום הבנים דהא תנא במתניתין גבי נכסים מועטין הבנים ישאלו על הפתחים : והשאר לבנים והאי דקתני ישאלו על הפתח' היינו משהוציאו אותו השאר בהוצאת מזונות מכאן ואילך הבנות יזונו עד שיבגרו והבנים ישאלו על הפתחים : פשיטא מרובין ונתמעטו בשעת מיתה היו מרובין ועכשיו הוקירו מזונות או נתקלקלו הנכסים וחסרו ואין בהן כדי מזון אילו ואילו עד שיבגרו : כבר זכו בהן יורשין בשעה מיתת אביהן וקרינא בהו נכסים מרובים ויקחו הבנות חלקו המגיעם כפי שומא של שעת מיתת אביהן : והבנים ירשו חלקם שהיה מגיעם באותה שעה וכל מה שחסרו הנכסים חסרו לבנות ולבנים לכל אחד כפי חלקו הראוי לו : ונתרבו שהוזלו מזונות מהו מי מטי רווחא לבנים ויטלו מותר נכסים העוד' מכדי מזונות בנות דעד שיבגרו : יתומים שקדמו קודם שהעמידו בנות בדין ומכרן אפילו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדי' וכל שכן בנכסים מרובין כדאמר בכתובות האחין שמעבדו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות שמע מינה כיון שאם מכרן מכירתן מכירה יש להן תפיסת יד בנכסים ואם נתרבו יש להם חלק בהן וזכותם בהן עומדת : אלמנתו

פירש בקונטרס שקדמו ומכרו קודם שעמדו בדין לבנות לבנות נכסים מועטין ומיהו לר"י נראה דאפילו כבר תפסו הבנות או הנבו להם בית דין אם מכרו אחין מכור וכן משמע ביבמות בפרק אלמנה דקאמר התם רבי ישמעאל בר יוסי אומר משום אביו הבת מאכלת והבן אינו מאכיל מאי שנא בן דאין מאכיל מפני חלקו של עובר בת נמי לא תאכיל מפני חלקו של עובר אמר רבי אסי הכא בנכסים מועטין עסיקינן וכגון דאיכא בן בהדא דהאי בת דודאי היא דמיעברה ביה בן הוא לא עדיף מהאי דקאי ואי בת היא אמאי קא אכלה בתקנ' דרבנ' כל כמה דלא נפקא לאויר העולם לא תקינו ליה רבנן ופריך כמאי אוקימתא בנכסים מועטין והא"ר אסי א"ר יוחנן יתומי' שקדמו ומכרו בנכסים מועטין כו' ומאי קושיא ולוקמה כגון שתפסו כבר הבנות או שהנבו להם ב"ד דאין יכולין למכור אלא משמ' דלעולם יכולין למכור וקמת יש לדחו' דהכי דיכולין בית דין לגבות ... בת עומדת חלק של עובר שיש לחוש שמא היא בת אין יכולין לגבות כיון שלא יצאת לאויר העולם ואותו חלק יכולין האחין למכור ... ועוד ראייה דאמר בפרק הכונס אמר רב נחמן יתומים שקדמו ומכרו ... ומאי שנא מדרבי אסי אמר רבי יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה ... מכור הא הלמה לא עשו ולא כלום

מה שמכרו מכרו התם לא תפסו מחיים הכא תפסה מחיים משמע כיון דלא תפסי מחיים אף על גב דתפסי לאחר מיתה
לא היה מועיל כלום אלא מה שמכרו מכרו והא דאמר בפרק נערה רבי שמעון בן אלעזר אומר נכסים שיש להם אחריות
מוציאין לבנים מן הבנים ולבנות מן הבנות כו׳ אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטים מכל מקום אף על גב דאין
מוציאים אם מכרו מכרו והשתא אתי שפיר דבכל ענין משמע דפשיטא דמועטין ונתרבו זכו בהם יורשין אפי׳ בכר תפסו
ונכו להם בית דין דאי לאו הכי אכתי הוה ליה למיבעי במועט׳ ונתרבו ובכר תפסו או הגבו להם בית דין מאי וא״ת
כיון דבנכסים מועטין נמי מה שמכרו מכרו אפי׳ בכר תפסו מה חילוק יש בין נכסים מרובין לנכסים מועטין דבנכסים
מרובין נמי נראה שאין מותרין למכור ולהפקיע מזונותיה וי״ל דיש חילוק דבנכסי׳ מרובין יכולין למכור לצורך גדול אבל
בנכסי׳ מועטין אין יכולין למכו׳ כלל לכתחלה ועו׳ דמרובין ונתמעטו יזונו הבני׳ עם הבנות ובנכסי׳ מועטין לא יזונו כלל :

מה שמכרו מכרו יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי אבהו וקא בעי מיניה אלמנתו מהו שתמעט בנכסים מי אמרינן כיון דאי ליה מזוני ממעט׳ או דילמא כיון דאלו מנסבא לית לה השתא נמי לית לה אם תמצא לומר כיון דאלו מינסבא לית לה השתא נמי לי׳ לה בת אשתו מהו שתמע׳ בנכסים מי אמרינן כיון דכי מינסבא נמי אית לה וממעטה או דילמא כיון דאלו מתה לית לה ולא ממעטה ואם תמצא לומר כיון דאלו מתה לית לה ולא ממעטא בעל חוב מהו שימעט בנכסין מי אמר כיון דכי מיית נמי אית ליה ממעיט או דילמא כיון דמחסרי גוביינא לא למעוטי ואיכא דבעי לה לאידך גיסא בעל

מה שמכרו מכרו ואם
תאמר דהכא
אמרי׳ דבין מרובין ונתמעטו
בין מועטין ונתרבו זכו בהם
יורשים ובפרק מי שהיה
נשוי גבי כתובת בנין דכרין
אמ׳ פשיטא מרובין ונתמעטו
מאי כבר זכו בהן יורשין פי׳
יורשי׳ כתובה הגדולה מועטין
ונתרבו מאי תא שמע דהנהו
בני ברנוך מועטין ונתרבו
הון אתו לקמיה דרב עמרם
אמר להו זיל ופייסינהו ואי
לא כו׳ עד דאתו לקמיה דרב
נחמן אמר כשם שמרובין
ונתמעטו כבר זכו בהם
יורשים כך מועטין ונתרבו
זכו בהן יורשין ופי׳ בקונטר׳
זכו בהן יורשין של כתובה
קטנה ופליג רב נחמן ארב
עמרם דאמר זיל ופייסינהו
דמשמע לבני קטנה אמר
לפייס בני הגדולה דאי לבני הגדולה אומר לא הוה שייך
לשון פייוס כיון דמן הדין שקל בני הקטנה בנחלה
גמורה דאורייתא ולא קשיא מידי דהכא יד הבנים לעולם
על העליונה כדי להעמיד נחלה דאורייתא ועוד דהכא לא
הפקיע בח היתומים מעולם כדקאמר מה שמכרו מכרו ולרי׳
נראה דהא דקאמר התם רב נחמן כו׳ מועטין ונתרבו זכו
בהם יורשים היינו יורשי כתובה הגדולה ויטלו אלו כתובת
אמם ואלו כתובת אמם מדלא קאמר כבר זכו בהן יורשין
וקאי דאם כן התם אזלינן לעולם בתר תקנתא דרבנן
שתקנו כתובת בנין דכרין והכא אזלינן בתר מעיקרא
ויש לומר דהתם לא מעיקרא כוליה האי נחלה דאורייתא
דהרי מכל מקום כולן יורשין אף על פי שאין נוטלין בשוה
אבל הכא מעיקרא לגמרי : מי אמרינן כיון דאי
מינסבא לית לה לא ממעטא תימה לרי׳ היאך טועה לומר
כן והא בת נמי אי מינסבא לית לה כדתנן דתהון מתזנן
עד דתלקחן לגוברין ומאי קאמר נמי בעל חוב מיחסר
גוביינא בת נמי מיחסר גוביינא ואי מיתה נמי לית לה
כמו בת אשתו ועוד אי באלמנה שייך נכסים מועטין מה
שיעור יהיה דבשלמא בבנות יש שיעור למאן דאמר עד שיבגרו אבל באלמנה לא שייך בגרות ועד מתי יהיו נכסי׳ מועטין
ונראה לפ׳ דודאי אם אין כאן שום אלמנה אלא הבנים שכיהם שוים בנכסים וכן אם אין כאן אלא אלמנה ובנות דלא תקנו
נכסים מועטין אלא לבנות שהן יוצאי יריכו והם בנות ירושה במקום שאין בנים ואף על גב דמיחסרא גוביינא ואי
מינסבא לית לה אבל לאלמנה אכלה בנים או אבל

אלמנתו מהו שתתמע׳ בנכסי
מי שמת והניח בנים ובנות
והניח נמי אלמנתו וצריכה
נמי מזונות כל יומי מיגר
ארמלותה ואין כאן נכסים
אלא כדי מזון הבנים והבנות
עד שיגדלו מי אמר כיון דאי
לה מזוני ממעטא ולא מיקרי
נכסים מרובין ומפרישין
מהנכסים מזון האשה והבנות
עד שיגדלו והמות׳ לבני׳ דהא
מועטין נינהו ולאחר שיזונו
המותר ישאלו על הפת או
דילמא כיון דאלו מינסבא
לבעל לי׳ לה מזוני לא ממעטא
וכמאן דליתא דמי ומוציאין
מן הנכסים לבנות כדי מזונן
עד שיגדלו וכל השאר ירשו
הבנים כדין נכסים מרובין
דהא אלמנה לא ממעטא להו
וקרינן בהו הבנים יירשו
והבנות יזונו ומחלק הבנות לא תיזון האלמנה עמה׳ והיינו
דאיכא בין ממעטא ללא ממעטא דאי ממעטא הבנים
ישאלו והאלמנה תיזון ואי לא ממעטא יזונו יחד האלמנה
והבנים שכל הבנות אין להן להפסיד במזונותיהן כלל בין
ממעטא בין לא ממעטא דהא בין בנכסים מרובין בין
בנכסים מועטין תנן הבנ׳ יזונו איכמי היכא דלא ממעטא
מיקרו נכסי׳ מרובין ואף על פי שנתעכבה היום או למחר
מלינסא הרי הוא כמרובין ונתמעטו דאמרינן כבר זכו
בהן יורשין ויזונו שלשתן יחד בנים ובנות ואלמנה :
בן נראה שיטה זו בעיני : בת אשתו מי שקיבל עליו
בשעת נישואין לזון בת אשתו מאיש אחר חמש שנים ומת
ומוטל על היורשין לזונה : כיון דאף על גב דמינסבא
אית לה מזוני עד חמש שנים מן היורשין שהרי חוב הוא
שנתחייב להן ואיכן ממעטא ויזונו היא והבנות והבנים
ישאלו : לא ממעטא ומיקרו מרובין בשעת מיתה
ונתמעטו אחרי כן וכבר זכו יורשין והבנות יזונו עד כנגד
ואותה הבת תיזון עמהן : בעל

אבל בנוק ולא רצו חכמים לתקן דין נכסים מועטים אצל האלמנה שלא רצו לעקור דין ירושה מן הבנים אבל האלמנה והשתא דיבעי ליה כשיש בנים ובנות שיש כבר דין נכסים מועטים בשביל בנות אם ממעטא כמי שמנה כן כתוב בתוספתא ותיזון האלמנה עם הבנות או דלמא כיון דאי מיכסבא לית לה מזוני אלא הכל יהיה לבנות ואי ממעט מכל מקום לית ליה לא תיזון האלמנה עמהן אלא עד שיבגרו הבנות והא דקאמר בסמוך דאלמנה אצל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על בפתחים הייני שיש שם בנים עם הבנות שיש כאן דין נכסים מועטים אצל בנות אבל אי ליתנהו לבנים לא תיטול האלמנה כלום ואומר ר״י לכאורה היה נראה לפרש דאי ממעטין אין לבנים כלום כיון שאין שם עודף על מזונות אלמנה ובנות שיבגרו ובנות אבל אי לאו ממעטין בזונות שלפתן אבל בתוספת כתוב כאשר כתבתי בפנים

וכן משמע בירושלמי כדקאמר התם אלמנה ובנות שתיהן שוות אלמנה ובנים שניהם שוים פירש לענין ביזונת אין האלמנה דוחה את הבנות ולא בנות דוחות את האלמנה. ופעמים שהאלמנה דוחה את הבנות על ידי הבנים שכשם גדוחה האלמנה את הבנות על ידי הבנים כך דוחה את הבנים על ידי בנות כו׳ויש לדקדק על לשון הירושלמי ומ״מ משמע שרוצה לומר כן :

בעל חוב מהו שימעט בנכסין בת אשתו מהו שתמעט בנכסי אר׳ מנתו מהו שתמעט בנכסין אלמנתו ובת איזה מהן קודם אמר לי זיל האידנא ותא למחר כי אתא אמר ליה פשוט מיהת הדא דאמר רבי אבא אמר רבי אסי עשו אלמנ׳ אצל הבת כבת אצל האחין בנכסין מועטין מה בת אצל אחין הבת ניזונ׳ והאחי׳ ישאלו על הפתחים אף אלמנה אצל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים : ארמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי וכו מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לעסוק בתורה הפסדתי אמר ליה רבא אלא מעתה מאן דעסיק בתורה הוא דירית דלא עסיק בתורה לא ירית אלא אמר רבא הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לירש בנכסים מרובין הפסדתי בנכסים מועטין :

מתני׳ הניח בנים ובנות וטומטום בזמן שהנכסים מרובין הזכרים דוחין אותו אצל נקבות נכסים מועטים הנקבות דוחות אותו אצל זכרים האומר אם תלד אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר יטול מנה נקבה מאתים ילדה נקבה

אלא מעתה מאן דעסיק באורייתא הוא דירית ואף על פי דאמרינן לקמן מנוה לזון את הבנות וקל וחומר הבנים העוסקים באורייתא היינו לענין מנות אבל לענין דינא אין לחלק בין לעסקי דאורייתא ללא עסקי : אלא

בי״ש מהן שימעט אם אין נכסים אלא כדי מזון ומזון הבנות מי אמרינן דממעט והבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים או לא ממעט ויאכלו בנים ובנות עד שעת גריפת בעל חוב וכשיערנו אם יש מותר יזונו בנות עד בגר ואם לאו יפסידו : בת אשתו מהו שתמעט לאבד בעל חוב ממעט הם דאמר אילו מיית חייב ליה אבל בת אשתו דלא ניה אימייה ממעטא : אלמנתו ובת ואי כאן כדי מזון אמהן נעיקן קודם מזונות בנאי כתובה אילבך

מאי קאמר מה יפוי כח יש לזכר במזונות ומקום אחר יותר מנקיבה דקאמר בשביל שאני זכר וזכותי דול הפסדתי :

מאן דעסיק כו׳ כלומר מי שיש לו שני בנים אחד עוסק בתורה ואחד אינו עוסק וכי איבד זכותו בירושתו בשביל שאינו עוסק : מתני׳ כמו בנכסים מרובין שאכי יורש הכל אפילו מאה מנה ואין לנקיבה כי אם מזונות : טומטום אדם אינו ניכר בו לא זכרות ולא נקבות ומספק זכר ספק נקבה הוא ואיכא למאן דאמר כמי ספק בריא הוא ודוחין אותו ואין לו לא כזכר ולא כנקיבה : זכרים דוחין אותן ליזון ולא לירש דאמרי ליה אייתי ראייה דזכר את ותירש עמנו לך אצל נקיבות ,מיהו איכא למ״ד בגמ׳ דאפי׳ בנקבות לא שקיל דאינו לא זכר ולא נקיבה והאי דנקט ליסנא דזכרים דוחין היינו משום דבעי למישקל כזכרים להיות ידו על העליונה ואיכא דחו להו מכייהו לומר לך אצל נקבות אע״פ שגם הנה יזוהו : האומ׳ אם ילדה כו׳ מחלק נכסיו היה ומנו׳ לקיים דברי המת א״כ בריא וזיכה לו ע״י אחר ואע״ג דאמר רב הונא המזכה לעובר לא קנה הא פרכינן לה ממתניתין בגמרא ולא מתרץ ליה : האומר ילדה אשתי זכר יטול מנה אותו הזכר כשיולד ואירע המעשה שילדה זכר נוטל כדקאמר אבין : נקיבה מאתים ובגמרא פריך למימר דברתא עדיפה ליה מברא : הכי גרסינן אם זכר מנה אם נקיבה מאתים וילדה זכר ונקבה זכר נוטל מנה נקבה נוטלת מאתים אם מפיטים שילדה שניהן כיחד הזכר והנקבה ויטול הזכר מנה והנקבה תיטול מאתים כדקאמר האב אם זכר מנה אם נקיבה מאתי׳ ולאו מילתא היא שסברי לא אמר האב אם ילדה זכר ונקיבה ולא אסיק אדעתיה בילידת תאומים אלא הכי קאמר אם זכר מנה אם נקיבה מאתים דמשמע אם זכר לבדו בלא נקיבה או נקיבה בלא זכר וכיון דהכי הוא לא יטול כלום והבת אם נולדו תאומים כדאמרינן בגמרא והא זכר ונקיבה לא קאמר שמא לא היה חפץ בילידת תאומים אי נמי אין לידת תאומים בכלל אם זכר אם נקיבה דמשמע אם זכר לבדו אם נקיבה לבדה אלא האומר הכי פירש אם ילדה אשתו יטול אותו העובר מנה אם נקיבה ילדה אשתי תיטול מאתים וילדה זכר ונקיבה כלומר זכר או נקיבה כדקאמר האב ; זכר נוטל מנה אם ילד זכר : נקיבה

נקבה נוטלת מאתים אם זכר מנה אם
נקבה מאתים וילדה זכר ונקב׳ זכר נוטל
מנה נקבה נוטלת מאתים ילדה טומטום
אינו נוטל אם אמר כל מה שתלד אשתי
יטול הרי זה יטול ואם אין שם יורש אלא
הוא יורש את הכל: גמ׳ דוחין אותו
ושקל כבת הא קתני סיפ׳ ילדה טומטום
אינו נוטל אמר אביי דוחין אותו ואין לו
ורבא אמר דוחין אותו ויש לו וסיפ אתאן
לרבן שמעון בן גמליאל דתניא ילדה
טומטום ואנדרוגינוס רשב״ג אומר אין
קדושה חלה עליהן מתיבי טומטום יורש
כבן וניזון כבת בשלמא לרבא יורש כבן
בנכסין מועטין וניזון כבה בנכסין מרובין
אלא לאביי מאי נזון כבת ולטעמיך

אלא לאביי מאי ניזון כבת וא״ת מאי קושיא · הא
לאביי נימא דבריית׳ סברא דטומטום לא הוי
בריה אלא ספק ולהכי ניזון כבת ואליבא דמתני׳ דוקא
קאמר אביי דאפ׳ כבת לא שקיל משום דמתניתין סברה
כרשב״ג דבריה הוי כדמוכח
סיפא ולהכי מוקי רישא נמי
כרשב״ג וי״ל דהתלמוד רוצה
ליישב דברי אביי אפילו כרבנ׳
הסברא דאית ליה בבכורות
דטומטום הוי ספק לדברי
הכל והא דקאמר רשב״ג אין
קדושה חלה עליו היינו דווק׳
קדושת פיו שאמר אם זכר
עולה ואם נקבה שלמי׳ וטעמ׳
משום דסבר ש״א נתכוון אלא
לזכר הידוע בודאי ולנקבה
הידועה בודאי ולא לטומטום
והא דקאמר הת׳ עלה בגמרא
אפילו בקדוש׳ אימא לא מ
מיתפים משום דקסבר ולדות
קדש׳ בהווייתן הן קדשים ואי
ספיקא הוי ולא בריה כי ק
קדשים בהויתן מאי הוי כיון
דהוי זכר גמור או נקבה למה
לא יקדש בהוייתה הכי סוגיא
כרבי יוחנן דאית ליה בסוף הערל דבריה היא אבל לרב
חסדא קדושת אמו חלה עליו וראוי לעולה אם הוא זכר
ונקיבה לזבחי שלמים ואביי גופי׳ איירי בבכורו׳ על מלתא
דר״ל דאמר טומטום דאדם הוי ספק לכ״ע ואפשר דאביי
סבר הכי דאם איתא דסבר אביי דפליגי תנאי בטומטום
אי הוה בריה או ספ׳ שפי ה״ל לאוקמי מתני׳ ריש׳ כרבנ׳ וסיפ׳
כרשב״ג כמו שהעמיד רבא ממה שדחק לומר דוחין אותו
ואין לו ועוד איכא למימר דליסנא דמתני׳ דקתני דוחין
אותו דמשמע דהוי ספק ולהכי לא מצי לשנויי דמתני׳ אתיא
כמ״ד דטומטום הוי בריה וא״ת מ״מ מאי פריך לאביי מברי׳
נימא דמתני׳ כרשב״ג דאמר דדעת אדם אזכר ודאי הידוע
ואנקבה ידוע ודאית וברייתא׳ כרבנן דפליגי התם ארשב״ג
וסברי דקדושת פיו חלה על טומטום כשמתנה על זכר
ונקבה וי״ל קשה לתלמוד דסבר אביי דאפי׳ רבנן דפליגי
התם ארשב״ג מודו הכא דאין דעתו של אדם קרוב׳ להקנות
אלא לזכר ולנקבה דודאי ודווקא גבי הקרבה הוא דפליגי
כיון דטמטום ראוי להקרבה דעתו נמי אטומטום דאי הוי
סבר אביי דפליגי נמי הכא לא היה דוחק מתניתין לפרש
דוחין אותו ואין לו דטפי הוה מסתברא לאוקימי כתרי
תנאי מלפ׳ הכי אלא ודאי סבר אביי דכ״ע מודו הכא ורבא
פליג עליה וסבר דפליגי רבנן נמי הכא ומוקי רישא כרבנן
אבל אין לומר דלרבא נמי אתי׳ רישא דדוחין אותו ויש לו
אפילו כרשב״ג אע״ג דאין דעתו של אדם אלא על זכר ידוע
ועל נקבה ידוע מ״מ רישא דאיירי בתנאי ב״ד במזון הבנות
שאני דא״כ מה היה לו להזכיר רשב״ג הוה לו לחלק בהדיא
אותן חלוקים ולומר דלא דמיא רישא לסיפא אלא ודאי אין
חלק דחכמים לא תקנו אלא לפי דעת האדם דמתני׳ כך
לדמשמע ליסנא דמתני׳ לא כתב לה חייב מפני שהו׳ תנאי
ב״ד ואכך חייב כאלו כתב לה וה״מ בריש נערה דלפי דעת
בדם תקנו מזון הבנות דקאמר התם לענין זילותא שמכתו
אדיפא ליה לענין הרנותא כתו עדיפא ליה: ולטעמיך

נקיבה נוטלת מאתים אם יהיה שעובר נקיבה ולא משמועינן
אתא שאילו לא פירש אלא מהם כדקתני רישא או זכר
בלא נקיבה או נקיבה בלא זכר וילדה אשתו זה שלא
אמר לא יטול העובר כלום אלא השתא שגילה דעתו על
לידת זכר ועל לידת נקיבה
כל מה שתלד האשה יטול בין
זכר בין נקב׳ ומיהו אם ילד
זכר ונקיבה תאומין לא יטול
כלום כדמוכח בגמ׳ בדפ׳ לעי׳
: בן בר כעיני ועיקר: ילדה
טומטום אינו נוטל דהוי כפני
בגמ׳ אמי׳ לי׳ לא זכר ולא נקיבה
כדמפרש בגמ׳: הרי זה יטול
הטומטום: אם אין
שם יורש אלא הוא אתו ב
הטומטום יורש את הכל ואע״ג
דבריה הוא ה״מ היכא דאיכא
בנים ובנות ודוחין אותן בני
אבל בנות והבנות אבל בני
ואין לו לא כבן ולא כבת
כדאמר אביי בגמרא לא
דבריה הוא אבל היכא דליכא
יורש אלא הוא לו [illegible]
בן אין לו עיין עליו אם אין לו
בת עיין עליו א״כ מי דקריבא
ליה הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה: גמ׳ ושקיל
כבת בתמיה דקתני דוחין אותו אבל נקיבות ומשמע
דשקיל מזונו׳ כבת נקב׳: והא קתני סיפא גבי היומר אם
ילדה אשתו כו׳ ילדה טומטום אינו נוטל לא כבן לא כבת
דבריה הוא ואינו לא זכר ולא נקיבה וה״ה לענין ירושה
: אמר אביי דוחין אותו אבל נקיבות ואין לו עם נקיבות
שגם הן ידחוהו אבל זכרים: רבא אמר דוחין אותו ויש לו
ממה נפשך דספק זכר ספק נקיב׳ הוא ניטול כנתו׳ שכהן
דלא בריה הוא וסיפא דקתני נכסין מועטין נקבות דוחין
אותו אבל זכרים על כורחין דוחין אותו ואין לו קאמר
וסיפא דמקשת לי איכה דחשיב ליה בריה אתאן לרשב״ג
דתנן במס׳ כפ׳ תמורה כיצד מערימין על הבכור מבכרת
שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה אם
נקיבה שלמים ילדה ב׳ זכרים אחד מהם יקרב עולה והשני
ימכר לחייבי עולה ודמיה חולין ילדה ב׳ נקבות אחת מהן
תיקרב שלמים והשנייה תימכר לחייבי שלמים ודמי׳ חולין
ילדה טומטום ואנדרוגינוס רשב״ג אומר אין קדושה חלה
עליהן דבריה הוא דאינו לא זכר ולא נקי׳ והילכ׳ לא יחול
עליהן קדושת שלמים ועולה במעי׳ אמן ולא קדושת בכור
כפטירת רחם דלא קריבא ביה הזכר קדו׳ ומתנו׳ נמי
דקתני ילד טומטו׳ אינו נוטל רשב״ג היא דחשי׳ ליה בריה
: מתיבי טומטום יורש כבן וניזון כבת מי שמת והניח
בנים יורש כבן כו׳ כדמפרש ואזיל: בשלמא לרב׳
דחשיב ליה ספק הכי פירושה בזמן שהנכסי׳ מועטין יור׳
כבן כאחד מן הבנים שלא יטול כלום דכיון דספק הוא
לא עדיף מבנים דשואלין על הפתחים שהנקיבות דוחין
אבל הזכרים ואין לו דאמרי ליה אייתי ראיה
דנקיבה את ושקול כמונו: וניזון כבת מנכסים מרובים
ממה נפשך שהזכרים דוחין אותו אבל הנקיבות יש ומזונו
ממה נפשך בר בת: אלא לאביי דאמר אינו נוטל כלום לא עם
בנים ולא עם בנות מאי ניזון כבת ולטעמיך

ולטעמיך לרבא מאי יורש כבן אלא ראוי לירש ואין לו ה״נ ראוי ליזון ואין לו: האומר אם ילדה אשתי זכר וכו׳: למימר׳ דבת עדיפא ליה מבן והא א״ר יוחנן משו׳ ר״ש בן יוחי כל שאינו מניח בן ליורשו הקב״ה מלא עליו עברה שנא׳ והעברתם את נחלתו לבתו ואין העבר׳ אלא עברה שנא׳ יום עבר׳ היום ההוא לענין ירוש׳ בן עדי׳ ליה לענין הרווחא בתו עדיפא לי׳ ושמואל אמר הכא במבכרת עסיקינן וכדר׳ חסדא דאמר רב חסדא בת תחילה סימן יפה לבנים איכא דאמרי דמרבי לאחהא ואיכ׳ דאמ׳ דלא שלטא ביה עינא בישא אמ׳ רב חסד׳ ולדידי בנתן עדיפן לי מבני ואיבע׳ אימא הא מני רבי יהודה היא הי רבי יהוד׳ אילימא רבי יהודה דבכל דתניא וה׳ ברך את אברה׳ בכל ר׳ מאי אומ׳ שלא היה לו בת ר׳ יהוד׳ אומ׳ שהית׳ לו בת ובכל שמה איסור דשמעת ליה דר׳ יהודה ברתא נמי לא הסרי רחמנא לאברהם דעדיפה מבן מי שמעת ליה אלא הא ר׳ יהודה דתניא מצוה לזון את הבנות וקל וחומר לבנים דעסקי בתורה דברי ר׳ מאיר ר׳ יהוד׳ אומר מצוה לזון את הבנים וקל וחומר לבנות דלא ליתזל אלא הא דתניא ילדה זכר ונקבה הזכר נוטל ששה דינרין והנקבה נוטלת שני דינרין במאי אמר רב אשי אמריתה לשמעת׳ קמי דרב כהנ׳ במסרס דאמר זכר תחיל׳ה מאתים נקבה אחריו ולא כלום נקבה תחילה מנה זכר אחריה מנה וילדה זכר ונקב׳ לא ידעינ׳ הי מיניהו נפק ברישׁ זכר שקיל מנה מכה נפשך איךד מנה הוה ממון המוטל בספק והולקין והא דתניא ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנ׳ היכי

ולימעמיך מאי יורש כבן דקתני רישא והלא על כרחך יורש כבן ואין לו מיבעי ליה לפרושי סיפא נמי ל״ס: למימרא דבת עדיפא ליה מברא דיהיב לנקיבה מאתים זוז דהיינו שני חלקי שבא׳ ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו: ולענין נחלה בן עדי׳ ליה שיקר׳ שם אותו המת על נחלתו אבל שבת מסבת נחלה ממטה למט׳ אחר: בתו עדיפא ליה שאינ׳ יכול לחז׳ אחר מזונותיה כזכר: ושמוא׳ אמר מתניתין במבכרת דבת עדיפ׳ לי׳ כדמפר׳ טעמ׳ לקמן ואזיל: דמרבי׳ מגדלת: אמ׳ רב חסד׳ לדידי עדיפ׳ ליה אי׳ דמפרשי לדרב חסד׳ במבכר׳ בשמעתי׳ אך הגאון מדקדק׳ לדידי אינו מ״כיח כך וכר׳זה בעינן שלא נתקיימו לו הים׳ כי אם בנות לכך היה מנחו׳ [illegible]עות ולא נתייסב לו׳ יפה [illegible] של רב חסדא׳ הא מני ר׳ יהודה היא ותניתי׳ ר׳ יהודה [illegible] כהאוחז דבת [illegible] דלא ליתזלו: [illegible] לזון את הבנו׳ כו׳ ברייתא היו כתובו׳ בפר׳ בתרה שכתבתה מנוס לזון משום ׳מכשר׳ לא תתעל ומיהו חובה הוא דל״כ׳ כדתנן שת׳ אינו חייב במזונות בתו ואין מחייבין אותו לזון בניו ובנותיו בכל׳ כדאמרינן התם דאמרי׳ ליה יארוד ילד׳ ואכבי מתאפדי׳: דעסקי באורייתא׳ דלא ליתזלו פידוס הוא ואינו מן הברייתא: זכר נוטל ששה דינ׳ של זהב דהיינו מנה ותני לפי שהמנה הוא כ״ה סלעים שהן מאה דינרי כסף ודינ׳ זהב בתרי׳ כ״ה דינ׳ כסף כדתנן בבקמ׳ בפר׳ [illegible] ארבע במאנה [illegible] הבאה דינר [illegible] וזאין מנה [illegible] נוטלת שני דינר של זהב דהיי׳ [illegible] מנה: [illegible] על לידה [illegible] אם ילדה זכר תחלה ואחר הנקבה יטול הזכר מאתים והנקיב׳ לא תיטול כלום וחזר ופירש תנאו להתנות על לידת מפרע אם נקיבה תחלה מנה ואחר זכר מנה: זכר נוטל מנה ממה נפשך אפי׳ נולד אחרון והמוטל בספק אם זכר נול׳ תחיל׳ ויעלונו [illegible] נקבה תחילה תטלנו וילכך חולקים במנה הזכר נוטל ששה דינר זהב: היכי

ולי מעמיך לרבא מאי יורש כבן ותימא מאי קושיא הא לרבא נימא דיורש כבן דהיינו מה שהיתר על מזון הבנות עד שיגברו ואותו היותר יהיה למוחטו כמו לבני כדאמרי׳ לעיל בשלמא לרבא יורש כבן בנכסי׳ מועטי׳ ולדלימא דיור׳ כבן משמ׳ דיור׳ גמו׳ הוא כבן בשאר נכסים ואפי׳ ישאר שם הרבה: לדידי בנתן עדיפן לי מבני פירש בקונטרי׳ שלא נתקיימו לו בנים ואין נראה דהרבה בני׳ היו לו כדאשכחן רב נחמן בר רב חסדא מר ינקא ומר קשישא בני רב חסדא וכן רב מרי ורב פנח׳ בני רב חסדא בהגוזל בתרא אלא נר׳ לר״י דלהכי קאמר בנתן עדיפן לי מבני לפי שהין חתניו גדולי הדור רבא ורב מרי בר חמא ומר עוקבא בר חמא: בת היה לו ובכל שמה וא״ת ולמה לא השיאה ליצחק לוי מ״ד בפרק ארבע מיתות דבני מותר באחותו וי״ל דשמא קטנה היתה ולא רצה עדין להשיא׳ ליצח׳ אי נמי מהגר היתה לו ולא מסר׳ ולכ׳ לא רצה להשיאה ליצחק: זכר נוטל ששה ונקבה שנים היכא משכח׳ לה דליכ׳ למימ׳ דמיירי כגון שאמר ילדה זכר נוטל ששה ונקבה שנים דא״כ הוה ליה למנק׳ כמו כמשנתינו ילדה זכר נוטל מאתי׳ ונקב׳ מנה: אידך מנה הוי ממון המוטל בספק לרבנן דאמרי המוציא מחברו עליו הראיה הוי הכל בחזק׳ הזכר שהוא יורש לאחר מיתה אי נמי אפי׳ כרבנן ואיכ׳ לאוקמ׳ בחיי האב שאין הזכר מוחזק יותר מן הנקבה: נכסין

חיכי משכחת לה אמר רבינא במבשרני דתניא המבשרני במה נפטר רחמה של אשתי אם זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה אם נקיבה מנה ילדה נקבה נוטל מנה ילד' זכר ונקב' אין לו אלא מנה והא זכר ונקב' ל'א אמ' דאמ' נמי אם זכר ונקיב' נמי יטול אלא למעוטי מאי למעוטי נפל ההוא דאמר ליה לדביתהו נכסי להאי דמעברת אמר רב הונא הוי מזכה ל'עובר והמזכה ל'עובר לא קנה איתיביה רב נחמן לרב הונא האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה א"ל משנותינו אינו יודע מי שנאה ולימא ליה ר"מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אימור דשמעת ליה לר'מאיר לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעול' מי שמעת ליה ולימא ליה ר'

נכסי להאי דמעברת בשכיב מרע איירי מדקאמר עלה ולוקמה כר' יוחנן בן ברוקא ורבי יוחנן בן ברוקא בשכיב מרע איירי מדקא בעי לעיל עליה בבריא היאך ואע"ג דדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורין דמו לא מהני מידי כיון דבבריא לא מהני אפי' ע"י קנין ואע"ג דאמר לקמן ש"מ שאמר הלואתי לפלוני הלואתי לפלוני אע"ג דליתיה בבריא אפי' בקנין דאי איתיה בבריא בקנין אם כן הוי שכיב מרע וברי' שוין מ"מ הכא ליתא בשכיב מרע כיון דליתא בבריא בקנין דכולהו לא בחדא מחתא מחתינהו: איתיביה רב נחמן לרב הונא וא"ת אדפריך רב נחמן לרב הונא תקשי לי' לנפשיה דאית ליה לקמן ה המזכה לעובר לא קנה וי"ל דהו' מוקי מתני' לכשתלד דסבירא ליה לקמן לכשתלד קנה אי נמי רב נחמן איירי בעובר שאינו בנו ומוקי מתניתין בבנו דדעתו של אדם קרוב אצל בנו כר' יוחנן לקמן וכן פסקו רבינו חננאל ורשב"ם וה"ג דבבנו המזכה לעובר קנה: דתנן

היכי משכחת לה דמדקתני אין לו אלא מנה משמע דס"ד אמינא דאע"ג דאמר יטלו שני מנה אפי' הכי אין לו אלא מנה והיכי משכחת לה דאיצט' למימר הכי: במבשרני לא התנה לתת לזכר ולנקיבה כלו' שלא למבשר כדמפרש ואזיל: ה"ג המבשרני במה נפטר רחמה של אשתי אם ילד' זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה ואם נקבה מנה ילדה נקבה נוטל מנה ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה והא זכר ונקיבה לא קאמר דאמר נמי זכר ונקיבה יטול ואלא למעוטי מאי למעוטי נפל: הכי פי' המבשרני מה תלד אשתי אם יבשרני שילדה זכר יטול המבשר מנה לפיכך אם ילדה זכר יטול המבשר מנה כדאמ' אבל על בשורת הבת לא יטול כלום דהא לא קאמר: יאמר אם נקיבה מנה אם יבשרני שילדה נקיב' יטול מנה ואירע שילדה נקיבה נוטל מנה אבל על בשורת זכר לא יטול כלום דהא לא קאמר מידי ונראה בעיני דגר' הכא אם זכר מנה אם נקיב' מנה ילדה זכר נוטל מנה ילדה נקיבה נוטל מנה והשתא אתיא שפיר הך דפרכינן לבסוף אלא למעוטי מאי לפי שכל עניני בשורת לידה פיר' בין לידת זכר בין לידת נקיבה בין לידת תאומים ואם אירע מעשה שילדה זכר ונקיבה תאומים אין לו למבשר אלא מנה: ופרכינן והא זכר ונקבה לא אתני אב ועל לידת תאומים לא אסיק האב אדעתיה ולא אמר שיטול המבשר כלום אלא על זכר לבדו או נקיבה לבדה ומשני דאמר נמי אם יבשרני זכר ונקיבה ביחד ותנ' בי רוכלא לא חשיב ואזיל: ואלא למעוטי מאי כיון דבכל בשורות יטול המבשר מנה לא פירש לא זכר ולא נקיבה ולא תאומי' הוה ליה למימר המבשרני במה נפטר רחמה של אשתי יטול מנה: למעוטי נפל מה שפירש האב אם זכר אם נקבה למעוטי אם יבשר הפילה אשתך דלא יטול כלום דסתם זכר ונקיבה היינו בר קיימא ולא מת: והמזכה לעובר על ידי אחר לא קנה עד לכשיולד ואפי' היכא דאמר בנכסיי נהי עובר כשיולד דאמר רב הונא לקמן אף לכשתלד לא קנה: איתיביה רב נחמן לרב הונא ממתני' דתנן האומר אם ילד' אשתי כו' דהיינו מזכה לעובר: אינו יודע מי שנאה לא מבינו לא יחיד ולא רבים: ולימא ליה רבי מאיר היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואמאי קאמר רב הונא אינו יודע מי שנאה הא איהו גופי' סבירא ליה כר' מאיר בדאמר ביבמות בפרק האשה שהלך בעלה למדינת הים דאמר רב נחמן בר יצחק רב הונא כרב ורב כר' ינאי ור' ינאי כר' חייא ור' חייא כר' ור' כר' מאיר ור' מאיר כר' אליעז' בן יעקב ור' אליעזר בן יעק' כר' עקיבא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומפרש התם רב הונא דאיתמר המוכר פירות דקל לחבירו אמ' רב הונא עד שלא בא לעולם יכול לחזור בו ורב נחמן אמר אף משבא לעולם יכול לחזור בו כו': ר' מאיר דתנן האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגייר כו' אינה מקודשת ר' מאיר אומר מקודשת ומתני' נמי קס"ד דה"ה גבי עובר דכי היכי דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"נ מקנה לעובר שלא בא לעולם: אימור דשמעת ליה לר' מאיר בדבר שישנו בעולם בשעת קנין אלא שעדיין לא הגיע זמנו לקנות כדקתני הרי את מקודשת לאחר שאתגייר לאחר שתתגייר האשה הנקנית לו הרי היא בעולם אלא שעדיין לא נתגיירה ולא הגיע זמנה לקנות אבל עובר אינו בעולם ולא קני [illegible] ולהכי אינו יודע מי שנאה: ולימא ליה רבי יוסי היא ואנא דאמינא כרבנן ואמאי קאמר אינו יודע מי שנאה:

רבי

רבי יוסי היא דאמר עובר קני דתנ' עובר פוסל ואינו מאכי' דברי ר' יוסי שאנ ירוש' הבאה מאלי' ולימ' ליה ר' יוחנן בן ברוקה היא דאמר לא שנא ירוש' ולא שנא מתנ' דתנן רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין איכא דשמעת ליה לר' יוחנן בן ברוקה לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעולם מי א' ולימא ליה ר' יוחנן בן ברוקא היא וסב' לה כר' יוסי מי יימר דסבר לה ולימא ליה במבשריני אי הכי דקתני סיפ' ואם אין שם יורש אלא הוא יורש הכל אי במבשריני יורש מאי עבידתיה ולימא ליה כשילדה אי הכי דקתני סיפא ואם אמר כל מה שתלד אשתי יטול הרי זה יטול כל שתלד כל שילדה מיבעי ליה ולימא ליה דאמר לכשתלד רב הונא לטעמיה דאמ' רב הונ' אף לכשתלד לא קנה דאמ' רב נחמן המזכה לעובר לא קנה לכשתלד קנה ורב הונא אמר אף לכשתלד לא קנה ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה קנה אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ושמעו שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת חייבין להחזיר החזירו הכל ואח"כ שמעו שמת בנו או שהפילה אשתו החזיק בשנייה קנה ובראשונה

ר' יוסי היא דאמר עובר קנה חלק כעבדי אביו דתנן בפרק אלמנה ביבמות בת ישראל שניסאת לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר כדמפרש התם דעובר במעי זרה זר הוא שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי רבי יוסי כלומר שהעובר שנתעבר' ישראלית מכהן בעלה שמת פוסל את העבד מלאכול בתרומה מפני חלקו דעובר במעי זרה זר הוא ולא קרינ' ביה וילידי ביתו הם יאכלו בלחמו דאינו ילדו של כהן לקרות כהן עד שיצא לאויר העולם ואינו מאכיל את אמו ישראלית שעיברתו מכהן דקיימא לן התם שאוכלת בתרומה בשביל בנה כהן כאלו בעלה כהן חי כדכתיב וילידי ביתו הם יאכלו בלחמו אבל עובר לא דסבירא ליה לר' יוסי עובר במעי זרה זר הוא כדמפרש התם שמעינן מיהא דעובר יש לו חלק במעי אמו בעבדי אביו שמת מ מדפסיל להו מאכילת תרומה אלמא מזכה לעובר קנ' הואי ויורש מאליו בנכסי אביו : ומשני ירושה קאמ' מאליה אתי ויש לה כח לתפוס אבל להקנות לו אדם לא קנה : דתנן ביש נוחלין ר' יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר איש פלוני ירשני על מי שראוי לירשו במקו' כגון בן בין הבני' וקס"ד דבעובר בין הבנים קאמר דהיינו ראוי ליורשו לכשיולד דבריו קיימין אלמא המוריש לעובר קנה דהיינו מזכה לעוברו ולעיל במי במזכה לעובר שלו מיירי שהוא ראוי ליורשו : במי שישנו בעולם כגון בן בין הבנים אבל עובר בין הבנים לא : וסביר' ליה. דבי יוסי דעובר יורש ואיכא למימר דאיירי ר' יוחנן בעובר בין הבנים דהיינו ראוי ליורשו במקנת כר' יוסי דעוב' יורש : מי יימר דסבירא ליה לר' יוחנן בן ברוקה כר' יוסי והילכך לא נודע מי סנאה :ולימא ליה דמתני' איירי במבשרני' בי המבשר ישנו בעולם ונוקי למתני' שהמבשר יטול מנה ולא העובר דהמזכה לעובר לא קנה : מאי עבידתיה דמבש' לירש כלום : ולימא ליה כשילדה כשאמר האב אם ילדה זכר תנו לו מנה כבר נולד בשעת אמירה הילכך יטול מנה דלא איירי במזכה לעובר : ולימא רב הונא מתני' דאמר אם תלד אשתי זכר תנו לה מנה לכשתלד דלא זכי ליה כלום עד שיולד ואין זה מזכה לעובר דאמרי' לעיל דלא קנה ומשני רב הונא דאמר היכי יודע מי סנאה ולא אוקמ' כשתלד לטעמיה דאמ' רב הונא אף המזכה לעובר כהס"ג דאמר לכשתלד כלומר נכסיי לזאי דמיעבר לכשיולד לא קנה דכיון דבשעת הקנאה עובר הוא ואינו יכול לזכות לא יקנה לכשיולד ע' אמיר' דאמר לכשתלד : לכשתלד קנה דאע"ג דפליג רב נחמן בהמוכ' פירות דקל לחבירו דאמר אף משבאו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הכא גבי עובר מודי דחשיב ליה כישנו בעולם וגם הנכסים שנותן לו הרי הן בעולם אלא שצריך לתקן לשונו ולומר נכסיי להאי עובר לכשתלד דאז ראוי לקנות לגמרי : ובזבזו החזיקו כל איש ואיש מה שמצא בזוז איש לו: חייב להחזיר כיון דאשתו מעוברת עובר יורש הוי אלמא המזכה לעובר קנה : הו שהפילה אשתו וחזרו ישראל והחזיקו בנכסיו החזיק שנייה אחר שמת הבן או העובר קנה דהשתא ליכא עוד שום יורש : בראשונה

דתנן העוב' פוסל ואין מאכיל פי' רשב"ם פוסל עבדי אביו מלאכול בתרומה דעובר במעי אמו זר ואינו מאכיל את אמו דילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל ורש"י פי' ביבמות בענין אחר פוסל את אמו כהנת אם הוא זר ואינו מאכיל את אמו אם הוא כהן במעי זרה דעובר במעי זרה זר הוא ולהאי פירוש לא מוכח הכא מידי אבל אין לפר' כלל פוסל עבדי אביו אם הוא זר במעי כהנ' ואינו מאכי' עבדי אביו אם הוא כהן במעי זרה דחדא מילת' היא דהא פשיט' דכיון דאם הוא כהן אינו מאכיל וכ"ש אם הו' ישרא' ולא הוה ליה למיתני פוסל אלא אינו מאכיל : ולימא ליה ר' יוחנן בן ברוקה היא תימ' דמאי נקט ר' יוחנן בן ברוק' דאפילו רבנן מודו דבלשון מתנ' מועיל וי"ל דכיון דראוי ליורשו והוא לא הזכיר לשון מתנה א"כ בירושה קאמר :
בן

ובראשונה לא קנה ואי ס"ד עובר לא קני
למה להו אחזוקי בשניה הא אחזיקו להו
הדא זימנא אמר אביי ירושה הבא מאילי'
שאני רבא אמ' שאני התם דרפוי מרפיאן
בידייהו בעיקרא מאי בינייהו איכ' בינייהו
ששמעו בו שמת ולא מת ואח"כ מת תא
שמע תינוק בן יום אחד נוחל ומנחיל
בן יום אחד אין עובר לא הא אמר רב
ששת נוחל

בן יום אחד נוחל ומנחיל אבל עוב' לא אמר רב ששת
כו' הקשה רבי אפרים דלפרוך ליה מרישא דהך
משנה דקתני רישא בפרק יוצא דופן בן יום אחד מאכיל
בתרומה ופוסל מן התרומה דווקא בן יום אחד אבל עוב'
לא אלמא המזכה לעובר לא
קנה וקשי' לרב ששת דהשת' לא
מני לשנויי כדמשני אסיפ' ועו'
ק"ל ר"י על הך דיוצא דופן
דקאמר התם מאי אריא בן
יום אחד אפילו עובר כמי ו
ואמר רב ששת הכא בכהן
שיש לו שתי נשים אחת גרוש'
ואחת שאינו גרושה ויש לו
בנים משאינה גרושה ובן
אחד מהגרוש' דפוסל בעבדי
אביו מלאכול בתרומ' ולאפוק
מדר' יוסי דאמר עובר כמי
פסול קמ"ל בן יום אחד אין
אבל עובר לא ולמה לי למנקט שתי נשים לו זמנה באשה
אחת גרושה ויש לו בן ממנה דיקא בן יום אחד פוסל
אבל עובר לא ואכלי העבדים בשביל כל המשפחה כולה
לרבנן דר' יוסי כדאמרינן ביבמות בפרק אלמנה וכר"ל ר"י
דסבר רב ששת דלרבנן דר' יוסי כמי עובר אית ליה
זכייה וטעמא דעובר אינו פוסל משום דסמוך מיעוטא
דאפילות למחצה דנקבו' והוו להו זכרים מיעוטו ולמעוט'
לא חיישינן כדחייש ר' יוסי ולהכי אוקי התם בכהן שיש לו
שתי נשים ויש לו בנים משאינה גרושה דכיון דיש לו בנים
לא פסול עובר אע"ג דיש לו זכייה דלא חיישינן למיעוטיה
דזכרים כדפרים' אבל אם אין לו בנים פסיל עובר גם
לרבנן דאית ליה זכייה דבין הוא זכר בין היא נקיב' הרי
בן שלה ופליג רב ששת אשמוא' דאמר בפר' אלמנ' דלרבנן
אוכלין בשביל כל המשפחה דסבר שמואל דלרבנן לית לי'
זכייה לעובר והשת' ניחא הא דקאמר לעיל רב ששת מכא
אמינא לה דתניא גר שמת כו' ולא דמי להך ברייתא כר'
יוס' דרבנן כמי לא פליגי אלא דלא חייש' למיעו' כדפרי'
וא"ת לעיל דאמר החזיק בשנייה קנה בראשונה לא קנה
אמאי לא קנה המחזיק בראשונה כיון דלסוף הפילה הא
בפרק אלמנה אמרינן דזכרים הוי מיעוטא משו' מיעוטא
דמפילות ואין לעובר שסופו להיות נפל חלק בעבדי' וי"ל
דהתם תלינן שמא נכר בשעת אכילת העבדי' מת העוב'
בבטן ולית ליה זכייה : נוחל

ברא שונה לא קנה דאיגלאי מילתא שהיה לו בן או עובר
ואע"ג דסוף סוף מת העובר בבטן ולא יצא לאויר העולם
כיורש גמור חשיב ליה ומרע לחזקות מחזיקי ראשונ' שמא
עובר יורש כרב ששת : ורבא אמר לעולם אימא לך לא ש
שכא המזכה לעובר לא שכא
ירושה הבאה מאליה לא קנה
כלל ושאני התם גבי המחזיק
בראשונה האי דלא קנה לאו
משום עובר הוא דהא אין
עובר יורש אלא מעיקרא כ
כשהחזיקו רפויי מרפינן
בידייהו כשמת הגר וכיוכו
בנכסיו והחזיקו לא נתכוונו
להחזיק לגמרי דהא מספקא
להו אם יש לו יורשין אם לאו
כמו שהוכיח סופו על תחילתו
ששמעו לבסוף שהיה לו בן או
אשתו מעוברת ושמא לא ת
תפיל ולכ"ל לא הוי חזקתו חזק' אלא א"כ חזרו והחזיקו את
מיתת הבן והעובר ולעולם אימא לך עובר אינו יורש וגם
המזכה לו לא קנה : מאי ביניהו בין לאביי בין לרבא
חזקה ראשונה לאו כלום הוא מה לי משום דעובר יורש
לאביי מה לי משום דרפויא מרפיא לרב' מאי נפק' לן מינ'
איכא בינייהו ששמעו בו שמת ולא מת ואח"כ מת לשונות
רבים שמעתי לא ישרו בעיני אמנם כן צריך לפרש איכא
בינייהו בין אביי לרבא ככי האי גוונא גר שמת וכיונו
ישראל ב נכסיו והחזיקו ואח"כ שמעו שאשתו מעובר' ושמע
אחריכן שמת העובר ועד"ין היו מוחזקין אי כמי שהחזיקו
אחר ששמעו בו שמת ולא היה מת כששמעו אלא אח"כ
מת לאביי דאמר עובר יור' משו' דהוי ירוש' הבאה מאיליה
המחזיקים ראשונים קודם מיתת עובר לא החזיקו אלא
שהחזיקו אחר מיתתו ולרבא דתלי טעמא ברפויי המחזיק
ראשונה ששמעו בו שמת הויא חזקתן חזקה ואע"פ שנוד'
לבסוף שעדיין לא מת מ"מ לא מרפין בידיה' כיון ששמעו
בו שמת והעובר לא יצא לאויר העול' ולא זכה ליר' דלרב'
אינו יורש עד שיצא לאויר והמחזיק בשנייה אחר מיתת
העובר לא הוי חזקתן חזקה : כן נראה בעיני ועיקר :
לשון קנדה איכא בינייהו ששמעו בו שמת העובר ואח"כ
החזיקו והוא לא מת אלא אח"כ מת וכאלו אחרים להחזיק
לרב' חזקתו ראשונה לא מרפי' שהרי שמעו שמת וכתכוונו
להחזיק לגמרי וקני דסוף סוף העובר לא יצא לאוי' עול'
ולא יורש מידי ולאביי אחרוני' קנו : ת"ש דתנן במסכ' כדה

בפרק יוצא דופן תינוק בן יום אחד מטמ' ככנעים כו' עד נוחל ומנחיל ופרכינן כגמר' נוחל ממאן מאביו· מנחיל לאחין
לאחין מן האב אחין אי בעו מיכיה לירתו או בעו מאביה לירתו ומאי נפקא לן מינה כהאי תינוק אפי' כי לא בא לעול'
הייתה ירושה נופלת לפני אילו האחין :ומשכינן אמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב דמיניה קא ירתי
כגון רחל שילדה את יוסף ומתה רחל ביום שנולד יוסף וירש את אמו שהרי בן יום אחד נוחל ואח"כ מת ומנחיל לראובן
ושמעון בני יעקב שהן אחיו מאביו דמיניה דיוסף ירתי ולא מרחל שהרי אינה אמם הכי איתא במסכת נדה והכי הוא
דפרכינן : ת"ש תינוק בן יום אחד נוחל ומנחיל בן יום אחד אין עובר לא אלמא עובר אינו יור' ירושה דמילתא וכ"ש
דהמזכה לעובר לא קנה וקשיא לרב ששת : ומשני

גמ' בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מ"ט דהוא מית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב למימרא דהוא מית ברישא איני והא הוה עובדא ופרכס תלת פרכוסי אמר מר בר רב אשי מידי דהוה אזנב הלטאה שמפרכסת מר בריה דרב יוסף משמיה דרבה אמר לומר שממעט בחלק בכורה ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מ"ט וילדו לו אמר רחמנא דאמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבה בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה מ"ט וילדו לו אמר רחמנא והא ליכא בסורא מתנו הכי בפומבדית' מתנו הכי אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבה

בכור

ומשני אמר רב ששת נוחל כו' והאי פירושא במסכת נדה איתיה משום קושיא אחריתי כדפרישי' לעיל ונראה בעיני דה"נ קאמר רב ששת נוחל בנכסי האם כו' הילכך כיון דההוא יומא דאיתיליד מתה אמו מפו' הכי דייקינן דווקא בן יום אחד שנולד ויצא לאויר העולם ואח"כ מתה אמו ואח"כ מת הוא והוריש לאחיו מן האב אבל עובר לא אינו יכול לירש אמו בעודנו ב בבטנה : להנחיל ממונה לאחיו מן האב ולא בהדיא קתני לה אלא מדוקייא דהך דתנן לקמן בפרק הבית עליו ועל אמו כו' דמשמע דאם מת קודם אמו אין יורשי הבן יורשין ממון האם וכיון נוחלי' ובמי דליקינן לה ממתניתין דהאשה את בנה והאשה את בעלה מה האשה את בעלה אין הבעל יורש את אשתו ב בקבר אף האשה את בנה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב אבל אם מתה היא תחילה ואח"כ מת עובר היה מנחיל לאחין מן האב לעולם אימא לך דעובר יורש : ופרכי' הוי עובדא אחר יציאת נפש : ואמר מר בר רב אשי מידי דהוה אזנב הלטאה שמפרכס' אחר שנחתכה מן הלטאה ואין בה חיות : מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר לעולם אימא לך ומכין דהא מייתא ברישא ואח"כ עובר ומנחיל העובר לאחין מן האב דעובר יורש הוא ואע"ג דתירץ רבא לעיל שאני התם דמעיקר' רפויי מרפיין בידייהו ואתא למימר דעובר אינו יורש שיש תלמו' הזה זה אזיל הכא וקא מדחי ליה ואזיל הכא וקא מדחי ליה ולעולם הך מכה דבן יום אחד נוחל ומנחיל לאו למעוטי עובר מדין ירוש' אלא למעוטי דאינו ממעט ב בחלק בכורה כדמפר' ואזיל שבא לומר דבן יום אחד ממעט בחלק בכור' כגון יעק' שמת והניח שני בנים ראובן ושמעון והניח שנים עשר מנה ראוי הבכור ליטול פי שנים כאחד מן אחיו ויטול ראובן שמנה מנים ושמעון ארבעה מנים נולד לוי בחיי יעקב ומת יעקב בו ביום אחרי לידת לוי נמצא נוטל ראובן ששה ושמעון ג' ולוי שלשה ומת לוי בו ביום אחרי מיתת אביו דהוה לי' בן יום אחד ומנחיל לאחי' שלש מנין הראויין לו ובאלו לא יטול ראובן חלק בכורה כנגד שמעון שהרי מנה אחין לוי הוא יורש כמנה ראובן נוטל שבע מנין וחצי ושמעון ד' מנין וחצי נמצא שמעטו לידת לוי לראובן חצי מנה מחלק בכורתו ודוקא בן יום אחד אבל אם היה לוי עובר כשמת אביו יעקב ואחר נולד לוי אינו ממעט חלק בחלק בכורה אלא בחלק פשיטות כיצד מת אביו נוטל ראובן מן הנכסים עשר מנים ארבעה מני' בחלק בכורה כאלו אין העוב' בעול' שהרי לא הניח יעקב בנים ילודי' אלא ראובן ושמעון ושמנ' מני' הנותרי' יחלקו בין שלשתם ראובן ושמעון ולוי כל אחד יטול שלש מנים חסר שליש וגם אם יחזור וימות לוי יטול אחיו בחלקו כמנה ראובן נוטל ארבעה מנים של חלק בכורה ושלש מנים חסר שליש חלק פשיטתו ומחצית של חלק לוי דהיינו מנה ושליש סך הכל ח' מני' ואם יהיו עשרה אחין יחלקו חלק לוי לעשרה חלקים וחלק בכורה לא יזוז מקדמותן : וילדו לו בעינן שנולדו לאב בחיים אמר רחמנא לתת פי שנים חלק בכור' לתת על אחיו אבל עובר הנולד לאחר מיתתו של אב לא קריבא בי' וילדו לו ולגבי חלק בכורה כמאן דליתי' דמי ויטול שבכור חלק בכורה גדול לפי חשבון אותן הנולדים בחיי אביו : בכור

נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב תימ' דמאי עלה על דעת המקשה דהא על כרחך צריך לומר כדמשני רב ששת נוחל בנכסי האם דאי לאו הכי תקשה ליה דאחו' אי בעי מיכי' לירתי' ליכתבי' מאבו' לירתי דהכי דייק בפרק יוצא דופן וי"ל דודאי ידע המקשה שפיר דנוחל בנכסי האם קאמר אלא שהיה סובר דהיא מיית ברישא ורב ששת משני דהוא מיית ברישא ולא הוצרך רב ששת לומר נוחל בנכסי האם אלא לפי שלא פירש המקשה מפרש לה רב ששת ובפ"ק דערכין דפריך לשמואל מרב ששת דאמ' דהוא מיית בריש' ה"מ למימ' דשמואל סובר כמו מקשה דהכא דהי' מיית בריש' אע"ג דשמואל סוב' כרב ששת דאמ' המזכה לעוב' קנה לקמן בסמוך מ"מ אין צריך לתרץ לתר' כרב ששת דיכו' לתר' כמר בריה דרב יוסף שאין ממעט בחלק בכורה אלא דניח' ליה להעמיד שמואל כרב ששת ועו"ל דמעיקרא ס"ד דנוחל בנכסי האב וכגון שלא היה לו אלא העובר לבד והקנ' נכסי' לאחרים אם לא ירשנה זה וקתני דדוק' בן יום אחד נוחל מאביו כדי להנחיל ליורשי' מאביו אבל עובר לא וה"נ הוה מצי לשנויי בפרק יוצא דופן איכא דמקשה סבר כמר בריה דרב יוסף לומר שממעט בחלק בכורה בלא דרשא דוילדו לו דדוקא בן יום אחד ממעט בבכורה אבל עובר לא : דהוא מיית ברישא והיינו טעמא כדאמר בפ"ק דערכי' דאיידי דזוטרא חיותיה עייל ליה טיפתה דמלאך המות ומחתכ' ליה לסימוכין והא דאמר בפרק בהמה המקשה השוחט הבהמה ומצא בה בן תשע חי כו' היינו דווקא כששחט או הרגה שאז היא מתה תחלה כדאמרי' פ"ק דערכין והא דאמר בהשוחט דמתה אמו והדר ילידתה היינו מת' ע"י אדם אי נמי ע"י מלאך המות וכגון שנעקר הוול' לצאת דאז אין הוולד מת כדמשמע בפ"ק דערכי' וא"ת כיון דבהריגה או נעקר לצאת היא מייתא ברישא ולא הולד א"כ אמאי נקט בן יום אחד עובר נמי נוחל ומנחיל וי"ל דבן יום אחד פסיקא ליה אבל בעובר לא פסיקא ליה למיתניה נוחל ומנחיל : ופירכס תלתא פירכוסי ואית דגרס עד תלתא פרסי פי' מהלך ג' פרסאו' : בכור

בכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל
פי שנים מ"ט יכיר אמר רחמנ' והא ליתא
דיכיר והילכתא ככל הני לישני דאמ' מר
בריה דרב יוסף משמיה דרבה אמר רבי
יצחק אמר ר' יוחנן המזכה לעובר לא
קנה וא"ת משנתינו הואיל ודעתו של אד'
קרובה אצל בנו א"ל שמואל לרב הונא
בנרתאה פוק אייתי לי בי עשרה ואימ' לך
באפייהו המזכה לעובר קנה והילכתא
המזכה לעובר לא קנה ההוא דאמר
לדביתהו נכסי לבני דיהוו לי מיניך אתא
בריה קשישא א"ל ההוא גבר' מאי תיהוי
עליה א"ל זיל קני כחד מבנאי הנך ודאי
לא קנו דאכתי ליתנהו האי אית חולק
לטליא במקום בניא או לית ליה חולק
לטליא במקום בניא ר' אבין ורבי מיישא
ור' ירמיה דאמרי אית חולק לטליא
במקום בניא ר' אבהו ור' חנינא בר פפי ור'
יצחק נפח דאמרי לית חולק לטלי' במקו'
בניא א"ל רבי אבהו לר' ירמיה הילכתא
כוותן או הילכתא כותייכו א"ל פשיטא
דהילכתא כוותן דקשישנא מינייכו ולאו
הילכתא כוותייכו דהדרדקי אתון א"ל מידי
בקשישותא תליא מילתא בטעמ' תליא
מילתא וטעמא מאי זיל לגביה דר' אבין
דאסברתא ניהליה וכרכיש בה רושי' כי
מרדשא אזל לגביה א"ל אלו א"ל קני
כחמור מי קני דאיתמר קני כחמור
לא קנה את וחמור רב נחמן אמר קנה מחצה ורב המנונא אמר לא
אם כלו ורב ששת אמר קנה הכל אמר רב ששת מנא אמינא לה
דתני' ר' יוסי אומר אין

בכור שנולד אחר מיתת האב אין נוטל בחלק בכור'
מ"ט יכיר בעינן קשה לרי' דהאי לא מפי' ליה מוילדו לו
דלעיל דבפרק יש בכור דרי' לי' כמי נבי בכו' דהי' מיני' בכו'
שינא דרך דופן אין נוטל בחלק בכורה ו"ל אי לא דילעי'
בכור מקרא אחרינ' לא הוה
מוקמי האי קרא כפשוט שלא
בבכור וכן בפרק יש נוחלין
דמפיק מוילדו לו דטומטו' אין
ממעט בחלק בכורה ומוקיה
הבן הבכור מפיק דבכור ט
טומטום אין נוטל פי שנים
התם נמי אי לאו דילעי' בכו'
מקר' אחרינ' לא הוה ומוקמי'
קרא דיולדו לו בנים כפשוט
אלא בבכור והשת' אתי שפיר
דלא תיקשי אמאי לא נימא
דיוצא דופן איכו ממעט בחל'
בכורה מיולדו לו כדממעטי'
בבכורות מיניה דאין בכור
יוצא דופן נוטל פי שנים אלא
ודאי כל כמה דליכא תרי
קראי לאו מוקמי אלא אבכו'
ולא אפשוט : והלכתא
המזכה לעובר לא קנה פירש
ר"ח דבירושה הבאה מאיליו
יכול להיות דהלכה כר' יוסי
דאמרינן בפרק אלמנ' דהודו
לו חכמים לר' יוסי דמסתבר
טעמיה אע"פ שלא חזרו בהם
נראה דהילכתא כותיה כיון
דמסבר טעמיה : רב
נחמן אמר קנה מחצ' והלכת'
כרב נחמן והא דאמר בפרק
שני דקדושין וליטעמיך אימ'
סיפא מעשה בחמש נשים כו'
עד את וחמור הוא ואת וחמו'
לא קנה לאו משום דהלכתא
הכי אלא הכי בעי למימר
ותיקשה למ"ד לא קנה וכי
היכא דלדידי' כרי' לתרנה ה"כ
צריך לתרץ לרבא אין

בכור הנולד לאחר מיתת האב כגון ילדה תאומים או היין
ליעקב בשיס הרבה ונולד ראובן אחר מיתתו מלאה ויוסף
מרחל: יכיר בעינן וכיון דנולד בחייו אפילו לא ראהו אבין
ולא הכירו מימיו הואיל וראוי להיכר אין היכרא מעכב בו
כדר' זירא דכל הראוי לבילה
כו' בפר' ח' : ואת' משנתינו
דאיתיבי' רב נחמן לרב הונא
דלעיל האו' אם ילד
אשתו כו' קרוב' אצל בנו וגמר
וקנה בכל לבו אבל לעובר
אחר לא קנה בגרדהא דמן
בנגדד עיר שנולד בה ונכרת רב
שריר היא נזכרת: בי עשרה
לפרסומי למילתא : והילכתא
המזכה לעובר לא קנה כרבי
יוחנן וכגון שאינו בנו אבל
המזכה לעובר שמעי אשתו
קנה דדעתו של אדם קרובה
אצל בנו : נכסי לבני דיהוו
ליך מיכאי ולא היתה אשתו
מעוברת הילכך לא קנה
כדלקמן דכה"ג לא אמ' דעתו
של אדם קרובה אצל בנו שלא
היכא דמזוכה לעובר שנתעבר'
אשתו כבר ושוב מצאתי בפרש
: בריה קשישא מאשתו ראשונה
ויקנה כחד דרא כו' יקנה
כאח' מן הבנים העתידים
להיולד מאשה זו : אית חולק
לטלי' במקום בניא דאע"ג דבני'
לא קנו בבא מתנה זו אפילו
חלק אחד דהא ליתנהו אפילו
עובר דכיון דעתו של אדם
קרובה אצל בנו ולא יקנו שלא
בתורת ירוש' במיתת אביהם
א"כ בריה קשיא קני בבא
מתנה זו חלק אח' מלבד
חלקו שירש עם אחיו:
חילק לטליא כנגד אחד מהן
כאילו קני דה"ק ויקנה כחד
מכרא דיהוו לה מינה ואעפ"י
שלא יקנו רואין כמה בנים יהיו
לה אם הן ג' בנים מלב' הקשש
חולקין כד' חלוקי' ויטול זה
חלק אחד מהן וחוזרי' וחולקי'
ג' חלקים הנותרי' לד' ויטול כל
אחד חלק אחד בתורת ירושה:

טליא תינוק גדול כדאמר בפ' המוכר את הספינה דא"ר נחמן כהירנא כי הוו מטיילין טליא וטליית' בכרשבסרו בשוק'
ולא הוו חטאו : במקום בניא כשירשו הבנים את אביהן : אית חולק לטליא עמהם לכל ירשותו כדפרישית: לית חולק
לטליא אלא חלק ירושה בלבד כדמפרש לקמיה דקני כחמור הוא דקאמר ליה קני כאחד מן הבנים שיהיו לי : כי היכי
דאינהו לא קנו שהרי לא היה עדיין אפי' עובר בשעת מתנ' איהו נמי לא קנה שבטלה מתנתו במתנ' הבני': וכרבנן הודה
לדבריי : קנייה כחמור מי קנה כמו שהחמור לא קנה כן הוא לא קנה ה"נ כי היכי דבני העתידי' לבא לו בעול' לא קנו איהו
נמי לא קנ': את וחמור את ובהמ' זו תקנו נכסיי: קנ' מחצ' דהכי א"ל את וחמו' תיקנו שניכ' הוא מחצ' ואת' מחצ' לא אבד האיש
חלקו בשביל החמור שלא תלאן זה בזה : לא קנה ולא כלום דכיון דנקטינן אחד. שותף שניה לא נגמר' כדעתו להקנו' לזה
כלא זה כלום וכיון דחמור לא קנה איהו נמי לא קנה : רב ששת אמר קנה הכל אדם יודע שאין חמור קונה וגמ' בדעתו
שמי שיוכל לקנות משניה' יקנה : וכסקוא

אין לך מר בקישות אלא פנימי שבו לפיכ' כשהוא תורם מוסיף על החיצון שבו ותורם אמאי את וחמור הוא שאני התם דמדאורייתא תרומה מעליתא היא דאמר ר' אילעא מנין לתורם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה שנ' לא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואם אינו קדוש נשיאו' חטא למה מכאן לתור' מן הרע על היפה שתרומתו תרומה א"ל רב מרדכי לרב אשי מתי' רב אויא תיובתא מעשה בה' נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחת כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זאת וקבלה אחת מהן על ידי כולם אמרו חכמים אין אחיו' מקודשות אחיות הוא דאין מקודשו' הא נוכריות מקודשות ואמאי את וחמור הוא א"ל היינו דחזאי רב הונא בר אבויה בחלמא דמותיב רב אויא תיובתא לאו מי אוקמינא דאמר הראוי' לביא' מכם תתקד' לי ההוא דא"ל לרביתהו נכסיי ליך ולבני' אמר רב יוסף קנת' מחצה ואמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא רבי אומר והיתה לאהרן ולבניו מחצ' לאהרן ומחצה לבניו א"ל אביי בשלמא התם אהרן בר חלוק'

וכשהוא תורם קישות אחד מחמשים איכא למיחש דילמא אשכח מר בפנימי שבזה טפי מאיכך ואין כאן אחד מן חמשים במתוק וכמו' תורם מן המר על המתוק הילכך כשהוא תורם מוסיף על המתוק כשיעור מקישות אחרת ותורם קישות וכבי' על ה ארבעים והשע ואיכ' השתא מתוק בתרומה עוד ובמה' תורם מן המתוק על המתוק: ואמאי את וחמור הוא דאמר קישות זו יהא תרומה על אלו וכיון דיש בה מר ומתוק כי היכי דמר לא חייל בה תרום' ולא מבטל גם עבלמין הא"ט מן המתו' ה"נ המתוק לא יחול עליו שם תרומ' של"א מאי איש לך למימ' המתוק קנה הכל ופש' מבטל את הא"ם ולעיל נמי את וחמור אע"ג דחמור לא קנה הוא קנ' הכל כי היכי דהכא דמר לא קנה ומתוק קנ' הכל: ומשני שאני הו ומה דמר נמי תרומה מעלייתא היא כמתו' ואין כאן את וחמור ושכיחן קוכין זה כנה: לא תשאו עליו חטא אם תרימו את חלבו מן היפה אם תרימו מן הרעה תשאו עליו חטא שלא עשית' מבו' מן המובח': נשיאות חטא למה שלא יחזור ויתרום מן היפה: מעשה בחמש נשים בפרק האי מקד' והתם מפרש לה רב ספי' אמ' רב שמע מינה ממתני' ארבעה נקט בלקיה תלת ש"מ המקד' בפירות שביעית מקודשת ש"מ קידש בגזל אינ' מקודש' ואפי' בגזל דיד' מפאי מדקתני שלהן היתה ושל שביעית היתה טעמא דשביעית דהפקר הוא הא דשאר שני שבוע' לא וש"מ אשה נעשית שליח לחבירת' ואפי' במקום שנעשית לה צרה שהרי קבלה אחת על ידי כולן ונתקדשה היא וחברותיה בכלכלה זו ונעשו צרות זו לזו: אין אחיות מקודשות דקידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין כלל ואפילו בחד מינייהו ואמאי נכריות מקודשות והא את וחמור הוא הרי מקדש בכלכלה זו כולן חמש: נכריות ואחיות וכי היכי דאחיות לא קנו נכריות נמי לא יקנו אלא ש"מ מה שיש בידו כח לקנות יקנה הכל כרב ששת: היינו דחזאי רב הונא בר אויא בחלום ומשום דאמרת לי דמותיב רב אויא תיובתא נתקיים חלומי ומיהו לאו קושיא היא דלאו מי אוקמינ' כו' בתמיה: בראויה מכם ואין אחיות בכלל ואביי הוא דמוקי לה הכי בקידושין וקיימ' לן כרב כהנא דאמר דאת וחמור קנה מחצה והמזכה לעובר לא קנה לכשתלד קנה כרב נחמן כפי' ר' חננאל: קני פלגא כנגד הבנים היא מחצה ושם מחצה והית' לאהרן וגומר כלפי שבנים כתיב אהרן זה כהן גדול: מחצה לכהן גדול ומחצה למשמרות כהנים והך ברייתא במסכת יומא בפרק ראשון דתנן התם גבי כהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש ותניא בגמרא ונוטל חלה אחת משתי חלות של עצרת וארבעה או חמש מששה לחם הפנים רבי אומר לעולם חמש שנ' והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו והתם מפרש למה אינו נוטל שש דהא איכא י"ב חלות שתים מערכות שש המערכת ומכאן אנו למידין דהמזכיר יחיד אצל מרובין למנין ויתנה נוטל כנגד המרובין:

אין לך מר בקישותא אלא פנימי שבו תימה כיון דבכל קישואי' הפנימי מר והחיצון מתוק למה לא יתרום מזה אל זה ויהא החיצון יפטור החיצון והפנימי יפטור הפנימי ולא צרי' להוסי' על החיצון ונרא' לר"י דר' יוסי דהכא לא איירי בשבי' הקישוא אין מר אלא אותה שתורם כמנהגת מרה וקאי אהא דתנן במסכת תרומה בפר' שליש' ומייתי לה בהאשה רבה התורם קישות ונמצאת מרה אבטי"ח ונמצאת סרוחה תרומ' ויחזור ויתרום ור' יוסי פליג וסבר דאין צריך לחזור ולתרום אלא מוסי' מן החיצון על החיצון דאפילו אותה ש שנמצאת מרה אין החיצון מר כל כך שלא יהא עליו תורת אוכל והכא משמע כהדיא בירושלמי על ההיא משנה דהתורם קישות דקא' בשלמא אבטיח ונמצא סרוח תרומה ויחזור ויתרום דספק גמור הוא אם היה סרוח בשעת הפרשה אם לאו אלא קישות ונמצא מרה אמאי הוי תרומ' הא ודאי דהיתה מרה גם בשע' הפרש' ולמה היא חביא' כלל ומשני שעשאוה ספ' אוכלין דאוכל גמור הוא מן התורה ולכך הוי תרומה וה"נ אמרי' הכא דמדאורייתא תרומה מעליא היא אלא דקנסי ליה משום דהוה ליה למיטעמיה כדאמרינן בהאשה רבה ועשאוה ספק אוכל ולכ' יחזו' ויתרו' וכתר הכי מייתי בירושלמי ההיא דרבי יוסי דהכא דאין לך מר בקישו' אלא פנימי שבו וקא בעי הת' וכי כדבר שיכול ליבר' נחלקו ומשני על עיק' בדיקת נחלקו דת"ק סבר יש מרירות הרבה בחיצון וראוי לעשותו ספק אוכלין ור' יוסי סבר אין בו מרירות כל כך ואין ראוי לעשותו ספק אוכלין ולכך לא יחזור ויתרו' הרי משמ' כהדיא דר' יוסי פליג אמתני' דהתור' קישות: אם

מלוקס

אם הביא דיעבד אין לכתחילה לא תימא לר׳ דמאי קשיא ליה וכי אין פשוט לו כאומר ככסי לשני כני אדם שיהו שוים ואפי׳ הכי במנחה לכתחלה לא וא״כ ע״כ משום דלקרבן גדול קא מיכוין ואורי׳ דהכי פרי׳ דהא סברא היא שלא תטול אשתו אלא כאחד מן הבנים ואפי׳ ה״ק רב יוסף דנוטלת מחצ׳ א״כ ה״נ א״ע״פ שמסברא יש לנו לומ׳ דלקרבן גדול קא מיכוין לא היה לנו ללכת אחר הסברא :

תא שמע וכני דן חושי׳ וא״ת דכיון דקרא אכשי לבר׳ בני א״כ למה הוצר׳ לו׳ בכסי לבניי פשיט׳ שהו׳ לבנו וי״ל דאיצטרי׳ שאם מנא דייתיקי או מתנה שלא יהיה בה כלום : שהיו לו בנים כחושים של קנה ואע״פ כשירד למצרים עדיין לא היו לו בנים כל כך מ״מ בקרא כן על שם העתיד כדדרים אחר שם שמות אל תקרי שמות אלא שמות : והשכיתו

חלוקה הו׳ להכי פרט ביה רחמנ׳ למשקל פלג׳ אשה לאו בת ירוש׳ היא דיה שתיטו׳ כאחד מן הבני׳ איני והא עובדא דהוה בנהרדעא ואגביה שמואל פלגא ב בטבריא ואגביה ר׳ יוחנן פלגא והו בי אתא רב יצחק בר׳ יוסף אמר ההוא דמי כליל׳ דשרו רבי מלכ׳ אאבולי ואאיסטרוני אמר רבי ניתבו אבולא פלגא ואאיסטרוני פלגא הכי השת׳ הת׳ מעיקר׳ כי הוו כתבי אאבולי הוו כתבי ואאיסטרוני הוו מסייעי בהדייהו וידע מלכא דהוה קא מסיעא השתא מאי דקאמר דכתיבה אאבולי ואאיסטרוני למימרא דהני פלגא והני פלגא מתיב ר׳ זירא הרי עלי מנחה מאה עשרון להביא בשני כלי מביא ששי׳ בכלי אחר וארבעים בכלי אחר ואם הביא חמשים בכלי אחר וחמשים בכלי אחר יצא אם הביא אין לכתחילה לא ואי ס״ד כל כי האי גוונא פלגא ופלגא הוא אפילו לכתחילה נמי הכי השתא התם אנן סהדי דהאי גברא למעיקרא לקרבן גדול קא מכוין והאי דקאמר בשני כלים דידע דלא אפשר לאיתויי בכלי אחד כמה דאפשר לאיתויי מיתינן והילכתא כוותי׳ דרב יוסף בשדה ענין ומחצה ההוא דשדר פיסקי דשיראי לביתיה אמר ר׳ אמי הראוין לבנים לבנים ראוין לבנות לבנו׳ ולא אמרן דלית ליה כלת׳ אבל אית ליה כלתא לכלתי׳ שדר ואי בנתיה לא נסיבן לא שביק בנתי׳ ומשדר לכלתיה ההוא דאמר להו נכסי לבני הוה ליה ברא שהיו

חלוקה הוא בכלל שאר בהנים אע״ג דלא גלי ביה קרא שלא כתב אהרן אלא והיתה לבהנים היה חולק עמהן : דמי כלילא כתר מלכות דשדו בי קיסרי בטילו על אגן לעשותה : אבולי ואאיסטרטיגי שרים ושרים כדגרסי׳ במדרכי ותמן זה כא בפרוזבולי וזה בא בפרוכוטי בניכי ומנ׳ פלאקים מתרגמינן איסטרטיגי ואינטרטיגי פלגא אע״ג דאבולי שרי׳ יותר : אבולי הוו כתיבי בכתב של מלך ליתן הכל אלא שאיסטרטיגי מסייעי לאו כורתא : השתא דקא כתבי כו׳ נהוסיף על מה שהיו רגילין ליתן בכתבו עמה : מתיב ר׳ זירא לרב יוסף האומר הרי עלי מנחה מאה עשרון להביאם בשני כלים : מביא ששי׳ בכלי אחד וארבעי׳ בכלי אחר כן הרי זה שפיר׳ מאה עשרון בשני כלי׳ כגון זה שאמר לך הבינך ולא קתני חמשים בכלי וחמשי׳ בכלי שלא דיעבד אבל לכתחיל׳ לא אלא מביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד וקשיא לרב יוסף דא׳ מחצה : ופריך התם אנן סהדי דלקרבן גדול קא מכוין לאתויי בכלי אחד והאי דקא שני כלים ולא קאמר מאה עשרון להבי׳ בכלי אחד משום דידע דלא איפשר לאיתויי בכלי אחד יותר משש׳ עשרון דתנן בפרק המנחו׳ והנסכי׳ מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד ואם אמר הרי עלי ס״א מבי׳ ס׳ בכלי אחד ואחד בכלי אחד שכן הציבור מביאין ביו טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד דין ליחיד שיהא פחות מן הציבור אחד אמר ר׳ ישמעאל והלא אלו לכבשי׳ ואלו לפרים איכ׳ כבללין זה עם זה אלא עד ששים יכולין לבלל כו׳ : והילכתא כוותיה דרב יוסף בשדה כו׳ משום דבכולי תלמודא רבה ורב יוסף הילכתא כרבה איצטריך למימר דהילכתא כרב יוסף בהכי תלת : בשדה בפרק השותפין גבי ההוא גברא דזבן ארעא אמברא דבי כשי ותלת מילי קאמר רב יוסף התם : ענין כפר יש כוחלין קנין אימתי הוז׳ רב יוס׳ אמר כל זמן שעסוקים באותו ענין ואי׳ דגר׳ קנין . ומחצה היינו הך דאמר רב יוסף קמאי פלגא : פיפקי דשיראי חתיכות מעילים שלא לא״ק לבני ביתו הרא זייה לבנים מלבושי זכר : לכלתי שדר ולא לבנותיו : דאיכסיכא בנתיה אלינה מוס׳ ת׳ עליו ירושלמי בפרק שני דיבי נזירות מי ששלח למדינת הים ואחר יתנו אלו לבני בנותיו בכלל ואם בשעת מיתה אמר אלו לבניי אין הבנות בכלל : ההוא דאמר להו בשעת מיתה בכסיי לבניי ולא היה לו אלא בן אחד זכר וגם בנות היו לו ובעי תלמודא מי קרי אינשי לברא יחידאה בניי לשון רבים וא״כ כל נכסיו נתן לבנו ואין הבנות בכלל : אם לא ויחלקו הבנות עמו : ובני דן חושים אלמא בן אחד קרי לשון רבים : במקומים

שהיו מרובין כחושים של קנה אלא אמ׳ רבא ובני פלוא אליאב רב יוסף אמר ובני איתן עזרי ההוא דאמ׳ להו נכסאי לבנאי הוה ליה ברא ובר ברא קרו לאינשי לבר ברא בר׳ או לא רב חביבא אמ׳ קרי אינשי לבר ברא בר׳ מר בר אשי אמר לא קרו אינשי לבר ברא ברא תניא כוותיה דמר בר רב אשי המודר הנאה מבנים מותר בבני בנים מתני׳ הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע אם אמרו ראו מה שהני׳ אבא הרי אנו עושין ואוכלין השביחו לעצמן וכן האשה שהשביח׳ את הנכסים השביחה לאמצע אם אמר׳ ראו מה שהני׳ לי בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה גמ׳ אמר רב חביבה ברי׳ דרב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא ל״ש אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו נכסים מחמ׳ עצמן השביחו לעצמן איני והא אמר רבי חנינא אפילו לא הניח להו אביהן אלא אודייני

כחושים של קנה שגדילי׳ הרבה ביחד בלעז סר׳ וקשאי׳ כמי עלי׳ קני׳ או קסרי הקני׳ קרויין כן: ובר ברא׳ בן של אותו בן או של אח׳ שמת מיקרו איבעי׳ לבר ברא ברא ולפיכ׳ אמר נכסיי לבניי לשון רבים ויחלקו ביניהם או לא קרו ני ברא והאי דקת׳ לשון רבי׳ הייכו דאמרן לעיל ובני פלו׳ אליאב: מותר בבני בני׳ אבל לענין פריה ורביה חשיבי בנים כפרק על הבא על יבמתו: מתני׳ השביחו הגדולי׳ את הנכסי׳ בעודן בתפוס׳ הבית השביחו לאמצע ויטלו קטנים כגדולים וכדמפרש בגמרא שהשבחו הנכסי׳ מחמת נכסים: ואם אמרו גדולים לקטנים בפני עדים: או אמרו לב״ד או בציבור ראו מה שהניח לנו אבא ומזומנין אנו לחלק ומה שנשביח בשבי׳ שחלקינו ונתעצלו ב״ד לחלוק או השביחו לעצמן: וכן האשה שמת בעלה ובגמרא מוקי ליה באשה יורשת: ואם אמרה ראו מה הניח לי בעלי הריני עושה ואוכל׳ השביחה לעצמה והוא דלא שקלא מזוני דאי שקלא מזוני לא דתנן אלמנה ניזונת מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן: גמ׳ לא שנו דהשביחו׳ לאמצע אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים לא טרחו ולא הוציאו משלהם בלו׳ ולא מנכסי אביהן שכרו פועלים והשביחו הנכסים: מחמת עצמן שטרחו וכשעו ונשכרו משלה׳ ולא משל אביה׳ אז השביחו לעצמן: אודייני

והשביחו גדולי׳ השבח לאמצע פירש ר״ח דה״ה גדולי׳ וגדולי׳ שלא אורח דמילת׳ כך ולא דמי ליורד לתוך שדה של חבירו ונטעה שלא ברשות לשותף שהוא כיורד ברשו׳ דשות׳ איכו מוחל טרחו לחבירו אבל אחין מחלי׳ אהדדי ואם אמר ראו מה שהניח כו׳ פירוש רבינו שמואל ראו מה הניח לנו אבינו ומזומנים אנו לחלוק ומה שנשביח בשבי׳ מחלקינו משמע שרוצה לומר שאינו משבי׳ אלא מחלקו המגי׳ ואין לו אלא שבח המגיע לחלקו ואי׳ בר׳ מדאמר רב ספרא שבק אבוה זוזי שקליכהו לרב ספרא משמע דשקליכהו לכולהו ועוד אם לא נקט שאין המגיע לחלקו מה היה יכול לתובעו הא אמ׳ באיזהו נשך דזוזי כמאן דפליג דמו ועוד כשיחלקו אם יגיע חלק האח׳ לחלקו א״כ נמצא שלא היה השבח שלו על כן נראה לר״י כפירוש ר״ח דשבח שהשביח מכל הנכסים הוי שלו ולא דמי ליורד לתוך שדה של חבירו שלא ברשות שאין לו אלא שכר טרחו עם היציאה או כאריס דהוו שותפים ויכולים להרויח זה כמו זה ולא מחלי אבל הכא אם הגדולים לא ירויחו הקטנים לא ירויחו בהם וכן בר״י לומר כאחי׳ דרב ספרא דקטני׳ הוו ולא היו יכולין להרויח ולהכי כיון דגבר׳ רבה הוא ולא שבק גירסיה וטרח לאחריני אע״פ שלא אמר ראו כאלו אמר ראו ומחלי ליה הקטנים והא דאמ׳ בריש אלו מציאות גבי תמרי דזיקא דיתמי לאו בני מחילה כינהו הכא דאין מפסידין ולא בא כידם הרויח מחלי שפי׳: בתוספתא גרסי׳ אם אמרו יתומי׳ ראו מה שהניח כו׳ ולא ידע ר״י אמאי נקט בפני בפנים ב״ד אימשום דגלי אדעתי׳ דלא מחל להם אפי׳ בפני עדים כמו גליה דעתי׳ ושמא להכי בר׳ בפני ב״ד כדי שיתעצמו בדבר לתקן להם שיטרי׳ כשבילם ומדלא תקנו להם ודאי לא מצאו להם תקנה לחלוק ומחלו הכל ורב ספרא כמי ידוע היה לב״ד אע״פ שלא אמר ומיהו דשב״ם פירש דה״ה בפני עדים: השביחו לעצמן ואפ״ג דבהמפקיד בעובדא דמרי בר איסק אמרי דכיון דשלא ברשות נחת דהא אין מורדין קרוב לנכסי קטן השבח לאמצע הכא לית לן למימר הכי דהתם איכא למיחש שמא יחזיק הקרוב בנכסי קטן שאינו כאן אבל הכא ליכא למיחש שהקטנים עם הגדולים ביחד אין יכולין להחזי׳ זה על: לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים פי׳ בקונטרים שלא טרחו ולא הוציאו משלהם כלום אלא מנכסי אביהם שכרו פועלים ומחמת עצמם הייכו שכרו פועלים משלהם משמע שרוצה לומר דטעמא דכיון דשכרו משל אביהם לאמצע דאי הוו גדולים אמרו ראו מה שניח לנו אבינו היו אוהבי הקטניר או קרוביהם משכירים להם פועלי׳ משל אביהם בשבילם ומדלא אודיעכהו אקולי אקילו גבייהו ובעובדא דמר בר איסק דא״ל אחוה מפרדיסי ובושתני דשקל וא״ל רב חסדא שפיר קאמר לך דתנן הניח גדולים וקטנים כו׳ השבח לאמצע לא שתלם בעצמו אלא השכיר פועלים ממעו׳ הירושה והותו האח כמי היה מוצא קרובים דהוי מתני ליה וכן אחי דרב ספר׳ היו מוציאין שישתכרו במעותיהן דאין טורח במכור ולקנות אי לאו דהוי כאומר לכן ראו וכו׳ יך האודייכ דאחמת עצמה הוא שלא היו מוציאין שיעשה להם אותם שמיר׳ לפי שצריך לעמוד שם זמן מרובה ומשכי דקטנים גופייהו איכטרא ואם כיו מודיעים להם היו עושין ועוד יש פירש ר״ת ופי׳ ר״ח ולא ישרו בעיני ר״י: אודייני

אודיני השכר לאמצע והא אודיני דמחמ׳
עצמו שאני אודיני דלנטירותא הוא
דעבידא ואפי׳ קטנים נמי מצו מנטרי לה:
אמרו ראו מה שהני׳ אבא הרי אנן עושי׳
ואוכלין השביחו לעצמן רב ספרא שבק
אבוה זוזי שקלינהו עבד בהו עיסקא אתו
אחי תבעוה בדינא קמיה דרבא אמר להו
רב ספרא גברא רבא הוא לא שבי׳ נירסי׳
וטרח לאחריני: האשה שהשביחה את
הנכסים השביחה לאמצע אשה בנכסי
יתמי מאי עבידתה אמר ר׳ ירמיה באשה
יורשת פשיטא מהו דתימא כיון דלאו
דרכ׳ למטרח אע״ג דלא פריש כמו דפרי׳
דמי קמ״ל: ואמרה ראו מה שהניח
לי בעלי הריני עושה ואוכלת השביחה
לעצמה: פשיטא מהו דתימ׳ כיון דשביח׳
לה מילתא דאמרי קא טרחא קמי יתמי
אחולי אחלה קמ״ל אמר ר׳ חנינא המשיא
אשה לבנו גדול בבית קנאו דווקא גדול
ודווקא בתולה ודווקא אשתו ראשונ׳ ודווקא
שהשיאה ראשון פשיטא ייחד לו אביו בי׳
ועליה בי׳ קנה עליה לא קנה בי׳ ואכסדרא
מהו

שני

אודייני כור וכיסויה וסורי אותו להשקו׳ שדות מחית
: מחמת עצמה הוא שמשמרין אותן הגדולים וצריכין
לעמוד על גביו פן יפיה הפקר לכל שואבי מי׳ : דלנטירה
עבדא איכן צריכין להוציא משלהן כלום עליו אלא לשומרו
: וגם הקטנים יכולין שמרו
: עבו׳ בהן עיסקא : ותשי׳ לי׳
שבח נכסי מחמ נכסי׳ הואיל
ואין צריך טורח כל כך אלא
לקנו׳ ולמכו׳: לא שביק נירסיה
וטרח לאחריני וכמי שאמר
ראו מה שהניח לנו אבא ; ומי
ושמעינן מהכ׳ דכל היכ׳ דמאן
דהוא כמו רב ספרא אע״ג
דלא אמר לעצמי אני עושה
כמ״ד דמי והשביח לעצמו :
אשה מאי עבידתי׳ או תיטול
ותלך לה או תטרח קמי׳ יתמי
ותהיה ניזונ׳ ומעשה ידיה
שלהן אין לה להשתכר בממון
היורשי׳ : באשה יורש׳ כגון
שנשא ראובן בת שמעון ומתו
וירשו בני ראובן ובת שמעון
את נכסי׳ יעקב אבי אביהן או
כגון בת בין הבנו׳ או בת הבן
בין הבני׳ דיכה בדין האחין
או שאמר בעלה תטול אשתי
כאחד מן הבני׳ אם השביחה
את הנכסים פירשה לעצמה
לא פירשה השבח
לאמצע : אלמנה שאמר׳ בב״ד
ראו מה שהניח לי בעלי
הריני עושה ואוכל׳ השביחה
לעצמה והוא דלא שקל׳ מזוני
דאי שקלא מזוני הא תנן א
אלמנה ניזונת מנכסי׳ יתומין
היא ומעשה ידיה שלה׳ הילכ׳
אשה שמת בעלה והני׳ נכסים
מועטין שאין בהן כדי כתובת׳ אם אמרה ראו מה
שהניח לי בעלי ונתעגלו ב״ד או יורשין להשביעה על
כתובתה אפי׳ השביחו אלף ככר השביחה לעצמה אבל
אם השביחה הנכסים סתם תטרוף כתובת׳ והמות׳ ליורש׳
ואע״פ שלא נשתייר מבעלה אפי׳ דמי כתובתה : אחולי
אחלה וחוזרה בה ממה שאמרה תחילה הריני עוש׳ ואוכלת
קמ״ל : קנאו הבן לאותו הבית : תקנת חכמי׳ היא והילכת׳
בלא טעמא כדלקמן וכמסכת גיטין מוקמינן לה כגון שיש
לאביו בעיר בית אחר לדור בה : ודוקא גדול כו׳ דבכי האי
גוונ׳ חביב לי׳ טפי וגמר ומקני לי׳ : ייחד לו בית ועלייה בלומ׳
יחד לו האב לבנו בית שיש עלייה על גביו : אכסדר׳ לפני
הבית ופתוחין בו חלונות ודרך אכסדר׳ נכנסים לבית:

אודייני פירוש בקונטרס בור וכיסויו ואין נר׳ לר״ת
אלא מפרש שהוא כלי גבוה שעומדים עליו
שומרי שדו׳ וכרמי׳ לראו׳ מעלין למרחוק וגם הוא ראוי לישן
עליו כדאמרינן בפרק בתרא דמועד קטן ישן על גבי
מטה או על גבי ספסל או
ע״ג אודייני ויש ספרי שכת׳
בהן אידוני כמו דוי להכא
ולהכא : באשה יורש׳ פי׳
בקונטרס כגון ראובן שנשא
בת שמעון אחיו ומת יעקב
אביהם ואח״כ מתו ראובן
ושמעון שאז יורש בני ראובן
ובת שמעון מאביהן וקשה
קצת לישנא דראו מה הניח
לי בעלי דמשמע דירש׳ מבעל׳
ולא מיעקב ופי׳ ר״ת אשה
יורשת שנשא ראובן בת שמעון
אחיו ומת והיו לו לראובן
אחים קטנים או בני אחים
קטנים דהוו יתמי והרי היא
יורשת את בעלה עם הקטני׳
שהיא כזקו אביה ומיהו קשה
דקאמרי׳ בסמוך דטרחה קמי
יתמי דמשמע בני בעלה על
כן נר׳ לר״י כפירו׳ הקונטרס
דכיון שבעל אוכל פירו׳ ירוש׳
בחיי אביו כדין שייך שפיר
ראו מה שהני׳ לי בעלי אי נמי
בלשון אחר שפיר׳ בקונטרס
שאמר הבעל תטול האשה
כאחד מן הבנים : ואם
אמרה ראו מה שהני׳ לי בעלי
פירש בקונטרס וכגון דאמר
הכי שקלת לי מזוני ואין נראה
לר״ת דדוקא אם מכרה
כתובתה או לקחה כתובתה
בב״ד דין לה מזונות אבל זו
שלא לקחה כלום מכתובתה
גם נכסי מלוג שלה או מה שירשה או מה
שנתן לה בעלה כאחד מן הבני׳ לא הפסידה מזונו׳ דאפי׳
מוכרת כתובתה אמרינן בפרק אלמנה דלית דחש
לרבי שמעון דאמ׳ מקנת כסף ככל כסף ולא הפסיד׳ מזונו׳
כל שכן מלוג דלא שייכי כלל לכתובתה וגם מה שפירש
אם נתעגלו ב״ד להם כיעה מה שהשביחה לעצמ׳ לא ידע
ר״ת מנ״ל דלעולם הויא בחזק׳ יורשי׳ עד שישביעו׳ ב״ד
דאין להם לגבות כתובתה אלא בב״ד והכא מיירי דוקא
באשה יורשת: בית ואכסדרה מהו דהכי דלעליי׳ לא
קנה אכסדרה שייכי טפי לגבי בית ואת״ל לא קנה משום
דאין בו תשמיש בית :

שני

שני בתים זו לפנים מזו מהו תיקו מיתיבי ייחד לו אביו בית וכלי בית כלי בית קנה בית לא קנה אמר רבי ירמיה כגון שהיה אוצרו של אביו מונח שם נהרדעי אמרי אפי' שובבא דיוני ר' יהוד' ורב פפי אמ' אפי' אציצ' דהרסנ' מר זוטרא אנסביה לבריה והלא ליה סנדלא רב אשי נסביה לבריה ותל' ליה אשישא דמשחא אמר מר זוטר' הני תלת מילי שוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא חד הא איד דאמר רב יהורה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופ' אידך דאמ' רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה: מתני' אחין השותפין שנפ' אחד מהן לאומנות נפל לאמצע חלה ונתרפה נתרפ' משל עצמו: גמ' תנ' הא' אומנו' לאומנו' המלך ת"ר אח' מן האחין שמינהו נבאי או פולמוסטו' אם מחמ' האחין לאחין אם מחמת עצמו לעצמו אם מחמת אחין לאחין פשיטא לא צריכא דחרי' ט"פ מהו דתימא חורפיה גרי' ליה קמ"ל ת"ר אחד מן האחין שנטל מאתים זוז ללמוד תורה או ללמוד אומנות יכולין האחין לומר לו אם אתה אצלנו יש לך מזונות אם אין אתה אצלנו אין לך מזונות וליתבו לי' כל היכא דאיתיה מסייעא לי' לרב חונ' דאמ' רב הונ' ברכ' הבית ברוב' וליתבו ליה לפי ברכת הבי' ה"נ חלה ונתרפא נתרפ' משל עצמו שלח רבין משמיה דר' אלעא' ל"ש אלא שחלה בפשיע' אבל באונס נתרפא מן האמצע ה"ד בפשיעה כדר' חנינ' דאמ' ר' חנינא
הכל

שני בתים כו' את"ל בית ואכסדרה קנה היינו משום דאכסדרה משועבד לבית אבל שני בתים זה לפנים מזה מהו: אוצרו בתוכו הילכך בית לא קנה דכיון דמשתמש האב בבית לא הוציאו מחזקתו ולא מקני ליה לבנו: עשים' דהרסנ' כלי מלא דגי' מטוגני' בשמנן: אפיפא דמישח' כוס מלא שמן: שווינהו רבנן הם תקינו את הדברים כך אע"פ שאינו דין תור' כי מדה ומדה הם: חדא הא המשיא אשה לבנו ותקנת חכמי' היא לכבוד החתן שנגאי' הדבר לשאת אשה ואין מקום לדור בו: אפוטרופא דאכן שהדי דלא עקר נחלת הבנים ולא נתכון אלא שיכבדוה הבנים מתוך שאוכלין על ידה: במעמד שלשתן כפק' ומפקיד ומקבל מתנה קנה כך תיקנו חכמים לפי שהדבר תדי' הוא בין הבריו' ולא הזקיקו חכמי' להקנות בקנין ובעדי': מתני' ה"ג בסדר המשנה אחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות המלך שמחמ' אבין נפל לאומנות זו שכן מנהג המלך מעמיד מבית זו מוכס אדם אחד ומבית זו אדם אחד וכן מכל בתי העיר: נפל לאמצע כל זמן שקנו בתפוס' הבית הריוח באמצע שהרויח זה באומנתו: חלה בפשיע' בדמפר' בגמרא: גמ' תנא אומנות המל' וטעמ' כדפרישי' אבל אומנות אחרת שנפל בה מעצמו הריוח שלו: או קולמוסטו' שוט' ורבינו חננא' פי' פולמוסטום לוחם מלחמה בלשון יון: מחמ' אחין כמנהג העיר לקחת מכל בית שוטר אחד לפי הזמן הקבוע או לחדש או לשנה: ממחת עצמו מחמ' חשיבותו ומחמ' חריפותו: ברכת הבי' ברוב' שאכל והיה דר עמהן היה הבית מתברך בגללו: וליתבו ליה קצת מזונות ויפחתו לו לפי חסרון ברכ' הבית בגללו שאין דר עמהם: ניניס

שני בתים זה לפנים מזה מהו דבבית אחד דמי ולפי' הקונטרי' הוה ליה להקדי' בעיא דשני בתים לבית ואכסדרה: כהלכתא בלא טעמא קצת טעם יש דכיון שפינה את הבית שמכא דעתיה דבן ונם אין לו אכה לדור סברא הוא שנתנו לו וכן הכותב כל נכסיו לאשתו או לבנו משתמא לא ליתן לה נתכוין אלא לכבדה שלא היה מניח בניו בול' כלו' וכמעמד שלשתן לא רצו חכמי' להטרית להבי' עדים ולעשו' שלשתן קנין דמסתמ' כיון שאת' לו במעמד שלשתן הקנה לו לגמרי כראה לרי' דבמעמד שלשתן אם חזר ומחלו אינו מחול ומפרש בכאה מקומות הבית בנים נחלי' עד במעמד שלשתן קנה עד כאן שיטת הר"א ז"ל: ברכת הבית ברוב פי' רבי' חננאל בר לאחד בר למאה ויש מפרשי' דמזלא דבתרי עדיף וקשה מדפריך בסמוך ליתבו לפי ברכ' הבית וכי ידעי' כמה הוי וכמ' נתברך הבית בגללו נאומ' ר"ת אין ה"נ יכולין לידע כמה הוציאו בשנה ראשונה וכמה הוציאו בזו ואי' כראה לרי' שהרי אין כל השני' שוי' כמז"ל אחד: חלה ונתרפא כו' ותנא בתוספת' במ"דא ברפוא' שיש לה קצבה אבל רפואה שאי' לה קצבה הרי הוא בכלל כתובה וירפא מן האמצע וכן בכתובות גבי אלמנה אומר גבי רפוא' ושיש לו קצו' הרי הוא בכלל כתוב ושאין לו קצבה הרי היא במזונות ובאוכם דהב' אין חילוק בין אין לה קצבה לש לה קצבה כן תירץ הר"י אבל חלה באונס נתרפ' מן האמצע ולא דמי להא דתנן לעיל אין הקטנים נזונים על הגדולים הכ' הוי באקראי בעלמא אבל התם לעולם כן הרי שהקטנים מפסידים יותר מזונות:
הכל

הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנ׳ צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם:

מתני׳ האחין שעשו מקצת שושבינו׳ בחיי האב חזרה שושבינות חוזר׳ לאמצע שהשושבינות נגבית בב״ד אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אין נגבין בב״ד מפני שהן גמילות חסדים: גמ׳ ורמינהי שלח לו אביו שושבינות כשהיא חוזרת חוזר׳ לו נשתלח׳ לאביו שושבינו׳ כשהי׳ חוז׳ חוז׳ מן אמצע אמ׳ ר׳ אסי אמ׳ ר׳ יוחנן כי תנן נמי מתני׳ נשתלח׳ לאביו תנן והא אחי׳ שעשו מקצת שושבינו׳ קתני תני למקצתן והא חזרה שושבינות קתני ה״ק חזרה לגבות נגבית מאמצ׳ ר׳ אסי אמ׳ לא קשי׳ כאן כסת׳ כאן כמפר׳ ברתני׳ שלח לו אביו שושבינו׳ כשהי׳ חוזר׳ חוזר׳ לו שלח אבין שושבינ׳ סתם כשהיא חוזרת חוזר׳ לאמצע ושמואל אמר הכא ביבם עסקינן שאינו נוטל בראוי כבמוחז׳ מכלל דאיד׳ משלם לימא תנו לי שושביני ואשמח עמו מי לא תניא מקום שנהגו להחזיר קרושין מחזירין מקו׳ שנהגו שלא להחזי׳ אין מחזירין ואמר רב יוסף בר אבא אמר מר עוקבא אמר שמואל ל״ש אלא שמת׳ היא אבל מת הוא אין מחזירין מ״ט יכול היא שתאמר הנו

הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים פירש אריא ״ונגבי הבאים על האדם הכל נגזר בידי שמי׳ אבל צנים פחים מזה לא נגזר עליו כלום יכול לשמור אבל ודאי אם רוצה לאבד עצמו כאשם או כנכבר יכול לאב׳ עצמו אע״פ שלא נגז׳ כלו׳ ולא דמי להא דאמ׳ הכל בידי שמי׳ חוץ מיראת שמים דהתם מיירי במדות של אדם מה יהיה גבור או חלש עשיר או עני ארוך או קצר כדאית׳ בנדה פרק כל היד אבל הכא מיירי במאורעות הבאות על האדם׳ חוץ מצנים פחים דהיינו קור וחום כדמשמע בריש מסכת עבודה זרה וה׳ דאמרי׳ בהמקבל והסיר ה׳ ממך כל חולי זו צינה הכי פי׳ שיתן לך דעת לשמו׳ מן הצינה ליתן לך בגד ללבוש ובירושלמי אמר שאנטונינוס היה לו לילך בדרך א״ל לר׳ צלי עלי א״ל יהא רעוא דתשתזב מן צנתא א״ל דא צלותא בתמיה יתיר חד כסו ונכת׳ אזלא א״ל יהא רעוא דתשתזב מן שרבא א״ל הא ודאי צלותא דכתיב ואין נסתר מחמתו : האחין שעשו מקצת שושבינות שכך היה מנהג כשהאב היה עוש׳ חופה לבנו היו שושבינים מביאים דורונו׳ לבנו׳ החופ׳ ונותנין לבנו ועל האב היה לפרוע כשהיו נושאים גם הם נשים ולכך חוזרו׳ מן האמצע היך על האב לפרוע : ונ׳

צינים פחים ליכא דקרא צינים פחים בדרך עיק׳ הכנ׳ והקור פח ומוקש בדרך עקש כי בידו ה׳ ב׳ תלוי להשמר מן הצנה ויש מפרשים צינים פחים קור וחום : מתני׳ ה״ג האחין שעשו מקצתן שושבינות בחיי האב ששילח האב את אחד מבניו לשמו׳ את החתן ובידו דורונות שכן דרך פ שושבינות נוטל דורון לשמחת חופת חבירו ואוכל עמו וזה יחזיר לו כמו כן כשישא אשה כדאמרינן לקמן ה׳ דברי׳ כ כאמרו בשושבינות : ריעי דוד מתרגמין שושביני דדוד: חזר׳ שושבינות כשחזו׳ זה הבן ויש׳ אשה וזה יחזי׳ שושבינותו חזרה לאמצע : נגבי בב״ד כדין מלוה אביהם ובגמרא פרי׳ על׳ ומשני לה נגבית בב״ד כדי׳ מלוה : אב׳ השול׳ לחברו בלא חופ׳ אי נמי בחופו׳ ואינו הולך לאכול שם ולשמוח עמו בחופתו אין זה דין שושבינו׳ שא מתנה בעלמ׳ וגמילו׳ חסד ואינ׳ נגבית בב״ד : גמ׳ ורמינהי של׳ לו אבין שושבינו׳ כלומר שלח על ידו ולצרכו פ שהוא יאכל וישמח עמו דהא לקמן מפליג בין שלח אבין שושבינות לשלח לו אבין שושבינות : חוזרת לו לאותו הבן ולא לאמצע כדקתני מתני׳ וקשיא למתני׳ דסבירא ליה להאי תנא דכיון דשלח האב על יד זה הבן חפץ הוא שלו לבדו יחזור שושבינו ולא לשאר בניו : חוזר׳ מן האמצ׳ דמנוה על היתומים לפרוע חובת אביהן : נשתלח׳ לאביו תנן כדמתרץ לה ואזיל ו וחוזרתו אמצע דמתני׳ היינו חוזרת מן האמצע כדמפר׳ ואזיל אבל היכא דשל׳ אביו שושבינו׳ ע׳ בנו לאחרים מוד׳ תנא דמתני׳ דחוזרת לאותו הבן לבדו כברייתא חזרה לגבות : רב אסי אמר לעולם מתני׳ כדקתני אבאב גלה שושבינו׳ לאחרים וכשהיא חוזרת חוזרת לאמצע וכו׳ וברייתא דקתני חוזרת לאותו הבן לבדו לא קשיא מתני׳ בסק גלה סתם ע׳ אחד מבניו ולא פי׳ דלדע׳ כן זה שלח הילכך חוזרת לאמצע אבל הברייתא במפר׳ השושבינו׳ תחזו׳ לאותו הבן הילכך חוזרת לו ואינ׳ חוזרת לאמצע : כדתניא שלח לו אביו שושבינו׳ כלומר כתן לו אביו מעות ושלחו לעשו׳ שושבינות כשחוזרת חוזרת לו לבדו אבל שלח אביו שושבינות סתם ולא ייחד לאח׳ מבניו אע״פ שע׳ אחד מבניו שלח אינ׳ חוזרת לו לבדו אלא לאמצע: ושמואל אמר לעולם כדקתני ברייתא דהאב השולח שושבינות על יד אחד מבניו חוזרת לאותו הבן לבדו ומתני׳ דקתני חוזרת לאמצע ה״מ שמת הבן שנשתלחה שושבינו׳ על ידו ורצה היה לחזור לו שאשמח וייבם׳ אחד מן האחין את אשתו ורחמנ׳ אמ׳ יקום על שם אחיו לנחלה ודינו היה ליטול השושבינו׳ במקו׳ אחיו אי לאו דקדיי׳ רחמנ׳ בכור כדכתב והיה הבכור ונומר ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק ואמרינן לקמן דאין בכור נוטל פי שנים הילכ׳ חוזרת חוזרת לאמצע לכל האחין ומקשה תל מודא מכלל דאידך אותו שנשתלחה לו שושבינות ע״י זה הבן שמת בעי שלומי כתמי׳ וכי יש לו לגבות שושבינות ליורשי שושבינו שמת והלא יכול לומר תנו לי שושביני ואשמח עמו ואוכל בחופתו כמו ששמח גם הוא ואכל בחופתו וכיון שמת כפטרתי מלשלם שכן מנהג שושבינות להביא דורון ולאכול עמו בחופתו : מקום שנהגו להחזיר קידושין אחר מיתת האשה כימי אירוסין ברמפ׳ ואזיל :

תנו לי בעלי כלומר אני מזומנת להשלים תנאי קידושי דהיינו נישואין ואין העיכוב תלוי בי : אמר רב יוסף כגלמא אמרינן תנו לי שושבני ואשמח עמו כדקאמרת : אבל הכא במאי עסיק׳ כגון ששמח ואכל עם המת בחופתו אותו שחייב לו השושבנות ונתחייב השושבין מיד לפורעו אחרי ששמח עמו אלא שמת וייבם אחיו את אשתו ושושבינות זה ראוי היה ותחזור לאמנע דרך שושבינות אוכל עמו ואחר כך מביא הדורון : לימא תנו לי בעלי ואשמח עמו תנאי הוא למר מחזירין קידושין אם מת ה האורס ולמר אין מחזירין : בתולה גובה מאתים אם מת או נירשה וכדכתב לה מן ה שאירושין דהיכא דלא כתב לה בעיא היא בכתובות ולא איפשיט : מקום שנהגו להחזיר קידושין מחזירין ? לקמיה מפרש לה ואזיל רבי יהודה הנשיא אומר כו׳ לקמן פרי׳ עלה : דהדר ביה איהו חוזר בה ורוצה לגרשה הילכך תטול כתובתה מלבד קידושי׳ והו׳ הדין אם מת הוא כדמפ׳ ואזיל ומשום דמיבעיא ליה לפרושי כאנפי כפשי׳ טעמא דמת הוא משום תנו לי בעלי ואשמח עמו נקט הכא לישנא דהדר בה איהו : ודמית הוא כולי עלמא לא פליגי דאינה מחזרת קידושין דמצי אמרת תנו לי בעלי ואשמח עמו ב בדאוקמא רב יוסף בר אבא לברייתא דלעיל : טיבועין ניתנו שאם תמות ולא יזכה ליפאיכה יהיו אבודין ולא יחזרו לו : ופרכינן והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני במילתיה דרבי יהודה הנשיא והיכא מוקמה לה ? לדידיה דלטיבועין ניתנו : הכי קאמר ר׳ יהודה שבלונות ודאי כההוא מודינא לך ד דבמנהגא תליא מילתא והוא תכשיטים השולח לארוסתו ? לאחר שקידשה : אבל קידושין ודאי לטיבועין ניתנו והני תנאי דלקמן כי הכי ע תנאי דלעיל דפליגי בקידושין לטיבועי׳ ניתנו : בככר כסף דהיינו כ״ה מנה בתולה גוב׳ כו׳ לקמן מיפרשה כו׳ : בתולה גובה מאתים זוז דהיינו שני מנין והיינו חמשי׳ שקל כמוהר

תנו לי בעלי ואשמח עמו הבא נמי ליבא תנו לי שושביני ואשמח עמו אמר רב יוסף הבא במאי עסקינן בגון ששם׳ עמו שבעה ימי משתאו ולא הספיק לפורעו עד שמת לים׳ תנו לי בעלי ואשמח עמו תנאי היא דתניא המאר׳ את האש׳ בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה מקום שנהגו להחזיר קרושין מחזירין מקו׳ שנהגו שלא להחזיר קרושין אין מחזירין דברי רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר באמרת אמרו מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקו׳ שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין רבי יהודה הנשיא היינו תנא קמא אלא לאו תנו לי בעלי ואשמח עמו איכא בינייהו וחסורי מחסרא והכי קתני המארס את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה והדר בי איהו מתה מקו׳ שנהגו להחזי׳ מחזירי׳ מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין במה דברים אמורים שמתה היא אבל מת הוא אין מחזירין מאי טעמא דתנא קמא סבר יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ואתא ר׳ יהודה הנשיא למימר באמת אמרו בין מת הוא ובין מתה היא מקום שנהגו להחזיר מחזירי׳ מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ולא מציא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו לא דבולי עלמא יבולה שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו והכא בקידושין לטיבועין ניתנו קא מפלגי רבי נתן סבר קידושי׳ לאו לטיבועין ניתנו ורבי יהודה הנשיא סבר קידושין לטיבועין ניתנו והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני הכי קאמר וסבלונות ודאי מקום שנהגו להחזיר מחזירין והני תנאי כהני תנאי דתניא קדשה בככר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה ומחזרת לו את השאר ר׳ יוסי אומר קדשה בעשרים נותן לה שלשים הצאין קידשה בשלשי׳ נותן לה עשרים חצאין במאי עסקי׳ אילימא שמתה כי אי׳ לה כתובה ואלא שמת הוא אמאי מחזרת לו את השאר ונימא תנו לי בעלי ואשמח עמו ואלא באשת ישראל שזינתה ובמאי אי ברצון מי אית לה כתובה ואלא באונס מישרא

ורבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר קדושין כו׳ לא גרסינן הכא קדושין דלקמן מוקי לה בסבלונות : ורבי יהודה סברי דאמת היא יכולה לומר כו׳ דתנא בתר׳ לטפויי קא אתי : נותן לה שלשי׳ מנאים שכך היו רגילין לעשות ש חשבון מתנאי סלעי׳ כדקאמר לקמן בפרק נט פשוט שפ״ל מלמעלה ושפ״ל מלמטה כו׳ ומפרש ר׳ יעקב שפ״ל פלני : ורבי

הבתולות מלבד קידושין תיטול כתובתה : בכר כ״ה מנים מנה כ״ה שקלים שקל ארבע דינר דהיינו ארבעה זוזים : רבי יהודה אומר בתולה גובה מאתים מן הככר של קידושין ומחזרת השאר לארוסה רבי יוסי אומר לקמ׳ מפרש לה : אילימא שמתה היא ומשום הכי קאמר רבי יהודה מחזרת לו את השאר דקידושין לא לטיבועין ניתנו : אלא באמת הוא והילכך גובה כתובתה כדין שמכות ואמאי קמחזר לרבי יהודה את השאר והא אוקימנא לעיל יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו : שזינתה תחת ארוסה ובאה לגבות כתובתה כשנתגרשה בעלה :

מישרא שריא ליה ואלא באשרת כה"ן שנאנסה בקדושין לטיבועי' נתנו קמפלגי רבי מאיר סבר קדושין לטיבועין ניתנו ורבי יהודה סבר לאו לטיבועין ניתנו ורבי יוסי מספקא ליה אי לטיבועין נתנו אי לא והילכך קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר מחזירין ותרגומא נהרדעא שאר בבל מאי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מוהרי הדרי קדושי לא הדרי אמר רב פפא הלכתא בין שמת הוא בין שמתה היא הדר בי הוא מוהרי הדרי קידושי לא הדרי הדרא בה איהי אפילו קדושי נמי הדרי אמימר אמר אפילו הדרי בה איהי קדושי נמי לא הדרי גזירה שמא יאמרו קדושין תופסין באחותה רב אשי אמר גטה מוכיח עליה והא דרב אשי בדותה היא דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא : שהשושבנות נגבית בב"ד

תנו רבנן חמשה דברים נאמרו בשושבינות נגבית בבי"ד וחוזר' בעונתה ואין בה משו' רבית ואין השביעי' משמטתה ואין הבכור נוטל פי שנים בה: נגבית בבית דין מאי טעמא כמלוה דמיא ואין בה משום רבית דלאו ארעתא דהכי יהיב ליה ואין השביעית משמטתה דלא קרינא ביה לא יגוש ואין הבכור נוטל פי שנים דהוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב כהנא כללא דשושבינותא הוה

ורבי יוסי מספקא ליה קידושין אי לטיבועין נתנו אי לאו לטבועין נתנו ואם תאמר ולמה חולקין הוה ליה למימר המוציא מחבירו עליו הראיה כדין כל ממון המוטל בספק כרבנן דסומכוס ולעיל בהמוכר את הבית פריך לה : ואין השביעי' משמטתה דלא קרי ביה לא יגוש מכאן היה מביא רבינו תם ראיה דקיימא לן בפרק קמא דמכות דאמ' רב יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו ואף על גב דאתי לידי לא יגוש השתא מיהא לא קרינן ביה לא יגוש דהכא נמי משמע הכי דכיון דלא קרינא ביה בשושבינות לא שייך ביה למימר דשביעית משמטתה ועל ידי כן מגיה רבי יעקב מה שייסד הפייט רבי אליהו הזקן זמן כסף עשר כסף כי ילוכו בחצי ימיו יעזבנו ול"ש בפרק קמא דמכו' אית ליה המלוה לחבירו לעש' שנים שביעית משמטתו ואין ר' פוס' כן אלא כליסנא בתרא דאית לי' אין שביעי' משמטתו ומניה מכור כסף כי ילוכו ולא במספ' בחצי ימיו יעזבנו ואין נראה לר' ראיה מכאן דלא שייכא בכלל שושבינות למלוה שהרי מכמה דברי' הם חלוקי' זה מזה כדמשמע הכא והכא הכי פירוש אין שביעית משמטתו דלא קרינא ביה לא [illegible] שמ' לעול' לא יבוא לידי לא יגוש שיכול לומר לו בבתולה אני עושה עמך או שמא לא [illegible] אשה אבל מלוה של כסף [illegible] לידי לא יגוש שביעית משמטתה: ואין הבכור נוטל פי שנים דהוה ליה ראוי [illegible] ואפילו למ"ד לעיל בפר' יש נוחלין מלוה לא הוה ראוי שושבינות מיהו הוי ראוי כי שמא לא יפרע לו לעולם :

מישריא שריא ליה כדנפקא לן בסוטה מוציא לא נתפסה אסורה הא נתפסה מותרת ואם בא לגרשה שלא כדין למה תחזי' לו את הטא' : שבאם ואסורה לו כדנפ"לן מוציא לא נתפסה הא יש לך אחרת אע"פ שנתפסה אסורה ואיזו זו אשת כהן וכיון דלא פשע לא הפסידה כתובת' לדברי הכל אבל בקידושיה פליגי : רבי יוסי מספקא ליה. והוו קידושין ממון המוטל בספק וחולקין ומחזר' לו את החצי או חוסכת בכתובתה ונטרו' ממנו מותר כתובתה הילכך קידשה לאלמנה בעשרי' סקלי' דהיינו שמונים זוזים הארבעים זוזים צריכה להחזיר לו ומוסכת [illegible] בכתובת' והו' נותן לה שלשים חצאי סקלים דהיינו ששים זוז הרי נתקבלה האלמנה מאה זוז דהיינו מנה בכתובתה : קדשה בשלשים שקלים דהיינו מאה ועשרים זוז חצי' תחסוב בכתובתה דהיינו ששים זוז וארבעים החסרים לה הוא יתן עשרים חצאי שקל דהיינו ארבעים זוז נראה בעיני [illegible] דהכי גרסינן אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר [illegible] מחזירין היכא דמתה אשה : מוהרי הדרי שפולא אחר [illegible] קידושין והן סבלונות הדרי במיתת האשה ונראה בעיני דתרי גווני ניכהו מוהרי. [illegible] וסבלונות דהא נבי סבלונות נמי הכי פסקינן לה לקמן נבי מתני' דסבלונות ותרי זימני למה לי ויש לומר דמוהר הוא ממון שמקדים לה עתה בימי אירוסין : שיהא כותב בכתובתה כשתינשא לו ולהכי מיקרי מוהר : גזירה שמא יאמרו קידושי טעות הי' ולכך חזרו וכמנהג קידושין תופסין באחותה ומותרת לו: איכא דשמע בהחזרת קידושין ולא שמע בהא בגט הילכ' קידושין

לא הדרי : וחוזרת בעונתה כשישא זו אשה יחזיר לו שושבינותו ולא קודם : ואין בה משום ריבית אם הרבה לו בדורון יותר ; ואין שביעית משמטתה אם עברה שביעית בינתיים קודם שחזר זה ונשא גם הוא אשה : ואין בכור נוטל פי שנים היכא דחוזרת לאמנע כדתניא לעיל : נגבית בבית דין מאי טעמא מפני שהיא כמלוה הכי גרסינן לה ובספרים כתוב נגבית בבית דין וחוזרת בעונתה מאי טעמא מפני שהיא כמלוה דלדע"כן הלווהו שיחזיר לו בעונת שמחת ופירעון הוא אחר קביעות זמן שקבע לו המלוה דלא אדעתא דריבית יהיב ליה שאם רבה פוחת לו אלא מתוך שמחת ריעות הרבה בדורון : דלא קרינא ביה לא יגוש שאינו יכול לדוחקו בבית דין בשביעית שהרי לא הגיע זמנו עד שישא הוא אשה ויחזיר לו או : דאיכא נגבית אלא בבית דין בעונתה כדאמרינן במסכת מכות המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו אף זה לא הגיע זמנו עד לאחר שביעית הילכך בשביעות אכתי לא מטא זמניה שיוכל לנוגשו דעדיין לא [illegible] הוה ליה ראוי ופסקי' הילכת' כפ' יש נוחלין אין הבכור נוטל פי שני' במלוה בין שגבו קרקע בין שגבו מעות : הוה

הוה במתא אותו שעליו להחזיר שושבינותא הוה בעיר כשכשא שושבינו אשה ולא בא לשמחתו אי בעיליה למיתי ונגבית בבית דין : קול טבלא שתולין בקרש אחד זוג שבכל אשקלא בלעז שהיו משמיעין קול לבא לשמוח עם החתן : איבעיא ליה לאודועי ומדלא אודעי תרעומת שית ליה עליה כדמפרש ואזיל : אבל שלומי מיהא משלם עד במה דהא ודאי צריך לבנות דמי אכילתו שהרי לא אכל עמו עד זוזא כו׳ זוזא היה אוכל הילכך זוזי פחות מדמי שושבינתו איכא דגרסי׳ עד זוזא אייתי׳ בכפיה

הוה במתא איבעיא ליה למיתא שמע קל טבלא אבעי ליה למיתא לא שמע קל טבלא אבעי ליה לאודועיה לא אודעיה תרעומת אית לי׳ שלומי משלם ועד כמה אמר אביי נהגו בני נגנא עד זוזא אתא בכפיה אכליה בכרסיה עד ארבע׳ משלם פלג׳ מכאן ואילך איניש איני׳ בחשיבותיה תנו רבנן עש׳ עמו בפומבי ובקש לעשות בצנעה יכול לומר לו בפומבי אעשה עמך כדרך שעשית עמי עשה עמו בבתולה ובקש לעשות עמו באלמנה יכול לומר לו בבתולה אעשה עמך כדרך שעשית עמי עשה עמו בשניה ובקש לעשות בראשונה יכול לומר לו לכשתנשא אשת אחרת אעשה עמך עשה עמו באחת ובקש לעשות עמו בשתים יכול לומר לו באחת אעשה עמך כדרך שעשית עמי

תנו רבנן עתיר נכסין עתיר פומבי זה הוא בעל הגדות עתיר סלעים עתיר תקוע זהו בעל פלפול עתיר משה עתיר כבש זהו בעל שמועות הכל צריכין למרי חטיא נברא אמר רבי זירא אמר רב מאי דכתיב כל ימי עני רעים זה בעל תלמוד וטוב לב משתה תמיד זה בעל משנה רבא אמר איפכא והיינו דאמר רב משרשיה משמי׳ דרבא מאי דכתיב מסיע אבנים יעצב בהן בוקע עצים יסכן בם מסיע אבנים יעצב בהן אלו בעלי משנה בוקע עצים יסכן בם אלו בעלי התלמוד רבי חנינא אמר כל ימי עני רעים זה שיש לו אשה רעה וטוב לב משתה תמיד זה שיש לו אשה טובה רבי ינאי אמר כל ימי עני רעים זה איסטנים וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו יפה רבי יוחנן אמר כל ימי עני רעים זה רחמן וטוב לב משתה תמיד זה

אכלי בכסיה בכטני׳ כמו בית הכוסות איכמי בכרסים : עד ארבע אם נתחייב ארבע זוזים משושבינותו : משלם פ׳ גא דכיון דמביא ארבעה רגילין להאכילו בריוח עד ב׳ זוזים וכיון דלא אכל יפחות שנים מן הארבע : בחשיבותי׳ לפי מה שהו׳ חשוב ומביא הרבה ורגילין חשיבות לכבדו במיני מעדנים יפחתו לו מדמי שושבינותן כפי מה שהיה אוכל : עשה עמו בפומבי בגלוי שמח מפורסמ׳ וזה שחזר ונשא גם הוא אשה ביקש לעשו׳ חופתו בצניעות או לפי שעת שמד הוא או שרוצה לכנס סעודתו ואינו חושש להרבות אוכלין : בפומבי אני עושה עמך כשמחה יתירה אני חפץ כמו שעשיתי לך וכן כל הנ׳ דמפ׳ ואזיל : לכשתשא אשה אחרת לא אשמחך יותר ממה שמחתני שאיני חפץ בשמחה יתירה : תנו רבנן עתיר נכסין עשיר משדו׳ וכרמים וזיתים הנראים לבריות וגם עתי׳ פומבי עושר הגלוי כגון רוב בהמות שהכל יודעין בהן : זהו בעל אגדה שדור׳ בכל מקום ברבים בבית משתאות שדורש בימים טובים והכל מאספין לשמוע ויש לו קול חכמה ובא להשמיענו שמתוך שאין אגדות צריכות עיון יכול לדרוש בכל מקום :

עשה עמו באחת ובקש לעשו׳ עמו בשתים פירוש שפרע לו בשתי נשים בכל אחת חצי שרוצה לישא זו אחר זו יכול לומר באחת אני עושה עמך כדרך שעשי׳ עמי ולא אטרח בשתי׳ והר״ר יצחק בר מרדכי פירש מ״ד דגרס כן בחופה עושה עמו בשושבינות בשתי נשים ובקש שיעש׳ עמו באשה אחת יכול לומר לו בשתשא אשה אחרת אני׳ לך בשתים פיר׳ ולא אתן לך הכל בזאת האשה ומיהו נירם הספרים אתי שפיר כדפרי׳ : סבלונות

עתיר סילעין שולחני שמשתכר תמיד במיני מטבעות : עתיר תקוע יש מפרשין שיש לו בתים הרבה ומשתכר בהן תדיר ומיקרי יהבי על שם ויעקב תקע את אהלו ולי נראה כדאמרינן במנחות תקוע שפת לשמן עיר היא ומשם היו מביאין שמן לחכמו ודימה למטבעות ושמן את הפילפול על שם שמרויח יום יום תדיר כפילפולו טעמים הרבה כשאר המטגנות וטעמים השמן שמביאין מתקוע : עתיר משה אנשי מדות מתרגמינן אינשי משחן עתיר כדבר המדוד כגון תבואה שאין משתכרין בה תדיר אלא מכניסין אותה לאוצר ולכשתגיע עת מכירה אז ימכרנה וישתכר והיינו כמי עתי׳ במק כמו כמוס עמדי חתום באוצרותיי דבר שמכניסין לאוצר : וזהו בעל שמועות שיודע הלכות ומימרת האמוראין ולכשיגיע עת הוראה יגלה שמועותא סוגיית תלמוד ותרוצי משניות וברייתות וזהו עיקר התלמוד שאם לא התלמוד אין למידין הלכה מתוך משנה כדאמרינן התנאים מבלי עולם : זה בעל תלמוד שמשים עצמו לכוון הלכות ולתרץ הוויות : רבא אמר איפכא כל ימי עני רעים זה בעל משנה שאינו יכול להורות הלכה מתוך משנתם וגם כי במחלוקות זו על זו אינו יכול לתרץ וטוב לב זה בעל התלמוד שיודע משניות על עיקרם ובקי בטעמיהם ויש בידו כח להורות הלכה למעשה : יעצב לשון כעצבון תאכלנה זה בעל משנה ששונה משניות כל היום ואין לו שא נעד שמתקשה בטעמיהן ואינו יודע לפרש : יסכן לשון חמימות כמו ותהי למלך סוכנת כלומר שנהנה מהן : זו

זה אכזרי ורבי יהושע בן לוי אמר כל ימי ענים רעים זה שדעתו קצרה וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו רחבה ואמר רבי יהושע בן לוי כל ימי עני רעים והא איכא שבתות וימים טובים כדשמואל דאמר שמואל שנוי וסת תחילת חולי כתב בספר בן סירא כל ימי עני רעים בן סירא אומר אף לילות בשפל גגים גגו ממטר גגים לגגו ברום הרים כרמו כעפר כרמו לכרמים: **מתני'** השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת החתן אפילו בדינר אינו נגבין לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרובין שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה אין נגבין: **גמ'** אמר רבא דוקא דינר אבל פחות מדינר לא פשיטא דינר תנן מהו דתימא הוא הדין דאפילו פחות מדינר והאי דקתני דינר אורח דמילתא קתני קא משמע לן אכל תנן שתה מאי הוא תנן שלוחו מאי שם תנן שגר לו מאי תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו מאה קרונות של כדי יין ושל כדי שמן ושל כלי כסף ושל כלי זהב ושל כלי מלת ורכב בשמחתו והלך ועמד על פתח בית חמיו והוציאו כוס של חמין ושתה ומת וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים לאושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין לבלות נגבין שמע מינה אפילו שתה שמע מינה אפילו פחות מדינר אמר רב אשי מאן לימא לן דלא שחקי ליה מרגלית דשויא אלפא זוזי ואשקיה שמע מינה אפילו שגרו לו דלמא כל פתח בית חמיו כבית חמיו דמי איבעיא

יז איסטניס מי שדעתו קצה ולבו כמאס בכל דבר מגונה שהוא רואה: יפה שסובל הכל דאינו מזיק לו שום ליכלוך ושום דבר מיאוס: קצרה כמו עצרן וקפדן: עינו רואה בשלו ובשל אחרי' זה דקתני כמה ענין הוא רואה וכמה מאורעות שלבו בוכה תדיר עליהן: אמר רבי יהושע בן לוי כתב כל ימי עני רעים והא איכא שבתות וי"ט טובים שיש לו מנוח ומזונות שהיו מחלקין לעניים מערב שבת לערב שבת אלא כשמואל אתא קרא לאשמועינן וכולה רבי יהושע קאמר לה: שינוי וסת ה"ק כמו עני שכל ימות החול אוכל פת חריב ובשבת אוכל בשר הכי גרסי' תחילת חולי מתוך כך מתחיל לחלות ואית דגרסי חולי מעיין: כתיב בספר בן סירא שלמה כתב כל ימי עני רעים אבל בלילות בשינה יש לו מנוחה ובן סירא אומר אף הלילות אין לו מנוחה כי בשפל גגים גגו ונמצא דלף טורדו ביום סגריר: מעפר כרמו לכרמים זבל ואשפה שהביא לכרמו נשפך לכרמים אחרים שהיא במקו' רעוע בהרים ובסלעים למקו' שאין שם' השפך בו נופל למטה בכרמים של עשירים שהם במקום טוב ומדרון ונוח לעשו' בהן: **מתני'** השולח סבלונות מנהג חתנים לאחר קידושי' למחרת שולח לבית חמיו לכבוד אשתו תכשיטין ומיני פירו' וכדי יין וכדי שמן ופעמים אוכל שם עמה אינם נגבים אם מת הוא או שמתה היא או שחזר בו ורונ' לגרשה שמחמת מיכת שאכל ושתה עמהן מחל סיבלונות העשוין ליבלות אבל אין עשוין לבלות הדרי אף על פי שאכל ושתה עמהן כדתניא בגמרא ובסיבלונות שתם מיירי דהא לקמן מפליג בסבלונות ששלח כדי שיבא עמה לבית בעלה לסי בלונות ששלח כדי שתשמש בבי' אביה והנהו לא תני באכילת חתן מכלל דרישא בסתם סבלונות והנהו תלוין בסעודת חתן אם אכל עמהן מחולין ואם לאו ניגבין: שלח סבלונות מרובין ופירש כדי שיבואו עמה לבית בעלה והוא הדין למעוטין אם פירשו לכך אלא אורחא דמילתא נקט מרובים רגיל לשלוח ולפרש כדי שיבאו עמה לבית בעלה ומועטין כדי שתשמש בהן בבית אביה: **גמ'** אמר רבא דוקא אכל שם סעודת חתן בדינר תנן אינן נגבין אבל פחות מדינר לא מחל מידי: אורחא דמילתא קתני שיעור אכילת אדם בדינר כדאמרן עד זוזא אתא בכרסיה: הוא תנן דקתני אם אכל שם דמשמע הוא עצמו: שיגר לו לחתן מן סעודתם בביתו מאי: ורכב בשמחתו מתוך שמחה הון רב ששלח לבית חמיו: שתה על סוסו ומת אחר קודם נשואין: באושא כשהיו סנהדרי לשם דאושא היא אחת מעשר גליות שגלתה סנהדרי כדאיתא במסכת ראש השנה: סבלונות העשויין ליבלות קודם נישואין אין נגבין דהנהו מחולין בסעודת חתן בדינר כדפרישית במתני': ושאין עשויין ליבלות כגון תכשיטי זהב וכסף הכי גרסינן שמע מינה אפילו פחות מדינר ותקשי לרבא: מאן לימא לן דלא שחקי ליה מרגליתא בכוס החמין שכן דרך השרים שותים אותו לרפואה: אפילו שיגרו כמי ששתה בשהוא רוכב סוסו לפני פתח בית חמיו: כבית חמיו דמי אבל שגרו לו בביתו איבעיא לן: שכא

סבלונות העשוי לכלו' אין נינבין והא דתנן מרובין שתבא עמה לבית אביה לבית בעלה הרי אלו נגבין היינו אין עשוין לבלות ומועטין היינו עשויין לבלות ובמועטות בעינן אכל בתרוכים אפילו בכלות נמי אין נגבין: איבעיא

שבח שבלונות מהו היכא דהדרי שבלונות : מי הדר שבח שהשביחו כגון שלח לבית חמיו נאן ובקר וילדו : בעי רבא שבלונות העשויים ליבלות דאמרן דלא הדרי אם לא בלו בשעת חזרה אותן שאין עשויין ליבלות מי הדרי עמהן או לא : תא שמע שבלונות מועטין שתשמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין בשלמא הך קמייתא כיון דקתני עשויות ליבלות מצית למוקמת כדבלו אבל הכא מילתא דפסיקא קתני שתשמש בהן בבית אביה אף על פי שישנו בעין ומיהו הוה מצי לתרוצי כשאין עשויין ?

איבעיא להו מהו שישלש שבח סבלונות כיון דאי איתנהו לדידה הדרי ברשותיה שבוח או דילמא כיון דאי אבדי או מגנבי בעי שלומי ליה ברשותיה דידיה שבוח תיקו בעי רבא סבלונות העשוין לבלות ולא בלו מהו תא שמע וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו סבלונות העשוין לבלות אין נגבין ושאין עשוין לבלות נגבין מאי לאו אף על גב דלא בלו לא דבלו תא שמע סבלונות מועטין שתשמש בהן והי' בבית אביה אין נגבין תרגם רבא בזיבא וסבבתא אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן חדש בעצרת מאי קא משמע לן אי בעית אימא חשיבותא דארץ ישראל קא משמע לן ואי בעית אימא דאי טעין טענתיה טענה אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד שאמרו לו אשתו תותרניה היא ונכנס אחריה לחורבה לבודקה אמר לה ריח צנון אני מריח בגליל אמרה ליה מן יהיב לן מכותבות דיריחו ואכלנא ביה נפל עלה חורבא וכחה אמרו חכמים הואיל ולא נכנס

ליבלות או כשעשויי ליבלות ובלו אלא רבותא אשמעינן אפילו כשעשויין ליבלות ולא בלו : כגון בייבא וסיבכתא מיני כעיפים וקישורי נשים שהן דבר מועט ומחיל להו לגמריה שבא כלו ולא שבא לא בלו אבל תכשיטין חשובין איכעי לך : מצאתי בירושלמי בפירוש רבינו חננאל שאינו בספר שלנו הא דאמר רבא דווקא דיכר כלומר שאם אכל בבית חמיו מה ששוה דיכר או שתה יין אבל פחות מדיכר לא ועלה אמרינן מהו שישלש בסבלונות ועלתה בתיקו פירוש אם שלח סבלונות כמאה מנה ואכל בבית חמיו כדיכר זכו בני חמיו בכל הסבלונות השתא דאכל כחצי דיכר יזכו לחצי הסיבלונות והוא הדין לשליש ולרביעי וזהו פיר' מהו שישלש בסיבלונות ועלתה בתיקו : וכלי פשתן כלים מפשתן חדש : שבחא דארץ ישראל שממהרת לבשל פירותיה בעצרת : דאי טעין טענתי' טענה אי הדרנו סבלונות וטעין יין ושמן גם אלמתי' לך בעצרת לא הוחזק כדאי

איבעיא להו מהו שי[ש]לש פירש א[מ]ר[ב]א דרבא קאי דאמר דוקא אכל דיכר אבל יותר מדיכר לא וקא אמר אם אכל פחות מדיכר מהו שתגבה לפי מה שאכל אם אכל חצי דיכר תגבה החצי וליטנא דתשלש כמו משלשין ובאין ואין משלשין במכות מר' : תרגמה רבא בזיבא פיר' רבינו שמואל דהוא הדין דהוה מצי לשנויי לא הוה דבלו ור"י אומר דבשלמא בברייתא מיירי בבלו אלא מתנית' דלא מיירי בבלו לא מיתוקמא בבלו : נכנס

בכך והדר ליה : שאמרו לו אשתו תותרנית היא חולי הוא שאינה יכולה להריח ונום שבסתר הוא ותנן בהמדיר בכתובות המקדש את האשה על מנת שאין בה מומין ונמצאו עליה מומין אינה מקודשת כנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה כו' עד וחכמ' אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר כי וזה האיש לא קבל עליו את המומין ואם קדשה סתם וכנס סתם ונמצאו בה מומין תצא בלא כתובה ומיהו גט בעיא כדמפרש בגמ' בפרק המדיר : נכנס אחריה לחורבה לבודקה אם ובשא עמו בתוך חיקו צנון לנסותה אם תריח ויש מפרשין כותבת על בתוך חיקו ולא צנון וקרוב לגליל היה מעשה אמר לה ריח צנון אני מריח בגליל לנסותה אם תריח שמתוך דברי ניכר אם הריח ועל הצנון שבתוך חיקו אמר וליטנא דמפרש שכותבת היה עמו לכך אמר לה ריח צנון לדעת אם תשיבנו דבר לאמר ריח כותבת אני מריח ולא ריח צנון : אמרה ליה דרך שחוק מאן יהיב לן מכותבת דיריחו שהן מתוקין ונאכל עם הצנון שהוא חד שכן היה דרכן להכול תמרים עם הצנון שזה חד וזה מתוק ומתקן זה את זה ולפי שהבינה שלנסותה נתכוון השיבתו דרך שחוק כך ולישנא דאמרינן שנטל עמו כותבת אמרה כותבות דיריחו אני מריחה ולא צנון יריחו נקראת עיר התמרים והיינו כותבות : נפלה עליה חורבה ומיתה ובא הבעל לפני בית דין והיה רוצה לירש את אשתו' אמרו חכמים הואיל ולא נכנס עמה לבא עליה אלא לבודקה ולנרסה ומתה בתוך כך אינה יורשה איכא דגרסינן הכי ומוקי לה בארוסה ולא בהירא לי דאפילו בא עליה בימי אירוסין קודם הכנסת לחופה לא ירית לה כדתני הבן בר אמי אשתו ארוסה לא אונן כו' מתה אינו יורשה דאין הבעל יורש את אשתו עד שתיכנס לחופה כדמפקא לן ירושת הבעל משארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה דהיינו לאחר שנכנסה לחופה הילכך בנשואה מוקמי' לה והכא גרסינן ואמרו חכמים הואיל ונכנס אחריה לבודקה מתה אינו יורשה דכיון דהיה בדעתו לגרשה אם ימצאנה בעלת מום ומתוך כך עם קודם שנתפייסו אינו זוכה בירושה ומהכא שמעינן שמי שמתה אשתו ומתוך קטטה שיש בדעתו לגרשה אינו יורשה כדאמרינן במסכת גיטין משנתן עיניו לגרשה שוב אין לבעל פירות : ויתיב

נכנס אחריה אלא לבודקה מהו איגרא יורש: סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה וכו': יתיב רבין סבא קמיה דרב פפא ויתיב וקאמר בין שמתה היא ובין שמת הוא הדר הוא סבלונות הדרי מאכל ומשתה לא הדר הדרא בה איהי הדרא אפילו כישא דירקא אמר רב הונא בריה דרב יהושע ושמין להן דמי בשר בזול וכמה דמי בשר בזול כל זוז וזוז חשבינן ליה ארבע דנקי: מתני' שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע היה והן אומרין בריא היה צריך להביא ראיה שהיה שכיב מרע דברי רבי מאיר וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה: גמ' מאן תנא דאזלינן בתר אומדנא אמר רב נחמן רבי שמעון בן מנסיא היא דתניא הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר ואחר כך בא בנו מתנתו מתנה רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה שאלמלא היה יודע שבנו קיים לא היה כותבן רב ששת אמר ר'

נכנס אחריה לחורבה לבודקה פירש רבינו יעקב דבאדרס לא איירי ולראות אם היא בותרבית ואם לאו ואם איננה בותרבית ישא נה ואמרו חכמי' הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה ולא לשם ניסואין נכנס ולכן אם מתה לא ירשנה אבל אם לא נכנס אחריה לבודקה היה יורשה וכגון שחורבה שלו כדאמר בכתובות פרק נערה לעולם היא ברשות האב עד שיהא לו חבר בדרך ונכנסה עמו יורשת דחצר דידיה לניסואין ולפירוש זה לא היתה בותרבית אלא כותבות היו בתיקון כמו ש שאמרה או היתה יודע' שנכון הוה ולכך אמרה מאן יהיב לן מכותבו' לאכול עם הכנון ורבינו שמואל פירש שנשאה בכר ונמצאת בותרבית שהיה בדעתו לגרשה ומיהו קשיא דלא הוה ליה למימר הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה אלא הוה ליה למימר הואיל ונכנס אחריה לבודקה ומה שפירש רבינו שמואל מכח הך דהכא שאם היה בדעתו לגרשה טוב אין לו פירות לאו ראייה היא כדפרישית שהרי לאו נשואה היתה וממהי' דגיטין נמי אין ראיה דהא בין רבי יוחנן וריש לקיש דפרק שני דגיטין לא סבירא להו הכי אלא לר' יוחנן מוציאין פירות משעת כתיבה ולריש לקיש משעת כתיבה ולמאי דמפרש בי איתא לריש לקיש דאיכא בין רבי שמעון ורבנן פירי שני משעת כתיבה עד שעת חתימה: מיכלא ומשתי' לא הדרי הדרה מוהרי והיינו סבלונות ותרי גווני מוהרי דפרים רשב"ם לעיל: כאן תנא דאזיל בתר אומדנא כו' נ"ע אי שייכא הך מילתא בדברים שבלב אינם דברים וכפ"ב דקידושי' האריכתי בה: רבי

ויתיב וקאמר בין שמתה היא בין שמת הוא והדר בה איהו ומגרש לה סבלונות הדרי כגון סבלונו' שאין עשויין ליבלות שמלא סתם אבל אוכלא ומשתיא שמלא בני אמיו לא הדרי משתמא אבל מסעודת חתן שם בדיבר דהיינו עשויין ליבלות הילכך מחולי' כדתנית לעיל אבל אם פירש על מנת שיחזרו לי הדריה לא שנא סבלונות מרובין ולא שנא סבלונות מועטין כדמפרש במתני' אבל אי הדרא בה איהי אפילו כישא דירקא הדרא אגודה של ירק אבל קידושין לא הדרי כדאמרינן לעיל גזירה שמא יאמרו כו' ושמין להן הבש' בזול כשיחזרו לו אוכל ומשקה שהאכילם והשקם ישומו בזול כדמפרש לקמיה לפחות שליש מדמיו שבשעני' זה שמין כל מחזירין אוכלין שהאכלין מתחילה שלא לדעת חזרה שאילו היה יודע שצריך להחזיר לא היה אוכל משלו ומיהו בזול מיהא מחזיר והכי נמי אמרו גבי אבל מתני' הנהנה משלמה מה שנהנית דמי עמיר בזול או דמי שעורי' בזול וכן גבי הכי להם אביהם פרה שאולה שחטוה ואכלום משלמ' דמי בשר בזול ומהכא פשטינן לכל בזול דהיינו כל הדמים חסר שליש כל זוזא ש' חשבי' ואמרי' לשלומי בארבע' דנקי ארבעה מעות דהיינו שני חלקי דינר שהרי שש מעות כסף דינר ודנקא היא מעה: מתני' שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים והוא הדין אם חילק על פיו בלא כתובה שאמר נכסיי לפלוני כדתניא לקמן באמן של בני רוכל שמתה וקיימו חכמי' את דבריה וכגון שהיה עדים שהיה שכיב מרע כשכתב או נתן מתנה ונאו שכב כשטר כר קניר ורמי בערסיה כדאמרי' לקמן בגמרא: שייר קרקע כל שהו כשיעור המפורש בגמר': מתנתו מתנה דמתנת שכיב מרע במקצת אם עמד מחוליו אינו חוזר וכגון שכתוב בה קניין כדפסקינן לקמן בגמרא והילכתא מתנת שכיב מרע במקצת בעי קניין אף על גב דמנוה מחמת מיתה במקצת לא בעי קניין והוי דמית אבל אם עמד חוזר אף על גב דקנו מיניה הואיל ומחמת מדאגת מיתה ניוס מתנה זו: מתנתו מתנה הואיל ושייר לעצמו הרי היא כמתנת בריא הילכך בין עומד מחליו בין מת מתנתו קיימת שלא מדאגת מיתה נתן: לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו מתנה ואם עמד חוזר אפילו קנו מידו שנראין הדברי' שמחמת מיתה נתן ועל מנת שאם לא ימות לא יתקיים מתנה ומדלא שייר מידי אכן סהדי ואמרי' דלאו אדעת' דהכי יהיב ליה שאם יעמוד מחוליו ימות ברעב ויצטרך לבריו' אבל אם מתמיהא מתנתו מתנה בין שייר בין לא שייר כדמוכח בגמ' אמ' רב נחמן ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם במת קמת קנו בין כו' ואפי' לא קנו מידו קנו כל הנכסים לאחר מיתתו היכא דלא שייר מידי דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי ושמעה מפ' בגמ' ודווקא שכיב מרע שכתב כל נכסיו סתם ולא כוב מחמת מיתה ולא הזכיר דבר מיתה בשעת נתינה אבל מנוה מחמת מיתה אפילו שייר קרקע כל שהו וקנו מיניה אין מתנתו מתנה אלא אם עמד חוזר כדפסקינן לקמן בגמ' וכדפרי': גמ' מאן תנא דס"ל דאזלינן בתר אומדנא דעתא דנותן מתנה אע"פ שלא פי' כמו שפיר' דו דקתני היכא דלא שייר קרקע כל שהו אמדינ' דעתיה שנתייאש מן החיים ולהכי לא שייר ואדעתא דהכי יהב שאם ימות יתקיים המתנה ואם יעמוד תחזור לו ולא יתקיים המתנ': ועמד וכת' כל נכסיו לאחרים כששמע שמת בנו אך לא פי' שבשביל מיתת בנו הוא עושה אלא סתם נתן: מתנתו מתנה אחרי שלא פי' ותלה במיתת בנו דלא אזלינן בתר אומדן דעתי' ומתניתין רבי שמעון בן מנסיא היא דקתני היכא דלא שייר אין מתנתו מתנה דאמדינן דעתיה שאילו היה יודע שיעמוד מחוליו זה לא היה נותן כל נכסיו: בינה

המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל מודה שמואל שאם נתנו במתנת ש"מ דאינו יכול למוחלו' אי אמרת בשלמא דאורייתא משו' הכי אינו יכול למחול אלא ·

שטר חוב שחייב לו זה למלוה ממון ומסר עכשיו המלוה את השטר ומכרו לו וכתב לו קני לך וכל שיעבודי אונמי כדמפרש בה' הילכתא אותיות ניקנות במסירה בפרק המוכר את הספינה: וחזר המוכר ומחלו ללוה [illegible] מחול דלא מכר לו ראובן לשני אלא כל זכות שהיה לו ולא עדיף האי לוקח ממלוה דאי מחליה למלוה ומיהו מעותיו יחזיר המוכר ללוקח דהא הילכתא היא דדיינינן דינא דגרמי וזהו הפסידו מעותיו כשורף שטרותיו של חבירו, דקיימא לן דחייב מהאי טעמא דעבד דכפייה רפרם לרב אשי ואגבייה מיניה כי כשורא. ואפי' יורש של מלוה מוחל סברא הוא דלא יהא כח הלוקח כמה שמסר לו שעה המלוה לא לזכות בחוב הכתוב במקום המלוה לו והיורש אך לא נתק שעבוד המלוה וקרינא ביה עבד לוה לאיש מלוה ויכול למחול: ומודה שמואל אם נתנו המלוה לאיש אחר במתנת, וכגון שחילק כל נכסיו אונמי שיקנין כדין כל ש"מ במקנה איכא בלא קנין דכיון דמקרו בחיים, קנין גדול מזה ומיהו אם עמד חוזר אם מקנה מקצת הוא כדפסקי' לקמן דאינו יכול למחול דדברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמי ליורשיו מקנה כדי לו ואין היורש למחול: ומספה

המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול כו' פי' רבינו שמואל דלמאן דדאין דינא דגרמי הוה מוחל צריך להחזיר ללוקח מה שנתן לו ואומר ר"י אין צריך להחזיר אלא מעו' שנתנו בו הלקוחות ולא כל שטר וראיה לדב' מדאמר בפרק המוכל אלא הא דתני' וכן היא שמכלה בבעלה לא הפסידה כתובת' ואמאי לא הפסידה תזבין לה לכתובתה לבעלה בטובת הנאה דהאי מכלה דאי מחלה לה גבי בעל ליכא קפידא ומוקי לה כרבי מאיר ומשמע דוקא גבי בעל יכולה למכור אבל לגבי אחריני לא תוכל למכור כי האי גוונא פן תמחלנה לבעלה והיאך תמחלנה לר' מאיר דאית ליה כהגוז' קאמר דינא דגרמי ע"כ נר' אפי' למאן דאית ליה דינא דגרמי הייכו דוקא לענין שיש לה לשלם מה שנתנו בה הלקוחות: ולא כל דמי הכתובה שהפסדת' והא דאמר כהגוזל קמא מאן דדאין דינא דגרמי מגבי שטר מעלי' גבי ש"ר שטרותיו של חבירו וכן בפ' הכות' על כך מלתא דשמואל לאו דוקא נקט שטרא מעליא שהרי לא תחזיר אלא מה שנתנו בה הלוקחין אלא משום דנקט לעיל התם כיירא בעלמא קלאי מינך נקט בתר הכי שטר' מעליא ועוד ראיה מרב נחמן דאית ליה כהגוזל בתרא דינא דגרמי גבי ההוא גברא דאתי אכריא דמכרי' אתא לקמיה דרב נחמן קריביה כו' והלא בפ' הכות' א' קריבותיה דרב נחמן זבינתא לכתובתה בטובת הנאה ולא גרסה וזכיבא איגא לקוחו וקבעי לה, כו' אמר רב נחמן מאן לימא לה דתיזיל ולימחלי' לכתובתה לגבי אבוה והדר תירקה [illegible] קדויה, וכא איהו גופיה אית ליה כהגוזל בתרא דינא דגרמי וא"כ צריכה להחזיר לו כל הדמי ומה הרויח לא [illegible] כזה שלא היתה צריכה להחזיר להם אלא מה שנתנו בה וא"ת מ"מ הפסדתם הרב' אפרי [illegible] ללקוחו' אז לגבות כתובתה מן הגרושה ואומר רבי דשמ' קטנ' היית ולא היו יכולי' אז לגבו' ממנה כלו ולכך מתחילה כיון שהגי"ע לפעוטות כדאמר בהנזקין דמתנה מתנה עוד קשה לי רב נחמן איך השיאה עצה [illegible] כתוב' אימ' אמר בפרק לא יחפור דאע"ג דגרמא בניזקין אסור פי' אע"ג דפטור הוא איסור' מיהא איכא וכא למאן, דגרמיה כמו רב נחמן דאיכא איסור יותר כשמורה לה למחול דאפי' בגרמא בניזקין אפעו לגמרה [illegible] וכא דגרמיה שים מחייבין שאסור ואומר ר"י דכיון שהיה לה הפסד לדבר שרי ונם שלא היו מפסידי' כלו בדב' ממחזרת, שנתנו בה ועוד ראיה מדאמר בפרק שני דקידושין התקדשי לי בשטר חוב א' או שהיה לו מלוה ביד אחרים עלייהו ר' מאיר אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת ומסקנא דמילתא דפליגי בדשמואל דאמר, המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול מ"ד אינה מקודש' אית ליה דשמוא' דלא סמכ' דעתה כי אתה ימחול ,להחזיר כל הדמים למה ימחול ושפיר סמכא דעתיה ועוד דקאמר התם בתר הכי ס דסמכ' דעת' לא אזיק ויהיב לאהרוני הוה ליה לאימ' שיתחייב לשול' יתפי' הכל אם ימחול ומיהו יש לדחו' כי שמא היה לה בושה לגבות לביתדין שמחלה ולכך לא סמכא דעתיה ככך יותר ועוד ראיה ממה דא' בפ"ק דבבא מציעא גבי אנא סוכר כזמן שהשט' מוד' יחזי' לבעל וליחוש שמ' כתבה ליתן בניסן ולא נתנ' אלא עד תשרי ואזבנתא לכתובתה בטובת הנאה מניסן עד תשרי ומפיק ליה לטובר דכתיב בניסן ואתי למיטר' לקוחו' אלא, רבנא ש"מ איתא לדשמואל דאמ' שמואל המוכ' שטר חוב לחבירו כו' פי' וא"כ לא טריף שלא כדין שהרי יכולה הל בעלה ומ"מ למאן ודאין דינא דגרמי איך יטרו' שלא כדין והלא אם תמחול לבעלה יחזרו עליה הלקוחות ויגבו ממנה על כן כל שאין צריך להחזיר להם אלא מה שכותנו בה ומיהו קשה לי מ"מ תיטרו' לקוחו' שלא כדין שהרי יחזרו עליו שנתנו בה לכל הפחו' ואומר ר' דבדבר מועט כזה אין לחוש דאין כאן טרפה שלא כדין ועוד הוה קשיא לי דהא היקס למפרך מגרושה שכתבה ליתן בניסן ולא כתבה עד תשרי ואזלא וזבנא לכתובה דמניסן ועד תשרי ומפיק ליה יכתיב בניסן. ואתי למטרף לקוחות שלא כדין וכיון שהיא גרושה א"כ מוכרת כתובתה בדמים יקרים וא"נ קרבה ללקוחו וטורף בעלה שלא כדין שהרי לא תוכל למחול מה שהפסידתם ואי הוה מוקי לה להיא ברייתא כדין דינא דגרמי הוה אתי שפיר אך לא הייכו יכולים עוד להביא ממנה ראיה למה שפי' ר' מיהו דפי' בפ"ק דבבא מדבור ושם ליכא למיחש הכי הוה אתי שפיר וכן הוא עיקר כמו שפיר' שם דלא הוי מצי למיפרך מגרוש' וא"ת דקאמר בפ"ק דבבא מציעא ש"מ איתא להא דשמואל דאמר המוכר שטר חוב כו' ניחוש דילמא כתבה ליתן נתנה עד תשרי והלכה והכניסתה לבעלה שאז איכה יכולה למחול דידו כידה כדאמר בהכותב וצריך לומר דמיירי שיודעין שאין לה בעל: אלא

לידי לוקח · לגלמי · איעבודו · א"מ · מיתנה · אין לך · א"מ · א"מ · יכול · לגריה · רב נחמן · מחלה · והא · דדאין דינא · דינא · להם · וקדשה · אמוהל · ואם צריך · נפשה · מבעלה מה · ומזלא · כדין · למחול · הכל · ממה · הא תנו- · לגובר · הפסידה · כמאן דלא · מאי האי · בניסן ולא

אלא אי אמרת דרבנן היא אמאי אינו יכול למחול אינ' של תורה ועשאו' כשל תורה אמר רבה אמר רב נחמן ש"מ שא' ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירו' דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלו' וידור בו תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו למימרא דסבר רב נחמן מילתא דאיתא בבריא איתא בש"מ דליתא בברי' ליתא בשכיב מרע והא אמר רבא אמר רב נחמן ש"מ שאמר תנו הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ואע"ג דליה' בברי' רב פפא אמר הואיל ויורש יורש' רב אחא בריה דרב איקא אמר הלואה אית' בבריא וכדרב הונא דאמר רב הונא אמ' רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה איבעיא

אלא אינה כשל תור' כו' מה שפיר' רבי יעקב שאין להוכיח מכאן דמכר שטר חוב הל מן התורה פירשנו לעיל בפ' המוכר את הספי': שכיב מרע שא' ידור פלו' בבי' זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמ' כלום למימר' דסבר רב נחמן מילת' דלית' בברי' שאינו יכול לה להקנות הדיר' דדבר שאין בו ממש הוא ופירות הדקל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: שכיב מרע שאמר הלואתו לפלוני אע"ג דליתא בבריא בקנין שאין הלואה בעין וכהי דיכול להקנות אגב קרקע אי גרסי' מסיק מדרב פפא מ"מ כיון דליתא בבריא בקנין דלא מני להקנות לדבר אחר עם הלואה לא חשיב אית' בבריא דהא דירת בית כמו כן יכול להקנו' על ידי הבית ופירות דקל על ידי הדקל שיקנה לו הבי' לדו' בו כך וכך שנ' והדקל לאכול פירותיו כך וכך שנה אלא בעינן שיוכל להקנותו בענין זה שבשכי' מרע מקניהו בדיבורו יוכל בריא להקנותו בקנין חליפין או במכירה ו והלואה אין יכול למכור כי אינ' בעין ומשני הואיל ויורש יורשה ומתנת ש"מ כירושה ואע"ג דיורש נמי דירת הבית היינו לפי שיורש גם הבית והדקל אי נמי במעמד שלשתן אבל מה שיוכל להקנו' אגב קרק' לא חשי' אית' בברי' דהא דיר' בית ופירות דקל יכול להקנו' אגב הבי' והדקל בדפרי' תימא. לי לימא אית' בברי' בהודא' כדמוכח לקמן דש"מ שהודה קנה בלא טעם דש"מ מדקתני בגר וכד' לי דהא לא חשיב אית' בבריא כיון דלית' בעין שהוא כש"מ בלשון מתנה וקנייה הואיל ויורש יורשה ולא בעי למימר מטעם דאית בברי' אלא כיון שיורש יורשה יש כח לשכיב מרע ליתן דברשותו הויין דמתנת ש"מ כירושה ותדע דעל טעם זה דהואיל ויורש לא נקט איתא בבריא הואיל ויור' יורש' ועל מעמד שלשתן נקט איתא בבריא במעמ' שלשתן כמו שכתב בכל הספרים וכפי' רבינו ומכאל ואין נר' לחל' בי' הודאת פקדון להודאת מלוה: שכיב מרע שאמ' הלואתי לפלו' כו' ואע"ג דליתא בבריא ומה שרגילין לכתו' בהרשאה גבי מלוה פי' לעיל בפרק המוכר את הספינה וגם שאין נר' פי' רבינו שמואל שפירש בנתובו' דטע' מגו דאי מטבע נקנה בחליפין וגם אין נר' עוד לפרש כפי' ה"ר חיים דליתא בבריא שיכול למחול שטר חוב [illegible] מכרן [illegible] בש"מ כדאמר לעיל כל זה פירשנו לעיל בפ' המוכר את הספינה: תנהו לפלו' במעמד שלשתן קנה ומה [illegible] מועיל בעל כרחו של נפקד פי' לעיל בפרק המוכר את הספינה וגם מה שמפרש במעמד שלשתן [illegible] שני דקידושין: איבעיא

ומשני אינה של תורה אלא מדרבנן [illegible] מפו' טירו' דעתו כדאמרן לעיל: אמר רב נחמן [illegible] ידור פלוני בבי' זה יאכל פלו' דקל זה לא אמר כלום שהדירה אין בה ממש להקנותה ופירות דקל נמי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכיון דמקנ' בריא אפי' בקנין סודר לא קני דמיל' לא מיקנו אלא אם כן הקנה לו החפץ כגון דקל לפירותיו ובית לדור: מקנה ש"מ נמי לא קני [illegible] דליתה בבריא [illegible] בשכיב מרע שאין ש"מ חמור מן הבריא אלא דאמירתו במקום קנין של בריא הוא והיכא דאין קנין מועיל בבריא אמירה בש"מ לא מהניא [illegible] הילכך אין מועיל עד שיאמ' תנו בית זה לפלו' כו': למימר' דסבר רב נח' כו' לא [illegible] יותר מן הברי' אלא שאמירתו קונה בקנין סודר דבריא [illegible] לפלו' במלו' ע"פ אני נותן לפלו' ויפרע [illegible]

ואע"ג דבבריא ליתיה דאינו יכול להקנו' עלחבירו על פה דלהלואה ניתנה ואין קנין תופס אלא בדבר שהוא בעין שלא א"כ [illegible] במעמד שלשתן כדאמר בכתובות: ומשני הואיל ויורש יורש' לזו המלוה כאינו ברשותו היא [illegible] ש"מ כירושה שויוה רבנן הילכך כיון דאיתיה בירושה איתיה במתנת ש"מ: במעמד שלשתן קנה מתלת הילכתא בלא טעמא הוא [illegible] בין הסוחרים והחנוונים תיקנו את הדבר לקנות באמירה במעמד שלשתן לפי שאין קניין מועיל בדבר שאין בעין ואוקמינן לה התם בין במלוה בין בפיקדון [illegible] דמילתא דליתא בבריא ליתא בש"מ [illegible] דקיימא לן בהזהב דאין מטבע נקנה בחליפין [illegible] אם נתנו במתנ' ש"מ קנה מהא טעמ' [illegible] לפלוני איבעיא

איבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר
מהו מי שייר מקום פירי או לא שייר אם
תמצי לומר לאח׳ לא הוי שיור דעצבו הוץ
מפירותיו מהו אמר רבא אמר רב נחמן
את״ל דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי
שיור מקום פירי דקל לאח׳ נשייר פירותין
לפניו שייר מקום פירי מ״ט כל לגבירה
נפשיה בעין יפה משייר א״ל ר׳ אבא לרב
אשי אנן אדר׳ שמעון בן לקיש מתנינן לה
דאמ׳ ר׳ שמעון בן לקי׳ המוכ׳ בית לחבירו
ואמר לו ע״מ שרקוט העליונ׳ שלי ריוטת
העליונה שלו איבעיא

איבעי׳ להו דקל לאחד כו׳ אית דמוקמי לה בבריא וכא
להודיענו דיכי מכירה מה שייר לעצמו ולא בהיר׳ ל
לי דא״כ מה בעיא זו כזו השמועה וכזו הפר׳ בהמוכ׳ את
הספינה איבעי לן למיבעיה בשמעת׳ דהקונה שני א
אילנות וע״כ בשכיב מרע׳
מוקמינן ליה ואמתני׳ קאי
דקתני בשכיב מרע שייר ק
קרקע כל שהו מתנתו מתנה
ואיבעיא להו אם נתן דקל
לאח׳ אחד וכמ׳ ך
וחזר ונתן פירותיו לאחר
ואמרינן לקמן אמר רב נחמן
ש״מ שכתב כל נכסיו אם כ
בכמלך מת קנו כולן אם עמד
אינו חוזר אלא באחרון בלב׳
דלא הוה ביה שיור אבל קמאי
דהוה בה שיור קנו והכא מי
אמרינן שייר מקום פירי כ
בשנתנו הדקל לראשון בלא
פירות שייר לעצמו מקום
הפירות ענפי האילן שהן
גדילין הפירות וכשנתן לשני
את הפירות עדיין מקום הפירו׳ שייר ל
לעצמו ואילן המחובר כקרקע דמי וקורא אני עליו שייר
קרקע כל שהו והוויא מתנתו מתנ׳ בין באילן בין בפירו׳
ואם עמד אינו חוזר והוא דאיכא קניין כדמפסקינן לקמן
במתנת ש״מ במקצת : או לא הוי שיור וכשנתן הדקל
לראשון כו׳ נתן וליכא שיור קרקע ואמרינן לקמן כמה
כל שהן רב יהודה אמר מקרקעי כדי פרנסתו : שייר
לעצמו הפירות מהו מי שייר מקום הפירות ולכשייכש
האילן יקוץ ענפיו : כך כתוב בספרים אמר רבא א״ר
נחמן את״ל דקל לאחד ופירות לאחר לא הוי שיור שייר
פירותיו לפניו שייר מקום פירי : מ״ט כל לגביה נפשיה
בי משייר בעין משייר ולא נהירא לי הא׳ ליסנא משו׳ דלא
מיתפי עליה הך סוגיא דלקמן אמר ליה אנן אדרים לקיש
מתנינן ליה הילכך ליסנא אחריכא הכתב בספרי עיקר
דגרסינן כהן חוץ מפירותיו מהו דהוה דומיא דרב זביד
ור״ל והיינו פי׳ לשון אחרון דקל לאחד ופירותיו לאחר מי
הוי שיור מקום הפירות כיון דמעיקרא הדקל לבדו בלא
פירות מכר לו למה הוזקק לומ׳ ליסנא יתיר חוץ מפירותיו
מהו מי אמרי׳ כיון דמעיקרא כו׳ דודאי שייר דהא אפילו
לא הזכיר חוץ מפירותיו הדקל לבדו נתן לו בלא פירות
ולא הוזקק לומר בו ליסנא יתירא חוץ מפירותיו אלא שייר מקום לעצמו אמר ואיכא שיור קרק׳ כל שהוא ומתנתו מתנה:
קמ״ל רב נחמן את״ל כו׳ חוץ מפירותיו הוי שיור דכל לשון מיותר לשייר קצת מן המתנה לעצמו בא ואליבא דרב זביד
דתנן בהמוכר את הבית לא מכר היציע ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה י׳ טפחים דהיינו כמו כמי דיוטה העליונ׳ ואמרינן
בגמרא אמר ר״ל זאת אומרת המוכר בית לחבירו ואמר לו ע״מ שהדיוטה העליונה שלי הדיוט העליונ׳ שלו ואמרינן למאי
הילכתא אהכי תנאי דע״מ לשיור לעצמו מקום בחצר שלפני הבית אם רצה להוציא זיזין כו׳ מדיוטא עליונה שהיא אלו
בחצר הלוקח מוציא ולא יעכב בעל החצר על המוכר ה״נ אהכי יתור לשון דחוץ מפירותיו לשייר מקום באילן: אנן אדרים
לקיש מתנינן להאי איבעיא להו ולהך מילתא דרב נחמן דא״ת כדמפרש לקמי׳ ואזיל ובמתנת בריא ומיכה תיפשוט לג״מ
ולאו גבי דקל איבעי׳ לא לגבי דיוט׳ כדמפ׳ ואזיל ואליבא דרב זביד כו׳ כלומ׳ וכדמפרש רב זביד למילת׳ דר״ל דאהכי יהודה
דקא להוצאת זיזין לשיוריה ליה מקום בחצר דיוטא היא עלייה העליונה שעל גב הבית : איבעיא

איבעיא להו דקל לאח׳ ופירותיו לאח׳ מהו שייר מקום ן
פירי כו׳ פי׳ ר׳ שמואל דאפי׳ דשכיב מרע קאי
דתנן במתני׳ דאם שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה
ואין כר׳ לר׳ דהא לקמן על מסכת שייר קרקע כל שהוא
הוה ליה למיבעי הך בעיא
ועוד דשיעור דשיור הוי כדי
פרנס׳ כדאמר בסמוך ועוד
מה יש לחוש בשאר קרקע הא
הפי מסלטלין לקמן אמרינן
דהוו שיו ע״כ נר׳ לר׳ דאלעוע
קאי ידור פלוני בביתי זה לא
אמר כלום משום דהוי דבר
שלא בא לעול׳ וקא מיבעיא ליה
כי אמר דקל לאחד ופירותיו
לאחד ושייר מקום צימוח
הפירות מי אמרי׳ לא הוי
שיור לענין שיחשבו הפירו׳
דבר שלא בא לעולם או אמא
נתן גם לבעל הפירות מקום
צימוח הפירות וא״כ זכה
במקום הפירות צומחין ולא
הוי דבר שלא בא לעולם אבדי
בבר זכו במקו׳ הפירו׳ שבאו לעול׳ ואת״ל לאח׳ לא הוי שיור
לעצמו מאי פי׳ ששייר לעצמו מי אמרינן שזה לא היה
עושה שיקנה למקבל מתנה גוף הדקל ולגבי דידיה הוו
הפירות דבר בא לעולם או דילמא אפילו הכפו דבר
שלא בא לעולם שלא שייר מקום פירי אפילו לעצמו וכי
תניא לעיל בפ׳ המוכר את הבית בן לוי שאמר ליגרא
שדה זה אני מוכר ע״מ שמעשר ראשון שלי מעשר ראשון
שלו ופריך והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומגמ׳
דשיי׳ אין אדם מקנ׳ כו׳ אפי׳ לעצמו ואע״ג דאמ׳ לעי׳ דהכא
מוכר או נותן אילן דמשייר קרקע הכא בשכי׳ מרע אין
לו לומר דשייר קרקע ולא מקום פירי אלא כירוב בלבד
ועוד הרי נתן כל האילן ואיך יש לנו לומר ששייר מקום
פירי ומסיק דלעצמו לא הוי שיור דמאן דלכשפיה מאייר
בעין יפה משייר ויש ספרים דגרסי׳ חוץ מפירותיו מהו
והיא היינו שנתן הדקל במתנ׳ ש״מ ושייר פירותיו לעצמו:
אנן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן לה כו׳ עד ואע״ג דאמר
לאחר לא הוי שיור לעצמו מהו ואע״ג דרי לקי׳ איירי
לעצמו מ״מ כיון דבחוץ מיירי הבא קמיבעי׳ ליה מה יאמר
ר״ל בזה דבעל מנת פשיטא ליה ולאי דמשייר אבל קא
מיבעיא ליה : קיימינן

איבעיא להו בית לאחד במתנת בריא ודיוטא לאחר הוי מקום שיור מי איכא להאי בעל דיוטא שיור מקום בחצר להוצאת זיזין או לא את״ל לא הוי שיור לאחריני אבל לעצמו הוי שיור כגון דא״ל בית אני מוכר לך חוץ מדיוטא העליונה או דילמ׳ ליכא שיור : ואליבא דרב זביד דכי א״ל סתמא בית זה אני מוכר לך לא קנה דיוטה העליונה כדתנן בשמוכר את הבי׳ לא מכר את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה י׳ טפחים דהיינו דיוטא וכי א״ל חוץ לטפויי מילתא קאתי ושייר לו מקו׳ בחצר להוצאת זיזין מן הדיוט׳ לחצ׳ של לוקח :

חיישינן שמא יש לו נכסים במקום אחר ואע״ג דאמרינן לעיל איפכ׳ לסקל׳ וכיחוס דילמא עיוני עיין והד׳ יהי׳ היינו טעמ׳ דמסתב׳ במי׳ עיוני עיין הואיל וכבר חלקם חלקם

איבעיא להו בית לאחד ודיוטא לאח׳ מהו מי הוי שיור או לא את״ל בית לאח׳ ודיוט׳ לאחד לא הוי שיור חוץ מדיוטא מהו אמר רבא אמ׳ רב נחמן את״ל בית לאח׳ ודיוטא לאחר לא הוי שיור חוץ כדיוטא הוי שיור ואליב׳ דרב זביד דאמר שאם רצה להוציא בה זיזין מוציא אלמא כיון דשייר דיוטא בקום זיזין נמי שייר ה״נ כיון דאמר חוץ מפירותיו מקום פירי שייר אמר רב יוסף בר מניומי אמ׳ רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם במחל׳ מת קנו כולן עמד חוזר בכולן אם בנמלך מת קנו כולן עמד אינו חוזר אלא באחרון ודילמא עיוני קא מעיין והד׳ יהיב כתמי׳ דשכי׳ מרע מידק דייק והדר יהיב אמר רב אחא בר מניומי אמר רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרי׳ ועמד אינו חוזר חיישינן שמא יש לו נכסים במדינה אחרת ואלא מתני׳ דקתני לא שייר קרקע כל שהוא אית׳ מתנתו קיימת היכי משכחת לה אמר רב המא באומר כל נכסי אלו ש׳ רב אשי אמר במוחזק לן דלית ליה איבעיא להו חזרה במקצת הוי חזרה בכולה או לא ה״ש כולן לראשון ומקצתן לשני ש שניקנה ראשון לא קנה מאי לאו בשמת לא בשעמד ה״נ מסתברא מדקתני סיפא מקצתן לראשון וכולן לשני ראשון קנה שני לא קנה אי אמרת בשלמא בשעמד משום הכי שני לא קנה אלא

להוצאת זיזין מן הדיוט׳ לחצ׳ של לוקח : אם במחל׳ שמשע׳ ראשונה שהתחיל לחלק היה בדעתו לחלק כל נכסיו ולא לשייר כלום. אם מת קנו כולן כדין כל מתנת שכיב מרע שאין צריכה קניין אם מת : אם כנמלך שלא היה בדעתו לחלק כל נכסיו אלא אחר שחלק שתק ולא רצה לחלוק עוד חזר ונמלך בעצמו לחלק כל הנותר : אלא באחרון כל כך דלא הוי בה שיור : אבל קמאי קנו כדקתני מתני׳ שייר קרקע כל שהו מתנתו מתנ׳ : ניחו דילמ׳ האי דשתיק וחישב בין מתנה למתנה לא הוי כנמלך אלא עיוני מעיין מה יתן לכל אח׳ ומעיקר׳ היה בדעתו לחלוק את הכל ויחזור בו כשיעמוד מחולין ואמאי קנו קמאי : סתמא דשכיב מרע עיוני קמעיין בלבו מה יתן לכל אחד קודם שיבואו לפניו ואין לו לשתוק בין זה לזה ומדשתק כמל׳ הוי : אמר רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו הידועים ולא

במקצת לו שיור ועמד אינו חוזר כו׳ : באומר כל נכסיי לא חילק שדותיו וכרמיו לכל אחד בפני עצמו אלא לשון זה כת׳ כל נכסיי אני נותן לפלוני ופלו׳ דכל היכא דאיתנהו נתונין הן במתנת ואין כאן שיור : ובפר״ח גר׳ כל נכסיי אילו הן ולא שייר׳ : במוחז׳ שאנו מוחזקין כו׳ שאין לו עוד נכסי׳ : איבעי׳ להו חזרה במקצ׳ ש״מ שכת׳ כל נכסיו לאח׳ וחזר בו מקצתו ונתן אוב לאחר שהרי יכול לעשות כן כדאמרינן דייתיקי מבטלת דייתיקי בפירקין דלעיל מי הויא חזרה בכל הנכסים שנתן לראשון דגלי דעתי׳ שמתחרט בראשון ומה שנתן לשיני מתנה מקנת הוא דאיכ׳ שיור והויא מתנה ואתו יורשין מפקי מיד ראשון כל המותר או לא הויא חזרה אלא מה שנתן לשיני קנה שיני והנותר קנה ראשון ואם יעמוד מחוליו יחזור בשניהן שהרי לא שייר לעצמו כלום : ת״ש דתניא כולן לראשון במתנת שכיב מרע ומקצתו נתן לשיני שחזר במקצת שיני קנה מה שנתן לו ממה נפשך ל״ש מת ל״ש עמד דהא מתנת ש״מ במקצת היא והויא מתנה שהרי שייר לעצמו מותר נכסי׳ שנתן לראשון שהרי ראשון לא קנה : מאי לאו כשמת וקתני הראשון לא קנה אלמא חזרה במקצת הויא חזרה בכולהו ואי לא הויא חזרה תרוייהו ליקנו בכל הנכסים : ומשני לא לעולם לא הויא חזרה וברייתא כשעמד הילכך שני קנה דמתנת במקצת לא מצי הדר ביה כדקתני מתני׳ אבל בראשון שניתנו לו כל הנכסים בלא שיור אם עמד מצ׳ כדתנן במתני׳ ולקמן פרכי׳ אי כשעמד תרווייהו לא ליקנו ואפי׳ שיני דכיון דחזרה במקצת לא הויא חזרה בכולהו גבי שיני ליכא שיור דהא לא הדר ביה מראשון אלא במה שנתן לשיני וכין שניהן נתן הכל ולא שייר לעצמו כלום ומהכא פשטינן דמקצת חזרה במקצת הויא חזרה הילכך בין שמת בין שעמד שיני קנה שהרי חזר בו מראשון לגמרי ושייר לעצמו שיור נכסים שנתן לראשון וחזר בו מהן ומתנה במקצת שמה מתנה : ה״נ מסתברא דבשעמד עסיקינן דקתני מקצתן לראשון וחזר בו ונתן כולן לשיני ראשון קנה שהיה בה שיור והויא מתנה כדקתני מתני׳ דמתנה ש״מ במקצת מתנה גמורה הוא שני לא קנה בכל דלא שייר לעצמו כלום והילכך אם עמד חוזר : אי אמרת בשלמא בשעמד היינו דשני מיהא לא קנה כדתנן לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו מתנה : אלא

אלא אי אמרת בשמת תרוייהו כמי ליקנו כדין מתנת שכיב מרע שקנה אחר מיתה היכא דליכא שיור ואם עמד חוזר דאילו מתנה במקצת בין מת בין עמד מתנה גמורה היא אלא לאו כשעמד ומדסיפא כשעמד רישא נמי כשעמד :
אמר ליה רב יימר לרב אשי ותהוי נמי רישא כשעמ' אפילו הכי תפשוט דחוזרה במקצת הויא חוזרה בכולה דאי אמרת בשלמא חוזרה במקצת הויא חוזר' היינו דשני קנה דאיכא שיור נכסים לשכיב מר' שחזר בו ממה שכתבו לראשו' וראשון לא קנה אלא אי אמרת לא שמה חוזרה אלא מה שלא כתב לשני כשאר ביד ראשון ש תרוייהו נמי לא ליקנו שהרי בין שניהם נתן כל הנכסים ולא שייר לעצמו קרקע כל ש שהו : בין שמת בין שעמד שני קנה דהא הדר ביה מראשון ואיכא שיור טובא : ראשון לא קנה דהא הדר ביה ואפילו מת לא יקנה ראשון דהא ק"ל דייתיקי מבטלת ל דייתיקי מה לי חוז' בו מראשון ונותן לשני מה לי חוזר בו ומעכב לעצמו וליורשין : סיפ' לא משכח לה שלא כשעמ' הילכך ראשון קנה דמתנה מקצת הוא ואיכא שיור : שני לא קנ' דלא הוה כמתנתו שיור דאי בשמת תרוייהו ל ליקנו : איבעיא להו שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו בלא שיור ואחר כך עמד מחולין מי מצי הדר ביה מי אמיר ג מ מתנת הדיוט דנימא דגמר והקדיש הכל בלב שלם בין יחיה בין ימות אם ת"ל דגבי הקדש הכל מוקדש ואפילו ש עומד : הפקיר כל נכסיו מהו מי אלימא כוונתו לשמים ואקני לגמרי לכל מה שיבואו ויזכה [illegible] כמי כיון דהפקיר [illegible] ליאו מדעתו לגמרי שאינו [illegible] בחזרתו שאינו רוצה שיזכות עוד ממנו : ואם תימצי לומר גבי הפקר דאינו חוש' בזה הממון הואיל והפקירו ולא דייקא לחלקו

אלא אי אמרת בשמת תרוייהו ליקנו אמ' ליה רב יהוד' לרב אשי ותהוי נמי כשעמד אי אמרת בשלמא חזרה במקצת הויא חזרה בכולה היינו דשני מיהת קנה אלא אי אמרת חזרה במקצת לא הויא חזרה בכולה ניהוי כמחלק ולאחד מינייהו לא ליקנו והלכתא חזרה במקצת הויא חזרה בכולה רישא משכחת לה בין שמת בין שעמד סיפ' לא משכח"ל אלא כשעמד איבעיא להו הקדיש כל נכסיו ועמד מהו מי אמרין כל לגבי הקדש גמר ומקני או דלמא כל לגביה נפשיה לא גמר ומקני הפקיר כל נכסיו לעניים מהו מי אמרינן צדקה ודאי מגמר גמר ומקני או דלמ' כל לגבי נפשיה לא גמר ומקני חילק כל נכסיו מהו מי אמרינן כיון דאף לעניים בעשירים גמר ומקני או דלמא כל לגביה נפשיה לא גמר ומקני תיקו : לא' הקדיש כל נכסיו מהו והפקיר כל נכסיו מהו חילק כל נכסיו לעניים מהו תיקו

אמר רב ששת יטול ויזכה ויחזיק ויקנה כולן לשון מתנה הן במתניתא תנא אף יחסין וירת בראוי ליורשו ורבי יוחנן בן ברוקה היא איבעי' להו יהנה בהן מהו מי נימא דניהוי כולהו מתנה קאמ' או דילמ' ליתהני מניהו מידי קאמר ירעה בהן מהו יעמוד בהן מהו ישען בהן מהו תיקו איבעיא להו מכר כל נכסיו מהו אמר רב יהודה אמר רבי אם עמד אינו חוזר וזימנין אמר רב יהודה אמר רבי אם עמד חוזר ולא פליגי הא דאיתנהו לזוזי בעיניהו הא דפרעינהו בחובו איבעיא להו שכיב מרע שהודה מהו ת"ש

שכיב מרע שהודה מהו פירש רבינו שמואל דמיבעיא ליה אם אומר כן שלא להשביע את בניו או דילמא כיון דאודי אודי והא דאמר בפרק זה בורר לאדם עצמו שלא להשביע את בניו התם מיירי שמחזיק עצמו עבד לה לאיש מלוה עשוי אלא להשביע את בניו אבל גבי פקדון אינו עושה ודאי להשביע את בניו אלא מודה ואין נראה לומר דאדרבה כל שכן הוא [illegible] יש לנו לומר שאומר אמת במלוה כיון שמשעבד עצמו אבל גבי פקדון עושה אלא להשביע את בניו ועוד אינו ראיה מביא מאיסור גיורא שהודאתו היתה ודאי אמת כדי ליתן דלא [illegible] מידו שלא להשביע את בניו ונראה לרי' לפר' כן שכיב מרע שהודה מהו מי שהודה שזו לפלוני מנה מנה בידו אף על פי שאינן מוחזקים בו שאין לו מי אמרינן דקני במתנת ש"מ ואם עמד חוזר או דילמא קני לגמרי ואם עמד אינו חוזר ופשיט מההוא מעשה דאיסור גיורא דקנו לגמרי במתנת בריא על ידי הודאה דאי במתנת שכיב מרע היאך קנה והא אמרינן כל מאן דאיתיה בירושה איתיה במתנת שכיב מרע כו' אם כן במתנת בריא הוא ואם עמד אינו חוזר ו משמע מתוך פי' ר"ח דפי' לודי איסור להני זוזי דרב מרי בר' וקני להו בהודאה דאכוה ועוד יש מפרשים גבי מרע שהודה מהו פי' שהודה שיש לו פקדון ביד אחרים והקנהו לזה מי מהני להקנותו באמירה בעלמא או לא ופשט ליה מעובדא דאיסור דקני באמירה בעלמא והוא הדין כמי בבריא הוה מצי למיבעי אלא אפי' בש"מ דמקני באמי' בעלמא לא פשיט ליה איקני או לא ומיהו אי קני בש"מ לא הוה שמעינן דקני בבריא אבל אי לא הוה קני בש"מ כל שכן בבריא מר' ורחאן עיקר :

לא [illegible] חילק נכסיו לעניים מהו מי לימא יד עניים כיד הקדש ואם עמד חוזר או לא תיקו : אמר רב ששת שכיב מרע שאמר [illegible] פלוני בנכסיי או יטול או יחזיק או יקנה כולן לשון מתנה וקנה דלשון מתנה בענין כדאמרינן לעיל ידור פלוני בבית זה לא אמר ולא כלום עד דאמר תנו או יטול ויקנה או יחסין וירת אם שוא ראוי ליורשו כגון בן בין הבנ' : ורבי יוחנן בן ברוקה היא דאמר בפירקין לעיל דבריו קיימין וקיימא לן כוותיה דפסקינן התם הלכה כמותו : יהנה ירעה : הא דאיתנהו בעיניהו חוזר דלהכי שבקי אם העמד מחליו מחזירם : דפר עינהו בחובו אם עמד אינו חוזר : איבעיא להו שכיב מרע שהודה ואמר בחולין שדה ומעות הללו של פלוני הן ואף על פי שאינו מוחזקים בנכסי הללו שאינן של אותו פלוני שהיו יודעין שהן של זה המודה בהם לאחרים : מי אמרינן שהוא אומר כן שלא להשביע את בניו או דילמא כיון דאודי אודי : תא שמע

תא שמע דאיסור הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי רבא רב מרי בריה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הואי אמר רבא היכי ניקנינהו רב מרי להני זוזי אי בירוש' לאו בר ירושה הוא אי במתנה מתנ' שכי' מרע כירושה שויוה רבנן כל היכ' דאיתיה בירושה איתיה במתנה כל היכא דליתיה בירושה ליתיה במתנה אי במשיכ' ליתנהו גביה אי בחליפין אין מטבע נקנה בחליפין אי אגב קרקע לית ליה ארעא אי בבעמד שלשתן אי שלח ליה לא אזילנא בתקי' לה רב איקא בריה דרב אמי אמאי ולודי איסור דהלין זוזי דרב' מרי נינהו וליקנינהו באודית' ארהבי נפק אודיתא מבי איסור איקפד רבא אמר קא

תא שמע כו' ומסקנא דהודאתו הודאה ואף ע"ג דאמרי' בסנהדרין בפרק דיני ממונות תניא הבא דהוו קרי ליה עבדא דשכיב אדיכרי כי קא שכי' אמר פלני' ופלניא מסקו כי זוזי אתו תבעינהו ליורשין כו' ומסקנא אדם עשוי שלא להשביע את בניו ופטורין מלשלם והכא אמרינן דאזלינן בת' הודאת פיו נראה בעיני דהתם היינו טעמא כיון שעושה עצמו עבד לוה לאיש מלוה ודאי להחזי' עצמו כעני היה עושה אבל כיון שהממון בעין והוא מודה של פלו' הוא א"ל שהפקידו אצלו מקודם לזה השכיב מרע או הקנה לו הסכיב מרע על ידי אחר והרי הוא חפץ שיבא לידו: דאיסורי הוא איסור גיורא שבא על רחל בת מר שמואל קוד' שנתגייר ונתעבר' הימנו בגיות את רב מרי בר רחל ובתוך כך נתגייר ואחר כך נולד רב מרי והוה ליה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והיא מבנות שמואל שנשבו כדאית' בכתובות כו': אמר רבא במאי קנו להו כו'

והילכך אני זוכה בהן דנכסי הגר הרי הן כהפקר והרי הן בידי והכוי קודם וזוכה: גר לאו בר אורתי הוא דרחמנא אפקריה לזרעיה דגיות: דליתיה בירושה כגון רב מרי ליתיה נמי בדין מתנת שכיב מרע: ליתנהו גביה אין המעות בביתו של איסור שיוכל ליתנם לו ביד: אין מטבע נקנה בחליפין בכנא מניעא בהזהב אי אגב קרקע כדאמרינן בפרק קמא דקידושין ונפקא לן מקרא דלכסף ולזהב עם ערים בצורות אשר ביהודה: אם במעמד שלשתן אני ואיסור ורב מרי ביחד נפקד ומפקיד ומקבל מתנה: לא אזילנא בתר היכור פן אפסיד: אמאי לא תמנ' עניין שיוכל רב מרי לזכות והלא יוד' איסור שהן של רב מרי ויזכה בהן: אדהכי והכי נפק אודייתא מתוך שנאמר בבית המדרש יצא הקול ולימדוהו לטעון כן: כל אילו הדברים שאמר רבא הלכות הן: במה

רב מרי בריה הורתו שלא בקדושה כו' וביבמות פרק החולץ אמרינן אפשריה לרב מרי בר רחל ומנייה לפורסיה דבבל ואף על גב דכתב מקרב אחיך כו' כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה וזה ודאי היה גר ויכול להיות שהוא אותו שכתבתן בנו של איסור מיהו בפרק מי שהחשיך רב מרי בר רחל ישראל גמור היה דקאמ' התם רבה אבוה דרב מרי בר רחל וצריך לומר דתרי רב מרי בר רחל הוו מיהו מה שפירש רבינו שמואל דרב מרי בר איסור גיורא שבא על בת שמואל בניותו והורתו שלא בקדושה שנשבית כדאמרינן בכתובות אין נראה לי דהא אמרינן בירושלמי שאמרה אמת כמה שאמר נשביתי וטהורה אני והכי נמי משמע בתלמוד שלנו דאמר ליה רבי יוחנן לרב שמן בר אבא זיל איטפל בקרובתך על כן נל' דהא אמרינן בעלמא רב מרי בריה דבת שמואל אחר הוה ונמצא הוא שנזכר אביו בפר' מי שהחשיך ומה שקורא איתו על שם אמו לפי שרונה ליחסו אחר שמואל כדאשכחן רבנא עוקבא ורבנא נחמיה בני ברתיה דרב וכן רבי שמעון בן [illegible] וחכמים שהוא בן אמו מרים:

ואי [illegible] אגב קרקע לית ליה ארעא והכא נמי הוה יכול רב מרי להודות שיש לו קרקע כדפרישית לעיל בפר' חזקת הבתים אלא שפיר קאמר לקמן דליקנינהו ניהליה באודיתא שיודה שהמעות עצמן של רב מרי:

מגמרי טענתייהו לאינשי ומפסידי מנאי ואם תאמר מיהא דאמר בפרק קמא דקידושין

הלוה מעות מן הגוי שנתגיירו בניו לא יחזיר לבניו ואם החזיר החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו והא תניא רוח חכמים נוחה הימנו לא קשיא כאן שהיתה הורתו ולידתו שלא בקדוש' כאן שהית' הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדוש' וא"כ היה לו לרבא להחזיר ותירץ ר"ת דהתם כיון שעשה לו הגוי חסד שהלוה לו יעשה עמו חסד ויתן לבניו אבל כאן שלא עשה עמו חסד כשהפקיד אצלו אין צריך להחזי' לבניו והר"ר יצחק בר מאיר פירש דכיון דלא קתני בהדיא בברייתא ואם לא החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו לא הוה קיים [illegible] רבא ואין נראה כלל דהא מדקתני אם החזיר רוח חכמים נוחה הימנו מכלל דאם לא החזיר אין רוח [illegible] נוחה הימנו וקתני לה לכולה בבא במסכת שביעית המחזיר חוב בשביעית רוח חכמים נוחה הימנו והמלוה מעות [illegible] והחזיר לבניו רוח חכמים נוחה הימנו וקתני נמי התם כל המטלטלים נקנים במשיכה ואם קיים דבריו שלא במשיכה רוח חכמים נוחה הימנו ואמר עלה בהזהב דאם לא קיים דבריו אין רוח חכמים נוחה הימנו מכלל דבכולה בבא משמעינן מכלל הין לאו:

דקא

דקא מגמרי טענתא לאינשי כו' יש תימה למה לא קיים רבא את דבריו והא קיימא לן מצוה לקיים דברי המת ועוד הא קיימא לן לקמן ובכל דוכתא דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו תיפוק לי דמצוה לקיים דברי המת למאן דאית ליה היינו רבי מאיר ומתנת שכיב מרע כמי לא קניא אלא לאחר מיתה ותירץ הר"ר יצחק בר מאיר דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא היכא דאמר תנו מנה זה לפלוני אבל היכא דאמר מנה זה לפלוני ולא אמר תנו כל כי האי גונא לא הוה אמרינן

קא מגמרי טענתא לאינשי ומפסדי לי שייר קרקע כל שהו מתנתו קיימת וכמה כל שהוא אמר רב יהודה אמר רב קרקע כדי פרנסתו ורב ירמיה בר אבא אמר מטלטלין כדי פרנסתו אמר רבי זירא כמה מכוונן שמעתתא דסבי קרקע טעמא מאי דאי קאי סמיך עליה מטלטלי נמי אי קאי סמיך עילויהו מתקיף לה רב יוסף ומאי

כמה מכוונן כמה יפה כוונו שפירשו כל שהו כדי פרנסתו אמר בקרקעי ולמר אפי' במטלטלי: דמקרקעי כדי פרנסתו עונתא מאי הוי שיור להקנות המתנה שנתן מקנת משום דכי קאי מחוליו סמיך עלייהו והילכך נתן לדעת כן אפי' אם יעמוד מחוליו תתקיים המתנה והוא יתפרנס מאותן מטלטלי כמו כן: מאי

מצוה לקיים דברי המת מיהו קשיא מדמייתי חכמים ראיה לרבי אליעזר דדברי שכיב מרע נקנים באמירה מההיא דאימא של בני רוכל שקיימו חכמים את דבריה אלמא דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו ואין ראיה היא דלמא היינו טעמא דמצוה לקיים דברי המת ואין לחלק בין היכא דאמ' תכתבו כתובה לבתי להיכא דאמר תנו ועוד קשיא מיהא דאמר בגיטין

בא ההקבלה אבנא יונא בקולר הוה כי נפיק אמר הבו ארבע מאה זוזי לפלוני לרבי אבינא מחמרא דנהר פניא כו' ולא אמרי' התם מצוה לקיים דברי המת ואף על גב דאפילו באומר שהיה בריא אמרינן ליה כדמוכח בפרק קמא דגיטין ועוד קשה דאולי נמי פלוני ספחתי עשתה לי קורת רוח תעשה לה קורת רוח כו' אמרי' התם מצוה לקיים דברי המת מי מזה אין קשיא כלל כמו שאפרש בסמוך ור"י תירץ דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא היכא שהוא ביד שליש כי הא דתנן סתם לבני כו' וכי ההיא דמסכת כתובות פרק מציאת האשה המשלש מעות לבתו יעשה שליש מה שהושלש בידו מוקי לה התם מעשה משום דמצוה לקיים דברי המת ומיירי שהושלש מתחילה לכך כי היכא דלא תיקשה ממעשה דאיסור גיורא דהכא לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת ואף על גב דהוה ביד שליש אלא היינו טעמא משום דלא הושלש לו מתחלה לכך וקשה על זה הפירוש מהא דאמרינן בגיטין פרק השולח פלוני ספחתי עשתה לי קורת רוח כופין את היורשים כו' משום דמצוה לקיים דברי המת והתם לא הושלש ביד שליש מיירי שצריך לומר דגבי שמרור יש לנו לומר יותר מצוה לקיים דברי המת מבשאר דברים והשתא נמי אתי שפיר דלא תיקשה מיהא דאמרינן לקמן האומר תנו גט לאשתו כו' אבל האומר הנן מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ודייק מינה מתנת שכיב מרע במקנת לא בעי קנין דלא הוה מצי למימר טעם משום דמצוה לקיים דברי המת דלא אמרינן הכי אלא כשהושלש מתחילה לכך ואם תאמר על הך משנה דגיטין מייתי לקמן אבל אמר תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה התם אמר עלה בסוף פרק קמא בגמ' והוא שמונחין בקרן זוית איכא דמוקי לה התם למסכה בבריא ובמעמד שלשתן ואיכא דמוקי לה התם בשכיב מרע ואמאי לא מוקמי לה למתניתין כשהושלש מתחילה לכך ומשום מצוה לקיים דברי המת ואי משום דכיחידאה לא הוי מוקמי התם ואף על גב דקיימא לן הכי כדאמר בפרק קמא דגיטין כדאשכחן נמי בפרק כל הגט דלא מוקי שמואל כמתניתין כפרק כל הגט והמלוה מעות את הכהן ואת הלוי כרבי יוסי משום דכיחידאה לא מוקמי אף על גב דסבירא ליה בפ' קמא דבבא מציעא כוותיה ונהי דפליגי עליה דרבי מאיר דמצוה לקיים דברי המת בסוף פרק קמא דגיטין אף על גב דרבי יוסי פליג עליה בכתובו מכל מקום חולקים חכמים על רבי מאיר בסוף פרק קמא דגיטין גבי הולך מנה לפלוני אך מהסיא דרבי יוסי בפרקין דבבא מציעא אין ראיה כל כך דאיכא לדחוי דכיחידאה לא מוקמינן משום דרבי יוסי הני יחידאה היכא דפליג ולכא מודה כמי איהו במתניתין דכל הגט ויש ספרים שם בפסק רבינו תם דלא אמר התם מצוה לקיי' דברי המת בין ארעון ליכתן מחיים ולא ליכתן לאחר מיתה להכי לא שייך כה מצוה לקיים דברי המת תדע דהוי דומיא דגט שגט איהו ראוי ליכתן אלא מחיים ואין נראה לר"י דהא אפילו בדבר דשייך מחיים אמרינן בסוף פרק קמא דגיטין בבריאות דהולך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו משמע התם דאפילו בדבר דשייך ליכתן מחיים קאמר מצוה לקיי' דברי המת מיהו יש לדחות ולומר שהמשלח נוח ליתכם לו לאחר מותו דמוקמינן לה נמי בשכיב מרע שעיקר נותן אינו אלא לאחר מיתה או נמי יש לומר דלא סבירא ליה לרב דאיירי מימרא התם בהך מימרא מצוה לקיים דברי המת דסבירא ליה כשמואל דמפיק התם בכתובות פרק מציאת האשה כרבי יוסי דלית ליה מצוה לקיים דברי המת ואף על גב דפריך על רב נוסף בסוף ההוא פרק והא קיימא לן מצוה לקיים דברי המת ולא פריך עליה דרב הכי מאו דלא הוה קשיא ליה לשנויי עלה מידי ואין זו תימא אי סבר לה כהא כשמואל ואף על גב דפריך התם והא קיימא לן התם דברי המת משום דליכא מאן דפליג בהא ועוד יש לומר דלא משתמע ליה לאוקמא מתניתין דהתם שהושלש מתחילה לכך דקתני התם מנה לפלוני ולא קתני תן מנה זה לפלוני דהוה משמע שהושלש מתחילה ואע"ג דבגמרא בסוף פרקין דגיטין גבי הלך מנה לפלוני קתני סתם מצוה לקיים דברי המת ולא קתני זה היינו מה' דמשמע ליה שפיר כשהושלש כלא זה דבאותם שעה אמר לו להולך מר' ועוד היה מפרש רבינו תם דלא שייך הכא במ' מצוה לקיים דברי המת משום דכל דאיתיה בירושה איתיה במתנה כמצוה לקיים דברי המת וכל דליתיה בירושה כו' כדאמר גבי מתנת שכיב מרע מיהו לא דמי למתנת שכיב מרע שהוא כעין ירושה דיש לנו זוהא דמוריש בירושה כדאמרינן לעיל ועוד דכי היכא דמפרש תלמודא דמתנת שכיב מרע איננה כגר הוה ליה למימר נמי דטעם דמצוה לקיים

לקיים דברי המת אינו בגר מיהו יש לדחות דפשיטא ליה דלא שייך בגר כיון דליתיה בירושה אין לו שום זכות להורים ואיך יקיימו דבריו מיהו כדפירשנו לעיל ניחא טפי מר ועוד
מצוה לקיים דברי המת אלא כאומר לו פה אל פה ורבא לא אזל לגבי וחזר בו ר׳ כדקו
בן חורין כו׳ אמר רבי יוחנן וכולן בשטר ואם כן הא דקתני בתר הכי יעשה בן חורין רבי א
זכה אלא כותבין את הפורסים כו׳ מיירי נמי בשטר ולא פה אל פה דאי אמר ליה למה לי שער וכ
שייר קרקע כל שהו ולא פירש איזו קרקע אלא חוץ מקרקע סתם כל שהו ויש לומר גופו של עבד
דהוי מטלטלין כמי עשו שיור דהם אמר כמי חוץ מטלטלי כל שהו שייר בגופו של עבד וקרקע דהכא
תמודה ובתלמוד ארץ ישראל ורבי יוסי בשם רבי אליעזר שייר מטלטלין ולא עשה כלו אני אומר גוף של עבד שייר
ובמסקנא מפרש משום דלאו כרות ניטא מתכינן לה דכיון שיש לבעל העבד זכות בשטר שכתב בו שייר קרקע לעצמו לא
הקנה לו שטר לגמרי שנם זכות האדון כתוב בו והילכך לא קרינא ביה ספר כריתות וטעמא דרבי שמעון דאמר לעולם
הוא בן חורין משום דחשיב ליה כרות ניטא בהכי כיון שלא שייר בגוף העבד מיהו מתחלה היה סבור דטעמא דתנא קמא
משום דשייר בגוף העבד וכן בפרק קמא דגיטין דמוקי פלוגתייהו בפלגי דיבורא מתחלה היה סבור כן דלתנא קמא משום
שייר בגוף העבד ולרבי שמעון לא שייר דפלגינן דיבורא והעבד קנוי לעצמו וכן פירש רבינו חננאל דקאמר סובר תנא
קמא כיון ששייר קרקע כל שהו סתם אין יכול לברר העבד הנכסים שהקנה לו רבו להקנה בנכסיו וכיון שבנכסים לא
קנה בעצמו נמי לא קנה דאמר יד כבעל השטר על התחתונה ורבי שמעון סבר אף על גב דלא קנה בנכסים בעצמו קנה
עד שיאמר חוץ מאחד מריבוא דאיכא למימר גופו של עבד שייר וכן פירוש בתלמוד ארץ ישראל כלשון רבינו חננאל
והתוספתא בראש השיבוש איתניא דמאי אפילו אומר וכשביל שהזכיר מה שמוציא יש להיות לחוץ בן חורין דכל כן
כשאומר סתם דיד כבעל השטר על התחתונה ושמי תוספתא מיקמי ירושלמי ומיהו אין נראה לבעל התוספתא כן דאיתא
בירושלמי איתא במתנה שכיב מרע כרבה לי דאם היו לגר בניס איתא במתנה שכיב מרע אע״ג דאמרינן במקבל
גר דליתיה בירושה דעל הנותן הוא דאיכא קפידא ולא על המקבל וראיה לדבר שיש מוכר את אביו דמוקי רבנן בשכיב
מרע שכתב כל נכסיו לעבדו קונה בנכסים ואינו קונה בעבד דאם מתגלא חור קנה העבד כדאיתא בפרק קמא דגיטין
ועבד ליתיה בירושה:

ומאי כוונתא מאן דאמר מטלטלין קרקע תנן מאן דאמר כדי פרנסתו כל שהו תנן אמר ליה רבה אביי וכל היכא דתני קרקע קרקע דוקא והא תנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהו לא יצא בן חורין רבי שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מריבוא שבהן ואמר רב דימי בר יוסף אמר רבי אלעזר עשו מטלטלין שיור אצל עבד ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה התם כדין הוא דלא ליתני קרקע ואיידי דתנא רישא רבי עקיבא אומר קרקע

שייר קרקע כל שהו לא יצא בן חורין ורבי שמעון אומר אפילו אמר כל נכסי קנוי לך חוץ מעיר פלוני חוץ משדה פלוני זכה בנכסים קנה עצמו בן חורין פירוש אפילו הזכיר כבדליא מה שמוציא מן השחרור דאז יש לנו לומר שלא שחר העבד אפילו הכי קנה נכסים ונסתחרר דפלגינן דיבורא דאית לן למימר אותה שדה או דמאותה עיר הדר ביה אבל מן העבד לא הדר ביה מכלל דרבנן דפליגי עליה דאית להו דלא פלגינן דיבורא מדהדר בנכסים הדר נמי בעבד איכמי מדשייר בנכסים שייר נמי בעבד ובפרק קמא דגיטין מייתא לה כמילתך דהכא אמר דפלגינן דיבורא ולא כפירוש רש״י דהתם אלמא לא שייר כלל מן העבד של מן הנכסים וכהא פליגי רבנן עליה וכפלוגתייהו בפרק קמא גבי רבי מאיר אומר עכו כארץ ישראל לגיטין אבל אין להקשות על פירוש רש״י שפירש ששייר העבד משום דהוי מקרקעי דהא עשו מטלטלין שיור אבל עבד דהא ודאי אמההוא דהוי מטלטלין כמו מקרקעי מר׳ : קרקע

מאי כוונתו והלא אינו מכוונת יפה דלמאן דאמר מטלטלי כו׳ קרקע דוקא בתמיה והתנן במסכת פיאה הכותב נכסיו לעבדו יצא בן חורין אחרי העבד בכלל נכסיו ונמצא שהקנה לעבד את גופו עם שאר נכסים: שייר קרקע כל שהו כגון שאמר חוץ מקרקע כל שהוא לא יצא בן חורין שהעבד הוקש לקרקעות דכתיב והתנחלתם והאי קרקע כל שהו איכא למימר שעל העבד הוא אומר ונמצא שאינו בן חורין וגם הנכסים לא קנה והוקדין אם אמר חוץ ממטלטלי כל שהו כדמפרש כ׳ רבי אליעזר לקמיה טעמא המטלטלי שייר אבל המטלטלין ששייר דעבדא [illegible] נכסי נתונים [illegible] הרי הוא בן חורין שהעבד אינו בכלל [illegible] רבי שמעון אומר לעולם הוא בן חורין [illegible] כל [illegible] שייר קרקע [illegible] ריבוא

העבד דדילמא האי עבד הוא מיטלטל אבל אם אמר כל נכסי נתונים הרי הוא בן חורין שהעבד אינו בכלל רבי שמעון אומר לעולם הוא בן חורין שהוא דשייר קרקע ולא עבד עד שיאמר כל נכסיו נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מריבוא שבכן שההוא אחד מריבוא אעבד קאי ואינו מאחר ודאי כבוד כתב לעבדו כך ויבל מקום לא קנה כלום: אמר רב

דימי אמר רבי אלעזר עשו כו׳ אף על גב דקתני שייר קרקע כל שהו לא יצא בן חורין הוא הדין אם שייר מטלטלי כל גבי דעבדא נמי כמטלטלי דמי אברי אינו מחובר לקרקע וקרו ליה כבי אדם מטלטלי אלמא אע״ג דהתנן הכא לאו דוקא לא הכא למטלטלי ומהניתין נמי מטלטלי כדי פרנסתו כמקרקעי כדי פרנסתו דמי: ולא עשו מטלטלי אצל כתובה דתנן גבי דההיא במסכת פיאה וכפירקין דלעיל מייתינן לה ופרשינן לה:

קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובבכורים משום הכי קתני קרקע וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא והא תנן רבי דוסא בן הרכינס אומר חמש רחלות גוזזות מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז וחכמים אומרים חמש רחלות גוזזות כל שהן ואמרינן וכמה כל שהן אמר רב מנה ופרס ובלבד שיהו מחומשות התם בדין הוא דלא ליתני כל שהו ואידי דקאמ' תנא קמא שיעורא רבה אמר איהו נמי שיעורא זוטרא קרי לה כל שהוא פשיטא אמר מטלטלי לפלניא כל מאני תשמישתיה קני לבר מחטי ושערי כל מטלטלי לפלניא אפילו חטי ושערי ואפילו ריחים העליונה קנה לבר מריחים התחתונה כל דמטלטל אפילו ריחים התחתונה קני איבעיא להו עבדא כמקרקעא או כמטלטלא דמי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי תא שמע המוכר את העיר מכר בתים שיחין ומערות ומרחצות ובית הבדין ובית השלחין אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמה או עבדים הרי כולן מכורין אי אמרת בשלמא כמטלטלא דמי משום הכי לא מיזדבן ברישא אלא אי כמקרקעא דמי אמאי לא מיזדבן ואלא

הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהו איבדה כתובתה ואית דמוקי לה התם בשותקת ופירש רב נחמן כיון שעשאה שוה [illegible] בין בניו הכניס איבדה כתובתה דכהיא קרקע כל שהוא ששייר לה שלא נתן לבניו מחלה כתובתה [illegible] קרקע כל שהוא אבל [illegible] וכתב לה מטלטלין כל [illegible] לא איבדה כתובתה דכתב' עיקר גובה ממקרקעי ולא ממטלטלי במסכ' כתובות הלכך אמקרקעי סמכא דעתה ולכך לא עשו מטלטלין שיור לכתובתה דאם שייר לה [illegible] וכתב לה [illegible] נכסין לבניו וכתב לאשתו מטלטלין כל שהו לא איבדה כתובתה: אמר ליה רב יוסף [illegible] לעולם אימא [illegible] היכא דתני קרקע דווקא [illegible] נכי עבד [illegible] דווקא [illegible] הוא [illegible] איבעי ליה [illegible] מקרקעי [illegible] מטלטלי [illegible] לה [illegible] בהדי ואיידי [illegible] רשא במסכת פיאה [illegible] עקיבא אומר קרקע כל [illegible] חייב בפיאה [illegible] בכורים [illegible] עליו פרוזבול [illegible] קנות [illegible] נכסים [illegible] בכסף [illegible] [illegible] כולהו דווקא מקרקעי ולא [illegible] תנא נמי [illegible] [illegible] ומשום [illegible] מתנו גבי [illegible] לא [illegible] כסדר [illegible] גבי פיאה [illegible] קרקע כל שהו גבי ביכורי' כתב ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ליכתוב עלי פרוזבול הכי תקון רבנן אם ללוה יש לו קרקע כותבין פרוזבול [illegible] חובו בשביעית דדמי כמאן דאית ליה משכון דמקרקעי דלוה משתעבד ליה ונגבי משכון לא משמטא [illegible] כיה לא ינוש הואיל ואית ליה משכון ולא רמו ב"ד לעקור תקנת שביעית מן התורה לקנות נכסי' שאין [illegible] בפקא לן בקידושין אלא וידוי מעשר אף על גב דכתיב כיה השקיפה ממעון קדשך וגו' ואת האדמה אשר נתת לנו [illegible] אין לו קרקע יתוודה דהאי לנו אכל ישראל קאי כדתנן במסכת מעשר שני מכאן אמרו ישראל [illegible] אבל לא גרים ועבדים משוחררים שאין להם חלק בארץ אלמא אפילו אין לו קרקע אלא שיה' ראוי הוא [illegible] חלק בארץ: וא"ל אביי לרב יוסף דאקשי לעיל למ"ד כדי פרנסתו כל שהו תנן וכל היכא דתנן כל שהו מי [illegible] והתנן בפ' ראשית הגז חמש רחילות גוזזות כל אחת ואחת משקל מנה ופרס ליטרא וחצי ליטרא חייבת [illegible] דברי ר' דוסא ומחמש כאן עשויות כפק' להו לב"ה דבעינן ה' וחכמים או' ה' רחילות וכו': אמ' רב מנה ופר' בין [illegible] מחומשין ובלב' שיהו מחומשו' כל א' יש בה כמר חומש של מנה ופרס אבל בציר מהכי כמאן דליתי' דמי: שיעורא רבא מנה ופרס: לכל אחת תנא סיפא כמי שיעורא זוטא אבל מתני' דקתני כל שהו דווקא הוא והילכך לא מכוונן שמעתא דסבי: אמר ש"מ מטלטלי לפלניא וה"ה לנכריא ע"י קניין: לבר מחיטי ושערי וה"ה לבר מבהמותיו כן נראה בעיני ואפילו ריחים העליונה שרגילין ליטלה משם כדי לתקנה אבל ריחים התחתונה במקומה מתקנין אותה: כל דמטלטל כל שיכולין לטלטלו שאינו מחובר לקרקע ממש ואף על פי שאין רגילין לטלטלו איבעיא להו עבדא כמטלטלי דמי כהי ודאי דעבדא כמקרקעי [illegible] קניין שבועה וקניין בכסף ובשטר ובחזקה דבכל מילי דאורייתא דין מקרקעי יש להם מוהתנחלתם אבל לענין לשון בני אדם מיקרו להו מטלטלי ויש בו בכלל מתנות מטלטלי הוא או לא: היינו דלא אזדבן ליה ברישא כמאי דקתני ברישא דמתניתין היכא דמכר את העיר סתמא ולא אמר לו היא וכל מה שבתוכה לא קא חשיב אלא מקרקעי אבל עבדים ומטלטלין לא כמכרו אלמא עבדא כמטלטלי דמי: ופרכינן אלא

קרקע כל שהוא חיי' בפיאה כו' לעיל בשלהי לא יחפור פירשתי לה וכל היכא דתנו כל שהוא לית ליה שיעורא והיא תנן כו' ואף על גב דקרקע כל שהוא חייבת בפיאה היינו כל שהוא דווקא כדאמרינן לעיל בפרק לא יחפור הייבו משום דמסתבר טפי הכי ובקדושין פרק קמא הארכתי שם בדיני כל שהו: וכמה כל שהו אמר רב מנה ופרס ואם תאמר מאי מקשה ליה והלא ודאי הוא חולק על רב דלעיל ויש לומר דהכי קאמר מי פליגא על רב בכל הני מנה ופרס שיעור דרבנן ור' דוסא לא ידעינן מנא ליה ואיידי דקאמר תנא קמא שיעו' רבה אמרי איכהו שיעורא זוטא והא דתנן תנור תחילתו ד' וסופו כל שהו ואמרי' מאי כל שהו טפח איכ' למימר דאיידי דנקט שיעורא רבה נקי' נמי שיעורא זוטא: עבדא כמקרקעי דמי או כמטלטלי דמי לענין מילי דרבנן מיבעי ליה אבל במלתא דאורייתא פשיטא דאיתקוש לקרקעות כדפירשתי לעיל בפר' המוכר את הבית על הך מלת': א"מ'

ואלא מאי כמטלטלא דמי מאי אפי' אלא מאי אית לך למימ' שאני מטלטלא דניד ממטלטלא דלא ניד אפי' תימ' במקרקעא דמי שאני מקרקעא דניד ממקרקעא דלא נייד אמר ליה רבינא לרב אשי תא שמע הכות' לעבדו כל נכסיו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהו לא יצא בן חורין ר' שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמ' כל נכסי נתוני' לפלוני עבדי חוץ מא' מריבוא שבהן ואמר רב דימי בר יוסף אמר רבי אלעזר עשו מטלטלין שיור אצל עב' ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה ואמר ליה רבא לרב נחמן מאי טעמא עבדא מטלטלא הוא ומטלטלא למטלטלא לא הוי שיור ולכתובת אשה מקרקעא הוא ומטלטלא למקרקעא לא הוי שיור אמר ליה אנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן חמשה עד שיכתבו כל נכסיהם ואילו הן שכי' מרע עבדו אשתו ובניו מברחת שכיב מרע דתנן שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרי' ושייר קרק' כל שהו מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו קיימת עבדו דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהו לא יצא בן חורין אשתו דאמר רב יהודה אמר שמוא' הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא בניו דתנן הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה מברחת דאמר

ליה אכן לא משום כרות גיטא מתנינן לה שכן השי' רב נחמן לרבא אבל רב אשי לא היה אמר מסברא דנפשיה והכא כמי משמע בפרק קמא דגיטין ד דפריך התם דרב נחמן אדרב נחמן ומשני משו' דלאו כרת גיטא אלמא משמ' דרב נחמן גופיה הוא דקאמר הכי ל"ת: ואלו הן שכיב מרע וכו' והא דלא חשיב הא דתניא לעיל בפרק יש נוחלין הכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליהם שטר חוב רבי אליעזר אומר תיקרע כתובתה כו' וכל נכסיו קאמ' התם וקאמר התם כמי כתר הכי דניח' ליה דתיפוק עליה דכתבי' ניהליה לכולהו נכסי איכא למימר דכולהו נכסים לאו דוק' שאין צריך אלא יותר מכתובת' אי נמי בפלוגתא לא קא מיירי ואף על גב דשטר מברחת נמי איכא פלוגתא בכתובות כמו שפירש רבינו שמואל מכל מקום היכא דגלויא דעתה ד דמשום אכסוני הו' מודו כ"ע כדקאמר לקמן: מטלטלין

ופרכינן אלא מאי עבדא כמטלטלי דמי א"כ מאי אפילו דקתני סיפא מכר את המטלטלין ואפי' העבדי' ואי כמטלטלי דמי אמאי קאמר אפילו דמשמע דאינו רומ' כל כך למטלטלין: אלא מאי אית לך למימר אמאי קמפלגי ביה למטלטלין שייקני אפי' משום דשאני בין מטלטלי לכיידי דהיינו עבדי למטלטלי דלא ניד והילכך קתני בהן אפילו הכי נמי ברישא איכא למימר דעבד כמקרקעי דמי והאי תורבני בכלל הני דשאני להו לבני אדם בין מקרקעי דניד למקרקעי דלא ניד וכיון דעיר מכר דהיינו מקרקעי דלא ניד לא אסיק אדעתיה למכור בה מקרקעי דלא ניד דהיינו דומי' דעיר אבל היכא דאמ' מקמא מקרקעי [illegible] דינן בכלל והיכא דלא' [illegible] מקרקעי ולפניא עבדינן בכלל והיכא דאמ' מקמא מטלטלי לפלניא [illegible] לעולם אימא לך דאינו בכל': עשו מטלטלי שיור דבי היכי דקתני שייר קרק' כל שהו לא יצא לחירו' הכי נמי אם שייר מטלטלי כל שהו לא יצא לחירות: אמר ליה רבא לרב נחמן מאי טעמא ומשיב לו רב נחמן עבדא מטלטלי דכיון דהוי מטלטלין ועצמו חשבא למימר דהכתב שייר לעצמו שהוא מטלטלין ולא יצא לחירו' דמה כמטלטלי דמי: אמר ליה רב אשי לרבינא לעולם אימא לך כמקרקעי והאי עשו מטלטלין שיור אצל העבד לא היינו טעמא כדרב נחמן דאמר עבדא מטלטלי

כרות גיטין מתניען לה: עבד גמור לה לה מאשה דבעינן גט כריתות וכיון דיש לבעל העבד זכות בספר ששייר בו קרקע ומטלטלי לעצמו לא הקנה לו הספר לגמרי שגם זכות האדון כתוב בו הילכך לא קרינא ביה גט כריתות בעינן זה פר"ח ורבותי' שכולתו"ר וגם יש לפרש כך לעולם עבדא כי מקרקעי דמי וגבי גט אמאי אמרינן אפילו מטלטלין שייר אצל עבד היינו טעמא משום דכריתות גמור בעינן וכיון שזה שייר מטלטלין מאן לימא לן דלא היה בדעתו לשייר בעבד בכלל המטלטלין אחרי שלא פירש מה הן המטלטלין ששייר ואע"ג דבכתובה אחריכא עבדא כמקרקעי דמי מיהו גבי כריתות לאו כריתות הוא: אמר רבא אמר רב נחמן ה' כותבי מתנה הן שאין דינן חלוק מכותבי מקנת עד שיכתבו כל נכסיהן ואז דינן חלוק משייר קנת ממונו וכגון שלא שיירו כלום אפילו במטלטלין כדמסיק בסיפא לגבי כתובה אפי' במקרקעי הוי שיור ולא מטלטלי ואילו הן שכיב מרע עבדו אשתו ובניו מברחת והשתא מפרש להו ואזיל שכיב מרע כו' וכולהו כבר מפרשינן בפרק זה ובנים נוחלין לבד ממברחת ולקמן בסמוך אפרשנה: בניו דתנן הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהו איבדה כתובתה אבל שייר לא אבדה דמגו דנחתא אהאי שיור בשביל כתובתה נחתא נמי אכולהו נכסי כדאמר ביש נוחלין הבוא דפלניכהו לניכסי לאחתי' ולבני שייר חד דיקלא וכו' ואסקינן התם מגו דנחתא אדיקלא נחתא נמי אכולהו ניכסי מברחת דאמר מר כו' כלומר אשה אלמנה שיש לה נכסים ודעתה לינשא ורוצה להבריח נכסיה מבעלה שלא יהא זכאי בנכסיה ואם תתאלמן או תתגרש יחזרו לה נכסיה ואם לא הוציאתן מרשותו קודם נישואין יזכה בהן בעל ואמרינן בכתובות בריכה שתכתוב כל נכסיה לאחר סתם כיון דלא שיירה מידי אכן שהדי דלאו מתנה לזה אלא בשביל בריחה לינשא ולכשתגרש יחזרו לה אבל אם שיירה כל שהוא קנה המקבל מתנה ולא יחזרו לה הנכסים עולמית וזה הדבר אינו כתוב בתלמוד כך אלא מכללא שמעינן לה דאמרינן בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים אמר רב חסדאי בר שילי' אמ' שמוא' אבי מור' הוראה אם יבא שטר מברח לידי אקרענו ויהיב טעמא דלא שביק איניש לנכסי' ויהב לאחריני:

מיתבי

דלא

הוא לא כדפריש טעמא: דאין משום לאו

ר׳ ... וחכמים אומרים
הרוצ׳ שכתב׳ ... כיצד היה עושה כותבת שטר פסים לאחרים דברי רשב״ג וחכמים אומרים ר׳ זירא לא קשיא
מ... עד ... מהיו׳ ולכשארצא דכתבה ליה הכי הא לא כתבה הכי קננה לוקח אמר ר׳ זירא לא קשיא
... מהכא דכתבה כו׳ לא קנה לוק׳ ואף בעל לא קנ׳ כדמפרש׳ הקם עשאום ככנסין שאינו
... אבל כולן צריכ׳ שתכתו׳ מהיו׳ ולכשארצ׳ לא קנה לוק׳ וכולהי הכי חמש׳ ממטלטלי הוי

ענמא
הכא
היכא דלא כתב

דאמ׳ מר מברחה צריכה שתכתוב כל ניכסיה ובגולהו מטלטלי הוי שיור לבר מכתובת אשה דמקרקעי תקינו רבנן ס כמטלטלי לא תקון רבנן אמימר אמר מטלטלי דכתיבי בכתוב ואיתנהי בעיניה הוי שיור אמר נכסי לפלניא עברא איקרי נכסי דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין ארעא איקרי נכסי דתנן נכסין שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ... איקרי נכסי דתנן ושאין להן אחריות נקנין אלא במשיכה זוזי איקרי נכסי דתנן ושאין להם אחריו׳ נקנין עם נכסין שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד הוך שטרא איקרי נכסי דאמר רבה בר יצח׳ שני שטרות הן אמר זכו בשדה זה לפלוני וכתבו לו את השט׳ חוזר בשט׳ ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשט׳ בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי דהני ואמרן איך אם קדם מוכר וכתב את השטר כאותה ששנינו כותבין שטר למוכר ואע״פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרק׳ נקנ׳ שטר בכל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסים שאין להן אחריו׳ נקנין עם הנכסים שיש להן אחריו׳ בכסף ובשטר ובחזק׳ בהם׳ איקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים עולות ונקבות ימכרו לצורכי זבחי שלמים עופות איקרי נכסי דתנן המקדי׳ נכסיו והיו בהן דברי׳ הראויין לגבי מזבח יינות

מטלטלין ואיתנהו בעינייהו הוי שייר פיר׳ שייחדם לכתובה כדאמר אמימר בפר׳ אע״פ כדפי׳ ר׳ שמואל ולא דמיא להא דאמר לעיל בפרק יש נוחלין מטלטלי קאמרת מ מטלטלי לא קאמינא פירוש דמטלטלי לא הוו שיו׳ לכתוב׳ דהכא איירי במטלטלין שייחדם לכתובה כדפיר׳ רבי שמוא׳ ואותו ודאי הוי שיו׳: כי הא דרב פפא הוו לי תריסר אלפי כו׳ פי׳ לעיל בפ׳ המוכ׳ את הספינה וגם היא דשכי שטרות הם פי׳ שם: איבעיא

נמי

... איר מטלטלין ... כאייר קרק׳ דמי: ואיתנהו בעינייהו הוו ... לאו ... כתובה ... כדאמ׳ אמימר בפ׳ אע״פ ... שיבכתובה מטלטלי ואיתנהו בעיניהו ... ואי ... למימ׳ ... אמימ׳ ... דהא הכא אמימ׳ קאמר ... לה: אמר נכסי לפלניא פיסקי הלכות ... התלמוד ... נכסי לפלניא ... שהקנה לפלניא בסודר ... לפלניא ... ובא ... וזו דב׳ קרי ממון ... כלשון ... שמכנין ... נכסי לפלוני ... עבדא) מיקרי נכסי כמו כסף וזהב והרי הוא בכלל המתנה דתנן ... נכסים שיש להם אחריו׳ והקרקעות אחריו׳ כל ... נכסין ... שאין להם ... אינן מטלטלין ו ... ארעא קאי דמקרי נכסים ... שאין להם אחריו נקנין עם נכסים שיש להם אחריות שאם מכר אדם ונתן לחבירו מטלטלי וקרקעות החזיק בקרקעות קנה מטלטלין: כי הא דרב פפא כו׳ ומהן לנו דנכסי׳

ומנלן דמעות נמי: שאין להן אחריו הניקנין עם נכסי׳ שיש להן אחריות איירי נמי במעות כי הא דרב פפא כו׳: אקנינהו ניהליה לרב שמואל הגול׳ נקנו על ידי קרקעו׳ והלא אין מטבע נקני׳ בחליפין ועי׳ קרקעו׳ מנלן כי הא דרב פפא כו׳ הקנה לו המעו׳ בתור הרשאה המפורשת אם כקנין סודר אגב אסיפא דביתיה שהקנה לו בסודר קרקע כניסת ביתו ואגבו הקנ׳ לו המעות כל מקום שהן אלמא מעות מיקרו נכסי: עד תווך מקום ויש בבבא ... והחזיק בקרקע ונקנו לו המעות ולא היא דכיון דכת׳ בהרשאה וכל מאי דמיתעני ליה מן דינא קיבלתי מפרשין ... ומפרשין כמי שלא יחזו׳ בהן לעצמן : זכו בשד׳ וזכו הקנה בסודר לצורך פלוני: בין לזכות בין לחובה מיכה שמעינן דשליח שוויה הכי מפרש בבבא מציעא : ואינו חוזר בשדה אחרי שכבר חוזר בשטר מיפוייכא דשטר יכול לחזור בו כל זמן שלא נמסר השטר לאותו פלוני : ואינו חוזר בשדה שלא כא לחלוק אלא להוסיף: אם קדם מוכ׳ וכתב זכו בזכיין או בחזקה : ומכין לאדם שלא בפניו : שלש עיקרי שטרות הן ולא יהא עיכוב במעותיו בשביל כתיבת השטר ולכך קדם שטר מכירה להיות מזומן ללוקח כל שעה שירצה למוכרו לשדהו לא יהא עיכוב במעותיו בשביל כתיבת השטר וכיון שהו׳ רוצה שהכתיבו והוא יכול לעשות כן כאותה ששנינו כותבין שטר למוכר אע״פ שאין כו׳ דאינו חוב אלא למוכר וכיון שהו׳ רוצה ... יכתוב לו כיון שהחזיק זה בקרקע כו׳ מסקנא דמילתא דרב הונא היא אם קדם מוכר וכתב לו את השטר ואח״כ מכ׳ לזה את השדה כיון שהחזיק הלוקח בשדה נקנה לו את השטר בכל מקום דאין יכול אדם לעכבו דלדעת׳ כן מכר לו את ... השדה שיזכה הלוקח בשטר הנכתב לו לשמו וכשהחזיק בשדה נקנה לו השטר כדתנן נכסים שאין להן אחריות כו׳ אלמ׳ שט׳ מיקרי נכסים שאין להן אחריות : דתנן במסכת שקלים בפ״ד : המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה הראויה על גבי המזבח זכרים ונקיבות ר׳ אליעזר אומר זכרים ימכרו לצרכי עולו׳ ונקיבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ודמ׳ ... יפלו עם שאר נכסי׳ נבדק הב׳ ר׳ יהושע אומר זכרים עצמן כו׳ ובמסכת תמורה מפר׳ פלוגתייהו : יינות

יינות שמני' ועופו' תפילין איקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין איבעי' להו ספר תור' מאי כיון דלא מיזדבן דאסי' לזבוניה לאו נכסי הוא או דילמא כיון דמזרבן ללמו' תור' ולישא אשה נכסי הוא תיקו: סימן זוטא אימיה דעמרם מהרו"תי אחוותא רב טובי ורב דימי ורב יוסף: אימיה דרב זוטרא בר טוביא כתבינהו לנכסה לרב זוטר' בר טובי' דבעי לאנסובי ליה לרב זביד אינסיבא ונרשה ארתינא לקמיה דרב ביבי בר אביי אמר משום אינסובי והא אנסיבה א"ל רב הונ' ברי' דרב יהושע משו' דאתו כמולאי אמריתו מילי מולייתא אפי' למ"ד מברחת קני ה"מ היכ' דלא גליא דעתה אבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובו הוא והא אינסיב' ואינרש' אימיה דרמי בר חמא באורתא כתבינהו לנכסי לרמי בר חמא בצפרא כתבהינהו לרב עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסי אזל רב עוקב' בר חמא קמיה דרב נחמן אוקמה בניכסיה אתא רב ששת לקמיה דרב נחמן א"ל מ"ט אוקמה כר לרב עוקבא בר חמא אי משום דהדרא בה והא שכיבא א"ל הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוזר הוזר במתנתו אימו' דאם' שמואל לעצמו לאחר מי אמר א"ל בפירוש אם' שמואל בין לעצמו בין לאחר אימיה דרב עמרם חסידא הוה לה מלוגא

ויבעיא להו ספר תורה מאי וא"ת מאי קמיבעיא ליה על כרחין נכסין שאין להן אחריו' דקנין במשיכה או נכסים שיש להם אחריות שנקנין בכסף בשטר בחזקה דמי נפיק מכינו ואומר ר"י דלא"ג דהוי לענין קנייה כנכסים שאין להן אחריות מ"מ לא הוי בכלל נכסי' לפי שאינו יכול למוכרו אלא ללמוד תור' ולישא אשה כדאמר בפ"ב דמגיל' מ"ר: ואפילו למ"ד מברח' קנה כו' נ"ל דמיירי במקנת נכסים דאי בכל נכסי' פשיט' דלא קנה כדמוכח בפרק האשה שנפלו דלא פליגי שא במקנת נכסי' אבל בכל נכסי' לא פליגי: גליא דעתה דמשו' אינסובי הו' והא אינסבי ואיתנר' וכן גור' ר"ח ואינו כר' לר"י דהא משמ' דהוי טעמ' משום דמינרשא אבל אם היתה תחת בעלה קנה ואלו בפ' האשה שנפלו משמ' דאפי' כשהיא תחת בעלה לא קננהו בעל דפריך התם וכי מאחר דלא קננהו נוקמ ליקננהו בעל ומפני תקנתא דרבנן שעשאוהו כנון שמכרת' מיהו י"ל דמ"מ כהי דלא קני בעל נלוק מ"מ כרשו המקבל מתנה הם עד שתתגרש מ"ר מתה

זב״ל

יינות שמנים כו' גם זו אגייא במס' עכו' דקתני במס' ערכין המקדי' נכסי' מעלין לו תפלין כלמ' אף תפלין הקדש ומעלין לו כדיני' ופודין בזוזין אמ' מרא עלי' הקדש מיקרי נכס' שהרי נכסין הקדי': ספר מי מיקרי נכסי כתפילין דמו או דילמא תפילין היינו טעמ' דהוי מלבש אבל ספר מלו קים ולא נכסי ואשתו איכול למוכרן לא מקרי נכסי תיקו: אמו דקבעי לאינסו' לרב זכן פירש.. לו כהדיא כדמוכ' .. פא דגלו דעתיה משום יבעי' לאינסובי היא כותנן לזה דאין זה אלא להבריח מבעלה: ואינרשה ותבעה ניכסה מנה: הא אינסיבא ונתסיד קנה בנה ולא אשם .. אלא להכי שאלו .. ניסא לרב זביד לא ותתקיים המתנ': אבל השתא דאינסיבה נתקיימת המתנ' .. ממולאי דאביי וכין ממשפח' בית עלי כדאמ' אביי נרבא ממשפחת בית עלי קאתי וזה שם מקומן בכר .. רבה ר' מאיר אז"ל למהוא ראה אותן שהם שחורי ראש כו' מילי מולייתא בעלי מוין שאין בהן ממש כמו שקל' מילית ופלא כננא נכפוסי' .. למ"ד מברחת קנו יש .. הייני נכי הבוא מעש' דלימיה דרב שמואל בר אבא .. מאקרוקנא בפרק המ.. ולא מינתא היא דהתם כחיי בעלה כתב נכסי' מוג שלה לבנה לזכות בהן אור מיתת בעלה והכי מכרעינן לה אפי' לרבנן דפליגי אר"שבג בכתובות בפרק האש' שנפלו לה נכסים ואמרי רבה לפחק בה ומעכב המתנה לעצמו וקנהו הכל ולעיל פרישית לה: ה"מ דאמרי רבנן רבה לפתק בה וקני היכא דיהבא סתמא ולא גליא דעת' דמשום אינסובי הוא ולא נודע שלהבריח מתכוונ' אבל הא גיא דעת' דמשום אינסובי מבריחתא מבעלה ולדעת כן שיחזרו לה אחר נרושין והרי אינסיב ואינרש הכא מודו רבנן דלי קני אלא יחזרו לה נכסיה כדאמר' כמי התם עד שתכתוב מהיום ולכשארנה דכיון דגליא דעתה כמאן דכתבה ליה ה"נ: אימיה דרמי בר חמא כו' ומסקנא אחרון קנה משום דהדרא בה מראשון ופרק מי שהיה נשוי בכתובו' איכ' מעשה אחריני אימ' דרמי בר חמא בנפרא כתבינהו לניכסי לרמי בר חמא לאורתא כתבינהו לרב עוקבא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמא בנכסי אתא רב עוקבא בר חמא לקמיה דרב נחמן אוקמא בניכסי ומסקנא סודא דדייני ולהקדמה לא חיישינן הואיל וביום אחד נכתבו מיהו הבוא מיבעיא לן לאוקומה במתנת בריא והא דהכא בש"מ ובש"מ לא שנא בין אחר לא שנ' בשני ימים אחרון קני דהא הדר ביה מקמייה: והא מתה דבשלמא אם לא מתה תנן לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו מתנה וכמו' שחזרה מן הראשון כשכתבה לשני תחזור בה מן השני כמי אם תרנה אבל עתה שמתה נתקיי' מתנ' ראשונ' ויקנה ראשון שהרי היא נותנת במתנת בריא ודבריה ככתובין וכמסורין ובשמתה לא אמרי' דייתיקי מבטל' דייתיקי הכי סביר' לי': כל שאילו עמד כו' וזה האם מאח' שאם עמד' היית חוזר' הוע"ל חוזרת מן הראשון אע"פ שמת וקנ' שיני וכן הלכ': שימר דאמר שמואל לעצמו היכא דחזר בו בחולה ושייר לעצמו ולא נתנה לאחרים הויא חזרתו חזרה אע"ג דמית אבל הכא דחזר בו מראשון ונתן לאחר שמא לא חזרה גמורה היא: מלוגא

הכי לעמרם ככי כגון שקנו מידה אי נמי בלא קנין וכגון דלא שיירה וידי : והא לא משך רב עמרם הלי מלוגא דשטרי בניה : השתא אמרי כ״ע שאתי שכתב לו מתנה

וקיימו חכמים את דבריה פי׳ שאף מתנ׳ ש״מ במקצת לא בעיא קנין וא״ת לפי סברתו של מקשה אמאי נקט מתה הא אפי׳ בלא מתה נמי כיון דמתנת ש״מ במקצת אינו חוזר דהוי כמתנת בריא וכן נמי להקשות בהך דלקמן דתנן מנה לפלוני ומת כי לפי סבר׳ המקשה אמאי נקט ומת כי אין כר לומר שיקלו רבא כמה שאומר הרי היא מתנ׳ בריא ולא יסברו שאם עמד אינו חוז׳ אלא דבעי קנין דהא שמעינן ליה לרב נחמן דאית ליה לעיל דמתנת ש״מ במקצת אינו יכול לחזור גבי ש״מ שכת׳ כל נכסיו לאחרים רואין אם במחלק מת׳ כו׳ וי״ל דהוה מצי למימ׳ וליטעמי׳ וכהרב׳ מקומו בתלמו׳ י״ל וליטעמי׳ ואין אמר׳ ועוד י״ל כיון דסובר המקשה דלא בעי קנין ה״ה נמי שסובר שיכול לחזו׳ כו אי הוה כמתנ׳ בריא הוי כמתנ׳ בריא׳ לגמרי ומכין לכו לחלק כזה : תנן

הוי נורכא ורבנן : הכי אמ׳ שמואל כל שאילו עומד ... חוזר כו׳ וכגרא קני : פיסקת׳ כמו פיסקו חתיכת קרקע : ביהות ... הדרה בה ... דתנן ... שייר קרקע כל שהו אין מתנתו מתנה : תא קני כל ... דבעית בא עתה ... וקנה ... בקנין גמור בכל ענין ... שלא אוכל לחזור ... ושייר וקני מינה ... לקבל כל בשל ... שייר לעצמה מעט והוה ליה מתנה מקצת ועל ידי קנין ... דקים ... לקמן דלא ... אלא א״כ ... מחמת מיתה ... דמלאנת מיתה ... אי קאי הדר ביה : כסילוא לא מבע דמא קין שמאיב ... דם ... ואינו נידוי : אמר ליה ... אמרה כששילא ... ווי כי מתה הך ... ולא תרא׳ את אחיה ... לבא ... שמנים ... ומיתה ... מנוה ... מיתה חוזר ... כמתנ׳ ... מתנ׳ בלא שיור׳ ואפי׳ ... קמ׳ מקלי׳ הדר ... שלא היה קניין ... מיתה הואיל והיא ... ולכן על ... בע׳ ... והכי פסקי׳ לקמן: איתמ׳ מתנ׳ ... במקצת ... שלא היה בה קניין ... אות׳ מתנה ... שייר קרקע כל שהו מתנתו מתנ׳ שאם עמד אינו חוזר ... דהוי כה שיור כך ... שאם ... לא יחזור ולכך שייר לעצמו מה ש... : והרי היא כמתנת ש״מ ... כיון שיור לא בעי קנין אם מת קנה ואם עמד אינו ... : ובעיא

מלוג׳ דשטרי כי קא שכבא אמרה לד־הו׳ לעמרם ברי אהו אחיה לקמי׳ דרב נחמן אמרו לי׳ והא לא משך אמ׳ להו דברי ש״מ ככתובין וכמסורין דמו אחתיה דרב טובי בר רב מתנה בתכתינהו לניכסיה לרב טובי בר רב מתנה בצפרא לפני׳ אתא רב אחרבוי בר רב מתנה בכה לה אמר לד־ה השתא אמרי בר צורבא מרבנן ומר לאו צורבא מרבנן כתבתינהו ניהליה אתא לקמיה דרב נחמן א״ל הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוז״ חוזר במתנתו אחתי׳ דרב דימי בר יוסף הוה לה פיסקתא דפרדיסא כל אימת דהוות חלשא הוה מקניא ליה ניהליה וכי קיימא הוה הדרא בה זימנא חדא חלשא שלח׳ ליה תא קני שלח לא בעינא שלח״ ליה תא קני כל היכא דבעית ואזל שיירה וקנו מינה כי קיימא הדרא בה אתאי לקמיה דרב נחמן שלח ליה ר־נא לא אתא אמר מאי איתי הא שיירה וקנו מינה שלח ליה אי לא אתית מחינא לך בסילוא דלא מבע דמא אמר להו לסהדי היכי הות מעשה אמרו ליה אמרה הכי ווי דקא מיתה הך איתתא אמר להו א״כ הוה מצוה מחמת מיתה ומצוה מחמת מיתה חוזר איתמר מתנ׳ ש״מ במקצת אמרוה רבנן קמיה דרבא משמי׳ דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דרב נחמן הרי היא כמתנת בריא והרי היא כמתנת ש״מ הרי היא כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר והרי היא במתנ׳ ש״מ דלא בעיא קנין אמר להו רבא לאו אמינא לכו לא תיתלו בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר רב נחמן הרי היא כמתנת בריא ובעיא קנין איתיביה רבא לרב נחמן שייר קרק׳ כל שהו מתנתו קיימת מאי לאו דלא קנו מיניה לא דקנו מיניה אי הכי אימא סיפא לא שייר קרק׳ כל שהו אין מתנתו קיימ׳ ואי דקנו מיני׳ אמאי א״ל הכי אמר שמוא״ ש״מ שכתב כל נכסיו לאחרים אע״פ שקנו מידו עמד חוזר בידוע שלא היה מצוה אלא מחמת מיתה איתיביה רב משרשי׳ לרב׳ מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תנהן כבינתי לבתי והוא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו דבריה התם

קנין וכיון דקנו מיניה אם עמד אינו חוזר דליכא קניין גמור וכ״ש דאם מת קנה אבל בלא קניין אפי׳ מת לא קנה וכ״ש אם עמד חוזר והכי פסקי׳ לקמן : איתיבי׳ רבא לרב נחמן ומתני׳ שייר קרקע כל שהו כו׳ דהיינו מתנת ש״מ במקצת : אימא סיפא אם לא שייר קרק׳ כל שהו אין מתנתו מתנ׳ אם יעמוד מחוליו ואם מת קנה : ואי דקנו מיניה אמאי לא הויא מתנתו מתנ׳ שאם יעמוד לא יחזור : בידוע שלא היה קניין אלא מחמת מיתה הואיל ולא שייר ואע״פ שלא ציוה מחמת מיתה כ

בסה״א : רוכל שם איש : כבינתי בית נפש נוסקא בלעז והיא לשון כבונות דרגילות במסכת שבת שמכבנת אותן למולב : וקיימו חכמים את דבריה אע״פ דמתנת מקצת בלא קנין הואי דמדקתני דבריה משמע דבריה בלא קניין הואי : התם

תנו גט לאשתי ושטר שיחרור לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה ה"ג תנו גט ולא גרסי' תן גט דתן גט משמע שכתבו כבר אבל תנו משמע שעדיין לא כתבו אלא שמצוה להם ליתנו לו ע"י שליח ואם גרסינן תן שטר אין הכא כר' מאיר דאמר בפ"ק דגיטין חוב הוא לעבד שיוצא מתחת יד רבו לחרות הילכך לא קנה לו השליח איבעי' נמי דמתוקמי כרבנן דאמרי זכות הוא לו ומיירי כגון שמראה להם ליתנו לו איבעי' כשלוהו לאלתר ולא זכו בשביל העבד והא דאמרינן

החם במצוה מחמת מיתה איתיבי' רבינא לרבא האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ומשאי דלא קנו מיניה דומיא דגט מה גט לאו בר קנין אף האי נמי דלא קנו מיניה החם נמי במצוה מחמת מיתה רב הונא בריה דרב יהושע אמר מצוה מחמ' מיתה בע"ל' בעיא קנין ובי תני הני מתנייתא מרד' כל נכסיו דההיא מתנת שכיב מרע שויוה והלכתא מתנ' שכיב מרע בעיה קנין במקצת בעיא ואף על גב דמת מצוה מחמת מיתה לא בעיא קניין והוא דמת עמד חוזר ואע"ג דקנו מינה איתמר

התם במצוה מחמת מיתה שהזכירה דמדינת מיתה היא מחלקת : ימנו מחמת מיתה לא בעי קנין היכא דמת כין היכא דמיר כין ליכ' שיור והכי פקינן לקמן : מתנת

בפ"ק דגיטין כל האומר תנו כזכי כשכתבו מיד ליד והא דקתני תנו גט אשמועי' חידו' דקתני שאע"פ שעשאו מחיים והגט בעין ומינה שלוחים ככר לתת הגט כיון שניתן לאחר מיתה אינו גט דאין גט לאחר מיתה מיהו אין כר' לגר' זה דא"כ שיכ' מני דייק בגמרא דפ"ק דגיטין על הך משנה דלא מיתוקמא הך משנה כש"מ דאי כש"מ לא הוה ליה למיתניא תנו של כתבו ואי תנא זה לאשמועי' שום חידוש אפי' הוה מתוקמא מתניתין כש"מ לא הוה מני למימר כתבו כיון שמיירי שהגט הוא בעין ואין נראה לומר דדייק כדהוה ליה למיתנא כתבו גט זה לאשתו ותנו שטר שחרור זה לעבדו דיש אשמועינן לכתוב ולתת הדבר שמיירי דבש"מ איירי מדקתני כתבו ומדלתני תנו שטר שחרור זה לעבדו אשמועינן חידוש דהא אין לו לתלמוד להשמיטו חדוש ממה שהיה לו לשנות שני עניינים שהרי יש לו לקצר ולשנו' ולערב הכל יחד ולא להאריך ונ' תמאי קמ"ל דאין גט לא' מיתה הא כבר תנן ליה בפרק מי שאחזו דאין גט לאחר מיתה ואמרי' כמי כר"ש כתובות אי אשמועינן דאין גט לאחר מיתה הא תנא ליה בו וי"ל דמתניתי' דהכא איצטריך שאע"פ שמינה שליח בחייו ולאחר מיתה כוי עומד השליח במקום יכול לגרש שלוחו של אדם כמותו קא קמ"ל דלא ולא ידעינן הא ממשנה דמי שאחזו ומההיא דמי שאחזו שמעי' שאע"פ שנתן לה גט מחיים אין גט לאחר מיתה וא"ת על הך דדייק בגיטין על הך משנה דהכא איירי בבריא מדקאמר תנו ולא אמר כתבו ומכין לכו לדקדק דמיירי בבריא מדלא קאמר כתבו דלמא הא דתנן תנו לאשמועינן דאפי' הכי אין כופין היורשין לשחר ולא אתא כרבנן דפליגי עליה דר' כברייתא דירושלמי בפ"ק דגיטי' דקתני הת' תנו גט שחרו' זה לעבדיו ומת ר' אומ' לא קנה וחכמי' אומרי' קנה וכופין את היורשי' לקיי' דברי המת אמר ר' זיר' בשת' חולקי' מה אנו מקיימי' אם כאומר שחררו אף ר' מודה ואם כאומ' כתבו ותנו אף רבנן מודו אלא כאן אנו מקיימים באומר תנו רבי אומ' האומ' תנו כאומר כתבו ות"ר אומרי' האומר תנו כאומר שחררו וי"ל דלא כחת' מתני' לאשמועי' דמצוה לקיים דברי המת ותשמע אם כופין היורשי' אם לאו דלא כחת' לא לאשמועי' שלא יתנו שלוחים שבמקומו גט לאח' מית' : תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאח' מ' נ' אחר אומר ר"י דלמאן דמוקי בגמרא הך משנה כש"מ אתי שפיר והוי סיפא דומיא דרישא הסתא מיירי כולה מתני' בעניין לגמרי ומחלוקת בין גולת ש"מ בשטר וגולת ממון דבשטר אין מועיל גולתו לאחר מיתה כמו בממון ואע"פ שלא דמו לפי שהשטר שרונה ליתן לאחר מיתה אין בעולם והמנה בעולם מ"מ כיון דבשעת מיתה שניהם בעולם דמו אהדדי קצת אבל למאן דמוקי לה התם בבריא ובמעמד שלשתן קשה דהשתא לא הוי רישא דומיא דסיפא דאין נראה לומר דק"ל ברישא דאין מעמד שלשתן מועיל בשטר אם אף לדידי' תנו דתנן במתני' היינו כתבו דבי האי גוונא אלא בא השטר לעולם לא מהני מעמד שלשתן אפי' בממון ועל כרחך נריכין אנו לומר הא כדאיתא והא כדאיתא ריש קמ"ל דאין גט לאחר מיתה וסיפא קמ"ל דין של מעמד שלשתן בממון ואע"ג דדייק התם בגמרא דסיפא איירי בבריא דומיא דרישא אלמא משמע שיש לנו לדמות אהדדי איכו טעמא בברי' דבעי לאוקמ' כחד גוונ' דאיירי בחד גונ' אבל אינ' דומיא לגמרי אהדדי ועוד י"ל דמצי לאוקמ' רישא דגט שיחרור במעמד שלשתן כיון דאוקי מתני' בבריא ואשמועי' כרים דאעג דאמר תנו גט לאשתו במעמד שלשתן שאשתו רוצה בכך וכן העבד לא קנו בכך אפי' את"ל שלעכין זכות כיד השטר הוי ממון ואשכי ליה מעמד שלשתן' לעניין שכתו' כתובו לא מהני ואע"ג דתן כזכי דמי הכא לא יזכה בו העבד בכל דאינו' לאוקמ' דמיירי שאינו בא' שעה ברשו' הכפק' ואכן בעינן מיד ליד אי כמי שאין הכפק רוצ' לזכות לעבד וזוכה בעל כרחו של במעמד שלשתן במנה אבל לא בגט שיחרור כדפי' לעיל בהמוכר את הספינה שמועיל מעמד שלשתן בעל כרחו כפקד מיהו אין כר' להעמיד רישא בפלוגתא דאמוראי דאיכא דמוקי טעמא במעמד שלשתן ואיכ' דמוקי לה בכתבו ותנו אלא ודאי בסיפא הוא דפליגי ולא הוי סיפא דומיא דרישא מכל וכל כדפירש לעיל ולא גרסינן כמי בהך סיפא זה דאפי' בהתם מנה מיירי מתניתין כדאיתא בפר"ק דגיטין :

מתנת

איתמר מתנה ש"מ שכתוב בה קניין כי רב משמי' דרב אמרי ארכבי' אתרי ריכשי ושמואל אמ' לא ידענ' מאי אדון בה כי רב משמיה דרב אמ' ארכבי' אתרי ריכשי הרי היא במתנת ברי' הרי' היא כמתנ' ש"מ הרי היא כמתנ' בריא שאם עמד אינו חוז' הרי היא כמתנת ש"מ שאם אמר הלואהו לפלו' הלואהו לפלוני ושמואל אמר לא ידענא מאי אדון בה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ורמי דרב אדרב ודשמוא' אדשמוא' דשלח רבין משמיה דר' אבהו הוו ידעי ששלח ר' אלעזר לגולה משו' רבינו ש"מ שאמר

מתנת ש"מ שכתב בה קניין בי רב אמרי ארכבה כו' על ברחך בכותב כל נכסיו פליגי רב ושמואל דאי במתנת ש"מ במקצת שכתב בה קניין פליגי בה דיא הוה לי' למימר מתנת ש"מ במקצ' כו' ועוד הא תנן מתני' סתמא ש"יר קרקע כל שהו מתנתו מתנה ולא מפליג בין כתב בשטר קניין בין לא כתבו בתוכו והיאך אמר שמואל לא ידענ' מאי אידון בה ולא קנה הא כיון דכתיבא בה קניין ומתנ' מקצת היא על ברחך קתני מתני' הרי היא מתנ' וכן פר"ח ועוד הא פסקנא לדברי הכל הילכתא דמתנת ש"מ במקצת בעיא קניין והרי היא עתה כמתנת בריא לגמרי ואינו יכול לחזור בו אפי' שעומ' ואם אין בו קניין איכה כלו' ואפי' אם מת לא קנה ולא היה לו לתלמוד לקובעה אחר הפסק ועוד מדרמינן עלה לקמן מדרב יהודה אמר שמואל ש"מ שכת' כל נכסיו כו' מכלל דהא במי כבות' כל נכסיו מיירי : שכתוב בה קניין וה"ה אם אין כתוב קנין בתוך השטר או אפי' אין כאן שטר כלל אלא ש"מ שהזכיר צוואת ש"מ כשחילק כל נכסיו וגם ב הקנה אות' בקניין סודר למקבל מתנ' אבל אורח' דמילת' נקט שדרך לכתוב הצוואות והקניינין בשטר כדי שלא תשתכח הצואה ואפי' לשמואל דאמר לא ידענא מה אידון בה שמא לא גמר להקנות' אלא בשטר ה"ה אם לא נכתב הקניין בתוך השטר וכדבעינן לפרושי בסמוך ורא"יי לדב' מיה דרמינן עלה בסמוך מיהא דאמר רב יהודה אמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו כו' והיינו בקניין בעלמא בלא כתיבה בשטר מיירי : ארכבה אתרי ריכשי כמו רוכבי הרכש המרכבה לרכש כלומר הטיל שתי כוחות לצורך מתנה זו ע"י שכתב בה בדקנור ורמי בערסיה וכל לשון ש"מ נתן בה כח ש"מ כדמפרש לקמיה וע"י קניין שכתוב בה שאינו צריך כצוואת ש"מ שא' כמתנ' בריא נתן לו כח מתנת בריא שאם עמד אינו חוז' דכיון דדברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמו ולענין מיקנא לאחר מיתה לא צריך קניין הילכך לייפות כחו של מקבל מתנה הקנה בקניין כדי שלא יוכל לחזור בו אפילו אם יעמד מחליו : שאם

מתנת ש"מ שכתוב בה קנין פירש רבינו שמואל דמיירי כשכתב לו כל נכסיו וה"ה בלא שטר אלא שהקנה לו הוא אמר דאין קניין לאחר מית' לשמוא' והביא ראי' מדפריך עלה לקמן מיהא מילתא דשמואל דאמר ש"כ שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שקנה לו כו' ואין נר' לרבינו יצח' בר מאיר דא"כ מתניתין דקתני ש"מ ששייר קרקע כל שהו מתנתו מתנה במאי מיירי לרב אי שלא בקנין אמאי מתנתו מתנה והא קיימא לן לעיל דבעי קנין ואי בקנין אם כן סיפא דקתני לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו מתנה והא אית ליה לרב הכא דמתנתו מתנה בקנין ועוד דלשמואל דאמר אין גט לאחר מיתה ה"ה נמי דאין קנין לאחר מיתה א"כ מתני' דקתני שייר קרקע כל שהו מתנתו מתנה הויא בקניין איך יועי' לשמואל כלו הלא שמא לא גמר להקנותו אלא לאח' מיתה ודוחק הוא להעמי' מתניתין כמייפה כחו וכגון שאמר בסמוך דלא משמ' הכי ועוד קשה מדפסיק תלמודא דהלכתא מתנת ש"מ במקצ' בעיא קנין ואם עמד אינו חוז' משמ' הא בכולהו אם עמד חוזר ואפי' ע"י קנין והא ליתא לרב דאית ליה דקניין אלים כל כך בכל נכסיו כמו במתנת בריא ועוד קשיא דוחק גדול הוא שהתלמוד אינו אומר שא' שטר והוא אמר דה"ה נמי קניין בלא שטר ועוד דלספרי' דגרסי' לקמן וכגון דכתב לה וקניא מיניה מוסיף על מתנתא דמשמ' בתוך השטר כתב לו כן מיהו יש ספרים דגרסינן לקמן כגון דאנ"ב וקניא מיניה כו' ונר' לרי' לפרש דמיירי בשטר דוקא והיינו טעמא דרב שמוכר שלכך כתב לו קנין בתוך השטר לאלומי כחו יותר שאפילו בכל נכסיו אם עמד אינו חוזר כיון שכתב לו בתוך השטר ושמואל סבר ושטר זה אינו אלא מגר' כחו כי אע"פ שיש בו קנין אין בו בכך יפוי כח אלא יש לו לומר שלא גמר להקנותו שא' כשטר כו' ורמי רב אדרב כו' ומשני דרב אדרב לא קשיא התם דקנו מיני' פי' דקנו מיניה בתוך השטר ולכ"יש יפוי כח יות' אבל לא קנו מיניה בתוך השטר אין כאן יפוי כח יותר ומה שהביא רבינו שמואל ראיה דה"ה בלא שטר מדפריך עלה בסמו' מדרב יהודה אמר שמואל ש"מ כו' לאו ראיה היא דאיכא למימר דהכי פרכינן ומי אמר שמואל שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר כו' והאמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו אם עמד חוזר אבל אם מת אינו חוזר והא"נ דליכא שטר מ"מ היה לנו לחושבו לשמואל גרעון כח דהא אפילו לרב דאית ליה דקנין שטר הוי יפויי כח היה סבור כאן שהוא גרעון כח שיוכל לחזור בו אם עמד כ"ש שמואל שסובר לעיל דקנין שטר גרעון כח שהיה לו לסבור גם כאן גרעון כח יותר ממה שהוא סבור לעיל ואפילו לא עמד יחזור בו כמו רב שסובר כאן גרעון כח יותר ממה שסבור למעלה : אבל

שאמר בחבו ותנו מנה לפלוני ומת אין
כותבי׳ ונותנין שמא לא גמר להקנותו
אלא בשטר ואין שטר לאח״ מיתה ואמ׳
רב יהודה אמר שמו׳ הלכתא כותבין
ונותנין קשיא דרב אדרב קשיא דשמואל
אדשמו׳ דרב אדרב לא קשיא הא דקנו מ
מיני׳ הא דלא קנו מיניה דשמו׳ אדשמו׳
לא קשיא במיפה את כוחו יתיב רב נחמן
בר יצחק אחוריה דרבא ויתיב רבא קמיה
דרב נחמן קא בעי מיניה מי אמר שמואל
שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין
שטר לאחר מיתה והא אמר רב׳ יהודה
אמ׳ שמואל ש״מ שכת׳ כל נכסיו לאחרי׳
אע״פ שקנו מידו עמד חוזר בידוע שלא
היה קניין אלא מחמת המיתה ואחוי ליה
בידיה ואשתיק כי קם אמר רב נחמן בר יצחק לרבא מאי אחוי לך
אל במיפה את כוחו היכי דמי מיפה את כחו אמר רב חסדא וקנינא
מיניה מוסיף על מתנת׳ רא פשיט׳ כתב לזה וכתב לזה היינו דבי אתא
רב דימי אמר דיאתיקי מבטלת דיתיקי כתב

שא׳ אמ׳ הלוואתו לפלוני בזא׳ המתב׳ אם כתן לו הלוא׳ שמי׳
לו איש אחר אע״ג דליכא מעמד שלשתן קנה דקיימא לן
בכתוב ״ מנה לי בידך תניהו לפלוני במעמד שלשתן קנה
לא שנא מלוה ולא שנא פקדון והכא קני כ
בצוואת ש״מ ואע״ג דליכא
במעמד שלשתן : לא ידענא
מאי אידון בה דילמ׳ לא קנה
כלל אפי׳ אם מת דכיון דהוה
קני באמירה בעלמא בצוא׳
ש״מ הואיל וליכא שאר נכסים
למה לי תו לאקנויי בסודר
הילכך איכא למימר מיהדר
הדר ועקר ממנה כח מתנת
ש״מ ואיכו רנב׳ שיקנ׳ באמיר׳
בעלמא אלא בקנין סוד׳ ומה
הוא מקנה לו בהאי קניין
מתנת ש״מ הוא מקנה לו
דהיינו לאחר מיתה ואין שטר
לאחר מיתה אלא א״כ מ
מקנה לו מחיים׳ אי נמי אין
הקנין כתוב בשטר וגם השט׳
לא נכתב כלל אלא שינ׳ ונתן
מחיים כל נכסיו בצואת ש״מ
ומקנה בסודר אין קניין תופ׳
שלא נתכוון להקנו׳ שא לאח׳
מיתה דמיד כשמת נפלי
נכסי קמי יורשין ותו לא חיילא
מתנתו : אין כותבין
ונותנין לאחר שמת שמא . לא
גמר להקנות לו בעל פה אלא
עד שיכתוב השטר ושטר ש
שנכתב לאחר מיתה לאו כלו׳ הוא דלעניין שטר לא אמור

אבל רנחק ד״א לומר דשמואל לא מפליג בין הקנה
לו לכתוב קנין בשטר וטעמא דמתניתי׳ משום
ייפוי כח כדפי׳ ולפי׳ זה נראה לי דכל הך שמעתתא
אין צריך להעמי׳ בלא נכתב כל נכסיו כפי׳ רבינו שמוא׳
וכפי׳ רבינו חננאל אלא יכלנו
יכלנו להעמיד בעומדין במתנת
ש״מ בין במקצת בין בכולה
דעל כרחך בכולה נמי איירי
מדפריך עלה מש״מ שכת׳ כל
נכסיו לאחרי׳ וכו׳ וכל קושיות
שפי׳ רבינו שמוא׳ להעמיד׳
במתנ׳ ש״מ בכולה אינם
קושיות לפי זה אלא יש לפרש
דבמתנ׳ ש״מ בכולה ובמקצ׳
מיירי שפיר ומאי דקיימא לן
כשמוא׳ יש [illegible] לכתו׳
במתנת ש״מ קניין וכן שכת׳
הגאון בתקון שטרות קנו מ
מיניה בכל לשון שזכו׳ נראה
שהיה צריך לכתו׳ שם גם יפוי
כח או אף קנו ממנו דמש״מ
שפי׳ ייפוי כח או שמא צריך
לכתו׳ וקנינא מיניה מוסי׳ על
מתנת׳ ד״א :

רבנן דברי ש״מ ככתובין וכמסורין דמו אלא לעניין מתנת ממון דאי אמר תנו כותבין אף לאחר מית׳ : הילכך
כותבין ונותנין דלייפות כחו של מתנה ניהו ליכתוב קשיא דרב אדרב קשיא דשמואל אדשמואל דלעיל אמר רב בת׳ אומדב׳
דייפוי כחו של מקבל מתנה אזלינן ושמואל אמר אין שטר לאחר מיתה וה״ק איפכא : הא דקנו מיניה כדאמרן שכתוב׳
בה קנין והא לקניין בלא ריתיכה וכיון דאקני בקניין לייפות כחו הוא דעבד : במייפה את כחו כדלקמן וקנינא מיני׳
מוסף על מתנתיה דאי יותר לשון לייפות כחו הוא וה״נ כ כוונתו שאמר כתבו ותנו פי׳ שיכתבו בשטר ההוא ייפוי כח דקניין
דמוסף על מתנתא : בידוע שלא היה קנין אלא מחמת מיתה הילכך חוזר בו הא אם מת קנה המקבל מתנה ולא אמרי׳
שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה וקשיא אדשמואל דאמר לא ידענא מאי אידון בה במתנת
ש״מ שיש בה קניין דהיינו הך ולעיל אמר לא קנה והכא אמר קנה אחר מיתה : אחוי ל׳ בידיה שיודע תירוץ בדבר אי
במירמז לו מעין ייפוי כח לומר דמוקמינן להאיה דאמר קנה במייפה את כחו : וקנינא מיניה מוסף על מתנת׳ דא בכלל
מה דכתב ומפרש לעיל במנא דכשר למיקני׳ ביה שריר וקיים כלומר וקנינא מיניה קנין גמור להוסי׳ ולייפות כחו לכך
המתנה שנתן בעל פה ולישנא יתירא לייפות כח הוא: כתב לזה וכתב לזה ש״מ שכתב כל נכסיו לראובן במתנ׳ ש״מ ל״ש בעל פה
ולא שנא בכתב לברר מתנתו וחזר וכתבו או נתנו לשמעו׳ אבל לא מסר להן את השטר : דייתיקי של שני -
מבטל דייתיקי של ראשון דש״מ יכול לחזו׳ בו הילכך אחרון קנה שהרי חזר בו מראשון דייתיקי לשון מתנה ש״מ דאמר׳ דא
תהא למיקם ולמיהוי דדברי ש״מ ככתובים וכמסורין דמו : כתב

כתב וזיכה לזה כתב וזיכה לזה רב אמר ראשון קנה ושמואל אמר שני קנה רב אמר ראשון קנה הרי היא כמתנת בריא ושמואל אמר שני קנה הרי היא כמתנת ש״מ והא אפלינו בה חדא זימנא במתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין צריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רב משום דקנו מיניה אבל בהא דלא קנו מיניה אימא מודה ליה לשמואל ואי איתמ׳ בהא בהא קאמר שמואל אבל בהך אימ׳ מודה ליה לרב צריכא בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב ירמיה בר אבא שלחו ליה מבי רב לשמוא׳ ילמדנו רבינו שכיב מרע שכת׳ כל נכסיו לאחר וקנו מידו מהו שלח להו אין אחר קניין כלום סבור

כתב וזיכה לזה כתב כל נכסיו לרא׳ וכן ומסר לו את השטר לראיית זכותו יש לשונות אחרים ולא ישרו בעיני: רב אמר ראשון קנה דהא זיכה כקניין חשיב ליה והרי היא כמתנת שכיב מרע שכתוב בה קניין דארכבוה אתרי רכשי ואפילו אם עמד אינו חוזר ושמואל אמר שני קנה כדין מתנת שכיב מרע בכל נכסיו שאין בה קניין ואם עמד חוזר ואמרינן לעיל כל שאם עמד חוזר במתנתו והילכך שני קנה: והא איפלגו בה חדא זימנא לעיל במתנה שכיב מרע שכתו׳ בה קניין דרב אמר ארכבתו אתרי ריכשי ושמואל אמר כו׳ דאפילו לעצמו כמי לא קנה דאינו יכול לחזור בו הילכך הכא ראשון כמי קנה: אבל בהך בתריית׳ דלא קנו מיניה סלקא דעתך אימא דלא הוי זיכה ייפוי כח כקניין קמ״ל: אימא מודה לה לשמוא׳ דשני קונה דאין כאן לא ייפוי כח לרב ולא הורעת כח דשמואל דכימא לא ידענא מאי אידון בה כדאמר לעיל דהא אין כאן קניין דכימא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה: בסורא מתנו הכי אית דמפרשי דלעיל קאי אפלוגתא קמייתא אמתנת שכיב מרע שכתב בה קניין ואמ׳ רב ארככה אתרי ריכשי ושמוא׳ אמר כו׳ ואתא למימר בסורא מתנו לה הכי כדלעיל וקשי׳ להו הא דאמ׳ רב יהודה אמר שמוא׳ אבל בפומבדיתא מתנו הכי וכו׳ ולא קשיא להו מידי הא דאמר רב יהוד׳ אמר שמואל דהשתא כמי מודי שמואל דאם מת הוי קניין כדדייקינן כמי ממילתיה דרב יהודה ולאו מילתא היא דהשתא כמי קשיא הך אדרב יהודה דהכא קאמר אין לאחר קניין כלום בין לאחר בין לעצמו ואפילו אם עמד אינו יכול לחזור בו ולעיל אמר רב יהודה אמר שמואל בידוע שלא היה קניין אלא מחמת מיתה ויכול לחזור בו אלא אהך דסמיך מיני׳ קאי דפליגי רב ושמואל בכת׳ וזיכה לזה וכתב וזיכה לזה וכן פירוש רבינו חננאל בסורא מתנו הכי לפלוגתא׳ דרב ושמואל דכתב וזיכה לזה כדאמרן בפומבדיתא מתנו שלחו מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו כתב וזיכה לראשון וקנו מידו מאי שלח להו כיון שזיכה לו וקנו מיניה קנה ואין יכול לחזו׳ במתנתו וכל שכן להקנותם לאחר ואין אומרין בזה שמא כיון דכו״י האי לא הוי אלא לייפות כחו קנה: סבור

כתב וזיכה לזה וכתב וזיכה לזה פירש רבינו שמואל זיכה שמסר לו את השטר וקשה לרבינו יצחק בר מאיר דאם כן הא דקאמר כתב לזה וכתב לזה בלא מסירה והכי קאמר עלה דייתיקא מבטלת דייתיקי והתנן לעיל בפרק יש נוחלין נמצאת דייתיקא קשורה לו על ירכו וזכה בה אחד מן השוק״ם אינו כלום ועוד דאי במסירה לא היה אמר שאינו יכול לחזור בו השכיב מרע תקנה לך מדאמר בסוף פרק קמא דבבא מציעא דייתקי מתנה ושוברים הרי זה לא יחזיר שאני אומר כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם ודייק בגמרא טעמא דלא [illegible] הא אמר תנו [illegible] ורמינהי דייתיקי [illegible] אע״פ״י [illegible] לא יחזיר לא [illegible] לה ומקי לה [illegible] בשכ״מ יהבי ניכסים [illegible] ליה פסידא דבתרייתא זבי דהא סדר ביה מקמייתא ולמה אין לנו לחוש דילמ׳ יהבא לזה מתחלה ומסרה דהשתא לא מציתו סדר ביה ע״כ נראה לפר׳ כתב וזיכה מסר לו ויכול לא וזרבו אלא זיכה נכס׳ ומס׳ לו באחר שזיכה לו על ידי אחר אם מטלטלים הם ואם מקרקעי אמ׳ ליה חזק וקני והוכות כתב בתוך הגט ופריך והא איפלגו בה חדא זימנא אליבא דרב לעיל דהוי מתנת בריא ואינו יכול לחזור בו ומיהו משמואל לא קשיא מידי אברי הוא אומ׳ כאן דשני קנה ואילו לעיל קאמר דאין גומר אלא מיתה ולא קנו כלל אבל מרב פריך שפיר [illegible] אי איתמר בההיא בההיא קאמ׳ רב משום דקנו מיניה פירוש הקנין כתב בתוך הגט אבל בהא דלא קנו מיניה זכו׳ ואי איתמ׳ בהא בהא קאמ׳ שמואל וכו׳ למילתא דשמואל אין כאן צריכותא דודאי שמואל לא סבירא ליה הכא כמו לעיל דהא הוא גרידא הוא דכריך לאקשוי הכי: שלחו ליה מבי רב כל קנו מידו מהו פירוש שכתבו קנין בגט עם הזיכוי שלא ליה אין אחר הקנין כלום ואין יכול לחזור בו ואפי׳ לעצמו נמי דאינו יכול לחזור בו כדאמר רב הונא ורבי יעקב פירש סוגיא זו בעניין אחר ומיירי רב ושמואל התם בשטר אלא קניין בעלמא ומתני׳ דקתני בשייר קרקע כל שהו מתנתו מתנה היינו בקניין וקיי״ל דקתני לא בשייר קרקע שייר כל שהו אין מתנתו מתנ׳ מיירי בלא קניין ולא מיירי סיפא דומיא דרישא ומכר״ל רבינו וזכה היינו במקום

כפי׳ רבינו שמואל וזיכוי זה במקום קנין עומד והא דקאמרינן לעיל דייתיקי מבטלת דייתיקי בכתב לזה ולזה היינו בלא כתב לו לשם שטר אלא לשם נוגה בעלמא והשתא לא תקשה מידי מההיא דסוף פרק קמא דבבא מציעא דהתם איירי בדייתיקי של נוגה דסתם דייתיקי דנוגה היא ואין נראה לשון דייתיקי לא משמע אלא שטר ומיהו גבי נכנסו לשם לא אותה מתנה דהכי משמע ליטנא דכתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם:

ועוד דמה שפי׳ דפירש דמתני׳ לא מיירי כעין רישא אין נראה כלל דאם כן מדקתני רישא שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה אפילו אייר כיון דעל ידי קנין וכסיפא דקתני לא שייר אין מתנתו מתנה אפילו שייר כמי כיון דליכא קנין על כרחך יותר כדפרי׳ וגם מה שפירש רבינו חננאל דמשכותינו מיירי אליבא דרב כלא קנין משמע שרוצה לומר דלא קנה. ג״מ זכה בה קנין היינו אפילו בקנין לחוד וגם פירש דהכא קיימא לן כרב כיון דשמואל אמר לא ידענא מה אידון בה אע״ג דבעלמא קיימא לן כשמואל כדיני והקשה אמאי דפסיק לעיל דמתנת שכיב מרע בעיא קנין במקצת ומאי בדקנו מיניה אבל מאי איירי שייר אפילו לא שייר כמי ואין נראה כלל שיחלוק רב על פסק הלכה שפסקנו לעיל מתנה ד״מ במקצת בעיא קנין ועוד דאמרינן בגיטין פרק התקבל מכלל דרב הונא סבר מתנת שכיב מרע לא בעיא קניין הא וקיימא דבעי קניין ואתי קושיא אי פלוג רב הונא על פסק הלכה זה וסבר לה כרב רביה דהכא דהא דהכא בזבת פריך על רב הונא מרב רביה דקאמר התם והא רב הונא תלמידיה דרב הוה ורב אית ליה מוקנה

ועוד דאמרי ביה רב הכא ואמרי ביה רב היינו רב הונא כמו שמפר׳ רבינו תם בפרק קמא דסנהדרין עם ר׳ יעקב בן דהיינו רב הונא היכא דלא מוכח שפל רב המנונא :

סבור מינה הני מילי לאחר אבל לעצמו לא אמר להו רב חסרא כי אתא רב הונא מכופרי פירשה בין לעצמו בין לאחרים ההוא דקנו מיניה ואתא לקמיה דרב הונא אמר מאי איעבד לך דלא אקנית כדקנו אינשי ההיא מתנתא דהוה כתוב בה בחיים ובמות רב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע ושמואל אמר הרי היא כמתנת בריא רב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע מדכתיב בה במות אחר מיתה קאמר ליה והאי דכתיב בחיים סימן בעלמא דחיי ושמואל אמר הרי היא כמתנת בריא מדכתיב בה בחיים מחיים קאמר והאי דכתב ובמות כמאן דאמר מעתה ועד עולם אמר נהרדעי הלכתא כותיה דרב נחמן והוא דארתאי קמיה דרב נחמן לנהרדעא שדריה לקמיה דרבי ירמיה בר אבא לשום טביא אמר הכא אתרא

סבור מיניה הני מילי דאין לאחר קניין כלום שאם כתב וזיכה לראשון וכתב וזיכה לאח׳ דראשון קנה לגמרי וכגון שמת שכיב מרע אבל לעצמו יכול לחזור בו אם יעמוד מחליו לא קנה ראשון שלא היה קנין אלא מחמת מיתה : אמר להו רב חסדא בין לאחר בין לעצמו ולא דמיא לדרב יהודה אמר שמואל דאמר בידוע שלא היה קנין אלא מחמת מיתה דהתם כתב וקנו אבל הכא זיכה וכתב וקנו דכל כך ודאי לייפו׳ את כחו : ההוא דקנו מיניה כתב וזיכה וקנו מיניה ורצה לחזור בו כשעמד מחוליו : כדקנו

קיבו ובמתני׳ השותפין לאחר מיתה לרעת שיחזרו כהן אם יעמדו שכותבין או מקנין או כותבין ומקנין אבל אתה כדפירש חכינו והקנית דהא ודאי שמואל מודי בין לעצמו בין לאחר והשתא שמעינן מארבע מילי דאמר שמואל בשמעתין קא לכוותיה בדיני מתנה ג״מ כדלא שיור שיש בה קניין כלא זיכה לו את השטר לא ידענא מאי אידון בה ולא קנה מקבל מתנה אפי׳ מת הנותן דאמר לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אבל אם ייפה את כחו בשכיבה היא לו כנוולה דכתב בה וקניכא מיניה מוסף על מתנה דאי קני המקבל מתנה שבזה לא כאמר לא גמר להקנותו אלא בשטר כו והוא שמת הנותן אבל אם עמד חוזר בידוע שלא היה קנין אלא מחמת מיתה ומדרב יהודה אמר שמואל לאוקימנא במיפה את כחו שמעינן לה להא : ושכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת כותבין ונותנין לאחר מיתה כדאוקימנא לשמואל במפייה את כחו אבל כלא ייפוי לא קנה דאין שטר לאחר מיתה ואם כתב וזיכה הגע למוסרו לה לראייה וכתב וזיכה לזה השיכי קנה והדר ביה מראשון והוא שמת ואם עמד חוזר דכל מתנת ש״מ בכל הנכסים בלא ייפוי כח בשטר : אם עמד חוזר הילכך שיכי כמי קנה דהדר ביה מקמא אבל אם כתב וזיכה והקנה קודם שמואל דקנה קמא לגמרי בין לעצמו בין לאחר ואם עמד אינו חוזר : ההיא מתנת שכיב מרע במקצת אמרינן בה קנין וקונה לגמרי הכל בין עמד בין לא עמד : דהוה כתב בחיי ובמותי מתנה זו אני מקנה לך בחיים ובמות וליכא לאוקימה במתנת בריא והיכי לימא רב הרי כמתנת שכיב מרע למיקני לאחר מיתה והלא אין שטר לאחר מיתה : רבינא הרי היא כמתנה ג״מ למיקני לאחר מיתה ואם עמד חוזר וכל שכן אם מתנת שכיב מרע בכל שהוא כלא שיור דלא קני אלא עד לאחר מיתה : סימנא לחיים כלומר במות דווקא הוא ומחיים לאו דווקא אלא לסימן טוב לפי זה אבל מיתה אלא דלה לפרהסיא כלומר המקום יקימנו מחולי זה ולא אמות : הרי הוא כמתנת בריא כלומר לא כהבה במות ואפי׳ אם עמד אינו חוזר ואפילו במתנה בלא שיור דהכא לא נימא שמואל לא ידענא מאי אידון בה דנימא אין גמר לאחר מיתה דהא כתב בה מחיים : מחיים קנה דמשמע דווקא מעתה התחיל לקנות : הכא אמרי נהרדעי הילכתא כותיה דרב גבי בחיים ובמות והוא הדין היכא דכתב מחיים : קמ״ל דלא שאני לרב בין בחיים למחיים : קמ״ל סימנא לחיים : אלא לקמיה דרב נחמן דהוה כשטר דידיה בחיים ובמות : לשום שומא מקום : ההוא דאתא אתרא

ר"א דשמואל ואף ע"ג דהילכתא כרב לאו אורח למידן [...]כ באתריה דשמואל ז"ל עיבד ליה התם כרב בשמעתיה הוה כתיב ביה מחיים וקנה בעל השטר והאשה הפסידה וקטרדא ליה לומר לא יפה דנתני : אמר ליה לספריה ז"ל כת' לה שהדין עמה וכתוב

לא כתב בה שכיב מרע כו' והוא הדין נמי דלא כת' לה לשון בריא כדמהלך על רגלוהי בשוקא אלא משום דקתני' צריך להביא ראי' שהוא שכי' מרע בקט האי ליסבא : ולא כתב ביה מגו מרעיה איפטר לבית עולמי' והיורשים

אתרא דשמואל הוה ניעביד כותיה דרב אמר רבא ואי כתיב בה מחיים קנה אמר אמימר לית הלכתא כוותיה דרבא אמר ליה רב אשי לאמימר פשיטא דהא אמרי נהרדעי הלכתא כוותיה דרב מהו דתימא מחיים מורי רב קא משמע לן ההו' ראתא לקמיה דרבא עבד ליה רבא כשמעתיה הוה קא טרדה ליה אמר ליה לרב פפא בריה דרב חנן ספריה זיל כתו' לה וכתוב בה שוכר עליהן או מטען אמר ה ליה לטבעיה ארביה אטעויי קא בטעיה לי אמשינהו למניה דרבא במיא ואפילו הכי לא איפרק מטיבעא : לא כתב בה שכיב מרע הייתי והוא אומר שכיב מרע והן אמר בריא היה כו' ההו' מתנתא דהוה כת' בה כד הוה קציר ורמי בערסיה ולא כהבה ומגו מרעיה איפטר לבית עולמיה אמר רבא הרי מת והרי קברו מוכיח עליו אמר ליה אביי השתא ומה ספינא שרובן לאבד נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים חולה שרוב חולין לחיי' לא כל שכן אמר רב הונא בריה דרב יהושע כמאן אזלא הא שמעתא דרבא כרבי נתן דתניא מי מוציא מיד מי הוצא מוציא מידיהן בלא ראיה והן

בשו' השט' משכה השכוי' בבבא מניע' בהשוכר את האומנין שוכר עליהן או מטען וסימן היה בתוך השטר שלדחות האשה ולטעותה נתכוון להיפטר ממחלוקתה והיא ה הבינה כדברי' וקללתו ליטבע ארביה תיטב' ספינתך בנהר אטעוי קמטעי' ליה בתמיה: אמשינהו למניה שראו כמים להתקיים קללתו בכך : לא איתפר' מעונש' דא' תהי קללת הדיוט קלה בעיניך ומיהו שמעינן דכין בחיים בין מחיי' פימנא לחיים : מתני' לא כתו' בה ש"מ כדקתני' ורמי בערסיה וגם לשון מתנ' בריא לא נכתב בה כד מהלך על רגלוהי בשוק' שזהו לשון מתנת בריא כדאמרי' בגמ' ובמתנה בלא פירוש מיירי דאמרן ביה דאיכה מתנה שאם עמד חוזר : הנא אומ' ש"מ הייתי וחוזרני בו : בריא הייתה ולא תחזו': צריך הנותן להביא ראייה שש"מ היה באותה שעה וכל זמן שלא יביא ראייה זכה ה המקבל מתנ' דברי ר"מ ובגמ' מפ' ראייה בנאי וטעמ' מאי : וחכמים או' בו' בתרי גווני מתפרש' טעמייהו דרבנ' בגמ' המ"ע דהיינו מקבל מתנה ונותן הוי מוחז' בנכסי' : גמ' מגו מרעיה איפטר כו' כך היו רגילין לכתוב במתנות ש"מ הכתבות לאחר מיתתן ? להודיע שהנכסים הללו נתנו לזה המקבל בצוואת ש"מ ומתוך אותו חולי נפטר שלא עמד בינת"ים ולא חזר בו : אמר רבא הרי אנו רואין שהוא מת ובתר השתא אזלינן והעמדנו על חזקת מיתתו ויש לנו לומר שמתוך אותו חולי מת וקנה שמקבל מתנה : א"ל אביי מאן לימא לך דמההוא חולי איפטר לבית עלמיה והלא רוב חולי' לחיים וחזר ביה וא"כ חלה ומת : השתא ומה ספינו' הטובעות בים שרובן ליאבד ואפילו הכי נותנין על בני אדם שבהן חומרי חיים וחומרי מת"ס כדתנן בפרק כל הגט אבל עיר שכבשה כרכום וספינה שאבדה בים נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים כדתנן בפרק כל הגט בת כהן לישראל בת ישראל לכהן שתיהן אין אוכלות בתרומה : שרובן חולי' לא יש כדתנן המביא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה נותנין לה בחזקת שהוא קיים זה לא כ"ש דבריא דילמא עמד ואנן נמי נהו רבא לא הד' ביה וקל' כוותי': דשמעתי' בר' נתן אזלא דקל' כוותיה כדאמרי' בעלמא ר' נתן דיינא הוה ונחית לעומקא דדינא : מי מוציא מיד מי מתנה שאין כתו' בה לא לשון מתנ' בריא ולא לשון מתנה ש"מ בי מתנ' זה אומ' בריא הייתה וזה אומר ש"מ הייתי הוא מוציא מידו נותן עומד בנכסיו וזוכה בהן דהעמד נכסים על מוחזקתן ויד בעל השט' שבא לתבוע נכסי' של זה על התחתונה דלא אזלינן בתר השתא כדאביי דרוב חולים לחיים ואיכא למימר דהדר ביה : והם

הוו טוענין שעמד ואף על פי שלא היו טוענין שחזר בו דודאי כיון שעמ' משתמא ודאי חזר בו אף על פי שלא אמר בפירוש והכי משמע בגיטין פר' מי שאחזו דאמר רב הונא התם ניטו כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר ? אף גיטו חוז' ופריך לי' מדתנן הרי זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה והלך ועמד בשוק נחלה ומת אם מחמת החולי הראשון מת הרי זה גט ואם לאו אינו גט ואם אמרת אם עמד חוזר הרי זה עמד ומאי קושיא דהכי דעמד והלא לא חזר בו אלא שמע מינה דאפי' לא פירש שחזר בו יש לנו ? לומר שחוזר בו . ועוד קאמר התם אמר רבי אלעזר שכיב מרע שכיתק מחולי אל חולי מתנתו מתנה ודוקא ביתק אבל עמד אין מתנתו מתנה אף על פי שלא חזר בו : השתא ומה ספינ' שרובן לחיים כו' הקשה הר"ר יצחק בר מאי' אמאי לא פריך ליה מדתנן בגיטין ב הניחו זקן או חולה בחזקה שהוא קיים והוכלת אשתו ב בתרומה ולא אמרינן דילמא מת ואיכה קושיא דהתם לא מת לבסוף אבל הכא מת לבסוף ולא הוי לנו לומ' שעמד אילא משום דמדמינן ליה לספינה המטרפת טס דהוי כמו שסופן לאבד במי' ואפילו הכי חשבינן להו בחזקת שהם חיים עדין איבעי מהשיא משנה לא היה יכול להוכיח אלא שהן בחזקתו כמו שהניחו אבל מהך משנה יש להוכיח שניכול מחליו כמו בני הם נכנס המטילים בים שנכ' לו מן המים : כמאן אזלא הא שמעתא דרבה כרבי נתן ואת אמ' ילא קאתר כר"מ דרבה גופיה מוקי לקמן ר' נתן כר"מ דמתני' וי"ל דמשום דר' נתן דיינא הוה ונחית לעומק דדינא ומטעם זה פר"ס דהלכה כרבה א"כ דמתני' לא מוכחא בהדיא שהוה בחזקת בריא עתה אבל ממילתיה דרבי נתן משמע הכי בהדיא : והן

והן אין מוציאין מידו אלא בראיה דברי ר' יעקב ורבי נתן אומר אם בריא עליו להביא ראיה שהיה ש"מ אם שכיב מרע הוא עליהן להביא ראיה שבריא היה אמר רבי אלעזר ולטומאה כמחלוקת דהנן ובקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה בימות הגשמים ר"ה לכאן ולכאן ואמר רבא לא שנו אלא

והן אין מוציאין מידו אלא בראיה ואם תאמר פשיטא כיון שהוא מוציא מידם בלא ראיה שהן אין מוציאין מידו בלא ראיה ויש לומר דהא קא משמע לן דהא בראיה מוציאין אף על פי שאין השטר מוכיח שהיה בריא: רבי נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראיה כו' אומר ר' דהך קושיא דהכא לית לה כההיא קושיא דפר' בתרא דקדושין דקאמר התם קדשה אביה בדרך ונתקדשה היא עצמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר הרי היא בוגר' לפנינו ושמואל אמר חוששין לקדושים שבע פ' וקאמר התם לימא כתנאי מי מוצי' מיד מי הוא מוצי' מידם בלא ראיה כו' לימא רב דאמר כרבי נתן ושמואל דאמר כרבי יעקב אמר לך שמואל אפי' דאמרי אפילו כרבי נתן עד כאן לא קאמר רבי נתן התם אלא דכולי עלמא בחזקת בריאי' קיימי ומאי דמפיק נפשיה מחזקת בריאים עליו להביא ראיה אלא הכא מי מפיק נפשיה מחזקה ואם כן הכא כמי איזו ראיה מייתי מרבי נתן לרבא התם היינו טעמא דכולי עלמא בחזקת בריא קיימי אבל הכא אין לנו לומר שהיה בחזקת שכיב מרע שלא עמד דשמא עמד ומריעא כמי דקתני אם שכיב מרע הוא עליהן להביא ראיה שהיה בריא אינו ראיה דהתם היינו טעמא דאוקי ממונא אחזקיה ופדרבא דהכא היכא חזקה מאן לגבי יורשים אלא לאו שמע מינה דלית ליה להך מילתא סברא דהתם: בימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן פירש רבינו חננאל דבימות הגשמים אין בני אדם נכנסים בתוכה מפני רוב הגשמים ואין נראה שאין זה מחמת מילוי מים אלא מפני התבואה

אלא אם כן מביא ראיה עדים כשעת העמדת בדיעלין והם אין מוציאין מידו שבריא היה: אם בריא הוא אמר רבי אלעזר ובכיון וכו דאזלינן בתר השתא: טומאה דקיימא לן ספק טומאה ברשו' היחיד ספיקו טמא וברשות הרבים ספיקו טהור וקיימא לן נמי דבקעה בימות החמה רשות הרבים לטומאה ובימות הגשמים רשות היחיד לטומאה כדתנן כו': כמחלוקת כי היכי דפליגי רבי יעקב ורבי נתן במתנה שתם אי אזלינן בתר השתא אי בתר חזקת נפשי' הכי נמי איפלינו גבי טומאה שאם בא אדם לבית דין ונשאל על גב שנכנס לבקע' ואין יודע מתי נכנס אי בימות החמה וטהור אם בימות הגשמים וטמא הוא' כן אם עתה כשנשאל ימות החמה הן טהור הוא דאזלינן בתר השתא לרבי נתן ואם ימות הגשמים הוא טמא דבתר השתא אזלינן ולרבי יעקב דאזיל בתר חזקה העמד טהו' על חזקתו וטהור עד שיבאו עדים ויעידו שבימות הגשמים נכנס דתניא בקעה כו' משויינת בגדר סביב ורשות היחיד היא לשבת ואפי' היא קרפיף יותר מבית סאתים לזרוק בתוכו מרשות הרבים חייב ולטלטל אסור: רשות הרבים לטומאה דלאו מקום סתירה הוא אבל בימות הגשמים שיש שם זרעים אין נכנסין לתוכה והוי מקום סתירה וספק טומאה טמא: אמר רבא לא שנו כו' מילתא באפי נפשה היא והמפרש דמילתי' דרבי אליעזר אדרבא קאי אינו אלא טועה דרבא בתרא הוא ואין צריך לדחוק מילתיה דרבי אלעזר ולהעמידה על פירוש רבא; לא שנו

בדקתני במסכה שהביא רבינו חננאל דקתני אלו ימות החמה משתעקר התבואה ממקומה והא דקתני סיפא את ימי הגשמים משתרד מיהו שנייה לא הייגו מפני רוב המים אלא משמש ואילך גדילי' הזרעים ודריסת הרגל מזק' להם כדתניא בסוף ארבע וחמשה מהלכים בשבילי הרשות משתרד רביעה שנייה משמש ואילך דריסת הרגל מזקת לזרעים ולתבואה; רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה בפרק קמא דשבת פליגי בה אמוראי איכא מאן דמוקי לה בבקע' שהוקפה מארבעה רוחות רשות הרבים לטומאה שאפילו אגר שנכנסים בה בזו ויוצאין בזו אמרי בעירובין דהוי רשות הרבים לטומאה כל שכן בקעה שהולכים בה מדיר ואיכא דמוקי לה בלא הפקר והוי כרמלית ואמאי קרי לה רשו' היחיד לפי שאינה רשות הרבים: אמר רבא לא שנו אלא שלא עברו עליה ימות הגשמים פירוש רש"י שעברו עליה ימות הגשמים משנגדרה הבקעה ואפילו הכי בימות החמה חשיבא רשות היחיד ואין נראה כלל כי איזו סברא היא דכיון שנגדרה ועברו עליה ימות הגשמים הויא רשות היחיד אפילו בימות החמה וקודם שעברו ימות הגשמים לא תהיה רשות היחיד ועוד בלא הכי לאוקומה למילתיה דרבא דהכא אלא למאן דאמר בפרק קמא דשבת והוא שיש לה גדר מד' רוחותיה ועוד אמאי קאמר רבא למילתיה הכא יותר מכל אחר מקומות שבתלמוד שהביא הך משנה ופירש רבינו חננאל דלענין טומאה קאי והכי קאמר לא שנו אלא שלא עברו על טומאה זו בימות הגשמים ואז אם נכנס בימות החמה הוי רשו' הרבים אבל אם עברו על הטומאה זו בימות הגשמים אפי' נכנס בה בימות החמה ובא לישאל בימות החמה הוי רשו' היחיד גם על פירוש זה קשה תמיה גדולה היא למה יחשב רשות היחיד כיון דנכנס בימות החמה ובא לשאול בימות החמה ודוחק לומר דקומרא דרבנן הוא ועוד תקשה למה אומר רבא דבריו בכאן יותר מבשאר מקומות דמייתא הך משנה הא נמי לא קשיא היא כלפירוש רבינו חננאל דרבא חולק אדרבי אלעזר ולא כתב יותר ונראה דמחלק בענין זה אם כן לא אזיל בתר השתא בתר שעת שאילה ושמא כדברי רבי רונה לומר ירושלמי עלה בפרק מי שמת אמר רבי יוחנן בטמא בספק בקעה בין בימות החמה בין בימות הגשמים מחלוקת רבי מאיר וחכמים בא לישאל בימות כו' ותנן ואלו הן ימות החמה משתעקר התבואה מתוכה ימות הגשמים משתרד רביעה שניה ונראה

ונראה לר״י לפרש לא שנו דבקעה רשות הרבים לטומאה אלא שלא עברו עליה ימות הגשמים פירש על טומאה שנגע׳ שלא עברו עליו ימות הגשמים אי שעבר שם ולא ידע אם בימות החמה נכנס או בימות הגשמים שאם בא לשאול לפנינו יש לנו לחושבה רשות הרבים דבקר השתא אזלינן אבל אם עברו עליה בימות הגשמים פירש שלא נודע לנו אם בימות החמה או בימות הגשמים נכנס ומשכחה ספיקא עברו עליה ימות הגשמים אפי׳ הוא בא לשאל בימות החמה הוי רשות היחי׳ לטומאה דליכא למימר בתר השתא אזלינן כיון שקרוב היה לימות הגשמים יותר ורשות היחיד לכאן ולכאן הכי פירושא לגבי שם טומאה כאן לגבי שבת והשתא ניחא דמייתי הכא הך מילתא אי אזלינן בתר השתא דאיירי בה בהך שמעתא :

אלא שלא עברו עליו ימות הגשמי׳ אבל עברו עליו ימי הגשמי׳ רה״י לכאן ולכאן : וחכמי׳ או׳ המוצי׳ מחבירו עליו הראי׳ וכו׳ : ראיה במאי רב הונא אמר ראיה בעדים רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ראיה בקיום השטר רב הונא אמר ראיה בעדים קא מיפלגי בפלוגתא דרבי יעקב ור׳ נתן : סימן מניה : רבי מאיר כרבי נתן ורבנן כרבי יעקב רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ראיה בקיום השטר וקא מיפלגי במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו דרבי מאיר סבר מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ורבנן סברי מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והא איפליגו בה חדא זימנא דתניא אין נאמנין לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים

לא שנו דבקעה בימות החמה רשות הרבים לטומאה אלא שלא עברו על בקעה זו ימות הגשמים משנזרעה אבל עבר עליה ימות הגשמים תו לא פקע מיניה שם רשות היחיד אפילו משיגיעו ימות החמה ותיהוי לעולם רשות היחיד לכאן ולכאן : ושבר׳ מעליתא היא אי חומרא דרבנן הוא ורבינו חננאל פירש דרבא פליג אדרבי אליעזר והכי כתב ורבא חולק על ר׳ אליעזר ואמר לא שנו דבקעה כו׳ אלא בזמן שלא עברו על זו הטומאה שהיית׳ שם בבקעה ימות הגשמים אבל עברו על זו הטומאה ימות הגשמים רשות היחיד היא לכאן ולכאן

ראיה במאי כו׳ רב חסדא ורבה בר רב הונא אמר ראיה בקיום שטרות פירש רבינו שמואל דבין לרבי מאיר ובין לרבנן בעו ראיה במאי ואין נראה דהא פשיטא לרבי מאיר דהוי ראי׳ בעדים וכן פירש רבינו שמואל אחר כן דלרבי מאיר הוה ראיה בעדים : וכן

: ראייה במאי בין לרבנן בין לר׳ מאיר קבעי ומשום דאיכא לפרושה בתרי גווני כדלקמן קבעי הכי ראייה בעדי׳ כמפרש לקמיה : רבי מאיר כרבי נתן ורבנן כרבי יעקב רבי מאיר אזיל בתר השתא כרבי נתן ומתני׳ כגון שהוא בריא עכשיו והכי קאמר מתניתין אמר שכיב מרע הייתי ועכשיו אני בריא וחוזרני בי והן אומרים בריא הייתה עליו להביא ראייה בעדים ששכיב מרע היה וחכמים אומרים הנותן מוחזק הוא בנכסים ועל המקבל מתנה שהו׳ מוציא מחבירו עליו הראייה בעדים שיביא שבריא היה ראייה בקיו׳ השטר ראייה שאמרו חכמים המוציא מחבירו עליו הראייה בקיום השטר קאמרי רבנן שצריך לקיים שטרו שלא יוכל נותן לטעון ולומר מזוייף הוא וכיון דנתקיים שלא על פי הנותן דאין כאן הפה שאסר הוא הפה שהתיר שהרי לא נתקיים על פי הנותן דנימא מיגו יבא בעל השטר ויזכה במתנתו דכולי עלמא אזלינן בתר השתא כרבא ורבי נתן וכיון דבריא הוא עכשיו זכה בעל השטר אך יקיים שטרו שלא יוכל נותן לפוסלו אבל ראייה דרבי מאיר דראייה בעדים היא כדמפרש עליו להביא ראיה ששכיב מרע היה דברי רבי מאיר : במודה בשטר שכתבו ואינו מזוייף אלא שטוען פרעתיו או שכיב מרע הייתי או שטר אמנה או שטר פסים הוא : צריך המלוה לקיימו על פי אחרים שלא יוכל לוה לפוסלו במיגו קא מיפלגי : רבי מאיר סבר אין צריך לקיימו דמתם שטרו הרי הם כשירי׳ ובשטרות לא נימא הפה שאסר הוא הפה שהתיר לפוסלו והכי קאמר מתניתין צריך להביא ראיה בעדים ששכיב מרע היה דברי רבי מאיר מאחר שמודה הוא בשטר שכתבו ונתקיים השטר בכך דאזלינן בתר השתא שהוא בריא כרבי נתן וחכמים אומרים המוציא מחבירו שהוא בעל השטר צריך להביא ראיה קיום השטר שיתקיי׳ בחותמיו דהודאת נותן שטוען כתבתיו לא מהניא מידי דהא קאמר שכיב מרע הייתי והפה שאסר הוא הפה שהתיר והילכך צריך בעל השטר לקיימו ויזכ׳ במתנתו דאזלינן בתר השתא שהוא בריא כרבי נתן ומתרי לישני ומתרי אמוראי שמעי׳ דאזלי׳ בתר השתא כרבא ור׳ נתן כדפי׳ : והא איפליגו בה חדא זימנא במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו דתניא בפרק שני דכתובות אין נאמנין כו׳ דתנן התם העדים שאמרו כתב ידינו הוא זה אבל אנוסים היינו קטנים היינו פסולים היינו הרי אלו נאמנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ותניא בגמרא אין נאמנין לפוסלו דברי רבי מאיר אמתניתין פליג דלא חייש להפה שאסר גבי שטרות דלא נחשדו ישראל על כך ומפרש התם במסקנא טעמא דקסבר רבי מאיר מודה בשטר שכתבו לוה שאין צריך מלוה לקיימו וכיון שאמר לוה אני כתבתיו תו לא מהימני עדים למיפסליה שהרי אין לך קיום גדול מזה שהלוה מודה שכתבו דמסתמא לא נעשה בפסלות וכמי שכתב ידו יוצא ממקום אחר דמי דתנן התם אין נאמנין דאין כאן הפה שאסר : וחכמים

וחכמים אומרים נאמנין צריכ׳ דאי איתמר ההיא בההיא קאמרי רבנן משום דאליכי עדים ומרעי שטרא אבל הכא הוא דלאו כל במיניה אימא לא ואי איתמ׳ בהא בהא קאמר רבי מאיר אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא וכן אמר רבה ראיה בעדים אמר ליה אביי מאי טעמא אינימא מדבולהו כתיב בהו כד הוה מהלך על רגלוהי בשוקא בהא לא כתיב בה שמע מינה שכיב מרע הוא אדרבה מדבולהו כתיב בהו כד קציר ורמי בערסיה והא לא כתיב בה שמע מינ׳ בריא הוי איב׳ למימר הכי אוקיה מבונא בחזקת מרי׳ ובפלוגתא דרבי יוחנן אמר ראיה בעדים ורבי שמעון בן לקיש אמר ראיה בקיום השטר איתיבי רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש מעשה בבני ברק באחד שמבר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו אמר להם אי אתם רשאים לנוולו ועוד סימנין עשויין לישתנו לאחר המית׳ בשלמא לדידי דאמינא ראי׳ בעדים כיון דאמר ללקוחות אייתי עדים ולא אשכחו היינו דקא אמרו ליה מרהו לבודקו אלא

ראיה במאי כו׳ רב חסדא ורבה בר רב הונא ראיה בקיום שטרות פירוש רבינו שמואל דכין לרבי מאיר וכין לרבנן במי ראיה במאי ואין נראה דהא פשיטא לרבי מאיר דהוי ראיה בעדים וכן פירש רבינו שמואל אחר כן דלרבי מאיר הוה ראיה בעדים : וכן אמר רבה ראיה בעדי׳ תימא אמאי מוקי רבה למתניתין ראיה בעדים דמוקי רבנן כרבי יעקב ורבי מאיר כרבי נתן והא איהו גופיה סבירא ליה כרבי נתן ולוקמא בקיום שטרות וכולהו כר׳ נתן מיהו אי אשכחן בשום מקום דאית ליה מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו הוה אתי שפיר דאי הוה מוקי לפלוגתייהו במי בקיום שטרות הוה להו רבנן דלא כוותיה אי נמי יש לומר דמשמע ליה ראי׳ דרבנן דומיא דראייה דרבי מאיר דהיינו בעדים : ועוד סימנין העשויין להשתנות לאחר מיתה ואם תאמר למאי דסלקא דעתך שהלקוחות היו בודקין אותו אם היה גדול אם נהו היאך יכול להיות שאם נראה קטן בחיין שיראה גדול לאח׳ מיתה ופירש רבינו תם שבחייו היו השערות לבנות והוו סומא ועכשיו הושחרו לאחר מיתה ונראות כסימנים ואין נראה דלא אשכחן בשום מקום בשערות שה סימן בין לבנות לשחורות ואומר ר״י דשמא בחייו לא היו גומות ולאחר מיתה יש שם גומות כדאמרי׳ נדה גומות אף על פי שאין שערות כפרק בא סימן ואם תאמר למה יש לנו לומר שהוא קטן כיון שהגיע לכלל שנותיו והא אמר בכדה פרק בא סימן קטנה שהגיעה לכלל שנותי׳ אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנים יש לומר שאחר שהיה זה גדול הגיעה לכלל שנותיו לא היה לו סימני גדולות ולהכי איכא לספוקי שמא קטן היה עדיין : אלא

ס באמנין דאף על גב דמודה לוה שכתב צריך לקיימו וכיון שאינו מתקיים כי על פי עדים הללו שאומרים כתב ידינו הוא זה הא קאמרי במי קטנים היינו נאמנים דהפה שאסר הוא הפה שהתיר : בההיא קאמרי רבנן דאף על גב שמודה לוה שכתבו לא חשיב בקיום כיון דעדים עצמן פוסלין חתימתן משום דאלימי עדים לאורועי שטרא ולא מהניא הודא׳ לוה אבל במתניתין אימא לא כל במיניה לאורועי שטרא ולמימר שכיב מר׳ כיון דמודה שכתבו ועדים לא קא פסלי חתימתן : אילמא היינו טעמייהו דרבנן מדכולהו מתנות בריא כתיב בהו כדמהלך על רגלוהי בשוקא והאי לא כתיב ביה שמ׳ מינה ש״מ היה והילכך אמרי רבנן המוצי׳ מחבירו דהיינו מקבל מתנה עליו להביא ראייה שבריא היה דמסתמ׳ יש לומר ששכיב מרע היה : איכא למימר הכי כו ניבה הוא דקא מסני לאביי הכי היינו טעמי׳ דרבנן משום דאיכא למימר הכי והכי ומספקא לן אם מתנת בריא הוא אם מתנת שכיב מר׳ הילכך אוקי ממונא בחזקת מרי׳ בחזקת נותן : והילכך המוצי׳ מחבירו דהיינו בעל השטר עליו להבי׳ ראיה בעדים שבריא היה להוציא הממון מחזקת הנותן : ובפלוגתא דרב הונא ורב חסדא פליגי רבי יוחנן וריש לקיש : בבני ברק מקום : ועמדו עליו בני משפחה : קא סלקא דעתך השתא בבני בחזקת יורשין קיימי ולא באו עדיין ליד לקוחות ואתו לקוחות וקא מערערי להוציא מן היורשין לפי שקנאום מן המת והיורשין עוררין ומשיבין דבר ללקוחו׳ ואומרים קטן היו קרובינו בשעת מיתה וקיימא לן נקמן למכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ולא נוכיח הנכסים מחזקתינו והלקוחות לא מצאו עדים שיאמרו גדול היה ולכך הוכרכו לבודקו ובשלא יוכלו לבודקו וגם העדים לא מצאו הפסידו דרבי עקיבא כדרבנן דאמרי המוציא מחבירו עליו הראיה דים שבריא היה והכא במי על הלקוחות להביא ראיה שגדול היה באו לקוחות ושאלו את רבי עקיבא עשויין להשתנות אלו אם דומין עתה לסימני גדול יש לומר אלו היה קיים היה סומא : בשלמא לדידי דאמינא ראייה דאמרי רבנן מתניתין המוציא מחבירו עליו הראייה היינו ראייה בעדים שבריא היה ויגבה מתנתו מיד היורשין הכא במי בקשו לקוחות לעשות כך ולבקש עדים כדי לטרוף שקנו מיד היורשין וכיון דלא אשכחן כו׳: ליקיימו

מוכר בנכסי אביו רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה שנה ורב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מבן עשרים שנה והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר מיתיב רבי זירא מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו אמר להן אי אתם רשאים לנוולו ועוד סימנין עשוין לישתנות לאחר מיתה בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה שנה היינו דקאתו אמרו ליה מהו לבודקו אלא אי אמרת מבן עשרים בי בדקו ליה מאי הוי והא תנן בן עשרים שלא הביא שתי שערות יביא ראיה שהוא בן עשרים והוא הסרים לא חולץ ולא מיבם לאו

בן שמונה עשרה ויום אחד דפסקינן לקמן תוך זמן כלפני זמן ואף על פי שאינו יודע בטיב משא ומתן יפה כדמוכח לקמן בת ארבע עשר שיודעת בטיב משא ומתן מוכרת וכגון שהביאה שתי שערות כדמוכח לקמן: היינו דאמרי ליה מהו לבודקו שאם לא ימצאו בו שערות יחזיקוהו כקטן עד עשרים כדמפרש ואזיל דלענין למכור בנכסי אבין תרתי בעינן שמנ' עשרה שנים ושערות אבל לענין עונשין ומכות מבן שלש עשרה חשיב גדול אם הביא שערות: יביאו ראייה קרובי האשה כדי לפוטרה מן היבם ; להתירה לשוק בלא חליצה ויבום: והוא הסריס כו' והרי הוא סרי' ולא חולץ ולא מיבם כדאמר ביבמות דלא קרינא ביה להקים לאחיו שם וכל שאינה עולה ליבם אינו עולה לחליצה: אלמא מבן עשרים ואילך אף על גב דלא אייתי שערות כגדול מחזקין ליה ומפני שהוא סרים לא מייתי שערות: והוא

בת שתי עשרה שנה ויום אחד ורבינו תם תירץ דודאי רבא סבר לה כדפסיק בפרק מצות חליצה ולקמן שמעתין דלחליצה בעיא גדולה ובגיטין איירי רבא אליבא דרבי יוסי דאמר קטנה חולצת דאמרינן בפרק חליצה לדברי רבי קטנה חולצת משהיא בפעוטות רבא אמר משהגיע לעונת נדרים משמע דלדברי רבי קאמר ואיהו סבירא ליה התם כמ"ד התם והילכתא משתביא שתי שערו' ולספרים דגרסי כאן כדרבא עד שיהא בן עשרים הויא אתיא שפיר הכא דגיטין פ' התקבל אך אותם גירסא אינה נראית כלל שצריך למחוק הספרים דגרסי והא דרבא לאו בפיר' איתמר אלא מכללא איתמר שהרי הוא כתוב אחר שלח גידל בר מנשי כו' ופירש רבינו שמואל היינו טעמא דאסברה לי ונסברי אם בן חכם גדול היה וידע בטי' משא ומתן משום דקיים לעובדא דגידל בר מנשי אייתי ליה בתר הכי ואין נראה כ"ל וכי בשביל שהוא היה יודע לשבור זה היה חשוב חכם יוד' בטיב

משא ומתן על כן נראה יותר גירסת ספרים ישנים : מוכר בנכסי אביו פירוש רבינו שמואל דדווקא בנכסי אביו אבל בנכסים שקנה ושכתבו לו במתנה יוכל למכור וכן פירש רב אלפס דבנכסים שקנה אין אנו חוששין אם מוכרן והא דאמרינן לקמן למקרקעי אין עדותן עדות פירוש לשום קרקעות כמו שמפרש בסמוך דהיינו דדעתא מקרבא לגבי זוזי ואינו בקי בשומא ורבינו תם פירש דהוא הדין נכסים שקנו אינו יכול למכור מטעם דמיקרבא דעתיה לגביה זוזי ומה שהקשה ר"י שמא כשהוא שוטה זיבן וכשהוא שוטה זבן לאו קושיא היא דטעמא לא משום שטות הוא אלא משום דמיקרבא דעתיה לגבי זוזי : מתיב רבי זירא מעשה כו' באחד שמכר בנכסי אביו פירש בזמן שהיה לו למכור למר כדאיתא ולמר כדאיתא ליה דמסתמא קודם לכן לא מכר והא סוגיא כמאן דאמר לעיל נכסי ביד לוקח הוה קיימי ולהכי קאמר כי בדקי ליה מאי הויא כו' אבל למ"ד בחזקת יורשים הוו לא ה"ל כי האי ליסנא שא ה"ל מאי צריך בדיקה פשיטא דגדול הוה ולפי זה אין הוכחה גמורה דבזמן מכירה מכר ור"י פירש בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה ונכסי ביד לקוחות הוו קיימי ואתו יורשים וקא מערערי לומר קטן היה והיו צריכים להביא ראיה שהיה קטן ולא מצאו עדים שהיה פחות משמנה עשרה שאם מצאו לא היו צריכים יותר אפילו הביא שתי שערות לא עשה ולא כלום אבל מצאו עדים שהיה פחות מבן עשרים והיו רוצים לומר שמא לא הביא שתי שערות עדיין ועודנו קטן אבל אם לא מצאו עדים שהעידו שהיה פחות מבן עשרים שנה היינו מחזיקין אותו כגדול דחזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה גדול בן עשרים דליכא למימר דלא היו מחזקים ליה בן עשרים לפי שהיה סרים הא ליכא למימר דאם כן מאי פריך אלא למאן דאמר בן עשרים כי בדקי מאי הוי טובא וטובא הוו שאם אינו יודע בן כמה שנים הוא על ידי חזקה דאין עדים חותמים אלא אם כן נעשה גדול בן עשרים לא הוה משוינן ליה סרים אלא שמע מינה דעל ידי אותה חזקה משוינן ליה סרים והשתא פריך שפיר בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היינו דקאמרי מהו לבודקו אלא למאן דאמר בן עשרים כי בדיק ליה כו' והאי קושיא איתא להאי דאסיקנא לעיל נכסי ביד לקוחות הוו קיימי כדפרי' לעיל : מיהו למאן דאמר בחזקת יורש"ס הוו קיימי מני למיפרך שפיר בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה . היינו דקאמר מה לי לבודקו שלאחר שהביא עדים שהוא בן שמנה עשרה היו היורשים טוענים שלא הביא שתי שערות עדיין וקטן היה אפילו בן שמנה עשרה ואין המכר כלום אלא למאן דאמר בן עשרים אפילו לא הביא שתי שערות היה גדול ואין היורשים יכולים לטעון כלום אבל התלמוד נקט ליסנא למאי דאסיקנא דנכסי בחזקת לקוחות קיימי : נאו

לאו מי איתמר עלה כו' הכא נמי הוה מצי לשנויי בפחות מזמן מכר והיה יודע בטיב משא ומתן והיו רוצים לבודקו אם הביא שתי שערות אם לאו שאם הוא קטן הרי כפעוטות שאין ממכרן ממכר במקרקעי כדאמרינן בסמוך אלא שפיר קא משני הכי גרסינן רבינו תם דהני זמנין דאתו מחמת בריאות' וזמנין דאתו מחמת כחישותא והכי גרסי' בהא שמעתא רבה בכל הספרים וכן נראה יותר דכי אתו לקמיה דרבי חייא משמע שעדיין לא הביא ב' סימנין ולכך אמ' להבריאם או להכחישם כדי להביא ב' שערות ולא כספרים דגרסינן זימנא דנתרי מחמ' בריותן : מקחם מקח וממכרן ממכר לאו דוקא נקט מקחם מקח דהא פשיטא לא איירי דנקט ממכרה ממכר נקט נמי מקחה מקח : לא

והוא שנולדו בו סימני סרים סימנין המפורשין ביבמות דכיון דאיכא תרתי חשבינן ליה כגדול אבל בן עשרים שלא הביא שערות ואין בו סימני סרים חשבינן ליה כקטן עד רוב שנותיו כדמפרש ואזיל : ואי נולדו בו סימני סרים מקמי דליהוי בן עשרים ושערות נמי לא אייתי אכתי לא שבקינן למיחשבי' סרי' עד דליהוי בן עשרים ויהא בו סימני סרים דאיכא' תרתי וכי לא נולדו סימני סרים ושער נמי לא הביא עד כמ' מחזקינהו כקטן : רוב שנותיו ל"ו שנים : רוב שבעים כדכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה : הני סימנין זמנין כו' פירוש הוי ואדלקמן קאי כי אתו לקמיה דרבי חייא כו' : כחישותא כשהבשר כחוש בגופו : כי אתו לקמיה המתעכבין יותר מדאי להביא שערות אכחשוה דילמ' מחמת בריאותא נתרו להו : תוך זמן שנת שמנה עשרה גופיה למר ושנת עשרים גופה למר והביא שערות : כלפני זמן שאין מכירתו מכירה בנכסי אביו : דההוא תוך זמנו שמכר בו בנכסי אביו : ולא היא מהכא לא פשטינן ליה : דקא משחרר להו לעבדי' וזהו איבוד נכסים ממון שאין לו בה הנאה : אית דגרסי מקחה מקח וממכרה ממכר במטלטלי ולא מבעיא בת י"ד אלא אפילו בנת שש ובנת שית כדתנן הפעוטות כו' ומוקי להו בגיטין בבר שית ובבר שבע אלא מעשה שהיה כך היה ולא נהירא דמאי אתא לאשמועינן מתני' היא הפעוטות מקחן מקח כו' ואפילו אין יודעין יפה בטיב

לאו איתמר עלה אמר רבי שמואל בר רב יצחק אמר רב והוא שנולדו בו סימני סרים אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא הסרים שמע מינה וכי לא נולדו לו סימני סרים עד כמה תני ר' חייא עד רוב שנותיו כי אתא לקמיה דרבי חייא אי כחיש אמר להו ליברי ואי אברי אמר להו ליכחוש דהני סמני זמנין דאתו מחמת כחישותא זימנין דאתו מחמת בריותא איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן אמר רבא אמר רב נחמן תוך זמן כלפני זמן רבא בר רב שילא אמר רב נחמן תוך זמן כלאחר זמן והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא תוך זמן דאזיל זבין נכסי ואתא לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום כאן דחזא סבר משום דתוך זמן כלפני זמן ולא היא התם שטותא יתירתא חזא ביה דהוה קא משחרר להו לעבדיה שלח ליה גידל בר מנשיא לרבא ילמדינו רבינו תינוקת בת ארבע עשר שנה ויום אחד יודעת בטי' משא ומתן מהו שלח ליה אם יודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר ולישלח ליה תינוק מעשה שהיה כך היה ולשלח ליה תינוקו' בת שתי' עשרה שנה ויום אחד מעשה שהיה כך היה והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא פחות מבן עשרים דאזל זבין נכסי' אתא לקמיה דרבא אמרו ליה קרוביה זיל אכול תמרי ושדי ביה קשייתא בי רבא עבד הכי אמר להו זביניה לאו זביני כי קא כתבו ליה שטרא אמרו ליה לקוחות זיל אמא ליה לרבא מגלת אסתר בזוזא שטרא דמר בזוזא אזל אמר ליה אמר להו זביניה זביני אמרו ליה קרוביה לקוחות אגמרוה אמר

משא ומתן דהא בבר שית בבר שבע מוקמינן לה ונראה בעיני דבמקרקעי איירי ולא גר' במטלטלין והכי מפרש לה שלח ליה רב גידל בר מנשיא לרבא ילמדנו רבינו תינוקת בת ארבע עשר שיודעת בטיב משא ומתן מהו למכור בנכסי אביה אף על גב דלא הויא בת עשרים מהכא שמעינן דעד השתא אמרינן בשאין יודע כל כך בטיב משא ומתן ואפילו הכי מבן עשרים ואילך מוכר בנכסי אביו הואיל ואינו שוטה מחם אבל בפחות מבן עשרים בעינן חכמה יתירה למכור בנכסי אביו : הכי גרסינן שלח ליה אם יודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר : ולישלח ליה בתינוק כו' והא דרבא לא בפירוש כו' לא גרסינן הכא כלל : הכי גרסינן ההוא פחות מבן עשרים שמכר בנכסי אביו כגידול בר מנשה בחזקת יודע בטיב משא ומתן : אתא לקמיה דרבא כדי לחזור בו ולומר שאינו יודע בטיב משא ומתן אמרי ליה קריביה לאותו יתום : זיל אכול תמרי והשלך גרעינין לפני רבא ויהיה סבור שאתה שוטה ויחזיר לך נכסיך: כי כתבה ביה שטרא פסק דין שיחזירו לו נכסיו : אמרו ליה לקוחות כו' הורוהו דבר חכמה שיאמר לפני רבא ויחשב חכם בעיניו ביודע בטיב משא ומתן ולא יפסידו לקוחות מקחם : מגילת אסתר שהוא דבר גדול רגיל סופר לכתוב בזוזא ובשביל שטר קטן שכותב לי פושלי זוז בתמיה : אמרו ליה קרובים לרבא לקוחות הגמרוה לומר כן להאי אך אינו יודע כלום : אמר

אמ׳ להו רבא מסברי לי׳ סבר כיון דמסברי ליה וסבר מירע ירע והאי דעב׳ הכי חוצפא יתירת׳ הוא דהוה ביה אמר רב הונא בריה דרב יהושע ולעדות. עדות׳ עדות אמר מר זוטרא לא אמרן אלא למטלטלי אבל למקרקעי לא אמר ליה רב אשי למר זוטרא מאי שנא מטלטלי דזביניה זביני אלא מעתה הא דתנן הפעוטו׳ מקחן מקח וממכרן ממכ׳ במטלטלין הכי נמי דעדותן עדות א״ל שאני התם דבעינא ועמדו שני האנשים וליב׳ אמר אמימר ומתנתו מתנה אמר ליה רב אשי למימר מאי שנא זביני דלא דילמא מוזיל ומזבין כל שכן מתנה דלא מטי ליד׳ ולא מידי ולטעמיך זבין שוי חמשה בשיתא הכי נמי דזביניה זביני אלא קים להו לרבנן דינוק׳ מקרב׳ דעתיה גבי זוזי ואי אמ׳ זביני זביני זמנין דמקרקשי ליה זוזי אזיל מזבין לכולהו נכסיה דאמר גבי מתנה אי לאו דהוה ליה הנאה מיניה לא הוה יהיב ליה מתנה אמרו רבנן תיהוי מתנתו מתנה דלעבידו ליה מילי׳ אמ׳ רב נחמן אמר שמואל בודקין לגרושין לקרושין ולחליצה ולמיאונין ולמכו בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים וביון

אמר להו כיון דמסברו ליה דבר חכמה ויודע להבין חכם הוא וממכרו ממכר והאי דשדא קשייתא חונפ׳ בעלמ׳ הוא דעבד ולא מתוך שטות: אמר רבי זירא ולעדיות מעיד אע״פי שאמרנו דפחות מכן עשרים שאינו יודע בטי׳ משא ומתן אינו מוכר בנכסי אבין אבל לעדות נאמן הוא להעי׳ מה שראה ושמע מכן שלש עשרה ואילך שהבי׳ ב׳ שערות הואיל ואינו שוטה: אלא במטלטלי בעדות מטלטלי: אם עדו׳ מטלטלי דנאמן משום דזביניה זביני׳ במטלטלי אף על פי שאינו יודע בטיב משא ומתן דהיינו פעוטות הכי נמי דעדותן במטלטלי הויא עדות: אלא מעתה הא דתנן הפעוטות כו׳ ומוקמי׳ לה בגיטין בבר שית בבר שב: ועמדו שני האנשים בעדים מוקמינן לה במסכת שבועות אנשים ולא קטנים: אמר אמימר מתנתו של בן שלש עשרה ויום אחד הויא מתנה אף על פי שאינו יודע בטיב משא ומתן ואין מכירת קרקעותיו מכירה: השתא נמה זביני דקשקיל זוזי דדרך חכמה היא זאת אפילו הכי תקינו רבנן דלא ליהוי זביני [illegible] בן עשרים הואיל [illegible] בטיב משא ומתן [illegible] שהוא דרך שטות [illegible] דתקין רבנן דלא [illegible] מתנה: אמר ליה [illegible] דתלית טעמ׳ במידי [illegible] רווחא והפסידה: [illegible] ברבעה בתמ׳ דאית [illegible] טובא הכי נמי [illegible] זביניה בתמיה והא לא פלוג רבנן במכירת פחות [illegible] שאינו יודע בטיב משא ומתן מידי אלא כולהו [illegible] ליהוי זביני: אלא היינו טעמא דמכירה קים [illegible] כו׳: זימנין דמקרקשי כו׳ הילכך בכולהו [illegible] תקון דלא ליהוו זביניה: אי לאו דאית ליה הנאה גדולה מיניה לא הוה יהיב ליה כו׳: דליעבדן מילי לגמול לו חסד ולהטיב לו בכל עניינו: בודקין לקידושין אף על פי שהוא בן שלש עשרה שנים ויום אחד והאשה בת שתים עשרה שנים ויום אחד לא סמכינן אשנים לאחזוקינהו בגדולים ובני שיער להחשב קידושיהן ודאי אף להקל כגון לבטל קידושי שני שקידשה אחריו בלא גט אלא בודקין אחריו אם הביא שערות אז יחשבו קידושי ודאי ולגירושין לקמיה מפרש ולחליצה כדמפרש לקמיה דמשום אשה נקט לה שלא תחלוץ עד שתגדיל ותביא סימני שיער: ולמיאונין אם הביאה שערות לא תמאן: עד שיהא בן כ׳ אע״ג דאייתי שערות מ״ג: וכי

לא אמרו אלא מקרקעי אבל מטלטלי לא אין לפרש לעדות קרקע דמאי מטלטלי ועוד דהכא לא שייכא שום שטות אלא נראה לפרש דהיינו עדות שיאמרו כך וכך היתה שוה זו הקרקע דכיון דמקרבא דעתיה לגבי זוזא ישום אותה יותר משויה אבל מטלטלים לא ישו׳ אותם יות׳ משווי׳ דמיקרב׳ דעתי׳ נמי לגבי מטלטלים וגם אין הפסד במקרקעי כמו במטלטלי: ולטעמיך זבן חמש׳ בשיתא ואם תאמר גם בגדולי׳ נמי אין ממכרו ממכר בכי האי גוונא דהוי לי׳ בטול מקח להחזיר אונאה יש לומר דלאו דווקא נקט חמשה בשיתא אי נמי דווקא ואתי שפיר למה שמפרש רבינו תם דאין אונאה לקרקעו׳ אי נמי כגון שאמר בפירוש יודע אני שאינו שוה כל כך אי נמי לא יתבטל לגמרי כיון דליכא יותר משתות: בודקין לגיטין ולקדושין הך בדיקה אחר שהגיע לכלל שנים אבל מקמי שנים הוו שערות שומא בעלמא כדאמרינן בבר׳ פרק בא סי׳ וגם מהניא הך בדיקה לעניין שאם פשטה יד׳ וקבלה קדושין מאחר אי משכחינן בתר הכי סמנין בתרא׳ לא הוו קדושין ואי לא משכחי סימנים הוי ספיקא דחיישינן שמא נשרו בספיק׳ דאורייתא כי הכא כדאמר בפרק בא סימן וליכא למימר דאם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר חיישינן לקדושי שניים וכדשמואל דאמר בפר׳ עשרה יוחסין קדשה אביה בדרך וקדשה היא עצמה בעיר חוששי׳ לקדושי׳ שניים ולשמואל דהתם לא קאמר הכי אלא ביומא דמשלם שית שבאותו יום בגרה אבל הכא שהגיע כבר לגדלות מזמן גדול לא: ולגרושין

וכיון דבדקנה לקידושין לגרושין למה לי לא נצרכא אלא ליבום דתנן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאו ואין נותן גט עד שיגדל להליצה לאפוקי מדרבי יוסי דאמר איש כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה ובין קטנה קא משמע לן דמקשינן אשה לאיש דלא כרבי יוסי ולמאונין לאפוקי כדרבי יהודה דאמר עד שירבה שחור קא משמע לן דלא כרבי יהודה ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים לאפוקי ממאן דאמר בן שמנה עשרה והלכתא תוך זמן כלפני זמן והילכתא כגידל בר מנשה והלכתא כמר זוטרא והילכתא כאמימר והילכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהו: מתני' המחלק נכסיו על פיו רבי אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה אמרו

ולגרושין שאם לא ימצאו שערות לא יהיו גרושין דלא שמכינן אחזקה להקל וכן לחליצה ולמיאון ואף על גב דגבי מיאון אמרינן בפר' בא סימן קטנה שהגיע לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה דחזקה הביאה שמנין היינו היכא דלא בדקנא אבל היכא דבדקנא ולא אשכחינן יכולה למאן ולא חיישינן שמא נשרו כיון שלא הע' כדאמרינן בפרק בא סימן מיהו בזמן הזה לא בקיאינן בהכרת נומות וכי תאמר דבדקנה לקידושין לגרושין למה לי כו' ואת ומה קושי' וכי חובה הוא לבדוק לקידושין אבל לגרושין צריך הוא לבדוק אם הוא גדול לגרש ועו' דהוה ליה למימר האי ליסבא למאי הלכתא בדקי' לגרושין דמתה כספק היא מגורשת שאם בא היא קטן בשעת קידושין לא אפי' גירושי' לאו כלום ואם היה גדול עכשיו הוא גדול בשעת גירושין ואם היה ספיקא הא ספקא דאורייתא לחומרא דחיישינן שמא נשרו כדאמרי' בפרק בא סימן ודוחק לומר דבודקין לקידושין דהיינו אם לא מצאו שערות לא תהא מקודשת דלא חיישינן שמא נשרו דהויא אז מילתא דשמיע בהכי דלא כהלכתא:

לחליצה לאפוקי מדרבי יוסי ואם תאמר אימא דלעכין איש מיירי דהתם אבל רבי יוסי מודה יש לומר דמשמע ליה דמיירי בין באיש בין באשה דומיא דלגטין ולקדושין דמיירי בין באיש בין באשה: לאפוקי מדרבי יהודה כו' ואם תאמר מנא לי לאפוקי מדרבי יהודה דילמא בבדיק' דרבי יולא איירי יש לומר דומיא דבדיקות דלעיל דהוי שתי שערות מיהו צריך עיון אי קאמר רבי יהודה למילתי' גבי מיאון דווקא: עד שירבה שחור על הלבן פירוש רבינו שמואל דלא גרסינן על הלבן ור"י אומר דגרסינן שפיר דעל הלבן היינו על הבשר שהוא לבן ואיידי שהזכיר שחור בשער הזכיר בשר בלשון לבן:

רבי אליעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן כו' הכי גרים רבינו תם רבי אלעזר ולא רבי אליעזר והוא רבי אלעזר בן שמוע דאי גרס רבי אליעזר היה קשה מדתני בתר הך בבא פלוגתא דרבי אליעזר ור' יהושע גבי קנין דשכיב מרע דבבא אחריתי ואי גרס רבי אליעזר בתרווייהו אם כן ליערבינהו וליתנינהו המחלק נכסיו על פיו רבי אליעזר אומר אחד בריא כו' במה דברים אמורי' בחול אבל בשבת דבריו קיימין רבי יהושע אומר כו' שלא מדפלגינהו לתרי בבי ש"מ הראשון הוא ר' אלעזר

וכי תאמר דבדקנא ליה להאי גברא בשעת קידושין וכמנא גדול למה צריך בדיקה בשעת גירושין: אלא ניכנס דמבן תשע קנאה בביאה ואין יכול לגרש עד שיביא שתי שערות: לאפוקי מדרבי יוסי משום חליצת איש לא איצטריך דמגירושין שמעינן לה: הכי גרסי' עד שירבה השחור קא משמע לן דלא כרבי יהודה ובמסכת נדה מפ' עד שירבו השערות ויהיו שוכבות ונראה כמו שהרבה השחו' ולא ... על הלבן לרבי יהודה אין בודקין דהא לאחר הבאת שערות ממאנת עד שירבה ויהיו שוכבות: והילכתא כגידל בן מנשה דבן ... עשרה יודע במשא ובמתן מוכר בנכסי אביו אפילו מקרקעי דאלו מטלטלי אפי' פעוטות בבר שית מוכרים: כמר זוטרא דלעדו' ... מעיד בן י"ג שאינו יודע ... משא ומתן אבל בעדו' קרקע לא: והילכתא כאמימר דמתנת בן י"ג שאינו יודע בטי' משא ומתן ... מתנה ... דמכירת נכסיו לא הוויא מכירה: והילכת' כרב נחמן אמר שמו' בכולהו קידושין וגירושי' וחליצה דלא סמכינן אסימנים עד שנבדוק ... ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרי' ... שאינו יודע בטיב משא ומתן דטפי מעשרים ... רבנן להמתין לחכמתו ואם לא הכי ... כקטן עד רוב שנותיו אם לא כמנאו ... למימר דווקא בנכסי אביו אבל בנכסי ... או שקנה ממטלטלין שאינם ירוש' ... מבן עשרים כדין מטלטלין: מתני' רבי אלעזר אחד בריא ואחד מסוכן כו' רבי ... שכיב מרע אינם כבתובין וכמסורין ... וצריך קנין כשאר מתנת בריא ... מקבל מתנה בלא קנין ואפי' מצוה ... אלעזר בעי קנין שהרי מעשה של ... לעיל במצוה מחמת מיתה ואפילו הכי ... ואמר להו לחכמים בני רוכל ... דבריה לקונסן: ואחד מסוכן ... מידי לא מיקני באמירה כלל וכו' בעינן דכיון ד... רבי אליעזר בין שכיב מרע לבריא לענין היכא ד... הדין היכ' דעמד אינו חוזר אם קנו מידו נר' שיעזר:

בני

אלעזר

אלעזר בן שמוע ועוד ראיה דקאמר בגמרא אמר ר׳לוי קונין בש״מ ואפילו בשבת שלא לחוש לדברי אליעזר כו׳ואי גרס ר׳ אליעזר הא אית ליה בסמוך דבשבת דבריו קיימין בלא קנין ׀ ועוד מאי האי דקאמר אמרו לו מעשה דבני רוכל כו׳לימא להו דשבת הוה ע״כ ועוד הקשה ר״י מדאמרינן בגיטין בשו פר״ק בני הולך מנה לפלוני כו׳ומוקי לה התם בש״מ וקאמר ר׳יהודה הנשיא משום ר׳יעקב בר אליעזר דבחול צריך קנין ואי גרסי הכא ר׳אליעזר הא אית ליה לר״מ בגמ׳דר׳ אליעזר אומר בחול דבריו קיימין ולא הצריך קנין אלא ש״מ ר׳שעזר גרסי׳ והתם בחול איירי מדקאמר הולך מנה לפלוני דמשמע בחול אלא שמע מינה דגר׳ר׳אלעזר ואית ליה בין בשבת בין בחול צריך קניין ופליג אדרבי אליעזר ורבי יהושע דבסמו׳וגרסי׳ולא ניחוש לדברי ר׳שיעז׳וכן בפ״ק דקדושין גבי דנוכרי׳ ולקמן בגמרא גבי בעיא המקיים קוצים בכר׳גרס ר׳אלעזר וכן בשבת פר׳חבית דמייתי לה ההוא דהמקיים קוצים בכרם והר׳ר׳יצחק בר מאיר הקש׳ מן התוספת דקתני התם המסוכן שחילק נכסיו על פיו בין בחול בין בשבת דברי המת יעשו אבל בריא עד שיקנו בכסף בשטר ובחזקה ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה אמר ר׳אלעזר מעשה בחנוני אחד שהיה בירושלם והיו לו מטלטלים הרבה כו׳במה דברים אמורי׳בחול אבל בשבת לא יעשו ואם עשה עשוי ר׳יהושע אומר בחול אמרו קל וחומר בשבת דברי רבי מאיר ור׳יהודה אומר ר׳אליעזר אומר בד״א בחול אבל בשבת לא יעשה ואם עשה עשוי ר׳יהושע אומ׳בשב׳אמרי קל וחומ׳בחול אלמ׳ משמע דכולה ר׳אליעזר קתני לה ואומר רי דלא קשי׳מידי כמ״ד דתוספת׳אמילתא דרבנן ולא אמילתא דריש׳ דר׳אלעזר דתוספתא אלא אמילתא קיימא דאמרינן דלא בעי קנין והכי פירושא דאם עשה עשוי דלא אמרי׳דאין קנין לאחר מיתה כיון שאין יכול לעשות אלא בקנין מודו כ״ע שמועיל זה הקנין לאחר מיתה והוי באילו פי׳מהיום אם לא יחזו׳כו לאח׳מיתה והכי קאמר לא יעשה בקנין ואם עשה בקנין מה שעשה עשוי ולכתחל׳כמי יכול לעשותה בקנין׃

אמרו לו מעש׳באמן של בני רוכל שהיה׳ חולה ואמרה תנו בינתי לבתי והוא בשנים עשר מנה ומתה וקימו את דבריה אמר להן בני רוכל תקברם אמן׃ גמ׳ תניא אמר להן ר׳אליעזר לחכמים מעש׳ במרוני אחד שהיה בירושלם והיו לו מ מטלטלין הרבה וביקש ליתנם במתנה אמרו לו אין להם תקנה עד שיקנ׳על גב קרקע הלך ולקח בית סלע אחד סמוך לירושלם ואמ׳ צפונו לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ודרומו לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקימו חכמי׳ את דבריו אמרו לו משם ראיה מרוני בריא היה׃ אמר להו בני רוכל תקברם אימן וכו׳׃ מ״ט קא לייט להו אמר רב יהודה אמ׳ שמוא׳ מקיימי קוצ׳ בכר׳ היו ר׳ אליעזר לטעמיה דתנן המקיי׳ קוצ׳ בכר׳ ר׳אליעזר אומר קדש וחכמים אומרי׳ לא קדש אלא דבר שכמוהו מקיימין בשלמ׳ ברכום חזי אלא קוצים למאי חזי אמר ר׳חנינא מ״ט דר׳אליעזר שכן בערביא מקיימין קוצים בשדות לגמליהן אמר ר׳ לוי קונין

בני רוכל שם אביהן שהייתה חולה ואמר׳ תינתן בכינתי לביתי אם מתנה ש״מ בלא שייר היתה איכ׳ למימ׳דמוד׳ ר׳אליעזר במנוה מחמ׳מיתה דלא בעיא קנין והוא דמית דהא לא מיבעי לאוקמי מעש׳ דבני רוכל במנוה מחמ׳מית׳ ואם מתנת ש״מ במקנ׳הייתה ומיבעי לן לאוקמי במנו׳מחמ׳ מיתה כדאוקמין לעיל דהא מתנת ש״מ במקנת כ״ע מודה דלא מיקניא באמיר וא״כ על כרחיך פליג ר׳אליעז׳ אפילו במנוה מחמת מיתה׃ אמר להן אין מביאין ראיה מבני רוכל דרשעים היו והלואי ש עקברם אמם כדמפר׳ טעמ׳ ר׳ ארבסא הוא דקנס כהו רבנן לקיים מתנת אמם לבקה בלא קנין׃ גמ׳ בירושלם שם מקומו וביקש ליתנם ש״מ לדברי רבי אליעז׳ ומקבל מתנה לא הוו גבה כדמפר׳ בקידושין והתם פריך עלה טובא׃ אמרו לו׳ אין להם תקנה לזכות בהן המקבל מתנה לפום מאי דלא סמכא דעתך עד שיקנם כו׳ הכי מפרש בפר״ק דקידושין והתם מפרש שפיר׃ ולקח בית סלע שאינו ראוי לזריע׳וקנאו בזול לשם כן על מנת להקנות בו׃ מרוני בריא היה בשעת מתנה ואח״כ מת׃ מקיימי קוצי׳ קרדונש בכרם דבה״נ אשכחן במסכ׳כלאים דמיכל במסה הוי כלאי׳בכר׳משום לאתזרע כרמ׳כלאים ולוף׳ מקיים לוקה דדרש״כ׳במועד קטן כלאים שדך לא׃ שאינו מקיימין שדות לגמליהן׃

בבינתי׳ לכתי פירש רבינו שמואל נוסק׳א בלעז שאוגלית בה נואר׳ ואין בר׳לרי׳ מדאמר בשבת פרק במה אשה יוצאה ולא תצא בכולירא וקאמרי׳ בגמר׳מאי בכולירא אמר רב מכבנתא היינו בכינתי דהכא ופירש התם נוסקא למה אסו׳לצאת בשבת והלא איכו משוי אלא דרך מלבוש שלפא ומחוי׳ כמי לא שייך ביה כיו שתגל׳ בשרה ועוד אמרי׳כיומא פרק אמר להן הממונה גבי כהני׳ תנא היו עומדי׳בכלויאר פי׳עומדי׳ בעוגל ע״כ נר׳לרי׳ בפירוש הערוך שפירש בכלויאר הוא כעין עטרה ומ״מ יש בה שום דבר קד כדאמרי׳ בשילהי השבת דשקלה למכבנ׳ ויהבא בעיני דחזיא ובכינתו דהכ׳ אין לפרש נוסקא אפי׳ תחלק בין מכבנתא דשב׳ לבכינתי דהכא דהא כתב בישעי׳ובתי הנפש והלחשים ופי׳ רש״י שם בתי הנפש נושקא שהי׳ כנגד שהנפש נתון שם וכתוב כמו והרדידים ומתרגמינן ב בכינתי׳ ועוד תנן במסכת כלים והשנים והדיר כו׳פירו׳ בערוך דהיינו רדידים וקרוי בלשון ישמעאל רידא והוא צעיף דק שהאשה מתכסה בה ראשה ותכם בצעיף ותתעלף מתרגם בתרגום ירושלמי גרידא.

סכן בערביא כו׳ורבנן בתר רובא דעלמא אזלי

קונין

קונין קניין משכיב מרע אפי בשבת ולא לחוש לדברי ר' אליעזר אלא שמא תטרו' דעתו עליו: מתני' ר' אליעזר אומר בשב' דבריו קיימין מפני שאין יכול לכתו' אבל לא בחול ר' יהושע אומר בשב' אמרו קל וחומר בחול כיוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול ר' יהוש' אומ' לקטן אמרו ק"ו לגדול: גמ' מניתין מני ר' יהודה היא דתניא ר' מאיר אומר ר' אליעזר אומ' בחול דבריו קיימין מפני שיכול לכתוב אבל לא בשבת ר' יהושע אומר בחול אמרו וקל וחומר לשבת כיוצא בו זכין לגדול ואין זכין לקטן דברי ר' אליעזר ר' יהושע או' בגדול אמרו קל וחומר לקטן ר' יהודה או' ר' אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין מפני שאינו יכול לכתוב אבל לא בחול ר' יהושע אומר בשבת אמרו קל וחומר בחול כיוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומ' לקטן אמרו קל וחומר לגדול: מתני' נפל הבי' עליו ועל אביו או עליו ועל מורישיו והייתה עליו כתוב' אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב בעלי החו' אומרי' האב מת ראשון ואח"כ מת הבן ב"ש אומר יחלוקו וב"ה אומרים נכסי' בחזקתן: גמ'

קונין מש"מ ואפי' בשבת במקום מחמת מיתה או כותב כל נכסיו אתי שפי' דשייך התם טירוף דעת כי אע"פ שהקנין אינו מועיל ומוריד מ"מ מצטער על הדבר וה"ה נמי בכותב מקצת אע"פ שסבו' הוא עדיין לחיות שהרי אינו יכול לחזור בו ומשייר לנפשו מ"מ שייך בה טירוף דע' כדפי' ביתו שאמ' ואפי' בשבת נמי [illegible] לקנו' כדאמר בהזורק הה"א ש"מ דכתיב לה גיטא לדביתהו למחר תקף ליה עלמא טיבא אמר רבא מי איכא דוכתא דליכתבא גיטא ותיזל איהו ותיח' ותפת' כו' והיכ' קני קני' ליה הא אקנייא רשות בשבת אסור אלא ש"מ כש"מ הקילו וא"כ מותר להקנות גם הכא ותדע דכש"מ הקילו דהא תיקשה היכי קיה מצי לגרש בשבת והתני' בתוספת' דביצ' אין מקדשין ואין מגרשי' בשב' אלא כש"מ הקילו: זכין לגדול ואין זכין לאדם וא"ת למה אין זכין לקטן הלא זכין לאד' שלא בפניו וי"ל כיון דזכייה מטעם שליחות מאן דמצי משוי שליח יש לו זכייה ומאן דלא מצי משוי שלי' אין לו זכייה ומאן דאי' ליה זכין לקטן ואין זכין לגדול ס"ל כיון דגדול יכול לקנו' לא תקון ליה רבנן זכייה כמו בקטן: נפל הבית עליו ועל אביו כו' ב"ש אומרים יחלוקו וב"ה אומרי' נכסים בחזקתן דסבירא להו לב"ה כיון דמחסר גוביינ' אפי' מת האב תחלה הוו בחזקת היורשין וב"ש לטעמייהו דאי' ליה כל העומד לגבות כגבוי דמי ולכ' הוי כאלו הוא מוחז' ככך: אמר

קונין מש"מ אפי' בשבת ל"ש היכא שצריך קניין כגון ששייר ל"ש במחלק כל נכסיו דכיון דתלי טעמא משו' שמ' תיטרף דעתו עליו דלא שנא דעתיה שתתקיים צוואתו באמירה הילכך כדי להפיס דעתו קונין אפי' בשבת בכל מתנתו בין ששייר ובעי' קניין בין בלא שייר ובאמירה סגי ואע"ג דקניין דמי למקח וממכר שהרי קונין בכליו של קונה שמקנ' שודרו כדי לקנו' בו המתנה: ולא לחו' לדברי ר"א דהא ק"ל כרבנן דדברי ש"מ ככתובין וכמסורי' אלא להפיס דעתו כדי שלא תטר' [illegible] תנתו' קונין דהשתא שמכ' [illegible] דעתי': [illegible] אומ' אם בשבת חילק נכסיו או זהיקנו חכמים שיהו דבריו קיימין בלא קניין וכתב שלא תטרוף דעתו שמן הדין אין יכול לקנות ולכתוב בשבת: אבל לא בחול שיש יקנה בקניין וכתיבה ולית' הטרוף דעתו; בשבת אמרו שדבריו קיימין אע"ג דליכא למימר מגו דבע להקנות [illegible] כי לא עביד נמי קני וקנו בחול דכל הראוי לבילה אין בילה מעכב' בו: זכין לקטן הואיל ואין לו יד' לזכות לעצמו ממון שנותנין לו תיקנו חכמי' שיהא אחר זוכה ומקבל לצורכו: ואין זכין לגדול שהרי יכול לזכות לעצמו: ר' יהושע אומ' לקטן אמרו מאו' דזכין לו שלא בפניו: וכ"ש לגדול שיש לו יד לקבל ולזכות ושליח נמי מצי משוי והילכך כ"ש דזכין לאד' שלא בפניו וקנו לשבת דכיון דאין יכול [illegible] עשו לו תקנה לקנות [illegible] באמירה בעלמא [illegible]

תטרוף: מתני' נפל הבית עליו ועל אביו על ראובן ועל יעקב אביו ואין ידוע מי מת קוד': עליו ועל מורישיו על ראובן ועל מורישיו כגון אחי ראובן או אחי יעקב אביו שאין להם קרו' יות' מראובן וראובן ראוי ליורשו: והיתה עליו על ראובן כתוב' אשה או כ"ח ואין לו ממה לפרוע: יורשי האב [illegible] מת ראשון בנפל הבית עליו ועל אביו קאי שיורשי יעקב כגון בני יעק' שמעון ולוי אחי ראובן או אפי' חנוך ופלוא בני ראובן שגם הם יורשי יעקב אומר הבן מת ראשון ומכח אבוה דאב קאתינא כדאמרי' בגמ' ולא זכה ראובן בהנו נכסי כלו' ונירש אנו כל נכסי יעקב ולענין נפל הבי' עליו ועל מורישיו שייך למיתני יורשי מורישיו אומ' הבן מת ראשון: ב"ש או' יחלוקו כדמפרש טעמא ביבמות בהחולץ דאע"ג דיורשי האב ודאי יורשין בהאי ממון ובעל חוב ספק יחלוקו ספק וודאי [illegible] מידי ודאי קסברי ב"ש שטר העומד לגבות כגבוי דמי ותרווייהו ודאי חשיבי: וב"ה סברי נכסים בחזקתן בחזקת יורשי האב שהרי הם יורשי' ודאי או מיעק' או מראובן וכמוחזקים דמו שהרי יעקב מוחז' בנכסיו היה ואלו בעל חוב ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי: גמ'

נמ׳ תנן התם לקמן בגט פשוט : המלוה את חבירו בשטר אפי׳ לא נכתב בו אחריות גובה מנכסים משועבדי׳ אם אין ללוה נכסים בני חורין גובה מלוה מן הלקוחות דאמר בשני׳ אוחזין לרבנן אחריות שלא נכתב בשטר טעות סופר הוא וכמי שנכתב בו דמי דלא שדי איניש זוזי בכדי ולכך נתכוון המלוה שיכתוב בשטר אחריות אלא ששכח הסופר וטעה וסתם שטר קלא אית ליה ולקוחות הוא דאפסידו אנפשייהו : שלקחו קרקע מן הלוה ולא הניחו לו נכסי חורין כדי לגבו׳ מהן מלוה את חובו : בעי שמואל הכות׳ לחבירו משעב׳ אני לך בחובך כל נכסים. ש שאקנה מהו והיינו שכותבין בשטרות דקנאי ודעתי׳ אני למיקני : מהו מי טריף מלקוחו׳ נכסי׳ שקנה הלו׳ אחר כתיב׳ השטר ומכרן לאלו : אליבא דר׳ מאיר גבי האומר לאש׳ הרי את מקודש׳ לכשימו׳ איסך לכשתמו׳ אחות׳ לאח׳ שתתגייר כו׳ לא תיבעי דודאי קנה דכיון דפירו׳ דקל דעדין לא באו לעולם קנה כל שכן דמשתעבדי ליה קרקעו׳ דאתי׳ לעלמ׳ אלא שעדיין לא קנאן לוה כשעת שיעבד : שא כי תיבעי לך אליבא דרבנן מאי מי שאני שיעבוד מקניין : וטעמא כדפרישית איכמי אלמוה רבנן לשיעבוד יותר מקניין דלא תנעול דלת בפני לוין או לא : אמר רב יוס׳ ת״ש דתנן בפרק שני דייני גזירו׳ב כתובות המוציא שטר חוב על חבירו והלה הוציא שטר שכתב בו שמכר לו את השדה מלוה ללוה אחר שנכתב השטר חוב שהוא מוציא עליו אדמון אומר יכול הלוה לטעון אילו חייב הייתי לך היה לך לפרוע את שלך ממני ולא היה לך למכור לי קרקע בשביל צורך מעות : וחכמים אומרי׳ זה המלוה היה פיקח שמכר לו ללוה את הקרקע שהוא יכול עתה למשכנו על חובו ולא יכול לדחותו ולומר אין לי לפרוע כלום והנה זה הקרקע דאיקני הוא שלאח׳ שנכתב השטר חוב קנאו הלוה זמן מרובה והנה זה המלוה חוזר וגובהו בחובו אלמא דאיקני וקני משתעבד למלוה : א״ל רבא מינה כתמיה מקרקע שקנה הלוה עצמו ואינ׳ משועבדת לשום אדם היאך אתה מביא ראייה מיני׳ פשיטא שיגבה המלוה ואפי׳ מגלימא דעל כתפיה דהא לא קמבעיא לן שא היכא דכתב דאיקני וקנה אחריכן ושיעבדו לאחר או במכירה או שהורישו לאחר מיבעיא לן אי אלים תנאיה שכתב לן דאיקנו לטרוף מלקוחות או מיורשין שאחר כתיבת שטרו שקדם להן או לא : כהי כמי דאב מיית ברים׳ וירש הבן כדקא׳ בעל חוב דאיקני הוא שקנאו הבן אחר כתיבת השטר והורישו ליורשיו ואפי׳ הכי גובה אותו בעל חוב שמא דאיקני וקנ׳ והוריש משתעבד : מצוה על היתומין כו׳ ולא משום שכתב לו דאיקני הוא וגבי קנה ומכר לא משתעבד אלא גבי יורשין משום מצוה ואפי׳ לא כתב לו דאיקני משתעבד יורש למלוה משום מצוה על היתומים : א״כ

נמ׳ תנן הת׳ המלוה את ח׳ברו בשטר גוב׳ מנכסי׳ משועבדי׳ על ידי ערי׳ גוב׳ מנכסי׳ בני חורין בעי שמוא׳ דאיקני׳ וקנ׳ מהו אליבא דר׳ מאי׳ דאמ׳ אדם מקנה דש״בל. לא תיבעי לך דודאי קנה אלא כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמ׳ אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אמ׳ רב יוסף ת״ש והכבים או׳ זה היה פיקח שמכר לו את הקרקע מפני שהוא יכול למשכנו עליו א״ל רב׳ מיני׳ קאמר׳ מיני׳ אפי׳ מגלימ׳ דעל כתפיה כי קא מיבעיא לן דאיקני קנ׳ ומכ׳ דאיקני קנה והורי׳ מאי א״ר חנא ת״ש נפל הבי׳ עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והית׳ עליו כתוב׳ אשה ובעל חוב יורשי האב אומרי׳ הבן מת ראשון ואח״כ מת הא ובעלי חובו אומרי׳ הא׳ מת ראשון כו׳ ואי ס״ד דאיקני קנה ומכר דאיקני קנ׳ והוריש לא משתעב׳ נמי דאב מת ברישׁ׳ דאיקני הוא אמ׳ להו רב נחמן זעיר׳ חברין תרגמא מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן מתקיף

אמר רב יוסף ת״ש זה היה פיקח כו׳ לא הוה מצי להבי ראיה מרב נחמן דאמר יתומי׳ שגבו קרק׳ בחובת אביהם בעל חוב גובה אותה מהם דהיינו טעמא מדרבי נתן ועוד אפי׳ היה יכול להביא ראיה מתני׳ עדיפ׳ ליה דאי קנין קנה והוריש מיד אליבא דר״מ קאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם לא תיבעי לך כדמפ׳ בסמוך את אימר דאמר ר״מ כגון פירו׳ דקל דעבידי דאתו הני לא עבידו דאתו שיקנה נכסים וי״ל דמודה ר״מ בהא שהשיעבוד חל ממילא אע״פ שלגבי קנין לא היה לו להועי׳ כאן דהא גבו דאי קנו כמו אמור׳ לעיל דמהכי אפי׳ לרבנן דר״מ אע״פ שסבורים דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעול׳ מסו׳ דאלי׳ כח השיעבוד ר׳ אלים לר״מ לענין דמהני אט״ג דלא עבידי דאתו : שא כי תיבעי לך דאי קני קנה ומכר כו׳ הק׳ ר״ת תיפשוט לי׳ מדידיה מדאמר שמוא׳ בפ״ק דבבא מציעא כ״ח גובה השב׳ פי׳ שהשבית הלוקח ואין לומר כמו שפירש דאליבא דר״מ איירי דהא שמואל לית ליה דר״מ דהא פסיק בפר׳ אע״פ כר׳ יוחנן הסנדלר דאמר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וי״ל דשמואל סביר׳ ליה כר״מ הכא דאלי׳ כח השעבוד שיועיל אע״פ שלא בא לעולם אע״ג דבקנין לא סבר לה כותיה מטעם דפירש לעיל והכא מיבעיא ליה לרבנן : מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהם וכופין כאן ומיהו אין כופין במקום שלא הניח להם אחריות נכסים אבל הניח להם כופין דה׳ נזקקין ליתומים ובמלוה בשטר וה״נ משמע בסמו׳ כדפרי׳ מדקאמר מלוה פה אינה גובה מן היורשים משמע דאיכ׳ למ״ד גובה מן היורשי׳ הייב לפרו׳ ומצוה על היתומי׳ לפרו׳ חובת אביהן והך דהכא אינו כי ההיא דגבי קיטמ׳ דהתם מצוה בעלמא בלא כפייה דמיירי בדלא שבק להון אחריות נכסים והא הכדין בעי למימר אע״ג דלא משתעב׳ כיון דמנכסי דידיה מיפרע כופין למ״ד מלוה על פה גובה מן

היורשים מיהו

מתקיף לה רב אשי מלוה על פה הוא ורב ושמואל דאמרי תרוייהו מלו' על פה אינו גוב' לא מן היורשין ולא מן הלקוחו' אלא הא מני ר"מ היא דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אמר רב יעק' מנה' פקוד משמיה דרבינא ת"ש שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין ואי ס"ד דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש לא משתעבד מאוחרין אמאי כשרין דאיקני הוא הא מני ר"מ היא דא' אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אמ' רב משרשי' משמי' דרב' ת"ש לשבח קרקעו' ביצ' הרי שמכ' שדה לחבירו והשביח ובא בעל חוב וטרפ' כשהו' גוב' גובה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השב' מנכסין בני חורין ואי ס"ד דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והורי' לא משתעבד בעל חוב אמאי גובה שבחא הא מני ר"מ היא דאמ' אדם מקנה דבר שלא בא לעולם את"ל

מיהו לא"ד אין גובה אע"ג דמצוה לפרוע מדידהו אין כופין כדמוכח בהכותב אבל כי שבק להון אחריו' נכסים אע"פ דפריעת בע"ח מצוה כופין כדמוכח בכל מקו' דבזקקי' ליתומים גדולים דאמרי' לא ניחא לי' למעב' מצוה אחרי' בכתובו מכין אותו כמו במצו' עשה כגון עשה סוכה : המוקדמים פסולים אומר ר"י דפסולים הוו לגמרי דאפי' מבני חורי לא גבי אע"פ שלוה מודה ורלאי מדקאמר ר"ל באיזהו נשך דהך משנה מיתוקמא כר"מ דאמר שטר שיש בו רבית קונסין ואין גובה בו לא את הקרן ולא את הרבית היינו אפי' לוה מודה ואפי' מבני חורי לא גבי התם דהא תניא בתוספתא המוציא שטר חוב שיש בו רבית יקרענו בא לב"ד יקרעוהו והדר תני הך מלתא דהכא משמע פסולים לגמרי אך יש דשאני התם דעב' ליה שומא אבל הכא לא עב' ליה שומא וכי האי גוונא דחי בפרק המכה את הכל מיהו ליכא דפסולין משמע פסולין לגמרי שלא לגבות מבני חרי : גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושלא מבני חורין וא"ת כיון שיש לו נכסי' ללוה שיגבה ממנו הלוקח א"כ לא יקח הבע"ח ממנו לימ' ליה לוקח מקו' הנחתי לך ליגבו' ממנו וי"ל דאיירי כגון שאין לו למוכר נכסים אחרים שלא משועבדים ולכך טורף היונו המשועבדי' ולכשיחזור ויקנ' נכסים בני חורין יחזור זה לוקח ויטרוף מבני חרי ואפי' דאיקני קנה ומכר משתעבד בכר לוקח דבעל חוב כל שעבודו אי נמי יש לומר כגון שעשאו לוה למלוה קרקע זה אפותיקי דהשתא לא מצי למימר ליה הנחתי לך מקום לגבו' ממנו : את"ל

א"כ מלוה על פה הוא ואמאי טרי' ממקרקעי דיתמי והא רב ושמואל דאמרי תרווייהו לקמן בגט פשוט מלוה על פה אינו גובה מן היורשין וכי אמרינן מצוה על היתומין ה"מ מלוה בשטר ושמואל נפיה הוא דקמבעי' ליה הא בעיא וא"כ קשיא דידיה אדידיה ומיהו לקמן פסקינן הילכת' מלוה על פה גובה מן היורשין שלא תנעו' דלת בפני לווין : אלא הא מני ר"מ כו'. וכי מיבעיא לן לרבנן הוא דמיבעיא לן כדאמרן לעיל : המוקדמים שנכתבו ביום חמשה עש' בניסן וכתב בתוך השטר באחד בניסן פסולין דאתי למיטרף לקוחות של ט"ו ימי' ראשונים דניסן שלא כדין שהרי ההלואה היתה בט"ו בניסן והוא יטר' לקוחו' דט"ו קודם ומיהו אם ההלוא' היתה בא' בניסן בפני עדים וקנו מידו להשתעב' נכסי לוה למלו' ולא כתבו את השט' עד ט"ו בניסן וכתבוהו באחד בניסן כי האי מוקדם כשר כדא' לקו רבה בר שילא להנ' דכתיבי אקנייתא אי ידעיתו ההוא יומא דאקניתו בו לחיי ואי לא כתיבו יומ' דקיימיתו בי' לקמן בגט פשו' :המוקדמי' פסולין כדפרישית שהקדים זמן הכתוב בשטר ליום ה בת"כתו איזמי שכתב' השט' בא' בניסן וכן כתו' בו בא' בניסן לוה פלוני מפלוני והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בניסן גם זה מוקדם ופסול שאין לו לטרוף אלא מזמן ה ההלואה ואילך ולא כאביי דאמר עדיו בחיתומיו זכין לו בשנים אוחזין : והמאוחרי' כשרין לוה בניסן ולא נכתב עדות שרי חיכמי כתבו ביום שלוה אך איחר הזמן כתו' השטר וכתב בו בתשרי כשרין שמחל לו כל השיעבוד עד תשרי ולא יטרוף לקוחות אלא מתשרי ואילך : מאוחרין אמאי כשרין כשלוה בניסן וכתב בתשרי והלא שמא קנה זה הלו' נכסי' בין ניסן לתשרי ולא אישתעבד' למלוה דהא דאיקני הוא בשע' הלוואה והשטר יבא לטרו' מתשרי ואילך שלא כדין מן הלקוחות שקנו מן הלוה הני נכסי' דקנוי' לו מניסן ועד תשרי א"א ש"מ דאיקני משתעב' והילכ' מאוחרי' כשרי' דליכא למיחש להכי : הא מני ר"מ היא והילכך מאוחרין כשרין שאם כתב בתוך השטר שום אחריו' כך כת' דקנאי ודעתי' הכא ליתיקני שאין כותבין אחריות לתנאין ליכ' למיחש מידי וגם אם לא נכתב בו אחריו' ליכ' למיחש כלל דהא לר"מ לא טריף ממשעבדי בשנים אוחזין ומיהו אם כתוב בו דקנאי ביה דאקנה בהא ודאי מודה ר"מ דמאוחרין פסולין כקושיין דלעיל דילמא אתי ומטר' שלא כדין קרקעות שקנה בין זמן הלוואה לזמן כתיבת השטר מיהו לא שכיחא מילתא לכתוב אחריות לתנאין והילכך לא חש תלייהו לאקשייו טפי :לשבח קרקעו' כיצד במסכ' גיטי' תנן אין מוציאין לאכיל' פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם והשתא מפרש לשבח קרקעות כיצד בשנים אוחזין מיתניי' הרי שגזל שדה מחבירו כו ושמא לאו תרוני קא מתרגם ליה תרין כמי כבעל חוב וכדמתרג' התם מיתניי' הכא :ובא בעל חוב וטרפה כשהיא משובחת בזיבול וחרישה וזריעה :כשהוא גובה הלוקח מן המוכר : ב"מ שבח מנא ליה והכא זה השבח הלוקח שלקח שדה זו אחר הלוואת המלוה השביחו ודאקני קריכא ביה בשעת הלוואה : ואת"ל כו' בעייא באפי נפשה היא הא לא קנה וליכא למיבעי אי בתרא קני אי קמא קני כדלקמן שהרי לא קנה לא זה ולא זה ;

את"ל

את"ל משתעבד לוה ולוה וחזר וקנה מהו לקמא משתעבד או לבתראי [illegible] אמר רב נחמן הא מילתא איבעיא לן ושלחו כתם ראשון קנה רב הונא אמר יחלוקו וכן תני רבה בר אבוה יחלוקו אמר רבינא מהדורא קמא דרב אשי אמר לן ראשון קנה מהדורא בתרא דרב אשי אמר לן יחלוקו והילכתא יחלוקו מיתיבי לשבח קרקעות כיצד הרי שמכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השבח מנכסין בני חורין ואם איתא חצי שבח מבעי ליה מאי גובה נמי דקתני חצי שבח: מתני' נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים האשה מתה ראשון ואח"כ מת הבעל יורשי אשה אומרים בעל מת ראשון ואחר כך מתה אשה [illegible] בית

את"ל דאיקני קנה ומכר משתעב': לוה וכת' למלוה שעבדתי לך כל נכסיי דקנאי ודאיקני וחזר ולוה מאחר ונכתב לו כמו שכתב לו לראשון ואח"כ קנה נכסים ומכרם או ומת והורישם ליורשים ובאו שני הנושים לטרוף אותן הנכסים הדין עם מי לקמא משתעבד שהרי כתוב בשטר מוקדם או לבתרא משתעבד דלא אלים דאיקני לתפוש עד שיבואו הנכסים בעולם וכי קני הני נכסים אחריכן הא הדר ביה מקמא ויקנה בתרא: יחלוקו כל אחד לפי מעותיו דכבת אחת נשתעבדו להם שהרי אחר שתי ההלואות קנאה ובאותה העת שקנאה מיד נשתעבדו לשניהן שאין קדימה לאחד מהן: מהדור' בתרא כשחזר תלמודו פעם שנייה כמנהג בתשובות רב האי ונפרא רב אשי חייה ששים שנים ובכל שנה מחזר תלמודו בשני חדשי הכל' כיסן ותשרי ולכשהגיעו שלשי' שנה שיים כל תלמודו וכן עשה בשלשים ב' אחרונים ומהדור' קמא היינו שלשים ב' ראשונים ומהדורא בתר' הן שלשי' שנים אחרונים: ואם איתא חצי שבח מיבעי ליה שכיון שמכר הלוה שדהו וכתב לו אחריות עליו ואחרי כן השביחן הלוק' נמצא המלוה והלוקח שניהן כושין בלוה ונמצא השב' קנוי ללוה אחר שיעבו' שניהן למלוה בחובו וללוק' בכסף מקנתו לפיכך חולקין השבח כדין לוה ולוה וחזר וקנה הילכ' אין למלוה בכל מקום אלא חצי השבח: ומשני מאי גוב' נמי חצי שבח ושינויא דשמעתא הוא מיהא שמעינן דהא דאמר שמואל בשנים אותזין ב"ח גובה את השבח לא סבירא לן כוותיה אלא גובה חצי שבח וכן הלכה: ואי קשי' דהכ' בעי שמואל דאיקני מהו והתם קאמ' ב"ח גובה את השבח דהיינו דאיקני איכא למימר דאליבא דר"מ קאמ' איבעי' מיבעיא לן לרבנן מאי ואיהו פשיט מנפשיה דאיקני קנה ושברא דנפשיה קאמר: מתני' נפל הבית עליו ועל אשתו ואין לה בנים ממנו: יורשי הבעל אביו או אחיו או בניו מאשה אחרת: האשה מתה ראשונה ואין ליורשי אשה כלום בכל נכסיה שהרי הבעל מת אחרון ויורש את אשתו קודם מותו: יורשי האשה קרוביה ממשפחת אביה ואחריכן מת היא וירשנו בכל נכסי': נכסי צאן ברזל היא כדוכיא דהבעלת ליה וכתבה בכתובה ומנ' ומאתים ותוספת ונכסי מלוג שלה: כ"ש

את"ל לא משתעבד עד היכא אתא איקני אפי' תימצי לו' דאיקני קנה מיניה נקט בעייה: מאי גובה

עמה ולמ"ד חזקת יורש כתובה ואיכ למימר ובית הלל אומרים כו [illegible] דהכא אמר [illegible] יורשי האשה ואלו כ[illegible] ואלו מודים שיחלוק[illegible] בחזקתן דהיינו כמ[illegible] קנה ס"ל ירושת הב[illegible] יורשי האש' ואפי' ב[illegible] כיון דיורשת הבעל [illegible] אבל גבי נפל הבית [illegible] משום קורבה מיהו [illegible] בסמוך כההיא דנפל [illegible] אית ליה ירושת הבע[illegible] ס"ס ד' וה' מיהא מכ[illegible] אמו לאו ר' עקיבא ק[illegible] אפי' סבירא להו כב"ש [illegible] קשה לו לטעם דמחמ[illegible] הכן מבחזקת שאר יו[illegible]

ואלו כיון אלו ור' תירץ דגבי הבעל יש לחשוב יותר בחזקת האשה לפי שכמו שדרך הבעל למות קודם האשה ולא ירשנה ואין זה פורענות ולכך לא שמנה לעתים כולי [illegible] שאם הוי פורענות להכי תקינו הכא גבי נפל הבית עליו ועל אמו שיהיו בחזקתה לפי יותר ממה שהוא עתיד שבעל לירש את אשתו:

עד לוה כו' והא"כ הוה מצי למיבעי [illegible] איקני ולא מכר והוריש לזה ולזה קנה ומכ' לא משתעב' אלא מדמליק מאי גובה דקקני נמי חצי שבח בקי' הכי גרסי' בכל הספרי' ישנים גלגו מהם בן עזאי כו' עד קושי' הסוגיא מן יורשי האב אחי הבן כו' ואח"כ מגנה דנפל הבית עליו ועל אמו ונגמר' דיליה ואח"כ בעו מיניה מרב זביד בן מהן אירוש אמו בקבר וכן הגירסא בפי' רבינו חננאל וכן גרס רבינו [illegible] גירס' ישרה דגמ' דגלו מהם [illegible]

לר' למאן
ה לי טעמא
ורשי האשה
מורים ש

בין שמאי אומרי' יחלוקו
ופרש ביבמות בהחולץ ד
אלא אשארא : וב"ה
בנמ' מפרש בחזק' מי הי
לכך

שהרי ממון מוטל בספק הוא ויש
אכתובה לא פליגי בית שמאי
הילל אומרים נכסים בחזקתן
לאו לקמיה קאי שהנכסי גרסי'
וכתובה בחזקת יורשי הבעל
והני נכסי' בחזק' דקאמרי ב"ה
הן נכסי' צאן ברזל שהכניסה
מבי' אביה ושמאן ככתובתה
ואחריותם עליו אם פחתו
פחתו לו ואם הותירו הותירו
לו : וכתובה בחזקת יורשי
הבעל : מנה ומאתים ותוספת

בית שמאי אומרים יחלוקו ובית הילל אומרים נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל נכסי' הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב נפל

ומוחזקין בממון ולא אדם
בפרק כל הנשבעין ונם
רשי האשה ליכא לאקושיי
כל הנשבעין דאדם מורים
אבל רבי

שממון הבעל ראוי ליתן לה הילכך מספק לא תוציאנו ש
מחזקת הבעל ומחזקת יורשיו : נכסים הנכנסין ויוצאין
עמה הן נכסי מלוג שנפלו מבית אביה ואין אחריותן עליו
: בחזק' יורשי האב שאביה באו לה : בחזקת

ושמואל דהתם ומצינו למימר כגון שפטרה משבועה אבל לא משמע הכי אבל יש
ם בחזקת הבעל ואינם בחזקת יורשי האשה לא יוכל להורים שבועה לבניו ולא יטלו
קת' יורשי האשה אז הוה אמרינן שיש לו הכל דהא כיון שהיו מוחזקים בממון שבועה
שמאי כמי הואיל והיא מוחזקת בממון לא אמרינן אין אדם מורים שבועה לבניו
ע וד' מגרבא דפטורה משבוע' כדאמרי' בריש אע"פ וב"ש כמי הואיל ומוחזק' דהא א"כ
ובעין ופריך במי מכר ויתא דמוקי בב"ש ליפכי ליה כגון שייחד לה ארעא בר מגרבא
ג מ"כ שמעתי דלא שייך הכא טעמא דאין אדם מורים שבועה לבניו דהא אין שעונים
שפים לה ררי והיינו כגון שהלך למ"ה דאז מתפים לה נכרי אבל כפל עליו כו' שהוא
ת נכרי ואין נראה לר"י כי למה אין לחוש שתפסה מחיים כדאמרינן באלמנה
מזונותיה מ שתפסה תפסה ואמר דהיינו למזונותיה אבל לכתובה מפקינן מינ' נמי
ן בפרק הכותב תפיסה לאחר מיתה לאו כלום היא ולמה אין לנו לחוש לתפיסה מחיים
מגביה כתובה לדמלתא דמיש לנדרי נכס"ס בחזקתן ביבמות פרק החולץ ובכתובות פרק
כתובה ונכנסים והיוצאים עמה בית שמאי אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי
כסים בחזקתן ופי"ה רשי' כי היכי דפליגי הכא אמוראי בגמרא הוו פליגי התם ובחזקתה
כדאית ליה ואיכא לרבינו תם דלא דמיא כלל למתניתין דהתם להך דהכא דהא התם
נכסי מלוג ולא בכתובתה כדדייק התם בגמרא מדקתני יורשי הבעל עם יורשי האב אם כן
סי מלוג אבל בכתובות בית שמאי מודו לבית הילל ושו הכא פליגי בית שמאי ואפי' בכתובה
תני עם יורשי אב כי התם והיינו טעמא דלא דמי' כלל דהכא להתם דהכא אין ודאי כח
הויא לה כמו שנבתה ככר כתובתה והויא לה ספק דאימור מתה ראשונה ולכך יחלוקו
ם היכם תחתיו וזקוקה לו ולא הויא כמי שנבתה כתובתה דעד אחר אלינה אין לה כלום להכי
ומודו כולי עלמא שהנכסים שלו בחזקת יורשי הבעל דלא פליגי אלא בנכסי מלוג אבל בכתובה
כתבה כתובתה לנבות מחיים אבל הכא אית להו יחלוקו מטעם דשטר העומד לגבות כגבוי
כסי צאן ברזל לכתובה ועוד אומר דעל כרחך לא פליגי התם בחזקת מי כי הכא דאם כן
בחזקת יורשי האשה אם כן התם כמי הוו נכסי צאן ברזל יותר בחזקת יורשי האשה לבית
מלוג יחלוקו אם כן הוו נכסי צאן ברזל יותר בחזקת האשה מנכסי מלוג ואדרבא יותר הם
יתנן ביבמות ריש פרק אלמנה לכהן גדול עבדי צאן ברזל יאכלו בתרומה עבדי נכסי
מוחזקין יותר נכסי' צאן ברזל בחזקת הבעל מנכסי מלוג אם כן היכי מני למימר דבשל
צאן ברזל יהיו כלם לגמרי בחזקת יורשי האשה וליכא לאקשויי למאן דפריך התם הוו
ומאי לא עריב ותני להו נכסים וכתובה בחזקת יורשי הבעל וכן למאן דאמר בגמרא נכסים
עריב ותני נכסים וכתובת אשה בחזקת יורשי הבעל דאיכא לאימר דלא שויכהו בטעמייהו
בחזקת יורשי הבעל כיון כתובה לפי שנכסי צאן ברזל הביאה מביתה אבל כתובתה מנה
איכה זקוקה לכם הכתובה בחזקת יורשי הבעל ולמאן דאמר בחזקת יורשי האשה בגמר' לא
צאן ברזל דלא שוו לגמרי בטעמייהו דאלו בחזקת הבעל יותר ואלו בחזקת האשה
כדפרישית לעיל בסמוך ... מר' נפל

נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודין יחלוקו אמר רבי עקיבא מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן אמר לו בן עזאי על חלוקין אנו מצטערין אלא שבאת לחלק עלינו את השוין: גמרא בחזקת מי ר׳ יוחנן אמר בחזקת יורשי הבעל ורבי זירא אמר בחזקת יורשי האשה ורבי שמעון בן לקיש משום בר קפרא אמר יחלוקו וכן תני בר קפרא הואיל והללו באין לירש והללו באין לירש יחלוקו: נפל הבית עליו ועל אמו וכו׳: בחזקת מי רבי אילא אמר

גמ׳ בחזקת מי הנכסים דקאמרי בית הילל נכסים בחזקתן בחזקת מי קאמרי בית הילל בחזקת יורשי האשה הוא דקאמרי דהיא הבעלת ליה מבית אבוה: בחזקת יורשי הבעל שהם פיתחו פיתחו לו ואם הותירו הותירו לו ויכול היה למוכרן הילכך לא דמי לנכסי מלוג: יחלוקו כדמפרש לקמן הואיל והללו באין לירש הכל והללו באין לירש הכל יחלוקו שהרי לשניהם יש טענת חזקה כדפרישית היא הבעלת ליה מבית אבוה והוא מתוך שקיבל אחריות שלהן קנאן והרי הן בממונו והאי דאמרי בית הילל נכסים בחזקתן היינו בחזקת שניהן ויחלוקו: מתני׳ נפל הבית עליו ועל אמו כגון שנפל הבית על רחל אשת יעקב באלמנותה ועל יוסף בנה מיעקב שלא היה לה עוד בן מיעקב ולא מאיש אחר שעכשיו טענותיהן שוות: יורשי האם כגון אחיה מאביה אומר הבן מת ראשון והיא מתה אחרונה וירשנו כל נכסיה: ויורשי הבן כגון ראובן בן יעקב מלאה טוען כל הנכסים ואומר רחל מתה תחילה וירש את יוסף כל נכסיה ואח״כ מת הוא וירשנו כל הנכסין: אילו ואלו מודים שיחלקו דשניהם באין מכח טענת ירושת נכסים שהוחזקה בהן האשה לבדה בחייה באלמנותה בלא בעל ולא דמי לנפל הבית עליו ועל אביו דלעיל דהתם הבן בא מכח ירושה וזה בא בטענת שטר חוב וגם נפל הבית עליו ועל אשתו יש שם נכסים שמוחזק בהן בעלה ויש שם נכסים שמוחזקת האשה בחזקת אביה אבל הכא כל הנכסים הוחזקה בהן וקבלתן לאחר מות בעלה ואבד כח בעלה [illegible] שניהן באין בחזקת ירושה ותובע כל אחד כל הנכסים הוו ספק וספק וחולקין הילכך לא מיתוקמא אלא כגון שלא נשאר לרחל שום זרע אבל אם יש לה עוד בן כגון [illegible] שהנכסים לרחל ובנימין בנה מאיש אחר [illegible] יוסף מאמו וראובן בן יעקב מלאה אומר רחל מתה תחילה וירש יוסף חצי נכסיה ואתה המחצה ואחר כך מת יוסף וירשתי את חלקו ובנימין אומר לא כי אלא יוסף מת תחילה ואחר כך מתה אמי וירשתי כל נכסיה על זאת [illegible] ירשתי שכלותי ותשובותיי להם בסוף הפ׳ נרופות [illegible] אחר אני שאין לראובן כאן כלום משום דהוי בנימין יורש ודאי במקצת וראובן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי אבל [illegible] מכח ירושה ויודעין לטעון מכח מי הן באין לירש [illegible] כל אחד תובע כל הנכסים יחלוקו דהוי ספק וספק וחולקין כגון כמתני׳ שנפל הבית עליו ועל אמו ואין לרחל [illegible] בן אחד אלא זה המת בלבד וכל היכא דאחין תובעין את הכל והאחד תובע החצי יהבינן זה שתובע הכל קרי ודאי הואיל והוי ודאי במקצת ואידך ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי והכי מביא ראי׳ מן השמועות הפסוקות בפר׳ החולץ דתנן ספק בן ט׳ לראשון ספק בן ז׳ לאחרון יוציא והוולד כשר וחייבין עליו אשם תלוי ואמרי׳ בגמ׳ ספק יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא שהוא אביו של יבם ספק אמר הכא ופלגא דידי ויבם אמר ליה את ברי דידי את ולית לך מידי הוי יבם ודאי וספק הוי ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי מינה שמעי׳ דכ״מ שאחד יורש במקצת והשני ספק [illegible] חלק בנכסים או לא דודאי יורש את הכל הילכך מתני׳ דנפל הבית עליו ועל אמו דאמרינן יחלוקו לא מיתוקמא אלא כגון שאין לאם בן אחר אלא זה המת שעכשיו טענותיהן שוות שיורשי האם תובעין כל הנכסים ויורשי הבן תובעין כל הנכסים הוו להו ספק וספק וחולקין דומי׳ דהכא ויבם בנכסי ספ׳ או סבא וספ׳ בנכסי יבם שחולקין כדאמרי׳ בהחולץ אבל אי יש לה בן שני קיים יורש בכל הנכסים דהוי איהו ודאי במקצת ויורשי הבן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי: אמר

נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודין שיחלוקו שאלו לרבינו שמואל למה יחלוקו הוה לן למימר שיורשי האם הם ודאי בחלקו האחד שיש לבנים אחרים והבן זה הוא ספק כי שמא מת קודם אמו והוה ליה ספק ודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי כדאמר ביבמות פרק החולץ ספ׳ יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא הא ספק ואמר הוא אבא בר מיתנא ופלגא דידי ויבם אמר את ברא דידי לית לך ולא מידי הני יבם ודאי וספק ספקא ואין ספק מוציא מידי ודאי ופירש רש״י שם דלהכי קרו ליה יבם ודאי לפי שהוא ודאי בפלגא אחד יש להיות ודאי בכל הנכסים ואם כן הכא נמי אמאי לא אמרינן הכי ותירץ רבינו שמואל דהכא מיירי שאין לרחל בנים אחרים אלא יורשי האם היינו אחיה שאם מת הבן אחרי׳ אין להם כלום ולכך הם ספקות אלו כמו אלו ואין נראה לר״י ולרבינו תם ולר״י דהא אפילו יש להם בנים אין לנו לחשוב זה ספ׳ ודאי כדקא׳ לקמן ועי״ל גבי נפל הבית עליו ועל אביו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב כו׳ מאי לאו יורשי האב כו׳ ופירש רבינו שמואל יורשי האב אחי הבן אלמא אף על גב דיש בנים אחרים לאב לא הוה אמרינן ספק ודאי שאין לנו לחוש כן ודאי בכל הנכסים לפי שהוא ודאי בחלק אחד ועוד קשה לרבי מדתנן בפרק קמא דבבא מציעא זה אומר כולה שלי וזה אומר חצייה שלי מי שאומר חצייה שלי ישבע שאין לו פחות מחציה ויטלנו וזה ישבע שאין לו פחות מג׳ רביע ויטלנו אמאי לא הוי הכל שלו כיון שהוא ודאי בזה החצי יטול הכל דהוי ספק ודאי ואין ספק כו׳ ועוד קש׳ לר״י מדאמר לעיל פרק בית כור שני אחי׳ שחלקו ובא ב״ח ונטל חלקו של אחד מהם כו׳ כי אמר רבא נוטל רביע בקרקע ורביע במעות ומס״ק דמספקא ליה אי הוו כלקוחות שלא באחריות פי׳ דאי כיורשי׳ הוו אז לא יחזרו על האחין אי כלקוחות באחריות הוו אז יחזרו על האחין ולכך נוטלין רביע ואמאי נוטלו הא הוו להם אחיהם ודאי בפלגא והם ספק בחלקם ואין ספ׳ מוציא מידי ודאי ועוד קש׳ דהילכתא בלא טעמא היא שבשביל שיהא ודאי בחלק זה יהא ודאי בחלק אחר על כן נראה לר״י כמו שתירץ ר״י בהא דהכא מיירי שפיר שיש לה בנים אחרים לאם והא דקרי ליבם ודאי לפי שהוא יורש הסבא ודאי אבל הספק אינו יורש ודאי הסבא אבל הכא הוי אלו ספק כמו אלו בחלק המגיע לבן ולא שייך כאן כלל ספ׳ ודאי: אמר

אמר בחזקת יורשי ר"א אם רבי זירא אמר בחזקת יורשי הבן כי סליק ר' אליעזר קם בשיטתי' דרבי אילא קם רבה בשיטתיה דרבי זירא אמר רבי זירא שמע מינ' אוירא דארץ ישראל מחכים וטעמא מאי אמר אביי הואיל והוחזקה נחלה באותו שבט: אמ"ל בן עזאי על החלוקין אנו מצטערי' וכו': א"ר שמלאי עדא אבהה בן עזאי תלמי' חבר דר' עקיבא הוה דקא"ל שבאת ש"לחו מתם בן שלו' בנכסי אביו בחיי אביו ומ"בנו מוצי' מיד הלקוחות. וזו היא שקשה בריני ממונו' לוה מאי מפי' ועוד לקוחו' מאי עבידתיהו אלא אי איתמר ה"א בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומ"ת בנו מוציא מיד הלקוחו' וזו היא שקשה בריני ממונו' ולימרו ליה אבוך מזבין את מפיק מאי

אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהנכסים בחזקתן אין לפרש כמו שפירש רש"י בבבא מציעא פרק המפקיד דרבי עקיבא שמותי הוה מתלמידי בית שמאי דה"א הלכה כמותו מחבירו וגם בפרק קמא דיבמות פליג ר' עקיבא בצרת הבת על ב"ש ועו' מאי באת לכו לחלוק את השוין כדאמר בגמ' קא"א כיון דבית שמאי מודו בה דנכסים בחזקתן כל שכן ה"ה ע"כ כדאה לפרש מודה אני בזה למאן דמפרש בגמרא י יורשי האשה הוי מוד' אני בזה אע"ג דס"ל בכ"ה דכתובה הוי בחזקת יורשי הבעל אילו הוי בחזקת האם ולמ"ד בחזקת יורשי הבן הוי מודה אני בזה אף על גב דנכסי מלוג הוו בחזקת יורשי האשה הכא מודינא דהוו בחזקת יורשי הבן: הואיל והוחזקה נחלה כאותו שבט ומ"ש באחר בנפל הבית עליו ועל אשתו אמאי לא אמר בחזקת יורשי האשה מהאי טעמא ויש לומר כיון דהכנסיתה לו אם פיחתו פיחתו לו ואם הותירו הותירו לו הוי כמוחזק למאן דאמר בחזקת יורשי האשה שנכר כאן דתעלם כשתנא גם הכניסתם לו הויא בחזקתן מר': לוה מאי מפיק שלא לקחו מאביו כלום ואינם בחזקתן: ולימרו ליה אבוך זבין ואת מאי מפקת. ותימא למה לא יוכל להוציא מיד הלקוחות אפילו למאן דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו כגון שלא מת הבן בחיי האב אלא שנתנו לו אבל שנפלו לו כשהוא גוסס אמרו לעיל דאפילו לרבי מאיר לא מקנה דבר שלא בא לעולם לא מהני מידי לקנות בנכסים כשהוא גוסס. ופירש הר"ר יצחק בר מאיר דודאי המכר איננו מכר אלא לענין חזרת מכו' איירי הכא שבנו מוציא השיעבוד שהיה להם ללקוחות מן הדין מהם כי אין להם אפילו שעבוד בקרקע בשביל מעותיהם ולפי זה צריך לומר דסבירא להו אדם משעבד דבר שלא בא לעולם דאי לא משעבד מאי מקשי לימרו ליה אבוך זבין ואת מאי מפקת והלא אין אדם משעבד דבר שלא בא לעולם ואף על גב דאמרן לעיל דאיקני קנה והיורש לא משתעבד היינו משום דשמואל לטעמיה דאית ליה מלו' על פה אינו גובה מן היורשין אבל לדידן דאית לן גובה מן היורשין הוי כמו מכר ומשתעב' אף על פי שלא בא לעולם ואם תאמר אכתי מאי פריך ולימרו ליה אבוך זבין ואת מאי מפקת דלמא היינו טעמא משום דאין בעל חוב נוטל בראוי כמו כתובה אשה דתנן בבכורות פ' יש בכור דאינה נוטלת בראוי ושמא יש לומר דוקא כתובה אשה אבל

אמר רבי עקיבא מודה אני בזו כו' משום דנקט תנא קמא ליתא דמודי' אמר איהו נמי מוד' אני כלומ' ואני מוד' וחו' ק' עליך דלדברי ב"ה נמי אמרי הכא נכסים בחזקתן ובגמרא מפרש בחזקת מי וטעמא נמי מפרש: א"ל בן עזאי על מחלוקת דבית שמאי והילל דלעיל אנו מצטערין על ש"א הושוו לדעת אחת ואת' באתה לח"וק ולומר חולקין היו בית שמאי ובית הילל במה שחבירי' אומר' שהן שוין: גמ' בחזקת מי אדר' עקיבא קאי: בחזקת יורשי האם כדפרי' הואיל והוחזקה נחלה לאותו השבט שכל ימי חיי האם ג' לאחר מות בעל"ה היה כל ממונה בחזקתה והרי היא משבט אביה ואפילו כתובתה ותוספתה שנכתבה מבעל"ה ג' משבאו לידה הרי הן בחזקת שבט אביה שהיא מתייחסת אחר שבט אביה: בחזקת יורשי הבן דמשמע בעל"ה ודאי הבן ראוי ליורשה קודם לכל קרוביה מצד האב: קם רבה בשיטתיה דרבי זירא לא גר' ליה וכשר"ח נמי לא גרס ליה: א"ר זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים שמעלותי לארץ ישראל בתתי את לבי לבאת משיטתי הראשונ' ולעמוד על אמיתת דברים: מאי טעמא הדר ביה ר' זירא לאוקמו בשבט של אם: יש גורסין כאן בעו מיניה מר' זעק בן מהו שירש כו' ולקמיה מפרשינן לה: עדה אומרה זאת אומרת עדא כמו הדא: תלמיד חבר פשיטא לן דמהקיל היה תלמידו והדא אמרה דלבסוף היה חבירו דקאמר ליה שבאתה ולא קאמר שבא רבינו: שלחו מתם שבא כן כו' מסכתא היא ולקמן מתרץ לה ומשום דבמסקנא דייק לה ממתניתין דנפל הבית עליו ועל אביו נקט ליה הכא ונראה גירסת רבינו תבנאל דגרים לה מיקמי נפל הבית עליו ועל אשתו דהא על משנת נפל עליו ועל אביו הוקבעה בתלמוד דמיכה מייתי לה דאייה להך מילתא ומתמה קלתודא נווה מאי מפיק וכי בשביל שלוה ממון בחיי אביו יוציא מיד הלקוחות מה שמכר לבן אביו אויה וק: לא אי איתמר הכי איתמר בן שמכר בנכסי אביו כו' כגון ראובן שמכר לו חלקו הראוי לירש בנכסי יעקב אביו ומת ראובן בחיי יעקב אביו ואחר כך מת יעקב בא חנוך בן ראובן מוציא הנכסים שמכר ראובן אביו מנכסי יעקב מיד הלקוחות שבן ראוי ולא בא ליד ראובן מעול' שיזכו בהן לקוחות מכוחו ונכסים שהראוי אינו משתעב' כך אינו נמכ' כדתנן בבכורות יש בכור לנחלה ולא האשה בכתובתה' ולא הבע' באשתו שם ולא היבם כולם אין נוטלין בשבח ולא בראוי במוחזק וכן הלכה ולא קיימינן להאי דדחי במסקנא ואוקי' דתני יורש אתוה דההיא קשיא וההיא פירוקא אינו להקמות על מה

אמר: וזו היא שקשה בדיני ממונות ומכל מקום אף על פי שקשה בדיני ממונות כן הלכה כדשלחו מתם קשה היא וכן הלכה כמותה אפם דין קשה הוא בלא טעם כדפריך ואז"ל: ולימרו ליה לקוחות אבוך זבין ואת מפקת ש"מה יורש ממנו והלא אין אדם יורש מה שמכר אביו: דילמא

אבל בעל חוב נוטל בראוי מיהו קשה דאם כן כי קא חשיב בכתובות ריש פרק אף על פי דתנאי כתובה בכתובה דמאי לענין כמה דברים אמאי לא חשיב כמו דאיכא בכתובה ואיתא בבעל חוב אבל אי ליתא בבעל חוב אבל אתי שפיר אבל אין להביא ראיה מדאמר בסמוך מאן לאו יורשי האב בנים מורישים אחין פירש בני הבן וקאמר אין בעל חוב נוטל לאו הייני משום דאינו נוטל בראוי אלא טעמא משום דאמרי מכח דאבי אבא קאתי אבל אין להביא ראיה מדאמר רב נחמן יתומים שגבו בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה אותה מהם אלמא נוטל בראוי שהרי אין זה ראוי אלא משעבדי ליה מדרבי נתן מיהו קשה דהוה ליה למימר בן שלוה ולא בן שמכר ולא לימא בנו מוציא מיד הלקוחות ועוד קשה למה יש לנו להיות ללקוחות שעבוד על אביו מי עדיף מלוה על פה דאין לך מלוה על פה גדול מזה על כן נראה לר"י דאלו נכסים כתב האב לבנו מהיום ולאחר מיתה דהיינו גופא מהיום ופירות לאחר מיתה כמו שפירשנו לעיל בפרק יש נוחלין מכר האב או הבן בחיי האב ושבירא להו שלאו מתנה דהלכה כרבי יוחנן דאמר לעיל בפרק יש נוחלין דלא קנה לוקח מכל מקום

דילמא דאמר להו חנוך בן ראובן מכח יעקב דהוו אבוה דאבא קא אתינא דבני בניס הרי הן כבנים וכי היכי דראובן אבי היה יכול לירש את יעקב אביו אם חיה אחרי מות אביו כך אני יורש את יעק' מגזירת הכתוב ולא מכח ראובן אבי אני יורש ואין בנכסים הללו שום זכות לראובן ומכירתו לאו כלום היא : תדע דחנוך בן ראובן יורש את יעקב ג זקינו שלא מכח ראובן דכתי' תחת אבותיך יהיו בניך ? גראובן קאמר תחת אבותיך דהיינו יעקב יהיו בני דהיינו חנוך מדלא כתיב תחתי יהיו בניך · אלא אי קשיא הא קשיא אי איכא למימר דשלחו מתם זו היא שקשה בדיני ג ממונות לאו כי האי גוונא פ ש.או כדלעיל דהא לאו קשה הוא אלא הכי שלחו מתם ב בכור שמכ' חלק בכורתו בחיי אביו ומת הבכור בנו ראובן שמכר חלק בכורתו הראוי נהגיעו בנכסי אביו ומת ב ראובן ואחר כך מת יעק' בא חנוך ו וציא מיד הלקוחות חלק בכורת ראובן אביו ו ונוטלה לעצמו כאלו לא מכר' ראובן שהנוך יורש חלק פ בכור' אביו בנכסי זקינו אביו ואף על פי שמת הבכו' בחיי

מאי קושיא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא תדע דכתיב תחת אבותי' יהיו בניך תשימהו לשרים בכל הארץ אלא אי קשיא הא קשיא בן בכור שמכר חלק בכור' בחיי אביו ומת בחיי אביו בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות אבוה מזבין איהו מפיק וכי תימא הכא נמי אמ' מכח אבוה דאב' קא אתינ' אי מכח אבוה דאבא קא אתיא בחלק בכורה מאי עבידתיה ומאי קושיא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא ובמקום אב קאימנא אלא אי קושיא הא קשיא היה יודע לו עדות בשטר עד שלא נעשה גזלן ונעשה גזלן הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין השתא הוא לא מהימן אחריני מהימני וזו הי' שקש' בדיני ממונות מאי קושיא דילמא כגון שהוחזק כתב ידו בבית דין אלא אי קשיא הא קשי' היה יודע לו עדות בשטר עד שלא תפול לו בירושה הוא אינו יכול לקיים כתב ידו אבל אחרים יכולין לקיים כתב ידו ומאי קושיא דילמא הכא נמי כגון שהוחזק כתב ידו בבית דין אל' אי קשיא הא קשי' היה יודע לו בעדות עד של' נעשה חתנו ונעשה

הוא שקשה בדיני ממונות דלימרו ליה אבוך זבין כו' : אלא אי קשי' הא קשי' בן שמכ' כו' ולא נר' אי איתמר הכי איתמר שהרי כל הדברים הללו שלחו מתם ומה שאלו זו היא שקשה בדיני ממונות ולא ידענו על איזה דבר שלחו כו' כגון שהוחזק כתב ידו בבית דין פירש רבינו שמואל שכתב בו הנפק ואין נראה לר"י דאיכא ייכין בופייהו אי לא מצי למיטעי בכהאי גברא אי גזלן הוא אי לא שהרי אין ג חותמין אלא על חתימ' העדי' ואפילו מה שבשטר אין צריכי' הדיינים לקרות אלא הכי פי' הוחזק כתב ידו בבית דין שראו בית דין כתב ידו קודם שנעשה גזלן דליכא למימר שלאחר כך חתם כמו הוחזק שטר כתובה בשוק דכפר שני דקידוש' וכגון הואי' דאיתחזק בבית דין לא אמר כפר' זה כורר דהיינו שראו בית דין את השטר כבר וכדפי' בסוף פרק קמא דבבא מציע' ואף על פי שלא הוחזק כתב ידו בבית דין מכאן יש ללמוד שאם היו שני מעידים ואחד נעשה קרובים שאחר מעי' על כתב ידו שמכירין אותו ולא קיימו שמא היום כתב : ההוא

אביו כדתנן בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים חלק שהיה ראוי לאביהן שהיה מיוצאי מצרים ושהיה בכור ונוטל שני חלקים : חלק בכורה מאי עבידתיה והלא אינך בכור : ומאי קושיא דילמא בדיני ממונות מני אמר חנוך מכח יעקב אבי קאתינא כדכתי' תחת אבותיך יהיו בניך ויעקב אבי יורש כאלו אני ראובן דבמקום ראובן אבי אני עומד כאלו אני בכור מגזירת הכתוב וכדתנן בנות צלפחד כו' : אלא אי קשיא בדיני ממונות הא קשיא והכי שלחו ליה מתם : היה יודע לו בעדות ראובן לשמעון עד שלא נעשה ראובן גזלן והיה שמו חתום בשטר הלוואתו של שמעון : ואחר כך נעשה גזלן ונפסל לעדו' כדכתי' אל תשת ידך עם עד חמס ואע"פ שנאמן אדם לומ' זה כתב ידי כדתנן בכתובו' מעתה אינו מעי' על כתב ידו שהרי כל דבריו אנו מחזיקין שקר משנעשה גזלן ושמא עד אחד פסול זייפן או עצמו כתבו וחתם בו היום שקר אבל אחרים מעידין כדמפ' במסקנא והשתא לפום מאי דקס"ד הכי קש' בדיני ממונות : דאיהו לא מהימן אחריני מהימני בתמי' והלא שמא הוא עצמו חתם בו היום שקר שהרי גזלן הוא ובשמכירין חתימתן מה אנו מרויחין בכך והלא שמא כבר זה הוא : כגון שהוחזק בהנפק בב"ד בטרם היותו גזלן דהשתא ליכא למימר הכי אלא אלו מעידין שחתמו בהנפק זה וקיימו השטר מיקמי דהוי האי גברא גזלן והויא שעתה היה הוא עצמו נאמן לומר זה כתב ידי והשתא ליכא לזיופי' איהו לא מהימן אחריני מהימני דהא הכי אחריני אכתב ידו הן מעידין ולא אכתב ידו ושטרא מקיימא וקאי ממילא אף על פי שלא הוחזק כו' : דגזירה

ונעשה חתנו הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרי' מעידין הוא לא מהימן אחרינ' מהימני וכי תימא הכא נמי כגון שהוחזק כתב ידו בבית דין והא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אף על פי שלא הוחזק כתב ידו בבי"ד מאי קושיא דילמא גזרת מלך היא דאיהו מהימן ואחריני לא מהימני ולאו משום דמשקר דאי לא תימ' הכי משה ואהרן לחותנם משום דלא ס
מהימני הוא אלא גזירת מלך הוא שלא יעידו להם הכא נמי גזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב ידו לחותנו אלא לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקא קשיא לך תחת אבותיך יהיו בניך ההוא בברכה כתיב ומי מצית אמרת בברכה כתיב אבל לעניין דינא לא והתנן נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב אומרין הבן מת ראשון ואחר כך מת האב ובעל חוב אמר האב מת ראשון ואחר כך מת הבן מאי לאו יורשי בני מורישיו אחי ואי סלקא דעתך לא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא וכי כתב תחת אבותיך יהיו בני' בברכה כתב כי מת הבן ואחר כך מת האב מאי הוי ניכא להו בעל חוב ירושת אבוהון קא שקילנא לא יורשיו אחיו מורישיו אחי דאבוה בעו מיניה מרב ששת בן מהו שירש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב אמר להו רב ששת תניתוה האב שנשבה ומת בנו במדינה ובן שנשבה ומת האב במדינה יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו היכי דמי אילימא כדקתני הי נינהו יורשי דאב והי נינהו יורשי דבן אלא ל
לאו הכי קאמר אב שנשבה ומת בן בתו במדינה ובן בתו שנשבה ו
ומת אבי אמו במדינה ולא ידעינן הי מינייהו מית ברישא יורשי דאב ו
ויורשי הבן יחלוקו ואם איתא נהי נמי דבן בת ברישא לירתיה לאבוה דאימיה בקבריה ולירתינהו לאחוה בן אבוה אלא לאו שמע מינה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מאב אמר

ההוא בברכה הוא דכתב דאשמעינן קרא שיזכה הצדיק לבנים כמותו דכתיב בתרי' תשיתמו לשרים בכל הארץ: אמר ליה רב אחא בר מניומי תא שמע נפל הבית עליו ועל אמו כו' תימ' רב ששת אמאי לא מייתי לה למתניתין והלא פשוט הוא ועוד דאיה וגופי' אמר לעיל בפרק יש נוחלין האשה ואת בנה הא קא משמע לן אשה את בנה דומ' דאשה את בעלה מה אשה את בעלה כו' אף אשה את בנה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב ואומר רבי דמשום הך ברייתא משנשתא הוא הביאה והיה רוצה לתרצה מר' אשה

דגזירת הכתוב היא דחתנו איבו נאמן ולא משום דמחזיקין ליה כמזייף וכותב הילכך אחריני מהימני דליכא למימר משנעשה חתנו זייף וכתב לעולם כדאמרן מעיקרא בנין שמכר בנכסי אביו כו': בברכה הוא דכתב שהצדיקים יש להם בנים ובני בנים ליורשם כ
כדכתב בסיפיה תשיתמו ל
לשרים בכל הארץ: אבל לענין דינא לא בתמיה מי לא אשכחן במתניתין דין זה ו
ואמאי אמרינן וזו היא קשה דמשמע שאין מוכיחין ראייה לדבריהם ומתוך כך מקשין על סברת שמועתם: הכי גרסינן מאי לאו יורשי האב בני: מורישין אחי לא יורשי האב אחי מורישין אחי ב
דאבו' ופירושו מאי לאו יורשי האב היינו בניה דהשתא בן שנפל הבית עליו ועל אביו כ
כגון שנפל הבית על ראובן ועל יעקב אביו והייתה עליו כתובת אשה ובעל חו' יורשי האב כגון חנוך בן ראובן אומ' ראובן מת ראשון ואחר כך מת האב דהיינו יעקב ד
ומכח יעקב אבי בא ליר' ולא מכחו של ראובן אלמא לענין דינא אמרינן מכח אבו' דאב : ומשני לא יורשי האב אחיו של ראובן שאומר ראובן מת ראשון ואחרי מת יעק' אביו וירשנו כל נכסיו של אבינו ואין ראובן אחינו חלק בהן שהרי הוא מת תחילה ובן אין לו דהכא ודאי לאו מכח ב
ראובן באין לירש שהרי גם הם ראויין לירש את יעקב כמוהו: מורישין אחי דאבוה אחי יעקב עשו דוד ראובן ובשנפ' הבי' עליו ועל מורישיו דהיינו עשו אחי יעקב אביו יורשי מורישיו כגון אחי עשו אומ' ראובן מת תחילה ועשו מת אחרון ואנו יורשין כל ב
נכסיו כי לא ירש ראובן בן יעקב בנכסי עשו דודו תחת יעקב אביו שמת כבר שהרי ראובן מת תחילה ואחר כך מת עשו ובעל חוב אומר עשו מת תחילה וראובן מת אחרון והרי ירש ראובן נכסי יעקב אביו שמת בנכסי עשו עמהם ובטל חלקו דהשתא ניחא הכא תחת אבותיך יהיו בניך דלענין דינא לא אשכחן במתניתין שום ראיה למילת' דשלמו מתם והלכך קשה הוא בדיני ממונות והכי הילכתא כדשלמו מתם. דהכי סבירא להו אלא דלא אשכחן ראיה מפורש וכן כל הכי דאמרן לעיל הכי הילכתא: בעו מיניה מרב ששת יוסף בן רחל שמת בחיי אמו ואחר כך מתה רחל אמו מהו שיירש את אמו כשהוא בקבר כאלו הוא חי להנחיל לאחיו שלו מן אביו כגון לראובן בן יעקב מלאה שהו' אחיו מאביו: במדינה בארץ מולדתו: הי ניהו יורש האב כו' והלא אם אין לו בנים לאלאב ולא בן קרוב האב יורשין את שניהם או אם יש בנים לאותו בן הרי הן יורשין את האב ואת הבן: ומת בן בתו במדינה ויורשי הבן הם קרובי אביו שהוא בעל אמו ואם איתה דבן יורש את אמו בקבר: בהי גוני דבן מייתי ברישא אמאי יחלוקו יורשי האב ויורשי הבן:
לידתו

לירתו יורשי הבן את הכל שהרי יירש את אבי אמו תחת אמו אף על פי שהוא בקבר ולירתיהו לאחיו מן האב שהן יורשי הבן ואמאי יחלוקו שהן יורשי האב : לירתיה לאמיה בקבר דכמי שמת אחרון דמי אמר אביי כאמר סיבה בבעל כו': המקראות שפורשין בים נוחלין אין ה הבעל יורש את אשתו כשהיא מתה בקבר אין הבן יורש את אמו כשהיא בקבר כו' האי בקבר לא דמי להאי קבר דבעל : ההוא דאמר ליה לחבריה כו' הכל פירשנו ה בחזקת הבתים בראשו ואגב גררא דמיירא מתניתין ה בנכסי' בחזקתן נקט לי' הכ' :

הדרן עלך מי שמת

אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי אף אנן נמי תנינא נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודין שיחלוקו ואם איתה נהי נמי דבן מרת ברישא לירתיה לאמיה בקבריה ולירתי אינהו לאחי מאבוה אלא לאו שמע מינה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב שמע מינה וטעמא מאי אמ' אביי נאמרה הסיבה בבן ונאמרה הסיבה בבעל כה הסבה האמור' בבעל אין הבעל יורש את אשתו בקבר אף הסיבה האמורה בבן אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב ההוא דאמר ליה לחברי' נכסי דבר סיסין מזבינגא לך הואי חד' ארעא דהוה מיקריא דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרויי הוא דמי קריא דבי בר סיסין אתא לקמיה דרב נחמן אוקמא בידא דלוקח אמר ליה רבא לרב נחמן דינא הכי דהמוציא מחבירו עליו הראיה ורמי רבא אדרבא ודרב נחמן אדרב נחמן דההוא דאמר ליה לחברי' מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבינה הואבי"ד שני חזקה אמר ליה אנא בשכוני נואי הואי אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל ברור אכילתך אמר ליה רבא לר' נחמן דינ' הכי המוציא מחבירו עליו הראיה קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דרבא אדרבא לא קשיא הכא מוכר קאי בנכסיה התם לוקח קאי בנכסיה דרב נחמן אדרב נחמן לא קשיא הכא כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא דבי בר סיסין עליה דידיה רמייא לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בנכסי :

אסם ה"ה בעלה אין הבעל יורש את אשתו כשהוא בקבר לעיל בפרק יש נוחלין פי' להך מילתא מניין דבעל אינו יורש את אשתו כשהוא בקבר : ההוא דאמר ליה לחבריה נכסי דבר סיסין כו' משום דלא ירי הכא בנכסים מי הם אייתי ההיא עובדא דמיירי בה כמי לאוקמה נכסי בחזקת לוקח ובחזקת מוכר מיהו קמא היא שמביאו התלמוד אבי פעמים במסכתא אחת כאן ובחזקת הבתים :

הדרן עלך מי שמת

גט

פשוט עדיו מתוכו ומקוש' עדיו מאחורין כל שטר חוב קרוי גט כדאמר גט חוב שאין בו אחריות ה פרק הגוזל קמא ובפרק קמא דגיטין כל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדי' וכהאי מילתא שייך למיתני בהאי פרקין ולא במסכת גיטין והתם שייך למיתני פרק הניזקין ולא בנזיקין דהכ' אגב דתנא פרק מי שמת בכותב שטר שכתב כל נכסיו בבריאות ובשכיב מרע תניא הכא גט פשוט דאיירי בשטרו' ואיירי התם בפרק השולח בתיקון העולם תנא בתריה פרק ה הניזקין דאיירי בהכי :

גט

פשוט שטר פשוט פעין שלנו שאינו תפור ומקושר ה בדלקמן וכל שטרות קרויין גט כדאמרינן בעלמא וגט חוב שאין בו אחריות וכין בגיטין בין בשאר שטרות ה מיירי כדאמרינן בגמרא כדי שלא תחלוק בין גיטין לשטרו' : עדיו מתוכו בסוף השטר כמו שאנו נוהגין לחתום ה בתוכו : מקושר

גט פשוט עדיו מתוכו מקושר עדיו מאחוריו פשוט שכתבו עדיו מאחוריו מקושר

iii 42

מקוש' שכתבו עדיו מתוכו. שניהם פסולין ר' חנינא בן גמליאל אומר מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו פשוט רשב"ג א' הכל כמנהג המדינה גט פשוט עדיו בב' ומקושר בג' פשוט שכתב בו א' עד ומקושר שכתב בו ב' עדים שניהם פסולין: גמ' מנהני מילי אמ' ר' חנינא דאמ' קרא שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים שדות

מקושר עדיו מאחוריו כותב שיטה ומניח חלק כשיעור שיטה הכתובה וכופלה על החלק ותופר ואחר כך כותב שיטה ומניח שיטה חלק וכופלה על החלק ותופר וכן הרבה כדי מקום תורף השטר והעדים חותמין מבחוץ כענין שפירשנו אמוראי בגמרא וכלכך שלא יהו קשריו מרובין מעדיו כדתנן במסכת גיטין דהוה ליה קרח ותופש של שט' כתוב כולו כעין פשוט וזהו הנקרא לפנינו הפשוט שבמקומ' ואלו הכפילות כל כפל כפני עצמו ונראה מבחוץ בין כפל לכפל כעין קסת הסופר כזה וכן מוכ' בגמ' שהעדים החותמי' על כל קשר וקשר נקראין ונראין מבחוץ: שניהן פסולין שלא כעשו כתיקון חכמים ואם שטר חוב הוא אינו גובה בו מן הלקוחות ואם גט אשה אינה מתגרשת: שיכול לפשוט לעשותו פשוט יקרע התפירות ויפשט השטר ויהיה פשוט: הכל כמנהג המדינה בגמרא מפרש וטעמא דמקושר מפרש בגמרא: גט פשוט עדיו שנים מי שרוצה לעשות שטר פשוט אינו צריך להחתים בו אלא שני עדים והרוצה לעשות מקושר צריך להחתים בו שלשה שכך תיקנו חכמים: פשוט שכתוב בו עד אחד כו' בגמ' פריך פשיטא: גמ' מנא הני מילי שיש שני מיני שטרות חלוקין זה מזה בעדים ובקישור: זה

מקושר עדיו תימא לרב ירמיה בר אבא דאמ' בגמ' מלמטה למעלה חתמו ומאחורי הכתב כנגד הכתב ליחוש דילמא כת' למעלה מעדים מאי דבעי דשתא שטר יש בו גליון מן הכד ואחורין ליה לשט' הראשון ויעשנו פשוט ואף על גב שהשט' יהיה לכד העדי' שחתומין בו שחור מכל מקום אינו יכול להזדייף דהכי משמע בכתובו' דשחור שלהם אין יכולה להזדייף לא דאמר התם האי מאן דבעי לאחויי חתימ' ידים בבי דיכא לכתוב אחספא ואי איתא ליחוריה בשחור של קלף אלא ודאי אינו יכול להזדייף ואם כן היכי כשר שטר מקושר ויש לומר דבעין ליה לגליון שכנגד השטר ואם תאמר בגמרא כי מותיב ליה לרב הונא דאמר בין קשר לקשר מאכראי ניחוש דלמא זייף ליה וכתב מאי דבעי בפנים בסוף השטר ושהדי של אחוריו ומסהדי אכל השטר והשתא אמאי לא משני דבעינן לקלף היתר על השטר ומתרץ ר"בס דלא מצי בעין ליה שמכימו בשביל האשורתא שרוצה לעשות בסוף אכל מן הכדדי' מצי בעין ליה לכך ליכא למיחש למידי אי כמי דאימטעיט ליה לכד שחור החלק שהוא על העדים שלא יוכל לזייף אותו כתיבו ואף על גב דאמר עדים אטיוטא חתמי הכי מילי היכא שהשטר והעדים לכד אחד ואינו טיוטא בין העדים לשטר אבל הכא דסהדי חתימי מבחוץ ואיכא טיוטא בפנים לא אמרינן אטיוטא חתימי ואם תאמר ליחוש דכתב מאי דבעי בגליון שבין העדים עד סוף השט' למאן דאמר מלמטה למעלה ויהא השטר הכא הוא ועדיו בשטה אחת דהא לא מצי בעין ליה שמכימו בשביל האשרתא ויש לומר דמטייט ליה אבל כלא טוטו מצי זייף כדפרי' ואפי' אתי סהדי זה תחת זה דהשתא ליכא באותה שיטה של שטר שיזדייף כי אם עד אחד לא יכול לכתוב על אותו עד אחד שחייב לו מאה מנה והוה ליה כתב ידו לכך צריך לפרש דמטייט ליה והכא כמי לרב הונא דאמר בין קשר לקשר איכא למיחש דילמא ימחוק כל השטר שבפנים למעלה מן העדים בגליון אותו הכד כנגד העדים ויהיה כתב ידו בשיטה אחת עם השטר אי לא גייז או יטייט כל מה שלמעלה מהן וזמן הכד הכי כמי איכא למיחש בין למאן דאמר מלמטה למעלה בין למאן דאמר בין קשר לקשר בכל השטרות פשוטים דחתימי שלש' עדים ליקים שיתתוך כל השטר לכד העדים ויעשה שטר מקושר כנגד אותן העדים וכתיב מאי דבעי כיון דכשר משכי כדדין ויש לומר דמטייט ליה מבחוץ כנגד העדים ודוחק גדול הוא דמשמע שכשר בלא טיוט מדלא מיפתפיט תלמודא לפרש הכי ור' פירש דיש לדחות ההיא דכתובות דבלאו הכי יתני למפרש למימר אריפא דמגילתא כדלקמן אלא הכי כקט אספא דקלף הוו טעי וכתיב במקום טוב וגם צריך עיון אם מקושר חתים בכת' ידו מכד שני מהכי דאם כן אי הוה מהוי אשחור דילמא עביד ליה מקושר בכתב ידו אבל בקלפין שלנו שיכול להזדייף מכד שחור אין ראיה לקלפין שבימיהם:

פשוט שכתבו עדיו מאחוריו פסול טעמא משום שמא יעשנו מקושר ויהיה השטר מוקדם ואפילו לא חתימי כי אם שני עדים גזרי שנים אטו שלשה ואם תאמר והלא כמקושר יש לחלק בין שיטה לשטה ואם כן פשוט שאין בו חלק היאך יעשנו מקושר שלא היה בו חלק ויש לומר שהיה כתוב כסדר פשוט והכי מוכח רבי חנינא בן גמליאל מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו פשוט ואם יש במקושר חלק היאך יכול לעשות פשוט הלא יכירו שהיה מקושר אלא ודאי לא היה בו חלק ותימא למאן דאמר בגמרא בין קשר וקשר שלקא דעת' מנואי ואם אין בו חלק היאך יחתמו ויש לומר דמכל מקום בין שיטה לשיטה דחיק להו עלמא איכמי טעמא דפסול כדפירש בקונטרים משום שלא כעשה כתקון חכמים שכעשה פשוט ולא כחתם מתוכו כדפסלינן בהמגרש בכמה עניניה אפילו מכד הכתב כיון שאין נקראין העדים עם הגט ואין לומר דהתם הייכו טעמא משום שאכו חוששין שמא תים ף על הגט מה שירצה לפי שאין עדי' תחתיו ולכך פוסלין אותו הא ליכא למימר שהרי לא חשיבינן שום חלק אלא אפילו כיתוב בין שריר וקיים או שלא כשאר חלק מלמטה או שחתם אחד מעדיו למטה והשני למעלה או מן הכד פסול והכי כמי הכא: מקושר

בכסף יקנו וכתוב בספר זה פשוט וחתום
זה מקושר והעד שנים עדים שלשה הא
כיצד שנים לפשוט שלשה למקושר איפוך
אנא מתוך שנתרבה בקשריו נתרב׳ בעדיו
רפרם אמר מהכא ואקח את ספר המקנה.
ואת החתום ואת המצוה ואת החקים וא׳
הגלוי ואקח את ספר המקנה זה פשוט
ואת החתום זה מקושר ואת הגלוי זה
פשוט שבמקושר ואת המצוה ואת החקי׳
אלו דברים שבין פשוט למקושר הא
כיצד זה עדיו שנים וזה עדיו שלשה זה
עדיו מתוכו וזה עדיו מאחריו איפוך אנא
מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו רמי בר יחזקאל אמר
מהכא על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקו׳ דבר אם התקיים
עדותן בשנים למה פרט לך בשלשה לומר לך שנים לפשוט
שלש׳ למקושר איפוך אנא מתוך שנתרבה בקשריו נתרבה בעדיו
והני להכי הוא דאתא כל חד וחד למילתי׳ הוא דאת׳ לכדתניא שדות
בכסף יקנו וכתוב בספ׳ וחתום עצה טובה קמ״ל ואקח את ספ׳ המקנה
הכי הוה מעש׳ ע״פ שני׳ עדים או ע״פ שלש׳ עדי׳ להקיש שלשה לשנים
כפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן אלא מקושר מדרבנן וקראי אסמכתא
בעלמא וטעמא מאי תקינו רבנן מקוש׳ אתרא דכהני הוו והוו קפדי
טובא ומגרשי

זה פשוט כעין ספר : וחתום משמע גרול וחתום ומקושר
: העד שנים כדאמר בעלמא כל מקום שנאמר עד הרי
כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד כמו שפרט לך לא
יקום עד אחד באיש לכל עון ונומר מכלל דעד סתם הרי
כאן שנים : מתוך שנתרבה
בקשריו שהחמיר בו הכתב
והטריח לעשות קישורין ם
החמיר כמו בריבוי עדים :
זה פשוט שבמקושר התופס
שכתב כעין שלנו : מצוה
וחוקי׳ משמע שיש מיני חלוקי
דינין ביניהו : עצה טובה קא
משמע לן כדמפרש בראש ם
חזקת הבתים כדכתב ונתתם
בכלי חרש למען יעמדו ונות׳
כפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן
במסכת מכות להקים שלשה
לשנים כו׳ : אלא מקושר
מדרבנן הוא כדמפר׳ טעמא
לקמן : ומגרשי

מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו
פשוט תימה אם כן כל השטרות פשוטים ם
שחתומים בו שלשה עדים יהיו פסולים שיעשה מקושרים
ויהיו מוקדמין ואם תאמר כיון שכדין כפשוט מאי קא
פריך בגמר׳ לדברי ר׳ חנינא
כהן גדול אינו דומה זמנו של
זה לזמנו של זה והא בהאי
מקושר אינו דין כשאר ם
מקושרים ואומר ר״י דבמתני׳
פליגינו היכא דידוע לנו ם
שהוא עושה הלואה שנה
אחת קודם הזמן הכתוב בה
כדין מקושר דהשתא איכא
למיחש דילמא פרע לי׳ והשתא
פריך שפיר רבי לרבי חנינא
כהן גדול כיון דהאי מקושר
כתוב בו שנה אחר הלוא׳ אם
כן מאוחר הוא שלא ימכ׳ של
מזמן הכתוב וזימני דזיי׳ ביה
ובשירבה לפרו׳ ויאמ׳ אירכס
לי שטרא ויכתוב שובר ביום
פלוני פרעתי לו מנה ואחר
כן יעשה אידך שטר פשוט
ויהיו שכורים שעתה שעב
הלואה ומשני קסבר ר׳ חנינא
אין כותבין שובר ומכל מקום
קצת קשה הם דינו כפשוט
שבא לפנינו מאי קאמר ובי
מטא זמנין משוי ליה שטר
פשוט בלאו הכי כדין כפשוט
כדפריך בשטר מקושר
שעדיו מתוכו מגבי בו כדין
פשוט ואומ׳ ר״י דאי לא משוי
ליה פשוט אלא כמו שהוא
הואיל ושבשובר כתוב שפרע
מה שכתוב בשטר והוא מקושר רגלים לדבר שפרעו ולא מגבין ביה אבל כי משוי ליה פשוט לא יוכלו להרגיש שהוא רמאות
ואם תאמר אמאי לא הוה קשה לר״י על מתניתין דשטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרים כשרים דאיכא למימר
כדקאמר הכא ואמאי כשרים ויש לומר דסבירא ליה כמאן דאמר דמאוחרין נמי פסולין אי נמי כשיעשה שובר יכתו׳ בו
פרעתי הלואה שכתב בו זמן פלוני דהשתא ליכא למיחש למידי אי נמי שובר בלא זמן ולכך מאוחרין כשרים אבל הכא
במקושר שעדיו מתוכו הוי המיוח׳ ולא מסיק אדעתי׳ לכתוב כנגדו שובר בלא זמן או זמן שכתוב בשטר שכיח שהי׳ מקושר
לא מסיק אדעתיה שאינו מזמן הכתוב אלא שנה לפני הזמן אבל מאחורין שבשעת כתיבת השובר ידוע שהיה מאוחר
ומסיק אדעתיה לכתוב שובר שלא יבא לידי זיוף ונראה לי שאם יעשה מקושר תו לא אתי לידי חששא כלל ולא היה צריך
למימר דלא כתבי שובר : שדות בכסף יקנו עצה טובה קא משמע לן והכי קאמ׳ וכתוב זה תופס וחתום זה תורף
מוכר ולוקח זמן ושדה דתורף איקרי חתימה כדאמרינן בגיטין תלשו וחתמו וכתבו לתורף כו׳ דתורף והעד עדי׳ כמשמעו
והכי נמי אידך קרא ואקח את ספר המקנה תופס ואת החתום תורף ואת הגלוי זהו העדים שהוא גליון של שטר מצוה
וחוקים כפשוט כמי יש הרבה דברים שצריך ליזהר שלא יחתמו לא מלמעלה ולא מן הצד אלא מתחתיו ושלא ירחיקו העדים
יותר משיטה אחת וכיון דמצי למימר דאתי לפשוט ולפרשו כמו שפירש לית לן למימר דאתי לדרשא :
תקנו רבנן מקושר כו׳ מספקא לן בזמן הזה כשכהן מגרש אשתו אם צריך לעשו׳ מקושר כי מתוך התקנה משמ׳ שאין
לגרש כי אם במקושר אך לפי שאין אנו בקיאין בו בטוב כל כך יותר לעשותו פשוט שהוא קל יותר אי נמי לא
תקנו רבנן כי אם באותו מקום ור״י היה אומר דתקינו רבנן מקושר לא שיהיה חובה לעשותו כן אלא כדי שלא
יפסידו כשותיהן התקינו לעשות כן : שלא

ומגרשי נשייהו ועברי רבנן תקנת' ארהכי והכי מיהבא דעתייהו חתינ' גיטין שטרות מאי איכא למימר כדי שלא תתחלק בין גיטין לשטרות היכן עדי' חותמין רב הונא אמר בין קשר לקשר ורב ירמיה בר אבא אמר אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ אמר ליה רמי בר חמא לרבא הסרא לרב הונא דאמר בין קשר לקשר קא סלקא דעתין בין קשר לקשר מגואי והא הוא מקושר דקאתא לקמיה דרבי ואמר רבי אין זמן בזה אמר ליה רבי שמעון ברבי לרבי שמא בין קשריו מובלע פלייה וחזייה ואם איתא אין זמן בזה ואין עדים בזה מיבעי ליה אמר ליה מי סברת בין קשר לקשר מגואי לא בין קשר לקשר מבראי וניחוש דילמא זייף וכתיב מאי דבעי וחתימי סהדי דכתיב ביה שריר וקיים וניחוש דילמא כתב מאי דבעי והדר כתיב שריר וקיים אחרינא תרי שריר וקים לא כתבינן הרי שריר וקיים לא כתבינן וליחוש דילמא מחיק ליה לשריר וקיים וכתב מאי דבעי והדר כתב שריר וקיים הא אמר ר' יוחנן תלויה מקויימת כשירה מחק

שלא תתחלק בין גיטין לשטרות שאם תפסול בשטרות אתי למיפסל אף בגיטין לא עבדי שטרי חוץ מקושר אתי שליחו לעשותו גם בגיטין אלא מתוך שהורגלו לעשות מקושר יעשה בגיטין ולפירושו קמא אין להקשות משטרות שאנו פוסלין בעד כותי וגיטי מכשירין ולא גזרי' גיטין אטו שטרות דהתם היינו טעמא משום דאין עדי הגט חותמין זה בלא זה ומדכותי חתים ברישא ש"מ חבר הוא אבל עדי שט' חותמין זה בלא זה: רב ירמיה בר אבא אמר אחורי הכתב כנגד הכתב מבחוץ אי לא אמר אלא אחורי הכתב כנגד הכתב ולא אמר מבחוץ הוה אמינא כנגד הכת' היינו כלפי הכתב ואחורי הכתב היינו למעלה מן הכתב שאינו למטה כשאר חתימות ואי אמרי אחורי הכתב מבחוץ ה"א אפילו בין קשר לקשר קמ"ל כנגד הכתב ולא כנגד הקשר ואי הוה אמר מבחוץ כנג' הכת' הוה אמינא לכדדין: לרב הונא דאמר בין קשר לקשר קשר מגואי ואע"ג דתנן מקושר עדיו מאחריו איכא למימר דשפיר קרי אחוריו בין שיטה לשיטה לפי שאין העד אחורי השיטה שתחתיו: ואי אית' אין זמן ואין עדים בזה מיבעי ליה וא"ת לר' ירמיה נמי קש' דכיון שהיו אחוריו דרך אור השטר והיה סבור בו שהוא פשוט יש לו לפוסלו כמי חשו עדי' שהיו מאחוריו דתנ' גט פשו' שכתו' עדיו מאחוריו פסו' וכי תימא לא ידע מתניתין כלל דהא לא ידע שיעשו שטר מקושר עד ששמעה לקמן אבל קודם לכן לא ואפילו פשוט שפסול כשעדיו מתוכו לא היה יודע שהרי במתני' דפסלינן ליה היינו משום שלא יעשנו מקושר והיה מוקדם וכיון שלא היה יודע כלום במקום לא היה יודע בפשוט שפסול כשעדיו מאחוריו הא ליכא למימר חדא שאין סברא לומר שרבי לא היה בקי בשטר פשוט ועוד דא"ל ר"ש ברבי בין קשריו מובלע מנא לן ר"ל שנאה ר"ש מנא ליה ועוד אע"פ שלא היה יודע דפסל פשוט שעדיו מאחוריו משום דמקושר מיתני בהדיא פשוט ואיכא למימר כמו שלא היה יודע מתני' במקושר לא היה יוד' גם בפשוט מ"מ היה לו לידע מתני' דגיטין דתנן התם העדי' החתומי' בראש הדף מן הצד מאחוריו בגט פשוט פסול ויש לומר דהיה יודע ד' מתני' דפשוט ודמקושר ולא היה יוד' דבמקושר שכה מונין שתים עד ששמע מזוכין וכאן היה סבו' שלא היו כותבין בין הקשרי' שום עיקר השטר לכך היה מתמה אין זמן בזה דלא היה סבור שהיה כתוב בין הקשרים אבל לרבי ירמיה ניחא שהיה יודע שעדיו מאחוריו וכן יש להקשות ולתרץ לבתר דמשני מאבראי לרב הונא אבל זה קשה דמאי פירכא הא דאעדים לא קפיד כיון שעדים להיות בין קשר לקשר שהרי היה יודע כש"כ מקושר ויש לומר דהכי קא פריך דאם איתא לעדים נמי היה לו להקפיד שהם עיקר השטר ולא היה לכותבם אלא בפשיטות השטר ודוחק: וכשיעור

ומגרשי נשייהו מתוך כעס שהגט פשו' נכתב מהר ובשנכנס מרוגזם אינם יכולים להחזיר גרושותיהן כדכתב ואשה גרושה מאישה לא יקחו: היכן עדים דמקושר חותמין רב הונא אמר בין קשר לקשר וקא סלקא דעתך השתא מכפלים: אחורי הכת' כנגד כל הכתב מבחוץ הכי סבירא ליה לרבי ירמיה בר אבא [ב] כדמוכח לקמן דלדידיה [ג] מחזיקינן חתימת עדי' כנגד כל סוף הכתב ולדידיה אינו צריך לכתוב שריר וקיים [ד] שמקום חתימת העדי' מקיים כל הכתב כנגדו שכפלים: ואמר רבי אין זמן בזה כתמי': ואם איתה דבין קשר לקשר חתמי עדים מגואי והרי הן מובלעין בין קשרין כמו הזמן אמאי לא קפיד אלא אזמן אעדים נמי הוה ליה למיבעי אמאי אין עדים: בין קשר לקשר מאבראי וגראי' העדים בין חריכי הקשרי' כדפרישית במתני' וניחוש דילמא זייף וכתיב מאי דבעי כמו השטר שבמקושר שהרי חתימי שהדי בראש השטר בין הקשרים [ה] הואיל ואין העדים חתומים בסוף השטר: ומשני דכתב בו בסוף השטר שריר וקיים והיינו הנבחה של סו' השטר ואין יכול עוד להוסיף אחריו: וניחוש דילמא זייף וכתי' אחר שהוא שריר וקיים מאי דבעי וכתיב שריר וקים אחריכא בסוף מה שהוסיף: תרי שריר וקיים לא כתבינא והרואה יודע שהוא זיוף: ומשני האמר ר' יוחנן תלויה מקויימת כשירה שעשה הסופר והניח ותלה תיבה או שתים בין שיטה לשיטה ואחר כן קיימה בסוף השט' כמו שאנו כותבין תיבה פלונית דבינ' שיטי שריר וקיים: מחק

מחק פסול ואף על פי שמקוים ולא אמרו מחק פסול אלא במקום שריר וקיים ובשיעור שריר וקים ולרב ירמיה בר אבא דאמר אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ ליחוש דילמא כתיב מגואי מאי דבעי ומחתים סהדי יתירי מאבראי ואמר אנא לרבות בעדים הוא דעבדי מי סברת עדים בסדרן חתימי עדים ממטה למעל' חתימי וליחוש דילמא מתרמיא ריעותיה בשיטה אחרונה וגייז

מחק פסול אף מה שהגיה עליו אף על פי שמקויי' וכדמפרש ואזיל שאותו המחק בסוף השטר במקום שהיה יכול לומר שהיה כתוב בו שריר וקיים כגון כתר כמנא דכשר למיקניא ביה ומחקו והגיה מה שרצה ואחר כך כתב שריר וקיים אבל באמצע הכתב אין לחוש שהרי הדב' ניכ' שקוד' שנכתב שריר וקיים בזה השט' נמחק ונתקיים ובשיעור שריר וקים וכל שכן אם שיעור המח' יותר מזה : ולרבי ירמיה בר אבא דאמר אחורי הכתב מבחוץ חותמים העדים וממלאים מקום חתימת העדי' עד סוף השטר ולא צריך שריר וקים : ניחוש דילמא זייף וכתיב מאי דבעי מגואי בסוף השט' ואף על פי שאין עוד עדים כנגדו מבחוץ ויאמר לא הנחתי זה החלק מבחו' אחורי זו השיטה אלא לרבות עדים גם בזו השיטה כנגדה מאחוריה ולא נזדמן לי כן פירש רבינו חננאל ובספרים שלנו כתב ומחתים בעדים מאבראי כלומר נגד אותה השיטה שיוסיף מבפנים יחתים עליה עדים כנגדה מבחוץ כדי למלא כל השט' עדים לקיים כל הכתב בתוכו מנגד שיני כנגדו ויאמר כדי לרבות עדים הוא דעבדי אף על פי שמקושר דין בשלשה עדים אני נתכוונתי לפרסם הדבר והרביתי עדים הרבה והא דתנן גט קרח הכל משלימין עליו כו' איזהו גט קרח כל שקשריו מרובים מעדיו אבל אם עדיו מרובים מקשריו שפי' דמי : אמר ליה רב חסדא לרמי בר חמא מי סברת איכא דרבי ירמיה בר אבא עדים בסדרן כתיבי מאחורי הכתב שאם השטר כתוב שתי שגם העדי' חתומין שתי ואם הכתב כתוב ערב שגם העדים חתומין ערב והתחילו לחתום בתחילת השטר כנגד זכרון עדות שהייתה בפנינו כו' וכולן זה תחת זה אם כן ודאי יכול להוסיף ולזייף ולהחתים כדקאמרת : אלא מלמטה למעלה חתימי מתחילין לחתום מאחריו כנגד שיטה אחרונה זה תחת זה והולכין וחותמין לאורכו של שטר ואם השטר כתב ערב הן חותמים שתי וכן מפורש בתלמוד ארץ ישראל גט פשוט עדיו לרחבו ומקושר עדיו לארכו וכיון שמתחילין לחתום כנגד שיטה אחרונה אין יכול להוסיף עוד ולזייף עוד מנגד אחר שאין השטר מתקיים אלא מכנגד החתימות ולמעלה : ריעות' בשיטה אחרונה שיש כתוב שם הנאי או פירעון המזיק לבעל השטר וגייז לה להאי שיטה אחרונה ואף על גב דגייז ליה לראובן בהדיה החתום כנגדה מבחוץ הרי משתייר ביה כן יעקב עד ותנן דכשר בכך : כן

וכשיעור שריר וקים וכל שכן יותר שימחוק שני שיטין או שלש כדי להעריס וכתב מאי דבעי והדר כתוב שריר וקים לכך פסול כל מקום שכוכל לומר בכאן היה יכול להיות כתוב שריר וקים אבל בפחות משרי' וקים ליכא למיחש מידי :

וליחוש דילמא כתב מאי דבעי ומחתים סהדי מאבראי אבל אי לא מחתים להו היה פסול שסיום העדים יש לו להיות כנגד סיום השטר וליכא למימר דמטייט ליה מנד אחר דשמא יעשה שם האשרתא :

אנא לרבות עדים קא עבדי ויקיים בשלשה שלמעלה דמכל תלתא מקיימים כדאמרינן בפרק הזורק והכא לא מצי לשנויי כדלקמן אין מקיימים אלא מעדים של מטה דפריך לקמן וניחוש דילמא כתב הו' ועדין בשיטה אחת ואמר כדי להרבות בעדים הוא דעבדי ואמר כל כי האי גוונא אין מקיימין אלא מעדי' של מעלה הכא נמי ליתני כאן אין מקיימין אלא מעדים של מטה ויש לומר דהא מתני' בשילהי הזורק שמע מינה מכל כי תלתא מקיימין אבל לקמן שכתב בשיטה אחרונה אין מקיימין :

מלמטה למעלה חתימי ואם תאמר בין לרב הונא בין לרב ירמיה מתניתין דקתני מאחוריו ומפרש לה שחתומין בין קשר לקשר ולאידך מלמטה למעלה אמאי תקינו הכי אלא שיהיו חתומים כולן תחת שיטה אחרונה מבחוץ ולא יצטרך כמו כן לרב הונא לכתוב שריר וקים ויש לומר דכל מה שיכלו לשנותו מפשוט שינו משום לפי שלא יהיו הכל בקיאין לעשותו דאדהכי מייתב' דעתיה :

וניחוש דילמא מיתרמי ריעותא בשיטה אחרונה וגייז לה ואם תאמר והא אין למדין השיטה אחרונה דהא מהדר הוא מעניינו של שטר והיכא גייז הא יהא פסול אם חתכה כיון דלא מהדר ויש לומר דבמקושר כהגנו חזרת השטר והיו למדין משיטה אחרונה דבפשוט ודאי אין למדין לפי שהעדים קרובים מבפנים ולא דייקי וחותמין רחוק מן הכתב שיטה ויכול לזייף באותה שיטה לאו משום דאמרי אין למדין אבל במקושר שעדיו מאחריו מלמטה למעלה מכווני שפיר לחתוך כנגד שיטה אחרונה והשתא נמי כי למדין משיטה אחרונה יכול להזדיי' מכנ' לפי שאין העדים חותמים כנגד אותה השיטה שזייף ואם תאמר והוא יחתים עדים כנגד הכתב שיזייף מבפנים ויקיים באידך תלתא סהדי ויש לומר שלא היה בשיטה כי אם נד אחד חתום ואם הוא עצמו חתום שני פסולים איכא הא אימא העדים שחתמו בראשונה הם טייטו בגליון שלמטה מן השטר מבחוץ שלא יבא אדם אחריהם ויכתוב שטר באותו גליון ויהיה העד לזה שזהו כתב ידו ואם תאמר לרבי חנינא בן גמליאל מקושר שכתוב עדיו מתוכו היאך יעשנה פשוט הלא בפשוט איכא חזרת השטר ובמקושר ליכא ואם כן כשיעשנו פשוט ולא יראו חזרת השטר יפסלוהו ויש לומר היינו דר' חנינא בן גמליאל על כרחך במקושר דמהד' כיון שעדיו מתוכו :
וגייז

וגייז ליה לשיטה אחרונה וגייז ליה לראובן בהדי ומתכשר כבן יעקב עד דתנן בן איש פלוני עד כשר דכתיב ראובן בן כחד דרא ויעקב עד עלוויה וליחוש דילמא גייז ליה לראובן בן ומתכש' ביעקב עד דתנן איש פלוני עד כשר דלא כתיב עד ואיבעית אימא לעולם דכתב עד דידעינן בה דהא חתימות ידא לאו דיעקב הוא ודילמא בשמיה דאבוה חתם לא שביק איניש שמיה דידיה וחתים בשמיה דאבוה ודילמא ·

וגייז ליה לשיטה אחרונה וא"כ לר' ירמיה לא היה כתיב ביה שריר וקיים במקום דאי הוה כתי' ביה היכי הוה גייז ליה הלא לא יראו שריר וקים ויפסלוהו ולרב הונא היה כתוב בו כדמפרש לעיל אבל בפשו' בין למר בין למר לא היה כתוב בפשוטים שלהם שריר וקים: דכתב ראובן בן כח' דרא יעקב עד כחד דרא עלויה כלומר כתו' ראובן בן בשיטה אחרונה והיינו כחד דרא ואחר כך יעקב עד לאורכו של שטר ופיר' ר"ח אי בן בראש ראובן ואח"כ יעקב הוה מצי גייז לשיטה אחרונה עד ראשו של ראובן ונעשה בן שתחתיו וישאר בן יעקב וקושיא של ר"ח כשאפשר שיעקב וראובן כחד דרא לאורכו של שטר וכן ש

בן איש פלוני עד כשר מאחר שמכירי' שזה כתב ידו של אותו בן פלוני: ומשני דכתב ביה ראובן בן כחד דרא בשורה אחת ואי גייז ליה לראובן גייז ליה נמי לבן בהדיא ולא נשאר כלתי יעקב לבדו: וקא מיתכשר ביעקב עד דאמרינן יעקב עצמו חתם את שמו: לאו דיעקב היא אין כזה המלכות שום אדם ששמו יעקב שכותב כך: ודילמא בשמיה דאבוה יעקב את ראובן ובן מכבדו לחתום לכבוד אביו: ודילמא

תחת ראש ראובן שאם לא היה כשר בהכי בבן למעלה ויעקב עד למטה מאי דוחקי' לשנויי שבן גדול בראובן לימא פירש שראובן למעלה ובן יעקב למטה דהשתא ליכא חששא למידי ועוד אמאי תירץ תלמודא דלא כתיב ביה עד ליתני כגון שכתב בו עד וכגון שיעקב למטה ומעט מיעקב תחת ראובן כדפריש ועוד דהשתא לא קשיא מידי מה שהקשתי לקמן שראובן בן יעקב עד פסול במקושר ויעקב עד גרידא כשר אלא ודאי לא הוה מצי לתרוצי הכי דאפילו כשראובן למעלה ובן יעקב למטה ומעט מיעקב תחת ראובן גייז לשיטה אחרונה עם ראשו ועם בן שתחתיו ומיתכשר בבן של מעלה ויעקב של מטה ולא כטועים טועים שאינו כשר בהכי אינו מפני תשובו' אבילות מעולות שפיר ואין להעלילו בלשונו כי זדונו שוגג אלא בן היה גדול ביותר והיה מחזיק כל כנגד שם ראובן שעליו ואחר כן יעקב דהשתא לא מצי גייז אלא ראובן ביחד ולא ישאר אלא יעקב והשתא הא דפריך דילמא גייז ראובן בן ביעקב עד ולא הוה ומתכשר מצי לשנויי שבן תחת ראש ראובן ומעט מיעקב תחת ראובן דהשתא לא מצי גייז לראובן בלא מעט מיעקב הכי-לא שוה מצי לשנויי כדפירש דגייז לראשו ולבן שתחתיו וישאר בן של שם ראובן ואי גייז לראשו ישאר תרי בן זה תחת זה ויעקב אחר ראובן וזה לשון ר"ח ראובן בן כחד דרא ויעקב עילויה וצריך שיכתוב בן תחת בן של ראובן בן יעקב שאם יתחיל ויכתוב כנגד תחלת ראובן למטה בן כנגד ראשו כמנא שהיה נשאר בן של ראובן עצמו כולם לבן והוה גייז לראשו של ראובן ונשאר כאן של ששם מראשו עמו וכן של ראובן היה נשאר והיה קשה כבתחלה אבל עתה שיכתוב הבן למטה כנגד הבן העליון של ראשו ישאר בן בן אחד למטה ואחד למעלה ויהיה ניכר הקלקול שעשה ואפילו ימחקנו לאותו שלמטה יהא ניכר המחק ויכירו בית דין שהוא עשה אי נמי צריך שיכתוב בן באותיות גדולות שיחזיקו כל ראובן בתחתיתו וזהו עיקר כי אז יהיה יותר היכירא ואין לחוש לזה הקלקול אלא בראובן לבדו אבל בשאר שמות לא: ומיתכשר בן יעקב עד תימא שילך יתכשר והלא מכירים אנו שיעקב חתם זה ומה שכור לומר דבשלמא היא דתנן התם שני גיטין שכתוב זה כנגד זה את שהעדים נקראו עמו כשר ופריך בגמרא וליתכשר האי בראובן בן והאי ביעקב עד כמו שאפרשנו אחרי כן אלא הכא היכא דמתכשר ואי בחתימת יוכית שחותמים אבי תחלה ואיכא למימר שהאי יעקב שבשאר הוא העד שפירש הוי לראובן בנו של יעקב זה דומין ואם כן הוה ליה בחתימת יוונים ויש לומר דהכי פריך וליחוש דילמא גייז לראובן בן ומתכשר ביעקב עד ויהיה הלוה שכור שלא זייפו ויהא עדיו כמו שכתבו לו וכל כמה שלא יצריכנו הלוה לקיימו לא כתקיימנו אי לא טעינן ליתמי ללקוחו ומלוה טענו זיוף אתי שפיר שכלא שום שכתה יוציא מהם: כחזיר למסכת גיטין דתנן התם פרק המגרש שני גיטין שכתוב זה כנגד זה את העדים נקראים עמו כשר ופריך בגמרא וליתכשר האי כראובן והאי כבן יעקב עד דתנן איש פלוני עד כשר השתא משמע דפשיטא דקמא כשר בראובן גרידא מדלא מייתי ראייה דכשר כמותבן יעקב עד והא אינו כשר כראובן ועוד לאחר שתירץ דכתב ראובן בן אקמא ויעקב עד אבתרא ופריך ליתכשר האי כראובן והאי ביעק' עד דתנן איש פלוני עד כשר והשתא כמי היכי פשיטא ליה דקמא כשר בראובן בן גרידא ופירש רש"י דבראובן בן כשר דמשמע אני בן של ראובן כדרך חתימת היונים והוי כמו בן איש פלוני והאי ביעקב עד שאותו עד אחר הוא ששמו יעקב ופיר' זה אינו נראה חדא דאמאי אית לך למימר דראובן בן יווני הוא כיון שהכתב כתוב עברי ועוד כי כמי הוי יווני והוה כמו בן פלוני לא הוי כשר כיון דלא כתב עד ועוד פירכא קמא לא תבא שפיר ויש לפרש הכי התם מעיקרא פרי' וליתכשר האי כראובן והאי כבן יעקב עד כלומר ראובן נתכוון להעיד על שני הגיטין וכתב על התחתון בן יעקב עד ולהכי מתכשר כדתנן בן איש פלוני עד כשר וגם חתם שמו ראובן על הראשון ובהכי כשר כדתנן את שהעדים נקראים כשר ועם הראשון נקרא יעקב עד שראובן קאי אבן יעקב ופשיטא דכשר ולכך לא הביא ראיה להכשיר ומשני דכתב ראובן בן אקמא ויעקב בן אבתרא והשתא ידעינן דהאי יעקב דבתרא לא חתם ראובן דלא חתם שמה דאבוה: ופריך

ודילמא סימנא בעלמא הוא דשויה דהא רב צייר כוורא רבי חנינא צייר חרותא רב חסדא סמך רב הושעיה עיין רבא בר רב הונא מכותא לא חציף איניש לשוויה לשמיה דאבוה סימנא מר זוטרא אמר למה לך כולי האי כל מקושר שאין עדיו כלין בשיטה אחת פסול אמר רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן כל המחקין כולן צריך שיכתוב ודין קיומיהון וצריך

ודילמא סימנא שויה לא בשביל שיהא שם החותם כך אלא כהוג היה זה האיש לכתוב אותיות הללו לשם סימן כמו צורת חותם שכשטבעתו שממנה מכירין שזה של אותו זה: רב צייר כוורא צורת הדג היה עושה בשטרות במקום חתימתו וכבר ידוע לעולם שזו הוא חתימתו ומועיל כחתימת שמו והמפרש טעם לאמיי' צייר כוורא וחרותא אינו אלא טועה ושמא על שם מעשיהם זה כהן לאכול דגים וזה כהוג בתמרים וסיונכא באלמא היו עושים: חרותא שריגות של דקל וענפים היה צר במקום חתימת שמו: חתים שין משמו חתים עין משמו: מכותא תורן של ספינה משום כלע: מר [illegible] לך כל הכי [illegible] רבי ירמיה בר אבא הכי סבירא ליה שכל [illegible] ועדים חתומים מבחוץ אחורי הכתב לאורכו [illegible] בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה ואין עדיו כלי' [illegible] אחת פסול שצריך שיתחילו לחתו' כשוה [illegible] כשוה הילכך כיון שמתחילין לחתום [illegible] כנגד שיטה אחרונה דהיינו מלמטה למעלה כין [illegible] לחתום כנגד שיטה ראשונה ומסיימין בשיטה [illegible] אינו יכול לא להוסיף בסוף השטר שהרי אין [illegible] כנגד ההוא תוספת ולא למיגז ולקצר ריעותא [illegible] דאי גייז חד מן העדים גייז כולהו כתב [illegible] מכללא ואף על גב דפריך רבי ירמיה כל מה [illegible] מתני' כרב הונא דייקא דקתני רבי חנינא בן גמליאל אומר מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר שיכול לעשותו פשוט ואליבא דרב ירמיה דאמר מקושר עדיו מלמטה למעלה חותמין לא יתכן להיעשות המקושר פשוט [illegible] הכי אפילו לרב הונא אפילו פשו' שכתבו עדין [illegible] כשר שיכול לעשותו מקושר הא לא קשיא [illegible] עדיו שנים ואם תעשהו מקושר המקושר [illegible] הוא אבל המקושר שעדיו שלש' אם יעידו [illegible] כשר הוא ועוד המקושר אם תעשהו [illegible] כדלקמן וכש' ואם תעשה הפשו' מקושר יהיה [illegible] פסול: הכי גרסינן בפי' רבינו חננאל: כל המחקים כולן צרי' שיכתוב קיומהן ולא גרסי' ודין [illegible] כל המחקים שאי' במקום שריר וקיים דאמרינן [illegible] לקיימן בסוף השטר לפני שריר וקי' שאם [illegible] איכא למימר שמחק וזייף והגיה כרצונו [illegible] השטר ולאחר שחתמו העדים: וצריך

ופריך וליתכשר האי כראובן בן והאי כיעקב דתנן איש פלוני עד כשר כלומר יש לנו לומר שיעקב חתם בשני יעקב עד וכהני כשר ואחר כך בא ראובן בנו וחתם על ראשון ראובן בן ושכב שחתימות יעק' עד נקרא את עם אותה שלו וכהני כשר כדתנן את שהעדים נקראים עמו כשר ומשני דלא כתב עד דהשתא ודאי יעקב לא חתם על השני דהא לא כתב עד אי נמי דכתב עד ויודעים דהאי חתימת ידא דלא יעק' הוא: דלא כתב עד דמשמע הא אם כתב ראובן בן יעקב עד יהיה פסול וזה קשה דפסלינן פלוני בן איש פלוני עד ומכשרין בן איש פלוני עד או איש פלוני עד שאם חתמו מעיקרא איש פלוני עד שלא היה בא לידי זיוף או בן למעלה עד למט' תחתיו כמו כן יהא כשר אדרבה הוה לן למימר דאם חתמו מעיקרא איש פלוני בן איש פלוני עד יהא כשר והכי הוה לן למימר אי גייז שיטה אחרונה עם ראובן דחתים עליו יהא פסול והכי הוה לן למימר ויש לומר דהא כתן בן איש פלוני עד כשר איש פלוני עד ולא משוי חילוק בין פשוט למקושר ואית לן למימר דכשר הכא אבל פלוני בן פלוני עד לא תנן דכשר אף על גב פלוני בן פלוני כשר דכל שכן כשכתב עד מכל מקום כיון דלא תנן דכשר בהדיא משוינן חילוק דבפשוט כשר במקושר דאתיא לידי זיוף פסול:

ויש שכותבין טעם שיותר יש לנו להכשיר איש פלוני עד דהא איכא כמה גרים שאין להם אב ואין יכולי' לחתום שם אביהם אלא פלוני עד: ודילמא סימנ' בעלמא שויה דהא רב צייר מכותא כו' ואם תאמר שאני התם דאיתחזק מעיקרא כדייסקי כדאמרינן פרק השולח אבל הכא לא מכל מקום אית לן למימר אי חתים איניש שמיה דאבוה שמא זה רגיל לחתום כך: כל מקושר שאין עדיו מאחוריו בשיטה פירש רש"י כשחותמין עליו מלמטה למעלה שיהיו כולן מתחילין בשיטה אחרונה ואין כי אם עד אחד חתום לאורכו של שטר וחתומין זה אחר זה לפיכך אי גייז שיטה אחרונה יחתוך כל ראשי העדים ולא ישאר כי אם בן פלוני עד וניכר הרמאות כיון שכל העדי' חתומי' ואי מלמעלה למטה חתימי צריך שיהיו כולם כלים בשיטה אחרונה ולא בהירא דמהדר לתרוצי אפילו כתב עד ואם כן כשחותמין מלמעלה למטה וכולם כלים בשיטה אחרונה וגייז לשיטה אחרונה גייז בהדיה עד של כל החתומין ופיר' ר"י בא לעולם כשידרן חתימי וכי תימא יזייף מגואי ויחתום מאכראי ויאמר כדי להרבות עדים הוא דעבדי הכא יהא פסול לכך כיון שכל העדים חתומים בשיטה אחרונה תו לא יבא

[illegible] דכל מקושר שאין עדיו כלים בשיטה אחרונה יהא פסול לכך כיון שכל העדים חתומים בשיטה אחרונה תו לא יבא לידי זיוף [illegible] מגו חתים מאכראי שכולם צריכים להיות בשיטה אחת ובשיטה אחרונה וקשיא לן מיהא דאמרינן [illegible] מקושר לארכו של שטר חתים ויש לפרש כל מקושר שאין עדים כלים בשיטה אחת פסול כלומר שיחתום ראובן בשיטה אחרונה ותחתיו בן ותחתיו יעקב ותחתיו עד וכן כילם לכך אי גייז ליה לשיטה אחר וכה יחתוך כל החתימות:

אמר רבי יוחנן כל המחקין כולן צריך שיכתוב ודין קיומיהון כפירוש רבינו חננאל לא גרס ודין את אי במחק דבר אחד ואחר כך כתב על המחק צריך שיכתוב בסוף שטר תיבות פלוני דעל המחק ואפילו לספרים שלנו דגרסינן ודין לא קשיא שידי אם אין כותבין ודין דלא הוי אלא שופרא דשטרא ועוד שאנו כותבין שריר וקיים: ונריך

וצריך שיחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה מאי טעמא אמר רב עמרם לפי שאין למדין משיטה אחרונה אמר ליה רב נחמן לרב עמרם מנא לך הא אמר ליה דתניא הרחיק

וצריך שיחזור כו' זהו שאנו כותבין בסוף השטר וקניא מן פלוני בר פלוני לפלוני ככל מה דכתיב ומפרש לעיל כו' דהיינו שמפרש וכופל הענין הכתוב למעלה והאי וצריך שיחזור הכי מפרשינן לה וצריך שלא יהא כתוב כשו' השטר בשיטה אחרונה שום דבר חידוש וש"ו תנאי שהשט' תלוי בו שאינו כתוב למעלה לפי שלא נלמד משיטה אחרונה כדמפרש לקמן וכמב' שנזקיק השטר העליון כלא / התנאי ויגנבה בו שלא כדין אף על פי שלא נתקיים התנאי אלא בדברים שאין לנו נורך בהן ללמוד ממנו ישיים שטרו בגון מענייני של שטר ומעתה לא נפסיד כלום אם לא נלמד משיטה אחרונה שהרי כבר מפורש למעלה מה שכת' בשיטה אחרונה: אמר רב עמרם לפי שאין למדין משיטה אחרונה מפני שאין העדים יכולין לקרב חתימותן ולכך בסמוך בסוף השטר ומניחין ריוח בין השטר לחתימותן ויכול אדם לזייף ולהוסי' בנתיים שיטה אחת והילכך תקנו רבנן לחזור מענייני של שטר בשיטה אחרונה לכלתי שיכתב בה דבר הצריך שהרי אם זייפה והוסיפוה לאחר זמן אין אנו מפסידין כלום אם לא נלמד הימנ' שהרי כבר כתוב כל זה למעלה וגם אם זייפו ויוסיפו בשיטת הריוח שאחר ענייני של שטר שבשיטה אחרונה בין השטר לעדים לא מעלה ולא מורי' שהרי אין למדין משיטה אחרונ' ובין כתוב בשטר שריר וקיים מיירי כן נראה בעיני טעם הדבר ופירושו ועיקר : הרחיק

וצריך שיחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה ואם תאמר אם כן שטר לפנינו שחתימת העדים רחוקה מן השטר שיטה אחת ולא החזירו מענינו של שטר בשיטה אחרונה יהא כשר דלמאי איכא למיחש אי משום דאיכו הוה בעי מזייף באותה שיטה חלק הא אין למדין משיטה אחרונה ולהא ליכא למיחש שהניחו שני שיטין חלק והוא המלוה זייף בו שיטה אחרונה ויש לומר דודאי כין הוא שהוא כשר ובגיטין פרק המביא תניא משמע שיהא פסול ד דקתני התם האי שטרא פ פרסאה דחתימי עלה סהדי ישראל גבי ביה ממשעבדי ופריך והא בעינן שיחזור מענינו של שטר בשיט' אחרונה וליכא ומשני במהדר והשתא אמאי לא משני בשהעדים רחוקים שיטה אחת מן השטר אי איתא דהוה כשר ויש לומר דעדיפא מיניה משני דאפילו לא הרחיקו כלום כשר במהדר אבל מינו להביא ראי' דפסול מהאי דפרק קמא האי שטרא פרסאה דמסריה כיהליה בקפי סהדי ישראל גבי ביה מבני חרי ופריך רבא והא בעינן כתב שאין יכול לזייף וליכא כדאפינן והא בעינן שיחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה וליכא במהדר והשתא מאי פריך דבעינן חזרת השטר למה אי משום דלא ליכתוב מאי דבעי הא כיון דאיכא עיי' מסיר' מדכר דכירי אי הוה תנאה וזייפה ואפילו לאחר כמה ימי' מדכר דכירי כדאמר רבי יוחנן פרק שני על מילתא דאין כותב' על נייר מחוק כו' וחכמים מכשירין ואמר רבי יוחנן ואפילו מכאן ועד עשר' ימים מכשיר רבי אליעזר דאי הוה תנאה ונזייפיה מדכיר דכיר ואם כן מאי קא פריך הא ליכא חזרת השטר אלמא אף על פי שאין יכול לזייף פסול כי ליכא חזרה ואף על גב דרבי אליעזר פליג על רבי יוחנן ופוס' בר מלאלתר אבל מקום הלכה כרבי יוחנן רבו ועוד כרים חזקת הכתים אמר אביי שדות בכסף יקנה ענה טובה קא משמע לן וזהו כסברת רבי יוחנן דהתם והא לאו ראיה היא דעל כורחיך לא פריך אליבא דרבי יוחנן דהא ליכא חזרת השטר דלהדיה היכי פריך והא בעינן כתב שאינו יוכל להזדייף וליכא והא אמר רבי יהודה בן בתירא אין כותבין על נייר מחוק ולא על דיפתרא וחכמים מכשירין ואמר רבי יוחנן כשהכשיר רבי אליעזר אפי' מכאן ועד עשרה ימים דמדכר דכירי אלא אליבא דרבי אלעזר פריך דאמר לא הכשיר רבי אליעזר אלא לאלתר אבל מכאן ועד עשרה ימים לא והכי נמי פריך שפיר והא בעינן חזרת השטר וליכא ויוכל לזיי' אלא לדברי לימים רבים אבל לרבי יוחנן הכי נמי דכשר כיון שאין יוכל לזייף מדכר דכירי ולא הכשיר רבי יוחנן אפילו מכאן ועד עשרה ימים אלא בגיטין דליכא רוב תנאים הילכך מדכר דכירי אבל בשאר שטרות מכאן ועד עשרה ימים לא דרך ענייני תנאים הם בשטר ולא דכירי ולא לזוון מרוב' מיהו מסתבר דפסול גזירה אטו היכ' דלא הרחיק שיטה אחת דלא איצטריך לאיפלוגי בהן אלא בין הרחיקו ללא הרחיקו בעיא חזרת השטר : לפי שאין למדין כו' בימיהם לא היו כותבין שריר וקיים בפשוטים שלהם כדאמר נבי מקושר לעיל דכתב שריר וקיים מכלל דבפשוטים לא היו כותבין שריר וקיים אבל לא היו למדין משיטה אחרונה שלא יוכל לזייף בשיטה אחת שהרחיקו העדים והיו כותבין חזרת השטר בשיטה אחרונה ולא שום דבר עיקר שאין למדין הימנו ואם אירע בהן מחק והיו כותבין אותו והיו מקיימים אותם קודם שיטה אחרונה דאחרי כן לא היו למדין כל עיקר הימנה ויש לתמוה אם כן היאך הורגלנו לכתוב קיום מחקים אחר וקניא מיניה והא אין למדין משיטה אחרונה ואין לך למידין גדול מזה ולא היה לנו ללמוד לפי שיכול לבא לידי זיוף כיון שהשטר בשר בלא שריר וקיים שפעמי' לא יכתוב מתחלה שריר וקיים ויבא זה וימחוק מה שירצה ויגיה ויקיים המחק בסוף ויכתוב שריר וקיים ויש לומר כיון שהורגלנו לכתוב שריר וקיים יהא פסול אם לא נכתב כן אפילו כשאין בו מחק והשתא לא יוכל לבא לידי זיוף

זייף לכך אנו כותבין שריר וקיים מקוים מקום אחר וקנינא מיניה ולמדין אנו הטב משיטה אחרונה כיון שאנו כותבין שריר וקיים והא דכותבין וקנינא מיניה וכו' לא הויא חזרת הספר אלא לפי שעדיין עדות הקנין הוא שבתחלה כתב ואמר לכא הוו עלי עדים וקנו ממני ואחר כך וקנינא מיניה והוא הדין שיכול לכותבו באמצע השטר ולפי האי פירש דלא צרי' חזרת השטר אם כן הא דכתבינן בגיטין ודין דהוו ליכי מנאי ספר תירוכין וגט פטורין לא הויא משום חזרת השטר דלא צריך למיכתב חזרה כיון דכתבינן שריר וקים ובגיטין כדת משה וישראל הוי במקום שריר וקים ובעיא היא בהמגרש אי בעינן ודן או לא וגלא איפשיט ולכך נראה שלעיקר גט אנו כותבין ודן ואין אנו צריכין חזרה משום טעם שפירש ויכולי' לכתוב וקי' בשיטה אחרונה דכדת משה וישראל הוי במקום שריר וקים ויש תימה למה שינו הקדמונים שריר וקים וללמוד משיטה אחרונ' ולקיים מקוים אחר וקנינא מיניה כיון שחכמי התלמוד לא הי' כותבין שריר וקים מדקאמר אין למדין משיטה אחרונה ומקיימים מקוים קודם שיטה אחרונה ויש לומר שחששו שפעמים שיטעו העדים שאינם בקיאים וירחיקו כ' שיטין ואפילו לא יהא אדם חנוף לעשות שטר חדש בשני שיטין כי ידאג שיכחישוהו העדים שלא חתמו על שטר זה מעולם מכל מקום לא ידאג מלהוסיף שני שיטין וילמדו מן העליונה כי העדים לא יהיו זכורים שהו אינו שני שיטין וכיון דכתב שריר וקים למדין בטוב משיטה אחרונה וזה שאל ר"י לרבינו תם על קיום מקוים שאנו כותבין בשיטה אחרונה והשיב כמו שפירש' שאנו סומכין על שריר וקים וקשה על האי פירש שמשום שריר וקים וכדת משה וישראל שהורגלנו לכתו' לא כתבינן חזרת השטר והלא גם הם היו כותבין כדת משה וישראל כדמוכח במסכת ידים אמרו צדוקים קובלים אנו עליכ' פרושים שאתם כותבין את המושל עם משה בגט הכי גר' במשניות ולא גרסינן את המושל עם השם כמו שכתב במקצת משניות כי מה ענין השם בגט דודאי כשכתבו כי' אשמואל היו כותבין כשכ' כך וכך ליוחנן כהן גדול לאל עליון מיקמי דאתבטילת אזכרת מן שמיא כדאיתא בפרק קמא דר"ה והשכה אבל המושל לא היו כותבין בשהיו כותבין את השם אלא ודאי עם משה גרס' אלמא כותבין כדת משה וישראל בגיטין ויש לומר שמתחילה היו כותבין כדת משה וישראל באמצע הגט ואחר כך תקנוהו לכותבו בסוף הגט במקום שריר וקים ולכך אין כותבין חזרת השטר ולאחר פטירתו של רבינו תם מצא ר"י בה"ג שהיו לרבינו תם בתיקון הגט שעשה כל דבר שלמדין הימנו אם מחק או תלה צריך לכתוב דעל המחק או דביני חטי קודם שיטה אחרונה לפני וקנינא מיניה אך בדברים ששנה עליהם שכתב פעמ"ם ושלם כתוך או השטר אין עיקר הגט תלוי וכזה הורגלו לקים אחר שיטה אחרונה אם כן סבירא ליה דאין למדין משיטה אחרונה וקנינא מיניה הוה חזרת השטר ושריר וקים דכתבינן על חנם הוא וצריך ליזהר בגיטין שלא לכתוב ודין דיהוי ליכי מנאי ספר תירוכין בשיטה אחרונה אלא מתירוכין ואילך שהוא כפל לשון מאחר שאין למדין משיטה אחרונה אף על גב שאנו כותבין שריר וקים בשטרות וכדת משה וישראל בגיטין שאין לכתוב דבר שהוא מעיקר הגט בשיטה אחרונה ומיבעיא לן בהמגרש אי בעינן ודין או לא וגלא איפשיט וקשיא לר"י על האי פי' שפירש ר"ת שאין למדין משיט' אחרונה וקיום מקוים שהורגלו לכתוב אחר וקנינא היינו בדברים שאין עיקר השטר תלוי בו אם כן יבא לידי זיוף שימחוק בשטר דבר ויכתוב עליהם דבר שכני בשטר ויקיימנו בסוף השיטה אחר וקנינא מיניה וכמו שאומר רבינו תם מתחילה דלמדין משיטה אחרונה וכן נראה לר"י מדכהגו לכתוב שריר וקים בשטרות וכגיטין כדת משה וישראל מכל מקו' כהי שאנו למדין משיטה אחרונה הרחיק שני שיטין פסול דלמא נייז ליה לעילאי וכתב הוא בשני שיטין ועדין הם בשיט' שלישי' ור"י פי' שמא בעבור הטורח הרגילו לכתוב שריר וקים דפעמים בחזרה גופא היה מחק והיה צריך לקיומו ולחזור פעם אחרת דכהי שאין למדין משיטה אחרונה זכות לבעל השטר מוכתו מיהא למדין שבחובתו אין לחוש שמא יזייף לכן היה צריך לקיים המחק של חזרה שלא יאמר

הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול שיט' אחת כשר מ"ש ב' שיטין דילמא מזייף וכתב שיטה אחת נמי מזייף וכתב אלא לאו ש"מ אין למדין משיט' אחרונה שמע מינה איבעי להו שיטה ומחצה מאי תא שמע הרחיק את העדים שני שיטין פסול הא

הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול אי' כתוב בו שריר וקיים אפילו יש בו עדים שלא נוסף בו דבר זיוף מכל מקום האי שטר' חספא בעלמא הוא שלא כעשה כתיקון חכמים ובמלוה על פה דמיא: אלא לאו שמע מינה אין למדין משיטה אחרונה הילכך הרחיק שני שיטין פסול שיכול לזייף שני שיטין וללמוד מן הראשונה:

הלוה או המוכר זכות היה לו שם ומחקתם: איבעיא להו שיטה ומחצה מהו לא בעיא היכא דמסיים השיטה באמצע השיטה והני' העדים אותו חצי שיטה הנשארת גם שיטה אחרת מהו דפשיטא דפסול דכתב מאי דבעי באותו חצי ויחזור בשיטה אחרונה אבל יש לפרש היכא דסיים השטר בסוף השיטה והניחו השיטה שלימה וכתבו באמצע שיט' מהו מי אמרינן שפסול לפי שיזייף בשיטה שלימה ובהניה יכתוב חזרת השטר ואין למדין מן התניה שהיא שיטה אחרונה אבל מן השלימה למדין או דילמא שבשטר שנים מן השיטה שלימה אין למדין שהיא אחרונ' מן השטר מיהו פשיטא דכשר דאין למדין משיטה אחרונה היינו שעתא שעדים לא דייקי ומרחיקין שיטה אחת אם כן כשמרחיקין שיטה וחותמים באמצע שיט' כיון דליכא כי אם רוחב שיטה אחת בין העדים לשטר אין למדין ממנה ולכך לא יוכל לזיף ובשטר ועוד דומיא דהרחיק שני שיטין והרחיק שיטה אחת דמיירי בעובי כזה מהו מי אמרינן לא יוכל לזייף כלום בשיטה ומחצה או דילמא כרחוק יכתיב שני שיטין ופסול אלא מיהא ליכא למשמע מינה נאי ריפא דוקא סיפא לאו דוקא ושיטה ומחצה כשיטה אחת דקאמר

דקאמר כשר דאי ואי סיפא דוקא רישא לאו דוקא ושיט' ומחצה בשני שיטין דפסול דמה דקאמ' חזקיהו מלאהו בקרובים כשר אהרחיק שני שיטין קאי וכן מוכח בשמעתא דקאמר ואי משום שני שיטין פסול דאמר חזקיה מלאהו בקרובים כשר ופירש רבינו הגנאל שנמצא בברייתא כמצא מן הראשונים קרוב או פסול מסייע ליה שפיר לחזקיה דמכשר עדים ראשונים שנמצאו קרובים אלא לגרסת ספרים דלא גרסינן ראשונים אם כן היכי מסייע ליה דלמא הברייתא לא מכשרה אלא כשנמצאו בסוף עדים כשרים אבל מצאו למעלה במקום שאמר פסול אימא הקרוב כמי פסול ויש לומר מדלא קבע ליה מקום וקאמר שתתא נמצא ארבע או חמש קרובים או פסולים כשר שמע מינה בכל דוכתא מכשר להו כגון הא דאמר בשילהי הזורק שמע מינה אי חתים בתחלה קרוב או באמצע בין בסוף כשר מדאי מדלא קבע מקום ואם תאמר היכי מסייע לי' הא בברייתא מכשיר בין קרוב בין פסול וחזקיה לא מכשיר אלא קרוב מדלא קאמר פסול ומאי טעמא דחזקיה ויש לו' דחזקיה סבר לה כרבי עקיבא דאמר בהזורק גט קרח הכל משלימין עליו אפילו קרוב אבל פסול לא אבל ברייתא סז' כנם דמכשר בגט קרח להשלים אפילו עבד וסבר כחזקיה בחדא בקרוב ונראה לר' דאין הלכה כחזקיה דסבר כרבי' אלא כבן ננס דמכשר אפילו פסול דאמרינן התם כי אתו לקמיה דרבי אמי אמר נא והשלם עליו עבד מן השוק והכי' דרבי אמי עיקר טפי דקבע נבי פלונתא אבל הביא דחזקיה לא הובאה לשם ועוד דסתמא דתלמודא כבן ננס דאמי בשמעתא תניין אי חתים בתחלה קרוב או פסול ומוכח התם דלכולי עלמא כשחותם בתחלה פסול משום תנאי כשר אי אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא ועוד דשמא חזקיה כמי אית ליה דבן ננס והא דאמרינן מלאהו בקרובים ולא קא' בפסולים לרווחא דמילתא.

קאמר דלדברי הכל בכי האי גוונא כשר הנה: שיטה ומחצה נראה לייסב כגון שחתומים עדים באמצ' שיטה ומספקא ליה שמא יכתו' מה שירצה בחצי השלמה עד כאן הס"גה: פחות מכאן כשר בתוספתא מסיים כאן וכמה יהיו העדים רחוקי' מן הכתב ויהיה כשר כדי שיהיו נקראים עמו דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר מלא שיטה אחת רבי דוסתאי בר ינאי אומר מלא אתימת שני עדים שטר שחתום עליו ונמצא שלשה הראשונים קרובים או פסולים תתקיים העדות בשאר ונראה לר"מ ולר"ת דמן הנך מיירי: ואל תתמה שהרי אויר פוסל בשלשה ואם תאמר אמאי לא מייתי ראייה מגט קרח שאו' פוסל וקרוב משלים יש לומר משום דהביא גופא תקנתא דרבנן היא והיא גופא צריכה ראיה ממילתא דאורייתא ואם תאמר מה שייך טעם פסול אויר הכא לפסול אויר סוכה ויש לומר הכי קאמר מלאהו בקרובים כשר ואף על גב דאויר פסול אין לגזור מילוי קרובים אטו אויר שהרי אויר פסול בשלשה ופסול לא פסל אלא בארבע אבל בשלשה לא פסלי ולא גזרינן אטו שלשה דאויר פסול ועוד יש לומ' דלא מייתי ראיה מגט קרח דלא גזרינן השלמת קרובים אטו אויר משום דהתם אין שום דלא גזרינן דטעמ' דאוי' פסול לא הוי אלא משום דקשריו מרובין מעדיו ולא משום שיוכל לזייף אפילו איכא ארבעה שיטין חלקים בין עדים לעדים כשר בטיוט בעלמא דתו

הא שיטה ומחצה כשר אימא סיפא שיטה אחת כשר שיטה אחרת הוא רבשר הא שיטה ומחצה פסול אלא מיהא ליכא למשמע מינה מאי הוי עלה תא שמע דתניא הרחיק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול פחות מכאן כשר היו ארבע וחמשה עדים חתומין על השטר ונמצא אחד מהן קרוב או פסול תתקיים עדות בשאר מסייע ליה לחזקיה דאמר חזקיה מילאהו בקרובים כשר ולא התם' שהרי

אלא מיהא ליכא למשמע מינה חדא דווקא או סיפא או רישא ותבא הא אטו הא: פחות מכן כש' דסיינו שיטה ומחצה: הכי גרסינן בפירוש רבינו חננאל היו ארבע או חמש עדים חתומי' על השטר ונמצא שני הראשוני' קרובים או פסולים תתקיים עדות בשאר מסייע ליה לחזקיה דאמר מילאוהו בקרובים כשר פירוש אם היה בין הכתב לעדים חלק כשעור שני שיטין ומילא מקום החלק בקרובים הסטר ההוא כשר ומקיימין אותו מאחר העדים שבו ולא נמצאו דברי חזקיה בפירוש בתלמוד ויש לומר בגט קרח מדבר חזקיה ונראין דברי חזקיה כדברי רבי עקיבא דתנן במסכת גיטין גט קרח הכל משלימין עליו כדברי בן ננס רבי עקיבא אומר אין משלימין אלא קרובים הראויים להעיד במקום אחר: כך פר"ח ולי נראה לשון הראשון שסוף הברייתא דקתני היו עליו ארבע או ה' כו' ודאי מעין תחילתה מיירי במילוי שני שיטין הפנויים את הסטר ב בדקתני רישא ובא לומר שמלוי קרובים מכשירן והיינו דקאמר מסייע ליה לחזקיה דאיירי נמי במילוי שני שיטין של חלק דאי ברייתא בעלמא מיירי בלא מילוי שני שיטין ולאורויי דין עדים פסולא שיתקיים העדות בשאר ליתנייה במסכת מכות גבי הביא פלוגת' דר' ור' יוסי הגלילי דפליגי התם בדיני ממונות אם תתקיים העדות בשאר אם לאו וחזקיה נמי אם בגט קרח מיירי מה צריך ש"ו מן הברייתא ממתניתין דגיטין דבן ננס ורבי עקיבא יכול לסייעו ותו חזקיה מתניתין דגיטין אתא לאשמועינן בתמיה: ואל

תתמה מזה החלוק כי כהיותן חלק הסטר פסול ואם מילאהו בפסולין לעדות כשר שהרי סוכה בהיות בה אויר שלש טפחים פסולה ואם מילאהו בסכך פסול כגון בדבר המקבל טומאה הוכשרה הסוכה שאין סכך פסול פוסל אלא בארבע טפחים ורב יהודאי גאון נמי מוקי לה להא דחזקיה בהילכות עדות שלו כגון דהוה קרוב חתים ברישא בי' היכי דלא תיקשי אדרב נחמן דאמר במסכת מכות אפילו בדיני ממונות נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה דהיכא דחתים קרוב ברישא מוכחא מילתא דלכבוד עבד ולא ל עדות חתמיה וכהא כולי עלמא מודו והכי תניא בתוספתא שטר שחתמו עליו חמשה ונמצאו שלשה הראשונים קרובים או פסולים תתקיים העדות בשאר: הן

נמה למיתא לזיוף ולא אמר שהדי אטייעו חתימי כיון שאין השטר מגד שהעדים חתומין כדאמרינן במסכת ולכך לא גזרי קרובי אטו אויר שני שיטין דאפילו יש בו אויר כטייועא בעלמא שני אבל הכא דטיועא לא מהני מידי לפי שהעדים בגד השער כתוב ואי טייס ליה אמרי אטיועא חתימי ולכך נגזור מילוי קרובים אטו אויר משום דבאויר אין לו תקנה והכי מיירי דהייה מסוכה שאויר פוסל בה ואין לו תקנה ופסול כשר לא פסלינן ליה אטו אויר : שהרי

שה֗רי אויר פוסל בשלשה סכך פסו׳ פוסל בארבעה איבעיא להו שני שיטין שאמרו הן ואוירן או דילמא הן ולא אוירן אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא דהן וא֗וירן דאי סלקא דעתך הן ולא אוירן שיט׳ אחת בלא אוירה למאי חזיא אלא שמע מינה הן ואוירן שמע מינה רבי שבתי אמ׳ חזקיה שני שיטין שאמרו בכתב ידי עדים ולא בכתב ידי סופר מאי טעמא דכל המזי׳ לאו לגביה ספרא אזיל ומזייף וכמה אמר רב יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה אמר כגון

הן ואוירן שיעור כתיבת ב׳ ... חלק בינתיים ... פחות מיכן איכו הכי גרסינן דאי ... הן ולא אוירן: ... הלא נ״ל הזיוף ... אותיות ב׳ ... אותיות ... כין ב׳ ... לגועאם יכתוב ב׳ כתיבה גדולה גם עתה כיכר הזיוף ... חלק בבתיים ... : שני שיטין שאמרו בשיעור כתב ידי עדים שהוא יותר מכדי שיעו׳ ידי סופר : מאי טעמא כל דמזייף לאו לגבי סופר ע׳ אזיל אותו לא יהכה לו ולא ישמע אליו לאורועי כפסי׳ שלא עושה בטינעא בתוך ביתו ו׳ נאיכו יודע לכוין ידו בכתיבה דקה כמו הסופר : כגון

אויר פוסל בשלשה מיירי ב׳ בסוכה גדולה שמכשיר שיעור סוכה ושלש דפנות לכל צד דאותה למה תהיה פוסלת פסולה וגם לא איירי ליטב תחת האויר דאם כן מאי ע׳ איריא שלשה אפילו פחו׳ נמי אמ׳ במסכת סוכ׳ שאין ישנים תחתיו אלא הכי פירוש׳ סוכה גדולה ויש לה שלשה דפנות ויש לה אויר שלשה לכל אורך הסוכה פסולה שאויר שלשה מפסיק ועתה אין כשאר בו כי אם שני דפנות לכל צד ו׳ וסכך פסול לא הוי הפסק כי אם בארבע טפחים איכתי כגון שיש לה לסוכה ארבעה דפנות והיא אינה גדולה כל אחד מהם כו׳ יש תימא מיהא כך שישאר הכשר סיכה מכל צדי האויר : כמנא דאמר הכא כמנא אחד מהן קרוב או פסול כשר ולרבי עקיבא קרוב מיהא כשר ובין בתחילה ובין בסוף בין באמצע כשר מולא קביע ליה מקום ואפילו לר״מ דגר׳ הראשונה לאפוקי בסוף דכ׳ שכן הוא היכא שאין אויר פסול דכשר והכי נמי בגט קו״ח לרבי עקיבא קרוב כשר ובפרק קמא דמכות אמר רבי עקיבא אף שלשה כמנא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ויש לומר דהת׳ מיירי בעדים בעל פה והיכ׳ דלאסהודי אתי אי לאסהודי אתי אי למיחזי אתו ורב נחמן פסיק התם הלכה כר׳ אבל הכא לאו לאסהודי עדותן בטלה דשיילינן להו קתימי אלא למילוי והיכא שמותמין באמצע או בסוף אמרינן משום תנאי קתימי ולאו לאסהודי קא אתו וכמו כן גבי גט קרח לא חתימי אלא להשלים הקרח שיהא עדים כמו הקשרים ואף על פי דלעדות אחת על פה שיילינן אי למיחזי אתו אי לאסהודי אתו היינו משום שלא נחקרה עדותן בבית דין אבל בשטר אין צריך לחקור אמאי חתימי דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בבית דין דמי כאלו נחקר שלמילוי או לתנאי חתמו ורב יהודאי פסק על שטר שיש בו חמשה עדים או יותר ונמצא אחד מהן קרוב או פסול בתחילה כשר דאמרינן לכבוד חתמו אבל אי חתימי בסוף פסול ואין נראה לרבינו תם דאמר בהמניא תכיין למאן דאמר שניים משום עדים וכולם משום תנאי ולכך נמצא בסוף אחד מהם קרוב או פסול כם אבל אי חתי׳ בתחילה קרוב או פסול אמרי לה כשר מאן דלא פסול דאייתי לאיחלופי בשאר שטרות דעלמ׳ ולא יאמרו משום תנאי חתמו כיון שהפסולים חתמו לבתחלה אלמא אפילו למאן דמכשר בסוף פסול לבתחלה דבין בתחילה בין בסוף כשר ודאשנים דגרס רבינו תננאל לאו דווקא אלא כל שכן הוא אף על גב שאויר פסול ואם תאמר אם כן אמאי כשר והא אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא כדהתם ויש לומר התם מדרבנן דפסלי בתחילה משום דעדי הגט אין חותמין אלא זה כפני זה ואי חתים בתחילה קרוב או פסול יאמרו אלך העדים העומדים שם קרובים ולשם עדות חתמו מיכולין לחתום בתחילה אותם עדים כשרי׳ שבאו שם וחתמו קרובים ואתי לאכשורי קרובים אבל כשו׳ יאמרו שני לשם עדים ואיכך משום תנאים אבל בשאר שטרות שחותמים זה שלא בפני זה אם נמצא פסול בתחלה כשר דלא אתי לאכשורי בעלמא שידעו שלא לשם עדות חתמו אלא כמו שמצאום התחימו ובשעה שחתמו אלו הראשונים לא מצאו אחרים עד אחרי כן והקשה לו לר״י אם כן אמאי כשרים כשמצאו בסוף הא אמרינן לקמן כל כי האי גוונא אין מקיימין מעדים שלמטה מכלל דבעלמא אין מקיימים אלא מעדים שלמטה ואם כן כשיראו פסולין לבסוף במקום קיום השטר יאמרו קרוב או פסו׳ כשר וחזר בו רבינו תם ואין מכשיר כי אם בתחלה ולא בסוף מפני שקיום השטר בסוף כדפסיק רב יהודאי אבל קשה מגט קרח שאנו מכשירין בין בתחלה בין בסוף ויש לומר דשאני התם דמכל תנאי מקיימים ולא שני בקיומא דהכי כדמפרש התם אבל בפשוטים שאנו מקיימים משלמטה בתרי פסול לבסוף : שיטה אחת למאי חזיא הי מזייף ביה וכת׳ ביה שני שיטין דקות יהא כיכר שהוא מזייף שהכך שני שיטין דקות משאר השטר ועוד דלא אזיל לגביה ספרא לכתוב כתיבה דקה ואפילו אי בעי נייז ליה ויש מפרשים שיטה אחת בלא אוירא למאי חזיא אין יכול לכתוב בה כלום ולמאי איצטריך למימר הרחיק שיטה כשר אבל לא בעי למיפרש שני שיטין למאן חזיין דסוכא חזיין לכתוב בו שיטה אחת וכימא דלמדין משיטה אחרונה דהא דאמר לעיל אין למדין היינו למסקנא הכא דמסיק הן ואוירן דחזו לכתוב שני שיטין דאחת ואוירא תויא לכתוב אמ׳ ולכך אין למדין אבל מקמי דמסי׳ הן ואוירן יש ללמו׳ אדרב׳ דלמדין מדפסול הרחיק ב׳ שיטין בלא אויר׳ :

כנון

כגון לך לך זה על גבי זה אלמא קסבר שני שיטין וארבעה אוירן רב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר כגון למד מלמעלה וכף מלמטה אלמא קסבר שני שיטין ושלשה אוירן רבי אבהו אמר כגון כרוך בן לוי בשיטה אחת קא סבר שיטה אחת ושני אוירן אמר רב לא שנו אלא בין עדים לכתב אבל בין עדים לאשרתא אפילו טובא נמי כשר מאי שנא בין עדים לכתב דילמא מזייף וכתב מאי דבעי וחתימי סהדי בין עדים לאשרתא נמי מזייף וכתב מאי דבעי וחתמי סהדי דמטייט ליה אי הכי בין עדים לשטר נמי מטייט ליה אמרי סהדי אטיוטא הוא דחתימי בין עדים לאשרתא נמי אמרי בי דינא אטיוטא הוא דחתימי בי דינא אטיוטא לא חתימי וליחוש דילמא גייז ליה לעילא ומחי ליה לטיוטא וכתב מאי דבעי ומחתים סהדי ואמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר הניחא

כגון לך לך זה על גב זה אין צריך לפרש שרגל הכף על ראש הלמ"ד אלא אפילו לא הוי רגל הכף עד ראש למ"ד אפילו הכי הוי ד' אוירן שאויר אחד צריך להיות בין ב' שיטין בלא רגל כף וראש למד כדאמר כגון למד למעלה וכף למטה קסבר שני שיטין וג' אוירן אלמא צריך להיות אויר בין שיטה לשיטה ועוד אויר אחד מפני רגל כף שבשיטה או מפני ראש למד שבשיטה שנייה הוי ג' אוירן בין שיטה לשיטה ואלו ראיה היא דאם כן למה צריך אויר שני כאויר ראשון יכולין להיות רא' למד ורגל ך בין שאינו זה כנגד זה אלא צריך לפר' שהן זה כנגד זה לך לך יתחי' לזייף אם אין ביניהם ריוח שאם יארע לך לך זה כנגד זה כזייפו שיוכל לעשותו בריוח שיטה אחת ושני אוירן והוי יותר משני שיטין בלא אוירא דאם כן שיטה למאי חזיא כדפרישית לעיל: דמטיי' ליה פירוש ל"ת בנקודות או שורות שניכ' בחלק מעט ניכר שלא מחק מעיקרא שאם היה מטשטשו בדיו ואין ניכר אם היה שם מחק אם לא וא"ה מכשי' לשטרא אם כן יטשטש כל השטר לגמרי וגם העדים שלמטה ויכתוב שטר בגליון של מעלה ויזייף עדים והאשרתא של מטה מקיימין ואם אין גליון למעלה ויש שיטה אחת בין העדי' לכתב יכתו' השטר ועדים באותו שיטה והעדים הראשונים יטשטש בדיו ואשרתא בעדים שזייף להכי צריך לפרש טיוט אנקודות או שורות: שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר הא דפסלינן בגיטין שטר הבא על המחק ועדיו על הנייר רבי יוחנן אומר בו' תימה דמשמע דאתא לפלוגי ובמאי פליג דהא לא פסיל אלא בלא טיוט' דאי בטיוט אמאי פסול וכי תימא איכא ביניהו דרבי יוחנן פסיל אפילו בטיוטא שני שיטין בין עדים לאשרת' משום דימחקם ויכתוב הוא שטר ועדים על המחק והאשרתא מקיימין דסבירא דמקיימין מן האשרתא שבו הא ליכא למימר דאם כן כל שטרות שיש בהן אשרתא פסולין שיכולין למוחקו ויכתוב הוא ועדיו על המחק אלא ודאי סביר' ליה דאין מקיימין בכי האי גוונא מאשרתא אלא מן העדים ויש לומר דסבר רבי יוחנן אי מטייט ליה פסול משום דבי דינא אטיוטא חתמי אי נמי איכא למימר דלא פליגי אלא רב מיירי בטיוטא ורבי יוחנן מיירי בלא טיוטא אי נמי שיטה אחת בין עדים לאשרתא לרב כשר דבכל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מאשרתא אלא מעדים שבו עד כאן:
הניחא

כגון לך לך זה על גב זה לא אתא לאיפלוגי אדרבקיה אלא ודאי בכתב ידי סופר משערין כתיבת שני השיטין ועדיין צריך אויר בין שיטה לשיטה מלבד עובי הכתיבה כדי שלא יהיו שני לך כשני השיטין זה בעליונה וזה בתחתונה צריך שלא יגע משך גג הלמד של לך התחתון להגיע של לך העליון דהא זימנין דמקרבי כהדי הדדי ך דשיטה עליונה ולמד דשיטה התחתונה אלמא קסבר שני ש[יטין] אוירין שני אוירות בין השיטין משום ך דעליונה דתחתונה ואויר למעלה משיטה עליונה בשביל גג למד של לך העליון ואוי' למטה מן השניה בשביל לך התחתון: לך לך זה על גב זה דווקא שתהא למד כנגד למד ך כנגד ך אלא כדפרישית למעלה בעליונה וזה למטה בתחתונה: ושלשה אוירין דבין שני השיטין דיי לנו באויר אחד שיכול אדם ידו להרחיק ראש הלמד דתחתונה מכנגד רגל ך העליונה: כרוך בן לוי שני אוירין איכא הכי אח למעלה בשביל למד דלוי והד למטה בשביל ך דכרוך: אמר רב לא שנו שני שיטין דפסו' אלא אם כן הרחיק בין העדים לשטר: אבל אם הוא בין העדים לקיום הנקרא אשרתא על פה ואיסרכוהו וקיימנוהו הכתוב בו כגון שטר שכתב בו הנפק דהיינו אשרתא אפילו הרחיק יותר משני שיטין כשר כדמסיק ואזיל במטשטשו בדיו ושת' בית דין אטיוטא לא חתימי אלא אעיקרו של שטר: ומשני דמטייט ליה כלומר מלכלכו בדיו ואין יכול לכתוב בו שום זיוף אבל אם לא הנפק לכבינו ויש בו שני שיטים חלק בלא טיוט פסול הוא שלא נעשה כתיקון חכמים: אטיוטא חתימי ולא אעיקרו של שטר כדאמרינן בגיטין אי שיכן שמא אשאילת שלום שכתב בשטר חתמו ולא אעיקרו של שטר הכא נמי כך מעידין בפנינו אטיוטא בדיו ונמחק כדי שלא יחשדו בבעל השטר: ומשני בי דינא אטיוטא אין דרכן לחתום אבל עדים הבא מכויין לחתום ואפילו עמי הארץ ואתי למיחתם אטיוטא: וניחוש דילמא גייז ליה לשטר העליון לגמרי ומחיק ליה לטיוטא וכתב הוא והלואתו ועדיו מזייפין על המחק דאמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר דמה לי אם חתמו עדי' על הקל' חלוק או על הקל' שהוא הואי' ואנו מכירין חתימ' ידיהן וגם העליון לא נמחק אלא פעם אחת במקום שהעדי' חותמין בו וגבי אשרתא אף על פי שאין אנו מכירין ידי עדים שלמעלה שעל המחק נסמוך על אשרתא שאחריו שמתקיימת עדותן והילכך יכול למחוק הטיוטא ולזייף עדים: הניחא

הניחא לרב כהנא דמתני לה משמיה דשמואל שפיר אלא לרב טביומי דמתני לה משמיה דרב מאי איכא למימר קסבר כל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מן האשרתא שבו אלא מן העדים שבו ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא

הניחא לרב כהנא דמתני לה להא דהוא ועדיו על המחק משמיה דשמואל איכא למימר דלרב הוי פסול ולא תיקשה לרב: אלא לרב טביומי כו' והך קשיא בכל השטרות שיש בהן הנפק יכול להקשות ואפילו היכא דליכא שני שיטין אלא בין עדים לשטר אשרתא שהרי יכול לזייף כל שטר ג ז הפלין עם העדים ולכתוב ולחתום על המחק מה שירצה: ומשנינן קסבר רב כל כי האי גוונא כלומר כל שטר שיש בו הנפק והוא ועדיו על ג המחק לא סמכינן אאשרתא ולא מתקיים אלא בהכר ידי עדים הכתובים על המחק ו והילכך הרחיק שני שיטי את האשרתא מן העדים מלמעלה שיטתו כשר וסמכי' אאשרתא דהא לא כתיבי הוא ועדיו על המחק דכולא כי האי גוונא אין מקיימין וכית דין אטיוטא לא חתימי אלא אעיקר השטר הילכך כשר ג השטר והאשרתא: ור' יוחנן אומר לא שנו הרחיק את ג העדים כשיעור שני שיטין פסו': אלא

הניחא לרב כהנא משמיה דשמואל קאמר ליה קשה דלדידיה מי ניחא אם כן כל שטר מקויים ימחקנו ויש לומר דהא לא קשה כולי האי וכיון שהוא כתוב מתחלה לא יוכל למחקו שלא יהיו ניכרים האותיות אבל מחק דטיוטא אינו ניכר ו וימחקנה ויכתוב כמו שירצה ואף על גב דבסמוך פריך ואם תאמר חוזר ומוחק אף על פי שהיה מחוק לפי האמת פריך דאין חילוק בין טיוט לכת': שיטה אח' נמי פסיל שיכתוב הוא ועדיו בשיטה ט אחת והאשרתא מקיימין ואם תאמר כי היכי ל דפסלינן שטר הכא הוא ועדיו בשיטה אחת משום שדרך עדים להרחיק חתימתן מן הכתב שיטה אחת הכא נמי הוה לן למיפסל שטר הכא הוא ועדיו בשיטה אחת משום שבית דין מרחיקים שיטה אחת מן העדים ויכול לזייף באותה שיטה ויש לומר דשהדי לא דייקי לסמוך חתימתה אבל בית דין דייקי וחתמי סמוך לעדים וכשהרחיקו שיטה אחת פסול שיכול לכתוב בה שטר הו' ועדיו בשיטה אחת והאשרתא מקיימים השתא דאניכא להכי דפסלינן אותה שטרות שיכול לזייפינהו ואם כן צריך ליזהר באותה שטרות וכתובות שיש להן גליון שלא יחתמו העדים זה אצל זה שיכול לבא לידי זיוף ולכתוב בגליון שבאורך העדים מה שירצה והוי שטר הכא הוא ועדיו בשיטה אחת וכשר ויחתוך כל השטר אלא יחתמו זה תחת זה דהשתא ליכא למיחש להאי משום שיכתוב בגליון שטר לפני העד אני פלוני החתום חייב לפלוני מנה והוי שטר הכא הוא והלוה בכתב ידו בשיטה אחת משום הא לא פסלינן לשטרא דאיהו העדים הוא דאפסיד אנפשיה כשהוא חתם במקום שיכול לזייף ולכתוב על עצמו מה שירצו ואין לפסול השטר אלא כשיש חלק לפניהם והן חותמין זה אצל זה שעת' יכול לעשות שטר שיש שני עדים להוציא מאחרים אבל משום עצמו לא דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה וכן נמי אם אין גליון בשטר לא יחתמו בסוף שיטה זה אצל זה כיון שיש חלק לפניהם משום דהוא טעמא שפירש אלא זה תחת זה אי נמי מצינו למימר דאפילו יש גליון מרובה כראש השטר והעדים חתומין זה אצל זה בראש שיטה של שטר אף על פי דמצי כתי' מאי דבעי בראש גליון דלא פסלינן שטר אלא כשיכול לזייף בחלק שהוא צריך השטר שאינו יכול לחותכו ואם היה חותך היה השטר פסול כגון שני שיטין לפני העדים או לפני האשרתא בינו לעדים וכגון חלק שהוא אחר השטר במקושר בשיפו פגם הוא צריך לשטר משום אשרתא ולכך פריך לעיל וניחוש דילמא זייף מאי דבעי כו' אבל בחלק שאין צורך השטר שאם היה נחתך לא היה השטר פסול אף על גב שיכול לזייף בו מה שירצה אין השטר פסול בכך כגון חלק שבגליון וגם רוב פעמים שהשושבינים חותמין בכתובות זה תחת זה ומניחין חלק שני שיטין לפניהם אלא ודאי אין בכך כלום כיון שאין צורך השטר וגם קושיות שהקשו במסכת יש מהן מתורצין בתירוץ זה עלה מיהו אם חתמו בשטר בסוף שיטה זה אצל זה והניחו חצי שיטה חלק לפניהם פסול לפי שיכולים לזייף באותו חלק והוא צורך השטר שאם היה נחתך יהיה השטר פסול דאמרי' חלק היה בשטר כתוב שהיו אלו העדים חתומים עליו והוא חתכו ועשה זה השטר לפניהם העדים יכולים להניח חלק לפניה כיון שאינו צורך השטר לא הוה להו לחתום זה תחת זה ואת זה אינו צורך השטר אותה חצי שיטה שלפני העדים שאפי' חתוכה אין לנו לחוש שמא היה השטר שא"כ היה הלוה טוען שטעו' שטרו והניח חלק לפני העדים שהמלוה היה יכול לכתוב שם אחר כך ולחתוך זה ויש לומר שמא יש לנו לחוש שבאותו חתך היה שטר אחר והניח הלוה חלק הרבה לפני העדים לפי שחשב שאם יכתוב בו המלוה שטר אחר ויחתוך זה יוד' זיופו ויהיה ניכר בחתך שיש בסופו מכל מקום צורך השטר הוא ויש לנו לעדים לחתום זה תחת זה אם חותמין בסוף שיטה ומניחין חלק לפניהם ומכל מקום יש לומר שאין צורך השטר שאפילו תהיה אותה חצי שיטה חלק חתוכה יהא השטר כשר ולא ניחוש שמא היה שם השטר שאילו העדים חתומים עליו והמלוה בתכו זה השטר וזה אין לחוש לפי שהלוה לא היה שוטה כל כך שהניח חלק למעלה מן העדים שיוכל המלוה לחתוך השטר הזה וגם כל החלק שלמעלה בשוה לשטר זה לא ישאר חלק כי אם כנגד העדים ויכתוב שם מאי דבעי ולא יהא ניכר זייופו ולכך אין צריך השטר ויכולים לחתום זה אצל זה אף על פי שמניחין חצי השיטה לפניהם שיכול לזייף כהן בשביל כך אין לנו לפסול השטר כיון שאינו צורך השטר שאם היה חתוך לא נפסל השטר בכך שאין לחוש כלום כדפירש ורבינו תם פי' כמו שפירש' תחילה שהעדים צריכין לחתום או בראשה דמגילתא אפילו זה אצל זה או באמצע שיטה וכל כך שיחתמו זה תחת זה ויש ליתן טעם בשושבינים שאין שייך כאלו כלל דהתם לא נפסול השטר בשביל השושבינים שחתומים רחוק שני שיטין שאינו מן העדים ואינם צריכים לשטר כלל: גופא

אלא בין העדים לכתב אבל בין עדים לאשרתא אפילו שיטה אחת פסול מאי שנא בין עדים לאשרתא דלמא גייז לעילאי וכתב הוא ועדיו בשיטה אחת וקסב' שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת כשר אי הכי בין עדים לכתב נמי דילמא גייז ליה לעילאי וכת' מאי דבעי וחתימי סהדי קא

אלא בין העדים לשטר אבל בין העדים לאשרתא אפילו שיטה אחת פסול ואף על גב דחטיים ומפרש טעמא דרבי יוחנן דקסבר שטר שכתוב כולו בשיטה אחת וגם העדים חתומין באותה שיטה כשר ויכול לחתוך את העליון ויכתב שטר ועדי' פסול באות' שיטה ואכו בסמוך אאשרת' לקיומא ואם השטר כולו בשיטה אחת והעדים בשיטה אחרת פסול וכראה כעיני' טעמו על דבר הוא ועדיו בשיטה אחת כשר דלא פליג רבנן בין שטר גדול לשטר קטן שיהא קטן פסול יותר מן הגדול אבל אם כולו בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול והיינו טעמא דאמרינן לעיל הרחיק שיטה אחת חלק בין שטר לעדים כשר וטעמא כדמסקינן לקמן למדין משיטה אחרונה ואם אתה אומר כשר היכ' דהשטר בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת איכא למיחש דגייז ליה לעילאי וכתב בההיא שיטה חלק מאי דבעי וחתמי בהדי הוא ועדיו השטר והעדים : ומשני

גופא אמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר ואם תאמר וניחוש שמא מעיקרו היה הוא על הנייר ועדיו על המחק דפסול ומחק כל השטר וכתב מאי דבעי והוי על המחק ויש לומר להא ליכא למיחש שאם מעיקרא הוה הוא על הנייר ועדיו על המחק הוה כתי' בין שהדא לשהדא אנחנא סהדי חתימי על המחקא ושטרא אניירא כדמפרש בסמוך ואין לחוש שמסר לו שטר שפסול עכ ואם תאמר שמא מחק אנחנ' סהדי וכל השטר שלמעלה כר מן העדים וכתב מאי דבעי ויש לומר דלא מכשרים הוא ועדיו על המחק אלא כשאין ריוח בין עד לעד כדי לכתוב אנחנא סהדי ורשב"ם פירש דאין לחוש שמא ימחוק אנחנא סהדי כיון דמעיקרא הוה כתב על המחק ואם ימחקנו שוב ליה כמחק שני פעמים והשטר שכתוב על הנייר שמחקו הוה ליה כמחק פעם אחת ויהיה ניכר הזיוף דאינו דומה כמחק פעם אחת למחק שני פעמים ונראה לי דהיינו כשכותב על המחק אז ניכר איזה נמחק פעם אחת ואיזה נמחק שני פעמים אבל הנייר מחוק נראה שאין כתוב עליו כלום אותו אינו ניכר וכן מוכח בסמוך דפריך וניחוש דילמא שדי ליה דיותא אמקום עדים ומחיק ליה והדר מחוק ליה והוה ליה אידי ואידי נמחק שני פעמים כשימחוק אחרי כן השטר ומאי פריך הא בשעה שירצו לחתום יראו מחוק פעם אחת ומקום שהמלוה מתחימים מחו' שני פעמים אלא ודאי אין ניכר עד שיהא כתוב ויהא יכם מיהו הא לאו ראיה היא דאכי לאימר דלעדים אינו ניכר דלא דייקינן אבל שטר הבא לפני בית דין ניכר דבית דין דייקי ולכך אי מחיק אנחנא סהדי ירא‍והו בית דין שנמחק שני פעמים וחתימת העדים לא נמחק כי אם פעם אחת כדינה מיהו קשה לרבי דלדברי רשב"ם תיקון היכא דכתב אנחנא סהדי על המחק כמו העדים אלא היכא דכתב אנחנא סהדי על הנייר ימחקנו וגם השטר שהוא על הנייר והיה שטר הבא הוא ועדיו על המחק ואמאי כשר וכי תימא הוא על הנייר ועדיו על המחק לא הוי כשר אלא כשמחק בין עד לעד במקום שיכתבו אנחנא סהדי אבל אי כתבו אנחנא סהדי על הנייר לא אדרבה זה ראוי להכשיר יותר דודאי לא עשה שום זיוף אבל כשנמחק השטר ונמחק הריוח בין שהדא לשהדא יש לחוש שמא היה כתוב בו אנחנא סהדי ונמח' זיוף אז ראוי לפסול יותר וגם לא אשכחן חילוק בין כתב אנחנא סהדי על הנייר בין כתוב על המחק ויש לומר דלא חיישינן שמא מחק אנחנא סהדי שאם כן יש ריוח בינתיים בין סהדי לסהדי ומסתמא אין כותבין בזה הד כור ככנגד חתימ' בפחות משני שיטין וכמו ששני שיטין בין העדים לכתב פוסלין את השטר כן שני שיטין בין עד לעד פוסל דילמא כתובה בשיטה בפני העד וכן משמע לקמן ששני עדים בפני שטרות מצטרפין להוציא ממון ואין לומר שיחתום בפני כלם דלעניין אפוקי ממונא חשוד דלא מהימן אלא בשבועה והיכן יש לחוש שמא מחק אנחנא סהדי היכא שהעדים חתומים זה אצל זה במחד שיטה זה, כרחם השיטה וזה כם ק השיטה ואנחנו סהדי בנייר בינתיים וכזה אין רגילות דאנחנו סהדי על הנייר ועדי' על המחק ולמה יעשו שטות זה נכתוב אנחנא סהדי על הנייר והם חתומים על המחק יחתמו על הנייר ודיו ואם תאמ' ולמה לא תקנו שטרא על הנייר ועדיו על המחק כשר בלא אנחנא סהדי וכשעדיו והשט' על המחק לא יהא כשר אם לא כתבו בו אנחנא סהדי כתיבי אמחקא ושטרא כתיבה אמחקא דהשתא ליכא למיחש שמתחילה היה השטר על הנייר ומחקו וזייפו שיותר היה להם לעשות תקנה כשהשטר עשוי דאיכא למיחש ביה שנעשה זיוף מבאותו שעדיין לא נעשה בו זיוף ויש לומר הוא ועדיו על המחק שכיח טפי שיש לסופר כמה טופסי שטרות שלא כיון כהן המעשה ומחקם אבל הוא על הנייר ועדיו על המחק לא שכיח כולי האי ולכך תקנו אנחנא סהדי והשתא מיתרצא שפיר מה שהקשה על פירש רשב"ם שאין יש לנו להכשיר אנחנא סהדי כשכתוב על הנייר שלא נעשה בו שום זיוף יותר משכתוב על המחק דאיכא למיחש שנעשה בו זיוף שעתה יש ליתן טעם זה שפיר דאנחנא סהדי על הנייר לא שכיח אלא אדרבה יחתמו על הנייר ויהיה הכל על הנייר וקשה לפי' רשב"ם שפירש בשטר הבא הוא ועדיו על המחק שאם יש ריוח מחוק בין עד לעד פסול דאיכא למי' שהי' כתוב בו אנחנא סהדי והשטר היה כתוב על הנייר ומחקו אם כן הא דקאמר דכתבי אנחנא בין עד לעד היינו כשיש נייר בין עד לעד שאם ככר מחוק בין עד לעד למה יכתבו אנחנא סהדי ורחיקו העדים זה מזה שיעור אנחנא סהדי ודי בכך שאם ימחוק ויהיה הכל על המחק יהא פסול כדפ' כיון שיש ריוח בין עד לעד וזה אינו נראה לומר שאינו מצריך אנחנא סהדי אלא כשיש נייר בין עד לעד דהוה ליה לתלמודא לפרש ועוד אם כן בסופסי שמיקי' שהניחו הנייר וכתבו על המחק ומיהו איכ' למימר שאין להקשו' כשיש מחק בין עד לעד למה יכתבו אנחנא סהדי יניחו חלק ודיו וזה אינו שאם לא נצריכו לכתו' לא יניחו בין זה לזה ולא יקושו כי יאמרו למה אניחנו ואחרי' חתימתי מחכירי כיון שאינו כתו' בינתיי: וניחוש

קא סבר שטר הכא הוא בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול וליחוש דילמ' כתב הוא ועדיו בשיטה אחת ואמר אנא לרבות בעדי הוא דעבדי קסבר כל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מן העדים שלמטה אלא מן העדים שלמעלה גופא אמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר ואם האמר מוחק וחוזר ומוחק אינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק שני פעמים וליחוש דילמא שדי דיותא אמקום עדים מעיקרא ומחיק ליה דבי הדר מחיק ליה להאי הוה ליה אידי ואידי נמחק שתי פעמי' אמר אביי קסבר רב אין העדי' חותמין על המחק אלא אם כן נמחק בפניהם מחיכי הוא על הנייר ועדיו על המחק כשר וניחוש דילמא מחיק ליה וכתיב מאי דבעי והוי ליה הוא ועדיו על המחק דכתבי הכי אנחנא סהדי חתמנא על מחקא ושטרא כתב על ניירה דכר' כתבי היכא אי מלתחת גייז ליה אי עילאי מחיק ליה דכתבי בין סהרא לסהרא אי הכי אימא סיפא הוא על המחק ועדיו על הנייר פסול אמאי פסול הכא נמי נכתבו הכי אנחנא סהדי חתימננא על ניירה ושטרא על מחקא מאי אמרת מוחק חוזר ומוחק הא אמרת אינו דומ' נמחק פעם אחת לנמחק שני פעמים הני מילי היכא דחתימי סהדי אמחקא היכא דלא חתימי סהדי אמחקא אלא אנייר' לא ידיע וליתי בגילתא אחריתי ולימחוק ולידמי לא דמי מחקא דהא מגילתא למחקא דהא מגילתא ולקבלה לחתמות ידא דסהדי בבי דינא ולימחו' ולידמי אמר רב הושעיא אינו דומה נמחק כן יומו לנמחק כן שני ימים ולישהייה אמר רבי ירמיה חיישינן לבית דין טועין: רבי חנינא בן גמליאל אומר מקושר וכו': השיב רבי לדברי רבי חנינא בן גמליאל והלא

ויפסלי וסבר רבי יוחנן שטר הבא לפנינו בשיטה אחת ועדים בשיטה אחרת תחתיה פסול כדפרים' שמא משום דאין לומדין משיטה אחרונה כדאמר' לעיל: ודילמא היינו הך איכא דגייז ליה לעילאי וכתב בההיא שיטה מלא דבעי וחתימי ודילמא הך חלק שהייתה בין שטר לעדי' וזיי"ף בה וחתך את השטר מלמעלה וניחוש דילמא כתיב בהאי שיטה חלק שהוכשרנו בין השטר לעדים וכתיב ביה כל מאי דבעי וחתום כמי סהדי בההיא שיטה וכשנא שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת וכשר והעדי' שלמטה של שיטה ההיא אומר הוספתיה על השורה הראשונים לפרסם את הדבר יותר: ומשני כל כי האי גוונא כו' כלומר כשיוצא לפנינו שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת ויש בה עוד תחת אותה עדים אחרים אין מקיימין אותו אלא מן העדים החתומים עמו בשיטה אחת: ואם תאמר והלא מוז' הוא והוחק את השטר וזיי' וחתמי סהדי: ומשני אין דומ' חתימת העדים שחתום על המחק שנמחק פעם אחת לכתיבת השטר הכתובה על נמח' שתי פעמים ויהא ניכר הוא: וניחוש דילמ' שדי בעל השטר דיותא בקלף במקום חתימת העדים קודם שחתמו ומחקו וחז' וכת' על כל הקלף ומחקו כולו וחתמו העדים בקלף שנמחק שני פעמים והשטר נכתב על המחק פעם אחת וכי הדר מחי' ליה כדי לכתוב עליו זייוף הוה ליה נמחק שני פעמים כמו נמחק מקום חתימת העדים שני פעמים:

וניחוש דילמא שדי דיותא אמקום עדים פירש' לעיל: אי לאילעי מחיק לפירש ר"ת שפירש שנמחק שני פעמים ניכר שאין כתוב עליו השתא קשה לי שדי דיותא בין עדים לכתיבה ולימחוק ליה והדר לכתו' אכתבא סהדי וגו' דהשתא לא מני מחיק ליה לפי שיהא נמחק שני פעמים ויהא ניכר אבל לפירש רבי ניחא שאינו ניכר כיון שאין כתוב עליו כלום ומיהו עדיפא מינה משני דכלא דיותא מני עביד בין סהדא לסהדא: ליטהייה מאן דלא גרסינן ליה דכמו כן אינו דומה לנמחק בן שני ימים לנמחק בן ג': השתא

אלא אם כן נמחק בפניהם ואם יראו מקום חתימתן מסוכה כמחיקה מן העליון לא יחתומו: עדיו על המחק כשר אם מכירין לחתימתו או שהיה כתב ידם במקום אחר: הוא על המחק כו' פסול שמא מחק את השטר וזייפו השתא חוז' עול ומוחק ומזי"ף: ומשני הני מילי היכא דחתמי סהדי על המחק כיון שיש שני מיני מחקים בשטר אחד זה אבל זה יכול להכיר מי נמחק יותר מחבירו: למחקא דהא מגילתא זה עב וזה דק ומחק של קלף עב אינו ניכר כל כך: ונקבל חתימת ידייהו בבי דינא שלא יפסיד בעל השטר עדות של עדיו ואחר כך נמחוק ונכתוב בההיא מגילתא גופא ונידמייה אית ספרים דגרסינן בהו וכיטהי' אמר רבי ירמיה חוששין לבית דין טועין ולא ידעו לדקדק כ"ל כך או להשהותו להכשיר שטר פסול הילכך פסקינהו למילתיה ופס' והו כל שטר שעל המחק ועידיו על הנייר ואית דלא גרסינן ונשהייה ונגרסינן רבי ירמיה אומר חיישינן לבית דין טועין ואין נותנין לך לדחות ולמחוק ומקום תירוץ רב הושעיה תירץ רב ירמיה כך: השיב רבי לדברי רבי חנינא בן גמליאל שאמר מקושר יכול לעשותו פשוט: והלא

והלא אינו דומה זמנו של זה לזמנו של זה פשוט מלך שנה מונין לו שנה שתים מונין לו שתים מקושר מלך שנה מונין לו שתים שתים מונין לו שלש וזימנין דיזיף מיניה זוזי במקושר ומיתרמי ליה זוזי ביני ביני ופרע ליה ואמר ליה הב לי שטראי ואמר ליה אירכס לי וכתיב ליה תברא וכי מטי זמניה משוי ליה פשוט ואמר ליה הכי השתא דיזפת מנאי קא סבר אין כותבין שובר ומי בקיע רבי במקושר והא ההוא מקושר דאתא לקמיה דרבי ואמר רבי שטר מאוחר זה ואמר ליה זונין לרבי כך מנהגא של אומה זו מלך שנה מונין לו שתים שתים מונין לו שלש בתר דשמעה מזונין סברא ההוא שטרא דהות כתב ביה בשנת פלוני ארכן אמר רבי חנינא יבדק אימתי עמד ארכן בארכנותיה ודילמא דאריך מלכותיה אמר רב הושעיא כך מנהגא של אומה זו שנה ראשונה קורין לו ארכן שנייה קורין לו דינון ודילמא עבורי עברוה והדר אוקמיה אמר ר' ירמיה ההוא ארכן דינון קראו ליה תנו רבנן הריני נזיר הינא סומכוס אומר הין אחת דינון שתים טריגון שלש טטרינון ארבע פניטינון חמש תנו רבנן בית עגול דינון טריגון פינטיגון אינו מטמא בנגעים טטריגון מטמא בנגעים מנא

הוא דאוזפת מינאי פירוש ומפסדי הלקוחות שנא כדין אבל משום פסידא דלוה לא איכפת דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה כשלוה בהאי שטרא כדפירש לעיל גבי עדים דלית לן למיחש לפסידא דלוה מיהו משום שיכול לגזוף על הגזלים שנתן להוציא עליהם כתב ידו דאיכא דאתפסדו אגבייהו איכא יש לומר דאין לחוש הפסד ללקוחות כגון דכתב זה השטר בלא אחריות ואפילו הכי איכא פסידא דלוה שאין זה הפסד שיהא הוא יודע ליזהר כל כך ולא מסיק אדעתיה שיבוא לידי זיוף : בשנת פלוני כראה לרבי דהאי ארכן לאו היינו מלך שלא ממונה שמסרי אותו מסררתו לאחר שנה ואין נמונה עולמית והיינו דפריך דילמא עברוה ואמלכוה ואף על גב דקרי ליה מלך כן דרך נקרות סררה לשון מלוכה כדאמר רבי יוחנן ממלכות מלך רבה מלך אבל אי ארכן היינו מלך היכי דר' שיעבירוהו ממלכותו : הינא אחת לשון יווני הוא כדאמר בלשון יווני קורין לאחת הינא וקמה דנזיר קא משמע לן דאם אמר הריני נזיר שני נזירות דהוא חייב שני נזירות הא פשיטא מה לי לשון עברי ומה לי לשון יווני מה לשון לעז ויש לומר דאם אינו יודע מהו לשון דינון טריגון ואמר הריני נזיר דינון טריגון אם משמע בלשון הקדש כמו דינון שתים כן דהאי הוי לשון חס והא קמשמע לן דהוי לשון חכמים וחייב אם אמר דינון שתי נזירות וכי האי גוונא אמרינן בנזיר הריני נזיר נזירו פסיקא איכא דאמרי לשון נוים הכי ואיכא דאמרי לשון חכמים להיות נזיר בו : עיין

והלא אין זמנו של פשוט כזמנו של מקושר דאלו זמנו של פשוט אם נכתב בשנה ראשונה שעמד המלך אין מונין לו אלא שנה שתים מונין לו שתים אבל מקושר אם מלך שנה כותבין בשטר שתים שתים מונין לו שלש כלומר מקדימין לו שנה שהרי מנהג האומה כדלקמן להקדים למלך שנה ושמא לכבוד המלך היו עושין כלומר כבר החזיק במלכותו שתי שנים וחכמים תיקנו לכתוב במקום מנהג האומה כדי לתת חילוק הרבה ואומרות במקושר משום תקנת הכשרים הקפדנין כדאמרינן לעיל כדי שלא יהא נוח לגרש נשותיהן : ומקשינן דילמא יזיף ליה במקושר דמוסיף ליה שתא ופרעיה בתוך שנתו ואמר ליה אירכס לי שטרא וכתיב ליה שובר וכתב הכי משאי לי פשוט ואמר ליה בתר דכתבית לך האי שובר הדרת וייזפת מיניה ושטר שלי מוכיח דזמנו כתב זמן השובר : ופרקינן אין כותבין שובר ולעולם לא פרע ליה עד דקרע ליה שטריה ופלוגתא היא לקמן בפירקין בכתיבת השובר : ומי בקי רבי במקושר דאמר זמנו של זה לא כזמנו של זה : והא ההוא דאתא לקמי' דר' בשנה ראשונה של מלך וכתוב בו שתים ואמר ר' מאוחר הוא זה : זונין שם הכם : כך מנהג כו' דרבנן תקון במקושר כי ההוא מנהג להפרי' מנות וחוקי' בין פשוט למקושר כדאמרן כרי' פירקי : ומשני בתר דשמעת מזונין אותיב לרבי חנינא : ההוא שטר פשוט דהוה כתב ביה בשנת פלוני ארכן לוה פלוני מפלוני ולא הוה כת' כי כמה שנים למלכותו של אותו מלך או ראשונה או שניי' או שלישית : ארכן זה מלך ובשנה ראשונה קורין לו ארכן כדלקמן לפי שעדיין מתוקן הוא כמו ארי' או לא אריך וכמו וערית מלכא לא אריך לנא למיחזי לא כאה ויפה לנו לראות ערותו של מלך וחרפתו : יבדוק אימתי עמד ארכן במלכותו כי בשנה ראשונה של מלכותו נכתב שטר זה ומההיא שתא טרפי בעלי חובות ללקוחות : דאריך במלכותו כלומר לאחר שהאריך מלך כמה שנים זה לוה פלוני מפלוני ולא יטרפו לקוחות אלא מיכן ולהבא : שנה ראשונה קורין לו ארכון מתוקן למלכות מחדש : טרגון לשון שנים וקרוב ללשון לעז שלנו : ודילמא עבוריה עברוה ממלכותו והדר אמלוכה לסוף שנתים ושלש ומיקרי כמי טרגון ארכון ושמא השטר נכתב כזמן בשנייה ואתי יגבה מזמן ראשון : ארכן דינון קרו ליה לפי שהחזירוהו למלכותו אחר שהעבירוהו : תנו רבנן הריני נזיר הינא סומכוס אומר הינא אחת כלומר אם לא פירש כמה נזירות נזר ואמר הריני נזיר הינא הייני נזירות אחת לשלשים יום ובולם הינא דינון טרינון כולו לשון לעז שלנו הם או דינון שתים ויהיה נזיר ששים יום : בית עגול העשוי ככבשן שאין לו שום פינת קרן זוית : דינון פינות שתים מצד אחת עגול ובידו אחת יש לו שני פינות : טריגון דעביד כסוכה ויש בה שלש פינות : פונטיגון יש לו חמש פינות : פטריגון מרובע : מנא

מנא הני מילי דאין מטמא בנגעים אלא מרובע למעלה
הוא' יכול לומר והנה הנגע בקיר הבית וכתב קירות הרי
כאן ארבע והיינו מרובע אבל בית עגול כולו קיר אחת
למיאהו נפל מן הקיר לגופיה אתא וכפירש רבינו חננאל
בי א' בו אמו' אין לו להקדוש
ברי' הוא בעולמו שא יראת
השם שנאמר הן יראת השם
שכן בלשון יווני קורין לאחת
הינא ושמא בספריהם כתובה
: חזא ביה בביסות כשבור
שהוא כתבו וברבותו לא הוו
עושין מקושר אלא פשו' לפי
שטועים בו אינשי לפי שהיה
מובלע בין קשריו יותר מדאי
שרבי עצמו טעה בו : יהודה
חייטא כך שמו : בלך מלשון
הרע הזה בלו' לא הי' לך להטיל
אשמה עליו היה לך לומ' אני
כתבתיו : מאי לשון הרע
איכא והלא בשבחו של רבי
יהודה חייטא דיבר כשאמר
יהודה חייטא כתביה :
בא לידי רעתו לידי גנותו ש
מתוך שמרבין בשבחו מזכיר'
גם גנות שבו : עיון תפלה
יש מפרש שאחר שהתפלל
דן בלבו שיעש' לו הקב"ה שכרו
מעשה הקב"ה צרכיו וישמע
תפלתו לפי שהתפלל בכוונ':
אבק לשון הרע כגון דאמרי
נורא בי פלני' בערבין : רוב
בגזל רוב בני אדם חשודי' על
הגז' כעין גזל שמורין להתירה
במשא ובמתן לעכ' איש מריוח
הראוי לו לחבירו : ות"ק קמא
לית ליה מנהגא דמדינ' בתמי'
אם רבן שמעון בן גמליאל בא
לומר שדיני פשוט ומקושר ש
המפורשין לת"ק קמא אם יש
מדינה שנהגו לשנות דינם
בענין זה או' הכל כמנה' המדינה
והלא ת"ק נמי מודה בהא :
אמר אביי באתר' דנהיגי בו'
אתא לפר' אביי באין' מנהג
המדינה מני לפלוני ת"ק ור"ש
: קפיד' ואם נתן אשה פסול

מנא הני מילי דתנו רבנן למעלה אומר
קיר קירות שתים למטה אמר קיר קירות
שתים הרי כאן ארבע ההוא מקוש' דאתא
לקמיה דר' ואמר ר' אין זמן בזה אמר ליה
ר' שמעון ב"ר לר' שמא בין קשריו בובלע
פלייה וחזייה הדר חזא ביה רבי בישו' אמר
ליה לאו אנא כתבתיה רבי יהודה חייטא
כתבתיה אמר לי בלך מלשון הרע הזה
זמנין הוה יתיב קמיה וקא פסיק סידרא
בספר תהילים אמר רבי כמה מיושר כתב
זה אמר ליה לאו אנא כתבתיה יהודה
חייטא כתבתיה אמר ליה בלך מלשון הרע
הזה בשלמא התם איכא לשון הרע אלא
הכא מאי לשון הרע איכא משום דרב
דימי דתני רב דימי אחוה דרב ספרי לעולם
אל יספר בטובתו של חבירו שמתוך טובתו
בא לידי רעתו אמר רב עמרם אמר רב
שלש עבירות אין אדם ניצל מהן בכל יום
הרהור עבירה ועיון תפלה ולשון הרע
לשון הרע ס"ד אלא אבק לשון הרע אמ'
רב יהודה אמר רב רוב בגזל ומיעוט בעריות והכל בלשון הרע
בלשון הרע ס"ד אלא אבק לשון הרע רשב"ג או' הכל כמנהג המדינה
ות"ק לית ליה מנהג מדינה אמר רב אשי באתרא דנהיגי פשוט ואמר
ליה עביד לי פשוט ואזל עבד ליה מקושר קפידא נהיגי מקושר וא"ל
עביד לי מקושר ואזל עבד ליה פשוט קפידא כי פליגי באתרא דנהיגי
בפשוט ומקושר וא"ל עביד לי פשוט ואזל עביד ליה מקושר מר סבר
קפידא ומר סבר מראה מקום הוא אמר אביי רשב"ג ור' שמעון ורבי
אלעזר כולהו סבירא ליה מראה מקו' הוא לו רשב"ג הא דאמרן ר"ש
דתנן ר"ש אומר אם הטעה לשבח הרי זו מקודשת ר"א דתנן האשה
שאמר' התקבל לי גיטי ממקו' פלוני וקיבלו לה ממקו' אח' פסו' ור'

עיון תפילה הוא רע שמהרהר בתפילתו כדאמרינן
בברכות המעיין בתפילתו בא לידי כאב לב
כדאמרינן התם אלו דברים המזכירים עוונותיו של אדם
קיר נטוי ועיון תפילה והשתא הוי דומיא דהרהור עבירה
ולשון הרע שאינו מגונה אבל
אינו נראה ולמה אינו ניצול
בכל יום הרבה בני אד' אינם
מנפים מתי יב' תפי'ת שאינם
מכוונין כל כך שינפו תפלתם
ונראה לרבי לעיין תפלה ש
שהוא רע שאינם מכוונים ש
תפלתם כדאמרינן באלו
דברי' שאדם אוכל פירותיהם
בו' ועיון תפילה מזה אין
אדם ניצול בכל יום שאין שום
אדם יכול לכוין בתפלתו ב
הטב והכי אמר בירושלמי
אמר רבי מחזקנא טיבותא
לרישיה דכי מטי למודי' כרע
מגרמיה : באתרא דנהיגי
בפשוט ואמר לי עבו' לי פשוט
ועבוד ליה מקושר מטמ' משום
דאמר ליה עביד ליה פשוט
אבל אי אמר ליה סתמא זיל
עביד ליה מקושר בשר אף על
גב דבאתרא דנהיגי בפשוט
ובקידושין אמר אף על גב
דלא אמר בי רס עביד ליה
גיטא דהכי איתא בגירסא
התם באתרא דנהיגי בפשוט
ועביד ליה מקושר : אמר

לגרש כו : מר סבר קפידה ואע"ג דמנהג המדינה בין בפשוט בין במקושר כיון דאמר ליה
בפשוט קפידא הוא ויפסל המקושר ורבן שמעון סבר הכל כמנהג המדינה כלומר מראה מקום הוא לו כלומר שאם טורח
לו לכתוב מקושר יכתוב פשוט ומיהו אם יכתוב מקושר שפי ניחא ליה שהרי מנהג המדינה בשניהם : אם הטעה לשבח
בקידושין בפרק האומר התקדשי לי בדינר של כסף ונמצא של זהב אבל בשבח יוחסין על מנת שאני לוי והוא כהן לא אמר
רבי שמעון מקודשת דהא מני היא למימר משאנא דרב מכרעאי לא בעינא הטעה לשבח היינו מראה מקום מתרגמה בשל
כסף וכל שכן בשל זהב ובמתקדשת על ידי שלוחה מוקמינן לה התם פסול שהוא אינו רוצה להתקיים במקום אחר : ור"א

ורבי אליעזר מכשיר מר סבר קפידא ומר
סבר מראה מקום הוא לו : מתני'
כתוב בו זוזין מאה דאינון סלעין עשרין
אין לו אלא עשרין זוזי מאה דאינון תלתין
סלעין אין לו אלא מנה כסף זוזין דאינון
ונמח אין פחות משתי כסף סלעין דאינון
ונמחק אין פחות משתים דרכונות דאינון
ונמחק אין פחו' משתים כתוב בו מלמעלה
מנה מלמטה מאתים מלמעלה מאתים
מלמטה מנה הכל הולך אחר התחתון
אם כן למה כותבין את העליון שאם
תמחק אות אחת מן התחתון ילמד מן
העליון : גמ' בשלמא מקוש' שכתוב
בו שני עדים פסול איצטריך סלקא דעתך
אמינא הואיל ובעלמא כשר הכא נמי
כשר קא משמע לן דפסול אלא פשוט
שכתוב בו עד אחד פשיטא אמר אביי לא
נצרכא דאפילו עד אחד בכתב ועד אחר
בפה אמימר אכשר בעד אחד בכתב ועד
אחד על פה אמר ליה רב אשי לאמימר והא דאביי מאי אמר ליה לא
שמיע לי כלומר לא סבירא לי אלא קשיא מתניתין

אמר אביי לא נצרכה אלא בעד אחד בו' הכא משמע
דוקא אחד בכתב ואחד בעל פה שלא
שניהם בכתב כל אחד בפני עצמו מצטרפין ואליבא דרבי
יהושע בן קרחה כמאן דאמר שלוחה אחר הלוה מצטרפין
הכי נמי נמי לא מצטרפי שני
בטרו של עד אח' כגון הודאה
אחר הודאה שתפר בכל אחד
ואחד מנה דלאודאי לן כשאי
שטרא אודאי כמי קמי פלגיא
דאי לא מצטרפי בכי האי
גוונא ליבקוט וכל שכן אחד
בכתב ואחד בעל פה ומיהו
יש לדחות דעד אחד בכתב
ועד אחד בעל פה לא מיירי
בכה"ג דהוה שייך למנקט ביה
שניהם בכתב ובשתי שטרות
לא מיירי כגון שבכים מעידי'
שראו שלוה או שמעו שהודה
דבי האי גוונא הוו שייך
למינקט שניהם אין מצטרפין
הם אינו מצטרף עם אלא
מיירי כגון שחתם שבכתב
מעידים על ההלואה שראו
אותה ושבעל פה מעידין
שראו שמסר השטר הוה לו
שהעד חתום בו דבכי האי
גוונא לא הוה מצי למינקט
שניהם בכתב ולהכי קט' כמי
לאמימר שהרי יש במסירה
שטר זה שני עידי מסירה
שהעד חתום הו' כעד מסירה
למובי' וסרו לו מלו' שהוא
לא היה חותם אלא בכווי של
לוה והעד שבעל פה מעיד
שמסרו לוה למלוה הילכך כשר אע"פ שלא חתם עליו אלא עד אחד שהרי על חתימתו יש שני עדים וקיימא לן כר' אליעזר
אבל את הם בכתב יחידים פסולים לכולי עלמא שאין על כל ספר ושטר אלא עד אחד וסברא הו' דלא אשכחן כשום מקום
שטר בעד אחד לבד שיועיל והכי משמע כמי מדמשיב עד אחד בכתב ועד אחד בעל פה כזה אחר זה ולא הוי כששניהם
מעידין על ראיית המלוה או על שמיעת הודאה אמאי קרי להו זה אחר זה והלא יכולין להיות כאחד כגון שכתב כשע' אמר
בפני פלוני אני החתו' ובפני פלוני לוה פלוני מפלוני מנה ושבע"פ מעיד בפני פלוני וכפני פלוני החתו' לוה פלוני מפלוני
ונפי מה שפירש דעד אחד שבכתב הייכו שמעיד על חתימות שטר שחתום בו העד אתי שפיר הא דבעי לקמן שתמא בעד
אחד בכתב ועד אחד בעל פה מצטרפי דמשמע שתמא כלא פירוש שלא ראו שניהם כאחד שההלואה והמסירה לא היו
באחד שלא היה יכול למנא ששניהם מעידים על ההלואה אלא בענין זה שאם מעידין כל אחד על ראיית המלוה ושמיעת
ההודאה אין השטר מועיל כלל והוי לגמרי כמאן דליתיה כיון שאין עד מעיד על מסירתו כדפרישי' ומיהו קשה ק"כי כראה
שהעד החתום חשוב כעד בשעת מסירה שעל ידו ידוע לכו שמסר לוה למלוה ועל"ל דהאי דלא משכח בירו' בעד אח' בכתב
ועד אחד בעל פה לת"ק דר' יהושע בן קרחה הייכו משום שבשניהם מעידין ראיית המלוה או שמיעת ההודאה אין מוכיח
השטר שראו או שמעו כאחד שראיית העד בעל פה היתה בשעת ראיה או בשעת שמיעה אבל ראיית העד שבשטר
אשכחן לה כאלו היתה בשעת מסירה לפי שהרבה פעמים היתה כלא ראות המלוה כלל כדתכן כותבין ללוה אע"פ שאין
מלוה עמו ומוקי לה אביי כמ"ד אפילו בשטרי אקנייתא לעדי בחיתומין זכין לו הילכך אף על פי שאיכו מוכיח השטר שלא
ראה המלוה לא משכינן ראייתו כאחד שאין חשוב עד כראייה זו מאחר שאין ראייתו ידוע לכו על ידי השטר אלא עיקר
עדותו איכה אלא לכדה שזה השטר מסר לוה למלו' להכי לא חשבי' עדותן כראיית המלוה אפילו אם ראה אות' וכירושלמי
גרסינן עד אחד בכתב אח' ועד בעל פה מה את כלום הוא לעד בריכא כשהיו שנים מהו לקיים כתב ידו של ראשון ולא מצא
נקיים כתב ידו של שני : מה המשנה שבזה העמוד הוא שייכא לקמן

ורבי אליעזר מכשיר מראה מקום הוא לו לטרוח. ולא ית
בשבילו עד אותו מקום ואם תחפוץ ללכת יותר תכו ע"י
ברכה : אמר אביי לא נצרכא למיתני עד אחד בפשוט
פסול אלא היכא דקמסייע ליה עד אחד בעל פה אבל
מתניתין לאשמועינן דלא
שמכינן אשטרא לטרוף
מלקוחות דשני עדי הכתובים
בשטר הוא דמפקי ליה לקלא
ואיכו אלא כמלוה על פה
וטרפא מבני חרי כדין המלוה
את חבירו בעדים בלא שטר
וגם הלוה יכול לומר פרעתי
ולא יכול המלוה לטעון ללוה
היה לך לקרוע שטר שבידי
מכיון שלא כעשה כתיקון
חכמים לא חשבו הלוה ולא
כזכר לשואלו למלוה : אמימר
אכשר בעד אח' בכתב וכתב
ידו מקוים ממקום אח' בעדים
ועד אח' כמי בעל פה מסהיד
על אותה מלוה וכרא' בעיכיי
דלגמרי מכשיר אפילו לטרוף
מלקוחות כאילו כחתמו שני
עדים דעד אחד בשטר ועד
אחד בעל פה מפקי ני' לקלא
וכיראין הדברים כן דסתם
מכשיר לגמרי משמע : אי
הכי קשיא מתניתין דפרכינן
פשטא : ומשני

ומשני הא קמ"ל מתני' דקתני פשוט שכתוב בו עד
א' פסול שנאמר מקושר תמנו ולהכי תניא לעד אחד ?
למימרא מאי דעד א' פסול דאורייתא כדכתיב לא יקום
עד אחד באיש כו' אף שנים שבמקושר הטילו עליו
חכמים פסולא דאורייתא
ואם גט אינה מגורשת
ואם שטר מלוה הוא אינו
טורף ממשעבדי

מה התם פסולא דאורייתא למאן דאמר פר' המגרש גבי יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הולד כשר בכתב ידו ועד דוקא אבל כתב סופר ועד פסול לגמרי אתי שפיר אבל למאן דאמר נמי התם כתב סופר ועד נמי

מתני' הא קא משמע לן דשנים במקושר
כעד אחד בפשוט מה התם פסול דאורייתא
אף הכא נמי פסולה דאורייתא תד' דשלחו
מתם חברייא לרבי ירמיה עד אחד
בכתב ועד אחד על פה מהו שיצטרפו
אליבא דתנא קמא דרבי יהושע בן קרחה
לא תיבעי לך דאפילו שנים בכתב ושנים
על פה לא מצטרפי אלא כי תיבעי לך
אליבא דרבי יהושע בן קרחה שני' בכתב
ושנים בעל פה הוא דמצטרפי אבל עד
אחד בכתב ואחד על פה לא מצטרפינן או
דלמא לא שנא שלח להו אני איני כדי
ששלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם
נוטה שיצטרפו אמר ליה אנן הכי מתנינן לה דשלחו ליה חברי' לרבי
ירמיה שנים שהעידו אחד בבית דין זה ואחד בבית דין זה מהו שיבואו
בית דין אצל בית דין ויצטרפא אליבא דתנא קמא דרבי נתן לא תיבעי
לך דאפילו בחד בי' דינא נמי לא מיצטרפי אלא כי תיבעי לך אליבא
דרבי נתן בחד בי דינא דמצטרפי אבל בתרי בי דינא לא מצטרפי או
דלמא לא שנא ושלח להו אני איני כדי שאתם שלחתם לי אלא כך
דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו מר בר חייא אמר הכי שלחו ליה שני'
שהעידו בבית דין וחזרו והעידו בבית דין זה מהו שיבוא אחד מכל
בית דין ויצטרפו אליבא דרבי נתן לא תיבעי לך השתא עדים מצרפינן
דייני מיבעיא אלא כי תיבעי לך אליבא דת"ק דר' נתן עדים הוא דלא
מצרפינן אבל דייני מצרפינן או דילמא לא שנא שלח להו אני איני
כדיי שאתם שלחתם לי אלא כך דעת תלמידכם נוטה שיצטרפו
רבינא אמר הכי שלחו ליה שלשה שישבו לקיים את השטר ומת
אחד מהן צריכי למיכתב במותב תלתא הוינ' וחד ליתוהי או לא שלח
להו איני כדיי שאתם שלחת' לי אלא כך דעת תלמידכם נוט' שצריכין
למיכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי ועל דא עיילוה לר' ירמיה
בבי מדרשא: כתוב

כשר הולד ואפילו כסופר דלא
מובהק קשה אמאי קרי ליה
הכא פסול דאורייתא ויש
לומר דההיא כאביי דהכא
סבירא ליה אי נמי הכ' מיירי
שהסופר בעצמו חתם או ש
שכתבו קרוב או פסול הכא
נמי פסולא דאורייתא לאו
דאורייתא ממש דגט מקושר
מדרבנן הוי כדאמר לעי' שא
מה שהולד ממזר מדרבנן כי
היכי דהוי ממזר בפסו' פשוט
קרי ליה דאורייתא לאו דוקא
ורשב"ם פי' פסו' דאוריי' דלא
גבי מכבי ארי ואין נראה לר'
דאפילו כי הוי פסולא דרבנן
לא היה גבי מכבי ארי:
אימא

אבל אם יש שם עד אח' בעל
פה עם עד אחד החתו' בשטר
אז יהיה השטר כשר לגמרי
דמצטרפין: תדע דשלחו
ליה כו' ושלח להו דמצטרפין
דשלחו ליה חכמים לר' ירמיה
לבתר דאפקוה מבי מדרשא
כדאמר בפרק לא יחפור ש
אפקו' לר' ירמיה מבי מדרשא
ועל דא עיילוה כדאמרינן ב
במסקנא: מהו שיצטרפו
דכיו' כמאן דחתימי תרווייהו
בשטרא דמי: אליבא דתנא
קמא דרבי יהושע בן קרחה
בו' פלוגתייהו בסנהדרין פר'
זה בורר דתניא אין עדותן
מצטרפת בבי' דין עד שיראו
שניהם כאחד ר' נתן
אומר שומעין דבריו ר' יהושע
בן קרחה אומר אפילו בזה
אחר זה אין עדותן מתקיימת
עד שיעידו שניהם כא' רבי
נתן אומר שומעין דבריו של
זה היום וכשיב' חבירו למחר
שומעין דבריו והכי שני
מחלוקת של רבי יהושע בן
קרחה ורבנן ודר' נתן ורבנן
התם מפרש טעמא איבעית
אימא קרא ואיבעית אימא
סברא: השת' השני' החתומים
בשטר ורוצין אנו לקיי' עדותו
בשטר שהן חתומין בו או שני
בעל פה שעכשיו לגבות ממון
בעדותו בלא שטר אין
מצטרפי' אם לא ראו שניה'
כיחד את עדותן ואף על גב
דממה נפשך תרווייהו אסהדי
קמסהדי: אליבא דר' יהושע
שנים בכתב ושנים בעל פה
מצטרפין אפילו אם בזה אחר זה ראו עדותן אבל אם עד אחד בכתב כו': אמר ליה רב אשי לאמימר אנן הכי מתנינן
לה כו' ולא תיקשי מיניה לאביי דאמר אין מצטרפין מהו שיבואו בי' דין זה אצל בית דין אח' לצרף עדותן ששמעו ויפסקו
לפי העדות: אליבא דתנא קמא דרבי נתן למעלה פירשתיה ובעינן שראו שניהם ביחד אפס להעידו בבית דין כאחד
בהכי פליגי רבי נתן ורבנן: ומת אחד מהן לאחר שהעידו העדים על חתימת ידם בפני שלשה ואין קיום השטר אלא
בשלשה דבעינן בית דין לקבל העדות: וחד ליתוהי דלא מתחזי בשיקרא מאי דכתיב ברישי' במותב תלתא הוינ' ובסופו
לא נחתמו אלא שנים: על דא עיילוה שהושיבום להו כהוגן דהא אפקוה כששאל שלא כהוגן רגלו אחת חוץ לתחו' ורגלו
אחת בתוך התחום ועל דא אפקוה מבי מדרשא בפרק לא יחפור והשתא הוא דעיילוה: מתני'

כתוב בו זוזין מאה וכו': תנו רבנן אמר כסף אין פחות מדינר כסף כסף דינרין ודינרין כסף אין פחות משני דינרין כסף כסף בדינרין אין פחות מבשני דינרין דהב כסף אמר מר כסף אין פחות מדינר כסף ואימא נסכא אמר רבי אלעזר דכתו' ביה מטבע ואימא פריטי אמר רב פפא באתרא דלא שנו פריטי דכספא תנו רבנן דהב אין פחות מדינרי דהב דהב דינרין ודינרין דהב אין פחות משני דינרין דהב בדינרין אין פחות מבשני דינרין כסף דהב אמ' מר דהב אין פחות מדינר דהב איבא נסכא אמר רבי אלעזר דכתב מטבע אימ' פריטי פריטי דדהבא לא עבדי אינשי זהב בדינרין אין פחות מבשני דינרין כסף זהב ואיבא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא קאמ' אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה רישא דקתני כסף בדינרי' אין פחות משני דינרין זהב בכסף אמאי אימא בספא נסכא בתרי דינרי בספא קאמר אמר

מתני' כתוב בו בשטר מלוה זוזים מאה דהי' עשרים סלעים לוה פלוני מפלוני ואף על פי שמאה זוזים הן בכלל כ"ה אין למלוה אלא מנה עשרים זוזים דיד השטר על התחתונה והמוציא מחבירו עליו הראיה כך פירש זוזים מאה ג' ושירים שאינו שוין א' סלעים ואין לו אלא מנ' מאה זוזים שיש לפרש כך זוזי' מאה דאינון תלתין סלעים קלים ש' שאינו שוין אלא עשרי' וחמשה סלעים דיד בעל השטר על התחתונה הסלע ארבע דינרים המנה עשרי' וחמשה סלעים: ונמחק המניין שכתוב בו אחר דאינון דרכמונות כלע"ז קיפונש והם דרכמונות שבספר עזרא: ונמצא מאתים כשכא' דכרי' בשטר: הכל הולך אחר התחתון אלא שלא יהא כתוב בשיטה אחרונה: למה כותבין את העליון הואיל ובסוף השטר חוזר וכופל את דבריו שכותבין ושונין האמורין ממון זה וכך קבלתי עלי ועל ירתיי כו': גמ' תנו רבנן כסף אין פחות מדינר כסף לוה פלוני מפלוני: כסף דינרין או דינרין כסף אין פחות ש' משני דינרין כסף לוה דהכי משמע כסף שני דינרין לוה פלוני מפלוני: כסף בדינרין אין פחות משני דינרין דזהב כסף: כסף בדינרין משמע כסף לוה פלוני מפלוני שוה שני דינרין של זהב וכדמפרש לקמן שכתוב כסף בדינרי' משמע בדינרי זהב אבל בדינרין היינו שני דינרין של כסף: אין פחות מכסף כשוה שני דינרין של זהב: זהב בדינרין אין פחות משוה שני דינרין של כסף אותו זהב שלוה וכדמפרש לקמן דדינרין משמע של כסף: פריטי דדהבא לא עבדי אינשי בשום אתרא: ודלמא בתרי דינרי דהבא פריכ' קאמר ליה כלומר זהב בדינרין תרויהו בזהב איירי אלא שזה מטבע ואידך הוי דהבא פריכא והכי קאמר דהבא פריכא כשוה שני דינרין זהב לוה פלוני ש' מפלוני: אי הכי רישא נמי כן דאידך ברייתא קמייתא דקתני כסף בדינרין אין פחות משני דינרין דדהב כסף: כימא יד בעל השטר כו' והוה לנו לפרש גרושאות כסף כשני דינר כסף וכן להך מתנייתא דקתני דהב דינרין ודינרין דהב אין פחות משני דינרין זהב כימא אין פחות משוה שני דינרין כסף זהב: רישא

אימא נסכא תימה מאי קושיא תפשתה מוע' תפשתה והכי הוה מצי לדחויי דנסכא פחות מדינר מיהו קשה דבכתובות פרק שני אמרינן כתב בכל מנכי מעות שבכלל כתוב בו כסף סתם כל מה שירצה ללוש מגביהו פי' מטבע פחותה של כסף ופרי' ואימא נסכא ותימא וכי נסכא פחותה מאיסר שאין רק שתי פרוטות ואי שנא מינין ששתי פרוטות דמה שירצה קאמר התם היינו ש' מטבע פחו' של כסף מלפריך מ"ה ואימא פריטי ומשני פריטי דכספא לא עבדי ש' אינשי מכלל דמטבע פחותה של כסף דעבדי אינשי נותן לו והכא נמי בשמעתי' משמע הכי דנריעי מאים' אם נפרש דמכח גריעותא מקשה אימא נסכא דאי לא גריע טפי ש' מאיסר כרים הוי לי' לאקשויי ואימ' פריטי ור"ת פ' בתשובתו דנסכא גריעא וכן הכא וכן בכתובות פריך ואימא נסכא דמכח דיד בעל השטר על ש' התחתונה וקשה כדפרי' ואו' רבי דנסכא חשיבה טוב כיון שכתב סתם אימור דהיינו נסכא דמשתמא כך רצ' לומר כיון שלא פירש המטב' ושיעור הזה לנסכא פחותה שהיו יודעים כמה הוי ולא תיקשה הא דקאמר התם פריטי דכספא לא עבדי אינשי והכא קאמר ואתרא דלא שני פריטי דכספא התם הכי פריך ואימא פרוטות של נחושת ומשני פריטי דכספא לא עבדי אינשי וכסף הכתוב בשטר משמע שכסף ממש הלוה לו ולא שוה כסף אבל הכי פריך ואימא פריטי פירוש מעות ופונדיונים ואיסרין וכל שאר מטבע של כסף הפחותים ש' מדינר קורין פריטי ולא פריטי ממש ומשני דמיירי האי ננכא באתרא דלא שני פריטי דכספא שאין הולך מטבע של כסף הפחותה מדינר באותה מדינה והך שנויא איתא נמי בכתובות אי הכי רישא נמי פירש רבינו חננאל רישא נמי היינו ברייתא קמייתא כסף בדינרי' אין פחותין משני דינרי זהב וכן נראה לי ואף על פי שבתלמוד רבה לחלקו לשתי ברייתות שאמר בכל אחת תנו רבנן אף על פי שבתוספתא שלנו ברייתא דזהב אין פחות מדינר זהב ש' שנויה תחלה קודם ההיא דכסף נראה דההיא איכא שבתוספתא והתלמוד היה יודע שבן היא מברייתא אחת שנויה וכעין זה נראה לי בתחלת ראש השנה שמחלק התלמוד ברייתא לתנו רבנן ואף על פי שהיא אחת והכי פרי' אימא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא כיון שהזהב דינרין ודינרין זהב הן דינרי זהב כמו כן זהב בדינרין יהא של זהב כיון שבזהב משתעי שטר כי למה יש לומר שלא יהא הדינרין זהב מאחר שכתב בשטר ועוד כמו כסף בדינרין שהן דינרי' זהב אם כן סתם דינרין הן של זהב. אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה לכך יש לנו לומ' שהדינרין של כסף אע"פ שיש זהב בשטר אבל דברייתא בתריית' אע"פ שיש בה נמי דינרין דמשמ' נמי של כסף וסתם דינרין של כסף הן כל כהה דלא אמרינן

דינרין

ין אין לומר שם שיהיו של כסף דזהב דינרין ודינרין זהב מוכח בהדיא שהדינר של זהב ופריך רישא נמי דקתני כסף
רין היו של כסף בשלמא אי לאו שיפא הוה אמינא טעמא דרישא דכתב דינרין הם של זהב עד שיפרש דינרים של
ף או זוזים אבל כיון דאמר דדינרין הם של כסף אפילו כשמזכיר בשטר של זהב משמע דיד בעל השטר על התחתונה
גרסינן כמי ברישא כמי בימא הכי : אמר רב אשי רישא דכתב דינרי דדינרין אינו משמע אלא זהב

אמר רב אשי רישא דכתב דינרי סיפא דכתב דינרין מנא תימרא דשני בין דינרי לדינרין דתניא האשה שהיו עליה ספק חמש לידות ספק חמש זיבות מביא' קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה היו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה מעש' ועמדו קינים בירושלם בדינרי זהב אמר רבן שמעון בן גמליאל המעון הזה אם אלין הלילה עד שיהו בדינרין נכנס לבית דין ולימד האשה שהיו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה ועמדו

זא דכתבי דינרי דמשמע דינרי זהב אבל דינרין סתם משמע ש' כסף ומנא תימרא דשאנו לן בין דינרי לדינרין שזה דינרין של כסף וזה של זה דתנן בשילהי פ' קדכריתו' האשה שיש עליה ספק חמש לידות חמש פעמ' שהפילה ספק רוח ספק ולד ספק חמש זיבות כגון מקולקלת לזוביה נראתה חמשה חדשים שלשה ימים רצופים בכל חדש ספק בימי נדה ספק בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנד' שהם ימי זיבה וחייבת בקרבן : מביאה קרבן אחד ליטהר מטומאתה תור לעולה ותור לחטאת : ואוכלת בזבחים דחטאת העוף בא על הספק ואילו כאכל כדנפקא לן ממתני' דרבי יוסי בר חנינא במסכת נזיר : ואין השאר עליה חובה שבקושי התירו להביא חטאת העוף על הספק כדי לטהר מספ' טומאתה משום דהביא חטאת אזלא לקבורה וכיון דמ' טהר' בקרבן אחד כדאמרינן במסכת כריתות דומיא דאשה טמאה דמיחייבא חמש טבילות וכטבילה אחת מטהרת תו לא מייתי חטאת מספק להביאו לבית הפסול : והשאר עליה חובה וכגון שילדה לאחר מלאת אבל על הלידה שבתוך מלאת כפטרת בקרבן אחד על שניהם ומזאת תור' היולדת נפקא לן בפרק ארבעה מחוסרי כפרה : המעון הזה בבית המקדש נשבע : עד שיעמדו בדינרין של כסף כלומר שיהא בזול : ואין השאר עליה חובה טעמא דרבן שמעון ורבי עקיבא דאמרי התם תאמר על אחת ותיפטר מפרש התם בפרק קמא : ועמדו

אבל דינרין משמע בין כסף ובין זהב ולהכי מוקמי' ההוא דסיפא בשל כסף משום דיד בעל השטר על התחתונה כדמשני אביי דלא גרסינן בספרים אלא אמר רב אשי דלא קאתי לשנויי דאביי וכו' לומר דאכולה ברייתא קמייתא קאמר רב אשי דכתב דינרי אפילו הכי כסף דינרי ודינרי כסף מוכי' דדינרי כסף קאמר שאין לפרשו בענין את' מדלא קאמר כדינרי דאי מודה רב אשי דברישא דקמייתא לא מיירי בדכתב דינרי אמאי לא מפליג בין ב"ת ללא בית בין דינרי לדינרין אבל כסף דינרין ודינרי כסף לא בינ דינרי כסף כי זה לא היה דינור ואין שום אדם כותב כן אי נמי דינרי כסף וכסף דינרי בלא בית איכא לספוקי דיחלוקי אף על פי שיש לכו לומר המוציא מחבירו עליו הראיה בכל ספק ממון שהרי יש ספק שתיקנו חלוקה כי ההוא דרב אשי דאמר בבכורות מחב' יורשי ומחב' לקוחות ואפילו לא היו חולקים היכא דלא תפס היכא דתפס לא מפקינן מיניה לר"י לפי בספרים שגורסי' עד שיהיו בדינרין ולא גרסינן בדינר של כסף ולא ידענא היכי פשיט מינה דדינרי של זהב ודינרי של כסף דילמא האי דקאמר דינרי של זהב גבי זהב מחמת הדביקות הוא אבל בלא דביקות יאמר לעולם דינרי ולא דינרין וסתם דינרין של כסף עד שיפרש דינרין זהב ולכך שנה גבי זהב דינר שהוצרך לפרש שהן של זהב ולבא בדביקות אבל גבי כסף לא הוצרך לפרש שהן של כסף ושנה ה דינרי סתם לפי שאינו דבו אפילו אם כפשך לומר כי כמו שיאמר זוזי בלא דביקות בלשון ג תלמוד במקום זוזי בלשון משנה בלשון תלמוד

אי אפשר שיהו של כסף של אותם שקורא זוזי בלשון תלמוד ולהכי קים ליה שדינרי הם לשון זהב הא ליכא למימר שאם מטעם זה רוצה להוכיח למה הביא מתני' דכריתות ועוד כיון שהביא ראיה ממנה אם כן רוצה לומר שבלשון משנה שהיא עברי היו דינרי של זהב ומצאתי בתורת כהנים עד שיהיו בדינרי של כסף ולפי גירסת תורת כהנים מוכח שפי' כיון ששנה דינרי גבי זהב ודינרי גבי כסף אף על פי ששניהם דבוקים : נכנס לבית דין ולימד האשה שיש חמש לידו' עליה ודאות מביאה קרבן ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה ונראה לספרים דגרסינן ברישא בדינרי אין צריך לגרו' כסף דהא לשון ולימא בדינרי כתוב כל הספרים הכא ובכריתות בפרק קמא והכי איתא בתורת כהנים אבל יש תימא מאי ליכני הכא טעמא דרבא שמא דפליג בנירסה זו אבית שמאי ואבית הילל דתרווייהו מודו במפלת יום פ"א שחייבת על כל לידה ולידה ורבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא פרק קמא דכריתות הכי איתא להו שיאמר עליה חובה אלא שרבי יוחנן בן נורי אומר תאמר על האחרונה ותהא מותרת בקדשים פירש ותו ליכא למימש שתהא סבורה ליפטר דודאי האחרון איכו פוטר את הראשון אבל אם לא אמרה על האחרון איכא למיחש שתהיא סבורה שהראשון פטור אפילו לידה דלאחר מלאת כמו מלאת ואתי למפשע שלא להביא יותר ורבי עקיבא לא חייש לפשיעה ועל איזה שתאמר מותרת בקדשים

אבל

אבל לתרוייהו תאמר עליה חובה כריטא דהא משנה דהכא ועוד היכי מייתי מעשה לסתור אי משום דמעיקרא הוה קיימי בדינרי זהב דהיינו מעשה לסייע דשא משמע שזה היה טעות שהיו מתמיהין כמו שמוכיח והולך שרבן שמעון בן גמליאל ביטל הותה מוהרא ועוד כיון שהיתה מותרת לאכול בקדשים למה היו עומדים בדינר זהב כיון שיכולות לאכול בקדשים מיהו יש לומר משום דכל תאמר היו דוחקות וכספר רבינו תם מצאתי במסכת כריתות במילתיה דרבן שמעון בן גמליאל והטהר עליה חובה ומתחלה היה כתוב ואין הטהר עליה חובה ומחק ואין וכן היה נראה עיקר אבל יש תימה שבכל הספרים הוא כתוב בין בכריתות בין בתורת כהנים בין בכאן עוד יש לדקדק דלא גרסינן ואין ואי גרסינן ליה כי מוקי לה לרבי עקיבא לפסיעה לוקי טעמא דסבר כרבן שמעון בן גמליאל ולא שייך פסיעה לדידיה מהו יש לדחו דמדקאמר תאמר על אחת מהן משמע שכולן חובה עליה: הג"ה וכפירוש הסכנזים ראיתי כתוב רבן שמעון בן גמליאל ורבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא מדמו להו לטבילות ופליגי אבית שמאי ואבית הילל עד כאן: רבעתים היינו

רובע דינר כדפי' בקונטרס והכי מוכח בפרק ארבעה מחוסרי כפרה דקאמר עשיר' האיפה בפרוטות מנלן דתנו רבנן האומר הרי עלי סלע יביא ככר שאין לך דבר שקרב בסלע אלא ככש ותנן עמדו קינים בו ביום ברבעתים ומרקס רחמנא עליה דדלות להוי חד משיתסר בדינר כו' ומדרבעתים חד משיתסר בסלע שמע מינה דהיינו רובע דינר וכראה דגרס רבעתים ולא רבעתיים מאחר שהוא רובע דינר כדפרי' ואי גרסינן רבעתיים אם כן צריך לפרש דהיינו שתי רבעי מני דינר דהיינו כמו רובע דינר

ועמדו קינין בו ביום ברבעתים: וכתוב מלמעלה וכו': תנו רבנן ילמד התחתון מן העליון באות אחת. אבל

ועמדו קינין ברבעתין שתי תורין או שני בני יונה קרויין קן ברבעתין ברובעי דינר שני תורין ברובע דינר דהיינו מ"ח פרוטות דקנ"ב פרוטות יש בדינר כדפרק קמא דקידושין הכי מפרש בד' מחוסרי כפרה ודכוותא השכחן במסכת מעשר שני בי' שמאי או' בריבעא כסף ובריבעא מעות דהיינו ריבעא דינר: ותנו רבנן ילמד תחתון מן העליון באות אחד שחסר מן התחתון כגון חנן מחנני ענן מענני: אבל

וזה לא היה שום תשבון ועוד דאמרינן לע"ל בשבוע פירקא גרסינן בזמן הזה צריך שיפרו' רובע לקינו אף על גב שבמכיא קן שלם שתי פרידין כדאמר התם אלמא כל הקן ברובע הוא ובפרק קמא דכריתות מפרש שתי קינין בריבעתים ולפי זה נופל להיות רבעתיים אבל אינו מיושב דאם כן למה לקח שני קינין בשני רבעים ושני קינין בשני דינרין הי"ה יוכל לומר שלשה או שני קינין בשני רבעים אלא כר' דגרס' ריבעתיים כרבעתים פיר' קן ברובע וכדינרי זהב נמי כן כדינר זהב אבל בתורת כהנים מצא כבי רבעתיים בשני זוזין וקשה לרבי מיהא דאמרינן בפרק הנזקין לו רבי יהודה אומר לא היה שם אלא קן ולא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובת ופריך וניפקול ארבע זוזי ונשדי במים והנך ליפתרו משמע דדמי שני פרידין והיינו ארבע זוזי והתם משמע חד מסיתסר בסלע ואומר רבי דהיינו ארבע זוזי פשוטי דהיינו איסתרא סלע מדינה דהוי פלגא דזוזא אף על גב דלאכתי הוה ליה למימר תרי זוזי דהיינו ריבעא דזוזא לא דק ונקיט לה שמא לפי היוקר שהיה בדמיהם ואבתי קשה לר"י דהתם קאמר כבש חטאת דקרב בסלע והא אמרינן בפרק שני דכריתות מפני מה לא כתבה תורה שיעור למחוסרי כפרה שמא יוזלו הטלאים ואין להם תקנה לאכול בקדשים ופריך והאי חטאת חלב דלא כתבה תורה שיעור משמע דהתם דלא בעי סלע ויש לומר דמנוה מן המובחר להביא בסלע דבעינן מכחר נדריך מיוחר שבעדרו ולהכי הוי דבר הנגון להביא סלע בתחילה אף על פי שכשר בפחות כדאמרינן בפר' שני דכריתות מדלא' רחמנא איל בכסף שקלים מכלל דכבש בן שנה בסלע ועוד קשה לר"י דבפרק איזהו מקומן אמר חטאת בת דנקא והיינו מעה שהיא דינר חד מכל בסלע ומשמע דדנקא דוקא כגון הראייה שתי כסף וחגיגה מעה כסף דבחגיגה פרק קמא ובפרק קמא דבכורות פטרונא בת דנקא על שה של פדיון פטר חמור והיינו מעה ושמא דנקא לאו דווקא אי נמי לכל הפחות דנקא דהכי אמור רבנן עין יפה סלע עין רעה דנקא ועוד יש להקשות מהא דאמר במנחות בפרק שתי הרי עלי שור כו' כבש יביא הוא ונסכיו בסלע וליכא לתרוצי הא דקאמר בחטאת הכא דנקא והכא סלע שהנסכים משלימין לסלע שהרי עשירית האיפה שהיא למנחת הכבש בפרוטה כדקאמר התם והילך ישלים מן הנסכים בשלשה חלקים של סלע ועוד אומר רבי דשיעור הוא דחטאת הינה טעונה נסכים כדאמר בעלמא אלא הכי איכא לשנויי כדפרי': אם כן למה כתוב פירש ר"י דבעלמא אם צריך שיכתבו בשתי מקומות קודם שיטה האחרונה שאין ללמוד מן השטר עד שיכתבו שתי פעמים אתי שפיר מה שכותבין פעמים מענין הראשון של שיטה דהיינו הלוה ובענין השני שמדבר באחריות אבל נראה שלמדין מן התחתון לבדו מה כותבין העליון באחד מהן די: אם כן למה כתוב העליון האי טעמא לא שייך בכאן דאמר הכל הולך אחר התחתון כדלא אין למדין מן העליון כלום ואם כת' למטה מנה אין למדין מן העליון מאתים אם כמא' קנת מן התחתון ועוד דאות אחת לא שייכי כלל להכי גווני אלא מילתא באפי נפשיה היא והאי הא דאמר כותבין בשטר שכום המנה פעמים וקאמר מה שרגילים לכפול בדברים בשטר כגון שמות האנשים כדאמרינן בגמרא כגון חנן מחנני שאם נמחק אות אחת מן התחתון ילמוד מן העליון שלומדין חנן מחנני והיינו באות אחת וכפירוש רבינו חננאל כתוב אם כן למה כותבין את העליון משמע כדפירש והא דלא קאמר אם כן למה כותבין את התחתונה לפי שהתחתונה עיקר וכן פירש רבי שלא הוצרך ליתן טעם למה כותבין התחתונה שהרי בכל טעות שטעה בעליון יתקן על ידי התחתון אפילו בדבר שאין נלמוד שכן רגיל לכתוב בעליון ולכך כותבין התחתון שאם יטעה יתקן בתחתון כי בפניהם לא יאותו שיטעה:

אבל זהו